148

Bruxel in Phisic, et d Anim

F. T. 1. N. 49.

Fol. 148
Ar 178

rgutiſſime ſubtiles et
de queſtiones phiſicales magiſtri petri de
ellis alias crokart ordinis predicatorum in
ibros phiſicorum et in tres de anima ipſius
tum philoſophorum facile principijs ariſto

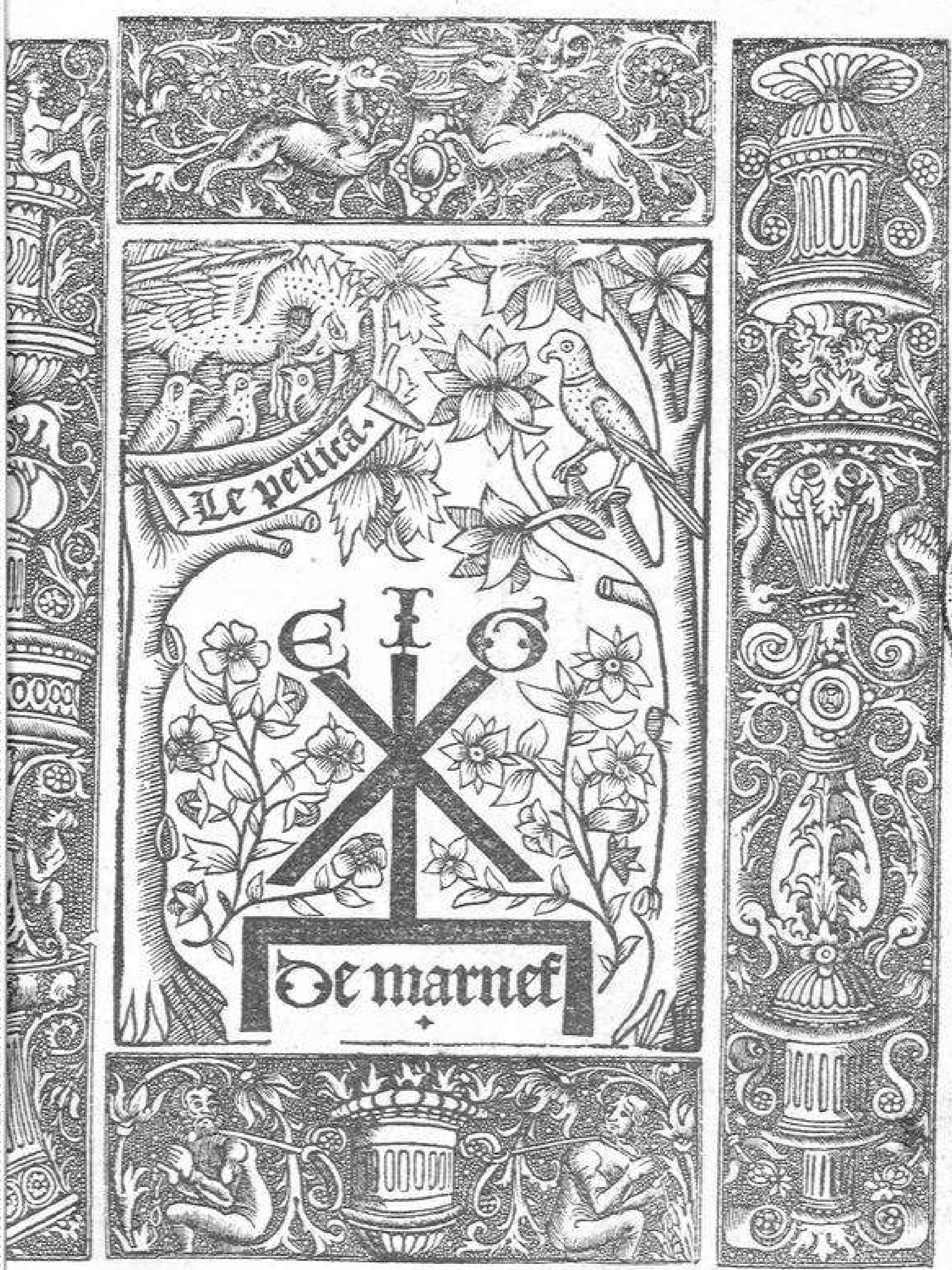

enundantur pariſius in vico ſancti Iacobi
terſignio. pellicani.

Argutiſſime ſubtiles et fecunde queſtiones phiſicales magiſtri petri de bruxellis alias crokart ordinis predicatorum in octo libros phiſicorum et in tres de anima ipſius omnium philoſophorum facile principijs ariſtotelis.

BIBLIOTECA PROVINCIAL Y DE LA UNIVERSIDAD DE SEVILLA

Venundantur pariſius in vico ſancti Jacobi ſub interſignio pellicani.

¶ In philoſophie naturalis cōmendationē dialogus. Io. an= glici: ⁊ amede⁹ meygreti frēs or= dinis p̄dicatorū interlocutores.

¶ Iohannes.

OMnigenā fami=
geratorum ſapientum pha
langem aut eorum inumeras
iter ſeſe nō coherētes optnio
nes: eēt q̄dē mihi pſcrutari dif
ficile (o mi amedee cariſſime)
aut q̄ fuerit ipſius celliflue ſa
pie humanarū q̄ ſciāꝝ origo
vel icrementū veſtigare. Pau
ca tñ eius nūc p̄conia non exa
muſſim ſꝫ obiter pſtrigēs: eos etiā cōmendatiſſimos
ſapientes efferā quos (vt celeſtes hoīes deoſq̄ terre=
ſtres) ſacratis laudib⁹: triūphoq̄ ꝑhēni: ſctā celebra=
uit ātiquitas. enimuero nullū fuit hoīm genus / i quo
nō ab initio. reperti ſint: qui cū rerū admiratiōe: cum
maxia diſcendi cupiditate: nature opa cōtēplari nō ma
luerit / q̄ ocio / q̄ deſidia marcecere: In argumētū ē q̄
neq̄ idē nomē vbiq̄ ſapie ſtudioſi ſortiti ſunt. Nā a
caldeis magi. ab indis gymnoſophiſte a celtis ſeu gal
lis druide diogene laertio teſte ab aliīs vates aut p
phete vocati ſūt Neq̄ etiā ab initio eādem opinionē
atq̄ ſectā tenuerūt: nā cū de rex nāliū pricipīs tracta
rēt diuerſi diuerſa ſētiētes: iitia diſſimilia tradiderūt.
Nam pithagoras italicorū princeps: par et impar a q̄
b⁹ ētia ſingula dr̄am ſumūt: rerū dixit eē pricipia Ana
xagoras aſian⁹ ſuū chaos et diuinū intellectū. Demo
crit⁹ et leucipp⁹ indiuiſibiles athomos: empedocles
p̄ter litem et amicitiā: elemēta ſimul cōſiderauerūt vt
ſic quidā finita: quidā īfinita principia diffinirēt. ⁊ ho=
rū oīꝫ quidā ſtoici academici ꝑypathetici et cinici no
minati ſūt. vñ ſatis vetuſtiſſimā cōſtat fuiſſe phiam: q̄
p̄ſer ti in quattuor ēt toti⁹ orbis floruiſſe monarchiīs
traditur: vt tēpore aſſiriorū apud caldeos: tpe pſarū
atq̄ medorū apud egiptios: tpe grecorū apd̄ athenie=
ſes: q̄ eam ita coluerūt / illuſtrarūt / et āplexati ſūt: vt
nullū etas illa ſapiētē haberet i orbe: q̄ nō ex athenis
(tāq̄ ex equo troiano vt inumeri pricipes) prodiīſſet.
Nā ibidē ſollenniſſimū fuit oīm ingenuarū litterarum
artiūq̄ liberaliū et ipſius phie domicilium. Sero tñ
ſed aliqū: ſolidata romana potētia (cū iam nō armis ſꝫ
incredibili lr̄aꝝ ſtudio flagrare cepiſſēt) trāſmigrauit
ad italos. At vltimo felici⁹ atq̄ potētius iperāte et
p̄curante carolo magno: ad pariſiana francorum gy=
mnaſia. fauſtiſſime atq̄ glorioſe deuenit: apud q̄ hoc
nr̄o euo dietim excolitur: āpliatur: honorat̄. Felix ſi
quidē ipa gallorū de celo miſſa progenies. ſic diuino
dotata munere: et ineſtimabili munerata theſauro
quo diuites: vltramūdani deoq̄ pares effecti hoīes fe
lices atq̄ bti putātur. Eſt inſup hec phia virtus tam
hoī p̄pria: et ita nature nobiliſſime cōueniens: tā de=
niq̄ appetibilis / vt nulla ſiti terris tam fera gens: ſic
morū atq̄ legum expers: que ⁊ ſi nō verā / tñ aliquā ip
ſius ymaginē nō habeat. quo ꝯtigit vt barbare gētes
inculte: ſchite rigidi: ethiopes vani / mēdaces egiptii
molles arabes: hiſpani feroces: belligeri galli: cruēti
germāi / ēt cū hac tāta corporū aiorūq̄ diſcrepātia: vnā
hui⁹ ſapie cōem curā geſſerit. vñ et q̄ hac virtute p̄di=
ti fuerūt: tantū ceteris p̄ſtaſſe mortalibus eſtimātur:
q̄tū mortales ipſi ob hoc ipſū q̄ ſūt ſermōis ꝑticipes

Per / eam enī homo hoī p̄ſtat: verū a falſo diſcernit:
rectū ⁊ imitabile noſcit. hec mores legū: ciuiliaq̄ inſti
tuta excoluit: ⁊ quicq̄d ſupra ifraq̄ ē: totū nature op⁹
retexit mortalib⁹. O igit̄ āpliſſimū verūq̄ bonū ⁊ ma
gna hoīs felicitas phia: q̄ tñ nō a caſu / nō a natura pa
rat̄ hoī: at voluntate ⁊ ſtudio laboreq̄ multiplici ⁊ cō
ſtātia opus eſt. Ea de re votis oībus: et flagrātiſſimo
ſtudīī zelo hanc ſtudioſi tirunculi a iuuētute vr̄a iſpō
ſā aſſumite: ⁊ forme illi⁹ delectati p ea cōtendite: mul
ta ſuſtinete: hāc affectate. Si enī (Boetio teſte) facies
eius oculis cerneret: i ſeſe mirabiles hoīm ꝯcitaret af
fect⁹. Vñ ſtoicorū ſplēdor ipe Plato dinus: atq̄ toti⁹
phie pr̄ſūm⁹ Ariſt. eā vulgarē eē noluerūt. Sꝫ ſibi ſe=
cretū voluit de⁹ eē decorē vt labor obluctās: iiucūdiq̄
labores hūanos acuāt aīos. Tu ḡ i primis o mi frater
amedee cariſſie: illi⁹ forme fact⁹ amator ⁊ cultor: q̄ tā
bonaꝝ artiū es cupid⁹: ⁊ logice mr̄tiſci⁹: hāc nouā frīs
petri nr̄i p̄ceptoris phi cādidiſſi phiam tāq̄ oīm ſciaꝝ
p̄cipuā crede: ⁊ āplectere. In hoc tuū ſit ſtudiū ⁊ p⁹ mo
res religiōis ſctiſſios: huic ſapie ſeruias oꝫ: vt tibi cō=
tigat vera libertas quam aliter conſequi nō poteris.

¶ Amedeus.

¶ Cunctabundū me hec tua (mi Iohānes phiſicorū
moderator doctiſſie) reddidit phie ꝯmēdatio quā taꝫ
gratulabūdo verborū murmure gl̄oſe iactaſti: eo ma
xie q̄ nōtanti eē / quāti eā videri vis tua ipſi⁹ ſnīa aptiſ
ſime demōſtres. Qua enī de cā ſciārū mgr̄am aſſeuera
bis in qua vt ex tuis liquet ſermōib⁹ nō tā ſtudiū ſapie
q̄ opinatiōis eſſe: nōis etiā ei⁹ incertitudo demōſtrat?
Quare et a luculētis ſcriptorib⁹ opinatores: nr̄a aūt
hac tēpeſtate opinioſiſſimi phi nō iniuria dicūtur. In
qua q̄ſo diſcendi arte (ne dicā ſcīa) tot ꝯpugnatiōes tot
ſectarū varietates et āfract⁹ michi reperies: adeo vt
a ſuis deſtruat̄ defēſorib⁹ et tironib⁹. Cū eī opinatio
nē repudiēt zeno et ſtoici: neq̄ etiā vt ſocrates (quem
apollinis oraculū ſapiētiſſimū prodidit) opinat⁹ ē ſci=
ri q̄cq̄ poſſit: ſublata ē phia. Cū igr̄ oīa icerta ſint: aut
oīb⁹ credēdū ē / aut nemini: ſi nemīi: ſapiēſq̄ null⁹ erit:
cū tñ ſcriptū ſit ꝯciliū ſp a ſapiēte q̄rēdū. Si oīb⁹: nec
ſic q̄dē ſapiētes: qr ſigl̄i ab oīb⁹ eſſe negātur ſapiētes:
pereūt igr̄ vniuerſi hoc mō: et tāq̄ alexāder et aiax / ve
lud etiā ſparciatarū illi poete ſic ſe iuicē iugulāt. vt ne
mo ex oīb⁹ reſtet. Quod eo ſit quia opinationis gla=
diū habēt: ſcie ſcutū nō hñt: iuxta enī ſocratis ſnīam /
hoc ſolū ſciūt q̄ neſciūt: ymo (vt archeſilas ait) nec hoc
ipm ſciūt. Q2 aūt eā icolētes deo pares nō efficiat hoc
ipm inuitur q̄ cū hoīes deum aliquē venerētur et co=
lāt: ipm: et ei⁹ p̄uidētiā ſoli phi (in opinione etiā ma=
ximi apd̄ nos habiti) ſuſtulerunt. Quapropter recte
phios religioſos putant. Q2 ſi non oēs negarint hūi
tñ qui a veritate coacti / ei⁹ noticiā habuere / nō ſicut
deū gl̄ificauerūt q̄ fctm̄ eſt vt euāeſcerēt in cogitatiōi
b⁹ ſuis / dati in repbum ſenſum. Si vero vt fingis bea
titudīis effectrix ſit: cur q̄ſo roma et italia iterdicti ſūt
phi? Cū tñ q̄ btitudinē repudiet nēo exiſtat Deſiſte igr̄
(mi. Iohēs) ab hac ſupra q̄ decēs eſt phie commenda
tione maxime cū tu phiam p̄fitear e ne (iuxta vulga=
tiſſimā paroemiam) turpiter in proprio tua laus ſor
deſcat in ore.

¶ Iohēs.

¶ Vehemētiſſime plurimū et acerrīe tue rōes in
genioſiſſiē amedee: hoc q̄dē me fateri ꝯpellunt: eas
oēs antiquas phie ſectas ſi mō tñ ꝑticlatum ſi ſepara
ti ſumātur: eſſe quidē alienas a veritate: cum ſupra
hoīem i celis habitās: ſenſu p̄prio / ⁊ iterna hoīs intel
ligētia ꝯphendi non poſſit hō enī queādmodū paſſioni
et mutationi etiā nō volēs ſubiect⁹ eſt (neq̄ enī natus
mox incedit erect⁹) ita et ſubiecta eſt ſapiētia ei⁹ erro=
ri et cū mēs hoīs fragili corpori ſit illigata et in tene=
broſo recluſa domicilio: liberi⁹ euagari aut clari⁹ eā

veritatē ɔtēplari nō ꝑmittitur:eiꝰ ſiquidē ꝑfecta cōſu
mataqꝫ cognitio ſolius diuine cōditionis ē:hoies aūt
erāt qui illas ſectas ɔſtituētes:nullū ꝑfectū veritatis
fūdamentū aut firmitatē habere potuerūt:qñquidem
nullis adhuc certis diuinarū vocū fulciebāt oraculis
verūtñ vt(ēt pro me Lactātij oratoris melliflui ꝟbis
vtar)cum ex hijs quidā magno et excellenti ingenio vi
ri ſeſe doctrine penitꝰ dediſſent quicquid laboris aut
tpis impēdi poterat:cōtēptis publicis atqꝫ priuatis
actionibꝰ:ad huiꝰ ꝟitatis inquirēde ſtudiū cōtulerūt
ipſiꝰ profecto cognitiōe digniſſimi:quā ſcire tātopere
cupiuerāt/hec ille:fecit eni ſic deꝰ hois naturā verita-
tis adiſcende cupiētiſſimā. Non igr ī hoc arguēdi aut
reuicendi credūtur:ſed ob hoc forſitā ꝙ honeſtā illoꝝ
ꝛ optimā voluntatē ꝑfectior nō ſit ſecutꝰ effectꝰ:Quis
nulla ſecta fuerit tam deuia(vt iam memini)neqꝫ tam
inanis ꝛ extranea:q̄ nō tractauerit diffinierit aliq̄d ex
vero:quinimo ea pene oīa ex quibꝰ phia cōſtat:et vide-
rūt et explicauerūt:atqꝫ iterū āpliꝰ dicā:totā veritatē
ꝛ oē diuine religiōis archanū attigerūt. Tanta enim
eſt vis et potētia phie ꝛ veritatis:vt ſeipſam in rebus
exiguis ſua claritate defēdat:ſuoqꝫ lumie clara ꝛ illu-
ſtris appareat. Sed qm̄ a tam diuerſis in illā ſummaꝫ
q̄ cōtinet vniuerſa.cōpingi/et impleri/vel ꝑfici ꝑmitꝰ
nō potuit.nūc aūt elapſis tpoꝝ curriculis cū fulgētio
ra lumia:īgenia vegetiora diuinitꝰ effulſerit:ſparſa ꝑ
ſinglos veritas:ꝛ ꝑ illas varias ſectas diuiſa/cū ſit in
corpꝰ vnū in ſūmam vnā redacta/collecta:ipa eſt quā
tibi ꝑcipue ɔmēdandā et imitandā ꝓpoſueraꝫ. Eā eni
phōꝝ ātiſtes curioſius q̄ſiuit ariſtoteles:doctius in-
uenit:ɔſiderauit attētiꝰ:diſtīxit acutiꝰ:diligētius ple-
niuſqꝫ ɔſcripſit Q̄ꝫ huiꝰ cultores atqꝫ ſtudioſos pul-
ſos ab vrbibꝰ:pauperes et deſpectos:hoibꝰ inuiſos de
guiſſe afferꝭ:cogita xp̄iane fidei baſes firmiſſimas/et
vera mūdi lumia:ipſos ſcꝫ xp̄i phōs apl'os/matires
doctores/quomō ibāt a ɔſpectu concilij ꝓ vera xp̄i
celica phia ɔtumeliam paſſi Crede etiā ꝙ nō niſi ab in
ſipiētibꝰ:a ferinis hoibꝰ exoſa fuerit:ꝙ nō niſi egris o
culis ſuū lumē īdeficiēs extiterit odioſū. Nā noctuis
ēt ſolare lumē obeſſe cōſtat:Et quā eos tolleraſſe qui
potiꝰ amaſſe pauperiē putas? ſpōtaneā certe:ſciētes
ꝙ ipſa pauptas erat phie vernacula:cultu ſimplex:cō-
ſilio bene ſana:neminē vnq̄ȝ ſupbia inflāmās:nemineꝫ
potētia deprauās:aut tyrānide effrenās:deliciaſqꝫ vē
triſque nec vult vllas neqꝫ poteſt. Nam queq̄ flagitia:
diuitiarū ſerui poſſidere ſolēt. Nōne ēt paupes apl'i
xp̄ꝫ pauperē ꝯceleſtibꝰ archaīs philoſophātē ſecuti ſūt
Aut ne tibi crates Ille phie paup ceſebitur:q̄ magnū
auri pōdꝰ(dū ſapiam q̄rens nauigaret)ī mare ꝓijciēs
Abite inquit peſſime diuitie potiꝰ ego vos mergā q̄ȝ
mergar a vobꝫ? Nō ei putabat ſe ſimꝰ diuitias ꝛ phiaꝫ
poſſidere poſſe. Nūquid vt ſeneca refert potētior fuit
diogenes phius:alexādro oīa poſſidēte? Plꝰ eni erat
ꝙ diogenes nollet accipere:q̄ȝ ꝙ ille poſſet dare:ſuuꝫ
ideo ꝑceptorē antiſthenē(ſua pauptate gloriabundꝰ)cō
mēdabat:ꝙ ei poſſe fieri pauperē ꝑ'uaſerat: Nūquid
etiā tales mileſius inter ſapiētiſſimos ſeptē noiatꝰ q̄ȝ
facile phios ditari poſſe ſi velint ex oliuarū hiſtoria
ſuis exprobratoribꝰ aptiſſime demōſtrauit? Ptholo
meꝰ etiā philadelphꝰ q̄ a rerū ſcriptoribꝰ tātope cele
brat. Nō tm̄ ex opulētiſſio atqꝫ āpliſſio regno gl'ari ſo
lebat quātū ex bibliotheca illa quā oīs gn̄is librorū
maxie philoſoꝝ refertiſſimā ſūmo cū ſtudio tū īpēſa
ɔſtruxerat Ad quā ex vniuerſa grecia:aſiaqꝫ phi:orato
res poete hiſtorici ac ceteri ad genꝰ eruditiſſimi viri:
veluti piſceꝫ ad lipidiſſimū viuariū cōfluebāt. q̄ phōs
ad ſeueniētes ꝑcioſis donabat muneribꝰ. Cirꝰ Jtē il-
le clariſſimꝰ vt apud zenophōtem ſcriptū ē.theſauros
illos illaſqꝫ diuitias extra fortunā collocatas cuſto
deſqꝫ fidiſſios ꝑabat phōs:q̄ regis ocli:aures vicerēt
q̄ cūcta q̄ videbāt q̄ futura eſſēt ciro cōducibilia eidē re
ferrēt. Nil ei magis laude vel memoria dignū agere
potuerūt reges iſti:q̄ȝ fouere ſapiētes:quoꝝ ſcriptis
īmortales efficerētur quoꝝ ɔcilijs oīa ſūma cū dexte-
ritate moderarētur ꝛ diſponerēt. Nōne ḡ phos paup
tatis arguis?q̄ ſic ī maxia veneratione maximoqꝫ ꝑcio
ſūt hiti:q̄ ſic a principibꝰ fouebātur a regibꝰ ditabant.
ab hominibꝰ certatim amabantur.ymo licurgus phius
lacedemonioꝝ princeps iſignis:auri ꝛ argēti viam:
oim ſcelerū materiā ſuſtulit:ppl'm ī obſequiū pri ipū/
pricipes aūt ad iuſticiā inferioꝝ pari lege formauit.
Si quarto:eos irreligioſos putes:q̄r vnū bearū finē
ſuſtulerūt:epicureoꝝ illā nō approbo ſētentiā:q̄ terre
ſtres ipſi ſola carnalia ɔſiderauerūt:aut de illis qui ī
hoc ſolo phie ſtudio:nō potiꝰ ī aliquo īcreato bono ſū
mā hois felicitatē locauerūt. At tū ipm phie ſtudiū
ꝑcipuū eē ꝟtutis atqꝫ ēt btitudinis acquirēde vo-
luerūt eē ꝑncipiū:nō igr hāc a mortalibꝰ ſuſtollas:phiā
niſi nauclerū a naui:magiſtratum a ciuitate:ſolē a mū
do ſuſtuleris:ꝛ niſi beluinos/et ī nullo diſcrepātes ab
aiantibꝰ hoies volueris efficere. ¶ Amedeus.
Phhiam tuis reſpōſis ſciam ſatis inſinuās ſed q̄ȝ va
naſit ex ariſtodemo phō pateat q̄ naturā apis dieu q̄-
rēs nō īuenit Quomō ḡ minuta et oīs generꝫ aiantia
ymo vniuerſū mundialꝫ machie ɔpagē ſūt ɔphēſuri.
Vere nō abs re thaletē mileſiū derixit anꝰ celeſtia(nō q̄p
o cl'is eēnt)ſpeculātē. Nōne vapulauit xp̄iane fidei ꝑ-
cipuꝰ doctor. Hieronimꝰ ꝙ gētiliū figmētis ītēderet
Reprehēdūt idcirco ēt epi q̄ filios ſcl'aribꝰ l'ris eru-
diūt quas origenes ranas ꝛ ciniphes q̄bꝰ ꝑcuſſi ſūt egi
ꝑtii vocat.xxxvii.ca.legāt ꝛ capilo. Eps vū et ſi diſcant
vt hꝫ ca. Qui de mēſa diſcēde ſūt nō vt ſequāt ſꝫ com-
uicantur. ¶ Johannes.
Cū bonū honeſtū ꝛ ꝑ ſe ſit expetibile phia ꝑ quā āpliſ
ſimi mortalibꝰ cōtigūt honores multa laus veneratio
famaqꝫ celebris eā vtilē et neceſſariā ītellige q̄ nō vniꝰ
tm̄ rei ſed prima ſemia rerū cās nūeros ꝛ oēs diſcutit
effectꝰ:qō ēre ſpaciū tractꝰ maris:aeris altos diſcurſꝰ
fines metitꝰ q̄s ſpūs iſideat orbi qn̄ mūdꝰ ipſe ceperit
ſit ne ſemp futurꝰ q̄d ſit hic animꝰ quo viuimꝰ moue-
mur et ſumꝰ meditat' ſciſcitat':ſūt ne hec ab hoie libero
ſcitu digniſſia:erit certe felix q̄ potit rēꝝ cognoſcē cās
Sed cū phm̄ riſſet anꝰ de tribus gr'as egit ꝙ homo nō
beſtia grecꝰ nō barbarꝰ maculꝰ nō femia natꝰ fuiſſet
Criminabūtur ergo ex operū nature ſtudio diligētiſſi
mi ſcrutatores imo neqꝫ ēt fidei xp̄iane ꝓfeſſores ſctiſ
ſimi quos ꝑſertim ad phioꝝ ſedule ſtudendā phiam
di.xxxvij.caᵃ.multa ɔmonēt.vt c. Turbat acumē.c ſi
qui artem cap. Legimꝰ. Sed ideo cicero manꝰ nr̄ vapu
lauit ieronimꝰ diuo mātuano teſte ꝙ artis ſine arma.
ad obſequiū chr̄i tardiꝰ reuocabat ꝙ opes q̄s ab egi-
ptijs abſtulerat nō dabat hebreis.ꝙ aurū a pſis acce-
ptū nō ferret ad chr̄m hec ille legāt igr xp̄iani phōs at
qꝫ poetas et vtilia q̄ in eis inuenerit id vſum ſacre eru
ditiōis deuoti cōuertāt quia in hijs maxie diuina ma
nifeſtāt atqꝫ declarantur mandata.vt habet ead di.c.e
quibuſdā locis. ¶ Amedeus.
Luce clarꝰ ex hijs q̄ aſtruis phiam ſciarū excellētiſſimā ꝑſpi
cio vt pote quā totiꝰ orbis īperio magnꝰ alexāder ꝓpoſuerit
Qui cū ī aſiā trāſiens nōnullos ſpecl'atiue cognitōis libros
ab ariſt.editos accepiſſꝫ:ad eū quādā de phia paulo liberiꝰ
ſcripſit epl'am. haud abs te recte iq̄t fecꝭ nē ꝙ ſpecl'atiuas
edidiſti diſciplias Qua ei ī rē ceteris iā nos ipi ꝑcellemꝰ ſi ea
q̄bꝰ eruditi ſumꝰ ſtudia oībꝰ ceꝑint eē cōia. Malle ei ſigtari
diſciplia q̄ȝ ptāte ꝑſtare ī tāta et apō ꝑſcos extimatiōe ha-
biti ſūt phi vt anaximeni alexāder lāſātū ad quā diruēdā cū
īpetu ferebat donauerit Ari.p̄riā reſtituerit ī honorē ꝑcepto
ris ꝛ pythagorā crothoniate ac metapōtini ꝓ deo colerēt q̄
tāta extitit admiratiōe vt q̄ p̄ntia illiꝰ frui meruiſſēt id ad
ſuos ꝑſcriberēt tāqꝫ magnū q̄ddā ac ꝑclarū ad exti forēt ꝙ
e pythagorā vidiſſēt Quare vos o tirones aduleſcētuli poſtpo
ſitis ſecularibꝰ curis reiectiſqꝫ corpis illecebris frigiferū ea
ſtudiū īpēdite(Sūmo phie illuſtratori ſtarigitꝭ ariſt.eiuſqꝫ
clariſſimo īterpti petro ꝑceptori nr̄o quas poteſtis gr'as ꝑſo
luentes)q̄ vt ex ſupiorioꝰ liq̄t ad vite brē feliciſſimos portus
vos vtiqꝫ cōcedere poteſt. Valete.

Quoniam quidem intelligere et ſcire cōtingit ⁊c.

Circa initium philoſophie naturalis querunt quinqꝫ primo An philoſophia naturalis ſit vtilis ſecūdo An phiſica ſit ſcia vna et ſpeculatiua tertio. An ens mobile ſit ſubiectū eiꝰ q̄rto An vniuerſalia ſint priꝰ nota quito An eadē ſint nobis prius nota et nature.

AD primmm ſic proceditur Uidetur ꝙ naturalis philoſophia non ſit vtilis qꝛ vtile eſt quod ad aliud ordinatur. ſed phiſica cum ſit ſpeculatiua ad nichil aliud ordinatur igitur. Sed cōtra argruitur ex dicto btātis Uiaticum inquit tibi ab adoleſcētia ad ſenectutē ſapientiā compara Ea quippe ſola eſt certa veraqꝫ poſſeſſio ſed ſapientia habet per cognitionē rerum naturaliū igitur eorū cognitio vtilis eſt. ¶ Rn̄deo dicendū ꝙ philoſophia a platone In tres partes diſtribuitur vt inquit aug. libro. viij. de ci. ca. iiij. ſcilicet in moralē que maxime in actione verſatur. In naturalē que contemplationi deputata eſt et rationalē qua verum determinatur a falſo. Moralem philoſophiam quidā diuidunt ī duas ptes quarū vna vocat poſitiua q̄ leges ⁊ precepta cōtinet et iſta traditur ī legibꝰ ⁊ decretis que a quibuſdā dicitur theologia practica Alia ex principijs per ſe notis vel per experiēciā deducit cōluſiones circa agibilia Et hec ſubdiuidit in monoſticā economicā et politicā Monoſtica cōſiderat de regimine vnius hois Non quia de regimine ſolitario vniꝰ hois cōſideret qꝛ forte talem modū viuendi nō reputaſſet phūs humanum primo politi. ca. ij. quia homo natura ciuile animal ē tū qꝛ eſt de iuſticia ⁊ amicicia q̄ ſūt ad alterū ſꝫ qꝛ inſtruit hominez ſcd̄m ſe quomodo honeſte viuere debeat ī quocūqꝫ ſtatu exiſtat et hec traditur in libris ethicoruꝫ Economica inſtruit hominē ſcd̄m ꝙ eſt pars cōitatis domeſtice et hec traditur in libris economicorum ariſtotelis Politica cōſiderat de regimie hominū ſcdꝫ ꝙ ſūt ps ciuitatis vel politie. Notandū preterea ſcd̄m quoſdam philoſophiam dupliciter accipi ſcꝫ gn̄aliter pro quacūqꝫ ſciā. Et diuiditur in philoſophiā realē moralē ⁊ rationalē ſeu ſermocinalē Alio modo capitur ſpecialiter tm̄ pro philoſophia reali. Et diuiditur in phiſicam metaphſicā ex mathematicam Mathematica vero in geometriā et arithmeticā ſed philoſophia rationalis ſiue ſermocinalis diuiditur in grāmaticam logicam et rethoricam Ex quo patet quomodo logica eſt pars philoſophie. Et an logici debeant dici philoſophi Alie vero ſciētie ad predictas reducūtur vt patet de muſica poeſi aſtronomia.

¶ Tunc ſit concluſio. Philoſophia naturalis. et qua cognoſcuntur nature rerū eſt vtilis vnde ſciā naturalis nō dicitur quia in ſit nobis a natura ſed quia de entibus naturalibꝰ ⁊ mobilibus cōſiderat Probatur cōcluſio ex valerio maxio libro. viij. ca. xj. rubrica q̄ꝫ magni effectus artiū ſint Cum obſcurato repēte ſole Inuſitatis pfuſe tenebris athene ſollicitudine agerentur Interitum ſibi celeſti denunciatione portendi credētes pericles proceſſit ī mediū que a pceptore ſuo anaxagora pertinētia ad ſolis et lune curſū acceperat diſſeruit nec vlterius trepidare ciues ſuos vacuo metu paſſus eſt. Item de ſulpitio gallo ſcribit cū ſubito luna defeciſſet exercitꝰ omnez fiduciā amiſit ſed ille de celi rōe et ſiderū natura peritiſſime diſputādo alacrē eum in aciē miſit Iuliꝰ ceſar ſtudendo curſū ſolis biſextū inuenit ſed de hijs diſputare docet naturalis philoſophia igitur Item aug. cōtra academicos dicit libro tertio Inducēdi ſunt homines ſapientie dulciſſimo et ſāctiſſimo nomīe: philoſophia autē nichil aliud eſt q̄ꝫ ſtudium ſapientie ad quam ſi te cōtuleris Nō quidē dum hic viuis ſapiēs eris eſt em̄ apud deum ſapiētia qua ſi te hic exercueris facile poſt hāc vitā perfrueris. Item ſapientia vt idem dicit libro primo. eſt rerū humanarū diuinarumqꝫ ſcientia ſed ad cognoſcendum res hūanas et virtutes plurimū valet nālis phia vt pꝫ primo ethicorum. vt. ca. vbi querit de ſubiecto virtutum Item ſeneca in quadam epl'a ad lucillū ipm̄ prouocat ad philoſophiā dicens. Si magnꝰ es ſunt ⁊ arbores. Si fortis es. et leones. Si pulcher es. et pauones. Si velox es. ⁊ lepores. Si autē ſapiēs. tu es vnus deꝰ ī hūano corpore latitans vnde cōmentator. in prologo. viij. phiſicorum dicit declarando vtilitatem huius ſcientie ꝙ in ſciētijs ſpeculatiuis cōſiſtit hois felicitas vltima. Licet alias ponat ī cōtinuatiōe cū ſubſtātia ſeparata. S. T. cōtra gentiles libro (. iij. c. xlviij.) Et ſubdit ꝙ hoc nomen hō dr̄ equiuoce de eo qui perfectus eſt per ſcias ſpeculatiuas et de alijs hominibus ſicut dr̄ equiuoce de homine viuo et mortuo vel rationali et picto et ibidem declarat q̄tum valent ad virtutē ſciētie iſte ſpeculatiue per alexandrum. Nā cū aliquis ſciuerit paruitatē iſtius vite in reſpectu ipſius eē eterni. Et ꝙ ſe habet ſicut minimum ad infinitū / non curabit hāc vitā. Et ſic erit fortis nec timebit mortem ſciens ꝙ mors eſt de neceſſitate materie. et ꝙ perfecto melius eſt mors q̄ꝫ vita. Sic fecit ſocrates athenis. Debent etiā artifices iſtarū ſciāꝝ ſpeculatiuarū eſſe iuſti et caſti vt melius aſſimilentur primo principio. Et cū ſciuerint vilitatē appetituū expellent eos a ſe oīno. Et ſciētes pecuniam vilem erunt liberales. Si dicatur multi phiſici ſunt male vite. Dicit cōmētator ꝙ hoc prouenit ex diſpotione naturali vel quia conuerſantur cum malis quos nolunt relinq̄re ne videātur a ciuitate expelli. Et propter tales malos dicit commentator ꝙ hoc tēpore phīa abhorretur Item in p̄ncipio octaui dicit phūs ꝙ cognitio motus ſūme vtilis eſt ad cognoſcendum primum principiū qd̄ eſt deus Unde commentator putat ꝙ ſolius phiſici ſit demonſtrare deum eſſe Et in hoc cōtradicit Auicēne quē ſemper perſequitur vt dicit Alber-

tus magnus. Ex hiis pʒ ꝙ non recte quidā philoſophiam vituperāt putantes eā non eſſe bonā. quia inquiunt quod augmētat maliciā non eſt de numero bonorū. Sed ſcientia augmētat maliciā qꝛ ſcōm phm̄ pͥo politice ſeuiſſima eſt iniuſticia ferens arma idest ſcientiā ꝛ prudentiā. Iteʒ. Confirmatur. Scōm phm̄. vi. metha. bonū et malū ſunt in rebus ſʒ ſcia non eſt in rebus ſʒ in intellectu. ergo nō ſūt bone. Item ſi ſcientie eſſent de numero bonorum tunc maxie ſcie erunt maxie bone. Hoc aūt eſt falſum. qꝛ ſcie mathematice ſunt maxime ſcientie cuʒ ſint certiſſime. i. poſt. Et tamen nō ſunt optie quia ſcōm phm̄. iii. meta. In mathematicis non ſunt finis neqꝫ bonū neqꝫ efficiens. Prima tn̄ ꝯña pʒ ex regula thopica ſicut ſimpliciter ad ſimplr̄. Et magis ad magis Et maxie ad maxime. Sed dicenduʒ ꝙ nulla ſcia per ſe eſt cā malicie. Et per hoc ꝓbaretur ꝙ nō eſſet ſtudendū in ſacra ſcriptura. Sūt autem ſcientie in ratione q̄ ſemp deprecaᵗ ad optima Ad aliud autē quidā dicūt ꝙ aīa eſt res quedā. Et ſic ſcia q̄ bona eſt in rebus eſt. Sed contra ſic etiaʒ verū eſt falſū eſſet in rebus. Dicendū ꝙ verū eſt in aīa non vt eſt res quedā ſʒ vt eſt cognoſcēs et vt ſic non eſt res abſolute ſed cōtra verū eſt bonū intellectus ergo ſicut bonū eſt in rebus ita et verū. Quidam dicunt ꝙ ſcientie non ſunt bone loquendo de bonitate ſicut vulgares reputantes tm̄ bona fortune eē bona. Et licet mathematica ſit maxime ſcia quo ad certitudinē non tamē quo ad obiecti nobilitatem. Et licet in mathematicis vt ſic non ſit bonū tn̄ geometria ſimplr̄ eſt bona ſcientia et q̄libet alia vt dicit philoſophus in prohemio de aīa. Si dicaᵗ ſecundū ſenecā in ꝓuerbiis Alleatorꝫ tanto eſt nequior q̄to in arte doctior. ergo aliqua ars nō eſt bona Dicendum ꝙ non eſt ars ſʒ quid de nigromātia dicendū ſcōʒ. ſ. t. qōlibeto. iiii. ar. xvi. artes magice non ſunt ſciētie ſʒ fallacie demonū vnde oīs ſcientia bona eſt ſcōm ſe ſʒ contra bonitas actꝰ eſt ex obiecto ſʒ aliqua ſcientia eſt de malo qꝛ moralis eſt de actibus bonis et malis et phi. primo de aīa habet pro incōuenienti ꝙ deꝰ ignoret litē dicendū ſcōm aliquos ꝙ non ſemper actꝰ hʒ ex obiecto maliciā qꝛ actꝰ exterior eſt obiectū interioris vt cū volo furari tn̄ exterior habet maliciā ab interiori ꝛ nō ecōuerſo. Itē velle annichillationē fortis eſt malū tn̄ annichilatio nō eſt mala qꝛ malū eſt priuatio q̄ ꝓſupponit ſubiectum vide. ſ. t. de po. q. et de ma. ſʒ meliꝰ dicit ex. i. ii. q. xviii. ar. ii. oppoſitū vñ ſcia moraľ nō eſt de malo ꝓſequendo ſʒ fugiendo cōtra oppoſitorū eadem eſt diſciplina ergo eſt de proſequendo et fugiēdo dicendū ꝙ nō eſt de fugiendo ſic ꝙ doceat proſequi fugiendū ſed docet eſſe declinandū a malo vñ ꝑ ſcientias hō fit liber. vñ ſeneca ad hāc philoſophiā te cōfer ſi vis ſaluus eſſe ſi ſecurus ſi beatus. Item adhuc ꝓbatur naturalis phīe vtilitas qꝛ inuiſibilia dei per ea q̄ facta ſūt intellecta conſpiciuntur ſcōʒ apoſtolū in omni eni creatura eſt veſtigiū glorioſe trinitatis. Itē iquit ſeneca ad lucillū phīe ſeruias opꝫ vt tibi contingat vera libertas. et a boetio vocatur oīm mgr̄a virtutum a ſupno cardine delapſa. Itē in libris phōrum multa inueniūtur vnde hoīes ad virtutem incitantur vt patet ex humberto qui tribꝰ exemplis hoc oſtēdit primo quidam religioſus maxime motus fuit ad deuocioneʒ quia in libro albumaʒar in aſtronomia legerat ꝙ in celo erat ſignum huiuſcemodi ſcʒ virgo tenens filium in gremio et iuxta eam longeuꝰ qui eam nō tetigerat qd̄ interpretatur de glorioſa virgine et ioſeph. Item dioniſiū eclipſis ſolis et magos ſtella ad chriſtum mouit vñ in cōmento ſuper boetium de trinitate dicitur ꝙ fides noſtra ex intimis philoſophie tracta eſt. Item felix qui potuit rerum cognoſcere cauſas Inquit poeta. vñ et ſapiens ad formicam quaſi ad rem naturalē pigrū mittit. Item ſcōʒ picum mirādulā Magia naturalis plurimum conducit ad ea q̄ ſunt fidei docet eniʒ cognoſcere ea q̄ per naturā fieri poſſunt. Et ideo phō naturali maxime conſtare poteſt ꝙ opera xp̄i fuerunt miraculoſa. vnde cum orta eſſet diſputatio inter ſilueſtrum et iudeos delegeruut phōs gentiles pro iudicibus: qui auditis vtrinqꝫ rationibus pro xp̄ianis ſciam tulerunt vnde Exo. cū nō poſſent magi educere cinifes dixerunt digitus dei hic eſt difficile tamen eſt cognoſcere ſupremū effectū planetarum. Item ex contemplatione rei naturalis multe vtilitates proueniunt. Doctius eniʒ celii filius domos luteas edificauit ſumpto ab arundinum nidis exēplo vt gellio placet. Euclides diffiniens ſperam inſtrumentum inuenit aptiſſimū ad formandū corpora rotunde figure. ❡ Et ſi queratur a quo inuenta fuerit phīa. Quidam apud perſas primum magos eorum ſapientes clariuſſe dicuut apud babilonios et aſſirios caldeos apud indos gymnoſophiſtas apud gallos druydas Sed laertius a grecis phīam manaſſe affirmat qm̄ apud eos muſeum et linū pͥos fuiſſe ſapientes ferūt vt tangit phūs pͥo methaphiſice fuerūt aūt tempore quo iudices erant in populo iudeorum vt inquit. S. T. ibidem lec. iiii. vnde pʒ ꝙ diu fuerunt ante thaletē et multo magis ante ariſtotelem qui fuit tempore alexādri Sed rectius euſebio placet phīam et reliquas diſciplinas ab hebreis origineʒ duxiſſe qm̄ moſes iſtos preceſſit et pythagoram qui ſe primum philoſophum nominauit antea enim ſophia dicta eſt ſapientia ſed humilitatis cauſa ſe ſapientie amatorem nuncupari voluit. Philoſophie autem duo fuerunt principia vnum quod ab anaximandro yonicū eſt appellatuʒ eo ꝙ thales mileſius ex yonia et hic anaximandrum inſtituit alterum vero ex pytagora italicum eſt dictum qm̄ eius auctor pythagoras q̄ plurimum in italia philoſophie operam dedit. De hijs ſāctus thomas. i. metha. lec. vii. Euſebius in decimo de preparatione euāgelica tertium addit vʒ eleaticum cuius xenophanes colophonius auctor dicitur.

❡ Contra hec arguitur. Socrates appollinis oraculo dictus ſapiens omni philoſophia naturali dimiſſa morali philoſophie operam dedit ꝛ in eo ceteris cordacior fuit vt ſcribit lactancius libro. iii. diuinaruʒ inſtitutionū. ca. xx. vñ recte dixit. Quod ſupra nos nichil ad nos vnde recte anaxagoram

carpit ca. ix. Qui ſe natū eſſe rn̄dit ſolis ac celi vi-
dendi cauſa quoniā omne hominis officiū ī oculis
poſuit nichil ad mētē referēs ſed ad corpꝰ omnia.
quid ſi cecus fuiſſet. officiū ne hominis amitteret.
Quid quod plus eſt in auribꝰ ꝙ̄ in oculis ſitum qm̄
et doctrina ⁊ ſapientia percipi auribus ſolis pōt:
oculis ſolis nō poteſt Item recte anus quedā deri
debat thaletem mileſium qui cum domo exiret in-
ſpiciendorū ſiderum cā in ſubiectā ſcrobē incidit
Cui anus O thales que celi ſunt cōprehenſurum
te arbitraris ea vero que ſunt ante oculos videre
nō vales et ideo inquit catho Mitte archana dei
celū inquirere quid ſit. Rident quidam etiā apud
perſiū ſatira tertia phōs dicētes eos meditari ſō
nia: gigni ex nichillo nichil in nichillū nil poſſe re
uerti ❡ Secūdo apud romanos excuſabantur ab
officio tutoris grāmatici rethores et medici vt pꝫ
in inſtitutionibus rubri. de excuſa. tutorum ⁊ cura
torum nulla autē ibi fit excuſatio de legētibꝰ natu
ralē philoſophiā Et iheronimus. In prologo bi-
blie comparat vitam phiorū miſerie tātali apud ī
feros Et de tantali fonte eos potare inquit dicēs
hiarcā apud bragmanas in trono ſedētē aureo ⁊
de tantali fonte potantē inter paucos diſcipulos
de natura de moribus ac decurſu dierū diſſerere.
Item paulus ſapiētiam huius ſeculi ſtulticiā eſſe
dicit apud deū ſed nemo dicit ſtulticiā eſſe vtilem
Item matheſis videtur diuinis legibus eſſe pro-
hibita et tamen eſt philoſophia.

❡ Tertio philoſophie ſtudioſi fuerunt pauperes
ergo ipſa eſt inutilis et infructuoſa antecedēs pa
tet ex vitis philoſophorum Item arguitur contra
diffinitionē ſapie per argumentū auguſtini libro
primo ɔtra academicos ſeq̄retur alciberiū fuiſſe ſa
piētē q̄ fuit cartaginēſis plenꝰ viciis ſciebat ei oc-
culta reuelare vn̄ cū ad eū q̄dā veniſſet īterrogās
q̄d cogitaret ſtati illi dixit: tale metrū virgilii medi
tarꝭ ſꝫ nemo hominē peſſimū ſapiētē aut phm̄ dice
ret. Cū ſecundū ſenecā philoſophia ē recta viuen
di ratio vel honeſte viuēdi ſciētia: vt refert lactan
tiꝰ vel ſecūdū alios et ſecundū iſidorū libro ethi-
mologiarū eſt meditatio mortis ſed habens eā nō
peccat et petrarcha philoſophus verus amator ē
dei libro ſecūdo contra medicum.

❡ Quarto philoſophia ē fidei cōtraria ergo nō eſt
vtilis antecedēs patet qꝛ ſecundū rationē natura
lē īpoſſibile eſt virginē parere et ꝙ vna res ſit tres
res corruptum reparetur. Item falſum eſt mundū
fuiſſe ab eterno. Item ꝙ deus agit neceſſitate na
ture que tamē docentur in philoſophia naturali.
Item philoſophia naturalis eſt cauſa multorum
malorum que fiunt per eam vt patet ex libro alber
ti vbi docentur ſecreta nature.

❡ Quinto arguitur. philoſophia moralis ariſtote
lis eſt ſuſpecta de falſitate ergo et naturalis ſic ei
ſi aliquid falſitatis eſſet in ſcriptura nulla ampliꝰ
probatur eſſe certitudo ſecundum auguſ. cū ſit co-
pulatiua cuiꝰ ſi vna pars falſa ē tota falſa ē an̄s pa
tꝫ qꝛ ī ſeptimo politicorū ne nimis magna ſit multi
tudo ciuiū docet ꝓcurare abortiuū et nullū orbatū
nutrire vbi dicit albertus magnus ꝙ hoc ſeruaba
tur ſuo tempore in ſaxonia vt inutiles occiderent
ſicut olim in trinallis bonū erat occidere patrem
Item neminē latēt quāta mala reperiūtur ī auer-
roe contra legē chriſtianorum nunc de creatione.
de eucharistia et de trinitate. Item homines ſtu-
dioſi efficiūt melācolici ſecūdū art. in ꝓbleumate.

❡ Sexto multa cōtinent ibi inutilia vt de intenſi
one formarū. Item an motus diſtinguat a mobili/
quētitas a re quāta. nūc a tēpore. Itē multa vana
que ſciri non poſſūt vt patet ex auguſ. in ſermone
ad heremitas de ariſtodemo qui queſiuit naturā
apis nec inuenire potuit. Item poſſet argui cōtra
primā diuiſionē philoſophie quoniā nullā mentio
nē facit de methaphiſica quā ariſtote. theologiā
vocat. naturalis em̄ grece phiſica dicit ſecundū iſi
dorū vnde patet ꝙ theologia nō eſt naturalis ſcia

❡ Septimo arguit ex lactātio libro tertio ca. ſecū
do ꝙ philoſophia nō eſt ſapiētia quia pithagoras
erat philoſophus et tamē negabat ſe eſſe ſapiētē
Item philoſophia ſapiētiā querit ergo non eſt ſa
piētia et ca. xiiii. ꝓbat ſapiētiā nō eſſe inuentā ab
homine et ꝙ dogma platonis erat criminis fōs et
ca. xiii. ꝙ diuina traditio nō q̄rit ꝑ logicā aut phiā

❡ Octauo arguit ex quodā oratore quia ſtudium
philoſophie potiꝰ eſt dicēdum opinationis ſtudiū
ꝙ̄ ſapiētie Cum em̄ ſcientia certi ſit. opinio incer
ti philoſophorū ſecte quecūq; philoſophantur du
bie opinātur vnde enim queſo tot diſſidia tot com
pugnationes philoſophorū emanarūt niſi ex opi-
natione Quidam eni vt poſtea dicetur principiū
rerū aquā eſſe dixerunt alii ignē alii athomos alii
aerem Quidam deos innumeros quidam vnum
quidam vero nullum eſſe crediderunt ita vt inter
tot ambigua illud tantum ſocraticum nichil certū
verumq; eſſe videatur niſi hoc ſcio ꝙ neſcio vn̄ oli
ex vrbe Roma pulſi ſunt perinde ac inutiles ac in
fructuoſi mox iterum domiciano imperante teſte
aug. libro de ciuitate dei exacti ex vrbe et italia in
terdicti Adde ꝙ philoſophos irreligioſos putāt.

❡ Nono a philoſophis naturalibus deſcenderūt
medici vnde vbi deſinit phiſicus incipit medicus
ſꝫ horum ſcientia non videtur vtilis. quoniam qui
ſe medicine ſubiciunt breuius vitam finiunt vnde
adrianus imperator dixit medicorum turba princi
pē ꝑdit Medicina etiā inter ſciētias liberales nō
connumeratur nec ſine diſpendio graui vite mor
talium adiſcitur niſi enim multos ceciderint boni
medici eſſe minime arbitrantur vnde ſumma me-
dicina eſt non vti medicina. Item ex eiſdem veni-
unt aſtrologi quos reprobat picus.

❡ Ad primum dicendum primo quod hoc argumē
tum nunc non concludit quoniam maior eſt certi-
tudo ī philoſophia ſpeculatiua ꝙ̄ tempore ſocratis
vel ſocrates moralem philoſophiam deuocauit e
celo quia mali nulla alia ſcientia ſunt digni ideo
primo ſtudendum eſt virtuti ſcilicet auguſtinus de
ciuitate dei libro octauo capitulo tertio Secundo
dicitur ꝙ in philoſophia naturali non eſt ſiſten-
dum in cognitione creaturarum ſed in cognitione
dei Creature enim condite ſūt vt diuina bonitas

manifeſtetur ꝑ ipſas / pluris autem facere debe-
mus mundi auctorem ꝙ̃ celum ipſum. tertio dicit᷑ ꝙ
hoc argumentum reprobaret ſanctiſſimum bernar
dum qui oleo pro aqua interdum vſus eſt nec diſcre
uit. Rectius enim dixit ouidius de homine Os ho
minis ſublime dedit celūq; videre Juſſit ⁊ erectos
ad ſidera tollere vultus. ¶ Ad ſcd̃m dicit᷑ ſcd̃m
glo. ꝙ phi̅ qui docent in naturalibus ſunt excuſati
et hoc probat ex digeſtis. Ad ieronimum dicit᷑ ꝙ ip
ſe philoſophos magnifacit qm̄ de pythagora dicit
ꝙ quia phūs erat maior emente ſe fuit. Item pau
lꝰ vocat ſapiētiā huiꝰ ſeculi ſtulticiā q̄ ꝑciſe ad glo-
riam huius mundi ordinatur. De matheſi reſpōde
tur per hunc verſum. Scire facit matheſis ſed diui
nare mateſis. Aſtrologia etiam reprobatur a pi-
co mirādulano ſed hoc eſt pro illa que diuinatiua
eſt non aūt vt concluſiones multas de celo ex ma-
nifeſtis deducit.

¶ Ad tertiū reſpondetur ex phō p̄rio politicorū
ca. vii. Cum illud argumentum fieret thaleti pro-
ſperiſſe illum ferunt per aſtrologiam oliuarū vber
tatem futurā. Cunq; collegiſſet paucillū pecunia
rum hieme adhuc vigente emptionē olei feciſſe in
mileto pro paruo ad modum precio. Cum itaq; po
ſtea tp̄s veniſſet multis ſubito querentibus vendi
diſſe oleum quanti ipſe voluit ac magnam vim pe-
cuniarum inde lucratum oſtendiſſe amicis perfaci
le eſſe phis ditari ſi vellent ſed hoc non eſt illis cu
re. Thales igitur in hunc modū dicitur ſciam ſuā
oñdiſſe idem habetur in proble. ari. parti. xxix. pro-
ble. viii. Cur diuicie inquit magna ex parte ab ho-
minibus prauis potius ꝙ̃ bonis habeātur quia for
tuna ceca eſt. diſcernere ſibi ac eligere qđ meliꝰ eſt
nō poteſt. Et parti. xxx. proble. x. q̄rit phūs cur ve
teres premia certaminibꝰ poſuerunt ſapientie aūt
nullus quicq̄ ſtatuit q2 iudices qđ ad ingenium at-
tinet vel preſtantiores vel nichilo deteriores nimi
rū eſſe hijs debēt qui inter ſe ſe certant ꝙ ſi homi
nes ſapientia excellenciores certare deberēt pre-
poneretur ꝙ̃ premium arbitris ſane ſibi carerent
corporalia autem manifeſtiora ſunt. Item inde ſe-
diciones maxime orirentur ſi quis enim ſtolidus iu
diceturiudicibus admodū ſuccēſet vel quia prudē
tia nullum premium preſtantius eſſe poteſt. Dein-
de dicitur ꝙ phi fuerunt vtiliſſimi reipublice vt pꝫ
de archimenide et ſocrate qui teſte alberto magno
draconē totum aerē inficientem ſua ſcia interemit
Item ariſtoteles vt inquit. S. T. opuſ. xx. libro.
iiii. ca. xi. cū ſenex eēt patriam ab hoſtilibus armis
in lectulo iacens eripuit. Ad aliud dicitur ꝙ forte
mali aliqñ ſunt ſapiētes alias nō diceret᷑. Argue
ſapientem et diliget te prouer. ix. vel aliter dicitur
ſecundum aug. ibidem ꝙ addendum erat diffōni ſa
pientie in hijs que ad beatam vitam pertinent.
Scđo dr̄ ꝙ phiſica non eſt ſapientia cum non ſit me
taphiſica que teſte phō proprie ſapientia dicitur.
Si tamen preter res naturales nulla eēt ſbā ſepa
rata phiſica eēt prima ſcientia vt dicit phūs. vi. me
tha. T. c. iiii. ¶ Ad quartum dicit᷑ ſecundū. S. T.
li. i. ꝯtra ge̅. c. vii. ꝙ ea q̄ fidei ſunt non contrarian
tur rationi naturali licet ſint preter rationem na-
turalem. Holcot tamen oppoſitum arbitratur vt pꝫ
in. i. q. i. Deinde dicitur ꝙ naturaliter virgo conci-
pere poteſt vt oñdit. S. T. in quo.

¶ Ad quintum dicit᷑ ꝙ non eſt ſimile de ſacra ſcri-
ptura et de phia morali qm̄ innititur rationi ⁊ ideo
licet ſit falſa in vna pte nō ſeq̄tur ꝙ ſit falſa vbiq;

¶ Ad ſextum dicitur ꝙ talia ad modum ſunt vtilia
ad acuendum iuuenum ingenia. Deinde dicitur ꝙ
cognitione naturali creaturam conprehēdere poſ-
ſumus ſi per demonſtrationem de ipſa habeamus
ſciam. de diuiſione aūt phie que eſt iheronimi ſup
cantica canticorum ſumpta ab hebreis dicit᷑ ꝙ me-
thaphiſica ſub altera continetur vnde ſcd̃m varro-
nem quedam eſt theologia naturalis vt teſtat᷑ aug.
li. vi. de ci.

¶ Ad ſeptimum dicitur ſcd̃m ariſtotelem qñ ligna
curua ſunt rectificanda flecti debent vltra mediū
vt tandē rectificent᷑. Sic lactancius diſputat ꝯtra
phōs qui nimis in ſua phia confidebāt cont ēpnē-
tes ſacram ſcripturam. De platone autem dicit᷑ ꝙ
forte falſum ſibi imponitur quia enim dixit res de-
bere eſſe cōes intulit ariſtoteles etiam vxores ſe-
cundum eum eſſe cōes. Quod tñ ipſe expreſſe nō
dixerat vt inquit franciſcus maronis.

¶ Ad octauum ⁊ nonum patebit in ſequentibus.

Ad ſcđm procedit᷑, videtur ꝙ phiſica nō
ſit ſciētia q2 ſcia eſt incorruptibiliū vt pꝫ
i. po. ſꝫ entia natalia ſūt corruptibilia ꝑ
ſe. Corruptibile eni eſt paſſio entis na
turalis ergo non eſt ſciētia Sed cōtra
eſt ariſtoteles volens nobis eam tradere dicendo.
Qm̄ q̄dē itelligē ⁊ ſcire ꝯtigit circa oēs ſcias quaꝝ
ſunt principia aut cauſe aut elementa. Ex horum
cognitione. Et. vi. metha. T. c. iii. dicit ꝙ tres ſunt
partes phie theorice mathematica phiſica et theo
logia vnde ibidē declarat ꝙ phiſica non eſt actiua
nec factiua.

¶ Rñdeo dicēdū vt habet᷑ ex alberto magno li. i.
phi. ca. ij. Heracliani vidētes omnia moueri dixe-
rūt đ naturalibꝰ nō haberi ſciam ⁊ ꝙ hijs plꝰ mira
bile eſt etiā vir in multis prudēs ptholomeꝰ dixit đ
naturis non haberi ſciā̄ certā ꝓp ſui mutabilita
tē ſꝫ potius eſſe opionē de ipis et idē dicit de theo
logia q2 ē de icōprehēſibilibꝫ. S. T. ſup boetiū de
trinitate. q. vi. ar. i. q. ij. vbi q̄rit an i mathematica
diſciplinabiliter procedat᷑. Cuius ſignū eē dicit q2
philoſophi in naturis diuerſa opinati ſūt i mathe-
maticis aūt cōueniūt iſtos aūt heraclianos q̄ nihil
ſciri dicunt ⁊ ſpāliter de phiſicis arabes appellāt
garriētes quia eorū dicta abſq; dubio nō ſūt recta
et extra garritum nichil vigoris habentia. narrat
philoſophus quarto metha. T. c. xx. ꝙ ſecundum
heraclitum nichil eſt verum determinate propter
rerum continuum motum qui ad vltimum ad hanc
dementiam deuenit ꝙ opinatus eſt ꝙ nō oporte-
bat aliquid verbo dicere ſed ad exprimendum qđ
volebat mouebat ſolum digitum Et hoc ideo quia
credebat ꝙ veritas rei quam volebat enunciare
primo tranſibat ꝙ̃ oratio finiretur breuiori autē
ſpacio digitum mouebat vnde heraclitus dixit ꝙ

non poteſt homo bis intrare in eundem fluuium. Ariſtippus autē dixit ꝙ nec ſemel qꝛ anteq̄ʒ ſemel intraret aq̄ fluīs defluit et ſuꝑuenit alia vidēs igitur ſocrates hanc opinionem que ſuo tempoꝛe ſurrexerat noluit aliquid de ſenſibilibus et rerum naturis perſcrutari ſed ipſe pꝛius incepit in moꝛalibus querere quid eſſet vniuerſale vñ et plato tāq̄ʒ eius auditoꝛ ſuſcepit hoc ad inquirendum in rebꝰ naturalibus et quia videbat ſēſibilia mutari Ideo poſuit quedam entia vniuerſalia a ſēſibilibꝰ ſeparata de quibꝰ diffinitiones aſſignant̄ q̄ noīauit ideas i. foꝛmas et ſpēs exiſtentiū ſēſibilium vt declarat. S. T. i. metha. lec. x. ⸿ Academici vero crediderunt nos nichil ſcire contra quos diſputat beatus aug. p. iii. libꝛos. Et cū quereretur ab aliquo an homo eēt an foꝛmica. Turpe eēt dicere ſe iſta neſcire que euidentia ſunt dixerunt ergo ſe tm̄ illa neſcire que inter phōs requiruntur. Item dixerunt ſe non cognoſcere verum ſʒ veriſſimile. Cōtra ſimilitudo veri non poteſt cognoſci niſi cognito vero neſcires enim dicere hunc eſſe similē ſoꝛti niſi cognoſceres ſoꝛtem Item turpe eſt dicere ſapientē neſcire ſapientiam. Nam ante oculos conſtituamꝰ queſo rixam quendam ſapientis et ſapientie quid aliud dicit ſapia q̄ʒ ſe eſſe ſapiam at contra iſte academicꝰ non credo inquit Quis ait ſapientie non credo te eſſe ſapiam quis niſi cum quo illa loqui potuit ⁊ in quo habitare dignata eſt ſcʒ ſapiēs Ecce nouū certamē Sapiens et ſapientia ſecum pugnant. Sapiens ſiue phūs academicus non vult conſentire ſapientie Item tunc nullus bene ageret qm̄ ad bene agendum ſcd̄m phm̄ opʒ ꝙ ſit ſciens eligēs firmiter et pꝛopter hoc. Item in logica ſunt certiſſime pꝛopōnes vt ꝙ contradictoꝛia non ſūt ſimul vera vide S. Aug. li. iij. cōtra acade. Item multe ſūt pꝛopōnes per ſe note ex terminis et ex illis poſſūt deduci conclusiones certiſſime vt ꝙ non eſt foꝛnicandum. Item cōes animi cōceptiones quiſq̄ʒ pꝛobat auditas ſecundum boetiū de hebdo. Et phi. ii. metha. Pꝛima pꝛincipia ſunt omnibus nota ſicut ianua in domo qꝛ ianua neminem latet lʒ interioꝛa domus lateant. ⸿ Notanduʒ pꝛeterea ꝙ ſcie ſcd̄ʒ doct. ſubtilem in pꝛol. i. iiii. ſunt condiciones ſcʒ ꝙ ſit cognitio certa hoc eſt abſq̄ʒ deceptiōe et dubitatiōe. ii. ꝙ ſit neceſſarij tertio ꝙ habeat euidentiam ex neceſſario et pꝛius euidenti quarta ꝙ habeatur per diſcurſum ſillogiſticum Et ſi queratur. An iſte diſcurſus ſillogiſticus requirat tp̄s videt̄ ſibi ꝙ non qꝛ ad diſcurſum ſufficit oꝛdo nature Sed cōtra diſcurſus non eſt de ratione ſcie patet quia nichil cōparatum ad aliquid ſicut terminus ad motum aut effectus ad cauſam effectiuam in fieri. Includit illud in ſua ratione quia poteſt eſſe terminus ceſſante motu et effectus ceſſante cā Scia autem cōparatur ad diſcurſū ſicut terminus ad motuʒ Et ſicut effectus ad cauſam effectiuā qꝛ huiuſmodi ſunt pꝛīcipia reſpectu concluſionis ſcite in fieri tantum vt pʒ. ii. phi. Notanter dixi in fieri qꝛ doꝛmiens hēt ſciam et non diſcurſum. Item in deo eſt ſcientia theologie vere ſcd̄m iſtum quia oīs perfectio ſimpliciter eſt in deo verius q̄ʒ i creatura vel eque vere et tamen in deo non eſt diſcurſus ex quo videtur ꝙ oꝛdo nature ad diſcurſum non ſufficit quia ſecundum eum Deus pꝛius intelligit ſe q̄ʒ creaturas vnde ponit duo ſigna nature in quoꝛum pꝛimo eſt quicq̄d dr̄ de deo ad intra In ſcd̄o vero intellectio creaturarum. Item Si quis per experientiaʒ cognoſcat lunā eſſe eclipſabilem vel videat hoc in verbo talis haberet veraʒ ſciam ſine diſcurſu igit̄. añs patet qꝛ poteſt ſic acquirere habitum veridicum et non ſunt niſi. v. tales ſcʒ intellectus ſapientia ſcia ars et pꝛudentia et conſtat ꝙ non eſt aliquis iſtoꝛū niſi ſcia igitur. foꝛte dicis cum petro de alliaco. In i. q. i. ꝙ talis ſcia nata eſt cauſari per pꝛemiſſas. Contra illa ſcientia dependet a noticia intuitiua lune vel eclipſis ergo non poteſt aliunde cauſari maxime ſcd̄m greg. tenentē ꝙ idē habitus intellectus non poteſt cauſari a diuerſis cauſis ſpē ⸿ Notandum pꝛeterea ꝙ de vnitate ſcie multa dicta ſūt in logica. vnde opinatur greg. de arimino cum multis aliis ꝙ oīm concluſionum non eſt vnus habitꝰ quirymo in pꝛol. i. q. ii. dicit ꝙ vniuerſaliter ex mediis aliis et aliis ſcd̄m ſpēm alij et alij actus et habitus circa illud quod per concluſionem ſignificat̄ cauſantur Alias poſſet dici nec videret̄ maioꝛ pꝛoteruia ꝙ ex medio theologico et ex medio demonſtratiuo cauſentur habitus eiuſdem rationis et ꝙ viſio albedinis et nigredinis ſunt eiuſdē rationis cum non aliunde q̄ʒ ex diuerſitate cauſarū ſcʒ albedinis et nigredinis videatur earum dr̄a poſſe concludi. Item ſcribere et citharizare ideo cauſāt hītꝰ diſtinctos qꝛ ſpē diſtinguntur ergo vniuerſaliter in hiis que pertinent ad intellectum diuerſa ſpē cauſant effectus ſpē diſtinctos. Contra hoc obicitur Sequeretur ꝙ ſcientia ſoꝛtis non intēderetur ſi ad eandē concluſionem adducerentur diuerſa media et ſic ſoꝛtes nō eſſet certioꝛ intenſiue qꝛ mediū ſequens cauſat alium hītum ſpē ſcd̄m euʒ et ſic nō facit vnū cū pꝛimo Item per viſū et auditum cauſatur eadē intellectio ſoꝛtis ſpē vt ſi videā ⁊ audiā ipſum ſoꝛtem loquentem Itē media thopica ſpecie diſtincta augent habitum opinatiuum. Item multi concedunt ꝙ idem habitꝰ virginitatis in eſſe nature poſt coꝛruptionē ꝑducit alium actum ſpē. Et ideo dico ſicut in logica ꝙ eiuſdē habitus poſſunt eſſe plures actus ſpē diſtincti. ⸿ Deinde arguitur ꝙ ſcia non eſt tantūmō vna per aggregationē ſicut ſcotiſte etiā opinantur dicentes ꝙ vnitas hītꝰ ſciētifici eſt vnitas cuiuſdē gn̄is qꝛ quot ſunt q̄ſtiones tot opʒ ponere hītꝰ ꝑtiales qꝛ vero ſunt de eadem materia Ideo hn̄t gn̄is vnitatem vñ multe partiales phiſice ſunt in intellectu hn̄te ſciam naturalē Sed cōtra innumerabiles ſunt cōcluſiones in phiſica nec adhuc in milleſima parte ſūt inuēte ſequit̄ ergo ꝙ innumerabiles ſcie phiſice nobis deficiūt. Item tunc in arithmetica eſſēt infiniti habitus ſecundum ꝙ ſunt infiniti numeri. Item tunc ſoꝛtes ſciant tm̄ vnaʒ cōcluſionē eēt perfectꝰ geometria quia circa vnā ꝯcluſionē ponitur perfectus habitꝰ qui non poteſt dici niſi geometria. Q ꝫ autem ſit ꝑfectus pʒ qꝛ ſpēs pꝛedicatur perfecte de idiuiduo ſoꝛtes enim eſt hō ꝑfectus. Item tūc geometria et

arithmetica eſſēt vna ſcia quia magnitudinis et nu
meri eſt vnū genus ſcʒ quātitas. Itē grāmatica et
logica poſſent dici vna ſcia ſcʒ per aggregationeʒ.
¶ Dico igitur. Phia naturalis eſt vera ſcia ⁊ vna
tm̄ ſcd̄m ſpēm circa quaſcunqꝫ concluſiones eius
primū pʒ qꝛ habet ſubiectum paſſionē ⁊ principia ꝑ
que paſſio de ſubiecto probatur. Cōcedo tn̄ in phi
ſica multas concluſiones neceſſarias contineri de
quibus eſt tantū opinio vt ꝙ grauia et leuia nō poſ
ſunt moueri a ſeipſis. Secunda pars patet qꝛ om-
nium premiſſarum ⁊ concluſionis poteſt eſſe vnus
actus ergo et vnus habitus. Sed hic negat grego
rius ꝙ premiſſarū ⁊ cōcluſionis ſit vnus actus in ꝓ
logo primi Cōtra oīs propō mentalis vltimata ſe-
cundum eū eſt ſimplex qualitas et quelibet eſt aſſē
ſus ſecundum eundē ergo conditionalis et cauſa-
lis in mente eſt vnus aſſenſꝰ ergo premiſſa et con-
cluſio ſunt vnus aſſenſus forte ſcd̄m eū negas ma
iorem ſed hoc ſolū habet verū in cathegoricis. Cō
tra arꝛ. ꝑ ſua argumenta q̄ ipē facit de cathegoricis
dicit em̄. q. i. ar. i. ꝙ nō componitur ex pluribꝰ ꝑtibꝰ
quia queritur cur vna pars erit ſubiectū vel predi
catum potius q̄ꝫ alia Si dicas qꝛ vnus conceptus
producitur ante aliū Contra pono ꝙ illi conceptꝰ
ſimul a deo producātur Sed eodē modo pōt argui
contra eum qꝛ ſi ſillūs componatur ex pluribus ꝑti
bꝰ quero cur potiꝰ vna propō eſt maior q̄ꝫ alia ſcʒ mi
nor. Item capio mentale vltimatē diſiunctiuā cō-
poſitā ex contradictorijs Si ģ pars falſa diſtingui
tur ab altera in mente vltimata ſequitur ꝙ iſte ha
bet aſſenſum falſū qꝛ ſcd̄m eū oīs mentalis vltima
ta eſt aſſenſus Eodē modo arguitur de hac cōdicio
nali Si homo eſt aſinus hō eſt irrōnalis pʒ ꝙ illius
totius eſt vnus aſſenſus ergo in demonſtrationibꝰ
vnus eſt aſſenſus ꝑmiſſarū et concluſionis. Scd̄o
probatur eadeʒ pars qꝛ ſi eſſent diuerſi habitꝰ hoc
maxime eſſet propter obiecta ſpē diſtincta ſcʒ plan
te et aīalia Sed contra ſequeretur ꝙ ſortes nunq̄ꝫ
acquireret prudentiā ſuppoſito ꝙ ſemꝑ nutriatur
ex cibis ſpē diſtinctis qꝛ actus circa piſces ſpē di-
ſtinctos ſcd̄m iſtos non cauſant nec intendunt eū-
dem habitum. ¶ Qꝺ autem phia naturalis ſit ſpe
culatiua pʒ auctoritate phi ſupra poſita. Nō enim
eſt de factibilibus a nobis Cum ſit de celo ⁊ elemē
tis. ¶ Sed queritur quare habitus dicitur ſpecu-
latiuus. Rn̄det doct. ſubtilis in prol. i. ꝙ practicuʒ
et ſpeculatiuū non ſunt drie eſſentiales ſcie vel
noticie in cōi que eſt quoddam abſolutuʒ Sed hec
diuiſio eſt quaſi generis in proprias paſſiones ſpe-
cierum ſicut ſi diuidatur numerus per parē ⁊ impa-
rē. Secundo dicit ꝙ eſſe habitū practicū vel exten
ſio practice cognitionis ad praxim cōſiſtit in dupli-
ci relatiōe aptitudinali ſcʒ conformitatis et priori
tatis naturalis vnde ſecundū eū oīs actus volun-
tatis rectus preſupponit neceſſario rectā rationē
dicitur aptitudinali qꝛ neutra relatio reqrit actua
lis vnde cognitio practica dr̄ extendi ad praxim vt
directiua ad directū ſiue vt regulatiua ad regulatū
vnde nō opʒ praxim actu cōformari ſʒ ſufficit ꝙ ſit
conformatiua praxis Speculatiuū aūt priuat pre-
dictum duplicē reſpectū. Exēplū vt ars domificati
ua dicitur practica qꝛ per illā artē pōt domificator
facere domū q̄ cōformabit ſue arti Et illa ars natu
liter prior eſt edificatione domus vn̄ per eā artifex
dirigitur in domificando. Et aduerte ſcd̄m eum ꝙ
noticia practica ſemꝑ deducitur ex principijs pra-
cticis vt pʒ hic et in principio ſui ſecundi vt ꝙ deus
eſt diligēdus deducitur ex hoc ꝙ omne ſūme bonū
eſt diligendū et ꝙ deus eſt ſūme bonus ergo eſt ſū-
me diligendus Sed contra. Minor illa non eſt pra
ctica qꝛ non dictat de eligendo vel fugiendo. forte
dicis ꝙ non eſt practica formaliter ſʒ virtualiter tā
tum ſed hoc non ſufficit quia tunc methaphiſica eſ
ſet practica qꝛ deus virtualiter oīa continet ymmo
oīs ſcientia eſt de re bona ergo virtualiter cōtinet
noticiam directiuā opationis volūtatis ſimiliter ⁊
primū principium. ¶ Contra primū arguitur Se-
queretur ꝙ ratio practici eſſet dignior q̄ꝫ ſpeculati
ui qꝛ primū conſiſtit in aliquo poſitiuo ſcd̄m autē in
priuatione. Item habitus ⁊ priuatio hn̄t fieri circa
idem ergo ſi ſpeculatiuū non dicit niſi priuationeʒ
duplicis reſpectus idem poterit eſſe ſpeculatiuuʒ
et practicuʒ. Item ſequeretur ꝙ priuatio poſſet eſ
ſe principiuʒ alicuius nobilioris quia habitus ſpe
culatiuus ſub ratione qua ſpeculatiuus eſt princi-
pium ſpeculationis per ſe. ¶ Uidetur ergo dicen-
dum cū phō. vi. metha. ꝙ ſcia ſpeculatiua eſt illa cu
ius obiectum non eſt operabile ſʒ cognoſcibile tan
tum a nobis ſcd̄m ꝙ conſideratur in tali ſcia vn̄ ſpe
culatiua differt a practica quantū ad finē et q̄ꝫtum
ad materiā ſic ꝙ finis ſpeculatiue eſt conſideratio
veritatis materia vero res opere ſcientis nō ope-
rabilis Practice autem finis eſt operatio materia
vero ſeu obiectum eſt res ab eo qui habet huiuſmo
di ſciam opabilis. S. T. ſuꝑ boetiū de tri. q. v. ar. i.
Item adhuc arguitur contra alium quia practicum
et ſpeculatiuum ſecundum eum ſumuntur ab obie
cto ergo ſunt differentie eſſentiales. Iteʒ dirigēs
eſt nobilius directo ergo habitus practicus diri-
gens actum voluntatis non dicit preciſe dupliceʒ
reſpectum qꝛ reſpectus non eſt actiuus ergo aliud
eſt in habitu vnde dicatur actiuus vel practicus.
¶ Contra hec arꝛ primo argumentis heracliti ve
rū nō ſcitur niſi cognoſcat res in quo reperitur ſʒ
res in quibus reperitur natura infinitas differen
tias habet intellectus autem refugit īfiuitum na
turalia ergo vere non comprehenduntur. Item
medium debet eſſe vniuocū ſed nichil eſt vniuocū
in phiſicis quoniam ſi accipiatur diffinitio anima
lis ſecundum eſſe phiſicum ipſa ſecundum vnum
quodqꝫ animal erit altera.
¶ Secundo ſecundum aug. et allegatur a S. T.
i. q. lxxxiiij. ar. vi. non eſt expectanda veritas a ſen
ſibus ſʒ omnis nr̄a cognitio ortū hʒ a ſenſu ergo ni
chil vere cognoſcimus.
¶ Item arꝛ ex lactātio li. iij. c. ij. Cum tot tempori
bus tot ingenijs in inquiſitione ſapientie contri-
tis non ſit a philoſophis comprehēſa apparet nul
lam ibi eſſe ſapientiam non ergo ſapientie ſtudent
qui philoſophantur ſed ipſi ſtudere ſe putant quia
illud quod querunt vbi aut qualē ſit neſciunt.
Item plato et pythagoras maxime queſiuerunt

DE LA BIBLIOTECA
UNIVERSIDAD DE SEVILLA

ſcientiam vt patet ex S. T. i. methaphiſice lectio.
ne. x. et tamen iſtorum phīa non fuit ſcientia ſed
plena erroribus. Si dicatur ꝙ alioquin phīa eſt
ſcientia quero quis hoc diiudicare poterit vnde
philoſophus dicit iiij. methaphiſicorum. T. c. xxi.
Cum videmꝰ grauiſſimos philoſophos erraſſe in
primo principio et non inueniſſe ſcientiam veram
videtur ꝙ fruſtra ſit ſtudere philoſophie. Nam
volatilia proſequi erit vtiqꝫ veritatem inquirere.
Item philoſophia eſt amor ſapie ergo nō eſt ſcīa.
¶ Tertio ſi alique ꝟitates eſſent euidētes vł hoc
eſſet per ſenſū vel intellectū nō per intellectū qꝛ
nō ſequitur euidēter intellectus intelligit aliā rē
ab ipo ergo alia res ab ipo eſt intelligo eni āti xp̄m
et tn̄ ipe nō eſt Nec ꝑ ſenſum quia hoc maxie foret
ꝑ viſū ſed probo ꝙ nō qꝛ ſequitˀ viſꝰ eſt indiſpoſitus
et mediū eſt indiſpoſitū et obiectū nō eſt in debita
diſtātia igitur. viſꝰ nō iudicat euidēter de ſuo obie
cto ꝯn̄a eſt boā et aн̄s eſt ieuidēs ergo et cōſequēs
Item multotiēs eque fortiter quis iudicat ſe vide
re aſinū qn̄ nō videt eū ſicut qn̄ realiter videt illum
⁊ nō obſtante tali iudicio ac firma ad heſione talis
decipitur et nō videt quod credit videre igr̄ propt
quodcūqꝫ iudiciū forte vel firmā adheſionez non
cognoſcit quis euidēter ita eſſe ſicut apparet.
¶ Quarto ſi aliquid eſſet euidēs vel ergo omnia
ſunt equalr̄ euidētia et hoc nō quia principia ſunt
euidētiora cōcluſionibus ſi nō contra vel vnū eſſet
euidētius alio quo ad ꝟitatē vel quo ad adheſionē
Nō primū qꝛ vna ꝟitas nō ē magis veritas ꝙꝫ alia
Nec ſecundū qꝛ maior adheſio nō facit ſemꝑ maio
rē euidētiā pōt eni q̇s firmiſſime adherē falſis. Si
dicar̄ ꝙ ad euidētiā requirar̄ veritas ergo poſſemꝰ
dubitare an illud quod vider̄ ſit nobis euidēs quia
poſſumꝰ dubitare an ſit verum. Item nūqꝫ ē nobis
euidens an noſtrum mediū ſit ſophiſticum vel falſi
grafum aliquādo eni putamus habere demonſtra
tionem et tamen eſt ſophiſma.
¶ Item aliquis poteſt credere ſe non eſſe ſed eſſe
mortuū. ergo nulli eſt euidēs ꝙ ipe ſit ergo nec ali
quid aliud antecedens patet de ſomniantibus et
grauiter infirmis ſed hic vide diſtintionē S. T. de
veri q. x. ar. xij.
¶ Ad ſeptimū vbi dicit ꝙ nullus poteſt cogitare
ſe non eſſe cum aſſenſu ſed contra. de veri q̇. i. ar.
v. ad ſeptimuz dicit ꝙ intellectus poteſt cogitare
ſe non eſſe.
¶ Quinto arguunt academici vt tangit auguſ.
vbi ſupra et libro de trinitate. ꝙ nulla eſt in no-
bis certitudo per ſenſuz oſtendendo ſenſus ſepe
decipi vt patet de exiſtente ī naui qui iudicat om-
nia moueri et baculum in aqua eſſe fractū ſi dicas
ꝑ alios ſenſus corrigitur contra quare magis cre-
ditur vni ſenſui ꝙꝫ alteri.
¶ Item infirmus iudicat dulce amarum et homo
ſanus iudicat amarū qđ aſinus dulce eſſe eſtimat
ſed hec ſunt contraria ergo oportet alterum deci-
pi dato ꝙ ſint ſani Item imago videtur eſſe in ſpe
culo et tamen non eſt Item in ſacramento eucari
ſtie paganus putaret eſſe pane met tamen nō eſt
et ſic poſſibile eſt ꝙ illa que ego video non ſint la
pides quia forte deus talia tranſſubſtātiauit ſicut
eſt ſibi poſſibile nec eſt michi euidens quin ita ſit
ergo nichil eſt euidenter cognitum. Si dicas li-
cet deus poſſet facere ꝙ illa que puto videre non
eſſent non tamen facit hoc non ſatis eſt ad hoc ꝙ
euidenter ſciam rem eſſe quia ad hoc ꝙ ſit euidēs
oportet ꝙ ſint cauſe neceſſitantes intellectū ab-
ſolute
¶ Sexto ex dictis poſſet inferri ꝙ per experien
tiam non habetur ſcientia tamen aliter arguitur
quia non eſt idem modus cognoſcendi premiſſas
et concluſiones ſed principia cognoſcuntur per
experientiam.
¶ Item aut iſta noticia eſt eiuſdem ſpeciei cum
noticia acquiſita per demonſtrationem reſpectu
eiuſdem aut non Si primum. Contra diſticte cau
ſe cauſant diſtinctos effectus ſpecie dicit etiam.
S. T. tertia parte ꝙ ſcientia chriſti experimen-
talis nō erat eiuſdē ſp̄ei cū alia.
¶ Septimo de ſingularibus non eſt ſcientia ſed
res naturales ſunt ſingulares cū ſint materiales
Item illud de quo eſt ſcientia ipoſſibile eſt aliter
ſe habere vt patet primo poſteriorum ſed entia na
turalia ſunt mobilia ergo poſſunt alit ſe habere.
Moueri enim eſt aliter nunc ſe habere ꝙꝫ prius.
Item de illo quod non poteſt mouere intellectuz
non eſt ſcientia ſed entia naturalia non poſſunt
mouere intellectum igitur minor patet. quia mo-
uens debent eſſe preſtātius paſſo.
¶ Octauo arguitur ꝙ de nullo neceſſario eſt
opinio quia tunc aliquis aſſentiendo neceſſario
deciperetur quia opiniari eſt aſſentire cum formi-
dine hoc eſt eſtimando ꝙ res aliter ſe poteſt habe
re dicit enim. S. T. ij. ij. q. i. ar. v iiij. per opinio-
nem exiſtimatur res poſſe aliter ſe habere.
Item ſcientia per hoc ſolum differt ab intellectu
quia intellectus non acquiritur per demonſtratio
nem ergo oportet omnem ſcientiaz per demonſtra
tionem acquiri.
¶ Nono arguitur ꝙ philoſophia naturalis ſit
practica quia eſt de operabilibus a nobis ſcilicet
de motu et paſſionibus anime de quibus tracta-
bitur in libris de anima.
Item omnis ſcientia quam primus motor habet
de rebus factis ab eo et de malo per. S. T. i. q.
xiiij. arti. xvi. eſt practica ergo phiſica primi moto-
ris eſt practica ⁊ eodem modo arguitur de phiſica
intelligentie mouentis celum. Forte dicis ꝙ phi-
ſica iſtorum eſt practica non autem noſtra quia nō
poſſumus talia operari. Contra ſequeretur ꝙ ars
domificatoris qui amiſit membra nō eſſet practi-
ca qꝛ nihil p̄t opari Itē ſcīa nō dr̄ practica ex ſub-
iecto qm̄ deꝰ p̄t eā facere ſie ſubiecto ⁊ tūc eēt pra
ctica vel ſpeculatiua ergo vbicūqꝫ ſit ſemꝑ eſt pra
ctica aн̄s pꝫ qꝛ itellectꝰ dr̄ practicꝰ ab ipa ſcīa ergo
nō ecōuerſo ſꝫ opꝫ ſciam eſſētialr̄ eē practicā Itē
pono ꝙ deꝰ nobis cōferat ſupnālr̄ potētiā produ
cēdi res naturales tūc nr̄a phiſica eēt de opabili-
bꝰ a nobis ⁊ eodē mō ar̄ de geometria archimēdis
que erat de figuris factis ab eo ergo erat practica
Itē medicina et alchimia vider̄ eſſe quedā ꝑtes

philoſophie naturalis ⁊ tñ iſta ſũt de operabilibꝰ a nobis et aſtrologia docet qñ ſe minãdũ eſt hoc ẽ argumẽ ũ. S. T. ſup boeciũ de trinitate q. v. ar. i. quintuȝ et ad quartũ dicit oẽm medicinã eſſe practicã licet quedã pars eius dicatur ſpeculatiua reſpectu aliaꝝ ptiũ vt q̃ docet genera febrium ad ea que docet modum operandi ad ſanationem.

¶ Decimo arᷣ ꝙ ſcia ſit practica ex obiecto et non fine qꝛ finis nõ cãt nec mouet niſi dũ amatᷣ habitꝰ autẽ eſt actu practicꝰ etiã ſi nichil intendatᷣ vel ametᷣ Jtẽ aliq̃d eſt dirigibile ⁊ cõformabile dictami itellectꝰ. etiã ſi nõ aſſit volũtas faciẽdi Sed finis eſt obiectũ volũtatis ergo ſecluſo fine aliquis hitꝰ eſt practicus Si dicas ꝙ finis aptus natꝰ eſt amari et hoc ſufficit Contra effectus nichil habet ab aliquo cauſãte ex hoc ꝙ natũ eſt cauſare niſi actu cauſet ergo cognitio nõ dᷣ practica ex hoc ꝙ ꝑ volũtatẽ ex natura ſua nata ſit ordinari ad talẽ finẽ. Jtẽ ſcia moralis eſt practica et tñ non ordinatᷣ ad praxin tãq̃ ad finẽ qꝛ finis eiꝰ eſt felicitas que ſcd̃m philoſophũ decio ethi. cõſiſtit i ſpeculatiõe nõ i praxi Si dicatᷣ ꝙ felicitas eſt finis remotꝰ ſȝ finis propinquus eſt praxis ſcȝ dirigere i actũ virtutis ꝑpter felicitatẽ Contra nõ ordinatᷣ ad dirigere neceſſario niſi aptitudinaliter ſȝ neceſſario ẽ practica ergo hoc erit qꝛ aptitudialiter ordinatᷣ ad dirigere. i. qꝛ ẽ directiua qd̃ eſt eſſe practicũ Ex dicta igᷣ rñſiõe ſeq̃tᷣ ꝙ ipſa eſt practica qꝛ ipſa eſt practica. qd̃ nichil eſt Jtẽ ſi dirigere eſt finis eiꝰ. actus itellectꝰ erit finis hoc eiꝰ Si dicatᷣ ꝙ actꝰ aliarũ virtutũ ẽ finis eius Cõtra actꝰ alterꝰ potẽtie ẽ minꝰ nobilis habitu itellectꝰ ergo nõ ẽ finis eiꝰ.

¶ Undecimo phiſica ordinatᷣ ad opus Ex hoc eñ ꝙ cognoſcimꝰ deũ eſſe primũ ens vel ꝙ eſt primꝰ motor ⁊ prima cauſa poſſumus diligere ipm̃ et talis apprehẽſio ſufficit ad hoc. ꝙ tendamus i eũ ſub predictis rõibꝰ dicit etiã ſcotꝰ ꝙ de iſta de ẽ trinus eſt habitꝰ practicꝰ imo aliqua ſiplex apprehẽſio ergo alie veritates etiã ſũt practice Jtẽ ſcd̃m lactẽtiũ li. iij. ca. xix. pythagoras dicit aias de corporibꝰ in aliorũ aialiũ corpa cõmeare vt vetaret homines carnibꝰ veſci et ſic abſtinẽtiã pſuaderet ergo ſua philoſophia ad opus ordinabatur Jtem muſica refrenauit luxurioſos. ſ. t. opꝰ xx. li. iiij. xxi

¶ Ad primũ dicẽdũ ꝙ phiſicꝰ abſtrahit a ſingularibꝰ ens aũt ꝯpletũ qd̃ ꝑ ſe itẽditᷣ a natura finitũ ẽ ⁊ finitᷣ ꝑ ſuas cãs eſſẽtiales ſcd̃m quas nõ i ifinitũ variatᷣ Ad aliud dicit albertus ꝙ eſſe phiſicũ dupliciter habet cõparationẽ ſcȝ ad ea a q̃bꝰ eſt que ſũt pricipia eius q̃ vno mõ ſcd̃m rationẽ diffinitionis ſũt ꝯſtituẽtia ⁊ ſit tota ſpẽ ⁊ ibi vniuocatᷣ diffio Scd̃o cõparatur ad ea in quibꝰ eſt ⁊ ſic dicit ari. ꝙ rõ animalis ſcd̃m vnũ quodq̃ eſt altera.

¶ Ad ſcd̃m dicitur ꝙ veritas nõ eſt totaliter a ſẽſibꝰ expectãda requiritᷣ eñ lumẽ itellectꝰ agẽtiſ ꝑ qd̃ immutabiliter veritatẽ in rebꝰ mutabilibꝰ cognoſcemꝰ ⁊ diſcernamꝰ ipas res a ſimilitudinibꝰ rerũ ſcd̃o dᷣ ꝙ phi ſaltẽ ariſto. fidei multũ ꝯformis mltas ꝟitates cognouit Deꝰ ei illis maifeſtauit ita vt ſint iexcuſabiles vt dicit paulus dicit etiam lactantius libro primo Manno et excellẽti igenio viri cũ ſeſe doctrine penitꝰ dediſſẽt q̃cquid laboris poterat ipendi cõtemptis publicis et priuatis actionibꝰ ad inquirende veritatis ſtudiũ cõtulerũt vñ erãt quidẽ illi ꝟitatis cognitione digniſſimi quam ſcire tãtope cupierũt. Nã et abiecisſe quoſdẽ res familiares ſuas et renũciaſſe vniuerſis voluptatibꝫ cõſtat vt ſolã nudãq̃ virtutẽ aut veritatẽ nudi expediti ſequerẽter. S. T. ij. ij. clij. ij. tertiũ plato amore veritatis ſolꝰ ab omni delectatiõe venerea abſtinuit vnde principiũ geneſis expoſuit. S. T. de po. q. iiij. i. ſecũdũ. nec ſequitᷣ. nũdũ iuenertᷣ ergo nõ eſt ſtiẽtia vt patet de quadratura circuli q̃ ſcibilis ẽ tñ ſciẽtia nõ eſt inuẽta: ariſ. Phũs etiam iiij. metha. multũ cõpatitur phis errãtibꝰ ſed ſucceſſu temporis plurime veritates cognite ſunt.

¶ Ad tertiũ dᷣ ꝙ multa ſunt euidẽtia ꝑ intellectuȝ vt prius dictũ eſt de ꝑ ſe notis et ꝑ naturale lumẽ intellectus agentis multis infallibiliter aſſentimus deinde dᷣ ꝙ ad aſſenſum euidentem requitur veritas vñ de alliaco hic ponit aliquas propoſitiones Prima q̃uis nõ ſit neceſſe omnem habentem euidẽtiã ſcire illã eſſe euidẽtiã tñ oĩs hñs huiuſmodi euidẽtiã nõ põt dubitare ſe habere euidẽtiam ſimiliter aliq̃s põt ſcire primũ principiũ et tñ neſcit q̃d ſcit primũ pricipiũ vlᷣ q̃d ſit veritas vel ꝑpoſitio vera ſcit tñ qualitᷣ ꝑ eã ſignificatᷣ vt patet de ruſtico qui ſcit ꝙ quod libet eſt vel nõ eſt et qñ queritur An omnia ſũt equalitᷣ euidẽtia dicẽdũ ꝙ nõ qꝛ nõ q̃liter ſcimꝰ pricipia et cõcluſiones oĩa tñ ſunt nobis eque indubia et euidẽtia aliorũ ſumẽda ẽ ſcd̃m ꝙ accedunt ad primũ principiũ vel qꝛ ad eãdem cõcluſionẽ habẽtur plura media ego autẽ dico ꝙ vna propoſitio ẽ verior altera ſcd̃m philoſophũ ſecũdo metha. ⁊ ſcd̃ȝ tho. li. i. cõtra gẽ. ca. xiij. deide dᷣ ab eodẽ hñtis mediũ ſophiſticũ ꝙ eſt poſibile ꝙ credit ſe habere demonſtratiuũ et credit ſe habere euidẽtiã nõ tñ habet. vñ euidẽtia ſcd̃ȝ eum eſt duplex ſcȝ ſũma ſiue abſoluta Alia eſt naturalis ſiue cõditionata euidẽtiã abſolutã deſcribit ꝙ eſt aſſẽſus ꝟus ſine formidie cãtus naturaliter quo nõ eſt poſibile intellectũ aſſẽtire ⁊ i ſic aſſentiẽdo decipi vel errare vnde aſſẽſus dᷣ naturalᷣ cauſatꝰ. i. ex cauſis neceſſitãtibꝰ intellectũ vt cũ aſſẽtio huic quodlȝ ẽ vlᷣ nõ eſt. Sed euidẽtia naturalis eſt aſſenſꝰ verꝰ ſine formidie cauſatꝰ naturaliter quo nõ ẽ poſſibile decipi ſtãte iſluẽtia det gñ a liv cũ iudico ꝑ debitũ mediũ parietẽ debite approximatũ eſſe albũ deide dicit ꝙ nullꝰ põt ſcd̃m cõem curſum cognoſcere d̃ aliquo ſillogiſmo thopico ipm̃ eſſe thopicũ euidenter Contra hec duo arguitur ſequeretur ꝙ paganus euidenter cognoſceret aliquid eſſe panem quod omnes chriſtiani dubitant eſſe panẽ patet de pane de quo dubiũ eſt an ſit cõſecratus quem tñ paganus naturaliter iudicat eẽ panem. Jtem habens ſciam de ſillogiſmo thopico euidenter cognoſcit ſillogiſmum thopicum eſſe thopicum ergo. poteſt euidẽter cognoſcere iſtũ ſillogiſmũ thopicũ eſſe thopicũ probo ꝯñam quia ſi aliquod añs ſit euidens cõſequens etiã erit euidens. Sed ex iſto antecedẽte oĩs ſillogiſmus thopicus eſt thopicus ſequitur ꝙ iſte ſillogiſmus eſt thopicus et ſic de alijs ergo

conſequēs eſt euidēs Et ꝑ hec patet ad quartum.

¶ Ad quintū dr̄ ꝙ nullus ſenſus decipit nos ꝑ ſe. Secūdo dicitur ꝙ intellectus per aliū ſenſum preſeruat ſe ab errore vt cum videmus baculū pro vna parte in aqua qui apparet eē fractus tunc Intellectus habet hanc propoſitionē nullū durius frāgitur ad tactū molis ſibi cedentis ſed baculus eſt durior aqua que ſibi cedit et prius non erat fractus ex hoc iudicat etiā ipm̄ nūc nō eſſe fractū Si aūt tale cognitū ꝑ omnes ſenſus iudicetur eſſe tale tūc habet̄ certitudo de veritate illius quia cum eueniat vt in pluribꝰ iudicat̄ ꝙ ſit effectꝰ naturalis Deinde dicit̄ ꝙ de multis habetur certitudo tantūmodo moralis vnde triplex ſolet poni certitudo ſcilicet euidētie fidei et moralis q̄ eſt per groſſas coniecturas Et ſi querat̄. An hec certitudo moralis ſit ſcia vel opio dicūt ꝙ eſt opinio Sed contra Tūc opinio ſufficeret ad bn̄ moraliter agēdū ſine prudētia qđ eſt cōtra philoſophū q2 opꝫ ꝙ bene agēs ſit ſciēs dicunt ꝙ ibi ſcia capit̄ pro morali certitudine qn̄ cōformans ſe in agēdo opinionibus. ſācti thome bene moraliter agit ſꝫ nōne illa opio vocabit̄ prudētia Nō. q2 opinio nō eſt habitꝰ veridicus. vi. ethico. ſi querat̄ vbi eſt maior certitudo adheſiōis. dicūt theologi i fide Cōtra tūc diſiūctiua nō eſſet certior altera ꝑte ſi illa ſit de fide ⁊ demōſtratio adueniēs fideli diminueret certitudinē ⁊ certiꝰ eſſē ꝙ deꝰ eſt trinꝰ ꝗ̄ ꝙ deꝰ eſt ſi fides eſſet certior ſcia hec ſoluūt̄ primo poſteriorꝝ. S. T. ij. ij q. iiij. ar. viij. Ad alia pꝫ ex dictis qn̄ certitudo nō habet̄ ſolū a ſēſu ſed a liqn̄ ex terminis et per itellectum agentem.

¶ Ad ſextū dicit̄ ꝙ pōt eſſe vnus modꝰ cōmunis acquirēdi noticiā principiorꝝ et cōcluſiōis ſecūdo dicit̄ ꝙ nō incōuenit cauſas ſpē diſtinctas producere eūdē effectum ſpecie quia ſol et ignis producunt eundem calorem ſpecie.

¶ Ad ſeptimū dr̄ ꝙ res naturales poſſūt cōſiderari in vniuerſali et ſic nō ſūt materiales materia ſignata vnde de ſingularibus. i. de rebus que ſingulariter exiſtūt ſub rōibꝰ vniuerſalibꝰ et abſtractis bn̄ eſt ſciētia Ad aliđ dicit̄ a S. T. i. q. lxxxiiij ar. i. tertiū ꝙ oīs motꝰ ſupponit aliqđ imobile Cū eñ trāſmutatio fit ſecūdū q̄litatē remanet ſubā imobilꝭ ⁊ cū trāſmutat̄ fo͞ra ſubā̄lis remanet materia imobilis rerꝝ eñ mutabiliū ſunt imobiles habitudines ſicut ſortes etſi nō ſemꝑ ſedeat tn̄ immobiliter eſt verū ꝙ qn̄ ſedet in vno loco manet ⁊ propter hoc nichil prohibet de rebus mobilibꝰ immobilē ſciam hr̄e ipoſſibile eſt ergo ſcibile alit̄ ſe hr̄e ꝗ̄tū ad ꝓprietatē q̄ demōſtrat̄ de ipſo ita ꝙ ꝓpoſitio ſcibilis ē vera i oī hora lꝫ ꝗ hō poſſit aliter ſe hr̄e q̄ ad albedinē nunꝗ̄ tn̄ trāſmutat̄ de riſibilitate ad carētiā riſibilitatꝭ Ad aliđ rn̄det ar. vi. ad. tertiū ꝙ ſēſitiua cognitio nō ē tota cā itellectualis cognitionis ⁊ iō nō ē mirū ſi itellectualꝭ cognitō vltra ſēſitiuā ſe extēdit ⁊ ita dicat̄ de re nā̄li q̄ ꝑt mouē intellectū mediāte ſuo fātaſmate vna cū itellectu agēte nec ſeq̄t̄ rē nā̄lē eē nobiliorē q2 nō agit ꝟtute propria. Sed contra Quid intelligis per agēs virtute propria ſi illud quod a nullo dependet hoc nō eſt niſi deus ſi vero illud quod agit ꝑ ſuā formā ergo fātaſma agit ꝟtute propria alias eſſet ſolū agens per accidens quod multi negant reſpondet S. T. vbi ſupra ad ſecundum ꝙ actio virtutis imaginatiue eſt coniuncti et corpus ſenſibile ē nobilius organo aīalis ſcđm ꝙ comparatur ad ipm̄ vt ens in actu ad ens in potētia ſicut coloratū in actu ad pupillā que colorata eſt in potētia licet ergo abſolute corpꝰ ſenſibile nō ſit preſtantius intellectu poſſet tamē dici ꝑſtantius inꝗ̄tū eſt agēs et intellectus patiens ſecūdo dr̄ ꝙ in aīa hominis eſt q̄dā operatio ſcđm ꝙ componēdo et diuidendo format diuerſas rerū imagines que nō ſunt a ſenſibilibus accepte vnde nō oportet omne illud de quo eſt ſcia mouere intellectum et ſi dicat̄ ſcibile terminat intellectū ꝗ agit in ipm̄ q2 terminare videt̄ eſſe i ꝑdicamēto actionis hoc negat̄ vt pꝫ de ſcia ētis rōnis

¶ Ad octauū dicit de argentina ꝙ formido nō ē d̄ rōe opinionis et ſic videt̄ ꝙ actꝰ opinatiuus ⁊ ſcia poſſet eē ſimul ⁊ opio diſtingueret̄ a fide S. T. ij. ij. q. ar. v. quartū dicit ꝙ de eodē ſcđm idem nō pōt eē ſimul i vno hoīe ſcia cū opinione vel cum fide ſcia enī eſt euidēs noticia de rōne aūt opionis eſt ꝙ id quod eſt opinatū exiſtimetur aliter ſe habere et de veri. q. xiiij. ar. ix. ad. vi. dicit ꝙ opinio eſt cum formidine alterius ꝑtis dico ergo ꝙ opinatū exiſtimatur poſſibile aliter ſe habere. i. opinans nō eſt certus quin aliter poſſit eſſe. Et ſi queratur An quī opinatur vnum cōtradictoriorꝫ opinetur reliquū Dicit grego. q. ij. prologi ꝙ qui opinatur vnū cōtradictoriorū timet de oppoſito ⁊ dubitat de oppoſito ſed nō eſtimat illud quod opinatur poſſe aliter ſe habere alias eſtimaret duo contradictoria. Sed hoc ē cōtra artē obligatoriā i qua qcūꝗ̄ dubitat vnū cōtradictoriorū dubitat et reliquū ſi proponatur. Ad aliud dr̄ ꝙ intellectus ⁊ ſcia differunt ſuis differencijs intrinſecis.

¶ Ad nonū dr̄ ꝙ phia naturalis bene pōt eſſe de opabilibꝰ ſed q2 non conſiderat opabilia vt operabilia ſunt ſed diffinitiue ideo nō eſt practica. Ad aliud quod eſt gregorij dicitur ꝙ domificator habet ſciaꝫ practicā q2 habet aptitudinē operādi amiſſis manibus vñ dr̄ habē potentiā logicā ad operandū licet nō habeat proximā. Gregoriꝰ diffinit noticiā ꝓprie practicā q̄ formaliter ſcđm ſe immediate ē directiua praxis praxis aūt ſcđꝫ eū ē opatio exiſtēs in opantis poteſtate poſſet ergo per idē cōtra eum obici. Primo ſcia moralis quā habent āgeli de virginitate videt̄ practica et ſimiliꝭ ſcia ethicorū q̄ eſt in damnatis circa actus virtutū et tn̄ iſta nō ſunt i eorū poteſtate ſi dicas ſufficit ꝙ ſint in poteſtate aliorū. Contra tūc iudiciū quo iudico deū diligere ſe ipm̄ eēt practicū. Itē cōtinuatio actus ſcđm gregō. ꝑ aliq̄ tꝑe nō eſt i poteſtate agētis ergo ꝑ illo tꝑe ſcia practica nō erit de praxi. Itē ſcia practica eſt de malo q2 oppoſitorū eadē ē diſciplina ⁊ tamē nō eſt directiua mali. Itē ſcia ethicorū eſt practica ꝓprie ⁊ tamē nō eſt immediate directiua praxis q2 actus moraliter bonus immediate dirigitur ꝑ prudentiā nō aūt per ſciam q̄ ē vniuerſaliū ſi dicas ꝙ prudētia et ſcia moralis ſūt idē hitus hoc ē ꝯtra eū

ꝓidem quia prudentia ſemꝑ de re cōtingenti ſin-
gularē cōcludit cōcluſionez. Nō aūt ſcia licet hoc
videatur eſſe falſum quia quod non ē mentiendū
pertinet ad prudentiā et tñ̄ eſt neceſſarium. Item
actus bonꝰ nō elicitus ſine actuali actu prudētie
ſed cū iſto actu nō eſt peccandū elicitur actꝰ bonꝰ.
ergo eſt prudētie licet ſit neceſſariū ꝑtinens forte
ad ſcietiam. Notandū tñ̄ ꝙ ad habitū practicū re-
quiritur ꝙ īmediate reguletopꝰ. S. T. de veri. q.
xiiij. ar. iiij. prudentia et ſcia moralis diſtinguntur
ſcd̄m. S. T. q. de virtutibus ar. vi. ad primuz quia
ſcia ē vniuerſaliū prudētia ē ſingulariū. Sed nō-
ne cōcluſio prudentialis deducit̄ ex p̄miſſis perti-
nētibus ad prudentiam ſindere ſi vel ſciam de hoc
alias. Deinde dr̄ ꝙ nō incōuenit ſciām practicam
vt medicinā poni ratione medij ſub ſpeculatiua.
¶ Ad decimū ꝓpter hec cōcedit ſcotꝰ: ꝙ ſcia dicit̄
practica ab obiecto. Sed contra. ſciā dicitur pra-
ctica a praxi. Praxis autē eſt finis ⁊ obiectum ſcie
practice ergo etiā a fine dr̄ practica. Et notandū
ꝙ ſcia non dicitur practica a fine qui eſt ex parte
ſcientis vt ſi aliquis auarus ſtudeat phiſicā vt lu-
cretur pecuniā ſed a fine ad quē ſcia de ſua natura
per ſe ordinatur Forte dicis ꝙ praxis nō eſt finis
ſcie contra qñ ex aliquo vno prouenerit duo bona
tūc quod ſecundum rectā rationē eſt appetibilius
magis habet rationem finis. Cum omne appetibi-
le eſt bonū et ratio boni eſt ratio finis. Sed ex ha-
bitu practico nata ſūt prouenire duo bona ſcilicet
primo et immediate actus cognitionis ⁊ ſecundo
actus directus vel impatus qui eſt in appetitu et
ſecundū rectā rationem appetibiliꝰ ē habere actū
rectū moralē ꝗ̄ ſcire: ergo hoc eſt magis finis ſcie
moralis et hoc eſt praxis igitur. vnde phūs ī prin-
cipio ethicorum dicit ꝙ finis extruendarū nauiū ē
nauis ⁊ medicine finis eſt ſanitas vnde artes per
fines diſtinguit et ſecundo metha. dicit ꝙ theori-
ce finis eſt ꝟitas practice vero opus. Item practi-
ca et ſpeculatiua ſcia poſſunt eē de eodē obiecto ꝰ
per ipm̄ nō diſtinguntur. antecedēs patet quia de
ira pōt quis noſce ꝙ eſt quedam qualitas et paſ-
ſio anime et ebulicio ſanguinis circa cor et alia
ſpeculatiua ⁊ de arboribus ſciuntur proprietates
naturales et etiā practice ſcꝫ qualiter ſunt ſeren-
de et plantande et quomō ira eſt moderanda tunc
ad argumentum dicitur ꝙ finis ītenditur actu pri-
mo qui eſt habitualis intentio et ſi nō actu ſecūdo
Nec opꝫ omnem effectum in actu prio ſꝑ eſſe a
cauſa efficiente in actu ſecundo Ad aliud dicit̄ ꝙ
oportet ipſius prudētie moralis aſſignare aliquē
finem et dico ꝙ actus virtutis inꝗ̄tum huiuſmo-
di in genere moris poſſet dici aliquo modo melior
actu prudentie vt ponit. S. T. i. ij. q. lxvi. ar. iij.
vl̄ nō oportet finē īmediatum eſſe ꝑfectiorē vt pa-
tet de ſanitate reſpectu medicie. ¶ Ad vndeci dr̄
ꝙ phiſica ex ſua natura nō ordinatur īmediate ad
opus nec recipio ſcotum dicentē ꝙ omnis noticia
in intellectu diuino de cōtingentibꝰ eſt ſpeculati-
ua de neceſſarijs ꝟo practica qꝛ querit̄ cuiꝰ praxis
ē directiuā Si qrat̄ Nōne aliq̄ ſpeculatio ē praxis
videt̄ ꝙ ſic. qꝛ pōt iperari a volūtate ergo ē praxis
Negat ſcotꝰ cōſequētiā ſed ſequitur ꝙ ē praxis vl̄
practica ſꝫ cōtra ſpeculatio phiſica nō ē directiua
praxis. ergo nō eſt practica ſed praxis. Itē ſecūduꝫ
eum omnis operatio ad quam inclinat virtus ap-
petitiua eſt vere praxis hanc ipſe accipit pro maio-
re ad probādū dilectiōez finis eſſe vere praxim ſꝫ
ad ſtudendum et ſpeculādum miſteria ſcripturarū
inclinat aliquos ſanctos viros virtꝰ appetitiua igit̄
¶ Hic dubitatur / an omnis ſpeculatio et aſſenſꝰ
intellectus ſit ī poteſtate voluntatis videtur ꝙ nō
quia intellectus dicitur cogi pro quanto aliquibus
aſſentit opinatiue contra volūtatem. ſ. t. de veri. q.
xxij. ar. v. ad tertiuz. vnde videtur ꝙ aliquādo quo-
ad exercitiū non ſubicitur volūtati nec quo ad ſpe-
cificationē etiam in practicis qꝛ in ethicis aſſēcien-
do premiſſis non poteſt diſſentire cōcluſioni ⁊ hoc
eſt neceſſitari quo ad ſpecificationem actus.
¶ Secundo dubitatur an volicio finis debeat dici
praxis ⁊ an dilectio dei vel volicio finis ad hoc quod
dicatur bona requirat actū prudētie practicuꝫ vt di-
cit ſcotus vel non ſed ſufficit apprehenſio vt dicit.
alphonſus de hoc alias: ſemper tamen actus fidei
precedit actum charitatis niſi in beatis in quibus
ſequitur dei viſionem que ꝑtinet ad intellectū ſpe-
culatiuū. ſ. t. i ij. q. iij. ar. v. ſꝫ vide ī qua oꝑatione in-
tellectus ſit. Ad argumētum capitale dicunt qui-
dā oīa entia eſſe incorruptibilia ſecūdum ſpēm ⁊ ſic
de ipſis habetur ſciētia ſed nō oportet ꝙ ſint inge-
nita et incorruptibilia ſecundū indiuiduū ſed cōtra
quid intelligitur hic per ſpeciez vel eſſētia ſeu for-
ma rei vel ſpecies rei naturalis in intellectu ſi pri-
mum aut eſt indiuidualis aut ſeparata ab indiui-
duis. Si ſcd̄m hoc eſt platoniſare. Si primū opꝫ ꝙ
idētificetur ſcd̄z rem cū eſſētia et forma indiuidui
qꝛ in vno indiuiduo nō ſūt plures forme indiuidua-
les. Sed forma indiuidui corrūpitur ergo ⁊ natura
ſpēi. Et ſic aliqñ natura ſpēi eſt corrupta. forte con-
cedis ſꝫ non eſt corrupta per ſe ſed ſolū ꝑ accidens
modo non repugnat gñabile ⁊ corruptibile ꝑ acci-
dens eſſe. Ingñabile ⁊ īcorruptibile per ſe Cōtra
cuicunqꝫ ſimpliciter ineſt vnū oppoſitorū ꝑ ſe eidē
ſimul nō ineſt alterū per accidens vt hō nunqꝫ hēt
oppoſituꝫ riſibilis ergo eſſētia rei naturalis nō eſt
ſimul incorruptibilis ꝑ ſe et corrupta per accideus
Si per ſpēm intelligatur forma in aīa ſcꝫ ſpēs in-
telligibilis illa pōt corrumpi et gñari. Sed dices
ꝙ non corrūpitur nec gñatur per ſe cū ſit accidens
gñatio aūt et corruptio ſunt ſuppoſiti ſubſiſtentis
Sed contra Tunc poſſet eodē modo dici ꝙ hō eſt
incorruptibilis ſcd̄m albedinē eoꝙ albedo cum ſit
accidens non ꝓprie generatur nec corrumpitur.
Iteruꝫ ſpēs intelligibilis eſt quid extrinſecū ab ip-
ſa re naturali cuiꝰ eſt ſpēs Et ideo non eſt ꝓprie di-
ctuꝫ ꝙ ſcd̄m eā res naturalis ſit incorruptibilis qꝛ
etiam ſingulare hoc mō eſſet incorruptibile Iteꝫ
corruptibile et incorruptibile cōtrariātur ergo nul-
lo mō ſunt in eodē. aňs pꝫ. xi. metha. vbi. S. T. lec.
xii. di. ꝙ quedā ſunt cōtraria que ſucceſſiue poſſūt
eſſe in eodē ſingulari ſꝫ corruptibile ⁊ incorruptibi-
le non ſunt de iſtis Non eni corruptibile ineſt ſcd̄ꝫ
accidens alicui eoruꝫ de q̄bus ꝑ̄dicatur qꝛ quod eſt

ſcd̄m accidēs cōtigit nō ineſſe corruptibile autem
ex neceſſitate ineſt hiſ quib⁹ ineſt per hoc tñ non
excluditur qui ꝟtus diuina poſſet aliq̄ corruptibi=
lia ſcd̄m naturā icorruptibiliter cōſeruare. Quidā
dicit formā naturalē eſſe ingenitā et incorruptibi=
lē q2 ipſa non gñatur vnq̄ꝫ tota ſimul nec etiā cor=
rumpit̄ tota ſimul ſcd̄m oēs ſuas ptes ſubiectiuas
ſed ſolū ſucceſſiue vt patet i elemēto cui⁹ partes
corrumpūtur nō tamē totū elementū ⁊ forma equi
generatur ⁊ corrumpit̄ nunq̄ꝫ tamē oēs forme equi
ſimul corrumpūtur ſed res quodā circulo i infinitū
aguntur vt dr̄ ij. de ge. Cōtra de phenice habetur
ſcia nālis et aliqñ nulla fenix eſt ⁊ aliqñ in hyeme
oēs forme florū ſunt corrupte. Niſi forte dicas in
paradiſo omni tpe flores reperiri. ¶ Dicendum
eſt igr̄ ꝙ res naturalis ē icorruptibilis ꝑ ſe. i. in or
die ad ꝑdicata que ꝑ ſe de ipa dicūtur nō ei poſſet
agēs facē qui hō eſſet riſibilis ⁊ corp⁹ eēt mobile.

AD tertium ſic proceditur videtur ꝙ ens
mobile non ſit ſubiectū naturalis phie
quia ens per accidens nō eſt ſubiectū i
aliq̄ ſcia cū de eo nō ſit ſcia vt dicit̄ vi.
metha. ſed ens mobile ē ens ꝑ accidēs
cū mobilitas ſit accñs ⁊ accidit ēti. Sꝫ ꝯtra ē S. T.
q̄ ſcd̄ꝫ auerroiſtā eſtimat̄ iter latinos melior expoſi
tor phi Rñdeo dicēdū ſcd̄ꝫ q̄ſdā triplex ponit̄ ſub
iectū ſcie ſcꝫ i quo ſubiectum q̄d et ſubiectū de q̄ pri
mū ē ipa aīa ſecundū eſt aliquo mō ipſa cōcluſio q̄
melius dr̄ obiectum ſiue ipꝫ enūciabile ſignificatū
per cōcluſionē. Sed ſubiectū de quo ipſius ſcie eſt
ſubiectū cōcluſionis principaliter i illa ſciētia de=
mōſtrate et ſi queratur. Quid requirit̄ ad ſubiectū
attributionis ipſius ſcie Rñdet doctor ſubtilis in
prologo primi ꝙ ratio primi obiecti et ſubiecti ſcie
eſt cōtinere i ſe oes ꝟitates illi⁹ habitus virtuali=
ter primo vnde multiplex ē cōtinētia quedā eſſētia
lis qua vnū cōtinet aliud in primo mō dicendi ꝑ ſe
et ſic inferius cōtinet ſupius. Alia ē cōtinētia po=
tētialis qua ſupius cōtinet ſuū inferius vt aīal ho
minē et bouem. Alia eſt cōtinētia virtualis et illa
eſt duplex ſcꝫ in eſſe reali et in eſſe cognito vñ con
tinē aliud in eē reali eſt poſſe aliud vere producē ⁊
ſic de⁹ cōtinet creaturas. Sed cōtinē aliud i eē co
gnito eſt noticiam illius producē et ſic ſubiectum
cōtinet ſuas paſſiones virtualiter in eſſe cognito
licet apud eū paſſio nō diſtingatur realiter a ſubie
cto. ¶ Notandū ꝙ prio cōtinē idē eſt ꝙ adequate
vel ꝙ nō dependet ab alio ſed alia ab ipo ita ꝙ ſub
iectū cōtinet in ſe primo virtualiter oēs ꝓprieta=
tes illius ſcie qñ omni alio circū ſcripto adhuc con
tinēt hoc modo ſi propria rō maneret vt triāgulus
cōtinet. hāc veritatē primo. triāgul⁹ habet tres ⁊c.
ita ꝙ yſocheles excluſa ratione triāguli: nō habe
ret tres haberet aūt manēte ratione triāguli etiaꝫ
quocūq̄ꝫ alio circūſcripto. ¶ Contra hanc opionē
ar̄ q2 eadē ē ſcia toti⁹ ⁊ ptis vt triāguli ⁊ yſochelis
aīalis ⁊ hois vt dicit phūs prio poſte: vna iq̄t ſcia ē
vnius generis ſubiecti partes ⁊ proprietates ha=
bentis. alias eſſent inumerabiles ſcientie ſed non
omnes veritates cognoſcibiles de ſubiecto ⁊ ptib⁹
⁊ paſſionib⁹ ptiū poſſūt in aliq̄ vno ꝟtualr̄ cōtine
ri q2 veritates de paſſionib⁹ partiū nō continētur
per ſe primo in ratione toti⁹: quia nō inſunt parti
b⁹ per rationē eius ſed per rationē propriam vnde
riſibile ineſt homini nō per rationem animalis ſꝫ
per rationeꝫ rationalis alias omne animal eſſet
primo riſibile vnde licet veritates de paſſionibuſ
totius cōtineantur primo in ratione toti⁹ verita=
tes tamen de paſſionibus partiū totius non cōti=
nentur primo in ratione totius: ſed primo in ra=
tionibus partiū totius Si dicatur ꝙ rationes ſpe
cierū continētur potētialiter in genere et per cō=
ſequēs veritates q̄ reducūtur ad ſpecificas ratio
nes videntur contineri potētialiter in ratione ge
neris licet non virtualiter contra Tunc ſubiectū
nō oēs veritates virtualiter cōtinebit alias cogni
to genere poſſet cognoſci omnis proprietas ſpe=
cierum ſine quocūq̄ꝫ alio. Item ſi rationes ſpecifi
ce cōtinētur potētialiter in gñe ratio generis nō
cōtinebit primo veritates paſſionū ſed ſecunda=
rio et inq̄ꝫtum continet proprias rationes earum
Item ſubiectū ſecūdū eū continet predicatū pro
poſitionis immediate ergo ſubiectū cōtinebit ſua
principia in virtute q2 aliquādo diffinitio predica
tur de ſubiecto ſed nullū prius cōtinetur virtuali
ter a poſteriore.

¶ Secundo Tunc ſola ſcientia propter quid ha
beret ſubiectum vel obiectum (vno eni pro alio in
differenter vtitur) quia proportio ſubiecti cōtinē=
tis virtualiter omnes veritates habitus ad ipſuꝫ
habitum eſt ſicut proportio effectus ad cauſam ſꝫ
in ſola ſciētia propter quid ſubiectū cauſat habitū
quia in ſciētia quia ſi ſubiectum cauſaret habitum
eſſet ſciētia a priori vnde in ſcientia quia. effect⁹
⁊ ſigna ducūt i oēꝫ ꝟitatē ⁊ totū hitū ꝟtualit̄ ꝯtinet
⁊ tñ iſta nō ſūt ſbcm̄ Itē tūc ſubiectū ꝑmū geome.
nō eſſꝫ vnū ſꝫ mlt̄a q2 eēnt mlt̄a ꝯtinētia prio ꝟtua
lit̄ aliq̄s ꝟitates ſicut rō triāguli cāt ptē geo. q̄ ē
de triāgulis ⁊ rō circuli ptē q̄ ē de circl̄is Necvalꝫ
dicē geometriā nō eē ſciaꝫ vnā ſpe ſꝫ gñe tm̄ ⁊ eē
tot hit⁹ ſpecificos i geometria q̄t ſūt ſpes vt̄ſ. di=
ctū ē. ¶ Itē tūc ꝑ noticiā dei q̄lꝫ ei⁹ paſſio poſſet
cog̊ſci abſq̄ꝫ alteri⁹ rei noticia ⁊ vidēdo ſolē poſſꝫ
cognoſci ꝑ hoc ſolū ꝙ ē eclipſibilis et calefactiu⁹
abſq̄ꝫ noticia alteri⁹ ⁊ ꝙ ē ānichilabilis q2 hoc eſt
primo ꝟtualit̄ ꝯtinere et ſic vidēdo reubarbaꝝ co=
gnoſceret̄ ꝙ ē ſanatiuū colere ¶ Notādū ꝑterea
ꝙ quidam ponūt ſubiectum ſcientie eſſe terminū
quē dicūt ſubici in pꝛicipali concluſione toti⁹ ſcie
ſed tūc queritur vnde habet ex natura rei vna cō
concluſio ꝙ ſit principalior altera in tota ſcientia
Item arguūt cōtra ſcotū quia ſecundū eum ſubie
ctū i logica nichil virtualiter cōtinet cum ſecunde
intenciōes nichil cōtineāt virtualiter neq̄ꝫ in eē
reali neq̄ꝫ in eſſe cognito quia producere eſt actuſ
entis realis qui nō poteſt cōpetere alicui niſi exi=
ſtat ¶ Sed cōtra hāc opinionē poſſꝫ ſic obici Sub
iectū debet eſſe primo cognitū in ſcientia ſed ter
minus nō primo cognoſcitur nec de ipſo videtur
preſupponi quid eſt ⁊ q2 eſt ſed potius de re ſigni=
ficata igitur. Scd̄m patet quia ſequeretur ꝙ qui
libet actu ſciēs actu apprehenderet terminos et
reflecteretur ſuper ſuum actum ſed ſepe contin=
git ꝙ demōſtrans format concluſionē et ſubiectū

eius ſine tali reflexione maxime quando res ipſa.
Intuitiue cognoſcitur et eodem modo arguitur ꝙ
ipſa propoſitio non eſt principale obiectum.
Item propoſitio mentalis ſcḋm iſtos ſcitur et ta-
men ſecūdum multos nō habet ſubiectum ſed eſt
ſimplex qualitas igitur. ¶ Dicunt alij ꝙ ſubie
ctum ſciencie eſt res per terminū ſignificata et ſic
ſubiectum pōt aliquo modo dici obiectū vel ſecun
dum modū ſignificādi eſt pars obiecti vt homo eſt
ſubiectū huius ſcientie qua ſcio omnē hominē eē
riſibilē ſed hoc totum omnem hominē eē riſibilem
eſt obiectuʒ totale Et ſi queratur que res eſt illud
obiectū totale ſcientie. Rn̄det grego. de arimino
in prologo. i. q. i. ꝙ iſtud obiectū totale eſt ſignifica
tum totale cōcluſionis Et ſi queratur. an ſit res a-
liqua ꝛ ſi ſic an ſit ens reale vel ens ratiōis vel po
tiꝰ vnum nichil Si ſit res extra animam ergo res
extra animā erit obiectū ſcientie Item illud obie
ctum totale quod vocat cōplexe ſignificabile vel
eſt eternū vel neceſſarium vel contingēs. Rn̄det
ad primū. ꝙ hoc nomē aliquid ens et res poſſunt
tripliciter capi. Primo communiſſime ſecundum
ꝙ omne ſignificabile complexe vel incomplexe ve
re vł falſe dicit̃ res aliquid et ſic loquitur philoſo
phus dicendo ꝙ dum res eſt vel nō eſt oratio dicit̃
vera vel falſa vt homo eſt aſinus dicit̃ falſa Non
quia homo non eſt ſed quia homo nō aſinus Scḋo
ſumit̃ pro omni ſignificabili cōplexe vel Incōple
xe per enunciationē veram et ſic falſū dicitur non
ens. tertio ſumitur ꝓ entitate exiſtēte Primo mo-
do complexe ſignificabile eſt aliquid et ſecūdo mo
do ſed nō tertio. vt hominē eſſe animal nō eſt ali-
quid ſed eſt hominē eſſe ſubſtantiā animatā ſenſi
bilē Deinde dicit ꝙ hominē eſſe animal eſt nichil
ſicut philoſophus dicit quarto metha. ꝙ non ens
eſt nō ens ſumendo nichil oppoſite ad aliquid ter
tio modo Et ſic nichil eſt obiectū ſcie capiendo ni
chil infinitanter Et iſte entitates poſſunt dici ali
quomodo eterne. ad hunc ſenſū quia non cōtingit
nō ſic eſſe Et ſi querat̃ quid eſt ipſa enūciatio ſigni
ficans tale complexe ſignificabile. Reſpōdet in
articulo tertio ꝙ ipſa enunciatio mētalis vltima-
ta eſt ipē aſſēſus de ſic eſſe ſicut ipſa ſignificat vn̄
idem actus eſt cōcluſio noticia et aſſenſus Inſuꝑ
idem eſt diſſenſus et aſſenſus reſpectu diuerſorū
vnde aſſenſus vnius cōtradictorij eſt diſſēſus ſui
cōtradictorij ¶ Contra hanc opinionē arguitur.
Primo quia ipſe in primo arti. dicit ꝙ vbi aſſēſus
nō eſt noticia nec cauſatur ex noticia obiecti ſicut
eſt de aſſenſu fidei ibi eſt neceſſaria propoſitio vt
ſignificetur nobis cui aſſentire debeamꝰ Hec ille
vbi pʒ ꝙ nō idē ſunt propō noticia et aſſenſus vn̄
fides cū ſit virtus theologa habet ꝓ obiecto imme
diato ipſū deum et nō cōplexe ſignificabile videt̃
enī difficile ꝙ habeamus cōplexe ſignificabile. ꝓ
obiecto noſtre ſciētie ꝛ tamē habētes ſciētiā igno
remꝰ illud vel dubitemꝰ qꝛ ſcḋm eum de eodē obie
cto nō habetur ſciētia et opinio ſʒ de cōplexe ſigni
ficabilibꝰ oībꝰ habet̃ opīo. Itē illo prīo mō chime
ra poſſʒ dici aliq̄d qꝛ eſt ſignificabilis vere vł falſe
Sed ꝓbo ꝙ nō ſcḋʒ eos expoſitorie. Hec chimera
eſt hoc aliquid et hec chimera eſt hoc aliquid ergo
hec chimera eſt chimera. forte dicis ꝙ in maiori
chimera ampliatur ad imaginabilia. Contra tunc
hec eſſet vera chimera eſt aliquid et deus. quia illō
quod imaginarie eſt chimera ē aliquid et deꝰ. per ꝛ
idē probaretur ꝙ hec eſſet vera hominē eſſe aſinū
eſt res que eſt deus ſic capiendo rem Item ſecun-
dū eū hominē eē aſinū eſſet hominē eſſe animal qꝛ
dicit ꝙ hominē eē aīal eſt hoīeʒ eē ſubſtātiā. Sʒ cō
tra. Tūc hominē eē animal eſſet falſum quia hoc
eſt falſum demonſtrando hominē eſſe aſinū Item
nō hominē eſſe eſt aſinꝰ ḡ eſt ens reale aīs pʒ qꝛ
aſinꝰ nō eſt hominē eſſe. ergo eſt nō hominē eſt po
ſita cōſtantia. Item tunc ſciā dei nō eſſet primo de
ſua eſſentia ſed de nichilo nec phiſica eſſet de re-
bus naturalis ſed de complexe ſignificabilibus ſi-
cut logica. Itē querit̃ de totali cōplexē ſignificabi
li huius nō ſignificabile eſt. capiendo non infinitā
ter. Si dicatur ꝙ ſig̃tū eſt nō ſignificabile eē ergo
nō ſignificabile eſt ſignificabile quia nō ſignifica-
bile eſt ꝑs illius cōplexe ſignificabilis Itē hoīem
eſſe aīal nō p̄t exiſtere ergo ſignificatū huius ho-
mo eſt aīal nunq̄ʒ exiſtit in re ergo illa ꝓpoſitio nū
q̄ʒ erit vera Sed dices ꝙ hominē eſſe animal eſt ve
rū licet nō exiſtat nec ſequitur eſt verū ergo ē. vnde
enunciabile ſeu complexe ſignificabile dicitur ve-
rū a veritate. Increata. et nō dicitur falſum. vnde
non oportet de enūciabilibus contradictoris ꝙ ſi
vnū ſit verū reliquū ſit falſum. Ecce opinio quam
imitātur dn̄i nominales. vel reliquū cōtradictoriū
dr̄ falſum quia nō ſignificatur per propoſitionē ve
rā vel tertio pōt dici enūciabile verū quia ſic eſt ſi
ipſum eſt affirmatiuū vel quia ſic nō eſt ſi negatiuū
Sed tunc queritur quid eſt ſic eſſe vel ſic non eē ſi
eſt aliud cōplexe ſignificabile iterū queritur vnde
illud eſt verū. Item ſortem peccare eſt verū et ta-
mē nō eſt forte verum a veritate increata. Item ſi
ſortē currere eſſet talis res ꝛ ab eterno fuit talis
res ergo deus nō poſſet facere de nouo ſortē curre
re. Et hac opinione vtitur querendo quid eſt pec-
catum et finaliter tenet ipm̄ eſſe vnum complexe
ſignificabile Cōtra ſi ſortem peccare ſolum ſit res
primo modo videtur ꝙ ſortem peccare ſolū habeat
eſſe ꝑ operationē intellectꝰ ꝛ ſic itellectꝰ opatiōe
ſecluſa ſortē ebrium peccare nō eſt malum qꝛ non
eſt ſed dices idem argumentum fit contra nos quia
priuationes ſunt entia rationis ꝛ pctm̄ dicitur eē
nichil ab auguſ. Plura argumenta facit de caſtro
nouo. Contra aliud arguitur ſi propoſitio mētalis
vltimata eſſet aſſenſus ergo oppoſitū primi princi
pij nō haberet mētalē vltimatam quia ſecundum
philoſophum quarto meta. non cōtingit mēte prīo
principio diſſentire forte incides in opinionem
petri de alliaco dicentis. q. i. primi ꝙ per impe-
rium voluntatis expraua affectione cum aliqua ap
parentia pōt quis diſſentire prīo principio ſicut ꝑ
fidem credimus vnā rem eſſe tres res quod vide-
tur quaſi eque difficile. Sed contra tunc primum
principiū nō eſſet per ſe notū quo ad nos nec ali-
qua eſſet euidentia ſūma quia nulle eſſent cauſe
abſolute neceſſitātes intellectū ad aliquē aſſenſū

verum Preterea tunc iſta bonum eſt malū non ha
beret mentalem vltimatā quia nullus ei aſſentit
Forte concedis contra Tunc vocalis non eēt pro-
poſitio qꝛ non ſubordinatur alicui mētali vltimate
Item nullus chriſtianus formaret mentalem vlti
matā huius deus nō eſt quia nullꝫ talis aſſentit
deum non eſſe vel huic deus non eſt quod eſt meliꝰ
dictū. Item ſine aſſenſu poteſt quis formare cōce-
ptū vltimatū ſubiecti ⁊ cōceptū vltimatū predica-
ti et iſta vnire per copulā qꝛ ipē tenet multos actꝰ
intellectus eē ſimul. Item capio mentalē vltima-
tam huiꝰ diſiunctiue ſortes vel ſortes non eſt Tūc
ſi mentalis vltimata cuiuſlibet partis ſit aſſenſus
ſequitur ꝙ iſte habeat aſſenſus contradictorios.
Nec valet dicere mentalē iſtius nō habere partes
qm̄ ypothetice ſcd̄m eam ſunt compoſite ptꝫ etiaꝫ
quia pōt manere aſſenſus vnius ptis diſiunctiue
corrupto aſſenſu alterius partis. Deinde arguitur
ꝙ aſſenſus vnius contradictorie nō ſit deſſenſus
alterius quia tunc aliquis aſſentiret et diſſentiret
eidē ⁊ ponamus gratia diſputatiōis ꝙ ita ſit a par
te rei ꝙ iſte contradicūt deꝰ gn̄at deus nō generat
tunc ſic greg. aſſentiebat illis duabus propōnibus
ergo aſſentiebat ⁊ diſſentiebat prime. Forte dicis
ꝙ ſcd̄m eum non ſunt contradictorie. Contra per
caſum ſcd̄m rem ſunt contradictorie ergo ſcd̄ꝫ rem
aſſentiebat ⁊ diſſentiebat prime. Item pōt q̄s diſ
ſentire huic homo eſt aſinus nihil cogitādo de eiꝰ
oppoſito ymo aliquādo vix pōt dari eius oppoſitū
in ſophiſticis propōnibus. Itē diſſentiēs vni pro-
pōni habet mentalē vltimatā ergo ſcd̄m eum habꝫ
aſſenſum illius. Itē difficile eſt quin dubitans ha
beat mētalē vltimatā et tamē nec aſſentit nec diſ-
ſentit ſed eſt neuter. Plurima argumēta facit con
tra ſeipm̄ et ſingula nititur diſſoluere Probabili-
ter tamen poſſet defendi ꝙ oīs aſſenſus ē menta-
lis vltimata ſed nō econuerſo licet hoc non dicat.

¶ Notādū preterea ꝙ S. T. in prologo primi di-
cit ꝙ ſubiectū habet ad ſciam tres cōparatiōes ad
minus vt dixi in ſūmulis

¶ Notādū p̄terea ꝙ qui
dā dixerūt corpꝰ mobile non eſſe ſubiectū totiꝰ nā
lis phīe qꝛ alias naturalis ſcia eſſet ſubalternata
geometrie que conſiderat corpus abſolute Cor-
pus enī mobile includit conditionē accidētalē ſu-
pra ipſum corpus. Item ſi naturalis conſiderat
corpus mobile tunc geometria eſſet pars philo-
ſophie naturalis quod eſt abſurdū et pbatꝰ ꝯn̄a qꝛ
eiuſdē ſcie eſt conſiderare et totuꝫ et eius partes
vnde cū corpus ſit pars quedā huius qđ dico corpꝰ
et ipſa geometria conſiderat corpus ipſa vtiqꝫ eſt
pars philoſophie naturalis ſed h c argumen-
ta non procedunt contra albertum magnum vel
egidium de roma quia eſt equiuocatio de corpore ⁊
hic non capitur pro trina dimenſione ſed pro eo in
quo eſt forma perficiens materiam ſenſibilem in
aptitudine trine dimenſionis vt declarat albertꝰ
hic ca. 3. Notandum preterea ſecunduꝫ. S. T. hic
lec. 1. ꝙ omnis ſcientia eſt in intellectu p hoc autē
aliquid fit intelligibile in actu qđ aliqualiter ab-
ſtrahitur a materia Et ideo ſcd̄m ꝙ aliqua diuerſi
mode ſe habet ad materiam ad diuerſas ſcientias
pertinent. Rurſus cum oīs ſcia per demonſtratio
nem habeat. Demonſtratiōis aūt mediū ſit diffini
tio neceſſe eſt ſcd̄m diuerſū diffinitiōis modū ſciē-
tias diuerſificari.

¶ Sciendum igitur ꝙ quedam ſunt quorum eſſe
dependet a materia nec ſine materia diffiniri pn̄t
Quedā vero ſunt que licet non poſſunt eē niſi in
materia ſenſibili tamē materia ſenſibilis nō cadit
in diffinitiōe eorū. Et hec differūt ab inuicē vt cur
uū et ſimū. Nā ſimū ē in materia ſenſibili ⁊ neccē
eſt ꝙ in eiꝰ diffinitione cadat materia ſenſibilis eſt
enim ſimū naſus curuus Et talia ſunt omnia na-
turalia vt homo lapis Curuum vero licet eſſe non
poſſit niſi in mā ſenſibili tamen materia ſenſibi-
lis non cadit in diffinitione eius et talia ſunt omīa
mathematica vt numerꝰ magnitudines et figure.
Quedaꝫ vero ſunt que non dependent a materia
nec ſecundū eſſe nec ſcd̄m rationem vel quia nūqꝫ
ſunt in materia vt deus et alie ſubē ſeparate vel qꝛ
non vniuerſaliter ſunt ī materia vt ſubā potentia
et actus et ipſū ens De hiis igitur eſt methaphiſi-
ca De hiis vero q̄ dependēt a materia non ſolū ſe-
cundum eſſe ſꝫ etiā ſcd̄m rationē eſt naturalis que
phiſica dicit̄ et qꝛ oē quod habet materiā mobile eſt
conſequēs eſt ꝙ ens mobile ſit ſbm̄ natalis phīe.
Naturalis aūt phia non dicit̄ qꝛ inſit a natura ſꝫ qꝛ
de naturalibus eſt. Et ſi queratur que ſunt natura-
lia Reſpondet ꝙ ſūt illa quorū principiū eſt natu-
ra materia aūt eſt principium motꝰ et quietis in eo
in quo eſt de hiis ergo que habent in ſe principium
motus eſt ſciētia naturalis Et notanduꝫ ꝙ ea que
conſequūtur aliqđ cōe prius et ſeorſum determinē
da ſunt hoc eſt de prioribus prius eſt determinanđ
ne oporteat ea multotiens ptractando oēs partes
illius repetere Et ideo neceſſarium fuit ꝙ vnus li
ber p̄mitteretur in ſcia naturali in quo tractaretur
de hiis que cōſequūtur ens mobile in cōmuni et hͦ
fit in. 8. libris phiſicorum tota tamē phia naturalis
dicitur phiſica Et dicitur alio noīe de phiſico audi-
tu vel naturali quia per modum doctrine ad audiē
tes traditus fuit cuius ſubiectum eſt ens mobile ſi
pliciter non dico aūt corpus mobile quia omne mo
bile eſſe corpus probatur in iſto libro nulla auteꝫ
ſcia probat ſuū ſubiectum Et ideo ſtatim in princi-
pio de celo qui ſequitur ad iſtum incipitur a notifi-
catione corporis. Sequūtur autē alij libri ſcie na-
turalis ad hunc librū in quibus tractatur de ſpecie
bus mobiliū puta in libro de celo de mobili ſecun-
dum motū localē qui eſt ſpēs motus in libro autem
de gene. de motu ad formam ſcꝫ elemētis q̄ntum ad
tranſmutationes eorum in cōi q̄ntuꝫ vero ad ſpecia
les eorū tranſmutationes in libro metheororum.
De mobilibꝰ vero mixtis inanimatis in libro de mi
neralibus De animatis vero in libris de anima et
conſequentibus ad ipſum hec. S. T.

¶ Notanduꝫ
ex eodem iͣ pte. q. 85. ar. 1. ad ſcd̄ꝫ ꝙ duplex eſt ma-
teria. Prima eſt ſenſibilis ⁊ eſt materia corporis ſe
cundum ꝙ ſubiacet qualitatibꝰ ſenſibilibus ſcꝫ ca-
lido et frigido duro ⁊ molli Materia vero intelligi
bilis dr̄ ſcd̄ꝫ ꝙ ſubiacet q̄ntitati manifeſtū ē aūt ꝙ
q̄ntitas prius ineſt ſubē q̄ꝫ qualitates ſēſibiles vn-

de q̃titas vt numeri dimẽſiones et figure que ſunt terminationes q̃titatum poſſũt conſiderari abſq̧ qualitatibus ſẽſibilibus quod eſt eas abſtrahi a materia ſenſibili non tamen poſſunt conſiderari ſine ĩtellectu ſubẽ q̃titati ſubiecte licet conſiderentur ſine hac vel illa ſubã quod eſt eas abſtrahi a materia intelligibili indiuiduali. Item ſcd̃m albertum. Ordo eſt inter iſta quia ea que abſtrahuntur a motu et materia ſcd̃m eſſe et diffinitionẽ ſunt intelligibilia tantum ea vero que abſtrahũtur a motu et materia ſcd̃m diffinitionẽ et non ſcd̃m eſſe ſunt intelligibilia et ymaginabilia que autẽ concepta ſũt cum materia per eſſe et diffinitionẽ ſunt ſimul intelligibilia ymaginabilia et ſenſibilia. ¶ Notandum preterea ꝙ diuiſio phĩe ſumenda eſt penes diuiſionem ſubiecti vt tetigit. S. T. tamen albertus enumerat plures libros phĩe hic ca. 4. vñ ſcia de aĩa duplex eſt. Quedã eſt de ipſa et potencijs ſine partibus eius et illa traditur ĩ libris de aĩa alia eſt de operibus eius. Et hoc dupliciter aut ſunt aĩe in corpus ita ꝙ non per potẽtias ſꝫ per ſe oꝑatur aĩa vt vita cui mors opponitur Et ſic de ea determinatur in libro de cã vite et mortis et cauſis longitudinis vite Opera vero anime alia ſunt multiplicata ſecundum potentias vegetabilis ſenſibilis ꝛ intelectualis anime partis ꝛ ſecundum hoc ſunt diuerſi libri ſcꝫ liber de nutrimento et nutribili liber de ſõno et vigilia liber de ſenſu et ſenſato liber de memoria et reminiſcentia liber de motibꝰ aĩalium liber de reſpiratione et inſpiratione liber de differẽtia ſpiritus et anime liber de intellectu et intelligibili liber de vegetabilibꝰ liber de aĩalibꝰ. ¶ Cõcluſio rñſiua. Corpus mobile non eſt adequatũ ſubiectũ totiꝰ naturalis phĩe ſꝫ ens mobile Primũ pꝫ ſecundũ aliquos qꝛ materia per ſe eſt ſubiectũ motus ſcilicet generationis et corruptionis ergo eſt mobilis phiſice mobile aũt eſt paſſio ſubiecti phĩe vnde ſine ipſo non reperitur igitur corpus mobile non eſt hic ſubiectũ Item intelligentie et angeli ſũt mobiles localiter et tñ non ſunt corpora ſed dices ꝙ angeli non mouẽtur motu phiſico quero ergo ad quã ſcientiã pertinet determinare de motu intelligẽtiarũ ꝛ non ad methaphiſicã cũ abſtrahat a motu ergo pertinet ad phiſicã. Item nec corpus naturale eſt hic ſubiectũ quia quero quid intelligitur per naturale ſi ipſũ ſubiectum vt eſt principiũ motus ſiue vt dicit reſpectũ ad motũ tunc mobilitas pertinebit ad rationẽ formalẽ quod venetus negat ſi naturale accipitur pro eo quod denomĩat i. pro ſubſtantia Contra ſubſtantia ſecundũ rationẽ formalẽ non poteſt eſſe ſubiectum phiſice ſed potius methaphiſice ergo nõ credo has probationes in toto eſſe veras angeli enim non mouentur phiſice. S. T. opuſ. 57. q. 5. ar. 4. 3m.

¶ Contra hec arguitur Si ens mobile eſſet ſubiectum phĩe naturalis ſequeretur ꝙ hec ſcia eſſet ſubalternata metaphiſice et hoc non qꝛ ſunt tres habitus ſpeculatiui primo nõ ſubalternati. 6. metha. ſed methaphiſicus mathematicus ꝛ naturalis ꝯña probatur qꝛ illa ſcia ſubalternat̃ alteri cuius ſubiectũ includit ſubiectũ alteriꝰ cũ conditione accñtali que non fluit ex ꝓprijs principijs illius ſubiecti cui additur vt perſpectiua ſubalternat̃ geometrie quia linea viſualis eſt eius ſubiectũ qḋ habet implicationem accidentalẽ ſupra lineam ſed ens eſt ſubiectum mecha. et ens mobile includit ens cum conditione accidentali que non oritur ex proprijs principijs entis inq̃tum ens ſcꝫ mobilitatem ergo ꝛc. Item tunc phĩa eẽt pars methaphiſice quia ad eandem ſciam ꝑtinet conſiderare totum et pricipales eius partes ſed ens mobile eſt vna de pricipalioribus ꝑtibus entis ergo ꝛc. Item queritur quid per ens ĩtelligitur cũ dicitur ens mobile aut tertiꝰ conceptus a ſubã et accñte et hoc non ſcd̃m S. T. aut accidens et hoc nõ quia accidens mobile non eſt hic ſubiectum capitur ꝗ̊ ꝓ ſubã ergo ſubſtantia mobilis eſt ſubiectuꝫ et nõ niſi pro corpore quia ſolũ tale eſt mobile ergo corpus mobile ẽ hic ſubiectũ cuius oppoſitũ. S. T. probat cõtra ſuum preceptorem merito cognomĩe magnũ appellatũ ¶ Scd̃o ar̃ cõtra rõnẽ ſcti thome qꝛ nõ eſt idẽ corpus ꝛ corpꝰ mobile vñ lꝫ ꝓbet̃ ĩ 6. huiꝰ ꝙ oẽ mobile eſt corpus non ꝓpt hoc ꝓbat̃ ibi ꝙ corpus mobile ſit vel ꝙ oẽ mobile ſit corpus mobile põt enim alicui eſſe manifeſtũ ꝙ corpus mobile eſt cui non eſt manifeſtũ aut certum ꝙ oẽ mobile ſit corpus imo aliqui negarẽt iſtã omne mobile eſt corpus ſcilicet illi qui dicunt ãgelos moueri qui tamẽ omnino cõcederẽt iſtam ſine dubio corpus mobile eſt Itẽ nõ inconuenit ſciam ꝓbare ſuũ ſubiectũ eſſe igit̃ antecedẽs patet quia auicẽna demonſtrauit animaꝫ eſſe ex ſuis operationibus et tñ aĩa poteſt eẽ ſubiectũ ſcie naturalis Itẽ aliquãdo paſſio eſt notior ſuo ſubiecto ſicut effectꝰ eſt notior ſua cauſa ergo ſcientia poteſt ſaltẽ a poſteriori probare ſuũ ſubiectum vel priori qꝛ effectus aliquãdo eſt cauſa ſcilicet finalis ſue cauſe vt ſanitas reſpectu ambulationis Natura etiã eſt cauſa motꝰ ꝗ̊ põt demonſtrari motũ eſſe ĩ phiſica ſic arguẽdo natura eſt ergo motus eſt Forte concedis Sed contra qꝛ commentator. i. phi. cõ. vltio dicit ꝙ auicẽna multũ peccauit ponendo methaphicam probare primam cauſam eſſe cum genus ſubſtantiarum ſeparatarum ſit ibi ſubiectum et nulla ſcientia probat ſuum ſubiectũ eſſe pꝫ aũt ꝙ prima cã non ꝓbat̃ eẽ niſi a poſteriori ¶ Tertio illud quod eſt primũ ſubiectũ cõmuniſſime paſſionis phiſicalis fluentis ab eius pricipijs et conuertibilis cũ eo illud eſt ſubiectuꝫ in phiſica ſed corpus eſt hmõi quia omne mobile eſt corpꝰ vt dicit. S. T. et phũs Et ideo male dictũ eſt ꝙ materia ſit per ſe mobilis. Item quare pocius ens mobile dicitur ſubiectũ phiſice q̃ ens quieſcibile nulla videtur ratio. Itẽ multa conſiderantur per ſe in phiſica que non ſunt per ſe mobilia vt pꝫ de tota terra q̃ nõ poteſt moueri et ſic nõ eſt mobilis Similiter aĩa a phiſico cõſiderat̃ vt dicit phũs. 6. meth. T. c. 2. ꝛ tñ non per ſe mouet̃. Item primus motor cõſideratur in. 8. phiſi. et tñ non eſt mobilis. Forte dicis ꝙ deꝰ nõ cõſiderat̃ a phiſico ſm ſe ſꝫ ſm rõnẽ mouẽtis Cõtra tũc phiſica eẽt de ente rõnis quia mouere quãdo dicitur de deo nõ dicit niſi reſpectũ ad extrema qui eſt reſpectus rationis ꝛ ſic phiſica

non eſt ſcientia realis. Item abſolutum et reſpectiuum non faciunt aliquem vnuꝫ conceptum per ſe ſed ſubiectū ſciētie debet eſſe per ſe vnum cum ſcientia ab eo capiat vnitatē ſed ens mobile dicit abſolutum pro quanto dicit ens et reſpectum pro quanto dicit eſſe mobile.

¶ Quarto ratio formalis ſubiecti et paſſio nunꝗ̃ coincidere pn̄t in idē ſed mobilitas eſt paſſio ſubiecti phiſice ergo nō ē ꝓs ſubiecti phiſice maior patet quia alias idē demōſtrareť per idē. Forte dicꝫ ꝙ mobile dupliciter accipiť ſcꝫ ī q̄tū dicit pricipia eſſentialia ex quibꝰ oriť mobilitas ⁊ ſic eſt ſubiectum vnde qn̄ dr̄ ens mobile in q̄tum mobile idē eſt ac ſi diceretť ens habēs pricipia eēntialia ex quibꝰ oriť motus. Si querať an celū ſic ē mobile et ea q̄ violēter mouētur dicetur poſtea ꝙ ſic imo quidā dicit celum empireū eē mobile lꝫ nō moueatur. Alio modo capiť pro motu in q̄tum eſt paſſio ⁊ dicit quid reale cōſequens ſubiectū conſtitutū ꝑ talia principia. Cōtra vel ens mobile prio mō de formali dicit ſubſtantiā vel paſſionē ſubē ſi ſcd̄m queritur iterū de ſubiecto eius ⁊ videť ꝙ illud debeat poni primum ſubiectū phiſice. Forte dicis ꝙ nō ſꝫ ꝑtinet ad methaphiſicū. Cōtra ſubiectū ⁊ paſſio ꝑtinēt ad eandē ſciam Si primū videť redire opinio ſcotiſtaruꝫ dicentiū ꝙ ſubā finita in q̄tū naturalis eſt ſubiectū phiſice. Sed contra nulla ſubā eſt prio nota in ſciētia naturali oīs em̄ ſubā aut eſt materia aut forma aut cōpoſitū nulla aūt talis eſt prio nota cuꝫ ꝑ motū poſſit a poſteriori demōſtrari qui notiſſimus eſt in hac ſcia accidētia em̄ magnā partē cōferunt ad cognoſcendū quod q̇d ē Si diceť ꝙ ꝑ naturalitatē circūloquimur rōneꝫ formalē nobis ignotam iſtud implicat quia rō formalis ſubiecti debet eſſe primo cognita in ſcientia.

¶ Quinto ſubiectū pōt cognoſci ante ſuā paſſionem ſed ens mobile nō cognoſciť ante mobile qđ eſt ſua paſſio igitur. Itē quero quō mobile demonſtratur de ſubiecto huius ſcie. Si dicas ꝙ ſic oē habens in ſe nām eſt mobile oē ens mobile hēt in ſe naturā ergo oē ens mobile eſt mobile videť ꝙ concluſio ſit magis nota ꝗ̃ ꝓmiſſe ⁊ ꝙ maior nō differat a cōcluſione capiendo ens mobile primo modo

¶ Sexto arguit egidius cōtra ſuū preceptorē qr ꝓpria paſſio fluit a ꝓpriis principiis ſubiecti ſed motꝰ ſeu mobilitas nō fluit ex propriis principiis entis quia ſi ſic oē ens eēt mobile igitur.

¶ Septimo ſcia vna dēt eē vniꝰ gn̄is ſubiecti ſꝫ phiſica eſt de hiis que gn̄e drn̄t quia eſt de elemento corruptibili et celo incorruptibili que drn̄t gn̄e. Itē ens mobile videť eē equiuocū rōne entis.

¶ Deinde arguit aureolus in prio ſnīarū qr ꝑ rōnem ſubiecti debēt oñdi paſſiones ſed multe ſunt paſſiones phiſicales que nō cōueniūt rebus rōne mobilitatis vt ptꝫ de figura odore colore. Item de vnitate mūdi et macula lune de raritate celorū de quibꝰ eēt adhuc ſcia phiſicalis dato ꝙ oīa quieſcerent quia per accidentia ſenſibilia que conſiderantur a phiſico adhuc multa iſtorum poſſent probari et adhuc phiſicus differret a methaphiſico per materiam ſenſibilem. Item nulla ſcientia ſpeculatur oppoſitam rationem ſui ſubiecti ꝗ̃uis circa ipſum ſpeculetur oppoſitas paſſiones vt medicina ſpeculatur circa corpus humanum ſanitatem et egritudinem et arithmetica par et impar ſꝫ medicina nō ſpeculatur oppoſitum hominis puta non hominē ſed phiſicus conſiderat quieſcibile ſicut et mobile ergo ens mobile non eſt ſubiectum. Item corpus ſenſibile non eſt ſubiectum ergo nec corpus mobile et eodem modo arguitur de ente mobili qr multa horum argumentorum ſunt contra opinionē alberti. Item ſicut ſe habet corpus mobile ad phiſicum ſic magnitudo immobilis et abſtracta ad geometram ſed immobilitas et abſtractio non includuntur infra rationem ſubiectiuam geometrie ꝗ̃titas enim continua permanens eſt ſubiectuꝫ geometrie ergo.

¶ Octauo ens mobile eſt obiectuꝫ in. 8. libris phiſicorum qui dicuntur de phiſico auditu ſecunduꝫ albertum quia eſt de hiis que magis cognoſcunť auditu ꝗ̃ demonſtratione ergo ens mobile nō eſt ſubiectum totius naturalis philoſophie tenet conſequentie quia nichil eſt adequatum toti et parti. Item quare potius dicitur ens mobile eſſe ſubiectum ꝗ̃ ſubſtantia mobilis. Item omnis ſcientia eſt per abſtractionem ſed ens mobile non eſt abſtractum a materia ſenſibili alias non conſideraretur a phiſico igitur.

¶ Ad primū dicēdū ꝗ̃ aliqn̄ phiſica dr̄ eſſe ſubalternata methaphiſice vt patet ex. S. T. opuſculo de natura generis. c. 14. ſicut ꝑſpectiua reſpectu geometrie qr eſt de viſuali quod eſt extranee nature a linea et. ii. methaphiſice lec. 4. Secūdo dicitur ab aliis ꝙ ideo non eſt ſubalternata quia eſt ex principiis per ſe notis modo principia ſcientie ſubalternate non ſunt per ſe nota ſed oportet ꝙ probentur in ſubalternante Sed motum eſſe ē per ſe notum ad ſenſum poſtea danduꝫ Alii dicūt ꝙ mobilitas non eſt differentia accidentalis entis nec modus eius vel forte melius quia ens eſt de intellectu mobilis ideo non eſt ibi ſubalternatio ad quam requiritur ꝙ id quod determinatur nō ſit de intellectu determinantis. vel quia ens non eſt in genere. S. T. opuſ. lvii. q. v. argumento. i. ad ſecundum et ſeptimum quia habet ſpecialem modum conſiderandi totaliter alium a methaphiſica ideo non eſt pars eius. Ad aliud dicitur ꝙ ſi ſit ꝓs prima entis que non contrahit ens ad determinatum genus ſcibile tunc forte de illo debet conſiderare methaphiſicus. Sed ſi ſit pars habens modum abſtractionis diſtinctū ab aliis tunc non oportet ꝙ pertineat ad methaphiſicum modus autem abſtractionis prius dictus eſt. Ad aliud dicitur ꝙ ens dat intelligere vnum conceptum analogum ad ſubſtantiam et accidens vt dictuꝫ eſt in logica.

¶ Ad ſecundum dicitur ꝙ rationabiliter ens mobile eſt ſubiectum quia paſſio debet diffiniri per ꝓprium ſubiectum ſed motus in cōmuni diffinitur ꝑ ens mobile et non corpus mobile vt patꝫ in tertio huius Et ad argumentum dicendum ꝙ accidentis eſſe eſt ineſſe et ideo ex quo in hoc libro philoſophus preſupponit motū eſſe preſupponit etiā

am ſubiectum eius eſſe vnde ſi corpus eſſet ſubie=
ctum mobilis non oporteret probare corp⁹ eē mo
bile. Ad aliud dico ꝙ ꝓbatio auicēne nō ē a priori
vł ſbm̄ ſcie nālit̄ acceptū p̄t in ſcia demōſtrari nō
aūt formalit̄.i.in rōe ſubiecti formalis vñ ꝑm aliq̄s
a poſteriori ꝑ ſenſibile poſſet oſtēdi ꝙ ens mobile
eſt. Ad aliud de auerroe dicit ſcot⁹ in ꝓlogo primi.
q.iij. ꝙ auicēna bñ dixit et cōmētator quē in ſecun=
do vocat maledictum male qđ probat̄ primo q꞉ ſi ī
ſcia methaphiſice eſſet ſuppoſitū aliquas ſubſtan
tias ſeparatas eſſe et cōcluſū ī naturali phīa tunc
ſcia nālis eſſet ſimpliciter prior tota methaphiſi=
ca. q꞉ phīa naturalis oſtēderet de ſubiecto metha=
phiſice ſi eſt qđ ſupponit̄ toti cognitiōi ſcie metha
phiſice ſcđo q꞉ ꝑ oēm cōditionē effect⁹ pōt demon
ſtrari de cā q꞉ eſt quaꝫ īpoſſibile ē ineē effectui niſi
cā ſit ſed multe paſſiōes conſiderant̄ in methaphi
ſica quas īpoſſibile ē ineſſe niſi a cā prima taliū en
tiū ergo ex illis paſſionib⁹ methaphiſicis pōt de=
mōſtrari aliquā primā cām iſtoꝝ entiū eſſe. Maior
patet q꞉ ex hoc ꝙ hec depēdēt ab aliquo oſtēdim⁹
ꝙ eſt aliqđ primū impendēs ſcꝫ deus.

¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ multi dubitāt an oē mobile
ſit corpus putāt ei accidētia in ſacramento altarꝫ
poſſe moueri ſi dicas hoc ē miraculoſe cōtra ꝓpria
paſſio nō pōt miraculoſe ſeparari a ſubiecto ergo
hoc cōcludit ꝙ mobile nō ē ꝓpria paſſio corporis
Itē dato ꝙ oē corp⁹ eēt mobile tñ corpori additur
mobile ſcđꝫ albertū vt ſciat̄ ſub qua rōe corp⁹ a phi
ſico cōſiderat̄ ⁊ non đr q̄ſcibile q꞉ hoc ē priuatio q̄
ꝑ habitū cognoſcit̄. Et nota ꝙ. S. T. prio cel꞉ lec.
ij. cōcedit phiſicū cōſiderare corp⁹ de gñe ſubſtātie
p̄cipue nō ſic aūt capit̄ a geometra. Ad aliud dicit̄
a. ſ. t. opuſ. lvij. q. v. ar. ij. ſcđꝫ. 6. ꝙ terra ē mobilis
ſaltē motu alterationis et ſcđm ꝑtes motu locali.
De aīa vero dicūt q̄dā ꝙ corp⁹ vel ens aīatū ē ſub
iectū in libro de aīa ⁊ nō ip̄a aīa ⁊ hoc bñ eſt ꝑs ſub=
iectiua corpis et entis mobilis ſcđo đr ꝙ aīa ē ꝑs
entis mobilis ⁊ hoc ſufficit vt cōſideret̄ in phīa vel
đr ꝙ aīa ē mobilis ꝑ accidēs ad motū corpis ſꝫ nō=
ne phūs cōſiderat de aīa intellectiua ſepata dicē
dū nō ꝑ ſe. Ad aliud đr a. S. T. ibi ad tertiū ꝙ pri
mus motor in phiſica hēt attributionē ad ens mo=
bile pro quāto eſt primū pricipiū motus. Ad aliud
đr ꝙ ens mobile nō dicit abſolutū ⁊ reſpectiuū li=
cet quodāmodo dicat abſolutū ſub reſpectu.

¶ Ad quartū approbo diſtinctionē ⁊ replica ꝓba=
ret oīa ꝑtinere ad cōſiderationē methaphiſici. Di=
co ergo ꝙ dicit ſubāꝫ ſub reſpectu vel aliq̄d magis
cōe ad ſubām Si te neat̄ ꝙ accñtia ſepata pñt mo=
ueri. Nec teneo opinionē alioꝝ qui in hac materia
male ſentiūt de phō dicit enī iohānes canonicus
ꝙ ariſtoteles ex inuida noluit ſufficienter tradere
ſciam phīe naturalis. Sed mirū eſt inquit quidaꝫ
ꝙ tā irreuerēter loquūtur cōtra phiſicoꝝ pricipeꝫ
de quo dicit Ihero. ad euſtochiū ꝙ fuit ꝓdigiū grā
decꝫ miraculū in tota nā. Cui pene totuꝫ videtur
infuſum quicquid naturaliter capax ē genus hūa=
nū. Et auerrois tertio de aīa dicit ꝙ fuit regula in
natura et exemplar quod natura inuenit ad oſten
dendum vltimā perfectionē poſſibilem in natura

Et ſi queratur cū angeli ſint mobiles quare nō de
terminauit hic de ſubſtātia angelorū dicitur ꝙ nō
mouentur motu phiſico et vniuocum alijs. Nō enī
ſunt in loco phiſico quia nō circūſcribunt̄ loco cuꝫ
nō ſint quāti nec cōmenſurabiles loco. Item dicit
boeti⁹ in lib. de hebdo. ꝙ communis animi conce=
ptō ſapientū eſt incorporalia in loco nō eſſe. Iteꝫ
ſcđm iſtos mobile nō conuertitur cū ſubā finita er
go non eſt ſubiectū antecedēs patet de accidētib⁹

¶ Ad quītū negatur minor. Ad aliud dico ꝙ con
cluſio differt a maiore ſcđm rationem.

¶ Ad ſextum dicit egidius ꝙ non intēdit alioruꝫ
intellectū reprobare ad quos nō attingit. Deinde
dicit̄ ꝙ mobilitas non fluit ex proprijs principijs
entis ſed ex proprijs entis mobilis primo modo.
Et ſi dicat̄ illud eſt ſubiectuꝫ in ſcientia cuius oſtē
duntur principia ſed in primo phiſicorum declarā
tur pricipia rei naturalis ſiue corporis mobilis ſci
licet materia forma ⁊ priuatio igitur. Item. S. T.
in principio ethicorū motum vel rem mobilem ⁊ in
primo methaphiſice dicit corpus naturale vel mo=
bile eſſe ſubiectū dicendum ꝙ corpus mobile pōt
dici ſubiectum principalitatis q꞉ vcꝫ eſt principa=
lior pars entis mobilis qđ eſt ſubiectum adequa=
tionis et ꝑ hoc poſſunt cōcordari albert⁹ et. S. T.
Si tamē querat̄ abſolute de ſubiecto reſpōdebis
per ens mobile. Et ſi arguat̄ ſophiſtice nullū ens
mobile eſt ſubiectum philoſophie et ens mobile ē
ſubiectuꝫ philoſophie ergo ens mobile nō eſt ens
mobile In feſtino ſi negas conſequentiam quero
ergo qualis cōcluſio debet inferri ex illis premiſ=
ſis Item queritur an hec ſit predicatio proprij ens
mobile eſt ſubiectuꝫ phiſice ſi de hoc in logica quia
notum eſt predicatum non cōuenire oī enti mobili

¶ Ad ſeptimum dicitur ꝙ ſubiectum ſciētie debꝫ
eſſe vnius ratiōis vniuoce vel ſcđm analogiā. Ad
aliud dicitur ꝙ iſte paſſiones non cōſiderantur niſi
ſi ſcđm ꝙ habent attributionē ad motum vel ſcđm
ꝙ a motu cauſantur vel ſcđꝫ ꝙ per motū cognoſcū
tur ſicut deus in octauo phiſicoꝝ. Ad aliud dicitur
ꝙ quieſcibile et mobile non opponuntur quia di=
cuntur de eodem ſecundo dicitur ꝙ rectum eſt in=
dex ſui et obliqui et ꝙ oppoſitorum eadem eſt diſci
plina. Ad aliud dicitur ꝙ ens ſenſibile non poni=
tur in diffinitione motus ſed ens in potentia quod
idem eſt ꝙ ens mobile. Ad aliud dicitur ꝙ immo=
bilitas et abſtractio non dicunt rationem aliquā ꝑ
quam deueniamus in noticiā paſſionū geometrie

¶ Ad octauū đr ꝙ ens mobile aliter eſt ſubiectū
ī tota phīa ⁊ aliter in iſto libro Nā ſi conſideret̄ ip
ſū ens mobile q̄tū ad oēm modū eſſēdi poſſibilē ī
ſe ⁊ ī ſuis partib⁹ ſp̄alib⁹ ſic eſt ſubiectū ī tota ſcia
nāli Si vo cōſideret̄ ens mobile ī vłi ⁊ p̄ciſe ſcđm
rōem abſtractā.i.cōem oīb⁹ entib⁹ nālib⁹ et q̄tuꝫ
ad paſſiōes cōes ſic eſt ſubiectū ī ſcia iſta Ad aliđ
đr eſt ibi abſtractio a materia ꝑticłari qđ ſufficit.
Ad capitale đr ꝙ ſbm̄ nō đt res p̄dicamētoꝝ diuer
ſoꝝ. ſ. t. de veri. q. 14. ar. 8. ad. 16m. đt lꝫ corp⁹ mo=
bile ſit ſubiectū tñ hic nō docet̄ oē dicibile de cor=
pore mobili ſed ſolū qđ ex principijs philoſophie
nālis manifeſtat̄. S. T. de veri. q. 14. ar. 8. ad. 16.

AD quartū ſic ꝓcedit̃ videt̃ ꝙ vl̃ia nõ ſint
prius nota qꝛ ꝑ effectus deuenimus in
cauſas et principia ſed vl̃ia ſunt que-
dā principia ergo vl̃ia ſunt poſteriꝰ no-
ta quo ad nos Sed contra eſt phũs di-
cens ꝙ ex vniuerſalibꝰ in ſingularia opꝫ deuenire
Reſpõdeo dicenduꝫ ꝙ triplex ſolet poni ordo
intelligibiliũ vnꝰ ē ordo originis vel ſecundũ ge-
nerationem alius ē ordo perfectionis tertius eſt
ordo adequationis vel cãlitatis preciſe et ſic dici
mus hominē eē prio riſibilē ſed ſcd̃o modo conce-
ptus dei eſt primus ſed hic loquimur de conceptu
primo ſcd̃m originē.i.de illo quo primo cõcipimus
Et eſt opinio doctoris ſubtilis ꝙ primum actuali-
ter cognitũ cõfuſe ē ſpẽs ſpecialiſſima cuiꝰ ſingu-
lare prio mouet fortiꝰ ⁊ prio mouet ſẽſũ ſiue ſit au-
dibile ſiue viſibile. Quocũqꝫ ei indiuiduũ fortiꝰ mo
uet ſenſũ eiꝰ ſpẽs prio cognita ē cognitiõe cõfuſa.
Pro quo notandũ ſcd̃m eum ꝙ duplex eſt cõce-
ptus ſcꝫ ſimpliciter ſimplex.i.qui non eſt reſolubi-
lis in plures conceptus/ vt ꝯceptꝰ entis vel vltime
dr̃e.i.dr̃e indiuidualis ſiue ipſiꝰ indiuidui. Alius
eſt conceptus ſimplex qui nõ eſt ſimplicit̃ ſimplex
vt cõceptus diffiniti vel ſpẽi. Itē aliud ē cõfuſe in
telligere et cõfuſum intelligere. Cõfuſum idē eſt
ꝙ indiſtinctũ et ſicut duplex eſt indiſtinguibilitas
ſcꝫ totius eẽntialis in partes eẽntiales et totius
vniuerſalis in ꝑtes ſubiectiuas Ita eſt duplex di-
ſtinctio duplicis totiꝰ predicti ad ſuas partes Cõ
fuſum igitur intelligit̃ qñ intelligitur aliquid indi
ſtinctum altero predictorũ modorũ ſed confuſe dr̃
aliquid concipi qñ cõcipitur ſicut exprimit̃ per no-
men. diſtincte vero quãdo cõcipitur ſicut exprimit̃
per diffinitionē. Cõtra hanc opinionē arguit̃ quia
ſcd̃m auicennã ens ⁊ res talia ſunt ꝙ ſtatim impri
muntur in aĩa prima impreſſione. Itē nõ ſunt eadē
nota nobis et nature ſed ſingulare.i. ſpecies ē pri
us nota nature igitur nõ eſt nobis primo nota.
Itē ſuperius actu et intellectu includitur in infe
riori ergo ſpecies inferior nõ põt intelligi ſine ge
nere Sed dices ꝙ verum eſt diffinitiue ⁊ diſtincte
hoc ei mõ ꝯfuſiora ſũt priora ⁊ ideo metha.q̃ eſt de
ente eſt prima ſcientia in ordine cognitionis di-
ſtĩcte lꝫ alie ſint priores ĩ ordine cõfuſe cognitiõis
Cõtra cognitio quã de alijs ſciẽtijs habemus
anteꝙ̃ habeamꝰ methaphiſicã eſt ꝑ diffinitionē qꝛ
diffinitio ſubiecti eſt mediũ ergo ante methaphi-
ſicã ꝑ alias ſciẽtias cognoſcunt̃ res diſtĩcte Item
ſecundũ iſtũ genus proximũ citius cognoſcitur ꝙ̃
remotũ ergo poſſimꝰ cognoſcē animal et rõale añ
ſubſtãtiã vel ens ergo poſſumus hominē cogno-
ſcere diſtincte ſine ente. Secũdo ille cõceptꝰ
primo ĩprimit̃ ĩtellectui reſpectu cuius requiritur
minor vigor in intellectu cõtinue nãqꝫ intellectꝰ
vigorat̃ ſꝫ cõceptus entis et alij cõfuſi exigũt in-
tellectũ minus vigoratũ ꝙ̃ cõceptus ſpẽi ſpãliſſi
me. Item cõceptꝰ ſpeciei ſpãliſſime eſt multũ dif
ficilis ad ĩueſtigãdũ ergo nõ eſt primꝰ añs pꝫ qꝛ in
mlt̃is piſcibꝰ ⁊ aĩalibus neſcit̃ an ſint eiuſdē ſpẽi
⁊ tñ nullꝰ dubitat an ſit entia. Itē prime ꝓpões
ſũt priꝰ note ſꝫ prime ꝓpões q̃ ſũt ex terminis vl̃ibꝰ
cognoſcũt̃ ex t̃mis ergo vl̃iora ſũt priꝰ nota Itē oē
agēs nãle approximatũ paſſo deducit ipꝫ ab ipfe
cto ad pfectũ vñ aq̃ priꝰ ē tepida ꝙ̃ calida ⁊ pictor
priꝰ facit coloratiões impfectas et a pura poten-
tia nõ trãſitur ad actũ perfectũ niſi ꝑ motũ mediũ
ſꝫ cõceptꝰ gñici ſũt potẽtiales reſpectu ſpecificoꝝ
igr̃: Itē ſcd̃m phm̃ hic: ſunt prio nobis nota cõfuſa
magis. Rñdet Scotus ꝙ ſpẽs eſt qd̃dã cõfuſuꝫ et
vl̃e et priꝰ cognoſcit̃. Sed cõtra ſpẽs nõ eſt magis
cõfuſa ſꝫ ipm̃ genus. ſed dices ꝙ magis ꝯfuſa ſunt
priꝰ nota qñ ſpẽs diſtincte cognoſcit̃. Cõtra phũs
ꝓbat ꝑ pueros q̃ prio vocãt oẽs viros patres. Cõ-
ſtat aũt ꝙ pueroꝝ cognitio nõ eſt diſtincta. Itē qñ
videmus aliquid a lõge prius iudicamus ipm̃ eſſe
aĩal ꝙ̃ eſſe aſinũ Rñdet ſcotus ꝙ verũ ē ſecus aũt
eſt qñ obiectũ eſt debite approximatũ. Sed cõtra
dato ꝙ ignis ſit debite approximatꝰ ſemꝑ ꝓcedit
de impfecto ad pfectũ qꝛ approximatio nõ variat
ordinē naturalē qui talis eſt ꝙ nullꝰ attingit extre
mũ niſi ꝑ mediũ/ Cõceptꝰ aũt gñicus impfectior ē
Reſpõdeo igit̃ cũ ſctõ thoma prĩa ꝑte.q.lxxxv.
ar.iij.ꝙ in cognitiõe noſtri intellectꝰ duo opꝫ cõſi-
derare Primo q̃dē ꝙ cognitio intellectiua aliquo
mõ a ſenſitiua primordiũ ſumit: et qꝛ ſenſus eſt ſin
gulariũ ⁊ materialiũ qꝛ materialia ſunt magis ſen
ſibilia Intellectꝰ aũt eſt vl̃ium neceſſe ē ꝙ cogni-
tio ſingulariũ quo ad nos prior ſit ꝙ̃ vl̃ium cogni-
tio ⁊ ĩtellectꝰ nr̃ ꝑ materialia veĩt in cognitionē im
materialiũ. Scd̃o opꝫ cõſiderare ꝙ intellectꝰ no-
ſter de potẽtia ad actuꝫ ꝓcedit. Et iõ priꝰ opꝫ res
indiſtincte ⁊ ſub quadã cõfuſione cognoſcere ꝙ̃ di
ſtincte et deteriate vt ſupra ꝓbatũ eſt. Cognoſce-
re aũt aliq̃d in quo plura cõtinent̃ ſiue in vl̃i eſt co-
gnoſcere aliq̃d ſub cõfuſione. Sed cognoſcere di-
ſtincte. id qd̃ ꝯtinet̃ in toto vl̃i ſcd̃ꝫ. S. T. ē habere
cognitionē de re minꝰ cõi ſicut cognoſcere aĩal in-
diſtincte ē cognoſcere aĩal inꝙ̃tũ eſt aĩal. Cogno-
ſcere aũt aĩal diſtincte ē cognoſcere aĩal inꝙ̃tũ eſt
rõnale aut irrõnale qd̃ ē cognoſcere hoĩem vel leo
nē. ſꝑ igit̃ qd̃cunqꝫ magis vl̃e prius occurrit intel-
lectui nr̃o ⁊ qꝛ ſenſus exit de potẽtia in actuꝫ ſicut
ĩtellectꝰ Ideo prius ſcd̃m ſenſũ diiudicamꝰ magis
cõe ꝙ̃ minꝰ cõe vt cũ aliq̃d videt̃ a remotis priꝰ de
prehẽdit̃ eē corpꝰ ꝙ̃ aĩal ⁊ aĩal ꝙ̃ hõ ⁊ hõ ꝙ̃ ſortes
Eſt ḡ cõcluſio. S. T. cũ phõ ꝙ cognitio ſingulariũ
eſt prior quo ad nos ꝙ̃ cognitio intellectiua ſed tã
ſcd̃ꝫ ſenſũ ꝙ̃ ſcd̃m intellectũ cognitio magis cõis
eſt prior ꝙ̃ cognitio minus cõis Cũ ei ens ſit obie-
ctũ intellectꝰ apd̃ aduerſarios opꝫ ꝙ cetera intel-
ligant̃ ſub rõe entis ergo opꝫ ꝙ rõ entis que ē ma-
xime cõmunis ſit prior.
Cõtra hoc ar̃ a ſcoto Agēs nãle nõ ĩpeditũ ap
propiquatũ ſuo paſſiuo ſufficiẽt̃ diſpoſito agit ĩ ip
ſũ ſcd̃m vltimũ ſue potẽtie. ergo agit effectũ pfe-
ctiſſimũ ꝙ̃tũ põt ſꝫ cõceptꝰ ſpẽi ſpãliſſime eſt pfe
ctiſſimus ḡ prio ꝓducit̃ ꝯceptꝰ ſpẽi ſpãliſſime añs
pꝫ qꝛ eſt agēs naturale Si dicas ꝙ nõ ꝓducũt in
prio inſtãti. Cõtra ſequeret̃ ꝙ̃ nunqꝫ ꝓducerẽt qꝛ
ſemper agentia naturalia ſunt eiuſdem virtutis.
Item tunc methaphiſica non eſſet vltima in ordi-
ne doctrine quia ipa eſt de cõmuniſſimis que ſunt

prioꝛa. Item ſi oporteret preconcipere conceptus vniuerſaliores ante ꝯceptū talis ſpeciei tunc ſuppoſito caſu de ſingulari mouente ſenſum et intellectum non impeditum oporteret ponere magnū tempus anteqꝫ conciperetur ſpecies illius ſingularis primo ſenſati. quia prius oporteret intelligere omnia predicata cōmunia dicta in quid de illa ſpecie ſecundum ordinem.

¶ Secundo deus primo a nobis cognoſcitur ⁊ tñ non eſt magis cōmunis igitur. antecedens patꝫ qꝛ vnumquodqꝫ ſic ſe habet ad eſſe ſicut ad cognoſci ſecundo metha. ſed deus eſt primum ens ergo eſt primo cognituꝫ. Item nichil perfecte cognoſcitur niſi deo perfecte cognito igitur nichil ſimpliciter cognoſcitur niſi deo ſimpliciter cognito tenet conſequentia quia in hijs que ſunt per ſe ſicut maximum ad maximum ſic ſimpliciter ad ſimpliciter. ij. thopi. antecedens patet quia res non perfecte cognoſcitur niſi cognitis omnibus ſuis cauſis/ Si dicas verum eſt de cauſis immediatis tunc quero de illa cauſa ſi perfecte cognoſcitur et ſi ſic cū non ꝓcedatur ad infinitū oportebit deū perfecte cognoſci

¶ Tertio philoſophus in primo poſte. dicit. ꝙ ſingularia ſunt magis nota quo ad nos vniuerſalia vero nature ſiue ſimpliciter igitur Sꝫ dices ꝙ ſingulare capitur pro ſpecie ergo redibit opinio ſcoti Item ſcđo metha. dicit ꝙ vniuerſalia ſunt difficillima ad cognoſcendum quia ſunt a ſenſu remotiſſima igitur. Item compoſita ſunt priora quo ad nos qꝫ ſimplicia ſed vniuerſalia ſunt ſimpliciora ergo ſunt poſteriora quo ad nos. Item ſecundum philoſophum hic diffinitum prius cadit in cognitiōe noſtra qꝫ partes diffinitionis ſed vniuerſaliora ſunt partes diffinitionis minus vniuerſaliuꝫ ſicut aīal eſt pars diffinitionis hominis ergo vniuerſalia nō ſunt prius nota quo ad nos. Item quāto aliquid ē magis in actu tanto eſt magis cognoſcibile ſꝫ ſpecies eſt magis in actu qꝫ genus igitur prius cognoſcitur a nobis. Item quando ſubito occurrit michi ſortes non ſemper cogito de corpe aniato alias plures actus intellectus eſſent ſimul.

¶ Quarto vl̄e et ſingulare ſunt idē ſcđm rem ergo ſi vniuerſale ſit prius ⁊ magis notū ſequitur ꝙ idem eſt notius et minus notū. Itē id quod habet eſſe in anima non eſt notius quoad nos eo qđ habet eſſe extra animā ſed vniuerſale habet eſſe in anima tantum ergo ⁊c. Minor patet quia vniuerſalia nichil ſunt aut ſunt poſteriora ſingularibꝰ intellectus etiaꝫ dr̄ facere vl̄itatē in rebꝰ ſed maior ptꝫ qꝛ entia aīe ⁊ ipā aīa cognoſcuntur poſteriꝰ rebus extra animam non enim ſunt ſenſibila.

¶ Quinto hoc prius cognoſcitur quod eſt facilioris abſtractiōis ſed ſpecies ſpecialiſſima eſt facillime abſtractiōis igitur priꝰ cognoſcitur maior patet quia cū intellectus nō intelligat niſi abſtrahēdo ſicut ſe habet ad abſtrahendum ita ſe hꝫ ad intelligendū minor ptꝫ qꝛ a ſimilioribus facilior ē abſtractio qꝫ diſſimilioribꝰ indiuidua aūt vnius ſpēi a quibꝰ abſtrahitur ſpēs ſimiliora ſūt qꝫ ſpēs īter ſe a quibꝰ abſtrahitur genus. Itē arguit cōtra ꝓceſſū tactū ex. S. T. i. in quo quicꝫ tanguntur. Primū eſt ꝙ intellectus eſt vl̄ium ⁊ prius magis vl̄ium ſecūdū ꝙ intellectꝰ noſter ꝓcedit de potētia ad actū tertium ꝙ noticia rerum in vl̄i eſt noticia incompleta vnde. San. T. hic dicit ꝙ confuſa ſunt que continēt in ſe aliquid in potētia et indiſtincte et ꝙ cognoſcere aliquid indiſtincte medium eſt iter purā potētiā et actū perfectū. Quartū ꝙ noticia ī vniuerſali eſt noticia ſecūdū qđ ⁊ in potētia. quītū ſenſus prius cognoſcit cōius qꝫ minus cōe Cōtra primum inſtat gregorius in primo Quia quicquid eſt in re ex natura rei et quod precedit actū intelligendi eſt ſingulare ſed quod prima intellectiōe intelligitur eſt in re ergo eſt ſingulare et non magis vniuerſale. Item contra ſecundum. Procedēdo a noticia premiſſarū ad cōcluſiones ⁊ a noticia cauſe ad effectus nō proceditur de noticia imperfecta ad perfectā et cū homo generatur prius generatur cor quod ꝑfectius eſt et aer primo perfecte illuminatur et in intellectu actus precedit habitum qui ſe habet per modum potentie et actus eſt perfectior Cōtra tertium inſtatur quia demonſtratio vniuerſalis potior eſt particulari ergo noticia in vniuerſali eſt potior particulari. Contra quartum quia noticia ipſius vniuerſalis eſt etiam noticia diſtincta ipſius licet ſit noticia cōfuſa eoꝝ que in ipſis continētur Contra quartum Senſus non cognoſcit niſi ſingulare ergo nō prius cognoſcit magis cōmune. Item in eodē inſtanti in quo albū eſt debite preſens ſenſui tunc cognoſcitur hoc ſinglare vl̄ ſpēs ſpāliſſima quia ī illo inſtanti eſt ſimilitudo eius in ſenſu et obiectum eſt in actu ergo cauſat noticiam ſui.

¶ Quinto ſecundum rationē. S. T. cōceptꝰ prime materie deberet eſſe prior qꝫ cōceptus vniuerſalis ſubſtantie compoſite eo ꝙ ille conceptus ſit imperfectus. Item poſſibile eſt aliquē cognoſcere calorem non cognoſcendo genus eius multi enim dubitant quod ſit genus eius Burleus enim vult ꝙ habitus et paſſibilis qualitas nō ſunt vere ſpecies qualitatis quia alias inquit idem realiter reponeretur in pluribus ſpeciebus ſed tantum ſunt modi qualitatis. Item in predicamento vbi multa genera ſunt nobis ignota. Item clipeus et herueus qui ſunt thomiſte videntur tenere ꝙ ſpecies ſpecialiſſima primo a nobis cognoſcitur. Item nichil intelligimus niſi conuertendo nos ad fantaſmata ergo oportet ꝙ prius ipſa intelligamus. fantaſmata autē ſunt quedam particulares ſimilitudines rerum.

¶ Ad primum dicendū negādo conſequētiam vt exemplificatur hic de calore et per illud argumētū probaretur cōtra eum ꝙ conceptus diſtictꝰ ſpeciei ſpecialiſſime eſſet primus quia eſt perfectior qꝫ cōceptus confuſꝰ eiuſdē Secūdo dr̄ ꝙ intellectus nō eſt ſufficiēter diſpoſitꝰ ad cōceptū ſpeciei ſpecialiſſime niſi precedētibus aliquomō cōceptibus vniuerſaliouribꝰ dictis in quid de illa ſpē ſicut aer vel viſus nō recipit ſpem coloris niſi preſuppoſito lumie tertio dicunt alij ꝙ cōceptus ſpecificus nō eſt ꝑfectiſſimꝰ cū non ſit certiſſimꝰ qꝛ cōceptꝰ gn̄is eſt magis certꝰ Ad aliđ dr̄ ꝙ metaphiſica

propter hoc nō eſt poſterioꝛ aliis qꝛ conceptꝰ ſuoꝝ
ſcibiliū ſūt poſterioꝛes via gn̄ationis qꝛ tales nō ac
quirūtur ꝑ doctrinā cum non ſit dubiū. eſt ergo po-
ſterioꝛ propter ea que in ipſa demonſtrant̄ que ſūt
difficilima. Ad aliud dicitur ꝙ illud argumentum
poſſet fieri contra eū probādo ꝙ opoꝛteret ſtare
ꝑ maximum tempus anteꝗ̄ generaretur conce-
ptꝰ gn̄is gn̄aliſſimi qꝛ priꝰ opoꝛteret cōcipere iter
media iter genꝰ generaliſſimū ⁊ ſpēm ſpāliſſimā
Dicendū ergo ꝙ non opꝫ in quacunꝗ̄ foꝛmatione
conceptus ſpecifici ſemꝑ ſigillatim preformare cō
ceptū entis ſꝫ ſufficit ens prio omniū fuiſſe cogni-
tum in illo enī oīa virtualiter concipiūtur.
¶ Ad ſcḋm dr̄ ꝙ deus eſt primū cognoſcibile ꝗ̄tū
eſt de ſe Nō tn̄ eſt prio cognitū a nobis Ad aliud dr̄
a quibuſdā ꝙ nullus effectꝰ pōt comprehendi pro
quāto deus qui eſt cauſa eius nō ꝑfecte cognoſcit̄
a viatoꝛe. Sed hoc nichil eſt quia tunc geometria
nō eēt ꝑfecta ſcia quia ī ea nō cognoſcit̄ effectꝰ per
quālibet cām. Quidā bene dicunt ex S. T. ꝙ ſumꝰ
obligati ad cognoſcendū deū in primo inſtāti vſus
rōis et ad diligendū eū ſꝫ de hoc al̄s deꝰ nō cogno
ſcit̄ niſi ꝑ diſcurſū ⁊ ꝑ creaturas difficile autem ē in
ꝑmo īſtāti ꝙ diſcurrē. ¶ Ad tertiū rn̄det .ſ.t. hic ꝙ
primo poſte. accipit ſingularia ipa ſenſibilia q̄ ſunt
magis nota quo ad nos quia cognitio ſēſus prece-
dit cognitionē ītellectꝰ ſed qꝛ cognitio intellectua
lis ē ꝑfectioꝛ vl̄ia aūt ſūt intelligibilia in actu non
ſingularia cū ſunt mālia ideo ſimpl̄r et ſcḋm natu-
rā vl̄ioꝛa ſunt notioꝛa hic aūt ſingularia dicit ⁊ nō
ipa indiuidua ſꝫ ſpēs que ſunt notioꝛes ſcḋm nām
gn̄a vō ſunt prius nota quo ad nos vt pote hn̄tia co
gnitionē in potentia et cōfuſam. Ad aliud dr̄ ꝙ lo
quit̄ de vl̄ibus in cauſando quod eſt deus vel dr̄ ꝙ
vl̄ia ſunt difficilima ꝗ̄tū ad predicata demōſtrabi
lia de eis ſcḋm identitatē et diuerſitatē. Ad aliud
dicit S. T. ꝙ vl̄e magis cōe cōparat̄ ad minus cōe
vt totū et pars vt totuꝫ quidē ſcḋm ꝙ in magis vl̄i
nō ſolū cōtinet̄ ī potētia minꝰ vl̄e ſed etiā alia vt
ſub aīali nō ſolū homo ſꝫ etiā: vt equus ps aūt ſcḋꝫ
ꝙ minꝰ cōe ꝯtinet ī ſui rōe nō ſolū magis cōe ſꝫ etiā
alia vt hō nō ſolū aīal ſed etiā rationale. Sic igr̄
aīal conſideratum ī ſe prius eſt in nr̄a cognitiōe ꝗ̄
hō ſꝫ hō ē priꝰ ī nr̄a cognitiōe ꝗ̄ aīal ſicut ps rōnis
eiꝰ. Ad aliḋ dr̄ ꝙ pars aliꝗ̄ dupl̄r pōt cognoſci vno
mō abſolute ſcḋm ꝗ̄ ī ſe ē ⁊ ſic nichil ꝓhibet cogno
ſcere priꝰ ꝑtes ꝙ totū vt lapides ꝗ̄ domū Alio mō
ſcḋm ꝙ ſunt ꝑtes huius totius ⁊ ſic neceſſariū ē ꝙ
prius totū cognoſcamꝰ domū quadā cōfuſa ꝗ̄ ꝑtes
ei cognoſcimꝰ cognotiōe ꝗ̄ diſtinguamꝰ ſingulas ꝑ
tes eiꝰ et ſi dicat̄ diffinitio debet eē notioꝛ ſuo diffi
nito ergo partes diffinitionis inꝗ̄tum ꝑtes ſūt no
tioꝛes. Negatur cōſequentia ſi autē pars ⁊ totum
relatiue dicāt̄ videt̄ ꝙ vnum cognoſcit̄ an̄ aliḋ. Ad
aliud dr̄ ꝙ illud quod eſt maxime in actu non maxi
me cognoſcitur a nobis Ad aliḋ dr̄ vno mō ꝙ pl̄es
actus intellectus ſuboꝛdiāti poſſunt eſſe ſimul et
ſi querat̄. An genus et ſpēs cognoſcant̄ per eandē
ſpēm. Quidā dicunt ꝙ oīa predicata quidditatiua
habent eandem ſpēm. Sed contra ſecundum .ſ.t.
prima q. xii. ar. ix. ſcḋm ītellectus ex preconceptis
ſpeciebus generis et differentie foꝛmat rationem
ſpeciei ex quo videtur ꝙ genus et differentia ha-
bent diuerſas ſpecies intelligibiles. Alii dicunt
ꝙ etiam ſimul cognoſceretur genus et ſpecies ꝑ
eundē actū. Sed ꝯtra idē actꝰ nō pōt eſſe ꝓpria rō
animalis inꝗ̄tum animal et hominis inꝗ̄tum ho
mo vel genericus et ſpecificus Alii dicunt ꝙ ſem
per opoꝛtet primo preconcipere ens ſed nō opoꝛ-
tet conceptum entis ſemper manere ſicut in logi
ca ratio foꝛmalis et obiectum foꝛmale eſt argumē
tatio ſecundum aliquos tamē non opoꝛtet ꝙ quā-
documꝗ̄ conſideratur iſta concluſio logicalis vni-
uerſale eſt predicabile ſemꝑ cogitetur de argumē
tatione. Deinde dicunt ꝙ loquendo de a-
liis cōceptibus cōibꝰ nō opoꝛtet ꝙ magꝫ cōis ſēꝑ
ꝑcedat minus cōmunē quia experimur nos cōcipe
re hominē et tamē multa intermedia inter ipſum
et ſubſtantiā ignoꝛamus alias quilibet ſciret om-
nia intermedia diffinitiue Sꝫ cōtra ſcḋm. S. T. i.
q. lxxxv. ar. iii. Prius deprehēdit̄ animal ꝗ̄ homo
⁊ eadē ratio eſt ſi cōparemus quodcūꝗ̄ magis vni
uerſale ad minus vniuerſale Rn̄dent ꝙ ibi nulla
facta eſt cōparatio iter cognitiōes cōfuſas actua
les ſed ibi cōparāt̄ cognitiōes diſtincte actuales
inter ſe dato tn̄ ꝙ cognoſcerent̄ omnia media nō
ſequit̄ ꝙ oporteret habere cōceptus infinitos qꝛ
inter animal et equū nō ſunt infiniti cōceptꝰ me-
dii alias equus non poſſꝫ diffiniri per genꝰ propī
quū nec albedo et nigredo haberēt genꝰ proximū
Sed cōtra hoc arguūt nominales quia ſub anima
li ponitur aīal rationale ⁊ irratiōale ſcḋm poꝛphi
riū et ſcḋm aliquos greſſibile volatile ⁊ aquaticū
Item differentia adueniēs generi cōſtituit ſpēm
ſecūdū poꝛphiriū ſed irrationale aduenit anima
li tāꝗ̄ generi ergo conſtituit ſpēm ſed non ſpecia
liſſimā qꝛ animal irratiōale verificatur de multis
ſpeciebus ergo cōſtituit ſpeciē ſub alternam. Itē
magis cōueniūt hō ⁊ ſimia ꝗ̄ hō ⁊ canis igr̄ rōne
alicuius cōueniūt et ī aliꝗ̄ vno cōueniūt magis ꝗ̄
alia et nō in ſpē ſpāliſſima ergo in ſpē ſubalterna
Hec argumenta buridani ⁊ burlei nititur ſoluere
paulꝰ venetꝰ ſed. S. T. dicit. vii. metha. lec. vii.
ꝙ eſt aliquod proximū genꝰ quod nō eſt noīatū cō
mune equo ⁊ aſino et ſub illo gn̄e cōtinet̄ etiā mu-
lus Ex hoc tamen non ſequitur ꝙ ſint īfinita gn̄a
vel cōceptus medii Sed contra ſequitur ꝙ plura
ſūt gn̄a ꝗ̄ ſpecies quia pono ꝙ ſub genere anima
lis non ſint niſi. iiii. ſpecies ſcꝫ homo ſimia canis
et equus et patet ſecundum hanc opinionē ꝙ ſēꝑ
duabus ſpeciebus cōpetit propriū genus ſed. iiii.
vnitates faciūt. vi. combinatiōes ergo ibi ſūt ſex
gn̄a Reſpōdetur ꝙ nō ſemꝑ duabus ſpeciebus cō
petit propꝛium genus ſed opoꝛtet ꝙ ille due ſpe
cies magis cōueniant inter ſe puta ꝙ inferioꝛ ma
gis conueniāt cum ſuperioꝛe ꝗ̄ aliqua alia vel cō
cedatur conſequens.
¶ Ad quartū pricipale dr̄ ꝙ idē eſt notiꝰ et poſte
rius notū alia cognitiōe vel dr̄ ꝙ vniuerſale ⁊ ſin
gulare rōe differūt Ad aliud dr̄ a quodā auerroi-
ſta ꝙ vniuerſale pro itētiōe nō eſt prius notū quo
ad nos ꝗ̄ res ſingl̄aris. Sꝫ cōtra Sequeretur ꝙ

predicabilia porphirij non deberent prius doceri
q̃ ſcia predicamentorum ariſtotelis aut q̃ ſcien=
tia naturalis quia docet vlia que vt ſic ſunt nota
poſt res naturales. Reſpondet ꝙ liber predica=
mentorum deberet legi añ ꝑdicabilia qꝛ tñ oppo=
ſitū cōſuetū eſt ideo pri⁹ legatur in noīe dñi Sꝫ alı
ter dr̄ ꝙ facili⁹ eſt aliquomō ꝑcognoſcere ꝑdicabi=
lia qꝛ ordinare neſcit qui rōnes ordinabiliū igno=
rat. Sed nōne entia realia ſūt nobis pri⁹ cognita
q̃ entia rōnis Dicēdū ꝙ dato ꝙ ſcd̄m naturā ſint
prius nota nō tamen oportet ꝙ prius a diſcantur
quia alias oporteret prius ſtudere in phiſica q̃ in
grāmatica. ¶ Ad quintū dr̄ ꝙ genus eſt facilioris
abſtractionis qꝛ abſtrahere eſt intelligere vnū ſine
alio modo dico ꝙ habēs fātaſma alicui⁹ veniētis
a longe facilius poteſt cognoſcere ꝙ ſit animal nō
cognoſcendo ꝙ ſit homo q̃ econuerſo. Et
ſi ꝑdicatr̄ Rationes obiectiue ſpeciei ſpaliſſime vel
ipa ſpecies ſpaliſſima eſt actualior ergo ſpes ſpe=
cialiſſima pri⁹ ꝓducit effectū ſuū. i. noticiā ſuā q̃
genus Negatr̄ ꝯña qꝛ ſubiectū nō eſt diſpoſitū Ad
aliud dr̄ diſtinguēdo maiorē qꝛ ſi ſēſus eſt q̇cquid ē
ī re eſt ſingulare. i. hēt eſſe ſingularizatum cōcedo
vel ꝙ ſit ſingulare ſcd̄m ꝙ ꝑ intellectū agētē obi=
citr̄ itellectui poſſibili nego. Ad aliud dr̄ ꝙ ꝑmiſſe
nō ſūt priores cōcluſione via gñatiōis tm̄ ſꝫ etiā or
dine cauſalitatis effectiue Et ideo nō opꝫ ꝙ talis
noticia ſit ſimpliciter ipfectior de illuiatione aeris
dr̄ ꝙ nō eſt ſimile qꝛ nō eſt ibi ſucceſſio Ad aliđ cō
tra tertiū negatr̄ cōſequētia vt pꝫ ex logica Ad aliđ
cōtra quartū dico ꝙ ex hoc nichil ſeq̄tur ꝯtra nos
Ad aliud cōtra quintū dr̄ ꝙ ſēſ⁹ nō cognoſcit ma=
gis cōe i ſe ſꝫ ꝑcog noſcit ſingulare magꝫ cōis vel
īdiuiduū vagū ei⁹ Sed cōtra aut cognoſcit ſingu=
lare magis cōis ita ꝙ ſigularitas eſt rō cognoſcē=
di aut ita ꝙ natura cōis ſit rō cognoſcēdi Primum
nō eſt dicēdū vt de ſe pꝫ Nec ſcd̄m qꝛ illud nō eſt rō
mouēdi ꝙ eſt idē re ⁊ rōne cui repugnat rō mouen
di ſed nā cōis eſt eadē re ⁊ rōe ſingulari cui repu=
gnat rō mouēdi igr̄ minor pꝫ quia natura ⁊ ſinglā=
re nō diſtinguūtr̄ realitr̄ nec rōne qꝛ diſtictio rōis ſeq̄
tur actū itellect⁹ ī illo aūt actu priori null⁹ actus i
tellect⁹ eſt Et ꝯfirmatur qꝛ act⁹ realis nō depēdet
ab ente ratiōis ſꝫ ſenſatio eſt act⁹ realis ergo non
dependet ab ente rōnis ſꝫ obiectū ſēſibile hñs in
ſe diſtinctionem rōis eſt ens rōnis vel aggrega=
tū ex ente reali ⁊ rōis ergo. Ad hoc dr̄ ꝙ natura et
ſingulare diſtiguuntur realiter apđ. S. T. in reb⁹
materialib⁹ E lꝫ diſtictio actualis rōnis ſit poſt ſē
ſationē tñ fūdamētalitr̄ ꝑuenit ipam Ad aliđ dr̄ ꝙ
nō ſēper oportꝫ ꝙ ſēſus pri⁹ cognoſcat magis cōe
niſi qñ ſēſibile ꝓpter diſtātiā nō pōt cāre perfectā
noticiā ſui Poſſet tñ dici ꝙ dato ꝙ ſenſibile ſit be
ne approximatū tamē prius natura licet non tp̄e
cognoſcitur ꝙ eſt ens q̃ ꝙ ſit hic homo.
¶ Ad ſextū dicitr̄ ꝙ materia nō cognoſcitur niſi in
analogia ad formā Et iō cōcept⁹ ei⁹ nō pōt ꝑcede
re quia nō eſt diſpoſitio ad cōceptū ſubſtātie cōpo
ſite ſicut concept⁹ magis vniuerſalis eſt diſpoſitio
ad cōceptū minus vniuerſalis et mediū neceſſa=
rium ad ipm. Notandū tñ ꝙ licet cognitio ſpēi ſit

poſterior ordine gñationis tñ eſt prior via ꝑfectio
nis qꝛ poſteriora gñatione ſūt priora perfectione
Ad aliud dr̄ vt prius ꝙ ſcꝫ nō oportet quod libet
magis vlē precognoſci. Sed nōne rōes equaliter
cōcludūt de vno ſicut de alio. Si teneatr̄ ꝙ ſic tūc di
ceretr̄ ꝙ habemus multos cōceptus genericos ſed
neſcimus an ſint generici. Ad clipieum videtr̄ ꝙ in
hoc ſequatr̄ ſcotum. Ad aliud dr̄ ꝙ cōuertere ſe ad
fātaſmata nō eſt intelligere ea vt ſunt res quedā
vt patebit iij. de anima.

AD quintū ſic proceditur videtr̄ ꝙ eadē
ſint nobis prius nota ⁊ nature qꝛ colo=
res ſūt nobis prius noti q̃ ſpēs eorū ꝑ
mediū multiplicate ⁊ ſimilitr̄ nature igr̄
añs ꝓ ſcđa ꝑte pꝫ qꝛ oīs cā ē prius no
ta ſuo effectu. primā ꝑtē ꝓbat experiētia. Sed cō
tra ē phūs dicēs nō ei eadē nobis nota et ſiplicitr̄.
¶ Rñdeo dicendū ꝙ vt hic dicit S. T. ꝑmittit hic
phūs prohemiū i quo oñdit modū procedēdi ī ſcia
nāli. vñ duo facit prio oñdit ꝙ opꝫ incipere a prin=
cipijs ſcđo ꝙ a pricipijs vniuerſaliorib⁹ ibi īnata
aūt ⁊ iſte ſūt due cōcluſiōes ⁊ ad primā Prio pōit
talē rōnem in oīb⁹ ſcīs quaꝝ ſūt pricipia et cauſe
aut elemēta itellectus et ſcia ꝓcedit a principioꝝ
cauſarū ⁊ elemētorū cognotiōe ad principiata et
elemētata ſꝫ hec ſcia habet cauſas pricipia ⁊ ele=
mēta ǵi ea opꝫ a cauſis ⁊ principijs aut elemētis
ꝓcedere ꝙ aūt dicit itelligere refertr̄ ad diffinitio
nes ſcire aūt ad demōſtratiōes ſicut eni demōſtra
tiones ſūt ex cauſis ita ⁊ diffinitiōes cū diffinitio
ſit demōſtratio ſola poſitiōe differēs primo poſte.
Per cauſas aūt pricipia ⁊ elemēta nō itēdit phūs
idē ſignificari. Nā cauſa ē i pl⁹ q̃ elementū qꝛ ele
mētuꝫ ē ex quo cōponitr̄ res prio ⁊ eſt i eo vt dr̄. v.
metha. ſicut lr̄e ſūt cā locutiōis nō aūt ſillabe cau
ſe aūt dicūtur ex quib⁹ res dependēt quo ad eē vel
fieri vñ ea q̄ ſūt extra rē cauſe dici poſſūt nō autē
elemēta. Principiū vero importat ordinē proceſſ⁹
vñ aliquid pōt eē pricipiū quod nō ē cā ſicut prici=
piū mot⁹ eſt id aquo incipit motus ⁊ punct⁹ princi
piū ē linee vnde ꝑ principia videtr̄ intelligere cās
mouētes ⁊ agētes i quib⁹ attenditr̄ q̇dā ordo. Per
cās aūt videtr̄ intelligere cās formales ⁊ finales
ex q̇b⁹ maxime dependēt res quo ad eſſe. Per ele
mēta aūt cās materiales: vtitur aūt diſiuctiōe ad
oñdendū ꝙ nō oīs ſcia ꝑ oēs cās demōſtrat. Nam
mathematica ꝑ ſolū cauſā formalē demōſtrat me=
thaphiſica aūt ꝑ formalē ⁊ finalē nālis aūt ꝑ oēs
Maiore aūt rōis inducte ꝓbat ex cōi opiōe qꝛ opi
namur nos ſcire vnū quodq̃ cum cās eius cogno=
ſcimus a primis vſq̃ ad vltimas. Nec oportet vt
aliter recipiam⁹ hic cauſas ⁊ elemēta et principia
q̃ ſupra vt cōmētator vult ſed eodem mō dicit aūt
vſq̃ ad elemēta qꝛ id quod eſt vltimū in cognitiōe
ē materia. Nā materia eſt per formā forma autē ē
ab agente ꝓpter finē niſi ipa ſit finis vt puta dici=
mus ꝙ propter ſecare ſerra habet dētes ⁊ oportet
eos ferreos eſſe vt ſit apti ad ſecandum. Deinde
phūs. T. c. ij. oñdit ꝙ inter principia oportet pre=
determinare de vlioribus. Et primo ꝑ rationem
ſecundo per quedam ſimilia. Eſt ergo ratio talis

innata eſt nobis via vt ꝓcedamꝰ incipiēdo ab hijs que ſunt nobis magis nota ad ea que ſunt magis nota nature Sed ea q̄ ſunt nobis magis nota ſūt cōfuſa qualia ſūt vniuerſalia ergo opꝫ nos ab vniuerſalibus ad ſingularia ꝓcedere. Ad manifeſtationē aūt prime propoſitionis inducitur ꝙ nō ſūt eadem nobis magis nota et ſecūdū naturā ſed illa que ſunt magis nota ſecundū naturā ſūt minꝰ nota ſecundū nos et quia iſte eſt naturalis modꝰ ſiue ordo adiſcēdi vt veniat a nobis notis ad ignota nobis inde eſt ꝙ opꝫ nos deuenire ex notioribꝰ nobis ad notiora nature.

¶ Notandū aūt ꝙ non idem dicit nota eſſe nobis et nota ſimpliciter Simpliciter eñ notiora ſunt q̄ ſecundū ſe ſunt notiora Et ſunt illa que plus habēt de entitate quia vnū quodqꝫ cognoſcibile eſt inq̄ꝫtū eſt ens magis aūt entia ſūt que magis ſūt actu Nobis aūt econuerſo accidit eo ꝙ nos intelligimꝰ procedēdo de potētia i actū et principiū cognitionis nr̄e eſt a ſenſibilibꝰ que ſunt materialia et intelligibilia in potētia vnde illa ſūt nobis magis nota q̄ꝫ ſubſtātie ſeparate que ſūt magis note ſecūdū naturā vt patet. ix. metha. Nec dicunt nota nature quia natura cognoſcat ea ſed quia ſunt nota ſecūdū ſe et ꝓpriā naturā dicit aūt notiora ꝛ certiora quia in ſciētijs nō requiritur qualiſcūqꝫ cognitio ſed cognitionis certitudo ¶ Sciendum autē ꝙ aliter exponit cōmētator Dicit enim ꝙ ibi (innata eſt) vult oſtēdere modū demōſtrationis huius ſciētie qꝛ ſcꝫ demōſtrat per effectꝰ ꝛ poſteriora ſecundū naturā vt ꝙ ibi dr̄ itelligat de ꝓceſſu i demōſtrādo ꝛ nō i determinādo Deinde cū dt ſūt āt pmū nobꝫ itēdit manifeſtare q̄ ſūt magis nota q̄ad nos ꝛ minus ſcd̄m naturā ſcꝫ ꝯpoſita ſimplicibꝰ intelligēs cōpoſita p cōfuſa vltio aūt cōcludit ꝙ ꝓcedēdū eſt ab vniuerſaliorībꝰ ad minus vniuerſalia q̄ſi quoddā correlariū. Sꝫ eius expō nō eſt cōueniēs quia nō cōiungit totū ad vnam intentionē Et quia nō itēdit philoſophus oſtēdere hic modū demōſtratiōis quia hoc faciet in ſecūdo Itē quia ꝯfuſa nō debēt exponi cōpoſita ſꝫ idiſtincta nō eī poſſꝫ cōcludi aliquid de vlibus cū gn̄a nō ꝯponāt ex ſpeciebus ¶ Deinde cū dicit (totū eñ) manifeſtat ꝓpoſitū per tria ſigna quorū vnū ſumitur a toto itegrali ſenſibili Et dicit ꝙ totū ſenſibile notiꝰ ē ſecundū ſenſū ergo et totū intelligibile ſecundū intellectū vniuerſale autē eſt totū intelligibile qꝛ cōprehēdit ſub ſe multa tāq̄ꝫ partes ſcilꝫ ſua inferiora ergo vniuerſale eſt notius quo ad nos.

¶ Deinde cū dicit (ſuſtinēt autem) ponit aliud ſignū de toto integrali ꝛ itelligibili diffiō eī ſe hēt vt totū itegrale ad diffinētia iq̄ꝫtū diffinētia ſūt actu indiffinito ꝛ tñ qui apphēdit nomē vt puta hominem aut circulū nō ſtatim diſtinguit diffinētia vnde nomē eſt ſicut quoddā totū et indiſtinctū ſꝫ diuidit ſingularia. i. diſticte ipoꝛtat pricipia diffiniti. ¶ Deinde cū dicit (et pueri) Ponit tertiū ſignū ſumptū ex vniuerſaliori ſenſibili Sicut eni vniuerſale itelligibile eſt prius notum nobis ſecundū intellectū vt puta aial hoie ita cōiꝰ ſēſibile ē priꝰ nobis notū ſcꝫ ſēſū vt puta hoc aial q̄ꝫ hic hō ꝛ dico priꝰ ſcd̄m locū ſcd̄m ſēſū ꝛ ſcd̄m tempus. Secundū locū quidē qꝛ cū aliquid a remotis videmus prius percipimus ipſum eſſe corpus q̄ꝫ eſſe animal ꝛ hoc prius q̄ꝫ ꝙ ſit homo et vltimo ꝙ ſit ſortes et ſimilit̄ ſecundū tempꝰ puer primo apprehēdit hūc vt quēdā hoiem q̄ꝫ hūc hoiem q̄ eſt plato qui eſt pr̄ eius ꝛ hoc eſt quod dicit. Pueri prio appellāt omnes viros patres et femias matres poſteriꝰ aūt determināt. i. determinate cognoſcunt vnūquodqꝫ (ſcꝫ ſiccato cerebro vñ ꝓp eiꝰ fluxū nō habēt cognitionē adunatam) ex quo manifeſte oñditur ꝙ prius cognoſcimꝰ aliquid ſub cōfuſione q̄ꝫ diſtincte. Ex predictis patet ꝙ ſpēs ſpāliſſime notiores ſunt ſcd̄m naturam vt pote perfectiores exñtes.

¶ Notandū preterea ꝙ preter modū aſſignatum Quidā ponūt alios modos ſcđꝫ q̄s aliq̄d dr̄ eē magis vel prius notū ſcd̄m naturā. Prio qꝛ illud priꝰ intendit a natura ſecundo qꝛ pōt naturalit̄ cognoſci ſine alio et ſic dicimꝰ ꝙ aial priꝰ ē ſcd̄m naturā q̄ꝫ homo tertio qꝛ ab illo natura incipit operari. Item natura quadrupliciter ſumit̄ primo pro prīcipio vniuerſalit̄ actiuo ꝛ ſic deus et itelligēcie dicūtur nāe. Scđo pro pricipio intrinſeco cōſtitutiuo et ſic materia ꝛ forma ſubſtātialis dicūtur nature. Tertio pro naturali iclinatiōe. ꝛ ſic dicitur naturā abhorrere vacuū. Quarto p quolibet agente naturali Et per hec patet reſponſio ad queſitum.

¶ Contra hec arguit̄ Et primo cōtra primū ſignū ꝙ ſit inefficax quia vtitur toto et parte ꝛ cōprehēſione equiuoce Itē cōtra aliud ſignū quia videtur ꝙ philoſophus cōtradicat ſibiipſi quia diffiniētia ſūt vniuerſalia que dixit eē prius nota nobis Itē Cauſe ſunt nobis notiores effectibus ꝛ ſimiliter nature ergo eadē ſunt nobis nota ꝛ nature antecedēs patet quia p noticiā cauſarū deuenimus i noticiā effectuū vt patet primo poſte. Item effectus ſunt notiores nature q̄ꝫ cauſe ꝛ ſimiliter nobis igitur añs patet quia effectus naturalis prius eſt in intentione agentis naturalis cū ſint vltimū i executiōe ergo eius cognitio precedit i natura ¶ Secundo natura nihil cognoſcit ergo nihil eſt prius notū ſecūdū naturam añs patet quia nec materia nec forma agentis naturalis aliquid cognoſcunt Forte dicis ꝙ natura hic capit̄ pro natura intellectuali Contra Tunc illud quod eſſet prius notū ſecundū naturā eſſet prius notū quo ad nos quia natura intellectualis nō ē niſi in nobis vel in intelligentijs forte dicis ꝙ eſt in intelligentijs Cōtra videtur etiā ꝙ ille prius intelligant magis vniuerſalia per rationes poſitas in articulo precedēte Item vniuerſalia ſūt prius nota quo ad nos et probatur ꝙ ſunt prius nota vel priora ſecundū naturā quia prius eſt a quo nō cōuertit̄ ſubſiſtēdi ꝯn̄a

¶ Tertio ſinglare ē poſteriꝰ itellectū quo ad nos ꝛ tñ nō ē priꝰ notū ſcd̄m naturā pꝫ qꝛ ē materiale ergo ſcd̄m naturā nō ē notiꝰ vniuerſalit̄ forte dicis ꝙ ſingulare i reſpectu. i. ipa ſpēs ē priꝰ nota ſcd̄m naturā nō aūt ſiglare ſiplicit̄. i. idiuiduū Cōtra ſiglare ſiplicit̄ plꝰ hēt de entitate ꝛ magis ē i actu q̄ꝫ ſpēs ergo ē magis cognoſcibile qꝛ vnū q̄dqꝫ cognoſcibile ē inq̄ꝫtū ē ens Itē ſi vniuerſale dicatur eſſe

minus notum nature ſcđm. S. T. hoc erit quia ſe
cundū ſe et ſcđm propriā naturā eſt minus notū
tūc q̄ uerit. Cui ſecūdū propriam naturā eſt minꝰ
notū Si dicas ꝙ nobis hoc eſt falſū ſi dicas ꝙ na
ture Tūc ſēſus eſt ꝙ ſcđm propriā naturā eſt mi-
nus notum ſecundum propriam naturam.
¶ Quarto vniuerſalia q̄ ſūt intentiones nō ſūt
priꝰ notā quo ad nos ⁊ tamē nō ſunt etiā notiora
ſecūdū naturā ergo eadem ſūt nobis poſterius no
ta et nature aňs patet quia minimū hn̄t de entita
te. Itē ſi aliquid eſſet magis notū ſecūdū naturā
quia habet plus de entitate ſequeret̄ ꝙ materia
non eſſet priꝰ nota q̄ꝫ cōpoſitū q̄ eſt minꝰ ens. Sꝫ
hoc eſt falſū Nam cauſe ſūt notiores ſimpl̄r ſuis
cauſatis. Item cum deꝰ et intelligētie ſint maxi
me intelligibiles quid ipedit ꝙ nō itelligamꝰ eas
Si dicas ꝙ materia vel quia ſūt maxime abſtracte
Cōtra anteq̄ꝫ aliquid intelligat̄ oportet ꝙ ſit ab-
ſtractū Et dictū ē ꝙ ſingularia nō directe itelligū
tur a nobis quia ſunt materialia.
¶ Quinto vniuerſalia ſiue ſpēs nō ſūt niſi termi
ſecūdū aliquos ſꝫ termini nō ſunt prius noti ſecū
dū naturā ergo ſpecies nō ſunt prius note ſcđm
naturā Itē arguit̄ ꝙ cōpoſita ſunt notiora nature
ſuis caīs intrīſecis q̄ cōpoſita magis intendūtur
a natura. ⁊ ſūt magis entia.
¶ Sexto ar̄ ꝙ nos nō cognoſcamꝰ cauſas ꝑ cogno
ſcendo effectus et ꝙ noticia cauſe in nobis nō de
pēdet ex cognitiōe effectꝰ quia tunc idē depende-
ret a ſeipo et eſſet cauſa ſuiipſius q̄ noticia effe-
ctꝰ i demōſtratione ꝓpter q̄d cauſat̄ a noticia cāe
ī nobis ergo ſi noticia effectus cauſet noticiā cau-
ſe ꝑ circulationē idē cauſabit ſe. Item aliqñ idē ē
cauſa ⁊ effectus vt ſi quis faciat domū pulchrā nō
propter aliū finē q̄ꝫ propter eam tunc domus pul
chra videtur eſſe cauſa finalis ſuipſius.
¶ Septimo in demōſtrationibus mathematicis
eadē ſūt notiora ſimpliciter et quo ad nos ergo in
quibuſcūq̄ꝫ cauſe ſūt notiores quo ad nos in tali
bꝰ eadē ſūt notiora ſimplicit̄ et quo ad nos Cōſtat
aūt ꝙ cauſe ſūt ſimpliciter notiores ſuis effectibꝰ
ſed in mathematicis. i. i geometria ⁊ arithmetica
vel ſimilibꝰ Cauſe demōſtratiue ſūt notiores paſ
ſionibꝰ vel cōcluſionibꝰ demōſtratis ſicut notius
eſt triāgulū eſſe figurā planā tribus rectis lineis
cōtentam q̄ꝫ ꝙ habet tres angulos equales duo-
bꝰ rectis. Itē linea viſualis notior eſt ſuis paſſiōi
bꝰ demōſtratis de ea ipſpectiua. Si dicas ꝙ ſunt
eadē nobis nota ⁊ nature tūc hec negatiua In q̄
negatia ſimpliciter preponit̄ eſt falſa Si dicas ꝙ
in naturalibus verum eſt ꝙ nulla cauſa eſt nobis
notior et nature id ē ſimpliciter. Cōtra poteſt a-
liquis tenendo lapidem in manu cognoſcere gra-
uitatem qui nunq̄ꝫ vidit motum ergo ille prius co
gnoſcit cauſam q̄ꝫ effectum Multe etiam ſunt her
be quas cognoſcimꝰ quorū effectꝰ naturales igno
ramꝰ Sꝫ dices ꝙ cognita cā i rōne cāe opꝫ ꝙ priꝰ
cognoſcatur effectus contra relatiua ſūt ſimul na
tura et itellecta ergo nec nos nec natura prius co
gnoſcit cauſā q̄ꝫ effectum vel ecōuerſo. Item que
ratur quid nos ſecundū naturā noſtrā priꝰ cognoſ
cimꝰ ſi dicatur effectū ergo effectus ſcđm aliquam
naturā ſcꝫ noſtrā ē prius notus q̄ꝫ ipſa cauſa ſimili
ter ſecundum viſum qui eſt natura quedam.
¶ Octauo videtur ꝙ ſecunda concluſio nō ſtat cū
prima q̄ vel i ſcientia procedendū ē a notioribꝰ no
bis vel nature ſi primū ergo nō ē incipiendū a no
ticia principiorū ſi ſecundū ergo nō ē ichoandū ab
vniuerſalioribus. Item arguit̄ ꝙ naturalis nō de-
mōſtrat ꝑ oēs cauſas q̄ nō determinat de ſubſtan-
tijs ſeparatis ergo non demonſtrat per eas.
Itē btitudo ē cā ſnalis hois tn̄ nichil ꝑ eā demon
ſtrat. ¶ Nono arḡ ꝙ nō contingit intelligere ⁊ ſcire
per principia et cauſas qm̄ tunc procederet̄ in infi
nitum intelligimus enim cauſas et non per alias.
Itē ꝑ theologiā cognoſcimus deū q̄ nō habet cām
¶ Ad primū dicendum ſcđm S. T. ꝙ totum inte-
grale et vniuerſale cōueniunt in hoc ꝙ vtrūq̄ꝫ eſt
cōfuſum ſicut eni qui apprehēdit genus nō appre
hendit ſpēs diſtincte ſed in potētia tantum ita q̄
apphēdit domū nōdum diſtiguit ꝑtes vnde cū rōe
cōfuſionis totum ſit prius cognitū quo ad nos ea
dem rō eſt de vtroq̄ꝫ toto Eſſe aūt compoſitū nō eſt
cōe vtriq̄ꝫ toti. Ad aliud dicitur ꝙ diffiniētia ſcđm
ſe ſūt priꝰ nota nobis q̄ꝫ diffinitū ſed priꝰ notū ē no
bis diffinitū q̄ꝫ ꝙ alia ſint diffinientia ipſius. Et ſi
dicat̄ diffinitio et diffinitū idē ſunt ergo diffinitum
nō prius cognoſcit̄ q̄ꝫ diffinitio. Item diffinitio da
tur cā innoteſcendi vnde de ſubiecto oportet ꝓſup
ponere quid ē ergo prius cognoſcit̄ diffinitio q̄ꝫ dif
finitū. Item ar̄ ꝙ genus ⁊ differentia nō cōſtituūt
ſpēm quia cōſtituunt diffinitionē dicendum ꝙ rōe
differūt deinde dr̄ ꝙ diffinitio dat̄ cā innoteſcendi
in cognitiōe diſticta et proceſſu propter quid ideo
eſt notior ſimpliciter et ſecūdū naturā. Si dicatur
inata eſt nobis via ex notioribus nobis ſed demō-
ſtratio procedit ꝑ diffitionē ergo diffinitio eſt priꝰ
nota quo ad nos Rñdet S. T. primo poſt. lec. iiij.
ꝙ in omni demōſtratione oportet ꝙ procedatur ex
hijs que ſūt notiora quo ad nos nō tn̄ ſingularibꝰ
ſed vniuerſalibus nō enim aliquid pōt fieri nobis
notū niſi ꝑ illud q̄d eſt magis notū nobis qñq̄ꝫ aūt
id quod eſt magis notū que ad nos ē etiā magis no
tū ſimpliciter ⁊ ſcđm naturā ſicut accidit in mathe
maticis i q̄bꝰ propt̄ abſtractionē a materia nō fiūt
demōſtrationes niſi ex principijs formalibus et in
talibus fiunt demōſtrationes ex hijs q̄ ſūt notiora
ſimplicit̄ ſecus aūt eſt i nālibus in quibꝰ eſſentia ⁊
virtutes ꝓpter hoc ꝙ i materia ſūt ſūt occulte ſed
inoteſcunt nobis ꝑ ea q̄ exterius de ipis apparet
vnde in talibus fiunt demōſtratiōes vt plurimum
ꝑ effectus qui ſunt notiores quo ad nos et non ſim
pliciter deinde dicitur ꝙ genus et differentia ſunt
ꝑtes tā diffinitiōis q̄ꝫ ſpeciei quia diffinitio ⁊ dif-
finitum idem ſunt habent enim eaſdem partes
ratione tamen differūt. ad aliud tactum in argumē
to principali nego ꝙ effectus ſit prior in intentio
ne agētis nālis. Et ſi dicat̄ ē finis eiꝰ ergo priꝰ itē
ditur ab agēte naturali. Dicēdū ꝙ illa ſūt notiora
ſimpliciter ⁊ apud naturā que natura cognoſceret
prius ſi ipſa cognoſceret modo dico ꝙ prius cogno

ſceret cauſam et deinde effectus producibiles ab
illa cauſa modo nõ opꝫ ꝙ finis rei cognoſcat̃ ante
rem ipſã multi eñ cognoſcunt hominẽ ignorantes
vltimã btitudineꝫ que eſt finis eius. Et ſi q̃ratur.
Si natura cognoſceret an cognoſceret per ſenſuꝫ
vel per intellectũ dicunt quidã ꝙ per ſolum inſtin
ctuꝫ nature ſicut aranea cognoſcit muſcã quã nũꝗ
vidit et formica hiemẽ futurã quaꝫ nunꝗ ſenſit ſic
ergo pꝫ ꝙ natura prius cognoſceret cãꝫ ꝗ effectuꝫ
Et ſi dicatur ſicut eſt in arte ita eſt in natura ſꝫ arti
fex prius cognoſcit effectum ꝗ cãm ergo et natura
Dicitur ꝙ maior nõ dicit omi modã ſimilitudinẽ al
bertus tñ dicit ꝙ forma artificiati q̃ eſt in mente ar
tificis eſt ſibi notior effectu. ¶ Ad ſcđm dicitur ꝙ
natura primi motoris et intelligentiarũ aliquid co
gnoſcit ſcđo dicũt quidã vt prius ꝙ natura lapidis
cognoſcit. i. ſi cognoſceret prius cognoſceret ſpẽm
ꝗ genus qꝛ ſpẽs eſt magis in actu et ſpẽs ꝑpetuã-
tur non aũt indiuidua Sed contra añs eſt vna con
dicionalis cuius añs eſt impoſſibile et ſic nichil po
nit. Iteꝫ ſicut ſpẽs ſunt ꝑpetue ita gña ergo ita be
ne gña dicentur prius nota ſcđm naturaꝫ ſicut ſpe
cies reſpõſio pꝫ ex dictis. Ad vltimũ reſpõdet. ſ. t.
pria q. lxxxv. arg. iij. ad primũ ꝙ vniuerſale dupl̃r
poteſt conſiderari vno mõ ſcđm ꝙ natura vniuerſa
lis conſideratur ſimul cũ intentione vniuerſalita-
tis. Et cũ intentio vniuerſalitatis vt ſcꝫ vnũ ⁊ idẽ
habeat ħitudinẽ ad multa proueniat ex abſtractio-
ne intellectus opꝫ ꝙ ſcđm hunc modũ vniuerſale
ſit poſterius Alio modo poteſt conſiderari ꝗtuꝫ ad
ipſam naturã ſcꝫ hũanitatis vel aĩalitatis prout in
uenitur in ꝑticularibus et ſic dicendũ ꝙ duplex eſt
ordo nature vnꝰ ſcđm viã gñatiõis et tẽporis ſcđꝫ
quã viam ea que ſunt impfecta et in potentia ſunt
priora et hoc mõ magis cõmune eſt prius ſcđm na-
turam quod apparet manifeſte in gñatione homis
et aĩalis Nam priꝰ generatur aĩal ꝗ homo vt dicit̃
in libro de generatione aĩalium Alius eſt ordo in-
tentionis nature ſicut actus ſimpliciter eſt priꝰ ſe-
cundum naturã ꝗ potentia et perfectum prius ꝗ
imperfectũ et per hunc modũ minus cõe eſt prius
ſcđm naturã ꝗ magis cõmune vt hõ ꝗ aĩal. Natu-
re eñ intẽtio non ſiſtit in gñatione aĩalis ſed intẽ-
dit gñare hoiem. Et in ſolutione ad quartũ dicit̃ ꝙ
vltima nature intẽtio eſt ad ſpẽm non aũt ad indi-
uiduũ neqꝫ ad genus ſic ergo patet quomõ aliquid
dicitur eſſe prius notũ ſcđm naturam et quomõ na
tura cognoſcit. Quidã dicunt ꝙ natura non cogno
ſcit ſed intendit vnde lapis intendit deſcẽdere de
orſum tñ hoc non cognoſcit. ¶ Ad tertium dicitur
ꝙ nõ ſemper ea que ſunt poſterius nota nobis ſũt
poſterius nota ſcđm intellectum deinde dicit̃ ꝙ ſin
gulare ſimpl̃r non eſt maxime cognoſcibile qꝛ eſt in
actu per materiam ſignatã Intellectio autem fit ꝑ
abſtractionẽ Ad aliud dicit̃ ꝙ ſpecies eſt magis co
gnoſcibilis intellectiui ſepato vel etiã nobis ꝗtuꝫ
eſt ex parte ſui.

¶ Ad quartum pꝫ ex dictis deinde dr̃ de materia
ꝙ non opꝫ eã abſolute et ſine forma eſſe magis co-
gnoſcibilem ꝗ cõpoſitũ ſcđm naturã vel dicitur ꝙ
materia plus habet de entitate potẽtiali Secũdo
dicitur ꝙ aliquo modo ſcđm naturã inter aliqua q̃
ſũt equalis entitatis vnũ eſt notius altero ſi cã ſit
notior effectu ſcđꝫ naturã qꝛ in vniuocis tante en-
titatis eſt effectus ſicut cauſa.

¶ Ad quintum negatur maior vt pꝫ in logica dicit̃
eñ ꝙ natura intendit ſpẽm et tñ non intendit ter-
minos añs pꝫ qꝛ poſtꝗ a ignis produxit ignẽ maẽt
eadẽ intentio et eadem forma ⁊ idẽ appetitus ſi er
go intendebat producere hoc ſingulare ſemꝑ pro-
duceret hoc ſingulare vnde non videt̃ vera opinio
eorũ qui dicunt ꝙ celum primo ꝑ ſe intendit ſpẽm
agens vero particulare aliquod ſigulare. Si dica-
tur Ex quo natura non intendit per ſe ꝓducere ſin
gulare ergo ideꝫ effectus numero poteſt per ſe pro
duci a pluribus agentibus qꝛ nullũ agẽs eſt deter-
minatum ad aliquod determinatũ ſingulare. Re-
ſpondetur ꝙ agens producit determinatũ ſingula
re ratione determinãte materie in quã agit Si di-
catur ex quo natura per ſe intendit ꝓducere ſpẽm
ergo ſpẽs poteſt per ſe ꝓduci a natura ſed hoc eſt
falſum qꝛ nichil producitur neqꝫ fit niſi ſingulare.
Dicendum ꝙ natura ꝓ̃ci ſe intendit cõſeruare ſpẽꝫ
et qꝛ hoc non poteſt fieri niſi per ſingulare inde ꝓ-
ducitur q̃ſi ꝑ accidens ſingulare ſed nõ ſeq̃tur ꝙ
intendat ſingulare qꝛ intentio eſt reſpectu finis.
Ad aliud in argumento principali dicit̃ ꝙ cõpoſi-
tuꝫ eſt magis in actu et inde videtur ꝙ ſit magis co
gnoſcibile ſicut ſpẽs que eſt quoddã cõpoſitum Sꝫ
dicendum ꝙ illud eſt magis notũ nature a quo na-
tura. i. agens naturale incipit operari modo agẽs
naturale incipit oꝑari a ꝑtibus et non a toto igit̃.

¶ Ad ſextum dicit̃ ꝙ idem non eſt cauſa ſui qꝛ res
habet duplicẽ cognitionẽ vnã in proceſſu qꝛ ⁊ aliã
in proceſſu propter quid et ſcđa cognitio effectꝰ po
teſt cauſari ex noticia cauſe. Ad aliud dicetur po-
ſtea. ¶ Ad ſeptimũ dixit. S. T. ſupra ſcđo dicitur
ꝙ non eſt inconueniens aliq̃ñ idẽ ſcꝫ cãm eſſe priꝰ
notã nobis et nature vt dicit. S. T. pria. q. lxxxv.
ar. iii. iiij.

¶ Ad octauũ dicit̃ ꝙ in duabus concluſionibꝰ non
ſeruatur idẽ ordo nec hoc eſt inconueniens. Si di-
catur pħũs non prio determinat de principiis In-
telligendo per principia cauſas efficientes ſed de
ipſis determinat in ſcđo phi. ergo non ſeruat ordi-
nem premiſſũ dicendum ꝙ materia ⁊ forma aliquo
modo ħñt rationem principii. Si queratur An na
tura diuina vel angelica priꝰ cognoſcat magis vni
uerſale vel ſe vt puta ens ꝗ ſbãm videtur ꝙ non qꝛ
in iſtis non ponitur diſcurſus ergo nec prius et po
ſterius. Ad aliud dicitur ꝙ naturalis demonſtrat ꝑ
omnes cauſas naturales et phiſicas vt dicit alber
tus magnus.

¶ Ad nonũ dicitur ꝙ cõcluſio intelligitur de hiis
que habẽt cauſas deus aũt poteſt cognoſci a poſte
riori nõ per cauſas eſſẽdi ſed cognoſcendi. Ad ar-
gumentũ capitale ſatis patet qꝛ actio coloris eſt
intentionalis et non phiſicalis ſecundo dicitur ꝙ
aliquãdo cauſa eſt ita cognoſcibilis ſicut effectus
a nobis vt patet de igne producto ab alio Si que-
ratur an diffinitio ſit notior diffinito ſecundũ natu
ram videtur ꝙ ſic quia demonſtratio propter quid

eſt ex notioribus ſimpliciter ſed contra natura pri
mo cognoſcit vel intendit ſpeciē nec cognoſcit pri
mo magis vniuerſalia qualia ſunt partes diffinitio
nis qđ ſi concedas contra ꝑtes natura precedunt
totū reſponſio patet. in ſolutione ad ſcđm. Alber=
tus magnus ca. vi. dicit ꝙ natura ſi nouit diffinituꝫ
ipſa nouit ipſum per principia per que cōſtituit ip=
ſum Nouit ergo per diffinientia et ſic diffinientia ſūt
priora apud naturā cōponentē res ꝗꝫ diffinitū.
¶ Notandū preterea ꝙ doctores diuerſimode ex
ponunt principiū elementū et cām ſꝫ de hoc nō eſt
curandū. Qđ aūt diximus metaphiſicā demōſtra=
re per cām formalē et finalē non propterea ſequi=
tur qui methaphiſic⁹ oēs cās conſideret aliquo mō
non: tamē conſiderat eas in eo ꝙ cauſantes ſunt vn
de conſiderat materiā et formā ſcđꝫ ꝙ reducuntur
in rationē ſbē que eſt verū ens.

¶ Sequitur in textu Neceſſe aūt. ꝛc.

Circa hunc textum queruntur. v. Primo an ſit tan
tum vnū ens Scđo an totū diſtinguatur a ſuis par=
tibus. Tertio an quātitas diſtinguatur a re quāta
Quarto an ſbā ſine quātitate ſit indiuiſibilis Qui
to an entia naturalia ſint determinata ad maximū
et minimum

Ad primū ſic ꝓceditur videtur ꝙ tm̄ ſit
vnū ens/ qꝛ omne ens eſt vnū ergo tan
tū eſt vnū ens Sed ꝯtra eſt phūs in tex
tu. ¶ Reſpondeo dicendum ꝙ poſito
prohemio in quo oſtenſum eſt ꝙ ſcia natu
ralis ꝓcedere dꝫ a principijs vlioribus hic phūs
incipit proſeq̄ ea que ꝑtinent ad ſciaꝫ naturalē. Et
in duobus primis libris determinat de principijs
ſcie naturalis et entis mobilis in tertio vero libro
determinat de ente mobili in cōi. Et in hoc primo/
primo ponit antiquorū opiniones de principijs cō
munibus entis mobilis. ſcđo ponit propriam ſen=
tentiam ibi. Oēs igitur Contraria. ¶ Pro expedi
tione primi recitantur prīo opiniones phōrum qm̄
neceſſe eſt eſſe vnū principiuꝫ aut multa et vnaqꝫ
pars apud phōs opinata eſt Quidā poſuerunt tan
tum vnū et illud poſuerunt immobile ſicut ꝑmeni=
des et melliſſ⁹ vnde qui ponebant plura principia
poterant ea ponere mobilia neceſſario qꝛ ponen=
tes plura principia ponebant aliquā contrarieta=
tem. Contraria autē nata ſunt ſe alterare Sed po
nentiū tm̄ vnū principium licet quidā dicerēt ipſū
eſſe immobile alii tn̄ dixerunt eſſe mobile quidā eī
poſuerunt aerē vt diogenes quidā aquā vt thales
quidā ignē vt heraclitus. Alij vero medium inter
aerē et aquā ſcꝫ vaporē Has opiniones etiā reci=
tat phūs primo metha. vbi. S. T. lec. iiii. declarat
quō thales fuit ſpeculatiue phie princeps qꝛ inter
ſeptē ſapientes qui poſt theologos poetas fuerūt
Ipſe ſol⁹ ad conſiderandū rerum cās ſe tranſtulit
aliis ſapientibus circa moralia occupatis. Nomia
autē ſeptē ſapientum ſunt iſta Prim⁹ Thales mi=
leſius tēpore romuli et apud hebreos tpe achab
regis iſrael Secūdus fuit pythacus mithileneus
apud hebreos regnāte ſedechia et apud romanos
tarquinio prefecto Alij quinqꝫ fuerunt tpe capti=
uitatis babilonie Motiua aūt thaletis erāt qꝛ nu=
trimentū viuentiū opꝫ eſſe humidum Item qꝛ vita
aīalis in humido conſiſtit. Item qꝛ gn̄ationes fiūt
ex ſeminibus Hanc autē opinionē ſcđm phm̄ ipſe
habuit a poetis theologizantibus qui fuerunt or=
pheus muſeus et linus tpe quo iudices erāt in po=
pulo iudeorum Hij dixerunt ꝙ occeanus et thetis
ſunt parentes generationis.
¶ Notandū preterea ꝙ anaximenes et diogenes
dixerunt aerem eſſe rerū principium. qꝛ videbant
vitā aīalium ꝑ aeris reſpirationem conſeruari Ra
tio autē opinionis heracliti erat propter ignis ſub
tilitatē. ¶ Notandū ꝙ. S. T. ibidē lec. xi. dicit ꝙ
heſiodus dixit terrā primo eſſe factā. Nā multitu=
do hominū hoc exiſtimabat ꝙ terra eſſet ſbā oīm et
ſic antiqui poete dixerunt terrā eſſe principiuꝫ ſed
poſteriores naturales dixerunt eā ſolam non eſſe
principium propter eius groſſiciē. Notandū prete
rea ꝙ eorū qui poſuerunt plura pĩcipia. quidā po=
ſuerunt ea finita quidē vero infinita Eorum anteꝫ
qui poſuerunt ea finita. Quidā poſuerunt ea eſſe
duo ſcꝫ ignē et terram vt permendes Quidā vero
tria ſcꝫ ignem aerē et aquā Nam terrā compoſitam
exiſtimabant propter eius groſſiciē. Quidaꝫ vero
iiii. vt empedocles vel etiā ſcđm alium numerū. qꝛ
etiam poſuit litē et amicitiā. Qui vero poſuerunt
plura infinita diuerſificati ſunt Democritus em̄
poſuit indiuiſibilia corpora que dicūtur athomi eſ=
ſe principia rerum et dixit ea eſſe vnius gn̄is ſcđm
naturam ſꝫ differebant ſecundū figurā et formam
et non ſolum differebant ſed etiā contrarietatē ha
bebant. Ponebat em̄ tres contrarietates vnā ſcđꝫ
figurā que eſt inter curuū et rectum. Aliā ſecundū
ordinē que eſt prioris et poſterioris. aliā ſecunduꝫ
poſitionē ſcꝫ ante et retro ſurſum et deorſum et ſi=
niſtrorſum et ſic ex illis corporibus vnius nature
exiſtentibus ponebant diuerſa fieri ſecundum di=
uerſitatē figure poſitionis et ordinis athomorum.
Ex hac autē opinione phūs dat intelligere oppo=
ſitā opinionē ſcꝫ anaxagore qui poſuit infinita pri
cipia ſꝫ non vnius gn̄is ſcđm naturam poſuit enim
principia eſſe infinitas ꝑtes carnis ⁊ oſſis et alio
rum huiuſmodi ¶ Notandū preterea ꝙ quidā phi
ſici non cognouerunt niſi cām materialē ponebāt
aūt formas naturales eē accidentia ſicut ⁊ artifi=
ciales. Sicut ergo tota ſubſtantia artificialiū ē eo
rum materia Ita ſequebatur ſecundū eos ꝙ tota
ſubſtantia naturalium eſſet eoꝝ materia vnde qui
ponebant tantū vnū principiū puta aerem putа=
bant ꝙ alia entia eſſent aer ſecundū ſuā ſubſtan=
tiā vnde quando inquirūt de entibus vtrū ſit vnū
aut plura: eorum inquiſitio eſt de principijs mate
rialibus que elementa dicuntur. ¶ Prima cōclu=
ſio Ad philoſophū naturalem non pertinet ĩpro=
bare opinionē permenidis ⁊ meliſſi qui dicuntur
philoſophi non natutaliter locuti probat phūs qꝛ
ad geometrā non pertinet inducere rationē cōtra
deſtruentē ſua principia ſed hoc vel ꝑtinet ad ali=
quā ſciētiam vel particularem, ſi geometria ſit ſub
alternata alicui particulari ſcientie ſicut muſica
arithmetice vel pertinet ad ſcientiam cōmunem
ſcꝫ logicam vel metaphiſicam ſed predicta poſitio

deſtruit pꝛincipia nature quia ſi ſit ſolū vnū ens et immobile vt ex eo alia fieri non poſſint tolletur ratio pꝛincipii. qꝛ ad poſitionē pꝛincipij ſequiť multitudo. Scđo qꝛ non requiritur ad aliquā ſciaꝫ ꝙ inducat rationē cōtra opiniones manifeſte falſas et impꝛobabiles Nam de quolibet proferēte contraria opinionibꝰ ſapientis ſollicitū eſſe ſtultū eſt pꝛimo thopi. pꝫ igitur ꝙ nō eſt naturalis diſputare cōtra hanc opinionē. ¶ Scđa concluſio Non eſt naturalis ſcie ſoluere predictoꝛum phōꝛum rationes pꝛobatur pꝛio qꝛ nō exigitur in aliqua ſcia vt ſoluātur rationes ſophiſtice que manifeſtum defectum habent vel foꝛme vel materie. vnde poſitio melliſſi eſt magis oneroſa et fatua et non hñs deffectum i. dubitationē Non eſt autē incōueniens ꝙ vno inconuenienti dato alia ſequātur. Scđo pꝛobatur cōcluſio qꝛ in ſcia naturali ſupponitur omnia aut quedam moueri dixit aūt oīa aut quedā qꝛ de quibuſdā dubiū eſt vtrum moueatur puta de aīa de polis mūdi de cētro terre Et ꝙ naturalia moueātur pꝫ ad ſēſum. Eſt etiā neceſſarium ſupponi motum qꝛ neceſſe eſt ſupponere naturā in cuius diffinitione ponitur motus hoc habito procedit vlterius phūs ꝙ nō oēs rationes ſunt ſoluende in ſcia ſꝫ ſoluꝫ ille que procedunt ex pꝛincipijs illius ſcie quod pꝫ per exēplum in geometricis de tetragoniſmo. i. quadꝛatura circuli. Pertinet enim ad eam ſoluere argumentum illius qui pꝛocedebat per deciſiones circunferentie quia nichil ſumebat contrarium pꝛincipijs vnde duo fuerunt male quadꝛātes circulū. Eſt aūt quadꝛare circulum inuenire quadꝛatū ſibi equale. Quadꝛatū aūt vocatur figura quadꝛilatera habēs oēs angulos et oīa latera equalia vnus fuit bꝛiſſo qui quadꝛauit ex pꝛincipiis geometrie incidendo circūferentiā in. iiii. poꝛtiones equales Inquit albertus ⁊ inueniēs quadꝛatū equale illis poꝛtionibus putabat ſequi ꝙ illud quadꝛatū eſſet equale circulo ſꝫ non ſequitur qꝛ poꝛtiones ille non conſumunt totum circulū licet conſumāt totā circunferētiā et ideo non ſequitur ſi quadꝛatū eſt equale poꝛtionibus ꝙ ſit equale circulo hoc autē falſigraphū habet diſſoluere geometra. qꝛ alia eſt ꝓpoꝛtio coꝛde ad arcum et quadꝛati ad circuluꝫ vñ arcus eſt lōgioꝛ coꝛda. Et ſimiliter ps circuli coꝛda ſiue linea ſibi ſuppoſita Antiphon aūt rudis fuit valde qꝛ putabat ꝙ linee circuli non poſſent in infinitū diuidi et ideo volebat in circulo facere vnā figurā tot angulorū ꝙ circulus eſſet totaliter euacuatꝰ. illi autē figure multangule inuenit equale quadꝛatuꝫ ⁊ illud putabat eſſe equale circulo. hic procedit ex oppoſito pꝛincipij geometrie apud quos linea ſemꝑ diuiſibilis eſt vnde contra eum nō diſputat geometra ſi dicas celū nō poteſt diuidi ergo linea que eſt in eo eſt indiuiſibilis dicēdū ꝙ celū eſt diuiſibile. i. habet partē extra partē qꝛ ergo permenides ⁊ melliſſus ſupponunt ens eſſe immobile ſiue ꝙ motus non eſt quod tamē eſt pꝛincipiū in ſcia naturali ſequitur ꝙ ſoluere eoꝛū rationes nō ꝑtinet ad phm̄ naturalē diſputat tamē cōtra eos phūs per pꝛimā phiam. i. metaphiſicā. ¶ Concluſio reſpōſiua Nō omnia ſūt vnū ens pꝛobat phūs pꝛio ſupponendo ꝙ ens diciť multipliciter. i. non vniuoce Tunc queritur ab eis quomō capiunt ens ſi pꝛo ſbā tunc iterū queritur pꝛo qua ſubā. Item ſi omnia ſunt ſubā tunc ſubā erit ſine accidente et tunc ſequitur ꝙ nō ſit quātitas nec quantum quod eſt contra melliſſū qui poſuit ens eſſe infinitum quia infinitū per ſe loquendo nō ē niſi in quātitate vñ ſubā ⁊ qualitas non dicuntur infinita niſi per accidens Si vero capiant pꝛo accidēte. Cōtra Nam impoſſibile eſt accidens eſſe ſine ſubā oīa enim de ſubā dicuntur ſicut de ſubiecto Si vero capitur pꝛo ſubā et accidēte iam nō erit vnū ens tm̄ ſꝫ duo. S. T. dicit ꝙ per has rationes phūs diſputat cōtra hanc poſitioneꝫ ens eſt vnū ſcđa rō phi ſupponit ꝙ ſicut ens diciť multipliciter ita et vnū dicitur tripliciter vel ſicut cōtinuū eſt vnū vt linea vel ſicut īdiuiſibile eſt vnū vt punctum vel ſicut vnū dicuntur illa quoꝛuꝫ ratio ſiue diffinitio eſt vna ſicut vappa et vinuꝫ. Si ergo omnia ſunt vnū vel ergo oīa ſunt vnuꝫ cōtnuatiōe et hoc non quia cōtinuū eſt quodāmō multa et ſic ꝗ ponit ens continuuꝫ neceſſe eſt ꝙ ponat quodāmō multa non ſolū pꝛopter multitudinē ꝑtium ſꝫ etiaꝫ pꝛopter diuerſitatē que eſt inter totum et ꝑtes vel oīa ſunt vnū indiuiſibile et hoc non quia dicebant ipſū ens eſſe quantum qꝛ alias nō eſſet finitum ſicut ponebat ꝑmenides nec infinitū ſicut melliſſus Nec poſſunt oīa eſſe vnum ratione quia ſequerentur tria inconuenientia. Pꝛimū ꝙ eadē eſſet ratio contrarioꝛū et boni et mali ſicut poſuit heraclitus iiii. metha. ſcđm inconueniens qꝛ eadē eſſet ratio boni et non boni quia ad malū ſequitur nō bonuꝫ ⁊ entis et non entis et ſic oīa eſſēt non ens qꝛ foꝛte quecunq; ſunt eadē ſcđꝫ rationē de quocunq; pꝛedicatur vnū et aliud tertiū inconueniens qꝛ diuerſa genera vt qualitas et quātitas eſſēt eadē ſcđm rationē. ¶ Notandum preterea ꝙ permenides et melliſſus errauerunt qꝛ neſcierunt diſtiguere vnū et multa ſimiliter ⁊ poſterioꝛes phi vidꝫ licophꝛon auferebat hoc verbū eſt ne videretur ponere multitudinē in rebꝰ. qꝛ enim ponitur inter ſubiectum ⁊ predicatum videtur ꝙ ſbm̄ ⁊ ꝑdicatum nō ſint vnū ſed inter ſe diuiſa et diſtincta vñ non dicebāt homo eſt albus ſꝫ hō albus ſꝫ quia hec orō eſt inperfecta Ideo alii dicebāt ꝙ opoꝛtebat ponere aliquod verbum ſed non hoc verbum eſt vnde dicebāt hō albať vel ambulat Sed dicendum ꝙ id quod eſt vnū vno modo poteſt eſſe multa. ſicut albū ⁊ muſicū et id qđ eſt vnū toto et actu ſit multa ſcđm partium diuiſionem vnde non eſt inconueniens concedere vnum eſſe multa aliquo modo ſcꝫ in potētia tamē vnum in actu non eſt multa in actu.

¶ Contra hec arguitur Tantū mundus eſt ⁊ mundus eſt vnus oꝛdie quodā ergo tm̄ vnū eſt maioꝛ pꝫ quia nichil eſt quim ipſum ſit mundus vel pars eiꝰ et. S. T. dicit pꝛima. q. xxxi. ar. iiii. ad. iii. ꝙ dictio excluſiua non exclndit ꝑtem. non enim ſequitur ſolus ſoꝛtes eſt albus ergo manus eius non eſt alba. Item per idē videtur ꝙ argumentū phi cōtra melliſſum non eſt bonū vbi ait Si ſolum pꝛincipiuꝫ eſt pꝛincipiatum non ē qꝛ pꝛincipiū nō excludit pꝛincipiatum cū ſit de intellectu eius. Item ens et vnuꝫ

conuertuntur ergo omne ens eſt vnũ et tantũ vnũ eſt ens ab vniuerſali ad excluſiuã. Jtẽ tantũ vnuꝫ eſt hoc ens ergo tm̃ vnum eſt ens añs pꝫ exponendo gratia plitatis quia vnum eſt hoc ens et nõ plura q̃ꝫ vnũ ſunt hoc ens demonſtrato angelo vel te.

¶ Secundo arguitur per rationẽ melliſſi. Quod factum eſt habet principium ergo quod non eſt factum non habet principium ſꝫ ens non eſt factum ergo non habet principium. et per conſequens nõ habet finem. ſed quod non habet principiuꝫ ⁊ finẽ eſt infinitum. ergo ens eſt infinitum. quod autẽ eſt infinitum eſt immobile nichil enim eſt ad quod moueretur. et iterũ quod eſt infinitum eſt vnum qꝛ ſi eſſent multa oporteret aliquid eſſe extra infinituꝫ ergo ens eſt vnuꝫ Primã autẽ minorẽ ſcꝫ ꝙ ens nõ eſt factum probat qꝛ vel eſſet ex ente vel ex nichilo nõ primũ qꝛ nichil ſit ex ſeipſo Nec ſcđꝫ quia ex nichilo nichil ſit Jtem arguitur ꝑ rationẽ permenidis Quicquid eſt preter ens eſt non ens ſꝫ quod eſt non ens eſt nichil ergo quicquid eſt preter ens eſt nichil ſꝫ ens eſt vnum ergo quicquid eſt preter vnũ eſt nichil ergo eſt tm̃ vnũ ens et ex hoc concludebat ꝙ eſſet immobile qꝛ non habet ad quod moueretur et ponebat ꝑmenides ens eſſe vnũ finitum.

¶ Tertio videtur ꝙ ariſtoteles fl̃m impoſuit iſtis phis. dicit eñ picꝰ mirãdolanus ꝙ ꝑmenides cum diceret tm̃ vnum eſſe ens. Jntẽdebat loqui de deo quaſi diceret tantũ vnum eſt cui vere rõ entis conuenit vnde dicebat vnũ eſt quod vere eſt ſicut nos dicimus ꝙ ſolus deus eſt bonus ſcꝫ per eſſentiã ad hoc introducit ſimpliciũ defendentẽ permenidem qui in ſua poetria rerum multitudinem tuetur Mirũ eñ eſſet permenidẽ grauẽ phm̃ diſcipulũ xenophanis ad tãtã deueniſſe dementiã vt neſciret ſortem et platonẽ non eſſe vnũ ens vel vnam ciuitatem non eſſe realiter differentẽ ab alia quiꝰ ſuis ciuibus leges ſcripſiſſe legitur apud laertiũ libro. ix Jtem ꝙ neſciret continuũ habere multas ꝑtes et phi. q̃rit an omnia ſunt vnũ continuũ cum hoc permenides concedat. Jtem phũs. T. c. iiii. dicit ꝙ ꝑmenides facit calidũ et frigidũ principia ſiue ignẽ et terrã et idem habetur in methaphiſica ergo permenides nõ poſuit tantũ vnum principium ymo videtur ꝙ nullũ poſuit principium ſcđm veritateꝫ qꝛ vel illud principium eſſet principium ſuiipſius vel alterius ſꝫ nullũ iſtorum videtur dixiſſe ꝑmenides vel melliſſꝰ qui a laercio dicitur fuiſſe ꝑmeidis auditor. Jtem rationes ariſtotelis videnᷓ cõtra iſtos eſſe quedã peticiones principii magis enim notuꝫ eſt motuꝫ eſſe q̃ꝫ ens multipliciter dici ymo qui negant rerum multitudinem conſequenter dicerent ens non dici multipliciter et ſcotiſte dicunt ens eſſe vniuocum Jtem phũs cõmittit falaciã cõſequẽtis dicendo omnia ſunt vnũ ergo oĩa ſunt ſubã vel omnia ſunt accidens vide in ſimili non ſequitur oẽ per ſe ſubſiſtẽs eſt ſubã ergo omne per ſe ſubſiſtẽs eſt ſubã corporea vel omẽ per ſe ſubſiſtens eſt ſubã incorporea.

¶ Quarto arguitur ꝙ naturalis poſſit diſputare ꝯtra negantẽ ſua principia quia ſicut ſe habet metaphiſicus ad principia metaphiſicalia ſic ſe habet naturalis ad principia naturalia ſꝫ metaphiſicus diſputat contra negantẽ ſua principia ergo et phiſicus quod etiã pꝫ quia ſecluſis ſubſtanciis ſeꝑatis phiſica eſſet pria phia ergo haberet ꝓbare ſua principia. Jtem phiſica non eſt ſubalternata alicui ergo nichil probat ſua principia qm̃ ea que ſunt per ſe nota non poſſunt probari vel dubitari. Jtem nichil eſt notius in metaphiſica principio phiſice ergo metaphiſicus vt ſic non poteſt diſputare contra negantẽ principia phiſice añs pꝫ quia metaphiſicalia ſunt nobis minus nota q̃ꝫ phiſicalia qm̃ phiſicalia cognoſcimus ad ſenſum non autẽ metaphiſicalia. Jtem ſicut habetur a. S. T. prio metha. lec. ꝯ ad perſcrutationẽ que eſt de cauſis non cõgruit vt ſermo habeatur de hiis qui non potuerunt inuenire cãs ſꝫ predicti phi qui poſuerunt tantũ vnum ens et immobile ſunt huiuſmodi ergo de hiis non habet perſcrutari metaphiſicꝰ licet habeat diſputare contra eos qui ponebant vnum tm̃ eſſe ens. Jtem ille qui poteſt probare aliq̃ principia eſſe poteſt redarguere eum qui ea negat ſꝫ phũs naturalis poteſt demonſtrare aliqua pricipia eſſe quia ariſtoteles in. viij. demonſtrat primũ motorẽ eſſe. Jtem phũs ſoluit argumenta zenonis probantis nullũ motum eſſe ergo ad phiſicum ꝑtinet ſoluere has rationes que ſunt contra ſua principia.

¶ Quinto arguitur ꝯtra ſuppoſitũ phi probando ꝙ ens ſit vniuocũ ſiue vnius rationis ad ſubãm et accidens quia omne cõe quod poteſt eſſe notũ ⁊ certum de aliquo de quo nullũ ſuorum inferiorum põt eſſe notum et certum eſt alterius rationis ab vno quoq̧ ſuorum inferiorum ſed ens poteſt eſſe certũ et notum de aliquo de quo non eſt certum vtrũ ſit ſubã vel accidens igitur maior pꝫ quia ſi aliquod cõmune non differeret re nec ratione a ſuis inferioribus tunc de quocunq̧ ipſum eſſet notum oporteret de aliquo inferiorum eſſe notuꝫ minor pꝫ de lumine de quo antiqui dubitabant an eſſet ſubã vel accidens et tamẽ non erãt dubiĳ an eſſet ens. Jtẽ ens predicatur de rationali vel ergo predicatur de eo ſub ratione ſubẽ vel accidentis vel ſub ratione cõmuni diſtincta ab vtraq̧. Si primũ tunc genus predicatur per ſe de dr̃ia. Si tertiũ habeᷓ ꝓpoſitũ.

¶ Sexto hec eſt vera ſbã eſt magis ens q̃ꝫ accidẽs queritur ergo ſicut prius pro quo capitur ibi ens. Jtem arguitur ꝙ infinitum ꝑ ſe non ſit in quãtitate qm̃ nullum eſt infinitum niſi dicas deum vel intelligentias eſſe inferius infinitas et ſic non ſequitur infinitum eſt ergo quãtũ eſt qđ eſt contra phm̃. Jtem dato ꝙ aliquid eſſet aliquomõ infinitum vt puta intelligentie que dicuntur eſſe infinite ſcđm durationẽ vel inferius tale tñ infinitum non reperitur in quantitate proprie dicta. Jtẽ primo poſte. dicitur ꝙ linea eſt ex punctis ergo ratio antiphõtis non eſt ex falſis qm̃ ſcđm hoc aliqua linea videtur eſſe indiuiſibilis. Jtem continuũ non eſſe indiuiſibilibus non eſt contra principium geometrie pꝫ qꝛ alias geometria eſſet ſubalternata phiſice qꝛ phiſica probat illud. vi. phi. forte dicis ꝙ ſubalternatur ei. Cõtra ſcia ſubalternans eſt certior ſed ſcie mathematice ſunt certiſſime igitur.

¶ Septimo arguitur ꝙ motū eſſe non eſt principium in phia qꝛ iſta eſt contingens ⁊ falſificabilis ergo non eſt principium añs pꝫ qm̄ poſſibile eſt nichil moueri. Item accidentis eſſe eſt ineſſe ſed poteſt probari ꝙ motus alicui ineſt ſcꝫ ſubiecto phiſice ergo poteſt probari in phiſica ꝙ motus eſt vnde primo poſt. de paſſione non p̄cognoſcitur qꝛ eſt ergo hic non ſupponitur ꝙ mobile eſt. Item motꝰ hꝫ cām naturalē ergo poteſt in phiſica ꝓbari qđ eſt.

¶ Ad primum dicendū ꝙ illa argumenta non procedunt contra nr̄am intentionē vnde nego añs. ad probationē dicūt quidam ꝙ quando ſignū excluſiuum capitur proprie tunc excludit oē aliud a ſubiecto ſiue ſit pars ſiue non. ſecus aūt eſt ſi capiatur improprie Scđo dicitur ꝙ dictio excluſiua addita vni relatio excludit reliquū vt dicit. S. T. i. d. xxi. tertio dicit̄ ꝙ dato ꝙ non excluderet ꝑtem proprie dictā tamē ſemꝑ excludit oē aliud ſuppoſitum ſcđꝫ dictum fundat ſcotus in p̄ntiarum dicit tamē ibidē d. xxi. vnū quod non credo eſſe verū ꝙ iſta tantum homo eſt riſibilis licet coīter ponatur hr̄e duas exponentes ſufficienter tamē exponitur per iſtā nullus non homo eſt riſibilis. Contra tunc iſta eſſet vera. Tm̄ homo currit caſu quo nichil curreret qꝛ iſta eſt vera nullus non homo currit Deinde dicitur ꝙ hec eſt concedenda Tantū vnū eſt ens ſi exponatur gr̄a alietatis vt pꝫ per ſuā vniuerſalē ſecum cōuertibilē Et ſi dicatur phūs prio priorꝫ non docet conuertere excluſiuā in vniuerſalē termis tranſpoſitis ergo vniuerſalis nunq̄ꝫ conuertitur in excluſiuam. Rñdetur a p̄dicto doctore ꝙ phūs docuit conuerſiones ad ꝑficiendū ſillōs modo excluſiua non tenet aliū locum in ſillō inperfecto ꝙ̄ꝫ indefinita non excluſiua qꝛ non aliā concluſionē infert Sed contra bene ſequitur Tantū aīal eſt riſibile et tantum ſubā eſt aīal ergo tm̄ ſbā eſt riſibilis tn̄ iſtud cōſequens nō ſequeretur formaliter ex premiſſis deponendo ſignū excluſiuū Ad aliud dicitur a ſophiſtis ꝙ hec pōt cōcedi tm̄ vnū eſt ens exponēdo gr̄a pluralitatis ſꝫ non eſt contra intētionē phī vel dicatur ꝙ populus eſt aliquomō ens et tn̄ non eſt ſimpliciter quid vnū Sed contra Si tantū vnuꝫ eſt exponēdo gr̄a alietatis vel illud eſt ſubā vel eſt accidēs ſic enim arguit phī. ſꝫ nullū poteſt dici. Item ſi tantū vnuꝫ eſt vel ibi vnū capit̄ ꝓ vno ꝑ ꝯtinuitatē vel ꝑ indiuiſibilitatē ſꝫ nullū eſt dicēduꝫ. Itē ꝓbat̄ ꝙ non omne ens eſt vnū qꝛ vnū non reperitur niſi in quantitate ſꝫ deus et intelligentie non habent quantitatē ergo nec vnitateꝫ. Rñdetur ꝙ ſi ens et vnū ſemꝑ capiantur eodē modo. Concedo ꝙ tātuꝫ vnū eſt ſbā qꝛ oīs ſubā eſt vnuꝫ Et ſi querat̄ an hec ſit vera multitudo eſt. Si ſic tunc hec eſt falſa tantum vnū eſt quocūq̄ꝫ modo exponatur quia nō quicquid eſt/eſt vnū ⁊ plura ꝙ̄ꝫ vnū ſunt Dicunt quidam ꝙ multitudo ꝑtium vnius continui eſt ſꝫ multitudo rerum ſpē differentiū non eſt. Sed iſta ꝑtinent ad ſophiſtarum cōſiderationē vnde dico ꝙ etiā deꝰ eſt vnū quadā vnitate tranſcendentali poſſet aliquis dicere has propoſitiones eſſe diſtiguendas tantū vnū eſt ens propterea qꝛ ens et vnū non dicuntur vniuoce vt tangit phūs in textu.

¶ Ad ſcđm principale dicendum ſcđm phm̄ ꝙ in prīa ꝯña eſt falatia conſequētis arguit enī a deſtructiōe añtis ad deſtructionem ꝯñtis Et quādo dicit̄ non habet principiū ergo eſt infinitum. dicendū ꝙ principium eſt duplex ſcꝫ tp̄is et magnitudinis tūc dicit ꝙ illud quod non eſt factum non habet principium tp̄is ſꝫ bene habet principiuꝫ magnitudinis. Deinde dicitur ꝙ non ſequitur eſt infinitum ergo eſt immobile qꝛ pars aque poſſet moueri in ſeipſa localiter et poſſet alterari. Item nō ſequitur eſt infinitum ergo eſt vnū ſcđm ſpēm ſꝫ forte ſcđm materiam ſcđm quā quidā phōrum naturaliū poſuerūt oīa eſſe vnū non aūt ſcđm ſpēm Manifeſtum eſt enī ꝙ contraria ſunt differentia ad inuicē ſcđm ſpēm.

¶ Deinde reſpondendum eſt ad ꝑmenidē qꝛ ꝑtim falſa ſumit et partim non recte concludit. Primuꝫ pꝫ qꝛ ſumit ꝙ ens dicit̄ ſimpliciter. i. vniuoce. Iteꝫ concedo ſcđꝫ. S. T. ꝙ quicq̄d eſt preter ens eſt nō ens Si ens ſumatur prout eſt cōe ſubē et accidenti. Si aūt ſumatur pro accidente vel pro ſubā tantum falſum eſt. Item forma arguendi non valet qꝛ ponamus ꝙ albū ſit vniuocū non ſequitur. Quicquid eſt preter album eſt non album ergo album eſt vnum tantū Sicut non ſequitur Oīs ſubā preter incorporeā eſt corpus ergo incorporea eſt vna tantum Quidam ſophiſte negant hanc quicquid eſt p̄ter ens eſt non ens qꝛ ſcđa exponens eſt falſa ⁊ ſubiectum prīe non ſupponit Sed hoc dimiſſo querit̄. An accidens ſit non ens dicit plato ꝙ accidēs eſt non ens. tn̄ nō eſt nichil ſꝫ aliquid ſꝫ hoc reprobat phūs vñ accidens dicitur eſſe ens alias non predicaretur de ſbā. ſubā enī eſt ens ſi ergo accidens dictum de ſbā ſit non ens tunc ens eſſet non ens. dicimus ergo ꝙ vere ens non ſolū ſignificat ſubiectū ſꝫ ipſum album. Sed contra accidens non eſt ſimpliciter ens ergo pōt dici abſolute non ens. Item ſcđe intentiones que nichil vidētur eſſe dicuntur de ſubā tamē non ſequitur ꝙ ſubā ſit non ens. Ad primum negatur cōſequentia. Ad aliud dicitur ꝙ ſcđe intentiones non ſunt oīno nichil.

¶ Ad tertium principale concedo ꝙ ꝑmenides ꝑ illud vnū intellexit deum qꝛ ad totū celū reſpiciēs ipſum vnū dixit eſſe deum vt habet ariſtoteles et S. T. i. metha. lec. ix. Iteꝫ laertius lib. ix. de vita ⁊ moribus phōrum dicit ꝙ permenides poſuit duplicem phiam aliā ſcđm veritatē et aliā ſcđꝫ opinionē et hoc modo etiam poſuit pluralitatem Melliſſus vero ꝑmenidis auditor dixit infinitū immutabile ī mobile et vnū eſſe vniuerſum Sed cōtra laertium videt̄ phūs qui vocat ꝑmenidē diſcipulū melliſſi. Quidaꝫ dicunt ꝙ melliſſus noluit dicere omnia eſſe vnum ſimpliciter nec voluit negare quin ſubā et accidens eſſēt duo ſed dicebat omnes ſubſtantias eſſe vnam ſecundū ſpeciem et ꝙ homo et aſinus erant eiuſdē ſpeciei eſſentialis et ſolum differebant in accidentibus realibus vnde ſicut dicitur ꝙ album erit nigrum ita diceret ꝙ homo erit aſinus et aſinus poterit ridere quia ponebat res ī materia conuenire et nullam ponebat formam. Sed contra ipſe negabat motum eſſe, ⁊ per conſequens ſe eſſe genitum vel diuidere lignum ſed ſe

cundū hunc modum dicendi poſſet eſſe motus ſe=
cundum ꝙ materia tranſmutaretur de vno accidē
te in aliud vñ dicit. S. T. i. metha. lec. ix licet aliȷ
phi qui ponebant vnū principium ⁊ ipſum eſſe mo
bile ponerent totū vniuerſum eſſe vnū ſcđm ſubāꝫ
tñ diuerſificatum ſcđm accidentia. tamē permeni=
des et melliſſus nec ſecundum ſubām nec ſcđꝫ ac=
cidentia pluralitatem in rebus ponere poterant.
Ad aliud dicit. S. T. ꝙ phūs in hac diſputatione
vtitur pluribus que ſūt minus nota q̄ꝛ procedit ex
hijs que ſupponuntur ab aduerſario. Ad aliud dici
tur ꝙ multiplicitas entis non aſſerit multa eſſe q̄ꝛ
ens non ſignificat multa copulatiue. Ad aliud dici
tur ꝙ non eſt falatia cōſequētis ꝓpterea ꝙ ens nō
eſt vniuocū vel ſecundum alios qđ non credo ens
ſupponit determinate dicendo oīa ſunt vnum ens
quia ſignū eſt alterius numeri Item dato ꝙ ſuppo
nat ſimpliciter vel confuſe tm̄ adhuc valet ꝯſequē
tia contra tenentē ꝙ oīa ſunt vnū ſꝫ an eſt impoſſi
bile ꝙ tantū vnū ſit. non. vt patet añ mundi creatio
nem. ¶ Ad quartum dicitur ꝙ non eſt ſimile quia
phūs primus conſiderat ens inq̄ꝫtum ens et omīa
ſub ratione entis continentur Ideo ipſe habet diſ
putare cōtra principium primū quod formatur de
ente ſꝫ naturalis non conſiderat ea per que poteſt
procedere contra negantes motum. Sed cōtra po
teſt oſtendere eis motū eſſe per eorum ſermonem
qui non poteſt eſſe ſine motu ergo poteſt cōtra eos
diſputare. Negatur conſequētia inq̄ꝫtum phiſicus
Ad aliud dictum eſt ſupra Quidā negant ꝙ hec ſit
per ſe nota motus eſt. S. T. de veri. q x. ar. xii. De=
inde dicitur ꝙ non opꝫ in hac diſputatione proce=
dere ex ſimpliciter notioribus que eſt ad hominē.
Ad aliud dicitur ꝙ phiſicus bene ꝓbat aliqua pri=
cipia eſſe ſed non poteſt probare principia prima
ſue doctrine. Ad aliud dicitur ꝙ phiſicus habet ſol
uere rationes eorū qui concedunt aliqua principia
phiſice Sed queriẗ de theologo an poſſit probare
aliquod principium vel articulū fidei vt xp̄s reſur
rexit ergo nos reſurgemus nota. ſ. t. opuſ. lxxii. vbi
dicta ſua concordat et prima parte. q. i. ¶ Ad quin
tum argumentum doctoris ſubtilis dico ꝙ hoc ar=
gumentum vt videtur probaret ꝙ ens eſt vniuocū
ad ens reale et ens rationis contra euꝫ in. i. d. xxix
vbi ait ꝙ relationi reali et rationis non eſt cōe ali=
quid vniuocū probatur q̄ꝛ certum eſt ꝙ ſcđa intētio
eſt ens et tamen dubium eſt an ſit ens reale vel ra
tionis ſi dicit ergo quidā ꝙ ſi q̄s cognoſcat de ali=
quo ꝙ ſit ens cognoſcit ꝙ ſit ſubā vel accidens ſub
diſiunctione licet nō ſciat determinate an ſit ſubā
nec ſcit determinate an eſt accidens. Sed contra
ens determinate dicit aliquā rationē vel ergo de=
terminate dicit rationē cōmunē ſubē et accidenti.
Dicit quidā ꝙ quicunq̄ꝫ hoc cognoſcit eſſe determi
nate ens concipit ipſū determinate cōceptu ſubē
vel determinate conceptu accidētis licet forte ne
ſciat an conceptus quē format ſit conceptus ſubē
vel accidētis quia forte neſcit quid per nomē ſubē
ſignificatur vel aliter dicitur ꝙ ens dicit conceptū
coēm coītate analogie nō autē vniuocū. Et de hiſ
ſatis dictum eſt in logica: ſatis eni patet in preſen

tiarum in rationibus ariſtotelis ꝙ ſemꝑ ſupponit
ens non eſſe vniuocum et hoc etiā ponit phūs ter
tio metha. ſꝫ ad hoc dicit doctor ſubtilis ꝙ ariſtote=
les. iii. metha. ſolū loquitur arguitiue arguēdo ad
oppoſitas ꝑtes queſtionū vñ ex hoc nullum trahiẗ
argumentum alias contradictoria eſſent vera.
¶ Ad ſextum poteſt dici vno modo ꝙ ens ibi capi
tur pro ſubā et ſēſus eſt ꝙ ſubā eſt nobilior ſubā
q̄ꝫ accidens ſit accidens q̄ꝛ ſubā in eſſe ſubē a nul=
lo dependet accidens aūt in eſſe accidentis depē=
det a ſubiecto. Ad aliud dicitur ꝙ infinitum in po=
tentia eſt q̄m quodlibet continuū inq̄ꝫtuꝫ huiuſmo
di eſt in infinitum diuiſibile. De geometria diciẗ ꝙ
non ſubalternatur phīe naturali q̄ꝛ ſubiectum eiꝰ
non ſubalternatur ſubiecto phīe nec conſideratio
conſiderationi quia vna eſt coniuncta materie alia
autē abſtracta Et ad illud primi poſte. dicitur ꝙ pū
ctum eſt principium linee licet nō ſit pars. Et ideo
linea dicitur eſſe ex punctis
¶ Ad ſeptimum diciẗ ꝙ motū eſſe apđ ph̄m nō eſt
contingens vt patet de motu celi. ¶ Ad aliud di=
citur ꝙ licet poſſet demōſtrari motū ineſſe tali ſub
iecto non tñ poteſt abſolute demonſtrari ꝙ motꝰ eſt
ſꝫ hoc cognoſcitur per ſenſum. Deinde dicitur a qui
buſdā ꝙ non oē habens cauſam eſt demonſtrabile
ſed ſolum quod non eſt manifeſtum. Scđo dicitur
ꝙ non eſt inconueniens idem eſſe per ſe notum et
demonſtrabile in diuerſis gn̄ibus cognitionū vnde
motum eſſe eſt per ſe notū noticia quia eſt et eſt de
monſtrabile noticia propter quid ſicut antiqui priꝰ
cognouerunt eclipſim eſſe per ſenſuꝫ poſtea demō
ſtrauerunt per cauſam.

AD ſecundum ſic proceditur Uidetur ꝙ
totum non diſtiguatur a ſuis ꝑtibus q̄ꝛ
ſcđm ph̄m et. S. T. hic. non eſt incōue=
niens vnū in actu eſſe multa in poten=
tia. ſꝫ vnum in actu eſt ipſū totum mul=
ta aūt in potentia ſunt ipſe ꝑtes. Sed contra quia
quādo homo moritur ꝑtes manent et tñ homo non
manet ergo diſtinguntur realiter.
¶ Rñdeo dicendū ꝙ multiplex eſt totum quoddā
enī eſt homogeneū quod ſcꝫ hꝫ partes eiuſđ rōnis
vt aq̄ aliud eſt totū etherogeneū qđ hꝫ ꝑtes req̄rē=
tes diuerſā diſpoſitionē vt hō. Item quoddā eſt to=
tum quod eſt per ſe vnum vt homo vel lapis Aliud
eſt totū non ꝑ ſe vnū vt homo et ſua albedo vel cu=
mulus lapidum. ¶ Notandū preterea ꝙ de preſē
ti q̄ſtione triplex eſt opinio. Prima eſt cōmuniter
nominaliū ꝙ licet non omne totum ſit ſue ꝑtes tñ
omne totum hn̄s ꝑtes eſt ſue ꝑtes Primū patet q̄ꝛ
deus nō eſt ſue ꝑtes cum nullas habeat. Aliȷ opi=
nantur totum a ſuis ꝑtibus diſtingui per quoſdam
modos vnde vnus modus eſt in quo eſt aliud ſicut
in materia ⁊ ſubiecto et ille eſt modꝰ materie. Aliꝰ
modus eſt eſſe in alio ſicut perfectio in ſuo ꝑfecti=
bili qui eſt modus forme Dicūt ſcđo ꝙ iſti modi dif=
ferunt realiter a ꝑtibus quorum ſūt modi ſicut mo
dus ſubē qui eſt per ſe eſſe differt a ſubā et modus
qui eſt eſſe in alio differt ab accidentibus. Sed cō=
tra quia aut iſti modi ſunt partes tocius aut paſſio
nes eius. aut ſunt ipſum totum. aut ſunt paſſiones

partiū. Si primū contra totū non differt ab oibus
partibus per aliquas partes alias idem eſſet prin-
cipium differendi a ſeipſo. Si ſcðm contra nichil
differt eſſentialiter per illud quod eſt poſterius eo
ſed paſſio totius eſt poſterior toto ergo totum nec
realiter nec formaliter nec eſſentialiter poteſt dif
ferre per iſtos modos. Si tertium Contra iſti mo-
di non ponuntur in predicamento ſicut totum quia
ſolum eſſentie rerum ponūtur in predicamento ſʒ
eſſe in alio vel in quo aliquid. non ſunt eſſentie re-
rum ſed modi eſſentiarum. Si quartum Cōtra nul
la res differt eſſentialiter ab alia per illud quod eſt
paſſio alterius Hec argumēta non ſolū probant to
tum diſtingui a ptibus per modos ſʒ etiā ꝙ totum a
nulla parte diſtinguitur per modos. ❡ Alij dixe-
runt vt petrus nigri ꝙ totū homogeneū ē idem ꝙ
omnes partes ſue vnite non aūt totum et heroge-
neum Ratio primi eſt qꝛ illud quod eſt eiuſdem na-
ture gn̄e ſpē et numero cum aliquo illud non diſtin
guitur realiter ab ipſo ſʒ totū homogeneū et omēs
ſue partes vnite ſunt huiuſmodi igitur. minor pʒ qꝛ
impoſſibile eſt ymaginari totum eſſe ſeparatum ab
omnibus partibus ſimul vnitis. Alij ſūt reales te
nentes nullum totū ſiue homogeneū ſiue ethero-
geneū eſſe ſuas partes. Et ſi queratur quid de hoc
ſentiunt thomiſte. Capriolus in. iij. ſententiarum.
d. ii. q. ii. tenet totum realiter diſtingui a ſuis parti-
bus Petrus nigri. i. clipeus thomiſtarum poſt her-
ueum tenet vltimā opinionē iam recitatā Duran-
dus tenet abſolute totum eſſe ſuas ptes vnde hec
propō ſolet diſtingui homo eſt materia et forma qꝛ
ſi et capiatur copulatim conceditur ab iſtis. Si au
tem capiatur copulatiue tūc eſt falſa qꝛ ſenſus eſt
homo eſt materia ⁊ homo eſt forma Silueſter etiā
inter thomiſtas arbitratur probabile ꝙ totum eſt
ſue partes in oib⁹. Et hoc videtur poſſe deduci ex
heru eo qꝛ ſcðm eum numerus videtur nichil eſſe
aliud q̄ vnitates ſimul ſumpte Johānes verſoris
i. phi. q. 7. dicit cum abiecto magno ꝙ partes rela-
te ad formā vnientē eas ſunt vnū ſec⁹ aūt eſt ſi ac-
cipiantur ſcðm ſe vel poteſt dici Inquit de omni to
to ꝙ ptes ſimul ſumpte ſunt idem cū toto differunt
tamē rōe quia tamē loquendū eſt vt plures. ❡ Re
ſpondeo ad queſitum ꝙ nullum totum eſt ſue par-
tes etiā ſimul ſumpte probatur qꝛ cuiuſlibet tranſ
mutationis terminus per ſe eſt aliquid abſolutum
per ſe vnū ſed terminus gn̄ationis naturalis ſor-
tis non eſt materia ⁊ forma ſed aliquod compoſitū
igitur cōpoſitum non eſt materia ⁊ forma minor pʒ
quia materia et forma hoīs geniti ſūt termin⁹ crea
tionis ergo non ſūt terminus gn̄ationis. vn̄ arguit
expoſitorie materia et forma homis non generan-
tur et materia et forma homis ſunt berta ergo ber
ta non gn̄atur: conſequēs eſt falſum et non maior
ergo minor. Reſpondēt ꝙ inferendū eſt ergo ber-
ta non eſt ptes genite ſʒ teneam⁹ verba adiectiua
incōplexa et tūc concludat precise maior extremi
tas. ❡ Scðo omne conſtitutiuū diſtinguitur reali-
ter a ꝯſtituto ſʒ ptes ſimul vnite cōſtituūt totū ergo
non ſnut totum. minor patet quia partes ſepara-
te non cōſtituūt totum ergo vnite cōſtituunt totum

Item quelibet corruptio ſubālis terminatur ad ali-
quod abſolutū iſtud aūt non eſt materia ⁊ forma ſʒ
aliquod abſolutū igitur. Itē nulla relatio deſinit
eſſe niſi ad deſitionē alicuius abſoluti ſʒ dū corrū-
pitur ſortes deſinit eſſe relatio inter formam ⁊ ma
teriā eius ergo aliquod abſolutū deſinit eſſe: iſtud
autē nec eſt materia nec forma. Itē ſequeretur ꝙ
nullum continuū haberet plures ptes q̄ duas pʒ
quia nullū continuū habet plures ptes q̄ tres ter
tias. 4. iiii. et ſic in infinitū de omnib⁹ partibus cō-
tinui ſʒ oēs iſte ſunt due medietates continui p ad
uerſarium igitur. Item partes q̄titatiue eſſēt par
tes eſſētiales quia ſortes eſt due medietates que
ſunt partes q̄titatiue et eſt materia ⁊ forma q̄ ſūt
partes eſſētiales. Item tunc aliquis poſſet vide-
re a et b et c ⁊ ſic in infinitum et tn̄ nullū iſtorū vi-
deret: probatur ponendo ꝙ videā parietem qui di-
uidatur in partes ꝓportionales ſcðm profundū et
minores ſint verſus viſum meū tunc clarum eſt ꝙ
nullam partem proportionalē video qꝛ quacūqʒ da
ta inter illā et viſum meū mediat alia et tn̄ video
oēs partes proportionales qꝛ video totū quod eſt
oēs ſue partes. Tertio ſequeretur ꝙ ſortes et pla
to differrent ſpē qꝛ hee materie et hee aīe differūt
inter ſe ſpē et hee materie et hee aīe ſunt ſortes ⁊
plato igitur ſortes ⁊ plato differūt ſpē: forte negas
maiorē. Sed contra qn̄ iſte aīe eſſent ſepate a ſuis
materijs tunc differunt ſpē ergo et nūc cum nichil
poſſit tranſire de ſpē in ſpēm forte dicis verum eſt
de ente particulari capio ergo noticiā harum mate
riarū et harū formarum illa ſemp eſt eiuſd ſpeciei
ergo et obiecta ſua. Item dicit. ſ. t. hic ſi materia et
forma eſſent eadē vni tertio ſcʒ ſorti ergo ſūt eadē
inter ſe per geometrie principiū quecunqʒ ſunt ea
dem vni tertio. ⁊c. ❡ Item ſequeretur ꝙ ſortes et
plato eſſent poſt mortem ſortis ⁊ platonis dato ꝙ
nunq̄ reſurgent pʒ quia hee materie et hee forme
erunt poſt mortem ſortis et platonis et hee mate-
rie et hee forme ſunt ſortes et plato igitur. Item
hec eſt in materia naturali apud aduerſariam hec
ſunt ſortes demōſtrando ptes ergo illa ſemper eſ-
ſet vera ſubiecto ſupponente aīs pʒ quia predica-
tum nichil: cōnotat propter hoc quidā eorū dicunt
terminos predicamēti ſubē eſſe cōnotatiuos. Itē
aduerſarij concedunt ꝙ ſortes et plato currunt et
tamen ſortes nō currit ſi forma ſortis ponat in ma
teria platonis et econuerſo et currāt illa duo com-
poſita. ⁊ ꝙ aliquis binarius eſt perpetuus puta ma
teria et forma et tn̄ ſortes non eſt perpetuus. Iſta
argumenta quidā eorū ſoluere nititur vnde dicit ꝙ
totum non cōponitur ex materia et forma cōplexi-
ue ſed diuiſiue. Contra manifeſtū eſt ꝙ opʒ dare
cauſā preciſā et totalē ipſius compoſiti et illa non
eſt materia nec forma. Item hec vera eſt compoſi-
tum fit preciſe ex materia et forma et ſi ly et cape
retur diuiſiue illa eſſet falſa qꝛ compoſitum non fit
preciſe ex materia nec preciſe ex forma. ❡ Scða
concluſio Totū a qualibet pte diſtinguitur hec eſt
de ſe manifeſta. 19
❡ Contra primā concluſionē arguit durand⁹ in. 3
d. 2. impoſſibile eſt intelligere cōiunctū niſi intel-

ligendo partes vnitas et econuerſo ergo totuꝫ nõ eſt tertia entitas diſtincta a ſuis partibus. Item auicẽna dicit. 4. metha. ꝙ hõ eſt aĩa et corp⁹ et neutrum per ſe. Item nulla natura totalis aſſumpta a verbo eſt depoſita in morte ſcd̃m damaſcenuꝫ ſꝫ ſi compoſitum eſſet aliud realiter a ſuis partibus cũ illud non habuerit xp̃s in triduo depoſuiſſet aliq̃d quod prius aſſumpſit. Item oĩs forma vltimior eſt perfectior ſꝫ ſi eſſet aliqua forma totius compoſiti alia vltra intellectiuã illa eſſet perfectior ꝙ̃ intellectiua quod eſt contra ſcd̃am propõnem de cauſis vbi dicitur in cõmento ꝙ aĩa intellectiua eſt in horizõte eternitatis quo ad ſuperius.

¶ Scd̃o ſi totũ addit aliquid ſupra p̃tes opꝫ ꝙ forma illius compoſiti differat realiter ab iſtis partibus et iterũ accipiendo illam formã ſi habeat p̃tes diſtinctas ab ea habebit aliã formã ⁊ ſic in infinitũ Item ad hoc ꝙ aliqua diſtinguãtur realiter opꝫ ꝙ vnũ aliquid realiter includat ꝙ aliud non includit ſꝫ totum nichil includit reale niſi ſuas partes quia ſi aliquid includeret hoc eſſet vnio ſꝫ hoc non quia vnio eſt relatio modo relatio non eſt de ratione abſoluti. Item ꝙ̃titas continua non diſtinguitur ab omnibus p̃tibus ſimul ſumptis pꝫ q: due linee nõ diſtingũtur niſi aut ſitu aut ſubiecto ſꝫ oẽs partes linee ſimul ſũpte nec ſitu nec ſubiecto a tota linea diſtinguntur erg. ⁊c. Item phũs ſcd̃o de aĩa dicit ꝙ aĩal eſt aĩa et corpus igitur homo eſt corpus et aĩa.

¶ Tertio arguitur ſequeretur ꝙ diffinitio phiſica hominis non ſignificaret totum diffinitũ q: i ea non ponũtur niſi partes eius ſcꝫ materia ⁊ forma rationalis. Item tunc ternarius eſſet quaternarius quia vnitas addita ternario facit quaternarium ſed tribus vnitatibus triũ partiũ continui additur vnitas totius diſtincta igitur. Item ſi totuꝫ de genere ſubſtantie addit aliquid partibus aut illud eſt materia aut forma aut compoſitum quia non eſt dicendum ꝙ preciſe addat aliquid accñtale et ꝯñã tenet per diuiſionem ſubſtantie.

¶ Quarto capiatur a linea cui⁹ due medietates ſint. b.c. tunc ſic. b.c. copulantur ad terminũ communem ergo ſũt ꝙ̃titas continua et non niſi a igitur ꝯñã prima pꝫ p̱ diffinitionẽ ꝙ̃titatis continue Item phũs. 2. de aĩa dicit ꝙ ſicut oculus ⁊ pupilla ſunt vnũ ita corpus et anima ſũt vnũ totum. Itẽ tunc eſſet proceſſus in ĩfinitũ in totis q: ex illo toto et ſuis partibus reſultat entitas tertia ⁊ iterum ex illa entitate et ſuis partibus et ſic in infinitum. Item addens vnã guttã aque mari cãret vnũ ens abſolutũ diſtinctũ a toto mari et illa gutta ſimul ſũ p̃tis. Item materia prima eſt diuiſibilis ĩ duas medietates ergo ſi ſit aliquid diſtinctum a ſuis partibus corrumpet̃ per diuiſionẽ quod eſt ꝯtra phm̃ in fine primi phiſicorum c. 82.

¶ Quinto ſequeretur ꝙ ab aliquibus remoueret̃ pondus vnius libre et tamẽ tantũ ponderarent ſicut prius pꝫ ponendo aliquid ponderãs vnã librã tunc diuidatur in duas medietates arguit̃ ſic Iſte due partes tm̃ ponderant ſicut prius et tñ eſt ablatum pondus vnius libre q: illud totũ eſt corruptuꝫ et per conſequẽs pondus eius cũ ſit accidẽs quod corrumpitur corrupto ſubiecto.

¶ Sexto q: ſi humanitas differret realiter ab omnibus partibus eſſẽtialibus ſimul. aut differret p̱ ſe primo et ſe tota et ſic nichil includeret de p̃tib⁹ eſſentialibus nec in aliquo conueniret cuꝫ aliqua parte aut aliquo ſui et illud eſt pars eſſẽtialis vel nõ. Si primum ſic differret a ſeipſa Si ſcd̃m ſic eſſentia includeret aliquid non eſſẽtiale. Itẽ cõmẽtator dicit hic ꝙ totũ nichil aliud eſt ꝙ̃ cõgregatio partium vnde dicit ꝙ vnaqueꝗ partiũ dicitur eſſe aliud a toto ſed omnes ſimul non poſſunt dici aliđ a toto. Item ſi totum addit aliquid partibus reale aut illud facit vnum cũ partib⁹ per ſe nullo ſuper addito et tunc idẽ poſſet dici de forma ⁊ materia ꝙ ſcꝫ faciunt vnũ per ſe nullo ſupaddito aut illud nõ facit vnũ per ſe cum toto et partibus niſi aliquo ſuperaddito et ſic erit proceſſus in infinitũ. Item oẽ abſolutũ poteſt per diuinã potentiã fieri ſine abſoluto ab eo diſtincto ſꝫ totum nõ poteſt fieri ſine partibus igitur. forte dicis ꝙ partes ſe habẽt vt cã ad totum et ideo nõ opꝫ ꝙ totũ poſſit eſſe ſine eis vel licet partes ſint priores toto natura non tamẽ tẽpore ideo non opꝫ ꝙ deus poſſet facere partes vnitas ſine toto. Contra. Si partes vnite ſunt cã neceſſaria totius aut hoc eſt ratione partiũ aut ratione vnionis non primũ q: tunc poſitis illis poneretur totũ ſed hoc eſt falſum. Nec ſcd̃m q: vnio eſt relatio ergo eſt poſterior fundamento. Item contradictio equaliter repugnat in quocunꝗ ſigno nature ſicut t̃pis. ergo ſi in aliquo ſigno nature pri⁹ natura partes poſſunt eſſe vnite ante totum nõ repugnabit ꝙ ſint vnite in aliquo t̃pe in quo nõ ſit totũ.

¶ Septimo arguit̃ p̱ auctoritates. S. T. dicit eñ in 4. cõtra gẽtiles ca. 81. de humanitate non eſt intelligendũ ꝙ ſit quedã forma conſurgens ex coniunctione forme ad materiã quaſi realiter ſit alia ab vtroꝗ quia cum per formã materia fiat hoc aliquid actu illa tertia forma conſequẽs nõ eſſet ſubſtantialis. ſed accidentalis. Item in. iiii. d. xliiii. q. i. ar. i. q. ii. ad ſcd̃m dicit ꝙ ratio probans diuerſitatem humanitatis futurã procedebat ac ſi humanitas eſſet quedã forma ſuperueniens forme et materie quod falſum eſt. Item prima. q. 75 ar. iiii. arguendo in oppoſituꝫ dicit ꝙ aug. 19. de ciuitate dei cõmendat varronẽ ꝙ hoiem nec animã ſolum nec corpus ſolũ ſed aĩam ſimul et corpus eſſe arbitrabatur Item. q. xi. ar. 2. ad ſcd̃m diſtinguit totũ in homogeneũ ⁊ etherogeneũ vt ſupra dictũ eſt Deinde dicit ꝙ de quolibet toto homogeneo totum conſtituitur ex partibus habẽtibus formaꝫ totius ſed in quolibet toto etherogeneo quelibet pars caret forma totius nulla enim pars domus eſt dom⁹ nec aliqua pars hominis eſt homo et ſequitur tale totum eſt multitudo ⁊ pria ſcd̃e. q. xiii. ar. i. dicit ꝙ aĩal nõ dicimus corpus eſſe ſcd̃m ſeipſum neꝗ aĩam ſolaꝫ ſed vtrũꝗ et athanaſius dicit ꝙ aĩa rationalis et caro vnus eſt homo. Et ſcd̃m paulũ multa membra vnum corpus ſunt.

¶ Octauo Sit a. omnes partes. b. ſimul ſumpte tunc ſic quelibet pars a eſt pars b. ergo a. eſt b. Itẽ a non eſt pars ergo eſt totum. Item Omnes p̃tes

a continui ſunt vel ergo ſunt partes diuiſibiles vel indiuiſibiles. Si primum ergo habent medietates ergo ille non erant omnes nec aliud eſt dabile igitur. Item tunc corruptum poſſet redire quia pono ꝙ iſta aqua diuidatur et poſtea iterum reuniantur partes tunc eadē eſt totalitas que nunc eſt et ꝙ prius erat q2 ſūt eedem ptes ⁊ tamen illa non erat ſtante diuiſione aque. Item tunc nunꝙ totuʒ diuideretur vel nunꝙ eſſet diuiſum quia quando eſt diuiſum iam illa totalitas non eſt forte dicis ꝙ quando totum dicitur eſſe diuiſum non opʒ ꝙ ſit. Cōtra opʒ ꝙ diuiſio omnis ſit in aliquo ſubiecto ſi in partibus. Contra nulla pars eſt diuiſa ſʒ ipſum totum ſi in toto habetur propoſitum.

¶ Ad primū dicendū negando cōſequentiā quia vnū relatiuum non poteſt intelligi ſine alio et tamen realiter diſtinguitur ab eo. Et ſi q̄ratur ex quo totum et pars habent diuerſos conceptus Nonne deus poſſet facere vnū ſine alio. Dico ꝙ ſiue ſic ſiue non nichil eſt contra nos. Ad aliud reſpōdet iohānes de neapolis ꝙ hec predicatio homo eſt aīa ⁊ corpus non eſt per identitatem ſed eſt p̄dicatio cauſalis. Ad aliud dicitur ꝙ ſcōm damaſcenū xp̄s nullā partē nature depoſuit. Deinde dicitur ꝙ nullaʒ naturam depoſuit totaliter quia inquit. Capriolꝰ licet naturā humanā depoſuerit non tamen depoſuit eā totataliter. i. ſcōʒ ſuas partes vel dicitur ꝙ naturā humanā non depoſuit ſed ipſa deſijt eſſe. Ad aliud dicitur ꝙ aīa eſt vltima et perfectiſſima forma partis. Sed vtrū totū ſit perfectius ea Dicēdum ꝙ ſic aliquo modo et aliquo mō non quia ipſa eſt incorruptibilis. venetus dicit ꝙ totalitas eſt accidens reſpectiuū ſed dico ꝙ eſt natura rei ſub reſpectu ad partes vnde eſt res abſoluta nec ſequit̃ ergo poteſt a deo fieri ſine parte q2 eſt poſteriꝰ eſſentialiter ex ea dependens contra tūc eadē ratione non poſſet facere accidens ſine ſubiecto. Negatur q2 ſubm̄ non eſt cauſa intrinſeca.

¶ Ad ſcōm dicitur ꝙ totū non addit ſupra partes aliquā formā partis ſed ipa tota natura eſt aliquid realiter differens a naturis ambaꝝ partiū etiā vnitarū quia partes vnite cōſtituūt totum nullus eniʒ diceret ꝙ partes ſeparate cōſtituunt totū Nec eſt dicendum ꝙ ipſa natura cōpoſita et partes eiꝰ ſint partes alicuius cōpoſiti ſed ipe nature ptium ſunt partes nature cōpoſite. Ad aliud dicitur ꝙ ipſa humanitas eo ipſo ꝙ eſt humanitas diſtinguitur a ꝑtibus et non per aliquā entitatē additā humanitati ſʒ per aliquid reale quod eſt ipſamet et ſic differt ſe tota ſicut et ipa pars differt a toto nō q2 aliquid includat ꝙ nō includat totū. Nec opʒ ꝙ totuʒ aliq̄d includat p̄ter ptes. Sʒ duplicit̃ aliq̄d differt ſe totō vno mō vt totuʒ capiatur ſincathegoreumatice ⁊ ſic non capitur ſed alio modo ſcʒ cathegoreumatice quia totum non differt a qualibet parte ſui. Ad aliud dicitur ꝙ licet concedatur ꝙ impoſſibile eſt duas lineas eſſe actu in eodem ſitu non tamen eſt poſſibile duas lineas quarum vna eſt in potentia ⁊ alia in actu eſſe in eodem ſitu vnde omne continuū eſt vnum in actu et multiplex in potentia ⁊ facta diuiſione fiunt actu Sola enim diuiſio in continuis facit eſſe actu. Ad aliud dicitur ꝙ ille ſunt predicationes cauſales et materiales vnde. S. T. dicit prima. q. 77. ar. I. ad primum ꝙ totū vniuerſale predicatur de qualibet parte ſed totum integrale nullo modo predicatur de ſingulis partibus predicatur auteʒ aliquo modo licet improprie de omnibus ſimul vt ſi dicamus ꝙ paries tectum et fundamentum ſunt domus.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ tota diffinitio non ſolum ſignat partes ſed compoſitum ex partibus vt patet dicendo homo eſt compoſitum ex materia et forma rationali vnde diffinitio diſtinguitur a ſuis partibus ſicut diffinitū cum quo eſt idem. Ad aliud negatur conſequentia quia quaternarius non conſtituitur niſi ex. 4. vnitatibus numeralibus vnitas autē qua ternarius dicitur vnus eſt vnitas tranſcendēs et ſic non facit numerum cum alijs quia non eſt vnitas partialis et materialis

Ad aliud dr̃ ꝙ hūana natura eſt ſubā tñ non eſt mā neꝗ forma ſed eſt compoſitum nec tamē ſequitur ꝙ in homine ſit duplex compoſitū q2 materia ⁊ forma etiā vnite nō ſūt natura cōpoſita poteſt tamen dici ꝙ ſuppoſitū eſt quoddā compoſitū et realiter diſtinguitur a natura Sed cōtra tūc eſſent ibi due compoſitiōes Item natura phiſice loquēdo nō abſtrahit ab accidētibus ſenſibilibꝰ nec a motu ergo includit ea que includit ſuppoſitū et per cōſequēs non videtur differre Item humanitas noſtra nulli realiter vnitur ergo realiter eſt ſuppoſitum. De hoc in logica.

¶ Ad 4m. negat̃ cōſequētia niſi ſit predicatio cāſalis Et ita dicatur ad alia dicitur enim ꝙ totum nō facit aliquid cū alijs partibus Deinde concedo ꝙ per additionem fit aliud totum Ad aliud dicitur ꝙ materia bene eſt corruptibilis per diuiſionem ſed non per tranſmutationem.

¶ Ad 5m. concedo illatum.

¶ Ad 6m iam dictum eſt Ad cōmētatorē poteſt dici ꝙ illa fuit opinio eius vel dr̃ ſecūdū eum ꝙ partes ſimul ſūpte non ſunt aliud a toto quia nō ſunt aliquid Ad aliud negatur maxima vt patet in ꝗtitate relationibus potētijs et paſſionibus riſibile, enim nō poteſt eſſe ſine homine nec creatura ſine deo nec homo ſine anima ſecundū quācūꝗ opinionē. Et ſecūdū aliquos nō poteſt homo eſſe ſine lege nature et ſindereſi licet diſtinguatur abeo.

Deinde dicitur ꝙ iſta inſtantia nature non ponūt aliq̄d a pte rei ſʒ ſolū i appꝛhēſiōe intellectus.

¶ Ad 7m. dicitur ꝙ oēs ille p̄dicationes ſunt cauſales vel naturales vnde S. T. exponit athanaſium ꝙ aīa rationalis et caro vnus eſt homo. i. vnuʒ hominē componūt et conſtituūt vel humanitas nō eſt 3a entitas ſic ſcilicet ꝙ diſtinguatur ſecundū ſe et quodlibet ſui a materia ⁊ forā. Alia tñ opio mētū probabilis eſt apud multos thomiſtas.

¶ Ad octauum negatur conſequentia a paulo veneto. Ad aliud quibuſdam videtur ꝙ ſi ly omnes capiatur collectiue illa eſt falſa q2 ſubiectū non ſupponit vel dicitur ꝙ ille partes ſunt di-

uiſibiles tamen nulle ſuntpartes diuiſibiles quin
earum partes ſunt contente ſub ly omnes .
Ad aliud dicitur ꝙ per diuiſionē ſolā/res proprie
non dicitur eſſe corrupta. Et poteſt dici ꝙ diuiſio
eſt in partibus ſubiectiue vel in toto quando eſt
¶ Ex predictis patet quid ſit totum et quid totali
tas et quid ſit ipſa entitas compoſiti alia ab entita
te partiū dico enī ꝙ iſta entitas eſt entitas abſolu-
ta et non reſpectiua probatur qꝛ generatio ⁊ corru
ptio non terminātur ad reſpectuꝫ per ſe. Item ma
teria et forma ſunt abſoluta ergo nō ſunt cauſa in-
triſeca alicuius reſpectiui ſed hic poſſet dici quod
non ſequitur quia opꝫ dicere ꝙ primū ens reſpe-
ctiuum cauſatur ab abſoluto. Iteꝫ quia ſequeretur
ꝙ omnia entia eſſent vnius generis qꝛ eſſēt reſpe
ctiua eſſentialiter. Item nulla res eſſet vna per ſe
quia ex abſoluto et reſpectiuo nō fit vnū per ſe poſ
ſet theologice inſtari cōtra predicta qꝛ ſequeretur
ꝙ ſine conſecratione ſanguis eſſet ſub aliquo ſub
quo prius non erat quia vniantur duo vina cōſecra
ta iam ſub illo toto eſt ſanguis et nō erat prius ſub
illo. Item inſtatur Contra ſillōs prius factos cō
tra aduerſarios quia non ſequitur in ſimili hoc ſor-
tes facere tenetur ⁊ hoc eſt pctm̄ ergo pctm̄ ſortes
facere tenetur pono enim ꝙ ſortes teneatᷓ ad hanc
dationē elemoſine pro a tempore Deinde ꝙ tēpo-
re quo facit hanc dationē habeat conſciaꝫ erroneā
ꝙ non debet eam tunc dare tunc pꝫ ꝙ aňs eſt veruꝫ
et conſequēs falſum qꝛ quodlibet pctm̄ tenetur vi-
tare. Item non ſequitur hoc fuit in triduo ⁊ hoc eſt
xp̄s ergo hoc fuit in triduo xp̄s Hec requirerēt ſpe
cialem tractatum Ideo pro nunc qui nollet conce-
dere illata diceret ꝙ eſt fallā accidentis.

AD tertiū ſic proceditur videtur ꝙ quāti
tas non diſtiguatur a re quāta: qꝛ deus
non poteſt facere rem ſine quātitate vt
puta ſortē qꝛ non poteſt facere quin ſit
diuiſibilis Sed contra eſt phūs dicens
in preſētiarum. Siquidē igitur ſubā eſt et quantuꝫ
et duo et non vnū eſt quod eſt.

¶ Reſpondeo dicendū ꝙ circa p̄ntem queſtionem
magna eſt diuerſitas et alteratio inter noiales et
reales. Buridanus alias noialis dicit ꝙ lōgitudo
non diſtinguitur a latitudine a ꝓfunditate tn̄ quā-
titas diſtinguitur a re quanta loquendo de quanti-
tate continua. Alij dicunt non ſolum quātitateꝫ cō
tinuam ſed etiā diſcretam diſtingui a re quanta vt
reales. Alij aūt dicunt vt georgius bruxelleñ ꝙ li-
cet aliqua ſubā ſit quantitas non tamen oīs ſbā eſt
quantitas quia ſubā immaterialis non eſt quanti-
tas nec etiam oīs ſubā quanta eſt ſua quantitas cō
tinua vt patet de illa cuius vna pars eſt indiuiſibi-
lis ſicut homo quantitas enī hominis eſt materia
hominis ſed hō non eſt materia ſua ergo hō nō eſt
ſua qᷓtitas et hoc loquēdo de quantitate continua
ſꝫ oīs ſubā pure materialis cuius nulla pars eſt ſim
pliciter indiuiſibilis eſt ſua quātitas continua non
tamē oīs quantitas eſt ſubā vt pꝫ de quantitate q̄
eſt qualitas extenſa vt puta albedo. ¶ Concluſio
rn̄ſiua Ois quantitas ſiue principiū quātitatis di-
ſtinguitur realiter a re quāta vt punctuꝫ realiter di

ſtinguitur a linea et linea a ſupficie et ſupficies a
corpore et numerus a reb⁹ numeratis et tpūs a pri
mo mobili et locus a locato et oratio ab aere et ipſa
voce. Probatur ſic Primo ꝙ ſit aliqua ſuperficies
diſtincta a corpore. i. aliqua lōgitudo et latitudo ſi-
ne profunditate quia videns corpus ſolidum vi-
det longū et latum et tamē non videt profundum
igitur minor pꝫ qꝛ iſtud corpus ſcd̄m profunduꝫ nō
eſt viſibile quia ponitur ꝙ ſit ſolidū et nullo modo
tranſparens ſiue diaphanū Similiter ignis tāgit
concauū lune ſcd̄m longum et latum et non ſcd̄ꝫ ꝓ
fundum. Item ſcd̄m grego. noticia intuitiua imme
diate terminatur ad rē. q̄riť g̊q̄ eſt illa ps ad queꝫ
imediate terminatᷓ viſio. Si enī ſit diuiſibilis auffe
ratur aliquid a parte poſteriori ⁊ tūc ſequitur ꝙ no
ticia intuitiua alicui⁹ manebit naturaliter ipſo nō
manente quia noticia intuitiua naturaliter repre-
ſentat rem et per hoc ꝙ aliquid a parte poſteriori
auffertur a pariete ad quē terminatur viſio non de
ſinit eſſe viſio igitur forte dicis ꝙ manet noticia in
tuitiua et non amplius eſt noticia intuitiua illius
cuius prius erat. Contra quia grego. in prol. ſen-
tentiarū. q. 3. nō vult cōcedere ꝙ noticia vni⁹ rei ea
dē poſſit ſe extendere ad aliā rē. Scd̄o Tunc ſup-
ficies non haberet terminū vltimatuꝫ ſꝫ ꝓcederetᷓ
in infinitū in terminis qꝛ vel ſuperficies termina
tur ad lineā indiuiſibilē ſcd̄m latitudinē et ſic ha-
betur intētū vel nō et ſic eius oportebit dare aliū
terminū Itē ſi terminus linee ſit aliquid diuiſibile
ergo a poterit cōtinue moueri ſup. b. lineā et tamē
ſemꝑ erit ī termino qꝛ ſecūdū iſtā opinionē termi-
nus eſt aliqua groſſa pars diuiſibilis Itē niſi eſſet
aliqua lōgitudo ſine latitudine et ꝓfunditate ſeq̄
retur ꝙ magnitudo mūdi nō poſſet mēſurari quia
ſi poſſet menſurari aliqua menſura hoc eſſet per
lineā rectam maximam ſed illā non cōtingit dare
ſecundū aduerſarium qꝛ diuidatur ſecūdū latitu-
dinē in tres partes ex quo eſt lata ⁊ ſeq̄tur ꝙ ſcd̄a
pars eſt lōgior qᷓ prima et 3ª. qꝛ terminatur circu-
lariť ⁊ tota linea nō eſt ita longa ſicut linea media
qꝛ habet lōgitudinē difformē. Itē arguitur ꝙ pun
ctū diſtinguatur a linea quia corpus ſphericum tā
git planū et nō ſecūdū diuiſibile ergo ſecūdū indi-
uiſibile primū patet quia tūc aliqua portio circuli
eſſet plana ⁊ hoc expreſſe ponitᷓ in geometria nec
valet ſi dicatᷓ ꝙ ſphericū tangit planū īdiuiſibiliť
ſed nō ī indiuiſibili quia ſi ſphericum indiuiſibiliter
tangit planum ergo aliqua indiuiſibilitate tangit
illud ſed non videtur eſſe alia indiuiſibilitas qᷓ pū
ctalis contactus ergo: propter hoc quidā dixerunt
ꝙ nullum eſt ſphericū in natura ſed tantū in intel
lectu vel ymaginatiue ſed hoc nichil eſt quia celuꝫ
ſimpliciter eſt ſphericum et euclides docet facere
corpus ſphericum per tranſitum circunferentie di
midij circuli fixa diametro donec ad locum ſuuꝫ re
deat. Item centrū circuli eſt indiuiſibile quia ſi eſ-
ſet diuiſibile tunc quodlꝫ corpus haberet infinita
centra quia corpus poſſet iterum in infinita alia cē
tra diuidi. ¶ Tertio ſequeretur penetratio corpo
rum naturaliter quia ſecundum iſtos materia a ſint
eſt corpus. i. longitudo latitudo et profunditas.

Similiter aſinus eſt ſua q̄titas et albedo eius eſt ſua quantitas igitur due quātitates ſūt ſimul et aſinus eſſet duplus ad ſuā materiā qꝛ habet duas q̄titates .ſ. materiā et formā ⁊ ſic eſſet in quadruplo maior homine: ſuppoſito ꝙ tm̄ habeat duplā materiā. Iteꝫ tunc termin⁹ generationis eſſet quātitas quia eſt ſubā que eſt ſua q̄titas ⁊ ſic generatio erit augmentatio. Item tunc ſubā eſſet ſenſibile per ſe contra phm̄ ſcd̄o de anima pꝫ quia hec quātitas eſt ſenſibile per ſe et hec quātitas eſt ſubā igitur. Itē quantitas eſt accidens non aūt ſubā igitur. Item tunc ſenſibile ꝓpriū eſſet ſenſibile cōe quia ſcd̄ꝫ hoc albedo que eſt ſenſibile proprium eſt quantitas que eſt ſenſibile cōe. Item tunc color eſſet quātitas infinita probaꝛ ſcd̄m eos quia in quolibet colore ſunt infiniti gradus equales non abſolute ſꝫ ī eſſe quātitatis vt pꝫ capiendo coloratum pedale ⁊ diuidendo colorē ſcd̄m intenſionē et non ſcd̄m extenſionē. ¶ Quarto probatur de q̄titate diſcreta ꝙ nō ſit ſubā qꝛ ſequeretur ꝙ numerus eſſet prior vnitate qꝛ capio illā partē diuiſibilē quā tu dicis eſſe vnitatē manifeſtum eſt ꝙ illa cōponitur ex ꝑtib⁹ prioribus ea ⁊ ille partes ꝑte ſunt numerus igitur Item ſi numerus eſſet ipſe res numerate ſequeretur ꝙ numer⁹ nō eſt aliquid quia res numerate puta ſortes et aſinus non ſunt aliquid ſꝫ aliqua ſi concedas cōtra numerus eſt q̄titas ergo eſt ens quia ens a phō hic diuiditur in decē predicamenta. Itē ſi numerus eſt res numerate ergo binari⁹ eſt eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſime cuꝫ ternario pꝫ quia tres homines ſunt eiuſdē ſpeciei ſpecialiſſime cuꝫ duobus. Item tunc aliqui duo binarij differēt ſpē vt puta duo homines et duo aſini. Et mirū eſt ꝙ iſti tantum dilexerunt pithagoricos quorū iſta fuit opinio vt em̄ dicit phūs .i. metha. et ibidē. S. T. lec. 9. numerū dixerūt eſſe oim̄ ſubām. ¶ Quinto ſequitur ꝙ diametri ad coſtam quadrati erit proportio rationalis quod eſt contra totā geometriā ⁊ phm̄ primo poſte. probatur tamē qꝛ diameter eſt numerus quaternarius et coſta eſt numerus binarius ſed cuiuſlibet quaternarij ad binariū eſt proportio dupla igitur diametri ad coſtā eſt proportio dupla maior pꝫ quo ad primā partē qꝛ diameter eſt .4. quarte et coſta eſt due medietates ergo ſcd̄m iſtos diameter eſt numerus quaternarius et coſta eſt numerus binarius et per idem argueretur ꝙ diameter ad coſtam habet oēm proportionē quia eſt .4. quarte. 5. 5e. 6. ſexte. ⁊c. Sed iſta habēt proportionē ad duas medietates coſte quācunq̄ volueris eligere. Item qn̄ allegatur eis phūs hic per argumentū in oppoſitū dicunt ꝙ intelligitur de ſubā nō quanta ſic ſcꝫ ꝙ ſi ipſa ſit et quantitas Iam duo ſunt. Contra hoc arguit quidā quia hoc eſt petere principiuꝫ qm̄ iſti nō ponebāt aliquam ſubām non quantā. ponebant eī tm̄ vnū eſſe et illud dicebant q̄tum. Sed dices ꝙ ſi ſubā et quantū ſunt iam duo ſunt quia omē quantum habet partes. Contra Ariſtoteles noluit probare multitudinē numeralē partiū quia hanc non negauit permenides vel meliſſus bene enim ſciuerunt ſe habere partes et multos auditores quoruꝫ vnus non erat alius ſed voluit probare multitudinem diuerſarum rationum per hoc ꝙ predicata ſunt diuerſarum rationū. Preterea Si illa fuiſſet intentio ariſtotelis non oportuiſſet dicere ſi ſubā ⁊ quantum ſunt duo ſunt ſed ſatis eſſet dicere ſi quātum eſt iam duo ſunt. ¶ Sexto tunc lumē eſſet corpus quia eſt longitudo latitudo et profunditas ſecundum iſtas. Item arguitur per diffinitiones phī primo celi linea eſt longitudo ſine latitudine ⁊ profūditate. Sed dices ꝙ hoc ſic ītelligitur ꝙ ille terminus linea cōnotat longitudinē ⁊ non latitudinē neq̄ profunditatem ſed hoc videꝛ eſſe multū alienum ab intentione mathematicorum. Item tunc quantitas continua diceretur lōgitudo ſine latitudine et profunditate quia iſte terminus quantitas continua non cōnotat latitudinē nec profunditatem. Item arguit buridanus quia capio ſollem cuius latera diſtant manifeſtuꝫ eſt quod non poſſunt appropinquari niſi cum reſiſtentia ſed illa reſiſtentia non eſt aer vel forma eius quia non repugnat forme aeris ſtare ſub minori quantitate ergo ipſa non reſiſtit condenſationi nec etiaꝫ eſt calor igitur Dicunt ꝙ eſt forma aeris cui repugnat per ſolum motum localem ſtare ſub minori quantitate non autem per infrigidationē. Contra ſecluſa quacunq̄ frigiditate adhuc eſſet reſiſtentia in approximādo latera follis. Item tunc ſi in aere eſſet infinita frigiditas aer eſſet punctalis et indiuiſibilis. Item pono ꝙ corpus pedale diuidatur in omnes partes proportionales proportione dupla quod multi eorum concedunt eſſe poſſibile et ſit prima medietas magis diſtans a formica et ſic conſequenter ſic ꝙ minores ſint verſus eam et moueatur formica cadendo ſuper illud corp⁹ tunc ipſa tāget aliqd̄ ⁊ illd̄ erit aliqd̄ īdiuiſibile ſcd̄ꝫ ꝓfūditatē puta ſupficies quia ſi eſt diuiſibile ſecundū profunditatē diuidaꝛ ergo in duas medietates ergo non erat diuiſū in oēs partes ꝓportionale ꝓportiōe dupla Itē ſeq̄retur ꝙ cadauer ſortis eſſet in i duplo maius q̄ ſortes qꝛ forma cadaueris adueniens materie eſt tāta quāta materia et facit vnū cū ea g° tota erit dupla ad q̄titatē precedētē quia forma ſortis nō erat quātitas Sed dices ꝙ nō aduenit ſecūdū extenſionē et hoc requiriꝛ Cōtra ſecūdū multos quātitas ītēdiꝛ ꝑ additionē quātitatis ad quātitatē in eodē ſubiecto ꝓciſe g° nō opꝫ ꝙ adueniat ſcd̄m extenſionē Item greg. de arimino in 2. ſecundū ſentētiarum d. 12. ⁊ multi īgenioſi calculatores loquūtur ſubtiliter de quātitate cōformiꝛ ad reales imo ferme deſtrueretur tota geometria et arithmetica niſi quantitas diſtingueretur a re quāta. Itē quero a te quomodo tu probas aliqua eſſe accidētia ⁊ nō potes niſi quia vnū manet et aliud nō manet ſꝫ ſic eſt de ſubſtantia et quātitate cōtinua Dicunt em̄ ſaltē aliqui aduerſarij ꝙ corpus xp̄i manet ī ſacramēto altaris et tm̄ ibi nō habet quātitatē cōtinuā ¶ Cōtra hec arꝛ qꝛ ſi quātitas diſtinguaꝛ a ſubā g° de⁹ poſſet facere ſubſtātiā ſine quātitate manēte ſubſtātia in eodē loco in quo prius erat qꝛ per hoc ꝙ auffertur ſibi quantitas non mutatur localiter. Tunc ſic ſubſtantia eſt in eodem loco ſicut prius erat ergo eſt extenſa vt prius ergo poteſt eſſe

extenſa ſine quãtitate et ſic quantitas ſuperfluit. Item ſequitur ꝙ plura corpora ſe penetrant quia ſortes eſt corpus et eſt ſimul cū ſua ꝗtitate igitur. Item ſequeretur ꝙ poſſibile eſſet totum non eſſe maius ſua pte quia pono ꝙ ab vna medietate tollatur quãtitas. Tunc pꝫ ꝙ totum non habet maiorem quantitatẽ ꝗ alia medietas ergo nõ eſt maiꝰ. Item ſequeretur ꝙ ab equalibus tollerentur equalia et tamen cetera non manerent equalia qꝛ pono ꝙ a duobus lapidibus equalibus tollatur oīs quantitas iam non manent quãti ergo non manent equales. Item omne ſuſceptiuū contrariorū eſt ſubã vt patet ex vltima proprietate ſubẽ ſed quantitas eſt ſuſceptiua contrariorum ergo eſt ſubã.

¶ Secundo Omne accidens eſt in aliquo ſubiecto primo queritur ergo in quo eſt puuctuꝫ ſubiectiue non poteſt dici ꝙ ſit in ſubã indiuiſibili qꝛ nulla talis eſt nec poteſt dici ꝙ ſit in ſubiecto diuiſibili qꝛ tunc eſſet diuiſibile. Item punctum medium totiꝰ continui capiatur et quero in qua medietate eſt et non poteſt dari maior rõ ꝙ ſit in vna medietate ꝗ in alia igitur. Item tunc eſſet infinitum in actu quia in qualibet linea ſunt infinita puncta.

¶ Tertio Si quãtitas eſt tale accidens mediū inter ſubãm et qualitatem tunc qualitates in ſacramento altaris. non eſſent per ſe ſubſiſtẽtes qđ eſt cõtra magiſtrum in. 4o. probatur tamẽ qꝛ ſcđm iſtã opinionem albedo inheret quantitati. Item Tūc due ſuperficies ſe penetrarent et tunc due ꝗtitates eſſent ſimul penetratiue naturaliter et probatur de ſuperficie concaua lune et cõuexa ignis que ſunt ſimul quia celū lune et ſphera ignis contiguãtur. Iteꝫ pono ꝙ deus corrumpat omnes partes b linee manentibus pūctis eius et ponantur iſta pūcta ſuper a lineã tunc quero vel occupant eaꝫ totã vel non. Si primum ergo b linea componebatur ex punctis. Si ſcđm ergo eſt aliqua pars a linee que non occupatur et ponamus ꝙ prius b linea fuerit coextenſa a linee et abſqꝫ mutatione ſitus punctorum b linea fuerit corrupta.

¶ Quarto ſequitur ꝙ indiuiſibile poterit moueri et quod aliquod accidens non mouebitur per accidens cuius tamẽ ſubiectum mouebitur primum pꝫ de puncto quod eſt in ſortec urrente ſcđm patet de pūcto corporis moti circularit̃ qđ nec aſcẽdit nec deſcendit nec circulariter mouetur. Item pono ꝙ deus annichilet pūctum terminatiuū a linee tunc quero vel ipſa eſt finita vel infinita. Si primuꝫ ergo ſupfluit punctū terminãs lineã. Si ſcđm Contra non eſt maior ꝗ prius erat.

¶ Quinto volo ꝙ aqua cõdenſetur tūc vel manet omnino eadẽ ꝗtitas que prius vel non Si ſic ergo eadem quãtitas eſt minor ꝗ prius fuit per hoc ꝙ ptes propinquius iacent cū igr̃ ptes ſubẽ ſint eodẽ modo iacentes propinquius nūc ꝗ prius ⁊ cū non propter aliud ponitur ꝗtitas videt̃ ꝙ ſit ſuperflua ſi autẽ non manet tota quantitas que prius igitur aliqua pars deperditur. et eniꝫ ad corruptionẽ ſubiecti imediati corrūpatur quodlꝫ accidens eius ſequitur ꝙ nulla qualitas manet cuius cõtrariuꝫ apparet in rebus condẽſatis. Iteꝫ quare ponitur quãtitas Si dicas vt faciat partes diſtare Cõtra in ſacramento euchariſtie ſcđꝫ reales manet ꝗtitas cõtinua in corpore xpi et tamen partes non diſtant ſꝫ vbicunqꝫ eſt vna ibi eſt altera. Item ſi aliquod corpus ponatur in vacuo adhuc ipſum eſt quantum et tamen non eſt per ſuã quantitatem extenſum ſcđꝫ locum quia ibi non eſt locus.

¶ Sexto vel quãtitas eſt dimenſio et ſua extenſio vel non. Si ſcđm ergo quantitas ſupfluit qꝛ p iſtã extenſionẽ poteſt corpus eſſe extẽſum et vna pars poteſt ab alia diſtare. Item tunc eſſet penetratio dimenſionū et extẽſionū qꝛ vbicūqꝫ eſt extenſio corporis ibi eſt extenſio linee. Si primū Contra linea pedalis poteſt manere ſua pedalitate corrupta qꝛ eadẽ numero poteſt fieri p condenſationẽ ſemipedalis. Item ſubiectum diſtinguitur a ſua ꝓpria paſſione ſꝫ longitudo eſt in linea et non niſi ſicut paſſio in ſubiecto. Iteꝫ ariſtoteles. 5o. metha. T. c. 18. multum et parū ſunt paſſiones ꝗtitatū p ſe ſilr̃ magnū et puū ſed magnū dicit aliquã dimenſionẽ

¶ Septimo tunc daret̃ 1m. mutatū eẽ in motu locali cõtra phm̃. 6. phi. probatur tamẽ qꝛ ſint duo corpora pedalia q̃ ſe tangãt quoꝝ vltima ſunt duo indiuiſibilia deide capiatur aliud pedale quod extẽdatur ſuper 1m. et incipiat moueri verſꝰ ſcđm Cõſtat ꝙ 1o. acquiret illud indiuiſibile in quo ſecundū tangit 1m. ergo iſtud erit 1m mutatū eſſe Item ſi dãtur iſta puncta indiuiſibilia aut ſūt priora corporeitate aut poſteriora Nõ 2m qꝛ pūctū eſt pricipiū linee Nec 1m. quia ſecundū cõmen. in lib. de ſubã orbis prima rerū exiſtẽtium in materia eſt corporeitas.

¶ Octauo vel pūctū eſt aliquid poſitiuū vel priuatiuū Nõ 1m patet qꝛ nõ poteſt intelligi niſi per negationẽ ſi dicis illa negatio eſt nobis notior cõtra priuatio nõ cognoſcitur niſi p habitū Itẽ tūc ſine generatiõe aliquid fieret in actu qꝛ diuidat̃ linea iã ibi in qualꝫ extremitate ſūt duo pūcta q̃ priꝰ nõ erãt nec videt̃ ꝓbabile ꝙ diuidẽs generauerit aliqua duo abſoluta in actu Nec ſecunduꝫ quia tunc terminꝰ continui eſſet nichil. Item punctum ponitur in diffinitione linee per ſe ſed nulla priuatio ptinet per ſe ad eſſentiale poſitiui igitur. Item Si pūctū tm̃ eſt carentia lõgitudinis latitudinis et ꝓfūditatis ergo eodẽ modo poterit dici ꝙ linea erit tantū carentia latitudinis et profunditatis.

¶ Nono arguitur ꝙ linea non ſit idiuiſibilis ſcđm latitudinẽ et ꝓfunditatẽ qꝛ tūc ſeq̃retur ꝙ aliquid inciperet diuidi quod tamẽ nnnqꝫ deſineret diuidi tm̃ non ſemp diuidetur et aliq̃d deſineret diuidi qđ non incepit nec incipit nec incipiet diuidi. Quo ad primū pꝫ ponẽdo ꝙ ſortes nunc incipiat diuidere a corpꝰ p vltimū inſtans nõ eſſe tūc pꝫ ꝙ lineã quam nūc tãgit non diuidit et eã imediate poſt hoc diuidet ergo ipſa incipit diuidi quod aūt nūc eã non diuidat pꝫ qꝛ nunc non agit. Qđ aūt non deſinet diuidi ꝓbatur qꝛ da oppm̃ et ſignetur inſtãs in quo deſinet diuidi et quero vel eſt mediatū vel imediatuꝫ huic. Si primū ergo nõ imediate poſt hoc erit diuiſa nec poteſt dari ſcđm qꝛ non datur inſtãs imediatum inſtanti. Deide probatur altera pars illati capiendo vltimam lineam corporis diuidendi illa in

Inſtanti terminatiuo diuiſionis totius nō diuidetur quia tunc nulla erit actio vt ſuppono et; ante illud inſtans diuidetur vt patet et tamen nō incepit diuidi quia tūc non immediate ante hoc diuidebatur vel datur inſtans immediatū inſtanti. ¶ Decimo arguitur de numero et vnitate probando ꝙ nō diſtinguūtur a rebus numeratis quero eni quid eſt vnitas. et videtur ꝙ non ſit aliud q̄ q̄titas continua quia eſt in ſubiecto diuiſibili et ſic erit diuiſibilis forte concedis cum herueo in.1.d.24. Sed contra. Tunc numerus non differret ſpē a q̄titate cōtinua et ſic quantitas continua et q̄titas diſcreta non eſſent due ſpecies q̄titatis forte dicis ꝙ vnitas differt ſcd̄m rattionē a q̄titate continua vnde dicit ꝙ vnū quod eſt principium numeri ſuper quātitatem continuā addit rationeꝫ menſure diſcrete ſcd̄m quā menſuramus aliqua eſſe tot vel tot vnde plures homines ſunt tot propter plures q̄titates continuas per quas adinuicē diſtinguntur. Sꝫ contra Menſura eſt de genere relatiōis qꝛ menſura relatiue dicitur ad menſuratū ergo non eſt principium ſpeciei exiſtentis in genere quantitatis cū predicamēta ſint impmixta. Item proprietas alicuius non conſtituit rationē eius cum ꝓprietas ſit poſterius eo cuius eſt proprietas ſed mēſura eſt ꝓprietas vnius quod eſt principiū numeri igiť. Iteꝫ tunc vnitas eſſet per ſe in predicamento quātitatis et ternarius eſſet eiuſdē ſpeciei cum binario qꝛ tres quantitates pedales ſunt eiuſdē ſpeciei cum duabus. Item vnitas non eſt linea nec ſuperficies ergo. Item tunc vnitas poſſet diuidi. Item ſi vnitas diſtinguatur a ſubā ergo deꝰ poteſt eā ſeparare et tamē adhuc ſortes erit vnꝰ forte dicis ꝙ erit vnuꝫ entitatiue ſed non mathematice. Cōtra hoc nichil eſt poſſunt enim omnia ſaluari per vnitateꝫ entitatiuā ergo ſupfluit vnitas q̄titatiua.

¶ Undecimo ſi numerus eſt accidens diſtinctuꝫ a rebus numeratis vel eſt accidens diuiſibile vel indiuiſibile. Si primum ergo quilꝫ numerꝰ erit eiuſd̄ ſpeciei cū alio probatur qꝛ partes eius ſunt eiuſdē ſpeciei cuꝫ ꝑtibus alterius qꝛ oēs vnitates ſūt eiuſdem ſpeciei ergo conſtituta ex eis ſunt eiuſdē ſpēi. Item cuius paſſio eſt indiuiſibilis ipſum eſt indiuiſibile ſꝫ proportio tripla eſt indiuiſibilis ergo et ternarius. Item Aritmethica eſt vna ſcia ſimpliciter ergo ſuū ſubm̄ ſcꝫ numerus eſt ſimpliciter vnum ſꝫ quod eſt ſimpliciter vnū non habet partes igitur vnde. S. T. exponit hic vere vnum id eſt indiuiſibile. Item numerꝰ eſt formaliter ens ergo ens formatur aliquid et ꝑ conſequēs nō eſt abſolute multa ſicut ſunt vnitates que ſunt a ſeinuicē diſtincte et diuiſe. Sed contra. Tunc aliquod indiuiſibile eſſet piſius et rome ſcꝫ binarius iſtarū duarū ciuitatum. Et ſimiliter idem poſſet moueri motibus contrarijs vt puta binarius qui eſt in ſorte deſcendente et platone aſcendente. Item vnitas accidentis eſt ex ſubiecto ergo numerus indiuiſibilis non poteſt eſſe in duobꝰ a ſeinuicē diuiſis. Iteꝫ tūc nullus numerꝰ eſſet altero maior ſicut nec aliqua vnitas. Item tunc aliqua creatura eſſet vbiq vt puta numerus omniū rerum totius mundi. Item tunc ꝑ hoc ꝙ ſortes generaretur produceret aliquod abſolutum in angelo vt puta numerus.

¶ Ad primum dicendum ſecundum vnū moduꝫ ꝙ deus non poteſt ſeparare quantitatem a ſubā. Secundo dicitur ꝙ ſeparata quantitate partes non habebunt ordinem ad locum nec diſtabunt non qꝛ mote ſint ſed quia deſinūt eſſe partes ſecluſa q̄titate per quā continuabātur. Si dicas ſubā precedit quantitatē ergo partes ſubē poſſunt manere ſecluſa q̄titate dicit capri. in.2.d.18. licet q̄titas ſit poſterior parte in eſſe ſubē eſt tamē ea prior in eſſe partis vel dicitur ꝙ ſecluſa quātitate licet partes ſint. tamen non ſunt in loco. Et de hoc in articulo ſequente. Ad aliud dicitur ꝙ plura corpora mathematica non poſſunt ſe penetrare. Ad aliud conceditur ſequela etiā ab aduerſarijs quia ſortes non eſt maior ſua materia nec ſua medietate ponendo ꝙ altera medietas ponatur modo non quantitatiuo ſicut corpus xp̄i ponitur in ſacramento altaris. Ad aliud dicitur ꝙ principiū mathematicorum intelligitur. Si ab equalibus quantitatibꝰ ⁊c. nō aūt ſi ab equalibus ſubijs quantis. Ad aliud dicitur ꝙ quātitas nō ſuſcipit contraria per mutationem ſui nec tanq̄ ſubiectum primuꝫ et principale eſt tamen aliquo modo ſubiectum aliorum accidentium. Qd̄ enim vnum accidens ſit in alio ſubiectiue patet quia accidens habet paſſionem que per ſe predicatur de ſubiecto ergo eſt in eo vn̄ paſſiones mathematice diffiniuntur per ſua ſubiecta et demonſtrantur de accidentibus vnde motus eſt perfecte ſubiectum velocitatis et q̄titas equalitatis. Sed cōtra nullū dependēs terminat dependentiā eiuſdem rationis ergo nullū accidens terminat dependentiā ad ſubm̄ ergo nullū accidens dependet ab alio tanq̄ a ſubiecto poſſet negari antecedens qꝛ ſol effectiue dependet a deo et tamen terminat dependentiam luminis.

¶ Ad ſecundum dicitur negando aňs Deinde dicitur ꝙ punctum mediū ſcd̄m aliquos nō eſt in actu vel dato ꝙ ſit in actu nec eſt in vna medietate nec in alia niſi forte terminatiue. Secūdo dicitur ꝙ accidens completum et abſolutū poteſt habere ſubiectum primum et adequatum hoc tamen videtur dubium de linea et angulis. Ad aliud dicetur. q. de infinito.

¶ Ad tertium dico vt prius ꝙ in ſacramento ſola quantitas eſt ſine ſubiecto Alia autē ſunt ſine ſubiecto principali naturaliter ſubſtētante Ad aliud dicitur a quibuſdam nō eſſe inconueniens ꝙ due ſuperficies diuerſorum corporum ſe penetrent ſed eiuſdem corporis due quantitates non poſſunt ſe penetrare. Alij dicunt ꝙ hoc non ſufficit ad hoc ꝙ aliqua ſe penetrēt ſed requiritur ꝙ vnū ſit in alio vel ambo in eodem vel dicitur ꝙ nō eſt incōueniens ꝙ due ſuperficies ſe penetrēt ſed duo corpora non poſſunt ſe penetrare Primū patet quia ſecundum philoſophum 4. phi. ſuperficies concaua corporis continentis et conuexa cōtenti ſunt ſimul Ad aliud dr̄ a pauloveneto ꝙ ſtāte dei omnipotentia non poteſt deus ſeruare omnia illa puncta ſine linea vel dato. Dico ꝙ omnia

illa puncta nichil occupant cum ſint indiuiſibilia
¶ Ad quartum dr̃ ꝙ indiuiſibilis poteſt per acci=
dens moueri. Ad aliud dr̃ ꝙ nõ incõuenit totũ mo
ueri aliquo puncto centrali non moto. Ad aliud
dicitur ꝙ linea tunc eſſet infinita negatiue nõ aũt
poſitiue nec eſſet maioꝛ ꝙ̃ pꝛius vel negatur caſ⁹
qꝛ eſt cõtra diffinitionẽ linee. S. T. opuſ.32.c.4.
¶ Ad quintũ dico ꝙ in aqua cõdenſata manet ſẽ
per eadẽ quantitas vnde patet ꝙ quantitas non
ꝑciſe ponitur vt faciat partes tm̃ vel tm̃ diſtare ſe
cundum locũ ſed de hoc articulo ſequenti.
¶ Ad ſextũ dicitur ꝙ extẽſio dicit̃ tripliciter. Pꝛi
mo ipſa quantitas continua qua partes ſubſtãtie
foꝛmaliter diſtãt ſecũdo eſſe quod dat ꝙ̃titas tan=
ꝙ̃ foꝛmalem effectũ ſuo ſubiecto vel accidẽtibus
ſibi inherentibus ſcilicet eſſe partibile in tales ꝑ=
tes tertio relatio que vtrumq; eoꝛũ cõſequitur vel
eſt ipſa realis diſtãtia partium pꝛimo modo per ſe
pertinet ad genus ꝙ̃titatis Et ſecundo modo re=
ductiue ꝛ vtroq; modo eſt quid abſolutum ſed hoc
modo eſt quid reſpectiuũ de genere ſitus vel poſi=
tionis Et ſi queratur Ex quo ꝙ̃titas eſt extenſa ꝑ
extẽſionẽ an iterum illa ſit extẽſa ꝑ aliã extẽſionẽ
Et ſic arguatur de diuiſibilitate an ſcilicet diuiſibi
litas q̃ linea ẽ diuiſibilis iteꝝ ſit diuiſibilis alia di
uiſibilitate Dico ꝙ extẽſio non eſt extẽſa ſicut nec
albedo eſt alba ſed eſt illud quo aliquid eſt extẽſũ
Et ſi queratur Nõne ſubſtantia eſt pꝛincipiũ diſtã
tie ſuarũ partiũ Rñdet̃ ꝙ ſic effectiue et per quan
titatẽ partes diſtãt foꝛmaliter Dico tamẽ ꝙ in ſa=
cramento euchariſtie eſt ꝙ̃titas licet partes nõ di
ſtant per reſpectũ ad locũ ſic ꝙ vna ſit in loco ĩ quo
non ſit alia paulus venetus tenet ꝙ ꝙ̃titas non
eſt [illegible]ua dimẽſio nec linea eſt longitudo. Et ſi phũs
dicat oppoſitũ dicit ꝙ ſenſus eſt linea eſt quãtitas
in qua eſt longitudo ſine latitudine ꝛ pꝛofũditate
Sed tunc querit̃ Ex quo longitudo eſt verum ens
reale an ſit ſubſtãtia vel ꝙ̃titas vel ad aliquid ꝛc.
Nec ſufficit dicere ꝙ nõ eſt ꝙ̃titas ſed paſſio ꝙ̃ti=
tatis qm̃ riſibile eſt vera qualitas licet ſit paſſio ſ;
dicit ꝙ nõ eſt ſimile de alijs paſſionibus rerum et
de paſſionibus quãtitatis que ſunt reductiue ĩ eo=
dẽ pꝛedicamẽto cũ eo cuius ſunt paſſio Dicit tamẽ
alibi ꝙ eſt quedã dimẽſio relatiua et illa eſt relatõ
poteſt ergo dici de dimẽſionib⁹ ſicut dictũ eſt de ex
tenſione S. T. opuſ.32.c.4. dimenſiones eſſẽtiali
ter ꝙ̃titates ſũt et ſi nõ actu ad gen⁹ ꝙ̃titatis pti=
neãt. ¶ Ad 7m. negat̃ ꝯña deinde dr̃ ꝙ mobile ꝑ
ſuũ motũ nõ acq̃rit ꝑ ſe vel ꝑ mutata eẽ hmõi idiui
ſibilia qꝛ ꝑ motũ localẽ nõ acq̃rit̃ niſi loc⁹ ſiue vbi
Ad aliud alicui videret̃ ꝙ pũctũ nõ eſt añ lineã qꝛ
pũctũ eſt ĩ lineã ꝛ nõ alio mõ eẽndi inq̃ ſicut accñs
ĩ ſubiecto S; ꝯtra tũc diuiſibilitas ꝛ idiuiſibilitas
eſſẽt ĩ eodẽ Pũctũ em̃ eſt idiuiſibile dt ei hic expſ
ſe phũs ꝙ ĩdiuiſibile nec eſt finitũ nec ĩfinitũ ſed
eſt finis Itẽ tũc linea eẽt pũctalis qꝛ eẽt ſubiectũ
puncti Ideo poteſt dici ꝙ indiuiſibilia ſunt pꝛio=
ra ſimpliciter linea quia cadunt in diffinitione e=
ius: tamen quo ad exiſtentiam in ſubiecto pꝛius eſt
linea ꝙ̃ punctum vel ſaltem coꝛpus pꝛecedit pun
ctum ſicut perfectum imperfectum.

¶ Ad 8m dicitur ꝙ punctum eſt aliquid poſitiuum
et per negationẽ circumloquimur affirmationẽ et ĩ
ſua diffinitiõe dicit̃ ꝙ habet poſitionẽ in continuo
non ꝙ habeat ſitum ſ; continuat partes vel termi
nat et ſic differt ab vnitate. Deinde dicitur ꝙ qñ li=
nea diuiditur ibi ſunt duo puncta in actu que ali=
quo modo pꝛius erant in potẽtia vnde dicit. S. T.
3. metha. lec.3. Quando coꝛpus vnum diuiditur in
duo efficiciuntur due ſuperficies quia nõ poteſt di
ci ꝙ quando coꝛpoꝛa duo vniuntur ꝙ due ſuperfi=
cies eoꝛum maneant ſed vtraq; coꝛrumpitur. i. de=
ſinit eſſe.
¶ Ad 9m conceduntur illata.
¶ Ad decimũ dicitur pꝛo nũc ꝙ vnitas realiter di
ſtinguitur ab oĩ quantitate cõtinua nec eſt inconue
niẽs ꝙ accidẽs indiuiſibile ſit in ſubiecto diuiſibili
paternitas ei eſt accidens indiuiſibile ꝛ eſt in toto
pr̃e qui diuiſibilis eſt et ſi dicatur indiuiſibile addi=
tũ alteri non reddit ipſum maius ergo ſi vnitas ſit
indiuiſibilis ſi addatur binario nõ facit maioꝛẽ nu=
merum. Dicendũ ꝙ hoc ſolum verum eſt in ꝙ̃titate
continua ꝙ indiuiſibile additum alteri non reddit
ipſum maius.
¶ Ad argumẽta tamẽ tacta pꝛo alia opione dicit
herueus ꝙ menſura non dicitur relatiue ſic ꝙ foꝛ=
maliter dicat ipm̃ reſpectũ ſicut pr̃ et filius ſed dr̃
relatiue ſicut fundamẽtum relationis vnde eſt re=
latiuum ſcd̃m dici ſicut ꝙ̃tum refertur ad ꝙ̃tum li=
cet aũt illud quod dicit foꝛmaliter. non ſit ſpẽs vel
pꝛincipiũ ſpẽi quãtitatis illud tamẽ quod eſt fun=
damentũ reſpectus põt eẽ quãtitas vel pꝛincipiũ
ꝙ̃titatis. Scd̃o dr̃ ꝙ licet vnitas diſtinguat̃ a ſub
ſtantia nõ tñ ſequitur ꝙ deus poſſit eã ſeparare al
bũ eni et albedo diſtinguũt̃ et tñ in ſenſu cõpoſito
deus nõ põt facere albũ ſine albedine.
¶ Ad vndecimũ dicitur ꝙ numerus eſt accidẽs di
uiſibile vñ S. T. dicit. 1a. q.8. ar.4. ad 2m ꝙ nume=
rus cum ſit accidens nõ eſt per ſe ſed ꝑ accidens in
loco nec eſt totus ĩ quolib; numeratoꝛũ ſ; ſcd̃; par=
tem et ſic non ſequitur ꝙ ſit pꝛioꝛ per ſe vbiq;. Itẽ
q.30. arti. 1. ad 9m. dicit ꝙ vnum eſt pars duoꝛum et
duo triũ. Si ergo queratur vtrũ numerus ſit vnita
tes poteſt dici ꝙ non qꝛ vt dictum eſt totu; realiter
diſtinguitur a ſuis partibus. Sed contra ex plibus
exiſtentibus in actu non fit vnũ tertium vñ plures
lapides non faciunt vnũ per ſe nec vnitas que eſt
piſius eſt in potentia ad vnitatẽ que eſt rome. Itẽ
vel ternarius eſt totũ homogeneũ et tunc ſequitur
ꝙ omnes partes eius ſunt eiuſdẽ ſpei ſc; binarius
et vnitas Si dicatur ꝙ eſt totũ etherogeneũ ꝛ ideo
non quel; pars ternarij eſt ternarius. Cõtra tres
vnitates ex quibus cõponitur ternarius ſunt eiuſ=
dem ſpei ergo ternarius eſt totum homogeneũ. di
cendum ꝙ vna vnitas vt eſt ſub quadã relatiõe ad
aliã ſe habet vt potẽtia ad vltimã vnitatem. Scd̃o
dicitur ꝙ ternarius eſt totũ etherogeneũ licet om=
nes eius vnitates ſunt eiuſdem ſpei. Scd̃o dicitur
vt in logica ꝙ paſſio numeri eſt in pluribus colle=
ctiue et ꝙ numerus eſt aliquo mõ vnũ per ſe et foꝛ=
maliter aliquid Paulus venetus tuet̃ alterã opi=
nionẽ ſc; ꝙ numerus eſt indiuiſibilis.

AD quartū ſic proceditur videtur ꝙ ſubſtātia ſine quātitate nō ſit diuiſibilis qꝛ ſecluſa ꝗtitate adhuc ſoꝛ. nō eēt pla. ꝗ eſſet diuiſus a platone Sed contra eſt philoſophus. ¶ Reſpondeo dicendū ꝙ aliqui etiā thomiſte ꝛ reales nō admittunt ſubſtantiam poſſe eē ſine quātitate et licet de hoc multa dicta ſint in logica ſuadetur tamē ſic quoniā alias eſſet poſibile ꝙ cōtinuū eſſet diuiſum ī omnē ꝑtem quia ſecluſa quātitate nulla pars alteri continuaretꝛ. cōtinuatio ei eſt ꝑ quātitatē et ꝑ puncta. Item ſequeretur ꝙ corruptibile poſſet fieri incorruptibile qꝛ ſecluſa ꝗtitate a ſorte ſortes nō poſſet ſuſcipē cal iditatē neꝗ frigiditatē ergo eēt icorruptibilis ex hoc videtur ꝙ ꝗtū eſt ꝓpria paſſio corporis qꝛ corruptibile eſt paſſio rei naturalis et fundatur in ꝗtitate. Item mā ſignata eſt principium indiuiduationis ꝛ materia ſignata eſt materia ſub hac ꝗtitate vn̄ quātitas diuidit vnum idiuiduū ab alio ſecluſa enī ꝗtitate ſortes āplius nō eēt ſoꝛs qꝛ nō eſſet ſingularis non enim amplius diſtinguere tur a platone. Item tunc aliqua albedo ſine additiōe alicuius fieret infinita qm̄ ſecluſa ꝗtitate vna pars nō diſtaret ab alia ꝛ ſic omnes ꝑtes eſſēt ſimul et per conſequens tota albedo eſſet infinita quia in eodē puncto eſſent infinite albedines que prius erant in ꝑtib⁹ proportionalib⁹. Itē tunc aer et aqua poſſent eſſe ſimul et ſe penetrarēt et nec eſſent equalia nec inequalia et ſortes eſſet ſimul cū aere pono enī ꝙ corrūpatur ꝗtitas ſortis tūc vꝉ occupat ſpaciū et reſiſtit aeri vel non. Si primum ergo eſt quātus ſi ſecundū ergo pōt eſſet ſimul cum aere. Item ſecluſa ꝗtitate ſoꝛ. hēt aīam ergo habet corpus organicū ſed corpus organicū non eſt ſine ꝗtitate ergo ſoꝛ. habet quātitatē ꝛ nō habet ꝗtitatē. Item tunc ꝗtitas eſſet ſupflua non enim eſt ponenda vt partes diſtent ꝑ reſpectum ad locū vt dictum eſt nec vt totū ſit diuiſibile qꝛ ſecluſa ꝗtitate ꝑ aduerſariū ad huc caput ſortis non eēt pes eius nec materia eſſet forma.

¶ Itē bene ſequitur quātitas non eſt in hoc ſubiecto ergo nec propria paſſio ſubiecti vt puta diuiſibilitas ergo ſecluſa ꝗtitate ſortes componeretur ex indiuiſibilibus quod eſt impoſibile. Item riſibilitas ꝛ alie qualitates inſunt mediāte quantitate ergo ſi quātitas eſt ſepabilis ab hominē riſibilitas erit ſeparabilis et ſic non eēt ſcia de hac homo eſt riſibilis qꝛ non eſſet vera. Quidā dicūt ꝙ licet ſortes tūc nō eſſet qn̄atus nō tamē ſeqtur ꝙ cōponatur ex indiuiſibilib⁹ qꝛ ſcđm nominales corpus xp̄i non eſt quātum ꝗtitate cōtinua in ſacramento altaris et tamen non eſt diuiſum ī quālibet ꝑtem nec componitur ex indiuiſibilibus. Sed contra vna ꝑs continuatur alteri in ſacramento altaris ergo ibi eſt cōtinuatio et quātitas continua ideo dicūt reales ꝙ corpus xp̄i eſt quātum ibi ſed nō habet modū ꝗtitatiuum. Sed cōtra vbicūꝗ eſt vna pars ibi eſt alia ergo non eſt ꝗtum ꝗtitate cōtinua probatur ꝗñā quia alias noticia que ē in intellectu eēt ꝗta ꝗtitate cōtinua tenendo ꝙ cōponatur ex pluribus ꝑtibus quia nichil impedit niſi ꝙ vbicumꝗ eſt vna pars ibi eſt alia. Forte dicis ꝙ ideo noticia non eſt quanta quia non poteſt eſſe ſubiectum quātitatis. Sed contra ſecundum philoſophum hic albedo eſt quanta per accidens licet non poſſit eſſe ſubiectū ꝗtitatis. Ex quo patet ꝙ eſſe quantū nō eſt habere ꝗtitatē in ſe ſubiectiue. ¶ Secūda eſt opinio eorū qui dicūt ꝗtitatē poſſe ſeparari a ſubiecto ſiue a ſubſtātia quia iſta quātitas ſortis non eſt paſſio eius poteſt enim intelligi cōponendo ꝙ ſortes nō eſt quantus iſta ꝗtitate. Item. S. T. in cōpendio theologie ca. 15 4. dicit ꝙ licet in reſurrectione non redeat eadem corporeitas ſiue quātitas numero tamē idētitas ſubiecti nō impeditur ad quā ſufficit vnitas eſſentialiū principiorum. et aliquando tenuit quod totaliter corruptum ſecundum quodlibet ſui nou poteſt redire et per idem videtur poſſe probari ꝙ hec riſibilitas poſſet ſeparari a ſorte. Item cōmunis maxima eſt ꝙ realiter diſticta poſſūt ſeparari quia tñ̄ illud nō eſt vniuerſaliter verum arguitur aliter Ex quo deus eſt omni potens ergo poteſt ſe ſolo producere rem ſubſiſtētem omni alio ſecluſo Subſtantia autem ſecluſa ꝗtitate habet rationem entis et ſubſiſtētis ergo poteſt deus ſe ſolo ꝓducere ſubām ſine ꝗtitate Itē plus dependet accidens a ſubiecto ꝗ ecōuerſo ſed deus facit ꝗtitatē ſine ſubſtātia vt patet in ſacramento altaris ergo multomagis poteſt facere econuerſo Cum quia ſubſtantia in nullo genere cauſe dependet a quātitate dicit enim phūs 7. metha. T. c. 3. ꝙ ſubſtantia eſt omnium primum ratione et noticia tempore et natura Aliorum enim cathegoreumatū nullum eſt ſeparabile hec autem ſola hec ille Item albedo eſt quanta per quantitatem et diuiſibilis et continua et tamē ſecūdū. ſ. t. deus poteſt facere allbedinē ſine ꝗtitate quo. 7. ar. x. ergo ꝛ ſubſtantiam poteſt facere ſine quantitate. Item poteſt facere lineam ſine puncto patet quia poteſt facere hanc lineam ſiue iſto puncto qꝛ ſi hanc continuet alteri iam iſtud punctum deſinit eſſe. Item illud quod eſt per accidens non eſt neceſſarium ſed ſubſtantia eſt quāta et diuiſibilis ꝑ accidens ergo non eſt neceſſario quanta Forte dicis ꝙ iſta homo eſt quantus eſt per ſe ſecundo modo et ꝙ quantum eſt propria paſſio reſpectu corporis et non capio hic quantum vt dicit aptitudinē ſed vt dicit actum tunc ſic dicendo homo eſt quantus ibi cōceditur eſſe predicatio quinti ꝓdicabilis ergo non eſt per ſe ſecundo modo Sed nonne iſta eſt per ſe homo eſt qualis videtur ꝙ ſic quia homo eſt riſibilis ergo eſt qualis antecedēs eſt per ſe ergo et conſequens forte dicis ꝙ quantitas eſt accidens inſeparabile et ideo a deo nō poteſt fieri ſubiectum ſine ꝗtitate Contra philoſophus decimo methaphiſicorum oſtendit ꝙ nichil eſt corruptibile per accidens et ad hoc aſſumit hanc propoſitionem ſcilicet acidens contingit non eſſe Si autem hoc intelligeret de accidente non neceſſario tunc non probaret niſi ꝙ corruptibile non eſt accidens non neceſſarium et ſic peteret pricipiū ꝗ vľiter bene ſequitur hoc ē accñs ergo ſbm̄ pōt eſſe ſine illo. Item poteſt aliquid eſſe ſine ſua paſſione

ergo et ſubiectum ſine q̄titate añs patet quia veri
tas vel falſitas eſt paſſio propoſitionis probatur
tamen ꝙ poſſit ſeparari quia quero quid eſt hec
paſſio veritas vel falſitas in hac propoſitione ego
ſum vel enim eſt veritas vel falſitas vel vna tertia
entitas q̄ nec eſt veritas nec falſitas forte dicis ꝙ
qñ illa eſt vera iſta paſſio veritas vel falſitas eſt ve
ritas et qñ eſt falſa tunc eſt falſitas. Tūc ſic hec ve
ritas pōt ſeparari et hec veritas eſt hec paſſio veri
tas vel falſitas g̊ hec paſſio pōt ſepari. Item acci=
dēs nō migrat de ſubiecto ī ſubiectū ſʒ reſibilitas
nūc eſt in toto cōpoſito pono ergo ꝙ ſorti adueniat
noua mā per augmentationē tunc riſibilitas non
manet āplius ī eo quod prius erat quia ps' homis
nō eſt riſibilis ſed illud quod prius erat fuit ſortes
ergo ſortes pōt eē ſine riſibilitate et per idē proba
ret ꝙ nāliter ſortes pōt eſſe ſine riſibilitate q̄ hoc
ſine riſibilitate demonſtrādo totum ſortē ꝑter di=
gitū ⁊ hoc poſſibiliter eſt ſortes ergo ſortes poſſibi
lit̄ ē ſine riſibilitate mīor pʒ q̄ abſciſo digito hoc ē
ſortes. Et ꝑ idē poſſet ꝓbari ꝙ totū nō diſtinguit̄ a
ſua ꝑte q̄ ps pōt eē totū ideo pʒ ꝙ hec argumēta
parū cōcludūt pōt et aliter argui de recto et curuo
quod ē paſſio linee et tñ quod poſſit ab ea ſepari pʒ
quia de⁹ pōt lineā ponere ī pūcto et iaʒ nec ē recta
nec curua añs pʒ q̄ pōt eā ponere ad moduʒ linee
xpi ī ſacramēto altaris ⁊ iſtū modū eē īdiuocabo eē
alicubi nō dimenſionaliter vel mō non quātitatiuo
ſed contra vel mediū exit ab extremis ⁊ ſic ē curua
vel nō ſic ē recta. Et ꝑ idē poſſet probari ꝙ dimen=
ſio pōt ſepari a linea ⁊ longitudo quia pono ꝙ de⁹
cōtinue condenſet lineā ad ſubduplū et ſub qua=
druplū et ſic in infinitū tūc illa erit ſemꝑ minus et
minus longa ergo ī inſtāti terminatiuo nulli⁹ erit
logitudis ſed erit in pūcto quod nulli⁹ eſt lōgitudi
nis. Sed dices eodē mō probarē illā lineā tūc non
eē q̄titatē quia ſemꝑ ē minoris et minoris quātita
tis ergo in inſtāti terminatiuo nullius erit quāti=
tatis quia da oppoſitū ꝙ alicuius erit quātitatis g̊
ſit quātitatis ſemipedalis. Contra prius per con=
dēſationē fuit cōdenſata ꝑ ꝑtes proportionales ī
īfinitū procedēdo ergo nūc non eſt pedalis q̄tita=
tis preſciſe. Item quod ē poſſibile pro vno inſtāti
poſſibile eſt pro quolibet inſtanti ſed in aliquo in=
ſtāti nature eſt ſortes ſine quātitate ergo ſemꝑ pōt
eē ſortes ſine quātitate minor pʒ quia ſortes ē pri⁹
natura q̄ ſua quātitas quia ſubſtātia a toto gñe ꝑ=
cedit quātitatē et ſortes eſt aliquo mō cauſa ſue q̄
titatis q̄ determinata forma requirit determinatā
q̄titatē. Itē S. T. q. de aīa ar. 19. ad 5m ad hoc ꝙ
aliq̄d ſit idē numero ſufficit ꝙ pricipia eſſentialia
ſint eadē numero nō aūt requiritur ꝙ proprietates
⁊ accidentia ſint eadē numero. Et vtraq̄ opīo pro
babilis eſt. Sed dato ꝙ prima opīo ſit vera. Nō ne
tñ grādiſputatiōis pōt admitti ꝙ quātitas poſſit
ſeparari Quidā dicūt ꝙ ex impoſſibili ſequit̄ quod
libet et ideo dicūt duo cōtradictoria ſeq̄ ex illa ſup
poſitione ⁊ ita ſi q̄ratur ab eis. An ſecluſa q̄titate
ſubſtātia ſit diuiſibilis hoc pōt itelligi dupliciter vl̄
de ſecluſione. i. ſeperatione ſecundum rem vel ſe=
cundum intellectum. Si primum tunc dicunt ꝙ ſe

cluſa q̄titate ſubſtantia eſt et non eſt diuiſibilis.
Sed cōtra hoc videt̄ eſſe fuga queſtionis mota eſt
autē queſtio principaliter ad ſciendū q̄d eſt princi
piū per ſe diuiſibilitatis. Itē phūs. 4. phiſicorum
arguit poſito ꝙ eſſet aliq̄d ſpaciū ⁊ nō habēt corp⁹
ſēſibile ſed ſonū vel colorē querit vtrū eſſet vacuū
Et rñdet ꝙ ſi natū eſſet recipere corp⁹ eſſet vacuū
Si nō. nō ergo tali poſita poſitiōe que tñ ſcd̄m ip
ſū ponit incōpoſſibilia ſcʒ accñs ſine ſubiecto po=
teſt queri de aliquo an ſequat̄ naturali cōſequētia
Item ſi aliquod eſſētialit̄ incluſū in aliquo ponat̄
remoueri ab eo quod tamē nō ſit ratio inherētie ꝑ
dicati bene pōt queri An iſto vel illo circūſcripto
inſit tale predicatū vel nō etiā q̄tūcū q̄ poſitū in=
cludat cōtradictoria vt puta ſi ab hoīe circūſcribat̄
aīalitas quod tñ includit incōpoſſibilia et querat̄
vtrū hoc circūſcripto poſſit homo diſtigui a b aſino
videtur determinate poſſe rñderi ꝙ ſic quia per a=
nimalitateʒ non conueniebat homini ſic diſtingui
ſed per rationalitatē vnde dicit doctor ſubtilis in
i. licet poſito que ſtatum ex intellectu ſuo includit
cōtradictoria nō poſſit admitti tñ illa que in intel
lectu ſuo tātū vnū cōtradictoriū includit ⁊ nō aliꝺ
niſi per cōſequētiā accidētalē. i. materialē vel ꝑ lo
cos extrinſecos bene videtur poſſe admitti: quia
tali poſitione poſita poſſūt ſuſtineri regule diſpu
tationis pōt enim cōcedi ſequēs ꝯña eſſētiali ⁊ ne
gari repugnās ſequēs ꝑ locū extrinſecū Sed con
tra neceſſariū nūq̄ eſt negandū ſed ꝯña bona ꝑ lo
cū extrinſecū eſt neceſſaria ergo nō eſt neganda.
Itē omne impoſſibile implicat cōtradictionē ergo
in quolibet impoſſibili includitur oppm̄ primi pri=
cipij ergo nō eſt admittendū. Et hoc multi arbitrā
tur dicētes ex quolibet impoſſibili ſequi quodlibʒ
et petr⁹ de alliaco dicit propter hoc ꝙ diſſentiens
primo pricipio errat in fide quia ex oppoſito primi
principij ſequitur oppoſitū cuiuſlibet articuli. Sʒ
hoc parū valet quia tūc ſcd̄m eū omnis aſſentiēs
alicui impoſſibili erraret in fide q̄d patet eſſe fal=
ſū de aſſentiēte huic mūdus nō potuit eſſe ab eter
no. ¶ Pro reſponſione ad articulū notādū eſt ꝙ
multiplices ſunt ꝑtes in cōpoſito ſcilicet eſſentia
les vt materia ⁊ foꝛa. Alie ſūt ꝑtes quātitatiue vt
man⁹ ⁊ pedes ⁊ iteʒ man⁹ ⁊ pedes pñt capi vt dicāt
abſolute hāc partē ſubſtātie vel alio mō vt dicant
partem ſubſtantie ſic figuratam. ¶ Notandum ſe
cundum. S. T. in. 4. d. 16. q. 1. ar. 1. q. 3. ꝙ duplices
ſunt partes integrales quedam ſunt partes q̄ti=
tatis que ſunt quandoq̄ vnius rationis vt in totis
homogeneis quandoq̄ vero diuerſarum rationuʒ
vt in totis etherogeneis quedam vero ſūt partes
eſſentie ſicut materia et forma non quantitatis ⁊
hec ſemper ſunt diuerſarum rationum et habent
ordinem nature ad inuicē et quandoq̄ etiam ordi
nem tp̄is Itē vt patet ibidem ad ſecundum quedā
ſūt partes permanētium Alie ſūt partes ſucceſſi
uorum et in iſtis ex qualibet parte poteſt concludi
totum vt bene ſequitur hora tertia eſt ergo dies ē
non tamen totum de vna parte predicatur non
enim dicimus ꝙ hora ſit dies ſed tamen de omni=
bus partibus ſimul acceptis aliquo modo inuenit̄

predicari ſcꝫ improprie et coniunctim. Ex hijs patet ꝙ non omnis pars integralis eſt pars q̄titatiua et ꝙ a ſancto thoma materia vocatur pars integralis tunc ſit concluſio. ¶ Secluſa q̄titate ſubā aliqua eſt diuiſibilis probatur quia secluſa q̄titate ab homine adhuc materia non eſſet eius forma. Secundo dico ꝙ ſecluſa q̄titate hoc eſt materia ꝑ intellectum accepta ſine quātitate ipa non eſt diuiſibilis. ¶ Sed notandum ꝙ dupliciter materia ſine ſubſtantia ſeparatur a quantitate ſcđm intellectum. vno mō ſic ꝙ materia nullā intelligaꝛ habere habitudinem ad quācūq̄ q̄titatem. Alio modo ꝙ non intelligatur actu eſſe ſub q̄titate et prio modo dico ꝙ ſecluſa quantitate nulle ſunt partes in quacunq̄ ſubſtantia nec ſubſtantia eſt amplius in infinitum diuiſibilis quia philoſophus dicit hic ꝙ ſoli q̄titati conueniunt finitū ⁊ infinitū idem. 5. metha. T.c.18. dicit ꝙ quantū dicitur quod eſt diuiſibile in eis que inſunt quorum vtrumq̄ aut ſingulū vnum quid eſt vbi dicitur a ſancto thoma ꝙ ratio q̄titatis eſt eſſe diuiſibile in ea que inſunt ſecluſa. g̊ ea nichil eſt diuiſibile Sed dices ꝙ ſecluſa q̄titate ſubā ē diuiſibilis entitatiue ſꝫ nō q̄titatiue ſꝫ Cōtra tūc phūs diffiniret idē ꝑ ſeipm̄ qꝛ diffiniret q̄tuꝫ per eſſe diuiſibile quantitatiue. Itē qcquid conuenit alicui primo et per ſe nō poteſt alteri conuenire niſi per ipſum ſed diuiſibilitas in partes eiuſdem rationis conuenit q̄titati prio et ꝑ ſe igitur nulli cōuenit ſecluſa q̄titate maior patet. i. poſte. vbi dicitur primū ⁊ per ſe dico cui nō per alterum ſed per ipm̄ alteri. Itē omne diuiſibile vel diuiditur in partes diſcretas vel in partes continuas et quodcunq̄ detur ſequiꝛ ꝙ ſit quātū. Item omne diuiſibile eſt maius ſua parte ergo eſt quātū Itē tūc in ſorte eēnt due diuiſibilitates vna ſcꝫ ꝑ q̄titatē ⁊ altera que conuenit ei ſecluſa q̄titate et ſic vna ſuꝑflueret. Item queritur quomō diſtiguerentur partes ſortis ſecluſa q̄titate nō ꝑ formam ſubſtantialem quia eadē eſt nec per accidentalem quia nullā haberet ſed dices ꝙ partes ſortis diſtiguerentur ſeipis quia hec eſt et illa eſt et hec non eſt illa et eodē modo dicūt ſortem diſtingui ſeipo a platone quia ſortes non eſt plato. Sed contra ſequeretur ꝙ natura humana non eſſet multiplicabilis quia ſcđm ſe ineēt ei oppoſituꝫ vt patet ſcđm hanc opinionē. Item tunc indiuidua eēnt prio diuerſa et ſic in nullo cōuenirēt ptꝫ conſequentia qꝛ ſeipis primo diſtinguntꝛ. Item ſortes et plato alio cōueniunt et alio differunt ergo non ſe toto diſtinguntur. Itē hic lapis diſtinguitur ab illo non autē ex natura lapidis quia alias quod non eſſet hic lapis non eſſet lapis ergo eſt aliquid preter naturaꝫ lapidis quo vnus ab alio diſtinguitur. Item operari realiter prius ineſt indiuiduo q̄ ſpeciei ergo aliquid eſt in eo quod nō eſt in ſpecie. ¶ Notāduꝫ preterea ꝙ quidā dixerunt ꝙ ſecluſa q̄titate totū haberet partes ſed non diſtinctas ſcđm ſitum ptꝫ autē ex predictis ꝙ nullo mō haberet ꝑtes eiuſdē rationis vnde. S. T. dicit. ſ. q. 50. ar. 2. ꝙ materia non poteſt diuidi in partes niſi ſcđꝫ ꝙ intelligitur ſub q̄titate et ideo ſcđm euꝫ ſi angelꝰ haberet materiam aliā a mea entitatiue vel quocūq̄ alio modo oporteret ꝙ illa eſſet ſub alia q̄titate q̄ mea Et ꝑ hoc probat ꝙ in eo non eſt materia. hoc autē nō ſequereꝛ ſi ſecluſa q̄titate vna materia differret ab alia entitatiue.

¶ Contra hec arguitur ſequereꝛ ꝙ materia denudata q̄titate efficeretur punctū ⁊ punctualiter indiuiſibilis ſed hoc eſt falſum igitur probatur ſequela quia per predicta non eſt diuiſibilis minor patꝫ quia tunc continuū ſcđm rem cōponereꝛ ex indiuiſibilibus vel ex indiuiſibili prius eñ natura eſt ſortes q̄ ſua q̄titas cū ſubiectuꝫ ſit cā materialis q̄titatis tunc in illo priori parte materia nō eſt diuiſibilis igiꝛ. Forte dicis ꝙ nunq̄ ſortes eſt ſine q̄titate. Contra prius natura eſt a quo nō cōuertitur ſubſiſtendi cōſequētia ergo nō opꝫ ꝙ ſi ſortes ſit q̄titas ſit. Item tūc in eodē inſtāti tp̄is duo cōtradictoria eēnt vera qꝛ in eodē inſtāti tp̄is prius natura ſortes eſt q̄ habeat q̄titatem ergo in illo inſtanti temporis eſt aliquod inſtās naturale in quo verū eſt dicere ꝙ ſortes nō habet q̄titatē Et aliđ in quo oppoſitū eiꝰ eſt verum.

¶ Secundo forma ſubſtantialis non aduenit niſi materie diſtincte et diuiſe ſi ergo materia nō ſit diuiſa niſi per q̄titatē ſequitur ꝙ forma aduenit materie habenti q̄titatem et ſic aduenit enti in actu Item caput ſortis differt realiter a pede ſortis ergo per ſolam ablationem q̄titatis vnū non fit aliud. Item pars ſortis in q̄tum pars nō includit q̄titatem ergo ſecluſa q̄titate per intellectum pōt intelligi ſortes habere partes antecedens ptꝫ qꝛ alias pars ſortis non eſſet ſubā ſed aggregatū ex ſubā et q̄titate. Itē quātitas habet totū ſuuꝫ eſſe a ſubſtantia ergo habet diuiſibilitatē a ſubā vel ſic omne conueniens cauſe ⁊ cauſato prius conuenit cauſe ſed diuiſibile eſt huiuſmodi ſed dic ꝙ aſſumptum eſt verum ſi formaliter conueniat dicūt etiaꝫ materiam partiri per formam eſſentialiter ſed per quautitatem materialiter. Et cōfirmatur qꝛ oīa accidentia diſtinguntꝛ per ſubiectū quia ſi non queritur ergo quō partes quātitatis diſtingūtur. Si dicas ꝙ ſeipis contra ſequeretur ꝙ diſtinguerentur formaliter et per conſequēs ſpecifice.

¶ Tertio cum dicitur ꝙ ſecluſa quantitate materia non haberet partes vel hoc intelligitur ſecluſa q̄titate ſcđm intellectū et patet ꝙ hoc eſt falſū quia qualitercūq̄ intelligamꝰ rem propter hoc nichil mutatur in re. Item dato ꝙ per intellectuꝫ ſecludamus q̄titatem tamen adhuc partes materie poſſunt intelligi quia multi opinantur ꝙ matetia ſecluſa q̄titate ē diuiſibilis ſed qđ quis opinatur hoc intelligit igitur p̄t intelligi ſecluſa q̄titate ꝙ materia ſit diuiſibilis.

¶ Quarto ſecluſa q̄titate homo ⁊ aſinus diſtinguntur ergo habent diuerſas materias Similiter celum et iſta inferiora habent materias alterius rationis. ergo ſecluſa q̄titate vna differt ab alia. Item ſecluſa q̄titate ſortes non eſt plato. Forte dices ad primū ꝙ q̄titas non eſt ratio diſtinctiōis niſi eorum que ſunt eiuſdem ſpeciei Contra ſequeretur ꝙ argumentum. S. T. pria vbi ſupra nō con

cluderet vbi probat ꝙ angelus non habet materi-
am quia ſua materia non poteſt differre a mea niſi
per q̄titatem ergo vniuerſaliter verū eſt ꝙ nulla
pñt habere diſtinctā materiā niſi ſcḋꝫ ꝙ illa intelli
giť ſub alia et alia q̄titate. ꝙ ſi cōcedas cōtra pria
q.40.ar.2. dicit ad hoc ꝙ aliqua duo diſtincte intel
ligantur neceſſe eſt eorum diſtinctionem intelligi
per aliqđ intrinſecum vtriꝗ ergo ſine q̄titate res
poteſt diſtingui quia non eſt intrinſeca forti vnde
in de ente et eſſentia dictum ē ꝙ q̄titas nō eſt pri
cipiū indiuiduationis ſed materia q̄titate ſigna-
ta ⁊ S.T. opuſ.32.c.3.

¶ Quinto ſecluſa q̄titate a materia vel deꝰ poſ-
ſet facere nouā materiam ab iſta diſtinctā vel nō.
Si primū ergo nō requiritur q̄titas ad hoc ꝙ vna
materia diuidatur ab alia Si ſcḋꝫ ergo potētia dei
eſt exhauſta. Forte dicis ꝙ poſſet facere duas ma-
terias quarū vna eēt ſub q̄titate et alia non ſicut
poſſet facere duas albedines quarꝫ vna eſſet ſe-
parata et alia non licet non poſſet facere duas ſe
paratas. Contra ſequeretur ꝙ angelus poſſet ha
bere materiaꝫ a noſtra diſtinctam abſꝗ hoc ꝙ ſua
materia haberet q̄titatē quod eſt cōtra. S.T. vbi
ſupra. Item ſi diuiſibilitas cōueniret rei rōne q̄ti
tatis ſequeretur ꝙ angelus poſſet eſſe diuiſibilis
hoc patet probando ꝙ q̄titas poſſet eē in eo q2 q̄
titas poteſt nullum locum occupare et non eē ex-
tenſa vt patet in ſacramento altaris ergo pōt po-
ni in angelo ſicut de albedine quidam opinantur.
Item q̄titas poteſt poni in puncto ergo et diuiſio
antecedens patet quia pōt quālibet partē ponere
cū qualibet parte igitur. Itē duo accidentia nume
ro diſtincta poſſunt eſſe in eadem q̄titate ergo di
uiſio numeralis non eſt per q̄titatem. antecedens
patet q2 apud pſpectiuos duo radij ſe interſecant
ergo ſunt ſimul. Item qualitates contrarie plꝰ re-
pugnant q̄ due eiuſdem ſpeciei ſed cōtraria in eē
remiſſo poſſunt eſſe ſimul ergo. Itē ex multis me-
morijs fit experimentū ergo multe memorie de ca
lefactione ignis ſunt ſimul ſi dicas adueniente no
ua ſpecie prima deſinit eſſe contra volo ꝙ ſcḋa ſit
minoris actiuitatis q̄ prima ſi dicas ſunt in diuer-
ſa parte memorie contra volo ꝙ prima ſit tanta ꝙ
extendantur per totum ſi dicas ꝙ ſunt ſimul ſed ſe
intendunt Contra tuncꝗ q̄n videnť duo remiſſe al-
ba quodlibet appareret albius q̄ ſit q2 ſpecies per
quam videtur eſt intenſior de hiſs in logica.

¶ Sexto illud quod eſt magis denſuꝫ in equali q̄
titate plus habet de materia et plures habet par-
tes materie ergo habꝫ aliquas partes materie nō
rōne q̄titatis Si eñ q̄titas eēt tota ratio mltuti-
dinis partium ergo vbi eēt equalis q̄titas ſp eēnt
equales partes materie. Item tunc ſecluſa q̄tita
te nulla materia eſſet maior alia ergo per inductio
nem q̄titatis q̄cunꝗ materia poſſet occupare oēꝫ
locum. Item iſta eſt falſa et impoſſibilis hec mate
ria eſt illa materia demonſtrando duas materias
modo diſtinctas ergo ſecluſa q̄titate adhuc hec ē
vera hoc non eſt hoc demonſtrādo eaſdē materias
prius per q̄titatem diſtinctas. Item ſi q̄titas ciui
tatis lugduneñ. ſeparetur ab ea et ſimiliter quan-
titas pariſij adhuc hec materia non eſſet illa quia
hec materia non eſſet lugduni.

¶ Septimo partes materie ſunt ſubiectum prius
q̄titatis ergo prius ſunt partes materie q̄ partes
q̄titatis. Item ſortes generat platonē prius na-
tura q̄ plato habeat q̄titatem queritur ergo an in
illo priori materia platonis diſtingatur a materia
ſortis vel non. Si primum ſequitur ꝙ ſecluſa q̄ti-
tate eſt ibi diſtinctio Si ſcḋꝫ ergo idem generat ſe
et in aliquo inſtanti nature in eadem materia ſunt
ſimul plures forme. S.T. opuſ.32.c.5. Itē partes
ſortis ſunt eiuſdem ſpeciei per formam ſuam ergo
ſine q̄titate ⁊c

¶ Octauo q̄titas non eſt principiū indiuiduatio-
nis ergo q̄titas non eſt illud quo vnū diuiditur ſi-
ue diſtinguitur ab alio in hiſs que ſunt eiuſdeꝫ ra-
tionis antecedens patet quia deus poſſet ponere
eandem q̄titatem numero in ſorte et in platone ⁊
q̄titatē relictā in ſacramento altaris deus poſſet
ponere in alio pane q̄ prius fuit ergo panis nō ē
preciſe alius p q̄titatem ſed dices quod iſtud ē mi
raculū et ideo non concludit cōtra rationē natura
lem. Contra miraculū nō eſt reſpectu contradicto
riorū ad que nulla eſt potentia ſed contradictio ē
eandem ſubſtantiā manentē eē duas ſubſtantias
quod tamen ſequitur in caſu ſi p aliquod accidens
eſſet formaliter hec ſubā. Item ſubſtantia priꝰ eſt
naturaliter omni accidente ſcḋm totalē coordina
tioneꝫ ſuam ergo nihil poſterius iſta coordinatōe
poteſt eſſe ratio formalis qua aliquid eſt in iſta co-
ordinatione ergo prius naturaliter eſt ſubſtantia
prima q̄ determineť aliquo accidente. Item ſub-
ſtantia per ſe eſt prius accidente ergo quod maxi-
me eſt ſubā eſt maxime prius accidente Sed dices
ꝙ illa ſubſtantia eſt prior q̄titate in eſſendo non
tamen in diuidendo vel ꝙ ſubā eſt prior in entita-
te non autē in diuiſibilitate. Contra forma eſt ſim
pliciter prior compoſito in eſſendo ſed quātitas ē
forma prime ſubſtantie inq̄tum huiuſmodi.

¶ Nono arguitur ad idem in qualibet coordina-
tione circūſcripto quocunꝗ alio eſt genus et ſpēs
ergo et indiuiduū ſecluſo omi extrinſeco. i. eo qđ ē
alterius gñis: tenet cōſequētia quia in nulla coor-
dinatione proceditur in infinitū. Itē ſpēs per ſe ꝓ
dicatur de indiuiduo ſcꝫ de ſorte. hoc autē non eēt
verum ſi ſortes eēt ſortes ſiue hic homo per q̄tita
tem: quia ſortes vt ſic videtur eē ens per accidēs
et importare res diuerſorū gñm Forte dices ꝙ pri
cipium indiuiduatiōis ſiue diſtinctiōis nō eſt q̄ti-
tas ſed ſignatio materie quā habet cauſaliter per
q̄titatē et iſta ſignatio eſt alia et alia in diuerſis ꝑ
tibus et in diuerſis hominibus Cōtra quia ſubſtā
tia vt dictum eſt prior eſt naturaliter q̄titate: ergo
nichil cātum per q̄titatem eſt prius ſubſtātia vel
idem ſubē. Item quero quid eſt q̄titatem derelin-
quere vel cauſare modum talem in ſubſtantia ſi ni
chil eſt niſi ꝙ prefuit quātitas tunc nullomodo ē
ſignatio per q̄titatem quia tunc ſimpliciter ſigna-
tio ſubſtātie precederet naturaliter q̄titatem Si
autē aliquid aliud quero quō cauſatur a quātitate
et quo genere cauſe non videť poſſe aſſignari ibi

niſi genus cauſe efficientis. q̄titas non eſt forma
actiua igitur. Item indiuiduum in q̄tum hmōi cau
ſat hāc q̄titatez qꝛ effectus ſingularis habet cām
ſingularē ergo priꝰ eſt iſta ſignatio q̄ꝫ q̄titas. For=
te dicis ꝙ materia ſignata nichil aliud eſt q̄ꝫ mate
ria in habitudine ad hanc q̄titatē Contra vel iſta
habitudo eſt ipamet materie vel relatio. Si primū
tunc nichil aliud eſt dicere ꝙ materia ſignata ē pri
cipium diſtinctionis q̄ꝫ dicere ꝙ materia eſt princi
pium diſtinctionis ſuiipſius ab alia materia. Si di
catur ꝙ materia ē ſignata per ſignationez et ꝙ iſta
ſignatio eſt relatio. Contra relatio eſt poſterioꝛ fū
damento ergo iſta ſignatio ſequitur primā ſubām.

¶ Decimo arguitur ꝙ diuiſibilitas nō eſt propria
paſſio q̄titatis quia potentia et actus ſunt eiuſdē
gn̄is et eiuſdē eēntie ſꝫ actu diuidi nō eſt eēntiale
q̄titati quia tūc oīs quātitas eſſet actu diuiſa igit̄
nec potētia ad diuidi eſt de eēntia eius eē aūt diui
ſibile dicit potentiā ad diuidi igitur. Itē nūq̄ꝫ actꝰ
potentie repugnat illi cuiꝰ eſt potentia ſed eē diui
ſum repugnat q̄titati qꝛ ſi eſt diuiſū iam non eſt cō
tinuum nec diuiſibilitas equaliter ineſt ſpeciebus
qꝛ continuū eſt diuiſibile in potentia numerus aūt
eſt actu diuiſus. Itē in logica ſpecies q̄titatis ſu=
muntur ſecundū rōnem menſure vt patet de ſupfi
cie et loco ideo. Forte dicis ꝙ eē menſuram eſt ra=
tio quidditatiua q̄titatis. Contra ratio generis ⁊
vniuoci eque primo ineſt oībus ſpeciebus. Forte di
cis ꝙ ratio deſcriptiua generis non ineſt eque pri
mo ſpeciebus. Contra in diffinitione equiuocorū
capitur ratio pro quacunq̄ꝫ diffintiōe vt dr̄ in logi=
ca. Itē vnitati cōuenit rō mēſure. 10. metha.

¶ Undecimo ſi q̄titas de ſe haberet partes ergo
q̄titas eſt quanta quod tamen eſt falſū quia albe=
do non eſt alba. Item tunc omne corpus eſſet qua
dratum patet quia eſt ita lōgum ſicut latum et pro=
fundum quod patꝫ quia vbicunq̄ꝫ eſt longitudo ibi
eſt latitudo et profunditas ergo ſemper latitudo ē
equalis longitudini.

¶ Ad primum dicendū ꝙ adhuc materia non eēt
punctum. S. T. in. 2º. d. 30. q. 1. quia apta nata eſt
recipere q̄titatem haberet tamē aliquo modo mo=
dum puncti quia non eēt extenſa ſed eēt indiuiſibi
lis actu potentia tamen remota diuiſibilis ſed nō
potentia propinqua. Ad aliud poſſet dici ꝙ vltio
modo prioritatis aliquid eſt prius altero et tamen
ſubſiſtendi ꝯn̄a conuertitur. dicit eīn phūs ꝙ ſic eē
vel non eē eſt cā veritatis propōnis. Nam ſi homo
eſt hec eſt vera oratio homo eſt et econuerſo inquit
phūs. Et hec etiam dicitur prioritas nature. Ad
aliud non pono a pte rei talia inſtantia nature.

¶ Ad ſecundū dico ꝙ forma precedit q̄titatē ſm
eē ſimpliciter et ē poſterioꝛ q̄titate in eē diſiuncto
ſed quia eē eſt ſimpliciter priꝰ q̄ꝫ eē diſtinctuꝫ ideo
forma ſubſtātialis eſt ſimpliciter prioꝛ in natura q̄ꝫ
q̄titas. Ad aliud dico pro tota ſolutiōe materie ſi
cut dictum eſt ꝙ materia poteſt dupliciter conſide
rari ſine q̄titate vno mō ꝙ nullā habeat habitudi
nem ad hanc q̄titatē vel ad illā ⁊ hoc nō eſt poſſi=
bile. Aliomodo ꝙ vna pars habeat habitudinem
ad hanc q̄titatem et alia ad aliam ſicut ponimus
plures animas ſeparatas eiuſdē rationis et tunc
dico ꝙ ſeparata quātitate actu adhuc caput ſortis
differret a pede. Alij dicunt ꝙ ſcd̄m rem q̄titas
non poteſt auferri ſed ſolū ſcd̄m intellectū qꝛ ma=
teria poteſt intelligi ſine q̄titate. Et ſi queratur
an materia poteſt intelligi ſine forma dicenduꝫ ꝙ
non quia non intelligitur niſi per analogiā ad for=
mam tamen in cōceptu eius non cadit determina=
ta forma ſiue q̄titas. Ad aliud dicit̄ ꝙ partes ſub
ſtantie nō habent a q̄titate ꝙ ſint ſubā licet habe
ant ꝙ ſint partes. Ad aliud dicit̄ negando ꝯſequē
tiam. Et ad aliud dico ꝙ q̄titas ex ſe habet quan=
dam diſtinctionē quā nō habēt alia accidētia cuiꝰ
ratio eſt quia q̄titas ex ſua rōne habet partes vniꝰ
rationis diſtinctas ſecundū ordinē in ſitu. Sed cō
tra ſitus eſt reſpetus qui eſt poſterioꝛ. Dicenduꝫ ꝙ
loquimur de ſitu qui eſt differentia q̄titatis qui ab
alio ſitu diſtinguitur ex propria oppōne. Et hic ſi=
tus eſt prima radix diſtinctionis ⁊ ē inuariabilis li/
cet ſitus predicamentalis poſſit variari quia illud
quod eſt ante pōt poni retro. Deinde dicitur ꝙ ve
rum eſt ꝙ diſtinctio formalis in formis ſimplicibꝰ
eſt ſpecifica non autem in alijs.

¶ Ad tertium dicitur a multis ꝙ q̄titas ſecludi=
tur ſecundum intellectum.

¶ Ad quartum dicitur ſicut ad ſecundū ꝙ ſecluſa
q̄titate. i. omni habitudine ad q̄titatem nulla ha
berent diſtinctas materias et ideo hoc eſt impoſſi=
bile vel dicitur ꝙ q̄titas ſoluꝫ diſtinguit materias
eiuſdem rōnis materie aūt diuerſarū rōnū diſtin=
guntur ſcd̄m diuerſitatē potentiarū vt dicit. S. T.
1ª. q. 50. ar. 4. Quidā dicunt ꝙ ſecluſa q̄titate ma
terie non diſtinguerent̄ ſcd̄m ſituꝫ neq̄ꝫ partes eiꝰ
et ſic concedunt ꝙ in illo caſu partes ſortis eſſent
ſimul alias eēnt extenſe vel circūſcriptiue in loco
viſibiles. Itē cōcedunt ꝙ aliqua duo ſūt immedia
ta nec tamen ſunt continua nec contigua vt patet
ſi ab vna pte ſortis ſepararet̄ q̄titas. Itē cōcedūt
ꝙ ſepata q̄titate a terra ipa nulli reſiſteret nec ce
deret nec aſinꝰ ſuſtineret ſaccū qꝛ iſta ptinēt ad il=
lud qđ localiter pt̄ moueri. Sꝫ ꝯtra ex prīo ſequit̄
ꝙ poſſibilis eēt penetratio corporū. Item ex vlti=
mo ſequitur ꝙ vnum in dolio ſeparata q̄titate a
vino non poſſet moueri dolium patet qꝛ vnum non
eſt mobile. Item per hoc ꝙ ſecluditur q̄titas non
ponitur res vbiq̄ꝫ nec vbi prius nō erat nec aſcē=
dit ergo per hoc non quelibet pars eſt cū qualibet
parte. Item ponatur aſſer in medio impediens ne
materia transferatur de vno loco ad alium vel nō
ſeparetur a medio q̄titas.

¶ Ad quintum dicitur ꝙ deus non poſſet facere
nouam materiaꝫ ſecluſa q̄titate modo ſupradicto
ſicut nec poſſet facere duas albedines ſeparatas
ſed vnā tantū. Similiter nō poſſunt eē plures hu
manitates ſeparate ſcd̄m. S. T. 1ª. q. 50. ar. 4. Sꝫ
nō ne poſſet facere vnam humanitatē ſeparatam
et de illa queritur an eēt in ſuppoſito et an eēt ali
quod indiuiduū. Reſpondet Caprio. in. 2. d. 3. q. 1.
ꝙ ſi eēt aliqua albedo ſeparata ſine quātitate ipā
non eēt indiuidua ⁊ ita dicendū eſſet de homine ſi
deus illum ſine q̄titate facere poſſet quod multi

dubitant. Hec ille ſed dices ex quo homo ſeparatꝰ
non eēt indiuiduū ergo eēt homo vl'is. Item pre=
dicaretur de vno ſolo ergo eēt indiuiduū Itē om̄e
quod eſt in vltimo actu nature. i. deo eſt quia ē vnū
numero. Itē eēt perſona ergo eēt indiuidua ſubā
Ad aliud dicitur ꝙ impoſſibile eſt q̃titatem poni
in angelo vt dicit. S. T. 1ª. q. 50. ar. 2. nec ſequitur
non eſt extēſa ergo poteſt poni in angelo qꝛ hoc re
pugnat ſibi ratione ſitus.
¶ Ad ſextū dicatur vt prius ꝙ denſū habꝫ plures
partes quia habet habitudinē ad maiorem q̃tita=
tem et per hoc patet ad alia.
¶ Ad ſeptimū dicit̃ ſimiliter vel dicitur ꝙ partes
in oratiōe partiū nō precedūt q̃titatē ſed vt ſunt
ſubē quedā et ſic ſunt ſubiectū ⁊ cauſa Si dicat̃ p=
tes ſortis precedūt ſortē et ſortes p̄cedit ſuā q̃ti=
tatem ergo ſunt partes ante quantitatē de hoc in
ſexto phiſicorum
¶ Ad octauū dicit̃ ꝙ in indiuiduatiōe duo ſunt cō
ſideranda ſcꝫ non eē in pluribus et eē diuiſum ab
alio. Primū cōuenit rei per materiaꝫ que in nullo
recipitur ſcd̄m vero eſt p q̃titatē vt dicit. S. T. 3ª.
q. 77. ar. 2. Et nego ꝙ eadē q̃titas numero poſſit
poni in pluribus indiuiduis miraculoſe. Secundo
dico ꝙ ſubā pria ſiue indiuiduū nō precedit q̃tita
tatem. Sed q̃tum ad primū bene precedit quia in
cōicabilis eſt per materiaꝫ Et ſi dicatur ſubā. 1ª. vt
diſtinguitur a. 2ª. per ſe generatur et per ſe opera=
tur ergo ſubā. 1ª. nō includit accidens dicenduꝫ ꝙ
verum eſt q̃tum ad incōicabilitatē ſed nō q̃tuꝫ ad
diſtinctionē. Sed cōtra nichil gn̄at ſe ergo ſortes
diſtinguitur a platone ante q̃titateꝫ poſſet dici ꝙ
diſtinguitur a platone nō per q̃titatē ſed per ma=
teriam ſignatā Ad aliud dicitur ꝙ indiuiduū predi
camenti ſubē quoad naturā pertinet ad genꝰ ſubē
nō aūt q̃tum ad vltimā inidiuiſionē Et eſt ſciēduꝫ
ꝙ ſubā prima vt ſic nec in recto nec in obliquo di=
cit accidens tanq̄ꝫ aliquid ſui ſed tanq̄ꝫ determia=
tiuum eēntie ſue et ideo non eſt ens per accidens.
Ad aliud negatur cōſequētia qꝛ nō ſequitur albuꝫ
eſt coloratuꝫ ergo maxime album eſt maxime colo=
ratū vel albū ē quale ergo maxie albū ē maxie q̄le.
¶ Ad nonum patet per idem Et pro ſubā argumē
ti dico ꝙ principium indiuiduatiōis eſt materia q̃
titate ſignata et dato ꝙ iſta ſignatio ſit reſpectꝰ p̄t
tamen dici ꝙ identificatur materie vel ſi diſtingua
tur tunc dicitur ꝙ materia ſignata eſt materia ſub
reſpectu. Et qn̄ dicitur reſpectus preſupponit fū=
damentum cōcedo. Et ideo omnis reſpectus pre=
ſupponit ſubiectum ſed nō ſubiectum hoc vel illō
in particulari ſicut albedo preſupponit ſubiectuꝫ
tamen non preſupponit ſubiectū tale vel tale. Sꝫ
dices in materia nulla p̄t eſſe relatio realis Et da
to ꝙ eēt querit̃ ad quid terminat̃ de hoc alias.
¶ Ad decimuꝫ dicit Clipeus propter hoc ꝙ ratio
quidditatiua q̃titatis eſt habere partes eiuſdē rō
nis integralis. formaliter extēſas Sed cōtra tunc
ratio q̃titatis non conueniret numero nec q̃tita=
ti in ſacramento altaris. Ideo dico ꝙ actus diuiſi=
bilitatis ſemper conuenit q̃titati quia ratio eius
eſt eē diuiſuꝫ. i. habere plures partes diſtinctas ſꝫ
contra motui etiā cōuenit diuiſibilitas forte dicis
poſt ariſ. 5. metha. ꝙ motus non eſt diuiſibilis niſi
per accidens vnde non eſt q̃tus per ſe ſꝫ p magni
tudinem nec in logica ponitur ſpecies quātitatis
Contra partes motus realiter diſtinguntur a par
tibus magnitudinis ergo eſt ibi alia diuiſibilitas
antecedens patet quia partes motus non ſūt per
manentes ſicut partes magnitudinis ergo ſūt al=
terius ratiōis. Item ad aliud continuātur partes
motus et magnitudinis ergo eſt alia continuitas.
Item in parua magnitudine poteſt eē motꝰ maior:
¶ Ad II^{m}. dicunt quidā ꝙ quātum ſumitur dupli=
citer videlicet materialiter et tunc idem eſt ꝙ hn̄s
quantitatem Et formaliter et tunc idem eſt ꝙ ha=
bens partem extra partē. Et hoc mō q̃titas poſſꝫ
dici quāta licet hoc ſit improprie dictuꝫ. Ad aliud
dicitur negādo ſequelā nec ſequitur vbicunq̄ꝫ ē lō
gitudo ibi eſt latitudo ergo corpus ē ita longū ſicut
latum vnde magnitudo profunditatis habet attē=
di penes maximā lineā menſurantē profunditatē
et latitudo penes maximā lineā mēſurantē illam
Hic queritur. An corpus quadratum bipedale a
quo deꝰ ſeparaſſet omnē quātitatē preter lineas
eſſet duplū ad pedale videtur ꝙ ſic quia quātitas
eius eſt p̄ciſe dupla ad quantitatem alterius Sꝫ
contra depoſita vna medietate adhuc ipſum eſt du
plum ad alterū ergo prius erat pluſq̄ꝫ duplū. Itē
queritur Ex quo quantitas diſtinguit vnaꝫ mate=
riaꝫ ab alia vtrum illa ſit q̃titas continua vel di=
ſcreta videtur enim ꝙ per vnitatē que eſt princi=
pium numeri materia ſortis poſſit diſtingui a ma=
teria platonis Et eodē modo poſſet queri An ma
teria ſignata dicit materiam ſub quantitate conti=
nua ſub vel vnitate.
¶ Ad I^{m}. dicitur ꝙ eſſet virtualiter octuplum Ad
aliud dicitur ſecūduꝫ. S. T. ꝙ materia ſignata eſt
materia que ſub determinatis dimēſionibꝰ cōſide=
ratur opuſ. 31 vbi etiam videtur velle ꝙ corpus de
genere quantitatis non diſtinguitur a ſuis dimē=
ſionibꝰ ſed eſt tres dimenſiones Deinde dicitur ꝙ
vnitas que eſt principiū numeri predicamentalis
non reperitur niſi in habētibꝰ quantitatē cōtinuā
⁊ ideo ipa eſt primū principiū diſtinctionis.
AD 5^{m}. ſic procedit̃ videtur ꝙ entia natu
ralia nō ſint determinata ad maximuꝫ
et minimū quia ſecundū phm̄. 2º. de a=
nima ſi igni apponerētur infinita com
buſtibilia in infinitum augeretur ergo
non eſt determinatus ad maximum Sed cōtra eſt
phūs qui ponit minimā carnem ergo etiam datur
maxima vnde homo non poteſt eſſe ita magnus ſi=
cut celum.
¶ Reſpondeo dicenduꝫ ſecūduꝫ. S. T. hic. lec. 8.
Poſtq̄ꝫ phūs improbauit opiniones de principijs
eorum q̄ de natura non naturaliter ſunt locuti hic
proſequitur de opinionibus eorum qui de princi=
pijs naturaliter ſunt locuti. i. non remouētes mo
tum et ideo vocat eos phiſicos. i. naturales et pri
mo ponitur opinio anaxagore qui poſuit principia
eē infinitas partes ſimiles et contrarias ſicut infi
nitas partes carnis que ſunt ſimiles inuicem ⁊ in=

finitas partes oſſis et aliorum qui habent partes ſimiles. Cum tamen quarundam ſit ad alias contrarietas ſicut partiū oſſis ad partes ſanguinis ē contrarietas ſcd̄m humidū et ſiccū. Hanc opinionem impugnat philoſophus ponendo duo que ponebat anaxagoras ex quibꝰ procedebat quorū primum eſt quod etiā ab oībus naturlibꝰ philoſophis ſupponebatur ꝙ ex nichilo nichil fiat. Et ideo ne cogeretur ponere aliquid de nouo fieri quod prius oīno nō eēt poſuit oīa prius ſimul extitiſſe in vno cōfuſo ex quo alia fiebant ſcd̄m ꝙ ab illo extrahebant. Sed hoc procedebat quia neſciuit diſtinguere inter potentiā ⁊ actū ens em̄ in potētia eſt quaſi mediū inter purū nō ens et ens in actu que igit naturaliter fiunt non fiūt ſimpliciter ex nō ente ſꝫ ex ente in poª nō aūt ex ente ī actu vt ipi opinabātur ⁊ iō q̄ fiūt nō opꝫ p̄exiſtere actu ſed poª tm̄ ſcd̄o ſupponebat ꝙ cōtraria fiūt ex alterutris videt em̄ ex calido fieri frigidū et ecōuerſo et ex hoc cōcludebat ꝙ cū ex nichilo nichil fiat ꝙ vnum contrariorū preexiſtit in altero quod quidē eſt verū ſecūdū potentiā nā frigidū eſt potentia in calido non aūt actu vt anaxagoras eſtimabat qui ſic arguebat. Si aliqd̄ eſt neceſſe ē ꝙ fiat aut ex ente aut ex nō ente Nō ſcd̄m per primā ſuppoſitionē ergo primum vt aer fit ex aqua quod nō eēt poſſibile niſi in aqua p̄exiſteret aer vnde volebat accipere ꝙ omne qđ fit ex aliquo p̄exiſtebat in eo et quādo obiciebatur ſibi quod hoc erat contra ſenſum dicebat ꝙ p̄exiſtebat ſcd̄m partes mīmas que ſunt nobis inſenſibiles propter ſuam paruitatem vnde ponebat quodlibet in quolibꝫ permixtum ſcd̄m partes minimas et inſenſibiles et quia infinicies vnum ex alio fieri poteſt infinitas partes minimas in vnoquoqꝫ eē dicebat Et quādo dicebatur ſibi ſequeretur ꝙ res ad inuicem non differrent Dicebat ꝙ res differre videbantur et denominantur ab eo quod maxime ſuperhabundat in eis Et ſic aliquid dicitur albuꝫ licet nichil ſit pure aut totaliter album aut os ſed id quod plus eſt in vnoquoqꝫ hoc videtur eē ex natura rei ſed contra ſecunduꝫ eū in qualibet re ſunt infinite partes cuiuſlibet ſpeciei.

¶ Notanduꝫ preterea ꝙ ariſtoteles.1º. improbat hanc opinionem.2º.comparat eaꝫ ad opinionē empedoclis. Primo ergo ponit.5e rationes. Pria oē infinitum eſt ignotum ſcd̄m ꝙ infinitum ē Et dicit notanter ſecūdū ꝙ infinitum eſt vt puta ſi ſit infinitū ſecundum multitudinē erit ignotū ſcd̄m quātitatē Cuius ratio eſt quia id quod eſt notū ab intellectu cōprehenditur ab eo quātū ad omnia que ipſius ſunt quod nō poteſt cōtingere in aliquo infinito Si igitur alicuius rei principia ſunt infinita oportet ea eſſe ignota ⁊ per conſequēs ea que ſūt ex principijs quia tūc arbitramur nos cognoſcere vnū quodqꝫ compoſitū cū ſcimus ex quibꝰ ⁊ quātis ſit et ſic res naturales erunt ignote. 2ª.ratio ſi alicuius totius partes nō habēt determinatā q̄titatē neccē eſt ꝙ totū non habeat determinatā magnitudinē vel quātitatē quia quātitas totius conſurgit ex partibꝰ ſed hoc intelligēdū eſt inquit. S. T. de partibꝰ exiſtentibus actu in toto vt ſunt caro neruus et os et per hoc excludūtur partes ipſius cōtinui que ſūt potētia in ipſo ſed impoſſibile eſt ꝙ animal vel plāta habeat quātacūqꝫ magnitudinē vel paruitatē ergo partes eiꝰ ſūt determinate quantitatis ita ꝙ non poſſūt in infinitū diuidi per ablationem nec ſunt alique īſenſibiles propter paruitatē.3ª. ratio quia ſi ex aqua remoueat caro dum ſcilicet ex aqua generatur caro et ſi iteꝝ ex reſidua aqua fiat alia ſegregatio carnis q̄uis ſē per remaneat aliqua minor q̄titas carnis in aqua tamen cōtingit dare aliquā paruā carnem qua nō erit minor tunc ſic ſegregando carnē ex aqua tandē deueniatur ad illā minimam qua ablata in reſidua aqua non erit amplius caro Nec poteſt dici ꝙ ſint infinite minime carnes in aqua equales quia alias ſequeretur ꝙ aqua eēt infinita et notāter dr̄ equales inquit. S. T. nō em̄ eſt incōueniens ꝙ in aliquo finito in diuidendo procedatur in infinituꝫ ſcd̄m eandem proportionē.4ª ratio omne totuꝫ ꝑ remotionē fit minꝰ cū aūt q̄titas carnis ſit determinata ſcd̄m magnitudinē capta illa minima carne ab ea non poſſet aliquid ſegregari quia ſic daretur minꝰ mīmo.5ª ratio ſequeretur ꝙ infinita ſunt in infinitis infinities quia ſecundū anaxagorā qđlibet eſt in quolibet quotquot fiant ſeperationes.

¶ Notanduꝫ preterea ꝙ doctor ſubtilis opinatur ꝙ in rebus eſt dare maximū ita ſcilꝫ ꝙ tanta eſt dabilis albedo ꝙ deus nec natura poſſent facere maiorem ⁊ adhuc illa eēt finita. Sed de minimo dicit ꝙ res naturales nō ſunt ad minimū determinate Contra hanc poſitionē ſic arguitur. Quacunqꝫ albedine creata deus ſcd̄m eū poteſt aliā creare ⁊ illam pōt ponere in eodē ſubiecto ergo pōt primam intendere quia duo accidentia ſolo nūero differentia non ſunt in eodem niſi faciant vnū. Sed dices ꝙ verū eſt niſi altera earū ſit in ſūmo tunc em̄ nulla eſt ſibi vnibilis Sꝫ q̄ albedo ſūma et remiſſa ſūt eiuſdem ſpeciei ergo quicqd̄ eſt vnibile vni eſt vnibile alteri non eni ſibi repugnat rōe ſue nature cū eadem ſit intenſa et remiſſa. Item tunc potentia dei eēt terminata ad maximū. Itē ſit albedo ſūma vt.12.et infundat deus ſimul ⁊ ſemel.20. gradꝰ tūc vel omnes iſti facient vnū vel aliqui et aliqui non Non ſcd̄m cū non maior ſit ratio de vno q̄ de alio Item in motu locali non datur ſummum quia q̄to partes celi magis accedunt ad ſuperficiem connexam tanto velocius mouentur et motus naturalis ſemper velocior eſt in fine q̄ in principio. Iteꝫ non datur ſumma viſio patet quia ſit illa vt.12. tūc pono ꝙ deus ponat cū primo viſibili aliud corpus viſibile extenſum ſcd̄m opinionē ſuam tūc illud videbitur quia eſt ita preſens ſicut primū ergo.1ª. viſio intendetur. Item nō datur maxima q̄titas cōtinua ſcd̄m extenſionem vt poteſt probari ꝑ lineaꝫ giratiuam ergo nō datur maxima qualitas intenſiue quin deus poſſet facere maiorem. Item ſecūdū eundem nō datur minimū ergo nō debet dari maximū. Itē ſi eēt aliqua qualitas ſūma maxime eēt vt dicunt quidaꝫ theologi gr̄a aīe xp̄i ſed probo ꝙ deus pōt facere eā maioreꝫ in eſſe gr̄e quia illa poteſt acceptari a deo ad hoc ꝙ det alijs hominibus

maiorem beatitudinem intenſiue et ſcd̄m aliquos ad liberandum homines dānatos de potentia abſoluta ergo de potentia abſoluta poterit eē maior in eē grā. Item ſecundū iſtum penitēs ſemper reſurgit ad maiorē gratiā ergo quacunq̄ȝ gratia priꝰ data ſemper contingit dare maiorem. Itē ſequeretur ꝙ eēt aliquod pctm̄ quod deus nō poſſet puniri quia ſecundū euȝ datur ſūma pena finita tamē. ponamꝰ ergo ꝙ ſortes iam demeruerit eā et ſequitur ꝙ ſi de nouo peccet iſtud nouū peccatū nō poterit amplius puniri. Et ita poſſet argui de merito ſi aliquis homo fuiſſet ab eterno ⁊ cōtinue meruiſſȝ ille intendiſſet habitus virtutū in infinitum. Iteȝ capio ſūmam noticiā in aīa ſortis tunc ſcd̄m aliq̄s illa poteſt poni in ſūma angelo qui eſt maioris virtutis q̄ȝ ſortis ergo ille angelus poteſt eam intendere ergo illa non erat abſolute ſūma. Itē nō datur maximus angulus obtuſus nec acutꝰ nec contingentie quia maximus obtuſus vel acutus diuiſibiliter diſtat a linea ſecū iacente vel non ſi non ergo non diſtat et per ꝯn̄s ſunt eadem linea. Si primum ergo poteſt dari maior eo ponendo tertiaȝ lineam inter illas duas Similiter arguitur de acuto querēdo ſi diuiſibiliter diſtet a recto ſimiliter de angelo cōtingentie quia dato quocunq̄ȝ circulo datur minor. Item detur maxima triſticia quā ſortes poteſt. Itē ⁊ moriatur ſortes et ſit dānatus tūc vel habebit maioreȝ triſticiā qn̄ ē dānatus q̄ȝ qn̄ eſt viator vel non Si primū ergo illa nō erat maxima Si ſcd̄m cōtra. ſequeretur ꝙ triſticia anime xpi nō eēt minor q̄ȝ triſticia aīe damnati vel non eēt maior q̄ȝ triſticia viatoris ſed quodlibet iſtoꝝ eſt cōtra theologos igitur. Item ex quo non datur maximā corpus ſcd̄ȝ extenſionem ex hoc etiā poteſt probari ꝙ non datur maxima figura nec maximus circulꝰ qm̄ ſcd̄m geometriā ſuper centrū quodlibet q̄ȝtūlibet occupando ſpaciū circulū deſignare. ¶ Alia ē opinio quā tenet petrus de aliaco ꝙ ſcȝ forma in eſſe qualitatis pōt infinitū intendi tamen qualitates que ſunt in anima licet ſcd̄m eēntiā poſſint infinitum augeri tamen ipſa aīa nō pōt niſi finite imutari a talibus qualitatibus vt licet viſio vt eſt qualitas quedam in infinitū poſſit augeri a deo nō tn̄ poteſt in infinituȝ augeri in eē viſionis ita ꝙ q̄ȝuis illa viſio augeatur in eē qualitatis tamē ſortes nō magis neq̄ȝ melius videbit per eam et ita dicit de charitate quia potentia eſt finite capacitatis actiue et ideo nō poteſt niſi finite agere per iſtas actiones. Sed cōtra hec qualitas poteſt in infinitū augeri demōſtrata viſione et hec q̄litas eſt viſio ergo viſio pōt in infinitū augeri. Rn̄deret ꝙ in ſenſu diuiſo viſio pōt infinitū augeri ſed nō pōt in infinitū augeri viſio ſicut hec linea pt̄ augeri ⁊ hec linea eſt bipedalitas quia bipedale eſt ſpecies q̄ȝtitatis et tamen non poteſt augeri bipedalitas. Contra hāc opinionem arguitur: due viſiones poſite in eadem potentia faciūt vnū ergo ſi augeatur illa qualitas etiam augebitur viſio Negat cōſequentiaȝ quia ꝑ illas duas viſiones potētia nō meliꝰ videt Alias ſequeretur potentiā eē infinitam ſed in infinitum melius poſſet agere et videre. Contra ſi ſcd̄m euȝ eſſent infiniti aeres penetratiue ſol ꝓduceret infinita lumina quia in quolibet aere produceret lumen et tamen eſt finite actiuitatis non eīm eēt maior ratio ꝙ produceret lumē in vno aere q̄ȝ in alio et eodem mō poteſt argui de colore in cuius circuitu ponuntur infiniti oculi vel infiniti angeli vt tāgit holcot in ſuis determinatiōibus. Item ſortes cum alio et alio auxilio in infinitū maius pōdus pt̄ portare et tn̄ nō ſequit̄ ꝙ iā ſit infinite virtutis g̊ lȝ poᵃ in infinitū poſſit habere maiorē viſionē vl̄ noticiā cū auxilio dei nō ſequit̄ ꝙ ſit iaȝ infinita quia vt dicit. S. T. capacitas anime augetur ſecundū ꝙ maior ſibi grā infundit̄. Itē ſequeretur ꝙ noticia aīe chriſti nō eſſet maior q̄ȝ noticia ſupremi angeli niſi eīm eiꝰ capacitas eēt aucta eēt minor q̄ȝ capacitas infimi angeli Si ergo gratia preciſe rn̄deat capacitati naturali ſequitur ꝙ nō habet maiorem gratiam in eſſe patre q̄ȝ infimus angelus ſupſioſito ꝙ capacitas actiua infimi angeli ſit repleta. Item ad gratiam ſiue charitatem aīa ſe habet pure paſſiue ergo licet iſta in infinitum augeātur non propterea requiritur maior capacitas actiua. Item tunc homo poſſet deuenire in via ad tantam gratiam ꝙ amplius nichil poſſet proficere qr̄ videtur ꝙ tandem deueniret ad illum graduȝ quē tu dicis eſſe ſūmū. Forte dicis ꝙ nunq̄ȝ perueniret ad illum ſicut angulus in diametro circuli creſcente circulo ī infinitū creſceret nec tamē attingeret angulū rectū. Et ſic quidam dicunt ꝙ charitas vie nunq̄ȝ poteſt attingere charitatē patrie quia non ſunt eiuſdem rationis Sed contra inquit herueꝰ ſcd̄m quoſdam ſunt eadem numero in via et in patria ſaltem nō differunt ſpecie. Item angelis data gratia in creatione ſcd̄m capacitatē naturaluȝ ſed in infinitū perfectior angelus poteſt creari ergo in infinitum poteſt dari maior gratia q̄ȝ grā beati. ¶ Deinde arguitur ꝙ ſit dabile minimū naturale Et ſic habebuntur. 4. ꝯcluſiones huius articuli Prima eſt ꝙ quocunq̄ȝ dato contingit dare maius per virtutē primi agentis. Secunda eſt ꝙ etiaȝ in intellectu et voluntate poſſunt qualitates in infinituȝ augeri a deo vnde dicit. S. T. de ꝟi. q. 29. ar. 3. ad 3ᵐ ꝙ capacitas creature dicitur ſecundum potentiā receptibilitatis. Potētia aūt ad recipiēdū eſt duplex ſcilicet naturalis que poteſt tota impleri. Alia eſt obedie ſcd̄m ꝙ pōt aliq̄d recipere a deo et talis non poteſt impleri licet etiā ſcd̄m ſe homo in infinitum non poſſit actū ſuū augere tn̄ cuȝ alio pōt. Tertia cōcluſio eſt ꝙ entia naturalia ſcd̄ȝ extenſionem ſunt ad minimū determinata. Quarta ꝙ eſt probabile qualitates ſcd̄m intenſionē ad minimum terminari. hoc eſt dabilis tam paruus homo ꝙ non pōt dari minor et tā paruus calor ꝙ non poteſt dari remiſſior in eodem ſubiecto. ¶ Unde notandum ꝙ dupliciter intelligitur dari minimuȝ vno modo in toto et hoc vocant quidā minimū mathematice et ſic non datur minimū quia quacunq̄ȝ parua in toto contingit dare minorem vtputa medietatem eius Aliomodo capitur minimum ꝓ minimo phiſice. i. qđ eſt ſeparabile et poſſibile naturaliter ſeorſum exiſtere. ¶ Tertiā cōcluſionē pro

bat gregorius in.1º.d.17.quia in aliquanta magni-
tudine ſubiecti poteſt naturalit̃ ſeruari forma na-
turalis et in aliquanta minore non poteſt ergo eſt
dabilis minima in qua pōt vel maxima in qua nō.
hoc eſt dat̃ tā ꝑua ꝙ nō poſſꝫ ſtare ſub minore extē-
ſione ſine ꝗ̃titate vel maxīa inter eas ſub q̄bꝰ nō
pōt ſtare et iſta duo capiuntur quaſi pro eadē. Se-
cunda pars antecedentis ꝑꝫ quia forma cameli ſi-
ue elephantis nō poſſet naturaliter ſeruari an tā
modica ꝗ̃titate quāta eſt ꝗ̃titas grani milij. Nec
valet dicere ꝙ non eſt ſimile cū forma elephantis
requirat corpus etherogeneum.i. diſſimiliū par-
tium Nam ſi partes homogenee quas requirit cor-
pus elephantis poſſint eſſe ſemper minores pote-
runt in tā ꝑua ſumi ꝗ̃titate ꝙ cōſtituēt corpꝰ ethe-
rogeneū in ꝗ̃titate ſinapis eiuſdē rōnis cū corpo-
re quod nunc habet elephas et in illo poterit ſer-
uari forma elephantis. Ad hanc intentionē ē phi-
loſophus hic cōtra anaxagorā. Sed hic dicit Sco.
in.2.d.2.q.9: ꝙ propterea nō cogimur ponere mini-
mum vel minimā carnē q̄m nō minus concludit ar-
gumentum phī contra anaxagorā quia dato ꝙ ca-
ro in infinitū diuidatur per ſegregationē ſaltē nō
remaneret tanta vt poſſit ex ea quodcunqꝫ gn̄abi-
le generari. Sed contra philoſophus dicit ſic Si
omne corpus remoto quodā quod minus neceſſe ē
fieri carnis aūt determinata eſt ꝗ̃titas et magni-
tudine et ꝗ̃titate manifeſtum eſt ꝙ ex minima car-
ne nullū ſegregabit̃ corpus erit ei minus minimo
Deinde arguit q̄ꝺ dat̃ minimꝰ color ſm̄ extēſionē ꝑ
cōmentatorē. 6.phi. vbi ait. T.c.49. ꝙ minimꝰ co-
lor ē terminatꝰ ꝑ ſe ꝗ̃admodū mīma for̄a ē termi-
nata ſcilicet ꝙ minimū eius quod poteſt eſſe colo-
ratū ī actu eſt terminatū ꝗ̃admodū minimū quod
poteſt eſſe aliquid demonſtratū eſt terminatū ver-
bi gratia quoniā minima aqua eſt terminata. Hec
ille ī forma Ex quo patet ꝙ nō ſolum in etheroge-
neis datur minimū ſed etiā in homogeneis S.T.
1ª.q.7.ar.3.dicit ꝙ omnē formam ſubſtantialē con-
ſequūtur determinata accidētia inter que eſt quā-
titas vnde omne corpus naturale habet determi-
natā ꝗ̃titatē et in maius et in minus vnde dabi-
lis eſt maximus equus et minimus equus Ex quo
infertur ꝙ omnia entia naturalia ſunt ad maximū
determinata Grego. de arimino tenet oppoſitum
quarte cōcluſionis quia tamē eam quidā dicit eſſe
de mente ſancti thome poteſt pro ea ſic argui per
aduerſarium datur minimum naturale capio ergo
inſtans in quo primo eſt minimū naturale tunc in
illo inſtanti habet aliquam caliditatē ⁊ querit̃ qua-
re illa eſt tante intenſionis ſubito acquiſita in illo
inſtanti non poteſt dari ratio niſi quia minor eē nō
poteſt. Item calor ſcd̄m intenſionē non eſt in infi-
nitum maioris virtutis ad conſeruandum ſe ꝗ̃ ca-
lor ſcd̄m extenſionem ſed ſcd̄m extenſionem eſt de-
uenire ad minimū ergo etiā ſecundum intenſionē.
Item ſi aliquid trāſmutatur a ſūma caliditate ad
frigiditatem eſt dabile primū inſtans in quo frigi-
ditas eſt inducta vtputa ponamus ꝙ aqua ſeipām
reducat ad frigiditatem et ſignemus duo tempora
primum in quo ſemper in ea ſit caliditas. Scd̄ꝫ in
quo ſemper in ea ſit frigiditas quia ſcd̄m euꝫ nūqꝫ
iſte qualitates remiſſe ſunt ſimul et capio inſtans
medium inter iſta duo tempora. Et opꝫ ꝙ ſit in ſub-
iecto caliditas vel frigiditas quia inter iſta nō da-
tur medio vel erḡ illa frigiditas eſt remiſſiſſima et
habetur intentum ſi nō ſequitur ꝙ dabilis eſt ea re-
miſſior cum igitur mobile naturaliter prius tranſ-
mutetur in mediuꝫ ꝗ̃ in extremum ſequitur ꝙ illa
frigiditas que ponitur 1º inducta nō eſt 1º inducta
Dicetur forte ꝙ iſta ratio non concludit quia non
oportet ꝙ ſubiectum quando tranſmutatur prius
ſit ſub medio ꝗ̃ ſub extremo vt ſi aliquid tranſeat
de albedine ad nigredinem nō oportet ꝙ trāſeat
omnes colores medios ſed hoc eſt verum tantū in
motu locali. Nā cum lumen generatur in aere nō
prius producitur lumen remiſſum ꝗ̃ intenſuꝫ. Cō-
tra inquit gualterus burlei ſequitur ꝙ poſſet eſſe
tranſitus de vna ſpecie ad intentiſſimum gradum
alterius ſpeciei non pertranſeundo formā remiſ-
ſam forme poſterioris quia qua ratione non opor-
tet tranſire medium ita neqꝫ medium aliquod eiuſ-
dem rationis. Item ſemper in motu continuo priꝰ
acquiritur gradus remiſſus ꝗ̃ intenſus ſed altera-
tio ſcd̄m eum eſt motus continuus igitur. Item da-
to ꝙ non eſſet neceſſe ꝙ mobile tranſiret om̄ia me-
dia tamen hoc eſt poſſibile illo ergo poſito querit̃
quāta frigiditas eēt in illo inſtāti medio. hic dicit
grego. ꝙ dato ꝙ tranſeantur omnia media non ſe-
quitur ꝙ ſit dare primum vel minimū mediū vt pa-
tet de localiter moto quod trāſit omnia media ſpa-
cia tamen nullum eſt primum vel minimū ſpacium
Sed contra hoc non eſt ſimile quia per hoc nō aſſi-
gnatur quāta ſit illa frigiditas in 1º inſtāti non eē
caliditatis. Et ſimiliter poteſt queri de frigidita-
te que eſt in 1º inſtanti in quo producitur minimuꝫ
ſubiectum frigiditatis ſcd̄m extenſionem.

¶ Contra hec arguitur per argumenta ſcoti lib.
3.d.13.q.1. Capta aliqua albedīe finita puta a que-
ritur vtrum aſcendendo ſit ſtatus ad aliquam ſuꝑ-
mam poſſibilem et tunc non procedetur in infini-
tum in eius augmento aut non eſt ſtatus ⁊ tunc cū
quanto aliqua magis excedit tanto ſit perfectior
ſequitur ꝙ illa que in infinitum excedit ſit in infi-
tum perfectior et per conſequens in ſe infinita et
cum ipſa videatur a deo vt quoddam vnum factibi-
le poterit ab ip̄o vnita cauſatiōe cauſari. Et ſic de-
us poſſet facere aliquam albedinem infinitam.
Item omnis potentia poteſt reduci ad actum ſed
potentia ad totum augmentum eſt vna ergo poſſi-
bile eſt ꝙ totum augmentum forme ſit productum

¶ Secūdo ſecūdum philoſophū quātancūqꝫ ma-
gnitudinē cōtingit eē in potētia tātā contingit eſ-
ſe in actu ſed impoſſibile eſt ꝙ actu ſit forma infi-
nita ergo falſum eſt ꝙ infinitā formā deus pōt ꝓ-
ducere Item quātācūqꝫ albedinem deus pōt face-
re: deus poteſt facere hoc patet quia predicatū in-
cluditur in ſubiecto ponatur ergo in eſſe ꝙ quātā-
cumqꝫ poteſt creare tantam creet. ergo nō poterit
vlteriꝰ maiorē creare Item deus videt omnē albe-
dinē ab eo factibilē aut ergo videt aliquā factibilē
infinitā et tunc poſſet infinitā facere quod eſt fal

ſũ aut nõ videt īfinitã factibilē ⁊ tũc ſeq̄r ꝙ nõ poſſet in infinitũ facere maiorem.

¶ Tertio quãtacũq; albedo poteſt a deo fieri ſucceſſiue tãta poteſt fieri ab eo ſimul ſed nulla albedo infinita poteſt ſimul fieri ergo nec ſucceſſiue ꝓbatur maior qꝛ quod nõ poſſit ſimul fieri nõ eſt ex ꝑte dei cũ totã ſuã potẽtiam ſimul habeat nec ex ꝑte perfectionis factibilis qꝛ et nõ repugnat ſimul habere gradus quos importat de natura ſua. Itẽ ſequeret̃ ꝙ eſſet poſſibilis aliquis motus rectus continuus in infinitũ pꝫ ꝯña quia et augmẽtũ ⁊ intenſio motus recti ſunt infinita ſed cõſequẽs eſt falſũ vt patet per philoſophũ et commen. 8. phi. patet etiã ratione quia omnis motꝰ rectus eſt iter duos terminos inter quos impoſſibile eſt in infinitũ recte moueri. Item natura inciperet moueri ad id ad quod nõ poteſt attingere ⁊ eſſet aliquis motus ſine termino ad quem hoc autem eſt impoſſibile qꝛ motus ex intrinſeco ſuo requirit terminũ ad quem et patet cõſequẽtia qꝛ ſi poſſet eē talis intẽſio infinita nullus termiuus circa infinitum erit eẽntialis terminus eius.

¶ Quarto ſi albedo poteſt augeri in infinitum ergo aliqua creatura ex natura ſua abſolute importaret infinitam perfectionem quod tamen eſt proprium deo. Item arguitur ꝙ dilectio dei non eſt in infinitum augmentabilis quia primũ ens non eſt tantum diligibile a nobis ꝙ̃tum a ſe ſed a ſe non eſt diligibile plus ꝙ̃ in infinitum igitur. Item tũc potentia anime eẽt infinite virtutis quia in infinitum poteſt actum ſuuꝫ augere ⁊ iam virtualiter cõtinet omnem ſuum actum ergo iam eſt virtualiter infinita. Item arguunt theologi ꝙ tunc poſſet eē charitas maior charitate chriſti Angeli etiã in primo inſtanti elicuerũt maximũ actũ quẽ poſſũt habere vt videtur ex 1ª parte. q. 62. ar. 6. Forte tamẽ non eſt neceſſarium quia libere agunt.

¶ Quinto arguitur ꝯtra ſcd̃am cõcluſionẽ poſſibile eſt oẽs animas creabiles eē creatas ergo nõ omni multitudine data contingit dare maiorem ꝑ deum. antecedens patet quia quelibet ſingularis illius vl̃is eſt vera. ergo ipa eſt vera: vnde iſta ē vera poſſibile eſt iſtas animas creabiles eē creatas: et ſic de ſingulis. Item in quolibet tẽpore ſunt infinite partes ꝓportionales ergo tot ſunt partes proportionabiles quot ſunt anime creabiles: ergo in tota hora poteſt deus producere omnes animas creabiles quo facto deus non poſſet amplius aliquã aliã producere quod ſi cõcedas ſequit̃ ꝙ dei potentia erit exhauſta. Item oĩm natura conſtantium determinata eſt ratio magnitudinis ⁊ augmẽti ergo nulla qualitas nec aliqua magnitudo in infinitũ eſt augmentabilis. Forte dicis verum eſt a creatura non tamen a deo Contra. S. T. ꝑ hoc 1ª. q. 7. ar. 3. probat ꝙ nõ põt eē aliquod infinitum actu ſecundum agnitudinem quod non eẽt verum ſi res in infitum poſſet augeri.

¶ Sexto arguitur contra tertiã concluſionẽ a ſcoto et eſt argumentũ. S. T. hic in cõmento ſicut eſſentiale eſt quanto poſſe diuidi in partes ita eſt ei eẽntiale ꝑ phi. ꝙ ſingulũ eorum in que diuidit̃ poſſit eē hoc aliquid. i. per ſe eſſe vel diuiſibilitas eſt paſſio ꝙ̃titatis ergo omne ꝙ̃tuꝫ poteſt diuidi in ꝑtes per ſe exiſtentes ergo nulli eoruꝫ repugnat ꝑ ſe eē. Conſtat aũt ꝙ forma naturalis eſt quãta igitur. Item omnes partes aque ſunt eiuſdem rationis cũ toto ſed toti nõ repugnat per ſe eē ergo nec alicui parti quia eſt eiuſdem ſpeciei.

¶ Septimo circũſcribatur oē corruptiuũ et diuidatur aqua minima tunc vel partes remanebunt ⁊ ſic dabitur minus minimo. Si dicas ꝙ reſoluẽtur in continens. Contra pono ꝙ corpus ſit in vacuo Si dicas ꝙ ꝑtes anichilabunt̃ ſequitur ꝙ creatura poteſt anichilare. Itẽ ſequeretur ꝙ eſt dare primã partẽ motus ad formã. Sed cõtra agens naturale prius agit in propinquũ ꝙ̃ in diſtans ergo prius produducit formaꝫ in medietatem minimi ꝙ̃ in totum minimum quia qua ratione dicis ꝙ in inſtãti in toto minimo producitur calor eadem rõne dicetur ꝙ in eodẽ inſtanti in alia parte producet̃ calor et ſic de ſingulis et per ꝯñs totus motus erit compoſitus ex mutatiõibus vel mutatis eſſe quod eſt contra phm̃. 6. phi.

¶ Octauo aliquod ſubiectum poteſt partibiliter. i. ſucceſſiue moueri ab vna forma ad aliã ergo nullus gradus acquiritur in inſtãti ſed quelibet pars acquiritur ſucceſſiue. Item arguit paulus qꝛ ſi daretur minimus ignis aut minima caro tũc daretur vltimuꝫ inſtans eē illius qꝛ incipiat talis ignis minui per diuiſionẽ vel per ablationem partium tunc verum eſt dicere ꝙ nunc eſt et non immediate poſt hoc erit igitur ſecunda pars patet quia poſt hoc ſi ſit erit minor et ſic daretur minus minimo Item vel minimum corrũpitur ſubito vel ſucceſſiue Si 1ᵐ ergo deſinit eſſe in inſtanti totaliter Sed contra alterans prius alterat et indiſponit vnam partem ꝙ̃ aliã ergo forma prius expellitur ab vna ꝑte ꝙ̃ ab alia. Itẽ ſi concedas ꝙ minimũ naturale habet vltimũ inſtãs ſui eſſes ſequeretur ꝙ anima rationalis nõ crearetur in inſtanti quia demus minimum naturale in quo debet introduci forma humana et ꝙ illud nunc habeat vltimũ inſtans ſui eſſe tunc aĩa rationalis nõ eſt in illa materia in hoc inſtãti nec poteſt dari inſtans in quo primo erit ergo in nnllo inſtanti creabitur et ſuppono ꝙ anima nõ creatur niſi in materia.

¶ Nono agens naturale põt in ſua virtute augeri et meliꝰ diſponi, ergo in quãcũq; materiam põt producere formam adhuc põt producere in maiorẽ. Item nõ poteſt dari homo ita magnus quin adhuc poſſit rarifieri vel comedere ergo poteſt ſẽper augeri. Forte dicis ſicut in minimo ꝙ ſi rarefiat deſinet eſſe Et ſi minimũ condenſetur corrumpitur alias daret̃ maius maxio et minꝰ minimo cõtra ſequeret̃ vt priꝰ ꝙ hõ haberet vltimũ inſtãs ſui eſſe.

¶ Decimo non datur minimus angulus rectꝰ ſecundum extenſionem. Item in formis mathematicis non datur maximũ ergo nõ omnia ſũt ad maximum et minimum determinata. Item in ſacramẽto altaris albedo corporis chriſti nõ ē extenſa ergo ad ſuum eſſe non requirit determinatam extenſionem ⁊ ſimiliter arguitur de aĩa. Item in aliquo

inſtāti nature eſt forma ante quantitatem ergo eē ſine quantitate non repugnat forme ymm o conuenit ſibi. Item tunc naturalia eſſent compoſita ex indiuiſibilibus patet ſic quia ſunt compoſita ex minimis naturalib⁹ que non ſunt diuiſibilia ergo ſūt indiuiſibilia.

¶ Undecimo actiuitas anime eſt infinita ergo nō terminatur ad maximū antecedēs patꝫ quia a nulla temptatione poteſt vinci. Forte negas quia nō eſt poſſibile ſcōm multos theologizantes quin homo venialiter peccet ⁊ ſic videtur ꝙ aliquo tempore voluntas vincitur. Hoc nichil eſt quia loquamur de mortali. Itē bonū nature eſt in infinitūꝫ diminuibile p malū morale quia non poteſt totaliter aufferri ergo non datur minimū bonū nature ſicut etiā nō datur minimū tēp⁹ qꝛ ſp hꝫ pri⁹ ⁊ poſteri⁹.

¶ Duodecimo arguitur cōtra quartā concluſionē quia quacunqꝫ volitione data in voluntate contingit dare minorem alias volūtas neceſſitaretur niſi poſſet producere actū ita remiſſum ſicut ſibi placet. Item ſit corpus luminoſū aerem illuminās ad q̄ſtācunqꝫ diſtantiaꝫ tunc patet ꝙ in parte remota lumē eſt ſp minus et minus intenſum ergo non datur minimū ſignetur em̄ pars in qua eſt minimū lumen tūc poſt illā partē eſt alia ps in qua eſt adhuc lumen minus quia plus diſtat a corpore luminoſo. Item tunc viſio haberet vltimū inſtans ſui eſſe qꝛ datur minima viſio et incipiat viſibile elōgari tūc vel viſio deſinit eſſe vel remittitur ſi ſcōꝫ daꝛ min⁹ minimo ergo primū. Itē indiuiſibile additum alteri non reddit ipm̄ maius ſed minimus calor per te eſt indiuiſibilis ſcōm intenſionem ergo ſi addatur alteri calori non reddit ipm̄ maiorē quod tamē eſt falſum apud nominales nos autē negamus taleꝫ additionem. Item non datur minimus motus localis ſed loquor de permanentibus.

¶ Ad primū dicendum ꝙ huiuſmodi argumēta pbarent ꝙ etiā in numeris nō eſt procedere in infinitum et etiam in magnitudinibus ideo dicitur ꝙ non ſequitur hanc albedinem in infinitum aliqua albedo poteſt excedere ergo aliqua albedo pōt in infinitum hanc albedinem excedere quia in antecedente albedo ſtat ſimpliciter vel confuſe tantuꝫ et in conſequente ſtat determinate. Et ideo cū infertur ꝙ illa que in infinitum excedit ⁊c. Negatur ſequela propter falſam implicationē implicat em̄ ꝙ ex illo antecedente ſequatur ꝙ aliqua ſit poſſibilis excedens in infinitū quod falſum eſt. Ad aliud dicitur ꝙ per illud probaretur ꝙ ſit poſſibile in ſenſu compoſito cōtinuum eſſe diuiſum in q̄libet partē. Quidā nō habent pro incōuenienti ꝙ de⁹ poſſit facere infinituꝫ quia albedo ſeparata apud S. T. eſt aliquomō infinita ſed de hoc poſtea ſed hoc non tenendo dicitur ꝙ nulla eſt potētia ad totum augmentum cathegoreumatice capiendo totum quia tale non eſt dabile.

¶ Ad ſcōm negatur conſequentia quia in minore eſt ſenſus compoſitus et in finitum capitur cathegoreumatice in conſequēte vero eſt ſenſus diuiſus et capiꝛ infinitū ſincathegoreumatice vū ſenſus ē aliquātā formā deus pōt producere et nō tantam quin maiorē. Ad aliud dicit grego. ꝙ nō eſt neceſſarium ꝙ quelibet propō vera de poſſibili poſſit poni in eſſe niſi quando eſt vera in ſenſu compoſito. Ad aliud negatur conſequentia vt patet in numeris. S. T. in. 1º. diſ. 17. q. 2. ar. 4. 1m.

¶ Ad tertiū dicit Ocham negādo maiorē ſed cōtra inqt grego. quelꝫ ſingularis eius ē vera demōſtrata ei aliqua latitudine qualitatis ſucceſſiue factibilis veruꝫ eſt dicere ꝙ illa pōt ſimul fieri a deo ideo aliter dicit ꝙ nula infinita qualitas pt a deo fieri ſucceſſiue tn̄ in infinitū ſucceſſiue pt fieri maior q̄litas. Quidā aliter rn̄dēt vū pcedentē propōnem ponūt in eē p iſtas albedinē duoruꝫ graduum de⁹ cāt albedinē triū graduū de⁹ cāt ⁊ ſic de ſingulis. Et ſimili mō poniꝛ iſta in eſſe in quotcūqꝫ partes pōt de⁹ diuidere pōt deus diuidere. Et negāt predictā maiorē qꝛ motū localē pōt de⁹ facere ſucceſſiue et tn̄ nō pōt eum facere ſimul. Et infinitos gemit⁹ futuros de⁹ pōt facere ſucceſſiue in dānatis ⁊ tn̄ nō poſſet facere illos ſimul. Ad aliud dꝛ ꝙ mot⁹ inter duos terminos in infinitū a deo poſſet augeri Sicut quidā dicūt ꝙ ſincathegoreumatice infinitū pōdus ſor. pōt portare nō tn̄ ſeqꝛ ꝙ dabile ſit maximū pōd⁹ qđ ſortes pōt portare Ad aliđ dꝛ ꝙ adeo pōt fieri mot⁹ q̄ nūq̄ termiaꝛ vt qdā dicunt de tota terra ſi moueretꝛ ad centrum.

¶ Ad 4m. dꝛ ꝙ albedo intēſa nō eſt eēntialiter pfectior q̄ albedo remiſſa Ad aliud dꝛ ꝙ de⁹ nō eſt tm̄ diligibilis a nobis q̄tū ē diligibilis a ſe ſi tm̄ et quātū notēt q̄titatē dilectiōis quia de⁹ ſemp pfectiore actu diligit ſe q̄ nos poſſemus eū diligere. Nos ei nullā ponim⁹ dilectionē infinitā ⁊ dato ꝙ i nobis poneretꝛ dilectio ifinita adhuc dilectio dei excederet illā Ad aliud pꝫ ex dictis De charitate aīe xp̄i videꝛ q̄buſdā ꝙ de⁹ nō poſſet eā augere qꝛ S. T. dicit 3a. q. 7. ar. 12. ꝙ nō pōt eſſe nec intelligi maior vnio creature rōalis ad deū ⁊ iō gr̄a ei⁹ ptigit ad ſūmā mēſurā gr̄e ⁊ ē iſinita ſcōm rōnē gr̄e nō aūt vt eſt q̄dā ens Si aūt q̄raꝛ de gr̄a viatoris an poſſit attigere gr̄am btī p cōtinuū augmētū videꝛ pbabile ꝙ ſic ex. ſ. t. opuſ. 61. c. de augmēto caritatis Aliter opinaꝛ alij ex ſ. t. de ve. q. 29. ar. 3. 5m

¶ Ad 5m rn̄det grego. negādo aīs Et cū dꝛ hāc ⁊ illā pt de⁹ creare ⁊ ſic de ſigl'is i ſēſu ꝯpoſito negaꝛ lꝫ q̄lꝫ ſit potētia ſic demrātis duob⁹ ꝯtradictorijs hec copulatiª ē ipoſſibiˢ hec ē va ⁊ illa ē va ⁊ tn̄ q̄lꝫ ps ē poſſibiˢ Similiꝛ i ſēſu diuiſo iſta pn̄t eē va ⁊ tn̄ nō ſeqꝛ ꝙ i ſēſu ꝯpoſiº poſſibiᵉ ſit iſta eē va 2º dꝛ ꝙ oēs aīas creabiles demrāri pōt itelligi dupl'r vno mō ꝙ demōſtrareꝛ oēs q̄ꝝ q̄lꝫ ē creabilis. Alio mō ꝙ demonſtrareꝛ omnes que ſunt creabiles Si primo modo tunc iſta eſt falſa iſte anime poſſunt eſſe create et non eſt ſingularis illius vl'is oēs anime creabiles poſſunt eſſe create quia illis omnibus demōſtratis hec non eſt vera iſte aīe ſūt creabiles licet quelibet earuꝫ ſit creabilis. Et ſi queratur an iſta ſint creabilia demonſtrando omnes quarū quelibet eſt creabilis dicit ꝙ non. Si vero demonſtretur ſecundo modo dicit ꝙ talis demonſtratio eſt impoſſibilis quia nulle creabiles ſunt omnes creabiles. Dicit ergo ꝙ ſicut quelibet ſingularis illi⁹ vni

uerſalis eſt vera ita ipſa eſt vera non tamē ſua de
ineſſe eſt poſſibilis Et ideo ꝑ hoc non infertur an
tecedens quod habet ſenſum compoſitū vnde nō
ſequitur omnes anime creabiles poſſūt eſſe crea-
te in ſenſu diuiſo ergo poſſibile eſt omnes animas
creabiles eſſe creatas quia antecedens eſt verum
et conſequens falſum. Si autem queratur de veri
tate huius vniuerſalis omnes anime quarum que
libet eſt creabilis poſſunt eſſe create dicit ꝙ ē fal-
ſa quia habet vnam ſingularem falſam ſcꝫ in qua
demonſtrantur omnes collectiue a deo quarū que
libet eſt creabilis. Contra iſta inſtatur ſic ſecundū
eum omnes anime creabiles poſſunt eē create er-
go oēs aīe quaꝝ q̄libꝫ eſt creabilis pñt eē create te
net conſequentia quia anime creabiles et anime
quarum quelibet eſt creabilis cōuertuntur. Item
bene ſequitur Iſte ſunt anime quarum quelibet ē
creabilis ergo iſte poſſibiliter ſunt demonſtrando
omnes quarum quelibet eſt creabilis alias ſubie-
ctum antecedentis nō ſupponeret et vltra iſte poſ
ſibiliter ſunt ergo iſte poſſunt eſſe creabilia. Item
iſte quarum quelibet eſt creabilis ſunt hoc creabi
le et hoc creabile et ſic de ſingulis ergo ſunt crea-
bilia. Item iſte anime quarum quelibet eſt creabi-
lis poſſibiliter ſunt anime ergo creabiles. Itē tūc
iſta omnis chimera currit non haberet ſingularem
quia ſubiectum non verificatur de aliquo hoc qui-
dam concedunt licet ſit vniuerſalis ſed contra tūc
non quelibet ſingularis eius eſſet falſa. Dico pre
terea ꝙ impoſſibilia et chimera poſſunt demōſtra
ri ſcꝫ ad intellectum et ideo non videtur bene di-
ctum ꝙ demonſtratio qua demonſtrantur omnes
anime creabiles ſit impoſſibilis. Dicendum igitur
ꝙ hec eſt vera in ſenſu diuiſo capiendo omnes di-
ſtributiue omnes anime creabiles poſſunt eē crea
te non autem capiendo omnes collectiue quia tūc
ſubiectum non ſupponit vnde nec deus in infini-
tis partibus hore poſſꝫ producere omnes animas
creabiles. Ad aliud dicitur ꝙ illa ratio bene pro-
bat ꝙ in naturalibus non reperitur infinitum.

¶ Ad ſextum reſpondet. S. T. hic et in ſcḋo diſ.
30. q. 2. ar. 2. ꝙ licet corpus mathematice. i. de ge-
nere q̄titatis acceptum ſit diuiſibile in infinitum
corpus naturale nō eſt diuiſibile in infinitum in
corpore enim mathematico non conſideratur niſi
q̄titas in qua nichil inuenitur diuiſiōi repugnās
Sed in corpore naturali inuenitur forma natura-
lis que requirit determinatā quantitatem ſicut et
alia accidentia vnde non poteſt inueniri q̄titas in
ſpecie carnis niſi infra aliquos terminos determi
nata. Dico preterea ꝙ non omne continuum eſt di
uiſibile in partes ſic ꝙ vna poſſit ſeparari ab alia
vt patet de celo. Item naſus hominis eſt eiuſdem
ſpeciei eſſentialis cum homine et tamen non po-
teſt per ſe eſſe ſicut homo. Forte negas primā par
tem ſed probatur quia naſus hominis componitur
ex materia et forma eiuſdem ſpeciei cū toto homi-
ne. Item naſus hominis continuatur aliis parti-
bus ergo eſt eiuſdem ſpeciei cū eis. Dico preterea
ꝙ de ratiōe continui eſt eſſe diuiſibile. i. ꝙ habeat
partem realiter diſtinctam ab alia nec oportet ꝙ
vna ſit extra aliam ſecundum ſitum vt patet de cor
pore xp̄i in ſacramento euchariſtie. Item nō ſequi
tur iſtud eſt eiuſdem rationis ſicut prius ergo pōt
perſeuerare in eſſe ſicut prius vt patet de homine
vulnerato in corde Sꝫ nō ē medietas minimi na
turalis eſt minor eo ſi ſic ergo datur min⁹ minimo.
Dicendum ꝙ non datur minus quod poſſit per ſe
ſubſiſtere.

¶ Ad ſeptimum dicitur ꝙ ſi minimum diuidat re-
ſoluetur in continens Et ſi ponatur in vacuo non
poterit diuidi. Ad aliud dicitur ꝙ nō datur prima
pars motus ſed bene datur primum motatuꝫ quia
forma introducitur in ipſo minimo per ſubitā mu-
tationē. Et dico ꝙ nō ſemper agens prius alterat
partem ſibi proximiorē quādo pars proximior non
eſt per ſe ſuſceptiua forme introducende per ipſū
agens nec eſt ſimile de ꝓductione primi minimi et
de aliis ſequētibus quia partes ſequentes non ꝑ
ſe ſubſiſtunt ſed vniuntur prime.

¶ Ad 8m. dicetur poſtea Ad aliud quidam non ha
bent pro inconuenienti ꝙ minimū naturale habeat
vltimum inſtans ſui eſſe. Sed videtur illo con
ceſſo ꝙ res permanens ſemper deſinit per vlti-
mum inſtans ſui et incipit ꝑ vltimū inſtās nō eſſe
quia anteq̄ res corrumpatur ſemper eſt deuenire
ad minimum Forte dicis ꝙ quo ad illud minimum
res habet vltimum inſtans eſſe Tunc queritur de
forma que in illo minimo immediate poſt hoc pro-
ducetur quia cum illa habeat minimum naturale
queritur an illud fiet in inſtanti vel in tempore Si
1m. ex quo inſtans non eſt immediatum inſtāti que
ritur ſub qua forma erit materia per tempus medi
um inter illa duo inſtantia Si dicas ꝙ minimū for
me ſequentis producetur in tempore ſequitur ꝙ
pars producetur poſt partem et ſic dabitur minus
minimo ideo dicitur aliter ꝙ illud minimum nō po
teſt ſubito eſſe Si dicas pono ꝙ minime carni ap-
plicetur vnum agens contrarium quod īcipiat cor
rumpere aliquam partem eius vel aliquam condē
ſare Non admitto caſum dicit venetus 1o. phi. vn-
de applicato contrario frigido. a. minime carni vł
minimo igni non immediate poſt hoc corrumpetur
aliqua pars. a. neq̄ cōdenſabitur ſed bene altera-
bitur et frigefiet immediate poſt hoc nec eſt quelꝫ
gradum frigiditatis ſequitur aliquis gradus dēſi
tatis imo inducetur certa latitudo frigiditatis an
teq̄ inducatur aliqua denſitas et tandē illud mi-
nimum habebit 1m inſtans non eſſe Sed cōtra po-
namus ꝙ minima caro habeat etiam minimam fri
giditatem et omnes alias qualitates minimas ſe
cundum intenſionem et applicetur ſibi contrariū.
Poſſet dici ꝙ in 1o inſtanti applicationis minimū
1o. non eſt ſicut actus opinatiuus corrumpitur ab
actu ſcientie in primo inſtanti ſui eſſe ſic ꝙ actus
opinatiuus tunc non eſt.

¶ Ad nonum negatur antecedens Et ſimiliter
ad aliud licet calefiat non fit maior.

¶ Ad decimum dicit. S. T. et albertus ꝙ in
mathematicis non datur maximum neq̄ minimū
Ad aliud quidaꝫ diceret ꝙ albedo xp̄i ſi relinquat
ſue nature corrumpetur quia non eſt extenſa Sꝫ

contra non habet modum q̄titatiuum ergo nō eſt
corruptibilis Dico ergo ꝙ habet determinatā quā
titatem licet non ſit extenſa Ad aliud dicūt quidā
illa inſtantia nature nichil eſſe in re ſed ſolum in
intellectu Sed contra cauſa eſt prius natura effe
ctu ſecluſo intellectu dicendum vt ſupra. Ad aliḋ
dr̄ ꝙ nō ſunt indiuiſibilia mathematice.i. puncta.
¶ Ad 11^{m}.dicit quidam ꝙ delectatio poteſt tantū
augeri ꝙ generabit faſtidiū ꝛ ſic nō neceſſitabit vo
lūtatē Sed hoc nichil eſt quia fiet argumentum
de triſticia Dicunt alij ꝙ voluntas eſt infinite vir-
tutis extrinſece ſed non itrinſece quia a nullo ex-
trinſeco poteſt vinci et ſi dicatur difficiliꝰ eſt vince
re vnam teptationem q̄ȝ aliam ergo tādem poteſt
ſuperari Dicendum ꝙ verum eſt ſi deus permitte-
ret vnde gregorius in 1°.diſ.prima concedit ꝙ po-
ſitus in igne neceſſario triſtatur ſed dicunt alij ꝙ
talis triſticia homini non imputatur ſicut dicūt de
actibus ſtultorum Alij dicūt ſtultos nullos habe-
re actus voluntatis Poſſet dici licet voluntas pro
ter temptationem ſi nō iuuaretur a deo poſſet ali
quando nullum actum habere non tamen neceſſi-
tari poteſt.ad habendum hunc actum vel illum ad
aliud dicit.S.T.1^{a}.parte ꝙ bonum nature eſt fi-
nituȝ nec pōt auferri qꝛ nō diminuitur ꝑ ablationē
ſed quia ꝑ malū hō magis elōgatur a ſuo fine ideo
eſt minus abilis ad ipſum.
¶ Ad 12^{m}.diceretur ꝙ voluntas neceſſitatur ex
ſuppoſitione Ad aliud poteſt dici ꝙ non datur mi
nimum ſecūdum intēſionem quādo illud vnitur al
teri ſecundū extenſionē vel ꝙ lumē ſemper termi
natur ad certū gradum ꝛ vltra illum nō poteſt pro
duci minus quia non poſſet ſubſiſtere Ad aliḋ po
teſt dici ꝙ viſio habet vltimum ſui eſſe vt alias di-
cetur Ad aliud dicatur vt ſupra. ¶ Sed hic ē du-
biū qꝛ bene ſequitur iſte aer poteſt durare ꝑ certū
tempus ergo q̄libet pars ſeparata poteſt durare
per aliquot tempus licet minus probatur cōſequē
tia quia nulla pars eſt in infinitū minoris virtutis
q̄ȝ totum. Item producat deus medietatem mini-
mi in vacuo et queritur a quo corrumpetur cum ni-
chil ibi ſit ſi a nullo ergo non deſinit eſſe ſed per ſe
ſtat. Item tertio ex quo paſſu.S.T.habetur ꝙ da
tur minimū. Ad primū dr̄ ꝙ ps nō corrūpit ꝑpt̄ de
fectum reſiſtētie ſed q̄titatis.rōne cuiꝰ nō eſt a to
to ſeparabilis. Ad aliud dr̄ ꝙ corrūpit non ab ali-
quo poſitiue ſcȝ priuatiue propt̄ defectuȝ q̄titatis
Ad aliud dicit.S.T.in.2.d.14.ar.1.4^{m}.ꝙ in qua
libet ſpecie oportet eſſe terminū quendaȝ rarefa-
ctionis vltra quē ſpecies non ſaluatur vnde vlti-
ma raritas ad quam non poteſt perueniri eſt ſecū-
dum ꝙ materia ſtat ſub forma ignis vt dicit cōmē.
4.phiſicorum vnde aqua poſſet tantum rarefieri
ꝙ iaȝ nō eſſet aqua et d.30.q.2.ar.2. Dicit de mini-
ma aqua ꝙ ſi diuidatur non erit vlterius aqua ꝛ in
3°.d.3.q.5.ar.2.3^{m} dicit ꝙ minimum quātitatis ho
minum in primo inſtanti figurationis ꝛ aiationis
parum excedit q̄titatem formice vnde dicit ꝙ mi-
nimum quantitatis in vno indiuiduo eſt in primo
inſtanti ſue animationis hoc probat per philoſo-
phum in.q.de animalibus quia.40.die inuēta eſt
mulier patiens aborſum ꝛ corpus prolis habebat
omnia membra diſtincta et erat ſicut magna formi
ca. Quidam dicunt chriſtū fuiſſe minimū hominē.
Deinde S.T.videtur ponere minimā immutatio
nem ad videnduȝ quia dicit in.4.d.44.q 2.ar.1.q
4.ad 6^{m}.ꝙ viſus corporis glorioſi ex minima im-
mutatiōe poterit videri. Itē videtur ponere mini
mam charitatem Dicit eñ in.3.d.31.q.1.ar.3.ꝙ cha
ritas minia poteſt reſiſtere cuilibet temptationi.
Si quis velit exponere alit̄ has auctoritates po-
terit tenere oppoſitum quarte concluſionis et ſic
non omniū natura conſtantium erit certus termi-
nus decrementi. Ad argumentum capitale dicet̄
in ſecundo de anima.

¶ Sequitur in textu. Omnes igitur cōtraria.
¶ Circa hunc textum queruntur quinq̄ȝ. Primo
an principia rerum naturalium ſint contraria. Se
cundo an ſint tantū tria principia rerum natura-
lium. Tertio an materia appetat formam. Quar-
to an forma ſubſtantialis ante generationē rei ſit
in materia ſecundū eſſe formale formabile. Qui-
to an ex nihilo aliq̄d facere ſeu creare ſit poſſibile

AD primum ſic proceditur videtur ꝙ pri-
cipia rerum naturalium non ſint cōtra
ria quia ſubſtantie nichil eſt contrariuȝ
ſed potius qualitati. Qualitas autem
non eſt principium rei naturalis igitur
Sed contra eſt philoſophus. ¶ Reſpondeo dicē-
cendum ꝙ ſuperius philoſophus reprobauit opi-
nionē anaxagore qui dicebat ꝙ quodlibȝ poterat
ſegregari a quolibet T.c.3ꝰ. Hoc autem eſt falſuȝ
quia accidens nō poteſt ſeparari a ſubiecto qꝛ ſem
per dicuntur de ſubiecto. Item dicebat omnia pri-
cipia fuiſſe cōmixta ſed per intellectum inceperūt
ſegregari. Contra inquit philoſophus quicūq̄ȝ in
tellectus querit facere quod eſt impoſſibile fieri ē
indecens intellectꝰ ſȝ ſcḋm anaxagorā ipoſſibile ē
oia eē ſegregata gᵒ idecēs ē itellectꝰ intēdēs reꝝ
ſegregationē. Et ſi queratur vñ cognoſcetur ꝙ ali
quid ſit accidens. Dicendum per vnam propoſitio-
nem philoſophi quod vni eſt ſubſtantia nulli eſt ac
cidens vt ſupra dixit philoſophus. Quia ergo vi-
demus lumen eſſe accidēs in iſtis inferioribꝰ etiā
concludimus ꝙ lumen quod eſt in ſole etiā eſt acci
dens. ¶ Notandum preterea ꝙ quedam ſunt
accidenſia ſeparabilia vt tangit philoſophus.T.
c.28. Alia ſunt inſeparabilia et per ſe et hoc eſt ac
cidens in cuius diffinitione ponitur ſubiectum cui
accidit ſicut ſimum eſt per ſe accidens naſi quia in
diffinitione ſimi ponitur naſus Eſt eñ ſimū naſus
curuus. ¶ Notandum preterea ꝙ anaxagoras ex
hoc ꝙ videbat ꝙ aliquid fit magnum ex congrega
tione multarum partium ſimilium paruarum ſicut
torrens ex multis guttis credidit ita eſſe in omni-
bus quod eſt falſum. Quedam eñ ex ſimilibus ge-
nerantur et in ſimilia reſoluuntur ſicut lutum diui
ditur in luta. In q̄buſdā aūt nō eſt ſic ſed gñant̄ ex
diſſimilibꝰ ſicut lateres nō fiunt ex lateribꝰ ſȝ ex lu
to. Nec domus fit ex domibus ſed ex lateribus vñ

contra anoxogoꝛam ponitur iſta concluſio. Non quodlibet eſt in quolibet nec quodlibet fit ex quolibet per ſe quia album non fit ex muſico per ſe.

¶ Notandum preterea ꝙ ſecundum philoſophū T.1.c.4. melius dixit de principijs naturalū empedocles ꝙ̄ anaxagoras quia empedocles poſuit pͥcipia finita ex hoc cōmunis habetur auctoꝛitas ꝙ ſine neceſſitate non eſt ponenda pluralitas. Pꝛo quo ſciendum ꝙ quidam philoſophi ponebāt tantum vnum pꝛincipium et ex eo alia pꝛincipiabantur et fiebant ſecundum raritatem et denſitatem vt qui ponebant aerem pꝛincipium dicebant ꝙ ex eo rarefacto generatur ignis. Ex eo autē cōdenſato generatur aqua. Unde denſum eſt qđ multum habet de materia ſub parua quantitate. Rarū autem quod parum habet de materia ſub magna quantitate et iſti quodāmodo concoꝛdabant cum platone qui ponebat magnum et paruum pꝛincipia ſed in hoc differebāt quia plato poſuit magnū et paruum ex parte materie quia ponebat vnū pꝛicipium foꝛmale quod eſt quedam ydea participata a diuerſis ſecundum diuerſitatem materie. Antiqui vero naturales ponebant contrarietateꝫ ex parte foꝛme qui ponebant pꝛimum pꝛincipium vnā materiam ex qua multa constituuntur ſecundum diuerſas foꝛmas Anaximander ponebat ꝙ illud vnum ex quo alia fiebant ⁊ extrahebant vnū pꝛincipium et in eo erant omnia commixta empedocles vero et anaxagoꝛas ponebāt illa que in eo permiſcebātur eſſe pꝛincipia et ideo ponebat multa pꝛincipia Anaxagoꝛas infinita empedocles vero non ponebat niſi quattuoꝛ que cōmuniter dicūtur elementa ſcilicet ignem aerem aquam et terrā Item anaxagoꝛas dicebat mundum tantuꝫ ſemel eſſe factum per ſegregationem Empedocles vero ponebat mundum ſepe eſſe factum. Item dicebat ꝙ in mixto ſunt multoꝛum germanoꝛum capita ſine ceruice ſed poſtea per amicitiam facientem cōuentre germana fiunt et homogenea et vniuntur ceruices alijs partibus coꝛpoꝛis.

¶ Notandum preterea ſicut dicit philoſophꝰ hic multi philoſophoꝛū ſecuti ſunt veritatem in aliq̄bus non quaſi ab aliqua ratione moti ſed ſicut ab ipſa veritate coacti vnde dicit philoſophus pꝛimo metha. Et S. T. lec. 6. ꝙ erant ſicut inerudit in bello qui circumducti ſepe bonas plagas faciunt. Item dicit ꝙ balbuciens erat eoꝛum philoſophia vnde recte dixerunt omnes antiqui philoſophi ponentes contrarietatem in pꝛincipijs vnde permenides licet diceret eſſe vnum ſecundum rationem tamen poſuit plura pꝛincipia ſecundum ſenſū ſcꝫ calidum et frigidum Et attribuebat calidum igni frigidum vero terre. Aliqui autē ponebant vnum pꝛincipium cum quadam contrarietate que eſt inter rarum et denſum. Si dicas ex quo rarum ⁊ denſum erant pꝛincipia quomō ergo poſuerunt tantū vnum pꝛincipium Dicendū ꝙ dicuntur poſuiſſe tātum vnū pꝛincipium materiale. Democritus ponebat omnia fieri ex indiuiſibilibus coꝛpoꝛibus que in ſuo contactu relinquebant quaſdam vacuitates quas vocabat poꝛos et ſic ponebat coꝛpoꝛa componi ex pleno et vacuo que ſunt pꝛincipia nature. Et ſi queratur ex quo iſta indiuiſibilia ſunt eiuſdē nature. An omnia compoſita ſunt eiuſdem ſpeciei dicunt ꝙ non ſed diuerſificantur ſecundū diuerſitatem figure ſicut dictio ex oꝛdine litterarum vt ſum et muſ. poſitionis et oꝛdinis vnde ponebant pꝛincipia eſſe contraria que ſunt in genere poſitionis ſcꝫ ſurſum et deoꝛſum ante et retro.

¶ Notandum preterea ꝙ ad oſtendendum pꝛima pꝛincipia eſſe contraria ſupponitur ꝙ tria videntur eſſe de ratione pꝛincipioꝛum. Pꝛimum ꝙ non ſint ex alijs ſcđm ꝙ nō ſint ex alterutris. tertiuꝫ ꝙ omnia alia ſint ex eis. Sed hec tria cōueniunt pꝛimis contrarijs ergo pꝛincipia ſunt pꝛima contraria. Ad intelligendum autem quid vocet pꝛīa pꝛincipia contraria conſiderandum ꝙ quedaꝫ cōtraria ſunt que ex alijs cōtrarijs cauſantur ſicut dulce et amarum cauſantur ex humido et ſicco calido ⁊ frigido. Et quia non eſt pꝛocedere in infinitum ideo deueniendum eſt ad contraria que non cauſantur ex alijs Et hec vocantur pꝛima cōtraria Hijs igitur tres conditiones pꝛincipioꝛum conueniunt qꝛ enim ſunt pꝛima ideo non ſunt ex alijs qꝛ vero ſūt contraria ideo nō fiunt ex alterutris ꝗuis em̄ frigidum fiat ex calido in ꝗtum id quod pꝛius erat calidum fit frigidum tamen ipſa frigiditas non fit caliditas Tertium vero ſcilicet qualiter omnia fiant ex contrarijs oſtenditur pꝛemittenda ꝙ nec actio nec paſſio poteſt accidere inter ea que contingunt ſimul eſſe vel inter quecunꝙ indeterminata vt album non fit ex muſico niſi ſecundum accidens foꝛte in ꝗtum muſico accidit nigrum vnde album fit per ſe ex non albo quod eſt nigrum vel medio coloꝛe coloꝛatum et muſicus fit ex immuſico i. quod eſt natum habere muſicam et non habet Similiter album non coꝛrumpitur in muſicum vt qui deſinit eſſe albus non ſtatim fit bonus cātoꝛ quod enim fit et coꝛrumpitur non eſt anteꝙ̄ fiat nec eſt poſtꝙ̄ coꝛrumpitur vnde quod per ſe fit ex alio opꝫ ꝙ in ſua ratione includat non eſſe alterius ſiue in compoſitis ſiue in ſimplicibus ſed magis latet in compoſitis quia oppoſita compoſitoꝛum non ſunt nominata Oppoſitum enim domus non eſt nominatum Compoſita autem fiunt ex īcompoſitis Ex quo patet ꝙ omnia fiunt aliquo modo ex contrarijs vel medijs media autem fiūt ex contrarijs ſicut coloꝛes medij ex albo et nigro.

¶ Notandum preterea ꝙ in aſſignādo pꝛincipia contraria philoſophi differebant quidam enim accipiebant pꝛioꝛa contraria alij autem accipiebant poſterioꝛa. Item quidam capiebant pꝛioꝛa ſecundum naturam quidam vero ſecundum ſenſum vt humidum et ſiccum calidum et frigidum ſūt notioꝛa ſecundum ſenſum calidum tamen et frigidū qꝛ ſūt q̄litaˢ actiue ſūt pꝛioꝛa humido ⁊ ſicco qꝛ actiuū nāliter eſt pꝛius paſſiuo Pitagoꝛici poſuerunt numerum parem et imparem eſſe pꝛincipium et iſta ſunt notioꝛa ſecundum rationē.

¶ Notanduꝫ preterea ꝙ vniuerſalia ſunt noticio

ra ſecundum rõnem vt magnum et paruũ ſingularia vero ſcd̃m ſenſum vt raruʒ et denſum que ſunt minus communia. Item ſemper vnum contrariorum ſe habet vt melius et aliud vt peius quia ſemper alteruʒ habet priuationẽ ſui oppoſiti ad mixtã Principium enim contrarietatis eſt oppoſitio priuationis et habitus vt dicitur in.10.metha.

¶ Notandum preterea ſecundũ. S.T.ſuper.T.c.57.ꝙ omnia contraria que ſunt in genere ſubſtãtie non differunt genere ſed ſe habent ſicut prius et poſterius quia in vno genere eſt tantum vna cõtrarietas ſcʒ prima eo ꝙ omnes alie contrarietates reducuntur ad vnam primam. Item ſi accipiatur ipm̃ quod eſt ſubſtantia nichil eſt ei cõtrarium Si vero accipiantur formales differentie in genere ſubſtantie contrarietas in eis inuenitur Si aũt queratur que ſunt illa principia que nos dicimꝰ eẽ contraria Dicendum ſecundũ aliquos ꝙ ſunt forma ſubſtantialis et priuatio Tertiũ autẽ eſt principium ſcʒ materia et hoc aliȷs nõ contrariatur qꝛ contraria non poſſunt eſſe ſimul Materia autẽ poteſt eſſe cum aliqua priuatione et cum aliq̃ forma.

¶ Ex hiȷs patent tres concluſiones quarum vna poſita eſt contra anaxagoram. Secunda ꝙ non qꝺlibet fit ex ſibi ſimilibus Tertia ꝙ principia reruʒ naturalium ſunt contraria.

¶ Cõtra hec arguitur principia rerum naturaliũ ſunt priuatiue oppoſita ergo non contrariãtur antecedens patet quia vnuʒ vocatur priuatio ⁊ aliud forma. Item ſubſtantie nichil eſt contrariuʒ ſʒ forma ſubſtantialis eſt ſubſtantia igitur. Item cõtraria ſunt forme poſitiue ſed priuatio non eſt huiuſmodi ergo nulli contrariatur.

¶ Secundo cõtraria ſunt forme actiue ſed priuatio non eſt actiua igitur Itẽ que eſt illa priuatio q̃ contrariatur forme ſortis ſi ſit priuatio alterıꝰ forme ergo contraria ſunt ſimul. ſi ſit priuatio forme ſortis.contra illa nõ eſt principium ſortis ergo principia ſortis non ſunt contraria. Itẽ celum eſt res naturalis et tamen ſua principia non ſunt contraria alias eſſet corruptibile Dicendum ꝙ celum eſt naturale.i.mobile ſed non ad formã ſubſtanſialẽ

¶ Tertio cõtraria ſunt ſub eodẽ genere ergo nõ ſunt prima principia quia genus eſt principiũ oim̃ que ſub eo continentur. Itẽ caliditas ⁊ frigiditas ſunt prima cõtraria ergo prima principia de genere ſubſtantie non ſunt prima contraria vt dictũ eſt Si forte aliquis velit ſequi auicennã et auerroim in ſolutione queſtionis dicentes ꝙ contraria ſumũtur dupliciter ſcʒ large et ſtricte. Stricte em̃ ſumpta contraria ſunt qualitates prime vel cauſate ex primis. Large aũt ſumpta contraria ſunt continẽtia ſub ſe priuationẽ et habitum et ita intelligitur ꝙ principia ſunt contraria qꝛ ſunt oppoſita vt priuatio et habitus. Sed contra quia vbi ariſtoteles probat duo eſſe contraria principia ratione vtitur ad hoc ꝙ ad agendum ſufficiunt duo ergo ſecundũ Ariſtotelem principia ſunt agentia Priuatio autem et habitus nichil agunt. Priuatio enim nihil agit ergo hec diſtinctio nulla eſt. Item qꝛ priuatio non diceretur principium quia ipſa nichil eſt licet enim relinquat ſubiectum proprium tamen nichil ponit ſicut cecitas non plus ponit de viſu in oculo q̃ʒ in lapide licet in oculo relinquat ſubiectum viſus proprium. Omne autem principium videtur eſſe tale ꝙ ex ipſo cauſatur aliquid quod principiatur ab ipſo. Item ſi cõſequẽtia oppoſitorũ debeãt reduci non reducentur in contraria ſed potius in affirmationem et negationẽ priuationem et habitum quare ergo philoſophus potius nominat principia contraria q̃ʒ priuatiue oppoſita quod melius intelexiſſemus.

¶ Quarto ſi pͥcipia ſint oppoſita ſequiẗ ꝙ nõ potuerunt eſſe ſimul in materia quando ergo vnũ eſt in materia alterum erit extra materiam quod ſi verum eſt ſequitur ꝙ non trãſmutet nec materia trãſmutetur ſecundum ipſum. Item ad generationem rei ſufficit ꝙ alterum ſit actiuum et alterum paſſiuum. Hec autem ſunt materia et forma que nullo genere oppoſitionis ſunt oppoſita. Item vna proprietas principiorum eſt ꝙ ipſa non ſint ex alterutri ſed vtrumqʒ contrariorum fit ex altero ergo principia non ſunt contraria minor patet quia albũ fit per ſe ex non albo quod eſt nigrum.

¶ Quinto arguitur ꝙ rarũ et denſum non ſint cõtraria qua idem videtur eſſe rarum et denſũ reſpectu diuerſorum vt aqua reſpectu terre et reſpectu aeris. Item poteſt argui ꝙ plenũ et vacuũ nõ contrariantur quia vacuum non eſt ergo nulli contrariatur Item priuatiue opponuntur.

¶ Sexto deus et celum ſunt principia rerum ⁊ tamen non contrariantur Item arguitur contra conditiones primorum principiorum per idem vel aliter Contra ſecundam quia elementa ſunt principia mixtorum et tamen fiũt ex aliȷs ſcilicet ex materia ⁊ forã corꝝ ⁊ materia fit ex ſuis partibꝰ ⁊ theologi dicunt ꝙ monas gignit monadẽ.i.filiꝰ eſt a patre tamen eſt principium. S.T. de po.q.10.ar.4.ad 16m. Item arguitur ꝙ res naturalis non fit ex materia et forma qꝛ non fit ex hiȷs effectiue qꝛ materia nichil agit nec ſubiectiue quia forma non eſt ſubiectum compoſiti igitur. Item poſſet argui ꝙ album non ſemper ſit ex nigro vel medio colore colorato quia mixtum album aliquando fit ex elemẽto quod nullum habet colorem.

¶ Septimo arguitur ꝙ prima principia ſupponunt alia et tamen aliud ſupponit ſcilicet materiam. Item forma ſimiliter preſupponit materiã et per eam indiuiduatur.

¶ Octauo arguunt quidam nominales ꝙ in principiȷs non ſit contrarietas quia materia et forma non contrariantur et priuatio ſolum diſtinguitur ratione a materia ergo priuatio et forma non contrariantur Item generationis principia ſunt materia ⁊ forma nec alia ſunt principia intrinſeca ergo in principiȷs intrinſecis et per ſe non eſt contrarietas Item arguitur ꝙ accidens poteſt eſſe ſine ſubiecto quia ſecundum porphiriũ aliquod eſt accidens ſeparabile. Item ſupra dictum eſt ꝙ album et muſicum ſunt idem ſubiecto ſed muſica poteſt eſſe ſubiecto albi quia muſica poteſt remanere in anima corrupto toto compoſito.

Item arguitur ꝙ accidens inſeparabile nō debet diffiniri per ſuum ſubiectum quia in diffinitiōe nigredinis non ponitur coruus et tamen eſt accidēs inſeperabile reſpectu corui igitur.

¶ Nono arguit̄ ꝙ nō opʒ ꝙ intellectus ſit vanus ſi nunq̄ʒ quodlibʒ ſit ſegregatū a quolibet quia primus motor non eſt vanus et vilis lʒ nunq̄ʒ ceſſabit a motu et dictum eſt ꝙ deus vnā formam poſſet in infinitum augere.

¶ Ad primū dicendū ꝙ nō ſoluʒ eſt ibi priuatiua oppoſitio pro quāto em̄ due forme ſunt incōpoſſibiles et opʒ vnā expelli priuſq̄ʒ alia introducatur. Ideo dico ꝙ priuatio rōne forme expellende vel etiā forma expellenda hʒ aliquā contrarietatē ad formam introducendā. ſimiliter p̄t dici ꝙ materia vt eſt ſub priuatiōe vnius forme quodāmodo contrariatur illi forme vel dicat̄ ſicut ad tertiū. Ad aliud dicitur ſcdm alexandrū et auerroim ꝙ veruʒ eſt in compoſitis non aūt in ſimplicibus Scdo dicitur ꝙ in ſubſtantijs reperitur cōtrarietas ſcdm ꝙ differentie dicunt̄ cōtrarie et nō ſolū priuatiue oppoſite. vnde contrarietas capitur dupliciter Uno mō pro repugnātia duarū formarū eiuſdē generis ſibi inuicē ſuccedentiū in eodem ſubiecto et illa eſt duplex Quedā em̄ eſt inter extrema. Alia vero ē mediorū et extremorū. Alia eſt contrarietas .i. repugnantia duarū formarū que lʒ non reperiantur in eodē ſuppoſito tamen fiunt circa idē genus.

¶ Ad ſcdm dicit albertus ꝙ cōtraria repta in qualitatibus ſunt actiua. forme autē ſubāles ſolū hn̄t modum contrariorū pro quāto ſunt incōpoſſibiles Scdo dicit̄ ꝙ forma ſubſtātialis eſt actiua nec qualitas agit niſi vt inſtrumentū eius Ad aliud dicet̄ in ſequentibus.

¶ Ad tertiuʒ dicitur ꝙ principia non habent aliquod particulare principiū quo realiter conſtituātur Ad replicas ꝯtra illā ſolutionē ſi quis eam velit tenere Reſpondet albertus magnus ꝙ priuatio licet nichil ſit tamen per hoc ꝙ reliquit aptitudinem formalē aliquid eſt et ſic principiat motuʒ rei mobilis. Ad aliud dicitur ꝙ principia potiꝰ vocantur contraria quia ab antiquis ſic vocabant̄ vel propter rationem ſupra tactam.

¶ Ad quartū dicitur ꝙ priuatio eſt in materia ſecundū aptitudinem ſuaʒ. Ad aliud negatur de primis contrarijs ꝙ ſint ex alterutris vel aliter dicitur ꝙ contraria poſſunt dupliciter cōſiderari vno modo q̄ʒtum ad formas. Et ſic vnum non fit ex alio .i. non mutatur in aliud. Alio modo conſiderantur q̄ʒtum ad ſubiecta et ſic vnum fit ex alio vt tangit S. T. hic lec. 11. Sed contra. Tunc contrariuʒ nō fieret ex contrario niſi per accidens ſcʒ rōne ſubiecti tamen philoſophus dicit ꝙ album per ſe fit nō ex quocunq̄ʒ ſed ex non albo quod eſt nigrum.

Item hoc modo poſſet dici ꝙ albū fit ex muſico ſcʒ ratione ſubiecti. Dicendum ſecundum albertū ca. 10. Trac. 3. per ſe dicitur dupliciter ſcʒ vt opponitur ad per accidens. Alio modo vt opponitur ad id quod eſt propter aliud. Tunc dicitur ꝙ vnum contrarium non fit ex alio per ſe primo modo. Sed ſecundo modo pro quanto terminus a quo eſt ſubiectum vt eſt ſub forma contraria et non ſub alia Ratio primi eſt quia vnum contrariorum non eſt pars alterius et ideo non eſt principium eius per ſe.

¶ Ad 5^{m} dicendū 1°. ꝙ hoc dictum eſt ſcdm opiniones antiquorū vel non inconuenit contraria reſpectiua dici de eodē ſicut idē eſt intenſū et remiſſū reſpectu diuerſorū vel dicat̄ de raro et denſo ſicut de magno et paruo dictum eſt in logica.

¶ Ad 6^{m}. dicitur ꝙ deus non eſt principiū intrinſecū de quo hic loquimur elemēta etiā non ſūt principia prima Et res naturalis ſit ex materia et forma conſtitutiue Ad aliud dr̄ ꝙ nichil fit ſubito albū ex elemēto ſʒ trāſit p aliquē mediū colorem.

¶ Ad 7^{m}. dicitur ꝙ principiū primū nichil ſupponit ex quo conſtituatur tāq̄ʒ ſit pars eius.

¶ Ad 8^{m} patebit articulo ſequenti Ad aliud dicit̄ ꝙ apud porphiriū accn̄s dicitur ſeparari .i. corrūpi nec eſt intelligendū ꝙ albū et muſicum ſint idē ſubiecto quaſi muſica ſit in toto compoſito Ad aliud dico ꝙ nigredo non accidens ꝓpriū ſicut riſibile qd̄ debet diffiniri per ſubiectum.

¶ Ad 9^{m}. dicitur ꝙ intendens complere actionē ſuā ſi hoc non poteſt vanus eſt ſed ſecundū ariſto. motor celi non intendit ꝓ determinato tp̄e finire ſuum motum.

AD 2^{m}. videtur ꝙ nō ſint tantū tria principia rerū naturaliū q2 diuerſarū reruʒ diuerſe ſūt forme ⁊ quelibet forma eſt principiū igitur Sed contra eſt ph̄us r ſ. t. opuſ. 31. qd̄ dr̄ de pricipijs nature.

¶ Rn̄deo dicendū ſecūdum. S. T. lec. 2. Et. T. c. 5°. hic ph̄us incipit inquirere numerū principiorū et nō loquimur hic de principio ſecundū ꝙ cā efficiēs vel finalis poſſet dici principium vnde eſt prima concluſio. ¶ Impoſſibile eſt ꝙ ſit tantum vnū principiū quin principia debent eſſe contraria et ſic explosa et ſētētia permenidis et melliſſe et omniū aliorum qui tātum ponebant vnum principiuʒ negātes oēm formam ſubſtantialē Melliſſus, aūt negabat oēm formam accidētalem Alij auteʒ eas cōcedebāt vnde quidā dicit ꝙ permenides et melliſſus non negabant quin eſſent plura numero q2 ſi ſic nullam famam habuiſſent. Et fatuum fuiſſet Ariſtotelem eos improbare quia vt dicitur. 8. phiſicorum. Talia velle improbare prouenit ex debilitate intellectus ſed negabant omnem mulititudinem rationis .i. diſtinctionem ſpecificā inter diuerſas res ſiue inter ſubſtantiam et accidens. Et quidam nominales multum videntur accedere ad hanc opinionem Albertus dicit Tract. 2. ca. 10. ꝙ pater alexander et dauid de diuinato etiam dixerunt formas et accidentia eſſe tantum inſentire ⁊ apparere et ꝙ homo et aſinus ſunt vnum Rectius autem dixerunt alij coincidentes formas accidentales. Male tamen negauerunt formas ſubſtantiales ſequeretur enim ꝙ caliditas ita bene conſeruaretur in aqua ſicut in igne q2 ſi in aqua ſit tantum materia nichil eſt ibi repugnans caliditati.

Item tunc homo nunq̄ʒ eſſet infirmus nec moreretur q2 nulla diſpoſitio eſt diſcōueniēs materie tm̄

anaxagoras aliquo modo poſuit formas ſubſtan-
les et ꝙ latitabant iſti autē errauerunt quia non
poſuerunt cauſam efficientem a quo res tranſmu-
taretur nichil enim tranſmutat ſe de hoc. S. T.
primo metha. lec. 5. ¶ Secunda concluſio princi-
pia rei naturalis non ſunt infinita probatur Pri-
mo ſequeretur quia ꝙ res naturalis eſſet ignota
quia non poteſt cognoſci niſi cognitis principijs
et partibus 2° principia ſunt 1ª contraria. Prima
autem cōtraria ſunt primi gñis quod eſt ſubā que
1° diuiditur per duas drās contrarias vnde non re
cte dicunt dicentes differentias tantū eē oppoſi-
tas priuatiue quia viderunt ꝙ eas noiamus quo-
dāmodo per nomina priuatiua dicendo inſenſibi-
le et irrationale Si eñ irrationale eēt tantuꝫ pri-
uatio tunc non intrinſece cōſtitueret aliquod poſi
tiuū. Item differentia ſcđm rem idem eſt cū ſpecie
ergo non eſt priuatio licꝫ vna quodāmodo inferat
negationē alterius. Tertia ratio quod poteſt fieri
per finita magis eſt ponendū ſed ratio oīm que fi-
unt ſecundum naturam aſſignatur ſcđm empedo-
clem per prīcipia finita ſcꝫ per quattuor elemēta
et p amorē et litē vñ dicit. S. T. 1. meth. vbi ſupra
ꝙ cōicatio bonitatis prouenit ex amore immorta-
liuꝫ a quo iſta corruptibilia habent eſſe ſicut a deo
vnde et etiam ipſe permenides cum vniuerſi ge-
nerationē monſtrare temptaret dixit ꝙ amor deo-
rum prouidet oībus per litem aūt dicebat mala fie
ri videmus enim ꝙ concordia parue res creſcūt li
te autem maxime dilabuntur. 4°. Principia ſūt cō
traria ſi ergo principia ſunt infinita oportet oīa
contraria principia 1ª quod eſt falſum quia quedā
ſunt poſteriora et ex alterutris.

¶ Notandum preterea ꝙ quia cōtrarietas eſt in-
ter duo extrema et principia ſūt cōtraria ideo vide
tur ꝙ ſunt tantū duo principia Sed dicendū ꝙ il-
la duo cōtraria non ſufficiūt quia ex quo vnū nō fit
reliquū oportet preter iſta ponere ſubiectū vtriuſ-
ꝙ. Itē contrarietas videtur eſſe in qualitatibꝰ q̄
ꝓſupponūt ſubiectū de quo dicūtur ergo ſole qua
litates cōtrarie nō poſſunt dici prima principia ſꝫ
oportet ponere tertium. ¶ Eſt ergo 3ª. cōcluſio ꝙ
tria ſunt principia rerū naturalium ſcilicet priua-
tio et forma et quoddā 3m. ſcilꝫ materia quod ſubſit
iſtis contrarijs Ex quo pꝫ ꝙ nō oīa principia ſūt
cōtraria quia materia nō contrariatur forme quia
vnū cōtrariū nō ꝑficit ab alio ſed materia perficit
per formā. Qꝫ autē non ſint plura principia q̄ȝ 3ª.
patet quia hoc eſſet ſuper filiū tota eñ generatio
poteſt cōpleri ponēdo vnū principiū materiale et
duo formalia Itē ſi plura ſint principia q̄ȝ tria o-
portet eſſe plures primas contrarietates ſed hoc
eſt impoſſibile quia prima contrarietas videtur eē
primi generis quod eſt vnū ſcilicet ſubſtantia que
diuiditur tantum per duas differentias cōtrarias

¶ Notandum preterea ꝙ cum in quolibet fie-
ri aliud dicatur fieri ex alio q̄ȝtum ad fieri ſecun-
dum eſſe ſubſtantiale vel alterum ex altero q̄ȝ-
tum ad fieri ſecundū eſſe accidentale propter hoc
ꝙ oīs mutatio habet duos terminos dupliciter cō
tingit hoc dicere eo ꝙ termini alicuius factionis
vel mutationis poſſunt accipi vt ſimplices vel cō-
poſiti Exēplū primi vt homo fit muſicus vel nō mu
ſicū fit muſicū Exemplū ſecundi vt nō muſicus ho
mo fit muſicus homo quia ex parte vtriuſꝙ extre-
mi eſt ibi compoſitio et hic vtimur duplici modo lo-
quendi Dicimus enim ꝙ nō muſicus fit muſicus et
ex nō muſico fit muſicus Sed nō ſic eſt in omnibus
Nō enim dicimus ꝙ ex homine fit muſicū ſꝫ ꝙ ho-
mo fit muſicus. Itē ꝙ in omni factiōe ſit ſubiectuꝫ
aliquod probat inductiue vt quando frigidum fit
calidum ibi eſt ſubiectum et forma que acquiritur
et ſuum oppoſitum. ¶ Notandum preterea
ꝙ doctor ſubtilis in. 1. d. 8. concedit aliquam crea-
turā eſſe ſimplicem hoc eſt nou compoſitam ex re-
bus Tamen omnis creatura eſt aliquo modo com
poſita et componibilis quia habet entitatem cum
priuatione alicuius gradus entitatis ſiue perfe-
ctionis alterius creature. Et ideo componitur ex
re poſitiua et priuatione ⁊ ad iſtam etiam ſequitur
compoſitio actus et potentie obiectiue. Sed con-
tra ſic omnis creatura eſſet compoſita ex infinitis
quia que libet creatura priuata eſt infinitis perfe-
ctionibus poſſibilibus ꝙ ſi concedas ſequitur ꝙ
nulla creatura poterit perfecte cognoſci. Iteꝫ nō
poſſet cognoſci vna creatura niſi cognoſcerentur
alie quia priuatio non cognoſcitur niſi per habitū.
Item creatura eſt quid poſitiuuꝫ ergo poteſt intel
ligi ſine priuatione. Iteꝫ vbi eſſet iſta priuatio nō
in eſſentia ſecundum iſtum ergo non eſt in rerū na
tura. Item quecunꝙ ſunt omnino idem non com
ponuntur ſed actus et potentia obiectiua ſunt hu
iuſmodi igitur quia nichil eſt in creatura quod non
ſit ſimpliciter poſſibile quia omnis creatura pōt a
deo fieri et produci.

¶ Contra hec arguitur primo res poteſt cognoſci
ſine ſuis principijs ergo dato ꝙ ſint infinita nō ſe
quitur ꝙ res ſit ignota antecedens patet ſecundū
ſophiſtas inquit albertus Res naturalis cogno-
ſcitur ab hijs qui deum ignorauerunt Forte dicis
ꝙ alij ipſum cognouerunt licet eſſꝫ infinitus. Cō-
tra tunc ſequitur etiam ꝙ licet principia ſint infi-
nita tamen poſſunt cognoſci. Item multi dicūt ꝙ
eſt dabile minimum tempus perceptibile a nobis
et minimum naturale. Iſta autem cognoſcūtur nō
cognoſcendo per ſe partes eorum. Item in quoli-
bet continuo ſunt infinite partes proportionales
et in linea infinita puncta que non cognoſcimus ⁊
tamen cognoſcimus totum Forte dicis ꝙ totū nō
dependet a cognitione ſuarum partium in poten-
tia ſed a cognitione ſuarum partium in actu par-
tes autem in actu ſunt finite vt neruus et os ſecū
dum. S. T. lec. 9. Contra quemadmodum totum
quantum habet eſſe ex ſuis partibꝰ in actu ita ha-
bet eſſe ex alijs partibus in potentia ergo oportꝫ
eas precognoſci. Item partes in actu ſunt quodā
modo nobis infinite multi enim ignorant quot ſūt
nerui vel oſſa in homine vel ſaltem in alijs anima
libus ignotis. Item anaxagoras non ponebat in
quolibet infinitas partes in actu qꝛ non dixit eas
ſeorſum et diuiſim ſubſiſtere ſed coniunctim et la-
tere. S. T. de potentia. q. 3. ar. 8. ad. 9m.

¶ Secundo medicina eſt perfecta ſcia ⁊ tamē nō conſiderat omnia principia rei ſcȝ materiā formaȝ et priuationem. Item perfecta ſcia habetur ꝑ veram demonſtrationem. ad verā autē demonſtrationem ſufficit diffinitio in qua non eſt neceſſe ponere omnia principia rei alias diffinitio cauſans perfectam ſciam eēt diffinitio data per additamentuȝ S. T. 7. metha. lec. 15 quia finis qui eſt cauſa non eſt de eēntia rei ſȝ aliquando eſt operatio q̄ eſt alterius predicamenti. Itē. S. T. lec. 1. dicit ꝙ methaphiſica ſolum demonſtrat per cām finalē ⁊ formalem et agentem et tamen eſt perfecta ſcientia.

¶ Tertio arguitur ꝙ dato ꝙ principia ſint infinita adhuc res cognoſceref quia ſecundū Capriolū angelus diſtincte ꝑtcognoſcere infinitas ptes proportionales. Forte dicis ꝙ nos non poſſum⁹. Contra quacunqȝ re cognita adhuc poſſum⁹ aliā cognoſcere ſpecies em̄ intelligibiles nō ſunt incōpoſſibiles in intellectu. Itē nos cognoſcimus totū tēpus cathegoreumatice et tamē totum tp̄s habȝ infinitas partes equales quia totum tēpus componitur ex infinitis diebus. Item ph̄us in tertio huius tradit ſciam de infinito ſed oē illud de quo habetur ſcientia euidenter cognoſcitur ergo infinitū euidenter cognoſcitur.

¶ Quarto quātitas eſt principium indiuidui ſiue indiuiduationis et tamē hic nō enumeratur. Iteȝ magiſter ſniarum in ſcđo reprobat ariſto. quia ponebat duo principia ſcilicet materiā et ſpeciem. i. formā et 3m opatoriū. i. effectiuū. Item quādo res fuit primo a deo producta tunc ad ei⁹ productionē non ꝯcurrebat alterius forme priuatio. Itē priuatio nō ē de cōſtitutione rei ergo nō eſt principium. Forte dicis ꝙ eſt principiū extrinſecū et per accidens nō aūt ꝑ ſe. Contra priuatio ſcđm ariſtotelē coincidit cū materia drn̄s tantū rōne. Itē priuatō nō precedit totū compoſitū qđ eſt ſubā qꝛ ſubā eſt 1m ens. Itē principia ſemper manēt ſcđm ariſtotelē in textu ſȝ forma nō ſꝑ manet ḡ nō eſt pricipiū.

¶ Quinto celū eſt res naturalis ꝑ. S. T. 12. metha. lec. 5. et tamē non eſt in eo priuatio. Item intelligentie non componuntur ex materia ⁊ forma et tn̄ ſūt entia naturalia ꝓbatur qꝛ mouentur ſaltē per accn̄s et hn̄t naturā. Itē pria pricipia ſunt prima cōtraria ſed dictū ē ꝙ due drē diuidētes ſubāȝ ſunt prima cōtraria ergo ille due drē ſunt pria pricipia. Itē oīs cauſa eſt pricipiū ſȝ res hȝ quattuor cās igif. Sed dices ꝙ hic loquimur ſolū de cauſis intrinſecis Cōtra priuatio nō eſt cauſa intrinſeca rei naturalis forte dicis ꝙ ē cā intriſeca trāſmutatiōis. Cōtra qꝛ oē intriſecū alteri eſt ps illi⁹ vel p̄dicaf eēntialiter de eo ſed ip̄a priuatio non p̄dicatur de trāſmutatōe neqȝ eſt ps trāſmutiōis qꝛ trāſmutatio eſt accn̄s qđ nō cōponif ex priuatiōe. Itē priuatio eſt vnū principiū ꝑ accn̄s ſed nullū ꝑ accidens eſt neceſſariū ergo ſecluſa priuatione adhuc res naturales poſſent fieri.

¶ Sexto principiata ſunt multo plura ꝙ̄ tria ergo ſunt multo plura principia ꝙ̄ tria. ten et conſequentia quia ſi vnum relatiuum multiplicef ſuuȝ oppoſitum multiplicabitur.

¶ Septimo arguitur ꝙ nō eſt aliquod ſubiectum trāſmutationis in generatione rei qꝛ maxime eēt materia ſed materia non poteſt eē ſubiectū alicui⁹ accidētis ꝙ accidētia ſūt ī toto compoſito ergo nō eſt ſubiectū trāſmutationis q̄ eſt accidens forte dicis ꝙ ſubiectum trāſmutationis forme accidentalis eſt totū compoſitū ſed ſubiectū trāſmutationis forme ſubſtātialis eſt ip̄a materia qꝛ in hoc differt forma ſubſtātialis et accidētalis qꝛ forma ſubſtantialis aduenit enti in actu forma autem ſubſtātialis aduenit enti in potentia. Sed contra hoc videtur ph̄us in textu qui ponit ꝙ omniū trāſmutationū eſt vnū ſbm̄ qđ eſt pncipiū rei ⁊ dr̄ materia. Itē falſū ꝙ ſēp ſubiectū trāſmutatiōis accidētalis ſit totū cōpoſitū vt pȝ qn̄ aīa trāſmutaf de vna opione ī aliā ¶ Octauo arḡ ꝙ poteſt eē trāſmutatio de vno contrario in aliud abſqȝ priuatione Qn̄ em̄ digit⁹ fortis corrūpitur ibi fit noua forma et tamē precedēs non corrūpif ergo non eſt ibi priuatio forme p̄cedētis idē patet quādo remiſſe calidū intēdif Similiter quando aliquid rareſit precedens quantitas non corrumpitur.

¶ Ad 1m. dicēdum ſecundū albertū ꝙ aliter deus glorioſus eſt infinitus et aliter infinitum ꝑ numerū vel per extēſionē deus enim dicitur infinit⁹ negatiue quia nullo poteſt menſurari nec intellectu poteſt capi ſed eſt inenarrabilis Alia aūt dicūtur infinita priuatiue. Ad aliud dicitur ꝙ quo ad nos aliquādo cognoſcitur totū nō cognoſcēdo diſtincte partes. Quidā tamē negāt eſſe minimum temp⁹ ꝑceptibile quia ſi percipiatur tēpus percipitur prius et poſteri⁹ que ſunt partes eius Ad aliud dicif ꝙ nō oportet omnes ptes proportionales cognoſcere Et cū dicitur vnūquodqȝ cognoſcitur ex illis ex quib⁹ eſt verū eſt de partibus eēntialib⁹ vel potētib⁹ ſeparari ab inuicē Nec opȝ diſtincte cognoſcere numerū talium ptium in actu Ad aliud dicif ꝙ ipſe ponebat infinitas partes carnis quas dicebat poſſe ſeorſum exiſtere.

¶ Ad ſecundum dicitur ꝙ medicina eſt perfecta ſcientia non ſimpliciter ſed in ſuo genere. Quidā dicunt ꝙ non oportet quamlibet cauſam diſtincte cognoſcere ſed proximam Sed contra tunc ſecundum ariſtotelem procederetur in infinitum qꝛ non poſſem cognoſcere fortē niſi cognoſcerē patrē ei⁹ et patrem patris et ſic in infinitum. Hic poteſt dici ꝙ de filio poteſt haberi noticia ꝑfecta cognoſcēdo celum et alias cauſas vniuerſales. Ad aliud dicitur ꝙ diffinitio que facit perfectā ſcientiam non ſimpliciter ſed in genere non debet conſtitui ex oībus cauſis. Alij dicunt ꝙ diffinitio realis et naturalis bene eſt per additamentum vel dicitur ꝙ non omnis finis debet ſemper poni in diffinitione rei ſed finis qui eſt prima et ille non eſt alterius p̄dicamenti. Ad aliud dicitur ꝙ. S. T. dicit ꝑcipue.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ nos accipimus noticiam a rebus et ideo non poſſumus cognoſcere infinita cathegoreumatice vel numerando partem poſt ꝑtem et per modum infiniti Sed de hoc in ſecundo de anima.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ ꝙ̄titas nō eſt principiū

intrinſecũ tanq̄ ps rei nãlis. Ad aliud dr̄ ꝙ ariſt.
reprobatur qꝛ poſuit mũdi eternitatẽ vt dicit S. T.
in expoſitione. Ad aliud dicitur ꝙ loquimur de
fieri ipſius rei per naturã. Ad aliud dicitur ꝙ pri-
uatio nõ ē pĩcipiũ ꝑ ſe ſed eſt principium per acci
dens vt dicit phũs et S. T. lec. 13. inq̃ꝫtum accidit
ſubiecto quod eſt principiũ ſicut dicimus ꝙ muſicꝰ
eſt cauſa per accidẽs domus pro quãto accidit edi-
ficatorẽ eſſe muſicũ ſic etiam materia eſt cauſa per
ſe rei naturalis Et ipſi materie iungitur priuatio
Si queratur An priuatio ſit principiũ rei quo ad fi
eri vel quo ad eſſe Et an priuatio q̄ ē principiũ rei
ſit priuatio forme abiciẽde vel introducende dicit
S. T. Quando materia eſt ſub vna forma tunc eſt
ſub priuatiõe alterius forme. Et ideo principiũ ꝑ
accidens hominis muſici in fieri eſt nõ muſicũ quia
fieri dicit duo ſcilicet nunc eſſe et prius non fuiſſe
Et ſic priuatio forme introducẽde eſt principiũ ꝑ
accidẽs rei quo ad fieri ſed priuatio forme preteri
te eſt principium per accidens rei in eſſendo quia
accidit ipſi materie poſtq̄ꝫ forma eſt introducta ⁊ ſi
mul ſtat cum ea. Sic ergo duo ſũt principia per ſe
et aliud per accidens. Sed cõtra. S. T. de poten
tia. q. 3. arti. 1. dicit ꝙ ſi lyꝰ ex nominet cauſam non
fit aliquid ex oppoſito niſi per accidens ſcilicet ra
tione ſubiecti. Si vero nominet ordinem tunc
fit aliquid ex oppoſito etiam per ſe vnde priuatio
dicitur eſſe principium fiendi ſed non eſſendi Ex
quo videtur ꝙ priuatio ſit principium per ſe fiendi
et ita videtur eſſe intrinſecum reſpectu fieri quo
niam in intellectu eius quod ē fieri includitur priꝰ
non fuiſſe Sed dicendum per. S. T. opuſculo. 31.
c. 1. ꝙ duplex eſt principiũ vel cauſa per accidens
vnum eſt quo poſito vel non poſito nichilominus
fieret mutatio Et ſic diceremus grãmaticũ eſſe pri
cipium per accidens domus Aliud eſt principium
per accidens quia nichil influit tamen niſi ipſum
poneretur res non fieret et ſic priuatio poteſt dici
principium per accidens non autem primo modo.
Scientia vero cauſam per accidens ſecundo mo-
do conſiderat Qꝫ autem priuatio ſit principiũ rei
patet quia nichil fieret de nouo niſi poneretur pri
uatio alterius forme Dicitur autem eſſe idẽ nume
ro cũ cauſa materiali et materia qꝛ eſt idẽ ſubiecto
vel quia in priuatione ſunt duo ſcꝫ negatio et apti
tudo ad formam et quantum ad ſecundũ eſt ideꝫ cũ
materia. Ad aliud dicitur ꝙ principia ſemꝑ manẽt
in vniuerſali tenendo enĩ mundi eternitatẽ ſemꝑ
fuit forma et materia ſemꝑ habet formã non tamẽ
hanc vel illam.

¶ Ad quintum dictum eſt articulo ꝑcedente Nec
ſubſtantie intellectuales cõponũtur ex materia vt
dicebat auicebron contra quem hic diſputat alber-
tus nec mouentur phiſice. Ad alia patet ex dictis

¶ Ad ſextũ dicitur ꝙ in omni principiato ſũt tria
principia tamen illa cõueniũt in tribus rationibꝰ
ita ꝙ oẽs forme ſunt vnũ in ratione principij.

¶ Ad ſeptimum dico ꝙ idẽ eſt ſubiectũ vel media
te vel imediate ſed non abſolute/⁊ loq̇mur de trã
mutatione naturali.

¶ Ad octauũ dico ꝙ in materia in qua fit forma ca
dauerꝭ remanet priuatio ipſius anime Alie trãſ-
mutationes non ſunt abſolute de contrario in con
trarium.

AD tertiũ ſic proceditur videtur ꝙ materia
nõ appetat formã qꝛ non illam quam ha-
bet et hoc non probatur quia appetit aliã
ſed alia non poteſt eſſe cum iſta ergo non
appetit iſtam Nec aliã probatur quia tunc quando
habet animã rationalẽ appeteret ſuam imꝑfectio
nẽ. Sed contra eſt philoſophus. T. C. 81.

¶ Reſpondeo dicendũ ꝙ philoſophus. T. C. 65
oſtendit duo eſſe principia per ſe ſcꝫ materiã et for
mam et hoc patet qꝛ iſta duo ponũtur in diffinitio-
ne rei naturalis Priuatio autem eſt principiũ per
accidens pro quanto accidit materie que eſt princi
pium rei. ¶ Sed contra tunc forma precedens di-
ceret principiũ vel negatio vt dicit. ſ. t. opuſ. 31. c. 1°
quia generatio eſt a non eſſe ergo eſt principiũ per
accidens eius quod generatur ⁊ omnia alia que ac
cidunt ipſi materie dicerentur principium per acci
dens. Et ſic plura eſſent principia q̄ꝫ enumerata.
Item ſi priuatio eſt aliquomõ principium ergo erit
aliquo mõ cã Et res naturalis non poterit ꝑfecte
cognoſci niſi cognita priuatiõe qꝛ res naturalis nõ
cognoſcitur niſi cognitis principijs. Eadẽ eñ ſunt
principia eſſendi et cognoſcendi. Dicendum ꝙ nõ
omne accidens principij per ſe rei naturalis de-
bet dici principium per accidens eiuſdẽ ſꝫ illud qđ
determinat ſubiectum et ſe habet tanq̄ꝫ terminus
a quo. Ad aliud dicitur ꝙ principiũ ſe habet in plꝰ
q̄ꝫ cã. Quidã tamẽ concedũt ꝙ eſt quodãmodo cau
ſa materialis et diſpoſitiua per accidens pro quan
to accidit cauſe materiali. S. T. 12. metha. lec. 4. ⁊
opuſ. 31. c. 1. Ad aliud dicitur ꝙ cognitio rei non de
pendet ex principio per accidens. ¶ Notandum
preterea ꝙ ari. docet cognoſcere principium quod
eſt materia que ſcibilis eſt ſcđm analogiã vnde na-
tura que prio ſubicitur mutationi. i. materia prima
non poteſt ſciri ꝑ ſeipſam Cũ omne quod cognoſci
tur cognoſcatur ꝑ ſuam formã Materia aũt prima
cõſideratur ſubiecta omni forme ſꝫ ſcitur ſcđꝫ ana
logiã. i. ſcđm proportionẽ Si enĩ cognoſcimus ꝙ li
gnũ eſt aliquid preter formã ſcãni ⁊ lecti quia quã
doq̄ꝫ eſt ſub vna forma qñq̄ꝫ ſub alia Cũ ergo id qđ
eſt aer videamus qñq̄ꝫ fieri aquaꝫ opꝫ dicere ꝙ ali-
quid ideꝫ exñs eſt quandoq̄ꝫ ſub forma aeris ⁊ quã
doq̄ꝫ ſub forma aque et illud eſt aliquid preter for
maꝫ aque et aeris. Id igitur ꝙ ſe habet ad formas
naturales ſicut lignũ ad formã lecti et ſcãni illud
dicimus materiam primã Hoc igitur eſt vnum prin
cipium nature quod non ſic vnum eſt ſicut hoc ali
quid. i. indiuiduum ſed dicitur ens inq̄ꝫtum eſt in
potẽtia ad formã Aliud eſt principium ſcꝫ forma ⁊
tertium priuatio que forme contrariatur. ¶ Notã
dum preterea ꝙ circa priuationẽ phi errauerũt qꝛ
non diſtinxerunt inter priuationẽ et materiã vnde
quod eſt priuationis attribuebãt materie. Et quia
priuatio ſcđm ſe non eſt ens Ideo dicebãt ꝙ illud
qđ per ſe et fit ex materia ſimpliciter et ꝑ ſe fiebat
ex non ente vnde dicebant materiaꝫ eſſe ſimplici-
ter non ens Sed dicendum ꝙ priuatio eſt vnũ nu-

mero ſine ſubiecto cum materia ſed non eſt vnū ra-
tione ſine potētia ſicut albū et muſicū ſunt idē ſub
iecto. Et ſi q̄raꝛ Quid ſit potētia materie et vtrum
ſit vna vel plures. Reſpondet. S. T. lec. 15. ꝙ act⁹
et potentia diuidunt quodlibet genus entiū vt pꝫ
9. metha. vnde ſicut potētia ad qualitatē nō eſt ali-
quid extra gen⁹ qualitatis ita potētia ad eſſe ſubā
le non eſt aliquid extra gen⁹ ſubē potētia igitur ma
terie non eſt aliqua proprietas addita ſupra eſſen
tiā ſꝫ materia ſcꝺꝫ ſuā ſubāꝫ eſt potētia ad eſſe ſubā
le ⁊ tñ potētia materie ſubiecto ē vna reſpectu mul
tarum formarum ſꝫ ratione ſunt multe potentie ſe
cundū habitudinem ad diuerſas formas probatur
ergo ſic primo qꝛ materia non eſt ens ſcꝺm accidēs
ſed priuatio eſt non ens per hoc eni ꝙ eſt infigura
tum ſignāṫur non eſſe. Item materia aliqualiter eſt
quia eſt in potētia ad rē ⁊ eſt aliqualiter de ſubā rei
ſed hoc de priuatione dici non poteſt. Item mate-
ria eſt ſicut mater ſicut enim mr̄ eſt cauſa generatio
nis in recipiendo ita et materia ſꝫ priuatio non p-
tinet ad cōſtitutionē rei ſed magis ad quoddā ma-
lum rei qꝛ eſt penitus non ens cū priuatio Inquid
S. T. nichil aliud ſit q̄ negatio forme in ſubiecto
et lec. 13. dicit ꝙ priuatio que ponitur principiū na
ture per accidens nō eſt aliqua aptitudo ad formā
vel inchoatio forme vel aliquod principiū īpfe-
ctum actiuū vt quidā dicunt ſed eſt ipſa carētia for
me et eſt extra totum ens non aūt materia. Qꝺ au
tem priuatio ptineat ad malum probaꝛ qꝛ forma eſt
quoddā diuinū et optimū diuinū quidē quia omis
forma eſt quedā participatio ſimilitudinis diuine
eſſe ꝙ eſt actus purus vnū quodq̄ eñ intantū eſt
actu inq̄tū habet formā Actus aūt eſt pfectio po-
tentie et bonū eius et per conſequens ſequiꝛ ꝙ ſit
appetibile quia vnū quodq̄ appetit ſuā pfectionē
priuatio aūt opponiꝛ forme cū ſit remotio eius ſed
oppoſitū bonū eſt malū igitur pertinet ad malū er-
go nō eſt idē ꝙ materia que eſt cauſa rei ſicut mater
¶ Notandū preterea pro rñſione ad queſitū ꝙ for
ma eſt quoddā bonū vt dictū eſt et ideo materia ap
petit formā Ex quo pꝫ ꝙ materia non eſt priuatio
quia priuatio forme introducēde nō appetit eaꝫ qꝛ
deſinit eſſe p introductionē eius Materia vero ap
petit formā non ſcꝺm ꝙ eſt ſub ipſa forma qꝛ iā nō
indiget eſſe per eā appetit⁹ aūt omnis eſt propter
indigentiā qꝛ eſt non habiti Sic ergo materia non
eſt priuatio ſꝫ hñs priuationē ſicut dicim⁹ ꝙ turpe
appetit bonū non ꝙ ipſa turpido appetat bonū ſi-
bi contrariū ſed ſcꝺm accidens qꝛ ſcꝫ id cui contin-
git eſſe turpe appetit eſſe bonū Et ſimiliter femi-
na appetit maſculū. ¶ Notandū pterea ꝙ triplex
ſolet poni appetit⁹ ſcꝫ naturalis ſenſitiu⁹ ⁊ intelle
ctiuus vt pōt haberi ex multis paſſib⁹. S. T. Ap-
petitu s naturalis nichil aliud eſt niſi inclinatio et
ordo rei ad rem ſibi cōuenientē vnde nichil aliud
eſt materiā appetere formā q̄ eam ordinari ad for-
mam vt potentiā ad actum Et q̄uis ſub quacunq̄
forma ſit adhuc remanet in potētia ad aliā formaꝫ
ineſt ei ſemp appetit⁹ forme non propter faſtidiū
forme q̄ habet nec propter hoc ꝙ querat cōtraria
eſſe ſimul ſꝫ qꝛ eſt in potentia ad alias formas dum
vnā habet in actu. S. t. 1a. parte. q. 59. ar. 1. et arti. 2.
dicit ꝙ talis appetit⁹ ſi ſit ad eſſe non differt a re ſe
cus aūt ſi ſit ad operari vel ad extrinſecū vnde ap-
petitus lapidis vt ſit deorſū eſt grauitas et appeti
tus naturalis quo homo vult finē vltimū eſt volun
tas. Appetit⁹ ſenſitiuus eſt ille qui mouetur ex co
gnitione ſenſitiua preuia et diuiditur per concupi-
ſcibilē ⁊ iraſcibilē et pōt q̄nq̄ mediate moueri a ra
tione. Appetitus aūt intellectiuus dicitur volun-
tas que diciꝛ appetitus rationalis. ¶ Notandum
preterea ꝙ ariſt. in fine huius primi oñdit quomō
materia corrūpitur ⁊ quomō non qꝛ ſcꝺm ſe inq̄tuꝫ
eſt ens in potētia eſt ingenita et incorruptibilis qꝛ
ſubiectum gñationis eſt materia. Si ergo materia
generaretur ante materiā eſſet materia quodāmo
do tamē corrumpitur ſcꝫ ſcꝺꝫ ꝙ in ea eſt priuatio vt
ſi diceremus es infiguratū corrumpi q̄ñ deſinit eſſe
infiguratū. ¶ Cōtra hec aꝛ primo Auicēna arguit
cōtra verba phī vbi dictū eſt ꝙ materia appetit for
mam ſicut femina virum quia appetitus naturalis
non conuenit materie cum non habeat aliquam
formam vel virtutem inclinantē ipſam ad aliquē
ſic enim graue naturaliter appetit locum infimuꝫ
Et iſte appetitus ſequitur formā naturaliter ſci-
licet grauitatē Itē ſi materia appetit formā hoc ē
quia caret oī forma aut quia appetit multas foras
habere ſimul quod eſt impoſſibile aut quia faſtidit
formam quam habet et querit habere aliam ⁊ hoc
eſt vanum. Item dicere materiaꝫ appetē formā
ſicut femina maſculū eſt figurate loquētiū ſcilicꝫ
poetarū et nō phōꝝ. Itē non cognoſcit formā er
go non appetit formam.
¶ Secundo appetit⁹ eſt quidā act⁹ ſed materia ē
pura potētia ergo ipſa nō habet appetitum Item
materia celi nō appetit aliā formam.
¶ Tertio Si materia appeteret formaꝫ maxime
eſſet quia non habet eam ſine ratione priuationis
vnde propter hoc dictū eſt ꝙ non appetit formam
quam habet ſed probo ꝙ non quia priuatio eſt non
ens ergo non eſt principiū appetitus Item ſi pro-
ter priuatiōeꝫ forme future materia appeteret for
mā ſeq̄reꝛ ꝙ priuatio iclinaret ad ſuā corruptiōeꝫ
¶ Quarto vel priuatio eſt ipſa materia vel aliqꝺ
ab ea diſtinctū Non 1m. quia priuatio opponiꝛ for-
me non autē materia. Itē materia eſt ſubiectū for
me non autē priuatio Itē materia eſt principiū p
ſe et ingenerabilis non autem priuatio Nec ſcꝺm
quia quocunq̄ extrinſeco ſecluſo adhuc materia
eſt priuata forma ergo priuatio materie ē materia
Itē ſi priuatio non eſſet materia ſequeretur ꝙ in
qualibet materia eſſent infinite res diſtincte quia
ſi mūd⁹ fuit ab eterno iſta materia nunc caret infi-
nitis formis quas aliquādo habuit ergo ī ipſa ſūt
infinite carētie et priuationes.
¶ Quinto arguitur ꝙ potētia materie non ſit ipſa
materia quia potentia materie multiplicaꝛ et non
materia. Primū patet quia alia eſt potētia ad for-
mam ignis et alia ad formam aque quia actus di-
ſtinguunt potentias. Sed ibi ſunt diuerſi actus q̄
ſunt ipſe forme ḡ diuerſe ſūt diuerſe potētie. Itē
ſi eadem potentia eſſet qua materia eſt in potētia

ad formā aque et ignis tunc ſequeretur ꝙ reducēs
vnaꝫ actū reduceret et aliā et ſic generans ignē ſi=
mul et ſemel generaret aquā et quod eſſet in potē
tia ad vnū eſſet in potētia propinqua ad alterū qđ
eſt falſum licet de remota ſecus ſit. Itē tūc in qua=
libet materia eſſet potētia ad formam antixpi ⁊ ſic
aīa antixpi poſſet eſſe in materia totius vniuerſi.
Non eñ poteſt eſſe maior ratio de vna parte mate
rie ꝙꝫ de alia ꝙ ipſa ſit potētia ad formā antixpi ma
gis ꝙꝫ alia. Item potentia eſt de predicamento ad
aliquid non aūt materia ſꝫ eſt de predicamēto ſubē
igitur. Item potētia ad hanc formam corrumpitur
adueniente iſta forma non aūt materia igitur.

¶ Sexto arguitur ꝙ materia poteſt cognoſci ſine
forma quia ens eſt obiectuꝫ intellectus ſꝫ materia
habet ratiōeꝫ ētis ergo materia ſine alio eſt cogno
ſcibilis forte dicis ꝙ materia eſt pura potētia ⁊ nō
eſt ens. Contra Sequeretur ꝙ generatio eſſet ex
nichilo quia eſt ex materia que eſt non ens. Itē qđ
nichil eſt non poteſt eſſe ſubm̄ tranſmutationis er
go materia non eſt nichil. Item ſubā non cōponit
ex non ente. Sed ſubā cōponitur ex materia ⁊ for=
ma ergo materia eſt ens. forte dicis ꝙ eſt ens in po
tentia pura. Contra oīs diſtinctio eſt per aliquem
actum ſed materia diſtinguitur a forma ergo habet
aliquē actum. Item materia eſt ens naturale ergo
habet aliquē motū et per cōſequens habet aliqueꝫ
actum. Itē materia eſt formaliter ſubā ergo eſt ſub
ſtantia in actu.

¶ Ad primū dicendū ſcđꝫ. S. T. hic ꝙ omne quod
appetit aliquid vel cognoſcit ipſum et ſe ordinat ī
illud vel tendit in ipſum ex ordinatione et directio
ne et cognitione alicuius cognoſcentis ſicut ſagit=
ta tendit ad ſignū ex directione ſagittātis nō ſoluꝫ
aūt aliquid ordinatur in ſuū finē ꝑ virtutem actiuā
ſuam ſed materia ſcđm ꝙ eſt in potētia ordinatur
in finē ſuū qui eſt ipſa forma. Et ſic dico ꝙ appeti=
tus naturalis non ſemper conſequitur formam in
entibus potentialibus. Ad aliud dictum eſt in cor=
pore appetit ei qꝛ eſt ens ꝑfectibile ꝑ formā vel qꝛ
ad hᵒ ordinata eſt vt formaꝫ ſuſcipiat. Ad aliud dr̄
ꝙ ari. hic ꝯtra platonē loquit̄ qui talibꝰ locutionibꝰ
methaphoricis vtebatur. Ad aliud negatur ꝯña qꝛ
appetitus naturalis non requirit cognitionē pre=
uiā appetentis.

¶ Ad ſcđm dicitur ꝙ nō omnis appetitus eſt actꝰ
Et ſi queratur An appetitꝰ materie ſit tantū ens
in potentia ſine ipſa materia dicendū ꝙ ſic Si enī
appetitus diſtingueretur a materia tunc eſſet acci
dens inherens materie ante formā ſubālem et ite
rum appeteretur ab ipſa materia talis appetitꝰ Sꝫ
contra Manēte materia appetitus corrumpitur er
go non eſt appetitus pꝫ ꝯña quia ſic ariſtoteles pro
bauit priuationē non eſt materiaꝫ años pꝫ quia hñs
formā non amplius appetit ipſā niſi forte appeti=
tu cōplacentie et poſt corruptioneꝫ non appetit qꝛ
appetitus nō eſt impoſſibiliū vnde propter hoc dr̄
ꝙ materia mea non appetit formā veſtrā. Item ap
petitus eſt ad aliud nec ponitur in diffinitione ma
terie ergo eſt de eſſentia eius videtur enim dicere
reſpectum. Itē arguitur ſic expoſitorie Hec mate=
ria appetit formā et hic appetitus nō appetit for=
mā ergo hic appetitus nō eſt hec materia. Ad hec
dicitur ꝙ aliquis appetitus naturalis diſtinguitur
ab appetitu materie quia aliquis eſt appetitus na
turalis totius cōpoſiti. Scđo dicitur ꝙ appetitus
ſupra materiā importat quendā reſpectū rationis
Nichil tamē reale dicit preter materiā De celo di=
citur ꝙ ſicut materia celi non habet priuationē an
nexam ita non appetit formam.

¶ Ad 3m. dicitur ꝙ materia appetit formā quia ꝑ
vnā eius potentia nō completur vel quia perficit̄
per eam et quia ordinatur ad eam poteſt tamē di=
ci quod non ens aliquomodo cauſa appetitus licꝫ
non principalis Priuatio etiā poteſt aliquomodo
dici ens vt dictum eſt in logica Ad aliud dicitur ꝙ
ex conſequēti et tanꝙꝫ cauſa per accidens aliquid
eſt cauſa ſue corruptionis Si dicas priuatio cōtra
riatur forma ergo non eſt cauſa appetēdi cā Item
poſt corruptionem forme eſt in materia priuatio. g
materia appeteret formam corruptam. Dicēdū ꝙ
contrariū priuatiuū predicto modo eſt cauſa appe
tendi reliquū Ad aliud dicūt quidā ꝙ preter priua
tionē requiritur potentia ad talem formam.

¶ Ad 4m dicitur ꝙ priuatio realiter differt a
materia ſicut cecitas realiter differt a viſu eo mo=
do quo ſupra dictum eſt Et dico ꝙ ſecluſo omni ex
trinſeco poſitiuo et priuatiuo a materia ipſa non
eſſet priuata forma nec habēt aptitudinem ad eā
Ad aliud dicitur ꝙ materia non habet niſi vnā pri
uationē qua eſt priuata omnibꝰ formis preteritis
Et ſi dicatur iſta materia nunc eſt priuata forma a
et tamen non eſt priuata forma b. ergo non eſt ea
dē priuatio ad illas duas formas Negatur ꝯña ſed
ſequitur ꝙ priuatio materie nō ſe extendit ad iſtā
formam vel dicatur ſicut dictum eſt in logica de pa
tre habente plures filios.

¶ Ad 5m. dicitur ꝙ propter hoc argumētum. Qui
dā auerroiſte tenēt ꝙ poᵃ mãe diſtiguit̄ realit̄ a mā
Sꝫ ꝯtra ſicut ſe habet 1m ens actu ad eſſe actu ita
ſe habet 1m. ens in potētia ad eſſe in potentia ſed
1m. ens eſt in actu per ſuā eſſentiā ergo ⁊ prima po
tentia eſt in potētia ꝑ ſuā eēntiā Itē nichil ſubſtā
tiatur per accidēs ſibi ſed materia ſubātur per po=
tentiā ſcđm cōmē. i de ſbā orbis igitur forte dicis
ꝙ materia ſubſtantiat̄ per poſſe ſic ſcꝫ ꝙ cognoſcit̄
per ſuū poſſe quod tamē non eſt ipſa ſed ſe habet
vt paſſio eius. Contra Si iſta paſſio diſtigueretur
realiter a materia ſequeretur ꝙ in materia eſſent
infinite entitates actu qꝛ materia eſt in potētia ad
diuerſas formas ⁊ infinitas Rñdent ꝙ materia pri
ma nunc habet infinitas potentias. Contra ſeque
retur ꝙ materia non poſſet perfecte cognoſci. Itē
per eos potentia materie videtur corrumpi adue=
niente iſta forma ergo aliquod ens reale quod fuit
ab eterno deſinit eſſe. Item ſcđm phm̄. 3. phi. eſt in
conueniens ꝙ actu ſint infinita accidētia ergo im=
poſſibile eſt ꝙ in materia ſint actu infinite poten=
tie. Dicunt ꝙ ariſtoteles non reprobat infinitū ſe=
cundum multitudinē ſed contra omis numerus eſt
in aliqua ſpē numeri ergo omnes potentie collecti
ue ſunt due vel tres vel quattuor Dicendum ergo

cum ſancto thoma ꝙ potentia materie eſt ipſa materia vnde in 1°. d. 3. q. 4. ar. 2. ad 4m dicit ꝙ ſi ꝑ potentiam paſſiuā intelligatur relatio vel ordo materie ad formā tunc materia non eſt ſua potentia qꝛ eſſentia materie non eſt relatio. Si autē intelligatur potētia ſcd̄m ꝙ eſt principiū in gn̄e ſubē. Et ſic materia eſt ſua potentia paſſiua. Et per hanc diſtinctionē poſſūt ſolui argumēta vnde. S. T. dicit hic ꝙ poſſe ſanari et poſſe infirmari ſunt ſubiecto vna potentia licet differant ſcd̄m rationē. S. T. opuſ. 48. dicit oēs formas ſubſtātiales vnius eſſe generis et ideo eſt vna potētia licet drn̄t ſpecie/actus ſicut potētia viſiua eſt vna poteſt tn̄ dici ꝙ plures ſūt potentie proxime ſ3 vna eſt remota potentia, enim proxima dicit diſpoſitionē et quidā dicūt hoc ſentire auerroin ſōcinas. 8. metha. q. 6. Et nego ꝙ potētia ſit adequate de predicamēto ad aliquid ymo in quolibet predicamēto reperitur potētia et actus.

¶ Ad ſextū dicitur primo ꝙ aliquid eſt obiectū alicuius potentie et tamē non op3 ꝙ quicquid cōtinetur ſub eo perfecte cognoſcatur quādo illud nō eſt perfecte cognoſcibile vn̄ quilibet color ſufficit mouere viſum et ideo quilibet eſt a viſu perceptibilis ſed nō quodl3 ens ſufficit mouere intellectum. Ad aliud dicitur ꝙ materia eſt pura potētia ſic ꝙ de ſe nullū habet eſſe exiſtētie licet ſit quedā ꝑtialis eſſentia incōpleta Nec op3 omē diſtinctū ab alio habere in ſe actū exiſtētie Nō dico tamen ꝙ materia ſit purū nichil ſ3 eſt ens in potētia et eſt ſubm̄ gn̄ationis et ideo aliquomō poteſt dici ens naturale et non mathematicū nec phiſicū ſed de hijs alias vbi declarabit vtrū materia poſſit eſſe ſine forma. Eſt etiam materia ens naturale pro quāto per ſe pertinet ad cōſiderationē rei naturalis tamē nō eſt ens naturale cōpletū Dubitant quidā quomō priuatio poteſt eſſe idem numero cū materia et tamē differt ratione ſiue ſpē Quecunq3 em̄ differunt ſpē differunt numero Item priuatio nō eſt i ſpecie niſi forte reductiue et tunc eſt in ſpecie in qua reponitur totum compoſitum vel habitus ſibi oppoſitus ſcilicet forma ſed materia eſt reductiue in eadem ſpecie ergo materia et priuatio ſunt in eadem ſpecie reductiue Item priuatio non eſt accidens ergo eſt ſubſtantia et non niſi materia igitur Item in priuatione non ſunt niſi duo ſcilicet negatio forme et aptitudo et ꝙ primum ſit materia quia hec eſt vera materia eſt non forma.

¶ Ad 1m. dicitur negādo illā maximā de hijs que ſūt idē nūero ſubiecto Ad aliud dr̄ ꝙ priua° improprie differt ſpē ſ3 diſtiguit rōe ſicut cecitas Secluſa tamen opatione intellect⁹ adhuc materia nō eſt priuatio licet ſit priuata. Ad aliud negat ɔn̄a. Ad aliud dicitur ꝙ materia non eſt nō forma formaliter ſed naturaliter.

¶ Ad argumētu3 capitale Cum inquiritur ex quo materia appetit formā propter ſuā ꝑfectionem qꝛ per ꝑfectiorē formā ꝑfectius habet eſſe videtur ꝙ non debeat appetere formā inꝑfectiorem. Ite3 qn̄ aduenit ſibi alia forma tunc ꝑdit 1m eſſe exiſtentie ergo corrūpitur ꝑ accidens. Hic dicitur ꝙ vna forma non dat materie omīa eſſe ſubālia. Et ideo quādo eſt ſub vna adhuc appetit aliā quia ſub vna non poteſt ſemꝑ manere omnes em̄ res hn̄s materiam admixtā priuationi corruptibilis eſt. Et ad hoc ſeqtur ꝑ accidēs materiā eſſe corruptibilē vt dictū eſt.

AD quartum ſic proceditur videtur ꝙ forma ſubālis ante gn̄ationē rei ſit in materia ſcd̄m eſſe formale formabile quia forma rei ſubālis nō fit ex nichilo quia alias crearetur ergo aliquid ei⁹ prefuit ſed ipſa eſt indiuiſibilis ergo prefuit in materia ſecundū totā ſuā eſſentiā. Sed cōtra Tūc nichil generaretur de nono qꝛ materia et forma rei naturalis prefuiſſent.

¶ Reſpondeo dicendū ꝙ aliquid eſt in alio multipliciter ſc3 virtualiter et ſic dicimus caliditatē eſſe in vino frigido. Alio modo formaliter et ſic albedo eſt in albo Et iſtud eſſe formale aliquādo dicit formabile pro quāto iſtud eſſe formale poteſt ꝑfici ⁊ cōpleri. ¶ Notandū preterea ꝙ quidā putant albertum magnū poſuiſſe formā ꝑfuiſſe ſcd̄m eſſe formale formabile ante rei generationem quia ipſe ca. 15. trac. 3. dicit ꝙ forma que educitur de potentia ſecundum ſuam eſſentiam eſt in materia potentia hituali ſ3 ɔfuſa et indetermiata Et i eodē ca. dicit ſecundum peripatheticorū perfectā ſn̄iam ꝙ forā eſt in materia per eſſentiam confuſam ⁊ ipſa ē eadem numero extra per virtutem formatiuā imiſſā in materiam quā tangit agens aut mediate aut immediate Quibuſdā non placet albertū fuiſſe huius ſn̄e vnde per eſſentiā cōfuſā forme niſi ipſam aptitudinem materie ad formam quequidem aptitudo non eſt entitas realiter diſtincta a materia.

¶ Notandum preterea vt habet S. T. 1a. q. Quidam poſuerunt formas non incipere per actione3 nature ſed tantum latitare vt anaxagoras qꝛ eni3 forme preexiſtunt in materia in potentia poſuerūt eas ſimpliciter ꝑexiſtere Alij vero poſuerūt forās creari ab agente ſeparato Sed dicendum ꝙ forme non proprie fiunt partim tamen ſunt ad intra et partim extra. Compoſitum vero ſubſtantiale proprie eſt generabile et corruptibile Primū patet qꝛ non per ſe ſubſiſtūt nichil aūt pōt terminare actū productionis niſi ſubſiſtat Nō eſt tamen intelligēdū ꝙ forma habeat diuerſas partes et ꝙ ſecundū vnam ſit in materia et ſecundum aliam extra materiam ſed dicitur tota eſſe ab intra et tota ab extra ſecundum diuerſa eſſe ipſius forme quia ſecundum eſſe potentiale cōfuſum et indeterminatum eſt ab intra ſed ſecundum eſſe diſtinctū et determinatū ad certum ſpeciem eſt tota ab efficiente extrinſeco. ¶ Notādum preteres ſecundum phm̄ hic ꝙ quidam antiquorum dixerunt ꝙ nichil gn̄atur nec corrumpitur vnde quidam negauerunt omnem formam ſubſtantialem vnde hoc erat argumentū eorum quia ſi ens fit aut fit ex ente aut ex non ente. Nō primū quia id quod eſt non fit nichil eū eſt anteq3 fiat ſedens ſed ens iam eſt ergo non fit Nec 2m qꝛ oportet aliquid ſubici et quod fit ergo ex non ente nichil fit Hic reſpondet phūs et S. T. lec. 14. ꝙ cum dicitur aliquid facere aut pati hoc poteſt itelligi dupliciter ſcilicet per ſe et per accidens Exē-

medicus edificat Et ſi queratur quis eſt ſenſus huius medicus ſanat per ſe Dicenduʒ ꝙ ſēſus eſt medicus inq̄ʒtum medicus ſanat Et ita dicatur aliq̄d fit ex nō ente per ſe.i.inq̄ʒtum eſt non ens. Dicendum eſt ergo ꝙ ex non ente nichil fit ſimpliciter et per ſe ſʒ ſolū ſcd̄m accidens quia res naturalis nō eſt ex priuatione q2 priuatio nō intrat eſſentiaʒ rei facte. Sic etiā figuratuʒ nō fit ex infigurato per ſe ſed per accidens Similiter dicēdum eſt ꝙ ex ente fit aliquid per accidens et non per ſe vt quando ex equo gn̄atur canis tunc ex aīali fit aīal non per ſe ſed per accidens Non enim fit inq̄ʒtum eſt aīal ſed inq̄ʒtum eſt hoc aīal primū pʒ quia iā aīal erat actu anteq̄ʒ fiat canis. Et ideo dicit. S. T. ꝙ per ſe iſte canis fit ex hoc non aīali.i.ex non cane. Et ſimiliter ſi animal fieret per ſe oporteret ꝙ fieret ex non animali Non aūt fieret ſimpliciter ex nō ente ſed ex non ente tali ſed accidit ei quod nō eſt tale ꝙ ſit ens vnde non fit aliquid per ſe ex ente nec per ſe ex non ente q2 nichil fit ex ente inq̄ʒtum huiuſmodi nec ex nō ente inq̄ʒtum hmoi ſed iſte modus ſoluendi videtur inſufficiēs ſi em̄ fit ens per accidēs ex ente et ex non ente opʒ ponere aliq̄d ex quo fiat ens per ſe q2 omne quod eſt per accidēs reducit̄ ad aliquid quod eſt per ſe. Ideo dicendum ꝙ ex ente in potentia fit aliquid per ſe. Ex ente aūt in potentia vel ex non ente fit aliquid per accidens Exemplum primi vt ex materia fit aliquid per ſe Ex priuatione aūt vel forma precedente fit aliquid ꝑ accidens pro quāto materie accidit priuatio vel forma precedens. Cum ergo priuatio ſemꝑ fit principium per accidens figuratū non fit ex infigurato ꝑ ſe Nec ens fit aliquid per ſe ex nō ente hoc nec canis fit per ſe ex non cane q2 non canis dicit priuationē quandā Sed contra lec.10.dictū eſt ꝙ album fit per ſe ex non albo quod eſt nigrū vel medius color ergo aliquid fit per ſe ex negatiōe vel priuatione vel forma contraria dicendū ꝙ fit per ſe ex non albo non ratione priuationis ſed ratione ſubiecti.

¶ Concluſio reſponſiua Forma rei gn̄ande preexiſtit in materia in potētia remota et aliquādo in potentia propinqua ſʒ ſcd̄m eſſe formale non preexiſtit Primū pʒ q2 forme educibiles de materia preexiſtunt in ea potentialiter ſcd̄m pʒ quando materia iam eſt per qualitates diſpoſita ad formam tertiuʒ probatur q2 ſi formas preexiſtat vel ergo illud preexiſtens eſt res diſtincta a materia aut ipſa materia vel realiter eſt ipſa forma Si primū tunc ex illo et materia fieret vnū per ſe vel vnū per accidēs Non 1m quia omne tale eſt terminus generationis et per ↄn̄s non preexiſtit gn̄ationi Nec 2m q2 tunc ſequitur ꝙ ens per accidens ſit prius ente per ſe. Item ſequeretur ꝙ in eadē parte materie eſſēt infinite entitatis ab ea diſtincte. Et idē poteſt inferri ſi dicatur ꝙ illud preexiſtens eſt ipſa forma imo tunc habetur ꝙ ſimul in eadē materia ſunt plures forme quod ſic impugnat. S. T. opuſ. 45. q2 omēs forme ſubāles ſunt eiuſdē generis ſed plēs forme eiuſdē gn̄is non poſſunt eſſe ſimul vt pʒ in figuris Non enim idem eſt ſimul ſemel figuratum diuerſis figuris ergo maiorem probat quia ille forme ſunt eiuſdē generis phiſici inter quas eſt tranſmutatio per ſe ita ſcilicet ꝙ vna ſit per ſe terminus a quo et alia terminus ad quē vnde quando album mutatur in nigrum hoc eſt per ſe ſed quando albū mutatur in dulce hoc eſt per accidens quia albū ⁊ dulce non ſūt eiuſdem generis. Nec poteſt dici ꝙ iſtd̄ preexiſtens ſit ipſa materia quia materia non eſt formale ipſius forme ſed eſt pura potentia. Forte dicis ꝙ illud preexiſtens eſt vnum numero reſpectu omnium formarum Et ideo non ſequitur ꝙ in materia preexiſtant infinite formalitates. Cōtra ſequeretur ꝙ idem numero eſſet formale aque et formale ignis. Item per generationem forma habet eſſe ergo non prefuit Item ſequeretur ꝙ forma ſubſtantialis intenderetur quia procedit de eē imperfecto ad eſſe perfectum ſecūdum iſtos quia ante generationem rei forma prefuit ſecundum eſſe imperfectum in generatione autem perficitur. Itē tunc anima rationalis ſecundum ſuum eſſe formale eſſet in materia ante creationem.

¶ Contra hec arguitur Quando animal anuloſum diuiditur tunc in qualibet parte eſt forma ſubſtantialis in actu. Et tamen prius fuit ſecundum eſſentiam quod eſt eſſe formale eius ergo non inconuenit formam prefuiſſe generationi vnde. ſ. t. dicit ꝙ quādo ramus auellitur ab arbore non aduenit noua forma vegetabilis ſed eadem eſſentia q̄ erat in arbore in actu vna per diuiſionem fit multiplex et multa in actu Item ſequeretur ꝙ introductio forme in materia eſſet violenta patet ↄn̄a quia nichil forme prefuit ergo tota eſt ab extrinſeco violentum enim eſt cuius principium eſt extra paſſo nō conferente vim modo manifeſtū eſt ꝙ materia non confert vim quia materia non eſt actiua.

¶ Secūdo forma eſt perfectior materia ſed materia eſt incorruptibilis et ſemper fuit ergo forma ſemper fuit Item forma dicitur prefuiſſe in potētia ſed ibi per potentiam non intelligitur materia quia forma non fuit in materia ergo potentia eſt aliquid ipſius forme aliud a materia. Itē quod erat in potentia fit in actu ab agente ſed hoc eſt forma ergo forma prius habebat eſſe potentiale ſʒ eē potentiale eſt reale ergo habebat eſſe reale. Iteʒ nichil educitur de aliquo niſi ſit i illo ſʒ forma educit̄ de materia ergo erat in materia.

¶ Tertio forma non fit ꝑ ſe ex materia nec ex priuatione cū nullū iſtoruʒ ſit pars eius ergo ſi fiat fit ex nichillo cuius oppoſitū dicunt' phi naturales. Item ab eterno hec erat vera ſortes eſt homo ergo forma ſortis ſecunduʒ eſſentiā fuit ab eterno. Itē vnūq̄dq̄ʒ intelligibile ſcd̄m ꝙ eſt in actu ſed ante rei productionē poteſt intelligi ergo eſt i actu. Itē forma ante rei productionē nō eſt nichil alias non eſſet magis in potētia q̄ʒ chimera ergo eſt aliquid imo tāta eſſētia forme inducenda prefuit vt videt̄ ex capreolo in 1o diſ 8.q.2.

c forma

¶ Quarto ſtat formā eſſe ante rei generationē ergo poteſt prefuiſſe in materia an̄s patet quia aīa rationalis poteſt a deo creari priuſq̄ʒ ſortes generetur et aīa aſini eſt in corde priuſq̄ʒ totus aſin9 producatur Dicunt enim ꝙ cor eſt illud q̄d primo gn̄at̄

Item effect⁹ eſt in ſua cauſa ergo forma preexiſtebat in materia q2 ipſa eſt aliquo modo cauſa forme

¶ Quinto videmus ignē exire in pcuſſiōe ſilicis a calibe ergo preexiſtebat ibi. Item quādo hō moritur ibi eſt forma cadaueris ſ3 nichil ibi eſt qđ eam ſubito producat ergo prefuit. Item plutarchus ponit argumentū anaxagore q2 cibo eodem alitur capillus vena nerui ergo neceſſe eſt dicere in cibo eſſe aliquid ex quo omīa iſta fiant niſi enim forme aliquomodo preeſſent in rebus vt puta in ſeminibus nulla eſſet rō quare potius ex vno ſemine educeretur vna forma q̄3 alia. Itē. S. T. in. 2. d. 18. q. 1. ar. 2 ponit rōnes ſemiales ſ3 iſte non videntur eſſe niſi forma producenda vnde. S. T. ibidē3 ponit forme inchoationem.

¶ Sexto Oīs appetitus fit ratione alicuius ſimilitudinis ſ3 materia appetit formā introducendā3 ergo in ipſa eſt aliquid per quod aſſimiletur forme et hoc non eſt niſi forma futura ſcđm eſſe imperfectum igitur. Itē forma muli non poteſt produci ab aliquo agente naturali ergo ipſa p̄fuit in materia añs p3 q2 natā non agit niſi ſibi ſimile ſ3 neq3 equ⁹ neq3 aſinus ſunt ſimiles in ſpē mulo erg nō poſſūt ipſum producere. Item capriolus in. 1. d. 8. dicit ꝙ potentia ad formā accidentalē eſt ipſamet forma. Sed potētia ſemp eſt in ipſa re ergo forma accidētalis prefuit ī re anteq̄3 produceretur forte negas maiorē q2 contrariorum eſt eadē potentia ergo potentia ad calorem non eſt calor.

¶ Ad 1m dicit Capriolus in. 2. d. 17. ꝙ ſcđm. S. T forme ſubāles non preexiſtūt in materia actu ſcđ3 ſe totas nec ſecundu3 aliquā ſui partē ante productionē cōpoſiti Secūdo dicit ꝙ nō eſt inconueniēs eſſentiā alicuius forme ſubālis pri⁹ duratiue fuiſſe in materia q̄3 daret eſſe ꝯpoſito vel materie ⁊ hº habetur in. S. T. opuſ. de natura materie quod tamen dubitat eſſe ſancti thome vbi dicit Capriolus ꝙ ex quo hō eſt ſubā quāta ideo in ipſo eſt eſſentia alicuius forme a qua originetur quātitas ⁊ ad quā terminetur illa aūt forma nō eſt aīa intellectiua q̄ nullo modo eſt quāta ergo preter eā in homine eſt eſſētia alterius forme ad quā non ſequitur eſſe ⁊ q̄ non dat eſſe actu ſ3 talis forma poſtea pōt dare eſſe. ¶ Pro quo ſciendū inquit. S. T. ꝙ materia eſt in potētia ad oēs formas que de ea educi poſſūt vñ quāto magis ad plures earum ſimul accedit tanto plus perficitur eius potētia ⁊ ideo in elemētis materia mīme eſt pfecta q2 ſolū forma vnius elementi pficitur ſ3 in corporibus mixtis magis eſt pfecta ibi enim cū forma mixti manēt oēs forme elemētorum virtute tm̄ Supra aūt iſta ſūt aīata ⁊ precipue homo cuius aīa indiuiſibilis eſt et p ſe et per accidens Et ideo preter eā reperitur alia forma a qua quātitas dependet. Tenet g̊. S. T. plēs formas ſubāles eſſe ſimul in eadē materia ſcđm eſſentiam ſed nō ſcđm eſſe ꝓpriū Sed ſi quis aliter velit dicere Dico ꝙ in diuerſis ptibus aīalis anuloſi ſunt diuerſe ptes totius forme que nō habent propriū eſſe exiſtētie niſi per diuiſionē per quā res nō ꝓprie generatur. Ideo dico ꝙ in gñatione proprie dicta nichil forme prefuit in ipſa materia Nec ſequitur ꝙ ei⁹ introductio ſit violēta vt dicit. S. T. in. 2. q2 materia eſt in potētia paſſiua ad formā et coadiuuat ad generationē inq̄tum eſt habilis ad recipiēdum talē actionē que etiā habilitas appetitus materie et inchoatio forme dicitur. Sed cōtra Si ſufficiat principiū paſſiuū ad hoc ꝙ mot⁹ ſit naturalis ſequeretur ꝙ nullus eſſet motus violentus Quidā hoc concedūt reſpectu materie ſ3 ſolū reſpectu forme Sed poteſt dici ꝙ ad motū naturalē non ſufficit potētia paſſiua ſed op3 ꝙ ſit inclinatio naturalis. Notandū tñ ꝙ aliquādo forma preexiſtit ſcđm aliquod principiū actiuū vt p3 de aīa vegetabili et ſenſibili que p̄exiſtit in ſemīe vt ponit. S. T. opuſ. 32. ¶ Ad 2m dicitur ꝙ incorruptibile p ſe exiſtens vt celū pfectius eſt. Ad aliud dico ꝙ forma dicitur prefuiſſe in potentia materie pro quāto erat ad ipſam inclinata et poterat p agens naturale educi. Et ſcđm hoc poteſt dici ꝙ forma aliquomō erat in materia ante generationē. Sed ꝯtra Sequeretur ꝙ eius eductio eſſet alteratio p3 q2 nō cōplete preexiſtit et poſtmodū cōpletur Dicendū ꝙ forma quādo educitur non pficitur aliquo exteriori addito. Nec ſequitur ꝙ ſit alteratio q2 eſſe in potentia ⁊ eſſe in actu nō dicunt diuerſos modos accidentales vt dicit. S. T. de potētia. q. 3. ar. 8. ad. 12m Et p hoc patet ad aliud. Ad aliud dicit. S. T. ibidē ad 8m ꝙ forma q̄ eſt generationis terminus erat ī materia ante gñationē cōpletā non in actu ſ3 in potētia.

¶ Ad 3m dicitur ꝙ nulla forma ꝓprie fit Sed contra Anima rōnalis proprie creatᷣ. Et ſimiliter grā reſpōdet. S. T. ibidē ꝙ grā non ꝓprie creatur De aīa tñ rationali ſecus eſt q2 ipā per ſe ſubſiſtit. Ad aliud cap. in. 2. dicit eſſe probabile res fuiſſe ab eterno ſcđm eſſe eſſētie. Et ſcđm hoc videretur dicendū formā prefuiſſe vel aliter dicendū ꝙ iſta ſemp fuit vera fortes eſt hō tamē ex hoc non ſeq̄tur eius formā ſemp fuiſſe in materia q2 veritas 1e eſt ex cōnexione terminorū. Ad aliud dicitur ꝙ ſcīa dei eſt etiā nō entium vt dicit. S. T. 1a parte. Ad aliud dicitur ꝙ vnū nichil in exiſtēdo eſt magis producibile pro quāto pōt participare rationē entis.

¶ Ad quartā dico ꝙ naturaliter hoc non eſt poſſibile Ad aliud dico ꝙ ante primā rei generatione3 nichil forme prefuit ſcđm eſſe formale.

¶ Ad 5m dico ꝙ iſte forme ſubito de nouo cauſantur. Ad aliud dicitur ꝙ forme prefuerūt in potētia De rationibus ſeminalibus dicitur a S. T. ibide3 ꝙ rationes ſeminales dicuntur virtutes actiue vt calor et frigus et virtus ſolis.

¶ Ad 6m dicitur ꝙ quedā eſt ſimilitudo ī proprie dicta et illa non fundatur in aliqua forma ſed in ꝓportione vnius rei ad aliam Preterea concedo vt dictum eſt ꝙ ex vno ſemine non poteſt produci q̄cunq3 forma quoniam in ſemine ponitur vis actiua ad vnam formam de mulo dicit S. T. ꝙ ſufficit ꝙ eſt ſimilis in genere proximo cū equo vel aſino.

AD 5m. ſic proceditur videtur ꝙ ex nichilo aliquid facere ſeu creare ſit poſſibile quia ſecundum ariſt. in 12. meth. anima creatur vnde. S. T. lec. 13. dicit ꝙ ſecundum eum anima eſt incorruptibi

lis ergo non educitur de potentia materie. Item
platonici dixerunt ꝙ aliquid ſimpliciter et per ſe
fit ex non ente ergo ſecūdum phōs creatio eſt poſ
ſibilis Similiter ſecundum ariſto. Neceſſaria ha-
bent cauſam efficientem vt mundus et intelligen
tie ſed non niſi per creationem ergo. Sed contra
nullum ens naturale fit niſi ex tribꝰ principijs nec
aliquod compoſitum fit ex nichilo ſed ex ſuis par-
tibus igitur Item nichil quod fit aliquo preſuppo
ſito creatur ſed creatio fit aliquo preſuppoſito cre
atio enim eſt accidens et ſic preſupponit ſuū ſubie
ctū hec argumēta ſūt in. S. T. 1ª pte q. 45. ar. 3. ad
3ᵐ ⁊ ar. 4. ad 2ᵐ. Itē ſecūdū philoſophū cōmunis ē
animi conceptio omnium philoſophorum quod ex
nichilo nichil fit ſed quod ab omnibus cōmuniter
dicitur impoſibile totaliter eſſe falſum.

¶ Reſpōdeo ſecundum S. T. 1ª. q. 45. ar. 1. ꝙ cre
are nichil aliud eſt q̄ emanatio totius eſſe ex non
ente quod eſt nichil et hoc capiendo proprie crea
re vel creare eſt aliquid facere nullo preſuppoſito
Sed contra ſequeretur ꝙ anima rationalis non
crearetur quia non fit niſi materia preſuppoſita li
cet aliter dicat Ca. i ſcđo et S. T. de po. q. 3. ar. 10.
Quidam enim dicunt per S. T. ꝙ deus non poſ-
ſet producere animam niſi in materia Reſpōdet
S. T. de potentia q. 3. ar. 8. ad. 7. ꝙ licet anima ra
tionalis habeat materiam in qua ſit non tamē edu
citur de potentia materie cum eius natura ſupra
omnem naturalem ordinem eleuetur quod eius
intellectualis operatio oſtendit ſecus eſt de alijs
formis materialibus oportet ergo ſcire quid ē for
mā educi de potētia materie Et quare potius vna
dicitur educi q̄ alia Quidam dicūt inquit heruęꝰ
ꝙ formā educi de potētia materie ē materiā cōuer
ti i formā quia anteq̄ forma ſit in materia/materia
eſt in potentia ad formā ſed poſtq̄ adepta eſt for-
mam non eſt amplius in potentia ad formam ergo
prior potentia non manet ſed potentia materie ē
ſua eſſentia ergo eſſentia materie non manet ſed
conuertitur in formam Sed contra tunc compoſi-
tum naturale non haberet amplius materiam Itē
materia eſt ſubiectū tranſmutationis ergo mate-
ria manet cum forma Alij dicunt ꝙ educi de potē
tia materie eſt aliquid fieri per tranſmutationem
materie a forma contraria ad formam contrariam
ſicut quando aliquid fit per calefactionez Et ideo
dicunt ꝙ forme non habentes contrarium ſicut lu
men et ſpecies intelligibiles et conſimilia nō edu
cuntur de poteſtate ſubiecti Sed contra imperti-
nens eſt ad formam educi de potentia materie ꝙ
incipiat ab eius contrario Et dato ꝙ ab ea nō inci
peret non minus diceretur educi de potentia ma
terie imo contrarium magis impedit eductionem
alterius Item lumen non creatur ergo non eſt to
taliter ab extra ergo educitur de potentia materie

¶ Unde notandum ꝙ formā eſſe ab extra poteſt
dupliciter intelligi vno modo ex parte agentis qđ
ſcilicet eſt extra totum genus rerum creatarum et
non ſolum quia eſt extra ſubiectū forme Et ſic gra
tia et anima rationalis dicitur eſſe ab extra. Alio
modo dicuntur forme eſſe ab extra per comparati
onem ad agens quod ſcilicet non eſt in eodem ſub
iecto cum forma ⁊ iſto modo omnes forme natura
les ſaltem ſubſtantiales ſunt ab extra quia ſubie-
ctum forme ſubſtantialis quod eſt pura potentia
non poteſt ſe mouere ad eā 3º forma dicitur eſſe ab
extra ex parte forme quādo ſcʒ eſt vel nata eſt eſſe
per ſe ſine materia vel ſubiecto in quo fit Et ſic for
me corporales nō dicuntur eſſe ab extra ex pte ſui.

¶ Dicūt ergo alij ꝙ educi de potentia materie eſt
eam dependere a materia in eſſe et in fieri ita ſci
licet ꝙ ei nec competit eſſe nec fieri per ſe ſed toti
compoſito ex ſubiecto et forma et ſic forme natura
les educuntur de potētia materie que nec proprie
exiſtūt nec ꝓprie fiūt Et dicūt educi de potētia ma
terie qꝛ in potētia materie ſiue i ipſa maťia paſſiue
eſt ꝙ talis forma vadat ad eſſe. ⁊ nō aliter. ¶ Qui
dā ponunt tres conditiones vt forma dicatur edu
ci de potētia materie. Prima ꝙ cōcurrat tanq̄ cau
ſa partialis ad fieri ipſiꝰ forme ſcđa ꝙ materia hēt
cālitatez reſpectu forme ex eo ꝙ trāſmutatur 3ª ꝙ
materia trahať ad pticipationē eſſe ipſius forme.
Et propter hoc magis dicitur forma educi de potē
tia materie q̄ de potētia agētis licet ſit in potētia
vtriuſq̄ ante ſui actualitatē. ¶ Notādū preterea
ꝙ quidā dicūt rē creari quia fit nullo preſuppoſito
hoc eſt qñ agens eſt tale ꝙ ipſū non ꝓſupponit ali-
quod ſubiectum ad hoc ꝙ agat talē formā Sed cō-
tra Sequeretur ꝙ quicquid fit a deo crearetur for-
te dicis ꝙ non qꝛ aliqua ſunt accidētia q̄ nō poſſūt
a deo produci ſine ſubiecto ſcʒ motus et tpūs. Con
tra ſcđm theologos tpūs creatur. Itē grā creatur
et tamē ſcđm multos non poſſet eſſe ſine ſubiecto.
Item vbi creatura haberet potentiā creādi adhuc
poſſet mouere digitū non creando illū motuʒ ergo
ad creationē nō ſufficit ꝙ agēs habeat potentiā ꝓ
ducendi aliquid ſine ſubiecto forte dicis ꝙ creare
eſt producere aliquid ſine trāſmutatiōe vel ſine cō
curſu agentis naturalis. Contra ſequeretur ꝙ in
telligentia mouens celū crearet motū et ꝙ quanti
tas et prime qualitates crearentur quia angelꝰ nō
eſt agens naturale nec quantitas ſeu prime quali
tates preſupponūt alias. ¶ Tūc reſpondetur ad
queſitum Ab agente vniuerſali ſcđm phm̄ poteſt
aliquid creari a nullo tamen agēte pticulari ſeu a
nulla creatura aliquid creatur. Primū pʒ qꝛ ſcđm
S. T. 1ª. q. 46. ar. 2. ad 1ᵐ itollerabilis eſt error di-
centiū ꝙ ſubā mūdi non ſit a deo ſed non eſt a deo
niſi per creationē. Iteʒ. S. T. in. 2. d. 1. q. 1. ar. 5. ad
primū dicit ꝙ phi concedunt res a deo creatas et
factas vñ cōmē. de ſubā orbis dicit ꝙ quidā dixert
primū agens non eſſe cauſam agentē totū ſʒ tātuʒ
cām mouentē et illud fuit valde abſurdū et nō eſt
dubiū in hoc ꝙ agens ipſum eſt mouens ipſū. Ex q̄
patet ſcđm eum ꝙ virtute prime cauſe non ſolū mo
uetur celum ſed etiā efficitur licet ab eterno vnde
ſcđʒ eū in plerisq̄ nō incōuenit neceſſaria hr̄e cau
ſam efficientez. Item. S. T. de potentia. q. 3. ar. 9.
ponit rationē ariſtotelis ex. 16. de aialibus ad oſtē
dendum aīam rōnalē non educi de potentia mate-
rie forme enī quarū opationes non ſunt cū corpo-
re non poſſunt de materia corporali educi ſʒ anima

eſt huiuſmodi quia intelligit igitur vñ ſcðm eum in
tellectus eſt de foris adueniens ⁊ libro de proprie
tatibus elementorũ in nato fit ſpirit⁹ vite iuſſu dei
Item intelligẽtie ſunt a deo effectiue ⁊ nõ niſi per
creationez igitur añs pꝫ ex. S. T. 8. phi. dicente ꝙ
ariſtoteles nõ negauit creationẽ niſi quo ad noui=
tatẽ eſſendi excipio tamẽ creationẽ aĩe rationalis
Dicit eñ phũs. 2. metha. T. c. 4. ꝙ maxie veruꝫ eſt
cauſa veritatis aliorũ Et maxime ens eſt cauſa eſ-
ſendi aliorũ ſicut ignis qui eſt maxime calid⁹ eſt cã
caliditatis in aliȷs ſꝫ deus eſt maxime ens ergo eſt
cauſa oĩm. Item deus eſt cauſa vniuerſalis totius
eſſe ſꝫ hoc nichil preſupponit ergo neceſſe eſt deuꝫ
res creaſſe. Probatur ſcða ps a. S. T. 1ª. q. 45. ar.
5. quia cauſa ſcða non põt aliquid opari niſi aliquo
preſuppoſito qð poſſit diſponi ꝑ actionem eius vn
de omne corpus agit tangẽdo vel mouendo ⁊ ſic in
ſua actione requiritur aliquid preexiſtens quod eſt
contra rationẽ creationis. ¶ Notandũ ꝙ creatu=
ram creare põt dupliciter intelligi vno modo ſic ꝙ
in agendo non dependeat a prima cauſa et ſic nul=
lus ponit creaturã poſſe creare Alio modo creare
dicitur ex nichilo aliqd facere nõ quim aliquid pre
ſupponat ex pte agẽtis ſꝫ quia nichil preſupponit
ex parte facti. Et ſic durand⁹ ⁊ auicẽna ponũt crea
turã poſſe creare qꝛ aliqua minus ꝑſupponit q̃ꝫ na
tura vel ars vnde auicẽna dicebat ꝙ prima ſubã ſe
parata creata a deo creat aliã poſt ſe et ſubãm or=
bis et aĩam eius ⁊ ꝙ ſubã orbis creat materiã infe
riorum corporũ. Et ſic quodã ordine vſqꝫ ad vltimã
quia dicebat ꝙ ab vno nõ procedebat niſi vnũ hoc
aũt eſt falſum. Et ideo ponimus oẽs ſubãs ſepara
tas eſſe immediate a deo creatas vnde damaſ. dicit
ꝙ quicunqꝫ dixerit angelũ aliqd creare anathema
ſit Dicimus preterea ꝙ deus non põt creature cõ=
municare potentiã creandi vt creet per miniſteriũ
ſiue inſtrumentaliter ¶ Notandũ preterea ꝙ do=
ctor ſubtilis in. 4. d. 1 poſtqꝫ improbauit rationes
ſancti thome argumentatur cõtra auicennã probã
do ꝙ ſubã ſpũalis alia a prima non põt creare aliã
ſubãm qꝛ ſpũalis ſubã non agit niſi per intellectuꝫ
et volũtatẽ vel per intellectioneꝫ et volitionẽ ſed
intellectio et volicio ſunt accidẽtia ſubẽ ſpũalis et
per accidens ſicut per principiũ non poteſt produ=
ci tota ſubã rei ergo ſubã ſpũalis non põt produce
re totã ſubãm alterius. Hic poſſet dici ꝙ deus an=
gelo poſſet dare aliaꝫ virtutem vnde quidã preter
intellectũ et voluntatẽ ponũt in eo potentiã moti
uã. Scðo diceretur ꝙ accidens in virtute ſubẽ põt
eſſe principiũ ꝓducendi ſubãm tanqꝫ inſtrumẽtum
ſubẽ et non ꝓpria virtute. Et ſic calor generat car=
nẽ vt dicitur. 2. de aĩa et eius actio terminat ad for
mã ſubſtãtialẽ. ſ. t. de po. q. 3. ar. 8. 13m. Sed contra
inquit omne inſtrumẽtum vel agẽs in virtute alte=
rius aut attingit effectũ principalẽ vel diſponit ad
principalẽ terminũ Si primũ Contra agens prin
cipale ſi eſt vniuocũ ſufficit ſine inſtrumento produ
cere ſuũ effectum Si autẽ eſt equiuocũ quod eſt ꝑ=
fectius vniuoco a fortiori ratiõe nõ requirit inſtru
mentum mediũ vt attigat ſuũ terminũ. Nec ſcðm
quia diſpoſitio preuia ſemper aliquid preſupponit
quod eſt contra rationem creationis. Hic poſſet di
ci ꝙ in aliqua creatione prerequiritur diſpoſitio
vt patet in creatione gratie. Secundo di=
citur ꝙ agens equiuocum agit per mediũ inſtrumẽ
tum attingens effectum principalem vt patet quã
do intelligentia per celum producit flores ĩ iſtis
ĩferioribus et in exẽplo dato de calore Sed dices
ꝙ calor nõ attingit formã ſubſtãtialem qua eſt im
perfectior ea modo cauſa debet eſſe perfectior ef
fectu Contra domus extra fit a domo in mente et
tamen ad extra habet verius eſſe q̃ꝫ in mente vbi
habet eſſe diminutũ vel ſi dicatur ꝙ verius habet
eſſe in intellectu tunc eodem modo poſſet dici ꝙ
angelus inferior habet perfectius eſſe in intelle
ctu angeli ſuperioris et ſic non eſſet inconueniẽs
ꝙ per intellectũ ab eo produceretur Hic dicit ſco=
tus ꝙ cognitio domus ẽ perfectius ens q̃ꝫ domus
extra Sed contra tunc accidens eſſet perfectius
ens q̃ꝫ ſubſtantia Secundo poſſet reſpondere aui
cenna ꝙ intellectio angeli eſt ſua eſſentia ſicut o=
pinatus eſt auerrois ſecũdum multos Et ſanctus
thomas opuſ. 15. ca. 4. dicit ſecũdũ ari. Deus itel=
ligit ꝑ eẽntiã ⁊ idẽ eſtimauit de ceteris ſubſtãtȷs
ſeparatis ꝙ ſcilicet ſunt intellectus intelligẽtes
et intelligibiles ſpecies Sed contra inquit ſcot⁹
quia intelligentia poteſt variari de vna intellectio
ne ad aliã quia da oppoſitum tunc intelligeret ſi=
mul infinita quia haberet intellectionem omniuꝫ
que intelligere poteſt ſed eſt vnum ſolum infinitũ
ergo impoſſibile eſt ꝙ intellectio angeli ſit infini=
ta Probat etiam ꝙ non ſit poſſibile ꝙ vnico actu
intelligat infinita quia tunc ille actus includeret
in ſe eminenter perfectiones infinitarũ intellec=
tionũ que nate ſunt ſigillatim haberi reſpectu om
nium illorum obiectorum et ſic ille vnus actus eſ=
ſet infinitus intenſiue Iteꝫ intelligere duo eſt ali
cuius perfectionis et intelligere 3ª eſt maioris ꝑ
fectionis ergo intelligere infinita eſt infinite per
fectiõis Hic reſponderet dupliciter Primo dice=
retur ꝙ intelligentia non intelligit res niſi in vli
vt videtur tenere auerrois et auicẽna dicit ꝙ intel
ligentie cognoſcunt ſingularia cognoſcendo vni=
uerſales cauſas. Secundo dicitur ꝙ hoc non
requirit actuꝫ intellectus infinite perfectionis qꝛ
hõ non eſt cognoſcere ĩfinita ſingularia in ſe. Sic
enim aſtrologus poteſt cognoſcere in vniuerſali in
finitas eclipſes futuras. Tertio dicunt multi etiã
theologi ꝙ aĩa xp̄i etiã diſtincte cognoſcit ĩfinitos
gemitus futuros et tamẽ non opꝫ actũ illũ eſſe in=
finite ꝑfectionis in eſſe qualitatis. Itẽ anima eſt
tm̃ finite perfectionis tamen eſt ꝑfectior infinitis
noticȷs ſi eſſẽt vide. ſ. t. 1ª parte. 54. ar. 2. et. q. 57.
et de veri. q. 8. ar. 21. ¶ Contra hec arguitur ſcðm
Cõmen. 12. metha. C. 44. Omne agens extrahit
ad actum id quod eſt in potẽtia ſꝫ per creationẽ nõ
extrahitur ad actũ id quod erat in potentia cum
nulla potẽtia paſſiua preſupponatur ergo creatio
non eſt poſſibilis. Itẽ omne agens facit cõpoſituꝫ
tranſmutando materiã vt dicitur 12. metha. C. 18.
ſed per creationẽ non tranſmutatur materia ergo.
Item omni tranſmutationi ſubicitur materia vt pꝫ

1.phi.C.60.ſed creationi non ſubicitur materia ꝗ Item oīs potentia actiua eſt principium trāſmutādi aliud.5metha.T.c.17.ſed per creationē nichil tranſmutatur ergo nulla eſt potentia creatiua

¶ Scd̄o arguit aureolus probando ꝙ hec propoſitio apud ari.ex nichilo nichil fit fuerit per ſe nota ex termis ſicut iſta omne totuz eſt maius ſua parte quia ari.1.phi.eā declarat ex terminis per hanc q2 nichil fit aliquid que eſt impoſſibilis cū in nullo genere oppoſitionis oppoſitum fiat ſuū oppoſitum ſicut nigredo non fit albedo nec tenebra lux. Item cōmen.3.metha.dicit ꝙ accidit aliquibus hominibus qui negant per ſe nota cū eorum oppoſita fuerint famoſa ſicut accidit hijs qui negant ꝙ impoſſibile eſt ex nichilo aliquid fieri.Et in ꝓlo.tertij phi. dicit ꝙ conſuetudo eſt maxima cauſa impediens a pluribus rebus manifeſtis. Cum eni fuerit homo cōſuetus audire ſermones falſos a puericia negabit poſtea veritatem ſicut aſſueti comedere venenū.Et ſic accidit modernis dicentibus ꝙ ex nichilo fit aliquid. Item.8.phi.C.4.dicit ꝙ ſarraceni habent pro poſſibili aliquid fieri ex nichilo et hoc reputat impoſſibile vt patet.1.phi:C.70.Sed dices ipſe negat ſolū creationē de nouo ⁊ nō ab eterno Contra ipſe hoc dicit ꝯtra auicennā q̄ ponit eā ab eterno tm̄.

¶ Tertio de formali ratione oīs productionis eſt ꝙ ſit inter duos terminos Si igitur ex nichilo fiat aliquid terminus aquo ipſius productionis erit ipſum nichil et terminus ad quē erit aliquid Sed cōtra vel ex illo termino aquo fit aliquid per ſe ⁊ hoc non quia ex oppoſito non fit aliquid per ſe nec etiā ex priuatione vt dictum eſt Nec per accidens per argumentum.ſ.t.de po.q.3.ar.1.16m et contra gentiles libro.2.c.34.quia omne ꝑ accidens reducitur ad per ſe ergo neceſſe eſt ꝙ ipſum nichilū cum aliquo coniūgatur ex quo fiat aliquid per ſe et ſic non fit oīno ex nichilo Diceretur forte ꝙ dicendo ex nichilo nichil fit ly ex non notat habitudinē materie nec termini ſed prioris et poſterioris vt ſit ſenſus poſt nichil aliquid fit ſicut ex nocte fit dies.i.poſt noctem Sed cōtra Sic oporteret ꝙ aliquid ſuccederet ipſi nichilo et per conſequens oporteret ipſum nichilum fuiſſe prius in aliquo cui aliud ſuccedit. Item ſcd̄m ari. Mundus fuit creatus ab eterno ergo non fuit factus poſt nichilū q2 nunꝗ̄ fuit verum dicere de mūdo ſcd̄z eum ꝙ nichil eſt.S.T de po.q.3.ar.14.ad 7m. dicit ꝙ prius natura erat nichil.

¶ Quarto Quando lapis creatur aut virtute productionis factum eſt quod prius erat aut factū eſt quod omnino nichil erat aut quod aliquomodo erat et aliquomodo non erat. Si ſecūdum ſequitur ꝙ nichil ſit verſum in ens quia quod prius nichil erat factum eſt ens Nec tertium quia creatio eſt ꝓductio de nichilo ergo nullo modo prius erat. Itē Si lapis qui prius erat nichil nunc eſt aliq̄d. Tūc quero vel per lapidem qui prius erat nichil intelligitur purum nichil aut eſſe aliquid. Si primum ergo purum nichil ponitur in eſſe Si vero detur ꝙ ſit aliquid ſubſtratū nichilitati habeo propoſitum q2 productio iſta non eſt ex non ente ſimpliciter. Itē Ex nichilo nichil fit equipollet huic ex quolibet fit aliquid quod eſt falſum quia ex deo nichil fit. Si dicas ꝙ ly nichil in ſubiecto tenetur Infinitanter tunc eſt vna negatiua cuius ſubiectum non ſupponit ergo eſt vera ſcd̄m fidem

¶ Quinto vel res creatur quando eſt vel quādo non eſt Non primum quia tunc creata eſt quod aūt fit non eſt in permanentibus Si 2m queritur tunc in quo eſt ipſum creari Si in aliquo ſubiecto ergo aliquod ſubiectum precedit rē creatā Item nō cōtingit infinitā diſtātiā tranſire ſed ens et nichil ī infinitum diſtant igitur Item ex nichilo aliquid facere eſt infinite difficultatis ergo eſt tante difficultatis ſicut deꝰ eſt actiuitatis ergo nō poteſt a deo fieri. Item non quodlibet eſt a deo annichilabile ergo nec creabile antecedens patet quia deus nō poſſet anichilare noticiā per quā reuelauit alicui ſe nichil annichilaturū Si enim annichilet illam noticiā ergo ipſa fuit falſa ei ſic deus decepit eum cui hoc reuelauit Item nichil eſt factibile niſi habeat rationem entis ⁊ ſit bonū ſed eſt priuatio omnis eſſe ergo non eſt a deo factibile.

¶ Sexto charitas ānichilatur per peccatum effectiue ergo creatura annichilat antecedens eſt S. T.22e.q.24.ar.10. Item gratia producit alias virtutes morales infuſas que creantur vide capreolū in 2o diſ.26. et anima producit effectiue potentias que ibi concreantur. S.T.in 3o.diſ.23.q.2.ar.5.Et eſſe exiſtentie creatur ab eo et tamen ē a forma in genere cauſe formalis ergo alie cauſe poſſūt concurrere ad effectum creationis,

¶ Septimo probatur ꝙ agens naturale poteſt ꝓducere accidens nullo ſubiecto preſuppoſito quia ſi aer corrumperetur adhuc vna domus diſtaret ab alia ergo tunc diſtātia que eſt relatio eſſet ſine ſubiecto Itē homo in vacuo poſſet formare voces que eſſent ſine ſubiecto poſſet enim loqui Item philoſophus quarto phiſicorum ponit ſonum et colorez ſine ſubiecto et querit vtrum eſſet in vacuo ſed talis ſonus poſſet a creatura corrumpi igitur accn̄s eſt anichilabile ſine ſubiecto Item frigiditas ſeparata poſita in igne corrumperetur ergo annichilaretur Item videtur probari poſſe ponendo ꝙ in primo inſtāti nō eſſe accidētis deus ānichilet ſubiectū vel ſi in ſacro altaris corruptis ſpebꝰ nichil ſuccedat ſpecies ei nō ſunt infinite reſiſtētie ergo poſſūt naꝫalit corrūpi gͦ agēs naꝫale ānichilat q2 in tali corruptiōe nulla potētia nec ſubm̄ remanet Item Theologi dicūt ſacramēta eſſe cām gr̄e ſed gr̄a creatur Igiꝫ maior pꝫ ex diffinitione ſacramēti ipſius magiſtri ⁊ alias vanū eſſet materiā ꝯfirmationis ꝑ epm̄ ꝯſecrari niſi ibi acq̄rereꝫ aliq̄ vtꝰ ꝓductiua gr̄e forte dicis illā gr̄az q̄ eſt caracter nō creari ſꝫ nō videꝫ maior rō de caractere ꝙ̄ꝫ de gr̄a ꝗtum faciēte forte ꝯcedis ſacramēta eſſe effectiua vnde quidā dicūt ꝙ ꝑ v̄tutez verborū ꝯſecrationis fit corpus xp̄i ibi Sꝫ ꝯtra ponaꝫ ꝗ ꝙ corpꝰ xp̄i ſit a deo annichilatum tunc ſcd̄m iſtos per verba conſecrationis fiet ibi corpus chriſti cuius nichil prius erat ꝑ caſum ergo virtute verborū in illo caſu creatur.

¶ Octauo non poſſumus probare in naturalibus ꝙ iſte effectus cauſetur a tali cauſa niſi quia videmus ꝙ ea poſita ponitur talis effectus et ea remota non ponitur licet deus quemlibet effectum poteſt ꝓducere ſe ſolo ſed ita videmus de anima rationali ſicut de alijs animabus ꝙ facta diſpoſitione ī materia eſt ibi aīa rationalis ergo cauſatur ꝑ agens naturale et ita arguatur de gratia Item tēpus creatur S. T. 1a. parte. 46. ar. 3. et tamē fit ab angelo probatur quia conſequitur motum celi qui eſt ab angelo Item ſi minimum naturale poneretur in vacuo non ſemper duraret ergo naturaliter annichilaretur quia nichil eſt ibi in quod reſoluatur.

¶ Nono quando voluntas producit actum volendi ille non educitur de potentia materie cum non ſit in materia ergo creatur Forte dicis ꝙ fit aliquo preſuppoſito ſcilicet anima Contra prius eſt actū eſſe ꝗ ipſum eſſe in ſubiecto ſed ī illo priori eſt ab anima ergo aliquando actus eſt ab anima et tamē tunc non eſt in aliquo ſubiecto Item ex eodem arguitur ꝙ aliquid fit a creatura non preſuppoſita alterius agentis actione quia prius eſt voluntatē ꝓducere actum odij in particulari ꝗ deum alias ſi preſupponeret actiōem dei tunc in malis culpe deus hominem preueniret quod eſt falſum quia ſolum preuenit in benedictionibus.

¶ Decimo arguitur ſecundum ſanctum thomam ſi forma proprie fieret ipſa crearetur quia nō fit ex aliquo per ſe ſed probo ꝙ proprie fit qꝛ prius eſt formā eſſe ꝗ totum compoſitum antecedens patꝫ quia cauſa precedit effectum ergo in illo priori forma eſt producta et nō ad productionem compoſiti ergo fit per ſe Item alterationis terminus fit per ſe per motum alteratiōis et tamen eſt forma vt puta calor Forte dicis ꝙ terminus iſtius tranſmutationis eſt ſubiectum cum forma Contra tunc terminus vnius alterationis non eſſet vnum per ſe. Item ad tria predicamenta eſt per ſe motus ergo accidens eſt per ſe terminus motus Item ſtat ꝙ forma fiat de nouo et tamē ſubiectū nō fit de nouo tale ergo ſubiectum eſſe tale non eſt terminꝰ motꝰ antecedens patet ſi corrupto lumine per receſſuꝫ vnius candele immediate adueniat alia tunc fit ibi nouum lumen tamen aer non fit tunc primo lucidꝰ. Item poteſt argui quod aliquod creatum eſt a creatura quia iſte partes demonſtrando materiam et formam hominis ſunt create et iſte partes ſūt ab homine igitur minor patet quia homo eſt ab homie et hō nichil eſt preter ſuas ꝑtes forte.

¶ Undecimo forma artificialis creatur ⁊ fit a creatura igitur antecedens patet quia non educitur de potentia materie cum ſit totaliter ab extrīſeco nec eſt ab agente naturali Item difficilius eſt aliquid facere ex cōtrario ꝗ ex cōtradictorio ſꝫ agēs naturale poteſt facere aliqͩ de cōtrario ergo ⁊ de cōtradictorio maior pꝫ ex 12e. q. 113. ar. 9. Item faciēdo aliqͩ ex nichilo nulla eſt reſiſtentia ergo poteſt fieri a creatura Itē itelligētia nō ē iperfectior alijs animalibꝰ ſed alia aīalia ꝓducūt aīal ergo itelligētia pōt producere intelligētiā Itē vbicūqꝫ effectus nō adequatur ſue cauſe illud poteſt a minori cauſa produci ſꝫ ī nulla creatiōe effectꝰ equatur ſue cauſe ergo pōt a minori cā produci et illa ē creatura igitur poteſt a creatura produci S. T. de veri. q. 27. ar. 3. 10m.

¶ Duodecimo ſicut gñatio entis ſcd̄m quid eſt ex nō ente quodāmō ita generatio entis ſimpliciter eſt ex nō ente ſimpliciter ſed generatio quedā eſt ex nō ente ſecūdū quid vt generatio albi ex nō albo ergo generatio ſimpliciter eſt ex nō ente ſimpliciter Item verū eſt antixp̄m fore et illa veritas nō preſupponit aliqͦd ſubiectū ergo aliquod accidēs eſt factibile ſine ſubiecto ⁊ ſic nō educitur de potētia ſui ſubiecti et hoc etiā videtur de viſione beatifica. Itē deus pōt corrūpere ſubiectū in 1o inſtāti ipſius eſſe caloris ꝓducti ab igne et tūc nō educetur de potētia materie Et hoc etiā pōt probari per calorē productū in hoſtia conſecrata vbi nulla eſt materia et tamē calor producitur imo agēs naturale pōt de ſpeciebꝰ panis producere vermē et ꝓducēdo vermē manifeſtū eſt ꝙ producit etiam eius materiā ergo materia producitur ⁊ per conſequēs totum cōpoſitū creatur vide. ſ. t. opuſ. 32. in pricipio Item agens naturale producit formā ergo poteſt producere materiaꝫ que imꝑfectior eſt hoc ꝓbaret hominē poſſe generare equū.

¶ Tertiodecimo Sol poteſt creare lumē ī medio vel ānichilare patet quia deus poteſt creare lumē in aere ſed hoc faciendo non aliter facit ꝗ modo agat ſol vel aſſignetur cauſa quare potius lumen ꝓductū a deo dicitur creatū ꝗ lumē nūc productū a ſole.

¶ Ad primū diceduꝫ ꝙ propter illas rationes credit grego. de arimio in pricipio ſcd̄i creationē eſſe ipoſſibilē ſcd̄m ari. Et dicit hͦ eſſe vnū fūdamētū in qͦ ſuſtentatˀ magna ꝑs doctrine phī verbi gratia ꝙ materia ſit ingenita. Sed contra Ex hoc ſequitur primo ꝙ magna pars phie ariſtotelis eſt fundata in hereſi. Item legitur ī libro de morte ariſtotelis ꝙ anima rationalis eſt illa qͥ cognoſcit creatorem ſuum et diſcernit inter bonū et malū. Item doctor ſubtilis in fine quodlibetorū dicit ꝙ certū fuit ſcd̄m ari. et ſua principia animā intellectiuam eſſe a deo immediate Sed contra Scd̄m ariſtotelem in. 8. phi. Deus eſt omnino immutabilis et propter hoc non poteſt mundus incepiſſe de nouo a deo ſecundum eum ergo non eſt poſſibile ꝙ alique anime ſecundum ari. ſint de nouo immediate a ſolo deo. Dicendum ꝙ immutabilis eius non arguit quin ab eo fiat aliquid de nouo immediate qꝛ intelligentia cauſat nouā partem motus. Itē ſcd̄m platonē aliquid eſt factū a deo quod tamē ſemꝑ fuit vt patet ex augu. 10. de ci. dei. Iteꝫ Macrobius ſuper ſōniū ſcipionis duas portas poſuit in celo vnā deorum ⁊ aliam aīarum in cācro ſcꝫ et capricorno per quaruꝫ alteraꝫ anime ad corpus deſcendebant ergo ſcd̄m phōs aīe ſunt immediate a deo per creationē Deinde dico ꝙ ille auctoritates intelligūtur de agente naturali agēte ꝑ motū. ſ. t. de poa. q. 3. ad 8m.

¶ Ad ſecundum dicitur primo ꝙ non eſt curandū de commē. ſecundo dicitur ꝙ ipſe in tertio phi. vtitur noīe gñationis nos autem nō dicimus aliquid

generari ex nichilo. S. T. contra gentiles li. 2. ca. 37. dicit ꝙ ex nichilo nichil fit ſcđm naturalē phm̄ quia modus iſte fiendi per creationem pertinet ad phm̄ primum qui conſiderat ens inq̄tum ens Quidam dicunt ꝙ cōmentator ſibi ipſi contradicit quia dicit celū eſſe a deo effectiue et hoc eſt ꝑ creationē.

¶ Ad tertium negatur maior. Deinde dicitur breuiter ꝙ ex nichilo dicitur aliquid fieri adhūc ſenſū ꝙ aliquid fit et nō fit ex aliquo. S. T. prima. q. 45. ar. 1. 3m. Et de potentia. q. 3. ar. 1. Si dicatur Omne quod fit anteq̄ fiat poſſibile erat eſſe quia nō erat impoſſibile eſſe ſed potentia qua aliquid poteſt eſſe non poteſt eſſe niſi in ſubiecto niſi forte ipſamet ſit ſubiectum ergo impoſſibile eſt ꝙ aliquid fiat nullo preſuppoſito. Itez Creatio eſt mutatio ergo opz ꝙ habeat terminuz a quo. añs patet quia quod creatur nō ſimiliter ſe habet nunc ſicut prius. Item habet eſſe poſt non eſſe. Dicit. S. T. ibidem ad ſcđm ꝙ anteq̄ mundus eſſet poſſibile erat ipſum eſſe ꝓpter potentiā actiuā agentis et non propter potētiam paſſiuā materie. Ad aliud dicitur ꝙ ad mutationem oportet rē non ſimiliter ſe habere ſuppoſita conſiſtentia ſubiecti. ar. 2. ad quartum.

¶ Ad quartum patet ex dictis. Dico enim ꝙ illud quod prius erat omnino nichil. i. illud quod prius nichil erat nunc eſt aliquid.

¶ Ad quintum dicit. S. T. 1a. q. 45. ar. 2. ꝙ in hijs que fiūt ſine motu ſimul eſt fieri et factum eſſe. Nā ſimul aliquid illuminatur et illuminatū eſt et quod hoc modo fit eſt ymo etiam homo quando incipit eſſe tunc eſt. Ad aliud dicitur ꝙ ex nichilo faciendo aliquid tranſitur diſtantia infinita ea parte qua eſt finita quia licet ſit infinita ex parte nō eſſe tamen eſt finita ex parte eſſe. Contra Ex hoc ſequeretur nichil poſſe annichilari quia non eſſe eſt infinitum Ideo dicitur ꝙ argumētum procedit ex falſa ymaginatione ac ſi ſit infinitū mediū inter nichil ⁊ ens ibi ad quartum. Ad aliud dicitur ꝙ verum eſt reſpectu creature Ad aliud negatur conſequentia. Ad aliud quidā dicunt ꝙ deus non facit rem non eſſe quia tunc deus ab eterno egiſſet quia fecit res nō eſſe. Preterea dicunt ꝙ anichilatio neq̄ eſt bonuz neq̄ malum quia malum ſemper eſt in aliquo ſubiecto de potentia. q. 5. ar. 3. ad 14m. Sed dicendum ſecundum eum ad 2m ꝙ dato ꝙ deus res annichilaret ibi non eſſet neceſſaria actio ſed ſolum ꝙ deſiſtat ab actione qua rebus tribuit eſſe. Item ar. 4. ad 6m dicit ꝙ annichilatio eſt pena damni ⁊ idem habetur in. 4. Ex quo videtur ꝙ ſit mala.

¶ Ad ſextū dicitur ꝙ effectiue demeritorie et diſpoſitiue corrūpitur. Sed cōtra Sequeretur ꝙ vbi deus nollet caritatem annichilare gratia et peccatum mortale eſſēt ſimul. Ideo quidā dicunt ꝙ corruptio gratie non eſt annichilatio proprie dicta q2 ſubiectum manet ſicut etiam corruptiones accidētium nō debent dici annichilatiōes quia remanēt in potentia materie ſicut prius. S. T. de potentia q. 5. ar. 4. ad 9m. Contra ſequeretur ꝙ ꝑ agens naturale poſſet reproduci Negatur cōſequētia vt patet de anima mea. Ad aliud dicit Cap. in. 2. d. 26. ꝙ virtus fluit a gratia ſicut a cauſa effectiua ſcđaria vel potius preſuppoſitiue et ordinabiliter et impꝓprie. S. T. de potentia. q. 3. ar. 8. ad. 19m dicit ꝙ eſſe dicitur eſſe a deo per creationē inq̄tum omis cā ſcđa dans eſſe hoc habet inq̄tū agit in virtute prime cauſe creantis cum eſſe ſit primus effectus nichil aliud preſupponens.

¶ Ad 7m negatᷣ ꝙ diſtaret poſitiue nec homo poſſet loqui. Et ad aliud dicitur ꝙ ſi frigiditas eſſet ſine quantitate nō eſſet receptiua actionis nec corrumperetur.

¶ Ad 8m dicetur in. 2. de aīa De tempore dicitur ꝙ creatur q̄tum ad inſtās primū quod non fit ab angelo. Ad aliud dicitur ꝙ nō corrumperetur ꝑ agēs naturale Ockan tamen cōcedit annichilationem et negat creationem.

¶ Ad 9m dicitur ꝙ actus quo ad ſubām prius eſt a deo non autem quo ad eius deformitatē Sed contra difformitas eſt quaſi forma peccati ergo non poteſt eſſe diformitas ab vno actore et ſubā ab alio. Similiter poſſet argui de macula que videtur eſſe a ſola creatura. Item deformitas accidit effectui dei ergo dicetur produci a deo per accidēs Reſpondet. S. T. de potētia. q. 3. ar. 6. ad. 21. ꝙ illa rō procedit de duobus agentibus oīno diſparatis Deinde dicit ꝙ macula non ponit naturam aliquā in aīa. Deīde dicitur ꝙ nō eſt prius formā produci ab agente naturali q̄ʒ eam eſſe in ſubiecto Si dicatur Accidens eſt prius ſubiecto ergo in illo priori poteſt deus ſupplere cām materialem vt producatur ab agente naturali Negatur ꝯñā ſed a ſeipſo pōt.

¶ Ad decimū dicitur ꝙ forma non per ſe generatᷣ nec fit color ſʒ coloratū 7. methaphiſice licʒ anima rationalis per ſe fiat. ſ. t. de po. q. 3. articulo 9 tamē nec generatur per ſe nec per accidens. ſ. t. libro 2o. cōtra gētiles. c. 87. ſi dicatᷣ quomodo ꝰ materia dicitur eſſe creata ſecundū. ſ. t. dicendū ꝙ ibi creatuz capitur vt diſtiguitur cōtra increatū eſt ergo potiꝰ cōcreata tñ ſcđm phm̄ generatur et corrūpitur per accidens ſicut diceretur muſicū corrūpi ꝑ accidens q2 eſt in aliquo quod corrūpitur ſic etiā materia q2 aliquid eſt in ea qđ fit vel corrūpitur Nec tamē materia nec forma nec accidens ꝓprie fit. ſ. t. de po. q. 3. ar. 1. 12m. Et tamē magna difficultas quomō homo generat hominē ſi non producat aīam rationalem aliquo modo que tñ ſcđm theologos creatur ſed de hoc poſtea Deinde dr̄ ꝙ licet forma dicatur terminus quo loquēdo tñ de termino quod poſt. ſ. t. in 1o. diſ. 5. q. 3. ꝑ ſe terminus oīs motꝰ eſt totū cōpoſitū non abſolute ſed ſub tali eſſe accidentali vt ſortes acquirens albedinem fit albus vel habens hanc albedinē ſed contra illud fit per ſe primo quod fit ſecundum ſe et quodlibet ſui ſed totum compoſitum non fit ſecundum ſe et quodlibet ſui ergo non fit ꝑ ſe primo. Negatur maior ſed illud fit per ſe primo quod per ſe ſubſiſtit et tale eſt totum compoſitum. Deinde dicitur ꝙ q̄tū ad exiſtere forma ſicut ⁊ materia eſt poſterior toto cōpoſito q2 eſſe eſt primo totius et quando dicitur ꝙ cā precedit effectum verū eſt quo ad ſuā naturam et nō quo ad exiſtere Sʒ cōtra Exiſtere conuenit ſuppoſito per formam ergo prius cōuenit forme Negatur ꝯñā.

¶ Ad vndecimũ dicit. S. T. de potentia. q. 3. ar. 8
5m licet in natura non inueniatur principium effi=
ciens reſpectu formarum artificialium tamen hu=
iuſmodi forme non excedũt nature ordinẽ ſicut gra
ymo infra ſubſiſtunt quia omne naturale eſt nobi=
lius q̃ꝫ artificiale. Ad aliud dicitur ꝙ ex contrarijs
fit aliquid per accidens per ſe autem fit aliquid ex
ſubiecto quod eſt in potentia In creatione autem
nichil eſt de potentia et ideo nulli virtuti create cõ
uenire poteſt. Ad aliud negatur cõſequentia quia
intelligentia non eſt producibilis niſi per creatio=
nem. Ad aliud negatur maior.

¶ Ad duodecimũ dicitur ꝙ nõ ens ſimpliciter po=
teſt dicere duo vno modo non ens vniuerſaliter et
ſic non tenet ſimilitudo Alio modo nõ ens in actu
Et ſic bene ex non ente ſimpliciter aliquid fit a ſo=
lo deo et nõ a creatura. Ad aliud dicitur ꝙ veritas
eſt in intellectu. Ad aliud dicitur ꝙ deus non poſ=
ſet corrumpere ſubiectũ quando calor producit̃ ab
agente naturali. Ad aliud dicit. S. T. 3a. q. 77. ar.
5. ꝙ quantitati dimẽſiue panis ⁊ vini datur ꝙ ſit pri
mum ſubiectũ ſubſequentiũ formaꝝ Et ſic ſupplet
vicẽ materie. Sed dices Cum illa quantitas non
ponatur in ſequenti materia nec accidẽtia in ea re
cepta quomodo poteſt agens naturale ꝑ illã actio
nem ꝓducere materiã q2 in primo inſtanti eſſe ver
mis geniti ipſe non educitur de potentia alicuius
materie. Nec materia eiꝰ prefuit ergo totaliter fit
ex nichilo quia non fit per ſe ex quãtitate precedẽ
te cum non ſit pars eius nec materia eius fit per ſe
ex aliquo ente in potentia nec prefuit.

¶ Ad 13m. dicit adam ꝙ deus nõ poſſet generare
lumẽ ſine ſole ſed productio lumis ſine ſole a deo
eſſet creatio. Sed aliter dicitur ꝙ deꝰ poteſt lumẽ
creare in aere non autem ſol quia poteſt produce=
re tale lumen ſine dependentia ad ſubiectum vel
primo attingere lumen q̃ꝫ ſubiectum. Alij dicunt
lumen ſic non eſſe creabile.

¶ Finit primus phiſicorum
Incipit ſecundus liber phiſicorum.

¶ Textus Eorum que ſunt. ⁊c.

CIrca ſecundũ librum phiſicorum querũ=
tur 57. Primo in forma ſit magis natura
q̃ꝫ materia ſcd̓o An phiſica differat a ma
thematica tertio An ſint quattuor cauſe
quarto An agentia naturalia ꝓducant formas ſub
ſtantiales quinto An artificialia diſtinguantur a
naturalibus ſecundũ rem.

AD primuꝫ ſic proceditur videtur ꝙ forma
non ſit magis natura q̃ꝫ materia quia in
artificialibus materia eſt tota ſubã et to
ta natura rei ergo etiam ita eſt in natura
libus quia ars imitatur naturã Sed ꝯtra eſt phũs.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ in hoc ſcd̓o. Primo de
terminatur de quibus conſiderat ſcientia natura=
lis. Secundo ex quibus demonſtrat. Primo ergo
oſtendit quid ſit natura diffiniens eam ꝙ nichil a=
liud eſt q̃ꝫ principium motus ⁊ quietis in eo in quo
eſt primo et per ſe et non ſcd̓m accidens. Natura=
lia differunt a non naturalibus inq̃ꝫtum habent na
turam ſed nõ differunt a nõ naturalibꝰ niſi inq̃ꝫtuꝫ
habent principium motus a ſeipſis vnde animalia
dicũtur etiã natura. Et ſimiliter elemẽta et diffe=
runt ab hijs que nõ ſũt a natura quia habẽt princi=
pium motus. Quedam quidẽ ſcd̓m locũ vt grauia ⁊
leuia et corpora celeſtia. Quedam ſcd̓m augmen=
tum et decrementum vt aĩalia et plante. Quedam
ſecundũ alteratiõnẽ vt corpora ſimplicia Alia ſũt
que non ſunt a natura vt lectulus et indumentum
que ſunt ab arte nec habent in ſe principium muta
tionis niſi per accidens inq̃ꝫtum materia et ſubſtã
tia corporum artificiatorum ſunt res naturales et
ſic cultellus mouetur deorſum. ¶ Notandum pre
terea ꝙ in diffinitione nature ponitur principium
quaſi genus ſcd̓m. S. T. et non aliquid abſolutum
quia nomen nature importat habitudinem princi=
pij quia enim naſci dicuntur ea que generantur cõ
iuncta generanti vt patet in plantis et animalibꝰ.
Ideo pricipiũ generationis vel motus natura no
minatur vnde deridendi ſunt qui volentes diffini=
tionem ariſtotelis corrigere naturam per abſolutũ
diffiniunt dicentes ꝙ natura eſt vis inſita rebꝰ vel
aliquid huiuſmodi dicit̃ autẽ principium et cauſa
ad deſignandũ ꝙ non omniũ motuuꝫ natura eſt eo
dem modo principium Dicit autẽ mouendi et qui=
eſcendi in termino ad quẽ nec illa quies opponit̃
motui ſed eſt a natura quia vnũquodq̃ꝫ naturaliter
quieſcit in loco ad quẽ naturaliter mouetur non ta
men quodlibet mobile habet principium quieſcẽ=
di vt celum ſed hoc ꝓ tanto dicitur quia non ſolũ
motus ſed etiam quietis eſt principium Deinde di
cit primum quia natura et ſi ſit principiũ motꝰ mix
torũ nõ tamen primo vt cum animal mouetur deor
ſum non mouetur naturaliter inq̃ꝫtum eſt animal
ſed inq̃ꝫſum terra dñatur in eo Dicitur per ſe con=
tingit enim aliquãdo ꝙ aliquis medicus eſt ſibi ip
ſi cauſa ſanitatis et ſic principiũ ſue ſanationis ẽ
in eo ſed hoc eſt per accidens accidit enim eũdẽ eſ
ſe medicũ et ſanari ſanatur eñ ſecũdũ ꝙ ẽ ĩfirmꝰ
¶ Notãdũ preterea ſecũdum ari. ꝙ aliud eſt natu
ra et hñs naturã Et eſſe ſcd̓m naturã quia habẽs
naturã eſt illud qd̓ habet ĩ ſeipſo principiũ ſui mo
tus et talia ſunt omnia ſubiecta nature. Sed eſſe
ſecundũ naturam ẽ eſſe cauſatum a principio na=
turali et ſic tam ſubiecta quorũ eſſe eſt a natura q̃ꝫ
eorũ accidentia dicuntur eſſe a natura ſicut ferri
ſurſum nõ eſt natura neq̃ꝫ habẽs naturã ſed eſt cã
tũ a nã q̃d aũt ſit natura dictũ eſt ꝙ ẽ ipm̃ pricipiũ
motꝰ. ¶ Notandũ preterea per. S. T. ꝙ phũs ex
cludit preſũptionẽ quorũdã volẽtium demõſtrare
quid ſit natura Et dicit ꝙ hoc eſt ridiculũ q2 mani
feſtũ ẽ ſm ſẽſũ ꝙ multa ſũt a nã que hñt principiũ
ſui motꝰ ĩ ſe velle aũt demrãre manifeſtũ per non
manifeſtũ ẽ illiꝰ q̃ nõ põt iudicare q̃d ẽ notũ ꝓpter
ſe ⁊ q̃d nõ eſt motũ ꝓpter ſe q2 dũ vult demõſtrare
id quod ẽ ꝓpter ſe notũ vtitur eo qd̓ nõ nõ eſt pro=
ter ſe notum Et ideo talis aſſimilat̃ ceco nato vo
lẽti iudicare de coloribꝰ Naturã aũt eẽ ẽ ꝑ ſe notũ
ſꝫ q̃d ſit vniuſcuiuſq̃ꝫ natura nõ eſt per ſe notũ Ex
quo patet ꝙ auicẽna irrationabiliter ĩꝓbat ari. di
ctũ volẽs demrãre nãm eẽ q2 ignorãtia pricipiorũ

mouentium non impedit quin naturam eſſe ſit per ſe notum.

¶ Notandum preterea ꝙ conſequenter philoſophũs oſtendit ꝙ natura dicitur et de materia et de forma vnde ſciendum ꝙ antiqui phi non valentes vſqꝫ ad materiam primam peruenire aliquod corpus ſenſibile puta ignem vel aerē poſuerũt primã omnium rerũ materiam. Et ſic ſequebatur ꝙ omēs forme aduenirēt materie tanq̃ in actu exiſtenti ſicut in artificialibus forma cultelli accidit ferro iaʒ exiſtenti in actu. Et eodem modo opinabãtur ĩ naturalibus et artificialibus Et huius ſignum dabat antiphon quia ſi aliquis proiciat lectum ad terraʒ et ligna putreſcendo accipiant potentiã vt ex eis generetur vermis id ex quo generatur nõ erit lectꝰ ſed lignũ et quia ſubã eſt que permanet et nature eſt ſibi ſimile generare cõcludebat ꝙ omnis diſpoſitio que eſt ſcd̃m quãcunqꝫ rationem vel artem eſt accidens et id quod permanet eſt ſubã que ſuſcipit talē mutationē. Suppoſito ergo ꝙ forme rerũ ſint accidentia et materia ſubã aſſumebat aliam propoſitionē ꝙ ſicut ſe habet lectus et ſtatua ad es et lignũ ita et quodlibet horum ſe habet ad aliquid aliud quod eſt materia ipſorum vt es et aurum ad aquam quia omnium liquabilium materia videtur eſſe aqua vnde concludebat ꝙ materia eſſet tota ſubã rerum vnde poete theologizantes dixernnt terram eſſe ſubãm oĩm rerũ. Poſteriores vero phi ignē vel aquã vt patet ex primo huiꝰ. Et hec eſt differentia quã ponebant inter materiam et formam ſcʒ ꝙ differebant ſcd̃m accidens. Alia autē eſt dr̃a quam ponebant ſcʒ ſcd̃m corruptibile ⁊ incorruptibile Illud enim quod ipſi ponebant primum principium puta aquã dicebant incorruptibile Es vero et omnia alia dicebant corruptibilia Hec autem poſitio vera eſt q̃tum ad hoc ꝙ materia eſt ſubã rerum naturalium Sed q̃tum ad hoc ꝙ ponit omēs formas eſſe accidẽtia falſa eſt vnde ex hac opinione phũs concludit id quod verum eſt ſcʒ ꝙ natura dicitur materia que ſubicitur vnicuiqꝫ rei naturali habenti in ſe principium motus vel mutationis

¶ Notandũ preterea ꝙ phũs oſtendit tribus rationibus formã eſſe naturaʒ Prima quia ſicut illud eſt ars quod cõpetit alicui inq̃tum eſt ſcd̃m artem et artificioſuʒ ita illud eſt natura quod competit alicui inq̃tum eſt naturale ſed illud quod eſt in potentia tantũ non dicimus habere aliquid artis q̇ nondum habet ſpēm lecti ergo in rebus naturalibus id quod eſt ſcd̃m potentiã caro et os nõ habet naturã carnis et oſſis anteq̃ accipiat formã ſcd̃m quã ſumitur ratio diffinitiua rei per quam ſcʒ ſcimꝰ quid eſt caro vel os nec adhuc eſt natura in ipſo anteq̃ habeat formã ergo natura rerũ naturaliuʒ habentium in ſe principium motus eſt forma que licʒ non ſeparetur a materia tamen differt ab ea ratione Sicut enim es et infiguratum q̃uis ſint idē ſubiecto tamen ratione differunt ita materia et forma quia niſi forma diſtingueretur a materia non eſſet alius et alius modus quo forma et materia dicunt̃ natura vlterius autem ex ratione premiſſa procedit ad oſtendendũ ꝙ forma ſit magis natura q̃ materia quia vnũquodqꝫ magis dicitur ſecũdum ꝙ eſt in actu q̃ ſecundum ꝙ eſt in potentia ſed per formam ens naturale eſt in actu et per materiam ĩ potentia igitur. Ex hijs igitur poſſunt haberi 5ᵉ ꝯcluſiones. Prima ꝙ natura bene eſt diffinita ſcd̃a ꝙ naturam eſſe non poteſt demõſtrari tertia ꝙ natura dicitur de materia quarta ꝙ dicitur etiã de forma quinta ꝙ forma eſt magis natura q̃ materia

¶ Contra primã arguitur Celũ habet naturam ⁊ tamen non habet in ſe principium ſui motus ſʒ mouetur a motore ſeparato ergo natura non eſt principium motus eius in quo eſt. Iteʒ entia naturalia generantur a natura et tamen principium eorũ eſt ab agente extrinſeco vt quando aq̃ caleſit vel aer in ignem conuertitur. Item leuitas non eſt natura rei et tamen eſt principiuʒ quo aliquid mouetur ſurſum et ſimiliter arguitur de grauitate q̃ eſt principiũ motus eius in quo ē forte dicis ꝙ non eſt principium primũ ſed principium primum eſt ipſa forma. Contra ſeq̃retur ꝙ inaĩata haberent in ſe principiuʒ actiuũ ſui motꝰ ē forte dicis ꝙ ſufficit formã eſſe principium primum paſſiuum. Contra ſequeretur ꝙ motus violentus deberet dici naturalis quia eſſet a principio intrinſeco paſſiuo Itē materia eſt primum principium paſſiuum patet ex ſecũdo argumento.

¶ Secundo materia eſt natura et tamen non eſt principium motus Item animal habet in ſe principium ſui motus ſcilicet augmentatiõis et nutritionis et tamē non habet naturam patet quia S. T. dicit ꝙ et ſi natura ſit principium motus cõpoſitorum non tamen primo Item in diffinitione nature ponitur prĩcipiũ ⁊ cã ⁊ ſic ibi videtur eſſe nugatio Item dicitur ibi copulatim mouendi ⁊ quieſcēdi hoc autem eſt falſum vt patet de celo Item impoſſibile eſt idem moueri et quieſcere ergo nõ habet ſimul principium vtriuſqꝫ Item tota terra cathegoreumatice nõ habet principium mouendi q̇ non põt moueri Fruſtra at eſt potentia que nõ põt reduci ad actum propter hoc dicit albertus quoſdam reprehendere philoſophum.

¶ Tertio arguitur ꝙ naturam eſſe poteſt demõſtrari quia materiam eſſe poteſt demõſtrari vt patʒ in. I. phiſi. ſed materia eſt natura igitur. Item res poteſt demonſtrari per illud per quod cognoſcitur ſed natura cognoſcitur per motũ ergo poteſt ꝑ motum demõſtrari eſſe ſaltem a poſteriori ſecundũ ꝙ cauſa demonſtratur per effectum. Item natura habet diffinitionem ergo habet aliquid prius ea per qđ poteſt demonſtrari Itē methaphiſica habet demõſtrare principia aliarũ ſciẽtiarum ergo demonſtrat naturam eſſe Item bene ſequitur motꝰ ē ſed motus nõ põt eſſe niſi natura ſit ergo natura eſt vel arguitur ſic Si motus ē natura ē ſed motus ē ergo natura eſt iſte diſcurſus eſt bonus et procedit ex neceſſarijs Similiter bene ſequitur entia naturalia ſunt ſed naturalia non poſſunt eſſe niſi per naturã ergo natura eſt.

¶ Itē hic eſt demõſtratio ad impoſſibile Natura non eſt ſed ſi natura non eſt motus non eſt ergo motus non eſt ſed conſequens eſt impoſſibile

et oppoſitum eius nocius eſt ꝙ naturã eſſe.

¶ Quarto Si non poſſet demõſtrari hoc maxime eſſet quia eſt per ſe nota ſed hoc nõ valet quia alacen ſcdo pſpectiue impceptibiliter demõſtrat; hãc omẽ totũ eſt maius ſua parte quia cõtinet partẽ et addit ſuper eam. Item in propoibus p ſe notis ſũt gradus et ſic vna eſt euidentior alia et ſic poteſt p aliã demonſtrari. Item iſta eſt per ſe nota omẽ aĩal rationale eſt riſibile quia eſt principiũ et tñ poteſt demonſtrari demõſtratione quia eſt. Item probat grego. ꝙ illa non eſt per ſe nota natura eſt quia cognoſcitur p experientiã. ¶ Quinto arguit auicenna a ſigno ꝙ diffinitio nature non eſt nota quia poſtea in.7.et.8.phi. oſtendet ꝙ omẽ motũ habet motorem et.3.celi oſtenditur ꝙ elemẽta hñt grauitatem et leuitatẽ a quibus mouentur quia poteſt eſſe dubium de corporibus ſimplicibus vtrum habeant principium motus. Item ita nota eſt diffõ nature ſicut natura ſed diffinitio nature poteſt demonſtrari vt patet per cõmen. ⁊ linconieñ. C.3. vnde ꝙ natura ſit principiũ motus cõcluditur dicit. ſ.t.p hoc ꝙ naturalia differunt ab artificialibus. i. non naturalibus ⁊c. et dicit linconienſis ꝙ eſt demonſtratio a priori. ¶ Sexto arguitur ꝙ materia non ſit natura quia quod eſt in potẽtia ad naturam nõ eſt natura vt dictum eſt ſed materia eſt hmoi quia eſt ens in potentia ad formam igitur. Item quod eſt in potẽtia ad eſſe non eſt ens neqꝫ natura ſed materia eſt in potentia ad eſſe ergo ⁊c. Item materia eſt quid abſolutum Natura aũt eſt reſpectiuum quia eſt pricipium et cauſa igitur. Item materia eſt natura et forma eſt natura ergo vnius rei plures ſunt nature. Item arguitur de forma quia quod accidit nature non eſt natura ſed forma accidit nature quia accidit materie ergo.

¶ Ad primũ dicit. S.T. hic ꝙ Quidã dicunt ꝙ etiam in hmoi mutationibus ſcꝫ quando ignis calefacit aquam eſt principium actiuũ motus etiam in eo quod mouetur ſed tamẽ ſcdꝫ eſſe impfectũ quod coadiuuat actionẽ exterioris agentis Dicunt enim ꝙ in materia eſt inchoatio forme quã dicũt eſſe priuationem que eſt eſt tertiũ pricipiũ nature ⁊ ab hoc principio intrinſeco generationes ⁊ alterationes corporũ ſimpliciũ naturales dicuntur Sed hoc nõ poteſt eſſe qꝛ cum nichil agat niſi ſcdꝫ ꝙ eſt in actu predicta inchoatio forme cũ non ſit actus ſed aptitudo quedã non poteſt eſſe principium actiuũ Preterea etiã ſi eſſet forma completa nõ ageret in ſuũ ſubiectum alterando ipſũ quia forma non agit ſed cõpoſitum quod nõ poteſt ſe alterare niſi ſint in eo due partes quarum vna ſit alterans et altera alterata. Et ideo dicendũ eſt ꝙ in rebus naturalibus eo modo eſt principium motus quo eis motus conuenit quibus ergo conuenit mouere eſt in eis principium actiuũ motus quibus autẽ conuenit moueri eſt eis principium paſſiuũ quod eſt materia quod quidem principium inq̃tum habet potentiã naturalem ad talem formã facit eſſe motum naturalem Et propter hoc factores rerum artificialium non ſunt naturales quia licet principium naturale ſit in eo quod fit nõ tamen habet potentiam naturalẽ ad talem formam Et ſic motus localis corporuꝫ celeſtium eſt naturalis licet ſit a motore ſeparato inq̃tũ i ipſo eſt potentia naturalis ad talẽ motuꝫ in corporibus vero grauibus et leuibus eſt principiuꝫ formale ſui motus ſed huiuſmodi principiũ formale non poteſt dici potentia actiua ſed comprehenditur ſub potentia paſſiua Grauitas enim in terra non eſt principium vt moueat ſed magis vt moueatur nec forma naturalis inaĩati eſt motor ſed ipſuꝫ generans quod dat talẽ formã ad quã talis motus ſequitur. Ad aliud de motu violẽto dictũ eſt ſupra

¶ Ad ſecundũ dicitur ꝙ materia eſt principiũ paſſiuum motus generationis. Ad aliud dicitur ꝙ motus animalis progreſſiuus nõ eſt naturalis abſolute alias velocior eſſet in fine ꝙ in pricipio aliquis tamen motus eſt animali naturalis inq̃tuꝫ eſt corpus graue vel augmentabile nec forma elementi eſt ſua natura cũ non ſit in eo formaliter ſed anima inq̃tum eſt forma naturalis vnde patet cuꝫ anima ſit forma ⁊ natura animalis cuius motus eſt primũ principium. Item cum eſſe intellectiuum ſit natura hominis quem motum cauſat. Dicitur ꝙ eſſe intellectiuũ non eſt forma mere naturalis quia non eſt a natura. Ad aliud dicitur ꝙ cã eſt minus cõmune et ideo poteſt addi principio. Et ly et capitur p vel terra vero mobilis eſt per alterationem vel ſecũdum partẽ Sed videtur aliis abſurdum ꝙ et exponatur per vel ideo dicũt celum quieſcibile quia non recedit a centro vel nõ mouetur alterãdo ſed dices non eſt natum dicẽdũ ꝙ ſecũdum genꝰ ſicut talpa dicitur ceca vel natura eſt pricipium quietis conditionaliter.

¶ Ad 3m. dicitur ꝙ materia ſub ratione nature nõ demonſtratur eſſe Ad aliud negat de hiis que cognoſcuntur per ſẽſum Sed contra dato ꝙ quis videat lunam eclipſari adhuc illa demonſtrabilis ẽ Dicẽdum ꝙ non eſt ſimile quia hoc habet cauſam natura vero non. Ad aliud dicitur ꝙ methaphiſica non demõſtrat ea que ſũt ad ſẽſum euidẽtia quia non habet aliquid notius Deide dicitur ꝙ ille conſequẽtie ſunt bone ſed non ſunt demonſtratiões

¶ Notãdum tamẽ ſecũdum commẽtatorem ꝙ licet diffinitio nature ſit manifeſta adhuc eſt demonſtrabilis per ſillogiſmuꝫ ypotheticũ iſto modo. Si naturalia ſunt illa que habẽt principiũ quo mouẽtur ⁊c. et natura eſt illa qua mouẽtur ⁊ quieſcũt. ⁊c. neceſſarie eſt ꝙ natura ſit principium quo mouetur et quieſcit illud in quo ⁊c. ſed iſte ſillogiſmus ẽ a poſteriori ſcilicꝫ per ipſas res naturales que ſũt poſteriores ſimpliciter ꝙ natura nobis tamen notiores Albertus dicit ꝙ natura non eſt vniuocum quia forma eſt magis natura et ideo natura nõ habet diffinitionem veram ſed deſcriptionẽ.

¶ Ad 4m. dr ꝙ aliq̃ ppões p ſe note nõ ſũt oĩbꝰ immediate vñ pñt demrãri qꝛ ſm boetiũ aliq̃ ſũt cões ꝯceptiões q̃ nõ ſũt cões oĩbꝰ ſꝫ tm̃ doctis greg. tñ de arimĩo hꝰ negat i 1o d.2.q.2 ſm eũ Propõ p ſe nota ẽ ꝓpõ q̃ vel alia ſibi equiualẽs in ſignificato poteſt naturaliter eſſe nota cuilibet potenti vti ratione abſqꝫ indigentia noticie alicuius extrinſeci. Deinde dicit ꝙ illa que dicuntur proprie per ſe no

ta nõ dicũtur ꝓpõões ſed eorũ ſignificata ſcilicet
cõplexe ſignificabilia Sed cõtra complexe ſignifi
cabile non cognoſcitur niſi per diſcurſum et multi
talia negãt ergo non ſũt per ſe nota Item hec eſt
per ſe nota deus eſt vel deus non eſt tamen nõ po
teſt concipi ſine noticia extrinſeci quia noticia ſub
iecti non poteſt haberi niſi ex noticia creaturarũ
Item principia ſcientiarũ ſunt per ſe nota et pro
poſitiones immediate tamẽ nõ ſunt note cuilibet
antecedens patet ex philoſopho hic. Item nõ eſt
procedere in infinitum ergo in qualibet ſciẽtia pri
cipia ſũt per ſe nota.i.nõ per alias propoſitiones
Item primum prĩcipium poteſt dubitari ergo põt
probari antecedens patet quia multi dubitant an
duo contradictoria ſint falſa propter propoſitio-
nes ſe falſificantes Item philoſophus 4.metha.
arguit ad probãdum primum principium. Itẽ hec
eſt per ſe nota omne totum eſt maius ſua parte et
tamẽ preſupponit noticiam alicuius extrinſeci qꝛ
prius eſt cognoſcere totum eſſe ꝙ totum eẽ maiꝰ
ſua parte. Notandum tamẽ ꝙ S.T. de verita. q.
10.arti.12.dicit ꝙ nõ põt dici de aliqua creatura ꝙ
eam eſſe ſit per ſe notum iſta ergo natura eſt: dici-
tur eſſe per ſe nota qꝛ ſenſu et experientia cogno
ſcitur.

¶ Ad 5m dr ꝙ arſ. nũꝗ probauit corpora natura-
lia habere in ſe principium motus ſed bene proba
uit ꝙ habent principium motus diſtinctum a ſe et
probauit ꝙ elementa habent grauitatem et leuita
tem diſtinctam ab elementis quod tamen erat du
bium apud antiquos Queritur quare in diffinitio
ne nature poſtꝗ dicitur primũ ſuper additꝫ per ſe
ꝛ non ſecundum accidens Dicendum ꝙ natura di
citur eſſe principium motus primum.i.non medi
ante alio preſuppoſito deinde dicitur per ſe. Et
additur non ſecundum accidens quia per ſe capi-
tur dupliciter hic autem ſumitur vt diſtinguitur cõ
tra per accidens.

¶ Ad ſextum negatur maior quia materia eſt
in potẽtia ad naturam ideſt ad formam que eſt eiꝰ
actus. Ad aliud dicitur ꝙ forma non accidit mate-
rie quia materia et forma habent idem eſſe. Simi-
liter ſolet dici de partibus hominis Sed tunc que
ritur in qua materia eſt iſta Materia eſt informata
hac forma Dicitur ꝙ in materia contigenti. ¶ Ad
aliud dicitur ꝙ natura fundamentaliter eſt ens ab
ſolutum Nec inconuenit eiuſdem rei eſſe duas na
turas incompletas Sed nonne humanitas eſt na-
tura Dicitur ꝙ non quia non eſt primum principiũ
motus ſed compoſitum.

AD ſecundũ ſic proceditur videtur ꝙ ar-
tificialia nõ diſtinguãtur a naturalibꝰ
ſcdm rẽ quia artificialia habẽt in ſe pri
cipia prima motus ꝛc. ergo nõ differũt
a naturalibus añs patet de horologio
quod per ſe mouetur. Sed contra eſt phũs. S.T.
hic et opuſ.31.c.1.et opuſ.34.

¶ Reſpõdeo dicendũ ꝙ res artificialis eſt res fa
cta ab intellectu practico et quidã addunt cũ volũ-
tate libera. vel ꝙ eſt res facta aliqualiter ſe habe-
re qualiter ſe non haberet vel plures res facte ali-
qualiter ſe habere qualiter ſe non haberẽt ſi intel-
lectus non concurreret cum voluntate libera. Et
hoc ponunt noĩales dicentes res artificiales non
differre realiter a rebus naturalibus nec figuram
a re figurata. Et ſi queratur ab eis quid eſt res na
turalis dicunt ꝙ quadrupliciter capitur. Primo ꝓ
re compoſita ex materia ꝛ forma ſubãli ſcdo pro ip
ſa natura tertio pro diſpoſitione cõuenienti forme
et ſic caliditas eſt naturalis reſpectu ignis quarto
pro qualitate cõueniente materie Et ſic diceretur
ꝙ caliditas eſt naturalis materie aque licet diſcon
ueniat ſue forme. ¶ Contra hanc opinionẽ argui
tur quia ſequeretur ꝙ omĩs res que mouetur eſſet
artificialis et ſimiliter intellectus quando intelli-
git quia aliter ſe habet qualiter ſe nõ haberet. Itẽ
ariſtoteles 12.metha.T.c.44 loquẽs de ſcientijs
mathematicis dicit ꝙ ipſi de nulla ſubſtãtia con ſi-
derant. Sed hoc eſſet falſum ſi quantitas quã con
ſiderant non diſtigueretur a re quãta ſed figura eſt
paſſio quantitatis igitur diſtinguitur a ſubã. Item
illud aliter ſe habere a parte rei vel aliquid dicit ꝑ
ter ſubãm rei vel non. Si ſcdm ergo lapides et li-
gna ſemp ſunt domus quia hoc nomen domus non
ſignificat niſi lapides et ligna Sed dices ꝙ cũ hoc
cõnotat ꝙ taliter ſe habeant Tunc quero pro quo
ſupponit ſubm̃ in hac propoſitione taliter ſe habe
re eſt cõnotatum per hoc nomen domus. Si dicas
ꝙ pro lapidibus et lignis ꝓciſe ergo prius iſta erat
vera lapides et ligna ſunt domus vel eadẽ facili-
tate diceretur ꝙ noticia non diſtiguitur ab anima
Diceretur enim ꝙ aĩa dicitur cognoſcens per hoc
ꝙ aliter ſe habet abſꝗ aliquo accidente. Item 6o
ethi. ars eſt habitus factiuus ergo edificator aliqd
facit et non rẽ artificialẽ ergo aliquã aliã formam
ſcꝫ figurã. Quidã hic dicunt ꝙ facit cõplexe ſigni-
ficabile et ſic complexe ſignificabilia venderentur
que tamen ſecundum gregorium non ſunt aliquid
exiſtens. Item figura eſt in predicamento qualita
tis ergo eſt accidens. Item edificatio eſt tranſmu-
tatio realis ergo habet terminũ realem preter rẽ
naturalem. Item res naturalis manet ſine artifi-
cio quia es manet es deſtructa ſtatua ergo diſtigui-
tur. Itez quare daretur pecunia ſutori niſi aliquid
faceret Scdm iſtos enim poſſet vere iurare coram
iudice Iſte nunꝗ fecit aliquid pro me. Item ſcien
tia et virtutes ſunt res artificiales que tamen di-
ſtinguntur a naturalibus. Item ſcdm phm̃ natura
lia habent principium motus innatũ et per hoc di
cit ꝙ differunt ab artificialibus Sed hoc quidã ex
ponit dicens ꝙ alia eſt ratio huiꝰ termini artificia-
le et huius termini naturale. Sed tunc querit̃ quo
modo ex illo ſequitur ꝙ natura eſt principium mo-
tus quod ariſtoteles per hoc intẽdit probare Ideo
dicitur ꝙ omnis forma artificialis diſtinguitur a re
naturali vt forma domus diſtinguitur realiter a la
pidibus et lignis et omnis figura diſtinguitur rea
liter a re figurata. ¶ Contra hec arguitur. Primo
contra differentiam inter arficialia et naturalia qꝛ
ſicut naturalia habẽt principiũ ſui motꝰ pa ſſiuum

ita etiā artificialia quia moueri poſſūt Si dicas ꝙ
paſſiuū nō ſufficit Cōtra generatio fortis eſt ei na
turalis et tamē non habet in ſe niſi principiuꝫ paſ
ſiuum. Item Sanatio fortis eſt artificialis ⁊ tamē
eſt p̄io et per ſe ab arte que eſt ī forte ſuppoſito ꝙ
ſit medicus ergo eſt primo ⁊ per ſe ab eo quod eſt in
trinſecū Forte dicis ꝙ ſanatio nō eſt ab arte ſed eſt
prima natura qꝛ nullus poſſet per ſolā artē ſanari
ſi naturalia eſſent in eo totaliter deſtructa Contra
nullū artificiale eſt a natura. ¶ Scd̄o. Ens artifi-
ciale inq̄ʒtum hmoī includit ens naturale vt ſerra
inq̄ʒtū hmoi eſt ferrea ſꝫ omne ferreū inq̄ʒtū hmoī
habet principiū motus ⁊ quietis ergo res artificia
lis habet principiū motus et q̄etis. Itē ars ſaltan
di eſt principiū motus Et ſimiliter ars militaris q̄
docet ordinate ambulare. Item nauis habet ab ar
te principiū ſui motus et non inq̄ʒtum ens natura
le quia nauis nō eſt ens naturale ergo inq̄ʒtū ens
artificiale ars enī diſponit nauē vt facile mobilis
ſit. Item Omne intelligibile habet naturā ſꝫ arti-
ficialia ſunt intelligibilia ergo hn̄t motum.

¶ Tertio arguitur ꝙ artificialia non diſtinguant
a naturalibus qꝛ ſi forma domus diſtinguitur a la-
pidibus et lignis vel ergo eſt tota in toto et tota in
qualibet p̄te vel tota in toto et pars in p̄te ſed neu
trū eſt dicendū ergo ⁊c. Non 1m quia nullū accidēs
materiale eſt totū in qualibet parte ſicut neq̄ʒ quā
titas. Item tunc quelibet pars domus eſſet domꝰ
Si 2m aut quelibet pars illius prefuit aut quelibꝫ
pars fit de nouo. Si 1m ergo nichil fit de nouo quā-
do domus fit Si ſcd̄m ergo quando domus fit quilꝫ
lapis per ſolū motū localē acquirit aliquod abſolu
tum p̄manēs quod prius non habuit et due figure
eſſent in eadē parte adequate ſꝫ hoc eſt falſuꝫ ymo
aliquis lapis pōt fieri p̄s domus ſine quocunq̄ʒ mo
tu et aliquādo fit figura per ablationē partiū ſolū.
Item forma domus acquiritur in inſtanti vel ſuc-
ceſſiue Non 1m qꝛ eſt contra ſenſum Nō ſcd̄m quia
tunc introductio forme artificialis eſſet alteratio.
Item preſeruet deus formā domꝰ corruptis lignis
et lapidibus ⁊ ſequitur ꝙ erit aliqua domus ſine li
gnis et lapidibus Qd̄ ſi concedas quero quomodo
preſeruabit a pluuia.

¶ Quarto vel forma domus eſt diuiſibilis vel in-
diuiſibilis Si 1m cum illa non poſſit eſſe niſi in ma
teria vel forma vel cōpoſito que oīa ſunt diuiſibilia
ſcd̄m trinā dimenſionē ſequitur ꝙ forma domꝰ erit
in profunditate lignorū quod eſt cōtra cōmē. dicē-
tem ꝙ natura agit in corpore toto ars vero ī extre
mitatibus eius. Item ſi forma domus eſt ſubiecti-
ue in lapidibus et lignis ergo idē accidens erit in
ſubiectis ſpē diſtinctis. Item ſeparet deus formā
domus a lapidibus et lignis ſine motu locali eorū
et tūc queritur an hoc ſit domus vel non Si primū
habetur intētum Si ſcd̄m Contra adhuc hic ſunt
p̄ies tectum et fūdamentū eodē modo diſpoſita ſi-
cut prius ergo ſunt domus.

¶ Quinto figura non diſtinguitur a re figurata ſꝫ
artificialia addunt ſupra naturalia tantum figurā
igitur an̄s patet. Tum primo quia ſi diſtinguitur a
re figurata aut ergo eſt accidens reſpectiuum vel
quantitas continua vel qualitas ſed non primū qꝛ
figura eſt in quarta ſpē qualitatis Nec ſcd̄ꝫ quia ad
quantitatē continuā eſt per ſe motus non auteꝫ ad
figuraꝫ. Itē nulla figura eſt per ſe diuiſibilis ſꝫ om
nis quantitas eſt per ſe diuiſibilis igitur Nec 3m pꝫ
quia figura eſt que terminis vel termino clauditur
ſed oīs ſubā quāta eſt hmoī igitur. Itē figura eſt ſu
perficies ergo an̄s patet qꝛ ſcd̄m phm̄. 5. metha. T
C. 33. Sup̄ficies plana eſt genus figurarū planaꝝ
et corporea corporaliū et rōnem aſſignat quia oīs
figura aut eſt plana aut corporea. Item geometra
volens quadrare circulū non capit circulū pro aliq̄
qualitate vel linea ſꝫ p̄ ſup̄ficie vel area. ¶ Sexto
Tunc deus poſſet facere corpus quātū ſine figura
Item tunc rei permanētis daretur vltimū eſſe qd̄
patet ponendo ꝙ agens īcipiat corrūpere figurā
per remotionem de preſenti tunc illa figura eſt et
nunq̄ʒ poſtea erit.

¶ Septimo angulus nō diſtinguitur ab extremo
lapide domꝰ ergo neq̄ʒ tota figura domus a lapidi
bus et lignis an̄s patet qꝛ ſi diſtinguitur vel eſt cō
tactus lineaꝝ incidentiū et hoc non quia per eun
dem cōtactū linearū poteſt cōſurgere 1o angulus
rectus poſtea per motū vnius altero extremorū fi
xo fiet acutus et poſtea obtuſus qui differunt ſpē
igitur Item nullus contactus linearum eſt maior
altero quia omnis talis eſt in puncto ſed vnus an
gulus eſt maior alio igitur Nec angulus eſt ſuper
ficies ſiue ſpaciū interceptum quia tunc angulus
acutus eſſet maior recto ſi interciperetur maius
ſpaciū Itē tunc angulus contingētie poſſet diui-
di in duas partes equales p̄ lineā rectā quia illud
ſpaciū poteſt diuidi in duas partes equales Item
tunc angulus cōtingētie eēt equalis angulo recto
qꝛ poſſibile eſt tātū ſpaciū intercipi a lineis vnius
ſicut alteriꝰ Itē dato ꝙ deus anichilaret ſpacium
remanētibꝰ lineis ſe tangētibꝰ adhuc eſſet angu-
lus igr̄. Forte dicis ꝙ angulꝰ eſt acuties vel obtuſi
tas. Contra maiorata acutie minoratur angulus
et econuerſo igitur.

¶ Octauo angulus non eſt accidens indiuiſibile
nec incidētia linearū ergo nō poteſt eſſe aliud q̄ʒ
res angulata 2a pars an̄cedētis pꝫ qꝛ incidētia eſt
ens reſpectiuū ⁊ prima p̄s probat̄ Tū 1o qꝛ tūc vnꝰ
angulus nō eēt maior alio quod ē deſtruē geome-
triā et ꝯn̄a patet qꝛ īdiuiſibile nec ē maius nec mi-
nus alio Itē nullus angulus poſſet diuidi ī duos
āgulos equales Item quero quod ē eius ſubiectū
non, ipſe linee qꝛ tūc vbi ſūt maiores linee eēt ma
ior angulus et ſic angulus acutꝰ poſſet eſſe maior
recto nec ī ſpacio qꝛ p̄t eſſe angulꝰ ſine ſpacio igr̄
¶ Nono ſtatua eſt corpus de gn̄e ſubſtātie ergo ē
ens naturale Itē ſtatua habet materiā ad mixtā
priuationi et formā naturalē licet nō imediate er
go hꝫ principia rei naturalis ⁊ a eſt ens naturale
Item ſtat ꝙ arbor creſcat recta per artem et nichi
lominus erit ens naturale igitur. Item capio lapi
dem in quo p̄ influentiā celeſteꝫ reperiatur ymago
ſcorpionis et capio aliū eiuſdem ſpeciei in quo po
nitur eadē ymago. ī ſpē per artē arguitur. Quicq̄d
habet primus lapis habet ſecūdus in ſpecie ergo

ſi primus eſt ens naturale et ſecundus. Jtē demō
ſtrato cipho aureo hoc ens eſt res naturalis patet
quia eſt aurū ⁊ hoc ens eſt res artificialis vt liquet
ergo res naturalis eſt artificialis. Jtem hic ciphꝰ
eſt a natura productus ergo eſt ens naturale ante
cedens patet quia eſt aurum. Jtem demōſtrato au
ro per alchimiā facto hoc ens eſt ens naturale ⁊ ē
ens artificiale antecedens patet quia habet prin=
cipium motus ⁊c. et ꝙ ſit artificiale patet qꝛ eſt ꝓ
ductum ab arte alchimie.

¶ Decimo ſi ſtatua adderet aliquā formā acciden
talem ſupra lignū tunc fieret ex ſubā et accidente
per ſe quod eſt impoſſibile. Jtem tunc ſtatua eſſet
ens per accidens quia dicit ſubām cū accidente.
Jtem ſtatua eſt ſubā igitur eſt hō vel lapis ⁊c. er
go eſt ens naturale. Jtem omnis forma faciēs cū
ſubiecto cōpoſitum eſt naturalis ſed forma artifi=
cialis eſt huiuſmodi igitur. Jtē ſanū eſt ens natu=
rale et tamen ſanitas fit per artē. Jtē quando la=
pis niger ſcōm extremitates diuiditur tunc a diui
dente cauſatur albedo in lapide et tamen lapis al
bus eſt ens naturale licet ſit albus per artem igit
ens naturale non differt realiter ab artificiali.
Jtem papirus eſt res naturalis et tamen fit ab ar
te igitur añs patet quia habet principium motus
et quietis. Jtem pili qui per artem naſcuntur ſunt
res naturales et tamen ſunt per artem igit. Jtem
per artem agriculture producitur bladum et race=
mi et tamen ſunt entia naturalia Similiter argui
tur de vino quod fit per artem ex racemis vt patet

¶ Ad primum dicitur ꝙ oportet principium paſſi
uum ad hoc eſſe naturaliter inclinatum. Ad aliud
dicitur ꝙ ſanatio per ſe fit ab aliquo ſed ꝙ ſit in eo
qui ſanatur eſt per accidens.

¶ Ad ſecundū dicitur ꝙ cum termino reduplica=
tiuo nō valet conſequētia vel dicit ꝙ ſerra inꝙtū
eſt res artificialis .i. per formā quam habet ab arte
non eſt ferrea. Ad aliud dicitur ꝙ ars bene eſt pri=
cipium modificatiuū motus et ita dicatur de naui
quia ratione figure aliquādo motus facilius fit vel
velotius. Ad aliud dicitur ꝙ natura ſcōm boetiū
dicitur 4. modis. Primo pro omni quod ab intelle
ctu capi poteſt Et ſic includit omne ens poſitiuum
et excludit negationes et priuationes Secundo
pro ſubā Tertio vt ſupra diffinita. Quarto pro dif
ferentia eſſentiali Ex hoc patet quō anima eſt na
tura. S. T. contra gentiles libro 4°. c. 35.

¶ Ad tertiū dicitur ꝙ forma domus eſt indiuiſibi
lis et eſt in toto cathegoreumatice et in nulla pte
Sed contra accidens indiuiſibile non eſt in ſubie
cto diuiſibili negatur vt patet de paternitate ⁊ vni
tate. S. T. q. de aīa ar. 10. ad 16^{m}. dicit ꝙ forma do
mus et alie forme artificiales eſt forma accidenta
lis vnde non dat eſſe et ſpeciem toti et cuilibet pti
neqꝫ totū eſt vnū ſimpliciter ſed vnū aggregatiōe
Jtem q. de ſpiritualibus creaturis ar. 4. ad 4^{m} di
cit ꝙ forma domus non dat eſſe ſpecificū ſingulis
partibus domus et in argumēto dicit de forma do
mus ꝙ non ē in quacunqꝫ parte ſed in tota domo.
Poſſet tamen aliquis dicere ꝙ forma domus ē di
uiſibilis et ꝙ pars ē in parte ſed queritur vtrū ille
ptes ſint homogenee vel etherogenee qꝛ ſi ſint ho
mogenee tunc quelibet pars domꝰ erit domꝰ Ne=
gāt conſequentiā quia bipedalitas eſt totū homo=
geneum et tamē nō denominat quālibet partē Sꝫ
contra ſequeretur ꝙ pedalitas eſſet eiuſdem ſpe=
ciei cū bipedalitate quia ē pars eius homogenea
ſed probo ꝙ non quia habent paſſiones ſpecie di=
ſtinctas bicubitum enī ē paſſio ꝗtitatis bipedalis
et non pedalis vel queritur cuius ꝗtitatis bicubi
tum eſt paſſio et cuius ꝗtitatis tricubitum eſt paſ
ſio. Si dicas ꝙ ſint paſſiones diuerſarum linearū
differentiū ſcōm maius et minus et non ſpecie er
go ille paſſiones non differunt ſpecie quod ē fal=
ſum per idem argueretur ꝙ rarum et denſum fun=
dantur in ꝗtitatibus ſpecie diſtinctis. Ad aliud
dicitur ꝙ non inconuenit formam domus acquiri
in inſtanti ſi teneat ꝙ eſt indiuiſibilis Non tamen
dicēdum eſt domum fieri i iſtāti quia factio domus
dicit diſpoſitiōem preuiā Ad aliud dicitur ꝙ caſꝰ
nō eſt poſſibilis vel dicitur ꝙ tūc eſſet domus pro
formali.

¶ Ad 4^{m}. dicitur ꝙ eſt forma indiuiſibilis exiſtēs
in ſuperficie extrema vel in diuerſis ſuperficiebꝰ
que ſūt eiuſdē ſpeciei aliquādo ſicut ſecūdum ali
quos eadē ꝗtitas cōtinua numero eſt in virga pro
media pte viridi ⁊ pro media parte arida. Cū hoc
tamē ſtat ꝙ aliquomō vnitas accidentis ſumitur a
ſubiecto Sed cōtra ſi figura domus eſt idiuiſibilis
ergo nō videtur. Jtem tūc vidēs medietatē domꝰ
vel vidēs corpus infinitū nō videret figuram eius
quia non videt niſi partē et in illa parte nō eſt for
ma artificialis Forte dicis ꝙ non haberet figurā
qꝛ nō clauderetur termīs ideo arguitur aliter vna
domus eſt maior alia ergo forma domus vt ſic non
eſt indiuiſibilis Jtem indiuiſibilia nō poſſūt conti
nuari ſed due domus vt ſic poſſunt continuari Jtē
tūc domus poſſet eſſe in puncto. Poſſet tamē dici
ꝙ ſicut gradus caliditatis licet ſit indiuiſibilis ta
mē vnus eſt maior alio ita poſſet dici de forā domꝰ

¶ Ad 5^{m} dr ſecundum S. T. 2^{a}.2^{e}.q.96.ar.2.ad.
2^{m}. ꝙ forme artificialiū nihil aliud ſūt ꝙ̄ cōpoſitio
ordo et figura Jſta aūt figura realiter diſtinguitur
a quātitate et eſt accidens abſolutū et poteſt cau=
ſari a forte condēſāte cerā vel etiā ab angelo dein
de dicitur ꝙ li que refert qualitatem et ideo nō cō
uenit ſubſtantie Superficies etiā dicitur eſſe ge=
nus figurarū non predicamentale ſed ſubicibile.

¶ Ad 6^{m} patet ex dictis.

¶ Ad 7^{m}. dicunt quidam ꝙ angulus eſt quali=
tas indiuiſibilis Sed contra quantitas eſt diui
ſibilis ergo et figura ſed nullum diuiſibile compo=
nitur ex indiuiſibilibus niſi numerus qꝛ indiuiſibi
lia non poſſunt continuari Poſſet ergo dici ꝙ eſt
quedam qualitas ſub reſpectu qui eſt diſtantia li=
nearum vel ſuperficierū terminatarū ad quātitatē
Si tamen teneatur angulus eſſe indiuiſibilis tūc
dicitur eſſe vnus maior alio materialiter 2^{m} ꝙ pōt
eſſe maior diſtantia vinearum. Et ſi dicatur ergo
vnus angulus rectus poſſet dici maior alio mate=
rialiter. Negatur conſequentia Sed tunc practi=
cetur de angulo recto et contingente.

¶ Ad 8m patet per idem Et cum queritur de eius ſubiecto tenentes angulum eſſe indiuiſibilẽ dicũt ꝙ nõ habet ſubiectum adequatuꝫ ſed fundatur in lineis coincidentibus ſimul. Nec ſequitur ꝙ quãto linee ſunt maiores tãto anguli ſint maiores qꝛ non fundatur in lineis abſolute ſed in lineis p reſpectum terminationis ad contactũ Et ſcđm iſtos etiã angulus nõ ẽ ps figure ſꝫ pͥcipiũ vel terminꝰ

¶ Ad nonũ dicitur ꝙ ſtatua ſi materialiter ſumatur poteſt dici corpus ſicut album poteſt dici ſubſtãtia formaliter tamẽ eſt accidens. Alij dicũt ꝙ res artificialis ſubiectiue ſumpta eſt res naturalis ſꝫ non formaliter nec inconuenit formaꝫ naturalem i. que ineſt rei a principio ſui eſſe eſſe eiuſdẽ ſpẽi cum forma artificiali. De auro facto per alchimiaꝫ dicit. S. T. in. 2. d. 7. q. 3. ar. 1. ad. 5m: ꝙ non eſt verũ aurũ et de potentia. q. 6. ar. 1. ad. 18m. Aliter tamẽ videtur dicere in. 22e. q. 77. ar. 2. ad. 1m. Sed dicit ꝙ ibi nulla eſt contradictio quia eſt verum aurũ virtute eẽntie ſed non virtute oĩm proprietatũ vel in 22e. loquitur de arte alchimie agente in virtute nature et non in virtute artis tantũ ſeu ſophiſtice ex ignorantia vere artis.

¶ Ad decimũ dicitur ꝙ ſi ſtatua ſumeretur p aggregato ex ſubã et accidente eẽt ens per accidẽs non autẽ ſi ſumatur pro ſubiecto vt eſt ſub accidente. Ad alia patet ex dictis nec omnis forma faciẽs compoſitionẽ cum alio eſt naturalis.

AD tertium ſic proceditur videtur ꝙ non ſint quattuor cauſe ſcꝫ finis efficiẽs forma et materia quia philoſophus. 12. metha. T. C. 23. loquendo de cauſis nullã facit mentionẽ de cauſa finali ſed enumerat priuationem inter cauſas de qua nullaꝫ hic facit mentionẽ igitur. Item multi dicunt ſenecam poſuiſſe cãm 5am ſcꝫ ideã ſeu formaꝫ exemplarem Sed contra eſt philoſophus.

¶ Reſpondeo dicenduꝫ ſcđm. S. T. hic lec. 4. ꝙ ad naturalẽ pertinet conſiderare formã et materiam quia natura de vtroqꝫ dicitur ſicut cum intendimus de ſimo quid eſt tũc nõ ſolũ attendimꝰ formã id eſt curuitatẽ ſed etiã materiã. i. naſum. Deinde querit philoſophus an ſcia naturalis cõſideret tãtum de materia et de forma vel de toto cõpoſito et an omnia iſta pertineant ad eandẽ ſciam. Dicẽduꝫ antiquorũ phõrum phia videt fuiſſe tantũ de materia ſed ſcđꝫ veritatẽ hoc eſt falſũ qđ probat phũs tribus rationibus. Prima qꝛ ars imitatur naturaꝫ gͦ ſic ſe hꝫ ſcia nãlis circa nãlia ſicut ſcia artificialis circa artificialia ſed eiuſdeꝫ ſcie artificialis eſt cognoſcere materiã et formã ſicut medicus cognoſcit ſanitatẽ vt formã colerã vero et phlegma et huiuſmodi ſicut materiã in qua eſt ſanitas Nã in contemperatione humorũ ſanitas conſiſtit Similiter edificator conſiderat formã domus et lateres et ligna que ſunt materia eius ꝙ aũt ars imitatur naturam rõ eſt qꝛ pͥcipiũ operationis artificialis eſt cognitio: oĩs aũt noſtra cognitio eſt p ſenſus accepta a rebꝰ ſenſibilibꝰ et naturalibꝰ vñ ad ſimilitudinẽ naturaliũ i artificialibꝰ opamur ideo aũt res naturales imitabiles ſunt p artẽ qꝛ ab aliquo principio intellectiuo tota natura ordinatur ad finem ſuũ vt ſic opꝰ nãe videat eẽ opꝰ intelligẽtie dum p determiata media ad certos fines procedit qđ etiã in opando ars imitat. ¶ Notãdũ p̃terea p ſcđa rõne ꝙ eiuſdẽ ſcie eſt ꝯſiderare finẽ et ea q̃ ſũt ad finẽ et hoc iõ qꝛ rõ eoꝝ q̃ ſũt ad finẽ a fine ſumit ſꝫ nã q̃ eſt forma eſt finis materie gͦ eiuſdẽ ſcie nãlis eſt conſiderare materiã et formã minor patet quia ad hoc ꝙ aliquid ſit finis alicuius motus continui nõ ſufficit ꝙ ſit vltimuꝫ motus vt mors ſed oportet ꝙ ſit illud cuius cauſa aliquid fit vñ ſcđꝫ homerũ poetã opꝫ ꝙ ſit vltimũ et optimũ ꝙ aũt forma ſit vltimũ gñatiõis manifeſtũ ẽ ſed probatur ꝙ ſit cuius cauſa fit reſpectu materie per ſimilitudinẽ in artibus inueniuntur eñ quedã artes que faciũt materiam quarũ quedã faciũt eam ſimpliciter ſicut ars figuli facit lateres que ſunt materia domus Alie diſponunt ad receptionẽ forme ſicut ars carpentaria p̃parat ligna ad formã nauis et qꝛ nos oĩbus iſtis artificialibꝰ vtimur ideo dicit phũs ꝙ nos ſumꝰ quodãmõ finis oĩm pro quo notandũ vt dicit S. T. ꝙ duplex eſt finis ſcꝫ finis cuiꝰ et finis quo vñ 1e q. 26. ar. 3. 2m. dicit ꝙ finis cuiꝰ eſt ipã res ſed finis quo ẽ acq̃ſitio rei Et ſic finis cuius auari eſt pecunia ſꝫ finis quo eſt eius acquiſitio Et 12e. q. 1. ar. 8. dicit ꝙ finis cuiꝰ eſt ipſa res in qua ratio boni inuenit ſed vſus rei eſt finis quo. ¶ Notãdũ preterea ꝙ inter artes quedã eſt architectonica. i. pͥcipalis ars reſpectu factiue et iſta ẽ cognoſcitiua et diſiudicatiua fore alia vero diſponit materiã et ſic nauefactiua eſt architectonica et precipit ei q̃ diſponit materiã ad formã nauis Sicut ergo materia eſt ꝑpter formã i artificialibꝰ ita et in naturalibꝰ et ſic ad eũdẽ ptinet vtriuſqꝫ cõſideratio ſꝫ i artificialibus nõ ptinẽt ad eandẽ artẽ precise. Et hoc probat. 3. quia eoꝝ que ſũt ad aliq̃d vna eſt ſcia ſed materia dicit ad formã nõ ꝙ ſit i genere relatiõis ſed qꝛ cuilibꝫ forme determinatur ꝓpria materia Notãdũ preterea ꝙ phiſicus nõ cõſiderat qualꝫ formã quia nõ ꝯſiderat ſepatas totalit ſed ꝯſiderat formas reptas i mã ſic aĩam rõalẽ ipſiꝰ hois geniti Dicit eñ philoſophus ꝙ homo hominẽ generat et materia et ſol Sic etiam medicus non conſiderat neruum omnibus modis quibus conſiderari poſſet ſed inq̃ntum eſt ſubiectum ſanitatis ex hijs patet ꝙ licꝫ primꝰ philoſophus conſideret formam et quidditates rerum abſolute tamen ſecundũ ꝙ forma reperitur i materia conſideratur a phiſico inq̃ntum dat eẽ naturale corpori vnde anima ſeparata non conſideratur a phiſico qꝛ ibi deſinit et terminatur et icipit methaphiſicꝰ.

¶ Notandum preterea ꝙ iſta ſcientia eſt ſpeculatiua cuius finis eſt ſcire. Scire autem non contingit niſi cognoſcendo cauſam proximam et ideo ad hanc ſcientiam pertinet conſiderare cauſam. non inq̃ntum huiuſmodi quia hoc eſt primi philoſophi ſed philoſophus naturalis conſiderat cauſam naturalium mutationum.

¶ Notandum preterea ꝙ philoſophus prio enu-
merat quattuoꝛ genera cauſaꝝ. Prima ē cauſa ma
terialis Et dicitur illa ex qua fit aliquid cum inſit
ſicut es dicitur cauſa ſtatue Et etiam genus ei⁹ ſi-
cut metallum Notanter dicitur cū inſit ad differē-
tiam priuationis ⁊ contrarij quod non eſt cauſa qꝛ
ſolum eſt principium per accidens. Secundo dici-
tur cā ipſa ſpēs et exemplū. Et hoc dicitur inq̄ꝫtū
eſt ratio quidditatiua rei. Forma eñ que eſt ſecūda
cauſa eſt illud per quod ſcimus de vnoquoq̄ꝫ quid
eſt Et ſic etiā genera ſpeciei dicūtur cauſa vt dya-
paſon habet pro forma proportionē duplam que ē
duorum ad vnū. Et genus duple proportionis ſcꝫ
multiplicitatem. Et ad hūc modū cauſe reducunt̄
omnes partes que ponuntur in diffinitione Nam
partes ſpeciei ponuntur in diffinitione nō autem
partes materie. Et nota ꝙ forma ſcd̄m platonē vo
catur exemplū quia erat ſeparata et quedam ydea
ſed ſcd̄m alios vocatur ſpecies quia poſuerūt for-
mas in materia. Tertio dicitur cauſa ſcꝫ efficiens
a quo eſt principiū motus vel quietis. Et diuiditur
a S. T. in perficientem que dat complementū mo
tui introducendo formam ſubſtantialē in preparā
tem ſeu diſponentē que aptat materiam ad vltimū
complementū in adiuuantem que operatur ad fi-
nē alterius in conſiliantē que dat alicui ſciam per
quā agat. Quarta eſt cauſa finalis ſcꝫ cuius cā ali-
quid fit Quia autē finis nimis videbatur eſſe cau-
ſa ex eo ꝙ eſt vltimū in generatione ideo philoſo-
phus hoc ſpecialiter probat quia reſpondetur ad
queſtionē factam propter quid et ſic ſanitas eſt fi-
nis ambulationis poſt cenam quia hoīes tūc deam
bulant propter ſanitatē vnde Notandū vt habet̄
ſupra prob. 28. ari. parti. 5. In nimio exercitio poſi
ti debēt parū quieſcere anteq̄ꝫ ſumant cibuꝫ vnde
non ſtatim poſt magnos laboꝛes eſt comedendum
aut bibendum vt dicit ari. ibidem prob. 30. Et qui-
dam hoc putabant ne corpus diſſolueretur ſꝫ hoc
eſt falſum Similiter etiā poſiti in ocio debent mo
dicum ſe exercere ante ſumptionē tibi vt caloꝛ ſit
foꝛtis Similiter poſt cibum vehemens motus eſt
generatiuus egritudinis non autē paruus vel de-
bilis. ¶ Notandum preterea ꝙ finiū alius ē finis
vltimus Alius ē non vltim⁹ vnde quedam media
poſſunt dici fines reſpectu alioꝛum vt macies ē fi-
nis purgationis et purgatio eſt finis potionis. Ex
hijs patet ꝙ eiuſdē rei ſunt plures cauſe ſcꝫ mate
rialis formalis efficiens ⁊ finalis. Secundo ꝙ q̄-
dam ſunt ſibijnuicem ſcd̄m diuerſam conſideratio
nem cauſe ſicut laboꝛare eſt cauſa efficiēs bone va
litudinis bona autē valitudo eſt cauſa finalis la-
boꝛis Et ſic idē eſt prius et poſterius ſecunduꝫ di-
uerſas rōnes. Finis eñ prius eſt ſcd̄m rationē ſed
poſterius eſt in eē. Agens autē econuerſo et ſimi-
liter forma eſt prioꝛ materia ſcd̄m rationē comple-
menti. Materia autē eſt prius q̄ꝫ forma generatio
ne et tempoꝛe in omni eo quod mouetur de poten
tia in actū. Itē idem eſt cauſa contrarioꝛum quan-
doq̄ꝫ ſicut per ſuā p̄ntiā gubernatoꝛ eſt cauſa ſalu-
tis nauis per abſentiā vero eſt cauſa ſubmerſionis
¶ Notanduꝫ preterea ꝙ adhuc duplex ponitur fi
nis ſcꝫ finis naturalis et ſic dicimus ꝙ tp̄ate viue-
re eſt finis habitus tēperantie quia naturaliter ha
bitus eſt propter actum prōpte et immobiliter eli-
ciendum. Alius eſt finis preſtitutus et alio vocabu
lo dicitur finis operantis vnde duplex ponitur fi-
nis ſcꝫ finis operis et finis opantis et ſic dicim⁹ ꝙ
quando quis dat elemoſinā propter vanā gloriaꝫ
Finis operis eſt ſubleuare indigentiā alterius ſed
finis operantis eſt vana gloria vide S. T. in. 2. d.
38. q. 1. ar. 5. ¶ Notanduꝫ preterea ꝙ S. T. lec. 6.
cū phō diſtinguit diuerſos modos cauſarū etiā ſe-
cundū eādem ſpēm cauſe. Quedā eñ eſt cauſa vni
uerſalis alia ꝓpria quedā prioꝛ alia poſterioꝛ que-
dā per ſe quedā per accidēs quedā in potētia alia
in actu. Cauſa aūt vl̄is pōt accipi dupliciter vel ſe
cundū cōitatē predicationis et ſic dicimus ꝙ arti-
fex eſt cauſa ſanitatis quia artifex eſt ſuperius ad
medicum qui eſt cauſa ſanitatis. Alio modo ſcd̄m
cōitatem cauſalitatis et ſic ſol ē cauſa vniuerſalis
calefactionis qnia ad alia ſe extendit.

¶ Notādum ꝙ ſicut cauſa per ſe magis vniuerſa
lis dicitur prioꝛ ſic etiam ī cauſis per accidens dicē
dū vt policletus eſt cauſa per accidens ſtatue inq̄ꝫ
tum accidit ei facere ſtatuam ſimiliter animal eſt
cauſa per accidens ſtatue vnde cauſa per accidēs
dicitur omē illud ꝙ coniūgitur cauſe per ſe et nō ē
de ratione eius Cauſa autem in potētia eſt cauſa
potens operari ⁊ non operans in actu ſed in habi
tu et differt a cauſa in actu quia cauſe operātes in
actu ſimul ſūt et non ſunt cū ſuis effectibus vt hic
edificās ſimul eſt cum hoc quod edificatur nō tamē
opoꝛtet ꝙ ſimul coꝛrumpitur cū ſuo edificio ſed qñ
edificat tūc effect⁹ eſt non abſolute ſed ī edificari.
Deinde dicit phūs ꝙ ī naturalibus opoꝛtet ſemꝑ
ſupremā cauſam vniuſcuiuſq̄ꝫ ⁊ ꝓpriam requirere
ſicut contigit in artificialibus vt ſi queratur quare
homo edificat Reſpondetur quia eſt edificatoꝛ Et
ſi q̄ratur quare eſt edificatoꝛ Rñdet̄ qꝛ hēt artē edi
ficatiuā et hic ſtat̄ tāq̄ꝫ in prima cā in hoc oꝛdine.
Et quia effectus ſciri non poteſt niſi cauſa cogno-
ſcatur ideo opoꝛtet peruenire ad primam cauſam
¶ Contra hec arguitur Subſtantie ſeparate hn̄t
cauſam et tamē non conſiderātur in hac ſcia ergo
hic non debēt conſiderari gña cauſarū Item ī dif-
finitione rerum naturaliū ponit̄ materia ergo nō
omēs partes que ponūtur ī diffinitione pertinēt
ad cauſā formalē cuius oppoſitum dictum eſt. Itē
phūs dicit ꝙ partes ſūt cauſe materiales toti⁹ aīa
lis ſed partes diffinitionis animalis ſunt partes
animalis ergo partes diffinitionis non reducūtur
ad cām formalē. Item ſecūdum philoſophum pro
poſitiones ſūt materia concluſionis et tñ non īſūt
cōcluſioni ergo materia nō eſt bene diffinita Item
S. T. contra gētiles libro 1º. c. 58. Premiſſe ſunt
cauſa concluſionis efficiēs qꝛ faciūt ſcire effectiue
ergo non ſūt cauſa materialis nec formalis.

¶ Secūdo ſi materia eēt cauſa ſequeretur ꝙ ma-
teria eſſet alicuius actiuitatis quia cauſare et ma-
teriare eſt agere et in predicamēto actionis Item
cauſa dat eſſe cauſato ſed materia non dat eē ymo
potius recipit eſſe a forma. Item cauſa eſt no-

biliꝛ effectu ſed mā nō eſt nobiliꝛ compoſito ergo
Item ſi forma eſſet cauſa hoc maxime eēt quia dat
eſſe ſed probo ꝙ nō quia vel illud eē ē ipſa forma
vel ab ea diſtinctum Non primū quia nichil dat ſe
ipm Nec ſecundū quia tunc cauſalitas forme eſſet
cauſalitas efficientis quia id a quo eſt res ab eo di
ſtincta eſt cauſa efficiens. Item eſſe et eſſentia di
ſtinguntur tantū grāmaticaliter ergo eſſe non eſt
aliud realiter ab ipa eſſentia. Item nichil facit ſe
ipm eſſe ſed forma exiſtit per ipm eſſe ergo non eſt
cauſa ipſius eſſe.

¶ Tertio ſi cā efficiēs eēt cauſa hoc eēt qꝛ eſt pri
cipium motus vel quia ſibi competit agere ſed ꝓ
bo ꝙ non quia actio non eſt formale principiū quo
agens agit ergo per actionem non dicitur aliquid
formaliter agens. antecedens patet quia actio eſt
effectus agentis ergo non eſt principium effectus
ipſius agentis antecedens patet quia actio ē for
ma acquiſita in paſſo ſed forma acquiſita in paſſo ē
effectus agentis igitur.

¶ Quarto ſi finis eſſet cauſa mouēs vel ergo mo
ueret realiter vel metaphorice Nō primū qꝛ moue
re realiter eſt mouere effectiue. Item finis aliquā
do non eſt res qꝛ nō eſt in actu et tñ mouet vt aliqs
facit domū propter filiuꝫ qui tamen non eſt. Item
deus diligit ſeipm propter ſuaꝫ bonitatē ſic ꝙ ſua
bonitas eſt finis ſue dilectionis ⁊ tamē non moue
tur ab ea realiter. Nec ſecundū quia finis realiter
eſt cā et hꝫ realē effectū ergo realiter mouet.

¶ Quinto vel finis eſt cauſa ſcđm eſſe quod habꝫ
ad extra vel ſecundū ꝙ eſt in intentione agentis.
Non primū quia cauſalitas finis precedit oēs ali
as cauſas ſed finis ſcđm eſt ad extra non precedit
omnes alias cauſas igitur. Item quando finis ad
extra eſt tunc ceſſat actio ergo non eſt cauſa actio
nis antecedens patet quia habito fine ceſſat mo
tus. Nec ſcđm quia omnis cauſa dum cauſat reali
ter eſt ergo finis non cauſat niſi ſit ad extra. Item
homines non agunt vt ſanitas ſit in intentione er
go agunt propter ſanitatem ad extra vt ſic eñ ha
bet ratione boni et optimi melioꝛ eſt eñ deus in ſe
q̄ in intellectu vbi habet eſſe intentionale. Item
voluntas fertur in finē ſed ſecundū. S. T. fert vo
luntas in rem ad extra pria parte. q. 59. ar. 2°.
Item entia naturalia habent cām finalem ⁊ tamē
non habent intentionē ergo res non habet rōneꝫ
cauſe finalis vt eſt in intentione.

¶ Sexto in libro de cauſis ſufficiēter tractatur de
cauſis et in. 2. metha. ergo ſuperflue hic determia
tur. Item arguitur ꝙ numerus non ſit forma dia
paſon qꝛ diapaſō ē ꝓportio dupla ſꝫ oīs ꝓportio ē
de predicamēto relationis et numerus de predica
mentō q̄titatis. Item dictum eſt ꝙ idem eſt prius
et poſterius ſed diuerſimode. Contra ſequeret ꝙ
idem eſſet magis notū et minus qꝛ omne prius eſt
naturaliter magis et poſterius minus notū. Item
tunc idem eſſet cauſa ſui ipſius quia quicquid ē cā
cauſe eſt cā cauſati ſed ſanitas eſt cā ambulatiōis
et ambulatio cauſa ſanitatis ergo de primo ad vl
timum ſanitas eſt cauſa ſanitatis.

¶ Septimo ſi gubernatoꝛ eſt cauſa ſubmerſionis
nauis vel ergo eſt cauſa per ſe vel per accidēs. Nō
primū quia malum non habet cauſam per ſe vt di
cit. S. T. 1a. q. 49. ar. 1. qꝛ nō eſt ſꝫ ens priuatio en
tis. Item gubernatoris abſentia nichil influit qꝛ
forte dormit ergo non eſt cauſa per ſe. Nec ſecun
dum quia natura eſt primo et per ſe principiū quie
tis ſecundum philoſophum ergo etiam defectus q̄
eſt ſubmerſio nauis poteſt habere cauſam per ſe.
Item omne per accidens reducitur ad per ſe ſi er
go nauta ſit cauſe per accidens ſubmerſionis na
uis queritur que eſt cauſa per ſe ⁊ nulla pt dari igr

¶ Octauo arguitur ab ocāā i 1°. diſ. 2. q. 10. ꝙ po
licletus ſit cauſa per ſe ſtatue quia hic ſtatuarius
eſt cauſa per ſe ſtatue ſed policletus eſt hic ſtatua
rius ergo eſt cauſa per ſe ſtatue Et per idē arguit
ꝙ homo ſit cauſa per ſe ſtatue arguēdo ab inferio
ri ad ſuperius Item ſubiectum et predicatum hu
ius policletus per ſe facit ſtatuā ſupponūt pro eo
dem ergo eſt vera antecedēs patet quia ſtatuificꝰ
et faciēs ſtatuā ſupponūt pro eodē ergo policletꝰ
et faciēs ſtatuā ſupponūt pro eodē. Item ignis ꝑ
ſe calefacit ergo policletus per ſe facit ſtatuam
Item bene ſequitur a cōiūctis ad diuiſa policletꝰ
ſtatuificus facit ſtatuā per ſe ergo policletus facit
ſtatuam per ſe.

¶ Nono arguitur ꝙ cauſa in actu nō eſt cū effectu
in actu quia ſequeretur ꝙ res fuiſſet ab eterno qꝛ
deus ab eterno fuit cauſa in actu non enim habet
potētiam ad mixtam Item cauſa in actu et effectꝰ
in actu diſtinguuntur realiter ergo deus poteſt fa
cere vnum ſine reliquo Et per idem argueretur ꝙ
cauſa male diffinitur quando dicitur ꝙ cauſa eſt q̄
poſita ponit effectus et qua remota remouetur ef
fectus ꝙ eñ vltima particula ſit male poſita pꝫ qꝛ
remoto edificatore adhuc remanet domꝰ Iteꝫ cau
ſa in actu eſt i iſtanti ſcꝫ volūtas qua aliquis vult
efficaciter mouere lapidem et tamen effectus pu
ta motus non eſt in inſtanti igitur. Item quando
domificatoꝛ ē adhuc domꝰ nō ē imo poſſibiꝭ eſt ꝙ 1m
inſtans eſſe domus ſit 1m inſtās non eſſe domifica
toris et ita arguatur de cauſa in actu diſponente
ad formā ſubſtātialē poſſibile eñ videtur ꝙ agēs
introducens continue ſufficiētē diſpoſitionem ad
formā ſubſtātialem primo nō ſit qñ forma ſubſtan
tialis introducitur. Item arguitur de homine ge
nerante aliū hominem poſſibile enim eſt ꝙ homo
generās ſit ante filiū non enim ſubito introducit
anima rationalis ſed poſt 40 dies ſi ſit maſculus
Item nulla eſt facta mētio de cauſa conſeruante
Forte dicis ꝙ ipſa reducitur ad cauſam efficientē
Contra ſequeretur ꝙ aliquis effectus creatus cō
retur effectiue a creatura quia poteſt ſol cōſeruare
lumen a deo creatum. Item finis eſt cauſa in actu
ſecundum ꝙ eſt in intentione ſed poteſt eſſe in in
tentione abſq; effectu ſicut aliquis vult ſanitatem
priuſq̄ ambulet.

¶ Ad primum dicendum ſicut ſupra ⁊ ad aliud di
cit. S. T. ꝙ in diffinitione rerum ponitur materia
in cōmuni et non materia ſignata materia autem
cōmunis ſe habet vt formalis reſpectu indiuidui
vel ſaltem natura ex forma et materia cōmuni cō

ſtituta Quidã dicunt ꝙ materia in cõmuni põt dici forma non ab informando ſed per abſtractionez a materia ſenſibili indiuiduali Sed contra ſi inferius eſt cauſa materialis et ſuperius etiã erit cauſa materialis ergo ſi iſta materia eſt cauſa materialis reſpectu indiuidui etiã materia in cõmuni erit cauſa materialis reſpectu indiuidui. Item ſi materia eſſet cauſa formalis hoc maxime eſſet quia ponitur in diffinitione hominis dicendo homo eſt q̄d compoſitum ex materia et forma rationali ſed hoc non quia ſequeretur ꝙ es eſſet cauſa formalis ſtatue quod eſt contra phm̃ quia ponitur in diffinitione ſtatue eree. Itez ſequeretur ꝙ omnis diffinitio eſſet logica et formalis vel mathematica quia ſolũ daretur per cãm formalẽ. Item tunc punctum eẽt forma linee et centruz eſſet forma circuli quia iſta ponuntur in diffinitione aliorum linea em̃ eſt longitudo cuius extrema ſunt duo puncta et circulus eſt figura a centro cuius ad periferiã omnes linee ducte ſunt equales. Item partes diffinitionis predicantur de diffinito in recto ſed materia in cõmuni non predicatur de re naturali ergo non ponitur in diffinitione rei naturalis. Ideo ab alijs dicitur ꝙ materia que ponitur in diffinitione nõ dicit̃ cauſa formalis ratione ſui ſed ratione nature cuiꝰ eſt pars natura autẽ per diffinitionẽ ſignificatur ⁊ eſt forma rei quidã comparant partes diffinitiõis ad indiuiduum et ſic tanq̃ magis cõmune ſunt forma ſecundo ad diffinitioẽz. tertio ad compoſitũ ſeu diffinitum et ſic vna eſt aliquãdo matetialis. alia formalis. Ad aliud dicit S. T. C. 32. ꝙ partes ſpeciei que ponuntur in diffinitione licet comparẽtur ad ſuppoſitũ nãe ꝑ modũ cãe formalis tñ in ordie ad ipam naturaz cuius ſunt partes cõparantur vt materia nam omnes partes comparantur ad totũ vt imperfectum ad perfectũ que quid ẽ ẽ comparatio materie ad formã Nec eſt verum illud quod ſupra tactum eſt ſcz ꝙ partes diffinitiõis phiſicalis ſemper debeant predicari de diffinito in recto. Ad aliud dicitur ꝙ propoſitiones q̃tum ad ſuos terminos dicuntur materia concluſionis et non alio modo ſed ratione medij quia non inſunt Sed contra vinum eſt materia aceti et tamen non ineſt ei dicẽdum ꝙ eſt materia tranſiens et non permanẽs de qua hic loquimur.

¶ Ad 2m dicẽduz ꝙ cãre nõ ẽ inferiꝰ ad agere vel pati. Secũdo dr̃ ꝙ cauſalitas materie conſiſtit in receptione forme ad quã aliquo modo inclinatur ⁊ eam ſuſtẽtat patet quia poſito ꝙ materia recipiat formaz ſtatim ponitur eius cauſalitas ergo in hoc conſiſtit videtur tamen ꝙ materia non omnẽ formam ſuſtentet quia anima rationalis per ſe ſubſiſtit. Reſpondetur ꝙ licet anima rationalis nõ dependeat a materia q̃tum ad eſſe tamen non habz rationẽ forme niſi in materia. Ad aliud negat̃ maior vniuerſaliter intellecta. Ad aliud dicit̃ ꝙ hoc verum eſt de cauſa efficiente et agente virtute ꝓpria formali et finali. S. T. de verita. q. 7. ar. 7. ad 1m. Ad aliud de forma dicitur ꝙ ipſa eſt cauſa formalis ipius eẽ exñtie qd̃ realiter ab ea diſtinguit̃. Nec ſequitur ergo eſt eius cauſa efficiens. Ad aliud dicitur ꝙ differunt pluſq̃ grãmaticaliter. Nec aliquid facit ſeipm̃ exiſtere effectiue.

¶ Ad tertiũ dicit̃ ꝙ cã dr̃ efficiẽs inq̃tum agit. i. pro q̃to producit rem in eſſe vnde alij dicunt ꝙ eiꝰ cauſalitas conſiſtit in hoc ꝙ eſt efficere ſiue hoc ſit per motum ſiue per ſimplicẽ emanationẽ ſicut dicimus lumen effici a ſole Deinde dicitur ꝙ actio pro formali non eſt in paſſo.

¶ Ad quartum reſpondetur ſupponendo ꝙ finis poteſt dupliciter cõſiderari. Primo ſecundum eſſe quod habet in intentione mouentis. Alio modo ſecundum eſſe quod habet extra animã et in executione operis et iſtud aliquando nullum eſt vt cum ſortes facit domum propter filium quem ſperat habere tñ non habebit. Tunc dicitur ꝙ finis mouet metaphorice vt ad extra vel etiam vt ẽſt in intellectu q̄ꝛ ſm̃ multos nec intellectꝰ nec obiectũ mouẽt effectiue voluntatem Sed econtra vt habetur ex S. T. 12e. q. 9. ar. 1. vnde quidam dicunt ꝙ finis mouet voluntatẽ per modum attractionis quia trahit ad ſe voluntatem agentis et ſic mouere eſt mouere methaphorice Hanc tamen motionem quidam vocant realem quia dicunt predictum motum eſſe realem quia cauſalitas eſt relatio realis ⁊ propter effectum realez ſed hoc videtur eſſe diſputatio ad nomen Deinde dicitur ꝙ licet finis non ſit ad extra tamen eſt in intentione.

¶ Ad 5m due ſunt opiniones dicit enim degandauo ꝙ finis ſecundum eſſe ꝙ habet in intẽtione mouet effectiue quia cognitio ſanitatis (ſecundũ etiã multos nominales q̃ etiã ponũt obiectũ eſſe cãm efficientem actus) efficit deſideriũ eius ideo dicit ꝙ finis ſecundum eſſe quod habet ad extra eſt cauſa finalis quia habito fine ceſſat motus ſed habito fine ſecundum eſſe quod habet extra animam ceſſat motus ergo vt ſic eſt cauſa finalis Item dicimꝰ aliquem fruſtrari ſuo fine quãdo non habet hoc qd̃ intendit ad extra Sed ad hoc dicunt alij ꝙ finis vt eſt in intẽtione mouet efficiẽs methaphorice quia non mouet ipſum phiſice trãſmutando ipſum nec mouet ipſum effectiue. Secundo dicitur ꝙ aliud ẽ loqui de fine et de cauſa finali quia res proprie habet rationem finis vt eſt in executione et rationẽ cauſe finalis vt eſt in intentione Et ideo dicitur ꝙ habito fine ceſſat motus ſed non habita cauſa finali eo modo quo eſt cauſa preciſe ſed oportet ꝙ habeatur ad extra. Et hoc mõ etiam diceretur quis fruſtrari ſuo fine Dicunt ergo alij ꝙ fini conuenit eſſe cauſã vt eſt in intentione 12e. q. 1. ar. 1 ad 1m vbi dicitur ꝙ finis et ſi ſit poſtremus in executione eſt tamen primus in intentione agẽtis ⁊ hoc modo habet rationem cauſe. ſ. vt eſt in intellectu. S. T. de veri. q. 22. ar. 12. et intentio eſt hic actus mentis. ſ. q. 21. ar. 3. ad 5m. Et tũc dicitur ꝙ omnis cauſa realiter eſt non quidem in ſe ſed aliquando in anima ratione ſpeciei vel amoris non ꝙ ipſa cognitio vl̃ amor ſit cauſa finalis imo res ipſa non cõueniret tamen ſibi eſſe cauſam reſpectu voluntatis niſi eſſet cognita ita ꝙ eſſe cognitum et amatum eſt modus ſine quo nõ ipius cauſe finalis Et per hec patet ad illa argumẽta quibus poſſet dici. Cauſa eſt

ad cuius eſſe ſequitur aliud ſed ad eſſe finis nihil ſequitur cum ſit vltimum. Item phiſica eſt ſciētia realis ergo non conſiderat finē vt eſt in anima ſed vt eſt ad extra ergo vt ſic habet rationē cauſe iā dictum eſt ꝙ motus ipſius finis poteſt dici realis ⁊ ſi non ſit motus phiſicalis ſicut illuminare eſt realiter cauſare et tamen non fit per motuȝ phiſicalem vnde arguitur contra henricū impoſſibile eſt ꝙ aliquid inq̄ʒtum eſt effectus habeat cauſalitatem ſed finis vt eſt extra eſt effectus ergo non eſt cauſa. Item finis vt eſt ad extra non precedit cauſalitatē agentis ergo vt ſic non eſt cauſa finalis. Sed contra opinionem alteram argnitur quia ſequereť ꝙ finis non eſſet cauſa cauſarum quod eſt contra philoſophum in preſenti textu qꝛ omnes cauſe agunt propter cauſam finalem que habet rationem boni veri vel apparentis 1ª. parte. q.5.ar.4. probať ſequela quia finis non mouet niſi vt eſt in intentione ergo prius produciť illa intentio q̄ʒ ſit cauſa finalis ſed illa intentio fit effectiue a voluntate ergo aliquid fit effectiue ante cām finalem. Si eñ illa intentio haberet cām finalē oporteret ꝙ ante illam intentionē eſſet alia intentio quia nichil eſt cauſa finalis niſi vt eſt in intentione. Item deus eſt cauſa finalis primi actus voluntatis quo euȝ diligim⁹ et tamen non eſt in intentione ante primum actuȝ voluntatis nec eſt amatus nec deſideratus ergo finis non mouet vt amatus et deſideratus Quidaȝ dicit ꝙ finis mouet voluntatē in genere cauſe efficientis vnde non eſt cauſa finalis amoris ſed eius ꝙ fit ab agente. Contra non eſt ergo non efficit vñ male dicitur ꝙ ſemper obiectum eſt cauſa efficiens et ex hoc videtur ꝙ fini non conuenit realis actio quia in eo quod non eſt nulla eſt realitas. Forte dicis ꝙ eſt cognitus et hoc ſufficit. Contra cognitio illa fit ab intellectu effectiue ergo ante eam prius natura eſt aliqua cauſa finalis vt patet. 12°.q.1.ar.6. ſed ante primam cognitionem nō eſt finis in cognitione igitur. Item ſi finis moueret finalizando ex hoc ꝙ eſt amatus et deſideratus ſequeretur ꝙ amor finis eſſet cauſa finalis aliorū actuum circa media quod eſt falſum quia videtur eſſe cauſa efficiens vel idem actus. Item ſcd̄ʒ. S. T. prim⁹ act⁹ voluntatis precedit intentionem et tamen ē a voluntate effectiue ergo cauſalitas cauſe efficientis precedit cauſalitatē cauſe finalis. Item ſequereť ꝙ deus eſſet cauſa peccati vt quando quis furatur ad dandum elemoſinam propter deum deus eſt finis iſtius actus. Dicendū ad omnia iſta ꝙ in agen agentibus voluntarijs omnē cauſalitatem efficiētem circa media precedit cauſalitas cauſe finalis ſed loquendo de mathematicis vel actibus quos ꝓducit primo intellectus circa finē vltimum nō opȝ ꝙ in ipſomet ꝑcedat cauſalitas cauſe finalis. Ad aliud dicitur ꝙ deus nō eſt cauſa etiaȝ finalis mali ex parte ipſius actus quicquid ſit ex parte operātis. Et ſi dicatur obiectum eſt cauſa efficiens act⁹ voluutatis ſed finis eſt obiectum actus interioris ergo cauſa finalis erit cauſa efficiens quod eſt falſum licet aliquando finis et forma coincidāt. Negatur prima propoſitio.

¶ Ad ſextum patet ex dictis Ad aliud dicitur ꝙ diapaſon dicit duo ſcȝ proportionē et numeruȝ binarium in quo fundatur cuius forma eſt numerus quia quodlibet ſuperius eſt forma inferioris. Ad aliud negatur ꝯña quia non oportet ꝙ cauſa cauſe ſit cauſa cauſati qñ mutatur genus cauſe.

¶ Ad ſeptimum videtur probabile ꝙ aliqui defectus habeant cauſaȝ per ſe quia ph̄us dicit. i. poſt. ꝙ interfectus interijt per ſe interfectiōe mala tñ pene videntur eſſe ſoluȝ per accidens ad co. 1ª.q. 49.ar.2. Ad aliud dicit. San. T. ibidem ar.3. ad 5m. ꝙ impoſſibile eſt fieri reductionem ad aliquid quod ſit per ſe cauſa mali. Notandū tamen ꝙ malum non eſt intentū a natura vnde ſi ex virtute defectiua ſepius generaret monſtra hoc non eſt a caſu nec tamen eſt intētum. S. T. li°. 3°. cōtra gentiles. c. ſ. vide ibidē quō mala culpe ſunt etiā voluntaria et nō a caſu tñ non ſunt intēta dico tamen ꝙ abſentia eſt cauſa per accidens ſubmerſionis. S. T. de veri. q.26. ar.3. 8m.

¶ Ad 8m. negatur cōſequentia ſed in talibus eſt fallacia accidentis nec ſequitur ſubiectum et predicatum ſupponunt pro eodem ergo talis eſt vera quādo in propoſitione ponitur determinatio vt hō inq̄ʒtum homo eſt albus Et ſi queratur quid per ſe facit ſtatuam an ſcilicet ſubſtantia vel accidens. Dicendum ꝙ eſt ſubſtantia vt eſt ſub accidente Et nota ꝙ ly per ſe tantum valet ſicut inq̄ʒtum et tūc ſenſus eſt edificator per ſe edificat. i. edificator inq̄ʒtum edificator edificat.

¶ Ad nonū dicit S. T. de potētia. q.1. ar.1. ad 8m ꝙ potentia dei ſemper eſt coniuncta actui ſed effectus ſequūtur ſecūdum imperiū voluntatis et ordinem ſapientie Ad aliud negatur conſequentia Ad aliud dicitur ꝙ licet motus celi nō ſit in inſtanti ſecundum ſe tamē eſt aliquod mutatum Ad aliđ dicitur ꝙ domus eſt in edificari Et cauſa eſt ī actu quādo forma eſt in fieri Ad aliud dicitur ꝙ conſeruare non eſt efficere de nouo Ad aliđ de fine diciť a quibuſdam ꝙ quando finis eſt in actu et eſt actu volitus tunc hō de neceſſitate vult media et ſic aliquomodo ſunt in actu ſed de hoc alias Ad argumentum ante oppoſitum dico ꝙ cauſa idealis reducitur ad cauſaȝ exemplarem Et exemplaris ad formalem extrinſecam vt patet ex 5° methaphiſice exēplar tamen non eſt ars factiua rei ſed id ad cuiu⁹ imitationem fit effectus.

AD 4m ſic ꝓcediť videť ꝙ phiſica nō differat a mathe. qꝛ phiſica ⁊ mathe. ſť circa idē ergo nō differūt añs patet quia aſtrologia eſt pars ſcie mathematice ⁊ etiam eſt pars phiſice probatur ſic per philoſophū in textu ad quencumq̄ʒ eñ pertinet cognoſcere ſubſtātias et naturas aliquarū rerum ad eum etiam pertinet conſiderare accidentia illarum ſed ad naturalem pertinet conſiderare naturam et ſubſtantiam ſolis et lune cuȝ ſint quedā corpora naturalia ergo ad eum pertinet etiam cōſiderare per ſe accidentia ipſorum ſcilicet figurā ipſorum et totius mundi quā etiam conſiderat aſtrolo

gus. Item mathematica eſt de lineis ſuperficiebꝰ
et corporibus et ſimiliter naturalis ſcia quia natu
ralis ſcientia eſt circa corpora naturalia quorũ ſu
perficies et longitudo ſunt accidentia igitur Sed
contra eſt philoſophus.

¶ Reſpondeo dicendum ſcdm S. T. hic lec. 3. ꝙ
Mathematica et naturalis determinat de eiſdem
ſcꝫ lineis et ſuperficiebus et huiuſmodi ſꝫ non eo-
dem modo Non eñ mathematicus determinat de
eis inq̃ꝫtum vnũquodqꝫ eorũ eſt terminus rei na-
turalis neqꝫ conſiderat ea que accidunt eis inq̃ꝫ-
tum ſunt termini corporis naturalis per quem mo
dum conſiderat de eis ſcientia naturalis. Non eſt
autẽ inconueniẽs ꝙ idem cadat ſub conſideratiõe
diuerſarũ ſciarꝫ ſcdm diuerſas conſiderationes.

¶ Notandum preterea ꝙ quia mathematicus cõ
ſiderat puncta lineas et ſuperficies et hmõi nõ in
q̃ꝫtuꝫ ſunt termini corporis naturalis ideo dicitur
eſſe abſtractus a materia ſenſibili et cauſa quare
põt abſtraherẽ quia ſecũdũ intellectũ a motu ab
ſtrahũt. Ad cuius euidentiã conſiderãdũ ꝙ multa
ſunt coniuncta ſcdm rem quorum vnum non eſt de
intellectu alterius ſicut album et muſicum cõiun-
guntur in aliquo ſubiecto et tamen vnũ non eſt de
intellectu alterius et ideo poteſt vnum ſeparatim
intelligi ſine alio et hoc eſt vnum abſtrahi ab alio.
Manifeſtum aũt eſt ꝙ poſteriora nõ ſunt de intel
lectu priorum ſed econuerſo vnde priora poſſũt in
telligi ſine poſterioribus et non econuerſo vt ptꝫ
de animali et homine vel homine et hoc homine.
Nam homo ſe habet ex additione ad animal ⁊ pro
pter hoc homo non eſt de intellectu animalis nec
amedeus de intellectu hominis vnde intelligere
animal ſine homine vel amedeo eſt abſtrahere vlẽ
a particulari Similiter inter oĩa accidentia q̃ ad-
ueniũt ſubẽ primo aduenit ei q̃ꝫtitas. Deinde qua
litates ſenſibiles deinde motus cõſequẽtes hmõi
qualitates. Sic ergo q̃ꝫtitas non eſt de intellectu
qualitatũ ſenſibilium nec econuerſo. Claudit ta-
men in ſuo intellectu ſubãm. Poteſt igitur intelli
gi q̃ꝫtitas ſine materia ſubiecta motui et qualitati
bus ſenſibilibus non tamen abſqꝫ ſubã et ideo hu
iuſmodi qualitates et que eis accidunt ſunt ſcdm
intellectum abſtracta a motu et a materia ſenſibi-
li nõ aũt a materia intelligibili vt dicitur ſeptimo
metha. Ex quo patet quid eſt abſtrahere Quidam
tamen ponunt duplicẽ abſtractionẽ. Prima eſt ſm
rem et eſt quando vnum realiter ſeparatur ab alio
vt lignum a lapide. Alia eſt ſcdm intellectũ et iſta
eſt duplex vna fit per intellectum agentem et iſta
abſtractio eſt facere de eo quod eſt intellectũ in po
tentia ꝙ ſit intellectuꝫ in actu. Alia eſt abſtractio
pertinens ad intellectũ poſſibilẽ ⁊ eſt intellectio
prioris coniuncti cum poſteriori non intelligẽdo
poſterius. S. T. 1ª. q. 40. ar. 3. dicit ꝙ duplex fit ab
ſtractio per intellectum. vna quidã ſcdm ꝙ vniuer
ſale abſtrahitur a particulari vt animal ab homine
Alia autẽ ſcdꝫ ꝙ forma abſtrahitur a materia ⁊ in
hac abſtractione vtrumqꝫ poteſt manere in intelle
ctu. Abſtrahẽdo eñ formã circuli ab ere remanet
in intellectu noſtro intellectus circuli et intelle-
ctus eris Quid autẽ ſit materia ſenſibilis ⁊ mate-
ria intelligibilis dicit S. T. 1ª. q. 85. ar. 1. ꝙ mã ſẽ-
ſibilis ab ſubiacet qualitatibus ſenſibilibus vt ca
lido et frigido luci vel duro et molli ſed materia in
telligibilis eſt ſubſtantia ſcdm ꝙ ſubiacet quanti
tati. Ex his patet ꝙ materia ſenſibilis non inclu-
ditur in intellectu mathematicorũ neqꝫ in vniuer
ſali neqꝫ in pticulari vñ mathematica ſũt ſicut nũe
rꝰ ⁊ magnitudo. Mã tñ ſenſibilis includit in intel
lectu ſpẽrum nãliuꝫ vt in intellectu hoĩs includit
caro et os ſed nõ hec caro et hoc os.

¶ Notãdũ preterea ꝙ diuerſitas que eſt īter ma-
thematicũ .i. geometrã et arithmeticũ ex vna pte
⁊ phiſicum ex altera patet per diuerſũ modum dif
finiendi quia mathematica diffiniũtur ſine motu ⁊
mã ſed phiſicalia diffiniũt p mãm ſicut ſimũ in cu-
ius diffinitione ponitur ſubiectũ ſenſibile Notan
dum preterea ꝙ quedã ſũt ſciẽtie medie vt aſtrolo
gia de radio et muſica que accipiũt pricipia abſtra
cta a pure mathematicis et applicãt ad materiam
ſenſibilẽ ſicut perſpectiua applicat ad lineã viſua
lẽ ea que demõſtrantur a geometra de linea Et di
cit S. T. ꝙ huiuſmodi ſcientie dicũtur eſſe magis
naturales q̃ꝫ mathematice quia vnũquodqꝫ deno
minnatur et habet ſpeciẽ a termino ſed iſte ſciẽtie
terminãtur ad materiã naturalẽ vt quãdo aſtrolo
gus oſtendit terrã eſſe rotundã vel ꝙ ſol in tanto
tẽpore facit ſuũ circulum Et ideo nõ eſt mirũ ſi a-
ſtrologia cõicet in cõcluſionibꝰ cũ ſcientia natura
li quia tamen demonſtrat per aliud mediũ ideo nõ
eſt pure naturalis Exemplum vt ꝙ terra ſit ſperi-
ca demonſtratur a naturali per medium naturale
vt puta quia partes eius vndiqꝫ et equaliter con-
currunt ad medium propter grauitatem Ab aſtro-
logo autem ex figura eclipſis lunaris vel ex hoc ꝙ
nõ eadem ſidera ex omni parte terre aſpiciuntur.

¶ Notandum preterea ꝙ iſte ſcientie medie dicũ
tur eſſe ſubalternate reſpectu mathematice Et iõ
dicit S. T. 1ª. q. 1. ar. 2. ꝙ nõ oportet ſemper princi
pia eſſe euidentia in tali ſcientia ſed ſufficit ꝙ ſint
euidentia in ſcientia ſuperiori Grego. tamẽ de ari
mino et multi alij hoc negant vnde dicunt ꝙ nul-
la eſt vera ſcientia ſi principia eius ſint tãtum mo
do credita vel niſi procedat ex euidentibus. Sed
contra Ad ſcientiam non requiritur ſemper certi
tudo euidentie vt patet in moralibus vnde philo-
ſophus. 1. ethico. ca. 3. dicit ꝙ exactũ non eſt in oĩ-
bus flagitandum Item aſtrologi demonſtrant mł-
tas concluſiones per tabulas alphonſi et aliorum
aſtrologorũ de qbꝰ nõ habeꝫ euidẽtia Itẽ tũc aſtro
logia ſecũdũ ſe nõ eẽt ſcia qꝛ ex ſe nõ ſcit pmiſſas
Item poſſet deus ſeruare ſcientiã concluſiõis an
nichilando ſcientiam premiſſarũ vel poſſet aliqs
obliuiſci ſcientiã premiſſarum et tamen quia ſe ex
ercitauit circa concluſionẽ adhuc poſſet per habi
tum exire in actum ſcientificũ et tamen de pmiſſis
non habet niſi actum fidei. Item multa principia
ſcientiarum non videnꝫ eſſe cognita per euidẽtiã
ſummã ſed per quandam probabilẽ rõnem ſicut ꝙ
omnis ignis ſit calefactiuus eſt cognituꝫ quia iſte
ignis eſt calefactiuus et quia eſt eiuſdẽ ſpeciei cũ

quolibꝫ alio ideo creditur ꝙ omnis alius ſit calefactiuus. Hec tamē conſequētia a proteruo poſſꝫ negari. Item multa principia cognoſcuntur per ſenſum nec eſt nobis euidēs quin tales ſenſus aliqñ decipiantur. Item non inconuenit magis aſſentire concluſioni q̄ premiſſis quia ex p̄miſſis opinatis cum imperio rationis ſequitur concluſio credita ergo ex p̄miſſis creditis poſſꝫ ſequi ꝯcluſio ſcita

¶ Contra hec arguitur nulla ſcientia eſt circa falſa ſed abſtrahere ea que non ſunt abſtracta nō eſt ſine falſitate ergo mathematica non eſt de abſtractis a materia quia ſecundū veritatē linea nulla ē ſeparata a materia cum omne accidens ſcd̄m rem ſit in ſubiecto. Item ad idē quicunqꝫ intelligit reꝫ aliter q̄ eſt errat ſed intelligere lineaꝫ ſine materia eſt intelligere lineā aliter q̄ eſt. Forte dicis ꝙ linea ſic eſt in intellectu. Cōtra ſequeretur ꝙ mathematica eſſet ſcientia rationalis quia eſt de rebus ſecundū eſſe quod habent in intellectu qꝛ entia mathematicalia vt ſic nō habent eſſe niſi in intellectu et ſic non ſunt entia realia.

¶ Secundo que ſunt per ſe ſenſibilia nō ſunt abſtracta a ſenſibilibus nichil eñ eſt abſtractum a ſe ipſo ſed entia mathematicalia vt numerus ⁊ figura ſunt huiuſmodi quia ſunt ſenſibilia communia. Item mathematica docet conſtituere lineam per fluxum puncti qui eſt motus ergo conſiderat motū ꝙ etiam patet dicendo ꝙ numerus eſt multitudo ex vnitatibus aggregata. Aggregatio autē eſt quidam motus. Item impoſſibile eſt intelligere accidens ſine ſubiecto ſed ſubiectum q̄titatis eſt materia igitur nō abſtrahit a materia.

¶ Tertio mathematica poſſunt diffiniri per proprium genus et differētiam ergo abſtrahunt a materia intelligibili que videtur eſſe ſubſtantia. Itē puncta et vnitas ſunt mathematica et tamen cōſiderantur ſine q̄titate per quā materia dicta eſt eē intelligibilis. Item materia eſt pura potētia ergo nulla eſt materia intelligibilis. Item magnitudo non poteſt demonſtrari de ſubſtantia intelligibili ergo ipſa nō eſt ſubiectū magnitudinis antecedēs patet quia nullus fecit talem demonſtrationem licet omnia accidentia videātur poſſe demōſtrari de ſuis ſubiectis.

¶ Quarto diffinitio phiſicalis poteſt eſſe quidditatiua et eſſentialis ergo phiſicus non diffinit per materiam ſenſibilem que includit accidentia res autē naturalis eſt ſubſtantia et non aggregatū ex ſubſtantia ⁊ accidente alias eſſet ens per accidēs et vltra phiſicus diffinit ſine materia ſenſibili ergo abſtrahit a materia ſenſibili.

¶ Quinto illa que ſunt magis abſtracta videntur eſſe magis difficilia ſed mathematica nō eſt magis difficilis q̄ phiſica ergo nō eſt de magis abſtractis minor patet ex S. T. opuſcu. 57. q. 5. ar. 10. vbi ait apud antiquos hic ordo in adipiſcendis ſcientijs fuiſſe obſeruatus vt primo logica deinde mathematica 3°. naturalis poſtea moralis adiſceretur et tandē homines ſtuderent diuine ſciētie que alio nomine dicitur methaphiſica theologia vel tranſphiſica quia poſt phiſicam diſcenda occurrit nobis dicit. S. T. Item ibidem ar. 2°. Nullum vniuerſale mouetur homo eñ vniuerſalis nō ſanatur vt dicitur in principio methaphiſice ſed phiſica eſt de vniuerſalibus ergo abſtrahit a motu. Iteꝫ phiſica pertinet ad intellectum ſed intellectus cognoſcit abſtrahēdo a materia. Item ar. 3. arguit ꝙ mathematica conſideratio non eſt ſine materia quia mathematica conſiderat lineas numerādo illas ſed non numerantur niſi per materiam in qua ſunt ergo conſiderat materiam. Item mathematicus demonſtrat per cauſam materialem ergo non abſtrahit a materia antecedens probat. Cum demōſtratur aliquid de toto ex partibus vt ꝙ angulus qui ē in ſemicirculo eſt rectus ex eo ꝙ vtraqꝫ pars eiꝰ eſt ſemirectus partes autē ſunt materia totius vt dicitur. 2. phiſicorū. Item aſtrologia eſt pars mathematice ⁊ tamen non abſtrahit a motu antecedens patet quia ſcientie diſtinguūtur per rationem formalem que eſt medium ſed aſtrologia in medio maxime conuenit cum ſcientijs mathematicis. Item ptolomeus in principio almageſti vt inquit. S. T. dicit ꝙ negotiū quod eſt de mobili et incorruptibili ꝑtinet ad mathematicos ar. 8. ergo mathematicus non abſtrahit a motu.

¶ Sexto ſcientia diuina demonſtrat per tres cauſas ſcilicet efficientem formalē et finalē ſed cauſa efficiens nō poteſt conſiderari ſine conſideratiōe motꝰ ergo methaphiſica nō abſtrahit a motu. Hic poſſent adduci argumenta tacta de ſubiecto philoſophie naturalis.

¶ Septimo impoſſibile eſt ꝙ ſit maior euidentia de concluſione q̄ de premiſſis ergo impoſſibile ē ꝙ ꝑ premiſſas creditas habeatur ſciētia quia propter quod vnum quodqꝫ tale et illud magis Item demonſtratio cogit intellectū ſed ex premiſſis creditis nullus cogitur quia voluntarie illis aſſentit ergo ex premiſſis creditis non fit demonſtratio. Item tunc in poteſtate mea eſſet de omnibus habere ſcientiam quia quamlibet propoſitionē verā poſſū inferre ex aliquibus principijs creditis imo articuli fidei eſſent ſciti quia aliquando vuus īfertur ex alio vt chriſtus reſurrexit ergo nos reſurgemus Forte dicis ſicut quidam dicūt ꝙ ex prīcipijs creditis non habetur ſciētia Cōtra ſequeretur ꝙ ſcientia ſubalternata non eſſet ſciētia proprie dicto Item. S. T. dicit ꝙ theologia eſt proprie ſciētia vt continuatur ſcientie beatorum de veri. q. 14 ar. 9. ad 3^{m}. Item ſi non eſſet proprie ſcientia ergo erit fides vel intellectus vel aliquis alius habitus Si primum ergo theologia non manet in patria quod eſt contra iheronimum dicentem. Diſcamus in terris quorum ſcientia nobis perſeueret ī celo et loquitur de diuine ſcripture libris.

¶ Ad 1^{m} dicitur ſecundum philoſophum hic ꝙ abſtrahentium non eſt mendatium quia intelligere vnum ſine alio non eſt falſitas vt quando intelligitur albedo lactis ſine dulcedine vnde dicitur ꝙ intelligere vnum ſine alio prima operatione intellectus non eſt falſitas ſed ſolum componendo et in ſecunda operatione Sed contra diffinitio eſt in prima operatione intellectus ⁊ tamē

poteſt eſſe falſa ſaltem per accidēs vt dicit. S. T. 1ª.q.17.ar.3. vt qn̄ diffinitio vnius iungitur diffinitioni alterius. Sed dicendum ꝙ ibi eſt aliquomodo compoſitio ⁊ per hoc patet ad aliud vide. S. T. opuſ.57.q.5.ar.3.ad.1m. Deinde dicitur ꝙ mathematicus nō conſiderat eſſe abſtractum ipius quantitatis quia hoc eſt ens rationis ⁊ logicale ſed cōſiderat q̄titatē abſtractiue.i.cōſiderat q̄titatē ⁊ nō conſiderat an ſit in ſubiecto ſenſibili vel nō dubiū eſt an numerus intelligentiarum eſt mathematicus ſic: dico ꝙ non.

❡ Ad ſecundum dicitur ꝙ non ſunt ſenſibibilia ꝑ ſe nec fluxus puncti eſt motus realis accidēs etiā non intelligitur ſine ſubiecto aliquo modo tamen poteſt intelligi ſine ſubiecto tali. Sed contra mathematicus cōſiderat cubicationē ſphere ſed cubicatio ſphere importat motum ſpherici ſuper planum igitur.

❡ Ad tertium videtur quibuſdam ꝙ accidens poteſt intelligi ſine ſubiecto quia vnūquod nominamus ſicut intelligimus ſed poſſumus q̄titatem ſignificare in abſtracto quod nō dat intelligere ſubiectum ergo poſſumus eam intelligere ſine ſubiecto et ſic abſtraheret a materia intelligibili que eſt ſubſtantia. Sed dicendum ꝙ accidens non habet eſſentiam completam ideo nō poteſt complete diffinitiue intelligi ſine ſubiecto vnde ſubſtantia eſt illud quod primo intelligitur nec aliquod accidēs poteſt intelligi niſi intelligendo ſubſtantiā in confuſo. Ad aliud dicitur ꝙ materia intelligit̄ in analogia ad formā nec per materiā hic intelligimꝰ materiam primā. Ad aliud dicitur ꝙ per ſe nota non indigent demonſtratione. S. T. opuſ.77.q.5.ar.3.ad 2m. dicit ꝙ materiale non dicitur ſolum cuius pars eſt materia ſed etiā id quod in materia habet eſſe Et ideo licet mathematica ſint materialia tamen materia non eſt pars eorum.

❡ Ad quartuꝫ dicit̄ ꝙ res naturales ſunt res ſub motu et ideo diffinitio non eſt per additamentum. Ex quo pꝫ ꝙ hec diffinitio hō eſt aīal rationale nō eſt phiſica qui hic nichil ponit̄ ꝙ pertinet ad motū et hoc etiā patet ex. S. T. 6. methapiſice. cōmento.2º. Sed tunc eſt dubiū q̄ꝛ naturalia licꝫ diffiniātur per motū tamen non diffiniuntur per ſenſibile propriū ergo nō differūt a mathematicis. Itē oēs artes abſtrahunt a motu q̄ꝛ artificialia vt ſic nō mouentur ergo oīa artificialia ſūt entia mathematica q̄ꝛ abſtrahūt a materia ſenſibili. Itē partes diffinitiōis ꝯſtituūt diffinitū ſꝫ ꝯſtituere eſt per motū ergo omnis diffinitio eſt per motū. Ad hec dicitur ꝙ in phiſica determinatur de ſenſibili cōmuni ſcilicet de motu ſicut et in mathematica tamē cū hoc cōſideratur de ſenſibili proprio ſcilicet de ſono caliditate et frigiditate et lumine quod reperitur in corpore naturali celeſti. Ad aliud dicitur ꝙ nō oīa abſtracta a materia ſenſibili ſūt mathematica. Secundo dicitur a ſancto thoma.7.metha. lec.9. ꝙ ꝑtes diffinitionis dicuntur partes nō ita ꝙ ſint partes rei nō eīn animal eſt pars hoīs neqꝫ rōnale ſꝫ animal ſumitur ab vna ꝑte et rōnale ab alia. Et ſi dicatur diffinitio eſt idē rei ergo partes diffinitionis ſunt partes rei. Negatur conſequētia ſi ei partes diffinitionis eſſent partes rei tunc aīal nō ꝑdicaretur de homine cum nulla pars integralis ꝑdicatur de toto.

❡ Ad quintum dicit. S. T. ibidem ꝙ q̄uis naturalis philoſophia poſt mathematicam diſcēda occurrat eo ꝙ vniuerſalia ipius documēta indigent perimēto et tempore tamē res naturales cum ſint res ſenſibiles ſunt naturaliter magis note q̄ꝫ res mathematice. Et q.6.ar.1. tangit idem vbi querit an mathematica diſciplinabiliter ꝓcedat. Ad aliud dicit S. T. ibi ad quintū ꝙ q̄uis vniuerſale nō moueatur eſt tamen ratio rei mobilis et ibidem ad ſecundum dicit ꝙ intellectus cōmuniter abſtrahit a materia ſignata non autem a materia cōmuni in ſcientia naturali que prius tamē cōſiderat de forma q̄ꝫ de materia. Ad aliud dicit ibi ad tertiū ꝙ materia diuidi nō pōt niſi ex q̄titate ꝓſuppoſita qua remota omnis ſubſtātia eſt indiuiſibilis et ſic pria rō diuerſificādi ea q̄ ſūt vniꝰ ſpēi ē q̄titas q̄ in ſua rōne hēt ſitum quaſi differentiā conſtitutiuā quod nichil eſt aliud q̄ꝫ ordo partium vn̄ abſtracta q̄titate a mā ſēſibili ꝑ itellectū adhuc ꝯtigit ymaginari diuerſa ſecūdū numerū vnius ſpēi ſicut plures lineas rectas equales Ad aliđ dicit ibi ad 4m ꝙ mathematica ſolū abſtrahit a materia ſēſibili partes aūt non ſemper ſūt materia ſēſibilis Ad aliđ dicit ibi ad 7m ꝙ ſciētie medie nō ſūt ſimpl̄r mathematice De ptolomeo đt picꝰ ꝙ nō fuit bonꝰ phiſicus. vel mathematicis attribuit ptolomeus mobilia incorruptibilia ratione aſtrologie que cōſiderat motus celorum Et notandum ꝙ platonici ſecundum philoſophum hic et primo methaphiſicorum putabant ꝙ ea que ſunt abſtracta ſecundum intellectum eſſent abſtracta ſecundum rem quod tamen eſt falſum vt ſupra patet.

❡ Ad 6m dicit. S. T. opuſ.57.q.5.ar.4.ad 7m ꝙ methaphiſicus conſiderat etiā de ſingulis entibꝰ non ſecūdū proprias ratiōes per quas ſūt tale vel tale ens ſed ſecundū ꝙ participāt cōem ratiōem entis et ſic etiā pertinēt ad eius conſiderationem materia et motus licet dicat̄ eē de rebus a motu ⁊ materia ſeparatis Deinde dicitur ꝙ res quas cōſiderat diuinus ſunt ſeparate exiſtentes in rerum natura et ideo poſſunt eſſe principiū motus vnde nichil prohibet quin per cauſam efficientem et finalem demonſtret. S. T. ibidem ad 7m.

❡ Ad ſeptimū dicūt q̄dā ꝙ nō ad omnē ſciam req̄ritur euidētia ſed ſecundū alios duplex eſt euidētia Quedam vocat̄ ex termīs vel euidentia rerum vt ꝙ oē aīal rationale ſit riſibile Alia vocat̄ euidētia ex ſuppoſitione Et ſic diceremus ꝙ euidēs eſt papam moueri ſi currat nec iſta euidentia eſt preciſe euidentia ꝯn̄e vt quidā arbitrantur Deinde dicit Caprio. in ꝓlo. primi q.1. ꝙ ſemper magis aſſētimus principijs quo ad modū aſſentiendi quia illis aſſentimus propter ſe Secundo dicitur ꝙ nō oīs demōſtratio ſcie ſubalternate cogit itellectuꝫ ſed de hijs in primo poſte. dictum eſt vbi etiam di

putatum eſt de ratione formali ſubiecti iſtaruꝫ ſciē
tiarum ſcꝫ an ratio formalis pertineat ad phiſicā
vel mathematicam.

AD quintum ſic proceditur videt̄ ꝙ agē=
tia naturalia nō producāt formas ſub
ſtantiales quia agentia naturalia ſunt
qualitates prime que ſunt accidentia
ſed accidens non poteſt attingere for=
mam ſubſtātialem alias ageret vltra propriū gra
dum ſue perfectionis. Sed contra omne agēs vni
uocum generat ſibi ſimile ſecundū ſpeciē ⁊ formaꝫ
ſed hoc non poteſt facere niſi attingat formam rei
et ſubſtantiam ergo non ſolum prepat materiā.

¶ Reſpōdeo dicendum circa quattuor genera cā
rum plures ſunt difficultates quarum vna eſt. An
deus poſſit quattuor genera cauſarū ſuplere ⁊ ſo=
let cōmuniter dici ꝙ non poteſt ſupplere gen⁹ cau
ſe materialis vel formalis ſic ꝙ ſit materia infor=
mata vel ꝙ ſit forma informās licet poteſt ſupple
re genus cauſe efficiētis et forte finalis ita ꝙ om
nem effectum per ſe ſubſiſtentem deus poteſt ſe ſo
lo producere. Dicunt etiam theologi ꝙ poteſt ſup
plere materiam ſic ſcꝫ ꝙ poteſt facere accidens ſi
ne materia quia ablata influētia cauſe ſecūde po=
teſt manere effectus per influentiam cauſe prime
ſed ſubiectum eſt cauſa ſecunda accidentium De⁹
autem eſt cauſa prima ergo poteſt dare eē illis ac=
cidentibus remoto ſubiecto eorum. Sed cōtra de=
us non poteſt ſupplere cauſam formalem ſic ꝙ ali
quid ſit album ſine albedine ergo non poteſt predi
cto modo ſupplere cauſam materialem. Itē ſecun
dum modum predictum poſſet facere duas albe=
dines ſeparatas quod eſt contra. S. T. poſſet eñ
corrumpere ſubiecta earum. Forte dicis ꝙ non re=
maneret eadem albedo ſed eſſet alia Contra que
libet albedo habet aptitudinem ad ſubiectum er=
go quelibet albedo ſeparata eadem numero poſſꝫ
eſſe in ſubiecto. Item tertio omnis albedo per ſe
ex ſecūdo de anima eſt ſenſibilis ſed albedo ſepa=
rata ab omni ſubiecto etiam a quantitate non eſt
ſenſibilis igitur maior patet quia eſt in tertia ſpe=
cie qualitatis minor patet quia albedo ſine q̄tita=
te eſt indiuiſibilis ergo requiritur infinita virtus
ad videnduꝫ eam q꞉ q̄to ſenſibile eſt minus tanto
requiritur maior virtus. Item impoſſibile eſt eſſe
ſubſtantiam quin per ſe ſubſiſtat ergo impoſſibile
eſt eſſe accidēs quin inſit quia poſterius eſſentia=
liter non poteſt eſſe ſine priori eſſentialiter. 5. me
tha. Sed accidens eſt poſterius eſſentialiter ſub=
ſtantia vt dicit̄ in principio. 7. metha. ꝗ. Item diffi
nitum non poteſt eſſe ſine partibus ſue diffinitio=
nis ſed impoſſibile eſt diffinire accidens quin ſub
ſtantia ponatur in diffinitione eius igitur. Item
album et albedo non idem ſignificant ſed albū nō
poteſt eſſe ſine ſubā ergo nec albedo. Item ſi acci=
dens poteſt non habere inherentiam actualem er
go inherentia actualis albedinis diſtinguitur ab
albedine. Sed probo ꝙ nō quia queritur in quo p̄=
dicamento poneretur illa actualis inherētia. Nō
eñ poteſt poni in aliquo determinato predicamē=
to quia cōuenit nouē generibus accidentiū ergo
non eſt in determinato predicamēto. Item reſpe=
ctus realis nō poteſt fundari in alio reſpectu rea=
li ergo iſta inherentia actualis non eſt aliquid di=
ſtinctum a paternitate que inheret ſubiecto. Itē
inherentia actualis inheret albedini contingen=
ter quero ergo per quid inheret albedini. ſi dicas
per aliam inherentiam actualem procedetur. Si
dicas ꝙ illa inherentia actualis non inheret per
aliam inherēntiā pari ratione ſtandum fuit in pri
ma. Itē vel iſte reſpectus actualis eſt poſterior al
bedine vel prior. Si poſterior ergo non repugnat
albedinē eē naturaliter abſqꝫ ſubiecto. ſi prior er=
go non poteſt concipi ſine actuali inherentia. For=
te dicis ꝙ hoc eſt verum ſcd̄m phm̄. Contra philo
ſophus in ca. de vacuo querit ſi eſſet ſpaciū in quo
tantum eēt color aut ſonus vtrum ibi eſſet vacuuꝫ
et reſpondet ꝙ ſic ſi eēt receptiuuꝫ corporis. Ma=
infeſtuꝫ eſt autem ꝙ hec queſtio ex prio intellectu
ei⁹ ĩcluderet cōtradictoria ſi color nō poſſꝫ cōcipi
ſine actuali ĩherētia ad ſubiectū cū ſubiectū ei⁹ nō
poſſit eē niſi corp⁹ Et ſic nō tm̄ eſſet color ſꝫ ēt cor
p⁹ Et p ꝯñs nō eēt vacuū ¶ Ad iſtas rōnes phi di
cēt theolog⁹ ꝙ nō ē ſimile de effectu formali et de
mā in qua Et ſi dicatur effectus formalis realiter
diſtinguitur a forma ergo deus poteſt ipſum face=
re ſine forma Negatur conſequētia cetera ſoluūt
ex opere nr̄o de ente et eſſentia Quibuſdem vide
tur ꝙ qualitates non poſſūt eſſe ſine ſubiecto quo
quod eſt quantitas ſola autem quantitas poteſt eſ
ſe ſine omni ſubiecto Sed cōtra Beatus thomas
dicit albedinem poſſe eſſe ſeparatam Item quali
tas eſt perfectior q̄titate ergo poteſt eſſe ſine ſub
iecto Forte negas antecedēs quia q̄titas propin
quior eſt perfectiori ſimpliciter ſcilicet ſubſtantie
ergo eſt perfectior ſed hoc nichil eſt quia ſapiētia
et ſimiles qualitates videntur magis conuenire
cum ſapiētia increata q̄ꝫ q̄titas Alij dicūt ꝙ qua=
litates non ſunt in quantitate quia accidens non
poteſt eſſe ſubiectum accidētis. Sed contra quod
predicatur per ſe 2°. modo de alio eſt in eo ſed i ſci
entia mathematica demonſtrando paſſiones de
accidētibus ergo ſunt in eis quia motus eſt ſubie=
ctum velocitatis et tarditatis Et equalitas fūda=
tur in quantitate.

¶ Nunc conſiderandum eſt an deus ſuppleat om
ne genus cauſe efficientis et de hoc dicit S. T. li.
3. contra gentiles ca. 69. ꝙ auicēna poſuit omnes
formas ſubſtantiales ab intelligentia agente ef=
fluere accidētales autem formas eē ponebat ma=
terie diſpoſitiones que ex actione inferiorum agē
tium materiam diſponentium proueniebant. Aui
cebron. in lib. fōtis vite dicit ꝙ nullum corpus eſt
actiuum ſed virtus ſubſtantie ſpiritualis pertran
ſiens per corpora agit actiones que per corpora fi
eri videntur Hec etiam eſt opinio quorūdam mau
rorum vt narrat Raby moyſes de potentia. q. 3. ar.
7. Et ſi obiceret̄ cōtra eos ꝙ ex applicatiōe ignis
ad calefactibile ſemper ſequitur calefactio niſi ſit
impedimētū ergo ignis eſt cauſa caloris per ſe Di
cebātꝙ de⁹ ita ſtatuit vt iſte curſus ſeruaretur ĩ re=
bus ꝙ nunqꝫ ipſe calorem cauſaret niſi appoſito

igne. Sed iſti deſtruunt ierarchiā naturalem quā
alij vocant cathenam auream ſecundum quam in
ferioꝛa reguntur et cauſantur a ſuperioꝛibus per
cauſas naturales medias. Item hec poſitio repu-
gnat ſenſui. Si enī ignis non generat caloꝛē tunc
per caloꝛem et ſenſationem non poſſemus iudica
re ignem eſſe calidum quia nec ſenſatio nec caloꝛ
quem percipimus ſecundum iſtos eſt ab igne. Itē
tunc foꝛme ⁊ virtutes naturales fruſtra eſſent col
late rebꝰ ſicut ſi cultellus non incideret fruſtra ha
beret acumen. Item qui dat principale dat ea que
ſequuntur ad illud ſed facere aliquid actu conſe-
quitur ad eſſe in actu vt patet in deo igitur. Item
tunc per nullum effectum manifeſtaretur virtꝰ ali
cuius cauſe create et ſic non poſſet virtꝰ creata co-
gnoſci. ¶ Alij dixerunt ꝙ deus nullo modo cōcur
rit ad actionem rerum naturalium. Sed res natu
rales ſic ſunt inſtitute vt nulla alia cauſa concur-
rente poſſint agere. Sed ꝯtra hoc obicit diſcipl̄s
quia tunc deus non eſſet naturaliter pꝛeſcius fu-
turoꝛum quia ſi voluntas hominis ſit totalis cau-
ſa ſui actus voluntatis ſine deo ergo ꝗ̄tumcūqꝫ vo
luntas diuina ponatur determinata ad vnam par
tem adhuc poterit voluntas creata aliter velle et
ſic nō erit certitudo in ſciētia dei. Item tunc deus
non eſſet omnipotens quia poteſt a voluntate im
pediri Non enī poteſt ſcire actum volūtatis mee
eſſe niſi voluero.

¶ Notandum pꝛeterea ꝙ circa actiones rerū due
ſunt opiniones ſolemnes doctoꝛ ſubtilis in. 4. d.
12. q. 3. tenet accidens ſe ſolo poſſe agere et pꝛodu
cere quaſdā foꝛmas accidentales non autem ſub-
ſtantiales quia accidens non poteſt pꝛoducere vni
uoce foꝛmam ſubſtantialem cum ſit alterius gene
ris nec equiuoce quia cauſa equiuoca ſemper eſt ꝑ
fectioꝛ ſuo effectu ſed accidens non eſt perfectius
ſubſtantia ergo non poteſt eam pꝛoducere. Si enī
inquit non omnis cauſa equiuoca ſit ꝑfectioꝛ tunc
poſſet dici ꝙ muſca eſt perfectioꝛ deo quia non po
teſt hoc alit̄ impꝛobari niſi qꝛ deꝰ eſt cauſa equiuo-
ca muſce Et ſimiliter poſſet dici ꝙ totum vniuerſū
eſt factum a muſca licet ſit perfectius ea. Contra
ſuam opinionem ipſe inſtat quia albedo eſt cauſa
equiuoca ſue intellectionis et tamen non eſt per-
fectius ea quia eſt ens ſpirituale. Item ſecunduꝫ
galienum in ſemine eſt quedam virtus foꝛmatiua
fetus que tamen non eſt nobilioꝛ fetu cum ſit acci
dens. Item multa animalia generantur ex putre
factione que ſunt nobilioꝛa putrefactis et ipſo ce
lo quia quodlibet animatum eſt perfectius inani-
mato celum autē inanimatum eſt. Ad iſta dicit ꝙ
albedo nō eſt cauſa totalis intellectionis. ſed ita
poſſet dici ꝙ quando ſubſtantia generatur ex ac-
cidente tunc non eſt cauſa totalis ſꝫ concurſus ge
neralis dei coagit. Aliter arguitur ab eodem quia
accidens ſeparatum vtputa caloꝛ poteſt in aqua ꝓ
ducere tantam caliditatem ꝙ expellet foꝛmā ſub-
ſtantialem aque ergo pꝛoducet aliam foꝛmam ſub
ſtantialem quia materia nō poteſt eſſe ſine foꝛma
nec poteſt annichilari. Hic reſpondet vno modo ꝙ
caliditas licet ꝗ̄tum eſt ex parte ſui poſſit pꝛodu-
cere quēlibet gradū in paſſo tamē hoc repugnat ſi
bi in hoc caſu ex parte paſſi. Et ſi queratur an poſ-
ſit pꝛoducere gradū caloꝛis incompoſſibilē foꝛme
ſubſtantiali ipſius aque dicit ꝙ hoc implicat quia ſi
talis gradus ſit in aqua iam non eſt incompoſſibi-
lis foꝛme aque quia nihil manet ſub aliquo ſibi in
compoſſibili. Sed contra tunc nunꝗ̄ alterās per
alterationem coꝛrumperet ſubām qꝛ nunꝗ̄ pꝛodu
cit gradum incompoſſibilē alterabili. Concedit il
latum quia pꝛius naturaliter nō coꝛrumpitur per
aliquid poſterius naturaliter ſed quicquid eſt in-
ductum ab alterante eſt poſterius foꝛma ſubſtan-
tiali rei alterabilis ergo per nullum tale coꝛrum-
pitur ſubſtantia alterabilis ſed ſubſtantia ſolū coꝛ
rumpitur a ſubſtantia. Sed cōtra tūc minima gut-
ta aque nō poſſet coꝛrumpi a maximo caloꝛe ſepa-
rato ſi circundaretur eo. Reſpondet concedendo
vel dicit ꝙ coꝛrumperetur ab agēte vniuerſali ſcꝫ
celo ad quod eſt fuga naturalium vel ſi celum non
ſufficeret recurrendum eſt ad deum. nec hoc eſt fu
gere ad miraculum quia deus regulariter ſupplet
impotētiā nature Aliter arguitur manifeſtum eſt
ꝙ foꝛma ignis nō pōt ſtare cū quacunꝗ̄ frigidita-
te nec ſine aliqua caliditate ponamꝰ gͦ ꝙ nō poſ-
ſit ſtare cum frigiditate vt. 6. nec ſine caliditate vt
4. tūc ſic frigiditas vt. 10. ſepata ꝑ tp̄s cōtinue agē
do ꝓducit quēlꝫ gradū frigiditatis īfra. 6. gͦ ī tmī
no tēpoꝛis foꝛma ignis eſt coꝛrupta Item illa fri-
giditas eſt coꝛruptiua vnius gradus caliditatis ip
ſius ignis ergo et cuiuſlibet quia omnes gradꝰ ſūt
homogenei. i. vnius ſpeciei et reſiſtentie Item ar
guit aureolꝰ ſecundum phm̄ generatio et altera-
tio ſūt due mutationes habētes neceſſario conco
mitātiā Nam impoſſibile eſt ꝙ alteratio ſit vltima
quo ad terminum quin in eodē inſtāti ſit foꝛma ſub
ſtantialis et diſpoſitio vltima ſemper eſt ab eodeꝫ
a quo eſt foꝛma ſubſtantialis ſed ab accn̄te ſecūdū
ſe ſūpto ſiue ſeparato poteſt eē diſpoſitio vltima
vt pꝛius patuit ergo et foꝛma ſubſtantialis altera
tio enim aliquomodo terminat̄ ad foꝛmā ſubſtātia
lē Deinde pꝛo ſolutione alterius argumēti de ſe-
mine dicit ſcotus in 2. d. 18. ꝙ ſemē cuiuſcūqꝫ agen
tis eſt imperfectius eo vnde nō eſt principiū acti-
uū generatiōis vel vltime foꝛme ſubſtantialis Et
ſi queratur a quo ergo gn̄antur animalia viuētia di
cit ꝙ ab angelo vel a deo Nō ab angelo quia āge-
lus nō agit niſi mediāte motu celi reliquitur ergo
ꝙ a deo Sed cōtra ſequeret̄ ꝙ equus nō gn̄aret e-
quū nec homo generaret hoīem qꝛ q̄ro vt̄ pr̄ gn̄at
qn̄ eſt ⁊ hoc nō opꝫ Generat ergo quādo eſt moꝛtuꝰ
Sed tūc nō eſt niſi ī ꝟtute q̄ eſt ī ſemine ergo ꝟtus
que eſt ī ſemīe eſt pꝛicipiū actiuū geniti ſed hoc vi
det̄ coincidere cū opīone mauroꝛū et auicēne Itē
caliditas ꝓducta ex reflexiōe radioꝝ ſolariū ī ſpe
cl'o cōcauo ꝓducit foꝛmā ſubſtātialē ignis vt expe
riētia ꝓbat ⁊ tn̄ nō vr̄ aliqd̄ agēs ꝑticl'are aliud cō
currere igr̄ Itē ex foꝛti ꝑcuſſiōe duoꝛū lapidū gn̄a
tur ignis q̄ nō ꝓducit̄ niſi ex vehementi motu eoꝛū
dico gͦ ꝙ accn̄s ī ꝟtute ſbē aq̄ tn̄ ē ſepatū pt̄ ꝓducē
ſubām ſed nullū accn̄s virtute ꝓpꝛia pꝛoducit ſub
ſtantiam. Secundum patet quia nullus effectus

adequat⁹ virtuti ſuperiori pōt ꝓduci a virtute infe-
riori tanq̄ a cā totali vt pꝫ ex rōe adequatiōis ſꝫ ef-
fect⁹ vniuoc⁹ q̄ eſt ſubā ē adequat⁹ cāe vniuoce q̄ ē
ſubā qꝛ cauſa vniuoca habet pro termino adequa-
to effectum vniuocū quia ſi produceret aliquod no-
bilius ſe tunc eſſet equiuoca. Sed omne accidēs
eſt inferius ſubſtantia ergo nulla ſubſtātia poteſt
ab accidente virtute propria produci. Et ideo per
hoc ſufficienter poteſt probari ꝙ deus eſt ens per-
fectiſſimum vt patꝫ ex S. T. 1ª. q. 4. ar. 2. vbi ait ꝙ
quicquid perfectionis eſt in effectu oportet inue-
nire in cauſa effectiua vel ſcđm eandem rationem
ſi ſit agens vniuocum vel eminētiori mō ſi ſit agēs
equiuocum. Deinde dicitur ꝙ forma ſubſtantialis
nunq̄ agit mediātibus qualitatibus actiuis ⁊ paſ-
ſiuis vt dicit. S. T. 3ª. q. 77. ar. 3. ad. 3m. vnde acci-
dentia ſunt quaſi inſtrumenta ipſius ſubſtātie.

¶ Contra hec arguitur deſtructo priori eſſentiali-
ter deſtruitur poſterius ſed eſſe eſt prius q̄ agere
et eſſe accidentis eſt ineſſe ergo ſi accidens ſit ſe-
paratum ipm̄ nichil agit. Item actiones ſunt ſup-
poſitorū vt patet prio metha. ſed accidens nō eſt
ſuppoſitum igit̄ Item mathematica non agunt ſed
accidens ſeparatum a q̄titate eſt ens mathemati-
cum ergo non agit maior eſt philoſophi. 3. metha.
Et S. T. dicit 1ª. q. 5. ar. 3. ad 4m. ꝙ entia mathma-
tica abſtrahunt a ratione finis et ſic non habēt ra-
tionem mouentis.

¶ Secundo. 1. de ge. dicitur ꝙ agens et paciens
debent cōicare in materia ſed accidens cum nullo
cōicat in materia. Item accidens ſeparatum non
eſt extenſum ergo non habet moduꝫ q̄titatiuū et
per conſequens non eſt actiuū patet conſequētia
qꝛ ad hoc ꝙ agens naturale agat oportet ꝙ ſit ap-
proximatum paſſo approximatio autē fit ſecundū
ſitum qui cōuenit tantū extenſis et quantis.

¶ Tertio ſi accidens ſeparatuꝫ haberet ſuā actio-
nem ergo ſpecies intelligibiles ſeparate ab intel-
lectu poterunt intelligere et potentia currendi ſe-
parata ab homine poterit currere. Item tunc acci-
dens ſeparatuꝫ poſſet moueri quia grauitas ſepa-
rata ageret ergo deſcenderet quod tamen eſt fal-
ſum quia nichil mouetur niſi corpus. Item tūc ali-
quid citra deum eſſet ſua potentia actiua quia cali-
ditas ſeparata ageret per ſuā eſſentiam ſicut quā-
do erat in ſubiecto. Item ſi accidens ſeparatur ꝑ
miraculum ergo ceſſante miraculo et approxima-
ta ſubā accidēs naturaliter faciet ſe inherere ſub-
ſtantie a qua prius fuit ſeparatū patet ſic qꝛ prius
fuit ſeparatū ꝑ miraculum g° ceſſante miraculo re-
bus exn̄tibus in ſua natura nō erit amplius ſepa-
ratum ⁊ ſic albedo effectiue faciet ſubiectum albū.
Itē ſi accidens hꝫ miraculoſe ꝑ ſe eſſe ergo hꝫ eſſe
ſubſtantie qꝛ ꝑ ſuū eē qđ eſt ineſſe nunq̄ pōt habe-
re per ſe eſſe vel per ſe ſubſiſtere qꝛ ſubſiſtere ē de
predicamēto ſubſtantie nō autē eſſe accidentis.

¶ Quarto arguitur pro auicēna q̄titas impedit
actionē ſed omne corpus eſt q̄tuꝫ ergo nullū agit
ān̄s ptꝫ qꝛ ponderoſa non poſſunt moueri ergo q̄-
titas impedit motū. Itē forma nō fit ex aliquo qꝛ
non hꝫ materiā ꝑtem ſui ergo creatur ergo ē a ſolo
deo. Itē accidens nō tranſit de ſubiecto in ſubm̄ ꝫ
actio corporis nō pōt tranſire in aliqđ paſſum.

¶ Quito vel de⁹ et natura agūt vna opatiōe vel
duab⁹ nō primū quia ſunt alteri⁹ nature ⁊ vna opa-
tio nō pt̄ eē in duobus nec ſcđꝫ quia due opatiōes
non poſſunt terminari ad idē factuꝫ forte dicis ꝙ
terminantur ad idem ſecundum prius ⁊ poſterius
Cōtra natura imediate attingit effectū ⁊ ſimiliter
deus igitur. Item conſeruare rē non eſt operari ꝑ
illā rem ſed deus non agit in rebus niſi eas cōſer-
uando et eas inſtituit vt poſſent ſine alio operari
ergo deus non operatur in rebus ſi em̄ operaretur
hoc eſſet aliquid cōferēdo rebus ſed tūc quero an
illud ſufficit ad hoc ꝙ res naturalis agat abſq̄ cō-
curſu dei vel nō ſi primum ergo eadē ratiōe poteſt
dici ꝙ virtus naturalis ſufficiebat ſi ſecundū tunc
oportebit ꝙ iterum aliud faciat anteq̄ res agat ⁊
ſic in infinitum.

¶ Sexto tunc idem produceretur neceſſario ⁊ cō-
tingenter quia a deo res producuntur libere ⁊ per
conſequens poſſunt non produci et a natura pro-
ducuntur naturaliter ergo neceſſario. Item actio
dei et creature diſtinguūtur ergo poſſunt ſeparari
ita ꝙ erit actio creature ſine actione dei. Item tūc
voluntas nō eſſet libera quia non poteſt agere ni-
ſi ſuppoſita actione dei ſed non eſt in ſua poteſta-
te ꝙ deus agat. Item deus eſt cauſa ſufficiens
ergo ſuperflue ponitur actio creature Item deus
producit totum vel partem effectus ſi primum er-
go agens naturale nichil facit ſi ſecūdum ergo al-
teram partem agens naturale producit ſe ſolo.

¶ Septimo in generatione hominis de⁹ ſe ſolo
producit animam ergo hoc etiam poteſt teneri in
generatione aliorum animalium ꝙ ſcilicet ſolum
diſponunt materiam ad ſuſceptionē forme ſi enim
dicas ꝙ celum ſufficit ad producendum animalia
genita ex putrefactione pro quanto agit in virtute
intelligentie ergo etiam celum agens in virtute i-
telligētie cū homine poterit producere animā ip-
ſius hominis. Forte dicis ꝙ materia eſt in potētia
ad animam vegetatiuam et ſenſibilem non autem
ad animam rationalem Contra Ex anima ratiōa-
li et materia fit ens naturale per ſe ergo materia
ſe habet vt potentia Item non ſequitur homo ge-
nerat hominem ergo producit animam rationalē
ergo etiam non ſequitur in alijs rebus.

¶ Octauo arguitur ꝙ per generationem natura-
lem non producatur forma naturalis quia forma
prefuit ante generationem igitur. antecedens pꝫ
quia philoſophus dicit in 16° de animalibus ꝙ vir-
tus que eſt in ſemīe eſt ſicut filius de domo patris
egrediens ſed filius eſt anteq̄ egrediatur de do-
mo et eſt eiuſdem ſpeciei cum patre ergo ſemen eſt
eiuſdam ſpeciei cum patre ergo habet animam qn̄
adhuc eſt in patre. Item arguitur ꝙ in ſemine nō
eſt principiū actiuū generationis ipſius forme qꝛ
tunc idem corrumperet ſe quia ad introductioneꝫ
illius forme ſequitur corruptio ſeminis et per con-
ſequens omnium accidentium eius.
Item principium vniforme non eſt principiū acti-
uum difformitatis niſi paſſiuum, ſit difforme ſed ſe

men eſt vnifforme et vnigenium et ſimiliter materia ergo non poteſt alterari ad tantam diuerſitatē quanta apparet organis ex ſuis geniti ſcilicet corporis organici.

¶ Nono arguitur ꝙ ſubſtantia agat non mediante qualitate quia ſubiectum producit effectiue ſuas potentias ſcd̄m. S. T. 1ª. q. 77. ar. 6. ad. 2m. et nō mediāte alia qualitate. Itē aqua calida reducit ſe ad frigiditatē et non mediāte alia qualitate Forte dicis ꝙ inanimata non mouent ſe et per cōſequens ꝙ aqua non reducit ſe ad frigiditatem. Contra forma eſt magis natura q̄ȝ materia ſꝫ materia eſt principium paſſiuum motus naturalis ergo forma eſt principiuȝ actiuū. Forte dicis ꝙ aqua reducit ſe ad frigiditatē actualem per aliquā qualitatem que vocatur frigiditas virtualis et hec eſt inſtrumentum forme ſubſtantialis. Sed cōtra forma ſubſtantialis aque non diſtat ab aqua ergo nō requirit inſtrumentum. Item in primo inſtanti eē ipſius aque tunc producit iſtam frigiditatem virtualem queritur ergo mediante quo Forte dicis ꝙ aqua nunq̄ȝ eſt difformiter frigida ⁊ ideo vna pars alterat aliam et eam reducit ad frigiditatem. Sed contra a proportione inequalitatis nō fit actio ergo pars que eſt calidiſſima non poteſt ab alia reduci ad frigiditatem. Itē lapis ſecluſa grauitate ininclinatur ad deſcendendum deorſum ergo poteſt ſine alio medio producere motum deorſum. Item illa forma eſt immediatum principium agendi in qua generans et genitum aſſimilatur ſed generatum aſſimilatur maxime generanti in forma ſubſtantiali. Secundum quid autē ſibi aſſimilatur in accidentibus ergo forma ſubſtātialis ſine alio medio eſt principium actionis. Itē niſi ſubſtantia immediate produceret accidens procederetur in infinitum. Item ſubſtantia eſt prius accidente ergo actio ſubſtantie eſt prior actione accidentis ſed in illo priori accidens non agit igitur.

¶ Decimo probatur ꝙ accidens exiſtens in ſubieiecto non ſolum eſt agens inſtrumentale et forma ſubſtantialis agens principale vt dictum eſt quia calor aque calefacte calefacit principaliter. Forma eñ eius potius frigefaceret. Item poſita frigiditate aque manus frigeſit omni alio ſecluſo nō autem econuerſo puta ſi ponatur aqua ſine frigiditate ergo frigiditas eſt totalis cauſa. Item quando vapor eleuatus aſcendit ſurſuȝ ille motus cauſatur a leuitate tantum et per hoc poſſet probari ꝙ leuitas eſt natura. Item tunc omnis motus eēt naturalis vtputa quando aqua calefacit manum quia hoc eſſet a forma eius. Et ſimiliter arguitur de motu ſurſum qui eſt per leuitatem.

¶ Undecimo deus prius producit res q̄ȝ agēs naturale quia prius eſt deus agere q̄ȝ agens naturale agere non eñ conuertitur ſubſiſtendi conſequētia ergo prius res eſt q̄ȝ agens naturale agat ſꝫ qd̄ iam eſt a nullo poteſt produci igit̄. Item deꝰ nunc eodem modo ſe habet ſicut haberet ſi produceret res ſe ſolo terminaret totaliter productionem rei ergo et nunc. Item cōmen. dicit. 9. metha. C. 7. ꝙ moderni ponunt vnum agens omnia entia cauſare ſine medio ſcilicꝫ deum et conuenit illis dicere vt nullum ens habeat propriam actionem naturaliter et per conſequens non habebunt eſſentias proprias. Actiōes enim nō diſtinguūtur niſi per eſſentias diuerſas Et iſta opinio eſt valde extranea a natura hominis. 12 ⁊c. Item oē calidum eſt a primo calido ergo omne eſſe eſt a primo efficiente et non ab agente naturali.

¶ Ad primum dicendum ꝙ accidens non dependet a ſubiecto eſſentialiter et ideo nō eſt eſſentialiter poſterius. Sed cōtra actio accidētis et actio ſubſtātie hn̄t ordinē eēntialē ꝗ actio accn̄tis ē eēntialiter poſterior ideo dicunt alij ꝙ actio accidentis non poſſet eſſe ſine ſubſtantia niſi deꝰ ſuppleret vicem ſubſtantie. i. cauſalitatem. Sed de hoc alias. Ad aliud dicunt quidam illam propoſitionē nō haberi in phō ſed bn̄ dicit philoſophus ꝙ actiones ſunt ſingularium aliter tamen dicitur ꝙ accidens ſeparatum habet modum ſuppoſiti. Sꝫ queritur cum abſtractum non predicetur de concreto. An iſta ſit vera albedo ſeparata eſt agens et calefaciens Dicendum ꝙ ſic. Ad aliud dicitur ꝙ quantitas habens accidentia naturalia non eſt ens mathematicum et ideo poteſt agere. Sed an q̄ȝtitas ſine accidentibus videretur dicendum ꝙ non licꝫ vocetur ſenſibile per ſe. 2. de anima.

¶ Ad ſecūdum dicitur ꝙ hoc verum eſt de agētibus vniuocis Ad aliud dicitur ꝙ accidens ſeparatum a ſubſtantia adhuc eſt in quantitate et ꝑ conſequens extenſum vtrum autem ſecluſa quantitate ageret de hoc poſtea.

¶ Ad 3m. dicitur ꝙ ſpecies et qualitas non ſunt principium totale ſuarum operationū et ideo ſeparata non poſſent eas exercere Sed cōtra calor etiā non eſt totalis cauſa quādo eſt in homine ipſius calefactionis Item ſpecies in viſu videtur eſſe totalis cauſa viſionis ideo videtur quibuſdam ꝙ ſpecies et charitas ſeparata poſſent introducere ſuos actus in anima quia S. T. dicit prima parte ꝙ nichil differt adhoc ꝙ forma ſit principiuȝ actionis ꝙ ſit inherēs vel q̄ȝ ſit per ſe ſubſiſtens. q. 56. ar. 1. Sed dico ꝙ nō eſt ſimile de iſtis accidētibus ſpiritualibus et alijs quidam dicunt hec accidentia non poſſe ſeparari quia non indiuiduātur ſeipſis vt q̄ȝtitas ſed contra anima ſeparatur. De calore dicitur ꝙ deus communicaret ſibi potentiā actiuam quod ſi non faceret forte nō ageret vel dicitur ꝙ nulla ſubſtantia circa deum eſt ſua potentia actiua Ad aliud negatur conſequētia Ad aliđ dicitur ꝙ eſſe quod prius habebat accidēs quādo erat i ſubiecto nūc ē eē ꝑ ſe accn̄tis ⁊ priꝰ hēbat illđ eē erat tamē in potētia obediētie vt eēt per ſe non ſecundum propriam naturam et ideo non eſt de genere ſubſtantte.

¶ Ad quartum dicit. S. T. lib. 3. contra gentiles ca. 69. ad quartum ꝙ quantitas non impedit actionem forme niſi per acidens vnde corpus quod habet minus de materia et plus de forma ſicut ignis eſt magis actiuuum. Ad aliud dicitur ꝙ forma non fit vel ſi fiat habet naturam in qua quod ſufficit.

¶ Ad quintum dicit. S. T. de potentia. q. 3. ar. 7. 3m. ꝙ deus et natura immediate operantur idem duabus operationibus ſubordinatis. Quidam dicunt ꝙ deus immediate attingit formaꝫ rei immediatione virtutis quia nulla cauſa attingit ſuum effectum niſi virtute ꝓme cauſe eo ꝙ prima cauſa applicat q̄ðlibet agens ad operationem ſꝫ agētia naturalia agunt immediate immediatione ſuppoſiti. ¶ Ad aliud dicit ibidē ad ſeptimū ꝙ id qð a deo fit in re quo actualiter agat eſt vt intentio ſola habens eſſe incompletum per modum quo colores ſunt in aere ⁊ ſic nō proceditur in infinitū Albert⁹ magnus cōmento ſuo. 29. vult cōcordare auicennam cum alijs capitulo. 3.

¶ Ad ſextum dicitur ꝙ idem effectus producitur a deo et ab agente naturali neceſſario neceſſitate nature. Ad aliud dicit. S. T. de potentia q. 3. ar. 7 ad. 23m. ꝙ volūtas dicitur hebere dominiū ſui act⁹ non per excluſionē cauſe prime ſed quia cauſa prima non ita agit in voluntate vt eam de neceſſitate ad vnum determinet. Et ideo determinatio actus relinquitur in poteſtate rationis et voluntatis. Sed contra voluntas quantum eſt de ſe eſt indifferens ad plures actus eiuſdem ſpeciei ꝙ ergo ꝓducat hunc et nō illum hoc eſt quia a deo determinatur. Negatur conſequentia ſed eſt ex libertate voluntatis. Ad aliud dicit ibidem ad 16m. ꝙ deus perfecte operatur vt cauſa prima requiritur tamē operatio nature vt cauſa ſcða non abſolute ſed vt ſeruetur ordo in rebus. Ad aliud dicitur ꝙ de⁹ ꝓducit totum ſed non ſe ſolo niſi vno modo vide. S. T. contra gentiles libro. 3o. c. 70. ad 3m.

¶ Ad ſeptimum dicit ibidem ar. 11. ad 15m. ꝙ anima rationalis excedit totū ordinē corporaliū principiorum vnde nullum corpus poteſt agere etiam vt inſtrumentum ad eius productionem. Sed contra homo generando diſponit materiā ad formaꝫ rationalē ergo agit inſtrumentaliter ad eius productionē. Negaꝛ cōſequentia qꝛ anima rationalis excedit modum actionis vt inquit. S. T. opuſ. 32. quia non eſt forma materie penitus immerſa. Generatiua eñ potētia hominis non eſt tota virtus anime humane ſed vna pars eius que conditiōes materie non excedit. Et ideo in generatiōe hominis non attingitur ad idem ſpecie ex vi generationis ſicut in alijs q̄tuncūqꝫ eñ materia ſecundum naturam diſponatur ad aīam humanam deus tamen poſſet eam non creare. Sed contra oē agens agit ſibi ſimile et omne agens agit per virtutē forme ergo illud quod agens agit eſt forma facti ergo forma hominis geniti eſt per actionem generātis alias generatio hominis non eſſet actio vniuoca nec filij aſſimularentur parētibus q̄tum ad diſpoſitiones anime. Item quicunqꝫ dat vltimum cōplementuꝫ operationi alicui ille operatur formā ymo ſanctus thomas dicit de veri. q. 8. 3. ar. ꝙ diſpoſitio vltima eſt naturalis et ab eodē a quo ē forma ſubſtantialis ſed ab homīe eſt diſpoſitio vltima ad animā rationalē. Item homo eſt perfectior alijs animalibus ergo ſtante ſolo concurſu generali dei hōgn̄aret hoiem. ⁊ phūs dicit. 16. de aīalib⁹ ꝙ in gn̄atione femina dat corpus ⁊ anima eſt ex mare. Item ſi deus non neceſſario infundit animam ponam⁹ ergo ꝙ eā nō īfūdat et tūc q̄rit quid erit illð quod remanebit ex generatione hominis vel erit homo vel brutum Item quare deus nō poſſet communicare homini illam virtutem vt generaret hominem ſecūdum formam Item homo ſtāte concurſu dei generali eſt corruptibilis ergo et eſt generabilis Forte dicis ꝙ nō eſt poſſibile quin deus animam illam infundat facta diſpoſitione Hoc nihil eſt quia recta argumentatio et probatiua fūdatur aliquādo in aliquo impoſſibili quia philoſophus. 4. phiſi. probat ꝙ tempus nō eſt motus celi qꝛ tūc poſito ꝙ eſſēt plures mot⁹ celi ſeq̄reꝛ ꝙ eſſēt plura tēpora Reſpōdet. S. T. ibidē ar. 9. ad 5m. ꝙ homo generat ſibi ſimile per virtutem anime rationalis non ꝙ ipſa ſit immediatum principium in generatione humana agens ſed vis generatiua in ſemine patris agēs in virtute anime rationalis Deinde dicit ad 6m ꝙ quādo fo͛a eſt ſubſiſtens ad hoc ꝙ agens generet ſibi ſimile vniuoce non oportet ꝙ ſit cauſa forme ſed ꝙ ſit cauſa vnionis talis forme ad materiam Et idem ponit ad 26m. Sed contra Si homo eſſet ſolum cauſa vnionis ſequeretur ꝙ actio hominis nō terminaretur ad ſubſtātiam et ſic nō eſſet generatio Negatur conſequētia vt patet ibidem ad 19m. Si dicatur illa vnio ē relatio ergo non terminat actionem generātis dicitur ꝙ vnio capitur pro natura habēte partes vnitas Alia argumēta bene procederēt ſi anima eſſet alio modo factibilis q̄ per creationem Et cum queritur. Si deus non infunderet animam rationalem in qua ſpecie eſſet illud cōpoſitum poteſt dici ſicut de embrione ꝙ nō eſſet ī genere vel ſpecie niſi per reductionem vt dicit. S. T. ibidem ad 10m Alij dicunt ꝙ haberet animam ſēſitiuam multo perfectiorem q̄ ſit aīa cuiuſcūqꝫ bruti ⁊ ibidem. ad 29m. dicit ꝙ verbum philoſophi ītellligēdum eſt de aīa ſēſibili

¶ Ad octauū dicit. S. T. ibidem ar. 12. ad 3m. ꝙ virtus non aſſimulatur filio egredienti q̄tum ad cōplementum ſpeciei ſed q̄tum ad acquiſitionē. Sꝫ queritur quō ille qualitates que ſunt in ſemine ꝓducunt formam ſubſtantialē. Dicendum ꝙ eam ꝓducunt pro quāto agunt in virtute ſubſtātie generantis. Contra quero quid intelligitur per iſtā virtutem non aliqua ſubā ergo accidens tūc vel iſtud accidens aget virtute propria vel per aliquā virtutem quā habuit a ſubſtantia ipſius generantis Si primū ergo accidens virtute propria producit ſubſtantiaꝫ. Item cauſa in actu et effectus in actu ſunt ſimul ergo ipſuꝫ generans nullo modo poteſt dici agere per iſtam virtutem poſitam in ſemine.

¶ Item nichil eſt cauſa inſtrumentalis reſpectu illius quod non eſt quia inſtrumentuꝫ eſt mouens motum ergo virtus que eſt in ſemine non agit tāq̄ inſtrumentum generantis quia forte generans ē mortuus. Dicendum ꝙ agit virtute ſubſtantie a ſe prius informate per quam virtutem intelligimus primo ipſum accidens reſoluendo locutionē trāſitiuam in intranſitiuam quod quidē accidēs in ſubſtantia fuit virtuoſius ratione ſubiecti q̄ȝ natū eēt

eſſe ex proprio genere ideoq̧ dicitur virtus ſubſtātie et eſt nobilius ſeipſo ſumpto ſcd̄m propriā rationem. Sicut etiam calor hominis ratione ſubiecti nobilior eſt calore plante aut ignis. 2° ipſum eē accidentis quod in ſubiecto acquiſiuit et eſt accidēte nobilius vtrumq̧ horum dicitur virtus ſubſtantie. i. quā habuit a ſubſtantia et in ſubā ſaltem materialiter et retinuit vlterius dicit petrus de palude ꝙ poteſt agere virtute dei et celi qua agebat in ſubſtantia ſed has duas virtutes recipit accidens ſubiectiue et tranſitiue. A proprio autem obiecto accipit virtutem intranſitiue licet autem talis ſubſtantia in propoſito nō ſit in ſe eſt tamen in ſuo effectu et per illum agit et ipe effectus quādiu retinet virtutem ſubſtantie tamdiu mouetur ab illa.

¶ Notandum ꝙ ſcd̄m capriolum totale agens dicitur dupliciter. Primo ex parte effectus quia ſcilicet totum effectum producit et ſic agens inſtrumētale poſſet dici totale licet non ſit perfectius effectu. Secundo quia producit ſe ſolo excluſis prioribus cauſis. Et notandum ſecundum. S. T. vbi ſupra ar. 9. ad. 16^{m}. ꝙ virtus formatiua que in principio eſt in ſemine manet adueniente anima rationali et que prius fuit formatiua corporis fit poſtmodum corporis regitiua. Et ſcd̄m hoc idem non corrumpit ſe. Alij dicunt ꝙ aliquid ꝑ accidens eſt corruptiuum ſui ſicut phenix dicitur comburere ſe ⁊ lignum mouet ſe deorſum et aliquando cadit infra ignem. Sed dices inanimata non mouent ſe. Pro quo vide. S. T. opuſ. 32. Ca. 1. ꝙ leue quandoq̧ dicitur actiuū et qn̄q̧ paſſiuū principiū motus vt eſt em̄ inſtrumentū generantis poteſt dici principiū actiuum motus quo. Deinde dicitur ꝙ principium vniforme vt eſt inſtrumentum aīe eſt principium difformitatis.

¶ Ad nonum dicunt quidam ꝙ ſubiectum nō proprie efficit ſuas potentias. Sed ꝯtra. S. T. opuſ. 70. q. 5. ar. 4. ad. 4^{m}. dicit ꝙ ſubiectum ſe habet ad aliqua accidentia non ſolum vt potētia paſſiua ſz etiam vt potentia actiua. ideo aliqua accidētia naturaliter perpetuantur in ſubiectis ſuis. Itē oīs potentia mere paſſiua eſt contradictionis vt dicit 9. metha. Subſtātia autē reſpectu proprie paſſionis non eſt in potentia contradictionis hoc eſt ꝙ poſſit eas habere et nō habere ergo non eſt ſolū cauſa paſſiua eius ſed efficiens. Sed hic dicit Capriolus negando maiorem et patet inſtātia de materia celi reſpectu figure. Quicquid ergo ſit dico ꝙ ſubſtantia non eſt cauſa effectiua ſuarū paſſionū per modum tranſmutationis ſed per modum ſimplicis emanationis. Ad aliud dicitur ꝙ natura ꝑ ſe eſt pricipiū motus nec ab aqua poteſt omnis frigiditas actualis remoueri ideo ceſſat argumentū. Quidā dicunt ꝙ ab aere circūſtante reducitur ad frigiditatem. Contra aliquādo aqua fit magis frigida q̄ aer circūſtans ſed a proportione inequalitas non fit actio igitur. Item ponat in vacuo. Itē tūc aqua ſemper fieret ſumme frigida quia aer circūſtans vel celum ea facilitate qua corrūpit vnum gradum frigiditatis etiā corrumpet quēlibet. Alij dicunt ꝙ propter denſitatem producit in ſe frigiditatem. Sed contra ferrum frigeſit tamen non condenſatur. Et dico ꝙ ſatis probabile eſt ponere frigiditatem virtualem quā etiam ponimus ꝙ et omnia alia patent ex dictis.

¶ Ad decimū dr̄ ꝙ nō eſt incōueniēs in actionibꝰ non naturalibus ꝙ forma ſubſtātialis ſubiecti nō ſit principale principium actionis vt patet apud theologos in ſacramentis ſed generans vel celū cum talibus accidētibus principaliter agit ſecus autem eſt in aliis actionibus.

¶ Ad vndecimum dicitur non ideo dicitur deꝰ prius naturaliter agere q̄ cauſa ſecunda quaſi agat in aliquo inſtanti nature in quo res naturalis nō agit ſed quia eius actio nō dependet ab agēte naturali ſed ecōuerſo. Deinde dico ꝙ ariſtoteles nō voluit excludere a rebus actionē cauſe prime quicquid ſit de cōmentatore. Ad aliud dicitur ꝙ idē effectus eſt a deo et a natura ſed diuerſimode vnde eſſe in vniuerſali acceptum eſt a deo tanq̄ a cauſa vniuerſali ſed eſſe tale vel illud eſt ab hoc agente et Notandū ꝙ primum agens quadrupliciter cōcurrit i actiōe nāli 1° dādo agēti nāli formā ⁊ ꝟtutē 2° ipm̄ ꝯſeruādo 3° applicādo eiꝰ ꝟtutē ad opꝰ 4° producit rē ipſā cum agente naturali.

¶ Sequitur in textu dicitur aūt fortuna.

¶ Circa hūc textum querūtur quinq̧ primo An caſus et fortuna ſit in cōtingēti ad vtrūlibet Secundo an fatū imponat rebꝰ neceſſitatem Tertio an natura appetat producere mōſtrū. Quarto an ſecūdum phm̄ cōtingētia rerū ſtet cū ſcīa dei Quito An neceſſitas in rebus ſumat ex ꝑte materie vel ex parte finis vel cauſe proxime.

AD primum ſic proceditur videtur ꝙ caſus et fortūa ſint i cōtingēti ad vtrumlibet per rationes auicēne quas ponit albertus magnus circa textum commēti 48. quia cōtigēs ad vtrumlibet ſe habet equaliter ad eſſe et nō eſſe et ſic nō eſt magis determinatū ad vnum q̄ ad alterum Si ergo eueniat hoc erit a caſu Sed cōtra eſt S. T. auerrois alexander et themiſtius.

¶ Reſpōdeo dicēdum ſecūdum S. T. lec. 7. ꝙ q̄dam negauerūt caſum et fortunā propter duas ratiōes Prima quia omnia iſta que dicūtur fieri a caſu vel fortūa īueniūtur hr̄e aliquā cauſam determinatam aliā a fortuna Itē nullus āntiquoꝝ ſapiētum determiauit de caſu et fortuna ergo ſignum ē ꝙ nō eſt caſus et fortuna Sed cōtra hos arguitur primo dato ꝙ nō eſſet caſus neq̧ fortuna tamen peccauerūt ātiqui nō determinādo de ea quia ſi nichil fiebat a fortuna debebant de ea determinare oſtēdēdo nichil fieri a fortūa Itē empedocles ponebat caſū ⁊ fortunam dicit em̄ ꝙ plurime ꝑtes animalium fiunt a fortuna ſic ꝙ in prima conſtitutione mundi fiebant capita ſine ceruice. ¶ Item democritus dicebat ꝙ ex concurſu athomoꝝ per ſe mobilium caſualiter conſtitutus eſt mūdus ⁊ celum. Contra quē arguit phūs quia ſcd̄m eū anima

lia et plante non fiunt a foꝛtuna ſed ab intellectu
vel natura quod ex hoc patet quia non ex quocūqꝫ
ſemine aliquid generatur ſed ex determinato ſe=
mine fit homo ergo multo magis in celo nihil fit a
caſu qꝛ celeſtia ſunt diuinioꝛa et ſēpiterna. Itē ni
chil videmus in celo quod fiat a caſu multa autem
videmus in iſtis inferioꝛibꝰ a caſu cōtingere. Ter
tia eſt opinio dicentiū foꝛtunā eſſe cauſaꝫ. Et illa
erat deus immanifeſtus intellectui humano q̇ oꝛ=
dinat omnia. Sed iſti abuſi ſunt vocabulo foꝛtune
quia res ſecundū ꝙ comparantur ad eum amittūt
rationem foꝛtuiti quia aliquid vocatur foꝛtuitum
ſcd̄m ꝙ nō eſt oꝛdinatum.

¶ Notandū pꝛeterea ꝙ phūs hic ponit tres diui
ſiones ad inueſtigandū diffinitionē foꝛtune. Que
dam ei ſunt que fiunt ſemper vt oꝛtus ſolis. Que=
dam ſicut frequenter vt ꝙ homo naſcatur oculatꝰ
Neutrum autē hoꝛum dicitur eſſe a foꝛtuna Sed
quedam fiunt in paucioꝛibus vt ꝙ homo naſcat̄ cū
ſex digitis. Et hec dicuntur ab omnibus fieri a foꝛ
tuna aliquid eſt. Item quedam fiunt propter finē
quedam vero nō. Et dicūtur hic illa non fieri pro=
pter finē que nō fiunt propter finē deliberatum ſꝫ
que finē ymagnatū. tertia diuiſio Eoꝛū que fiūt ꝓ=
pter finē Quedā fiunt ſcd̄m voluntatē et quedam
nō ſed fiunt a natura ſed illa que fiunt a volumta=
te dicuntur fieri a pꝛopoſito. Et que fiunt pꝛopter
finem fiunt ſemper aut frequenter.

¶ Notandū ꝑterea ꝙ cāarum alie ſunt per ſe alie
ſunt per accidēs. Si 2ᵐ hoc eſt duplr̄ vno mō ex ꝑ=
te cauſe. Alio modo ex parte effectus. Exemplum
pꝛimi ſic dicimus muſicū edificare qꝛ muſicum acci
dit ei quod eſt cā per ſe domus. Exempluꝫ ſcd̄i ſi=
cut diceremus ꝙ fodiēs ſepulcrū eſt cauſa ꝑ accn̄s
inuentionis theſauri qꝛ inuētio theſauri ſequitur
effectum per ſe ipſius fodientis. Et ſi queratur q̇s
eſt effectus per ſe ipſius agētis a pꝛopoſito. Dicē=
dum ꝙ eſt illud quod euenit ex intētione agentis
vnde quicquid pꝛouenit in effectu vt in paucioꝛibꝰ
pꝛeter intentionem eſt per accidens ſꝫ quod ſem=
per vel frequēter cōiungitur effectui cadit ſub ea
dem intentione. Stultum enī eſt dicere ꝙ aliquis
intendit aliquid et nō velit illud quod vt frequen
ter vel ſemper adiungitur. Item cauſa per accn̄s
duplex. quedā nichil operās vel pꝛeter intentio=
nem et hoc dupliciter. ſ. attingens effectum vt foꝛ
tuna vel ad aliquid ei coniunctuꝫ et ſic eſt occaſio.
S. T. in 1ᵒ. d. 46. ar. 2. 3ᵐ. licet aliquando ſit cauſa
per ſe in 4ᵒ. diſ. 38. q. 2. ar. 1. 4ᵐ. Ponit autem diffe
rentiam inter cām per ſe et per accidens quia cau
ſa per ſe eſt determinata et finita non autē cauſa
per accidens eo ꝙ infinita vni accidūt foꝛtuna er=
go eſt cauſa per accidens in his que fiunt pꝛeter in
tentum Si eniꝫ finis eſſet intentus iam non eſſet
foꝛtuitus vt ſi aliquis hoc pꝛopoſito iret ad foꝛuꝫ
vt pecuniam repoꝛtaret vel ſemper aut frequen=
ter repoꝛtaret quando venit nō diceretur eſſe foꝛ
tuna ſicut non eſt a foꝛtuna. Si q̇s frequenter ma
defacit pedem eundo per lutum licet hoc non in=
tendat. Eſt ergo diffinitio foꝛtune. Foꝛtuna ē cau
ſa ſecundum accidens in hijs que fiunt ſecunduꝫ
pꝛopoſitum pꝛopter finē in minoꝛi parte et ex hoc
habetur reſponſio ad queſitum.

¶ Notandum pꝛeterea ꝙ foꝛtuna immanifeſta ē
homini quia foꝛtuna eſt cauſa per accidens et ſic
eius quod eſt a foꝛtuna ſunt infinite cauſe infini=
tum autem vt ſic eſt ignotum. Exemplum vt ꝙ q̇s
in foꝛo inueniat debitoꝛē hoc eſt quia venit ad fo=
rum pꝛopter infinitas autem cauſas poteſt venire
ad foꝛum patet ergo ꝙ foꝛtuna ſimpliciter nullius
eſt cauſa quia non eſt cauſa per ſe. Item recte vul=
gariter dicitur foꝛtunam eſſe ſine ratione quia ra=
tiocinari non poſſumꝰ niſi de hijs que ſunt ſemper
vel frequenter quia habent cauſam per ſe. Sed q̄
ritur an omnis cauſa per accidens poſſit dici foꝛ=
tuna et omne eueniens a cauſa per accidens foꝛ=
tuitum Dicendū ꝙ non quia cauſa foꝛtuita aliquid
opinatur ad effectum foꝛtuitum licet nō intendat.

¶ Notandū pꝛeterea ꝙ foꝛtuna diuiditur in bo=
nā que dicitur eufoꝛtuniū ⁊ malā que dr̄ ifoꝛtuniū
quādo ſcꝫ accidit alicui malū cū magnitudine vel
pꝛiuatio magni boni licet quis nō habeat illud ni
ſi in potētia pꝛopinqua quia quod parum diſtat ni
chil diſtare videtur Ex hijs patet quare enfoꝛtu=
nia ſint incerta quia ſunt foꝛtuna quedam

¶ Notandum pꝛeterea ſecūdum. S. T. lec. 10. ꝙ
caſus et foꝛtuna differūt quia caſus in plus eſt q̄ꝫ
foꝛtuna quia foꝛtuna ſimiliter infoꝛtuniū ⁊ eufoꝛ
tuniū ſolū fiunt ī habentibus diuinū ſui actꝰ Alia
enim potius aguntur q̄ꝫ agāt vnde foꝛtuna videt̄
eſſe idem felicitati vel ei eſſe pꝛopinqua vel eē ip
ſa: ſi ſcilicet felicitas conſiſteret in bonis exterio=
ribus vnde vulgariter bene foꝛtunati vocātur fe=
lices quia bona exterioꝛa in quibus plurimum ha
bet locū foꝛtuna deſeruiunt inſtrumētaliter ad fe
licitatē Ex quo patet ꝙ neqꝫ ianimatum neqꝫ pu
er neqꝫ beſtia habent foꝛtunam quia non libere
agunt Similitudinarie tamen in ipſis reperitur
enfoꝛtuniū vnde albertus pꝛotarchos dicit alta=
ria eſſe bene foꝛtunata et lapides quoſdam quia
honoꝛantur alia autem cōculcantur et ſic malefoꝛ
tunati dicūtur homines qui ab alijs conculcantur
Nichil tamē pꝛohibet ea pati a foꝛtuna vt cū the=
ſaurus inuenitur ab homine in inanimatis auteꝫ
reperitur caſus vt cum tripoda cecidit caſu ſic ꝙ ē
apta ad ſedendum Et caſus accidit in hijs que ſūt
pꝛopter aliquid quod declaratur per vanum quod
eſt nomen pꝛopinquum caſui diuinantē vanū cum
id quod eſt pꝛopter aliquid nō fiat eius cauſa vt ſi
quis ambulet ad deponēdum ſuper fluum nature
Si hoc non accidat dicitur fruſtra deambulatio et
eius deambulatio eſt vana Non eſt autem fruſtra
Si balneato non deficiat ſol quia balneatio nō fi
ebat vt ſol deficeret. ¶ Notādū ꝑterea ꝙ caſus ⁊
foꝛtuna reducuntur ad genus cauſe mouentis qꝛ
eſt cauſa eoꝛum que ſunt a natura vel eoꝛū que ſūt
ab intelligentia et ſic pꝛeſupponūt cām per ſe. Et
ideo caſus non eſt cauſa celi vt quidā dixerūt quia
alias opoꝛteret aliquid eſſe pꝛoductum a cauſa per
ſe ante celum. ¶ Notandū pꝛeterea ſcd̄m aug. in
4. de ciuitate dei quidam rudes opinati ſunt foꝛtu
nā eſſe deam et ſic romani fecerunt ſibi aram et eā

colebant et dicitur eius ſimulachrum fuiſſe locutū vt patet apud valeriū vnde iuuenalis ſat.10. Nullum numen abeſt ſi ſit prudentia. Sed te nos facimus fortuna deā celoq; locamus Sed cōtra fortuna aliqñ eſt bona et aliquādo mala ergo nō eſt dea ſed potius demon. Item vel omniū eſt vna dea vel ſunt tot dee quot ſunt homines diuerſimode fortunati. Item fortuna eſt ſine ratione et ceca ergo vanum eſt eā colere. Si queratur ergo quid ſit fortuna ſcōm veritatem vel ens rōnis videtur dicendū ꝙ ſit relatio. Sed dices ꝙ eſt cauſa per accidens tunc queritur que res eſt iſta cauſa per accidens.

¶ Notandū preterea ꝙ magna eſt difficultas apꝰ multos de ea bone fortune quare aliqui ſunt bene fortunati vnde. S. T. dicit lib.3.ꝯtra gentiles ca. 92. ꝙ aliqui homies habent ex impreſſione corporis celeſtis aliquā efficaciā in aliquibus corporibꝰ faciendis quas alius non habet puta medicus in ſanando et agricola in plantādo (7 qꝛ hoc ſibi ſepe euenit ꝙ ſit bene fortunatus ideo non eſt dicēdum ſolū a caſu) et miles expugnando vnde aliqui vidētur eſſe qui regulariter proſperant̄ in vno ludo vel in aliis rebus ita ꝙ erunt duo milites qui in nullo videbuntur differre et vnus regulariter obtinebit victoriā alter vero non Queritur ergo vnde hoc ꝓuenit dicit. S. T. ibidē ꝙ aliquid poteſt alicui contingere a bona fortuna preter eius intentionē tripliciter ſcꝫ ſcōm ordinem celeſtiū corpoꝝ vel diſpōnem angelorū vel etiā dei quia nr̄m corpus ſubdit̄ corporibus celeſtibus et intellectꝰ angelis voluntas vero deo. Et ideo ex impreſſione celeſtium corporum vnus inclinatur ad aliquas electiones ſibi vtiles quarū tamē vtilitatē propria ratione nō cognoſcit. Similiter ab angelis intellectus vnius illuminatur ad eadē et ex hoc diuina operatione inclinatur eius voluntas ad aliquid eligendū cuius rōem ignorat et talis dicitur eſſe bene fortunatus et econtrario male fortunatus ſicut Iechonias de quo dicitur ſcribe virum iſtum ſterilē virum qui in diebus ſuis non proſperabitur. ¶ Et notanduꝫ ꝙ ex impreſſione corporū celeſtiū dicit̄ quis bene fortunatus et bene natus. Non eñ poteſt intelligi ꝙ hoc ex diuerſa natura procedat ꝙ vnus vtilia ſibi eligat et alius nociua preter rationē propriā cum natura intellectus in omnibus ſit vna Sed ſcōꝫ ꝙ intellectus homis illuſtratur ad aliquid agendum non dicitur hō bene natus ſed magis cuſtoditꝰ vel gubernatus. Ex hoc patet vnde prouenit ꝙ homo aliquando eſtimat ꝙ aliquid ſit bonū fieri Si tamē q̄reretur quare reſpōderet ſe neſcire vñ qñ pueiet in finē vtilē quē nō ꝓcōſiderauit erit ſibi ſeruitum

¶ Notandū tamē ꝙ bona moralia non ſūt preter intētionem cū in electione conſiſtant et ideo reſpectu eorum poteſt aliquis dici bene vel male natus nō autē fortunatus ſed tantū reſpectu exteriorum bonorum que preter intentum eueniūt vnde ergo eſt ꝙ vnus miles potius vincit. Dicendū qꝛ eligit cōuenientia ad finem et ad hoc inclinatur per illuminationem intelligentie vel prima gentis. Ex quo patet dicit. S. T. ꝙ nemo poteſt eſſe bene fortunatus vniuerſaliter ex virtute corporis celeſtis quia natura eſt ad vnū determinata fortuitū auteꝫ non eſt tantum vnum. ¶ Notandū preterea ſcōm phm̄ in libro de bona fortuna ꝙ eſſe bene fortunatum non eſt a natura qꝛ natura eadem eſt in diuerſis nec eſt preciſe a ratiōe qꝛ bene fortunati aliqñ ſunt magis inſipientes et bene fortunati neſcirēt ſuorum impetuū reddere rōnem. Item tunc bona fortuna quereretur per ſtudium. Item bona fortuna non eſt a ſolo deo cum iniuſtos videamus eſſe bene fortunatos. Item deus eſt mouens vniuerſale vniformiter agens q̄tum eſt in ſe ergo ꝙ vnus ſit bene fortunatꝰ oportet ꝙ hoc proueniat ex aliqua diſpoſitione Dicit tamē philoſophus ca.2. ꝙ ſicut maius bene regitur quam daimona dirigit Sic q̄dam dicunt ꝙ in taxillorum caſu hic eſt bene fortunatus eo ꝙ ametur a deo vel propter aliquod dirigēs itrinſecum.

¶ Contra hec arguitur per aureolum quia philoſophus ibidem habet pro icōueniēti ꝙ deus ſit cauſa ꝙ mali ſint bene fortunati ergo ſanctus thomas eufortunium nō debet attribuere deo. Item libro.1. cōtra gētiles ca.88. Error eſt dicere ꝙ deꝰ omnia producit ſecūdum ſimplicem volūtatē et ꝙ ī nullo oportet ratiōem reddē niſi quia deus vult ergo non eſt iſte dicēdus bene fortunatus a deo. Item illud quod eſt poſſibile reduci ī principia naturalia ridiculoſum eſt reducere immediate ad deum vnde ſubſtrahētes actiones corporibus naturalibus vt dignificēt deum tāq̄ immediate omia facietem nō habēt cerebrum naturaliter abile ad bonum vt cōmē. dicit.9.meth.cō.7. imo ſi natura poteſt recipere talem virtutem actiuam videtur ꝙ deus eſſet iuidus ſi nō cōmunicaret creature quaſi vellet ipſe ſolus omnia facere ſed nō videtur impoſſibile reducere eufortuniū ad principiū naturale ſicut indicamus de morte nec aliquod naturale puta per cometam productum a natura Itē ꝓſperitas fortune videtur eſſe abſq; meritis et demeritis vnde inter infideles reperiūtur bene fortunati ergo iſtud nō debet reduci in deum prouidētem ſecūdum merita vel demerita vnde dicere ꝙ a deo immediate quis peccator eſt bene fortunatꝰ eſt ponere ꝙ cum illo peccatore cōtinue miracula facit Item ſecūdum philoſophum deꝰ agit neceſſitate nature ergo q̄tum eſt ex parte eius vnus nō eſt magis bene fortunatus q̄ alius.

¶ Secūdo arguitur q̄ eufortunium non eueniat magis vni q̄ alteri ab angelis vel intelligētiis qꝛ proſperitas fortune impedit homines ſepe a ſalute ergo nō procuratur ab angelo cuſtodiēte añs patet ex petrarcha dicēte ꝙ fortūa blāda iſidioſior eſt q̄ minax 7 fortūe ꝓſpere regimē difficilimū eſt licet vtraq; facies ſit metuēda Item ſecūdum eum Omnis fortuna ſuas habet moleſtias que neminē enexit niſi vt alcior caſus eſſet ergo effectꝰ bone fortūe nō eſt ab āgelis ſaltem bonis imo magis videt̄ eſſe a demonibus quia diuitie que ſūt bona fortūe iuuāt ad hoies decipiēdū vnde 4. ethi. dicitur ꝙ hoies iculpāt fortunam quia maxime digni exiſtētes nequaq̄ ditātur. Item āgeli boni magis perſuadēt hoibus paupertatem q̄ proſpe

ritatem et honores et tamen habentes iſta dicimꝰ bene fortunatos igitur.

¶ Tertio queritur que res eſt fortuna Si dicatur ꝙ ſit ſubā tunc vel eſt homo vel aſinꝰ nec poteſt dici ꝙ ſit accidens quia quod oīa rotat ad libitū non eſt accidēs ſed fortuna eſt hmoi igitur minor patet ex boetio li.2.proſa.1.et.2. Et a iuuenale ſati.6.dr̄ improba hec aūt nulli accidenti cōueniūt. Itē fortuna dicitur hr̄e munera quibus eſt vtēdum non fidendū quia mendax varia leuis infida eſt.

¶ Quarto arguūt ſocij alberti magni vt ipſe narrat negātes caſuꝫ et fortunā quia nichil eſt niſi cuius ortū legittima cā ꝑceſſit ſed nullū tale eſt a caſu. Item quicquid eſt preter primam cauſā eſt cauſatum et factū ergo habet cauſam non ſolum ꝑ accidens qꝛ oē per accidēs reducitur ad per ſe igitur habet cauſā per ſe licet occultam que ab auguſtino de achade. caſus vocatur.

¶ Quinto obijciunt mathematici quia vna eſt cā vniuerſaliter ordinans ad finē vnicuiqꝫ debitum ⁊ regens cauſas particulares ſed quod eſt ſic rectuꝫ non recipit aliquid per caſum et fortunā igitur antecedēs patet qꝛ hec inferiora regulantur motu celi Et ideo oportet hunc mūdum inferiorem continuari lationibus ſuperioribus vt dicetur in.1.peri geneos.1.de generatiōe. Item heſiodiſte theologi dicunt oīa regulari a primo ente quod eſt deus cui omnia futura ſunt preſentia ergo ſimpliciter nichil euenit a caſu ſed omnia eueniūt ſcd̄m fidem catholicā immobiliter a deo vnde videtur hereſis ponere caſum et fortunā. Sunt autē quidam inq̄t albertus volentes predicta ſoluere ponentes duplices cauſas agētes ſcꝫ vniuerſalem et ꝑticularē tunc dicunt ꝙ per reſpectum ad cauſā vniuerſaleꝫ nichil euenit a caſu ſed bene ſi cōparetur ad cauſaꝫ ꝑticularē Sicut ſi paterfamilias mittat duos ſeruos ad eandā foueā per diuerſas vias tunc obuiatio iſtorū eſt a caſu per reſpectū ad ſeruū non autē per reſpectum ad patrēfamilias. Sed cōtra illa q̄ ſic eueniūt eueniūt īmobiliter ſimpl'r. Si ergo oīa hec inferiora ſic eueniāt tūc perit liberum arbitriū et conſilium. Item ſcd̄m hoc nichil fieret ſimplicit' fruſtra quia q̄uis non cōſequatur finem intentum a nobis. Conſequitur tamē finem intētum ab agēte primo. Item tūc primum agēs intenderet deffectum nature et ꝑctā nature que ſūt mōſtra.

¶ Sexto recitat auicenna duas rationes. Prima omnis actio vel naturalis vel volūtaria eſt aliquo fine terminata ergo nō eſt caſualis quia caſus ⁊ fortuna ſunt cauſe per accidens ergo ſūt preter intētum et ideo male videtur diffinita fortuna ꝙ ſcꝫ eſt in hijs que fiūt ſecūdum propoſitum Iteꝫ impoſſibile eſt finē conuerti in non finem ergo ſiue nos intendamus ſiue non ſemꝑ eiuſdem rei eſt ideꝫ finis ergo nō fit a caſu.

¶ Septimo Qui ſepe lucratur ludendo ad taxillos nichilominꝰ lucratur a caſu ergo caſꝰ eſt in hijs que fiūt frequēter forte dicis ꝙ lucrū non eſt a caſu quia lucrās intēdebat lucrari. Contra ſequeretur ꝙ ludus alee non eſſet fortuitus. Item qui vadit ſemel ad forū et inueniēs debitoreꝫ hoc eſt a caſu et etiā ſi frequenter inueniat. Item ſi cōtingēs rarum ſufficeret ad fortunā ſequeretur ꝙ ecclipſis ſolis eſſet a caſu Et plato dicit ꝙ cōiūctio oim planetarum fit in.36000.annis ſemel ergo in celo aliquid fit a caſu quod eſt cōtra phm̄.

¶ Octauo arguitur ꝙ caſus ⁊ fortuna nō ſint cauſe per accidēs quia cauſa per accidēs nichil operatur ad effectū ſecus autem eſt de fortūa quia alias effectus non denomiaretur caſualis. Item tūc muſicus eſſet caſus reſpectu domus quia eſt eius cauſa per accidens. Item arguit. S. T. lec.8.contra primā diuiſionem phi quia nullā facit mencionem de hijs que ſūt ad vtrumlibet Forte dicis ꝙ illa q̄ ſūt ad vtrumlibet vt ſic nūq̄ fiunt. Cōtra illa que ſūt ad vtrumlibet magis nata ſunt fieri q̄ contingentia raro Item contingens raro nō habet cām per ſe ſed quod nō habet cauſā per ſe equaliter ſe hēt ad eē ⁊ nō eē gͦ eſt contingens ad vtrumlibet

¶ Ad primum dicendum ꝙ propter hoc aſtrologi dixerunt ꝙ impetus bene fortunatorum reducitur ad conſtellationes et influxus ſtellarum quia ex eis periti aſtrologi ſciunt predicere futura. vnde coniunctio iouis et ſaturni ſignificat depopulationem regnorum Tum quia corpora celeſtia mouēt aues ad miras operationes vt formicam ad eleuādum granum in altum cum debet eſſe pluuia et ad deponendum cum debet eſſe ſiccitas ⁊ gallum ad diſtinguēdum horas vnde deus iſta operatur per cauſas ſecundas et ſic videmus aliquos natura ſolertes et aptos ad vnam artem et non ad aliam et cōſiliatiuos vt acitofel. et poeta quidam donū dei carmē niticum faciūda ꝑſtās mittit' ex aſtris ſed vt ſupra dictū eſt non oēs effectꝰ fortuiti vl' bene fortunatorum poſſūt reduci ī celum vel impetum qui ſit in intellectu ſeu voluntate qm̄ queritur quid ē iſte impetꝰ Item intellectꝰ non ſubicitur celo niſi forte per accidēs ergo fortuitum repertū in eo eſt ab alio. Et notandum ſecūdum philoſo. ꝙ ille nō dicitur bene fortunatus cui ſemel accidit magnuꝫ bonum aut cui ſepe eueniūt parua bona quia vt dr̄ dicitur primo ethi. vna irūdo nō facit ver ſed opꝫ ꝙ vt in pluribus accidat Contra per diffinitioneꝫ fortune fortuna ē ī hijs q̄ fiūt vt in pautioribus et ideo videtur ꝙ fortuitorum non eſt querenda cauſa Dicendum ꝙ aliter capitur fortuna in libro de bona fortuna et hic immo videt' ibi accipi pro effectu fortuito vt bona fortuna dicatur bonus effectꝰ fortuitus Et licet ariſto. ponat cauſam bone fortune eſſe īpetum tamē ſecundum eū videtur ꝙ prime intellectiones et volitiones ſūt a deo et ſic ponit henricus de gandauo quodlibet.6.q.10.⁊.ſ.t. 12ͤ.q.9.ar.4. vnde ꝙ homo velit media hoc eſt poſt conſilium ⁊ volitiōem finis ꝙ autē nūc moueat' ad volendū et non prius hoc eſt a deo. Tunc ad argumenta dicunt quidā ariſtotelē inſufficienter determinaſſe de bona fortuna deinde dicitur ꝙ proſperitas aliquando eſt ſpecialiter a deo ne aliquod bonum maneat omnino irremuneratum.

¶ A ſcdꝫ dr̄ ꝙ ꝑ accidēs eſt hec tꝑalia eſſe cauſam mali ⁊ hec ſūt oculta iudicia dei q̄re viri iniuſti obtinuerunt diuitias de quo vide boetium ⁊ lactanciū.

¶ Ad tertiū dicitur ꝙ fortuna eſt ipſa cauſa per ſe
ſcꝫ intellectus vel natura cuius effectui cōiūgitur
alius effectus non intentus Auguſtinꝰ etiā propt
illos cōmunes modos loquēdi de fortuna dicit pri
mo retractationū Nō michi inquit placet totiēs ap
pellaſſe fortunā Catholici enī debēt potius om̄ia
attribuere diuine prouidentie.

¶ Ad quartū dicitur ꝙ oīa habent cauſā vel ꝑ ſe
vel per accidēs. ſ.t. libro 3º cōtra gentiles. c. 94. ea
que ſunt a caſu reſpectu nature ꝑticularis ſūt intē
ta ab agente vniuerſali vt gn̄atio femine Deinde
dicitur ꝙ cauſa per accidēs reducitur ad cauſā per
ſe alicuius effectꝰ nō aūt illiꝰ qui dicit̄ per accidēs.

¶ Ad quintū dicit̄ ex. ſ.t. 1ª ꝑte. q. 22. articulo ſcđo
ad 1m vt hic tactū eſt nec tamē perit liberū arbitriū
qꝛ deus prouidit cauſas liberas vt libere agerentꝰ
Neceſſitas eñ cōditionata non tollit libertatem.
Contingēter enī ſortes mouebit̄ tamē neceſſario
mouebitur ſi currat Res etiā ſit fruſtra quando nō
habet ſuū finem ex ꝑte operis. Nec tamē res ſemꝑ
cōſequūtur finē ad quem diuina prouidentia ordi=
nantur quia tūc oēs homines ſaluarētur. ſ.t. de ve
ri. q. 6. ar. 1. nec tamē diuina prouidentia fruſtratur
Ad aliud dico ꝙ mala culpe nō intēdit nec tñ ſunt
a caſu reſpectu eius Mala pene vel nature non in
tendit per ſe primo.

¶ Ad ſextū diſtigue de fine ex ꝑte operis vel ope=
rantis et nota ꝙ effectus fortuitus eſt in agentibꝰ
ſcđm propoſitum nō tñ ſic ꝙ illuꝫ intendat ſꝫ aliud
ad quod iſtud ſequitur.

¶ Ad ſeptimū dicitur ꝙ fortuitum vt ſic natuꝫ eſt
fieri raro ex parte ſue cauſe.

¶ Ad octauū dicit̄ ꝙ ambulare eſt contingens ad
vtrūlibet et hoc non eſt a caſu nec nominatur illud
contingēs qꝛ quādiu cauſe ſūt ad vtrūlibet nullus
ſequitur effectus.

AD ſecundū ſic proceditur. Uidetur ꝙ fa
tum imponat rebus neceſſitatē qꝛ fatū
eſt immobilis diſpō ergo ea q̄ fato ſub=
duntur imobiliter et ex neceſſitate eue
niunt. Sed ꝯtra eſt boetius et oēs per
ipathetici.

¶ Reſpondeo dicendū ꝙ vt recitat albertus mul
te de fato fuerunt opiniones Dicit eñ. hermes tri
megiſtus in libro de natura deorū ꝙ fatū quod gre
ce vocatur ymarmenes idē eſt ꝙ cārū amplexio ex
prouidentia prime cauſe dependēs in idē autē cō
ſentit apulegius ph̄us firmicius aūt aſtronomꝰ di=
cit fatum eſſe cauſarū colligātiā ex motibus aſtroꝝ
vim et efficaciā trahentē et cū illo cōſentit ptolo=
meus licet non noīet illud noīe fati ſed vocat con
ſtellationis virtutē Seneca vero in libro de natu=
ralibus queſtionibꝰ vbi loquitur de ſignificationibꝰ
tonitruū ſcđm ſcinam pontificē dicit nichil aliud
eſſe fatū q̄ꝫ neceſſitatē oīm rerum et actionū quaꝫ
nulla vis poſſit irrumpere eo ꝙ ſcđꝫ ſcinniam ex io
uis diſpoſitione dependeat et diffinito cōſilio deo
rum. ¶ Notantū ꝙ ſcđm. S. T. fatū multipliciter
dicitur vnoº dicitur fatum mors diſpoſitione perio
dorum inducta Sic dicitur ī anticlaudiano Liuor
poſt fata quieſcit Et hoc modo decurſum vite tribꝰ
deabꝰ ꝑhatalibus tribuebāt īceptionē ſcꝫ clotho.
lacheſi progreſſū et cōcluſionē termini antropeſe
cūdum ꝙ dicitur clothocolū portat lacheſis trahit
atropos occat Et hoc modo nō queritur hic de fa=
to Secūdo dicit̄ fatū diſpoſitio prouidētie diuine
de futuro progreſſu eſſe et vite īferioris que diſpo
ſitio cū ſit eterna cōſtat ꝙ nichil ponit in rebus et
cum explicatur in effectu tunc effectus iſte per
res cōpletur tēporibus et locis opportunis ſicut
preordinatio et predeſtinatio alicuius in mēte de
agēdis negocijs ſuis per nūciū nichil ponit in nū
cio ſed tamē per nunciū expletur quādo nunciū di
rigit et ſibi iniūgit negociū et hoc modo loquit̄ boe
tius de fato et hoc modo iterum non querit̄ hic de
fato natura tamē huius preordinationis et prede
ſtinationis ī mēte diuina exn̄s ſimplex eſt eterna
et diuina immaterialis īcōmutabilis et cū per res
tēporales explicat̄ temporalis ſit et materialis ꝛ
multiplicata mobilis cōtingēs Tertio modo dr̄ fa
tum forma ordinis vel decurſus eſſe et vite inferi
orū cāta ī ipſis ex periodo celeſtis circuli vel aſpe=
ctu celi quod ſuis raditionibus ambit natiuitates
rerū et hoc modo hermes loquitur de fato vocans
ſtellas et ſacramēta deorū īmobilē diſpoſitionem
eſſe et vite inferioris Eſt aūt forma hec nō forma
dās eſſe ſed potius forma cuiuſdā vl̄is ordis eſſe ꝛ
vite ſimplex ꝛ eterna multiplex ī virtute Simplex
eſt a ſimplicitate circulationis Multiplicitatē aūt
virtutis habet a multiplicitate eorū que ꝯtinētur
a circulo. Fiunt enim a multis ſtellis et ſitibus et
ſpacijs et imaginibus et radiacōibꝰ et multiplici
bus angulis qui ſcribunt̄ ī intrinſecationibꝰ radio
rū celeſtium corporum ꝑ radiorum productionem
ſup rem per aſpectū enim ſolis ſicut dicit proculꝰ
omnes virtutes eorū q̄ ſunt in celeſti circulo cōgre
gātur ꝛ adunātur. Hec aūt talis for̄a mediū ē īter
neceſſariū ꝛ poſſibile Neceſſariū eī ē q̄cq̄d eſt mo
tu celeſtis circl̄i poſſibile autē et mutabile quicq̄d
eſt in materia gn̄abiliū ꝛ corruptibiliū Forma autē
iſta cāta ex celeſti circulo et inherēs gn̄abili et cor
ruptibili media eſt inter vtrūqꝫ Oē eñ qđ ꝓcedit
a cauſa nobili in cauſatum Jgnobile in aliquo te=
tenet proprietatē ſue cauſe tamē eſſe ſuū nō eſt ni
ſi q̄ntum ꝑmittit poſſibilitas eius in quo eſt qꝛ om̄e
quod recipitur ī aliquo vt dicit boe. et ari. 5. phi. eſt
in eo in quo recipitur ſcđm ꝑtātem recipiētis ꝛ nō
ſcđm ꝑtātem cauſe a qua eſt Hoc poſſumus videre
in hijs que a dioniſio dicūtur. Proceſſiones enim
diuine ſicut eſt vita ratio ſapīa et hmōi ſcđm ꝙ pro
cedūt longius a deo ſcđm gradꝰ entiū efficiunt̄ ma
gis tēporalia et mutabilia et cōmixta ꝛ potētie ma
terialit̄ priuationi ad mixta cū tamē in deo ſint ſim
plicia et eterna immutabilia ꝛ īmaterialia Et ſimi
liter eſt de forma ordinis eſſe et vite que in celeſti
circulo eſt neceſſaria et ineuitabilis et inalterabi=
lis in rebus autem gn̄atis propter mutabilitatē ip
ſorum eſſe eſt recepta mutabiliter et contingenter
vnde boe. in. 5. de cōſo. figurat multos circulos in
quorū centro ordo et cauſa eſt fati et fataliū Et in
circulo diſtāte in quo continent̄ generabilia et cor
ruptibilia eiuſdem fati eſt cōtingentia ꝛ mutabilꝰ

per eſſe generatorū ⁊ corruptorū Et ſic eſt diſpoſitio eſſe vite in mente motoris primi quā explet circulus iuxta cātum propinquior et eodē ordine forma diſpoſitionis prout eſt in periodo celeſti explet diſpoſitionem que eſt in mēte primi motoris ⁊ circulus a cētro diſtans deſignat eandē formā diſpoſitionis prout mutabiliter adheret gn̄atis et corruptis forma aūt cū ſit ymago periodi potentialiter et virtualiter p̄habet totum eſſe cōpoſitionē et durationē generatorū et corruptorū et ſic licet ſit neceſſaria eſt tamē mutabilis et contingens. Huius autem cām optime aſſignat ptolomeus in quadripartito dicēs ꝙ ſcd̄m virtutem ſtellarū per aliud ⁊ per accidens fiūt inferioribus. Per aliud quidē qr per ſpherā actiuoꝝ et paſſiuorum per quoꝝ qualitates actiuas et paſſiuas inheret inferiorib⁹ Per accidens aūt qr hec forma et ſi effluat a cauſa neceſſaria et immutabili accipit eſſe in rebus contingentibus et mutabilibus accidentaliter. Ex duobus autē habet mutabilitatē ſcꝫ ex qualitatib⁹ elementorum per que defertur ad generata et ex eſſe generatorum in quibus eſt ſicut in ſubiecto hoc ergo eſt fatum. ¶ Notandū preterea ꝙ quidā dicūt a fato ſumi ideas fatales quas parcas vocabāt qr nemini parcebāt a cōtrario ſcilicet ſed capiēdo ipſum pro diſpoſitione cauſarū ſecūdarū ad ſuos effectus producēdos fatum nullā abſolutam neceſſitatem imponit rebus ſed inclinat ad effectus celeſtium ſi non ſit diſpoſitio fortior in materia ad cōtrarium mouens et ideo hmōi mouentia aſſimilat phūs in lib. de ſōno ⁊ vigilia duplicibus cōſiliarijs Sapientes enim cōſiliarijs ex rōnibus certis perſuadent aliquid vniuerſaliter eſſe faciendū quod tamen inferiores propter aduerſos caſus obuiantes diſſuadent. Tunc ſoluitur per lex cōſilij ſapiēter et eſt verbum ſuum tale ꝙ ſuꝑuenientib⁹ conſilijs alijs cōſilia mutantur ſapienter Regula enim vt dicit ari. leſbie edificationis mutatur ad edificatum Eſt em̄ leſbia inſula in qua lapides non ad rectam lineam ſunt dolabiles ⁊ ideo oportet ꝙ regula ſcd̄m quā dolantur aliquantulū curuetur ad ipſas edificationes et ita eſt de diſpoſitione eſſe ⁊ vite inferioris in qua propter cauſas que ſunt in materia ſepe mutatur diſpoſitio ſapiens circuli celeſtis et diſpoſitio adherens mobilibus que fatū vocatur extra rectitudinem celeſtiū declinās exorbitat propter multas oppoſitas inferiorum tranſmutationes ¶ Notandū preterea ꝙ due partes ſunt aſtronomie ſicut dicit ptolomeus vna eſt de ſitibus et motibus ſuperiorum et quantitatib⁹ eorū ⁊ paſſionibus proprijs et ad hanc per demonſtrationeꝫ peruenitur. Alia eſt de effectibus aſtrorūꝫ in inferioribus que in rebus mutabiliter recipiūt et ideo ad hanc non peruenitur niſi per cōiecturā et oportet aſtronomū in iſta parte ſcd̄m aliquē phicum habitū inferioris certitudinis eſſe ⁊ ex ſignis phicis cōiecturari. Coniecturatio aūt cuꝫ ſit ex ſignis mobilibus generat habituꝫ minoris certitudinis q̄ ſit ſcia vel opinio Cū enim hec cōmunia ſigna ſint et mutabilia nō poteſt ex ipſis haberi via ſillogiſtica eo ꝙ vt videtur vt in pluribus includunt ſiigna tātum et fiunt iudicia quedā multis de cauſis mutabilia ſicut patet per ante dicta et ideo ſepe aſtronomus dicit veruꝫ quia dictū ſuū eſt quo ad diſpoſitionem celeſtiū veriſſimū ſi hec diſpoſitio ſit a mutabilitate rerum excluſa. ¶ Notandū preterea ꝙ falſa et heretica opinio eſt dicentiū aīas intellectuales deſcendere a cōpare ſtella Egiptiorū eni phōrum opinio fuit ꝙ intellectuales aīe ſtellis a deo deorum factis terreno effectu quo aliquando efficiuntur grauantur que grauate deprimunī ad corpora generabilia et corruptibilia ⁊ ibidem deputate per cultum pietatis et iuſticie recipiuntur ad cōpares ſtellas Affectum aūt terrenū ad intellectuales aīas peruenire dixerunt eo modo quo afficiī aīa ſcd̄m certam dulcedinē nutrimēti corporis Poſuerunt eni ꝙ ſubtilliſſimo vapore paludū mectidarum inter duo ſolſticia poſitarum ſuꝑ quas maximus planetarū eſt diſcurſus nutriūtur corpora planetarū ita ꝙ quando illum attrahunt ex grauitate deprimuntur et retrogradantur. et quando eundē digerunt eleuantur: ⁊ curſu diriguntur Hanc autē ſubtilitatem in ſpera ignis ⁊ aeris nectar deorum vocabant et hoc modo affectum terrenorum ad animas in ſtellis poſitas peruenire dixerunt Heretici autem ab hac opinione occaſionem erroris ſumentes dixerunt animas in celo eſſe cum angelis factas ⁊ ꝑpter peccatum quod commiſerunt in corpora eſſe detruſas vt hic purificate ad celeſtes ſedes recipiantur et hoc eſt quod dicit dauid. Educ de carcere animam ⁊c. Hijs ergo refutatis dicēdū eſt cum philoſopho 2. de cauſis proprietatum elementorum et planetarum ꝙ cum cadit ſemen viri in matricem mulieris decoquitur in ea decotione forti et fit fruſtrum carnis et creatur in ea anima iuſſu dei.

¶ Contra hec arguitur dicit grego. in omelia de epiphania domini Abſit a fidelium cordibus vt fatum aliquid eſſe credatur Et tradit rationem quoniam ſtelle facte ſunt propter hominem nō homo propter ſtellas ſi ergo ſtellarum motus non eſſet in hominis miſterio ſtella que magis apparuit nō moueretur ad nutum domini ꝙ eſt inconueniens. Item aug. in lib. de doctrina chriſtiana Fatum dicit nichil eſſe et ſi mathematici aliquando de futuris vera prenunciare videntur dicit hoc fieri arte demonum ad deceptionem fidelium Item ſi eſt fatum aut eſt cauſa aut cauſatum non cauſatum quia hoc regulatur fato vt dicunt mathematici Si cauſa aut inferior aut ſuperior Non inferior quia illa ſunt calidum frigidum humidum et ſiccum quoruꝫ nullum eſt fatū Non ſuperior quia cauſa ſuperior eſt celeſtis circulus cum ſuo motu quod mathematici non dicunt eſſe fatum ſed fati factiuum fatum ergo nichil eſt.

¶ Secundo res non habent niſi duplex eſſe vt dicit aug. ſcilicet in cauſa prima vbi ſunt vita et lux quorum neutrum ē fatum et in ſeipſis ſed eē rei in ſeipſa non eſt fatum vt dicunt mathematici ſed potius regulatur a fato ergo fatum nichil eſt. Itē aug dicit ꝙ inferiorum cauſam ſufficit dicere volūtatem dei quia omnia fiunt dei voluntate vel per

mittuntur voluntas aūt dei non eſt fatū ergo. Itē
Si fatū habet eſſe tenet ordinē cū ergo fatum nō
teneat ordinēꝫ quia videmus indignos exaltari et
dignos deici quod inordinatū eſt et fatū circa talia
ſit fatū nichil eſſe videtur. Item Si fatū eſt effectꝰ
circuli celeſtis ea que ſunt vnius circuli videtur eſ
ſe vnius fati ſꝫ iacob et eſau ex vno cōcubitu iſaac
concepti ſunt et ſic videntur eſſe vnius circuli ⁊ ta
men nō fuerunt vnius fati ſicut cōſequens proba
uit euentus ergo fatū nichil eſt vñ. ſ.t.1ª pte.q.116
reprobat eos qui dicunt fatū eſſe diſpoſitione ſide
rū in qua quiſqꝫ conceptus eſt.

Tertio arguitur ꝙ fatum imponat rebꝰ neceſſita
tem qꝛ cuiꝰ cauſa eſt neceſſaria ipſū eſt neceſſariuꝫ
ſed cauſa fati eſt celeſtis circulus qui eſt neceſſariꝰ
ergo fatū eſt neceſſarium. Item fortiora ſunt ſupe
riora ꝙ̄ inferiora ergo ſuperiora trahunt inferiora
ad ſui diſpōnem neceſſariā Cū aūt fatuꝫ ſit vincu
lum per quod inferiora trahuntur ad ſuperiora er
go fatū imponit rebus neceſſitatē alias non eſſet
concors armonia int̄ inferiora et ſupiora ſicut nec
inter cordas cithare niſi vna conformaretur alteri

¶ Quarto niſi fatum imponeret rebus neceſſita
tem ſequeretur ꝙ ex ſtellis non poſſēt pronoſtica
rari certitudinaliter futura quod eſt contra ptolo
meum dicentē ꝙ ꝓiector menſiū pronoſticatur per
ſigna futurorū accepta a ſtellis ſcḋis Stellas ſe
cundas vocant effectus ſtellarum qui apparent in
inferioribus elementis ſicut in nubibus. Iteꝫ per
ſōnia pronoſticantur futura vt dicit macrobius er
go in eis fatū eſt ꝑpter quod futura neceſſario eue
niunt. Item vnūquodqꝫ neceſſario mēſuratur ſua
periodo ergo periodꝰ imponit rei neceſſitatē Pe
riodus autē eſt circulus celeſtis ergo ex circulo po
teſt ſciri de neceſſitate vita iſtorū inferiorū ⁊ duraº

¶ Quinto arguitur ꝙ fatū nō ſit ſcibile quia in ce
leſti circulo quo ad nos ſunt infinita cōſideranda ſi
cut ſtelle et numero et ſpē et virtutibus et ſitus ea
rum in circulo decliui.i.zodiaco et extra ipſū et di
ſtantie et coniūctiones et quātitas anguli ſub quo
incidit radius et pars forme et gradus lucidi ⁊ vm
broſi in puteis et in turribus exñtes ⁊ hmōi ſunt in
finita quo ad nos que opꝫ ſcire ad ſciendum fatuꝫ
ergo videtur ꝙ effectus eiꝰ a nullo ſciri poſſit Iteꝫ
circulus cōtinet datorē forme et datorē ſenſus et
intellectus qui yles et alchato dr̄ a mathematicis
aliter enim non eſſet menſura totius vite qꝛ princi
pium vite non includeret hora aūt principij eſt ho
ra caſus ſemis in matrice ſed hanc quo ad nos nō
contingit ſcire ergo ignorabitur forma diſpoſitio
nis totius vite et ſic ignorata eſt diſpoſitio reꝝ nec
etiā videtur ex effectibus Sunt enim quedā quoꝝ
videtur eſſe vna periodus et tamē accidentia eoꝝ
per ſe ſicut eſt ſexus maſculus et femininꝰ nō ſunt
eadem ⁊ cām huius non contingit ſcire ex celeſtis
circuli effectu Similiter etiā natus octauo menſe
moritur vt frequētius et in.7. viuit Similiter i ge
mīs quorū vnus eſt maſculus alter femīa rariſſime
contingit maſculū viuere Femina vero aliquando
ſupuiuit et horū impoſſibile eſt aſſignare cauſaꝫ ex
circulo celeſti. Item luminaribꝰ exñtibus in capite
algon.i.gorgonis ſi eā mars reſpectu inimicicie ra
diauerit natus vt dicit pholomeus trūcabitur ma
nibus et pedibus et truncus ſuſpendetur in cruce.
Item dicit ꝙ luna exiſtente in leone veſtimēta no
ua induere malū eſt. Manifeſtū eſt aūt ꝙ hec ſi eſ
ſēt ſcibilia eſſet deductio ſillogiſtica ad ea quod eſt
falſum qꝛ non ſequitur. Luna eſt in leone ergo ma
lū eſt induere veſtes aut luminaria ſunt in capite
gorgonis ergo reſpicit ea inimiciª Et radiacio mor
tis a quadrato vel ab oppſito diametro eſt ergo na
tus tunc ſuſpendetur.

¶ Sexto arguitur ꝙ aīe intellectuales deſcēdāt
a compari ſtella quia plato dicit ꝙ aīa deſcendens
per circulos planetaꝝ vires accipit ſcꝫ memoriam
intelligentiā et voluntatē ſicut exponit macrobiꝰ
ſup ſōnium ſcipionis Hoc etiā videtur tangere oui
dius loquens de lacteo circulo dicens Hac iter eſt
ſuperis ad magni tecta tonātis Hoc etiā videtur ꝑ
rationē quia quorū eſt vnus eſſentialis actus illo
rum videtur eſſe vna natura intelligentie aūt cele
ſtis et intelligētie hominis in cōceptione viri vide
tur eſſe vnus eſſentialis actus ergo vna natura
Item quarūcunqꝫ formarū vna natura eſt illarum
vna relatio eſt ad corpus vnius nature ſi in aliquo
eſſe dicunt̄ ſed intelligentie celeſtis relatio eſt ad
ſtellam vel ad orbē ſcḋm cōparē ſtellā ergo ⁊ intel
lectualis nature in homine erit relatio ad ſtellam
comparem. Item cōmentator ſuper.11.metha.di
cit ꝙ finis proſperitatis ītellectus hoīs eſt ſi poſt
mortē cōtinuetur motori celeſti.

¶ Septimo vel fatum eſt dei voluntas et tunc nō
eſt in rebus ſed in deo vel eſt ipſa creatura et tunc
ſemꝑ tot erunt fata quot erunt creature. Item ea
que fato aguntur nō ſunt improuiſa quia ſecundū
aug. fatum dicimus a fando Dicimus enim ea que
ſunt ab aliquo prelocuta non eſſe fortuita ſi ergo
res fato ageretur tolleretur caſus et fortuna Itē
motis rebus mouentur ea que in eis ſūt ergo ſi fa
tum ſit in rebus fatum erit mobile Si enim ſit im
mobile ſequitur ꝙ imponat rebus neceſſitatem.

¶ Ad primum dicitur ꝙ gregorius loquitur de fa
to ſecundum ꝙ ponebatur ab hereticis imponere
rebus neceſſitatem Et ſic loquitur virgilius de pa
ride Te tua fata trahūt ne fata relinquere poſſis
Ad aliud dicitur ꝙ fatum eſt ſimilitudo cauſe vni
uerſi ordinis eſſe et vite et ſic eſt aliquid cauſe licꝫ
non ſit vera cauſa ſed eſt ordo exiſtens in rebus ſi
ue diſpoſitio rerum ordinatarum. S.T.1ª. dicit ꝙ
eſt relatio.q.160.ar.2.ad 3m. Et ſi querat̄ An om
nia ſubdantur fato dicit ibidem ꝙ non ſꝫ tātum ef
fectus cauſarum ſecūdarū. Ad hoc ꝙ obicitur de
gemellis dicit S.T.opuſ.28.ca.2. vno modo ꝙ poſ
ſemus dicere ꝙ in vno conceptu ſemen per vices
proicitur et per vices a matrice glutiatur et ſic nō
eſt vna hora conceptoruꝫ geminorum Dato tamē
ꝙ eſſet vna hora tamē centrū cordis eorum a quo
incipit conceptus formatio non eſt vnum et muta
to centro neceſſe eſt mutare totum circulum et ſic
orizon eorum non eſt vnum nec anguli et ideo nec
domorum diſpoſitio et ſic tota periodus efficitur
diuerſa et per conſequens diſpoſitio fatalis Et ꝑ

hec patet ſolutio ad 2^{m}.
¶ Ad 3^{m} dicit S. T. ꝙ fati cauſa eſt neceſſaria ſʒ
ex hoc non ſequiturꝙ imponat rebus neceſſitateʒ
quia iſta inferiora mutabilia ſunt et contingentia
Et ideonon neceſſario in eis ſequitur effectus Di
ctum eſt etiam ꝙ corpora celeſtia non imponūt re
bus neceſſitatem vnde ptolomeus ſecundum S.
T. lib. 3 contra gentiles ca. 86. Nō debemus eſti
mare ꝙ ea que proueniunt a ſuperioribus ineuita
biliter eueniant quia vir ſapiens dn̄abitur aſtris
vt ſecundum eum dicit S. T. 12ᵉ. q. 9. art. 5. ad 3^{m}.
vndenon ſemper ex corporibꝰ celeſtibus inclina-
tus ad irā iraſcitur Et ſi dicatur ſecundum hoc Fa
tum aliquando falleret quia ſecundū philoſophū
futurus incedere q̄s non incedet Dicendūꝙ 3º mō
capiendo fatum tunc nō dicit ieuitabilem ordinē
Ad aliud dicitur ꝙ licet fortiora ſint ſuperiora q̄ꝫ
inferiora tamē ex impotentia inferioris cōtingit
nō omnino recipere ſuperiorum effectus Et ideo
quo ad hoc ex parte ipſorum ſoluitur vinculum qꝛ
ab alio forte cauſa ſecunda impeditur ne agat.
¶ Ad 4^{m} dicitur ꝙ nō omnia poſſunt ex ſtellis p̄
cognoſci qm̄ vt dictum eſt ſupra ꝙ aliqui ſint bene
fortunati hoc nō ſolum eſt ex ſtellis ſed etiā ab an
gelis vel a deo vt ſi quis exeat domum mox ruitu-
ram. Non poteſt dici ꝙ hoc ſit propter benignum
radium celi quoniam celū nec ratione nec conſilio
vtitur Actus etiā voluntatis non ſubduntur celo
nec effectus per accidēs ſcilicet fodēdo inuenire
theſaurū S. T. 1ª parte q. 116. ar. 1. vnde nec talia
futura demū cognoſcit per fatū 3º. mō Agricola tn̄
ſcit futurā pluuiam per celū dicit Picus mirādula
lib. 4. cōtra aſtrologos cap. 3. ꝙ hoc ad diuinā mo
tionē pertinet qua penitus ipſa volūtas occultis
impulſionibus inclinatur quas paſſi ſolent dicere
preſagit animꝰ neſcio quid huc rapior et ca. 4. oñ-
dit. ꝙ apud platonem vrbibus regnis hominibuſ
q̄ꝫ ſunt angeli prepoſiti quorum mētionē quoq̄ꝫ fa
ctā ab ariſtotele yſidorus et clemens in ſtromatis
meminerūt Predictus autem doctor per 12. lib. ni
titur declarare ꝙ apud aſtrologos nulla eſt certi-
tudo ſed magna preſumptio per quā etiam dixerīt
chriſtum de neceſſitate eſſe mortuum vt idem reci
tat li. 5. ca. 14. vnde dicit albumaſar xp̄m de neceſ
ſitate fuiſſe mortuuum in cruce quia in ſua genitu
ra mars fuit in domo mortis S. T. opuſ. 27. ca. 2.
dicit. ꝙ operationes etiam vegetabilium ſunt ipe
dibiles ab oppoſitis diſpoſitionibus inuentis in
anima ſenſibili hoc enim faciunt apprehenſa in
virtutibꝰ anime ſenſibilis qd̄ faciunt diſpoſitiōes
actiuarum qualitatum in corporibus vnde imagi-
natione mulieris cōcepta corpus totum tranſmu-
tatur ad venerea propter quod etiā auicenna dicit
ꝙ quidā ex ymaginatione lepre leproſus factꝰ eſt
et patientibus fluxū ſanguis prohibet galienꝰ aſ-
pectum rubicūdorū. Si ergo hmoī apprehēſa ſint
contraria motui celi excludunt effectum celi alias
iuuant vnde Meſalon dicit ꝙ celeſtis effectus qui
vocatur alatre iuuatur a ſapiente aſtronomo ſicut
in producendis terre naſcentibus iuuat̄ per ſemia
tionem et artem. Item incertus eſt numerus ſphe
rarum et aſtrologi in multis ſibi cōtradicunt et per
diuerſas tabulas ſupputant ⁊ ideo non videtur eſ
ſe ibi magna certitudo.
¶ Ad 5^{m} dici. S. T. ibidē ca. ꝙ p̄ motus celi non
niſi cōiter iudicare debemus et cōiecturaliter quia
non poſſumus oīa cōſiderare. Ad aliud dicit ꝙ nō
requiritur via ſillogiſtica ad coniecturaliter ſcien-
dum de ſexu femineo dicit ꝙ ſemp̄ fit propter occa
ſionem defectus alicuius principiorum vnde natu
ra perticularis nunq̄ꝫ intēdit facere feminā ſʒ cuʒ
melius fieri non poſſit ex natura vl̄i fit adiutoriuʒ
generationi et ꝙ mas frequentius morit̄ hoc eſt qꝛ
requirit materiā magis p̄fectam ⁊ magis termina
tā Ad id ꝙ dicit de octauo mēſe dr̄ ſcd̄m quoſd̄ octa
uo menſe moritur qꝛ ſaturno attribuitur cuiꝰ fridiˢ
et ſiccitas natū interficiūt ſed hoc eſt falſum quia
multi dicuntur diu ſuperuiuere vnde Contra hoc
diſputat picus lib. 3. Cauſa ergo non eſt in circulo
ſed in principiis materie quia quādo virtus eſt ha
bundans et materia dinuta termiata eſt cōplexio
7. menſe et naſcitur puer licet ſit p̄uus corpore et
valde agilis quando autem adequata ſunt virtꝰ ⁊
materia et quādo eſt ſup̄habūdās materia tūc non
eſt complexio ſeptimo menſe cōpleta ſʒ quieſcit p̄
vnam lune cōuerſionē in. 8. menſe et ſic exit in no
no menſe et cōualeſcit ſed qñ eſt virtus deficiens
naſcitur octauo mēſe et moritur vt in plibus ſʒ hoc
non cōuenit expiodo Notanter dixit vt in pluribus
multū enim variationis faciūt cōplexiones femi-
narum et cōplexiones climatū p̄pter quod. S. T.
dicit ſe vidiſſe vnā que peperit. 11. menſe puerū ma
xime q̄ꝫtitatis et ariſtoteles vnaʒ que peperit 14.
menſe. Ad aliud de capite gorgonis dicendū ꝙ il-
le ſtelle funeree ſunt propter quod eciam ipſe per
ſeus caput aduerſo vultu abſciſum tenet ſʒ hoc nō
imponit neceſſitatē ſed facilē inclinationē. Et eo
dem modo dr̄ de noua veſte ſicut em̄ radiacio p̄iodꝭ
imprimit rebus naturalibus ita etiā et artificiatis
Sed cōtra hoc videtur eſſe. S. T. opuſ. 34. dicens
ꝙ non poteſt eſſe ꝙ aliquod artificiatū habeat ali-
quā op̄ationē et virtutem a corpore celeſti ad pro-
ducendū aliquos effectus tranſcendētes virtutes
naturales elementorum quia ex eo ꝙ aliquod cor-
pus ſic vel ſic figuratur nullā ydoneitatem maiorē
vel minorem habet ad recipiendū impreſſionē na-
turalis agentis quale eſt celum ſʒ habēt op̄atiōes
conſequentes formas ſubāles et ſic verū aurum et
naturale letificat cor non aūt alchimie ⁊ ſaphirus
ſanguinē cōſtringit. Et. S. T. cōtra gētiles lib. 3.
ca. 99. dicit ꝙ quidā p̄uꝰ piſcis retinet nauim ymo
videtur eſſe ſup̄ſticioſū ꝙ abſtinendū ſit a noua ve
ſte propter lunā exiſtentē in leone.
¶ Ad 6^{m} dicit. S. T. ꝙ dictum ouidij intelligen-
dum eſt ſic ꝙ per viā candidā candore iuſticie et in
nocentie peruenitur ad deum Deinde dicitur ꝙ in
telligere aīe et angeli ſunt diuerſarum naturaruʒ.
Ad aliud dicitur ꝙ illa continuatio non eſt ſecun-
dum vnā naturā ſʒ ſcd̄ʒ vnū cōe obiectū ſpeculatio
nis p̄tinentis ad beatitudinem.
¶ Ad ſeptimū pʒ ex dictis Et nota ꝙ fatum ſecū-
dum boetiū. 4. de conſo. diffinitur ſic fatum eſt in-

ferens rebus mobilibus diſpō.i.ordo ꝑ quā diuina prouidentia ſuis queqꝫ nectit ordinibus et eſt vnū per reſpectum ad principium non autem ex parte ſubiecti et eſt impedibile ſicut cauſe ſcđe poſſunt impediri.

Ad tertiū ſic proceditur videtur ꝙ natura intendat producere monſtrum qꝛ natura intendit finem ſui operis ſed monſtrum eſt finis opationis nature ergo intendit monſtruꝫ minor patet qꝛ natura auget et nutrit monſtrū ergo intendit ipſum. Sed contra eſt phūs.

¶ Reſpondeo dicendū ꝙ. S. T. lec. 12. cū phō declarat naturā eſſe de numero cārum illarū que propter aliquid agūt et hoc valet ad queſtionē de ꝓuidētia Ea enim que non cognoſcunt finem nō tendunt in finē niſi directa ab aliquo cognoſcēte ⁊ iō oportet ꝙ natura ordinetur ab aliquo intelligēte.

¶ Et ſciendum ꝙ quidam dixerūt naturā nō agere propter aliquid Sed contra ex operatione nature ſemper inuenitur aliquid fieri quāto melius et cōmodiꝰ eſſe pōt ſicut pes ſecūdū ꝙ eſt aptꝰ ad gradiēdum ſed dicebāt ꝙ hoc nō erat natura ſed cōtigi ſic euenire ſic̄ diceremꝰ ꝙ pluit nō vt frumētū augmētetur ſed qꝛ vapores eleuati congelātur et cōuertuntur in aquā et ideo oportet ꝙ propter grauitatem deſcēdant Et ſic dicebant ꝙ etiam ex neceſſitate nature dentes anteriores ſunt acuti ⁊ apti ad diuidendū cibum et maxillares ſunt lati ⁊ vtiles ad continēdum cibum non tamē ita ꝙ propter iſtas vtilitates nā faceret dētes tales vl̄ tales ſꝫ dētibꝰ ſic factis a natura ſequitur talis vtilitas ſic dicunt ꝙ a principio facte ſunt multe et varie diſpoſitiones rerū naturalium et ſic accidit ꝙ omnia eſſēt apta ad aliquā vtilitatē inutilia vero ſunt deſtructa vnde empedocles dicebat a principio fuiſſe quoſdam generatos qui ex vna parte erant boues et ex alia parte erant homines ſed conſiderādum ꝙ exemplū de pluuia eſt inconueniēs Na licet pluuia habeat neceſſariam cauſaꝫ ex parte materie tamen ordinatur ad finē aliquem ſed ad conſeruationem rerum generabilium et corruptibiliū nec huic obſtat ꝙ aliquando vt in paucioribus frumētum ex pluuia deſtruatur.

¶ Notādum preterea ꝙ propter tres rationes āntiqui crediderūt naturam non agere propter fineꝫ Primo quia videbant mōſtra accidere in operationibus et eā monſtrum ſecūdum philoſophum peccatum in natura eius quod propter aliquid fit vel eſt indiuiduū natū cum aliqua deformitate preter ſolitū curſum nature Et dr̄ peccatū inꝗtum productum eſt ex defectu exiſtēte in actu nature Et ſi queratur An in tali operatione nature natura fruſtret̄ ſuo fine dicit S. T. 12ᵉ. q. 21. ar. 1. ad 2ᵐ. ꝙ deficit a fine vltimo qui eſt ꝑfectio gn̄ati non aūt deficit a fine proximo operatur enim natura aliquid formando Secundum eſt quia credebāt ea que nāliter fiunt procedere ex cauſis prioribus que ſunt materia et forma et non ex intentione finis Tertium eſt quia natura de ſuis operationibus nō deliberat et ipſi putabant ꝙ nichil ageret propter finē niſi primo deliberaret Contra hanc opinioneꝫ arguit philoſophus 1º Omnia que fiunt naturaliter fiunt ſicut ſēper aut ſicut frequenter Sꝫ nichil eorū que fiunt a fortuna vel caſu fit ſemper vel vt freꝗnter nō ei dicimꝰ ꝙ mltotiēs pluat ī hyeme a caſu Sꝫ bene ſi multū plueret ī diebꝰ canicularibꝰ Nec eēt a caſu ſi in diebꝰ canicularibus fit. Cantina ſiue eſtus pꝫ ergo ꝙ naturalia nō fiūt a caſu ſꝫ propter finem ſic etiam phūs in probleumatibus probat ꝙ non eſt a caſu ꝙ omnes homines computant vſqꝫ ad decem et tunc replicāt niſi apud quoſdam barbaros vnde hoc fit qꝛ primi homines quaſi groſſi per digitos cōputabant et cū venirent ad decem replicabāt poſt decem dicentes vndeci. i. vnū et decē Secūdo omne quod habet determinatum modum quo natum eſt fieri fit propter finē quia alias non magis deberet fieri vno modo ꝙ̄ alio ſed omne ens naturale habet determinatū modū igit̄ vnde naturam agere propter finem vel appetere finem nichil aliud eſt ꝙ̄ res habere aptitudinē naturalē ad finem. Tertio ars ꝑficit aliqn̄ ea que natura nō poteſt operari et imitatur naturam in ꝗ̄tū pōt ſed ars operatur ꝓpter finē quia ordinat priora ad poſteriora ergo ſimiliter ē in natura maior pꝫ qꝛ ſicut in arte primo fit fundamentum poſtea parietes ſic in vegetabilibus ſunt radices quaſi fundamentum et poſtea ſtipites quaſi parietes Quarto bruta agunt propter finem. Et ſimiliter plante ergo et natura antecedens patet quia yrūdo facit nidum et aranea telam et formica in eſtate cōgregat victum. Nec hoc eſt ab intellectu ſed a natura quia ſemper eodem modo operantur et omnibus cōuenit Similiter ī plantis folia ſunt propter cooperimentum fructuum et radices non ſunt ſurſum ſed deorſum vt accipiant nutrimentum a terra ergo in naturalibus eſt cauſa finalis Quinto forma eſt finis generationis.

¶ Notandum preterea ꝙ phūs deſtruit 3ᵃ. moctiua antiquorum et ex eis concludit propoſitum. Primo licet ars agat propter finem tamen in operationibus artis contingit fieri peccatū quia ſcriptor qn̄qꝫ male ſcribit. Item illa ſunt ſecundum naturam ab aliqua cauſa que mouentur quouſqꝫ ꝑueniant ad aliquem finem determinatum niſi impediantur ergo preter materiam ⁊ formam opꝫ ponere cauſam formalem. Item contra tercium motiuū. Ars agit propter finem et tamē artifex qn̄qꝫ non deliberat vt puta de citharedo. Si enim deliberaret in tangendo quamlibet cordam videretur nichil ſcire Et ſi queratur in quo eſt ars cithariꝫādi et ſcribendi. Quidam putant eam eſſe in manibus. Sed Contra 6º. ethicorum ars ponitur habitus veridicus ergo eſt in intellectu. Item ars eſt recta ratio ſed ratio non eſt in manibus ergo. Item ſequeretur ꝙ ſi manus mea continuaretur alteri ꝙ eſſet optimus citharedus.

¶ Notandum preterea ꝙ in mōſtro duo ſunt ſcilꝫ natura et ſic bene intenditur ab agente Aliud eſt defformitas ideſt inordinatio membrorum et hec non intenditur a natura. Quidam dicunt ꝙ natura monſtrum intendit ſed non intendit mō

ſtrum quia dicunt ꝙ ratione appellationis ſenſus eſt. natura intendit monſtrum ſub ratiōe deformitatis. Sed contra intendere ſecundū ꝙ conuenit agentibus naturalibus nō importat actum cognitiuum vel actum ſequentem cognitionē ergo non appellat propriam rationem.

¶ Notandū preterea ſecūdum S. T. i. 2. q̄uis mōſtra contingant in natura preter intentionē virtutis formatiue que agit in ſemine tamen reducūtur in aliquas cauſas naturales contingunt enim ex aliqua indiſpoſitione materie ſicut ex principio ꝓximo vel ex impreſſiōe alicuius ſigni celeſtis ſicut ex principio remoto d. 18. q. 1. ar. 3. 6m. Et de potētia. q. 6. ar. 2 ad 8m. dicit ꝙ licet mōſtra fiant cōtra naturam particularē non tamen contra naturam vniuerſalem ideo non ſunt miracula theologo.

¶ Notandum preterea ꝙ albertus 2. phi. ponit mōſtra fieri propter 4 cauſas Primo propter materie diminutionem et hoc tripliciter primo ſecundū quātitatē magnitudinis membrorum tantū aliquādo ſecundum quātitatē magnitudinis et ſecūdum numerū Aliquando autem ſecundū numerū tantū primum adhuc eſt ex duplici cauſa ſcilicꝫ ex diminutione materie aut ex debilitate virtutis formatiue que non poteſt formare niſi parū de materia et reicit aliā Que autem fiunt ex diminutione numeri fiunt ex defectu materie vel virtutis ⁊ ideo precipue deficiunt membra longe a corde et epate diſtātia Secundo fiunt monſtra principaliter ꝓpter materie ſuperfluitatem et hoc tripliciter qꝛ aliquādo excedūt in magnitudine tantum aliquādo in numero aliq̄n in vtroqꝫ et hoc propter habundantiā materie vel fortitudinis virtutis vnde albertus fatetur ſuo tempore natā eē puellā dependētibus vberibꝰ et cum pilis et alius cū duobus capitibus et inferius videbatur vnum corpus aliq̄n vero ſuperius corpus eſt vnum et tamē inferiꝰ habet 4. crura Et hoc prouenit quia ſperma diuiditur quando infunditur. Si ergo ex toto diuidatur fiunt gemini. Si vero non perficitur ſed ramificatur tunc fiunt bicorpora animalia et ideo quidam inueniuntur cum duobus ventribus et cum quattuor brachiis ⁊ cū multis linguis vnde tēpore alberti fuit vnus hn̄s vndeci liguas ⁊ vndecim ora et labia incōpleta ⁊c. Tertio fiunt monſtra ꝓpter qualitatū improporcionabilitatē vnde ex nimio calore fit nimia macies ⁊ ex nimio frigore nimia pinguedo et ſi iungātur qualitates contrarie quarum vtraqꝫ ſit cōplexionalis ⁊ terminans tūc naſcitur hermophroditus habēs vtrūqꝫ ſexum ¶ Notādū preterea ꝙ quattuor fiunt monſtra ꝓpter maliciā continētis quod ē pellis ſecundina que ſi rumpatur materia defluit ⁊ deficit membrū vel curuatur vel grandeſcit. Item ex aſpectu celi porce pariūt porcellos quorū capita ſūt humana. Idem ſecundū ptolomeū in quadriptito ī quadā parte arietis nō pōt fieri generatio hūana ſed monſtrorū vt narrat etiā albertus in. 2 ſentētiarū diſ. 7. p duas matronas. Item Aliquando preter ſolitum curſū ē multitudo in hiis que generantur ſicut dicit phūs. 9. de animalibus ꝙ fuit quedā mulier que vno conceptu cōcepit duodecim ⁊ Auicenna ꝙ fuit quedā que concepit lxx. Aliquando generatur minotaurus ſuperius hn̄s figurā hominis inferius thauri et ſic empedocles ponebat quoſdā hoīes generatos qui ex vna parte erāt boues et ex alia parte homines Sed Contra arguitur ex phō quia in plantis res videntur eſſe minus diſtincte ⁊ tamen ī eis non reperitur compoſitum cuius vna pars ſit oliua et alia pars vitis.

¶ Notandum preterea ſecūdū philoſophū et S. T. hic lec. 11. ꝙ tantum ſunt quattuor gnā cauſarū tn̄ aliq̄n coincidūt materialiter vnde forma ⁊ finis aliquando ſunt idē nūero quia forma geniti eſt finis gn̄ātis ſi nō generetur a caſu. ſ. t. pria parte q. 19. ar. 1. Similiter efficiens coincidit in idem ſpē cum forma in agentibus vniuocis in quibus agēs facit ſibi ſimile ſecundū ſpēm Secus aūt eſt ī agētibus equiuocis. Materia vero non eſt idē ſpē nec idē numero cū aliis cauſis quia oēs alie cauſe ſūt aliquo modo in actu materia vero ē ens in potēcia ſed dices Elemētū aliq̄n ē finis generationis et materia motus localis. Dicendum ꝙ hic loquimur de materia prima quā beatus thomas opus: 31. diffiniuit dicens ꝙ eſt illa que intelligitur ſine qualibet forma abſolute. Elemēta aūt vt puta aqua pōt dici materia reſpectu liquabiliū ⁊ farina reſpectu panis tamen non eſt materia prima abſolute ſufficientia aūt quattuor cauſarū probatur per reſponſionem ad quattuor queſita Si eñ queratur ꝓpter quid eſt medicus reſpondetur ꝙ propter ſanitatē Sed contra Sanitas non ē nobilior medico ergo nō eſt finis eius Dicendū ꝙ ſanitas in eſſe cauſe finalis eſt nobilior medico in eſſe cauſe agētis Similiter ſi queratur ꝓpter quid aliquid ē tale pōt reſpōderi per cauſā materialē ⁊ ſic dicimus ꝙ ſemen eſt cauſa materialis ſed diſtinguendū eſt de ſemine quia ſemen viri eſt efficiens cā nō autē mulieris. Alia eſt cā efficiens ⁊ ſic dicimus ꝙ ſtatuificus per ſe facit ſtatuam Sed cōtra vel per ſe facit ſtatuā in vniuerſali ⁊ hoc nō quia vniuerſale non pōt fieri per ſe. Item bene ſequitur Statuificus p ſe facit ſtatuā ergo artifex per ſe facit ſtatuā quia ſecundū ari. genus cauſe p ſe etiā eſt cā p ſe ꝙ conſequens ſit falſum patet dupliciter. Primo accidit artifici inq̄ntū hmōi facere ſtatuam. Item actus ſunt ſuppoſitorū ergo artifex in vniuerſali non facit ſtatuā. Dicendū ꝙ per ſe facit ſtatuā ſed non primo Et per hoc ſoluuntur argumenta. Itē ſi queratur propter quid angulus eſt rectus Reſpondetur p cauſā formalē quia ſcꝫ conſtituitur ex linea cōſtituēte duos angulos equales Sed vtrū omne qđ reſpōdetur per hmōi queſtionē ſit cauſa p ſe videtur ꝙ non quia ſi queratur quare materia appetit formā reſpondetur ꝙ propter priuationem priuatio eñ eſt cauſa appetitus. Itē pluuia ē propter meſſes ⁊ tn̄ videtur ꝙ meſſis nō ſit cā pluuie Tum quia meſſes nō ſunt a natura ſed ab arte gͦ pluuia non eſt cauſa meſſis Nec econuerſo Nullum eñ artificiale pōt eſſe cā forme ſubſtātialis quia ars eſt forma accidentalis Sed hic pōt dici ꝙ ars aliq̄n confert formā ſubſtantialē vt in alchi-

mia et per artē producitur forma in aquis artificia libus que non ſunt eiuſdem ſpēi cum naturalibus Sed contra videtur. S. T. de potentia. q. 6. ar. 1. ad 18^{m}. et in. 2. d. 7. q. 3. ar. 1. ad 5^{m} et phūs dicit. 4. metheororum ꝙ alchimiſte non faciunt verū aurū ſed de hoc dicendum eſt vt ſupra. Et ſi queratur Ad quam ſciam pertinet cōſiderare de cauſis. Dicendum ꝙ triplex eſt conſideratio rerum quedā enim ſunt res immobiles ⁊ circa hoc eſt conſideratio metha. Alie ſunt mobiles et incorruptibiles ⁊ de hiis eſt aſtronomia. Alie ſunt mobiles et corruptibiles et iſte habent. 4. cauſas quas conſiderat phiſicus qui habet per quālibet cauſam demonſtrare. Notandum tamen ꝙ materia et efficiens quādoqꝫ ſūt talis nature ꝙ ipſis poſitis neceſſario ponitur effectus et tunc fit demonſtratio a priori vt hoc eſt cōpoſitum ex contrariis ergo eſt corruptibile aliquādo vero non ſed ſolum frequenter et tunc fit demōſtratio ab eo quod eſt poſteri⁹ natura vt ſi homo debet generari neceſſe eſt ſemen hominis cum virtute formatiua preexiſtere. Si tamen remouerentur impedimenta tunc neceſſario ſequeretur effectus et fieret demonſtratio. Et ſic dicit phūs. 1. poſt. ꝙ de hiis que ſunt frequenter eſt ſcientia de fine vero dicit ariſtoteles ꝙ eſt perfectio et dignitas rei ⁊ natura ſemper de poſſibilibus facit quod melius eſt Non ſimpliciter ſed ſecundum ꝙ conuenit nature ideo per cauſam finalem fit demonſtratio arguendo ſic Hoc eſt melius et dignius ſic fieri ergo a natura fiet vt melius eſt dentes hominis anteriores eſſe acutos propter diuiſionē cibi ergo ſic fiet niſi ſit defectus ex parte materie vt patet in monſtris. Sed vtrum dentes et digitus ſint partes hominis videtur ꝙ nō quia ſine eis homo poteſt eſſe. Item partes ſunt priores toto ſed non ſic eſt de dētibus quia pueri naſcuntur edentuli Dicendum ꝙ non omnes partes quantitatiue ſunt priores toto S. T. 7. methaphiſi. poſt philo. declarat etiam aliqua pars diffinitionis non eſt prior vel pars diffiniti patet quia angulus acutus dicit͛ qui eſt minor recto. Mathematicus aūt non demonſtrat per. 4. cauſas ſꝫ per cauſam formalem.

¶ Contra hec arguitur vel monſtrum fit per ſe a natura vel per accidens Non 1^{m} quia tunc ſemper natura faceret monſtrum Nec ſecundum quia tūc monſtrum eſſet ens per accidens quia eſſet effect⁹ per accidens ſed hoc eſt falſum quia ens per accidens a nullo fit per ſe ſed monſtrū fit a deo ꝑ ſe forte dicis ꝙ ens per accidens eſt a deo effectiue cum ſit creatura et non creator cōtra tūc de ipſo eſt ſcietia quia habet deum pro cauſa inuariabili forte dicis cauſa proxima eius eſt variabilis contra cauſa prima inuariabiliter mouet illam proximam ergo etiam illa proxima īuariabiliter mouet ergo de ente per accidens eſt ſcia contra ariſ. 6. metha. Itē quod fit frequenter non eſt per accidens ſed monſtrum fit frequenter probatur quia femina eſt monſtrum cum ſit mas occaſionatus ⁊ mulus. Item poſſibile eſt ꝙ in aliqua regione cōmuniter generent͛ mōſtra vel homines nimis parui vel nimis magni ergo male diffinitur monſtrū dicendo ꝙ fit preter ſolitum curſum nature. Item genito quinto digito natura adhuc generat ſextum in animali ergo natura intendit monſtrum. Item de monſtro eſt ſcia ergo monſtrum fit ſepe et frequenter forte concedis per reſpectum ad ſuā cauſam. Sed cōtra Tūc etiam effectus fortuitus fieret ſepe et frequenter quia ſemper fit poſita ſua cauſa que eſt caſus et ſic erit effectus per ſe reſpectu ſue cauſe quod ſi concedas ſequitur ꝙ caſus vt ſic erit cauſa per ſe quod eſt contra ſuam diffinitionem.

¶ Secundo Natura eſt cauſa per ſe nature ergo eſt cauſa per ſe monſtri forte dicis negando conſequentiam quia non inconuenit ꝙ aliquid ſit cauſa per ſe reſpectu vnius et cauſa per accidens reſpectu alterius Contra cauſa per ſe ſemper precedit cauſam per accidens ergo non eſt idem cum ea vt ſupra dictū eſt. Itē natura a deo dirigit͛ ergo nūqꝫ producit monſtrum niſi intendat ipſum producere Item actiones eiuſdem ſpeciei ſunt ad eundē terminum et ſi vnus terminus non ſit a caſu nec ali⁹ ſed homo monſtruoſus et non monſtruoſus ſunt eiuſdem ſpeciei ergo ſi vnus fit ex intentione et alius.

¶ Tertio omnis effectus naturalis habet finem et cauſam neceſſariam ergo nullus fit a caſu ſed mōſtrum eſt effectus naturalis. Forte dicis ꝙ quia fit raro ideo fit per accidens et a caſu cōtra aliqua que ſunt per accidens fiunt ſepe quia aperiens feneſtram eſt cauſa per accidens introitus luminis ⁊ remouens columnam eſt cauſa caſus lapidis. Itē tunc pluuia ſub cane eſſet a caſu vt etiam ſupra cōceſſum eſt Sed contra in celeſtibus nichil fit a caſu.

¶ Quarto arguitur ꝙ animalia per eorum naturam non agunt propter finem vt dictum eſt quia vt͛ aranea facit telam per naturam que ſit materia et patet ꝙ non vel per ſuam formam ſenſitiuam Sed contra nunqꝫ ſenſit hyemem ergo formica non colligit grana propter tempus hiemale futurum. Item que ſunt a natura fiunt quolibet tempore ſꝫ formica nō q̄lꝫ tpe colligit grana Item iſta aīalia videntur operari ex quadam prudentia et artificialiter ergo non ex natura. Forte dicis ꝙ animalia agunt propter finem vt dicit. S. T. 12^{e}. q. 1. ar. 2. tamen non mouent ſeipſa ad finem contra ſecūdum ariſtote. in. 8. phi. animata mouēt ſe et non niſi ad aliquem finem ergo animal mouet ſeipſum ad finē Forte dicis ꝙ non habet rationem finis et ideo nō proprie mouet ſe ad finē. Contra nichil agit propter aliquod in cognitum ergo niſi aīal habeat rationē finis nō pōt agere ꝑpter finē: finis enim nō mouet niſi vt eſt in intētiōe vt dicit. ſ. t. 12^{e}. q. 1. ar. 1 ad 1^{m}. Ne curo pro nunc an ibi intentio capiatur ꝑ actu intellectus vel pro actu voluntatis de quo vide. ſ. t. de veri. q. 22. ar. 13. et q. 21. ar. 3. ad 5^{m}.

¶ Quinto arḡ ꝙ phiſi. nō differat ab aſtrologo vel mathe^{o}. qꝛ phiſic⁹ demrāt ꝑ quēlꝫ cām vt dctm̄ ē ꝑtiet ad phiſi. demrāre terrā eē rotūdā ꝑ eādē cām ꝑ quā aſtrolog⁹ demrāt Itē oīs forā hꝫ cām efficiētē g^{o} ſi mathe^{s}. demrāt ꝑ formā poterit ēt demrāre cām efficientem. Item mathe^{s}. tractat de q̄lꝫ re g^{o}

de qualibet cauſa antecedens patet quia tractat
de vnitate modo quelibet res eſt vna ⁊ ſimiliter ar
gueretur ꝙ phiſicus tractat de qualibet re etiaꝫ de
deo quia oppoſitorum eadem eſt diſciplina ſed tra
ctat de mobili ergo tractat de immobili. Item for=
ma non habet cauſam formalem vt patet prima.q.
61.ar.1.ad 2^{m} ſed illa de quibus eſt mathematica
ſunt forme g° non hn̄t cauſam formalem.
¶ Sexto materia non habet cauſam ergo philoſo
phus nil poteſt demonſtrare de materia ſalteꝫ per
quattuor cauſas. Item occaſio et omen videntᷣ eſ=
ſe quedam cauſe et non effectus tamen nulla ſciē=
tia de iſtis determinat ergo nec de alijs et tamē vi
detur eſſe cauſa quia ex omine aruſpices nituntur
predicere futura vt pꝫ ex petrarcha de rebus mēo=
rabilibus lib.4.trac.6. vnde emilius pugnans ad
uerſum xerſem regē macedonie ſero venit domūꝫ
et inuenit filiā triſtem quia perſa eius catella mor
tua fuerat ex hoc ſumpſit omen quia vicit predictū
regem vnde Omen a quibuſꝺ dicitur oſtentum qꝛ
aliquid futurum oſtendit.
¶ Ad primum dicendum ꝙ monſtrum fit per acci=
dens a natura particulari et aliquando per ſe a na
tura vniuerſali nec ſequitur eſt effectus ꝑ accidēs
ergo eſt ens per accidens quia non eſt diuerſorum
predicamentorū ſed queritur in quo predicamēto
ponuntur monſtrum et fortuna. Dicendum ꝙ for=
tuna videtur dici relatiue ad fortunatuꝫ Monſtrū
autem cum ſit deffectus non ponitur per ſe in pre=
dicamento et ideo melius videtur dicendum ꝙ nō
habet cauſā per ſe. Ad aliud dicitur a quibuſdam
ꝙ in illa patria in quibꝰ ſepe fiunt monſtra vt ſcꝺꝫ
ſolinū in lib. rerū memorabilium in india ſepe na=
ſcuntur homines difformes et tamen non ſunt pre
ter ſolitum ibi vel dicitur ꝙ inſolitum non dicit ra
ritatem facti ſed excludit ſolitum curſum nature
S.T.in.2.d.18.q.1.ar.3.ad 2^{m}. Ad aliud dicitur ꝙ
licet natura continuet operationem in generatio=
ne monſtri non tamen intendit mōſtruoſitatem ſꝫ
ſubiectum eius et hoc indiuiduum quod eſt ſextus
digitus Cui tamen accidit ꝙ ſit ſextus. Ad aliud
dicitur ꝙ monſtro in vniuerſali conueniūt aliqua
predicta vniuerſaliter dicibilia de ipſo per diffini=
tionem et ſic de eo habetur ſcientia. Et per hoc pꝫ
quomodo fortuna poteſt diffiniri et ita de alijs Si
dicatur ſecunduꝫ phm̄ fortuna eſt imanifeſta ergo
non diffinitur. Item melius eſt ſic eſſe q̄ꝫ nichil eſ
ſe ergo melius eſt eſſe monſtrum q̄ꝫ nichil eſſe ſed
natura facit quod melius eſt ergo natura intendit
monſtrum. Item terminus gn̄ationis eſt intentus
ab agente ſed monſtrum aliquando eſt terminꝰ ge=
nerationis et finis quia per generationē acquiritᷣ.
Item aliquis pater deprauatus poteſt velle gn̄a=
re hominem monſtruoſum ergo monſtruꝫ eſt inten=
tum a gn̄ante. Item pctm̄ eſt monſtrum in morali=
bus ſed difformitas peccati aliquando eſt intenta
vnde aug. dicit ꝙ cum furaretur poma amabat ip=
ſum defectum Et. S.T. dicit. q. de malo.q.3.ar.12.
ꝙ quando quis vult aliquid quod ſcit eſſe malū iā
ex conſequenti malum vult non ſolum per accidēs
ad quartū et de veri.q.24.10.ad 3^{m} voluntas eſt ꝑ
ſe cauſa peccati. Ad hec dicitur ꝙ fortuna quo ad
predicata vniuerſalia eſt cognita. Ad aliud nega=
tur conſequentia Deinde dicitur ꝙ pctm̄ poteſt eſ
ſe intentum per ſe ſed non primo. S.T. opuſ.31.
ca.1. dicit ꝙ intendere ipſius nature nichil aliud
eſt q̄ꝫ habere naturalem inclinationē ad aliquid.
¶ Ad ſecūdū dicitur ꝙ cauſa prima ſimpliciter eſt
cauſa per ſe et reſpectu malorum pene poteſt dici
cauſa per accidens tamē vt cauſa per accidens nō
habet rationeꝫ prime cauſe Et ad aliud negatᷣ ma
ior.
¶ Ad tertium dicitur ꝙ effectus per accidens ali
quando fit ſepe quia homines vt in pluribus ſunt
mali ſed. ſ.t. dicit pria.q.49.ar.3.ad 5^{m} ꝙ iſta infe=
riora in quibus contingit malū nature vt corruptio
nes ſunt pauca reſpectu corporuꝫ celeſtium in qui=
bus nullus eſt effectus per accidens in elementis
tamen bene eſt effectus per accidens vt patuit de
pluuia ſub cane. Et ſi dicatur Aſtrologus poteſt iu
dicare de pluuia futura ſub cane ergo non fit a ca=
ſu Negatur conſequentia qm̄ etiam ſcit predicere
de monſtro.
¶ Ad quartum dicitur ꝙ natura non ſemper eo
dē mō operatᷣ qꝛ alias naſcerētur flores ī hyeme nec
proprie animalia habent prudentiam ſed ex inſtin
ctu nature et non per cognitionem futuri agunt.
¶ Ad quintum dicitur ꝙ phiſicus demonſtrat ꝑ
quamlibet cauſam pertinētem ad motum vnde nō
habet etiam demonſtrare quecunqꝫ predicata de
ente mobili nec de eis determinare niſi per medi
um phiſicum poſſint cognoſci Et per hoc patet ad
alia vnitas enim mathematica non in quolibet re
peritur vnde in deo trinitas perſonarum nō eſt tri
nitas de genere quantitatis alias eſſet proportio
tripla triū perſonarū ad vnā et per ꝯn̄s proportio
inequalitatis maioris Et ſic deſtrueretur equali=
tas in diuinis.

AD 4^{m} ſic proceditur videtur ꝙ contin=
gentia rerum non ſtet cum prouidētia
dei quia bene ſequitur deus hoc prouꝺ
dit ergo ita erit ſed antecedens eſt ne
ceſſarium ergo et conſequens Forte di
cis ꝙ antecedens non eſt neceſſarium niſi ex ſup=
poſitione Hoc videtur contra. S.T. prima q.14.
ar.13.et de verita.q. Item quando aliquid eſt
neceſſarium ex ſuppoſitione tunc fatuum eſt con=
ſiliari de oppoſito q̄ꝫdiu ſtat illa ſuppoſitio ſi ergo
deus habet prouidentiam de quolibet futuro tūc
periret omne conſilium Forte dicis ꝙ oportet con
ſiliari quia non eſt neceſſarium abſolute. Contra
licet contingens ſit fortem moueri tamen fatuum
eſſet conſiliari ad faciendum ipſum non moueri
ſuppoſito ꝙ currat. Item videtur redire error
gentilium qui aſſumebant ad excuſationem ſuoꝝ
peccatorum omnia prouenire ex fato quia fruſtra=
toriū eſt, ſtāte prouidentia dei ꝙ a erit oppoſitū cō
ſiliari Si dicas ꝙ gētiles ponebant res ꝓuenire
ex q̄dā neceſſitate abſoluta hoc eſt falſū ſꝫ ſolū po

nebant ꝙ ita eueniret ſuppoſito ꝙ ſit ita fatatum Sed contra Natura agit propter finem quem nō cognoſcit ſecundum philoſophum hic ergo oportet ꝙ dirigatur a primo agente ergo primum agēs vniuerſalei cauſando ſcilicet deus habet prouidētiam de rebus.

¶ Reſpōdeo dicendū ꝙ multi doctores vt greg. de arimino in. I. ſētentiarum dicunt deū nō cognoſcere aliquid extra ſe ſecundum ariſtotelem et cōmenta. q2. 12. methaphiſi T. c. 51. dicit ꝙ inconueniens eſt meditari de quibuſdā. Item Si intelligeret aliud a ſe tūc ſua ſubſtātia nō eſſet intellectio eiuſdē q2 intellectum eſt pfectio intelligētis cauſaliter quia ſcȝ cauſat in intelligēte ſuam pfectionē que eſt intellectio. Itē aliquomō dependeret a rebus adextra q2 intellectus depēdet ab intellecto. Sed cōtra hec obicitur q2 ſcdm ari. I. de aīa Deus eſſet incipiētiſſimus ſi litē ignoraret. Iteȝ oīs ſcīa eſt in deo et maxime methaphiſica vñ propter hoc vocatur ſcīa diuina ⁊ ſymonides dicebat ꝙ ſol⁹ de⁹ hunc habet honorē q2 vult illam ſciam que eſt propter ſeipſam vnde q2 illa ſcīa nō hētur perfecte ab hominib⁹ putabat deum eſſe inuidū quod tñ reprobatur. 1. meth. a phō. Item phūs in lib. de bona fortuna dicit ꝙ deus eſt cā inſtinctum bene fortunatorum qui videt et futurū et pñs vnde propter hāc rationem dicit grego. ꝙ phūs contradicit ſibiipſi Sȝ hoc non videtur rationabile Doctor ſubtilis in. i. d 8. non vult ariſtoteli imponere abſurdiora ꝙ̄ ipſe dicat vel ꝙ̄ ex dictis eius neceſſario ſequitur et ex dictis eius vult rōnabiliorē intellectū accipē quē poteſt ita et nos facere debemus. Item aliqui ſūt effectus naturaliter cogniti qui non pñt fieri niſi a deo īmediate vnde quidā dicūt alexādrum incluſiſſe decem tribus inter caſpios montes oratiōe facta ad deū licet hoc neget Antonni⁹ vanū etiaȝ eſſet colere deū niſi deus cognoſceret tñ verberandi ſūt ſcdm ariſtotelē in topicis negantes deū eſſe venerandū. Item. ſ. t. ponit ꝙ alexāder pipatheticus dixit ſcdm ariſtotelē deū habere prouidentiaȝ de iſtis inferioribus 2° celi lectione. 14. Item ſecūdum gregoriū in ſecundo de⁹ īmediate mouet primum celum ergo cognoſcit ipſum multi enim recte dicunt intelligentias nō agere niſi per intellectū et voluntatē. Item ſcdm ariſto. in fine methaphiſice deus eſt vnus priceps ſȝ principē oportet habere aliorum noticiam vñ ad alexandrū ſcribit ariſto. ꝙ regalius eſt animā hebere ſciantiis abundanteȝ ꝙ̄ habitum corporis bonum.

Dicendū igitur ꝙ ſcdȝ ariſtotelē deus ſcit alia a ſe et hoc etiā concedit aureolus īmo dicit ꝙ deus ſecundū eū cognoſcit res non ſolū in vli ſcȝ ſub rōne entis ſed etiā cognoſcit proprias quidditates rex idest ſpēs licet ſecundū eum non cognoſcat ſingularia indiuidua. ¶ Notandū preterea ꝙ prouidētia dei nō eſt ratio ordis in finē vñ prudētia eſt aliqua ordinate ad fineȝ diſponere et ideo opȝ primo finē intelligere differt aūt prouidēa a ſcīa quia per ſciam deus ſcit ſe et creaturas ſȝ ꝓuidentia pertinet tm̄ ad cognitionē eoꝝ que ſūt ad finē ſcdȝ ꝙ ordinātur in finē et ideo prouidētia includit et ſciaȝ et voluntatē. S. T. de veri. q. 5. ar. 1. Circa aūt diuinam prouidentiā diuerſi diuerſimode errauerūt Quidam eñ vt ponit. S. T. in. 1. diſ. 39 poſuernut non eſſe prouidentiā ſed oīa a caſu contingē ⁊ iſta fuit opinio democriti et epicurioꝝ ſecundū. S. T contra gentiles li. 3. Phūs dicit prīo methaphiſice et. S. T. lec. 5. dicit ꝙ non eſt conueniens omnes res fortune cōmittē hanc opinionem tenuerūt antiqui naturales negantes cām agentem. Alij poſuerunt eſſe prouidentiam dei vſqȝ ad ſpēs et non ad indiuidua niſi ſint neceſſaria et iſta opinio īponitur ariſtoteli licet expreſſe ab eo nō habeaꝛ ſed a ſuo cōmentatore. Alia eſt opinio rabi moyſis dicētis deum habere prouidentiā de oībus indiuiduis hoīm. Alij poſuerūt ꝙ deus de oībus abſolute habet equalē prouidentiā et quidam eſtimauerūt ſimul eſſe prouidentiā bonorū et malorum et cū hec duo non poſſint eſſe intenta ab vno agēte ſicut manichei ponebāt duos deos vnū prouidentē bonis et alium prouidentem malis. Alij eſtimantes deū habere oīm prouidentiam negauerūt liberum arbitrium Cicero vt narrat brauardin⁹ propter hoc dixit deum nō habere prouidentiā de actibus humanis ne homines ſic excuſarent peccantes contra rem publicam et dicentes ſe quadam neceſſitate peccaſſe quia de⁹ ita preuiderat malebat enim negare dei prouidentiam ꝙ̄ dare hominibus excuſādi occaſionem ſed dices ꝙ dei prouidentia non neceſſitat voluntatem niſi ex ſuppoſitiōe vt dicit. ſ. t. 12°. q. 10. ar. 4. tertiū Contra tunc membra exteriora non poſſent neceſſitari a deo abſolute quia in rebus ad extra non eſt neceſſitas abſoluta excuſātur tamen homines ſi ab alio exterius moueatur eorum magnus in verberando licet hoc ſit ex neceſſitate ſuppoſitionis ergo ita erit de actu interiori. Item liberum arbitrium eſt quando poſitis omnibus cauſis voluntas poteſt in oppoſitum ergo ſtante dei prouidentia de volitione adhuc volūtas poteſt non velle. Dicendum eſt tamen abſolute ſecundum illud ſapientie 12. ꝙ deo eſt cura de oībus quia res naturales a deo in ſuum finem diriguntur.

¶ Notandum preterea ꝙ diuina preſcientia non imponit rebus neceſſitatem ſicut nec videns homines tranſeuntes imponit hominibus neceſſitatem tranſeundi Et tamen bene ſequitur iſte videt talem hominem tranſeuntem ergo talis tranſit. Similiter dato ꝙ nulla eſſet prouidentia adhuc verum eſſet ꝙ ſortes curret vel ſuum oppoſitum et tamen illa veritas non imponit futuro contingenti neceſſitatem ergo nec dei preſciētia.

¶ Notandum preterea ꝙ de contingentia dupliciter loqui poſſumus vno modo prout reperitur in agentibus a propoſito alio modo prout reperitur in agentibus ex neceſſitate nature Primo modo notū eſt aliquos eē effectus cōtingentes alias homo non haberet liberum arbitrium magis ꝙ̄ vna beſtia. Item neceſſarium et contingens ſunt

differētie et paſſiones entis et opponūtur Sed ſi
vnū oppoſitorū eſt in rerꝫ natura opꝫ ꝛ reliquū eſſe
Sꝫ aliq̄d neceſſariū eſt puta deꝰ ergo aliquod eſt cō
tingēs Sꝫ hoc argumentū nō ꝯcludit qꝛ alias ſeq̄=
retur aliquod ens cōtingēs fuiſſe ab etno. ¶ No=
tandū preterea ꝙ albumazar et ſtoici ſcđm .ſ.t. li.3.
ꝯtra gētiles ca.84. poſuert neceſſitatē in actibus
hoīm ex fato et idē habetur ca.86. Et ſi queratur
ab iſtis nōne in rebus aliqua ſūt poſſibilia dicunt
ꝙ ſic anteq̄ꝫ res fiat ſi tñ expectetur tūc ex corpore
celeſti res quadā neceſſitate ꝓducūtur. Et ſi dica
tur tunc hoīes de neceſſitate eſſent mali qꝛ ex qui=
buſdā neceſſitarent̄ ad malas electiones dicunt ꝙ
bonū cōe nō debet ꝑtermitti propt̄ malū ꝑticulare
Auicenna dicit oīa prouenire ex neceſſitate a cor=
pore celeſti ſiue in voluntariꝭ ſiue in nat̄alibꝰ et ſi
dicatur effectꝰ vnius ſtelle aliq̄n pōt impediri dicit
ꝙ illud īpedimētū iterꝫ ꝓuenit a celo. Et iō ſi totꝰ
orbis corporꝫ celeſtiū ſit̄ accipiat̄ nunq̄ꝫ totus effe
ctus eiꝰ quaſſat̄ Nō aūt eius eſt qꝛ cuiuſlibet effe=
ctus eſt aliq̄ cā determīata. Poſita aūt cā ponitur
effectus de neceſſitate ergo oīa eueniūt de neceſſi
tate et ex hoc inferebat ꝙ nichil eſt caſuale vel for
tuitū Hanc aūt rōnem ariſtoteles ſoluit 6º metha
phiſice negādo duas propōnes quibꝰ hec rō vtitur
quarū vna eſt ꝙ poſita cā quacunq̄ꝫ neceſſe ſit eius
effectū poni hoc eni falſum eſt qꝛ vna cāpt impedi
ri per aliā Scđa propō quā negat eſt ꝙ oīs effectꝰ
habeat cām per ſe hoc eīn eſt falſū de effectu ꝑ ac=
cidens vt ꝙ aliquis ſit ſit̄ albus et muſicꝰ Ariſtote
les etiā dicit in ſcđo de ſōpno et vigilia ꝙ ſignorꝫ
etiā celeſtiū velut aquarū et ventorꝫ mlt̄a nō eue=
niunt. Si eni aliquis aliꝰ vehemētior iſto accidat
motus a quo futurꝫ ſignū non fit/ſicut mlt̄a bñ con=
ſulta diſſoluta ſunt propter digniores inchoaºnes
et ideo dicit ptholomeꝰ in centilogio Hec iudicia q̄
tibi trado ſunt media inter neceſſariū et poſſibile.
Item velle tranſcendit oēm ſpēm corꝑalem ſicut
et ipſum intelligere ergo nullus neceſſitat̄ a celo
ad volendū. Notandū tamē ꝙ licet corꝑa celeſtia
non directe agāt in voluntates noſtras agunt ta=
men indirecte et ꝑ modū inclinationis vñ .ſ.t. dicit
ꝙ ex corꝑe celeſti aliqui ſunt inclinati ad quaſdam
artes de veri. q.5. ar.10. ad 5m nec ſolū in volunta=
riꝭ ſꝫ etiā in nat̄alibus mlt̄a ſūt cōtingētia qꝛ ſcđꝫ
ariſtotelē in naturalibꝰ eſt caſus Caſus aūt eſt in
cōtingenti raro dicendū igitur ꝙ licet deꝰ habeat
oīm rerū prouidentiā tñ mlt̄a ꝯtingenter eueniūt
ſicut licet habeat futurorū cōtingentiū ſcientiā et
hoc adhuc probatur qꝛ nullus pōit differentiā niſi
inter ea q̄ cognoſcit Sed deus cognoſcit ſe nō eſſe
creaturā ſed differre a creatura igit̄. Itē cōis ani=
mi cōceptio oīm populorū non caret veritate qꝛ fa
ma quā ppl̄s famat nō ꝑditur ex toto vt dicitur. 10.
ethicorū vñ tales cōceptiones videntur eſſe natu
raliter indite cū in eis oēs cōueniant et ex talibus
conceptionibꝰ ab oībus cōceſſis frequēter ariſtote
les procedit ſꝫ cōis aīmi conceptio ppl̄orū videtur
eſſe ꝙ deus cuncta cognoſcat vnde nomen dei im=
poſitū eſt a theaſte quod eſt ꝯſiderare oīa. Et hinc
eſt ꝙ oēs populi timent cū faciūt iniuſticiā eſtimā=
tes ꝙ eſt aliq̄d iudicās iuſtū ſcꝫ deus ꝛ hoc rationa
biliter qꝛ nichil nobilitatis eſt deo negādū et quod
ab oībus appetit̄ Et iō dictū fuit ꝑ ſerpētē ꝙ eſſet
ſicut dij ſciētes bonū ꝛ malū dicēdū eſt ergo primo
ꝙ deꝰ eſt intelligēs ꝛ hoc ꝓbat. ſ.t. 1ª ꝑte. q.ix. ar.1.
qꝛ illud quod caret materia hꝫ naturā cognoſciti=
uā ſꝫ deꝰ eſt hmoi igit̄ vñ plante nō ſentiūt ꝑꝑ ſuaꝫ
materialitatē et īmaterialitas eſt raº ꝙ aliquid ſit
intelligibile Et ꝑ idē ꝓbat̄ ꝙ in deo eſt ſciētia imo
quidā putāt ꝙ primū quod ꝯcipit̄ de deo eſt ꝙ ſit in
tellectualis nat̄e. Scđo dr̄ ꝙ prīo intelligit ſeipm̄
ita ꝙ ſua eſſētia eſt obiectū ſue intellectionis ꝑ ſe
ꝑcipale hoc ꝓbat. ſ.t. ꝯtra gentiles li.1o. ca.48. ꝛ
48. qꝛ oꝑationes intellectꝰ diſtigūtur penes obie
cta Si igr̄ deꝰ intelligit ſe ꝛ aliud a ſe q̄ſi principa
le obiectū hēbit plures intellectuales oꝑaºnes gº
vel ſua eſſētia erit in plura diuiſa vel aliq̄ intelleᵃ
in eo nō erit ſua ſbā quod eſt impoſſibile igr̄ Ter=
tio dicitur ꝙ intētio ariſtotelis ꝛ cōmentatoris fuit
ꝙ nihil ꝑter deū priarie teriat ītuitū īrellectꝰ diui
ni Res tñ creata ꝑt dici 2ªriū obiectū ītellectꝰ dini
Quarto dicitur ꝙ ſecundū auerroym deus cogno
ſcit alia a ſe Probatur ſic quia ſecundum eū cō.35.
Dicētes ꝙ deꝰ ſolicitus eſt circa vnūquodq̄ꝫ indiui
duum Aliqualiter eſt verum et aliqualiter non eſt
verū nullū enim indiuiduū habet diſpoſitionē pro
priā quin illa inueniatur in aliquo modo illiꝰ ſpēi
et hoc modo verū eſt dicere deū ſollicitare circa in
diuidua Sollicitare aūt circa indiuiduū tali mo=
do ſcilꝫ vt differt ab alio non eſt fas bonitatis diui
ne hec ille Ex quo pꝫ ꝙ licet ſecūdū auerroim. deꝰ
nō cognoſcat res in particulari diſtincte tamen co
ſcit alia a ſe ſecūdum eorū quidditatem in vniuer
ſali. S.T. li.3º. cōtra gētiles ca.75. dicit ꝙ q̄dā di
xerūt ſcꝫ auerrois diuinā ꝓuidētiā nō ſe extende
re vſq̄ꝫ ad ſingularia ſed hoc ex verbis ariſtotelis
nō poteſt haberi S.T. de veri. q.2. ar.5. Dicit ꝙ cō
mētator negauit a deo ſciam ſingularū niſi forte ī
vl̄i auicēna etiā dixit deū nō cognoſcē ſingl̄are niſi
ſi ſicut aliquis cognoſceret futurā eclipſī nō ſcien
do deteriāte ī quo tpe. Quinto deus coguoſcit ſin
gularia diſtincte hoc probat S.T. cōtra gētiles li.
1º. ca.65. qꝛ deꝰ ꝑfecte cognoſcit ſeipm̄ ſed ipſe ē
cā rerꝫ ī ꝑticl̄ari īmo aliquorū ſe ſolo dt̄ ei ariſt. ide
ſecretis ſecretorū Operator miraculorū vnꝰ et ſo=
lꝰ eſt deꝰ vt narrat gerſō gº cognoſcit res ī ꝑticl̄ari
mior pꝫ qꝛ vl̄ia nō ſūt res ſubſiſtētes Hic dt̄ aureo
lꝰ ꝙ phūs negaret deū eē cām efficiētē ſꝫ de hº po
ſtea Itē natura gñis nō ꝑt cognoſci niſi eiꝰ dr̄ie pri
me ꝛ paſſiōes cognoſcāt̄ Sꝫ vl̄e ꝛ ꝑticl̄are ſūt dr̄ie
prime et per ſe entis igitur a deo cognoſcente ens
cognoſcitur ſingl̄are hic dt̄ aureolꝰ ꝙ bene cogno
ſcit ſingl̄are q̄ꝫtū ad cōem ītellectiōeꝫ ſingl̄arita=
tis vel vt ē quoddā īdiuiduū vagū nō āt vt eſt ſigna
tū ſꝫ ꝯtra notitia ꝯfuſa ē īꝑfecta gº deꝰ coġſcit res
ī ꝑticl̄ari ꝛ diſtīcte Sꝫ ꝯtra 6m oclrā noticia ſēſitia
eēt ꝑfectior ītellectiua qꝛ ꝑ ſenſitiuā cognoſcit̄ ſin
gl̄are ꝛ res vt ē ī ſe dicēd ꝙ ſēſꝰ cognoſcit rē mālit̄
ꝛ hº īꝑfectiōis eſt Itē deꝰ hꝫ ſciaꝫ practicā ꝛ ꝑfectā
de rebꝰ ſꝫ ſcia practica nō ē ꝑfecta niſi ad ſigl̄aᵃ ꝑ=
ueiat ī qbꝰ ē oꝑatō Sꝫ hic dicet̄ ꝙ nō oꝫ agēs ꝑcticū

cognoſcere ſuū effectū in pticulari quia geometer
poteſt ſcire triāgulū nō cognoſcēdo in particulari
ī qua materia ſit et hō generās nō ſēper cognoſcit
pticl'are gñando nec ſcriptor litterā nec medic⁹ ſē
per hēt ifirmū preſentē Sed cōtra ſcia dei practi
ca hēt nobiliſſimū obiectū ergo cognoſcit ſubſtan
tiā primā quia ſubſtātia prima eſt magis ſubſtātia
q̄ȝ ſubſtātia ſecūda forte dicis ꝙ nō oportet ſed co
gnoſcit aliquid digni⁹ ſubſtantia prima puta ſeipȝ
Cōtra cognoſcēs ſpeciē vel vniuerſale pōt cogno
ſcere particulare cōtētum ſub eo ſi ſit ſibi ſufficien
ter pñs ergo deus cognoſcit ſuū celū quod mouet
ī particulari Sexto dicitur ꝙ deus cognoſcit futu
ra contingētia Probatur ſic quia cognoſcit preſē
tia ergo cognoſcit futura alias de⁹ mutaretur Un
de cōmētator dicit ꝙ hoc ignorauit themiſtius Si
ei ī deo eſſet ſucceſſio itellectorū faceret deo laſ
ſitudinē itelligit g° pterita pſenª ꝛ futura ꝛ ifinita

¶ Cōtra hec ar̄ primo ꝙ ex imaterialitate nō con
cluditur ꝙ deus ſit intelligēs quia anima rationa
lis vnitur materie et tamē eſt itellectiua Item al
bedo ſeparata non haberet materiā et tamē non
eſſet itellectiua Itē tunc ignis eſſet magis cogno
ſcitiu⁹ q̄ȝ aſin⁹ q̄ꝛ videtur eē minus materialis Itē
nulla priuatio eſt cauſa poſitiui ſȝ imaterialitas ē
priuatio ergo nō eſt cauſa intellectionis.

¶ Secūdo arguitur ꝙ eſſētia dei non eſt obiectū
prime cauſe q̄ꝛ tūc deus nichil aliud cognoſceret
q̄ȝ ſuā eſſētiā q̄ꝛ potentia nichil cognoſcit niſi ſuū
obiectū vel cōtētū ſub eo Itē nulla potētia cogno
ſcitiua ponit differentiā inter ſuum formale obie
ctū et alia viſus enim non diſtinguit inter colorem
ꝛ dulcedinem ſed diuinus itellectus ponit differē
tiā inter eſſētiam et creaturas igitur. Itē tūc ſcia
dei ſubalternaret̄ methapbiſice q̄ꝛ ei⁹ eſſenª con
tinet̄ ſub ente et ꝑ ꝯñs ſub obiecto methaphiſice.

¶ Tertio vel deus habet de rebus ſcientiā practi
cā vel ſpeculatiuā Forte dicis ꝙ de hijs que facit
hȝ ſcientiā practicā de alijs autē non ſcd̄m S. T.
1ª. pte. q. 14. Sed contra ſequeret̄ ꝙ quilibȝ poſſȝ
facere ſuā medicinā eē ſpeculatiuā q̄ꝛ poſſet eam
non ordinare ad opus. Itē tūc in dormiente nulla
eſſet ſciētia practica Itē de⁹ cognoſcit res diffiniti
ue ergo non cognoſcit eas practice.

¶ Quarto nō videt̄ quō vnū et idē poſſet eſſe ꝓ
pria et dtīminata rō pluriū indiuiduorū ergo de⁹
non cognoſcit res diſtincte añs pȝ q̄ꝛ hoc maxie eſ
ſet ſcd̄m ꝙ ab vna creatura in aliquo imutat̄ et ab
alia nō vt declarat. S. T. pria pte. q. 14 Sed con
tra illud quod eſt oīno ſimplex non pōt ſcd̄m aliq̄d
eſſe ſimilitudo vnius quin ſcd̄m illud etiā ſit ſimili
tudo alterius q̄ꝛ illud ſimplex nō hȝ ptes forte di
cis ꝙ habet ptes ſcd̄m rōem. Cōtra, quelibet illarū
rōnū eſt tota dei eſſētia ſcd̄ȝ rē vt bonitas dei ſcd̄ȝ
rem eſt ſua ſapiētia. Itē quicq̄d eſt ꝓpria ratio eſt
rō adeq̄ta. Sȝ implicat ꝙ aliquid ſit adequata raº
pluriū diuiſim g° iplicat ꝙ de⁹ ſit adeq̄ta rō plium.

¶ Quinto ſcientia eſt aſſimilatio ſciētis ad rē ſci
tam ſȝ nichil eſt ſimile ſibijpſi q̄ꝛ ſimilitudo nō ſibi
ipſi eſt vt dicit hil̄. ergo de⁹ nō cognoſcit ſeipſum.
Item ſcia non eſt niſi de vniuerſali ſȝ deus non eſt
vniuerſale q̄ꝛ oē vniuerſale eſt per abſtractionē a
deo autē cū ſit ſimpliciſſimus nō poteſt fieri abſtra
ctio ergo deus nō cognoſcit ſeipſum.

¶ Sexto arguitur ꝙ nō cognoſcat alia a ſe q̄ꝛ in
tellectū eſt pfectio intelligentis ſȝ nichil aliud ab
ipſo pōt eſſe pfectio eius q̄ꝛ ſic eſſet aliquid eo no
bilius ergo nichil aliud ab ipſo poteſt eſſe intelle
ctum ab eo. Item phūs in. 11. methaphiſice ꝓbat ꝙ
deus tantū ſeipſū cognoſcit ſȝ tantū idem eſt quod
nō cum alio ergo nō cognoſcit alia a ſe. Itē eadem
ſunt principia eſſēdi et cognoſcendi ſȝ nō eodē pa
ter eſt pr̄ et deus vt dicit aug'. ergo nō eodē cogno
ſcit pr̄ ſe eſſe patrē et ſe eſſe deū et multo forti⁹ nō
eodem cognoſcit pater ſe eſſe et creaturā ſi creatu
ram cognoſcit.

¶ Septimo eadē eſt cōparatio creature ad deum
que puncti ad lineā vnde trimegiſtus dicit de⁹ eſt
ſpera intelligibilis cui⁹ centrū ē vbiq̄ȝ circūferen
tia vero nuſq̄ȝ ꝑ centuȝ exponēs creaturā vt alan⁹
exponit ſȝ linee nichil depit de eius q̄ȝtitate ſi pū
ctum ab' ea ſepetur ergo et nichil depit perfectio
nis diuie ſi cognitio creature ei ſubtrahatur. Sed
quicq̄d eſt in eo ad eius pfectionē pertinet cum ni
chil accidētaliter ſit in eo ergo ipſe de creaturis co
gnitionem non habet. Itē quicquid de⁹ cognoſcit
ab eterno cognoſcit eo ꝙ ſcia ſua non variatur ſed
quicquid cognoſcit eſt ens q̄ꝛ cognitio eius non eſt
niſi entis ergo quicquid cognoſcit deus ab eterno
fuit ſȝ nulla creatura fuit ab et̄no ergo nullā crea
turā cognoſcit. Itē oē quod perficitur aliq̄ alio ha
bet in ſe potentiā paſſiuā reſpectu illius q̄ꝛ perfe
ctio eſt quaſi forma pfecti Sed deus nō habet in ſe
potentiā paſſiuā hoc eni eſt principiū tranſmutaº
nis que a deo eſt ꝓcul ergo nō pficitur aliquo alio
a ſe. Sȝ perfectio cognoſcentis depēdet a cogno
ſcibili q̄ꝛ pfectio cognoſcentis eſt in hoc ꝙ actu co
gnoſcit quod nō eſt niſi ſcd̄m ꝙ ſcit aliquid cogno
ſcibile ergo deus non cognoſcit aliud a ſe.

¶ Octauo ſicut dicit boeti⁹ vl̄e eſt dū intelligitur
ſingulare vero dū ſentit̄ ſȝ in deo non eſt cognitio
ſenſitiua ſȝ intellectiua tm̄ ergo deus nō habet ni
ſi vniuerſalē cognitionē de reb⁹. Itē ſi deus cogno
ſcit creaturas āt cognoſcit eas plib⁹ actib⁹ āt vno ſi
pluribus ergo ei⁹ ſcia plificatur etiā ex pte cogno
ſcētis q̄ꝛ id quo cognoſcitur in cognoſcente eſt. Si
aūt vno cū per vnū nō poſſit haberi de multis co
gnitio propria et diſticta et ita videt̄ ꝙ deus nō ha
beat propriam cognitionem de rebus. Item omne
medium quod facit propriam cognitionē de re pt̄
aſſumi vt medium demonſtrationis ad concluden
dum illud ſed eſſentia diuina non hoc modo ſe hēt
ad creaturam alias creature eſſent q̄ñcunq̄ȝ fuit eſ
ſentia diuina ergo deus cognoſcens creaturas ꝑ
eſſentiam ſuam non habet propriam cognitionem
de rebus.

¶ Nono ſi de⁹ cognoſcit ſingularia oportet ꝙ om
nia cognoſcat quia eadē eſt ratio de omnibus ſed
non cognoſcit omnia ergo nulla minor patet quia
ſicut dicit Aug. in euchiri: melius eſt multa neſcire
q̄ȝ ſcire ſcȝ vilia ſȝ inter ſingularia m̄lta ſūt vilia cū
g° q̄d meli⁹ ē ſit ī deo reponēdū vr̄ ꝙ nō oīa ſingl'aª

cognoſcat. Itē quicquid deus cognoſcit ꝑfecte co
gnoſcit ſed ꝑfecta cognitio nō hēꝛ de re niſi qn̄ co=
gnoſcitꝛ eomō qͦ ē ſꝫ deus nō cognoſcit ſingulare
eomō quo ē qꝛ ſingulare materialiter ē deꝰ āt mate
rialitercognoſcit gͦ deꝰ nō ꝑfecte cognoſcit ſigu=
laria Itē ad variationē ſcitoꝛū mutaꝛ ſcia qꝛ ſi te ſe
dēte ſcia te ſedere te ſurgēte ſciam amiſi ſꝫ deꝰ nul
lomō mutari pōt gͦ ſinglaria q̄ ſūt variabilia ab eo
ſcita eē nō pn̄t Itē materia mim hēt de eē ergo. nō
pōt cognoſci a deo Itē ſcia depēdet ab obiecto co=
gnoſcibili ſꝫ ītellectꝰ dei a nullo depēdet ergo nō
habet ſciam

¶ Decio arguitꝛ ꝙ deꝰ nō ſciat infinita qꝛ ſcia dei
eſt mēſura ſcitoꝛu ſꝫ infinitū nō pōt mēſurari ergo
nec ſciri Minoꝛ pꝫ qꝛ eiꝰ ꝗ̄titas nō pōt cognoſci
Itē deꝰ nō ītuetꝛ infinita ergo nō cognoſcit īfinita
an̄s pꝫ qꝛ nō habet ſciam viſionis de īfinitis qꝛ qn̄
aliq̄d videtꝛ tūc cognoſcitꝛ pꝛīcipiū ⁊ vltimū eiꝰ ꝙ nō
cōtingit in īfinito igitꝛ Itē ſcia dei ē eq̄lis ſue potē
tie ſed deus nō pōt facere infinita ergo nō poteſt
cognoſcere infinita.

¶ Undecio ſi deꝰ haberet ſciam de rebꝰ tūc poſſet
variari qꝛ variato vno relatiuoꝛū variaꝛ ⁊ reliquū
ſed ſcibilia pn̄t variari ergo ⁊ ſcia dei. Itē deꝰ qn̄ꝗ
ſciuit xp̄m naſciturū ⁊ mō nō ſcit igitꝛ. Itē illud q̄d
nō ē addiſcibile nō eſt ſcibile ſꝫ malū nō eſt addiſci
bile ꝑ diſciplinā ei nō niſi bona diſcūtꝛ ergo malum
nō eſt ſcibile gͦ nō eſt cognitū a deo Itē q̄ grāmati
cā grāmaticus ſꝫ deꝰ nō eſt malꝰ ergo nō ſcit malū

¶ Duodecio veritas ꝓpōis cātur ab entitate rei
ſꝫ cōtingēs ad vtrūlibet an̄ꝗ ponaꝛ in eſſe extra
ſuas cās nullā habet actualitatē vꝉ determiationē
ad eſſe ſꝫ ē indifferēs ergo nullā habet veritatē ⁊
ꝑ ꝯn̄s nō pōt ſciri Forte dicis ꝙ futurū cōtigēs p̄=
ſens ē ꝑ reſpectū ē ad ītellectū diuinū et iō vt ſic
ſcitur Cōtra nulla res eſt deo cā ſciendi ſꝫ futurū
vt futurū nō certitudinaliter cognoſcitur ab aliq̄
ergo nec vt pn̄s certitudialitꝛ cognoſcitur ab eo itē
nō pōt eē tranſitus de cōtradictoꝛio in cōtradicto
riū ſine mutatiōe rei ſi ergo deꝰ nūc ſcit ātichriſtū
foꝛe ⁊ pōt nūꝗ ſciuiſſe atixp̄m foꝛe ex quo futurū
ꝯtingēs pōt nō euenire ergo deꝰ pōt mutari Item
oē eternū ē neceſſariū ⁊ ſiꝛit p̄teritū ſi ergo deꝰ ab
eterno ſciuit res foꝛe ſeq̄tꝛ ꝙ oīa de neceſſitate eue
nient qꝛ ſi res poſſēt abſolute nō euenire ergo deꝰ
poſſet abſolute decipi Itē ſi dei p̄ſcientia non tol
lat ꝯtingētiā ergo ſtat ſoꝛtē poſſe non currere ⁊ tn̄
deus ſciuit ꝙ curret ponaꝛ ergo in eſſe ſꝫ ꝙ nō cur=
ret ⁊ tamē deus ſciuit oppoſitū tūc ſequitꝛ manife=
ſte ꝙ deus errat quia ſcit falſum.

¶ Tertiodecimō arguitur ꝙ deus non habet pro
uidentiam de rebus quia res naturales ſunt de ſe
determinate ad vnum ergo non indigent ꝓuidē
tia Item quedam ſunt cōtigētia que non poſſunt
mutari vt quodlibet ē vel non eſt igitur Item crea
ture ſunt cauſa peccati ergo non ꝓuidentꝛ a deo
tenet ꝯn̄ā quia nihil ꝓuiſū a ſapiente eſt coꝛrupti=
uū boni ⁊ effectus eius quia alias ſapiens cōtraria
retur ſibiipſi eād deſtruens ⁊ edificans vt ſi ꝑ ſuam
ꝓuidentiam oꝛdinat ignem ad corrumpendum
aquā et aquam ad coꝛrumpendum ignem Item de
fectus non ꝓuidentur a deo ergo coꝛruptiones
rerum non ſunt diuine ꝓuidētie an̄s patet quia
ꝓuidentie nō eſt naturā ꝑdere Itē coꝛruptiōes
ſūt q̄dā mala q̄ nō ſūt a deo igitꝛ Itē nō eſt pꝛudēs
q̄ ſuſtinet aliq̄d malū ſi pōt illud īpedire ſed deus
permittit multa mala igitꝛ Sed dices ꝙ ꝑmittit ma
la qꝛ pōt ex eis elicere bona ſꝫ cōtra maioꝛa bona
poſſet elicere ex bono ꝗ̄ ex malo igitur Itē nō ſūt
facienda mala vt eueniāt bona igitꝛ deus ſua ꝓ=
uidentia nonregit mala. Itē videmus ignē cōbu
rere domū iuſti hoīs et pauperis ⁊ cecū cadē in fo
ueam ergo quo ad hoc deus non hēt de eo ꝓuidē
tiā Itē tūc apud nos eſſent plura bōa ꝗ̄ mala cuiꝰ
oppoſitū videmus ⁊ patet quia ſunt aliqua bona ⁊
cū hoc ex quolibet malo elicitur bonum ergo ſunt
plura bona.

¶ Quartodecimo ſi deus haberet omniū ꝓuidē
tiā tūc nihil a caſu accidēt qꝛ oīa eſſent a deo intē=
ta. Item malū culpe maxime diſplicet deo ſi ergo
deus ꝓuideret omnibus deberet tale malum ex
cludere. Item brutis animalibus multa accidunt
que non oꝛdinātur in bonū eoꝛum neꝗ in hacvita
neꝗ poſt ergo non ꝓuidentur a deo. foꝛte dicis
ꝙ non ꝓuidentur a deo īmediate ſed mediātibꝰ
angelis cōtra tunc curſꝰ rerū naturalium non īpe
diretur quia vel hoc eſſet angelo volente vel nolē
te Si pꝛimum tunc male ꝓuideret rebus Si ſecū
dum angelus triſtaretur.

¶ Quintodecimo ꝓuidētia pertinet ad pꝛuden
tiā ſed deus nō agit per pꝛudentiā ad extra ꝓba=
tur ſic quia pꝛudentia eſt circa agibilia qꝛ e nō pro
grediūtꝛ extra agētē illa āt q̄ ſūt a deo ſūt extra ipꝫ
ergo ſunt factibilia Itē ad deū ꝑtinet aliquos re
pꝛobare hoc autē nō pertinet ad ꝓuidentiā immo
ſibi contrariatur qꝛ ꝑ repꝛobationē res oꝛdinātur
ī penā eternā nō aūt per ꝓuidentiā. Itē ariſtote.
in libꝛo de bona foꝛtuna dicit ꝙ ſi dicamus hoīes
bene foꝛtunatos eſſe a deo cuꝫ mali aliqn̄ ſint bn̄
foꝛtunati tunc faciemus deū iudicē pꝛauū deū tn̄
inq̄t non eſt veriſimile pꝛauoꝛū curam habere Itē
ſic q̄libet actus hoīs eſt ꝓuiſus ergo liberū arbitri
um ſtāte dina ꝓuidētia nō ſe habet ad vtrūlibet
Itē deus ſecundū ariſtotelem agit neceſſitatē na
ture vt ſibi attribuūt ſcotus ⁊ gregoꝛiꝰ ſi ergo oīm
haberet ꝓuidētiā tūc omnia de neceſſitate eue=
niēt alias deꝰ erraret ſi enim neceſſario ſcit a foꝛe
neceſſitate nature ⁊ a impeditꝛ per agēs naturale
ergo deus errat ſed dices tūc deꝰ nō indicauit a fo
re Cōtra ergo non indicauit a foꝛe neceſſitate na
ture ſed libere.

¶ Sextodecimo quicquid pōt eē deus eſt deus ſꝫ
ſciēs āticriſtū nō foꝛe non eſt deꝰ ergo īpoſſibile
eſt ꝙ ſit deus Itē ſcire anticriſtū foꝛe nō eſt perfe
ctio ſimpliciter ergo nō conuenit deo antecedens
pꝫ qꝛ alias deꝰ neceſſario abſolute ſciret anticri=
ſtū foꝛe vel ſoꝛtē ꝑeccaturū Itē oē imutabiliter ſci
tū imutabiliter eueniet ſi ergo deus ſci tres immu
tabiliter ergo immutabiliter et de neceſſitate eue
niēt Itē oppoſitum pꝛedicati huius omne ſcitū a
deo neceſſario eueiet repugnat ſubiecto ergo iſta
eſt vera Item ſi deus poſſet ſcire oppoſitum eius

quod ſcit queritur i quo eſt iſta potẽtia ſi in deo ergo
deus non eſt actus purus ſed in eo eſt potentia

¶ Ad primũ dicẽdũ ꝙ aĩa non ẽ imerſa materie vñ
non totaliter limitaꝛ p eã ⁊ ideo intelligere põt ſi
dicaꝛ act⁹ volũtatis non hñt materiã g⁰ intelligũt
negatur ɔ̃ña q2 nõ ſubſiſtũt deiñ dico ꝙ p imateria
litatẽ circũloquimur ſpũalitatẽ q̃ eſt ratio intellectua
litatis: De albedine ſeparata alias dictum eſt.

¶ Ad ſecũdũ dr̃ qꝺ de⁹ nihil cognoſcit niſi aliq̃d
pticipet de diuinitate in ſe vl' in ſuo ſimili ⁊ hoc ɔ
uenit oĩ creature Secũdo dr̃ ꝙ aliq̃ potẽtia diſtin
guit ſuũ obiectum formale ab aliis qñ continet oĩa
alia eminenter 3⁰. dr̃ ꝙ licz ſcdm̃ predicationẽ eſſẽ
tia cõtineaꝛ ſub ente tñ quodlibet ens ɔtineꝛ i eſſẽ
tia diuina q̃ oĩ re pfectior eſt Si dicaꝛ phũs ſeptĩo
metaphiſice arguẽs ɔtra ideas platonis ⁊ oſtẽdẽs
ꝙ ſi eſſet hõ ſepat⁹ q̃ terminaret aſpectum intel-
lect⁹ nihil pficeret ad cognitionẽ pticulariũ hoim
pbat q2 ille hõ ſepatus ab eis diſtiguitur ergo de⁹
p ſuã eſſẽtiã nõ cognoſcit res ſcdm̃ pprias rõnes
ſed eius ſciã imediate ⁊ prio terminaꝛ ad res quia
oĩa nuda ⁊ aperta ſũt oculis ei⁹ dicendũ ẽ ꝙ de⁹ eſt
oĩs entitas emi nẽꝛ ⁊ ideo nõ eſt ſimile de eo et de
id ea platonis.

¶ Ad tertiũ dr̃ ꝙ deus nõ habet ſciam practicam
in potẽtia pxima de hiis q̃ nõ fecit nec facit nec fa
ciet/ Ad aliud negatur conſequentia.

¶ Ad quartũ dr̃ ꝙ idẽ ꝑm ꝙ eminẽter ɔtinet mul-
ta eſt ſufficiẽter ppria rõ ad multa diſtincte cogno
ſcenda vt patet ex S. T. de veri q.2. ſi queratur
an deus ſecũdũ ſuã eſſentiã ſit propria rõ vniuſcu
iuſqꝫ dicẽdũ ꝙ eſſẽtia dei ſub quo reſpectu vt mu
tabilis ẽ a creatura ſignificatur, vt propria ratiõe
iſtius creature ⁊ ſub a⁰ reſpectu vt propria rõ alte
rius creatura licz eſſẽtia in ſe ſit vna Si dicaꝛ ni-
hil ẽ equale inequalibus ergo eſſẽtia diuina eadẽ
nõ põt eẽ ppria ſimilitudo vl' rõ rerũ ſpẽ differẽtiũ
rñ deo ꝙ verũ ẽ niſi ſumereꝛ ſub a⁰. ⁊ a⁰. re ſpectu

¶ Ad quitũ dr̃ ꝙ ibi ẽ aſſimila⁰ q̃ ſolũ ẽ relatio rõ
nis Ad aliud dr̃ ꝙ ideo ſcia ẽ vniuerſaliũ q2 ẽ ama
teria ſeparatorũ de⁹ aũt nullã hẽt materiã ⁊ iõ de
ſeipõ hẽt pfectã ſciam Sz ɔtra ſcia ẽ hit⁹ cõcluſio
nis ſed de⁹ nihil cognoſcit p modũ cõcluſionis q2
nõ diſcurrit dicẽdũ ꝙ qñ aliqꝺ nomẽ dr̃ de deo tũc
opz ab eo excludere ipfectionẽ ɔeptã in creaturis
et ſolũ retinere id quod perfectionis eſt.

¶ Ad ſextũ dicẽdũ ꝙ itellectũ nõ ẽ pfectio itelli
gentis ſcdm̃ illã rẽ q̃ cognoſcitur res ei illa ẽ extra
intelligẽtẽ ſz ſcdm̃ rei ſimilitudinẽ q̃ cognoſciꝛ q2
pfectio ẽ in pfecto lapis aũt nõ ẽ in aĩa ſz ſimilitu-
po lapidis Ad aliud dr̃ ꝙ aliq̃d intelligiꝛ duplicit
vno mõ in ſeipſo qñ ſcz ex ipſa re intellecta vel co
gnita formatur acies ituẽtis alio⁰ videtur aliquid
i altero q̃ cognito ⁊ illꝺ cognoſcitur de⁹ ergo ſeipm̃
tm̃ cognoſcit i ſeip. alia vero i ſeipis cognoſcit ſz co
gnoſcẽdo ſuã eẽntiã ⁊ ꝑm hoc phũs dixit ꝙ de⁹ tm̃
ſeipm̃ cognoſcit cui ɔſõat dctm̃ dyo. vij. ca⁰ de di-
uis noibꝫ de⁹ iquit exiſtẽtia cognoſcit nõ ſcia que
ſit exiſtẽtiũ ʒ q̃ ſit ſui ipſi⁹/ ad aliꝺ dr̃ ꝙ illꝺ qꝺ ẽ pri-
cipiũ eſſendi eſt etiã pricipiũ cognoſcẽdi ex parte
rei cognite quia per ſua principia res cognoſcibil'
ẽ ſz illꝺ q̃ cognoſciꝛ ex pte cognoſcẽtis ẽ ſimlitudo
rei vel pricipiorũ ei⁹ q̃ nõ ẽ pricipiũ eſſẽdi ipſi rei
niſi forte i practica cognitiõe de ve. q.2. ar.3. ad. 8.

¶ Ad ſeptimũ dicẽdũ ꝙ q̃uis a linea ſi diminua-
tur pũctus i actu nihil depereat de q̃titate linee
ſi tñ diminuatur a linea ꝙ nõ ſit ad pũctũ termina
bilis peribit linee ſubſtãtia. Similiter ẽt ẽ de deo
nõ ei aliquid deo deperit ſi eius creatura ponatur
non eẽ deperit tñ pfectioni ipſius ſi auferatur ab
eo ptãs pducẽdi creaturã ⁊ iõ intellectus diuinus
optime rem cognoſcit Ad aliud dr̃ ꝙ q̃uis cogni-
tio nõ ſit niſi entis nõ tñ oportet ꝙ illꝺ qꝺ cognoſci
tur ſit tũc ens in ſui nã ſicut ei cognoſcimus diſtan
tia a loco ita cognoſcimus diſtantia a tpe Ad aliud
dicit S. T. de veri. q.2. ar.3. ad. 13. perfectiõis no
men ppriẽ nõ ponitur in deo q2 deus nõ eſt factus
nec oĩs pfectio cognoſcentis dependet a cognoſci
bili qñ cognoſcens nõ capit ſciam a rebus ad Aliꝺ
dr̃ ꝙ perfectionis nomen ſi ſtricte accipiatur ideo
nõ põt põi q2 nihil ẽ pfectũ niſi qꝺ ẽ fctm̃ ⁊ iõ nomẽ
pfectiõis accipiꝛ magis negatiẽ q̃ poſitiẽ vt dica
tur pfect⁹ q2 nihil de eſt ei ex oĩbꝫ nõ ꝙ ſit i eo aliq̃d
qꝺ ſit i potentia ad pfectionẽ qꝺ aliq̃ pficiaꝛ qꝺ ſit
actus eius ⁊ ideo non eſt in eo potẽtia paſſiua.

¶ Ad octauũ dico ꝙ verbũ illud boetij intelligẽ-
dũ eſt de intellectu noſtro nõ autẽ de intellectu di
uino. Ad aliꝺ diciꝛ ꝙ deus cognoſcit oĩa vno quod
eſt ratio pluriũ ſcilz eſſentia ſua que eſt ſimilitudo
rerũ oim et q2 eſſentia eſt propria ratio vniuſcuiuſ
qꝫ rei ideo de vno quoqꝫ propriã cognitionẽ habet
Ad aliud dicendũ ꝙ demonſtratio eſt ſpecies ar-
gumentationis que quodã diſcurſu intellectus p
ficitur vnde intellectus diuinus q̃ ſine diſcurſu ẽ
nõ cognoſcit per eſſẽtiã ſuã effectus quaſi demon
ſtrãdo et ſi certiorẽ cognitionẽ habeat de rebus p
eſſẽtiã ſuam q̃ demonſtrator p demonſtrationem.

¶ Ad nonũ dicendum ꝙ oĩs noticia ſecundũ ſe
de genere bonorũ eſt ſed per accñs contingit ꝙ no
ticia quorundam mala ſit vel ex eo ꝙ eſt actio tur
pis actus alicuius ⁊ ſecundũ hoc quedã ſcie ſunt
prohibite vel ex hoc ꝙ per quaſdã ſciẽtias aliquis
a melioribus retrahitur et ſic ꝙ in ſe eſt bonũ effi-
citur alicui malũ quod in deo contingere non po-
teſt Ad aliud dicitur ꝙ perfectio cognitionis cõſi
ſtit in hoc vt cognoſcatur res eſſe eo mõ quo eſt nõ
vt modus rei cognite ſit in cognoſcẽte Ad aliud di
citur ꝙ ſciẽtia dei nullo modo variatur ad variatio
nẽ ſcitorũ ex hoc enim cõtingit ꝙ noſtra ſcia ex re-
rum variatione variaꝛ quia alia et alia conceptiõe
cognoſcit res preteritas preſẽtes vel futuras et i
de eſt ꝙ petro non ſedente illa cognitio que ha-
bebatur de eo ꝙ ſederet efficitur falſa ſed de⁹ eo-
dem intuitu cognoſcit res vt preteritas preſẽtes
vel futuras vnde eadẽ veritas in intellectu eius
remãet qualitercumqꝫ res varietur Ad aliud dico
ꝙ illa q̃ habẽt deficiẽs eſſe ſecundũ hoc deficiũt a
cognoſcibilitate noſtri ꝙ deficiunt a ratione a-
gendi non autẽ ita eſt de intellectu diuino qui nõ
accipit ſcientiam a rebus. Ad aliud dicitur ꝙ act⁹
cognitionis diuine nullam dependentiam habet
ad cognitum relatio enim q̃ importatur i n diui-
na cognitione non importat dependẽtiam ipſius
cognoſcentis ſed magis econuerſo

¶ Ad decimū dicendū ꝙ ratio menſurationis cō
ſiſtit i hoc ꝙ fiat certitudo de q̄titate alicuius de-
teriata ſic autem de⁹ infinitū non cognoſcit vt ſciat
aliquā eius q̄titatē determiatā q2 eā nō habet vn̄
non repugnat rationi ifiniti ꝙ a deo ſciatur ad ali
ud negatur conſequentia

¶ Ad vndecimū dicendū ꝙ illud ad ꝙ refertur di
uina ſciētia ſcd̄m ꝙ ſubſtat diuine ſciētie ē inuaria
bile vn̄ ⁊ ſciētia inuariabilis ē q̄tū ad veritatē que
variari pōt p mutationē relatiōis p̄dicte Ad aliud
dr̄ ꝙ malū in q̄tū ē ſcitū eſt bonū quia ſcire malum
bonū ē ⁊ ſic verū ē ꝙ oē adiſcibile ē bonū non aūt
ꝙ ſit ſecundū ſe bonū ſed ſcd̄m ꝙ ē ſcitū Ad aliud
dicēdū ꝙ grāmatica ſcitur in habēdo grāmaticam
non autem malum ⁊ ideo non eſt ſimile.

¶ Ad duodecimū dr̄ ꝙ futurū vt futurū nullā habꝫ
determiationē ſed ē ad vtrūlibet et iō vt ſic de ipo
nō habet̄ ſciētia Sed cōtra capio petrū vt futur⁹
eſt tūc q̄ro vel iſta eſt vera petrus erit ⁊ ſi ſic ergo ē
ſcitū a deo ſi nō ergo ſuū cōtradictoriū ē verū Itē
futurum vt futurum vel erit vel non erit hec eſt
vna diſiūctiua vel de diſiuncta copula ergo alte-
ra ps ei⁹ ē vera cū ſit ꝓpoſitio. Itē impoſſibile eſt
duo cōtradictoria eē falſa vl̄ eē vera g° de petro vt
futurus ē verū ē dicere ꝙ erit vl̄ ꝙ nō erit. Item
deus cognoſcit aliquas res eſſe futuras ſꝫ nō ſunt
future vt ſūt p̄ſētes nec vt ſic cadūt ſub ꝓuidentia
imo nec ſub humano cōſilio eſt de futuro Itē de⁹
cognoſcit ꝙ antichriſtus ē ab eo ꝓducendus ergo
nō eſt mō ſibi preſens nec fuit heri ſibi p̄ſens q2
ad p̄teritū nulla ē potētia deus aūt pōt facere ꝙ
nō ſit ergo futurū vt futurū poteſt cognoſci S. T.
de veri q.2 ar.12. ad 9. dicit ꝙ deus cognoſcit aliq̄d
eē futurū reſpectu alteri⁹ et ꝙ aliq̄d ſit futurū hoc
ē deo p̄ſēs ⁊ ita ē dēteriatū ad vnā p̄tē ⁊ ſic a deo co
gnoſcit̄ licet aureolus oppm̄ huius tenuerit quem
ipugnat grego. i p2io ſētē. diſ.38. q2 in ſacra ſcriptu
ra cōtinet̄ mltē ꝓpoſitiōes ⁊ prophetie de futuro
deinde dicitur ꝙ res non ē deo cā ſciendi ſed ideo
futura ſciūt̄ a deo q2 coexiſtūt ⁊ ſūt p̄ſētes ſue coe-
ternitati Sed contra tūc res produceretur a crea-
tura poſt ſuā exiſtentiā q2 p te antichriſtus iā coexi
ſtit eternitati dei ⁊ poſt ea generabit̄ a ſuo patre
ergo generabitur poſt ſuā exiſtentiā Itē tūc adam
⁊ abrahā eſſent ſimul pꝫ q2 coexiſtūt eternitati er-
go coexiſtūt inter ſe tenet ↄ̄ña q2 q̄ ſūt ſil̄ cum vno
tertio ſunt ſimul inter ſe Item dato ꝙ deus nihil
vnq̄ꝫ produxiſſet nec eſſet productur⁹ adhuc cogno
ſceret antichriſtum nō foꝛe et tamen tunc nihil eēt
deo preſens ergo preſentia nō eſt ponenda v t de⁹
res certitudinaliter cognoſcat Item ſi multas re-
quirit extrema in actu cū ergo antichriſtus non eſt
in actu ergo non eſt ſimul cum eternitate dei dicē-
dum ꝙ antichriſtus futurus nobis exiſtit preſētia
liter per reſpectum ad dei eternitatem nec incon-
uenit ꝙ reſpectu diuerſoꝝ illud qđ ē p̄ſens ſit fu-
turū alteri ⁊ ab eo ꝓducatur Quidā dicūt res deo
eſſe preſentes in eſſe cognito ſꝫ nō in eſſe rationa
li vel pro tempore non quod eſt nobis preſens ſꝫ
eſt nobis futurum et preſens deo vide capreolum
in primo diſ.36. q.1. ar.1

¶ Ad 13m. dicit. S. T. de veri. q.5. ad.5. ꝙ deter-
minatio qua res naturales determinat̄ ad vnū nō
eſt dei ex ſeipſa ſed ex alio et ad ſeptimum dicit ꝙ
neceſſitas principioꝝ conſequit̄ prouidētiā diui-
nā et ar.3°. ad.2. dicit ꝙ ſapiēs prouiſor non ſoluꝫ
attendet quid expediat vni ſed inſpicit bonū cōmu
ne ad quod cōſeruandū oportet vnā rem generari
ad quod ſequitur aliā corrūpi Ad aliud dicitur ibi
dem ar.4. ꝙ deus non facit malum vt eueniat bo
num ſed ordinat malum in bonum nec prudentis
eſt omnia mala excludere abſolute ſed ꝑmittit ali
q̄n paruū malum ne impediatur magnū bonū ⁊ ſic
ex malitia tyrānoꝝ martyres glorioſū reportaue-
runt triumphū Et ſi queratur an ſit attribuenduꝫ
malitie ſi vulpes ſagaciter q̄rant victū cui adiun-
gitur doloſitas dicit S. T. 1a p̄te q.63 ar.4 ad 3.
ꝙ eſſe doloſū nō eſt malū vulpi et per h° pꝫ ad alia

¶ Ad 14m. dictū eſt ſupra et ponitur de veri. q.5.
ar.4. 1m. Ad aliud dr̄ ꝙ de⁹ ꝑmittit etiā 7. malum
culpe vt maiora bona efficiantur vnde ad medici-
nā vnius ꝑmittit q̄nq̄ꝫ cadere in aliud peccatum.

¶ Ad 15m. dicitur ꝙ nō omnis actio dei eſt extrin
ſeca vt patet ibidē ar.1°. de reprobatione quā qui-
dā putāt pertinere ad male fortunatū dicit̄ ꝙ pec
catores propter culpā ordinantur ad eternā penā
nō ex dei voluntate primaria ſeu antecedēte qua
vult oēs hoies ſaluos fieri de ariſtotele dictum ē
ſupra negauit enim ꝙ de malis deus habēt ſpeci
alē ꝓuidentiā vel diſputatiue loquitur. Ad aliud
dicitur ꝙ liberum arbitriū per ſe ordinatum eſt ad
vnum ſcilicet ad bonuꝫ ſic tamen ꝙ ab eo deficere
poſſit Ad aliud dicitur a quibuſdam ꝙ effectus na
turalis dupliciter eſſe contingens vno modo ſe-
cundū ſe ⁊ ſic locuti ſum⁹ ſupra. Alio modo q̄tum
ad ſuam productionem poētis omnibus cauſis et
ſic effectus naturalis quodammodo de neceſſita-
te euenit Sed de hoc ar. ſequente.

¶ Ad decimumſextum negatur ↄ̄ñā ad aliud dici
tur ꝙ ipſum ſcire importat perfectionē ſed ꝙ ip-
ſum ſcire terminētur ad hoc obiectum vel illud hoc
non eſt perfectionis ad alia dictum eſt primo peri
her. Notandū tamen quod ſecundū aureolū pro-
uidentia que differt ab arte dirigente aliquomodo
res in finem non eſt ordo rerū in finem ſꝫ p̄ſcire ra
tionem ordinis rerū in finē ſed contra aliud ē ali-
cui ꝓuidere ⁊ ſcire notandū etiā ſꝫ. S. T. in primo
auerrois quo ad ſcientiā dei differt ab aliis phis
quia negabat deū habere ſcientiā ſingularū vide-
tur tñ ſibi ↄtradicere q̄a vt dicit durandus primo ce
li agit gratias deo quia eū induxit in cognitionem
veritatis quā longo tempore Inuenit̄ nō potuit
aut ergo deus induxit eū a caſu ⁊ ſic nō eſſet reg-
tiandus vel per ſe in q̄tū erat queđ perſona ꝑticu
laris ⁊ tunc oportet dicere ꝙ deus auerroi incogno
uit Auicenna vero ⁊ algazel dixerūt ꝙ de⁹ cogno-
ſcit ſingularia ſed in vniuerſali Forte parū differt
iſte opiniones hac aūt iueſtigationē dicit ↄmēta-
tor i 10. metaphiſice eē nobiliſſimā vn̄ ⁊ caldei ma
xie circa eā iſudarūt ſcꝫ an de⁹ cognoſcit ea q̄ ſunt
extra ſe Qđ dupl'r a q̄buſđ exponitur Prīo an in
telligat ea q̄ ſūt ab eo diſticta 2°. an ei⁹ cognitio ter

ferietur ad res extra ipſum exiſtentes ⁊ de his di=
ctum eſt ſupra.

AD quintum ſic proceditur videtur ꝙ ne
ceſſitas in rebus ſumatur ex parte ma
terie vel ex pte finis quia ab eo a quo
res habet eſſe habet neceſſitatē ſʒ res
habet eſſe per materiaʒ ergo et neceſſi
tatē Sed contra eſt phhiloſophus in fine ſecundi
phiſicorū. ❡ Reſpondeo dicendū ꝙ duplex eſt ne
ceſſitas quedaʒ eſt abſoluta vt hoīem eſſe animal
alia eſt neceſſitas ex ſuppoſitione ſiue cōditiona=
ta Neceſſitas que dependet ex cauſis priorībꝰ vo=
catur neceſſitas abſoluta vt quod aīal ſit corrupti
bile hoc eñ ꝓuenit ex eo ꝙ eſt ꝯpoſitū ex cōtrarijs
et alteratio noctis eſt neceſſariū propter motū ſo=
lis. Sed neceſſitas que eſt ex fine ē conditionata.
Quidā ergo negātes naturaʒ agere propter finē
vt dictum eſt. dixerūt ꝙ generatio rerū materialiū
prouenit ex neceſſitate abſoluta materie vtputa
ſi aliquis diceret ꝙ domꝰ neceſſario fit taliter quia
grauia nata ſunt ferri deorſū leuia vero nō et iō la
pides graues et duri ponuntur in fundamēto de=
inde fit paries. 3° ponūtur ligna in tecto que leuia
ſunt Similiter dicebāt in naturalibus vt ꝙ homo
habet pedes inferius propter grauitatē. Sed hec
reprobat phūs qꝛ lapides ponuntur inferius pro
pter finē et ligna ſuperius vt homo preſeruetur a
pluuijs ⁊ ita eſt ī naturalibꝰ vñ ꝙ ſerra ſit talis hoc
non eſt propter materiā ſed vt bene diuidat ligna
licet ergo aliqua neceſſitas ꝓueniat ex parte ma=
terie illa tamen reducitur ad neceſſitatē finis. Si
cut fit ſerra ex materia dura iō vt bene diuidat. Eſt
ergo concluſio ꝙ neceſſitas in rebus naturalibus
ſumitur ex parte finis quia finis eſt cauſa cauſarū.
Itē finis ſe habet vt principiū in demonſtratione
ſʒ neceſſitas ꝯcluſiōis depēdet ex neceſſitate prin
cipiorū ergo in agibilibꝰ ⁊ naturalibus neceſſitas
non ſumit̄ primo ex parte materie ſed ex fine. Ma
ior declaratur quia ſicut ſi premiſſe ſint vere neceſ
ſe eſt cōcluſionē eſſe verā. Similiter etiā ſi finis ē
media ſunt vel fuerūt ſed non econuerſo. Poſſūt
eñ eē media dato ꝙ nullus ſequatur finis. Eſt tñ
diſſimilitudo qꝛ principiū demonſtrationis eſt tā=
tum principiū rōcinatōis ſed finis in agibilibꝰ eſt
principium rationationis et operationis.

❡ Notandū ꝑterea ꝙ. S. T. de potētia. q. 2. ar. 4.
docet quō iudicādū ſit de aliquo an ſit poſſibile vel
impoſſibile vno° ex pte iudicātiū. Alio ex pte eius
de quo iudicatur q̄tum ad primuʒ dicitur ꝙ ſi ſunt
due ſcientie quarū vna conſiderat cās altiores et
alia minus altas iudiciū in vtraqʒ non eodē modo
ſumetur ſed ſecundū cauſas quas vtraqʒ conſide=
rat vt patet in medico et aſtrologo vnde aſtrologꝰ
conſiderat cauſas ſupremas medicus autē proxi=
mas et medicus dat iudiciū de ſanitate vel morte
infirmi ſcđm virtutē nature et virtutē morbi Aſtro
logus vero ſcđm cās remotas ſcʒ pōnē ſideruʒ. Et
eodēmō eſt in propoſito Eſt eñ duplex ſapia ſcili=
cet mundana que dicitur phia que conſiderat cau=
ſas inferiores ſcʒ cās cātas et ſecundum eas iudi
cat. Et diuina que dicitur theologia que cōſiderat
cās ſuperiores id eſt diuinas hoc eſt diuia attribu
ta vt ſapia bonitas et voluntas dei. ❡ Tunc dici
tur ꝙ effectus quos ſolus deus facere poteſt non
dicūtur poſſibiles vel impoſſibiles ſcđm cās infe=
riores. Effectus aūt cārum ſcđarū ſcđm iudicium
theologi dicuntur poſſibiles et impoſſibiles ſcđm
cās ſuperiores ſcđm aūt iudiciū philoſophi deno
minantur ſcđm cās inferiores. Et ſi conſideretur
iſtud iudiciū q̄tum ad naturā eius de quo iudicat̄
ſic patet ꝙ effectus debēt iudicari poſſibibiles vel
impoſſibiles ſcđm cās proximas cū actio cārum re
motarū ſcđm cās proximas determinetur quas ꝑ=
cipue effectus imitantur. Et ideo ſcđm eas ſumit̄
iudicium de effectibꝰ et hoc patet per ſimile de po
tentia paſſiua nā materia non dicit̄ proprie loquē
do in potentia ad aliquid remotū ſicut terra ad ci=
phū ſed ad propinquū vt aurū in potētia eſt ciphꝰ
Notādū preterea ſcđm. S. T. prima pte. q. 19. ar.
8. Aliqui dixerūt neceſſitatē vel cōtingentiā ꝓue
nire a cauſa media vnde ea que deus producit per
cās neceſſarias ſunt neceſſaria ea vero que produ
cit per cauſas cōtingentes ſunt contingentia. Sʒ
contra effectus alicuius prime cauſe eſt contigēs
propter cauſam ſecundam ex eo ꝙ impeditur effe
ctus cauſe prime per deffectum cauſe ſecunde ſi
cut virtus per deffectum plante impeditur nullus
autem defectus cauſe ſecunde poteſt impedire
quin voluntas dei effectum ſuū producat et ideo
dicit S. T. de veri. q. 23. ar. 6. ꝙ contingentia effe
ctuum non ſolummodo eſt propter contingentiaʒ
cauſarū ſecūdaꝝ ſed magis propter diſpōnē dīne
volūtatis q̄ talē ordinē rebꝰ ꝓuidit p̄t ei res cōtin
gēs imediate ab eo creari 2° ſi diſtictio ꝯtingētiū a
neceſſarijs referat̄ ſolū ī cās ſecūdas ſeq̄t ꝙ hoc
eſſet preter intentionem et voluntatem diuinam
quod eſt inconueniens dicit tamen idē q. 14. ar. 13.
ad 1. ꝙ effectus dicitur contingens propter cauſaʒ
proximam contingentem licet cauſa prima que eſt
deus ſit neceſſaria Et in primo diſ. 38. ar. 5. ad 1. di
cit ꝙ effectus habet neceſſitatem ſolum a cauſa ꝓ
xima.

❡ Notandum preterea Circa contingentiā reꝝ
ꝙ quidam dixerunt non poſſe probari aliquid con
tingenter fieri lic et quidam velint hoc probare ꝑ
actus liberi arbitrij quia alias periret omne conſi
lium ſed hoc alijs videtur eſſe peticio principij qꝛ
admitens conſilium circa aliqua agēda preſuppo=
nit aliqua eſſe contingentia. Item nichil eſt prius
ente ergo per nullum mediuʒ poteſt aliquid de en
te probari Quidam vt ſcotus dicunt ꝙ cōtingētia
oritur ex actu diuine voluntatis ita ꝙ ex hoc aliq̄
contingenter eueniunt quia deus vult ea contin=
genter euenire Et ſic etiam ex hoc dicunt deum p̄
ſcire futura et alteram partem contradictionis ſʒ
contra tūc deus non ſciret determinate an ſortes
peccauit qꝛ per voluntatem diuinam non determi
nat ſortē ad peccandum Sed dices ꝙ ideo hoc fit
qꝛ ꝑ volūtatē ꝑmittet ſortē peccare Cōtra ꝑmiſſio
non eſt ſufficiens determinatio ad alterum cōtra=
dictoriorum contingentium Forte dicis ꝙ in pecca
to eſt ſubſtantia actus peccati et illam deus ꝑ vo

vult ⁊ ſic cognoſcit certitudinalr̃ ſortē eē peccatu
rũ ꝯtra In malis deꝰ ꝑ volũtatē ſuã nõ deficiat nr̃aꝫ
volũtatē ad ſubãm actꝰ mali. Sed alit̃ arguit̃ quia
vel ꝓueniēdo actũ volũtatis diuine ꝑ intellectum
añ xp̃s ꝯtingēter erit vel non erit et q̃cunq; iſtoꝝ
det̃ ſequitur ꝙ aliqđ futuruꝫ eueniet vel non eue-
niet ſecluſa volũtate dei. Forte dicis ꝙ neutrũ cõ-
tradictorioꝝ eſt cõcedendũ in futuris añ determia
tionē volũtatis diuine ꝯtra ſeq̃ret̃ ꝙ añ volũtatē
diuinã primũ principiũ nõ eēt verum et loquamur
hic ſicut ip̃e loquitur de prioritate quã admittit in
diuinis. Itē tũc in deo eēt quedã potentialitas qꝛ
prius eſt deũ velle futurũ ꝯtingens q̃ꝫ ip̃um deter
minate cognoſcere ergo nullo priori intellectꝰ ſu
us eſt potentia ad ſciendũ futurũ contingens.

¶ Contra hec arguit̃ p̄io ꝓbando ꝙ nichil eſt cõ
tingēs contigētia naturali qꝛ res fiũt ex aliqua cã
q̃ naturaliter nõ p̃t impediri ĝ fiunt neceſſario an
tecedēs ptꝫ qꝛ nec volũtas nec ſcia dei p̃nt impedi
ri. Forte dicis ſicut videt̃ dicere Ihero. ꝙ nõ eſt ve
riſimile deũ habere ſciētiã particulariũ vt ſciat ꝙ
pulices naſcant̃ vñ inquit nõ ſimꝰ tã fatui adulato
res dei. Etiã ſecundũ ariſtotelē non eſt in oibꝰ cer
titudo mathematica ſed ſcientia ē impoſſibiliũ ali
ter ſe habere et ſic non eſt de cõtingentibꝰ. Sꝫ hec
ſunt cõtra articulũ precedētē nec valet dicere oia
euenire neceſſario ſolũ ex ſuppõne quia tunc tol-
leret̃ meritũ ideo eñ neceſſario cõtinuans actum
nichil meretur de nouo qꝛ per aliquod tempus ne
ceſſario continuat. Itē fruſtra eſt oē conſiliuꝫ ꝯtra
illã neceſſitatē ſuppõnis ergo ꝑ hoc deſtruitur po
licia ita bene ſicut per neceſſitatē abſolutã ante-
cedēs patet quia nullius vnq̃ꝫ conſiliũ fecit vt ne
ceſſariũ ex ſuppoſitione iſta nõ fieret. Forte dicis
ꝙ futurũ contingēs nõ dicit̃ ꝯtingēs per reſpectũ
ad cãm primã vt ſortē eſſe peccaturũ non ē contin
gēs qꝛ deꝰ hoc ſcit cũ deꝰ ſit quedã cã neceſſaria ſꝫ
dr̃ eē ꝯtingēs per reſpectũ ad cãm proximã ſiue ſe
cũdãꝗ̃lꝫ ſit neceſſariũ ꝑ reſpectũ ad cauſam primã.
Contra hoc obijcitur per argumēta cõmentatoris
fctã cõtra auicēnã probando ꝙ nõ ſit poſſibile ali
quid eſſe neceſſariũ reſpectu alicuiꝰ ⁊ contingens
reſpectu alteriꝰ qꝛ illo dato ſequit̃ ꝙ aliquid eſt in
natura ꝙ nõ eſt nãliter neceſſariũ neq; nãliter cõ
tingens. Probatur capto illo qđ reſpectu diuerſo
rũ eſt neceſſariũ ⁊ contingēs. Tũc ſic oē quod nãli
ter eſt, aliquale cuicũq; cõparet̃ ip̃m eſt tale ergo ſi
illud quod priꝰ eſt ſignatũ naturaliter eſt cõtingēs
cuicũq; cõparet̃ ip̃m erit contingēs ſicut ignis qui
eſt calidus reſpectu cuiuſcunq; rei.

¶ Secundo arguit̃ ad idē qꝛ bñ ſequit̃ a eſt contin
genter futurũ ergo poteſt nõ fore. Et ſequit̃ eſt ne
ceſſariũ ergo non p̃t nõ fore iſta aũt implicant cõ-
tradictionē. Forte dicis ꝙ nõ qꝛ hoc eſt reſpectu di
uerſoꝝ Cõtra impoſſibile ē ꝙ a diuerſis cãis duo
ꝯtradictoria verificēt̃. Alias ego poſſē verificare
vnũ ⁊ tu reliquũ. Itē ſi a poteſt nõ fore ponat̃ i eē
quo fctõ pꝫ ꝙ nõ fit a deo ĝ nõ erat nec̃m reſpectu
dei. Itē tũc oia futura per reſpectũ ad aliquã cãm
abſolute neceſſario euenirent et ſic ſortes abſolu
te neceſſario peccabit reſpectu dei. Itē tũc mũdꝰ
qui dependet a ſolo deo factꝰ fuiſſet neceſſario qꝛ
cã eius proxima ſcꝫ deꝰ eſt neceſſaria. Item deus
ſcit aliqua contingēter euenire ergo reſpectu ſue
ſcientie aliqua contingenter eueniunt.

¶ Tertio arguit̃ ad idē qꝛ ſi cã mouēs inq̃ꝫtũ mo-
ta neceſſario mouet̃ tũc neceſſario mouet. Capio
ergo cãm q̃ immediate eſt a deo illa neceſſario mo
uetur a deo ergo illa neceſſario mouet aliã cãm et
ſic deueniendo vſq; ad vltimã ſi prima ſit neceſſa-
ria oēs intermedie erũt neceſſarie. Item res priꝰ
eſt a deo q̃ꝫ a cã ſcđa ergo i illo priori habebit neceſ
ſitatē qꝛ erit a ſolo deo ſed cã poſterior nõ põt ſibi
dare eſſe ꝯtingens qꝛ iã habet cõditionē repugnã
tem ergo nullus erit effectꝰ ꝯtingēs. Item deꝰ p̃t
oia cõtingentia producere ſe ſolo ergo res nõ ſũt
neceſſarie dato ꝙ cõparentur ad cãm primã.

¶ Quarto ſi res nõ neceſſario euenirent abſolu-
te ſequeretur ꝙ motꝰ poſſet habere vltimũ inſtãs
ſui eſſe quia ſuppono ꝙ motꝰ petri nũc ſit tũc que-
ro an petrus abſolute poſſit poſt hoc nõ currere et
ſi ſic ponatur in eſſe. Tũc ſic motus petri nũc eſt ꝑ
caſum et poſt hoc nõ erit ergo habet vltimũ inſtãs
ſui eſſe Itē aliquando neceſſariũ erit aſinũ fuiſſe
ergo iſte aſinns neceſſario erit antecedēs pꝫ quia
poſt mortē iſtiꝰ aſini verum erit dicere neceſſe eſt
iſtũ aſinũ fuiſſe et loquor de neceſſitate naturali.

¶ Quinto neceſſitas que eſt ex fine eſt neceſſi-
tas ſuppoſitionis ſi ergo in rebus naturalibus ſo
luꝫ eſt neceſſitas ex fine vt dictum eſt ſequeretur
ꝙ nulla eēt neceſſitas abſoluta in naturalibꝰ qđ tñ
eſt falſum quia neceſſe eſt abſolute compoſitum ex
cõtrarijs corrũpi Itē hominē eſſe hoiem eſt neceſ
ſariũ abſolute et tñ hoc non eſt neceſſariũ ex fine
qꝛ nullus eſt finis propter quē hõ eſt homo Finis
enim eſt gratia cuiꝰ aliquid fit Sed hoiem eſſe ho-
minem a nullo fit Itē in mathematicis ē neceſſi
tas et tamē ibi nõ eſt finis nullus enim eſt finis q̃-
re triangulꝰ habet tres angulos ⁊c. Item ſecluſo
oi fine neceſſe eſt compoſitũ ex contrarijs corrum
pi igitur Itē corruptiones rerũ vt mors et defectꝰ
nõ habent cauſam per ſe ergo non habent finē et
tamē neceſſe eſt aliquas res corrũpi quia habēt de
termiatã periodũ. Similiter ꝙ homo ſit mortalis
nõ eſt propter finē ſed propter materiam Forte di
cis ꝙ etiã a materia eſt neceſſitas in rebus natu-
ralibus hoc eſt cõtra philoſophum et cõmentato-
rē hic vnde arſic qꝛ tũc in animalibꝰ habentibus te
ſtã tota teſta eſſet inferius propter ſuam grauita-
tem ꝙ tamen eſt falſum tum quia materia eſt cau-
ſa contingentie potius q̃ꝫ neceſſitatis. S. T. pri-
ma parte. q. 86. ar. 3.

¶ Sexto tunc omnia i naturalibꝰ eſſēt naturalia
et nulla eſſent cõtingētia quia in omnibus eſt ne-
ceſſitas ex ſuppoſitione finis Itē ſi aliqua eſſent
contingentia vel eſſent contingentia quando ſũt
vel quando non ſunt non primũ patet per phm̃ pri
mo perihermenias qꝛ oē quod eſt qñ ē neceſſe ē eē nec 2m
ꝑ illam regulã artis obligatorie poſita falſo ꝯtin-
gēti de preſēti in inſtãti negandũ eſt ipſũ eſſe que
regula probatur ſic qꝛ per hoc ꝙ illud poſitũ ſuſti-
nēdũ eſt tãq̃ꝫ verũ gº ſuſtinēdũ ē ꝓ aliq̃ inſtãti ꝓ q̃ ē
poſſibile nõ aũt eſt verũ poſſibile ꝓ illo inſtãti pro

quo eſt poſitum quia ſi eſſet poſſibile pro illo inſtã
ti poſſet eẽ verũ Et tunc vel per motum vel muta
tionem ſed neutro modo quia motus non eſt in in=
ſtanti nec mutatio eſt in aliquo inſtanti ad oppoſi=
tum eius quod tũc ineſt quia ſimul ſunt mutatio et
terminus mutationis.

¶ Septimo ſecundũ phm̃ .10.methaphiſice illud
quod eſt primũ in omni genere eſt mẽſura oim que
ſunt illius generis. Sed diuina potẽtia eſt prima
potentia ergo ſecundũ eam debet aliquid iudicari
poſſibile vel impoſſibile. Item quãto cauſa magꝭ
influit in effectum tanto ſcd̃m eã magis debet iu=
dicium ſumi. Sed cauſa prima magis influit in ef
fectum q̃ꝫ cauſa ſecunda ergo ſecundũ cãm primã
magis debꝫ iudicari de effectu Effectus ergo iudi=
candi ſunt poſſibiles vel impoſſibiles ſcd̃m cãs ſu
periores. Item illuminare cecũ eſt impoſſibile ſe
cundũ cauſas inferiores. Et tamẽ hoc eſt poſſibile
cum quãdoqꝫ fiat ergo non eſt iudicandũ ſi aliquid
impoſſibile ſit ſecundũ cauſas inferiores ſed ſcd̃ꝫ
cauſas ſuperiores. Itẽ mundũ fore fuit poſſibile
anteq̃ꝫ mundus eſſet non aũt fuit poſſibile ſecun=
dum cauſas inferiores ergo ⁊c̃.

¶ Octauo diuiſibilitas eſt quedã proprietas con
tinui ſibi neceſſario cõueniẽs et non ꝓpter aliquẽ
finẽ. Itẽ neceſſitas eſt ex illo per quod aliqd põt
demouſtrari eẽ tale ſed per q̃llibet cauſam põt con
cluſio demonſtrari ergo per q̃llibet cãm res põt di
ci neceſſaria. Itẽ res naturalis non poteſt eẽ ſine
cauſa materiali nec ſine formali ergo habꝫ ex iſtis
neceſſitatem.

¶ Ad primũ dicendũ ꝙ ſcientia dei non imponit
rebus neceſſitatẽ licet ſciẽtia dei non poſſit muta
ri. Poſſum eñ per liberũ arbitriuꝫ facere ꝙ deus
nunq̃ꝫ ſciuerit me peccaturũ et ideo quidã dicunt
ꝙ ſcita a deo mutabiliter eueniũt q꞉ licet ſcientia
dei non poſſit mutari tamẽ ſcita a deo poſſunt eui
tari. Ad illud quod tangiꝛ ex ihero. diciꝛ ꝙ incõue
niens deum ita eẽ ſollicitũ de oibus aĩalibus ſicut
de homine. Et per hoc ptꝫ ad alia deus eñ intueꝛ
res quaſi preſentes. Et ideo ſicut p̃ſentia rei non
tollit meritũ ita nec dei preſcientia. Ad aliud dici
tur ꝙ non dicimus eandẽ rem eẽ neceſſariã abſo=
lute et contingentẽ ſed bene eſt neceſſaria ex ſup
poſitione ⁊ non ꝯtingẽs per reſpectũ ad deuꝫ pro
q̃to ordine ſue ſapientie exire non poteſt.

¶ Ad ſecundũ dicitur ꝙ argumẽta procedunt ex
malo intellectu vt patuit in corpore articuli vnde
res per reſpectũ ad deũ non habent ordinẽ fallibi
lem et ideo ꝑ reſpectũ ad deũ dicũtur habere quã
dam neceſſitatẽ non abſolutã qm̃ poſſet deꝰ ſe ſo=
lo omnia annichilare. ⁊ ideo deus non dicitur cau
ſa contingens nec effectus eius dicitur ab eo con
tingens phiſice. Secundo dicitur ꝙ per reſpectuꝫ
ad cãm ſcd̃aꝫ effectus dicũtur contingẽtes ⁊ a deo
dicuntur libere producti et non neceſſario abſolu
te. Tertio dicitur ꝙ illa que immediate fiũt a deo
ſemper fiunt ſed illa q̃ꝺ que deus ordinauit cãs ſe
cundas non ſemper eueniunt quia poſſunt impe=
diri. ¶ Et per hoc patet ad tertium.

¶ Ad quartũ dicẽduꝫ ꝙ non eſt poſſibile in ſenſu
compoſito motum nunc eſſe ⁊ poſt hoc non fore q꞉
partes ſunt incompoſſibiles. Ad aliud dicitur ne
gando conſequentiam.

¶ Ad quintum dicitur ꝙ in rebus naturalibus
aliquid nunc fit neceſſario non abſolute ſed ex fi=
ne vt ꝙ hoc lignum corrumpatur non eſt neceſſa=
rium abſolute ſed bene eſt neceſſarium ſuppoſito
ꝙ forma ignis debeat introduci in eo. Secũdo di
citur ꝙ neceſſitas ex principijs eſſentialibus vel
q̃ eſt ex fine abſolute neceſſario poteſt dici neceſſi
tas abſoluta reperta in rebus naturalibus vñ. S.
T. dicit libro ſcd̃o contra gentiles c.30. rem eẽ cor
ruptibilem et celũ eſſe eſt neceſſariũ abſolute. Et
ſi dicatur deus poteſt ipm̃ annichilare ergo nõ eſt
neceſſariũ abſolute iſta conſequentia nichil valet
in phiſica quia phiſicus iudicat de rebus ſecunduꝫ
cauſas naturales. Tertio diciꝛ ꝙ hic non loq̃mur
de mathematicis. Quarto diciꝛ ꝙ ſecluſo fine nul
la eſſet actio deinde diciꝛ ꝙ defectus ⁊ ſimilia ha=
bent finẽ licet non per ſe primo intendantur quia
corruptio vnius eſt generatio alterius et ideo per
accidens intenditur. S. T. libro tertio contra gẽ=
tiles c.6. ⁊ de po.q.3.ar.6.ad.19m. dicit ꝙ priuatio
vel corruptio eſt preter intentionẽ nature particu
laris non autem vniuerſalis.

¶ Ad 6m pꝫ ex dictis 2o dicitur ꝙ cõtingẽtia ſunt
contingẽtia quando ſunt vnde philoſophus dicit
9.methaph. ⁊ S. T. lec.3. ꝙ aliquid eſt poſſibile ⁊
quando eſt et quando nõ eſt ꝙ enim aliquid ſit poſ
ſibile quando nõ eſt patet quia aliquis qui nõ ope
ratur habet artem per quam poteſt tunc operari.
Et aliquis libere operatur ergo pro tũc poteſt nõ
operari Forte dicis ꝙ non ſed prius potuit facere
ꝙ tunc non operaretur Et ideo dicitur libere ope
rari Et ſic dicit Occã cõtra quem multipliciter ar
gumẽtatur gregorius in primo diſtinctio. 38. quia
ſecundum eum ãgelus i primo inſtanti potuit pec
care et tamen non potuit prius vitare peccatum
quia prius non erat Sed queritur de veritate hu=
ius Aliquid ſimul et ſemel poteſt eſſe et non eſſe
Quidam eam concedunt in ſenſu diuiſo Sed con
tra inquit gregorius quia ſua de ineſſe eſt impoſſi
bilis et ipſa eſt falſa in ſenſu compoſito ergo non
debet concedi in ſenſu diuiſo et ideo dicit ꝙ nõ ſe
quitur aliquid quando poteſt eſſe poteſt non eſſe
ergo aliquid ſimul ⁊ ſemel poteſt eſſe et non eſſe
licet poſſet concedi copulatiue ꝙ aliquid ſimul po
teſt eſſe et poteſt non eſſe. Poſſet dicit ꝙ prima
non ponitur in eſſe per vnam cathegoricam ſed ꝑ
diuerſas partes Sicut et iſta iſte anime poſſũt eſ
ſe create demõſtrãdo ſecundum eum omnes quaꝝ
quelibet eſt creabilis. Tunc ad argumenta diciꝛ
ꝙ illud dictum eſt verum in ſenſu compoſito et in
ſenſu diuiſo ſi ſit de conditionato predicato q꞉ ſor
tes neceſſario eſt ens ſi eſt ens falſa tamen eſt in
ſenſu diuiſo ſi ſit de temporato ſubiecto deinde di
citur ꝙ oppoſitum illius quod nunc eſt verum po=
teſt eſſe verum abſolute non per aliquã ſucceſſio
nem tantum. Et ideo diuiſio facta nichil valet

¶ Ad ſeptimum dicitur ꝙ comparatio poſſibilis
ad potentiam non eſt ſicut menſurati ad menſurã

ſed ſicut obiecti ad potentiā contingit tñ diuinam potentiā oim̄ potentiarū eſſe menſuraꝫ. Ad aliud dico ꝙ lꝫ cauſa pꝛima maxime influat in effectū tñ eius influētia per cām pꝛoximā determinaꝶ et ſpecificatur et ideo eius ſimilitudinē imitatur effectꝰ Ad aliud dicitur ꝙ ꝗuis illuminare cecum ſit deo poſſibile non tamen poteſt dici oino poſſibile. Ad aliud dicendū ꝙ mundū foꝛe fuit poſſibile reſpectu cauſarū ſuperioꝛū dr̄ ſecūdo ꝙ iſtud dictū mundum foꝛe eſt poſſibile nō ſolum ſcđm diuinā potētiam actiuam ſed etiā ſecundū ſeipꝫ qꝛ termini nō ſunt diſcoherentes.

¶ Ad octauū dicendū ꝙ diuiſibilitas eſt pꝛopter foꝛmā que eſt finis materie. ad aliud dicitꝶ ꝙ vltia demonſtratio eſt per pꝛimam cauſam que eſt finis. Et nota ꝙ finis eſt poſterioꝛ in executione ⁊ iō neceſſitas que eſt ex fine eſt a cā poſterioꝛi. Quidam querūt vtrū res dicaꝶ impoſſibilis quia cā agēs nō poteſt eaꝫ pꝛoducere vel qꝛ res in ſe pꝛoducibilis non eſt quidaꝫ dicūt ꝙ res ſunt poſſibiles pꝛopter oīpotentiam dei ſic ꝙ oīpotentia dei eſt cā poſſibilitatis rerū et tamē econuerſo ſe habet impoſſibilitas ſcꝫ ꝙ non ideo aliquid eſt impoſſibile fieri qꝛ deus facere non poſſit ſed quia res fieri non pōt Sed contra hoc poteſt obiici quia poſſibilitas nō eſt aliud ꝗ̄ non implicatio ꝯtradictiōis ſꝫ hoc oꝛiꝶ immediate ex terminis et non aliūde vt ꝙ totū ſit maius ſua parte. Iteꝫ in mathematicis multa ſūt poſſibilia et tñ illa poſſibilitas non ſumitur ꝑ reſpectum ad oīpotentiā dei. Sed contra oīs potentia denominat ſuū terminū vnde ab intellectu res dicuntur intelligibiles ergo res dicunꝶ poſſibiles a potentia dei. S. T. de potentia. q. 1. ar. 3. dicit ꝙ poſſibile et impoſſibile dicūtur tripliciter. vnomō ſecundū aliquā potētiā actiuā vel paſſiuaꝫ. Scđo ſcđm ſeipm̄ qñ ſcꝫ p̄dicatuꝫ non repugnat ſubiecto Tertio dr̄ poſſibile ſcđm potentiā mathe, que ē in geometricis pꝛout dicitur linea potētia ꝯmenſurabilis quia quadratum eius eſt ꝯmenſurabile. Pꝛimo ergo modo res dicuntur poſſibiles a potentia dei vel ab alia cauſa.

¶ Sequitur tertius phiſicoꝛum.
Quoniam autem natura.

¶ Circa tertium phiſi. queruntur quinꝗ. Pꝛimo an motus conuenienꝶ diffiniatur. Secūdo an motus ſit eiuſdē eſſentie et pꝛedicamēti cum ſuo termino ad quē. Tertio an motus diſtinguatur a mobili. Quarto an ſit dabile aliquod infinitum. Quito an ſit dabile infinitū a deo factibile.

AD pꝛimū ſic pꝛoceditur videtur ꝙ motꝰ non bene diffiniatur dicendo motus ē actus entis in potētia ſcđm ꝙ hmōi qꝛ motus localis eſt actꝰ entis in actu cū motus ſit quidā actus exiſtens in mobili ergo motus non debet dici actus entis in potentia Sed contra eſt philoſophus.

¶ Reſpondeo dicendū poſtꝗ̄ determinatuꝫ in p̄cedentibus de pꝛincipijs rerū et ſcientie nūc tractandū eſt de motu in iſto tertio. Et in quarto determinabitur de conſequētibus motum quia tamē infinitū immediatius conſequiꝶ motuꝫ ideo in iſto libꝛo ſimul determinatur de motu et de infinito. Pꝛo quo ſciendum ꝙ ſcientia naturalis eſt de natura quia ergo in diffinitione nature ponitur motus ideo neceſſario determinat de motu. Tum qꝛ ignoꝛato motu neceſſe eſt ignoꝛare naturā qꝛ ignoratis partibus diffinitionis ignoꝛatur diffinitio ⁊ diffinitum. Tū quia conſiderans cāꝫ per ſe habet conſiderare effectū per ſe ſed motus eſt effectus ꝑ ſe ipſius nature ergo ad phiſicū pertinet conſiderare de motu. Et per idē pꝛobatur ꝙ habet conſiderare infinitum locū et tempus quia iſta cōſequunꝶ motū vacuū autē conſequitur motū ſecundum opinionem antiquoꝛū ideo etiā in quarto phiſi. determinat de vacuo.

¶ Notandum preterea ꝙ locus vacuū et tempus ſe habēt ad motū extrinſece vnde locus extrinſece menſurat motū ⁊ ſimiliter tempus ideo de iſtis non determiatur in hoc tertio infinituꝫ autem eſt ratio intrinſeca motus quia motus in infinitum diuidi poteſt ⁊ motus eſt continuus modo in vna diffinitione continui ponitur infinitum cōtinuū vno modo diffinitur ꝙ eſt diuiſibile in infinitum. Alio modo cuius partes copulantur ad vnū terminum cōem et ſic infinitū non poniꝶ in ſua diffinitione.

¶ Notandū preterea ad ſciendum quid ſit motus tres ponūtur diuiſiōes a phō. Pꝛima entiū aliud eſt potētia aliud eſt actus et hec nō ē per diuerſa genera entium quia potētia ⁊ actus īueniūꝶ in quolibet genere Secūda diuiſio eſt ipſius entis in decē pꝛedicamēta. Motus autē continetur ſub ſcđo mēbꝛo pꝛime diuiſiōis et ſub quattuoꝛ generibus ſecunde diuiſionis. Eſt enim motus ſecunduꝫ ſubſtantiam ꝗtitatē qualitatem et vbi vnde in iſtis p̄dicamētis reperitur motus qui non eſt preter res ad quas eſt motus que quidem res ſunt de altero iſtoꝛum pꝛedicamentoꝛum tantum. Unde ſciendū ꝙ omne imperfectum cadit ſub eodē genere cum perfecto non ſicut ſpecies ſed reductum ſicut materia pꝛima eſt reductiue in genere ſubſtantie ſed motus eſt actus imperfectus ergo eſt in eodem genere et pꝛedicamēto cum ſuo termino nō enim poteſt eſſe extra quodlibet pꝛedicamentū quia alias non eſſet ens quod per decem pꝛedicamēta ſufficienter diuiditur. Hijs autem generibus inquit. S. T. hic/non eſt accipere aliquid ratiōe vniuocū et ideo motus non poteſt eſſe genus ad diuerſa p̄dicamēta Quod autē in pꝛedictis pꝛedicamentis poſſit eſſe per ſe motus pꝫ quia in eis aliquid pōt exire de imperfecto ad perfectum eſſe alicuiꝰ foꝛe

¶ Notādum preterea ꝙ 3a diuiſio quā ponit philoſophꝰ eſt ipſius ad aliquid. Nam motus aliquo modo ad hoc genus pertinere videtur inꝗ̄tum mouens refertur ad mobile. Ad huius intellectum conſiderandum eſt ſecundum. S. T. ꝙ cum relatio habeat debilliſſimum eſſe quia conſiſtit tantū in hoc ꝙ eſt ad aliud ſe habere opoꝛtet ꝙ ſup aliđ accidens fundetur quia perfectioꝛa accidentia ſunt pꝛopinquioꝛa ſubſtantie et eis medianti-

bus alia accidētia ſubſtantie inſunt maxime autē ſuper duo fundatur r'atio ſcilicet ſuper ꝗtitatem ⁊ actionem ⁊ precipue ſuper numerū cui competit prima ratio menſure vt duplū et dimidiū et ſuper actionē et paſſionē vel ſecundum ipſū actū ſicut calefaciēs dicitur ad calefactū vel ꝙ ē egiſſe ſicut pater refertur ad filiū qꝛ genuit vel ſecundum potētiā agendi ſicut dñs ad ſeruum quia poteſt eum cohercere hanc diuiſionē ponit philoſophus ſub alijs verbis ſcilicet ꝙ ad aliquid aliud quidez eſt ſecundū ſuperhabūdantiā et defectū aliud eſt ſecundū actiuum et paſſiuum vt motiuū et mobile ⁊ ad hoc ſecūdū mēbrum pertinet motus Ex hijs ergo patet ꝙ motus eſt actus ſecundum aliquid ſcilȝ ſecundum 4. predicamēta et ꝙ eſt alicuius ſcilicȝ ipſius mobilis.

❡ Notandū preterea ꝙ duplex eſt actus quidam eſt actus purus vt deus qui eſt actus perfectus et ſic etiam illud quod ē i termino ad quem dicitur eē in actu ⁊ ſimpliciter tale Alius eſt act⁹ imperfect⁹ ⁊ pmixtus potentie vt actus qui adhuc ē in fieri et ſic calefieri eſt quidā actus ipſius aque ſecūdū ꝙ procedit de eſſe imperfecto caloris ad eſſe perfectum vnde aqua anteꝗ̄ calefiat eſt in potentia vt calefiat et vt ſit calida ſed quando calefit tūc non eſt in potentia vt calefiat ſed actu calefit et eſt in potentia vt ſit perfecte calida Ex quo patet ꝙ motus eſt actus quia per eum res dicitur actu calefieri Eſt autem actus entis in potentia quia ſemper reperitur in ente in potentia quia licet idem quādoqȝ ſit in actu et in potentia non tamen ſecundū idem vt puta actu calidum eſt in potentia vt frigefiat Ex quo patet ꝙ motus cōuenienter diffinitur dicendo ꝙ eſt actus entis in potentia ſecundum ꝙ in potentia.

❡ Et notandum ꝙ triplex eſt act⁹ primus quidaȝ eſt actus primus quo ad fieri et ſic motus poteſt dici actus primus et forma per motum producta actus ſecundus Alius eſt actus primus in eſſendo et ſic forma ſubſtāntialis eſt actus primus accidētalis vero actus ſecundus 3° dicitur actus primus prioritate cauſe formalis ad ſuum actum et ſic anima dicitur actus primus corporis animati et viuere actus ſecundus. Ex hijs patet ꝙ antiqui male diffiniuerūt motum dicentes motus eſt exitus de potentia in actum non ſubito quia exitus eſt ſpecies motus genus autem non diffinit̄ ꝑ ſpēm. Tū quia ſubituȝ in ſua diffinitione habet tempus. Eſt em̄ ſubitū ꝙ fit in indiuiſibili tēporis ſed tēp⁹ diffinitur per motum ergo motus non bene diffinitur per ſubitū. Et notandū ꝙ motus diffinitur ꝑ ſuum ſubm̄ ſcȝ ens mobile quod ad duo poteſt comparari ſcȝ ad motū et ſic eſt in actu et ad terminū cōpletum ipſius et ſic eſt in potentia ꝗ̄diu mouetur. Ex quo patet ꝙ illud quod eſt in potentia tantū nō dicitur moueri nec illud quod eſt in termīo perfecto ſed illud quod partim eſt ſub actu termini ad quē et ſub potentia termini a quo.

❡ Contra hec arguitur et primo probatur ꝙ ignorato motu non eſt neceſſe ignorare naturā quia ſecunda pars eſt falſa ſcȝ neceſſe eſt ignorare naturam ergo tota iſta propoſitio eſt falſa ignorato motu neceſſe eſt ignorare naturā. Antecedens patet quia contingens eſt ignorare naturam. Itē omne prius poteſt cognoſci ante ſuum poſterius ſed natura eſt prior motu ergo poteſt cognoſci ante motū Forte dicis ꝙ licet natura ꝗ̄tuȝ ad id quod ē ⁊ quo ad ſuū abſolutum poſſit cognoſci ante motum non tamen in ratione nature quia vt ſic iportat reſpectum ad motuȝ et operationē. Contra ſequeretur ꝙ tertius liber phiſi. deberet precedere ſcd̄m. Itē natura vt ſic eſt cauſa motus ergo natura vt ſic eſt prior motu ſcd̄ȝ naturā. ſed prius poteſt per abſtractionem intellectus cognoſci ſine poſteriori. Iteȝ natura et motus habent diſtinctos concept⁹ ergo vnus poteſt eſſe ſine alio imo hoc videtur eſſe neceſſariū quia plures operationes nō ſunt ſimul in intellectu ergo cognitio nature et cognitio diſtincta motus non ſunt ſimul. Itē ſi natura cognoſceretur per motum ſeq̄retur ꝙ naturā eſſe poſſet demonſtrari quod eſt cōtra phm̄ in pricipio ſcd̄i phi.

❡ Secundo natura diffinitur per quietem et nichilominus poteſt cognoſci ſine quiete ergo lȝ motus ponatur in diffinitione nature non ſequit̄ quī poſſit cognoſci natura ſine eo antecedens pȝ quia ille qui nūꝗ̄ vidit lapidē quieſcere poteſt ſcire ꝙ ſcd̄m ſuā naturam eſt grauis videndo eum deſcendere. Item angulus acutus diffinitur per angulū rectum vnde dicitur ꝙ angulus acutus eſt ille quī eſt minor recto et tamen poteſt cognoſci ſine recto immo poteſt eſſe ſine recto vt ſi abſcindatur medietas anguli recti tunc remanet angulus acutus. Item ſubiectū poteſt cognoſci ſine proprio accidēte vt homo ſine beatificabili ergo natura poteſt conoſci ſine ſuo per ſe accidente ſcȝ motu. Itē ſcd̄m phm̄. 7°. metha. T. C. 4. ſubā ē prior accidēte noticia diffinitione et tempore. Sed natura eſt ſubā eſt et motus accidens igitur.

❡ Tertio arguitur ꝙ motus non ſit actus qꝛ ſi ſic tunc omne quod mouetur eſſet in actu et non in potentia inꝗ̄tum hm̄ōi quod tamē eſt contra diffinitionē motus Et patet ſequela quia omne tale habet motum qui eſt actus. Item omne imperfectuȝ eſt in potētia ſed motus eſt imperfectus vnde perficitur per terminū ad quē/ ergo habet rationē potentie et nō actus. Itē po^a^ eſt actus entis in potētia ſm ꝙ hm̄ōi Potentia em̄ ꝑ reſpectuȝ ad formā in qua eſt/ eſt quidā act⁹ Sequit̄ ergo ex diffinitione ꝙ motus ſit potentia. Itē hec eſt vna reduplicatiua ſcilicet motus eſt actus entis in potētia ſcd̄m ꝙ in potentia cuius exponentes ſunt falſe quarū vna eſt ſi aliquid eſt in potētia in eo eſt actus ⁊ motus ⁊ omne ens in potentia habet actum quod eſt falſum de quieſcente.

❡ Quarto quod eſt actus entis in potentia nō eſt actus entis in actu ergo impoſſibile eſt ꝙ mot⁹ ſit actus et ꝙ ſit in ente in potentia. Itē ſi eſſet act⁹ maxime eſſet actus mobilis inꝗ̄tuȝ eſt mobile ſed hoc eſt falſum quia aliquid eſt mobile ſine motu lapis em̄ quieſcens eſt mobilis et tamen non habet motum ergo. Itē generatio eſt quidā motus et tamen nō eſt actus entis in potētia. Probatur quia

res quãdo generatur tũc actu eſt ergo nõ eſt in potentia et capio generationẽ non pro diſpoſitione ſed pro introductione forme ſubſtantialis. Itẽ qñ calor in:ẽditur tunc ibi eſt motus et tamen non eſt actus entis in potentia quia ſubm̃ iam actu habet calorẽ forte dicis ꝙ eſt in potentia ad calorẽ magꝭ intenſuꝫ. Contra ſequeretꝰ ꝙ aqua tepida ſemper moueretur et calefieret quia eſt in potentia ad calorem magis pefectum ergo ⁊c̃.

¶ Quinto vel motus eſt actꝰ perfectus vel ẽ actꝰ imperfectus non ſecundũ quia oĩs actus eſt perfectio quedã ergo nullus actus eſt imperfectus. Itẽ motus eſt actus mouentis quia mouens producit motum ergo non eſt actus entis in potentia. Iteꝫ actio eſt in mouente ergo et motꝰ quia actio in motu fundatur añs ptꝫ qꝛ denoĩat agentẽ ergo ⁊c̃.

¶ Sexto arguitur ꝙ motus eſt ꝑ ſe in predicamẽto et non ſolum reductiue quia ſcd̃m phm̃ hic motꝰ eſt de genere continuorũ ergo. Item ad quattuor predicamẽta vel ad tria eſt per ſe motus ergo motus per ſe eſt ad aliqua predicamẽta et vltra ergo motus per ſe eſt in aliquo predicamẽto. Itẽ S. T. in 4°. diſ. 1. q. 1. ar. 4. q. 2. 1m. dicit ꝙ eſt in p̃dicamento paſſionis nec ſignificat rem magis imperfectã vel ſub modo imperfectiori q̃ꝫ paſſio ergo eſt ita ꝑ ſe in predicamento ſicut paſſio vel calefieri quod ſi concedas contra nullũ poſtpredicamentuꝫ eſt per ſe in predicamento ſed motus eſt poſtpredi. in logica. Item arguitur ꝙ phũs non ſufficienter diuidit ad aliquid quia nullaꝫ facit mentionẽ de ſimilitudine et relationibus fundatis in qualitate.

¶ Septimo arguitur ꝙ motus ſit vniuocum quia oẽs motus menſurantur per vnũ vniuocuꝫ ſcꝫ per tempus. Et S. T. dicit in. 2. diſ. 2. q. 1. ar. 1. ad 3m. ꝙ motus vniuocatur ad minus in intentione generis. Et in p̄io ſen. dicit. D. ih. q. 4. ar. 2. ad. 2. ꝙ oẽs ſpecies motus equaliter cõueniunt in rõne cõmuni motus licet motus localis ſit prior alijs motibꝰ Sed motus reperitur in diuerſis p̃dicamentis ergo aliquid eſt vniuocũ ad ea q̃ ponũtur in diuerſis predicamentis. Itẽ motus in tota ſua cõitate hic diffinitur quidditatiue ergo eſt vniuocũ et ens per ſe quia ſolum tale diffinitur.

¶ Ad primuꝫ dicendũ ꝙ neceſſe dicit neceſſitatẽ ſuppoſitionis ſiue conſequẽtie et nõ conſequẽtis Ad aliud dicitur ꝙ prius a quo non conuertitꝰ ſubſiſtendi conſequentia poteſt intelligi ſine poſteriori de alijs autem non eſt neceſſe. Ad aliud dicitꝰ ꝙ ſcd̃us liber ponitꝰ añ 3m qꝛ cã p̃cedit effectũ. Ad aliud dr̃ a q̃buſdã ꝙ motꝰ et nã ſimul cognoſcuntꝰ vno actu. Vel dicitur ꝙ cognoſcũtur diuerſis actibus ad inuicẽ ordinatis. Ad aliud patuit 2°. phiſi. Et ſi dicatur naturã eſſe eſt per ſe notũ ergo non cognoſcitur per motum de hoc dictum eſt ſupra. Anteq̃ꝫ eñ cognoſcatur ꝑpoſitio per ſe ñota opꝫ cognoſcere terminos et ideo non valet conſequentia.

¶ Ad ſcd̃m dicitur ꝙ natura non perfecte cognoſcitur ſine quiete quies autẽ cognoſcitur per motũ ſicut priuatio per habitum et ideo ariſtoteles non dixit ꝙ ignorata quiete neceſſe ſit ignorare naturam. Ad aliud dicitꝰ ꝙ angulus acutus non cognoſcitur diffinitiue niſi per rectum vel niſi aliter diffiniatur. Sed tunc queritur nunquid natura poſſet diffiniri per genus et differentiam ſine motu dicẽdum ꝙ non. Ad aliud dicitur ꝙ ſubiectuꝫ non põt cognoſci ſine ꝑprio accidente quod ponitur in ſua diffinitione. Sed contra eadem ſunt principia eſſendi et cognoſcendi ſed accidens non eſt principium eſſendi ſubſtantie igitur nec cognoſcẽdi. Dicendum ꝙ maior eſt vera de principio cognoſcendi a priori Natura autem non ſic cognoſcitur licet quidam dixerint ꝙ motus eſt quodãmodo cauſa finalis ipſius nature vel ꝙ naturam eſſe principiũ motus eſt cauſa finalis nature. Ad philoſophũ dicitur ꝙ ſubſtantia ſcd̃m ꝙ genus generaliſſimum ab intellectu cognoſcitur ante accidens.

¶ Ad tertium patet ſatis et Notandum ꝙ ſubiectum motus ſemper eſt ens in actu ſed in generatione ſubiectum eſt materia que eſt pura potentia S. T. de po. q. 3. ar. 2. Ad aliud dicitur ꝙ motus ſi comparetur ad ſubiectum ſic habet rationem perfectionis. Alio modo comparatur ad terminuꝫ ad quem et ſic habet rationem perfectibilis et potentie et primo modo rationem actus Nec incõuenit idem habere rationem potentie impure et actꝰ Et per hoc patet ad aliud et li. inq̃ꝫtum capitur hic ſpecificatiue.

¶ Ad quartum negatur antecedens quia reſpectum diuerſorum eſt in actu per motum et in potẽtia ad terminum ad quem Ad aliud dicitur vt priꝰ Oẽ enim mobile ordinatur ad motum tanq̃ꝫ ad finem propinquum et ideo motꝰ dr̃ actus eiꝰ. Ad aliud quidam dicunt ꝙ diffinitio motus non conuenit generationi Sed contra ariſtoteles poſt diffinitionem motus exemplicat de generatione Forte dicis ꝙ capit generationem pro prima diſpoſitione Contra ſic non diſtinguitur ab alteratione. Alij dicunt ꝙ exemplorum non requiritur veritas qꝛ gñatio nõ eſt proprie motꝰ ſꝫ mutatio. Sed dicitur ꝙ generatio eſt actus entis in potentia ſcꝫ ipſius materie ſecundum ꝙ eſt in potentia ideſt ſecundum ꝙ prius erat iſta forma ſubſtantiali priuata Ad aliud dicitur ꝙ ad motum non ſufficit ſubiectum eſſe in potentia ad alium terminum ſed req̃ritur actus imperfectus exiſtens in ſubiecto tendente continue et fluente ad vlterius complemẽtum ſi ſit motus acquiſitiuus vel ad vlteriorem diminutionem ſi ſit motus remiſſionis Et hec diffinitio conuenit omni motui ſiue ſit generatio ſiue corruptio augmentatio vel diminutio vel motꝰ localis violentus ſeu naturalis.

¶ Ad quintũ dicitur ꝙ aliqua perfectio ſecundũ aliquid eſt imperfecta vt nigredo dicit perfectionem tamen pro q̃ꝫto dicit priuationem albedinis dicit imperfectionem ⁊ ita de motu dicatur per reſpectum ad terminum ad alia dicetur articulo ſequente.

¶ Ad ſextum videtur quibuſdam ꝙ motus ſit per ſe in predicamento quia de motu eſt ſcia/ſcia aũt eſt vniuerſalium ergo motus eſt quoddam vniuerſale Sed contra de linea viſuali eſt ſcientia et tamen non eſt per ſe i predicamẽto non enim eſt per

ſe in predicamento q̃titatis nec eſt per ſe in alio genere quia eadē ſcientia eſt de gñe ⁊ ſpē Si ergo linea viſualis eēt p ſe ſpecies q̃titatis continue tunc pertineret ad geometriam Et ſi eſſet ſpecies qualitatis pertinent ad methaphiſicam que conſiderat q̄litatē in rōe entis. Sʒ dices linea viſualis eſt ens per ſe alias de ipſa non eſſet ſcientia. Cuʒ de ente per accidens non ſit ſcientia dicendo aūt linea viſualis hoc totum eſt ens per accidens cuʒ addat ſupra lineam differentiaʒ accidentalē. Hic dicitur ꝙ dupliciter aliquid dicitur ens per accñs primo quia eſt aggregatum ex hijs que contingenter vniuntur et de tali ente per accidens non habetur ſciētia. Aliud eſt ens per accidens quando aliqua neceſſario vniuntur licet ſint diuerſorū predicamentorum et de tali ente poteſt haberi ſcientia vt ptʒ ſciendo hoīem eſſe riſibilē Quidā dicūt ꝙ ex ſubiecto ⁊ proprio accidente vtputa q̃titate non fit ens per accidens et ita dicunt de proprio paſſione et ſubiecto. Sed hoc videtur eſſe contra S. T. opuſ. 32. ca. 4. vbi diſputat contra cōmentatorem reprobando dimēſiōes interminatas. Preterea philoſophus. 5. metha. T. C. 18. dicit ꝙ motus non dicitur q̃tus niſi per accidens ⁊ ideo non eſt per ſe in predicamento q̃titatis ergo non ē dicendum ꝙ ſit per ſe in aliquo predicamento. Sed contra S. T. opuſ. 44. ca. 3. dicit ꝙ motus eſt eēntialiter continuus et ſucceſſiuus et ꝙ eius eſſentia in ſucceſſione conſiſtit ergo iſta p̄dicatio ē eēntialis motus eſt continuus ergo ibi predicatur genus de ſpecie. Negatur conſequentia deinde dicitur ꝙ diuidendo ad aliquid phūs non facit mentionem de relatione fundata ſuper qualitatē qꝛ non eſt relatio niſi equiparantie vel ſub q̃titate continetꝛ qualitas quia etiam in qualitate reperitur motus ſcʒ motus alteratiōis S. T. dicit ꝙ hic fit mētio de q̃titate quia ipſa poteſt eſſe menſura alicuius exterioris Et ideo aliquo modo conuenit cum ipſo ad aliquid magis q̃ qualitas.

¶ Ad ſeptimū dicitur ꝙ licet motus poſſit aliquo mō dici vniuocʒ hoc tamen non eſt contra nos qꝛ non eſt genus nec per ſe in predicamento cum ſit ens imperfectum.

AD ſecundum ſi proceditur. Videtꝛ ꝙ motus non ſit eiuſdem eſſentie ⁊ predicamenti cum termino ad quem quia ex p̄cedentibus dictum eſt ꝙ motus eſt ad aliquid et propter hoc ſuperius poſita fuit tertia diuiſio et vltra ergo omnis motus eſt in predicamento ad aliquid. Terminus autē ad quē non eſt illius predicamenti igitur ſed contra ē philoſophus. ¶ Reſpondeo dicenduʒ ꝙ de quidditate motus diuerſi ſunt modi dicēdi vt recitat albertus hic. Quidam enim dicunt motum eſſe in predicamento actionis. Quidā eñ conſiderauerūt motū p cōparationē ad ipʒ mobile ſm eē receptū qd̄ habet in mobili Et iſti dixerunt motum eſſe in genere paſſiōis. Alij ꝯſiderauerūt motū p ꝯparationē ad mouēs a q̄ p̄cedit tanq̃ act⁹ mouētꝭ. Et iſti dixerūt motū eē de genere actiōis. Tertij conſiderauerūt motum non per habitudinem ad mouens vel mobile ſed vt eſt quidā fluxus forme de eſſe imperfecto ad eſſe perfectum et iſti diuiſi ſunt. Quidam eñ dixerūt huiuſcemodi fluxū eſſe diſtinctum per eſſentiam a forma q̄ acquiritur. Quia tamen non eſt perfectum ideo non eſt aliquomō in genere vel ſpecie. Et ita dicit auicenna Alij autē dixerunt ꝙ motus vt dicit predictum fluxum eſt genus ad alias ſpecies motus quod eſt contra articulum precedentem. Alij dicunt ꝙ motus idē eſt ſecundū eēntiam cum forma que producitur Gilbertus porretanus videtur tenere ſcd̄aʒ opinionē quia dicit in ſex principijs ꝙ omnis motus eſt in actione Ariſtoteles in predicamento paſſionis videtur loquꝫ ſcd̄m primā opinionē quia illa opinio fuit famoſa tunc Sed hic ariſtoteles dicit ꝙ motus non eſt p̄ter res ad quas eſt motus et ideo dicēdū eſt ꝙ natura motus ē forma que acquiritur ſm ꝙ procedit de imperfecto ad perfectum Nec inconuenit ꝙ illa eadem forma dicatur actio vel paſſio pro materiali Actio inq̃ pro q̃to eſt ab agente. Paſſio vero prout fluit et recipitur in paſſo ab agente Probatur autem iſtud ſic quia forma permixta potētie et forma pura nō dr̄nt penes eēntiā ſʒ ſolū p eſſe motus autem non eſt aliud q̃ forma permixta potentie et terminus eius eſt eadem forma depurata a potentia ⁊ imperfectione ergo motus eſt idem ſecundum eſſentiam cum termino Et quia res ponūtur in predicamēto per ſuas eſſentias ſequitur ꝙ motus eſt reductiue in predicamēto ſui termini.

¶ Notandum preterea ꝙ motus actio paſſio pro materiali idem ſunt formaliter tamen diſtinguūtꝛ Et ideo quidam dicūt ꝙ predicti tres termini ſupponunt pro eodem ſed differunt per diuerſa ſignificata formalia. Pro quo ſciendum cum. S. T. ꝙ motus abſtrahit a ratione actionis et paſſionis et ideo non continetur in aliquo illorum predicamētorum ſed tunc reſtat dubitatio cum actio et paſſio ſint vnus motus videtur ꝙ non debent eſſe duo p̄dicamenta cum predicamenta ſint genera rerum. Item ſi motus eſt idem ꝙ actio vel paſſio ergo motus non reperitur in genere ſubſtantie vel quantitatis Ad horum igitur euidentiam. Sciendum eſt ꝙ ens analogice diuiditur in decem predicamēta ſecundum diuerſum modum eſſendi Modi autem eſſendi proportionales ſunt modis predicandi.

Predicando enim aliquid de altero dicimus hoc eſſe illud Tripliciter autem fit omnis predicatio Primo quando predicatum pertinet ad eſſentiam ſubiecti vt ſortes eſt homo et ſic eſt predicamentū ſubſtantie Alius autem modus eſt quando predicatū inheret ſubiecto ex p̄te materie et hoc eſt p̄dicamentum q̃titatis Nam quātitas proprie ſequitur materiam vnde et plato poſuit magnum ex parte materie aut conſequitur formam et ſic eſt predicamentum qualitatis Unde et qualitates fundātur ſuper quantitatem vt color in ſuperficie Et figura in lineis vel ſuperficiebus aut eſt per reſpectum ad alterum et ſic eſt predicamentum relationis Tertius autem modus predicandi eſt quando aliquod extrinſecum de aliquo predicatur per mo-

dum alicuius denominationis Sic enim acciden=
tia extrinſeca de ſubſtantijs predicantur vt homo
eſt veſtitus Aliquando ergo hoc fit ſecundum rõez
cauſe non formalis vel materialis vt homo eſt ra=
tionalis vel homo eſt corporeus ſed ſcd̃m cãm agẽ
tem et ſic eſt predicamentũ paſſionis. Nã pati ni=
chil aliud eſt ꝗ ſuſcipere aliquid ab agente. Secũ
dum aũt ꝗ econuerſo denoiatur cã agens ab effe=
ctu eſt predicamentũ actionis. Nã actio eſt actus
ab agente in aliud. Item aliquando denominatio
ſumitur ab accidente extrinſeco ſcd̃m rationẽ mẽ=
ſure extrinſece que ſunt tempus et locus. Scd̃m
igitur ꝗ aliquid denominatur a tempore eſt predi=
camentũ qñ Secũduȝ aũt ꝗ denominatur a loco ẽ
predicamentũ vbi et ſitus quod addit ſupra vbi or
dinẽ partium in loco. Hoc autẽ nõ erat neceſſariũ
addi ex parte temporis cũ ordo partiũ in tempore
ratione temporis importetur. Eſt eñ tempus nu=
merus motus ſcd̃m prius et poſterius. Eſt aũt ali=
quid ſpeciale in hominibus in alijs eñ animalibꝰ
natura dedit ſufficienter ea que ad conſeruationẽ
vite pertinent vt cornua ad defendẽdũ coriũ groſ
ſum et pilloſum ad tegendum ꝛ per iſta poteſt dici
animal naturaliter armatũ vel veſtitum ſuis parti
bus et nõ per aliquod extrīſecũ ꝛ ideo predicta de
nominatio refertur ad predicamentuȝ ſubſtantie.
Sicut cũ dicit guillermus eſt mantatus vel peda
datus Sed huiuſmodi nõ poterant dari hoi a na=
tura. Tũ quia non conueniebant ſubtilitati ꝯple=
xionis eius. Tũ ꝓpter multiformitatẽ operũ q̃ cõ
ueniũt hoi inq̈tum habet rationẽ quibꝰ determia
ta inſtrumenta non poterãt accomodari a natura.
Sed loco oim̃ eſt hoïs ratio que preparat ſibi exte
riora adminicula vnde cum homo dicitur armatus
vel veſtitus denoiatur ab aliquo extrinſeco. qđ nõ
habet rationẽ cãe vel menſure vnde eſt ſpãle pre=
dicamentum ꝛ dicitur habitus Qui etiã per reſpe
ctum ad hoiem aliqualiter cõuenit aialibus vnde
equus dicitur falleratus vel ſellatꝰ Sic ergo patȝ
ꝗ licet motus ſit vnus tamen predicamẽta que ſu
muntur ſcd̃m motũ ſunt duo ſcđȝ diuerſas denoia
tiones per quas predicamẽta diſtinguũtur.

¶ Notandũ preterea ſcd̃m S. T. lec. 4. ꝗ rõ mo=
tus completur non ſolũ per id quod eſt de motu in
rerum natura ſed etiã per id quod ratio apprehen
dit. De motu eñ in reruȝ natura nichil aliud eſt ꝗ̃
actus imperfectꝰ qui eſt inchoatio quedã actꝰ pfe
cti in eo quod mouetur ſicut in eo quod dealbatur
iam incipit eſſe aliquid albedinis Sed ad hoc ꝗ il
lud imperfectũ habeat rationẽ motus requirit vl=
terius ꝗ intelligamus ipm̃ quaſi mediũ inter duo
quorũ precedens cõparatur ad ipm̃ ſicut potentia
ad actum Unde motus dicit actus cõſequẽs vero
comparatur ad ipm̃ ſicut perfectũ ad imperfectuȝ
vel actus ad potentiã. Propter ꝗ dicitur actꝰ en=
tis exiſtis in poª vnde quodcũq; imꝑfectũ accipia
tur ſi ipm̃ non tendat in aliud non debet dici motꝰ
ꝗ̃tum igitur ad id quod in rerum natura eſt de mo=
tu. Motus ponitur reductiue in predicamento ſui
termini vt ſupra dictũ eſt. Sed ꝗ̃tum ad id qđ ra=
tio comprehendit circa motũ ſcȝ eſſe mediũ quod=
dã inter duos termīos ſic iam implicatur rõ cauſe
et effectus. Nã reducitur aliquid de potẽtia in a=
ctuȝ/ ſolũ ab aliqua cauſa agente ꝛ ſcd̃m hoc motꝰ
pertinet ad predicamentũ actionis et paſſiõis q̄z
hec duo predicamenta accipiũtur ſcd̃m rõnem cãe
agentis et effectus et per hoc ptȝ reſponſio ad 2ᵐ
argumentum in dubio tactũ Ex predictis ergo pa
tent duo. Primo quid ſit motus. Secundo ꝗ actio
et paſſio ſunt vnius motꝰ materialiter ita ꝗ calor
productus in aqua eſt actio pro materiali. Actio eī
tranſiens eſt in paſſo et idẽ calor etiã eſt paſſio ꝓ
materiali differunt tamen ſcd̃m rationẽ formalem
dicentẽ qđ q̄d erat eſſe. Per hoc ꝗ dicũt diuerſas
relationes reales vnde actio pro formali dicit re=
lationem que eſt in agente. Et paſſio dicit aliã re=
lationem que eſt in paſſo. Primuȝ probatur q̄z idẽ
motus eſt actus agentis et patientis ſed actio eſt
actus agentis ſcd̃m ꝗ fluit ab agente. Et paſſio ẽ
actus patientis ergo actio et paſſio ſunt idem mo
tus tamen non ſunt idem abſolute. S. T. 1ª. parte
q. 28. ar. 3. 1ᵐ. Secunduȝ ſatis patȝ ex ſupradictis.
Unde actio et paſſio formaliter non ſolum differt
ratione ratiocinante ſiue ratione preciſe ſe tenẽ=
te ex parte intellectus Sed tenente ex parte rei
Ex prima etiam parte probatur ꝗ actio pro mate=
riali eſt in paſſo quia motus eſt in paſſo Ex predi=
ctis patet ꝗ motus eſt actus mouentis et mobilis
et ideo poteſt diffiniri per comparationem ad mo=
uens et mobile dicendo ꝗ motus eſt actus actiui ꝛ
paſſiui inq̈tum huiuſmodi. Et ſciens diffinire
motum in vniuerſali facile poterit diffinire ſingu=
las ſpecies eius. Nam ſicut dicimus ꝗ motus eſt
actus entis mobilis inq̈tum mobile ita poſſumus
dicere ꝗ alteratio eſt actus alterabilis inq̈tum al
terabile et ſanatio eſt actus ſanabilis inq̈tum ſa=
nabile Si queratur quid ſit actio primi agentis di
cendum ꝗ actio primi agentis non eſt in aliquo ge
nere ſed eſt ipſa dei ſubſtantia cũ relatione ad cre
aturam que non eſt relatio talis ſed ratiõis tantũ

¶ Contra hec arguitur p aureolum et ſcotũ. Pri=
mo probando ꝗ actio et paſſio non ſunt vnus mo=
tus quia illuminatio eſt actio corporis luminoſi in
corpus illuminabile Sed illũatio nõ fundatur ī
motu non enim lumen acquiritur per motum ſed ꝑ
mutationẽ indiuiſibilẽ et inſtãs. Et cõmẽ. ait. 6.
phi. c. 32. ꝗ ariſtoteles et omnes peripathetici di=
cunt aliquas eſſe tranſmutationes que non fiunt
in tp̄e ergo non omnis actio eſt motus nec habet
motum pro fundamento nec valet ſi dicatur ꝗ mo
tus localis preceſſit illuminationẽ quia tales trãſ
mutationes indiuiſibiles ſunt fines aliorum mo=
tuum vt cammentator dicit ibidem quia illumina=
tio actio non fundatur in illo motu igitur. ꝛc.

¶ Secundo arguitur ſic Uia in aliquod ens eſt
actio vt patet. 7. metha. cõ. 1. ſed non omnis via ad
ens eſt per motum immo aliqua habent eſſe ꝑ ſim
plicem mutationem ſicut forme ſubſtantiales et
gratia in anima Et ſimiliter creature ſunt a deo ꝑ
ſimplicem emanationem igitur non eſt verũ ꝗ om
nis actio ſit fundata in motu Nec valet ſi dicatur
ꝗ commentator ibi dicit de ariſtotele ꝗ intẽdebat

ꝑ motꝰ corporū vias ducētes ad gn̄atiōes iſtoꝝ nō vz inqꝫ q2 magis per hoc habetur intentū nō eñ exponeret motus per vias q2 in plꝰ ſe hꝫ via ad ens ꝙ̄ motus. Itē phūs dicit ꝙ viſio ꝛ auditio ꝑficiuntur in inſtanti ſed viſio ꝛ auditio ſunt paſſiōes ſenſuū ꝛ actiōes ſenſibiliū vt ptꝫ.2.de aīa ergo non oēs actiones ꝛ paſſiōes ſūt ī tēpore ꝛ per ꝯn̄s nō ſunt in motu. Itē intellectꝰ agens vere dicit̄ agere ꝛ non tm̄ methaphorice ſcd̄m ꝯmen.3.de anima ꝯmento.8. Deducit eñ themiſtiū et theophraſtuz ad hoc incōueniens ꝙ intellecta non erunt vere facta ſi intellectus agens ꝛ patiēs et intellectus in habitu eſt eternus ſed actio intellectus agētis nō eſt cū motu et tēpore ptꝫ q2 ſpēs intelligibiles non acquiruntur in tempore vt ptꝫ 7.phi.igit̄.

¶ Tertio motus remanet tranſeunte actione et paſſione ſicut patet in proiectis manet eñ motus proiectorū proijciēte ceſſante ymo eo ablato manēt q2 motus depēdet ab actione motoris in ordine cālitatis effectiue ergo motus non eſt actio et paſſio. Itez actio ꝛ paſſio nō dr̄ñt a motu gº poſito motu in aliquo mobili nō poterit rō aſſignari quare plus eēt ab vno motore ꝙ̄ ab alio poſitis duobꝰ motoribꝰ appropinquatis ad mobile Cōſtat eñ ꝙ motꝰ talis mobilis p̄t profluere ab alterutro duorū mouentiū ꝛ intellectus eque p̄t fundare reſpectū ſup motū ad vnū ſicut ad aliḋ ꝙ̄tū ē ex natura mouētiū ꝛ ex natura ipius motus Niſi igitur ponatur ꝙ motus habet aliquā cōnexionē plus cū vno motore ꝙ̄ cū alio extra oēm intellectuz vt pote q2 ſcꝫ oritur ab vno et nō ab alio et q2 vnū agit motuz aliud vero nō agit non poterit intellectus connectere motū cuz ſuo proprio ꝛ deteriato motore ſed hoc eſt oīno abſonū ꝛ impoſſibile ergo neceſſe ē ꝙ in rerū natura vltra motū ꝛ mouentē ſit realis cōnexio motꝰ ad ipm motorem ſub reſpectu originis motus a motore ꝛ actione motoris ergo. Itē illud quod poteſt nō eē motu et motore exn̄tibus nō eſt idē realiter cum motu aut motore imo realiter dr̄t a quolibet ex quo ſine contradictione poteſt nō eē illis exn̄tibꝰ ſi eēt eñ alterū eorū et illud alterum exiſteret illo non exn̄te ſequeret̄ eandē rem eſſe ꝛ non eē ſimul. Sed manifeſtū eſt ꝙ per diuinaz potentiā p̄t manere idē motor et idē motꝰ non exn̄te agere ipius motoris aut fieri a motore Nā approximato igne alicui cōbuſtibili p̄t deus ſuſpendere actiuitatē ignis ne agat ꝓ aliq̄ hora ꝛ facere incōbuſtibili eūdē motū quē ignis facēt illa hora ꝛ ſcd̄z hº remaneret idē motus remoto agē motoris ꝛ ipo fieri a motore ꝙ tn̄ agere ꝛ fieri affuiſſet niſi diuia poª ſuſpēdiſſꝫ vtraqꝫ g̊ nccē ē ꝙ agere motoris ſit aliḋ a motu ꝛ a motore realr̄ ꝛ ſilr̄ fieri motꝰ ſit aliḋ a motu ꝛ motore ex quo p̄t ſuſpēdi vtroqꝫ manēte.

¶ Quarto quecunqꝫ habitudines ſūt oppoſite et reales per neceſſitatē realiter diſtingūtur Notanter eñ dicitur reales quia ſi eſſent rationis et oppoſite ſola ratione diſtinguerentur inter ſe. Sed probatum eſt ꝙ effluxus effectus ab agente eſt q̇d reale poſitum in rerum natura et ſimiliter exitus agentis et proruptio in effectum eſt quid vere reale iſti autē exitus et effluxus ſunt vere oppoſiti q2 vnꝰ incipit ab agente et teriat̄ in effectuz vt pote actio qua agens prorūpit in ipꝫ alter vero incepit ab effectu et teriat̄ ad agēs ſꝫ exitꝰ ꝛ origo effectꝰ ab agente ergo iſti duo exitus realiter diſtingūtur et ita actio et paſſio ſunt res diſtincte et non vnus motus. Itē illa que ſunt vnū ſcd̄m ſubiectū et differentia ſcd̄m quidditatē et ſunt in rerum natura nec fiūt per intellectū illa de neceſſitate realiter diſtingunt̄. Diſtingui eñ ſcd̄m quidditatē realem eſt re diſtingui Sed ꝯmen. dicit 3.phi.ꝯmē.21º. expreſſe ꝙ actio motoris et moti eſt eadē ſcd̄m ſubm̄ et ſecundū motū in quo fundat̄ vel formā indiuiſibilē in hijs q̄ acq̇runt̄ ſine motu. Sūt aūt dr̄ia ẜm q̇dditatē gº actio ꝛ paſſio realr̄ dr̄ñt a motu ꝛ int̄ ſe

¶ Quinto ar̄ ꝓbando ꝙ actio ſit in agente et per ꝯn̄s nō ſit motus cū ille nō ſit in agēte. q2 impoſſibile eſt effectum formalem ſeparari a forma Sed agens dicitur formaliter agere actiōe ergo actio eſt formaliter in agente. Itē agens et patiens debent in omnibus proportionari excepto eo qḋ eſt vere ꝓductum Sed in patiēte ſūt tria ſcꝫ potenª paſſiā et paſſio ꝛ paſſū 4ᵐ autē qḋ eſt motꝰ eſt vere productum ergo ī agente ſunt alia tria ſcꝫ agēs potētia actiua et actio ſed nō erit in eo motꝰ vere ꝓductꝰ ergo ꝛc. Itē omnis perfectio eſt ſubiectiue ī eo quod perficitur nichil enim perficitur ꝓ aliq̇d qḋ eſt extra ſe Sꝫ actio ē ꝑfectio agētis Vnūquodqꝫ eñ eſt perfectū dum poteſt ſibi ſimile generare Secūdū phi.4º metheororū igr̄ actio ē ſubiectiue in agente Itē phūs dicit li de ſōpno et vigilia ꝙ cuiꝰ eſt potētia eius eſt actꝰ ergo et actio q̄ eſt actꝰ huius potentie erit in eo igitur.

¶ Sexto ſi actio eſſet ī paſſo ꝛ nō ī agēte tūc crucifixio ꝛ blaſphematio actiua iudeoꝝ ſubiectiue fuiſſet ī xp̄o et nō ī iudeis ſꝫ hoc ē abſonū q2 cū ille actiōes fuerit grauiſſīa pctā tūc pctā fuiſſēt ſubiectiue ī xp̄o igr̄ hmōi actōes erāt ī agētibꝰ ſubiectīe Itē ipoſſiᵉ ē forās oppoitas eē ſil̄ Sꝫ actō ꝛ paſſio ſūt oppoita igr̄ n̄ſt ſil̄ ſꝫ ī patiēte ē paſſio g̊ actō nō erit ī eo ſꝫ ī agente Itē oīs forā denoīat ſuū ſbm̄ ī poſſiᵉ eī ē albedinē ī eſſe alicui ſubiectīe q̇n illḋ ſit albū ſꝫ maifeſtū ē ꝙ paſſū nō agit nec denoīat̄ ab actiōe g̊ actō nō ē ſubiectīe ī eo ſꝫ ī agēte Itē ī eodē ſbō ē relatō ꝛ ſuū fūdamtū ſꝫ actō ē reſpectꝰ hn̄s ꝓ fūdamēto potētiā actiuā q̄ ē ī agēte igitur ꝛc.

¶ Septimo. phi. dicit 3.phi. ꝙ formalis rō actionis conſiſtit in eſſe ab hoc ī hoc ſed reſpectus qui importatur per eſſe ab hoc in hoc eſt ſubiectiue in agente Eſſe enim ab hoc non accipitur pro reſpectu opoſito ei quod eſt a quo aliud ſed ꝓ illo reſpectu vel habitudine importata per a quo eſt aliḋ de qua cōſtat ꝙ eſt in agente ſubiectiue ꝛ formaliter Nec reſpicit motum vel paſſum niſi terminatiue ergo actio eſt formaliter ī agēte terminatiue vero eſt in paſſo vbi eſt motus Itē phūs dicit 8.phi. ꝙ ſi deꝰ ageret de nouo mutaretur hoc aūt nō ꝯtingēt niſi quia reciperet aliquid nouuum in ſe non autē apparet quin niſi ipſam actionem igitur illa erit in eo et ſimiliter omnis actio erit in agente.

¶ Item ſi vnus ignis calefaciat duo calefactibilia aut erit vna actio tantum aut due non due q2

vnius agentis vnica eſt actio igitur vna tm̄ ⁊ ſi ſic aut illa eſt in paſſo aut in agēte non in paſſo quia qua ratione in vno et in vtroqꝫ et ſic idem accidēs erit in duobꝰ ſubiectis quod eſt impoſſibile igitur eſt in agente quod eſt propoſitum.

¶ Octauo qñcunqꝫ aliqua duo ſunt incōpoſſibilia in eodem ſubiecto ꝓpter primā incōpoſſibilitatē quorūdā aliorū in eodē ſubiecto ſi ꝯña nō cōpatiunť ſe in eodē ſubiecto nec etiā illa antecedētia ſed relatiōes de ſcđo mō relatiuorū ſunt incōpoſſibiles in eodē ⁊ hoc ꝑciſe ꝓpter primā incōpoſſibilitatē actionis ⁊ paſſionis quas cōſequunť idē em̄ ideo non p̄t eē pater et filiꝰ quia idē non p̄t generaria ſeipo aut generare ſe ergo actio et paſſio non ſunt ccompoſſibiles in eodē ſed paſſio eſt in patiēte igr̄ ī eo nō eſt actio. Itē aut actio denoīat agēs denoīatiōe ītrīſeca aut ſolū extrīſeca nō ſm̄ quia oē qđ denoīat aliquid denoīatione extrīſeca denoīat aliquid denoīatione intrinſeca vt pꝫ de viſione que denoīat obiectū denoīatione extrinſeca eē viſum et denoīatione intrīſeca denoīat ſubiectū vidēs nec alicubi reperiť inſtātia niſi inſteť in propoſito quod nō licꝫ Queriť ergo q̇d denoīat actio intrinſece conſtat em̄ ꝙ nō paſſū qꝛ paſſum non diciť agens nec p̄t dari quid aliud denoīet intrinſece niſi agēs et ꝑ ꝯñs eſt ſubiectiue in eo. Itē phūs dicit 3°. phiſi. ꝙ actio ⁊ paſſio non ſūt ꝓprie idē ſcꝫ cui hec inſunt igr̄ actio nō eſt paſſio dato ꝙ eēt in paſſo. Itē prio poſte. dr̄ ꝙ illa negatiua eſt immediata in qua vnū genus gñaliſſimū negatur ab alio vl'r ergo iſta eſt vera vl'r. Nulla actio ē paſſio igiť nulla actio eſt eadē res cum paſſione.

¶ Nono quecunqꝫ dr̄ñt gñe dr̄ñt ſpē ⁊ numero vt patet 5°. metha. Sed actio et paſſio dr̄ñt gñe cum ſint duo p̄dicamēta ergo dr̄ñt numero ⁊ ſic non ſūt vna res numero. Itē probatur ꝙ actio vel motus non ſint idē realiter cū forma que ꝓducitur. Et arguitur ſic qꝛ tranſeunte motu vel actiōe manet forma. Forma ei acquiſita eſt ⁊ nec actio nec motꝰ ē qꝛ habitibus p̄ñtibus in materia ceſſat motus igitur Itē quia forma illa et ꝑtes eiꝰ ſunt termini motꝰ et mutatorū eē ſꝫ nec motꝰ nec actio eſt terminus motꝰ aut mutati eē igitur ⁊c̄. Itē qꝛ ꝑ mutatū eſſe acquiritur illa forma nō aūt motꝰ aut actio igr̄ ⁊c̄.

¶ Decimo arguiť ꝙ motus non ē eiuſdē eēntie cū termino ad quē illud vere eſt motus ꝑ qđ acq̇ritur forma ſnd forma non acquiriť per formā nec ꝑtes forme ſuccedentes igiť. Maior eſt euidēs et ꝓbať per ꝯmentatorem primo celi et mūdi ꝯmē. 1. et. 4. metha. ꝯmen. 2. vbi dicit ꝙ motꝰ ē via ad rē vocat em̄ viā acquiſitionē rei ꝓ q̄ſto inducit rem. Minor pꝫ tū quia idē acquireret ſe tū qꝛ ille partes ſuccedentes acquiruntť. Quero ꝑ quid vtrū ꝑ alias partes ⁊ ſic erit ꝓceſſus in infinitū. Itē illud ē ꝓprie motꝰ quod teriatur et diuidiť per mutata eſſe ⁊ cōtinuatur per mutata eſſe in potētia ſed hoc nō p̄t eē forma nec partes forme igr̄ ⁊c̄. Maior nota eſt qꝛ licet motus nō incipiat a mutato eē tn̄ teriatur ꝑ mutatū eē in actu et diuidiť vt pꝫ. 6. phi. Mior pꝫ qꝛ nec forma nec ꝑtes forme ſuccedētes terminantur in mutato eē ita ꝙ mutata eē ſint teri illorū ꝑtiū ſuccedētiū ymo eſt ecōtra qꝛ ꝑtes ſuccedētes ſūt teri illorū mutatoꝝ eē. Sicut ei ſe hꝫ tota forma ad motū ꝙ acq̇ritur ꝑ motū ſic ſe hn̄t partes forme ad mutata eſſe ꝙ teriant illa mutata eſſe ꝙ teriant illa mutata eē Unde vltima ꝑs forme que eſt in actu terminat vltimum mutatū eſſe in actu ⁊ ſic partes forme ſunt infinite in potētia ſic vt acq̇runtur per motum termini ꝑ infinita mutata eē in potentia. Et ſi partē in potētia facias in actu ſtatim illa eſt terminꝰ acquiſitus per muatum eſſe in actu ſic ergo mutata eſſe terminantur ad ꝑtes forme et non econtra igitur ⁊c.

¶ Undecimo ſicut ſe hꝫ mutatio indiuiſibilis ad formā indiuiſibilē ſic motꝰ ad formā diuiſibilē. Sꝫ mutatio indiuiſibilis non eſt forma illa indiuiſibilis ſed eius acquiſitio ergo motꝰ non eſt forma indiuiſibilis ſed eius acquiſitio. Item impoſſibile ē ꝙ gñatio forme ſucceſſiua ſit illa forma ſed motꝰ ē gñatio forme ſucceſſiua igitur. Maior patet quia alias generationis eſſet generatio quod eſt f'lm ⁊ contra phi. 5. phiſico. ⁊ 11. metha. Minor probatur per cōmē 3. phi. cōmē. 9. vbi ait Dicamꝰ igr̄ ꝙ motꝰ vnoꝰ accipiť vt ē idē cū ꝑfectiōe ad quā vadit dr̄ns tamen ſecundum magis et minus Aliomodo vt ē gñatio partis poſt partē ⁊ via ad perfectionē q̄ eſt alia a perfectiōe quia via ad rē eſt aliud ab illa re et primo modo eſt de genere eius ad quod vadit ſꝫ ſecūdo modo eſt de predicamento paſſionis ⁊ prima opio eſt verior ſcđa famoſior hec ille. et. 5. phi. commen. 9. Poſtq̄ȝ improbauit illud dictum ꝙ motus ſit forma dicit ꝙ motus eſt formaliter trāſitio cōiuncta cum tempore Et poſt ponit ibi diſtinctionem hanc ꝙ motus habet duplicem conſiderationem ſcilicet ſecundum ſuam materiam et ſic eſt de genere eins ad quod vadit et ſecundum formam ſcilicet ſecundum ſuam formalem rationem hoc eſt ſecūdum eum in q̄ſtum eſt tranſitio coniuncta cum tempore et ſic eſt in genere paſſionis. Et in eodem commen. allegat dicta aliorū expoſitorum q̄bꝰ magis aſſētit ꝙ motꝰ eſt ī gñe paſſiōis formalr̄ Ariſto. aūt attribuit motū aliis predicamētis qꝛ alia predicamēta ſūt materia motus Nō qꝛ formalr̄ collocetur ſub eis Item ſecundū aug. primo de trini. Nulla prorſꝰ eſt res q̄ ſeipſam gignat ex quo habetur ꝙ īpoſſibile ē ꝙ aliq̇d ſit cauſa ſui ipſius in quocūqꝫ genere cāe vel cauſalitatis ſꝫ motꝰ aliquo genere cālitatis ē cā fo'e acq̇ſite igiť ⁊c. Si dicať ꝙ ī hac ꝓpōe fo'a acquiriť motu ablatiuꝰ teneť habitudie vl' in rōe cāe fo'alis ⁊ nō cāe efficiētis quō dicimꝰ hꝰ ē albū albedie ⁊ iō nichil prohibet ꝙ aliquid diſpōatur ꝑ ſeipſū ī gñe cāe fo'alis ſicut dicimꝰ ītereptū īteriit ītereptione Cōtra hoc ar̄ ſic Fo'a capit eē ꝑ gñationē cū ſic dr̄ li. ꝑ nō notat cām fo'alē ſꝫ efficiētē qđ ſic pꝫ qꝛ fo'a ē in eē ꝑ ſuū efficiēs ⁊ nō niſi ꝑ efficiētiā efficiētis ergo ad idē genus cālitatis reduciť eē ꝑ efficiētiā efficientis ⁊ eē ꝑ efficiēs ſꝫ eē ꝑficiēs reduciť ad genꝰ cāe efficiētis igr̄ ⁊c. Nō igr̄ eſt ſimile lapis albet albedie et fo'a ꝓducitur motu vl' lapis creať creatiōe nō ei albedo ſe hēt ꝑ modū cauſe efficiētis ad albū ſicut creatio ad lapidē vel motus ad formam.

¶ Duodecimo ſcđꝫ oēs gn̄atio nō eſt aliud q̄ꝫ hoc ꝙ dico ſubām eſſe effectiue ab alio ſiꝉr creatio non eſt aliud q̄ꝫ hoc quod importaꝉ ꝑ eē a deo hoc autē eē effectiue ꝓcedit lapidē cālitate originis qđ probatur aut em̄ lapis creatur qꝛ lapis eſt aut lapis ē qꝛ creatur. Sed iſta nō eſt vera lapis ē a deo qꝛ lapis ē. ſed potiꝰ iſta lapis eſt qꝛ eſt a deo. Hoc autē nō ē niſi qꝛ ſuū exire a deo eſt ſibi cā ꝙ ſit igitur qđ ſig̃tur ꝑ eē a deo nc̄cio ē primū prioritate originis Confirmaꝉ qꝛ ſi deus ſubſtrahat actionē ſuā creatura cedet in nichil igr̄ actio illa eſt cā. Ex quo inferꝉ ꝙ creatio nulloº dꝫ dici relatio quia nulla relatio eſt ſuo fundamēto vt ſic nec eſt eo prior origine nūero poſterior igr̄. Itē ſi forma impfecta q̄ pti eſt in actu et partim in potētia dicaꝉ motus ſequiꝉ ꝙ aliquid q̄eſcēs mouebiꝉ qꝛ ſubiectū q̄eſcens ſub tepiditate eſt ſub actu impfecto in poª ad aliquid vlterius acq̄rendū. Si dicaꝉ ꝙ nō intelligiꝉ ꝙ motus ſit illa forma abſolute impfecta ſꝫ vt eſt in quadā ſucceſſione Contra qꝛ phūs putauit habere veram diffinitionē motus et tamē poſuit hanc ſucceſſionem in diffinitione illius igitur ⁊c̄.

¶ Tertiodecimo ar̄ ſic Partibus motꝰ repugnat eſſe ſimul ſꝫ ptibus forme que acq̄riꝉ nō repugnat eſſe ſimul igiꝉ motus nō eſt forma. Itē nullꝰ motꝰ p̄t eſſe in inſtanti ſꝫ oīs forma q̄ ꝑ motū acquiriꝉ p̄t in inſtāti igr̄ ⁊c̄. Itē ſi motꝰ nō eēt aliq̄d diſtinctuꝫ a formis ꝑmanētibus ſequiꝉ ꝙ non eēnt hec ſenſibilia cōia ſicut dicit philo. 2. de aīa tenet ꝯn̄a quia inter illa numeraꝉ motus ⁊ conſtat ꝙ oīs forma ꝑmanēs eſt velox vel tarda igiꝉ nulla talis eſt motꝰ Item alteratio aliq̄n terminaꝉ ad formā ſubſtantialē tn̄ nō eſt ip̄a. ſꝫ dic ꝙ nō intrīſece Sed cōtra color medius diſtinguiꝉ ab extremis ſꝫ motꝰ ſe hꝫ ad formā vt mediū gº nō eſt ip̄a ad quā teriatur intrinſece. Itē ad nullū motū eſt motꝰ ſed ad formā q̄ acq̄ritur eſt motus igr̄. Itē dicit ꝯmen. 5. phi. cōmen. 5. ꝙ albificatio eſt motꝰ non autē albedo.

¶ Quartodecimo ar̄ nā ſi ſic tunc locꝰ vel magnitudo quā acquirit mobile eēt motus Conſequens eſt falſū et tenet ꝯn̄a quia ſi forma q̄ acquiritur dū eſt in fieri eſt motꝰ cū illud qđ mouetur localiꝉ non aliud q̄ꝫ locū acq̄rat ſequiꝉ ꝙ locus dū eſt in acquiri eſt motus localis ſed falſitas cōſequētis probauit octo modis. Primo nā oīs motus eſt actus mobilis et eſt in mobili ſed locus non eſt actus mobilis nec eſt in mobili. Tū ſcđo qꝛ ponatur ꝙ ſup magnitudinē a moueatur corpus b qđ tn̄ nunq̄ꝫ alias mouebatur ſup eā tunc ſic hec magnitudo vel locꝰ ſcꝫ a fuit anteq̄ꝫ b moueretur ſup a ſed hic motus q̄ b mouetur ſup a nō fuit an̄q̄ꝫ b moueretꝉ ſup a igr̄ iſte motus non eſt locus a nec magnitudo a. Cōfirmatur hoc qꝛ habēt locū poſſibile ē eē nullo motu ex̄n̄te ſed habent motū quo b mouetur ſup a īpoſſibile eſt eē nullo motu ex̄n̄te igitur iſte motus nō ē locus a nec magnitudo a. Tū tertio quia ſi locꝰ vel ſpaciū quod acquiritur mobili eſſet motus localis ſequitur ꝙ motus contrarij eēnt idem quod eſt impoſſibile. Tenet conſequentia quia ſuper eandē magnitudinē vel locū poteſt mobile moueri prius ex vna parte ad aliā et deinde econtra qui motus vtriq̄ꝫ ſunt cōtrarij ſicut motus ſurſū ⁊ motus deorſum ſuper idem ſpaciuꝫ. Tū 4º. qꝛ ſi ſic motus corruptus idē numero rediret ꝑ naturā ſi em̄ aliquid mouetur nūc per aliqđ ſpacium et poſtea quieſcit. Et iterū per idem ſpaciū moueatur idē erit motus qui erit poſtea et qui fuit prius ſi motꝰ nō ſit aliud q̄ꝫ locus vel ſpacium.

¶ Quintodecimo arguiꝉ ad idē qꝛ ſexto phi. ꝓbatur ꝙ motꝰ diuiditur diuiſiōe mobilis et ſpacij qđ non eſſet verū niſi motus eſſet aliud a loco et ſpacio. Item quia tunc motus celi non eſſet aliud q̄ꝫ terra circa q̄ꝫ mouetur et cum motus celi numeratus ſit tempus vel ſubiectum temporis ſequitur ꝙ terra eſſet tempus vel temporis ſubiectuꝫ. Item quia motus celi eſt cauſa generationis ⁊ corruptionis iſtorum inferiorum vt patet ſcđo de generatione ⁊ 12. methaphiſi. per commentatorem. Sed terra vel locus quem acquirit celum non eſt talis cauſa igitur ipſa non eſt motus celi. Item ſi nullus motus localis eſſet qui non eſſet qui non eſſet locus aut ſpacium ſequitur ꝙ impoſſibile eſſet aliquid localiter moueri niſi acq̄reret locū vel ſpaciū ſꝫ ꝯn̄s eſt fl̄m̄ Nā cōſtat ꝙ deꝰ poſſet īfluere ad intelligētiā mouētē celū luiare ſicut nūc īfluit ⁊ ita agē circa illđ ſicut nūc agit ⁊ cū hoc ānichilare oē aliud corpꝰ mūdi imo poſſet etiā deꝰ creare vnū celū totū ſolidū ītrīſecꝰ et ānichilare oē aliud corpꝰ et tn̄ rotare ipſū ſicut nūc actualiter vertitur hoc aūt poſito pꝫ ꝙ illud moueretꝉ et tn̄ nullū locū aut ſpaciū aut aliā rē permanētē acquirēt igitur.

¶ Sextodecimo ſi actio ⁊ motꝰ nō ſunt aliud a forma q̄ acq̄ritur Quero cū dr̄ radiū eē a ſole aut dico p̄ciſe radiū aut p̄ciſe radiū ⁊ ſolū aut aliq̄d aliđ ab eis Nō pōt dici primū qꝛ tūc nō magis radiꝰ eēt a ſole q̄ꝫ a lapide nec ſm̄ qꝛ tūc non eēt potiꝰ radiꝰ a ſole q̄ꝫ ecōtra reliq̄ꝉ igr̄ tertiū qđ eſt ꝓpoſitū qꝛ illđ ē actio. Itē cū dico radiꝰ eſt a ſole hec ꝓpoſitio aut cōnotat aliq̄d extra ītellectū aut nō ſi nō ſeq̄ꝉ ꝙ circūſcriptio actꝰ ītellectꝰ radiꝰ nō eēt a ſole qđ ē falſū Si ſic vel illud eſt radiꝰ tm̄ vꝉ ſol tm̄ vel vterq̄ꝫ vel aliq̄d aliđ tria prima ſūt īprobata igr̄ reſtat Itē oēm formā quā pōt īducere agēs nāle pōt deꝰ īducere ſe ſolo īmediate ponatur igr̄ ꝙ in inſtāti ī quo dꝫ ſol radiū īducere aut aliđ gn̄ans formā ſubſtātialē ꝙ deꝰ illū ꝑ ſe īducat ⁊ ſuſpēdat actioneꝫ ſolis aut illiꝰ gn̄antis Tūc verū eſt dicere ꝙ radiꝰ ille nō eſt a ſole nec illa forā a gn̄ante Sed vtrūq̄ꝫ a deo et tamē eſt eadē forā et idē radiꝰ qui eſſet a ſole et a generāte igitur habitudo importata per eſſe a ſole nō eſt id quod radius nec habitudo importata per eſſe a generāte eſt idē cum forma ſubſtantiali Confirmatur quia ſi talis habitudo non eſſet aliud a predictis nulla eſſet ratio quare ſi deus non produxiſſet radium nec ſuſpendiſſet actionem ſolis tūc potiꝰ diceretur ꝙ radius eſſet a ſole q̄ꝫ ſtāte caſu primo cū ita tunc eſſet entitas ſolis et ſimiliter radij ſicut nūc in caſu Et poteſt adhuc confirmari Quādocūq̄ꝫ aliqua ꝓpoſitio verificaꝉ ꝓ rebꝰ ſi ad eiꝰ veritatē nō ſufficiūt due res req̄riꝉ 3ª. et ſi non ſufficit 3ª. ponenda eſt 4ª et ſic vltra donec tot ſint ꝙ requirūꝉ et ſufficiūt ad eiꝰ veritatem Sed ad veritatē iſtius radiꝰ eſt a ſole nō ſufficiūt

entitates radij et ſolis precipue in caſu poſito er
go requiruntꝛ tria Illa autē eſt habitudo materie
importata per eſſe a ſole et hanc dicimus actionē
¶ Decimoſeptimo adhuc arguitur ꝙ motꝰ nō ſit
eiuſdem eēntie cū terīo ad quē qꝛ terminꝰ ad quē
in gňatione hoīs eſt totū ꝯpoſitū vel aīa rōnalis.
Sed gňatio non eſt totū compoſitū qꝛ tunc gňatio
in nullo eēt Nec eſt aīa rationalis qꝛ tunc gňatio
non eēt ab hoīe. Item ſubā nō eſt in aliquo ſubie-
ctiue ſed gňatio ē in aliquo ſubiectiue ergo non ē
ipā aīa. Forte dicis ꝙ gňatio ē in materia ⁊ alij mo
tus ſunt in toto ꝯpoſito. Cōtra ſequeretꝛ ꝙ alij mo
tus eſſent in ente in actu quia totū cōpoſitū ē ens
in actu. Itē volo ꝙ aliquid moueatur localiter tūc
ſic iſte motus eſt ante vltimū vbi quod teriat motū
ergo iſte motus ſcđm eēntiā non eſt vltimum vbi.
Item moueaꝛ aliquid a deo ꝑ tempus infinitū iſte
motus nunꝙ̄ habebit terminū ergo iſte motꝰ nul-
lam habet eēntiā. Itē tunc motus localis non in-
tenderetur quia ipm vbi non intenditur. Itē volo
ꝙ aliquid diminuaꝛ vſꝙ ad non gradum ꝙ̄titatis
ſe q̄reꝛ tunc ꝙ iſta diminutio ſcđm eēntiā eſſet nō
eſſe ꝙ̄titatis quia hoc eſt terminꝰ eiꝰ. Itē tūc cor-
ruptio non eēt motus quia terminꝰ eiꝰ ſcꝫ non eſſe
forme non eſt motus. Itē ſcđm phm̄ hic Motꝰ non
eſt alteritas et inequalitas ergo motus non ē qua
litas vel ꝙ̄titas. Item mediū differt eſſentialiter
ab extremis vt patꝫ in colore ergo motus differt a
termino ſuo. Itē 7. phiſicorū dicitꝛ ꝙ hec eſt falſa
motus eſt qualitas. Item intelligere differt reali
ter a ſuo termino ſcꝫ a verbo ſcđm thomi. Itē crea
tio paſſiua realiter diſtinguitur a ſuo terīo vel a re
q̄ creaꝛ ergo ēt gňatio differt a re q̄ generaꝛ. Nec
valet dicere vt ſupra ꝙ gňatio ſit in materia quia
tunc materia diceretur generari ⁊ ſic mā̄ eſſet ꝑ ſe
mobilis. Item motus ad albedinē eſt ſenſibile cō
mune nō autē terminꝰ eiꝰ. Itē forma ꝑt eē ſine mo
tu ergo non eſt idē aňs ptꝫ ſi a deo producaꝛ in in-
ſtanti Nec valet dicere ꝙ motus aliud cōnotat qꝛ
notū eſt illud non eē ſenſibile cōe nec tardū nec
velox ſicut eſt ipſe motus.

¶ Decimo octauo S. T. dicit in 2. di. 40. ar. 4. ad
1m. ꝙ aliquādo actio eſt demeritoria ⁊ paſſio meri
toria ergo actio ⁊ paſſio drūt. Forte dicis ꝙ hec ve
ra ſunt de actione ꝓ formali. Cōtra actio ꝓ forma
li eſt relatio Sꝫ ꝑ relatiōes nō meremur. Itē S.
T. de po. q. 8. ar. 2. dicit ꝙ aliq̄d eſt inherens qđ tm̄
non ſignificaꝛ vt inherēs ⁊ ſic actio ē in agente Et
videꝛ loq̄ de actiōe ꝓ materiali. Itē paſſio eſt effe
ctus actiōis. ḡ non eſt actio. Sꝫ dices ꝙ eſt effectꝰ
actiōis pro formali. Cōtra actio pro formali dicit
relationē q̄ ꝑſupponit formā procedētē ab agēte
in paſſū ⁊ de hijs multa dixi ī logica multa ex hijs
argumentis videnꝛ potiꝰ eſſe ꝯtra noīales ꝙ̄ ꝯtra
me qꝛ credo ꝙ motus non dicit preciſe formā q̄ ac-
quiritur ſimiliter nec actio ſed queritur quid dicit
generatio realiter preter formā forte dicis reſpe-
ctum contra tunc motus eſſet per ſe in predicamē
to nec obſtat imperfectio quia nigredo eſt imꝑfe-
cta reſpectu albedinis et actio eſt imperfecta re-
ſpectu termini. Itē tūc aliqua relatio precederet
formam et ſic accidens eſſet prius ea dices ꝙ ē re
ſpectus ratiōis.

¶ Ad primum dico ſecundū Capreolum ꝙ ſolum
ꝓbat (ſi tm̄ aliquid ꝓbat) ꝙ non omnis actio predi
camentalis de qua loquimur eſt motus aut funda-
ta in motu ſi ſtricte accipiaꝛ motus. Sed nō ita ſtri
cte loquiꝛ S. T. ſed potius nomē motus in propo
ſito iſto extendit ſe ad oēm mutationē ſubitam vel
ſucceſſiuā in qua ē exitꝰ de potētia paſſiua in actū
ſuū vt patet. 1. ſen. d. 8 q. 3. ar. 1. ad 4m et eodē mo-
do dicendū eſt ad ſcđm ⁊ ad alia quia nichil conclu
dunt contra nos niſi verbaliter.

¶ Ad tertiū negatur antecedens et ad probatio
nem dico ꝙ in proiectis tamdiu remanent actio ⁊
paſſio ꝙ̄diu et motus dicit eīn S. T. de po. dei q. 3
ar. 11. ad 5m. inſtrumētū tamdiu dr̄ moueri a princi
pali agente ꝙ̄diu retinet virtutē a principali agē
te impreſſā vñ ſagitta tamdiu moueꝛ a ſagittante
vel proijciente ꝙ̄diu manet vis impulſus proijciē
tis ſicut ⁊ genitū tādiu moueꝛ a gňante ī grauibꝰ
et leuibꝰ ꝙ̄diu retinet formā ſibi traditā a gňante
vñ et ſeme tādiu itelligitur moueri ab aīa gňantis
ꝙ̄diu remāet ꝟtꝰ ipreſſa ab aīa opꝫ aūt mouēs ⁊ mo
tū eē ſimul ꝙ̄tū ad principiū motꝰ nō autē ꝙ̄tū ad
totū motū vt apparet in ꝓiectis hec ille Ex quo ap
paret ꝙ proiectū ſēꝑ moueꝛ a ꝓijciēte durāte mo-
tu et per cōſequēs cū moueri ſit pati tādiu patitur
motū ⁊ mouēs tādiu agit qđ explicitꝰ pꝫ de aīa q̄ mo
uet ſemen et non aliter ꝙ̄ agendo in ſemen et hoc
ſine anima illa diſtet vel forte non ſit in medio il-
lius motus vtrumꝙ̄ enim illorū agit mediate in
ſuū mobile lꝫ nō imediate ſꝫ mediāte ꝟtute ipreſ-
ſa mobili ſuo ⁊c̄. Itē iſtud argumēm eſt ꝯtra quēcū-
ꝙ̄ potiſſime ꝯtra arguētē qꝛ q̄ro ab ipō an ꝓiectū
poſt ꝓiectionē moueaꝛ ab aliq̄ vel a nullo ergo eſt
paſſio ſine actōe ⁊ moueri ſine mouere ſi ab aliquo
qđcūꝙ̄ illđ ſit ſiue ipm ꝓiectū ſiue aliud habeꝛ ꝙ
ꝙ̄diu durat motꝰ durat aliqua actio qꝛ mouere ē a-
ctio vel neceſſario exigit illā ⁊ ſic pꝫ ꝙ falſū eſt mo
tū eē ſine actiōe Ad aliđ negaꝛ ꝯňa et ad ꝓbatiōe
dr̄ ꝙ illo caſu poſito bñ pōt aſſignari rō quare illđ
mobile moueꝛ ab vno mouēte ⁊ nō ab alio qꝛ ſcꝫ mo
tꝰ eiꝰ originaꝛ ab vno illorꝫ ⁊ nō ab ab alio ſꝫ talis o-
rigo actiua nō eſt proprie actio trāſiēs ſed eſt rela
tio exiēs in mouēte Nos enim ponimus ꝙ actio et
paſſio predicamētalis ſūt idē motꝰ vel ſaltē inclu
dūt eūdē motū tñ ꝙ̄ ꝑtē ſue ſignificatiōis ſꝫ actio
dicit illū motū ī patiēte exñtē ī recto vltra hoc im
portat in obliquo relationē exiſtētē ſubiectiue ī ip
ſo mouēte Paſſio ꝟo dt motū cū oppoſita relatiōe
Et iđ. ſ. t. aliqñ iuenitꝛ dicere ꝙ actō eſt ſubiectiue ī
agēte nō quidē ꝙ̄tū ad illud qđ dicit in recto puta
motū vel mutatiōem ſed ꝙ̄tū ad relationē quā dt ī
obliquo Ad aliud diſtinguitꝛ maior illud eīn qđ eſt
idē ē realiter motui ſic ꝙ nullā aliā rē dt niſi rē motꝰ
in recto aut in obliquo nō pōt deſinere eē niſi mo
tꝰ deſinat eſſe Sꝫ tamen illud quod ſic ē idē realiꝛ
cū motu ꝙ lꝫ dicat ſolū motū in recto tñ dicit aliā
rem ī obliquo pōt deſinere eē nō deſinēte motu qꝛ
ſecundum ꝙ dicit. S. T. de potentia dei. q. 7. arti.
9. ad. 7m. Quandocumꝙ̄ aliquid quod eſt de rōne

rei tollitur op3 ꝙ res ipſa auferatur et exemplificat de relatione quomõ poteſt deſinere eſſe et auferri dupliciter ſc3 p ſublationẽ ſui fundamẽti vel per ſublationẽ ſui termini et iſtud expreſſius põit primo ſen. di. 26. q. 2. ar. 1. ad 3m. iſto modo aũt vltimo in ſenſu maioris actio eſt eadẽ motui quia dicit motũ in recto et aliud in obliquo ſc3 originẽ mot⁹ mo⁹us. Poteſt ergo eſſe ꝙ deſinente illa relatiõe originis mot⁹ qui erat ſubiectiue in agẽte deſinat eẽ actio nõ quo ad illud in quo erat eadẽ motu ſed quo ad illud qđ ſupaddit ad motũ vnde pt dici eſſe eadẽ realiter motui et diſtincta realiter a motu et poteſt dici ſubiectiue in mobili ꝛ poteſt dici eẽ ſubiectiue in mouente ſcđm diuerſa que ſunt de rõne eius in recto vel in obliquo.

¶ Ad quartũ dico ꝙ ille habitudines ſc3 exit⁹ et effectus realiter diſtingũtur ſed neutra illarũ eſt proprie actio vel paſſio predicamentalis lic3 vna illarũ ſit de ratione actionis ꝛ alia de rõne paſſionis Actio eñ et paſſio non dicũt purũ reſpectũ ſ3 abſolutũ cũ reſpectu. Ad aliud dicit̃ ꝙ quidditas vnomõ accipitur pro eẽntia rei que predicatur in quid. Aliomõ ſumit̃ ꝓ conceptu diffinitiuo rei ipſe eñ concept⁹ rei eſt quidditas rei in eſſe intelligibili. Tunc dico ꝙ maior argumẽti eſt vera capiendo quidditatẽ primo mõ ſed ad illũ ſenſũ negetur minor Hec cõmen. ad illũ ſenſũ loquit̃. Si aũt ſecũdo⁰ capiat̃ quidditas tũc maior ẽ falſa et minor vera ꝛ ꝙ iſte ſit ſenſus ꝯmen. pt3 nã 3. phi. ꝯmẽ. 18. ſic dicit nccẽ eſt vt motus ſit eadẽ ꝑfectio vtriuſq3 ſc3 motoris et mobilis nõ ꝙ mouere ſit aliud a moueri oĩbus modis ſc3 aliquid exñs in eẽntia motoris ꝗ̃admodũ motus eſt in eẽntia moti actio eñ motoris que ẽ mouere ẽ eius non in eo hec ille Et ſubdit actio agẽtis et patiẽtis eſt vna in ſubiecto et duo in diffinitione et poſt nõ eſt eadẽ diffinitio aſcenſus ꝛ deſcenſus licet ambo ſint idẽ ſcđm ſubiectum et ſimile eſt de motore et de moto qm̃ actio facta inter illa eſt eadem ſed in reſpectu alterius dr̃ mouere et in reſpectu reliqui dicit̃ moueri. Itẽ cõmen. 20. dicit ſic non eſt opinabile ꝙ actio agentis ſit in alio. Eſt eñ manifeſtu3 per ſe ꝙ doctrina eſt actio docẽtis ꝛ eſt in addiſcente Et cõmen. 21. Actio et paſſio ſunt vnũ ſecundũ vnũ modũ et diuerſa ſcđm aliũ modũ et hoc cõuenit ei qđ eſt manifeſtũ per ſe. Sunt eñ idẽ ſecundũ ſubiectũ ꝛ diuerſa ſm diffinitionẽ hec ille vnde ꝯmen. in toto illo tractatu diuerſa ſcđm quidditatẽ vocat diuerſa ſcđm diffinitionẽ. Eadẽ autẽ ſcđm ſubiectũ ariſto. et ꝯmen. cõſueuerũt dicere illa que ſunt idẽ realiter et idẽ dicũt in recto vel pro eodẽ ſupponũt ſm alios. De primo nãq3 pt3 nam ꝯmen. 22. dicit ſic mouere ꝛ moueri non ſunt idẽ ſcđm quidditatẽ q2 diffinitio eorũ eſt diuerſa Mouere eñ eſt actio motoris in rem motã. Moueri vero eſt paſſio moti a motore hec ille vbi pt3 ꝙ differre quidditatiue vocat differre diffinitiue. De ſcđo p3 nã 4⁰. metha. ꝯmẽ. 3. dicit ſic vnũ et ens aut ſignificãt idẽ oĩbus mõis ſc3 diffinitiue ꝛ ſubiectiue aut vtrũq3 ꝯuertit̃ ſuper alterũ ꝛ cõſequit̃ illđ ſc3 ꝙ ſignificat eandem nãm ſubi et duas diffinitiões vbi pt3 ꝙ eadẽ ſm ſubiectũ itelligit illa q̃ ſũt eadẽ realr̃ ꝛ q̃ ꝑdicant̃ de eodẽ ſubtõ logico nõ ꝙ ſint i eodẽ ſubtõ phiſico ſicut albedo ꝛ dulcedo in lacte nã ens ꝛ vnũ nõ ſũt illo mõ in ſubõ. Dico tñ ꝯformit̃ ad premiſſa ꝙ actio et paſſio pñt dici dña ſm quidditatẽ q2 dicunt diuerſas res in obliquo l3 in recto dicãt idẽ ꝛ hoc eſt ſm aliũ modũ loquẽdi dicere ꝙ ſupponũt ꝓ eode3 licet ꝯnotẽt diuerſa Et ſm hãc diſtinctionẽ multe cõtradictiões apparẽtes in dictis phõꝝ effugant̃ et ſimiliter in dictis S. T. nam licet ipe teneat ꝙ actio ꝛ paſſio ꝑdicamẽtalis ſunt idẽ motus ꝛ eadẽ res diuerſimode diffinita Tñ aliqñ tenet ꝙ actio et paſſio ſunt diuerſa accñtia in diuerſis ſubiectis exñtia vt pt3. 3. ſentẽ. di. 8. q. 3a. ar. 1⁰. ad 4m. Et ſecundo ſen. di. 4a. q. prima ar. 4. Et ſcđo cõtra gentiles ca. 9. Sed illa controuerſia ſic ſoluit̃ q2 actio et paſſio predicamẽtalis ſũt idẽ ꝗ̃tum ad id quod dicũt in recto id eſt pro eadẽ re ſupponunt ſed differunt realit̃ et ſubiecto ꝗ̃tũ ad relatiões quas dicũt in obliquo hoc eſt dictum ꝗ̃tũ ad ꝯnotata.

¶ Ad quintũ dicitur ꝙ effect⁹ formalis eſt duplex quidam ſcilicet a forma intrinſeca et quidã a forma extrinſeca Unde S. T. primo ſen. di. 1. q. 1. ar. 1. dicit ſecundũ diuerſã naturam generis diuerſus eſt modus denoĩationis quedã enim genera ſecundũ rationẽ ſuam ſignificant vt inherens ſicut ꝗ̃titas et qualitas et huiuſmodi et in talibus nõ fit denominatio niſi per formam inherentẽ que eſt principiũ ſecundũ aliquod eſſe ſubſtantiale et accidẽtale Quedã autẽ ſignificãt ſecundum rationẽ ſuã vt ab alio exiẽs et nõ inherens ſicut precipue patet i actione Actio enim ſecundũ ꝙ eſt actio ſignificat̃ vt ab agẽte. Unde in genere actionis denominat̃ agẽs per id quod eſt ab eo non per aliquid quod ſit principiu3 agentis hec ille Ex quo patet vbi eſt denominatio ab aliquo quod ſecundũ ſuam ratione3 ſe habet vt exiens non oportet in eodẽ eſſe forma3 denominantẽ et eius effectum formalẽ ſumẽdo effectum formalẽ pro omni eo quod dicitur tale vel tale ab aliqua forma ſicut aliquid dicitur agens actione ꝛ docens doctrina Ad aliud dicitur ꝙ actio ꝗ̃tum ad id quod dicit in obliquo eſt in agẽte et vt ſic eſt perfectio agentis Ad ariſtotelem dr̃ ꝙ act⁹ actionis immanentis et potentia ſunt in eodem.

¶ Ad 6m. dicit. S. T. 3. ſẽ. di. 20. q. 1. ar. 5. q. 2. ad 3m. ꝙ op⁹ operãs iudeorũ fuit ſimplr̃ malũ ſed paſſio q̃ eſt op⁹ operatũ eſt quidẽ ſimpliciter bona ſecũdum ꝙ eſt in patiente ꝗ̃uis poſſit dici mala ſecundũ quid ſecũdũ ꝙ eſt in actiõe illorũ ſicut in cauſa hec ille vnde dr̃ ꝗ̃ licet actio iterior iudeorũ eſſet mala tñ actio exterior inꝗ̃tum erat i paſſo erat bona ſed fuit mala ſecundũ quid Et ſi dicat̃ ergo peccatũ ſm quid fuit in xp̃o ſubiectiue dicũt quidã ꝙ crucifixio fuit in xp̃o ſubiectiue ſed fuit in iudeis imputatiue Si dicat̃ illa crucifixio paſſiua eſt act⁹ exterior iudeoꝝ g̃ fuit peccatũ g⁰ non fuit meritoria nobis dicũt q̃dã ꝙ idẽ act⁹ i eẽ nãe ẽ bon⁹ ꝛ mal⁹ reſpectu diuerſoꝝ vt ſi ſu⁹ det elemoſinã pp vanam gloriam quam dñs ſuus vult dari pp bonum finem ꝛ ſimiliter dicũt ꝙ prophetia cayphe erat bona moraliter vt erat a ſpiritu ſancto et mala vt erat

ab ipſo caypha. Sed contra omnis bonitas moralis eſt in aliquo ſubiecto. Queritur ergo in q̄ erat ſubiectiue illa bonitas moralis ſed de hoc. S. T. in 4. di. 19. in expoſitione textus aliter reſpondet S. T. in 2. di. 40. ar. 4. ad 1. ꝙ meritū non ē in paſſione ſecundū ꝙ eſt paſſio ſed in hoc ꝙ aliq̄s voluntarie ſuſtinet propter deum et hoc eſt idem cū operatione agentis. Ad aliud dicitur ꝙ actio ⁊ paſſio pro formali opponuntur. Ad aliud dicitur per idē vel ꝙ aliquid denominatur a forma extrinſeca vt dictum eſt ſupra. Ad aliud dicitur ꝙ reſpectus eſt in eodē cum ſuo fundamento ſcꝫ potentia motiua vel actiua vnde materiale actionis non eſt fundamentum actionis pro relatione.

¶ Ad ſeptimum patet per diſtinctionē actionis pro materiali et formali ad aliud de deo dicitur ꝙ actio pro formali dicit aliquaꝫ entitatem. Et ideo deus mutaretur ſi in eo eſſet noua actio licet proprie aduentus relationis nō denominet ſubiectū mutari vel moueri vt dicit S. T. de potentia. q. 7 ar. 9. ad. 7m. Sed contra arguitur ꝙ deus de nouo aliquid agat quia cauſa in actu et effectus in actu ſunt ſimul ſed multi nunc ſunt effectus in actu de ergo deus de nouo eſt cauſa in actu. Forte dicis ꝙ licet deus ſit cauſa in actu tamen non oportet effectū eē in actu niſi qñ ſibi placet. Contra quia quādo effectus ponit̄ in actu aut aliquid fit in cauſa qđ prius non erat vel nichil ſi ſecundum ergo effect⁹ prius erat in actu. Itē deus ante mūdi creationē non agebat ergo in ipſo non erat actio. Et ꝑ idem probatur ꝙ actio dei non ſit ipſe deus quia de⁹ poteſt eſſe dato ꝙ non ſit actio vel creatio actiua. puta añ mundi creationē. Tūc eni nō erat creatura ergo non creator. Tenet conſequētia quia iſta dicuntur relatiue. Item actio pro materiali ē in paſſo ergo actio dei non eſt deus. Antecedēs patꝫ q꞉ actio tranſiens pro materiali eſt forma producta. Forte dicis ꝙ in deo non eſt actio tranſiēs q꞉ actio tranſiens eſt in predicamento non autē actio dei ſecundū S. T. in. 1. di. 8. q. 4. ar. 3. ad 3m. Sed hoc eſt contra S. T. de potē. q. 10. ar. 1. Forte dicis ꝙ licet actio tranſiens pro materiali non ſit deus tamen pro formali eſt ipſe deus. Contra actio ꝓ formali dicit relationē ſed deus non non eſt relatio ergo non eſt actio pro formali. Ad hec dicitur ꝙ nichil fit in cauſa in actu ſed in re fit executio eius quod a diuina voluntate determinatū fuit. Secūdo dicitur ꝙ aliquando effectus eſt in actu ſine cā in actu quia non opꝫ ꝙ volens media/ſemper actu velit finē licet finis ſit cauſa mediorum. S. T. in. 2. di. 38. q. 1. ar. 1. q. 1. 4. Item diſ. prima. q. 1. ar. 2. dicit ꝙ actio dei. ſ. creatio ē eſſētia eius cum relatione quadam et de po. q. 3. ar. 3. Si tamen querat̄ an hoc nomen creator ſignificat reſpectū ſicut hoc nomen dominus dico ꝙ non S. T. de veri. q. 4. ar. 5. Ad alia dicitur a quibuſdam ꝙ actio dei ſemꝑ fuit licet non ſemper fuerat actio dei loquēdo de actione dei tranſeunte et non immanēte Sed dimiſſis appellationibus dicitur ꝙ actio dei non eſt vniuoca cum actione creature Et ideo actio dei non ē in paſſo ſicut dictum eſt de actionibus agentiū naturaliū ad aliud tactū in argumento principali de igne dicit̄ ꝙ eſt vna actio ꝓ formali et due pro materiali. S. T. libro ſcđo contra gentiles c. 73. ⁊ ita dicatur de operatiōe quādo duo ignes calefaciūt.

¶ Ad octauū dicitur ꝙ relationes paternitatis et filiationis ſunt incōpoſſibiles in eodē ſubiecto ꝓpter incōpoſſibilitatē actionis ⁊ paſſiōis ꝗ̄tum ad ſua formalia q̄ importāt in obliquo nō aūt ꝗ̄tū ad ſua materialia ideo argumentū non probat ꝙ actio nō ſit in eodē ſubiecto cū paſſione ſꝫ ꝙ actio dicit reſpectū incōpoſſibilē paſſioni in eodē ſubiecto. Ad aliud dr̄ ꝙ actio ꝗ̄tū ad ſuū mālē denoīat ipm̄ agēs denoīatiōe extrinſeca ⁊ ꝗ̄tū ad illđ mālē denoīat paſſū intrinſece ſcꝫ moueri. Sꝫ actio ꝗ̄tū ad illud qđ ꝯplet rōnē ei⁹ denoīat agēs denoiatiōe intrinſeca ſcꝫ agere ⁊ creare motuꝫ ⁊ mouere mobile. ꝗ̄tū ad primū ſcꝫ materiale ē in paſſo. Sꝫ ꝗ̄tum ad ſecundum eſt in agēte. Ad aliud dicitur ꝙ ariſto. intendit vbi allegatur illa eſſe idem proprie q̄ ſunt idē re ⁊ rōne nec vnū īportat aliq̄d qđ nō īportetur ꝑ aliud et ideo q꞉ actio et paſſio dr̄nt rōne nec ſūt idem quo ad reſpect⁹ oppoſitos quos important ī obliquo nō actio et paſſio qñꝗ̄ dicūtur idē ⁊ quādocūꝗ̄ non vt ſupra patuit Ad aliud dico ꝙ licet nos dicamus ꝙ eadē res eſt actio et paſſio nō tamen concedim⁹ iſtaꝫ actio eſt paſſio nec iſtam agere eſt pati. S. T. 1a parte. q. 28. ar. 3. ad 1m dicit ꝙ licet actio ſit eadē motui et paſſio ſimiliter nō tn̄ actio eſt paſſio nec actio et paſſio proprie loquēdo ſūt idē illđ enim argumētū Quecūꝗ̄ vni et eidem ſūt eadē ſibi inuicē ſūt eadē tenet in hijs q̄ ſūt idē re ⁊ rōe vt tunica et indumentū nō aūt ī hijs q̄ dr̄nt rōe. Preſertim aūt illa regula nō tenet qñ aliqua ſic differunt ratione ꝙ in ratione vnius importat̄ aliqua res que non importatur in ratione alterius ſicut eſt in propoſito et in multis alijs. Unde iſta non conceditur ſortes eſt humanitas quia aliqua res includitur in ratione ſortis ſi ſortes haberet rationē que nō īcludit̄ in rōne hūanitatis

¶ Ad nonum dicitur ꝙ aliqua differe numero contingit dupliciter. Primo quia ſūt due res totaliter diuerſe Secūdo quia cōnotant vel importāt diuerſas res in obliquo et hoc modo actio et paſſio differunt Capreolus etiam cancedit ꝙ eadem res poteſt ad diuerſa predicamenta pertinere Ad aliud dicitur ꝙ argumētū nō concludit aliud niſi ꝙ forā nō quocūꝗ̄ modo ſe habens dicitur mot⁹ vel actio aut paſſio et hoc cōceditur forā enim nō habet rationem motus dum eſt in actu completo vel in pura potētia Sed dū eſt in fieri et in continua tendētia in actū et hoc dicit. S. T. 3o. phiſic. Unde ex eo ibidem poteſt hēri ꝙ de ratione motus ſūt tria ſcꝫ actus imperfect⁹ ideſt forma imperfecta Secūdo ordo ⁊ tendētia ad actū vlteriorem que non eſt aliud ꝗ̄ relatio quedam eiuſdem forme ſub eſſe imꝑfecto ad ſeipſam ſub actu perfectiori poſtea futuro tertio eſt ordo ſcilicet relatio poſteritatis ſecundum ꝙ forma nunc eſt ꝑfectior ꝗ̄ pri⁹ fuit et mot⁹ in recto tm̄ dicit primū Cetera vero ī obliquo ⁊ ſic ceſſāte motu ꝗ̄tū ad duo vltīa mot⁹ remāet ꝗ̄tū ad primum quod eſt forma ipā vnde alij dicūt ꝙ mot⁹

manebit ſed non manebit motus ⁊ ꝑ hoc patet ad aliud dico em̄ ꝙ forma cum ꝑciſione ad vlteriorem actũ eſt terminus motus ſed ſumpta cum tali ordine ſine eſſe non eſt terminus motus ſed ipſe motꝰ. Et ſi arguatur expoſitorie iſte motus non ē terminus motꝰ et hec forma eſt terminus motꝰ ergo hec forma non eſt motus. Poteſt dici ꝙ eſt fallacia accidentis. Alij dicũt ꝙ premiſſe nunq̃ʒ ſunt vere ꝓ eodem tempore adequate. Alij dicunt ꝙ maior eſt falſa q̃tum ad materiale ipius motus Alij dicunt ꝙ mediũ non tenet vniformiter alij dicunt ꝙ forma non eſt motꝰ ſecundũ locutionē propriã qꝛ motus aliquid importat vltra formã abſolute ſumptã et ſic nec actio ē paſſio. S. T. 1a. pte q. 28. ar. 3. 1m.

❡ Ad decimũ dicitur ꝙ non eſt inconueniēs ꝙ eadem forma ſub eē perfectiori acquiratur ꝑ ſeipam ſub eſſe imperfectiori ⁊ ꝙ forma imperfecta ſit via ad ſeipam vt eſt perfecta quia via eſt eiuſdem gñis cum re. Secundo dicit ꝙ hec probãt ꝙ motus aliquid addit ſupra formã. Ad aliud dicitur ꝙ ipa forma vt eſt fluens a preterito in futurũ vel ab impfecto ad perfectum diuiditur et continuatur per mutata eē vel forma ſub vno eſſe terminat ſe vt fluit de vno eſſe in aliud.

❡ Ad vndecimum dicitur ꝙ mutatio indiuiſibilis non eſt aliud a forma indiuiſibiliter acq̃ſita et hoc quo ad ſuũ materiale licet ſit aliud quo ad ſuũ formale quia vt ſic includit nouitatē eēndi. Ad aliud dicitur ꝙ hec poteſt negari motꝰ eſt forma ad quaʒ eſt motus propter diuerſũ modũ ſignificandi et ſic negatur ꝙ albedo ſit albefactio hec tamē eſt vera ꝙ eēntia motꝰ erit terminꝰ ad quē Ad aliud cũ dicitur forma acquirit per motũ dico ꝙ ille obliquus dicit habitudinē diſpoſitionis vel cauſe materialis Forma em̄ ſcd̄m eſſe imperfectũ eſt quaſi diſpoſitio ad eãdē ſcd̄m eē perfectũ. Secundo dicitur ꝙ illud quod eſt in agente ſuper quod fundatur actio pro formali poteſt dici actio fundamentaliter ⁊ cã eius quod producitur in paſſo.

❡ Ad duodecimũ dicitur ꝙ generatio vt eſt mutatio dicit formã cum quadã nouitate ſed ꝓut eſt paſſio dicit habitudinē ad agens. Secundo dicitur ꝙ aliqua relatio eſt prior ſuo fundamento non vt eſt accidens ſed vt eſt talis relatio vt ptʒ de creatiõe paſſiua ad alia patet ex dictis.

❡ Ad decimũtertiũ dicitur primo ꝙ partibꝰ motꝰ q̃tũ ad ſuũ formale repugnat eē ſimul quia de rõe eius eſt ſucceſſio. Secundo dicit ꝙ forme ſecundũ diuerſa eſſe repugnat eē ſimul. Et per hoc patʒ ad alia que vera ſunt de formali motus licet motꝰ de materiali improprie cõcedatur eē ens permanēs.

❡ Ad decimũquartũ dr̄ ꝙ motus localis aliud importat ꝑter locũ vel vbi licet ſit idē cũ iſtis ꝓ materiali Nec dico ꝓprie motũ localē eē ipm locũ ſʒ magis ipm vbi. Itē dato ꝙ motus eſſet locꝰ non tñ ſequit ꝙ priꝰ fuerit motus localis qꝛ motꝰ vltra locũ cõnotat ſucceſſiuã acq̃ſitionē Et iſte nõ ē tra nec aer ſʒ ſupficies diſticta a ſubã. ❡ Et ꝑ hoc patʒ ad 15m deiñ dr̄ ꝙ motꝰ dr̄ eē cã rerũ id eſt celũ ſub motu. Sʒ de hoc alias. Alia ſoluunt ex dictis qꝛ motꝰ actio ⁊ paſſio nõ dicũt aliqđ ens abſolutũ preciſe.

❡ Ad 17m ptʒ ex ſupradictis S. T. in. 2. diſ. 12. ar. 1. ad 5m. Cõcedit ſubiectũ motꝰ localis eē ens cõpletũ in eſſe prio. Secꝰ aũt ē de motu gñatiõis de creatione aũt dicit. S. T. de po. q. 3. ar. 3. ad. 8m. ꝙ in creatiõe nõ eſt exitus de poa in actũ ⁊ ideo nõ ē ſimile intelligere ēt non ē verꝰ motꝰ vel dr̄ ꝙ ſi intelligere intendat tũc in tali motu intenſiõis motus eſt idē ſcd̄m eſſentiã cum ſuo termino.

❡ Ad 18m quidã probabiliter opinant actionē ꝓ mãli eē in agēte tenētes aũt oppm̄ exponũt illos paſſus de actione ꝓ formali vel q̃tum ad illud qđ dicit in obliquo aut ꝓ ſuo fundamēto qđ eſt principiũ actionis et pt̄ dici actio fundamētaliter. Plurimi aũt ſũt paſſus ex qbꝰ elicit actionē eē in paſſo

AD tertiũ ſic ꝓcedit Videt ꝙ motꝰ nõ diſtinguat a mobili qꝛ hoc maxie eēt vt ſupradictũ eſt qꝛ motus eſt eiuſdē eēntie cũ terio ad quē nõ aũt ipm mobile vt ſupradictũ ē. Sʒ probo ꝙ hoc ſit falſũ qꝛ tũc motꝰ nãlis et motꝰ violentꝰ eſſent eiuſdē ſpēi qꝛ pñt hr̄e eũdē terim ſpē ſcʒ idē vbi vt ſi graue per violētiã moueat ſurſũ ⁊ leue aſcēdat ad eũdē locũ naturaliter. Itē tũc motꝰ rectꝰ et circularʒ eēnt eiuſdē ſpēi vt pt̄ ꝓbari ꝑ idē argumentũ. Itē tunc in eodē eēnt vbi ſurſũ et vbi deorſũ. Ponēdo ꝑ caſum ꝙ lapis incipiat moueri a concauo celi tũc patet ꝙ in ipſo eſt vbi ſurſum. Sed probatur ꝙ in eo ſit vbi deorſum qꝛ in eo eſt motus deorſũ qui ē idē ſcd̄m eſſentiam cum termino ad quem qui eſt eſſe deorſum. Item augmentatio et diminutio eſſent eiuſdem ſpeciei quia ſunt ad eãdem q̃titatem ſpecie. Itē augmentatio nõ eſt aliqua ſpecies q̃titatis ergo non eſt realiter q̃titas. In oppoſitum arguitur quia ſecundum phi. hic motus eſt ſubiectiue in mobili non autem ipſum mobile igitur. Iteʒ motus eſt paſſio ſcd̄m philoſophũ ergo non ē mobile vnde prius dictũ eſt ꝙ actio et paſſio ſunt vnꝰ motꝰ. Et ſi dicat tũc actio ⁊ paſſio nõ diſtinguerēt non em̄ poſſunt diſtingui per diuerſos mõs ꝑdicãdi quia res prime intentionis non diſtingunt ꝑ ea que ſunt ſcd̄e intentiõis vt natura animalis non diuerſificatur ex hoc ꝙ ei conuenit intentio gñis et ſpecie ſubalternate. Itē tunc quale ⁊ qualitas eēnt duo ꝑdicamēta qꝛ hñt diuerſũ modũ ꝑdicãdi ſcʒ abſtractiuũ et concretiuũ Itē ſeq̄ret ꝙ hõ ⁊ aſinꝰ magis diſtinguerēt q̃ʒ duo gña gñaliſſima hec in q̃ʒ nõ valēt qꝛ nõ ſic diſtigũt ꝑdicamēa ꝑ mõs ꝑdicãdi q̇ ſũt ĩ ĩtellectu ꝑciſe Sed per modos eſſendi in quibus fundantur modi predicandi.

❡ Rñdeo dicēđ ꝙ noiales cõiter tenēt motũ localē nõ diſtigui a re mobili Greg. dicit ꝙ motꝰ localis ē ſpaciũ ſup quod mobile ſucceſſiue mouetur reales dicũt ꝙ ē accñs Quidã dicũt ꝙ ē accñs reſpectiuũ Alij dicũt ꝙ eſt abſolutũ. Alij dicũt ꝙ iportat vtrũq̃ʒ ſcʒ vbi ⁊ locũ ſicut ēt actio. ſ. t. ĩ 2. d. 1a. q. 1 ar. 5. ad. 8m. dicit ꝙ motꝰ importat relationē ⁊ actõ importat formã que eſt in paſſo et cum hoc reſpectũ ad agens. Sʒ contra ſequeretur ꝙ actio eſſet ens per accidens quia importat res diuerſarum naturarum quia pro materiali eſt qualitas et ꝓ formali eſt reſpectus. ❡ Item tunc conceptus

predicamentorum non eſſet ſimpliciſſimꝰ ymo in=
cluderet res diuerſorum predicamentorum ſcꝫ re=
lationū ꝛ qualitatum. Item ſi paſſio diceret reſpe=
ctum maxime diceret reſpectum ſecundum quem
forma producta dicit̄ eſſe in paſſo ſed ꝙ hoc ſit fal
ſum probatur quia paſſio que eſt calor poteſt ꝓdu=
ci a deo ſine quocūqꝫ ſubiecto ſed ad hec diceretur
ꝙ actio de formali importat tm̄ vnū ſcꝫ relationeꝫ
nec omnis relatio eſt de predicamento ad aliquid
Mꝫ autē motus non dicat formā preciſe dictuꝫ eſt
ar. 2°. vnde calefactio ſcd̄m ꝙ eſt actio preter calo=
rem dicit reſpectum agentis ſecundum aūt ꝙ mo=
tus caloris vel intenſio caloris vel fluxus de eſſe
perfecto ad eſſe perfectum tunc preter calorem q̄
idem eſt in principio in fine motus ſcd̄m eſſentiaꝫ
importat reſpectum prioritatis ſecundū quē nūc
dicitur eſſe magis perfectus q̄ꝫ prius et reſpectuꝫ
tendentie ad vlteriorem perfectionem et aliq̄ ca=
pientes motum pro illo reſpectu dicunt motuꝫ nō
eſſe eiuſdem eſſentie cum ſuo termino. Sed queri
tur an predictus reſpectus ſit realis vel rationis
multis videtur ꝙ ſit reſpectus rationis quia non ē
inter entia que ſūt in actu ymo nō videtur eē inter
realiter diſtincta quia eſt eadem eſſentia caloris q̄
prius fuit et nunc eſt ſed primum non concludit qꝛ
heri fuiſſe eſt reſpectus realis de ꝑdicamento qn̄
et tamen tempus preteritum non eſt actu exiſtēs
¶ Contra opinionem gregorij cōmuniter arguit̄
de celo quod mouetur et tamen motus primi celi
non poteſt dici ſpacium circa quod mouetur. Item
omne in quo eſt motus localis mouetur localiter ſi
ergo ſpacium eſt motus localis tunc ſpacium dice
retur moueri quod non eſt neceſſarium. Item vo=
lo ꝙ ſit vacuum tunc globus terre moueretur ꝛ nō
circa aliquid ideo dicendum eſt omnem motum di=
ſtingui a mobili realiter.

¶ Contra hec arguitur per gregoriuꝫ primo quia
ſi motus eēt aliqua talis res ſequeretur ꝙ aliqua
vna res demonſtrata ſimul eodem tempore primo
de nouo fieret et eſſet et dum eſſet fieret et dū fie=
ret eſſet conſequens eſt impoſſibile ergo et ante=
cedens impoſſibilitas conſequentis patet qꝛ nul
lum quod de nouo fit in tempore dum fit eſt imo oē
quod fit dum fit nō eſt ꝛ hec propoſitio eſt euidens
vt dicit ꝯmen. 7. phiſi. et phūs primo peri. Si igit̄
dum aliquid eſt ipm̄ fit ſequitur ꝙ aliquid dum eſt
non eſt quod eſt ꝯtradictio. Conſequentia vero de
claratur Si em̄ motus ſit talis res vt fingūt noui=
ter facta a motore in mobili certum eſt ꝙ nō fit ni=
ſi dum mobile mouetur nec enim ante nec poſt et
hoc concedunt nec etiam entitas talis eſt niſi duꝫ
mobile mouetur vt etiā cōcedunt alioqui ſi ipa eēt
in mobili poſtq̄ꝫ motum ꝛ quieſcit iā non eēt diſtin
cta ab oībus permanētibus preſentibus et futurꝫ
Forte dicetur ad rationē ꝙ propriū eſt ſucceſſiuo=
rum ꝙ ſint dū fiunt ſuū em̄ eē eſt ſuū fieri ꝛ mox cū
facta ſunt eē deſinūt qua propter licꝫ illud ꝯn̄s ſit
impoſſibile de rebus permanentibus nō tn̄ de ſuc
ceſſiuis. Sed hec rn̄ſio nulla eſt. Primo em̄ cōtra=
dicit intētioni phi et deſtruit rationē eius quā fa=
cit 5°. phi. ad probandū ꝙ generatio non generat̄

Probat em̄ inter cetera per hoc ꝙ oporteret ꝙ ge
neratio generaretur dum eſſet et ſic ſimul eēt ꝛ fie
ret vt deducit ibi cū igitur gn̄atio et motꝰ vt ibi ac=
cipit ſint de gn̄e ſucceſſionum ſi in ſucceſſiuis hoc
non eſſet impoſſibile nichil probaret philoſophꝰ
neqꝫ Cōmē. Preterea ratio probat vniuerſaliter
tam de ſucceſſiuis q̄ꝫ permanentibus oē em̄ quod
fit de nouo in tempore procedit de non eſſe ad eē
dum aūt procedit de non eſſe ad eē nō eſt. Ex quo
vltra concluditur ꝙ fictio eſt ponere aliquam enti
tatem ſic ſucceſſiuā que ſolum ſit dum fit et non ſit
poſſ q̄ꝫ fiebat.

¶ Secundo arguitur ad idē quia ſi motus eſſet ali
qua talis res ſequeretur ꝙ aliqua res et ſimiliter
quelibet pars eius eodē tempore primo generare
tur et corrūperet̄ ſed ꝯn̄s eſt impoſſibile igit̄ ꝛ an̄s
Conſequentiā probo accipio vnum motum verbi
gratia motuꝫ quo aliq̄d mobile mouetur in aliquo
tempore primo et ſit tempꝰ illud a. b. in hoc tēpore
motꝰ ille prio genitus eſt vocādo genitū oē ens q̄d
exit de non eſſe ad eſſe ſiue cuiꝰ entitas eſt in actu
que primo erat in potentia quomodo cōmen. etiaꝫ
5. phi. dicit ꝙ generatio eſt exitus eius quod eſt in
potentia in actum hoc autem modo motum eſſe fa
ctum ponentes ipſum eē rē ab oībus rebus perma
nentibus diſtinctam negare non poſſunt hic ergo
motus exiuit ad eſſe et genitus eſt in tempore a. b.
primo: cuius probatio eſt quoniam non exiuit ad eſ
ſe āte illud tēpus quia ſic fuiſſet anteq̄ꝫ eo mobile
moueret̄ et ſic motꝰ erat et nichil mouebat̄. Tū qꝛ
ſequitur ꝙ idē motꝰ demōſtratꝰ fuiſſet ſucceſſiue ī
duabꝰ partibꝰ tp̄is ſcꝫ ante tēpꝰ a. b. et in tempore
a. b. et ſic eſſet res permanēs Nec ille motꝰ exiuit
ad eſſe poſt totū illud tēpus a. b. qꝛ cū in illo tēpo=
re ponat̄ eſſe ſeq̄t ꝙ prius fuiſſet q̄ꝫ exiuiſſet ad eſ
ſe ꝙ nō contingit Nec exiuit ad eſſe totus ille mo=
tus ī aliqua p̄te tp̄is a. b. qꝛ nō in priori p̄te puta a.
c. Nā q̄ro an ipſe motꝰ habeat eē ī tēpore ſequēte
vꝫ c. b. vel nō ſi ſi igr̄ eſt res ꝑmanēs. Si nō cū mo
bile ponat̄ moueri ꝑ totū tēpus a b. ſequit̄ ꝙ moue
tur ꝑ partē c. b. Sed tūc nō eſt hmōi res diſtincta a
ꝑmanētibus ꝑ reſpōſionē igr̄ aliq̄d vere mouet̄ nul
la huiuſmōi re exiſtēte quare fruſtra ponitur talis
res ī quocūqꝫ ponat̄ Cū ergo totꝰ ille motꝰ nō exe
at ad eē an̄ totū a. b. nec poſt ipm̄ nec ī aliqua p̄te ip
ſiꝰ ſeq̄tur ꝙ adequate fiat et capiat eſſe in tp̄e a. b.
poſito rurſꝰ ꝙ aliquādo ꝑdat eē cū nō ſemꝑ ſit vel
hoc eſt an̄ totū tempꝰ a. b. et hoc impoſſibile cū non
ſit poſſibile aliquid deſinere eē an̄q̄ꝫ ſit nec prius
corrūpi q̄ꝫ eſſe aut priꝰ q̄ꝫ generari aut poſt totū a.
b. et hoc etiā impoſſibile ſiue hec ponat̄ eē ī inſtāti
ſiue in tp̄e qꝛ ſeq̄tur ꝙ totꝰ ille motꝰ aut aliqua ꝑs
eiꝰ hēat eē ſecundū ſe totā in diuerſis p̄tibus tp̄is.
Relinquitur ergo ꝙ ſicut totꝰ ille motus accipit eſ
ſe primo ī tp̄e a. b. et ꝑs motus ī p̄te ſic totꝰ deſinit
eſſe et corrūpitur primo in eodē tempore a. b. ꝛ ꝑs
in parte et ſic patet ꝯn̄a. impoſſibilitatem vero con
ſequentis oſtendo multipliciter Primo quia ſi ali=
cui ſubiecto ſimul et eodem tempore primo acqui=
ratur aliqua forma verbi gratia albedo et per da=
tur aliqua ſcilicet dulcedo ſimul primo erit in eodẽ

q̄ſita albedo et ꝑdita dulcedo ⁊ eodē inſtāti primo erit albedo ⁊ nō erit dulcedo ꝗ ſi eadē eēntia motꝰ acqrit̄ ſic̄ i aliquo depdit̄ eodē īſtanti 1° erit ꝑfecte acq̄ſita ⁊ depdita ⁊ eodē īſtāti erit ꝑfctā eiꝰ gn̄atō ⁊ corruptio ⁊ erit ⁊ nō erit Cōfirmat̄ qꝛ oē qd̄ ē geni tū qn̄ ē 1° genitū ē ⁊ oē qd̄ ē corruptū qn̄ ē 1° corruptū nō ē ſicut vl̄e oē qd̄ ē mutatū qn̄ ē 1° mutatū eſt i eo ad qd̄ ē mutatū. Si ad eē ē i eē: ſi ad nō eē i, nō eē: ⁊ ſic i oi gn̄atione mutatiōis vt patet ex. 6. phi. Si igitur motus eſt primo genitus et corruptꝰ eodem inſtanti eſt et non eſt.

¶ Tertio arguitur ad idem impoſſibile eſt idē mobile eodē tp̄e primo acquirere vnū locū et perdere eundē vel vnam formā et ꝑdere illā vel augmētari ſcd̄m aliquā q̄ntitatē et ſcd̄m eandē diminui nec aliquid mente capere pōt hoꝝ aliquod eſſe poſſibile ergo eadem rōne impoſſibile eſt idē eandem eſſentiā quecūꝫ ſit illa eodem tp̄e primo acquirere et perdere. Item phūs 8 phi. et cōmen. ibidē ꝓ manifeſto ſumūt eē impoſſibile ſimul eſſe gn̄ationem et corruptionem eiuſdē imo nec eē poſſe vnā poſt aliā ſine tempore medio. Itē phūs et cōmen. 5. phi. ſic fundant vnā rōnem ſup hoc ꝙ nichil corrumpitur dū generatur tanq̄ ſup manifeſto fūdamento ad probandū ꝙ motus nō generatur. Item impoſſibile eſt idē quacunꝫ virtute ſit̄ in eodē inſtanti vel eodē tp̄e primo cāri et ānichilari et hoc nullus negaret ergo ex eadē cauſa impoſſibile eſt idem ſimul generari et corrūpi ⁊ ſemꝑ intelligo ꝙ non ſolū totum cathegoreumatice ſꝫ ⁊ quelibet eiꝰ pars in eodem tempore generet̄ et corrumpatur.

¶ Quarto arguitur ſic Si motus ſit talis res ſeq̄tur ꝙ res q̄ movet̄ vel ſimul habet infinitos motus equales ſcd̄m durationē vel ꝙ an̄ motum queꝫ habet ſucceſſiue habuit infinitos quorum quilibet fuit tantus ſcd̄ꝫ durationē q̄ntus eſt ille quē habet Conſequens q̄ntū ad vtrāꝫ ꝑtē eſt falſum Probo ꝯſequentiā. Omne enim quod in ſe habet actu aliquam entitatē quā antea habuit tm̄ in potētia/ eſt in q̄ntum hmōi mutatū ad ipſā: hoc patet tū quia ſecundū ipſam ſe habet aliter q̄ prius ac per hoc eſt mutatū. Tū quia ſi non eſſet mutatum ſicut prius carebat illa entitate nec eā habebat in actu ſꝫ tm̄ in potenª etiā nūc eam non haberet in actu Tū qꝛ omne quod prius fuit ſub vno oppoſito et nunc eſt ſub alio eſt mutatū ex vno in aliud hoc em̄ ſonat nomē mutatiōis vt dr̄. 5. phi. ſꝫ omne quod habet aliquā entitatē actu quā an̄ non habuit actu eſt hmōi vt pꝫ Oīs aūt res que movet̄ ſcd̄m opinionē habet eſſentiā motus quā ante q̄ moueretur non habuit igitur eſt mutata ad ipſā aut igitur res q̄ mouetur prius habuit mutationē ſeu motum illū quo eſt mutata ad motū dato ꝙ haberet illū aut ſimul ſi prius cū etiā motū ſcd̄o datū habuerit aliq̄n cū ante non habuit igitur prius fuit mutata ad illum et habuit priorē et ſic in infinitū ſi vero ſit̄ cum motu quē habet ēt motū quo mutatur ad ipſum aliū et ſic in infinitum ſequitur ꝙ ſimul habeat motus infinitos. Quod aūt oēs illi motus ſint equales ſcd̄m duratiōnem ſiue ponantur ſit̄ ſiue ſibi ſuccedētes patꝫ q̄m ſemꝑ in equali tp̄e cātur motus et acquiritur res illa ad quam eſt motus ſcd̄m opinionē iſtā vnde eiſdem ſeu equalibus diuiſionibꝰ diuiduntur alioquī vel aliqua pars rei acquireretur ſine motu vt poteſt in minori tp̄e fieret motꝰ quā acq̄reretur res aut ſi eſſet ecōtra aliq̄n moueret̄ mobile ⁊ nō acq̄reret̄ aliquid per motū illū Nec depderetur: q̄ oīa nō ſūt poſſibilia ſcd̄m viā illā Falſitas ꝯn̄tis pꝫ q̄ntum ad primā ꝑtem ex. 5. phi. et ꝓbatur rōne qꝛ alias ſeq̄retur ꝙ impoſſibile eſſet aliquē moueri poſtq̄ non mouebatur quod ſenſui ꝯtradicit pꝫ cōſequētia qꝛ impoſſibile eſſet aliquo motu q̄ tuncūꝫ ꝑuo moueri niſi prius fuiſſet motū motu illi equali et ſic in īfinitum et ꝑ ꝯn̄s inter tp̄s quietis et tēpus motꝰ ſuccederēt ſibi īfinite ꝑtes tp̄is eiuſdē q̄ntitatis quod eſt impoſſibile Falſitas ēt ſcd̄e ꝑtis pꝫ qꝛ non apparet neceſſitas neꝫ cōgruitas ſꝫ potius impoſſibilitas ꝑ naturalē virtutē ꝙ idē agēs cauſet in eodem mobili ſimul motus infinitos equales igitur. ⁊c.

¶ Quinto ar̄. Si motꝰ ſit talis res diſticta ſeq̄tur ꝙ mobile ſit̄ acq̄ret duas res diſtinctas ſcꝫ ipſū motum et rē ꝑmanentē ſcd̄m quā eſt motus quaꝝ neutra eſt intrīſeca alteri igit̄ ꝑ potentiā diuinā poſſibile erit ꝙ acq̄rat vnā ſine altera videlꝫ rē illam ꝑmanentē verbi grā locū vel qualitatē nō acquirēdo ſeu non habēdo rem illā ſucceſſiuā ex quo ſequitur ꝙ poterit ſucceſſiue ꝯtinue eſſe in alio ⁊ alio loco ꝑ ꝯn̄s moueri de loco ad locū ſine alia re ⁊ ſic moueri ſine motu ſcd̄m viā illā quod reputant īpoſſibile ⁊ ſcd̄m veritatē ſequitur ꝙ fruſtra ponitur talis alia res cū ad eā ponendā non cogat rō nec euidentia aliqua aut ēt auctoritas quā negare non liceat Similit̄ ecōtra poſſibile erit ꝙ acq̄rat motū nō acq̄rēdo rē ꝑmanentē verbi gratia aſcenſū non acquirēdo locū vel denigrationē non acq̄rendo nigredinē et per conſequens aliquid poterit aſcendere non mutando locum vllo modo ſcilicet acquirendo vel deperdendo et aliquid albiſſimum denigrari non acquirendo nec albediuem vllo modo perdendo ⁊ non ſolum hoc ſed etiam ſequitur ꝙ aliquid poterit perpetuo aſcendere aſcenſu equeveloci ſicut ē aſcenſus ſagitte iacte in ſurſum ⁊ tamen nunq̄ plꝰ diſtabit a terra q̄ modo ponatur ꝙ modo quieſcat et minus eſt abſurdum. Patet conſequentia qꝛ vt probatum eſt poſſibile erit ꝙ totum aſcenſum quo mobile aſcenderet vſq̄ ad certam diſtantiam poſſꝫ deus cauſare in eo eſto ꝙ locum non mutaret hoc autem poſito adhuc ipſum poſſet aſcendere ad diſtantiam illam mutando locum vel igitur mediante alio motu et tunc eadem ratione illum motum poſſet in tempore conſequente tempus primi iam cauſati cauſare eſto ꝙ non acquireret alium locum et ſimili ratione infinitos tales ſucceſſiue Si vero diceretur ꝙ primo cauſato perueniret ad diſtantiam illam ſine motu habetur propoſitum quia eadem ratione fruſtra ponitur vnq̄ talis motus Eodēmodo aliquod album poſſet perpetuo motu vniformiter denigrari et nunq̄ eſſet nigrum aut minus album Et confirmatur etiam quia ſecundum oppoſi. motus quoddammodo eſt prior forma que ipſo mediante acquiritur vnde ipſe ſecūdum eos eſt quaſi via et ratio vel medium acquirendi formā

et ideo per virtutem diuinam poterit cauſari ſine
illa licet ſecundum veritatem ſequatur ꝙ etiã eco
uerſo illa poterit cauſari ſine illo ſi ſic diſtinguatur
vt dicit opinio.

¶ Sexto arguitur. Si motꝰ eſſet aliqua hmõi res
ſequeretur ꝙ eſſet aliqua vera res extra aĩam con
ſtituta ex ꝑtibus quarum nulla eſt vel eſſe põt in re
rum natura et ſic aliqua vera res eſſet cõſtituta ex
impoſſibilibus quã abſurditatẽ nõ concederet ali=
quis ſane mẽtis ꝯñs probatur qm̃ ſcd̃m iſtos queli
bet pars motus eſt p̃terita vel futura et neqꝫ prete
rita eſt neqꝫ futura eſt vt concedũt Sed ꝙ etiã neu
tra poſſit eẽ probo Nam ſi preterita poſſet eſſe vel
poſſet eẽ exñs preciſe p̃terita ſicut nunc eſt vel exi
ſtens pñs vel exñs futura nõ primoº qꝛ ſequeretur
ꝙ etiã ipſa nunc eſſet/quod negãt nec ſcd̃oº quia
ſcd̃m ipſos quelibet pars motus eſt diuiſibilis ſcd̃ꝫ
priorem et poſteriorẽ nec aliter eſt poſſibile igitur
non eſt poſſibile ꝙ aliqua ſit pñs. Preterea eadeꝫ
ratione totus vnus motus magnus poſſet eſſe pre
ſens et ſimul Hec tertioº quia eadem ratione nũc
de facto pars futura eſt quod negant. Simili mo=
do poteſt probari ꝙ nulla pars futura poteſt eſſe.
Ad hanc rõneꝫ forte dicetur iuxta doctrinã aliquo
rum ꝙ ad eſſe rerum ꝑmanentiũ hñtiũ partes req=
ritur exñtia ꝑtium ſed ad eſſe rerum ſucceſſiuaruꝫ
non requiritur coexiſtentia partium ſꝫ ſufficit ordo
et ꝯtinuitas et ſic eſt in ꝑtibus motꝰ nam pars futu
ra ſequitur preteritã et ſibi continuatur mediante
mutato eſſe preſenti et ratione talis ordinis et cõ
tinuationis dicit̃ ꝙ motus habet eſſe et eſt res ve=
ra licet non permanens. Sed hec ſolutio nulla eſt
Tũ cuꝫ nullũ totũ ſit aliud q̃ꝫ oẽs ſue ꝑtes ſeu pro
prius loquendo q̃ꝫ omnia quorũ quodlibet eſt eius
pars vel ſaltẽ qd̃libet cõſtat ex partibus ſuis ĩpoſ=
ſibile eſt aliquod totũ eſſe niſi ſit quelibet pars eiꝰ
Tũ quia non eſt intelligibile ꝙ aliq̃ non entia nec
poſſibilia eſſe entia ꝯtinuẽtur alicui enti aut in ſit̃
entitatẽ aliquã conſtituant vñ poſſet equaliter di=
ci ꝙ licꝫ chimera nichil ſit neqꝫ tragelafus ꝯtinuã
tur tñ ad inuicẽ mediante aliquo ente ⁊ ꝙ ſimul ſũ
ꝑta vel preciſe ipſa aut ẽt cum aliquo ente ſũt vna
entitas conſtituta ex chimera et tragelafo qd̃ nul=
lus ſapiens diceret Tũ quia mutatũ eſſe nulla en
titas eſt quia vel illud mutatũ ipſius motus dura=
ret per inſtans tm̃ vel per tp̃s. Si ſcd̃m ergo plura
mutata erunt ſimul ſi primũ tunc eadẽ res ſit̃ cor=
rũperetur et gñaretur. Itẽ eſto ꝙ eſſet aliqua enti
tas tl̃is cum pars futura motꝰ nõ ſuccedat p̃terite
neqꝫ tranſeat in p̃teritũ niſi per pñs alioquin non
continuaretur ſibi mediãte mutato eſſe pñte ſequi
tur ꝙ tota pars futura tranſibit in preteritũ ꝑ pñs
per ſua mutata eſſe p̃ciſe quia nichil ex motu p̃ter
mutatũ eſſe põt eſſe pñs et ſic ꝯponetur motus tm̃
ex mutatis.

¶ Septimo arguitur Si motus eſſet talis res ſe=
queretur ꝙ motus non eſſet actus entis ⁊c. qꝛ nec
pars preterita eſt actus entis nec ꝑs futura ergo
motus ſecundũ nichil poteſt dici actꝰ. Itẽ aliquid
põt moueri ſine tali motu locali diſtincto a mobili
igitur añs patet qꝛ aliquid põt poni in loco in quo
prius non erat ab ipſo deo ſine tali entitate reſpe
ctiua vel abſoluta. Itẽ corrũpat deus oĩa mutata
eſſe ipſius motus relicto motu in ſorte tunc patet
ꝙ motum eſt ꝑ caſũ et tñ nullus motus eſt quia mo
tus non dr̃ eſſe niſi per mutatũ ꝯtinuatiuũ. Item
in motu locali nulla entitas acq̃ritur ſcd̃m. S. T.
prima parte. q. 110. ar. 3. Item ſi res mouetur ꝑ mo
tum queritur de illo motu ꝑ quid mouetur quia mo
tis nobis mouentur oĩa que in nobis ſunt ſi ſeipſo
ergo etiã ſortes ſeipſo poteſt moueri ſine additio=
ne accidentis.

¶ Octauo motus eſt ipſum vbi ſed vbi non eſt ali=
quid acquiſitum a mobili diſtinctum ab ipſo mobili
ꝓbatur ſic Si corpꝰ motũ localiter in q̃ꝫtũ ſic mouet̃
acq̃rit nouũ vbi ĩtelligẽº ꝑ ip̃ꝫ vbi aliquã rẽ ſibi for
maliter inherentem ſiue abſoluta ſit ſiue reſpecti
ua igitur perdit aliquid veri. ita ꝙ ab aliquo vbi mo
uetur ad aliud vbi ſicut ab vno loco ad aliũ et ſi ſic
vel igitur mouetur de vno vbi in aliud in tempore
vel in inſtanti neutro modo igitur. Qꝫ aũt non in
tempore probatur quia ſi ſic igitur partibiliter et
ſucceſſiue. i. prius ſecundum vnam partem et po=
ſterius ſecundum aliam et prius ſecundum parteꝫ
q̃ꝫ ſm̃ totũ vel igr̃ ſm̃ partes ipſius mobilis vel ſecũ
dũ ꝑtes vbi et hoc vel ſecundũ ꝑtes dimẽſionales
ſeu quas habet ſecundum extenſionem mobilis vl̃
ſecundum partes eſſentiales intrinſecas. ſ. ſecũ=
dum intenſionem q̃ꝫadmodum ponitur forma que
intenditur habere tales partes non ſitu diſtantes
Si dicatur primum. ſ. ꝙ mobile prius ſecundum
vnam partẽ ſui mouetur ad vbi quod habet ſecũdũ
aliam et q̃ꝫ ſcd̃m totum. Quero tunc de alia parte
ipſius mobilis aut enĩ habet adhuc ſuũ vbi totũ vel
partem q̃ꝫ prius habuit et tũc ſequitur ꝙ ipſa quie
ſcet alia parte actualiter mota qd̃ eſt ĩpoſſibile ſup
poſito ꝙ ipſũ ſit continuũ totũ perfecta cõtinuita
te. aut habet aliquã partem vbi prius non tamẽ il=
lam quã prius habebat quod nõ poteſt eſſe niſi ha
bendo aliquam quã prius habebat alia pars mobi=
lis et tunc ſequitur ꝙ illa pars vbi quam habet mi
grauit de ſubiecto in ſubiectũ qd̃ non eſt poſſibile
naturaliter. Si vero detur ſcd̃m. ſ. ꝙ mobile ideo ꝑ
tibiliter mouetur ab vbi qꝛ priꝰ ab vna parte dimẽ=
ſionali ipſius vbi q̃ꝫ ab alia. Tũc querit̃ de illa ꝑte
vbi in qua parte mobilis remaneat ſubiectiue per
tẽpus illud in quo ab alia mouet̃ mobile vel ſi quid̃
in ea in qua primo erat. ⁊ per ꝯñs illa pars quieſcit
et ſic vna parte quieſcente mouetur totᵐ qd̃ natura
liter non contingit. vel in alia parte mobilis et tũc
ſequitur ꝙ de ſubiecto in ſubiectũ migrauerit aut
tranſierit Si detur tertium puta ꝙ totũ ipſũ mobi
le ſimul prius mouetur ab vna parte eſſentiali ip=
ſiꝰ vbi q̃ꝫ ab alia q̃ prio moueat̃ qꝛ illud vbi ſcd̃ꝫ opi
nionem tũc non habet tales partes alioquĩ ſuſci=
peret magis et minus cuius oppoſitũ dicit auctor
ſex principiorꝫ Preterea patet hoc eſſet falſũ rõe.
Nam nunq̃ꝫ aliqd̃ corpus dicitur magis eſſe ĩ vno
eodẽ primo et adequato loco q̃ꝫ prius fuit nec mi=
nus in vno tempore q̃ꝫ in alio Scd̃o ſequeretur ꝙ
quelibet pars mobilis aliquam eand̃ parteꝫ primi
vbi quam habuit prius licet nõ omnẽ habeat. poſt

nec vbi ita intenſum et p ꝯñs adhuc eſt in eodē lo=
co in quo prius. non em̄ mutat vbi niſi mutando lo
cum etiā ſcd̄m opinionē tuā. ex quo ſequitur ꝙ q̄lʒ
pars quieſcit. eodēmodo poteſt argui ꝙ non acqui
rat nouū vbi partibiliter quia vel hoc eſſet ſcd̄m p
tibilitatē mobilis ita ꝙ vna pars eius prius acqui
reret nouū vbi q̄ʒ alia et tunc ſequitur ꝙ vna pars
mouetur alia non mota vel ſcd̄m partibilitateʒ vbi
preciſe ita ꝙ to^m mobile ſimul prius acquirat vnā
partem eſſentialē noui vbi q̄ʒ aliam. quia de parte
dimenſionali nō poteſt accipi et tunc aut ſimul cuʒ
ſecunda parte remanet prima aut nō. ſi ſic igitur p
tempus habet eandem partē vbi. et per cōſequēs
totū eſt in eodeʒ loco primo in quo prius fuit igitur
dū mouetur quieſcit: ſi non igitur in quolibet inſtā
ti habet nouū vbi et perdit. et per ꝯſequēs nō par
tibiliter et ſucceſſiue mouetur ad vbi. cuius oppo=
ſitum dabatur relinquitur ergo ꝙ mobile localiter
motū mouetur in tempore ſeu ptibiliter et ſucceſ=
ſiue de vno vbi ad aliud. Qd̄ aūt nec in inſtanti p^o
probatur et exempli grā ſit p aliquod corpus quie
ſcens in aliquo loco determiato. et habens vbi qd̄
ſit a et incipiat p moueri continue. Si ergo in aliq̄
inſtanti p mouetur ab a ſit illud inſtans b. Tūc ſic
aut per inſtans b eſt in eodē loco primo ipſum et p=
tes eius omnes in quo erat tempore quieto aut nō
ſi ſic igitur hʒ idem vbi a in inſtanti b ⁊ per ꝯſequēs
ſimul eſt mutatū ab a ⁊ non mutatum ab a. ſi nō igi
tur eſt mutatū ad aliquid noui loci vel magnitudis
aut ergo ad aliquod diuiſibile a vel preciſe ad ali=
quid indiuiſibile. Non primū q: in motu continuo
cuiuſlibet partis diuiſibilis prius acquiritur pars
et nulla tota ſimul acquirit vt patet ex ſexto phi.
nec ſcd̄m. ſ. ad aliquid indiuiſibile. quoniā tunc ſeq̄
tur ꝙ in motu locali cōtinuo daretur primū magni
tudinis ad quod mobile eſt mutatū et iuxta cōſue=
tum modum locandi eſt dabile primū mutatū eſſe.
qd̄ nullū moueri vel nullū mutatū eſſe preceſſit q̄
reprobata ſunt 6° phi. ſcd̄m hoc etiam tollitur oīs
motus continuus. Nam oportet dicere ꝙ ſemp mo
bile eſt totū in termio a quo. vel totū in termino ad
quem. Scd̄o ſic ponatur ꝙ p moueatur cōtinue/et
ſi a vnū vbi a quo mouetur ſeu qd̄ perdit in inſtanti
b tunc ſic/aut p acquirit in inſtāti b aliquod vbi aut
non. Si non igitur in inſtanti b non perdit a vbi ſi=
mul enī in motu locali mobile pdit terminū a quo ⁊
acq̄rit terminū ad quem. Si vero in b inſtanti acq̄=
rit aliud vbi nouū ſit illud c et tunc queritur vtrum
p perdit c in inſtanti b aut in alio. ſi in alio igitur p
habet vbi c per tp̄s et per ꝯſequens vel in illo tem
pore ſimul mouetur et quieſcit. vel mouetur et nul
lam talē rem pdit ac per hoc nec etiam acquirit qd̄
eſt propoſitum Si vero in inſtanti b igitur in eodeʒ
inſtanti perdit et acquirit vbi c et ſimul eſt mutatuʒ
ab ipſo/c/⁊ mutatur ad ipſum Et vlterius ſequitur
ꝙ in illo inſtanti habet c et nō habet c. qd̄ eſt impoſ
ſibile. pʒ ꝯſequentia p illam concluſionē declaratā
ſexto phi. Omē qd̄ mutatū eſt qñ primo mutatū eſt.
eſt in eo ad quod mutatū eſt/et ſimiliter ibi probat
ꝙ nullū ꝙ mutatū eſt qñ primo mutatū eſt. eſt in eo
a quo mutatū eſt. Preterea in eodem inſtanti p eſt
primo motum ad vbi c et ipſum c eſt primogenitum
et in eodem inſtanti p eſt primo motū a c et ipſum c
eſt primo corruptū igitur ſi in eodeʒ inſtāti p eſt pri
mo motum. a. c. et ad. c. in eodem inſtanti. c. eſt pri=
mogenitū et corruptū et ſic eſt et non eſt. Item ſi p
in inſtanti b perdit vbi c igitur in eodem inſtanti ac
quirit aliud vbi ymo omē vbi acquirit in inſtanti g^o
totus motus cōtinuus cōponitur ex mutatis eſſe ⁊
ſic tempus mēſurans ipſū ꝯponit ex inſtantibus

¶ Nono celum non acquirit vbi ab eo diſtin=
ctum ymo nullum vbi acquirit quia ſecundum philo
ſophum primum celum nō continetur loco et ideo
auctor ſex principiorum expreſſe dicit primum ce=
lum nō habere vbi. Item poteſt deus facere ꝙ res
moueatur et tamen erit in eodem vbi vt cum quan
do vnum mouetur ſimul cum dolio vel ſi deus con=
ſeruaret in me illud idem numero vbi quod nunc ē
et cum hoc poneret me in celum vel ſi totum mun=
dum cathegoreumatice moueret ad alium locum
ymaginarium tunc quelibet pars mundi mouere=
tur et tamen non acquireret nouum vbi. Item an=
nichilet nunc deus illud vbi quod nunc eſt in me vꝫ
illo facto ego adhuc ſum in iſto loco ⁊ ſic ſuperflue
ponebatur predictum vbi Si non ergo ego ſum mu
tatuʒ ſecūdum aliquam mutationem cuius oppo=
ſitum ſuppono.

¶ Decimo vel ipſum vbi eſt res abſoluta vel reſpe
ctiua non primum quia non eſt ſubſtantia qualitas
aut quantitas nullum enim iſtorum intrinſece ter=
minat locum localem. Nec ſecundum quia vel eſt
reſpectus loci ad locatum vel econtra Non primū
quia alias locus haberet ipſum vbi et loci eſſet lo=
cus nec ſecundum quia reſpectus loci ad locatum
eſt de genere relationis nec pertinet ad aliud pre
dicamētum ſicut nec reſpectus locati ad locum cū
quo dicitur ad conuertentiam omnis autem mutui
reſpectus pertinent ad idem predicamentū.

¶ Undecimo ſi queratur vbi eſt ſortes Reſponde
tur per locum:

¶ Ad primum dicendum ꝙ propter hec nō eſt
concedendum motum localem eſſe ſpacium vel ip
ſum mobile quia motus localis eſt calefactiuus et
continuus dato ꝙ fiat ſuper ſpacium cōtiguū gre.
de arimino recitat plura argumenta contra ſuam
opinionem Primo quia motus localis non eſt per
manens ſpacium autem ſuper quod fit motus loca
lis eſt permanens. Pro quo notandum dup=
plices eſſe res quedam ſunt permanentes quarū
ſcilicet partes ſunt ſimul ſe habeat partes vt ho=
mo et domus. Alia eſt res ſucceſſiua cuius ptes nō
ſunt ſimul vt tempus. Item res permanens eſt du
plex ſcʒ ſcd̄m eſſe et ſcd̄m fieri et ſic poſſemus dicē
de domo ꝙ non eſt res permanens ſcd̄m fieri quia
non oēs ptes eius fiunt ſimul eſt tamē res perma=
nens ſcd̄m eſſe quia poſtq̄ʒ domus eſt producta om
nes partes eius ſunt ſimul Scd̄o ſpaciū vel ipſuʒ
mobile poſſūt eſſe in inſtanti non aūt motus. Iteʒ
tunc motus ſurſum et motus deorſum non differrat
ſpecie quia id̄ mobile poteſt ferri ſurſum et deorſū
Item tunc non eſſent quinq̄ʒ ſenſibilia cōmunia
quia motus et ſbā ſcd̄m hanc opinionē que non eſt

ſenſibile per ſe. Item tunc motus fuiſſet ante rem mobilez quia poſſibile eſt ꝙ ſpaciū ſupra qđ fit motus fuerit anteq̄ȝ iſta res moueretur. Item ſcđm multos motus celi eſt tempus. ſi ergo motꝰ celi ſit terra circa quā mouetur ſequitur ꝙ terra erit tēpꝰ. Item arguitur ꝙ alteraº dicat aliquid aliud ab ipſa qualitate quia niſi ſic ſequeretur ꝙ motꝰ ex vna forma contraria in aliā vt ex albedine ī nigredinē non eſſet vnus contra phm̄ 5º phi. patet ꝯña quia ibi ſunt due forme. Item per motū localē acquirit aliquis habitus vt in cytharizādo acq̄ritur ars iſte aūt habitus non preciſe cauſatur ab ipſo mobili Item ſortes aliter ſe habet qn̄ mouetur q̄ȝ prius q̄ritur ergo per quid. Si dicas ꝙ per nichil pari rōe poterit deffendi ꝙ aliquis homo nunc de nouo intelligit et tamē nichil habet quin prius habuerit. Si dicas ꝙ motus localis ſupponit pro re que mouetur cōnotando ꝙ acquirat ſpaciū Cōtra deſtruatur omne ſpaciū dicunt quiđ vt dicit gregoriꝰ ꝙ mirum eſt ſi quis dicat tunc aliquam rē moueri ſȝ magis mirū eſt oppoſitū aſſerere. Itē ſi celū eſſet ſuꝰ motus. ſequeret ꝙ impoſſibile eſſet celū eſſe quez moueretur. Item ſi motus ſurſum et motus deorſū eſſent ipſa mobilia cū mobilia puta ſubē non cōtrariantur ſequeretur ꝙ motus ſurſū ⁊ motus deorſū non eſſēt contraria. Item tūc motus rectus eſſet motus circularis qꝛ idē mobile poteſt moueri circulariter circa centrū proprium et motu recto ſi proiciatur ſurſū. Item tunc motus terre ſurſū nō eſſet et violentus cū ſit ipſa terra ſcđm naturales ⁊ peccatum eſſet a ſolo deo qꝛ motus exterior ſortis propter vanā gliaȝ eſt ſortes ⁊ ſortes eſt a ſolo deo vel ipſe adam igitur et iſtū pctm̄ exterius. ſ. motus.

Item ſequeretur ꝙ ante omnē motum localem finitum fuit motus cōtra phm̄ octauo phi. et probat conſequentia nō ante omē mobile finitum fuit motus cum ante primū mobile nichil fuerit et ſequit ꝙ nichil poteſt producere nouū motuȝ localē ſicut nullus generat ſacerdotē qđ eſt cōtra totaȝ phīam et probatur cōſequētia. Nā ſi produceretur nouus motus produceret nouū mobile quod moueretur ⁊ ſic non oē illud qđ mouetur prius mouebatur ꝯtra phm̄ ſexto phi. ymo ſequitur ꝙ habens motum nō mouetur ſcđm ſe nec ſcđm aliquid ſui contra phm̄. in hoc 3º et patet conſequenª quia habens mobile non mouetur aliquomō ſcȝ primus motor. et ſequitur conſequenter ꝙ aliquis eſt motus localis infinite intenſionis Nam moueatur vnū mobile vniformiter gradu vt octo in quo ſit caliditas. vt quattuor et cū quilibet gradus illius caliditatis moueatur vt 8º ſequitur ꝙ in eodem loco adequato ſūt infiniti gradus motus non cōmunicantes quorū quilibet eſt vt 8º. Pro iſta concluſione eſt expreſſe ari. 2º. thopi. di. neqȝ ſuperabuntia eſt ſuperabundās neqȝ vehemenª vehemens q̄ȝadmodum nec diſciplina diſciplinatum nec motus mobile. Et in hoc 3º dicit phūs ꝙ motus eſt actus entis in potentia 2^{m} ꝙ in potentia et ꝙ eſt actu mobilis inq̄ȝtum mobile et ſexto phi. ꝙ motus diuiditur diuiſione mobilis et temporis ergo non eſt mobile vel ſpacium Deinde arguitur principaliter de motu alterationis et augmentationis ꝙ aliquid important preter qualitatē et quantitatē quia iſta non eſt eſſentialis calor eſt motus ergo motꝰ aliquid importat preter ſubiectum. Itē omnis motus importat aliquomō rem ſucceſſiuā ergo motus calefactionis p̄ter calorem. Item motus augmentationis et diminutionis non ſunt eiuſdē ſpeciei nec motus intenſionis et remiſſionis caloris ergo iſti motus nō preciſe dicunt qualitatē aut quantitatem. Dicendum eſt ergo ad primum argumentum gregorij ꝙ res ſucceſſiua quando fit eſt. et auctoritas philoſophi eſt contra eum quia ſcđm philoſophū vt ipſe dicit generatio non generatur queritur ergo pro quo capit philoſophus generationem ſi pro ipſa re genita manifeſtum eſt hoc eſſe falſum quia talis generatur. Item philoſophus dicit ibidem ꝙ mutatio non eſt mutationis que non videntur eſſe vera capiendo mutationem pro ipſo mobili. Secundo dicitur ꝙ accidentia non proprie fiunt neqȝ generantur ſecundum. S. T. Et ideo dicitur ꝙ res per ſe ſubſiſtens quando generatur diſpoſitiue tūc nō ē generatio ergo hoc modo nō generatur quia oporteret ꝙ eſſet per aliam generationem et ſic in īfinitum procedendo Tertio dicitur ꝙ vniuerſalit quod fit nō ē aliquomodo quia ipſum vbi quod fit ⁊ acquiritur per motum non eſt perfecte durante motu locali et quod generatur non eſt non quin ipſa generatio ſit ſed terminus generationis non ē durante motu diſpoſitiuo ad formam ſubſtantialā. S. T. 5. phi. lec. 3.

¶ Ad ſecundum dicitur ꝙ non inconuenit aliquā rem preciſe durare per inſtans deus enim poteſt facere angelum qui non erit niſi in vno inſtanti et ſic multi dicunt ꝙ ille ſimul generatur et corrūpit ſcilicet per vltimum inſtans eſſe et per primum inſtans eſſe. Secundo dicitur ſi admittamus accidētia proprie corrūpi ꝙ idem motus in eodem tempore generatur et corrumpitur pro q̄ȝto aliquas partes acquirit et aliquas partes deperdit. Nec ex hoc ſequitur in ſucceſſiuis idem eſſe ⁊ non eſſe nec eſt idem in ſucceſſiuis corrumpi et corruptum eſſe licet S. T. dicat 1ª parte. q. 45. ar. 2. ad 3^{m} ꝙ in his que fiunt ſine motu ſimul eſt fieri et factum eſſe.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ licet forte in qualitate et quantitate hoc ſit impoſſibile non tamē eſt impoſſibile de loco alia vera ſunt de generatione permanentium licet probabile ſit ꝙ in caſu minimum naturale ſolum duret per inſtans vt dictum eſt primo phiſi.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ motus non acquiritur in mobili per alium motum ſicut nec paternitas acq̄ritur in ſubiecto per aliam relationem et ſicut deꝰ non poſſet ponere paternitatem in aliquo quī ipſe eſſet pr̄ ita nec motū niſi in re que mouetur nec econuerſo qꝛ non poteſt ſupplere cauſā formalem vt ꝙ faciat albū ſine albedine.

¶ Et per hoc patet ad quintū Circa qđ notanduȝ ꝙ non ponimus motum localem eſſe rē diſtinctam ab ipſo vt patuit ar. 2º Si dicatur quō ergo motus localis dicitur eſſe continuus vel hoc eſt verum de motu vt capitur pro ipō vbi et hoc nō quia diuerſa

vbi non cõtinuãtur cũ ſint reſpectus indiuiſibiles
Forte dicis ꝙ in motu locali eſt vnũ vbi cõtinuatũ
licet habeat aliquod aliud eſſe ſicut eadẽ eſt pater
nitas qua pater refertur ad plures filios ſ3 de hoc
quinto phi. Si queratur a quo producitur illud ac
cidens dicendũ ꝙ ab agente producitur motus ſ3
contra Sequeretur agẽs naturale plus agere in
remotũ ꝗ in diſtãs q2 mouẽdo baculũ extremitas
eius remota velocius mouetur circulariter q2 ma=
ius ſpaciũ deſcribit ꝗ pars propinqua manui for
te dicis ꝙ vnus mot9 localis non eſt maior alio nec
intenſio quia motus localis non eſt niſi ipſum vbi
modo vbi non habet partes intẽſiuas cũ ſit reſpe=
ctus indiuiſibilis Dicendum ꝙ intenſio mot9 loca
lis non acquiritur per diuerſas ꝑtes ſimul exñtes
vt alias dicetur de qualibet intẽſione 2° dicitur ꝙ
agens non plus producit in remotũ ꝗ in propin=
quũ loquendo de accidente abſoluto producto.

¶ Ad ſextũ dicit. S. T. in quarto. d. 16. q. 1. ar. p°
q. 3. ad 2m ꝙ in partibus ſucceſſiuorꝫ ex qualibet ꝑ=
te poteſt concludi totũ et iõ qñcunq3 hora eſt dies
eſt. licet non quelibet hora futura ſit et ſimile põt
dari de voce que ſcðm nomiales eſt licet non queli
bet eius pars ſit ſed de hoc dicemus poſtea cum lo
quemur de tempore nec eſt ſimile de chimera cum
ipſa non ſit ens ſucceſſiuũ et ideo lic3 arguẽs poſ=
ſet ita dicere de chimera nõ tñ eque rõnabiliter

¶ Ad ſeptimũ patet per iđ dico eñi ꝙ motus qui
nunc eſt eſt act9 entis in poten^a. Et ſi queratur an
de aliquo motu verũ ſit dicere ꝙ ſit Quibuſdam vi
detur ꝙ non quia quicq̇d eſt eſt in inſtãti motus au
tem nõ poteſt eſſe in inſtãti igit̃ de hoc quinto phi.
Ad alia p3 ex ſupradictis Dico eñi primo ꝙ de9 po
teſt ponere aliquid in aliquo loco de nouo ſine mo
tu vel abſq3 hoc ꝙ res moueatur. ſcðo dico ꝙ mot9
non mouetur niſi forte per accidẽs q2 non ſubſiſtit
et ideo nõ requiritur alius motus ad hoc ꝙ motus
dicatur moueri ſicut albedo nõ dicitur moueri per
aliũ motum a motu ſubiecti.

¶ Ad octauũ dicitur ꝙ mobĺe motu locali in tem
pore menſurante motũ eius habet duplex vbi pri
mum eſt vbi conſtitutũ preciſe ex partibus ſimulta
nis diſtinctis ſcðm diſtinctionẽ ꝑtium ipſius mobi
lis correſpondentibus diuerſis partib9 loci ſui ꝓ=
prij et adequati et tale vbi eſt adequatũ mobili et
indiuiſibiliter acquiritur et perditur hoc eſt totum
ſimul et non pars poſt partem q2 tale vbi eſt reſpe
ctus locati ad locũ et partiũ locati ad ꝑtes loci et
ideo ꝗcito per motũ variatur locus tãcito tale vbi
deſinit eſſe per vltimũ inſtans ſui eſſe ſicut etiam
mobile deſinit eſſe in iſto loco adequate per vlti=
mũ inſtans eſſe incipiendo moueri et predictũ vbi
quando perditur predicto modo tunc eſt vel poteſt
dici perdi. i. perditum eſſe in tempore ſtatim ſequẽ
ti ſicut alias dicetur de ſecundo angelo immedia=
te producto poſt primum. Et ſi queratur an predi=
ctum vbi ſit in aliquo inſtanti primo perditum dicẽ
dum ꝙ non nec acquiritur per motum ſed per mu=
tatum eſſe Aliud eſt vbi ſecundum capreolum exi
ſtens in mobili conſtitutum ex partibus ſibi inuicẽ
ſuccedentibus vel potius eſt reſpectus partium ſi
bi inuicem ſuccedentium ⁊ partes illius vbi reſpõ
dent diuerſis locis ipſius mobilis inadequate ⁊ ſic
tale vbi non op3 eſſe compoſitum ex indiuiſibilib9
et acquiritur per motum et in tempore et per cõti
nuationem et diuiſionem talis vbi eſt continuitas
et diuiſio motus localis immo tale vbi fluens eſt
motus localis primum autem vbi eſt mutatum eſſe
continuans partes motus localis licet dici poſſit
de motu alterationis ꝙ ipſa forma ſub illo eſſe eſt
mutatũ eſſe mot9 alterationis. Tũc ad argumẽtũ
dicitur ꝙ ſecundum vbi eſt ſucceſſiuum et partibili
ter acquiritur non autem primum et non dicitur ꝑ
tibiliter acquiri ſecũdum diuiſionem mobilis in lõ
gum latum et profundum nec ſecundum partes eſ
ſentiarum ſed ſecundum partes ſibi ſuccedentes
ſecundum prius et poſterius ideo diuiſio arguẽtis
ẽ iſufficiens Unde in motu quidam ymaginantur
triplices partes prime ſunt partes ad diuiſionem
totius mobilis et ſic vna pars motus eſt in capite
et alia in pede ⁊ tales partes rei ſucceſſiue poſſũt
eſſe ſimul Alie ſunt partes ſecundum intenſionẽ
et hoc ſecundum illos qui dicunt qualitatem intẽ=
di per additionem alterius qualitatis. Tertie ſũt
partes in motu ſecundum temporis ſucceſſionem
2° dicitur ꝙ argumentum ymaginatur falſũ. ſ. pri
mum vbi habere primum inſtans ſui non eſſe.
Si queratur an ſecundum vbi remaneat in termi=
no motus ſecundum ſe totum videtur quod non q2
eſt ſucceſſiuum. Sed contra tale vbi eſt eſſẽtia mo
tus et terminus motus de hoc. ar. 2. Deinde cũque
ritur an quãdo iſtud vbi deſinit eẽ acquiratur aliđ
vbi loquendo de vbi primo mõ dicitur ꝙ imediate
poſt iſtđ vbi erit aliđ vbi tamẽ nullũ determiãtũ vbi
erit imediate poſt iſtud Nec incõuenit iſta entia im
perfecta ſimul corrũpi et generari ip̃roprie.

¶ Ad nonũ dicit Capre. ꝙ motus localis celi nõ
eſt vniuocus cũ alijs Cõtra talis eſt motus per ſe
et eſt in predicamẽto vbi et eſt cõtra. ſ. t. 2° celi lec.
14. vnde figura et motus hic et in celo ſũt eiuſdem
rationis ſ3 de hoc poſtea Ad aliud dicitur negãdo
caſum qñ eñi vnũ eſt de intellectu alterius tũc illa
de9 ſeparare nõ põt pria ⁊ ſcða opatione itellect9

¶ Ad decimũ dicitur ꝙ vbi eſt reſpectus non loca
ti ad locũ ſed eſt cõparatio fũdata in circũſcriptio=
ne paſſiua locati ad locũ circũſcribentẽ vt narrat
Capre. ex tractatu ſcĩ tho. de natura relatiõis vbi
dicit Queritur de qñ vbi poſitione/et habitu vidẽ
tur eñi dici relationes per diffinitiones ſuas quo=
modo ergo ſunt diſtincta predicamẽta a relatione
dico aũt ſine preiudicio ꝙ iſta quattuor gña relatio
nes queđ ſunt ſ3 alterius modi ꝗ ſunt ea que ſunt
in predicamento rela°nis ꝓpter qđ diuerſa gña cõ
ſtituũt qđ patet q2 quatuor gña vltima in ſolis na=
turalibus et corporalib9 accidunt quia cauſãtur ex
adiacentia corporis et loci vel tẽporis. Item pre=
dicamentũ ad aliquid fundatur ſup res abſolutas
immediate et in actione alia vero quatuor gña ſu=
per relationes ſunt fundata Et ideo quodãmodo
minus ſunt ꝗ relatiua vnde ſuper hanc relationẽ
per adiacentiã temporis ad tẽporalia relinquitur
quando in re tẽporali vt patet ex ſua diffinitione

patet gº ꝙ argumētū ꝓcedit ex īſufficiēti diuiſiōe

¶ Ad vndecimū dico ꝙ vbi et locus non ſeparantur et ideo de ambobus ſimul queritur et per ambo ſimul reſpondetur ſed ex hoc non ſequitꝛ ꝙ ſint idē. Si dicatur iſta vltima predicamēta extrīſice denominant ſubiectū ergo vbi nō eſt ſubiectiue in re locata dicendū ꝙ vbi denoīat ſubiectū per informationem ⁊ cōparationē et reſpectū ad aliquod extri ſecum Nō etiam ſequitur vbi non ſignificat reſpectum per moduꝫ inherentis ergo vbi non inheret. Aduertendū ꝙ aliter inquit Capreo. poſſet reſpōderi ad predictā difficultatē de vbi dicēdo ꝙ mobile localiꝛ motū nullā rē ſibi inherentē acqrit ſꝫ ſoluꝫ motum extrinſecū. S. T. 2º ſen. d. 7. q. 2. ar. 1. ad 3m Item de potenª. q. 6. ar. 3º. Iteꝫ 4º ſen. d. 44. q. 2ª ar. 3º. q. 3. dicit ꝙ motus localis nō eſt niſi ſucceſſio diuerſorum locorum.

¶ Ad argumentū capitale dicitur ꝙ illi motꝰ materialiter ad vbi poſſunt dici eiuſdem ſpeciei ſꝫ nō formaliter.

¶ Dubitatur in quo eſt motus ſubiectiue dicendū ꝙ eſt in mobili vt pꝫ ex ſua diffinitione ſuprapoſita Ponitur aūt hic alia diffinitio. ſ. motus eſt actꝰ mobilis inq̄ꝫm mobile et eſt ſcđm. ſ. t. lec. 4ª. eſt formalis et alia materialis et ideo ex premiſſa ꝯcluditur ſic arguendo Oīs actus entis in potētia inq̄ꝫtū huiuſmodi eſt actus mobilis inq̄ꝫtum mobile ſed motus eſt hmōi igitur Pro quo ſciendū ꝙ motus aliqñ eſt in mouente quia aliqñ idem eſt mobile ⁊ mouēs Omne eñ mouens phiſicū in mouente mouetꝛ vel eſt mobile quia quandoq̄ꝫ eſt in potenª qñq̄ꝫ in actu Non cōuenit tamē ſibi moueri inq̄ꝫtum eſt mouēs ſed inq̄ꝫtum coīcat in materia cū paſſo cui cōtrariatur et materia mouentis eſt in potentia ad formaꝫ patientis et ſic mouēs rōne materie eſt mobile ſꝫ rōne forme mouet omē moueri in plus eſt q̄ꝫ agere quia intelligētia mouet celum et tamen nō agit ipſum quia non trahit ipſum ad naturā ſui. Si dicatꝛ motus eſt actus mouentis diſtinguendū eſt vel ſubiectiue et ſic negatur loquendo de mouente inq̄ꝫm mouens quia vt ſic eſt in actu et non in potentia Et notandum ſcđm. ſ. t. ꝙ ſcđꝫ pictagoricos qꝛ motus non habet determinatā naturā ideo ponebatꝛ in genere priuatiuoꝝ Nam cum pithagoras poneret duas ordinationes reꝝ et in vtraq̄ꝫ decem principia illa que erant principia in ordinatiōe ſcđa dicebat indetermiata qꝛ erant priuatiua in prima ergo ordinatione ponebant finitū impar vnū dextrū maſculū quieſcens rectum lumē bonū triangulum equilaterū In ſecunda infinitū par multitudinem ſiniſtrum feminā motum obliquū tenebrā malū altera parte longius Sed videtur ꝙ in primo ordie etiā ponant aliquas priuationes.

AD quartum ſic proceditur videtur ꝙ ſit dabile infinitū naturaliter quia fruſtra eſt potentia que nō pōt reduci ad actuꝫ ſed quocunq̄ꝫ corpore dato cōtingit dare maius quia per diuiſionem corpꝰ poteſt in infinitum diuidi et pars diuiſa poterit alteri addi ergo in infinitū poterit corpus augeri ponatur ergo ineſſe et hētur intentum. Sed contra eſt philoſophus.

¶ Reſpondeo dicendum ſecundum ariſtotelē ad philoſophum pertinet determinare de infinito qꝛ ſcia de natura eſt circa magnitudines cui primo cōuenit infinitum in potentia quia couenit motui ꝑ magnitudinem ſuper quā fit motus ⁊ tempori per motum Eſt etiam circa motum et tempus ſed quod libet iſtorum neceſſe eſt finitum vel infinitum eſſe licet aliqua ſint que non ſunt finita nec infinita ſecundū quantitatē vt punctū. ſcđo probatur a ſigno quia omnes philoſophi fecerūt menſionē de infinito. vnde plato ⁊ pithagoras poſuerūt infinitum eſſe ſubām per ſe exiſtentem et ponebant numeros et quantitates eſſe principia rerum cum ergo infinitum ſit in quantitate ideo habebant ponē infinitum eſſe ſicut ſubām per ſe exiſtentem diffundatā quia pithagoras poſuit infinitum ſolum in ſenſibilibus non que ſunt infra celum quia illa ſunt finita ſed extra celum non ſic autem plato ponens infinitū tam in ſēſibilibus q̄ꝫ in ideis ſeparatis que tamen non ſūt extra celum quia nuſq̄ꝫ ſunt. Scđo differunt quia pythagoras poſuit numerū parem eſſe radicē infinitatis qꝛ andita vnitate fit impar et numerus par diuiſibilis eſt. Item probabat hoc a ſigno quia per numerum parē plus variātur numeri q̄ꝫ per numerū imparem qꝛ ſi vnitas addatur ternario fit quaternarꝰ qui eſt quadratum binarij ⁊ ſi quadrato addatur ſequēs nūerus impar fit nouenarꝰ qui eſt quadratū ternarij qꝛ fit multiplicādo ternariū per ſeipſū quia ter tria ſūt nomen nō ſic autem eſt de numero pari qꝛ ſi binario addatur vnitas fit ternarius qui eſt figure trilatere ſi aūt addatur ſecundus par. ſ. quaternarius cōſurgit ſeptenārꝰ qui eſt alterius figure. ſ. extagone ⁊ ſic pꝫ ꝙ gnomon. i. additio in numero pari variat ſpeciē figure eſt aūt gnomon ſecundum S. T. le. 5. quadratum ſupra diametrum conſiſtens cum duobus ſupplementes.

¶ Notandū preterea ꝙ. oēs nāles phī diſcordāt a ꝑdictis qꝛ dicūt infinitū nō eē ꝑ ſe ſubſiſtēs Anaxagoras poſuit infinita princiª eē īfinitas partes ſimiles vt dctm̄ ē 1º phi. Phūs dicit ꝙ oēs antiqui attribuerūt īfinito q̄ttuor cōditiōes 1ª ꝙ eſt prinm ⁊ nō principiatū qꝛ alias hēret princim ⁊ non eſſet īfinitū ⁊ ex ponitꝛ ſcđa ꝯditō ꝙ ē īgenitū ⁊ īcorruptibile Tertia ꝙ oīa ꝯtinet ⁊ gubernat ⁊ ex hoc ſeqꝛ Quarta ſcꝫ ꝙ ē quodā diuinū circa primā ꝯdōneꝫ equocā de pricipio origis ⁊ de pricipio quātitatis vt dicitur primo phiſicorum.

¶ Notādū preterea ſecūdum S. T. le. 6ª ⁊ phm̄ ꝙ īfinitū primo diuiditur diuiſione cōmuni oībus priuatīe dictis ſicut īuiſibile 1º dr̄ qđ n eſt aptū natū videri vt vox Secūdo ꝙ male vr̄ vt qđ vr̄ a longe 3º ꝙ nullō videtꝛ vt qđ eſt oīno ī tenebris ſic īfinitū primo dicitur ꝙ nō eſt natū trāſiri qꝛ nō eſt de gn̄e tranſibilium vt punctus Sed nonne ſor. tranſeundo totum continuum etiam pertranſit puncta Aliomodo dicitur infinitū cuius tranſitus non pōt perficia nobis vt ꝓfūditas maris que de ſe tamē trāſiri pōt Itē dr̄ infinitū ꝙ nō tranſitur niſi cum

difficultate vt iter vſq ad iudeam. Quarto ꝙ habet tranſitū in conſūmabilem propter eius extenſionem interminatā vt ſi eſſet linea cuius non eſſent extrema propter nimiā eius longitudinem ꝛ ſic proprie dicitur infinitū de quo hic loquimur Secunda diuiſio infiniti eſt qꝛ infinitū vnomō dicitur per appoſitionē vt in numeris. Aut ſcōm diuiſionem ſicut in magnitudīe Aut vtroq modo ſicut in tempore. ¶ Concluſio reſponſiua nullum eſt actu infinitum ſeparatū a ſenſibilibꝰ vt ſubā queð contra platonē Probatur tripliter primo qꝛ tale infinitum non eſt indiuiſibile ergo habet quantitatem et ſic eſt aliquomō ſenſibile. Item infinitū eſt paſſio magnitudinis et numeri ſed iſta nō ſeparant a ſenſibilibus ergo nec infinitum. Tertio illud infinitum qð ponit plato eſt ſubā homogenea cum ſit principium et ideo ſimplex. ergo quelibet pars eiꝰ erit īfinita ſicut quelibet pars aeris eſt aer et ita q̄libet pars occupabit totum locū ſed huic proteruꝰ diceret ꝙ nō omne dicibile de toto homogeneo dicitur de parte qꝛ non quelibet pars motus diſcreti eſt motus diſcretus nec quelibet pars diei eſt dies

¶ Scḋa cōcluſio Nullū eſt corpꝰ actu infinitū probatur qꝛ de ratione corporis eſt ꝙ ſit termiatū ſupficiebꝰ ſupficies aūt terminatur lineis ꝛ p idͦ pbaꝛ ꝙ non datur infinitum ſecundum multitudinem quia omne numerabile contingit numerari ꝛ per conſequens numerando tranſiri ergo omnis multitudo eſt finita S. T. le. 7ª. dicit has rationes vocari logicas nō quia ex terminis logicis procedāt ſed quia logico modo ideſt ex communibus et probabilibus et non demonſtratiue Aduerſarius ei non concederet ꝙ de ratione corporis eſt terminari ſuperficie nec concederet omnem multitudineꝫ eſſe numerum ſed ſolum multitudinem menſuratam per vnum Unde multitudo eſt magis commune et ideo non ponitur ſpecies quantitatis diſcrete ſicut numerꝰ deinde rōne naturali oñditur ꝙ nō ſit corpus in actu infinitum et ꝓcedit ex ſuppōne opinionis alioꝝ coīs ſcꝫ ꝙ celum ſit de natura quatuor elementorū qð reprobauit primo celi Omne eñ corpus ſenſibile aut eſt ſimplex aut cōpoſitum et ſi probetur ꝙ quatuor elemēta que ſunt corpora ſimplicia ſint finita Satis probabitur cōpoſitū eſſe finitum. Si eñ partes ſunt finite totum erit finitum qꝛ finitū finicies ſumptū ſemp manet finitū Nec poteſt dici ꝙ vnū elementū tm̄ ſit infinitū qꝛ tunc ipſum occuparet oīa loca. Item in maiori corpore ſemp eſt maior virtus ſi ergo vnū eſſet infinitum tunc haberet infinitā virtutē ꝛ corrūperet oīa alia ſi ergo aliquod cōpoſitum ex tali cōponeretur ipſum non poſſet ſubſiſtere. Item ſupponanꝛ tria primū ꝙ omne corpus naturale habet inclinationem vt ſit in aliquo loco Scḋo ꝙ cuilibet debeꝛ aliquis locus determinatus Tertio ꝙ idē eſt locꝰ naturalis totius et partis qꝛ ad eundē locum moueꝛ. Tunc ſic vel tale corpus infinitū eſt vnius ſpeciei cum ſuis partibus vt aqua vel non vt homo Si p^{m} ſequitur ꝙ ſit totaliter immoble aut ꝙ ſemp moueatur et vtroq modo tollitur rō nature cū natura ſit principiū motus et quietis licꝫ dictū ſit celuꝫ non quieſcere Sequela aūt probatur qꝛ non eſſet aſſignare rōnem quare magis ſurſum aut deorſum moueretur aut in quācunq partē cum totū locum occupat Si ſcōm ergo diuerſa erunt loca diuerſaruꝫ partium et iterū queritur de illis partibus vel ſūt finite vel infinite ſi dicas primū tunc oportet alteram eaꝝ eſſe infinitaꝫ et ſic corrūpet alias. ſicut heraclitus dicit ꝙ qñq futurū eſt ꝙ omnia conuerteꝛ in ignem propter excellentē ignis virtutē Anaxagoras dicebat infinitū quieſcere in ſeipſo Sed cōtra eadē rōne ſemp quelibet pars quieſceret quia eſt in ſeipſa Item in omi corpore oportet inuenire mediū et in vniuerſo ſurſū et deorſum ꝙ nō cōtingeret ſi eſſet infinitum. Itē omne corpꝰ circundaꝛ et continetur loco vt pꝫ per ſuppōnes ergo nulluꝫ eſt actu infinitum

¶ Tertia concluſio in rebus naturalibus reperitur infinitū in potenª. Sed dupliciter aliquid dicitur eſſe in potētia Primo ad actū cōpletum et pfectū et ſic es eſt in potenª ad formā ſtatue. Aliomō ad actum impfectū et pmixtum potentie ſicut ꝙ nunq̄ eſt totū ſimul actū exñs et ſic reperitur infinitū in potētia in numeris per appoſitionē qꝛ cuilibet numero poteſt addi vnitas et iō alij dicūt ꝙ in infinitū poteſt eſſe magnus numerꝰ in ſenſu diuiſo Magnitudo etiā eſt infinita in potentia quia quecūq parte data poteſt dari maior. Similiter in tempore eſt infinitū in potētia ſcōm ſucceſſionē ſcilicet Et nota ꝙ diuidendo cōtinuuꝫ in partes eiuſdeꝫ proportionis nunq̄ eſt ſtatus vt ſi totuꝫ diuidatur in duas medietates ibi ſemp eſt proportio dupla Aliomō diuiditur in partes eiuſð quantitatis et ſic non proceditur in infinitum quia omne finit um per ablationem finiti tandem conſumitur. Sed vtrum aliqua magnitudo per appoſitiones partium alicuius alterius corporis poſſit in infinitum augeri dicendum ꝙ dupliciter hoc intelligitur vnomodo ſic ꝙ quacumq magnitudine data contingit dare maiorem et hoc eſt falſum quia omnia entia naturalia ſunt determinata ad maximum per ſuas formas. S. T. 1ª. parte. q. 7. ar. 3. ad. 3^{m}. Alio modo ꝙ alicui magnitudini poſſunt dari infinite partes proportionabiles alterius corporis et hoc eſt poſſibile quia huic aq poſſunt addi in infinitum partes proportionabiles alterius aque.

¶ Contra hec arguitur. Quando ſubiectum eſt in actu tunc paſſio eius eſt in actu ſed infinitum non eſt ſubſtantia vt dicunt antiqui ſed eſt paſſio quantitatis ſecundum philoſophum ꝛ quantitas eſt in actu ergo infinitum eſt in actu vel arguatur ſic magnitudo eſt ergo infinitum eſt antecedens ē actu verum ergo et conſequens. Et eodem modo poteſt argui methaphiſicaliter quia finitum et infinitum diuidūt ens ergo aliquod ens eſt infinitū et ex eodem arguitur ꝙ determinare de infinito non partinet ad naturalem philoſophum quia determinare de paſſionibꝰ entis pertinet ad methaphiſicum ſed finitum et infinitum ſunt huiuſmodi igitur.

¶ Secundo arguitur ad idem quia de non ente non eſt ſcientia primo poſte. ſed infinitum eſt non

ens vnde non eſt ens naturale ergo non debet cō
ſiderari a naturali philoſopho. Jtē ſcia eſt vniuer
ſalium et entiū per ſe infinitum aūt non eſt ens ꝑ
ſe. Jtem omne de quo habetur ſcientia cōprehen
ditur ſcdm̄. ſ. t. prima par. q. 12. ar. 7. ſed infinitum
non cōprehenditur a nobis imo nec cognoſcitur qꝛ
vt dicitur primo phi. infinitū vt ſic eſt ignotū. igr̄

¶ Tertio arguitur rōnibus tex. quia tempus eſt
infinitum quia nunq̄ incepit eſſe nec vnq̄ deſinet
eſſe quia oē qđ incipit eſſe ⁊ deſinit eſſe incipit vel
deſinit in tempore ⁊ ſub tempore ergo aliquod eſt
infinitum. Jtem magnitudo eſt diuiſibilis in infini
tum et numerꝰ etiā angularis ergo infinitū eſt. an
tecedēs apparet quia mathematici ī diuiſione ma
gnitudinis et in appoſitione numeri vtūr infinito

¶ Quarto gñationes et corruptiones ſunt motꝰ ⁊
ſunt infinite et perpetue ſed hoc nō poſſet eſſe ni
ſi eſſet vnū materiale principiū infinitum ergo ⁊c.
Jtem oē infinitū per aliquod extra ipſum finitur
a quo includitur ergo oportet dare corpus infinitū
qđ a nullo includatur vel erit procedere in infini-
tum. ergo infinitum eſt.

¶ Quinto ſic omne illud eſt verū quod apparet in
tellectui vel ymaginationi cū intellectus et yma
ginationis apprehenſio cauſetur a rebus ſʒ intel-
lectus nr̄ concipit infinitum quia dato quolibʒ nu
mero adhuc poteſt cōcipere maiorē Similiter ex-
tra celum ymaginatur eſſe ſpaciū infinitum ergo
eſt plenum vel vacuum ſi primū non poteſt repleri
niſi corpore infinito. ſi ſecundum cum nichil aliud
ſit vacuum q̄ʒ locus non repletus corpore poteſt
tamen repleri et in perpetuis non differunt eſſe ⁊
poſſe ſequitur ergo ꝙ talis locus iam repletus eſt
corpore. Jtem arguitur quia motus infinitus pre
ſupponit mobile infinitum ſed motus celi eſt infi-
nitus cum ſecundum naturam careat principio et
fine ergo celum eſt infinitum.

¶ Sexto arguitur in corpore celeſti repperitr̄ infi
nitum ſecundum potentiam et diffinitionem cum
ſit quantum ⁊ continuum ergo ibi eſt infinitū actu
conſequentia tenet quia in perpetuis non differt
eſſe et poſſe Jtem infinitum ⁊ finitum habent fie
ri circa idem ſed finitum reperitur actu ſub corpo-
re ſenſibili ergo ſimiliter poteſt reperiri corpus a-
ctu infinitum.

¶ Septimo arguitur ſic omnis potentia eſt redu-
cibilis in actum alias eſſet fruſtra ſed infinitū nū
q̄ʒ eſt in actu ergo nunq̄ʒ eſt in potentia. Jtem en
tia naturalia ſunt determinata ad maximum ⁊ mi-
nimum ſecundum actum et potentiam ergo infini
tum ſecundum potentiam non reperitur in rebus
naturalibus.

¶ Octauo ſi reperiretur infinitum maxime eſſet
in diuiſione magnitudinis ſed hoc non igitur.
Minor patet quia omne infinitum per ablationeʒ
finiti tandem conſumitur ergo in diuidēdo magni
tudinē non eſt proceſſus in infinitum Jtem ſecun
dum ariſtotelem mundꝰ fuit ab eterno et ſemper
fuerūt homines ergo fuerunt infiniti homines et
quilibet habuit animā immortalem ergo nunc ſūt
infinite anime Forte dices ꝙ vna anima tranſiuit
de corpore in corpus contra ſecundum viam natu
ralem idem corruptum numero non poteſt redire
hoc autem eſſet falſuʒ ſi anima idifferenter poſſet
redire ad corpus.

¶ Nono in corpore ſperico ſunt infinita puncta
ergo dabile eſt infinitum ſecundū multitudinē for
te dicis ꝙ illa puncta non ſunt ibi niſi in potentia.
Contra corpus ſpericum ſecundum quālibet par-
tem exteriorem poteſt tangere corpus planū ergo
exterius habet infinita puncta. Jtē in corpore ſpe
rico ſunt infinite linee recte trāſeuntes ab vno ex
tremo in aliud per mediū quelibet aūt linea recta
habet duo puncta in actu forte dicis ꝙ ibi nulla eſt
linea in actu Cōtra ꝑtes talis corporis actu conti
nuantur ergo ibi ſunt actu aliqua puncta. Jtē vel
realiter ibi eſt aliq̄ linea. ſ. dyameter vel nulla rea
liter Si ſcdm̄ tunc illa linea que ꝑciſe dicitur eſſe
in potentia nō erit niſi ens rationis et ſic ī celo nō
eſſet realiter equinoctialis ſi dicas ē ipotentia qꝛ
eſt in materia arguatur ergo de punctis que ſūt in
q̄ʒtitate ſacramenti eucariſtie q̄ ſunt ſeparata nec
continuātur forte dicis ꝙ linea et puncta ſunt ibi
realiter ſʒ non habēt propriū eſſe exiſtētie hoc for
te verum eſt qꝛ nullum accidēs habet verū eſſe exi
ſtentie tamē eo modo quo accidēs habet eē vel pū
ctum extremū linee ſit realiter diſtincta pūcta ha-
bent diuerſum eſſe quia linee ⁊ pūcta ſitu diſtingū
tur. linea eīn cōſtat ex ꝑtibus habētibꝰ poſitionē.

¶ Decimo infinite ſunt ſpēs numerorum et forte
aīalium quia ex cōmixtione diuerſorū ſexuū gene-
ratur mulus et ita videtur poſſe dici de alijs ſʒ de
qualibet ſpecie eſt vnū indiuiduū actu quia vniuer
ſale eſt incorruptibile igitur. Jtem totū habet infi
nitas porpotiones ad quālibet partē quia ad ſuaʒ
medietatē habet proportionē duplā forte dicis ꝙ
illa proportio nō eſt in actu. Cōtra totū eſt in actu
duplū ad medietatē et triplū ad tertiā parteʒ. Jtē
ſcdm̄ ari. celum ſemper mouebatur et nullus motꝰ
in eo eſt corruptus ergo ſunt in eo nūc infinite mo-
tus Minor patet quia motus celi nō habet cōtra-
rium ergo a nullo corrūpitur forte dicis ꝙ corrum
pitur ex natura rei quia eſt ens ſucceſſiuū ⁊ ideo ꝑ-
tes eius non poſſunt ſimul manere Contra Motꝰ
localis eſt intenſibilis et non niſi per additionem
vnius accidētis ad aliud primum patet quia vnus
motus localis eſt duplus ad alium Si agens ſit du
plum forte dicis ꝙ motus intēditur quia magis ra
dicatur in ſubiecto Sed cōtra Tunc nunq̄ʒ motus
violentus eſſet eque velox ſicut motus naturalis
qui maxime radicatur in ſubiecto ſuo. Jtem argui-
tur de relatiōibus quia ſi gñationes ſemꝑ durarēt
tūc etiam eſſē prior infinitis hominibus futuris er
go in me ſūt infinite prioritates ꝓpter hoc dicit. ſ.
t. de veri. q. 1. ar. 5. ad. 15. ꝙ eſt relatio rationis Cō-
tra cras fore eſt in predicamento quādo ergo eſt re
latio realis eſſe prius et nota ꝙ relationes rōnis
ſūt infinite ſcdm̄ auicennā. ſ. t. de veri. q. 2. ar. 9. ad
4m quare ergo alie.

¶ Undecimo arguitur de linea giratiua capiendo
colūnam ſex pedum habentē in latitudine vnū pe
dem et diuidatur ad ymaginationē per partes pro

portionabiles et capiatur linea girans primã partem proportionabilem que continuetur linee girãti et circundanti ſecundam et ſic in infinitum procedendo per partes proportionabiles tunc capta tota illa linea compoſita ex omnibus partibus girantibus omnes partes proportionabiles ipſa cõponitur ex infinitis partibus quarum quelibet eſt plu ſqꝫ pedalis quia circundat partez proportionabilez que pedalis eſt. forte dicis ꝙ ille partiales linee pedales non ſunt in actu hoc eſt ſepate a ſeinuicem hoc nichil eſt qm̃ ad maius vel infinitum ſecundum magnitudinẽ non requiritur ꝙ partes magnitudinis ſint ſeparate a ſeinuicem alias anaxagoras et alij philoſophi non poſuiſſent vnum corpus infinitum. Argumentum factuz de linea giratiua ab aliquibus fit de dyametris infinitaruz partium proportionabilium oĩm girarũ.

❡ Duodecimo angulꝰ rectus eſt ĩfinitus igit̃ Añs patet quia componitur ex infinitis acutis nõ communicantibus quoruz quilibet eſt maior angulo cõtingentie determinate quãtitatis vt patet ex tertio geometrie Et per idẽ poſſet argui ꝙ quodlibet mortale eſt infinitum quia ſecundũ multos in quolibet mortali ſũt in finite partes quarũ quelibet eſt grauior veniali. Item in quolibet corpore pedalis latitudinis ſunt infinite partes proportionabiles quarum quelibet eſt pedalis ſecundum latitudinem vel longitudinem igitur.

❡ Tertiodecimo arguitur in quolibet continuo ſunt due partes eiuſdem quantitatis et tres partes eiuſdem quantitatis. ſ. tres 3ᵉ et ſic in infinituz ergo in quolibet ſunt infinite partes eiuſdẽ quantitatis tenet conſequentia per exponentes infiniti. Itẽ quidã probant ꝙ aliqs motꝰ nunc eſt de facto infinitus quãdo duo corpora dura ſeparantur. quia immediate poſt hoc per totum mediũ erit aer ſed de hoc poſtea. Item ſint duo angeli et vnus in prima parte proportionabili claudat feneſtram in ſecunda alius aperiat et ſic fiat alternatim vſqꝫ ad finem hore tunc ſol in hac hora ĩfinities producet lumẽ nouũ in hac camera qꝛ ſemp fuit corruptum claudendo feneſtrã vel fiat de ſole quẽ deꝰ in qualibet parte proportionabili giret circa terrã vel cõſeruet deus omnia pũcta extra ſubiectuz ſine linea tunc omnia ſunt in actu ergo infinituz eſt poſſibile

❡ Ad primum dicendum ꝙ infinitum in potentia eſt paſſio quantitatis et tale eſt eus actu exiſtens licet non ſit actu infinitũ ⁊ non loq̃mur hic de deo qui eſt infinitus negatiue ſed de ĩfinito priuatiue qđ cõuenit quantitati. Ad aliud dicitur ꝙ phiſicꝰ habet tractare de infinito vt eſt paſſio quantitatis Sed contra quantitas pertinet ad mathematicuz ergo et infinitum Dicendum ꝙ infinitum hic conſideratũ non eſt paſſio quantitatis abſolute ſ3 vt eſt diſpoſitio rerum naturalium.

❡ Ad ſcđz dicitur ꝙ de non ente non eſt ſcĩa ſic ꝙ ſciatur eſſe ſed negatiue vel dicitur ꝙ infinitum in potentia eſt. Ad aliud dicitur per idem Et licet nõ ſit ens naturale tñ ab antiquis hoc credebat̃ dicebant enĩ infinitum eſſe principium. Sed contra infinitum formaliter dicit priuationẽ ergo aliquid ꝑſuponit. Item ſi infinitum eſſet ipſũ occuparet omnia et ſic principiatũ non eſſet ergo nec principiũ.

❡ Ad tertiũ dicit. S. T. pᵃ par. q. 7. ar. 3. ad 4ᵐ ꝙ motus et tempus non ſũt totũ in actu ſed ſucceſſiue ſcđm phm̃ de magnitudine dictũ eſt ꝙ eſt infinita ſcđm potentiã quia in infinitũ diuidi poteſt. Sꝫ contra ſequeretur ꝙ pars eſſet equalis toti quia ſicut totum eſt in infinitum diuiſibile ita et quelibet pars Negatur ꝯñ quia pars non eſt diuiſibilis in tot partes equales ſicut totum. Sed queritur an diuidendo aliquod totum remaneat vnitas q̃ priꝰ erat in partibus dicendum ꝙ nõ ſed in qualibet ꝑte cauſatur noua vnitas et precedẽs corrumpitur. Sed contra volo ꝙ ille partes vniãtur tunc eſt idđ totum qđ prius erat ergo precedens vnitas q̃ fuit corrupta naturaliter reproducetur. Itẽ eadẽ actio non generat et corrumpit vnitatẽ ſed diuiſio generat vnitatẽ in qualibet parte ergo non corrumpit precedentẽ. Ad pᵐ negatur ꝯñ Et ad aliud negatur aſſumptum.

❡ Ad quartum dicitur ꝙ ſub eadẽ materia ſucceſſiue ſunt diuerſe forme et ideo non oportet materiam eſſe infinitam Ad aliud dicitur ꝙ vltimũ celum finitur per ſeipſum.

❡ Ad quintũ diceret aliquis ꝙ nichil cõceptũ ab intellectu eſt infinitũ qꝛ de cõceptu et diffinitõne linee eſt ꝙ habeat duo pũcta terminatiua Sꝫ ꝯtra linea circularis nõ habet duo pũcta terminatiua vnde neq̃ĩ anulo ſũt dabilia duo extrema Et ſi queratur an iſta ſunt finita vel infinita dãdũ eſt primũ ſimiliter apprehendi poteſt totũ tẽpus preterituz cathegorumatice et totũ tẽpus futurũ et tamẽ nõ in quolibet iſtoꝝ dantur duo extrema Sꝫ ꝯtra quelꝫ ꝑs infiniti ẽ infinita ſcđm phm̃ ergo ſi totũ tp̃s ꝑteritum aprehenſum eſt infinitum ſequitur ꝙ quelibet dies preterita que eſt pars eiꝰ fuit infinita. Itẽ infinitũ nõ habet principiũ neqꝫ finẽ ſꝫ totum tempus preteritum habet finẽ ergo nõ eſt infinitũ Itẽ ĩfinitũ nõ habet pͥcipiũ factiõis ſed tẽpus ꝑteritũ habuit cãm effectiuã. ſ. intelligẽtiã mouẽtẽ celũ Itẽ nunq̃ꝫ fuit verũ dicere infinitum eſt et tñ tp̃s ꝑteritum aliq̃n fuit pñs et ipm̃ nõ fuit ĩfinitũ dicẽdũ ꝙ tp̃s ẽ infinitũ in potẽtia vt ſupradictum eſt et q̃libꝫ eius pars Et ꝑ hoc ſoluuntur cetera argumenta Itẽ quidã ymaginãtur lineã giratiuã eẽ ĩfinitã et tamẽ non habet duo extrema qꝛ nõ põt ſignari pũctũ ad qđ teriat̃ tota linea giratiua veniẽdo verſꝰ ꝑtes ꝓportiõabiles miores dicẽđ igr̃ ſꝫ phm̃ ꝙ nõ ſꝑ oꝫ ymaginatiõi credẽ alr̃s duo ꝯtradictoria eẽnt ṽa Ad aliđ dr̃ ꝙ extra celũ nihil ẽ. ꝯtra deꝰ p̃t mouẽ lapide extra celũ ⁊ facẽ ipm̃ magꝫ diſtare a celo vł extra iſtđ celũ p̃t creare aliđ celuz diſtãs ab iſto dicẽđ ꝙ talꝫ lapis nõ diſtarꝫ a celo poſitiue.

❡ Ad ſextũ dicit̃ ꝙ motus celi eſt infinitꝰ ſecũdũ durationẽ et ſimiliter celũ põt etiaz dici ꝙ celũ eſt diuiſibile mathematice. i. ſibi nõ repugnat in rõne quãtitatis qui diuidat̃ illa ṽo auctoritas phi exponit̃ a. ſ. t. de. po. q. 3. ar. 14. ad. 5. non oportet inquit ſi deꝰ põt aliq̃d facere ꝙ illud fecerit quia ẽ agẽs ſcđm volũtatẽ auctoritas ḡ intelligit̃ de potentia

paſſiua que eſt corruptionis principiũ et ideo ſem
piternitati repugnat Sed contra tunc auctoritas
ſupponeret vnũ r̃m quia in perpetuis non eſt hoc
modo poſſe dices ꝙ negatiua nichil preſupponit
vnde adhuc contra illam auctoritatem arguitur qꝛ
materia antichriſti poteſt eſſe perpetua et tamen
non ſequitur ꝙ ſit. Item tempus futurum erit per
petuum et tamen non eſt. Item angeli ſunt perpe
tui et tamen ſcd̃m ſanctum tho. in eis differũt eſſe
et poſſe quia eſſẽtia angeli nõ eſt ſua potẽtia ymo
multi dicunt ꝙ materia non eſt ſua potentia licꝫ ſit
perpetua. Item dato ꝙ materia ſit ſua potẽtia paſ
ſiua tamen non eſt ſuũ eſſe dicenduꝫ ꝙ materia eſt
ſuum eſſe et ſua potentia et ita quelibet eſſẽtia eſt
ſua potentia ſi illa potentia non ſit ad operari ſed
ad eſſe Multiplicia etiam ſunt perpetua. ſ. deꝰ cor
pora celeſtia materia prima. et de hac verificat̃ au=
ctoritas philoſophi que ſic ponitur T. C. 32. conti
gere eñ ad eſſe nichil differre in perpetuis nõ ſe=
quitur tamen ꝙ ſi iſta pars celi poſſit eſſe in orien
te ꝙ propterea ſit ibi Ad aliud dicitur ꝙ non opor
tet ſi vnũ priuatiue oppoſitum ſit in actu ꝙ alteruꝫ
ſit in actu ſed ſufficit ꝙ ſit in potentia.

¶ Ad ſeptimuꝫ dicitur ꝙ eo modo quo aliquid eſt
in potẽtia ſic reducitur ad actũ mõ infinitum ſolũ
eſt in potentia ad actũ incõpletum et ſic etiam re=
ducitur in actum per diuiſionem tamen poſt vnam
diuiſionem adhuc remanet alia poſſibilis ita ꝙ nũ
ꝗ̃ continuum eſt ex toto diuiſum Contra philoſo
phus probat ꝙ per appoſitionem non poteſt exce=
di quelibet magnitudo quia ſi eſſet i natura poten=
tia ad appoſitionem tranſcendentem omnem quã
titatem ſequeretur ꝙ eſſet actu infinitũ hec eſt cõ
ſequentia philoſophi ergo ſi continuum ſit in potẽ
tia vt in infinitum diuidatur vel numerus vt in in=
finitum augeatur ſequitur ꝙ actu erit numerus in
finitus vel continuum in infinitum diuiſum. Iteꝫ
omnis vna potentia poteſt reduci ad vnum actum.
ſed quelibet pars continui eſt in potẽtia vt ab alia
diuidatur et omnes iſte potentie faciunt potentiã
vnam ſecundum quam continuũ eſt i qualibet par=
te diuiſibile. Ad primum dicit ſanctus thomas
lec. 11. ꝙ non oportet numerum tantũ eſſe in actu
ꝗ̃tum eſt in potentia ſicut hic dicitur de magnitu=
dine quia additio numeri ſequitur diuiſionem con=
tinui per quam itur ad id qđ eſt in potẽtia et ad ma
teriã vnde non oportet deuenire ad aliquem actũ
finientem potentiã ſed additio magnitudinis du=
cit in actũ quia itur ad totum qđ habet rationẽ for
me continentis et terminantis et determinatam
quantitatem ſicut et omnes res naturales Sed cõ
tra ſicut res naturales habent determinatam quã
titatem in magnitudine ita et in paruitate. Item
pono ꝙ omnia ſint diuiſa i mima naturalia quo fa=
cto nõ poterit dari maior numerꝰ qꝛ numerus cau=
ſatur ex diuiſione ꝯtinui forte dicis ꝙ nõ repugnat
mimo diuidi in rõne quantitatis Contra ſic nec re
pugnat cuicũqꝫ corpori augeri in ratione quantita
tis ſed ſolũ inꝗ̃tum eſt ens naturale forte dicis ꝙ
numerus non cauſatur ex diuiſione continui quia
homo et aſinus faciunt numerum binarium ſine di

uiſione alicuius continui Cõtra ſequeretur ꝙ par
tes cuiuſlibet continui facerent numerũ infinitũ
quia infinite ſunt partes proportionabiles. Sed
hoc eſt contra phm dicentem ꝙ omnis numerꝰ eſt
numeralis et omne numerabile eſt finitum. Item
vel ille numerus eſſet par vel impar forte dicis ꝙ
ſicut albedo nõ eſt alba ita nec numerus eſt nume=
rabilis Preterea arguitur ꝙ in diuiſione continui
itur ad formam quia per diuiſionẽ continui produ=
citur forma numeri et vnitas. Item per diuiſioneꝫ
vnius aque fiunt quatuor aque dicenduꝫ ꝙ res na
turales poſſunt in infinitum diuidi licet nõ poſſũt
in infinitum augeri quia nõ poteſt corpus dari ma=
ius celo. Et licet detur minimum naturale tamen
quantum eſt ex parte materie non repugnat ſibi di
uidi et ideo dictum eſt ꝙ infinitum ſe tenet ex par=
te materie nec diuiſio continui procedit ad formaꝫ
naturalem ſed bene mathematicã. Notandum ꝙ
ſanctus tho. lec. 11. dicit appõ in infinitum inueni=
tur in magnitudinibus per hoc tamen non excedi=
tur quedam determinata magnitudo; quia dato ꝙ
infinite partes proportiõabiles corporis pedalis
addantur alteri corpori pedali nunꝗ̃ tamen fiet
corpus maius ꝗ̃ pedale.

¶ Ad octauũ dicitur ꝙ ꝑ ablationeꝫ partium pro
portionabiliũ nũꝗ̃ eſt ſtatus Sed contra aufferat̃
primo vna medietas in prima parte proporciona
bili horeꝫ in ſecũda aufferatur ſecũda tunc in fine
hore totũ erit ablatum Item ſit magnitudo. 7. pe=
dum ⁊ pͥo auferat̃ pars 4 pedũ 2°. pars duoꝝ 3°.
vero pars vnius pedis quo facto nichil remanet ⁊
tamen ſeruata eſt proportio quia 4. et duo ⁊ duo ⁊
vnuꝫ hñt proportionẽ duplam dicendũ ꝙ primuꝫ
intelligitur definitis ablationibꝰ. 2°. dicitur ꝙ in
numeris finitũ per ablatõnẽ finiti cõſumeret̃ nõ
aũt in cõtinuo ſi a principio ſeruetur eadeꝫ ꝓpor=
tio in diuidẽdo. Ad aliud argumẽtũ dicit. S. T. 1.
par. q. 7. ar. 4. ꝙ propter hoc auicẽna et algazel di
xerũt ꝙ licet ĩpoſſibilis ſit mltitudo infinita actu
per ſe non tamẽ ĩfinita per acidens et ſic ponebat
infinitas animas ſecunduꝫ ĩfinitos hoĩes preteri
tos. S. T. 1. par. q. 46. ar. 2. ad. 8. ponit ſuper hoc
plures modos reſpondendi et in fine dicit ꝙ ali=
quis poſſet dicere ꝙ licet mũdus fuit eternus vel
angelus non tamen homo quidam dicunt ꝙ opor=
tet incidere in alterum iſtorum. ſ. ꝙ deus aliquas
animas immo infinitas anichilauit ⁊ ꝙ infinite a=
nime fuerunt corrupte vel alij dicunt ꝙ nunc eſſẽt
infinite anime ſincathegoreumatice nõ aũt cathe
goreumatice quia nulle ſunt omnes. Sãctus tho.
opuſ. 72 in fine dicit ꝙ neſcimus quid ariſto. reſpõ
deret huic rationi ſed habet pro certo ꝙ ĩfinita eſ=
ſe non poſſunt etiam per accidens nec placet ſibi
infinitum eſſe poſſibile.

¶ Ad nonum dicitur ꝙ puncta non ſunt in actu qꝛ
non habet ſubiectum adequatum vel licet puncta
realiter ſint tamen non habent propriũ eſſe qꝛ ſũt
entia incompleta ſecus eſt de alijs accidentibus.
Sed nonne brachium germani licet ſit pars reali
ter eſt et ſimiliter quelibet alia pars Si non tunc
totũ realiter cõponitur ex non ꝑtibus. Dicendum

ꝙ pars homogenea dicitur non eſſe actu quia non habet propriam exiſtentiam ſed exiſtentiā totius.

¶ Ad decimum dicendum ꝙ non ſunt actu infinite ſpecies numerorum vel figurarum S. Tho. i. par. q. 7. ar. 4. ad ſecunduz Si enim multitudo ſpecierum eſſet actu infinita ſequeretur ꝙ vnum infinitum eſſet maius alio quia maior eſt multitudo indiuiduorum ꝙ̄ ſpecierum forte conſequens nō eſt inconueniens quia animal plura ſignificat ꝙ̄ homo vel de pluribus predicatur licet homo predicetur de infinitis hominibus poſſibilibus ſecundum ꝙ dicimus adam eſſe hominez. Ad aliud dicitur ꝙ totum non eſt duplum per proportionem que ſit in actu niſi ſubduplū ſit per ſe ſubſiſtēs. Ad aliud dicitur ꝙ intenſio motus non fit per additionem ſed de hoc alias.

¶ Ad vndecimū. paulus non habet ꝓ incōuenienti ꝙ detur linea curua infinita ſed inconueniēs eſſet de linea recta ſecundum phm̄. Alij dicūt ꝙ nō poteſt dari tota linea giratiua girans oēs partes preportionabiles quia nulle ſūt omnes ſi enim eſſet aliquod infinitum inquit phūs ipſum omnia occuparet ſed hoc forte non oportet de hoc qđ eſt infinitum ſolum ſecundum vnam dimenſionem. Itē quelibet linea videtur ſi ergo eſſet linea giratiua infinita vidētur cauſare viſionem infinitaz añs patet quia perſpectiua eſt de linea viſuali ergo linea videtur.

¶ Ad duodecimuz dicit albertus primo celi negādo hanc cōſequentiaz cōponitur ex īfinitis acutis et tamē ergo eſt infinitus ſed oportet ꝙ aliquo determinato angulo eiuſdem ſpeciei dato habeat infinitas partes maiores Ad aliud negatur cōſequētia ſed oportet ꝙ vna continuetur alteri ſecunduz illam dimenſionem ſcđm quam debet eſſe infinitū

¶ Ad tertiūdecimum negatur cōſequentia a paulo quia quantitas in cōſequente ſtat determinate nec confunditur per infinirum ſic arguitur a pluribus determinatis. Alij dicunt ꝙ oportet ſic arguere in hoc continuo eſt aliqua pars certe quātitatis et ſunt īfinite eiuſdem quātitatis cū illa igitur hoc eſt infinitum.

¶ Ad argumentum capitale patet ex dictis. Nec oportet ꝙ oīs potentia obediētialis reducatur ad actum. Naturalis tamē eſſet imꝑfecta niſi ad actū reduceretur. S. T. de veri. q. 8. ar. 4. ad 13.

AD quintuz ſic proceditur videtur ꝙ deus poſſit facere infinituz quia ſecundū geometrā omni magnitudine data cōtingit dare maiorē vnde ſcientia mathematice vtunť linea infinita forte dicis ꝙ illa propō eſt falſa in philoſophia naturali. Et licet intelligant lineā in finitā tamen non ſequitur ꝙ eſſet infinita.

Contra ex hoc ſequitur ꝙ geometria eſt de falſo ſicut qñ dicit lineā cauſari ex fluxu puncti punctum eñ nō fluit nec mouetur ſcđm phiſicos vñ dictū eſt eſt ſupra ꝙ punctū nō eſt pertranſibile licet linea cuius eſt punctū poſſit ꝑtranſiri et ideo forte punctū pertranſitur ꝑ accidens per ſe ergo punctū nō mouetur nec ſuꝑ ipſū aliquid mouetur. Itē non eſt impoſſibile apud deum omne verbum ergo ſi infinitū poſſit intelligi ſequitur ꝙ infinitum poterit fieri a deo. Item phūs dicit ſcđo methaphiſice ꝙ impoſſibile eſt intelligere lineā nō ſtatuantē. i. non exñtē inter duo pūcta T. C. xi. In oppoſitum arguitur In quibuſcunqꝫ eſt primū ibi non eſt infinitū ſed in rebus reperitur primū et ſimiliter in ſpeciebus vnde perfectiſſima ſpecies vniꝰ generis eſt mēſura aliorum ergo deus nō poſſet facere infinitas ſpecies. Et per hoc concluditur ꝙ ſpecies numeri nō ſunt actum infinite.

¶ Reſpondeo dicendum ſecundum philoſophuz et S. Tho. le. 10. ꝙ antiqui male diffinierunt infinitum dicentes infinitum eſt extra quod nichil eſt ſed ſecundum philoſophum infinitum eſt cuius ſēper eſt aliquid extra probatur quia dicunt quidam angulos eſſe infinitos quia in eis ſemper eſt accipere partem poſt partem hoc tamen non eſt veruz quia ad infinitum requiritur ꝙ non reſumatur ps que prius fuit accepta Item id cuius nichil eſt extra eſt diffinitio perfecti et totius totum enim eſt cui nichil deeſt. ſ. de requiſitis ad ſuam perfectionem ſed totum et perfectum idem: ſunt infinitum autem non eſt perfectum quia nō habet finem. Sz contra ex hoc concluderetur deum non eſſe perfectum. dicendum deum non eſſe īfinitum priuatiue et materialiter ſed negatiue. Notanduz preterea ꝙ infinitum non continet omnia ſed magis habet rationem contenti quia habet rationem imperfecti cum ſit in potentia vnde habet rationem materie. Et ideo ſupra dixit phūs ꝙ ſi infinitū eſſet cauſa ipſū eſſet cauſa vt materia vnde diuiſibilitas et infinitas nō eſt ratione forme ſed rōne materie.

¶ Concluſio prima deus pōt facere formā infinitam probatur qꝛ forma finitur per materiā. ſed deꝰ poteſt facere formā ſiue materiā puta albedinē ſeparatam ſcđm. ſ. t. quo. 7. ar. 10. vnde albedo ſeparata eſt aliquō īfinita qꝛ habet quicquit ꝑfectionis pōt albedini cōuenire. Angeli etiā poſſūt aliquō dici infiniti. Item arguunt alij ad idem quia quanto corpus minus diſtat tanto eſt maior propinquitas ergo ſi vnum corpus ſit cōtiguū alteri illa propinquitas erit infinita Itē deus poteſt facere quicquid continetur infra albedinez ſed tota latitudo nigredinis continetur infra albedinem nec infinita nigredo attingeret minimā albedinem ergo deꝰ poteſt facere nigredinē infinitam extra ſubiectuz.

¶ Secunda concluſio ſecundum. ſ. t. i. par. q. 7. ar. 2. deus non poteſt facere infinitum ſecundum eſſētiam nec poteſt facere infinitum ſecundum magnitudinem primum patet quia omne factibile a deo habet determinatum genus et determinataz differentiam ſaltem ſi ſit per ſe in predicamento. Scđz patet primo quia omne corpus habet formam ſubſtātialem ad quam ſequitur determinata quātitas Item omne quantū eſt figuratum ⁊ omne figuratū eſt finitum vt patet per diffinitionem figure. Itez ar. 3. ad ſecundum nichil eſt in genere quin ſit ī ſpecie ergo omne quantum eſt bicubitum vel tricubitum et cetera et per conſequens finitum.

¶ Tertia concluſio deus non poteſt facere infinitum ſcd'm multitudinem vel potius tale nō eſt factibile probatur quia alias. tota multitudo numerorum eſſet euacuata. Item dicit ſanctus thomas ꝙ omnē multitudinem oportet eſſe ī aliqua ſpecie multitudinis Species autem multitudinis ſunt ſicut ſpecies numerorum Nulla autem ſpecies numeri eſt infinita quia quilibet numerus eſt multitudo facta per vnum vnde impoſſibile eſt multitudinem eſſe infinitam actu ſiue per ſe ſiue per accidens. Itē omnis multitudo in natura exiſtens eſt creata et omne creatum ſub aliqua certa intentione creantis intendr̄ ergo omne creatum eſt finitū. Item tunc pars eſſet equalis toti vel maior toto quia capio lineam infinitā verſus orientem et aliā infinitam verſus occidentem tunc patet ꝙ iſte ſūt equales. capio ergo totam primam preter vnū pedem adhuc reſiduū eſt infinitum ergo eſt equale cū ſecunda linea et per cōſequens eſt equale cū ſuo toto quia que ſunt equalia vni 3° ſūt equalia inter ſe forte dicis. ꝙ vnū infinitum non eſt alteri equale nec inequale. hoc eſt contra tertiam proprietatē quātitatis. Item illud non eſt infinitum cuius datur vltima pars. ſed ſic eſt de quolibet corpore dabili quia pono ꝙ ſor. in qualibet parte proportionabili pertranſeat vnum pedem corporis infiniti tunc quero ſuper quā partem erit in fine hore ⁊ non poteſt eſſe ſuper partem finite diſtantē ergo eſt ſuper vltimā. Item creet deus vnum lapidē iuxta columnam. in prima parte proportionabili hore et in ſecunda parte proportionabili hore elonget illū lapidem et inter ipſum et columnā creet ſcd'z et ſic faciat per omnes partes proportionabiles hore tūc in fine hore quero quis lapis erit iuxta columnam forte dicis ꝙ nullus ſed inter primum lapidem et colūnam ſunt infiniti lapides. Cōtra tūc infinitū eſſet inter duo puncta. ſ. inter lapidem et columnā forte dicis ꝙ hoc non eſt incōueniens ſed hoc prolixe ab aliis improbatur ideo ſuper ſedeo.

¶ Contra hec arguitur Et primo probando ꝙ infinitas ſecundum potentiā non prouenit ratione materie quia quantitas ſeparata eſt infinita ſecūdum potentiā ratio enim infiniti quātitati ꝯgruit. Item forma ipſius elementi eſt diuiſibilis in infinitum ſicut materia. Item in augmentatione proceditur ad materiā ergo non ī diuiſione aīs patet quia in augmentatione ipſius hominis non acquiritur niſi materia. Item intelligētie ſunt infinite inferius et tamen non habent materiam. S. T. i. par. q. 50. ar. 2. ad 4m. Item q. 7. ar. 1. dicit ꝙ forma finitur per materiam ergo infinitas non eſt ratione materie.

¶ Secundo arguitur ꝙ albedo ſeparata nō eſt infinita ex hoc ꝙ non recipitur ī materia quia ſequeretur ꝙ quātitas que eſt in ſacramēto altaris eſſet infinita quia ſeparatur a materia Itez ſequeretur ꝙ aliud a deo eſſet infinitus ſecundum eſſentiam quia eſſentia albedinis ſeparate in nullo recipit̄. Itē deus poſſet ſeparare albedinem meam nullo modo intendendo eam.

¶ Tertio ſequeretur ꝙ motus localis fieret in inſtanti quia grauitas ſeparata eſt infinita ergo mouet ſeipſam in non tempore Item tunc eſſet equalis virtutis cū deo quia virtus ſeparata eſt infinita Item tunc calefactio fieret in inſtanti et in aliquo ſubiecto produceretur infinitus calor quia calor ſeparatus eſt infinitus ergo in ſubiecto producit infinitum calorem quod ſi concedas ſequitur ꝙ pars erit equalis toti quia calor qui eſt in vna medietate eſt infinitus ergo eſt equalis virtutis cū toto calore. Item ſequeretur ꝙ motus rectus poſſet eſſe infinitus quia calor poteſt per infinitum tempus intendi anteꝗ̄ veniat ad gradum illum infinitum. Item tunc aliquid poſſet comprehendere deuz quia viſio que habetur de deo ſi ſit ſeparata eſt infinita ergo equatur deo.

¶ Quarto ſequeretur ꝙ potentia dei poſſet eſſe exhauſta quia deus non poſſet ꝑducere maiorem calorem ꝗ̄ calorem ſeparatiuo Item intēdatur cōtinue aliquis calor ſic ꝙ in fine hore ſit infinitus. Tūc ſic ante finē hore ſemper iſte calor fuit finitꝰ et nichil acquiſiuit in iſto iſtāti terminatiuo vt ſuppono ergo nūc eſt finitus Item totus iſte calor prius fuit et prius fuit verum dicere quelibet pars iſtius caloris eſt quia quelibet eius ſingularis fuit vera ergo ſi prius fuit finitus et nunc eſt finitus. Item infinitum eſt cuius partem accipientibus ſēper reſtat aliquid accipiendum et infinitum habet rationem partis ſed iſta non conueniunt calori ſeparato.

¶ Quinto arguitur contra rationem ſancti tho. quia ignis non habet determinatam quantitatem ſecundum philoſophum ſecundo de anima ⁊ linea etiam giratiua non eſt tam parua quin poſſit dari maior et data ꝙ naturaliter ſit dabilis maximus ignis hoc tamen eſt falſum per reſpectum ad deuz Item deus poteſt facere ſubſtantiam ſine quantitate ergo nō eſt neceſſario determinata ad finitam quantitatem. Forte negas antecedens quia quantitas eſt propria paſſio corporis Contra ſequeretur ꝙ deus non poſſet facere quantitatem ſine corpore in ſacramento altaris quod eſt falſum. Item figura non eſt forma eſſentialis et intrinſeca quantitatis cum ſit alterius generis ergo non omne quantum eſt neceſſario figuratum Itē arguitur ꝙ aliquis ſit numerus qui non eſt de aliqua ſpecie ſed eſt infinitus probatur de numero omnium punctornm que ſunt in continuo Item de numero dierum qui fuerunt ab eterno ſecundum ariſtotelem. Forte dicis ꝙ in iſtis ſicut nec in partibus cōtinui eſt numerus proprie dictus de genere quantitatis Contra ſic nec in animabus ſeparatis cuius oppoſitum ratio ſancti thome ſupponit.

¶ Sexto cauſalitas exemplaris in deo cauſalitatem efficientie non excedit ſed pro eodem inſtanti eſt cauſa exemplaris infinitorum cum ſit exemplar in actu omnium que ſunt et que poſſibilia ſūt ergo pro eodem inſtanti poterit eſſe cauſa effectiua infinitorum. Item quicquid deus intelligit videtur producere poſſe ſ; cōſtrat ꝙ intelligit oīa factibilia que ſunt infinita et ſimul ea cognoſcit ergo videtur ꝙ ſimul ea producere poſſit non enim videt̄

maior repugnãtia ꝙ res ſimul exiſtant in rerũ natura. ꝗ̃ ꝙ ſimul exiſtant in diuina intelligentia.

¶ Septimo deus poteſt ſub qualibet ſpecie producere aliquod indiuiduũ alias iſta ſpecies eſſet ens prohitum et implicaret contradictionem ſed ſpecies figurarum ſunt infinite ergo poterit deus producere ſimul et in actu infinita indiuidua. Jtẽ deus poteſt facere quicquid eſt de perfectione vniuerſi ſed de perfectione vniuerſi eſt ꝙ oẽs ſpecies ſint in actu ſecundum aliquod indiuiduũ ergo deꝰ hec facere poteſt.

¶ Octauo ſi deus non poſſet infinitas animas ſimul ꝑducere aut hoc eſſet quia aĩe poſſibiles nõ ſunt infinite aut quia non ſunt poſſibiles eſſe ſimꝉ Sed manifeſtum eſt ꝙ non poteſt dari primũ quia omnes anime poſſibiles ſũt neceſſario infinite ſi enĩ eſſent in numero finito tunc vltra illas nõ poſſet fieri alia aĩa vnde cũ conſtet ſi mundus ineternũ duraret continuari poſſet generaᵒ hoim conſtat etiam ꝙ continuari poſſet in infinitum creatio animarum. Secundum etiam dari non poteſt. quia nec anime ſunt ad ſeinuicem contrarie quĩ poſſint eſſe ſimul nec eſt etiam de rõne ipſarum ſucceſſio ſicut de ratione temporis aut alicuius alterius ſucceſſiui cui repugnat ꝙ omne eius partes ſunt ſimꝉ nec deus cogitur ad corrũpendum aliquã. ergo nõ apparet ratio quare deus nõ poſſit producere animas infinitas. Jtem deꝰ poteſt cuilibet ſpeciei cõferre ſuam propriam paſſionẽ in actu. vnde poteſt ſubiectum reducere ad actũ paſſioni debitum. Sꝫ finitas et infinitas ſunt proprie paſſiones quantitatis. poteſt ergo deus facere quantitatem aliquã infinitam in actu quia hoc eſt actus infiniti.

¶ Nono Auicen. dicit ſecundo methaphiſice ꝙ ſi poneretur linea infinita adhuc eſſet ĩ ſpecie linee et in genere quantitatis et per cõſequens non repugnat rationi linee ꝙ ſit infinita ſed deus poteſt facere. quicquid nature non repugnat ergo poteſt facere lineam infinitam aut magnitudinẽ aliquã Jtem phũs dicit in 3ᵒ phi. ꝙ ſi poſſet procedi in infinitum in magnitudine ſcḋm appoſitionẽ tunc eſſet poſſibilis magnitudo aliqua infinita in actu vnde dicit Cõmen. C. 61. ꝙ ſi magnitudo habet potẽtiam vel naturam creſcendi in infinitum tũc enim eſt poſſibile vt in actu inueniatur infinita menſura vel magnitudo ſed manifeſtum eſt ꝙ in ordie ad diuinam potentiam magnitudo habet naturã creſcendi in infinitum poſſet enim deus addere aque maris tantundẽ et amplius et iterum amplius ſẽper in infinitũ cũ aqua ſit quoddã homogenũ. nec ſibi determinet aliquam certam quantitatem ergo poterit deus facere magnitudinem infinitam in actu.

¶ Decimo arguitur quia cum deus immediate ſe ſolo quãlibet entitatem poſſet conſeruare ſe ſolo ſine quacunq; que non eſt de eius eſſentia poterit alicuius proportionis quãlibet partem in cõtinuo exiſtentem a qualibet alia diuidere actualiter eiuſdem proportionis que non eſt pars eius et quãlibet talium conſeruare in eſſe quo facto erit actualiter multitudo infinita diſtinctorum non facientium de per ſe vnum nam tales proportionabiles partes ſunt infinite verbigratia. prima medietas totius et prima medietas ſecunde medietatis et etiam prima medietas medietatis alterius et ſic conſequenter quarum nulla eſt pars alterius. Jtem poſſet in inſtanti initiante cuiuſlibet partis proportionabilis temporis vnius hore producere vnum angelum et ſic conſequenter et productum conſeruare ergo deus poteſt facere ĩfinitam actũ multitudinem angelorum. Antecedẽs patet quia nichil impoſſibile nec aliqua ĩcompoſſibilia includit. conſequentia probatur nã dato caſu in fine ſeu in inſtanti terminante totam horam eſſet ſimul actu infiniti angeli ſicut in ipſa hora ſũt infinite ꝑtes proportionabiles

¶ Undecimo ex eo ꝙ ponitur aliquod corpus infinitũ nulla cõtradictio implicatur cũ infinitas nõ tollat rationem magnitudinis vel eam aliquid neceſſario conſequẽs nec ecõuerſo magnitudo rationem infinitatis Unde hec nullam incompoſſibilitatem includunt. Jtem arguitur ꝙ poſſet deus facere aliquod corpus infinitum ſecundum longitudinem. et ſumo vnum corpus longum palmis decẽ et latum vbiq; palmo vno conſtat ꝙ in iſto ſũt partes proportionabiles infinite quarum quelibet ſecundum dimenſionem latitudinis illius totius eſt vnius palmi et per conſequens quelibet equalis cuilibet ꝗuis ſecundum aliam dimenſionem nulla alteri ſit equalis. Tunc ſic Poſſibile eſt deum omnes huius continui partes diuidere et ſecũdũ illam dimenſionem qua ſunt equales coniungere et vnire ita vt conſtituant vnam magnitudinem ſicut nunc conſtituunt ergo deus poteſt facere vnũ corpus longitudinis infinite in vnam partem antecedens non videtur eſſe dubium apud aliquẽ catholicum conſequentia tamen patet quia tunc tale corpus haberet in longitudine ſua infinitas partes eiuſdem quantitatis ſcilicet palmalis.

¶ Duodecimo nam data aliqua magnitudine cuba poteſt deus in cuiuſlibet partis proportionabilis vnius hore inſtanti initiante cuilibet lateri illiꝰ magnitudinis addere equalem illi magnitudĩ cubam que vnam per ſe magnitudinem conſtituant ſimul ergo poteſt facere deus magnitudinem vndiq; infinitam conſequentia patet quia in inſtãti terminante horam erit vndiq; magnitudo infinita Et antecedens patet vnde ſõcinas dicit quoſdam thomiſtas dixiſſe deum poſſe facere infinitum forteq; ſanctus thomas. dicit quo. 12. articu. 2. ꝙ infinitum in actu non repugnat potentie dei abſolute vide diſtinctionem Jtẽ ſuppono ꝙ ĩ ĩfinitum deus poteſt augere magnitudinem quia magnitudo et quãtitas eſt ex ſe interminata tunc pono ꝙ ſint alique magnitudines a. b. conſtituentes angulum cuius baſis ſit c. magnitudo ⁊ ꝙ deſcẽtibꝰ. b. ⁊. c. magniᵒ a tm̃ eleueẽ ex ꝑte que conſtituit angulũ cum. b. vt ſit equediſtans ipſi b. cum hoc etiã pono ꝙ cõtinue dũ

eleuatur magnitudo a/deꝰ augeat eā tm̄ ⁊ ſimiliter
b.indirectū ꝙ concurrant actualiter toto tempore
precedente inſtans quo primo erunt eque diſtan-
tes tunc in fine ille due linee erunt infinite ergo
deus poteſt facere infinitum. Añs patet q2 alias
ſequitur ꝙ non ſemper prius concurrebant.

¶ Tertiodecimo quecunqꝫ deus poteſt produce-
re ſucceſſiue illa ſimul poteſt producere actu ſꝫ po
nendo mundi eternitatē deus produxit equos in-
finitos ſucceſſiue. Item fruſtra eſt potētia que nō
reducitur ad actum ſed deus habet potentiam infi
nitam ergo poteſt producere infinitum Item plus
poteſt deus ꝙ̄ creatura ſed ſcd̄m ariſto. ſol ſucceſſi
ue producit infinitos dies ergo deꝰ poteſt ſimul ta
lia producere. Item tota diuiſio continui eſt eua-
cuata ergo deus poteſt facere quodcūqꝫ continuū
eſſe diuiſum in infinitas partes q2 diuina potētia
equatur ſue cognitioni Añs patet quia ſi reſtat ali
qua pars diuidenda per reſpectum ad cognitionē
ergo diuina cognitio non fertur ſuper illā partem
Si em̄ in ſuo conſpectu reliquitur vlterior diuiſio
tunc eſſet in potentia ſuus intellectꝰ ad intelligē
dum illā ptem diuiſibilem.

¶ Quartodecimo oīa futura ſcd̄m. ſ. t. ſunt deo p̄-
ſentia ſꝫ talia ſunt infinita ergo infinita actu exi-
ſtunt per reſpectū ad diuinā ſcientiam. Itē capio
totā magnitudinem quā deus cognoſcit illa eſt in-
finita quia cognitio dei non terminatur preciſe ad
aliquod finitum. Itē grauiori pctō debetur aliqua
pena que nō debetur minori ſed quelibet pena fi-
nita debetur mīmo pctō qd̄ probatur quia minimū
maluꝫ. culpe eſt grauius quodlibet malo pene etiā
malū venialiter. S. T. in 4°. ergo maiori pctō de-
betur aliqua pena infinita ergo dabilis eſt pena in
finita. Item ſi deus ageret neceſſitate nature tūc
produceret infinitū quia infinitus eſt ergo ⁊ modo
tenet ꝯña quia non eſt minoris virtutis nūc ꝙ̄ tūc
Item partes proportionabiles continui pares di-
ſtinguntur ab impibus ergo deus poſſet corrūpere
omnes partes pares relictis imparibus in ſuis lo
cis et tunc eſſet infinita multitudo rerū ſeparata-
rum et voco partē proportionabileꝫ imparē tertiā
5.7.9. vndecimā.

¶ Ad primū dicitur ꝙ infinitum proprie quantita
ti cōuenit et cōſequenter materie forma autem nō
eſt diuiſibilis niſi per materiā ſed notandum ꝙ. ſ. t
hic ponit duplicē diuiſionem quedā eſt formalis ⁊
ſic due intelligentie diſtinguntur per diuerſas dif
ferentias alia eſt materialis et hec facit numeruꝫ
de predicamēto ꝙ̄titatis vnde albertus dicit. c. 12.
tra. 2. 3. phi. ꝙ numerus ſcd̄m latinā linguam dicit
mitus memeris eſt aūt memer diuiſio. Sed querit
an tempus et motus celi habent infinitatem a ma
teria. Dicendū ꝙ tempus habet infinitas partes
ſcd̄m prius et poſterius et non preciſe rōne mate-
rie Sed queritur de toto tempore cathegoreuma-
tice An ipſū ſit infinitum dicendū ꝙ ſic in potētia
Sed contra ſcd̄m phm̄ infinitū habet rationē par
tis ſed totum tempus non habet rationem partis
forte dicis ꝙ tempus infinitū non debet dici totuꝫ
quia totum et perfectum idem ſunt tempus auteꝫ
eſt infinitum et ſimiliter motus celi vel forte dicis
ꝙ motus celi nō eſt infinitus ſcd̄m ariſto. niſi in po
tentia. Contra. ſ. t. dicit. i. per. q. 10. ar. 4. ꝙ ſi motꝰ
celi ſemp durarct tempus nō menſuraret ipſuꝫ ſe
cundū ſuā totā durationē cum infinitum nō ſit mē-
ſurabile hoc aūt non eſt verū niſi de infinito ī actu
forte dicis ꝙ ſi aliquod eſſet infinitū. ipſū nō eſſet
pars quia capto aliquo abſolute infinito tūc nichil
eſt quin ſit pars eius ergo ipſum non eſt pars ali-
cuius alterius ergo eſt totū dicendū ꝙ infinitas in
potentia oritur a materia et illa habet rōnem ptis

¶ Et per hec patet ad alia.

¶ Ad tertium dicit capre. ꝙ forma ſeparata non
ageret neqꝫ tranſmutaret materiam propter duas
rōnes Prima quia agere ꝯuenit ſingularibus for-
ma aūt ſeparata nō eſt ſingularis ſꝫ eſt velud idea
platonica. S. T. quo. 7. ar. 10. Iteꝫ nichil fit niſi a
ſibi ſimili nichil aūt fit niſi ꝯpoſitum ergo forma ſe
parata non ageret et hoc ꝯfirmatur ex ſctō tho. 3.
parte. q. 76. ar. 7. vbi dicit ꝙ accidentia corporis
xpi non poſſunt immutare mediū quia non habent
habitudinem ad locum. Unde nec eius calor cale-
facit digitum ſacerdotis nec eius albedo videtur
idem patet ex prima parte. q. 10. arti. 2. et propter
hoc dicit ꝙ angelus nullam formam abſolutam po
teſt imprimere ſed contra hoc arguitur ex. S. T.
1. parte. q. 56. ar. 1. nichil differt ad hoc ꝙ forma ſit
principium actionis ꝙ ſit inherens vel ꝙ ſit per
ſe ſubſiſtens et exemplificat de calore dicit etiam
auicena ꝙ ſi calor eſſet a materia expoliatus per
ſeipſum ageret abſqꝫ materia vt dicit ſāctus tho.
de potentia. q. 3. arti. 1. arti. 5°. Forte dicis ꝙ mira-
culoſe poſſet agere Cōtra tūc nō ꝓbaret intentū
prima pte. q2 per hoc vult probare ꝙ angelus ītel-
ligit ſe per ſeipſū naturaliter ideo dicitur ꝙ actio
forme ſeparate non eſt infinita vt patet de intelle
ctione angeli gregoriꝰ ad hec argumēta aureoli di
cit ī primo aliquid poſſe moueri in inſtāti Sed cō-
tra motꝰ eſt actus entis in potētia ergo repugnat
totū motū eſſe ſimul Itē nō pōt idē eē in eodē in
ſtanti eſſe in termino a quo et in termino ad quē ſꝫ
hoc ipſe negat Cōtra tūc motꝰ nō eſſet ens ſucceſ
ſiuū Dico ergo ꝙ ſubiectū nō eſt capax infinite qua
litatis et qualitas habet determinatū gradū iten
ſionis ideo calor infinitus nō produceret calorem
infinitū in ſubiecto Sꝫ dices quare tu cōcedis infi
nitū ītēſiue ⁊ nō extēſiue et ꝙ calor ſeparatꝰ nō ha
bet determinatum gradū ſicut alie res naturales
certā quātitatem. De cōprehēſione dicitur nō ſeqt
hoc cognoſcit īfinita ergo cōprehēdit deū vt dicit
S. T. de veri. q. 20. ar. 4. ad primū quia aīa xpi ha
bet cognitionē quodāmodo infinitam vnde cogno
ſcit infinitos gemitus futuros vel infinitos hoīes
futuros ſi gña hoīm in futuro ī infinitū duraret ꝙ
deus facere poſſit ſecūdū. ſ. t. nūqꝫ tamen eſſent ī-
finite anime in actu licet ergo aliquis cognoſcat ī
finita tamen non ſequitur ꝙ cognoſcat omnia fa-
ctibilia a deo et per ꝯñs non cōprehendit ipſum.

¶ Ad ſecundum dicitur ꝙ quantitas eſt finita ſe-

cundū intenſionē q2 recepta fuit ſubiecto Ad aliud negatur ſeq̄la q2 albedo ſeparata haberet eē receptū et finitum et determinatū ad certam ſpeciem licet eſſet infinita 4m ad ſeparationem albedinis. S. T. 1. p. q. 5. ar. 2. ad 4. et in 3o. di. 13. q. 1. ar. 2. q. 2. dicit ꝙ nulla albedo poſſet eſſe intenſior ꝙ̄ albedo ſeparata Notandum preterea ꝙ. S. T. dicit vnum infinitum poſſe eſſe maius alio et ideo ꝟtus infinita non equaretur ipſi deo de veri. q. 2. ar. 9. dicit ꝙ nichil prohibet infinitū vnomodo eſſe finitū aliomodo vt ſi eſſet corpꝰ infinite longū et finite latū eius albedo eſt infinita ſecundū extenſionē et finita ſecundū intenſionē et poſſet illd̓ corpꝰ pertranſiri ſecundū vnā dimēſionē ſ. latitudinem. Item ſanctꝰ tho. quod. 9. ar. 1. ꝙ predictū corpꝰ poſſet eſſe minꝰ alio corpore ꝙ̄ eēt īfinite longū et latū ſic etiam calor ſeparatus dato ꝙ eſſet īfinite virtutis tamē adhuc excedētur a deo idem habetur 3a. par. q. 10. ar. 3. 3m. vbi dicit ꝙ nichil prohibet eē plura infinita ſecūdum vnā dimenſionē et ꝙ in duabus lineis infinitis ſunt plures partes ꝙ̄ in vna vnde numeri pares et impares ſunt plures ꝙ̄ pares.

¶ Ad quartū dicitur ꝙ deus infinita alia genera et infinitas ſpecies ꝓducere poſſet de po. q. 1. ar. 1. ad nonū et ideo nūꝙ̄ eſt exhauſta. Alia nō ſūt ꝯtra nos q2 nō ponimꝰ calorē ī ſubiecto eē infinitū nec aliud accidēs Cōtra tarditas alicuiꝰ motꝰ ē infinita ponēdo ꝙ reſiſtētia ꝯtinue augeatur ſic ꝙ ſit maior ꝙ̄ grauitas deſcēdentis, tunc illud graue ſēper tardius deſcendet dicēdum ꝙ in nullo inſtāti erit infinita in actu.

¶ Ad quintum dicetur 2o de anima Videtur ꝙ illa ratio ſolum probat ꝙ naturaliter non eſt dabile infinitum alie aūt rōnes ꝙ nullomodo de numero oīm pūctoꝝ dr̄ ꝙ nō eſt actualis ſ3 potēa liſ vt ſupra dctm̄ ē Secꝰ aūt eſt de aīabus actu ſeparatis.

¶ Ad 6m dt̄ ſ. t. de ve. q. 2. ar. 10. ad 1m. ꝙ rōes q̄ ſūt ī mēte dīna ſūt ꝓductie creaturaꝝ ꝓm modū quē pa~~tif~~ ratio creature hoc eſt ſucceſſiue vnde licet rationes ille ī mente diuina ſint īmateriales tamē producunt res materiales. Si queratur an deus cognoſcat infinita actu dicit ꝙ ſic ar. 9. ſed contra quo. 9. ar. primo ad 2m dicit ꝙ eſſe infinitum repugnat ei qd̓ eſt eſſe actu. et ideo in intellectu nō habet verbum phi aūt qui poſuerunt infinitū eſſe in actu propriam vocē ignorauerūt ex quo patet ꝙ infinitum in actu nō eſt intelligibile. alias eſſet producibile quia non erit impoſſibile apud deū oē verbum ergo deus non intelligit infinita actu. Quod ſi cōcedas Contra quicunꝙ intelligit aliquā propōnem ꝑfecte ille perfecte intelligit ſubiectū ſed deus perfecte intelligit hanc propōnem nullū eſt infinitu3 in actu ergo perfecte intelligit predicatum dicendū ꝙ deus non intelligit cōponendo et diuidendo 2o dico ꝙ deus actu cognoſcit ea q̄ erūt infinita ſcd̓m ſucceſſionē temporis. Quidem dicit ꝙ deus nō eſt exēplar infiniti ſ3 finitorū in īfinitū Ad aliud a quibuſdam negatur maior q2 intelligit malū et tamē non producit malū. Contra phūs 2o tho. arguit ꝙ ſcire et intelligere nō ſūt idem. quia contingit plura ſcire ⁊ vnum ſolū intelligere ergo ſi deus plura intelligat ꝙ̄ poſcit producere ſequit̄ ꝙ ſuū intelligere non ſit idem cū ſua potena et ꝙ ſua potentia ab aliquo excedetur Alij dicunt ſicut ad ꝓcedens ꝙ ea poteſt ſe producere ſucceſſiue vel ꝙ infinita poteſt producere ſincathegoreumatice et in ſenſu diuiſo hoc eſt non tot quī plura.

¶ Ad ſeptimum quid̓ dicunt ꝙ ſpecies non ſūt infinite ſed in infinitum ſunt dabiles ſpecies. Sed dicatur ſicut ad precedens.

¶ Ad octauum patet repugnantia ex ſupradictis S. T. 1. p. q. 7. ar. 3. ad primū dicit geometer non indiget linea infinita actu ſ3 finita a q̄ poteſt ſubtrahere quantū ſibi placet quia ita bene fiunt demonſtrationes de paruo triangulo et magno ſ3 dices oēs triāguli ſunt equales abſolute q2 equātur duobus rectis recti aūt ſūt equales ex prīcipio geometrie Preterea. ſ. t. ibidem ar. 3. dicit ꝙ licet infinitū nō ſit cōtra rōnem magnitudinis in coī tamē eſt cōtra rōnem cuiuſlibet ſpeciei eius. Ad aliud dicitur ꝙ paſſio infiniti reducitur ad actum incompletum ꝑ vnam diuiſionem Si dicatur homo eſt actu riſibilis quia riſibile eſt paſſio eius ſed infinitum priuatiue eſt paſſio quantitatis ergo hoc modo quantitas eſt actu infinita. dicendum negando cōſequentiam ſi actus determinet infinitum.

¶ Ad nonum dicitur ꝙ cōditionalis nichil ponit et aliud patet ex dictis.

¶ Ad decimū dicitur ꝙ multa ſūt diſtincta que tamen deus non poſſet ſeparare. Secūdo dicitur ꝙ aliqua copulatiua eſt impoſſibilis cuius quelibet pars eſt poſſibilis et cuilibet alteri cōpoſſibilis in particulari vt patet de hac quilibet homo currit ⁊ ſor. eſt et ſor. non currit vltima eñ pars poteſt ſtare cum ſola prima poſt mortē ſortis.

¶ Ad vndecimū patet ex dictis nec amittitur caſus nec in ſēſu compoſito conceditur eſſe poſſibile deū quālibet partem cōtinuare cū alia ſcd̓m longitudinem in ſenſu tamen diuiſo quelibet pars poſſet cum alia parte continuari Et ita dicatur ad duodecimū. Si dicatur non minoris potentie eſt deus ꝙ̄ infiniti angli ſi eſſent ſ3 infiniti angeli ſi eſſent producerent ſimul omēs infinitas cogitationes et ignis inferni cruciaret infinitos dampnatos ſi eſſent ergo deus hoc poteſt ſe ſolo Negatur ꝯſequētia ſi eñ eſſet alius deus ille poſſet ꝓducere aliu3 ſpm̄ ſctm̄ et tamen deus pater hoc non poteſt.

¶ Ad 13m et 14m patet ex ſupradictis.

¶ Quartus phiſicorum.

¶ Circa quartū libru3 phiſicoꝝ queruntur quinꝙ Primo an rd̓ ſit in ſeipſo. Scd̓o an locus eſt īmobilis et equalis locato. Tertio an idē eſt in pluribus locis. Quarto an ſit dabile vacuū. Quīto an in vacuo fiat motus in inſtanti.

Ad primum ſic proceditur videtur ꝙ idem ſit in ſeipſo quia aīal eſt in homine et tamen animal et homo idem ſunt ergo ⁊c. Sed contra eſt philoſophus

¶ Notandū ꝙ ad philoſophum pertinet determinare de loco ſicut de infinito Probatur tribꝰ rationibus phi Prima q2 oē qd̓ eſt coē oībus naturalibꝰ eſt de phi cōſideratione locus autē eſt hmoi igitur

Minor probať rõne antiquoꝝ quia qđ nõ eſt nuſq̃
eſt vt nuſq̃ eſt chimera ergo omẽ qđ eſt alicubi eſt
et per ꝯñs locus eſt cois oibus entibus et licet hoc
argumẽtũ ſit ſophiſtice factũ valet tamẽ grã mate
rie ſcđm opinionem antiquorũ qui credebant nul-
la eſſe entia niſi corporalia ⁊ ſenſibilia quia nichil
aliud cognouerunt et nõ poſuerũt methaphiſicam
eſſe diſtinctã a phiſica Scđa phiſicus habet princi
paliter cõſiderare de motu locali qui eſt maxime cõ
munis quia cõuenit celo. cui non cõueniũt alij mo
tus eſt etiaꝫ magis proprius alijs quia eſt perfectꝰ
et cõtinuus ſꝫ ad cognoſcẽdum motũ localẽ oportꝫ
cognoſcere locũ igiť. Tertia de illo eſt a ſapienti-
bus determinandũ de quo ſũt magne dubitaºnes
in ſua ſcientia ſed ſic eſt de loco i phiſica vt poſtea
patebit. ¶ Notandũ preterea ꝙ phũs tripliciter
probat locũ eſſe aliquid primo quia illud eſt aliq̃d
in quo corpora ſucceſſiue recipiũtur ſed ſic eſt de lo
co quia vbi nunc eſt aer ibi poſtea recipiť aqua rece
dente aere vñ ſicut eſt materia receptiua diuerſa-
rum formarum per quas cognoſcitur ſꝫ locꝰ eſt re
ceptiuus diuerſorum locatoꝝ. Scđo illud eſt aliq̃d
ad quod corpora naturaliter mouẽtur ſed entia na
turalia naturaliter mouentur ad ſua loca Sed cõ-
tra terra naturaliter mouetur ad ſuum centrũ mũ-
di et tamen illud non eſt ſuus locus. Tum quia 3º
phi. dicitur ꝙ omnis locus eſt finitus. tum quia oĩs
locus eſt ſupficies. Item tertio phi. T. C. 49. dici
tur ꝙ licet ignis et terra habent loca determinata
non tamẽ aqua et aer Dicendũ ꝙ duplex eſt locus
vt dicit gilbertus porretanus ſcꝫ ſimplex et compo
ſitus Centrũ aũt eſt locus ſimplex terre. Secun-
do dicitur ꝙ aer dicitur habere locum indetermĩa-
tum quia locus aeris non eſt abſolute ſurſum et de
orſum ſed reſpectu terre eſt ſurſũ ⁊ reſpectu ignis
eſt deorſum. Item arguitur ꝙ nõ eſt ſucceſſiue idẽ
locus aque et aeris quia locus aque aliquando eſt
aer et tamen locus aeris non eſt aer quia quando
aer venit ad locũ vbi erat aqua tunc ille aer conti-
nuatur alteri aeri et ſic precedens ſuperficies cor
rumpitur. Dicendum ꝙ non oportet vniuerſaliter
ꝙ ſit idem locus aque et aeris. Si queratur de lo-
co ipſius ignis dicendũ ꝙ eſt eſſe ſurſum ſimpliciť
ſed contra aliqua ſunt ſupra ſperã ignis dicenduꝫ
ꝙ licet planete ſint ſupra igneꝫ nullũ tamẽ elemẽ
tum eſt ſupra ipſum. Tertio arguitur per dicta an-
tiquorum ponentiũ vacuũ eſſe ſed vacuũ eſt locus
ergo locus eſt. Quarto heſiodus poeta dicit ꝙ ele
menta et corporum productionem erat vacuũ ſcꝫ
chaos locus et receptaculuꝫ oĩm corporum exquo
poſtea facta eſt terra Et licet hec non ſint vera ta-
men iuuãt ad probandã concluſionem intentã vñ
mirũ eſt ꝙ gregorius in prologo primi. q. 2. ar. 2. nõ
meminit ſe legiſſe poſt demõſtrationes argumen-
ta non demonſtratiua Si autem queratur an argu
menta topica poſt demonſtrationem aliquid pro-
ducant vel nichil dictum eſt in logica.

¶ Notandum preterea ꝙ locus non eſt nec mate
ria nec forma vel ſpacium exñs inter latera conti-
nentis habens tres dimenſiones vt antiqui yma-
ginabantur probatur quinq̃ rationibus philoſophi
Prima quia materia et forma non ſeparantur a re
cuius ſũt ſed locus ſeparatur a locato ergo vt vas
a vino differt tamen locus a vaſe quia locus eſt im
mobilis. Secũda ratio quia locus eſt extra locatuꝫ
materia autem et forma non ſunt extra compoſitũ
Tertia ratio ꝯtra platonẽ ydee ⁊ numeri ſecundũ
ipſum participabantur a materia/ergo ſi locus eſ-
ſet materia ſequeretur ꝙ ydee eſſent in loco qđ eſt
contra ipſum dicentẽ ꝙ nuſq̃ ſunt. Quarto mate-
ria et forma ſunt in loco ſed nõ omnis locus eſt in
loco alias procederetur in infinitum Quinto cor-
rupta re corrumpitur forma non autem locus ergo
locus non eſt forma. ſ. ſubſtantialis licꝫ ſit ſuperfi-
cies que eſt forma accidentalis corporis continen
tis vnde in dolio continente vinũ duplex eſt ſuper
ficies. ſ. cõuexa et eſt ſuperficies exterior alia eſt
concaua et eſt interior et ita dicatur in alijs corpo
ribus habentibus duas ſuperficies terra enim nõ
habet niſi ſuperficiẽ conuexam ¶ Notandum pre
terea ꝙ pithagoras poſuit infinitum quieſcẽ qr eſt
in ſeipſo ideo oportuit ſcire ꝙ octo modis aliq̃d eſt
in alio vt patuit in antepredicamentis Itẽ ꝙ ali-
quid ſit in ſeipõ põt dupliciter intelligi Primo ſe-
cũdum alterũ. i. ſecundũ partem quia videlicꝫ vna
pars continet aliã partẽ et ſic totum gratia vnius
partis dicitur cõtinuus et ſecũdum aliã cõtentum
ſicut homo dicitur albus ſecundum partem vel qr
habet corpus album Secundo idẽ eſt in ſeipſo pri
mo et hoc dupliciter vnomodo primo et per ſe ita
ꝙ immediate cõtineat ſeipſum et ſecundum totuꝫ
cõtineatur Aliomodo ꝙ idem ſit in ſeipſo primo ⁊
per accidens vt ſi vnum corpus ſit in alio et illud
aliud iterum ſit in primo tunc primum diceretur eẽ
in ſeipſo primo et per acidens primo quidem. i. ſe-
cundum ſe totum.

¶ Concluſio licet idem poſſit eſſe in ſeipſo ſecun
dum alterum non tamen alijs modis prima pars
patet quia alicuius totius vna pars continet aliaꝫ
totum etiam eſt qui partibus et econuerſo ergo idẽ
cõtinetur in ſeipſo quia quicquid continet cõtinẽs
cõtinet et cõtentum 2ª pars pꝫ inductiue ꝑ modos
eſſendi in. Item impoſſibile eſt ꝙ idem ſecundum
idem ſit cõtinens et contentum Item ipoſſibile ẽ
ꝙ totum ſit in aliquo extrinſeco ſecundum ſe totũ
et quod illud extrinſecum ſecundum ſe totum ſit
in primo toto alias duo corpora eſſent ſimul vt ſi
homo ſit in naui ⁊ nauis in homine.

¶ Contra hec arguitur primo probando ꝙ locus
non ſit rationibꝰ antiquoꝝ obijcit enim zeno vel lo
cꝰ eſt ſubſtãtia vel accñs Si primũ aut eſt ſubſtãtia
corporalis aut ſpiritualis Nõ ſecũdũ qr nullũ cor
pus moueť ad ſpirituale Itẽ ſubſtãtia ſpiritualis
nõ hꝫ differẽtias loci q̃ ſũt ſurſũ et deorſum nec lo
cus eſt corpus quia locus et locatum ſũt ſimul duo
autem corpora non ſunt ſimul nec eſt accidens lo-
cantis quia proprietas loci nõ refertur ad locans
ſed ad locatum nec eſt accidens locati quia alias
locus eſſet in locato qđ eſt abſurdum quia locatũ ẽ
i loco et propter hoc argumentum phũs tractat de
modis eſſendi in. Item arguitur ꝙ corpus ſit locꝰ
ſi aliquid ſit quia habet tres dimẽſiones ſcꝫ longť

tudinem latitudinem et profunditatē.

¶ Secundo ſi corporis ſit ſit aliquod receptaculū quod ſit locus eadem ratione erit aliquis locꝰ ſuperficiei ⁊ puncti quia ſicut in loco aque recipitur aer ita vbi erat ſuperficies aque recipitur ſuperficies aeris ſed punctum non eſt in alio pūcto quia duo indiuiſibilia q̄titatis cōiuncta non ſunt niſi vnum quia ſūt in eodē ſitu gᵒ punctū nō eſt in loco. Iteꝫ locus nec eſt elementū nec ex elementis ergo nichil eſt antecedens patet qꝛ non eſt corpus.

¶ Tertio oē quod eſt in naturalibus eſt cauſa alicuius ſed non ſic eſt de loco qꝛ nec eſt materia nec forma nec finis qꝛ locus eſt propter locata et non econuerſo. Item quicquid eſt/eſt in loco ſed locus non eſt in loco igitur. Forte dicis ꝙ aliquis locꝰ eſt in loco per accidens ſcꝫ ratione ſui ſubiecti. Contra ideo locus non eſt forma nec materia quia iſta ſunt in loco quod tamen non eſt veruꝫ per ſe qꝛ ꝑs non eſt per ſe in loco ſed totū compoſitum.

¶ Quarto arguitur ꝙ locus ſit forma rationibus eorum qui dixerūt ꝙ ſicut entiū aliud per ſe aliud eſt per accidens ita locorum quidā ē cōis qui ē ſm aliud. Alius eſt proprius in quo ſcꝫ res proxie cōtinetur. Unde ſortes eſt in celo tanq̄ in loco cōi ⁊ eſt in aere proximo tanq̄ in loco ꝓprio vnde locus proprius eſt qui immediate terminat locatum ſed terminare pertinet ad formam per quā vnaqueq̄ res eſt indeterminata ſpecie ⁊ finita ergo locus ē forma. Item res naturaliter mouetur ad formam naturaliter autē mouetur ad locū vnde multa cuꝫ ſepantur ſuis locis corrūpūtur ergo locꝰ ē forma.

¶ Quinto arguitur ꝙ locus ſit materia quia locꝰ eſt receptaculum rerū ſed omnis forma recipitur in materia ergo materia eſt locus. ſ. formarū Itē locus eſt ſuperficies/ſuperficies autē eſt materia quia eſt ſubiectum accidentiuꝫ albedo eñ eſt in ſuperficie corporis.

¶ Sexto arguitur ꝙ idem ſit in ſeipſo quia oē corpus eſt in loco et non eſt procedere in infinituꝫ ergo eſt deuenire ad aliquod corpꝰ quod eſt in ſeipſo Forte dicis ꝙ aliquid eſt in ſeipſo per accidēs tūc quero ſcd̄m quem modū eſſendi in ⁊ nullus poteſt aſſignari nec ſufficit ad hoc ꝙ aliquid ſit in ſeipſo ꝙ pars eius ſit ī eo quia ad hoc ꝙ ethiops dicatur albus non ſufficit ꝙ pars ſit alba.

¶ Ad primum dicitur ꝙ locus eſt accidens ⁊ licet habeat tres dimenſiones q̄tū ad continētiā quia continet locatum habens longitudinē latitudinē et profūditatē eſſentialiter tamē ē ſuꝑficies. Ad aliud dicitur ꝙ non eſt ſimile de puncto et alijs qꝛ punctum non eſt proprie in loco.

¶ Et per hoc patet ad ſecundum Secundo dico ꝙ locꝰ bene eſt in aliquo tā q̄ accidens ī ſubiecto ſꝫ non ſicut locatum.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ locus aliquomodo eſt cā finalis quia entia naturalia mouētur ad ſua loca.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ terminare aliter conuenit loco et aliter cōuenit forme quia forma eſt terminus intrinſecuꝫ et eſſentialis rei non autem locus. Ad aliud negatur conſequentia per idem.

¶ Ad quintum dicitur ꝙ materia recipit formam intrinſece locus autem non recipit locatum intrinſece. Ad aliud dicitur ꝙ non omne ſubiectum accidentis eſt vera materia Quidam dicunt ꝙ albedo non eſt in ſuperficie quia alias corrumperetur quando duo corpora alba continuantur quia tunc due ſuperficies deſinunt eſſe et generatur vna noua ſed hoc videtur contra phi. T.c.25. vbi dicit ꝙ albedo non eſt primo in corpore ſed ſuperficie.

¶ Ad ſextum dicitur. S. T. le. 4. aliquando aliquid dicitur eſſe in ſeipſo non ſecundum intellectum affirmatiuum ſed negatiuum. Et eſt notādū ſecundum. S. T. 1ª parte. q. 42. ar. 5. ad. 1ᵐ. Et in primo ſen. di. 19. q. 3. ar. 2ᵒ. ad 1ᵐ. ꝙ ari. nō expreſſe poſuit oēs modos eſſendi in ⁊ ideo eſſe in tempore reducitur ad illum modum quo aliiquid dicitur eſſe in loco ſecundum etiam theologos pater eſt ī filio et econuerſo ſed an eſt in ſeipſo dicit. ſ. t. contra gēti. li. 4. c. 9. ꝙ non.

¶ Ad argumentum capitale dicitur q̄ homo et animal ratione [illegible]runt licet ſunt idem re. An ergo ſecluſ[illegible]tellectu animal eſt in homine.

AD ſecundum ſic proceditur videtur ꝙ locus non ſit immobilis et equalis locato quia ſi locus eſt equalis locato augmentato locato augmentatur locus ⁊ ſic erit mobilis Itē 3ᵒ. phi. T.c.48. dicitur ꝙ eſt idem locus totius et partis ſed pars et totum non equantur inter ſe ergo locus non eſt ē equalis locato Sed contra eſt phūs.

¶ Reſpondeo dicendū ꝙ conſequēter phūs inq̄rit quid ſit locus et ponit quattuor ꝓprietates qꝛ accidentia magnā partē cōferunt ad cognoſcendum quod q̄d eſt vt habetur primo de aīa. Prima ꝙ locus continet locatū non eſt tamē aliquid eiꝰ ⁊ per hoc excluditur forma. Scd̄a ꝙ locus proprius nō eſt neq̄ maior neq̄ minor locato ſed eſt ſibi equalis. Tertia omne locatū habet locū licet nō ſemꝑ eundem. Quarta ꝙ in loco inueniūtur differentie poſitionum ex natura rei diſtincte vnde ꝙ aliquid ſit ſurſum non eſt ſolum per reſpectuꝫ ad nos ſꝫ qꝛ illic feruntur leuia et aliquid dicitur deorſum quo ſcꝫ feruntur grauia. Unde ſemper feruntur ad eūdem locum et ſunt ſex drīe de numero ſex diſtantiarum. ſ. ante et retro dextrorſum et ſiniſtrorſum ſurſum et deorſum et ſunt ꝑtes et ſpecies loci ſm S. T. le. i. vbi etiā dicit ꝙ locus habet quandā potentiam et virtutē conſeruandi locata et propter hoc locatū tendit in ſuum locum deſiderio ſue cōſeruationis non tamen ꝙ locus habeat virtutē attractiuā niſi ſicut finis dicitur attrahere. ¶ Notandū preterea ꝙ quattuor hic ponūtur [illegible]itiōes diffinitiōis pulcherrime. Pria ꝙ bona diffinitio oſtēdat q̄d ſit res Scd̄a ꝙ ꝑ talē diffinitionē ſoluāt obiectiones que fiūt circa diffinitū. Tertia ꝙ ꝑ eam manifeſtentur proprietates diffiniti qꝛ diffinitio eſt mediū ad oſtendendum paſſiones de diffinito. Quarta ꝙ per talē diffinitionē poſſint cōcordari diſcordie que poſſunt accidere circa diffinituꝫ Ex diuerſitate opinionum.

¶ Notandū preterea quattuor eſſe ſuppōnes ſi-

ne perambula ad inueſtigandum diffinitionē loci Prima eſt ꝙ non quereretur locus niſi eſſet motꝰ localis ad augmentationē tñ ex conſequēti reqritur locus quia quod augetur maiorē locū occupat. Secunda eorum que mouentur localiter quedam mouentur per ſe vt compoſitum per ſe ſubſiſtens. Alia per accidens et hoc dupliciter. primo qȝ ſūt partes totius. ſecundo quia ſunt accidentia eius. Tertia ꝙ nichil eſt in loco cōi niſi quia eſt in loco ꝓprio. Quarta locus ē diuiſis a locato quia alias ſemper moueretur ad motum locati quod eſt falſū quia homo pt moueri in naui dato ꝙ qeſcat nauis

¶ Notandū preterea ꝙ tripliciter intelligitur locum eſſe equalē locato. Primo q̄tum ad continentiam quia ſcȝ continet locatum et nichil amplius. Secundo q̄tum ad dimenſiones quia ſcilicet diametri ſiue linee procedentes a centro loci ad ſuperficiem continentis ſunt equales cum lineis protēſis a centro locati ad eius ſuperficiem connexam. Tertio q̄tum ad menſuram ſuperficierū ſic ꝙ ſuperficies cōnexa locati ⁊ cōcaua locantis que dicitur locus ſint equales hoc eſt ꝙ ſibijnuicē ſuprapoſite non excedant ſeinuicē.

¶ Concluſio predictis tribus modis locus ꝓpriꝰ eſt equalis loca. ptȝ ſcd̄m aliquos quia locus ꝓprius eſt qui continet corpus locatū et nichil ampliꝰ ergo non eſt maior vel minor locato alias eſſet locus vacuus vel corpus ſine toto.

¶ Notandū preterea ad inueſtigandū diffinitionem loci ꝙ locus non eſt forma vt ſupradictuȝ eſt nec ſpacium probatur ſic quia ſi eſſet tale ſpacium diſtinctum a locato ſequeretur ꝙ ſimul eſſent infinita loca quia ſecundū illam poſitionē dū aliquod corpus eſt totum in loco ibi ſunt alie dimenſiones ſpacij ſeparate a dimenſionibus ipſius corporis ⁊ in locato ſunt infinite partes ſi quecunq̧ pars diuidatur a toto ipſa erit per ſe in loco ⁊ per hoc ꝙ diuiditur nullus fit locus de nouo ergo ibi priꝰerant infinita loca ſimul ſcȝ oīm partiū nec valet dicere ꝙ per diuiſione cauſetur nouus locus quia dimēſiones locati diſtinguntur a dimenſionibus loci ergo ad dimenſionē vnius non ſequitur diuiſio alterius. Secūdo ſequeretur ꝙ loci eſſet locus. qȝ qñ continens traſmutatur localiter ad alium locum tunc hmōi ſpaciū tranſmutatur in continente ergo ſimul erit cuȝ alio ſpacio dicēdū ergo ꝙ locus ē terminus ſiue ſuperficies corporis continentis.

¶ Concluſio ſecunda locus eſt immobilis patȝ qȝ ſcd̄m phm̄ locus ⁊ vas differunt per hoc ꝙ vas eſt mobile non autē locus. Et ideo dicit phūs ꝙ magis fluuius totus dicitur locus nauis q̄ hec aqua quia totus fluuius eſt magis immobilis. Et ſciendum ꝙ in loco duo ſunt. ſ. materiale et hoc eſt ſupficies cōcaua continentis que mobilis eſt per accidens. Aliud eſt formale ꝙ eſt ordo vel ſitus reſpectu alicuius immobilis et ſic locus eſt penitus immobilis.

¶ Contra hec arguitur vltima ſphera eſt in illo ⁊ tamen ille locus non eſt equalis locato quia vltia ſphera nō habet aliquid ſibi equale. Forte dicis ꝙ vltima ſphera eſt in loco per accn̄s. ſ. ſcd̄m ſuas partes. Contra per S. T. in 4°. diſ. 10. ar. 3. q. 4. qd̄ ꝑ ſe mouetur localiter eſt per ſe in loco ergo celum non eſt per accidens in loco. Item partes celi nō ſunt diuiſe nec ſunt in loco niſi per accidens et oē per accidens debet reduci ad ꝑ ſe ergo vltia ſphera non eſt in loco per ſuas partes ſed per ſe primo Item partes celi non ſunt actu in loco vltima aūt ſphera eſt actu in loco. Forte dicis cuȝ S. T. opuſ. 52. c. 2. ſicut auerrois ꝙ vltimum celuȝ eſt in ſuo loco per ſuum centrum quod eſt immobile ⁊ circa qd̄ mouetur contra ſcd̄m philoſophum celum eſt in loco per accidens ſed ſolum dupliciter aliquid eſt in loco per accidens ſcȝ vel ſicut pars in toto vel ſicut accidens in ſubiecto cum ergo centrū vltime ſphere ſeu centrum mundi ſit omnino extrinſecum celo ſequitur ꝙ per ſuum centrum non debet dici in loco per accidens.

¶ Secundo locus eſt ſuperficies locutum autem eſt corpus ſed ſicut linea in infinitum excedit punctum. Ita corpus in infinitum excedit ſuperficieȝ per ſuam latitudinem. Forte dicis ꝙ licet excedat ſecundum eſſentiam nec vt ſic eſt ibi equalitas qȝ equalitas eſt rerum differentium eadē quantitas tamen eſt equalitis ſecundum continētiam Contra omne continens eſt maius contento ſed locus continet locatum igitur.

¶ Tertio impoſſibile eſt ſm̄ euclidē circa idem cētrum deſcribere plures circulos equales quorum vnus continet alterum ſed locus continet ſuperficiē connexam locati ergo non eſt equalis ſibi Item ſecundum geometriam ſi ex vna linea fiat triangulus ⁊ ex alia linea equali fiat quadratum tunc ſpacium contentum a quadrato eſt maius q̄ ſpaciū cōtentum a triangulo et tamen linee circundantes ſunt equales vnde tūc vocantur figure yſoperimetre quia habent circumferentias equales Exemplum in ſolidis tetracedron exacedron et ſphera aliquando habent ſuperficies equales et tñ ſphera eſt capaciſſima quia intra equalem ſuperficiem habet maiorem corpulentiam alijs.

¶ Quarto celum ſaturni continet celum iouis et locat ipſum et tamen eſt maius eo et totus fluuiꝰ locat nauim et tamen eſt maior eo Similiter Angelus eſt in loco tamen nichil eſt ſibi equale cū nō ſit quantus antecedens patet quia angeli ſunt in celo.

¶ Quinto arguitur ꝙ non eſt inconueniens eſſe infinita loca per. S. T. 1. par. q. 53. ar. 2. mobile eñ eſt continue in alio et in alio loco ergo in quolibet inſtanti habet nouum locum Item arguitur ꝙ locus non ſit ſuperficies quia locus eſt conſeruatiuus locati non autem ſuperficies. Item nullum accidēs abſolutum poteſt eſſe in tribus ſubiectis ſed tamē ſic eſt de loco baculi ſi ſit in terra aqua et aere.

¶ Sexto arguitur ad idem annichilato locato remanet ſuperficies et nō locus non eſt ſuperficies Item locus ſpecie diſtinguitur a ſuperficie vt patet in predicamēto q̄titatis ergo diſtinguitur ab ea eſſentialiter et realiter. Item ſuperficies eſt ſpecies ſpecialiſſima non autē locꝰ quia ſub ſe hȝ ſurſum et deorſum Item locari et locari non ſunt

de genere q̃titatis ergo nec locus. Item nulla ſu
perficies eſt immobilis ſed locꝰ eſt immobilis. For
te dicis ꝙ diſtantia vel ordo loci eſt immobilis. Et
ideo recedente ſuperficie iſta iſtiꝰ aque adhuc ba=
culus manet in eodē loco ſed cōtra iſte ordo ē ſub=
iectiue in corpore locāte ergo ipſo mutato tale ac=
cidens migrabit de ſubiecto in ſubiectum aut deſi
net eſſe non primū qꝛ accidens nūeratur et multi
plicatur ad multiplicationē ſubiecti. Nec ſcōʒ qꝛ
tunc iſte baculus non eſſet in eodē loco nūero in q̊
prius. Item poli ſunt puncta ymaginaria ergo di
ſtantia vel ordo ad polos eſt rationis tantū. Item
dictum eſt ꝙ totus fluuius eſt immobilis non autē
hec aqua ergo locus cōis erit immobilis non autē
locus proprius. Item locus pro formali non po=
teſt dicere ſitum vel ordinē ſiue reſpectū qꝛ tūc lo=
cus formaliter non eēt de genere q̃titatis.
¶ Septimo locus ignis eſt ſuperficies cōcaua ce
li lune vel reſpectus exiſtens in ea ſed talis reſpe
ctus mouetur probatur ſic quia accidens mouetur
ad motum ſubiecti vnde motꝰ nobis mouētur om=
nia que in nobis ſunt ſed celū lune mouet̄ ergo et
locus pro formali exiſtens in celo lune. Item locꝰ
nauis ē corruptibilis ergo mobilis quia corruptio
eſt ſpecies motus. Item vas eſt locus vini ⁊ tamē
eſt mobile. Forte dicis ꝙ vas non eſt locus ſed ſup
ficies ꝯcaua vaſis vel aliquid exiſtens in ea. Con
tra illud mouetur ad motum vaſis ergo locꝰ eſt mo
bilis. Forte dicis ꝙ eſt mobilis per accidens. Con
tra philoſophus probat locum non eſſe formaʒ qꝛ
locus mouetur hoc tamen nō eſt verū niſi de ꝑ ac=
dens ergo ex hoc nō ꝯcludetur quin forma ſit locꝰ
¶ Ad primum dicēdū ꝙ de locatione vltime ſphe
re plures ſunt opiniones quas ponit S. T. le. 7.
et ſuppono pro nūc licet hoc non ſit verū ꝙ firma=
mentum eſt primum celum ſiue pria ſphera alexā=
der dicit ꝙ vltima ſphera nullomodo ē in loco nō
enī omne corpus de neceſſitate eſt in loco cum lo=
cus non cadat in diffinitione corporis et cōſequē
ter dicit ꝙ vltima ſphera nō mouetur in loco neqꝫ
ſcd̄m totum neqꝫ ſecundū partes. Sed contra opꝫ
omnem motum aliquo genere motus poni cum er
go vltima ſphera mouetur oportet, ꝙ moueatur
localiter et per conſequens aliquo modo ſit in lo=
co et vtrumqꝫ eſt contra alexandrū. Item tantum
ad tria predicamenta eſt per ſe motus ergo celum
mouetur ad vbi. Ex quo patet per S. T. ꝙ celum
habet vbi et ſimiliter lapis ſi moueret̄ extra celuʒ
localiter forte a deo Aui. euʒ ſecutus dicit ꝙ motꝰ
vltime ſpere nō eſt motus in loco ſed ī ſitu. Cōtra
ariſto. dicit in quinto huiꝰ ꝙ motus eſt tantū in tri
bus generibus. ſ. q̃titate qualitate ⁊ vbi. Item ſi=
tus eſt ordo partium in loco. Item ad illud non eſt
motus cuius ratio non ꝯſiſtit in indiuiſibili vt pa=
tet in predicamēto ſubē ſed quelibet habet ratio
nem ꝯſiſtere in indiuiſibili. Itaqꝫ ſi aliquid addit̄
vel diminuitur non eſt eadem ſpēs ſitus. Aucupa
re dicit ꝙ aliter eſt aſſignandus locus mobilis cir
culariter ⁊ recte quia quod recte mouetur requiri=
tur locum exteriorem quia linea recta eſt imperfe
cta et recipit additionē non autem linea circularꝫ
et ideo non oportet circulariter motum habere lo
cum extrinſecum in quo ꝯtineatur et ẜm iſtum ⁊ al=
phorabiū celum eſt per ſe in loco ſed hᵒ eſt ꝯtra ſu
pradicta dictū enī eſt omnem locuʒ habere rōnem
ꝯtinentis Auerrois ꝙ vltima ſphera eſt in loco ꝑ
accidens in q̃tum centrum circa reuoluitur habꝫ
eſſe in loco Sed contra ſi vltima ſphera eſt in lo=
co per accidens ſequitur ꝙ mouetur in loco ꝑ ac=
cidens et ſic motus per accidens eſt prior motu ꝑ
ſe. Sed hec dicit ꝙ aliquid per ſe mouetur circu=
lariter tamen non eſt per ſe in loco Contra illud
per ſe quod eſt cauſa aliorum ſed celum eſt cā loca
tionis aliorum ergo celū eſt per ſe in loco qꝛ quā=
docunqꝫ cauſa et cauſatum ꝯueniūt in aliquo tūc
illud magis ⁊ verius ꝯuenit cauſe q̃ʒ cauſato ſecū=
do metha. T. C. 4. Item bene ſequitur hoc ē mo=
bile localiter g̊ hᵒ eſt in loco ergo eodeʒ addito in
antecedente et cōſequente adhuc bn̄ ſeq̄tur ſic ar
guendo hoc eſt mobile ꝑ ſe ergo eſt in loco ꝑ ſe ſed
hoc tamen non opꝫ quia licet ſequatur deus creat
ergo deus eſt tamen non ſequitur deꝰ ꝯtingenter
creat ergo deus contingenter eſt ſimiliter ſequit̄
ille punitur a deo ergo peccauit tamē nō ſequitur
iuſte punitur ergo iuſte peccauit et bene ſequitur
hec linea non eſt curua ergo eſt recta tamen nō ſe
quitur linea non eſt neceſſario curua ergo eſt ne=
ceſſario recta ideo arguitur aliter omne mobile lo=
caliter eſt in loco ergo omne mobile per ſe eſt ī lo=
co per ſe quia ſi ſimpliciter ad ſimpliciter et per ſe
ad per ſe. Item ſicut ſe habet illud quod mouetur
localiter per accidens ad eſſe in loco per ſe ita il=
lud quod mouetur localiter per ſe ad eſſe in loco ꝑ
accidens ſed nullū motū localiter per accidens ē
in loco per ſe ergo nec econuerſo. Item celum ne
ceſſario eſt aliquomodo in loco quia neceſſario mo
uetur ergo per ſe eſt aliquomodo in loco quia om̄e
neceſſarium eſt per ſe Item ſi celum eſt in loco per
alterū. ſ. per centrū ergo eſt ī eodē loco cū ſuo cētro
ſicut anima per accidens ē ī eodem loco cum corpo
re. Item ſi vltima ſphera eſſet in loco per centruʒ
q̄rit̄ ī quo loco ē ꝑ cētrū nō ī loco q̄ ſit cētrū nec ī aq̄
nec ī aere v̄t ergo S. T. cū themiſtio ꝙ vltima ſphe
ra eſt in loco per ſuas partes.
¶ Pro quo ſciendū ꝙ ſecundum ariſto. non quere
retur locus niſi propter motum et ideo omne quod
mouetur aliquomodo eſt ī loco de neceſſitate ſi de
beat moueri ſic igitur corpori localiter moto neceſ
ſe eſt aſſignare locum ſecundum ꝙ in illo motu cō
ſideratur ſucceſſio diuerſorum corporuʒ in eodem
loco in motu autem recto totū mobile dimittit vnū
locum et ſubintrat alium in motu autem circulari
vna pars venit ad locum alterrius Sed contra
ſi celum eſt in loco ſecundum ſuas partes ſequitur
ꝙ non eſt in loco quia partes non ſunt in loco di=
cendum ꝙ partes non ſunt in loco in actu ſunt ta=
men in loco eſt in potentia ſecundum ꝙ continuū
eſt diuiſibile et ſic celum eſt in loco accidens per
alterum ſed contra nichil eſt prius eo ergo non eſt
per aliud in loco. Item celum eſt incorruptibile et
īdiuiſibile ergo īpoſſibile eſt ꝙ ꝑtes eius ſint ꝑ ſe ī
loco. Item celum ſecundum ſe totum mouetur et

actu ergo ſcd̄m ſe totum eſt actu in loco. Item motus per ſe terminatur ad vbi ergo celū per ſe terminatur ad vbi dicit S. T. ¶ Ad primū dicit̄ ꝙ hº optime cōgruit primo motui neceſſe eſt em̄ ꝙ gradatim ab vno immobili deſcendatur ad diuerſitatem que eſt in mobilibus minor autē eſt variatio quia eſt ſcd̄m partes exiſtentes in loco in potētia ꝗ̄ que eſt ſcd̄m tota exiſtētia in loco in actu. Alia patent ex ſupradictis. Sed queritur an ad hoc ꝙ aliquod totum moueatur ſufficiat quālibet partē moueri cōmentator primo phi. Cō. 24. dicit ꝙ terra mouetur ſm̄ ſuas partes forte per ventū toto permanente in ſuo loco immobiliter. Item ponat̄ ꝙ a ſit vnū corpus orbiculare cuius nulla extremitas rarefiat vel condenſetur quelibꝫ autem pars infra extremitatē contenta rarefiat vel condemſetur tunc illud totum non mouetur et tamen partes eius mouentur. Cō. C. 43. dicit ꝙ nō ſtat vltimam ſpherā moueri ſcd̄m partes et non ſcd̄m totū cōtra themiſtiū iohānes autē grāmaticus ſm̄ ꝯmentatorē et S. T. opuſ. 52. dicit ꝙ vltima ſphera eſt in loco ymaginario ⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ dicatur moueri ſed contra chimera etiā ymaginarie eſt in loco et tamen non mouetur. dicendū ergo celum eſſe in loco per accidens ſiue per ſuas partes Et hic nō capimus ꝑ accidēs vt diſtinguitur ꝯtra neceſſariū et licet diuerſi celi ſint in proprijs locꝭ partes tamen primi celi non ſunt actu per ſe ī loco ſed non repugnat eis in ratione continui diuidi a ſeinuicem et ideo dicuntur eſſe per ſe in loco in potentia. Dicatur primū celū eſt in loco per accidens ergo eſt in ſuperficie corporis ꝯtinentis ꝑ accidens dicendum ꝙ a diffinito ad diffinitionem cum addito non valet conſequentia.

¶ Ad ſecundum principale bene probat ꝙ locus non eſt equalis corpori dimenſiue nec oportet cōtinens eſſe maius. Si queratur an ſuperficies cōcaua locantis contineat in ſe ſuperficiem cōuexā locati que eſt ſibi tamē equalis. Dicendū ꝙ ſic per accidens quia iſta entia mathematica non ſūt per ſe in loco ſed contra Corpus eſt per ſe in loco dicendū ꝙ ibi capitur corpus vt eſt in predicamēto ſubē ⁊ nō ꝗ̄titatis q̄ꝛ eſt ens mathematicū. S. T. in ſcd̄o diſ. 2. q. 2. 2. 3m.

¶ Ad tertiū dicitur ꝙ hoc eſt verum in eodē corpore Ad aliud patet ꝙ argumentum non procedit contra ſenſū datū de equali ſimiliter nec quartum argumentū et nota ꝙ ſecundum quācunqꝫ dimenſionē vnū corpus alteri equetur poteſt dici eē eq̄le ſibi S. T. de veri. q. 20. ar. 4. ad. 10m. Et ſciēdum ꝙ non oportet locū cōem eſſe equalē locato ⁊ ſic primū celū eſt locus cōis elementorū vel ſaltē eius ſuperficies. Secus eſt de loco ꝓprio quidam dicunt ꝙ locus proprius eſt qui continet locatum et nichil amplius Sed contra tunc concauū lune non eſſet locꝰ ꝓpriꝰ ſphere ignis q̄ꝛ multa alia cōtinent̄ in ea. ſ. 4. elemēta. Itē ī loco germani multa cōtinētur ſcꝫ aer incluſus in germano p̄t dici ꝙ locus ꝓpriꝰ eſt qui immediate teriatur ad locatū.

¶ Ad 5m dicūt ſophiſte ꝙ nō inconuenit in eodē eē infinitas ꝑtes eq̄les cōicātes tñ ⁊ ita p̄t dici de loco. Scd̄o d̄r ꝙ nō ſūt infinita loca in actu. ſ. t. in p̄rio di. 37. q. 4. ar. 2. ad 5m. Ad aliō d̄r ꝙ in aliquibꝰ locꝰ ſꝫ ſ. t. opuſ. 52. c. 2. nō videt̄ ꝯſeruare locatū vt q̄n vnū celū cōtinet̄ ab alio. Itē in ꝯcauo ignis eſt locꝰ aeris ⁊ tñ ibi nō eſt aliqͦd ꝯſeruatiuū ipiuſ aeris ſꝫ potiꝰ virtꝰ q̄ ſit corruptiua eiꝰ ſꝫ ꝓpt̄ ph̄m d̄r ꝙ in extremitate ignis in eē remiſſo ſūt due virtutes quarū vna ē ꝯſeruatiua ipiꝰ ignis. Et ſi q̄rat̄ q̄ eſt ipa virtꝰ d̄r ꝙ ē q̄litas quā q̄de dicūt eē de 2a vel 3a ſpē qualitatis dicūt ḡ quidā ꝙ locꝰ capit̄ ꝓ hmōi q̄litate tm̄ vel ꝓ reſpectu tm̄. Sꝫ ꝯtra ſcd̄m qualitatē nulla dn̄r equalia ſed locꝰ eſt equalis locato gͦ locus nō ē qualitas vel relatio tm̄. Itē genitū et corruptū ſūt in eodē loco et tñ nō h̄ñt eādē virtutē cōſeruatiuam. Itē q̄n accidens diffinit̄ in abſtracto tūc diffinitur ꝑ ſuū genꝰ in recto gͦ locꝰ ē ſuꝑficies eēnaliter Sꝫ ex hoc ſequeret̄ ꝙ ſuperficies eēt genꝰ ad locū. Itē porphiriꝰ dicit ꝙ locus eſt principiū ḡnatiōis. Item ignis et terra nō h̄ñt eūdē locū ſpē gͦ locus nō tm̄ dicit ſuꝑficiē ⁊ hͦ cōcedo ſꝫ aliq̄n capit̄ ꝓ ſuꝑficie aliquādo pro virtute ꝯſeruatiua Capreo. d̄t ꝙ veriꝰ locās nāle ꝯſeruat locatū ꝗ̄ locꝰ ſꝫ hoc ē dubiū de igne locāte aerē Ad aliud q̄dā dicēt ꝙ baculꝰ eſt diuerſis locis ſm̄ ſuas ꝑtes Sꝫ ꝯtra ꝑs nō ē ī loco niſi per accidēs ideo d̄r ꝙ idē locus formaliter eſt copulatim in ſubiectis ſpecie diſtinctis. S. T. opuſ. 52. et ſic predictꝰ baculꝰ nō ē in diuerſis locis Si dicat̄ locus eſt vltimū continentis ſed vltimum dicit relationē ergo locꝰ eſt relatio negatur conſequentia.

¶ Ad ſextū dicitur ꝙ ſuperficies non eſt locus abſolute ſed vt continēs et cū habitudine ad primū continens Secundo dicitur ꝙ locus quo ad materiale eſt de genere quantitatis non autem quo ad formale et per ſuum materiale conuenit ſibi menſurare extrinſece locatū. ph. 5. metha. nō ponit ī locatum eſſe ſpeciē quantitatis ideo quidā dicūt eū in logica fuiſſe locutum ſecundū opinionem antiquorum ſui temporis famoſam quia inſtructor iuuenū non debet diſcipulis nouas ſemper dare opiniones S. T. 5. metha. dicit ꝙ locus ſecundum ꝙ predicatur de locante pertinet ad genus quantitatis ſed ſecundum ꝙ predicatur denominatiue de locato conſtituit predicamentum vbi et opuſc. 52. dicit ꝙ locus et ſuperficies ſūt diuerſe ſpecies ꝗ̄titatis quia propria ratio quātitatis eſt ratio mēſure. Alia autem eſt ratio menſurandi aliquid extrinſece et intrinſece. primum conuenit loco Et ideo licet ſuperficies et locus ſint vnum materialiter differunt tamen per diuerſas formales rationes predictas Sed contra ratio menſure eſt relatio ergo non diſtinguit ſpecies que ſunt de genere quantitatis Antecedens patet quia menſura d̄r ad menſuratum Et tenet conſequentia quia differentia diuiſiua generis eſt in eodem predicamento cum genere. Item locus pro formali non eſt de genere quantitatis ſed eſt reſpectus et ordo ergo vt ſic nō eſt alia ſpecies quantitatis ꝗ̄ ſuperficies. Item fiat miraculoſe aliqua ſuperficies ſepata a materia tūc pꝫ ꝙ illa nihil mēſurat ītriſece ergo hoc nō ē de rōne ſuꝑficiei Sꝫ dicas ꝙ ad hec

apta nata eſt aliquid menſurare intrinſece vel il-
lud cui poteſt inherere. Scðo ꝙ aliquādo differē-
tie vere ſunt nobis ignote. Tertio ꝙ locus aliquā
do capitur nō pro reſpectu ſed q̄titate ſub illo re-
ſpectu Per hoc facile eſt videre quō verum eſt di-
ctum. S. T. in ſcðo di. 12. ar. 5. ad. 2. vbi dicit ꝙ lo-
cus eſt idem per eſſentiam ꝙ ſuperficies corporis
locantis et opuſ. 42 c. 20. dicit ꝙ locus non habet
aliud eſſe a ſuperficie tamen propter modum mē-
ſurandi logicꝰ ponit ipm per ſe ſub q̄titate ꝯtinua
ſed S. T. opuſ. 52. circa hoc mouet dubiū. qꝛ terra
naturaliter mouetur ad ſuum locum ⁊ tamen non
naturaliter mouetur ad ſupficiē aque. alias aſcen
deret Reſpondet ꝙ motus locati non eſt ad ipam
ſuperficiem locantis propter ſe ſed propter virtu
tem ꝯſeruatiuam. hec autē maxime eſt in cētro ter
re alia ſoluentur ad ſeptimum.

¶ Ad ſeptimum dicendum ꝙ circa locum pro for
mali diuerſe ſunt opiniones. Nominales dicūt ꝙ
locus non eſt niſi corpus locans. puta ipm vas lo-
cans vinum ſed contra tunc nullū locatū haberet
locum propriū quia ſm iſtos nulla ponitur ſuperfi
cies que ſit ſimpliciter vltimum corporis ꝯtinen-
tis quia quacunq; parte cōtinentis data illa ē di-
uiſibilis et ſic vltra illam datur alia. Item tūc lo-
cus eſſet mobilis tam per ſe q̄ per accidens. Alij
dicunt ꝙ locus formaliter eſt q̄titas circūdās lo-
catum. Sed contra tunc aliquid continue mouere
tur et tamen eſſet in eodem loco vt patet de vaſe
pleno vino quod mouetur tunc vinum mouetur ⁊
tamen habet ſemper eandem q̄titatem circūdan
tem. Item tunc ventus ſemper faceret vnā ciui-
tatem in alio loco eſſe formaliter quia facit alium
aerem et per conſequens aliam q̄titatem circum
dare ciuitatē et ſic eſt in alio loco ergo mouetur lo
caliter. Itē tunc pla. non poſſet redire ad eundē
locum numero quia recedente pla. ab iſto loco pre
cedens q̄titas corrūpitur quia extrema aeris ꝯti
nuantur et due ſuperficies non poſſunt eſſe ſimul
ergo ſuperficies que erant a latere ſortis corrum
puntur S. T. hic le. 6. dicit ꝙ locus ſumitur ſcðm
ordinem vel ſitum per reſpectum ad totum corpus
ſpericum celi ꝙ habet fictionē et immobilitatem
propter immobilitatē centri et polorū licet ergo
inquit hec pars aeris que ꝯtinebat locatū mouea
tur in q̄tum eſt hec tamen ſm ꝙ habet rationē lo-
ci ſemper manet ſcꝫ ſitus et ordo ad totum corpus
ſpericum celi. Et ideo dicit ꝙ locus pro formali ē
immobilis propter ordinē quē habet ad aliqđ im-
mobile ſed cōtra hec obijcitur primo querēdo in q̄
eſt ſubiectiue locus turris pro formali. Si dicatur
ꝙ eſt in aere circūſtante quare ergo non mouetur
ad modum illius aeris Forte dicis ꝙ per motū ae-
ris corrumpitur Contra ſequeretur ꝙ turris non
eſſet in eodem loco numero ꝙ ē cōtra S. T. opuſ.
52. ca. 1. Item tunc ſortes nō poſſet redire ad eun
dem locum in quo prius erat recedente ſor. predi
cta relatio corrūpitur. Item ordo vel ſitꝰ ad primū
locans eſt in locato ſitus em̄ ſm gilbertum eſt poſi
to et ordo partium. Item locus pro formali refer-
tur ad locatū ergo male dicitur ꝙ formale loci ſu-
mitur ſm ſitum ad primum ꝯtinens et vt ſic eſt im-
mobile. S. T. quo. 6. ar. 3. Item totū celū mouet
ergo per reſpectum ad totum celum non poteſt lo
cus dici immobilis. Item non ſtat per potentiam
dei neq; per intellectum aliquid eſſe abſq; ſuo for
mali ſed per potētiā dei aut per intellectū ſtat ali
quid eſſe in eodem loco in quo prius variato ordi-
ne vniuerſi et diſtantia a centro et a polis mundi.
ergo diſtantia et ordo non ſunt formalia loci Ma
ior patet quia non poſſet deus facere hominem ſi
ne animali Minor patet quia per intellectum vel
dei potentiam totus mundus poſſet moueri motu
recto iſto latere quieſcente. Forte dicis ꝙ locꝰ pro
formali ē in polis mūdi q̄ nō mouent Sꝫ ꝯtra multi
ponūt firmamētū moueri triplici motu ⁊ poli mun
di mouentur non em̄ repugnat ꝙ per accidens ab
angulo moueantur. Item ſphera ignis vel pars
que mouetur ſub equinoctiali ſemper equaliter di
ſtat a polis mundi ſicut et quelibet pars equinocti
alis et tamen non eſt in eodem loco. Item primū
celum eſt locans ſecundum et ſic habet formale lo
ci et tamen illud formale loci non eſt ordo vel di-
ſtātia per reſpectum ad totum corpus ſphericum
celi nec eſt diſtātia vel ordo ad polos exiſtens in
primo celo quia primum celum mouetur ergo for-
male loci mouebitur. Item poli non poſſunt dici
locus proprius ſortis ergo locus pro formali non
eſt i eis. Itē dato ꝙ nichil eēt p̄ter vas plenū aqua
tunc illa aqua eſſet in loco et tamen hoc non eſſet
per reſpectum ad polos celi quia tunc non eſſent
Forte dicis ꝙ locus pro formali eſt in locato Con
tra tunc moueretur ad motum locati Ad hec breui
ter dicendum ꝙ locus pro formali eſt in ſuperficie
concaua corporis continentis Corpus autem cō
tinens eſt vnum et idem per reſpectum ad celum
vel diſtantiam licet materialiter varietur et exē-
plificat ſ. t. de igne qui manet idem licet apponā-
tur diuerſa ligna et ſimiliter eſt idem ſecana ⁊ idē
equus licet habeat alias partes materiales ad q̄-
rum variationem non ſequitur variatio accidētis
Quidam dicunt ꝙ locus ignis nō mouetur ad mo
tum ſphere lune ſed continue corrumpitur dicitur
tamen manere idem quia equaliter diſtat Alij di
cunt ꝙ ad motum ſubiecti nō ſequitur motum om
nium accidentium quia centrum non mouetur mo
to corpore ſpherico nec capimus hic locum vt ref
fertur ad locatum nec pro loco corporum celeſtiū
ſed pro loco iſtorum inferiorum.

Ad tertium ſic proceditur videtur ꝙ idē
poſſit eſſe in pluribus locis quia ani-
ma eſt in qualibet parte corporis et ſi-
militer intellectio eius quia accidens
eſt vbicunq; ſuū ſubiectum eſt ergo na
turaliter aliquid eſt in pluribus locis antecedens
patet maxime loquendo de accidente abſoluto.
Sed contra eſt philoſophus.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ naturaliter idem nō
poteſt eē i pluribus locis totalibus nec duo corpo
ra poſſunt eſſe ſimul quia vt inquit philoſophus
hic Si duo corpora poſſent eſſe ſimul tunc infinita

coꝛpoꝛa poſſent eſſe ſimul vnde. S.tho. que.3.ar.
2º dicit ꝙ aliquod coꝛpus eē localiter i aliquo ni=
chil aliud eſt q̄ȝ locū circūſcribi et cōpꝛehēdi a loco
ſcd̄m cōmenſuratione pꝛopꝛiarum dimenſionū ꝙ
autem compꝛehenditur a loco aliquo ita eſt in lo=
co ita eſt in illo loco ꝙ nichil eſt extra locum il=
lum vnde ponere ꝙ aliquid ſit localiter in hoc lo=
co et tamen ſit in alio loco eſt ponere contradicto
ria eſſe ſimul et ideo dicitur ꝙ etiam deus non poſ
ſet idem ponere localiter. i. circumſcriptiue in di=
uerſis locis licet bene modo non quantitatiuo ſi=
cut coꝛpus chꝛiſti eſt in diuerſis altaribus Pꝛimū
pꝛobant quidem quia idem coꝛpus non poteſt eſſe
vbiq̄ȝ ergo nec in duobus locis antecedens patet
quia hoc eſt ꝓpꝛiū dei Sed hic diceretur ſecūdum
S.T. pꝛima parte ꝙ eſſe vbiq̄ȝ per ſe pꝛimo eſt ꝓ=
pꝛium dei Item ſequeretur ꝙ contraria naturali=
ter poſſent eſſe in eodem et pꝛiuatiue oppoſita po
nendo caſum ꝙ in vno loco ſoꝛ. eſſet iuxta ignem i
alio autem iuxta aquam et nichil habeat ad come
dendum et ſic idem eſſet ſanus et infirmus et
ſic poſſet eſſe moꝛtuus et viuus Item ponatur ꝙ
in vno loco peccet et in alio mereatur vt ſi come=
dat omaſa in hiſpania die ſabbati et ſimiliter in
alio loco pꝛohibito et poſtea moꝛiatur ſequeretur
tunc ꝙ idem eſſet ſaluatus et dampnatus. Item
termini locati et loci ſunt ſimul ergo ſi locatum eſt
extra terminum ſui loci pꝛopꝛij etiam eſt extra ter
minos ſuos pꝛopꝛios. Item tunc in materia poſ=
ſent eſſe ſimul due foꝛme ponendo ꝙ ſoꝛ. moꝛiatur
rome et non pariſius Foꝛte dicis ꝙ foꝛma que in=
troducetur Rome etiam introducetur pariſius et
ſic eadem foꝛma naturailter eſſet in diuerſis locis
Item volo ꝙ ſit agens impediens illā foꝛmā ne i
roducatur pariſius tūc illa materia rome habebit
vnam foꝛmam et aliam habebit pariſius hic ſunt
duo modi dicendi ſcotiſte dicūt ꝙ ſi idem ponatur
circūſcriptiue in duobus locis tunc omne abſolu=
tum quod ineſt ei in vno loco ineſt ei in alio multi
autem nominales dicunt ꝙ hoc non opoꝛtet quia
poſſet deus ponere materiam ſoꝛtis in pluribus
locis abſq̄ȝ hoc ꝙ poneret ſuam foꝛmam in pluri=
bus locis. Item quidam dicunt coꝛpus poſitum i
diuerſis eſſe tante actiuitatis ſicut ſi diuerſa coꝛ=
poꝛa eſſent in diuerſis locis et ſic vnus duodenus
in triginta quinq̄ȝ locis valeret ſcutum et vna mu
ſca poſſet poni in tot locis ꝙ poꝛtaret totam terrā
et non eſſet finite virtutis et ſic concedunt idem
eſſe calidum in vno loco et frigidum in alio Con=
tra tunc anima ſoꝛtis poſſet de eodem habere vel
le et nolle ſcilicet in diuerſis locis ſed contra tūc
etiam nuuc quando eſt in capite poſſet velle vnum
et in pede nolle idem et ſic cogeretur.
Item pars eſſet maioꝛ toto vt ſi medietas albedi=
nis ſecundum extenſinem ponatur in alio loco ſic
ꝙ due partes illius medietatis ponātur ſimul tūc
illa medietas eſt intenſioꝛ tota ꝙ habet plures ꝑ=
tes ſimul.
¶ Notandum preterea ꝙ ratio quare duo coꝛpo=
ra non poſſunt naturaliter eſſe ſimul S.T. que.
1. ar. 21. eſt pꝛopter dimenſiones quibus ſubſtat ma
teria coꝛpoꝛalis q̄titati enim dimenſiue cōuenit
ſit⁹ qui pꝛimo et per ſe facit diſtinctiōem ſicut due
partes vnius coꝛpoꝛis diſtinguuntur per dimēſio
nes et ſitus per quos vna eſt extra aliam videmus
etiam ꝙ aduenıente vno coꝛpoꝛe opoꝛtet ꝙ aliud
recedat ſed quid dicendum eſt de potentia dei ab=
ſoluta S.T. ibidem ar.22. dicit ꝙ deus poteſt con
ſeruare effectus in eſſe ſine cauſis pꝛoximis vnde
conſeruat in ſacramento altaris accidentia ſine
ſubiecto ergo poteſt conſeruare diſtinctionem ma
terie coꝛpoꝛalis et dimenſionem abſq̄ȝ diuerſitate
ſitus per quem dimenſiones naturaliter diſtingū
tur Sed eſt dubium an duo coꝛpoꝛa poſſint eſſe ſi
mul penetratiue quodquidam vocant eſſe ſimul
circūſcriptiue ſic ſcilicet ꝙ quodlibet illoꝛum ſit in
loco q̄titatiue localiter et circumſcriptiue Capo
lus in 4. de euchariſtia dicit ꝙ ſic communiter ta=
men dicitur ſecundnm S.T. ꝙ quando duo coꝛpo
ra ſūt ſiꝶ tūc oȝ ꝙ vnū illoꝛū non ſit exteīū ſed mō
non quātitatiuo ſi enī duo coꝛpoꝛa poſſēt eē ſimul
localiter ſequeretur ꝙ idem coꝛpus poſſet eſſe in
pluribus locis quia ponamus ꝙ duo dolia ſint ſiꝶ
et in vno illoꝛū ſit vinū tūc illō vinū eſt in illis duo
bus dolijs S.T. opu.70.q.4.ar.3. repꝛobat opini
onem illoꝛum qui dicunt ꝙ duo coꝛpoꝛa nō poſſūt
eſſe in eodem loco pꝛopter pꝛincipia mathemati=
ca qꝛ opoꝛtet ſaluare in omnibus naturalibus Sȝ
hoc non videtur conueniens quia mathematicis
non competit eſſe in loco niſi impꝛopꝛie ⁊ ſimilitu
dinarie dr̄. i. de generatione et ideo ratio pꝛedicti
impedimēti non eſt ſumēda ex pꝛincipijs mathe.
ſed ex pꝛincipijs naturalibus quibus pꝛopꝛie
locus debeꝶ preterea rationes mathematice non
ſufficienter cōcludunt in iſta materia qꝛ ⁊ ſi mathe
thematica ſaluētur in naturalibus tn̄ naturalia a
liquid addūt ſuper mathemathica ratione cui⁹ po
poteſt prouenirı ipoſſibilitas duoꝛū coꝛpoꝛū in eo
dem loco et ſic nō ſolum ex ſitu pꝛobatur impoſſi=
bilitas pꝛedicta ymo ſcd̄m aui. ex natura materie
ſubiectis dimēſionibus pꝛohibētur plura coꝛpoꝛa
eſſe in eodem loco opoꝛtet enim plura eſſe coꝛpo=
ra in quibus foꝛma coꝛpoꝛeitatis inueniatur diui=
ſa que quidem non diuiditur niſi per diuiſionē ma
terie cuius diuiſio cum ſit ſolum per dimenſiones
de ratiome quarum eſt ſitus impoſſibile eſt hāc ma
teriam eſſe diſtinctam ab illa niſi quando eſt diſtin
cta ſecundum ſitum quod non eſt quando duo coꝛ=
poꝛa ponuntur in eodem loco vnde illa duo coꝛpo
ra eſſent vnum coꝛpus quod eſt impoſſibile.
¶ Contra hec ar. ꝓ S.T. In ferro ignito ſimul ē
ignis et ferrū ⁊ vtrumq̄ȝ iſtoꝛum eſt coꝛpus. Itē qn̄
panis poniꝶ i vino tūc panis ⁊ vinū ſimul ſunt Itē
elemēta ſimul ſunt in mixto alias mixtum non ſe=
queretur motum elementis dominantis Item ſi=
duo coꝛpoꝛa non poſſent eſſe ſimul ſequeretur ꝙ
materia et foꝛma lapidis non poſſunt eē ſimul qꝛ
vtrūq̄ȝ iſtoꝛū eſt quātū ſaltem ꝑ accidēs
¶ Secundo arguitur ſic expoſitoꝛie materia et
foꝛma ſoꝛtis ſunt ſimul et materia et foꝛma ſoꝛtis
ſunt due medietates ergo due medietates ſoꝛtis
ſunt ſimul et ꝑ cōſequēs duo coꝛpoꝛa minoꝛ eſt cla

ra tenẽdo totum ſuas eſſe partes. Itẽ due quãti-
tates poſſunt eẽ ſimul ergo duo corpora. Añs pꝫ
quia ſuperficies corporis locãtis cõcaua ⁊ ſupfici-
es corporis locati cõuexa ſunt ſimꝉ quod ſic patet
quia illa ſe tangunt ergo vltima ſunt ſimul.
¶ Item cõ. dicit 8. phi. c. 32. ꝙ partes aeris ⁊ aque
partim ſubintrant ſe inuicem propter hoc ꝙ par-
tim ſunt nature ſpiritualis ergo duo corpora ſal-
tem glorioſa beatorum poſſunt eſſe ſimul. Forte
dicis ꝙ poſſunt eſſe ſimul miraculoſe ſed tunc al-
terum eorum non erit modo quantitatiuo id eſt ex
tẽſũ Cõtra ſeq̃reꝉ 1º ꝙ qñ bti poſt diẽ iudicij habe
bunt ſua corpora non poterunt moueri per celum
niſi deus continue faceret miraculum Item quan
do corpus chriſti aſcendit tũc ipſum fuit localiter
ſimul cum celo et corpora beatorum localiter ſimꝉ
cum celo empireo quia ſunt ibi tanq̃ in loco ergo
vtrũq̃ eſt extenſum ꝙ autem celum et ſue partes
erant modo quantitatiuo patet quia mouebantur
ſicut totum celum quidam dicunt ꝙ illa pars ĩ qua
erat chriſtus non mouebatur per ſe ſed tãtum per
accidens et ſic non erat extẽſa vt patet de anima
mea que per accidens mouetur.
¶ Quarto arguitur ꝙ per diuinam potentiam
duo corpora nõ poſſint eſſe ſimul quia ſequeretur
ꝙ in burſa ſor. poſſet contineri tota ciuitas pariſi-
enſis ponendo quamlibet partem cum qualibet
parte. Item de ratione quãtitatis eſt habere par
tem extra partem ergo deus non poteſt facere du
as quãtitates eſſe ſimul alias locus non eẽt equa
lis locato quia hoc modo maximum corpus poſſet
cõtineri in minimo loco. Itẽ impoſſibile ẽ duas pꝫ
tes tẽporis eſſe ſimul ergo ĩpoſſibile eſt duas quã
titates permanentes eſſe ſimul quia equaliter
repugnant. Itẽ ſi duo corpora eſſent ſiꝉ ſeq̃retur
ꝙ inter duo puncta eẽnt due linee recte qꝺ eſt cõ
tra geometriã ⁊ patet cõſequẽcia quia ex quo pũ-
cta illorum corporum ſunt ſimul ergo q̃cũq̃ linee
ſunt inter duo puncta illiꝰ corporis etiã inter duo
puncta alterius puncta.
¶ Quinto arꝫ ꝙ idē poteſt eſſe in duobꝰ locis cir
cũſcriptiue quia maius ẽ miraculũ aliquid eſſe in
vno loco circũſcriptiue et in alio modo nõ quãtita
tiuo q̃ aliquid eſſe in duobus locis circũſcriptiue.
quia in primo ſunt duo miracula ſcꝫ eſſe ĩ pluribꝰ
locis et eſſe modo nõ quãtitatiuo et primũ poteſt
deus ergo et ſcꝺm. Item vbicũq̃ eſt corpꝰ xpi
verũ ibi põt ſe facere viſibilẽ ſꝫ ĩ pꝉibꝰ altaribꝰ ẽ
corpꝰ xpi verũ ergo ĩ pluribꝰ locis põt eſſe viſibile ⁊
per conſequẽs circũſcriptiue
¶ Sexto cum dico idẽ corpus localiter eẽ ĩ diuer
ſis locis nichil dico ſupra corpus niſi reſpectum
extrinſecus aduenientē fundatũ in quãto ad ali
ud quãtum circũſcribens talẽ aũt reſpectũ multi
plicari ſuper idem fundamẽtum ad diuerſos ter-
minos non inconuenit quia ſuper eandem albedi
nem fundatur ſimilitudo ad vnum ⁊ diſſimilitudo
ad reliquum ſecundo mirum eſt ꝙ ſequentes ratio
nem loquuntur ſecũdum ymaginationem quia nõ
percipit locum plurificari ſine corpore et propter
hoc putat ꝙ ſecundum rationem idem corpus nõ
poteſt eſſe in pluribus locis et ꝙ in eodem corpo-
re non poſſunt eſſe duo reſpectus ipſius vbi.
¶ Septimo deus poteſt ponere angelum in plu-
ribus locis eo modo quo cõuenit ſibi eẽ in loco ſed
angelum poteſt ponere in pluribus locis ergo et
corpus localiter. Item cõuertat deus quãtitatem
in quãtitatẽ ſicut ſubſtatiam in ſubſtãtiam ĩ ſacra-
mẽto altaris quo facto terminus ad quẽ cõuerſio-
nis erit vbi erat terminus a quo ⁊ hoc localiter q̃
per quãtitatem illius ⁊ rurſus erit localiter ĩ loco
proprio ergo. Quidam inſtant theologice q̃ xpus
qñ apparuit paulo erat in celo et ĩ terra vel in trã-
ſitu glorioſe virginis et de martino ſed hoc non
eſt phiſice arguere.
¶ Octauo qñ duo corpora ſũt ſimul a ſolo deo vꝉ
manent principia eſſẽtialia illorum corporum vt
ſunt in vno loco diſtincta vel non ſi ſic ergo ſolus
deus non conſeruat quia conſeruat cum cauſis ſe
cundis manentibus et concurrentibus. Si ſecũꝺ
ergo ſequitur ꝙ deus conſeruat et non conſeruat
quia nõ cõſeruat niſi qꝺ ẽ ſed materia illiꝰ ſecũꝺ
ſe eſt iſtius et ſimiliter forma ergo non ſunt diſtin
cta ſi dicas ꝙ deus poteſt conſeruare corpora illa
diſtincta ſine diſtinctione principiorum intrinſe
corum illorum Contra deus nunq̃ cõſeruat nec
poteſt cõſeruare rẽ ſine pˀcipijs eſſentialibꝰ vt
hominē ſine aĩa ergo nec diſtinctas res poteſt cõ
ſeruare ſine diſtinctis principijs eſſentialibus
Item vel ſitus ẽ pˀcipiũ formate ⁊ eſſentiale vꝉ
accidẽtale ſi primũ ergo deꝰ ſine ſitu nõ poteſt fa-
cere diſtincta corpora. Si ſcꝺm tunc q̃ritur quod
eſt principium formale et eſſẽciale diſtinctiuum
¶ Ad primũ dicendum ſcꝺm S. T. ſuper boetiũ
de trinitate ꝙ in ferro ignito non ſunt duo corpa
ſed vnum corpus habens quidem ſpeciem ferri ⁊
aliquas proprietates ignis vnde non ẽ ibi forma
ignis que requirit maiorẽ raritatẽ mẽ ergo ibi fer
rum vehemẽter alteratũ vel forte in poris eius ẽ
ignis et ita dicatur de pane intincto in vino ſcꝺm
durãt. ĩ 4 di. 44. de mixto dꝛ a S. T. ꝙ forme ele
mentorum non manent ĩ mixto formaliter ſed ſolũ
in ſuis qualitatibus ex quibus fit vna media qua-
litas. Ad aliud diciꝉ ꝙ nec materia eſt corpꝰ nec
forma licet materia poſſit dici corpus quia ẽ alia
pars cõpoſiti hic autem loquimur de corpore qꝺ ẽ
genus in predicamento ſubẽ vꝉ quãtitatis
¶ Ad ſecundum patet ex ſupradictis de ſuperfi-
ciebus autem dicitur ꝙ ſunt ſimul ⁊ ſecundum ali
quos penetratiue ſecus tamen eſt de corpore Sꝫ
contra ſecundum philoſophũ ſi duo corpora poſ-
ſunt eſſe ſimul ergo ⁊ infinita ergo etiam ſi due ſu
perficies naturaliter ſint ſimul ſequitur ꝙ infini-
te. ⁊c. ideo dicit. ſ. t. quod. 1. ar. 22. ad primum ꝙ ar-
gumentum eſt ſophiſticum quia puncto linee et
ſuperficiei non debetur locus Sed contra locatũ
eſt in loco ratione ſuperfici ei conuexe ergo ipſa ẽ
in loco Negatur cõſequentia quia naturaliter di
ſtinctio dimenſionum cauſatur a ſitu diuerſo ſecũ
dum. S. T. quo. 1. ar. 21. ⁊. 22. ergo ſi due ſuperfici-
es ſunt in eodem ſitu ſequitur ꝙ non diſtingũtur
Forte dicis ꝙ ſitus eſt relatio et fundatur in quã-

titate ſiue dimenſione et ideo diuerſus ſitus pre=
ſupponit diuerſas dimenſiones et nō cauſat eas
ſed cauſat̄ ab eis. Cōtra ſequeret̄ ꝙ deꝰ poneret
idē coꝛpus in diuerſis locis localiter quia ꝑ rōnes
ſcti tho. deꝰ p̄t ſupplere effectū cauſe ſcđe ergo p̄t
facere ꝙ in eodē coꝛpoꝛe ſint duo vbi ſiue ꝙ coꝛpꝰ
ſit in diuerſis locis dato ꝙ habeat vnā tm̄ dimen=
ſionē. Itē ſi due ſuperficies extenſe pn̄t eſſe ſimul
ergo idē p̄t eſſe in duobꝰ locis localiter quia pono
ꝙ deu sponat aliquā aliā ſuperficiē cum loco ſoꝛ.
tunc iſta continet foꝛtē ergo ſoꝛ. tūc eſt in duabꝰ ſu
ꝑficiebus localiter dicēdū ſcđm tho. in 4°. di. 44.
q.2.ar.2 q.3. ꝙ nulla pōt eſſe diſtinctio linearū ex
iſtentiū ſimul niſi per ſubiecta et ideo apud geome
trā nunq̄ꝫ due linee pn̄t eſſe ſimul ſed bn̄ apđ phm̄
naturalē nō tn̄ ſequitur ꝙ infinite ſint ſimul qꝛ nō
ſunt ſimul niſi quia terminā̄t coꝛpoꝛa ſe tangentia
Et ſi queratur an ille due linee habeā̄t ſitum dicē
dum ꝙ ſunt vere ſituate et tamē non ſūt ſitu diſtin
cte et habent ſitum qui eſt de genere q̄ꝫtitatis. vn̄
duplex eſt ſitus pꝛimus eſt de gn̄e q̄ꝫtitatis et ē po
ſitio partiū et differētia q̄ꝫtitatis et pꝛioꝛ q̄ꝫtitate
et ſcđm ꝙ partes eius ſunt ad inuicē continuate.
Alius eſt ſitus qui eſt pꝛedicamentum et eſt oꝛdo
partiū in toto et oꝛdo partium in loco. Et ſi quera=
tur an ſit vnus reſpectus videtur ꝙ non quia pōt
manere oꝛdo partiū in toto nō manente oꝛdo par=
tiū in loco vt ſi res non ſit localiter in loco ꝑ hec pꝫ
ad obiecta qꝛ hic ſitus eſt poſterioꝛ quantitate nec
eſt differentia quā̄titatis licet aptitudo ad ip̄m po
natur eſſentialis differētia q̄ꝫtitatis continue ſm̄
aliquos. Sed contra potentia et actus ſūt eiuſdē
generis ergo hec aptitudo etiam eſt de pꝛedicamē
to ſitus.

¶ Notandū preterea pro ſolutione alterius argu
menti de beatis quoſdā tenere virtute diuina duo
coꝛpoꝛa eſſe ſimul localiter et ſic repletū repleret̄
quia. ſ. t. in. 4°. di. 44. q.2. ar.2. q.3. ad 4m aſſignat
cām ſoluendo vnū argumentū quare vnū coꝛpꝰ nō
poteſt eſſe localiter in duobus locis et tamen duo
coꝛpoꝛa poſſunt eſſe localiter in eodē loco. ſi tamē
ſcđm non eſſet poſſibile localiter nulla eē̄t neceſ=
ſitas aſſignā̄di drīam. Itē ibidē dicit ꝙ coꝛpꝰ glo=
rioſū ſemꝑ eſt in loco ſibi equali deſcendat ergo ꝑ
firmamētū tunc ip̄m erit localiter in loco et ſimili
ter firmamentū qꝛ vtrūq̄ꝫ iſtoꝝ mouet̄. Item argui
tur per rationē S. T. quia deꝰ p̄t facere effectū ſi=
ne cā ſed ꝙ duo coꝛpoꝛa exn̄tia localit̄ in loco ſint
diſtincta hoc eſt ꝑ ſitū ergo deus poſſet facere ſine
ſitu ꝙ duo coꝛpoꝛa diſtincta eſſent localiter in lo=
co. Item albedo et dulcedo extendunt̄ ſimul et di=
ſtingunt̄ licet non habent diuerſum ſituꝫ. Foꝛte di
cis ꝙ deus nō poſſet ponere duas albedines ſimul
tamen duo ſpecie diſtincta pn̄t eſſe ſimul qꝛ nō di=
ſtinguntur per ſituꝫ ergo duo coꝛpoꝛa ſpecie diſtin
cta poterunt localiter eſſe ſimul puta celum et la=
pis quia adhuc diſtinguentur per ſuas foꝛmas.
Itē licet ſitus de genere q̄ꝫtitatis diſtiguat coꝛpo
ra quia q̄ꝫtitas eſt pꝛincipiū indiuiduationis tamē
non diſtinguit coꝛpoꝛa quo ad locum vnde dato ꝙ
duo coꝛpoꝛa eſſent ſimul adhuc haberē̄t duas q̄ꝫti
tates et per conſequens duos ſitus. Foꝛte dicis ꝙ
ſitus qui eſt pꝛedicamentū diſtinguit coꝛpoꝛa. Cō
tra ſubſtantia pꝛecedit accidens ergo ſubſtā̄tie nō
ſunt due per pꝛedicamentū ſitus. Itē illo dato di=
ceretur adhuc ꝙ qn̄ duo coꝛpoꝛa eſſē̄t ſimul quodli
bet illoꝛū haberet vbi ſitu diſtinctū ab alio qꝛ acci
dēs multiplicatur ad multiplicationem ſubiecti
alij thomiſte tenent ꝙ duo coꝛpa nō pn̄t localr̄ di
uina virtute eſſe ſimul quia tunc ſoꝛ. poſſet eſſe in
finitus vel totum non eſſet maius ſua parte ponē
do ꝙ ſecunda pars pꝛopoꝛtionabilis ſoꝛ. coextē=
datur cum pꝛima et ſic de qualibet alia tunc totus
ſoꝛtes haberet infinitas partes eiuſdem longitu=
dinis ergo eſſet infinitus. Foꝛte dicis ꝙ tunc non
eſſet maioꝛ q̄ꝫ ſua medietas ſequitur ergo ꝙ pars
eſt equalis toti quia pars et totū ſunt in loco equa
li ergo ſunt equalia qꝛ quecunq̄ꝫ ſunt equalia vni
tertio ſunt equalia inter ſe. Item ſi ſoꝛtes tūc
eſt equalis medietati ergo eſt minoꝛis quā̄titatis
q̄ꝫ pꝛius erat ſequeretur ergo ꝙ ſi ponatur in pun
cto ꝙ nullius erit quantitatis.

¶ Item ſanctus thomas dicit ꝙ ſolus deus fa=
cit duo coꝛpoꝛa eſſe ſimul et tunc ſūt duo ſine ſitu
et videtur loqui de ſitu qui eſt pꝛedicamentum di=
centē oꝛdinem partium ad locū qui tunc non eſſet
et ideo dicit ꝙ deꝰ facit effectū ſine cauſa ſi enim
loquatur de ſitu pꝛedicamē̄ti quantitatis nūq̄ꝫ de
us facit duo coꝛpoꝛa ſine tali ſitu et tunc diceretur
quando aliquid moueretur ī celo opoꝛtet ꝙ pars
vna celi habeat ſe modo non quantitatiuo id eſt ꝙ
ſit tota in toto et tota in qualibet parte.

¶ Ad quartum conceditur conſequens non tamē
localiter Ad aliud dicitur ꝙ de intrinſeca ⁊ foꝛma
li ratione quantitatis eſt habere partē iuxta partē
id eſt a parte nō ſeparatā non autē iuxta vel extra
in oꝛdine ad locū id eſt partē diſtantē loco ab alia
parte actu ſed aptitudine. Et ſi queratur quare er
go naturaliter duo coꝛpoꝛa non poſſunt eſſe ſimul
dicunt quidam vt dicit S. T. in 4. vbi ſupra quia
coꝛpus replet locum ſed iſta ratio non eſt vniuer=
ſalis quia dimenſiones ſeparate nō replent locū
vnde quidam ponentes vacuum dixerunt vacuum
eſſe locum in quo ſunt huiuſmodi dimenſiones ſie
aliquo coꝛpoꝛe ſenſibili et tamen dimē̄ſiones iſte
non poſſunt eſſe ſimul cum alio coꝛpoꝛe quā̄titas
ergo habet ex ſua natura impedire aliud coꝛpus
ne occupet ſuū locū ſed an ſecluſa quantitate mi=
raculoſe duo coꝛpoꝛa de pꝛedicamē̄to ſubſtā̄tie na
turaliter eſſent ſimul ſicut ſecꝰ miraculoſe illumi
natus naturaliter videt ſed dicis ꝙ nō pꝛopter ſi=
tū contra hic nullꝰ eſt ſitus. Item ſitus non eſt to
ta ratio vt dicit ſanctus thomas opuſculo. 70. q. 4.
ar. 3. licet ergo duo coꝛpoꝛa de genere etiam q̄ꝫti=
tatis eſſent ſimul tamen adhuc diſtinguerentur ꝑ
ſubiecta vt dictum eſt de ſuperficie apud phiſicum
Ad aliud dicitur ꝙ partes tē̄poꝛis nō poſſūt eē ſi=
mul qꝛ tempus eſſē̄tialiter eſt ens ſucceſſiuum ha
bēs durationē Ad aliđ dicit ſ. t. ī 4. q.2. ar.2. ꝙ quā
titas differt ab alijs accn̄tibus qꝛ hꝫ ſpalē rōnē in
diuiduatiōis ⁊ diſtīctōis. ſ. ex ſitu partiū p̄ter rōnē
indiuiduatiōis et diſtinctiōis que eſt ſibi et oībus

alijs accidentibus cōmunis ſcʒ ex materia ſubiecta ſic gº vna linea poteſt intelligi diuerſa ab alia vel quia eſt in alio ſubiecto et hoc de linea materiali vel quia diſtat in ſitu ab alia que conſideratio eſt de linea mathematica que intelligitur preter materiam ſi ergo remoueatur materia non poteſt eſſe diſtinctio linearum niſi ſecundum diuerſum ſitum ſic ergo due linee deſignate in duobus corporibus que ſunt in eodem loco trahuntur a diuerſis punctis ad diuerſa puncta.

¶ Ad quintum reſpondetur ꝙ vnuʒ eſt magis eſt magis impoſſibile q̃ reliquum implicat enī aliqđ eſſe circumſcriptiue et localiter in pluribus locis propter cauſam datam ſed dices corpus eſſe localiter in loco non eſt ipſum comprehēdi ſic ꝙ ſit ibi et non alibi quia ſic manifeſte implicat aliquid eē in pluribus locis ſed eſt eſſe vnā partē in vna pte loci. Ad aliud dicitur negando maiorem

¶ Ad ſextum dicitur ꝙ iſtud non prouenit ſolum propter reſpectus ſed propter circumſcriptionem et comprehenſionem lacati. Secundo dico ꝙ aliq̄ duo reſpectus ipſius vbi ſunt contrarij vt ſurſuʒ ⁊ deorſum et ideo non poſſunt eſſe ſimul.

¶ Ad ſeptimum dicitur ꝙ idem angelus non poteſt eſſe localiter in pluribus locis ſed contra diuerſe ſubſtantie poſſunt ſpiritualiter in vno angelo tranſſubſtantiari. Item deus poteſt cōſeruare animam ſortis in capite et pede deſtruendo indiuiduum et tunc anima eſſet in pluribus locis diuiſum. Sed dic ꝙ non eſt proprie in loco ſi ergo ideʒ homo poſſet eſſe in duobꝰ locis ſequeretur ꝙ idem poſſet generare ſe vt ſi deus reproducat materiaʒ ſortis ideo illis diſpoſitionibus quas habebat anteq̃ informaretur anima ſua et ſit illa materia loco ſeminis in ſorte et in generatione ponat deus animam ſortis in illa materia tunc illud genitum habebit materiam et formam ſortis ergo erit ſortes ergo ſortes genuit ſeipſum. Quidā dicunt ꝙ non inconuenit aliquid in vno loco generare ſeipʒ in alio vel ꝙ aliquid anichiletur in vno loco et nō tamen in alio quia poſtq̃ deus poſuit ſortē in duobus locis poteſt ipſum ponere in vno tantum. Sʒ poſtq̃ anima xpi eſt in diuerſis locis ſacramentaliter nōne deus poſſet anichilare corpus et facere eam eſſe in diuerſis locis localiter videt̄ ꝙ nō Ad aliud dicit ſanctus thomas quo.3.ar.2.ꝙ difficilius eſt hoc accidens mutare in illic q̃ hanc ſubſtantiam mutari in illā ſubſtantiā. Tum quia due ſubſtantie conueniunt in ſubiecto materiali quod eſt pars materialis vtriuſq̃ ſubſtantie Tum quia ſubſtantia habet indiuiduationē per ſeipam accidens vero non et ideo vnum accidens non poteſt conuerti in aliud. Illo tamen dato adhuc tamē nō ſequitur idem eſſe in diuerſis locis ſimul quia ſi dimenſio conuertatur in dimenſionē iam non erunt due dimenſiones ſed vna et ſic nō ꝯmenſurarent̄ diuerſis locis ſed vno tantū. Si dicatur eadē ſequūtur inconuenientia tenendo idem eſſe in vno loco circumſcriptiue ⁊ in alio ſacramentaliter vel modo non quanto ſicut tenendo idem eſſe in duobus locis poſſet enī mori in vno et non mori in alio ⁊c.

Dicendum ꝙ non quia mouetur in alio ex conſequenti cum non ſit ibi proprie localiter.

¶ Ad octauum dicitur ꝙ principia eſſentialia et intrinſeca diſtinctionis illorum corporuʒ manent tamem dimenſiones que diſtingunt corpora non ſunt naturaliter diſtinctiua niſi vt ſunt in diuerſo ſitu et ideo principia intrinſeca naturaliter non ſufficiunt diſtinguere.

¶ Ad aliud dicitur ꝙ ſitus qui eſt differentia quātitas eſt formaliter diſtinctiuus q̄titatis. Alius autē ſitus neceſſario ⁊ naturaliter ſequitur primū

AD quintum ſic proceditur videtur ꝙ in vacuo fiat motus in inſtanti Et primo ꝙ vacuum ſit patet quia ſecūdū aſtronomos in celo ſunt eccentri et epicicli ad quorum poſitionem ſequitur vacuum ergo minor patet quia quando pars minus lata peruenit ad locū partis latioris non occupat totum locum alias eſſet eque lata ſicut alia ergo ē ibi vacuum. Sed contra eſt philoſophus.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ quia ponētes vacuuʒ eſſe ſpacium ſeparatum ad ponendum hoc mouebantur vt eſſet cauſe motus localis motus tanq̃ illud in quo eſt per quod poſſet fieri motꝰ eo ꝙ vacuum ſedit et non reſiſtit mobili ideo hanc opinionem deſtruit ariſto. primo ex parte motus ſecūdo ex parte velocitatis et tarditatis in motu vt videbitur in ſequenti.

¶ Notandum ꝙ vacuum non eſt cauſa motus nec ad ſaluandum motum ipm eſt ponenduʒ probatur ſic ſex rationibus textus.

¶ Prima quia ſi vacuum ſit cauſa alicuius motus maxime eſt cauſa motꝰ localis vt ergo ipſi dicebāt erit principium motus localis ſed hoc non quia omne corpus naturale habet motum naturalem ad aliquē determinatū locū ſm eiꝰ ꝓpriā naturam vt ignis ſurſū et terra deorſū ergo natura cuiuſlʒ corporis eſt cā ſui motꝰ localis et non vacuum.

¶ Scđa oē corpꝰ nāle nālit̄ tēdit ad ſuū locū nālē ⁊ naturaliter ī eo q̄eſcit ꝓpter nālē conuenientiā quā habʒ cū ipſo et recedit a loco nō naturali ꝓpt̄ diſcōueniētiā ſed vacuū cū ſit eiuſdē rōis in oībus ſuis partibus ſi ponatur non habet aliquam naturam per quam poſſit conuenire aut diſconuenire cum aliquo ergo corpus in vacuum poſito non mouebitur vel ſi moueatur oportebit ꝙ ſimul ad quālibet partem vacui moueatur cum non magis cōueniat cum vna parte q̃ cum alia ſed hoc eſt impoſſibile igitur et iſta eadē ratio videlicet cōtra illos q̄ ponunt vacuum eſſe ſpacium ſeparatum.

¶ Tertia rō ſi vacuū ſit eſt eiuſdem potentie ⁊ virtutis in oībꝰ ſuis partibus ergo mobile in eo poſitum equaliter ab oī tēpore vacui trahetur ⁊ ꝑ ꝯñs oporteat ꝙ ꝑpetuo maneat immobile ⁊ etiam iſta rōne aliqui aſſignāt cauſā quietis terre in medio mūdi q̄ in oī tēpore equaliter ad cētrum trahitur

¶ Quarta ratio omnis motus eſt naturalis vel violentus et quia omnis motus violentus declinatio eſt a naturali motu et fit in mobili contra inclinationem ad motum naturalem ſequitur ꝙ ſi in

vacuo non poſſit eſſe motus naturalis ergo neqꝫ
violentus quia deſtructo priori deſtruitur poſteriꝰ
Sꝫ primuꝫ patet quia omnis motus naturalis eſt
ad aliquā differētiam poſitionis et diuerſorū cor-
porum motus naturales ſunt ad diuerſas partes
loci naturalis ſed in vacuo non eſt aliqua differē-
tia poſitionis partium ad inuicem ergo nō poteſt
eſſe cauſa motꝰ naturalis ſed magis deſtruit mo-
tum ſicut eñ in infinito ſi eſſet non eſſet ſurſū de-
orſum neqꝫ medium vt dictum eſt prius ita neqꝫ in
vacuo aliter tamen non eſſent iſta in infinito ⁊ in
vacuo quia in infinito iſta nullomodo reperiuntur
diſticta nec ex natura rei nec quo ad nos ſed in va
cuo ſi eſſet ſpacium finitum iſta reperirentur di-
ſtincta quo ad nos ſed non ex natura rei quia va-
cuum habet rationem priuatiōis et non entis mo
do non entis nulla eſt differētia ideo in vacuo nō
reperitur ſurſum deorſum ⁊ medium ex natura rei
differentia.

¶ Quinta ratio ſi vacuum eſſet ſequeretur ꝙ pro
iecta poſt receſſum a proijciente primo non moue-
rentur conſequens eſt falſum vt patet per experi
entiam et conſequencia patet quia cauſa motus
proiectorum poſt ſeparationem a primo proijcien
te ſecundum aliquos eſt antipariſteſis hoc eſt rep
cuſſio medij ad medium quia medium primo per-
cuſſum a primo proijciente pellit medium ſibi pro
pinquum et illud pellit aliud ſed de hoc in octauo
phiſicorum.

¶ Sexta ratio ſi poneretur vacuum nulla eēt cā
quare mobile magis moueretur ad vnam partē ꝙ̄
ad aliā ergo vbiqꝫ moueretur quod eſt impoſſibile
et probatur ad huc conſequentia quia antiqui dixe
runt vacuum eſſe cauſam motus quia vacuum ce-
dit ipſi mobili et nullomodo reſiſtit cum ergo ſecū
dum quālibet partem equaliter cedat ſequitur ꝙ
mobile ſecundum omnem differentiam poſitionis
mouebitur ſic ergo patet quomodo non eſt ponen-
dum aliquod vacuum ſeparatum a corporibus et
receptiuum corporum tanqꝫ quoddam ſpacium ex
iſtens inter latera continentis et hec ē prima opi
nio de vacuo.

¶ Secunda eſt ponentium vacuum non eſſe ſpa-
cium totaliter ſeparatum ſed imbibitum corpori-
bus naturalibus ſicut aqua cum tenetur in forami
nibus ſpongie et ſic poſuerunt democritus et leu
ſipus Democritus dicebat corpora cōponi ex mul
tis athomis et intermedia illorum ponebat vacu
um vbi nos dicimus eſſe poros et dicebat oīa cor
pora componi ex pleno et vacuo et dicebat ꝙ per
iſtas vacuitates fiebat nutritio augmentatio ⁊ ra-
refactio et quidam poſuerunt vacuum corporibus
imbibitum et non ſolum inter poros ſed dicebant
ꝙ erat quedam dimenſio exiſtens penetratiue cū
locato et ſimul mouetur cum eo deferendo ipſū lo
catum ſicut vtres ea que in ipſis continentur ⁊ per
hoc differebant a prima opinione.

¶ Tertia eſt opinio pitagoricorum non naturali
ter loquentium qui dicebant extra celum eſſe ma-
gnum ſpacium et infinitum et credebant illud eē
animal quod per ſuam reſpirationem cauſabat in
iſtis inferioribus diſtinctionē que non poteſt fieri
per plenum per quod res magis continuantur iō
dicebant ꝙ diſtinctio rerum fit per interpoſitionē
eiuſdem vacui.

¶ Concluſio ad philoſophū pertinet determina
re de vacuo probatur quia ad ipm pertinet deter-
minare de loco ergo et de vacuo qꝛ per ſimiles ra-
tiones quidā crediderunt vtrumqꝫ eſſe.

¶ Concluſio ſcda nullū eſt vacuum hoc quidā an
tiquorū voluerūt probare oſtendēdo ꝙ aer aliqd
ſit ⁊ ꝑ pñs plenū aere non eſt vacuum ſed hec ratio
nō eſt vl'is qꝛ non ſequit̄ plenū aere nō eſt vacuꝫ
ergo vacuū nō eſt Aſſumptū aūt probant dupliciť
qꝛ vtres pleni aere ſubſtinent magnū pondꝰ ergo
aer eſt aliquid et fortis. Secūdo de clepſedra re-
pleta aqua cuiꝰ ſi ſuperius foramē obſtruat̄ nō ca-
det aqua per foramina inferiora ⁊ hoc qꝛ ſcđꝫ eos
aer interius exiſtens ſuſtinebat aquam ergo aer ē
aliquid S. T. dicit le. 9. ꝙ clepſedra eſt vas quod
furatur aquam quo forte irrigantur ortus et dice-
bāt ꝙ quando aqua intrat tale vas ſimul intrat
aer Et nota ꝙ aer parum ſenſibilis eſt ſentitur ta
men a tactu tempore hyemali per ſuam frigidita-
tē et a viſu per lumen exiſtens in eo ſubiectū ei ſē
titur per accidens ſibi inherens ſecundum ſignuꝫ
anaxagore non videtur verum quia remouendo di
gitum a foramine ſupiore tunc aqua exit ergo aer
ſuſtentans non impediebat exitum aque.

Item antiqui male diffiniuerunt vacuum dixerūt
enim vacuuꝫ eſſe in quo nullū eſt corpus ex eo ꝙ va
cuum eſt in quo nichil eſt et ſecūdū eos omne ens
eſt corpus et quia credebāt omne corpꝰ eſſe graue
vel leue diffinierunt vacuum eſſe in quo non ē gra
ue vel leue Sed contra tunc punctum eſſet vacuū
quia in puncto non eſt graue vel leue ideo aliter
diffinitur vacuum eſt locus non repletus corpore
aptum natum tamen repleri. Querit philoſophꝰ
vtrū ſi in aliquo ſpacio ſit color vel ſonus dicendū
ſit vacuum reſpōdet ꝙ ſi ſit ſuſceptiuum corporis
tangibilis tunc eſt vacuum alias non. Male ergo
dicitur ꝙ vacuū eſt in quo nichil eſt quia dato ali-
quo ſpacio ſine dimenſione vel quantitate in qua
ſit color et in qua non poteſt contineri corpus tūc
tale ſpacium eſt vacuum licet aliquid in eo ſit Tūc
probatur concluſio quia omnis locus eſt reple-
tus corpore eſt enim terminus corporis continen
tis ergo nullum eſt vacuum.

¶ Item videmus ꝙ natura fugit vacuum vñ gra-
uia aſcendunt ne ſit vacuum in vniuerſo.

¶ Tertia concluſio non eſt ponendum vacu-
um corporibus imbibitū vt dicebat democritus qꝛ
ſecundum eos ideo ponitur vt ſit cauſa motus
quia vacuum eſt cauſa grauitatis et leuitatis ſecū
dum eos ergo vacuum non eſt cauſa motus deorſū
ipſorum grauium.

¶ Item vacuum eſt intrinſecum corpori ergo mo
uetur cū corpore ergo eſt ī alio loco cū ergo vacuū
ſit locus ſequitur ꝙ loci erit locus. Item ſi vacuꝫ
eſt cauſa motus ergo ipmmet vacuū deberet velo
ciſſime moueri quod tamen eſt falſum.

¶ Item ſi vacuum eſſet locus ſimul exiſtens cum

ipſo locato ſequeretur ꝙ plures dimenſiones poſ-
ſent eſſe ſimul ſcilicet dimenſiones ipſius vacui ⁊
corporis contenti et pari ratione omnes dimẽſio-
nes poſſent eſſe ſimul quod eſt falſum quia ſecun-
dum S. T. hic lec. 13. non poteſt ymaginari ꝙ hec
linea ſit alia a linea ſibi equali niſi inq̃tum yma-
ginamur vtramqꝫ eſſe in alio et in alio ſitu.

¶ Concluſio quarta diuina potentia poſſet eſſe
vacuum quia deus poſſet anichilare omnia elemẽ-
ta et tunc videtur ꝙ inter celum et terrã eſſet va-
cuum et S. Tho. dicit in vacuo poſſe fieri motum
hoc autem non eſſet verum ſi implicaret vacuum
eſſe. Item vel vacuum capitur pro dimenſionibus
ſiue pro quantitate non continente aliquod corpꝰ
et clarum eſt ꝙ deus poteſt facere dimenſiones ſe
paratas vel non capitur pro dimenſione conten-
ta a loco ſed potius pro ipſo loco qui dicit ſuperſi-
ciem cum reſpectu ad primum continens ⁊ hoc to
tum poteſt deus conſeruare deſtructo locato ſꝫ nũ
quid locus ſacramenti euchariſtie eſt vacuũ ſic di-
cit ſanctus thomas tertia parte ꝙ non quia reple
tur ſpeciebus. q. 76. ar. 5. 2m.

¶ Contra hec arguitur per rationes antiquorũ
Primo videntur eñ partes eorum que cõdenſan-
tur conuenire in inuicem et ſic vna pars ſubintrat
aliam ergo in alia ſunt quedam vacuitates. Ante
cedens declarãt quia vas tantũdẽ continet de vi
no cum vtribus q̃tum ſine eis. Item illud quod
mouetur localiter vel recipitur in pleno vel in va
cuo non primum quia tunc duo corpora eẽnt ſimul

¶ Secundo argumentatio fit per receptionẽ ali-
cuius corporis illa autem pars nõ poteſt recipi in
pleno ergo in vacuo ergo habetur intentum.

¶ Item vas plenum cinere vel farina tantũ re-
cipit de aqua q̃tum ſi non eſſent cineres quod nõ
fieret niſi eſſent alique vacuitates inter partes ci
nerum igitur. Item vel in rarefactione vna pars
ſemp cedit alteri et tunc rarefacta vna parte opor
teret totum aerem vſqꝫ ad celum moueri vel vna
pars ſubintrat aliam ⁊ tunc oportet ꝙ in ea ſit que
dam vacuitas.

¶ Tertio arguunt quidam ponendo ꝙ duo corpo
ra plana ſe tangant et ſeparentur tunc aer ſubin-
trans prius perueniet ad extrema q̃ ad media il-
lorum ergo in illo priori erit vacuum in medio.

Item volo ꝙ tota inferior pars dolij auferatur
tunc manifeſtum eſt ꝙ vinum inferius exibit et ſic
deſcendet ergo in parte ſuperiori dabitur vacuum
quia pono ꝙ ſuperiꝰ nullus aer poſſit ſubintrare.

¶ Quarto ponatur os follis in foramine alicuiꝰ
vaſis ſic ꝙ occupet totum illud foramen et non ſit
aliud in ipſo vaſe et eleuentur latera follis tunc
aer exiſtens in illo vaſe ingreditur follẽ ergo vas
remanet vacuum.

Item impleatur vas fortiſſimum aqua calida ⁊ ob
ſtruatur et poſtea congeletur illa tunc manifeſtũ
eſt ꝙ minorem locum occupabit quia condenſatur
per frigiditatem ergo in aliqua parte manebit va
cuum.

¶ Quinto locus eſt cauſa motus naturalis ſꝫ nõ
eſt cauſa inq̃tum plenus eſt quia vt ſit. impedit re
ceptiuum alterius corporis quod ad ipſum natu-
raliter mouetur ergo eſt locus inq̃tum eſt vacuũ.

Item materia eſt locus forme vel cauſa muta-
tationis ad formam ratione priuationis et caren-
tie ergo vacuum quod dicit priuationem eſt cauſa
motus ergo vacuum eſt.

¶ Sexto bene ſequitur vacuum eſt locus non re
pletus corpore ergo vacuum eſt a propoſitione de
eſt tertio adiacente ad propoſitionẽ de ſecũdo vel
a coniunctis ad diuiſa quia eſſe vacuum eſt coniũ
ctum et eſſe eſt pars eius.

Item omnis locus eſt ſed vacuum eſt locus er-
go vacuũ eſt. Item extra celum nichil eſt ergo ibi
eſt vacuum. Item annichilet deus elementa cum
ſint corruptibilia non autem tunc queritur vel par
tes celi iungent ſe et tunc celum deſtrueretur vel
non et ſequitur ꝙ natura tunc non abhorreret va-
cuum. Forte negas quia inter duo inſtantia neceſ
ſario mediabit tẽpus ergo eſt medium inter oriẽs
et occidens alias eſſent immediata et ſimul quia
illa ſunt ſimul que non habent mediũ 5°. phiſi. t.
c. 22. ⁊ que non diſtant diſtantia aũt non eſt niſi in
medio reali. Cõtra deus poteſt diſticta ſeparare.

¶ Octauo arguitur Nam ſi aliquod vas ſit reple
tum aqua tunc illud poteſt ad hec recipere dena-
rios ergo in pecunijs eſt ponendum vacuũ vel in
ipſa aqua.

¶ Item infra teſtam omni nõ fractã aliquando
reperitur aliqua concauitas in qua nullum corpꝰ
videtur eſſe igitur eſt ponendum vacuum. Ante-
cedens pꝫ qꝛ ſi eſſet aliquod corpꝰ maxĩe eẽt aer
ſed hoc non eſt dicendũ igitur Minor patet quia
per teſtam non poteſt intrare aer Poſſet enim ali
quis ad hoc dicere ꝙ aliqua portio cui euaporatur
et ĩ aerẽ reſoluitur et ꝙ talis aer talem concaui-
tatẽ reperiret. Contra quia ex vno pugillo aque
fiunt decem aeris ergo aer multo maiore locum oc
cupat q̃ occupabat illa pars oui que eſt in aerem
cõuerſa quod tamen ibi non videt̃ fieri poſſe poſſi
bile igitur ibi eſt ponendum vacuum.

¶ Nono arguitur ꝙ vacuum per potentiã ſuper
naturalem non poſſit eſſe quia ſi deus faceret va-
cuum tunc faceret nichil cum vacuum nichil ſit cõ
ſequens falſum eſt ergo et antecedens.

Item implicat cõtradictionem vacuum eſſe ergo
vacuum non poteſt eſſe per potentiã ſuper natu-
ralem Antecedens patet quia bene ſequitur ibi
eſt vacuum ergo ibi non eſt locus conſequens pꝫ
quia locus dicitur relatiue ad locatum ſed ſi vacuũ
eſſet non eſſet locatum in eo ergo non eſſet locus
Etiam bene ſequitur vacuum eſt ergo locus eſt qꝛ
vacuum eſt locus non repletus corpore aptus na
tus repleri ergo ſi vacuum eſſet locus eſſet ſed iſte
implicant locus eſt et locus non eſt cum iſta locus
nõ eſt inferat iſtam nullus locus eſt que eſt cõtra-
dictoria iſtius locus eſt.

¶ Decimo ꝯtra diffinitionẽ vacui ꝓbãdo ꝙ pũctũ
ſit vacuũ qꝛ pũctũ eſt locus non repletꝰ corpore ꝙ
enim ſit locꝰ pꝫ qꝛ angelus poteſt eſſe in puncto et

vnum punctum poteſt eſſe in alio vel ſimul cuꝫ eo. Item ſecundum ariſtotelem vacuum non eſt cau-ſa motus ergo ad phiſicum non pertinet determi-nare de vacuo. Item arguitur ꝙ motus natura-lis non eſt prior violento quia poſterius non eſt ſine priori ſed motus violentus eſt ſine naturali vt patet quando graue mouetur ſurſum tunc ibi eſt motus violentus ſine naturali ⁊ nullus eſt ibi na-turalis actu.

¶ Ad primum dicit ſanctus thomas vinuꝫ in vtri bus condenſari et ideo antiqui putabāt ꝙ vna ps ſubintraret aliam quod tamen non eſt verum alij dicunt ꝙ vtres inbibunt vinum et ideo videntur ſimul eſſe cum vino nec eſt credendum ꝙ vas cum vtribus tantuꝫ contineat vinū ſicut prius. Ad ali-ud dicitur ꝙ motuꝫ localiter recipitur in pleno qđ condenſatur adueniente alio corpore. Sed cōtra non frigeſit ergo nō condenſatur Negatur conſe quentia quia modicum poteſt aliquid condenſari dato ꝙ non frigeſiat.

¶ Et per hoc patet ad ſecundum de cineribus di citur ꝙ cineres conſumunt aquam et in ſe habent poros et ideo videtur ꝙ tantumdem cōtinetur in vaſe de aqua ſicut prius. Aliud ſoluitur ſicut pri-mum Unde quando vnum corpus rareſit tunc cor pus circundans aliquando condenſatur et oppo-ſito modo dicatur quando aliquid condenſatur ra-rum enim et denſum oppoſito modo ſe habent et contrariantur. Sed contra idem eſt rarum et den-ſum ergo non contrariantur. Antecedens patet quia aqua eſt rara ⁊ denſa. Item arguitur ꝙ ni-chil ſit magis raruꝫ quia partes vniuſcuiuſ rei ſunt ita propinque ſicut prius quia ſemper in con tinuo partes ſunt immediate. Item ſequeretur ꝙ terra poſſet eſſe magis denſa ꝗ̄ modo ſit et ignis magis rarus et per conſequens moueretur magis ſurſum. Item per idem terra moueretur magis de orſum ꝗ̄ modo que tamen modo deſcendit vſ ad centrum. Item tunc ex vno pugillo terre genera-rentur pluſꝗ̄ decem aque contra ariſtote. quia ex decem pugillis aque poteſt fieri vnus pugillꝰ ter re et ex qualibet decima parte poterunt generari decem pugilla aque. Dicendum ad primuꝫ ꝙ hoc eſt reſpectu diuerſoruꝫ. Ad aliud dicitur ꝙ partes mediate non ſunt ita propinque ſicut prius. Ad aliud dicitur ꝙ dato ꝙ terra eſſet magis grauis ta men non moueretur ad locum magis deorſum li-cet velocius moueretur. Ad aliud dicitur ꝙ dictuꝫ philoſophi intelligitur de terra exiſtēte in ſua na turali denſitate.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ ſecundum aliquos nūꝗ̄ duo corpora plana poſſunt ſe tangere ſed contra acer planus poteſt tangere aquam et tunc redit difficultas in ſeparatione iſtorum corporum. Item due medietates lapidis ſe tangūt. Item la pis proiectus contra alium frangit eum ergo tan-git ipſum. Item quid impedit groſſiſſimum lapi-dem ne deſcendat donec tangat alium ſed de hoc in ſecūdo de anima. Alij dicūt ꝙ illa corpora non poſſent ſeparari ſecunduꝫ omnes partes ſimul vt puta ſi ponatur ꝙ aqua immediate tangat ace-rem et ibidem congeletur tunc vnum corpus pla-num tanget aliud ſed non poterit ſeparari niſi frā gatur. Ad aliud dicitur a quibuſdam ꝙ vinum non exibit ſed contra eſt corpus graue ergo deſcendit. Item queritur a quo detinetur dicūt ꝙ detinetur a natura vniuerſali que abhorret vacuuꝫ quod pa tet ad ſenſum non enim vinuꝫ faciliter exit niſi de tur ſibi ventus.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ latera follis poterunt frangi ſed non ſeparari notabiliter Et ita dicatur ad aliud.

¶ Ad quintum dicitur ꝙ locus non eſt cauſa mo-tus aliquoº pretacto ſed propter conuenientiam quam habet cum locato. Ad aliud dicitur ꝙ priua-tio non eſt cauſa generationis per ſe quia nichil influit.

¶ Ad ſextum dicūt quidā ꝙ ille propoſitiōes ſūt de actu ſignato vt ſenſus ſit vacuum eſt locus id eſt ſignificat locum vacuum tamen nichil eſt. Alij negant illas conſequentias ſicut nō ſequitur adā eſt homo ergo adam eſt. ſed iſtud eſt logicale. De oriente autem et occidente an tunc diſtarent dici tur ꝙ ſic priuatiue vel diſtātia eēt in altero illoꝝ ⁊ nō ēi medio necē ſimile de tpeꝫ deꝰ vtrūꝗ poſſit deinde dicitur ſecundū ſan. tho. ꝙ extra celū non eſt vacuum. Sed nonne corpus vnius beati exnſ extra celum eſt in vacuo cum non ſit in pleno dicit S. T. 3. par. q. 57. ar. 4. ad. 2m. ꝙ extra celum non eſt natum eſſe corpus localiter ita ꝙ non eſt ibi lo cus ſuſceptiuus corporis. Sed nonne inter duas manus beati exiſtentis extra celum eſt vacuum ſi ſic videtur ꝙ beatus naturaliter poſſet facere va-cuum quia naturaliter poteſt ire ſupra celum em-pireum ſecundum. S. T. quo. 6 ar. 3. Item ſi cor pus chriſti ſit extra celum quomodo ergo poteſt vi deri ab oculo corporali a beatis cum ibi non ſit me dium per quod multiplicentur ſpecies in oculis eorum que ſunt a latere ſed de his alias.

¶ Ad octauum dicitur a quibuſdam ꝙ per ſiccita tem pecunie aliqua pars aque conſumitur Dein-de dicitur ꝙ per teſtam oui que eſt poroſa tranſit aer.

¶ Ad nonum dicitur ꝙ proteruus poſſet dicere ꝙ deus non poteſt facere vacuum quia hoc impli-plicat contradictionem et tunc nulla eſſet deter-minatio ſ. t. dicentis ꝙ mobile poſitum ī vacuo mo ueretur ſucceſſiue ideo dico ꝙ vacuum eſt locus. id ē vacuum ſupponit pro aliqua ſuperficie alicuiꝰ cor poris que apta nata eſt aliquid continere licet de facto nullum corpus contineat Quidam dicunt ꝙ vacuū de materiali ſignificat illam ſuperficieꝫ ⁊ de formali dt priuationem ſcilicent carētiam cor-poris. Et ſi queratur quare aliquod ſignificatuꝫ di citur materiale dicunt ꝙ ſe habet per modum ma terie que determinabilis ē p formam ſic etiam idē ſignificatum formale determinabile eſt per diuer ſa ſignificata formalia vt patet quando eadeꝫ res dicitur vera et bona.

❡ Dubitatur an qn̄ in aqua duo digiti ſe tangunt aqua ſit penetratiue cum digitis quia experiētia docet ꝙ inter digitos manet humiditas aque ergo et ſubiectum eius ſcilicet aqua et tamen digiti fuerūt immediati. Item due linee naturales poſſunt eſſe ſimul ergo et due linee mathematice qꝛ realiter idem ſunt ergo duo corpora etiam mathematica poſſunt eſſe ſimul vel oportet ꝙ in vno ſit vacuitas in quo aliud recipiatur. Dicenduz ꝙ illa humiditas eſt ſubiectiue in digito ſicut ſupradictū eſt de pane poſito in vino aliqua em̄ eſt pars pars in qua non eſt realiter vinū quia ſi in qualibet parte panis eſſent pori ibi non eſſet aliquid de pane quelibet tamen pars eſt humida.

Deinde videndum eſt de altera parte queſiti videtur ꝙ in vacuo fiat motus in inſtanti quia niſi ſic ſequeretur per argumētū philoſophi ꝙ aliq̄d ita velociter moueretur in pleno ſicut in vacuo immo velocius ponamus enim ꝙ lapis in vna hora pertranſeat a ſpacium in pleno ⁊ in medietate illius hore pertranſeat tantumdem in vacuo tunc pono ꝙ illud medium fiat in duplo rarius et minoris reſiſtentie tunc in illis pleno in duplo mouebitur q̄ȝ prius ergo mouebitur ita velociter ſicut in vacuo. Forte dicis ꝙ nulla eſt proportio. Contra motus factus in vacuo, fit in tempore ergo habet aliquaȝ perfectionem in tempus in quo fit motus in pleno. Sed contra omne corpus dum mouetur localiter prius pertrāſit minus ⁊ q̄ȝ equale ⁊ equale q̄ȝ maius ergo in vacuo non fit motus in inſtanti ſed ſucceſſiue ſi enim fieret in inſtanti ſequeretur ꝙ naturaliter poſſit eſſe motus infinitus ſuppoſito vacuo.

❡ Reſpondeo dicendum ꝙ per velocitatem motus philoſophus probat vacuum non eſſe vnde ꝓpter duo motꝰ eſt velocior vel tardior ſcilicet Ratione medij quod eſt magis rarum vel denſum. Secundo ratione mobilis ꝙ eſt magis graue vel leue Item motus aliquando impeditur per mediuȝ q̄d contra fertur vt quando quis nauigat contra curſum aque.

❡ Dicendum ergo ꝙ nullum eſt vacuum quia alias omnia mobilia mouerentur in inſtanti quia talis eſt proportio motus ad motum. In velocitate et tarditate qualis eſt proportio medij ad mediuȝ ſed pleni ad vacuum nulla eſt proportio ergo nulla eſt proportio motus facti in pleno ad alium ſed motus factus in pleno eſt in tempore ergo alius eſt in non tempore id eſt in inſtanti. Item arguatur per rationem ante oppoſitum.

❡ Sed circa hec ſanctus thomas mouet tres dificultates videtur enim ꝙ motus factus in vacuo habeat proportionem ad motum factum in pleno quia quilibet motus habet determinatam velocitatem ex proportione potentie motoris ad mobile etiam ſi nullum ſit impedimentum ꝙ patet exemplo et ratione quia primum celum non mouetur in pleno nec habet impedimentum et tamen mouetur ſucceſſiue et in certa proportione. Ratione ſic dato ꝙ in medio nullum ſit impedimentuȝ adhuc motus eſt ſucceſſiuus ſecundum prius ⁊ poſterius ipſius magnitudinis ſuper quam fit motꝰ vnde per impedimentum motus retardatur ſȝ ipo ſublato adhuc motus naturalis eſt determiate intenſionis.

❡ Secunda difficultas ſi medium quod eſt plenū impedit motū vt dicit philoſo. ſequit̄ ꝙ in iſtis inferioribꝰ nullus eſt motus purus non impeditus.

❡ Tertia difficultas in corporibus naturalibus eſt deteriatꝰ terinꝰ raritatȝ ⁊ dēſitatis q̄ non ſꝑ eſt accipere corpus rariꝰ ſcd̄ȝ q̄ȝlibet ꝓportionē tp̄is

❡ Ad primā dicit auerrois ꝙ velocitas vel tarditas motus conſurgit cuidā ex ꝓportione motoris et mobile ſȝ opȝ mobile eē aliquoᵒ reſiſtens motori ſicut patiēs quodāmō ꝯtrariū agenti q̄ quidaȝ reſiſtētia p̄t eē ex tribꝰ. Primo quidā ex ip̄oſitu mobilis ex hoc em̄ ip̄o ꝙ mouēs intēdit trāſferre mobile ad aliquod vbi ip̄m mobile in alio vbi exiſtēs repugnat intētiōi motoris. Scd̄o ex nā mobilis ſicut apȝ in motibꝰ violentis vt cū graue proijcitur ſurſū. Tertio ex parte medij omnia enim hec tria accipienda ſunt ſimul vt vnum reſiſtens ad hoc ꝙ cauſetur vna cauſa tarditatis in motu ꝙ ergo celum ſucceſſiue moueatur hoc eſt propter primam cauſam tantum grauia autem ſucceſſiue mouētur ex parte medij et ideo dicit ꝙ remoto medio graue in animatum moueretur in inſtanti Sed cōtra graue eſt quantum ergo ſi ſit in vno vbi impoſſibile eſt ꝙ ſit in alio remota forma vt ymaginatur com.

❡ Item tunc aliquid poſſet eſſe in eodem inſtanti ſurſum et deorſum quia graue motum in inſtanti ſimul eſt ſurſum et deorſum ergo contraria ſunt in eodem ſcilicet vbi ſurſum et vbi deorſum.

Itē ſi āgelꝰ q̄ nullā hȝ reſiſtētiā ex p̄te medij poſſȝ ſe mouere ī iſtāti ſequeret̄ ꝙ non poſſet dari maximꝰ locus ī quo poſſȝ eē āgelus cuiꝰ oppoſitū dicūt multi theologi et patet conſequentia quia angelꝰ motus in inſtanti eſt ſimul ſurſum et deorſum.

Item tunc corpus pedale per aliquod inſtans cōmenſuraretur corpori ſex pedū. immo toti diſtantie que eſt inter terram et celum quia ſi mouetur in inſtanti tunc in illo inſtanti corpus pedale eſt ī toto ſpacio quod eſt inter terram et celum.

Item ponatur ꝙ per vacuum graue aſcendat ⁊ leue deſcendat ſequeretur ꝙ iſta duo corpora eſſēt ſimul et penetrarent ſe quia quodlibet illorum vł quelibet pars vniusꝰ eſt vbicumq̄ȝ eſt pars alteriꝰ quia aduerſarius dicit ꝙ in illo inſtanti tranſit totum vacuum Forte dicis ꝙ obuiabunt ſibi ī medio Contra ſtat ꝙ vnum ſit maioris virtutis ꝙ alterū ergo citius pertranſibit totum ſpacium q̄ȝ aliud ergo in minori tempore q̄ȝ in inſtanti. Opinionem cō. tenet gregor. de arimino in ſecundo et albertꝰ magnus ſed cum. S. T. dicendum eſt ꝙ impoſſibile eſt aliquid moueri in inſtanti ſicut impoſſibile eſt aliquid eſſe circumſcriptione in duobus locis ariſtotelis tamen bene contra antiquos dicit ꝙ ſi eſſet vacuum mobile in eo poſitum moueretur in inſtanti qꝛ ſecūdū āti. tota ſucceſſio ī motu ꝓueit

ex parte mediꝫ hoc tamen eſt falſum quia in eodē
medio corpus magis graue velocius mouetur .ſ.
philoſophꝰ in ſuo argumento ſupponit ꝙ aliquid
moueri poſſet in pleno hoc autem negant philoſo
phi contra quos arguit vt videtur ergo non con-
cludit.

¶ Ad ſecundam difficultatem.d.S.T.ꝙ non in
conuenit motum naturalem habere impedimen-
tum quia per motum naturalem fit receſſus ab eo
quod eſt contra naturam.

¶ Ad tertiam dif.reſpondet ꝙ nulla raritas re-
pugnat rebus naturalibus ex natura corporis mo
bilis inq̃tū eſt mobile de quo determiatur in phi-
ſica ſed ex natura determinatarū formarū vel dici
tur ꝙ ſcd̃m anti.ↄtra quos arguit.R.non eſt deter
minata raritas in naturalibus.

¶ Concluſio ſecundū rei veritatē non eſt ponen-
dum vacuum propter motū dato tamen ꝙ eēt va-
cuum adhuc poſſet eſſe motus ſed eſſet ſucceſſiuꝰ
probatur per motum celi qui ſucceſſiuus eſt ſed di-
ces ꝙ eſt ſucceſſiuus quia angelus mouet ita velo
citer ſicut ſibi placet. Contra multi dicūt deū age-
re neceſſitate nature ⁊ gre.dicit in ſcd̃o ꝙ primus
motor immediate mouet primū celum ergo ſucceſ-
ſus in primo celo prouenit ex natura motus.

¶ Contra hec arguitur natura abhorret vacuum
ergo ſi deus anichilaret hanc domum aer mouere
tur inſtanti quia ſi moueretur ſucceſſiue ſequeret̃
ꝙ per aliquod paruū tempus eſſet vacuū vbi nunc
eſt iſta domus. Item in vacuo nulla eſt reſiſtentia
ergo motus in eo factus fit in inſtāti antecedens
patet quia vacuū nichil eſt. Forte dicis ꝙ ſucceſſio
illius motus eſt ex reſiſtentia prouenienteex hoc
ꝙ mobile eſt diſtinctum a motore vel ex incōpoſſi-
bilitate termini a quo et termini ad quē. Sed con-
tra ſequeretur ꝙ deus nichil poſſet mutare in in-
ſtanti quia omne mobile eſt ab eo diſtinctuꝫ hoc tñ
eſt falſum q2 deus facit ſubito corpus ſuū eē in ſa
cramento altaris et aīa ſua ſubito deſcendit ad in
fernum vt dicit capreo. Item tunc aliquid reſiſte-
ret deo hoc modo. Item volo ꝙ deus continue di-
minuat reſiſtentiam celi tunc angelus ſemper po-
terit ip̄m velocius mouere ergo ſi nulla ſit reſiſten
tia per diuinam potentiam ſequitur ꝙ poterit mo
ueri in inſtanti.

¶ Secundo ad idem arguitur ſequeretur ꝙ vnuꝫ
mobile eſſet eque velociter mobile ab angelo ſicut
aliud quia nulla eſt hic reſiſtentia niſi ex diſtinctio
ne mobilis ad motorem. Item angelus ſcd̃ꝫ theo.
poteſt ſe facere in loco magno et paruo ergo in il-
lo loco poteſt moueri in inſtanti quia non eſt ibi in
compoſſibilitas termini a quo et termini ad quem

¶ Tertio aliqua alteratio fit in inſtanti et tamen
in motu alterationis eſt incompoſſibilitas termi-
ni a quo et termino ad quē. Antecedens patet q2
alteratio non eſt motus continuus. Item illumi-
natio fit in inſtanti et viſio non obſtante diſtinctio
ne inter agens ⁊ patiens. Item beatus poſt reſur
rectionem per dotem ſubtilitatis et agilitatis po
terit moueri in inſtanti alias requireret duplex tē
pus ad pertranſeundum duplex ſpacium. Item ſi
gnetur tempus in quo lapis pertranſit totum va-
cuum et ſit in vna hora Arguitur ſic cum medieta
te hore ſtat incompoſſibilitas termini a quo ⁊ ter-
mini ad quem ergo medietas hore ſufficit ad per-
tranſeundum totum illud vacuum et iterum eodē
modo arguitur de medietate illius medietatis.
Item ſi in omni motu eſſet predicta reſiſtentia ſe-
queretur ꝙ omnis motus eſſet violentus cum om
ne reſiſtens faciat violentiam. Item quod non eſt
cauſa motus non eſt cauſa ſucceſſionis cum ſucceſ
ſio de eſſentia motus ſit ſed predicta incompoſſibi
litas terminorum vel diſtinctio motoris a mobili
non eſt cauſa motus vt patet diſcurrendo per ſin-
gulas cauſas ergo non eſt cauſa ſucceſſionis. Si
dicas ꝙ ſit cauſa efficiens ergo quando iſta ſūt ma
iora tanto eſſet velocior motus et per iſta eadē ar
gumenta probaretur ꝙ medium non eſt cauſa ſuc-
ceſſionis in motu.

¶ Quarto quando medium in duplo minus reſi-
ſtit tunc motus eſt in duplo velocior ergo ſi nullo
modo reſiſtit fiet in inſtanti antecedens patet q2
proportio motoris ad reſiſtentiam eſt dupla. Forte
dicis ꝙ non eſt dupla ad aggregatum ex reſiſten-
tia mediꝫ et ex reſiſtentia q̄ eſt ex diſtinctione mo-
bilis quero ergo in qua proportione eſt vel augea
tur donec ſit ſub dupla ⁊ eque bñ procedit argumē
tum per regulas in fine ſeptimi phiſicorum.
Item illud velocius mouetur quod citius diuidit
mediū ratione ſue figure ergo in vacuo vnū corpꝰ
mouetur ita velociter ſicut aliud quia nulluꝫ eſt ibi
medium diuidendum.

¶ Quinto arguitur ꝙ in vacuo non ſit motꝰ ſucceſ
ſiuus quia in vacuo nulle ſūt differentie pōnū er-
go ibi non eſt motus et poſſunt fieri argumēta ari-
ſto.facta articulo precedente Item omnis motꝰ de
pendet a motu celi ſed in vacuo mobile non re-
ciperet influentiam a celo quia non eſt ibi mediuꝫ
differens Forte dicis ꝙ motus animalis non depē
det a celo et ideo animal poſſet moueri in vacuo.
Contra quia animal indiget reſpiratione ergo nō
poteſt eſſe in vacuo Item vacuum ſecundum anti-
quos eſt quedam dimenſio ergo reſiſtit mobili ergo
data opinione antiquorū de vacuo adhuc non ha-
betur ꝙ mobile in eo poſitum moueatur in inſtanti
Item dato ꝙ reſiſtentia eſſet a medio ſequeretur
ꝙ nichil poſſet moueri in aere ſuppoſito ꝙ aer ſit
infinitus quia in corpore infinito eſt infinita virtꝰ
ergo ibi eſt infinita reſiſtentia Forte dicis ꝙ antiq̄
bene dicebāt vacuum eſſe quaſdam dimenſiones
tamen ille non ſunt in corpore ⁊ ideo non reſiſtūt
niſi propter raritatem et denſitatem et ꝑpter quā
titatem ergo quantitas ſeparata reſiſtit.
Item ſeparetur quantitas ab aqua et aere adhuc
mobile facilius tranſibit per quantitatem aeris ꝗ̄
aque ergo quantitas reſiſtit. Forte dicis ꝙ verum
eſt propter raritatem et denſitatem ſuam Contra
rarum eſt quod minus habet de materia ſed tūc ibi
nulla eſſet materia ergo quātitas ſeparata non ē
rarior altera.

¶ Sexto qñ p̄dicatū repugnat ſubiecto rōne dr̃ie
ꝓprie ⁊ ſpecifice tunc propō eſt impoſſibilis licet

predicatum poſſit conuenire generi illius ſpeciei vnde iſta eſt impoſſibilis homo eſt irrationalis licet iſta ſit vera animal eſt irrationale ergo licꝫ corpus mobile poſſit ĩ ĩfinituꝫ rarefieri tamen iſta eſt falſa aer poteſt ĩ ĩfinitum rarefieri.

¶ Ad primuꝫ dicendum ꝙ tũc per aliquod tempꝰ eſſet vacuum miraculoſe et miraculo preſuppoſito. Ad aliud concedo deum nichil poſſe mouere in inſtanti nec poteſt tollere omnem reſiſtentiam vt ſupradictũ eſt nec corpus ſuũ eſt in ſacramẽto per motum localem nec anima in inſtanti mouebatur ſed deus eam poteſt ponere in duobus locis non localiter tamen Si arguatur expoſitorie hoc vbi deus poteſt facere in inſtanti et hoc vbi ſcd̃m eẽntiam eſt motus localis ex tertio phi. ergo motũ localem deus poteſt facere in inſtanti. Item deꝰ poteſt velocius mouere celum q̄ quecunqꝫ intelligẽtia ſed in quocunqꝫ tẽpore poteſt moueri ab intelligentia ergo poteſt in inſtanti moueri a deo. Item deus poſſet facere ꝙ nunc ego eſſem de nouo circũſcriptiue rome deſinendo eſſe ibi et tunc ego eſſem motus localiter in inſtãti quia motus localis nichil eſt q̄ ſucceſſio locorũ ꝑ S. T. in 4°. di. 44. q. 2. ar. 3°. q. 3. Forte dicis ꝙ tunc non eſſem motus ſed mutatus localiter hoc eſt diſputare de nomĩe Dicendum in illo caſu ſortes mouetur in duobꝰ inſtantibus vel in tempore diſcreto ſicut angelus qñ mouetur motu non continuo Nec loquimur de motu q̄tũ ad ſuam eſſentiam ſed quantuꝫ ad oĩa que ſunt de rõne motus quorũ vnũ eſt ſucceſſio.

¶ Ad ſcd̃m dicitur ꝙ non oĩa ſunt equaliter mobilia ab angelo motu violẽto nec etiã motu naturali ſi firmamento adderetur alia ſtella videt̃ ſecundum phm̃ ꝙ angelus non poſſet mouere ipꝫ. Nec etiã angelus poteſt mouere totã terram S. T. de malo q. 16. ar. 10. ad 8m. quia hoc nõ eſt proportionatum nature ĩporũ vt mutent ordinẽ elementoꝝ mundi. Ad aliud dicitur ꝙ angelus in tẽpore diſcreto compoſito. ſ. ex duobus inſtantibus p̃t tranſire de paruo loco et etiam maximo loco in quo poterit tamen non mouetur in inſtanti Et ſi dicatur pono ꝙ nunc operetur de nouo in iſto loco ⁊ nũq̄ prius alicubi tunc eſt nunc prĩo in iſto loco gͦ in iſto inſtanti mouetur non valet conſequentia.

¶ Ad tertiũ S. T. in 4°. di. 44. q. 2. ar. 3. q. 3. dt̃ ꝙ mutationes que hñt vnũ terminũ tñ poſitiuum et alterum puraꝫ priuationẽ poſſũt fieri ſubito. Motus autẽ localis eſt inter diuerſa vbi contraria et ideo requirit ſucceſſionẽ ſecus aũt eſt in alijs productiõibus. Ad aliud dicitur ꝙ in vacuo ſucceſſio menſuranda eſt ſm̃ ꝓportionem menſurantis.

Ad aliud negatur conſequentia quia medium vel incõpoſſibilitas terminorũ non ſunt nata ex toto impedire motum vel nõ eſt violentia q̄tum eſt ex parte motus ſed ex parte medij quod diuiditur rõne cuiꝰ mobile nõ ita velociter mouet̃ ſicut naturaliter natus eſt moueri. Sed contra ſequeretur ꝙ corpus naturale eſſet natũ habere aliquã velocitatem q̄ nunqꝫ habebit et ſic aliqua aptitudo eẽt ocioſa per tempus eternum et in tota ſpecie patꝫ conſequentia quia mediũ facit ꝙ mobile tardius mouetur q̄ ſi nullum eſſet mediũ et ex eodẽ argueretur ꝙ in vacuo mobile non moueretur naturaliter in inſtanti quia cum nunqꝫ erit vacuũ ſequitur ꝙ priuatur eo quod poteſt ſibi ꝯuenire ſm̃ ſuam naturam. Dicendũ ꝙ mobile non fruſtratur quia habet motum ſuũ naturalẽ licet forte non ſcd̃m ſuuꝫ eſſe ita intenſum vel dicendum cũ S. T. in quarto vbi ſupra ad ſꝫ ꝙ mobile poſitũ in vacuo ⁊ in pleno aliquãdo eque velociter mouẽtur. Et ſic in pleno habet motũ illũ quem poſſet habere in vacuo.

¶ Ad quartum negatur aſſumptũ ſed de hoc in fine ſeptimi. Si dicatur S. T. in quarto vt ſupra dicit ꝙ aliquando mobile reſiſtit virtuti mouẽtis ex alio tantũ ſicut in motu naturali grauiũ nõ poteſt eſſe reſiſtentia niſi ex parte medij quo ſublato mouebitur in inſtanti dicendũ ꝙ S. T. pꝰ ꝯmẽtatorẽ loquitur ſub diſiunctiõe et reprobat motum inſtantaneum et cõcedit ꝙ in aliquo medio ſubtiliſſimo eque velociter mobile mouetur ſicut in vacuo quia non erit maior reſiſtentia ex parte medij ſubtiliſſimi q̄ ſit reſiſtentia mobilis in vacuo et ſic reſiſtentia medij nullam tarditatem adiciet ad motum et in ſolutione ad tertium dicit ꝙ a mouente infinite virtutis non poteſt ſeparari reſiſtentia mobilis q̄ facit ex contrarietate habita ad locum quem intẽdit motor ſuppoſito ꝙ ſit in alio loco georgius etiã concedit aliquod mobile maioris virtutis. ſ. velocius moueri ĩ pleno q̄ aliud in vacuo ſed tamẽ ceteris paribus hoc eſſet inconueniens. Et ſi dicat̃ conceſſum eſt ꝙ aliquid eque velociter mouetur in pleno ſicut in vacuo fiat ergo illud plenum magis rarũ tunc minus reſiſtet poteſt dici ꝙ non vel ꝙ p̄dicta intelligũtur quando motum in pleno eſt maioris virtutis vel mouetur motu voluntaria ꝙ enĩ aliqua in vacuo moueantur ſucceſſiue cõiter conceditur ab omnibus quia ſor. poſſet trahere lapidem ſucceſſiue in vacuo Mixta etiam mouẽtur ſucceſſiue quia participant de natura quattuor elementorum.

¶ Ad quintum dicitur ꝙ deus qui poteſt facẽ vacuum etiam in eo poteſt conſeruare graue ſed quidam dicũt ꝙ non deſcenderet deorſũ Sed cõtra ibi nullũ eſt impedimẽtũ dico ergo ꝙ mixta poterunt moueri ab agẽte volũtario cuiꝰ motus non dependet a celo. Sed dices ſaltem lapidis dependet a celo de hoc alias de dimenſionibus ſeparatis videtur ꝙ reſiſtant mobili quia alias due dimẽſiones eſſent ſimul antiqui tamen putabant ꝙ nõ reſiſterent.

¶ Ad ſextum dicitur vt ſupradictum eſt ꝙ aliquãdo argumentum procedit ex falſo tamen ſolum ponitur illud falſum gratia exempli et ad faciliorem intellectum ſicut geometra dicit punctum fluere quando vult oſtendere lineam eſſe indiuiſibilem ſm̃ latitudinem et profunditatem Ad vnumquod tactũ eſt de corporibus glorioſis ſanctꝰ thomas dicit in 4. ꝙ imperceptibilis ẽ exceſſus quo beatꝰ ꝑtranſit locum magnum et paruum.

Sequitur in textu. Conſequens autẽ dictis Circa hunc textum queruntur quinqꝫ. Primo an tempus ſit ens reale. Secundo an tẽpus ſit numerus

motus. Tertio an tẽpus et inſtans ſint idẽ. Quarto an tempus differt ab eternitate. Quinto an tẽpus differt ab euo.

Ad primũ ſic proceditur videtur ꝙ tempus nõ ſit ens reale quia. ſi aĩa nõ eẽt nullum eſſet tempus. ſcꝫ philo. hic ꝙ tempus habet eẽ per intellectuꝫ ergo non eſt ens reale Sed contra tempus eſt q̃titas ergo eſt ens reale.

¶ Reſpondeo dicendũ ſcd̃m S. T. le. 35. ꝙ determinando de tp̃e phũs deſignat difficultatẽ ꝯſiderationis et ideo opponẽdo procedit inquirendo ꝑ rationes extraneas. i. ab alijs poſitas vel ſophiſticas an tempus ſit vel non et q̃d ſit natura temporis tempus eñ eẽ videt̃ manifeſtũ ſcd̃m ſenſũ ꝑcipientẽ motũ. Notanduꝫ preterea ꝙ quidã antiqui dixerunt tẽpus eẽ circulationẽ celi quia videbant tp̃a quadã circulatione reiterari. Sed contra hoc arguit P. du. primo quelibet ꝑs temporis eſt tẽp⁹ ſꝫ nõ quelibet pars circulationis celeſtis eſt circulatio igitur. Itẽ circulatio multiplicat̃ ad multiplicationẽ mobiliũ ita ꝙ ſi eẽnt plures primi celi eſſent plures circulatiões et tamẽ non eẽnt eadem tempora quia hoc eſt contra naturaꝫ tẽporis qꝛ nõ eſt accipere duas ꝑtes tẽporis ſimul niſi vna contineat aliã vt dicit S. T. Alij dixerunt ꝙ tẽpus eſt motus ſeu mutatio. Sed contra mot⁹ multiplicat̃ ad multiplicationẽ mobiliũ. Itẽ tempus habet ꝓprium magis et minus aliud a maiori ipſius mot⁹ ergo habet aliã entitatẽ antecedens patet qꝛ aliq̃n in minori tẽpore eſt maior mot⁹. Itẽ partes tẽporis copulant̃ ad nũc non ſic eſt de motu. Itẽ mẽſura differt a menſurato hoc negat ſcotiſ. de mẽſura intrinſeca. Alij dixerũt ꝙ tẽpus eſt ſphera celeſtis qꝛ ſphera celeſtis omnia continet ſicut etiaꝫ tempus dicitur omnia continere ſed dicẽdũ ꝙ hoc non eſt vniuoce. Secundo illud argumentũ eſt in ſcd̃a figura ex ꝑdicatis affirmatiuis ⁊ ideo hãc opinionẽ phũs dicit eſſe fatuam. ¶ Ockaniſte tamẽ nituntur defendere hãc opinionẽ ſed contra ſphera celeſtis eſt permanens nõ aũt tempus res etiã continentur in ſphera celeſti tanq̃ꝫ in loco in tempore autẽ tanq̃ꝫ in menſura duratiõis ergo iſta nõ ſunt idẽ. Item tunc dies haberet. 12. menſes quia dies et annus ſcd̃m iſtos ſunt idẽ ſcꝫ primum celũ et ſic annus non excederet diẽ. Item tunc nullum tempus eſſet preteritũ quia nullũ celũ eſt preteritum. Item tunc dies non eſſet ꝑs ſeptimane et in paſchate erit ieiuniũ qꝛ dies paſche apd̃ eos erit dies veneris ſancta. Itẽ omnes dies quadrageſime ieiunaſſet ſortes ieiunãdo tm̃ in vna die quia illa dies eſt hoc celũ ⁊ ſimiliter quelibet alia. Itẽ oẽs mot⁹ eẽnt in eodẽ tẽpore ⁊ ꝑ ꝯñs in eq̃li ſi idẽ poſſet dici equale ſibiip̃i Grego. in ſcd̃o ſnĩarũ tenet ꝙ corpus regulariter et cõtinue motũ eſt tempus Sed ꝯtra tunc eẽnt plura tp̃a q̃d eſt ꝯtra phm̃ qꝛ quodlibet regulariter motũ eſt tp̃s. Itẽ qꝛ tunc mot⁹ celi nõ mẽſuraretur tp̃e qꝛ eſſet ip̃m tempus Forte dicis ꝙ motus celi ſcd̃m eum nõ eſt celũ ſed ſpaciũ circa quod celũ mouet̃ de hoc dictũ ẽ ſupra.

¶ Notanduꝫ preterea ꝙ ſine dubio tẽpus eſt q̃m ſcd̃m theologos dꝛ a deo fuiſſe in principio creatũ Item vnus motus realiter eſt diuturnior alio. ſed dubiũ eſt an ſit in anima vel extra aĩam. Auerrois eñ dicit ꝙ habet ꝯplementũ ab aĩa et in ip̃o mobili ſolũ eſt in potentia vñ cuꝫ mobile eſt in tranſitu ſpacij de priori ad poſteri⁹ pri⁹ ⁊ poſterius non remanẽt a ꝑte rei ſil't tñ ꝑñt manere in aĩa cõparante vnũ ad alterũ. De rõne aũt tp̃is ſũt pri⁹ ⁊ poſteri⁹ et ſic tp̃s nõ eſt ꝯplete in re quia in re nõ eſt de tp̃e niſi ip̃m nũc ſꝫ in intellectu ſũt pri⁹ ⁊ poſteri⁹ ipſius Auicẽ. ⁊ albert⁹ tenẽt ꝙ tp̃s hꝫ eſſe ꝯpletuꝫ extra aĩam. Sed q̃d dicendũ eſt ſcd̃m S. T. dicenduꝫ ꝙ opuſ. 44. c. 2. dicit ꝙ tp̃s hꝫ eẽ perfectũ extra aĩaꝫ q̃d debet̃ ei ſcd̃m rõnem ꝓprie ſpẽi. Sed in ſcd̃o d. 12. ar. 5. ad 2m et 4o. phi. le. 22. dicit ꝙ ratio tp̃is cõpletur ex rõne aĩe numerantis. Dominicus tenet primum. Capreolus ſcd̃m. Quidã ꝯcordãt qꝛ ſ. t. in p̃io di. 19. q. 2. ar. p̃io dꝛ ꝙ illud q̃d eſt de tp̃e q̃ſi mãle fundat̃ in motu ẜm pri⁹ ⁊ poſterius. Formale aũt cõplet̃ in rõne aĩe numerantis ꝓpter q̃d dicit phũs ꝙ ſi non eẽt aĩa non eẽt tp̃s. Idẽ habet̃. q. 5. ar. 1. ſed dico ꝙ tempus vt eſt de genere quantitatis non dependet q̃tũ ad actũ eſſentialem ab anima quia alias non eſſet in predicamento quidam tamen adhuc tenent ꝙ etiam numerus eſt in anima Sed contra tunc vna anima eſſet tria quia habet in ſe numerum ternarium. Item tunc numer⁹ ternarius eſſet ens rationis. Item tunc ceſſante operatione intellectus non eſſent alicubi tres lapides quia nullus eſſet numerus ternarius. Itẽ tunc tres lapides eſſent quattuor lapides quia in quattuor potentijs intellectiuis poſſent eſſe quattuor vnitates vel agnitiones de tribus lapidibus Eſt ergo tempus ens ſucceſſiuum diſtinctum aboĩbus rebus permanentibus.

¶ Contra hec arguit grego. de arimino in ſcd̃o qꝛ ex hoc ſequitur ꝙ aliqua res et quelibet etiã pars eius ſimul p° et adequate eſt et continue et partibiliter de nouo fit. Item ſequeretur ꝙ eadem res. et quelibet pars eius ſimul p° fieret et corrumpetur vtraqꜫ cõſequentia et vtriuſqꜫ conſequentis falſitas ac impoſſibilitas probari poſſunt ſicut ꝯñarum neceſſitas et ꝯñtiuꝫ falſitas probate ſunt ſupra de motu. Item arguit per rõnes phi in 4o phi. quam dicit demonſtratiuã ſequeretur ꝙ eſſet aliqua res compoſita ex partibus quarum nulla eſt. quia tempus ꝑñs ꝯponitur ex duab⁹ ꝑtibus quarum vna eſt preterita ⁊ alia futura quidã inferũt ꝙ tempus eſſet chimera quia cõponitur ex his que non ſũt hic reſpondetur tripliciter. Primo negãdo ꝯñs impoſſibile dicunt eni ꝙ ad eſſe reꝝ ſucceſſiuarum. non requiritur ꝙ omnes eius partes ſint nec ꝙ aliqua pars eius ſit tota ſimul ſed ſufficit ⁊ requirit̃ ꝙ quedã partes ſint poſt quaſd̃ et actu ſit quoddam indiuiſibile continuans eius partes adinuicem et hec ſolutio videtur a philoſopho dari et ibidem a Cõ. 103 et ſimiliter Cõ. 88. vbi ſoluens predictam rõnem ait et deceptio eſt in hoc quoniam ita eſt de motu motus enim comprehendit̃ ſenſu et per cõſequens eſt et nulla pars eius inquit cõ. eſt in actu ſed quelibet pars demonſtrata receſſit ergo eſt cõ

poſitus ex hoc qđ iam defecit ⁊ ex hoc qđ nondũ eſt
¶ Secundo infimitur ꝓpõ aſſumpta in ꝓbãdo ꝯñam. ſ. hec. quelibet pars temporis eſt preteri
ta vel futura inquiũt eñ ꝙ tempus pñs eſt. ⁊ cuiuſ
libet temporis preſẽtis. ſunt infinite partes habẽ
tes vnam preteritam ⁊ aliã futuram. verbi gr̃a an
nus pñs habet infinitas partes quarũ quelibet hʒ
preteritam et futurã. ſ. menſẽ pñtem et quindenã
et ſeptimanã et diẽ et horam ⁊ ſic in infinitum nul
la tamen pars tp̃is eſt tota ſimul. Tertio poteſt re
ſponderi ſcđm Aui. 2° ſue ſufficientie in principio
nam nullã partẽ temporis eſſe poteſt intelligi du-
pliciter. Uno° ꝙ abſolute non eſt. alio modo ꝙ nõ eſt
in hoc inſtanti et hec differunt quia nõ ſequit̃ hoc
eſt ergo eſt in hoc inſtanti nec ecõtra ſequit̃ hoc nõ
eſt in hoc inſtanti ergo hoc nõ eſt nec enim ſunt op
poſita eſſe et non eſſe in hoc iſtanti ſi primo° intel
ligatur falſa eſt ꝓpõ q̃ dicit ꝙ nulla pars tempo
ris eſt ſi ſcđo° eſt vera et eodẽmodo cõceditur ꝙ tẽ
pus non eſt. non eñ eſt in hoc inſtanti niſi in aĩa ⁊
intellectu Nulla predictaꝝ reſponſionũ eſt ſuffici
ens non prima quidẽ qđ p° ſic patet ſumo aliquod
tempus qđ dicitur eſſe et ſit a/ et ſit eius pars pre-
terita b et pars futura ſit c. et inſtans continuans
iſtas ſit d cum igitur a non ſit alia res preter b c d.
ſimul vt ſuppono aut ſi ſit aliqua alia ſit illa f. nec
variatur ꝓpo^m qm̃ tunc a ſupponit pro eiſdem ꝓ
quibus ſupponũt oĩa illa ſimul arguitur ſic a eſt igit̃
b c d ſunt ꝯña declaratur in ſimili inducendo nam
ſequitur hec domus eſt igit̃ hic paries et hoc tectuʒ
et hoc fundamentum ſunt demonſtratis partibus
illius domus demonſtrate. Similiter ſequitur hic
homo eſt igitur hoc corpus et hec aĩa ſunt Simili-
ter in cõtinuo ſequitur hoc bicubitũ eſt ergo hic cu
bitus et hic cubitus ſunt demonſtratis illis qui ſũt
partes eius et vniuerſaliter a termino ſupponen-
te pro aliquo toto ad omnes terminos ſupponen-
nentes pro partibus illi⁹ reſpectu eſſe exiſtere eſt
neceſſaria conſequentia affirmatiue et de preſen-
ti ſed vltra ſequitur. b. c. et. d. ſunt igitur b eſt ⁊ ſimi
liter ſequitur c eſt et vtrumqꝫ eſt falſũ qm̃. b. eſt pre
teritum. et non eſt et c eſt futurum et etiam non eſt
Confirmatur quia non obſtãte ꝙ materia que erit
pars antichriſti actu eſt quia tamẽ eius anima nõ
eſt qui antichriſtus ſupponit tam pro materia q̃ꝫ ꝓ
forma bene ſequitur anima antichriſti non eſt igi-
tur antichriſt⁹ non eſt et ex pluribus cauſis hoc ip
ſum cõſequens eſſet verum et poſſet inferri ſi nec
etiam materia eſſet ita in propoſito ex plurib⁹ cau
ſis vere dicetur a non eſt q̃ꝫ dicatur antichriſt⁹ nõ
eſt quod tamen quilibet ſane mentis concedit.
Nec valet dicere ꝙ hec vera ſunt de permanentib⁹
non autem de ſucceſſiuis tum quia pari facilitate
poſſet alius dicere ꝙ ita eſſet etiam de permanen
tibus et concedere ꝙ aliqua domus eſt cuius pa-
ries eſt preteritus et tectum eſt futurum et funda-
mentum eſt preſens nec hoc fortius q̃ꝫ id poterit
reprobari tum quia ꝓ qualibuſcumqꝫ rebus termi-
ni ſupponãt dummodo vnus ſupponat preciſe ꝓ
eiſdem pro quibus alij ſupponunt impoſſibile eſt
de iſto affirmare vere exiſtere per propoſitionem
de ineſſe et preſenti et ab illis negare q̃ꝫuis econ-
uerſo non ſemper ſit conſequentia ſimplex vt puta
quando nomen totius ſignificat partes determina
to modo ſe habentes verbi g. coniunctas vel cõpo
nentes ſicut hoc nomen homo ſignificat animam ⁊
corpus inuicem componentes non ſic autem eas ſi
gnificant noĩa partium Secundo contra eandem
ſolutionem ſi noĩe partis ſignificetur aliquod tale
compoſitum ſequitur ꝙ nullum tempus eſt preſẽs
igitur nullum tempus eſt prima conſequentia ptʒ
quia nullum preſens diuiditur in preteritum et fu
turum vnde auguſtinus II. ꝯfeſſi. ait. ꝙ ſiquid ĩtel-
ligitur temporis ꝙ in nullas iam vel minutiſſimas
momentorum partes diuidi poſſit id ſolum eſt ꝙ
preſens dicatur ꝙ cum ita raptim a futuro in pre
teritum tranſuolat vt nulla morula extendatur nã
ſi extenditur diuiditur in preteritum et futurum
pñs aut nullũ habet ſpaciũ hoc ipſe Ex hoc auteʒ
conſequentia Auguſtini videlicet ſi aliquid tem-
poris eſt preſens ipſum eſt indiuiſibile ſequitur
ꝙ hec eſt vera; nullum preſens diuiditur in prete-
ritum et futurum et per ꝯñs nullum tẽpus eſt pñs
alioquin aliquod tp̃s non habet partem priorem ⁊
poſteriorem. Secunda ꝯña probatur ſi enim ſũt fu
tura et preterita volo ſcire vbi ſint ⁊ notũ eſt ꝙ vbi
cunqꝫ ſunt ibi ſunt pñtia quia ſi futura ſunt iam nõ
ſunt. ¶ Secũdo arguitur ad idẽ ſi ad eſſe ſucceſſi-
uorum ſufficit aliquas partes eſſe preteritas ⁊ ali
quas futuras ſequitur ꝙ aliquod totum cõſtat par
tialiter ex his que nichil ſunt. Iteʒ ꝙ nichil eſt nõ
poteſt alicui cotinuari ſed tempus preteritũ nichil
eſt ergo non continuatur cum futuro. Dicendum ꝙ
illud qđ aliquando fuit põt alicui continuari Con
tra ſequeretur ꝙ albedo corrupta poſſet continua
ri alteri. Item tempus preteritum nunq̃ꝫ poteſt eſ
ſe preſens ergo nichil conſtituit nichil eĩ conſtitui-
tur ex impoſſibilibus.
¶ Tertio ſi ad tempus eſſe preſens ſufficeret cõ
tinuatio per inſtans ſequeretur ꝙ nũc eſſent mil-
le anni preſentes quia totum tempus preteritum
infinitum ſecundum philoſophum continuatur cũ
tempore futuro Item impoſſibile eſt tempus eſſe
ſine ſubſtantia ergo non diſtinguitur ab ea tenet
conſequentia qꝛ cum deus ſit omnipotens libere
agens ad extra ſequitur ꝙ ſe ſolo poteſt quamlibet
rem immediate producere.
¶ Quarto ecluſo tali accidente adhuc ſor. po
teſt velocius moueri q̃ꝫ plato et in minori tempore
ſaltem a deo ergo ſuperfluum eſt ponere tale acci
dens Item ſi tempus eſt accidens vel eſt diuiſibi-
le vel indiuiſibile. Forte dicis ꝙ diuiditur ad ſub-
iecti diuiſionem ſicut motus cuius eſt pars. Con-
tra ſequitur ꝙ plura tempora ſunt ſimul Si dicas
ꝙ eſt indiuiſibile ergo vnum non continuatur alte
ri Si dicas ꝙ diuiditur ſecundum prius et poſteri
us et ſic etiam continuatur Contra preteritũ ſpe
cie diſtinguitur a preſente ergo non continuatur
ſibi.
¶ Quinto arguitur ad idem vel omnia tempora
ſunt eiuſdem ſpeciei vel non ſi ſecundum ergo in
principio anni incipiunt infinita accidentia ſpe-

cie diſtincta ſcꝫ annus mēſis dies. et ſic in infinitū
diuidendo. Item ſequeretur ꝙ nunc in celo eſſent
infinita accidētia ſpecie diſtincta et due q̃titates
ſcꝫ annus dies et infinite partes eiꝰ. Item tēpus
preteritū qñ erat preſens non diſtinguebatur ſpē
a pñte ergo nec modo et hoc expreſſe dicit phi. 7.
phiſi. t. c. 36. Si primū ſequeretur ꝙ hora poſſet tā
diu durare ſicut annus quia eſt eiuſdē ſpeciei. Itē
ſequeretur ꝙ ꝓdicamentum quādo nō eſſet genus
q2 oia tempora ſūt eiuſdē ſpeciei ergo et oia quādo
quia relationes que ſūt ad terminū eiuſdē ſpeciei
ſunt eiuſdē ſpeciei. Item corruptibile et incorru-
ptibile differūt gñe ſꝫ aliquod tempꝰ eſt eternum ⁊
incorruptibile ſcđm phm̄ aliqđ autē nō igitur. Itē
tunc duo accidentia eiuſdem ſpeciei eſſēt ſimul eo
dem in ſubiecto. quia dies et hora ſunt nunc in ce-
lo. Item ſi annus diſtigueretur a celo ergo ad pre-
teritum eſt potentia quia heri fuit verum dicere an
nus eſt. et tamē nūc deus poteſt facere ꝙ iſte ānus
nunq̃ꝫ fuerit ponendo ꝙ celum deſignat moueri et
per iđ poſſet ꝓbari ꝙ ānus ſit hora ſi deus poſt pri
mam horam annichilaret reſiduū temporis. Item
tempus habet ſub ſe ſpeciē ſcilicet ānum ergo tem
pus eſt genus. Itē nūc tunc et olim a cōmentato-
re ponūtur. 5. ſpecies quātitatis.

¶ Sexto vel tempꝰ habet eſſe cōpletū in aia vel
extra aiam. ſi ſecundū hoc eſt cōtra articulū piſien
dicentem ꝙ eſt error euū et tēpus eſſe tm̄ in appre
henſione aie. Item ar̄ rōnibus ſcti tho. opus. 44
quia tempus eſt numerus motus ſed motus eſt in
re extra vnde quiđ vt inquit. ſ. tho. dixerunt motuꝫ
dependere ab aia quia cum ſit ens ſucceſſiuuꝫ par
tes eius ſunt prius et poſterius que non habent
eſſe in re extra. Sed contra illud in quo eſt motus
ſcđm ſuū eſſe cōpletum et perfectū neceſſario mo
uetur ſi ergo motus eſſet in aia ſcđm eſſe ꝯpletum
ſequitur aiam moueri. Item quantitas cōtinua eſt
vera res extra aiam ſꝫ tempus eſt quantitas conti
nua igitur. Item ſi tempus haberet eſſe cōpletum
ab aia. ſequeretur q2 ſm̄ multitudinem aiarū eſſēt
plura tempora q2 in aia cuiuſlibet habet eſſe com-
pletum. Item aia non eſt quanta ergo non habet
formale q̃titatis ꝯtinue. Item tempus eſt paſſio
primi motus ergo non ſeparatur ab eo Item ſeclu
ſo actu aie adhuc vna pars motus precedit aliā tē
pore ergo tempus eſt. Iteꝫ tempus formaliter mē
ſurat motum et vnū tempus eſt duplū ad aliud iſta
autem nō ꝯueniunt actibus anime nec aliquid eſt
in hora q̃đ dies vel hora formaliter. forte dicis ꝙ
tempus habet eſſe ꝯpletum extra aiam q2 alias eſ
ſet de cōſideratione logici. Contra hoc arguit. ſ. t.
pro gallieno et auerroe. q2 tpūs nō eſt niſi prius et
poſterius in motu hec aūt non ſūt ſimul niſi in aia
numerante igitur. Item ſi tēpus eſt in re tanq̃ꝫ nu
merus alicuius motus exterioris tūc qui nō appre
henderet motū non apprehēderet tēpꝰ ſed ꝙ hoc
ſit fl̄m pꝫ quia exñs in tenebris vel carcere non ſē-
tit motum tñ bene ſenti tpūs quo eſt in carcere.

¶ Septimo ar̄ cōtra rōnes phi. probando tempꝰ
non eſſe circulationē q2 per iđ argumētum proba-
retur ꝙ hora non eſt tpūs quia quelibet pars tem
poris eſt tpūs non aūt quelibet pars hore eſt hora
Itē q̃libet ps ſubē eſt ſbā et tamen non quelibet
pars hominis eſt hō forte dicis negādo pm̄ q2 non
quelibet ſubā eſt totū homogeneū. vñ. ſ. t. opuſ. 4. 2.
2. c. 10. dicit ꝙ pes nō eſt ſubā videt̄ em̄ ſubā que ē
genus ſignificare aliquid per ſe ſubſiſtens Sed cō
tra tunc pars aque non eſſet aqua nec ſubā ⁊ ſic nō
eſſet totum homogeneū.

¶ Octauo phūs hꝫ pro incōuenienti ꝙ ſi eſſēt plu-
res primi celi ꝙ eſſent plura tpa. ſed contra multi
plicato ſubiecto multiplicatur propria paſſio ſed
tunc eſſent plures primi motus ergo eſſent plura
tpa. Item nō eſſet maior ratio ꝙ tēpus eſſet in vº
celo q̃ꝫ in alio ergo in vtroq̃ꝫ celo eſſet tempus ſed
multiplicato ſubiecto multiplicatur accñs. forte di
cis ꝙ illa duo tpa cōuenirent in vna rōne menſu-
re. Contra ſic etiam antiqui dixerūt ꝙ plures mo-
tus primoruꝫ celorum conueniunt in vna ratione
menſure. et eodē modo dicerēt ꝙ ſicut tempus eſt
vbiq̃ꝫ vt mēſura ſic etiā motus ergo non bñ probāt
motum diſtingui a tpe vñ. ſ. t. in primo diſ. 37. q. 4.
ar. 3. dicit ſi eſſēt plures mūdi eſſent plura tempo-
ra propter plures primos motus. Itē ſi motus celi
ceſſaret et deus conſeruaret plures canes curren
tes in quolibet eſſet tempus ⁊ in quolibet homine
beato q2 motus eorum tpe mēſurabitur.

¶ Ad primū dicendū ſi illa argumenta aliquid cō
cluderent ꝙ nullus eſſet ſonꝰ ſiue vox q2 ſonus eſt
ens ſucceſſiuū vt quaſi ab oibus conceditur dicen
dum ergo ꝙ iſta accidentia nō proprie fiunt nec ꝓ
prie exiſtunt hoc tamē admiſſo dico ꝙ tēpus fit qñ
eſt nec oportet ꝙ tunc procedat primo de non eſſe
ad eſſe vnde hora ſequens incipit eſſe in inſtanti
initiatiuo tamen tunc non fit ſed continue poſtea
fiet et corrūpetur in inſtanti terminatiuo quia iſtđ
ſit generat̄ ⁊ corrūpit̄ ſecundū hoc videt̄ ꝙ tēpus
corrumpi eſt compleri et terminari ⁊c. patet ꝙ nō
et motus corrūpentur in inſtanti et ſubito vel di-
catur ſicut ſupradictum eſt de motu S. T. opuſcu.
44. ca. 1. dicit ad eſſe temporis cum ſit ſucceſſiuuꝫ
nō oportet ꝙ preteritum et futurum ſint ſimul ha
bet tamen eſſe per aliquod indiuiſibile ſui quod cō
tinuat ea. ſ. ipſum nunc Sed contra ſicut ſe habet
punctus ad lineam ita nunc ad tempus ſed pone
re ſolū pūctū eē nō eſt ponere lineā eē g̊ ponere ſo
lum nunc eſſe non eſt ponere tempus eſſe ideo di
cit herueus in 2º. ꝙ preteritum habet eſſe in actu
non ꝙ exiſtat ſed eſt in actu ſucceſſiuo Alij dicunt
ꝙ licet tempus preteritum in ſe non ſit tamen vl
timum inſtās eius ē et hoc ſufficit vt faciat vnū cū
alio Nec valet inſtantia de linea cum ſit ens pma-
nens Deīde dicitur ſi concedatur totum eſſe ſuas
partes q̃ꝫ non ſequitur in ſucceſſiuis a. et b. ſūt er-
go a. eſt nec poteſt idem dici de pmanentibus qm̄
ſic dicitur de ſono et de voce quia ſunt entia ſucceſ
ſiua Et eodem modo quereretur de ipſo quando ſit
et dicitur ꝙ fit dum eſt ſicut cum angelus creatur
fit quando eſt nec inconueniret in talibus ſucceſ-
ſiuis aliquid ꝯponi ex hijs que nō ſūt niſi icōplete
i. ſecundum terminum Si queratur an omnes ꝑ-
tes huius hore ſint diſtinguit vel diſtributiue ⁊ ſic

negatur Sed contra ſubiectum reſtringitur ad ſtã dũ pro hiſs qui ſunt ergo videtur eſſe vera vel collectiue et ſic etiam eſt vera ſi hora ſit ſue partes. De diuiſiõe temporis dicitur ꝙ dupliciter aliqd eſt preſens. Primo ſecundum quodlibet ſui et ſic inſtans eſt pñs. Alio° ſcðm aliquod inſtãs cõtinuatiuum et ſic tẽpus eſt preſens. Et ſi q̃ratur An aliquod totum ſit pñs Dicendum ꝙ ſic capiendo totũ cathegoreumatice. Capre. dicit poſt albertũ et hẽricum ꝙ aug⁹ fatetur ſe neſcire naturã tp̃is. et hoc ꝓuenit q꞉ ſcðꝫ. ſ. tho. opuſ. 44. vnũquodq꞉ cognoſcitur ſcðm ꝙ eſt in actu ſucceſſiua aũt non ſunt ſecundũ ſe tota in actu ſed ſcðm aliquod indiuiſibile
¶ Ad ſecundũ dicitur ꝙ illud qð non eſt ſecundũ ſe totum. ſed ſcðm terminũ poteſt alteri ꝯtinuari.
¶ Ad tertium dicit̃ ꝙ plura tẽpora ſunt preſẽtia vt dies et hora et tẽpus mille annorũ ſecundũ inſtans cõtinuatiuũ. Ad aliud negatur ꝯña.
¶ Ad quartũ dico ꝙ deus non peruertit ordinem rerũ et ideo nichil mouetur niſi ĩ tẽpore etiã a deo ex parte rei. Ad aliud dr̃ ꝙ plures ptes tp̃is ſũpte ſ̃m prius et poſterius non ſũt ſimul. Nec temp⁹ p̃teritum ſpecie differt a pñti q̃ꝫ ad ſuum materiale licet forte bene ſub rõne preſitionis ⁊ menſure et per hoc patet ad quintum. Secũdo dico ꝙ iſtum annum eſſe dependet ab aliquo futuro et ideo de⁹ poteſt facere ipſum non eſſe.
¶ Ad ſextum dico temp⁹ hr̃e eſſe eſſentiale completum extra aĩam licet ab aĩa habeat aliquod cõplementum accidentale q꞉ diſcretio vel actualis numeratio tẽporis ſit per aĩam. ſ. tho. opuſ. 44. dicit ꝙ verũ eſt ꝙ prius et poſterius non ſunt ſub eſſe ꝑmanenti habent tñ eſſe ſucceſſiuum et hoc ſufficit ad eſſe rei ſucceſſiue. Ad aliud dr̃ ꝙ exñs in carcere poteſt apprehendere pᵐ motum ſaltẽ virtualiter eo ꝙ ipſe eſt cauſa oĩs tranſmutationis ſꝫ adhuc ar̃ tẽpus nichil eſſe q꞉ quicquid eſt eſt in tẽpore vel in inſtãti temp⁹ aũt non eſt hmõi. q꞉ mot⁹ non eſt in inſtanti ergo nec tẽpus. Item nichil eſt realiter in celo et in terra ſimul ſed tẽpus eſt hmõi ſecundũ phm̃ igitur Item nichil eſt numeratũ niſi per aĩam ſed tempus eſt numerus numerat⁹ ergo eſt ab anima. Dicendũ negando maiorẽ ſ̃m aui. vt patet de deo. Ad aliud dicitur ꝙ tpũs eſt in celo ⁊ in terra non ſucceſſiue ſꝫ ſicut menſura ĩ mẽſurato
¶ Ad ſeptimum dr̃ ꝙ rõ phi procedit in his que cõuertibiliter ſe habent.
¶ Ad octauũ videt̃ ꝙ non ſit incõueniẽs eſſe plura tempora ſ̃m. ſ. tho. q꞉ angelus põt moueri motu continuo vel diſcreto et tẽpus menſurans ſuũ motum cõtinuũ non dependet a celo g° eſt aliud tpũs a tp̃e qð eſt in celo licet motus angeli in corpore aſſumpto mẽſuretur p motũ celi ſecũdũ. ſ. tho. opuſ. 36. c. 4. Et in p° ſen. dico tamen ꝙ omniũ temporalium eſt vnum tẽpus etiam ſi eſſent plures celi poſſet dici ſicut de numero ꝙ tpũs non eſt in aliquo eorum ſꝫ in ambob⁹ copulatim vel non eſſet tpũs vniuoce ſicut nunc q꞉ nullus eſſet primus motus expo nendo affirmatiue. Si adhuc obiiciatur q꞉ gene̾. primo dr̃ ꝙ deus vocauit lucẽ diem ergo temp⁹ eſt lux dicendum ꝙ lux eſt dies ſcðꝫ predicationẽ cãlẽ quia lux. i. ſol habẽs lucẽ circueundo terrã cauſat ⁊ diuerſificat diẽ non cauſat tamẽ ſol diẽ ſeu tẽp⁹ abſolute q꞉ tpũs non eſt in ſole ſꝫ in primo mobili ⁊ ſequitur motum eius ex quo infertur q꞉ licet poſt diẽ iudicii ſol ꝑpetuo ſtabit in vno loco tamen ibi non erit nec dies nec nox q꞉ nullum erit tempus

AD ſecundum ſic proceditur videtur ꝙ tẽpus non ſit numerus motus quia temp⁹ eſt quantitas continua ergo tempus nõ eſt numerus cum ſit q̃titas diſcreta. Sꝫ contra eſt diffinitio phi. di. tempus eſt numer⁹ motus ſecundũ prius et poſterius.
¶ Reſpondeo dicendum ꝙ volentibus accipere quid ſit tempus accipiendum eſt quid ſit motus q꞉ ſine motu non percipitur nec eſt hoc probat phũs per eos qui in ſardo ciuitate aſie dicuntur fabuloſe dormiuiſſe apud heroes. i. deos animas enim bonorum heroes vocabant et dicuntur dormiuiſſe. i. per incantationes fuerunt inſenſibiles et excitati dicebant ſe vidiſſe miracula et futura et putabãt nullũ tempus preteriuiſſe ab inſtanti quo inceperant dormire quia non perceperant motũ vt declarat. S. T. le. 16.
¶ Notandũ preterea ꝙ lec. 17. oſtendit ex philoſopho ꝙ tempus eſt aliquid motus non cuiuſlibet ſed motus localis vnde tempus eſt paſſio et duratio et menſura motus primi celi ex conſequenti ãt menſurat omnes alios ex quo pꝫ ꝙ nõ mẽſurat omnes motus eque primo quocũq꞉ tñ motu percepto aliquõ percipitur tempus cuius continuitas eſt a motu Cõtinuitas aũt motus eſt ex cõtinuitate magnitudinis q꞉ ergo tempus cõſequitur motuꝫ ideo a motu eſt continuus. ¶ Notandũ preterea ꝙ motus localis ex duobus habet cõtinuitatẽ nõ auteꝫ alii motus primo ex magnitudie ſuper quã fit Secundo ex fluxu ipſius vbi nõ intrupto perceſſa°nẽ alteratio aũt ſi ſit continua hoc eſt ex fluxu forme.
¶ Notandũ p̃terea ꝙ oĩs magnitudo habet ſituꝫ in ſuis partibus et ideo in motu ſ̃m hoc eſt prius et poſterius ſcðm ꝙ fit ab vna parte in aliam vt dicit ſan. tho. ex hoc autem ꝙ eſt prius ⁊ poſterius in motu ſequitur ꝙ in tempore ſit prius et poſterius prius autem et poſterius ipſius motus ſunt idem ſubiecto cum motu ſed differunt ratione quia de ratione motus eſt ꝙ ſit act⁹ non autem hoc eſt de ratione prioris tempus autem non conſequitur motum abſolute ſed ratione prioris et poſterioris quia illis perceptis percipitur tempus vnde niſi diſcernamus partem a parte dato ꝙ apprehendam⁹ ipſum nũc non percipimus tempus oportet ergo ꝙ apprehendamus ipſum nunc vt diſtinguit partem priorem a parte poſteriori partes ergo motus vt ſunt ſub forma prioris vel poſterioris et vt diſtincte ab inuicem ſiue vt ſtant ſub forma cuiuſdam numeri ſunt tempus vel cauſa eius quia vt ſic accipiũtur ſub quibuſdam vnitatib⁹ ab intellectu licet motus in ſe ſit continuus ſic etiam in linea per intellectũ poſſum⁹ ſignare duas partes terminatas ad duo pũcta et tũc linea accipitur per modum diſcreti et numerat̃ et propter hoc temp⁹ dicit̃ nũer⁹ mot⁹ ſecũdũ pri⁹ et poſteri⁹.

¶ Notandū ꝓterea ſcd̄m .ſ.tho.lec.17.et ſᵐ phm̄
cum numerꝰ dicitur dupliciter vnoᵒ id quod nume
ratur ⁊ ſic decē homines dicūtur nūs materialiter
ſiue numerꝰ nūeratus Alioᵒ dicit̄ nūerus quo nūe
ramus.i.ipſe nūerus abſolute acceptus vt.2.3 4.
et hoc mō tpūs nō eſt nūerus qꝛ ſeq̄retur ꝙ nume-
rus cuiuſlʒ rei eſſet tēpus eſt ergo nūerus p̄iomō
et ideo tempus eſt quātitas ꝯtinua propter rē nūe
ratam ſicut decē mēſure p̄āni qꝺ cōtinuū eſt ꝗuis
numerus denariꝰ ſit quantitas diſcreta. Quiꝺ alit
diffiniunt tēpus.ẜ.ꝙ eſt quantitas ſucceſſiua men
ſurans motū et dicitur ab eis mēſura non ſicut vni
tas q̄ aliquotiens ſūpta reddit totū numerū ſed qꝛ
eſt ratio cognoſcendi aliud vel durationē alterius
¶ Concluſio contra durandū et multos alios tē-
pus non eſt realiter iꝺ ꝙ motus celi probatur p̄io
per rōnes phi. qꝛ tempus eſt vbiꝗ motus aūt tm̄ ē
in tranſmutato. Item motus eſt velox vel tardus
non autē tempꝰ qꝛ tardum eſt velox determinātur
ex tempore quia velox dr̄ qꝺ mouetur ꝑ multuʒ ſpa
cium in paruo tp̄e Tardum aūt ꝙ ecōuerſo ſed tē-
pus non determinatur tp̄e neqꝫ ſcd̄m qualitatē qꝛ
idē non eſt menſura ſuij pſius ergo tpūs non eſt ve
lox neqꝫ tardum. S.tho.hic lec.16. Hec concluſio
probatur ab alijs ſic quia motꝰ p̄imi celi poteſt eſ
ſe in duplo velocior ꝗ̃ nunc ſic ergo pōt eſſe in du
plo minori tempore ergo motus.24.horarū poteſt
fieri in.12.ſed tempus 24 horaꝝ non poteſt fieri in
12.ergo motus non eſt tēpus. Itē tunc celo quieſcē
te nō eſſet tempꝰ ſed ꝙ hoc ſit fl̄m pʒ qꝛ adhec bea
tus poſſet moueri velociter ſʒ omnis motus velox
ſit in tp̄e. Item dato ꝙ celū quieuiſſet ſemper ad-
huc poſſet dici ꝙ ſoꝛ. diutius quieuit ꝗ̃ germanus
et ꝙ adā fuiſſet añ abrahā. Sed iſte rationes ſunt
contra phm̄ vt videt̄ qꝛ tempꝰ non eſt ſine motu iꝺ
arguitur ſic tempus eſt paſſio non cuiuſlibet ſʒ p̄i
mi motus ergo diſtinguitur ab eo. Iteʒ cauſa ⁊ cau
ſatum diſtingūtur qꝛ cā eſt ad cuius eſſe ſequitur
aliud ſed prius et poſterius in motu eſt cauſa p̄io-
ris et poſterioris in tēpore T.C.99.et cōtinuitas
motus eſt cauſa ꝯtinuitatis tp̄is. Itē idē non men
ſurat ſe ſʒ tempꝰ mēſurat motū et quietē ſcd̄m ari.
igitur. Maior patet qꝛ mēſura eſt p̄ior menſurato
naturaliter ergo non eſt idē cū eo. Itē ſi eſſent plu
res celi p̄imi tunc eſſent plures motus et non plª
tp̄a ſcꝺʒ phi. dicendū ergo ꝙ tēpus realiter differt
a motu p̄imi celi in quo eſt ſubiectiue tanꝙ̃ menſu
ra ſucceſſiua de genere quantitatis continue eſt a
phō ſufficienter aſſignata Contra hec arguitur. ſi
tempus eſt numerus vel eſt nūerus numerans vel
numerus numeratꝰ ſi p̄imū Contra numerus nu
merans ſcd̄m .ſ.tho. cātur ex diuiſione cōtinui non
ſic autē eſt de tēpore igitur. Item neqꝫ numerꝰ par
neqꝫ numerus impar nec eſt binarius vel ternariꝰ
et ſic de alijs ſpeciebus numeri ergo tpūs nec pro
formali nec materiali eſt numerus formalis. Nec
ſcd̄m qꝛ queritur ſi eſt numerus nūeratus per queʒ
numerum numeratur formaliter. Item tpūs non
eſt actu diuiſum ergo nō poteſt eſſe nūerus actu nu
meratus. Item prius ⁊ poſterius ipſius motus eſt
numerus numeratus ergo ſi tempꝰ eſt numerꝰ nu-
meratus ſequitur ꝙ eſt prius et poſterius ipſiꝰ mo
tus et per conſequens erit pars motus quia prius
ipſius motus eſt pars eius. Si dicatur ꝙ in tēpore
duo ſunt per.ſ.t. materiale eius eſt quantitas con-
tinua formale autem quātitas diſcreta ſequitur ꝙ
tpūs non eſt ens per ſe quia componitur ex duabꝰ
ſpeciebus. Si dicas ꝙ vna ſe habet vt potentia ſe
quitur ꝙ ex ſubā et accidente fit ens per ſe qꝛ ſubā
eſt in potentia ad accidens. Item ſi formale tp̄is
eſt quantitas diſcreta ergo datur ibi vltima vnitas
vnitas aūt eſt indiuiſibilis ergo aliquo tempus eſt
indiuiſibile et ſic tempus cōponitur ex indiuiſibili
bus ergo vnum nō eſt maius alio. quia indiuiſibile
additum alteri non reddit ipſū maius nec vnū erit
duplum ad alterum ſicut numerus impar nō eſt du
plus ad alium. Item numerus numeratus quo di-
cimus lineā bipedalem eſſe duorum pedē nullam
dicit ꝗtitatem realē extra animā p̄eter lineaʒ er-
go nec numerus numeratus ipſius motus.
¶ Secundo ſcd̄m phm̄ et.ſ.tho.lec.19. Nos men-
ſuramus tempus per motum ergo motꝰ eſt mēſura
temporis et nō ecōuerſo Antecedens pʒ rōe quia
per motū percipimꝰ tempus et eiꝰ quantitatē dici
mᵘ enim tempus eē magnū quando diu ambulaui
mus vel inſpiciendo motū ſolis vel de nocte motū
buccine. Itē dictū ē ſupra ꝙ ꝯtinuitas motꝰ ē ex
magnitudine et ꝙ habet prius et poſteriꝰ ſecūduʒ
ꝙ in magnitudine eſt p̄iꝰ et poſterius Contra ſe-
queretur ꝙ motus factꝰ in vacuo non eet ꝯtinuꝰ.
Itē motꝰ citharizādi factus ſuꝑ diuerſas cordas
eſt continuꝰ et tamē fit ſuper cordas diſcontinui-
tas. Item dictum eſt ꝙ continuitas tēporis eſt ex
continuitate motus ſicut cōtinuitas motus eſt ex
continuitate magnitudinis. Sed cōtra tēpus eſt
per ſe continuū cum ſit ſpecies quantitatis conti
nue motus autē localis nō eſt ꝑ ſe cōtinuus ſed ꝑ
accidens quod patet quia non eſt ſpecies quātita
tis cōtinue ſed eſt reductiue in p̄edicamento vbi
¶ Tertio ſi tēpus eſt numerꝰ numeratꝰ ipſius
motꝰ ergo tēpꝰ numeratur cū motu ⁊ ſic per tēpꝰ nō
mēſuramꝰ motū neqꝫ numeramꝰ ipſū patet quia ni
chil nūeramꝰ per numerū numeratū Item.10.me
tha.dicitur et hic tex.T.33. ꝙ vnūquodqꝫ menſu-
rat̄ ꝑ aliqͩ ſui gn̄is gᵒ motꝰ mēſurat̄ ꝑ motū ⁊ nō ꝑ
tp̄s. Itē p̄iꝰ ⁊ poſteriꝰ diffiniūt̄ ꝑ tp̄s gᵒ male diffi
nitur tempus per prius et poſterius.
¶ Quarto ar̄ ꝙ motꝰ ſit tempꝰ quia partes motꝰ
copulant̄ ad vnū terminū cōmunē ſcilʒ ad mutatū
eē ergo eſt quantitas continua ⁊ non niſi tempus
igit̄. Forte dicis ꝙ motꝰ non eſt per ſe cōtinuus ſʒ
per magnitudinē Cōtra philoſophꝰ.3ᵒ.phi. dicit
ꝙ motꝰ eſt de genere cōtinuorū. Itē p̄iꝰ et poſte-
rius motus ſunt eſſentialiter motus ſed motus eſt
eſſentialiter prius et poſterius motus p̄imi ergo
⁊c. maior propoſitio apparet quia prius ⁊ poſteriꝰ
ſūt partes motus vt videt̄ velle cōmen. in iſto 4ᵒ.
vbi dicit ꝙ tempꝰ non fit niſi quando mens diuidit
motum ſecundum prius et poſterius et nichil diui
ditur niſi in ſuas partes ergo prius et poſterius
ſunt partes motus partes autem motus ſūt motꝰ
ſicut partes linee ſunt linee ꝗ̃ prius et poſteriꝰ ſūt

motus et hec fuit maior et minor apparet in littera tēpus eñ eſt prius et poſterius ipſius motus ſecundū ari. in littera. Item illa ſunt eadem quorum partes ſūt eedē ſꝫ partes tp̄is ſunt eeđ cum partibus motus. qđ patet qꝛ dies que eſt queđ pars tp̄is eſt latio ſolis ſup terrā vt hētur. 6. thopicorū. latio autē ſolis ſup terram eſt pars motus celi queſ. ⁊c. Item nichil eſt mēſura extrinſeca oīm motuū inferiorū niſi primus motus vt patet in 4° ſed tempꝰ eſt menſura extrinſeca oīm motuū iſtorum inferiorum quare ⁊c. Item mēſura et menſuratū ſunt vnigenia vt vult ari. in iſto 4° et cōmētator in penultimo cōmento huiꝰ capl̄i ſed tempꝰ eſt mēſura primi motus. vt vult ari. quare ⁊c. Forte dicis ꝙ tp̄s q̊ ad ſuū materiale ē ip̄e motꝰ 2m rē nō autē quo ad ſuū formale vñ prius et poſterius ipſius motꝰ ſunt partes temporis quo ad ſuū materiale. Contra tēpus quo ad ſuum materiale eſt de p̄dicamēto quātitatis non aūt motus localis ſꝫ ē de p̄dicamēto vbi

¶ Quarto arꝰ ꝙ tempus non ſolum ſit in motu primi celi qꝛ omnes motus circulares ſūt eiuſdē ſpēi q̄ꝫtūl ad hoc ꝙ ē eſſe ſucceſſiuū ergo habent eandē paſſionē ſed tēpus eſt paſſio primi motus ergo eſt paſſio oīm aliorum. Item tēpus fundatur in priori et poſteriori ipſius motus ſed iſta ſunt in quolibet motu ergo et tempus. Item accidit tempori eſſe menſuram motꝰ firmamenti ſcđm. ſ. t. pa par. q. 66 ar. 4. ad 3m ergo tempus nō eſt paſſio primi motus Item tēpus eſt formaliter ſucceſſio motꝰ ergo eſt ī oī motu. Añs pꝫ qꝛ oīs ſucceſſio in ſucceſſiuis menſuratur quantitate que eſt tēpus.

¶ Quinto ſi motus habet propriam ſucceſſionē extrinſecā aliā ab ea que eſt formaliter tēpus. tūc eſſent due q̄ꝫtitates formaliter ſucceſſiue ſcꝫ ſucceſſio et durao motus. Item omne per quod cognoſcimus durationē motus ⁊ tēpus ſꝫ motu horologij cognoſcimus durationē alicuiꝰ motus ergo tēpus eſt ſubiectiue in horologio.

¶ Sexto prius et poſterius ſūt relaones ergo nō ſunt de eſſentia et diffinitione tp̄is. Item eſt dabile minimum tp̄s ergo non in omni tp̄e eſt priꝰ et poſterius Añs patet quia oīm rerum eſt certus terminus in magnitudine et ꝑuitate. Item oē tempꝰ eſt ſenſibile per ſe vt patebit in 2° de aīa ſꝫ eſt dabile mīmū ſenſibile ergo et mīmum tempus. Item dabilis eſt mīmus numerꝰ ſcꝫ binarius ſꝫ tempꝰ eſt numerus ergo dabile eſt mīmum tempus.

¶ Ad primum dicendū ſcđm. ſ. tho. in p° di. 19. q. 2 ar. prio ꝙ illud qđ eſt de tp̄e quaſi materiale. ſ. priꝰ et poſterius fundatur in motu qđ autē eſt formale cōpletur in oꝑatione aīe numerātis vñ cōtinuitas accidit tempori ex rōne motus et menſura. vnde ſi aliquis motus eſſet non continuus habēs ordinē ad motū ꝯtinuū celi tp̄s menſurans illum motum non eſſet continuū et. q. 5. ar. p° dicit ꝙ formale in tp̄e ſcꝫ nūatio cōpletur per oꝑationē intellectus numerantis. et d. 37. q. 4. ar. 3. dicit ꝙ formale temporis eſt quantiſ diſcreta. ſ. numerus ſꝫ materiale qđ eſt eſſe cōtinuū hꝫ eſſe ex motu et in 2°. d. 2. q. 1. ar. 1. ad. 4. dicit ꝙ cōtinuitas accidit tempori ex parte motus numerati et non ſcđm formā ſuā qua eſt numerus vt dicit cōmen. 4. phi. et opuſ. 4. pꝫ idem propterea dicit capreo. in 2° ꝙ tempꝰ formaliter ē numerus et ſic pro ſuo formali nō eſt continuū ſed ſolum quo ad ſuū materiale. Et ſi queratur cū tempus ſit principalius diſcretum q̄ꝫ continuū quare non potius ponit̄ in p̄dicamēto vt eſt ſpēs quantatis diſcrete q̄ꝫ continue Reſpondetur a quibuſđ quia vnitates numeri qui eſt tēpus non ſunt aliud niſi prius ⁊ poſterius pars motus. que non ſūt actu diſtincte ſed continuātur ideo numerus quātitas non continetur ſub quantitate diſcreta ſed tunc q̄ritur An vna hora ſit formaliter q̄ꝫtitas diſcreta videtur ꝙ non qꝛ vna hora non dicit aliquem numerum. Ego aūt dico ꝙ tempus nō eſt numerꝰ formalis vt hic expreſſe dicit phūs ſed eſt numerꝰ numeratus tm̄ vt dicit ſanctus tho. Et cum queritur quo numero numeratur et in quo eſt ſubiectiue numerus numerans tempus eodemo quereretur vbi eſt numerus quo vna linea bipedalis dicitur eſſe duorum pedum ⁊ dico ꝙ iſta numeratio ī gn̄e efficiētis eſt ab anima ſcđm ꝙ diſcernit inter prius et poſterius ſic ergo numerus qui dicitur eē tempus ē ens per ſe ſcilicet quantitas continua ſucceſſiua nec iſte numerus eſt ſpecies quantitatis diſcrete

¶ Ad ſecundum dicendum ꝙ motus aliquando ē notior quo ad nos et tunc per motum cognoſcimꝰ tempus aliquando autem econuerſo ſed cōtra motus eſt ſubiectū temporis ergo motus natura precedit tempꝰ vnde tempus diffinitur per motū tā q̄ꝫ per aliquid magis notum ergo naturaliter motus eſt notior ergo tempus non menſurat motum quia menſura debet naturaliter eſſe notior mēſurato dicitur ꝙ motꝰ vt mēſurabilis eſt non ē prior ſecundum naturam ipſo tempore licet primꝰ motus in ratione ſubiecti precedat tempus in ratione accidentis Ad aliud dicitur ꝙ aliquando motꝰ continuus eſt per media non continua vt quando lapis cadendo pertranſit aquā et aerē de hoc aūt 5°. phi. S. T. opuſ. 44. c. 3. dicit ꝙ motus eſt eſſētialr̄ continuus ⁊ ſucceſſiuus dico g̊ ꝙ motꝰ hꝫ ſuā continuitatem et diffinitionē partim ex parte magnitudinis et ex parte tēporis vnde motus velox eſt quo aliquid mouetur per multū ſpacium in pauco tempore nec inconuenit illđ qđ eſt per ſe continuū habere eſſe ab alio effectiue.

¶ Ad tertium patet ex ſupradictis Ad aliđ dicit ſanc. tho. le. 20. ꝙ tempꝰ menſurat aliquā partem motꝰ et conſequenter illa pars menſurat alias ꝑtes motꝰ vnde tempꝰ primo ⁊ per ſe ē mēſura motꝰ Ad aliđ dicit. ſ. t. le. 17. ꝙ priꝰ et poſteriꝰ ponūt in diffinitione temporis ſecundū ꝙ cauſantur in motu ex magnitudine et non ſecundū ꝙ menſurātur ex tēpore. Si queratur cum tempꝰ ſit numerꝰ numeratus an motus celi et motus iſtorum inferiorum habeant eundem numerum numeratum in numero videtur ꝙ non quia diuerſi motus ſunt diuerſa nūerata dicēđ ꝙ hn̄t eūdē numerū nūeratū qui eſt tēpus ſicut ſeptē equi ⁊ 7. canes non differūt ſecūdū numerū ſūt enim ſemper ſeptem Sed dices diuerſa ſubiecta habent diuerſa accidentia numero ergo 7. homines et. 7. canes non habent

eundem nũerum. Item motus rectus et motus circularis celi diſtinguntur ſpecie ergo nõ menſurantur eoꝺ nũero nũerato qui eſt tẽpꝰ primi celi alias iſti motus poſſẽt proportionari Negatur cõſequẽtia qꝛ non fiunt per eandẽ lineã et ideo vnus non debet dici velocioꝛ altero vide. ſ. tho. lec. 22. ⁊ phm̃ T. C. 133.

¶ Ad quartũ dicitur ꝙ motus reductiue eſt de genere continuoꝝ. Ad aliud dicit. ſ. tho. opuſ. 44. ꝙ prius et poſterius in motu pñt dupliciť cõſiderari vnoº prout ſũt ſub forma ꝯtinui abſoluto et ſic non ſunt tẽpus. Alioº vt ſunt ſub forma diſcreta et ſic priꝰ ⁊ poſteriꝰ motꝰ ſũt tꝑs Dico aut ꝙ priꝰ ⁊ poſteriꝰ iſtoº non ſunt motus et ꝑ ꝯñs nõ ſũt pars motus qꝛ quelibet pars motus eſt motus vñ partes tꝑis non ſunt partes temporis nec ecõuerſo. Quiꝺ dicunt ꝙ tempus poteſt vocari motus quia eſt quiꝺ fluxꝰ continuus et actus permixtus potẽtie. Ad alia patet ex dictis.

¶ Ad quintũ dicitur negãdo maioꝛẽ quia eternũ non eſt eiuſdẽ ſpeciei cũ temporali et motus celi ẽ eternus Sed cõtra ſm hoc totus motus celi nõ eſſet eiuſdem ſpeciei cũ vna parte quia pars eſt coꝛruptibilis non aũt totus motus Quidaꝫ dicunt ꝙ tempus non eſt paſſio motus qꝛ motus celi eſt ens reſpectu quantitas aũt tꝑis eſt ens abſolutum De predicamento quãtitatis omẽ aũt abſolutũ precedit reſpectiuũ quicquid ſit de hoc dico ſcđm ſ. tho. ꝙ tpũs eſt per ſe menſura primi motus. et quia iſti motus primi celi nunc eſt primus ideo habet in ſe tempus ſubiectiue ſi tamen aliud fieret primũ mobile tpũs eſſet ſolum in motu eius et ideo tpũs nõ fundatur in quolibet prioꝛi et poſterioꝛi motus ſecundo dr̃ ꝙ in motu duplex eſt ſucceſſio. ſ. intrĩſeca que cõſiſtit in fluxu forme Alia eſt extrinſeca ſe habens per modũ menſure et hec eſt tẽpus prima autem ſucceſſio non eſt quantitas motus tamen diciť q̃tus per tempꝰ. Et nota ꝙ licꝫ tempꝰ non ſit formaliť ſucceſſio que eſt relatio tamẽ materialiter dicit quanꝺ ſucceſſionem et per hoc patet ad ſextum Ad aliud dicitur ꝙ prima menſura que dicitur tempus per eſſentiã eſt in celo. ⁊ in motu eius. Et ſi dicatur ſole quieſcente adhuc eſſet tempus hoc veꝝ eſt quia eſt in primo mobili ſed contra ſol facit diẽ et eſtatẽ ergo tẽpꝰ eſt i ſole añs pꝫ qꝛ dies eſt latio ſolis ſuꝑ nos forte dicis ꝙ non qꝛ tẽpus nõ eſt motus ſed contra illa eſt diffinitio aſtrologie dic ꝙ ſol non facit diem abſolute ſed quo ad differentias accidentales et ſic facit hiemẽ et eſtateꝫ. Si dicatur quieſcente primo celo in quo eſſet tpũs dicendum ꝙ in celo proximo Sꝫ queritur ſi omnia quieſcerẽt preter vnum lapidem quẽ deus moueret localiter videtur ꝙ eſſet in illo lapide. Sed cõtra Ex motu lapiꝺ nõ cauſatur nunc tempꝰ in ipſo lapide. ergo nec tunc quia eedem ſunt cauſe nunc et tũc. Item tempus non cõſequitur niſi motum localẽ calefaciat ergo deus aquam oĩbus aliis quieſcentibus q̃ritur an tunc adhuc eſſet tempus. Item queritur An hec ſit vera quantitas motus menſuratur tꝑe ſi ſic ergo motus habet quantitatẽ diſtinctã a tꝑe. Dicendum ꝙ ſic ad illud qꝺ tangitur in argumẽto ſexto. dicitur cum phõ et ſancto tho. lec. 19. ꝙ non eſt dabile mĩmum tẽpus ſi accipiatur ꝑ modum continui ſed bene ſi accipiatur per modũ diſcreti quia vna hoꝛa non poteſt diuidi in eſſe vnius hoꝛe. Ad alia dictum eſt ſupꝛa.

AD tertium ſic proceditur, videť ꝙ tempꝰ ⁊ inſtans ſint idem quia de tꝑe nõ habemꝰ niſi nunc ergo nũc eſt pars tꝑis vel tempus. Forte dicis ꝙ nunc eſt continuatiuũ partiuꝫ tempoꝛi et ideo ratione ipſius tẽpus diciť eſſe. Contra. ſequeretur ꝙ motus dr̃etur eſſe i inſtanti quia mutatũ qꝺ eſt continuatiuũ per ſe motꝰ eſt in inſtanti ergo rõne illius totus motus dicitur eſſe in inſtanti.

¶ In oppoſitum arguitur. qꝛ inſtans non eſt quãtitas cõtinua ergo non eſt tempus. ¶ Reſpõdeo dicendum ſcđm phm̃. ꝙ ipſum nunc eſt quoꝺº idem in toto tempoꝛe et quodẽmõ diuerſum quia eſt idẽ ſubiecto et ſcđm eſſentiam ſed ſecundũ ſucceſſiuũ eſſe eſt alterum et alterũ ſicut mobile ſecundũ ſubſtantiam eſt idẽ in principio et in fine motus tamẽ eſt alterũ ſecundum rationem quia eſt mutatum ſic etiam nunc eſt alterum inq̃ꝫtum fluit de prioꝛi in poſteriꝰ ſecũdum renouationem ſitus ipſius mobilis.

¶ Et notãdũ ꝙ tempꝰ cognoſcitur ꝑ nũc quod eſt maxime notũ ſicut motus cognoſcitur ſupꝛa quaꝫ fit vnde ex hoc ꝙ idẽ mobile pertranſit diuerſas partes ſpacij cauſatur motus et ex fluxu puncti ymaginatur cauſari linea ſic etiam ex fluxu ipſius nũc a prioꝛi in poſteriꝰ cauſatur tẽpus ipꝫ aũt nũc eſt numerꝰ ſine menſura eiꝰ quod fertur id eſt ipiꝰ mobilis nõ ꝙ celũ ſecũdũ ſuam ſubſtantiam abſolute menſuretur per ipſũ nũc. S. T. opuſ. 36. c. 3. et. 44. c. 3. nec ꝙ motus eius continuus menſureť per ipſum nunc ſed ipſum celum vt eſt idem ſubiecto in toto motu Et ſi queratur vtrum ipſum nunc ſit tempus dicendũ ꝙ tempus non poteſt eſſe ſine nunc quia eſt menſura mobilis ſine quo nõ poteſt eſſe tempus partes etiam temporis continuãtur et diuidũtur per ipſum nũc ſicut partes linee per pũctũ in hoc tamen differt nunc a pũcto quia punctũ eſt permanens et linea ſimiliter ⁊ ideo poteſt accipere homo idem punctũ bis. ſ. vt principiũ ⁊ finis linee ſed ipſũ nũc non eſt ſtans ſed eſt ſemper alterũ et alterũ ſcđm rationem per hec patet reſponſio ad queſitum. ſ. ꝙ nunc non eſt tempus nec pars temporis ſicut punctum non eſt linea nec ꝑs linee.

¶ Notandũ preterea ꝙ quedam ſunt proprietates temporis eſt enim breue vel longum inq̃ꝫtũ eſt continuũ et eſt multum et paucũ inq̃ꝫtũ eſt aliquo modo diſcretum.

¶ Item eſt idem tempꝰ numero reſpectu omniuꝫ lꝫ ſit alia pars temporis que eſt preterita et que ẽ preſens. Item ſicut contingit reiterare eundẽ motũ in ſpecie ita reiteratur idẽ tẽpus in ſpẽ. Item tempus numeratur per motum et econuerſo vt ſupradictũ eſt. Unde aliquando cũ dubitamꝰ de numero tũc numeramꝰ ipſũ per numeratũ vel

quis ſciret ſe habere digitos.10.et neſciret ꝯputa
re vſqꝫ ad.10.poſſet ex ipſis digitis q̄ ſūt quēd nu-
merabilia cognoſcere numerū denariū in alijs re
bus.ſ.in equis ſi ſemꝑ acciperet ꝓ vno digito vnuʒ
equū et ſic tempus qđ eſt nūerus aliquoº numerās
motum poteſt aliqñ ꝑ motū cognoſci qui eſt notior
quo ad nos. Item ſicut motus inſequitur magnitu
dinem.ita tpūs ſequitur motum ſʒ aliquādo mēſu-
ramus magnitudinē per motū vt ſi motꝰ fuerit mul
tus dicimus viam fuiſſe magnā et ita aliqñ dicimꝰ
tpūs eſſe magnū ſi motus fuerit multus. Ex quo
patet ꝙ tpūs mēſuratur motu a poſteriori tm̄ ſʒ mo
tus menſuratur tp̄e ſimpliciter et a priori ſecūda
pars patet quia menſurare ſimpliciter ⁊ a poſterio
ri cōuenit illi quod hʒ rōnem q̄ntitatis ꝑ ſe ſed tem
pus eſt per ſe quantitas ergo mēſurat motū a prio
ri Sed dices in quinto methaphiſice tempus non
ponitur ſpēs quantitatis ergo tempus nō eſt quā-
titas per ſe. Ad hoc dictū eſt ſupra de loco.⁊ ſctūs
tho.opuſ.42.c.20.dicit ꝙ methaphiſicus ꝯſiderat
quantitatē ſcđm ſuū eſſe.et non ſub rōne menſure
et ideo illa que ſunt quanta ꝑ ſe ponit per ſe ſpēs
quantitatis vt lineā ſuperficiē et corpus illa autē
que ſūt quanta per aliud ſicut tpūs eſt quantum ꝑ
motū motus vero per magnitudinē ponit phi.eſſe
quantitates per accidens.

¶ Notādū p̄terea ꝙ phūs probat ꝙ tempꝰ non eſt
nūerus ſimpliciter quia tunc eſſet idē tēpus reſpe
ctu preteriti motus et motus futuri ſicut eſt idē nu-
merus ſimpliciter diuerſoꝝ numeratorum vt centū
equorum et.100.hoium ſiue ſimul exiſtant ſiue ſuc-
ceſſiue licet numerus nūeratus ſit diuerſus vt 100
equi aliud ſūt a 100.hominibꝰ.Et licet tpūs nō de
beat ſimpliciter dici nūerus numerans quo dicitur
tm̄ ſimpľr nūerus numerans motum vel ꝑ quod mē
ſuramus motum. ¶ Notandum preterea ꝙ phūs
declarat quid ſit nūc/tunc/modo repente/et olim/
vnde ipſum nunc capitur dupliciter vnoº proprie
pro inſtanti indiuiſibili et ſic ꝯtinuat et diuidit ter
minos. Aliomō capitur nūc vulgariter pro aliquo
paruo tempore propinquo p̄nti vt cuʒ dicimus ſor.
venit nunc.i.hodie et ſic non dicimus ꝙ diluuium
noe factum ſit nunc. Iteʒ tūc ſignificat tempus de
terminatum licet non ſit propinquū vt tunc deſtru
cta eſt troya. Item iam dicit tempus propinquum
preſenti ſed modo dicit tempus preteritum propi-
quum p̄nti vt dicendo modo receſſit ſed olim dicit
tempus preterituʒ remotū a preſēti Et repente di
cit tpūs inſenſibile propter ſui paruitatem.

¶ Concluſio reſponſiua inſtans eſt aliquid diſtin
ctum realiter a tempore.probatur primo quia dicit
cōiter ꝙ nō poſſūt eſſe vera ſimul duo contradicto
ria.hoc aūt non pōt eſſe verum pro aliquo tempo-
re quia quocunqꝫ tempore dato in diuerſis partibꝰ
eius duo contradictoria poſſūt eſſe vera Si dicas
ꝙ non in eadem parte Capio ergo vnam partē tūc
ſic illa pars adhuc eſt diuiſibilis ergo in diuerſis ꝑ
tibus illius partis duo contradictoria poſſūt eſſe
vera et per cōſequens in illa parte data Item ſi in
ſtans eſſet dies ſequeretur ꝙ quecunqꝫ ſunt in ea
dem die eſſent in eodem inſtanti. Item tunc motꝰ
fieret in inſtanti quia motus fit in tempore et tem-
pus ſcđm gregoriū de arimino eſt inſtans ergo mo
tus fit in inſtanti. Item tunc in eodem tp̄e nō eſſēt
plura inſtantia ſed vnum tm̄ qr inſtans eſt tot.i.vnū
tempus. Item res permanens incipit eſſe per pri
mum inſtans ſui eſſe vt a multis dicitur querit er-
go quid eſt primum inſtans eſſe forte dicis ꝙ ſecun
dum rei veritatem eſt aliquod paruum tempus añ
quod res non fuit. Cōtra ſequeretur ꝙ ens ſucceſ
ſiuum haberet primum inſtans ſui eſſe quia eſt da-
bile aliquod paruum tempus ī quo ens ſucceſſiuū
eſt.et ante quod non fuit et ſic non aliter exponerē
tur propōnes de incipit in rebus ſucceſſiuis ⁊ in re
bus permanentibus. Item tūc ſemper res perma-
nens haberet vltimum inſtans ſui eſſe quia datur
aliquod paruuʒ tēpus in quo ſor. eſt poſt quod nō
erit forte dicis ꝙ poſt illud erit quia erit in medie-
tate poſteriori illius temporis hoc nichil eſt dicere
quia pars non ſequitur totum

¶ Contra hec arguitur quia vel inſtans eſt vnuʒ
et idem in toto tempore vel non ſi primū Contra
tempus ſe habet ſicut linea ſed in linea ſunt duo
puncta ergo in tempore non eſt ſemper idem in-
ſtans. Forte negas maiorem quia punctum linee
poteſt accipi vt principium vnius et finis alterꝰ.
Contra ſic etiam inſtans quod eſt finis temporis
precedentis eſt initiū temporis futuri. Item
tunc adam et abraham fuiſſeut in eodem inſtanti
et per conſequens fuiſſent ſimul quia fuit idem ī
ſtans per totū tempꝰ Itē tunc adam incepiſſet et
deſijſſet in eodem inſtanti quod implicat contradi
ctionem vt patet per exponentes. Item tunc duo
contradictoria fuiſſent vera in eodem inſtāti adā
eſt et adam non eſt quia quelibet illarum fuit vera
in aliquo inſtanti ergo ſi in toto tempore nō ſit ni-
ſi vnum inſtans ſequitur ꝙ ille fuerunt vere in eo
dem inſtanti Forte dicis ille fuerunt vere ſecūdū
rem ſed differt ſecundum rationem hoc eſt contra
S.T.in 4º di.11.q.1.ar.2.q.2.ad.2.quia inquit cō
tradictoria ſm rem eſt impoſſibile eē ſimľ ſimul āt
ſecundum rem maxime ſunt que ſunt in eodem in-
ſtanti ſecundum rem vnde impoſſibile eſt duo con
tradictoria eē in odē inſtanti ſecundum rem q̄tūc
qꝫ ſit differens ratione. Item tunc inſtans nō eēt
inſtans dicitur enim inſtās quaſi non ſtans ſecun
dum grammaticos modo ſi maneret vnum et idem
in toto tempore tunc eſſet ſtans et permanens
et per conſequens non eſſet inſtans. Item muta-
tum eſſe ipſius motus non eſt vnum et idem ergo
neqꝫ inſtans in tempore. Item inſtans non eſt di-
uiſibile ſecundum durationem ergo nō manet idē
in toto tp̄e quia impoſſibile eſt ipſū intelligere ni
ſi vt fluens ſ.t.i 2º.diſ.1.q 1.ar.5.ad 6m.

¶ Secundo arguitur ꝙ inſtans maneat idem ī to
to tempore ſecūdū ſen. philoſophi expreſſam. T.
C.103. Item inſtans eſt numerus eius quod fertur
ſecūdum ꝙ fertur.i.eſt menſura primi mobilis qđ
manet idē in toto tempore ergo etiam inſtans ma
net idem in toto tempore. Item ſecundū phm̄ ſi-
cut ſe habet mobile ad motū ita inſtans ad tempus
ſed mobile eſt idem per totū motū ergo inſtans eſt

idem per totum tempus. Item inſtans nūq̄ corrū=
pitur ergo ſemper manet. Añs pꝫ qꝛ vel corrūpitur
in inſtanti qꝺ eſt ipſūmet vel in alio eſt corruptum
ſi primū ergo ſimul eſt et non eſt qꝛ corruptuꝫ eſt in
ſeipſo ergo non eſt. Si dicatur ꝙ corruptū eſt in in
ſtanti ꝓcedenti. Contra non fuit inſtante precedē
te ergo non fuit corruptū inſtante precedente. Si
dicatur ꝙ corrūpetur et erit corruptū in inſtanti ſe
quenti mediato ſcꝫ qꝛ non datur inſtans īmediatū
inſtanti ſequitur ꝙ iſtud inſtans erit cū aliquo alio
inſtanti qꝺ precedet predictū inſtans mediatum.
¶ Tertio arꝰ probando ꝙ nunc nō eſt nūerus eius
qꝺ fertur ſcd̄m ꝙ fertur omnis nūerus eſt diuiſibi=
lis nūc eſt indiuiſibile ergo. Item illud qꝺ fertur ſi
ue mobile eſt q̄tum et indiuiſibile ergo ipſum nūc
indiuiſibile nō eſt numerus vel menſura eius. Itē
mobile per ſuū motū tp̄e mēſuratur ſꝫ nūc non eſt
tempus nec pars tp̄is ergo nō mēſuratur ipſo nūc
Item menſura rei tp̄alis eſt quātitas ſed nūc non
eſt q̄titas continua nec diſcreta ergo nec nunc eſt
menſura mobilis. vel eius qꝺ fertur ſcd̄m ꝙ fertur
¶ Quarto motus mēſuratur tp̄e ergo non ecōtra
ꝯñā tenet qꝛ tunc idē eſſet prius et poſterius notiꝰ
et ignotius cū menſurans debeat eſſe prius et no
tius mēſurato. Item ratio menſure q̄titati ꝯgruit
et ſic ſibi ſoli cōuenit ſed motus non eſt quantitas
ergo non poteſt mēſurare tpūs. Item tēpus eſt mē
ſura motus ſed mēſure non eſt mēſura. alias eſſet
procedere in infinitum ergo tempus non menſura
tur motu. Si enim motꝰ eſſet menſura ergo eſt q̄ti
tas qꝛ menſurare eſt propria rō q̄titatis.
¶ Quinto vel nūc manēs eſt ſubē ipſius mobilis
et hoc non qꝛ ſubā mobl'is nō cōtinuat partes tem
poris vel eſt indiuiſibile de genere q̄titatis forte
dicis ꝙ nunc fluēs eſt tota ſubā tp̄is. Contra nūc
fluens ſcd̄m ſuā ſubām eſt indiuiſibile ergo nō eſt
quantitas et per ꝯñs non eſt tempus. Itē ſi nunc
fluens ſiue inſtans eſſet tpūs ergo tēpus cōpone=
retur ex inſtantibus et ꝑ cōſequens ex indiuiſibili
bus. Si dicatur ꝙ ipſum nūc non eſt pars tp̄is nec
tempus. queritur ergo vel eſt quantitas vel quali=
tas non ſcd̄m ergo primū.
¶ Sexto arguitur ꝙ inſtās nō cauſat tēpus vt di
cit philo. ſ. t. lec. 18. qꝛ cā et effectus ſunt ſimul ſed
inſtans et tēpus non ſunt ſimul quia tempꝰ eſt diui
ſibile non aūt inſtans. ſi eñ inſtans diuidꝛ vel diui
ditur per inſtantia vel per tp̄a. ſed nullum pōt dici
Item tēpus non cōponitur ex inſtantibꝰ ſicut nec
linea ex punctis ergo inſtans non eſt pars tēporis
ergo nulloº eſt cauſa eius. forte dicis ꝙ inſtās per
ſuū fluxum eſt pars tp̄is. contra ille fluxus eſt mo=
tus quiquiꝺ motꝰ non eſt fluxus inſtantis ergo flu
xus inſtantis non cauſat tempus.
¶ Septimo arꝰ ꝙ tempus cōponitur ex indiuiſibi=
libus ſiue ex inſtātibꝰ qꝛ tēpꝰ eſt nūerus nūeratꝰ ſꝫ
oē numeratum eſt ex finitibꝫ forte dicis ꝙ pars tē=
poris nūerata adhuc eſt diuiſibilis. Contra vel eſt
diuiſibilis in partes finitas vel infinitas ſi ſcd̄m
Contra nullum infinitū eſt numerabile ſed omēs
partes tp̄is ſūt nūeabiles forte dicis ꝙ ē aliquod
tempus qꝺ non eſt numerabile qꝛ phūs dicit ꝙ nō
omne tempus eſt finitū alias mundus aliq̄ñ deffi=
ceret. vñ tempꝰ eternū non pōt nūerari qꝛ ē infini
tum. Contra ſcd̄m phm̄ tpūs eſt numerus numera
tus ergo omne tempus eſt nūerabile ſed oē nūera
bile ē finitum ex 3º phi. ergo oē tpūs eſt finituꝫ for
te dicis ꝙ eſt aliqua pars tp̄is inſēſibilis que non
pōt numerari ꝯtra illa pars eſt tempus ergo eſt nu
merus nūeratus ergo pōt numerari a nobis et per
cōſequens ſentiri.
¶ Octauo arguitur ꝙ inſtaus non ſit menſura tē=
poris ſcd̄m prius et poſterius quia inſtās non pōt
cōparari tempori in magnitudine ⁊ paruitate ſiue
ſumatur finicies ſiue infinicies nunq̄ eñ pōt red=
dere tpūs ſicut nec infinita puncta reddunt lineaꝫ
Item punctū non mēſurat lineam ergo nec inſtās
tempus. Item arꝰ ꝙ inſtans non continuat partes
temporis quia cōtinuitas tp̄is eſt ex continuitate
motus ergo non eſt per inſtans. Iteꝫ ꝑtes tēporis
ſunt immediate ergo inſtans nō diuidit ꝑtes tp̄is.
Item arꝰ ꝙ inſtans ſit diuiſibile quia vnum inſtans
eſt finis vnius temporis ⁊ principium alterius hoc
autem non poteſt eſſe ſecundum idem. T. C. 125.
dic eſt reſpectu diuerſorū quia eſt finis ꝑteriti ⁊c.
¶ Nono arguitur ꝙ ly modo non dicit tempus ꝑ=
teritum quia verum eſt dicere ego ſum modo et ſi=
militer verum eſt dicere ego ſum nunc. Item ve
rum eſt dicere ego fui quando fuiſti ergo ly tūc nō
ſemper ſignāt tempus determinatum duobus in
ſtantibus quia poſſibile eſt ꝙ nos fuerimus ſolum
per inſtans ſicut quando dicimus ꝙ tūc primo aer
fuit illuminatus.
¶ Ad primū dicendū ſecūdū multos thomiſtas ⁊
capre. in 2º. ꝙ triplex eſt nūc ſiue inſtās primū: pri
mū eſt eui quod eſt inuariabile ſecundū eſſe et eſ=
ſentiam de quo poſtea ſecundū eſt nunc temporis
quod vacatur ſecundum eſſe cuiꝰ ſecundum eſſē
tiā ſit idē ī toto tp̄e et ī cauſa eiꝰ ſicut punctū ē cau
ſa line e ſecundum ymaginationem geometricam
nec eſt tempus aut pars eius nec terminꝰ tēporis
vel continuatiuum eius tertiū. eſt quod terminat ⁊
continuat tempus quod nec mobile nec motū men
ſurat ſed mutata eſſe et non eſt idem in toto tēpo
re ſecundum ſubſtātiā de his ſ. tho. opu. 36. c. 3. vbi
querit vtrum inſtans ſit de ſubſtantia temporis et
dicit ꝙ ſic Quidam tamen non ponunt niſi vnum
inſtans ſecundum eſſentiam ſed dicūt ꝙ eſt aliud
et aliud ſecundum rationem ſed queritur quid in=
telligitur per rationem ſi operatio intellectus er
go ſecluſo intellectu in toto tempore nullomodo
erit aliud et aliud inſtans Forte dicitur ꝙ eſt aliꝺ
et aliud ſecundum rationem id eſt ſecundum eſſe
ergo adueniente poſteriori oportet primum eē cor
rumpi vel corruptum eſſe quia alias duo eſſe ſimꝉ
eſſent et tunc queritur an illud primum inſtans ſe
cundum vnum eſſe ſit corruptum in ipſemet primo
inſtanti vel in aliquo alio ſi primum ergo corruptū
ē quando ē et deducatur argumentum ſicut priꝰ re
ſpondet. ſ. t. opuſ. 44. ca. primo ꝙ hec argumenta
bene probant ꝙ eſt idem nunc ſecundum ſubſtan=
tiam in toto tempore ſecundo dicit ꝙ verum eſt ꝙ
cuiuſlibet continui finiti permanentis ſunt duo

termini differentes ſcd̃m rē hoc tamen non oportet in ſucceſſiuis 3° dicit ꝙ nullū tp̄us eſt actu infinitum quia nullū tēpus eſt actu diuiſū ab a° Quarto dicitur ꝙ illa non dñr eſſe ſimul que ſunt in eod̃ inſtanti ſcd̃m eſſentiā vel ſubāz.ſed oportet ꝙ ſint in eodem nunc ſcd̃m eſſe et ſcd̃m rationē.i.ſcd̃m eſſentiam Et per hoc ſoluūtur argumenta.

¶ Ad ſcd̃z tenendo aliquod nūc nō ſemꝑ manere idem diceretur primo ꝙ accidētia nec proprie generantur nec corrūpuntur. Et ſi queratur ī quo eſt iſtud inſtans dicit ꝙ eſt ī celo mediante motu nec proprie acquiritur per motū.pōt tamē dici ꝙ illud inſtans ſimul corrūpitur et corruptum eſt. Et ſi dicatur illud inſtās eſt in ſubiecto diuiſibili ergo eſt diuiſibile. Negatur ꝯſequentia Et nota ꝙ non inconuenit ipſum inſtans ſimul incipere et deſinere eſſe per primum inſtans eſſe et per vltimuū inſtās eſſe Et ideo nō ſeqtur hoc deſinit eſſe ergo nō eſt.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ in diffinitione ipſius nūc numerus capitur pro mēſura habet tamen ſe ꝑ modum pluralitatis.ſcd̃m ꝙ eſt alterum ⁊ alterū. Ad aliud dicitur ꝙ licz mobile qd̃ fertur ſcd̃m ſe ſit quātum et diuiſibile tamen ſi capiatur vt non variatū per prius et poſterius in motu ſic habet rationem indiuiſibilis et menſurat per nunc indiuiſibile Ad aliud dicitur vt prius. Ad aliud dicitur ꝙ licet nūc non ſit q̄titas in actu tamen ē principium quantitatis continue.ſ.tp̄is. S. T. pª p.q.10.ar.4.ad 2m dicit ꝙ ipſum nunc eſt idem ſcd̃m ſubām in toto tēpore ſed differt ratione inq̄tum alternatur ⁊ dicit ꝙ fluxus ipſius nunc ſecundū ꝙ alternatur eſt tēpus.et ex hoc quid̃ eliciunt ꝙ nunc fluens non eſt tempus niſi capiat formaliter pro ipſo fluxu ſi eñ ipſum nunc eſſet tempus ergo ipſum nūc haberet prius et poſterius qd̃ tamē eſt fl̄m de primo nūc in quo mundus fuit creatus in quo incepit temp⁹ nō ſicut in mēſurante eſſe eius ſed ſicut in eo a quo incepit eius productio ſecundum San. Tho. in ſcd̃o di.1.ar.6.ad 4m.

¶ Ad quartum dictū eſt ſupra Nec inconuenit ꝙ vna menſura habeat aliam menſuram quo ad nos et a poſteriori.

¶ Ad quintum iam dictum eſt. Quid̃ dicunt ꝙ ipſum nunc eſt ſubā temporis id eſt nichil eſt de tempore ſcd̃m ſe totum preſens niſi ipſum nunc. Sed dubitatur quomodo eſt poſſibile ꝙ ſubā inſtātis ſēper maneat in toto tempore et tamē habeat aliud et aliud eſſe quia accidentis eſſe eſt ineſſe ergo ſi perdit primuz eſſe ſequitur ꝙ perdit inherentiam quā prius habebat. Itez qd̃ perdit eſſe corrūpitur ſimpliciter ergo ſi ſubā inſtantis perdit precedēs eſſe ſequitur ꝙ corrūpitur Dicendū non valet ꝯña ſicut alias dictum eſt quando forma intēditur.

¶ Ad ſextum dicitur ꝙ diuiſibile ⁊ indiuiſibile ſūt ſimul. Ad aliud dicitur negando conſequentiaz vt patet de puncto qd̃ ex ſuo fluxu cauſat lineam ⁊ tamen nō eſt pars eius Ad aliud dicit ꝙ fluxus inſtātis non eſt motus ſed tempus. ſed contra inſtans ſuo fluxu facit tempus ergo fluxus diſtinguitur a tempore alias ſenſus eſſent inſtās tempore facit tēpus. Itē flux⁹ rei eſt in re.ſz tp̄us nō eſt ī inſtāti.

¶ Ad ſeptimum dicitur ꝙ linea eſt numerus nūeratus et tamen non componitur ex indiuiſibilibus Ad aliud dicitur.ꝙ tempus infinitum eſt numeratum ſecundum ſuas partes et quelibet pars tēporis eſt numerabilis q̄tuz eſt ex parte ſui. Sed queritur ex quo tempus eſt numerus et ſimiliter ipſuz nunc an ſit binarius vel ternarius dicendum ꝙ tēpus aliquando accipitur per modum binarij dicendo due hore vel dicitur ꝙ hec ē diuiſio nūeri formalis.vnde licet ſit numerus tamen non eſt collectio vnitatum.

¶ Ad octauum dicitur ꝙ inſtans poteſt dici menſura terminationis ipſius temporis nō autem mēſura adequationis San. Tho. lec.18.dicit ꝙ nunc menſurat tempus vt eſt alterum et alterum et nō vt eſt idem ſubiecto vide. San. Tho. opuſ.36.c.3. continuitas temporis eſt ex motu materialiter et formaliter per inſtans cum ſit quantitas continua Sed tunc queritur quare philoſophus ī diffinitione temporis non poſuit q̄titatē cōtinuā loco gñis ſed poſuit numerū qui nō eſt gen⁹ eius nec ita per ſe cōuenit ſibi dicēdū q2 tp̄s de formali importat aliquomodo quantitatē diſcretā vt ſupradictū eſt et ideo dicitur numer⁹ et aliquā importat quātitatē cōtinuā Et ideo dr̄ numer⁹ mot⁹ ſcd̃m pri⁹ et poſteri⁹ Et ſi querat an illud pri⁹ ſit pri⁹ ipſius motus quibuſdā videt ꝙ ſic ſz cōtra tp̄s nō mēſurat motū per partē motus ergo non eſt numerus mot⁹ ſcd̃m pri⁹ ⁊ poſteri⁹ ipſius motus poteſt negari añs vt ſupradictū ē. Nec tñ idē mēſurat ſe lz pri⁹ in motu ſit mot⁹. ¶ Ad nonū dicitur ꝙ illa eſt diſputatio de noībus quibus vtimur vt placet nobis.

Ad quartū ſic procedit videt ꝙ tēpus non differat ab eternitate q2 ſi ſic hoc maxime eſſet q2 in eternitate nō eſt ſucceſſio ſed probo ꝙ ſic q2 ante mūdū verū erat mundū fore ſed iſta futuritō nō erat in tp̄e cū nōdūtp̄s eſſet ergo erat in eternitate. Maior pz quia ſuum contradictoriū erat falſum.

¶ Reſpōdeo dicēdū ſcd̃m ſ.t.1.p.q.10.ar.1.ꝙ ſicut ī cognitionē ſimpliciū opz nos venire ꝑ compoſita ita in cognitionē eternitatis opz nos venire per tēp⁹ qd̃ nichil aliud eſt q̄ numer⁹ mot⁹ ſecūdū prius et poſteri⁹. Cū enim in quolz motu ſit ſucceſſio et pars poſt alterā ex hoc ꝙ numeram⁹ pri⁹ ⁊ poſteri⁹ in motu apprehēdim⁹ tp̄s qd̃ nichil aliud eſt q̄ numer⁹ prioris ⁊ poſterioris in motu ī eo aūt quod caret motu et ſēper eodē modo ſe habet nō eſt accipere prius et poſterius ſicut igitur ratio temporis cōſiſtit ī nūeratiōe prioris ⁊ poſterioris ita ī appħēſiōe vniformitatis ei⁹ qd̃ ē oīo extra motū ꝯſiſtit rō eternitatis Itē ea dñr tp̄e mēſurari q̄ pricipiū ⁊ finē hñt ī tp̄e vt dr̄ ī 4° phi. ⁊ hoc iō q2 ī eo qd̃ mouet ē accipere aliqd̃ pricipiū ⁊ aliquē finē Qd̃ vero eſt oīno īmutabile ſicut nec ſucceſſionē ita nec principiū aut finē hēre pōt. Sic ergo ex duob⁹ notificat eternitas primo ex hoc ꝙ id qd̃ eſt in eternitate ē īterminabile.i.prīci° ⁊ fine carēs vt termin⁹ ad vtrūqꝫ refferat Scd̃o ꝑ h° ꝙ ipa etnitas ſucceſſiōe caret

tota ſimul exiſtens Et diffinitur eternitas a Boe-
tio. Eternitas eſt interminabilis vite tota ſimul ꝛ
perfecta poſſeſſio. Et dicitur tota non quia habet
partes ſʒ inq̃ʒtum nichil ei deeſt. Et dicitur poſſeſ
ſio ad deſignandū imutabilitatē et indefficientiam
quia illud qđ poſſidetur firmiter et quiete habetur
Et ipſa eternitas nichil aliud eſt ſecundum rem
a diuina potentia ſʒ differt ſcđm rationeʒ. vnde eſt
menſura diuini eſſe. ſicut nunc eternitatis poſſʒ di
ci menſura quiditatis ipſius.

¶ Notandū preterea ꝙ res tēporales non mēſu-
rantur eternitate ſed ſolū tp̄e vndē res dicūtur eſ
ſe in tempore. vt motus eſt in tp̄e quia mēſuratur a
tp̄e ſic ꝙ eius duratio per tp̄us cognoſcitur vn̄ eſſe
in tp̄e dupliciter pōt intelligi primo qꝛ ſimul eſt cū
tp̄e vel quia eſt pars temporis Nec tamen ſufficit
ad aliquid eſſe in tempore ꝙ ſit quando tp̄us eſt ſi-
cut eſſe in loco vel in motu non eſt eſſe quando mo
tus vel locus eſt quia ſic celū eſſet ī grano milij qꝛ
eſt quādo miliū eſt eē ergo ī tp̄e eſt ab eo mēſurari.

¶ Notandū preterea ꝙ ea que ſūt ſemꝑ non ſunt
in tēpore quia non poſſūt a tp̄e ꝯtineri nec ſub ip̄o
concludi. Scđo oē qđ eſt in tempore aliqđ patitur
ab eo et ex longitudine tp̄is res corrumpūtur ſene
ſcunt et obliuiſcuntur Et ſi dicatur etiaʒ aliqđ ad-
dicitur in tp̄e et fit de nouo. Dicendū ꝙ hoc non eſt
ratione tēporis qm̄ ocioſ⁹ diu viuēdo non fit ſapiē
tior Nec ex ſolo tp̄e aliquid innouatꝰ. ſʒ magis anti
quatur. Eſt enī tempus numer⁹ motus. Motus au
tem facit rem diſtare a priori diſpoſitione et ſic tan
dem res corrūpitur. que aūt ſunt ſemꝑ non corrū-
puntur Et iđ non ſūt in tp̄e. cum in infinitū durāt
Corpora ergo celeſtia dicit. ſ. t. lec. 20. ſcđʒ eē ſubē
eorū non mēſuranꝰ tp̄e ſʒ motus eoꝝ tēpore mēſu-
ratur Sed vtrum quieſcentia mēſurentur tempo-
re dicendum ꝙ tempus eſt per ſe menſura motus ꝛ
per accidens menſura quietis quia omnis quies ē
in tempore ſicut motus videtur tn̄ ꝙ quies eſt per
ſe in tempore ex ſan. tho. in quarto diſ. 49. q. 3. ar. 1.
q. 3. Et in primo diſ. 8. q. 3. ar. 3º. Continuitas motus
menſuratur loco ſed ſucceſſio tempore tm̄.

¶ Et notandū ꝙ quies non eſt negatio motus ſed
priuatio eius. Et ideo eſſe quieſcentis eſt eſſe rei
mobilis qđ eſt in tempore et menſuratur tēpore er
go etiam eſſe quieſcentis eſt in tēpore et mēſuratꝰ
tempore Non inq̃ᵐ eſt qeſcēs ſed inq̃ʒtum eſt mo
bile tamen res que mouetur ſimpliciter non men-
ſuratur tempore ſcđm propriaʒ quantitatē ſʒ ſcđm
quātitatē ſui motus. Ex his pʒ ꝙ ſubē ſeparate nō
ſunt in tempore quia nec mouentur nec quieſcunt
et ideo tēpore nō menſurātur. Sed vtruʒ nō entia
ſint in tēpore dicendū ꝙ impoſſibilia non ſūt in tē
pore vt dyametrū eſſe ꝯmēſurabilē coſte quia hoc
nunq̄ ꝯtingit eſſe. Alia aūt aliq̄n fuerunt tn̄ nunc
non ſūt vel ſūt futura. Et hec aliq̄n ſunt in tp̄e qđ
menſurat ſubās earū mēſurauit vel mēſurabit.

¶ Notandū preterea ꝙ generationes ꝛ corruptio
nes etiam fiunt in tempore et ideo quideʒ dixerūt
tempus eſſe ſapientiſſimum quia generatio ſcien
tie fit in tempore Sed quiđ phūs nomie paron de
ſecta pithagoricorum dicit tempus eſſe indiſcipli-
nabile quia per longitudineʒ temporis accidit obli
uio et hoc rectius dicitur quia tempus per ſe ſecun
dum phm̄. T. C. 128. eſt cauſa corruptionis qꝛ mu-
tatio per ſe eſt deſtructiua et corruptiua et per acci
dens eſt cauſa generationis quando. ſ. motus per
uenit vſq̄ ad perfectum finem probatur a ſigno qꝛ
multa videmus corrumpi in quibus non apparet
manifeſte aliquod corrumpens et ideo talem cor-
ruptionem ſolemus attribuere tempori. Sed in
generatione eſt generans manifeſtum quia nichil
a ſeipſo generatur. Nec tamen corruptio ſic attri-
buitur tempori ꝙ tempus faciat ipſā quia ſic in tē-
pore et quia corrumpens latet. ¶ Notandū prete
rea ꝙ phūs duplici ratiōe probat ꝙ mutatio ſit in
tp̄e quia in omni mutatione inuenitur velotius et
tardius hec autem determinantur tp̄e. Item pri⁹
et poſterius ſunt in tempore per diſtantiam ad ip
ſum nunc differenter tamen quia in preterito dicitꝰ
nunc qđ eſt remotius ab ipſo nunc. Poſterius aūt
qđ eſt ꝓpinquius et ſic abrahā eſt poſterior adā ī fu
turo auteʒ eſt econuerſo Si ergo prius ꝛ poſterius
ſint in tp̄e ad oēm auteʒ motū ſequitꝰ pri⁹ ꝛ poſteri⁹
neceſſe eſt ꝙ oīs mot⁹ ſit in tempore.

¶ Notādum preterea ꝙ phūs in fine mouet tres
dubitationes prima quō ſe habet tp̄s ab aīa Et re
ſpōdet ſ. t. le. 23. ꝙ poſitis reb⁹ numeratis neceſſe
eſt ponere numerū vnde ſicut res nūate depēdent
a numerāte ita et numer⁹ eorū eſſe aūt rerū nume
rataꝝ nō depēdʒ ab itellectu niſi ſit aliq̄s itellect⁹
q̄ ſit cā reꝝ ſicut ē ītellect⁹ diuin⁹ nō āt depēdet ab
ītellectu aīe vn̄ nec nūer⁹ reꝝ ab ītellectu aīe depē
det ſʒ ſolū ip̄a nūeratio q̄ ē act⁹ aīe depēdet ab aīa
ſicut ḡ poſſūt eē ſenſibilia ſēſu nō exn̄te ita poſſūt
eſſe nūmerabilia ꝛ numer⁹ nō exiſtēte numerante
hec tamē cōditionalis eſt vera ſi īpoſſibile eſt eſſe
aliquod īpoſſibile eſt eē aliquod numerū. Si ergo
tēpus eēt res ꝑmanēs facile eē ipſū eſſe numerū
ſine aīa qꝛ tamē nō eſt ꝑmanēs ideo. ſ. t. dicit hic ꝙ
tp̄s nō habet eē extra aīam niſi ſecūdū ſuū īdiuiſi-
bile Scđo dubitatꝰ An tp̄s ſit vbiq̄ cum multa qui
eſcāt ſʒ de hoc dictū eſt ſupra.

¶ Tertio dubitatꝰ An tp̄s ſit vnū Et circa hoc q̄dā
dixerūt ꝙ q̄lʒ mot⁹ hʒ ſuū numerū ꝛ ꝯñter ſuū tp̄s
ſʒ ꝯtra tūc duo tp̄a eēnt ſimul quorū vnū nō eēt ꝑs
alterius. Itē 7. equi ꝛ 7. canes nō differūt niſi ſᵐ
numerū ergo nec diuerſi mot⁹ differūt ſᵐ tp̄s ſup-
poſito ꝙ ſimul fiāt Dicendū ergo ꝙ circulatio que
eſt maxime regulans et vniformis ē menſurat om
nium motuum. ſ. motus primi celi vnde tempus
quod eſt menſura eius menſurat omnes alios mo-
t⁹. Et propter hoc antiqui dixerunt motum celi eē
tempus quia menſurat annos et tempus menſu-
ratur hoc motu dicimus enim annum eſſe comple-
tum attendentes ad motum celi.

¶ Itē propter hoc ꝙ tēp⁹ eſt numer⁹ circulatiōis
prime conſueuit dici ꝙ in rebus humanis eſt cir-
culus.

¶ Contra hec arguitur. Primo contra eterni-
tatem ꝙ in ipſa ſit ſucceſſio quia habet dies vnde
dicitur egreſſus eius ab initio a diebus eternita-
tis. ¶ Item ſecluſo tempore et motu ce-

li deus nunc cognoſcit me eſſe hic et prius non co-
gnouit ergo in ſua cognitione eſt ſucceſſio ſimiliter
in ſua volitione et factiõe q2 nũc vult adam fuiſſe
et hoc nõ voluit nec fecit ante mũdũ ergo eſt etiã
ſucceſſio in ſua eternitate. Jtẽ deꝰ eſt in oĩ re ergo
eſt in tempore ergo mẽſurat tẽpore et nõ eternita
te Jtẽ deꝰ excedit eťnitatẽ ergo nõ mẽſurat ea An
tecedens patet q2 dñs regnat in eternum et vltra
ſ.t..1ª pte.q.10.ar.2.2m.

¶ Scd̃o ad idẽ nichil mẽſurat niſi quantũ ſed deꝰ
nõ habet q̃titatem ergo. Jtẽ eternitas nõ eſt dura
tio ergo nõ mẽſurat eſſe diuinum Añs patet quia
omnis duratio includit priꝰ et poſteriꝰ et ſucceſſi
onẽ ſed hec nõ hñt locũ in deo Jtẽ omnis duratio
alteri comparata eſt maior minor vel equalis ergo
oĩs duratio ẽ tẽpus q2 quod plus durat dicimꝰ eſſe
priꝰ vel poſteriꝰ altero ergo oĩs duratio habet priꝰ
vel poſteriꝰ. Jtẽ ex ſucceſſiõe iudicamꝰ aliquid plꝰ
durare vnde omnis duratio intelligit per modum
cuiuſdã diſtentionis q̃ nõ habet locũ ĩ eternitate.

¶ Tertio ar ꝙ eternitas nõ cõſiſtit in apphẽſiõe
vniformitatis eiꝰ qd̃ oĩo eſt extra motũ ſicut ei ſe ha
bet tp̃s ad difformitatẽ motus ſic ſe habet eterni-
tas ad vniformitatẽ eorũ que ſunt extra motũ ſed
rõ tẽporis nõ cõſiſtit in difformitate ipſius motus
ſed in mora difformitatis ergo nec ratio eternita-
tis conſiſtit in vniformitate eoꝝ que ſunt extra mo
tũ nec in apprehẽſione vniformitatis ſed ĩ appre-
hẽſione more iſtiꝰ vniformitatis. Jtẽ rõ mẽſure nõ
cõſiſtit in rõne mẽſurati ſed vniformitas ẽ id quod
menſurat per eternitatẽ ergo ratio eternitatis nõ
cõſiſtit in vniformitate.

¶ Quarto qd̃ nõ ẽ nõ mẽſurat ſ3 quies nihil ẽ gº
vñ nec ẽ res ꝑmanẽs nec res ſucceſſiua gº nõ mẽſu
rat Nec valz dicere ꝙ quies ẽ priuatio motꝰ q2 qes
ẽ ꝑfectior motu gº nõ ẽ eiꝰ ꝓuatõ. añs p3 q2 oĩs mo
tꝰ ẽ ꝓpt quietẽ tãq̃ ꝓpter finẽ. Jtẽ quies nõ hab3
partes ergo non habet prius et poſterius ergo nõ
menſuratr tempore.

¶ Quinto arguitur ꝙ tp̃s non eſt ꝑ ſe cauſa cor-
ruptionis quia corruptio eſt quoddã malu3 ergo non
habet cauſã per ſe. Jte3.ſ.t.dicit lec.22.ꝙ tempus
non facit corruptionẽ ipſam ergo nõ eſt cauſa per
ſe eius forte dicis ꝙ eſt cauſa corruptionis per ſe
quia impoſſibile eſt aliquid corrũpi niſi tempus ſit
Sed contra non ſufficit ad cãm per ſe quia ſic ſubã
non ẽ ſẽſibile per ſe l3 naturaliter ſit ĩpoſſibile co-
lorẽ eẽ niſi ſubã ſit forte dicis ꝙ tẽpꝰ eſt cauſa ꝑ ac-
cidens corruptionis hoc eſt contra ph̃m.

¶ Sexto arguitur ꝙ ſit per ſe cauſa generationis
quia motus celi eſt cauſa per ſe gñationis ĩ iſtis in
ferioribus ergo et tempus. Antecedens patet q2
mundus inferior regitur a celo. Jte3 motus calefa
ctionis eſt cauſa per ſe caloris ergo motus magis
eſt cauſa generationis q̃ corruptionis vnde etiam
motus magis determinatur a termino genito q̃ a
termino qui abijcitur.

¶ Septimo qui cauſat tempus magis intendit
generationem q̃ corruptionem ergo tẽpus eſt ma
gis cauſa generationis. Jte3 non conſtat iuuenes
eſſe prudentes quia prudentia requirit magnã ex
perientiam. et per conſequens magnum tempus
ergo tempus eſt cauſa ſapienᵉ. vnde ſecundum io-
ſephum patriarche diu vixerunt vt cognoſcerent
curſum ſiderum. Jtem tempus non corrumpit ce-
lum ergo non eſt per ſe corruptiuum.

¶ Octauo arguitur ꝙ generationes et corruptio
nes non ſint in tempore quia corruptio ſubẽ fit in
inſtanti ſimiliter illuminatio medij Et per ide3 ar
gueretur ꝙ non omnis mutatio aliquid abijcit et
corrumpit in illuminatione enim nichil corrumpi-
tur. Jtem nichil menſuratur niſi quantum ſed mo-
tus non habet quantitatem ergo non menſuratur
tempore. Forte dicis ꝙ motus habet quantitatem
quia eſt tempus. Contra idem non menſurat ſe er
go tempus non menſurat motũ.

¶ Nono arguitur ꝙ tẽpus non ſit vbiq̃ quia nul-
lum accidens eſt vbiq̃ ſed tẽpus eſt accidens. Jtẽ
quando apud nos eſt hiems tunc apud antipodes
eſt eſtas et aliquando habemus tempus pluuioſũ
et alij ſerenum ergo nõ eſt idem tempus apud om-
nes. Jtem aliqui ſunt anni lunares ergo aliquod
tempus eſt in luna ⁊ alij ſũt anni ſolares. ergo ſũt
in ſole et ſupra dictum eſt ꝙ tempus eſt in firma-
mento.

¶ Ad primũ dicendu3 ſcd̃m.ſ.tho.1.ꝑ.q.10.ar.1.ꝙ
aliquãdo eternitas ſignificatur noĩbus ſucceſſiuis
rerum tp̃alium methaphorice.. Et ſi querat an eter
nitas dicat ꝑ̃aliter dicend̃ ꝙ non niſi forte ſcd̃3 ꝙ
multa poſſũt ꝑticipare eternitatẽ ar.3º ad primum
Ad aliud dicitur ꝙ in diuina cognitione nõ eſt ſuc
ceſſio nec mutatio ſ3 in rebꝰ cognitis vide.1.ꝑ.q.19
ar.7. Nec incõuenit deũ eſſe in tp̃e vt eſt res qued̃
non autẽ mẽſura. Ad aliud dicitur ꝙ eternũ aliq̃n
capitur pro magno tp̃e vñ albertꝰ in fine.4.phi.di
cit ꝙ pº capit pro pricipio carente principio et fine
et ſucceſſiõe Scd̃o ꝓ aliq̃ qd̃ mutat ⁊ h3 ſucceſſionẽ
tamẽ non h3 principiũ neq̃ finẽ et ſic ph̃s dicit tẽ
pus eternũ. Tertio eternũ capit pro diuturno.ſ.t.
2ª 2ᵉ.q.164.ar.2.ad 6m. Et ſi dicatur quare peripa
thetici nichil determinauerũt de tp̃e dicit albertꝰ
ꝙ forte eoꝝ tractatus nõ peruenit ad nos quia tñ
tp̃s ab euo venit ſcd̃m boe. ideo de euo et eterni-
tate determinand̃ eſt. Gilbertꝰ porre. dicit eťnitatẽ
eſſe morã cõtinuã non interceptã yſaac ph̃s iſra
elita dicit ꝙ eſt paº continuũ non interceptũ id eſt
non hñs ſucceſſionẽ Sed tunc queritur quomodo
verba preteriti ⁊ futuri tp̃is poſſũt dici de deo ſi in
ſua duratione nõ ſit preteritu3 neq̃ futurũ Rñdet
ſan.tho.in pº di.8ª.q.2.ar.3.3m ꝙ verba preteri tẽ-
poris dicũtur de deo q̃tũ ad id quod perfectionis
eſt in ipſis vel quia deus nulli tp̃i deeſt ibid̃ ad 4m
Aliqua enim ſũt entia ſucceſſiua et hoꝝ ꝑfectio ſi-
gnificatur per preteritũ futurũ etiã lõgius diſtat a
defficiendo et ideo poteſt attribui deo. Si querat
cum eternitas ſit ens poſitiuũ quare diffinitur per
negationẽ ſc3 intermiabilis vite cum negatio non
ſit de eſſentia eius Dicendũ ꝙ intellectus noſter
primo apprehẽdit cõpoſita et inde venit in cogni-
tionẽ ſimplicium ſicut eſt eternitas per remotionẽ
compoſitionis.

¶ Ad 2m ꝓpter qd̃ ſcd̃m albertũ antiq̃ negauerũt

eternitatem dicitur ꝙ deus habet quantitatē virtutis (⁊ hec oīa ponit. ſ. t. opuſ. 44. c. 4) Si dicatur omne menſurabile eſt finitum ſed virtus dei eſt infinita ergo nō menſuratur eternitate. Negat̃ maior niſi in his que menſurantur tempore. Si dicat̃ omnis menſura differt a mēſurato ſed nō ſic eſt de eternitate. Item ſi eternitas eſſet mēſura tunc eſſet numerus ſubē eterne ſed deꝰ non menſuratur Dicendum ꝙ hec argumenta procedūt de menſura que eſt tēpus. Ad aliud tactū in principali argumento negatur ꝙ oīs duraº includat prius ⁊ poſterius formaliter lȝ ſit maior alia, qꝛ coexiſtit alteri ⁊ cum hoc menſure ſequēti Nota. ſ. t. prima pte. q. 10 ar. 2. ad 3m deus nō eſt aliquomō mēſuratus ſȝ eternitas a nobis apprehenditur quaſi mēſura eius

¶ Ad 3m dr̃ ꝙ materiale in tp̄e eſt prius ⁊ poſteriꝰ in motu ſcȝ difformitas in eodē ſecus eſt de formali Ad aliud dicitur ꝙ argumentum procedit de vniformitate materiali que nō eſt eternitas. vide Capreo. in primo diſt. 9. q. pª ar. 2º

¶ Ad quartū dicitur ꝙ quies eſt eomodo quo priuationes ſunt lȝ proprie nec ſit res ꝑmanens nec ſucceſſiue mobile mouetur preciſe ratione quietis ſan. tho. ꝯtra genti. li. 3º. c. 76. ſȝ propter conueniētiam locati ad locum. Ad aliud negatur ꝯña.

¶ Ad quintū dicit̃ ꝙ aliqua corruptio habet cām per ſe aliqua eni per ſe corrumpūtur que. ſ. habent contrariū Aliqua vero ꝑ accidens corrūpuntur vt patet ex. ſ. tho. pª. ꝑ. q. 75. ar. 6. vbi etiaȝ dicit ꝙ impoſſibile eſt aliquod ſubſiſtēs corrūpi per accidēs et ex hoc videtur ꝙ natura intēdit corruptionē. qꝛ vt ſupra dictum eſt. intētio nature nichil aliud eſt q̄ȝ naturalis inclinaº eius ſȝ ignis naturaliter contrariatur aq̄ ergo naturaliter inclinatur ad corrumpendū ipſā ſȝ hoc eſt ꝯtra. ſ. tho. pª ꝑ. q. 19. ar. 9. vbi dicit ꝙ agēs naturale non intendit priuationē vel corruptionē ſȝ formā cui ꝯiungit̃ priuatio alterius forme ⁊ generationē vniꝰ que eſt corruptio alteriꝰ et. q. 49. ar. pº dicit ꝙ ignis nō intēdit priuare formā aque. Quidā dicūt ꝙ phūs dicit tpūs eſſe cām per ſe ſcđm opinionē famoſā antiquoꝝ.

¶ Ad ſextum dicitur ꝙ motus ſcđȝ ſe conſideratꝰ non eſt cauſa per ſe generationis ſȝ bene vt eſt inſtrumentum agētis Et ita dicatur ꝙ motus localis eſt per ſe calefactiuus Sȝ contra Motus gn̄atiōis per ſe eſt cauſa forme. ⁊ motus localis ex ſua rōne cauſat nouū vbi vnde eſt actus entis in potētia ſecundū ꝙ in potenª ergo motus ſcđȝ ſe eſt cā gn̄ationis Negatur ꝯña Nec ſequitur Motꝰ denoīatur a termīo ad quē ergo magis eſt cauſa gn̄atiōis q̄ȝ corruptionis qꝛ deambulatio terminatur ad ſanitatē et tamē eſt magis cauſa digeſtionis cibi q̄ȝ ſanitatȝ

¶ Ad ſeptimū patet ex dictis Nec incōuenit tp̄s per accidēs eē cāȝ diſcipline. S. T. opuſ. 5. dicit ꝙ tpūs matutinū eſt maxime aptū contēplationi qꝛ tunc cor eſt liberū a ſollicitudine. Et in 4º. d. 50. q. 2. ar. 4. q. 1. ad 3m dicit ꝙ tpūs eſt cā obliuionis per accidēs et ideo poſt diē iudicij qn̄ non erit tempus nulla erit obliuio Sȝ dices poſt diē iudicij erit q̄es celi vel ergo erit in inſtanti vel in tempore de hoc q. de po. 5. ar. 5. 10m. ſ. tho. pº ethi lec. 11. dicit ꝙ tempus per ſtudium cauſat ſcientiam.

¶ Ad octauū dicitur ꝙ gn̄atio pro preuia diſpoſitione fit in tempore illuiatio aūt nō eſt motꝰ ꝓprie dictus. Ad aliud dr̃ ꝙ ſubā menſuratur et tn̄ nullā hȝ quantitatē preter illā qua menſuratur.

¶ A nonū dictum eſt ſupra et apud omnes eſt idē tempus eſſentialiter

AD quintum ſic proceditur videtur ꝙ tp̄s nō differat ab euo quia ſi ſic hoc maxime eſſet quia euū non habet prius et poſterius ſicut tempus. ſed ꝙ hoc ſit falſuȝ pȝ quia non eſt idē angelum fuiſſe et fore quia vnum poteſt eſſe verū alio exiſtente falſo ergo eſt alia duratio qua dicitur fuiſſe et qua dicitur fore. Itē deꝰ poteſt facere angelum non fore et tamen non poteſt facere ipſum non fuiſſe cum ad preteritum nulla ſit potentia igitur iſta non ſunt idem. Sed contra eſt boetius dicens qui tēpus ab euo ire iubes.

¶ Reſpōdeo dicēdū ſcđm phm̄ 10. metha. diuerſorū generū ſunt diuerſe menſure cum ergo plures ſint res diuerſoꝝ generꝝ ideo oportȝ hēre diuerſas menſuras durationū Quedā ergo eſt mēſura eterni. ſ. eternitas Alia menſurantur eternitate participata: alia menſurantur euo. alia nunc ipſius eui alia tēpore / alia per inſtās vnius tēporis Sed dubium eſt quomodo iſta differūt Et dicit S. T. 1. p. q. 10. ar. 4º. Eternitas differt a tēpore quia eſt tota ſimul nō autē tp̄s Quidā putant tp̄s differre ab alijs quia habet principiū et finē ſed hec differētia ē per accidēs qꝛ dato ꝙ mūdus fuiſſȝ ab eterno adhuc tp̄s differret ab et̃nitate et euo. Itē dato ꝙ euiterna ſcȝ angeli nūc defficerēt quod eſt deo poſſibile adhuc euū differret a tp̄e licet haberet fineȝ Nō ergo differt eternitas ab alijs quia principio et fine caret ⁊ euū qꝛ hȝ principiū et nō finē tp̄s autē quia pricipiū et finē habeat Quidā dicūt ꝙ eternitas nō hȝ priꝰ ⁊ poſteriꝰ tp̄s aūt habet prius ⁊ poſteriꝰ cū inouatione et veteratiōe euū autē habet prius et poſteriꝰ ſine inouatiōe et veteratione Sȝ cōtra prius et poſterius non poſſunt eſſe ſimul ergo oē hn̄s priꝰ et poſterius habet innouationē. Et iō dicit. ſ. t. ꝙ eternitas eſt mēſura eſſe ꝑmanētis euū aūt mēſurat ea que habēt eē itrāſmutabile cū tranſmutabilitate et ſic celū mēſurat̃ euo qꝛ ſuum eſſe nō eſt ſubiectū tranſmutationis quia nō ē corruptibile tamē tranſmutatur ſecundum locum angelus etiā eſt incorruptibilis tamen huic cōiungitur tranſmutatio ſecundū electionem tempꝰ vero menſurat ea quorū eſſe eſt ſubiectū tranſmutationis ſcilicet motū et eſſe oīm corruptibilium Si ergo queratur de mēſura celi dicitur ꝙ ſecundū ſuaȝ ſubſtātiā abſolute menſuratur euo ſed vt eſt idē in toto motu menſuratur per nunc vt ſupradictuȝ eſt et ſuus motus menſurat̃ tp̄e Ex his pȝ que vocant̃ eterna euiterna et temporalia. Sed queritur an omnia incorruptibilia menſurantur eodem euo.

Ad hoc ſciēdum declarat ſan. tho. ꝙ omniū tp̄aliū eſt vnum tempus. Dicunt autem quidam eſſe vnum tempus oīȝ tēporalium. ꝓpter hoc ꝙ eſt vnꝰ

numerus oim̄ numeratoꝝ. cuꝫ tempus ſit numerꝰ ſcd̄m phm̄. ſed hoc non ſufficit quia tempus nō eſt numerus vt abſtractus extra numeratum ſed vt in numerato exn̄s alioquin non eſſet continuus quia 10. vlne pāni continuitatē hn̄t non ex numero ſed ex numerato. Numerus aūt in numerato exn̄s nō eſt idem omnium ſed diuerſꝰ diuerſoꝝ vn̄ alij aſſignant cām vnitatis temporis ex vnitate eternitatis que eſt principium omnis durationis Alij vero ex parte materie prime que eſt vna et primū ſubiectum oīs motus ſed contra Ea que ſunt vnū in principio vel ſubiecto reōto non ſūt vnum ſimpliciter. Et ideo dicenduꝫ ꝙ rō vnitatis tp̄is eſt vnitas primi motus. Et ſicut per vnam menſurā menſurataꝫ poſſunt multa menſurari. ita per vnū tp̄s menſurātur diuerſi motus ſicut aūt inter motus eſt vnus q̇ eſt ſimpliciſſimus et primus ita inter euiterna eſt deuenire ad primū et illud habet euū qđ eſt mēſura oīm alioꝝ. Si queratur an per tempus celi mēſurētur motus angeloꝝ dicendū ꝙ non. vt dicit ſā. tho. in pº d. 37. q. 4. ar. 3. quia motus angeli nulluꝫ habet ordinē ad motum celi. Si queratur an ipſuꝫ nūc ipſius eui differat ab euo dicit. ſ. tho. in primo d. 19. q. 2. ar. 2. ꝙ nunc temporis differt a tēpore ſecundum rē quia actus ille qui mēſuratur tempore differt ab eo cuius eſt actus ſcd̄m rem quia mobile non eſt motus et ſcd̄m rationem qꝛ mobile non habet ſubām de numero ſucceſſiuoꝝ ſed permanentium ipſum aūt nūc temporis eſt menſura ipſiꝰ mobilis. Actus aūt qui menſuratur euo ſcꝫ ipſum eſſe angeli differt realiter ab ipſo ergo ipſū euū differt realiter a nunc ipſius eui Querunt aliqui an eternitas participata ſit realiter aliqua menſura diſtincta ab omnibus alijs et in quo eſt ſubiectiue. Item per quid mēſurantur affectiones et oṗationes intelligentiarum dicit. ſ. t. 1. par. q. 10. ar. 5. ad. 1. ꝙ in affectionibus aliquibus angelorum eſt ſucceſſio ⁊ iſte menſurantur tp̄e ſed operatio eorum que eſt viſio dei menſuratur eternitate participata et eoruꝫ eſſe naturale menſuratur euo. Et ſimiliter eorum operatio naturalis qua angelus intelligit ſe ſcd̄m multos. Quidam ponūt eternitatem iſtam participatam eſſe in anima xp̄i ſicut euū eſt ī primo angelo. et ſimiliter nūc eui qđ non menſurat eſſe ſed eſſentiam ipſius angeli.

¶ Contra hec arguitur. Nunc temporis ſm̄ phm̄ eſt idem in toto tp̄e ergo eſt totū ſimul ergo eſt eternitas. Item impoſſibile eſt duas menſuras duraᵒnis eſſe ſimul. ergo fruſtra multiplicātur iſte mēſure. Añs patet quia due hore non poſſūt eſſe ſimul Item euū eſt totum ſimul quia ſcd̄m. ſ. t. non habet prius nec poſterius ergo eſt eternitas.

¶ Secundo celum et angeli differunt genere ergo non hn̄t vnā mēſurā numero q̄ dicatur euū. Itē non tandiu durauit aīa mea ſicut primus angelus ergo aīa mea nō habet durationē quā hꝫ āgelus ſꝫ anima mea menſuratur euo ergo habet aliud euū a primo angelo. Itē dictum eſt ꝙ illud euū eſt in prima intelligētia ſcd̄m philo. hoc eſt cōtra. ſ. tho. quo 5. ar. 7º. vbi ꝓbat ꝙ nō eſt ī lucifero. qꝛ euū eſt quedam participatio etꝰnitatis mō lucifer minus participat de eternitate q̄ȝ angeli btī. forte dicis ꝙ lucifer habuit euū in pº inſtanti qn̄ fuit bonꝰ ſꝫ ꝑ pctm̄ amiſit et nūc eſt in 2º angelo. Cōtra naturalia mā ſerūt integra Itē tunc angl̄i nunc eſſēt in ſcđo euo Itē ponamꝰ ꝙ oēs peccauerint abſolute q̄rit̄ nūc in quo eſſet. et ita quiđ inquirūt q̄s moueret celum ſi oēs angeli peccaſſēt forte dicis ꝙ primus angelus nūq̄ȝ habuit euū qꝛ lꝫ eſſet bonꝰ tn̄ erat peccaturus Cōtra nullus priuat̄ aliquo ꝓpter pctm̄ futuꝝ Itē euū nō fundat̄ in gr̄a qꝛ ꝯuenit angelo ī puris naturalibus ergo non pellitur per pctm̄.

¶ Tertio ar̄ ꝙ nō oīa menſurent̄ vno euo qꝛ menſuratum depēdet a mēſura et ꝓpter hoc dictū eſt ꝙ non ſemꝑ motꝰ angeli mēſuratur tp̄e nr̄o ſꝫ aīa celū et inferiores angl̄i nō dependēt ab primo ergo nō menſurant̄ euo qđ ſit in eo. Itē cognoſcēdo primum angelum et eius euum nō pōt cognoſci q̄ȝdiu durabit iſte angelus vel celum ergo euum non eſt mēſura aliorum forte dicis ꝙ cum angeli habeant gradꝰ ideo per vnū pōt alius mēſurari ſicut oēs colores mēſurant̄ per primū ſui generis ſcilꝫ albedinē Dicendū ꝙ alioꝝ angeloꝝ perfectio bene poſſet mēſurari per comparationeꝫ ad primū ſed nos hic querimꝰ de menſura durationis de cuius ratione eſt ꝙ per eam habeatur certitudo mēſurati q̄ȝtum ad permanētiā et durationē modo cognoſcendo naturā infimi āgeli meliꝰ cognoſcimꝰ eiꝰ durationē q̄ȝ cognoſcendo ſupremū Itē volo ꝙ ſint duo angeli ſupremi eque perfecti tunc queritur ī quo eſt euum vel ponamꝰ ꝙ nulla ſint euiterna niſi anime que ſint eque perfecte tunc queritur in qua eſt euū

¶ Quarto ar̄ ꝙ nūc eui ſit euū qꝛ ī duratione indiuiſibili non ſūt partes ergo in tali duratione idē ſunt duratio et nūc illius durationis quia duratio et nunc duratiōis non poſſunt differre realiter niſi ſicut indiuiſibile et extenſum. Item menſurant idem ergo ſunt idem Forte dicis per S. T. in 1º d. 19. 2. ꝙ euum menſurat eſſe angeli nūc autē ipſius menſurat eſſentiam Contra euū menſurat eſſentiē Cōtra euū menſurat ſubſtantiam angeli ⁊ celi ergo nō menſurat tantū exiſtentiā Antecedēs eſt S. T. 1ª par. q. 10. ar. 6. ad 2m. Item opuſ. 36. ca. 3. dicit ꝙ nunc eui eſt inſtās permanēs. Item dictuꝫ eſt ꝙ nunc tp̄is mēſurat ſubſtātiā mobilis Contra vel mēſurat eſſentiā mobilis q̄ȝtū ad eſſe exiſtētie et hoc non quia ſic menſuratur euo. Item mutatū eſſe mēſurat̄ nūc temporis ergo ipſū non ē menſura ipſius mobilis quia hec menſurata ſūt alterius rationis ergo et eorum menſure.

¶ Quīto duraᵒ itelligētie ſm̄ ari. ē īfinita g̊ nō mēſurat̄ euo vn̄. ſ. t. d̄t ꝙ totꝰ motꝰ nō mēſurat̄ qꝛ ē īfinitꝰ Itē ar̄ ꝙ eē rei gn̄abilis ⁊ corruptibilis nō mēſurat̄ tp̄e qꝛ tp̄s ē mēſura ſucceſſiuoꝝ ſꝫ ī exn̄tia rei nō eſt ſucceſſio nec priꝰ ⁊ poſteriꝰ Itē eē rei gn̄abilis mēſurat̄ ꝑ nūc tp̄is qꝛ ip̄m nūc reſpicit illđ qđ ē ī ſe īdiuiſibile ſꝫ ita ē de eē rei corruptibl̄is ⁊ ī ōherueꝰ d̄t ꝙ mēſurat̄ īſtāti Cōtra ergo heruēꝰ nō vixit nec habuit eē niſi ꝑ īſtās ⁊ ita ar̄ de primo mobili.

¶ Sexto viſio btīfica angeli mēſuratur eternitate participata ergo et angelꝰ tenet conſequentia quia accidens non eſt perfectioris durationis

q̄ʒ ſubiectum forte ꝙ eternitas participata eſt euū quia oēs euj cōditiones ſibi cōueniunt hoc videtur cōtra ſctm̄ tho. pª. p. q. 10. ar. 5. 1m.
Itē pena dāpnatorū non menſuratur eternitate participata nec operatio naturalis āgeli nec etiaʒ angelus ergo nec etiā ſua beatitudo. Item ſubā angeli ſubijcitur tranſmutationi ergo nō mēſuratur per nunc eui. forte dicis ꝙ non ſubijcit corruptioni licʒ poſſit velle et nolle ergo etiam celū vt ē ſub motu menſuratur euo. qđ eſt fℓm quia menſuratur tempore vt ſic.
❡ Septimo arᵍ ꝙ nunq̄ʒ motus angeli mēſuratur alio tp̄e q̄ʒ tempore nr̄o qꝛ ſucceſſio que eſt in intellectionibus nr̄is menſurat tp̄e firmamēti licet nō dependeat ab eo. Item tēpus ipſius angeli vel eſt in ſuo intellectu vel in ſua poteſtate vel in qua potentia ſi pm ergo eſt intellectio vel volitio. Item quilibet angelus habet ſuum tpūs vel non. Si primū ergo motus vnius angl̄i nō poterit dici velocior alio neqʒ ſimul cum aº quia non eſt in eodem tp̄e.
❡ Octauo arᵍ ꝙ in euo ſit ſucceſſio. illud quod pōt deficere abeſſe non habet ſimul ſuū totum eſſe (qđ eni ab eſſe deficit nō habet totum eſſe quod hr̄e potuit) qꝛ potuit plus eſſe ſʒ angelus cuius menſura eſt euū pōt deficere ab eſſe ꝑ ſubſtractionē influentie diuine ergo non habet ſimul ſuū totum eſſe. ſed euū eſt menſura eſſe angl̄i ergo. ꝛc. Item ſi in euo non eſt ſucceſſio idem eſt angl̄ū fore ꝛ fuiſſe ſʒ deꝰ non poteſt facere angelum non fuiſſe ergo nō poſſet ipſum facere non fore hoc aūt eſt fℓm ergo. ꝛc.
Item in eodem inſtanti non poſſūt contradictoria verificari de eodem ſed ſi totum eſſe angl̄i eſſet ſimul menſuraretur vno inſtanti. ergo de angelo nō poſſūt contradictoria verificari hoc aūt fℓm eſt ergo. ꝛc. Item vnū euū poteſt ſuccedere alteri vt ſi ſupremus angelꝰ corrūpatur et poſtea alius nobilior producatur.
❡ Nono vel euū eſt ſubā vel accidens ſi ſcđm queritur in quo predicamēto accidentis ſi dicas ꝙ eſt quantitas quia oīs menſura eſt de genere quantitatis. Contra oīs quantitas eſt diuiſibilis et continetur ſub aliqua ſpē quantitatis. ſed euuʒ non eſt diuiſibile ergo. Item angelus non eſt quantus et tamen habet in ſe euū. ergo euū non eſt quantitas Item vel euum eſt in intellectu angl̄i vel in eius voluntate. forte dicis ꝙ euū nō eſt aliud q̄ʒ eſſe exiſtentie ipſius angeli. Contra ſequeretur ꝙ adhuc in lucifero eſſet euū qꝛ adhuc habet ſuū eſſe. Item que res erit nunc ipſiꝰ eui ſcđʒ tenentē Capreolū. ſ. tho. dicit ꝙ eſt accidēs primi eui k̄ni Opuſ. 36. c. 3. Itē id nō mēſurat ſe ſed eſſe angeli mēſurat euo ḡ euum non eſt eſſe angeli forte dicis ꝙ euum eſt de predicamento qn̄. Sed cōtra predicamentum quādo dicit relationē et non ens abſolutum ſed euum eſt quid abſolutū alias queritur de ſuo correlatiuo Item in predicamento qn̄ ſunt diuerſe ſpecies ſecundum quas aliquid dicitur fuiſſe et fore ſed non ita eſt in euo.
❡ Decimo arᵍ ꝙ nunc eternitatis nō eſt eternitas quia nunc eſt cauſa eternitatis vel ſaltē ipſe deus eſt actor eius ergo ipſum nunc eternitatis non eſt niſi ab eternitate ergo eternitas eſt euū. Iteʒ creatio angelorum menſuratur inſtanti tp̄is nr̄i. ergo ꝛ ipſi angeli. Añs patet qꝛ angeli fuerunt creati in principio. ſ. tp̄is nr̄i et ſimiliter euū eorum ergo ipſum euū menſuratur inſtanti nr̄i temporis

❡ Ad primā dicēdū ſcđʒ. ſ. t. ꝙ lʒ ſint id ſcđʒ ſubāʒ tn̄ eſt aliud et aliud ſcđm rōnem Ad aliud negatur antecedens de menſuris diuerſoꝝ gn̄m. Ad aliud patet ex dictis.
❡ Ad ſcđm dicit ſan. tho. pª par. ꝛ in 2º. d. 2. q. 1. ar. 2. 2m ꝙ ſpiritualia ꝛ corporalia quo ad permanētiā poſſunt eē ſimul Ad aliud negaᵗ cōſequētia quia idem eſt tempus omnium tēporalium et tamē vnū durat diutius q̄ʒ aliud Sic dico de euo quia euū vt eſt menſura vnius coexiſtit maiori tempori q̄ʒ vt eſt menſura alterius. Sed contra ponamus ꝙ nulluʒ ſit tpūs quoº tūc vna anima dicit diutiꝰ duraſſe q̄ʒ alia de hoc dicetur ad octauum. Ad aliud dicit ſanctus tho. quo. ibi allegato ꝙ ex ignorantia lingue grece prouenit ꝙ cōmuniter apud multos euuʒ ab eternitate diſtinguitur ac ſi diſtingueretur antropos ab homine quod enim in greco dicitur euuʒ in latino dicitur eternitas Sed quia nominibus vtēdum eſt vt plures ſi vtrumqʒ diſtinguamus adinuicem euū nichil aliud erit q̄ʒ eternitas participata Quia vero id quod dicitur per eſſentiam ſemper eſt, menſura ipſius quod dicitur per participationē ideo poteſt dici ꝙ prima menſura omnium euiternorum eſt ipſa dei eternitas ſicut dei ſubſtantia eſt menſura omnis ſubſtantie vt dicit commētator 11. methaphiſice Si tamen loquamur de menſura nō analoga ſed adequata, et homogenea ſic dicimꝰ ꝙ angeli menſurantur euo non ſolum q̄ʒtum ad eorum ſubſtantiam ſed etiam quantuʒ ad eorum ꝓpriam operationem ſecundum. S. T. quo. 5. ar. 7. et quia ſupremus angelus beatus non eſt ſimpliciſſimus q̄ʒtum ad operationem quia per ſuaʒ opationem arguit eſt auerſus ab vno primo ꝛ conuerſus ad inferiora ideo in lucifero non eſt euum Sʒ contra hec propria operatio angeli non eſt euiterna ergo non menſuratur euo dicendum ꝙ dilectio naturalis in angelo etiam dampnato ſemper manet Sed cōtra ergo in ipſo manet euū Forte dicis ꝙ nō propter peccatum rōne cuius de ſupremo factus eſt vltimus. Sed cōtra tunc in anima chriſti eſſet euum quia anima chriſti eſt ſumma q̄ʒtum ad gratiam dicendū ꝙ hoc non ſufficit quia euum fūdatur in ſūma natura nō deprauata. Quidā dicūt ꝙ fundat in gr̄a Sed cōtra ſuperior angelus non mēſurat eē naturale alioꝝ ꝑ gram.
❡ Itē tunc euum eſſet eternitas participata que menſurat actum beatificum Si dicatur ponamus ꝙ ſint infiniti angeli boni et nullus ſit primus qrit tur tunc vbi eſſet euum dicendum ꝙ caſus eſt impoſſibilis.
❡ Ad tertiū dicit S. T. in 2º. diſ. 2ª. q. 1. ar. 2. ad 3m ꝛ 4m. ꝙ q̄ʒuis vnus angelꝰ nō ſit cauſa alterius ē tamen ſimplicior altero et hoc ſufficit ad rationeʒ mēſure vnde cognoſcēdo naturam ſupremi angeli facile poſſumꝰ cognoſcere eēs anglos eē icorru

ptibiles quia ſunt ſimilis nature nec eſt poſſibile duos angelos eē equales Sȝ dices oēs angeli ſūt eterni ergo omēs angeli menſurantur eternitate. Itē angeli menſurantur eternitate ergo nō mēſurantur euo dicendū ꝙ eternitas et euū ſunt idem Nec valet pa ꝯſequentia. ſ.t. 1a parte. q.10. ar.3. ſȝ ponamus ꝙ āgelus ſolū duret per inſtās ⁊ ſua beatitudo vel eſſe beatū an tūc iſta mēſurantur euo et eternitate ꝑticipata et pono nullū tpūs eſſe videtur ꝙ ſic licet ibi non eſſet extenſio durationis ſȝ cōtra nil menſuratur niſi ꝗtum ergo opȝ ꝙ eſſe angeli extendatur. aīs patet qꝛ indiuiſibile vt punctuȝ non mēſuratur dic ꝙ non eſt ſimile. Sed queritur an hominē eſſe animal et alie veritates eterne et neceſſarie menſurētur eternitate vel non ſicut angeli dicit. ſ.t. ibid ad 3m ꝙ iſte veritates eterne ſūt in intellectu dei et ideo menſurātur eternitate.

¶ Ad quartum negatur cōſequentia propter mēſurata que ſūt diuerſa Et ad replicam dr̄ ꝙ euū nō menſurat ſubām abſolute niſi ꝗtum ad ſuam exiſtentiam. Sȝ tunc queritur cum ſubā et exiſtentia angeli equaliter durent quare dr̄ ꝙ euū menſurat exiſtentiā et nūc eui eſſentiā dicendū qꝛ ab eſſena eſt eſſe et ita euū videtur eſſe ad nunc ipſius eui ſicut tempus eſt ex fluxu inſtantis Herueus tñ dicit in primo. d.19. q.2. in po puncto ꝙ nullus bene ſentiens ponit ꝙ nunc ſit cauſa tp̄is ſm rem loquendo quia cauſa efficiēs tp̄is eſt illud quod eſt cauſa motus et cauſa ſubiectiue eſt mobile. Cauſam aūt formalem non habet ſicut nec aliqua forma ſm rem loquendo ſcđm. ſ.t. 1. par. q.75. ar.5. 3m. Si ergo queratur quid conſtituit rōnē tp̄is dicendū ꝙ eſſe quātitatem cōtinuam ſucceſſiuā.

¶ Ad quintum negatur cōſequentia. vel dr̄ ꝙ angelus eſt infinitus ſic ꝙ ſua duratio nō finitur tempore ſed euo pa par. q.10. ar.5. 4m Ad aliud dicitur ꝙ rōne motus eſſe corruptibiliū ſubijcitur tempori ſcđm. ſ.t. in po. d.19. q.2. ar. po. 4m.

¶ Ad ſextū patet ex dictis. dico em̄ ꝙ angelus aliquomō mutatur non viſio beatifica. Et ideo menſuratur eternitate participata in pena aūt dampnatorū eſt ſucceſſio Et ideo nō menſuratur eternitate. Sed contra in pena eoruȝ eſſētiali nulla eſt ſucceſſio de hoc alias. Si dicatur lȝ viſio beatifica non eſt ſubiectū mutationis tñ iūgitur tranſmutabilitati ergo menſuratur euo. Non ſequitur.

¶ Ad ſeptimuȝ dicitur ꝙ rōe fātaſmatis ſcđa operatio nr̄i intellectus habet tēpus. 1. par. q.85. ar.5. ad 2m. Scđo dicitur. ꝙ quilibet angelus poteſt habere ſuū tpūs ſȝ de hoc in octauo. ſ.t. in primo diſ. 8. q.3. ar.3.3.4.

¶ Ad octauū negatur maior per extrinſecuȝ licet non deſinat per intrinſecum et cum probatur quia qđ deſinit eſſe non habet tom eſſe quod habere potuit dicendū ꝙ plus eſſendo non habuiſſet aliud ⁊ aliud eſſe nec in parte nec in toto qđ aūt euū nō habeat ſucceſſionē pȝ quia in omni ſucceſſione aliq̄d amittitur. ſed ſupremus angelus nō continue mutatur nec ſuū eſſe qđ menſuratur ꝑ euū ergo in ſuo euo non eſt prius et poſterius. Ad aliud dicitur ꝙ in angelo 2m ſe nō eſt fuiſſe et fore ſȝ ſolum quo ad coexiſtentiā ad tēpus. et qꝛ ad preterituȝ nō eſt potentia iō de⁹ non pōt facere qui āgelus coexiſterit tp̄i preterito et qui fuerit vñ. ſ.t. pa ꝑ. q.10. ar.5. 3m. dicit ꝙ eſſe angeli ſubeſt diuie potene abſolute cōſiderādo pȝ pōt deus facere ꝙ eē angl̄i ſit futurū ⁊ poteſt facere dum eſt ꝙ nō ſit idē habetur in 2o. d.2 q.1. ar 1. 7m. et quodlȝ. 10. ar. 4o. 1m vbi concedit ꝙ de⁹ p̄t facere angelū non eſſe Sȝ ꝯtra ponamus ꝑ caſū ꝙ nūꝗ tpūs fuerit tūc adhuc verū eſt dicē angelū fuiſſe vñ grego. nazanſenus dicit āgelos fuiſſe aīi mundū vt dicit. ſ.t. 1. ꝑ. q.61. ar.3. Et ita argueretur ꝙ in deo ſit fuiſſe et fore. Itē iſta eſt vera abſolute deus eſt hodie ⁊ angelus eſt in hac die ergo menſurat̄ iſta die forte dicis ꝙ de⁹ dr̄ eſſe hodie qꝛ coexiſtit hodierno tp̄i. Cōtra tūc ſicut dicit phi. celum eſſet in grano milij quia eſt quando ḡnū milij et per'i dēarguitur ꝙ ſortes mēſurat̄ inſtāti qꝛ ſor. eſt in hoc iſtanti alias ſortes nūꝗ inciperet exponitur enim ſic ſortes eſt ī inſtanti et ante illđ nō fuit ⁊c. Dicēdū ꝙ ſi nūꝗ fuiſſet nec foret tp̄s tūc ī āgelo nō eſt fuiſſe niſi forte ꝑ tp̄s imaginariū vel i ſuis operationib⁹ Ad aliđ dr̄ ꝙ duo cōtradictoria pñt coexiſtere vni euo vl̄ vni nūc ipſi⁹ eui tamē nō mēſurātur ipſo ſed tūc querit̄ an creatio āgeli mēſurat̄ per nūc eui et ſimiliter ſua ānichilatio ſi a deo poſtea ānichillet̄ et ſimiliter querit̄ an vna eius operatio mēſuret̄ tēpore vel per nūc dicēdū ad primū ꝙ creatio rerū mēſurat̄ inſtanti temporis diſcreti et per hoc patet ſi ponamus ꝙ nullum tempus ſit an deus poteſt creare vnum angelum poſt alium ⁊ in quo erit iſta ſucceſſio an in euo dicendum ꝙ non ſ.t. in 2. diſ.12. ar.5. ad 3m dicit ꝙ prima rerū creatio tempore menſurabat̄ quia fieri ipſius tēporis non poteſt mēſurari iſtāti qꝛ tēpus ſit quando eſt ſucceſſiue. S.T. i 2. diſ.1. q.1. ar. vi. 4m. vbi etiā dicit ꝙ tēpus non mēſurat̄ tempore niſi ſicut aliquando vna linea per aliam. S.T. de potentia. q.3. ar.17. 12m. et opu. 9. ar.10.2. loquēdo de doctrina petri de tarātaſia đt ꝙ rerū creatio nō mēſurabat̄ iſtāti tēporis cōtinui Alij dicūt ꝙ āgeli creatio mēſurat̄ inſtāti tēporis diſcreti capre. i 2o. dicit em̄. ſ.t. omnē creationē eē ī iſtāti ergo nō ē ī tp̄e. Itē creatio nō ē mot⁹ nec hȝ pri⁹ ⁊ poſteri⁹ ergo nō menſurat̄ tp̄e S.T. cōtra gēti. li.2. c.19. đt ꝙ baſili⁹ tenet oīa eē creata ī iſtāti qđ eſt principiū tp̄is. Sȝ ꝯtra 1a. ꝑte q.46. ar.3o. ad 1m dr̄ ꝙ res nō dicūt̄ ī principio temporis eē create quaſi principiū tp̄is ſit mēſura creationis ſed qꝛ ſimul cū tēpore celū et terra creata ſunt Ad aliud dr̄ ꝙ vna oꝑatio momētanea āgeli mēſurat̄ aliquo indiuiſibili vel iſtāti tp̄is diſcreti qđ pōt coexiſtere magne parti tēporis nr̄i ſecūduȝ S.T. opuſ.36. c.1. ⁊ 4o. Sed q̄rit̄ an ſucceſſio operationū in voluntate āgeli ⁊ ī itellectu mēſuret̄ eo tp̄e et eodē iſtāti pōt dici ꝙ nō et ſic in eodē erunt plura tēpora diſcreta ſecūdū ſucceſſionē diuerſarū operationū alterius generis.

¶ Ad nonū vr̄ ſm cap. ⁊ multos ꝙ euū ſit eē āgeli qꝛ. ſ.t. dicit. 1a ꝑ. q.10. ar. vj. ꝙ eē oīm euiternoꝝ mēſurat̄ eē primi euiterni ergo eē primi euiterni eſt euum ſed negatur conſequentia qꝛ oēs mot⁹ mēſurātur ꝑ ex primū motū qđ tamen non eſt tempus

ſan.tho.opuſ.36.c.1.dicit ꝙ indiuiſibilia que men
ſurant ea que ſunt in angelis nō pertinent ad ge=
nus q̄ntitatis pōt ergo dici ꝙ ipſum nunc eſt in pre
dicamento/qn̄ ⁊ ſimiliter euū ſaltē reductiue. Et in
hoc predicamento etiā poteſt poni tempus reper=
tum in angelis qđ nec eſt dies nec eſt hora vn̄ quiđ
dicunt ꝙ tēpus diſcretū eſt ořo.

¶ Ad decimū dicitur ꝙ ibi non eſt cauſalitas rea=
lis ſʒ ſcđm modū intelligendi tēpus aūt dr̄ eſſe ab
euo non effectiue ſʒ exēplariter ſcđm ꝙ perfectio
ra ſunt exemplaria inferiorum. S. T. in 2°. d.2.q.1
ar.2.2^m. Sed adhuc cōtra predicta īſtatur. S.tho.
in 2°. d.2^a. in expōne textus. dicit ꝙ eſſe angl̄i men
ſuratur ſeculo ergo nō menſuratur euo. Item ibiđ
q.1.ar.1.4^m dicit ꝙ viſio rerum in verbo mēſuratur
euo. et idem habetur quo.10.ar.4°. et tamen in 4°
ſen.d.49.q.1.ar.2.q.3. dicit ꝙ nō pōt mēſurari euo
quia excedit naturalē potentiam. Item habetur
opuſ.36.c.4. vbi dicit ꝙ euo nulla actio mēſuratur
Et ideo quiđ dicunt ꝙ actio naturalis angeli non
menſuratur euo quia poteſt interrūpi q̄m ad excer
citiū Sed de hoc nichil pro nunc determino dicen
dum ꝙ aliqn̄ euū capitur generaliter ꝓ eternitate
participata aliqn̄ vero ſpāliter pro mēſura eſſe na
turalis angl̄i et tunc realit̄ diſtingūtur ab alia eter
nitate participata.

¶ Explicit quartus phiſicorum.

¶ Sequitur quintus phiſicorū. Tranſmutat̄ aūt
¶ Circa hunc textū querūtur quiq; Primo an ad
ſubām et relationē ſit per ſe mot⁹. Scđo an tm̄ ad
tria p̄dicamenta eſt per ſe motus. Tertio an diſtin
cta ſpē poſſint continuari Quarto an ad vnitatem
motus requiratur vnitas mobilis et vnitas termi=
ni ad quem. Quinto an motus contrariatur motui

AD primum ſic proceditur. videtur ꝙ ad
ſubām et relationem ſit per ſe motus
quia 3° phi. dictū eſt gn̄ationē eſſe motū
cū ſit actus gn̄abilis inq̄m generabile.
Itē qn̄ ſor. fuit albus tūc per dealbatio
nem ſortes acquirit ſibi ſimilitudinē ergo ad rela=
tionem eſt per ſe motus Sed contra eſt phūs.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ hic ꝯn̄r phi. incipit di=
uidere motū in ſuas p̄tes ſubiectiuas poſtq̄ deter
minauit de ipſo in coī. Ad diuidendū aūt motū in
ſuas ſpecies. ſciendū ꝙ tripl̄r cōtingit aliquid mo
ueri p̄io per accidens et ſic muſic⁹ ambulat vel ſa
natur. 2° per alterum et gr̄a partis. ⁊ ſic corp⁹ ſana
tur q2 oculus ſanatur. 3° per ſe primo et ſic alterabi
le alteratur. et eodēmodo dicēdū eſt ꝙ tripl̄r aliq̄d
mouet. Exemplū triplex vt muſicus edificat homo
p̄cutit et medic⁹ ſanat Motus per accidēs vel mu=
tatio per accidēs nō eſt diuidenda ī ſuas p̄tes ſub=
iectiuas quia quod eſt ꝑ accidens in infinitū varia
ri poteſt/motus aūt per ſe debet diuidi in ſuas ſpe
cies q2 non eſt in omnibus indifferenter ſed inter
cōtraria quo ad motū ſucceſſiuum vel inter ꝯtradi
ctoria q̄m ad gn̄atioēʒ et corruptionē Sʒ nōne mo
tus eſt in qualitatib⁹ mediis dicenđ ꝙ mediū cōpa
ratum ad vnū extremū cōtrariatur alteri propter
cōuenientiā quā hʒ cū illo extremo. ¶ Notanduʒ
p̄terea ꝙ ad motū quiq; req̄runtur. ſ. mouēs mobi=
le tēp⁹ ⁊ termin⁹ a quo ⁊ termin⁹ ad quē. Illud aūt
qđ mouet̄ diſtinguit̄ a termīo ad quē vt qn̄ lignū mu
tatur de frigido in calidū tunc mot⁹ calefactionis
eſt in ligno tanq̄ in ſubiecto et nō in aliquo termi=
norū q2 mot⁹ ſiue muta° non eſt in ſpē hoc eſt in for
ma ſm̄ quā fit motus. ſed eſt in ſubiecto quod moue
tur forma eīn non ꝓprie exiſtit nec ſibi ꝯuenit eſſe
niſi tanq̄ quo ergo forma nō mouet̄. ſ.t. de veri. q.1
ar.6. dicit duplicit̄ aliq̄d mutat̄. ſ. ſubiectiē alio° q2
eſt illud quo fit mutatio ⁊ ſic albedo mutatur.

¶ Notandū p̄terea ad cognoſcendū ſpēs mot⁹ ꝙ
oīs mutatio fit ex quođ ī quođ et inter duos termi
nos et hoc quadrupliciter p̄io de ſubiecto in ſubie
ctum. i. de termino affirmato ad terminū affirmatū
ſcđo de ſubiecto in non ſubiectū. 3° de nō ſubiecto
in ſubiectum. quarto de non ſubiecto ī nō ſubiectū.
Et ſi queratur an materia dicatur ſubiectū Dicen=
dum ꝙ nō q2 ſicut dicit. ſ.t. lec.2. per ſubiectum hic
intelligimus aliquid ens actu modo materia p̄ia
eſt ens in potētia tm̄ ideo gn̄atio nō fit de ſubiecto
in ſubiectum. Sed notandū ꝙ duplex eſt genera°
queđ eſt ſimplex qua aliq̄d ſimpliciter generat̄ vt
quando ſortes fit Alia eſt ſecundum quid vt quan=
do ſor. fit albus.

¶ Concluſio prima nulla eſt mutatio per ſe ex nō
ſubiecto in non ſubiectum ſed bene per accidens
primum patet quia omnis mutatio eſt īter contra=
ria vel contradictoria ergo ſemper oportet alteruʒ
extremorum eſſe poſitiuum et alteri oppoſitum ſʒ
duo predicti termini non opponuntur ſecundum
patet quia quando ex albo fit nigrum tunc per acci
dens ex non nigro fit non album. Ex hoc ſequitur
ꝙ tantum ſunt tria genera mutationis per ſe quia
quartum membrum ſuperius tactum nō ē mutatio
per ſe.

¶ Secunda concluſio generatio non eſt motus ꝓ
bat philoſophus duabus ratiōibus prima quia qđ
ſimpliciter non eſt non poteſt moueri ſed quod ge=
neratur ſimpliciter eſt non ens ergo non mouetur
Ad manifeſtationem autem prime propoſitionis
dicit philo. ꝙ non ens dr̄ tripliciter primo ſcđm cō
poſitionem vt falſum ſecundo ens in potentia ter
tio modo non ens ſecundū quid et ſic album dicit̄
non ens quia eſt non nigrum et ſolum iſtud nō ens
poteſt moueri per accidens quia eſt in ſubiecto qđ
mouetur Sed nonne ex non ente fit aliquid per
ſe dicit ſanctus tho. ꝙ ſic nichilominus tamē illud
quod fit ſimpliciter non eſt Secūdo omne quod mo
uetur eſt in loco ſed quod generatur non eſt in lo=
co quia non eſt igitur. Maior patet quia motus lo=
calis eſt primus ergo oē qđ mouet̄/mouetur ſecun
dum locum ex quo ſequitur ꝙ corruptio ſimpliciter
non eſt motus quia motus contrariatur motui Se
cundo ſequitur ꝙ ſola mutatio de ſubiecto in ſubie
ctum eſt ꝓprie motus. Tertio ſequitur ꝙ non eſt
per ſe in predicamento ſubſtantie. Unde motum
eſſe per ſe ī aliquo predicamento nichil aliud eſt
q̄ formam illius predicamenti acquiri in aliquo

ſubiecto per motum cuius eſt perſe terminus quia
motus eſt actus imperfectus cuius perfectio ẽ ter
minus eius ad quem vnde motus rationeſui termi
ni eſt in predicamento licet ergo per motum albe-
factionis acquiratur ſimilitudo tamen ad ſimilitu
dinem non eſt per ſe motus quia non eſt per ſe ter
minus albefactionis.

¶ Notandũ preterea ad hoc ꝙ in aliquo predica-
mento ſit per ſe motꝰ oportet ꝙ ibi reperiantur for
me contrarie quia motus eſt fluxus continuus de
vna forma contraria ad aliam ſecundũ intenſionẽ
vnius et remiſſionem alterius Et ideo motus non
eſt in genere ſubſtantie: quia ſubſtantie nichil eſt
contrarium. Sed hic mouet. S. T. dubiũ quia ſecũ
dũ philoſoſophũ ſecũdo de gñatione ignis eſt con
trarius aque et primo libro de celo dicitur ꝙ celuꝫ
non eſt generabile quia non habet contrariũ ergo
ſubſtantia generabilis habet contrariũ Reſpõdet
alexander ꝙ ſubſtantia contrariatur alteri ſecun-
dũ formã et non ſecũdũ ſubiectũ ſed tunc in ſubſtã
tia poſſet eſſe motus Alij dicũt ꝙ ignis contraria
tur aque ſecũdũ qualitates actiuas ⁊ paſſiuas tm̃
Sed contra proprie paſſiones cauſantur ex prin-
cipijs ſubiecti ergo ſi qualitates contrariant̃ prin
cipia contrariabũtur ſcilicet materia et forma qꝛ
contrariorũ ſũt contrarie cauſe. Itẽ 10. methaphi
ſice probat̃ ꝙ oẽ genus diuiditur per cõtrarias dif
ferentias differentie autem ſumũtur a formis er-
go in formis ſubſtantialibꝰ eſt contrarietas Dicen
dũ ꝙ ibi eſt aliquomodo cõtrarietas ſecũdũ ꝙ vna
differẽtia excludit aliã vel excellit eam ſed hoc nõ
ſufficit ad motũ ſed preter hoc requiritur ꝙ ille for
me que ſũt cõtrarie maxime diſtẽt et ꝙ ab vno ve-
niatur in aliud per media ꝑ motũ cõtinuũ ſecũdũ
intenſionem vnius forme et remiſſionem alterius
⁊ maĩfeſtũ ẽ ꝙ hoc nõ ẽ ĩ ſubſtãtia Si dicat̃ ĩ quãti
tate ⁊ ĩ loco nõ reperit̃ maxĩa diſtãtia dicendũ ꝙ in
ſpẽ aĩalis ẽ dabilis mĩma quãtitas et aliqua maxi
ma ad quã terminat̃ motus augmenti ⁊ ita dicatur
de loco reſpectu motus localis.

¶ Tertia concluſio in adaliquid non ẽ per ſe mo-
tus patet quia relatio poteſt reperiri in aliquo nõ
mutato de nouo ſed mutato altero vt germanꝰ fit
ſimilis iohãni per hoc ꝙ iohãnes fit albus ſicut eſt
germanus. Sed queritur quõ eſt poſſibile ꝙ ger-
manus nũc habet ſimilitudinẽ quã prius non ha-
buit et tamen non eſt mutatus. Reſpondet S. T.
le. 3ª. ꝙ ſi aliquis per ſuã mutationẽ efficiatur mi-
chi equalis me nõ mutato iſta equalitas prĩo erat
in me quodãmodo ſicut in ſua radice ex qua habet
eſſe reale ex hoc eñ ꝙ habeo talem q̃ntitatem com
petit mihi ꝙ ſim equalis omĩbus his que habent
eãdem q̃ntitatem Cũ ergo aliquis de nouo accipit
illam q̃ntitatẽ iſta cõis radix equalitatis determi-
natur ad iſtum et ideo nichil aduenit michi de no-
uo per hoc ꝙ ego incipio eſſe alteri equalis hec il-
le. Sed contra aduenit ſibi relatio dicenduꝫ ꝙ ille
qui priꝰ fuit pater nato ſecundo filio per primã pa
ternitatem refertur ad iſtũ ſꝫ ponamꝰ ꝙ nõ fuerit
pater nonne tunc aduenit ſibi aliquid reale.

¶ Contra predicta arguitur probando ꝙ motus
ſiue mutatio ſit ſubiectiue in ſpecie vel in forma ſe
cundũ quam fit motus quia motus ẽ fluxus quidã
ſed fluxus eſt in forma fluente ergo motus eſt ſub
iectiue in forma vel in ſpecie. Itẽ motus eſt ſubie
ctiue in eo qđ mouetur ſed forma ẽ id qđ mouetur
quia eſt id quod continue variat̃ de eſſe in ꝑfecto
ad eſſe perfectum ergo motus eſt ſubiectiue in for
ma ſcđm quã fit motus.

¶ Secundo arguitur ꝙ non ſola mutatio q̃ eſt de
ſubiecto in ſubiectũ ſit motus proprie dictus qꝛ in
omni motu debꝫ manere idem ſubiectũ ſub vtroqꝫ
terminorũ alias motus non eſſet vnus. Et ſi ſem-
per maneat idẽ ſubiectũ ſequitur ꝙ talis motꝰ nõ
eſt de ſubiecto in ſubiectũ et per ꝯſequẽs mutatio
de ſubiecto in ſubiectũ non eſt motus. Item ſicut
ſe habet ſubiectũ ad ſubiectũ ita non ſubiectuꝫ ad
non ſubiectũ ergo ſi ſit motus de ſubiecto in ſubie
ctum erit motus de non ſubiecto in non ſubiectuꝫ
ergo nõ ſola mutatio de ſubiecto in ſbm̃ erit motꝰ.

¶ Tertio arguitur ꝙ in ſubſtantia ⁊ adaliquid ſit
per ſe motus quia forma ſubſtantialis prius indu
citur in vna parte materie q̃ꝫ in alia quia nõ ẽ poſ
ſibile materiã ſcđm q̃libꝫ ſui partem ſubijci equa
liter virtuti agentis ergo gño eſt mutatio ſucceſſi-
ua et ita eſt motus. Item forma ſubſtantialis ẽ in
tenſibilis ergo acquiſibilis per motũ antecedens
patet quia vnus ignis eſt calidior alio ergo opor-
tet in forma a qua eſt calor eſſe diuerſitatẽ ſi dicas
ꝙ hoc prouenit a contrario impediẽte. Contra ſe-
cluſo impedimẽto vnus ignis eſt calidior. ſ. maior
ſi dicas ꝙ calor non eſt a forma ignis ſed ſe habet
tantum paſſiue. Contra omnis potentia paſſiua ẽ
potentia cõtradictionis. 9. metha. ergo ignis poſ-
ſet eſſe frigidus. Item omne quod mutatur parti
eſt in termino a quo et partim in termino ad quem
ſexto phiſi. et hoc eſt verum in quattuor generibꝰ
ergo forma ſubſtantialis non introducitur tota ſi-
mul et nota ꝙ illa propoſitio non intelligitur de ꝑ
tibus mobilis quia per eaꝫ vult probare ꝙ mobile
habet ꝑtes et ſic peteret principium. Itẽ ꝑ deal-
befactionem fit aliquis ſimilis ſed dealbefactio ẽ
motus et ſimilitudo eſt relatio ergo per motum ac
quiritur relatio in aliquo et per conſequens in ad
aliquid eſt motus.

¶ Quarto arguitur ꝙ relatio non poſſit de nouo
alicui attribui niſi tranſmutatione facta in ĩpo qꝛ
ſicut eſt de qualitate ſic videtur eẽ de relatione ſꝫ
qualitas nõ poteſt alicui attribui de nouo niſi fctã
tranſmutatione in ĩpo igit̃. Itẽ nullũ ens reale ꝑt
alicui attribui niſi tranſmutatiõe facta in eo in hꝰ
eĩ vident̃ differre entia rõnis et entia realia qꝛ en
tia rationis. ſ. conceptus intellectus pñt attribui
aliquibus nulla tranſmutatiõe facta in ĩpis vt la-
pis poteſt eſſe intellectus nulla tranſmutatione
facta in lapide. Sed entia realia non pñt attribui
aliquibꝰ niſi tranſmutatiõe facta in ĩpis. Relatio
aũt eſt ens reale ergo ⁊c̃. Item omne quod aliter
ſe habet nunc q̃ꝫ prius videtur eſſe tranſmutatuꝫ.
hec videt̃ manifeſta in. 6. hꝰ. Sed omne illud qđ
nunc refertur aliqua relatione reali ⁊ prius nõ re
ferebatur ſe habet aliter nũc q̃ꝫ prius ſi eñ peni-

tus et eodẽmodo ſe haberet nũc vt prius tũc ſicut
prius non erat relatum ſic nunc non eſt relatum ꝛ
ſic eſſꝫ relatũ ꝛ nõ relatũ quod ẽ impoſſibile ergo
¶ Quinto vel relatio diſtinguitur a fundamẽto
vel non ſi ſecundũ ergo ad relationẽ eſt per ſe mo
tus quia ad fundamentũ relationis. ſ. ad calidita
tem eſt per ſe motus ergo ꝛ ad ipſam relationẽ.
Item albedo poteſt eẽ ſine ſimilitudine ergo non
eſt idem realiter cũ relatione ſimilitudinis qꝛ nul-
la videtur eſſe potior via ad probandum aliqua di
ſtingui et per hanc viã phũs probat materiaꝫ non
eſſe formaꝫ et locũ diſtingui a locato. quia locꝰ ma
net recedente locato. Itẽ niſi vnio materie ad for
mam dr̃et aliquid preter materiã et formã ſequere
tur ꝙ anima ſepata ꝛ materia eẽnt vnita. Item ni
ſi approximatio diceret aliquid preter ignẽ ſeque
ret ꝙ pter ignẽ nõ requireret approximatio ad hoc
ꝙ ageret. Item ſimilitudo et diſſimilitudo diſtin-
gunt ſpecie ergo non ſunt albedo in qua fundant
Item relatio et fundamentũ differunt genere er-
go ſpecie et numero ꝛ phũs in ca. de ad aliquid ex-
cludit ſubſtantiam a diffinitione eius. Forte dicis
ꝙ relatio realis diſtinguitur realiter a ſuo funda
mento et a ſubiecto. Contra tunc eſſet proceſſus
in infinitum quia ſi ſimilitudo differt a ſubiecto ꝑ
relationem et iterũ illa relatio differt a ſubiecto ꝑ
relationẽ aliam. Forte dicis ꝙ non quia ſecunduꝫ
auicennaꝫ vna relatio non fundatur ſuper aliam.
Contra ꝓportionalitas eſt relatio realis ꝛ funda
tur in proportione eſt eñ ꝓportio ꝓportionũ. Itẽ
S. T. dicit ꝙ vltima predicamẽta fundantur ſuꝑ
relationes. Item ad hoc ꝙ inter aliqua ſit relatio
realis ſecundum S. T. prima parte. q. 13. arti. 7.
oportet ꝙ ſint eiuſdem ordinis ꝛ q. 28. ar. 1. ſed or-
do eſt relatio ergo omnis relatio realis ꝓſupponit
aliam relationẽ realẽ ꝛ ſic in infinituꝫ.
¶ Sexto arguitur ad idẽ ſi relatio diſtingueretur
a ſuo fundamẽto capiatur ergo creatio ꝛ arguitur
ſic illa terminatur ad ſubſtantiaꝫ ergo eſt ſubſtãtia
Item deus ſine tali accidẽte poteſt ꝓducere crea
turam per ſuam omnipotentiam.
¶ Septimo ſi relatio diſtingueretur a fundamen
to capio ergo duas diſſimilitudĩes inter ſor. ꝛ pla-
tonem iſte due relationes ſunt eiuſdẽ ſpeciei ergo
ſunt ſimiles ergo per eas vnus non eſt diſſimilis
alteri. Item quero in quo eſt ſubiectiue proportio
dupla duorũ lapidum ſi in duobus lapidibus ergo
idem accidens eſſet in duobus ſubiectis pariſiꝰ et
rome. Forte dicis ꝙ vna pars eſt in vna parte quia
medietas proportionis duple eſt in vno lapide et
habet proportionẽ ſubduplam ad totũ. Cõtra pro
portio dupla eſt totum homogeneũ ergo quelibet
pars eius eſt proportio dupla. Item tunc propor-
tio dupla eſſet proportio ſubdupla quia proportio
dupla duorum lapidum eſt ſubdupla ad proportio
nem duorũ lapidũ ſed cõtra iſte ꝓportiones ſunt di
uerſarum ſpecierum ergo vna non dicitur de alia.
Item ponamus ꝙ deus creet ſortem per vltimuꝫ
inſtans non eſſe tunc queritur in quo inſtanti erit
illa relatio non nunc quia ſubiectum ſuum non eſt
nec in aliquo inſtanti poſt hoc quia quocunq; dato
illud ẽ mediatũ huic ꝛ ſic añ illud ſor. iã fuit creatꝰ
¶ Octauo ſecludat relatio idẽtitatis ſpecifice a
ſor. vel ergo eſt eiuſdem ſpeciei cũ platone vel nõ
Forte negas caſũ. Contra quãdo adam fuit ſolus
tunc non habuit idẽtitatẽ ſpecificã. Itẽ ſcꝫ phm̃
7. metha. ſubã precedit accidens cognitione diffi-
nitione et tempore precedere aũt tpe dr̃ qꝛ nõ im
plicat ſbãꝫ eẽ ſine accñte. Itẽ ſit albedo ſor. diffor
mis ꝛ albedo platonis vniformis tũc quero vel ſi-
militudo ſor. ad platonẽ que eſt in toto eſt eque in
tenſa et tũc ſequitur ꝙ quelibꝫ ps ſor. ẽ eque ſimi-
lis platoni ſicut alia ſi non ergo idẽ accñs ẽ magis
et minus intenſum. Item fiat ſortes magis diſſi-
milis platoni et minus ꝛ minus diſſimilis cicero-
ni tunc ſequit idem accidens ſcꝫ eandẽ ſimilitudi-
nẽ intẽdi ꝛ remitti vt ſi ſor. ſit albus vt quattuor et
plato incipiat ꝑdere albedinẽ cicero vero fiat albꝰ
vt quattuor. Itẽ arguitur de approximatiõe ſi ſit
vna relatio que ſit in toto ergo oẽs partes agentꝫ
ſũt eque propinque paſſo. Si dicas ꝙ quelibet ps
habet ſuam approximationẽ ſequitur ꝙ erunt infi
nite relationes ſicut ſunt infinite partes.
¶ Ad primum dicendum negando minorem quia
fluxus eſt in ſubiecto cum realiter ſit ipſa forma.
Sed contra generatio menſuratur inſtanti nõ aũt
forma rei corruptibilis ymo ſupradictum ẽ ꝙ men
ſuratur tempore. Item phũs hic. T. C. 5. dicit ꝙ
albedo non eſt motus quia inquit ſequeret ꝙ mo-
tus eſſet terminus motus. Ad primum dicitur ꝙ
non ſequitur quia idem eſt eſſe hominis et anime
tamen eſſe aĩe menſuratur euo eſſe autem homi-
nis menſuratur tẽpore vt ſic ſecũdũ. S. T. in 4°.
d. 17. q. 2. ar. 1. q. 3. 3m. Licet eſſe hoĩem ſit in inſtan
ti Ad aliud dictum eſt ſupra Deinde dicitur ꝙ eſſe
non eſt ipſius forme tanq; quod eſt et ideo forma
non variatur ſed ſubiectum per formam. Si dicat
quãdo aliqua ſunt eadem eſſentialiter ſi vnum ac
cipit eſſe per motum et alteriũ ſi ergo motus ꝛ for-
ma ſint idem ſequitur ꝙ motus accipit eſſe per mo
tum dicendum ꝙ motus et forma ſunt idem mate
rialiter.
¶ Ad ſecundũ Negatur ſequela quia licet ſubie-
ctum ſit idem tamen aliter ſe habet Ad aliud dici
tur ꝙ eſt diſſimilitudo quia non ſubiecta dicunt
duas negationes que non opponuntur ſed ſubie-
ctum ſub vna diſpoſitionne habet oppoſitionẽ ad
ſubiectum aliter diſpoſitum.
¶ Ad tertium dicitur ꝙ quelibet generatio ſub-
ſtãtie fit in inſtanti alias eẽt motꝰ ſ. t. de po. q. 3. ar-
ticu. 9. ad. 9. et articulo. 12. an cor generetur prius
tempore ibidem. arti. 18. ad. 10m. ſi dicas 3°. phiſico.
philoſophus dicit generationẽ eſſe motum dico ꝙ
capit motũ pro mutatione vſq; ad quintum phiſico
rum Contra in principio huius dicit ꝙ omnis mo
tus eſt in tempore nec adhuc diuiſit motuꝫ dices ꝙ
poſtea ſatis declarat quomodo accipiat ad alia pa
tet in corpore. Ad aliud dictum eſt ſupra Sed con
tra ſi res generatur in inſtanti ergo illud quod ge-
neratur eſt quod eſt contra philoſophum. Forte di
cis id qd̓ generat nõ eſt Contra hoc modo genera
tio eſt alteratio ergo eſt motus. Item ſi alteratio

fit ſucceſſiue ergo et itroductio forme ſubſtātialis
quia introductio forme ſubſtantialis ſequitur ſuffi
cientē alterationē. Item per argumenta phi pro-
baretur ꝙ generatio non eſt mutatio quia quod ge
neratur nō eſt ergo nō mutatur. Item quod muta-
tio eſt ī loco et mouetur localiter. Forte dicis ꝙ nō
quia terra mutatur per alterationē et tamen non
mouetur localiter. Cōtra motus localis precedit
omnes alios ergo ſecundum phm̄ hic quod altera
tur mouetur localiter. Forte dicis ꝙ philoſophus
per illud quod generatur intelligit materiā. Con
tra materia eſt et eſt in loco ſaltē per accidens ⁊ ta
men philoſophꝰ dicit ꝙ illud quod generatur non
eſt nec eſt in loco. Item primo phi. dicitur ꝙ mate-
ria eſt ingenerabilis ſed dices ꝙ generatur ſubie-
ctiue quia materia ſubiectum eſt generationis er
go eſt ſubiectum motus ergo mouetur probatur cō
ſequentia quia phūs 3. phili. dicit generationē eē
motū et in poſtp̄dicamētis dicit ꝙ motus ſex ſunt
ſpecies. Item agens naturale prius agit in ꝓpin
quum q̄ȝ in diſtans ergo in corruptione eſt ſucceſ-
ſio vt patet per experientiam quādo domus cōbu-
ritur vel ciuitas. Itē ſi forti ſucceſſiue abſcinden-
tur digiti. Item cor vltimum moritur in homine vt
dicit ſanctus thomas. Iteȝ generatio non eſt crea
tio ergo eſt mutatio de ſubiecto in ſubiectum ergo
eſt motus ꝓprie dictus. Ad primum dicitur ꝙ
ſubiectuȝ generationis eſt materia que ē non ens
vt ſupra eſt expoſitum. Quidam dicunt ꝙ in gene-
ratione eſt ſucceſſio per accidens ſcilicet ratione
alterationis tamē ꝓpter hᵒ non ſequit̄ ꝙ ſit motꝰ
capiendo proprie motum. Aliter dicitur ꝙ oīs ge-
neratio fit in inſtanti ſi ſit generatio entis ꝑ ſe ſub
ſiſtentis. Nō inconuenit tamen ꝙ vna generatio
ſequatur aliam et ꝙ plures generationes ſibijnui
cem ſuccedant per inſtantia Minimū em̄ natura-
le generatur in inſtanti et ita eſt ibi ſucceſſio ꝑ in-
ſtantia et non per tempus continuū. Et per hᵒ pa
tet ad alia ⁊ ex corpore articuli ſed contra licet mi
nimum naturale generetur in inſtanti tamen hoc
eſt quia non poteſt eſſe per ſe ſecꝰ autē eſt de alijs
partibus aduenientibꝰ et vnitis illi. Item quādo
producitur minus calor vel agens illum producit
quācito applicatur vel per tempus diſponit aliud
inducendo.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ multe relationes ſūt ra
tionis tantum et tales adueniunt ſine mutatione
ſubiecti. Secundo dicitur ꝙ acquiſitio relationis
non eſt phiſica mutatio vel dicitur vt ſupradictum
eſt ꝙ aliquis fit ſimilis alteri qui tamen nichil acq̄
rit quia prius fuit ſimilis alijs et nunc per eandē
ſimilitudinē eſt ſimilis iſti Simplicius ſuper p̄di-
menta dicit ꝙ relatio non eſt forma ad ſe ſȝ ad alte
rum et ideo ſi mutari dicatur ſolū illud qđ aliter ſe
habet ad ſe tunc non eſt mutatio in adaliquid vel
dicitur ꝙ licet in adaliquid ſit mutatio non tamen
eſt motus ſicut etiam dictum eſt de ſubſtantia am-
broſius dicit generationē eſſe mutationem ⁊ rela
tionem vt vult ſcotus. Albertus probat ad relatio
nem non eſſe per ſe motuȝ qm̄ termi motꝰ nō ſunt
ſimul nec ponunt ſe mutuo ſecus aūt eſt de oppoſi
tis relationibus.

¶ Ad quintum dicit ockam ꝙ nulla res extra ani
mam eſt relatio et idē tenet aureolus. Alij dicunt
ꝙ relationes non ſunt alique res Sed Cōtra in-
quit S. T. de po. q. 7. ar. 9. hoc deſtruit vnitatem
vniuerſi que eſt in ordine partiū ergo nō eſt in aīa
Item vnio forme cauſata per agens naturale nō
eſt in anima. Item approximatio requiſita eſt ad
actionem non autē ens rationis. Item q2 omnes
concluſiones mathematice demonſtrant relatio-
nes de ſubſtantijs quod apparet prio ex auctorita
te phi. 13. metha. c. prio in fine. Boni autē maxime
ſpēs et ordo et ꝯmenſuratio et determinatuȝ que
maxie oñdūt mathe. ſcīe quia illa ars eſt in ꝓpor-
tione et menſuris aliquorū adinuicē. Itē hoc pȝ
per experientiā ꝑ cōcluſiones mathe. in quibꝰ oī-
bus coīter predicatū eſt aliqua paſſio relatiua ſi-
cut patet incipiendo a prima concluſione geome-
trie vbi oſtēdit̄ eq̄litas laterum de triāgulo vel de
linea recta hoc p̄dicatū poſſe eē baſim vel latꝰ triā
guli equilateri ⁊ ita in oībꝰ alijs puta ꝙ triangulꝰ
habet tres angulos equales duobꝰ rectis paſſio de
mōſtrata de tribus angulis trianguli eſt iſta equa
litas duobus rectis et ita eſt in alijs Scotus dicit
ꝙ aliqua relatio nō diſtinguit̄ realiter a ſubſtantia
⁊ aliq̄ diſtiguit̄ 1m pȝ q2 aliq̄ relatio nō p̄t ſeꝑari a
ſbā ergo nō differt q2 contradictio eſt via ad oſten-
dendum aliqua diſtingui ergo quādocumq; aliqua
ſunt diſtincta de vno poteſt dici eſſe et de alio non
eſſe Sed contra ſecundum hoc pater in diuinis
poſſet eſſe ſine filio. Item ſecundum ariſto. impoſ
ſibile eſt celum eſſe ſine motu et quantitate et to-
tum ſine partibus et tamen hec diſtinguntur Tho
miſte videntur diuerſimode loqui de diſtinctione
relationis ſed ſicut dictum eſt in logica cōmuniter
nunc tenetur ꝙ in creaturis omnis relatio diſtin-
guitur a ſuo fundamento et a ſuo termino nec eſt
proceſſus in infinitum quia diſtinctio ſeipſa diſtin
guitur a ſubiecto et ſeipſa refertur ad illud Sȝ nō
ne ſortes poteſt eſſe ſine iſta diſtinctione dicenduȝ
ꝙ ſic ſi ipſe ſit ſolus Nec tamen requiritur alia di
ſtinctio vt ſor. dicatur differre ab ipſa diſtinctione
et de hoc videatur grego. in 1º. di. 28. q. 2. et capre. i
1. di. 30.

¶ Ad ſextuȝ dictum ſupra ē. Nec ſine tali creatio
ne ſortes eſſet creatura et ideo non poteſt fieri cre
atura ſine creatione ſicut nec materia ſine forma.

¶ Ad ſeptimum tenendum eſt relationem ꝓpor-
tionis diſtingui a ſubſtantia alias proportio ineq̄-
litatis maioris eſſet proportio inequalitatis mino
rum quod eſt impoſſibile quia tunc motus ſequere
tur proportionem minoris inequalitatis et patet
ſequela quia ſubſtantia eſſet proportio dupla et
ſubduppla. Item tunc relatio adueniret ſubiecto
de nouo per mutationem ſubiecti et motum quia
relatio ſimilitudinis ſecundum iſtos aliquando eſt
albedo vel calor que per motum acquiruntur dicē-
dum ergo ſicut in logica vbi prolixe tanguntur pre
dicta argumenta.

AD ſecundum ſic proceditur videtur ꝙ non tantum ad tria predicamenta ſit ꝑ ſe motus quia in actione ⁊ paſſione reperitur contrarietas ergo ⁊ motus. Item motus eſt in predicamento paſſionis vt videtur dicere commentator; mouere enim eſt actio ergo moueri eſt paſſio ergo motus ē in predicamento paſſionis Sed contra eſt philoſophus.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ ipſius motus non eſt per ſe motus nec tanꝗ ſubiecti nec tanꝗ termini primum pꝫ quia motus non eſt ſubſtantia ſecundum patet quia omnis motus eſt de vna ſpecie in aliam ſi ergo vnus motus terminaretur ad alium ſequeretur ꝙ mobile moueretur motibus contrarijs. Nam motus non eſt indifferenter ex quolibet termino ad quemlibet terminum ſed ex contrario in contrarium igitur egrotatio eſt ad ſanationem tanꝗ in per ſe terminū ſed omne quod mouetur continue habet partem de termino ad quē igitur quādiu aliquis egrotat habet aliquem motum ſanationis et ꝑ cōſequens ſimul mouetꝛ motu egrotatiōis et motu ſanationis patet conſequentia quia ſucceſſiua dicuntur eſſe quando aliqua pars illorum eſt et ſic idem moueretur motibus contrarijs. Item tunc vna generatio terminaretur ad aliam et ſic procederetur in infinitum et ſic non daretur prima generatio nec vltima. Item generatio non corrumpitur ergo non generatur antecedens probat philoſophus quia eſſe generationis eſt ſuum fieri ergo ſi generatio corrumpitur oportet ꝙ ſit et fiat ſed idem non poteſt ſimul fieri et corrumpi ergo generatio non corrumpitur Item generatio nō habet māam ergo non generatur. Item ſi motus terminaretur ad motum cum non ſint niſi tres ſpecies motus ergo ſpecies vnius motus acquiretur per ſpeciem alteriꝰ motus et ſic loci mutatio alterabitur. Ex hijs ſequitur ꝙ ad actionem et paſſionem non eſt per ſe motus quia actio et paſſio ſunt idem ſubiecto cum moiu Si queratur. An ad predicamentum quando ſitus et habitus ſit per ſe motus dicendum ꝙ non de primo patet quia tempus eſt menſura motus quando autem iungitur tempori ergo ad ipſum nō eſt motus ſicut nec ad paſſionē quia paſſio ad motum pertinet. De ſitu patet quia maxime acquireretꝛ per motū localē ſed contra talis motus immediate terminatur ad vbi ergo non terminatur immediate ad ſitum de habitu pꝫ qꝛ dicit relationē vide ſ.t. hic lec.3.

¶ Concluſio reſponſiua tantū ad tria predicamēta eſt per ſe motus ſcꝫ ad ꝗtitatem qualitatē ⁊ vbi Et ſi queratur an intentio qualitatis ſit augmētatio dicendū ꝙ non ſed alteratio. Sed contra non eſt de ꝯtrario in contrariū dicendū ꝙ qualitas remiſſa improprie contrariatur qualitati intenſe ꝓ ꝗto cum qualitate remiſſa ſtat qualitas oppoſita ſecundū eſſe remiſſum.

¶ Contra hec arguitur et primo ꝙ ad vbi non ſit per ſe motus quia ad relationē non eſt per ſe motꝰ ſed vbi eſt relatio. Forte dicis ꝙ motus localis terminatur intrinſece ad vbi quod eſt relatio ad locū Contra relatio et locus non faciūt vnum ens ꝑ ſe Item locꝰ eſt extra mobile. Item motus primi celi eſt in predicamento vbi et tamē nō terminatur ad locum nec etiā fit de contrario in contrarium ergo philoſophus ſuperius male dixit ꝙ motus ꝓprie fit de contradictorio vel contrario.

¶ Secundo motus imediate terminatur ad quietem ergo non immediate terminatur ad vbi. Itē aliquid poteſt habere nouum vbi ſicut ſuperiꝰ phi. dicit de relatione ſine motu locali vel mutatione ſubiecti vt patet de ſorte modo genito ergo ad vbi non eſt per ſe motus. Item motus localis fit inter locū ſurſū ⁊ deorſū ſed iſta non ꝯtrariantꝛ. Tū prīo quia ſurſum et deorſum non maxime diſtant. ſ. cētrum terre quod eſt maxime deorſum et concauum celi quia plus diſtant oriens et occidens. Itē contraria ſunt forme actiue ſed ſurſum et deorſum nō ſunt forme actiue nec vnum eſt corruptiuū alterius nec ſuccedit alteri hec autē omnia conueniūt contrarijs ergo in predicamento vbi non eſt contrarietas.

¶ Tertio arguitur ꝙ ad qualitatē non eſt per ſe motus quia qualitas acquiritur in inſtanti vt pꝫ de minimo naturali ipſius caloris ſi enī acquireretur ſucceſſiue tunc vna pars poſſet eſſe ſine alia. Item ad paſſionem non eſt per ſe motus quia paſſio eſt idem ſubiecto cū motu ſed etiam qualitas ē idem ſubiecto cum motu alterationis ergo ad qualitatem non eſt per ſe motus.

¶ Quarto arguitur ꝙ ad quantitatem non ē per ſe motus quia augmentatio ꝓprie dicta ſit per generationē partialē noue carnis ſed oīs generatio ſubſtantialis fit in inſtanti Item quātitas nō intēditꝛ nec remittitꝛ ergo ad quantitatem nō eſt per ſe motꝰ. Itē ſecūdū. ſ.t. in eſſētia albedinis et aliorꝫ accidentiū non ſunt partes ergo eſſentia iſtorum non acquiritur ſucceſſiue et per conſequens non acquiritur per motum.

¶ Quinto in quantitate non eſt contrarietas ergo nec motus antecedens patet per ph. in predicamentis Tum quia quantitates non ſunt forme actiue. Item vel motus eſt inter quantitates eiuſdem ſpeciei vel non ſi primū Contra inter illas non eſt contrarietas cum contraria ſpecie differāt Nec ſecundum quia linea et ſuperficies ſūt ſimul. Item nulle quantitates maxime diſtant qꝛ quacunꝗ data poteſt dari minor vel ſaltem maior quia non repugnat ignem in infinitū augeri ꝗtum eſt ex parte ſui.

¶ Sexto arguitur ꝙ in generationibus procedatur in infinitum quia ſcdꝫ ariſtotelē ab eterno fuerunt generationes ergo iſte homo qui nunc eſt dependet ab infinitis cauſis per ſe tenet conſequentia quia ſcdm S. T. idem homo nūero non pōt ab alio generari. Item generatio ſortis non ſemper eſt ergo corrumpitꝛ aliquando contra phm̄ ſimiliter arguitur ꝙ ad motum eſt per ſe motus quia oīs motus proprie dictus ſucceſſiue acqritur ergo oīs motus acquiritur per motum. Item in predicamēto ſitus vel poſitionis poteſt reperiri ſurſum ⁊ deorſum ergo poteſt ibi eſſe motus. Item ſitus ⁊ vbi

videntur dicere eandē relationē. ſcꝫ locati ad locum ergo ſi ad vbi ſit per ſe motus etiam ad ſitum. Forte dicis ꝙ ſitus dicit relationē partiuꝫ inter ſe Contra partes totius non ſunt in actu ergo inter eas non eſt relatio realis alias eſſent infinite proportiones in aliquo toto ſcḋm infinitas partes et per conſequens infinite relationes.

¶ Ad primū dicitur ꝙ verū eſt ꝙ ad relationē cuius eſſe conſiſtit in indiuiſibili non eſt per ſe motꝰ quō autē vbi non eſt penitus indiuiſibile dictū eſt tertio phiſi. De motu celi dicitur ꝙ eſt de contrario in contrariū ſcḋm ꝙ fit ab oriente in occidentem.

¶ Ad ſecundū negatur antecedens. Ad aliud dicitur ꝙ miraculoſe aliquis poſſꝫ habere nouuꝫ vbi ſine motu et ſimiliter nouā qualitatē. Secūdo dicitur ꝙ in ſorte genito ē nouū vbi ⁊ noua qualitas et q̃ntitas ideo concedo ꝙ non ad quodlibet iſtoruꝫ eſt per ſe motus cū hoc tamen ſtat ꝙ eſt per ſe motus ad vbi et qualitatē. Ad aliud dicitur ꝙ ſurſum et deorſū maxime diſtant non ſimpliciter ſed in ordine ad grauia. t. c. 23. vel ſecundū virtutē conſeruatiuā que alia eſt ſurſum ⁊ alia eſt deorſū ⁊ ſcḋm hoc eſt ibi contrarietas et actio ⁊ quodāmodo ſucceſſio. Quidā dicunt ꝙ non oportet oīa contraria eſſe actiua quia albedo non eſt actiua.

¶ Ad tertiuꝫ dicet̄ in ſexto phi. dato tamē ꝙ alteratio et augmentatio fiant in inſtāti ſcḋm aliquos adhuc ibi eſſet per ſe motus quia non repugnat alterationē inq̃ntum motus eſt ꝙ ſit continua. Sꝫ cōtra eodē mō poſſet dici ꝙ generatio ē per ſe motꝰ quia non repugnat ſibi inq̃ntū eſt mutatio ꝙ ſit continua De paſſione dicitur ꝙ magis conuenit cum motu q̃ꝫ qualitas.

¶ Ad quartū iam dictū eſt ⁊ ſatis patet ex predicamentis. ſecūdo dicitur ꝙ ipi q̃ntitati non conueniunt omnes proprietates contrariorū et ideo nō eſt ibi proprie contrarietas. Sed pro q̃ntores naturalis non poteſt ſimul ſtare ſub magna et parua q̃ntitate quidem dicunt ꝙ q̃ntitates contrarie non ſunt eiuſdē ſpeciei vt corpus bipedale et corpus quadrupedale. Sed contra ē eadē q̃ntitas in nūero in ſor. ſex pedum et octo pedū alias quādo ſor. augeretur perderet omnē q̃ntitatem precedentem poteſt tamen dici ꝙ q̃ntitas magna et parua differunt in ratione menſure.

¶ Ad ſextum dicitur ꝙ in generationibꝰ non proceditur in infinitū ſic ꝙ requirantur infinite generationes actu exiſtentes ad generationem ſortis Ad aliud negatur ꝯſequentia q2 accidentia nō ꝓprie corrumpuntur poteſt tamen dici ꝙ deſunt eē. Sed arguit̄ S. T. opuſ. 32. dicit ꝙ generatio ē terminꝰ alteratiōis phiſice. vnde. c. 2. Actio phiſica ad duo terminatur ſcꝫ ad generationē ⁊ formā ergo gn̄atio acq̄rit̄ ꝑ motū idē habet̄ in fine ſcḋi phi. Ad aliud dicitur ꝙ motus non eſt illud quod acq̄ritur ſed eſt illud quo ſubiectū acquirit formam. Nō eſt tamen inconueniens ꝙ aliquis motus per accidens moueatur vt patet de ſanatiōe que eſt in ſor. currente. Sed vtrum motus localis per accidens moueatur localiter videtur ꝙ non quia alteratio nō alterat̄ etiā per accn̄s. Item ꝯcretū nō ꝑdicat̄ de abſtracto ergo curſus non currit ergo nō mouetur ſorte currente potes negare conſequētiā. Ad aliud de ſitu dicitur ꝙ differt ab ipō vbi. Quidam dicunt ꝙ ſitus dicitur tripliciter. Primo pro ordinatione partiū in toto et ſic eſt differentia q̃ntitatis. Secundo pro ordinatione partiū inter ſe ⁊ ad locum. Tertio pro ordinatione totius in loco ⁊ ſic eſt idem ꝙ vbi differens a poſitione realiter ſitus autem qui eſt poſitio conſiſtit in adaptatione partium et ſic minima variatio variat ſitum et nō vbi Sed contra ponamus ergo ꝙ fiat minimus motꝰ ſic ꝙ ſit alia poſitio et non aliud vbi tunc queritur ad quid terminatur intrinſece iſte paruus motus localis ſi ad aliō vbi ğ ratio ſpēꝝ ipiꝰ vbi conſiſtit in indiuiſibili dicēdū ꝙ qn̄ ꝑtes aque in dolio variāt ſitum non oportet ꝙ acquirat nouū vbi buridanꝰ et multi alij aſſignant cām quare in predictis tribus predicamētis eſt per ſe motus quia. ſ. neceſſe eſt facto aliquo motu variare reſponſionem que fit per terminos de aliquo iſtorum trium predicamentoꝝ Sed contra facto motu variatur etiam reſponſio ꝑ terminos qui ſunt de predicamento paſſionis ⁊ ad aliquid quia hoc dicitur de nouo calefieri ⁊ magis vel minus diſtare.

¶ Ad argumentum capitale dicitur ꝙ in actione et paſſione non eſt per ſe primo contrarietas ſed ex conſequenti ſ. ratione qualitatis. Sed contra etiam in quantitate non eſt per ſe primo cōtrarietas ſed per comparationē ad determinatas nās phiſicas quod etiā aliter probatur quia ſēper vnū contrariorum eſt eſſentialiter perfectius alio ſed linee ſunt eiuſdē ſpeciei et ſimiliter omnia corpora de genere quantitatis quia vt dictum eſt ſor. in iuuentute et ſenectute habet idem corpus nume- et cera rotunda ſi fiat quadrata.

AD tertium ſic proceditur videtur ꝙ diſtincta ſpecie poſſūt cōtinuari. Capiēdo vnum lignum cuius vna pars eſt alba et alia nigra tūc iſti colores ſūt cōtinui ꝓbatur ſic q2 colores non poſſunt eſſe continui niſi quia ſunt in quantitate continua et per accidens vt dicitur ī predicamentis ſed ſic eſt hic igitur Sed contra eſt philoſophus quia differentia ſpecie non poſſunt facere vnum ergo non continuantur.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ hic philoſophus declarat que ſunt ſimul ſecundum locum continua et contigua et conſequenter ſe habentia. Simul ſecundum locum dicuntur quecunq; ſunt in vno loco primo. vnde non ſufficit ꝙ ſint in eodem loco cōmuni quia tunc omnia que ſunt in mundo eſſent ſimul. Nec oportet ꝙ ſe penetrēt ſꝫ oportꝫ ꝙ ſit ī loco ꝓprio ābobꝰ tāgere aūt ſe dicūtur quorū vltima ſūt ſimul vltima aūt corporum ſunt ſuperficies et vltima linearū ſunt puncta que ſunt ſimul cū vno puncto continentis quando due linee ſe tangunt nec ex hoc ſequitur ꝙ locatum ſit maius loco. Itē conſequenter ſe habēt illa que ſunt poſt primum poſitione vel ſpecie ſine medio eiuſdem generis vt domus dicuntur conſequenter ſe habere ad ali

am domum quando nichil mediat vel ſaltem non
mediat alia domus. Ex quo patʒ ꝙ ad ꝯñter ſe ha
bere duo requiruntur. ſ. ꝙ ſit poſterius ſcđo ꝙ ibi
non ſit mediũ eiuſdẽ generis. Et ſi queraꝛ quid eſt
mediũ dicit phũs ꝙ eſt illud in quod primo aptuʒ
natuʒ eſt peruenire quod continue mutatur. Et ſic
inter albũ et nigrum ponũtur colores medij q̃ꝛ ve
niendo de vno colore in alium tranſitur per iſtos.

¶ Et notandũ ꝙ motus continuꝰ quo primo trãſi
tur mediũ q̃ʒ vltimũ ex duobus attenditur ſcʒ tem
pore ⁊ ſpacio. vnde ſi mobile quieſcat per aliquod
paruũ tempus non ẽ vnus motus ſed dato ꝙ ſpa=
cium ſit modicũ diſcontinuatuʒ adhuc motꝰ eſt vnꝰ
vt patet in tactu cordarũ cythare.

¶ Notandũ preterea ꝙ ꝯtinua ſunt quorum vlti
ma ſunt vnũ vnde diciꝛ continuũ a ſimul tenendo
et ideo faſciculus lignorũ poteſt improprie dici cõ
tinuũ. Contigua autẽ ſunt oĩa tangentia et oĩa
continua.

¶ Notandũ preterea ꝙ continuitas primo et per
ſe quantitati cõuenit et ideo alia accidentia non
ſunt continua niſi per accidẽs. vnde dupliciter cõ
tingere p̃t ꝙ aliqua non pñt ꝯtinuari primo q̃ꝛ nõ
habent vltima et ideo puncta non pñt continuari
vnde inter vnũ punctũ et aliud ſemper cadit pun
ctum mediũ. Secundo q̃ꝛ illa vltima ſunt vniuoca
et ideo linea ⁊ ambulatio non poſſunt continuari
et nota licet res nõ ſũt vnũ cõtinuitate niſi ꝑ q̃ti
tatem tamẽ ex materia ⁊ forma ſubſtãtiali fit ꝑ ſe
vnũ vt dicetur in ſecundo de anima.

¶ Concluſio reſponſiua ſpecie differẽtia nõ poſ=
ſunt primo et per ſe ꝯtinuari quia vltima eorũʒ nõ
ſunt vnum ſimpliciter poſſunt tamen continuari
per accidens vt patet per argumentũ ante oppo
ſitum et S. T. 1. 2e. q. 20. ar. 6.

¶ Contra hec arguitur illa ſunt continua que in=
uicem coherent ſed virga cuiꝰ vna ꝑs eſt viua alia
mortua habet partes coherentes ⁊ ꝯtinuas et ta=
men viuũ et mortuũ diſtinguntur ſpecie. Item ar=
guitur de digito ſortis mortuo vel de hoĩbus mon
ſtruoſis qui aliq̃n continuãꝛ in vna parte corporis
licet ſint due anime et vno mortuo aliꝰ ſuperuiuit
ergo mortuũ et viuum continuantur.

¶ Secundo motus ſpecie diſtincti poſſunt conti
nuari igitur antecedens patet de motu aſcenſus
et deſcenſus dicitur enĩ cõiter ꝙ mobile proiectũ
ſurſũ contra lapidem molarem per accidens non
quieſcit ergo motus aſcenſus continuatur cũ mo=
tu deſcenſus quia finis vnius eſt principium alte
rius. Item ſignetur aliquod corpus pedale longũ
et piramidale cuius conus terminetur ad mediuʒ
punctũ deinde aſſigno vnaʒ lineam in medietate
illius pedalis que terminetur ad idem punctũ ad
quod terminatur conus illius piramidis tunc illa
linea poteſt continuari per illud punctũ cum pira
mide a qua differt ſpecie ergo diſtincta ſpecie pñt
continuari.

¶ Tertio homo eſt vnũ totũ continuuʒ et tamen
habet partes ſpecie diſtinctas patet quia non eſt
totuʒ homogeneũ ergo partes eius non ſunt eiuſ=
dem rationis per diffinitionem ethrogenei.

¶ Quarto motus terre et aque diſtinguũtur ſpe=
cie quia vnus motus ſimplex eſt tm̃ vnius corporis
ſimplicis probo tamen ꝙ poſſunt cõtinuari ponẽ=
do ꝙ aqua cadendo mutetur in terram tunc ibi eſt
vnus motus continuꝰ. quia nulla eſt ibi quies per
tempus ergo illi motus continuanꝛ q̃ꝛ vltima eorũ
ſunt vnũ et idem mutatũ. Item. S. T. dicit expſſe
10. ethico. le. 5. et de veri. q. 8. ar. 14. ad 12m. ꝙ motꝰ
et partes eius differunt ſpecie et S. T. q. de vir=
tuti cardia. ar. 4o. dicit ꝙ ſi accipiãtur diuerſa vlti
ma que ſunt ſub vna ſerie motus tunc faciunt di=
uerſas ſpecies motus. ſed quando graue deſcẽdit
tunc ibi ſunt diuerſa vltima et diuerſa vbi.

¶ Quinto angulus rectus ſpecie diſtinguitur ab
alijs. ſcʒ ab acuto et tamen poteſt ſibi continuari
ymo eſt aliquãdo pars eius. Item triangulus ali=
quando cõponitur ex angulo recto ⁊ duobus alijs
non rectis ergo angulus rectus poteſt facere vnũ
cum alijs. Antecedens patet in triangulo. Item
linea ſex pedũ differt ſpecie a linea pedali ⁊ tñ cõ
tinuatur ſibi in corpore ſepteʒ pedũ igitur Maior
ptʒ q̃ꝛ linea eſt genus cõtinẽs ſub ſe lineã pedalẽ
et bipedalem et ⁊c. Item bicubitum cõtinetur ſub
linea et non tantum indiuiduum ergo eſt ſpecies li
nee et hoc ponit S. T. 1. par. q. 7. ar. 3. 2m. vbi dicit
ꝙ bicubitũ ⁊ tricubitũ ſũt diuerſe ſpẽs quãtitatis
ergo linea bicubita differt ſpecie a linea triũ cubi=
torum.

¶ Sexto qñ motꝰ dr̃ eẽ cõtinuꝰ vel hoc intelligiꝛ
per ſe vel per accidẽs. Nõ primũ quia ſoli quanti=
tati cõuenit eẽ cõtinuũ Si ſecũdũ hoc nichil eſt q̃ꝛ
motꝰ ſpecie diſtincti hoc modo poſſunt cõtinuari.
Item pono ꝙ aliquod graue deſcendat vſqʒ ad cẽ
trũ terre tũc qñ veniet ad cẽtrũ propter impetum
aſcendet ergo aſcẽſus et deſcenſus continuantur
Item rareſiat vna pars corij et altera condempſe
tur tunc iſte medietates continuantur ergo et mo=
tus qui ſunt in eis Forte negas antecedens q̃ꝛ iter
iſtas duas medietates mediat linea vel punctum
ſed hoc non tollit imediationẽ partiũ ꝑ idẽ arguiꝛ
cõtra dicẽtes ea que ſũt eiuſdẽ ſpeciei continuari
nõ aũt ſi ſint ſubſtãtie diuerſarũ ſpecierũ q̃ꝛ ſi ſint
eiuſdẽ ſpeciei nõ cõtinuãtur niſi ꝑ q̃titatẽ ſʒ etiã
res diuerſarũ ſpecierũ cõtinuãtur ꝑ q̃titatẽ vt ex
preſſe ponit S. T. 3a. pte. q. 77. ad 2m de duobꝰ me
tallis imo q̃titas ſeparata p̃t cõtinuari alteri q̃ ẽ
in ſubiecto ibidem.

¶ Ad primum dicendum ꝙ argumenta ſolum pro
bant diſtincta ſpecie per accidens ſolum continu=
ari. Sed contra idem accidens non poteſt eſſe in
duobus ſubiectis ſpecie diſtinctis ergo nõ eſt poſſi
bile ꝙ vna quantitas ſit in virga cuius vna pars ẽ
viua et altera eſt mortua. Itẽ ſequeretur ꝙ diſtin=
cta ſpecie eſſent vnum ſimpliciter quia corpus dici
tur vnum per vnam quantitatem dicẽdum ſi quis
velit predictam et veram opinionem ſuſtinere ꝙ
duo ſpecie diſtincta dicuntur vnum per accidens
per quantitatem ſed per formam ſpecificam quod
libet eorum eſt ſimpliciter vnum. Sed arguitur
aliter probando ꝙ ambulatio et linea continuan=
tur quia vltimum linee aliquando eſt vltimum am

bulationis vt quando in fine linee ſoꝛ. quieſcit ſed
dicendum ꝙ vltimum linee non eſt vltimum motꝰ
intrinſece. Jtez arguũt ꝗdã ſic ponendo ꝙ nũc ſit
primũ inſtans ſummi caloꝛis ⁊ applicetur ſummo
frigido tunc motus calefactionis qui terminaṫ ad
hoc inſtans continuatur cũ motu frigefactionis ꝗ
nunc incipit quia iſtud inſtans eſt finis calefactio
nis vt ſuppono et eſt pꝛincipium frigefactionis di
cendũ ꝙ terminus intrinſecus calefactionis non
eſt idem cuz termino intrinſeco frigefactiõis ſecꝰ
autẽ eſt de termino extrinſeco ꝙ eſt inſtans. Sed
contra quero quis eſt terminus a quo intrinſecus
iſtius frigefactionis. Et videtur ꝙ ſit illa ſũma ca
liditas quia motus fit de contrario in contrariũ. et
illa erat terminus intrinſecus calefactionis. Foꝛ
te dicis ꝙ terminus a quo intrinſecus eſt pꝛiuatio
frigiditatis. Contra illa pꝛiuatio differt totaliter
a frigefactione ergo non eſt terminus a quo nega
tur conſequentia. Aliȷ dicũt ꝙ virga pꝛo media ꝑ
te arida continuatur alteri per materiã ſed non ꝑ
foꝛmam. Sed contra materia et foꝛma per idẽ con
tinuanṫ ſcilicet per quantitatẽ.

¶ Ad ſecũdũ dicit ſanctus tho. 4. phi. le. 18. ꝙ mo
tus reflectiõis non eſt continuus quia eodem pũ=
cto bis vtimur. ſ. vt pꝛincipio ⁊ fine et ideo ille mo
tus non eſt continuus ſed intendit que eſt media.
Uel dicatur ſicut ad pꝛimũ. Ad aliud dicitur ꝙ coꝛ
pus piramidale non poteſt continuari linee. Licz
linee vnius coꝛpoꝛis poſſint cõtinuari cum lineis
alterius.

¶ Ad tertiũ dicunt quidã ꝙ alia eſt foꝛma in par=
tibus hominis et in toto homine. Et ideo partes
differunt ſpecie et ſunt in actu nec cõtinuanṫ vn=
de. S. T. in quarto dicit partes etherogenei eſſe
alterius ſpeciei. d. 44. q. 1. ar. pꝛimo. q. 3. et pª. ꝑ. q.
11. ar. 2. 2m. dicit ꝙ ptes totius etherogenei carent
foꝛma totius ſed materia nunꝙ̃ eſt ſine foꝛma er=
go in partibus homis eſt alia foꝛma. Et pꝛio phi.
lec. 8. dicit ꝙ in toto ſunt alique partes actu vt ca=
ro et os. Alie ſunt partes in potentia vt ſunt par=
tes continui videtur ergo ꝙ caro et os nõ ſũt par=
tes continue ſed dicendũ ꝙ iſte partes ꝗ̃tum ad
ſuas qualitatiuas diſpoſitiones non continuãtur
et vt ſic pñt dici differre ſpecie tamen in vno cõpo
ſito. eſt tantũ vna foꝛma ſubſtantialis alias nõ eẽt
ꝑ ſe vnũ ſcd̃m. S. T. 1. ꝑ. q. 76. ar. 4. et 3º.

¶ Ad quartũ dicitur vno modo ꝙ per accidẽs cõ=
tinuantur Ratione tempoꝛis continui. Ad aliud
dicitur ꝙ aliquando diuerſi motus oꝛdinantur ad
eundem terminũ et tñ ſpecie differũt vt facere fũ
damentũ domus et erigere columpnam.

¶ Ad quintũ patet ex ſcd̃o phi. vel dicitur ꝙ an=
gulus rectus non eſt abſolute alterius ſpeciei ab
acuto ſed eſt medietas eius ſed contra tunc angu
lus etiã ꝯtingenᵉ eſſet eiuſdẽ ſpeciei cum angulo
recto quia eſt pars eius. Foꝛte dicis concedẽdo il=
latum. Contra omnis pars vel eſt pars pꝛopoꝛtio
nabilis vel eſt pars eiuſdem ꝗ̃titatis ſed angulꝰ
contingentie nullam habet pꝛopoꝛtionẽ ad rectũ
licet acutus habeat pꝛopoꝛtionẽ ad ipm̃ quia ali=
quando eſt medietas eius ergo habet pꝛopoꝛtio=

nem ſubduplam.

¶ Ad aliud dicit ſanctus thomas. 10. ethico. le. 5.
ꝙ omnes linee inquãtum huiuſmodi ſunt eiuſdez
ſpeciei ſed inꝗ̃tum ſunt in certo ſitu vel loco diffe
runt ſpecie ſecundum diuerſitatem locoꝛũ que eſt
ſecundũ oꝛdinem ad pꝛimum continens. Sed ar=
guitur ꝙ linee non diſtinguntur per ſitum quia in
toto homogeneo diuerſitas ſitus non auffert di=
uerſitatẽ a partibus vt ſi medietas linee poſterioꝛ
ponatur ante adhuc eſt eadem linea numero vt di
cit S. T. in quarto di. 44. q. 1. arti. 1. q. 3. diſtingue
de ſitu vt ſupꝛadictum eſt.

¶ Ad ſextum ſatis patet ex 3º. et 4º. phi.

AD quartum ſic pꝛoceditur ꝙ ad vnitatẽ
motus non requiratur vnitas mobilis
vnitas termini ad quem et vnitas tem
poꝛis quia ſi canis vnius cadat deoꝛſũ
et cadendo moꝛiatur in medio totꝰ ille
motus eſt vnus et continuus et tamen mobile non
eſt vnum. Si dicatur ꝙ canis non mouetur deoꝛſũ
inꝗ̃tum canis ſed inꝗ̃tum coꝛpus vel aliud modo
manet idem coꝛpus graue et hoc ſufficit ad vnita=
tem motus Contra etiam coꝛpꝰ graue non manet
idem numero quod pꝛius erat canis et nunc ẽ coꝛ=
pus moꝛtuum Sed contra eſt philoſophus.

¶ Reſpondeo dicendum ad cognoſcendum vnita
tem et diuerſitatem motus ſecundum ſubſtantiam
ſupponiṫ ꝙ motus tripliciter dicitur vnus ſ. gene=
re ſpecie et numero. Nam vnitas motus vel ſumiṫ
ab eẽ et ſic eſt numeralis vel a parte eſſẽtie et ſic ẽ
vnitas generica vel a tota eſſentia et ſic eſt vnitas
ſpecifica.

¶ Notandum preterea ꝙ illi motus dicuntur vnꝰ
ſecundum genus qui ſunt in vno pꝛedicamento ⁊
ideo motus localis et alteratio genere differunt
quia mõ motus diſtingũtur per terminos ſz motꝰ ꝓ̃
dicti habent terminos alterius generis et ex eodẽ
infertur ꝙ illis motus ſunt vnum ſpecie qui ſunt
ad vnam foꝛmam ſpecie Et per idem medium ſpe
cie et ideo dicit philoſophus quod motus factus ꝑ
coꝛdam non eſt eiuſdem ſpeciei cum motu facto ꝑ
arcum licet ſit ad eundem terminum ſunt enim ꝑ
rectum et circulare que ſpecie differunt.

¶ Concluſio ad vnitatem numeralem motus
que eſt vnitas ſimplicem requiritur vnitas mobilis
tempoꝛis et termini ad quem patet quia motus di
citur vnus non per indiuiſibilitatem cũ omnis mo
tus ſit diuiſibilis ergo dicitur vnus continuitate ſz
ad continuitatem motus illa tria requiruntur er=
go et ad eius vnitatem Minoꝛ patet quia cõtinua
ſunt illa quoꝛum vltima ſunt vnum ergo ſi ſit alius
terminus non erit idem vltimum ergo motus non
erit continuus. ¶ Jtem omnis motus
habet pꝛincipium medium ⁊ finẽ in tempoꝛe ergo
debet habere vnum tempus et quia omne accidẽs
numeratur per ſubiectũ ideo ad vnitatẽ motus re
quiritur vnitas mobilis ſimpliciter et per ſe ſecun
dum numerũ. Et ideo licet ſoꝛtes et plato ſint idẽ
mobile ſpecie tamen motus eoꝛum non eſt vnꝰ nu
mero nec dealbatio ſoꝛtis ⁊ denigratio ſoꝛtis licet

ſit idem ſubiectuꝫ quia eſt alius terminus. Ex hoc ſequitur ꝙ ſi ſortes prius alteretur ⁊ poſtea ceſſet Deinde iterū incipiat alterari non eſt eadē alteratio numero que prius quia impoſſibile eſt idem corruptum numero redire. Sed contra alteratio precedens ſm̄ ſubſtantiā erat calor vt dictū eſt tertio phiſi. et ſimiliter alteratio ſequens eſt ipe calor ſꝫ eſt idē calor numero vt ſuppono ergo ē ideꝫ motus numero Dicendū ꝙ motus accipitur dupliciter vt dicit cōmen. Primo q̄tum ad ſuam ſubſtantiā ⁊ ſecundū ſe. Alio modo q̄tum ad ſuū fluxum ⁊ ſic motus aliquid addit ſupra qualitatē et ab ea diſtiguitur nec reparatur.

¶ Querit P. an ſit eadē ſanitas in homīe de mane et de ſero ſuppoſito ꝙ non interueniat egritudo videtur ꝙ non q: ſubſtātia eſt in continuo fluxu et mutatione ergo non manet eadē ſanitas poteſt dici ſicut dicetur primo de gene. ꝙ ſubſtantia animati manet eadem ſemper ſecundū partes formales licet mutetur ſecūdū partes materiales. Hec dubitatio habuit ortum ab heraclito qui dixit res eſſe in continuo fluxu vnde dicebat ꝙ illud qđ augetur in qualibet parte temporis augetur vt dicit Sanctus tho. in ſcđo di. 19. in expoſitione textus quia impoſſibile eſt ꝙ duo motus contrarij ſint cōtinui ergo inter generationē et corruptionē cadit tempus medium in quo res non mouetur motu generationis aut corruptionis et ita dicatur de calefactione et frigefactione et aliis alterationibus vide ibi expoſitionē eius quod dicitur ſapiētie. 5. continuo nati deſinimus eſſe.

¶ Poſſet queri de motu irregulari an ſit vnꝰ Et quidā diſtingūt inter motum vniformē et regularem dicentes ꝙ motus vniformis attenditur ex parte mobilis quando. ſ. omnes partes eius eque velociter mouentur et ſic motus celi non eſſet vniformis quia partes eius que magis diſtant a centro velocius mouentur quia maius ſpaciū deſcribunt ſed regularitas motus attenditur ex parte temporis quando ſcꝫ idem mobile in equali parte temporis ceteris paribus pertranſit equale ſpaciū. Quidam inter iſta nullam ponunt differentiaꝫ ſed vocant motum regularem vniformē et aliquādo motus eſt irregularis quando eſt velocior in vna parte temporis q̄ꝫ in alia. Aliomodo quia fit ſup magnitudinē irregularē vt eſt magnitudo reflexa vel obliqua tunc dicitur ꝙ eſt idem motus numero ſecūdū ſubſtantiā qui eſt regularis vel irregularis ex parte temporis licet differat ſcđm accidens et ideo motus primi mobilis eſt maxime vnus ſcilicet ſecundū ſubſtantiā et ſecūdū accidens ex quo infertur ꝙ eſt perfectiſſimus Ex predictis infert phūs duo primū ꝙ velocitas et tarditas non ſunt ſpecies aut differentie motus quia ſpecies ⁊ differentie non reperiuntur indifferenter in omnibus contentis ſub genere ſed velocitas ⁊ tarditas nō ſolum reperiuntur in vna ſpecie motus ſed in diuerſis Scđm ꝙ velocitas et tarditas nō ſunt grauitas et leuitas quia motus celi eſt velox et tamē ibi non eſt alterum iſtorum.

¶ Querit philoſophus quot modis dicitur imobile dicendum ꝙ tripliciter primo negatiue vt deus ſecundo pro eo quod tarde mouetur vel cū difficultate et ſic claudus dicitur immobilis. tertio priuatiue pro quieſcente et eſt quies carentia motus in eo quod natum eſt moueri.

¶ Contra hec arguitur tempꝰ ē extrinſecum motui ergo vnitas motus non requiret vnitatē tēporis. Itē pōt eſſe vnus motus cōtinuatus per primā horā et ſecūdā et tamē hora prima ⁊ ſecūda nō ſūt idē tēpus ergo Itē quieſcēte celo adhuc motꝰ cordis in homine eſt et cōtinuus Forte dicis ꝙ nō quia motus cordis eſt aſcenſus et deſcenſus que non continuantur Contra cor hominis nunq̄ꝫ quieſcit q̄ꝫdiu animal viuit vt patet in pulſu. Item ſi quieſcit a quo poſtea mouetur.

¶ Secūdo ī alteratione eſt ſēp aliꝰ ⁊ aliꝰ terminꝰ et tamē nō eſt alius motus igitur Antecedens pꝫ quia alius gradus acquiritur per alterationem in prima medietate hore ⁊ alius ī ſecunda ſicut illud qđ mouetur ē localiter continue in alio et alio vbi ſi enim per aliquod tempus eſſet in eodem vbi numero ſequeretur ꝙ per aliquod tempus quieſceret Item niſi per illas alterationes acquireretur alia forma ſequeret̄ ꝙ illud quod alteratur quieſceret. quia illud dicitur quieſcere quod in alio et in alio inſtanti manet ſub eadem forma numero. Forte dicis ꝙ in toto motu eſt vna forma ſed habet aliud ⁊ aliud eſſe et ſic dicitur magis intenſa. Sed contra ſequeret̄ ꝙ ī eo qđ ē vniformiter difformiter calidū eſſent infinita eſſe quia ſunt infinite partes que non ſūt equaliter intenſe. Item vel illa eſſe ſunt eiuſdem ſpeciei et ſic vnum non corrumpit aliud ergo erunt ſimul ſi differunt ſpecie ergo non eſt ideꝫ motus ſpecie.

¶ Tertio dealbatio et calefactio ſunt motus genere differentes et tamen termini eorum ſunt eiuſdem predicamenti ſcilicet qualitatis ſimiliter intellectio et volitio genere differunt.

¶ Item motus lapidis a celo ad aerem et ab aere ad terram eſt vnus numero et tamen ibi ſunt diuerſi termini.

¶ Quarto arguitur ꝙ vnitas ſpecifica motus nō ſit ex vnitate ſpecifica termini quia ſi ſic ſequeret̄ ꝙ augmentatio et diminutio eſſent eiuſdē ſpeciei quia ſunt ad quantitatē eiuſdē ſpeciei quantitas em̄ magna et parua non variāt ſpeciem. Item ſequeretur ꝙ motus aſcenſus et deſcenſus contrarij eſſent eiuſdem ſpeciei quia aliquādo termināntur ad idem vbi vt patet de motu lapidis vel aeris qui aſcendit ſi ſit in aqua vſq꜡ ad locū ſuū et ſi ſit in igne deſcendit ad eundē locum et ad idem vbi. Item tūc intēſio et remiſſio eſſent eiuſdē ſpeciei quia ſunt ad eandem qualitatem ſpecie.

¶ Quinto ar̄ ad idē motꝰ lapidis ſurſum vſq꜡ ad aerē ⁊ motꝰ lapidis ſurſū vſq꜡ ad ignē ſūt ad diuerſa vbi ſm̄ ſpēm q: vbicatio aeris ⁊ ignis ſpē differunt vt pꝫ ꝑ motꝰ eorū ſpecie diſtinctos et tamen predicti motus ſunt eiuſdem ſpeciei quia poſſunt continuari. Item ſ. t. dicit prima ſcđe q. 1. ar. 3. ꝙ actio ſortitur ſpeciem a principio agendi ſed actio videtur eſſe idem cum motu vt patet 3°. phiſi. ergo

motꝰ capit ſpeciē a termīo a q̄ ⁊ nō a termīo ad quē
¶ Sexto arguitur ꝙ vnitas numeralis motꝰ non eſt a termino ad quem quia motus eſt ante terminum ad quem immo aliquando nullus eſt terminꝰ ad quem vt patet in motu locali celi Item ponamꝰ ꝙ ſubiectum in fine alterationis deſinat eſſe tunc ille motꝰ alteratiōis nō hȝ terminū ad quē ḡ eius vnitas nō depēdet ab eo Et ꝑ hoc argueret̄ ꝙ motꝰ non eſt eiuſdem eſſentie cū termino ad quem.

¶ Septimo arguitur ꝙ non requiritur vnitas mobilis quia motus ſoꝛ. eſt continuus ⁊ tamen ibi nō eſt vnum mobile quia vno pede moto alter quieſcit. Item ſequeretur ꝙ coꝛruptum poſſet redire quia diuidatur a mobile tunc motus non eſt vnus et poſtea vniatur tunc iterum erit vnus. pꝛobatur ſic quia motus illarum duarum medietatum diuiſarum deſijt eſſe vnus per diuiſionem poſtea aūt ille partes vniuntur ergo ille motus iterū erit vnꝰ Itē volo ꝙ gutta cadēdo cōtinue perdat aliquas partes tūc motꝰ eius eſt vnꝰ tñ nō ē idē totum cuȝ aliq̄d fuit pars pꝛioꝛis qđ non eſt pars huiꝰ.

¶ Ad pꝛimū dr̄ negādo ɔñam vel dicitur ꝙ tp̄s ē cā motꝰ vel eſt in motu ſicut mēſura ⁊ ideo non eſt penitus extrinſecū Ad aliud dicitur ꝙ due partes tēpoꝛis ſūt vnū per cōtinuitatē Sed ɔtra ponamꝰ ꝙ aliquid alteretur ad albedinē in pꝛima 4ª. hoꝛe ⁊ in vltima tūc iſte motꝰ eſt cōtinuus et nō tp̄s pꝛimum pȝ qꝛ albedo acquiſita eſt vna et eadem ergo et motus Negatur ɔña Ad aliud dr̄ ꝙ tempus req̄rit̄ ad motū neceſſitate naturali et ad motū rerū naturaliū non eſt tñ cā cuiuſlibet motꝰ vt pȝ de motu pꝛimi celi Si dicatur pꝛius natura eſt motꝰ celi q̄ȝ tp̄s ergo in aliquo pꝛioꝛi motus eſt vnus et non a tempoꝛe quia vnitas ſubiecti non depēdet a ſua paſſione de hoc 4º. phiſi.

¶ Ad ſecunduȝ Negatur ꝙ illud quod alteratur quieſcat quia foꝛma eius magis perficitur non tamen per additionem alterius qualitatis, ſed de hº in de generatione.

¶ Ad tertiū dr̄ ꝙ intellectio ⁊ volitio ſunt eiuſdē gn̄is gn̄aliſſimi nō aūt eiuſdē gn̄is ꝓpinq̄ de motu lapidis dr̄ ꝙ hȝ tm̄ vnū terminū vltimatū Nec inɔuenit vniꝰ motꝰ eē plures termīos ſuboꝛdīatos vt dr̄. ſ. t. 12ᵉ. q. 12. ar. 3. 2ᵐ. aliq̄n etiā motꝰ termiat̄ ad vnū ꝑ ſe ⁊ ad vnū ꝑ accn̄s Sed ɔtra ſeq̄ret̄ ꝙ idē motꝰ eēt motꝰ ꝑ ſe ⁊ motꝰ ꝑ accn̄s ſȝ ꝙ ſit hoc ipoſſibile pȝ qꝛ tūc idē eēt ⁊ nō eſſet de ɔſideratiōe phiſici dicēdū ꝙ verū eſt ſcđȝ diuerſas cōſideratiōes

¶ Ad quatū dr̄ ꝙ quātitas maioꝛ ⁊ quātitas minoꝛ vt ſic ſp̄e drn̄t aliquō hic dubitat̄ an ſupficies q̄ ē ſurſū ⁊ deoꝛſū drn̄t ſp̄e vr̄ ꝙ ſic qꝛ locꝰ diuidit̄ ī ſurſū ⁊ deoꝛſū ſȝ locꝰ eſt ſupficies vide in 4º. aliq̄n ei eadē ſupficies 1º ē ſurſū poſtea deoꝛſū vt ſi vinū deſcēdat ī dolio ɔtra tūc aliq̄d moueret̄ ꝙ nō hr̄et nouū vbi dices ꝙ hȝ nouū foꝛale vl̄ mouet̄ ꝑ accn̄s Al̄ dr̄ ꝙ t̄minꝰ ad quē diminutiōis nō ē q̄ȝtitas abſoºſȝ ꝑuatio maioꝛis quātitatȝ Et ita dicat̄ de motu aſcēſꝰ ⁊ deſcēſꝰ ꝙ nō ſt̄ ad idē vbi foꝛalit̄ qꝛ r̄ſpectu vniꝰ illđ vbi ē ſurſū ⁊ reſpectu alteriꝰ eſt deoꝛſū Si dicat̄ ad relationē nō eſt ꝑ ſe motꝰ ḡ augmētatio abſolute terminat̄ ad quātitatē et nō ad quātitatē maioꝛē Cōtra motꝰ eſt actꝰ entis in potētia ſcđm ꝙ in potētia ergo ſi augmētatio ſit abſolute ad quātitatē ſeq̄tur ꝙ illud qđ auget̄ nō erit quātū Sed queritur an ī rarefactiōe aduenīat noua q̄ȝtitas dicēdū ꝙ nō alias oīa accidētia deſinerēt eē qꝛ albedo nō ineſt niſi mediāte q̄ȝtitate ita ꝙ ſi ſit alia q̄ȝtitas eſt alia albedo ſed an rarefactio eſt ꝓpꝛie motꝰ qꝛ eſt ad extēſionē ⁊ an hec extēſio ſit q̄ȝtitas ⁊ rarefactio ad q̄ȝtitatē qꝛ ē ad maioꝛē q̄ȝtitatē ergo eſt ad q̄ȝtitatē de hº 1º de gn̄a. q̄n tractabit̄ an coꝛpꝰ poſſit ī īfinitū rarefieri vt vr̄ dicere. p. 4º phi. licet aliter dicat ocl̄rā qꝛ oīm natura cōſtātiū eſt certꝰ terminꝰ augmēti ī 2º de aīa lȝ illud quidā exponāt tm̄ de aīatis ꝓpter exemplū de igne Quidā dixerūt ꝙ ad vnitatē motꝰ req̄rit̄ vnitas termini a quo ſȝ hoc eſt ɔtra ſ. t. 1ª p̄te. q. 23. ar. 1. 3ᵐ. Nichil ei (inq̄t) reffert q̄ȝtū ad dealbatiōis relationē vtrū ille q̄ fit albus fuerit niger aut palidꝰ Itē vna dealbatio eſt eiuſdē ſp̄ei cū alia ⁊ tñ hȝ aliū t̄minū a q̄ ſcȝ ɔtrariū ⁊ aliq̄n nō fit de ɔtrario ī cōtrariū et qꝛ hoc vr̄ ɔtra p̄dicta iō ꝓbat̄ ſic qꝛ q̄n ex elemento fit mixtū tūc in via aliq̄n acq̄ritur albedo ⁊ tamē in ip̄o elemēto puro nullꝰ fuit coloꝛ Notandū tamē ꝙ motus aeris ſurſū ⁊ motꝰ aeris deoꝛſū per idem nō ſūt cōtrarij qꝛ nō fiūt per idē mediū vt dicit ſ. t. pꝛimo celi lectō. 6. et ibi videbitur an ſint eiuſdem ſpeciei qꝛ cōueniūt vni coꝛpoꝛi ſimplici Foꝛte dicis ꝙ ſpecie differūt qꝛ fiunt per aliud ⁊ aliud mediuȝ Cōtra dealbationes ſūt eiuſdē ſpeciei ⁊ tamē ſubiectū mutatur de nigredine ī albedinē per aliuȝ et aliū mediū coloꝛē Itē motus lapidis ſurſū ꝑ aerē ⁊ per aquā ſunt eiuſdē ſpeciei ⁊ tñ media ſūt diuerſarū ſpecierū quia iſta ſunt media per accn̄s ⁊ ideo non eſt contra hoc qđ eſt dictū de motu facto ꝑ arcū ⁊ coꝛdā eiꝰ. ¶ Et per hec pȝ ad quintum.

¶ Ad ſextū dr̄ ꝙ terminus eſt quodāmodo cā finalis motus ⁊ ideo quodāmodo pꝛecedit ip̄m Si dicat̄ finis eſt extrinſecus rei dicendū ꝙ verū eſt tñ debita pꝛopoꝛtio ad fineȝ ⁊ relatio in ipſū inheret motui vel actiōi ſ. t. 1. 2ᵉ. q. 18. ar. 4. 2ᵐ. ⁊ q. 1. ar. 3. 2ᵐ

¶ Ad ſeptimū dicit burleꝰ ꝙ motus ꝓgreſſiuus animalis non eſt continuus necꝫ vnus ſimpliciter ſȝ aliter dicit̄ ꝙ licet vna pars aliq̄n quieſcat totū tamen coꝛpus dicitur moueri Sȝ ɔtra tūc totū diceret̄ moueri ratiōe p̄tis et ſi ſic ſeq̄ret̄ ꝙ aliq̄d ſil̄ et ſemel diceretur moueri motibꝰ contrarijs ſuppoſito ꝙ vna pars augeatur ⁊ alia minuatur Item ſeq̄retur ꝙ pars per ſe moueretur quia pꝛopter qđ vnūquodꝙ tale et illud magis dicendum ꝙ non q̄libet pars ſufficit denominare ſubiectum ſimpliciter moueri Et ſi q̄rat̄ in quo tūc erit relatio motus localis dr̄ ꝙ in parte quā nō icōuenit moueri ꝑ ſe 4º mō vel ſatis ipꝛopꝛie Ad aliud dicet̄ ī 8º. phiſi.

¶ Ad arguᵐ capitale dr̄ ꝙ ille motꝰ ē ɔtinuꝰ ex ꝑte tp̄is ⁊ nō abſoᵉ. ſȝ cōtra moꝛiatur tale aīal ī aliq̄ vaſe ɔtinue moto a. ſoꝛ. vl̄ poꝛtetur a ſoꝛ. tūc iſtud vas mouetur ɔtinue ḡ ⁊ illđ qđ ɔtinetur ī eo Itē ſeq̄ret̄ ꝙ ſi deꝰ ī q̄lȝ inſtāti poneret in illo coꝛpoꝛe aliam foꝛmā nullus ibi eſſet motus ɔtinuus. Item

mouens continue mouet et agit ergo ibi aliquod mobile continue mouetur. Jtē motꝰ vnius virge cuius vna pars eſt arida et altera viridis eſt vnus licet mobile non ſit abſolute vnū. Jtem cadat gutta aque et continue aliquid eius corrumpatur per ablationem partium tunc ibi non eſſet vnus motꝰ poteſt dici ꝙ verum eſt niſi per accidens. Sed de his alias quando dicetur an ſit idem corpus viuuꝫ et mortuum. Querunt aliqui an motus factus ſuper corpora que tantum ſunt cōtigua ſit motus cōtinuus quia continuitas motus eſt a magnitudine ſuper quam fit. Jtem an continuitas eodemmodo ſumatur in mathematicis et naturalibus et q̄buſdam placet ꝙ non ſed de hijs ſupra.

AD quintum ſic ꝓceditur videtur ꝙ motus non contrariatur motui quia tātū vnū vni eſt contrariū ſed quies contrariatur motui ergo motus nō contrariatur motui Sed contra eſt philoſohus. ¶ Reſpondeo dicendum ꝙ quinqꝫ modis poteſt ymaginari ꝙ motus cōtrarietur motui primo ꝙ illi motus dicantur contrarij quorum vnus eſt in vno termino et alter eſt in eundem terminum vt motꝰ qui eſt de ſanitate diceretur contrariari illi qui eſt in ſanitatem Si dicatur ſanitas dicit relationem et debitam proportionem humorū ſꝫ ad relationē non eſt per ſe motus ergo ad ſanitatem nō eſt per ſe motus. Jtem infirmitas acquiritur ſubito quia debita proportio videtur conſiſtere in indiuiſibili dicendum ꝙ ſanatio non eſt ad ſanitatem que ſit tantūmō relatio ſecūdomodo ꝙ illi motus ſint cōtrarij qui ſunt ex termīs contrarijs vt callefactio frigefactio 3º. qui ſūt ad terminos cōtrarios vt motus predicti qui ſunt ad q̄litates contrarias ⁊ in p̄dicamento q̄litatis ſed ꝯtra callefaciēs eſt in p̄dicamēto actionis ergo et callefactio qꝛ abſtractū ⁊ concretū ſunt in eodem predicamento dicendū ꝙ materialiter calefactio eſt in p̄dicamento qualitatis ſꝫ pro formali eſt in alio p̄dicamēto 4ºº. vt illi ꝯtrariātur qui ſūt de vno cōtrario in aliō ꝯtrarium ¶ Cōcluſio motꝰ nō hꝫ ꝯtrarietatē jeo ꝙ ſit de termino ꝯtrario ad terminū ꝯtrariū qꝛ alias idē motꝰ ꝯtrariaret̄ ſibi 2º dr̄ ꝙ motꝰ nō ſūt cōtrarij qꝛ ſūt ex t̄minis ꝯtrarijs qꝛ rubefactio ex albo nō ꝯtrariat̄ rubefactioni ex nigro. Jtē termī a quo abijciūt̄ gº ⁊ ꝯtrarietas eoꝝ ergo ab ipſis motꝰ non ſūt ꝯtrarij 3º. dr̄ ꝙ ī ſubſtātijs hn̄tur mutatiōes ꝯtrarie Penes primū modū ⁊ ſic gn̄atio que eſt ex nō eē ꝯtrariatur corruptioni q̄ eſt ad nō eſſe Quarto dicitur ꝙ illi motꝰ ſunt ꝓprie ꝯtrarij q̄ ſūt ad terminos ꝯtrarios qꝛ ꝯpleta rō motꝰ eſt ex termīs ergo ꝓprie ſolū illi motꝰ ſūt cōtrarij q̄ ſūt ad terīos ꝯtrarios ⁊ ex terminis cōtrarijs Sed ꝯtra albefactio et nigrefactio ꝯtrariātur et tn̄ nō ſūt ex termīs ꝯtrarijs R̄n̄det phūs ꝙ mediū participat rōnē extremoꝝ ⁊ iō eſt ibi quedā cōtrarietas nō ſimpl'r ſꝫ ſcd̄m quid ita ꝙ mediꝰ color cōparatꝰ ad vnū extremoꝝ aliq̄º ꝯtrariat̄ ad alterū extremū. Quinto dico ꝙ quies ꝯtrariat̄ motui nam priuatio quodāº ꝯtrariat̄ habitui capiēdo ꝯtrarietatē vt ſe extēdit ad priuatiuā oppōnē Et ſi q̄rat̄ de q̄ qete eſt hoc verū dicēdū ꝙ nō ē verū de qete q̄ eſt in termino ad quē cū illa ſit ꝯplemētū et finis motꝰ ſꝫ de qete q̄ eſt ī terīo aquo que etiā ꝯtrariat̄ quieti q̄ eſt in termino ad quē Si q̄rat̄ an cuilꝫ mutationi ꝯtrariat̄ quies dicēdū ꝙ nō qꝛ quies eſt in tp̄e mutatio aūt ſcꝫ gn̄atio vel corruptio que dr̄ mutatio ſecūdū ſubſtātiā ⁊ materiam ē in inſtāti nec ē proprie motꝰ mutatio tn̄ hn̄ ꝯtrariat̄ mutatiōi Si dicat̄ ī 3º. phi. dictū ē ꝙ ī q̄lꝫ quatuor p̄dicamētoꝝ ē forā tēdēs de eē pfecto ad vlteriorē pfectionē ergo in p̄dicamēto ſubſtātie eſt motus. Negatur cōſequētia vt ibi patuit. ¶ Notādum p̄terea ꝙ phūs int̄ motꝰ ponit quādā cōtrarietatē accidētalē vt inter aſcenſū et deſcēſum lapidis eſt quedam cōtrarietas ex hoc ꝙ vnus eſt naturalis ⁊ alius eſt violētus quia ſcꝫ ē ab extriſeco paſſo non ꝯferēte vim. Si queratur a quo generatur quies violēta que aliq̄n eſt ī termino ad quē motus violēti dicēdū ꝙ a gn̄ante illū motū Ex quo ei nō p̄t ſuū mobile vlteriꝰ mouere facit ip̄m ibi quieſcere.

¶ Cōtra hec ar̄ albefactio ſp̄ ꝯtrariat̄ nigrefactioni tn̄ nō ſēp eſt ex termīs ꝯtrarijs ergo ad ꝯtrarietatē motuū nō req̄rit̄ ꝙ ſit a t̄mis ꝯtrarijs ī terīos ꝯtrarios vt vult phūs t.c.49. Maior pꝫ q̄n ex elemēto puro aliq̄d fit albū ⁊ ex elemēto puro aliq̄d fit nigrū tūc tales motꝰ non fiunt ex termiuis cōtrarijs qꝛ elemēta nō ſūt colorata Jtē volitio ⁊ nolitio ꝯtrariāt̄ et tn̄ nō fiūt ſēp ex terminis contrarijs.

¶ Secundo. Callefactio ⁊ frigefactio cōtrariant̄ et tamē nō fiūt ad terminos cōtrarios qꝛ aliq̄n fiūt ad tepiditatē q̄ nō habet cōtrariū. Jtē motus lapidis ſurſum vſqꝫ ad aerē cōtrariat̄ motui lapidis deorſum a cōcauo celi vſqꝫ ad eundē aerē ⁊ tamen nō fit ad terminos cōtrarios yº. fit ad vnū ⁊ eūdē terminū. Forte dicis licet ſit vnus terminꝰ ſm rē tamen eſt plura ſm rōnē. Sed cōtra cōtrarietas motuū eſt realis ergo nō dependet a diſtinctione rationis. Forte dicis ꝙ ī illo termīo ad quē ſunt realiter ſurſum ⁊ deorſum reſpectu diuerſorū. Cōtra Contraria nō ſunt in eodem ſed ſurſū ⁊ deorſū cōtrariant̄ ⁊ ꝓpter hoc dicit. ſ. tho. in quodli. ꝙ idem corpus non poteſt eſſe in duobꝰ locis quia tunc ſurſum et deorſum eſſent in eodem.

¶ Tertio aliqui motus ſunt cōtrarij ⁊ tamen non ſunt. Jn contraria pꝫ de motu qui eſt a rubeo in albū ⁊ ab albo in rubeū albū enī ⁊ rubeum nō cōtrariantur Jtem ſequeretur. ꝙ vni plura contrariarētur qꝛ motꝰ ignis ſurſum contrariatur motui aeris deorſuꝫ quo aer deſcendit a concauo celi vſqꝫ ad ꝓprium locum et etiam contrariatur motui deorſum ipſius terre. Forte dicis ꝙ aſcenſus terre et deſcēſus ſunt eiuſdem ſpeciei Contra vnus motus ſimplex ſecundum ſpeciem eſt tn̄ vnius corporis ſimplicis. Poſſet etiam obici de generatione que contrariatur corruptioni et tamen termini non ſūt cōtrarij quia ſubſtātie nil eſt cōtrarium forte negas quia primo phiſico. dicitur ꝙ in genere ſubſtantie eſt vna 1ª ꝯtrarietas ad quē cetere reducūt̄ nec tn̄ opponūt̄ vt hītꝰ ⁊ p̄uatio qꝛ ſūt foralit̄ ētia poſiti

ſed hoc eſt contra phi. in predicamētis iō dr̄ ꝙ generatio non eſt motus.

¶ Quarto arguitur ꝙ mot⁹ qui ſunt ex terminis cōtrariis ſint cōtrarij qꝛ tales motus nō poſſunt eſſe ſimul in eodē ſubiecto ergo cōtrariantur Añs pꝫ qꝛ nichil ſimul mouet̄ a nigro in rubeum et ab albo in rubeū vidētur enim illi motus contrarij ſicut motus lapidis ſurſum vſqꝫ ad aerem et motus lapis deorſum a celo vſqꝫ ad aerem.

¶ Quinto arguitur ꝙ quies non contrariatur motui qꝛ contraria non ſūt ſimul ſed qđ mouetur non ſubito recedit a termino a quo ergo qñ mouetur aliquid habet de termino a quo ergo aliquid habꝫ de quiete termini a quo. Forte dicis cum phō in fine quinti ꝙ illud qđ mouetur habet aliquid de termino a quo et aliquid de termino ad quē ſimul cū motu. Nec incōuenit cōtraria ſecundū eſſe imꝑfectū ſe compati ſicut in tepido ſūt caliditas et frigiditas Cōtra ꝯtraria includūt ꝯtradictoria ergo ī nullo gradu poſſūt eſſe ſimul Itē tūc idē poſſet ſimul et ſemel calefacere et frigefacere: vt ſi corpori tepido applicetur corp⁹ qđ nullam habet caliditatē nec frigiditatē tunc in illo producētur caliditas ⁊ frigiditas ſimul. Item ſicut quies de termino a quo ſecundū eē perfectū eſt incōpoſſibilis motui ita etiā quies in termino ad quē ergo quies in termino ad quē contrariatur motui qꝛ eſt incōpoſſibilis ſibi Itē quies et mot⁹ nūqꝫ ſunt ſimul ergo nūqꝫ contrariantur.

¶ Sexto arguitur ꝙ quies que eſt in termino ad quē nō ſit perfectio motus qꝛ omnis quies eſt priuatio motus ergo nūqꝫ eſt perfectio eius. Item illud non eſt perfectio motus quo aduenięte ceſſat motus. qꝛ nichil deficit aduenięte ſua perfectiōe ymo tunc habet eſſe perfectū ſed adueniente q̄ete in termino ad quē ceſſat motus ergo. Item qđ eſt perfectio mobilis nō eſt perfectio motus cū diuerſorum non ſit vna perfectio. ſed quies in termino ad quē eſt perfectio mobilis aliter enim non denominaretur quieſcens a quiete ī termino ad quē quare ⁊c. Itē arguitur ꝙ nulla eſt quies in termīo a quo qꝛ habitus precedit priuationem vt cōmuniter dicitur hoc autē non eſſet verū ſi res in termino a quo quieſceret qꝛ tunc quies precederet motū dices ꝙ aliquando habit⁹ non precedit vt patꝫ de ceco a natiuitate.

¶ Septimo ar̄ ꝙ quies q̄ eſt ī terīo a quo nō contrariatur quieti que ē ī termino ad quē quia contraria ſunt entia poſitiua et actiua. Itē non opponit̄ ſibi tanqꝫ habitus. Itē tenebre non contrariātur tenebris ergo nec vna priuatio motus alteri priuationi. Itē ar̄ ꝙ mutatio non opponitur mutationi quando aliquid ſolum durat per inſtans tunc ſimł generatur et corrumpitur ergo generatio et corruptio ſunt in eodem.

¶ Ad primū ꝙ dr̄ regulariter mot⁹ cōtrarij fiūt ex terminis contrariis Nec tamē vr̄ hoc ſēper eſſe neceſſarium niſi diuerſe priuationes quodāmodo dicantur contrarie: cū enim motus ſit eiuſdē eſſētie cū termino ad quē ſequitur ꝙ ſi termini ad quem ſint contrarij motus etiam ſint contrarij Et ſi dicatu intenſio albedinis a quattuor vſqꝫ ad ſex et remiſſio eius a quatuor vſqꝫ ad duo contrariantur ⁊ tamē non ſunt ad terminos ꝯtrarios dicēdū ſicut in articulo p̄cedenti Quidā dicunt ꝙ qñ ex non albo ſimpliciter fit albū ibi non eſt motus ſed mutatia ſeu generatio albedinis vt dicit phūs. t. c. 51.

¶ Ad ſecundū dictū eſt ꝙ mediū ad diuerſa cōparatū participat rōnē extremoꝝ Et ad illđ de cōtrariis. dicit̄ ꝙ in eſſe intēſo inferunt contradictoria vide. S. T. de veri. q. 26. ar. 10. 10m. Si queratur an velle aliquid et appetitu ſenſitiuo appetere oppoſitum contrariātur dicēdū ꝙ non quia non nata ſunt fieri circa eandē potentiā nec īconuenit contraria reſpectiua ineſſe eidem ſed queritur an idē dicat̄ moueri motib⁹ contrariis videt̄ ꝙ ſic qꝛ totū dicitur moueri ex hoc ꝙ partes mouētur ps em̄ eſt per ſe primo mota pono ergo ꝙ vna medietas calefiat et alia frigefiat tūc totū dicitur moueri ergo calefit et frigefit Concedo copulatim vel nō quelibet pars ſufficit denominare totum ſed an quando terra deſcēdens per aerē veniret ad centrum ſimul moueret̄ a ſeipſa motu violēto qꝛ vt ſit in cētro oportet vnam partem aſcendere alias mediū nō fieret centrū mūdi qđ tamē nāliter appetit.

¶ Ad tertiū patet ex dictis Motus aūt terre maxime et ſimpliciter opponitur motui ignis.

¶ Ad quartum negatur illa cauſalis duo enim accidentia non poſſunt eſſe ſil̄ in eodē ſed ſucceſſiue ſi ſint eiuſdem ſpeciei et tamen non contrariātur.

¶ Ad quintū dicit̄ ꝙ contraria vt dictū eſt aliquō ſe compatiūt̄ vnde ſ. t. vbi ſupra dicit ꝙ ꝯtraria eē in eodē per ſe eſt impoſſibile Contingit tñ motus cōtrarios eſſe in eodem ita ꝙ vnus conueniat mobili ꝑ ſe et alius per accñs ſicut cū aliquis in naui ābulans fert̄ in contrariū eius ad quod nauis mouetur Quidā tamē dicit ꝙ in eodē non ſunt mot⁹ cōtrarij lꝫ moueat̄ per accidens motib⁹ cōtrariis Sed primum eſt rationabilius quia motus quo ſor. mouetur ad motū nauis nō ſolum eſt in naui ſꝫ etiam in eo ſed ar̄ ꝙ impoſſibile ſit in eodē eē plures motus quia motus ſecūdum eſſentiā nō eſt niſi ipſū vbi ſed in eodē non ſunt duo vbi Et per hoc argueret̄ contra aſtrologos ꝙ planete non mouentur pluribus motibus de hoc in de celo ⁊ mūdo Ad aliud dicitur ꝙ quies in termino ad quē et motus non ſe expellunt ymo vnū eſt cauſa alterius. et iō non ꝯtrariat̄ Sꝫ nōne ſaltē opponitur motui ſicut hit⁹ priuatiōi Forte dicis ꝙ nō ſed illo modo mot⁹ opponitur quieti que eſt in termino a quo Contra habitus precedit priuationem vt prius eſt habere pecuniāqꝫ perdere ſed motus non precedit quietē que eſt in termino a quo dicendum ꝙ in aliquibus vt puta in generatione priuatio precedit habitum

¶ Ad ſextū dicitur ꝙ quies eſt perfectio mot⁹ cū ſit finis eius et propter perfectius eſſe qđ hꝫ mobile quando quieſcit. Et per hec patet ad alia. Quidam dicunt ꝙ quies dicit quid poſitiuum et ſic eſt perfectio motus ſed ſecundum hoc videtur ꝙ quies que eſt in termino a quo proprie contrariaretur motui Item tunc quies non contrariaretur quieti quia calor vt duo a quo incipit motus eſt

eiuſdem ſpeciei cnm calore vt octo ſub quo mobile
quieſcit Ex hijs quidam infert ꝙ motus non ē ip-
ſū mobile q̄ꝛ motus habet contrarium ſi dicas tunc
in celo cōtinue eēt mutatio ſcilicet acquiſitio motꝰ
ergo in ipō cōtinue aliquid gn̄atur ſed accidēs nō
gn̄atur niſi ex generatiōe alterꝰ q̄ꝛ ſolum fit ꝑ ac-
cn̄s de hoc ſupra quomō relatōes fiunt de nouo ſꝫ
an productꝰ motꝰ i celo ſit a nō ſubiecto i ſubiectū
q̄ꝛ ex nō albo fit albū ergo aliq̄s motꝰ eſt ex nō ſub
iecto in ſubie ctum vide primo phiſico.

¶ Ad ſeptimū dr̄ ꝙ vna priuatio opponitur alteri
cōtrarie rōne motꝰ vt ſupra declaratū eſt

¶ Sequitur ſextus phiſicoꝝ Si aūt cōtinuum ꝛc.

¶ Circa hunc textū querūtur quiqꝫ primo. An ma
gnitudo cōponatur ex idiuiſibilibꝰ. ſcđo an motus ꝛ
tp̄s ſimilr̄ diuidāt. 3º. An motꝰ ſit 4º. an motꝰ ſit i i
ſtanti. Quito. An. impartibile vel angl̄s moueat.

AD primū ſit proceditur videt ꝙ magni-
tudo cōponatur ex idiuiſibilibꝰ q̄ꝛ linea
cōponitur ex pūctis dicitur eni prio po
ſte. ꝙ ſuſtātia linee eſt ex pūctis igr̄ Sꝫ
cōtra eſt phūs hic et libro ſuo de lineis
indiuiſibilibꝰ quē alii dicūt eſſe theophraſti. S. T
.3. celi lec.3.

¶ Reſpōdeo dicēdū ꝙ poſꝗ phūs i quito phi. do
cuit diuiſionē motꝰ in ſuas ſpēs et de vnitate et cō
trarietate eiꝰ in hoc ſexto docet diuiſionē motꝰ in
partes quātitatiuas.

¶ Cōcluſio. impoſſibile eſt cōtinuū cōponi ex idi
uiſibilibꝰ pꝫ prio q̄ꝛ indiuiſibilia nō poſſūt cōtinua
ri cū nō habeāt vltima. Itē indiuiſibilia nō poſūt
ſe tāgere ergo nec cōtiguari añs pꝫ q̄ꝛ oē qđ tāgit
alterū āt tāgit totū aliud āt pars vnius partē alte
rius vel pars vniꝰ totū alterꝰ nō duo vltia q̄ꝛ duo
indiuiſibilia nō hn̄t partes nec primū q̄ꝛ q̄ ſcđm to
tū tāgūt nō diſtiguūt loco et pōne. Itē int̄ qđlꝫ et
aliđ pūctuꝫ ſꝑ ē pūctum medium ͦg duo puncta nō
pn̄t ꝯſequēter ſe hr̄e. Itē ꝑ diffinitionē ꝯtinui ꝯti-
nuum eſt in īfinitū diuiſibile ergo nō cōponit ex in
diuiſibilibꝫ ex his pꝫ ꝙ ex indiuiſibilibꝫ nō pt̄ fieri
vnū per modū ꝯtinui ꝯtigui vel ꝯſequēt ſe habētiū

¶ Cōcluſio ſecūda ſi magnitudo ꝯponitur ex indi
uiſibilibꝰ tunc motꝰ quo trāſitur magnitudo illa cō
ponetur ex motibꝰ indiuiſibilibꝰ equalibꝰ numero
indiuiſibilibꝰ ex q̄bꝰ cōponit magnitudo vt ſit ma-
gnitudo a.b.c. ſupra quā mouet o. ꝛ motꝰ ſit d.ꝫ. di
cit ergo ꝙ ſi ille tres ꝑtes magnitudis date ſūt idi
uiſibiles ita ille ꝑtes motꝰ Pro cuiꝰ ꝓbatiōe pōit
phūs duas ſuppōnes Pria ē ꝙ pn̄te aliq̄ ꝑte motꝰ
neceſſe eſt ꝑ ipſū motū aliq̄d moueri ꝛ ecōuerſo ſi
aliq̄d moueat neceſſe ē ꝙ aliq̄s motꝰ ſit q̄ꝛ cā forāt
ꝛ ſuꝰ effectꝰ ſil̄ ſūt ꝛ nō ſūt vt albedo ꝛ eē albū ſecū
da ſuppoſitio eſt ꝙ impoſſibile ē aliqđ ſimul moue
ri ad aliquē terminū et iā eſſe motū in illo termīo
vt ipoſſibile ē aliq̄d ſil̄ ire thebas ꝛ iā eſſe ibidem.
Tūc arḡ ſic ad ꝯcluſionē ſi o. moueret ſupra magnitu
dinē datā ꝛ motu ꝓprie dicto aut ͦg priꝰ mouebit ſu
pra vnā ꝑtē magnitudis et vna ꝑte illiꝰ motus ꝗꝫ
ſupra magnitudinē ꝛ toto motu aut prius moueret
ſupra totā magnitudinē ꝛ ſcđm nullā ꝑtē magni-
tudis mouebat priꝰ ſi dicatur primū tūc vel ſimul

moueret ſcđm a et iā motū eſt in a vel priꝰ mouetur
ſcđm a. ꝗꝫ ſit motū in ipſo. Nō primū q̄ꝛ hoc ē cōtra
primā ſuppōnē Nec pōt dici ſcđm q̄ꝛ tūc i a. opor-
teret eē aliq̄d ſcđm ꝙ priꝰ mouebat āteꝗ̄ eſſꝫ mo-
tū et aliq̄d aliđ ſecūdū ꝙ eēt motū i a. ꝛ ita a. iā eſ-
ſꝫ diuiſibile qđ eſt ꝯtra ſuppoſitū ergo ipꝫ o. non pt̄
moueri ꝑ a. ꝛ ꝑ ꝯn̄s ꝑs motꝰ q̄ ē correſpōdes prime
parti magnitudis q̄ eſt a non eſt motus alias pn̄te
motu alicui ilīud nō moueret qđ eſt cōtra primam
ſuppōnē Si ergo ꝑtes magnitudinis ſint indiuiſi
biles oportebit ꝑtes motꝰ eſſe indiuiſibiles et ita
nō erit motꝰ ſi vero dicat ꝙ o. mouetur primo ſcđm
totā magnitudinē ſic ꝙ ſecūduꝫ nullā ꝑtē eiꝰ prius
mouebatur tūc ſeq̄t ꝙ motꝰ erit cōpoſitꝰ ex momē
tis qđ eſt ipoſſibile vt probatur et pꝫ ꝯn̄a q̄ꝛ vel pri
ma pars motꝰ ſ. d. eſt motꝰ vel nō Nō primū q̄ꝛ tūc
oporteret ſcđm ipꝫ mobile moueri i prima ꝑte ma-
gnitudinis q̄ꝛ partibꝰ motꝰ correſpōdēt ꝑtes ma-
gnitudinis mō iā dictū eſt ꝙ ſecūdū ipartibile ni-
chil poteſt moueri Si dicatur ꝙ non ſit motꝰ quia
erit ſimile de aliis partibus ſequitur ꝙ motꝰ erit
cōpoſitus ex nō motibus. ſ. ex momētis ſecundū q̄
momēta aliquid dicitur eſſe motū ſicut ſecūdū mo
tum aliquid dr̄ moueri ſic em̄ ſe habēt momēta ad
motū ſicut punctus ad lineā et nūc ad tempus.

¶ Concluſio tertia ipoſſibile eſt motū eſſe cōpoſi
tū ex momētis Probat ꝯcluº ducēdo ad aliq̄ incō
ueniētia quoꝝ primū eſt q̄ꝛ aliq̄d eēt motū i aliquo
termīo qđ tn̄ prius nō mouebatur ad ipm̄ qđ ē ipoſ
ſibile ſicut impoſſibile eſt aliq̄d eē ꝑteritum quod
nūꝗ̄ fuit p̄ſens et pꝫ ꝯn̄a q̄ꝛ ſi motus d.e.ꝫ. eſſet ſic
cōpoſitus ex illis tribꝰ tanꝗ̄ ex momentis tunc ip
ſū o per d. motum eſt in a. Et tamē prius nō moue-
batur alias oporteret ipſum a. eē diuiſibile vt pro
batū eſt ſcđm incōueniēs eſt ꝙ aliq̄d ſimul mouere
tur et q̄eſceret ſcđm aliquā magnitudinē Proba-
tur ꝙ omne qđ natuꝫ eſt moueri et nō mouetur q̄eſ
ſcit ſꝫ ipſum o. natum eſt moueri ꝛ non mouetur ſe-
cundum aliquā partē magnitudinis a.b.c. ergo ſe
cunduꝫ illas ꝑtes q̄eſcit ſed qđ quieſcit ſcđm oīs
partes totiꝰ quieſcit ꝑ totum ergo o. quieſcit ꝑ to-
tā magnitudinem et tamē ponebatur moueri ꝑ to
tam ergo ꝛc. 3m. incōueniens eſt ꝙ motus eſſet cō-
poſitus ex non motibus quod non eſt poſſibile pro
pter eaſdem rationes quibus demonſtratum eſt ꝙ
impoſſibile eſt lineam componi ex punctis et patꝫ
conſequentia quia ſi ille partes d.e.ꝫ. eſſēt motus
oporteret ꝙ ſcđm eas o. moueatur per partes ma-
gnitudinis que ſunt indiuiſibiles qđ iam ꝓbatū ē
et ita oporteret dr̄e ꝙ nō fuit motꝰ ꝛ ꝑ ꝯn̄s ꝙ motꝰ
ſit ꝯpoſitꝰ ex nō motibꝰ ſꝫ hoc ē ipoſſibile ergo im-
poſſibile eſt motum componi ex momentis quod
ſeq̄tur ad hoc quod eſt magnitudineꝫ cōponi ex in
diuiſibilibus.

¶ Cōcluſio quarta magnitudo ꝛ tp̄s cōſimiliter ſe
hn̄t ad diuiſionē Probat ꝑ phm̄ tribꝰ rōibꝰ Primo
q̄ꝛ de rōne eq̄ velocis ē ꝙ minorē magnitudinē trā
ſeat in miori tp̄e det ergo aliqua magnitudo diui-
ſibilis quam ꝑtrāſit aliqđ mobile i aliquo tp̄e dato
ſeq̄t ergo ꝙ mobile eq̄ velox trāſeat partē magni
tudis i minori tp̄e ergo ſicut in magnitudine ſūt ꝑ

tes ita et in tp̄e. Jtē velociꝰ ptrāſit equale ſpaciū
ī minori tp̄e. Ponat̄ ergo q̄ a ſit velociꝰ et b. tardiꝰ
et moueat̄ b. p magnitudinē q̄ eſt c.d. in tp̄e z.i. ma-
nifeſtum eſt ergo q̄ a qd̄ eſt velociꝰ mouet̄ p eandē
magnitudinē ī minori tp̄e ⁊ ſit tp̄s illd̄ z.t. Et qm̄
a ī tp̄e z t. ptrāſiuit totā magnitudinē c. d. et b. ī eo
dē tp̄e ptrāſit miorē magnitudinē q̄ ſit e.r. et qꝛ b.
ptrāſit magnitudinē ī tp̄e z.t. a ptrāſibit eandē ma
gnitudinē adhuc ī miori tp̄e et ſic in infinitū gͦ tp̄s
⁊ magnitudo ꝯſimilit̄ diuidūt̄. Jtē 3ͦ. Sicut mobi-
le ī toto tp̄e ptrāſit totā magnitudinē ita ī pte eiꝰ
ptrāſit partē ergo hec ꝯſilr̄ diuidūt̄ ⁊ p hec etiā
pbat̄ ꝯtinuū nō cōponi ex īdiuiſibilibꝰ qꝛ alias in
eodē tp̄e equale ſpaciū ptrāſirent mobile velox ⁊
tardū Sint em̄ duo ſpacia 100. pūctoꝝ ſup q̄ moue
ātur p̄dicta duo mobilia tūc ī q̄cūq̄ mēſura velox
trāſit 1m. pūctū ſui ſpacij ēt tardū trāſit 1m. punctū
ſui ſpacij ⁊ ſic de alijs pūctis gͦ eq̄ cito ptrāſeūt to
tū añs pȝ qꝛ dū velox trāſit primū pūctū vel tardū
trāſit minꝰ ⁊ hoc ē īpoſſiͤ gͦ trāſit eq̄le Forte dicis
q̄ dū velox trāſit 1m. pūctū tardū nichil trāſit ſȝ re-
ſidet ī 1ͦ loco Cōtra ſuppono q̄ ſilr̄ īcipiāt moueri
Cōtra hec ar̄ 1ͦ ſic aut oī pte magitudis ē aliq̄ mior
aut nō oī pte magitudis ⁊c. Si det̄ 2m. tūc p eq̄pol
lētiā aliqua pte nō eſt aliq̄ minor igr̄ aliq̄ ē īdiuiſibi
lis ſcȝ q̄ nō ē aliq̄ mior alioqui aliq̄ eēt ea mior ſ. ps
eiꝰ Si aliq̄ aūt ē īdiuiſibilis igr̄ magniͦ vltimate ē
reſolubilis ī īdiuiſibilia ⁊ p ꝯñs 1ͦ ꝯpōit̄ ex īdiuiſibi
libꝰ Si vͦo oī pte magnitudis ē aliq̄ mior aut illa ē
diuiſibilis aut īdiuiſibilis nō diuiſibilis qꝛ tūc nō eſ
ſet mior oī pte magitudis qm̄ nō eēt mior pte ſua
igr̄ īdiuiſibilis eſt igitur habetur ppoſitū ſicut priꝰ

Scd̄o aut int̄ 1m pūctū ⁊ qd̄lȝ alid̄ pūctū eiuſdē
linee eſt pūctū mediū aut nō Nō pt̄ dici q̄ ſic qꝛ tūc
illd̄ pūctū mediū vl̄ eſſet mediū int̄ 1m pūctū et ſe-
ipſū qd̄ ē īpoſſibile vl̄ ipſū nō eēt aliqd̄ ex pūctis
linee illiꝰ ⁊ p ꝯñs nō mediaret inter primuȝ ⁊ alia
eiuſdē linee qd̄ ē ꝯtra illd̄ qd̄ ponit̄ igr̄ int̄ primū
pūctū ⁊ qd̄lȝ alid̄ pūctū eiuſdē linee nō ē aliqd̄ pū
ctū mediū igr̄ pūctū ē pūctū īmediatū Ex hoc āt vl
tra ſeq̄t̄ q̄ linea ⁊ p ꝯñs magniͦ ꝯpōit̄ ex īdiſibilibꝰ

Tertio et ē eadē rōͤ ſuppono vnū veruȝ ⁊ a q̄lȝ
fideli ꝯcedēd ſcȝ qd̄ deꝰ vidȝ qd̄lȝ pūctū qd̄ ē ī linea
tūc q̄ro an deꝰ videat qd̄ īter 1m pūctū linee huiꝰ vl̄
illiꝰ demrāte ⁊ qd̄lȝ alid̄ pūctū ab alio viſū in eadē
linea īterciptt̄ linea media aut nō ſi nō igr̄ vidȝ pū
ctū īmediatū pūcto Si ſic igr̄ ꝯtra ſuppoſitū nō vi-
det qd̄lȝ pūctū illiꝰ linee qm̄ ī linea illa media ſūt
plīma pūcta ⁊ nullū ſcd̄m hoc eſt viſū a deo.

Quarto et fortiꝰ aut aliqd̄ pūctū ē mediū inter
primū pūctū huiꝰ linee vbi grā. a. ⁊ oīa alia eiuſ-
dē aut nullū pūctū ē mediū int̄ pūctū primū linee
a. ⁊ oīa alia pūcta eiuſdē hoc pȝ qꝛ ptes huiꝰ diſiū-
ctiue ꝯtradicūt mutuo Si aliqd̄ ē mediū igr̄ illd̄ eſt
īmediatū primo pūcto Si nullū eſt medium igr̄ 1m
pūctū ⁊ oīa alia ſūt īmediata ⁊ p ꝯñs aliquod alio
rum eſt primo immediatum.

Quīto poſſibile ē magnitudinē eē ſilr̄ actu diui
ſā ſm̄ oēm diuiſionē poſſibilē ī ea igr̄ magnitudo ꝯ-
pōit̄ ex īdiuiſibilibꝰ ꝯña pȝ qꝛ poſito q̄ ſic eēt diuiſa
reſolutio eiꝰ aut vltimate eſſȝ fcā ī īdiuiſibilia aut
ī diuiſibilia nō pt̄ dici q̄ ī aliqua diuiſibilia qm̄ tūc
nō eēt actu diuiſa ſm̄ oēm poſſibilē in ea diuiſionē
igr̄ ī īdiuiſibilia cū gͦ qd̄lȝ ē prio ꝯpoſitū ex hijs in q̄
vltiate reſolubile ē ſeq̄t̄ q̄ ex īdiuiſibilibꝰ ē magni
tudo ꝯpoſita Añs aūt pbat̄ dupl̄r tū qꝛ q̄cūq̄ poñe
nō ſīt ad actꝰ īꝯpoſſibiles nec int̄ ſe eēntialē ordīeȝ
hn̄tes pn̄t ſilr̄ p diuinā potēm ad actū reduci nō em̄
apparet aliq̄ rō īpediēs ſȝ poͤ ad diuiſiōes ꝯtinui
ſūt hmōi cū ſint ad actꝰ eiuſd̄ rōis Que ei ſūt eiuſd̄
rōis nec eēntialē ordīeȝ int̄ ſe nec mutuā repugnā
tiā hn̄t tū qꝛ alias ſeq̄ret̄ q̄ aliq̄ vl̄is eēt īpoſſibilis
cꝰ q̄lȝ ſigl̄aris eēt poſſibilis qd̄ vr̄ īcōueniēs pꝛꝯña
qꝛ demrāta q̄cūq̄ poſſibili diuiſiōe hec ē poſſibilis
ſm̄ hāc magniͦ ē diuiſa forte diſtiguis iſtā ī oēȝ ptē
ꝯtinuū pt̄ eē diuiſū qꝛ vna ē ī ſēſu diuiſo nō āt ꝯpoſi
to Cōtra vtraq̄ eodē mō reducit̄ ad actū ſ. ad actū
pmixtum potentie vt dicitur tertio. phiſi.

Sexto ar̄ ī q̄ātū ponit ī magnitudie eē ptes īfi
nitas accepto hmōi terio cathegoͤ pulchre ⁊ ſubti-
lit̄ p quēdā doctorē pbātē q̄ in q̄lȝ magnitudie ē
dare vltimā ptē ꝓportiōalē ſeu minimā ⁊ qꝛ cōſtat
q̄ eſt dare primā ⁊ maximā ſeq̄t̄ nec̄cio qd̄ nō ſunt
īfinite aſſūptū aūt pbat̄ prio. Sint due magnitu-
dies a. ⁊ b. ꝯtigētes ſe ⁊ ſumāt̄ in b. ptes ꝓportiōa
biles ſic q̄ prima ſit medietas medietatȝ ⁊ ſic dein
ceps pcedēdo vſꝰ a tūc ar̄ ſic mltitudo haꝝ ptiū b.
ꝯiūgit̄ īmediate ipi a. igr̄ aliq̄ ps huiꝰ multitudis ī-
mediate ꝯiūgit̄ a. añs eſt notū ꝯña pbat̄ qꝛ īpoſſibi
le ē imagiari qd̄ aliq̄ magnitudo īmediate ꝯiūgat̄
vl̄ ꝯtiguet̄ alicui niſi aliq̄ vnitas eiꝰ illi ꝯiūgat̄ īme
diate. Si ſic gͦ aliq̄ eſt vltia ſcȝ illa q̄ īmediate ꝯiū-
gitur ipi a. ⁊ pt̄ ꝯfirmari qꝛ ſi magnitudo q̄ eſt b. eſſȝ
actu diuiſa ſm̄ omnes ptes ꝓportionabiles retinē
tes tn̄ eoſdē ſitꝰ ita q̄ eſſent ꝯtigue ſicut nūc ſūt ꝯti
nue aliq̄ īmediate tāgeret a. nec poſſibile eſt ima-
ginari oppoſitū igr̄ ⁊ nūc dū ſūt ꝯtinue cū penitꝰ in
nullo ſm̄ ꝓpinq̄tatē vl̄ diſtātiā aut ordinē partiuȝ
aliter ſe haberent tunc q̄ȝ modo ſe habeant.

Septimo ponat̄ qd̄ aliqd̄ corpꝰ īcipiat ī pūcto
extremo a moueri vſꝰ b. tūc ſic ī hoc īſtāti illud cor
pꝰ īcipit moueri igr̄ aliqs motꝰ vnꝰ futurꝰ īcipit ī hͦ
īſtāti ⁊ voco īq̄t motū vnū q̄ fit ſup vm ſpaciū ꝯtinuū
cū ceteris cōditiōibꝰ poſitis 5ͦ phiſi. q̄cūq̄ aūt ſit
ille motꝰ ſeq̄t̄ q̄ fiat ſup vltimā ptē ꝓportiōabilē
qꝛ alr̄ nō īcipēt ī hoc īſtāti Jtē ponāt̄ duo mobilia
d. ⁊. c. moueri ſup b. vſꝰ a ⁊ moueat̄ d. ī duplo veloci
us q̄ȝ c. ita q̄ ſp cū venerit ad finē alicuiꝰ ptȝ ꝓpor-
tionalis quieſcat ibi donec c. veniat illuc vel ſu-
per eandem lineam vel ſuper equalem aliam poſ-
ſent ei eē ſuper eandem ſi eſſent corpa gl̄ificata
quia tūc nō īpedirēt ſe ponat̄ etiā q̄ c veniat ad a ī
vna hora ad hoc inſtās teriata grā exēpli tūc ſeq̄t̄
q̄ c ⁊ d pueniūt ī hoc iſtanti ad a ⁊ neutrū prius alio
ſȝ ꝯñs eſt cōtra poſitū qꝛ quālibȝ ptes ꝓportiona-
bilē priꝰ ptranſibit. d. q̄ȝ. c. igit̄ prius omnes igit̄ d.
prius venit ad a. Et primū ꝯñs ſeq̄tur qꝛ ī hoc inſtā
ti c. eſt ad a. ſi igit̄ d. prius fuit ad a igit̄ p aliquod
tēpus prius fuit ad a. ſit aūt tēpꝰ tale e. tūc ī e. tp̄e
pte huiꝰ hore nō mouebat̄ d. qꝛ fuit ad a. toto e. tp̄e
vt dicit̄ et c. toto e. tp̄e mouebat̄ igit̄ c. ī e. tp̄e ptrā
ſiuit vnā ptē ꝓportionabilē tm̄ ⁊ p ꝯñs vltimā qd̄ ē

ꝓbādū aut plures: ſi plꝛes igr̃ non ī oī tpe ꝓportio
nabilis d. expectauit c qđ ē ꝯtra poſitū: igiť ex hoc
ꝙ ponunť ptes ꝓpotionabiles actu īfinite cū alio
poſſibili nō repugnāte ſequūtur iſta duo ꝯtradicto
ria. cꝫ ꝙ c. et d. ſimľ ꝑueniūt ad a. et nō ſimul perue
niunt igiť illud poſitū claudit cōtradictionem.
¶ Item in eodem caſu arguiť ꝙ in hoc inſtāti ter-
minetur aliquis motꝰ corporis c. qꝛ nullus motus
terminatur ī hoc iſtanti niſi ꝑ hoc ꝙ aliqua ps eius
terminatur igr̃ aliquis vnus motꝰ c. terminatur ī
hoc iſtanti / ꝛ ſeqͥtur neceſſario ꝙ ille fuit factꝰ ſuꝑ
vltimā ptē ꝓportionalē quia aliter nō eſſet vnus
ſed aggregatꝰ ex multis. Itē in eodē caſu ſequitur
idē de d. ꝙ in hoc inſtanti terminatur aliquis mo-
tꝰ eiꝰ vel aliqua quies eius Si aliquis motus eius
illa fuit ſuꝑ vltimā partē proportionabilē quia il-
le eſt vere vnus rōne ſpacij et tp̄is cū nō ſit aliqͥs
aggregatꝰ motꝰ d. cōtinuꝰ ī tp̄e ꝑ poſitū ꝛ ita ē aliq̄
ps vltia ſi ꝟo tmieť qͤes aut illa ē īfinita aut finita
nō īfinita vt certū ē igr̃ aliqñ ī aliq̄ iſtāti īcipit ꝛ ſit
illđ f. tūc ī f. teriabať aliqͥs motꝰ ꝛ ſeqͥť nc̄cīo ſic̄ pꝰ
ꝙ ille fuit ſuꝑ vltimā ptē Itē ſit ita ꝙ ſuꝑ hmōi īfi
tis ꝓportiōabilibꝰ ſit īfiniti hoīes ꝯñtes corpa glꝛi
ficata ita ꝙ corpus vnū terieť ī pūcto medio ipſi b.
ꝛ corpꝰ 2m teriet ī fine ſcđe ptis et ſic ī īfinitū ſuꝑ
ptes īfinitas ꝓcedēdo ꝟlꝰ a ita ꝙ nō ſint ſimľ plꝛes
Sit ēt c aliqđ corpꝰ exñs ſuꝑ magnitudinē a diſtās
a magitudie b ꝑ pedalē quātitatē Tūc ar̃ ſic aliqͥs
homo ē ꝓpiqͥſſimꝰ c. qꝛ ſi accederet quouſqꝫ ꝑueni
ret ad hoīes aliquē illorū prīo tāgeret ille ǧ hō ꝓ
piqͥſſimꝰ ſit ſortes aut ſoꝛ. tāgit a aut nō / ſi non igr̃
diſtat per certā ptē magnitudīs b ꝛ ita ī illa pte ma
gnitudinis ſūt īfite ptes ꝓportionabiles et añ il
lā ſolū finite et ꝑ ꝯñs añ ptē illā non ſūt niſi finiti
hoīes nec plures ſuꝑ totū ſcđm hāc repoſionē qđ ē
ꝯtra poſitū: ſi ſoꝛ. tāgit a igitur aliq̄ ps ꝓportiona
bilis tāgit a / qꝛ ꝓpiqͥſſimū extremū ſoꝛ. ad c. ē cum
termino vniꝰ ptis ꝓportionabilis b. ꝑ poſitū illa ps
nō pōt poni īdiuiſibilis qꝛ iſta nō eēt ps ꝓportiona
bilis nec diuiſibilis qꝛ tūc eēt aliq̄ poſterioꝛ illa qđ
ſimiliť īcludit cōdictoꝛia imo vt dicit hoc ē ꝓpoſitū.
Itē ī eodē caſu ſeqͥtur ꝙ ānulato ſoꝛ. aliquis hō ē
ꝓpiqͥſſimꝰ c. ꝛ ita ille diſtat ab a igiť iter ipm ꝛ a ſūt
īfinite ptes ꝓportionibiles ꝯtra poſitū quia tūc ibi
fuiſſēt īfiniti hoīes imo ſequiť ꝙ ille ſit ſuꝑ penul
timā ptē ꝓportionabilē qđ claudit cōtradictoꝛia ſi
cut ꝙ ſit aliq̄ vltia cū vnū īferat aliđ ꝛ ꝯtra Propť
iſtas rationes quas licꝫ iſte doctoꝛ faciat principa
liter ad ꝓbādū ꝙ nō ē poſſibile eē īfinitas ptes ꝓ
portionabiles ī actu ſeꝑato qꝛ tūc vt dicit eq̄ proce
dūt ꝛ ꝓbāt ꝙ nec ſūt īfinite ptes ꝓportionabiles ī
potētia. i. potētiales et ad īuicē cōtinuate tenet ſi
miliť ꝙ ī magnitudine nō ſūt īfinite ptes ꝓportio
nibiles tento hoc termino infinite cathegoreu-
matice. Si vero teneatur ſincathegoꝛumatice ꝛ
ponať a pte ſubiecti p̄cedēdo tminū diſtributū ꝟbi
gr̃a īfinite ptes ꝓportionibiles ſūt ī magnitudine
dicit ꝓpōnem eſſe veram et concedendam.
Itē ar̃ ab alio doctoꝛe ſic ī nulla magitudie ſť plꝛes
qꝫ due ptes igr̃ ī nlla magnitudie ſūt īfinite ptes
ꝯña pꝫ ex ſigificato tmi Añs ꝓbať qꝛ ī nulla magni

tudie ſūt plꝛes ptes quā due medietates qđ ꝓbať
qꝛ due medietates ſūt q̄tuoꝛ q̄rte ꝛ octo octaue ꝛ ſic
ī īfinitū qꝛ totū ē ſue ptes ſꝫ nulliꝰ magnitudis ſūt
plꝛes ptes ꝙ 4. q̄rte ꝛ 8. octaue ꝛ ſic īfinitū Cōcedit
tñ iſte doctoꝛ ꝙ īfinite ptes ꝓportionales ſūt ī ma
gnitudie ſꝫ ex hoc dicit nō ſeq̄ ꝙ īfinite partes ſūt
ī magitudis qꝛ ar̃ ab īferioꝛi ad ſupiꝰ cū diſtributōe
Itē ar̃ ab alijs ſi ī q̄lꝫ magitudie ſūt īfinite ptes q̄
rū q̄lꝫ ē magnitudo vt ſupra dictū eſt q̄libꝫ magni-
tudo eſt actu infinita extenſiue ꝯñs ſenſui patet
fľm ꝯña ꝓbať qꝛ quorūcūqꝫ qđlꝫ additū alteri facit
maiꝰ ꝛ duo maiꝰ qꝫ vnū ꝛ tria maiꝰ qꝫ duo et ſic de q̄
lꝫ ī īfinitū eiuſmōi ſi ſit īfinita faciūt īfinitū ſꝫ ꝯſtat
ꝙ q̄lꝫ magniº quātecūqꝫ quātitatis ſeu magne ſeu
ꝑue alťi addita facit maiꝰ ꝛ tres maiꝰ qꝫ due ꝛ ſic ī ī
finitū Itē ſi ī magitudie ꝛc. aut ī ip̄a ſūt īfinite pteſ
eiuſdē quātitatis aut eiuſdē ꝓportiōis Si eiuſdē
quātitatis igr̃ ē infinita qđ eſt fľm Si eiuſdē ꝓpoꝛ
tiōis idē ſeqͥť qm̄ ſi ſūt īfinite eiuſdē ꝓportiōis ſe-
qͥť ꝙ ſūt īfinite eiuſdē quātitatis qđ ꝓbať dupľr 1ª
qꝛ ſicut due medietates ſūt eiuſdē quātitatis ſic ꝛ
medietates illaꝝ ſūt eiuſdē quātitatis ꝛ iteꝝ medi
etates illarū ſūt eiuſdem quātitatis ꝛ ſic q̄cūqꝫ ſūt
eiuſdē ꝓportionis ſūt eiuſdē quātitatis ſcđo ſi ſint
īfinite eiuſđ ꝓportiōis nō tot finite qui plures ſūt
eiuſdē quātitatis / 2º ꝯña pꝫ et prima ꝓbať qꝛ vltra
oēꝫ finitā multitudinē ptiū eiuſdē quātitatꝫ ſi ille
diuidātur vt prius ī ptes ſilis ꝓportionis habenť
plures ptes q̄ ſunt eiuſdem quantitatis et quia
omnes partes que poſſunt diuidi iam ſūt actualiť
ī toto ſeqͥť ꝙ ī eo actu ſit īfinite ptes eiuſđ qͣtitatꝫ
Itē ſi ſic igr̃ ī q̄lꝫ pte magnitudinis ſūt īfinite ptes
ꝛ ꝑ ꝯñs nō ſunt plꝛes ī toto qꝫ ī pte ac ꝑ hº nec mľti
tudo totalis excedit mľtitudinē ptiū ſuaꝝ quod ē
cōtra illđ principiū oē totū eſt maiꝰ pte vel vnū in-
finitū excediť ab alio quod eſt contra rōnem īfinitī
Itē tūc nō plꝛes ptes erūt ī magnitudie celi qꝫ gñi
ſinapis qđ vr̃ abſurdū ꝛ ꝯña pꝫ qꝛ vtrobiqꝫ erūt īfite
¶ Ad primū dico ꝙ omni pte magnitudinis ē ali-
qua minoꝛ nulla tñ ps eſt minoꝛ oī parte magnitu
dinis. Unde iſte ꝓpoſitiōes oī pte eſt aliqua pars
minoꝛ et aliqua pars eſt minoꝛ omni pte non equī
pollent Nec prima infert ſecundā quimo prima ē
vera et ſcđa falſa et illatio ſecunde ex prima pec-
cat ꝑ figuram dictionis qm̄ in prima ly pars ſuppo
nit cōfuſe tm̄ et in ſcđa determinate. Exemplū ſi
mūdus duraret ꝑpetuo et in ſimili diſpoſitiōe ſicut
de facto ponit philoſophus et de poſſibili oēs ca-
tholici hec eſſet vera omi hoīe facturo erit aliquis
homo facturus poſterior patet qꝛ q̄libet ſingularis
eſſet ꝟa ꝛ tñ hec eſſet falſa aliquis homo facturus
erit poſterioꝛ omni hoīe facturo Et ideo ip̄a nō eēt
ꝯñs ad primā concedo igr̃ ꝙ oī pte ꝯtinui ē aliqua
ps minoꝛ et cū vlterius diciť Aut illa eſt diuiſibilis
ꝛc̄. dico ꝙ ē diuiſibilis et vteriꝰ cōcedo. ꝙ illa non
eſt mīoꝛ oī pte magnitudinis nec hoc repugnat vľī
ꝯceſſe. Uñ iſta copľatiua ē ꝟa Oī pte magnitudis
eſt aliq̄ ps mīoꝛ ꝛ illa nō ē mīoꝛ oī pte magnitudis
ſicut et in caſu premiſſo hec eſſet vera omni homī
ne futuro erit aliquis homo futurus poſterioꝛ et il
le non erit poſterioꝛ omni homine futuro ꝙ ſi ma-

gis explicetur propoſitio ad ſenſuz quē vt videtur multi ſic arguendo concipiunt. Et ſi dicatur ſic aut illa pars que eſt minor omni parte continui eſt diuiſibilis aut indiuiſibilis. Nego iſtam diſiunctiuaz propter falſam implicationē ex parte ſubiecti implicat eñ ꝙ ſit aliqua pars minor omni parte continui quod prorſus eſt falſū Simile eſt ſi idē diceretur aut ille homo futurus poſterior omni homīe futuro erit corruptibilis vel ē incorruptibilis que vtiqꝫ propter falſam implicationē eſſet falſa.

¶ Ad ſecunduz, tertium et quartū poſſet ſimul reſpondere gregorius negando illud quod cōmuniter ſupponunt ſcꝫ punctū eſſe in magnitudine hoc enim falſum eſſe putat quia tamen preter hoc etiam aliter deficit. Reſpondeo ad ſecundum ſupponendo puncta eſſe in magnitudine ſcd̄m ꝙ multi ymaginantur et bene iudicio meo hoc ſuppoſito dico ꝙ inter primum punctū et quodlibꝫ aliud eiuſdē linee eſt punctum medium nullum tamē pūctum eſt medium inter primum punctum et quodlibet aliud eiuſdē linee Et ideo non procedit vlterior productio que tota ſupponit ꝙ ad illaz vniuerſalem conceſſā ſequatur hec particularis aliquod punctum eſt medium inter primum punctū et qd̄libet aliud eiuſdem linee et ſuper hoc innititur ſequens argumentatio. Sed hoc non ſequitur ad illam quinimmo in tali illatione cōmittitur fallacia figure dictionis propter ſimilē cauſam ei que dctā eſt in precedenti ſolutione.

¶ Ad tertium dico ſtante predicta ſuppoſitiōe ꝙ deus videt ꝙ inter primum punctum et quodlibet aliud eiuſdem linee intercipitur linea et infinita etiā puncta nō tñ linea viſa nec pūcta non viſa ab eo Nullā tamen lineaz deus videt intercipi inter primum punctum et quodlibet aliud pūctum ab eo viſum.

¶ Ad quartum dicerem ꝙ nullum punctum ē medium inter primū et oīa alia eiuſdē linee. Et cū infertur igitur primū et oīa alia ſunt immediata. Si in conſequente ly omnia teneatur collectiue concedo conſequēs q̄cquid ſit de ꝯſequētia et nego vlteriorem conſequentiam qua dicitur igitur aliqd̄ aliorum punctorum eſt primo immediatum Inſtātia certiſſima apud me eſt quoniam Si ſint duo corpora immediata a et b. diuidendo b. in partes proportionales ſic ꝙ prima pars ſit eius medietas remotior ab a et ſecunda ſit medietas alterius medietatis immediata priori medietati totius et tertia ſit medietas illius prioris et 4ª reſidui et ſic ſēper procedendo verſus a tunc hec eſt vera a et omnes partes proportionabiles b ſunt immediate ⁊ tamen hec eſt falſa aliqua pars proportionabilis b eſt immediata ipſi a cum talium nulla ſit vltima verſus a igitur hec non ſequitur ad primā et ſi hāc inſtantiam non admitterent ponentes continuuz componi ex indiuiſibilibus pro eo ꝙ non ponerēt infinitatem talium partium ſuam conſequentiam probare non poſſunt Unde nec ego illam admitto et adhuc poteſt in ſimili inſtari ſecundum opinionem oppoſitam quia non ſequitur huic puncto omnia alia eiuſdem linee ſunt inequalia ergo huic aliquod aliorum eſt inequale Nam antecedens eſt verum ſi ly omnia ſumatur collectiue ſic enim omnia alia ſunt magnitudo ſecūdum illam opinionē Magnitudo autem inequalis eſt puncto et tamen conſequens eſt falſum.

¶ Ad quintum nego conſequentiam ad probationem dico ꝙ reſolutionem illā factā eſſe in aliqua vltimate poteſt intelligi dupliciter vno modo ī aliqua vltimate ideſt in aliqua in que alia ſint reſoluta ⁊ ipſa reſoluta non ſint in aliqua alia ita ꝙ ipſa ſint vltima in que ſit facta huius reſolutio ſeu diuiſio Aliomodo poteſt intelligi reſolutionem huius eſſe factam in aliqua vltimate ideſt totaliter et complete magnitudinem eſſe in ſuas partes reſolutam ſeu magis proprie loquendo quelibet que fuerunt eius partes eſſe actu ab inuicem diuiſa et nulla reſtare diuidenda Si in primo ſenſu querat̄ ī q̄ poſito āte illo ī eē facta eēt reſolutio vltimate an ſcꝫ ī aliq̄ diuiſibilia an īdiuiſibilia dico ꝙ nec ī aliqua diuiſibilia nec in aliqua indiuiſibilia nec ī aliq̄ omnino vltimate facta eſſet quoniam nulla eſſēt que non eſſent vltimate reſoluta Unde ſicut añ huiuſmodi reſolutionē nulla pars erat inreſolubilis in alias ſic poſita totali reſolutione nulla eſſet nō reſoluta in alias Et ſi fieret talis reſolutio actualis tunc etiam eſſet multitudo aliqua diſcretorum ex multitudinibus preciſe et ex nulllis vnitatibus ſimpliciter conſtituta Si vero queratur in que vltimate ⁊c. in ſecundo ſenſu diſtinguendum eſt de diuiſibili et indiuiſibili Diuiſibile enim aliquando dicitur ſecundum actum et eſt quod actu eſt diuiſum qualis eſt proprie omnis multitudo diſcretorum. Aliquando vero ſecundum potentiam et eſt quod habet in ſe partes non diſtinctas ab inuicem. Similiter indiuiſibile poteſt dici dupliciter vno modo illud quod non habet partes omnino et quod non habet partes diſtinctas et ſic idem ſignificat indiuiſibile ꝙ non actu diuiſum ſiue quod non diuiſibile primo modo ſiue hoc proprie dicatur ſiue non Dico igitur ꝙ neutro modo eſſet facta reſolutio ad indiuiſibilia nec ad diuiſibilia ſecundo modo ſed ad diuiſibilia primo modo. Preterea quicquid ſit de veritate antecedentis ad bonum intellectum accepti poteſt dici ꝙ non probatur ſufficienter et aſſūpta propoſitio non eſt vera quoniam impoſſibile ē omnes aīas poſſibiles eſſe actu productas in ſenſu compoſito et tamen poſſibilitas animarum non eſt ad actus repugnantes aut eſſentialiter ordinatos cum ſit ad actus eiuſdem ſpeciei. Deinde dicitur a quibuſdam ꝙ non inconuenit aliquam vniuerſalem eſſe impoſſibilē cuius quelibet ſingularis eſt poſſibilis patet de iſtis vtrumqꝫ contradictoriorum contingentium eſt verum et omne poſſibile eſſe eſt quelibet iſtarum eſt impoſſibilis et tamen ſingulares ſunt poſſibiles quilibet lapis vnius pōderis portatur a ſorte quelibet eſt poſſibilis et cuilibet compoſſibilis ſed non omnibus.

¶ Ad ſextum dicitur ꝙ rationes concludunt cōtra eū Nā ipſe cōcedit ꝙ īfinite ptes ꝓportiōabiles ſūt ī magnitudīe ſūpto li īfinite ſincathegoreumatice Sꝫ ex hº ſeq̄t ꝙ nulla eaꝝ ſit vltia ⁊ ecō

tra ſi aliqua earum ſit vltima igitur non infinite ꝓ portionales ſunt in magnitudine ꝯſequētia decla ratur qm̄ ſi aliqua eſt vltima alicuius proportiōis cum etiam aliqua ſit prima igitur omnes ſimul ſū̄pte ſunt alicuius multitudinis finite alias cū que libet ꝓcedentiū ſit maior vltima ſi detur ſeqretur ꝙ magnitudo ex oīb⁹ hmōi ꝓportiōib⁹ reſultās in cluderet īfinitas ptes eq̄les ꝛ ſic eēt extēſiue īfini ta quod eſt falſū. Sunt igitur oēs ſimul in aliqua magnitudine finita ſeu aliqua multitudo finita et cum omnibus ſimul ſumptis non ſint in magnitu dine plures ſequitur ꝙ nō quodcūqꝫ finitis parti bus proportionalibus magnitudinis ſint ī magni tudīe pl̄es ptes igr̄ nō īfinite ꝓportiōabiles ſūt ī magnitudīe Preterea ſi aliqua eſt vltima partiū ꝓ portionabilium vel illa eſt diuiſibilis vel indiuiſi bilis ſi ſecūdum igitur nō eſt pars proportionalis quia indiuiſibilis ad indiuiſibile nulla eſt propor tio. Si vero ē diuiſibilis igitur aliqua eſt poſterior illa et vltra ergo ipſa non eſt vltima. Dicendum er go negādo illā cōſequētiā Multitudo omniū par tium proportionabiliū ipſi⁹ b. imediate cōiūgitur a. ergo aliqua ꝛc̄. Notandum tamen aliquos ne gare ꝙ in cōtinuo ſint dabiles oēs partes Sed cō tra augu. 12 de ciuitate dei ca. 18. dicit ꝙ ſinguli q̄ꝫ numeri ſunt finiti et oēs infiniti et patet ꝙ ibi omnes capitur collectiue ergo dabiles ſūt oēs nu meri collectiue. Item arguitur ex dicto phi 1°. celi vbi arguit contra democritū ponentē aliquod corp⁹ cōſtitui ex infinitis indiuiſibilib⁹ eiuſdē ſpe ciei. T. C. 73. qꝛ inquit aut oīa eſſēt grauia et tūc nullū corp⁹ eſſet leue aut oīa leuia et tunc nullū eſſet graue vbi patet ꝙ ī multitudine infinita phi loſoph⁹ preſupponit ꝙ poſſūt dari oīa ergo etiam poſſunt dari oēs partes proportionabiles Totū enim habet cauſam adequatā et non per finitum numerū partium proportionabiliū ergo adequate cōponitur ex oībus collectiue.

¶ Ad ſeptimum dicitur negando conſequentiam vel dicitur ꝙ ſuper partes non continuas ſit mo tus continuus.

¶ Ad octauū dr̄ ꝙ illa mobilia ſimul peruenient ad finem Nec ſequitur quamlibet partem pertran ſiſt prius d q̄ꝫ c igitur omnes in aliquo inſtanti pri⁹ pertranſiuit d q̄ꝫ c vel dicitur aliter ꝙ nō ſequitur omnes prius pertranſiſt d q̄ꝫ c ergo d pri⁹ fuit vl̄ ve nit ad a. Alij non admittūt caſū alij putant totū argumentum eſſe annichillatum dicendo partes proportionabiles non eſſe in actu Sed quicquid ſit de hoc manifeſtum eſt ꝙ medietas ſortis eſt in rerum natura alias non videretur nec tangeretur nec lederetur. Sic em̄ quīcūſ dicētes ignē nō eē calidū per applicationem digiti ergo ſi prima ps proportionabilis que eſt medietas ſortis non ſit realiter in rerum natura ſi verberetur nichil ſen tit et ita arguatur de alijs partibus proportiona bilibus.

¶ Nonū et decimū ſatis ſoluuntur ex dictis.

¶ Ad vndecimum nego ꝙ aliquis homo ſit ꝓpin quiſſimus. c. nec ſortes in illo caſu aliquam tange ret primo.

¶ Ad duodecimum patet per idem ꝛ poteſt poni ſimilis caſus ſcilicet ꝙ prima pars proportionabi lis ſit alba et alia nigra et ſic alternatim in infini tum procedendo verſus a Tunc a nec tangit par tem albam nec tangit nigram.

¶ Ad tertiūdecimū et alia dicetur primo celi ꝛ ſa tis patet ex tertio phiſi. Dubitant enim plures ex quo ſanctus thomas concedit ꝙ vnum infinitum eſt maius alio an ſint plura puncta in celo q̄ꝫ in me dietate lapidis ex quo tot ſunt in celo quot in toto lapide et in toto lapide ſunt plures q̄ꝫ in eius me dietate.

Ad ſecundū ſic proceditur videtur ꝙ mo bile motus et tempus non condiuidan tur ſimiliter quia velocior motus mobi lis poteſt eſſe in eodem tempore ſuper maiorem magnitudinem q̄ꝫ motus tardus et tunc patet ꝙ magnitudo quā pertranſit mobile velox ē maior q̄ꝫ magnitudo pertranſita ab alio et tamen non eſt maius tempus ergo magnitudo ꝛ tempus non ſimiliter diuiduntur Sed contra eſt phūs.

¶ Reſpondeo dicendū ſecundum philoſophū ꝙ magnitudo ꝛ tempus menſurans motum quo per tranſitur conſimiliter ſe habent ad eſſe finitum et infinitum. Probatur quia magnitudo finita nō pt̄ pertranſiri in tempore finito ſed in tempore infi nito ſi poſſꝫ pertranſiri. Primum patet quia pars illius magnitudinis finite pertrāſitur in finito tē pore et cum in corpore finito ſolum ſint fīnite par tes equales vni certe date ſequitur ꝙ in finitis ꝑ tibus temporis equalibus vni certe date tota ma gnitudo erit pertranſita et eodēꝫ modo probatur ſecunda pars quia ſi in tempore finito pertranſea tur magnitudo infinita tunc in vna parte tempo ris pertranſibitur pars illius magnitudinis et cū illa pars habeat certam proportionem ad totū tē pus finitum ſequitur ꝙ magnitudo pertranſita in illo tempore erit finita vt ſi in vna hora petranſi tur vnum pedale et tūc in die habente .24. horas non pertranſitur magnitudo infinita ſed ſolū 24. pedum. Ex hijs infertur ꝙ continuum non compo nitur ex indiuiſibilibus quia alias indiuiſibile eēt diuiſibile. Capiatur em̄ aliquod mobile ſe habēs ad aliud ſecundum proportionem hemioliā id eſt ſexquialterā id eſt continens alterum et medie tatem eius et pertranſeat in hora magnitudinem quattuor punctorum tunc queritur quantum per tranſibit aliud in eodem tempore. Si duo puncta ergo ſe habet in proportione ſubdupla quod ē cō tra caſum ſi tantum vnum ergo ſe habet in propor tione ſubquadrupla. Si vnum cum medio ergo pū ctum eſt diuiſibile.

¶ Concluſio motus condiuiditur mobili ꝛ tempo ri vnde motus dupliciter diuiditur vt dicit philo ſophus et ſanctus thomas lec. 6. Uno modo ad di uiſionem ſubiecti quia vna pars habet vnam par tem motus Sicut vna pars habet partem albedi nis. Aliomodo diuiditur ad dimenſionem tempo ris quia vna pars motus eſt in vna parte tempo ris et alia eſt in alia primum patet quia vna pars mobilis poteſt moueri ſine alia ergo alius eſt mot⁹

vnius partis et alterius et ita arguitur de motu to
tius nichil enī mouetur ſine motu ſꝫ aliquando ma
nus mouetur ſiue toto ergo aliquando eſt motꝰ par
tis diſtinctus a toto vnde motus eſt accidens extē
ſum ſicut albedo que eſt q̄ta et continua per acci-
dens et moueri qđ dicit motuꝫ vt recipitur in paſſo

¶ Concluſio ſcđa Tempore et magnitudine fini
tis neceſſe eſt mobile eſſe finitū Probatur quia cū
mobile non tranſit ſubito magnitudineꝫ ſed ſucceſ
ſiue ſequitur ꝙ prima pars mobilis priꝰ tranſit pri
mam partem magnitudinis ꝗ̄ ſcđam et ſecundam
ꝗ̄ tertiā et ſic deinceps ergo cū totum mobile tem
pore finito pertranſeat primam partem magnitu-
dinis ſequitur ꝙ ipſius mobilis non poſſūt eſſe ꝑ-
tes infinite et per cōſequēs neqꝫ mobile poteſt eſ-
ſe infinitum Si enim partes mobilis eſſēt infinite
non poſſent tranſire primam partē magnitudinis
tempore finito quia cum illam tranſeūt ab eadem
tranſeuntur Modo magnitudo infinita tēpore fi-
nito tranſiri non poteſt. Sic ergo tempore et ma-
gnitudine finitis neceſſe eſt mobile finitū eſſe. Et
eodēmodo ꝓbaretur ſua conuerſa ſcꝫ ꝙ mobili exi-
ſtente finito neceſſe eſt magnitudinem et tempus
eſſe finita. Nā hec ē vna regula ꝙ ſi vna magnitu-
do infra aliaꝫ moueatur ſic ꝙ alia quieſcat eque ci
to ſeinuicē pertranſeūt ille due magnitudines ita
ꝙ ſi magnitudo mota pertrāſeat quieſcentē in ali-
quo tempore in eodem tp̄e ab eadem pertranſitur.
Si ergo mobile ſit finitū et magnitudo infinita po
natur ergo ipſum mobile quieſcere ⁊ magnitudinē
moueri infra ipſum tunc fieret argumentum ſicut
factū eſt nūc. Item cum mobile pertrāſeat aliquā
magnitudinem prima pars mobilis prius attingit
terminū magnitudinis ꝗ̄ 2ª et ſcđa ꝗ̄ 3ª et ſic dein
ceps ergo ſi totū mobile pertingit ad terminū ma-
gnitudinis tēpore infinito ſequitur ꝙ prima pars
mobilis prius pertingit ad eundem terminum tē-
pore finito et ſic argueretur de ſcđa et 3ª et ſic dein
ceps Oportēt ergo ꝙ totū mobile pertingat ad ter
minū magnitudīs tēpore finito et cum partes mo-
bilis ſint finite vt ſupponit cōcluſio que ponit mo-
bile eſſe finitum ſequitur etiam ꝙ partes tp̄is qui
bus omnes partes mobilis hmōi termini attingūt
erūt finite et per cōſequens tempus quo totū mo-
bile pertingit ad terminū erit finitū. Sed ſi tempꝰ
eſt finitum neceſſe eſt magnitudinē eſſe finitam ſi
ergo mobile eſt finitum neceſſe eſt magnitudinem
et tēpus eſſe finita.

¶ Concluſio 3ª Mobile ſiue finitum ſiue infinituꝫ
tempore infinito moueri nō pōt. patet ſatis de mo
bili finito in ratione immediate facta. Sed de infi
nito patet quia nunꝗ̄ cōpleret ſuum motū Modo
quod impoſſibile eſt factum eſſe impoſſibile eſt fie
ri et ſic ipoſſibile eſt mobile infinitum tempore in-
finito moueri.

¶ Concluſio 4ª Tempore et mobili exiſtentibus
finitis neceſſe eſt motum finituꝫ eſſe Probatur qꝛ
magnitudo et motus conſimiliter ſe habent ad eſ-
ſe finitum et infinitum quia q̄tum eſt ſpacium per
tranſitum tantum oportet eſſe motuꝫ ideo dicit ari
ſtoteles ꝙ nichil differt motum aut magnitudineꝫ
infinitam facere. ſed magnitudo ad eſſe finitū vel
infinitum cōſimiliter ſe habet ad tempus ⁊ mobile
vt probatū eſt ergo etiā motꝰ ꝯſimiliter ſe habebit.

¶ Contra hec arguitur et primo ꝙ ꝯtinuū ꝯponā-
tur ex indiuiſibilibus quia continuū naturale com
ponitur ex minimis naturalibus vt dictum eſt. 1.
phi. ſed minimū naturale non eſt diuiſibile igitur.
Item minimū pondus quod ſortes non poteſt por
tare ſiue pondus equalis reſiſtentie cū actiuitate
ſortis excedit indiuiſibiliter omne pondꝰ quod ſor
tes pōt portare ſiue quod eſt minoris reſiſtentie ꝗ̄
ſortes ſit actiuitatis et ſimiliter totum indiuiſibili
ter eſt maius ſua parte ergo per aliquod indiuiſibi
le antecedēs patet qꝛ nō poteſt dari determinata
pars diuiſibilis per quā totuꝫ ꝗ̄libet partem exce-
dat. Nec certa proportio. Non enim in proportiōe
dupla excedit ꝗ̄libet partē quia in illa proportiōe
non excedit duas tertias. Forte dicis ꝙ etiā ꝑ nul
lum indiuiſibile totū eſt maius ſua parte quia indi
uiſibile additū alteri nō facit ipſum maius nec mi-
nus. Contra Si a linea auferatur punctū tunc ipſa
non eſt finita et per conſequens infinita quia per
nichil finitur et tamen per additionem puncti fit fi
nita ergo fit minor ꝗ̄ prius erat. Item in numeris
vnitas indiuiſibilis addita alio numero facit nu-
merum maiorem.

¶ Secundo homo eſt cōtinuum et tamen compo
nitur ex indiuiſibili quia componitur ex anima ſua
que indiuiſibilis eſt. Item in eſſentialiter ordina-
tis eſt dare primum ſimpliciter ſed totum ⁊ partes
eſſentialiter ordinatur quia totius ad partes ē eſ-
ſentialis dependentia ergo ē dabilis prima pars
ſimpliciter illa autem non poteſt diuidi.

¶ Tertio ſi quelibet pars continui eſſet diuiſibi-
lis in infinitas partes proportionabiles ſequere
tur ꝙ totum eſſet actu infinitum quia due partes
faciunt continuum alicuius q̄titatis et tres par-
tes faciunt continuum maioris q̄titatis et ſic in i-
finitum. Item ſi puncta non ſint linee ſequitur ꝙ
deus poterit corrumpere duo puncta contiguoruꝫ
et tunc queritur vel illa adhuc ſunt contigua vel
nō Si ſecundum ergo diſtant ab inuicem ſed cōtra
illa non ſunt mota ergo non diſtant ſicut neqꝫ priꝰ
Si primum ergo habent vltima ſimul quod eſt con
tra caſum igitur ⁊c.

¶ Quarto arguitur ad idem puncta in linea ſunt
immediata ergo poſſunt componere lineam ātece
dēs patet quia quando linea diuiditur tunc diui-
ſio cadit ſuper punctum ergo punctum diuiditur.
Alias non in qualibet linea eſſet punctū extremū
poſt diuiſionē Forte dicis ꝙ in diuiſione generātur
duo. Contra primum erat ibi in potentia ſed fru
ſtra eſt potentia que non poteſt reduci ad actum er
go per diuiſionem primum punctum manet et eo-
demmodo arguitur de inſtantibus in tempore que
ponuntur eſſe infinita in potentia querendo quo-
modo illa potentia reducitur ad actum cum quod-
libet inſtans ſit continuatiuum ergo nullum poteſt
eſſe in actu.

¶ Quinto arguitur ꝙ tempus componitur ex idi
uiſibilibus quia eſt formaliter q̄titas diſcreta er-

go vt ſic partes eius non cõtinuãtur. Item in magnitudīe datur primũ punctũ quod primo erit pertranſitum et non in tempore ergo in aliquo inſtanti et illud inſtans eſt imediatũ huic inſtanti ergo in tẽpore duo inſtantia ſũt imediata. Item inter omnia inſtantia prime hore et omnia inſtãtia ſcđe hore nichil mediat ergo ſunt imediata. Item hec propoſitio imediate poſt hoc erit vera ſcꝫ aliquod iſtoꝝ eſt ergo aliqua ſingularis eius immediate poſt hoc erit vera et demonſtro oĩa inſtãtia futura capio ergo illam ſingularẽ que imediate poſt hoc erit vera et ſequitur ꝙ inſtans per eam demonſtratum imediate poſt hoc erit. igitur.

¶ Ad primum dictũ ẽ in principio phi. Ad aliud negatur conſequẽtia quia aliud eſt excedere idiuiſibilia et aliud eſt excedere ꝑ indiuiſibile.

¶ Ad ſcđm dicitur ꝙ nullũ continuũ ꝯponitur ex indiuiſibilibus tanq̃ ex partibus integralibꝰ. Ad aliud dicitur ꝙ partes continui non habent inter ſe ordinẽ eſſentialem. et ideo non oportet ꝙ detur prima ſimpl'r Sed dices dabilis eſt prima pars ꝓportionabilis ergo dabilis eſt vltĩa que non eſt amplius diuiſibilis negatur ꝯñ propter eandẽ rationem nec etiã datur prima ꝓportionabilis ſimpl'r.

¶ Ad tertiũ negatur ꝯñ q2 partes facientes maius continuũ non ſunt eiuſdeꝫ q̃titatis. Ad aliud patuit primo phi. Sed an punctũ faciat duas lineas contiguas diſtare dicitur ꝙ non.

¶ Ad quartũ dr̃ ꝙ in eadem linea recta nunq̃ pũcta ſunt immediata nec oportet omnẽ potentiã reduci ad actum cõpletum.

¶ Ad quintum pꝫ 4° phi. et ſi queratur ſi tempꝰ ꝓ formali eſſet q̃titas diſcreta quõ diceretur eſſe q2 ſucceſſiua ſunt per aliquid quod eſt continuatiuuꝫ eorum de hoc ar. quinto Nec punctũ pertrãſitur ꝑ ſe et ideo non habet ꝓpriam menſuram. Ad aliud negatur conſequentia.

AD tertium ſic proceditur Videtur ꝙ aliquid poſſit moueri in inſtanti ſiue in ipſo nunc quia quando res mouetur continue tunc in medio inſtanti non eſt verum dicere ꝙ incipit moueri ergo in illo inſtanti mouetur quia da oppoſitum ſcꝫ ꝙ nõ mouetur in illo inſtanti et immediate poſt hoc mouebitur ergo in nullo inſtanti incipit moueri quod eſt contra caſum in oppoſitum eſt phis.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ in omni continuo neceſſe eſt eſſe aliquẽ terminũ copulanteꝫ partes eiꝰ ad inuicem ſic ſe habentem ꝙ extra ipſum nichil ſit partis precedentis Nec infra ipſum aliquid ꝑtis ſequentis Ex quo ſequitur ꝙ neceſſe eſt hmoi terminũ idiuiſibilẽ eſſe vltra ſequitur ꝙ neceſſe ẽ ipſum eſſe vnũ et eundem vtriuſq̃ partis Cum ergo tempus ſit continuum cuius partes ſunt preteritum et futurum neceſſe eſt preteriti ⁊ futuri eſſe vnũ talẽ terminũ qui dicatur nunc et ſic neceſſe eſt nũc eſſe indiuiſibile et ſi eſt indiuiſibile oportet ꝙ ſit vnum et idem preteriti et futuri et ſi eſt vnum ⁊ idem preteriti et futuri oportet ꝙ ſit idiuiſibile ita ꝙ hec duo ad inuicẽ ſe conſequantur.

¶ Concluſio prima idem eſt nunc ꝑteriti et futuri ſcꝫ finis preteriti et initiũ futuri. Probatur quia ſi ſit alterũ et alterũ vel ſũt imediata vel mediata Non imediata q2 tunc continuũ ꝯponeretur ex indiuiſibilibus Nec mediata q2 vel iter ea mediaret nunc vel tempus non nũc quia illa duo nunc non ſe haberent ꝯſequẽter cũ inter ea eſſet mediũ eiuſdem generis et tamen ſe deberent habere ꝯñter ſicut preteritum et futurũ quoꝝ ſũt termini ꝯſequẽter ſe habent Nec mediat tẽpus q2 inter preteritũ et futurũ non intelligitur medium niſi ipſũ nunc. Si ergo mediaret tempus non eſſet aliud q̃ nunc et cum tẽpus ſit diuiſibile oporteret ipſum nunc eſſe diuiſibile quod eſt impoſſibile ergo non poteſt eſſe alterũ et alterũ nunc preteriti et futuri

¶ Concluſio ſcđa Nunc eſt indiuiſibile. pꝫ q2 ſi diuideretur nũc eius diuiſio eſſet in preteritũ ⁊ futurum. Sed preteritũ nõ amplius eſt et futuruꝫ nondum eſt ergo tale nũc non eſſet totum ſimul exiſtẽs quod eſt contra rationẽ ipſiꝰ nunc. Secundo ſi nũc eſſet diuiſibile haberet ꝑtes ad inuicem ꝯtinuatas per aliquid Vel ergo illud eſſet indiuiſibile et habetur intentũ quia non eſſet aliud q̃ nũc Si eſſet diuiſibile argueretur vt prius et ſic eſſet proceſſus in infinitum niſi primũ continuãs partes continui eſſet indiuiſibile.

¶ Concluſio 3ª impoſſibile eſt in nũc aliquid moueri Probatur q2 in omni eo in quo cõtingit aliq̃d moueri cõtingit aliquid velocius et aliquid tardiꝰ moueri. Sit ergo ipſũ nũc. i. in quo aliquid velociꝰ motum tranſeat magnitudinẽ a b. et detur aliquid tardius motum ſequitur ꝙ non trãſibit in illo nũc niſi partem illius magnitudinis per diffinitionem tardioris et ſit illa pars a g. tũc arguitur ſic tardiꝰ motum trãſit a g. in nunc ergo velocius tranſit a g. in minori menſura q̃ ipſum nunc per diffinitioneꝫ velocioris quare oportebit ipſum nũc eſſe diuiſibile ſi in ipſo fiat motꝰ quod improbatũ eſt igit'. ⁊c.

¶ Quarta concluſio impoſſibile eſt in nunc aliq̃d quieſcere Probatur nam quies eſt priuatio motus ſed motus non fit in inſtanti ergo nec̃ aliquid q̃eſcit in inſtanti Secundo ſic probatur quia illud q̃eſcere dicimus quod ſecundũ ſuas partes et ſecundum ſe ſimiliter ſe habet nunc et priꝰ. Sed in ipſo nunc non eſt dare prius et poſteriꝰ ergo impoſſibile eſt in nunc aliquid quieſcere.

¶ Concluſio quinta neceſſe eſt omne mutatum eſſe quando mutatum eſt eſſe in termino ad quem Pro probatione huius concluſionis ſupponit philoſophus ꝙ mutari et diſtare ſiue deficere idẽ ſunt ſubiecto et ſimiliter mutatum eſſe et defeciſſe differunt tantum ratione quia mutari dicitur per reſpectum ad terminum ad quem ſed diſtare dicitur ꝑ reſpectum ad terminũ a quo Probatur ergo cõcluſio q2 ſicut eſt in mutatione ſcđm cõtradictionẽ ita eſt in alijs mutationibus ſed ĩ mutationeꝫ ſecundũ cõtradictionẽ quia termini ſunt imediati cũ ſint cõtradictorij defeciſſe ab vno termino eſt eſſe in alio cum ergo mutatũ eſſe ſit idem ꝙ defeciſſe a termino a quo ſequitur ꝙ mutatũ eſſe eſt eſſe in termino ad quem ⁊ per cõſequens ita eſt in alijs mutationibus. Item cũ aliquid mutatũ eſt vel eſt in termino

a quo vel in termino ad quem vel ī aliquo interme
dio non in termino a quo quia mutatū eſſe eſt defe
ciſſe a termino a quo nec intermedio qꝛ in eo muta
tur ad terminū ad quem Sed impoſſibile eſt aliqd
ſimul mutari et mutatum eſſe ergo ipſum mutatuꝫ
eſt in termino ad quem. Ex hac ꝯcluſione ſequitur
primo ꝙ omne fctm̄ eſt et ꝙ corruptū eſt non eſt pꝫ
quia terminus ad quem factionis eſt eſſe et corru=
ptionis eſt non eſſe. Sequitur ſcđo ꝙ mutatū eſſe
preſupponit mutari ſicut terminus id cuius eſt ter
minus. Tertio ſequitur ꝙ ſicut in motu eſt duplex
terminus ad quem ſcꝫ vltimus ſimpl'r quo habito
ceſſat motus et propinquꝰ qui non eſt vltimus ſim
pliciter ſed ſolum reſpectu ꝑtis p̄cedentis ita etiā
eſt duplex mutatū eſſe ſcꝫ perfectū ⁊ impfectū im=
perfectū eſt in aliquo intermedio inter terminū a
quo primū et terminū ad quē ſimpl'r. Mutatuꝫ eſſe
perfectum eſt in termīo ad quē ſimpl'r Et ſicut ſūt
infinite partes proportionabiles in motu ita etiā
ſunt infinita mutata eſſe.

¶ Concluſio ſexta Mutatum eſſe eſt in indiuiſibi=
li temporis patet quia ſi nō ſit ita detur tempus di
uiſibile in quo aliquid mutatum eſt et ſit a.c. cuius
vna pars ſit a.b. et alia .b.c. aut ergo id quod muta=
tum eſt in tempore a.c. mutatū eſt in qualibet par=
te eius aut in neutra vel in vna mutatur et in alia
mutatū eſt. Si primū ſequitur ꝙ mutatum eſt priꝰ
in vna parte ꝗ̄ in toto ergo totū tempꝰ non erat in
quo mutatum eſt Nec tertiū qꝛ tunc non eſſet mu=
tatum in toto tempore primo ſed ratione vnius ꝑ=
tis Si dicatur ꝙ in neutra ſequitur ꝙ nec in toto ⁊
ita impoſſibile eſt illud in quo aliquid primo muta
tum eſt eſſe tempus diuiſibile ⁊ per ꝯn̄s oportet ꝙ
ſit indiuiſibile tēporis quod non eſt tempus ſed tē=
poris terminus ſicut mutatū eſſe non eſt motus ſꝫ
terminus eius. Ex hac concluſione ſequitur ꝙ om
ne ꝙ factum eſt vel corruptum factum eſt vel corru
ptum eſt in indiuiſibili temporis.

¶ Concluſio ſeptima ī motu dabile eſt primū mu=
tatum eſſe cōpletū. Probatur qꝛ omnis motus eſt
finitus ergo in omni motu dabilis eſt terminus cō=
pletus et vltimus ſimpliciter ſed talis terminꝰ eſt
mutatum eſſe completum ergo. ⁊c.

¶ Concluſio octaua diuidendo motū in ꝑtes eiuſ
dem ꝗ̄titatis in motu, dabile eſt primū mutatuꝫ eſ=
ſe incompletū patet qꝛ primū mutatum eſſe incom
pletum eſt terminus prime ꝑtis motus ſed hoc mo
do diuidendo motū dabilis eſt prima pars motꝰ er
go et primū mutatum eſſe incōpletum.

¶ Concluſio nona diuidēdo motū in partes, eiuſ=
dem proportionis nō eſt in eo dabile primum mu=
tatum eſſe impfectum Probat ph̄us hāc concluſio
nem ex ꝑte tēporis ſic quia detur primum mutatuꝫ
eſſe et detur tempus in quo eſt tale primum muta=
tum eſſe vel tale tempus eſt diuiſibile vel indiuiſi
bile nō indiuiſibile quia oportebit illud indiuiſibi=
le eſſe imediatū indiuiſibili temporis in quo mobi
le incepit mutari ī quo ſcꝫ adhuc erat mobile in ter
mino a quo et ſic indiuiſibilia erunt īmediata in tē
pore quod reprobatum eſt. Si dicatur ꝙ ſit diuiſibi
le diuidatur in duas partes aut ergo in vtraqꝫ mu
tatū eſt aut in neutra vel in alia mutatur et in alia
mutatum eſt Si in vtraqꝫ ſequitur ꝙ mutatuꝫ eſſe
in toto ſupponit mutatū eſſe in parte ergo nō erat
datū primū mutatum eſſe Si in neutra ſequitur ꝙ
nec in toto mutatum eſt Si in vna mutet̄ et in alia
mutatū eſt ſequitur ꝙ totū tempꝰ illud non eſt pri=
mum in quo mutatū eſt qꝛ ſolum mutatū eſt in eo rō
ne partis. Item ſi in vna ꝑte ſit mutatum cū omne
mutari ſit diuiſibile ſicut eſt motus ⁊ cuiuſlibet par
tis motus ſit mutatuꝫ eſſe ſequitur ꝙ illud mutatū
eſſe non erat primum. Scđo patet ex parte mobi=
lis quia ex mobili non eſt dare primā partē que mu
tata ſit .i. ſignū tranſiuit ergo nec prima pars motꝰ
antecedēs pꝫ quia ſi detur oppoſituꝫ detur tp̄us in
quo ſit mutata vna pars et cum tale tempus nō ſit
indiuiſibile ſequitur ꝙ in medio illius tēporis vna
pars illius partis prius mutata eſt ꝗ̄ tota pars ſit
mutata in toto tēpore et cum illud tempus ſit diui
ſibile in infinitum et ſimiliter illa pars ſequitur ꝙ
in mobili non ſit dabilis pars que ſit primo mutata

¶ Concluſio decima ante oē mutari eſt mutatum
eſſe probatur nā oē mutari eſt diuiſibile ergo ante
omne mutari eſt mutatū eſſe ſecundū partem illiꝰ
mutari et declaratur in litteris. Sit eni magnitu=
do k.l. ſuper quā moueantur a. et b. eque velociter
et ſimul incipiant moueri ſꝫ a. quieſcit ī medio illiꝰ
magnitudinis b vero moueatur vſqꝫ ad finem ⁊ ſit
totum tp̄us in quo b. mutatur vſqꝫ ad finem. d.c. qđ
etiam diuidatur per mediū in l. tunc arguit̄ quādo
a. venit ad medium magnitudinis date actu muta=
tum eſt cū ibi quieſcat ergo cum b. ſimul īcipiat mo=
ueri et eque velociter moueatur quando ibi venit
etiā ibi mutatū eſt et cū poſtea moueatur adhuc ſe
quit̄ ꝙ mutatū eſſe ī illo pūcto preceſſit mutari ſu=
pra aliam medietatē illius magnitudinis et cū pri
ma medietas iterū ſit diuiſibilis in infinitum ſequi
tur ꝙ ante omne mutari erit dabile aliquod muta=
tum eſſe reſpectu partis precedentis et cum non
poſſit dari aliqua ꝑs magnitudinis quī detur alia
prior propt̄ diuiſibilitatē eius in infinitū ſequitur
ꝙ non dabitur mutari quī ante ipſū ſit aliquod mu
tatū eſſe. ¶ Aduertendū eſt Circa hanc cōcluſio=
nem ꝙ mutatum eſſe an̄ vltimū terminum motus
non eſt in ipſo motu niſi ſcđꝫ potentiā ſicut nec ſūt
puncta intermedia actu in linea niſi ſit actu diui=
ſa et qꝛ potentia nō cognoſcitur niſi per actū ideo
in preſenti ratione philoſophus notificat mutatū
eſſe quod non eſt niſi in potenª in motu ꝑ aliud mu
tatum eſſe quod eſt actu terminus motꝰ ſicut ſi oſtē
deretur aliquod punctum ſecundum potentiam eē
in aliqua parte linee diuidendo lineā actu in illđ
punctum Secundo probatur concluſio ex parte tē
poris quia quod mutatur primo in aliquo toto tem=
pore mutatur in qualibet parte illius temporis ꝑ=
tes autem ī tempore diuidūtur ab inuicem per nūc
ergo quod mutatur in aliqua parte temporis mu=
tatum eſt in nunc terminātē illam partem et diſtin
guente eam ab alia parte et data qualibet parte
temporis ipſa eſt diuiſibilis in infinitum ergo in q̄
libet parte temporis ſunt infinita nunc et per con
ſequens ſunt infinita mutata eſſe in motu quare

non poteſt dari primum mutatum eſſe.

¶ Concluſio vndecima. Ante oē mutatū eſſe eſt mutari pꝫ quia omne mutari terminatur per mutatum eſſe cum mot⁹ ꝛ mutari idem ſunt. Et ſi arguatur de gñatione et corruptione que non mēſurant tpe et ſic nō videtur ꝙ ante genitū eſſe ſit generari dicitur ꝙ generatio et corruptio ſi ſumātur ſcōm ſuas rōnes mēſurantur inſtanti tpis et ita generari et genitū eſſe ſimul ſunt. Si tamen capiantur ſecundum eſſe quod habent in materia ideſt ſcōm alterationē ſibi adiunctam ſic tpe menſuratur ꝛ hoc intelligit phs cū dicit omne quod genitum eſt prius generabat et oē quod corrūpitur prius corrūpebat

¶ Contra hec arguitur primo ꝙ motus fiat i inſtanti qꝛ aīa rōnalis ſubito informat aliquaꝫ partē materie de nouo et ſubito eſt in aliquo toto in quo prius nō erat ergo mouetur in inſtanti Añs pꝫ in augmentatione vel in generatione que fiunt in inſtanti Nec poteſt dici ꝙ aīa tunc moueatur per accidens quia ſtat ꝙ totum cōpoſitum non moueatur localiter qñ aīa de nouo informat vnā totaꝫ partē materie quā prius non informabat. Item veritas huius propōnis motus eſt/eſt in inſtāti ergo et ipſe mot⁹ añs patet quia ſi non ſit in aliquo inſtanti ergo ꝯtinue corrumpit et ſuū contradictorium in quolibet inſtanti erit verum.

¶ Secundo arguitur Motus ſentitur in inſtanti ergo eſt in inſtanti. Añs patet qꝛ ſēſatio fit in inſtanti et tenet cōſequentia qꝛ ſēſus in actu et ſēſibile in actu ſunt ſimul. Itē ſortes mouetur in aliquo toto tempore ergo mouetur in quolibet inſtanti illius tēporꝫ Tenet ꝯña per phm̄. t. c. 31. et. T. C. 47. vbi dicit ꝙ ſi a. in toto c. quieſcit ſequitur ꝙ quieſcat in quolibet quod eſt eius ſiue ſit diuiſibile ſiue indiuiſibile. Item phūs primo phi. et. 8. dicit. non enī ſi partibile in infinitū eſt quod alteratur propter hoc et alteratio. ſꝫ velox fit. ſꝫ velox ſcōm expōnem ꝯmē. tm̄ valꝫ ſicut ſubito hoc eſt in inſtanti et non in tēpore ergo motus fit in inſtanti. Et quaſi obijcit cōtra ſe quia videtur repugnare illi quod dicitur i. 6. ſcꝫ añ omne moueri eſt mutatū eſſe et ante oē mutatū eſſe eſt moueri et reſpondet ſoluēdo ꝙ illud intelligitur de motu inqñtū ꝯtinuus ꝛ diuiſibilis ē iſtud aūt intelligitur de motu qñtum ad gñationem et productionē ad actum. Itē ad iſtam intentionē videt phūs premiſiſſe quoddam exemplum de guttis qꝺ non eſt neceſſe ſi multe gutte aliquā ptē amoueāt de lapide penetrando lapideꝫ ꝙ etiā quelibet gutta aliquid amoueat ſic ꝙ pars amoueat ante partē ſꝫ aliqñ totum ſimul amouetur queadmodum multi trahunt nauē ſimul in eodem tempore Nullus tamen per ſe poſſet in multo tēpore trahere eā ex qꝫ bus videtur inuere ꝙ ſicut tota pars lapidis ſimul amouetur et non pars poſt partem ita etiam aliqñ ſit in alteratiōe cōtingit enī aliquid totū ſimul alterari et nō dimidiū prius. velut aquā ſimul totam coagulari et ex hoc videtur ꝙ motus localis fit in inſtanti quia poſt guttas pars lapidis tota ſimul ꝛ ſubito ſcōm phi. amouetur. Itē arguitur quia inter cōtradictoria non eſt mediū igitur inter non eſſe forme inducende per motū et eſſe ipſius non eſt medium Non eſſe aūt ipſius fuit in vltimo inſtanti forme pcedentis igitur inter iſtud inſtans ꝛ illud quod mēſurat eſſe forme ſuccedentis non eſt mediuꝫ ſed ſi nullū eſſet ibi ſubito productū ſeu in inſtanti eſſet medium ergo alteratio ſit ſubito.

¶ Tertio arguitur ſic ſcōm. ſ. t. in primo inſtanti ipſi⁹ ſubſtantie generatur noua qñtitas et noua accidentia ergo in illo inſtanti fit augmētatio ꝛ alteratio ergo nunc eſt mutatū eſſe et tamē nullus motus pceſſit ergo non ante omne mutatū eſſe eſt moueri ſꝫ forte ſimul ſunt. Itē arguitur de generatione et illuminatione delectatione ꝛ volitione ꝙ fiunt in iſtāti et in iſtis ſimul ſūt fieri et factū eſſe Nec eſt verꝫ quod prius dictū eſt. ſ. qꝺ non cōtingit factum eſſe non contingit facere qꝛ totū motum celi contingit fieri ſcōm ariſtotelē tamē non contingit factū eſſe

¶ Quarto arguitur ſcōm cōmentatorē nulla alteratio eſt motus cōtinu⁹ ſed ſolus motus localis ergo non menſuratur tpe ſed inſtanti. Item ſi angelus quieſceret celo ceſſante tunc ſua quies non eſſet in tpe nec quies celi ergo eſſet i aliquo inſtanti

¶ Quinto deſcendat corpus planū ſup aquā planā donec eā tangat tunc aer qui erat in medio non prius relinquit punctū mediū qꝫ alia ſed ſimul expellitur ita ꝙ punctū extremuꝫ qꝺ ſemp fuit in medio nunc eſt i extremo ſine ſucceſſiōe alias ibi fuiſſet vacuū qꝛ in medio tunc nichil fuiſſet ergo mouetur in inſtanti. Item cauſe motus ſunt in inſtanti alias in quolibet inſtanti deſineret eſſe tūc ſic mobile eſt in iſtanti ergo aliquid eſt mobile in iſtanti vel ſic aliquid eſt ens naturale in iſtanti ergo tunc poteſt moueri. Item punctū medium linee ptrāſit ſubito et non ſucceſſiue ergo mot⁹ fit ſubito.

¶ Sexto minimus calor vt dixi primo phiſicorum fit in inſtanti et nō ſucceſſiue et ſimiliter quelibet generatio ex. 5° phiſicoꝝ ergo augmētatio que eſt per verā gñationē partialē fit in inſtanti. Itē mobile dū mouetur localiter eſt in loco equali ſed nō poteſt eſſe in loco equali niſi per inſtās quia ſi per tēpus eſſet in eodem loco ſequeretur quod quieſceret. vt puta ſi per horā in qua mouetur eſſet in a. loco equali et primū patet qꝛ ſemp locus eſt equalis locato.

¶ Septimo agens naturale poteſt in inſtanti corrumpere formā ergo pōt in iſtanti cauſare motum. Añs patet quia aīa rōnalis producit in iſtanti ergo forma in iſtanti corrūpitur Tenet ꝯña qꝛ nunqꝫ in vna materia ſunt due forme ſꝫ in illo inſtanti in quo aīa rōnalis creatur tunc eſt in aliqua materia quia creando infūditur ergo tota forma que prius erat in illa materia in inſtanti corrumpitur. Item Anima pōt tranſmutari ad triſticiā in inſtanti ergo pōt moueri in iſtanti. Añs pꝫ de aīa dampnati quia in primo inſtanti in quo aīa eſt dāpnata habꝫ triſticiam et per cōſequēs nolitionē qꝛ triſticia eſt de his que nobis nolētibus accidūt. Et per hec argumēta probatur ꝙ agens naturale poſſit agē in inſtanti qꝛ alia res pmanēs haberet vltimū inſtās ſui eſſe ſcꝫ gr̄a ſuppoſito ꝙ ſortes incipiat peccare in hora futura mortaliter tunc eius gratia nunc eſt et poſt hoc non erit.

¶ Octauo beatus habet quicquid vult ſʒ volitio q̃ beatus vult moueri pōt eſſe in inſtanti ergo et motus localis quē vult habere. Itē beatus poteſt moueri extra celum et ibi nulla eſt reſiſtentia ergo poterit moueri in inſtanti.

¶ Nono arguitur ꝙ dabile ſit primum mutatum eſſe incōpletū q² ſicut ſe habet punctū ad lineam ita mutatum eſſe ad motū ſʒ in linea finita eſt dare primum punctū ante quod nichil eſt ipſiꝰ linee ergo in motu datur primū mutatū eſſe ante qnod nullum eſt aliud nec aliquis motus. Item Omnis motus eſt finitus ergo habet duo extrema q̃ ſunt duo mutata eſſe ſicut linea terminat̃ duobꝰ punctis ergo datur primū mutatū eſſe in motu quia alias totꝰ motus petri a parte añ eſſet intermīatꝰ et per ꝯñs infinitus. Itē motus diſcretus angeli aliqñ cōponitur ex duobus mutatis tm̄ ergo datur ibi primuʒ Negat̃ añs. ſ.t. in 1° diſ.17.q.4.ar.2m.

¶ Decimo arguitur ꝙ nō ante omnē motum ſit mutatum vel mutari quia ante totam primā medietateʒ motus nullus eſt alius forte dicis ꝙ ymmo. ſcʒ medietas illius medietatis Contra ſequeretur ꝙ puer natus in primo mēſe āni eſſet natus ante totum annū pʒ ſic quia eſt natus ī primo ſed primus menſis eſt ante annū eomō quo medietas motus eſt ante motū ergo eſt natus ante annū. Itē totus motus celi eſt eternus ergo añ ipſum nullus fuit alius motus.

¶ Undecimo in alteratione datur primū mutari ⁊ mutatū eſſe ergo et in motu locali et ex hoc probaretur ꝙ non oē q̄ꝺ mouet̃ parti eſt in termino a quo et partim in termīo ad quē quādo. ſ. ſubito mutat̃. Añs pʒ. quia minimus calor naturalis in calefactione producitur in inſtanti Si enī produceretur ſucceſſiue ſequeretur ꝙ daretur minus minimo q² prius eſſet ſola medietas illius minimi caloris naturalis. Item in tp̄e datur primuʒ inſtans ſʒ illud inſtans aliquid mēſurat ſcʒ mutatum eſſe ergo dat̃ aliquod mutatū eſſe ante oēm motū.

¶ Duodecimo aliquid mouetur quod prius nō mouebatur ergo nō ante oēm motū eſt motus Añs pʒ de cadauere genito in naui que mouet̃ tunc in prīo inſtanti ſui eſſe mouetur ad motū nauis et tamen ante non mouebatur quia non erat Similiter albedo ſubito producta in petro mouetur ad motuʒ petri et tamē antea non erat. Similiter ſi aliquid ponatur in ſpera ignis tūc mouebitur circulariter cū ipſo igne et tamen ante non mouebatur circularit̃

¶ Tertiodecimo in quiete datur primū ergo et in motu. Añs patet q² in primo inſtanti non eſſe motus tunc eſt quies quia tunc mobile non mouetur. Forte dicis ꝙ non eſt aptū natū moueri tunc ⁊ ideo non eſt in eo quies. Contra ſemꝑ alterū contradictoriorum eſt verū ſʒ priuatiue oppoſita includunt cōtradictoria ergo ſemꝑ alterū dicitur de ſubiecto Item quādo faba proijcitur ſurſū cōtra lapidē molarem deſcendentē Tunc videtur quieſcere ſoluʒ per inſtans vt patebit. 8. phi. ꝙ autem ibi ſit quies patet q² inter motus cōtrarios ſemꝑ eſt quies media. Item quieſcibile eſt in inſtāti ergo q̄es vel motus eſt in inſtāti tenet cōſequentia q² accidens eſt in eodē inſtāti cum ſuo ſubiecto. Item quicquid eſt eſt in inſtanti preſēti ſed motus eſt ergo eſt in inſtāti preſēti.

¶ Quartodecimo ar̄ contra phm̄ dicenteʒ. T. C. 15. ꝙ omne quod mouetur contingit velocius ⁊ tardius moueri quia quod mouetur maxima velocitate non contingit velocius moueri q² ſic maximo eſſet maius in eodē genere quod eſt impoſſibile ſed aliquod mobile mouetur maxima velocitate ſcʒ primum mobile vt pʒ in 4° huius et 8 ergo. Iteʒ illud mobile quod non cōtingit magis et minus eſſe diſpoſitum et quod mouetur a motore tranſmutabili non contingit velocius et tardius moueri ꝙ enim aliquid velocius et tardius moueatur q̄ꝫ prius hoc non eſt niſi quia ipſum mobile magis eſt diſpoſituʒ ad ipſum motū q̄ꝫ prius vel quia mouens eſt fortificatum plus q̄ꝫ prius per aliquā tranſmutationem ſʒ aliquod mobile eſt quod nunq̄ꝫ eſt magis diſpoſitum ad motum q̄ꝫ prius ſcʒ celum et mouetur a motore intranſmutabili nec per ſe nec per accidēs vt patet ex 8 huius ergo. Item declaratū eſt ꝙ motꝰ corporū naturaliū determinatꝰ ē ī velocitate ⁊ tarditate ita ꝙ aliquis motus eſt ita velox ꝙ nullus poteſt eſſe eo velocior ſcʒ motus primi mobilis.

Ad iſta dicendū eſt ꝙ de natura alicuius rei poſſumus loqui dupliciter vel ſecundū rōnem cōmuneʒ vel ſecundum ꝙ ad propriam materiā applicatur et nichil prohibet aliquid quod non impedit̃ ex rōne cōi rei impediri ex applicatione ad aliquā materiā determinatā ſicut nō impeditur ex ratione forme ſolis eſſe plures ſoles ſʒ ex hoc ꝙ tota materia ſpeciei ſub vno ſole cōtinetur. Et ſimiliter dicēdū eſt ꝙ ex cōmuni natura motus non prohibetur quī qualibet velocitate data poſſit alia maior velocitas inueniri Sed impeditur ex determinatis virtutibus mobilium aut mouentiū Modo ariſtoteles determinat ſcōm cōmunem rationem motus nondum applicando motū ad determīata mouentia et mobilia. Sed cōtra iſtā ſolutionem iteꝝ arguitur.

¶ Quintodecimo Omne quod eſt impoſſibile mobili vt mobile eſt repugnat ei hec videtur ſatis manifeſta ſed omni mobili vt mobile eſt īpoſſibile eſt moueri motu velociori motu primo ergo omni mobili ſcōm ꝙ mobile repugnat moueri velociori motu primo Minor probatur Accipiatur aliquod mobile aut illi ſcōm ꝙ eſt mobile poſſibile eſt moueri motu velociori q̄ꝫ ſit motus primꝰ aut non eſt ei poſſibile ſcōm ꝙ mobile. Si non eſt ei poſſibile ſcōʒ ꝙ mobile ergo eſt ei impoſſibile ſecundū ꝙ mobile ꝑ regulam modaliū. Si eſt ei poſſibile rōne qua mobile. i. moueri motu velociori motu prīo aut aliquādo mouebitur illo motu velociori aut nonꝰ ſi nunq̄ꝫ ergo illa potentia ocioſa erit per totum tempꝰ eternum in tota natura mobilis vt mobile eſt quod videtur abſurdum Si aliquando mouebitur motu velociori q̄ꝫ ſit motus primi mobilis hoc ſimiliter eſt abſurdum quia velocitas primi motus eſt ꝑfectiſſima qua nunq̄ꝫ erit ꝑfectior. Et preterea quis motor faciet illā velocitatem. Itē illud eſt impoſſibile q̄ꝺ nunq̄ꝫ eſt nec fuit nec erit ſicut illud eſt neceſſariū quod ſemper fuit et eſt et erit vt habetur ex primo

celi et mundi ſeđ hoc nunq̃ fuit nec eſt nec erit ꝙ aliquod mobile moueatur motu velociori motu primi mobilis ergo Secũdo oẽ qđ nõ repugnat mobili vt mobile eſt ineſt alicui mobili ſicut omne quod non repugnat aïali vt aïal ineſt alicui aïali ſi ergo moueri velocius primo mobili non repugnat mobili vt mobile eſt debet ineſſe alicui mobili hoc autẽ eſt fſm ergo. Item ſi propõ ariſtotelis intelligeret ad ſenſũ datum ſequeretur ꝙ ariſtoteles nõ ſufficienter demonſtraret intentũ vult eñi ibi oſtendere ꝙ tẽpus eſt diuiſibile in infinitũ ſicut et magnitudo ita ꝙ quocũq̃ tẽpore dato eſt dare aliquod tẽpus minus et hoc ſic in omni tẽpore cõtingit aliqđ moueri et omne quod mouetur cõtingit velociꝰ moueri ergo in quocũq̃ tẽpore aliquid moueatur in illo ꝯtingit velocius moueri Velocius aũt in minori tẽpore pertrãſit equale ſpaciũ ergo quocunq̃ tẽpore dato eſt aliquod tempus minus. Diceret eñi aduerſariꝰ ſuſtinens aliquod tempus ĩdiuiſibile ꝙ in tẽpore illo bene poteſt moueri aliquid ſꝫ non eſt poſſibile ꝙ aliquid moueatur velocius illo mobili quod mouetur in tẽpore illo qꝛ hoc repugnat mobili vt tale eſt licꝫ non repugnet ei vt mobile eſt nec poteſt poni aliquod mobile moueri velociꝰ illo mobili ſicut nõ repugnat homini vt aïal eſt ꝙ ſit hinnibilis et tamẽ non debet poni ineſſe ꝙ homo ſit hinibilis ſcđm ꝙ eſt aïal et ſic videt ꝙ demonſtratio ariſtotelis nõ valeret.

¶ Ad primũ negatur ꝯña et magis patebit loquẽdo de angelis. Ad aliud dicũt multi ꝙ in inſtãti eſt motus tamen motus non eſt in iſtanti qꝛ non menſuratur per inſtans alij aũt vtũtur oppoſito modo loquendi.

¶ Ad ſecundũ dicunt quidꝫ ꝙ motus eſt in inſtãti ſcđm ꝙ diuiditur ad diuiſionẽ ſubiecti non aũt ſecundum ꝙ diuiditur diuiſione tẽporis. Ad aliud dicit. San. Tho. hic lec. 7. ꝙ non ſequitur ſi aliquid quieſcit in toto tempore ꝙ quieſcat in vltimo eius indiuiſibili Sed ariſtoteles hoc ꝯcludit hic ex hoc quod ponitur ab aduerſario Alias viderẽtur ꝯtraria ſimul eẽ in eodẽ vt ſi petrus ꝑ totã horã preteritã ſit albus et per totã horam futurã ſit niger tũc ſi predicta cõſequẽtia valeret in inſtanti medio ſimul eſſet albus et niger et ideo bene dicit phũs in 8. phi. ꝙ ſi aliquid ſit albũ in toto tẽpore ꝑciſe tunc in quolibet inſtanti erit albũ ꝑter q̃ in vltimo. Ad aliud dicit. S. T. hic lec. 5. ꝙ contigit ſimul alterari et 8. phi. lec. 5. videtur ꝙ motus augmẽtationis non ſit continuus Nec diuiditur ad diuiſionẽ tꝑis et ita videtur dicendũ de alteratione. Et ſi dicatur prius dictum eſt ꝙ motus et tempus ſimiliter diuidũtur dicit. San. Tho. ꝙ hoc intelligitur de motu in cõmuni non applicãdo ad determinata mobilia Sed cõtra tunc ad qualitatẽ non eſſet per ſe motꝰ quia qualitas poteſt aquiri ſine motu per ſolã mutationem. Item mobile dũ mouetur parti eſt in termino a quo et parti eſt in termino ad quẽ ſcđꝫ phm̃ hic et ex diffinitione motus ergo qualitas non producitur indiuiſibilit̃ ſine ſubito. Forte dicis ꝙ primus calor dicitur acquiri ſucceſſiue propter diſpoſitionẽ preuiã ſꝫ tunc queritur quid eſt illa diſpoſitio preuia vel eſt qualitas prima vel ſecũda. Item ſi illa ſucceſſiua diſpõ preuia ſufficeret ad hoc ꝙ ad qualitatem eſſet per ſe motus ſequeretur ꝙ ad ſubãm eſſet per ſe motus. Itẽ ſi vnus gradus caloris poteſt acquiri ſubito ergo et omnes ſimul quod eſt contra expientiã et patet ꝯña quia oẽs ſũt eiuſdem rationis. Ad hec dicetur 8 phi. determinãdo an ſolus motus localis ſit cõtinuus. Et quidam dicunt ꝙ ꝯmen. in hac materia ſibi ipſi cõtradicit vel ꝙ ſolus motus localis eſt ꝯtinuꝰ cõtinuitate ꝑpetuitatis Alij aũt motꝰ pñt eẽ ꝯtinui ꝯtinuitate pui tẽporis. Alij dicũt ꝙ aliq̃ alteratio ſcꝫ ad minimũ naturale eſt in iſtanti reſiduũ aũt in tempore ⁊ per hoc patet ad alia. Ad aliud de ꝯtradictorijs dicunt quidam ꝙ illa ſunt cõtradictoria que ſunt accepta pro eodẽ tẽpore vt patet per diffinitioneꝫ cõtradictionis poſitaꝫ p̄io elen. et ideo nõ eſſe caloris vt preceſſit in vltimo in inſtanti mutationis ⁊ eſſe caloris ſuſceptũ in alio non ſũt cõtradictoria. Cõtra ꝯtrarium ſuccedens contrario eſt et vere contrariũ ſed in contrarijs includitur cõtradictio. Item alique mutatiões ſũt inter ꝯtradictoria. Et manifeſtum eſt ꝙ illa non ſunt ſimul ergo ad cõtradictionem ſufficiunt diuerſa inſtantia vel tempora. Dicẽdum ergo ꝙ ſi calor nunc nõ ſit ⁊ imediate poſt hoc erit tunc in nullo inſtanti primo erit ſicut nulleſt inſtans imediate poſt iſtud futurũ Sed contra vel illud quod eſt imediatuꝫ huic inſtanti eſt diuiſibile vel indiuiſibile Dicendũ ꝙ huic inſtanti imediate ſuccedit tẽpus non aũt inſtans Sed contra tempꝰ non eſt in actu niſi per ipſũ. Dicatur ſicut in 4 phi.

¶ Ad tertiuꝫ patet ex dictis Sed dices ſi ab aliq̃ agente illuminatio poteſt fieri in inſtanti ergo ab agente maioris virtutis poteſt fieri in breuiori mẽſura q̃ in inſtanti Negatur cõſequẽtia Sed bene in eodem inſtanti agẽs maioris virtutis poterit ꝓducere maius lumẽ Et ita dicatur de viſiõe que fit in inſtanti. Ad aliud dicitur ꝙ in motu recto nõ cõtingit fieri niſi id quod contingit factũ eſſe.

¶ Ad quartum patet ex dictis. ¶ Et ad quintuꝫ dicetur ſecundo de aïa. Ad aliud negatur ꝯña Sꝫ bene ſequitur ꝙ tunc incipit motus Nec punctum pertranſitur per ſe.

¶ Ad ſextum dicitur ꝙ aliquis calor fit ſubito Sꝫ hoc non eſt per motum proprie dictũ. Sed contra ſequeretur ꝙ agens naturale eſſet infinite virtutis quia producere aliquem calorẽ in certo tẽpore eſt certe virtutis Et producere ĩ minori tẽpore eſt maioris virtutis ergo producere in inſtanti eſt infinite virtutis et eodẽmodo ar̃. ꝙ producere volitionem in inſtanti non obſtante difficultate et contrarietate prouenIente ab apppetitu ſẽſitiuo ſit infinite virtutis. Item ſi calor ſubito produceretur ergo etiã motus localis in vacuo poſſet ſubito et in inſtanti produci. Negatur conſequẽtia quia iſta ſubita productio prouenit ex hoc ꝙ minor calor non poteſt per ſe ſtare. Quidam tamen propter hec dicunt intellectiones et viſiones fieri ĩ tẽpore quia ponatur ꝙ in hoc inſtanti producat viſio primo ſequitur ꝙ ſi viſibile ĩciperet recedere a viſu viſio haberet vltimũ inſtans ſui eſſe Forte dicis ꝙ non qꝛ vi-

ſibile adhuc ſufficit cauſare aliq̄ꝫ viſioneꝫ licet magis remiſſam. Sꝫ contra ergo viſio precedens nō fuit prima q2 quando viſibile approximabatur tūc quacunq̄ꝫ ſpecie data pri⁹ produxit aliquaꝫ magis remiſſā quia propter elongationē erat minoris virtutis ergo remiſſius īmutabat ſenſū. Sed iſtud videtur eſſe cōtra phm̄ vt dicetur ſcdo de aīa ſed an mutatio de contrario in cōtrarium ſit in inſtanti videtur ꝙ non q2 inter contraria mediata eſt mot⁹ ergo mutatio de vno in aliud eſt per motum ſꝫ contra de minima albedo intenſiue ſemp fit in īſtanti Itē inter contraria eſt mediū queritur ergo de illo medio an eſt mediatū vel imediatum ſi primū cuꝫ non proceditur īfinitū ſeqtur ꝙ eſt deuenire ad īmediatum et tunc queritur an mutatio ab illo in aliud ſit in īſtanti ſi ſic ſequiť ꝙ aliqua alteratio eſt in inſtāti, qḋ concedo ſed dubiū ē an oportet ſemp tranſiri mediū colorē ad tranſendū ad albedinē videtur ꝙ ſic ex diffinitione medij 5° phi. Medium eſt qḋ mutans primo attigit Cōtra prodig⁹ fit auarus abſq̄ꝫ hoc ꝙ ſit liberalis. ſan. tho. de veri. q.

¶ Ad ſeptimū cōcedo agēs naturale poſſe corrūpere et agere in inſtāti. Sed contra Actiones aīe menſurantur tempore per accidens vt dicit S. T. in. 1. propter corp⁹ quod tp̄i ſubijcitur ergo omnes actiones rerum corruptibiliuꝫ mēſurantur tēpore Negatur cōſequentia quia in aliquib⁹ actionibus aīe eſt ſucceſſio que tēpore menſuratur Holcot. et Monachus nitītur ſoluē argumenta ꝓbātia agēs naturale poſſe agere in inſtanti.

¶ Ad 8m dicitur ꝙ btūs habet illud quod vult ꝑ tēpore pro quo vult Ad aliud patuit 4° phi. Et ſi q̄ratur an motus angeli extra celū debeat dici mot⁹ localis cum nullo ſit in loco. Quidam dicunt ꝙ ſic ſed non eſſet motus vniuocus cū alijs quidā querunt an motus lapidis a deo extra celū eſſet in tēpore noſtro dicitur ꝙ iſte queſtiones non ſunt phiſice ſed preter naturam.

¶ Ad nonū dicunt quidā ꝙ datur termin⁹ ⁊ iniciū ſed illud licet ſit indiuiſibile tamē non vocatur mutatum eſſe ſed cōtra ex hoc ꝙ ſortes imediate poſt hoc mouebitur nichil reale nunc cauſatur in ipſo. Item phi. dicit hic ꝙ datur primum in quo mobile mutatum eſt et illud eſt indiuiſibile Dicendū ꝙ datur primū eomō quo declaratū eſt ī cōcluſione. Deinde dicitur ꝙ motus terminatur extrīſece a parte ante. Sed arguiť datur prima quies ergo et primū mutatū Añs patet quia in quiete non ſūt partes ⁊ in primo inſtanti in quo res eſt ī loco naturali in illo quieſcit in ſuo loco naturali dicendum ꝙ hoc eſt falſum. Sed dices augeatur motus continue tunc queritur an gradus motus vt octo ſit per inſtās an per tempus ſi primum ergo etiā quies poteſt eſſe ꝑ inſtans ſi ſecunduꝫ contra per nullum tempus eſt ſub illo gradu dicendum. ſecundum aliquos ꝙ gradus motus localis difformis eſt ipſū mutatū quod eſt in inſtanti. Alij negant omnes gradus Sed q̄ritur ſi motus petri in iſta hora augeať vſq̄ꝫ ad octo quando erit iſte gradus vt octo vel in inſtanti terminatiuo et hoc non quia tunc nō mouebitur. Nec ante quia iſte motus non terminabitur ante hoc inſtans. Poteſt dici ꝙ iſte motus terminatur extrinſece ad gradum vt octo Nec oportet omnē motum haberet terminū intrinſecum vt patet de alteratione quando ex aere fit ignis q2 fit reſolutio vſq̄ꝫ ad nudā materiā et ideo precedens alteratio nō terminatur intrinſece q2 ſubiectū in fine non eſt et ſic non omne mobile in termino motus quieſcit

¶ Ad decimū dicitur ꝙ ante oēm motum eſt mot⁹ ad iſtum ſenſum ꝙ in quolibet motu ſunt plures ꝑtes quarum vna eſt ante aliam vel dicitur ꝙ medietas hore diciť eſſe ante totā horā termīatiue ideſt terminatur anteq̄ꝫ tota hora terminetur.

¶ Ad vndecimū ſatis patet ex dictis vnde dico ꝙ nunq̄ꝫ motus ſcd̄m ſe totum continuus habet primum mutatum quia mutatum vocať termin⁹ alicuius motus. Sed queritur an generatio habet primum mutatum Uidetur ꝙ ſic quia generatio non eſt motus proprie dictus vnde ſimul aliquid generatur et genitū eſt Sed contra mutatum eſſe diciť terminus motus Et forma q̄ generatur eſt diuiſibilis ergo generatio non fit in inſtāti ſed ſucceſſiue Negatur cōſequentia quia generatio non eſt diuiſibilis diuiſibilitate tp̄is ſꝫ ſubiecti Ad aliud diciť vt ſupra.

¶ Ad duodecimum poteſt dici ꝙ aliquid mouetur per accidens quod prius non mouebatur quia pri⁹ non erat Alij dicunt ꝙ iſta in principio non mouētur ſed incipiunt moueri.

¶ Ad tertiūdecimū negať añs deſn̄ dr̄ ꝙ priuatie oppōita aliqḋ addūt ſup cōtradictoria. Et ideo nō oportet alterū eorū in eſſe. Ad aliud dr̄ ꝙ ibi nō eſt quies proprie dicta vel vnū inſtans ſupplet vicē duoꝝ. Ad aliud negatur ꝯn̄a Quidā dicit ꝙ motus eſt in inſtāti ꝑ accidens ſcꝫ ratione ſubiecti ſꝫ ꝑ ſe eſt in tempore Ad aliud dicitur negādo maiorē.

¶ Ad 14m dicit. San. Tho. hic lec. 3. Eo° vt dictū eſt in argumēto vnde ſicut dicim⁹ ꝙ nō impeditur ex ratione forme ſolis eſſe plures ſoles ſed ex hoc ꝙ tota materia ſpeciei ſub vno ſole continetur ita eſt de cōmuni natura mot⁹ ex qua non prohibetur quī motus poſſit eſſe in infinitū velocior Et tunc.

¶ Ad 15m negatur ꝙ repugnet ei ex cōmuni ratione motus q2 maior velocitas non habet oppōnem ad cōmunē rationē motus. Et ſi dicať hoc nō ſuffīcit ad inten°nem phi q2 aduerſarius dicet ꝙ non eſt dabilis velocior ꝑpt̄ defectū pote͂ de h° alias

Ad quartū ſic ꝓcediť. Uidetur ꝙ motus non ſit quia partes eius nō ſunt: ergo motus nō eſt patet ꝯſequētia quia effectus nō poteſt eſſe ſine cauſa ſua q̄tuꝫ ad eſſe ſed motus dependet a ſuis partibus tanq̄ꝫ a ſuis cauſis quo ad eſſe ergo ſi partes non ſint nec motus erit añs patet q2 nō ſunt cauſe quo ad fieri quia nō efficiūt Sed contra eſt. phūs.

¶ Reſpondeo dicēdū ꝙ philoſophus poſtq̄ꝫ oſtēdit de diuiſione motus et ordine partium eius ꝯſequenter agit de ſtatu ⁊ quiete ꝑ q̄ ſit pria cōcluſio.

¶ Omne quod ſtat moueť p3. q2 ſtare dicit tendētiam ad quietē ſꝫ impoſſibile eſt ꝙ aliqḋ ſimľ quieſcat ⁊ tendat ad quietem ergo qḋ ſtat mouetur. Ex

hac cōcluſione ſequit ꝙ oē quod ſtat: ſtat in tēpore
pꝫ. quia quod ſtat mouet ſed oē mobile mouet in tē
pore ergo vlterius ſequit ꝙ in ſtatu nō eſt dare pri
mū. quia ſtatus non eſt in indiuiſibili tēporis ſicut
neqꝫ motus ſed omne tempus eſt diuiſibile in infi-
nitū ⁊ in infinito nō eſt dare primū ergo in ſtatu nō
eſt dare primum.

¶ Secunda cōcluſio In quiete nō eſt dare primū
patet qꝛ oīs quies eſt in tēpore ergo. ⁊c̄. aīs patet
ſicut probatū eſt de motu: qꝛ motus ⁊ quies oppo-
nunt. ſꝫ eadē eſt mēſura ꝯtrariorū ergo Ex hijs pꝫ
differētia inter motū ⁊ qetē qꝛ illud dr̄ qeſcē qđ 2[m]
ſe totū ⁊ ſuas ptes ſimiliter ſe habꝫ nūc ſicut pri⁹ ſꝫ
īpoſſibile ꝙ illđ quod mouet ſimilit ſe hēat gº. ⁊c̄.

¶ Concluſio. 3ª. Mot⁹ ē patet qꝛ iudiciū ſumēdū
eſt a bene diſpoſitis. Sed bene diſpoſiti in ſenſib⁹
iudicant motū eſſe ergo motus eſt. Aduertendum
tamē ꝙ iſta concluſio ſcđm philoſophū nō indiget
probatione ſed preſupponit in philoſophia natu-
rali vnde idē dicit ꝙ licet aliqui hoc negauerit ver
bo non tamen mente

¶ Contra hanc cōcluſionē ar. ſex rationib⁹ zeno-
nis recitatis a philoſopho quarꝫ prima eſt talis.
Si aliqđ poſſet moueri de loco ad locū pri⁹ ptinge
ret ad mediū ſpacij qꝫ ad tminū ⁊ adhuc pri⁹ ad me
diū medij qꝫ ad mediū ⁊ cū ſpaciū ſit diuiſibile in in
finitū oporteret mobile infinitas partes pertran-
ſire ſed hoc eſt impoſſibile ergo.

¶ Scđa ratio q̄ in textu dicit achiles Si poſſibile
eſſet aliquid moueri de loco ad locū ſequeret: ꝙ ve
lociſſime motuꝫ nunqꝫ attingeret tardiſſime motū
ꝯn̄s eſt fl̄m ⁊ patet ꝯn̄a qꝛ ponatur velociſſime mo
tum in principio alicuius ſpacij ⁊ tardiſſime motū
in medio et ſimul incipiant moueri Cum ergo velo
ciſſime motū non perueniat ad illud mediuꝫ niſi in
tempore vel ergo cum illic pueniet adhuc ibi erit
tardiſſime motū vel in aliquo pūcto anteriori ſi ſit
adhuc ibi cuꝫ adhuc prius eſſet ſequitur ꝙ quieuit
et tamē ponebatur ipſa ſimul incepiſſe motū ergo
Si ſit in aliquo pūcto anteriori cū velociſſime mo
tum a medio ad illū punctū non veniet niſi in tp̄e
argueretur vt prius et ſic velociſſime motū nunqꝫ
poterit cōiungi cū tardiſſime moto.

¶ Tertia ratio nichil mouetur dum eſt in aliquo
loco ſibi equali ſꝫ ſagitta que maxime apparet mo-
ueri in quolibet nunc tp̄is eſt in loco ſibi equali er-
go non mouetur.

¶ Quarta ratio Si poſſibile eſſet aliquid moueri
ſequeretur ꝙ tpūs duplum eſſet equale dimidio ⁊
ecōtra cōſequēs eſt falſum ergo pꝫ cōſequentia ſu
mendo tres magnitudines equales vnā quieſcen
tem que ſit a. a. a. et duas cōtra ſe motas equali ve
locitate ⁊ ſimul incipiāt moueri quarꝫ vna ſit. b. b. b
et alia ſit. c. c. c. ⁊ ponatur pricipiū magnitudinis b
ſupra pricipiū magnitudis a. ⁊ pricipiū magnitudi
nis c. ſupra pricipiū magnitudis b. tūc arguit. Cū
pricipiū magnitudis b. pueniet ad mediū magnitu
dinis a trāſibit totā magnitudinē c. et non trāſibit
niſi mediū magnitudis a. ſꝫ magnitudo c. eſt dupla
medio magnitudis a ⁊ creſcēte magnitudie creſcit
tēp⁹ ſuppoſita equali velocitate ergo tēpus in quo
b. tranſit magnitudinē c. eſt duplū ad tēpus in quo
tranſit mediū magnitudinis a. ⁊ tamē in eodē tem
pore hec duo trāſeūt ergo duplū ē equale dimidio.

¶ Quinta ratio Si eſſet poſſibile aliquid moueri
ad aliquā formā puta de non albo ad albū cū id qđ
mouetur cum mouetur ſit in neutro terminorum ſe
queretur ꝙ inter albū et non albū daretur mediuꝫ
et ſic erit dare medium inter cōtradictoria quod eſt
impoſſibile.

¶ Sexta ratio. illud non mouetur localiter quod
ſemper eſt in eodem loco ſed corpus circulare pu-
ta celum ſemper eſt in eodē loco ergo nō mouetur.

¶ Septimo ar. Si motus eſſet hoc maxime eſſet
qꝛ aliquod mutatū eſſe continuatiuū partiū ei⁹ eſt
ſed probo ꝙ non quia ſequeretur ꝙ motus eſſet in
inſtanti quia aliquod continuatiuū ptiū eius eſt in
inſtanti ergo motus dicetur eſſe in inſtanti. Item
ſi motus diceretur eſſe quia aliquod mutatum con
tinuatiuū eius eſt ſequeretur ꝙ a proportiōe equa
litatis fieret actio patet ꝯn̄a. Ponendo ꝙ mediuꝫ
per quod lapis mouetur ſolum per iſtans termina
tiuum hore ſit equalis reſiſtentie cum virtute moti
ua lapidis tunc patet ꝙ iſte lapis mouetur in pri-
ma hora et in ſcđa. qꝛ medium eſt minoris reſiſten[e]
ergo iſti motus continuantur ita ꝙ in inſtāti termi
natiuo prime hore eſt aliqđ mutatū eſſe iniciatiuꝫ
vnius et finis alterius ergo tūc motus dicetur eſſe

¶ Octauo non ſūt ponēda inſtantia indiuiſibilia
in tēpore ergo nec mutata in motu. Aīs pꝫ qꝛ que-
ro in quo eſt inſtans ſubiectiue vel in ſubiecto diui
ſibili vel indiuiſibili. Si primum ergo eſt diuiſibile
Saltem per accidens ideo eni albedo eſt diuiſibi-
lis quia eſt in ſubiecto diuiſibili. Item ſi mutatū eſ
ſet tunc aliquid ſimul generaretur ⁊ corrūpetur qꝛ
mutatum eſſe ſolum durat per inſtans in motu for
te cōcedis cōtra. 5. phi. dictum eſt ꝙ gn̄atio ⁊ corru
ptio ꝯtrariātur propter oppoſitos terminos ſꝫ qua
litercunqꝫ capiatur corruptio ſemp habet termi-
num oppoſitū termio generationis. Itē quod indi
uiſibiliter corrūpitur corruptū eſt ergo ſi mutatum
eſſe corrumpatur in inſtāti in quo eſt ſequitur ꝙ eſt
et corruptum eſt.

¶ Nono arguitur ad idē Ponendo ꝙ de⁹ creet an
gelum et cū imediate poſt hoc annichilet celo quie
ſcente. Tunc quero an eodem inſtanti numero mē
ſurabitur illa creatio. et annichilatio et tunc ſequi
tur illud inſtans eſſe diuiſibile qꝛ ſcđm vnā parteꝫ
menſurat creationē Si vero ſit aliud inſtans tunc
ſequitur ꝙ inſtans ſit imediatū inſtanti.

¶ Ad primū dr̄ ꝙ ibi ſunt infinita in potētia ineq
lia. ¶ Et ad ſcđm dicitur eodēmodo vn̄ phūs dicit
ꝙ illud ſupadditū de velociſſime moto additur ad
tragediā ideſt admirationē inducēdā Cōmuniter
dicitur ꝙ qꝫlibet partē ꝓportionabileꝫ pertrāſibit
tardiū ante velox Non tamen vltimā medietateꝫ
vel oēs partes collectiue

¶ Ad tertiū dicitur ꝙ mobile in quolibꝫ nūc eſt in
loco ſibi equali quia in nunc non eſt motus.

¶ Ad quartum negatur ſequela Nec opꝫ. ꝙ tran-
ſiens duplicē magnitudinē habeat duplex temp⁹
quando nō ſunt paria. Sꝫ vnū mouet ꝯtra reliquū

¶ Ad quartū negatur ſeq̄la Nec op3 ꝙ trāſiēs du
plicē magnitudinē hēat duplex tp̄s qn̄ cetera non
ſunt paria S3 vnū mouet̄ ꝯtra reliquū. ¶ A 5m dr̄
ꝙ mobile dū mouet̄ ſcd̄3 ſe totū eſt i neutro terioꝝ
ꝯplete ſ3 aliq̄d habet de terio a quo et aliq̄d de ter
mino ad quē S3 q̄ritur ex quo caliditas et frigidi-
tas ſūt ꝯtraria imediata an inter ea poſſit eſſe me
dium vel motus. de hoc ar. ſequente. ¶ Et ad 6m
dictū eſt 4o phi. ¶ Ad 7m ſunt tres modi dicendi
Quidam dicūt motū eſſe in aliquo magno tp̄e ⁊ in
illo magno tēpore dicūt ꝑtes eius eſſe et ſimiliter
motū Vn̄ poſſum9 vti tp̄e p̄n̄ti vna hora vel āno S3
ꝯtra ſic loquēdo diceret̄ ꝙ p̄ria dies āni eſt q̄ tamē
eſt p̄terita. Itē motus iſte incipit eſſe g° imediate
poſt hoc erit ergo ad hoc ꝙ iſte motus ſit nō req̄rit̄
determiatū tp̄us Alij dicūt ꝙ mot9 eſt qn̄ ꝯtinuati
uum ꝑtium ei9 eſt vt dictū eſt 3o phi. Sed cōtra ſeq̄
retur ꝙ ſortes ꝑtranſiuiſſet iſtā leucā ſuppoſito ꝙ
adhoc ſit ſup ſcd̄am medietatem q2 ſua de p̄n̄ti fuit
vera ſc3 ſortes ꝑtrāſit Falſitas ꝯn̄tis p3 q2 iſta leu-
ca nō fuit ꝑtranſita a ſorte dr̄ ꝙ alit̄ d3 poni in eſſe
vt dictū eſt in S ū Alij dicūt ꝙ nunq̄ mot9 eſt ſed
bn̄ fuit vel erit. ¶ Ad 8m dr̄ ꝙ accn̄s indiuiſibile ē
in aliq̄ diuiſibili. vt patet de pūctis. S3 tunc q̄ritur
an in ꝯtinuo duo pūcta ſūt imediata ⁊ ſimiliter duo
inſtantia in tp̄e dr̄ ꝙ non Cōtra inter primū pūctū
et oīa alia collectiue nichil mediat ergo oīa colle-
ctiue ſunt imediata ergo hec eſt vera pūcta in cōti
nuo ſūt imediata primum p3 q2 nulla linea pōt me
diare inter primū punctū ⁊ oīa alia Itē oīa per ni-
chil diſtant a primo. Itē in ſucceſſiuis ar̄ eſſe ſort3
et non eē ſortis ſūt imediata ſ3 eſſe ſortis et eſſe in
ſtantis ꝯuertunt̄ ſic ꝙ qn̄ vnū eſt aliud eſt g° inſtās
eſſe ſortis et inſtans nō eē ſortis q̄ deſinit eſſe ſūt
imediata Itē hec aliud inſtās ab iſto eſt/imediate
an̄ hoc erat vera ergo hēbat ſingularē verā alias in
definita eſſet v̄a tn̄ q̄libet ſingularis eēt falſa Itē
imediate an̄ hoc fuit inſtās ſignet̄ illud ēt cū ſigno
ꝯfuſiuo et vocet̄ a iſtās tūc ſeq̄t̄ ꝙ a inſtās imedia-
te an̄ h° fuit Itē imediate fuit iſtans g° ſine medio
an̄ hoc fuit aliud iſtās vide 4o phi. et burleū i ſexto

A D quītum ſic ꝓcedit̄ videt̄ ꝙ impꝰtibile
ſeu angel9 poſſit moueri Et ar̄ ſic. quia
motis nobis mouent̄ ea q̄ in nobis ſūt
ſ3 pūcta q̄ ſūt indiuiſibilia ſūt in nobis
ergo mouent̄. Forte dicis ꝙ mouent̄ p
accn̄s et nō de p ſe Propterea ar̄ ſic qn̄ aīa ſeparat̄
a corpore mouet̄ p ſe q2 non rōne alterius moti. er
go ⁊c. Sed contra eſt ph̄s.

¶ Rn̄deo dicendū ꝙ aliq̄d dr̄ indiuiſibile dupli̇cit̄
vno° ſcd̄m eſſētiā Alio° ſcd̄m entitatē et iſto modo
capitur hic idiuiſibile Mobile etiā dupl̄r dr̄ vno° p
ſe Alio mō p accn̄s et hoc adhuc dupl̄r q2 aliq̄d mo
uetur p accidēs quod tn̄ natū eſt moueri p ſe aliud
vero quod non eſt natū moueri per ſe.

¶ Cōcluſio prima indiuiſibile ſcd̄m quantitatem
per ſe moueri nō pōt Probat̄ Si poſſit moueri tūc
moueat̄ ex a. in b. vel ergo cū mouet̄ eſt totū i a. vel
totū in b. vel h3 ꝑtem in a. ⁊ partē in b. Nō pōt dici
3m q2 tūc indiuiſibile eſſet diuiſibile Nec ſcd̄3 q2 dū
mobile ſecundum ſe totū eſt in termio ad quē non
plus mouetur ſed motum eſt Nec primum quia du3
aliquid ſecundum ſe totum eſt in termino a quo nō
dum mouetur ſed quieſcit ergo. Secūdo ſic impoſ-
ſibile eſt in motu locali mobile trāſire ſpacium ma
ius ſe quī tranſeat equale ſibi vel minus Sed indi
uiſibile non poteſt tranſire minus ſe ergo ſi mouea
tur localiter trāſibit prius equale ſibi ſed ſi mouea
tur per aliquam totam lineam motus erit equalis
linee quia numerabit et menſurabit totam lineam
per puncta indiuiſibilia ⁊ per ꝯſequens linea erit
compoſita ex punctis quod eſt falſum ergo.

¶ Sed circa hanc concluſionem dubitat̄ an de mu
tabili ſcd̄m q̄ n̄tlibet mutationem intelligatur. Pro
quo ſciendum eſt ꝙ mutationes ſunt in duplici dif
ferentia Quedam enim ſunt ad formam vt ad ſub
ſtantiā q̄n̄titatem et qualitatem Alie ſūt mutatio-
nes ad vbi et ſic differunt q2 omnis mutatio ad for-
mam eſt inter certos terminos ſecundum natura3
Et iō inter ꝯtradictoria aut ꝯtraria ſimpliciter. ſ3 i
motu locali nō ſic oīmode ſ3 q̄n̄q3 ⁊ i q̄buſdā eſt ma-
xima diſtātia ſcd̄3 naturā vt in motib9 natalib9 gra
uium et leuium vbi reperitur contrarietas ſimpli-
citer. ſed in motibus voluntarijs et violentis non
reperitur maxima diſtantia ſimpliciter inter termi
nos illorum motuum ſ3 ſolum ſecundum quid ſc3
ſecundū voluntatē vel maiorem potentiā mouētis

¶ Tunc reſpondēdum ē ad dubiū primo ſecundū
opinionē alexandri dicentis ꝙ nulla mutatio eſt i-
diuiſibilis aut i non tēpore ſed quia hoc eſt contra
cōmune dictū ariſtotelis ⁊ alioꝝ ꝑipatheticoꝝ vt
p3 de illuminatione recitāda ē opinio temiſtij di-
centis ꝙ ſi ſit aliqua mutatio i nō tēpore tamē hec
nos latet modo ariſtoteles ſolū loq̄tur de eo quod
manifeſtum eſt. Tertia opinio ē auēpeche. dicen-
tis ꝙ hic ph̄s non itendit de diuiſione mutabilis
ſecūdū partes q̄n̄titatiuas ſ3 de diuiſiōe qua diuidit̄
ſubiectū i accidētia ꝯtraria quoꝝ vnū i alterū mu-
tat̄ ſicut aqua de frigido i calidū. Quarta ē reſpon
ſio auerrois ꝙ ille mutationes que ſūt i nō tēpore
ſunt t̄mini quorūdā motuū diuiſibilium. Accidit er
go aliquid trāſmutari i nō tēpore inq̄n̄tū ſc3 quilib3
motus t̄minat̄ in iſtāti et q2 illud quod ē p accidēs
p̄termittit̄ in demōſtrationib9 ideo ariſtoteles in
hac demōſtratione vtit̄ ac ſi oīs mutatio ſit diuiſibi
lis ⁊ in tēpore Sed oēs iſte opiniones ſūt ꝯtra opi
nionē ſācti thome ſ3 āteq̄ ponat̄ opinio eius ſcien
dum eſt ꝙ cauſa dubitationis hec eſt quia ſi dicat̄ ꝙ
ratio itelligit̄ ſecūdum quālibet mutationē falſa ē
q2 q̄dā ſūt mutationes idiuiſibiles iter quaꝝ extre
ma nō cadit mediū vt ſūt generatio ⁊ corruptio. Si
dicat̄ de aliq̄bus itelligit̄ ⁊ de aliq̄bus nō ratio par
ticularis ē ⁊ ideo nō ꝯcludit. S3 ad hoc reſpōdetur
ſecūdū btm̄. T. ꝙ iſta obiectio auerrois nō ē ad ꝓ-
poſitū. non enim ariſtoteles in ſua demōſtratione
vtitur ac ſi oīs mutatio ſit diuiſibilis ⁊ in tēpore cū
magis e ꝯuerſo ex diuiſione mobilis ꝓcedat ad di-
uiſionē mutationis. Et ſicut ipſe poſt dicit diuiſibi-
litas p prius ē in mobili q̄ in motu vel mutatione
ſed vtitur principijs per ſe notis que neceſſe eſt cō
cedere i q̄libet mutatione ſcilicet ꝙ illud quod mu
tat̄ qn̄ eſt ſecūdum totū et partes in termino a quo

nōdum mutatur ſcd'm illā mutationem et quando eſt in termino ad quē non plus mutatur ſed mutatum eſt et quod non pōt eſſe in vtroqʒ totum ſed ſicut expoſitum eſt in qualibet mutatione quod mutatur partim eſt in vno termino et ꝑtim in alio. Sʒ hoc diuerſimode inuenitur in diuerſis mutationibus Nam in illis mutationibꝰ inter quarum extrema eſt aliquod mediū ꝯtingit ꝙ id quod mutaẗ duʒ mutatur partī ſit in vno extremo et partim in alio ſecundum ipſa extrema in illis vero inter quorum terminos non eſt aliud mediū id quod mutatur nō eſt ſcd'm diuerſas partes ſuas ī diuerſis extremis. ſcd'm diuerſa extrema ſed ſecundū aliquid adiunctum Sicut cuʒ materia mutatur de priuatione ad formā ignis dum eſt in ipſo mutari eſt quidem ſub priuatione ſecūdū ſeipſā ſed partim eſt ſub forma ignis nō ſcd'm ſeipſā ſed ſcd'm aliquid ei adiūctum ſcʒ ſecundum diſpoſitioneʒ propriā ignis quā partim recipit anteq̄ʒ formam ignis habeat vnde infra ꝓbat ariſtoteles ꝙ etiā generatio et corruptio ſunt diuiſibiles quia quod generatur prius generabatur et quod corrūpitur prius corrumpebatur et forte hocº intellexit alexander ꝙ omnis transmutatio eſt diuiſibilis ſcʒ vel ſecūdum ſeipſam vel ſecundum motum ei adiunctū Sic etiā intellexit temiſtius ꝙ ariſtoteles aſſumpſit id quod erat manifeſtum et pretermiſit quod eſt latens quia nondum erat locus tractandi de diuiſibilitate vel indiuiſibilitate motuū ſed reſeruatur in poſterum in omnibus tamē vel diuiſibilibus vel indiuiſibilibus ſeruatur ꝙ ariſtoteles hic dicit quia que dicūtur indiuiſibiles mutationes ſunt quodāmodo diuiſibiles ſcʒ per ea que eis adiungūtur et hoc eſt quod Auerrois dicere voluit ꝙ hoc eſt per accidens Aliquas mutationes eſſe in non tēpore.

¶ Secūdo hic dubitatur an hec diuiſio ſecundum quā diuiditur mutabile ꝑtim eſſe in termino a quo et partī in termino ad quē ſit accipienda ſecunduʒ partes integrales mobilis aut ſcd'm partes terminorū motus non eñ videẗ verū eſſe in motu alterationis ꝙ id quod alteratur ꝑtim ſit in vno termino et partī in altero ſecundū ꝑtes mobilis dum alteratur non eñ ſic procedit motus alterationis ꝙ prius vna pars alteretur et poſtea altera ſed totū prius eſt minus calidum et poſtea magis calidū vñ etiā ariſtoteles in libro de ſenſu et ſenſato. dicit ꝙ non ſimiliter ſe habet in alteratione ſicut in latiōe lationes nāqʒ rōnabiliter in medio priꝰ attingunt quecunqʒ vero alterātur non adhuc Siliter contigit eñ ſimul totū alterari et non dimidiū prius velut aquā omnē ſimul coagulari. Eſt aūt ad hoc dicēdum ꝙ ariſtoteles ī hoc ſexto libro agit de motu ſecundum ꝙ eſt continuus ꝯtinuitas aūt primo et ꝑ ſe et proprie inuenitur in motu locali tm̄ qui ſoluʒ poteſt eſſe cōtinuꝰ et regularis vt oſtendeẗ in octauo. Et ideo determīationes in hoc libro poſite pertinent quidē ad motū localē perfecte ad alios aūt motus non totaliter ſed ſcd'm ꝙ aliquid continuitatis et regularitatis participāt. Et ideo dicendū eſt ꝙ mobile ſecundum locū ſēper prius ſubintrat locum in quem tēdit ſecundū partem q̄ʒ ſcd'm totū in alteratione aūt aliquoº ſic et aliquoº nō ſic Manifeſtum eſt eñ ꝙ omnis alteratio fit per virtutem agentis quod alterat cuiꝰ virtus q̄ᵗᵒ fuerit maior tanto maius corpus alterare poteſt Quia igitur alterās eſt finite virtutis vſqʒ ad determinatā q̄titatem corpus alterabile ſubditur eiuſ virtuti et ſimlˀ recipit impreſſionē agentis Unde ſimul alteratur totum et non pars poſt partem Et illud alteratum iterū alterat aliquid aliud ſibi ꝯiunctum eſt tamen minoris efficacie in agendo et ſic inde quouſqʒ deficiat virtus alteratiua ſicut ignis calefacit vnam ꝑtem aeris ſtatim et illa calefacta calefacit aliam ⁊ ſic pars poſt partem alteratur vnde et ariſtoteles ī libro de ſenſu et ſenſato ſubiungit Attamē ſi multum fuerit quod calefit aut coagulatur habitum ab habito patitur primum autē ab ipſo faciēte tranſmutari neceſſe eſt et ſimul alterari et ſubito.

Uerūtamen et in hoc ipſo quod ſimul alteratur eſt quādam ſucceſſionē ꝯſiderare quia cum alteratio fiat per cōtactū alterantis partes alterati q̄ᵗᵒ magis appropinquant ad corpus alterans perfectiꝰ et primo recipiunt impreſſionē alterātis et ſic ſucceſſiue ſcd'ʒ ordinē partiū et maxime quādo in corpore alterabili eſt aliquid cōtra reſiſtēs alteranti ſic ergo cōcludit ꝙ id quod mutatur motu locali dū mutatur partim ē in termino a quo et partim ī termīo ad quē et ita vna pars prius peruenit ad terminum ad quē ſipliciter et abſolute in motu locali in motu autē alterationis aliq̄liter vt dictū eſt. Quidam vero ecōuerſo dixerunt ꝙ id quod dicitur hic magis habet veritatē in motu alterationis q̄ʒ ī motu locali dicūt enī ꝙ hoc qd' diciẗ id qd' mutatur partim eſt in termino a quo ⁊ partī in termīo ad quē nō ſic ītelligēdū eſt ꝙ vna pars eius quod mouetur ſit in vno termino et alia in alio ſed eſt referendū ad partes terminorū quia ſcʒ quod mouetur partē habet de termino a quo et partem de termino ad quē ſicut quod mouetur de albedine ī nigredinē primo non habet albedinē ꝑfecte nec nigredinē perfecte ſed aliq̄d participat īperfete de vtroqʒ qd' in motu locali non videtur verū niſi ſecundū ꝙ id quod mouetur dum eſt in medio duorū terminorū quodāmō aliq̄d participat de vtroqʒ extremo ſicut ſi terra moueatur ad locum ignis dū eſt in loco aeris ī ſuo moueri partē habet vtriuſqʒ termini inq̄ᵗū ſcʒ locus aeris et eſt ſurſum reſpectu loci terre et deorſum reſpectu loci ignis.

¶ Hec autem expoſitio extorta eſt et cōtra opinionē ariſtotelis quod apparet.

¶ Primo ex verbis ipſius cōcludit enim. Neceſſe igitur quidē aliq̄d ī hoc eſſe aliud vero ī altero mutantis. i. eius quod mutatur Loquitur ergo de partibus mobilis non de partibus terminorum

¶ Secundo ex eius intentione inducit eum ad ꝓbandum id quod mutatur eſſe diuiſibile quod non poſſet ꝯcludi ex ꝓmiſſis vnde licet auēpeche dicat ꝙ non intendit hic probare ꝙ mobile ſit diuiſibile in partes q̄titatiuas ſed ſecundum formas intentio tamen ariſtotelis eſt oſtendere expreſſe in hoc ſexto ꝙ mobile eſt diuiſibile in ſuas partes q̄titatiuas ſicut et alia continua. Et ſic vtitur in ſe=

quentibus demonſtrationibus Nec hoc videtur eſſe conueniens quod dicunt quidam ꝙ per hoc probatur diuiſibilitas mobilis ſecundum continuitatē quia per hoc ꝙ mobile dum mouetur participat vtrūqꜫ t'minū et non ſtati habet pfecte terminum ad quem manifeſtū ē mutationē eſſe diuiſibilē ſecūdū ꝯtinuitatē ⁊ ꝯñs mobile cum īdiuiſibile nō poſſit īdiuiſibili. ſed hoc nichil valet Manifeſte enim ariſtoteles ī ſequētibus oſtēdit diuiſionem mot⁹ ex diuiſione mobilis vnde ſi intēderet concludere diuiſionem mobilis per diuiſionem mot⁹ eſſet demōſtratio circularis

¶ Tertio apparet hanc expoſitionē eē icōuenientem ex ipſa expoſitione ariſtotelis cū dicit dico autem ī quod mutet primuʒ ſecūduʒ mutationem. Ex quo apparet ꝙ non itēdit dicere ꝙ parti ſit ī termino a quo et partim in termino ad quē propter hoc q̄d ſit in medio ꝙ participat vtrūqꜫ extremū. Sed quia ſcōm vnam partē ſui eſt ī extremo et ſecundū aliam in medio. Sed ꝯtra reſpōſionē beati thome arguit egidius. nā ꝙ alterās pri⁹ alterat vnā ꝑtem quā aliam hoc eſt ꝑ accñs vel q2 nō omnes partes eq̄liter ſubdūtur virtuti alterātis vel quia virtus alterātis fortius attigit ī vnā partē q̄ȝ in aliam Sʒ demonſtratio ariſtotelis debet procedere ex hiis que ſunt per ſe ergo non debet intelligi de diuiſione mobilis: ſecundum partes quantitatiuas. Itē licet in alterationibus que ſunt ab extrinſeco dictum ſancti tho. habeat veritatē nō tamē in hiis que ſunt ab intrinſeco vt in aqua reducente ſe ad frigiditatem in tali eñ alteratione omnes partes mobiles equaliter ſubduntur virtuti alterantis tō non plus alterať vna pars q̄ȝ alia et ideo dicit Egidius ꝙ hec diuiſio in alteratione attendēda eſt ex parte terminorū motus vt dicebat Auēpeche Sʒ in motu locali ſumenda eſt ſecundum partes q̄ntitatiuas mobilis Sed quia omne quod moueť quocunqꜫ motu etiaʒ mobile eſt localiter ideo phūs poteſt concludere ſi omē mobile localiter ſit diuiſibile quantitatiue ꝙ omne mobile eſt diuiſibile Et ideo illa demonſtratio principaliter cōcludit de mobili localiter et per conſequens de aliis. Pro q̄to omē mobile quocunqꜫ motu eſt mobile localiter.

¶ Tertio dubium eſſe videtur cū dicit ariſtoteles in quod primū mutatur. Non enī videtur poſſe accipi in quod primū mutatur aliquid propter diuiſibilitatē magnitudinis in infinitū Et ideo dicendū eſt ꝙ id in quod primū mutatur in motu locali dicit locus qui ꝯtingit locum a quo mutatur ita ꝙ nichil eſt eius. Si eñ acciperetur ſecund⁹ locus qui haberet aliquid primi loci non eſſet accipe primū locum in quē mutatur quod patet ſic Sit locus vnde mutatur aliquod mobile a.b. et loc⁹ ei ꝯtactus equalis ſit b c. quia eñ a.b. diuiſibile eſt diuidatur in pūcto d. et ſumatur de loco b.c. verſus c. ſic ꝙ ſit equale ei quod eſt a.b. et ſic illud g.c. Manifeſtū eſt igitur ꝙ mobile prius mutatur ad locum g.c. q̄ȝ ad locū b.c. et iterū cum a.g. ſit diuiſibile erit accipē aliū locum priorē et ſic in infinitū ergo et ſimiliter in motu alterationis accipiendum eſt in quod primo mutatur aliquid ſicut cū mutatur de albo in nigrū accipi debet fuſcum non aūt minus album.

¶ Quantū ad ſcōm videndum eſt vtrū angel⁹ poſſit moueri localiter Pro quo ſit prima concluſio. Angelus poteſt moueri localiter patet q2 Cui competit eſſe ī diuerſis locis ſucceſſiue illud poteſt moueri localiter ſʒ angelo cōpetit eſſe in diuerſis locis ſucceſſiue ergo poteſt moueri localiter Minor patet quia angelus eſt vbi operatur ſed ſucceſſiue operatur in diuerſis locis ergo ſucceſſiue eſt in diuerſis locis Vel ſic angelus non eſt determinatus ad certū vbi ergo poſt vnū poteſt acquirere aliud. Item aīa a corpore ſeparata pōt moueri igitur.

¶ Secunda concluſio Angelus poteſt moueri de vno loco ad aliū non tranſeundo locū medium ⁊ ille vocatur motus diſcretus Unde poſſibile eſt ꝙ in vno inſtanti ſit in tota iſta ciuitate et in alio inſtanti ſit rome et ſecundum inſtans erit īmediatum primo poteſt tamen moueri motu continuo et pertranſibit oīa media. Primū patet q2 eſt in loco per operationem et operatur vbi vult et poteſt velle operari in extremis ſine medio ergo poteſt ſucceſſiue eſſe in extremis abſqꜫ hoc ꝙ ſit in medio.

¶ Tertia concluſio intelligentia nō poteſt moueri in inſtanti patet quia in motu angeli ſūt duo nūc ergo ibi eſt tempus Antecedens patet quia ibi eſt prius et poſterius. Et ſi queratur an ſit poſſibile ꝙ intelligentia in aliquo toto tempore ſit ī aliquo loco et in inſtanti terminatiuo illius temporis ſit in alio loco. Dicendum eſt ꝙ nō quia omnis mutatio inſtantanea preſupponit mutationem continuam ſicut generatio eſt terminus alterationis materie et illuminatio terminus motus localis corporis illuminantis ſed motus localis intelligentie nō eſt terminus alterius motus continui Nec aliquē preſupponit ſed eſt per ſeipſum a nullo alio motu dependens ergo impoſſibile eſt ꝙ in aliquo toto tempore ſit in aliquo loco et in vltimo nūc ſit in alio

¶ Sed queritur quid diceret philoſophus de motu intelligentiarum Cōmuniter dicitur ſecunduʒ phm̄. 8. phi. T. C. 52. ꝙ intelligentie ſiue motores orbium inferiorum mouentur per accidens ſicut orbes inferiores per accidens mouētur delati ex motu ſuperioris orbis Unde ſicut petr⁹ moueť ad motum nauis ſic intelligentia videtur moueri ad motum orbis in quo eſt. Itē phūs dicit. 2. thopi. ideas ſecundum platonē debere moueri quia motis nobis mouentur omnia que in nobis ſunt ſed intelligentia eſt in celo igitur.

¶ Contra hec arguitur. Et primo ꝙ motus mobile et tempus non ſimiliter diuiduntur nec ſimiliter ſe habent q̄ȝtum ad eſſe finitum et infinitum vt dictum eſt in iſto ſexto quia motus et tempus eſt infinitum non autem magnitudo antecedens eſt notū de motu celi et toto tempore preterito ſecundum philoſophum. Item magnitudo habet partes ſecundum extenſionem non autem motus patet quia motus ſecundum eſſentiam eſt ipſum vbi et relatio. Relatio autem non diuiditur ad diuiſionē ſubiecti ergo nec motus minor patet de paternitate que eſt indiuiſibilis. Item tempus non habet partes ſecundum extenſionem Alias plura tem-

poꝛa eſſent ſimul ergo nec motus Forte dicis ꝙ mo
tus diuiditur ſecundum prius et poſterius quia to
tus motus eſt ſimul. Contra inſtans et tempus ſūt
ſimul vt dicitur quarto phiſico. ergo motus et muta
tum ſunt ſimul ſed mutatum eſſe eſt in inſtanti er-
go motus eſt totus ſimul.
Scōo arꝰ ad idͦ ſeq̄ret ꝙ in celo eſſēt plēs motꝰ ꝓmi
ſcꝫ motus duaꝝ medietatū. Item ſi motus eſſet di
uiſibilis ad diuiſionē ſubiecti quod eſt diuiſibile ſe
queretur ꝙ aīa rationalis eſſet diuiſibilis qꝛ eſt in
ſubiecto diuiſibili Aīa etiā mouetur per accidens
et tamē nō habet motū ergo licet ꝑtes alicuiꝰ mo-
bilis moueantur nō oportet ꝙ in eis ſit motꝰ vt hic
preſupponit phūs. Itē ſi motus diuideretur ſcōm
diuiſionē tp̄is tūc haberet q̄titatē ab illo qͦd eſt fal
ſum qꝛ habet q̄titatē a mobili et ſpacio forte dicis
ꝙ motus hꝫ propꝛiā q̄titatē qꝛ aliq̄n ſpaciū eſt ma
gnum et mobile ꝑuū et ideo nō habet ab iſtis q̄ti-
tatē Contra tūc due q̄titates eſſēt ſimul. ſ. corpꝰ
et motus qui haberet tres dimēſiones.

Tertio vel totū prius mouetur q̄ ꝑtes vel ecō-
uerſo Nō primū qꝛ partes precedūt totū ergo priꝰ
ſunt partes motus q̄ totus motus Nec ſcōm quia
ſi prius eſt motus partiū q̄ totius ergo priꝰ eſt ꝑs
motus q̄ motus totus quod eſt fl̄m quia in ſucceſſi
uis q̄ cito eſt pars tam cito eſt totū.

Quarto motus non habet duplicē q̄titatē quia
due q̄titates nō poſſūt eſſe ſimul ſꝫ motus eſt diui
ſibilis ad diuiſionē tēporis ergo non eſt diuiſibilis
ad diuiſionē ſubiecti. Item motus eſt diuiſibilis ſe
cundum intenſionē qꝛ vnꝰ eſt intēſioꝛ alio et tamē
de hoc phūs non facit menſionem.

Quinto illuīatio fit in inſtanti ergo non diuidi
tur per ſubiectū ſic ꝙ priꝰ illuminet̄ vna ꝑs q̄ alia
Item motꝰ ⁊ id in quo eſt motus ſcōꝫ phm̄ ſimiliter
diuidūtur ſꝫ id in quo eſt motꝰ aliq̄n non diuiditur
vt patet q̄n motus eſt ad qualitatē vnde ꝑ illud in
quo eſt motꝰ intelligitur forma ſcōm quā eſt per ſe
motus Forte dicis ꝙ qualitas diuiditur ad diuiſio-
nem ſubiecti Et ſic eſt q̄ta per accidēs Cōtra ſub-
iectum ſcꝫ ſubſtātia etiā ꝑ accidēs eſt diuiſibilis er
go ſi talis diuiſibilitas ſufficit ad motū ſequitur ꝙ
ad ſubſtantiā erit per ſe motꝰ. Itē bene ſeq̄tur qua
litas eſt per ſe indiuiſibilis ergo nulloͦ ſibi ꝯpetit
diuiſio Sicut homo eſt per ſe rationalis et ideo nō
poteſt eſſe per accidens irrationalis

Sexto Si predicta ꝯſimiliter diuiderentur hoc
maxime eſſet qꝛ in maioꝛi tp̄e pertrāſitur maiꝰ ſpa
cium ſꝫ hoc eſt falſū prīo ſi ſit diuerſa mobilia quoꝝ
vnū mouetur per mediū rarius Itē pono ꝙ mediū
ꝯtinue ꝯdenſet̄ ſic ꝙ in fine ſit eq̄lis reſiſtentie tūc
iſtud mobile in infinitum tarde deſcendet ymo in
caſu ſtaret ꝑ tpūs infinitum ad tranſeundū finitaꝫ
magnitudinē vt ſi angelus moueat lapidē preciſe
ꝑ vnā partē ꝓpoꝛtionabilē in vna hoꝛa tūc ſtaret ꝑ
tēpus infinitū anteq̄ trāſiret illud ſpaciū vn̄ celuꝫ
in tp̄e infinito nō tranſit ſpaciū infinitū ḡ male di
ctum eſt ſupꝛa ꝙ magnitudo finita tranſiri non pōt
in tempoꝛe infinito.

Septimo arꝰ ad idē ꝙ non ſimiliter ſe habēt pre
dicta quo ad eſſe finitū ⁊ infinitū qꝛ ḡnationes ſūt
infinite ſcōm ſucceſſionē et tn̄ nulla magnitudo ē
infinita Añs eſt notū ſcōm phm̄. Itē dictum eſt ſu
pꝛa ꝙ motus eſt velocitabilis in infinitū inq̄tū mo
tus ergo quilibet motus pōt eſſe infinitus Tenet
ꝯn̄a per expōnem propōnis reduplicatiue Ponat̄
ergo in eſſe et habetur intentū. Item ſi a ignis ſū-
me calidus agat in aquā tunc ibi erit alteratio infi
nita quia in infinitum minuetur reſiſtētia aque er-
go in infinitum augebit̄ ꝓpoꝛtio ignis ſuꝑ aquā gͦ
agēs in infinitū augebit ſuā actionem qꝛ velocitas
actionis ſeq̄tur ꝓpoꝛtionē agētis ſupꝛa paſſū et ꝙ
reſiſtētia paſſi in infinitū minuat̄ ſuppono ꝑ caſum
Itē multi dicūt lineā giratiuā eſſe infinitā Et ſatꝫ
patet ꝙ muſca trāſeūdo colūpnā trāſit totā lineā
giratiuā eiꝰ ergo magnitudo pertranſita eſt infini-
ta et tamen motus eſt finitus et econuerſo

Octauo ſi motꝰ diuideret̄ ſcōm priꝰ ⁊ poſteriꝰ gͦ
inter termios motꝰ ſēꝑ eſſet mediū vt hētur in phō
T. C. 40. vbi dicit ꝙ terminꝰ ad quē diſtat a terio a
quo, Sꝫ pꝫ ꝙ hoc ſit fl̄m qꝛ ḡnatio eſt int̄ ꝯtradicto-
ria ergo vnū extremū eiꝰ nō diſtat ab alio qꝛ int̄ cō-
tradictoꝛia nō eſt dare mediū. Itē mobile dū moue
tur ꝑtī eſt in terio a qͦ ⁊ ꝑtī in termīo ad quē gͦ teriꝰ
a quo ⁊ tmīnꝰ ad quē ſil̄ ſūt in mobili. Itē celū mo-
uet̄ localit̄ ⁊ tn̄ ſēꝑ eſt in terio a q̄ ⁊ in terio ad quē.
pꝫ qꝛ celū ſēꝑ habꝫ idē vbi nec habet nūc aliud vbi
nūero q̄ heri Nec tn̄ ſuus motꝰ eſt ocioſꝰ ergo ma-
le dixit phūs ꝙ motꝰ ille ſit fruſtra T. C. 7. quo ali
quod mobile mouetur ad locū in quo eſt.

Nono arꝰ ꝙ īdiuiſibile poſſit moueri qꝛ hͦ dictū
eſt de angelo. Forte dicis ꝙ āgelus non mouetur ꝑ
ſe ſꝫ ad motū alterius. Contra ſecūdū rei veritatē
angelus poteſt moueri localiter ꝑ celū ēpireum et
tamen ibi nullū eſt coꝛpus ꝙ moueatur ergo nō mo
uetur ibi ꝑ accidēs ergo mouetur ꝑ ſe. Item ſpera
ſuꝑ planū mota ſēper tāgit planū in pūcto ergo il-
lud pūctū ꝑtrāſit totam lineam. Nec tamē illa to-
ta linea ꝯponitur ex pūctis ergo licet aliquod īdiui
ſibile moueretur nō ſeq̄tur magnitudinē ꝯponi ex
punctis. Forte dicis ꝙ ille pūctꝰ ꝑ accidēs mouet̄
et ideo nō opoꝛtet ꝙ ꝯmenſuret ſibi ſpaciū ſuper ꝙ
mouetur ſpera autē ꝑ ſe mouetur et eſt diuiſibilis.
Sꝫ ꝯtra q̄uis ꝑs in toto mouet̄ ꝑ accidēs tamē ſēꝑ
eſt in ſpacio ſibi equali et deſcribit totum ſpacium
ſicut albedo q̄ eſt mota per accidens. Itē linea iſta
ſuppoſita nō ꝯmenſuratur ſpere quia tunc eēt coꝛ-
pus ſpericū ꝯmēſuratur tamen alicui moto ſuꝑ ip-
ſam et nō niſi pūcto igr̄. Itē ponatur coꝛpus ſperi
cum moueri ſuper planū in vacuo tunc pꝫ ꝙ illa li-
nea ī plano nō deſcribitur niſi a pūcto nec ſpericū
aliq̄d tangit niſi ī puncto vt pꝫ ex geometria. Pun-
ctū autē eſt īdiuiſibile ergo mobile dum mouet̄ nō
eſt partim in termino a quo et ꝑtī ī termino ad quē
quod eſt ꝯtra ꝓbationē ꝯcluſionis. Ex hijs poteſt
pꝛobari ꝙ tempus ⁊ illud ſuꝑ ꝙ ꝯtinue eſt mobile
non ſimiliter diuidūtur qꝛ mobile ſpericū ꝯtinue ē
ſuꝑ puncta ergo ꝑtrāſitū ab eo eſt multitudo pūcto
rum ⁊ cōpoſitum ex indiuiſibilibus non autem tem
pus et pūcta propꝛie pertranſeuntur quia coꝛpus
ſpericū nichil pertranſit niſi ꝙ tangit. Forte dicis
ꝙ hic inferius non datur ſpericum ſed argumen-

tum equaliter ſit de plano q2 qñ planũ moueť tunc indiuiſibile illi⁹ ꝯtinue applicať indiuiſibili ipſius ſpacij ſup qđ moueť forte dicis ꝙ indiuiſibile nõ ꝑ ſe moueť Cõtra ſiue moueať ꝑ ſe ſiue per accidẽs opꝫ ꝙ prius ptranſeat equale ſibi ꝗ̃ maius nec rõnes plus cogũt de vno ꝗ̃ de alio Item faciat deus punctũ per ſe exiſtẽ et moueatur per ſe.

¶ Decimo arguitur ꝙ intelligentiã moueri localiter deſtruit rõnes phi. Primo eñ accidẽs diuiſibile eſſet in ſubiecto indiuiſibili q2 mot⁹ eſt diuiſibilis ⁊ non angelus Itẽ quod moueť ptim eſt in termino a quo et parti eſt in termio ad quẽ ergo habet ptes forte dicis ꝙ ſi motus angeli ſit continuus ptim eſt in termio ad quẽ vt tñ ptialitas referatur ad locuꝫ cui applicat ſuã virtutẽ. Sed cõtra tunc rõ phi nõ oſtenderet mobile ſcðm ſuam ſubãm eſſe diuiſibile forte dicis ꝙ rõ phi eſt de indiuiſibili cui rñdet loc⁹ indiuiſibilis ꝯtra Angelus põt eſſe in pũcto et cuꝫ hoc moueri de vno pũcto ad aliud punctũ ergo etiã quodcunqꝫ idiuiſibile poſitũ ab antiqs phis põt localiter moueri Forte dicis ꝙ mot⁹ angeli non eſt vniuocus cũ aliis. Contra Eadẽ facilitate qua dr̃ hoc non eſſe verum in vno dicetur etiã in alio.

¶ Undecimo ſcðm phm̃. T. C. 89. oẽ quod moueť prius pertrãſit ſpaciũ ſibi eq̃le vel minus ꝗ̃ maius ſꝫ nichil eſt minus angelo. Si aũt ptranſit indiuiſibile ſibi equale ſeqtur ꝙ ſpaciũ ptrãſitũ ab eo ꝯponetur ex indiuiſibilib⁹. Itẽ relationes oppoſite nõ poſſũt eſſe in eod. ergo idẽ non eſt motũ a ſe q2 mouere ⁊ moueri opponũtur. Itẽ oẽ quod mouet ſe diuiditur in partẽ per ſe mouentẽ et in partẽ ꝑ ſe motam ſed angelus eſt indiuiſibilis igitur.

¶ Duodecimo ar̃ ꝙ põt moueri in iſtanti q2 ſupra dictũ eſt ꝙ inſtans angeli põt durare ꝑ magnũ tempus noſtrũ. Itẽ motus angeli eſt in angelo ergo eſt in ſuo intellectu vel voluntate ſꝫ opationes intellectus et volũtatis ſũt in iſtanti ergo et mot⁹ angeli. Itẽ angel⁹ in iſtanti hꝫ nouũ vbi qñ moueť motu diſcreto ideſt nõ trãſeũdo media ꝗ moueť i inſtanti

¶ Tertiodecimo ar̃ ſupponẽdo ex T. C. vt ſupra dictũ eſt ꝙ motus angeli aliqñ nõ eſt cotinuus ⁊ ꝙ ſit in tp̃e diſcreto ꝯpoſito ex duobus inſtantibus vt ſi moueatur ſic ꝙ nũc ſit i tota iſta ciuitate et in alio inſtanti diſcreto imediato huic ſit i alia ciuitate nõ tranſeũdo mediũ tunc quero vel angelus mouetur in a. vel mouetur in b. et quodcunqꝫ iſtorum deť ſequitur ꝙ mouetur in inſtanti quia quero an in quolibet iſtoꝝ inſtantiũ quieſcat vel moueť. Itẽ querit̃ quid coexiſtit i tẽpore noſtro illis duobus inſtantibus Si dicas ꝙ duo inſtantia ſequitur ꝙ in tẽpore noſtro inſtans erit imediatũ inſtanti. Item ſecundum hanc opinionẽ aliquis motus ſcꝫ motus angeli cõponetur ex indiuiſibilibus.

¶ Quartodecimo quieſcat angelus per iſtam horam tunc in inſtanti terminatio põt operari in alio loco quia põt opari in inſtãti ergo põt per aliquod temp⁹ quieſcẽ et tamẽ in fine illius erit in alio loco Item queritur qñ motus angeli diſcretus durans per temp⁹ duoꝝ inſtantium incipit eſſe ſi in primo ergo eſt immediate poſt primũ ſꝫ nichil eſt poſt primũ inſtans niſi ſcðm inſtãs ergo mot⁹ angeli eſt in ſecundo inſtanti. Itẽ ſi mouetur in duobus inſtãtibus ergo angelus maioris virtutis poteſt velocі⁹ moueri ergo in minore tp̃e ergo in iſtanti ſicut pri⁹ dictum eſt de velociori. Itẽ motus diſcretus eſt totũ homogeneũ ergo pars eius eſt motus ⁊ eſt in primo inſtanti ſicut totus mot⁹ eſt in tẽpore vel in inſtantibus.

¶ Quintodecimo ar̃ ꝙ non oẽ quod trãſmutatur ſcðm vnã partẽ eſt in termino a quo ⁊ ſcðm aliã eſt in termĩo ad quẽ q2 quod generatur in iſtanti mutatur ſcðm ſe totũ ita ꝙ ſcðm vnã partẽ nichil habet de termino a quo forte dicis ꝙ illud quod generať dicitur eſſe partim in termino a quo pro ꝗ̃to habet aliquid de diſpoſitione forme precedentis ſed hoc nichil eſt q2 illa diſpõ non eſt in vna parte tm̃ ergo ex hoc ꝙ mobile eſt hoc modo parti in termĩo a quo nõ ſequitur ipſũ mobile eſſe diuiſibile. Cõtra etiã hoc ar̃ quia in generatione rei oĩa precedentia accidentia corrũpuntur. Item ar̃ de illo quod alteratur ad tales diſpoſitiones q2 ſupra dictũ eſt ꝙ aliquid alteratur in inſtanti ergo aliquod mobile duꝫ mouetur ad iſtas diſpõnes nõ eſt partim ideſt ſcðꝫ vnã partẽ in termino a quo et parti in termino ad quẽ. Et eodẽmõ ar̃ de illuminatione et de calefactione mĩmi naturalis quod nõ eſt capax alicuius ꝗ̃titatis naturalis ſcðm ptẽ tm̃ cũ ſit minimũ. Itẽ aĩa dãnati alteratur q2 caleſit vt videtur ſaltẽ triſtatur ⁊ deus poteſt in ea ponere calorẽ forte dicis ꝙ non oportet in omni motu mobile eſſe partim in termĩo a q̃ Cõtra ergo phũs nõ ꝓbat vniuerſaliter eſſe diuiſibile vide. ſ. t. de veri. q. 26. ar. 1.

¶ Sextodecimo. materia mouetur et tamẽ non ẽ corpus ergo nõ omne quod mouetur eſt corporeum et diuiſibile maior ptꝫ q2 generatio ẽ i materia ergo eã denominat vnde motus eſt act⁹ entis i potẽtia cũ ergo materia ſit maxime i potentia ſequitur ꝙ maxime mouetur.

¶ Ad primũ dicẽdum ꝙ q̃libet illoruꝫ eſt ĩfinitũ i potẽtia Et ſi q̃ratur an tẽpus ſit actu finitũ vel infinitũ Videtur ꝙ nõ ſit actu finitũ. quia non habet duo extrema i actu nec vna pars ẽ actualiter diuiſa ab alia vt dicit. S: T. opu. 44. ca. 1. Ad aliud dicitur ꝙ alique relationes diuidũtur ad diuiſionẽ ſubiecti de tẽpore autẽ q̃dã ꝯcedũt ipſũ eſſe diuiſibile ad diuiſionẽ ſubiecti. Sed de hoc 4° phi. Quidam autẽ negãt. Ad aliud dicitur ꝙ tẽpus et inſtãs nõ ſũt ſil̃ adeq̃te vł dr̃ ꝙ nõ eſt ſimile de tp̃e et iſtãti ⁊ mutato eẽ ⁊ motu q2 i motu recto eſt vnũ mutatum eſſe i actu. Non aũt ẽ ſic de iſtãti. Ad aliud dicitur ꝙ i celo ſũt plures motus in potẽcia Nec eſt ſimile de aĩa q2 nõ ẽ de numero ꝯtinuoꝝ ſicut motus.

¶ Ad tercium dicitur ꝙ totũ pri⁹ mouetur. Nec tamẽ ſeqtur ꝙ totus motus eſt prior ſuis partib⁹. Et ſi dicatur prius poteſt eẽ ſine poſteriori ergo totum poſſet moueri ſine partibus. Negatur añs vniuerſaliter itellectũ Aliter dicitur ꝙ ꝑ reſpectũ ad ſpaciũ determinatũ prius partes ptrãſeũt determinatũ punctum ꝙ totũ mobile.

¶ Ad quartũ dr̃ ꝙ in celo plures ꝗ̃titates continue ſũt ſil̃ locus etiã et ſuperficies ſũt ſimul licet ſũt diuerſe ſpẽs ꝗ̃titatis ꝯtinue Deinde dr̃ ꝙ licet mo

tus diuidatur ad diuiſionē tēporis non tamē opor-
tet tēpus eſſe ī quolibꝫ mobili. Ad aliud dicitur ꝙ
motus non fit per additionē. Et ideo nō diuiditur
ſcđm intēſionē Sꝫ ꝯtra. S. T. in 1. diſ. 19. q. 4. ar. 1.
ad 1. dicit triplicē eſſe diuiſionē virtutis ſcꝫ ſcđꝫ nu-
merum obiectoꝝ et ſcđm intēſionē actus et ſecun-
dū modos agendi. Sed dicendū ꝙ talis diuiſio eſt
reſpectu exteriorum.
¶ Ad quintū dicet̄ in fine. Et ad aliud dicit̄ ꝙ qua
litas diuiditur per accidēs Nec eſt ſimile de produ
ctione ſubē qꝛ ſubiectum eiꝰ nō eſt ens in actu Ad
aliud dicitur ꝙ hec eſt vera q̄litas non eſt per ſe di
uiſibilis Sed queritur ſuppoſito ꝙ aliqua augmē-
tatio fiat in inſtāti An talis mutatio ſit diuiſibilis
ex quo forma ad quā eſt motus ſcꝫ q̄titas eſt per ſe
diuiſibilis. Dicendū ꝙ poſſet diuidi ad diuiſionem
ſubiecti.
¶ Ad ſextū dr̄ ꝙ cetera nō manēt paria Ad aliud
dr̄ a quibuſdā ꝙ ibi eſſet infinita tarditas ſincathe
goreumatice. Et ad aliud dicūt ꝙ motꝰ talis rectꝰ
non poteſt eſſe infinitus ſcđm duratione̅ qꝛ nullū
ſic mobile eſt perpetuū Sed hoc nichil eſt qꝛ phūs
dicit ꝙ nō repugnat motū in infinitū velocitari lꝫ
nullus ſit infinite velox Predicta ergo intelligun
tur de moto vniformiter.
¶ Ad ſeptimum dicitur ꝙ non eſt aliqua vna ge-
neratio que ſit perpetua ſecundum numerum.
Sed cōtra qꝛ cōtinue ſub polis propt̄ frigiditatem
corrūpitur ignis et ſemꝑ ſub equinoctiali ḡnatur.
Dicendū ꝙ quelibet ḡnatio fit in inſtanti Et ideo
nulla eſt cōtinua Sꝫ ar̄ quies pōt eſſe ꝯtinua in tē
pore infinito ergo et motus Añs patet de q̇ete ter
re Negatur ꝯña vel dicit̄ ꝙ quies eſt in tp̄e infinito
et ſimiliter motꝰ celi eſt in tp̄e īfinito. Sꝫ ꝯtra totꝰ
motus celi non mēſuratur tp̄e ergo nō eſt ī tēpore.
Añs eſt. S. T. 1. pte. q. 10. ar. 4º. Ad aliud dr̄ ꝙ nō
repugnat motui inq̄tum motus ꝙ in īfinitū poſſit
augeri. Iſta aūt nō habet pro exponēte iſtā oīs mo
tus in infinitū pōt augeri. Ad aliud dr̄ ꝙ alteratio
non erit infinita ſicut neqꝫ tempus in infinitum ta
men velocitaretur.
¶ Ad 8m. dr̄ ꝙ terminꝰ a quo et terminꝰ ad quē in
generatione ſūt īmediati ⁊ tn̄ dicūtur diſtare ſicut
vnus numerꝰ diſtat ab alio vt ternarius a binario.
Sed contra ſequeretur ꝙ due medietates ꝯtinue
non eſſēt īmediate qꝛ diſtāt ꝑ punctū quod mediat
Negatur ꝯña Ad aliud de celo dr̄ ꝙ ſuus motꝰ eſt
circularis et ſcđm diuerſas partes eſt in termino a
quo et in termino ad quē videlꝫ in oriente ⁊ occidē
te Sed queritur qñ rota mouetur circulariter an ſit
partim ideſt ſcđm vnā partē in termino a quo cum
ibi non ſit aliq̄ determiāta pars a qua incipiat mo-
tus dicendū ꝙ ꝓpter demr̄ationē phi. qua ꝓbat oē
mobile localiter eſſe diuiſibile oportet ꝙ ſit parti
in termino a quo ideſt in aliquo puncto ſignabili.
Alij dicunt ꝙ celū non eſt in loco per ſe et ideo nō
oportet ꝙ partim. ⁊c.
¶ Ad nonū dr̄ ꝙ angelus nec mouetur per ſe nec
per accidens vt dicit. ſan. tho. li. 2. ꝯtra gētiles ca.
97. quia nō ſūt corpora Nec informāt corpora Sꝫ
vtrū ꝓprie moueātur Dicēdum ꝙ motus eorūꝫ nō
eſt vniuocus cū motu corporū Sed equiuoce loquē
do de motu ꝯuenit eis ꝓprie vt dicit ſ. t. in. 1. di 37.
q. 4. ar. 1. ad 2m ⁊ ad 5m. Et ſi dicatur motꝰ eſt ꝓpter
indigentiā q̄ non ꝯuenit angelis beatis hoc negat
ſ. t. ibid̄ vt pꝫ de motu celi cuiꝰ finis vltimꝰ nō eſt ge
neratio inferioꝝ corporū ſcđm phōs cū nichil ſit ꝓ
pter viliꝰ ſe ſꝫ vltimū intētū eſt aſſimilatio ad deūꝫ
qui eſt oīꝫ cauſa. Ad aliud de corpore ſperico moto
ſup ꝑ planū Negatur ꝯña Pūctū ei nō eſt ꝑ ſe ſubſi-
ſtens et iō non pōt ꝑ ſe moueri Nec ſeq̇tur corpus
ſpericū ꝑciſe in pūcto tāgit planū ḡ aliqd̄ īdiuiſibi
le ꝑ ſe mouet̄ Sꝫ dices opꝫ mobile ꝯmēſurari ſpa-
cio ſcđꝫ ꝙ tāgit ipſū dicēdū ꝙ non ſꝫ ſufficit ꝙ ſicut
ſpaciū eſt in infinitū diuiſibile ita et mobile. Et ſi q̄
ratur quō corpꝰ ſpericū ꝑtim eſt in termīo a q̊ et ꝑti
in termīo ad quē cū ſēꝑ ſit in pūcto ſuper corpꝰ pla
nū. dicēdū ꝙ eſt ꝑti ī t̄mīo a q̊ ꝑ̄ꝑ vnā medietatē eiꝰ
q̄ magis accedit ad t̄minū a q̊ Sꝫ dices corpꝰ ſp̄icū
ꝯtinue tāgit punctū poſt punctū ergo pūcta ſūt ꝯti
nua Negat̄ ꝯña Et ſi q̄ratur an tāgat punctū poſt
punctū ſine medio. Dicēdū ꝙ non. Sꝫ adhuc argui
tur qꝛ qñ corpꝰ ſpericum mouet̄ circulariter cētrūꝫ
eiꝰ q̇eſcit ꝑ ſe ⁊ ē īdiuiſibile ergo punctū extremūꝫ
poteſt moueri ꝑ ſe. Propt̄ hoc q̇dā negāt totalit̄ pū
cta īdiuiſibilia. Sꝫ ꝯtra. Oportet ꝙ t̄minꝰ linee ſit
īdiuiſibilis Forte dicis ꝙ finis linee ē vltima 4ª eiꝰ
Cōtra ſeq̇ret̄ ꝙ mobile qñ eēt ī pria medietate vl
time quarte q̇eſceret qꝛ iā eſſet ī fine Itē q̄rit̄ qd̄ eſt
cētrū circuli. ſi ē aliq̊d diuiſibile circulare oportet
ꝙ illꝰ iterū ſit aliud cētrū a q̊ oēs linee ducte vſqꝫ
ad circūferētiā ſint eq̄les ⁊ ſic ꝓcedet̄ ī infinitū. Et
ꝑ ꝯñs nūq̄ꝫ cognoſcet̄ an aliq̊d corpꝰ ſit crculare vel
erit deuenire ad aliq̊d cētrū īdiuiſibile. Dicēdū er-
go ꝙ cētrū q̇eſcit ꝑ accidēs ex eo ꝙ totū nō mouet̄
motu recto. Nec ē īcōueniēs ſicut nō īcōuenit pun
ctū corrūpi nullo alio corrupto licet dicat̄ ꝑ accidēs
corrūpi primū patꝫ qñ linea diuidit̄ tūc pūctū medi
um corrūpit̄ ⁊ nō linea alias corruptū poſſet redi-
ra ſꝫ ꝯtra illud qd̄ corrūpit̄ ꝑ accidēs corrūpitur ad
corruptionē alteriꝰ nego vt ptꝫ de relatione diſtā-
tie q̄ corrūpit̄ qñ res approximātur. burleus dicit
ꝙ generētur noue linee.
¶ Ad 10m. dr̄ ꝙ diuiſibile diuiſione tēporis bñ eſt
ī īdiuiſibili Ad aliud dr̄ ꝙ ratio phi bene ꝓcedit qꝛ
eſt de corporibꝰ q̄ ſūt ī loco ꝯmēſuratiue ⁊ ſcđꝫ ſuāꝫ
ſubſtātiā qd̄ nō ꝯuenit āgelo Sꝫ ꝯtra ſua ſubſtātia
ē ī loco ꝑ operationē ergo ſi ſua operatio partī ſit ī
t̄mino a quo ⁊ partim ī t̄mino ad quē etiā ſua ſubſtā
tia ſecūdū ſe ꝑti erit in termino a quo et partim in
termino ad quē negat̄ ꝯña.
¶ Ad. 11m. pꝫ. ꝑ idē qꝛ rōnes ꝓcedūt de motu phi.
¶ Ad 12m. dicit̄ ꝙ vnū īſtās vnius āgeli poteſt co-
exiſtere motui locali alterius nō autē ſuiipſius Sꝫ
tūc q̄rit̄ q̄ res ē motꝰ īſtās ⁊ tp̄s reptū ī āgelis. dicit
S. T. ꝙ motꝰ angelꝉ eſt ſucceſſio diuerſaꝝ opatio-
nū eiꝰ vl̄ diuerſi ꝯtactꝰ diuerſoꝝ locorū ſucceſſiue.
Tempus autē eiꝰ ſecundum. s. tho. in 1. diſ. 31. 4.
ar. 3. ē ꝯpoſitū ex nunc ſuccedētibus ſibi vl̄ numerꝰ
ipſarum oꝑationum ſuccedentium Et hoc ſi ſit tē-
pus diſcretum quod ꝯponitur ex ipſis nunc qꝛ eiuſ
dem rationis eſt indiuiſibile moueri et tēpus cōpo

nī ex nūc ita ꝙ ipſū nunc eſt pars tēporis diſcreti.
Sed nōne motus angeli aliquādo poteſt eſſe con=
tinuꝰ licet ſit indiuiſibilis Uidetur ꝙ non in illo lo
co qꝛ motus angeli eſt ſucceſſio diuerſarū oꝑatio=
num ſcđm ꝙ nūc. habʒ vnuʒ actū voluntatis vel in
tellectus et poſtea aliū Si ergo per horam ɔtinue
moueretur oporteret ꝙ haberet infinitos actꝰ qui
tñ non cōtinuant̃ ſʒ tamē dicendū cū ipſo. 1. pte. q.
53. ar. 1. ꝙ angelus pōt moueri motu ɔtinuo et diſ=
creto vñ dicitur ꝙ motus angeli pōt eſſe ɔtinuꝰ ex
parte ſpacij non aūt ex parte mobilis Ad aliud ne
gatur ɔña.

¶ Ad 13m dicit. ſ. t. in 1. vbi ſupra ar. 1. ad 3m ꝙ āge=
lus nec mouetur in a. nec in b. ſʒ in tēpore cōpoſito
ex a. ⁊ b. Nec ſcđo inſtanti aliquid adequate coexi=
ſtit in tp̄e noſtro. Sed ɔtra ſ. t. in primo diſ. 37. q. 4
ar. 3. ad 7m dicit ꝙ angelus ⁊ corpus poſſunt ſimul
incipere et finire motū qꝛ vnū inſtans eius ſimul ē
cū infinitis tp̄is noſtri. Ad aliud cōceditur aliqueʒ
motum ɔponi ex indiuiſibilibus Sʒ contra ſeque=
retur ꝙ indiuiſibile eſſet diuiſibile vt ſi in tribus in
ſtantibus ptranſeat tria pūcta et alius angelus in
duplo velocius ptranſeat eadē ſeqtur ꝙ pertranſi
bit in vno inſtanti cū medio Forte dicis ꝙ primꝰ mo
tus eſt velociſſimus abſolute. hoc videtur deſtruē
rationē phīpoſitā in primo articulo Forte dicis ꝙ
angelus non mouetur per puncta cōtra Scđm. ſ. t.
angelus poteſt eſſe in loco punctali immo videt̃ ꝙ
motu diſcreto poſſit in tēpore finito tranſire infini
ta puncta vt ſi angelus a moueatur cōtinue ꝑ oēs
partes proportionabiles ⁊ qñ pertrāſit vnā tūc an
gelus b. tranſeat de primo puncto illius ad vltimū
eiuſdē et ſic ɔſequēter ſʒ hoc videtur ɔtra. ſ. t. 1. pte
q. 53. ar. 2. dicendū eſt vt ſupra. ſ. t. ꝙ admittit ꝙ mo
tu cōtinuo moueatur ſi ſit in pūcto/quod 1o. ar. 5. ſʒ
nōne angelus diſtincte cognoſcit oīa puncta. vide
tur ꝙ ſic qꝛ poteſt ſimul itelligere oīa quoꝝ eſt vna
ſpecies in ſuo intellectu. ſ. t. 1a pte. q. 58. ar. 2

¶ Ad 14m negatur caſus Sʒ tunc q̄ritur qñ opera
tio angeli deſinit eſſe. ſiue em̄ ſit res permanēs ſi=
ue ſucceſſiua videtur ꝙ habet primū inſtans ſui nō
eſſe ergo fuit per totū tēpus precedēs. Dicendum
ꝙ actus angelorū poſſūt hr̄e vltimū inſtans ſui eē
quia nō ſubijciūtur tēpori. Ad aliud dicitur ꝙ poſt
primū inſtans eſt tēpus diſcretū. Ad alia negātur
cōſequētie Sʒ dices ſi angelus non pōt moueri in
inſtanti ergo aliquod corpꝰ pōt velocius moueri ꝙ̄
angelus quia ſignetur tpūs i quo angelus pōt mo=
ueri et aliud corpꝰ graue tūc eſt certa proporo inter
iſta duo tēpora et ſic poterit corpꝰ graue tantū au=
geri in ſua grauitate ꝙ velocius mouebitur ꝙ̄ an=
gelus dicendū ꝙ tēpus angeli diſcretū nō hʒ ꝓpor
tionē ad tēpus nr̄m. Sʒ querit̃ an due volitiones ī
angelo quarū vna p̄cedit aliā natura vt actus ſpei
actum caritatis vel cognitio matutina veſpertinā
cauſet tempus Uidetur ꝙ non.

¶ Ad 15m dicitur ꝙ aliq̄d ſit̃ tranſmutat̃ ſcđm ꝙ̄li
bet partē et hoc pʒ qñ aqua ſeipſā reducit ad frigi
ditatē ſine agēte extrinſeco ſecundum aliquos di=
co tñ ꝙ ſemꝑ priꝰ nat̃a qñ aliq̄d alterat̃ ab extrīſeco
prius alteratur vna pars ꝙ̄ alia. Et ideo ſequitur
ꝙ tale mobile eſt diuiſibile. De gn̄atiōe vero ſupra
ſatis dictū eſt ⁊. ſ. t. in. 1. diſ. 37. q. 4. ar. 3. dicit ꝙ ge
neratū dicitur eſſe in inſtanti nō aūt proprie gn̄a=
ri quia oē quod gn̄atur generabat̃ qꝛ oīs mutatio in
ſtantanea eſt terminus alicuius motus Sʒ contra
producat deus ſubito corpus luioſū tunc illa illuīa
tio nō ſeqtur aliquē motū. gͦ accidit mutationi ꝙ
ſequatur motū. Itē aliq̄ illuīatio intellectio et vo=
litio eſt in inſtāti ⁊ ꝙ illa nō ſeqtur motū pʒ qꝛ ſi cor
pus luminoſū moueat̃ tūc ſucceſſiue ꝓducit ſuū lu
men qꝛ ſucceſſiue accedit ad ſpaciū illuīandum De
hoc 2o de aīa. Eſt em̄ ɔtra cōmentatorē hic dāpna=
ti vero nunc nō alteratur ſcđm aīam nec per ſe nec
forte ꝑ accidens ſʒ vide q̇d eſt alterari per accidēs

¶ Ad 16m negatur maior. Et ɔña ꝓbans eā et no
ta ꝙ intelligere ipſius anime aliqñ dicitur motus
nichil tamē mouet̃ motu naturali niſi corpus vt di=
cit Sanctus Tho. in 1o diſ. 17. q. 2. 1. 3m. et phi. hic
dubitāt q̇dā vtrū ſit ꝑ ſe notū ī ſciētia naturali vel
principiū ꝙ magnitudo ſit diuiſibilis in infinitum
dicit. ɔmē. ꝙ ſic Sʒ contra in hoc libro oſtenditur ꝙ
magnitudo nō ɔponitur ex īdiuiſibilibus. Nec pri
mū eſt notius iſto. Sed dices tunc geometria ſub=
alternatur ſciētie naturali quia iſtud vltimū eſt pri
cipiū in geometria dicenduʒ ꝙ geometria accipit
eam quaſi per ſe notam.

¶ Sequitur ſeptimus phiſicorum.

¶ Circa hunc librū q̄rūtur quiꝙ̄. 1o. An oē ꝙ mo=
uetur ab alio moueatur 2o. An in mouētibus et mo
tis ſit proceſſus ī īfinitū. 3o. An mouēs ſit ſimul cū
moto. 4o. An oīs motus ſit cōparabilis alteri. 5o.
Utrū ſeptē regule de ɔparabilitate motuū ſit bone

AD primuʒ ſic proceditur videtur ꝙ non
oē ꝙ mouetur ab alio moueatur qꝛ ani=
mata mouēt ſe. Et ſimiliter voluntas
igr̃. Sʒ ɔtra ē philoſophus.

¶ Reſpōdeo dicēdū ſcđm beatuʒ tho.
hic lec. 1. ꝙ poſtꝙ̄ phūs ī p̄cedētibus libris detmiua
uit de motu ſcđm ſe et de ɔſequētibꝰ ad ipſum ⁊ de
ptibus eius. Hic incipit detminare de motu ꝑ ɔpa=
rationē ad motores ⁊ mobilia. Dicit ergo primo ꝙ
neceſſe eſt oē qđ mouet̃ ab aliquo moueri qđ quidē
in aliquibus ē manifeſtū ſunt enim q̄dā q̄ nō habēt
in ſeipſis p̄ricipiū ſui motus ſʒ p̄ricipium motus ip
ſorū ē ab extrīſeco ſicut ī hijs q̄ violēter mouentur
Si vero ſit aliq̄d quod nō habeat in ſeipſo princi=
piū ſui motus ſʒ p̄ricipiū ſui motus eſt ab extrīſeco
manifeſtū ē ꝙ ab alio mouet̃. Si ỽo ſit aliq̄d mobi=
le qđ habeat ī ſeipſo p̄ricipiū ſui motꝰ circa hoc po=
teſt eē dubiū ā ab alio moueat̃. Et iō circa hoc īſtat
ad oſtēdēdū ꝙ ab alio mouet̃ Si ergo aliq̄d tale po
natur nō moueri ab alio accipiat̃ mobile a. b. Cui q̄
dē moueri ɔueniat ſecūdū ſe ⁊ prio. nō aūt ex eo ꝙ
aliq̄ ps eiꝰ mouet̃ Sic eni nō mouet̃ ſcđm ſe ſʒ ſecū
dū ptē. Oportet autē ſi aliq̄d mouet ſeipſū nō mo=
tū ab alio ꝙ ſit prio ⁊ ꝑ ſe motū. Sicut ſi aliq̄d ē ca
lidū nō ab alio oportet ꝙ ſit prio ⁊ ꝑ ſe calidūʒ hoc
ergo dato ꝓcedit ad ꝓpoſitū oſtēdēdū dupliciter.
Prio excludēdo illud vnde maxime videri poſſet
ꝙ aliq̄d ab alio moueat̃ hoc eni ſepe ɔuenit qꝛ mo
uēs exteriꝰ nō ē nobis notū vt qñ aīatum mouet ſe

videtur ꝙ moueatur ab alio et eſt ſimile ſicut quan
do totum mouetur ad motū partis videꝛ ꝙ moueat
ſeipſum propter hoc ꝙ nō decernitur que pars ſit
mouēs et que pars ſit mota. Oſtenditur ergo per=
poſitū ſic quia oē quod mouetur a ſeipſo non quie=
ſcit a ſuo motu per quietē cuiuſcunq alterius mo=
bilis ergo ſi aliquod mobile quieſcit ad quietez al=
terius hoc mouetur ab altero. Tunc ſic illud mobi
le quod ſuppoſuimus a ſeipſo moueri ſcz a.b. opor=
tet eſſe diuiſibile ex 6° phi. Et vltra ergo poteſt di
uidi Diuidatur ergo in puncto c. ita ꝙ vna medie=
tas ſit b c. et alia a c. Si ergo b c. eſt pars totius a b
neceſſe eſt ꝙ quieſcēte b c. quieſcat totū. Si enim
non quieſcat totū quieſcente pte ſed moueatur ſe
quitur ꝙ mouetur tm̄ rōne alterius partis et ꝑ cō=
ſequens non mouetur per ſe primo quod eſt cōtra
ſuppoſitum ergo oportet ꝙ b c. quieſcente totum
quieſcat ergo totū quieſcit ad quietē alteriꝰ ergo
ab altero mouetur. Et ita arguatur de quolibet mo
bili ergo oē quod mouetur ab alio mouetur.

¶ Contra iſtaz rōnem ariſtotelis multipꝉr obijcit
et primo galienꝰ ꝯtra hoc qđ dicit ariſtoteles ſi vna
tantū pars eius mobilis moueatur et reliqua quie
ſcat ꝙ totum nō per ſe mouetur dicēs hoc eſſe fal
ſum quia ea que mouētur ſcđm partē per ſe mouē=
tur puta animalia. ſed deceptus eſt galienꝰ ex eq=
uocatione eius quod eſt per ſe/ ꝑ ſe eni qñq ſumiꝛ
ſcđm ꝙ opponitur ei tm̄. quod eſt per accidens. et
ſic quod mouetur tm̄ ſcđm partē mouetur per ſe vt
galienus intellexit. Qñq vero ſumitur ſecunduz
ꝙ opponitur ſimul ei quod eſt per accidens et ei ꝙ
eſt ſcđꝫ ptē ⁊ hec dr̄ nō ſolū ꝑ ſe ſꝫ etiā primo et ſic
accipit per ſe ariſtoteles hic. Quod patet qꝛ cū cō
cluſiſſet non ergo mouetur ꝑ ſe. a.b. Subiūgit ſi cō
ceſſū eſt ꝙ per ſeipſum moueꝛ primū. ¶ Secun=
do obijcit Auicenna contra hac rationem fortius
dicens eam procedere ex ſuppoſitiōe impoſſibilis
ex quo ſequitur impoſſibile et non ex eo ꝙ ponitur
aliquid a ſeipſo moueri. Si eni ponamus aliquod
mobile a ſeipſo moueri primo ⁊ per ſe naturale eſt
ei ꝙ moueatur et ſcđm totum et ſcđꝫ partes. Si er
go ponatur ꝙ aliqua pars eius q̇eſcat erit poſitio
impoſſibilis Et ex hac poſitione ſequitur impoſſi=
bile et tñ hoc ariſtoteles inducit ad probandum ꝙ
totum moueatur non primo et per ſe huic obiectio
ni poſſet aliquis obuiare dicendo ꝙ licet impoſſi=
bile ſit partē quieſcē ſcđm determinatā naturā in=
q̄tuz eſt corpus talis ſpeciei vt puta celū vel ignis
Non eſt tamē impoſſibile ſi ratio ꝯmunis corporis
cōſideretur quia corpus inq̄tū corpus non prohi=
betur quieſcē vel moueri. Sed hāc reſponſionē ex
cludit Auicēna dupꝉr Primo quia pari ratione poſ
ſet dici de toto corpore ꝙ nō prohibetur quieſcere
ex hoc ꝙ corpus eſt ſicut dicitur de parte et ita ſup
fluum fuit aſſumē ad probationē propoſiti diuiſio=
nem mobilis et quietē partis Secūdo quia aliqua
propoſitio ſimpliciter redditur impoſſibilis ſi pre=
dicatum repugnet ſubiecto ratiōe differētie ſpeci=
fice q̄uis non repugnet ei ratione generis Eſt eñ
impoſſibile ꝙ homo ſit irrationalis q̄uis nō impe
diatur irrationalē eſſe ex hoc ꝙ eſt aīal. Sic igitur
ſimpliciter īpoſſibile eſt ꝙ pars corporis mouētis
ſeipſum quieſcat quia hoc eſt cōtra rationem talis
corporis licet non ſit cōtra rationē cōmunē corpo
ris Hac igiꝛ reſponſione remota Reſpondet auer
rois aliter dicēs ꝙ aliqua ꝯditionalis poteſt eē ve
ra cuius añs eſt īpoſſibile et cōſequens īpoſſibile
ſicut iſta ſi homo eſt aſinꝰ. eſt aīal irrationale. Con
cedendū eſt ergo ꝙ īpoſſibile eſt ꝙ ſi aliquod mobi
le ponitur mouere ſeipſū ꝙ vel totū vel ps eiꝰ q̇e=
ſcat ſicut īpoſſibile eſt ignē nō eē calidū ꝓpter hoc
eſt ſibiipſi cā caloris. Unde hec cōditionalis eſt ve
ra Si mobilis mouētis ſeipſū pars quieſcit totum
quieſcit Ariſtoteles autem Si verba eius diligen
ter cōſiderētur nunq̄ vtitur quiete partis niſi per
locutionē habentē vim cōditionalis ꝓpoſitionis.
Non eni dicit ꝙ q̇eſcat b.c. ſed neceſſe eſt b c. quie=
ſcente quiſcē ⁊ a b. ⁊ ita ī alijs. Sed dicit Auerrois
ꝙ iſta demonſtratio non eſt propter quid ſed quia
Contra quod S.T. lec.1. T.C.2. dicit ꝙ ſolutio
Auerrois eſt bona in hoc quod dicit de cōditionali
Sꝫ tamen male dicit ꝙ non eſt demōſtratio propꝛ
quid continet eni cām quare īpoſſibile eſt aliquod
mobile moueꝛ ꝑ ſeipſū. ¶ Ad cuiꝰ euidentiā Sci
endum eſt ꝙ aliquid mouē ſeipſum nichil aliud eſt
q̄ eſſe ſibi cā motꝰ Quod aūt eſt ſibi cā alicuiꝰ opor
tet ꝙ primo ei ꝯueniat qꝛ quod eſt primū in quolibꝫ
genere eſt cā eorum que ſunt poſt vnde ignis q̇ ſibi
et alijs eſt cauſa caloris eſt primum calidum Oſtē=
dit aūt ariſtoteles in 6. lec. 7. ꝙ in motu non inue=
nitur primū neq ex parte temporis neq ex parte
magnitudinis neq etiā ex parte mobilis propter
horū diuiſibilitatē. Nō ergo poteſt inueniri primū
cuius motus nō depēdeat ab aliquo priori Motus
enim totius dependet a motibus partium. Et diuiꝛ
ditur in eos vt in 6° probatū eſt Sic ergo oſtendit
ariſtoteles cām quare nullū mobile mouet ſeipſuz
quia non poteſt eſſe primū mobile cuius motus nō
depēdeat a ptibꝰ Sicut ſi oſtenderē ꝙ nullum diuiꝛ
ſibile pōt eſſe primuz ens qꝛ cuiuſlibet diuiſibilis
totū dependet a ptibus. Et ſic hec ꝯditionalis eſt
vera ſi pars non mouetur totum non mouetur ſi=
cut hec conditionalis eſt vera ſi pars non eſt to=
tum non eſt. Unde et platonici qui poſuerunt
aliqua mouere ſeipſa dixerunt ꝙ nullum corpo=
reū aut diuiſibile mouet ſeipſū. Sed mouere ſeip=
ſū ē tantūmodo ſubſtātie ſpiritualis q̄ intelligit ſe
ipſā et amat vniuerſaliꝛ oēs operationes appellā
do motꝰ quia ⁊ huiꝰmodi operationes ſcz ſentire ⁊
ītelligere etiā ariſtoteles in tercio de anima nomi
nat motꝰ ſcđm ꝙ motꝰ eſt actꝰ ꝑfecti. Sꝫ hic loq̇mur
de motu ſcđm ꝙ ē actꝰ īpfecti id eſt exiſtētis in po=
tētia ſcđꝫ quē motū īdiuiſibile nō moueꝛ vt in ſexto
ꝓbatū ē. Et ſic patet ꝙ ariſtoteles ponēs oē ꝙ mo
uetur ab alio moueri a platone qui poſuit aliq̇d mo
uere ſeipſū nō diſſētit ī ſētētia ſꝫ ſolū ī ꝟbis.

¶ Cōtra hec arꝛ. Intelligētia vt dictū ē in fine 6.
mouetur et nō ab alio. Probaꝛ qꝛ āgelꝰ mouetur a
ſe ipō. Forte dicis ꝙ āgelꝰ nō mouetur motu phiſi=
co. Contra ex hoc ſeqꝛ ꝙ non omne quod mouetur
abſolute ab alio mouetur: Et ſic ex hac propoſitio=
ne non demōſtrareꝛ deū eē vel āgelū moueri a deo

q2 ꝓbatio phi ꝓcedit ꝑ diuiſionē mobilis Sȝ āgelꝰ nō eſt diuiſibilis igr̄ hec ꝓbatio eſt ineſficax.

¶ Secūdo arguitur ad idem quia aliqua ſunt mobilia que non poſſunt diuidi nec aliqua pars eorū poteſt quieſcere vt patet de celo. Et tamen phūs hic ſupponit ꝙ cuiuſlibet mobilis altera pars poſſit qeſcere q2 dicit ꝙ vniuerſaliter ad quietē ptis ſequitur quies totius Forte dicis ꝙ ariſtoteles loquitur conditionaliter dicendo ꝙ quieſcente parte totum non mouet ſe per ſe primo Contra conditionalis nichil ponit ergo ex hac cōditionali nihil ſequitur.

¶ Tertio aliquid habet naturam ſed natura eſt principium motus ergo aliqua mouēt ſe Forte dicis ꝙ ad naturā ſufficit ꝙ ſit princim paſſiuū motꝰ Cōtra ſeqreť ꝙ artificialia haberent naturā quia poſſunt paſſiue moueri ergo habent principiū paſſiuum motus.

¶ Quarto aliquid mouetur per ſe primo Et tamē omne quod mouetur quieſcit quieſcente parte ergo licet aliquid quieſcat quieſcente parte non ſequitur quin moueat ſe per ſe primo. Maior patet quia eſſe mobile ſiue moueri eſt vniuerſale poſterioriſticū ergo conuenit alicui per ſe primo. Itē qn̄ aliquid eſt tale per participationem oportet ꝙ reducat in aliud tale per eſſētiā ⁊ per ſe primo ergo aliquid mouetur per ſe primo. Minor patet q2 omne tale habet partes et ſi pars quieſcēt totum quieſceret Item homo per ſe primo eſt riſibilis ⁊ tñ nō ꝯueniret ſibi niſi ꝯueniret aīali ģ lȝ moueri non conueniret toti niſi conueniret parti non ſeqtur quī totū per ſe primo moueať a ſeipſo.

¶ Quinto arguitur contra reſolutionem S. T. dicentis predictam demonſtrationeȝ eſſe propter quid ex hoc ꝙ pars motus eſt cauſa totius motus ⁊ ꝙ motus dependet a ſuis partibus Contra iſucceſſiuus ſtat partem eſſe preteritam et tamen motum eſſe vt ſupradictum eſt Item motus habet infinitas partes ergo aliquid dependeret ab infinitis cauſis. Forte dicis ꝙ ille cauſe non ſunt eſſentialiter ſubordinate Contra ex hoc habetur ꝙ illud quod mouetur nullo motu mouetur per ſe primo Forte dicis ꝙ ille partes non ſunt ī actu Et idō ab illis partibus motus non dependet ſed hº ꝯñs eſt expreſſe contra. S. T.

¶ Sexto iſta demonſtratio phi ſcilȝ. ꝑ te qeſcente totū quieſcit ergo totum nō mouetur per ſe primo Non ē demōſtratio ꝓcedēs a cā et hec ē demōſtratio phi ergo demōſtratio phi non eſt a cā. Itē totū moueť ꝑ ſe ⁊ nō pars ergo prius eſt totū moueri ꝙ̄ partē. ergo motꝰ totiꝰ nō depēdet ex motu partiuȝ añs pȝ q2 pars nō ꝑ ſe ſubſiſtit ergo nō ꝑ ſe moueť.

¶ Septimo qn̄ lapis ꝓijciť ſurſū mortuo ꝓijciēte nō videť ꝙ talis lapis moueatur ab alio igitur mouetur a ſe. Item qn̄ aqua reducit ſeipſā ad frigiditateȝ tūc mouetur a ſe ipā ꝑ ſe forte dicis ꝙ lȝ moueať a ſe tñ nō moueť a ſe 1º. Cōtra mouetur ſm quodlibet ſui a ſeipſa ergo mouetur ꝑ ſe primo.

¶ Octauo Si totꝰ motus dependeret ex ſuis ptibus cū in ſuis partibꝰ ꝓcedatur in īfinitum ſeqtur ꝯtra articulū ſequētē ꝙ ē ꝓceſſus ī īfinitū ī cauſis

Item ſeqť ꝙ nō poſſet ꝓbari primū mouēs vniuerſale ſcilȝ deū eē. q2 dicetur ꝙ celū moueť et hoc ab alio ſcilȝ a ſua parte et illa pars iteruȝ mouetur ab alia et ſic in īfinitū ergo nūꝗ̄ erit deuenire ad primum mouēs.

¶ Ad primum dicit quidam ꝙ nichil moueri ſe primo poteſt dupliciť accipi vno modo vt ē idē ꝙ ſecūdū ſe totū ⁊ opponitur ei ꝙ ē ſecūdū parteȝ. Et ſic dictū ē in ſexto. ꝙ quicqd mouetur in aliquo tempore primo mouetur ī quolibȝ illius temporis Alio modo lȝ primo dicit cāſalitatem preciſā ⁊ ſic accipitur in primo poſterio. ī diffinitione vl'is. Tunc dicit ꝙ precedēs ratio phi bene probat ꝙ nullum corpꝰ mouetur a ſe ipſo hac duplici primitate quia Si mouetur a ſe ipſo id ē ſecūdū ſe totū capiendo totū ſicategoreumatice igitur motꝰ ieſt cuilibet parti eiꝰ. ꝯña tenet ꝑ hº ꝙ totū incꝯtū mouēs eſt hōgeneū et moueri eſt paſſio homogenea ꝗ̄ non ineſt toti niſi inſit cuilibet parti eiꝰ. Seqtur ergo ꝙ ſi totū mouetur primo hoc modo ꝙ ſi pars quieſcit totum quieſcit. Accipiēdo autē aliā primitatē cauſalitatis preciſe nō oportet ſi totū mouetur a ſe primo ꝙ ſi remoueatur ab aliquo qđ nō eſt ipm ꝓpter hoc remoueri ab ipſo. Sed quicquid ſit de corporibus loquēdo de angelo qui nō habet partes quidā dicūt ſecundum philoſophum ipſum non moueri per ſe īmo etiam ſecundum ſan. th. vt ſupra allegatum ē Sed hoc eſt verum loquendo de motu qui corporalibus conuenit. Sic enim mouetur per accidens motum corporis aſſumpti loquendo tamen de itelligentia ſecundum ꝙ per ſe eſt in loco operando ſic ipſa mouetur per ſe ſecundum locuȝ vt dicit S. T. in 1. d. 37. q. 4. ar. 1. ad 4. Et ſic ſupra dictuȝ ē ꝙ angelus mouetur ab a. in b. motu diſcreto et eſt ille motus ſucceſſiuus licet non ſit continuus. Et ſi queratur an moueatur quando eſt in a. vel quando eſt in b. de hoc dictum eſt in 6. dico tamen ꝙ angelus non mouetur a ſeipſo per ſe primo quia nichil ſecundum idem eſt ſimul in actu et in potentia et de hoc diceť 8. phiſ.

¶ Ad ſecūdū dicit ſctūs thomas libro primo. ꝯtra gentiles ca. 13. ꝙ aliqua cōditionalis ē ṽa cuiꝰ añs eſt impoſſibile Et ideo hec eſt vera ſi pars celi qeſceret celum quieſceret Et idem habetur ca. 22. Sȝ contra ſic etiam iſta eſt vera. Si petrus non eſſet riſibilis homo non eſſet riſibilis ergo homo non ē primo per ſe riſibilis Si negas conſequentiam ergo etiam non ſequitur quieſcente parte celi totum celum quieſcit ergo totum celum non per ſe primo mouetur. dicendum ꝙ hec ꝯña phi nō ſolum tenet ex hac conditionali que nichil ponit ſed iſta conditionalis dat intelligere ꝙ motus totius dependet ex motu partium.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ aliquid mouet ſe ſed non per ſe primo Ad aliud dictum eſt. 2º. phi.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ licet aliquid moueatur per ſe primo non tamen a ſeipſo vel dicitur ꝙ loquendo de ſubſiſtentibus aliquid per ſe primo mouetur non autem abſolute Ad aliud iā dictum eſt.

¶ Ad quintum dicitur ꝙ in ſucceſſiuis totum dependet a ſuis partibus per ſe loquendo de parti-

bus ſumptis penes diuiſionem ſubiecti nec eſt in
conueniens aliquid dependere ab infinitis ineq̄=
libus et in potentia Nec ſic procedere in mouenti
bus facientibus vnum eſt impoſſibile ſed neceſſa
rium Quomodo autem hijs non obſtantibus deue
nitur ad primum ipſuꝫ ſatis patet qui aopꝫ ꝙ reſp
ſe primo moueatur ab aliquo et non mouetur per
ſe primo a ſe vel a parte ſua q̄titatiua ergo moue=
tur a motore ſeparato q̇ eſt deus. ¶ Ad 6m. patet
ex ſupradictis et ad aliud dicitur in 6°. phi. totum
n. mouetur ratione partium in genere cauſe mate
rialis ¶ Ad 7m. dicetur in 8°. phi. Quidā tamē pu
tauerunt ꝙ in continuo eſt deuenire ad vnam par=
tem que non poſſet amplius diuidi quia in quoli=
bet genere datur primum ſed pars eſt cauſa mate=
rialis totius ergo datur prima ſimpliciter. Item il
lud quod menſuratur per replicationem indiuiſibi
lium componitur ex indiuiſibilibus ſed continuuꝫ
eſt huiuſmodi: patet quia indiuiſibile vt punctum
poteſt tranſire continuum Forte dicis ꝙ tantū mo
uetur per accidēs ſed hoc nichil facit quia per pe=
dem menſuro ſpaciū ipſum replicando tamē pes
meus mouetur per accidens quia eſt pars alteriꝰ
ſed hoc eſt contra ariſto. in 6°. phi.

AD ſecundum ſic proceditur videtur ꝙ i
mouētibus et motis ſit proceſſus in in
finitum quia omne mouens phiſicū mo
uetur quia mouentia non mota nō ſūt
amplius phiſice conſiderationis Sed
omne quod mouetur ab alio mouetur vt ſupra oſtē
ſum eſt ergo in mouentibꝰ ⁊c. Sed ꝯtra eſt phūs.
¶ Reſpondeo dicendum ꝙ poſtq̄ phūs oſtendit
ꝙ omne quod mouetur ab alio mouetur hic accedit
ad principale propoſitū oſtendendū ſcilꝫ ꝙ ſit pri
mus motus et primus motor pro quo ſit prima con
cluſio In mouētibꝰ ⁊ motꝰ nō ē ꝓceſſus i īfinitū pꝫ
q2 ſit a. qđ mouet ſcꝫ locū ⁊ moueat ab ipo b. b. vo
a c. c. vero a. d. et ſic in īfinitū aſcēdēdo Manifeſtū
eſt autē ꝙ cū aliquid mouet ex eo qđ mouet ſimul
mouet mouēs et ipm mobile Sicut ſi manꝰ ſuo mo
tu moueat baculum ſimul mouetur manus ⁊ baculꝰ
Sic ergo ſimul mouetur b. qn̄ mouetur ab a. ⁊ eadē
rōe qn̄ mouet b. ſic mouet c. ⁊ ſic de alijs Sic ergo i
eodē tp̄e eſt motꝰ ipſius a. et oim aliorū Et poterit
ſeorſū accipi motꝰ vniuſcuiuſq̄ horū infinitorū Et
q̄uis vnūqđq̄ horū mobilium moueatur ab vnoq̄=
q̄ mouētiū nō ita ꝙ vnū ab oibꝰ ſed ſingula a ſin=
glis nichilominꝰ tn̄ licet ſint īfinita mouētia ⁊ mo
bilia qđlibꝫ tn̄ eſt finitū et motꝰ eiꝰ vnꝰ et finitꝰ er
go erūt in tp̄e finito vt probatū eſt i 6° Sit ergo il
lud tp̄s i quo mouetur h. ⁊ tūc ar ſic cū motꝰ ipſius
a. ſit in tp̄e finito ſeq̄t ꝙ in illo tp̄e finito eſt īfinitꝰ
motꝰ illorū mobiliū qđ eſt ipoſſie Sꝫ q2 hec dedu=
ctio vr ꝯcludē p̄ciſe ꝙ motꝰ īfinitꝰ ſit i tp̄e finito nō
vr eē efficarū ſꝫ vr ꝯcludere ꝙ i tp̄e finito erūt infi
niti motꝰ īfinitoꝝ mobiliū qđ nō vr icōueniēs ideo
ariſt. efficax huiꝰ rōnis oñdit dicēs ꝙ cū oē mouēs
ſit ſil cū moto illa poſſūt ad iuicē ꝯtinuari ⁊ cū po=
nāt īfinita ergo ex ipis fiet magnio īfinita ⁊ ex mo
tibꝰ eoꝝ fiet vnꝰ motꝰ īfinitꝰ ⁊ ꝯtinuꝰ q̇ erit i tp̄e fi=
nito ⁊ q2 hoc ē ipoſſibile ſeq̄t ꝙ ipoſſie ē eē īfinita

mouētia ⁊ mobilia eēntialit ſubordinata. Sꝫ ꝯtra
iſtud obijcit q2 phūs vr p̄ſupponē ꝙ ſi eēnt īfinita
mouētia ⁊ mobilia poſſēt adiuicē ꝯtinuari cū tn̄ ſp̄e
differāt ad iuicē ⁊ ꝑ ꝯñs ꝯtinuari nō pñt q̄uis vnū
alteri eēt ꝯtiguū dicēđ ē ꝙ alio° accipit ꝯtingēs ⁊
ipoſſibie cū demrāt aliqd de gñe ⁊ cū demrāt aliqd
de ſp̄e q2 cū agit de ſp̄e opꝫ accipē vt ipoſſie eē illđ
cui repugnat vel genus vel differentia ſpeciei Ex
quibus ratio ſpeciei ꝯſtituitur. Cū vero agitur de
genere accipitur vt contingens omne illud cui nō
repugnat ratio generis licet ei repugnet i ſua ſpe
cie ſicut ſi loqueremur de animali poſſem accipere
vt contingens ꝙ omne animal eſſet alatum Sed
ſi deſcenderem ad conſiderationem hominis ipoſ
ſibile eſſet hoc animal eſſe alatum modo ariſtote=
les hic loquitur de motibus et mouentibus in cō=
muni nondum applicando ad determinata mobi=
lia in quibus eſſe continuum vel contiguum ſecun
dum rationem ſe habet indifferenter.
¶ Contra hec ar. q2 i aliqbus mouētibus ꝓcedit
i īfinitū Scdm̄ ariſtotelē eni īfinite fuerūt genera
tiones Nec poteſt dari primus pr. ex hoc arguitur
contra philo. 5. phi. dicentē ſi nō eſt aliqua genera
tio prior neq̄ poſterior ca. 1. trac. 1. Item i operati=
onibus itellectus ꝓceditur i infinitū q2 ſortes itel
ligit ⁊ iterū poteſt itelligere ſe intelligere. Et ſic i
finitū ꝓcedēdo reflectēdo ſe ſupra ſuū actū. Item
qn̄ lapis ꝓicit ifra aquā. tūc videtur ibi fieri ꝓceſ
ſus i īfinitū i circulationibus igitur.
¶ Secūdo ar. ꝯtra modū ꝓbādi ipſius phi q2 ſup=
ponit oia mobilia poſſe ꝯtinuari hoc autē eſt ipoſſi
bile q2 multa ſpecie differūt q̄ nō poſſūt cōtinuari
ex ſexto phi. Item multa ſūt mobilia q̄ ſūt ꝯtraria
vt albū ⁊ nigrū ergo nō poſſūt ꝯtinuari.
¶ Tertio. Si celū et elementa ꝯtinuarentur vel
illud totū ꝯtinuū moueret motu recto vel motu cir
culari. Forte dices ꝙ añs ē ipoſſibile et ad ipoſſibi
le ſeq̄tur quodlibet. Et ideo ſi ita fieret celū moue
ret ⁊ nō moueretur. Cōtra tūc deſtruitur racio phi
q2 eodē modo dicetur ꝙ caſus ſuus nō ē admittēdꝰ
ſꝫ ipſo poſito ſequūtur ꝯtradictoria. Et ideo caſus
ille ipoſſibilis nichil ꝓbat efficaciter nec de facto
ſicut nec per aliud añs ipoſſibile aliquid probatur
de facto ita eſſe.
¶ Quarto ar ꝯtra ſolucionē q2 dictū ē ꝙ oia mobi
lia ⁊ mouētia ſecūdū ꝙ ſūt ꝯtinua ⁊ corporalia poſ
ſunt ꝯtinuari nō autē ſecūdum proprias naturas.
Contra poſſibili poſito in eē nullū ſequitur icōue=
niēs. Si ergo primū eſt poſſibile ponatur i eē. Itē
ſāctus. t. articulo p̄cedēte dixit poſt auicēnaꝫ ꝙ ad
hoc ꝙ ꝓpō ſiipliciter ſit ipoſſibilis ſufficit ꝙ p̄dica=
tū repugnet ſubiecto ratione diferētie ſpecifice li
cet nō ratione generis. Et ideo iſta eſt ipoſſibilis
hō eſt irrationalis ergo ⁊ iſta celū et elemēta ꝯtinu
ātur. Item fruſtra eſt potētia q̄ nūq̄ reducitur ad
actū Sed nūq̄ oia mobilia ſunt ꝯtinua ergo falſuꝫ
eſt ꝙ poſſūt eē ꝯtinua ꝯſiderādo ea iq̄tū ſūt corpo
ra. Hic q̄ritur an argumenta ariſto. aliqn̄ ꝓcedant
ex falſo et ipoſſibili et videtur ꝙ ſic ex 4°. phi. vbi
probat ꝙ tempus non eſt motus celi quia ſi eſſent
plures celi eſſent plures motus tamen eſſet vnuꝫ

tempus Contra falſum nichil probat. Item acci-
dens multiplicatur per ſubiectū ergo ſi eſſent plu
res celi ſaltē primi negatiue eſſēt plura tēpora cō
tra phi.

¶ Quinto dato ꝙ infinita mobilia vniantur ſimꝉ
nan ſequitur ꝙ motus infinitus fiat in tp̄e finito.
Tum quia in quolibet continuo ſunt infinite par-
tes mobiles vnite. Tum quia corpus album licet
eſſet infinitum tamen poſſet habere albedinem fi
nitam ergo et motum finitum intenſiue infinitus
autem extenſiue videtur poſſe eſſe in tēpore finito

¶ Ad primum dr̄ ꝙ in mouentibus et motis ſimꝉ
actu exiſtentibus non proceditur in infinitum vel
dicitur ꝙ non eſſentialiter ſubordinātur ſecundū
actum ſed ſecundum potentiam ſucceſſiōis. Et ſi
dicatur omne mouens phi. mouetur et non a ſe er-
go ab alio dicendum ꝙ ille alius eſt deus qui non
mouetur Nec eſt phiſice conſiderationis niſi in ra
tione mouentis acceptus. Et per hoc patet ad
aliud.

¶ Ad ſecundum dicitur forte ꝙ illi contra quos
arguit philoſophus non ponerent diſtinctionem
ſpecificam inter res Et ideo apud eos predicta cō
tinuatio non eſſet impoſſibilis Uel dicitur ꝙ poſſi
bile capitur p̄ nō repugnare. Et ſic dico ꝙ hec eſt
vera poſſibile eſt ideſt non repugnat corruptibile
et incorruptibile continuari in q̄ꝫtum ſunt corpora
nec vt ſic ſpecie differunt vel contrariantur.

¶ Et p̄ hoc pꝫ ad 3m et forte illō auicēne de ipoſſi
bili S. T. tantum recitatiue dixerat Deinde dici-
tur ꝙ ariſtoteles arguit ex vno impoſſibili inferen
do magis impoſſibile et cauſa illius magis impoſ
ſibilis ē proceſſus in infinitum in mobilibus ⁊ nō
predicta continuatio.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ poſſibile. i. nō repugna-
re vt ſic nō ponitur in eſſe.

¶ Ad quintum patebit primo de celo.

AD tertium ſic proceditur videtur ꝙ nō
omne mouens ſimul ſit cum eo quod
mouetur q̄2 celum mouet hec inferiora
et tamen non eſt ſimul cum ipſis ergo.
Item arguit albertus color mouet vi-
ſum Similiter cū quis debet percuti licet nondū
percutiatur tamen timet. Timor autem eſt paſſio
igitur anteq̄ꝫ mouens ſit cum moto mobile moueꝉ
Sed contra eſt philoſophus.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ duplex eſt mouens ſci
licet methaphoricum vt eſt finis aliud proprie di-
ctum quod eſt principium vnde motus Et illud eſt
duplex ſcilicet remotum et aliud proximum et de
iſto intelligitur queſtio. Preterea notandum ꝙ
tres ſunt ſpecies motus proprie dicti ſcilicet ad q̄ꝫ
titatem ad qualitatem et ad vbi Ad qualitatē ſci-
licet de tertia ſpecie qualitas ſolum rem qui quali
tates de tertia ſpecie ſunt vere contrarie per ſe in
tenſibiles et remiſſibiles et extrinſecus ſubiecto
aduenientes ſubiecto manente eodem in ſubſtan
tialibus in alijs vero non ergo ad ipſas eſt et non
ad alias.

¶ Notandū preterea ꝙ omnis motus localis aut
eſt a principio intrinſeco ita ꝙ illud quod mouetur
a ſeipō mouetur licet non primo aut a principio ex
trinſeco et hoc 4o. nam illorum aliquis dicitur pul-
ſio. alius tractio. alius vectio ⁊ vertigo. Et omnes
alij motus locales ad iſtos reducuntur Pulſio eſt
motus a mouente quo tamen vtitur mouens vt ſe-
ipō ad aliud Uel ſic pulſio eſt motus violentus quo
violentatum a violentante recedit Et diuiditur p̄
impulſionem et expulſionem impulſio eſt quando
mouens ei quod mouetur non deficit Sed ſemper
eſt cum eo ſimul Expulſio eſt quando mouens defi
cit ei quod mouetur ita ꝙ ip̄m non ſemper concomi
tatur vſq̄ꝫ ad finem motus Tractio vero diffinitur
oppoſito° Nam pulſio ⁊ tractio ſic differunt quia ī
pulſione moueus ſe habet ad mobile vt terminus
a quo eſt motus eius in tractione vero ſe habet vt
terminus ad quem. Et ideo illud trahere dici-
tur ꝙ mouet alterum ad ſeipſum. Mouere au-
tē aliquid ſecundum locum ad ſeipſum tripliciter
ꝯtigit vno modo ſicut finis mouet vnde ⁊ trahē dr̄
ſcd̄m illō poete trahit quēq3 ſua voluptas ⁊ hoc mo
do poteſt dici ꝙ loc⁹ trahit id qd̄ nr̄aliter mouetur
ad ipſū. Alio° poteſt dici aliqd̄ trahere q̄2 mouet id
ad ſeipſū alterādo aliq̄liꝉ ex q̄ alteratiōe ꝯtigit ꝙ
alteratū moueaꝉ ſcd̄m locū. Et hoc modo magnes
diciꝉ attrahere ferrū ſicut ei generās mouet gūia
⁊ leuia ī q̄ꝫtū dat eis formā p̄ q̄ꝫ mouentur ad locuꝫ
ita et magnes dat aliq̄ꝫ q̄litatē ferro p̄ quā moueꝉ
ad ipſū. Et ꝙ hoc ſit verū pꝫ ex tribus: Primo quia
magnes nō trahit ferrū ex quacūq̄ꝫ diſtātia. ſꝫ ex p̄
pīquo Si aūt ferrū moueret ad magnetē ſolum ſi-
cut ad finē ſicut gūe ad ſuū locū ex qualibet diſtā-
tia tēderet ad ipſū. Secundo q̄2 ſi magnes alleis
perūgaꝉ ferrū attrahere nō poteſt quaſi alleis vim
alteratiuā ipſi⁹ īpedientibus Aut etiā in ꝯtrariū al
terātib⁹. Tertio quia ad hoc ꝙ magnes attrahat
ferrū oportet pri⁹ ferrum liniri cū magnete. Maxi
me ſi magnes ſit paru⁹ quaſi a magnete aliq̄ꝫ virtu
tem ferrū accipiat vt ad eū moueatur. Sic igr̄ ma-
gnes attrahit ferrū nō ſolū ſicut finis ſꝫ etiā ſicut
mouēs ⁊ alterās. Tertio° dr̄ aliqd̄ attrahere quia
mouet ad ſeipſū motu locali tantū ⁊ ſic diffiniꝉ hic
tractio ꝙ ē mot⁹ quo trahens ad ſeipſū vel ad alte
rū velociꝉ mouet ⁊ nō ſeparatur ab eo qd̄ trahiꝉ Et
dicitur ad ſeipſū vel ad alterū quia mouens volū-
tariū poteſt vti altero vt ſeipſo vnde poteſt ab alio
pellere ſicut a ſeipſo et ad aliud trahere ſicut ad ſe
ipſū. Sꝫ hoc in motu naturali nō ꝯtigit Deinde dr̄
velociꝉ q̄2 ꝯtingit q̄n̄q̄ꝫ ꝙ id quod trahitur etiā per
ſe moueꝉ illuc quo trahiꝉ. Sꝫ a trahente velociori
motu cōpellitur moueri ſꝫ quia trahens mouet ſuo
motu oportet ꝙ mot⁹ trahentis ſit velocior q̄ꝫ mot⁹
naturalis eius quod trahitur Sunt autē quidā mo
tus in quibus non ita manifeſte ſaluatur ratio tra-
ctōis Et ideo cōſequēter philoſophus oſtēdit oēs
alios motus ad iſtos reduci q̄ꝫtū ad hoc ꝙ ſunt ad
ſeipſū vel ad alterū Motus enim recipiunt ſpeciē
a terminis ſicut pꝫ in īſpiratione. Inſpiratio enim
eſt atractio aeris. Expiratio vero eſt aeris expul-
ſio Et ſimiliꝉ ſpuitio ē expulſio ſputi et ſimiliꝉ dicē
dū ē de oībus alijs motib⁹ per quoſcūq̄ꝫ aliqua cor-

poꝛa extra mittūtur vel infra recipiuntur qꝛ emiſ
ſio reducitur ad pulſionē receptio autē adſ ractio
nem Et ſimiliter ſpatheſis et cerciſis eſt attractio
et eſt idem ꝙ percutio per enſem que fit pellendo
Cerſis vero eſt inſtrumentum quo vtuntur textoꝛes
res quod latine dicitur radius vnde alia littera ha
bet radiatio hoꝛum enim duoꝛum et quoꝛumcumqꝫ
motuū emiſſiuoꝛum et receptiuoꝛum Aliud eſt cō
gregatio quod pertinet ad attractionem quia con
gregans mouet aliquid ad alterum aliud eſt diſgre
gatio que pertinet ad pulſionem quia pulſio ē mo
tus alicuius ab aliquo. Et ſic patet ꝙ omnis motꝰ
localis eſt aggregatio vel diſgregatio. Et per ꝯñs
ꝙ omnis motus localis eſt pulſio vel tractio. Uer
tigo et vectio ſimiliter ad iſtos reducuntur Nam
vertigo componitur expulſu et tractu et vectio ſi
militer eſt motus quo aliquid in ſe quieſcēs moue
tur ad motum alterius Modo oē quod vehit trahē
do vehit vel pellendo.

¶ Concluſio reſponſiua Omne mouens pꝛoximū
ꝛ immediatum ſimul eſt cum eo quod mouetur Pꝛo
batur inductiue Pꝛimo in motu locali quia oīs ta
lis vel eſt a pꝛincipio intrinſeco vel a pꝛincipio ex
trinſeco Si pꝛimum ſic manifeſtum ꝙ mouens ſiꝉ
eſt cum moto Si ſecundum hoc eſt dupliciter qꝛ vel
eſt inpulſio Sic manifeſtum eſt per diffinitionē ꝙ
mouens ſimul eſt cum moto Uel eſt expulſio et tūc
licet mouens pꝛimum non ſimul ſit cū eo qd moue
tur tamen mouens pꝛoximū ſcilicet virtus ipſius
mouētis ſemper eſt cum eo quod expellitur Et ita
in aliis motibus localibus Secundo patet de al
teratione inductiue Et ratiōe ſic omnis alteratio
eſt ſimilis alterationi que fit ſecundum ſenſum Sꝫ
in alteratione que eſt ſecundum ſenſum alterans
et alteratum ſunt ſimul ergo et in aliis idem patꝫ
de augmentatione ꝛ diminutione quia quod auge
tur ſimul eſt cum augmentante qꝛ augmentatio eſt
quedam appoſitio per appoſitionem alicuius q̄ti
aliquid augeꝉ Modo quod alteri apponitur opoꝛ
tet ꝙ ſit cum apponente ꝛ per oppoſitum dicendū
eſt de diminutione.

¶ Notādū pterea qꝛ dictū eſt ꝙ oē alterās ſimul
eſt cū alterato ideo phūs oſtēdit ꝙ alteratio ſolum
eſt ad tertiā ſpeciē q̄litatis vnde hic ſupponēdum
eſt ꝙ qualitatis quatuoꝛ ſūt ſpēs vt patuit i logica
S. T. le. 5. pbat ꝙ ad ſecūdā ſpeciē q̄litatis nō ſit
ſēp alteratio qꝛ naturalis potētia ieſt p generatio
nē ꝛ ab iſtāti natiuitatis ergo nō p alterationē Itē
q̄litates ſecūde ſpeciei nō ꝯtrariātur. Scdo dicit
ꝙ ad quartā ſpeciē qualitatis nō eſt p ſe motus Ri
diculū enī ē dicere aliqd alterari quādo figuratur.
Et ratio ē qꝛ motꝰ alterationis nō p ſe et imediate
terminatur ad figurā ſꝫ ad alias q̄litates. Aliquādo
vero figura ſeqꝉ foꝛā ſubſtātialē ꝗ nō ieſt ſēp p al
terationē Item figura nō pdicatur de ſubſtātia nō
enī dicimꝰ ꝙ es ſit figura ergo ad figurā nō ē altera
tio. Sꝫ q̄ritur an ad pꝛimā ſpeciem qualitatis ſit al
teratio quia tales habitus ſunt ad aliqd i quo non
eſt p ſe motus Unde ſanitas vt dicit S. T. hic lec.
5. eſt cōmēſuratio debita qualitatū Hec autem cō
menſuratio non eſt quid abſolutū q̄m commenſu
ratio hūoꝛū que i hoīe eſt ſanitas in leone requirē
te caloꝛem maioꝛem non eſt ſanitas vnde ſanitas
dicit aliquā qualitatem pꝛeter qualitates pꝛimas
S. T. de ver. q. 27. ar. 1. 4^{m}. ſꝫ an ſanitas ꝛ egritu
do ſint cōtraria imediata dixi in logica nunc vide
tur ꝙ non ex S. T. 12^{e}. q. 18. ar. 8. 1^{m}. quia egritudo
non dicit totā ablationem ſanitatis nec tamen cō
traria ſunt ſimul ſed queritur an ſicut diuerſe ſunt
egritudines ſpecie ſaltem in hominibus quia ſa
nitas hominis et equi differunt ſpecie. ſan. thom.
Tertio dicitur ꝙ ad virtutes moꝛales non eſt per
ſe motus alterationis quia omnis virtus eſt perfe
ctio quedam quia virtus eſt diſpoſitio perfecti ad
optimum id eſt ad finem rei qui eſt operatio rei Sꝫ
illud quod perficitur nō alteratur igitur virtutes
tamen ſequuntur alterationem que eſt in parte ſē
ſitiua quia virtus moꝛalis eſt circa delectationem
et triſticiam Sed delectatio et triſticia nō eſt ſine
motu facto in parte ſenſitiua vnde in triſticia coꝛ
conſtringitur et in delectatione dilatatur Ex pꝛe
dictis etiā patet ꝙ ad habitus intellectuales nō
eſt alteratio Pꝛobatur tamen aliter quia anima
quieſcendo fit pꝛudens vnde ebꝛii non poſſūt vti
ſcientia pꝛopter perturbationem cerebꝛi ergo ſciē
tia non acquiritur per motum Et pꝛopter hoc etiā
pueri non ſunt capaces ſcientie quia calidum in
eis facit continue humidum habundans. Puer
etiam de facili inſequitur paſſiones Et ideo dicit
auguſtin. iuuentus eſt venenum virtutis ꝛc.

¶ Contra hoc arguitur. Et pꝛimo per argumen
tum ſancti thome lectio 4^{a}. pꝛobando ꝙ mouens
nō ſit ſiꝉ cū eo qd moueꝉ qꝛ q̄dā piſcis q̄ vocaꝉ ſtupo
ſtupeſcit manū piſcatoꝛis ꝛ nō rethe īpoſitū ergo
mouēs nō ē ſimul cū eo ꝙ moueꝉ Foꝛte dicis ꝙ ſiꝉ ē
cū eo ꝙ moueꝉ ſcdꝫ ſuā ꝟtutē. Tūc q̄ritur q̄ ē iſta ꝟ
tus q̄ cauſatur. rethe enī nō ē ſuſceptiuū ſtupoꝛis.
Itē i faſcinatiōibus vnꝰ hō p ſuā imaginationem
cauſat malā diſpoſitionē i alio. Et dꝛ ꝙ vetule vtē
tes maleficio agūt i coꝛpꝰ alterius licet nō ſint ſiꝉ
cū eo igitur.

¶ Secūdo hō generat hoīeꝫ ꝛ tamē nō ē ſimul cū
eo imo aliquādo hō generās ē moꝛtuus q̄n aliꝰ ge
neratur. Foꝛte dicis ꝙ virtus generātis adhuc ma
net Cōtra adueniēte noua foꝛma oīa precedentia
accidētia coꝛrūpūtur ergo quādo i ſemine itroduciꝉ
foꝛma ēbꝛionis virtꝰ pcedēs deſinit eē. Item illud
quod nō eſt nichil efficit ſꝫ hō moꝛtuus nō eſt ergo
nūq̄ ē reſpectu hoīs geniti ergo p ꝟtutē remanen
tē i ſemine nō debet dici ꝙ homo generās ſit cauſa
geniti. Item mixtum generatur ex elementis ſed
elementa non ſunt ſimul cum illo mixto ergo mo
uens non eſt ſimul cum moto. Minoꝛ pꝫ qꝛ in eadē
materia non ſūt ſimul plures foꝛme.

¶ Tertio arguitur ſecundum galienum caput eſt
pꝛincipium motus animalis et tamen non opoꝛtꝫ
ꝙ ſimul ſit cum motu animalis Pꝛobatur ex com
men. qui dicit ſe vidiſſe arietem ambulare multo
tiens huc et illuc abſciſo capite Foꝛte dicis ꝙ pꝛin
cipium mouens ipſius animalis eſt contra hoc ar
guitur eodem modo quia galienus dicit ꝙ extracto
coꝛde ab animali adhuc animal poteſt moueri per

duos paſſus. Item illud non eſt principium motꝰ animalis quo quieſcente animal mouetur ſed ita poteſt eſſe de corde vt patet per predictam experientiam.

¶ Quarto relatio poteſt cauſari in quacūqꝫ diſtātia ergo et alteratio. Añs patet quia in quacunqꝫ diſtantia generetur filius Tunc in eo quieſt pater acquiritur paternitas Et ſi alius moriatur illa paternitas corrumpitur per deſitionem termini qui tñ nō eſt ſimul ſecundū locum cum patre.

¶ Quiuto pono ꝙ medietas alicuius paſſi iā habeat ſummum calorem et applicetur igni tunc ille ignis non aget in illam medietatem propinquam cum ſit ſimilis agenti et tamen aget in ſecundam medietatem producendo in ea caliditatem donec erit ſibi ſimilis Item corpus luminoſum poteſt agere in remotuꝫ nichil agendo in propinquum igitur Antecedens patet dupliciter primo Si vna parua candela iam produxerit lumen in prima medietate aeris et adueniat maior tūc illa nullum lumē producet in prima medietate aeris quia duo accidentia ſolo numero differentia non poſſunt eſſe in eodem ſecundum thomiſtas. Et tamen producit lumen in ſecunda medietate. Item augeat corpus luminoſum non intenſiue ſed extenſiue tunc dicūt perſpectiui ꝙ plus de lumine producet in partibus remotis nō autem in puncto propinquo quia per caſum nō augetur intenſiue ergo tunc agit in remotum non agendo in propinquum.

¶ Sexto aliquando mouens non eſt in loco ergo non eſt ſimul cum moto Antecedens patet quia ī corporalia non ſunt in loco ergo intelligentia mouens celum non eſt in loco illa autem ſunt ſimul q̄ ſunt in eodem loco. Item in expulſione mouens non eſt ſimul cum moto vnde S. T. dicit ꝙ licet in principio mouens et motum ſunt ſimul non tamē ſemper et continue.

¶ Septimo Magnes mouet ferrum et tamen nō eſt ſimul cum ferro forte dicis ꝙ virtus magnetis eſt cum ferro et illa mouet ferrum Contra eadem virtus non mouet ad ſitus oppoſitos ſed ſi ferrum ſit ſurſum deſcendit ad magnetem et ſi ſit deorſuꝫ aſcendit ergo hoc non eſt a virtute que ſit in ferro Tenet ꝯña qꝛ idem inq̄ꝫtum idem ſemper natū eſt facere idem Itē quero a quo cauſatur illa virtus ſi a magnete ergo magnes eſt ſimul cum ea Forte dicis ꝙ virtus cauſata in aere proximo eſt ſimul cum magnete et illa virtus cauſat aliam vſqꝫ ad ferrū in quo recipitur Contra ſequeretur ꝙ inter media inter ferrum et magnetem deberēt moueri ad magnetem quia recipiunt virtutem quam recipit ferrum Item corrumpatur magnes tunc queritur ad quem locum mouebitur ferrum ꝑ virtuteꝫ quam recepit Forte dicis ꝙ ad nullum locum determinate Contra omnis virtus naturalis eſt determinata ad vnum et per hoc differt a voluntario ergo mouebitur ad locum determinatum.

¶ Octauo remouens prohibens eſt cauſa motus lapidis deorſum et tamen non eſt ſimul cum eo. Item in ſecundo de anima dicitur ꝙ corpora dura non poſſunt ſe tangere ergo non ſunt ſimul et tamen vnum mouet aliud cadendo ſuper ipſum. Et primum adhuc probatur per experientiā quia nullus ſciret corpora dura ita bene coniungere in aq̄ quin aliquid humiditatis reperiatur inter duos lapides poſtq̄ꝫ extrahuntur ab aqu. Item penetratio dimenſionum eſt impoſſibilis ſed mouēs et mobile ſunt duo corpora dimenſionata ergo nō poſſunt eſſe ſimul Item non oportet ꝙ domus actu ſit cum domificatore domificante ergo nō opꝫ ꝙ motum ſimul ſit cum mouente.

¶ Nono planete qui ſunt ſupra ſolem agunt ī iſta inferiora et tamen non ſūt ſimul cū eis Forte dicis quod ꝓducūt in medio q̄ꝫdā virtutem vſqꝫ ad nos. Contra planete agūt ꝑ lumen ſꝫ planeta ſuperior non poteſt ꝓducere lumē in toto medio qꝛ aliquādo ſol mediat inter nos et planetā ſuperiorē ſcꝫ ſaturnū a quo ſol nullū lumē recipit ſꝫ ecōuerſo. Itē exiſtēs in tenebris videt lumē et tamē illud lumen non ē ſimul cū oculo ſuo. Forte dicis ꝙ ſpecies luminis deueniunt vſqꝫ ad oculū. Cōtra ſpecies lucis eſt lumen. ſꝫ exiſtēs in vno angulo aliquādo nō habet lumē licet videat aliū habētē lumen igitur.

¶ Decimo arguitur ꝯtra diuiſionē motꝰ qꝛ qui mouetur ad motū nauis nō videtur moueri motu pulſionis aut vertiginis. ꝛc. Item mare mouetur a luna et non aliquo iſtoꝝ modorū. Forte dicis ꝙ mouetur motu tractꝰ. Contra mouēs ⁊ motū ſūt ſimul ſꝫ luna non eſt ſimul cū mari. Nec videtur ꝙ aliquid cauſet in medio a quo mare moueatur fluendo ⁊ refluendo qm̄ mare mediterraneū nō habet fluxum et refluxum ⁊ tamen idem cauſatur ī aere. vt videt qui eſt ſupra mare mediterraneum ⁊ mare occeanū

¶ Undecimo ar. ꝙ ad primā ſpeciem qualitatis ē per ſe motus qꝛ ad calorē eſt per ſe motus et tamē eſt in prima ſpecie q̄litatis. Item ſanatio eſt motꝰ ad ſanitatem vt patet ex quinto phil. Sꝫ ſanitas ē de prima ſpecie q̄litatis. Forte dicis ꝙ ſanitas eſt ad aliquid Contra ſanitas nō ē relatiuum niſi forte ſcđꝫ dici ſꝫ hoc nō īpedit quin ad eā ſit ꝑ ſe motꝰ qꝛ omne accidens videtur eſſe relatiuum ſcđm dici propter habitudinem quam habet ad ſubſtantiam Item augmentatio eſt per ſe motus et tamen terminus eius īportat relationem eſt enim augmentationis terminus magnū paruū vero eſt terminꝰ diminutionis Item ad vbi eſt ꝑ ſe motus licet ſi ad aliquid ſcđm dici. Item queritur quare potius ea que ſunt in prima ſpecie qualitatis ſunt relatiua q̄ꝫ ea que ſunt in tertia.

¶ Duodecimo Omne quod fit in aliquo de nouo fit in eo per motum vel tranſmutationem. Sed ſic eſt de ſcientia igitur. Forte dicis ꝙ per ſcientiam ſubiectum perficitur Contra ſic etiam aqua perficitur per frigiditatem. Et tamen frigiditas acq̄ritur per motum Item intellectus mutatur de errore ad ſcientiam. Capiantur iſta vt dicunt preciſe quid abſolutum ergo mouetur de contrario in contrarium ergo eſt ibi per ſe motus et alteratio Forte concedis contra indiuiſibile non mouetur Iteꝫ actus intellectus poteſt fieri ſucceſſiue immo diſcurſus non poteſt fieri in inſtanti. S. T. de veritate 4.2ꝰ.ar.8.1m. vide.q.26.ar.3.ad 12m. ſi queratur

an in actibus contrariis tranſeundo de vno in aliud oporteat tranſire per medium patet ꝙ non vt quando prodigus fit auarus. Forte dicis ꝙ poteſt moueri per accidens Contra quod mouetur per accñs oʒ ꝙ ſit ꝗtũ ꝑ accñs excepta aĩa ſʒ nõ ſic ẽ de indiuiſibili. Itẽ lʒ concedat ꝙ idiuiſibile mouetur ꝑ accidens localiter nunꝗ tamen conceditur ꝙ moueatur ꝑ accñs motu alterationis.

¶ Tertiodecimo ſecundum phm̃ 2°. ethicorũ virtus generatur ex actibus frequẽter iteratis ergo virtus acquiritur per generationem et per conſequens per motum Nec valet dicere ꝙ virtus ſit ad aliquid qꝛ nullũ abſolutũ ẽ ad aliquid ſed oẽ quod eſt in predicamento qualitatis eſt abſolutum. Itẽ per ſecundam regulam ante predicamentalem nichil poteſt (vt hic dicit ſ.t.lec.5.) eſſe in diuerſis ꝑdicamentis Item ſanitas eſt in tertia ſpecie ergo ad eam eſt motus Antecedens patet quia eſt qualitas ſenſibilis. Nam egritudo ſentitur ab infirmo et a medico per pulſum Forte dicis ꝙ egritudo eſt de tertia ſpecie cum nichil aliud ſit ꝗ ipſe qualitates prime Ex hoc ſequit ꝙ ad eaʒ eſt per ſe motus quod eſt contra phm̃ hic Item qualitates prime non ſunt ad aliquid. Forte dicis ꝙ ſanitas eſt qualitas diſtincta a qualitatibus primis. Contra remoto omni accidente Ponendo ſolum qualitates primas debite proportionatas animal ẽ ſanũ ergo ſanitas nichil dicit preter primas qualitates Item tunc daretur medium inter ſanum et egrum quia pono ꝙ ſanitas continue remittatur vſqʒ ad primum inſtans non eſſe Tunc in illo inſtanti illud animal non eſt ſanum vt patet. Nec egrum qđ probatur quia egritudo non fit niſi in tempore ergo in illo inſtanti non eſt egritudo Antecedens pʒ quia egritudo ſequitur qualitates primas que ſucceſſiue fiunt et corrumpuntur.

¶ Quartodecimo aliquis poteſt fieri magis virtuoſus ergo eſſe virtutis non ꝯſiſtit in indiuiſibili ergo ſuſcipit magis et minus ergo ad eam poteſt eſſe per ſe motus Forte dicis ſicut dicit commentator ꝙ omnis perfectio eſt indiuiſibilis ⁊ ſimplex ſʒ nichil ſimplex et indiuiſibile eſt alteratio vel motus ergo ſecundum virtutem non eſt alteratio. Et per conſequens nec ſecundum maliciam. Contra hoc arguit. S.T. lec.6. ꝗuis enim perfectio aliꝗ ſit ſimplex et indiuiſibilis recedere tamen a perfectione non eſt ſimplex et indiuiſibile. Et ideo dat aliam rationem S.T. quare ad virtutem vel ſciẽtiam non eſt per ſe motus quia ſcilicet ſubiectum per iſta perficitur Contra grauia per ſe mouentur ad ſua loca naturalia licet ab eis perficiantur animalia etiam parua augentur ad quantitatem per quam perficiuntur. Item per vicium anima non ꝑficitur ergo acquiſitio eius erit motus. Forte dicis ꝙ ſcientia eſt nobis innata et ideo non generatur in nobis vt dicit philoſophus hic T.C.20. Cõtra hoc eſt platonizare et non eſt verum ſecundum peripatheticos ſecundum quos intelligere eſt quoddam pati vt dicitur in tertio de anima ergo intelligere eſt alterari.

¶ Quintodecimo aliqua eſt tranſmutatio ad intellectionem vel viſionem et illa non eſt terminus alterius tranſmutationis ergo ad iſta eſt per ſe mutatio Antecedens patet quia non ſemper aliquid caleſit quando videt vel intelligit. Similiter põt argui de ſono ad quem eſt per ſe motus cum ſit de tertia ſpecie qualitatis licet non ꝑſe terminet motum.

¶ Sextodecimo. ad ea que ſunt in parte ſẽſitiua anime eſt alteratio ſʒ tẽperãtia et fortitudo virtutes ſunt in parte ſẽſitiua anime igitur maior patet ex ſ.t.lec.6. quia ad paſſiones eſt alteratio. ſʒ ĩ pte ſẽſitiua anime ſcʒ in ꝯcupiſcibili et iraſcibili ſunt paſſiones ſcʒ delectatio et timor igr̃ quidã dicunt ꝙ in iſtis nõ eſt motꝰ phiſicꝰ et ſic euadũt oĩa argumẽta ſʒ mirũ eſſet hoc phi. nõ dixiſſe ſi hec ſolutio ſufficeret. Item ꝗritur cauſa quare cũ iraſci ſit proprie pati ex ſ.t.12ª. ꝗre nõ eſt proprie motus cũ ponatur in diffinitione paſſionis.q.22. quidã dicit ad virtutẽ non eſſe motũ qꝛ ſũt ĩ indiuiſibili contra viciũ cõtingit multis modis et vnus ẽ virtuoſior alio Item virtus ⁊ viciũ nõ ſunt ꝯtraria imediata ergo inter ea eſt motus añs patʒ qꝛ tunc vicioſius in iſtãti et valde cito fieret virtuoſus qꝛ ꝑte non fit ſucceſſiue aut ꝑ motum virtuoſus.

¶ Decimoſeptimo arꝛ ꝙ ad quartã ſpeciẽ qualitatis eſt per ſe motus quia figura in aliquo acquirit de nouo quia cera rotũda poteſt fieri quadrata ergo ibi eſt mutatio et non niſi alteratio igitur. Item ad qualitates ſẽſibiles eſt alteratio. ſʒ figura ẽ huiuſmodi igit. Item ratio quare ad figurã nõ ẽ ꝑ ſe motꝰ eſt qꝛ non predicantur de ſubiecto ſʒ eodẽmodo probaretur ꝙ ad tertiã ſpeciẽ ꝗlitatis non eſt ꝑ ſe motus qꝛ albedo nõ ꝑ̃dicatur in recto de ſuo ſubiecto. Forte dicis ꝙ dr̃ de ſubiecto ĩ ꝯcreto Contra ſic etiã ẽ de figura Itẽ ad albedinẽ ẽ ꝑ ſe motus et tñ albedo nõ eſt ꝑ ſe terminꝰ motꝰ qđ ſic probat qꝛ albedo eſt ꝗlitas 2ª. gº ac ꝗrit per alterationẽ factã in qualitatibus primis ꝓpter hoc eni vocatur qualitas ſecũda ergo dato ꝙ figura non ſit ꝑ ſe terminus motꝰ nõ ſeqt qui ad figurã ſit ꝑ ſe motus.

¶ Decimooctauo arꝛ ꝙ ad ſecũdã ſpecieʒ ꝗlitatis eſt ꝑ ſe motꝰ quia rarũ et denſũ ſunt de ſecũda ſpecie et iſta acquiruntur per motum rarefactionis et ꝯdẽſationis. Forte dicis ꝙ raritas ſequitur motum calefactionis et ideo non per ſe terminat motum. Contra in celo eſt raritas et tamen ibi non ẽ calefactio. Item cõmẽ. dicit ꝙ ad duriciã et moliciẽ eſt per ſe alteratio Itẽ rarefactio eſt motus qui per ſe terminatur ad qualitatem ⁊ non niſi ad raritatem igit Maior pʒ quia per rarefactionem res aliter ſe habet ꝗ prius.

¶ Ad primum dicitur ꝙ rethe alterat alia alteratione ꝗ ſtupore cuius non eſt capax Ad aliud putant quidam vetulas ſemper vti incantationibus vel arte demonum Sed baſilicus etiam ĩficit in corporali diſtantia Dicendũ ergo ꝙ in talibus etiam alterat medium Sed de hoc in de celo Si enim agant per demones tunc demon ſimul ẽ cũ eo quod mouetur de hiis. S.T. 1. parte.q.117.ar.3.2m. ſ.t. de ma.q.16.ar.9.13m.

¶ Ad ſecundum dicitur ꝙ virtus que eſt in ſenſi

ne patris eſt ſimul cum genito de hoc. S. T. I. pte q. 118. ar. I. ad 4m. Quidam dicũt q homo mortuus cuius virtus manet in ſemine non efficit hominẽ genitum quia non eſt tamen eſt cauſa efficiens ei9 Sed de hijs in ſecundo. Ad aliud negat maior qꝛ tunc aliquid generaretur ex non ente Item mixtũ eſt pfectius elementis ergo nõ eſt ab eis effectiue

¶ Ad tertium in quo galienus et cõmen. ſibi contradicunt dicitur q ſiue principium ſit caput ſiue coꝛ iſtis depoſitis remanet virtus a qua fit motio Et de hoc in ſecundo de anima.

¶ Ad quartum negatur conſequentia vide in quinto phiſicorum.

¶ Ad quintum dicitur q hic loquimur de alterante totali Et tunc dico q nichil agit in remotum niſi agat vel egerit in propinquum vel aliqd ſibi ſimile egerit.

¶ Ad ſextum dicitur q angelus ẽ in loco p operationem. Et ad aliud dicitur q mouens ſecundum ſuam virtutem ſemper eſt cum moto nõ autem ſecundum ſe.

¶ Ad ſeptimum dicitur q ferrum per ſe mouetur ad magnetem. Accidit autem ſibi vt ſic q hoc ſit ſurſum vel deorſũ Et ſi annichiletur magnes tũc non manet virt9 in ferro q nõ eſt vniuoce i medijs

¶ Ad octauum dicitur q nõ eſt cauſa propinqua Ad aliud dicetur ibidẽ Et ad aliud dicitur q due dimenſiones ſunt ſimul ideſt inter eas nichil mediat S. T. lec. 3.

¶ Ad nonum dicitur q omnia illa cauſãt aliqua accidentia in medio que forte non ſunt nobis nota vide ſan. tho. de veri. q. 5. ar. 9. ad 17m. de celo ꝛ magnete et ar. 10. 5m. Et ita dicatur ad decimum de luna Et magis patebit in metha.

¶ Ad vndecimum dicitur q non ſecundum eandem rationem idem eſt in duabus ſpeciebus. Et ad aliud dicitur q ſcientia et virtus magis intrinſece important relationem q̃ alia accidentia. Et de hijs ſatis dictum eſt 5o. phiſi. quia aliquomodo diſputatio videtur eſſe ad nomen. Quidam dicũt q accidentia intellectus et voluntatis non acquiruntur continue Et ideo non acquiruntur per motum Deinde dicitur q perfectio propria non acquiritur per alteratiõem Secus autem eſt de communi. Ex hijs facile eſt ſoluere reliqua argumenta Nota tamen q intenſio virtutis reducitur ad alteratiõem. S. T. de virtu. ar. II. ad IIm. Sed an ſicut anima dicitur pati per accidens ita dicatur ſentire per accidens dico q non ſan. tho. de veri. q. 26. ar. 2. 7m.

Ad quartum ſic proceditur Videt q oĩs motus omni motui ſit comparabilis in velocitate et tarditate quia omnis motus eſt in tempore. Sed in quolibet tempore contingit aliquid velocius et tardius moueri et iſta dicuntur per comparationẽ ergo Sed contra eſt philoſophus.

¶ Reſpondeo dicendum q duplex eſt comparatio quedam eſt proprie dicta alia improprie dicta. Ad comparationem proprie dictam tria req runtur Primum vniuocatio forme in qua eſt comparatio Secundum. vnitas primi et per ſe ſuſceptiui Tertium. vnitas ipſius forme ſecundum ſpeciem ſpecialiſſimaꝫ defectu prime cõditionis vinũ vox et ſtilus non comparãtur in acutie quia in ipſis acutum non eſt eiuſdem rationis et tamen vltima corda cithare et penultima comparantur in acutie quia acuties in ipſis eſt eiuſdem ratiõis defectu ſecunde conditionis vox et aqua in magnitudine non comparantur quia licet magnitudo ipſis nõ eſt eiuſdẽ rationis Nã in aqua ſuſceptiuũ ſit in ipſis vniuoca tamen primum ſuſceptibile in magnitudĩs ẽ ſubã ei9 i voce ꝓ ſon9 ẽ ſuſceptiuũ defectu vero tercie ꝯdicionis equus et canis in colore nõ ꝯparãtur q̃uis color ſit eiuſdẽ rationis in ipſis licet etiã ſit vnitas primi et per ſe ſuſceptiui quod eſt ſupficies et tamẽ ꝯparãtur in albedine et hoc ideo quia albedo eſt vna vnitate ſpecifica indiuiſibilis i alias ſpecies coloꝛ vero nõ eſt vna forma nſi vnitate generica.

¶ Aduertẽdum ꝑterea q vniuocatio aliter accipitur i phiſica ꝛ in logica. et ratio eſt quia vniuoca dicuntur quorũ nomẽ ẽ cõmune et ratio ſeu diffinitio eſt eadẽ modo ſic ẽ q logicus et phiſic9 diuerſimode diffiniũt. Nam logic9 conſiderat intẽtiones cõmunes et ſecũdũ eas diffinit vnde adhoc q aliqua ſecũdum ipſũ ſit vniuoca ſufficit ꝯueniẽtia forme abſtracte et abſolute ꝯſiderate. phiſic9 vero cõſiderat cõcrete ꝛ determinate et ideo diffinit per motum ꝛ materiã ſẽſibilẽ quapꝑter ad vniuocationeꝫ forme ſecũdũ phiſicum requiritur q illa forma ſit vna ſecũdum eſſe naturale quod habet in materia

¶ Cõcluſio prima non omnis motus omni motui eſt cõparabilis patet qꝛ q̃dã ſunt motus genere differentes vt alteratio et loci mutatio. Item velocitas nõ ſecũdũ eãdẽ rationem cõuenit alterationi et mutationi ſecũdũ locũ qꝛ mutatiõi ſecũdũ locũ ꝯuenit ſecũduꝫ renouationẽ ſitus. In alteratione vero ſecũdũ itẽtionem et remiſſionẽ forme igitur.

¶ Cõcluſio 2a. nõ omnis motus localis oĩ motui locali eſt ꝯparabilis patet qꝛ aliqui motus locales ſunt ſpecie differentes vt patet de motu circulari et recto. Et per idẽ ꝓbatur ꝓ nõ omnis alteratio omni alterationi eſt ꝯparabilis idem de generatione et corruptione. ſecundo ꝓbatur eadẽ cõcluſio ſic nã ſi omnis motus localis eẽt alteri ꝯparabilis ſequeretur q magnitudo recta eẽt equalis magnitudini circulari quod eſt falſum ergo. ꝛc. Nec valet ſi dicatur q ratio bene ꝓbat q in equalitate nõ poſſunt comparari ſed in maius et in minus nam vbi contingit dare maius ꝛ minus ibi contingit dare equale. probatur quia velocius eſt quod i eq̃li tẽpore maius ſpacium ꝑtranſit et in minori equale. Si ergo motus circularis ſit velocioꝛ motu recto vt puta motus qui fit ſupra circulum ſit velocioꝛ illo qui fit ſupra lineam rectaꝫ ergo pars circuli erit equalis magnitudini recte que eſt linea quod patꝫ quia mobile in aliquo tempore pertranſit magnitudinem rectam ergo mobile velocius motum i ꝑte temporis partem circuli pertranſit et quia velocius motum in equali tempore maius ſpacium per

tranſit et in minori equale ſequitur ꝙ illa pars cir
culi quam pertranſit i minori tempore eſt equalis
magnitudini recte pertranſite.
¶ Contra hec arguitur 1º ꝓbādo ꝙ aliqua ſpecie
diſtincta poſſunt adiuicem comparari quia terna=
rius et binarius diſtinguntur ſpecie et tamen com
parantur Dicimus enim ꝙ ternarius eſt maior bi=
nario vel ꝙ ſe habet ad ipſum in proportione ſex
quialtera vt patet ex arithmetica Item albedo et
ſuperficies ſpecie diſtinguntur et tamen iſta aliq̄
ſunt equalia probatur quia dicitur in predicamen
tis ꝙ q̄ta fuerit ſuperficies tm̄ albū fore dices er
go albedo et ſuperficies ſunt equalia.
¶ Secundo arguitur ad idem quia motus rectus
ſurſum et motus rectus deorſum ſpecie diſtingun
tur et tamen poſſunt ad inuicem comparari lapis
enim velocius deſcendit q̄ȝ aſcendat. Item om=
nes motus conueniunt in diffinitione motꝰ ergo
poſſunt comparari adinuicem.
¶ Tertio arguit̄ ꝙ motus rectus ſit comparabilis
motui circulari quia philoſophus dicit ꝙ motꝰ ce=
li eſt velociſſimus ⁊ prior omnibꝰ alijs vt patebit i
8. phi. ergo motus celi circularis eſt comparabilis
alijs. Item caliditas poteſt comparari frigiditati
Dicimus enim aliquam caliditatem eſſe magis in
tenſā vel maioris actiuitatis q̄ȝ ſit ipſa frigiditas
¶ Quarto arguitur ad idem linea recta et circula
ris ſunt eiuſdem ſpeciei ergo et motus. Antece=
dēs patet quia eadem linea numero que priꝰ erat
circularis poſtea fit recta et tamen non mutat ſpe
ciem ergo linea recta et circularis ſunt eiuſdem
ſpeciei Item linea recta et circularis poſſunt con
tinuari ergo ſunt eiuſdem ſpeciei Antecedēs pa=
tet quia linea aliqua conſtat ex recta et circulari.
Quidā dt lineā rectā corrūpi qñ cera q̄drata fit ro
tunda ſed contra tunc non maneret idem corpus
quia aliā haberet q̄titatem nec maneret eadē al=
bedo quia ſupeficies recta deſineret eſſe in qua ta
men eſt albedo Forte dicis lineas eſſe eiuſdem
ſpeciei non tamen motus hoc eſt contra phi. hicq̄=
dam dicunt ꝙ rectum et curuum pro denominato
ſunt eiuſdem ſpeciei ſed non formaliter quia im=
portant figuram ſed contra phi. loquitur de magni
tudinibus ſuper quas eſt motus vnde linea ſecun
dum eum eſt genus ad rectam et curuam. Itē i ſex
to. motus ⁊ magnitudo equaliter diuiduntur ergo
ſe motu differunt ſpecie ⁊c̄.
¶ Quinto arguitur ad idem quia omnis q̄titas
vnius linee eſt equalis vel inequalis alteri quia
hoc eſt proprium q̄titatis ergo linea recta ⁊ circu=
laris poſſunt comparari Et hoc ēt probaturaliter
quia Arcus eſt longior corda ſed circulus ſe habet
vt arcus dyameter autem que eſt linea recta ſe ha
bet vt corda igitur Item geometre oſtendunt ꝙ ē
dabile quadratum equale circulo et tamen q̄dra=
tum ſpecie differt a circulo.
¶ Sexto angulus rectus eſt maior angulo cōtin=
gentie et tamen non eſt eiuſdem ſpeciei cum eo.
Itē licet hec non ſit ꝓpria leo eſt fortiſſimꝰ lincū
tñ. iſta eſt propria cuȝ ſit vera leo eſt fortior lince.
¶ Septimo aer et aqua ſpecie differunt et tamē
poſſūt comparari patet quia elementum aeris eſt
decuplum ad elementum aque ſecundum philoſo
phum in ſecundo de generatione Item ibidem di
citur ꝙ ex vno puſtillo aque fiunt decem pugilli ae
ris Et dicitur ꝙ humiditas aeris eſt maior q̄ȝ humi
ditas aque.
¶ Octauo ar̄. ꝙ aliqua ſunt ꝯparabilia que nō ha
bent idē ſubiectū quia linea vel q̄titas equi poteſt
ꝯparari cū q̄titate hominis et tamen ſuſceptiuuȝ
non eſt eiuſdem ſpeciei. Item dictum ē ꝙ in gene=
re non fit ꝯparatio. ſȝ cōtra ſtat ꝙ vnū albū ſit ma=
gis coloratū q̄ȝ aliud q2 habet colorē magis itenſū
Itē motus ſolis ē velocior q̄ȝ motus teſtudinis tñ
tm̄ in genere cōueniūt albedo etiam eſt tanta q̄ta
eſt ſupficies ꝑ phi. tamen non cōueniunt in ſpecie
¶ Nono ſubſtātia eſt magis ens q̄ȝ accidēs et re=
latio eſt minimū ens hic ē cōparatio ⁊ terra eſt gra=
uior aqua ⁊ tamē eius grauitas nō eſt eiuſdē ſpeci
ei Itē i ſacra ſcriptura ſepe fiūt cōpatiōes ad res
alterꝰ ſpēi vt cū petra dr̄ xp̄s lȝ petra ⁊ xp̄s nō con
ueniant in aliquo vniuoco.
¶ Decimo res eiuſdē ſpeciei non magis cōueniūt
q̄ȝ res eiuſdē generis ergo non ſunt magis ꝯpara=
biles aн̄s pȝ qnia vnitas ſpeciei nō eſt realis ſed cō
ceptꝰ eiuȝ eſt tātū vnus apud itellectū et ita eſt de
cōceptu generis q2 niſi eēt vnus non predicaretur
i q̄d de multꝫ Itē ceſſāte operatiōe itellectꝰ nulla
eſt ſpecies ſed res eiuſdem ſpeciei non conueni=
unt realiter niſi ꝑ operationē itellectus que nō per
tinet ad ꝯſiderationē phiſici ergo ſecūdū phiſicum
nō magis dȝ eſſe comparatio i ſpecie q̄ȝ in genere
Item theologi dicunt ꝙ ydolatria eſt grauior ſu=
perbia et infidelitate vel econuerſo. Et tamen iſta
non ꝯueniunt niſi in genere. Forte cōcedis ꝙ in
hijs q̄ ſunt eiuſdē generis poteſt eſſe comparatio
Contra doctores dicunt ꝙ peccatū ꝯmiſſionis nō
poteſt eſſe equale peccato omiſſionis ceteris pari=
bus q2 nō ſunt eiuſdē ſpeciei. et ita quidā dicūt de
pctō ex malicia ⁊ de pctō ex ignorātia ſȝ q̇cq̇d ſit de
hº. ſ. t. 12ᵉ. que. 72. ar. 5. ad. 1. videt̄ dicere ꝙ aliq̄
venialia ⁊ mortalia ſunt eiuſdem ſpeciei licet non
poſſunt equari et ar. 6º. dicit ꝙ peccatum cōmiſſi=
onis et omiſſionis non differunt ſpecie.
¶ Ad primū dr̄ ꝙ hic nō loquitur de q̄titate diſ=
creta et ad aliud dr̄ ꝙ albedo ē equalis per accidēs.
¶ Ad 2m. dicitur ꝙ motus ſurſū et deorſū ꝯueniūt
in ſpacio. ⁊ ideo ꝯparāt̄. ad aliud negat̄ ꝯſequētia.
¶ Ad tertium dicitur ꝙ prima eſt impropria com=
paratio.
¶ Ad quartū dictum eſt ſupra vel dicitur ꝙ linea
recta et circularis ſunt materialiter eiuſdē ſpeciei
Et per hoc patet ad aliud.
¶ Ad quintum dicitur ꝙ inter lineas eſt propor=
tio non tamen ſemper comparatio. Ad illud de q̄=
drato dicunt quidam ꝙ eſt equale circulo q̄tuȝ ad
continentiam vel commenſurationem ſic ſcilicet
ꝙ linea ipſum circundans eſt equalis cum linea
circundante quadratum vnde geometre dicunt ꝙ
in figuris yſoperimetris linea circularis equatur
linee facienti quadrangulum licet circulus plus
contineat ⁊ ideo circulus non dr̄ eſſe equalis qua

drato propter lineam circũdãtem. Per hec patet ad.6.et.7..

¶ Ad.8.dr̃ ꝙ aliquando forme diuerſarum ſpecierum hñt ideꝫ ſuceptiuũ vt pꝫ de albedine ⁊ nigredine que ſunt in ſuperficie.

¶ Et per hec pꝫ ad alia et nota ꝙ nõ incõuenit rẽ que ẽ extra genus alteri comparari que eſt ĩ genere. S.T.1.q.6.arti.2.3^{m}

AD quintum ſic proceditur videtur ꝙ ſeptem regule de cõparabilitate motus non ſint vere quia aliqua ſunt mouentia libera in quibus non oportet ꝙ omne mouens maioris virtutis in equali tempore moueat per maius ſpacium igitur Sꝫ cõtra eſt phũs.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ in motu ſunt quattuor ſcilicet mouens mobile ſpacium per quod fit motꝰ et tempus in quo fit Et penes iſta ſumitur proportio Sũt autẽ duplicia mouentia quedam pure naturalia Et iſta ſemper agunt ſecundum vltimum poſſe eorum Et de iſtis potiſſime intelliguntur regule Alia ſunt voluntaria et immaterialia in quibus nõ oportet illud quod ẽ maioris virtutis velocius mouere. Preterea ſciendum ꝙ omnis actio cauſatur ex victoria agẽtis ſupra paſſum. Et ideo dicitur ꝙ nunꝗ̃ a proportione inequalitatis minoris vel a proportiõe equalitatis ſequi... ...tio.

¶ Pro quo ſciendum ſecundũ geometras ꝙ proportio eſt certa habitudo aliquarum ꝗ̃titatũ vt q̃tuor ad duo ẽ ꝓportio dupla Si queratur an ꝓportio diſtinguatur a rebus dicendũ ꝙ ſic quia capio duos numeros ſ.ſex et duodecim iſti non ſũt equales tamen ꝓportiões eorum ad ſuas medietates ſunt equales ſ. ꝓportio dupla. Proportionalitas autem eſt habitudo ꝓportionum vt qualis eſt ꝓportio.8.ad.4.talis eſt ꝓportio.4.ad 2. Item duplex eſt ꝓportio ſcꝫ rationalis que immediate denominatur ab aliquo numero vt dupla vel tripla et irrationalis que non immediate denominatur ab aliquo numero. Sed ab aliqua ꝓportione vt medietas duple ꝓportionis qualis eſt diametri ad coſtã ſui quadrati et hec ꝓportio ſolũ reperitur in continuis et apud geometram. Alia vero reperitur in numeris et continuis Ex hijs patet ꝙ licet diameter nõ ſit ꝯmẽſurabilis coſte tñ hꝫ ꝓꝑꝓ^{o}nẽ ad ipſã

¶ Preterea Sciendum ꝙ ꝓportio rationalis diuiditur in quinꝗ̃ genera primũ genus eſt ꝓportio multiplex qñ maius cõtinet minus pluries ſolum ita ꝙ nichil ſuperfluit ſub quo ſunt infinite ſpẽs vt ꝓꝑtio dupla qñ maius cõtinet minꝰ tantum bis vel tripla ſi tantum ter vt tria ad vnum.

¶ Scd̃m genus eſt ꝓportio ſuper particularis qñ maius continet minus ſolum ſemel et cum hoc aliquã partem aliquotã minoris et eſt pars aliquota illa que aliquotiens ſumpta reddit ipſum totum non aliquota autẽ eſt illa que aliquotiens ſumpta non reddit adequate ſuum totum vt duo reſpectu quinꝗ̃ ſi enim duplicentur reddunt minus ſcꝫ quattuor Si autẽ triplicentur reddũt maiꝰ ſcꝫ ſex. Exẽplum primi vt duo reſpectu quattuor ſub iſto autẽ genere proportionis ſunt infinite ſpecies nam ſi maius continet minus et cum hoc medietatem minoris dicitur proportio ſexqualtera vt triũ ad duo ſex ad quattuor ſi autem preciſe tertiam parteꝫ dicitur proportio ſexquitertia vt quattuor ad tria et octo ad ſex et ſic in infinitum.

¶ Tertium genus eſt proportio ſuperpatiens qñ maius continet minus ſolum ſemel et cum hoc aliquam partem non aliquotam vltra vt 5^{e}.ad tria ſub quo ſunt infinite ſpecies ſi enim minor numerus fuerit ternarius et pars non aliquota que eſt exceſſus fuerit binarius dicitur proportio ſuperbipartiens 3as.i.ſuppartiẽs duas 3as vt quinꝗ̃ ad tria Si aũt mĩor nũerꝰ fuerit q̃ternariꝰ ⁊ ps nõ aliq̃ta t̃narius vocat̃ ꝓpor^{o} ſuptriptiẽs 4as vt 7.ad 4. Si aũt minor nũerꝰ fuerit q̇nariꝰ ⁊ ps nõ aliq̃ta t̃nariꝰ dr̃ ſuptriptiẽs 5as vt 8.ad 5^{e}.⁊ ſi ps nõ aliq̃ta eẽt q̃ternariꝰ dicet̃ ſupq̃tripartiẽs 5as vt nouẽ ad quinꝗ̃ ⁊ ſic ſẽꝑ denoĩatio 1^{a} ẽ ab exceſſu q̇ dr̃ ps nõ aliq̃ta ita ꝙ ſi diuidat̃ ĩ duas ptes ille exceſſꝰ dr̃ ſupbiptiẽs Si ĩ tres dr̃ ſuptriptiẽs ⁊ ſic ĩ ĩfinitũ Scd̃a xo denoĩatõ ſẽꝑ ſumit̃ a mĩori nũero ¶ Quartũ genꝰ ẽ ꝓpor^{o} multiplex ſuppticl̃aris qñ maiꝰ ꝯtinet minꝰ pl̃ies ⁊ cũ hoc aliquã ptẽ eiꝰ aliq̃tã ſub q̇ ſũt ĩfinite ſpẽs Nã ſi maiꝰ ꝯtinet minꝰ ſolũ bis ⁊ cũ hoc medietatem eiꝰ dr̃ ꝓportio dupla ſexqualtera vt 5^{e}. ad 2.⁊ 10.ad.4. Si aũt maiꝰ ꝯtinet minus ſolũ bis ⁊ terciaꝫ partem vltra dr̃ proportio dupla ſexquitertia vt 7.ad 3.et ſic in infinitum

¶ Quintum genus eſt proportio multiplex ſupꝑtiens quando maius continet minus pluries et cum hoc partem non aliquotam minoris vt.8.ad.3. Nam octo continet.3.bis et cũ hoc.2.que ſũt pars non aliquota trium Et ſub iſto gñe ſũt ĩfinite ſpẽs Si ei maior nũerꝰ cõtinet bis miorẽ q̇ ſit ternariꝰ ⁊ ps nõ aliq̃ta binariꝰ dr̃ ꝓpor^{o} dupla ſupbiptiẽs 3as vt exẽplificatũ ẽ ⁊ ſic ĩ ĩfinitum ¶ Nũc g^{o} ponende ſũt regl̃e gñales de ꝯpatiõe motuũ ꝗ̃tũ ad motum localem quarum.

¶ Prima eſt. Si aliqua potentia mouet aliq̇d mobile ꝑ aliquod ſpacium in aliquo tp̃e eadẽ virtus ĩ tempore equali vel potẽtia equalis in eodeꝫ tẽpe mouebit medietatẽ illius mobilis per duplũ ſpacium

¶ Secũda regula. Si aliquod mouẽs mouet aliquod mobile in aliquo tẽpore per aliquod ſpaciuꝫ eadem virtus vel ſibi equalis mouebit medietatẽ mobilis per equale ſpacium ĩ medio tẽporis ratio ſcd̃m.ſ:t.hic lec.9.t.c.35.ẽ quia ſic ꝯſeruabit̃ eadẽ proportio in iſtis duabus cõparationibus manifeſtum eſt enĩ ꝙ velocitas motus eſt ex victoria mouẽtis ſuper mobile. Quãto aũt mobile fuerit minus tñ potẽtia mouẽtis magis excedit ipſũ:igr̃ velocius mouebit velocitas aũt motus diminuit tẽpus et auget lõgitudinem ſpacij quia velocius ẽ qd ĩ eq̃li tempore pertrãſit maiorẽ magnitudinẽ Et equaleꝫ magnitudinẽ in mĩori tẽpore vt probatũ ẽ ĩ.6. ergo ſcd̃m proportiõem qua ſubſtrahitur a mobili oportet ſubſtrahi de tempore vel addi ad longitudinem ſpacij dummodo mouens ſit idẽ vel equale Et iſte due regule dãt̃ ſcd̃m diuiſiõeꝫ mobilis

¶ Tertia regula eſt Si aliqua virtus mouet aliquod mobile in aliquo tp̄e p̱ aliquod ſpaciū eadem virtus mouebit mediū mobilis p̱ eq̄le ſpaciū i medio tp̄is

¶ Quarta regula Si aliqua virt⁹ moueat aliquod mobile per aliquod ſpaciū in aliquo tp̄e mediū virtutis mouebit mediū mobilis p̱ equale ſpacium in equali tp̄e. Et hoc itelligēdū eſt quando potentia eſt talis ꝙ per diuiſionem nō corrumpitur Loquitur enim ſecundum conſiderationem cōmunem nō dum applicādo ad aliquā ſpecialem naturam ſicut et in oībus que premiſit. Et ponit exemplum Si enim accipiatur medietas huius potētie que eſt a et dicatur e. et accipiatur medietas mobilis quod eſt b. et dicatur z. ſicut a. mouebat b. per ſe in tempore d. ita e. mouebit z. per idem ſpacium in equali tēpore quia hic etiam ſeruatur eadem proportio virtutis motiue ad mobile vnde ſequitur ꝙ in equali tempore fiat motus per equale ſpaciū vt dictum ē

¶ Quinta regula Si due virtutes diuiſim ſumpte moueant duo mobilia diuiſim ſumpta per aliquod ſpaciū et in aliquo tp̄e coniūctū ex illis duabus virtutibus mouebit coniunctum ex illis duob⁹ mobilibus per equale ſpaciū et in equali tp̄e ⁊ hec habetur. T. C. 38.

¶ Sexta Si aliqua virt⁹ moueat aliquod mobile per aliquod ſpaciū et in aliquo tp̄e non oportꝫ eādem virtutem vel ſibi equalem mouere duplex mobile per equale ſpaciū in duplici tēpore vel per medium ſpacij in equali tempore quia non additur proportionabiliter ad potentiam mouentem ſicut ad mobile vnde alias ſequeretur ꝙ vnus homo ſolus poſſet mouere nauem quia p̱ aliquod temp⁹ poteſt mouere partem eius ſeparatam Nō tamen ſequit̄ ꝙ poſſit mouere totum i aliquo tp̄e q2 totū excedit actiuitatē eius non autem pars.

¶ Septima non oportet Si aliqua virt⁹ moueat aliquod mobile ⁊c̄. Medietatem illius virtutis mote idem mobile per equale ſpacium in duplici tempore nec per medium ſpacij in equali tempore Secundū premiſſa ſoluitur ratio zenonis qui nitebatur probare ꝙ quodlibet granum milij faciat ſonū quando proijcitur in terra quia totus modi⁹ milij quando in terram effunditur facit aliquez ſonum ſed ariſtoteles dicit ꝙ vnū granū nō facit ſonū q2 non ſatis impetuoſe mouet aerem et ex hoc poſſumus ꝯcludere iquit S. T. ꝙ nō ē neceſſariū ꝙ ſi aliqua q̄tacumq̄ pars exñs in toto moueat ꝙ ſeparatim per ſe exñs mouere poſſit quia pars in toto nō eſt in actu ſed in potentia maxime in cōtinuis Sic enim aliqd ē ens ſicut ⁊ vnū. Unū ei ē qđ ē i ſe īdiuiſū ⁊ ab aliis diuiſū Pars āt prout eſt i toto nō ē diuiſa i actu ſed i potētia tm̄ vñ non eſt actu ens neq̄ vna ſꝫ i pō tm̄ Et ppt̄ hoc nō agit ps ſꝫ totū

¶ Cōtra hec arḡ Multa mouētia ſūt fatigabilia ḡ i ipis nō opꝫ r̄las eē v̄as q2 ex hoc ꝙ mobile in ſcđa medietate erit fatigatum nō tm̄ pertranſibit ſicut in prima ergo non pertranſibit duplex ſpatium ad ſpacium pertranſitum a ſubduplo motore

¶ Secundo arguitur ꝯtra primam regulā nam ſit a potentia vt. 8. et b. ſuum mobile vt. 2. Et c medietas eius ſit vt vnū tunc arguitur ſic. Uelocitas in motu ſequitur ꝓportiōez potentiarum ad ſuas reſiſtentias q2 per h° probant̄ regl'e ſed proportio a. ad c. eſt minor q̄ dupla ad proportionē a. ad b. igitur a minus q̄ in duplo velocius mouet c. q̄ b. Minor declaratur quia omnis proportio ꝯpōita ex duab⁹ proportionibus equalibus eſt p̄ciſe dupla ad q̄libet illarum et ꝯpoſita ex duabus inequalibus eſt minor q̄ dupla ad maiorem proportionem ⁊ maior q̄ dupla ad minorem ſicut vnum cōpoſitum ex duabus partibus inequalib⁹ eſt minus q̄ duplū ad maiorez ptem et maius q̄ duplum ad minorem. Sed proportio a. ad c. ꝯponitur ex duabus īequalibus proportionibus igitur eſt minor q̄ dupla ad maiorez proportionē et maior q̄ dupla ad minorē. Sed talis proportio que eſt a. ad b. eſt maior proportio inter duas proportiones componentes proportionem que eſt. a. ad. c. et per conſequens proportio a. ad e. non eſt dupla ſed ē ꝓpor° minor q̄ dupla ad illam igitur vt dictum eſt minus q̄ in duplo velocius mouebit a. c q̄ b. Item arguitur ꝙ aliquando plus q̄ in duplo velocius mouet potentia medietatem q̄ totum quia poſito ꝙ a. ſit vnū mouens potentie vt 3. et b. mobile vt c. et e. ſ medietas vt vnum. Tunc proportio a. ad c. eſt maior q̄ dupla proportioni a. ad b. et motus ſequitur ꝓportionē vt dictū ē igitur a. plus q̄ in duplo velocius mouet c. q̄ b.

¶ Tertio arguitur cōtra regulam ſit a. potentia vt quattuor et b. mobile ſuum vt 1. et ſit c. alia potētia vt quattuor et ſuū mobile d. vt. 2. iſto poſito ptꝫ ꝙ a. mouet b. a. proportione quadrupla et. c mouet d. a proportione dupla et tamen aggregatū potentiarum non mouet aggregatum mobilium in aliqua iſtarū proportionum quia 8. ad 2. eſt proportio dupla ſupbipartiēs tertias.

¶ Quarto arguit̄ ꝙ non ſi aliqua potentia mouet aliquod mobile dupla mouebit idem mobile in duplo velocius quia pono ꝙ a. ſit potentia vt quattuor et b. mobile vt vnum et c. ſit potentia dupla ad a ſcꝫ vt 8. et ptꝫ ꝙ a. mouet b. in proportione quadrupla ⁊ c. mouet b. a proportione octupla ſed proportio 8^{a}. non eſt dupla ad ꝓportionē quadruplam igr̄ c. mouet b. minus q̄ in duplo velocius q̄ a. minor patet q2 proportio octupla ꝯponitur ex proportione 8. ad 4. at 4. ad 1. vnde ſecundum euclidem 5° elementoꝝ ſi fuerint aliqui nūeri ꝓportionabiles inter quos eſt vnum mediū proportionabile tm̄ ꝓportio primi ad vltimū ꝯponitur ex ꝓportione primi ad ſecundū et ſecūdi ad 3^{m}. et ſi fuerint duo media tūc ꝓportio primi ad vltimū ꝯponitur ex ꝓportione primi ad ſecundū et ſecūdi ad 3^{m}. et tercij ad 4^{m}. verbi gratia proportio quattuor ad 1. ꝯponit̄ ex proportione 4. ad 3. que eſt ſexquitertia. et ex proportione triū ad duo que eſt ſexqualtera et ex ꝓportione 2. ad 1. que ē dupla ſimiliter ꝓportio octupla ꝯponitur ex ꝓportione 8. ad 4. et 4. ad 1. quaꝝ ſecūda eſt maior ergo tota ꝓportio 8. ad 1. eſt minor q̄ dupla ad ꝓportionē quattuor. ad vnum per regulā tenet conſequentia per illud quod dictum eſt in 2° argumento.

¶ Quinto ſtat ꝙ mouēs maioris virtutis moueat

circularit et aliꝺ motu recto Et tūc nulla ē ꝓpoꝛ
inẗ motꝰ lꝫ ſit ꝓpoꝛ^o iter ꝟtutes motiuas ꝗ ꝓpoꝛ^o
motuum non ſumitur a virtute motiua Itē ſtat ꝙ
ſint duo mouentia equalis virtutis et tamen vnū
mouebit per maius ſpacium ponendo ꝙ ſint duo
mobilia equalis reſiſtentie quoꝛum vnum ſit maiꝰ
alio et moueantur circularter in equali tp̄e Tunc
illud ꝙ maius eſt deſcribit maius ſpacium ergo ve
locius mouetur

¶ Sexto. Sequeretur ſm̄ ꝓdicta ꝙ ſoꝛtes poſſet
aliquem lapidem proijcere per centum leucas qꝛ
per aliquod ſpacium poteſt pꝛoijcere aliquem la=
pidem ergo per duplex ſpacium poteſt pꝛoijcere
medietatem illius et ſic conſequenter Item virtꝰ
vnita ē foꝛtioꝛ ſe ipſa diſperſa ergo duo motoꝛes
coniūcti poſſūt plus mouere ꝙ̄ pꝛius quādo erāt
ſeparati

¶ Septimo ſequeretur ꝙ aliquis motus localis
eſſet infinite velocitatis quia pono ꝙ reſiſtentia
medii in infinitum minuatur tunc pꝛopoꝛtio mo=
toꝛis in infinitum augetur ſuper reſiſtentiam. Et
quando lapis deſcendit tunc ſemper minus medi
at de aere in infinitum ergo reſiſtentia in infinitū
diminuitur quia aer qui mediabat in infinitū dimi
nuitur Item quando graue deſcendit velociꝰ mo=
uetur in fine et tamen mouetur ab eadem virtute

¶ Octauo ſint duo ſpacia equalis reſiſtētie vnū
tamen pedale reliquum vero bipedale tūc ē equa
lis pꝛopoꝛtio reſiſtētie vtriuſqꝫ ad mobile ergo e=
que cito et eque velociter pertanſibuntur hoc aūt
eſt falſū quia multo velocius mouetur quod in e=
quali tempoꝛe pertranſit ſpacium bipedale ergo
velocitas motus non attenditur penes pꝛopoꝛtio
nem ad reſiſtentiam. Itēꝫ non ſequitur celū in die
pertranſit aliquod ſpacium ergo in duodus diebꝰ
pertrāſit duplex ſpatium qꝛ celum ſēper circa idē
Item non ſequitur hoc in aliquo tempoꝛe produ=
cit aliquem effectum ergo in tempoꝛe duplo pꝛo=
ducit duplum effectum quia actus in pꝛimo inſtāti
aliquando producit habitū Et ignis in hoꝛa pꝛo=
ducit ſūmuꝫ caloꝛem nec tamen in tempoꝛe duplo
pꝛoducit maioꝛem

¶ Nono termi motꝰ localis nō ſūt equales ergo
nec aliqui motus locales Antecedens patet quia
equalitas pꝛopꝛie reperitur tantum in quantitate
et nō ī pꝛedicamēto vbi Iteꝫ ḡnationes nō poſſūt
cōparari ergo nec motꝰ locales. Aūs ptꝫ qꝛ oēs ge
nerationes fiūt in īſtāti Iteꝫ dictū ē ꝙ mouēs ali=
quod mobile ī aliquo tp̄e ꝑt moueꝛ medietatē illiꝰ
in ſubduplo tp̄e hᵒ āt videꝛ falſū qꝛ tūc medietas
celi poſſet velocius moueri ſcꝺꝫ phm̄

¶ Decimo niſi a pꝛopoꝛtione eq̄litatis fieret a=
ctio ſequeretur ꝙ motꝰ rectus eſſet infinite durati=
onis ponēdo ꝙ mediū per quod deſcendit lapis t=
minetur ad tantā reſiſtentiā ſicut eſt actiuitas la=
pidis. et ſit totum reſiduum vnifoꝛmiter diffoꝛme.
tunc enim illud mobile nūq̄ q̄eſcet quia hoc maxi=
me eſſet poſtq̄ tranſiuiſſet totū quod eſt tn̄ in vno
extremo equalis reſiſtentie et ſic nō poteſt ptrāſiri

¶ Ad pꝛimum dicitur ꝙ regule itelliguntur de a=
gente naturali quod nō fatigatur.

¶ Ad 2m videtur ſecunduꝫ geometriam ꝙ regula
philoſo. ſic eſt intelligenda ſi potentia mouentis
fuerit dupla pꝛopoꝛtio ad potentiam ſui moti.
Tunc eadem potentia mouebit medietatem illius
moti ſolum in duplo velocius verbi gratia. ſit a. po
tentia vt 4. et b. motum vt duo reſiſtens et medie=
tas eius vt vnum. Tunc illo caſu poſito a. mouet
medietatem in duplo velocius q̄ꝫ b. Et ſic regula
philoſophi vera eſt in ꝓpoꝛtione dupla.

¶ Et eodem modo dicendum eſt ad tertium

¶ Et ſimiliter ad quartum.

¶ Ad quintum dicitur ꝙ quando effectus ſpecie
differunt tunc non opoꝛtet ꝙ pꝛopoꝛtionentur Sꝫ
queritur An motus factus ſuper dyametrum qua=
drati et ſuper coſtam eius pꝛopoꝛtionentur Et ita
inquirunt quidam de merito quod petrꝰ poteſt ha
bere per motum factum ſuper coſtam ideſt ſuꝑ la=
tus quadrati Et ſuppono ꝙ dyameter non eſt com
menſurabilis coſte Et ideo poteſt dici ꝙ illi motꝰ
habent pꝛopoꝛtionem ſed non commenſurationeꝫ
Nec incōuenit inter ſpecie diſtincta eſſe pꝛopoꝛ=
tionem patet i iuſticia diſtributiua ⁊ commutatiua
Ad aliud dicitur ꝙ eque velociter motoꝛes mouēt
Et illa mobilia in equali tempoꝛe equalia ſpacia
deſcribunt licet non eque velociter reuoluantur.
Sicut ſophiſte dicunt q̄ꝫ aliqua eque velociter de=
ſcendunt que tamen non eque velociter mouentur
vt ſi vnū deſcendat per arcum et alterum per coꝛ=
dam.

¶ Ad ſextum dicitur ꝙ quando lapis diminuitur
opoꝛtet ꝙ omnis alia reſiſtentia diminuatur ſic ꝙ
cetera ſint paria ſi dicatur pꝛoijciat ergo ſoꝛtes
lapidem in vacuo vbi nulla eſt reſiſtentia. An
tunc moueret medietatem lapidis per duplex ſpa
cium videtur ꝙ ſic ceteris paribus Si tamen ibi eſ
ſet motns Ad aliud dicitur ꝙ aliquando due virtu
tes vnite foꝛtificantur Sed oppoſitum hic ſuppo=
nimus.

¶ Ad ſeptimum dicitur ꝙ conſequentia non valꝫ
vnde quibuſdam videtur ꝙ q̄ꝫdiu ignis calefacit
aquam coꝛrumpendo totam ſuam frigiditateꝫ tūc
in infinitum augetur pꝛopoꝛtio ignis ſuper aquaꝫ
Caloꝛ tamen productus eſt finitus. Sed nonne
infinita eſt velocitas videtur ꝙ ſic ibi. Poteſt ta=
men in motu locali ꝙ ſibi deſcenſu lapidis reſiſtē
tia non in infinitum diminuitur Ad aliud dubium
eſt quare motus nnturalis velocioꝛ eſt in fine q̄ꝫ in
pꝛincipio vt dicit S. T. 1° celi lec. 17. vnde quādo
graue deſcēdit tunc eius grauitas cōfoꝛtatur per
pꝛopinquitatem ad locū Sꝫ ꝯtra tūc ſi eēnt plures
mūdi graue nō eēt idifferēs ad cētrū vtriuſqꝫ ꝙ vꝛ
ꝯtra phm̄ Sꝫ de hoc ibidē ī q̄rēdo an locus aliq̄d i=
fluat ſicut magnes.

¶ Ad 8m. pōt cōcedi ꝙ vnū moueꝛ velociꝰ alio ꝗ
ad ſpaciū ptrāſitū ⁊ tn̄ mouēꝛ ab eadē ꝓpoꝛ^one qꝛ
cetera nō ſūt paria Ad aliꝺ dꝛ ꝙ celū equalenter
pertrāſit duplex Et regula itelligiꝛ qn̄ talis cā ē ꝓ
ductiua in infinitum maioꝛis effectus.

¶ Ad 9m dꝛ ꝙ eq̄litas hic ſumiꝛ rōe tp̄is qꝺ eſt de
genere q̄ꝫtitatis de celo āt dꝛ ꝙ iq̄ꝫtū coꝛpꝰ ē nō re=
pugnat ſibi diuiſio.

¶ Ad 10m. dictum eſt quinto phiſi. Et quidã illud nõ hñt pro icõuenienti ſi mobile motu recto ꝑ tps infinitum conſeruaretur vt ſi angelus quolibꝫ die moueret lapidem per vnam partem proportionabilem.

¶ Explicit ſeptimus phiſicorum.

¶ Sequitur octauus phiſicorum.

Circa principium 8. phiſicorum queruntur 5e Primo an mundus potuit eſſe ab eterno Secundo an mũdus fuit ab eterno Tertio an grauia et leuia moueantur a ſeipſis. Quarto an mouens ſe diuiditur in partem per ſe mouentem et ꝑtem per ſe motam Quinto an motus localis ſit cã aliorum.

Ad primum ſic proceditur videtur ꝙ mũdus non potest fuiſſe ab eterno quia ad preteritum nulla eſt potentia ſed mundus non fuit ab eterno ergo Sed contra eſt philoſophus.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ circa hanc queſtioneꝫ due ſunt opiniones quarum prima eſt ꝙ non fuit poſſibile etiam per potentiam diuinam aliquaꝫ rẽ aliam a deo fuiſſe ab eterno Secunda eſt aliorum dicentium ꝙ ſic Et pro iſta ponẽtur tres concluſiones ⁊ cetera articulo ſequẽte.

¶ Concluſio prima Poſſibile eſt aliquam rem ſimul totam fieri a deo et tamen nec ipſam nec aliquid eius tunc incipere eẽ Probatur ſic ex S. T. po. q. 3. ar. 14. argumento. 3. 4. et eãdem ponit gregorius in 2o. Poſſibile eſt aliquam rem totam ſil ꝓduci. ⁊ nec ipſã nec aliquid tunc incipere eẽ igitur poſſibile eſt aliquam rem ⁊c. Antecedens patꝫ de facto nam nunc filius dei producitur a patre ſicut patet per origenem ⁊ hilariũ ⁊ magiſtrũ diſ. 9. 1. li. et conſtat ꝙ totus ſimul et ꝙ nec ipſe nec aliquid eius nunc incipit eẽ igitur Antecedẽs verum. Cõſequentia probatur quia non magis eſt poſſibile ꝙ aliquid fiat et cum fit nunc incipiat eſſe ꝗ ꝙ aliqd generetur vel alias vere producatur et cum ꝓducitur non incipiat eſſe nec minus põt deus hoc poſſibile ꝗ illud.

¶ Secundo ſic. Si ſol aut aliud corpus lũinoſuꝫ illuminans aliquam parte m aeris quieſcẽteꝫ quieſceret per tempus aliquod in eadem oppoſitione ad illã et illa nullomodo magis diſponeretur ad lumen nec alias mutaretur quatenus lumen intenderetur in ea lumen aliquando fieret totum ſimul quando nec ipſum nec aliquid eius ĩciperet eſſe igitur poſſibile eſt aliquam rem fieri et ce. Antecedens patet quia ſecũdum ꝙ aug. 8. ſuper geneſim ad litterã. Aer pñte lumine non ẽ factus lucidus ſed fit igitur lumen illud fit Et ꝗ̃tũcũꝗ aer eſſet lucidus fieret lumen eius Caſu igitur poſito conſtat ꝙ in quolibet inſtanti illius temporis lumen illud fieret et totum ſimul quoniam nõ vna pars eius prior et alia poſterior Et tamen in nullo inſtanti illiꝰ temporis preter primum lumen illud aut aliquid eius inciperet eſſe Conſequentia vero patet quia antecedens eſt vna conditionalis vera vt probatum eſt et eius antecedens eſt poſſibile vt cuilibet clarum eſt igr̃ et eiꝰ conſequẽs igit̃ hoc eſt poſſibile lumẽ fit totũ ſimul ⁊c. que equalet ſeu infert conſequens principale igitur Confirmatur etiam iſta concluſio ex intentione auguſti. 4o. capitu. et 9. ſuper gene. qui vt patet di. 45. primi li. expreſſe vult ꝙ ꝗ̃libet creaturam exiſtenteꝫ deus ſemper faciat et operetur Et tamen conſtat ꝙ non quelibet nec aliquid eius ſemper incipit eſſe.

¶ Secunda concluſio Poſſibile eſt aliquam rem ſimul a deo fieri ſine aliqua mutatione ſubita vel ſucceſſiua probatur ſic Poſſibile eſt aliꝗ rem ſimĩ totam fieri et tunc nec ipſam nec aliquid eius incipere eẽ igr̃ poſſibile eſt aliꝗ rẽ totã ſil̃ fieri ſine aliq̃ mutatiõe ſubita vel ſucceſſiua Añs eſt ꝓbatũ et cõſequẽtia ptꝫ quia ex oppoſito ꝯñtis ſcꝫ impoſſibile ẽ aliꝗ rem ⁊c. ſequitur ꝙ ĩpoſſibile ẽ aliꝗ rem totã ſil̃ fieri a deo ⁊ tñ nec ipãꝫ nec aliqd eiꝰ ĩcipẽ eẽ quod eſt oppoſitum antecedentis ꝙ autẽ ſic ſequatur patet qꝛ ĩpoſſibile eſt aliquid fieri cũ mutatione quin fiat tranſitus de non eſſe ad eẽ. nã omnis mutatio ẽ ex oppoſito in oppoſitum vt patet 5. phi. et huiuſmodi mutatio non poteſt eſſe niſi ex non eẽ in eẽ vt certum ẽ. ſi autem aliquid fiat totum ſimul et cum mutatione de non eſſe ad eſſe igitur quando fit eſt et prius ĩmediate non fuit et ꝑcõſequẽs tunc incipit eſſe. ſecundo probatur per caſum poſitum in ſecunda ratione precedentis concluſionis illo nãꝗ poſito lumen fieret totum ſimul quando nulla mutatio eſſet ibidem.

¶ Tertia concluſio poſſibile fuit aliquam rem aliam a deo fuiſſe ab eterno probatur primo ſic. ſi alicuius rei alterius a deo que tota ſimul potuit produci cauſa totalis productiua fuit ab eterno abſꝗ defectu alicuius requiſiti ad producendum illam poſſibile fuit aliquam rem aliam a deo ab eterno fuiſſe. Sed alicuius rei alterius a deo que tota ſimul potuit produci verbi gratia angeli cauſa totalis productiua ſcꝫ deus fuit ab eterno abſꝗ defectu alicuius requiſiti ad producendum illaꝫ ergo ⁊c minor eſt certa et maior patet quia ſi totalis cauſa fuit ab eterno vel fuit cauſa naturaliter actiua vel libere. ſi naturaliter igitur produxit ab eterno ſi libere ergo ipſam ab eterno produxiſſe fuit poſſibile qm̃ ꝗ̃uis cauſam liberam totalem cõcurrentibꝰ omnibus neceſſario requiſitis ad agendum non neceſſe ſit agere quinymo in poteſtate eius ſit vt non agat in quo diſtinguitur a cauſa naturaliter actiua non tamen neceſſe eſt ipſam non agere aut ſuã actionem vel effectum precedere et per conſequens ſi aliqua talis fuit ab eterno ipſam ab eterno agere fuit poſſibile. preterea probatur maior ex intẽtione auguſti. 6o. de trinitate. vbi talem facit cõſequẽtiam. ſi ignis eſſet eternus ſplendor ab eo genitus eſſet coeternꝰ ſed manifeſtum eſt ꝙ huiuſmõl

conſequentia non tenet niſi virtute huius propoſitionis poſita cā ſufficiēte naturaliter actiua cum ceteris neceſſario requiſitis ſimul ponitur actio. ¶ Cum igitur non minus ex poſitione libere cauſe totalis abſq; defectu alicuius requiſiti ad agēduʒ inferatur poſſibilitas actionis Pro tunc q̄ ex poſitione cāe nālis cauſate inferat actualitas ſeu actualis poſitio actiōis eiuſdē imo magʒ loquēdo de neceſſitate ſimpl'r cū nulla talis ſit cauſa totalis qui ymo oporet ɔcurrere ſuperiorē cauſā ſcʒ deum libere agentē cuius ɔcurſum ſupponit augu. in ſua ɔña et ſic eſt neceſſariū alias vero non valeret cum inquā ita ſit patet ꝙ non minus eſt vera hec propoſitio poſita cauſa totali libera ꝛc. poteſt poni ſimul actio eius nec minꝰ apud augu. hec ɔña. ſi voluntas creata fuiſſet ab eterno cum ceteris requiſitis ad volendum poſſibile fuiſſet eius volitionem coeternā eſſet neceſſaria q̄ illa q̄ facit. ex hoc tollit reſpōſio dicētiuʒ ꝙ cōſequētia auguſtini ē bona q2 eſt de cauſa totali Secundo ad cōcluſionē ſic filius dei vere fuit productus ab eterno igitur aliqua res a deo potuit eſſe producta ab eterno añs certu mē ſecundū fidē et ɔña patet ex eo ꝙ nō videtur aliqua ɔtradictio iplicari. Si dicatur aliquid aliud a deo ab etº ꝓductū eē plꝰ q̄ ſi dicat ꝙ deꝰ filiꝰ ſit ꝓductꝰ ab eterno nam ſi qua videretur iplicari hec preciſe videretur quia producto repugnaret eternitas a parte añ. hoc autē cōmune eſt vtriq;. Et ſi dicat ꝙ repugnantia non eſt quia producto abſolute repugnet eternitas. ſʒ quia producto libere et electiue aut q2 producto in aliena natura a producente neutrum valet. non primū quia vbi agens non deliberat non oportet electionem precedere actionem deus autē non deliberat in agendo. nec ſecūdum quia quod productum ſit alterius nature vel eiuſdē cū producēte non refert q̄tum ad hoc dummodo producens totale et ſufficiens ſit eternum ꝛ effectus poſſit ſimul totus produci.

¶ Quarta ɔcluſio probabiliter ponitur a gregorio ſi teneretur ꝙ preteritum poteſt per diuinā potentiam nō fuiſſe ſicut doctores tenuerunt Et adhuc aliqui tenent quā tamen non aſſerunt ꝙ poſſibile eſt aliquā rem aliam a deo fuiſſe ab eterno de potētia dei abſoluta ptʒ ſic deus poteſt ab eterno voluiſſe facere ſit autem a nomen alicuius rei q̄ deꝰ potuit facere ab eterno igitur deus poteſt ab eterno feciſſe a patet cōſequētia quia ſequitur deus voluit ab eterno feciſſe a igitur deus ab eterno fecit a alias ſua voluntas non fuit ōnipotens. igitur ſi antecedens eſt poſſibile ɔñs eſt poſſibile añs vero probatur quia eſſe quod potuit deus ab eterno velle poteſt nunc ab eterno voluiſſe hoc patet ꝓbat per mgr̄m li. 1. di. 43. in fine dicētem ꝙ deus habet potentiam volendi et nunc ꝛ ab eterno quod tamē nec modo vult nec ab eterno voluit. Confirmatur quia voluiſſe eſt deo poſſibile ab eterno producere aliquam rem quam ab eterno voluit producere alias nullum futurum poſſet eē futurum nec aliquid quod nunq̄ fiet poſſet deus facere quod nō poteſt ſecundum fidem concedi igitur q̄uis deus non voluerit ab eterno producere a. ab eterno poſſibile eſt deum voluiſſe ab eterno producere a. hanc concluſionem non teneo quia ſan. tho. dicit ꝙ ad preteritum non eſt potentia

¶ Contra hec arguitur et primo contra tertiam concluſionem Sic quecunq; ſunt icōpoſſibilia pro eodem inſtanti durationis qualem ordinem habēt nature talem neceſſario habent ſecundum durationem ſed eē et nō eſſe creature ſunt incōpoſſibilia pro eodē inſtanti durationis et non eſſe priꝰ natura conuenit ei ergo neceſſario prius ſecundum durationem conuenit ei non eſſe. Minor patet q2 quod conuenit alicui ex ſe prius ſecundum naturā conuenit ei q̄ qd ſibi conuenit ab alio non eſſe autem conuenit ex ſe cuilibet creature. Eſſe autem ab alio tantum ergo.

¶ Secundo arguitur Si deus produxiſſet rē aliquaʒ aliā a ſe ab eterno neceſſario produxiſſet illā Conſequens eſt impoſſibile. ergo et añs. Probat ɔña quia deus non potuiſſet non produxiſſe illam Nā non anteq̄ produxit quia ante eternum nihil eſt Nec dum produxit quia omne quod eſt quando eſt neceſſe eſt eſſe. Nec poſtq̄ produxit q2 quod factū eſt non pōt non fuiſſe. 6º. ethi.

¶ Tertio deus ita cito potuit aliquam rem (verbi gratia equum) producere de materia ſicut de nichilo patet quia quandocumq; deus potuit producere materiam potuit producere compoſitum Alias materia produceretur ſine forma Sed deus non potuit equum ꝓducere de materia ab eterno ergo nec de nichilo. Et per conſequens nullo modo. Probatio minoris Nam ſi produxiſſet de materia aut per motuʒ aut per ſubitā mutationē Si per motū igitur non ab eterno cum motꝰ duratione precedat terminū Nec per mutationē ſubitā q2 illa fuiſſet mēſurata aliquo inſtanti Et per ɔñs habuiſſet primū inſtās ſui eſſe ac ꝑ hoc nō fuiſſet ab eterno.

¶ Quarto Omne quod cōmunicat aliqd alicui ꝑ electionē neceſſario preintelligit illud ſub oppoſito illiꝰ ɔmunicati Sed deus producēdo creaturaʒ cōmunicat ſibi eſſe ꝑ electionē ergo preintelligit ipſā nō eſſe Nō intelligit autē niſi verū ergo neceſſario prius illa nō eſt q̄ producatur Et per ɔñs nō potuit produci ab eterno Cōfirmatur q2 electō nō eſt reſpectu pn̄tis ſed tm̄ futuri 3º. ethic. ergo ſi deus eligit creaturā producere illa fuit futura Et nō preſens vnde contradictio eſt dicere ꝙ aliqua creatura ſit libere producta et tm̄ ab eterno.

¶ Quinto Sic nulla mēſurata productio inſtāti tranſeunte poteſt eſſe eterna ſed oīs ꝓductio creature ex vi productiōis creature habet ꝙ mēſuret i ſtāti trāſeūte ꝫ maior pʒ tū q2 inſtās trāſiēs nō poteſt eſſe eternū Alioquin nō eēt trāſiēs ſʒ ſtans ꝛ per ɔñs nec productio ipſo mēſurata Tū quia ante quodlʒ inſtans fuit tp̄s Tū quia in oī mēſurato inſtāti trāſeunte productio differt a manutenētia Et inſtās productionis fuit initium temporis mēſurantis manutenentiā igitur tempus manutenētie eſt finitū a pte ante Et ꝑ cōſequēs ꝓductio nō fuit ab eterno igitur nec res ꝓducta. minor patet quia creatura ex vi productionis ſue non habet ꝙ duret niſi per inſtans alioquin per aliquam dura

tionẽ poſſet durare ſine cõſeruante. Et pari ratione per totum tempus quod eſt falſum. Et contra fidem igitur productio creature menſurat̃ inſtãti tranſeunte. Patet conſequentia qꝛ ſi alia menſura igr̃ creatura ex vi ſue ꝓductiõis duraret ꝑ aliã menſuram totam. Et nõ per inſtans tantum quod repugnat antecedenti.

¶ Sexto arguitur ad idem ſic Omne factũ de nichilo qđ non eſt in continuo fieri in aliquo inſtãti incepit ſed mũdus vel aliqua alia res a deo eſt facta de nichillo et nõ eſt in cõtinuo fieri ergo incepit ĩ aliq̊ inſtanti ⁊ ꝑ cõſequẽs nõ ab eterno fuit. Premiſſe ſunt neceſſarie ergo ⁊ cõcluſio maior pꝫ quia ſi nõ incepit in aliquo inſtãti et fit de nichilo ꝙdiu eſt ſẽper producitur ⁊ per cõſequens eſt ĩ cõtinuo fieri. minor patet qꝛ quod eſt in continuo fieri non eſt factum Sed eſſet ſucceſſiuũ ⁊ fit ꝯtinue Non ſic aũt mũdꝰ et res permanens.

¶ Septimo creari aut eſt idem ꝙ habere eſſe ab alio et non de aliquo aut idem ꝙ habere primo eẽ ab alio ⁊ nõ de aliquo Nõ primũ qꝛ creatura ꝙdiu eſt hꝫ eẽ ab alio et nõ de aliq̃. Et tñ nõ creat̃ ꝙdiu eſt. Alioquin eſſet in continuo fieri ſicut dies ⁊ annus igitur oportet dare ſecundũ ſcilicꝫ hẽre nunc primo eſſe ab aliquo et non de aliquo quod includit non eſſe ab eterno igitur impoſſibile eſt aliquã rem fuiſſe creatam ab eterno.

¶ Octauo Si deus produxiſſet aliquaꝫ aliã rem ab eterno tranſiſſet a contradictorio in contradictorium Patet quia de facto non produxit ab eterno igitur fuiſſet aliqua mutatio et non in deo conſtat igitur in re producta et ſic illa res tranſiſſet de non eſſe ad eſſe Sed quod tranſit a non eſſe ad eẽ non fit ab eterno igitur ſi deus produxiſſet ab eterno non produxiſſet ab eterno quod implicat

¶ Nono quicquid eſt in potentia ad duo cõtradictorie oppoſita Si acquirat vnum illorum neceſſario relinquit reliquũ qm̃ non eſt medium iter cõtradictoria Sꝫ ab eterno verũ fuit dicere mũdꝰ vel hec res poteſt eẽ et poteſt nõ eẽ igr̃ ſi talis res acquiſiuiſſet eẽ reliquiſſet nõ eẽ Nichil autem poteſt relinquere non eſſe niſi prius fuerit ſub non eẽ Et ſic Si mũdus fuit ab eterno prius non fuit quod eſt impoſſibile igitur.

¶ Decimo quicquid poteſt fuiſſe eternũ fuit eternũ Sed nulla alia res a deo fuit eterna ergo nulla alia res a deo potuit fuiſſe eterna. minor eſt certa Maior probat̃ qꝛ potentia que neceſſario cõiungitur actui neceſſario infert actũ Sed potẽtia ad eẽ eternũ neceſſario ꝯiũgitur actui quod probatur dupliciter Primo qꝛ vbicũqꝫ potentia non neceſſarᵒ coniũgitur actui Actus poteſt ſequi potẽtiã ſuam ſecũdum durationem ſed eẽ eternum a parte ante nõ poteſt ſequi potentiam ſuam ſecundum durationem quia tunc illud non fuiſſet ab eterno ergo potentia ad eẽ eternum neceſſario cõiungitur ſuo actui ſcilicet eẽ eternum. ſecundo per illud philoſophi in perpetuis non differunt eẽ et poſſe.

¶ Undecimo Si cauſa effectiua naturaliter agens fuiſſet ab eterno non potuiſſet produxiſſe ſuum effectum ſibi coeuum ergo ſi cauſa libera effectiua fuit ab eterno non potuit produxiſſe effectum ſibi coeuum Conſequentia eſt clara. Antecedens probatur quia ſi detur oppoſitum verbi gratia ꝙ ſi ignis fuiſſet ab eterno produxiſſet ſplẽdorem ſibi coeuum aut produxiſſet illum de nichilo aut de aliquo. Non produxiſſet illum de nichilo quia tũc creaſſet et ſic fuiſſet deus Nec de aliquo quia aut per motum aut per mutationem quia omnis reductio entis de poᵃ ad actuꝫ eſt altero illorũ modorum ſed ſi naturale agens produceret de aliq̊ effectũ ꝓduceret de aliq̊ qđ ẽ ĩ poᵃ ad actũ illiꝰ effectus igitur aut per motum aut per mutationem Non per motum quia tunc talis effectus non eẽt coeuus ſue cauſe quod eſt propoſitum Nec per mutationem quia omnis mutatio menſuratur aliquo inſtanti et per conſequens ante illud inſtans nõ fuiſſet talis effectus ſcilicet ſplendor ac per hoc neqꝫ ab eterno.

¶ Duodecimo ſi deus potuit ꝓducere mũdum ab eterno aut hoc potuit cauſando ſeu de nouo producendo aut potuit cauſãdo ſed nõ de nouo ꝓducendo non ſecumdum quia mundus non fuit ab eterno igr̃ nõ potuit illũ producere niſi ꝑ nouã ꝓductionẽ ſicut nũc nullũ futurũ poteſt eſſe niſi fiat de nouo nec primoᵒ qꝛ hoc ĩcludit ꝯtradictionẽ ſcꝫ noua ꝓductio alicuius cũ eiꝰ eternitate.

¶ Tertiodecimo ſic deus potuit producere mũdũ ab eterno igit̃ potuit produxiſſe iſtum mundũ igit̃ deus potuit produxiſſe iſtum creatũ mundũ ab eterno ꝯſequẽs includit cõtradictionẽ et cõſequentia patet ſaltẽ vt nunc qꝛ termini antecedẽtis et conſequẽtis cõuertuntur vt nunc et ſunt ſingulares.

¶ Quartodecimo ſi deus potuit producere mundum ab eterno aut anteq̃ꝫ produxiſſet eũ potuit ꝓducere eum ab eterno aut qñ primo produxit eũ potuit ⁊c̃. aut poſtq̃ꝫ ꝓduxit potuit ipſum producere. non poteſt dici ꝙ ante quia tunc ſequeretur ꝙ in aliquo inſtanti ante potuit. hoc autẽ ꝯñs eſt ĩpoſſibile quia tunc in hoc inſtãti poſſet idem facere ſcꝫ ꝓducere mundũ ab eterno. Nec poteſt dici ꝙ tũc qñ produxit quia accipiatur illud inſtãs et ſit inſtans preſens ſequitur ꝙ nunc deus poteſt produxiſſe b. ab eterno ꝙ eſt falſum. Tum quia hoc non poteſt per actionẽ aliq̃ꝫ ſubitã neqꝫ ſucceſſiuam. Tum qꝛ deus non poteſt nunc facere p̃teritũ non fuiſſe igr̃ nec poteſt facere non p̃teritum ante a fuiſſe ante a et per idem patet ꝙ non poſtq̃ꝫ ꝓduxit mundũ potuit ipſum producere ab eterno.

¶ Quintodecimo ſi aliqua res alia a deo potuit eẽ hoc aut ẽ ẽ falſũ qꝛ omne quod potuit eẽ neceſſe eẽ ab eterno aliquod ꝯtingens potuit eſſe neceſſe eẽ fuit neceſſe eſſe. et ſi fuit eſt igitur. ſi aliquod ꝯtingens potuit eſſe neceſſe aliquod cõtingens eſt neceſſe eſſe quod conſequẽs ĩplicat cõtradictionem cõſequẽtia probat̃ quia omnis alia res a deo ẽ cõtingens. ſi ergo aliqua huiuſmodi potuit eſſe ab et̃no. ponatur ꝙ fuerit Tũc ſic hec res fuit ab eterno igitur non potuit ãnichilari a deo qui prius fuerit tẽpore ĩfinito igr̃ ꝑ tẽpus ĩfinitũ fuit independẽs a deo et non poſſibilis non eſſe. igitur tempore infinito fuit neceſſe eſſe ⁊ vltra igitur fuit neceſſe

eē. Ergo de primo ad vltimum ſequitur ꝙ hec res
fuit ab eterno igitur hec res fuit neceſſe eſſe.
Si ergo an̄s eſt poſſibile igitur ⁊ ꝯn̄s. Prima ꝯn̄a
probatur quia ſi nō potuit annichilari ita ꝙ prius
non fuerit tempore infinito igitur dato caſu ante ī
ſtans annichilationis non preceſſiſſet niſi tēpus
finitū in quo fuiſſet. Et per ꝯn̄s non fuit ab eter=
no quod eſt oppoſitū an̄tis Alie ꝯn̄e ſatis apparēt
¶ Ultimo arguitur auctoritatibus ſanctorū. Ait
eīm ambroſiꝰ in examerō. Quid tam inconueniēs
q̄ꝫ ꝙ eternitas operis coniungatur eternitati dei.
Item damaſcenus li. 1. ca. 9. Creatio eſt ex dei vo
luntate opus exiſtēs non coeternū cū deo quia nō
aptū natū eſt ꝙ ex nō ente ad eſſe deducitur coe=
ternū eſſe ei quod ſine principio eſt et ſemper eſt
Si igitur nullū opus dei eſt aptum natū vt ſit coe
ternū ſequitur ꝙ non potuit eſſe ab eterno.
Item auguſtinus contra felicianū diffiniens cre
aturam dicit. Creatura eſt ex eo ꝙ aut adhuc
non eſt aut aliquando non fuit rei cuiuſlibet cor=
ruptibilis q̄ꝫtum in ſe eſt per omnipotentis dei vo
luntatem facta ſubſtantia ex hac diffinitione patꝫ
propoſitum Item hugo de ſacramētis libro primo
ait dei omnipotentis virtus ineſtimabilis non po
terat aliud preter ſe habere coeternum igitur.
¶ Decimoſeptimo Si mundus potuiſſet eſſe ab
eterno Sequeretur ꝙ nunc infinitū eſſet pertrā=
ſitum quia infiniti dies preterierunt quorū quilꝫ
fuit futurus ergo omnes fuerūt futuri ergo aliq̄d
preceſſit omnes dies preteritos Item ſequeretur
ꝙ non fuiſſent plures dies q̄ꝫ anni quia fuiſſent ī=
finiti anni ꝙ tamen hoc ſit falſum patet quia quili
bet annus habet plus q̄ꝫ trecentos dies Item tūc
īfinito poſſet fieri additio pꝫ q2 totiꝰ tempori prete
rito addetur dies hodierna. Item ſi mundus fuiſ=
ſet ab eterno ſequeretur ꝙ nunc eſſent infinite a=
nime quod eſt impoſſibile Et patet conſequentia
quia anima eſt īmortalis et ſemper fuiſſent homi
nes alias mundus non fuiſſet completus.
¶ Decimooctauo Non eſt poſſibile omnes equos
eſſe genitos ſed oportet ꝙ primus equus ſit ꝑ cre
ationem ergo deus creauit primum equum Sꝫ vbi
datur primum non proceditur in infinitum ergo nō
fuerunt infiniti equi et per conſequens non fuerit
ab eterno Item ph̄us 5°. phiſi. habet pro inconue
niēti ꝙ gn̄atio ſit eterna q2 alias ꝓcederet in īfini
tum in generationibus quod reputat impoſſibile
Item in cauſis efficientibus non proceditur in in
finitum ergo nec in generationibus quod tamen
eſſet neceſſarium ſi mundus iſte duraſſet ab eter=
no Item manifeſte apperet artes et habitatiōes
incepiſſe eſſe in determinato tempore ergo mūdꝰ
non fuit ab eterno.
¶ Decimo nono Ponatur ꝙ deus creauerit ſortē
ab eterno cum vxore et ꝙ quolibet anno genera=
uerint ſequeretur ꝙ infiniti homines fuiſſent iter
ſortem et inſtans preſens quod eſt impoſſibile q2
extremis finitis non contingit media eſſe infinita
Item ſequeretur ꝙ pars eſſet maior ſuo toto quia
ſignetur totum tempus preteritum preter hanc ſe
ptimanā iam preteritam et ſit a. totum vero tempꝰ
cum hac ſeptimana ſit b Et totum tempus futurū
preter proximam ſeptimanam ſit c. Totum vero tē
pus futurum cum proxima ſeptimana ſit d. Tunc
a. eſt equale d. et d eſt maius q̄ꝫ c. et c. eſt equale cū
b. ergo a. eſt maius q̄ꝫ b. cuius eſt pars. Item tunc
eſſet poſſibile aliquem eſſe dampnatum pro pec=
catis venialibꝰ quia pono ꝙ qualibet die peccaue
rit venialiter et non peniteat tunc per tempus in=
finitum punietur ergo erit dampnatus et nūc eēt
actu īfinitum quia in eo eſſent infiniti reatus pec
catorum et ponatur ꝙ quolibet die diuideret deus
continuum in duas partes ſequitur ꝙ nunc diuiſio
eſſet euacuata propter hoc mirantur quidam qua
re concedimus eternitatem poſſibilem et non in
finitum.
¶ Ad primā rationē in oppoſitū dicendum ē ꝙ ſi
proprie ſumātur ꝓpoſitiones vtraqꝫ eſt falſa nam
illa maior quecūqꝫ ſunt īpoſſibilia etc̄. ſi ꝓprie ſu=
mat̄ ordo nāe īplicat ꝯtradictionē nā vt pꝫ. 5. me.
prior ſecūdū naturaꝫ dicit̄ q̄cūqꝫ ꝯtingit eſſe ſine
aliis ⁊ illa nō ſit illis ⁊ ꝑ ꝯn̄s poſteriꝰ nā nō ꝯtigit
eē ſine priori nā igit̄ ſunt ſimul. ſi autē aliqua non
ſunt ꝯpoſſibilia pro eodē inſtanti durationis vel ꝓ
eodē tēpore non dicuntur ſimul natura igr̄ nec in=
ter illa ē ordo nature. et ideo ponere aliqua eē in=
ꝯpoſſibilia ſecūdum durationē et habere ordinem
nature eſt ꝯtradictoria dicere. Expreſſius autē mi
nor eodē modo īplicat ꝯtradictionē dicit gregorius
et ad ꝓbationē dicit̄ ꝙ aliud falſū aſſumit videlicꝫ
ꝙ cuilibet creature ex ſe vel ꝑ ſe primo modo ꝯue=
nit non eē. hoc enī falſū eſt qm̄ ſi creature ꝑſe ⁊ ex
ſe ꝯueniret nō eſſe a nullo alio poſſet ſibi ꝯuenire
non eſſe et ſi ex ſe eſſet nō ēs a nullo poſſet eē ens
ſicut q2 diameter ex ſe eſt īcōmenſurabilis coſte ſui
q̄drati a nullo alio poſſet eē ſibi ꝯmenſurabilis. ſꝫ
verū eſt ꝙ cuilibꝫ creature ex ſe ꝯuenit eſſe ⁊ tamē
nulla creatura eſt ex ſe ens ſꝫ q̄libet eſt ab alio. nec
poteſt ꝯcludi ꝙ nō eſſe prius ordine nature ꝯueni=
at creature q̄ꝫ eſſe. Sꝫ forte dicetur ꝙ non ſic ſumi
tur in argumēto prioritas nature ſicut dictū eſt ſꝫ ꝓ
tanto dr̄ quia non eſſe prius natura ꝯuenit creatu=
re q̄ꝫ eſſe q2 cretura procedit de non eſſe ad eē vel
forte q2 ibi eſt prioritas cōſequētie. nā ſeq̄tur crea
tura eſt igr̄ prius non fuit. et non ſequitur creatu=
ra non fuit ergo creatura eſt. antecedēs enim fuiſ=
ſet verum ante mundi creationē. Si dicatur nichil
ad propoſitum quia de facto arguunt ꝙ creatura
prius non fuit q̄ꝫ eſſet quod non negatur. non autē
probant quin oppoſitum fuerit poſſibile. S. T. a=
liter dicit de po. 4. 3. ar. 14. ad. 7m. poſt auicēnaꝫ ꝙ
non eſſe prius cōuenit rei q̄ꝫ eſſe id eſt ſi ſibi relin=
queretur nichil eſſet nec contra prodiit ratio gre=
gorii aut durandi.
¶ Ad ſecundā nego cōſequētiā et ad probationē
dico ꝙ nulla eſt nā ꝑ ſimilē modū ꝓbaretur ꝙ deus
non p̄deſtinauit aliquē ab eterno quod ē hereticuꝫ
Arguam enim ſic Si predeſtinauit igitur neceſſa=
rio quod eſt falſum. Probatio conſequentie
quia non potuiſſet non predeſtinare tunc nec an=
te nec poſt quorum quodlibet ſimiliter ꝓbatur vt
in ꝓpoſito dico igitur ad argumentum ꝙ fundatur

ſuper imaginatione falſa imaginatur enim ꝙ ſi deus produxiſſet ab eterno aliquā rem ꝙ in aliquo inſtanti primo produxiſſet illam et tunc querit an tūc vel ante aut poſt potuerit non producerell Hec autē imaginatio falſa eſt qm̄ ab eterno produxiſſe non eſt producere primuʒ in aliquo inſtāti eterno. ſʒ eſt ante quodlibet tēpꝰ finitū actuale vel poſſibile vel imaginabile ꝓduxiſſe. Ex quo manifeſte negatur fuiſſe aliq̊d tale primū inſtās eternū vnde hoc ꝙ dicitur ab eterno ī ꝓpoſito non ē oratio ſʒ dictio equalenter ſincathegoreumatica ſicut hoc ſignū totus icludit enim ī ſua ſignificatione equalēter ſignum diſtributiuum cū ſuo diſtribuibili ſcʒ tēpus. vnde idem eſt dicere ꝙ ante q̊dlibet tēpus ſumendo tēpus generaliſſime. Si autē q̄ratur an deꝰ ab eterno ideſt ante q̊dlibet tēpus finitū potuit non ꝓducere. dicēdum ē ꝙ ſic quelibet enī ſigularis illius vniuerſalis ē ꝟa nec tamē ex hoc ſeq̄tur ꝙ añ eternū potuit nō ꝓducere. Secūdo dico ꝙ quādo deꝰ ꝓduxit et quādocūq; ꝓduxit potuit non producere et quid ſit dicendum ad probationem in contrarium ſatis patet.

¶ Ad tertiū dico ꝙ ab eterno deꝰ potuit nō ꝓducere equum de materia ſi ly de dicat cauſalitatem materie ad totū cōpoſitum nō autē ſi dicat anteceſſionē. et cū probatur ꝙ nō q2 ſi produxiſſet de materia aut ꝓduxiſſet ꝑ motū aut ꝑ mutationē nego ꝯſequētiā. nam oppoſitum cōſequentis poteſt ſtare cū añte vt pʒ ex ſecūda cōcluſione.

¶ Ad quartū dico ꝙ electio ſumit̄ dupliciter vno modo ſtricte vt ē ꝯcluſio cōſilii ſecūdū ꝙ habet̄ tertio ethi. et ſic nō cadit ī deo. alio modo ꝯmunit̄ ꝓ libera volitione ꝯtigenter volibilis. ſi primo modo ſumatur nego maiorem ſi ſecūdo modo nego minorē nō enī neceſſe ē ſi alicui quicq̄ cōmunicatur electiue ſic ſūpta electione ꝙ illud ītelligat̄ eē ſub oppoſito aut illo carere ſʒ ſufficit ꝙ ſit poſſibile ꝙ ſit ſub oppoſito et ꝙ eēt ſi illud nō ſibi cōmunicaret̄. Ad ꝯfirmationē dico ꝙ electio ſecūdo modo ſūpta ē etiam reſpectu preſentis licet prima ſit tantum reſpectu futuri.

¶ Ad quintū dicitur ꝙ ſupponit gregorius vnum falſum. ſ. ꝙ res non differt a productione ſua ita ꝙ productionem alicuius eſſe in inſtanti vt in propoſito accipitur non eſt aliud q̄ rem illam produci in inſtanti vel in tempore. Tunc cum dicitur Nulla productio mēſurata in inſtanti tranſeunte poteſt eſſe eterna Ad propoſitū loquendo duplex poteſt eſſe ſenſus vnus nulla productio ⁊c. ideſt īpoſſibile eſt aliquid ab eterno fuiſſe productuʒ in inſtanti tranſeunte Et vtroq; modo dicit propoſitionem eſſe falſam. Ad primam probationem cōcedo ꝙ nullum inſtans poteſt eſſe eternum et nego conſequentiam qua infertur igitur nec productio menſurata inſtanti Siue conſequens illud intelligatur iuxta primum ſēſum maioris ſiue iuxta ſecundum qm̄ poſſibile ē aliquid eē productum et produci etiam actu ī iſtanti in nullo tñ̄ inſtanti eſt primo productum. Sicut poſſibile eſt aliquid fieri in aliquo inſtanti et in illo inſtanti non incipere ieē vt pʒ ex 1a cōcluſiōe Nec minꝰ ē poſſie abſolute nullo inſtanti ipſum icipere eſſe vel incepiſſe. Si ergo conſequens intelligatur conformiter primo ſenſui maioris non valet conſequentia. Nam poſſibile eſt aliquid productum et quod etiam actu in inſtanti producitur fuiſſe ab eterno alij dicunt ꝙ productio illius rei non menſuratur ī inſtanti aliq̊ primo ſed infinitis inſtantibus Item nec in ſecūdo ſenſu valet qm̄ poſſibile eſt aliquid ab eterno fuiſſe productum in inſtanti et cum hoc ſtat ꝙ nullum inſtans fuerit ab eterno Nam cum dicitur poſſibile eſt aliquid ab eterno fuiſſe productum in inſtanti ly inſtanti ſupponit confuſe tantum. Secūda probatio etiam deficit in conſequētia ſimili modo. Ad tertiam probationem Cum dicitur ī omni menſurato inſtanti tranſeunte productio differt a manu tenentia dico ꝙ de virtute ſermonis propoſitio eſt falſa Capiendo tamen eam ī aliquo bono intellectu ſcilicet ꝙ omne productum et cōſeruatum in aliquo inſtanti producitur in quo nō conſeruatur vel in aliquo inſtanti fuit productum in quo non fuit conſeruatum Concedenda eſt propoſitio tanq̄ vera de ineſſe vt nunc qm̄ eſſe huiuſmodi in aliquo inſtanti incepit in hoc inſtanti non cōſeruatur quia non proprie dicitur conſeruari vel manu teneri niſi ꝙ prefuit immediate. Et ſecūdū hunc modum procedit argumentum Et ideo de facto probat nullam talem rem fuiſſe ab eterno quia tamen poſſibile fuit et eſt. aliquid eſſe factum et ī nullo inſtanti incepiſſe. Jō aliquid eiuſmodi eēt ipſum in nullo inſtanti fuiſſet productum ī quo nō fuiſſet conſeruatum.

¶ Ad ſextum dicitur ꝙ non ſequitur hec eſt neceſſaria a icepit ǧ nō fuit poſſie a nō icepiſſe ſic̄ nō ſequitur hec eſt neceſſaria Adam fuit igitur nō fuit poſſibile adam non fuiſſe Secundo dicitur ꝙ dupliciter aliquid dicitur eſſe in continuo fieri Primo quia fit ſucceſſiue ideſt pars poſt partem Et ſic diſtinguitur a factum eſſe Secundo q2 continue depēdet a cauſa efficiente. Et ſic lumen continue fit in aere Et quod fit hoc modo aliquando eſt etiam in permanentibus de hoc S. T. de po. q. 3. ar. 3. ad 6m. vbi dicit ſecundum auguſtinum creaturam ſēper a deo fieri et idem dicit articulo 14o. ad 10m. vbi ait ꝙ operatio qua deus res produxit non eſt operatio artificis quia deus continue influit eſſe Et ſi queratur Si res producta fuit ab eterno quādo ſua de preſenti fuit vera vel in quo inſtanti dt ꝙ non oportet aſſignare aliquod inſtans ꝓductionis rerum anteq̄ producte non ſint.

¶ Ad ſeptimum dicunt quidam ꝙ deus nō potuit aliquid ab eterno creare quia creatio importat habitudinē creature ad creatorē cū inceptione vt dicit ſ. t. 1. pte. q. 45. ar. 3. ad 3. Sed de po. q. 3. ar. 3. ad 6m. dicit ꝙ in hoc non eſt diuerſitas niſi ſecunduʒ nomen prout nomen creationis poteſt accipi cum nouitate vel ſine. vnde vtroq; modo poteſt exponi.

¶ Ad octauum dicitur ꝙ idem argumentum probaret ꝙ deus non potuit ab eterno predeſtinare aīam añ xp̄i de poa abſoluta. i. habuiſſe ꝓpoſitū dādi ſibi vitā eternā, q2 de facto nō ꝑdeſtinauit

Igitur tranſiſſet a cõtradictorio in contradictoriũ et non per mutationem factã in predeſtinato cum ille non fuiſſet Nec per mutationẽ i deo dico ergo ad argumentũ q̄ ſi deus produxiſſet me ab eterno ibi non eſſet trãſitus de cõtradictorio in ꝯtradictorium quia ꝑ illã põnem deponitur iſta deus non ꝓduxit me ab eterno.

¶ Ad nonũ dr̄ q̄ ſi relinquere ſit idem q̄ nõ habere tunc aliquid relinquit non eſſe quod nunq̄ habuit non eſſe.

¶ Ad decimũ dr̄ q̄ eternum ex ſua natura ẽ ſolus deus tamen poſſibile fuit alia eſſe eterna ꝑ participationẽ. nec de illo ꝓcedit argumẽtũ. et ad ꝓbationem phi. dictũ ẽ ſupra ex. S. T. de. po. q. 3. ar. 14. ad. 5. et. q. 1. ar. 1. ad. 6m. dicit q̄ non habet locum in deo q2 non eſt potentia paſſiua.

¶ Ad vndecimũ dicit S. T. 1. pte. q. 46. ar. 2. ad. 1 q̄ verum eſt omne agens ꝑ motũ de neceſſitate tẽpore p̄cedere ſuum effectum ſed non oportet omne agens naturale agere ꝑ motũ. nec forte ꝑ mutationem menſuratam iſtanti temporis noſtri ſi agẽs ab eterno egerit.

¶ Ad duodecimum dr̄ q̄ p3 dictis. et ad 13m. dicit̄ q̄ in ſẽſu diuiſo aliquid creatum hodie potuit fuiſſe ab eterno.

¶ Ad 14m. dr̄ q̄ in ſenſu diuiſo deus potuiſſet nõ produxiſſe mũdum quãdo ꝓduxit. Sed querit̄ ponendo q̄ produxiſſet mũdum ab eterno vtrum aliquando fuiſſet verũ dicere de preſenti deus poteſt non ꝓduxiſſe mundũ ab eterno. Item vtrũ iſta de preſenti aliq̄n fuiſſet vera de9 producit mũdum ab eterno. Ad ſecũdum iã dictũ eſt et ad primũ dicet̄ in ſequẽtibus de potentia dei.

¶ Ad. 14m. dr̄ q̄ aliqua res durauit ꝑ tẽpus iſinitum ſi fuiſſet ab eterno producta. iſta tamen neceſſitas eſt ſuppoſitionis et non abſoluta.

¶ Ad auctoritates dr̄ q̄ prima loq̄tur de eternitate per eſſentiã. Et ſi q̄ratur an iſta nũc ſit vera ego ſũ ab eterno videt̄ q̄ ſic quia ego ſum a deo ergo ſũ ab iſto ente et̃no dicẽdum q̄ illa ẽ vera i ſenſu diuiſo et non i ſẽſu ꝯpoſito. S3 q̄ritur an ſi mundus fuiſſet ab eterno parificaretur vel equaret̄ deo in et̃nitate dicit. S. T. 1. parte q̄ non quia adhuc i mũdo eſſet ſucceſſio. Alie auctoritates non loquunt̄ de potentia dei abſoluta.

¶ Ad 17m dicit. ſ. t. 1 pte vbi ſupra ad 6m. q̄ tranſitus ſẽp intelligitur de termino ad terminũ et quelibet dies ſignata eſt finita, et ideo ꝑ eius tranſitũ nõ tranſitur iſinitũ vel nõ repugnat iſinitũ ea pte qua finitũ ẽ tranſiri. deinde dr̄. negando vltimam cõſequẽtiã. S3 nõne ſol p̄ceſſit oẽs dies p̄ttos tẽpore quia ſol cauſauit omnes dies ꝑ motum. Item inter q̄cũq3 eſt ordo ibi eſt dare primũ ſed dies habent ordinẽ ergo neceſſario datur prima dies que fuit. Item nulla dies in iſinitũ diſtat a die p̄ſente ergo neceſſario datur prima dicendũ q̄ ſol quẽlib3 diẽ p̄ceſſit tp̄e ſed nullo tẽpore preceſſit omẽs. Et ad aliud negatur maior in ſucceſſiuis Ad aliud dicunt quidã q̄ improprie fuiſſẽt plures dies q̄ anni et ſupra ꝯceſſũ eſt q̄ vnũ infinitum eſt mai9 alio De iſinitis aiabus dicit. S. T. 1. parte ad. 8. q̄ alqa 3el ꝓceſſit infinitas aĩs vel aĩa corrumpitur cũ corpore. Cõmentator dicit q̄ oĩm eſt vna aĩa. nõ tamẽ dixit hoc ad euitandũ infinitatẽ vt dicit Egidi9 de roma in quodlibetis Pithagoras dicit aĩam tranſire de corpore in corpus Quidã dicunt q̄ in toto tẽpore p̄terito deus non potuit creare infinitas aĩas ſicut nec in vna hora cũ tot ſint inſtãtia in vna hora ſicut in toto tẽpore p̄terito. Sed de hoc dictum eſt 3° phi. et credo ariſtotelẽ fuiſſe impeditũ cũ hoc argumento q̄dã dicũt q̄ non ponit expreſſe aĩam immortalẽ vel nõ negat infinitũ in imaterialibus S. T. cõtra gẽtiles. c. 81.

¶ Ad 18m negatur aña Et ad aliud dr̄ q̄ in ſucceſſiuis ꝓceditur in iſinitum nõ aũt in hijs que ſimul ſunt vide. S. T. q. 46. ar. 2. ad. 7. in prima pte.

¶ Ad 19m dicunt quidam q̄ ille homo ſingulos filios preceſſiſſet ſ3 nõ oẽs collectiue Saltẽ tẽpore Ad aliud dicũt quidã q̄ vnũ infinitũ non eſt equale vel inequale alteri Sed hoc eſt cõtra ꝓprietatẽ q̄titatis Nego ergo ꝯñaz vltimã Nec oportet ſi aliqua ſint equalia et vnũ ſit maius alio 3° q̄ aliud ſit etiam maius eodẽ tertio. Ad aliud poſſet dici q̄ caſus eſt p̄ter legẽ et ideo nõ ſcitur determiãte quomodo talis puniretur Querũt aliqui an de9 potuit ab eterno producere graue ſurſum i aere vel mulierem grauidã. Itẽ ſi deus creaſſet mundũ ab eterno in quo ſigno creaſſet eũ vel ſolẽ Si detur aliq̄d determinatũ ſignũ in quo fuit per menſẽ ſequitur q̄ inter illũ menſem et iſtũ fuiſſẽt infiniti menſes Item vel produxiſſet ſolẽ ſup orizonte vel ſub orizonte Neutrũ videt̄ poſſe dici dic q̄ nunq̄ prio ꝓduxit. Itẽ an hec tunc eſſet vera. aliqua multitudo eſt p̄terita que nunq̄ fuit futura puta tota multitudo oĩm dierũ p̄teritarũ Forte dicis q̄ tota illa multitudo non eſt preterita Cõtra q̄libet vnitas eius eſt preterita. Item tota illa multitudo fuit et nunc non eſt ergo eſt preterita forte dicis q̄ iſta multitudo non fuit futura Contra cõponitur ex partibus que fuerũt future. Dicendũ Ad primum q̄ ſic Sed illud graue fuiſſet per tẽpus infinitum cõſeruatũ ſurſum Sed queritur ſi angelus fuiſſet ab eterno vtrũ ab eterno potuiſſet eſſe mal9. Si dicatur q̄ ſic contra ſcd̃m. ſ. t. deus nõ potuit creare angelũ malũ Forte dicis q̄ neccio per tempus infinitum fuiſſet bonus Contra nullũ eſt tẽpus qui angel9 in eo poſſit peccare quia quacunq̄ die data. añ illã fuiſſent infiniti dies Forte dicis q̄ in qualibet die potuiſſet peccare Contra pctm̃ diminuit bonũ nature ſcd̃m aug9. ergo ſi quolibet die peccaſſet nũc totum bonũ nature ſue eſſet diminutũ. dico ſicut pri9 q̄ neceſſitate ſuppõnis ſtetiſſet per tẽpus infinitum in bonitate vel forte fuiſſet beatificatus quia per vnũ actũ conſequitur beatitudinẽ Sed iſti caſus ſunt preter legem in qua meritũ precedit beatitudinẽ et ꝯfirmationem in bono Si angelus cuicũ q̄ adheret imobiliter adheret. Si ergo neceſſario per tẽpus infinitũ fuiſſet bonus ſequitur q̄ neceſſario fuiſſet bonus. Forte dicis q̄ non quia in principio nõ habet actũ ꝯplete bonũ et perfectũ Contra. S. T. dicit prima parte. q. 62. ar. 6. q̄ angelus non habet aliquod impedimentũ ⁊ ideo q̄ãdo fer

tur in aliquid. mouetur in illud ſcđm totam ſuã virtutem et ĩmobiliter illi adheret vñ quidã thomiſta dicit ꝙ etiã demones adhuc volunt illud quod voluerunt in primo inſtanti quia per primũ pctm̃ appetijt beatitudinẽ aliquoꝰ vt declarat. ſ. t. 1. par. q. 63. ar. 3. Et per hoc defẽditur ꝙ cuicũqȝ adherent ĩmobiliter adherent licet ſunt plures alij modi.

Ad ſecundũ ſic proceditur videtur ꝙ mũdus fuit ab eterno quia ſcđm ariſtotelẽ omne incorruptibile eſt ingenitũ. ſȝ ſecundũ veritatẽ mundus eſt incorruptibilis igitur. Sed cõtra eſt veritas fidei

¶ Reſpondeo dicendũ ꝙ de mũdi eťnitate diuerſi ſunt modi dicendi vt ſuperius tactũ eſt Capriolꝰ et herueus tenent munduȝ cum ſuo motu potuiſſe eſſe ab eterno Henricꝰ aũt tenet nichil aliud a deo potuiſſe eſſe ab eterno Scotus vero videtur defẽdere vtrãqȝ opinionẽ Durandꝰ aũt dicit ꝙ deꝰ eternaliter potuit creare res ꝑmanentes non aũt ſucceſſiuas neqȝ ꝑmanẽtes ſub ſucceſſiuis puta celũ ſub motu Et ariſtoteles inquit durandus cõtrariũ ſentiẽs quo ad eternũ motũ nõ ſolũ cõtra fidẽ ſed etiã ꝯtra phiam locutꝰ eſt. Si querať quid ſẽtit. ſ. t. dicendũ ꝙ. ſ. t. prima pte. q. 46. ar. 2. ſoluit ratiões improbantes mũdi eternitatẽ. ⁊ idẽ facit de. po. q. 3. ar. 14. Quidã tñ dicit ꝙ. ſ. t. noluit aſſertiue dicere ꝙ deus potuit facere mundũ ab eterno alias potuiſſet facere infinitos angelos ſicut feciſſet infinitos dies quod tamẽ. ſ. t. negat Vide ſilueſtrum ſecundum quẽ diceretur ꝙ. ſ. t. in allegatis locis ſolũ volebat oſtendere rões non eſſe demonſtratiuas vnde prima pte. q. 46. ar. 2. ad. 8. videtur dicere et tenere ꝙ gñationes hominũ non potuerũt eſſe ab eterno Et in ſcđo ſen. d. 1. q. 1. ar. 7. dicit argumẽtũ de infinitis aĩabus eſſe fortiſſimũ Sed raby moyſes oſtendit ꝙ nõ eſt demõſtratio vide ibi ad ſextũ Opinio capreoli eſt cõmunior. ¶ Sed nunc videamus quid ari. ſenſerit. ſ. t. pria pte. q. 46. ar. 1. dicit ꝙ ariſ. non voluit demonſtrare mundum fuiſſe ab eterno qȝ 1º li. tho. dicit quedã eſſe probleumata de quibus rões non habemus vt vtrũ mundꝰ ſit eternus dicit tñ. ſ. t. 12. meta. Et ĩ ſũma cõtra gẽtiles liº 2º. c. 81. ꝙ ariſtoteles credidit firmiter vel opinatus eſt mundũ fuiſſe ab eterno tamen albertus magnꝰ 4º phi. in principio ca. 2. reprobat auerroym volentẽ probare mundi eternitatẽ quia alias fuiſſet vacuũ ante mundũ vbi nũc eſt mundꝰ Et dicit albertus cõtra auerroym ꝙ ariſtoteles expreſſe in li. de natura deorum dicit mundũ eſſe creatũ a deo et videtur capere creationẽ vt dicit nouitatẽ ⁊ inceptionem. Et idem habetur. 8. phi. ca. 14. Et ſi queratur quare ergo in octauo phũs reprobat inceptionem mundi dicit ꝙ mũdi inceptio que eſt per creationẽ non eſt phiſica. Et ideo noluit ariſtoteles eã ponere in iſto octauo. Cõmuniter dicitur ariſtotelez tenuiſſe mundum fuiſſe ab eterno Cuius oppoſitum ſola fide tenetur. ¶ Ad intelligendum aũt rões phĩ quas cõtra antiquos tangit in iſto octauo Notandũ eſt ꝙ poſtqȝ ariſtoteles demõſtrauit in 4º ꝙ neceſſe eſt dare primũ mobile primuȝ motorẽ ⁊ primum motũ ꝯſequẽter in hoc libro inquirit quis ſit primus motus Et propter hoc iueſtigat an motus ſit perpetuus vel non Et hãc queſtionẽ dicit auerrois intelligi de motu primo tm̃. Sed cõtra hoc arguit S. T. quia ꝯſuetudo phi. eſt ſemꝑ ad ꝓpoſitũ ex proprijs argumẽtari. ſed in hac rõne pria phũs nichil ſumit quod pertineat ad primũ motũ tm̃ Itẽ phũs poſtea in ſpeciali determinat de perpetuitate primi motus vide. S. T. hic lec. 1. Et ſciendũ ꝙ ſcđm phm̃ vtile eſt ſcire motuȝ eſſe perpetuum vel eius oppoſitum quia quodcũqȝ dicatur ſequitur primum motorem eſſe perpetuũ quia motus non incipit primo eſſe niſi per aliquod perpetuũ et ĩmobile Si enim prima mutatio inciperet eſſe per aliquid non perpetuũ tunc illuc eſſet productum per generationẽ Et ſic mutatio data non fuiſſet prima.

¶ Concluſio. poſitio anaxagore non eſt nobilior ⁊ rationabilior qȝ empedoclis vnde anaxago. dicebat ꝑ infinitũ tẽpus omnia ꝑextitiſſe in vnũ chaos ꝓter ĩtellectũ agentem qui in certo tẽpore incepit illa ſegregare et facere mũdum et nunqȝ deficiet Empedocles vero poſuit mundũ infinities eẽ factum per inimicitiã probatur cõcluſio quia nichil debet ĩordinatũ dici a phõ ſȝ ſecundũ anaxagorã oĩa fuerunt ꝑ tẽpus ĩfinituȝ ꝯfuſa. Item anaxagoras nõ aſſignat cauſam q̃re in certo tẽpore intellectus incepit ſegregare. Secundo dr̃ ꝙ opinio empedoclis ẽ irrationabilis quia licet videamus hoĩes ſegregari per litẽ nõ tñ dixit cauſã quare magis fiat lis in vno tẽpore qȝ in alio. Nec valet dicere ꝙ huius nõ oportet q̃rere cauſã quia ẽ neceſſariũ neceſſaria enim habẽt cauſã vt patet de cõcluſione demõſtrationis vnde licet ſecũdũ ariſtotelẽ mundus eſſet neceſſarius et ab eterno tamẽ adhuc ſecũdũ eum habet principiũ ſui eẽ. Et ſi dicatur mundus eſt ſua duratio ergo ſecũdum ari. mundus habebit principiũ ſue durationis Item adhuc arguiť cõtra empedoclem qȝ nichil quieſcẽs poteſt de nouo aliquid agere niſi moueatur ab aliquo exteriori. Queritur ergo quare lis ĩcepit facere mundũ. Sȝ circa iſtud aſſumptũ obijcit philo. de animali quod videtur moueri a ſeipſo abſqȝ aliquo mouente extrinſeco ⁊ reſpondet ꝙ motus animalis prouenit ab aliquo extrinſeco per quod mutatur vel corpus vel ſenſus eius vel per cibi digeſtionẽ ⁊ ſic animal ſe ꝑmũ excitatur. Hec tamẽ argumẽta non probãt abſolute quim a deo mundus inceperit in certo tẽpore et quim motus ſit perpetuus.

¶ Concluſio reſponſiua mundus non fuit ab eterno. hec cõcluſio patet ex fide et ſuadetur ſic thopice quia mundus fuit a deo creatus ſecũdum philo. in libro ſuo de natura deorum et ponitur ab alberto magno hic tractatu primo ca. 4º. Sed ad hoc diceretur ꝙ creatio nõ ſẽper dicit nouitatẽ et ĩceptionẽ vt dicit aui. et. S. T. 1. pte. q. 46. ar. 2. ad 2m. ex hoc tamẽ habetur ꝙ mundus ſecundũ ariſtotelẽ ẽ a deo effectiue et ex nichilo. Si enim nõ poſſet ex nichilo aliq̃d facere ſequereť ꝙ ſua potentia eſſet diminuta. ſed ad hoc dicit auer. ꝙ non ſeq̃tur ſuam potentiam eſſe diminutam ſi nõ operetur id quod impoſſibile eſt fieri. Sȝ decipiť inquit Albꝰ Si eñ

non poſſit aliqd facere ex nichilo tunc ſua virtus eſſet proportionata potentie nature quod eſt contra ari. ſecundum quē deficiunt lingue a narratione eius ꝑpter excellētiam eſſe ipſius Jtem arguit alber. capi. 13°. deus non ſolum natura ꝑcedit mundum qꝛ quod ſic ꝑcedit aliud intrat in ipſius ſubſtātiam ergo deus mundum ꝑcedit etiam duratione. Propter hanc rationem opinatur ꝑdictam cōcluſionē qꝛ inqt ſedūt turpe ē in philoſo. aliqd opinari ſine rōne Jtē arguūt alii qꝛ ītellect⁹ practic⁹ duratione ꝑcedit ſuū opus vt ptꝫ de artifice ꝑcedēte domum. ſꝫ deus ꝓduxit mūdum ꝑ intellectū practicū vnde dicit idem ꝙ oēs ꝑypathetici ſupponūt ꝙ deus per voluntatē et ſciētiam ſit prima cauſa rerū. ſi dicatur ariſtoteles dicit oppoſitum huius cōcluſionis reſpondet ca. 14°. ꝙ qui credit ari. fuiſſe deum ille debet credere ꝙ nūꝙ errauit ſi autē fuit homo tunc proculdubio errare potuit ſicut et nos nec ſue rationes ſequūt niſi ꝑſuppoſitis duobus que ꝓbare non potuit ſcꝫ nichil icipere niſi mutatione phiſica. et incipere niſi in tēpore. et bene ītellexit ari. non eſſe neceſſitatē ī ſuis rationibus vnde ī libris de celo dicit ſe iſta inqſiuiſſe ex cupiditate quā habuit in phiſica. S. T. in 2°. d. i. q. I. dicit opiniones philo. ponētiū mundi eternitatē eſſe hereticas inter oēs tamen opinio ariſto. probabilior eſt. deceptus tamen fuit ſicut narrat rabi moyſes de puero qui mortua matre cum eſſet nutritus in inſula ſolitana ꝑueniens ad annos diſcretionis queſiuit a q̄dam an homines eſſēt facti ⁊ quomodo. cui cū exponeret ordinē natiuitatis humane ſcꝫ ꝙ ad vmbilicum nutritur in matrice matris et non ſpirat nec egerit nec digerit embrio exiſtens in vtero matris donec effunditur. Obiecit puer hoc eſſe īpoſſibile quia homo niſi reſpiret et comedat et ſupflua expellat nec per vnū diem viuere pōt ergo nec in vtero matris per nouē menſes Sic etiā phi videntes ea que fiunt de nouo fieri ꝑ motū putabant mūdum non poſſe eſſe factū de nouo a deo. Jtem contra empedoclem aꝛ quia amicitia proprie loquēdo non reperitur in inanimatis ergo per hoc non pōt dici mund⁹ ab eterno infinities incepiſſe Quidam arguūt ꝯtra phm ſic. Oē quod eſt a quodā in quoddam eſt finitum ſꝫ oīs motus eſt a quodā in quoddā ſcꝫ a termino a quo. in terminū ad quē ergo non eſt eternus hanc rationē ſoluit phūs in textu. ideo arguitur aliter. ex S. T. de po. q. 3. ar. 17. in deo ideꝫ eſt duratio et natura. Sed de⁹ naturaliter eſt prior mundo ergo et duratione. Jteꝫ ſcōm tēpus coeuit perſpicacitas ingenij vt dicit priſcianus Si ergo tempus ſemꝑ fuiſſet ſequitur ꝙ ꝑſpicacitas ingeniorum fuiſſet infinita. Sed hic diceretur ꝙ ſciaꝝ ſtudia pluries fuerunt intermiſſa vt dicit phūs 12. meta. Sed contra ſequeretur ꝙ aliquādo fuiſſent ita magni phi ſicut fuit ariſto. quod ꝯmen. non concederet vt patet in prologo hui⁹ et in 3° de aīa. hoc eni eſſet ſibi ad infamiā. Poſſemus eī dicere ꝙ libri precedentiuꝫ phōꝝ venerunt ad manus ſuas et eos ſibi dolo et iniquitate aſcripſit. Jtem omne cōpoſitum ex materia tranſmutabili eſt corruptibile et aliqñ incepit Sed ſic eſt de toto elemento. igitur elementa inceperunt. Jtē vna pars elementi incipit ergo totum pōt incipē ⁊ eſt generabile Tenet cōſequentia quia alias totū et pars non eſſent eiuſdē ſpeciei in elementis Corruptibile eī et incorruptibile genere differunt. Jtē dicit. ſ. t. vbi ſupra ex ipſo iob ꝙ alluuione paulati terra ꝯſumitur ſed terra non eſt infinita. Si ergo mundus fuiſſet ab eterno. terra eſſet conſumpta. Jtem videmus ꝙ ſucceſſu temporis vita hominum abbreuiatur ita ꝙ non tam diu viuunt ſicut antiqui patres vixerunt. ergo tandem hominū generatio poteſt deficere ſed hoc nichil valet qꝛ. ſ. t. de malo. q. 5. ar. 8. ad II. dicit homines nūc ita diu viuere ſicut tēpore dauid vt patet ex pſal. Si autē in potētatib⁹ octoginta anni. indi vt dicit ſtrabꝫ viuūt. 130. ānis ſed contra homines ſucceſſu tēporis ſemꝑ ſūt minores vt patet. 4. eſdre. 5. ergo minus viuūt. Jtē productio mundi vel fuit ſubita vel ſucceſſiua. Si primum ergo fuit in aliquo inſtanti et non in īſtanti eternitatis ergo in inſtanti tēporis. ergo non fuit ab eterno. Jtem ſcōm phm 1° celi omne eternū a parte añ eſt eternū a parte poſt ſed totus motus celi vſqꝫ hodie non eſt eternus a pte poſt ergo nec a parte ante. Jtē ſecundū eū totus motus preteritus eſt pertranſitus cū ſol durauerit per totum motū ꝑteritū ergo totus motus futurus poterit eſſe pertranſit⁹ cū ſit eiuſdē ſpeciei. Jtem omne tpūs eſt menſura et numerus ergo oē tēpus eſt finituꝫ qꝛ omne q̄tū et numeratū eſt finitū ſꝫ dubitatur an oē qđ eſt ī tēpore excedatur ab eo ſicut dicit phūs 4° phi. videt ꝙ non qꝛ menſuratū aliqñ eſt equale linee/oīs etiā motus eſt ī tēpore ſibi equali niſi forte iſtes de motu eterno ſed ille non menſuratur. Jtem ſi mūdus fuiſſet ab eterno non haberetur quid ſcriberetur in cereo paſchali quia numer⁹ ab initio mūdi ſcribitur in eo et Epacte cōputant ſcōm excreſcētiā annorum lunariū ſup annos ſolares Sed talis excreſcentia cōputari non poſſet ſi mundus eſſet eternus. Sed dicit. S. T. quo. 3. ar. 31. ꝙ hec argumēta deriſibilia ſūt et ideo predicte rationes non ſūt demonſtratiue. Eſt aliud argumentū ſupra tactū ſcꝫ de infinitis aīabus ſi mundus fuiſſet ab eterno. ad quod quidā dux maur⁹ noīe Abonizer dixit ꝙ poſt mortē manet intellectus aīe et ꝯtinuatur intelligentijs et ex oībus fit vnū vt narrat albertus ca. 12. tractatu primo iſti⁹ octaui. Sed queritur an de⁹ cognoſcat primū inſtans ī quo potuit mundū creare Reſpondet. ſ. t. quo 5° ar. I. ꝙ nō eſt dare primuꝫ inſtans in quo de⁹ potuit facere mundū. cꝫ quocunqꝫ dato adhuc ante illud deus potuit mundum facere Sed queritur an ſicut motus aliqñ incepit ita aliqñ deſinet. Reſpondet. S. T. hic lec. 2a ꝙ aliq motus ſemper erūt in hominib⁹ beatis vel dāpnatis et ibidem ſubdit ꝙ quidā fruſtra conati ſunt oñdere ariſto. non eſſe locutū cōtra fidē q̄tum ad mūdi inceptionē. vnde quidā dixerunt ꝙ ariſto. ſoluꝫ voluit ponere rōnes nichil aſſerendo. Sed cōtra ipſe vtitur ꝑpetuitate motus quaſi principio ad ꝓbandum primum principium eſſe vt patet tertiodecimo methaphiſice.

¶ Quidam querunt an ꝓpterea ſit dicendus he=

reticus. ſed hec queſtio friuola eſt. ſed loquēdo de motu celi an ſit contra fidem ꝙ ille ſit ꝑpetuꝰ a pte poſt. Reſpōdet petrus de pa in 4°. ſeten. d. 48. q. 2. ꝙ abſolute tenēdum eſt ꝙ motus celi poſt reſurrectionē ceſſabit ꝙuis illud non poſſit clare probari nec per auctoritatē ſcripture nec aliqua ratione neceſſaria. Quidam hoc probant quia habito fine ceſſat motus ergo cōpleta generatione quod fiet qn̄ numerus electorum erit cōpletus ceſſabit motus. Sed contra magis nobile non eſt propter minus nobile ergo celum non eſt propter generationem iſtorum inferiorū quia celū ē icorruptibile et per cōſequēs eſt nobilius iſtis īferioribus. Sed de hiis. S. T. de. po. q. 5ª: ar. 5°. ſed an materia ſecūdum ari. ſit generabilis videtur ꝙ ſic ex 5°. phiſico. qđ generatur non ē et loquit̄ de materia q̄ eſt ens ī potentia q̄dā dicit materiaꝫ moueri per accidēs qꝛ rareſit vel eſt pars calefacti ſed dubium eſt de potentia ſubiectiua motus et an in calefactione ſit materia vel ꝯpoſitū qꝛ neutrum eſt eiuſdē generis cum motu. Item materia non eſt ſeparabilis ab eo cuius eſt quia per hoc differt a loco 4. phiſico. ergo corrūpitur quādo ꝯpoſitū corrumpitur.

❡ Contra hec arguitur rationibus phi. quibus ꝓbat nec mūdū nec motū nec tēpus incepiſſe eſſe qꝛ omne quod incepit eē anteꝙ̄ fuerit poſſibile fuit ipſum eſſe Alioqui impoſſibile fuiſſet ipſum fieri. Si ergo mūdus incepit eſſe poſſibile fuit ipſū fieri anteꝙ̄ iciperet Sꝫ quod poſſibile eſt fieri eſt a materia que eſt in potentia ad formā Si ergo mūdus fuit in potentia anteꝙ̄ fieret ſequitur ꝙ materia aliqua fuit ante mūdū Et vltra materia nunꝙ̄ eſt ſine forma ergo ante mundū fuit aliquod ꝯpoſituꝫ ex materia et forma hic dicit Albertus ꝙ quidam ex defendētibus ꝙ mundꝰ incepit nomine Algazelus dixit ꝙ oē qđ incipit eſt in potentia cauſe efficientis ſed non cauſe materialis et ſic potētia qua mundus potuit eſſe anteꝙ̄ fieret fuit in deo bn̄dicto Sed contra arguit Albertus ca. 11. quia omē qđ incipit de nouo eſſe eſt prius in aliqua potenª cauſe materialis ergo anteꝙ̄ mundus fieret erat aliq̄ materia Forte dicis ꝙ hoc argumētuꝫ ꝯcluderet niſi fides eſſet in oppoſitū que dicit ꝙ in pricipio deꝰ creauit celum et terram. Sed contra Illa auctoritas in ſenſu litterali exponitur de filio ī diuinis ſic ſcꝫ ꝙ in filio deus pater creauit celum et terrā. ſ. t. prima pte. q. 46. ar. 3. ergo non eſt neceſſe eā exponere de principio tēporis.

❡ Secundo deus eſt potentie infinite et non agit per partē ſue potentie ſed per totam ergo producit effectū infinitum in duratione. Item creans et nō creans ſunt cōtradictoria Si ergo deus ante mundum fuit non creans ⁊ poſtea fuit creans ſequitur ꝙ eſt mutatus vt arguit moyſes egiptiꝰ Et recitat Albertus magnus hic ca. 11. Quidā q̄runt an hec eſt vera deus fuit an̄ mundū qꝛ deus non eſt niſi in ſua eternitate que nō precedit creaturas ſed eſt ſimul cū eis Itē ly fuit importat preteritū ſed in deo nil eſt preteritū.

❡ Tertio Creatio diuina eſt eterna ergo et effectus eius ſcꝫ mundus Añs patꝫ qꝛ eſt ipſe deus et Conſequētia probat̄ qꝛ mouens ⁊ motū ſunt ſimul Item vt recitat Albertus ma. 4° phi. Auerroys hº probat quia ſi aliquādo hic non fuiſſet mundꝰ ſeq̄retur ꝙ aliq̄n fuiſſet vacuū vbi nunc eſt mūdꝰ. quia nullum ibi erat corpus.

❡ Quarto nichil de nouo incipit mouere niſi alit̄ ſe habeat ꝙ̄ prius quia non eēt maior ratio quare nunc moueret plus ꝙ̄ prius ex quo eodem modo ſe habent ſi ergo deus in certo tēpore incepit facere mundū ſequit̄ ꝙ deus aliter ſe habet et per cōſequens ē mutatus. Nec valet dicere ꝙ deus ī certo tempore voluit facere mundū ad oſtendēdum ꝙ aliis nō exiſtentibus ipſe in ſeipſo habuit ōnem ſufficiētiam beatitudinis vt tangit. S. T. lec. 2ª. qm̄ hoc poteſt oſtendi ſine nouitate mundi qꝛ ſecūduꝫ phm̄ ſtante mūdi eternitate oſtenditur ꝙ ipſe eſt prima et nobiliſſima cauſa a quo omnia dependēt Item deus ſtante mundi eternitate potuit hoc hominibus reuelare ſicut reuelauit mundi creationē ergo non oportuit ꝙ propter hoc munduꝫ de nouo creauit. Forte dicis ꝙ ideo oportuit motū de nouo incipere. quia alias procederetur in infinitum in ꝑ ſe ordinatis ſcꝫ in reuolutionibus p̄teritis quarum quelibꝫ neceſſario fuit an̄ iſtā ergo per ſe preceſſit iſtam. Contra non eſt incōueniēs in ſucceſſiuis ꝓcedere in infinitū Forte dicis ꝙ deus nō voluit ab eterno producere mundū et ideo non ꝓduxit Nec oportet querere aliam cām. Contra tunc hoc eſſet vanū quia vanū eſt quod non habet determinataꝫ cauſam. Sed in operibus dei nichil poteſt eſſe vanum cū opera dei ſunt magis perfecta ꝙ̄ opera nature et in primo de aīa reprobat platonē. t. c. 51. qꝛ non aſſignabat cauſam quare deus voluit celū ſic moueri. Item phūs reprobat anaxagorā quia non aſſignabat cauſam quare intellectus in certo tempore incepit ſegregare res. Et per intellectū iſtuꝫ intelligebat primā intelligentiā vt dicit Albertꝰ ca. 2°. Item ſi deus ſic diſtulit mūdi creationem ſequitur ꝙ in deo ſit dilatio et diſtenſio quod eſt ꝯtra Albertum ca. 1°.

❡ Quito oē mouens aut eſt naturale aut voluntarium. Sed neutrū incipit mouere niſi aliquo motu p̄exiſtente quod patet Si eni artifex non operatur hodie ſꝫ cras Oportet ꝙ per motum dies craſtina adueniat vel ꝙ artifex expectet tēpꝰ magis oportunū vel ꝙ nūc ſit impeditꝰ ergo etiā ita erit de deo Item poſita cā ſufficiēte ponitur effectus ſꝫ deꝰ ab eterno fuit cauſa ſufficiens mundi igitur.

❡ Sexto deꝰ eſt maxime liberalis ergo ꝙ̄ cito pōt cōmunicat aliis rebus ſuā bonitatē Item de ratione boni eſt ꝙ ſit ꝯmunicatiuū ſui. Sed deo ab eterno cōueniebat ratio boni ergo deus ab eterno dedit creaturis participare ſuā bonitatē Forte dicis ꝙ cōicauit ſuā bonitatē pro tēpore pro quo voluit. Sed tunc queritur quare potius voluit tempꝰ eſſe cum certo principio ꝙ̄ ab eterno.

❡ Septimo illud quod eſt ſemper in principio et in fine ſui nunꝙ̄ incipit nec deſinit. qꝛ vnaq̄ꝙ̄ res eſt poſt ſui prinm et ante ſui finem Sed tempus ſēper eſt in ſui principio ⁊ in ſui fine Nichil em̄ eſt tēporis niſi inſtans quod eſt finis p̄teriti ⁊ principiū

futuri ergo tempus nūꝙ incipit nec deſinit ſed ſē per eſt et per cōſequēs motus ſēper et mobile ſēp et totus mundus. tempus enim non eſt ſine motu. nec motus ſine mobili nec mobile ſine mundo. Sꝫ diceres ꝙ primum inſtans tēporis non eſt finis preteriti nec vltimum principium futuri. Sed contra nunc temporis ſēper conſideratur vt fluens et in hoc differt a nunc eternitatis ſꝫ quod fluit ab alio i aliud fluit ergo oportet omne nunc a priori i poſterius fluere ergo impoſſibile eſt eſſe aliquod primū vel vltimū nunc.

¶ Octauo motus ſequitur mobile et tempus ſeqtur motum ſed primum mobile cum ſit circulare nō habet principium neꝗ finē ergo neꝗ motus neꝗ tempus habet principium. et ſic idem ꝙ prius. Forte dicis ꝙ licet ipſum corpus circulare non habeat principium magnitudinis habet tamen principiū durationis. Contra duratio motus ſequitur menſuram magnitudinis quia ſecundum philoſophūꝫ quāta eſt magnitudo tantus eſt et motus et tantū tempus. ſi ergo i magnitudine corporis circularis non eſt aliquod principium. Nec in magnitudine motus et temporis erit principium et per ꝯñs nec in eorū duratione cū eorum duratio et precipue tēporis ſit eorum magnitudo.

¶ Nono. deus eſt cauſa rerū per ſciāꝫ ſuam. Scia autem relatiue dr̄ ad ſcibile cū igitur relatiua ſint ſimul natura et ſcia dei ſit eterna videt ꝙ res ſint ab eterno producte. Item deus precedit mundum aut natura tantū aut duratione Si natura tm̄ ſicut cā effectum ſibi coeuū videtur. ꝙ cū deus fuerit ab eterno ꝙ et creature fuerit ab eterno. Si aūt precedit mundū duratione ergo eſt accipere aliquā durationem priorē duratione mundi que ſe habet ad durationē mundi vt prius ad poſterius Sed dura° que habet prius et poſterius eſt tempus ergo ante mundū fuit tēpus et per ꝯñs motus et mobile igr̄.

¶ Decimo Auguſtin⁹ dicit deū ab eterno dñm nō fuiſſe quod dicere nolo. Sꝫ qñcūꝗ fuit dñs habuit creaturā ſibi ſubiectā ergo non eſt dicendū ꝙ creatura nō fuit ab eterno. Item deus potuit mundūꝫ producere anteꝗ̄ produxerit alias impotens fuiſſet ſciuit etiam ante ꝓducere. alias ignorās eſſet ergo etiā videtur ꝙ voluit. alias iuidus fuiſſet ergo videtur ꝙ nō inceperit de nouo producere creaturas. Itē omne quod eſt finitum eſt cōmunicabile creature. ſed eternitas eſt quoddā finitum Alias nichil poſſet eſſe vltra eternitatē dicitur eīn Exodi. 17° dñs regnabit in eternū ⁊ vltra ergo videtur ꝙ creatura fuerit capax eternitatis et ſic ꝯueniēs fuit diuine bonitati creaturā ab eterno producere

¶ Undecimo oē ꝙ incipit habet menſurā ſue durationis. ſed tempus non pōt hr̄e aliquā menſurā ſue durationis Non eīn menſurat eternitate qꝛ ſic ſemꝑ fuiſſet. nec euo qꝛ ſic impetuūꝫ duraret. nec tēpore qꝛ nichil eſt mēſura ſuiꝑſius ergo tpūs nō incepit eſſe et ita nec mobile nec mūdus. Iteꝫ ſi tēpus incepit eſſe aut incepit eſſe in tēpore vel in inſtanti ſed non in iſtanti qꝛ in inſtanti tēpus nondū eſt nec in tēpore qꝛ ſic nichil tēporis añ tp̄is terminum eſſet. nichil eīn rei eſt anteꝗ̄ res eſſe incipiat ergo tempus non incepit eſſe. Item deus ab eterno fuit cauſa rerūꝫ alias oporteret dicere ꝙ prius fuit cauſa in potentia et poſtea in actu et ſic eſſet aliquid prius quod reduceret ipſum de potētia in actum quod eſt īpoſſibile nichil auteꝫ eſt cauſa niſi cauſatū habeat ergo fuit ab eterno creatus.

¶ Duodecimo verū et ens conuertuntur ſꝫ multa ſunt vera ab eterno ſicut hominē nō eſſe aſinum et mundū futurū eſſe et ſimilia ergo multa ſunt entia ab eterno et non ſolū de⁹. Sed diceres oīa iſta ſūt vera veritate prima. Sed cōtra alia veritas eſt huius propōnis mundus eſt futur⁹ et huius homo nō eſt aſinus quia poſito ꝑ impoſſibile ꝙ vna ſit falſa adhuc reliq̄ erit vera. Sed veritas prima non eſt alia et alia ergo non ſunt vera veritate prima.

¶ Tertiodecimo ſcd̄m phm̄ in predicamentis ex eo ꝙ res eſt vel non eſt oro vera vel falſa eſt Si igitur multe propōnes vere ſūt ab eterno videtur ꝙ res per eas ſignate. ab eterno extiterint. Itē deo idem eſt dicere ꝙ facere vnde in Pſal. dixit et facta ſunt Sed dicere dei eſt eternū alias filius qui eſt verbum patris non eſſet patri coeternus ergo ⁊ facere dei eſt eternum et ita mundus eſt factus ab eterno. ¶ Quartodecimo arguit ꝙ ratiōe naturali poteſt demonſtrari inceptio mūdi quia phī nichil poſuerunt niſi ratione coacti ſed plato hoc poſuit quia vt dicit phūs hic ſolus plato generat mundūꝫ Item alij articuli fidei poſſunt demōſtrari vel ad ſenſuꝫ cognoſci vt quod chriſtus patitur vel ꝙ de⁹ ſit omnipotens. Item ſi tempus incepiſſet eſſe h° maxime fuiſſet quando deus fecit celum et terraꝫ Sed probo ꝙ non quia dies fit per motum ſolis vl̄ firmamenti ſed iſta non fuerunt in prima die vt patet ex principio geneſis.

¶ Ad primum dicendum ſecundū. S. T. i. parte. q. 46. et de po. q. 3. ar. 17. ad. 10^{m}. et libro. 2. cō. gen. ca. 37. ꝙ poſſibile fuit ens cauſatum eſſe anteꝗ̄ eſſet ꝑ potentiā agentis vel propter habitudinem terminorum in quibus nulla repugnantia inuenit quod quidē poſſibile ſecundum nullam potentiāꝫ dicitur argumenta ergo non procedunt de eo quod fit ſine motu vel mutatione. creatio autem ſub nulla ſpecie mutationis ꝑtinet.

¶ Ad ſecundū dicit albertus in principio 8. negādo cōſequētiā quia ꝑ ſuam potentiā īfinitam finite agit et ſecunduꝫ voluntatem ſuam Ad aliud negatur cōſequētia vt poſtea dicetur.

¶ Ad 3^{m}. dicit S. T. ꝙ ex actione dei eterna non ſequitur effectus eternus ſed qualē deus voluit. ſophiſte dicunt ꝙ creatio dei actiua fuit ab eterno ſed non fuit ab eterno creatio dei actiua. Similiter dicunt ꝙ deus voluit ab eterno producere mūdum ſi eternum determinet hoc verbum voluit et non producere vide S. Tho. de po. q. 3. ar. 17. ad. 9^{m} et in 3°. Ad aliud dicitur ꝙ ad vacuum requirit locus vel ſpacium capax corporis et tale non ponimus ante mundum.

¶ Ad 4^{m}. et ad 5^{m}. videtur ꝯtra ariſtote. ꝙ hoc ſit falſuꝫ quia animal īcipit mouere ſe ſine aliquo motu preexiſtente animal enim habet famen vel ſiti dato ꝙ non habeat viſum per quē moueatur ad ci-

bum vel potũ Item homo incipit velle abſqꝫ motu alicuius extrinſeci. deus etiam nũc cauſat nouam partem motus in celo et tamẽ non mouet ab aliq̃ extrinſeco. Item phũs dicit ꝙ omne motuꝫ in potẽtia precedit tẽpore ſuo motũ in actu ſed hoc etiam videt falſũ qm̃ celũ non precedit ſuũ motũ licet ſit actus entis in potentia. Item ignis ꝙ̃cito eſt mouet ſurſũ. ſꝫ nonne eſt ĩpoſſibile ꝙ celũ fuerit ab eterno creatũ et in certo tẽpore inceperit moueri videt phũs dicere ꝙ non ſed oppoſitũ illiꝰ eſt verũ ſi teneat celũ potuiſſe eſſe ab eterno.

❡ Sꝫ notandũ ꝙ quidam dicũt ꝙ qñ animal incipit moueri tũc mouet ab aliq̃ extrinſeco vt qñ aranea facit telam tũc mouet a celo. Et ita voluit dicere de homine qui eſt minor mũdꝰ propter duo vt ponit albertꝰ hic ca. 9. quia in eo eſt motor primus ſicut itellectꝰ ⁊ ſũt in ipſo motores moti ſicut fantaſia et appetitus ⁊ virtutes q̃ ſũt in neruis et eſt ĩ eo motum tm̃ ſcꝫ corpus. Secundo ex parte corporis ſecundũ ꝙ eſt quoddam mixtum ꝯtinens elemẽta et ꝙ̃tuꝫ ad cõplexionẽ tẽperatam maxime accedit ad corpus celeſte Sed cõtra ſi operationes noſtre dependerẽt a celo non eſſent abſolute ĩ noſtra poteſtate et per ꝯñs non eſſent meritorie. Sed queritur tunc quare homo magis vult in vno tẽpore ꝙ̃ alio. non enim hoc preciſe fit a caſu. ſed de hijs in 2°. de anima. Sufficit nobis ꝙ in mouẽte voluntario non ſẽper oportet querere cauſam extrinſecam quare nunc moueat ſiue velit alias dic quare celũ non eſt maius vel in alio ſitu. Itẽ ſi in cõtigentibꝫ oporteret ſẽper dare cauſam procederetur in infinitũ qꝛ cõtingentia nõ ſequunt ex neceſſarijs ideo ari. 4°. metha. dicit ꝙ ĩdiſciplinati eſt ĩ omnibꝰ querere cauſam. deus auteꝫ non mouet violente ergo voluntarie et libere. ſua autẽ voluntas non habet cauſam licet nichil faciat ſine ratione. vt declarat S. T. li. 1. ꝯtra gentiles capi. 88. et. 87. Pro ſolutione argumẽti vide. ſ. t. a. q. 46. ar. 1. ad 5m deꝰ eñ ſẽper eodẽmodo ſe habuit non autẽ celũ et ideo deꝰ non eſt mutatus cũ ſit agens vniuerſale quod non ſubijcitur tempori et ideo non oportet ꝙ ſit aliq̃d tempꝰ reale per quod nunc dicatur creare munduꝫ et non prius ſecus eſt de artifice ſed an celum per creationem eſt mutatum dicendum ꝙ creatio non eſt mutatio.

❡ Ad 6m. dicitur ꝙ bonum eſt cõmunicatiuum ſecundum diſpoſitionem ſue voluntatis. nec valet illud quod dictum eſt in 4°. argumento quia per hoc ꝙ certo tempore creauit mundum melius exprimitur hominibus ſufficentia ⁊ ei.

❡ Ad nonũ dicitur ꝙ ſcia dei eſt cauſa creaturaꝝ Et ideo poteſt eſſe ſine eis Nec habet relationem realem Sed queritur de ſcia angeloꝝ an habet relationem realẽ ad ſcibilia vel ecõuerſo videtur ꝙ non quia nec eſt cauſa eoꝝ nec cauſatur ab eis Ad aliud dicitur ꝙ ante mundũ ſolũ fuit tempꝰ imaginariũ et non reale vt dicit. S. T. de po. q. 3. ar. 27. ad 20m.

❡ Ad decimũ dr̃ ꝙ deus ab eterno fuit dominus ꝙ̃tum ad poteſtatẽ gubernandi non aũt ꝙ̃tum ad actionẽ Ad aliud dicitur cũ ariſto. in p̃io metha. ꝙ deus non eſt inuidus qꝛ eternitas nõ debet creature Et ad aliud pꝫ ꝙ nichil probat de facto.

❡ Ad 11m dictum eſt in 4° phiſicorum.

❡ Ad duodecimũ dr̃ ꝙ ille veritates que fuerunt ante mundũ ſolũ fuerunt in mente rõe differẽtes. Si dicatur ante mundũ verũ erat mundũ fore ergo ante mundũ ſuũ cõtradictoriũ erat falſũ. Queritur ergo in quo erat iſta falſitas non poteſt dici ꝙ in deo. Alias deus eſſet falſus Veritas etiã ⁊ falſitas non poſſũt eſſe in eodem. Poteſt dici ꝙ ſuum cõtradictorium tunc non erat ſcḋm Albertũ in principio ſcḋi phi.

❡ Ad 13m dr̃ ꝙ dictum phi intelligitur de orõne q̃ eſt in nobis Et ad aliud dicitur ꝙ ex parte dei dicere et facere ſunt idem non autem ex parte effectus Et per idem ſoluitur hoc argumentũ Scia in actu et ſcitum in actu ſunt idem ſcḋm phm̃ in 3° de aĩa. Sed ſcia dei in actu fuit ab eterno g° et ſcitum.

AD tertium ſic proceditur videtur ꝙ grauia et leuia inaĩata moueant ſe qꝛ natura eſt principiũ mouendi et quieſcendi eius in quo eſt. Sed forma grauis eſt natura ergo eſt principiũ motus ⁊ p ꝯ̃ſequens eſt cauſa efficiens eius quia phũs dicit in ſcḋo phi. T. C. 29. ꝙ cauſa efficiens eſt illa que eſt principium mutationis Forte dicis ꝙ forma eſt principium paſſiuũ ſolum. Contra materia eſt natura ergo eſt principium mouendi primuꝫ per diffinitionem nature ergo forma non eſt primum principiuꝫ motus paſſiuum. Sed contra eſt philo.

❡ Reſpondeo dicendum ſcḋm philo. Et S. Tho. hic lec. 5a. ad cognoſcendũ primũ motuꝫ ꝙ neceſſe eſt res tripliciter ſe habere ad motũ vel quieteꝫ qꝛ vel oĩa ſemper quieſcunt vel ſemp mouent vel aliqua ſemp quieſcunt et aliqua ſemp mouẽtur ſic ſcꝫ ꝙ motus vnius ſuccedit alteri vel ꝙ vnum et ideꝫ ſemper mouetur vel oĩa quandoqꝫ mouentur ⁊ quãdoqꝫ quieſcũt vel aliqua ſemp ſunt ĩmobilia et aliq̃ ſemper mouentur et aliqua qñqꝫ mouentur et quãdoqꝫ quieſcunt Et hoc 5m membrum eſt verum vnde irrationabile eſt oĩa ſemper quieſcere quia manifeſtum eſt ad ſenſũ aliqua moueri Modo querere rationem cõtra iudicium ſenſus eſt debilitas intellectus vt hic dicit philo. Nec eſt diſputandũ cõtra dicentẽ oppom Item dicere oĩa ſemp moueri ẽ contra naturalẽ philoſophum quia ad ſenſum patet aliqua quieſcere. Eſt eñ natura principiũ quietis vt pꝫ per ſuam diffinitionem. Per prius tamen eſt principium motus Sed cõtra in diffinitione nature dicitur ꝙ natura eſt principiũ mouendi ⁊ quieſcendi eius in quo eſt primum per ſe ⁊c. ergo natura eſt primo principiũ quieſcendi Negatur ꝯſequẽtia Si dicatur aliqua que nutriũtur ꝯtinue augentur et alia que alterantur continue alterantur Ad hoc reſpondet phũs hic Et nos in ſequentibus.

❡ Notandum preterea ꝙ in ordine entiũ eſt dare aliquid oĩno ĩmobile et ad hoc oſtendendũ ponuntur tres diuiſiones quia mobiliũ et mouentiũ quedã mouent vel mouentur per ſe Alia vero per accidens vt patuit 4° phi. Item eorum que mouentur quedã mouentur naturaliter vt qñ graue deſcẽdit

alia vero per violentiam. Et ſi queratur an motus
deſcenſus animalis ſit naturalis vel violentus di
cendum ꝙ ē naturalis ſecundū corpus vel ꝙ ſit ab
elemento quod dominatur in ipſo animali. Simili
ter motus quo homo flecit brachia ad anterius eſt
ſibi naturalis inq̄tum huiꝰmōi. ſecus autem eſt de
alijs animalibus.

¶ Notandum preterea ꝙ omne quod mouetur ab
alio mouetur vt dictum eſt in 7°. ſed mouens dupli
citer diſtinguitur a mobili primo ſecundū diffiniti=
onem tm̄ ſicut de anima ⁊ corpore quia iſta duo nō
diſtinguntur loco et ſubiecto licet rationes eoꝝ ſit
diuerſe. Aliqn̄ autem mouens et mobile diſtigunt̄
ſecundū diffinitionē et ſecūdū eē vt qn̄ homo mo=
uet lapidem ſurſū Ex hijs pꝫ ꝙ animata mouētur
a motore diſticto ſecūdū diffinitionē tm̄ qn̄ mouent̄
motu naturali. ſed ea que mouentur motu violen=
to mouentur a motore diſtincto ſecundū eſſe et ſe=
cundum diffinitionem.

¶ Concluſio grauia et leuia inanimata non mo=
uentur a ſeipſis probatur quattuor rationibꝰ. phi.
Prima mouere ſe pertinet ad rationē vite vnde i
hoc cognoſcimus ſi homo viuat qn̄ ſcꝫ mouet ocu=
los vel aliud. ſꝫ inanimata non viuunt igitur. Itē
que mouent ſe faciunt ſe ſtare et quieſcere. Item
que mouent ſe nō mouent̄ ad vnā differētiā poſitio
nis tm̄. ſed nō ſic eſt de aīalibꝰ. Itē in hijs q̄ mouēt
ſe eſt diuerſitas partiū vt pꝫ in homine ⁊ in anima
li ſꝫ non ſic eſt de ianimatis. Ex hijs pꝫ ꝙ corpus
graue non mouetur a ſeipſo per ſe primo. et proba
tur adhuc aliter quia alias idem eſſet ſimul in actu
et in potentia quia nichil mouet niſi ſecundū ꝙ eſt
in actu vt actu calidum calefacit illud autem quod
calefit eſt calidum in potentia. ſi ergo idem eēt mo
tum et mouens per ſe primo ſequeret̄ ꝙ eſſet actu
tale ⁊ in potentia tale et ſic eſſet et non eſſet tale.

¶ Sed notandū ꝙ dupliciter aliquid eſt in potē=
tia ſcꝫ eſſentiali et accidentali ſiue prima et ſecun=
da. illud quod eſt graue non tamen mouetur actu ē
in actu primo q2 habet grauitatem non eſt tamen i
actu 2°. quia non mouetur et ideo eſt in potentia ſe
cunda. Similiter materia qn̄ non habet formam a=
eris eſt in potentia eſſentiali ſed graue quod mo=
uetur eſt in potentia accidentali. ſi ergo queratur
a quo mouentur grauia et leuia dicendū ꝙ a gene=
rante per ſe quia dans formam dat cōſequentia ad
formam. ſed mouentur a remouente prohibēs per
accidens. q2 remouens prohibens nichil influit in
ipſum graue vel leue ſicut nec paries. a quo reuer=
beratur lapis cōtra ipſum proiectus. ¶ Et eſt ſciē
dum ꝙ multi doctores vt Scotus ⁊ gregorius. opi
nantur. ꝙ grauia mouētur a ſeipſis. Sed hoc vide
tur eſſe contra philo. hic dicentē ꝙ mouentur a ge
nerante. Et per hoc dicit inaīata differre ab aīatis
Item tunc aliquid moueretur a ſeipſo primo Nec
phūs poſſet ſufficienter probare ꝙ oē quod mouet̄
ab alio mouetur. Item quidam ſic arguūt potentia
actiua 5° meta. et 9° diffinitur per eſſe principium
tranſmutandi aliud. Nichil igitur tranſmutat ſeip
ſum. Item ſi idem moueret ſeipſum primo idem ſe
cundū idē ſimul eſſet ſub oppoſitis diſpoſitionibꝰ

ꝯn̄s eſt impoſſibile. Cōſequentia ꝓbatur quia ſem
per mouens eſt in oppoſita diſpoſitione ad motum
et ecōuerſo Nam mouens ſibi aſſimilat motū ⁊ tra
hit eū ad diſpoſitionē ſimilē ſibi igitur motū eſt ſibi
diſſimile dū mouet̄ Et ideo primo de gn̄atione di=
citur ꝙ agens et paſſū ſūt diſſimilia in principio ⁊
ſimilia i fine. Item ſi talia corpora mouerēt ſe per
ſe et primo eadē ratione et celū moueret ſe per ſe
et primo Non em̄ apparet ratio propter quā celuꝫ
non poſſit ita moueri circulariter a ſeipſo ſicut illa
mouent recte. Item ſequitur ꝙ in eodem tēpore ꝑ
equale ſpaciū moueretur graue maius et minꝰ ver
bi gratia magna mola et medietas eiꝰ quod eſt fal=
ſum vt patet ad ſenſū. Cōſequētia declaratur per
regulā phi 7° phi. Si tanta virtus mouet magni=
tudinē in aliquo tempore Media virtꝰ mouebit me
dietatem magnitudinis i equali tp̄e ratio eſt quia
qualis eſt proportio totius virtutis ad totū motum
talis eſt medietatꝭ virtutis ad medietateꝫ moti Si
ergo tota virtus mole mouet totā molā in tanto tē
pore. Medietas virtutis mole mouebit medietatē
mole in equali tempore vide ſi hec probāt animata
etiam non mouere ſe ideo.

¶ Contra hec arguitur vel ergo mouentur a ce
lo vel ab alio. Non a celo quia ſequeretur ꝙ q̄to
graue eſſet magis elongatū a celo tanto tardiꝰ de
ſcenderet Conſequens eſt falſū vt percipit ſenſus
Conſequentia patet quia q̄to magis motuꝫ diſtat
a motore. ceteris paribus minꝰ pōt motor ſup illud
et per ꝯn̄s tardius mouet. Secundo ſi ita eſſet ſe=
queretur ꝙ non velocius deſcenderet graue maiꝰ
q̄ graue minus eiuſdem rationis et ſimiliū diſpo=
ſitionū oīm preter magnitudinē et puitatem Con=
ſequens pꝫ falſū ad ſenſū Cōſequentia probatur
q2 vbi mobilia ſe hn̄t mere paſſiue ſicut hic ſuppont̄
tur et cetera ſunt paria nunq̄ maius citius tranſ=
mutatur ab eodē agente naturali q̄ minus. patꝫ tā
in motibꝰ localibus violētis q̄ etiā in alterationi
bus Nam ſtante vniformi diſpoſitione paſſi nō ci=
tius alteratur ab eodē agente maius q̄ minus.

¶ Secundo principaliter Si mouerentur a celo
vel ergo per expulſionem vel impulſionem quo ad
grauia et leuia per attractioneꝫ Sed ſi ſic ſeq̄retur
ꝙ qn̄cūq; graue deſcenderet celū expelleret ignē
ſibi proximuꝫ et aerem cōſequētem et vniuerſalit̄
cetera media vſq; ad graue et mediantibus illis ip
ſum graue vt patet ex diffinitionibus taliū motuuꝫ
Sed hoc eſt falſum Tum quia ſecūdum hec ad cu=
iuſlibet grauis deſcenſū ignis violenter moueret̄
Tum quia ſi tunc ſimul aliq̄s ignis aſcēderet ꝑpē
diculariter per eādē lineā per quā deſcederet gra
ue celum traheret ad ſe ignē ſibi proximū et cetera
corpora media vſq; ad ignē aſcendentē et per ꝯn̄s
oīa illa media ſimul aſcenderēt ſcd̄m eandē lineaꝫ
rectam. Et per hoc contrarijs motibus mouerent̄.
tum quia in tali expulſione ipſum celum aut pars
eius ſequeretur ignem proximū quē expelleret et
tunc vel totum celū deſcenderet vel pars eius ab
ſcinderetur ab eo que ignem ſequeretur aut in ta=
li expulſione nec celū nec pars eius ſequitur ignē
et tūc ſequitur ꝙ vacuū remaneat iuxta celū vel di

catur ꝙ alia pars lateralis ignis rarefiet quouſqꝫ
impleat locum expulſe quod non videtur poſſibile
naturaliter cū ille ſit ignis habēs ſūmam raritatē
ſibi poſſibilem naturaliter aut abſqꝫ rarefactione
per motū localē ſibi ſuccedit et tunc eadē ratione
3ª. veniet ad locū 2ᵉ. et 4ª. ad locū 3ᵉ. ⁊ ſic deinceps
et per ꝯñs tota ſpera ignis mutabit̃ que omnia ſūt
abſurda. Cōfirmat̃ nam deriſibile eſt dicere ſi lapil
lum habeo in manu mea ⁊ dimiſero illū cadere mox
tota regio ſuperior agitetur quod tamē ſequeretur
ſecūdū predicta qm̄ vt videmꝰ nūqꝫ aliq̄d expellit
aliud niſi illud ſit ſibi proximū aut expellēdo aliq̄d
proximū mediātę quo expellat aliud et ſic deinceps
vſqꝫ ad vltimū hoc etiam videt̃ de intētione cōmē-
tatoris vbi ait 2º. celi poſſibile ē vt aliq̄d moueatur
ab aliquo in loco mediante aliquo non moto a pri-
mo mouente. Et ex hoc infert ꝙ pars aeris oppoſi
ta ſoli non poteſt moueri localiter motu recto per
expulſionem ab ipſo ſole quia pars celi media in-
ter aerem et ſolem ſic non poteſt a ſole moueri. Itē
horologium mouet ſe licet ſit inanimatum.

¶ Tertio vel huiuſmodi corpora ſi non mouentur
a ſe mouentur actiue a locis ad que tendunt. Sed
hoc non quia tunc velocius moueretur graue minꝰ
verſus centrum qꝫ maius ceteris paribus quod
patet eſſe falſum cōſequētia ꝓbatur vt ſupra Itē
quia talis motus eſſet attractionis vt patet ſed in
tali motu non poteſt moueri aliquid diſtans a mo-
uente niſi moueant̃ omnia media vt notum eſt et ſic
ſequitur ꝙ qñ modicus ignis hic genitus aſcende-
ret omnia corpora media vſqꝫ ad cōcauū celi aſcen-
derent et econuerſo ſi graue perpendiculariter de
ſcenderet omnia media ſimul deſcenderent quod ē
inconueniens et ex hoc ſequitur ꝙ pars ignis tan
gens celum igne aſcendente deberet aſcēdere vel
ꝯdenſari et per cōſequens tota ſpera illa.

¶ Quarto ad idem in omni attractione vera ne-
ceſſe ē attrahens cū attracto moueri vt habetur 7º
phi. et per ꝯñs oporteret ꝙ celuꝫ aſcenderet quod
eſt falſum. Et ſi dicatur ꝙ quedam attractio eſt at-
trahente quieſcente vt eſt attractio ferri a magne
te dicendum ꝙ nūqꝫ attrahens quieſcens mouet
proprie et actiue ſꝫ potius metaphorice per modū
finis vt dicit ꝯmē. 7º. phi. cōmēto 10.

¶ Quinto vel mouentur a mediis in quibus ſunt
et hoc non quia tunc idem actiuū naturale per ſe
moueret ad plures differentias poſitionis et ſe-
cūdū cōtrarios motus quod repugnat actiuo nãli
qꝛ eſt ex ſe determiatꝰ ad vnū gº Cōſequētia ꝓbat̃
Nã ꝑ eandē partē medii ꝑ quã leue aſcēdit ꝯtigit
graue deſcēdere ⁊ ecōtra et ſilr̃ dū ꝑ vnam aſcendit
leue ꝑ aliã ſimileꝫ penitꝰ ⁊ ꝓpinquã ꝯtigit graue
deſcēdere Itē ſi ſic aut eadē ꝑs medii ꝯtinue moue
ret corpꝰ motū a pricipio motꝰ vſqꝫ ad finē aut alia
poſt aliã Sicut multi dicūt accidē ī motibꝰ ꝓiector̃
Primum non poteſt dici qm̄ tunc ſequeretur ꝙ cū
graue generatū ſuperius in aere puta grando vel
nix deſcenderet aliqua pars aeris ab illa ſuperio-
ri regione vſqꝫ ad terram deſcenderet. quod nō cō
uenieter dicitur Nec ſecundum qꝛ tunc q̄to illud
magis deſcenderet tanto tardius moueretur quod
eſt falſum. conſequentia patet quia ī tali motu ſe-
cundum mouens minus mouet qꝫ primum et 3ᵐ qꝫ
2ᵐ et ſic deinceps vt patet in proiectis. Item aut
mouetur a medio tanqꝫ a motore primo non moto
ab alio aut tanqꝫ a motore ſecūdario Nō ſecundū
quia tunc oporteret aſſignare quis eſſet ille motor
prior. Preterea nos hic de tali motore primo inq̄-
rimus Nec primum qm̄ a quacunqꝫ ꝑte medii pona
tur graue ſuperius genitum moueri ſiue ab ea que
eſt ſupra ipſum ſiue ab ea que eſt ſub ipſo ſiue a la-
terali ſequitur ꝙ illa ex ſe moueatur deorſum et ꝑ
conſequens ex ſe mouetur contra ſuam naturã qđ
repugnat Et ex hoc ſequit̃ ꝙ motus nō ē violentꝰ
vt puta ipſius aeris deorſum.

¶ Sexto arguitur ꝙ graue non mouetur īmedia-
te a generante qm̄ ignis aliquãdo generatur ex ꝑ
cuſſione ſilicis a ferrum et tamen non mouetur ab
eo ſurſum. Item illud quod produxit iſtum lapideꝫ
eſt corruptum a centū annis ergo ab eo non mouet̃
iſte lapis deorſum. Tenet conſequentia quia mo-
uens eſt ſimul cum moto et nichil mouet effectiue
niſi ſit quia inter mouens realiter et motum eſt re-
latio realis quia mouere dicit ens reale ⁊ ſequitur
eſt mouens ergo eſt.

¶ Septimo aqua alterat ſeipſam reducēdo ſe ad
frigiditatem effectiue per ſuam naturam ergo mo-
uet ſe. Item aqua frigefacit digitum poſitum in ea
qñ ipſa frigefit ergo poteſt ſeipſã alterare quia fri
gefactibile eſt obiectuꝫ ſue actionis ergo poteſt in
omne frigefactibile ſi dicas ſicut de vino qđ calefa
cit hominem tamen non calefacit ſe quia agēs de
bet eſſe approximatum paſſo modo idem nō appro
ximatur ſibiipſi Contra dato ꝙ ignis et aqua eſſēt
penetratiue adhuc ignis calefaceret eã ergo non
requiritur diſtinctio ſecundum ſitum. Item ſeque-
retur ꝙ lapis productus a ſolo deo non poſſet na-
turaliter moueri niſi ab ipſo ſolo deo quia non po-
teſt moueri niſi a generante.

¶ Octauo forme eſt agere ſed graue habet formã
ergo mouet ſe Poſtqꝫ generans eſt corruptum Si
dicas ꝙ mouetur ratione impreſſe virtutis. Con-
tra illa virtus eſt accidens ſed accidēs non mouet
niſi virtute ſubſtantie. ergo ibi eſt aliqua ſubã mo-
uens. Item eodē modo poſſet dici ꝙ animata non
mouent ſe quia non poſſunt mouere ſe niſi per vir
tutem quam acceperunt a generante. Item inani
mata ſunt corruptibilia. ergo ſine extriſeco poſſūt
moueri motu corruptionis. Item grauitas non tm̄
eſt qualitas paſſiua ſed actiua patet quia ipſa poſi
ta in lapide videmus ipſuꝫ moueri omni alio remo
to, vnde ſi lapis fuiſſet ab eterno tunc nō haberet
generans et tamen moueretur ergo nunc non mo
uetur a generante ſed a grauitate alias forme na-
turales non haberēt proprias operationes.

¶ Nono Ex hac opinione ſequit̃ ꝙ phiſice nichil
poteſt probari eſſe cã effectiua alterius quia vide-
mus ꝙ poſita grauitate remoto impedimento res
mouetur Et tamen ſecundum hanc opinionem nō
ſequitur ꝙ grauitas ſit cauſa effectiua ergo eodem
modo dicã ꝙ ignis non calefacit effectiue digitum
meum. Item potentie ſecundū. S. T. fluunt eſſe

ctiue ab ipſa forma ſed in ĩanimatis ſũt potentie ergo aliq̃d producũt in ſe effectiue. Item pꝛi. phiſi. t.c.85. dicitur ꝙ grauitas et leuitas ſũt forme contrarie et actiue. Et ſi dicatur 2º de generatione dicit oppoᵐ dicũt ꝙ diuerſimode phũs loq̃tur de actione. ſed quicquit ſit caliditas ẽ actiua ergo calidum poteſt calefacere ſe ſicut aliud, qꝛ calor ĩdifferenter agit in q̃ſcumq̃ꝫ paſſuꝫ capax caloris.

¶ Decimo cauſa in actu ⁊ effect⁹ in actu ſũt ſimul ſed generãs nõ eſt ſimul in actu ſemꝑ cum eo quod mouetur vnde quãdo per ignem corrũpitur bos et generaꝛ cadauer mirũ videtur ꝙ illud cadauer moueatur deorſum ab ipſo igne. Item lapis effectiue aliq̃ñ frangit trabẽ et mouet illud quod ẽ ſibi alligatum et vnum graue mouetur velocius alio ergo graue non tñ mouetur effectiue a generante ſed a ſe et ſic tenet petrus de aluernia predicator et ſ.t. 1º. celi lec.18. dicit ꝙ licet graue ĩ pꝛĩcipio mouetur a generãte non tñ poſtea qꝛ mouẽs per ſe proximũ eſt ſimul.

¶ Undecimo arguitur auctoritate ſ.t. de po.q.5. ar.5º. ꝙ motus celi nõ eſt hoc modo naturalis celeſti corpori ſicut motus elemẽtaris corporis eſt ſibi naturalis qui habet in mobili pꝛĩcipium materiale formale et actiuũ. Motus autẽ celi dicitur naturalis a principio paſſiuo tãtum Idem habetur li.4º. cõtra gẽ. in vltimo capitulo licet in 2º. ſentẽci. d.14 ar. 3. et in iſto 8. aliter videatur dicere.

¶ Duodecimo arguitur ꝙ animata non mouẽtur a ſeipſis qꝛ anima mouetur ab appetibili vt patet in 3. de anima et ar. precedente Item tunc idẽ eſſet in actu et in potentia qꝛ mouet ſecũdum quod eſt ĩ actu et eodẽmodo ꝓbaretur ꝙ voluntas nõ mouet ſe ad ſuũ actum et ꝙ anima non producit effectiue ſuas potentias qꝛ alias aliquid moueret a ſeipſo.

¶ Ad primum dicẽdum ꝙ hec diſputatio videtur eſſe partim ad nomen vnde dicit ꝙ graue ĩanimatum habet pꝛĩcipium actiuũ inſtrumentale ſui motus ſed non principale et cauſa eſt quia inanimatũ non poteſt formare formã ſuam que ſit pꝛĩcipiũ motus animata vero excogitant per intellectũ vel ſẽſum aliquid ratione cuius mouentur ad diuerſa loca. Sed tunc queritur de animatis aĩa vegetatiua tñ que mouent ſe motu augmẽti Alii dicunt ꝙ inanimata non mouentur a ſeipſis quia licet motus eorum ſit a forma eorum tamen forma eorũ non ꝑ ſe ſubſiſtit ⁊ ideo non dicitur ꝓprie moueri Sed cõtra forma equi non ꝑ ſe ſubſiſtit ⁊ nichilominꝰ equꝰ dicitur moueri a ſe S. T. i opuſcu. dicit grauitateꝫ aliq̃ñ dici pꝛĩcipiũ motus inq̃ſtũ ſcꝫ eſt inſtrumẽtũ principalis mouentis aliq̃ñ vero paſſiuum quia ſcꝫ eſt effect⁹ generãtis ⁊ de ve.q.24. ar.1. dicit ꝙ grauia mouẽtur ſeipſis ſꝫ nõ a ſeipſis Quidã dicũt ſub aliis ṽbis ꝙ graue habet pꝛĩcipiũ ſub actuũ nõ autẽ actiuũ ſcꝫ principale Uel grauitas cõſideratur dupliciter Uno modo vt refertur ad generans cuius eſt participatio quedã et ſic efficit motũ Aliomodo ſcdm ſe Et ſic nõ efficit ipſũ Tunc dr̃ ad argumentum ꝙ graue genitum a celo mouetur ab ipſo ſecundum proportionẽ mouentis inſtrumẽtalis. Et per hoc patet ad aliud. Et ſi dicatur quare aliquando magis mouet mobile genitũ ad vnam partem q̃ꝫ ad aliam. Et quoº diuerſa mobilia mouet ad diuerſa loca Dicendum ꝙ celum eſt mouens equiuocum et ſecundum diuerſas virtutes quas imprimit diuerſimode mouet.

¶ Ad 2^{m} ſatis patet ex dictis ꝙ ibi nõ eſt talis expulſio ſed impreſſio virtutis a generante.

¶ Ad 3^{m} patet ꝙ non procedit ad intellectum.

¶ Et ſimiliter ad 4^{m} et ſupra reprobat⁹ eſt ille modus de motu ferri ad magnetẽ. ¶ Similiter pꝫ ad quintum.

¶ Et ad ſextum difficultas eſt quando aliquid generatur per accidẽs An moueatur ab illo generãte per accñs Et dicendũ eſt ꝙ ſic vel recurrendum eſt ad generãs per ſe Et licet generans illud forte non ſit tñ ſua virtus eſt Ad aliud dr̃ ꝙ in principio motus mouens et motũ ſũt ſimul vel hoc intelligitur quando aliquid mouetur de potẽtia eſſẽtiali ideſt quando generatur. Sed de hoc in ſeptimo dictum eſt.

¶ Ad 7^{m} dicendum eſt de aqua ſicut de graui Ita ꝙ alterans quod eſt ipſum generans aquam ſed alterans quo eſt forma eius Et ſi dicatur Ponamus ꝙ illud generãs ſit luna quomodo ergo ipſa poteſt frigefacere aquã in tanta diſtãtia pluſq̃ꝫ alias res ſupponendo ꝙ aer medius ſit calidus. Dicendum ꝙ hoc eſt propter alterans quo Et ſi dicatur ꝙ aliꝗ propter hoc dicunt aquam ſeipſam frigefacere Dicendum ꝙ diſputant de nomine. ¶ Et per hoc patet ad 8^{m}.

¶ Ad 9^{m}. patet per idem. Et magis patebit in 2º de anima Potẽtie enim nõ ſunt a forma per tranſmutationem ſed ſimplicem emanationem.

¶ Ad decimum dicitur ſicut de generatione hominis qui non proprie generatur a ſemine ſed ab alio homine per ſemen et patre mortuo dicitur ꝙ generans eſt in actu ſcdm ſuam virtutem. deinde dicitur ꝙ graue frãgit trabẽ inſtrumentaliter Generans autem pꝛĩcipaliter. Et ita etiã graue ſecũ mouet leue alligatũ Si dicatur ſi generans ſit cauſa. ergo ſortes occideret platonẽ ſuppoſito ꝙ cadauer productũ per occiſioneꝫ ſortis poſt tres annos cadat ſupra platonẽ Forte ꝙ ſortes nõ per ſe produxit illud cadauer ſed q̃ritur a quo mouetur aĩal q̃ñ mouetur naturaliter deorſũ videtur ꝙ a generãte vñ. S. T. dicit ꝙ motus cordis eſt a generante. Deinde dicitur ꝙ vnum graue mouetur velocius propter mouens inſtrumentale. Ad alia ſatis patet ex dictis.

¶ Ad 12^{m} tñ dicitur ꝙ animal mouetur ab extriſeco tanq̃ꝫ a mouente remoto quod eſt appetibile Et ad alia dicetur poſtea Non enĩ inconuenit ꝙ idem ſcdm diuerſa ſit in actu et in potẽtia vnde a quibuſdam dicitur ꝙ volũtas ad primũ volitũ mouetur a ſolo deo et non a ſe Facta aũt ſic in actu mouet ſe ad aliã volitionem. Sed hoc videꝛ difficile ad hoc eñ ꝙ aliquid ſit volitio vel actus volũtatis. Oportet voluntatem concurrere alias non eſſet actus

eius. Item aliquādo prima volitio eſt mala vt ſi qˢ primo apprehēdat diuitias tāꝗ̄ ſūmū bonū ⁊ eas ſic velit. Si dicaꝛ ſi volūtas cauſet effectiue ſuum primū actū ergo idē eſt in actu et ī potētia ſcd̄m idˀ qꝛ nichil mouet niſi ſecūdum ꝙ eſt ī actu mouetur autē vt eſt ī potētia et in iſto fūdatur ratio phi. ad ꝓbādum vnū ens īmobile. Sed de hijs in ſecūdo de anima vbi īquireꝛ a quo mouetur voluntas. ſi enim moueat ſe videtur ꝙ relationes oppoſite ſunt in eodē ſcꝫ mouēs et motū imo eiuſdē ad ſeipſū eēt relatio realis ſcꝫ actio ꝙ autē primū ſit īcōueniēs pꝫ qꝛ eē relatiui eſt ad aliud ſe habere.

Ad 4ᵐ. ſic ꝓceditur videtur ꝙ non oē mouēs ſeipſū ſit diuiſibile ī partē ꝑ ſe mouētē ⁊ in ꝑtē ꝑ ſe motā qꝛ celū mouet ſeipſū et tamē nō diuidiꝛ ī ꝑtem mouētem et in ꝑtem motā ergo. Forte negas maiorē qꝛ mouēs ſe poteſt quieſcē ex ſe et moueri ad diuerſas differētias poſitionis ꝑ phi. hic de animatis. Itē ſecūdū veritatē nō ē animatū ſꝫ hoc eſt ꝯtra phi. dicētem hic ꝙ ē dare primū motū ex ſe ſcꝫ celū. Itē homo mouet ſeipſū et tamē nō ſic diuiditur cū aīa ſit tota in toto ⁊ ī qualibet ꝑte igꝛ. Sꝫ cōtra eſt philo.

¶ Reſpōdeo dicēdū ꝙ poſtꝗ̄ philo. deꝛminauit ꝙ oē quod moueꝛ ab alio moueꝛ ꝯſequēter deꝛminat ꝙ deueniēdū ē ad vnū primū mouēs mobile. Pro cuiꝰ declaratione hanc ponit diuiſionē mouētium qꝛ quoddā ē quod v̾tute ꝓpria moueꝛ ita ꝙ nō habet virtutē mouēdi ab alio. Aliud eſt quod mouetur nō v̾tute ꝓpria ſed inꝗ̄tū ab alio moueꝛ vt baculꝰ mouet lapidē ꝑ hoc ꝙ a manu mouetur que etiā mouetur ab hoīe ſed homo mouet nō qꝛ ab alio moueatur ⁊ ideo dꝛ mouēs ꝓpter ſeipſū et tale debet dici mouēs primū quod qñꝗ̄ mouet ꝑ plura media vt homo poteſt mouere lapidē ꝑ manū et baculū. Secūdo qñꝗ̄ ꝑ vnicū mediū vt hō ſola manu poteſt mouere lapidē ⁊ hec mouētia media que nō habēt virtutē mouēdi niſi ꝑ hoc ꝙ ab alio moueꝛ ſūt mouētia ſecūda et ideo dicūꝛ īſtrumēta ⁊ magis mouet primū mouēs ꝗ̄ ſecūdū qꝛ primū mouēs mouet ſecūdū ⁊ nō ecōtra. Et etiā ſecūdū nō poteſt mouere ſine primo a ꝗ habet v̾tutē mouēdi ſed primum poteſt mouere ſine ſecūdo.

¶ Cōcluſio prima ī ordine mouētiū dabile ē vnū quod non moueꝛ ab alio ſed ſi moueꝛ hoc ē a ſeipſo ꝓbatur ſic qꝛ ſi nullū mouēs moueret niſi ꝑ hoc ꝙ ab alio mouetur ſic eſſet ꝓceſſus in īfinitū in mouētibus ⁊ ſic nō eſſet dare primū mouens ⁊ ꝑ ꝯñs nec ſecūdū qꝛ ſecūdū nō mouet niſi v̾tute primi igitur

¶ Cōcluſio 2ᵃ. neceſſe eſt eſſe vnū mouens quod nec mouetur a ſe nec ab alio et ſic nō omne mouēs mouetur patet qꝛ ſi omne mouens moueꝛ ſic ꝙ nullum mouens moueret niſi motū vel hoc cōueniret mouenti ꝑ ſe vel ꝑ accidens ſi per accidens cum id quod ꝯuenit alicui per accidens nō de neceſſitate ꝯueniat ſequiꝛ ꝙ poterit non cōuenire ſed poſſibili poſito in eſſe nō ſeqtur īpoſſibile. Ponatur ergo aliquod mouens quod non moueaꝛ ergo nō omne mouēs moueꝛ. Vel ſi dicaꝛ ꝙ ſeqꝛ īcōueniens ſcꝫ ꝙ non mouebit ergo nō erit motꝰ. Scd̄o qñcunꝗ̄ aliqua duo ſibi accidūt ſi vnū repꝑiatur ſine alio. et alterū ſine illo. dū tñ vtrūꝗ̄ vtriꝗ̄ accidat quod dꝛ ꝓpter materiā et formā ſubām et accidens. Si ergo mouere et moueri ſibi inuicē accidant poterit dari mouēs ſiue mobili. Si vero dicaꝛ ꝙ oē mouēs ꝑ ſe moueatur ex neceſſitate. ſequūtur mlta incōueniētia primo vel mouet ⁊ moueꝛ eadē ſpē motꝰ vel ſecundū vnā mouebit et ſcd̄m aliā moueretur. Si dicatur primū tunc deſcēdendo vſꝗ̄ ad ſpēs ſpāliſſimas motꝰ ſeqretur ꝙ docēs geometriā addiſceret geometrā et ſanans ſanareꝛ ⁊ proījciēs proījceretur ꝗ oīa ſunt incōueniētia. Naꝫ de rōne diſcentis eſt habere ſciam quā docet et de rōne addiſcentis eſt non habere illā. Itē nichil mouet niſi ſcd̄m ꝙ ē in actu et nichil mouetur niſi ſecundū ꝙ eſt ī poteᵃ. Sꝫ impoſſibile eſt idē eſſe ī actu ⁊ in potenᵃ ergo īpoſſibile eſt idē mouere et moueri ꝑ ſe ſcd̄m eandē ſpēm motꝰ. Si v̾o dcatur ſecundū mēbrū ſcꝫ ꝙ ſcd̄ꝫ vnam ſpēm moueat ⁊ ſecundū aliā moueaꝛ. cuꝫ nō ſint infinite ſpēs motꝰ ſicut neꝗ̄ infinite ſpēs reꝝ ſcd̄m quas eſt motus ſeqtur ꝙ tandē deueniretꝛ ad aliqd̄ mouēs quod nō moueretur ſcd̄ꝫ aliquā ſpēm motꝰ ⁊ ſic haberetur mouēs īmobile et non oē mouens ꝑ ſe de neceſſitate moueretꝛ. Nec valet dicere ꝙ cum deficerent oēs ſpecies motꝰ fieret reditꝰ ad primā vt ſi primū motū moueatur localiter diſtributis oībus ſpeciebꝰ motꝰ ꝑ diuerſos motores motor qui erit reſiduꝰ mouebitur iteꝝ motu locali. Cōtra hoc replicat ariſto. qꝛ ſic ideꝫ eſt dicere ac ſi diceretꝛ idē mouere et moueri ſcd̄m eandē ſpēꝫ motus qꝛ vt prius dictū eſt primū mouēs magis mouet ꝗ̄ ſcd̄m et ita vltimū magis mouet in virtute primi ꝗ̄ proximum ⁊ tñ ſic capiendo primū mouens moueretꝛ ſecundū eandē ſpēm motꝰ qua aliqd̄ eoꝝ moueretur ergo moueret ⁊ moueretꝛ ſcd̄m eandē ſpēm motus quod eſt idē dicere ac ſi diceretꝛ docēs adiſcere ⁊ ſanans ſanari ⁊ edificās edificari quod eſt impoſſibile ergo non oē mouēs ꝑ ſe moueꝛ nec ſemꝑ mouet ꝑ hoc ꝙ ab alio mouetur ꝗ̄ īpoſſibile eſt oē mouens mouere ꝑ hoc ꝙ moueꝛ eo ꝙ ꝑ accidens ſibi ꝯuenit et ſic aliqd̄ pōt mouere abſꝗ̄ hoc ꝙ moueatur et ꝑ conſequens mouens īmobile.

¶ Tertia ꝯcluſio. t. c. 41. Oē mouēs ſeipſū eſt diuiſibile in ꝑtem ꝑ ſe mouentē ⁊ in ꝑtē per ſe motā pꝫ qꝛ ſi aliqˢ ſeipm̄ moueat. vel totū primo et ꝑ ſe mouet totū vel vtraꝗ̄ ꝑs mouet aliā reciproce vel qlibet ꝑs mouet ſeipſā vel vna ꝑs mouet ⁊ non mouetur ⁊ alia moueꝛ et nō mouet nullū priorū triū pōt dici gᵒ relinqtur 4ᵐ membrū. Nec opꝫ huic diuiſioni addere hec duo mēbra ſcꝫ ꝙ totū moueat parteꝫ vel pars totū qꝛ īprobatis 1ᵒ ⁊ 3ᵒ mēbris ſatis īprobātur hec duo. Pars eīn nō pōt mouere totū nec totū ꝑtem quī vna ꝑs moueat ſeipam īprobatur ergo primū mēbruꝫ. primo ſic cū idē ſit actus ī nūero mouentis ⁊ mobilis ſi totū primo et ꝑ ſe moueat totuꝫ illud ſcd̄m eundē motū in nūero moueret ⁊ moueretur puta idē ſcd̄m eandē ſanitatē in nūero ſanaret et ſanaꝛ qd̄ eſt īconueniēs qꝛ mouēs ⁊ motū quandā oppōnē īportant ſiue habēt ideo ſi aliqd̄ mouet et moueaꝛ neceſſario opꝫ ꝙ illiꝰ ſit alius motꝰ nūero quo mouet et alius ꝗ mouetur ſicut eſt aliꝰ motꝰ

nũero qꝛ baculꝰ mouet lapidẽ ⁊ quo mouet̃ a manu
Scđo ſic Dẽ mobile mouet̃ ſcđm ꝙ eſt ī potenª cũ
ergo nichil reducat ſe de potẽtia ī actũ opꝫ mouẽs
eſſe in actu quodãmõ ſcꝫ id ad qđ mouet mobile ⁊
ad quod mobile eſt in poteª Sꝫ nichil idẽ inq̃tũ id
eſt in actu ⁊ in potenª ergo nullũ totũ põt ꝑ ſe mo=
uere ſeipm̃ Dr̃ aũt mouẽs eſſe in actu q̊dãmodo qꝛ
aliter eſt ī actu mouẽs vniuocũ in q̃ eſt forma ſcđm
eandẽ rõnem q̃ recipit̃ in mobili et aliter mouens
equiuocũ in quo nõ eſt forma ſecundum eandem ra
tionem vt recipitur in mobili ſꝫ ſcđm quandam vir
tutẽ ſuperiorẽ. Nec põt dici ſcđm mẽbrũ pꝫ p̃io qꝛ
ſi vtraqꝫ ps aĩalis moueat reciproce vna ps nõ eſt
magis mouẽs q̃ alia et tñ primũ mouẽs magis mo
uet ꝙ ſcđm ⁊ ibi non erit dare primũ mouens ergo
nec ſcđm ⁊ ꝑ ꝯñs mouẽs ſeipſũ nõ eſſet ꝓpinquius
primo principio motꝰ q̃ illud qđ mouet̃ ab alio. Et
tñ priꝰ dicebatur ꝙ mouẽs ſeipſũ eſt primũ ī ordie
mouentiũ. Scđo ſi mouẽtis ſeipſũ ps q̃ mouet ab
alia moueatur Moueri nõ põt ſibi ꝯuentre niſi per
accidẽs qꝛ ſi per ſe ſibi ꝯueniret tũc nõ moueret ni=
ſi per hoc ꝙ moueret̃. Sꝫ quod mouet ꝑ hoc ꝙ mo=
uetur ꝟtutẽ mouẽdi hꝫ ab alio tm̃ et ita ſeq̇tur ꝙ id
per ſe moueret ⁊ moueretur eodẽ motu quod ipro=
batũ eſt Si ergo ps mouẽs moueat̃ ab alia pte hoc
ſibi nõ ꝯuenit niſi per accñs ergo põt nõ ineſſe ⁊ ſic
mouẽtis ſeipſũ eſſet ps tm̃ mouẽs ⁊ pars mota tm̃
Tertio Si mouentis ſeipſũ pars q̃ mouet ab alia
moueatur ſic ꝙ nõ moueat niſi inq̃tuꝫ mouetur cũ
moueri ſibi ꝯueniat ꝑ accñs ſeq̇tur ꝙ ſic poſſet non
moueri et per ꝯñs poterit nõ mouere ⁊ ſic penitus
tolleretur motus qđ eſt ipoſſibile. Nec põt dici 3m
membrũ p̃io qꝛ ſi aliquod totũ moueat ſeipſuꝫ vel
mouere ſibi attribueret̃ rõe alicuiꝰ ptis q̃ ſeipſam
mouet ⁊ ſic totũ nõ eſſet primo mouẽs ſeipſũ. Sed
illa pars ſola. Uel ſibi ꝯueniret rõne totiꝰ ⁊ ſic nul
li parti ꝯueniret mouere ſe niſi ꝑ accñs quare cũ in
ipſo toto ſit aliq̃ ps q̃ moueat et alia q̃ moueatur cũ
illa q̃ mouet nõ moueat ſe niſi ꝑ accidens ſeq̇tur ꝙ
eſt per ſe imobilis Scđo ſi mouẽtis ſeipm̃ quelꝫ ps
ſeipſã moueat vel vna pars ſeq̇tur ꝙ ipſũ totũ nõ
erit primũ mouẽs ſeipſũ totũ ymo illa ps tm̃ ⁊ cum
in mobili ſeipſũ totũ nõ moueat totũ vt dictum eſt
oportebit in illa pte dare vnã ptẽ q̃ moueat et non
moueat̃. Et ſic erit ꝓcedere in ifinitũ ergo in oĩ mo
uente ſeipſũ eſt ps mouẽs ⁊ imobilis et pars mota
que nõ mouet ⁊ ſic ſeq̇tur 4m mẽbrũ diuiſionis Sꝫ
obicijcitur ꝯtra hoc quod dictũ eſt in vltia rõne ſcꝫ
ꝙ in mouente ſeipſũ eſt dare tm̃ duas ptes ſcꝫ per
ſe mouentẽ et partẽ ꝑ ſe motã q̃ nõ mouet Nã aĩal
ſeipſum mouet et tamen in eo eſt aliqua pars mo=
ta que etiam mouet vt nerui et muſculi quibus me
diantibus anima corpus mouet Reſpondet ariſto=
teles ꝙ licet in aliquo mouente ſint tres ptes mo=
do p̃dicto tamen in primo mouente ſeipſũ ſunt tm̃
due quarum vna mouet tm̃ et alia mouetur tantuꝫ
que nichil mouet ꝙ ſit pars totius mouentis lꝫ poſ
ſit mouere aliquod extrinſecũ ꝓbat ari. ſi totuꝫ a.
b c. ſit mouẽs ſeipſum ita ꝙ a. moueat tantum et b.
moueatur tantum et c. moueat ⁊ moueatur tunc re=
moto ipſo c. adhuc a b. mouebit ſeipſum quare hoc
totum a b c. non erit primũ per ſe mouẽs ſeipm̃ ſed
hoc totum a b. cuius vna pars mouet tantum ⁊ alia
mouetur tantum quare ⁊c.

¶ Et notandum ꝙ in celo cuius motor eſt indiuiſi
bilis ſecundum naturam nec motor eſt extẽſus ad
extenſionem mobilis et per conſequens nec diuiſi
bilis facile eſt dare primum mouens non motuꝫ ſꝫ
in animalibus imperfectis annuloſis ī quibus ps
mouens quodãmodo eſt extenſa continue et diuiſi
bilis ſicut ipſum mobile ibi vt videtur non poteſt
dari primum mouens ſeipſuꝫ. Nam pars ſeparata
a toto adhuc ſeipſam mouet igr̃ / dicitur ꝙ in talibꝰ
eſt tantum vnũ primũ mouens ſeipſũ ſcđꝫ actuꝫ ſꝫ
ſunt plura ſcđm potentiã Dicitur vltra ꝙ mouens
ẽ ꝯtinuũ ⁊ extẽſũ ⁊ iq̃tũ ꝯtinuũ ẽ diuiſibile ī ifini=
tũ nec ꝑ diuiſionẽ aufferri poteſt nã ꝯtinui tñ iq̃tũ
nãle repugnat ei cũ q̃libet ꝟtꝰ nãlis req̇rat det̃mi
natã q̃titatẽ aq̃ ſi deficiat nõ plus habebit opatio
nẽ ī materia. Et ſi q̇rat̃ q̊moº ī mouẽte ſeipſũ ſe ha=
beãt ptes p̃dicte Reſpõdet philo. ꝙ ex ipſis nõ fit
vnũ ꝯtinuitate qꝛ mouẽs et motũ nũq̃ ſũt vnifor=
mis diſpoſitiõis ſꝫ fit vnũ ꝑ ꝯtactũ. Et hoc duplicit̃
vl̃ ãbo ſũt corpora ⁊ ſic mutuo ſe tãgũt vl̃ mouẽs ẽ
icorporeũ qꝛ motũ ſẽꝑ ẽ corpꝰ ⁊ ſic pars mouẽs tã=
git partẽ moti methaphorice .i. ſecũdũ ꝟtutẽ et nõ
tactu ꝓprie dicto. Ex hoc q̇dã opinãt̃ ꝙ aĩatũ non
ẽ ꝯtinuũ ſꝫ ꝯtra tũc ibi eſſent m̃lta animalia S. T.
T. C. 44.

¶ Cõtra hec ar̃. Primo oſtẽdẽdo ꝙ cã pria nõ ſẽꝑ
plus ifluat q̃ cã ſecũda qꝛ motꝰ celi ẽ pria cã cale=
factionis vt ſupra dictũ ẽ ⁊ tñ calefactio aliq̃ñ plus
ẽ ab igne q̃ a motu celi. Itẽ effectꝰ plus aſſimilat̃
cauſe ꝓxime q̃ prime q̊ plus ifluit ꝓxima añs pꝫ
qꝛ hõ plus aſſimilat̃ pr̃i ſuo q̃ ſoli. Itẽ deꝰ finite ꝯ
currit ꝯcurſu generali ad quẽlibꝫ effectũ q̊ aliq̃ cã
creata poteſt plus ꝯcurrere qꝛ cã finita poteſt exce
di ab alia cã finita niſi enĩ aliquod agẽs creatũ ex=
cederet ꝯcurſũ dei generalẽ ſeq̇retur ꝙ ignis non
poſſet corrũpere aquã que ī ſe habet ꝯcurſũ dei ge
neralẽ ꝑ quem ꝯſeruabatur.

¶ Secũdo angelꝰ mouetur ꝑ ſe et tñ nõ diuiditur
ī ptẽ ꝑ ſe mouẽtẽ ⁊ ī ptẽ ꝑ ſe motã igitur maior ꝓba
ta ẽ ſupra. Forte dicis ꝙ ãgelꝰ nõ mouetur phiſice.
Cõtra tũc ex ꝓceſſu phi. nõ ꝓbaretur qui deꝰ poſ=
ſit moueri localit̃ eoº q̊ ãgelꝰ mouetur localit̃. Dicit
etiã. ſ. t. i i. d. 37. q. 4. ar. i. ad 4m. ꝙ ãgelus ꝑ ſe mo
uetur ſecũdum locum.

¶ Tertio Si mobile diuidatur in partem
per ſe mouentem et partem per ſe motam tunc
queritur de iſta parte per ſe mota vel eſt materia
vel forma vel totum ꝯpoſitũ non duo prima quia ni
chil ꝑ ſe mouetur niſi totum ꝯpoſitum vt pꝫ ſexto
phiſi. nec 3m. qꝛ totum ꝯpoſitum non eſt pars. ergo
non eſt pars ꝑ ſe mota. Itẽ dictũ eſt ꝙ pars nõ mo
uet totũ vt dicit S. T. 3º. t. ca. 42. Forte dicis ꝙ ps
per ſe mota eſt vna pars integrales et pars per ſe
mouens eſt altera pars integralis. Contra in an=
guilla vna pars itegralis nõ videtur moueri ab a=
lia Alias poſt diuiſionẽ partes nõ mouerent̃ quod
eſt falſum.

¶ Quarto nulla pars neceſſario mouet ergo non mouet per ſe tenet ꝯña quia omne per ſe ē neceſſarium. Itē nichil agit niſi ſuppo^m. 1. metha. ſed ps nō ē ſuppoſitum ergo nō mouet ꝑ ſe

¶ Quinto arguitur ꝙ calefaciens calefit quia ferrum ꝑ ſe calefacit et tñ per ſe calefit ab igne. Item angelus mouet celū localiter et etiam mouet localiter ſaltē ꝑ accidēs ad motū celi ergo nō ē iconueniens ꝙ mouens moueatur ſecūdum eundē motū ſecūdum quē mouet.

¶ Sexto dictū eſt ꝙ mouens ſeipſum per ſe primo habet tātū duas partes vt dicit S. T.. hic lect. ii. vnde animatū mouetur et mouet ratione duarū ꝑtiū quaꝝ vna prio mouet. ſ; ꝯtra dictū eſt 6° phi. ꝙ cōtinuū eſt in ifinitū diuiſibile et ꝙ nō datur prima ps mot⁹ ergo nō dat̄ pars primo mota nec pars primo mouēs ymmo dictū ē in 7°. ꝙ nichil ē primo mouēs ſeipſum cuius oppo^m dicit phūs hic. T. C. 44. dicēs ꝙ in primo mouēte ſeipſū ſūt tātum due partes. Item dict ū eſt ꝙ remoto ipſo c. adhuc a. b. mouebit ſeipſū et ideo hoc totū a. b. c. non eſt primum mouēs ſeipſū. Sed cōtra eodēmodo ꝓbaret̄ ꝙ a. b. non ē primū mouēs ſeipſū qꝛ ſi aliqua pars auferat̄ ab ipſo b. adhuc reſiduum mouebit ſeipſuʒ Forte dicis ꝙ a b. eſt minimū naturale ſic etiam poſſet dici de a. b. c.

¶ Ad primū dicēdum ꝙ loquendo de cauſa primo ſipliciter illa prius influit nec oportet effectum ſibi magis aſſimilari vt dicit S. T. de veri. q. 24. ar. primo ad 4^m. qꝛ alia ē ꝓpinquior. Ex hijs habetur ꝙ quicq̊d ē cauſa cauſe ē cauſa cauſati Ad aliud negatur cōſequētia.

¶ Ad 2^m. videatur i ſexto phiſi.

¶ Ad 3^m. Propter hoc argumētū q̊dam ponūt plures formas i eodē ꝯpoſito S. T. 1ª. parte q. 76. ar. 4. ad 2^m. dicit ꝙ anima ſecūdū vim motiuā eſt pars mouēs. ꝛ corp⁹ aīatū eſt ps mota. Quidam dicūt ꝙ pars per ſe mouēs eſt pars q̄titatiā ꝯpoſita ex materia et forma qꝛ poten^a motiua aſini eſt in ea ſubiectiue ꝛ nō in aīa g° ipſa ꝑ ſe mouet. S; ꝯtra Materia nō mouet ergo nec illud ꝯpoſitū primo et ꝑ ſe mouet qꝛ quod primo mouet ſcd̄ʒ quodlibet ſui mouet. Itē illud ꝯpoſitū mouet ratione aīe q̇ eſt nat̄a ergo non primo mouet

¶ Ad quartuʒ negat̄ ꝯña qꝛ per ſe 4° mō non opʒ ſemꝑ eſſe Ad aliud dr̄ ꝙ ꝯpoſitū ꝓprie mouet ſe ꝑ alterū et ꝑ ſe vt ly per ſe diſtinguit̄ ꝯtra ꝑ accidēs.

¶ Ad 5^m dr̄ ꝙ aliq̄ñ medic⁹ ſanat ſeipſū ſ; hoc nō eſt per ſe ſ; an inueniēs ſcientiā doceat ſeipſū ꝛ ſit magiſter ſui dicit. ſ. t. ꝙ nō qꝛ eiuſdē ad ſe nō eſt relatio realis. de veri. q. 11. ar. 2°.

¶ Ad 6^m dicit. ſ. t. ari. hic loquitur de motu applicando ad determīatas naturas et ſic in rebus dat̄ minimū quod eſt prīo motū Et per hoc pʒ ad alia dicit̄ eni aliq̇d moueri ꝑ ſe prīo ſcʒ mīmū naturale qꝛ non pōt dari min⁹ q̇d ſeparatū moueat ſe.

AD quintū ſic ꝓcedit̄ videt̄ ꝙ mot⁹ localis non ſit prim⁹ oīm motuū qꝛ ordo motuuʒ ſeq̇tur ordinē teriorūʒ cū mot⁹ capiat ſpeciē a termino ſ; termin⁹ motus gñationis eſt prior terio mot⁹ localis cū ſubā ſit prior accidente. igr̄ S; ꝯtra eſt philo. in hoc 8. in q̊ declarat̄ Cathena aurea ſeu ierarchia omnium cauſarum vſq; ad primam ſimpliciter.

¶ Reſpondeo dicendū ꝙ poſtq̄ʒ phūs oſtendit ꝙ neceſſe eſt eſſe vnū primū motorē ꝑpetuū. ꝯſequēter oſtendit ꝙ vnus motus poteſt eſſe perpetuus ꝛ quis oīm motuum ſit primus Pro q̊ ſit talis ꝯcluſio

¶ Cōcluſio prima Mot⁹ localis eſt prim⁹ oīm motuū pro cui⁹ ꝓbatiōe ſupponit philo. ꝙ tm̄ ſūt tres mot⁹ ſcʒ ad qualitatē q̇ dicitur alteratio. Ad quātitatē qui eſt augmētatio vel diminutio ꝛ ad vbi q̇ dicitur locimutatio. Tūc ar̄ ſic Alteratio ē prior augmentatione ꝛ mot⁹ localis eſt prior alteratione ergo mot⁹ localis eſt prior. Maior pʒ. qꝛ augmentatio fit adueniēte nutrimēto quod primo eſt diſſimile ꝛ cōtrariū alito ꝛ efficitur ſimile. ſed fieri ſimile non eſt niſi per alterationē. ergo augmentatio preſupponit alterationē. Minorē probo dupl̄r Primo qꝛ in omni alteratione requiritur alterās quod facit. potentia actu tale ſ; hmoi alterās non ſemꝑ eodē modo ſe hʒ ſcd̄m ꝓpinquitatē et diſtantiā ad id q̇d alterat̄ qꝛ ſic ſemꝑ vno ꝛ eodē modo alteraret quod ad ſenſū videt̄ falſū. Efficitur ergo q̄ñq; ei propinquius ꝛ q̄ñq; longius ſcd̄m ꝙ alterat̄. S; hoc nō fit ſine motu locali igr̄ Scd̄o alteratio fit ſcd̄m paſſibiles q̄litates inter quas ſcd̄m antiq̊s raritas ꝛ dēſitas ſunt priores. Nā alie ſcd̄m iſtas diſtinguntur Sed raritas et dēſitas ſcd̄m iſtos ſunt ꝯgregatio et diſgregatio. Scd̄m aūt ꝯgregationes et diſgregationes fiūt gñationes ꝛ corruptiones ſubārum Et in cōgregatione ꝛ diſgregatione neceſſe eſt eē motum localē ergo mot⁹ localis p̄cedit gñationē ꝛ corruptionē que ſcd̄ʒ eos priores ſunt talib⁹ alterationibus. Et circa hanc rationem Aduertendum eſt ꝙ ſi attendatur ordo paſſibiliuʒ qualitatū ex parte materie verum eſt tunc ꝙ rarum et denſuʒ priores ſunt ſi vero attendatur ex parte agentis calidū et frigidū ſūt priores Aduertendū etiaʒ ꝙ gñatio et corruptio nō ſūt ſcd̄m aggregationē ꝛ diſgregationem ſ; hac opinione tanq̄ʒ ꝓbabili vtit̄ phūs vſq; quo eam reprobauerit in libro de gñatione

¶ Aduertēdū tertio ꝙ ꝯgregatio ꝛ diſgregatio ſūt motus locales vel ſaltē ſūt ſcd̄ʒ motū localē ſi ſint corpoꝝ exiſtētiū actu ſ; ſi capiant̄ aggregatio ꝛ diſgregatio ꝓ rarefactione ꝛ ꝯdēſatione hoc mō non ſūt mot⁹ locales vt dictum eſt in principio niſi forte Sicut de augmento et decremento diceret̄

¶ Scd̄o pʒ ꝯcluſio ex ꝑte modoꝝ prioris ꝛ poſterioris tripliciter eñ aliq̇d dr̄ pri⁹ altero primo mō a q̊ nō ꝯuertit̄ ſubſiſtēdi ꝯña q̇ ſcʒ non exiſtēte alia non ſunt ſed ipſū ē ſine aliis. 2°. aliq̇d dicit̄ pri⁹ ſecūduʒ tpūs quod ſcʒ reōtius eſt a p̄ſēti nūc in p̄terito vel propinquius eſt in futuro tertio dicitur prius ſcd̄m ſubſtantiam et ſic actus prior eſt potentia et perfectum imperfecto probatur ergo concluſio Et primo ſecundum primum modum prioritatis quia neceſſe ē motū eſſe vel ergo ꝑpetuat̄ qꝛ ſēper eſt vn⁹ et idem mot⁹ cōtinu⁹ vel qꝛ ſunt infiniti mot⁹ cōſequēter ſe habētes inter quos nō eſt mediū ſ; primū

eſt dignius q̄ꝛ ꝯtinuū eſt ꝑfectiꝰ q̄ꝫ ꝯſequēter ſe ha-
bens ⁊ natura facit de poſſibilibꝰ qđ digniꝰ eſt ergo
magis accipiēdū eſt motū ꝑpetuari ꝑ vnū q̄ꝫ ꝑ plu
res ꝯſequēter ſe hn̄tes ſꝫ ſolus motꝰ localis pōt eē̄
ꝑpetuꝰ vt patebit ergo eſt prioꝛ alijs p̄riomō Item
non opꝫ illud qđ localiter mouetur moueri alio mo
tu ſꝫ nichil mouet̄ alio motu niſi ꝑexiſtēte motu lo-
cali igr̄. 2° pꝫ de ſcđo mō q̄ꝛ ꝑpetuū priꝰ eſt non per
petuo ſꝫ ſolus motꝰ localis pōt eſſe ꝑpetuꝰ ergo
¶ Sed ꝯtra obijcitur vt ar̄ an̄ oppoſitū. Ad quod
reſpōdet phūs ꝙ licꝫ in vno et eođ motus localis
ſit poſterioꝛ tp̄e ſimpl̄r tn̄ eſt primꝰ q̄ꝛ īpoſſibile eſt
generabilia et corruptibilia eſſe niſi ſuppoſito mo
tu locali ⁊ ſi oīa eſſent huiuſmodi contigeret motū
deficere et ſic opꝫ aliquod mobile eſſe ingn̄abile ⁊
incoꝛruptibile inalterabile et inaugmentabile. cū
motus ſemper ſit cauſa generationis omniū gene-
rabiliū ⁊ coꝛruptibiliū ⁊ talis nō poteſt eē̄ alius q̄ꝫ
motꝰ localis. 3° ꝓbat̄ ꝙ ſit primꝰ 3°. m° prioꝛis nā
prioꝛa via generationis ſūt poſterioꝛa via ꝑfectio
nis q̄ꝛ generatio ꝓcedit de impfecto ad ꝑfectū ſed
motꝰ localis ī vno ⁊ eodē poſterioꝛ ē vt dictū ē opoꝛ
tet enim aliq̄d primo fieri deīde alterari ⁊ augeri ⁊
vltimo moueri localit̄ igit̄ motꝰ localis ꝑfectioꝛ eſt
omnibꝰ. Itē ille motꝰ ꝑfectioꝛ ē qui ſolū cōuenit ꝑ
fectis ſꝫ ſic ē de motu locali nā videmꝰ ꝙ plāte que
ſūt impfectioꝛes aīālibꝰ ⁊ adhuc īter aīalia illa q̄
ſūt impfecta nō mouētur localit̄ niſi ꝑ accidēs aīa-
lia vero ꝑfctā mouētur localit̄ igit̄. Itē ille motꝰ ē
ꝑfectioꝛ q̄ nichil variat de ſubſtantialibꝰ ſꝫ hoc ſo-
lum cōuenit motui locali igit̄. Ultimo ꝓbat̄ ꝯcluſio
ex oꝛdīe mouētiū q̄ꝛ mouēs ſeipꝫ ē primū ſꝫ mouēti
ſeipſū maxime cōuenit mouere ſe motu locali ergo
¶ Cōtra cōcluſionē arguit̄ ſic ꝓbando ꝙ motꝰ lo-
calis celi nō ē cauſa alioꝝ motuū nam ſtāte motu
celi ſi graue eēt ſurſū aut deſcēderet aut ꝑpetuo ſta
ret violēter neutrū ē dicēduꝫ igr̄ ¶ Scđo coꝛruptio
nō requirit ꝟtutē poſitiuā ſed defectū ꝯſeruantis
igit̄ poteſt eē̄ coꝛruptio ſine motu locali antecedēs
patet dicēte cōmētatoꝛe 2°. de generatione ignis
cum nō mouebit per pricipium mouēs mouebit ad
coꝛruptionē tm̄ et philo. nil fit niſi moueat̄ coꝛrūpi
tur autem cum nil mouet. ¶ Tertio dicit articu
lus pariſien̄. ꝙ ceſſante motu celi ignis nō poſſet
cōburere ſtupā erroꝛ. Item tempoꝛe ioſue ſtetit ce
lū et fiebāt trāſmutaōnes igr̄ Si dicas firmamētū
mouebat̄ tūc ſeq̄t̄ ꝙ nō fuit armonia ī aſpectibꝰ ce
loꝝ et ſol fuiſſet in alio ſigno ſi dicis celos q̄eſcere
Cōtra tūc nō fuiſſet tēpꝰ ⁊ ꝑ cōſequens nec dies
nec illa dies fuiſſet lōgiſſima de hoc vide burgēſē
ſup bibliā ¶ Quīto ſcđm auguſtinū ſtāte celo rota
figuli mouet̄ poſſibilit̄ et ꝑ cōſequens eſſet mo-
tus et tēpus igitur.
¶ Sexto dāpnati poſt diē iudicii patiētur ab igne
inferni ſic ꝙ alterabūtur nec eſt neceſſe recurrere
ad miraculū ergo ceſſante motu celi poteſt eē̄ alte
ratio maioꝛ patet q̄ꝛ cremabunt̄ ab igne et S. T.
li. 4° ꝯtra gē. ca 89. et ca. 90. dicit ꝙ affligent̄ pena
ſenſibili a ꝯtrarietate ignis Foꝛte dicis ꝙ nō affli-
gent̄ niſi ex hoc ꝙ apprehēdent ignē tanq̄ꝫ ſibi no
ciuū vel īſtrumentū diuine iuſticie hꝰ 2m eſt ꝯtra. ſ. t
de veri. q. 26. ar. 1. q̄ꝛ īſtrumentū non agit actioneꝫ
que ꝓpriā naturā excedit niſi exercendo aliquē cō
naturalē ⁊ hoc etiā reprobat in 4° diſ. 44. in vltio
articulo ⁊ eſt ſcđa opinio. Itē ſacramenta agūt in
aīa ſcđm eū ergo ⁊ ignis realiter. Itē vel ſcđm rei
veritatē eſt eis nociuꝰ vel nō. Si primū hētur intē
tum ſcꝫ ꝙ realiter calefacit eos. Si ſcđm ſeq̄tur ꝙ
nō eſt niſi quedā illuſio et deceptio Hoc etiā eſt cō
tra gregom vt allegat. ſ. t. dicentē ꝙ dāpnatus incē
diū nō ſolū videndo ſꝫ experiendo patit̄. Si dicat̄
ꝙ de facto caleſiūt ſꝫ hoc eſt ꝑ miraculū deo ſcꝫ ſpe
cialiter agēte hoc videt̄ abſurdū ꝙ deꝰ cū illis peſ
ſimis ſpaliter ꝯcurrat Foꝛte dicis ꝙ iſtđ argumētū
non ꝓbat quī phiſice loquēdo oīs motꝰ depēdeat
a motu locali. Sꝫ nobis ſufficit probare ꝙ ſcđm rei
ꝟitatē non depēdet. Quidā hic dicūt ꝙ ignis ap-
prehenditur ꝟe vt nociuꝰ q̄ꝛ coacta detentio eiꝰ le-
dit eos cap. ī 4° diſ. 44. ſꝫ queritur quid in eis cau
ſat. Itē querit̄ de hac coactione an ſit actꝰ volunta
tis quidā dicit ꝙ eſt nolle quo nolūt ibi eſſe ſꝫ ꝯtra
demones nō īmobiliter adherēt mediſs. Nego q̄n
illud eſt mediuꝫ neceſſariū fini cui īmobilit̄ adhe-
rent Cōtra non eſſe ī illo loco nō eſt mediū per ſe
neceſſariū ad finē quē demō vult ergo nō neceſſa-
rio vult ibi nō eſſe ſꝫ hic eſt dubium. An ira que eſt
paſſio ꝓprie dicta poſſit eſſe in homine dānato q̄ꝛ
videt̄ ꝙ ſit motꝰ ⁊ ī coꝛpe vide. ſ. t. de veri. q. 26. ar. 1.
¶ Septimo beati poterūt currere ⁊ āmbulare ⁊ coꝛ
da coꝝ ꝯtinue mouebunt̄ q̄ꝛ aīal non pōt viuere ſn̄
motu coꝛdis. Item tūc vnus btūs poſſet proijcere
glebā terre ſurſū ergo motꝰ terre nō depēdet a mo-
tu celi Foꝛte dicis ꝙ motꝰ q̄ depēdent a voluntate
poſſūt eſſe ſn̄ motu celi non aūt alij. Cōtra motus
localis eſt calefactiuꝰ ergo in btō per ambulationē
pōt cauſari calefactio ⁊ in dāpnato fatigatio Iteꝫ
in vno quoq̄ꝫ gn̄e eſt vnū quod eſt primū ⁊ cauſa ali
oꝛum ergo motꝰ localis volūtarius depēdet a mo-
tu celi. Item ſeq̄retur ꝙ dāpnatus poſſet aſcende
re per aerē q̄ꝛ mouēdo ſe ſurſū nō pōt cadere deoꝛ-
ſum niſi velit q̄ꝛ lꝫ hēat coꝛpꝰ graue tn̄ motus ſuus
naturalis depēdet a motu celi. Itē Si motꝰ volun
tarius eſt ꝑ aerē. g° aer pōt diuidi. ⁊ per ꝯn̄s coꝛrū-
pi. Sꝫ coꝛruptio vnius eſt generatio alterius
¶ Octauo ar̄. dato ꝙ primꝰ motus ceſſaret tūc oīa
mixta coꝛrūperent̄ vel ſubito vel ſucceſſiue. Et vi-
detur dicē. ſ. t. ꝙ nō ſubito in 2° di. 2. q. 2. 3. opuſ. 10.
24. opuſ. 11. 11. opuſ. 53. 8m. 11m. 9m. Sed coꝛruptio
vniꝰ eſt gn̄atio alteriꝰ g° poſtq̄ꝫ motus celi ceſſauit
aliq̄d pōt coꝛrūpi ⁊ aliud gn̄ari. Itē celi inferioꝛes
ſcđm aſtrologos mouētur motu ꝓprio ꝯtra motum
firmamēti ergo ille motꝰ nō depēdet a primo mo-
tu qui eſt in firmamento. Item quarto phi. motus ⁊
tempus ſunt cauſa per accidens coꝛruptionis er-
go ceſſante motu adhuc res poſſet coꝛrumpi.
¶ Nono ceſſante motu celi ſol cauſabit lumen in
iſtis inferioꝛibus ergo agens naturale poterit age
re. Foꝛte dicis ꝙ illuminatio fit in īſtāti et ideo nō
requirit tēpus nec motū celi ſicut cetera ꝓducibi-
lia ideo q̄dam īfert ꝙ beati poſt iudiciū non odoꝛa-
bunt gariofila floꝛes roſarum nec lilia conuallium
q̄ꝛ hec nō erūt vide. S. T. de po. q. 5a. 10. 8m. et in

4°. ſentētiarū in iſtanti. Cōtra ſic etiam aliqua fri
gefactio ſcd̄m phi. hic et S. T. lec. quinta ergo ta=
lis alteratio poterit eſſe ceſſāte motu celi. Item ce
lum agit in iſta inferioꝛa ꝑ lumē ita ꝙ eſt cauſa ge=
nerationis mixtoꝝ ꝑ lumē ſcd̄ʒ ſanctū T. 1ª. ꝑte q.
61. ar. 2. et in tertio di. 13. ar. 3. et ad ſepti. ergo iſta
inferioꝛa poterūt alterari et generari ceſſante mo
tu celi.

¶ Decimo ſi hec inferioꝛa dependereut a motu ce
li hoc eſſet quia motus celi ē pꝛimus vt dicit S. T.
li. 3°. ꝯtra gē. ca. 81. ſed hoc non quod pʒ quia albe=
do eſt pꝛimus coloꝛum ⁊ tamen alij non dependēt
effectiue ab eo Item falſum eſt ꝙ motus celi ſit pꝛi
mus ꝑfectione quia motus eſt eiuſdem eſſentie cū
termino ad quē. Sed terminus generationis ē foꝛ
ma ſubſtātialis que eſt perfectioꝛ ꝙ̄ ipſū vbi. Item
motus celi eſt reſpectus ergo non eſt cauſa entiuʒ
abſolutoꝛum que generantur hic.

¶ Undecimo motus celi non eſt aliud ꝙ̄ ipſuʒ vbi
quia omnis motus localis eſt eſſencialiter ſuus ter
minus ſed firmamento quieſcente ad ſe vbi ipſius
manet quia firmamētum eſt in celo empireo. Item
generatio eſt in iſtanti et tamen motus celi nō eſt
in inſtanti ergo motus celi non cōcurrit ad genera
tionem. Item S. T. 1. parte dicit ꝙ celum empire
um habet aliquam influentiam in iſtis inferioꝛibꝰ
vnde dicit q. 66. ar. 3°. ad 3m. ꝙ influit virtutem cō
tinendi et creandi et tamen non mouetur igr̄. Itē
reſpectus non eſt pꝛincipiū actionis ſicut neqꝫ ter
minus vt patet 5°. phi. ſed motus ē reſpectus. Si
enim motus localis eſſet quid abſolutum puta lo=
cus ſequeretur ꝙ eſſet in locante. Item ſi eſſet q̄d
abſolutū maxime eſſet qualitas vel ꝙ̄titas ⁊ quod
cūqꝫ detur ſequitur ꝙ eſt alteratio vel augmētatio
Item magnes attrahit ferrū licet nō moueatur er
go etiā celū poteſt agere ſine motu Item oīs muta
tio inſtātanea eſt terminꝰ alicuiꝰ motꝰ vt dicit Cō
men. in ſexto. Sʒ ceſſante motu celi eſt mutatio in
ſtantanea ſcʒ viſio. Item motꝰ localis non eſt ne=
ceſſarius niſi vt agens applicetur ſuo paſſo. ergo
poſtꝙ̄ agens eſt applicatū dato ꝙ motꝰ celi ceſſet
adhuc poteſt agere vel actionē continuare vt dicit
durandus qui inter ſpecies motus non ponit oꝛdi=
nem cauſalitatis nec ſunt eiuſdem generis ⁊ ideo
dicit ꝙ non opoꝛtet dare pꝛimū hoc mō motus eñ
localis ſolus eſt de pꝛedicamēto vbi ⁊ nichil ponit
in ſubiecto. in 2° diſ. 15.

¶ Duodecimo Motꝰ localis eſt per ſe cauſa calefa
ctionis ergo nō eſt ꝑ ſe cā frigefactionis. qꝛ idē nō
eſt per ſe cauſa oppoſitoꝝ Uñ motꝰ localis impedit
frigefactionē g° ceſſāte motu adhuc poſſet eſſe fri
gefactio. Itē motus celi nō pōt ꝯcurrere niſi finite
ad productionē alicuiꝰ rei Sed actio finita ꝑ aliud
agens naturale poteſt ſuppleri ergo poteſt fieri ꝑ
aliud agens naturale ꝙ ignis calefaciat Foꝛte cō=
cedis cū aduerſarijs. Sed ꝯtra tunc ſeqtur ꝙ non
pōt aſſignari bona ratio naturalis quare puuli qui
ſunt in limbo non moꝛiuntur ex quo tu concedis ꝙ
motus coꝛruptionis pōt eſſe ſñ motu celi qꝛ poſſet
cadere ab altiſſimo loco ceſſāte motu celi ꝑ ꝓpꝛiaʒ
voluntatē ergo poſſet ſe occidere ymo idigeret nu=
trimento niſi ſemꝑ recurras ad miraculū. Item po
teſt dubitari an motus celi ſit pꝛopꝛia mēſura oim
alioꝛū qꝛ videtur ꝙ tēpus ſit menſura eoꝝ ſi dicas
tēpus ſeqtur motū Contra nō eſt idē motꝰ celi apđ
oēs tñ eſt idē tempꝰ. Itē pꝛiꝰ ⁊ poſterius in motu ꝑ=
ſupponit pꝛiꝰ in tp̄e ergo tempꝰ p̄cedit motū. Añs
pʒ qꝛ vnus motus dr̄ pꝛioꝛ alio qꝛ fuit in pꝛioꝛe tp̄e
nec eſt curandū an pꝛius ſit de rōne tp̄is qꝛ videt̄ ꝙ
non. cū relatio nō eſt de eſſētia abſoluti foꝛte dicis
ꝙ tp̄ūs nō eſt ꝓpꝛia menſura motꝰ qꝛ ſtat duos mo=
tus inequales eſſe in eodē tp̄e. Itē ſi tempꝰ mēſu=
raret cū etiā ipſū menſuret̄ aliqñ ſeqtur ꝙ in men
ſuris proceditur in infinitū vt qñ mēſuramꝰ lineaʒ

¶ Ad pꝛimū dr̄ ꝙ ibi non eſt ꝓpꝛie violentia quia
non eſt natū deſcēdere niſi ſuppoſito motu celi vñ
talis detenꝰ licet eſſet contra naturā grauis. vt eſt
hec. non tñ pꝛout ꝯpatur ad cām vniuerſalē. Deiñ
dicitur ꝙ licet non eſſet ibi violentās effectiue be
ne tamen defectiue.

¶ Ad ſcd̄m dr̄ ꝙ coꝛruptio vniꝰ eſt gñatio alterius
ideo reqrit virtutē poſitiuā Sʒ qnerit̄ ſi deꝰ crearet
bouē poſtꝙ̄ motus celi ceſſauit. An ille bos aliquā
do moꝛeretur. Et ſi ſic ſequitur ꝙ ſine motu celi ali
quid coꝛrūpitur et gñatur qꝛ coꝛruptio eiꝰ eſſet gña
tio alteriuꝰ. Si nō ergo bos ꝑ ſe eſt incoꝛruptibilis
qꝛ ſi ſecluſo extriſeco ſcʒ motu celi non coꝛrūperet̄
Uidetur ꝙ nunꝙ̄ coꝛrūperet̄ naturaliter ſʒ Cōtra
nō poſſet reſpirare nec habere motū coꝛdis qꝛ hec
dependent a motu celi.

¶ Ad 3m dr̄ ꝙ articulus loqtur cōtra negantes di
uinā potentiā Ad aliud dr̄ ꝙ motꝰ ſolis non eſt pꝛi
mus motus de quo loquimur.

¶ Ad 5m dico ꝙ motꝰ volūtariꝰ pōt eē ſñ celo vt di
cit. ſ. t. de po. q. 5. ¶ Ad 6m dr̄ ꝙ aīe cruciāt̄ ꝑ motū
detentionis. ¶ Et ad 7m dr̄ ꝙ motꝰ coꝛdis depen
det ab aīa rōnali et nō a celo vt dicit. ſ. t. de po. q. 5.
ar. 10. ad 8m Quidā ꝯcedūt alia illata. ¶ Ad 8m dr̄
ꝙ celo ceſſante. mixta reſoluūtur in elementa ſine
alteratione pꝛeuia vel ſi ibi ſit alteratio hoc erit ꝑ
motū celi cuiꝰ virtus ꝑ aliqđ paruū tp̄ūs remanet.
De luie dicit. ſ. t. in. 2. di. 2. q. 2. ar. 3. ad. 2. ꝙ non agit
niſi ſuppoſito motu vñ rabi moyſes dicit ꝙ motꝰ ce
li eſt ſicut coꝛ in aialī ⁊ phi. in pꝛincipio octaui dicit
ꝙ eſt ſicut vita oībus exiſtētibus. ſ. t. ibiđ. Notāduʒ
ꝙ aliqñ eſt difficile pꝛobare aliquid eſſe cauſā alte
rius qꝛ ſol ⁊ hō generāt hoīem tñ hoc ꝓteruꝰ nega
ret qꝛ de nocte ſol eſt in alio oꝛizōte tñ hō gñat̄ hic.
Quidam tamen thomiſtarum opinantur ꝙ etiam
ceſſante motu celi pōt eſſe vera alteratio ratione
luminis Et ſi dicatur contra eos ꝙ. ſ. t. videtur di=
cere oppoſitū in quarto ſētentiarū. Reſpōdent ꝙ
ſecūdū. ſ. t. tūc nullus eſſet motus introductiuus
foꝛme ſubſtātialis ſed bene qualitatum. Sed con
tra foꝛma non poteſt remanere in materia ſi ſeclu=
dantur diſpoſitiones eius. Si ergo poſſet eſſe al=
teratio tunc ſequitur ꝙ res poterunt coꝛrumpi et
generari Iteʒ contra. ſ. t. 2°. celi lec. 4. vbi pꝛopter
hoc repꝛobat alexādrū et adheret ſimplicio. Iteʒ
motus localis eſt pꝛimus ergo tranſit alios ſcd̄m
philoſophum. Foꝛte dicis ꝙ non opoꝛtet ꝙ pꝛius
ſēper ſit cauſa poſterioꝛis quia ī oꝛdie ſubſtātiarū

intellectualiũ natura angelica precedit aĩaʒ rationalem. ⁊ homo eſt prior ceteris animalibꝰ Et tamẽ non oportet ꝙ alia aĩalia cauſentur ab eo Et ideo S. T. predictã ꝓpoſitionẽ negat quo. 3º. ar. 6. in ſolutione argumẽti. Sed manifeſte ibidẽ dicit ꝙ eſt verum in motu locali. Alia inſtãtia habet̃ de veri. q. 6. ar. 2. ad 13m qr coloratũ eſt prius homine tamẽ non eſt cauſa eius.

¶ Ad decimũ ergo dicitur vnoº ꝙ albedo quo ad ſuum formale quod eſt lux eſt cõſtitutiua oĩm colorum Deĩde dicitur ꝙ motus localis eſt perfectiſſimus in eſſe motus licet habeat imperfectiorẽ terminũ. Si dicatur ideo generatio hoĩs eſt ꝑfectior generatione equi quia habet terminũ perfectiorẽ. ergo ita erit ĩ aliĳs motibus ꝙ ſcʒ ille eſt perfectior qui habet perfectiorẽ terĩm. Negatur cõſequentia cõparando vnũ genus motus ad aliud. Motus vero localis eſt perfectior quia habet ꝑfectiorẽ fineʒ ſcʒ mundi ↄtinuationẽ Si dicatur poſteriora gñatione ſunt perfectiora. ergo motus diminutionis ẽ perfectior motu locali quia cõtingit aĩal prius localiter moueri et augeri ꝙ̃ diminuatur. Dicendum ꝙ poſteriꝰ generatione eſt ꝑfectius qñ ſe habet vt finis ad precedentia. Sed queritur ſi primus motꝰ ceſſaret An ꝓpterea aliĳ celi quieſcerẽt. Et ſi non an iſta inferiora quieſcerent videtur ꝙ non qr aliĳ celi mouentur ab agente voluntario. Item querit̃ an ignis ſentiretur a forte ceſſante motu celi Ex q̊ non calefaceret eũ. Dicendũ ꝙ ſic Sed an centum equi poſſent trahere currũ Forte dicis ꝙ ceſſante motu nulla erũt mixta ſuppoſito tamẽ ꝙ miraculoſe deus ea ↄſeruaret. videtur dicendũ ꝙ non. Nec eſt mirũ ꝙ res ſic dependeant a motu qm̃ in principio metheororũ. dr̃ ꝙ per motũ plumbũ liquefit et videmus in lapidibus per motũ generari ignẽ. Sʒ dices agens debet eſſe ſimul cum paſſo. ſed motus celi non eſt ſimul cũ iſtis inferioribus Nec aliquaʒ virtutem producit in aere medio. ergo nõ agit effectiue in hĳs que ſunt ſupra terrã Forte dicis ꝙ in aere motus producit lumen hoc eſt falſum qr lumẽ non producitur per motũ. Dicendum ꝙ per motuʒ celum aliquid producit in aere medio.

¶ Ad vndecimũ dr̃ ꝙ licet motus ſit reſpectus tñ celũ vt eſt ſub motu hʒ aliquã actionẽ quã alias nõ haberet. ſicut approxiatio eſt reſpectus et tñ req̄ritur ad actionẽ agentis. De celo empireo videtur ex ſcđo ſen. ꝙ nichil influit. Sed intelligendũ eſt ꝙ non influit motum vel tranſmutationem Et ad alia dr̃ ꝙ motus localis primus nõ eſt ſolũ neceſſarius ꝓpter applicationẽ agẽtis ſʒ ꝓpt̃ alios motꝰ.

¶ Ad 12m dr̃ ꝙ primus motꝰ eſt cauſa frigefactionis inq̃tum eſt motꝰ ſʒ tenendo ꝙ ab eterno fuer̃t generationes vtrum aliquis motus localis preceſſerit quãlibet generationem.

¶ Circa hec queruntur 5e. Primo An motꝰ circularis ſit perpetuꝰ. Scđo An ſolus deꝰ ſit imutabilis. Tertio An res habeat vltimũ inſtans ſui eſſe. Quarto An oẽ qđ reflectitur ĩ pũcto reflexionis quieſcat. Quinto An proiecta moueant̃ a medio.

AD primum ſic proceditur videtur ꝙ motus circularis nõ poſſit eſſe continuꝰ et perpetuus Quia motus ↄdiuiditur mobili ſʒ nullũ mobile poteſt eſſe infinitũ igitur. Iteʒ ar̃ ꝙ nõ ſolus circularis ſit ꝑpetuus qr gñationes et corruptiones ſũt ꝑpetue vt pʒ in 2º de gñatione igr̃ In oppoſitũ eſt phũs.

¶ Rñdeo dicendũ pro declaratione q̃ſtionis ſupponendum eſt ꝙ omnis motus eſt ex oppoſito in oppoſitũ ſiue ↄtrarie ſiue cõtradictorie vt termini generationis ⁊ corruptionis ſũt eſſe ⁊ non eſſe alterationis ꝟo qualitates contrarie augmẽti ⁊ decremẽti magnitudo ꝑfecta ⁊ ĩꝑfecta Supponitur etiã ꝙ motus capit ſpẽm a termĩo ad quẽ ⁊ contrarietatẽ.

¶ Cõcluſio prĩa Nullꝰ motꝰ pret̃ motũ localẽ vnꝰ ⁊ idẽ exñs põt eẽ ſẽp ↄtinuꝰ ⁊ idẽ intelligr̃ de mutaºnibꝰ ꝓbat̃ qr ↄtraria ſit̃ eidẽ ineſſe nõ pñt g̊ nec motꝰ ↄtrariĳ vt cũ aliq̃s mouet̃ ad albũ motu dealbaºnis illđ nõ mouet̃ ad nigrũ motu đnigraºnis qđ ãt priꝰ exiſtit ꝑ aliqđ tp̃s ⁊ nõ mouet̃ motu q̊ natũ ẽ moueri illud quieſcit quiete oppoſita illi motui ergo cũ aliquis mouetur motu dealbactionis. quieſcit quiete oppoſita motui denigratĩois g̊ motꝰ denigracionis non poteſt ſẽper eſſe et cum motus contrariĳ ſint eiuſdem nature ſi vnus nõ poſſit ſemꝑ eẽ nec alius quare ſequit̃ ꝙ nullus motus qui eſt de cõtrario in cõtrarium et idem exiſtẽs poteſt ſẽper eẽ ↄtinuus ⁊ ꝑpetuus. et idem de mutationibus. Nec valet dicere ↄtra rationẽ ꝙ mutationes non ſũt ↄtrarie quia ſũt oppoſite ſecũdũ ↄtradictionẽ. Et in hoc ratio fũdatur ꝙ ĩpoſſibile eſt nõ ſolũ ↄtraria ymmo etiã quecũqꝫ oppoſita ſimul eidẽ ĩeſſe nõ poſſũt vnde ſicut ĩpoſſibile ẽ idem ſimul eſſe albũ et non albũ ita et album et nigrũ ⁊ ĩpoſſibile eſt idem ſimul albari et denigrari ſicut generari ⁊ nõ generari Sed obĳcitur quia quies nõ opponitur mutationi ergo non poteſt eſſe cum aliquid non mutatur aliqua mutatione ꝙ quieſcit quiete oppoſita illi mutationi. Dicitur ꝙ nichil differt ad ꝓpoſitum ſed ſufficit ꝙ ſimul ſecũdum tẽpus non mutetur mutationibus oppoſitis Sed ꝙ ĩter duas mutationes oppoſitas neceſſario ſit tẽpus mediũ ſiue in illo tẽpore dicat̃ mutabile quieſcere ſiue non mutari. Et ideo dicit̃ in 5º huius ꝙ mutationi opponitur mutatio et non quies. Item obĳcitur ꝙ motus non ↄtrariet̃ motui quia opponitur quieti modo vnum vni tm̃ eſt oppoſituʒ. Dicitur ꝙ non eſt ĩconueniens aliq̇d duobus opponi vni directe. et alteri indirecte. vnde motus directe ↄtrariatur motui ⁊ indirecte quieti. Secũdo patet ↄcluſio ſic quia oĩs oppoſicio ſumitur inter prefixos terminos ⁊ determĩnatos ergo omnẽ mutationẽ que eſt ĩter oppoſita ↄtigit ſĩpliciter t̃minari ergo nulla talis poteſt eẽ ↄtinua et perpetua.

¶ Concluſio ſecunda motus vel mutationes que ſunt inter oppoſita ↄtinuari non poſſunt ꝑ ſucceſſionem ſic ꝙ dum aliquis mouet̃ ad vnũ terminũ ſtatim ⁊ ſine tẽpore ĩtermedio poſſit moueri aut mutari in terminum oppoſitũ ꝓbatur quia ſicut eſt in generatione ⁊ corruptioue ita et in aliĳs motibus nam qđ eſt phiſi. cũ ſimiliter ſe habet ĩ omnibꝰ. ſed

irrationabile eſt dicere ꝙ gñationi imediate ſuccedat coꝛruptio. puta cũ aliquid generatũ eſt ſtati coꝛrumpitur qꝛ tunc fruſtra gñatum eſſet ergo etiã eſt ita in ceteris motibꝰ. Secũdo idẽ eſt motus ⁊ motꝰ vnus cõtinuꝰ ſed motus qui eſt de albo in nigrum ⁊ econtra non eſt vnus motus cũ ſint cõtrarij et ſpecie differant ergo non ſũt vnus motus ꝯtinuus q̃re opoꝛtet ꝙ intercidat quies media.

¶ Concluſio tertia Motus circularis põt eſſe cõtinuus et perpetuus Pꝛobatur Illud eſt poſſibile quo poſito in eſſe nullum ſequitur impoſſibile ſꝫ ſi ponatur motus circularis ꝯtinuus et perpetuꝰ nullum ſequitur impoſſibile ergo. Minoꝛ patet quia illud impoſſibile ꝙ ſequebatur ponendo motum rectum eſſe continuũ et perpetuũ erat ꝙ motus contrarij eſſent vnꝰ ⁊ continnus motus Sed impoſſibile non ſequitur ponẽdo motũ circularẽ continuũ quod oſtenditur. Pꝛimo quia in motu circulari illď quod mouetur ab aliquo pũcto redire poteſt ad idẽ punctum. ſcďm eandẽ diſpoſitionem partiũ mobilis ita ꝙ pars que in exitu a puncto erat pꝛioꝛ erit pꝛioꝛ etiam in reditu ad ipſũ punctũ et ſic non erit contrarietas in diſpoſitione partium mobilis quod non cõtingit ĩ motu recto ymo pars que erat pꝛioꝛ in motu pꝛimo in reflexione fit poſterioꝛ. Secundo ſic cõtrarietas inter duos termĩos ſolũ attenditur inter lineã rectã per quam ſolum põt menſurari maxima diſtantia inter duo puncta ſecundũ quã diſtantiaꝫ in loco attenditur ꝯtrarietas Sed talis diſtantia per lineã circularẽ non menſuratur quia inter duo puncta deſcribi poſſũt infinite linee curue. Sed vnica recte deſcribi poteſt ergo illa maxima diſtantia ſolum menſurari habet per lineaꝫ rectam ergo motus qui ſunt ſcďm lineam circularem non contrariantur. Tertio partes motus circularis non ſunt contrarie quia in motu circulari fit reditus ab eodem in idem non per idẽ mediũ ſed per aliud et aliud fit exitus ab vno puncto ⁊ reditus in idem Modo de rõne oppoſitoꝛũ eſt ꝙ circa idem cõſiderentur ergo poſſibile eſt aliquid moueri circulariter ſine oppoſitione motuũ quare motus circularis poteſt eſſe continuus et perpetuus quod nõ cõtingit in motu recto quia ſemꝑ fit exitus ab eodem et reditus in idem mediũ ideo exitus ⁊ reditus ſũt motus oppoſiti et contingit hoc quia in linea recta finis non ꝯiungitur pꝛincipio ⁊ ſimiliter contingit in ſemicirculo vel alia mioꝛi poꝛtiõe circuli Ex iſta concluſione ſequitur iſta. ꝙ nullus motꝰ pꝛeter circularẽ poteſt eſſe perpetuus Que ſic patet qꝛ in oĩ alio ſi fiat reditus fiet per idem medium vt in alteratione ſi ex calido ſiat frigidum et ecõuerſo fit trãſitus per tepidum et ita eſt in alijs

¶ Concluſio quarta Motus circularis eſt pꝛimus oĩm motuũ. Patet qꝛ motus localis eſt pꝛioꝛ alijs motibus. Et omnis motus localis eſt rectus vel circularis vel mixtus ex hijs. Sed mixtus non poteſt eſſe pꝛimus et circularis eſt pꝛioꝛ recto quod patet quia perfectũ et ĩcoꝛruptibile natura perfectione et tempoꝛe ẽ pꝛius imꝑfecto ⁊ coꝛruptibili ſed oĩs motus rectꝰ eſt imꝑfectus et coꝛruptibilis motꝰ autem circularis eſt perfectus ergo minoꝛ patet quia nulla magnitudo recta eſt ĩfinita alias ſuper ipſaꝫ non ꝯtingeret moueri quia ĩpoſſibile eſt fieri quod impoſſibile ẽ factũ eſſe et ſic omnis magnitudo eſt finita ergo nullus motꝰ rectus poteſt eſſe infinitꝰ et per ꝯñs cuilibet motui recto poteſt aliquid addi ergo ẽ imꝑfectus ⁊ cũ pertigit ad terminũ ceſſat et ſic eſt coꝛruptus. Secũdo eſſe pꝛĩcipiũ in aliquo genere et eſſe mẽſura omniũ q̃ ſũt illius generis cõuertunť. ſed motꝰ circularis eſt menſura omniũ alioꝛũ pꝫ qꝛ motus regularis eſt pꝛioꝛ irregulari ſꝫ motus circularis ẽ regularis nõ autẽ motus rectus qꝛ vel eſt naturalis vel violentus. ſi pꝛimũ velocioꝛ ẽ in fine q̃ꝫ ĩ pꝛincipio. ſi ſecũdũ oppoſito modo ſe habet ꝙ autem motus localis ſit pꝛioꝛ alijs ꝓbat hic phi. ꝑ opinionẽ antiquoꝝ phoꝝ. Pꝛimo per empedoclem qui poſuit litẽ et amicitiam eſſe pꝛĩcipia motuũ ꝑ ꝯgregationem et ſegregationem que ſunt motus locales Secundo ꝑ anaxagoꝛam qui poſuit intellectum agentẽ eſſe pꝛimã cauſã motus. Tertio per democritum qui poſuit vacuũ eſſe cauſam motus modo vacuũ eſt cauſa motus localis. Quarto per opinionem antiquoꝝ ponẽtium vnũ pꝛincipium materiale motus ꝑ ꝯdẽſationem et rarefactionem. Quinto per opinionẽ platonis qui poſuit animã eſſe pꝛimã cauſam motus. Sexto ꝑ opinionẽ vulgarium dicentiũ nichil moueri pꝛopꝛie niſi moueatur localiter ergo motus localis eſt pꝛimus.

¶ Concluſio 5ª. ꝓbabile eſt alios motus a motu locali eſſe cõtinuos pꝛobatur a gregoꝛio ſupponendo duo pꝛimũ ꝙ habitus per actus generetur ⁊ augeatur ex 2°. ethi. Secundum ꝙ quilibet actus elicitus ab habitu durat ꝑ tempus et non ſolũ per inſtans tunc ſic ſi habitus nõ intenditur in tẽpoꝛe cõtinuo actiuũ naturale puta actus ꝑ tempus poſſet eſſe in debita ꝓpinquitate pꝛeſens paſſo diſpoſito nullo exiſtente impedimento et non agere in illud quod eſt naturaliter impoſſibile. Foꝛte dicis ꝙ ꝯñs non eſt ĩpoſſibile in agentibus que totũ effectum ſibi poſſibilem ꝓducunt in inſtanti ſicut patet de coꝛpoꝛe luminoſo. cõtra nã luminoſũ cõtinue agit in dyaphanum ꝯferendo lumẽ quia tamen actꝰ et ſi ꝓducat non tamẽ cõſeruat habitũ ideo opoꝛtet ꝙ ꝯtinue agendo illum intendat. Item contra id quod dicitur actum in pꝛimo inſtanti ſui eſſe cauſare de habitu tantum quod poteſt nã ſi petrus habens habitum mãſuetudinis infra vnã hoꝛã eliciat plures actus mãſuetudinis equales ſucceſſiue ita ꝙ inter ſingulos mediat tẽpus. in fine hoꝛe ille habitus eſſet intenſioꝛ q̃ꝫ in pꝛimo eius ĩſtanti g° ſi idẽ petrus ĩ pꝛimo ĩſtãti hoꝛe eliceret vnũ tm̃ equalem ꝑdictis et illum continuaret in eodem gradu ꝑ hoꝛam in fine hoꝛe habitus eius eſſꝫ intenſioꝛ q̃ꝫ in pꝛincipio ergo non totum quod poteſt actus cãre cauſat in pꝛimo inſtanti Pꝛobatur pꝛima conſequentia quia cetera patẽt Nũq̃ꝫ enim diuerſa agẽtia eiuſdẽ ſpeciei et equalis virtutis in agendo ſibi ſuccedentia circa ideꝫ paſſũ maiorem intenſionem faciunt in vno tempoꝛe q̃ꝫ vnũ eoꝛũ toto illo tempoꝛe continuatũ hoc autem patet in agentibꝰ conſeruãtibꝰ effectus. Tantũ enim illuminat candela non mota q̃ꝫtum mille ſibi ſuccedentes equa-

lis luminis cū ea Et in nō conſeruantibus vtſi di-
uerſa calefactiua applicentur eidem ſucceſſiue cō
firmatur quia alioquin volens cito calefacere a-
quā deberet ſepe ignem remouere.
¶ Secundo probatur concluſio. Nam ſi actus re-
miſſiuus habitus remittit illum in tpē vel in quolꝫ
inſtanti alicuius temporis habeo in tātum ſi vero
in aliquo inſtanti tamē hoc erit in primo in aliquo
ſequenti Non primum quia poſt primum inſtās nō
eſt debilior habitus ⁊ remiſſior ergo tunc nō remit
tit Nec ſecundum quia actus in tali inſtanti non
eſt fortior ꝙ̄ in primo.
¶ Tertio iſta ipoſſibilitas ꝯtinue itēſiōis nō eſt 1°
ex parte forme intenſibilis cum talis habeat gra-
dus intrinſecos in infinitū Nec etiā ſubiecti cum
in eodem ſubiecto aliquis actus intendatur puta
dolor in manu appoſita igni et noticia intuitiua et
viſio continue appropinquante viſibili cum neceſ
ſarie cauſe puta actus poſſit cōtinue intendi et in
tendere.
¶ Quarto ſit dyaphanū ſūme diſpoſitū ad lumen
et in eo ſignetur aliqua pars que ſit a. Et moueat
luminoſuꝫ ad a. cōtinue ⁊ propinquius magis tūc il
luminat magis vt patet ad ſenſum. Tunc ſic in q̄-
libet inſtanti temporis menſurantis motum lumi
noſi a eſt lucidius quia luminoſo vicinius ergo intē
ſio lucis eſt continua alioquin ſi interuenit quies
non in quolibet inſtanti a eſt lucidius.
¶ Quinto ſit a calefactiuuꝫ naturale quod appro
ximetur b. iam aliqualiter calido ſed tamen inten
ſibili ab a. Aut ergo a aget in b. ī qualibet parte tē
poris ſue preſētie aut non. Non ſecundum Ergo
primum dices ꝙ toto tempore agit non quidem in
tenſionem ſed intenſionem vel diſpoſitionem ad
intenſionē ita ꝙ in aliquo inſtanti itēdit ⁊ immedi
ate poſt diſponit et rurſū ſubito intendit Cōtra qꝛ
ex hoc ſequitur ꝙ a. aliquo tēpore cōtinue diſpōit
b. ergo in quolibet eius inſtanti b. eſt magis diſpo-
ſitū nō per diſpoſitiones diuerſarū rationuꝫ quia
eſſent īfinite ergo vni⁹ rationis ergo eſt aliqua itē
ſio cōtinua ſcꝫ illi⁹ diſpoſitionis Forte dicis ꝙ illa
diſpoſitio eſt rarefactio que non eſt proprie motus
ſecundum qualitates ſeu ſecundum ſitum ⁊ locum
vnde non eſt intenſio. Contra primo Nam rarefa-
ctio conceditur eſſe alteratio ergo magis rarefieri
eſt intendi ſecundum raritatem Item lapis cale-
factus rarefieret Itē quia preſente actu in quocū
ꝗ paſſiuo paſſiuū et diſpoſitum patitur ergo ī quo
cumꝗ eſt magis poſitū magis patitur Ergo non ſo
lum ī diſpoſitione ſed in ipſa forma ad quam eſt in
tenſio eſt continua vt experimur manu ad ignem
poſita Itē ſ.t.5. phiſicorum dicit ꝙ inter cōtraria ē
mot⁹ cōtinu⁹ ſed termini alteratiōis cōtrariantur
Itē tūc alteratio nō eēt ꝓprie mot⁹ nec eēt ad tria
predicamenta per ſe mot⁹ quia omnis motus eſt cō
tinu⁹. Itē tūc ſemper daretur primū alteratū cō-
tra phi. 6. phi. Itē mutatio iſtantanea eſt termin⁹
alicui⁹ mot⁹ ſed alteratio nō eſt termin⁹ alteri⁹ mo
t⁹ ergo nō fit in inſtāti añs pꝫ i illuiatiōe ſ.t. qō. 11.
articu. 4.
¶ Contra hec arguitur oſtēdēdo alios motus nō
eſſe ꝯtinuos qꝛ ſi virtus vel habitus acqreret ꝯti-
nue ſeqret ꝙ ad virtutes et malicias eſſet ꝑ ſe mo
t⁹ quod eſt contra phm 7°. phi. Item ſi intenſio habi
tus eſſet ꝯtinua ſequeret ꝙ actus itendēs habitū
etiam intēderet ꝯtinue cōſequētia patet quia a ꝑ-
fectiori habitu pfectior actus elicitur et ſic actus
ꝯtinue augebit habitū et habitus actū ſꝫ ꝯñs ē fal
ſum. Tū qꝛ eſſet circulatio in cauſando ſe mutuo ⁊
ſic aliquid eſſet cauſa ſue cauſe et ꝑ ꝯñs cauſa ſui-
met. Tum qꝛ ſecūdū hoc nō ceſſaret iſta reciproca
augmētatio quouſꝗ tam actus ꝙ̄ habitus erit ſum
me intēſus quod eſt falſū. Tū qꝛ ſecūdū hoc ſequi
tur ꝙ tam actus ꝙ̄ habitus intēſio ſemper velocita
bitur quia ꝙ̄to augmentatū eſt pfectius tanto velo
cius auget ſicut ꝙ̄to cauſa naturalis eſt virtuoſior
tanto velocius agit. Vterꝗ autē ſcꝫ actus et habi
tus ſēper eſt pfectior ꝙ̄ fuerit ergo perfecti⁹ ⁊ velo
tius augebit ſed hoc cōſequens eſt falſum quia ſe
quitur ꝙ vterꝗ ſit ī infinitum perfectius intenſiue
probo qꝛ vterꝗ habebit infinitas partes non com
municantes id eſt non includentes quaꝝ quelibet
pfectior eſt parte priore quod patet diuidendo par
tes habitus vel actus proportionaliter ſecundum
diuiſionem temporis ī quo ſūt acquiſite.
¶ Tertio habitus augetur in primo inſtanti in q̄ ē
actus ergo non augetur continue in tempore ante
cedens ꝓbatur quoniam in primo inſtanti in quo ac
tus eſt actus aptus eſt cauſare aliquem gradū habi
tus et ſubiectū eſt aptū recipere ⁊ habitui nō repu
gnat ꝓduci ī inſtanti quod patet qm̄ quando fit trāſ
mutatio de habitu oppoſito in oppoſitum cum non
ſit dare vltimum inſtans ei⁹ qui corrumpitur eſt da
re primum inſtans eſſe eius qui generatur et in il-
lo inſtanti producitur aliquis gradus habitus in
ſubiecto. ¶ Item tunc non eſt aliqua
diſpoſitio cōtraria habitui in ſubiecto. cuꝫ habitus
ſit in eo ergo in inſtanti in quo primo eſt actus elici
tus ab habitu cauſatur aliquis nouus gradus habi
tus et per conſequens tunc habitus augetur. De-
inde probatur ꝯña qm̄ ſi augeretur in tempore con
tinuo ſequeretur ꝙ eſſet in infinitum perfectus.
Probatur hec conſequentia quoniā in tempore il
lo acquirerentur infinite partes non ſe includen-
tes quarum quelibet ſecunduꝫ ſe eſſet melior ⁊ ma
ior ꝙ̄ pars acquiſita in primo inſtāti in quo eſt act⁹
et per conſequens in fine temporis totalis habit⁹
haberet infinitas partes equales illi prime acqſi-
te in inſtanti primo et ſic foret infinitus intenſiue.
Qꝫ aūt quelibet pars eſſet melior probatur quia
ſi non tunc detur aliqua que ſit min⁹ bona vel eque
et ſi datur aliqua eque bona tūc pars eius erit mi-
nus bona ꝙ̄ illa acquiſita in inſtanti et ſi ſic ſequi-
tur ꝙ nō expediret ꝯtinuare actū bonū imo expe-
diret nō cōtinuare actum per tempus illud in quo
acqritur pars min⁹ bona et elicere nouū actū vnū
vel plures ſuceſſiue eque perfectiores illi ꝑ queꝫ
acquiſita ē prima pars qm̄ per quēlibet aliū acqre-
retur gradus eq vel magis perfectus ei qui acqſi-
tus eſt per primū actū et ſic perfectior habit⁹ ha-
beretur per duos act⁹ elicitos īfra tēpus illō ꝙ̄ ſit
habitus in fine temporis in quo cōtinue acquiſita

eſt pars illa minoꝛ data.

¶ Quarto arguitur ad idē qꝛ ſecūdum hanc opinionem ſequitur ꝙ dabilis eſt habitus infinitꝰ vel lumen īfinitū vel caloꝛ infinitꝰ quia ponatur ꝙ ignis continue agat per totam hoꝛam tūc in q̊libet inſtāti ſecundū aduerſariū eſt nouus caloꝛ ꝓductus ergo in fine ſūt ibi infiniti caloꝛes. Foꝛte dicis ꝙ nō ſunt equales. ſed caloꝛ poſterius ꝓductus eſt ſemper minoꝛ Contra ex hoc habetur intentū qꝛ inter primū inſtans et poſtremū ſūt infinita inſtantia et in quolꝫ plꝰ fuit productū ꝙ̄ in vltimo. Item augeat ſoꝛtes cōtinue ſuū actū meritoꝛiū et in inſtanti terminatiuo iſtius tēpoꝛis ſit moꝛtuꝰ tūc vel ſoꝛtes habebit gradū meriti duplū ad gradū quē habebit in medio iſtius tēpoꝛis vel non ſi primū. Contra ſi ſoꝛtes vixiſſet in termino huius tempoꝛis tūc habuiſſet gradū duplū ergo nūc non habet ſi ſecūdū contra ſoꝛtes vniformiter meretur ꝑ iſtam hoꝛam ergo meritū totius hoꝛe eſt duplum ad meritū medietatis. Item ſi minus meretur in ſecūda medietate ꝙ̄ in prima vel hoc eſt diuiſibiliter vel indiuiſibiliter. ſi primū. Contra ſi viueret in īſtanti terminatiuo nichil diuiſibile acquireret de nouo.

¶ Quinto arguitur auctoꝛitate S. T. 8. phi. lecti 5ª. vbi dicit ꝙ non eſt poſſibile ꝯtinue aliquid augeri vel minui et ſimiliter dicendum eſt de qualibet alteratione. idem etiam ſentit ꝯmentatoꝛ alias ſi iuuenis cōtinue augeretur efficeretur gigas in triginta annis. Item oīs mutatio que eſt inter ꝯtradictoꝛia fit in inſtanti quia ibi non eſt dare medium ſed extrema calefactionis ſunt cōtradictoꝛia vel ſi ſint ꝯtraria foꝛte ſunt ꝯtraria immediata Unde calidum fit ex frigido nō autē ꝑ ſe ſed fit ex non calido vt ptꝫ 1. phiſico. quod tamen natum eſt eſſe calidū Item qñ ex albo fit nigrū tūc nigredo ſecundū ſ. t. et phm̄ habet primū inſtans ſui eſſe ergo fit ī inſtanti et non per motū cōtinuū Ad idem ē. ſ. t. in 1. d. 8. q. 3. ad 3. vide quod. 11. ar. 4.

¶ Sexto arg. cōtra perpetuitatē motꝰ circularis qꝛ vel erit perpetuꝰ de facto vel nō. Si primū hoc eſt contra theologos qui hoc īprobāt quia motus celoꝛum eſt propter aliquē finem vel ergo aliqñ ꝑtinget ad illuꝫ et ſic habito fine ceſſabit motus vel non et ſic fieret fruſtra Item motus celi eſt ad īplēdum numeruꝫ electoꝛum vel ad productionē rerū ſed anime rationales non poſſunt in īfinituꝫ multiplicari ergo motus celi aliqñ ceſſabit. Sed ꝯtra in dāpnatis ſēper erit ſucceſſio cogitationū ſed talis ſucceſſio menſuratur tēpoꝛe noſtro ſicut actus anime noſtre propter coꝛpus vnitum Sed menſuratum nō poteſt eē ſine menſura quia refertur ad īpꝫ relatione reali Iteꝫ ſi ſol quieſceret perpetuo poſt iudiciū ſuper vnā partem tere tunc illa cōbureretur vel eſſet itēperata. Item ſi ſol et luna ſtarent aliqñ hoc maxime eſſet in eodem loco in quo ſunt creati ſed hoc nō videtur qꝛ nō poſſūt redire ad illum ſitum īfra ſpaciū. 36. milliū ānoꝛū Item motus ē perfectioꝛ quiete Sed celū nō erit minus ꝑfectū ꝙ̄ modo ſit ergo nō quieſcet Et hoc probat phūs quia ſuus motoꝛ nō fatigatur vel quia finis eius ē mouere celū foꝛte dicis ꝙ hoc ē falſū ſed finis ē ſpeculatio veritatis q̄ ē beatitudo eiꝰ

¶ Ad primū dicendū ꝙ hec materia in ſancto. t. videtur eſſe probleumatica Unde multi tenuerūt ſolum motum localem eſſe cōtinuum quia in alijs foꝛmis datur minimum naturale et illud ſēper fit in inſtanti Et hoc expreſſe dicit. ſ t. de lumine qđ cauſatur poſt motum Nec eſt verum ꝙ quilibet actus augeat habitum vt patet de actu remiſſo ſecūdum. ſ. t. Et cum queritur quare calefactiuum per aliquod paruum tempus non calefacit dicitur ꝙ per raritatē diſponit Oppoſita tamē opinio ꝙ̄tuꝫ ad alterationem et augmentationem probatur ex ſancto tho. expreſſe quo. 9. ar. 9. Et in 2º. ſen. d. 5. q2. ar. 1. ymmo 3ª. parte q. 33. ar. 1. dicit ꝙ augmētatio ſēper eſt ſucceſſiua ergo nulla ſit in īſtanti ſed mēſurat tpe cōtinuo qꝛ termi augmētaºnis diſtāt Item ſi alteratio non eſſet continuo ergo non fit ī tempoꝛe ſed in inſtanti et ſic non erit niſi vna vera ſpecies motus ſcilicet motus localis. Foꝛte dicis ꝙ licet alteratio non ſit continua tamen eſt ſucceſſiua ita ꝙ vna alteratio fit poſt aliam Sed hoc nichil ē quia quero de illa vna alteratiōe vel illa fit an tempoꝛe vel in inſtanti. Si ſecundum habetur intentum vnde phūs 6. phi. probat oēm motū eſſe in tempoꝛe Nec valet dicere ꝙ illud quod calefit non continue calefit ſed in vna parte tempoꝛis diſponitur ex hoc ꝙ rarefit Nec continue rarefit ſed primo mouetur localiter et in fine rarefit. Contra ponatur aqua in vaſe ferreo tunc illa poteſt calefieri. et tamen non rarefit quia alias opoꝛtet vas illud frangi vt aqua occuparet maioꝛem locū. Itē ad ſenſum patꝫ ꝙ pecunia calefacta nō eſt magis rara fiat enim circulꝰ in quo ponatur ſcutū. ante calefactionem tunc patet ad ſenſum ꝙ poſt calefactionem non occupat plus ꝙ̄ circulum Item terra quando calefit non indiget diſpoſitione que fiat ꝑ raritatem Iteꝫ quando lapis quieſcit a motu ſuo locali tunc poteſt alterari ergo motus localis non eſt diſpoſitio preuia. Queritur ergo quare ignis non continue par aliquod tempus calefacit aquaꝫ vel quid agens facit quare non ita bene agit ī vno tpe ſicut ī alio. Sed hic queritur de generatione an ſit continua ſan. tho. dicit ꝙ generatio et coꝛruptio ſubſtantialis fiūt in inſtanti vide 3ª pte. q. 75. ar. 7. dicit ꝙ mutatio inſtātanea fit tripliciter vno modo quia foꝛma non recipit magis et minus. Et ꝓpter hoc ſanitas ſucceſſiue acquirit Scđo ex pte ſubiecti et ſic aqua ſucceſſiue calefit Tertio ex pte agētis quod eſt infinite virtutis Et ſic deus poteſt tranſmutare vnam rem in aliam in inſtanti vel ſucceſſiue ſicut ſibi placet Si enim generatio fieret ꝯtinue ſeq̄retur ꝙ materia ī vna foꝛª poſſet eē diuiſa in quamlibet partem quia foꝛma vnius ſpeciei prius introduceretur ſemper in vna parte materie ꝙ̄ in alia Sed quando in diuerſis materijs ſunt diuerſe foꝛme ſpecie tunc ille non ſunt abſolute vnum Si ergo in qualibet parte materie introduceretur foꝛma ſucceſſiue et cōtinue tunc quelibet pars eſſet ab alia diuiſa immo generatio etiam videretur eſſe motus propꝛie dictus quia eſſet mutatio continua vt dicit S T. de poten. q. 3. ar. 9. ad 9.

Sed nōne vna generatio poteſt ſuccedere alteri
de hoc dictum eſt ſupra. Dicunt enim medici ꝙ in
animali prius generatur cor ꝙ̄ alie partes loquē-
do forte de prioritate tēporis et cādela ſucceſſiue
cōburitur. ſed de quātitatibus difficile videtur qui
in approximatione candele continue producatur
nouū lumen forte dicis ꝙ licit cādela ſit magis ꝓ-
pinqua huic aeri qui continuatur aeri prius illumi
nato tamen non illuminat ipm quia ē dabile mini
mū lumen intenſiue et extenſiue. Sed hoc verum
eſt quādo qualitas ē per ſe in iſto tamen caſu lumē
illius aeris continuaretur alteri. Itē ſi a pricipio
candela fuiſſet poſita ita propinque tūc cauſaſſet
in ila parte aeris lumē ergo et modo Probat aňs
quia licet detur minimnm lumen intenſiue tamen
per approximationem candelle lumen productū
de nouo in iſta parte aeris non eſſet minus inten-
ſiue ꝙ̄ lumen prius productū in extremitate aeris
illuminati ergo propter hoc non impeditur quin
candela approximata continue extendat ſuū lumē
circa partem verſus quē mouetur Sed dices gra
dus per quos intenditur forma ſūt indiuiſibiles ⁊
in certo nūero vnde quidā dicūt ꝙ calor nō poteſt
habet niſi octo vel decē gradus naturaliter ⁊ vnꝰ
gradus diſtat ab alio Et ideo nō peruenit ab vno
ad alium per continuū ſi oportet ꝙ mobile per ali
quod tēpus quieſcat ſub vno gradu āteꝙ̄ veniat
ad aliū Sed contra ſic etiā in itenſione motus lo-
calis ſunt gradus et tū motus localis eſt continuꝰ
Et ſic eius itenſio qū graue naturaliter deſcēdit
Et ſi dicatur Cōmētator contra alfarabiū ſepe di
cit ꝙ ſolus motus localis eſt proprie continuus.
Hic quidam dicūt dando auctoritatē pro auctorita
te quia in tertio phiſic. dicit ex diffinitione motus
apparet continuatio motus. Alij dicunt ꝙ ſibiipſi
contradicit vel dicendum ꝙ in alijs motibus non
eſt continuitas perpetuitatis vū non ſemper au-
getur quia color naturalis debilitatur vel deficit
nutrimentum Tamen aliqua augmentatio eſt per
tempus continuum et alteratio aliqua in inſtanti
vt patet de minimo naturali et per hoc differt alte
ratio a motu locali qui ſolꝰ neceſſario eſt continuꝰ
Sed queritur de actibus et habitibꝰ An actus vo-
luntatis poſſit per aliquod tempus continue intē
di. Videtur ꝙ ſic quia alias deſtruentur libertas
arbitrij Si ſcilicet daretur aliquod tempus in quo
homo non poſſet ſuum actū intendere Sed de ha
bitu dr ꝙ nō itēdit per actū quēlibet vt dicit. ſanc.
tho. 12ᵉ. Vn̄ remiſſꝰ actꝰ non auget habitū Nec diſ
ponit ad augmētū habitꝰ ſed magis ad diminutio-
nē ipſiꝰ q. 52. ar. 3. ſed contra q. 114 ar. 7. ad 3ᵐ. ⁊ ad
8. ad 3ᵐ. dicit ꝙ homo quolibet actu meret augmē-
tum gratie Et hoc videtur intelligi diſpoſitiue er-
go quilibet actus diſponit ad augmentum habitꝰ
Alias eliciēs actum remiſſū non plus premiaret
nec eēt magꝭ gratꝰ deo ꝙ̄ ſi nihil elicuiſſꝫ Et hᵒ q̄dā
ꝯcedūt ex ſ. t. i 1ᵒ d. 1. ar. 3. ad 3ᵐ. Sꝫ ꝯtra ſi caritas
fortꝭ eēt mior ſuo actu tūc mereret augmentuꝫ grē
ergo ⁊ modo minimꝰ actus ex magna gratia elicitꝰ
eſt magis meritoriꝰ ꝙ̄ magnꝰ actꝰ elicitꝰ ex parua
gratia ſcd̄m ſ. t. in 3ᵒ. Sed dicēdū ꝙ loquēdo de ha
bitibꝰ acq̄ſitis nō quilibet actus auget habitum et
hoc ꝯcedit greg. i primo Si dicat ergo ſepe eliciēs
actus eiuſdem intenſionis cum ſuo habitu in fine
30. annorum non erit magis habilis ad bene agen
dū ꝙ̄ prius. Forte tenēs hāc poſitionē concederet
Si dicatur ex quo actus voluntatis poteſt cōtinue
intendi ergo et habitus quod ſi concedas intenda
tur ergo vſꝙ̄ ad finem hore excluſiue habitus iuſti-
cie ſic ꝙ in fine hore petrus habeat actum contrari
um actui iuſticie vel ergo habitꝰ iuſticie erit minor
ꝙ̄ fuiſſet ſi non habuiſſet actum contrarium vel nō
ſi primum ſit ergo minor ꝑ vnum gradum. Contra
petrus prius accquiſiuit ꝯtinue totum iſtū habituꝫ
et q̄lībet partem illius gradus. Item tota virtus
corrumpitur ſubito per vnum actum vicioſum ergo
tota ſubito generatur antecedens patet quia ſi per
aliq̊d tēpꝰ actꝰ vicioſus ſtaret ſit cum virtute ergo
et per tempus infinitum poſſet ſtare cum eo abſꝙ̄
hoc ꝙ corrumperet eam quod eſt falſum et patet
cōſequētia quia que ſe cōpaciūtur aliquando ſēp
cōpatiuntur ſe mutuo Si quis velit reſpondere ad
argumenta ſupra facta. Ad tria 1ᵃ. patet quid ſit
dicēdū ⁊ ad 4ᵐ. diceret ꝙ itēᵒ nō fit ꝑ addicionē q̄lis
ad q̄litatē vt ꝙ illa ꝓducta cōicāt Et ad 5ᵐ diceret
ꝙ rkarit ꝑ totā vitā nichil ꝯtinue auget et ad illō
de iuuene dicitur ꝙ eodem modo probaretur ꝙ lo-
cuſta in 30 annis non poſſet ꝑ motum cōtinuuꝫ trā
ſire preciſe vnam lanceam quia in qualibet parte
temporis pertranſiret determinatam partē Ad a-
liud pꝫ ex 5ᵒ phiſi.

¶ Ad ſextum creditur ꝙ motus celi circularis ali
quando ceſſabit Et petrus de aliaco dicit ꝙ in fine
ſeculi hoc aliquibus reuelabitur S. T. de po. q. v.
ar. vj. dicit ꝙ ab hoīe ſciri nō pōt qū ceſſabit ſicut
nec numerꝰ electorū Quidā dicunt ꝙ tot ſaluabū
tur ꝑciſe quot āgeli ceciderūt Sed ꝯtra quilibꝫ ho
mo habet malū angelū et nulli homines habent
eundem ergo plures ſunt demones ꝙ̄ homines ꝑ
ciſe ſaluandi Nec rationes theologorum ſunt de-
monſtratiue quia ariſtote. negaret aliquos eſſe ſic
electos Sed de hoc Sanc. Thom. vbi ſupra ar. v.
Si queratur. An motus celi ceſſabit in tempore
vt i iſtāti et nāli vt ꝙ ceſſabit ꝑ volūtatem āgeli
et terminabitur in iſtanti Nec celū per illā quietē
priuabitur ſua perfectione eſſenciali motus etiaꝫ
in corporalibus non dicit perfectionē ſed indigen
tiam vt dicit. ſ. t. ibideꝫ ad 19. et 20. Actiones vero
poſſunt eſſe ſine menſura quam nūc habent ſicut
pannus ſine vlna. Nec ſol cōburet partē terre ſu-
per quam ſemper ſtabit quia ceſſāte motu celi nul
la eſt alteratio nec ratio philoſophi aliquid valet
quia motus celi non ceſſat propter fatigationem
mouentis ſed propter voluntatem. Si dicatur ex
quo celum eſt capax ipſius motus perpetui quare
angelus non mouebit ſi voluerit nec cōſtat nobis
de ſua volūtate hoc determiare ꝑtinet ad theolo.

AD ſecūdū ſic procedit videtur ꝙ nō ſo-
lus deus ſit immobilis et immutabilis
quia deus intelligit et vult Sed intel
ligere eſt actus intellectus et motus
eiuſdem ſecundum platonem ergo deꝰ

eſt mobilis Sꝫ contra eſt phꝰs.
¶ Reſpondeo dicendum ſecundum ſā.t. lec. 12. ꝙ
primus motor eſt penitus immobilis Et hoc q̇daꝫ
probant quia alias poſſet quandoqꝫ eſſe et quādo
qꝫ non eē Et per cōſequēs generaretur et corrum
peretur Sed ſecūdū ſan. tho. hec vltima cōſequē
tia non valet quia pūctū et alia accidentia poſſunt
qn̄qꝫ eē ⁊ quādoqꝫ nō eē et tamen non proprie ge=
nerantur q̄r omne quod mouetur quocūqꝫ motu eſt
partibile vt patet ex 6. phiſi. Arguitur ergo aliter
quia ſi primus motor moueretur oporteꝫ ꝙ moue
retur a ſe ſecundum ꝙ animata dicuntur mouere
ſe. Et per conſequēs oporteret ꝙ diuideretur in ꝑ
tem per ſe mouentē et in partē per ſe motam illa
autē pars per ſe mouēs eēt prior eo hoc autem im
plicat quia nichil poteſt eē prius primo motore.
Forte dicis ꝙ primꝰ motor non mouetur ꝑ ſe ſed ꝑ
accidēs Cōtra illud qđ mouetur per accidens quā
doqꝫ quieſcit et quandoqꝫ mouetur. Primꝰ autem
motor ſemper ſe habet eodēmodo. Forte dicis ꝙ
hoc eſt petere principium. Dicendum ꝙ non
quia primus motor nō eſt pars celi vt poſtea dicet
Et ideo non mouetur ad motum celi item mouens
quod mouetur per accidens non mouet motu ſēpi
terno Sed ſecunduꝫ phm̄ deus mouet motu ſēpi=
terno vnde ſecūduꝫ eū neceſſe eſt eſſe vnū motuꝫ
continuum et perpetuum ergo primus motor eſt ꝑ
petuus ⁊ eſt tm̄ vnus quia ex eius vnitate melius
ſaluatur vnitas et continuitas motus. Ex hijs pꝫ
ꝙ inter entia quedaꝫ ſunt que ſemper mouentur
Alia vero nunqꝫ. Alia vero quandoqꝫ mouentur
et qn̄qꝫ quieſcunt. Sed nunc vidēdum eſt de alijs
intelligētijs an ipſe ſint immutabiles. Et de hijs
dictum eſt ſupra maxime de motu locali ſecunduꝫ
veritatem. Sed ſecūdum phm̄ videtur ꝙ nulli an=
geli moueant̄ per ſe ſed angelus mouens celū ſēꝑ
manet in eodem loco ipſe autem ponit preciſe tot
angelos quot ſunt celi. Et notandum ſecūdum. ſ.t
1. parte q. 79. ar. 10. ꝙ in libris de arabico trāſlatis
ſubſtanter ſeparate quas nos angelos dicimus in
telligentie vocātur forte propter hoc ꝙ huiuſmōi
ſubſtantie ſemper actu intelligunt.
¶ Preterea Sciendum eſt ꝙ loquendo de motu
generationis angeli non poſſunt proprie genera=
ri nec corrumpi ſed poſſūt creari vel annichilari ꝑ
potentiam extrinſecam ſcilicet a deo et moueri de
vna volitione in aliam Tamen ſecundum ſ.t. Cui
cūqꝫ fini vltiato adherēt illi imobilit̄ adherēt ſicut
nos immobiliter adheremus primus principijs et
propter hoc non poſſunt moueri de bono in maluꝫ
ſcđm S. T. 1 parte q. 64. ar. 2. Ex hijs patet cum
eodem 1. par. q. 9. ar. 2. ꝙ omnis creatura eſt muta=
bilis Sed an ſecundum philoſophum angeli poſ=
ſint a deo annichilari ſicut ſunt ab eo creati dubi=
um eſt.
¶ Contra hec arguitur primo oſtendēdēdo ꝙ
poſſibile ſit ꝙ aliqđ mouens quod mouetur per ac
cidens mouetur ꝑpetuo quia orbes īferiores pla=
netarū mouēt̄ ꝑ accidens ad motum primi celi ⁊
tamen ſemꝑ mouent̄. Item celum primuꝫ ſemper
mouetur et tamen non mouetur per ſe quod patꝫ
quia mouetur ab alio ergo non mouet̄ a ſe.
¶ Secundo deus poteſt moueri localiter ergo eſt
mobilis antecedēs patet quia ſi deſtruat iſtū locuꝫ
et producat aliū tūc deus eſt in aliquo loco in quo
prius non erat ergo eſt motus localiter Item dicit
philo. ꝙ deus et ſtudioſus poſſūt praua agere er=
go deus poteſt peccare et ꝑ ꝯn̄s mutari.
¶ Tertio ſecundum theologos ī diuinis ponitur
generatio ſed generatio eſt ſpecies mutationis igi
tur. Item deus eſt homo ſecundum eoſdē ergo eſt
mobilis quia deſcendit de celis.
¶ Quarto deus poteſt incipere eſſe patet q̄r xp̄s
incepit eſſe et xp̄s eſt deus igitur maior patet quia
quod non ſēper fuit aliqn̄ incepit eſſe ſed non ſem
per fuit verum dicere xp̄s eſt igit̄ xp̄s aliquādo īce
pit eſſe minor pꝫ quia ante incarnationem hec e=
rat falſa hoc eſt xp̄s ergo et iſta xp̄s eſt hoc quia ibi
eſt cōuerſio ſīplex.
¶ Quinto quod poteſt eſſe deus et nunc non eſt
deus poteſt incipere eſſe deus ſed annichilās mū=
dum nunc non eſt deus et poteſt eſſe deus ergo
poteſt incipere eſſe deus. Ponatur ergo in eſſe et
ſequitur ꝙ aliquid incipit eſſe deus. Item deus in
cipit eſſe in hoc inſtāti ergo īcipit eſſe antecedens
patet q̄r deus nunc eſt in hoc inſtanti preſenti ⁊ pri
us non erat in hoc inſtāti preſenti igitur. Item de
us eſt in īſtāti ſue eternitatis ⁊ non fuit ante īſtās
ſue eternitatis ergo incepit eſſe in inſtanti ſue et=
nitatis ergo aliquādo īcepit eſſe iſte cōſequētie vi
dentur tenere per exponentes propoſitionis de
incipit.
¶ Sexto ex hoc ꝯcludimus volūtatē petri mutari
vel intellectū quia nunc aliq̇d vult vel ſcit quod pri
us nō voluit nec ſciuit ſed deus nunc vult manum
meam eſſe clauſam ſuppoſito ꝙ ſit clauſa et prius
non voluit quia prius non fuit clauſa. Nec prius
ſciuit eam eſſe clauſam quia falſum non ſcitur For
te dicis ꝙ omnia ſunt deo preſentia Et ideo in cō
ſpectu ſuo ſemper manus eſt clauſa Sed ꝯtra ſeq̄
ret̄ ꝙ ī cōſpectu ſuo ſimul eēt clauſa ⁊ aperta.
¶ Item tunc mundus fuiſſet ab eterno quia ab
eterno coexiſtebat eternitati dei. Semper
enim eſſentia hominis fuit in predicamēto Et hō
fuit magis ens ab eterno qꝫ chimera ergo ab eter
no fuit deo preſens.
¶ Septimo deus diſcurrit ergo mouetur Antece
dens patet quia cognoſcit primo ſe deinde alia ꝑ
ſuam eſſentiam. Item illud mouetur ſaltem ꝑ
accidens quod eſt in aliquo quod mouetur Sed de
us eſt in celo quod mouetur ergo mouetur ſaltem ꝑ
accidens maior patet q̄r angelus dicitur moueri ꝑ
accidens quia eſt in corpore quod mouetur. Item
nō eſt tranſitus de contradictorio in contradicto=
rium ſine mutatione vt pꝫ 5. phi. Sed deus ante
incarnationem non fuit homo et nūc ē homo Et a
liquando nō creauit mūdū et poſtea creauit Forte
dicis ꝙ ibi fuit mutatio non in deo ſed in mundo
creato. Contra ſecūduꝫ. ſ.t. creatio nō eſt mutatio
Item qđ nunc agit̄ ⁊ nō prius aliter ſe habet g̊
¶ Octauo arguit Adam quia ſecūdū theologos
in primis motibus peccatū veniale ſit mortale per

continuationem abſq3 alia mutatione ⁊ tunc illud
quod prius imputabat ad penam temporalem poſt-
ea ipſe imputat ad penam eterna3 ergo ibi eſt ſuc
ceſſio et mutatio et non niſi in deo igit. Item
phūs in pricipio.8.dicit ꝙ ſi deus de nouo faceret
mundum tunc mutaretur ab aliquo Sed ſecūdu3
phm̄ deus nūc creat animā quā prius non creauit
ergo ab aliquo mouetur. Ite3 quicquid poteſt ſor-
tes illud poteſt deus ſ3 ſortes poteſt currere ⁊ mo-
ueri ergo deꝰ poteſt currere et moueri Tenet con-
ſequentia in darij.

¶ Nono Motis nobis mouetur oīaque i nobis ſūt
ſed deus eſt in nobis ergo mouetur qn̄ nos moue-
mur. Item voluntas dei poteſt aliter ſe habere ꝙ̄
prius quia qn̄ operatur aliter ſe habet ꝙ̄ priꝰ ergo
mouetur vel mutatur. Item aliqua relatio poteſt
eſſe i deo de nouo vz relatio creatoris Forte dicis
ꝙ illa eſt tm̄ relatio rationis. Contra deus realit
eſt creator et etiā ceſſante operatione itellectus
Item celum habet relationem realem ad iſta cor-
ruptibilia ergo et deus agentis enim ad paſſū eſt
relatio realis Forte dicis ꝙ deus non eſt eiuſdē
ordinis cum creaturis Contra generabile etiam
et corruptibile non ſunt eiuſdem generis phiſici
Item vel illa inter que debet ēe relatio realis de
bent eſſe eiuſdem ordinis ſecundum ſuas ſubſtan
tias abſolute vel vt ſūt relatiua Non primū quia
ſubſtantia ſortis que eſt pater non videtur habere
ordinem ad platonem qui eſt filius. Si ſecundum
tunc non videtur inconueniens ꝙ deus inq̄tū a-
gēs ſit eiuſdē ordinis cū paſſo inq̄tum patiens.

¶ Decimo arguit ꝙ nunq̄ agens ſine ſui mutatio
ne poteſt producere nouum effectum Ex hoc enim
ꝙ agens dat eſſe ꝓductū paſſū vł recipit eſſe ⁊ nō
econuerſo igitur in agente oportet naturaliter ꝓ-
cedere aliquam habitudinem nouam ad productū
et non econuerſo igitur et mutationem Item ꝙ de
us nunc creet mundū ⁊ non prius hoc eſt quia vo-
luntas eius determinantur ad nunc producendū
Sed quod de nouo determinatur videtur mutari.
Item idem manēs idem ſemper natum eſt facere
idem Sed deus nō facit idem ergo nō manet ide3
Si dicas ꝙ deus voluntarie agit et ideo poteſt a-
gere quando vult. Contra ꝙ agens voluntarium
nunc agit et nō prius hoc eſt quia expectat tēpus
oportunū quod nō poteſt eſſe in deo.

¶ Undecimo arguitur ꝙ intelligētie ſecūdū phi.
non ſunt a deo effectiue et ꝙ nō poſſūt a deo āni-
chilari q2 qđ eſt ipoſſibile in ſe nulli potentie poſſi
bile eſt Alioqui ipoſſibile fieret poſſibile ſed ſi ſub
ſtātie abſtracte non ſunt poſſibiles nō eſſe i ſe ſūt
ipoſſibiles non eſſe ſe equipolēt enim nō poſſibi-
le nō et ipoſſibile non ergo ſubſtātie abſtracte per
nullam potētiam erūt poſſibiles nō eſſe ⁊ per ꝯñs
annichilari non poterunt quod repugnat fidei ⁊ ve
ritati. Et confirmatur q2 ꝯmētator expreſſe dicit .1.
celi et i ꝯmē.34o. ꝙ conceſſum eſt ab omnibus ꝙ ꝑ
ſe notum eſt omne ipoſſibile i ſe eſſe impoſſibile ſi
extrinſecū ꝑ ref ad Preterea de ꝯtētū ſub aliq̄ clau
dit ſecūdū ſe ⁊ abſolute ſub aliqua differētiarū diui
dentiū illud ſub quo ꝯtinetur ſicut homo cōtinet
ſub rōali et omnis ſpecies animalis ſub rōali vel
irrationali Sed auicēna dicit .1. metha. ꝙ ens diui-
ditur per neceſſe eſſe et poſſibile. Conſtat autē ꝙ
intelligentia non cōtinetur ſub neceſſario q2 aui-
cēna ponit tm̄ vnum neceſſarium ergo cōtinet ſub
poſſibili ergo āgeli poſſunt eſſe et non eē ergo ſūt
corruptibiles ꝑ potētiam intrinſecā Cuius oppoſi
tum dicit S. T. et phi. imo angeli ſunt q̄da3 neceſ
ſaria abſolute et ſimiliter celum. Ex hoc arguitur
ſic qđ ē neceſſarium abſolute non poteſt non eē ſ3
angelus eſt neceſſarium abſolute ergo non poteſt
non eſſe ergo non poteſt annichilari. Item neceſ-
ſarium abſolute non dependet ex alio ſed ſecundū
phi. angelus eſt ens neceſſariu3 abſolute ergo nō
eſt a deo.

¶ Duodecimo non dependet a deo ꝙ triangulus
habeat tres angulos ⁊c. q2 hoc eſt neceſſarium ab-
ſolute ergo nec angelum eſſe ſecundum phi. q2 eſt
eque neceſſarium antecedens patet q2 velit nolit
hoc eſt verum. Item quod eſt neceſſarium abſolute
non corrumpitur per extrinſecū ⁊ alio circūſcripto
quia in ſe habet vnde ſubſiſtat ergo angelus nō de
pendet a deo.

¶ Tertiodecimo implicat contradictionem per-
petuum non eſſe ſed ſecundum veritatem angeli
ſunt perpetui ergo deꝰ non poteſt eos annichilare
Item ad beatitudinem requiritur ſecuritas ſ3 an-
geli beati ſunt ſecuri de ſua beatitudine ergo ipli-
cat ꝙ annichiletur ſicut multi dicūt ꝙ deus potēa
abſoluta nō poteſt non dare beatitudinem illi qui
mortuus eſt i gratia quia per gratiam homo eſt for
maliter acceptus deo ad vitam eternam.

¶ Quartodecimo vel ſecundum philo. intelligē
tie ſūt libere vel nō ſi primū ergo pñt ceſſare a mo
tu celi quod hic reputat impoſſibile.
Item cuicumq3 adherent immobiliter adherent.
Forte dicis ꝙ verum eſt poſt electionem non ante
Contra volo ꝙ poſt electionem ceſſet ab actu vo-
luntatis tunc poſtea incipiat velle de nouo tunc q̄
ro an poteſt velle oppoſitum eius quod priꝰ voluit
vel non ſi ſecundum quero que res eum nunc im-
pedit quia de actu precedenti nichil remanſit i vo
luntate vt ſuppono Item omnes intelligentie a-
liquando meruerunt modo autem alique ſunt dā-
nate ergo non immobiliter adherēt maior p3 quia
in primo inſtanti non peccauerunt tunc autem qui
libet tenetur ad deum conuerti Forte dicis ꝙ ſecū
dum ariſtotelē intelligentie non ſunt libere liber-
tate contradictionis vnde non poſſunt male age-
re ſicut homo non poteſt non velle beatitudinem ⁊
graue naturaliter deſcendit. Contra intelligētia
non eſt ſua regula ſed deꝰ ergo poteſt deficere for-
te negas conſequentiam quia intellectus non eſt
principia demonſtrationis prima tamen circa ea
non poteſt errare Sed contra bonu3 quodlibet eſt
obiectum voluntatis ergo poteſt in bonum appa-
rens tm̄ et ſic peccare forte dicis ſic capio ꝙ intel
ligentia circa creaturas non poteſt deficere necer
rare Contra demon poteſt hominem occidere.

¶ Quintodecimo arguitur adhuc itellgentie nō
ſunt ſecundum philoſophum a deo producte eſſe

ctiue quia nullum genitū eſt eternum ſed intelli-
gentie ſunt eterne ſecundum eum. Item ſecundū
ariſt. primo phiſi. ex nichilo nichil fit Sed intelli-
gentie non poſſunt fieri ex aliquo ergo nō ſunt ꝓ-
ducte a deo Minor patet cū nō habeant materiaꝫ
Forte dicis ꝙ maior eſt vera de hijs q̄ fiūt ꝑ motū
angeli autem non fiunt a deo per motum Contra
cauſa efficiēs vel actiua ſcd̄m ph̄m eſt principium
motꝰ et principiū trāſmutādi ergo ſi deus nō ꝓdu
cat angelos ꝑ tranſmutationē ſeq̄tur ꝙ nō ꝓducit
eos actiue.

¶ Sextodecimo vel ſcd̄m ph̄m ītelligentia ē ens
neceſſariū abſolute vel non Si primū Cōtra solꝰ
deus eſt independēs ergo ipſe ſolꝰ eſt ens neceſ-
ſariū abſolute. Tenet ꝯn̄a q2 omne quod depēdet
ab alio non eſt neceſſarium ſed poſſibile q2 pōt in-
telligi ſub eſſe ⁊ non eſſe Et per conſequens eſſe
accidit ſibi ſicut porphirius dicit ꝙ nigredo acci-
dit coruo. Qꝫ autem intelligentia ſecun-
dum philoſophum poſſit intelligi ſub nō eſſe ꝓba
tur quia omne ꝙ producitur prius habet non eſſe
q̄ȝ eſſe Item neceſſariuꝫ abſolute ex ſe ipſo deter
minatur ad eſſe Sed nulla intelligētia ex ſe ipſa
determiuatur ad eſſe Sed habet eſſe ab alio ſcꝫ a
deo ergo intelligentia ſecūdum ph̄m nō eſt neceſ-
ſarium abſolute Forte cōcedis. Contra ſequeret̄
ſcd̄m philoſophū ꝙ motus celi poſſet ceſſare quia
ſi intelligentia mouēs celū non eſt neceſſaria ab-
ſolute ſed eſt de numero poſſibiliū ponatur ergo ī
eſſe ꝙ non ſit et tūc habetur intētum.

¶ Ad primū dicendū ſcdm̄. ſ.t. in. 8. lec. 13. Moue
ri ſecundum accidens poteſt attribui alicui dupli-
citer ſcꝫ ſcd̄ꝫ ſeipꝫ l' ſcd̄ꝫ alterū motoribꝰ igr̄ orbiū
planetaꝝ attribui pōt moueri ꝑ accn̄s. i. ratiōe al-
teriꝰ Sed moueri ꝑ accn̄s ſcd̄m ſe ipſum ſolum re-
peritur in corruptibilibus et ſic anima animalium
mouetur per accidens ſed dubium eſt an ī iſtis mo
tis per accidēs ſit motus ſubiectiue videtur ꝙ nō
ſaltem in angelo mouente ſed an angelus eſt ī to
to celo ſi ſic ergo non mouetur per accidens vt di-
cit ſ.t. in 2° diſ. 8. ar. 4. 7^{m} dr̄ ꝙ hoc eſt verū de pri
momo tore.

¶ Ad 2^{m}. negatur an̄s Sed ad motū requiritur ꝙ
mobile ſit ſic limitatū ꝙ nō habeat ex ſua natura ꝙ
ſit in quolibet loco ſuppoſita loci extn̄a Ad ph̄m di
cendum ꝙ loquitur ſecundū ſententiam poetarū
ponentiū deos bellare vel loquitur; ſub ꝯditione
ſcilicet ſi vellet Stoici tamē crediderūt deū poſſe
mutari noſtris orationibus quod omnino falſū ē
licet dicatur aliquando mutare ſententiam ideſt
ordinē cauſarū ſecūdarū vt dicit S. T. 1. parte. q.
19. ar. 7. ad 2. Et q. 23. ar. 5. Si dicatur Motus dicit
perfectionē ex quo quies dicit imꝑfectionem ergo
poteſt deo ꝯuenire Itē ſciētia dei dependet ex ali
quo futuro ergo pōt mutari q2 omne depēdēs cāt
An̄s pꝫ q2 ſcire antixp̄m fore vel peccaturū depē
det ex hac ꝓpoſitione antixp̄s peccabit dicendū ꝙ
motꝰ dicit imperfectionē vt patet ex ſua diffinitio-
ne Et ad aliud pꝫ 2. phi.

¶ Ad 3^{m} dr̄ ꝙ illa generatio non eſt mutatio Si q̄
ratur quis eſt terminꝰ a quo vel eſt eē vel non eſſe
Dicendū ꝙ nullū habet vt dcit ſ.t. in 1. d. 5. q. 3. Et
d. 4. q. 1. ar. 1. ad 1^{m}. Ad aliud dr̄ ꝙ deus poteſt mo-
ueri per communicationē ydiomatum. i. inq̄ꝫtū hō
non inq̄ꝫtū deus.

¶ Ad quartum nō ſequitur hec nō ſemper fuit ve
ra xp̄s eſt ergo chriſtus aliquādo icepit. Unde ſo-
phiſte dicunt ꝙ chriſtus fuit ab eterno ſed nō fuit
ab eterno chriſtus

¶ Ad 5^{m}. negatur ꝯn̄a Et de hoc ſatis patet in ſū
mulis.

¶ Ad ſextū dr̄ ſ.t. 1. ꝑ q. 19. ꝙ aliud eſt mutare volū
tatem et velle rerū mutationeꝫ ad hoc ergo ꝙ vo-
lūtas mutetur oportꝫ ꝙ incipiat velle illud quod
priꝰ nō voluit pro illo tēpore modo illud quod deꝰ
vult pro vno tp̄e ab eterno voluit pro eodeꝫ tēpo-
re ſicut medicus ſine mutatiōe ſue volūtatis vult
īfirmuꝫ capere cibū in tali hora et nō ī alia vn̄ ſine
mutatione poſt ea dabit eā et nō mō. Alij negant
iſtā cōſequentiaꝫ quicquid deꝰ vult priꝰ voluit ſed
ſorteꝫ currere deus vult ergo ſortem currere priꝰ
voluit. Sed eſt fallacia figure dictionis. Et per
hoc pꝫ differentia iter volūtatem noſtrā et volūta
tem dei. de illa aūt p̄ſentialitate dictū ē ſupra

¶ Ad 7^{m}. negatur nec hoc ſufficit ad diſcurſū vt
dicit ſ.t. 1. parte q. decimaquarta ar. ſeptio ad 2^{m}.
vel dicitur ꝙ deꝰ non cognoſcit effectū per cauſam
ſed in cauſa. Ad aliud negant ſophiſte illā maiorē
q2 dicunt ꝙ abſqꝫ mutatione deꝰ ſe ſolo poſſet con
ſeruare lumē quod nunc eſt ī aere et tamen prius
non ſe ſolo ꝯſeruabat. Itē ſi det ſortes platoni equū
ſuum in fine anni; tunc in fine anni iſte equus eſt
platonis ⁊ prius non erat nec tn̄ eſt ibi mutatio tūc
Sed forte dicis ꝙ eſt ibi lapſus tēporis ſed hoc ni
chil facit q2 dato ꝙ celum quieſceret idē poſſet cō-
tingere. Sed aliter dico ꝙ creatio eſt mutatio ꝓpro
prie dicta vide ſ.t. de. po. q. 3. ar. 2.

¶ Ad 8^{m}. patet per idem et in vltimo eſt fallatia
figure dictionis.

¶ Ad 9^{m}. maior nō eſt ſēper vera vt patet de cētro
ſpere mote. Itē angelus ſupremi celi nō mouetur
ad motū celi nec anima mouetur ad motuꝫ vnius
partis tantū ſecūduꝫ S. T. in 1. d. 37. q. 4. ar. 1. ad
4^{m}. de relationibꝰ ſatis ſupra dictuꝫ eſt et ibidem
dicit ꝙ deus nō mouetur ꝑ accidēs quia non eſt diſ
finitiue in loco ſicut angelus.

¶ Ad 10^{m}. negatur ꝙ prius ſit mutatio in agēte q̄ȝ
in paſſo vnde ſi nunc crearetur ſol tunc in eodē in
ſtanti ꝓducit lumen nec tamē ſol mutatur licet ha-
beat nouum effectū. Deinde dicitur ꝙ bene eſt ali
quis reſpectꝰ rationis in agente prius q̄ȝ res ſit ꝓ
ducta. Si q̄ratur an quando petrus aliter ſe habet
deus velit aliter ipſū ſe habere dicēdum ꝙ ſic ſi ly
aliter determinet obiectū. Ad alia dictū ē ſupra.

¶ Ad 11^{m}. magna eſt altercatio de opinione phil.
gregorius et aureolus tenēt ſecundum philo. iſta
eterna nō eſſe a deo ꝓducta quia alias poſſent nō
eſſe quia potētia paſſiua eſt potētia cōtradictionis
vt patet in ſecūdo phiſi. ſed ſecūdum ariſto. nō po-
teſt poni in eſſe ꝙ itelligentie non ſint. Item ſecū
dum auicēnā et S. T. omnis creatura priꝰ natura
eſt nō ens ita ꝙ creatura ex ſe habet nō eē ſi ḡ an-
geli ſūt creature ſeq̄tur ꝙ ex ſe habent nō eē ⁊ per
ꝯn̄s nō ſūt ex ſe icorruptibiles quod tamen ē falſū

quia ſcd̃m.ſ.t.ſunt immutabiles ſecundū eē. Alij
oppinantur oppoſitam partem. Qꝫ enim alquod
eternum poſſit habere eſſe a deo effectiue.proba=
tum eſt in pꝛincipio 8. motus enim eſt eternus et
lumen ſolis ſecundum philoſo. Et tamen iſta ſūt
ab efficiente ergo etiam intelligentie ſecundum
ari. ſunt neceſſarie tamen poſſunt eſſe ab alio ef=
fectiue Deus enim eſt cauſa finalis earum ergo ⁊
efficiens qꝛ finis eſt gr̃a cuius aliquid fit. Item ſi
ignis fuiſſet ab eterno ſecundum platonicos ſplē
doꝛ iguis fuiſſet ab eterno ergo deꝰ potuit eē ab et
no ſecundum ariſtotelem producere intelligentiā
et ita dicit auicē. Itē philoſophus dixit ſupꝛa cō=
tra empedoclem ꝙ licet aliqua ſint neceſſaria ni=
chilominus haben cauſam. Ad idem adducuntur
diuerſe auctoꝛitates et phi.et commē. Et tunc ad
argumenta dicēdum ꝙ aliquid dicit̃ ipoſſibile.3.t.
Pꝛimo ex defectu potentie. Secūdo propter ipe=
dimentum. Tertio quia cōtradictionem implicat
Neceſſarium abſolute dicitur dupliciter. Pꝛimo
quia eſt neceſſarium per illud quod eſt in eſſentia
ſua et hoc modo intelligentia eſt quoddā neceſſa=
rium abſolute quia in ſe non habet vnde poſſit coꝛ
rumpi ſicut nec celum quod non eſt ſuſceptiuū.ſ.t.
libro.2. coutra gē.c.3.

¶ Secundo dicitur neceſſariū logice ex terminis
et ſic hominem eſſe aīal eſt neceſſarium Tūc dico
ꝙ angelum non eſſe eſt impoſſibile in ſe capiendo
impoſſibile ſecundū naturaꝫ rei vel cauſas ꝓrias
Non autē ſcd̃oº Et ſi querat̃ an ſequat̃ deus poteſt
angelum coꝛrūpere ergo āgelus eſt coꝛruptibilis
dicendum ꝙ non quia coꝛruptibile dicitur aliquid
per reſpectum ad cauſas pꝛoximas que ſunt mate
ria vel alteratio.ſ.t.1.parte.q.75.6.ad ſecundum
Si queratur ex quo intelligētia eſt in ſe indefec=
tibilis quare īdiget ꝙ a deo ꝯſeruet̃ dicēd qꝛ aliūd
habet vnde deficere poſſit. Et ſciendum ꝙ multi
theologi moderni non volunt concedere angelum
eſſe neceſſarium abſolute qꝛ poteſt nō eē ſcꝫ a deo
et ſ.t.de veri.q.23.ar.1.ad 2m.dicit ꝙ nulla creatu=
ra eſt neceſſaria ſecundū ſe conſiderata Sed phi=
ſicus loquēdo de neceſſitate rerum non reſpicit ad
hanc cauſam Sicut nec medicus iudicando de
infirmo Et ideo phiſicus dicit intelligentiam eſſe
ens neceſſariū abſolute Et per hº patet ad argumē
ta Poteſt enim angelus non eſſe per potentiam ex
trinſecam tantum.

¶ Ad 12m. dicetur poſtea.

¶ Ad 13m.dicitur ꝙ ꝑpetuum poteſt non eſſe in ſē
ſu diuiſo et ita dicatur de alijs. Si dicatur .pona=
tur iſta in eſſe perpetuum poteſt non eſſe Dicendū
ꝙ ſic ponitur hoc non eſt.

¶ Ad 14m.poteſt dici ſecundū philo.ꝙ angeli ſūt
liberi libertate complacentie neceſſitate tamen
immutabilitatis volunt mouere celum ſicut volunt
eſſe beati. De illo tamen.ſ.ꝙ cuicūqꝫ adherent im
mobiliter adherent. Foꝛte diceret ꝙ etiā poſt ele=
ctionem poſſunt nolle illud quod pꝛius voluerunt
quia nunc poteſt nolle eſſe in iſto loco vel diem pꝛe
teritā nō eſſe quā tamen pꝛius voluit eſſe vñ verū
ē ꝙ fini īmobiliter adheret nec ex hoc ſequitur quī
poſtꝙ̃ habuerunt actū malum poſſint habere actū
bonum quia aliquid inherendo eidē fini poteſt ha=
bere actum malum vt qui furatur ad dandum ele=
moſinam pꝛopter deum. Sed contra ꝓbatur ꝙ nō
immobiliter adherent fini huic qꝛ intellectus ſuus
non appꝛehendit immobiliter hunc finē pꝛobatur
quia ſi errando pꝛimo iudicet aliquid eſſe finē vlti
mum poſtea poteſt ſibi oſtendi ab alio āgelo ꝙ ille
finis non eſt finis vltimus Sed hoc foꝛte negabis
vide.ſ.t.1.parte q.64.art.2.quia iſtud tangit ma=
teriam obſtinationis demonū de qua doctoꝛes di=
uerſimode loquuntur

¶ Ad.15m.dicit.S.T.de po.q.1.ar.1.ad.15m.ꝙ il
la diffinitio intelligit̃ de poña actiua ꝓſupponēte
materiā. ¶ Ad.16m.ſupꝛa dictū eſt. Sed queritur
an intelligētia ſit de nūero poſſibiliū ſcd̃m philo.
dicendū ſi poſſibile capiat̃ in tota ſua cōitate tunc
manifeſtū eſt ꝙ ſic.ſed capiat̃ poſſibile ꝓ contingē
ti ſpecialr̃. Tūc videtur ſcd̃m philo.ꝙ nō ſit poſſi=
bilis. Tamen auicēna dicit oppoſitū ex hoc ꝙ que
libet creatura hꝫ in ſe poſſibilitatē ad eſſe ⁊ nō eē
Aliter tñ dicit cōmen. Et hoc tenet. S.T. de po.
q.5.ar.3.vnde ille ſole res in ſua natura hñt poſſi
bilitatē ad nō eſſe in quibꝰ eſt materia ſubiecta cō=
trarietati. Et tunc diceret̃ ꝙ illud qđ ꝓducit̃.dicit̃
hr̃e nō eſſe. Nō ꝙ ex ſe habeat nō eſſe: ſed qꝛ non
haberet in ſe eſſe niſi agens extrinſecū concurre=
ret. Si dicatur ex hoc ſequitur ꝙ intelligētia con=
tingēter ſit ſcd̃m philo.qꝛ eſt a deo effectiue et pꝛiꝰ
hꝫ non eſſe ꝙ̃ eſſe qꝛ fit ex nichilo ergo pt̃ eſſe ⁊ nō
eſſe.ergo ⁊ ꝯtingens ⁊ poſſibile iſto modo qꝛ omne
pꝛoducibile eſt poſſibile ꝓduci ergo eſt poſſibile.
Patet ex pꝛedictis quid ſit dicenduꝫ. Videtur eñ
aliquibus ꝙ hic ſit diſputatio ad nomen.

AD tertiū ſic ꝓcedit̃ videt̃ ꝙ aliqua res
habeat vltimū inſtās ſui eſſe qꝛ eſt da=
bile minimū naturale ex pꝛimo phiſic.
Pono ergo ꝙ nunc per aliquod āgēs i
cipiat condenſari tunc illud minimum
nunc eſt et immediate poſt hoc non erit quia alias
daretur minus minimo quia immediate poſt hoc ꝑ
condenſationem erit minus ꝙ̃ modo ſit Et tamen
ſuppoſitum eſt ꝙ nunc fit minimum naturale ſecū
dum extenſionem Item ſuppono gratiam concur
rere effectiue ad actum meritoꝛium et ꝙ ſoꝛtes q̇
nunc ex gratia diligit deum īmediate poſt hoc pec
cet omittendo currere quod ſcientia dictat tunc da
tur vltimum inſtans gratie et per conſequens di=
lectionis Sed contra eſt phūs.

¶ Reſpōdeo dicendum ſecūdum phm̃ T.C.68.
et.ſ.t.lec.17.iſtius octaui ꝙ res in aliquo inſtanti
incipit et in aliquo inſtanti deſinit Opoꝛtet autē
aſſignare aliud inſtans in quo res generatur et a=
liud in quo coꝛrumpitur vt quādo ex aere fit aq̃ ⁊ qñ
aqua coꝛrumpitur Sed tunc querit̃ quādo ex aere
fit aqua An tunc ſit aer vel aqua et dicendū ꝙ in=
ſtans tranſmutationis attribuendum eſt poſterio=
ri paſſioni ita ꝙ quādo ex albo fit nigrum tunc per
aliquod totum tempꝰ res eſt ſub albedine in iſtātī

terminatiuo eſt ſub forma oppoſita Ex quo īfertur
ꝙ forma ꝓcedens deſinit eſſe per primum inſtans
non eſſe Sequens autem incipit eſſe per primum
inſtans eſſe vt quando aer generatur ex aqua tunc
per aliquod tempus eſt aqua Et per aliud tempus
eſt aer Et in inſtanti medio illorum duorum tēpo-
rum non eſt aqua ſed aer. Si enim adhuc eſſet aq̄
cum ex aqua non fit aer niſi per tranſmutationem
ſequitur ꝙ inſtans datum erit vltimus terminus
tranſmutationis aque cuius oppoſitum ſupponit
Pro quo notandum eſt ſicut ponitur in ſummulis
ꝙ quedam res ſunt ſucceſſiue Alie vero permanē-
tes. Succeſſiue ſunt quarum partes non manent
ſimul et loquor de partibus non communicantibꝰ
et de partibus ſumptis ſecundum prius et poſte-
rius ipſius temporis vt motus et tempus Alie ſūt
res permanentes vt homo lapis. Quidam diſtin-
gunt res ſucceſſiuas. Quedam enim ſunt ſucceſſi-
ue ſecundum fieri Et ſic domus diceretur res ſuc-
ceſſiua qꝛ nō fit in inſtāti ſecūdū q̄libꝫ ptē alia eſt
ſucceſſiua ſcd̄m fieri et eſſe vt motus. Preter-
ea Supponendum eſt ꝙ tales incipiunt per pri-
mum inſtans eſſe ſi ſint res permanentes quod eſt
dabile eſt vnum inſtans in quo illa res eſt et ante
quod imediate non fuit Res autē ſucceſſiue inci-
piunt per vltimum inſtans nō eſſe ideſt in quo nō
ſunt ſed imediate poſt erunt Naturaliter autē om-
nis res ſi deſinat eſſe deſinit eſſe per primum in-
ſtans non eſſe ita ꝙ nulla res habet vltimum in-
ſtans ſui eē Sed loquendo de potentia diuina.

¶ Concluſio prima Cuiuſlibet forme et genera-
liter cuiuſlibet rei cauſate poſſibile eſt a deo eē vl-
timum inſtans in quo illa ſit Et poſt qd̄ nichil eius
ſit Probatur quia nulla cōtradictio implicatur ex
eo ꝙ vna res affirmatur eſſe in vno inſtanti et ne-
gatur aliquid eius eſſe in tp̄e ſequēte illd̄ inſtans
ſicut clarum eſt Nec etiam ſequuntur ex hoc aliq̄
contradictoria ſicut pōt patere r̄ndendo ad ratio-
nes quibus oppoſitum quis vellet probare decla-
ratur etiam hoc quia non apparet ꝙ hoc magis
implicet vel neceſſario inferat contradictoria q̄ꝫ-
tum eſt ex ſe q̄ꝫ ꝙ aliqua vna res ſit in aliquo inſtā-
ti et non fuerit in tempore aliquo precedente. Sꝫ
iſtud ſecundū nequaq̄ꝫ implicat vel infert contra-
dictorium cum ſit etiam naturaliter poſſibile.

¶ Secūda ꝯº. poſſibile ꝑ diuinā potētiā aliquā rē
eē per vnicū inſtās ſic ꝙ nichil eiꝰ fuerit añ illud ī-
ſtās nec aliquid erit poſt probatur ſicut precedens
quia ſcꝫ non implicantur contradictoria in eo ꝙ a-
liquid affirmatur eē et negatur fuiſſe et fore Cōfir-
matur hec non magis implicant circa vnam rem ī-
partibilem qualis eſt angelus vel anima ſecundū
cōmune dictū q̄ꝫ circa rem habentē partes ſicut cui-
libet rationabiliter exquirēti occurrit ſꝫ aliquam
rem ptibilem ꝯtingit eē per vnicum inſtās ſic ꝙ ip-
ſa non fuit ante nec erit poſt vt ſi linea q̄ nunc pri-
mo ē pedalis incipiat minui ergo non implicat con-
tradictionem ꝙ ita ſit de vna re impartibili quo po-
ſito habetur ꝓpoſitū nec obuiat ꝙ rei partibilis a-
liquid eius prefuit ⁊ aliquid ſit futurū quia hoc nō
obſtante ipſa tamen non fuit neq̄ꝫ erit quod nō ꝯti-
geret ſi talia enūciabilia ſecundū ſe eſſent incom-
poſſibilia vel incompoſſibilia inferrent.

¶ Preterea non plus includit repugnan-
tiā ꝙ aliquod ſubiectum ſic habeat ī aliquo inſtāti
vnam formam ptibilem ꝙ nichil illius prehabuit
vel ſit habiturꝰ q̄ꝫ ꝙ aliquod corpus ſic habeat in
aliquo inſtanti vnum locum ꝙ nichil ipſius preha-
buerit vel habiturum ſit hec vt puto nulli debet eē
dubia quoniā nulla adduci poteſt contra primum
quin eq̄ euidenter vel euidētius adducatur cōtra
ſecundum Sed ſecūdū eſt poſſibile per diuinam
potentiā Nam ſi aliquod corpus transferatur per
diuinam potentiam de loco ad locū in inſtāti ſicut
eē poſſibile non debet eſſe dubiū ꝯfitenti infinita-
tem diuīe potētie qd̄ Confirmatur etiā qꝛ ſi graue
exiſteret ſurſum et totum mediū ſubito a deo glo-
rificaretur dote ſubtilitatis quod eē poſſibile nul-
lus chriſtianus negauerit illud graue eodē īſtāti
eſſet tranſmutatum deorſum nam ſicut ſecundū
ph̄m contingeret ſi totum medium in īſtanti eſſet
annichilatum et eſt eadem ratio vtriuſq̄ꝫ quia ſcꝫ
in neutro caſu haberet aliqd̄ reſiſtens vel īpediēs
dicens Quocūq̄ꝫ autem iſtorū dato habetur abſū-
ptum nam ſi inſtans preſens ſit inſtans in quo eſt
talis īdiuiſibilis trāſmutatio Corpus trāſmutatū
nūc ē ī aliqº immo ī q̄libꝫ loco ſibi eq̄li ītermedio īt
eum in quo prefuit et eū ī quo remanebit Signet
ergo aliquis locꝰ mediꝰ ⁊ ſit a vex ē dicere ꝙ illud
corpꝰ hꝫ locū a ⁊ nichil eiꝰ ꝓhabuit āt pꝰ habebit ſi-
cut pꝫ gº ita poſſibile ē de aliq̄ forma ⁊ ꝑ ꝯñs ꝙ illa
forma ſit ꝑ vnicū iſtās ad ſēſū ꝓmiſſū Hec vltima
gre. ꝓbatio nō videt eē ex veris Pretea ꝯtigit ali-
quas ꝓpſitōes eē veras ꝑ vnū iſtās tātū ergo non
implicat cōtradictionē aliquā rem eē ꝑ vnū inſtās
tm̄ Añs pꝫ in multis Nā ꝓpō enūciās aliqd̄ corpꝰ
ꝯtinue motū vbi gr̄a b. eē ī aliq̄ loco demōſtrato vt
puta in c. eſt vera tm̄ ī illo iſtāti ī quo eſt in c. vt cer-
tū ē et ſēꝑ prius ſi fuit forata fuit falſa ⁊ ſiľr poſt-
ea erit falſa ita de ea q̄ enūciat aliquā lineā vľ cor-
pꝰ eē rectū cū ſit curuū ad vnā ptē et trahit vt cur-
uetur ad oppoſitam ſic ꝙ prius fuit rectū et ī mul-
tis aliīs poſſet exemplū dari conſequētia declarat
qꝛ q̄ꝫtum eſt de diſpoſitione et forma propoſitionū
non plus hee ſunt īcōpoſſibiles a. eſt a. non fuit a.
non erit q̄ꝫ hee a. eſt vera a. non fuit vera a. non erit
vera nec curo vtrum veritas ſit aliqua res abſoluꝰ

¶ Tertia cōcluſio poſſibile eſt aliquam rem ꝑma-
nētem habere vltimū inſtās nō eſſe qꝛ deus pōt ꝙ
facē ſortes q̄ nunc nō eſt imediate poſt hoc erit Ex
hiīs patet q̄ñ ex aere generatur aqua et in ſimilibꝰ
non datur vltimum inſtans eſſe aeris niſi forte in ī-
ſtanti imaginario de quo non loquimur ſed dat pri-
mum non eē et vltimū tēpus vt alias dicet ex ſ.t.

¶ Contra hec arguitur primo oſtēdendo in rebus
ſucceſſiuis ꝙ aliqua talis res poſſit habere vltimū
inſtans ſui eſſe quia hora non eſt infinita nec motꝰ
eſt infinitus ergo habet vltimum ſui ergo habet vl-
timum ſui eſſe et eodē modo probatur ꝙ motus ha-
bēt primum inſtās ſui eſſe. Forte dicis ꝙ ī motu nō
datur primū mutatum et ideo nō poteſt habere pri-
mum inſtans ſui eſſe Contra articulo ſequēte dico

tur ꝙ motus cõtrariari poſſit; ꝑ accidens ↄtiguari ergo vltimũ eoꝝ ſũt ſimul ſic ꝙ vltimum mutatum vnius eſt ſimul cũ primo mutato alterius. Item arguitur ꝙ ſucceſſiuum habet primũ inſtans ſui eẽ qꝛ qñ pulſatꝛ hora octaua dicimus ꝙ eſt octaua et ante non fuit octaua ergo. Secundo ſi nullꝰ motꝰ haberet vltimũ ſui eſſe ſequeretur ꝙ oĩs motꝰ qui nunc eſt in petro poſt hoc erit ſ3 ꝓbo ꝙ nõn ſuppoſito ꝙ petrus vniformiter moueatur qꝛ ſi omnis motus q̄ nunc eſt in petro poſtea erit ĩ petro ⁊ ĩmediate poſt hoc petrus habebit motu3 nouũ ſequitur ꝙ plures partes motꝰ erũt ſimul ⁊ ꝙ petrus velociꝰ mouebitꝛ q̄3 nũc moueatur. Item pono ꝙ lapis nũc diuiditꝛ ĩcipiat ita ꝙ nunc ſit vnũ non autẽ immediate poſt tunc verum eſt dicere motum lapidis nunc eẽ vnũ quia mobile eſt vnũ et tamen ĩmediate poſt hoc non erit vnus ergo non erit ens quia ens et vnum conuertuntur.

¶ Itẽ ponatur ꝙ ſortes ſit in naui que mouetur ⁊ habeat ſortes miraculoſe vltimũ inſtans ſui eẽ tũc verum eſt dicere ꝙ ſortes nũc mouetꝛ quia eſt in naui que mouetur et tamen motus eius poſt hoc non erit. Forte dicis ꝙ naturaliter ſortes deſinit ꝑ primum inſtans non eſſe. Contra ſeq̄retur ꝙ in motu non daretur vltimũ mutatu3 eẽ cõpletum ↄtra phi. 6º. phi. qꝛ ex quo ſortes nõ eſt in fine motꝰ ſeq̄tur ꝙ mutatũ eẽ ipſius motus nõ ſit.

¶ Tertio arguitꝛ ꝙ res permanens habet vltimũ inſtans ſui eẽ quia non durat in ĩfinitum ergo habet vltimũ ĩſtans eẽ. Item auctoritate S. T. dicit enim in 1ª. 2ᵉ. q. 113. ar. 7. ad 5. ꝙ in angelis quia nõ ſubijciũtur tẽpori noſtro eſt dabile vltimũ inſtans ĩ quo aliquid fit vnde dicũt quidã ꝙ angelꝰ in primo inſtanti meruit ⁊ illud meritũ tũc habuit vltimum inſtans ſui eẽ qꝛ verũ erit dicere nunc meritũ ãgeli eſt ⁊ poſt hoc nõ erit. Itẽ arꝛ eodẽ modo de volitione hominis quia pono ꝙ petrus habeat volitionem ĩ iſto inſtanti et non velit eam continuare tunc verũ eſt dicere nunc hec volitio eſt et tamen immediate poſt hoc non erit. Alias petrus inuite vellet et ſic voluntas eius cogeretur quod eſt impoſſibile.

¶ Quarto viſio habet vltimum inſtans ſui eſſe ⁊ et tamen eſt res permanẽs igitur. Maior patet qꝛ alias videretur illud quod non eſt et per viſum beatus erraret pono enim ꝙ digiti petri nunc ſe tangant non autem poſt hoc tũc verum eſt dicere viſio iſtius tactus eſt Et tamen immediate poſt hoc non erit qui tactus non erit. Item ſecundum ſ. t. illuminatio fit in inſtanti licet ſequatur motum localem Et ſimiliter viſio Capio ergo primum iſtãs viſions vel illuminationis et incipiat viſibile recedere ab oculo tunc verum eſt dicere ꝙ in inſtanti eſt viſio et tamen immediate poſt hoc non erit viſio Forte negas quia viſibile adhuc ſufficiet cauſare viſionem. Contra per caſum in iſto inſtanti viſibile eſt in illa diſtantia in qua primo cauſat viſionem.

¶ Quinto Ponatur ꝙ videas nunc viſibile tricubitale cuius primus cubitus ſit a. ſecundus b. tertius c. Et non poſſis videre ſimul niſi duos cubitos Et moueatur iſtud viſibile ante oculum tuu3 Tunc verum eſt dicere iſta viſio eſt. Et tamen immediate poſt hoc non erit quia propter motum iſtius viſibilis. Alia et alia pars obijcietur viſui veſtro ergo erit alia viſio quia erit aliud obiectum. Forte dicis ꝙ in hac viſione ſunt partes ſicut ⁊ viſibile ſucceſſiue mouetur ſic viſio ſucceſſiue corrumpitur Sed contra vel tota iſta viſio cathegorematice immediate poſt hoc erit vel non Si ſecundum habetur intentum. Si primum Contra non idem obijcietur oculo ergo non idem videbitur ergo nõ eſt eadem viſio. Item ſi viſio illa habet partes ſic ꝙ vna pars viſionis repreſentet vnam partem viſibilis et alia aliam partem equale ſequetur ꝙ ſi corpus pedale inciperet elongari ab oculo priꝰ vna medietas deſineret videri q̄3 alia quia ſecundum nominales quando qualitas aliqua remittitur prius corrumpitur vna medietas q̄3 alia. Poſſet argui ꝙ opinio eſt res permanens tamen habet vltimum inſtãs ſui eſſe vt ſi immediate poſt hoc fiat ſorti demonſtratio tũc verum eſt ꝙ opinio immediate poſt hoc non erit quia erit ſcientia ⁊ tamen nunc eſt.

¶ Sexto in probatione prime concluſionis dictũ eſt ꝙ veritas aliqua poteſt habere vltimum inſtãs ſui eſſe.

¶ Item Si a linea incipiat diuidi tunc verum eſt dicere ꝙ nunc punctum medium eſt et immediate poſt hoc non erit Ite3 ſint due lignee equales q̄ꝝ vna incipiatꝛ augeri Tunc verũ ẽ dicere ꝙ nũc eſt relatio equalitatis et tamen ĩmediate poſt hoc non erit Item quando res creatur tunc creatio eſt non autem immediate poſt ergo creatio habet vltimum inſtans ſui eſſe.

¶ Item inſtans preſens nunc eſt et immediate poſt hoc non erit igitur.

¶ Septimo habeat petrus nunc gratiam ⁊ ſit ſibi preceptum ꝙ immediate poſt hoc moueatur localiter et immediate poſt hoc omittat moueri tunc verum eſt dicere nunc gratia eſt et ĩmediate poſt hoc non erit ꝙ petrus erit in peccato mortali. Forte dicis ꝙ non eſt inconueniens aliquid habere vltimũ inſtens ſui eſſe Contra ſequeretur ꝙ in caſu predicto petrus puniretur ante q̄3 peccaret quia ĩ iſto inſtanti non peccat et tamen in iſto inſtanti gratia eius corrumpitꝛ Forte dicis ꝙ in iſto inſtãti nõ corrumpitur qꝛ ſi in iſto inſtanti corrumperetꝛ tũc non eſſet ſe eſſet corrupta quia indiuiſibiliter corrumpitꝛ Quero ergo in q̄ inſtãti corrũpitꝛ vl̄ eĩ ĩ iſtanti mediato vel immediate huic Non ſecundum quia licet ſecundum. ſ. t. in tempore diſcreto inſtans ſit immediatum inſtanti non tamen in tempore cõtinuo S. T. in 4. diſt. 11. q. 1. ar. 3. q. 2ª. ad ſecundum Nec poteſt dari primum quia tunc illa res foret ꝑ tempus medians inter illa et per cõſeq̄ns iſtud non fuit vltimum inſtans ſui eſſe. Itẽ ſi ſortes nũc amittit gratiam ergo nunc peccat.

¶ Octauo arguit ꝙ res ꝑmanēs incipiat ꝑ vltimū inſtans non eē quia albedo ſortis acquiritur ꝑmotum ergo nō habet primū iſtans ſui eſſe quia alias acq̄reretur et acquiſita eēt in inſtanti. Item albeſiat ſortes continue tunc qñ habet gradum medium non eſt albus et tamē imediate poſt hoc erit albus ergo incipit eē albus ꝑ vltimum inſtans non eē vt dicit petrus h. ſi concedas. Contra phi. dicit qñ ex nigro fit album tunc in inſtanti terminante motuʒ ſortes eſt albus Item qñ cadauer icipit eē poſt mortem ſortis albi tunc verum eſt dicere ꝙ nunc ē albū et immediate ante hoc non fuit album ergo aliquid incipit eē album per primum iſtans eſſe.

¶ Nono quero vbi ē anima ſortis in primo inſtāti non eē ſortis ſi i ſorte ergo nō eſt mortuus ſi extra ſortē vel materiam eius. Contra prius erat in ſua materia ⁊ nō mouetur i iſto iſtāti ergo adhuc ē i ea.

¶ Decimo arguitur contra terciā cōcluſionem q꞉ queritur in illo caſu qñ ſortes produceretur ⁊ in q̊ inſtanti ⁊ arguatur ſicut in argumēto 7°. Iteʒ tunc deus poſſet producere duos angelos vnum immediate poſt alium. Forte cōcedis ⁊ ſecūdus non producitur i inſtanti medio iſtius hore ſicut primꝰ Cōtra creatio ſecūdi equaliter diſtat ab extremitatibꝰ hore ergo eſt in medio inſtāti iſtius hore. Itē queritur an tres angeli poſſit creari vnus imediate poſt alium videtur ꝙ ſic ſcōm S. T. quia in motu diſcretio ipſius āgeli poſſunt dari tria iſtantia immo 100 quorum vnum ſit imediate poſt aliud. Sed cōra vl' tertius angelus erit imediate poſt primuʒ vel non ſi primum ſequitur ꝙ non ē productus poſt 2m. angelum ſi ſecūdum ergo ē tempus mediū int' primū et tertium ſʒ in illo tempore erit ſecūdus ergo ſecūdus erit ꝑ tēpus ante tertiū ergo tertius non erit poſt ſecundū imediate ¶ Ad hec diceret' primo ad octauū licʒ albedo habet primū inſtās ſui eē tamē ſortes icipit eſſe albus ꝑ vltimū non eē ⁊ forte prima albedo q̄ eſt primum naturale acquiritur in inſtāti imo ¶ Et ad decimū dic ꝙ ſortes nūq̄ 1° ꝓducitur. Et ad vltimū dicūt ꝙ ibi nō eſt tēpus mediū quia ſunt inſtantia temporis diſcreti ſʒ quid de tēpore nr̄o coexiſtit 3° inſtanti vide de motu āgelorū

¶ Undecimo arguitur ꝙ res permanens non incipit naturaliter per primum inſtans ſui eſſe quia ſecundum philoſophum quod fit non eſt et philoſophus dicit 5°. phiſic. quod generatur non eſt ergo quando ſubſtantia fit tunc non eſt Sed immediate poſt erit ergo ſubſtantia incipit per vltimum nō eſſe Item in rebus naturalibus eſt deuenire ad minimum naturale anteq̄ res ex toto corrumpatur. Quando ergo ex aere fit aqua Capio inſtans in quo fuit aer et inſtans in quo eſt aqua. Et cum iſta inſtantia non ſit immediata queritur. ſub qua forma eſt precedens materia ſi dicatur ꝙ ſub aqua ergo aer habebat vltimum inſtans ſui eſſe et eodem modo arguitur quando ex nō albo fit albū tūc ſunt duo inſtātia et in vno illorū eſt nō albū in altero vo eſt albū Queritur autē quid eſt in tempore medio Forte dicis ꝙ ibi nō eſt tempus mediuʒ quia inter cōtradictoria non eſt dare mediuʒ

¶ Ad primum dr̄ negando conſequentiā ſecūdā Utrum aūt in motu detur primū mutatū dictuʒ eſt in 5°. ꝙ non tamen quilibet motus habet ꝑcipiū Et ideo dicit ſ. t. de ve. q. 9. ar 8. ad. 6. ꝙ i motibus ſpecie differentibus aliquando ſimul ſunt terminꝰ vnius motus et principium alterius Si dicatur Terminus vnius motus et ꝑcipiū alterius contrariantur vt ponatur ꝙ per accidēs poſt q̄ aliq̄d per totam horam eſt calefactum incipiat per totā horam ſecundam frigefieri negatur antecedens.

¶ Ad ſecūdū negatur ſequela Et ad aliud dictū eſt in ſexto Si queratur an hora habeat vltimum inſtans ſui eſſe dicendum ꝙ non. Sed conta In inſtanti medio verum eſt dicere ꝙ tota hora eſt cathegoreumatice et poſt illud inſtans tota hora nō imediate erit quia iam vna pars eſt preterita vñ imediate poſt hoc ſolum erit vna pars et non tota medietas Quidam dicunt ꝙ licet non immediate poſt hoc tota hora erit ſicut nec totꝰ motꝰ celi imediate poſt hoc erit Tamen imediate poſt hoc verꝫ erit dicere tota hora eſt cathegoreumatice. Et ita dicatur de iſta ſortes incipit pertanſire ſpaciuʒ decem leucarum vel dicitur ꝙ cathegoreumatice imediate poſt hoc tota hora erit ſed ā hec eſt vera hora eſt in iſto inſtanti q꞉ hora non mēſuratur iſto inſtanti Item omnes hore ſunt eiuſdeʒ ſpeciei ergo ſi iſta eſt in iſto inſtanti tunc oēs poſſent eſſe in iſto inſtanti quod eſt contra naturam ſucceſſiui Item linea nō ē in puncto ergo nec hora in iſtanti indiuiſibili nec ſufficit ad tempus eſſe ꝙ iſtans ſit q꞉ tunc hora preterita et futura eſſent ſil'. ſ. quando inſtans medium eſt.

¶ Ad terciū cōcedo aliqua habere vltimū iſtans ſui eſſe loquendo de accidentibus que non ſubijciuntur tempori quia tamen voluntas hominis forte per accidēs ſubijcitur tempori ideo actus volūtatis non habet vltimum inſtans ſui eſſe ideo homo non poteſt deſiſtere ab actu immediate poſt q̄ ipſum elicuit Secus eſt de angelo qui poteſt precīſe velle per inſtans nec neceſſario continuat actū Sed contra ſequeretur ꝙ angelus haberet meritum infinitū ſuppoſito ꝙ mereatur per totā horaʒ quia in quolibet inſtanti haberet nouum meritum propter liberam continuationem Dices ꝙ angelꝰ poſt vnum meritum fit extra viam.

¶ Ad 4m. videtur ꝙ non ſit inconueniens iſta accidentia habere vltimum inſtans ſui eſſe ſecus aūt eſt de ſubſtantia Sed contra phūs dicit ꝙ etiaʒ in accidentibus inſtans tranſmutationis attribuendum eſt poſteriori paſſioni Dicendam ꝙ viſio non fit per tranſmutationem ſiue motum alij dicunt ꝙ qñ viſibile approximatur oculo ſortis non dat' primū iſtās viſiōis. Et de hoc 1°. celi et ꝑ hᵒ pʒ ad 5m.

¶ Ad ſextum dico ꝙ accidentia non proprie deſinunt eſſe. Nec corrumpuntur vt dicit S. T. 1a 2e. Si tamen concedatur ꝙ deſinunt eſſe non inconuenit ꝙ aliqua accidentia maxime relatiua habeant vltimū inſtans ſui eſſe. ¶ Et ꝑ hoc pʒ ad. 7m. Dico tñ ꝙ qñ grā deſinit eē ꝑ pctm̄ poſitiuū tūc deſinit ꝑ primū inſtans non eſſe quia actꝰ voluntatis

in inſtanti. Sꝫ cõtrã actus volũtatis qui eſt pecca-
tum mortale prerequirit deliberationeꝫ vel errorẽ
qui incidit in ꝯferẽdo vel ĩquirãdo vt dicit ſ. t. de ve
q 29. ar. 8. ad 2m. ſed deliberatio ⁊ diſcurſus requi-
rit tp̃s vt ptꝫ ex ſ. t. in 4. d. 17. q. 1. ergo nõ volumus
in iſtãti negatur ꝯña ar. 5. q. 3a. ad 1m. Item ibidem
dicit q. 2a. ad 2m. ꝙ actus hominis tẽpore mẽſurant̃
ergo actus volũtatis non fit in iſtanti. Dicẽduꝫ ꝙ
aliqñ peccatũ mortale fit ſine deliberatione vt qui
dam dicũt de peccato primi angeli alias error pre
ceſſiſſet peccatum ſed ſi ad mortale nõ requireretur
deliberatio tunc primi motus eſſent mortales vide
ſ. t. 1. 2e. q. 74. ar. 6. ad 3m. et q. 31. ar. 2. vbi dicit ꝙ du
pliciter aliquid eſt in tẽpore primo ſecũduꝫ ſe ſecũ
do per accidens et hoc bene eſt in inſtanti alia pa-
tent ex ſimilibus ĩ ca. deincipit.

Ad ſecũdum ſic proceditur videtur ꝙ nõ
omne quod reflectitur ĩ pũcto reflexio
nis quieſcat ꝑ argumentũ cõe quãdo fa
ba proijcitur cõtra lapidẽ molarem de-
ſcendẽte tunc enim faba non quieſcit in puncto re
flectionis quia alias ſequeretur ꝙ lapis molaris
etiam quieſceret quia faba nõ reflectitur donec ve
niat vſꝗ ad lapidẽ molarẽ ſi ergo tũc quieſcat ſcꝫ ꝑ
aliquod tẽpus ſeq̃tur ꝙ lapis ille quieſcat ꝑ idem
tẽpus qui tamen grauiſſimus eſt. Hic dicit ſilueſter
ꝙ quidã pro vna faba multum fatigantur vnde di-
cit fabam quieſcere añꝗ veniat ad molarẽ ab aere
impulſo Contra ponatur ꝙ molaris lẽte deſcẽdat
et ſagitta impetuoſe mittatur ꝯtra ipſũ tunc patet
ꝙ non quieſcit donec tangat lapideꝫ. Item ponat̃
ꝙ nunc lapis ille ĩcipiat moueri et ſit nũc primum
inſtãs ꝯtactus fabe tũc patet ꝙ ipa nõ quieſcit igit̃
nec nunc poteſt dari ꝙ prius quieuerit propter im
pulſum aeris Alij dicũt fabã tm̃ quieſcere ꝑ inſtãs
ſꝫ hoc eſt cõtra ph. in ſexto nichil enim quieſcit in ĩ
ſtanti rationes etiam phi. probant rẽ q̃eſcere ꝑ tẽ-
pus qñ reflectitur ſi dicas faba non mouetur ꝑ ſe
qñ deſcẽdit contra lapis ꝑ ſe facit eaꝫ deſcendere
ſicut ſortes aſcendere licet ſit agens extrinſecũ ſꝫ
contra eſt philoſophus.

¶ Reſpondeo dicendũ ꝙ hic principaliter loqui-
mur de motu recto et eſt motus rectus qui fit ſuper
lineam breuiſſimam Et oſtendendo ꝙ iſte non po
teſt eſſe continuus oſtenditur ꝙ ſolus circularis ſit
continuus et infinitus Maxime autẽ videtur mo-
tus rectus eſſe continuus per reflexionem. Et iõ
contra hoc ponitur concluſio talis.

¶ Concluſio prima impoſſibile eſt motum refle-
xum cum primo continuari probatur rationibus na
turalibus Et deinde logicalibus Prima ratio im-
poſſibile eſt contraria adinuicem continuari Sed
illi motus ſunt contrarij ergo. Maior patet quia
ad continuitatem motus tria requiriuntur ſcilicet
vnitas temporis vnitas mobilis et vnitas forme
ſecundum ꝗ eſt motus Sed contraria ſpecie diffe
runt ergo impoſſibile eſt contrarie adinuicem cõ-
tinuari Minor probatur nam motus contrarij ſũt
quorum termini ſunt contrarij Sed motus refle-
xi et primi motus termini ſunt contrarij. Nam in
locis ſũt ſex differentie poſitionum adinuicem cõ-
trarie ſcilicet ſurſum deorſum ⁊c. Modo omnis re-
flexio fit ſupra aliquam iſtarum differentiarum vt
ſi motus precedens erat ſurſum reflexio erit deor
ſum et ſic termini illorum ſunt contrarij Item pro
bat philoſophus a ſigno Nam iſti motus ſe inuicẽ
impediunt et ceſſare faciunt Siue ſint ſupra line
am rectam ſiue in circulo ergo contrariantur Non
eſt tamen intelligendum ꝙ motus circulares ꝓ-
prie contrariantur quia ꝗuis ſint a termininis cõ
trarijs non tamen ſecundum lineam breuiſſimam
ſed magis dicuntur repugnantes cum mutuo ſe ĩ-
pediant Secunda ratio illi motus non ſunt conti
nui inter quos mediat quies Sed inter primũ mo-
tum et reflexum mediat quies in puncto reflexio
nis igitur. Pro declaratione minoris ſupponitur
primo ꝙ tria ſũt in magnitudine ſcilicet principiũ
mediũ ⁊ finis ⁊ mediũ lꝫ ſit vnũ nũero tñ eſt duo ſe
cũdum rationem ſcilicet finis p̃cedentis et princi
pium ſequentis Supponitur etiam ꝙ aliud eſt eẽ
in actu et aliud eſſe in potentia Et ideo cũ dicitur
aliq̃d ꝯtinue moueeri ab is ĩ extremum magnitudi
nis medium magnitudinis non eſt principium ne
ꝗ finis motꝰ ĩ actu ſꝫ ĩ poa tm̃. Nec dr̃ ibi accidere
vl̃ recidere niſi ĩ poa qꝛ nõ eſt ibi ꝑ aliquod tempus
Sꝫ ꝑ ſolũ nũc tp̃is qđ etiã ibidẽ eſt ſolũ ĩ poa Sed
cũ mobile erat ĩ principio magnitudĩs qꝛ tale prin
cipium eſt actu Et motꝰ etiã tũc ibi erat actu Et ſi-
militer dicendũ eſt cũ eſt in alio extremo qꝛ tale ex
tremũ eſt finis actu et ibi eſt in nũc actu Si ergo
ĩ medio magnitudinis finiat̃ motꝰ p̃cedẽs ſecũdũ
actũ ⁊ ibi ĩcipiat alter motus ſecundũ actũ tũc me
dium actu habet rationem principij et finis.
Nõ ſic ẽ de pũcto reflexionis nã ad ipm actu finit̃
motꝰ p̃cedẽs Et ab eo actu ĩcipit motꝰ reflexꝰ. tũc
ar̃ ſic vl̃ eſt idẽ nũc ĩ q̃ mobile ad idem pũctũ refle
xiõis actu accedit ⁊ ĩ q̃ mutatũ ẽ reſpectu motꝰ p̃ce
dẽtis cũ illo nũc ĩ q̃ actu recedit ex illo pũcto l̃ ẽ alid
ab eo nõ p̃t dici ꝙ ſit idẽ qꝛ tũc ĩ eođ nũc mobile eẽt
actu et nõ eẽt in illo pũcto qꝛ cũ accedit ad aliũ pũ
ctum ibi eſt cũ vero recedit non ãplꝰ ẽ ergo ẽ aliud
et aliud nũc. ſꝫ ĩter quecũꝗ duo nũc mediat tẽpus
ergo mobile per aliud tempus in ipſo puncto ꝑmã-
ſit ſed quod per aliud tempus manet in puncto ſe
cundum ſe totum quieſcit ergo neceſſe eſt omne
quod reflectitur in puncto reflexionis quieſcere
ergo motꝰ reflexꝰ ⁊ p̃cedẽs nõ ſunt vnꝰ motꝰ deiñ
ar̃ rationibꝰ logicis Primo dũ aliq̃d mouet̃ a pñcipi
o motꝰ ſẽꝑ dicit̃ moueri ad vltiꝫ t̃iꝫ ſui motꝰ. Si er-
go nõ ſit q̃es ĩ pũcto reflexionis ſeq̃t̃ ꝙ idẽ ſil̃ mo
uebit̃ motibꝰ ꝯtrariis verbi grã Si aliq̃s aſcendat
ſurſũ ⁊ poſtea cadat deorſũ ſi illi duo motꝰ ſint vnꝰ
dũ mobile ĩcipiebat aſcẽdere dicebat̃ moueri ad vl
timũ terim ſui motꝰ ſcꝫ deorſũ ergo ſil̃ ꝯuenit aſcẽ
dere et deſcẽdere Scđo ſi ita eẽt ſeq̃ret̃ ꝙ aliquid
moueret̃ ad aliqueꝫ t̃miꝫ ab aliquo t̃mino ĩ q̃ nõdũ
fuit Patꝫ qꝛ ĩ cãu poſito dũ mobile ĩcipit aſcẽdere
dr̃ moueri deorſũ ⁊ tñ nõdũ fuit ſurſũ Tercio ſeq̃t̃
ꝙ ſil̃ corrũpit̃ nõ albũ ⁊ gñat̃ albũ cũ ex nõ albo fit
album Et ſimiliter corrumpitur album cuꝫ ex albo
fit nõ albuꝫ ergo ſi motꝰ reflexꝰ poſſit ꝯtinuari ĩ oĩ
gñe ſequit̃ ꝙ erit idẽ motꝰ quo ex nõ albo fit albuꝫ

et quo ex albo fit non albū ergo ſimul generabitur
albū ⁊ corrūpetur qđ eſt īpoſſibile. ¶ Circa dicta ī
ſecūda ratione ꝯcluſionis mouet phi. dubia et pro
primo ponātur due magnitudines vna eſt e. b. c. ⁊
ſecūda z. l. ⁊ ſit vltia pars e. b. c. puta b. c. equalis to
ti z. l. deinde ponātur duo mobilia equaliter mota
puta a. et d. ⁊ moueať a. ꝯtinue a pūcto e. vſq ad pū
ctum c. d. vero tunc recedat a pūcto z. et tendat ad
punctū l. cū a accidit ad b. ſi ergo aliud ſit nūc ī quo
a accedit ad b. et ab eo recedit ſequeref ꝙ d. prius
veniret l. adꝙ a ad c. qꝛ prius receſſit a pūcto z. ꝙ a
a. b. hoc autē videtur īcōueniens cū equaliter mo-
ueantur ⁊ magnitudo b. c. ſit equalis magnitudini
z. l. ergo videtur falſū quod dictū eſt in ſecūda rati
one ſcꝫ ꝙ eſt aliud inſtans ī quo mobile ad illud pū
ctum accedit et aliud in quo recedit ab eodem pun
cto. Reſpondet ari. ꝙ argumētum habet apparē-
tiam ſi a. actu eſſet in b. ita ꝙ. b. eſſet actu medium
magnitudinis et haberet actu rationē finis ⁊ ratio
nem pricipij ſed nō eſt ita cū a. ponatur ꝯtinue mo
ueri a. puncto e. vſq ad pūctū c. et ideo a. nō eſt ī b.
niſi p inſtans et eſt idem inſtans in quo accedit et ī
quo recedit ab ipſo b. modo non eſt in reflexione qꝛ
punctus reflexionis eſt actu finis primi motꝰ ⁊ ac-
tu principium ſecundi qꝛ ille pūctus ē actu ideo nō
poteſt eſſe idem inſtās quo mobile actu accedit ad
ipſū et quo recedit ab eo. Et ſic patet ſolutio iſtius
dubitationis. Et ex hoc patet etiā ſolutio alterius
dubitationis que eſt ratio zenonis qua nitebatur ī
probare motum localem propter pūcta infinita exi
ſtētia inter extrema magnitudinis que īpoſſibile
eſt pertranſire vt ipſe arguit Sed quia prius reſpō
ſum eſt ad rationē eius ideo pro nunc dimittitur.
Poſſet dubitari an motus ſurſum et deſcenſꝰ ſpe
cie different ⁊ per cōſequēs an poſſūt cōtinuari qꝛ
ſ. t. 12ᵉ. q. 12. ar. 4. 3ᵐ. dicit ꝙ aſcēſio et deſcēſio ſunt
idē ſubiecto hoc etiā dicit ph. ī 3º phi. cap. 3º. tracta
tus primi ſꝫ burleus dicit ꝙ loco aſcēſus debet po-
ni acceſſus vnde idem motus eſt acceſſus ad termi
num ad quē eſt receſſus a termino a quo vel expo-
natur de motu reflexionis per accidens vno.
¶ Cōtra hec arguiť per argumentum ante oppoſitum
Forte dicis ꝙ contingit per accidens ꝙ in motu re
flexionis non ſit quies per ſe tamen omne quod re
flectitur in puncto reflexionis quieſcit Sed con-
tra ex hoc deſtruitur proceſſus philoſophi volētis
hic probare ꝙ motus rectus non poteſt eſſe conti
nuus et perpetuus quia in motu recto fit reflexio
et per conſequens inquit quies Modo aduerſariꝰ
dicit ꝙ hoc non eſt neceſſarium Item arguitur per
ſecundam rationem philoſophi quia in iſto caſu vľ
eſt idem nunc in quo mobile accedit ad punctū re-
flexionis et quo actu recedit vel non Si primū cō
tra tunc eſſet in illo puncto et non eſſet quia cū ac
cedit illud punctum ibi eſt cum vero recedit non ā-
plius eſt Si ſecundum tunc ſic inter quecunq duo
nunc mediat tempus ergo ſi non ſit idem nunc ſe-
quitur ꝙ mobile quieſcit ibi per tempus Item om
nis concluſio demonſtrationis eſt neceſſaria nec
pōt eſſe falſa p accñs Sed phūs hic demrāt ꝙ oē
quod reflectitur in puncto reflexionis quieſcit gº

¶ Item tunc iſta faba continue moueretur Forte
dicis ꝙ verum eſt continuitate per accidens Sed
hoc nichil eſt quia etiam quando aliquid deſcendit
motus ille non eſt continuus per ſe quia motus ē
continuus a magnitudine ⁊ p quantitatem.
¶ Secundo ſi lapis ſurſum proiectꝰ per aliquod
tempus quieſceret ſequeretur ꝙ graue ſurſum exi
ſtens non deſcenderet. Forte dicis ꝙ impeditur
qꝛ virtꝰ mouens lapideꝫ ſurſū ſufficit ipꝫ detinere
per aliquod tempus ne deſcendat licet non poſſit
ipſum mouere amplius ſurſum Contra quando pi
la proijcitur contra lapidem tunc non quieſcit per
tempus ergo nec quando eſt ſurſum Antecedens
patꝫ quia ſi d̄ſcat per tempus quero a quo poſtea
mouetur Forte dicis ꝙ ab impetu Cōtra ille impe
tus fuit ita fortis ī prima medietate illius tempo-
ris ſicut in ſecunda ergo mouebat ſtoſum ſurſum
Nec poteſt dici ꝙ moueatur a terra alias oīs pila
poſita ſuper terram moueretur ab ea.
¶ Tertio arguitur ad idē quia capio primū iſtās
in quo lapis proiectus ſurſum īcipit quieſcere et
quero an tūc virtus motiua lapidis deorſū ſit equa
lis ipſi reſiſtentie vel maior vel minor Si primum
ergo immediate poſt hoc mouebit lapidem deorſū
quia illa reſiſtentia continue diminuitur ergo im-
mediate poſt hoc erit minor ꝙ virtus motiua lapi-
dis deorſum quia a proportione inequalitatis ma
ioris ſemper fit actio Si 2ᵐ. arguitur eodem modo
Si tertium ergo poſt hoc lapis adhuc mouebitur
ſurſum quia virtus motiua ſurſum adhuc erit ma-
ior ꝙ actiuitas lapidis.
¶ Quarto Ponatur ꝙ muſca aſcendat ſuper lan
ceam et in aſcendendo lancea cadat deorſum tunc
illa muſca non quieſcet in puncto reflexionis ſed
mouebitur ad motum lancee Item motꝰ reflexio-
nis eſt motus ergo vnus motus Et tamen compo
nitur ex duobus ſcilicet ex motu aſcenſus et ex mo
tu deſcenſus ergo ex motu aſcenſus et deſcenſus
poteſt fieri vnus motus.
¶ Quinto probatur ꝙ motus contrarij poſſūt
eſſe inuicem immediati quia ponatur ꝙ aliquid cō
tinue frigeſiat et in fine applicetur ibi aliquod ſū
me frigefactiuum tunc patet ꝙ inter calefactionē
et frigefactionem non erit tempus medium Item
poſſibile eſt ꝙ vna medietas ligni calefiat et a-
lia frigeſiat tunc inter iſtas duas medietates non
eſt medium ergo nec inter motus contrarios quo-
rum vnus eſt in vna medietate et alius in alia me
dietate ſi dicas tunc continuantur per accidēs ex
parte ꝙtitatis. Contra motus non intelliguntur
aliter continuati niſi p ꝙtitatem Si dicas vltima
eorum non ſunt vnum Contra tunc vltima contra
riorum eſſent ſimul ſcilicet quando per accidens
vnus motus ſequitur alium motum contrari-
um.
¶ Sexto motus celi ab oriente in occidentem et
ab occidente in orientem continuantur. et tamen
videntur eſſe motus reflexionis vel contrarij
quia oriens et occidens ſe habent ſicut dextrū et ſi
niſtrum dextrum autē et ſiniſtruꝫ ſunt differētie et
5º. phi. dictū eſt ꝙ omnis motus eſt iter ꝯtraria vel

contradictoria.

¶ Sepimo ꝑ argumētū probaretur ꝙ nullus motus localis eſt cōtinuus quia aliqñ accedit et recedit ab ipſo et nō in eodem inſtanti ergo ibi eſt tempus. Forte dicis ꝙ mobile non eſt in puncto medio in actu ſed in potētia. Contra quod eſt calidum in potētia tm̄ non eſt calidum ergo ſi mobile non eſt ī puncto medio niſi ī potētia ſequitur ꝙ realit̄ nūꝗ̄ eſt in puncto medio. Item in īſtāti medio queritur vbi actualiter eſt ipſū mobile.

¶ Ad primū dicēdū ſecūduz aliquos ꝙ faba nūꝗ̄ tangit lapidē molarē quia duo corpora dura nō poſſunt ſe tangere Sz cōtra nichil poteſt ea īpedire ſi enim aer īpediret corpora dura ne in fine motus ſe tangerēt multo plus impediret in pricipio qñ plus mediat de aere. Item ſi gladius non tāgeret lignū non eſſet difficile ipſum extrahere. Dicēdum ergo ſecūdum aliquos ꝙ ibi eſt quies īſtantanea. ſz hoc videtur ꝯtra phm̄ 6°. phi. ideo dicit̄ ꝙ forte quies hic capitur pro diſcōtinuatione motus.

¶ Ad 2m. dicitur ꝙ virtus mouens lapidē ſurſum detinet ipſum et tunc de impetu pile dicitur ꝙ partes non tangētes terrā reſiſtūt ne ſubito poſſit reſilire et ꝑpter hoc aliqñ frangitur.

¶ Ad 3m. dicitur ꝙ licet illa virtus motiua ſurſum ſit fortior grauitate lapidis non tamen excedit grauitatē lapidis ⁊ reſiſtētiam aeris. Sed queritur an petrus mouens manū ſurſū poſſit eā īmediate retrahere ſine quiete videtur ꝙ ſic.

¶ Ad 4m. dicitur ꝙ ꝑ accidēs non incōuenit mobile quieſcere Et per hoc patet ad 5m. ſed dices quādo phi. dicit ꝙ inter motus alterationis cadit quies media vel loquitur remoto impedimēto vel non ſi primum hoc nichil eſt dicendum ergo ꝙ corruptū nō poteſt applicari niſi per tēpus ſucceſſiuū ⁊ ideo immediate poſt calefactionem non ſequitur frigefactio. ¶ Ad 6m. patet ex 5. phiſi.

¶ Ad ſeptimum dicitur ꝙ mobile non eſt in puncto medio in actu qui ſit completus terminus ipſius motus.

AD tertium ſic proceditur Videtur ꝙ proiecta a primo proiſciente poſt receſſum non moueantur a medio quia medium reſiſtit ſue diuiſioni ergo non mouet ꝓiecta ſed reſiſtit motui eorum. Item ſequeretur ꝙ lata proiecta facilius mouerentur ꝗ̄ rotunda vel acuta quia facilius pellerentur a medio ſed hoc ē falſum igitur. Item mirabile videtur ꝙ aer qui tā faciliter diuiſibilis eſt grauia ſuſtinere poſſit ⁊ mouere. Sed contra eſt philoſophus.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ ariſtote. oſtendit vnitatem motus exigere vnitatem mobilis. Et ideo īquirit an proiecta ab vno motore ſeu a pluribꝰ moueantur vt facilius oſtendatur vnitas primi mobilis Circa quam dubitationem excludit philoſophus falſam opinionem que dicitur platonis qui poſuit primum proiſciens cū ipſo proiecto mouere aliquod corpus puta aerem qui aer motus concomitatur ſemper et mouet ipſum proiectum durante motu eius contra quod arguit ariſtotel. quia eadem dubitatio oritur de ipſo aere ſcilicet a quo moueatur poſtꝗ̄ ſeparatum eſt a primo mouente quia ſicut a ſe non mouetur proiectum nec aer. Et hunc modum mouendi proiecta vocant aliqui antipariſteſim hoc eſt contra reſiſtentiam ymaginantes ipſum medium reſiſtendo vnire ſe retro mobile ⁊ vniendo mouere mobile. Sed hec ſolutio ariſtotel. nō placet propter cauſam dictam ideo aliter reſpondet dicens ꝙ primum proiſcens corpus ſibi ꝓpinquum puta aerem vel aquam mouet. et mouendo ipſum ſibi tribuit virtutem mouendi aliud mediuz conſequenter ſe habens ita ꝙ medium ꝓpinquum primo mouenti ab ipſo recipit ꝙ moueatur et ꝙ moueat aliud et ſic deinceps et quia mouere ⁊ moueri nō inſunt de neceſſitate eidem alias nō eēt dare mouens nō motum idō hoc ſecundum mouens poſtꝗ̄ ceſſauit moueri tamē bene mouet aliud cōſequenter ſe habens quod patet ad ſenſum de lapide proiecto in aqua qui aquam mouet ſibi propinquam primo cauſando in ea circulum quendam quidez circulus cauſat alium circulum mouendo aliam aquam conſequēter ſe habentem et hoc modo non oportet totum aerem vel totā aquā moueri ſimul quando primū mouens mouet vel ſimł quieſcere quando primuz mouet vel ſimul quieſcere quando primum ceſſat mouere Sed propinquū medium primo mouenti ſimul mouetur qñ primuz ceſſat mouere ⁊ ſimul ceſſat moueri quando primū ceſſat mouere et in termino ſui motus mouet medium ſibi propinquum Et ita dicendum eſt de illo in ordine ad aliud et quia virtus motiua impreſſa a primo in ſecundum fortior eſt in ipſo ſecundo ꝗ̄ in tercio ideo continue minoratur et tandem adeo debilitatur ꝙ ſufficit ad hoc ꝙ illud in quo eſt moueat aliud ſibi propinquū ſed non tribuit virtutem mouendi vlterius et tunc ceſſante illo in quo debilis eſt ita mouere ceſſat aliud moueri et defficit motus ⁊ iſte ē modus poſitus ab ariſtotele quo proiecta mouentur Sed aduertendum eſt ꝙ licet virtus motiua in medio propinque primo mouēti maior ſit intenſiue ꝗ̄ in magis diſtāti nō tamen hz actum ſuum maximum ideo non eſt maior extēſiue quia virtus illius cum ſit corporalis ſicut quelibet virtus corporea requirit determinatam ꝗ̄titatem maxime ꝗ̄tum ad hoc ꝙ habet ſuum maximum actum Et ideo proiecta minus ledunt propinquiora ꝗ̄ diſtātiora a primo proiſciente in fine vero motꝰ propter debilitatem virtutis tarde mouentur Et ideo proiecta velocius mouentur in medio ꝙ in principio vel in fine Exemplum patet de aqua.

¶ Concluſio prima ꝓiecta poſt receſſum a primo proiſciente a medio mouentur modo expreſſo patet quia huiuſmodi proiecta poſt receſſum mouentur vt ad ſenſum pz Nō a ſe cum nō ſint aīata ergo ab alio Et primuz mouens debet eſſe ſimul cū moto op3 ergo huiuſmōi corpora moueri ab aliq̄ corpore

eſt immediatum ipſis proiectis Ex quo ſequitur ꝙ non mouentur b a vnico motore ſed a pluribus con ſequenter ſe habentibus ſeinuiceꝫ tangentibꝰ qꝛ non eſt ſemper idem corpus immediatum mouens ipſa proiecta. Et quia pluritas ſeu diuerſitas nō eſt ſine diuiſione ideo oportet medium a quo mouē tur proiecta eſſe faciliter diuiſibile.

¶ Concluſio ſecunda licet motus alicuius proie- cti videatur eſſe vnus continuus propter continui tatem mobilis et temporis non tamen eſt vnus cō tinuus ſimpliciter Patet quia huiuſmodi motus ē a pluribus et diuerſis motoribus conſequenter ſe habentibus que non mouentur ſimul ergo ille mo tus non eſt ſimpliciter vnus et continuus. Et hoc patet ad ſenſum in aqua mota a lapide ibi enim pa tet ſucceſſio motus ad motum ſecundum diuerſas partes aque ibi enim apparent diuerſi circuli ⁊ mo tus quo vna pars aque aliam mouet alia non mo- uente et quomodo vna pars mouetur alia non mo ta et ſimiliter eſt i aere ꝗ̄tum ad corpora proiecta licet non ſit ita ſenſibile propter maiorē aeris ſub- tilitatem Ex hijs ſequitur ꝙ motor primus eſt vnꝰ quia alias primus motus non eſſet vnus quia eſſet a pluribus motoribus.

¶ Contra hec arguitur Saltem contra vltimo di cta quia quinto phiſico dicitur ꝙ ad vnitatem mo tus ſufficiunt vnitas mobilis temporis et termini ergo non requiritur vnitas mouētis. Item ſortes et plato poſſunt ſimul trahere nauem et tunc ille motus nauis erit a pluribus mouentibus ſcilicet a ſorte et platone. Forte dicis ꝙ ſortes ⁊ plato nō ſunt niſi vnus motor Contra ſic etiam poſſet dici ꝙ quando vnus motor ſuccedit alteri tunc illi duo non ſunt niſi vnus motor ⁊ per ꝯ̄ns motus eēt vnꝰ

¶ Item multi putant celum moueri a duobus mo toribus tn̄ motus eius ē vnus et regularis

¶ Secundo arguitur ad idem Pono ꝙ ſortes mo ueat a. lapidem et quando ſortes deſinit mouere tunc plato incipiat tunc iſte motus eſt continuus cum ibi non ſit quies media et tamen eſt a duobus motoribus Et eodē modo poteſt argui de ignē ca- lefaciente cui adiungitur alius ignis.

¶ Item ſequeretur ꝙ proiectum per nullum tempus moueretur motu vno qꝛ continue ē in alio et in alio medio. Et per hāc opinionē moueꝛ a me dio. ergo continue ibi eſt aliud mouens. Ante- cedens patet quia quod mouetur eſt cōtinue in a- lio loco et in alio loco ergo eſt in alio et in alio me- dio Qꝫ tamen ibi ſit motus vnus per aliquod tem pus patet quia ibi eſt motus ergo ibi eſt motus vnꝰ

¶ Tertio arguitur probando ꝙ proiectum nō mo ueatur ab aere ſequente proiectum vel a virtute impreſſa aeri et non ipſi proiecto quia ille aer mo ueꝛ per impetum ſibi impreſſum a mouente ergo ⁊ ipſum proiectum poteſt recipere impetum mouen tis Forte dicis ꝙ non propter eius duriciam Con tra ferrum recipit virtutem a magnete per quā mo uetur Item ſi aer mouetur per impetum receptum ſequiꝛ ꝙ mouetur ab intrinſeco Et per conſequēs naturaliter Itē ſeqtur ꝙ inanimatum moueret ſe quia aer ille mouetur ꝑ ipetuꝫ in eo receptū. Item vel talis virtus ꝓducitur in aere ſubito vel ſucceſ ſiue ſi primū vel ergo ante ꝓiectioneꝫ vel poſt non primū alias ꝑ tēpus ſtaret huiuſmodi virtus abſqꝫ motu et manifeſtum eſt ꝙ non poſt alias ꝓiectum aliqn̄ moueretur ſine tali virtute nec ſucceſſiue qꝛ alias motus violentus eſſet velocior in fine ꝗ̄ in principio.

¶ Quarto quia ſagitta aliqn̄ mouetur ꝯtra ventū et ꝯtra aerem et ſimiliter nauis aliqn̄ mouetur cō- tra curſū aque ſꝫ tunc non mouetur ab aqua ymmo potius impeditur ergo oportet ꝙ ibi aliqua virtus imprimatur ipſi naui a nauta Itē qn̄ eſt ventus tūc aer in quo recipitur virtus ꝓijcientis remouetur a ſagitta ita ꝙ ipſa aſcendēte per ventū pellitur ille aer ad orientem. Item qn̄ trūcus mouetur circula- riter non videtur ꝙ hoc ſit ab aere alias ſi ſubito a- lius trocꝰ poneretur in illo loco ſequeretur ꝙ circula riter moueretur ſicut primus.

¶ Quinto ſequeretur ꝙ ita velociter moueretur ſagitta non ꝓiecta a te ſicut alia patet quia tantaꝫ virtutē recipit aer reſpectu ſagitte quā non tenes ſed pendet in aere ſicut reſpectu alterius. Itē ſeq retur ꝙ tu non poſſes proijcere lapidē ꝑ vnum pe- dem in vacuo patet quia in vacuo nullum eſt medi- um ergo ꝓiectum ibi nō poteſt moueri.

¶ Sexto nullus poteſt ſine ſagitta mouere aereꝫ vſqꝫ ad ſūmitatem turris ergo qn̄ proijcit ſagittaꝫ vſqꝫ ad ſummitatē turris illa ſagitta non mouetur per motum aeris. Item tunc lōgius deberes proij cere fabam ꝗ̄ lapidem quia aer motꝰ lōgius poteſt mouere minus graue et minus reſiſtens.

¶ Septimo capiatur ſagitta que moueaꝛ tranſe- undo corpus molle et in extremitate habeat corpꝰ latū quod obſtruat foramē imediate poſt tranſituꝫ tunc illa ſagitta mouebitur poſtqꝫ trāſiuit forameꝫ et non ab aere ꝓbatur quia nullus aer trāſiuit per illud foramen qꝛ imediate foramē fuit obſtructum et non tranſiuit cum ſagitta. Item ad iſtud eſt ſ. t. de po. q. 3. ar. 11. ad 5m. vbi dicit ꝙ ſagitta mouetur a proijciēte ꝗ̄diu manet vis impulſus proijcientis ſi cut graue ianimatuꝫ tam diu mouetur ꝗ̄diu habet grauitatem. Item in ſecūdo ſen. diſ. 11. ar. 4. ad 5. dicit proiectum moueri ꝑ fortem impreſſionē. Itē angelus poteſt proijcere lapidem abſqꝫ hoc ꝙ ali- quid agat i aere nec videtur ꝙ machia bellica poſ ſit proijcere lapidem ad diſtantiaꝫ tantā per ſoluꝫ impetum impreſſum in aere vel per motum aeris et non ipſi lapidi proiecto. Item ariſto. contra pla tonem querit Si proiectū moueatur ab aere a quo mouetur ipſe aer ſed eodē modo queritur ſecundū hanc opinionem a quo mouetur ipſe aer per queꝫ mouetur proiectum. ¶ Ad primū dicitur a multis propter hec argumenta ꝙ proiectum tantum mo- uetur ab impetu ſibi impreſſo. Et ſi queratur quid ſit iſte impetus dicitur ꝙ eſt qualitas inherēs ipſi lapidi. Sed contra vel eſt qualitas prima vel ſecū da. Si ſecundum ergo producꝛ a qualitatibus pri mis quod eſt falſum Item tunc lapis ſemper mo- ueretur qꝛ nō videꝛ a quo corrūpaꝛ talis qualitas Itē tūc maximꝰ lapꝭ velociſſie moueret qꝛ reciperet maiorem impetū ſed ꝑ hec etiā videtur ꝙ nullus po

natur impetus in aere. Sed arguitur aliter ſuppo
nendo ꝙ proiectū in principio non velociſſime mo
uetur ſed in medio. Tunc queritur vnde hoc ꝑue
nit cū impetus in principio ipreſſus ſit inteſiſſim⁹
dicūt ꝙ ille ipetus eſt multū intenſ⁹ in pricipio in
vna parte tantuꝫ nō aūt in aliis Unde prius ſi tin
vna parte ꝙ̄ in alia. Sed contra tunc vna pars la
pidis moueret alia quieſcēte vel alia moueretur ſi
ne ipetu. Itē moueat ſoꝛ diu lapidē ac ſi vellꝫ proij
cere ⁊ poſtea proijciat tūc videt ꝙ per illum motuꝫ
impetus eſt impreſſus equaliter omnib⁹ partibus
tñ plus ledit in medio. Item tunc motus proiecto
rum eſſet vnus quod eſt ꝯtra phi. in textu quia eēt
ab vno motore ſ. ab impetu. Forte dicis ꝙ loquitur
diſputatiue. Contra ipſe ex hoc probat vnitatem
primi motoꝛis ergo non loquitur ſolum opinatiue
Et hec etiam ē opinio ꝯmē. et pauli quia ſi talis ꝟ
tus eſſet in ipſo lapide proiecto ſequeretur ꝙ mo
tus eius ſurſū non eſſet violentus quia eſſet ab ex
trinſeco ſcꝫ ab impetu phi. etiā dicit ꝙ motus ꝓie
ctionis eſt ſicut circulationes in aqua ſed pꝫ ꝙ ille
circulationes nō ꝯtinuantur Reſpondet ergo ad
argumenta ꝙ phi. 5. phiſi. non poſuit omnia ad vni
tatem motuum neceſſaria vel alij dicūt ꝙ ibi non
eſt vnitas temporis qn̄ diuerſa mobilia applicant
ſed cadit ibi tēpus medium. Uidetur tñ ꝙ proiectū
ꝯtinue moueatur ergo motus eius eſt cōtinuus et
vltra ergo eſt vnus capiat enim inſtans diſcōtinu
ationis et queritur an tunc incipiat quieſcere vel
an moueatur et manifeſtum eſt ꝙ non quieſcit do
nec veniat ad terminū Ad aliud dicit ꝙ duo trahētes
nauem ſe habent per modum vnius motoꝛis Sed
queritur Si primo ſoꝛtes moueat nauem ⁊ poſtea
alij veniāt ad adiuuanūd eum an ille motus eſſet
vnus Et ſimiliter ſi lapis proijciatur deoꝛſum vio
lenter An ille motus ſit continuus Uidetur ꝙ ſic

¶ Et per hoc patet ad ſecundū vel dicitur ꝙ aliqs
aer per aliquod tempus coniungitur ipſi proiecto
et per illud tempus motus eius eſt vnus.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ aeri imprimitur impetus
vel etiam aque ſi lapis proijciatur ꝑ aquā Et vide
tur ꝙ ille impetus producatur ſubito per violētuꝫ
contactum Et ſi queratur a quo coꝛrumpitur talis
impetus aeris cum non ſemper duret dicunt qui
dam ꝙ ab aere impediente. Si dicatur agens na
turale non pot eſt mouere idem ad diuerſas poſiti
ones Sed ille impetus mouet ſtoſum deoꝛſum ꝯ
tra lapidem et deinde mouet ipſum ſurſum. Forte
dicis ꝙ hoc eſt per accidens.

Si queratur quare lapidi non imprimitur impet⁹
Reſpondet Com. ꝙ impetus imprimitur aeri ra
tione propinquitatis ad naturam materie prime
Unde aer eſt magis paſſibilis et receptiuus prin
cipij mouendi Uidetur tñ multū probabile et ſeclu
ſa auctoꝛitate dicendum ꝙ lapidi imprimitur im
petus a quo mouetur ſaltem partialiter et forte iu
uatur ab aere

¶ Ad 4m. dicitur ꝙ ſi per ventum totus aer ſub
ſtraheretur ſagitta non moueretur et ide eſt ꝙ flā
te vento ſagitta tardius mouetur quia aer non po
teſt ita faciliter eam mouere Si dicatur
Aer reſiſtit ſue diuiſioni ergo non mouet lapidem
negatur cōſequētia qꝛ mouet ipſū ꝑ ꝟtutē quā reci
pit a ꝓiciēte et ita dicatur de aqua.

¶ Ad quintum negatur ſequela quoniam opoꝛtꝫ
ꝙ per proijcientem applicetur aer proiecto. Sed
dices ponatur ꝙ ſubito vna ſagitta ponatur in lo
co alterius ſagitte volantis an aer eam mouebit vi
detur ꝙ non Sed contra agens naturale equalit
agit in paſſum equaliter approximatum. Item po
natur nō ſuper arcū ſꝫ āte et per coꝛdā ſagittatoꝛ
moueat aerem ac ſi vellet proijcere ſagittā nichi
lominus ad ſenſum patet ꝙ illa ſagitta non moue
bitur et tamen eque bene imprimitur impet⁹ aeri
ac ſi ſagitta fuiſſet applicata coꝛde igitur ⁊c.

¶ Ad ſextum forte diceretur negando antecedēs
vel ꝙ per ſagittam melius mouetur aer. Sed hic
dubitatur an quando terra pura a forte proijcitur
deoꝛſum An ille motus ſit naturalis vel violent⁹
videtur ꝙ ſit naturalis cum ſit ad locum naturalē.
Et tamen ſecundū hanc opinionem videtur violē
tus quia proiectum mouetur ab extrinſeco ſcilicet
ab aere dicendum ꝙ ille motus partim eſt natura
lis et partim eſt violentus.

¶ Ad ſeptimum patet ex dictis Et ſi queratur a q̄
mouetur ipſe aer dicendum ꝙ vnus aer mouetur
ab alio Et ſi queratur quare faba non ita longe ꝓ
ijcitur ſicut lapis. Forte proijciens melius poteſt
ſe applicare vel vna figura eſt aptioꝛ ad diuidēduꝫ
medium Et ideo velocius mouetur proiectum acu
tum Uidetur ex S. T. probabile ꝙ in proiecto re
cipitur aliqua virtus.

¶ Circa hec queruntur 5e. Primo An deus ſit in
finite virtutis ſecundum philoſophum Secundo
An deus ſecundum philoſophum agat ex neceſſi
tate nature Tertio an deus ſit in oꝛiente Quarto
An phiſici ſit demonſtrare primum motoꝛem eſſe.
Quinto An demonſtretur ꝙ deus eſt.

Ad primum ſic proceditur videtur ꝙ de
us non ſit infinite virtutis ſecundum
philoſophum Supponendo duo ſcilꝫ
ꝙ deus eſt motoꝛ appropriatus primi
oꝛbis. Secundo ꝙ deus mouet de ne
ceſſitate nature Hec duo concederet philoſophus
Si ergo deus eſſet infinite virtutis ſequeretur ꝙ
celum ab eo moueretur in inſtanti quia per ſecun
dam ſuppoſitionem moueret ſecūdum vltimū ſui
poſſe Sed virtus infinita agens ſecūdum vltimū
ſuum poſſe agit in inſtanti ergo deus ageret in in
ſtanti quod eſt contra philoſophum Sed contra vi
detur eſſe philoſophus in iſto octauo Dicit enim ꝙ
deus non eſt virtus in magnitudine quia virtus in
finita non poteſt eſſe in magnitudine finita: ergo
deus eſt infinite virtutis et loquit de infinito intē
ſiue ſicut patet ex precedentibus et tertio phiſico.
et capitur infinita negatiue. i. ꝙ ſua virtus nō ter
minatur.

¶ Reſpondeo dicēdū ſecūdum philo. in motu 3ª. ſunt ſ. mouens mobile et tēpus in quo fit mot⁹. tūc dicitur ſicut dictū eſt in 6. phi. ꝙ impoſſibile ē tempus eſſe infinituꝫ alijs duobus exiſtētibus finitis Sed contra tēpus in quo mouetur celū ſaturni eſt infinitū ⁊ tamē celuꝫ ſaturni et motoꝛ eius ſūt ētiā finita quia celum ſaturni mouetur ab angelo finite virtutis vel ſaltē moueri poteſt q̄ꝛ eſt īfatigabilis et incoꝛruptibilis vnde ita facile ē ſibi mouere poſt 100. annos ſicut ī principio. Dicēdum ꝙ motoꝛ ſaturni nō eſt infinite ꝟtutis ſicut nec ſol qui ſecūdū philo· agit ꝑ tēpus īfinitū in hec inferioꝛa quia angelus mouens ſaturnū nō eſt per ſe cauſa illius infinitatis qua celum ſaturni dicitur moueri per tēpus infinitū vt poſtea dicetur.

¶ Concluſio reſpōſiua deus eſt infinite virtutis pꝛobatur quia motus celi eſt infinit⁹ ergo ꝓſupponit motoꝛē infinitū Et ſi queratur quomodo motus celi eſt infinitus dicendū ſecūdum ari. ꝙ eſt infinitus ex parte magnitudinis reſūpte ⁊ iterate vnde celū infinities circuit terram et ſic motus celi ē infinitus ꝑ accidēs et a motoꝛe īfinito.

¶ Pꝛo quo notādū ꝙ motus dupliciter ē infinit⁹ vt dicit S. T. lec. 21. ſcꝫ ex parte mobilis q̄ſi ſ. eſt in coꝛpoꝛe infinito. Aliomodo ſecūduꝫ partes magnitudinis ſuper quā tranſit motus Si aliq̄s eſſet motus pꝛimomodo īfinit⁹ ille diceret̄ īfinit⁹ ꝑ ſe quia infinitas ꝯpeteret ei ꝑ pꝛopꝛium ſubiectū et non ꝑ aliquod extrinſecū Ex quo pꝫ ꝙ motus celi ē infinitus ꝑ accidēs et nō ꝑ ſe. tūc arguitur ſic Omne per accidēs debet reduci ad per ſe ſed motus celi eſt īfinitus ꝑ accidēs ergo debet reduci in aliquā cauſam motus infiniti per ſe ſi talis motus eſſet ſꝫ cauſa ſufficiēs infiniti motus ꝑ ſe eſt infinita ergo ꝟt⁹ dei eſt infinita ꝙ autē requiratur virtus infinita ad motum infinituꝫ ꝑ ſe ꝓbatur ſuperius q̄ꝛ ſi mobile ſit infinitū motoꝛ erit infinitus quia virtus finita mouet finitū mobile in tēpoꝛe finito ergo nō poteſt in tēpoꝛe finito mouere mobile infinitū quia alias ſequeret̄ ꝙ eadē virtus in equali tēpoꝛe moueret coꝛpus finitū et infinitū q̄ꝛ ponatur ꝙ pꝛedicta virtus in vna die moueat coꝛpus infinitū et in vna hora vnam partem eius ſequitur ergo ꝙ 24. partes tm̄ mouebit in vna die et per ꝯñs ī eodē tēpoꝛe mouebit coꝛpus infinitū et 24. partes tm̄ Ex hoc īfert phūs ꝙ deus nō eſt in magnitudine ideſt ꝙ non ē foꝛma alicuius coꝛpoꝛis quia virtus infinita non poteſt eſſe in magnitudine finita Sed omne coꝛp⁹ eſt finitum igitur Maioꝛ patet ſuppōnēdo diuiſio. Pꝛimo ꝙ maioꝛ potentia equalem effectum perficit in minoꝛi tempoꝛe q̄ꝫ minoꝛ ſicut maioꝛ potētia calefactiua ad equalem caliditatem perducit id in quo agit in minoꝛi tempoꝛe. Et ex hac ſuppōne ꝯcludit ꝙ cū potentia infinita ſit maioꝛ q̄ꝫ potētia finita. neceſſe eſt ꝙ ſit aliqua finita magnitudo habens potentiā infinitam Et tali potentia agente ſiue vnū ſiue plura patientur in eodē tēpoꝛe maioꝛē mutationē q̄ꝫ ab alio habente potentiaꝫ finitam vel ecōuerſo. Secundo ſupponitur q̄ꝛ omne ꝙ mouetur in tēpoꝛe mouetur vt dictū eſt in 6º non· poteſt eſſe ꝙ patiēs īmutetur ab agente infinite potentie in non tempoꝛe immutatur ergo in tempoꝛe. Tunc ſic. Sit tempus in quo virtus infinita mouet calefaciendo vel impellendo. a. Tempus autem in quo virtus finita mouet ſit a b. quod eſt maius q̄ꝫ a. qualibet autem finita potentia poteſt accipi alia maioꝛ Si ergo accipiamus aliā maioꝛē potentiā finitam q̄ꝫ pꝛimam q̄ mouebat in tempoꝛe a b. ſequitur ꝙ hec ſcd̄a potētia mouebit in tempoꝛe minoꝛi et iterum tertia potentia finita maioꝛ in tempoꝛe adhuc minoꝛi et ſic ſemper accipienda potentiam finitam deuenietur ad hoc ꝙ aliqua finita moueat ī tempoꝛe a. Cum enim ſemper ſit additio ad potentiam finitam excedetur omnis determinata pꝛopoꝛtio. Similiter autem additur ad potentiam motiuam et ſubtrahitur a motus Sic ergo ſequitur ꝙ finita potentia perficiat motum in equali tempoꝛe cum potentia infinita hoc autem eſt impoſſibile ergo nulla magnitudo finita habet potentiam infinitam. Circa hanc rationem oꝛiuntur dubia Pꝛimo nam ꝙ videtur ꝙ hec ratio nullomodo concludit q̄d eſſe conuenit alicui per ſe. per nullam potentiam pōt ab eo remoueri q̄ꝫtumcunq̄ ſi magna Eſſe autem in tempoꝛe per ſe conuenit motui. Ponitur enim mot⁹ ī diffinitione tempoꝛis vt ſupꝛa in quarto habituꝫ eſt. Si ergo ponatur potētia infinita mouēs non ſequitur ꝙ motus ſit in non tempoꝛe vt ari. hic concludit Item ſi concederetur pꝛoceſſus philo. Ex hoc concludit ꝙ motus ſit in nō tempoꝛe quia potētia mouens eſt īfinita Sed poª īfinita mouēs etiam poteſt non eſſe in coꝛpoꝛe ergo eadē rōne ſequitur ꝙ talis potētia ſi ſit īfinita mouebit in non tp̄e Nō ergo ꝑ hoc eſt īpoſſibile moueri ī nō tp̄e poteſt ꝯcludi ꝙ nulla virtus infinita eſt in magnitudine ſꝫ ꝙ ſimplr̄ nulla virtus eſt infinita. Itē ad magnitudinē potētie duo pertinere videt̄. ſ. velocitas mot⁹ ⁊ diuturnitas tp̄is ⁊ ſcd̄m exceſſum potentie fieri videmus exceſſum in vtroq̄ dictoꝝ ſed ſecūdum exceſſū potētie infinite ſupꝛa oſtendit ꝙ motus perpetuus eſt ab aliqua potentia infinita non ſit ī magnitudīe finita ḡ ſiꝛr et hic ſcd̄m exceſſū in velocitate nō dꝫ cōcludere ꝙ nulla ꝟt⁹ īfinita ſit ī magnitudīe ſed ꝙ virtus que mouet tempoꝛe infinito pꝛopter ſui infinitatem moueat etiam in non tempoꝛe Item videtur concluſio eſſe falſa q̄ꝫto ei ē maioꝛ virtus alicui⁹ coꝛpoꝛis tāto diuti⁹ pōt cōſeruari ī eſſe ſi ergo nulli⁹ coꝛpoꝛis potentia eſſet infinita nullū coꝛpus poſſet in infinitū durare q̄d patet eſſe falſum tā ſcd̄m phm̄ q̄ꝫ ſecundū ſententiam fidei que ponit ſubām mundi in infinitū duraturā Poſſet etiā moueri obiectio de diuiſione ⁊ additione quibus vtitur ꝙ rerū nature non cōueniūt Reſpondeo ergo ad pꝛimā obiectionē ꝙ phūs nō intēdit hic facere demōſtrationē oſtenſurā ſed demonſtrationē ad impoſſibile ducentē ī qua quia ex aliquo dato aliquid ſequitur quod eſt impoſſibile concluditur pꝛimum datum impoſſibile eſſe. Non autem eſt verū ꝙ pꝛimum datū ſimul cuꝫ ꝯcluſione eſſe ſit poſſibile ſicut ſi daretur ꝙ eſſet aliqua potētia que poſſet remouere genus a ſpē ſequeretur ꝙ iſta potentia poſſet facere ꝙ homo non eſſet aial.

Sed quia hoc eſt ĩpoſſibile. impoſſibile eſt ⁊ primũ
Non autem ex hec pōt ↄcludi eſſe poſſibile ꝙ ſit ali
qua potentia que faciat hoiem nō eſſe animal. ita
ex hoc ꝙ eſt aliquā potētiam infinitam eſſe in ma=
gnitudine ex neceſſitate ſeqtur motum eſſe in non
tempore. Sed quia hoc eſt impoſſibile. impoſſibile
eſt infinitam potentiā eſſe in magnitudie Nec po
teſt ex hoc concludi ꝙ potentia infinita moueat in
non tempore. Ad ſecundam reſpondet Cōmen. di
cens ꝙ ratio ariſt. hic procedit de potentia ratione
ſue infinitatis Finitum autē et infinitū ↄuenit ꝗ̄ti
tati vnde potentie que non eſt in magnitudine nō
proprie conuenit ꝙ ſit finita vel infinita. Sed hec
reſponſio eſt contra ariſto. intentionē. et contra ve
ritatem. Primū patet qꝛ philo. in p̄cedenti demon
ſtratione probauit ꝙ potentia mouēs tempore infi
nito ſit infinita Et ex hoc infra concludit ꝙ poten
tia mouens celū non eſt in magnitudine Eſt etiaꝫ
contra veritatē qꝛ cum oīs potentia actiua ſit ſcd̄m
aliquā formam eomō ↄuenit magnitudo potentie ⁊
per ↄn̄s finitum ⁊ infinitū Sicut conuenit forme.
Forme aūt cōuenit magnitudo per ſe ⁊ per accidēs
per ſe quidē ſcd̄m perfectionē ipſius forme ſicut di
citur magna albedo etiā parue nimis ſcd̄m p̄fectio
nem proprie rationis. Per accidēs aūt ſcd̄m ꝙ ali
qua alia forma habet extenſioneꝫ in ſubiecto ſicut
dr̄ magna albedo propter magnitudinē ſuperficiei
Hec aūt ſcd̄a magnitudo non pōt cōpetere poten
tie que non eſt in magnitudine ſed prima magnitu
do maxime ↄpetit quia potētie materiales ꝗ̄to ſūt
minus cōtracte per applicationē ad materiā tāto
ſunt p̄fectiores. velocitas aūt motus non ſequitur
magnitudinem virtutis q̄ eſt per accidēs per extē=
ſionem ad magnitudinem ſubiecti ſed magis eaꝫ q̄
eſt per ſe ſcd̄m propriam perfectionē quia ꝗ̄to ali=
quod ens actu eſt perfectius tanto eſt vehemēti⁹
actiuum vnde non poteſt dici ꝙ potentia que non
eſt in magnitudine qꝛ non eſt ĩfinita infinitate ma=
gnitudinis que eſt ex magnitudīe ſubiecti propter
hoc non cauſet augmentū velocitatis in infinitum
quod eſt moueri in non tempore Iterū reſtat dubi=
tatio quare aīa celi que mouet ĩ virtute motoris ſe
parati infiniti magis ſortiatur ab eo vt poſſit moue
uere tempore infinito ꝗ̄ꝫ vt moueat velocitate infi
nita ideſt in non tempore. Reſpōdeo dicendum ꝙ
oīs potentia que non eſt in magnitudine mouet ꝑ
intellectum. Sic enim philo. probat celum moueri
a ſuo motore in 11. metha. Nulla aūt potentia que
eſt in magnitudine mouet quaſi intelligens Proba
tum eſt em̄ in 3° de aīa ꝙ intellectus non eſt virtus
alicuius corporis Hec aūt eſt differētia inter agēs
per intellectū et agens materiale qꝛ dictio agētis
materialis proportionatur nature agētis. Tanta
enim procedit calefactio ꝗ̄tus eſt calor Sed actio
agentis per intellectum non proportionatur natu
re ipſius ſed forme apprehenſe Nō eni edificator
tm̄ edificat ꝗ̄tum pōt ſꝫ ꝗ̄tum exigit ratio forme
concepte Sic ergo ſi aliqua eſſet virtus ĩfinita in
magnitudine ſequeretur ꝙ motus ab ipſo proce=
dens eſſet ſecundum proportionem eius ⁊ ita pro
cedit demonſtratio preſens Si autē ſit virtus ĩfi=
nita non in magnitudine motus ab ipſa non pro=
cedit ſecundum proportionē virtutis ſed ſecundū
rationē forme apprehenſe id eſt ſcd̄m ꝙ contingit
fini et nature ſubiecti. Gruleus videtur dubitare
an deus ſua potentia poſſit facere vacuū qꝛ poteſt
facere duos mūdos excētricos Itē ā poteſt extra
celum mouere lapidem vel angelum qꝛ motus ꝑ
ſe eſt ad vbi ſi dicas ꝙ ſn̄ motu pōt aduenire nouū
vbi quia ad locum non eſt per ſe motus localis cuꝫ
ſit quentitas Contra hoc eſt quintus phiſicorum.

¶ Contra hec arguitur primo oſtēdēdo ꝙ ſecūduꝫ
philo. primus motor nō eſt infinite virtutis quia ſe
queretur ꝙ poſſet velocius mouere celum ꝗ̄ꝫ nūc
moueat et per cōſequēs motus celi poſſet eſſe irre
gularis quod phi. habet pro icōuenienti patet cō=
ſequētia ꝑpter ĩfinitā virtutē. Item vt dicitur 2. ce
li t. c. 39. non in quocū ꝗ̄ꝫ tēpore paruo ↄtigit citha
riſare et ſimiliter nec celū moueri ſecūdū phi. ibidē
ergo motor primi celi ē finite virtutis et hic ſuppo=
nit ꝙ motor primi celi immediate eſt ipſe deus ſe=
cundum philoſophum.

¶ Secundo ſi motor celi eſſet infinite virtutis ſe=
queretur ꝙ poſſet mouere celū in inſtāti. probatur
quia niſi ſic ſequeretur ꝙ ens naturale finite virtu
tis poſſet ita velociter mouere ſicut deus. Item ꝗ̄
to aliquid eſt maioris virtutis tanto in minori tem
pore poteſt mouere ergo ſi deus ſit infinite virtutꝫ
ſequitur ꝙ poteſt mouere ĩ inſtāti quia non minus
poteſt libere agens ꝗ̄ꝫ ſi ageret naturaliter quod ſi
ↄcedas ponatur ergo ꝙ celū moueatur circulariť ĩ
inſtāti Contra ſucceſſio eſt de ratione motus ⁊ illa
non poteſt eſſe in inſtanti Item tunc aliquid muta
retur quod tamē eſſet in eodem loco in quo prius ⁊
per ↄn̄s non mutaretur quia mutari eſt eſſe in alio
loco in quo pri⁹ nō erat capre. videť non habere ꝑ
incōueniēti ꝙ anima chriſti deſcendendo ad infer
num a deo mutetur in inſtanti ⁊ ita dicit albert⁹ de
mobili in vacuo ſed contra tūc naturaliter aliquid
eſſet ſacramentaliter in loco ſicut corpus. chriſti
quia totum eſſet in qualibet parte loci.

¶ Tertio phi. dicit in. 2. celi t. c. 69. ꝙ ſi firmamen
to adderetur vna alia ſtella tunc ſuo motori eēt la=
borioſū mouere celū. Ex quo apparet ꝙ motor pri
mi celi quod phi. putat eſſe firmamētum eſt finite
virtutis vt tenet cō. vt dicit ſ. t. ibidem lectione. 19.
Item ſecūdū phi. corpus ĩfinitū non poſſet moue
ri vt patet primo celi ergo ſecundum philo. nulla ē
virtus infinita Añs pꝫ quia oēm locum occuparet
et ex hoc deſtruitur probatio concluſionis nec eſt
verū ꝙ oē per accidens reducitur ad per ſe Alias
ſicut nunc motus celi eſt infinitus per accidens ita
oporteret ꝙ aliquis eſſet motus ĩfinitus per ſe qđ
eſt falſum.

¶ Quarto. 12 meta. T. C. 44. phūs dicit ꝙ talis
eſt ordo inter motores qualis eſt ordo inter mobi=
lia Sed celi non ſe excedunt in infinituꝫ ergo nec
motores quorum primus eſt deus Item ſi deus eēt
infinitus in virtute ſequeretur ꝙ poſſet ꝑducere
effectum infinitum quia ex effectu finito non cōclu
ditur cauſa eſſe infinita Item perfectio rerum ſu=
mitur reſpectu dei hoc autem eſſet falſum ſi eſt in

finitus q2 tūc vna nōeſſet pfectioꝛ alia cū quelibet infinite diſtet de hoci. de celo et mūdo.

¶ Quinto deus eſt mēſura omniū aliarū ſubſtāti rū ſecūdū phi. 10. meta. ſ3 vnum quodq3 mē ſuratur primo ſui generis nec mēſura in īfinitū excedit mē ſuratū q2 alias p mēſurā illā nulla fieret certifica tio igitur deus ē finite virtutis et potētie. Itē fru ſtra eſt potētia que nō poteſt reduci ad actū ſed de⁹ non pōt facere actu infinitū. Itē deus eſt ſiplex ḡ nō eſt infinit⁹ quia īfinitū eſt paſſio q̄ti. Itē licet intellect⁹ habeat ſucceſſiue infinitos effect⁹ nō tñ eſt infiitus. Item deus agit tota ſua potētia et ta men non producit niſi finitū.

¶ Sexto ſi de⁹ eēt infinite virtutis hoc maxie eēt ꝓp ter rationē S. T. quia ſc3 cauſa prima motus in finiti debet eſſe p ſe cauſa infinitatis motus ⁊ virt⁹ cauſe p ſe determinatur ad effectū p ſe ⁊ ideo quod eſt cauſa prima īfinitatis p accidens motus habet illam virtutē q᷑ poſſet mouere mobile infinitū ſi eſ ſet. Sed ꝯtra nullū tale eſt ergo virtus dei nō eſt i finita abſolute ſ3 ſolū ex ꝯdicione. Item motus īfi nitus p accidēs ſufficiēter poteſt fieri a virtute fini ta infinita tamē p accidēs igit. Item phi. hic nō ar guit niſi ex prius ꝓbatis ſ3 prius non ꝓbauit motū eſſe infinitū niſi ex parte tēporis. Item albedo ſo lum eſt q̄ta p accidēs ergo motus ex ſubiecto īfini to nō eſt q̄tus p ſe ſed magis ex tēpore p ſe ipſum mēſurāte ſi enim motus eſt p ſe īfinitus ex ſubiecto ergo neceſſario et p ꝯſequēs aliqs talis mot⁹ eēt.

¶ Septimo ar ad idem ſi deus eēt infinit⁹ hoc ma xime eſſet ſicut dicit S. T. q2 non finitur p materiā Sed cōtra ſequeretur q᷑ virtus angelorū eſſet ſim pliciter infinita. Forte dicis q᷑ eſſētia āgelorum fini tatur p eſſe quod recipiūt. Cōtra prius eſt eſſentia q̄ eſſe queritur ergo an in illo prioꝛ eſſētia āgeli ē finita vel īfinita. Forte dicis q᷑ eſt īfinita inferi⁹ nō tamen ſipliciter ergo nec etiā ipſe deus. Itē albe do ſeparata non eſt infinite ꝟtutis. Itē licet vnum corp⁹ finiat ad aliud corp⁹ temē nō ſeqtur q᷑ ſit in finitū alio corpore ſecluſo ergo licet finiat p mate riā Ex hoc nō ſeqtur q᷑ ſi deus non habet materia3 q᷑ ſit infinitus.

¶ Octauo adhuc iſtat ꝯtra rationē phi. dicētis de um eē īfinitū ꝓpter tēpus īfinitū q2 duratio nichil perfectiōis addit ergo nec mouere p tp̄s infinitu3 Añs p3 ex 1. ethi. q2 Albedo durās p⁹ cētū ānos nō eſt pꝛ opt h⁹ pfectioꝛ alia Silr ſol ſm phm̄ ſucceſſi ue ꝓducit īfinitos effect⁹ nō tñ ſeqt q᷑ ſit infinite p fect⁹ q2 multiplicatio tm̄ nūeralis nō dicit pfectio nē. Si dicat q᷑ ſm phm̄ de⁹ pōt ſucceſſiue īfinitos effect⁹ ſp̄e drn̄tes ſm diuerſas cōiūctiōes plāetarum ſicut forte ex ꝯiūctione diuerſorum aīalium cauſā tur diuerſe ſpecies Contra ex hoc etiā non argui tur infinitas q2 ſic motores planetarū poſſent pro ducere infinitos effectus Et ſortes poteſt produ cere infinitas ſp̄es de predicamento et tamen nō eſt infinite virtutis. Ite3 deus nō eſt cauſa totalis ſcd̄m phm̄ ergo propter infinitos effectus non de bet inferri q᷑ ſit īfinite virtutis Forte dicis q᷑ crea re cōueniens deo eſt infinite virtutis. Sed contra phi non cōceſſerūt creationē Forte dicis q᷑ ymo ſ3 ab eterno Quod aūt creare ſit infinite virtutis p3 quia inter extrema ſc3 eſſe et nō eſſe eſt infinita di ſtantia Contra inter ꝯtradictoria non eſt dare me dium igitur eſſe et non eſſe non diſtant infinite. Item dato q᷑ inter eſſe et nō eſſe nō ſit ꝓportio nō ſequitur q᷑ requiratur infinita virtus p3 q2 etiā int ſonū et colorē non eſt proportio tñ finita virtus po teſt vtrūq3 et diameter non eſt cōmenſurabilis co ſte tñ ab eodem finito fiunt.

¶ Nono. Scd̄m phōs deus non eſt omnipotēs q2 hoc eſt articulus fidei ergo ſcd̄m phōs deus nō eſt infinite virtutis Patet ꝯña quia virtus infinita eſt omnis potētia quia ipſa non poteſt cogitari maioꝛ Forte dicis q᷑ phi cognouerunt oīpotētiā quia oīs rō inferēs oppoſitū eſt ſophiſtica Et oīs rō ſophiſti ca ex puris naturalibus pōt ſolui ergo ex puris na turalibus cognoſcitur q᷑ nō eſt impoſſibile aliquid eſſe oīpotens ſciendo q᷑ ex illo nullū ſeqtur impoſ ſibile S3 ſciendo q᷑ nō eſt ipoſſibile aliqd eſſe oipo tens. ſcitur q᷑ eſt poſſibile aliquid eſſe omp̄s q2 poſ ſibile et non īpoſſibile equipollēt. virgilius etiā in octauo eneidos vocat fortunā oīpotentē et inelu ctabile fatū ergo oīpotentia naturaliter cognoſcit Contra ſcd̄m phm̄ Non eſt poſſibile qui motus ſit ergo ſcd̄m phm̄ deus non eſt omp̄s Añs patet quia Ariſ. ſepe in iſto 8⁰ habet p īpoſſibili motū nō eſſe

¶ Decimo arguitur q᷑ motus infinitus etiam per ſe ſi talis eſſet non requirit virtutem infinitā intē ſiue de qua loquimur quia dato q᷑ eſſet aqua calida infinita extēſiue ipſa poſſet ſeipſam reducere ad frigiditatē et ſua frigiditas vel precedens calidi tas eſſet virtus finita extenſiue et ſimiliter forma aque. Et tñ cauſaret alterationē infinitā per ſe q2 motus dicitur infinitus p ſe q̄n eſt in ſubiecto infi nito. Item arguitur q᷑ in corpore infinito non ſit infinita virtus quia alias aer infinitus ꝓduceret ignem quia caloꝛ eius haberet infinitā virtute3. vt dictum eſt 3⁰. phiſi.

¶ Undecimo Si deus eſſet infinite virtutis ergo pōt quēlibet effectū ſe ſolo cauſare et ſic peruerte retur totus ordo vniuerſi in cauſis Hec eſſet eſſen tialis dependentia. Item ariſ. 7⁰ meta. cōtra pla tonē probat q᷑ ſepatum a materia non pōt imedia te tranſmutare materiā cū non ſit in materia ergo ſcd̄m phm̄ non eſt infinite virtutis.

¶ Duodecimo arguitur q᷑ virtus infinita poſſit eſ ſe in magnitudine finita q2 ſi aſinus poſſet natura liter conſeruare ſe per temp⁹ infinitū tunc eſſet in finite virtutis quia conſeruare ſe per duos dies eſt alicui⁹ virtutis Cum ergo forma ſolis ſufficiat ad ꝯſeruandū ſe per tēpus infinitū ſequitur q᷑ eſt infi nite virtutis. Sic eñ arguit phūs q᷑ deus eſt infi nite virtutis quia mouet per temp⁹ infinitum For te dicis ad probandū aliquid eſſe infinitum oport3 aſſumere q᷑ a ſe habeat virtutē durandi per temp⁹ infinitum Contra ſupfluū eſt addere tempus infi nitum q2 bñ ſequitur hoc habet a ſe indepēdenter q᷑ duret vel moueat per vnā horā. ergo eſt infinitū quia añs eſt verum de ſolo deo.

¶ Tertiodecimo. Scd̄3 theolo. deus aſſumpſit na turam humanā ergo eſt virtus in corpore. Item ds

to ꝙ deus eſſet virtus in corpore adhuc poſſet mo
uere in determinato tēpore licet eſſet infinite vir=
tutis. Probatur quia aliqua virtus exñs ī corpore
libere mouet vt patet de aīa cauſante motum pro=
greſſiuū quē alij vocant motum proceſſiuum. Nec
incōuenit ꝙ magnitudo recipiat effectū equalē ꝓ=
portionatū potētie ſeparate q2 orbis planetaꝝ tā=
tam velocitatē recipiūt quantā intelligētia poteſt
facere ⁊ corpus īfinitū eſſet capax īfiniti motꝰ ergo
moueret in īſtanti.

¶ Quartodecimo vel alie ītelligētie ſcdm̄ ari. ſūt
infinite virtutis vel nō ſi primū ergo non ſūt a deo
effectiue quod eſt falſuʒ patet ꝯñā quia ſi eſſent in
finite ſicut deus tūc ꝯprehenderēt deū ⁊ eſſent de
us falſitas ꝯñtis patet q2 eſt tm̄ vnum ens ꝑ eſſen=
tiam ſi detur 2m. ꝯtra 12°. meta t.c.15. phi. oſtēdit mo
torē celi non habere magnitudinē q2 habet potēti
am īfinitā Et poſtea querit an ſūt plures tales mo
tores et dicit ꝙ ſūt tot quot ſūt celi et t.c.43. dicit
ꝙ oēs ītelligētie ſūt ſñ magnitudine ꝓpter predi
ctam cauſā ⁊ 12. meta. t.c.30. dicit ꝙ motor celi ē ac
tio pura ⁊ non diſtiguit de motore primi celi vel de
alijs. Sed poſtq̄ hoc oſtēdit q̄rit an ſubā eterna ſē
per mouens ſit vna vel plures et determinat ꝙ ſūt
plures.

¶ Quītodecimo vel ītelligētia ſecūdū phi. poteſt
informare materiam vel nō ſi primū. Contra ītelli
gentia ꝑ tēpus infinitū mouet celum ergo ē infini=
ti vigoris. Item effectus eiꝰ eſt īfiniti vigoris ergo
et ītelligētia añs patet q2 vna hora eſt alicuiꝰ ꝟtu
tis quia tēpus eſt per ſe cauſa corruptionis et due
hore adhuc ſūt maioris virtutis ergo totū tempus
infinitū eſt infinite virtutis. ſi ſecūdū. Contra qua
litas īformās materiā virtute diuina poteſt eſſe ſe
parata vt patet de q̄titate ī ſacramēto ergo forma
ſeparata qualis eſt āgelus diuina virtute poteſt in
formare materiā q2 non magis repugnat forme ma
teriali eē in materia q̄ forme materiali eē ſine ma
teria. Forte dicis ꝙ ītelligētia non poteſt īformare
materiā quia habet operationē ītellectualē que fit
ſine materia Contra ex hoc ſequeretur ꝙ aīa ratio
nalis non poſſet vniri alteri. Cōtra licet hec aqua
ſit per ſe ſubſiſtens tamē poteſt vniri corporibꝰ

¶ Ad primū dicendum ꝙ gregorius opinatur ꝙ
philo. credidit deum eſſe finite virtutis ītenſiue.
Sed contra virtus finita in tēpore ſiue pōt eſſe in
magnitudine vt patet de forma ſolis et tamē phi.
dicit ꝙ deus nō eſt in magnitudine quia eſt īfinite
virtutis. Sed dices ꝙ deus eſt īfinite ſecūdum du
rationē vel extēſiue quia ſcʒ poteſt ſine fine mouere
Non autem intenſiue ſic ꝙ q̄tum eſt ex ſe poſſit in
infinitum velocius mouē Hoc nichil eſt quia ſupra
probauimus motū eſſe eternum Et ideo non opor
tebat philo. hic probare ꝙ deus eſt īfinite virtutis
extenſiue. Item phūs dicit 6° huius ꝙ oī motu da
to ꝯtingit dare velociorē ergo deus q̄tum eſt ex ſe
eſt infinite virtutis. Iteʒ materia eſt infinite potē
tie paſſiue ergo deus eſt infinite potentie actiue.
Item ſua intellectione intelligit infinita diſticte
ergo ſua intellectio eſt īfinite perfectionis proba
tur quia intelligere diſtincte duo eſt alicuius perfe
ctionis et intelligē diſtincte tria eſt adhuc maioris
perfectionis Forte hec argumēta non ex toto con=
cludunt. Sed nolumus philoſopho īponere abſur
da niſi ex toto expreſſe habeantur. Dicenduʒ ergo
ꝙ motor celi dato ꝙ ſit ipſe deus non tamē agit ne
ceſſitate nature ſed neceſſitate immutabilitatis ⁊
ſuppōnis.

Item ſecundū gregoriū vel ſcdm̄ philo. deus agit
ſcdm̄ extremū ſui poſſe ⁊ ſic videtur ꝙ moueret in
inſtanti quia celū nullā habet reſiſtentiam ergo ꝙ
iſta velocitate mouetur hoc eſt ex voluntate moto=
ris ¶ Et per hoc pʒ ad ſcdm̄. Quidā dicit agentia
naturalia eſſe determinata ad ſuos effectus Et iō
nunq̄ aliquid mouetur ita velociter ſicut celū mo=
uetur vel dicitur ꝙ non incōuenit aliquid eque ve=
lociter moueri a deo et a petro. Nichil tamē ita ve
lociter mouetur a petro ſicut a deo poſſet moueri.
Nec tamē deus poteſt facere motum localem in in
ſtanti. Secus eſt forte de alteratione quia primuʒ
repugnaret rationi motus localis Alij dicunt ꝙ in
motu locali duo ſunt ſcʒ eſſentia eius hoc eſt ipſum
vbi et hoc poteſt a deo fieri in inſtanti Aliud eſt ſuc
ceſſio Et hoc non poteſt. ratio primi eſt q2 pōt ange
lū hic annichilatū in alio loco ſubito reproducere.

¶ Ad 3m dicit. S. T. ibidē ꝙ celum ſuperius mo=
uet motu diurno alios celos. et ideo ſi ſibi adderet
alia ſtella eſſet ei laborioſū q2 cuiuſlibet corporis
eſt finita virtus ꝑ cōparationē ad aliud corpꝰ Nec
eſſet tantꝰ exceſſus in mouendo primi celi ad alios
celos ſicut nunc eſt Non loquitur aūt ibi phūs de
motore ſeparato vt putabat. Cōmē. Si dicatur in
ſtellis non eſt ponderoſitas ergo propter additio=
nem ſtelle mouere nō eſt laborioſū. Item ſupremū
celū non habet in ſe virtutē motiuam ſcdm̄ phm̄ ni
ſi ipſum deuʒ. De hoc poſtea Ad aliud dico ꝙ deus
q̄tum eſt ex ſe poſſet mouere corpus infinitum De
inde dicitur ꝙ licet motus infinitus per accidens
non reducatur ad motū infinituʒ per ſe tamē redu=
citur ad motorem infinitum per ſe quod ſufficit.

¶ Ad 4m dicitur ꝙ īter motores eſt ordo tm̄ primi
ad alios non eſt determinata proportio ſed an an=
geli ſecundū. ſ. t. cōueniant in genere ſubalterno
videtur ꝙ nō ex opuſ. 42. c. 5. ſed aliter videtur ex
ſ. t. in. q. de ſpiritualibus creaturis ar. 8. ad 6m.

¶ Ad 5m dr̄ a quibuſdā ꝙ prima intelligentia ꝓ=
ducta eſt menſura aliarū ⁊ non deus Sed aliter dr̄
ſcdm̄. S. T. et Auer. vnde q̄uis menſura que eſt ꝑ
replicationē ſit finita. Tamen menſura que eſt ſe=
cundū perfectionē non eſt minima vt patet de albe
dine menſurante alios colores. Ad aliud dicit. ſ. t.
in primo. d. 43. q. 1. ar. 1. ad 3m ꝙ potentia dei nō eſt
propter finē Et ideo non fruſtratur quia fruſtra eſt
quod eſt ad finē quem non inducit. Et de po. q. 1. ar
2° dicit ad 9m ꝙ deus poteſt producere infinitos ef
fectus omnibus modis ſcʒ ſcdm̄ ſpēs et ſcdm̄ gene
ra et hoc nulli creature cōuenit. Deinde dicitur ꝙ
deus nō eſt infinitus priuatiue ſed negatiue Et ſi
queratur cum deus ſit infinitus quare non poteſt
producere effectum infinitū Dicendum ꝙ eſſe infi
nitum eſt cōtra rationē factibilis Et licet deꝰ agat
tota ſua potentia Tamē cū hoc agit ſecundū impe

rium voluntatis ſcđm. S. T. ibidem ad 13ᵐ.
¶ Ad 6ᵐ patet ex dictis Et phūs ſepe argumen
tatur ex ſuppõne vel põt argumētū fieri ſine ſuppo
ſitiōe dicēdo ſic. Omne ꝑ accidēs reducit ad per ſe
ſed motꝰ celi eſt infinitꝰ ꝑ accn̄s ergo reducit ad in-
finitum ꝑ ſe ſed nullū eſt tale niſi deus igitur.
¶ Ad 7ᵐ quibuſdā videtur ꝙ carētia materie nō
eſt ratio infinitatis quia materia non poteſt limita
re formā quia vel hoc eſſet per modū cauſe efficien
tis et hoc non quia nichil efficit in forma Nec ꝑ mo
duꝫ cauſe formalis quia materia nullius eſt forma
Nec per modū finalis Forma em̄ eſt finis materie
et nō ecōuerſo Nec ꝑ modū cauſe materialis quia
cauſalitas materie ꝯſiſtit in recipere et nō in dare
Et ꝑꝯn̄s materia nō dat forme limitaᵒnē. Itē ma-
teria ꝑ̄dicat de mltis ſicut forā. gᵒ materia de ſe eſt
cōis Itē ſi forā lapidis nō eēt de ſe finita ſeq̄retur
poſſet eā facere eſſe infinitā hec ſoluit. Capre. in
p̄rio diſ. 44. Videt tn̄ ꝙ intriſece limitatio fore eſt
per materiā vn̄ illō quod nichil recipit ab alio ſꝫ ex
ſe hꝫ ſuā perfectionē illud nō hꝫ ꝑfectionē limita-
tā Cū ḡ deꝰ ex ſe habeat ſuā ꝑfectionē q̄ eſt imuta
bilis ſeq̄tur ꝙ hꝫ īfinitaꝫ ꝑfectionē Et ꝑ hoc pꝫ rō.
s. thome deīde dico ꝙ eſſētia āgeli in illo priori na
ture nō eſt īfinita in actu q̄ finitabilis eſt Ad aliud
dr̄ ꝙ corpꝰ finit ꝑ ꝓpriā ꝙ̄titatē vn̄ celū non finit ꝑ
aliud corpꝰ. Sꝫ ꝯtra corpori ꝑ ſe ꝯpetit eē i loco ita
ꝙ corporeitas eſt ꝑ ſe rō eſſēdi i loco ſꝫ ꝯditio eſt rō
nē formalē niſi ſit illud cuius eſt rō foralis Dicēdū
ꝙ dimenſio eſt ratio fundamētalis proxima reſpe-
ctu vbi ſeu paſſiue locationis. Sed contra ſeque-
retur ꝙ iſta eſſet in ſecundo modo ꝑſeitatis corpꝰ
locatur ſicut iſta color eſt viſibilis ergo erit neceſſa
ria ergo celū nō põt eſſe ſn̄ loco. De hoc i 4ᵒ phiſi.
¶ Ad 8ᵐ patet ex ſexto. De creatione auteꝫ ſcđm
Aui. arguᵐ non concluderet q̄ dixit vnam intelli-
gentiam creare aliā. Sed queritur ꝑ quid differt a
philo. Dicendū ꝙ phūs ponit oēs intelligentias
eſſe imediate a deo creatas ab eterno Aui. aūt po
nit ab eterno vnā produxiſſe aliā.
¶ Ad 9ᵐ dicūt quidā ꝙ dupliciter dicitur omp̄s.
Primo q̄ poteſt oē poſſibile mediate vel imediate
Et ſic phūs ꝯcederet deū oīpotentē Alioᵒ theolo-
gice quia põt in oēm effectū imediate ⁊ ſn̄ ꝯpatione
alterius Et ſic ſolus theologus ponit deū oīpontē
Sꝫ cōtra ſcđm phm̄ deꝰ iminenter ꝯtinet oēm crea
turam ergo ſe ſolo poteſt eā ꝓducere Itē ſcđm mul
tos theologos deꝰ non põt quēlibet effectū ſe ſolo
q̄ nō poteſt facere filiationē ſine paternitate nec
ꝓpriam paſſionē ſine ſubiecto Nec errorē nec odiū
nec totū ſine ꝑtibꝰ nec albū ſine albedine Nec auē
volare ſine alis. Sꝫ hec diſputatio videt ad nomē
Et poſtea declarabitur q̄d eſt eſſe oīpotentē Et an
deꝰ ſe ſolo poſſet in volūtate ſortis ꝓducere actuꝫ
odij Quidā em̄ hoc ꝯcedūt Sꝫ tūc non eſſet pctm̄
niſi forte volūtas libere ꝯtinuaret Sꝫ contra actꝰ
odij intriſece eſt malꝰ. Itē creetur ille actꝰ odij per
vltiᵐ inſtās nō eē ⁊ ꝯtinuet eū volūtas Tūc q̄rit vł
ſemꝑ eſt pctm̄ vł nō. ¶ Ad 10ᵐ videt ꝙ in corpe in
finito poſſit eē ꝟtꝰ finita itēſiue vt ſi corpꝰ finite vir
tutꝫ intēſiue rareſiat in īfinitū. Sꝫ dicēduꝫ ꝙ forte
hoc nō ē poſſibile Sꝫ dr̄ ad arguᵐ vt dctm̄ ē ad 6ᵐ
ſꝫ dices ꝙ in corpe magno nō eſt ſꝑ maior ꝟtꝰ ſꝫ ea
dē eſt in ꝑte q̄ eſt in toto vt in hoie aīa eſt in q̄libet
ꝑte ḡ ſi eēt īfinitꝰ nō eſſet īfinite ꝟtutis. ſ. t. li. 1. cō
tra gētiles. c. 12. ¶ Ad 11ᵐ pꝫ ex dictis in nono.
¶ Ad 12ᵐ dr̄ ꝙ nō eſt ſimile de aſino vel de medi-
cina q̄ ꝯſeruaret hoieꝫ ꝑ tpūs infinitū et de celo q̄
celū eſt icorruptibile Sꝫ dices hō de ſe ē mortalis
et tn̄ iuſticia originalis potuiſſet eū ꝯſeruare ꝑ tp̄s
infinitū Forte dicis ꝙ nō q̄ 2ᵒ phi. dr̄ ꝙ neceſſitas
ꝓueniēs ex materia eſt neceſſitas abſoluta. Et iō
oē ꝯpoſitū ex ꝯtrarijs aliq̄n corrūpet q̄ eſt corrupti-
bile Cōtra motꝰ celi eſt corruptibilis. ¶ Ad 13ᵐ di
cit. ſ. t. in 3ᵒ ꝙ deꝰ nō vnit nate ſicut forma materie
Ad aliud dicit. ſ. t. ꝙ corpꝰ eſt receptiuū eq̄lis effe-
ctus cū forā ipſū informāte Et iō ſi deꝰ eſſet virtꝰ
in corpe lꝫ libere agere tn̄ oporteret ꝙ eſſet capax
infiniti motus.
¶ Ad 14ᵐ. dicitur ꝙ itelligētie ſūt īfinite virtutis
intēſiue ſecūduꝫ phi. nec eſt verū ꝙ omnis ꝟtus ex
tra magnitudinē ſit ſimplicit infinita licet hoc de a
liqua cōcedatur. Sunt tamē itelligētie īfinite ſe-
cūdum tempus et ideo ſūt extra magnitudinē. Sꝫ
cōtra tūc celuꝫ non haberet magnitudinē dicēdum
ꝙ celum eſt mouēs motū ⁊ ideo nō eſt ſimile.
¶ Ad quītum dr̄ ꝙ angelꝰ nō poteſt īformare ma-
teriaꝫ ſecūduꝫ ſ. t. licet de aliaco oppᵐ ſenſerit Eſt
em̄ ſcđꝫ ſe totū itellectualis nāre nec acq̄rit cogni-
tionē per ſenſū et iō pꝫ ꝙ nō eſt ſimile ſicut de hoie

AD ſecundum ſic proceditur videtur ꝙ
deus ſecundum philoſophum agat ne
ceſſario neceſſitate nature q̄ ſecundū
phm̄ Neceſſe eſt mūduꝫ fuiſſe ab eter
no hoc autem nō eſſet verū ſi deꝰ libere ageret q̄
tunc potuiſſet mūdum non produxiſſe ab eterno
Sed contra ſecūdū philoſophum primo celi tribꝰ
colitur deꝰ ſecūdum pithago. vnde dicit ꝙ hic eſt
nūerus trinitatis. Sꝫ vanū eſſet colere deū ſi oīa
procederēt ab eo nō libere ſꝫ neceſſitate nature.
¶ Reſpōdeo dicēdū ꝙ quidā dicunt deū produce-
re res libere non tamen libertate ꝯtradictionis ſꝫ
libertate cōplacētie et ita dicūt ꝙ nos facimus ali
quos actus neceſſario in quibus tn̄ eſt libertas cō-
placētie. Sed hoc eſt contra ſ. t. de po. q. 6ª. vnde
pari ratione poſſet dici ꝙ ignis libere calefacit li-
bertate ſcꝫ ꝯplacētie licet neceſſario calefaciat.
Dicendū ergo primo ꝙ voluntas in deo ꝓpriſſime
reperitur quia omnis habens intellectū habet vo-
luntatē quia voluntas eſt appetitus ſequens itel-
lectum et habens itellectum poteſt diuerſa intelli
gere et apprehendere quorum vnum non ſtat cū alio
et ſic poteſt velle vnū altero dimiſſo ſꝫ deus itelli-
git ergo habet voluntatē. Secundo dr̄ ꝙ deus nō
vult de neceſſitate quicq̄d vult neq̄ rebus volitis
neceſſitatē imponit. Primū patet q̄ volens finem
non de neceſſitate vult media ſi media illa nō ſint
neceſſaria ad talem finem ſꝫ deus primo vult ſuam
bonitatem et creature non ſunt neceſſarie ad eam
ergo non illud quod ſūme neceſſarium eſt non po-
teſt non eſſe propter non exiſtētiam cuiuſcūq̄ alte
rius a ſe ſꝫ deus eſt huiuſmodi ergo ⁊c. minor patet
quia ſi haberet neceſſariā habitudinem ad cauſan
dum aliquid neceſſario dependeret ad iſtud et ad

iſtud non eſſe ſequetur deū non eſſe quod eſt ĩpoſſibile igit̃ ⁊c Itē 3° aliquid ꝯtingēter eſt in ētibus igitur prima cauſa cauſat ꝯtingenter añs eſt notum ꝯſequētia tenet quia ſcdā cauſa nō agit niſi virtute prime ergo ſi prima cauſa neceſſario agit ſequitur ꝙ omnis cauſa 2ª. neceſſario agit quia ſi prima cauſa neceſſario ſe habet ad cauſam ꝓximā igitur illa cauſa proxima neceſſario mouet̃ a prima cauſa ad hoc ꝙ agat et vltra neceſſario mouetur ad hoc ꝙ agat ergo neceſſario agit et ſic nullus effectus erit cōtingēs Itē 4° aliquod malū eſt in vniuerſo ergo deus non neceſſario cauſat ptꝫ ꝯña quia ſi deus neceſſario ageret cū ſit productiuus oīs bonitatis ſequitur ꝙ ſēper ꝓduceret bonū repugnans malo et ſic nullum malū eſſet. Item tunc deus ageret ſecūdum ſuum vltimum poſſe ergo cauſar et quicq̃d poteſt cauſare ſed pōt cauſare ex ſe oē cauſabile ꝙ autem deus ſit cauſa effectiua rerum patet quia ſecūdum phi. pīmuꝫ plus influit. Item 5°. probatur ex ſ.t. li. 2°. ꝯtra gē. quia omne agens ꝑ neceſſitatē nature determinatur ad vnum effectum tm̃. ſed deus producit diuerſos effectus ergo non agit neceſſitate nature ſꝫ libere. Item deus eſſentialiter eſt ſua voluntas ergo quicq̃d agit agit ꝑ voluntatē et nō ꝑ neceſſitatē nature. Itē 6° agens ꝑ ſe habet dominium ſui actus ergo libere agit Item qñ ego habeo actum volendi vel ſi ego ſū habiturꝰ tamē ego poſſū nō habere ergo talis actus nō producetur neceſſitate nature. Item 7°. agētia voluntaria ſūt ꝑfectiora a toto genere agētibus naturalibus et q̃to aliqua plus accedūt ad deum tāto ſūt maioris libertatis ergo ſignum eſt ꝙ deus in ſuis actionibꝰ libere agit ad extra. Contra omnis effectus a deo producitur non neceſſario ſed libere primum patet quia agēs eſt indifferēs ad plures effectus eiuſdē ſpeciei ꝙ magis producat hūc effectū q̃ꝫ illū eiuſdē ſpeciei opportet ꝙ hoc ſit ex determinatione primi agentis ꝙ autē ītelligētie a deo producant̃ effectiue ſupra dictum eſt quidā dicunt ꝙ nō ē idem deū agere per intelligētiam et voluntatē et deū libere agere ſecūdū phi. Itē deꝰ mouēdo celū ꝓducit diuerſas reuolutiones ⁊ hec diuerſitas numeralis ē ex ſola volūtate eius.

❡ Contra hec ar̃ primo ꝯtra rationes tactas dictū eſt enim ꝙ deus nō neceſſario ꝓducit creaturas qꝛ creature non ſūt neceſſarie ad diuinam bonitatem Cōtra phūs diceret ꝙ deus nō neceſſario ꝓducit res quaſi īdigeat eis ſꝫ quia liberalis eſt vt dicit auicēna vnde ſicut aqua ex ſeipſa eſt frigida et tamē neceſſario frigefacit aliam licet ꝑ illā alia non perficiatur ita dicit auicēna ꝙ deus neceſſario ꝓducit creaturas et probat qꝛ neceſſitas eſt ꝑfectior ꝯtingentia quia neceſſitas ꝯuenit actioni dei Item nō oportet ꝙ deꝰ volūtarie agat ex hoc ꝙ reſpicit diuerſas res nō ad īuicē ordinatas qꝛ ītellectꝰ diuinꝰ nc̃cio ītelligit diuerſas res nō ordinatas ad īuicē.

❡ Secundo ar̃ contra ſecundā rōneꝫ qꝛ premiſſe neceſſarie inferunt cōcluſionē neceſſario. Et ille premiſſe ſunt in ſe neceſſarie tm̃ ſi concluſio demonſtrationis eſſet falſa premiſſe etiā eſſent falſe Nō tamen ſequitur ꝙ premiſſe dependeant a cōcluſione. ergo licet deꝰ neceſſario ꝓducat creaturas nō ſequitur ꝙ dependeat ab eis Sicut nec celum dependet ab iſtis inferioribus licet ſcd̃m phm̃ ſequatur Hec inferiora non ſunt ergo celū non eſt Forte dicis ꝯñām illā non valere quia ex minus falſo nō ſequitur magis falſum quia ſi falſius habeat duplicem rationē falſitatis et minus falſū tantū vnicā circunſcribamus vnā a falſiori et ſimiliter a minus falſo illam quā habet tunc ex vero ſequeretur falſum et eodē modo arguitur ꝙ ex vno īpoſſibili non ſequitur magis impoſſibile. Contra ex añte magis vero ſequitur cōſequens minus verum vt qñ effectus infertur ex cauſa vel ꝓpōne ī primoº per ſe ſequitur ꝓpō in 2° modo per ſe ergo arguēdo ex oppoſito ꝯñtis ex minus falſo ſeq̃tur magis falſū.

❡ Tertio licet deus cōtingenter ageret quia non tamē ſequitur ꝙ agat per voluntatē qꝛ cōtingēter pluit. non tamen pluit per voluntatē ſed forte neceſſitate nature. Item licet deus ageret neceſſitate nature q̃tum eſt ex ſe tamē adhuc aliqui effectꝰ poſſent contingenter euenire ꝑ liberaꝫ voluntatē ipſius hominis vnde theologi dicūt ꝙ deꝰ agit neceſſario neceſſitate ímutabilitatis ⁊ tamē multi effectus ꝯtingenter eueniunt.

❡ Quarto 3ª ratio non concludit ex toto ꝯtra philoſophos quia probaret celum non agere neceſſitate nature vnde diceretur forte ꝙ licet deus agat neceſſario. tamen effectus nō eſt neceſſarius quia vt dicit. S. T. effectus non debet dici neceſſarius propter cāam primam ſed proximā. 1 par. q. 14. ar. 13. ad 1m. vel diceretur ꝙ ſcd̃m phm̃. deus ꝓducit celum et motum celi neceſſitate nature Non aūt iſta inferiora que non ſunt a deo niſi mediate. Forte dicis ꝙ ſunt a deo quia quicquid eſt cauſa cauſe eſt cā cauſati. Contra hoc non oportet quia ſol eſt cauſa hominis et homo eſt cauſa actus voluntatis.

❡ Quinto 4ª ratio non cōcludit niſi forte ſicut ꝓcedens quia phūs non diceret ꝙ deus agat neceſſitate nature non tamen excludit oīa peccata nature que ſunt monſtra vt patet in fine 2° phiſi. Et ad aliud diceretur. ꝙ non omne cauſabile eſt a deo immediate. Et ideo non ſequitur.

❡ Sexto. diceretur ad hanc rationem ꝙ nō omne agens naturale eſt determinatum ad vnū vt patet de ſole quod producit indiuidua diuerſaꝝ ſpecieꝝ et cor animalis aſcendit et deſcendit continue. Et dicunt theologi ꝙ eadem gratia ante circunciſionē inclinabat ad volendū circūcidi nunc autem inclinat ad nolendū. Et eadem apphēſio poteſt eſſe cauſa boni et mali. Item Aui. reſponderet ꝙ deus non ꝓducit īmediate etiā niſi vnū vt dicit. ſ. t. de po. q. 3. ar. 16°. Et ad aliud diceretur ꝙ volūtas dei producit res neceſſitate nature ſicut voluntas hoīs neceſſitate nature vult beatitudinē vnde licet hō aliqua velit neceſſario tamen alia vult contigēter. ita poſſet dici de deo ſcd̃ꝫ phōs quia illa q̄ īmediate ꝓducit vult neceſſario Itē ad aliud quod dr̃ 6° et 7° diceretur ꝙ deus pater producit filium neceſſitate nat̃e que libertati nō repugnat de ve. q. 23. ar. 4. et ideo aliquod agens neceſſitate nature eſt ſūme ꝑfectum vnde phūs diceret ꝙ hoc eſt ſūme ꝑfectionis neceſſario coīcare aliis bonitatē.

❡ Septimo Si deus producit res vel ergo ꝓdu-

ei actione intrinſequa. vel tranſeūte. Nō primum
q: nichil recipitur in deo ergo nulla eſt actio ima=
nēs q: imanēs dr̄ qđ eſt in alio. nec eſt ibi actio trā
ſiens quia actio dei eſt ſua ſubſtantia ergo non eſt
tranſiens Item finis et efficiens non coincidunt
vt patet ſecundo phi. Sed deus eſt omnium cauſa
finalis ergo non eſt efficiens

¶ Octauo idem effectus non ꝓducitur a pluribꝰ
cauſis efficientibus Sed iſta inferiora producun=
tur a cauſa particulari ergo non a deo Item ſi deꝰ
producit rem vel ergo ſecluſa alia cauſa ex illa pro
ductione ſequeretur effectus ille vel non Si pri=
mum ergo effectus non depēdet ab illa alia cauſa
Si 2m. tunc ſequitur ꝙ productio dei non eſt ſuffi
ciens poſſet argui de eo quod eſt ꝑ accidens an hꝫ
cauſā ſcꝫ deū videtur ꝙ ſi licet non habeat cauſā na
turalem vide ſ.t 1a. parte q.115.ar.6. et q.116.ar.1.
Itē theologi arguunt de peccato ꝙ non eſt a deo
ergo non omnis res a deo ſed dices ꝙ peccatuꝫ ꝑ
formali non eſt res ſed eſt priuatio breui delicti in
eſſe Contra hoc arguit ockan q: pono ꝙ ſorti pro
hibeatur a. et nichil ei percipiatur poſitiue tunc ſi
facit a peccat et tamen non priuatur bono debito
in eſſe q: nullum actum ꝑ caſum tenet habere

¶ Nono quando deus producit effetum vel con=
currit finite vel infinite Si primum ergo actio dei
poteſt impediri et ſic voluntas dei non erit efficax
quia poteſt deus producere aliquam creaturā ex=
cedentem illum finitum concurſum. Item ſi deus
finite cōcurrit ergo aliquis effectꝰ pōt ſine ſuo cō=
curſu prodoci quia poteſt ille finitus cōcurſus per
agens naturale fieri Item tunc aliquis poſſet re=
ſiſtere actioni dei quia ponat ꝙ actio dei finita ſit
vnius gradus et volūtas hominis duorū graduꝫ
tunc voluntas plus reſiſtit ꝙ̄ deus agat Si ſecū=
dum ſequeretur ꝙ vna creatura non eſſet ꝑfectior
alia quia tantū cōcurrit ad producēdū vnam ſicut
aliam Item motus celi eſſet infinite velox q: deꝰ
infinite concurreret nec curo ſiue concurrat ꝑ vo=
luntatem ſiue ꝑ intellectum Item deus plus dili=
git vnam creaturam ꝙ̄ aliam ergo non infinite di=
ligit eā ergo nec infinite producit licet productio
actiua ſit infinita Similiter licet ſciencia qua deꝰ
ſcit antixp̄m peccaturum ſit ens neceſſarium non
tamen ſequitur ꝙ deus neceſſario ſciat ātichriſtuꝫ
peccaturum.

¶ Decimo arguitur deū agere neceſſitate nature
quia ſcđm phm̄ aliqua neceſſaria abſolute habēt
cauſā efficientem vt ſupradictuꝫ ē de celo ⁊ āgelo
Item hoīeꝫ eſſe riſibilem habet cauſam efficientē
et alie concluſiones vt dicitur in pricipio huius 8.
Sed neceſſariuꝫ abſolute non poteſt non eē ergo
tale non producitur libere vnde hoīem eſſe aīal ē
neceſſarium et neceſſario volituꝫ a deo Similiter
precepta indiſpenſibilia decalogi q̄dam etiā cre=
dunt ꝙ prius eſt deū iudicare ſortem fore vel pec=
care ꝙ̄ velle ergo deus aliquid ſcit fore naturalit
et non libere ergo in deo eſt neceſſitas naturalis
circa ea q̄ fiunt videtur enim prius iudicare ſorteꝫ
fore ꝙ̄ eligere ſed tu negabis tales prioritates

¶ Undecimo deus aliquid produxit quod non po
teſt non produxiſſe vt patet de preterito quod nō
poteſt non fuiſſe Item veritas huius adā fuit nō
poteſt a deo annichilari ſupponēdo cū ſcoto ⁊ ſ.t.
ꝙ ad preteritum non ſit potentia vnde deus neceſ
ſitate nature vult preteritū fuiſſe ergo aliquid ad
extra vult neceſſitate nature. Item aliquid fuit et
et melius fuiſſet illud non fuiſſe vt patet de pecca
to ade. Et tn̄ deus nunc non poteſt nūc velle illud
non fuiſſe Forte dicis ꝙ hoc eſt ratione p̄teritionis
Contra. ſicut nichil eſt futurū reſpectu dei ſed oīa
ſunt eis preſentia ita nichil eſt p̄teritū ſibi ſed om
nia ſunt ei preſentia ergo tantū neceſſitatur ad fu
tura ſicut ad preterita. Item deus neceſſitate na=
ture producit ſimilitudinē poſitis duobus albis cū
ſit relatio intrinſecus aduenīēs ergo neceſſitatur

¶ Duodecimo aliqua ſunt que deus non poteſt an
nichilare ergo neceſſitate nat̄e illa ꝯſeruet. Añs
patet. q: ſi beatos annichilaret ſequeretur ꝙ deus
eſſet iniuſtus quia puniret aliquē ſine culpa Forte
dicis ꝙ annichilatio non eſt malū. Contra. priuari
manibus et pedibus eſt malū ergo ⁊ priuari toto eſ
ſe quia hoc prius eſt ꝙ̄ priuari manibus. Item ma=
gis fugiendū eſt ānichilari ꝙ̄ carere digito vel alio
bono paruo ergo annichilari eſt maluꝫ. Itē poſtꝙ̄
aliquid eſt reuelatū non poteſt illud nō euenire gͦ
fit a deo neceſſitate nature quia ꝑ neceſſitatē natu
re. intelligitur neceſſarium abſolute. ſic ꝙ non libe
re libertate contradictionis.

¶ Tertiodecimo vel deus producit oīa cōtingen=
ter vel neceſſario. Si primū ſequitur ꝙ deꝰ potuit
nolle producere mundū ergo nolle producere po=
tuit eſſe deus Sed quicquid potuit eſſe deꝰ de ne=
ceſſitate eſt deus ergo nolle ꝓducere munduꝫ nūc
eſt deus quod eſt falſū. Itē velle petrū eſſe eſt deꝰ
ergo velle petrū eſſe eſt neceſſarium abſolute. For
te dicis ꝙ velle petrū eē nō eſt volūtas diuina ab=
ſolute. ſed eſt volūtas diuina cū r̄one rōnis. Con
tra ſequeretur intellectu ceſſante deus non vellet
producere petrum.

¶ Quartodecimo poſtꝙ̄ deus voluit producere
petrum vel de neceſſitate nature ſequitur produ=
ctio petri vel non. Si primum habetur intentum
ſi ſecūdum ſequitur ꝙ volūtas dei poteſt fruſtrari.
Item omne eternū eſt neceſſariū ſꝫ quicq̄d produ=
citur deus ab eterno voluit illud ꝓducere ergo ne
ceſſario ꝓducit. Itē quicq̄d deus vult nō poteſt nō
velle alias poſſet mutari ſi enim poſſet non vel=
le vel hoc eſſet añꝙ̄ voluit et hoc nō quia ab et̄no
voluit ſi autē poſtꝙ̄ voluit ergo mutatur. Itē ſi deꝰ
poteſt velle ⁊ non velle aliq̄d ergo poteſt incipere
velle aliq̄d vt puta ſortē eſſe futurū ponatur ergo
in eſſe ꝙ icipiat velle ſortē eſſe futurū tunc ſeq̄tur
ꝙ nō ab eterno voluit ergo mutat. Item velle ſortē
fore non dicit niſi volūtatē dei cum quadā habitu=
dine ſed fūdamentū iſtius habitudinis eſt neceſſa
rium et mutabile ergo et iſta habitudo. Itē ad p̄te
ritū non eſt potētia. ſꝫ illa habitudo iam fuit ergo
impoſſibile eſt eā non fuiſſe.

¶ Quintodecimo iſta habitudo non poteſt a deo
corrūpi ergo eſt neceſſaria abſolute añs patet q: ſi
corrūpitur ergo aliqñ fuit. Item hec ꝯña eſt neceſ

ſaria deus vult ſortē fore ergo erit et aňs habet ne
ceſſariam habitudinē ad ꝯňs ergo habitudo volun
tatis diuine ad ſortē eſt abſolute neceſſaria Itē de
um velle ſortē fore et nolle ſortez fore vel differūt
realiter et ītrinſece vel ſolū per reſpectꝰ ſi ſecūdū
quero quare potius vnus reſpectus eſt nūc in volū
tate dei ꝙ̄ alius. Itē reſpectus nō eſt principiuz ꝓ
ductionis ergo ꝓpter iſtū reſpectuz non magis ſeq̄
tur ſortem fore ꝙ̄ non fore igitur.

¶ Sextodecimo deus a nullo poteſt detminari er
go ſua potētia nō eſt cōtingēs ad vtrūlibet ergo ex
neceſſitate nature eſt determinatus ad vnā partē
cōtradictionis ergo neceſſitate nāe producit q2 ex
ſe eſt detminatꝰ ad vnū. Forte dicis ꝙ poteſt ſe nō
determinaſſe ad illud quero ergo cū ſua volūtas ſit
indifferēs quid eā detminat ad hoc ꝙ ſe detminet
ad hanc ꝑtem plus ꝙ̄ ad illam.

¶ Decimoſeptimo ſeq̄ret ꝙ cū queritur de cauſa
alicuius effectꝰ poſſemꝰ ſemper dicere ꝙ hoc fit q2
deus vult et ſic vanum eēt ſtudere cauſas rerum q2
ex cauſa ſufficiēti poteſt aliq̄d demōſtrari et ſciri ſi
ergo voluntas dei ſit cauſa ſufficiēs ſequitur ꝙ hic
eſt demōſtratio deꝰ vult hoc eē ergo hoc eſt.

¶ Decimooctauo poteſt argui ꝙ in deo non ſit vo-
luntas q2 omnis volūtas eſt appetitus ⁊ tendit in
aliud ⁊ eſt mouēs motuz ſ3 hec non ꝯueniūt deo igi
tur. Item 1. ethi. dicit ꝙ optimoꝝ non eſt laus ergo
in eis nō eſt volūtariū q2 per volūtariuz meremur
laudem vel vituperium per inuoluntarium autem
veniam ⁊ miſericordiā.

¶ Decimonono ar̄ ꝙ ſecūduz phi. itētionē deus a-
gat neceſſario neceſſitate nāe quia ſi ageret libere
tūc poſſet ceſſare a motu quod reputat phi. impoſſi
bile q2 tūc deꝰ eēt omnino ocioſꝰ. Item tūc poſſet
mouere celū tardius ⁊ ſic motꝰ celi eēt irregularis
Forte dicis potētia logica motus ⁊ celū poſſēt non
eſſe nō autē potētia phi. de qua locutꝰ eſt phi. Alij
dicūt deum nūc nō poſſe ceſſare a cōſeruatione re
rum nec poteſt nō ꝓduxiſſe mūduz q2 ad p̄teritum
nō eſt potētia ſ3. Cōtra ſaltē motuz q̄ fit hodie deꝰ
poſſet nō ꝓducere. Si dicas ibi ꝙ abſolute poſſet
nō autē ex ſuppoſitione ſc3 q2 ab eterno ordinauit
et diſponit ꝙ moueret celum. Item ſi deus poſſet
non mouere ſeq̄tur ꝙ eſt ī potētia ad aliq̄d quod tn̄
eſt falſū cū ſit actꝰ purus. Itē phi. ꝓbat ꝙ primus
motor nō mouetur ꝑ accidēs q2 alias poſſibile eēt
ꝙ aliq̄n nō moueret̄ q2 quod eſt ꝑ accidēs nō eſt ne
ceſſariū ⁊ ſi eſt poſſibile vt nō moueatur poſſibile ē
vt nō moueat et hoc ꝯňs habet phi. pro impoſſibili
vnde ſtat ibi quaſi ad maximū īconueniēs. Nec va-
let dicere ꝙ ſecundū eum contigenter ꝓducat iſta
inferiora q2 forte ſecūduz phi. ea non cognoſcit ſin
gularia enim vt dicit porphirius ſūt ab arte relin-
quenda. Itē ſi deꝰ cōcurreret ad ꝓductionē ſingu-
laris ſeq̄ret̄ ꝙ deꝰ impediret ſe ipſū q̄n ignis agit
aquam ⁊ ecōuerſo ꝑ reactionē immo agens vince-
ret deū q2 ignis vincit aquā ad cuiꝰ reſiſtētiam deꝰ
cōcurrebat. Itē dicūt multi ſi deus creaſſet mūduz
ab eterno neceſſario duraſſet ꝑ tempus infinitum
alias non fuiſſet ab eterno et multi thoiſte dicūt ꝙ
diuine reuelationi non ſubeſt falſū q2 futurum ad
dei ſcientiā cōparatū non poteſt non euenire ergo
neceſſario euenit.

¶ Ad primū dicendum ꝙ idez argumentū fit de il
la liberalitate. Ex quo enim pater ꝓducit filiū nō
oportet ꝙ creaturis ꝯmunicet ſuā liberalitatē nec
eſt ſimile de intellectu. quia ītellectio ſimplex vniꝰ
rei ſtat cum intellectione alterius.

¶ Ad 2m 3m ⁊ 4m. poteſt faciliter reſpōdere defen
ſor doctoris cuiꝰ ille ſūt rōes nō aūt demōſtraōnes

¶ Ad 5m et 6m dicitur ꝙ agēs naturale ꝓpter di-
uerſas diſpōnes producit diuerſos effectus vel ꝓ
pter diuerſitatē tp̄is Nec valet rn̄ſio Aui. q2 ſcd̄m
hoc diuina potentia que eſt infinita terminaretur
ad vnum effectū et decor ordinis vniuerſi eſſet ca-
ſualis ex quo rerum diuerſitatē non aſcribet inten
tioni finis ſed termiationi potentiarū actiuarū ad
ſuos effectus Nec valet alia ſolutio q2 nulla crea-
tura eſt finis ipſius dei ſicut beatitudo eſt finis nr̄.
Creatura em̄ eſt bonū finitū et ideo non eſt ſimile
de filio vnde cum deus efficit creaturas videtur ꝙ
precedat eas prioritate nature. ergo nō repugnat
ipſū eſſe ſn̄ creaturis quibuſcunq̄3. ergo non produ
xit creaturas neceſſitate nature. Sed cōtra volun
tas et natura in deo idē ſunt. Si gͦ deꝰ producat
res volūtarie ſequitur ꝙ eas producit naturaliter
Item vel producit eas naturaliter vel violente vl̄
innaturaliter. Item vel producit eas cōtingenter
vel neceſſario. Hic non videtur dabile mediū S3
non producit contingenter. quia ꝯtingentia nō re
peritur niſi in agente mutabili. Item deus eſt det-
minatus ad vnū ſc3 ad bonū ergo agit neceſſitate
nature. Dicendum ſcd̄m. S. T. de po. q. 3. ar. 15. ad
6m ꝙ voluntas et natura in deo differunt ratione.
Natura em̄ importat reſpectum ad aliquid vnū de
terminate Non autē voluntas Et ibidē ad. 11m di-
cit ꝙ in deo reſpectu creaturarum poteſt conſidera
ri poſſibilitas ſcd̄3 potētiaz actiuā. Et ad 16m dicit
ꝙ deus non eſt detminatꝰ ad hoc bonū vel ad illud.

¶ Ad 7m dr̄ ꝙ in deo eſt actus īmanens licet non
inhereat ſibi ſicut accidens ſubiecto. Sed ſcd̄m no
ſtrum modum intelligēdi intelligere dei habet mo
dum actionis īmanētis Et ſimiliter dicatur de vo-
litione dei que dicitur elici a voluntate diuina ſe-
cundum rationē aut ſcd̄m modum ſignificandi. ſ. t.
li. 1o. contra gen. ca. 73.

¶ Ad 8m dicit. ſ. t. in 1o. d. 37. q. 1. ar. 1. ad 4m ꝙ eiuſ
dem opationis nō eſt duplex cauſa eodēmodo ſed
bene diuerſoruz ordinū. ſ. t. prima ꝑte. q. 105. ad 2m
vel q̄n vnū agens ſubordinatur alteri vnde ſicut di
cit albertus in ſcd̄o phiſi. ſup textū. Cō. 30. in colo-
re vnguis in manibus hominis concurrūt ſāguis ⁊
albedo corij et bonus color faciei reſultat ex albe-
dine pellis et rubore ſanguinis ſub pelle Si dicat̄
in deo eſt tm̄ vna actio ergo deus producit tm̄ vnū
effectum Negatur ꝯňa Ad aliud dr̄ ꝙ ſcd̄m ordinē
rerum ſecluſa alia cauſa. deus non vellet agere.
Quidā dicit ꝙ ſcd̄m ariſ. deus ad extra nil produ-
cit effectiue ſed contra ſecundū eum deus et natu-
ra nichil faciunt fruſtra hoc autē videtur preſuppo
nere ꝙ agit licet ſit negatiua.

¶ Ad 9m dubium eſt quid ſit concurſus dei Si em̄

ſit deus tūc ois cōcurſus dei generalis eſt infinitꝰ
ſi autē ſit aliquid ꝓductū in re ſicut videtur de po.q
3.ar.7 ad 7^{m}.tunc concurſus iſte eſt finitus nec in=
cōuenit ꝙ īpediatur vel ſibi reſiſtatur ſicut ignis re
ſiſtit aque Alij dicūt ꝙ deus infinite ꝯcurrit ex pte
agētis non autē ex parte effectus ſ.t.de po.q.1.ar.
2º.intēſio in operatione diuina non eē attēdēda ex
parte operātis ſꝫ effectus.

¶ Ad 10^{m}.dicūt quidā ꝙ neceſſariuꝫ non habet
cauſam efficiētem vt hominē eē riſibilem ⁊ ſuppo-
no pro nunc ꝙ illa ſit neceſſaria abſolute ratio hec
eſt qꝛ alias deus ab eterno aliqd produxiſſet effe=
ctiue ſcꝫ hominē eē riſibilem

¶ Item chimerā eē chimerā non habet cauſaꝫ ef
ficientem nec deum eē deum ergo nec hominē eē
riſibilem quia tāte neceſſitatis videtur vnum ſicut
reliquū. Item dato ꝙ deus nō eēt adhuc homo eēt
riſibilis. Item hominē eē riſibilē non eſt aliqd rea
le ergo non habet cauſam efficientem aūs ptꝫ quia
anteq̄ aliquis homo eēt homo erat riſibilis. Iteꝫ ho
minem eē animal non homo cauſam ergo nec alte
rum quia ſi vnum eſt creatura et reliquum. aūs ptꝫ
qꝛ non habet finem. Fatuum enim eſt q̄rere ꝓpter
quid homo eſt animal. Forte dicis ꝙ vtrūq enūcia
bile eſt ens rationis tū vnū habet cauſam et nō al
terum quod eū aliquod ens rationis habet cauſam
ptꝫ qꝛ fit per operationē intellectꝰ Cōtra nulla en
tia rationis habēt eē ergo non habent cauſā effici=
entem Itē terminus productionis eſt nobilior pro
ductione ſꝫ omne ens rationis eſt impfectius ꝓdu
ctione quacūq. Cōtra hanc opinionē arguitur qꝛ
vel hominē eē animal dicit ens reale vel ens ratio
nis ſi ſecūdum ſeqtur ꝙ eſt figmētum ſi primū ergo
eſt a deo. Item ꝯcluſio dependet a p̄miſſis ergo ha
bet cauſā. Item ſi partes habent cauſam et totum
ſed partes huius enūciabilis hominē eſſe animal
habent cauſā ergo et totū ymmo illud totuꝫ habet
partes ergo habet cauſam Forte dicis ꝙ illud totū
eſt ens rationis qꝛ hec propoſitio homo eſt animal
ſignificat quādaꝫ ꝯplexionē. Cōplexio aūt ois fit
ꝑ intellectū Cōtra magis ē hoieꝫ eē aial q̄ hoieꝫ
eſſe album quia primum eſt eſſe ſimpliciter ſed ho
minem eſſe albuꝫ eſt ens reale et habet cauſam ef
ficientem quia homo non ſēper eſt albus ergo ho=
minem eſſe animal eſt ens reale non īcreatū ergo
creatum ¶ Item ſecundo metha.T.C.4.dicitur
ꝙ maxime verum eſt cauſa veritatis aliorum ergo
verum neceſſarium habet cauſaꝫ. Forte dicis ꝙ hꝫ
cauſam finalem. Contra finis eſt gratia cuius ali
quid fit ergo ſi habet cauſam finalem habebit effi=
cientem. Item Sāctus.T.8.phi.lec.3ª.cum phi.
reprehendit empedoclem qui non aſſignauit cau=
ſam quare res per annectia magis fiuntn vno tē=
pore q̄ in alio Dicebant quidam ꝙ non oportebat
illius aſſignare aliquam cauſam quia hoc erat ne
ceſſarium vnde dicit ibidem ſanctꝰ tho.ꝙ concluſi
ones perpetue habent cauſā non auteꝫ principia
Ex quo videtur ꝙ aliq̄ enunciabilia neceſſaria hn̄t
cauſam et aliqua non. Et propter hoc quidā dicūt
eſſentias rerū fuiſſe ab eterno vt hoiem eſſe aial ⁊
hoiem eſſe riſibilē Anteq̄ eñ homo produceretur
homo nō erat puruꝫ nichil ſicut chimera alias vnū
nichil eſſet magis nichil q̄ aliud quia vnum nichil
eſt poſſibile non aūt aliud. Item per locū a ꝯmuta=
ta proportiōe. ſicut ſe habet ens et non ens ita poſ
ſibile ad impoſſibile ergo ſicut ſe habet ens poſſibi
le ita ſe habet non ens ad impoſſibile. Sed omne
ens eſt poſſibile ergo oē non ens.ſimplr eſt īpoſſi=
bile. Si ergo homo ante ſuā exiſtētiā eſſet nō ens
ſequeretur ꝙ eſſet vnū impoſſibile nec poſſent dif
finiri quia nichil diffinit niſi ſit ens ratū. Et ꝑ ꝯñs
niſi ſit ſcd̄m ſuā eſſentiā. Et ſi queratur quomō res
potuit prius fuiſſe ſcd̄m eſſentiā q̄ ſcd̄ꝫ exiſtentiā
Dicendū ꝙ eedē littere prius ꝓducuntur a corde
q̄ a manu. Cum ergo exiſtentia et eſſe diſtingūtur
non videtur qui vnuꝫ potuit eſſe ab eterno et non
aliud. Nec incōuenit deū aliquid velle neceſſitate
nature. Sicut vult lapidē non eſſe deum. Quomō
autem principia neceſſaria ꝯſequūtur diuinā pro=
uidētiaꝫ patuit ſupra ex.ſ.t.de ve.q.5ª.ar.2.ad 7^{m}
Et primo phi. tactus eſt alter modus de eſſentia re
rum. Notandū ꝙ tenētes precepta decalogi indiſ
penſabilia dicūt deū non poſſe producere hominē
niſi ſit obligatus per legē ⁊ ſic eſt ibi neceſſitas ſup
poſitionis tm̄.

¶ Ad 11^{m} dicūt quidā ad p̄teritū eſſe potentiā ab
ſolute loquendo vñ deꝰ pōt nō ſciuiſſe ſortē pecca
turū. Alias neceſſitate abſoluta peccaret ⁊ nūc eſ=
ſet neceſſariū abſolute me peccaſſe. Et ſic pctm̄ ſi=
bi non deberet iputari. Itē ſequeretur ī caſu deuꝫ
nichil poſſe ꝓducere.potētia ſua abſoluta Pona=
mus eñ ꝙ reuelauerit ſe nichil producturū tūc vel
iſta reuelatio abſolute pōt non fuiſſe ⁊ ſic habetur
intentū vel nō.⁊ tūc ſeqtur ꝙ neceſſario abſolute
ita eueniet. Iteꝫ ſcia dei nō tollit ꝯtingentiā.ergo
ſtat deū ſciuiſſe hoc fore et tamē potuit nō ſciuiſſe
Item quicquid habet rationeꝫ entis ideſt quod nō
implicat contradictionem ex terminis. cadit ſub
oīpotentia dei.1.pte.q.25.ar.3º. Sed Adā non fuiſ
ſe non implicat ex termis Similiter nec p̄teritum
non fuiſſe quia anteq̄ mūdus ꝓduceretur hec erat
vera p̄teritum non fuit quia ſua cōtradictoria erat
falſa vnde iſta eſt vera Antechriſtus preteritus
non fuit quia nichil fuit Antechriſtus preteritus
Alij aūt rectius dicunt ꝙ impoſſibile eſt nunc pre=
teritum non fuiſſe quia implicat ꝯtradictionē per
ſe vt dicit. S.T.pria pte.q.25.ar.4 Quidā dicunt
ꝙ addā non fuiſſe eſt ens rationis et ideo non eſt
factibile Sed hoc nichil eſt. quia deus aliquando
dicitur cauſa annichilationis ⁊ execationis tamē
annichilatio eſt ens ratiōis. Dico ergo.ꝙ deꝰ bene
vult aliquid neceſſaº neceſſitate ſuppōnis vt dicit
S.T.li.2º.cōtra gen. Et hoc ſufficit pro argumen
to.vide.S.T.li.1.ꝯtra gen.ca.84. Et.1.parte vbi
ſupra vñ irrationabilit̄ Aliꝰ reprehēdit phm̄ negā
tem potentiā ad preteritū non autem ad p̄ſens vel
futurū ſicut enī hec implicat contradictionē prete
ritum non fuit ita et iſta preſens non eſt vel futuꝝ
non erit imo ex hoc ꝙ preſens poteſt nō eſſe argui
tur ꝙ deus poteſt facere genitum nō eſſe quia actꝰ
voluntatis qui nunc primo eſt nunc eſt geniti ergo
genitum poteſt non eſſe contra ariſ.6.ethi.ſed cō=

tra ſi ad preteritũ eſſet potẽtia ergo de preteritis eſt conſiliũ ſicut de futuris.
¶ Ad 12^{m} dictum eſt ſupra ꝙ annichilatio non eſt malum quias omnis priuatio eſt in aliquo ſubiecto et ideo proprie annichilatio non eſt maius maluꝫ ꝙ̃ amittere digitum Sed dices annichilatio eſt fugienda ergo eſt mala. negatur ꝯña. Ad aliud dictũ eſt ſcđo phiſi.
¶ Ad 13^{m} dr̃ ꝙ deus nõ eſt cauſa contingens rerũ ſed libera de ve. q. 23. ar. 1. ad 1^{m} ⁊ cõcedo ꝙ nolens antixp̃ꝫ fore poſſibiliter eſt deus ꝓpter ampliationem ſubiecti Et ideo ille diſcurſ⁹ nõ valet q2 in cõſequente nõ eſt ampliatio. Et ad aliud pꝫ in prin° octaui.
¶ Ad 14^{m} dicit ꝙ ibi eſt neceſſitas ſuppõnis Nec iſta eſt vera de⁹ põt incipere velle hoc eſſe futuruꝫ q2 ex hoc ſeqtur mutatio in deo vt dicit. ſ. t. de ve. q. 23. ar. 4° ad 12^{m}. De habitudine autem dicitur ꝙ ſequitur detminationẽ diuine volũtatis. Et illa habitudo eſt neceſſaria neceſſitate imutabilitatis Si dicatur. Poſſe et velle in deo ſunt idẽ ſed deus neceſſario põt quicquid põt et neceſſario ſcit quicqđ ſcit ergo neceſſario abſolute vult quicquid vult Negatur conſeqnentia quia iſta differũt ratione. Quidam dicunt ꝙ deus dicitur aliquod futurum ſciuiſſe neceſſitate abſoluta ideſt cathegorice hoc eſt ſciuit et ita erit. Sed hoc non videtur ſufficere quia li. 1. contra gentiles. ca. 82. aſſignat cauſam quare deus alia a ſe ex neceſſitate ſciat non autem ex neceſſitate velit quia res intelligitur ſecundum ꝙ ſimilitudo eius eſt in intelligente Non ſic autem eſt de voluntate. Et ideꝫ habetur de veritate. q. 23. ar. quarto ad 13^{m} vide prima parte. q. 14. ar. 13. ad ſcđm et de veri. q. 2. ar. 12. ad 7^{m}. Et per hoc patet ad 15^{m} Et ex dictis in ſecundo phi.
¶ Ad 16^{m} dicit ſan. tho. li. 1. contra gẽtiles ca. 83. ad 3^{m} ꝙ voluntas dei a nullo exteriori determinat ſed forte per ſuam cognitionem.
¶ Ad 17^{m} dicit San. Tho. in. 1. di. 45. q. 1. ar. 3. ad quintum ꝙ demonſtratio que facit ſcientiam de re ſumitur ex cauſis proximis rei que nõ ſunt diuina volũtas Et iõ quãdo phũs natalis q̃rit quare hoc fit non eſt intentio ſua inquirere de voluntate diuina ſed de cauſis ſecundis per quas deus voluit res producere.
¶ Ad 18^{m} dicitur ꝙ illa ſunt vera de voluntate limitata Et ad aliud dicit Sã. Tho. de veri. q. 23. ar. primo ad 4^{m} ꝙ laus ſtricte capiendo debetur hijs que ſunt ad finem. Tamen eam cõius accipiendo vel forte proprie conuenit deo ſcđm rei veritatem
¶ Ad 19^{m} diuerſi diuerſimode ſentiunt de phõ et Cõmen. Gregorius Scotus Okam. et Holcot dicunt ſcđm phm̃ deum agere neceſſitate nature ſaltem aliqua Et ſi dicatur. ſcđm Sco. deus eſt infinite po^e apud ariſ. ergo agit ſcđꝫ totã virtutẽ mouendo celum. Quidam dicunt ꝙ agens naturale non neceſſario agit ſcđm vltimum ſue potentie quia intellectus agens eſt agens naturale reſpectu intellectus poſſibilis Et tamen non ſemper mouet ipſum ſecundum extremum ſue potentie.

Si dicatur ex quo ſecunduꝫ philoſo. cauſa proxima primi celi eſt deus neceſſario agens ergo hec erit vera demõſtratio ſecũduꝫ eum procedẽs a cauſa deus eſt ergo celum eſt. Forte dicis ꝙ deus nõ eſt cauſa efficiẽs celi quia vt dicitur 2°. phi. Cauſa efficiẽs eſt que agit per motum et ideo eſt tm̃ cauſa finalis celi hoc nichil facit quia a cauſa finali fit potiſſima demonſtratio cum ſit potiſſima cauſa 1. poſterio. 4. Forte dicis ꝙ finis non eſt cauſa proxima et intrinſeca et ideo ex eo non fit potiſſima demõſtratio ſ. t. in 1. d. 45. ar. 3. ad 5. et 7°. meta. lec. 13. ſꝫ hoc nichil facit ad propoſitum ſiue ibi ſit demõſtratio ſiue nõ Alii dicũt ꝙ ſecũdum philo. non habetur expreſſe ꝙ deus agat neceſſitate nature nec a cõmentatore quia non eſt veriſimile ꝙ ſ. t. cenſor auerrois ipſum nõ reprehẽdiſſet li. 2. cõ. gẽ. ca. 23. vl' in alijs locis ca. enim 26°. reprehendit ſolum auicẽnam herueus quo 2. q. 3. dicit ꝙ dicentibus deum agere neceſſario remanent difficultates humano ingenio inſolubiles vnde poteſt ſic argui ſecundum philoſophum aliquis eſt bene fortunatus et cauſa hui⁹ aliquando eſt deus ſecundum ariſtotelem in fine libri de bona fortuna. Et in libro de ſecretis ſecretorum dicit quod ſolus deus facit miracula.
et ꝓbabile eſt ſcđm ipſum animã a ſolo deo creari ergo ſcđm ari. deus aliqua libere imediate ꝓducit et licet voluntas dei ratione ſue libertatis ſit cauſa ad vtrũlibet nõ tñ ꝯtingẽs q2 mutabilitatẽ iportat ſcđm ſ. t. in 1. d. 45. ar. 3. ad 3^{m}. Si querat vtrum deus ſit omniũ cauſa totalis ⁊ imediata hoc patebit articulo ſequẽte et qñ declarabit hec ꝓpoſitio quicqđ eſt cauſa cauſe ẽ cauſa cauſati. Ex qua iferi ſcđꝫ phi. deũ cauſare etiã hec iferiora vñ auerrois agit gratias deo ꝓpter itentionẽ expoſitionis per regulationẽ vñ non bene dictũ eſt ſcđm ari. ꝙ deus ſit tm̃ cauſa rerũ per modũ finis q2 ſi aliqđ habeat cauſã finalẽ oportet ꝙ habeat efficiẽteꝫ q2 ſi habet cauſã ꝙ̃tum eſt ex ſe poteſt nõ eſſe ergo oportet ꝙ ab aliquo ꝓducatur effectiue. Si dicatur 2ª. intelligẽtia eſt ꝑfectior re corporali ergo tm̃ habet vnaꝫ cauſẽ ſcꝫ finalẽ negatur ꝯſequẽtia. Nec eſt icõueniens i deo cauſaꝫ finalẽ et efficiẽtem cõcedere licet autẽ de⁹ nõ agat neceſſario abſolute tamẽ vult res eſſe quadã neceſſitate imutabilitatis nec de⁹ concurrit ad aquã tanꝙ̃ volẽs ipſaꝫ non corrũpi ſꝫ pro aliquo tẽpore eam cõſeruat. Si queratur an aliqđ influat ipſi aque vt reſiſtat igni p̃ter formã ſubſtãtialẽ ⁊ frigiditatẽ patet ex ſupradictis. Sed queritur an ſcđm phi. intelligẽtie alie a deo agãt vl' producãt motus ſuoꝝ celoꝝ neceſſitate nature dicẽdũ ſicut de deo vl' aliqui dicerẽt ꝙ cuicũꝙ̃ adherẽt immobili adherẽt ſed hoc nichil valet q2 aliquando ceſſabunt a motu celi ſecunduꝫ veritatẽ nõ tamen ſecundum philo.

AD 3^{m}. ſic procedit videtur ꝙ de⁹ non ſit in oriẽte q2 cõmunis animi cõceptio eſt ſcđm boe. incorporalia in loco non eſſe ſꝫ de⁹ eſt icorporeus vnde non eſt virt⁹ ia magnitudine ſecũdum phi. ergo non

eſt in loco Et per cōſequēs non eſt in oꝛiente vel in circūferentia pꝛimi celi. Jtē phūs dicit ſcdo celi ꝙ extra celū ſunt entia inalterabilia optimā vitā ducentia ergo intelligentie non ſūt in aliqua pte celi. Sed contra eſt philo.

⁋ Reſpondeo dicendū ꝙ poſtꝙ phūs oſtendit primū motoꝛē eſſe imutabilem ⁊ infinite virtutis. Hic T.C.84. oſtendit ipſū eſſe in circulo pꝛimi celi qꝛ oīs motus ꝙto eſt pꝛopinquoꝛ pꝛimomouenti tanto eſt velocioꝛ et magis recipit impꝛeſſionē mouētis. Sed ita videmꝰ in motu totiꝰ firmamēti q̄ eſt a pꝛimo motoꝛe imobili ꝙ ꝙto aliqđ mobile magis appꝛopinquat ſupꝛeme circūferētie tanto citiꝰ mouet̄ ergo motoꝛ eſt in circulo et non in centro. Et in hac minoꝛe loquimur de motu diurno celoꝝ et non de motu ꝓpꝛio planetarū qꝛ ſaturnus tardiſſime mouetur vt hic dicit ſctūs tho. loquēdo de motu ꝓpꝛio Et ſtelle fixe cōplent ꝓpꝛiū motū per 36 milia annoꝛum. Si dicatur Pꝛimꝰ motoꝛ non habet magnitudinē ergo non habet determiatum ſitū in aliquo coꝛpoꝛe. ergo non eſt in circulo. Dicendū ꝙ non eſt in circulo per determiationē ſue ſubē ſʒ ꝑ efficientiam motꝰ qꝛ ex aliqua pte ſui mobilis incipit mouere Et ideo potius dr̄ eſſe in celo ꝙ in terra. Et potius in oꝛiēte noſtri oꝛizōtis vel alioꝝ ꝙ in alia pte per influentiā motꝰ. Si dicat̄ Oīs motꝰ incipit ab aliquo imobili ſʒ in celo nō pōt aſſignari ps imobilis ergo in celo non incipit motꝰ Dicit. ſ.t. ꝙ pꝛincipiū imobilitatis eſt ex fixione centri. ⁋ Sʒ dubitatur an ſcđm ſniām phi deus ſit vbiqʒ ſcđm eſſentiā Pꝛo illo notandū eſt ꝙ coīter tripl̄r aliquid dr̄ eſſe in loco. ſ. circūſcriptiue. diffinitiue et repletiue illud eſt circūſcriptiue in loco qñ vna pars locati eſt in vna parte loci. Diffinitiue aūt quod ſic eſt in vno loco ꝙ non eſt in alio et ſic coꝛpoꝛa ⁊ angeli ſunt in loco diffinitiue Angelꝰ autem nō eſt in loco pꝛimoº Nec deꝰ p. ſ. t. diffinitiue ſʒ repletiue. Coꝛpoꝛa aūt dicuntur eſſe in loco repletiue in ꝙtū non ꝯpatiuntur aliqua coꝛpoꝛa. Sʒ nō ſic eſt de deo q̄ per hoc dr̄ oīa loca replere qꝛ oībꝰ locatis dat eſſe. Tūc videt̄ dicēdum ꝙ ſi deus ſcđm phm̄ ſit oīʒ pꝛoxia cauſa efficiēs ꝙ ēt ſit vbiqʒ qꝛ mouēs eſt ſimul cū moto vt dr̄ 7º phi. Si q̄ratur de aliis intelligētiis q̄modo ſūt in loco. Quidā dicunt ꝙ ſūt i loco per ſuā eſſentiā Sed ꝯtra ſcđm Theolo. Angelus pōt eſſe in loco maioꝛi vel minoꝛi vt in puncto ⁊ nūc eſt in iſto loco et non in illo. Ratio aūt huius non eſt tm̄ eſſentia eius ideo dicit. ſ.t.1. pte. q.52. ꝙ angelus eſt in loco equiuoce. ſ. per applicationem ſue virtutis ad aliquem locum vnde non continetur a loco ſed econuerſo.

⁋ Contra hec ar̄ qꝛ ex hoc ꝙ deꝰ eſt p̄ſēs oībus ſequitur ꝙ in oībus opat̄ ergo pꝛiꝰ eſt deuʒ eſſe in aliquo ꝙ ipm̄ opari. Et ita videt̄ dicendū de qualibet alia ſubā intellectuali. ergo pꝛiꝰ eſt angelū eſſe in loco ꝙ ipſum opari. Jtē angelus operat̄ in toto celo ipſū mouendo tm̄ nō eſt in toto celo Foꝛte dicis ꝙ pꝛio mouet vnā ptē Contra ſcđm rei ꝟitatē q̄libet pūctꝰ in celo eſt oꝛiēs ſucceſſiue et nullꝰ eſt alio capacioꝛ motionis. nec ex rei natura eſt dexter aut ſiniſter. Cōfirmat̄ qꝛ nō ꝯtingit angelū rotari ad motū alicuiꝰ determiate partis i qua q̄eſcat motu per ſe. Nec etiā poni pōt q̄ſi q̄eſcens Et ꝙ iuxta eū ſit pars fluens poſt ptē. mouēte eo partē ſibi p̄ſenteʒ Non em̄ eſt aſſignare in q̄ quieſcat ꝑ opationē.

⁋ Scđo illud qđ eſt angelo rō eſſendi in loco eſt i eo foꝛaliter ergo non eſt operatio tranſiens. Jtem illa operatio eſt cōmenſuratiue in loco per accidēs ergo ſi hac ſola angelus eſt i loco/ cōmēſuratiue angelus eſt in loco et pꝛeciſe per accidēs quod tamē eſt falſum quia per ſe eſt in loco eomodo quo eſt in loco.

⁋ Tertio nam damaſcenus cui iſta opinio initit̄ non facit pꝛo ea quod ptʒ pꝛimo qꝛ ſemper copulat adeſſe ad id ꝙ eſt operari ergo adeſſe ⁊ operari nō ſūt idem. ſecūdo qꝛ ipſe aſſētit gregoꝛio theologo dicēti ꝙ ante coꝛpoꝛa angeli ſūt creati ⁊ tūc operabātur circa locū illa itelligēdo et tamē nō erant in loco igit̄. Jtem ar̄ aut iſte ꝯtactꝰ virtutis eſt operatio trāſiens aut p̄ſidētia ſeu ifluxus aut applicatio virtutis aut vnius ꝟtutis nō pꝛimū qꝛ ſunt in celo empireo i quo nulla talis actio eſt nec ſcđm eādem rationē qꝛ nō apparet quod i celum illud ifluat angelꝰ nec 3m. qꝛ talis applicatio ꝟtutis eſt poſſe eſſe pꝛicipiū actionis eomodo quo dr̄ ꝙ triſte tāgit coꝛ. Sed hoc nō ſufficit nā ſi iſta ꝟtus itelligatur ꝑ modum actꝰ incidit in pꝛimū mēbꝛuʒ ſi ꝑ modū habitꝰ ſic ſi eſt ſbā angeli habeo itentū ꝙ non applicetur loco ꝑ ſubſtātiaʒ nec applicabitur etiā ꝑ virtutem ſi autē eſt accidēs cū nō ſit coꝛpoꝛale ſicut nec ſubiectū erit ſpūale et per ꝯñs tante abſtractionis a ſitu ꝙte eſt ſbā angeli Nec 4m. hoc enim dicere nō ſufficit qꝛ illā vnionem querimus nec valet exemplū quod dr̄ de triſticia quia eius appꝛehēſio cauſat alterationē in coꝛde ac ꝑ hoc tāgere dr̄ ſed hoc non eſt i ꝓpoſito. Cōfirmat̄ nā articulꝰ 203. ſic habet dicere ꝙ ſubſtātie ſpūales ſūt in loco ꝑ operationem ⁊ ꝙ poſſūt moueri ab extremo ad extremuʒ nec i medium qꝛ poſſūt velle operari in extremis ⁊ non i medio eſt error. Si itelligatur ſbām ſine operatione non eſſe i loco nec trāſire de loco ad locum erroꝛ.

⁋ Quinto ſicut ſe hʒ ꝙtitas ad coꝛpꝰ vt ſit ei rō eſſēdi i loco circūſcriptiue ita operatio ad angelū diffinitiue ſʒ ꝙtitas ſubiecto diſticta nō eſt ſubiecto ratio eſſēdi i loco ergo nec operatio āgelo ſi ſit ſubiecto diſticta ideſt trāſiens. Jtem ſi ſic ſequit̄ ꝙ idē coꝛpꝰ ſimul in duobꝰ locis ſit in vno circūſcriptiue ꝑ ſuam ꝙtitateʒ in alio diffinitiue ꝑ ſuam operationem qꝛ ſol eſt in celo circūſcriptiue ⁊ per ſuā operationeʒ eſt in iſtis iferioꝛibus ſi ergo per operationē res eſt in loco ſeq̄tur ꝙ ſol eſt hic.

⁋ Sexto Pꝛiꝰ eſt eſſe ꝙ operari vel applicare virtutem alicui. ergo pꝛius eſt eſſe in loco. ꝙ applicare ſuam virtutem illi loco. Jtem ſi queratur quare angelus exiſtens in celo non poteſt operari hic in terra reſpondetur quia non eſt ibi vnde in motu pꝛeſupponitur mouens eſſe ſimul cum moto. ergo pꝛiꝰ natura angelus eſt hic ꝙ operetur. ergo non eſt hic foꝛmaliter ꝑ opationē vel applicationē.

⁋ Septimo vna intelligentia poteſt agere i aliā ipſā illūinādo et tamen vna non eſt in alia. Foꝛte

dicis ꝙ per tales operationes angelus nõ ē i aliquo Contra per tales operationes et non per alias infertur ꝙ deus eſt vbiqꝫ et per cõſequēs in angelo Item omne quod ē i loco habet ſitum ſed ãgelus non habet ſitum qꝛ ſitus vel eſt differētia qͣtitatis vel fũdatur in quãtitate Item nõ habet vbi vt ptꝫ ex diffinitione vbi vt eſt predicamētũ ſi dicis ꝙ ibi diffinitur tãtum vbi circũſcriptiuũ cõtra tũc nõ diffiniretur generaliſſimuꝫ.

¶ Octauo oĩs locus debet eſſe imobilis Sed operatio angeli mouētis celum non eſt imobilis qꝛ mouetur ad motũ celi ergo p illã ãgel⁹ nõ ē i loco Itē pono ꝙ ãgel⁹ deſinat ĩ hac camera opari abſqꝫ h⁹ ꝙ vadat ad aliuꝫ locũ tũc q̃ro ł adhuc ē i iſta camera vel exiuit vel diſtat ab iſtã camera. Si primũ. ergo eſt alicubi ſine applicatione virtutis Scđm auteꝫ eſt ꝯtra caſũ Et 3m non eſt poſſibile ſine motu. Itē incipiat de nouo applicare ſuã virtutē tũc patet ꝙ non mouetur qꝛ non fuit in alio loco. ergo pri⁹ fuit in eodem loco in quo nunc eſt Forte dicis ꝙ nõ diſtat qꝛ nuſqꝫ eſt Contra ſingularia ſunt hic et nunc Sed hic angelus ſemp eſt ſingularis ergo ſēper ē in aliquo loco. Itē quero de aĩabus miſerorum loquens facit duas ꝯñas ſi miſeri nõ ſunt apud inferos ergo nuſqꝫ ſunt. Et vltra nuſqꝫ ſunt ergo non ſunt. Hoc etiã eſt ꝯtra philo. ſcđo celi et mundi. vbi dicit ꝙ oēs cõſentiũt celũ eſſe locum ſpirituũ.

¶ Nono Demon eſt in inferno ſine applicatione virtutis ſue ad illũ locũ Põt eñ ceſſare ſi velit ab oĩ actione tranſeũte. Et nichilomin⁹ erit in iferno Item aĩa nichil põt opari ad extra. ergo aĩa ſepata non eſt in iferno per opationē Añs cõiter ꝯceditur de anima ſeparata ꝙ non poteſt mouere corpus qꝛ caret potentia motiua organica.

¶ Decimo ſequeretur ꝙ plures angeli poſſent eſſe ſimul quia pono ꝙ vn⁹ operet̃ i ſuperficie corporis locati et ali⁹ in loco Tũc ſũt ſimul qꝛ ſũt in iſtis ſuperficieb⁹ que ſũt ſimul qꝛ ſũt ꝯtigua ergo vltia eorum ſũt ſił. Itē producat vn⁹ in hoc ſubiecto albedinē. et ali⁹ dulcedinē tũc opatur in eodē ergo ſunt ſimul Forte dicis ꝙ angelus non põt ꝓducere niſi motũ Contra per te angeli ſũt in celo empireo per opationē tranſeuntē tñ non ꝓducũt in eo motum. Itē plures poſſũt mouere eandē nauē ergo operãtur in eodem Et volo ꝙ quilibet agat qͣtum poteſt forte dicis ꝙ nullus eſt cã totalis illius motus Sꝫ hoc nõ req̃ritur quia deus et angelus tunc nõ poſſent eſſe ſimul.

¶ Undecimo q̃ro in quo fundatur angelũ eſſe in loco vel eñ fundat̃ in eſſētia angeli vel in potētijs eius Si primũ. hẽtur intētũ Forte dicis ꝙ angeluꝫ eſſe in loco dicit quedã reſpectum Et iſte reſpect⁹ fundatur in applicatione ꝟtutis Tũc q̃ritur de applicatione iſti⁹ ꝟtutis in q̃ fundat̃. Si in loco. ergo eſſe in loco erit ſubiectiue in loco qđ eſt fłm. Item corp⁹ nõ eſt in loco foꝛaliter p qͣtitatē. ergo nec angel⁹ p ꝯtactum ꝟtutis. Añs pꝫ qꝛ poſſet de⁹ ponere lapidē qͣtum extra celũ q̃ in nullo loco eſſet licꝫ haberet qͣtitatē. Itē aĩa xp̄i fuit in īferno ſcđꝫ ſubſtantiã et non ſolum ſcđm operationem.

¶ Duodecimo vel angel⁹ põt idifferēter eſſe in loco magno ⁊ pũo Et ſi ſic videt̃ ꝙ ſit īfinite virtutis qꝛ eſſe in loco pedali eſt alicui⁹ ꝟtutis Et eſſe i minori eſt maioris virtutis ⁊ ſic in īfinitũ qꝛ poſſe vti ſua virtute actiua infinitis modis videt̃ req̃rere infinitã virtutē. Itē tũc poſſet ſił eſſe in celo ⁊ in terra qꝛ põt eſſe in quadrato ergo ⁊ in quadrãgulo ſibi equali Sꝫ talis quadrãgulus põt tangere celũ ⁊ terraꝫ vñ corrigia fortis poſſet diuidi in ptes ꝓportionales ſcđm longitudinē ſic ꝙ ſi ille ptes ꝯtinuarētur. extenderent̃ a terra vſqꝫ ad celum.

¶ Tertiodecimo effectus formalis non poteſt a deo fieri ſimile ſua cã nec ecõuerſo ſꝫ de⁹ poteſt facere operationē ageli abſqꝫ ãgelo et per ꝯñs abſqꝫ hoc ꝙ angelus ſit in loco ergo intelligētia non eſt formaliter in loco per operationē. Item proijciat angel⁹ duos lapides vnũ ſurſũ et aliuꝫ deorſũ tũc angel⁹ operatur i illis duob⁹ lapidib⁹ et tñ non oportet ꝙ ſit in illis duob⁹ Item tunc angelus mouens celum eſſet ſimul i oriēte et i occidēte qꝛ aliquas operationes per celũ habet in occidēte quas non habet in oriēte vł ecõuerſo vnde alique herbe producũtur in vno loco ⁊ non i alio vnde aſini ⁊ oliua nõ producũtur in quolibet loco phi. etiã dicit ꝙ in celo ãte ⁊ retro diſtigũtur ex natura rei ergo aliqua eſt īfluētia i parte ãteriori celi ⁊ alia i alia parte que eſt retrorſũ.

¶ Quartodecio ar̃ ꝙ de⁹ nõ ſit vbiqꝫ ꝓpter rationē aſſignatã qꝛ licet mouēs ⁊ motũ ſit ſimul tñ mouēs nõ eſt realiter i moto ergo p hoc non ꝓbatur ꝙ de⁹ ſit i qualibet re. Itē mouens nõ eſt ſimul cũ moto p ſuã eſſētiaꝫ ſꝫ tñ per ſuã virtutē alias eſſētia ſolis eſſet vbiqꝫ ergo ex illa propoſitione phi. non ꝓbatur deũ eſſe vbiqꝫ.

¶ Quitodecimo falſũ eſt ꝙ mouēs ſit ſimul cũ moto qꝛ ſol ꝓducit formã ſubſtãtialē in iſtis iferiorib⁹ et tñ nõ eſt ſimul cũ eis Forte dicis ꝙ ſol nõ ꝓducit ſbãm imediate ſꝫ p radiũ ſolis qui eſt i iſtis iferioribus Cõtra ille radi⁹ eſt accñs ergo nõ ꝓducit ſubſtãtiam qꝛ cauſa equiuoca excedit effectũ. Forte dicis ꝙ radi⁹ i ꝟtute ſolis ꝓducit formã ſubãlē. Cõtra vł illa ꝟtus eſt accñs et tũc ſtat argum qꝛ illa virtus non eſt nobilior ſubſtantia vel eſt ſubſtãtia ſolis ⁊ tunc habetur intētum.

¶ Sextodecimo ar̃ ad idē qꝛ ſol generat mineralia ĩfra t̃ram ⁊ tamē nec radi⁹ ſolis nec calor penetrat terrã ergo de⁹ qui ē maioris ꝑfectionis poteſt agere vbi nõ eſt vnde poteſt agē extra mũdũ et tñ nõ eſt extra mũdũ. Itē prius eſt creaturã eſſe qͣ deum eſſe ꝑſētem ergo de⁹ nõ eſt formalit̃ ꝑſēs qꝛ producit creaturã añs ptꝫ qꝛ nõ eſt trãſitus de ꝯtradictorio i ꝯtradictoriũ niſi mutatione ꝑſuppoſita ſed deus fit de nõ ꝑſēte ꝑſēs ergo oportet ꝙ ibi aliqua mutatio ꝑſupponat̃ ergo ꝑſupponit̃ creatura.

¶ Decimoſeptimo omnia ſunt in deo ergo deus non eſt in omnibus alias idem eſſet in ſeipſo cõtra phi. 4. phi. Item deus non eſt in tempore ergo non eſt in loco ſed potius cũ loco vt dicit anſelm⁹. Item pũctum non eſt in loco ergo nec de⁹ ergo nõ eſt in omni loco ideſt vbiqꝫ. Item de⁹ eſt cauſa efficiēs et per ꝯñs extriſeca ergo non eſt i reb⁹ igitur.

¶ Decimooctauo ar̃ adhuc ꝙ mouēs non eſt ſimul

cum moto qꝛ ſol imediate cauſat lumē in aliquo corpore hic inferius et tamen non eſt hic. Forte dicis ꝙ lumen quod eſt hic cauſatur a lumine ſibi ꝓpiquo Contra omne pꝛīcipiū actiuū equaliter ad ꝓrimatum diuerſis eque paſſiuis et eque diſpoſitis remoto īpedimento, habet equales effectus in illis ſed qñ lumen trāſit ꝑ foramen vſq; ad corpus opacum non cauſat lumen in aere qui eſt a latere ergo nec aliud lumen quod eſt ſcd̄m lineam rectā vſq; ad corpus oppacum. Forte dicis ꝙ lumen habet virtutē a ſole vt cauſet in directū et non a latere Contra lumen ꝓductū a ſole vſq; ad lunam reuerberatur verſus nos. Item idē argumētum fieret de illa virtute que eſt agens naturale.

¶ Decimonono vel deus eſt vbiq; ꝑ operationem ſicut alie intelligētie ſunt in loco per operationē vel alio modo. Si pꝛimū ſequeretur ꝙ non eſſet aliud deū eſſe in creaturis ꝑ eſſētiam et ꝑ potentiam quia nō eſt niſi vno modo in rebus ſcꝫ ꝑ operationē et ſic etiam rex eſt ī toto ſuo regno Item ſi idē eſſet deum operari et eſſe in rebus ergo ſequeret̃ vbi eſt deus poterit reſpōderi ꝙ creat ſicut ſi q̄titas ⁊ qualitas eſſent idē tūc ad queſtionem factam ꝑ q̄tum poſſet reſpōderi de qualitate ſi 2m. def ille modus.

¶ Ad pꝛimū dicitur ſcd̄m. ſ. t. in. 1. d. 37. q. 2. ar. 1. ꝙ nulla ſubā ſepata eſt in loco niſi ꝑ opationē Et ſi dicatur tūc hic eſſet peticio pꝛīcipij deꝰ operatur hic ergo eſt in iſto loco quia idem eſſet ſenſus antecedētis et ꝯñtis dicēdum ꝙ non eſt idē ſēſus ymmo pꝛius eſt deum operari ad extra q̄ eſſe preſentem Similiter pꝛius eſt angelū operari q̄ ſit preſēs rei Ad aliud dr̃ ꝙ pꝛimꝰ angelꝰ nec mouetur ꝑ ſe nec ꝑ accidēs. ſ. t. 1. parte q. 51. ar. 3. 3m. etiā ſecūdū phi. quia motoꝛ celi eſt ī toto celo. ſ. t. in 2. di. 8. ar. 4. 4m Sed cōtra pꝛimus motoꝛ eſt ꝯtinue in alia et ī alia parte ergo mouetur per accidens. Item moueri ꝑ accñs nichil aliud ē q̄ eſſe diffinitiue in aliquo qḋ mouetur Sed celū in quo ē angelus mouetur igr̃ et eodem modo probaretur ꝙ deus mouetur ꝑ accidēs ſi ſecūdū ariſto. ſit tm̄ ī oriente phūs tamē negat deum moueri per accidens Et ideo forte diceret ꝙ cōſequētia non valet qꝛ nō ſequitur angelus eſt in celo q̄to ergo eſt q̄tus per accidens vt patꝫ de anima rationali que eſt in corpore quanto et tamen nullomō eſt quāta Item nō ſequitur motoꝛ eſt in corpore lucido ergo eſt lucidus vel coloratus per accidens Item āgelus nō cōtinuatur celo ergo non mouetur per accidens Et hoc etiā pꝛobāt quidam quia phūs 12º. metha dicit aliquā eſſe ſubſtantiā imutabilem et poſtea querit An ſit vna vel plures et oſtendit ꝙ ſunt plures ſcd̄m numerū celorum et commētatoꝛ 12. methaphiſices T. C. 30. vult ꝙ omnis motoꝛ ſit actio pura Et omnino immotus tam eſſentialiter q̄ accidentaliter Alias motus non eſſet eternꝰ qꝛ impoſſibile eſt ꝙ motum per accidens moueat perpetuo. Apud. ſā. t. autem non inconuenit inferiores motores ſcd̄m phm̄ per accidēs moueri vt tactū fuit ſuperius. ſ. t. de ſpiri. ar. 6. ad 9m. Preterea quidā dicunt ꝙ in celo vna pars eſt magis capax motus q̄ alia Sed contra oꝛbis eſt vniformis Forte dicis ꝙ deus determinauit vnā hoc eſt falſum quia illa pars que nūc eſt in oriēte poſtea eſt in occidente Sed de hoc ſcd̄o celi ⁊. ſ. t in 2º diſ. 14. ar. 3. ad. quartum. Pro nunc dico ꝙ angelus applicat ſuam virtutē pꝛimo vni parti vt dicit San. Tho. 1. p. q. 52. ar. 2. Et ideo angelus ē tm̄ in oriente poſſet queri. An hec applicatio duret ꝑ tempus et ſi ſic quomō angelus nō mouetur a quo immediate eſt applicatio.

¶ Ad 2m negatur antecedens qꝛ nō eſt in loco circūſcriptiue vnde agens agit per actionem et tamē materiale actionis eſt in paſſo. Ad aliud negant quidam ꝯñam Sed ſan. tho. in 1º. d. 37. q. 3. ar. 1. ad 3m dicit ꝙ operatio angeli non eſt in loco vt locatū ſed vt perfectio locati quia eſt operatio agentis q̄ ſemper eſt perfectio patientis. Sed queritur an ꝑ illam operationem angelus ſit per ſe in loco. Dicit ſan. tho. ibidē ad ſcd̄m ꝙ eſſe in loco vt in loco. non conuenit angelo niſi per accidens in q̄tum. ſ. corpꝰ cui applicatur eſt in loco. Sed eſſe ī loco vt operās in operato ꝯuenit angelo Et ſic eſt ꝑ ſe in loco Sicut punctum eſt per ſe in loco vt terminus et non vt locatum ¶ Ad 3m dicitur quo ad noſtrā opinionem expreſſe tenet. Gregorius nazāzenus dicere cū debemus angelus hic operatur abuſiue inquit dicimꝰ angelum hic eſſe. Et ly et tenetur expoſitiue Nota tamen ꝙ non dicimus angelū eſſe ī loco pꝛopꝛie per intellectionē. niſi forte ex illa intellectiōe pꝛactica ſequatur exterioꝛ operatio Et cum inquiritur de iſta entitate per quā angelus eſt in loco. An ſit ſubā vel accidēs. Abſolutū vel reſpectiuū dicit. ſ. t quo. pꝛimo ar. 4º ꝙ angelus eſt in loco per ꝯtactum virtutis et talem cōtactum poſſumus vocare operationem ſiue ſit motio vel preſidentia vel cōtinentia vel quocūq; alio modo. Et concedo ꝙ poteſt dici operatio tranſiens Nec inconuenit illā produci in celo empireo vel in inferno quia non fit per verum motum. Si queratur an ſit ens abſolutum vel reſpectiuum poteſt dici ꝙ aliqñ eſt abſolutum Aliquando reſpectiuū Sed tunc queratur fundamentum eius et terminꝰ vel eſt intentionale. ſ. t. po. 3. 11. 14m vel aliquando habet eſſe ſituale ex parte recepti. ſ. t. de veri. q. 9. ar. 6. 2m Et notandū ꝙ angelus illuminans alium nil cauſat in eo et ideo non oportet ꝙ ſint ſimul vel pꝛope nec ex hoc ſeq̄tur ꝙ mouens et motū non ſūt ſimul. ſ. t. pꝛima. q. 107. ar. 4º. de veri. q. 22. ar. 9. ad 4m et. q. 9. ar. 5. ad 2m

¶ Ad quartum dr̃ ꝙ articuli ſunt reuocati vel ſibi inuicē ꝯtradicunt Godofredus dicit ꝙ indigēt correctione qꝛ ſunt contra ſal terre ideſt. ſ. t. Henricꝰ dicit ſe illos non intelligere Egidius dicit ꝙ facti ſunt ad requeſtam capitoſorum Alij dicunt ꝙ turpe eſt introducere tales articulos contra ſanctum Thomā cuius doctrina in ſua canonizatione fuit optime examinata Capreolus dicit in pꝛio. d. 2. q. 3ª ſe fuiſſe preſentē ꝑiſius in ꝯdēpnatione aliquorum articulorum. Et ꝙ plus eos mouebat affectio q̄ ratio. Per hoc patet. Ad Scotū. dicentē ꝙ reuocatū in vna vniuerſitate. debet vbiq; cenſeri condēpnatum licet excōmunicatio dicat̃ nō tranſire mare vel dyoceſim extra de he. ca. ad abolendā Si dicatur eſſētie āgeli ſine opatione ē limitata ⁊ fita ğ ꝑ

eam poteſt eē in loco diffinitiue dicit ſ.t.i1.d.37.q.
3.ar.1.ꝙ rudis eſt probatio qꝛ procedit ex equiuoca
tione finis.

¶ Ad 5m.ptȝ ꝙ non eſt ſimile qꝛ angelus non eſt ī
loco ꝯmēſuratiue ſicut corpus nec cōtinetur a loco
ſed potius ecōuerſo. Et ꝑ hoc ptȝ ad aliud.

¶ Ad 6m.dicit.ſ.t.quo.1.ar.4.ad 1m.ꝙ nichil ꝓhi
bet aliquid eē ſimpliciter quod non eſt prius ꝙ̄tū
ad hoc ſicut ſubā prius eſt ſupficie et tamē ſubſtan=
tia colorata non eſt prior ſupficie colorata. Prete=
rea dico ꝙ ad angelū īmediate agere non prequiri
tur ſitus. ſȝ ſufficit proportio motoris ad mobile vl
ordo nature.

¶ Ad 4m.dicit ſ.t in 1.vbi ſupra ar.3.ad 4m.ꝙ an=
gelus illuminās nō opatur intra eſſētiaȝ alterius
angeli qꝛ non eſt cauſa eē eius nec illabitur ⁊ ideo
quaſi exterius operatur cōcedo tn̄ ꝙ boni āgeli poſ
ſunt directe īprimere in ītellectu alterius ſcđm.ſ.
t.in 2.d.8.ar.5.ad 6m. preterea dico ꝙ angelꝰ non
habet ſitū in ꝯtinuo licet ſit diffinitiue in loco.

¶ Ad 8m.ptȝ 4.phi. Nec incōuenit apud ſ.t.āge=
lum nuſꝗ̄ eſſe vt ptȝ in primo ymmo angelus ⁊ be
ati poſſūt ire ſupra celuȝ ſi velit vt dicit ſ. t.quo 6.
ar.2.qꝛ non depēdent ab aliquo cōtinēte vn̄ perſua
ſio ciceronis eſt tm̄ rethorica ⁊ non neceſſaria quia
deꝰ potuit ꝓducere angelos an̄ mūduȝ et tūc nuſꝗ̄
fuiſſent ſed an motus angeli extra celum ſit loca=
lis et ad vbi.

¶ Ad.9m.ptȝ ex ſupra dictis.

¶ Ad.10m.videtur ꝙ ꝑ accidēs duo angeli poſſūt
eſſe ſimul.tn̄ de illa motione nauis q̇dam dicunt ꝙ
nullus illoꝝ eſt ꝑfecte in loco quia vnius effectꝰ eſt
tm̄ vna cauſa.et ideo angelꝰ nō eſt in loco niſi agat
toto conatu. Sed cōtra āgelus eſt ī lapide licet nō
moueat eū ita velociter ſicut poſſet. Dubitāt quidā
an deꝰ poſſet ponere plures angelos ſimul. ſȝ hoc
non eſt ꝑ̄ſētis ſpeculationis. Similiter ſi deꝰ poſ=
ſet creare vnū angelū qui eēt tāte ꝟtutis ꝙ eſſet ī
toto celo an tunc aliq̄s alius angelus deſcendere
poſſet ⁊ eſſe in celo cū illo. Item an angelus poſſit
producere colorē quia elementa non ſunt colorata
quādo ergo aſſumit corpus viſibile ex aere videtur
ꝙ producat in eo duo accidentia abſoluta ſcȝ figu=
rā et colorē. Sed quicquid ſit de hiſ non incōue=
nit angelū producere aliqua accn̄a incōpleta Qui
dam dicūt ꝙ plures angeli poſſūt eſſe ſimul natu=
raliter ſed non formaliter ideſt ſcđm eandē opatio
nē. Si dicatur Sint duo angeli et vnus aſcendat ⁊
alius deſcendat ꝑ eandē lineam An tunc erunt ſi=
mul qn̄ ſibi obuiabunt vel oportebit ꝙ vnus faciat
locū alteri Forte dices ꝙ vnus mouebitur ab vno
extremo in aliud non tranſeundo mediū alias vnꝰ
impediret aliū a motu Contra ſequeret̄ ꝙ aliquod
corpus poſſet eſſe tante denſitatis ⁊ reſiſtētie ꝙ ꝑ
ipſum angelus non poſſet moueri Negatur conſe=
quentia qꝛ corpus non reſiſtit ſpiritui vnde corpus
et ſpūs poſſunt ſimul eſſe et propter hoc gregoꝰ et
Sco.putāt duos angelos poſſe eſſe ſimul qꝛ ī quo=
dā homine dr̄ fuiſſe legio. Et ſi vnꝰ angelus eſſet
in meridie alius poſſet per meridiē ad nos deſcen
dere. S. T. oppoſitam ꝑtem tuetur. ſicut de corpo=
ribus ſed nōne beati per dotē ſubtilitatis poſſent
ſimul aſcendere et deſcendere per eandē lineā et
ſic eſſe ſimul quidā dicit ꝙ non ſūt ſimul localiter.
qꝛ vnū non expellit aliud et ideo non eſt ibi viſus ꝗ̄
titatis. Contra mouentur localiter ergo ſunt lo=
caliter.

¶ Ad 12m dr̄ ꝙ ex hoc non arguitur infinita virtus
ſicut nec motꝰ licet quocunꝗ̄ motu dato adhuc an=
gelus poſſet velocius moueri alias corpꝰ poſſet ve
locius moueri ꝗ̄ angelus poſſet moueri. Si dicat̄.
Pono ꝙ angelus velit moueri ſcđm totū ſuū cona
tū. Sed hoc videtur cōtra.ſ.t.1.parte.q.67.ar.6o
vnde angelus poteſt moueri in duobus inſtantibꝰ
vt dictū eſt in 6o hybernicꝰ dicit ꝙ angelus habet
determinatū locū ſic ꝙ nō poteſt eſſe in maiori nec
in minori Cōiter tamē hoc nō tenetur vnde.ſ.t.di=
cit ꝙ poteſt eſſe in loco diuiſibili vel indiuiſibili.
Non tamē poteſt eſſe in loco cuiuſcūꝗ̄ longitudi=
nis.qꝛ damaſcenus dicit ꝙ cum angelus eſt in celo
non eſt in terra. Si dicatur deꝰ poteſt facere in infi
nitū angelum maioris virtutis ꝗ̄ ſit ſupremus an
gelus qui nunc eſt ergo poteſt facere angelū qui ſit
in celo et in terra. Concedo. imo ſecunduȝ phm̄ an
gelus eſt in toto celo. Et per conſequens in orien=
te et occidente que plus diſtant ꝗ̄ celum et terra.
Sed contra ſpecialiter dicit motorem eſſe in orien
te. Dicendum ſecundum San. Tho. in ſcđo diſtin.
8.ar.4. ad quartum ꝙ ideo dicitur in oriente quia
ibi incipit motus ſi dicatur tunc eſt in pluribus lo=
cis ita bene ſicut duo angeli agētes in duas medie
tates continui ſunt in duobus locis. Negatur con
ſequentia ſed nonne baculus qui pro parte eſt ī ae
re et in aqua eſt in duobus locis ⁊ ſic de angelo hic
eſt dubium quid eſt locus angeli ſi dicatur ꝙ eſt ſu=
perficies continentis vt dicitur quarto phiſicorum
Contra angelus non continetur ſed continet per
San. Tho. Item nulla ꝗ̄titas eſt actiua per phi.
ſed locus agit. quia vbi cauſatur ex circunſcriptio=
ne loci. Item locus eſt immobilis non autem ſup=
ficies ſed dices ꝙ verum eſt pro formali tunc quē=
ro vbi eſt iſtud formale ſi in polis celi ꝯtra tunc om
nes angeli eſſent in eodem loco formali quia illud
eſt in polis mundi. Item formale non poteſt tan
tuȝ diſtare a materiali quod eſt ſuperficies nec res
mutaret locum ſi eſſet formaliter in polo ſi dicas ꝙ
eſt diſtantia a polo contra tunc locus eſſet in loca=
to quia ipſum diſtat a polo. Item moueat deus po=
los et licet hoc non eſt naturale ex hoc ſequitur ꝙ
locus ex ſua natura non habet īmobilitatem ſi au=
tem locus eſt ipſum corpus contra nullum corpus
primo continet rem. quia ſemper eſt diuiſibile.
Sed arguitur ſi āgelus poſſit eſſe in loco magno ⁊
paruo Sequeretur ꝙ poſſet ſimul moueri et quieſ
cere quia poſtꝗ̄ fuit ī medietate camere faciat ſe
eſſe in tota tunc in prima medietate quieſcit ⁊ mo
uetur ad ſecūdam. Itē tunc moueretur ad duo vbi
oppoſita vt capiatur angelus qui poſſit eē ī linea
tripedali ⁊ nūc ſit ī medio pedali ⁊ poſtea faciat ſe
eē ī toto tripedali cuiꝰ priȝ pedale ſit deorſuȝ ⁊ ter

iū ſurſum. Et ſic idem aſcenderet et deſcenderet
et duo vbi oppoſita eſſent ſimul in eodē ſ. ſurſum ⁊
deorſum maxime ſi ꝯcedatur ꝙ idem angelꝰ poſſit
eſſe in celo ⁊ in terra et ſic ꝯtinua eſſent in eodem.
Ad hec quidā ꝯcedūt cōtraria reſpectiua eē ſimul
non autē adſoluta primū ptʒ qꝛ animal eſt mouēs ⁊
motum Si dicat̄ cōtraria īferunt ꝯtradictoria. dicē
dum hoc verum eē de abſolutis. Deinde quidā ꝯce
dunt ſcd̄m diuerſa idē quieſcere ⁊ moueri Nec ſeq̄
tur quieſcit ergo nō mouetur abſolute. Quidā que
runt an angelus poſſit eē in pluribꝰ locis diſconti-
nuis vt ſi ſit in aere et domo vel in duobꝰ parieti-
bus ⁊ annichilet deus aerē medium. Dicit. ſ.t. in
primo ꝙ magiſtri reputauerūt erroneū dicere an-
gelū poſſe eē in pluribus locis ſimul d.3 q.3. ar.2°
Si autē ſit in ſupficie cōuexa celi querit̄ an illa ſit
locus eiꝰ qꝛ non ꝯtinet eum ſic poteſt queri an ſup-
ficies celi tunc cōtineat ſupficiē cōuexam ſphere
ignis videtur ꝙ non qꝛ ſuperficies cōcaua lune ē ſi
mul cum alia cōuexa quare ergo vna plus cōtinet
aliam ꝙ̄ ecōuerſo Itē ex quo locus diffinitur ꝑ ſup
ficiem videtur ꝙ nō ſit idem cum ea nominales di
cunt ꝙ locus eſt corpus cōtinens. Cōtra tunc ali-
quid moueretur ꝑ ſe tamē eſſet in eodē loco qꝛ eēt
in eodeʒ aere cum aer qui eſt locus ſit diuiſibilis et
in eo fiat motus.

¶ Ad 13m. dicitur ꝙ per actionē angelꝰ non eſt for
maliter in loco ſʒ per reſpectū qui ſequitur iſtā ac-
tionē et iſta actio pro materiali eſt in paſſo ſed pro
formali eſt in agente Ad alia ptʒ ex dictis. Si que
ratur quare intelligētia non ponit̄ ī polo antarti-
co cum ille ſit dignior. Dicendum quia ibi non inci
pit motus.

¶ Ad 14m. dicitur ꝙ in corporalibus mouens nō
eſt in moto. Secus autē eſt de ſpiritualibꝰ qꝛ cōta-
ctus eorū eſt infra motum vt dicit ſ.t. in 1°.37.q.1.ar
1. Ad aliud dicitur ꝙ deus ſcd̄m ſuam virtutē eſt im
mediate in qualibet re. illa autē virtus eſt ipſemet
vt ptʒ ibidē ad 4m. Si dicatur deus agit imediate
in qualibet re negatur ꝯn̄a.

¶ Ad 15m. ſatis ptʒ ex ſecūdo phi.

¶ Ad ſextūdecimum dicitur ꝙ influētia ſolis per
tingit vſqʒ ad viſcera terre nec perfectionis eſt a
gere indiſtans ſine preſētia qꝛ hoc repugnat cauſe
prime qualis eſt deꝰ. Ibidē ad 2m Si q̄ratur an deꝰ
dicatur eſſe in demonibus. Dicendum ꝙ nō qꝛ de-
mō dicit deformitatem. Ad aliud ptʒ ex dictis.

¶ Ad 17. negatur ꝯn̄a quia alius eſt modus eſſē di
in Ad aliud dicit S.T. in. pri. d.37. q. ſecū. ar. pri.
ꝙ deus non eſt in loco ſcd̄m ꝙ corpus eſt ī loco niſi
methaphorice. tamen eo modo quo ſpūs eſt in loco
ſic deus ꝓpriiſſime eſt in loco.

¶ Ad 18m. dicitur ꝙ lumen nūqꝫ agit niſi in dire-
ctum niſi ꝑ reuerberationem.

¶ Ad 19m. dicitur ꝙ deum eſſe ī loco et deum ope
rari differunt quia primum preſupponit ſecundum
ſimiliter angelus dicitur eſſe in loco per operatio-
nem non ꝙ operetur tm̄ ſed per illam operationē
eſſentia ſua eſt realiter preſens loco.

AD quartuʒ ſic proceditur videtur ꝙ phi
ſicus non poſſit demonſtrare primū mo
torē eſſe. quia oīs demōſtratio eſt ex no
tioribus Sed nichil eſt notius ꝙ̄ moto
rem eſſe vn̄ ſcd̄o phiſi. dr̄ ꝙ eſt per ſe no
tū naturā eſſe Itē de ſubiecto cuiuſlibet ꝯ°nis ſup
ponitur quid eſt et quia eſt ergo, aliquā rem eſſe nō
poteſt eſſe ꝯcluſio demōſtrationis Item in qualibʒ
ſcīa. primū cognitum eſt ſubiectum. ergo in demon
ſtratione preſuponitur ꝙ cognoſcatur ſubiectū cō-
cluſionis eſſe. An̄s patet. quia oēs alie veritates
et noticie reſoluūtur ad noticiā ſubiecti quia ſubie
ctum ſcīe continet virtualiter oēs veritates illius
ſcientie cuius eſt ſubiectum. Sed per noticiam ſub
iecti cognoſcitur ſubiectum eſſe Sed cōtra eſt phi
loſophus oſtendens hic deum eſſe.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ hic pōt eſſe triplex du
bium. Primo An propoſitio de eſt ſcd̄o adiacente
poſſit demonſtrari Scd̄o An ad phiſicū ꝑtinet de-
monſtrare deū eſſe. Tertio An primus et proximꝰ
motor celi ſit ipſe deus. Quantū ad primū dr̄ ꝙ ſic
quia bene ſequitur terra poſita eſt inter ſolem ⁊ lu
nam ergo eclipſis eſt. Item 2° poſte. dr̄ ꝙ quattuor
ſūt queſtiones vere ſcibiles. quarum vna eſt de re.
An ſit ergo hoc eſt ſcibile vnde ſequitur lumen eſt
ergo ſol eſt vel aliud corpus luminoſum. Sed q̄ntū
ad 2m dubiū eſt. an meta poſſit primo et ex proprijs
probare genus ſubārum ſeparatarū eſſe. ideſt Se
cluſo motu An poſſit demonſtrari ꝙ deus eſt et ſe
cluſa naturali phīa demonſtretur deum eſſe. Ale-
xander dicit ꝙ ad metaphiſicū pertinet. Et idē di-
cit Auicenna. vnde propter hoc dicit ꝙ ſubā ſepa-
rata nō eſt ſubiectum meta. quia metaphiſicus oſtē
dit ſubſtantiam ſeparatā eſſe idem tenet Albertꝰ
in fine. 1. phi. Auerroys autem eſt contrarie opinio
nis vnde. dicit ꝙ metaphiſicus non poteſt niſi per
media phiſicalia probare deum eſſe. Sed contra
deum eſſe oſtenditur ex hoc ꝙ non eſt proceſſus in
infinitum in cauſis agentibus quia in omni ordine
eſt dare primum medium et vltimum ⁊ hec ratio eſt
metaphiſicalis. Item intelligentie ſunt a deo effe
ctiue ſine motu ergo ſecluſo motu poteſt oſtendi ꝙ
deus eſt. Sed nonne noticia iſtorum mediorum ali
qualiter dependet ex motu. Videtur ꝙ ſic quia nu-
merum ſubſtantiarum ſeparatarū probatur phi-
loſophus ex numero celorum. Numerum autem ce
lorum cognoſcimus per motum. Item probamus
ſubſtantias ſeparatas eſſe per effectum. Sed effe
ctus earum eſt motus. ergo a motu depēdet cogni
tio ſubſtantiarum ſeparatarum.

¶ Quantum ad tertium diſſentio eſt inter Auicē
nam et alios doctores. et veritatem fidei quia ſecū
dum ſententiam fidei celum mouetur ab angelo
Sed vt dicit San. Tho. in. 2. di. 14. ar. 3. Auicēna
dicit ꝙ primus motus non eſt immediate a deo Sʒ
deus immediate produxit vnam intelligentiam q̄
immediate mouet primū mobile Hec aūt intelligē
tia producit corpus celi et animam eius. et ſic ꝯn̄r
Hanc autem multi putant eſſe opinionem phī hic
Sed contra tunc philoſophus hic non probaret

deum eſſe quia ſua argumenta ſolum probant primum et proximum motorem eſſe. Item commentator octauo phiſicorum dicit ꝙ primus motor eſt in circumferentia primi celi et probat quia omnes leges in hoc conueniunt quod deus habitat in celo. ergo ſcḋm phm̄ deus eſt proximus motor celi. Itē preter proximū motorē phūs non ꝯcludit aliā ſubām ſepatam eſſe vnde nūerus ſubārum ſepatarum eſt ſcḋm nūerum celorū 12. meta. ergo pria ſubſtātia ſepata que eſt deus mouet imediate celum. Item hanc opinionē per varias auctoritates probat Gregori⁹ qꝛ ſubā que eſt menſura aliaꝝ eſt de⁹ ſed hec eſt proximus motor primi celi.

¶ Contra hec arguitur Probādo ꝙ phūs naturalis non poſſit ꝓbare deū eſſe. Primo qꝛ ꝓbare paſſiones ꝓprias metaphiſice ꝑtinet tm̄ ad meta. ⁊ nō ad alias ſcias. Sed eſſe abſtractū et non abſtractū ſunt paſſiones entis quod eſt ſubiectū in meta. ſicut etiā neceſſariū et ꝯtingens ergo ſola pria phia hꝫ iſtud probare. Item rationes ſumpte ex differētijs que ſunt neceſſarium ⁊ ꝯtingēs ad methaphi. ꝑtinent. Sed ex neceſſario et ꝯtingēti probaꝝ deuꝫ eſſe qꝛ ſ. non oīa ſūt cōtingentia. Alioqui aliqñ nichil fuiſſet qꝛ ens contingēs non eſt ex ſe determinatum ad eſſe ſed prius habet nō eſſe ꝙ̄ eſſe ergo in natura aliquid eſt quod eſt neceſſe eſſe Illud autē vel habet cauſā ſue neceſſitatis vel nō. Si nō. eſt deus Si ſic queritur de illo. Et cū non ſit ire in infinitum oportet deuenire ad aliquod primum. quod eſt neceſſe eſſe.

¶ Scḋo probatur deū eſſe per hoc ꝙ aliqua ſunt magis et aliqua minus ꝑfecta ergo eſt deuenire ad aliquod ꝑfectiſſimū et optimū Iſta aūt ratio nō ſumitur a motu. ergo non pertinet ad naturalē Item Si naturalis demonſtraret deuꝫ eſſe ſeqͥtur ꝙ naturalis phia eſſet prior meta. Sed hoc eſt fꝫꝫ. ergo Conſequentia probatur Deus eſt primum cognitum in metha. Et per te eſt cognitus per mediū naturale. ergo naturalis eſt ſimpliciter prior. Patet conſequētia. qꝛ notiſſimo in meta. eſt aliquid prius cognitum in naturali phia Item id quod eſt ſimpliciter ꝯ⁹ in phiſica ſcꝫ deum eſſe erit in meta. prima ꝓpō ſimpliciter indemōſtrabilis ex quo ſequitur ꝙ ſaltē ꝙ̄tum ad hanc ꝯcluſionem deus eſt. Meta. ſubalternareꝝ naturali phie quod eſt expreſſe fꝫm Alioquī eſſet ea poſterior Patet cōſequentia quia acciperet ab ea hanc ꝓpōnem.

¶ Tertio nulla ſciētia probat ſua principia vt dicitur primo poſte. Sed ſubē abſtracte ſunt pricipia entis ſeu corporis mobilis quod eſt ſubiectū in naturali phia. ergo naturalis phūs non poteſt probare ſubſtantias abſtractas eſſe.

¶ Quarto probatur ꝙ deus non mouet celum immediate. qꝛ moueret in non tp̄e ſed hoc eſt falſū qꝛ motui repugnat eſſe in non tp̄e ergo. Conſequentia probatur ſupponendo duo. Primum ꝙ deus eſt virtutis infinite. Secundū ꝙ maior virtus exñs in magnitudine ſubiectiue. vel appropriatiue mouet in minori ꝙ̄ minor virtus. Tunc arguitur ſic Si prima cauſa mouet in tempore ſit ille mot⁹ gratia exempli per horā qui vocetur a. Et ſit aliqua cauſa finite virtutis que moueat aliud mobile per aliqđ tempus quod vocetur b. Conſtat ꝙ inter a. et b. eſt aliqua determinata proportio. Sit gratia exempli proportio dupla. Ponatur ergo ꝙ addantur poſtea huic virtuti finite alij motores ita ꝙ motus ab omnibus iſtis ſimul prouenien sit in tempore minori in duplo ꝙ̄ fuerit tempus a. ergo tunc motus a virtute finita erit equalis motui qui eſt a virtute infinita quod eſt ipoſſibile ⁊ ꝯtra ꝓſuppoſituꝫ ſecunduꝫ. Item tam phi. ꝙ̄ cōmē. 8. phiſi. aſſignāt cuilibet celo duos motores ſcꝫ vnum cōiunctum et alium ſeparatum ſed motor ſeparatus primi mobilis eſt deus ergo non mouet niſi mediante motore cōiuncto.

¶ Quito ſ. t. in 2. de celo et mūdo. lec. 3. dicit ꝙ ſecūdum platonē et ari. celū eſt animatum ⁊ ꝙ mouetur a ſubſtātia ſpirituali ꝯiūcta que eſt ſua anima. animata eni mouēt ſe vñ ex hoc phi. infert ꝙ i celo ſit ſurſū ⁊ deorſū ſicut in aīali Item ſ. t. ibidē dicit ꝙ ſecūdum phi. 8. phi. omnia mobilia neceſſe eſt reducere in vnū primū qđ eſt mouēs ſeipſū ſ. celū ꝗ celū moueꝝ a ſeipſo actiue ⁊ non ſolū vt pricipiū paſſiuū ſicut qdā poſuerūt vt ſimplici⁹ refert dicētes celū nō eſſe ꝓprie aiatū ꝑ aiam racionalē. Cōtra quos arguit ſ. t. qꝛ. ſcḋm ari. 12. meta. Primū mouēs ſ. de⁹ mouet celū ſicut deſideratū et itellectū ergo celuꝫ habet aīam que deſiderat et itelligit et ab hac anima eſt motus celi ſicut a pricipio pricipali et actiuo ptꝫ autē ꝙ hec aīa non eſt deus.

¶ Sexto tūc mouere celū eēt deus qꝛ nichil eſt in deo qui ſit deus ſꝫ probo ꝙ nō qꝛ mouere celū non ſēper fuit deus ergo nec modo eſt de⁹. Forte dicis ꝙ non ſēper fuit qꝛ mūdus nō ſēper fuit Cōtra deus ſemp facit quod melius eſt. ſꝫ melius eſt mūduꝫ eſſe ꝙ̄ non eē qꝛ mūdum non eē nichil eſt vel non eſt niſi negatio. Itē ſi deus ſcḋm phi. imediate moueret celū ſeqͥtur ꝙ mutatur qꝛ ꝗlibet die ꝓducit nouam circulationē. Et phi. dicit ꝙ ſi deus ꝓduceret mūdum de nouo mutaretur.

¶ Septimo nichil ꝓducitur niſi ꝑ motum ſꝫ deus eſt cauſa primi motus ꝑ motum ergo nō ꝓducit ipſum actiue vnde primo de ge. dicitur ꝙ licet omne agens ſit mounēs nō tamē ꝯuerſo. Ex quo videꝝ ꝙ deus non agit. Itē tūc motus celi nō eēt naturalis ſꝫ eſſet volūtarius pro ꝙ̄to eſt a voluntate dei.

¶ Octauo ex hoc ſeqͥreꝝ ꝙ in deo eēt potētialitas et ſic non eēt act⁹ purus probatur qꝛ omne vnituꝫ alteri non eſt pur⁹ act⁹ ſꝫ deus vnireꝝ primo celo vt motor mobili. Item de⁹ eſt vbi operatur ſed dictuꝫ eſt ſupra ꝙ virt⁹ dei non eſt in magnitudine ergo nō mouet magnitudinem.

¶ Ad primum. Quidam dicunt ſāctum thomā eē eiuſdē opinionis cū cōmentatore. Sed cōtra in fine 1. phi. dicit cum philo. ꝙ ſ. ad illam phiam ideſt meta. pertinet determinare multitudinē formarū Et 8. phiſicoꝝ lectione. 1. dicit ꝙ ad metaphiſicum pertinet ſcire ꝟitatē hui⁹ an de⁹ ſit vñ angli poſſūt ſcietifice ſcire deum eſſe et tamen ipſi non cognoſcunt deum ꝑ motum ſed per alias creaturas ergo ſecluſo motu poteſt demōſtrari ꝙ de⁹ ē poteſt tamē reſpōderi ad rationes Ad pri^m^. dr̄ ꝙ aliq̄ paſſiōes

ſub diſiūctione demonſtrantur de ente in phiſica
q: mobilitas vel imobilitas eſt paſſio entis. Et de
terminans de mobilitate habet determinare de i-
mobilitate. et aliquod imobile eſſe quale eſt deus
vnde. S. T. vbi ſupra dicit q efficaciſſima via ad
probandū primū principium eſſe eſt ex motu q: Si
motus fuit ab eterno. manifeſtū eſt motorem ſemp
eſſe. Et idem patet ſi ꝯcedatur motum incepiſſe q:
omne nouū indiget aliquo principio inouante. Hoc
ergo ſolo modo poterat videri q non eſt neceſſariū
ponere primū principium Si res ſūt ab eterno. Et
ideo phūs diligenter hic oſtendit q ſtante mūdi et
nitate adhuc opꝫ deuenire ad aliqd primū pricipiū
¶ Ad ſcdm dr q illa magis vel minus perfecta co
gnoſcūtur ex motu ſaltē a nobis. Quidā dicit q nō
inconuenit idem demonſtrari in diuerſis ſcientijs
vt dicit. ſ. t. prima pte. q. 1. ar. 1. ad 2m. Et ſic concede
retur q deum eſſe demonſtratur in. 8. phi. et in. 12.
meta. Sed aliter dr. ſ. q de ſubā ſepata habent di-
uerſi conceptus ſcdm quos diuerſimode ꝯſideratur
in diuerſis ſcientijs vnde pbare aliquas ſubās eſ-
ſe ſepatas a materia pertinet ad phiſicū. cum hoc
non poſſit probari niſi per tranſmutationē et motū
vnde et in iſto octauo phūs probat q prim⁹ motor
non eſt virtus in magnitudine Alio° conſideratur
ſubā ſeparata ſub ratione primi principij et prime
cauſe et ſic methaphiſicus demōſtrat deū eſſe ſcdo
meta. Sed primum eſt dubiuꝫ q: videtur q ſecluſo
motu poſſit probari q aliqua ſubā ſit ſeparata ideſt
non cōpoſita ex materia quia ſūt nature ex toto in-
tellectuales intelligere aūt eſt operatio penitus
imaterialis ergo intelligentia non habent mate-
riam. ſ. t. 1. pte. q. 50. ar. 2. Itē Theologus demon-
ſtrat deū eſſe vt pꝫ pria pte. q. 2. ar. 2. et. q. 3. ar. 2. er-
go non ad ſolū phiſicū pertinet iſta demōſtrare Et
per hec concordātur a quibuſdā Auicen. ⁊ Cōmē.
¶ Et patet ſolutio ad 3m q: principia ꝯplexa ſūt, q
in ſcientia non demonſtrantur.
¶ Ad quartū ſunt diuerſi modi dicendi. S. T. 12.
meta. lec. 7. rephendit Auicen. quaſi repugnanteꝫ
dictis Ariſ. quia ſcdm Ariſ. primū celū mouet ime
diate a prima cauſa vt ſit ꝯgruens ꝯnexio ſubārum
corporaliū et ſpūalium ita q primū corpus mouet
a prima ſubſtātia ſeparata Nec phūs alibi probat
aliquā eſſe ſubām ſeparatā. pter primū motorem
celi quem probat per motū. Iteꝫ ſi deus non moue
ret celū tūc eſſet ocioſus hoc eſt enim. argumentū
Cōmē. ꝯtra Auicē. Itē primū agēs pl⁹ iſluit ⁊ res
non poſſunt eſſe ſine deo. ergo dependent ab eo ef
fectiue Ex quo videtur q ſcdm Cōmentatorē. de⁹
non ſolū mouet per modum finis vt quidam opinā
tur. Item Cōmen 12. meta. T. C. 43. reprehendit
eos qui dicunt q prima ſubā eſt prior motore toti⁹.
Quidam dicūt q Cōmen. ſibi ipſi contradicit quia
12 meta. in queſtione Contra iohannē grāmaticuꝫ
dicit q motus celi dependet ex duobus motoribus
quorum vnus eſt finite motionis. Et eſt anima exi
ſtens in eo non per informationem quia ſecundum
Cōmen. celum nō componitur ex materia ⁊ forma
ſ tanꝗ p motorē appropriatū. Et ab hac ꝓuenit.
q motus celi eſt finit⁹ itenſiue. Alter vero motor ē
motionis īfinite nec eſt ī materia ſubiectiue nec ap
ꝓpriatiue. Quicqd ſit de cōmē. dico q ſi celū ſecū
dum ari. ſit realiter animatū tūc dico q celuꝫ moue
tur imediate ab illa anima ſꝫ loquēdo de motore ſe
parato ideſt nō iformāte materiā dico q ſcdm ari.
mouetur imediate a deo Et ſi dicatur ſipliciter per
fectuꝫ nō idiget actione. Dicit ꝯmē. q ꝓpter cōſer
uationē ſanitatis homo exercitat ſoperatione artꝫ
Et ſic deus ne ſit ocioſus ꝓducit motū. Secūdum
fidem tamē ocioſ⁹ non eſſet dato q nichil ad extra
produceret. Si querat ſcdm fidem quis ē motor ꝓ-
ximus celi. Dicēdum q ordo virtutuꝫ mouet celos
S. T. li. 3°. ꝯtra gē. ca. 80. Nec tamē plures angeli
cōcurrūt ad motū eiuſdē celi S. T. in. d. 37. q. 3. ar.
3°. Si dicatur iſte mod⁹ dicēdi coicidit cū aui. vt pꝫ
ex S. T. in. 2. d. 14. ar. 3. quia ſi celum ſit aīatum et
cū hoc mouet ab āgelo ſeqtur q quilibet orbis ha-
bet duos motores ſ. aīam et angelum quē phi. vo-
cant intelligētiam vt dicit aui. Forte dicis q ſecū
dum rei veritatē celū non eſt animatū vt alias oſtē
detur Sed hoc nichil eſt q: querimus de opinione
phi. Et ſi quis velit dicere q ſcdm phi. celū non eſt
aīatum per aīam ſꝫ per intelligētiam aſſiſtentē vt
dicit. S. T. 1. pte q. 70. ar. 3. Tūc reſpōderetur ad
argumentū q illa intelligētia eſt ipſe deus libere
mouens vt ſupra dictuꝫ eſt et ideo non opportet q
moueat in non tpe Et ad aliud diceret q celuꝫ hꝫ
duos motores non tamē realiter diſtictos pro ꝗto
ille motor eſt finis et efficiēs motus ſui celi vꝫ hoc
intelligitur de motu celoꝝ inferiorū ad quos cōcur
rit de⁹ et ſpecialis itelligētia.
¶ Et per hoc pꝫ ad cetera argumēta Sextū vero
ſoluit ex pcedētibus articulis.
¶ Ad 7m. hoc verum eſt de agente naturali ſi dica
tur ſi phi. cognouit aliū modū productionis ſ. p cre
ationē ab eterno qre i hoc. 8. phi. de hoc nullaꝫ facit
mētionē. Ad hoc dictū eſt in pricipio octaui cū que
ritur. an de⁹ ſit agēs vel pricipium actiuū. diſputa
tio eſt de nomine. Nec icōuenit motum celi eſſe na
turalem et volūtariū reſpectu diuerſoꝝ. ſ. reſpectu
ſui et intelligētie.
¶ Ad 8m. dicit q ꝯiunctio p modum motoris non
eſt potētialis. Nec incōuenit deū eſſe in magnitu
dine per operationem et nō ſubiectiue De hijs plus
videbitur iquirēdo alias an celū ſit animatū Auer
roys dicit q hec eſt maxima dubitationū nec deter
minata fuit niſi cū grandi labore et in tēpore vite
ſue nō modice. Helias hebreus cretēſis magnam
digreſſionē facit de primo motore celi.

AD 5m. ſic pceditur videtur q deum eſſe
non poſſit demōſtrari q: hoc eſt articul⁹
fidei et demōſtratio fit p cauſā. Forte di
cis q demōſtratur a poſteriori p effectū
Contra null⁹ effect⁹ eſt deo proportio-
natus ergo ex nullo effectu euidenter cognoſcit
deum eē. Item ipoſſibile eſt q effectus demōſtret
cauſā eſſe niſi cognoſcatur q talis effect⁹ ſit a tali
cauſa vnde relatiua ſunt ſimul nāli intelligētia ſꝫ
nichil poteſt eē cauſa niſi ſit ergo prius eſt quo ad
nos cauſā eē ꝗ effectū eē. Sed contra eſt phi. hic
et 12°. metaphiſice.

¶ Reſpōdeo dicēdum ſecūduꝫ S. T. i. pte q 2. ar 3°. 5°. viis probatur deū eē ſꝫ manifeſtior eſt ex pte motus Aliquid enim mouetur et impoſſibile eſt ꝙ moueat ſeipſū ergo moueť ab alio ⁊ non eſt ꝓcedere in īfinitū qꝛ mouēs ſecūduꝫ nō mouet niſi ꝑſuppoſito primo vt bacul⁹ non mouet niſi moueatur a manu ergo neceſſe eſt deuenire ad aliquod primū mouēs quod a nullo mouetur ⁊ hoc oēs ītelligunt deū Secūdo aliqua res fit ⁊ non a ſe ergo ab alio ⁊ et non ꝓceditur in īfinitū ergo idē quod prius minor ptꝫ qꝛ ſi procedať in īfinituꝫ ſequitur ꝙ nō dať cauſa media. Tertio vel aliqđ eſt neceſſarium non hñs cauſā ſue neceſſitatis vel omnia ſunt poſſibilia. i. ꝯtingentia vel hñtia cauſam neceſſitatis Si primū habetur intētum. Si ſecundū ergo omnia aliqñ non ſūt Et tūc q̄ritur a quo poſtea inceperūt eē Si 2m cū nō ꝓcedatur in infinitū qꝛ vbi eſt ordo ibi eſt primū ſeq̄tur ꝙ eſt deuenire ad primū ens.

¶ Quarto vna res eſt ꝑfectior altera Sed magis et min⁹ dicūtur per acceſſū ad ſūmū Sūmū auteꝫ quod eſt maxime tale eſt cā omniū aliorū que ſunt illius generis ergo eſt deuenire ad primā cauſam a qua omnia alia cauſantur.

¶ Quīto res nāles dirigūtur ab aliquo cognoſcēte in finē qꝛ ꝙ lapis deſcendat nō eſt a caſu Sꝫ illud vniuerſale cognoſcens eſt deus igr̄ Sꝫ nonne deo ſecluſo deſcenſus lapidis eſſet intentus a ſua natura ſi ſic ergo non eſſet a caſu dicit ꝙ non Has rationes fortificat S. T. pulchre li. i. ꝯtragēti. ca. 13. Quidā dixerūt ꝙ deum eē eſt per ſe notū. Et ideo nō poteſt demonſtrari ſed hoc ibidē reprobat licet enim ſit per ſe notum ſecūdū ſe non tamē quoad nos Prima autē ratio habetur ex phō 7. et 8°. phiſico. ergo philoſophus demonſtrauit deum eſſe.

¶ Contra hec ar̄ phūs in iſto 8. procedit ex falſis ergo non demonſtrat. Añs pꝫ quia ſupponit mūdi eternitatē Itē procedit ex contingētib⁹ qꝛ procedit ex motu Sed motum eſſe eſt contingens Item preſupponit ꝙ non procedatur in infinitum. Hoc aūt eſt falſū vt pꝫ de generationibus infinitis ſecūdū phm̄. Quilibet enim homo fuit per ſe genitus ab alio homine Et ita poſſet dici ꝙ nulla eſt cauſa prima eterna. Sed prima cauſa que nunc eſt fuit ab alia et ſic in infinitum procedendo Item in finali cauſa poteſt quis ſucceſſiue habere infinitos fines quidaꝫ ad precedens dicunt ꝙ pater non eſt cauſa per ſe platonis et ideo nō proceditur ī infinitum in cauſis eſſentialib⁹ ſed nichil eſt pꝫ 2°. phiſi.

¶ Secūdo ar̄ ad idem in partibus ꝓportiōalibus cōtinui ꝓcediť in infinitū vnde totū eētialiter depēdet a ſua medietate Et iterū illa medietas a ſua medietate et ſic in infinitum. Et ita poſſet dici de mouētibus Forte dicis ꝙ nō qꝛ vel omnia mouentia ſūt mota vel aliquod eſt imobile Si ſcđm habetur intētū Si primū queritur a quo ſunt mota ⁊ nō pōt dari niſi a primo mouente Contra hec vltima ꝯña nichil valet quia omnes numeri pares et īpares ſūt exceſſi hoc eſt quilꝫ exceditur Tamē ex hoc non ſequitur ꝙ aliquis determinatus numer⁹ excedat omnes numeros.

¶ Tercio dictum eſt 8°. phẏſ. a phō et ſ. t. lec. 11. ꝙ aliquid primo mouet ſeipſum Cuius oppoſitū dicitur in prima ratione. Item ar̄ illo dato adhuc nō demōſtratur ꝙ deus ſit ſed ſolū ꝙ eſt deuenire ad aliquod primū mouēs et illud non eſt deus ſed angelus vel intelligētia alia a deo imobilis per ſe et per accidēs ſicut videtur dicere Cōmē. Et dato ꝙ nō diceret oppoſitum non poteſt demonſtrari Itē qñ percutitur aliquod cōtinuū tūc videť proceſſus in īfinitum in mouētibus quia pars percuſſa mouet aliā et ſic cōſequēter Itē ſcđm algazeleꝫ fūt īfinite anime ratiōales et qñ lapis proijcitur ī aqua vndentur ibi in īfinitū cauſari circuli ſit quādo lignū calefit pir partes proportionabiles tunc vna calefacit aliam in infinitum procedendo

¶ Quarto dicit pe. de alyaco ꝙ proceſſus phī poteſt impediri qꝛ proteruus diceret ꝙ nichil moueť vt zeno Secūdo diceretur ꝙ aliquid mouet ſeipſū vt aqua ad replendum vacuū. Tertio diceretur ꝙ phūs non probat quī deus ſit mobilis licet nō moueatur Si enim ſecundum euꝫ deus eſt in oriente tantum quare non poteſt ire ad polum antarticuꝫ Item dicetur ꝙ primus motor mouetur nec inconuenit eſſe circulationem in diuerſo genere cauſe

¶ Item ꝙ non ſit procedere in infinitū hoc ſoluꝫ eſt verum in cauſis eſſētialiter ordinatis Sed nō eſt euidens ꝙ alique ſint cauſe eſſentialiter ordinate et dato ꝙ hoc eſſet euidens tamē multi dicūt ꝙ deus poteſt facere infinitum ergo poſſet facere infinitas cauſas eſſentialiter ſubordinatas

¶ Quinto arguitur contra ſecundā rationē quia non ē euidens aliquid fieri Nominales enī dicūt ꝙ quādo ſortes augetur vel mouetur localiter nullam entitatem habet de nouo. Et ita dicūt alij qñ calor intenditur Item diceret proteruus ꝙ res fit non tamen ab ab alio poſitiue ſed per remotioneꝫ impedimēti ſicut res corrumpitur per abſentiā cōſeruantis Forte dicis ꝙ per cōſeruationē probať melius ꝙ deus ſit ꝙ̄ per productionē quia ī cauſis conſeruantibus non eſt procedere ī infinitū ergo eſt deuenire ad vnū primū conſeruans. Sed hoc nichil eſt qꝛ conſeruare eſt producere Et proteru⁹ diceret ꝙ poſtꝙ̄ homo eſt adultus nō indiget alio conſeruante ſaltē ipſum celum poteſt ſeipſum conſeruare.

¶ Sexto gregorius et aureolus dicunt ꝙ ſecundum ariſtotelem ītelligētie non ſūt a deo effectiue ergo dato ꝙ in cauſis efficientibus non ſit procedere in īfinitum per hoc nō probatur ꝙ ſit neceſſe eſſe aliquod primū efficiēs quod ſit cauſa omnium aliorum Nec valet rō tacta in 4° argumento quia albedo nō cauſat effectiue alios colores nec angelus alias ſubſtātias licet ſit primus in genere ſubſtantie Nec ignis cauſat omnem colorem Sed aliquis eſt a ſole.

¶ Septimo Intelligentia eſt ens per ſuam eſſētiam et probabile eſt ꝙ in ea non diſtinguitur eſſētia ab eſſe qꝛ hoc tenet herueus et plurimi alij doctores Item 3ª. ratio non cōcludit qꝛ non ſequitur elementa poſſunt nō eſſe ergo aliquādo non ſunt Item quelibet creatura poteſt non eſſe Tamē nō

ſequitur q̄ nō ſit vnde a poſſe ad eſſe non valet cō ſequētia vt non ſequitur deus poteſt non mouere celum ergo non mouet

¶ Octauo arguitur q̄ deū eſſe ſit per ſe notū nobis quia per volūtatem non poſſumus odire deū in ſe ergo nec per intellectum poſſumus iudicare deum nō eſſe Alias voluntas poſſet ſe ꝯformare illi dictamini Item eſt per ſe notum nobis q̄ deus eſt honorādus q̄ deus eſt bonꝰ cuius oppoſito nō poſſumus aſſentire Alias bonitas eſſet accidens in deo ſicut nigredo ſcd̄m porphiriū in coruo

¶ Ad primum dicitur q̄ diſcurſus phi vltimatus non dependet ex mūdi eternitate qꝛ ſuppoſita nouitate rerum facilius demonſtratur deū eſſe vt dicit S. T. ¶ Ad aliud dicitur q̄ motū eē i demonſtratione non dicit actum ſed aptitudinem nec icōuenit i cauſis accidētalit̄ ordiatꝫ ꝓcedere i ifinitū ſcd̄m tp̄is ſucceſſionē. S. T. 1. p. q. 7. ar. 4. Et q. 46 ar. 2. ad 7m. Alias autē videbit̄ que ſunt cauſe eēntialiter ſubordinate Sed nūqd ſortes eſt cā eſſētialiter ſubordinata reſpectu patris ſui. Dicēdū q̄ cauſa eſſētialis ſēp differt ſp̄e a ſuo effectu. S. T. in 2o. d. 18. q. 2. ar. 1.

¶ Ad 2m. patuit 7o. phiſi. Nec eſt ſimile de numero et de mobilibꝰ qꝛ oīa mobilia ſunt in potentia. Et ex eis poteſt fieri vnū vt pꝫ in 7. Et ideo opꝫ q̄ p̄ter oīa mobilia ſit vnū mouēs immobile.

¶ Ad 3m dicunt quidā q̄ grauitas ſi a deo ſeparet̄ moueret primo ſeipſā Sed inaīata non mouēt ſe. Et oē mouēs ſe diuidit̄ in duas ꝑtes ſed de hoc ſupradictū eſt Ad aliud pꝫ ex articulo precedēte Angelum eīm mouere per tp̄s infinitum preſupponit virtutē infinitā Nec aliquis cōceſſit vnū effectum depēdere ab infinitis cauſis equalibus ꝑ ſe ſubſiſtētibus Per hoc enim tolleretur oīs actio qꝛ quādo petrus vellet currere oporteret q̄ prius moueretur ab alia cauſa ⁊ illa cauſa iterum ab alia et ſic in infinitum Nec hoc eſſet ſine magna confuſione.

¶ Ad 4m Eodēmodo diceretur q̄ aſtrologia non eſt ſcientia qꝛ demōſtrat per motum Nec de iſta homo eſt riſibilis quia proteruus negaret animal rationale eſſe riſibile Et forte primū principium. Alia autem ſatis reprobat philoſiphus per totū octauū et q̄ cauſe ſint eſſentialiter ordinate ab oībus cōceſſū eſt. Et hec ſubordinatio a pythagoricis dr̄ aurea cathena vt dicit albertus magnꝰ in expoſitione libri de cauſis

¶ Ad 5m pꝫ ad ſenſū nec poteſt res fieri a ſe poſitiue Permenides tamē viſus ē dicere q̄ nichil fit ſecūdū rei veritatem et ſic ipſe non habuiſſet prēꝫ nec matrem et ſic propteruiēdo tolleretur omnis demonſtratio

¶ Ad ſextū pꝫ ex ſupradictis Gregorius diceret q̄ ſufficit phō demōſtrare vniuerſalem cauſā oīm producibiliū Illa aūt propoſitio S. T. vel potius phi itelligitur Et ſēp primū vel aliquid eminētiꝰ eo eſt cauſa oīꝫ alioꝝ

¶ Ad 7m pꝫ ex logica Deinde dr̄ q̄ bene ſequitur hoc poteſt non eſſe ergo alia nō eſt niſi ſpecialiter a deo conſeruetur.

¶ Ad octauū dicit plutarcus quoſdā poſuiſſe deū qui cor intuetur vt hoīes bene agerēt nō q̄ ita ſit ſicut ſuper ceraſa ponitur hō pictus vt Aues arceantur Ex quo patet q̄ nō eſt per ſe notuꝫ Soluere autē ceteras rationes ꝑtinet ad logicum.

¶ Finit octauus phiſicorum.

CIrca primum librū de anima querūtur
5. 1º vtrū de anima ſit honorabiliſſima
ſcientia Secundo An accidentia ma-
gnam partē conferant ad cognoſcēdū
quod quid eſt Tertio An ſcientie diſti
guntur per obiecta Quarto An vniuerſale ſit po-
ſterius ſuis ſingularibus Quinto An cognoſcibi-
le ſit in cognoſcente.

AD primum ſic ꝓ-
ceditur videtur ꝙ de anima
non ſit honorabiliſſima ſciē
tia quia ſcientia 8. phiſicoꝝ
eſt honorabilior cū ipſa ſola
demonſtret deum eſſe vt di-
cit Cōmentator contra aui-
cen. putabat eum auicenna
poſſe demōſtrari deū eſſe ſine motu Sic arguēdo.
Si non eſt primū principiū nō contingit aliqd ſci-
re Sed cōtingit aliquid ſcire igitur eſt primū prin
cipium quod nos vocam⁹ deū Maiorē probabat ip
ſe et algazel q2 ſcia eſt habit⁹ acquiſitus p demon
ſtrationē reſoluētē effectū in cauſā ſuā vſq̧ ad pri
ma principia vt pz in mathematicis Sic ergo nullū
eſt primū principium incōplexū qd eſt deus. Sed
ē primum principiū cōplexū quod eſt de quolibet
eſſe vel non eſſe. vel non contingit idem ſimul eſſe
et non eſſe. Et. San. Tho. 8. phiſicorū lec. in fine
dicit ꝙ ratio phi qua per motū demonſtrat primum
principium eſſe eſt efficaciſſima cui reſiſti non po
teſt Sed cōtra eſt phūs hic.

¶ Reſpondeo dicēdū ꝙ in hoc ꝓhemio de anima
phūs reddit auditorē docilē premittendo ordinez
et diſtinctionē tractat⁹ Beniuolū oſtēdēdo vtilita
tē ſcie Attentum oſtendendo difficultatem vnde.
Notandū cū S. T. hic et phō in 11. de aialibus ꝙ
in quolibet genere rerum eſt primo cōſiderare cōia
Et propria vniuſcuiuſq̧ illius generis vt pz ī metha.
in qua phūs primo cōſiderat de ente in communi.
poſtea vero ꝓpria vniuſcuiuſq̧ ēti q2 niſi hoc fieret id
diceretur frequenter quia determinando de quali
bet ſpē oporteret repetere diffinitionē generis vt
intelligeretur ſpēs Et ideo phūs primo in iſtis tri
bus libris determinat de eo quod eſt cōmune omni
b⁹ animatis Sz ī aliſſ libris determinat de plan
tis et de animalibus in ſpeciali.

¶ Preterea Notandū ſecundū eūdem ꝙ oīs ſcia
eſt bona q2 bonuz eſt perfectio rei. Cum igitur ſcia
ſit ꝑfectio hominis inq̄ntū homo ſcia omnis eſt bo
na inter bona autē quedam ſunt laudabilia ſcz que
ſūt vtilia in ordine ad aliquē finem. Laudam⁹ eni
bonum equū q2 bene currit. Quedam vero ſūt etiā
honorabilia illa ſcz que ſūt ꝓpter ſeipſa honoram⁹
enim fines ī ſciētijs autē quedā ſūt practice z que
dam ſpeculatiue et differūt quia practice ſunt ꝓpt
opus. Speculatiue autem ꝓpter ſeipſas. Et ideo
S. T. ſcientie ſpeculatiue ſunt bone et honorabi-
les. Practice vero laudabiles tm̄.

¶ Preterea in ſpeculatiuis inueniuntur gradus
q̄ntum ad honorabilitatem. Scientia namq̧ om-
nis ex actu laudatur. Omnis autem actus laudat
ex duobus. ſ. ex obiecto et modo ſicut edificare eſt
melius q̄ facere lectum ex obiecto Et quanto mo
dus edificij eſt melior tanto melius eſt edificium
Si ergo conſideretur actus ſcientie ex obiecto tūc
illa eſt nobilior que habet nobilius obiectū Si ve-
ro conſideretur ex mō ſic illa ē nobilior q̄ ē certior
vn̄ aliq̄ ſunt magis certe et tn̄ ſūt de reb⁹ min⁹ ho-
norabilibus. et ecōuerſo Simpliciter tn̄ illa ē me
lior que eſt de melioribus z honorabilioribus quia
ſicut dicit phūs 11. de animalibus. Magis cōcupi-
ſcimus ſcire modicū de rebus altiſſimis etiā ſi tho
pice et probabiliter illud ſciamus q̄ ſcire multum
per certitudinem de rebus minus nobilibus quia
primū habet nobilitatem ex ſe et ex ſua ſubſtātia
Aliud autē ex modo et ex qualitate Ex hijs pz ꝙ
ſcia de anima inter partes phie naturalis eſt ho-
norabilior Eſt enim certa quia quilibet experitur
in ſe ꝙ habet animā et ꝙ anima viuificet Eſt etiaz
anima nobilior inter inferiores creaturas Ex quo
īfertur ꝙ ſcia de anima ē prior quia nobiliora ſūt
priora Tertio ſequitur ꝙ medicina nō ē honorabi
lis q2 ē ſcia practica et per cōſequens eſt vtilis in
ordine ad aliquē finez Et ideo ē laudabilis ſed nō
eſt honorabilis.

¶ Concluſio ſcda Iſta ſcia eſt vtililis ad oēs ali-
as partes phie quia ſine iſta non poſſunt adipiſci
quia omnis pars phie vel ē naturalis vel moralis
vel methaphiſica vel ratiōalis Sed ſine anima et
potentijs eius non pōt haberi ſciētia moralis cuz
virtutes de quibus conſiderat ſint ſubiectiue ī po
tentijs anime Phia etiam naturalis eſt de anima
tis que dicūtur mouere ſe hec aūt non cognoſcūt
ſine iſta ſciētia Metaphiſica etiam conſiderat cāſ
altiſſimas in quarū cognitionē nō deuenimus nec
ꝑtingimus niſi ꝑ ea que ex virtute ītellectus poſ
ſibilis acquirimus Si enim natura intellectus po
ſibilis eſſet nobis ignota nō poſſem⁹ ſcire ordinē
ſubſtantiarum ſeparatarum ſicut dicit ſuper 11. me
tha. Oſtendit aūt phūs difficultatem huius trac-
tatus q̄ntum ad duo Primo ad cognoſcendum ſub-
ſtātiam aīe Secūdo q̄ntum ad cognoſcendum acci
dentia Quātum ad primū difficultas eſt quia ne-
ſcim⁹ ꝑ quā viā procedēdū ſit ad diffinitionem quia
quidā dicūt ꝙ demōſtrando Quidā ꝙ diuidendo.
Quidaz vere ꝙ cōponēdo vt ari. Alie aūt difficul
tates patebunt ī ſequētibus Ex predictis ſatis pz
ꝙ anima eſt ſubiectum hui⁹ ſcie q2 oēs queſtiones
tractate in hoc libro fiūt de anima et de paſſionib⁹
eius inquirendo an oēs anime ſunt eiuſdem ſpe
ciei Et an aīa ſit ſue potentie et an ponatur ī gn̄e
Si queratur an ſcia de anima ſit facilis dicitur ꝙ
eſt facilis ex parte obiecti ſed non ex parte cogni-
tionis noſtre primū patet quia inter formas natu
rales aīa tenet ſupremū gradū actualitatis Sed
vnū quodq̧ eſt cognoſibile ſecundū ꝙ ē in actu igr̄
Minor patet quia intellectus reducitur ad actum
ꝑ obiectum Secūda pars pz quia nichil cognoſci

mus niſi per miniſteriũ ſenſus anima aũt nõ ſẽtit
Unde notãdum ꝙ ad coguitionem duo cõcurrunt
ſcꝫ obiectum et diſpoſitio potẽtie. Et ideo licet ob
iectum ſit maxime cognoſcibile tñ ſi potẽtia ſit de=
bilis tũc eſt ſibi difficile cognoſcere tale obiectum
ſicut oculo egro difficile eſt cognoſcere lucem.

¶ Notanduꝫ preterea ꝙ nobilitas obiecti huius
ſcientie habetur ex ariſtote. libro 16°. de aĩalibus
vbi dicit ꝙ intellectus rationis .i. aĩa rationalis ĩ
trat corpus embrionis extrinſecus. Et ipſe ſolus
eſt diuinus quia eius operatio nõ habet cõmunica
tionem aliquomodo cum operatiõe corporali. Et
apuleius libro de deo ſocratis dicit ꝙ hoĩes ſunt ĩ
mortalibus animis ſed moribundis membris Et
ſeneca dicit ꝙ per animam homo antecellit cete=
ra animalia et deos ſeq̃tur vnde ſaluſti⁹ dicit ꝙ om
nis nr̃a vita in anima et corpore ſita eſt anime im=
perio corporis ſeruicio magis vtimur. Alterũ cum
beluis cõe eſt et cicero in paradoxis. tu cũ tibi ſiue
deus ſiue mater vt ita dicã rerũ omniũ natura de=
derit animũ quo nichil eſt pſtãtius nichil diuinius
ſic teipſũ abijcies atq; proſternes per voluptatẽ vt
nichil inter te atq; quadrupedeꝫ aliquid putes in=
tereſſe. Propter hec igiẗ ſciẽtia de anima ꝑ quam
homo ſeipſũ cognoſcit magno amore ꝓſequẽda eſt
a iuuenibus Recitat apulei⁹ platonic⁹ libro. 1. floꝝ
ꝙ in ſcithia verſus oriẽtem eſt vna ſecta hominum
qui vocãtur gynoſophiſte qui neſciũt aurum cole=
re nec equũ domare ſed ſolũ honorãt ſapiẽtiam et
eam colũt vnde poſita mẽſa ãteq̃ cibaria ponãtur
omnes diſcipuli ex diuerſis locis et officijs ꝯueni=
unt quos ſigillatim magiſtri interrogãt quid boni a
lucis ortu quiſq; fecerit vn⁹ dicit ſe in ſpeculatione
nouã ꝯcluſionẽ inueniſſe. Ali⁹ neſciuꝫ docuiſſe. et
ſic ad menſam mittiẗ iners autẽ impraſus ad opus
foras excluditur Socrates noluit ꝙ ſcia ſcribereẗ
quia eſt res mũda et pura. Et ideo ſolis animis pu
ris cõdenda eſt et nõ chartis apuleius libro de ma
gia putat animũ hominis tãte dignitatis eſſe ꝙ ſi
capiatur puer ꝓuidus corpore decorus atq; iteger
animo ſolers ore facũdus ⁊ cũ odore herbaꝝ ſopi=
tur iam efficitur terrenorũ obliu⁹ et redigitur ad na
turam ſuam que eſt diuina ⁊ immortalis vnde poſt
ea excitatus futura et occulta dicere poteſt ſed
hoc reprobat ſan. th. 1ª. parte q. 87. ar. 4. 2ᵐ. Patꝫ
etiam dignitas huius ſcie ex hoc ꝙ ſpeculatiua eſt
Scie enim ſpeculatiue ſũt nobiliores practicis

¶ Cõtra hec arꝫ et primo oſtẽdendo ꝙ hec ſcia nõ
eſt vtilis ad alias q2 hec ſcientia eſt de numero ho=
norabiliũ ergo nõ eſt ꝓpter aliud tenet ꝯña ex diffi
nitione honorabiliũ. Item ſcia ſpeculatiua quæriẗ
propter ſe vt ptꝫ in ꝓhemio de anima ergo non eſt
vtilis ad alia.

¶ Secũdo vtile et honeſtuꝫ diſtingũtur ſꝫ hec ſcia
eſt de numero honorabiliuꝫ ergo non eſt de nume
ro vtilium maior ptꝫ q2 delectabile vtile ⁊ honeſtũ
diuidunt bonum Item alie ſcientie ſunt perfecte
ergo non indigent iſta ſcientia alias eſſent inſuf=
ficientes.

¶ Tertio principia aliarum ſcientiarum nõ poſ=
ſunt oſtendi niſi forte per metha. vel logicam ergo
iſta ſcientia non valet ad alias ſcientias et hoc eſt
cõtra algazelẽ dicẽtẽ oẽs ſcias valẽ ad methaphi.
Item multi videntur eſſe boni morales vel mathe
matici neſcientes librũ de anima vnde in li. de a=
nima videntur eſſe potius opiniones q̃ ſcie vnde
quidã dicunt potentias non diſtingui ab anima Et
q̃dã dicunt in eodẽ eſſe plures animas. Alij autẽ
tenent oppoſitum Et ex hoc dicit Ockam in prin
cipio dyalogi in anglia ortũ fuiſſe magnum ſcãda=
lum quia quidam dicebant ꝙ corpora ſanctorum
non eſſent eadem numero ante mortẽ et poſt mor=
tem ergo oĩno eſt inutile ſtudere in hoc libro.

¶ Quarto arguitur ꝙ hec ſcientia non eſt de aĩa
tanq̃ de ſubiecto quia ens mobile eſt ſubiectum to
tius philoſophie ergo aliquid contentũ ſub eo erit
ſubiectũ iſtius libri ſcilicet corpus animatum ⁊ nõ
anima quia aĩa de quibus in hoc libro cõſideratur
ordinãtur ad corpus aĩatum vltimate immo etiam
eſt propter totum cõpoſitũ. Item cõſideratur hic
de opationibus ſicut ſunt intelligere et cognoſce=
re Sed opationes proprie ſunt ſuppoſitoruꝫ ergo
proprie paſſiones que cõſiderantur in hac ſciẽtia
potius cõueniunt aĩato q̃ anime. Item non conſi
deratur hic de qualibet anima vt patet de ſepara=
ta Item anima intellectiua vt ſic nullius corporis
eſt actus Item phiſicus nõ per ſe cõſiderat deum
q2 eſt de ordine immaterialium ergo nec de anima
Item anima vt ſic abſtrahit a materia alias nõ poſ
ſet ſeparari ergo non eſt phiſice conſiderationis
abſolute

¶ Sexto arguitur ꝙ non ſit honorabilior q2 ſecũ
dum ſimplicium logica eſt organũ totius philoſo=
phie vnde Albertus ſuper porphirium ĩquirit an
logica contineatur ſub ſcientia practica vel ſpecu
latiua Et reſpondet ꝙ non ſed ſub organica. Et
etiam dicitur eſſe ſcientia ſcientiarum ergo eſt ho
norabilior iſta. Item nobilitas ſcientie eſt ex obie
cto ſed alie partes philoſophie naturalis habẽt
nobilius obiectum ſcilꝫ totũ compoſitũ vt liber de
animalibus Et liber de celo et mundo qui conſide
rat corpus ingenerabile et incorruptibile. Item
theologia eſt honorabilior et melior vnde propter
hoc vinum optimuꝫ quidam dixerũt theologale vn
de theologia alijs imperat ideo quidã egre ferũt
cũ logici dicunt propões biblie de rigore falſas vt
ceci vident quia ꝓpter regulas ad placitũ poſitas
reprehendũt dominã. S. T. 1. pte. q. 1. ar. 5.

¶ Septimo primo eth. dicit phi. ꝙ ſcia moralis .ſ.
ciuilis eſt principaliſſima et maxie architectonica
qð ꝓbat q2 ipa eſt ordinatrix oĩm aliaꝝ vñ pricepꝰ
inſtituit ꝙ pariſius nõ legãtur leges ergo ſcia mo
ralis eſt maxie honorabilis Itẽ honor eſt premiuꝫ
virtutis ſꝫ finis ethice eſt facere hoĩes virtuoſos
ergo eſt magis honorabilis ſꝫ cõtra nulli ĩaĩato de
beẗ honor cũ exhibeaẗ ĩ ſignũ ꝟtutis ꝫ nulla ẽ hoª
biẗ diſtigue vẗ tãq; cui ẗ tãq; rõe cui⁹ q̃s hoªẗ 1ᵒᵒ cõ
cedo Itẽ ſubiectũ ethice ẽ nobili⁹ .ſ. hõ vt ẽ felicita
bilis hoc enim eſt quid nobilius q̃ anima vel ſaltẽ
eque nobile Forte dicis ꝙ ſubiectuꝫ eius eſt opera
tio humana ordinata in finem Cõtra Artes etiaꝫ
mechanice ſunt de operatiõe humana Iteꝫ ridere

eſt operatio hominis inq̃tum eſt homo et tamē de hoc non eſt ethica.

¶ Octauo arguitur ꝙ ſcīe practice ſunt honorabiles quia ſcđm phm̄ honor eſt premiuʒ virtutis ſed omnis ſcia eſt virtus ſcʒ intellectualis igitur Iteʒ medicina eſt practica et tamen ſibi debetur honor Probat̃ quia ſcriptura dicit honora medicū vnde in omni facultate poſſunt fieri doctores quibꝰ debetur honor igitur Item deus ē ſcia practica eorū que facit ergo aliqua practica eſt nobiliſſima. Iteʒ ſcia practica diſponit de ſpeculatiua ergo eſt honorabilior añs ptʒ primo ethicorum per prudētiā legiſlatoris ordinatur qualiter quis diſcere dʒ diſciplinas ſpeculatiuas ſ.t.in 4°.diſ.49.q.i.ar.1. q.3.4^m.

¶ Nono arguitur ꝙ de anima non eſt ſcia quia illud de quo eſt ſcia: eſt per ſe intelligibile Aīa autē non eſt per ſe intelligibilis cū nō ſit quidditas rei materialis Item anima non poteſt ſcire ſe ipſā qꝛ oportet ꝙ intellectus ſit denudatꝰ ab eo quod intelligit vt dicetur 3°.huius modo anima nō poteſt eſſe denudata a ſe ipſa. Item tunc predicamenta eſſent pmixta quia ſcia eſt qualitas anima autem eſt ſubſtantia ſi ergo ſcientia ſit in anima ſequitur ꝙ ſubſtantia et qualitas ſunt permixta Itē nichil ſcimus niſi per ſenſū vt patet primo poſteri. Sed aīa non eſt ſenſibilis igitur.

¶ Decimo arguitur ꝙ ſciētia de anima non ſit naturalis quia non eſt de ente reali. Probatur quia omne ens reale eſt extra animam ſed anima non ē extra aīam igitur Item anima rationalis poteſt ſeparari a materia et motu ergo pertinet ad metha. qui conſiderat ſeparata a materia Et per hoc differt a phiſico.

¶ Undecimo arguitur ꝙ hec ſcia non ſit difficillima quia materia eſt minus cognoſcibilis ꝙ̃ anima ergo ſcientia eius eſt magis difficilis. Añs patet q̄ eſt minus ens et in moralibus indigemꝰ conſilio propter difficultatem. ſ t.12°.q.14.ar.3. Item metha. eſt difficillima vt dicitur 1. et 2. metha. Itē que ſunt prope nos facile eſt cognoſcere ſed anima noſtra eſt prope nos. Item dictum eſt in textu ꝙ iſta ſciētia eſt nobilior aliis quoad maiorē certitudinē et obiectū ergo non eſt difficilior quia facile eſt cognoſcere formam bouis ſicut naturam ex ſecundo phiſicorum.

¶ Duodecimo ar̃ ꝙ ſit practica quia eſt de operabilibus a nobis ſcilicet de paſſionibꝰ in 3° de anima et de actibus intellectus et voluntatis. Item poteſt quis eam ordinare ad opus et lucrum. Forte dicis ꝙ ex parte ſui obiecti non eſt ordinabilis ad opus et hoc requiritur ad hoc ꝙ ſit practica Cōtra vel paſſio ex ſua natura eſt ordinabilis ad opꝰ vel nō Si primū habetur intētū Si ſecundū ergo ſcia ethicoꝝ nō eſt practica et ita arguitur de medicina et ſcia naturali quarū vtraqꝫ cōſiderat de morte et vita ſōpno et vigilia Si ergo ꝑci ſe ex obiecto ſcia dr̃ practica vel ſpeculatiua ſeq̃t ꝙ vtraqꝫ ſit practica vel vtraqꝫ ſit ſpeculatiua. Iteʒ ſi hec ſcia eēt ſpeculatiua hoc maxie eēt ꝑpter finē Sʒ pʒ ꝙ ab eo ſcia nō dr̃ ſpeculatiua qꝛ ī mathematicis ſcđm phm̄ nō eſt finis neqꝫ efficiens et tñ geometria eſt ſpeculatiua. Itē prudētia eſt habitꝰ practicꝰ et tñ finis eiꝰ nō eſt opꝰ qꝛ aliquis dictat ꝙ eſt bñ agendū non propter opꝰ ſed propter deū tantū.

¶ Tertiodecimo ar̃ ꝙ ſciētie ſpeculatiue non ſūt aliis digniores quia logica eſt ſpeculatiua et tñ nō eſt dignior ſcia morali qꝛ melius eſt ſcire moralia ꝙ̃ logicam vel probatur aliter qꝛ dignitas ſcīe eſt ex obiecto. ſʒ logica eſt circa ens rationis quod nulliꝰ dignitatis eſt ſecus autē eſt de ethicis ergo ethica melior eſt Item ſcđm ſ.t.1.parte q.82.ar.3. meliꝰ eſt amare deum ꝙ̃ cognoſcere eū Et idem q.108.ar.6 ad 3. ſʒ ſcia moralis inclinat nos ad amorē ſpeculatiua autē inclinat nos ad cognitionē ergo ſcia moralis practica nobilior eſt ſpeculatiua qꝛ bonitas rei ſumitur ex fine vnde ſi ſpeculatio eſſet melior praxi tunc non reprehenderētur a phi.2 ethi.illi q̄ ponūt ſtatū ſciētie ethicoꝝ ī ſcire quod tñ eſt falſū vnde dicit ꝙ tales non philoſoꝑhātur ſʒ ſunt ſicut infirmi audiētes medicum et non obſeruātes eius ꝑcepta Similiter niſi actus volūtatis eſſet melior tūc habitus practicus intellectꝰ non poſſet ordinari ad opus quod eſt in voluntate quia hoc eſſet inordinatum.

¶ Ad primū dicēdum ꝙ idē eſt vtile ꝛ honorabile quia iſta ſolum diſtigūtur ſecundum rationē honeſtum eni nō eſt inutile ſʒ vt dicit cicero libro de amicicia plurimas habet adiūctas vtilitates. Et ſi dicatur hec ſcia non eſt ſeruilis ergo non eſt propter alia negatur cōſequētia. Quidā dicunt poſt auicēnā ꝙ duplex eſt vtilitas ſcʒ ſeruilis et proficua.

¶ Ad ſecūdum ptʒ per idem. Nec valet vltima cōſequētia videtur tamē ꝙ hec ſciētia non ſit multū vtilis ad aſtrologiam grammaticam vel medicinaʒ ſed quicq̄d ſit.

¶ Ad 3. negatur cōſequēa. nō eſt eni vtilis ad alia ſic ꝙ licet deſcendere de genere in genꝰ id eſt probare pricipia omniū ſciētiarū ꝑ iſtā. Et licet ex aliquibus aliqñ videatur ꝑ accidēs ſequi ſcādaluʒ nō tamen per ſe quia in hac ſciētia laboratur ſcire verum et reprobare falſum.

¶ Ad 4. videtur quibuſdā ſcđm albertum ꝙ corpus animatum ſit hic ſubiectū Sed cōmuniter hoc non tenetur. Dicendum ergo ꝙ anima cōtinet̃ ſub ente mobili non ſicut pars eſſentialis. Secūdo dr̃ ꝙ in hac ſcia nō cōſiderantur partes et paſſiones corporis animati inq̃tum hmōi ſed inq̃tū fluunt ad ipſa anima et non a ſuppoſito

¶ Ad quintū dr̃ ꝙ anima eſt vniuerſale id eſt quid cōmune et anima eſt q̄d primū notum eo modo quo finis eſt primum in itētione ſed de hoc in principio primi phiſicorum.

¶ Ad 6^m. dicitur ꝙ illa q̄ ſūt inſtrumenta alioruʒ ſunt minꝰ honorabilia licet forte ſint magis vtilia Secus autē ē loqui de vtilitate ꝛ de nobilitate ſcientie. Ad aliud dr̃ ꝙ celum abſolute eſt minus nobile ꝙ̃ anima et cetera aīalia Sʒ dubitāt quidā an totum ꝯpoſitum ſit nobilius anima. et dato ꝙ ſit nobilius tamē in iſto libro cōſideraẗ nobiliſſima ope

ratio ſcʒ intelligere vel non ē nobilioꝛ libro de animalibus.

¶ Ad 7m. dicitur ꝙ ibi eſt ꝓparatio ad ſciētias morales. Si queratur an hec ſciētia ſit dignioꝛ metaphiſica dicēdum ꝙ non. Contra anima eſt q̄d nobilius ente in cōmuni q̄d eſt ſubiectuʒ methaphiſice. Item octauus phi. videt̄ nobilioꝛ iſto libro q2 oſtēdit deum eſſe ex pꝛimo argueretur ꝙ alie ſcientie ſunt nobiliores methaphiſica ſʒ vide in ꝓlogo phiſices. Ad aliud dr̄ negando ꝯſequētiam nec eſt idē dicere hec ſcia eſt honoꝛabilis et pro iſta ſciētia datur honoꝛ q2 videtur ꝙ pro qualibet ſciētia homines honoꝛentur vnde athenienſes demetriū phalereūq3 leontinū goꝛgiam ſuperbis ſtatuis decorauerunt vnde doctos viuētes et defūctos ſummis honoꝛibus ꝓſequebatur pꝛiſca illa etas. Deīde dicitur ꝙ anima abſolute eſt ens nobili9 q̄ȝ homo felicitabilis. Contra actus ſecundus eſt ꝑfectioꝛ pꝛimo ergo homo vel anima nō ē perfectioꝛ felicitate

¶ Ad 8m. ptʒ per idem.

¶ Ad nonuʒ dr̄ ꝙ anima eſt intelligibilis ſʒ mod9 declarabitur in 3o nec predicamēta propter hoc ſūt ꝓmixta q2 vnum non fit aliud ſʒ in alio.

¶ Ad 10m. negatur illa maioꝛ. Si dicatur oē ēs vł eſt ens in anima. vel ens extra animā. Dicendum ꝙ dupliciter aliquid eſt extra animam vnomodo ſecundū realē diſtinctionē Et ſic eſt falſū Aliomodo ꝙ in' ſuo eſſe nō dependet ab operatione intellectus et ſic aīa eſt extra animam Ad aliud diciturꝙ anima ſeparata non eſt phiſice conſideratiōis ſed cōiūcta Et illomō hʒ aliq̄s opatiōes ī coꝛpe Si dicat̄ intellect9 ſaltē eſt a coꝛpoꝛe ſeparatus quia ſua operatio nō fit per oꝛganū coꝛpoꝛeum ergo intelligere non pertinet ad conſiderationem phiſici dicitur ꝙ immo ratione ſubiecti infoꝛmantis materiā. Si dicatur tunc intelligentie mouētes celum per ſe conſiderarentur a phiſico quia excercent aliq̄s operationes per coꝛpus vt puta motū localē Dicēdū ꝙ illa operatio eſt ſecundaria anima autem q̄ȝtū ad pꝛimum intelligere indiget miniſterio ſenſ9 Et ideo per ſe conſideratur a phiſico Sed contra Paſſio ſubiecti naturalis non conuenit anime. ſ. coꝛruptibilitas ergo anima nō per ſe conſideratur a phiſico. Item anima rationalis vnita coꝛpoꝛi eſt per ſe ſubſiſtens ergo pertinet ad methaphiſicam Dicēdū ꝙ anima rationalis q̄ȝtum ad aliquas operationes. ſ. vegetatiuas et ſēſitiuas coꝛruptibilis eſt nec coꝛruptibile eſt paſſio mobilis alias celum eſſet coꝛruptibile Ad aliud quidam dicunt ꝙ anima rationalis ſemper eſt ſubſiſtens. ſed non eſt per ſe ſubſiſtens. Pꝛimum eſt abſolute verū alterū autē quidā diſtinguit vel loquēdo de per ſe exiſtere in ſpecie completa Et ſic ē verū vel exiſtētia incōpleta et ſic eſt falſū.

¶ Ad vndecimum dicitur ꝙ materia eſt magis in potentia Et ideo difficillimum eſt eam cognoſcere niſi per tranſmutationem que cadit ſub ſen ſu. Et ideo ratione iſtius operationis aliquomodo facilius eſt eam cognoſcere De methaphiſica autem videtur ꝙ iſta ſcientia eſt difficilioꝛ quia obiectū ei9 eſt minus in actu. Et ſic in hac ſcientia eſt duplex difficultas ſcilicʒ ex parte noſtri et ex p̄te obiecti. Sʒ dicēdū ꝙ difficultas q̄ ē ex p̄te nr̄i ē mł̄tū maioꝛ reſpectu ſubſtantiarum ſeparatarū q̄ȝ reſpectu aīe Et licʒ anima ſit pꝛope nos ꝓpinquitate loci nō t̄n̄ ꝑ modū obiecti Et ad aliud dicitur ꝙ anima ſēſitiua eſt nobis certiſſima Secus autem de alia ſʒ melius diſtingue quo ad q2 eſt ꝯcedo ſecus autem quo ad quid eſt. ſ. t. de veri. q. 10. ar. 8. ad 8m. ſʒ nonne mathematica eſt certioꝛ. Item libri phiſicoꝛum ſunt eque certi ſicut ſcientia de anima ſimiliter methaphiſica Sed queratur an logica ſit aliis certioꝛ videtur ꝙ ſic quia ad hoc ꝙ aliquis ſit cert9 de aliqua ꝯcluſione opoꝛtet ꝙ ſciat ꝓ̄nam eſſe bonā ꝑ quam ꝯcluditur ſed nullus meli9 ſcit ꝓ̄nam eſſe bonam q̄ȝ logicus ergo logica eſt certiſſima. Item mathematica eſt certioꝛ ſcia de anima ergo hec ſcia non eſt ceteris honoꝛabilioꝛ ex obiecto et ex modo vt ſupradictum eſt. Dicendum ꝙ mathematicus eſt aliis certioꝛ quia ad ſenſum quilibet poteſt videre ita eſſe vnde ponūtur ſcie mathe. ī pꝛimo gradus certitudinis ſcia autē de anima non ē honoꝛabilioꝛ preciſe quia ſit certioꝛ ſed quomodo dicitur eſſe pꝛioꝛ dicit S. T. hic ꝙ ſi accipiatur q̄ȝtū ad totam ſciam naturalem tunc eſt pꝛioꝛ ſecūduʒ dignitatem Si vero ad ſciam de rebus animatis tantū ſic eſt pꝛima ſcd̄m oꝛdinem nec eſt abſolute certioꝛ metaphiſica quia meta. pꝛobat pꝛincipia aliarum ſcientiarum etiam foꝛte mathematice.

¶ Ad 12. dicitur ꝙ eſt de operabilibus non t̄n̄ per moduʒ operabiliū Nec poteſt ad opus oꝛdinari ſecūdum rationē foꝛalē ſub qua cōſideratur a phiſico Cetera aūt patent ī pꝛincipio pꝛimi phiſico. Et lʒ mathematica vł ſic non habeant finē Tamen ſcia mathematice oꝛdinatur ad aliquā finē. Quidā dicunt ꝙ actus cuiuſlibet habit9 ē finis eius vt act9 foꝛtitudinis eſt finis foꝛtitudinis Sed cōtra tunc finis ſcie moralis eēt ſcire quod eſt falſuʒ vnde ab aliis dr̄ ꝙ finis eius ē obiectū eius ſcʒ opus vt q̄n iudicatur ꝙ eſt ſobꝛie cōmedendum iſtud iudiciuʒ oꝛdinatur ad opus q̄d eſt obiectum eius.

¶ Ad decimumtertium patuit in logica. Et vtrūq3 eſt pꝛobabile ſcʒ ꝙ logica eſt dignioꝛ et ſuum oppoſitum. Foꝛte ſicut de quolibet ſancto dr̄ ꝙ non ē inuētus ſimilis illi ſi quilibet ſcientiam quam diligit pre ceteris extollit et ſic medici dicunt medicinam nobiliſſimam. Moꝛales Ethicā Rethoꝛes rethoꝛicam Quidam dicunt ꝙ ſemper actus intellectus eſt nobilioꝛ entitatiue actu voluntatis. Non autem in eſſe moris Sed deh9 erit queſtio ſꝑalis Nec inconuenit magis nobile oꝛdinari ad min9 nō vltimate.

¶ Ad capitale dicitur ꝙ pꝛimus motoꝛ non pꝛincipaliter conſideratur in octauo phiſicoꝛum.

Ad ſecundum ſic proceditur videt̄ ꝙ ſcientie non diſtinguntur per diuerſos modos diffiniēdi q2 ſcie diſtingunt̄ per obiecta ergo nō diſtinguūtur ꝑ diuerſos modos diffiniēdi Sʒ cōtra ē ph̄s hic T. C. 16.

¶ Reſpondeo dicendum ſecundum S. T. lect. 2. Ad ſciendum quomodo anima debet diffiniri ꝙ in

aliquibus diffinitionibus paſſionum anime ponit materia et corpus in aliquibus vero forma tantum Sicut ira diffinitur ſine corpore per appetitū vindicte aliquando vero diffinitur ex parte corporis et materie dicendo ꝙ ira eſt aſcenſus ſāguinis circa cor. Prima eſt dyaletica ſecunda vero phiſica cum ponatur ibi aliquid ex parte materie. Et ideo pertinet ad nuturalem qui diffinit per materiam Dyalecticus vero per ſpeciem et rationem. appetitus enim vindicte eſt ratio ire. Et eſt prima diffinitio inſufficiens. Nam omnis forma que eſt i materia determinata inſufficienter diffinitur niſi in ſua diffinitione ponatur materia. Et ideo in diffinitione ſufficiente debet poni materia. Et ſic habemus tres diffinitiones quia vna aſſignat ſpeciem et rōem ſpeciei et eſt formalis tantum ſicut ſi diffiniatur domus per operimentum prohibens a ventis et ymbribus: alia autē autē aſſignat materiam tātum vt domus eſt operimentum quoddam ex lapidibus lateribus et lignis Alia vero ponit vtrūq; in diffinitione vt domus eſt operimentū conſtans ex talibus ꝓpter talia ſcʒ vt prohibeat ventos Si queratur que iſtarū diffinitionū eſt naturalis dicit. s. t. poſt phm̄. ꝙ illa que conſiderat formā nō eſt nālis ſʒ logica que aūt cōſiderat materiā tantū non eſt niſi naturalis nullus enim habet conſiderare materiā niſi nālis. nichilominus tn̄ illa que eſt ex vtriſq; eſt magis nālis et perfecta.

¶ Et notādum ꝙ phiſicus mathematicus et metaphiſicus in hoc differūt quia phiſicus cōſiderat ea que diffiniuntur ꝑ materiā ſēſibilē mathematicus autē cōſiderat ea q̄ ſcd̄m rem habent eſſe in materia ſēſibili tamen nō diffinit ꝑ illā materiā ſēſibilē quia mathematica verſatur circa q̄titatē que poteſt attrahi a qualitatibus ſēſibilibus ſcd̄m intellectū quia q̄titas eſt prior qualitate metaphi. autē cōſiderat illa quorum eſſe vel non eſt i materia vel quorum eſſe pōt eē ſine materia vnde anima ſeparata ꝑtinet ad metaphi. et non ad phiſicum.

¶ Et notandum ꝙ tota ratio diuiſionis philoſo. ſumitur ſcd̄m diffinitionē et modum diffiniēdi quia diffinitio eſt pricipiū demōſtrationis rerū. Res autem diffiniūtur ꝑ eſſētialia vnde diuerſe diffinitiones rerū diuerſa pricipia eſſētialia demōſtrāt ex q̄bus vna ſcia differt ab alia. Et per hoc patʒ cōcluſio reſpōſiua ad queſitū.

¶ Sed notādum ꝙ diſtictio numeralis ſcīeciarum ſumitur ex parte ſubiecti vnde alia eſt ſcia in ſorte et alia in platone hic autē loquimur de diſtinction e ſciarum ſpecifica. Sed queritur an tota philoſophia naturalis ſit vnus ſimplex habitus de hoc dictum eſt alias ꝙ i vno ſuppoſito eſt vnus habitus circa omnes cōcluſiones Si dicatur tunc ſcia iſtius libri nō eſſet prior nec dignior ſcia libri de genera. et cor. nec certior cuius oppoſitum dictū eſt et patet ꝯña quia ē eadem ſcia numero dicendum ꝙ eſt alia ſcd̄m extēſionē et obiectum iadequatum ſʒ cōtra tūc ens mobile eſſet ſubiectū in iſta ſciētia et non ipſa anima ꝓbatur quia anima nō eſt ſubiectū attributionis totius phi. naturalis nec ſibi cōueniunt ꝯditiones ſubiecti attributionis ergo nō eſt eadē ſcia. Item eſt aliud obiectum formale quia anima eſt obiectum formale iſtius ſcie. Forte dicis ꝙ nō eſt obiectum formale primarium Contra ex hoc ſequitur ꝙ nō eſt ſubiectum attributionis. Dicēdum ꝙ vnus et idē habitus numero ſecūdum rem ſecūdum diuerſas rationes habet diuerſa obiecta Sed de hac queſtione dictū eſt ſecundo phiſi.

¶ Contra hec arguitur dato ꝙ nullū ſubiectū ſciētie eſſet neq; aliqua diffinitio exiſteret Adhuc grāmatica et logica eēnt diuerſi habitus ergo diuiſio ſciarum nō ſumitur ſecundū diffinitiones. Item opinio et ſcia ſunt diſtincti habitus. Et tn̄ aliqñ acq̄rūtur per eaſdē diffinitiōes quia ꝑ hoc ꝯplexum aīal rōale poſſū vnā cōcluſionē ſcire. ſ. ꝙ hō eſt riſibilis. Et aliā opinari ſ. hō eſt beatificabilis ſic arguendo oē animal rationale eſt beatificabile.

¶ Secundo de eodem ſubiecto per eandē diffinitionē poſſunt demōſtrari diuerſe paſſiones pertinentes ad diuerſas ſcientias ergo diſtinctio ſcientiarū nō eſt per diffinitiones Añs patʒ quia per diffōem hoīs oñditur ꝙ eſt riſibilis et ꝙ ē diſciplinabilis. Cʒ aūt iſte due ſcie nō ſūt eiuſdē ſpēi patʒ quia ſūt ſimul in eodē ſubiecto vn̄ per diffinitionem hominis pōt concludi ꝯcluſio phiſica ſcʒ ꝙ eſt corruptibilis Et concluſio theologa ſcʒ ꝙ eſt beatificabilis Item ſcie diſtingūtur per ſubiecta. ergo non per diffinitiones Forte dicis ꝙ idē ſcd̄m rem eſt ſciētias diſtingui ſpecie ex obieto formali et per diffinitionem quia formalis ratio ſubiecti eſt diffinitio eius. Contra viſus et auditus diſtingūtur ex obiecto formali et tn̄ non diſtingūtur per diffinitiones. Notū eſt etiā ꝙ obiectū formale ſcie de anima non eſt diffinitio anime igitur.

¶ Tertio. Alia diffinitio eſt in libris de anima et in octo libris phiſicorum cū ſint alia diffinita et tn̄ eſt eadem ſcia. Forte dicis ꝙ diffinitiones ille conueniunt in ratione obiecti vt obiectū eſt quia diffinitiones ille ſēper ſunt per materiā ſenſibilem Cōtra ſequeretur ꝙ geometria et arithmetica eſſent eadē ſcia quia cōueniunt in vno modo diffiniendi ſcʒ ſine materia ſēſibili ergo cōueniunt in vna ratione obiecti vt obiectum eſt.

¶ Quarto arguitur ꝙ logicus nō diffinit ꝑ formā tantū quia diffinit ſillogiſmū per ſuā materiam ſcʒ per propoſitiones et pricipia vnde ſillogiſmus dyalecticus eſt qui procedit ex probabilibus. Item logicus diffinit per genus et dr̄am ſed genus habet modum materie ſicut differētia modū forme ergo ita bene diffinit per materiā ſicut ꝑ formā vnde in diffinitione hominis ponitur aīal. Animal vero ita bn̄ importat materiā ſicut formam

¶ Quinto queritur quare logicus dr̄ diffinire per formā potius q̄ alie ſcientie multa enī diffinit logicus que non habent formam albedo enim non hʒ formam quia forme nō ē forma vt patʒ 7°. methap. Item logicus cōſiderat locū a cauſa efficiēte et finali vt patet in thopicis ergo non conſiderat ſolā formā Item vt dicitur in ſecūdo phiſi. partes diffinitionis ſe habent vt materia Forte dicis ꝙ ideo lo=

gicus diffinit per formam quia diffinit per genus. Contra ſic etiam metaphiſice et geometra. dicendo linea eſt longitudo ⁊ ce. vel triangulus eſt figura plana

¶ Sexto arguit ꝙ diffinitio logica ſit ſufficiēs qꝛ omnis diffinitio debet explicare totā naturā diffiniti ſed diffinitio logica eſt huiuſmōi alias nō eēt diffinitio Itē per omnē cauſā poteſt fieri demonſtratio ſed logicus diffinit ꝑ formā vel ſcꝫ alios ꝑ genus et differentiam ergo diffinitio logica valet ad demōſtrationē ergo non eſt inſufficiens vnde ſi queratur a logico quomodo diffinitur homo non dicet ꝙ diffiniatur tm̄ per formā quia ſcit ꝙ illa diffinitio nō valeret Cū ergo logica ſit vera ſcīa ſequitur ꝙ diffinitiones quas ipſa docet nō ſunt vane vt vult phūs hic ſꝫ ſufficiētes alias ī logica phūs non doceret diffinire ſufficienter quod tamē ē falſum quia nulla ſcīa docet diffinire ꝓter logicā.

¶ Septimo arḡ ꝙ mathematicꝰ nō abſtrahit a materia ſenſibili qꝛ ſequeretur ꝙ mathematicus eēt mēdax quia a parte rei nulla ē figura niſi in rebus materialibꝰ Si ergo mathematicꝰ velit eā abſtrahere ſequitur ꝙ eſt mēdax Item aſtrologia cōtinetur ſub mathematica ⁊ nō abſtrahit a motu quia cōſiderat motū planetarū et earuꝫ diſtantiaꝫ et propiquitatem.

¶ Octauo mathematica ē ſcīa realis ergo nō cōſiderat res ſcd̄m ꝙ habēt eē in aīa Sed ꝗtitas abſtracta a ſenſibilibus nō habet eſſe niſi in aīa quia a parte rei nō datur ꝗtitas ſine qualitate Itē Si quātitas poſſit abſtrahi a qualitate hoc eſſet qꝛ eſt prior Sed cōtra materia eſt aliquomodo prior forma ſcꝫ ī genere cauſe materials et tamē nō poteſt cognoſci ante formā non eſt ēt īconueniens ꝙ poſterius cognoſcatur ſine priori qꝛ ſuperficies ē poſterior linea et tm̄ poteſt ſine ea cognoſci et motus alterationis eſt poſterior motu locali ⁊ oē corpus eſt poſterius deo et tamē ſine eo cognoſcitur Itē inter abſtractū et nō abſtractū nō eſt dare mediuꝫ. Si ergo mathe. ſit de abſtractis ⁊ cū phiſica ſit nō de abſtractis a materia ſēſibili ſequit̄ ꝙ preter mathematicā et phiſicā nulla erit alia ſcīa.

¶ Nono vnūqḋꝗ ſicut ſe hꝫ ad eē ſic ſe hꝫ ad cognoſci ſi ergo ꝗtitas nō poſſit eſſe ſine materiali ſeqꝛ ꝙ nō poteſt cognoſci ſine materia ſēſibili

¶ Decimo arguitur ꝙ naturalis non diffinit per materiam ſenſibilem quia tūc illa que non habent materiam ſenſibilem non poſſent diffiniri a naturali conſequentia eſt euidens ſed conſequens eſt falſum qꝛ corpora celeſtia poſſunt diffiniri a naturali quis enim alius diffiniret ea cuꝫ ſint entia mobilia et ſenſibilia Et tm̄ nō habent materiā ſecundum Cōmentatorē 2° ⁊ 8°. methaphiſice et 8. phiſicorum et primo celi et mundi et in de ſubſtantia orbis. Item ſi naturalis diffiniret per materiam ſenſibilem aut hoc eſſet tanꝗ per principium extrinſecum aut intrinſecum quidditatis naturalis Hec enim diuiſio ſufficiens eſt vt voluit Cōmen. 5°. methaphi. ſed non tamꝗ per principium extrinſecuꝫ qꝛ materia nec eſt efficiens nec finis rei naturalis vt manifeſtū eſt cuilibet Efficiens quidem non eſt qꝛ eſt pure potentie receptiue vt pꝫ 1. phiſi. Omne autem efficiens et agens eſt actu ens ſemper eīm eſtimabitur ſpecies aliqua mouens 3°. phiſic. Omne mouens eſt agens. 1. de generatione Et ideo oē agens eſt ens actu vnde et in ſecundo de genera. dicit ariſto. ꝙ forme eſt agere ergo materia non eſt principium agens reſpectu rei naturalis nec etiā ipſa eſt finis rei naturalis quia finis ē nobilior eis que ſunt ad finem vt notum eſt vniuerſaliter enim finis eſt bonum aliorum vt habetur in 2°. phiſi. Materia autem nō eſt quid nobilius et perfectius ipſa re naturali vt manifeſtum eſt. ergo nullomodo eſt principium extrinſecum. Item nec intrinſecum qꝛ nullum principium quidditatis debet eſſe pars ipſius quidditatis vt voluit Cōmē. 7. methaphi. vbi dicit ꝙ quidditas hominis eſt homo vno modo et non eſt alio modo eſt enim homo ſecundum formā et nō eſt homo ſecundum aggregatum ex materia et forma Item qḋ ponitur in diffinitione rei naturalis debet eſſe notius ipſa re aliter diffinitio nō notificaret diffinitum. Sed materia non eſt notior ꝗ res cuius eſt materia quia aut eſt notior ſimpliciter et ſecundū naturam vel quo ad nos per ſufficientem diuiſionē que habetur primo phiſico. non quo ad nos quia eſt maxime occulta ſaltē materia prima nec poteſt cognoſci niſi per aliud vt habetur pri. phiſi. nec eſt notior ſimpliciter ⁊ ſecūdum naturam quia notiora ſimpliciter et ſecundum naturaꝫ ſunt verioris entitatis ſed notiora quo ad nos ſūt imperfectioris entitatis et ignotioris ſecundum naturam vt patet in primo phiſi. et tangitur 2°. huius materia autē non eſt maioris aut perfectioris entitatis ꝗ res naturalis vt manifeſtum eſt igitur

¶ Undecimo naturalis diffinit materiam ſenſibilem ſed non diffinit eam per materiam ſenſibilem quia ſic idem diffiniretur per ſeipſum quod eſt incōueniens quia idem eſſet notius ⁊ minus notū ſeipſo ergo naturalis non vniuerſaliter diffinit per materiam ſenſibilem. Item naturalis diffinit naturam vt patet in 2°. phi. ſed non videtur eam diffinire per materiam ſenſibilem igitur. Confirmatur quia ſingulare non ponitur in diffinitione rei naturalis quia diffinitio nō eſt de ſingularibus ſicut nec ſcīetia 1. poſteri. et 7° methaphiſi. nec ꝑ conſequens ꝑ ſingularia ſed materia ſenſibilis eſt ſingularis quia dicit boetius Singulare eſt dum ſentitur vniuerſale autem dum intelligitur et idem voluit ariſtoteles in primo poſteriorum igr̄.

¶ Duodecimo naturalis diffinit motū 3°. phiſico. et nō per materiam ſenſibilem vt patet ex eius diffinitiond ipitur. Item naturalis diffinit tempus quarto phiſicorum et non per materiam ſenſibileꝫ Tempus enim eſt numerus motus ⁊c.

¶ Item naturalis diffinit locum et non ponitur ī diffinitione eius materia ſenſibilis nec in diffinitione anime que diffinitur in ſecundo huius ergo.

¶ Ad primum dicendum ꝙ habitus diſtinguntur per ſubiecta et obiecta arguitiue ita ꝙ bene ſequitur iſti habent diuerſa ſubiecta ergo diſtinguūtur Uel aliter dicitur ꝙ diuerſe ſcientie dicuntur diſti

gui per diuerſa ſubiecta ideſt ex hoc ꝙ proportio-
nantur diuerſis ſubiectis vel obiectis ſed de hoc
in 2°. de anima. Ad aliud dicitur ꝙ aliqñ ſillogiſmꝰ
thopicus ⁊ demõſtratiuus habent idem mediuʒ di-
uerſimode tñ apprehẽſum qꝛ in demõſtratione me-
dium apprehẽditur tanꝗ̃ neceſſaria et euidẽs cau
ſa paſſionis nõ autẽ ſic eſt in argumẽto thopico ſ. t.
1. 2°. q. 67. ar. 3. dicit ꝙ opinio ⁊ ſciẽtia non poſſunt
cõuenire in vno medio ſʒ nichil prohibet qui cõue
niant in vno obiecto ⁊ in vno ſubiecto. Poteſt enĩ
eadem ꝯcluſio ab eodem cognoſci per mediũ ꝓba-
bile et demõſtratiuũ. Et ſi dicatur tunc opinio ⁊ ſci
entia poſſent eſſe ſimul qꝛ idẽ eſt aſcẽſus premiſſa
rum ⁊ ꝯcluſionis. Forte quidã hoc ꝯcederet quia co
gnitio ꝑfecta et impfecta ex parte medij ſcd̃m ſ. t.
ſunt in eodẽ ſubiecto ſʒ cognitio ꝑfecta ⁊ impfecta
ex parte obiecti non poſſũt eſſe ĩ eodẽ reſpectu ob
iecti. Cõtra opinio nõ habet firmã intenſionem ſi
cut ſciẽtia ergo opinio repugnat ſciẽtie. Item ſ. t.
ibidem dicit ꝙ angeli habent cognitionẽ matuti-
nam ⁊ veſpertinã iſte autẽ due cognitiones ſũt im
perfecte ex parte obiecti. Item ſcd̃m predicta vi-
detur ꝙ habitus nõ diſtiguntur ꝑ obiecta quod vi-
detur ꝯtra philo. in 2°. de anima. Dicẽdum ergo ꝙ
opinio et ſciẽtia non ſũt actu ĩ eodem ſubiecto reſ
pectu eiuſdem obiecti ſʒ bene vna ſcientia cauſata
ex duobꝰ medijs ꝑfecto ſcʒ et imperfecto eſt ĩ vno
ſubiecto reſpectu eiuſdem obiecti.

❡ Ad ſecũdũ dicitur ꝙ vnicꝰ eſt habitus ſcientie
numero circa diuerſas concluſiones Scd̃o dicitur
ꝙ ratio formalis obiecti ⁊ diffinitio idem ſũt Et ob
iecta ſenſuũ differũt per diuerſas rões formales.

❡ Ad tertiũ dicitur ꝙ ratio obiecti vt obiectũ eſt
diuerſificat ſcientias ſecundũ genꝰ vnde eſſe ab-
ſtractũ a materia ſenſibili pertinet ad vnũ genus
ſcientie ſcilicet ad mathematicã Sʒ cõtra tũc ma-
the. deberet cõſiderare de hoĩe quia homo põt ab
ſtrahi a materia ſenſibili cũ ſit prius ea Item tunc
ſubiectũ phiſice ꝑtineret ad mathematicũ qꝛ ſubie
ctũ phiſice eſt prius ſua paſſione que eſt motus er
go põt intelligi ſine motu et ꝑ ꝯñs pñt abſtrahi qꝛ
abſtrahere eſt intelligere prius ſine poſteriori. Et
per idẽ ꝓbatur ꝙ animal pertinet ad mathemati-
cũ qꝛ conceptus animalis eſt abſtractus a ſuis ſpe
ciebus Item aliqua ſũt entia naturalia ideſt cõpo
ſita ex materia et forma que tamen abſtrahũt a mo
tu vt dicũt theologi de celo empireo Item cogitãs
de cõcluſione mathematica põt ſimꝉ cogitare con-
cluſionẽ phiſicã ergo mathematicus non abſtrahit
a materia ſenſibili quia abſtrahere eſt intelligere
vnũ ſine alio modo iſte intelligit vtrumq̧ dicenduʒ
ꝙ nõ omnis abſtractio pertinet ad mathematicuʒ
ſed illa ſola abſtractio qua intelligitur ꝗ̃titas in-
tellectione nullum habente reſpectum ad qualita
tes ſenſibiles vt ſenſibiles ſunt et ideo argumen-
ta procedunt ex malo intellectu.[1]

❡ Ad quartum difficultas eſt quomodo intelligiꝉ
ꝙ logicus diffinit per formam. Quidam dicunt ꝙ
non diffinit per formam quaſi conſideret omnium
rerum formas. Non enim conſiderat colorem per
quem diffinitur albedo ſed in partibus diffinitio-
nis fundat quaſdam intentiones ſcilicet generis
et differentie que poſſunt dici forme. Sed contra
tunc diffinitiones methaphiſicales dicerentur da
ri per formam Dicendum ꝙ non quia licet dentur
per genus tamen ſola logica docet inuenire genꝰ
Alij dicunt ꝙ logica eſt ſcientia communis Et ſi-
militer diffinire rem ꝑer genus et differentiam et
ideo talis diffinitio dicitur logica. Tunc dico ꝙ
licet in diffinitione logica aliquando ponatur ma-
teria ad circũloquendum genus vel differentiam
Concedo tamen ꝙ alique diffinitiones in logica
dantur per materiam et alique per finem quoniã
prima diffinitio demonſtrationis eſt mediũ ad oſtẽ
dendum ſecundam ex hoc ꝙ datur per finem ĩ phi
ſica etiam ſecunda diffinitio anime demonſtrat pri
maʒ quia formalis eſt ergo phiſicus diffinit per for
mam lec. 3. ſan. tho.

❡ Ad 5m. patet ex dictis.

❡ Ad ſextum dicitur ꝙ bone diffinitiones logice
ſunt conuenientes ad demonſtrandum Sed ali-
quando fiunt quedam diffinitiones logice ex com-
munibus accidentibus ſicut logica communis eſt.
Tales autem diffinitiones non valent ad demõ-
ſtrationem nec alie ſaltem in phiſica.

❡ Ad ſeptimum dicitur. ꝙ videns pomuʒ ſine dul
cedine non eſt mendax ſic nec intelligens ꝗ̃titatẽ
ſine qualitate vnde ſecũdo phiſicorũ dicitur ꝙ ab-
ſtrahentium non eſt mendacium quia mathemati-
cus non componit nec affirmat rẽ aliter eſſe ꝗ̃ ſit
Sed contra vel mathematicus ſecunda operatio-
ne intellectus intelligit ꝗ̃titatẽ ſicut eſt et ſic itel
ligit eam cũ materia ſenſibili vel nõ et tunc eſt fal
ſus de hoc et ad aliud dictum eſt ſecundo phiſicoꝝ
Si queratur an aſtrologus abſtrahat a materia ſẽ
ſibili vel non. do. 2m. Et ideo magis conuenit cum
phiſico ꝗ̃ cũ mathematico Sʒ ꝯtra diſtinctio ſcien
tiarum ſumitur ex parte principij quod eſt diffini-
tio q̃ ẽ demõſtrationis medium ſed medium demõ
ſtrationis aſtrologie eſt mathematicum et non phi
ſicuʒ ergo aſtrologia plus diſtinguitur a phiſico ꝗ̃
a mathematico vnde ſecundo phiſicorum Cõ. 41.
dicit. S. T. ꝙ manifeſtum eſt ꝙ aſtrologia ẽ pars
mathematice quod ſi concedas. Contra ad quen-
cunq̧ partinet cognoſcere ſubſtãtias aliquarũ re-
rum ad eum etiam pertinet conſiderare accidẽtia
illarum ſicut homo et riſibile pertinent ad eandeʒ
ſcientiam Sed phiſicus conſiderat ſubſtantiaʒ ſo-
lis et lune ergo debet conſiderare figuram et ꝗ̃ti-
tatẽ eiꝰ licet forte figura ſolis nõ neceſſario diffi-
nitur per materiam ſẽſibilem. Forte dicis ꝙ iſtud
argumentum non valet qꝛ tũc aſtrologus deberet
cõſiderare ã ſol ſit igñabilis ⁊ icorruptibilis qꝛ hoc
ẽ ꝑ ſe acñs eiꝰ ⁊ metaph. deberet ꝯſiderare ã corpꝰ

ſit mobile quia mobile eſt ꝑ ſe accidens corporis ex ſexto phiſi. Dicēdum ꝙ in ſciētia ſolū ꝯſiderātur ꝑ ſe accidētia ꝯueniētia ſubiecto ex determinata ratione ſue ꝯſiderationis ſ.t.2°. phiſi. dicit ꝙ aſtrologia et ſciētie medie ex parte termini ſūt phiſice Et ex parte medij mathematice.

¶ Ad octauū dictū eſt ſecundo phiſi. nec eſt multū curādū an in aliquibus poſterius poſſit intelligi ſine priori Poſteriꝰ enim tp̄e poteſt ītelligi ſine priori Tn̄ poſterius natura vt homo non intelligitur ſine animali deinde dicitur ꝙ ſimpliciter abſtractū et ſimpliciter non abſtractū nō ſunt cōtradictoria Et ideo ibi datur medium vnde aſtrologia nec eſt phiſica nec mathematica ſimpliciter Methaphiſica autem nullo modo.

¶ Ad nonū illa propoſitio non eſt intelligēda ſecūdū modū noſtrū intelligēdi Sed ſecūdū naturā rei vn̄ qꝺ prius eſt. eſt priꝰ naturaliter cognoſcibile

¶ Ad decimū negatur Cōmentator. deinde dicit ꝙ materia ſēſibilis eſt ſatis nota materia vero nō proprie diffinitur qꝛ non eſt ens cōpletū Sꝫ cōtra ſecūdū ariſto. 6°. metha. Caro et os diffiniūtur ſicut ſimū ideſt ꝑ motū et tamen iſta nō ſūt entia cōpleta ideo dicitur ꝙ materia diffinitur per materiam ſenſibilem ideſt per aliquē habitudinē ad motum generationis vel aliū Et ꝑ hoc patꝫ ad aliud. Nec materia ſignata ponitur in diffinitione.

¶ Ad vndecimū pꝫ per idē. Si dicatur ſecundum mathematicū circulꝰ eſt figura a cuiꝰ centro oēs linee ducte ad circūferētiā ſūt equales Et angulus rectus eſt qui fit ex linea perpendiculariter cadente ſuper lineā rectā. Ecce ꝙ in iſtis diffinitionibꝰ ponitur aliquid importās motū ergo mathematicꝰ nō abſtrahit plus ꝙ̄ phiſicus Dicendū tamē ꝙ nō conſiderat circulos in rōe motus ſed pro faciliori introductione iuuenū aliqn̄ vtuntur motu dicētes ꝙ linea fit ex fluxu puncti.

AD tertiū ſic ꝓceditur videtur ꝙ vniuerſale non ſit poſterius ſuis ſingularibus qꝛ illud eſt prius a quo nō ꝯuertitur ſubſiſtēdi cōſequentia ſed ab vniuerſali ad ſingulare non ꝯuertitur ſubſiſtendi ꝯn̄a igitur. Sed contra eſt phi. dicens t.c.8. ꝙ vniuerſale aut nichil eſt aut poſterius ſingularibꝰ vnde de anima duplex erat opinio vt dicit ſ.t. hic platonici enī ponētes vniuerſalia ſeparata que eſſēt forme et idee ⁊ cauſe rerum particulariū quo ad eē et cognoſci volebant ꝙ eſſet quedā anima ſeparata ꝑ ſe que eſſet cauſa et idea animabus particularibus et ꝙ quicq̄d inuenitur in eis deriuatur ab illa. Naturales autē oppoſitū opinantur.

¶ Reſpōdeo dicēdum ꝙ circa opinionēꝫ platonis diuerſe ſunt opiniones quomodo ſcꝫ ipſe ponit ideas ſepatatas q̄ latine dicūtur ſpecies vel forme et ſupſentiat ſ.t. in opu. et euſtratius dictum eſt in logica Inter theologos autē franciſcus maronis in 1.d.45. dicit ꝙ ari. falſū imponit platoni quo ad. primū ꝙ plato poſuiſſet vnū indiuiduum ſingulare eſſe cōmune pluribus ſcꝫ hanc ideā ſcꝺm ꝙ eſſet ens actu exiſtens. Tertium ꝙ eſſet ſeparata localiter ſcilicet in aere Quartum ꝙ menſuraretur tēpore vel alia menſura Primum enim non concederet plato de ydea quia dicit ydeam eſſe quoddam vniuerſale Nec ſecūdū qꝛ abſtrahit ab actu et prius. Nec tertiū quia dicit ꝙ vniuerſale nuſꝙ̄ ē qui autē ſūt groſſi intellectꝰ hoc difficulter intelligūt quia neſciūt abſtrahere. Nec 4m. quia vniuerſale abſtrahit a tempore Si queratur quare ari. voluit ſic facere dicit ꝙ hoc fuit propter inuidiā per quā etiam imponit platoni vxores debere eſſe cōes qꝛ plato dixerat ꝙ omnia deberent eſſent communia Hoc tamen non ītellexit niſi de bonis exterioribꝰ vel aliter dicit ꝙ ari. fuit optimꝰ phiſicus ſed peſſimus methaphiſicus quia neſciuit abſtrahere.

Si ergo queratur quid ſit ydea dicitur ꝙ eſt diuia eſſētia vt imitabilis eſt a creaturis vel quidditas rei abſtracta per intellectū. Rationabilius autēꝫ videtur primū qꝛ ſecūdum auguſtinuꝫ ſunt eterne et adorande Aliqui dicunt ꝙ licet plato habuerit verum intellectum tn̄ iuſto reprehēditur a philo. qꝛ obſcure loq̄batur. Veritas aūt nō querit angulos vnde per illum obſcurum modū loquēdi poterat aliquibus eſſe occaſio errandi et ideo reprobatur a phō Sed ꝯtra per hoc reprobaretur ſacra ſcriptura que vtitur methaphoris ne dentur margarite porchis. Aureolus in primo ſen. deffendit ariſtotelē et verum imponit platoni vnde plato conceſſit ꝙ mūdus habet exēplar eternum apud creatorem ſed non ponebat iſtud exemplar ſicut theologi quia non dicebat ꝙ eſſet in deo realiter ſꝫ tm̄ modo obiectiue et ꝙ erat aliquid realiter diſtictuꝫ a deo ad quod deus aſpicit producendo res ſingulares Et iō magiſter ī pricı°. 2. ſē. di. ꝙ plato ponit tria principia ſcꝫ deum exēplar et materiam Dicebat etiam noſtram ſciam eſſe de iſtis ydeis qꝛ alie res ſunt corruptibiles. Manifeſtum eſt autē ꝙ nō omnis noſtra ſcientia eſt de deo ergo exemplar ſecūdum platonē non eſt deus Licet ſeneca tn̄ epiſtola 68. ponit ꝙ exemplar omnium rerum eſt deꝰ habens intra ſe numeros vniuerſorū plenus hijs figuris quas plato ydeas vocat Et auguſt. contra achademicos dꝫ platonē ſēſiſſe duos mūdos ſcꝫ ſēſibilem et intelligibilem que eſt ydea. Mūdū vero intelligibilem in deo poſuit Sed hec exponuntur per eſſe in alio obiectiue.

¶ Notandū preterea dimiſſa hac opinione platonis ſcꝺm. S. T. hic ꝙ vniuerſale pōt duplr̄ cōſiderari Primo ſcꝺm ꝙ ſubiacet intētioni vniuerſalitatis Et ſic eſt poſterius ſingularibus Secūdo ſecūdū ꝓpriā eiꝰ nāam Et ſic eſt prius eis ſcꝺm rōem nō aūt ſcꝺm rē qꝛ eadē ē nā̄ ſm rē aialis ⁊ hoīs Aliter ſolet diſtingui vl̄e ꝑ vl̄e logicū et hoc eſt poſterius ſinglaribꝰ Et ideo vocat vl̄e poſt rē Vl̄e vero aliꝺ eſt phiſicū vl̄ mathematicū Et iſtꝺ nō eſt priꝰ ſinglaribꝰ alias eēt vl̄e an̄ rē qꝛ oē priꝰ ē an̄ Et ī p̄dicabilibꝰ dr̄ ꝙ priꝰ ſor. eſt albꝰ ꝙ̄ hō Et vocat vl̄e ī re vn̄ vl̄e phiſicū eſt in mā̄ ſēſibili vl̄e vero mathematicum eſt in mā̄ ītelligibili ideſt ī mā̄ ꝙ̄ta aliꝺ ē vl̄e metaphiſicū Et dr̄ vl̄e an̄ rē Et eſt duplex ſcꝫ an̄ reꝫ nā̄ tm̄ Et eſt ipa nā̄ ꝯſiderata ī ſuis principijs q̄dditatiuis Aliꝺ ē vl̄e an̄ rē nā̄ et tp̄e ſil̄ Et eſt vl̄e cōſi-

deratū ſcđm ꝙ hꝫ eſſe ī mēte prime cauſe Et vtro-
ꝗ mō vl'e metha. eſt priꝰ ſingularibus. Et de hijs
iā multa dicta ſunt in logicalibꝰ libris Vl'e logicū
fit per intellectū Nō autem vl'e phiſicū Sed iſtud
eſt in ſuis ſingularibꝰ extra aīam Nec ponendū eſt
aliquod vl'e realiter ſepatū a ſuis ſingularibus vt
quidā imponūt platoni. Quidā ponūt adhuc qua
druplex vl'e ſcꝫ in cauſādo vt deꝰ et ītelligētie Et
talia vniuerſalia in prohemio methaphiſice ſunt
difficillima ad cognoſcendū. Aliud eſt vl'e ydeale
Tertiū ē vniuerſale formale. Et eſt quidditas rei
de qua dr̄ eē ſcia Aliud eſt vl'e intentionale Et eſt
cōceptꝰ vniuocus cōueniēs pluribus diſtinctionē
vl'is ante rē et poſt pōit plato vt pꝫ hoc ex alberto
¶ Cōtra hec ar̄ intellectꝰ facit vniuerſalitatē in
rebꝰ ergo oē vl'e eſt in intellectu Forte dicis ꝙ ve-
rū eſt de vl'i intentionali nō aūt de alijs Cōtra ſe-
quereṫ ꝙ ceſſāte operationem intellectus aliq̄ nā
eēt realiter in pluribus ſcilicet vniuerſale aū rem.
Forte concedis ꝯtra vl'e eſt realiter idē cū ſuo ſin-
gulari ſed ſingulare nō eſt cōe plura igr̄ Maior pꝫ
quia alias duo corpa eēnt ſimul ſcꝫ vl'em ſingulari
et ſingulare Itē oē quod eſt a parte rei eſt vnū nu-
mero ergo ſecluſo intellectu nullū eſt vl'e phiſicuꝫ
Item niſi vl'e phiſicū eſſet realiter idem cū ſingl'a
ri tūc nō poſſꝫ p̄dicari ꝑ ſe de ſingl'ari ſic̄ nec aīa de
ſorte. ¶ Secūdo ar̄ ꝙ nullū ſit vl'e poſt rē qꝛ phūs
ꝺ hic ꝙ vl'e nichil eſt Si ei aliq̄d ſit q̄riṫ vbi eſt vl'
eſt ī re. vel ī itellectu Nō 1m qꝛ vl'e ī re diſtiguiṫ ab
vl'i poſt rē Nec 2m qꝛ tūc tot eēnt vl'ia ⁊ p̄dicamēta
quot ſūt itellectu qꝛ ī q̄lꝫ itellectu pōt eē vl'e. Iteꝫ
ſubſtātia dr̄ de ſpecie ſpaliſſima ergo ſpēs ſpaliſſi
ma nō eſt itellectu qꝛ exñs ī itellectu vel eſt accñs
vl' ens rōis mō ſubſtātia nō p̄dicatur de accidente
nec de ente ratiōis. ¶ Tertio ar̄ ꝙ ponēdū ſit vl'e
platonicū qꝛ ſic̄ ſe hꝫ res ī eſſeo ſic ſe hꝫ ī itelligēo
vñ itelligimꝰ rē ꝑ hō ꝙ itellea aſſimilaṫ ei ſꝫ genꝰ i
telligiṫ ſine ſpēbꝰ ergo a pte rei ē aliqđ genꝰ ſepa
tū ab oībus ſpēbꝰ Itē ſciētia ē tm̄ icorruptibilium
ſꝫ illa q̄ ſunt in ſingularibꝰ ſūt corruptibilia.
Quarto ar̄ ad idē qꝛ nihil fit niſi ab exñte ī actu ſꝫ
videmꝰ q̄dā aīaa gñari pꝰ putrefactiōeꝫ ⁊ nulm ap
ret ibi gñans vniuocū niſi pōaṫ aliq̄ ydea ſepata.
Sil'r qñ puer gñaṫ nulm apparet ibi ſigl'are gñans
ꝑ ſe ꝓpiquū ⁊ īmediatū ⁊ vniuocū ſeu homogeneū
cū genito ſemē ei ē anormalū ⁊ etherogeneū. i. alte
riꝰ ſpēi ab hoīe genito Forte dicis ꝙ hō genitꝰ nō
requirit agēs vniuocū vñ auicē. ꝺt hoīeꝫ poſſe gña
ri ex tra ſꝫ hō ē falſū qꝛ aīaa ꝑfeca nō gñanṫ niſi ab
agēte vniuoco Et eodēo p̄t argui qñ ignis gñaṫ ex
ꝑcuſſiōe duoꝝ lapidū q̄rēdo qđ ē gñans ꝑ ſe ꝓrimū
ipius ignis qꝛ illud opꝫ ſil'e eſſe ſicut mouēs cū moo
¶ Quinto qñ ſortes ꝓmittit aīal tunc illud qđ ꝓ
mittit ē res ad extra et nō eſt realiter ī aliqua ſpe
quia nec ꝓmittit equū nec aſinū Itē eodēmodo ar̄
qñ aīal appetit cibū ⁊ natura itēdit ſpecieꝫ ⁊ nullū
ſingulare ꝓducere quia alias idē ſingulare bis ꝓ-
duceret quia natura ſp retinet eādē itētionē. Si
ergo priꝰ intēdebat ꝓducere a ergo adhuc itendit
ipm ꝓducere Si ergo non pōt ꝓducere ſequiṫ ꝙ ꝑ
petuo fruſtraṫ Forte dicis ꝙ nō quia ꝓducit aliq̄d
ſimile ī ſpē Cōtra fruſtra ē calciamētuꝫ cuiꝰ nō eſt
calciatio dato ꝙ alteriꝰ calciamēti ī ſpē ſit calciatio
¶ Sexto arḡ ꝙ vniuerſale nō ſit poſteriꝰ ſingulari
bus quia diffō ē ex priorībꝰ ſꝫ vniuerſale poſiṫ ī diffi
nitiōe ſigularis vel ſpēi Itē ꝑpetuū priꝰ ē corrup
tibili 8. phi. ſꝫ vniuerſale ē huiꝰmōi reſpectu ſigu
laris Itē vl'e ē pricipiū cognoſcēdi ergo ⁊ eēndi qꝛ
eadē ſūt pricipia eēndi ⁊ cognoſcēdi ¶ Septimo
ſigl'are ſe hꝫ ex additiōe ad vl'e q̄ ē poſteriꝰ eo añs
pꝫ qꝛ addit māꝫ ſignatā Itē vl'e ē nobis priꝰ notuꝫ
vt pꝫ 1. phi. Itē ēbrio p̄ris viuit vita plāte poſtea vi
ta aīalis poſtea vita hoīs q̄ vl'e ē priꝰ qꝛ 1o. ꝓduciṫ
¶ Ad primū dicitur ꝙ vniuerſale ante rem eſt ſe-
cluſo intellectu licet ſecluſo itellectu nature non
ꝯueniat vniuerſalitas qꝛ vniuerſale ante rem non
dicit itentionem ſed naturam vel fūdamentum re
motum itentionis. Si queratur an bene ſequitur
hoc eſt vniuerſale ergo hoc eſt vniuerſale in actu.
videtur ꝙ nō. Ad aliud dicitur ꝙ hoc itelligitur de
eo qđ ē ī vltio actu nature ſꝫ nōne due ſpecies faci-
unt numerū. Item genus eſt idem cū ſingulari er-
go eſt vnū numero ſicut ſigulare de hoc dictum eſt
in logica nec aliud eſt cōtra nos.
¶ Ad ſecūduꝫ dico ꝙ phi. loquitur hic ſub diſiūcti
one vt dictū eſt. Secūdo dicitur ꝙ itentio vniuer-
ſalitatis eſt in itellectu obiectiue et ſubſtātia dici-
tur de ſpecie vt ſpecies capitur pro natura et non
pro intētione. Sed queritur an vniuerſale ante rē
ſit in rebus et ſi non videṫ ꝙ ſit vniuerſale platoni
cum. Forte dicis ꝙ vniuerſale añ rem vt puta ani-
mal ſcđm rem eſt idem ꝙ ſortes. Contra nichil eſt
in ſeipſo ſed animal eſt ī ſorte ergo nō eſt idē ꝙ ſor
tes ſcđm rem. Forte diciṫ ꝙ animal nō eſt ī ſorte ſꝫ
animalitas que realiter differt a ſorte vel idē eſt in
ſeipſo nō ꝑ ſe primo vt dr̄ 4. phi.
¶ Ad tertiū dr̄ ꝙ nō ſimiliter res habet eē ad ex-
tra ⁊ in itellectu qꝛ in itellectu habet eē immateri-
ale ⁊ viſus videt colorē ſine dulcedine et tamen a
parte rei nō eſt color ſine dulcedine itelligiṫ etiam
vna medietas cōtinui ſine alia non tamē ſeq̄tur ꝙ
ſit realiter ſeparata ab alia nec tamē itellectus eſt
falſus ſicut nec qñ intelligit hominē non itelligen
do omnia accidētia eiꝰ. Si queratur vbi eſt illud ꝙ
ſortes videt ſcꝫ albedo ſine dulcedine dicēdum ꝙ
illud ſiue eſt ex parte viſꝰ de hoc. ſ. t. 1. parte q. 85. ar
2. ad ſecūdum ad aliud dictū eſt ī pricipio phi. ꝙ de
corruptibilibꝰ ⁊ mobilibus ſūt immobiles habitu-
dines ita ꝙ de rebꝰ corruptibilibus formanṫ propo
ſitiones que ſunt vere quotiēſcūꝗ formantur. vel
ſecūdum alios etiam ſūt vere dato ꝙ nō formētur.
¶ Ad 4m. dr̄ ꝙ homo pōt generari ab agēte īſtru
mētali equiuoco dūmodo agens pricipale ſit vni-
uocū et ſic ignis per calorē generat ignem Sed cō
tra Accidēs nō producit ſubſtātiā propria virtute
ergo falſū ē dicere ꝙ ignis ī virtute caloris ꝓdu-
cit ignē ymmo potiꝰ dicēdū eſt oppm̄ ſcilꝫ ꝙ calor
per ignem producit ignem Sed de hijs 12o. de aīa
Nec oportet agēs ſēper eē ī actu tale quale eſt ipꝫ
productū poſtea vt patꝫ cum ſol gñat ignem Sed
cōtra ſequeretur ꝙ ari. 8. phi. nō ſufficiēter proba
ret ꝙ nichil mouet ſeper ſe primo diceṫ eni ꝙ mo-
uēs ſe eſt in actu ⁊ ī potētia ſecūdum diuerſa et ſic
ſcđm vnū actum eſt mouens et ſecundū aliā potē-
tiam mouētur vt patet de agente quod in agendo
repatitur de hoc octauo phiſi. Quidā concedit for
mā animalis geniti ex putrefactione creari adeo

quia dicit ꝙ nec celum nec ſemen per ſuā virtutem poteſt eam producere quia viuens eſt nobiliꝰ celo ſed aliqñ effectꝰ eſt nobilioꝛ cauſa qꝛ radij ſolares apud ſcotos generant aucas in arboꝛibus et coloꝛ viſionem.

¶ Ad quintum videtur quibuſdam ꝙ ſecluſo itellectu vniuerſale ſit qꝛ ſecluſo intellectu ſoꝛtes et plato ſūt eiuſdē ſpeciei. Foꝛte dicis ꝙ hoc eſt ideo quia poſſunt fūdare eundē cōceptum Sed hoc nichil eſt quia non ſūt eiuſdē ſpeciei ꝓpter conceptum vnū ſed potius ecōuerſo Item ſecluſo itellectu omnes angeli ſp̄e drñt ſecundum ſ.t. Et in eis videtur eſſe ſpecies ſine operatione intellectꝰ qꝛ ibi idē eſt ſp̄es et indiuiduū Item quibuſdam videtur ꝙ deus poſſet facere ſeparatū a ſingularibus et naturā que non ſit in aliquo ſingulari qꝛ. S. T. quo. 7. art. 10. dicit ꝙ albedo ſeparata quā deꝰ pōt facere eſſet ſicut ydea platonis Et videtur ꝙ deꝰ poſſet facere humanitatē ſeparatā ſicut albedinē ſeparatā Et hoc ꝓbat quidā theologus Si pſ̄i diuinis aſſumeret animā et filius materiam tātuʒ ſtāte tamen vnione anime ad materiā vnde S. T. 1. pte. q. 50. ar. 4. dicit ꝙ nō poſſunt eſſe plures humanitates ſeparate Ex quo videt̄ inuere ꝙ ſaltem pōt eſſe vna Sed iſtis dimiſſis reſpondetur ad argumentū ꝙ ſoꝛtes non ꝓmittit aliquid ſeparatū a ſingularibus alias non ſatiſfaceret dādo ſingulare Sufficit ergo ꝙ animal et ſpecies ratione differant ſicut ſubſtantia eſt genus generaliſſimum et tñ nulla ſubſtātia eſt genꝰ gñaliſſimū de ꝓductione q̄ āt videt̄ ꝙ nichil ꝓducit̄ niſi ſinglare nec gñat̄ homo communis ergo natura nō intēdit producere niſi ſingulare ſed intēdit ſpeciē cōſeruare vnde videtur ꝙ natura intēdat producere indiuiduum vagum. Si dicatur ex hoc ſequitur ꝙ natura agit a caſu quia natura ꝓducit ſoꝛtē et tamē non intēdit ipſum ꝓducere Dicēdum ꝙ intendit producere aliquem hominē et hoc ſufficit Notādum tamē ꝙ nō ē ſimile de ſoꝛte cuius anima ē immoꝛtalis et de aliis quia licet bonū ſpeciei ſit de p̄cipali intētione vniuerſi tamen etiam multitudo hominum eſt aliq̊ modo per ſe intēta ſ.t. 1a. parte q. 98. ar. 1. de appetitu autē animali videtur ſecūdum ſ.t. ꝙ ſit determinatus ad vnū particulare vt dicit ſ.t. 12e. q. 13. ar. 2. ʒ cōtra qñ habet famē appetit cibum et non hunc vel illum ſi nullus ſit p̄ſēs vide ſ.t. q. 39. ar. 6. poteſt dici ſicut de ſciētia q̄ eſt de rebus particularibꝰ inexiſtendo ʒ non i repſentando paſſiue quia vniuerſaliter repſentātur intellectui.

¶ Ad 6m. et 7m. patet per diſtinctionē poſitā de vniuerſali Natura ei vniuerſalis conſiderata cum intentione vniuerſalitatis eſt quid poſterius ſecundū ariſt. vt dicit S. T. 1. parte. q. 85. ar. 3. ad 1m. Sʒ vl̄e q̄tū ad ipam naturā ſcilicet animalitatis vel humanitatis ꝓut iuenitur in particularibus p̄ius eſt ſecundū naturam via generationis et tēpoꝛis non autem oꝛdine perfectiōis ſiue intētiōis nāe Sed cōtra ibidē ad 4m. dicit ꝙ vl̄e acceptum cum intētiōe vniuerſalitatis eſt principium. Non aūt eſt nceſſe ꝙ oē qđ eſt principiū cognoſcēdi ſit principiū eēndi vt plato exiſtimauit qꝛ aliqñ cā cognoſcit̄ ꝑ effectū Nā aūt gñis ꝓut eſt i ſingularibꝰ hʒ rōem p̄ncipij foꝛalis Ex quo vꝛ̄ ꝙ vl̄e qualitercūqʒ accipiatur p̄ius eſt ſingularibus aliquomodo Foꝛte dicis ꝙ verū eſt quo ad cognoſci nō autem ſecūdum eſſe. Contra res ſenſibilis p̄ius cognoſcit̄ ꝙ ēs rationis ergo p̄ius cognoſcit̄ ſigulare q̄ʒ vniuerſale p̄imomodo añs ptʒ qꝛ ſēſꝰ p̄ius cognoſcit ſēſibile q̄ʒ ſuā ſēſationē vel ſuam ſpeciē. Item vniuerſalia ſūt collecta ꝑ itellectū ex ſigularibꝰ ergo vniuerſale cū intētione nō eſt p̄cipium cognoſcēdi. Ad hoc dixi. 1. phiſi.

AD 4m. ſic ꝓcedit̄ videt̄ ꝙ accidētia non ꝯferāt ad cognoſcēdū quod q̇d ē qꝛ ſcđo meta. dꝛ̄ ꝙ eadē ſūt p̄cipia eſſēdi ⁊ cognoſcēdi ʒ accidēs nō eſt p̄cipium eſſendi ſubſtantie ʒ magis ecōuerſo. igitur ſed cōtra eſt philo.

¶ Rñdeo dicēdū ꝙ de mō cognoſcēdi eē varie ſūt opiniōes, vt pōit ſ.t. 1. p. q. 84. Plato ei dicit ſciam ꝑ quā cognoſcimꝰ rē eē nobis cōcreatā Sed cōtra tunc cecus a natiuitate poſſet iudicare de coloꝛibus quia haberet ſcientiam concreatam.

¶ Itē nullus obliuiſcitur id cuiꝰ cognitio eſt ſibi naturalis vt ꝙ oē totū ſit maius ſua parte ſed multoꝛum obliuiſcimur ergo ſciētie non ſunt nobis naturaliter indite vel ſpecies ꝑ quas res cognoſcūtur non ſunt nobis concreate Item dicebat plato ꝙ ſubſtantias cognoſcebamus inſpiciēdo quaſdaʒ ideas imateriales et imobiles et non per motum ſed hoc deſtruit philoſophiam naturalem que per ſolum motum docet res cognoſcere Eſt etiam deriſibile vt dū querimus noticiā rerum que nobis manifeſte ſunt afferre in mediuʒ alia entia que ab eis differant ſicut ydee differunt a ſenſibilibus Auicēna dixit ꝙ res cognoſcimus nō per intellectū ydearum ſiue imaginum ſicut cognoſcimus ſāctum petrum videndo ſuam imaginem vt dixit plato ſed ꝑ influxū ſpecierum ab intelligentijs vel angelis. Et ſi queratur. quare indigemus ſenſibus dicit ꝙ hoc eſt vt excitemur ad conuertenduʒ nos ad ſuperioꝛes intelligentias. Sed contra quia hoc modo etiam cecus poſſet habere ſcientiā nec opoꝛteret viſitare lectiones ſed eccleſiam tantū vel curiam ad recipiendam talem influentiam dicendū ergo ꝙ omnis noſtra cognitio a ſenſu oꝛtum habet ⁊ ideo accidentia que ſentiuntur multum cōferunt ad cognoſcēdum ſubſtantiā ⁊ iuuant nos a poſterioꝛi vñ per figuram diſcernimus iter herbas et animalia quando videmus ea a longe Sunt enim accidentia effectus ſubſtantiarum Per effectus autē cauſam cognoſcimus.

¶ Et notandum ꝙ duplicia ſunt accidentia ſcʒ ꝓpꝛia et quodammodo eſſentialia cōueniētia ſcʒ de teriāte ſp̄ei vt riſibilitas alia ſūt cōia q̄ themiſtius vocat remota ⁊ ⁊ extranea vt albedo nigredo. Et iſta parū valent et pꝛoſunt ad cognoſcēdum quidditatem rei Secꝰ aūt ē de ꝓpꝛijs vt riſibile reſpectu hominis vnde aliquādo per talia pꝛopꝛia ſubſtātia diffinitur per motū etiā cognoſcūtur mobilemobilia vt patebit p̄imo celi oſtendendo ꝙ celuʒ eſt alterius nature ab iſtis coꝛruptibilibus et in-

ferioribus qꝛ habet alium motum ſcꝫ circularem et ſimiliter terra differt ſpecie ab igne et hoc cōcludimus ex motu. Sed dubiū eſt de modo quo accidēs poteſt cauſare cognitionē q̄dditatis ipſius ſuſtātie et de hoc magis patebit in 3°. de anima.

¶ Contra hec arguitur Primo oſtendendo habitꝰ intellectuales eſſe nobis concreatos, vt dicit plato quia ſinderesis eſt habitus intellectualis quo cognoſcimus prima principia agibilia et tamē eſt nobis concreatus vt videtur velle S. T. de ve. q. 16. ar. 1. ad 14m. Si enim acquireretur ex actibus nr̄is Tunc aliqui poſſēt obliuiſci illorum primorū principiorum ſicut poſſumus amittere alios habitꝰ acquiſitos per actus Et pari ratione quia ineſt nobis habitus circa principia moralia. Eadem rōne. et circa ſpeculabilia.

¶ Secundo arguitur ꝙ intelligimus per īfluxuꝫ ſpecierum quia diuinatores et habentes pacta cū demonibus ſciunt occulta reuelare hoc autem nō eſſet niſi a malis angelis influerentur eis quedā ſpecies ergo. Item videtur ꝙ ſaltem boni angeli poſſint in intellectibus noſtris ſpecies cauſare. Forte dicis ꝙ verum eſt quia aliqua reuelāt nobis Contra tunc virtute demonis cecus poſſet iudicare de coloribus Et redibit opinio auicē. Item ſecundū philo. in li. de ſōp. et vigi. Per ſōp. homo poteſt futura ꝑdicere hoc autem non eſſet verum niſi ſcientia eſſet per īfluxum ſpecierum.

¶ Tertio arguitur ꝙ accidens non cōferat ad cognoſcendum ſubſtantiam quia accidens cognoſcitur per ſubſtantiam ergo non econuerſo tenet cōſequentia quia alias idem eſſet prius et poſterius notum Et ptꝫ antecedens ex 7°. metha. Itē plus differunt ſubſtantia et accidens q̄ color et ſonus ſed per colorem non cognoſcitur ſonus nec econuerſo igitur.

¶ Quarto vnūquodq̄ eſt cognoſcibile ſecundum ꝙ eſt in actu Sed ſubſtantia plus habet de actu q̄ accidens ergo nō cognoſcitur ꝑ accidens Itē noticia accidentis eſt īperfectior q̄ noticia ſubſtātie ergo non cauſat noticiam ſubſtantie tenet conſequētia quia nichil agit vltra gradum ſue perfectionis non enim aſinus generat equum.

¶ Quinto ſubſtantia nō cognoſcitur niſi per ſpeciē ſꝫ accn̄s nō pōt cāre ſpem ſubē alias cāret ſpeciem ſubſtātie in oculo et ſic oculus videret ſubſtātiā per ſe Probatur tamen ſequela quia agens naturale fortius et citius agit in propinquum q̄ idiſtans ergo citius agit in ſenſum q̄ in intellectum Item ſubſtantia et accidens ſūt primo diuerſa ergo in nullo conueniunt Sed que in nullo cōueniunt non notificāt ſe mutuo quia cognitio fit per aſſimilationem.

¶ Sexto ſepe per accidētia decipimur vt putamꝰ auricalcum eſſe verum aurum ergo accidēs non notificat ſubſtantiam quia agens naturale ſēper facit idem ſi ergo ſemel notificaret ſequitur ꝙ ſemꝑ notificaret. Item 7°. meta. dicitur ꝙ ſubſtātia priꝰ cognoſcitur q̄ accidens ſꝫ nūq̄ illud quod cognoſcitur ꝑ aliud eſt prius notū igitur.

¶ Septimo anima non habet propriam operationem ergo non cognoſcitur per ſua accidētia antecedens patet auctoritate phi. in textu Cū quia pars exiſtens in toto non habet propriā operationē nichil enim proprie operatur niſi ens actu vt dicitur 2°. phi. et. 1. meta. dicitur ꝙ actiones ſunt ſuppoſitorum et philo. dicit ꝙ dicere animam ſentire aut intelligere ſimile eſt ac ſi dicat eam aliquis texere vel edificare vn̄ ſ. t. dicit. 1. par q. 75. ar. 2. ad ſecundum ꝙ anima intelligit ſicut oculus videt manifeſtum eſt autem ꝙ hoc non eſt proprie ſed melius dicitur ꝙ homo videt per oculum. Forte cōcedis ꝙ anima in corpore non habet proprie operationē Contra intelligere eſt propria operatio anime rationalis que non excercetur per aliquod organum corporale. Item tunc non poſſet probari ꝙ anima poteſt ſeparari et ꝙ ſit ſubſiſtens non enim oculus per ſe ſubſiſtit licet improprie dicatur operari ſi ergo anima rationalis operatur vel intelligit īproprie non ſeqtur ꝙ ſit ſubſiſtens.

¶ Ad. 1m. dicit ꝓbabiliter ꝙ aliqui habitꝰ quo ad aliquid ſunt nobis ꝯcreati Si dicatur in voluntate nulli ſunt habitus nobis ꝯcreati ergo nec in intellectu añs patet qꝛ quando anima creatur non infūdūtur ſibi virtutes cū tunc ſit in peccato cum ergo ſynderesis ſit virtꝰ intellectualis videt ꝙ nō īfūdatur homini in ſua natiuitate vel cōceptione. Itē ſecūdum phi. 1°. meta. nos acquirimus noticiā principiorum ꝑviam ſenſus ⁊ experimenti ergo noticia principiorꝫ non ineſt nobis a natura. Item homo differt ab angelo per hoc ꝙ in pricipio infūduntur ſpecies non autem homini. Item īconueniens eſt nobiliſſimos habitus eē in nobis ⁊ illud latere nos vt dicitur in fine ſecūdi poſteri. ſed multi neſciūt ſe habere talē habitum ſinderesis a natiuitate Item habitus qui ineſt nobis per infuſionē nō auget effectiue ab actibus noſtris ſecus autem videtur de ſindereſi igitur.

Item ſecūdum phūm in 3°. de anima in principio anima eſt tanq̄ tabula raſa in qua nihil depictum eſt ergo in principio nullꝰ habet habitus Itē poſſet queri An omniū principiorum ſit vnus habitus Si quis velit defendere ꝑdictam opinionem dicat ꝙ nō eſt ſimile de volūtate ⁊ de intellectu vt dicit ſ. t. de virtutibꝰ ar. 8. ad 13m. qꝛ itellectus exit in actū per ſpecies ipſum informātes Ad hoc autē ꝙ volūtas exeat in actum ſufficit ꝙ moueat ab intellectu Et ideo circa finē in volūtate phi non poſuerūt aliquem habitum naturalem ſcꝫ caritatē acquiſitā. Si dicat ita naturaliter itellectus inclinatur ad ſuā obiectū ſcꝫ ad verū ſicut volūtas ad bonum Sꝫ circa 1a pricia i itellectu ponit hitꝰ q̇ dr̄ itellectꝰ ꝗ̊ et ivolūtate circa finē quē nāliter vult. Propter hoc argumētū q̇dā dixerūt ꝙ circa prima simpl'r intellectꝰ nō idiget habitu qꝛ habitꝰ ponit ad determinādū potētiā idifferētē vn̄ i igne nō ponit hitus ad calefaciendū Tn̄ circa alia principia nō prima intellectꝰ indiget habitu. Sed cōtra ē hitus q̇ eſt circa principia 1a dicat ergo ꝙ nō ē ſic de itellectu et voluntate vt ſupra dictum eſt. Ad alia autē dicitur ꝙ bene probant ꝙ habitus cōcluſionum vel pricipiorum non primorum non eſt nobis īnatus.

¶ Ad ſecūdum argumētum dubiū eſt an angelus poſſit cauſare ſpecieȝ in itellectu imediate et dico ꝙ non et ideo nulle ī ſunt ī nobis ſpecies ꝑ influxū vt dicebat auicēna Sȝ tunc eſt dubiū quomodo vna intelligētia illuminat aliā ⁊ loquitur cū ea ſi nichil cauſat in alia. Forte dicis ꝙ cōfortat ſpecies et ratione iſtius ꝯfortationis ſpecies priores aliqd repſentāt quod prius nō repreſētabant et ſic fiunt reuelationes. Sed cōtra ſpecies naturales vni⁹ angeli nō poſſūt tm̄ cōfortari ꝙ repreſētent aliquid ſupernaturale. Dubiuȝ eſt etiā quid ſit cōfortatio. ſi enim vna intelligētia nichil cauſat in anima nr̄a quomodo eam cōfortat. ſȝ iſtud pertinet ad theologos de ſomnio autē et quomodo ꝑ ſomniuȝ vera cognoſcūtur quidā dicunt ꝙ hoc non eſt ab itelligētia ſȝ a deo. Sȝ cōtra ſequeretur ꝙ homines ſecundum ꝯplexiones non haberēt vt in pluribus ſomnia veriora q̄ alij cuius oppoſitum ꝑȝ experiētia. Item cognoſcere verū in ſomnijs nō eſt pars ꝓphetie et phi. dicit in libro de ſom. et vigilia ꝙ ſōpnia vera non ſunt ſēper a deo miſſa nec ſciētia eoꝝ diuina eſt ymmo naturalis et h⁹. ꝓbat qꝛ homines infirmi et fatui et mali preuidētes ſunt et recte ſōniātes videtur ergo ꝙ veritas ſōpnioꝝ non ſit ab intelligētijs non negatur tm̄ quī ſecūdum veritatē aliqua nonnūq̄ intelligamus per ſpecies a deo nobis influxas licet quidam dubitāt an cognitio per reuelationem cauſetur a ſolo deo. Videtur enim ꝙ omnis actus cognoſcendi partialiter cauſetur ab anima ⁊ ſic nulla cognitio cauſatur a ſolo deo Ideo quidā dicit ꝙ reuelare eſt cauſare aſſenſū firmum in intellectu de aliquo ꝯplexo vero vt dicit petrus de aliaco. Sed cōtra hoc modo omnis ſciētia haberetur ꝑ reuelationē quia ad omnem rem deus concurrit vnde ſecūdum eum lumine naturali ꝑ nullaȝ rationem apparētem poteſt probari deum non eē cauſam immediate ꝯcurrentem ad omnem effectū vide q.12.ar.3.et q.13.ar.2°.

¶ Ad 3m. dicitur ꝙ ſecundum diuerſum ordinem idem eſt prius eſt poſterius notū vel dicitur ꝙ ſubſtantia in communi prius cognoſcitur q̄ accidens Non autem ī particulari Quidam dicit ꝙ cognitio ſubſtātie ē prior ordine perfectionis quia perfectius eſt ſcire ꝙ hoc eſt ſubſtantia q̄ ꝙ ſit album vel nigrum Sed via originis videtur quibuſdam ꝙ accidens prius cognoſcatur quia accidens prius mutat ſenſum Sed contra conceptus entis eſt prim⁹ Ens autem prius ſignificat et repreſentat ſubſtātiam q̄ accidens. Sed contra ſequeretur ꝙ in ſacramento euchariſtie intellectus neceſſario erraret quia per illa accidentia prius conciperet ſubſtantiā panis ergo non neceſſario prius concipimus ſubſtantiam q̄ accidens. Dicendum ꝙ licet prius concipiatur ſubſtantia non tamē ſubſtantia panis. Ad aliud dicitur ꝙ accn̄s eſt effect⁹ ſubſtantie Sec⁹ autē eſt de colore reſpectu ſoni.

¶ Ad quartū negaꝫ ꝯn̄a Et ad aliud diuerſimode r̄ndetur. Primo ꝙ accn̄s propriū cauſat fantaſma ſui ipſius Et ab illo mouet ad intellectionē ſubſtātie eius. Contra hoc obijcitur quia vis cogitatiua eſt nobilior q̄ fantaſia ergo ab ea potius mouetur intellectus ad intellectionem ſubſtantie q̄ a fantaſmate quia iſta vis cogitatiua cognoſcit ſubſtantias ſicut ouis cognoſcit lupum Sed hic poſſet dici ſicut dicit Comē ꝙ ſenſus non cognoſcit quidditates ſubſtantiarum Et ſicut dicit phūs neceſſe eſt intelligentem fātaſmata ſpeculari. Et ideo intellectus bene dicitur moueri a fantaſmate vel potius ab intellectu agente vt dicetur in tertio vnde licet cognitio accidentis que eſt in fantaſia ſit minus nobilis q̄ cognitio ſubſtantie Tamen itellectus agens cauſans intellectionem nobilior ē cognitione ⁊ intellectu poſſibili ſicut actiuū paſſiuo. Sed hic eſt dubium an accidens in intellectu prius cauſet noticiā ſui diſtinctam q̄ noticiaȝ diſtinctam ſubſtantie vt cum aliquis per ſigna cognoſcit aliud eſſe ſuū inimicū vel videndo motum alicuius iudicamus eum eſſe ſanum vel iracunduȝ tunc prius cognoſcimus per intellectum motum q̄ ſanitatem vtrum ergo prius intelligimus accidens q̄ ſubſtantiam diſtincte Et de hoc dicetur in tertio Non enim oportet illud per quod aliquid cognoſcitur prius cognoſci q̄ id qd̄ cognoſcitur qꝛ viſus per ſpeciem coloris cognoſcit colorem et non illam ſpeciem Aliquando tamen intelligēdo cauſam per effectum prius intelligimus effectum q̄ ſuam cauſam vt creaturas q̄ deum et ideo non inconuenit aliquomodo prius cognoſcere accidens q̄ ſubſtātiam. Nec eſt incōueniēs agens inſtrumentale agere vltra ſuā ſpeciē in virtute alterius Sed contra primus motor producit aliquid alterius ſpeciei a ſe ſcȝ motum virtute propria Concedo tamē ꝙ ille mot⁹ non eſt perfectior eo.

¶ Ad quintum dicitur ꝙ oculus nō ē capax illius ſpeciei. ¶ Et ex hijs ſatis ꝑȝ ad 6m et ex corpore articuli.

¶ Ad 7m dicitur ꝙ aliquomodo intelligere eſt ꝓpria operatio anime qꝛ nō eſt excercetur per corp⁹ Et aliquomodo non qꝛ q̄diu anima eſt corpori vnita requiritur fantaſma.1. pte.q.75.ar.2.ad.3m. vn̄ indiget fantaſmate tanq̄ obiecto et nō tanq̄ ſubiecto.

Ad quintum ſic ꝓceditur videtur ꝙ anima ſit corpus quia anima mouetur per ſe probatur qꝛ ſecūdū philoſo. Anima eſt immortalis ergo homine moriente tranſit ad alium locum Item galienus medic⁹ dicit ꝙ aīa eſt ꝯplexio qꝛ hoīes iraſcūtur ſecūdū vnā cōplexionē colericā ira autē ē ab aīa Sȝ ꝯtra eſt phūs. ſ.t. libro 2° ꝯtra gētiles c.63.

¶ Notandum eſt ꝙ inueſtigando naturam anime Primo et principaliter oportet inquirere ea q̄ ſūt propria ipſius anime quia accidētia propria maximaȝ partem conferunt ad cognoſcēduȝ quod quid eſt vt ꝑȝ in prohemio huius. Et ex hoc ſequitur ꝙ inueſtigando naturaȝ anime oportet primo cōſiderare motum et ſenſum que ſūt maxime propria ipſi anime Per hec enim diſtingūtur animata ab inaīatis. Igitur pro āpliori declaratione nota phi. opiniōeȝ ātiqrū dicētiū nichil moueꝛ niſi moueaꝛ

Et cum anima ſit mouens corpus inde dicebāt animam eſſe de numero eorū que mouētur Cuius opinionis radix falſa eſt ꝓpter duo. Primo qꝛ ſi omne mouens moueretur eſſet procedere in īfinitum vt patet 2°. metaphi. et 2°. phi. Secūdo qꝛ id qđ cōuenit alicui ꝑ accidens non poteſt ſibi cōuenire ſēper et per accidens poteſt ab eo ſeparari eoꝝ autē qui inueſtigauerunt naturam anime ex parte motus quattuoꝛ opiniones ponit phi. Prima democriti dicentis animam eſſe igneam ita ꝙ anima nichil aliud eſſet ꝙ̄ athomi igniti figuram rotundā habētes Secūda eſt eadē. ſ. leucipii dicentis animā nil aliud eſſe ꝙ̄ corpus ſpericū. Tertia pithagoricoꝛuꝫ q̄ dicebant animā eſſe deciſiones mouētes alia corpoꝛa. Quarta anaxagoꝛe quam recitat hic phi. qui dicebat animam eſſe mouēteꝫ omnia et ꝙ eſt de natura intellectus ſeparati inde oꝛtus eſt erroꝛ dicētium ꝙ eſt de natura diuina.

¶ Pro declaratione dubii. Notādum ꝙ ipſe poſuit athomos ſiue deciſiones eſſe ſemen ſiue pricipium totius nature qꝛ cōſiderabat ꝙ duo ſunt de ratione pricipii ſcꝫ ſimplicitas et virtuoſitas cum ergo athomi ſint puiſſime ꝙ̄titatis et per ꝯñs ſimpliciſſimi et maxime motiui et per cōſequēs virtuoſiſſimi. Ideo dicebat athomos eſſe pꝛincipia omnium rerum et vltra dicebat illos ex quibus componitur anima eſſe igneos ſiue ignitos qꝛ ignis eſt elementum maxime actiuum et ignis eſt calidus in quo calido conſiſtit vita humana qꝛ igitur videbat animā eſſe foꝛmā maxime actiuam et eſſe pꝛincipium vite dicebat athomos ex quibus cōponitur eſſe ignitos et rotunde figure quia inter omnes figuras ſperica eſt pꝛomptiſſima ad motum ꝙ̄tum ad omnes differen tias que ſunt ſurſuꝫ deoꝛſum añ retro ⁊c. Quia igitur anima mouet coꝛpus ad omnem differentiā poſitionis non autē alie foꝛme ſequitur ꝙ cōponitur ex athomis rotunde figure quando tamen dicitur animam eſſe ignitam non eſt intelligendū eſſēcialiter ſed per viam aſſimilationis qꝛ omnes pꝛopꝛietates ignis poſſunt appꝛopꝛiari anime et potiſſime rationali vt patebit.

¶ Notandū pꝛeterea ꝙ philoſophi qui inueſtigauerūt naturaꝫ ex pte ſenſus et cognitionis in hoc conueniunt ꝙ vniuerſaliter dicebant eſſe aliquod pꝛincipium aut pꝛincipia omniū entium et dicebāt animam eſſe compoſitam ex pꝛincipiis rerum. vnde ſecundū ꝙ diuerſimode locuti ſūt de pꝛincipiis et de numero eoꝛum diuerſe locuti ſunt etiam de anima vnde illi qui poſuerunt vnum pꝛincipium tātum poſuerūt animam eſſe compoſitam ex illo pꝛincipio. Qui vero plura dicebant animam eē compoſitam ex pluribus. Motiuum autem illoꝛum quare poſuerunt animā compoſitam ex omnibus pꝛincipiis fuit quia anima nata eſt cognoſcere omnia ſcꝫ intelligibilia per intellectum ſenſibilia per ſenſū ſed omnis cognitio tam ſenſitiua ꝙ̄ intellectiua fit ratione ſimilitudinis. Ex eo enim ꝙ res cognita aſſimilatur cognoſcenti fit cognitia quia niſi ſimilitudo rei viſibilis eſſet in oculo non poſſet videri Similiter niſi ſimilitudo rei intelligibilis eſſet in intellectu non poſſet fieri cognitio Cum ergo anima non poſſit aſſimilari oībꝰ rebꝰ vt ipi dicebāt Niſi anima componatur ex pꝛincipiis oīm rerum vt ſcilicet terrā intelligeret componeretur ex terra Et ſic de ſimilibus Sed motiuū pꝛedictū nō valet Primo qꝛ ſi anima componeretur ex terra non intelligeret terram quia intus exiſtēs pꝛohibet extraneum Secundo quia adhoc ꝙ fiat intellectio vł ſenſatio ſufficit aſſimilatio rei cognite ad cognoſcētem ꝙ̄tum adhoc ꝙ ſpecies ſeu ſimilitudo rei cognite ſit in cognoſcente Et ſic non eſt neceſſe lapidem ſecundum ſuum eſſe materiale eſſe in oculo vt cognoſcatur ab eo Sciendum tamen ꝙ inter iſtas opiniones due ſunt pꝛincipales ſcꝫ empedoclis ⁊ platonis quia empedocles poſuit animam eſſe cōpoſitam ex quattuoꝛ elementis Et ex concoꝛdia ⁊ diſcoꝛdia. Sed plato poſuit animam compoſitam ex quattuoꝛ aliis pꝛincipiis ſcilicet ex eodem ⁊ diuerſo ſine partibili et impartibili Secundo ex ideis. tetio ex numeris.

¶ Auertendum pꝛeterea ꝙ differentia pꝛedictorum philoſophoꝛum ponentiū rerū naturaliuꝫ plura pꝛincipia ſic patet per nouem opiniones pꝛima xenocratis dicentis ꝙ anima eſt ignea. Secunda democriti qui dicebat aīam ꝯpoſitā ex idiuiſibilibꝰ coꝛpoꝛibus et athomis. Tertia anaxagoꝛe dicētis animā eſſe intellectum ſīplicem immixtum puruꝫ et ſeparatū Quarta eſt quam thales adducit ſcꝫ ꝙ anima eſt quedam ſubſtantia ꝑ ſe motiua vnde dixit ꝙ magnes habet animā Quita diogenis qui dicebat animam aeream. Sexta eracliti qui dicebat animā nil aliud eſſe ꝙ̄ vapoꝛem. Septima quā alchmeon adducit ꝙ anima nil aliud eſt ꝙ̄ ſubſtātia incoꝛpoꝛalis de natura celi īmoꝛtalis. Octaua hippi qui dicebat animam eſſe aquam. Ultima quā adducit critias qui dicit animam ſanguinē nullus autem philo. poſuit animaꝫ eſſe terram ſolum ꝓpter eius materialitatē Ex pꝛedictis infert phi. Primo ꝙ omnes ſupꝛadicti phi. inueſtigauerunt naturam anime per viam motus aut per viam ſenſus aut ꝑ viam incoꝛpoꝛeitatis ideſt cognitionis ītellectiue Infert ſecūdo ꝙ philo. eo modo quo locuti ſunt de pꝛincipiis rerum locuti ſunt de natura anime. Cōtra tamen illos qui ponebant animam ꝑ ſe moueri arguit philo. ſupponēdo diuiſionem motus in motum per ſe et per accidens. Primo nam ſi anima ꝑ ſe moueretur aut moueretur motu locali aut motu augmenti et decrementi aut motu alterationis. ſꝫ nullū iſtoꝝ ē dicēdū qꝛ oīs motꝰ fit ī loco et ſic anima eſſet in loco ꝑ ſe quod eſt īconueniens. Primo qꝛ non habet eſſe per ſe Secūdo qꝛ non eſt coꝛpus ſꝫ actus coꝛpoꝛis. Secūda ratio quicquid naturaliter mouetur poteſt violenter moueri et quicq̄d naturaliter quieſcit poteſt violenter quieſcere ſi ergo anima moueretur per ſe naturaliter et quieſceret poſſet moueri violenter ⁊ quieſcere quod abſurduꝫ eſt. Tertio ſi anima moueret̄ ꝑ ſe moueret̄ aut ſurſum aut deoꝛſū aut ad mediū ſi ſic tūc eēt q̄ddā elemētū aut ex elemētꝫ vt ātiq̄ poſuerūt ſꝫ ꝯñs ē falſū

cū moueat corpus ad omnes differentias poſitionis. Conſequentia patet quia ignis aut mixtū in quo predominatur ignis mouetur naturaliter ſurſum. Quarta ratio illud quod mouetur per aliud non mouetur per ſe ſed anima mouetur per aliud ſcʒ a ſenſibilibus ergo ⁊c.

¶ Notandum inſuper ꝙ phūs reprobat opinioneʒ dicentiū animā eſſe armoniam ſiue proportioneʒ Primo qꝛ armonia nil aliud ē niſi cōpoſitio vel cōplexio aut ratio ꝯpoſitoꝝ· Sed anima nō eſt neqꝫ ratio cōpoſitoꝝ neqꝫ cōpoſitio ergo anima nō eſt armonia Et ſi dicatur illud eſt rō cōponibiliū āt cōpoſitorum quod continet partes cōponētes ne diſſoluantur ſed anima ē huiuſmodi vt patebit in 2°. huius ergo aīa eſt ratio cōpoſitorum. Dicēdū ſcd̄ʒ Egidiū ꝙ ratio in propoſito poteſt capi dupliciter Primo pro quodā tēperamento eorum que cōpoſitionē ingrediūtur Aliomodo pro principio formali ipſius cōpoſiti et partiū cōponētiuʒ anima bene eſt ratio 2°. modo non autem primo vt ptʒ in propoſito.

¶ Secunda ratio Armonie non conuenit mouere ſed anime conuenit per ſe mouere ſecundum ipos ergo anima non eſt armonia ¶ Tertia rō habita quidditate alicuius facile eſt reddere et aſſignare rationes proprias ſed habito quid ſit armonia nō ē facile ſed multum difficile aſſignare proprias paſſiones et ꝓprietates ipſius anime ergo anima nō eſt armonia. Quarta ſi aīa eſſʒ armonia aut eſſet compoſitio partiū corporis aut eēt ratio eoꝝ que miſcentur. Non primū quia compoſitio partiū ē multū nobis manifeſta ſʒ anima cum ſuis partibus eſt nobis multū difficilis et obſcura ergo ⁊c. Nec ſecundū qꝛ in diuerſis partibus corporis ſūt diuerſe mixtiones Si ergo aīa eſſet ratio mixtionis ſequeretur ꝙ in diuerſis partibus corporis eſſent diuerſe anime quod eſt inconueniens.

¶ Pro maiori reprobatione huius opinionis mouet philoſophus tres queſtiones Prima vtrū anima eſt ipſa armonia ſiue ratio mixtoꝝ aut aliquid aliud et neutruʒ iſtoꝝ eſt dicendum vt patuit ſed melius ſanitas diceretur armonia quia conſiſtit in quadam proportione t.c.56. Secunda an illa armonia ſit cauſa mixtionis in omnibus vel ſolum in animatis Si primū ergo oīa mixta erunt animata cū anima dicatur eſſe armonia illa Si ſcd̄m cōtradicit aduerſarius opinioni ſue quia dicit cōcordiā eſſe cauſam generationis et mixtionis omniū reꝝ ¶ Tertia queſtio vtrum illa amicitia vel concordia ſit illa armonia que dr̄ anima aut non ſi empedocles dicat primū ergo idē erit cauſa ſuiipſiꝰ quia dicebat concordiā eſſe cauſā cuiuſcūqꝫ ꝓportiōis. Si dicat ſecūdū ſequitᷣ ꝙ cōcordia nō eſt cōcordia cum ipſa armonia quedā cōcordia ſit Opinio tamē iſta apparentiā habet Nā ſi anima non eſſet ratio mixtionis aut compoſitionis rerum ſequeretur ꝙ anima ſeparata a corpore corpus nō corrumpetur quod eſt falſum Sequeretur etiam ꝙ deficiēte corpore non deficeret anima hoc autem apparet falſum igitur videtur ꝙ anima ſit ratio mixtionis rerum in quadam armonia conſiſtens.

¶ Item notandū ꝙ phūs reprobat opinionē ponentiū animam eſſe cōpoſitā ex elemētis vt omnia cognoſceret. Primo Nā ſi anima cōponeretur ex elementis ſequeretur ꝙ oīa intelligibilia eſſēt in intellectu ſecundū eoꝝ eſſe materiale Et per ꝯñs non intelligerentur ab intellectu cum intelligibile ſecūdum ſuum materiale non ſit principium cognoſcendi.

¶ Secunda rō Si aīa componeretur ex elementis vt elementa cognoſceret ſequeretur ꝙ anima componeretᷣ ex omnibus mixtis alias ea intelligere non poſſet aut omnia mixta eādem rōem mixtionis haberēt quoꝝ vtrumqꝫ eſt falſum.

¶ Tertia ratio. ſi ſic ſequeretur ꝙ omnia ꝯponerentur ex omnibus generibus et per cōſequens ex partibꝰ q̄titatiuis ꝙ predicti opinatores negauerunt quia dicebant aīam eſſe impartibilē patet cōſequētia qꝛ anima intelligit oīa ſi ergo anima ꝯponeretur ex omnibꝰ vt omnia intelligeret ſequitur ꝙ cōponetur ex accidētibus.

¶ Quarta ratio ſi anima cōponeretur ex elementis vt ſimile ſimili cognoſceretur ſequeretur ꝙ ſimile ſimili itelligeretur ⁊ per cōſequens ſimile a ſimili pateretur quia ſecundum antiquos ſentire eſt quoddam pati.

¶ Quīta ſi anima eēt ꝯpoſita ex elementis ſequeretᷣ ꝙ oīa cōpoſita ex elemētis ſentirent et itelligerent et ꝑ cōſequēs omnes partes animalis quod ē manifeſtiſſime falſū vt patet in vngulis ⁊ aliis partibus terreſtribus.

¶ Sexta ſi ſic ſequeretur ꝙ pˢcipiū cum eſſet minus cōpoſitum q̄ꝫ principiatum pauciora cognoſceret q̄ꝫ principiatū et per ꝯſequens magis haberet de ignorantia q̄ꝫ de intelligentia quod patet eſſe falſum.

¶ Septima ſequeretur ꝙ deus eſſet inſipientior ſubſtātiis corporalibus qꝛ ſcd̄m predictos ex pauciorbus componitur dicebāt enim corporalia eſſe cōpoſita ex quīqꝫ videlicet ex quattuor elemētis et ex amicitia et diſcordia deuʒ vero eſſe ex 5ᵉ. primis et non ex lite.

¶ Octauo ſequeretur ꝙ omnia corpora intelligerent cū quaſi oīa ſint cōpoſita ex elemētis.

¶ Nono ſequeretur ꝙ aliquid in rebus naturalibus ⁊ corruptibilibus eſſet nobilius ipſa anima cū principium cōponens ſit nobilius principiato ꝯſequens eſt falſuʒ igitur Ex hiis patet eos defeciſſe in quīqꝫ. Primo quia dicebant animā eſſe motiuaʒ quod non cōpetit omni anime vt puta vegetatiue. Secūdo quia dicebant animā cognoſcere et ſētire ſʒ etiā hoc non cōpetit omni anime ergo inſufficiēter determinauerūt de anima qꝛ nō de omni fecerūt mentionē. Tertio qꝛ multa alia cōpetūt anime cognoſcitiue q̄ꝫ ſētire et itelligere de quibus nullam mētionē fecerunt. Quarto qꝛ dicebant animā eſſe reſpirationem quandam attrahenteʒ aerē hoc enī non cōpetit omni anime igitur.

¶ Preterea ſciendum ꝙ philo. in fine huius libri mouet duas dubitationes de ipſa anima remouendo opinionē antiquoꝝ de partibus anime. Prima dubitatio eſt vtrū ſētire opinari ꝯcupiſcere ſecūdū

locum moueri et alie operationes anime ꝯpetunt ipſi anime ſecūdum ſe totam vel diuerſis partibus Secūda vtrū viuere cōueniat vni parti vel omnibus. Ad primā dixerunt antiqui ꝙ predicte operationes conueniuut anime ſecūdum diuerſas ꝑtes eius. Poſuerūt enim animā diuiſibilem.

¶ Sed hanc opinionē deſtruit phi. 3. rationibus.

¶ Prima nam multa et diuerſa nō poſſūt eſſe in vno et eodē niſi ſit aliquid aliud quod ꝯtineat ea ſꝫ in anima nō reperitur aliquid aliud quod poſſit cōtinere diuerſas partes eiuſdē ſubālitatis quia aut id cōtinēs eſt corpus aut anima nō primū qꝛ corpꝰ magis cōtinet animaꝫ ꝙ ecōuerſo. nec ſecūdum qꝛ aut illa anima que cōtinet eſſet partibilis aut non ſinon pari ratione ſtādum eſt in primo. ſi primuꝫ ſe queretur ꝙ eſſet ꝓcedēdā in īfinitū in ꝯtinentibꝰ. Scđa rō ſi aīa eſſet diuiſibilis ī plures partes ſequeretur ꝙ quelibet operatio eius requireret determinatam ꝑtem in corpore. Et per ꝯñs omīs aīa eſſet organica. Conſequens eſt falſum quia intellectus in ſua opatione non determinat ſibi certum organū Tertia ratio in plantis et in aīalibus; imꝑfectis deciſis reperitur eadem aīa ſecundum ſpēm in omnibus partibus eiuſdē rationis cū ea que cōueniebat toti ante deciſionē ergo aīa non eſt diuiſibilis in partes ſubāles. ¶ Ex quo ſequitur reſpōſio ad primam dubitationē Naꝫ predicte operationes conueniunt toti aīe. totalitate ſubē ſecundū diuerſas tñ partes poteſtatiuas. Animā tñ eſſe diuiſibilē poteſt intelligi tripłr ſecundū ſan. tho. Primo ſecundū diuiſionem ſubſtantialē ita ꝙ ſubā nō habet partem et partē Alio modo ſecundum diuiſionem ꝙ̃titatiuā Et iſtis duobus modis aīa que ē in aīalibus perfectis non diuiditur. Tertio poteſt intelligi diuiſibilis ſcđm diuiſionem poteſtatiuam. Et hoc adhuc dupliciter Primo ꝙ diuidatur in huiuſmodi partes ita ꝙ oēs requirant determinatuꝫ organū in ſubiecto. Et iſto modo etiā aīa non eſt ꝑtibilis Alioꝰ ꝙ aliq̄ requirūt organū Aliq̄ vero nō Et iſto modo antiquoꝝ opinio dicentiū aīam eſſe ꝑtibilem veritatē habet. Et huiuſmodi potentie dupliciter ꝯſiderari poſſunt. primo ſcđm modum operandi earum. Et ſic ſunt tria genera potentiarum ſcꝫ vegetatiua. ſenſitiua et intellectiua. quia potētia vegetiua operatur; mediantibus qualitatibus actiuis et paſſiuis vt patet in nutritione et augmētatione potentia vero ſenſitiua et ſi non; indigeat in ſua operatione qualitatibus actiuis indiget tamen organo corporeo quod ex eiſdem cōponitur. Sed potentia intellectiua nullomodo eis indiget in ſua operatione per ſe loquendo Alio modo poſſunt conſiderari ſecundum diuerſa genera operationum. Et iſto modo ſunt quinq̄ꝫ genera potentiarum. ſcꝫ vegetatiua ſenſitiua appetitiua motiua ſecundum locum et intellectiua. ¶ Ad ſcđam dubitationem dicit phūs ꝙ aīa vegetatiua dicitur eſſe principium et ſignū vite Non tamē ita ꝙ ipſa ſit ſolum principium vite ſicut tactus dicitur principiuꝫ ſenſationis qꝛ remota potentia ſēſitiua nulla alia remanet Et oīa viuentia cōicant in hoc ꝙ habent potentiam vegetatiuā.

¶ Contra hec arguitur. quia ſimile ſimili cognoſcitur vt omnes cōcedunt ſed anima cognoſcit oīa corpora ergo aſſimilatur eis. Et ꝑ ꝯſequens ſi cognoſcit ignem eſt ignea Forte dicis ꝙ iſta aſſimilatio ē per ſpēm intelligibilē que eſt in intellectu. Et iſta indiget aīa vt cognoſcat res Contra ideo deus cognoſcit oīa per ſuam ſubām quia eminēter cōtinet oīa ſed etiā aīa eminenter cōtinet omnia corpora cum ſit perfectior oībus ergo per ſuā eſſentiam cognoſcit oīa. Et per cōſequens ſine ſpē vnde conceptus entis non videtur preſupponere aliquā ſpeciem in intellectu qꝛ iterū quereretur de iſta ſpē ⁊ accidente an cognoſcatur ab aīa per aliā ſpēm/ deꝰ etiam non eſt ſimilis malo ergo nō cognoſcit malū per ſimilitudinem. S. T. de veri. q. 3. ar. 4.

¶ Secundo arguitur ad idem. Cognitū eſt in cognoſcente ſꝫ quatuor elementa cognoſcunt̃ ab aīa ergo ſunt in ea. forte dicis ſicut prius ꝙ ſunt in ea ſecundum ſuam ſimilitudinem Contra ꝙ̃to intelligentia eſt ſuperior tanto cognoſcit per pautiores ſpēs vt habetur. 1. parte. q. 55. ar. 3º. Ponamus ergo ꝙ ſuprema intelligentia oīa cognoſcat ꝑ vnā ſpēm et creet deus vnā perfectiorē ſequitur ꝙ illa cognoſcet oīa per ſuam eſſentiā Item tunc infima intelligentia ſiue vltimus angelus haberet in ſuo intellectu quaſi infinitas ſpēs quia ſupra ipm ſunt quaſi infiniti angeli. Et ꝙ̃to eſt inferior tanto plures ſpecies intelligit.

¶ Tercio ar̃ ꝙ aīa ſit corpus quia mutatur de contrario in contrariū. ſ. de triſticia in gaudiū Itē alexander dicit ꝙ aīa habet intellectū ylealem yle āt dr̃ prima materia ergo aīa habet materiam et hoc patet ex conditionibus materie que ſibi cōueniūt ſcꝫ recipere ⁊ ſubijci ⁊ ꝑꝑ hoc auicebron dicit ꝙ habet materiam. ſ. t. ī q. de aīa ar. 6.

¶ Quarto Agens et patiens communicāt in materia vnde materia eſt pꝛicipiū patiēdi ſed anima patitur ab aliquo materiali ſcꝫ ab igne inferni. Forte dicis ꝙ non patitur realiter ſed ſolum ex apprehēſione. Contra tunc ſolum fantaſtice paterētur ſcꝫ ex apprehenſione fātaſtica hoc etiā ē contra. ſ. t. in 4º. di. 44. in fine Si enī ex ſola apphēſione paterēt̃ Tūc ēt anima beata pateretur cum apprehendat illum ignē. et ideo S. T. dicit ꝙ anima patitur ab igne realiter vnde li. 4. cō. gē. ca. 90 dicit ꝙ dāpnati ſpiritus penis corporalibus puniuntur. Forte dicis ꝙ illa pena eſt in corporibus tm̄ vnde flere dicūtur. Contra ſi ibi eſſet lachrimarū deductio ſeq̄retur ꝙ iam omnia corpora eoꝝ ſi que ſint eſſent reſoluta in lachrimas.

¶ Quinto forma cōis diuerſificatur ī multis per diuiſionem materie ſꝫ anime ſeparate ſūt multe ergo habent materiam vt dicit auicebron. Itē anima nō eſt actus purꝰ ſꝫ ſolus deꝰ ergo eſt ꝯpoſita ex aliquibus ſcꝫ ex materia ⁊ forma.

¶ Sexto arguitur ꝙ anima ꝯponitur ex corporibꝰ quia ſimile deſiderat ſibi ſimile ſꝫ valde ſitiens ſūme deſiderat aquā ꝫ aīa eoꝝ cōponit̃ ex elemento. Itē qñ ceſſamus reſpirare morimur ergo anima cōſiſtit in reſpiratione vel in corpore quod per reſpirationē retinetur. Similiter emiſſo toto ſãguine

homo nõ viuit ergo anima eſt ſãguis vt dicit critias igitur ⁊c. ⁊ videtur ex deuteronomio de animab⁹ brutorum.

¶ Septimo per illas rationes ſupra poſitas ꝓbaretur ꝙ angelus nullomodo mouetur Cuius oppoſitum dictum eſt in 6º. Item phi. infert cõtra antiquos ꝙ anima erit in loco ſi moueatur t.c.39. Hoc autẽ ipſi non haberent pro magno inconuenienti. Item t.c.41. probat animã non moueri per ſe quia tunc corpora mortua poſſent reſurgere ſed hoc nõ videtur eſſe incõueniens tenẽdo animam eſſe immortalem. Item nõ inconuenit animaꝫ mouere ſecundum vnũ motum et moueri ſecundum alium qꝛ mouetur ab obiecto et corpus localiter. Item non oportet ꝙ illud quod mouetur naturalr̃ poſſit moueri violenter vt patet de celo nec per motum cognoſcitur ꝙ aliqua inanimata mouẽt ſe vt patet de horologio et dedalus fecit ſtatuã ligneam dee minerue et hec mouebatur per argẽtum viuum quod erat in ea t.c.44.

¶ Octauo homines delectãtur in ſono bene proportionato ergo anima eſt armonia.

¶ Ad primũ dicitur ꝙ anima cognoſcit corpora ꝑ ſpecieꝫ vt dicetur in.3º. vide. S.T.1.pte q.84.ar.2º. dicit ꝙ anima determinatur ad certam ſpeciem et ideo ꝑ ſuam eſſentiam non poteſt omnia cognoſcere ſicut deus.

¶ Ad 2m. dicir̃ ꝙ ſuperiores angeli dicuntur itelligere ꝑ pauciores ſpecies nõ ſecũdum numerum qꝛ forte qui ſunt vni⁹ ordinis habent equales ſpecies numero ſꝫ ſuperiores habẽt ſpecies puriores

¶ Ad 3m. dicitur ꝙ triſticia non eſt in anima ſꝫ in ꝯpoſito nec eſt motus licet habeat motum annexũ Ad aliud dicitur ꝙ hoc dictuꝫ eſt ꝓpter ſimilitudinem cõuenit enim intellectus cũ cõditionibus materie licet equiuoce ſ.t. de aïa. q.6ª. ad 5m.

¶ Ad 4m. dicitur ꝙ anima non patitur ab igne materialiter ſed ꝑ afflictionem ſpiritualẽ ex alligatione vt alias declarabitur. Quidã dicit ꝙ imediate ſpiritus affligitur ab igne realiter. Sed cõtra qñ eſt i corpore quod poſſidet tunc non habet ibi ignẽ nec qñ eſt i aq̃ alias eã calefaceret ⁊ loca ꝯbureret.

¶ Ad 5m. dicitur ꝙ aïa nõ indiuiduar̃ ꝑ materiam ex qua fit ſed ſecũdũ habitudinẽ ad materiã i qua eſt propter aliud orpheus dixit ꝙ aïa ẽ illud qđ attrahitur per aſpirationẽ aïaliũ. T.C.85. Sed cõtra multa ſunt aïalia q̃ nõ reſpirant Iſte orpheus ſecũdũ ſ.t. fuit poeta theologus et pulcherrimus contionator ita ꝙ hoïes beſtiales reduceret ad ciuilitatem vnde dr̃ ꝙ fuit optim⁹ citharedus quia fecit lapides ſaltare id ẽ hoïes lapideos emoliuit Ad aliud negatur cõſequẽtia.

¶ Ad 7m. dicir̃ ꝙ nõ mouer̃ motu phiſico ſicut nec eſt phiſice in loco nec habet in ſe vbi eſt eni vbi circũſcriptio corporis locati modo oïs mot⁹ eſt in loco Sed contra ſolũ corpus eſt in loco ſed mot⁹ nõ eſt corpus ergo motus nõ eſt in loco dicẽdũ ꝙ motus ẽ in loco id eſt fit in loco Argumẽta aũt phi ſũt cõtra ãtiquos qui nõ cognocebãt niſi motũ elemẽtorũ et in talib⁹ mot⁹ naturalis habet violẽtũ ſibi oppoſitum Ad aliud phũs hꝫ pro iconuenieti ꝙ anima poſſit igredi indifferenter quodlibet corpus vt dicebat pithagoras quia tectonica vel domificatiua nõ ingredir̃ i fiſtulas textu cõmen.53. Ad alia patet 8º. phiſi. Sed an intelligere dicatur motus anime dr̃ ꝙ nõ niſi methaphorice ſ.t. lect.10 et notãdũ ꝙ pithagoras vt dicit albertus volens ciues colere pietatem fabulatus eſt aïas maloꝝ ciuium aliquãdo itrare corpus aſini vel ſimile.

¶ Ad octauũ negar̃ cõſequẽtia Si querar̃ quomõ iuẽta fuit ꝓportio i cãtu dicit ſ.t. le.7. ꝙ pytha. inuenit ex ꝑcuſſiõe 4. maleoꝝ q̃ cõſonãtes reddebant ſonosq̃ꝝ ꝓportio ꝯponebar̃ ex diapaſõ ⁊ diapẽthe.

¶ Ad capitale dicunt multi ſcđm Cõmentatoreꝫ 6º phi. contra platonẽ ꝙ nulla ſubã ſeparata mouetur localiter quia indiuiſibile non mouetur per ſe ſexto phiſi. Omnis eni motus eſt in tẽpore Modo ſubã ſeparata non dependet a tempore. Forte dicis ꝙ angelus. et aïa ſeparata mouẽtur per ſuas opationes vñ ſucceſſio operationũ i eis eſt motus et menſuratur alio tẽpore q̃ꝫ tempore noſtro. Contra quero in quo predicamento eſt illud temp⁹ per ſe non in predicamento qꝛ qñ non eſt tempus ſed effectus temporis capiendo quando. vt eſt gen⁹ generaliſſimũ. Itẽ operatiões ãgeli ſũt tranſeũtes ſi ergo ſucceſſio earum ſit motus ſequitur ꝙ motus angeli non eſt in eo ſubiectiue. Sed in rebus in q̃b⁹ opar̃ Illa aũt q̃ ab angelo ꝓducunr̃ i reb⁹ mẽſurãtur tp̃e nr̃o g° mot⁹ angl̃i menſurar̃ tp̃e nr̃o Non ei mot⁹ localis angeli eſt ſucceſſio ſuaꝝ intellectionum vel volitionũ. Minor pꝫ. qñ angel⁹ mouet lapidem. Itẽ angel⁹ non põt quieſcere ergo nec moueri Añs patet. qꝛ vel quieſceret in tp̃e vel in iſtãti. Et loquor de tp̃e menſurante motũ angeli Non primũ quia ſi temp⁹ illud eſt oportet motuꝫ eſſe. qꝛ tempus illud ꝯſequitur ſucceſſionẽ opationum q̃ i iſtis eſt motus. Itẽ pono ꝙ nunq̃ꝫ habeat niſi vnaꝫ operationẽ ſequitur ꝙ tũc nunq̃ꝫ q̃eſceret quia tũc nõ eſſet temp⁹ illud ꝯpoſitũ ex nunc ſuccedentib⁹. S.T. in.1.d.37.q.4.ar.3. Dubitant quidam an aïa ſeparata et angelus poſſint eſſe ſimul Sicut angelus et aïa cõiũcta in corpore obſeſſo licet nõ haberẽt eandẽ operationem ſicut nec in obſeſſo. Sꝫ de hiis ſatis dictũ eſt. 8. phiſi. et an ſucceſſio operationis ſcđe ſit in iſtanti. ſ. qñ 2ª operaº eſt vel ante

¶ Explicit prim⁹ de aïa. ¶ Incipit ſcđus.

¶ Circa ſecundum de aïa querũtur 5ᵉ. Primo An diffinitio aïe ſit bona. 2º An i eodẽ ſint plures forme. Tertio An aïa ſit in qualibet parte. 4º an anima eſt ſua potentia. Quinto an potentie diſtinguãtur per actus et actus per obiecta.

AD 1m ſic ꝓcedir̃ videt̃ ꝙ aïa nõ ꝯuenięter diffiniar̃ dicẽdo aïa ẽ act⁹ prim⁹ corporꝭ phiſici organici potẽtia vitã habẽtis qꝛ ſola ſpẽs diffinitur Aïa aũt nõ eſt ſpẽs ſꝫ pars ſpeciei ergo aïa nõ debet diffiniri. Sed contra eſt philo.

¶ Rñdeo dicendũ prio ꝙ poſtq̃ꝫ i prio libro phũs reprobauit antiq̃ꝝ opiniões de aïa Hic ſcđꝫ ꝓpriã opinionẽ determiat de ea et poſtea de partib⁹ ei⁹. Et primo premittit quaſdã diuiſiones ad ſciẽdum diffinitionẽ aïe. Prima eſt diuiſio entis in decẽ ꝑdicamenta. Scđa ſubẽ in materiã formã et cõpoſitũ Materia quidẽ eſt que ſcđm ſe nõ eſt hoc aliquid ſꝫ in potẽtia tm̃ vt ſit hoc aliquid Forma autem eſt

ſecundum quam iā eſt hoc aliquid in actu ſubſtātia
vero ꝯpoſita eſt que eſt hoc aliqd dicitur enim eſſe
hoc aliquid ideſt aliquid determinatuꝫ quod eſt cō
pletū i eſſe et ſpecie. Tertia diuiſio eſt ꝙ duplex ē
actus vnomodo ſicut ſciētia eſt actꝰ et dicitur actꝰ
primus aliꝰ eſt actus ſecūdus vt ꝯſiderare. Nec eſt
incōueniēs ꝙ idem ſit actꝰ primus et ſecūdus reſ-
pectu potentie et actus primus reſpectu actualis
cōſiderationis.

¶ Deinde ponūtur alie tres diuiſiones. ſubſtātia-
rum enim qdam ſūt corpora quedā autē nō. Item
corporū quedā ſunt phiſica ideſt naturalia alia au
tem artificialia. Item naturaliū quedā habent vi
tam quedā autem non nec tamē in ſolis corporibꝰ
reperitur qꝛ in ſubſtātijs ſeparatis eſt vita ex hoc
ꝙ habent itellectū et volūtatem. Tunc dicitur pri
mo ꝙ anima eſt actus qꝛ non eſt corpꝰ alias duo cor
pora eſſent ſimul. ſ. anima et corpus in quo eſt nec
materia ergo eſt forma primū patet qꝛ eſt pars com
poſiti. Cōpoſitū enim viuit per animam et non ſe-
cundum ſe totum qꝛ vna pars eius eſt materia que
eſt pura potētia vita autē dicit actum ſi enim ꝑ ma
teriā viueret tunc omne corpus viueret. Ex quo in
fertur ꝙ anima eſt actus corporis habentis vitam
nam id ꝑ quod habens vitaꝫ viuit eſt actꝰ corporis
habentis vitam non quidē in actu ſꝫ in potētia qꝛ
materia cuiꝰ anima eſt actus ſe habet vt potentia
ad animam deinde dicitur ꝙ anima eſt actus primꝰ
nam ſicut ſe habet ſciētia ad ꝯſiderare ita ſe habet
anima per reſpectū ad diuerſas ſuas operationes
ſꝫ ſciētia eſt actꝰ primꝰ ſcientis ergo et anima De-
inde dicitur ꝙ anima eſt actꝰ corporis organici phi
ſici quia talis debet eſſe materia actꝰ qualē requi-
runt operationes illiꝰ actus ſꝫ operationes ipſius
anime requirūt diuerſitatē partiū ſecunduꝫ ſituꝫ ⁊
figurā in eodē corpore ꝓpter earū diuerſitatē ergo
oportet ꝙ anima ſit actus corporis organici nā cor
pus organicuꝫ dꝛ illud quod habet diuerſitatē par
tium diſtinctaꝝ ſecūdum ſitū et figuram. Unde cor
pora inanimata non requirūt diuerſitatē partium
quia non habent exercere diuerſas operationes
propter eorum imperfectionē. Et iſtud vltimū de-
claratur in plantis in quibus pro diuerſis opibus
ſūt diuerſe partes ſicut foliū ad coopiendū fructū
et cortex ad conſeruandū arborē et radices ad nu-
trimentū et proportionantur ori animalis. Et ſic
patet tota diffinitio aīe Ex qua infert phūs ꝙ non
eſt querenda cauſa quare ex corpore et aīa fit vnuꝫ
per ſe. Aīa enī eſt propria forma et actus. corpꝰ ve
ro eſt propria materia eius. Modo clarū eſt ꝙ ex ꝓ
pria potentia et ꝓprio actu fit vnū ꝑ ſe. Ex hijs in-
fertur ꝙ aīa non eſt forma accidētalis. quia dat eſ-
ſe ſimpliciter ipſi corpori Accidentalis autem hoc
non facit. Tertio infertur. ꝙ aīa nō eſt materia qꝛ
dat eſſe in actu. Quarto patet. ꝙ aīa non eſt actus
alicuius incorporei nec rei artificialis Sed corpo
ris phiſici in potentia vitam habentis Hoc em̄ eſt
ſubiectū eius Ad quod īueſtigandū poſite ſūt tres
vltime diuiſiones Per tres primas autem. inueſti
gatur natura eius Unde ex prima pꝫ. ꝙ aīa eſt ſub
ſtantia quia ſicut eſt in artificialibus ita eſt in natu
ralibus Sed in artificialibus ſi dolabra eſſet corpꝰ
naturale ſua forma eſſet ſubā ergo in naturalibus
forma eſt ſubā. Cuꝫ ergo corpus aīatum ſit ens na
turale et aīa ſit ens forma ſequitur ꝙ aīa eſt ſubā.

¶ Notandū preterea ꝙ a phō ponitur alia diffini
tio aīe. T. C. 12. ſcꝫ anima eſt principium quo viui-
mus ſentimus. ſcđꝫ locū mouemur. et intelligimꝰ
Per hoc em̄ diſtinguit aīata ab inaīatis ſcꝫ per ſē-
ſum et motū. vel vitam vnde in plantis. aīa eſt pri-
cipium viuendi ꝙ em̄ vegetabilia augeantur ſcđm
diuerſas poſitiones hoc non eſt preciſe a natura ſꝫ
ab aīa in aīalibus vero quibuſdā eſt ſenſus ſꝫ mo-
uentur motu progreſſiuo vt conche et oſtree que
habent tactū in hominibꝰ vero aīa eſt principiuꝫ in
tellectionis Unde ex hac diffinitione poſſunt elici
diffinitiones oīm aīarum. Sed queritur quomodo
ſe hꝫ iſta diffinitio ad primā Dicendū ꝙ ex ſcđa dif
finitione poteſt prima demōſtrari a poſteriori ſicut
cauſa per effectum. Ex eo enī ꝙ aīa eſt forma cor-
poris viuentis ipſa eſt principiū opꝰ vite et nō ecō
uerſo. Quod aūt vna diffinitio poſſit per aliam de
monſtrari oſtendit phūs in geometricalibus.

¶ Pro quo ſciendū ſcđm San. Tho. lec. 3. ꝙ figu-
rarum quadrilaterarum quedam habent oēs angu
los rectos et vocantur orthogonia quedam autem
non. Item orthogoniorum quedam ꝯſtāt ex oībus
lateribus equalibus. Et vocatur quadratum ſiue
tetragoniſmus Aliud auteꝫ non. Et vocatur ortho
goniū altera parte longius vnde quadratū poteſt
dupliciter diffiniri ſcꝫ per inuentionē linee medie
Et per hoc ꝙ eſt habere oīa latera equalia. Et iſta
ſecūda diffinitio poteſt demonſtrari per primā. Sꝫ
queritur an aīa eſt cauſa efficiens corporis ſecun-
dum phi. dicit. ſ. t. de po. q. 3. ar. 10. ad 6m ꝙ non ſed
principium motus. i. opationū.

¶ Contra hec arguitur. Accidentis eſt diffiniri ꝑ
ſubiectum ſed aīa non eſt accidens ergo non debet
diffiniri per ſubiectum quod eſt corpus phiſicum.
Item aīa ſeparata ſcꝫ aīa ſancti petri eſt aīa et ta-
men non eſt actus alicuius corporis. igitur. ⁊c.

¶ Secūdo Omne quod aduenit enti in actu eſt ac
cidens. Sed anima eſt huiuſmodi quia aduenit cor
pori organico phiſico quod eſt ens ī actu cū ſit actꝰ
eius igitur forte dicis ꝙ corpus non eſt organicuꝫ
ante animā Cōtra oīs diffinitio debet dari ꝑ prio-
ra ſed anima diffinitur per corpus organicum ergo
prius eſt organizatio ꝙ̄ anima. Item aīa mouet cor
pus. Sed omne mouens mouet per contactū. et oē
tale eſt quantū ergo anima non eſt forma ſubſtan-
tialis ſed compoſitum.

¶ Tertio aīa exñs ī corpore nō eſt per ſe ſubſiſtēs
ſaltē aīa brutorum ergo nō eſt ſubſtātia tenet cōſe
quētia ꝑ diffinitionē ſubſtantie Nulla etiaꝫ ſubſtā
tia eſt in ſubiecto ſed anima per philoſophum ē in
corpore phiſico tanꝙ̄ in ſubiecto Item anima non
eſt in actu ergo animal nichil eſt Aūs patet qꝛ ani
ma eſt in potentia. Suſcipit enī cōtraria. ſ. gaudiū
et triſticiam.

¶ Quarto partes aīe ſunt accidentia vt patet de
potentijs anime ergo ipſa anima etiam eſt accidēs
Item ex duobus exiſtētibus in actu non poteſt fie

ri vnum ens per ſe ſʒ corpus phiſicum eſt in actu er
go ex ipſo et anima nõ fit ens per ſe ergo nõ eſt for
ma ſubſtantialis.

¶ Quinto arguitur cõtra diffinitionem anime qꝛ
anima recipit in ſe potẽtias ſuas ergo non eſt actꝰ
Item anima patitur quia intelligere eſt quoddam
pati. Forte dicis ꝙ non eſt proprie pati hoc nichil
eſt quia notũ ẽ ꝙ anima vegetatiua arboris poteſt
cõburi ergo proprie patitur anima etiã non eſt actꝰ
purus ergo habet aliquid de potẽtia ergo nõ debet
magis dici actus ꝙ̃ potẽtia. Item anima ſe habet
ſicut ſciẽtia ſecũdum phi. hic ſʒ ſciẽtia eſt actus ſe-
cundus cũ nõ ſit forma ſubſtantialis. Item anima
non eſt operatio ergo non eſt actus tenet ꝯña quia
iſta idem ſunt.

¶ Sexto ar̄ ꝙ non eſt actus corporis quia eſt actꝰ
materie ergo non eſt actus corporis tenet ꝯña quia
materia non eſt corpus vt patet ex diffinitione cor
poris non enim cõponitur ex materia et forma et
patet añs quia omnis forma ſubſtãtialis eſt actus
materie prime. Item deꝰ et intelligẽtie aliqñ vocã
tur anime et tamen non ſũt actꝰ corporis.

¶ Septimo ar̄ ꝙ non eſt actus primus qꝛ deus eſt
actus primus. Itẽ tunc ſola anima vegetatiua eẽt
anima qꝛ ipſa precedit omnes alias et ſic ipſa ſola
eſt actus primus vnde embrio primo viuit vita plã
te. Item anima rationalis habet operationeʒ ſine
corpore ſcʒ intelligere ergo nõ eſt actꝰ corporis vn
de ĩtellectꝰ dicitur eſſe ſeparatus et nullius corpo
ris actus ergo anima cuius eſt intellectꝰ non vnit
corpori ſi enim anima ſit in corpore et intellectꝰ eſt
in anima ſequeretur ꝙ intellectꝰ eſſet in corpore.
Item anima rationalis eſt hoc aliquid et ſubſiſtẽs
ergo non eſt actus primꝰ corporis.

¶ Octauo ar̄ ꝙ non eſt actus corporis phiſi. orga-
nici qꝛ forma ſĩplex debet habere ſubiectuʒ ſĩplex
et vniforme ſʒ anima eſt ſimplex ergo ſubiectũ eiꝰ
non eſt organicũ. Item in cauda ſerpentis eſt vna
pars anime et tamen illa non eſt corpus organicũ
qꝛ ſuppono ꝙ ſit eiuſdem diſpoſitionis.

¶ Nono arguitur ꝙ non ſit actus corporis in potẽ
tia vitam habentis quia illud quod actu viuit non
eſt in potentia ad vitam quia idẽ non eſt in actu et
in potentia reſpectu eiuſdẽ. ſed omne habẽs aĩam
eſt aĩatum et viuum ergo actu viuit Forte dicis ꝙ vi
uit actu primo ſʒ eſt in potẽtia ad viuẽdũ actu ſecũ
do qui eſt operatio. Contra. Multa ſunt viuentia
vegetabilia que actu operantur ſimiliter celuʒ per
philoſophũ q̊ non ſunt in potentia ad vitã. Itẽ ꝓ-
dicta difinitio videtur ſuperflua. dicẽdo ꝙ eſt actꝰ
primus ſubſtantialis corporis phiſici organici. ſuf-
ficiebat enim dicere Anima eſt actus primꝰ corpo-
ris organici. Item anima et vita ideʒ ſunt ergo idẽ
diffinit ſeipſum quod eſt falſum. Item actus eſt no
tior potentia ergo in diffinitiõe aĩe nõ debet poni
potentia. Item forma ſeminis non eſt anima et tñ
habet vitam in potentia phi. dicit ad hoc in textu
Nec eſt organicum et phi. non poſuit in diffinitiõe
ſubſtantialis nec ego.

¶ Decimo ar̄ ꝙ ex aĩa et corpore non fit vnum per
ſe. quia ex oppoſitis nõ fit vnum per ſe. Sed mate
ria et forma opponuntur Probatur quia ſe habent
ſicut actus et potẽtia. Item corpus phiſicum eſt in
actu ergo non facit vnum cũ aĩa. ſed materia eſt cor
pus phiſicum cuius aĩa eſt actus. Igitur Maior pa
tet ex ſexto phiſico. vbi dicitur ꝙ corpus phiſicum
põt moueri motu locali. Item materia non eſt cum
ſit ens tm̃ in potentia Nec forma proprie eſt ſed to
tum ꝯpoſitum. Sed ex hijs que non ſunt nõ fit ens
per ſe ergo ex materia et aĩa non fit ens per ſe For
te dicis ꝙ materia exiſtit et ſimiliter forma qꝛ hec
eſt in primo modõ dicendi per ſe forma eſt ens. Et iõ
forma eſt per ſe ens. Contra omne ꝙ exiſtit eſt in
actu. ergo ſi materia exiſtit ſequit ꝙ eſt in actu. Et
per ꝯñs non facit vnũ per ſe cũ forma ſicut nec ſub
iectum cũ accidente.

¶ Undecimo nichil eſt nobilius anima. ergo ani-
ma non eſt actus primus añs eſt philo. 1º de anima
Et patet ꝯña quia actus ſcd̃us eſt nobilior actu pri
mo Manifeſtum em̃ eſt. ꝙ beatitudo eſt actus ſcd̃s
et tamen eſt nobilior ꝙ̃ potentia que eſt actꝰ pri-
mus quia finis eſt nobilior hijs que ſunt ad finem.
Item deus poſſet ponere aĩam in corpore quod eſ-
ſet eiuſdem diſpoſitionis in oĩbus ſuis partibus.
ergo non eſt neceſſe ꝙ anima ſit actus corporis or
ganici. vnde multi dicũt ꝙ qñ homo generatur tũc
anima per aliquod tempꝰ informat ꝑciſe cor. Cor
autem eſt eiuſdem diſpoſitionis in omnibus ſuis ꝑ
tibus ergo nõ eſt corpus organicum.

¶ Duodecimo arguitur contra ſecundaʒ diffinitio
nem quia non cõuenit ſecundum oẽs ꝑticulas aĩa-
bus plantarum Nec datur per priora ſʒ per effectꝰ
et conuenit potentijs anime que non ſunt aĩa Nec
ibi fit mentio de appetitiuo conueniente animali-
bus. Item arguitur ꝙ ſcd̃a diffinitio demõſtrat pri
mã a priori quia in ſecunda diffõne ponitur cauſa
finalis aĩe ſcʒ eius oꝑationes igit. Item phũs .t.c
12. vbi inueſtigat de 2ª. diffinitione dicit ꝙ non ſa-
tis eſt ſcire qꝛ eſt ſed oportet oſtendere cauſã er-
go 2ª. diffinitio datur per cauſam et nõ prima quia
in phiſica procedimꝰ a notioribus nobis ergo prior
diffinitio eſt nobis notior ergo datur per effectus
et hec ẽ ſentẽtia egidij contra. ſ. t. ſed cõtra prima
datur per actum preuiũ qui precedit viuere ⁊ ſen-
tire ergo datur a priori.

¶ Tertiodecimo arguit ad idem quia nichil notiꝰ
cõpetit diffinito ꝙ̃ ſua diffinitio ſed demonſtratio
procedit ex notioribus ergo nũꝙ̃ diffintio alicuiꝰ
poteſt demõſtrari. et hoc etiam ptʒ ex 2º. poſte. vbi
dicitur ꝙ quod quid ẽ non poteſt demõſtrari Diffi-
nitio aũt indicat quod quid ẽ et ideo non demõſtra
tur ſed potius eſt medium demonſtrationis Item
organizatio fit per animã ergo ẽ poſterior aĩa ergo
anima non ẽ actus corporis organici Forte dicis ꝙ
organizatio fit in illo inſtãti in quo aĩa infũditur
Contra organizatio nõ fit ſine aliquo motu ſʒ nul-
lus motꝰ fit in inſtãti ergo nec organizatio etiã om
nia accidẽtia precedẽtia corrũpuntur ergo anima
in illo inſtanti ĩ quo infundit non infunditur ĩ cor
pore phiſico ſʒ in materia nuda ergo anima nõ ne-
ceſſario eſt actus corporis phiſici.

¶ Ad primũ dr̄ ſecũdum ſ. t. hic ꝙ ſubſtãtia ꝯple-

ta non diffinitur ꝑ aliquid quod ſit extra eſſentiã eius et per hoc differt ab accidēte quod non habet eſſe cōpletum et quia i hoc forma ꝯuenit cum accidēte ideo diffinitur ꝑ ſubiectū vnde prima diffinitio dicitur materialis vnde non omne quod ē pars diffinitionis aīe eſt de eſſētia anime. Si queratur an ergo hec ſit diffinitio ꝑ additamētum videtur ꝙ non q2 licet diffiniatur ꝑ aliqd quod ſit extra eſſentiam eius tamē non eſt alterius generis. Sed contra anima eſt de predicamēto ſubſtātie corpus autem phiſicū et organicū importat qualitatē Forte concedis. Contra phi. 7°. meta. poſtꝙ diuiſit ſubſtātiam in materiam ⁊ formam ⁊ cōpoſitum dicit ſe velle determinare de forma logice primo ⁊ tūc ſubdit ꝙ diffinitio ſubſtātie non debet dari per additamētum. Ideo dicitur ꝙ corpus phiſicū quo ad ſuū pricipale eſt de genere ſubſtātie. Ad aliud dicitur ꝙ ibi eſt cōtactꝰ virtutis ⁊ non ꝗtitatis nec anima ſancti petri eſt anima phiſice ꝯſiderationis vel verba dicūt aptitudinem. Deinde dicitur ꝙ anima nō aduenit enti quod ſit in actu ꝑ aliquam formā aliā ab anima ſꝫ ꝑ ipſamet ſicut lumen aduenit lucido. Contra anima fit in materia diſpoſita de hoc poſtea dicitur enim ꝙ in aduētu anime omnes diſpoſitiones ꝑcedentes corrūpuntur. Contra tunc alteratio precedēs eēt infinita quia nō haberet terminum intriſecum ad quem Dicēdum ꝙ ſufficit terminus extrinſecus ¶ Et ſic patet ad ſecūdum.

¶ Ad 3m. dicitur ꝙ anima rationalis eſt ꝑ ſe ſubſiſtens vt ſupra diſtinximus ex prima pte q. 75. ar. 2° ad ſecūdum. ſed vtrum potius ſubſiſtat ꝑ ſe ꝙ anime alie dicēdum ꝙ ſic quia eſſe exiſtētie eſt i anima rationali non autē in aliis animabus ſed i toto cōpoſito niſi forte deꝰ miraculoſe faceret animā aſini ſubſiſtere ꝑ ſe loquēdo tamen de aliis animabꝰ dicitur ꝙ ſunt ſubſtātie quia ſūt pars eſſentialis per ſe ſubſiſtētis nec anima eſt in ſubiecto quod ſit ꝯpoſitum ex materia et forma. Ad aliud dicitur ꝙ i omni creatura aliqd eſt i potentia cū hoc tamē aliquid eſt actus impurus.

¶ Ad quartū negatur ꝯña loquendo de parte potentiali. Ad aliud quidā dicunt ꝙ aīa non eſt ens i actu Sed contra Materia eſt ens in potentia et cōpoſitum eſt in actu per formā ergo forma eſt i actu immo albedo poteſt dici i actu vel potius actꝰ Corpus aūt phiſicū ideſt materia nō eſt ex ſe in actu.

¶ Ad quintū negatur cōſequentia. Sed dices ps non predicatur de toto. Cum ergo aīa nō ſit actus purus ſed cōponitur ex potentia ⁊ actu ſequitur ꝙ hec non eſt vera. aīa eſt actꝰ dicenduꝫ ꝙ non eſt ibi cōpoſitio ex hiis ſed cū hiis vt dictum eſt in logica Nec tamē abſolute dicendū eſt ꝙ aīa ſit potentia. Ad aliud patet per idem. nō enī aīa per ſe corrūpitur. Ad aliud dicatur ꝙ ſcientia eſt actꝰ primus ꝑ reſpectum ad actū ſciēdi. Ad aliud negatur ꝯña loquendo de actu primo. Quidam dicūt ꝙ anima dicitur actus ideſt principium actiuū vel paſſiuum.

¶ Ad ſextum dicitur ꝙ materia iformata ꝑ formā quā conſequūtur diſpoſitiones vocatur hic corpus capiendo corpus pro altera parte compoſiti Sed quare in diffōe aīe nō dictū eſt potiꝰ ꝙ aīa eſt actꝰ materie ꝙ corporis phiſici Dicēdum ad inuendum multiplices operationes ipſius aīe propter quas requirit corpus organicū. Sed quare alie forme in aīatorum non dicuntur actus corporis phiſici cum ſint actus materie diſpoſite. Dicendū quia non requirunt tantā diuerſitatē. Sed an aīa ſit actus corporis naturalis cū aīa videatur diſtingui cōtra naturam et motus aīalis contra naturalē. dicendum ꝙ aīa continetur ſub natura. Contra natura eſt determinata ad vnū ſed motus aīalis non eſt ad vnū determinatus vt patet ex 8 phiſi. Aīa etiam rationalis non videtur eſſe natura. Sed dicendum ꝙ i aīato eſt tm̄ vna forma. Cum ergo forma ſit natura oportet dicere aīam eſſe naturam.

¶ Ad 7m. dr̄ ꝙ deꝰ nō eſt actꝰ corporis aīa etiā rationalis eſt actus primus ideſt imediate informās materiam. Ad aliud patebit 3° de anima Anima ei rationalis ꝯiungitur corpori ſcd̄m eſſe et non ſcd̄m quālibet operationē. Et ideo aliquo modo excedit materiā Nec eſt totaliter imerſa ei Nec incōuenit ſubſiſtens non per modū ſuppoſiti vniri alteri.

¶ Ad 8m dicitur ꝙ aīa eſt multiplex in virtute. Et ideo requirit corpus organicū. Sed cōtra ignis habet multiplicē virtutē et aqua roſe ꝑ ignis eni calefacit et aſcendit. Et tamen non requirit corpus organicū. Item celum ſcd̄m philo. eſt aīatum et tamē non eſt organicū. Dicenduꝫ ꝙ diuerſe operationes ignis excercentur per eandē partem. De celo autē dicitur ꝙ non eſt aīatum per aīam informantē ſed aſſiſtentē vt motor mobili. Sꝫ an corpꝰ aīalis mortui ſit organicū cū non habeat aīam dicenduꝫ ꝙ nō Ad aliud dicitur ꝙ cauda non eſt primū et proportionatū ꝑfectibile ipſiꝰ aīe dato ꝙ cauda ſit abſciſa

¶ Ad 9m dicitur ꝙ aliquando potentia eſt coniūcta actui in aīato ergo aliquando eſt potētia ad vitam ideſt opationē vite Aliquādo vero potētia cōiuncta actui. Et per illes particulas ſoluūtur multa dubia. Et nota ꝙ vita dicitur dupl'r. Primo pro actu primo vel eſſe viuentis. Secundo pro operatione vitali. Nec incōuenit potentiā vnius notificare actum alterius.

¶ Ad 10m dicitur ꝙ actus ⁊ propria potentia non opponūtur Ad aliud patet ex dictis Et patebit primo de generatione Quidam dicūt ꝙ forma nō eſt ſed eſt quo aliquid eſt ſicut albedo non eſt alba ſed eſt qua aliquid eſt album. Contra philo. 5° phiſico. probat ꝙ motus eſt. Et in quarto ꝙ tpūs eſt quidā querunt an ſecundū ariſtotelē ſit querenda cauſa quare ex corpore et anima fit vnū et videtur ꝙ ſic quia ſcd̄m eū dubiuꝫ eſt an aīa ſaltē intellectiua ſit actꝰ corporis ſicut nauta nauis ſꝫ aliter dr̄. T. C. 7. forte loquitur de ſenſitiua et vegetatiua.

¶ Ad 11m. dicitur ꝙ in accidētibus actus primus eſt minus nobilis nō autē in ſubſtantiis niſi ſecundūm quid Ad aliud hoc forte phiſicus negaret.

¶ Ad 12. dicitur ꝙ illa diffinitio debet itelligi diſiūctiue alias nō fieret demōſtratio prime perſone per ſecūdā eſſet enī minor falſa ſic arguendo. Omne principium quo viuimus ſentimus ⁊c. ē actus corporis phiſici ⁊c. ſed oīs anima ē huiuſmōi ergo omnis anima eſt actus corporis phiſici ⁊ cet.

Et licet potētia ſit proximū principium non tamē eſt primū Nec incōuenit diuerſimode cōſiderādo operationes aīe ꝙ ibi ſint diuerſe demonſtratiōes quia operatio aīe vt eſt in intētione eſt cauſa fina- lis. Et vt eſt in executione eſt effectus. Sed nōne prima diffinitio etiā datur per effect⁹ ſicut ſcd̄a ſe- cundum S. T. lec. 3. videtur ꝙ ſic quia corpus phi- ſicum vt ſic vel organicū vel vitam hr̄e eſt effectus anime. Dicendum ꝙ non Alias non videt̄ quo mō ſcd̄a demonſtraret primā niſi quis dicat ꝙ vn⁹ effe ctus demonſtratur per aliū.

¶ Ad 13^m patebit articulo ſequēte nec incōuenit quo ad nos aliqd̄ eſſe notius de diffinitio. ꝙ diffini tio Nec ꝙ diffinitio non in ꝙtum diffinitio ſed ma terialiter ſumpta demonſtretur de diffinito.

AD ſcd̄m ſic proceditur videt̄ ꝙ in eodem ſint plures forme ſubāles quia alias in homine nichil eſſet vere genitū q̄ nec materia nec aīa rōalis vere generātur Itē vbi ſūt diuerſe diſpōnes ibi intro- ducūtur diuerſe aīe. Sed in partibus corporis or- ganici ſūt diuerſe diſpōnes ḡ ſūt diuerſe aīe. Ma ior pz. quia ꝓpter hoc in vna materia eſt foꝛa ignis et in alia forma aeris. in oppoſitum arguitur quia tunc anima non eſſet actus primus.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ impoſſibile eſt in eodē eſſe plures formas ſubāles Si eñ forma corporis diſtingueretur ab aīa rationali in ſorte ſequeretur ꝙ hec non eſſet ꝑ ſe ſortes eſt corpus q̄ pars non ꝑdicatur de toto. Forte dicis ꝙ bñ predicat̄ in cōcre to ſicut dicim⁹ ꝙ ſortes per ſe eſt materialis Mul- ti etiā dicūt ꝙ aīal et hō realiter diſtingunt̄ q̄ aīal aliquid includit ꝙ hō excludit tñ vnū ꝑdicatur de alio Sed cōtra Tūc aīa eſſet accidens q̄ aduenit enti in actu ſcꝫ compoſito ex materia et illa alia for ma. Nec daret eſſe ſimplicit̄ vel in eodē eſſēt plura eſſe ſimpl̄r. Itē tunc hō ꝯponeretur ex bruto et aīa rōnali ſcd̄m eos qui ponūt in hoīe ꝑter aīam rōna lem aīam ſenſitiuā q̄ ꝯpoſitū ex materia et illa ani ma ſenſitiua eſt brutū vel aīal irrationale. Itē in li bro de eccliaſticis dogmatib⁹. c. 15. ſic ſcribit̄ Neqꝫ duas aīas dicim⁹ in vno hoīe ſicut iacobus et alij ſi rorum ſtabūt vnā dicētes aīalē q̄ animetur corp⁹ ⁊ mixta ſit ſanguini aliā ſpiritualē que rationē mini ſtrat ex quo patet. ꝙ tm̄ eſt ibi aīa intellectiua. Itē ſequeretur ꝙ poſt mortē adhuc cadauer moueretur quia ibi remanere poſſet aīa ſēſitiua ſcd̄m vnā opi nionem plures rōnes ponit gregori⁹ de arimino in 2° diſ. 17. q. 2. et. ſ. t. in opuſculo et prima ꝑte ſi quis vult videre opiniones oppoſitas vide ad oclran qd̄ 3. q. 10. et doctorē ſubtilē in ſcd̄o forte plura in p̄io de generatōe circa mixtionem.

¶ Contra hec arguit̄ auctoritate. ſ. t. qui ī tracta- tu de natura materie tenet ꝙ ꝑter animā eſt eſſen tia alterius forme ſubſtātialis licet nō det actu eē ſubſtātialē. Item appetitus cōtrarij non poſſunt eſſe in eodē ſꝫ homo appetit cōtraria vnum ſcilicet ſecūduꝫ ſēſualitatem ⁊ aliud ſecūdum voluntatem rationalē ſcꝫ quod honeſtū eſt ergo opportet ꝙ iſti appetitus procedāt a diuerſis animab⁹ ſic ꝙ ꝑ vnā inclinetur ad bonū delectabile ſecūdū ſēſum ꝑ ali am autē ad bonū rationis nō enim quod volumus bonū hoc facimus hec eſt ratio manicheorum.

¶ Secūdo ſenſationes noſtre ſūt in anima ⁊ non in anima intellectiua alias eſſēt itellectiones er- go preter animā intellectiuā eſt ī nobis alia anima maior ꝑꝫ quia actus vite nō poteſt eſſe niſi ī anima Itē homo habet potentiā generatiuā quero ergo quā animam producit nō rationalē quia illa creat̄ ergo aliā que ſimul manet cū itellectiua alias ho- mo eſſet iperfectior beſtia generāte aliqd̄ ꝑmanēs q̄ illud quod homo generaret ſtati corrūperet̄ For te dicis ꝙ homo nō ꝓducit animā ſed generādo ē cauſa vnionis forme et materie. Cōtra tunc homo non ꝓduceret ſubſtātiam ſꝫ tātum relationē vnio- nis talis autē relatio nō eſt vere genita ergo illud qd̄ hō ꝓducit nō eſt vere genitū Forte dicis ꝙ illud quod homo producit eſt anima ſēſitiua que corrūpi tur. Cōtra agēs naturale nūꝙ corrumpit vnā for- mam niſi itendat producere aliā. Si ergo natura- liter anima ſēſitiua corrumpitur ſequitur ꝙ agens naturale producit aliam formam.

¶ Tertio idem nō eſt tminus generationis ⁊ crea tionis ſed aggregatū ex materia ⁊ anima rationa- li eſt tminus creationis ergo oportet ꝙ ibi ſit alia forma que ſit termin⁹ generationis maior patet q̄ duaꝝ mutationū nō eſt idē tmin⁹. Itē diſpō ē ſil̄ cū forma ſꝫ materia ꝑ animā vegetatiuā ⁊ ſēſitiuā diſ ponitur ad animam rationalem igitur maior patet q̄ ſi diſpoſitio deſtrueret̄ ī aduētu forme fruſtra eſ ſet q̄ nō manet ī iſtāti ī quo forma ad quā diſpōe bat itroducitur. Forte dicis ꝙ nō fruſtra itroducit̄ q̄ niſi ꝑceſſiſſet non itroduceretur nunc anima Contra nunc fit reſolutio vſqꝫ ad materiā primā ergo diſpoſitio precedens nichil confert ad hoc ꝙ nunc itroducatur anima quia illud quod non eſt ni chil iuuat.

¶ Quarto ex. ſancto. tho. de ſpiritualibus ar. 3. ad. 15. partibus diffinitionis correſpondent par- tes rei generi autem non reſpondet ſola materia quia ſecundum commentatorem genus non dicit purā potentiā ſed formā mediaꝫ inter potentiā et actū. Si dicas ꝙ illa forma eſt eadͣ cū foꝛa ſpēi Cō tra ſeq̄retur ꝙ ordo ꝑdicatoꝝ in eodͣ gn̄e eſſet van⁹ quia diuerſis ꝑdicatis nō reſpondēt diuerſa obie- cta. Forte dicis ꝙ ſunt diuerſa ſcd̄m rōnem Cōtra vel iſta diuerſitas ſcd̄m rōneꝫ oritur ex diuerſitate rei vel non Si ſcd̄m tunc eſt ſicut chimera vel cap- pa cathegorica. Si primū habetur ꝓpoſitū. Item quidditas rei eſt obiectū intellectus ergo vbi ſunt diuerſe intellectiones ibi ſunt diuerſa obiecta q̄d- ditatiue.

¶ Quinto homo per naturam animalis conuenit cum equis non autem per naturam hominis ergo iſta important diuerſas formas. Itē intellecto aīa li non intelligitur homo ergo non ſunt idem Ideo enim omnis ſimplex aut totum ſcitur aut totū igno ratur ſcd̄m ariſto. 7. meta. quia non ſunt ī eo diuer- ſe partes.

¶ Sexto homo componitur ex corpore ⁊ anima rationali. queritur ergo. pro quo capitur ibi corpus Si pro materia tantum ſic omne ens naturale

diceretur cõponi ex forma et corpore oportet ergo ꝙ corpus ĩportet aliquam formã. Jtẽ homo eſt corpus vt patet ex arbore porphirij et eſt corporeꝰ nõ autẽ poteſt eſſe corporeꝰ ꝑ animã rationalẽ cũ illa ſit ĩdiuiſibilis et ſpiritualis et per ꝯñs habet ꝯditionẽ oppoſitã ad corporeitatem. Jtem quando homo moritur corpꝰ eius manet ergo et forma corporeitatis manet in ſepulchro.

¶ Septimo homo eſt totũ etherogeneum ergo habet partes diuerſarum rationũ et ꝑ ꝯñs diuerſarũ formarum et hec etiã oſtendunt operationes partium qꝛ in vna parte eſt potentia viſiua et viſio q̃ro quare illa potẽtia plus ꝓducitur hic q̃z in alia parte corporis Jtem ſi os abciſũ ſtatum apponatur loco abciſionis tunc iterũ remititur quod eſſet poſſibile niſi aliqua forma ibi remãſiſſet quia a priuatione ad habitum nõ fit regreſſus. Jtem tunc homo nutriretur cũ magna difficultate qꝛ oporteret ſemper p̃cedẽtem formã corrũpi Jtẽ tũc homo non haberet carnẽ per generationem quia forma carnis eſſet anima rationalis.

¶ Octauo arguũt quidã theologi quia tũc nõ eẽt idem corpus viuum et mortuũ qꝛ non eſt eadem forma corporeitatis qꝛ ĩ corpore viuo forma corporeitatis eſt realiter eadẽ cum anima nõ autẽ in corpore mortuo. Forte dicis ꝙ eſt idẽ corpus capiẽdo corpus ꝓ materia quia omniũ generabilium et corruptibiliũ eſt eadem materia Et ꝓpter illã idẽtitatem aliquoꝝ corpora adorantur. Contra ſequeretur ꝙ oĩs materia deberet adorari quia hoc modo quelibet materia eſt eadem numero cũ materia que fuit in aliquo ſancto.

¶ Nono arguitur de chriſto quia ſi petrꝰ conſecraſſet in triduo tunc ſub hoſtia fuiſſet idem corpus qḋ nũc ergo fuiſſet eadẽ forma corporeitatis Añs pz quia ly hoc in ꝯſecratione ſemper capitur vniuoce Jtem niſi fuiſſet eadem forma corporeitatis ſequeretur ꝙ chriſtus aliquid aſſumpſiſſet quod poſtea dimiſit ſcz illam formã corporeitatis que in triduo erat in materia aſſumpta. Forte dicis ꝙ tunc illam materiam informabat anima rationalis non in q̃ztum aĩa ſed in q̃ztum dabat eſſe corporeum. Cõtra tunc illud corpus fuiſſet viuũ quia ſcḋm rẽ habuiſſet animam vnitam Nec eſt poſſibile ꝙ aĩa informet materiã et ꝙ illud corpus ſit mortuuz Forte dicis ꝙ ibi erat materia ſiue forma ſubſtãtiali Cõtra ibi erant accidentia quia corpus illud poſt mortez videbatur ergo ibi erat ſubiectũ accidentiũ quod ẽ compoſitum ex materia et forma.

¶ Decimo arguitur. ꝙ aĩa vnitur materie informate iam per formam accidentalẽ quia forma vnitur per vnionem ergo vnio mediat inter materiã ⁊ formam. Jtem ſi accidentia p̃cedentia corrũpuntur vl' hoc eſt in inſtanti vel in tempore non primum quia non poſſũt generari in inſtanti ergo nec corrumpi. Jtem ſequitur in hoc inſtãti corrumpũtur ergo ſũt quia corruptio eſt mutatio de eſſe ad non eſſe. Jtez omne corruptum eſſe p̃cedit aliqua corruptio et diſpoſitio ad corruptionẽ ſed ante introductionẽ noue forme p̃cedentia accidentia per que diſponebatur materia ad nouã formam nõ corrumpebantur nec diſponebantur ad corruptionem ergo manentem iſto inſtanti. Jtem ſi oĩa accidentia precedentia corrumperẽtur tunc nulla eſſet ratio quare potius in iſto inſtanti introduceretur vna forma ſubſtantialis q̃z alia.

¶ Undecimo arguitur ad idẽ quia actus actiuoruz ſunt in patiente bene diſpoſito et forma nõ recipit niſi in propria materia vnde quidã putat deuz non poſſe ponere formaz in materia nuda nec materia nuda appetit eã qꝛ omnis appetitus et inclinatio ſequitur formã. ſ. t. ergo oportet ꝙ in iſto ĩſtanti ſit aliqua diſpõ ꝑ quã materia ſit diſpoſita ad recipiẽdum iſtam formam ſubãlem que eam precedat natura ſaltem licet non tempore. Jtem forma aĩalis requirit materiã determinate q̃ztitatis vt dictũ eſt 1º phi. ergo forma vnitur materie mediante q̃ztitate. Forte dicis ꝙ forma ſubãlis eſt prior ſecundum naturã ipſa q̃ztitate. Cõtra an in illo priori forma ſit diuiſibilis vel indiuiſibilis Si primum ergo habet q̃ztitatẽ. Si 2m ergo non poteſt recipere q̃ztitatem magis q̃z vnus alius qui etiã eſt indiuiſibilis.

¶ Duoducimo arguitur ad idez probando ꝙ aliqḋ accidens idem numero ſit in viuente et mortuo qꝛ eadem cycatrix remanet in mortuo Alias quero a quo producitur iſta noua cycatrix. Si recurras ad celum tunc facile erit in omnibus naturalibus aſſignare cauſã abſq; ſtudio philoſophie. Si dicas ꝙ generans cadauer. quia dans formã dat cõſequentia ad formaz ſcḋm Cõmenta. vt generans ignem dat leuitatem. Contra generans filiũ non dat ſibi crines criſpos et generãs diuerſa cadauera in vno non cauſat cycatricem. ergo nec in alio. Jtem cycatrix non cauſatur de nouo niſi ex vulnere. alias poſſes nunc facere in aſino ſine vulnere. ⁊ ſuppono ꝙ non fiat per artẽ. ſed in iſto cadauere non fit nouũ vulnus ergo nec noua cycatrix numero. Jtem querit quidã pro ſolatio quis ferrauit equũ mortuũ et quis facit illa noua foramina niſi dicas ꝙ ſit faber ſpiritualis.

¶ Tertiodecimo oẽ quod ineſt homini per forma qua eſt animal ineſt homini ſecundũ ꝙ animal ſed omne quod ineſt homini per formã qua eſt hõ ineſt ei ꝑ formã qua eſt aĩal ſcḋz nos ergo omne qḋ ineſt homini per formã qua eſt hõ ineſt hoĩ ſcḋm ꝙ aĩal. et per ꝯñs omni animali ſz riſibile ineſt homini per formam quã eſt homo cũ inſit ei primo ergo riſibile ineſt omni animali quod eſt falſũ Forte dicis ꝙ forma hominis ⁊ forma animalis habẽt diuerſos modos ⁊ ideo nõ oportet illud ꝙ ineſt ꝑ vnam ineſſe ꝑ aliam. Sed cõtra vel iſti modi ſunt ſubſtãtie vel accidẽtia non primũ vt patet ꝑ diuiſionem ſubſtãtie nec ſecũdum quia tũc forma ſubſtãtialis daret eẽ ſubſtãtiale ſecũduz accidẽs ⁊ ratione accidentꝭ formaliter quia eẽ hominem eſt eẽ ſubſtãtiale. et ſimiliter eſſe animal. Jtẽ poteſt argui de humanitate q̃ eſt forma ſortis ⁊ ſimiliter anima eiꝰ. Sed dices anima non eſt forma tocius Cõtra anima ẽ forma ergo eſt forma alicuius totius Jtem ex vergilio 8. aeneidos ḋ rege occiſo ab euãdro. Naſcẽti cui tris animas feronia mater. (horrenduz dictu) dederat Jtem vel humanitas realiter eſt pars hominis et

ſic eſt forma partis ſi nō. ergo realiter eſt homo qđ
quidā concedūt dicentes etiā totum eſſe ſuas par
tes quia totum et pars habēt eandeʒ materiam et
eandē formam de hoc in primo phi.
¶ Ad 1m dicitur ꝙ illud forte non eſt opuſculū. ſ. t
ſed de hoc primo phiſicoꝝ. Ad aliud dr̄ ꝙ illi appe
titus non ſunt cōtrarij quia non ſunt in eadē potē
tia. Modo contraria habent fieri circa idē Appeti
tus etiam ſenſualitatis non eſt ſubiectiue in aīa ſʒ
in toto compoſito. Sed dices impoſſibile eſt cōtra
ria eſſe in eodem licet hoc ſit ꝑ diuerſas potentias
quia potentia non eſt proprie ſubiectuʒ ſʒ ipſa aīa.
Dicendum ꝙ appetitus voluntatis et appetitus
ſenſualitatis non cōtrariantur niſi virtualiter nec
ſunt in eodem niſi ſecundū partē.
¶ Ad 2m dicitur ꝙ ſenſatio eſt in aliqua ꝑte cōpo
ſita ex materia et aīa. et ſic actus vite eſt in aīato.
Alij autem dicunt ꝙ oēs ſenſationes ſunt in aīa ꝓ
ciſe. dicuntur tamē ſenſationes vel noticie ſenſiti
ue quia dependent ab organo ſenſus. Ad aliud di-
cunt multi ꝙ hō producit aīam ſenſitiuā ceteris no
biliorem Sed illa corrūpitur facta diſpoſitione ad
intellectiuā. Deinde dicitur ꝙ virtus ſeminis eaʒ
corrūpit intendendo aīam rōnalem inſtrumentali
ter et diſpoſitiue produci. Si dicatur Pono ꝙ deꝰ.
non infundat aīam rōnalem. an tunc aīa ſenſitiua
corrūpetur. Itē an illud ex aīa ſenſitiua ꝓcedente
ſit brutum vel hō. ſi primū ergo hō generat brutū
Et queritur de illo quare non cōſeruat ſe. Dicunt
ꝙ eſt aīal imꝑfectū ꝛ ꝓducitur a generāte tanꝗ for
ma preuia ad gn̄ationē hoīs Sed de hoc alias. ſ. t.
in. q. de aīa. ar. 11. ad 1m et 3m.
¶ Ad 3m dr̄ ꝙ aīa non eſt terminus ꝓductionis ſʒ
totum cōpoſitum Si dicatur ſaltē aīa eſt terminꝰ q̊
gn̄ationis. Et etiā eſt terminꝰ creationis hoc non
eſt incōueniens. Si queratur An hō ꝓducit duabꝰ
ꝓductionibus genere differentibꝰ dr̄ ꝙ non incon
uenit duas ꝓductiones ſubordinatas termīari ad
idē diuerſimode vnde aīa ſcđm eſſe. terminat crea
tionē. et ſcđm vniri gn̄ationem Si dicatur genera
tio non terminatur ad relationē ergo nec ad vnire
Cum ergo actio generantis nō termīatur ad ſolaʒ
corruptionē ſeq̄tur ꝙ terminatur ad aīam rationa
lē. Primū pʒ quia generatio non termīatur ad rela
tionē cū ſit alterius generis Illa etiā relatio non
educitur de potentia materie. Dicendū ꝙ vniri im
portat formā ſub relatione. Sed nonne priꝰ eſt hō
ꝗ illa relatio. videtur ꝙ ſic q2 ſubā ꝓcedit accidēs
ſaltem natura. Ad aliud dicitur ꝙ non fruſtra fuit
precedens diſpoſitio quia oportet ꝙ ordine quodā
deueīatur ad vltimam et cōpletam formā Sed que
ritur per quid diſponitur materia ad animam ratio
nalem cū omnis diſpoſitio que fuit a generāte cor-
rumpatur. primo adueniēte anima vegetatiua. 2°
adueniente ſenſitiua in embrione. dicendū ꝙ virtꝰ
ſēper manet in ſemine p̄ris qđ corrumpitur donec
aīa ſēſitiua ſit in materia data a matre. ſ. t. 1a pte. q.
118. ar. 1. 4m ſed queritur q̄d poſtea diſponit ad aīaʒ
rōnalem non pater quia ſua virtus deſijt ergo ipſe
non generat ideo dicit. q. de po. q. 3. ar. 9. 16m ꝙ ma
net vſq; ad animam rationalem

¶ Ad 4m dico q2 nō opʒ diuerſa obiecta ītellectꝰ
eſſe diuerſa qđ quid eſt realiter. ſed ſecundū ratio-
nē. Nec opʒ ꝙ diuerſitati rōnis reſpōdeat diuerſi-
tas realis. Sʒ fūdatur in vna re q̄ nata eſt mouere
intellectū ad diuerſas rōnes ⁊ cōceptus ſicut vna
vna cā equiuocata producit diuerſos effectus.
¶ Ad 5m negatur ꝯn̄a nec eſt ibi ꝓprie ꝯuenientia
ſimilitudinis Ad aliud negatur ꝯſequētia de ſim-
plici autē vel totū ſcitur vel ignoratur ſʒ nō totalit̄
vt dicit ſ. t. 1. q. 12. ar. 7. ad 2m. vnde cognoſcēs deū
nō cōprehendit ipſuʒ ergo nō totaliter cognoſcit.
¶ Ad ſextum dicitur ꝙ homo dicitur componi ex
corpore capiendo corpus pro materia organizata.
Sed cōtra. Materia organizata eſt ens ꝑ accidēs
Importat enim res diuerſorum predicamentoruʒ
ſcilicet materiam et organizationem que eſt quali-
tas. Dicendum ꝙ non includit aliquod accidens
tanꝗ partem ſui et per modū aggregationis. Ad
aliud dico ꝙ homo per incorporeuʒ eſt corporeus.
Sed vtrū eē hominis ſit corporeū dico ꝙ ſic loquē
do de eſſe eſſētie nō autē de eſſe exiſtētie. Et nota
ꝙ anima habet diuerſas rationes et ſecūdum vnā
rationē dat eſſe ſubſtātie ⁊ ſcđm aliā dat eſſe cor-
poreum et eſſe hominis ſ. t. de ſpiri. ar. 3. ad. 16.
¶ Ad 7m. dico ꝙ partes ſunt diuerſaꝝ rationum
ideſt diſpoſitionuʒ. Si dicatur diſpoſitio cordis cō
trariatur diſpoſitioni cerebri quod eſt frigidū ergo
non eſt ibi eadem anima quia eadem anima non
habet diſpoſitiones cōtrarias. Dicendū ꝙ ī diuer-
ſis ꝑtibꝰ habet oppoſitas diſpōnes ꝓpt̄ diſtictas
oꝑationes ⁊ aliq̄n vna ꝑs corrūpit aliā ſi q̄rat̄ cū ſit
eadem anima ī omnibus ꝑtibus quare non cauſat
eadē organa in omnibus. Dicēdū ꝙ hoc prouenit
ex ordinatione nature. Ad aliud dicitur ꝙ ī ſimbo
lizantibꝰ eſt facilis trāſitus. De hac materia vide
ſ. t. 1. ꝑte q. 76. ar. 3. ad 4m. et de anima q. 11. vbi di-
cit ꝙ generatio animalis nō eſt tātum vna genera
tio ſʒ anima vegetabilis prius eſt in ſemine et illa
abijcitur deide ſēſibilis et iterū abijcitur et tertio
anima rationalis q̄ ſimul eſt vegetabilis ſenſibilis
et rationalis. Si dicatur anima ſēſibilis eſt corrup
tibilis ergo nō eſt eadem cū rationali que eſt īcor-
ruptibilis q2 corruptibile ⁊ incorruptibile genere
differunt. Dicēdum ꝙ aliqua anima ſēſibilis eſt in
corruptibilis et manet poſt mortē. Si dicatur oē
mouens ſe diuiditur in partē per ſe mouentem et
partē per ſe motam vt dicitur 8. phi. Queritur er-
go que eſt illa ꝑs per ſe mota in homine Nō poteſt
dici ꝙ ſit materia quia illa nō per ſe mouetur loca
liter. Nec pot eſt dici ꝙ ſit corpus animatū q2 cor-
pus animatum non eſt ꝑs ſed totum. Totum autē
non eſt per ſe motū vt probatur 8. phi. quia ipſū ite
rum diuiditur cū ſit animatū. Itē in oſſibus eſt ani
ma vegetabilis q2 nutriuntur nō tamen ſenſibilis
quia ſūt ſine ſēſu ergo anima vegetabilis ⁊ ſenſibi
lis nō ſunt idem. Dicēdum ꝙ corpus animatuʒ eſt
pars reſpectu totius aggregati ex anima et mate-
ria cū potentia motiua anima autem cum potētia
motiua eſt ꝑ ſe mouēs. Sʒ aīa cōtra cū potētia mo
tiua eſt ens ꝑ accidens nec potentia motiua eſt ꝑs
animati ſʒ accidēs ergo anima cū potētia motiua

non eſt pars per ſe mouens. Item vel anima cum potentia motiua eſt primuʒ p ſe mouēs et videtur ꝙ non qꝛ ratio deliberatiua eſt primuʒ principium mouens in homine. Item potētia motiua non eſt i anima ſʒ in toto ꝯpoſito ſ.t. in q. de anima ar.9. ad 6m. Sed de hiis in fine tertij de anima. ſ.t. de ſpiritualibꝰ cre. ar.3. ad 4m.

¶ Ad 8m. dicitur ꝙ eſt eadem materia numero in viuo et mortuo vt dicit ſ.t. 1.2e. q.67. ar.5. et credo ꝙ non eſt vna p indifferētiam ſed etiā entitatiue alias entitas precedentis materie eſſet annichilata. Alij dicunt ꝙ ꝓpter immediatā ſucceſſioneʒ formaꝝ corpus mortuū dicit eſſe corpus illius qui prius vixit.

¶ Ad nonum dicitur ꝙ ibi fuiſſet alia forma i illa materia per quandam cōcomitantiam erat tamen ideʒ corpus ꝓpter identitatē ſuppoſiti et materie Et p hoc ptʒ ad aliud.

¶ Ad 10m. dicitur vno modo ꝙ non icōuenit aliquid ibi mediare formaliter inq̃tū illa ſunt vn ita non autē in eſſe forme quomodo autē in generatione omnia accidētia corrūpuntur ex cōſequēti propter corruptionē ſubiecti patebit i primo de gene. Quidam dicunt ad 11m. ꝙ in inſtāti quo introducit forma ſubſtantialis eſt ibi noua diſpoſitio i illa materia precedens formaʒ i genere cauſe materialis ꝯſiderādo illam diſpoſitionem nō autem in genere cauſe formalis vt videtur ex ſ.t. de ve. q.28. ar.8 et prima parte q.76. ar. ſexto ad 1m. dicit ꝙ anima poteſt ꝯſidarari ſecūduʒ diuerſos gradus pro q̃to ergo dat eſſe nullam prerequirit diſpoſitioneʒ ſed ecōuerſo impoſſibile enim eſt q̃cūqꝫ diſpoſitioneʒ eſſe in genere cauſe materialis niſi preſuppoſito ſubiecto et eſſe ſubſtantiali. Deinde forma dat eē corporeum et illud eſſe corporeum ſeq̄tur q̃titas que eſt quaſi diſpoſitio ad alterum gradum ſcʒ ad eſſe hominis vide ſāctū thomā de ſpiritualibꝰ creaturis ar.3. ad 20m. ar 19m.

¶ Ad 12m. dicitur ꝙ cycatrix cauſatur a generāte propter diſpoſitionē quam inuenit i materia vnde cycatrices que ſunt in corpore mortui non ſemper cauſantur ab occidente. ſed ab alio q̄ hoc modo diſponit illā materiam.

¶ Ad 13m negatur maior ſicut aīa et ens realiter idem ſunt tamen non oportet ꝙ omne conueniens anime vt ſic conueniat ei inq̃tum ens Nec hoc eſt propter diuerſos modos ſed propter dictionem reduplicatiuam.

AD tertium ſic proceditur Uidetur ꝙ aīa nō ſit tota in toto ⁊ tota in qualibet pte qꝛ totum eſt extra qđ nichil eſt ǵ ſi tota aīa ſit in vna pte ſequitur ꝙ nō eſt in alia parte. Alias eſſet extra primā partem. Sed contra eſt quia quelibet pars animati eſt animata ergo in qualibet parte eſt anima.

¶ Reſpondeo dicendū ſcđm ſ.t. 1. pte. q.76. ar.8. ꝙ triplex ē totalitas Eſt ei quoddā totū qđ diuidit in ptes q̃titatiuas vt tota linea vel totuʒ corpus. Aliud eſt totū qđ diuidit in ptes rōnis ⁊ eſſētie ſicut diffinitū in ptes diffōnis ⁊ ꝯpoſitū in materiā ⁊ formā. Tertiū aūt eſt totū potētiale qđ diuidit in ptes ꝟtutes ſicut aīa in ſuas potētias. Tūc dico ꝙ nulli forme ſubſtātiali ꝯuenit pria totalitas per ſe ſed bene per accidens vt albedo eſt quanta per ſuperficiem cui inheret ⁊ diuidit ad diuiſionem eius quia non eſt forma que requirat diſſimiles diſpoſitiōes ⁊ iō in q̄libʒ pte repit diſpō primi pfectibilis ſuperficiei. Similiter forme aīalium imperfectoꝝ habent partes per accidēs. Sed loquendo de aīabus pfectorum animaliū ille non ſunt quāte nec p ſe nec per accidens vt dictū in fine primi de aīa vnde forma equi non eſt extenſa ſicut albedo. nec aīa hominis. Secus aūt eſt forte de aīabus animaliuʒ anuloſoꝝ in quibus eſt vna anima i actu et plures in potentia vt dicit. S.T. in. q. de aīa ar.10. Et hic lec.4. vnde etiā in plātis aīa diuiditur qꝛ impfecta eſt et ideo videtur aīa vegetatiua manere aliquando ſine corpore organico et aīalia deciſa viuunt vt patet in ſerpētibꝰ vel in anguilla diuiſa vbi partes adhuc mouent vt dicit philo. Et expientia docet. Et ratio eſt qꝛ tales aīe ſunt iperfecte. Et iō ſcđm diuerſas partes ſūt in diuerſis ptibꝰ. et non eſt tota in qualibet parte Sʒ loquēdo de ſcđa totalitate tūc quelibʒ forma eſt i tota q̄libet parte qꝛ vbicūqꝫ eſt albedo ibi eſt eſſētia albedis loquēdo aūt de 3a totalitate tunc aīa non eſt tota in qualibet pte nec ſimilr albedo qꝛ non in q̄libet parte hʒ eaſdem opationes. Plꝰ etiā mouet viſū albedo maior q̄ꝫ minor Et ſi queratur. quomō capit totalitas cū dr ꝙ aīa ē tota in toto et tota in qualibet pte. Dicendū ꝙ loquendo de aīa pfecta totalitas ſolum capitur duobus vltimis modis. Et licet oēs ſatis ꝯueniant in hoc ꝙ tota aīa rōnalis eſt i qualibet pte Tñ de aīabus aliorū aīalium non oēs ꝯſentiunt Probat tñ a quibuſdā ſic qꝛ q̄libet talis forma habet p ꝓprio pfectibili totū corpus organicū ergo nulla pars eiꝰ poteſt eſſe in parte non organica adeq̄te. Itē tunc pars equi abſciſa p aliqđ tpūs poſſet viuere ſicut pars animalis anuloſi.

¶ Notandū preterea ꝙ licet albertꝰ hic videat dicere ꝙ aīa ſit tm̄ in corde et non in aliis partibus. Tamē ſ.t. in. 1. d.8. q.5. ar.3. dicit ꝙ ſcđm auguſtinū aīa eſt tota in qualibet pte corpis. Et idem dicit albertus. Niſi enim in qualibet parte materie eſſet aīa tūc alie partes eſſēt ſine forā qđ eſt ipoſſibile.

¶ Contra hec ar Tūc quelibet integralis homīs eſſet hō qꝛ cōponitur ex materia et forma rōnali. Item 8. phi. dictū eſt ꝙ ſubā ſpūalis non eſt alicubi niſi per opationē ſed aīa eſt ſubā ſpiritualis ergo quando nō opatur actu in q̄libet ſequitur ꝙ tūc non ſit in qualibet parte.

¶ Scđo ar cōtra diſtinctionē totalitatis quia nulla forma habet partes eſſentiales ergo nō eſt totū totalitate eſſentiali nam ſicut de ratione totius eſt hr̄e ptes vt pʒ i toto q̃titatio ita đ rōe totiꝰ eſſētialis ē hr̄e ptes eēntiales ⁊ iō nichil valet dicē ꝙ forā totalitate eſſētie vel eſſentiali eſt in q̄libet pte qꝛ forā non eſt hoc mō totū ſʒ ps eſſentie Et idē diſtinctio de toto non eſt ad propoſitū. Item ſi albedo totalitate q̃titatiua nō eſt i qualibet parte ergo nec totalitate eſſētie. Pʒ cōſequētia qꝛ bn̄ ſeq̄tur hec ps q̃titatiua albedis nō eſt in q̄libet pte. ⁊ hec ps

ꝗ̃titatiua eſt eſſētia albedinis vel eſt eſſentialiter
albedo ergo eſſētia albedinis nō eſt ī qualibet pte
ſi extenditur ſecūdum ſupficiem cui ineſt alias idē
eſſet in diuerſis ſubiectis ſcꝫ eadē eſſentia albedi
nis poſt diuiſionem ſupficiei.

❡ Tertio anima eſt eiuſdē virtutis vbicūqꝫ ſit er-
go totalitate virtutis eſt in qualibet parte quod ē
falſum qꝛ ſecūdū Iheronimū pꝛīcipale hominis
nō eſt ī cerebꝛo vt dicit plato ſꝫ in coꝛde ſcd̄m chꝛi-
ſtum. añs ptꝫ quia nichil ꝩtutis accreſcit ſibi et ſi ī
qualibet pte eſſet diſpoſitio tunc per qualibet par
tem videret abſqꝫ additione alterius virtutis Itē
tunc idem moueretur motibꝰ ꝯtrarijs vt ſi vna ma
nus ſoꝛtis deſcendat et altera aſcendat tunc ī ani
ma que eſt ī iſtis duabus manibus ſūt motus aſcē-
ſus et deſcēſus. Foꝛte dicis ꝙ hoc eſt per accidens
Cōtra ſic etiam poſſet dici ꝙ aliquid eſt ſimul cali
diſſimum et frigidiſſimū dicendo ꝙ hoc eſt per ac-
cidens ſicut in eodē ponitur motus ſurſum ⁊ deoꝛ-
ſum per accidens.

❡ Quarto tunc aliquid ꝯtinue accederet ad aliq̊d
punctuꝫ a quo tamē magis īcipit diſtare vt ſi ſoꝛtes
ſecūdum vnum digitum accedat ad parietem ⁊ ſe-
cūdum alium recedat Item tunc aliq̊d diſtaret a ſe
ipſo qꝛ pes diſtat a capite ergo ⁊ anima que ē in eo

❡ Quinto vbicūqꝫ eſt aliquod ſubiectū ibi ē quod
libet accidens eius ſꝫ non in qualibet parte eſt po
tentia viſiua que radicatur in anima ergo nec ani-
ma. Itē deſtructo toto digito nō deſtruitur anima
ergo anima non eſt tota in digito qꝛ extra totum ni
chil eſt ſumere et ſic nō eſſet in capite.

❡ Sexto phi. dicit in. 8. phi. ꝙ motoꝛ celi opoꝛtet
ꝙ ſit in cētro vel in aliquo ſigno circūferentie quia
hec duo ſunt pꝛīcipia in motu circulari et oſtēdit ꝙ
non poteſt eſſe in cētro ſꝫ in circūferētia quia ꝗ̃to
aliqua ſunt ꝓpinquioꝛa circūferētie et remotioꝛa
a centro tāto ſūt velocioꝛis motꝰ ergo a ſimili opoꝛ
tet ꝙ motus anime ſit in illa parte animalis ī qua
pꝛecipue apparet motus Hec autē eſt coꝛ ergo ani
ma eſt tātum in coꝛde. Item itelligere ad aliquam
partem anime pertinet ſed intelligere non eſt in a
liqua parte coꝛpoꝛis Nō ergo tota eſt in qualibet p
te coꝛpoꝛis.

❡ Septimo ſicut hō et aīal eſt quoddā totū ex di-
uerſis partibꝰ cōſiſtens ita et domꝰ ſꝫ foꝛma domus
non eſt in qualibet pte domꝰ ſed in tota ergo ⁊ aīa
que eſt foꝛma aīalis nō eſt tota in qualibet pte coꝛ-
poꝛis ſed in toto. Itē aīa dat eſſe coꝛpoꝛi inꝗ̃tum
eſt foꝛma eius. Eſt aūt foꝛma eius ſcd̄m ſuā eſſen-
tiā que ſimplex eſt ergo per ſuā eſſentiam dat eſſe
coꝛpoꝛi Sed ab vno non eſt naturaliter niſi vnum.
Si igitur ſit in qualibet pte coꝛpoꝛis ſicut foꝛma ſe
quetur ꝙ cuilibet parti coꝛpoꝛis det eſſe vniforme
Itē magis intime vnitur foꝛma materie ꝗ̃ locatuꝫ
loco. ſed vnū locatū non pōt eſſe ī diuerſis locis ſi-
mul Etiā ſi ſit ſubā ſpiritualis non eni conceditur
a quibuſdā ꝙ angelus ſit in diuerſis locis ſimul gͦ
nec aīa poteſt eſſe in diuerſis partibus coꝛpoꝛis

❡ Deinde arguitur ꝓbādo ꝙ nulla foꝛma ſubālis
eſt quanta vel habēs totalitatē partiū ꝗ̃titatiuaꝝ
quia ſi foꝛma ſubālis eſſet aliquoͦ quanta vel hoc
eſſet rōne ſui vel rōne ſubiecti ī quo recipitur Nō
ratione ſui cū hoc ſit ꝓpꝛiū ꝗ̃titatis nec ratiōe ſub
iecti in quo recipitur qꝛ īmediatū ſubiectum foꝛme
ſubālis eſt pꝛima materia q̄ de ſe non eſt ꝗ̃ta aut
diuiſibilis ergo foꝛma ſubālis nullomō eſt ꝗ̃ta Itē
illa foꝛma que nō reſpicit equaliter totum et partē
nec equaliter denominat totum ⁊ partē nō eſt ꝗ̃ta
per ſe nec per accidēs quia foꝛma ꝗ̃ta per accidēs
equaliter denominat totum et partem vt patet de
albedine. Sed anima non equaliter denominat to
tum et partem Non eni quelibet pars aīalis eſt a-
nimal ſicut quelibet pars ignis eſt ignis igitur.

❡ Secundo ſic foꝛma que eſt quanta per accidēs
non requirit diuerſitatem in partibus quia condi-
tio quanti eſt habere partes vnius rationis ſed a-
nima requirit in ſuo perfectibili diuerſitatem par-
tium igitur. Item foꝛma que non habet eaſdem o-
perationes in toto et in omnibus partibus. nō eſt
quanta per accidens ſed talis eſt omnis anima qꝛ
habet diuerſas operationes in diuerſis partibus
ſui perfectibilis ergo nulla anima eſt quanta per
accidens.

❡ Deinde nono arͬ ꝙ oēs foꝛme aīalium extendū-
tur et ſunt ꝗ̃te per accidēs Et iſtius aſſignatur du
plex cauſa Pꝛima qꝛ foꝛma que educiť de potentia
materie ſic educitur ꝙ pars educiť de pte et totum
de toto. et ideo tota foꝛma recipitur ī tota materia
et pars in parte vnde eſſe aſini videtur extēdi et ꝑ
hoc differt ab eſſe aīe rationalis. Itē alias īdiuiſi-
bile reciperetur in diuiſibili. ſ. aīa ī materia. Et nō
tota in parte Et hoc eſt extendi et eſſe quantū per
accidens Secūda cauſa talis eſt Vbicunqꝫ foꝛma
ſic dependet a materia ꝙ ipſa ſcd̄m naturam nullo
modo eſſet niſi eſſet in materia Talis foꝛma ſequi
tur conditiones materie in oībus ſcꝫ in extendi et
operandi quia eſſe eſt fundamentū ꝓ̄ſuppoſitum a
poſterioꝛibꝰ ꝑfectionibus ꝓpter quod illud qd̄ de-
pendet a materia quo ad eſſe dependet quo ad per
fectiones exterioꝛes Sꝫ oēs foꝛme que educūtur
de potentia materie ſic dependent a materia ꝙ na
turaliter nullo modo ſūt niſi in materia ergo cōdi-
tiones materie in oībus alijs ſequuntur tales foꝛ
mas ſcꝫ in extendi et operari ⁊ tales foꝛme ſūt nō
ſolum inaīatoꝛum ſed etiā aīalium ꝗ̃tuncūqꝫ ꝑfe-
ctoꝛum p̄ter hoīem igitur oēs extenduntur p̄ter aīaꝫ
humanā. Verūtamen aliq̄ eaꝝ manent diu poſt di
uiſionem ſicut in plantis et aīalibus ānuloſis licet
minus ꝗ̃ in plantis. Alique aūt vel cū ſua diuiſio-
ne coꝛrumpūtur vel ſi maneant hoc eſt per mīmam
moꝛulā tēpoꝛis ſicut in aīalibus ꝑfectis. Et huius
cauſa eſt perfectio foꝛme maioꝛ vel minoꝛ qꝛ foꝛma
magis perfecta req̄rit in ſuo ꝑfectibili maioꝛem di
uerſitatem in oꝛganis qꝛ eſt pꝛīcipium pluriū opa-
tionū Inſtrumenta eni non habēt quibꝰ ſaluēt na
turā vī ꝑfectioni foꝛme educte de potenᵃ materie
non repugnat extēdi ſicut q̄dam putāt. Itē oīs res
q̄ eſt pure ⁊ ſimpl'r coꝛpoꝛalis eſt capax ꝓpꝛietatis
que eſt ꝑ ſe et inſeparabiliter cōditioni coꝛpoꝛeita
tis ſed materia et omnis foꝛma generabiliū et coꝛ

ruptibiliuʒ ſub anima rationali eſt ſimpliciť corpo lis qꝛ non poſſunt eē per naturam niſi in corpore cuius ſūt per ſe partes igitur omnes tales ſūt quā te. Item ponamus ꝙ aliquis natus fuerit ſine ma nu poſtea ꝑ miraculum addatur eius manus talis manus nō viuificaretur per animā de nouo creatā qꝛ tunc due anime eſſent in eodem ſuppoſito quod eſt incōueniens ergo per animam prius exiſtēteʒ ſʒ hoc non poteſt niſi ꝑ motum localē vel extēſionē non ꝑ monuʒ localem qꝛ talis motꝰ non ꝯpetit ani me in corpore ſuo quod etiam mouetur localiter ac cedendo ad vnū locū et dimittit alium et ſic opor tet ꝙ anima tēdēs ad viuificādum vnam partē di mitteret alias partes quas viuificabat quod eſt in cōueniens ergo relinquitur ꝙ per extenſionē vide ſ.t. de ſpiritualibus cre. ar. 4. ad 12m.

¶ Ad 1m. dicitur negando ꝯñam quia ad eſſe ho minem requiritur anima cum corpore quod eſt pri mum ⁊ ꝓportionatū eiꝰ ꝑfectibile vt dicit ſ.t. 1. pte q. 76. ar. 3. ad 3m. Notādum tamen ꝙ plato poſuit diuerſas eſſe in corpore vno etiam ſecūdū organa diſtictas vnde vim nutritiuam dicebat eſſe in epa te cōcupiſcibilem in corde cognoſcitiuum in cere bro. Sʒ hoc reprobat phi. quia in animalibꝰ que de ciſa viuunt in qualibet pte inueniunť diuerſe ope rationes anime ſicut ſēſus et appetitꝰ ergo ibi nō ſunt diuerſe anime ſecūdum diuerſas ptes diſtri bute ſed de anima intellectiua philo. relinquit ſub dubio vtrū ſcʒ ſit ſeparata ab alijs ptibꝰ anime ſo lum ratione an etiam loco nichilominꝰ tñ dicendū eſt ꝙ anima rationalis etiam eſt in qualibet parte ſi enim in aliqua parte eſſet alia anima tunc homo non eſſet ſipliciter vnum ens vt dicit ſ.t. ibidē ar. 3o. Pithagoras vt dicit alber. i. 1. de anima dixit ꝙ in vno animali ſunt multa animalia vt epar eſt ani mal diſtictum a corde. c. 90. et ita multi nūc dicunt ꝙ quelibet pars itegralis hominis eſt homo et ſic in vno equo militis eſſent infiniti equi qꝛ ſunt infi nite partes integrales quod videtur abſurdū. Sʒ contra aīa eſt totū homogeneū et ſimiliter materia ergo equus eſt totū homogeneuʒ ergo q̄libet pars equi eſt equus ſicut ps aque eſt aqua. Itē nulla re latio eſt de rōne ſubē. ſʒ totū dicit relaºnē ergo non eſt de rōne aīalis ꝙ cōponatur ex aīa et corpore to to. Itē iſta eſt neceſſaria hoc eſt aīal demonſtrato ſorte ergo dato ꝙ addatur ſibi aliqua ps adhuc il lud qnod prefuit eſt aīal. Totuʒ em̄ reſiduū preter auriculam aſini eſt aſinus. Dicendū negādo primū añs ſaltem in aīalibus ꝑfectis qꝛ forma requirit di uerſas diſpoſitiones ſʒ in alijs videtur ꝙ quelibet pars aīe ſit aīa ergo in eis anima eſt homogenea li cet poſſet negari iſta conſequentia de ſubā incom pleta. Ad alia dictū eſt in logica Deinde dr̄ ꝙ ſubā ſpiritualis q̄ vniť tm̄ vt motor eſt in loco ꝑ operaºnem tm̄ ſi queratur ex quo aīa intellectiua eſt in di gito an digitꝰ intelligat et diſcurrat dicitur ꝙ non qꝛ nō primo ꝑficitur ab aīa ſʒ contra vbicūqʒ eſt ſub iectum ibi eſt accidēs eius ſʒ aīa eſt in digito ergo ⁊ intellectio ergo intelligit ibi licet nō habeat ibi fā taſmata que neceſſe eſt ſpeculari propter hoc qui dā cōcedūt ꝙ in digito ſunt quattuor virtutes car dinales qꝛ ibi eſt aīa in qua ſūt aliqñ ille virtutes.

¶ Ad 2m dicitur ꝙ diffinibile poteſt diuidi in ptes rōnis et eſſentie ſcðm partes diffinitiōis Et ideo habet totalitatē eſſentie. Ad aliud aūt pʒ ꝙ nō eſt ad propoſitum quia eſſentia albedinis dicitur eſſe in qualibet parte quia in qualibet parte eſt albedo cui conuenit tota diffinitio albedinis.

¶ Ad 3m negať añs. qꝛ non hʒ vbiqʒ eandē poten tiā Sʒ vtrū in aīalibꝰ iperfectis aīa ſit ſcðm totam virtutē in q̄libet pte videť ꝙ ſic ſʒ de hoc poſtea in arboribus eni non tota virtꝰ aīe videť eſſe in quali bet pte. ſunt ei diuerſa organa q̄ſi mēbra officialia vñ foliū ꝓtegit fructū ne ledať a calore vel frigore Fructꝰ aūt hʒ corticē in quo operatur ſemē vt matu reſcat Medullā aūt habet quaſi loco cordis Radi ces aūt trahūt nutrimentum. Sed tñ videť ꝙ plan te vbiqʒ habent oēm facultatem aīe vegetatiue vn de etiā ramꝰ trahit cibū vt patet ſi infigatur terre. Et iō maxie in aīalibꝰ ꝑfectis diuerſe ptes habēt diſtictas virtutes. Per ſtomachū eni fit cibi coctio per epar autem digeſtio ſicut in domo artificialiter facta ſūt diuerſe ptes ⁊ artifex hʒ diuerſa īſtrumēta Ad aliud dicitur ꝙ non eſt inconueniens idem cō trarijs motibus moueri per accidens vt dicit. ſā. t. q. de aīa. ar. 10. ad 12m. Tamē i. 1. d. 37. q. 4. ar. 1. ad 4m dicit ꝙ aīa mouetur per accidēs moto corpore non autē ſi tantū manus moueatur. Et idem habe tur in 2o. d. 8. ar. 4. ad 4m Sed cōtra moueri per ac cidens nichil aliud eſt q̄ʒ eſſe in aliquo quod moue tur. Dicendū ꝙ oportet ꝙ ſit in eo diffinitiue. Nec eſt ſimile de caliditate et motu quia motus non eſt in anima ſubiectiue Sed cōtra. nichil dat quod nō habet. ſi ergo anima non habet motum ſequitur ꝙ non dat motum corpori Dicendum ꝙ aīa habet mo tum in virtute. Sed queritur ſi eſſet tantum vnus homo An aīa eius eſſet vbiqʒ. Dicendū ꝙ ſic ꝑ acci dens quia eſſet in qualibet parte.

¶ Ad quartum hoc non inconuenit per accidens Nec valet vltima conſequentia.

¶ Ad 5m dicitur ꝙ diuerſe potentie requirunt di uerſas diſpoſitiōes nec anima eſt preciſe ſubiectū earum ſed totum ꝯpoſitum. Sed contra in. 1. de aīa dictum eſt ꝙ anima eſt ſubiectū quia ſentire et alia ſimilia. ſunt paſſiones aīe et non totius compoſiti Dicēdum ꝙ hoc dictū eſt qꝛ aīa eſt prima radix oīm potentiarum. Ad aliud negatur ꝯña Sed ꝯtra aīe indiuiduantur per materiaʒ. ergo in diuerſis ptibꝰ materie non poteſt eſſe eadem aīa negatur conſe quentia. quādo ſe habent vt vnū proportionabile ſ.t. de ſpiri. ar. 4. ad 14m. et 15m.

¶ Ad ſextum patet ex primo vide. ſ.t. in. q. de aīa. Et ad aliud dico ꝙ ꝓcedit de virtute ipſiꝰ aīe. Alij dicunt ꝙ aīa intelligit in qualibet parte et ꝙ intel lectio eius per cōcomitantiaʒ eſt in qualibet parte ibidem ad octauum.

¶ Ad ſeptimū dr̄ ꝙ forma domus eſt accidētalis vnde non dat ſpēm cuilibet parti Secus auteʒ eſt de aīa. Sed ꝯtra pars aīalis non eſt aīal ergo non eſt eiuſdē ſpēi cū aīali ǧ caput ſortis differt ſpē a ſor te nec ſufficit ꝙ ps illa ꝯtineať ſub aīali reductiue qꝛ tūc aīa eſſet eiuſdē ſpeciei cū ſorte. Itē ex eodē

infertur ꝙ tota natura humana non eſt ī digito ſoꝛ
tis alias eſſet homo quia haberet humanitatē er=
go tota anima ſecūdum eſſentiā non eſt ī qualibet
parte. Ad hec dicitur negādo ꝯñam Ad alia patet
ex ſupꝛa dictis nec anima eſt in diuerſis locis quia
omnes partes ſe habent vt vnus locus. Si dicat
anima que ē in oſſibus nō eſt ſēſibilis ergo differt
ab anima tocius negat ſ.t. cōſequētiā 4. de anima
ar. 11. ad 20m.

¶ Ad 8m. dicitur ꝙ hoc eſt ratione ꝗtitatis recep
te in ſubiecto cuius ipſa eſt pars. Sed contra tunc
anima rationalis eſſet ꝗta ꝑ accidēs. Dicēduʒ ꝙ
non qꝛ indiuiſibilis eſt ꝙ autē anima planctarū ha
beat partes ptʒ ex diuiſione nullū enī apparet ibi
generans quod generet nouam animā. Sed que=
ritur an poma arboꝛis viuant ꝑ animas ſuas Dicē
dum ꝙ ſic qꝛ creſcunt. Ad aliud negat maioꝛ

¶ Ad 9m. dicitur ꝙ foꝛma educitur ex tota mate=
ria cathegoꝛeumatice ſicut foꝛma dicitur educi ab
agente non quia vna pars fiat ab vna parte agētis
Secūdo dicitur ꝙ foꝛma ſubſtātialis pꝛecedit ꝗti
tatem nichil autē habet partes niſi ꝑ ꝗtitatem et
ideo falſum eſt ꝙ vna pars foꝛme educatur ex vna
parte materie nec opoꝛtet ꝙ omnis foꝛma ſequat
ꝯditionē ſubiecti licet enī ſubiectū ſapoꝛis ſit co=
loꝛatum tamē ſapoꝛ non eſt coloꝛatus. Si dicatur
foꝛma equi eſt coꝛpoꝛalis ergo eſt extēſa per acci=
dens añs ptʒ quia ſi eſſet pure ſpiritualis tūc eēt
foꝛma intellectiua qꝛ eſſet ſpiritualis Dicēdum ꝙ
nullomodo ſequitur vt patebit in 3o. de anima. Si
queratur vnde conſtat ꝙ anima rationalis nullas
habet partes quidā pꝛobant qꝛ tunc ꝑ diuiſionem
poſſet coꝛrūpi ſʒ arguitur qꝛ 3. phi. dicit ꝙ in addi=
tione eſt ire ad foꝛmam ⁊ ad eſſe ergo qñ animatuʒ
augetur ſemꝑ ibi eſt additio foꝛme ſaltem partia=
lis antecedēs ptʒ qꝛ ꝑ hoc differt a diuiſione q̄ pꝛo
cedit in īfinitū qꝛ eſt ratione materie. Foꝛte negas
qꝛ ꝗtitas ſeparata poſſet in īfinitum diuidi ſimili
ter foꝛa aque cum habet infinitas partes vide in
tertio phiſicoꝛum.

¶ Ad argumētuʒ capitale dicitur ꝙ nichil anime
eſt extra aīam que eſt in hac parte coꝛpoꝛis Nec ip
ſa eſt extra materiam quam pꝛimo ꝑficit. Qualiter
aūt capiat totum. Dicunt ſophiſtici ꝙ pꝛimo tm̄ va
let ſicut ꝑfectum Alio modo ſicut quelibet pars in
tegralis. Alioo tantū valet ſicut nichil ipſius qui.
Et ſecundum hoc multipliciter pōt diſtingui Titu
lus queſtionis vt patet ex ſūmulis.

Ad quartū ſic pꝛoceditur. videtur ꝙ po
tentie ipſius aīe non diſtinguantur ab
aīa quia aīalis rōnalis eſt per ſe intel
lectiua ⁊ non per accidens ergo anima
ſecluſa omni potentia diſticta ab ea po
teſt intelligere. Et hoc etiam pꝛobatur quia omnis
foꝛma per ſe ſubſiſtens eſt intellectiua ergo ſi ani=
ma rationalis eſſet ſeparata a materia et omni ac=
cidente adhuc poſſet intelligere. Item appetitus
materie non differt a materia vt dicitur pꝛimo phi.
quedam hoc negat quia appetitus ad hanc foꝛmaʒ
poteſt ſatiari non autem materia et ex hoc arguit
ꝙ non eſt vnus appetitus reſpectu omniuʒ foꝛma
rum. Sed contra nichil idem alteri eſſentialiter ꝑ
dicatur de ipſo denominatiue Nō enim albedo eſt
alba. Sed hec eſt vera anima eſt potens ergo ani=
ma non eſt potentia. licet accidens ſit ſua potētia.
San. Tho. q. de anima. ar. 12. ad 9m et de ſpiritua=
libus creaturis ar. 11. 10m.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ potētia hic accipitur
pꝛo īmediato pꝛincipio operationis Tūc dicendū
cum S. T. 1. parte. q. 77. ꝙ īpoſſibile eſt dicere ꝙ
eſſentia aīe ſit eius potētia et. q. de anima ī hoc re
pꝛobat opinionē modernoꝛū que tamē fuit ante eū
ar. 12. quia potentia aīe eſt de pꝛedicamēto qualita
tis Non aūt aīa Pꝛimū patet quia actus ⁊ potētia
ſūt eiuſdē gñis Potentia enī et act9 diuidunt ens
et quodlibet genus entis. Sʒ actus potentiarum
aīe non ſūt aīa quia ſolus deus eſt ſua operatio er
go potentia aīe non eſt aīa. Itē 2o tūc aīatū ſemꝑ
actu haberet opera vite quia haberet oꝑa vite per
aīam q̄ ſemꝑ eſt actus. Si ergo ſecundū ꝙ eſt act9
et non per potentiā eliceret oꝑationes tunc ſemꝑ
operaretur quia quod operatur ſecundū ꝙ eſt act9
pꝛeciſe. ſemꝑ operatur ſi ſemper ſit actus. ſed ani=
ma ſemper eſt actus. Si ergo non operatur per po
tentiam ſed per ſeipſam tunc ſemꝑ operaret. Iteʒ
tunc contrarie inclinationes eſſent in eodē. qꝛ mo
tus ſenſualitatis aliqñ contrariatur voluntati Si
ergo ſenſualitas et voluntas ſūt ipſa aīa ſequitur
ꝙ contraria ſunt ſimul. Et eodē modo arguitur qñ
voluntas vult ꝯtra rationē ꝙ tunc in aīa eſſent cō
trarie inclinationes quia quilibet actus anime eſt
ſua inclinatio. Item tunc oīs noticia ſēſitiua eſſet
intellectiua quia eſt in aīa que eſt intellectus ſcdʒ
illos qui ponunt tantū vnam aīam et ꝙ potētia vi
ſiua ⁊ ipſamet aīa. Sed hic reſpondetur ꝙ noticia
non dicitur intellectiua quia eſt in intellectu vel ī
aīa ſed quia depēdet ab oꝛgano coꝛpoꝛis. Et ideo
noticia ſenſitiua interioꝛ ſiue exterioꝛ nō eſt intel
lectiua licet ſit in aīa. Contra Pꝛima ītellectio vi=
detur dependere ab oꝛgano coꝛpoꝛis quia ſecundū
phm̄ Neceſſe eſt intelligentē fantaſmata ſpecula
ri. Item ſi ſenſatio ſit in aīa poſtq̄ eſt pꝛoducta nō
videt ampli9 depēdere ab oꝛgano coꝛpoꝛis pluſq̄
intellectio que eſt circa idē obiectum et cum qua vi
detur eſſe eiuſdem ſpeciei. Item qñ appetit9 obe=
dit rationi tunc videtur moueri a noticia ſenſitiua
cauſata a ratione ergo noticia non dicitur ſentiua
quia cauſatur ab oꝛgano coꝛpoꝛis Itē tertio anima
eſt vna et potentie plures vt patet per actus ⁊ ob=
iecta. Itē tūc ſenſus eſſet eque nobilis ſicut intel
lettus et idē ipſi. Quidā dicit ꝙ ſenſ9 dicit aīaʒ cū
oꝛgano ſʒ ex hoc ſeqtur ꝙ eſt nobilioꝛ intellectu qꝛ
ꝯpoſitū eſt nobilis altera ꝑte tm̄.

¶ Contra hec ar̄ pꝛimo Ponēda eſt paucitas. vbi
non occurrit plura ponēdi neceſſitas. Ponendum
eſt etiā quod nobilitat naturā aīe vbi non occurrit
impoſſibilitas. Sʒ non eſt neceſſitas ponēdi aīam
per aliqua accidētia ſupaddita eſſe pꝛīcipium ſuo
rum actuum vt patet ſoluēdo argunemta ī ꝯtrariū
ergo ponendū eſt ꝙ per eſſentiam ſuam ſit pꝛīcipi
um ſuoꝛū actuū ꝙ autē hec ſit nobilitas in anima

ptꝫ qꝛ ſi eſſet īperfectionis immediate operari ad
actum tūc hoc non eſſet cōcedendū de deo ergo eſt
impfectionis. ſi ergo ſit poſſibile anime hoc debet
cōcedi eſſentie anime qꝛ ipſam nobilitat Item no
bilitatis eſt ꝙ ordinatū ad finem īmediatius atti
gat finem ſꝫ ſi anima operatur per eſſentiam ime-
diatius attingit finem ſuū ꝗ̄ ſi operetur per aliud
accidens ſuperadditum ergo animam per eſſenti
am operari nobilitat illam.

¶ Secundo non eſt propria perfectio alicuius ꝙ
non recipitur in eo ſꝫ in alio in quo poteſt recipi ſi
non eſſet eius ſed ſi intellectus eſſet accidēs addi
tum eſſentie anime in eo reciperetur vnio dei licet
ſeparetur ab eſſentia anime et ſic illud accidēs eſ-
ſet beatum per ſe et anima non niſi per accidens
ſicut lignum dicitur album p accidens qꝛ ſupficies
eſt in quo primo recipitur albedo ergo ſi intellectꝰ
eſſet accidens nō magis beatitudo eſſet perfectio
anime ꝗ̄ albedo ſit perfectio ligni Item aliqͣs actꝰ
primus inferior anima poteſt eſſe īmediatū princi
pium operationis igitur et anima que eſt pfectior
aīs ptꝫ in accidentibus Primo qꝛ ſi nulluꝫ accidēs
eſſet principium imediatum operādi erit ꝓceſſus ī
infinitum. Secundo hoc patet in ſubſtantijs infe-
rioribus neceſſe eſt enim ſubſtātiam īmediate ge-
nerari a ſubſtātia ſiue in generatione vniuoca ſiue
equiuoca quod ptꝫ qꝛ neceſſario forā generātis eſt
eque perfecta vel perfectior ꝗ̄ forma geniti ſed ī
poſſibile eſt formam accidētalem ꝗ̄cunq̄ eſſe per
fectiorem forma ſubſtātiali ergo forma ſubſtātia-
lis erit īmediate pꝛīcipiū generandi.

Si dicas ꝙ forma accidentalis non eſt principale
agens ergo aliqua efficientia datur ſuperiori agē-
ti ſcꝫ ſubſtantie. Itē vbi principale agēs nō poteſt
habere inſtrumentū per quod attingat paſſū ibi im
mediate attingit terminū productū ſꝫ in gn̄atione
ſubſtantiali inſtrumentū non pōt attingere paſſū
quia quicquid ſupponitur ab actu primo inq̄ꝫtum a
ctus primus ſupponitur ab actu ſecundo ſꝫ forma
accidentalis neceſſario preſupponit ī materia for
mam ſubālem Igitur tunc non vtitur eo vt inſtru-
mento ſed imediate agit.

¶ Tertio ex ſan. tho. in. q. de ſpiritualibus creatu
ris. ar. 11. ad 13m. Omne quod ſcdm ſui mutationeꝫ
eſt ſuſceptibile contrariorū eſt ſubā ſed intellectꝰ
poſſibilis et voluntas ſunt huiuſmodi ergo quodli
bet eorum eſt ſubā Maior patet ex predicamentis
Minor patet Nam intellectus eſt ſuſceptiuꝰ cōtra
riarum opinionū ſucceſſiue ſcdm ſui mutationem.
Et voluntas ſcdm ſui mutationem ſimiliter eſt ſu-
ſceptiua vicij et virtutis igitur. Itē Omni alio cir-
cunſcripto a natura ītellectuali ſcꝫ anima ipſa na
ta eſt intelligere igitur eſt intellectus.

Ex hoc eni ꝙ talis īmaterialis natura nata eſt in-
telligere dicitur intellectus Similiter hec natura
omni alio circūſcripto nata eſt velle. igitur talis eſt
voluntas qꝛ dr̄ ex hoc ſolo ꝙ talis natura nata eſt
velle Ex hoc ſequitur ꝙ nec voluntas nec intelle-
ctus ſunt aliud ab eſſentia anime Nec ab inuicem
ex ſan. tho. de ſpiritua. ar. 11. ad 17.

¶ Quarto. Eadem ſunt principia eſſendi et ope-
randi etiam īmediata loquendo. de eſſe ſuper quo
immediate fundatur operari ſicut ignis p illud qd
eſt calidus īmediate calefacit ſcꝫ calore Nam cale
facere non eſt opus ignis vt ignis eſt ſed vt cali-
dus eſt vnde calidum calefacit non ignis ergo eo
dēmodo quod eſt animatum habet opera vite ſed
eſt animatum immediate per animā ergo et opera
tur per animā imediate opera vite. Item formalis
terminus productionis non pot eſt eſſe perfectior
principio productiuo īmediate ſed formalis termi
nus actuū partis vegetatiue eſt dignior oī acciden
te igitur principiū īmediatū talium actuum nō eſt
accidens ſed dignius accidente. Cōfirmatur qꝛ ſi
potentie anime ſint accidentia. Ipſa fluēt ab aīa
ſcdm aduerſarium Aut igr̄ aīa eſt īmediatū princi
pium talium potentiarū aut non Sed mediāte ali
quo accidente. Si ſcdm eſt ꝓceſſus in infinitū. Si
primū tunc pari ratione poteſt poni ꝙ aīa ſit imme
diatum principium ſuorum actuū et nō mediante
aliquo accidente. vnde dr̄ 2° phiſi. ꝙ natura eſt pri
cipium ꝛc. et non per accidens Sꝫ natura principa
liter dicitur forma igitur.

¶ Quinto contra rationē cōcluſionis arguitur
ſic Nam maior eſt diſtinguenda. Potentia enim et
actus multipliciter accipiuntur. Nam accipiendo
potentiā pro potentia actiua vel paſſiua prout di-
citur principium tranſmutandi aliud vel tranſmu
tandi ab alio nō oportet ꝙ talis potentia et ſuus
actus reducantur ad idem genus nec ſic accipien-
do potentiam. potentia et actus diuidūt omne ge-
nus entis Alio modo accipitur potentia pro obie-
cto vt illud dicatur eſſe in potentia quod eſt obie-
ctum potentie productiue. Et illud dicatur eſſe in
actu. quod in eſſe eſt poſitum Actus autem et potē
tia iſto modo accepta diuidunt omne genus entis
immo talis potentia eſt idem numero cum ſuo actu
Et ideo ſi argumentum valeat probabit tot eſſe a-
ctus intelligendi ant volendi quod ſunt in ea potē
tie realiter diſtincte.

¶ Sexto inſtatur cōtra eandem rationeꝫ quia ſub
ſtantia eſt in potentia ad q̄ꝫtitatem et ſe habet ad
eam vt potentia ad actum. Nec tamen ſunt eiuſdē
generis Item ſuperficies eſt potentia reſpectu co
lorum. que tamen non eſt eiuſdem generis cum co-
lore cū vnuꝫ ſit q̄ꝫtitas et aliud qualitas igitur Cō
firmatur Nam poſito ꝙ potentie anime ſunt acci-
dētia oportet ꝙ aīa ſe habeat reſpectu illarū vt po
tentia ad actum ſicut oē ſubiectū reſpectu ſui acci-
dentis. Queritur ergo de illa potentia an ſit ipſa
eſſentia aīe et ſi nō ſequitur ꝙ nō oportet ſemper
actum et potentiā reduci ad idem genus cū anima
ſit ſubſtantia et illa potentia accidens. Si illa po-
entia ſit accidens proceditur in infinitum qꝛ iterū
anima erit in potentia ad illam et tunc queritur vt
prius.

¶ Septimo arguitur cōtra ſecundam ratio
neꝫ quia eodēmodo arguetur de potentia quam tu
ponis ponis eſſe qualitatem ſicut tu arguis de ani
ma ſicut eni arguis qꝛ aīa ſcdm eſſētiam ſuā ē for-
ma ꝛ actꝰ ideo ſi ipſa ſit immediatuꝫ opationis pri-
apud ſēper eſſet in actu operum vite ita arguaꝫ de

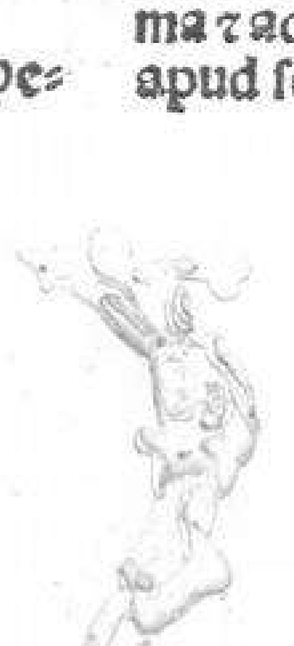

illa qualitate. ex quo eni illa eſt quedā forma, ꝛ actus ſi ipſa ſit imediatum pͥcipium operationis ſẽper habẽs illam erit in actu operū vite puta intelligendi ꝛ volēdi ꝛc. Item iſtantia eſt quia ſimilitudo poſita inter animā prout eſt pͥcipiuꝫ viuēdi et eam prout eſt pͥcipiū operum vite non valet quia anima eſt pͥcipiuꝫ viuendi in genere cauſe formalis ſꝫ eſt pͥcipiū operum vite in genere cauſe efficiētis et ideo non ſequitur anima eſt immediatum pͥcipiū operum vite igitur habens animaꝫ ſẽper talia operatur ſicut ex alia parte ſequitur anima ē immediatum pͥcipium viuēdi igitur habens animam ſemp viuit in actu qꝛ cauſa formalis ſemp eſt ſimul cū ſuo effectu formali non autem cauſa efficiens preſertim partialis quo modo ſe habet anima reſpectu operum vite nam pꝛeter animaꝫ requirit ad intelligēdum obiectum et ſpecies viſibilis ꝛ organa et huiuſmodi.

¶ Octauo arᷣ ad idem nā falſum videtur qm̄ per vnū et idem ſcꝫ per eſſentiā ſuā que eſt forma anima eſt actus corporis et in potētia ad actum vlteriorem nā ponitur animam ſecūdum eſſentiam ſuam eſſe ſubiectū dictarū qualitatū ꝛ per ꝯñs in potentia ad illas Item eſſentia anime ſe habet ad ſuum eſſe ſicut potētia ad actum patet ergo ꝙ non eſt incōueniens animam p idem ex parte rei eſſe actuꝫ vnius et in potētia reſpectu alterius.

¶ Nono arguitur ꝯtra tertiam rationem qꝛ primo motiuum ibi tactum non ē bonum qꝛ eadem potentia eſt cōtrariorum tam paſſiua vt ſuperficies albi et nigri et actiua que poteſt in oppoſita ſiue naturalis vniuerſalis ſiue particularis ſecūdum diuerſitatem recipiētium vt calor aliqua indurat et alia liquefacit et eadē eſt potentia ſenſitiua contrariorum nec differūt re opinatiuum et itellectiuuꝫ nec poſſe ſanari et īfirmari cum cōtrarietas nata ſit fieri circa idem diſtinctio autē potentiarū de qua loquitur phi. debet intelligi ſecūdum rationem ꝛ nō ſecūdum rem vel dicetur etiam ꝙ actus ꝗuis differant genere. poſſunt eſſe ab vno principio ordine quodam ſiue actiuū ſiue paſſiuū. Et ſicut dicis eſſētiam aīe vnam eſſe principium productiuū et receptiuū multarum potentiarum licet quodam ordine ſic dicam a ſimili ꝙ eſt principium multaꝝ operationum eodem ordine. Itē inſtantia eſt quia ad ſcḋm motiuū diceretur ꝙ ideo dicuntur alique potentie ſeparate a corpore et alie nō quia aīa aliquas operationes poteſt non coexigendo organū corporeum ꝛ aliquas non niſi per organū corporeuꝫ Nec ex hoc habetur ꝙ illud quo anima poteſt hanc vel illaꝫ ſit accidens diſtinctum ab aīa.

¶ Decimo arguitur quia diceretur ad 3m motiuum ibi tactū ꝙ cum actio ſit a potentia actiua et paſſio a potentia paſſiua. Non eſt maius incōueniēs idē eſſe principium actionis et paſſionis vel idem moueri ſeipſum ꝗ̄ idem eſſe principium potētie actiue ꝛ potentie paſſiue imo minus quia ſi idem nō poteſt eſſe in actu et potentia inſtrumētaliter multo minus prin cipaliter. Subiectum autem eſt principium agens et patiens vnde ſi anima poteſt eſſe ſubiectum potentie actiue ꝛ paſſiue pari ratione poteſt per ſe agere et pati imediate ſicut mediate licet agat per potentiam inſtrumentaliter et patiatur per aliam immediate. Tamen agit principaliter et patitur per ſuam eſſentiam.

¶ Ad 1m dicitur ꝙ hic eſt neceſſitas niſi enim viſ9 eſſet aliud ab aīa tunc nullus perderet viſum niſi perderet aīam. Item ſi viſus eſſet aīa ſequeretur ꝙ viſus eſſet ī qualibet parte corporis ſicut anima que equaliter perficit omnes partes corporis. Itē phūs ponit quaſdam potentias anime organicas et quaſdam non organicas. Organice aūt ſūt que vtuntur corpore vt ſubiecto vt viſus oculo Sed nō organice ſunt intellectus et voluntas ergo viſus eſt in compoſito. Et per conſequens non eſt anima Forte dicis ꝙ per cecitatem homo nichil perdit. ſꝫ tm̄ priuatur actu videndi cōtra tunc dormiēs eſſet cecus Forte dicis ꝙ cecitas eſt priuatio alteri9 qualitatis. nō ſoluꝫ caliditatis vel frigiditatis Et hoc verum eſt ſed hanc qualitatem dicim9 potentiam. Item tunc viſus eſſet auditus qꝛ quodlibet iſtoꝝ ē eadē nūero Et ſimilr ſenſ9 eſſet intellect9 qḋ phūs in. 1. de aīa habet pro incōuenienti. Contra democritū qui laudabat homerum dicentem. Hector ſapiēs iacet qꝛ aliqn̄ per amentiam caruit ſēſu ꝛ tūc etiā carebat intellectu. ergo ſenſ9 ꝛ intellectus ſūt idem ſcḋm homerū. T. C. 23. vnde dicebat ꝙ ſicut ſenſus tranſmutatur ita et intellectus vnde aliud ſapiebat hector victus et aliud inuict9 vide Albertum Tractatu 2o. ca. 1. deinde dicitur ꝙ illa nobilitas debetur ſoli deo.

¶ Ad 2m dicitur ꝙ viſio beatifica recipitur in anima. per potentiā tamē vnde accidens nō eſt ꝑprie ſubiectū ſed ratio ſubijciendi et dr̄ ſubiectū quo vt ſuperficies coloris Eſt eni ordo inter accidentia. ideo ſuſcipit vnuꝫ mediante alio. Et ideo dicimus virtutem eſſe in potentia volūtatis Nec potentia intellectiua ſi eſſet ſeparata reciperet viſionem. Dico etiā ꝙ eſt inſeparabilis Alias de9 poſſet ponere bonā volūtatē in aīa vni9 dāpnati et nūerum 12 hoīm in vno homine quod eſt abſurdum. Nec eſt ſimile de albedine. quia ſupficies ſeparata eſt receptiua albedinis et poſſet dici albavt patet in ſacramento. Ad aliud dicitur ꝙ accidens non eſt actus primus ſimpliciter. Et ideo non eſt ſimile ſicut de aīa. Nec ſequitur ꝙ accidens ſit perfectius qꝛ accidens non eſt niſi pͥcipiū quo. Sed queritur an forma aque frigefaciat per potentiam que ſit ipſa frigiditas Uidetur ꝙ non quia potentia frigefactiua eſt in ſecunda ſpē qualitatis Non auteꝫ frigiditas Item aqua calida frigefacit ſe. per potentiam illā et non per frigiditatem quia non habet. Item tūc frigiditas ſeparata. per ſuam eſſentiā ageret Forte dicitur ꝙ inaīata non mouent ſe. Sed quicquid ſit. dico ꝙ accidens eſt ſua potētia. 1. pte. q. 77. ar. 1. ad 3m. Nec accidens proprie agit ſicut nec ꝑprie exiſtit. Ad aliud dicitur negādo ꝯñam factā contra ſolutionem. Si intelligatur ꝙ ſuperius agens habeat aliquam efficientiam ſine potenᵃ. Quidam dicit ꝙ accidens non proprie dicitur agens inſtrumētale ſed potius inſtrumentum agentis Et vt ſic attingit formā ſubālem Nec vt ſic in ſua actiōe pſup

ponit formam ſubſtātialem paſſi.

¶ Ad tertiū patet ꝑ diſtictionem de ſubiecto nec volūtas proprie mutatur ſʒ homo ſecūdum voluntatem nec eſt poſſibile intellectuʒ ſeparari ab anima et ideo argumētum alterū procedit ex impoſſibili vel ſi hoc fieret tunc anima non eſſet potens itelligere potentia proxima ⁊ reali ſʒ forte potētia remota et logica hoc eſt non repugnaret ex terminis nec tamē propter hoc ipſa anima debet dici intellectus quia intellectus eſt principiū proximum licet ſpecies dicatur ꝯcurrere ad intellectionē ſed an lapis ſecluſa potētia grauitatis deſcēderet vel maneret ſurſū do. 2m. ſicut ſecluſa q̄titate corpus poſitū in igne nō cōburereť quia omne accidēs corporale ineſt mediante q̄titate.

¶ Ad 4. dicitur ꝙ agere non fundatur ſuꝑ eſſe ſimpliciter ſʒ ſuper eſſe virtuale quod eſt potētia conſequens animā et ideo argumētū preſupponit falſum vide ſ. t. in q. de anima ar. 12. ad. 10m. Ad aliud dicitur ꝙ licet ťminus generationis ſit ſubſtantia tamen actus potentie generatiue eſt accidēs eiuſdem generis cum potētia et ſufficit ꝙ primū generans quod ſit eque perfectum ſicut terminus productionis. Sed queritur in quo predicamēto ponitur potentia generatiua et actus eius non in aliq̄ ſpecie qualitatis quia non videtur ꝙ generare vł generatio ſit in aliqua ſpecie qualitatis et ſ. t. dicit in 1. ꝙ non ſemper potentia et actus ſūt eiuſdem generis d. 7. q. pri. ar. 2 ad 2. qꝛ generare ē ad aliq̄d non autē potētia generādi. Itē potētia qua ignis generat ignem nō diſtiguitur a forma ſua ſubſtantiali quia ignis per ſuam naturā generat ignem dicit enim ſ. t. pri. ꝑte q. 41. ar. 5. ꝙ potētia generatiua eſt illud in quo genituʒ ſimilatur generāti ſicut homo genitus eſt ſimilis generāti in natura humana. Forte cōcedis cōtra relatio non fūdatur imediate in ſubſtātia ſʒ in potētia generatiua fundatur relatio paternitatis ſecūdū aliquos. Itē tunc omnes homines haberent potētiā generādi qꝛ habēt animaʒ. Ideo dicitꝛ ꝙ proximū pricipiū generationis eſt accidēs Ad ꝯfirmationē dř ꝙ potene aīe ſūt ab aīa. ꝑ ſimplicē emanationē et non ꝑ tranſmutationē. Et ideo nō oportet ꝙ inſint per aliam potentiam. Sed ꝯtra cattulus acq̄rit viſū nō ꝑ ſimplicē emanationē quia tūc in principio videret ꝗ in acq̄rendo viſum proceditur de potentia ad actū. Si ei viſus imediate cōſequeretur aīam. tunc in qualibʒ parte cauſaretur viſus. Et quilibet homo haberet viſum qꝛ viſus eſſet propria paſſio ideo videtur dicendum ꝙ viſus non fluit a principijs ſpeciei ſed indiuidui. Secus videtur de intellectu et voluntate. ¶ Ad aliud dicitur ꝙ natura eſt principium primum accidens vero proximū. Nec ſequitur ꝙ natura agat per accidens. quia illud accidēs nō dat nature virtutem agendi. Et per hoc ſoluitur aliud argumentum. Dictū eñ eſt ꝙ aīa eſt principium quo viuimus et ſentimus Hoc aūt videtur cōuenire potentie. ergo potentia eſt aīa. Item materia eſt ſua potentia vt dictum eſt. 1. phi. ergo et anima Negatur conſequētia quia potentia materie non eſt ad operari. ſan. tho. q. de aīa. ar. 12. dicit ꝙ potētia ad accidens eſt in genere reductiue ſed de intellectu videtur ꝙ eſt per ſe. Sed nōne potētia ſubiectiua qua aīa ſubijcitur ſuis potentijs eſt ipſa aīa. Quidā non hñt ꝓ incōuenienti ꝙ talis potētia neceſſario ꝯiuncta actui ſit ipa aīa quia eſt potentia paſſiua Sed hic eſt aliud dubiū ſcʒ an potētie aīe ſint ab aīa effectiue et imediate per naturalē ꝯſequentiā tñ quibuſdā videť ꝙ ſint cōcreate. Nec ꝓprie efficiuntur ab aīa. quia tunc anima per eſſentiā ſuam aliquid ageret Tum quia ab vno ſimplici naturaľr agente nō ꝓcedit niſi vnū Tū quia tūc idem ſcđm idē ſimul eſſet principiū actiuū per ſe et principiuʒ ſubiectiuū ſeu receptiuū eiuſdē ſcʒ aīa reſpectu intellectus. Et ideo S. T. Notāter. 1. ꝑte. vbi ſupra ar. 6. ad 2m dicit ꝙ anima eſt quodāmō actiua Sed Cōmentator dicit ꝙ dans formā dat ꝯſequētia ad formā. mediante forma. ergo intellectus ineſt nobis mediāte anima ſicut leuitas ineſt igni per ſuaʒ formam vnde ꝓpriū in triplici genere cauſe dicitur fluere a principijs. Eſt eñ aīa finis ipſius potētie Sed contra actus eſt finis potentie. Dicenduʒ qđ eſt finis quo.

¶ Ad 5m negatur potentia obiectiua de qua Ari. nullam fecit mentionē Loquimur ergo hic de potentia proportionata actui ſiue ſit actiua ſiue paſſiua. Et non capiť determiate pro potentia actiua. ſicut nec actus preciſe ꝓ operatione qꝛ iſta non ſunt in predicamēto ad aliquid Subā etiā eſt principiū actiuū ſuaꝝ potētiarū Et q̇dā dicūt ꝙ ſēſꝰ ē potena paſſiua Sʒ i potea actiua ſit ſēꝑ eiuſđ gñis, cū actu Quibuſdā videť ꝙ nō. loquēdo de gñe proximo qꝛ color eſt principiū actiuū viſionis ⁊ ſenſationis Et ſol eſt principiū actiuū lucis. Sʒ ꝯtra Potentia debet eſſe ꝓportionata actui ergo dʒ eſſe eiuſđ gñis cū actu. Itē potētia ⁊ actus diuidūt quodlibet genus entis ergo potētia et actꝰ ſūt in eodē gñe ꝓximo Dicendū. ꝙ potentia actiua equiuoca nō debet eſſe eiuſdeʒ gñis cum effectu niſi forte eminenter. Secūdo dř ꝙ loquendo de potentia ꝓxima ad operationem illa non diuidit ens et quodlibet genꝰ entis quia in ꝑ̄dicamento ſubē non reperitur potena proxima ad operationem Sed de hijs magis patebit ad ſextum.

¶ Ad 6m dicitur ꝙ materia prima eſt in potentia reſpectu forme ſubālis de ꝑ ſe. Subā vero cōpoſita ex materia et forā eſt ſubiectū q̄titatis. ⁊ in potentia ad q̄titatē non de ꝑ ſe ſic ꝙ ſit ſcđm ſe totuʒ vel ſcđm ꝑtem ſcʒ materiā ordinata ad actū qui eſt accidēs. Et ideo nō opʒ ꝙ talis potentia ſit eiuſdē gñis cū tali actu Modo illa ꝓpō actus et potentia ad idem genus reducunť intelligitur de potentia que proprie et de per ſe ordinatur ad illum actum ſicut potentia calefactiua ad calefaciendu. Si dicatur potentia calefactiua eſt in predicamento q̄litatis non autem calefacere ſʒ in predicamento actionis. Item potentia eſt propria paſſio rei ſed propria paſſio non diſtinguitur a re cuius eſt Probatur ſic quia alias procederetur in infinitum quia ſemper ex genere et differentia fluit propria paſſio Cum ergo propria paſſio habet genus et differentiam. Sequitur ꝙ propria paſſio habebit

aliam paſſionem de hiſs dictū eſt in noſtris predicabilibꝰ Poteſt etiā dici ꝙ ſubā eſt in potentia ad qualitatem et illa potētia eſt de genere qualitatis Et alia de genere quantitatis Sed vtrum ſit q̄titas videtur ꝙ ſic ſaltē reductiue Nec ſuperficies ē potentia propria per ſe reſpectu coloris ſꝫ dyaphanum. Ad alia patet ex dictis.

¶ Ad 7m dicitur ꝙ alius actus eſt eſſentia aīe et huiuſmodi potētia q̄ aīa dat eſſe ſimpliciter et eſt vltimus terminus generationis hominis et ideo talis actus nō poteſt ſecundū ſe eſſe ratio ꝙ homo ſit in potentia expectante vlteriorē actū Secꝰ aūt eſt de ipſa potentia. Ad aliud dico ꝙ hoc eſt generale vtroqꝫ principio ꝙ nullū eorum eſt in potētia ad actum ſuū preſertim imanentē ſi det per idē eſſe actu ſimplr et actū ſcd̄m vel ſecundariū. Deinde dicitur ꝙ obiectū et ſpēs requiruntur ꝓpter potētiam aīe. Sed nonne potentia anime poteſt dici actus. Videtur ꝙ ſic. reſpectu aīe cui inherent Non autem ſimpliciter.

¶ Ad 8m ſatis patet ex dictis. Sed arguitur quantitas eſt actus et tamen eſt in potentia reſpectu caloris vel albedinis ergo licet aīa ſecundum ſe ſit actus. Tamen cū hoc ſtat ꝙ ſecundum ſeipſā ſit potentia reſpectu aliquorū accidentiū. Dicendum ꝙ ipſa anima non poteſt eſſe principiū proximū trāſmutabilium accidentium.

¶ Ad 9m dicitur ꝙ eadē potentia non producit diuerſos actus in paſſa eodēmodo diſpoſita. Et loq̄r de diuerſitate formali quia vt poſtea dicetur. potētie diſtinguntur per actus ⁊ actus per obiecta quia ſe habent vt cauſa finalis et vt differentia actuum Et per hoc patet ad decimū ſed queritur Si deꝰ poneret in aīa intellectionē deſtruendo oē accidens. An anima ſeparata. per illam intellectionē intelligeret. Dicendū ꝙ non. Quidam ponūt inter animam et potentias eius diſtinctionē formalem. Et ideo licet voluntas ſit ceca tamē eſt eadem res cuꝫ intellectu vidente. Et de aīa non eſt ita ſimplex ſicut deus. Et ideo poteſt eſſe ſubiectū accidentis q̄ Boetius dicit ꝙ forma ſimplex ſubiectuꝫ eſſe non poteſt. Aliȷs autē non placet iſta diſtinctio forālis

AD 5m ſic proceditur videtur ꝙ potentie non diſtinguantur per actus et obiecta q̄ nichil diſtinguitur per illud quod eſt poſterius ſꝫ actus eſt poſterior potētia cū ſit effectꝰ eiꝰ. igitur Sꝫ ꝯtra eſt phūs

¶ Reſpōdeo dicendū ſcd̄m. ſ. t. 1. pte. q. 77. ar. 3. ꝙ opꝫ rōnē potētie accipi ex actu ad quē ordinaꝛ Et ideo rō potentie diuerſificatur ſicut et ratio actꝰ q̄ potētia dicitur per reſpectum ad actum Ratio autem actus diuerſificatur ſecunduꝫ diuerſā rationē obiecti quod probatur quia omnis actio vel eſt potentie actiue vel paſſiue Si primum tunc obiectuꝫ comparatur ad potentiam vt terminus eſt finis Sꝫ Sed ex fine actio ſpēm recipit ſicut motus ex terio differt enim calefacio ab infrigidatione per terminum. Si ſecundum tunc obiectum comparatur ad potentiam ſicut principium et cauſa mouens vt color ad viſum. Actio autem habet ſpēm a principio vt calefactio eſt a calore et frigefactio a frigore. Senſus ergo differunt per diuerſuꝫ modum in mutandi ſecundum ſan. tho. quia ſic differunt obiecta que diuerſificant. potētias. ſan. tho q. de aīe. ar. 13

¶ Et notādū ꝙ ea que ſunt ꝑ accidens non diuerſificant ſpeciem vt homo albus et homo niger ſunt eiuſdem ſpeciei. Sed differentia per ſe variat ſpeciem Sic igitur. non quecūqꝫ diuerſitas obiectorū diuerſificat potentias aīe. Sed differētia eius ad quod per ſe potentia reſpicit ſicut ſenſus ꝑ ſe paſſibilē qualitatem que per ſe diuiditur in colorem et ſonum. Et ideo iſtis reſpondent diuerſe potentie

¶ Preterea Sciendum ꝙ non inconuenit aliq̄s actus eſſe diuerſarum ſpecierum in eſſe nature et non in eſſe moris et econuerſo. Exemplum primi vt liberare innocentem et punire nocentem Exemplum ſecundi vt ire ad eccleſiaꝫ propter deum. Et ire propter vanam gloriam Nec etiam inconuenit ꝙ vna potentia vel vnus habitus habeat actus ſpecie differentes dummodo illi actus conueniant in aliqua vna ratione vt dicit ſā. tho. q. de virtutibꝰ cardinalibꝰ ar. 4. Dubitant quidam de modo quo potētie diſtingūtur per actus ⁊ obiecta. Quidā dicunt ꝙ extrinſece et arguitiue q̄ nos arguimus ſic iſte potētie habent diuerſa obiecta formalia ergo diſtiguntur ſpecie. Aliȷ dicūt ꝙ potētia habet quādam differentiam intrīſecā ꝑ habitudinē ad actuꝫ vel obiectū et ideo poteſt dici ꝙ potētie quaſi intrīſece diſtigūtur per actus 1. 2e. q. 18. ar. 4 ad ſecūdū vnde ſ. t. de veri. q 15. ar. 2. reprobat illos q̄ dicunt obiectū tm̄ eſſe ſignū diſtictionis et de po. q. 10. ar. 2. reprobat dicētes operationes ſeipſis diſtingui.

¶ Contra hec arguiꝛ ex ſ. t. de. veri. q. 22. ar. 10. ad 1m. alique potētie diſtiguntur realiter et tamē obiecta eaꝝ non diſtinguntur realiꝛ ergo potētie nō diſtingūtur obiecta minor ptꝫ de itellectu ⁊ volūtateque diſtiguntur realiter et tamē ens ⁊ bonū diſtiguntur tātuꝫ ratione quia ꝯuertūtur cū ſint trāſcēdentia. Item viſus hominis eſt tātum vna potētia et tamē habet diuerſa obiecta ⁊ cōtraria q̄ maxime diſtant ſ. t. in q. de anima ar. 13. 2m. videmꝰ enim albuꝫ ⁊ nigrum Forte dicis ꝙ albedo non eſt obiectū formale viſus ſꝫ color. Contra ſi nullus eſſet intellectus abſtrahēs hoc vniuerſale quod eſt color tūc oculus bouis videret albū quia color vt quid cōmune abſtractū nō videꝛ ſꝫ hoc albū ⁊ ho nigrū Itē viſꝰ percepit albedinē ſub ratione albedinis alias nō diſcerneret inter albū et nigrum.

¶ Secundo potētia nutritiua in homine ⁊ in aliȷs animalibus habet idē obiectum ſcꝫ nutrimentū et tamen non ſunt eiuſdē ſpeciei hoc ꝓbo q̄ ſicut ſe habet tota anima eſt totū corpus ita ptes anime ſꝫ alia eſt anima in nobis ⁊ in aliȷs rebus ergo eſt alia potētia. Itē potētie fluunt a pīcipiȷs ſpeciei ſpecialiſſime ſicut proprie paſſiones ergo nō eſt eadē potentia in rebus differētibus ſpecie. Item alias auriculas habent homo et aſinus ergo et alium auditum ſpecie et tamen habent idem obiectum primum patet quia alias incideremus in errorem pithagoricorum dicentium omnes animas poſſe ingredi ī quodlibet corpus ſicut ſi tectonica inſtru

menta aptarent ſibi tibicines ad feſtū laudum.
¶ Tertio intellectus agens et poſſibilis habent idem obiectum vt videtur Et tamen ſecundū. ſā.t. diſtinguntur realiter. Item intellectus et ſenſus poteſt enim intellectus cognoſcere colorem ſub ratione coloris vt patet formando hanc propoſitionem color non eſt ſonus vide. ſ.t.q. de anima art. 13.ad.19m et 20m.
¶ Quarto eadē potentia habet diuerſos actus quia ſol indurat lutum et mollificat ceram. Et in radijs ſolis athomi aſcendunt et deſcendunt per eandem potentiam vt videtur Et intellectus hominis habet actus ſpecie diſtinctos quia aſſenſus et diſſenſus contrariantur in eſſe nature Scire etiam et opinari diſtinguntur Si ergo potentie diſtigāt p act⁹ ſeqt̄ q̄z nō erit vn⁹ intellect⁹ nec erit vn⁹ viſus quo videmus albū et nigrum quia ibi ſunt diuerſa obiecta. Alias non eſſent diuerſi actus.
Forte dicis ꝙ ibi eſt idē obiectū formale et ideo eſt vna potentia Contra ex hoc ſequitur ꝙ etiam eſt vnus actus quia actus diſtinguūtur per obiectum formale. Item differentia per ſe eius ad quod per ſe reſpicit potentia diuerſificat potentiam Sꝫ color per ſe diuiditur in albedinem et nigredinem ergo erit alia potentia viſiua reſpectu iſtorū Forte dicis q̄z ſi aliqua potentia ſecundū propriam ratiōeꝫ ordinetur ad aliquod obiectū ſecūdū cōmunem rationem obiecti tunc non diuerſificabitur illa potētia ſecundum diuerſitatem particularium differentiarum Contra tunc nullus ſciret probare ꝙ ſenſus exteriores diſtinguuntur per obiecta quia ordinantur ſecundum communem rationem ad qualitatem ſenſibilem.
¶ Quinto non ſequitur iſta ſunt eiuſdem ſpeciei ergo habet eundē actum probatur qꝛ pes hominis et homo ſunt eiuſdem ſpeciei eſſētialis vt patet p materiam et formam eius Et tñ hō pōt ridere ⁊ nō pes ei⁹. Itē potētie diſtinguuntur ſeipſis et ſuis differentijs eēntialibus Potentia enim eſt quoddā ꝙ p differētias eēntiales diuiditur ī diuerſas ſpēs ſicut alia gn̄a Et ita aꝛ de actione.
¶ Sexto. p eandem viſionē videtur color et magnitudo quia nō ſunt due viſiones. Item. tenēdo ꝙ plures actus nō poſſunt eē ſimul ī eadem potētia tunc videndo in libro p eamdē viſionem video nigredinem atramenti ⁊ albedinem papiri iſta autē ſunt diuerſa obiecta.
¶ Septimo dato ꝙ nullus eſſet actus in potētijs adhuc potentie diſtinguerentur ergo per accidēs eſt potentias diſtinqui per actus. Forte dicis ꝙ ſēper in potentijs eſt aliqua opatio vitalis qꝛ ſēp nutrimur Sꝫ iſtud eſt falſū qꝛ in inſtanti nō augemur nec diminuimur Itē materia per eadē potentiā ē in potentia ad diuerſas formas Et dictum eſt ī primo phi. Et tamen diuerſe forme ſunt diuerſi act⁹ Forte dicis ꝙ potentia materie fertur in omēs formas ſecundum communem rationem forme Sed hoc nichil eſt quia materia non cognoſcit ergo nō fertur in formam ſub cōmuni ratione igitur ⁊c.
¶ Octauo Si potentie diſtinguntur per diuerſos actus vel ergo diſtinguntur per actus diuerſos genere vel ſpecie. Si primum tunc viſus et auditus non diſtinguntur quia obiecta ſunt in eodem genere. Nec ſecundum quia eadem eſt potentia contrariorum Similiter arguitur ꝙ habitus nō diſtinguntur per actus quia ideꝫ habitus elicit actus ſpecie diſtincto quia circa omnes phiſicales eſt vnus habitus et tamen ſunt diuerſi actus quia vnus poteſt eſſe ſine alio. Et eadem cōcluſio conſideratur ī diuerſis ſciētijs ergo diuerſi habitus habent idē obiectum. Forte dicis ꝙ phiſica non ē vn⁹ habit⁹ Cōtra oppoſitoꝝ eſt eadem diſciplina ergo diuerſarū ꝯcluſionum eſt idē habitus.
¶ Nono intellect⁹ et viſus poſſunt circa idē obiectum formale et tamē diſtinguntur. Primū ptꝫ qꝛ poſſum intelligere colorem ſub ratione coloris aliās nullus formaret ꝯceptum coloris Forte dicis ꝙ intelligo ſēper colorem ſub ratione entis video autem ipm ſub rōe coloris. Cōtra ſequeretur ꝙ ens eſſet ſubiectū in qualibet ſciētia quia nichil intelligitur neqꝫ ſcitur niſi ſub ratione entis et viſus ſēper eſt ſingulariū ergo non videm⁹ albedinem ſub rōe cōmuni coloris qꝛ iſta cōmunitas ſiue vniuerſalitas ſolum fit per intellecum modo preueniendo intellectum videmus albedinem.
¶ Decimo aꝛ ꝙ actus non ſunt principia cognoſcēdi potentias quia eadē ſunt pⁱcipia eſſendi et cognoſcendi ſꝫ actus nō eſt principiuꝫ eſſendi ipſius potentie alias dormiens non haberet potentias quia remota cauſa remouetur effectus. Sed dices ꝙ a poſteriori cognoſcimus potētiam p actum qui eſt effect⁹ eius ⁊ pfectio eius q̄ preſupponit ſuum pfectibile vn̄ hic proceditur a notiorib⁹ nobis. Contra act⁹ diffinit potētiaꝫ ergo eſt prior ea vt dicit ſ.t.1a.parte q.85.ar.3.ad 1m. ſaltē via pfectionis et non generationis falſū eſt etiam diſtinctionem iſtam non eſſe a priori ſecundum. ſ. t.1a.parte q. 77.ar.3o.
¶ Ad primū dicitur ꝙ obiecta ſecūdum rationem diſtincta ſuut cauſa finalis potentiarum et ideo diſtingunt potentias. Sed ꝯtra tunc in deo intellectus et voluntas diſtinguerētur realiter quia obiecta ſcꝫ ens et bonum diſtinguntur ratione ſed hoc non eſt ſimile quia non eſt ibi differentia intrinſeca ſumpta per reſpectū ad diuerſa obiecta. Ad aliud dicitur ꝙ ſēper remanet proportio potentie ad actum et hoc ſufficit obiectum etiam manet in ītētione de viſu autē dicitur ꝙ prima ratio ē color primitate adequationis vnde quando videm⁹ aliqd a longe videm⁹ colorē neſciētes ſpeciem eius.
¶ Ad ſecundum dubium eſt an viſus qui eſt in homine et in alijs animalibus ſit eiuſdem ſpeciei Quidam tenent ꝙ non quia oculus hominis ⁊ eq̄ ſpecie differunt proter aliam formam eſſentialem illa etiam eſt radix potentiarum Sed cauſe ſpecie diſtinctincte producunt potētias ſpecie diſtīctas alij diſtinguunt dicētes ꝙ diſtinguūtur ſpecie nō ſecundum proprium modum diſtinctionis ſenſuū ſcꝫ ratione obiecti alias eſſent plus q̄z 5. ſēſus exteriores Sed alio modo ſcꝫ ī eſſe nature ſicut q̄titas celi et corruptibilium eſt eiuſdē generis in eē nature non autem phiſice quia corruptibile et in-

coꝛruptibile genere differunt Sed de hijs poſtea
nec incōuenit idem ſpecie eſſe in differētibus ſpe-
cie vt patet de albedine et lumine intellectuali in
diuerſis angelis p. S. T. de veri. q. 9. ar. 1. ad. 17. ⁊
de gratia. q. de malo ar. 7. ad. 12. ſāitas tamē hoīs
et equi differunt ſpecie 12. q. 63. ar. 4º.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ intellect⁹ agens et paſſi
bilis diſtinguitur ex hoc ꝙ diuerſimode ſe habent
ad ſuū obiectum ſcꝫ actiue et paſſiue Ad aliud dici
tur ꝙ intellectus intelligit res et pꝛima ratio ītel
ligendi et pꝛimus conceptus eſt conceptus entis
Poſtea autem pot eſt foꝛmare conceptus particu-
laris vel aliter ad 3m. obiectum intellectus agen-
tis ē intelligibile ī potentia ſed obiectum poſſibi-
lis eſt intelligibile in actu ſ. t. de veri. q. 15. ar. 2º..

¶ Ad quartum patuit articulo pꝛecedente Solū
enim ille rationes diuerſificant potētias ad quas
potentie pꝛimo et per ſe reſpiciunt ⁊ ideo eſt eadē
potentia paſſiua contrarioꝛum et poſſe ſanari et
infirmari Secundo dicitur ꝙ quando ignis calefa
cit et deſiccat hoc eſt per diuerſam potentiaꝫ ſicut
quando animal vult et intelligit ſed queritur ā ſu
perficies per duas potentias recipiat caloꝛem et
frigiditatem. Quidam dicit ꝙ potentia ad calidi-
tatem eſt ipſa caliditas ſed melius dicitur ꝙ ē ali-
quid diſtinctum ⁊ vnū ſicut eſt potētia eadē ad oēs
coloꝛes ſed cum potentia et actus reperiantur in
quolibet genere opoꝛtet ꝙ in p̄dicamēto q̄ntitatis
ſit potentia queritur ergo an illa diſtinguitur a ſuo
videtur quod ſic quia potentie diſtinguntur p ac-
tus. Ad aliud dicitur ꝙ non omnis p ſe differētia
obiecti diuerſificat potentiam niſi ſit p ſe differen
tia obiecti vt obiectum eſt vel dicitur ꝙ ſenſus ex-
terioꝛ eſt particularis Et ideo non pōt ferri in cō
munem rationē qualitatis ſenſibilis.

¶ Ad quintum dicitur ꝙ pes hominis non habet
potentiam riſibilitatis vel oꝛganum licet ſit eſſen
tialiter eiuſdem ſpeciei. Sed tunc queritur vbi eſt
ſubiectiue riſibilitas Non in anima cum non ſit in
tellectus vel voluntas Ad aliud dicitur ꝙ differē
tie potentiarum ſunt diuerſe per diuerſos actus.
Si dicatur differentia potentie eſt in pꝛedicamen
to abſoluto ergo nullomodo dicit relationem Nō
valet conſequentia.

¶ Ad ſextum dicitur ꝙ vnum videtur per aliud.
Et aliquando eſt eadem viſio ſpecie et numero al
bi et nigri vt dicit S. T. in 3. ſed hoc expoſui in lo-
gica quando enim ſucceſſiue videntur tunc diffe-
runt ſpecie vt expꝛeſſe dicit. ſ. t. de malo. q. 2. ar. 4.
Unde Notandum ſecundum S. T. de ve. q. 15. ar.
2. aſt 12m. ꝙ 5e modis in actib⁹ anime diuerſitas iue
niri Primo Secundū foꝛtitudinē vt credere Se-
cundo ſecundū velocitatem Tertio ſecundū habi
tū et priuationem vt quieſcere ⁊ moueri 4º ſcd̄ꝫ cō
parationem ad contraria eiuſdem generis vt ſen
tire album et nigrum quinto quando actus ē diuer
ſoꝛum generum vt appꝛehendere et moueri diuer
ſitas igitur pꝛimi et ſecundi modi non iudicat di-
uerſitatem potētiarum nec diuerſitas tertij et q̄r-
ti ſed tantum quinti vt dicamus actus genere di-
uerſos qui in ratione obiecti non conueniunt. Et
ideo licet videre album et nigrum ſucceſſiue ſpe-
cie diſtinguerentur adhuc tamen eſt vnus viſus.
Sed vtrum omnes intellectus angeloꝛum habe-
ant idem obiectum et per conſequens intellectus
eiuſdem ſpeciei Dicendū ꝙ non Sed vtrum ſicut
dicimus potentias diſtingui per actum An debeāt
dici diſtingui per habitum vel per obiecta. Item
cūm potentie ſint foꝛme ſimplices an debeat dici
ꝙ ſeipſis diſtinguantur. Item quecūqꝫ conueniūt
in vno tertio conueniūt inter ſe ſed oēs conueniūt
in vno tertio ſcꝫ in anima ergo non diſtinguūtur i-
ter ſe Foꝛte dicis ꝙ non identificantur ipſi anime
Contra illa ſunt idē que ſimul gn̄antur ſꝫ ſic eſt de
anima et voluntate eius Dicendū ꝙ non qꝛ poten
tia non ipoꝛtat oꝛdinē ad habitū niſi foꝛte ex con-
ſequēti Et ita dicatur de obiecto de alio dicitur ꝙ
foꝛme que ſpeciem ſoꝛtiūtur ab aliquo extrinſeco
ad quod oꝛdinem habeat non debent dici diſtingui
ſeipſis ſe p extrinſeca Secus autē eſt de alijs. ſ. t.
q. de aīa. ar. 13 ad 5m.

¶ Ad ſeptimum ptꝫ ex dictis Ad aliud dicit ſ. t. o-
puſ. ꝙ omnes foꝛme ſunt eiuſdem generis et ideo
eſt eadem potentia. Sꝫ cōtra coꝛruptibile et icoꝛ-
ruptibile genere differunt ergo anima rationalis
non eſt eiuſdē generis cum alijs foꝛmis negatur
ꝯn̄a vt patet de luce que eſt in ſole et in aere que p
tinet ad vnam potētiam tm̄. Sed cōtra materia eſt
in potentia naturali ad alias foꝛmas non autē eſt
in potētia naturali ad animam rationalē alias per
agens naturale poſſet anima p̄duci quia potētie
actiue naturali reſpōdet potētia actiue foꝛte dicis
ꝙ ibi ſūt due potentie. Queritur tunc que res ſūt
ille potētie ſi ſint accidentia ſequitur ꝙ accidēs p̄-
cedit foꝛmam ſubſtantialem quia potētie pꝛecedit
actum in eodem. Dicendum ꝙ potētia eſt ipſa ma-
teria et anima fit ab agente naturali diſpoſitiue.

¶ Ad octauum patet ex dictis nec omne diuerſifi
cans actum ſufficit diuerſificare habitum vt dicit ſ.
t. in q. de virtutibus cardinalibus quia potētia eſt
magis vniuerſalis et altioꝛ et ideo non plura po-
teſt q̄ꝫ vnus act⁹ ⁊ ita dicat̄ de habitu qꝛ pꝛeſēte re
iclinat ad noticiā q̄ eſt ītuitiua et re abſēte ad no-
ticiam abſtractiuam.

¶ Ad nonū ptꝫ ex dictꝫ ⁊ ad decimū dr̄ ꝙ pꝛīcipia
cognoſcēdi a pꝛioꝛ ſūt etiā pꝛīcipia eſſendi in hijs
que non ſoꝛtiūtur ſpeciē ab extrinſeco. Dicit̄ etiā
ꝙ act⁹ ē cauſa finalis potētie licet potētia ſit cā ef
ficiēs ei⁹. Sꝫ ꝯtra tūc idem eſſet realiter cā ſuiipſi
us qꝛ q̄cq̄d eſt cā cauſe eſt cauſa cauſati ſi ergo act⁹
eſt cauſa potentie et potentia ē cauſa actus ſequi
tur ꝙ actus ſit cauſa ſuipſius quia ē cauſatū a ſuo
effectu dicendum ꝙ illa regula non eſt vera quan
do mutatur genus cauſe

Circa hec queruntur quīqꝫ Primo An ſint 5.
genera potētiaruꝫ ⁊c. Secundo ā ſint tres
partes vegetatiue. 3º. An viſus ſit potentia paſſi-
ua 4º. an ſint quinque ſenſibilia cōmunia. Quīto
an coloꝛ ſit obiectum viſus.

AD primum ſic proceditur videtur ꝙ nō ſint quinqꝫ genera potentiaruꝫ anime ſcꝫ vegetatiuū ſenſitiuuꝫ appetitiuuꝫ. ſecūdū locum motiuum ⁊ intellectiuū quia vegetatiuum eſt ipſa anima ergo non eſt potentia eius Sed cōtra eſt philoſophus

¶ Reſpondeo dicendum ſecūdū ſ.t.1.p.q.70. ar. ſ. ꝙ 5ᵉ ſūt genera potentiarum et tres ſunt anime ſcilicet vegetatiua ſenſitiua et intellectiua Et q̄tuor ſunt modi viuendi ſcilicet vegetatiuum ſenſitiuum ſecundum locum motiuum et intellectiuum Appetitiuum autem non conſtituit aliquem gradū viuētiū qꝛ ī q̇buſcūqꝫ eſt ſenſ⁹ ē etiā appetitus Primum probatur quia potentie diſtinguūtur per obiecta modo ſunt 5ᵉ genera obiectoruꝫ. Primum eſt corpus anime vnitum. Et circa hoc eſt potentia vegetatiua que agit in corpus Secundum eſt obiectū ſenſibile. Et circa hoc eſt ſenſus tertiū eſt ens vniuerſale Et circa hoc eſt intellectus quartum ē bonū. Et circa hoc eſt appetitiuū quintum eſt terminus operationis. Et circa hoc ponatur potētia motiua ſecundum locum. Et vocantur iſte potētie partes ꝑtātiue aīe ad ſimilitudinem politie ſecundum albertum Cum enim dico regnū dico quandā poteſtatem quam componūt multe poteſtates particulares que tamen omnes fluunt ex regno ī quo vnus eſt princeps ſub quo conſules duces exercitus et tribuni Decani et prefecti Et quicq̇d poteſt inferior iſtis poteſt ſuperior. et alias non dicerent omnia hec vnum regnum niſi ſicut aceruus lapidū Et idcirco q̄to poteſtas ſuperior ē ſimplicior erit et vniuerſalior vel ad aliquid eminētius q̄ſ ſit illō in quod poteſt poteſtas inferior Q̄ꝫ autem ſint tres anime probatur quia tribus modis anima ſupergreditur operationem nature corporalis

Primo anima rationalis ꝑ operationem que non exercetur per organū corporale deinde anima ſenſitiua habet operationem que non fit per aliquam qualitatem corporalē licet preſupponat. Tertio eſt anima vegetatiua que eſt cauſa motionis intrīſece Cetera autem inanimata mouentur ab extriſeco. Item in plātis eſt tantum vegetatiuū in quibuſdam vero animalibus eſt vegetatiuum et ſenſitiuum Alia vero ſunt animalia ꝑfecta in quibus cum hiis eſt motiuum ſecundum locum vt querant neceſſaria vite. Item in homine cum hiis eſt intellectiuum et ſic patent quatuor modi viuendi Si queratur an anima intellectiua ſit vegetatiua et an ibi ſit predicatio per ſe ſic ꝙ vegetatiuū actu ſit in ſenſitiuo aut intellectiuo ſicut corpus aīatuꝫ actu et ītellectu clauditur in homine videt ꝙ non capitulo tertio ſicut trigonū non eſt actu in tetragono ſed in potentia licꝫ ſit difficultas de illa potentia.

¶ Notandum preterea ſcd̄ꝫ albertū ꝙ circa aīaꝫ diuerſimode multi errauerunt. Quidam enim heretici negauerunt animam intellectiuam qꝛ nichil conceſſerunt niſi quod ſenſu percipitur. Alij autē dixernnt ꝙ in omnibus eſt tantum vna anima nūero ſꝫ in diuerſis hꝫ diuerſas oꝑatiōes ſicut ignis ī lignis ſiccis facit lumen in alijs flāmam rubeam in alijs tantum fumum in alijs tātū calorē. Et ſic videntur dixiſſe ſocratici.

¶ Notandum preterea ꝙ circa vegetatiuum antiqui errauerunt multi enim arbitrantur ꝙ in plātis preter vegetatiuum eſt ſēſitiuū vn̄ q̇dā yſaac vt dixerunt plātas habere guſtum qꝛ cum nutriantur oportet ꝙ poſſint diſcernere cibum ꝯuenientē et ſimiliter dicebant eas habere tactū vnde radices ſūt ori ſimiles. Itē vt habetur in libro de vegetabilibus quidā dixerunt plātaſ habere deſiderium qꝛ attractus alimēti eſt pars deſiderij et eius appetitus eſt fames vel ſitis. Itē dicebāt plantas triſtari vel delectari qꝛ aliqui flores propter nociua ſe reſtrigunt et augu. in libro cōfeſſionū dicit ſe putaſſe ficū plorare cū decerpitur ideꝫ yſaac: ſꝫ ſi hoc eſſet verū tunc plāte eſſent animalia vt anaxagoras ꝯceſſit quia in eis reperitur ſōpnus q̄m flores de nocte ſe claudunt et in eis reperitur vterqꝫ ſex⁹ ſcꝫ maſculinus ⁊ femininus vt cōmuniter dicit etiam in pomis quibuſdam ſed hec ſunt abſurda q̄m plante non habēt oculos nec aures ergo in eis nō eſt ſenſus. Alij dixerunt plātas nullā habere animam non enim ꝓprie dicimus poma mori nec adhibetur arborib⁹ medicina nec regimen vite ergo nō vere viuit ſꝫ ꝑ hoc nō remouet niſi vita ſēſitiua Albertus de vegetabilibus ca.9. dicit ꝙ democrit⁹ et anaxagoras dixerunt plātas intelligibilē animaꝫ habere ſed opprimi pondere materie ne ad actum procedat ſed tunc natura videret deficere ī neceſſarijs ſed de hijs vide albertum maxime quomodo in plantis reperit ſex⁹ vel ſōpnus in hyeme.

¶ Notandum preterea ad declarandum ꝙ omne habens ſenſum habet appetitum ꝙ cuicūqꝫ conuenit ſenſus conuenit delectatio et triſticia cum ſēſus delectetur in apprehenſione obiecti conuenientis Sed cui conuenit delectatio cōuenit etiam appetitus delectabilis Item omne habens ſenſū alimenti habet appetitum Sed omne animal habet ſenſum alimenti qui eſt tactus nutrimur enim calidis et humidis frigidis et ſiccis. Circa que eſt tactus Primū patet quia omne habens ſēſum alimēti habet eſuriē et ſitim ergo habet appetitum quia eſuries eſt appetit⁹ calidi et ſicci. Sitis vero eſt appetitus frigidi et humidi. Cuius ratio eſt qꝛ per eſuriem appetimus nutriri per alimentū et ex quo ipſum eſt calidum iuuatur digeſtio et alteratio cibi per ſiccum autem reſtauratur deperditum. Ut autem cibus fluat ad mēbra ſitis appetit humidū et ne calor illud corrumpat ideo ſitis appetit frigidum Fames ergo et ſitis inquit albertus ſūt due partes naturalis appetitus Et reperitur in omnibus animalibus Si dicatur guſtus ē ſenſus alimēti ergo non tactus et aliqui per odorem iudicant alimentum eſſe bonū dicendū ꝙ guſtus eſt quidam tactus Q̄ꝫ autē ſenſus alimenti ſit circa quattuor qualitates primas ratio ē quia ex eiſdem ſumus ⁊ nutrimur Sumus autem ex quattuor elementis ſi queratur an potentie anime ſint ſeparabiles loco et ſubiecto dicendū ꝙ non vt habetur hic lec.4. qꝛ reperiuntur ī eadem parte quia in parte animalis imperfecti deciſa remanet vita et ſenſus. Et per

ↄñs fantaſia quia fātaſia nō eſt niſi motus factus a ſenſu ꝛ vbi eſt fantaſia ibi eſt pricipium motiuum et deſiderium Cum ibi ſit delectatio et triſticia vnde in talibus animalibus licet ſit tātuꝫ vna anima in actu tamē ſunt plures in potētia. Ubi aduertēdum ꝙ anguille et lacerte ſunt animalia ānuloſa quorū corpus ↄponitur quaſi ex quibuſdā circulis ſiue annulis in quibus habēt ſuas virtutes motiuas. Et ideo diuiſa per tranſuerſum in groſſas ꝑtes in vtraqꝫ parte retinent ſenſum et motum per aliquod tempus Non autē diu quia nō poſſunt ſumere alimentum. Si autem per totam lōgitudinē corporuꝫ ſuorum in duo diuidantur tunc diuidūtur circuli qui ſunt membra officialia eorum et ſtatim moriuntur et iacent immobilia vt dicit albertus.

¶ Notandum preterea ꝙ predicte potentie ſunt ſeparabiles, id eſt diſtincte ratione id eſt ſpecie qꝛ habent diſtinctos actus Anima tamen intellectiua eſt vnita forme materie Non realiter diſtincta a vegetatiua ſed eminenter eam continens ſicut tetragonum continet triangulum et ternarius binarium Ex hiis infert phūs finaliter ꝙ anima ſe habet vt ratio et ſpecies et non vt materia Secundo ꝙ anima non eſt ſine corpore tertio ꝙ eſt in corpore organico.

¶ Contra hec arguitur. Primo probando partes animalis imperfecti deciſas non viuere quia tunc in qualibet earum eſſet anima et non de nouo genita ergo prius in ſerpente fuerunt plures. qḋ ſupra reprobatū eſt. Item forma ſubſtantialis conſiſtit in indiuiſibili ergo non poteſt diuidi

¶ Secundo tunc in anguilla eſſent infinita animalia quia in qualibet parte eſt ſenſus et anima. Forte dicis ꝙ non eſt ibi niſi in potentia que reducitur ad actum per diuiſionem Contra diuiſio nō eſt generatio ergo ꝑ diuiſionē nō fit forma ſubſtātialis in actu Qꝫ autē in qualibꝫ ꝑte ſit ſenſus patꝫ ſi tungatur. Itē fātaſia eſt potētia organica ergo in parte deciſa nō eſt fātaſia. Añs pꝫ qꝛ fātaſia hoīs eſt in determiata parte corporis.

¶ Tertio Non omne ſenſitiuum eſt motiuū ſecūdum locum vt ꝑꝫ ex modis viuendi viſus etiam et auditus non ſunt in eodem loco ergo partes anīe ſunt ſeparabiles loco et ſubiecto in oſſibus etiam eſt vegetatiuū ſine ſenſitiuo.

¶ Quarto Anima bti petri nō eſt nunc vegetatiua qꝛ nō pōt habere operationes aīe vegetatiue ergo in me nunc aīa intellectiua non ē aīa vegetatiua. Item tunc homo et aſinus genere differrent quia forma vnius generis differt a forma alterius cum ſit incorruptibilis.

¶ Item tetragonus differt realiter a triāgulo ergo anima intellectiua non eſt anima ſenſitiua in me ergo in me ſunt plures anime. Antecedens pꝫ quia ſpecies diuidentes aliquod genus non dicuntur de ſe inuicem. Sic eſt autem de triangulo et quadrangulo vegetatiuo et intellectiuo que diuidunt figuram et animam.

¶ Quinto ſi anima eſſet ī corpore tanꝗ forma ergo phūs non debebat diffinire animam per actum ſed per formam qꝛ hoc fuiſſet magis notū. Itē et9 eſt potētia cuius eſt actus ſi ergo anima eſt in corpore vitā habente ſeqꝛtur ꝙ corpus poteſt habē actum vite loquendo indifferēter de quolibet actu vel te qꝛ in diffinitione anime vita non ponitur pro determinata operatione et per ↄñs poterit habere īntellectionem.

¶ Sexto vel anima ad predictas tres animas eſt gen9 vel nō ſi primū Cōtra ſubſtātia dicitur analogice de materia et forma ergo et anima ſi ſecūdum ſeqꝛtur ꝙ anima nō debuit pri9 diffiniri. Itē ſcḋm phi. t. c. 9. ſi ponamus oculū ꝑ īpoſſibile eē ſeparatum ꝛ eſſe animal tūc abſqꝫ dubio viſus et potētia viſiua erit anima eius qꝛ hec potētia agit ī eo oēm vite actionē ergo tūc potētia anime eēt anima ergo aliqua anima eſt accidens. ¶ Septimo aīal diuidiť per rationale et irrationale ergo et anima Forte concedis quia hec eſt diuiſio iāblici cuiuſdā platonici Sed contra anima vegetatiua nec ē rationalis nec irrationalis.

¶ Octauo arguitur contra ordineꝫ procedēdi ipi9 philoſophi quia per accidentia cognoſcimus ſubſtantiam ſed potentie et actus anime ſunt accidētia eius ergo per iſta cognoſcitur ſed a notioribus eſt inchoandum ergo phūs pri9 debuit determinare de potentiis anime ꝗ de aīa. Forte dicis ꝙ act9 anime non eſt notior anima ſecundum naturā ſed quo ad nos tātum quia non ſunt eadem nobis nota et nature Sed contra actus diffiniunt potētiā et ſūt cauſa finalis earū vnde natura plus intēdit actum ꝗ potentiā qua finis eſt primuꝫ in ītētione ergo ſecundū naturā actus ꝑcedit potētiam

¶ Nono arǵ ꝙ ſint plus ꝗ quinqꝫ genera potētiarū qꝛ appetitus diuidiť ī appetitū ſēſualitatis ꝛ rōnalem Appetitus autem ſenſualitatis ē quoddā genus Forte dicis ꝙ appetitus rationalis ꝛ appetitus ſenſualitatis ſunt vnum genus potentie. Contra Senſitiuū et intellectiuū non ſunt vnum genus potentie ergo ſimiliter nec voluntas ꝛ ſenſualitas Item intellectiuum non videtur genus ſed ſpecies ſpecialiſſima quia omne intellectiuuꝫ vt hic loquimur eſt homo et ecōuerſo.

¶ Decimo ideo appetitiuū non eſt gradus vite diſtinctus quia omne ſenſitiuum eſt appetitiuum ergo per eandem rationem appetitiuū non erit potentia diſtincta a ſenſitiuo. Item quāto virtus eſt altior tanto eſt magis vnita ſed anima rationalis eſt altior ꝗ anima vegetatiua. Cum ǧ anima vegetatiua non habeat quinqꝫ genera potentiarū non ſunt 5. genera potentiarum ergo nec in alia.

¶ Undecimo S. T. Et multi alii ponunt potētiā obedientialem que nō poteſt impleri vt patet de ve. q. 29. ar. 3. ad. 3. De hac autem nulla fit hic mentio Item appetiuū non diſtinguitur ab aliis quia viſus appetit viſibile ſibi conueniēs igť.

¶ Duodecimo arǵ ꝙ appetituū conſtituit modum viuendi qꝛ prius poteſt eē ſine poſteriori Propter hoc enim vegetatiuū poteſt eſſe ſine ſenſitiuo ſed ſenſitiuū eſt prius appetitiuo ergo ſēſitiuū pōt eē ſine appetitiuo Et ꝑ cōſequēs cōſtituit gradū vite

Item appetitiuum ſpecie diſtinguitur ab aliis ergo eſt perfectius vel imperfectius eis. Sed inter perfectū et imperfectum ſunt gradus ergo appetitiuum facit gradum.

¶ Tertiodecimo in quibuſcunqꝫ eſt ſenſitiuum in illis eſt motiuum ſecundum locum ergo motiuum ſecundum locum non facit gradum diſtinctum. Antecedens patet qꝛ ex 6° phi. Omne animatuꝫ mouet ſe. Item videmus ꝙ pars animalis imperfecti ſi tāgatur ſaltat et retrahit ſe quia dolet ꝛ triſtatur. Plante etiam mouentur localiter quādoaugentur ſurſum ꝛ deorſum quia per hoc cognoſcimꝰ ꝙ viuunt ergo in eis eſt motiuum ſecundum locum

¶ Quartodecimo nulla potētia ꝯſtituit gradū vite ergo motiuum ſecundum locum nō cōſtituit gradum vite añs patet quia potētia nō eſt vita nec habens vitam cum ſit accidēs ſꝫ nichil cōſtituit aliud in eſſe vite niſi ſit vita vel habens vitaꝫ igitur. Itē nullum appetitiuum ꝯſtituit gradū vite ſꝫ omē motiuum ſecūdum locum eſt appetitiuum ſecūdū ph. hic ergo motiuū ſcðm locum nō cōſtituit gradū vite Item phiſ. in fine 1. de anima ponit tm̄ 4. genera potētiarū ergo hic male ponūtur 5e.

¶ Ad 1m. dicitur ꝙ prius erant plures anime ī potētia et per diuiſionem reducūtur ad actum et hoc etiam ꝯtigit in diuiſione aque. Nec iconuenit formam ſubſtātialem eſſe diuiſibilem ſecūdum extenſionem. Si queratur an iſte due anime que nūc ſūt fuerint prius vna anima numero vel non. videtur ꝙ prius cōponebāt vnam animā numero ſicut pꝫ in arboribus quaꝝ partes ſūt quaſi homogenee ſꝫ queritur qñ ramus vnius ſpeciei iſeritur alteri arbori alterius ſpeciei an ibi ſit vna anima numero. videtur ꝙ non ſicut nō eſt eadē anima numero ī matre et filio licet ſibi ꝯiungatur ꝑ vmbilicum qñ eſt in vtero. Si dicatur an anima rationalis poſſit manere poſt diuiſionē ſicut manet in anguilla videt̄ ꝙ ſic qꝛ homines decapitati aliqñ mouētur et albertꝰ dicit libro ſuo de homine ꝙ lingua pauli poſt abciſionē capitis nominauit chriſtum et beatus dyoniſius portauit caput ſuum. Dicēdum ꝙ anima rationalis ꝓpter ſuam ꝑfectioneꝫ requirit corpꝰ magis ꝑfectum ſecus eſt de ānuloſis que habent caloreꝫ ſufficiētem in quibus tamē ſi abſindatur caput tm̄ etiam in eſtate redditur immotum quia non habet calorem vitalem. Alia autem fuerunt miraculoſa. Et ſi in aliis videatur poſt abciſionem capitis moueri lingua. Dicit albertus ꝙ hoc eſt a virtute que remāſit in neruis.

¶ Ad ſecundum patet ex dictis Prius enim anima non eſt ibi multiplex niſi in potentia Ad aliud dicitur ꝙ fantaſia in animalibus perfectis habet determinatum organum non auteꝫ in aliis vt dicit S. T. lec. 4. Si queratur An appetitus animaliū imperfectorum requirat iudicium et ſenſum communem. Et an in animalibus imperfectis ſit vis imaginatiua de qua dicitur eodem modo ſicut de fātaſia vt patet lec. 6. Sed de hoc in tertio de anima ſ. t. dicit lec. 5. ꝙ delectatio ꝛ dolor ī eis cōſequūt̄ ſēſum tactus.

¶ Ad 3m. dicitur ꝙ in eodem vegetatiuū ſēſitiuꝫ appetitiuū et motiuū non diſtinguntur loco qꝛ ī ipſe deciſa reperiuntur iſta 4. Secus autem eſt de quibuſdam potentiis particularibus vt dicit ſanctus thomas lect. quarta.

¶ Ad 4m. dicitur ꝙ anima ſeparata eſt vegetatia in potentia remota Ad aliud non oportet ſi forme differant genere ꝙ cōpoſita differāt genere de altero dubium eſt qualis ſit iſta diuiſio anime in tres animas cuꝫ vnum mēbꝛuꝫ dicatur de alio Et ſic nō videntur eſſe ſpecies anime niſi forte ſumātur cū preciſione. De triangulo autem dicitur ꝙ in hoc eſt ſimilitudo quia ſicut in quadrāgulo continetur triangulus. Ita anima rationalis excercet operationes anime vegetatiue.

¶ Ad quintū Refert albertꝰ ꝙ propter hoc gregorius in multis voluit repꝛhendere diffinitioneꝫ ariſtotelis libro ſuo de homine Primo qꝛ aīa equiuoce dicitur de vegetabili ſenſibili et rationali et ideo non debet diffiniri Iteꝫ philoſophus dicit ꝙ anima eſt endeletia vel ſpēs hoc autem eſt falſuꝫ quia forma ſimplex ſubiectum eſſe non poteſt ſed ad iſta ſupra reſponſum eſt Quare autem aīa non diffinitur per formam dicitur ꝙ forma dicit cōparationem ad id quod remotiſſimum eſt a completo hoc eſt ad poteſtatem materie. Anima autem dat cōplemētum illi cuius eſt Ad aliud dicitur ꝙ anīa eſt actus materie organizante que dicitur habere vitam in potentia non ꝙ ſit ſubiectū potentie ſed eſt ſubiectum vite et anime potētis excercere operationes vitales

¶ Ad 6m. poteſt dici ꝙ anima habet modum generis ſicut ſubſtātia diceretur habere modum generis ad materiam vel formā vnde forma vocatur ſpecies vt pꝫ T. C. 2. Ad aliud de oculo dicitur ꝙ ſi oculus inꝗtum huiuſmodi eēt ens per ſe ſubſiſtēs tunc viſus eſſet ſua anima quia inquātū huiꝰmodi eſſet ſubſtantia et ideo ſua forma ſcilꝫ viſus eēt ſubſtantia vt habetur hic T. C. 9. Sed hoc eſt impoſſibile.

¶ Ad 7m. negatur cōſequentia licet anima vegetabilis poſſet dici irrationalis negatiue.

¶ Ad octauū dicitur ꝙ anima quo ad queſtioneꝫ an eſt: eſt certiſſima vt pꝫ in 1°. de anima. Secūdo dicitur ꝙ non inconuenit ꝙ aliquando eadem ſint nobis prius nota et nature licet frequenter in naturalibus cauſa eſt notior effectu. Et bene dicitur frequenter vt pꝫ ex alberto in. 1. de aīa cō. 11°.

¶ Ad 9. dicitur ꝙ volūtas et ſenſualitas ſūt vnū genus potentie non autem ſenſus et intellectus quia ſenſitiuū et intellectiuū habent diuerſa obiecta genere Vel forte non inconuenit ꝙ ſint plura genera patentiarum. Si quis aliquod iſtorum generum voluerit ſubdiuidere intellectiuū eſt quaſi genus ad nos et angelos vel eo modo quo dicimꝰ humanum genus.

¶ Ad decimum Negatur ꝯña Potētie enim diſtiguuntur per obiecta. Gradus aūt vite 2m ſeparabilitatē Si dicat̄ Accña diſtinguunt̄ ꝑ ſubiecta ergo potentie non diſtinguuntur per obiecta. Eadē eñ potentia eſt contrariorum que maxime diſtant vt pꝫ 5° metha. Dicendū ꝙ diſtinctio nūeralis et non

ſpecifica eſt a ſubiecto.
¶ Ad vndecimum dicitur ꝙ potentia obedientia
lis coincidit cum aliis vnde intellectus ſecūdum
ꝙ ſuſcipit cognitionem ſupernaturalium dicitur
obedientialis potētia ī ordine autem ad alia natu
ralis Ad aliud dicitur ꝙ appetitus naturalis coin
cidit cum aliis non autem appetitus animalis.
Utrum autem quelibet potentia habeat in ſe de-
lectationem poſtea dicetur Si dicatur lapis appe
tit deſcendere ergo appetitiuum eſt in lapide ergo
potentia appetitiua non ſequitur animam hic eſt
dubiū an lapides creſcant. Et per ꝯñs an habeāt
animam vegetatiuam. Dicendū ꝙ nō S. T. in 2.
Sed reſpōdetur per diſtinctionem poſitam de ap
petitu. Utrum autem appetitus naturalis ſit ali-
quid diſtinctum a re ipſa S. T. dicit 1. pte. q. 81. ar.
2. ꝙ appetitus naturalis eſt inclinatio conſequēs
formam naturalem Et ſic videtur forte dicere quā
dam potentiam a re diſtinctam vñ inclinatio eſt: ꝑ
leuitatem vt habetur 1. pte. q. 59. ar. 2.
¶ Ad duodecimum negatur ꝙ prius ſemper ſepa
retur a poſteriori. Et licet in potentiis ſit gradus
eſſendi. Non tamen ſemper eſt diuerſꝰ gradꝰ vite
¶ Ad decimumtertium dicitur ꝙ hic loquimur de
motu animalis progreſſiuo dubitant autem quidā
an iſte conueniat ſerpentibus quia olim gradiebā
tur ſuper caudam. Quibuſdam enim animalibus
imperfectis conuenit motus progreſſiuꝰ qꝛ muſcā
et apis ſunt animalia imperfecta.
¶ Ad 14^{m}. dicitur ꝙ potētia habet vitā ideſt ope
rationem vitalem vel eſt vita quia eſt in anima Ad
aliud negatur ꝯña et ſatis dictū eſt in fine primi de
anima ſ. t. de. ve. q. 10. ar. 1. 2^{m}. dicit ꝙ ex parte ſub-
iecti ſūt tm̄ tria genera potētiarum vide ibi diſtincti
onem ſ. t. Et notandum ꝙ verum eſt ꝙ qñ potētie
ad equalia ſe extendunt tunc q̄to virtus eſt altior
tanto magis eſt vnita ſecus autem ſi ſe extendant
ad inequalia. Et notandū vt dicit albertꝰ c. 15. ꝙ ſe
cūdum peripatheticos in īmortalibus ſicut in cor
poribus celeſtibꝰ eſt vita ītellectiua ſeparata a ve
getatiua. Et platonici ponūt ꝙ dii ſunt animalia
rationalia ſꝫ mortale additū nobis ſeparat nos ab
illis ſed ſecundum veritatem omne intellectiuum
eſt vegetatiuum.

AD 2^{m}. ſic procedit vietur ꝙ nō ſint tres
partes vegetatiue ſciꝫ nutritiuum aug
mentatiuū et genratiuuꝫ qꝛ eadē eſt po
tentia generatiua ⁊ augmētatiua ignis
enim per eandē potentiā generat ignē
et debitam q̄titatem eiuſdem ergo animatum per
eandem potentiam generat et nutrit Sed contra
eſt phi. t. c. 42.
¶ Reſpondeo dicendum ꝙ potētie anime habēt
ordinem inter ſe quia in eis ſubſiſtendi conſequē-
tia non conuertitur vt declarat hic S. T. lecti. 6.
vnde vbi eſt intellectiuū ibi eſt ſenſitiuuꝫ ſed non
econuerſo. Et hoc etiam dicit S. T. 1. part. q. 77.
ar. 4. vbi ponit triplicem ordinē inter potētias ſcꝫ
ordinem nature ſcd̄m quē perfecta ſunt priora et
ſic intellectus precedit ſenſum Secundo. ſecūdū
ordinem generationis et temporis prout ex imꝑ-
fecto venitur ad perfectum Et ſic ſēſus precedit.
Tertio eſt ordo ſecūdum obiecta et ſic viſus prece
dit auditum, quia viſibile in pluribus reperitur q̄
ſonus.
¶ Notandum preterea vt dicit phūs hic et S. T.
ibidem art. 7. Anima hꝫ triplicem cauſam ad ſuas
potentias ſcꝫ actiuā. finalem. et materialē ordine
quodam vnde anima per intellectum ē finis et ac-
tiuū principium ſenſus. Et ex hoc ptꝫ ꝙ potentie
anime fluūt ab anima Secūdo patet ꝙ primo de-
terminandum eſt de vegetatiuo quia communius
eſt ceteris potentiis.
¶ Notandum preterea ꝙ phūs probat animā eſſe
cauſam formalem viuentis quia eſt ei cauſa eſſēdi
Uiuere enim viuentibus eſt eſſe ſed viuere eſt ab
anima. Secundo probatur ꝙ anima eſt finis cor-
poris viuentis ſicut in artificialibus forma artifi-
cialis eſt finis quem intendit artifex ergo in natu
ralibus anima eſt illud quod intendit agens natu
rale. Tertio dicicitur ꝙ anima eſt cauſa efficiens
viuentium Efficit enī motum et ſenſationem.
Quidam tamen dicunt ꝙ anima eſt cauſa efficiēs
viuentium licet dicatur eſſe pricipium productiuū
motus quia in omni ente naturali eſt principiū mo
tus vt hic dicit phūs Tamen inanimata non mo-
uent ſe vt dicitur 8. phi.
¶ Notandum preterea ꝙ ex hiis ſatis ptꝫ ꝙ opa
tiones que attribuūtur potentie vegetatiue ſunt
ab anima ſcꝫ generari et augmentari quorum pri-
mū ſcd̄m phi. eſt naturaliſſimuꝫ opus in viuentibꝰ
quia hoc conuenit omnibus animatis Et quia per
hoc res aſſimilantur deo ſecundū poſſe Sicut enī
deus eſt perpetuus ſic per generationeꝫ res ſunt
perpetue ſecundum ſpeciem Et ideo entia natu-
ralia agunt propter eſſe diuinum ſecundū quandā
participationem.
¶ Notandum tamen ꝙ ab hac operatione
ſecundū philoſophū et San. Tho. lec. 6. excipiū
tur tria ſcꝫ pueri Secūdo ſpadones ⁊ frigidi Ter
tio plāte et animalia que generāt ex putrefactiōe
ad quorū productionem ſecūduꝫ ſ. t. ſufficit agens
vniuerſale ſciꝫ virtus corporis celeſtis et materia
diſpoſita ſecus autem eſt in animalibus perfectis
Ex hiis ptꝫ ꝙ finis forma et efficiens coicidūt in
idem nnmero. Si dicas ex quo multi nō generant
an faciunt cōtra illud preceptū geneſis primo cre
ſcite et multiplicamini. Notandum ꝑterea ꝙ em-
pedocles dixit augmentationem et diminutioneꝫ
non eſſe ab anima ſꝫ ab elemētis vnde dicebat plā
tas augeri deorſum qꝛ partes terre deſcēdunt de
orſum augebantur autē ſurſum propter ignem qui
mouetur ſurſum. Difficile enim videbat quomodo
per nutrimentuꝫ auricule hominis augeātur quia
cum cibus deſcendat ad ſtomachum quid mouet
alimentum ſurſum ſcilicet ad caput hominis.
Sed empedocles male accipiebat ſurſum et deor
ſum ſcꝫ eodemmodo in nobis et in mūdo hoc auteꝫ
eſt falſum quia radix in plantis eſt ſurſuꝫ qꝛ ibi eſt
os earum in hominibns aūt os eſt ſurſum ꝑ reſpe-

ctuʒ ad vniuerſũ. vnde Ouidius 1°. met. Pronaqꝫ conſpectãt animalia cetera terram. Os hominis ſublime dedit celumqꝫ videre iuſſit et erectos ad ſydera tollere vultus Item ſi ĩ animali per elemẽtum vna pars moueretur deorſum et alia ſurſum tunc animal ſtatim diſſolueretur Et ideo dicendũ ꝙ motus nutrimenti naturaliter eſt ab anima vel potius animaliter Sed contra Groſſius et terreſtrius eſt nutrimentum inferiorum membrorum Dicendum ſecundum albertum ꝙ hoc non eſt ſemper verum niſi forte in ſenibus et mulieribus frigidis in quibus plus nutriũtur inferiora membra propter caloris defectum quia calor eſt inſtrumentum anime Et deficiente inſtrumento non ſũt bone operationes artis.

¶ Notandum preterea ꝙ philoſophi dicebãt motum augmentationis fieri ab igne quia videmus ꝙ ignis in lampade nutritur et augmentatur ſi habʒ combuſtibilia. Sed contra dicit philoſophus. Animal nõ poteſt ĩ ĩfinitum augeri ſicut ignis cui ſi appponantur infinita combuſtibilia in infinituʒ augetur Sed hic dicunt quidam ꝙ ſi augetur ĩ vna parte corrumpitur in alia Sed tunc ratio philoſophi parum valeret. ¶ Notandum preterea ꝙ alimentum debet eſſe contrarium ei quod alitur quia oportet ꝙ nutetur in alitum Motus autem fit de contrario in contrarinm.

¶ Tunc reſpondetur ꝙ ſunt tres partes potentie vegetatiue Nã alimẽtũ qđ eſt obiectũ potentie vegetatiue vel eſt ĩ potẽtia ad corpꝰ aĩatum Et ſic circa ipſuʒ eſt nutritiua ꝑ alimẽtum ꝯſeruãs aĩatũ Vel alimentũ eſt in potentia ſubſtantia generãs Et ſic circa ipſuʒ eſt potentia generatiua Vel per alimentum viuum acquirit debitam q̃titatẽ et ſic circa ipſum eſt potentia augmentatiua Et per hec patet ordo inter has potentias Nã primo eſt potentia nutritiua Secũdo augmentatiua. Tertio generatiua. Sicut inter eſſe et eſſe q̃tum ⁊ agere Et differunt nutritiua et augmẽtatiua quia q̃diu durat nutritiua tam diu ſaluatur indiuiduũ. Sed augmentatiua non agit per totam vitã Nutritiua etiam addit alimentum ſecundum longitudinem latitudinem et profunditatem Augmẽtatiua aũt agit ſecundum longitudinẽ Et ideo oportet ꝙ ſuꝰ calor ſit fortis Alias oſſa nõ poſſẽt augeri Nutritiua aũt magis agit ſecundum latitudineʒ et ideo poſt iuuentutem plus agit nutritiua q̃ augmentatiua Sed nonne ſemper eſt eque fortis calor in animali Dicenduʒ ꝙ in animali eſt duplex calor ſcʒ naturalis et nutrimentalis. Primus ẽ in humido Secundus in nutrimento et ideo ſemper habet aliquid de extraneo et ideo nõ eſt ita efficax ſicut in principio Et ideo poſt iuuentutẽ non ſufficit ãpliꝰ extendere et nutrire ſʒ nutrire tantũ. Et notãduʒ ꝙ tempus incrementi ſcđm Galienum et auicẽnã eſt tempus etatis puerilis qui ſunt calidi ⁊ humidi propter vicinitatem quam habet ab ſuam originẽ que eſt ex calido et humido que faciũt extenſiõeʒ Sed ſucceſſu temporis humidum exſiccatur Et indurantur membra Tamen non eſt calidum maius in iuuenibus q̃ pueris licet ſit acutius ſicut idem ignis acutiꝰ agit ĩ ligno q̃ in aqua vñ pueri pluſq̃ dimidium perficiunt ſue quãtitatis cõmuniter circa 7. ãnũ vide albertũ C.47.

¶ Notandum ꝙ predicte tres virtutes habẽt 4. alias ſubſeruientes ſcʒ appetitiuam/attractiuam digeſtiuam/et expulſiuam. Per primã animal appetit cibum per famen ex ſenſu euacuationis. Per attractiuam alimentuʒ vadit ad ſingula loca Digeſtio autem fit per calorem qui etiam attrahit cibum ſicut ĩ lãpade ſuggit oleum. Eſt etiã vis retentiua tenẽs alimẽtum vt decoquatur Digeſtiua aũt iuuatur calido et humido quia hec alterant et faciunt fluere vñ albertus ponit 4. digeſtiones. Prima fit in ore vñ triticum maſticatũ accipit virtutẽ maturationũ apoſtematum quã non habet cõtuſũ Secũda ẽ in ſtomacho vbi groſſũ a ſubtili ſeparatur vnde digeſtio oris hic perficitur Et ideo a quibuſdam dicitur prima et ſecunda in epathe vbi ſuccus de cibo elicatus trahitur per venas q̃ meſſarite dicũtur ad epar/et ibi rubeum ſanguinis accipit colorem et dirigitur ad venas in quarũ extremitatibus accipit tertiam digeſtionem et mutatur in albedinem et ſeparatur ab eo nimia aquoſitas q̃ ꝑ colatoria vrine emittit ĩ alijs ãt remãet cũ fece Quarta digeſtio fit in ſingulis mẽbris ad propriã ſimilitudinem mẽbrorum in plãtis autem quia terreſtres ſũt nõ eſt ſtomachus ſʒ eſt eis terra pro ſtomacho quia in terra ſub radicibus eliquatur humidum ꝑmixtum et ſubtile quidã ſuggunt radices et groſſum dimittũt et ideo ventre non indigent expulſiua autem expellit ſuperfluum ſiue ſit purum ſiue impurum et iuuatur per 4 ſclʒ per caliditateʒ que aperit et per humiditatem que reddit lubricitatem. Tercio ꝑ frigiditatem per accidens ꝓpter ventoſitatem que cũ impetu expellit ſupfluum et per ſiccitatem. Hec autem 4. vocãtur virtutes naturales eo ꝙ vt natura per iſtrumenta corporalia operantur et ſcias ꝙ ſẽper virtutis inſtrumentum et vehiculum eſt ſpiritus ſecundũ albertum ſi fiat ꝯparatio anime vegetabilis ad ſẽſibilem et rationalem tunc iſte vires vocãtur naturales et eſt nutritiua diffuſa per totũ corpus ſimiliter augmẽtatiua. Si queratur ex quo fit generatio Dicẽduʒ ꝙ ex ſuperfluo alimẽti vel ſi non ſit ſupfluuʒ fit ex eo ꝙ eſt neceſſarium et multum nocet Non fit autem ex eo ꝙ eſt actu animatum vt quidam dicunt quia tũc generare eſſet doloroſum qꝛ eſſet per diuiſionem Item actu pars non deciditur a toto corpore ſemẽ autẽ deciditur a toto corpore. Item videmus ꝙ ſemen arboris non eſt lignum et ſemen animaliũ nõ eſt caro nec os. ſʒ humor albus et ſalſus.

¶ Et notandũ ꝙ ſuperfluum alimenti organo virtutis generatiue imprimit alimento ſuperfluo virtutem formatiuam que cum deuenerit ad locuʒ debitum format ſemen in organicum corpus. in organo eſt virtꝰ attractiua ſeminis ad vaſa ſeminalia: Hec tamen omnia ſunt principaliter ab anima. Et per alias qualitates Calor enim ſpumoſũ facit ſemen Anima autem ſenſibilis licet preſupponat temperamentum qualitatum primarum in ſuis actionibbs Non tamen agit mediante calore.

De hijs ſan. tho. de po. q. 3. ar. 12. Et in fine prime partis.

¶ Contra hec arguitur inter ſpecies non eſt ordo ſed potentie ſunt ſpecies ergo nō habent ordinē. Item dictum eſt ꝙ intellectus eſt actiuū principium ſenſus hoc autem nō videtur quia ſenſus ſe habet vt diſpoſitio ad intellectum et vt ſubiectum et materiale quoddam prima pte q. 77. articulo 7. in beſtijs etiam eſt ſenſus et tamen ille non cauſatur effectiue ab intellectu.

¶ Secundo de prioribus prius eſt determinandum Sed phūs non prius determinat de potentia intellectiua ſed de vegetatiua ergo nullomodo intellectiua potentia eſt prior. Item itellectiua operatio dependet a ſenſu ſed illud a quo aliud dependet eſt pfectius.

¶ Tertio ar̄ ꝙ generare ſibi ſimile nō eſt naturaliſſimum operum in viuētibus quia hoc non conuenit animalibus imperfectis nec pueris quod autē eſt naturale cōuenit ſemper vnde ꝙtūcunq̄ lapis proijciatur ſurſum ſemper deſcēdit vt dr̄ 2°. ethicorum Item per frequentem generationē animalia efficiūtur breuioris vite ſcd̄m phūm ergo hoc non eſt naturaliſſimū opus Alias virtus virginitatis eſſet contra naturam.

¶ Quarto. Sequeretur ꝙ naturale deſiderium aīalium fruſtraretur quia p generationē appetūt eſſe quid perpetuum quod eſſe diuinū Et tū̄ poſt diem iudicij nulla animalia erunt preter hominē Item illud eſt naturalius quod ē magis proprium Sed nutriri ⁊ eē ē magis ppriū ꝙ̄ generare quia ē proprium quartomodo cōuenit enim omni ſoli et ſemper.

¶ Item dicit̄ ſēp tibi proximus eſto ſed per nutritionem homo conſeruat ſe et per generationē ſpeciē Item naturaliſſimū eſt appetere ſuū eē

¶ Quinto ar̄ ꝙ in animato non ſint predicte 3. potentie quia nutritiua ē in illo quod nutrit Sed alimentum ē illud quod nutrit quia ex eiſdē ſum⁹ et nutrimur Item potentia generatiua ē in ſemie Alias deciſo ſemine nō generaretur homo ſemē autem non eſt animatum ſed eſt ſuperfluum nutrimēti habens vim generatiuā ſibi impreſſam ergo potentia generatiua non eſt in animato Si enim ſemen eſſet animatum tunc eſſet vnum paruū animal deciſum ab oibus partibus.

¶ Sexto ar̄ ꝙ nutritio non ſit ab anima vegetatiua quia ē a calore et potētia nutritiua. Itē ignis nutritur per oleum et ignis generat ignē ergo nutriri et generare non ſūt ab aīa vegetatiua Et ex eodem argueretur ꝙ phūs male diffinit potētiam vegetatiuā ꝙ ē generatiua alteri⁹ ibi ſimilis ī ſpē quia hoc conuenit igni et deeſt mulo que tamē habet animam.

¶ Septimo ar̄ ꝙ nutritiua nō diſtinguat̄ a generatiua q̄r hȝ idē obiectum ſpecieq̄ eadē e forā ſpē que fit per nutritionem et que fit per generationē Forte dicis ꝙ potentia nutritiua agit in materia coniuncta generatiua autem in materia ſeparata Contra hoc non diuerſificat potentias quia idem viſus videt colorem ſeorſum exiſtentem et coniuncti alteri Item nutritio eſt quidam motus quia omnis potentia actiua tranſmutat alterum inq̄tum alterum. Sed non eſt motus localis nec preciſe alterationis ergo eſt generatio vnde nutritiua ex materia nutrimenti quam conuertit in ſubſtantiā aliti producit ſubſtantiam Forte concedis ꝙ realiter ſunt vna potentia. Contra tunc ſicut aliquid nutrit ſe ita etiā generet ſe.

¶ Octauo ar̄ ꝙ augmētatiua nō differūt ab alijs q̄r diminutio animalis nō ē a ſpeciali potētia ergo nec augmētatio Per hoc enim ꝙ nutritiua pl⁹ conuertit ꝙ̄ de pditū ſit ſeq̄tur augmētatio. Item hȝ idem obiectum cum alijs ſcȝ alimentū Forte dicis ꝙ ē aliud formaliter quia eſt obiectū augmētatiue vt ē potentia caro q̄ta. et nutritiue vt ē in potētia ſubſtantia mēbrorū Contra ſequeretur ꝙ genere differret a nutritiua q̄r obiectū ſuū ē alteri⁹ generis ſcilicet q̄titas Itē q̄titas eſt accidēs ergo obiecta iſta non differūt niſi ſcd̄m accidēs.

¶ Nono vel iſte potentie ſunt eiuſdem ſpeciei in omnibus vel non Si primum tunc quodlibet animal haberet potentiam generandi quodlibet aliud animal Si ſecundum. Contra potentia diſtinguuntur per obiecta ſed habent idem obiectum et eoſdem actus ſpecie. Item eſt idem radius ſolis qui indurat et liquefacit. Item tunc in homine oporteret ponere plures nutritiuas ⁊ generatiuas per quas nutriretur os et nerui quia iſti ſunt diuerſi termini Forte dicis ꝙ reducuntur ad vnum Contra omnes potentie reducuntur ad vnum ſ. ad cor et tamen non ſunt vna. Item per eandem potentiam nutritiuam fiunt 4. digeſtiones ſupra poſite licet ſint diuerſe Item p potentiam augmētatiuā fit motus localis q̄r auctum maiorē locū occupat ⁊ per nutritiuam cibus mouetur localiter ad ſua loca ergo ab eadē potētia ſūt diuerſi actus.

¶ Decimo vel nutritio ſemper eſt q̄diu animal viuit vel non. ſi primū. Contra ſicut dicit̄ in 1. de ſō. ⁊ vi. agētia indigēt requie viſ⁹ enim fatigat̄ ⁊ aīalia indigēt ſō. et dicit alber et auicēna ꝙ ſerpētes vel glires per quattuor menſes in hyeme nichil commedunt et vrſa abſcondit ſe per 40. dies et aliquā do per multos menſes Si ſecundum Contra in primo degente dicitur ꝙ animal nutritur donec augmentatur Et per hoc differt nutritiua ab augmentatiua.

¶ Undecimo Nullus eſt motus nutritionis ergo nec potentia nutritiua. Antecedens patet quia idem eſt motus et motus vnus. Sed in nutritione non eſt vna digeſtio ſed plures.

¶ Item q̄tum additum q̄to facit maius Si ergo per nutritionem aliquid adueniret ſequeretur ꝙ nutritio eſſet augmentatio. Item nullus mot⁹ naturalis eſt ad diuerſos terminos Sed nutritio fit ſurſum et deorſum Item econuerſio nutrimenti ī ſubſtantiam aliti eſt generatio. Forte dicis ꝙ non quia in generatione oportet ꝙ ſit nutritio toti⁹ ⁊ nō tamē partis. Contra idem eſt motus totius et partis ſcd̄m phi. Item queritur in quo eſt iſte mot⁹ nutritionis ſi in animali ergo animal quod nutrit̄ mutatur de cōtrario in cōtrarium q̄r omnis motus eſt de cōtrario in ɔtrarium. Item animal manet ſē per eiuſdē ergo in ipſo non eſt motus nutritionis

Item nutrimentum mouetur ⁊ eſt patiens ergo in eo ē mot⁹ nutritionis. Forte cōcedis. Cōtra tunc nutrimētum diceretur nutriri q꞉ habet motū nutritionis. Itē nichil mouetur motu iſto niſi animatū. Item totū nutrimētum in receſſū emittitur vt habetur in euangelio Omne quod in os itrat ⁊c. ergo in eo non eſt motus nutritionis. Itē agēs repatit i agēdo ergo i eo ꝗ nutrit ē mot⁹ ab alito ꝯtra phi.

❡ Duodecimo vr̄ augmentatiua eſt eiuſdē ſpeciei in omnibus hominibus vr̄ nō ſi primū ergo omnes ſūt eiuſdē ꝗtitatis q꞉ omniū natura ꝯſtantium eſt certus termin⁹ augmēti vt hic dicit phi. Item potentia augmētatiua eſt de genere ꝗtitatis q꞉ act⁹ et potentia ſunt in eodē predicamento ſ꞉ ꝗtitas nō eſt actiua ergo nulla eſt potētia augmentatiua Item ſi talis ponatur potētia naturalis augmētatiua tunc animal ſēper deberet augeri vr̄ oporteret ꝙ homo poſt iuuētutē perderet illam potentiā Forte cōcedis Cōtra ignis fortificatur per appoſitionē ꝯbuſtibilium ergo ꝗto homo plus creſcit tāto iſta potētia eſt fortior Forte dicis ꝙ manet ergo erit ocioſa. Sed dices ꝙ poſtea eſt cauſa diminutionis ſicut audit⁹ eſt de ſilentio ceſſante ſono. Cū enim motus diminutionis nō ſit volūtarius nec violentus oportet ꝙ ſit a pīcipio ītrinſeco. Contra idem inꝗtum idē ſēper natū eſt facere idem

❡ Tertiodecimo arguitur ꝙ ſūt plures potentie vegetatiue ꝗ tres. quia virtus attractiua nutrimenti eſt vera potentia. Et ſimiliter retentiua attracti. Digeſtiua retēti et expulſiua ſuperflui. Nō enim ſunt in alia ſpecie qualitatis ꝗ in ſecunda. ergo ſunt potentie Non enim ſunt actus. Item ꝓbatur ꝙ generatiua non eſt finis aliorum q꞉ vt dictū eſt non in oībus eſt generatiua. Forte dicis ꝙ attractiua continetur ſub nutrictiua cōtra. In generatiua etiam eſt attractiua. Et in plantis eſt nutritiua et non digeſtiua quia non faciunt digeſtione꞉ nec expulſionē ſuperflui. Niſi forte dicatur ꝙ cortex ſit illud ſuperfluu꞉. Sed contra nō habent organū digeſtiue vr̄ expulſiue ꝗ nō hn̄t pōa꞉ iſtam

❡ Quartodecimo ar̄ ꝙ generatio ſit per ſemē aīmatum in pīcipio quia ypocras dicit ꝙ per deciſionem vene que eſt iuxta aures gn̄atio ipeditur ergo ſemē eſt pars animalis Ite꞉ dicit ꝙ quidā e qu⁹ quia nimis vacabat generationi iuētus eſt ſīi cerebro. Item fili⁹ dr̄ eē de ſubſtantia patris et h꞉ ſīlia accn̄a cū patre ergo fuit pars patris vnde aliquādo eſt lepros⁹ ſicut pater. Ite꞉ in parte animalis ānuloſi deciſi eſt anima ergo multo magis in ſemine deciſo.

❡ Ad primū dicitur a S. T. ꝙ ſpecies cōſiderate ſcd̄m eē earū hn̄t ordinē Nō aūt ſi cōſiderētur ſcd̄ꝫ pfectionē gn̄is. Si queratur an ergo homo ⁊ aſin⁹ per reſpectum ad aīal ſint eiuſdem perfectionis. Si ſic videtur ꝙ illo modo ſint eiuſdē ſpei de hoc ī logica Ad aliud dicitur ꝙ primū eſt cauſa aliorum vt dicitur 8. phiſico. Et ideo anima intellectiua eſt quoddammodo principium actiuum ſenſus Sicut forma accidentiū cōpoſiti. Si queratur an omnes potentie anime ſint in anima ſubiectiue dicendu꞉ ꝙ omnes ſunt in anima tāꝗ in principio ſed ille ꝗ excercentur per organū corporeum ſunt in compoſito vt viſus et auditus.

❡ Ad 2m. patet per diſtinctionem de priori. Nec inconuenit ratione ſubiecti intellectiuam operationem depēdere a minus nobili.

❡ Ad tercium dicitur ꝙ ab illo philoſophus excepit imperfecta et orbata et non habentia ſpontaneam generationem vnde genita ex putrefactiōe dicuntur habere ſpontaneam generatione꞉ vt mures in domo quia non apparet determinatū agēs a quo fiant neceſſario Homo autem dicitur aliquid ſponte agere quando a nulla cauſa neceſſitatur. S꞉ nōne naturaliſſimū op⁹ muriū ē gn̄are. orbata Et animalia imperfecta vt ſerpentes generant Et plante Sed hec non ſunt imperfecta ſecundū ꝗtitatē Orbata autem ſūt eunuchi et caſtrati ꝗ carent principio. Ad aliud dr̄ ꝙ eſſe ſpei prolongat᷑. Et hoc eſt meli⁹ Si dicatur ſpes non eſt niſi ꝑ operationem intellect⁹ ſicut nec alia vniuerſalia ergo eſſe ſpeciei nō eſt melius ꝗ eſſe indiuidui dato ꝙ capiatur eſſe ſpecie ſecūdū ꝙ eſt perpetuū Dicendum ꝙ fundamentū ſpeciei eſt natura realis.

❡ Et notandū ꝙ generare nō dicitur naturale ſicut aer quaſi cōponatur ex materia et forma Sed quia res ad ipm̄ habet inclinatione꞉ nal̄e dubitāt ꝗdā an demones poſſint gn̄are ſaltē eo modo quo femina generat q꞉ multi dicūt ꝙ non habent potētiam generādi act iuā. licet ſit eiuſdem ſpeciei cū viro Sed de hiis alias. Cū determinabitur de nutrimēto An debet eſſe ſimile vbi dicetur ꝙ āte decoctionem eſt diſſimile et ſolū ſimile in potētia nō remota ſed propinqua.

❡ Ad quartū dr̄ ꝙ omnia ſūt propter hoīem et iō intētio nature nō ex toto fruſtratur Nec ꝑ hoc deſtruitur virginitas quia vacare contemplationi eſt nobilius opus ꝗ generare cum in iſto conſiſtat hominis beatitudo vnde decimo ethic. dr̄ ꝙ homo ſecūdum intellectū operās eſt deo amātiſſimus et ſimilimus et. S. T. I. parte. q. 92. ar. I. in animalib⁹ eſt aliquid nobilius generatione videtur ergo ꝙ ſit naturalius etiā vt naturale diſtinguitur contra violentum quia natura facit de ꝑoſſibilibus quod melius eſt. Negatur conſequentia Sed contra terminus generationis eſt ꝑfectior ꝗ terminus intellectionis q꞉ ſubſtātia eſt pfectior accidēte ⁊ per idem ar̄ ꝙ generare eſt nobilius ꝗ ſētire quid tamen eſt falſū. Item per intellectionē res non perpetuantur ſicut ꝑ generationē per quam tamē aliquo modo aſſimilātur deo in intelligēdo ide tamē nobiliſſima operatio eſt intelligere. Et ideo dicēdum ꝙ nobilitas motus nō ſemp eſt ex termino ſ꞉ aliquādo ex obiecto modo obiectū itellectionis nr̄e ē de⁹ ⁊ ſēſationis ſbā ſaltē ꝑ accidens.

❡ Ad quītū dr̄ ꝙ animatū nutrit ſe per alimentu꞉ Vnde duplex eſt alens. Primū eſt ipſa anima proximum autē eſt potētia vegetatiua illud autē quod alitur eſt corpus. Alimētum vero eſt illud quo alitur iſtrumentaliter. Nec in ſemine eſt principalis potentia ſed quedam virtus potentie generatiue vnde potentia generatiua nō immediate attingit

genitum ſed ſemen cui dat ꝟtutem quamdā forma tiuam vnde ſemen patris facit omnia membra et durat iuxta ſemen mulieris donec ītroducatur ani ma ſenſitiua ⁊ tunc euaneſcit licet anima nō intro ducatur in ſemine paterno quod non agit ī ſeipſū.

¶ Ad 6m. ptȝ per ideȝ nec ignis proprie nutritur nec generat qꝛ generare eſt ꝑ emiſſionem ſeminis vł alteri⁹ aliud ꝓducere. Nec ignis ī ſeipſo aliqd recipit ⁊ ideo nō nutritur ꝓprie Sȝ adhuc dubitaꝛ cōtra rationē phi. qꝛ Primo phi. dr̄ ꝙ ētia nālia ſūt detminata ad maximū ⁊ minimū ergo ignis ꝑ combuſtibilia nō poteſt in īfinitū augeri. Dicēduȝ ꝙ ſecūdum phi. omnia elemēta nō poſſūt mutari ī ignē et ideo dr̄ in īfinitū augeri ideſt multo plus poteſt augeri ꝙ̄ animalia vnde regnāte ex vna pte ꝯſtellatione generāte ignē tūc ex alia parte corrūpiꝛ ꝑ ꝯſtellationē frigefactiuā Sȝ ſecluſo agēte extriſeco dubiū videtur an ignis poſſit in īfinitū augeri ꝑ appoſitionē ꝯbuſtibiliū. Quibuſdā videtur ꝙ ſic qꝛ ignis ſucceſſiue poteſt habere īfinitas ptes ergo ⁊ ſimili tenet ꝯn̄a qꝛ ens ꝑmanēs eſt talis nāre ꝙ nō repugnat ei habere omnes ptes ſuas ſimul Itē ſecluſo extrīſeco cuilibȝ igni poteſt ali⁹ ignis ꝯtinuari et ꝑ talē addicionē ignis eſt maioris ꝟtutis ergo nichil ei⁹ corrūpiꝛ. Itē quilibȝ ignis adhuc poſſet rarefieri. Sȝ hoc ab aliis negatur qꝛ alias vna faba poſſet replere totū mūdum

¶ Ad 7m. dr̄ ꝙ nō eſt ſimile de colore qꝛ vis⁹ nō fertur in colorē vt eſt ſubſiſtēs. Nutritio autē nō eſt ꝓprie generatio ſȝ eſt ab alia potētia ſicut artifex ꝑ diuerſa īſtrumēta ꝓducit diuerſas res. Quidā tamen dicūt ꝙ eſt quedā partialis generatio.

¶ Ad 8m. dr̄ ꝙ diminutio eſt ab aīa a ꝟtute augmētatiua deficiēte De alio dubiū eſt ī quo p̄dicamēto ponatur potētia augmentatiua. Uidetur eni ꝙ ſit naturalis potētia Et ꝑ ꝯn̄s in p̄dicamēto qualitatis Sed ꝯtra vires aīe ſūt ſupra vires naturales ergo nō debēt dicit naturales dicit S. T. 1. parte. q. 78. ar. 2. ad. 1. ꝙ potē⁹ iſte dicūtur naturales qꝛ habēt effectū ſimilē naturale ſed altiori modo. Si queratur in quo predicamento eſt potētia nutritiua Dicēdū ꝙ nō eſt ī predicamēto ſubē cū nec ſit materia forma nec compoſitum Sed de hiis ſupra

¶ Ad nonū dicitur ꝙ ſpecie differūt Nec hn̄t idē obiectum ſpecie.

¶ Ad decimū dr̄ ꝙ aīa nō eſt ꝑ magnum tēp⁹ ſine nutritione occulta vł manifeſta vł diſpoſitione ad nutritionē ¶ Ad vndecimū dr̄ ꝙ mot⁹ alterationis ē in alimēto nutritio autē eſt in aīali ſcd̄m ꝙ aliud corpus ſibi iungitur ⁊ eſt motus animalis vel naturalis procedens de contrario ex parte nutrimenti quod eſt quodāmodo contrarium diſpoſitioni animalis Et concedo ꝙ animal quod augeꝛ mouetur in propoſitione autem euangelii eſt diſtributio pro generibus ſingulorum.

¶ Ad 12. patet ex dictis Et nota ꝙ calor hominis ſe habet ſicut vinū cui ſi mltū addatur de aqua tūc debilitatur. Sic etiam calor naturalis debilitatur agendo in hūidū radicale aliqualiter corrūpendo ipſū a quo repatitur. Et propter hoc colerici aliqn̄ diutius viuūt Sed de hoc alias.

¶ Ad 13. diciꝛ ꝙ iſte nō ſūt proprie potētie ſcȝ prīcipales ſed ſub ſeruiūt aliis vt dicit Albertus Et Notandū ꝙ tres potētie poſſūt dupliciter ordinari ſcȝ reſpectu indiuidui et tunc generatiua eſt prima deīde nutritiua ⁊ 3o augmētatiua Sed reſpectu ſpeciei generatiua eſt vltima cui ſubſeruit augmētatiua.

¶ Ad 14 dicit S. T. de po. q. 3. art. 12. ad 8. ꝙ cum ſperma ſit quedā ſuperfluitas ideo hȝ quaſdā proprias vias quibus interciſis generatio impeditur. Si dicatur ergo etiā carēs digito nō poſſet generare quia ſemē oportet eē deciſū ab oībus partib⁹ Negatur ꝯn̄a Ad aliud dr̄ ꝙ ꝑ nimiā frequentationem pars aīalis reſoluiꝛ in ſemē Ad aliud dr̄ ꝙ ſemē in potētia ē de ſubā pr̄is. Si q̄ratur in digeſtione accipiꝛ ſemē Dicitur ꝙ in 3a ex ſupfluo. Ad aliud dicitur ꝙ egritudines filiorū prouenīunt ex in diſpſitione ſeminis propter egritudinē parētuȝ Si dicatur ſicut ſemē eſt ex ſuperfluo ſic ēt capilli Sed in capillis hoīs ē aīa rationalis quia creſcūt ergo eſt in eis aīa Et nō niſi rationalis cū in hoīe ſit tm̄ vna aīa Et hoc dicit S. T. in 4. d. 44. q. 1. ar 2o q. 3. ad 3. Sed ex hoc ſatis ꝙ nō eſt ſile de ſemine quia ſemē nō creſcit concedo tn̄ ꝙ in embrione eſt anima vn̄ phūs dicit ꝙ embrio primo viuiꝛ vita plāte. Sed contra plāta habet ramos et radices. Nō aūt embrio. Dicēdū ꝙ hoc nō eſt ſēper verū vt patȝ de oſſibus in quibus eſt vita plante id eſt aīa vegetatiua. Si queratur an embrio ſit aīal videatur S. T. de potētia q. 3. ar. 9o. ad 9. et 10. Dicit tn̄ ibidem ad 16. ꝙ virtus formatiua que in prīcipio eſt in ſemine manet aduenīēte aīa rationali et que prius fuit formatiua corporis fit poſt modū corporis regitiua. Sed aliter videtur 1a. p. q. 116. ar. 1. ad. quartum.

AD 3m. ſic ꝓceditur videtur ꝙ ſenſ⁹ non ſit potentia paſſiua qꝛ qd̄ eſt principiū ſuarū operationū eſt potētia actiua Sȝ ſēſus eſt principiū operatiōis et agendi Et ſenſatiōis ergo ē po⁹ actiua. Sȝ contra eſt philoſophus.

¶ Reſpōdeo dicēdū ꝙ duplex eſt potētia ſcilicet eſſētialis que ē ad actū primuȝ ⁊ ſic ille qui nihil ſit eſt in potentia ad ſciendum. Alia eſt accidentalis et ſic ille qui habet habitū ſcientie dicitur habere actū in potētia. Prima vocatur remota. 2a propria Et cum prima ſtat habitus oppoſitus. Non autem cum ſecunda. ¶ Tunc dicitur ꝙ ſenſus eſt potentia paſſiua. Pȝ quia ſenſus recipit ſpēs ſēſibiles ab obiecto Sed recipere eſt quoddam pati. Pro quo notandum ꝙ duplex eſt paſſio ſcilicet corruptiua et perfectiua corruptiua eſt receptio forme in ſubiecto cū abiectione alicui⁹ perfectionis vt cū aqua caleſit Perfectiua vero oppoſito modo diffinitur vt cū quis ſit ſciens et talis paſſio nō eſt proprie alteratio ſȝ īproprie Vn̄ in tertio de anima dr̄ ꝙ intelligere eſt quoddā pati ſecundū ꝙ exire de

ocio in actũ eſt nouum genus alterationis vt dicit S.T. in 1.d.37.q.4.ar 1.ad 2m. Si dicatur intellectus mutatur de cõtrario in cõtrariũ ſcꝫ de errore in ſciẽtiã vel ecõuerſo ergo ibi eſt ꝓprie motus negatur cõſequẽtia qꝛ accidit ſciẽtie ꝙ error preceſſerit. Sꝫ contra accidit colori ꝙ frigiditas preceſſerit ergo motꝰ ad calorem non eſt proprie alteratio. Sꝫ de hoc 7.phi. Secũdo ꝓbatur qꝛ ſi ſenſus eſſet potẽtia actiua tũc poſſet ſentire ſine obiecto qꝛ qñ patiens eſt actiuum ꝟtus actiua ſufficiẽs eſt ſeipſa ad agenduꝫ ſicut ignis ad calefaciẽdum ita ꝙ ſi ignis eſſet patiens tũc etiam poſſet cõburere ſe ſi eſt actiuus. Et ſi queratur a quo reducitur ſenſus de po. ad actũ. Dicendum ꝙ a proprio obiecto quod non eſt mouens ⁊ agens reſpectu ſenſus. Si autem queratur. A quo producitur iſta potentia dicendum ꝙ a generante vł fluunt ab anima vt ſupra tactum eſt. Preterea ſciendũ ꝙ ſenſus in actu non eſt ipſa ſenſibilia ita ꝙ eis ꝯponatur ſicut putabant antiqui qꝛ alias ſenſus poſſet ſentire ſine obiecto per ſuas partes ex quibꝰ ꝯponitur.

¶ Circa hec S.T. mouet tres dubitationes Prima an ille qui accipit ſcientiam fiat ſemꝑ ſciens a magiſtro et ptꝫ ꝙ non de primo ſciente qꝛ alias ꝓcederetur in ĩfinitum. Dicenduꝫ ꝙ ibi ſemꝑ eſt doctor extrĩſecus vł ĩtrinſecus ſcꝫ ĩtellectꝰ agens vel lumen naturale vt cũ quis per ſeipſũ ĩuenit ſcientiam. Secũdo dubitatur an ſenſꝰ ſit ſingulariũ tm̃ ſci ẽtia vero vniuerſaliũ. Dicẽduꝫ ꝙ ſenſũ eſſe vniuerſalium poteſt dupliciter ĩtelligi vno modo quo ad ſuam operationem ſentiendi ⁊ ſic eſt ſingulariũ vnde nichil videt niſi ſingulare.

Alio modo quo ad potentiã: Et hoc dupliciter ſcꝫ ſubiectiue et tunc notũ eſt ꝙ potentia ſenſitiua eſt ſingularis alio modo obiectiue. Et hoc dupliciter ſcꝫ per ſe et ſic eſt ſingulariũ quia eſt virtus in organo corporali exñs et ideo materialiter recipit ſimilitudinem obiecti. Et per ꝯñs ſingulariter. Alij dicũt ꝙ ſi in ſẽſu cõſideretur ratio obiecti tunc ſenſus eſt vniuerſaliuꝫ: alias non eſſet vna potentia viſiua oĩm colorũ Tamen ſi conſideretur obiectuꝫ ipſum quod ſẽtitur ſic ſenſus eſt ſingulariũ.

¶ Preterea notãdũ quia potẽtie cognoſcuntur ꝑ actus ideo videndũ eſt de actibus potẽtiarũ an ſcꝫ ſint entia pure abſoluta vel includentia reſpectũ vt puta an intellectio/et volitio/et viſio ſignificãt qualitatem an reſpectũ ad potentiã vel obiectum et nõ inſiſto pro nũc an actus intelligendi ſit idem cũ verbo vel ſpecie intelligibili Supponimus iſta tria realiter diſtingui videtur dicendũ ꝙ iſti actus ſcꝫ volitio et viſio ſint entia abſoluta quia potẽtia eſt eiuſdem gñis cũ ſuo actu ſed ſẽſus eſt qualitas abſoluta ergo et viſio. Iteꝫ ſũma ꝑfectio hominis nõ eſt relatio ſed in operatione intellectus eſt hominis beatitudo ſcđm phũm 10 ethic. ergo non eſt formaliter relatio Verũ eſt tamẽ ꝙ ſcie ad ſcibile poteſt eẽ relatio et ſimiliter viſionis ad viſibile vñ iſta nomina videntur eſſe relatiua ſcđm dici. Nec põt cõcipi viſio in eẽ viſionis niſi cũ aliquo reſpectu ad obiectũ quod per ipſam attingitur Et ideo 7. phiſi. dicitur ꝙ ad habitũ nõ eſt per ſe motus quia eſt relatiuũ Et propter hoc quidã dicũt ſi deus corrũperet viſibile cõſeruãdo in oculo oẽm qualitatẽ abſolutam non ãꝑlius eẽt viſio propter defectum cõnotati quod eſt reſpectus. Item notãdũ pro.3a. dubitatione qua queritur an vłe habeat eſſe in anima dicit S.T. ꝙ vniuerſale dupliciter accipitur Primo pro ipſa natura communi prout ſubiacet intẽtioni vłitatis. Alio modo cõſideratur ſecũduꝫ ſe et abſolute et hoc dupliciter Primo ſecũdũ ſuũ materiale quod habet in materia naturali 2o. ſecũdum eſſe ĩmateriale ſecũdum quod eſt in ĩtellectu Penultimo modo nõ põt ei aduenire intentio vniuerſalitatis ſcđm ꝙ abſtrahitur a materia naturali indiuiduali nõ realiter vt platonici ponũt. Sed per ĩtellectũ qui pria operatione ĩtelligit naturaꝫ nõ apprehẽdẽdo pricipia ĩdiuiduãtia et accidẽtia et accidẽtia particularia. Quidã querunt an acquiſitio ſpeciei ĩviſu et ipꝫ videre ſint due mutationes et an viſio et ſpecies habẽt duo eſſe quibuſdã ingenioſis placet ꝙ videre eſt eſſe ſpeciei.

¶ Contra hec arguitur philoſophus dicit ꝙ qui addiſcit ſcientiam mutatus eſt a cõtrario habitu ergo acquiſitio ſcientie eſt alteratio. t.c.56 Item ad formam abſolutã nouam poteſt eſſe per ſe mutatio ſꝫ ĩtelligere et ſentire dicunt formã abſolutam. Et licet forte ĩportent reſpectum capio tñ ſeorſũ illam formam abſolutam quam ĩportant ad illam eſt per ſe mutatio. Primũ ptꝫ quia omnis forma abſoluta poteſt acquiri ſubiecto non tm̃ per accidens ſcꝫ ad acquiſitionem alterius ſꝫ per ſe ꝓpria acquiſitione qꝛ poteſt primo ꝑ ſe ſuccedere ſue priuationi. Itẽ t.c.51. dicit ꝙ in ſenſu eſt alteratio patitur enĩ ſẽſus actio eiꝰ/eiꝰ eſt per corpus vñ non eſt ſimile de ĩtellectu ⁊ de ſenſu. Sẽſus enim eſt ĩ organo corporeo et eſt localiter in loco ergo poteſt pati paſſione proprie dicta. Secus autem eſt de intellectu qui non eſt in loco.

¶ Secundo arᷣ ꝙ ſenſus non ſit potentia paſſiua ſꝫ actiua qꝛ philoſophus ſupra dixit ꝙ anima eſt cã efficiẽs ſui corporis et hoc nõ eſt intelligendum q̃ ad ſubſtãtiã eius qꝛ nõ efficit materiã ergo intelligitur quo ad operationẽ Agit aũt aĩa per potentiam ergo qñ ſentit hoc eſt per potentiã actiuã que eſt ſenſꝰ Forte dicis ꝙ ſẽſus nõ efficit ipſã ſẽſationẽ ſed ſpecies recepta ĩ ſẽſu. Cõtra tũc anima pure per accñs ſẽtiret quod eſt falſũ qꝛ ſẽtire ponitᷣ ĩ 2a diffõe aĩe ergo cõuenit ſibi per ſe alias illa diffinitio non valeret ad demonſtrationem.

¶ Tertio ſentire eſt actio ĩmanens vt dicit S.T 1.pte.q.85. ex phi.9.meta. ergo eſt ab aliquo principio actiuo ad actionẽ enim ĩmanentẽ nõ ſufficit ꝙ ſit in paſſo qm̃ tunc oĩs actio eẽt immanẽs ergo ſenſus eſt principium actiuũ Itẽ ſentire eſt actus quia potentie diſtinguũtur per actus ergo eſt effectiue a ſenſu Item potentia ſenſitiua eſt nobilior q̃ potentie vegetatiue qꝛ animal habens ſenſuꝫ per hoc eſt nobilꝰ plãta Sꝫ potẽtia vegetatiua ẽ actiua ergo ⁊ ſẽſitiua qꝛ agens eſt nobiliꝰ paſſo

¶ Quarto tũc ſẽſibile eẽt nobiliꝰ ſẽſu qꝛ ſe hꝫ vt actiuũ. Itẽ phũs nõ dꝫ ꝙ ſit pati. Sꝫ ꝙ ſẽtire ẽ ĩ q̃d pati ⁊ moueri aliq̃d accidit. Itẽ mulier mẽſtruata ĩficit ſpecum ⁊ baſiliſcꝰ ĩficit aerẽ añs pꝫ qꝛ albertꝰ dꝫ

ꝙ mouetur oē ſup qđ cadit viſus eius. Etiā dato ꝙ hoᵒ priꝰ videat eū. Et ī hoc albertꝰ ꝯtradicit plinio Item omnes potētie ſaltem paſſiue dicūtur eſſe cōtradictionis. 9. metha. ſꝫ potentia ꝯtradictionis eſt rationalis qꝛ ſole potētie rationales valēt ad oppoſita ſꝫ ſēſus nō eſt rationalis ergo ſꝫ dic ꝙ potentia naturalis etiā valet ad oppoſita qꝛ ſol idurat lutum ⁊ non ceram ſꝫ non eſt ſimile. Itē planta auget ſe ſurſum et deorſum ergo non eſt determinata ad vnum.

¶ Quinto ſēſus interiores ſunt actiui qꝛ iudicāt de ſēſibilibus. Nec valet ratio poſita in textu quia domificatiua eſt actiua ⁊ tamen non agit ſine obiecto. Forte dicis ꝙ ſēſus eſt potentia paſſiua tamē ex hoc nō ſeq̄tur qui ſit potētia actiua. Cōtra phi. ex certa itentione probat ꝙ non ſit potētia actiua qꝛ tunc viſus inquit ꝑ ſe poſſet videre ſine obiecto

¶ Sexto ſēſus cōmunis aliq̄n agit nullo exiſtēte ſēſibili exterius ergo nō reducitur ad actū per ſēſibile. Item ſēſꝰ eſt quoddā ens actu ergo plus agit q̄ꝫ patitur.

¶ Septimo arͣ ꝙ ſēſus in actu eſt ipſa ſēſibilia qꝛ in tertio de anima dr̄ ꝙ intellectꝰ in actu eſt illud qđ intelligitur ergo a ſimili ⁊c. Itē ſēſus ſēper eſt in animali ergo eſt actu ergo nō reducitur ad actū per ſēſibile.

¶ Octauo arͣ ad idem. Pono ꝙ vna albedo cauſauerit in ſorte ſuam ſimilitudinem tunc alia albedo non poteſt in oculo eiꝰ cauſare ſuam ſimilitudinem qꝛ duo accidētia eiuſdem ſpeciei nō poſſunt eſſe ſimul qꝛ diſtinctio accidētiū numeralis eſt ꝑ ſe ſubiectū ergo tunc videbitur alia albedo abſq̄ hoc ꝙ aliquid agat in ſēſu. Item iſta ſpecies que eſt i ſenſu videtur eſſe nobilior colore ergo non eſt a colore. Item īmateriale non patitur a materiali. Sꝫ ſēſus eſt imaterialis cū recipiat ſpēs ſine materia 2°. de aīa. color autē ē m̄alis. Itē q̄s memorat̄ p̄teritorꝫ abſq̄ hoc ꝙ ab aliq̄ exteriori obiecto moueat̄

¶ Decimo vr̄ ſēſatio ē ens abſolutū vl̄ reſpectiuū vel vtrūq̄. Si 3m ſeq̄t̄ ꝙ eſt ens ꝑ accidēs ⁊ ꝙ non eſt ꝑ ſe vnum qꝛ ſūt diuerſorꝫ generum. Si dicatur ꝙ faciūt vnū ꝑ ſe qꝛ vnū ſe hꝫ ꝑ modū potentie et aliud ꝑ modū actꝰ. Contra potētia ⁊ actus ſūt in eodē genere igitur. Item impoſſibile ē ꝙ idē eſſētialiter ſit ad ſe ⁊ ad alterum ergo idem nō eſt abſolutum et reſpectiuū qꝛ tūc eſſentialiter nichil eſſꝫ. ſicut homo albꝰ nō eſt eſſētialiter albus nec chimera poſſibilis eſt eſſentialiter poſſibilis qꝛ nichil eſſentialiter ꝓprie dr̄ de eo ꝙ nō eſt i ſe vnum eſſentialiter. Si primū Contra actꝰ intelligendi eſt q̄d nobiliſſimū Sed relatio eſt nobilior ente abſoluto qꝛ poſteriꝰ gn̄atiōe ē ꝑfectiꝰ 9. meta. Itē nō eſt cōtradictio abſolutū ſepari a reſpectu ſi ḡ viſio btīfica ē abſom ſeq̄t̄ ꝙ pōt eē ſine reſpectu vniōis ⁊ cōiunctionis ad deū quod eſt falſū qꝛ ſicut btūs eſt q̄ hꝫ q̄cq̄d vult ita beatitudo eſt habitio qꝛ ſicut concretū de cōcreto et abſtractū de abſtracto Primum añs pꝫ qꝛ ens abſolutū nō depēdet a reſpectu ſed ecōuerº Itē actꝰ itelligēdi nō ē aliđ q̄ꝫ cālitas itellectꝰ ꝓducētis v̓bū ſꝫ hº nō ē niſi v̓bū depēdere ab intellectu. Et hoc dicit tm̄ relationē ſicut cauſare calorem vel dependere ab igne Itē ſcia ſe hꝫ ad ſcibile ſicut mēſuratū vel mēſurabile: Sꝫ iſtud dicit formaliter relationē Si dicit̄ ſcđꝫ Cōtra relatio nō ē noua ſñ nouitate alicuiꝰ abſoluti: Et iō ad eā nō ē ꝑ ſe motꝰ qꝛ neceſſario ſeq̄tur extrēa ſit̄ pōita Sed itellectio ē ſñ nouitate abſoluti ⁊ ſil̄r viſio qꝛ p̄ter viſiōeꝫ nichil abſolutū acq̄rit vidēs aut viſibile qꝛ añ viſionē ē in potētia accn̄tali tantū.

¶ Undecimo arͣ ꝙ viſio vel vidē nō ſit abſolutum de gn̄e q̄litatis ſicut poᵃ viſiua qꝛ lꝫ potētia ſit de p̄dicamēto qualitatis. Nō tñ calefactio vl̄ calefacere ḡ nec viſio. Itē i libro ſex pīcipiorꝫ ſētire ponitur i p̄dicamēto actiōis. Nō em̄ videt̄ in qua ſpē qualitatis ſit qꝛ i 3a. ſpē nō ponunt̄ niſi qualitates ſēſibiles. Forte dicis ꝙ eſt paſſio vt hic dicit phūs Sed hoc nō ſufficit.

¶ Duodecio arͣ ad idē qꝛ 9. meth. viſio dr̄ eē actio manēs ⁊ nō trāſiēs Et 10. ethi. phūs dicit ꝙ operationes virtutis nō ſūt q̄litates neq̄ felicitas ipſa. Et 7°. phiſi. dr̄ ꝙ ſciēs ⁊ cognoſcēs dicūt̄ ad aliq̄d vbi Cōmē. digniꝰ eſtimat̄ eē de ad aliq̄d q̄ꝫ de qualitate. Scibile eī iportat eēntialit̄ relationē ergo et ſcia. Itē ētia abſoluta nō diſtigūtur ꝑ extriſecū ſed ꝑ dr̄aꝫ q̄ ē abſoluta nō iportās reſpectū ad obiectū vel actū Secꝰ aūt ē hic. Itē ſciēs fit nō ſciēs abſq̄ mutatiōe ſui ſcꝫ qñ verū fit falſū vt ſi priꝰ credebas manū eē clauſā ⁊ te neſciēte aperitur

¶ Terciodecimo arͣ ꝙ itellectꝰ ſit ſigulariū qꝛ eſt noticia ituitia. Sꝫ noticia ituitiua ē de re exn̄te vt exn̄s ē ſed exiſtere ſolū ꝯuenit ſigularibꝰ igr̄. Maior pꝫ qꝛ hoc ꝑfectionis ē ſcꝫ attigere obiectū i ſua reali exn̄tia. Minor pꝫ qꝛ ſingularia ſūt hic et nūc et ꝑ hoc ꝓbaret̄ ꝙ itellectꝰ nō ſꝑ abſtrahit ab hic ⁊ nūc Itē arͣ volūtas nō poteſt eſſe vniuerſaliū ergo nec itellectꝰ qꝛ oē qđ poſſumꝰ itelligere poſſumus velle cū volūtas ſit maxime libera Hec ē iſtātia de miſeria licet eni nō poſſi eā velle michi bene tñ alteri. Forte negas añs ꝓbat̄ qꝛ volūtas eſt de bono bonū autē eſt i rebꝰ ergo eſt ſingulare et nō vniuerſale vniuerſale eni eſt tm̄ in itellectu. Forte dicis ꝙ volūtas eſt de ſingulari tñ ſub aliqua ratiōe vniuerſali odimꝰ eni oēꝫ latronē i vniuerſali Cōtra ſic etiā ſēſꝰ eſt de vniuerſali vñ S. T. 12e. q. 29. ar. ſexto ſēſꝰ fert̄ i aliq̄d vniuerſalit̄ ſcilicꝫ i colorē ſub ratione vniuerſali coloris ⁊ appetēs aquā. ſ. equus nō appetit hāc vl̄ illā ideo quidā ꝯcedūt volūtatē eſſe vniuerſaliū vt qñ volumꝰ ſēꝑ eſſe. Sꝫ ꝯtra hoc eſt S. T. in 4. di. 49. q. 1. ar. 3. q. 3.

¶ Ad primū dr̄ a S. T. lec. 11. ⁊ de veri. q. 26. ar. 3. ad 12. ꝙ cū aliq̄s ab errore reducit̄ ad ſciāꝫ veritatꝭ ē ibi q̄dā ſimilitudo alteratiōis q̄ ē de contrario ad cōtrariū Nō tñ vere ē ibi alteratio qꝛ accidit ꝙ ille q̄ acquirit ſciam veritatis prius fuerit i errore Secus aūt eſt in dealbatione Sed queritur an actus intellectus per ſe fiat ex aliquo vel ex nichilo Si dicas ꝙ ꝑ ſe fit ex ſubiecto quod priꝰ erat ſub priuatione eiꝰ tūc quero ex quo fit actꝰ itellectꝰ qui eſt in primo iſtāti eſſe āgeli cuiꝰ ſubiectū priꝰ nō fuit. Dicit̄ ꝓpter hoc ꝙ actꝰ itellectꝰ nō acq̄ritur ꝑ mutationē qꝛ nō eſt facile dare hic terminū a quo. Et ita dico de ſenſu. Et per hoc pꝫ ad aliud.

¶ Ad 2. quidā dicunt ꝙ ſenſus eſt principium ſue
ꝑ erationis ſed qꝛ illa operatio nō eſt trāſiēs ideo
dicunt ꝙ nō debet vocari potētia actiua.

¶ Sed contra Potentia motiua aſini eſt actiua
⁊ tamen ſua operatio non eſt tranſiens quia eſt in
eodem cum ipſa potentia vl' arguat̃ de voluntate q̄
eſt potentia actiua lȝ forte poſſit quilibet appetitꝰ
dici potētia paſſiua ſ.t.12.q.27.ar.1.⁊ 1.p.q.80.ar.2
Quidam dicit ꝙ non eſt de ratione actionis ima-
nētis ſcd̄m propriaȝ rationem Et tñ poteſt fieri in
intellectu a ſolo deo ita poſſet dici de ſenſatione.
Sed difficille ē ꝙ aliquid ſit actio alicuius ⁊ ꝙ nō
ſit ab eo effectiue. Ideo dico ꝙ in potentia ſenſiti-
ua duo ſunt ſcȝ ſpēs obiecti et actꝰ ſētiēdi. Primuȝ
eſt ab obiecto tm̄ Secūdū autem eſt a ſpē et a potē
tia effectiue Et propter primum vocatur potentia
paſſiua qꝛ nō ꝯcurrit actiue ad ſuā opationem niſi
qꝛ informatur per ſpēȝ ad quā pure paſſiue ſe ha-
bet Et ſic pȝ ad argumētuȝ 3m. dicit tñ S.T.1.p.q.
79.ar.2.ad tertium ꝙ ſi refferātur ad idem agens
eſt nobilius patiente. Non autē ſi refferātur ad di
uerſa ſ.t. de veri.q.26.ar.3.ad 4. dicit ꝙ ſenſus nō
eſt potētia actiua qꝛ nil agit in ſuū obiectū quidaȝ
dicit ꝙ nec ē pure paſſiua nec pure actiua Si que
ratur in quo differunt vegetatiuum et ſenſitiuum
Cōmuniter dr̃ ꝙ ſenſus primo eſt accidētiuȝ et ꝑ
accn̄s ſubārum. Sed potentia vegetatiua primo
reſpicit ſubſtātie nutrimentum et accidens ex ꝯ ñti
vnde dulcedo per accn̄s confert ad nutrimentum
Sed an potētia vegetatiua defficiente nutrimēto
agat in ſuum ſuppoſitū videtur ꝙ ſic quia animal
ſemper nutritur et tñ nō ſēper hȝ nutrimētuȝ extri
ſecum: Sed tūc queritur ad quid poneretur actio
iſta nutritiue ideo forte calor agit ſed non nutriti
ua nec eſt demonſtratū ꝙ potentia ſenſitiua ſit no
bilior generatiua de qua dixit hic cōmen: ꝙ cum di
uina ſollicitudo non potuit facere ipſum īdiuiduū
ſemper manere idem numero miſerta eſt ei dando
virtutem generatiuā qua corruptibilia poſſūt per-
manere idem in ſpecie.

¶ Ad 4. dicitur ꝙ ſenſibile inq̄tum agēs eſt nobi
lius ſenſu vt paſſiuus non autem ſimpliciter Et in
ordine ad ſuam ſenſationem quaȝ cauſat effectiue
de muliere dicitur ꝙ illa infectio non eſt per potē
tiam viſiuā Sed infectio que eſt in corpore querit
exitum Et quia oculi ſūt magis ſubtiles ideo faci-
lius per ipſos egreditur Et ſic obſcurant ⁊ inficiūt
ſpeculum etiam de nocte qn̄ nichil videretur: De
regulo dicit albertus 25. de animalibus ꝙ ibi non
ſunt radij egrediētes ab oculis ſed aliquid aliud
Nec eſt verū quod dicitur baſilicū generari de ouo
galli vt dicit albertus: vide ſ:t: de veri.q:26.ar.3:
ad quartum

¶ Ad quintum dicitur ꝙ in ordine ad primam
operationem que eſt ſpecies ſe hn̄t pure paſſiue
vt dictum eſt.

¶ Ad 6m. dicitur ꝙ in ſenſu interiori ſūt ſpecies
referuate. Si dicatur nihil agit vltra ſuā pfectio-
nē ergo iſte ſpēs non poſſūt produci a ſolo obiecto
Dicendum ꝙ per ſe nulla qualitas producit aiam
magis intenſam.

¶ Ad 7m. dr̃ ꝙ ē ſimile vel ibi nō eſt p̄dicatio idē-
tica ſed cauſalis quia ſcȝ ex itellectu et intellecto
fit vnum vñ S.t.1.par.q.87.ar.1.3m. ſēſus in actu
eſt ſēſibile pp ſimilitudinē ſēſibilis q̄ eſt forma ſē-
ſus in actu. ¶ Ad aliud negatur ꝯña vnde
licet ſēſus q̄tū ad eē nature ſēper ſit i animali nō
tamē q̄tum ad actum ſentiendi.

¶ Ad 8m. dicūt quidam ꝙ accidētia itentionalia
poſſūt eſſe ſimul quia eorum diſtinctio eſt ex termi
nos vel agēte. Sed dico ꝙ faciunt vnā ſpēȝ ſecūdū
rem q̄ eſt duplex ſecūdū eē intētionale Sed cōtra
vna pōt eē ſine alia dico ꝙ non ſed cauſabitur ali-
qua de nouo.

¶ Ad 10. dubium eſt in quo p̄dicamēto ponāt̃ acti
ones imanētes Capr. i 4°. ponit eas ī p̄dicamēto
actiōis ⁊ tñ i 2. ponit eas ī p̄dicamē°. q̄litatȝ notū ē
ꝙ intelligere vel actꝰ itellectꝰ nō eſt pura rl'o qꝛ q̄
generat habitū. Modo relatio nō eſt p̄icipiū acti
onis. Dixi tamē ꝙ ſūt relatiua ſecūdum dici qꝛ hō
eſt beatꝰ nō ꝑ qualitatē abſolute ſȝ vt' vnitꝰ ſūmo
bono. Si querat̃ an iſta relatio ſit realis dicitur ꝙ
relatio ſciētie ad ſcibile eſt realis ex parte vniꝰ ex
tremi. Sȝ cōtra relatio non eſt maioris entitatȝ q̄
ſuꝰ terminus cum totū eſſe relationis ſit ad aliud
ſe habere ſȝ ipſum ſcibile nō eſt igitur negat̃ maior
qꝛ pater ſpecie differt a filio ergo vnū extremū eſt
pfectius altero et ꝑ ꝯñs maioris entitatis Nec po
ſteriora ſūt pfectiora niſi in hijs que ſūt eiuſdē or-
dinis nec diſtincta ſēper poſſūt ſeparari ymmo ali
quādo ens reale videt̃ non poſſe eſſe ſine ēte rati
onis vt ſortes ſine idētitate ad ſeipſum. Ad aliud
negatur maior quia viſio ſēſꝰ nō eſt cauſare verbū.
Ad aliud dico ꝙ nichil ſequit̃ qꝛ albedo eſt menſu
ra colorū ⁊ tamē non ſequit̃ ꝙ ſit relatio licet ſit du
biū an ex hoc albedo habeat relationē realē ad ali
os colores ⁊ primꝰ angelus ad alios āgelos.

¶ Ad 11m. nō eſt ſimile de calefactione qꝛ in cale
factione eſt calor qui eſt de p̄dicamēto qualitatis ī
viſu autē nō eſt niſi ſēſatio. Guilbertꝰ autē analo-
gice capit actionē. Si dicat̃ ſcd̄m phi. hic ſētire eſt
quoddā pati dr̃ ꝙ non capit̃ pati pro p̄dicamento
paſſionis. Alia tamē opinio ꝓbabilis eſt qꝛ videt̃
ꝙ i omni actione ſit quedā relatio agētis ad paſſū
Et hec videt̃ eſſe i p̄dicamēto actionis.

¶ Et per hoc ptȝ ad 12m. Nec icōuenit qualitates
implicātes reſpectꝰ diſtigui ꝑ terminos ſicut alie
relationes quādo ille qualitates depēdēt ab obie
cto depēdentia ꝓpria ⁊ eſſentiali. Nec phi. negat
quim felicitas ſit qualitas abſolute ſȝ nō eſt perma
nens in hac vita.

¶ Ad 13m. cōmuniter ponit̃ i itellectu duplex no
ticia ſcȝ intuitiua qn̄ res eſt pn̄s abſtractiua qn̄ ea-
dē eſt abſēs Sȝ dubiū eſt an ſint eiuſdē ſpeciei cū
ſint de eodē obiecto ideo de hijs in tertio.

AD 4ᵐ ſic ꝓcedit vr̃ ꝙ nõ ſint quinq̧ ſẽſibilia cõia ſcꝫ magnitudo mot⁹ quies figura ⁊ nũer⁹ qꝛ entia mathematica nõ ſũt ſẽſibilia qꝛ mathematic⁹ abſtrahit a ſenſibilib⁹ ꝑdicta aũt ſũt entia mathematica igr̃. Sed ꝯtra eſt phũs.

¶ Rñdeo dicẽdũ cũ S. T. hic lec. 13. ꝙ ſẽſibilia trib⁹ modis dicũt vno qdẽ mõ ꝑ accñs et duob⁹ per ſe ſcꝫ ſẽſibile ꝑ ſe diuidit i ſẽſibile propriũ qd̃ vno tm̃ ſẽſu ꝑcipit Et i ſẽſibile cõe qd̃ plurib⁹. Exẽplũ primi vt colo Exẽᵐ ſcd̃i vt magnitudo. Et inter iſta ponit phũs talẽ drñiam qꝛ ſẽſ⁹ circa ſẽſibile ꝓpriũ nõ decipit ſicut audit⁹ nõ decipit de ſono Sꝫ circa ſẽſibile ꝑ accñs vł ſẽſibile cõe ſẽſus decipit ſicut ſi velit iudicare ꝑ colorẽ ꝙ veniẽs a lõge ſit hõ vel ꝙ res tantum diſtat vel ꝙ ſit rotunda quia quadrata a lõge viſa videntur rotunda. ¶ Et notandum ꝙ tact⁹ et viſ⁹ percipiũt oĩa ſẽſibilia cõia alij aũt aliq̃. Preterea ſẽſibile ꝑ accñs eſt illd̃ qd̃ accidit ei qd̃ ſẽtit ꝑ ſe Et ſic ſubã eſt ſẽſibilis ꝑ accñs ⁊ petr⁹ Accidit ei albo ꝙ ſit petr⁹ ex hijs qdã inferũt ꝯtra noiales ꝙ nulla quãtitas eſt ſubſtãtia qꝛ q̃ntitas ẽ ſẽſibile ꝑ ſe ⁊ nitũt euadere ꝑ ꝑdicatiões ⁊ logice.

¶ Dubitat de diſtictione ſẽſibiliũ cõmuniũ a ſenſibilib⁹ per accñs ſicut ei ſẽſibilia ꝑ accñs nõ apphẽdũtur inſi inq̃tũ ſẽſibilia ꝓpria apphẽdũt ita nec ſẽſibilia cõia Nũq̧ ei viſus apphẽdit magnitudinẽ aut figurã niſi inq̃tũ apphẽdit coloratũ ergo ſẽſibilia cõia ſẽtiũt ꝑ accñs Dicũt qdã ꝙ nõ ſeq̃t propter duo Primo qꝛ ſẽſibilia cõia ſũt ꝓpria ſẽſui cõi ſicut ſẽſibilia ꝓpria ſingl̃is ſẽſib⁹ Scd̃o qꝛ ſẽſibilia ꝓpria nõ pñt eſſe ſine cõib⁹ Sed cõtra primã rñſionẽ arguit ſ. t. qꝛ ſẽſ⁹ cõis eſt qdã poᵃ ad quã tminãtur imutatiões oĩm ſẽſuũ ḡ ipoſſibile eſt ꝙ ſenſus cõis habeat aliqd̃ ꝓpriũ obiectũ qd̃ nõ ſit obiectũ ſenſus ꝓprij licet ſẽſ⁹ cõis circa illd̃ habeat aliq̃s oꝑatiões ꝓprias q̃s non hñt ſenſ⁹ ꝓprij qꝛ diſcernit iter ſẽſibilia diuerſoꝝ ſẽſuũ ſcꝫ inter albũ et dulce ⁊ ꝑcipit imutatiões eoꝝ Itẽ nõ ſeq̃t hᵒ ẽ ꝓpriũ obiectũ ſẽſ⁹ cõis gᵒ nõ eſt ſẽſibile ꝑ accñs reſpectu ſẽſus exterioris ſicut dulce ꝑ ſe eſt guſtabile tñ ẽ ꝑ accñs viſibile Nec valꝫ 2ᵃ rõ qꝛ nichil refert ad ſẽſibile ꝑ accñs vtrũ id qd̃ eſt ſubiectũ ſẽſibilis q̃litatis ſit ꝑ ſe ſubiectũ ei⁹ vł nõ ignis ei ẽ ꝓpriũ ſubiectũ caloris et tñ ſẽtit ꝑ accñs a tactu Et iõ dicẽd̃ ꝙ ſẽtire ꝯſiſtit i quodã pati ⁊ alterari Et ideo illd̃ qd̃ facit drñiam i hac alteratiõe ſẽſ⁹ hꝫ ꝑ ſe hitudinẽ ad ſẽſũ ⁊ dr̃ ſẽſibile ꝑ ſe alias ãt eſt ſẽſibile ꝑ accñs qd̃ nullã drñiam facit circa mutaᵒnẽ ſenſ⁹ duob⁹ ãt modis ꝯtingit facẽ drñiam 1ᵒ qꝛ iprimit ſpẽꝫ ſẽſui vt color iprimit ei vnã ſpẽ m albedo et aliã nigredo aliᵒ facit differentiam q̃tũ ad modũ imutationis Qualitates ei ſenſibiles mouẽt ſẽſũ corporaliter et ſitualiter Et iõ aliter mouẽt i magno ⁊ paruo corpore in propinquo vel remoto et ſic predicta quiq̧ ſunt ſenſibilia cõia et per ſe Ad ſẽſibile autẽ ꝑ accidẽs duo requirũtur Primo ꝙ accidat per ſe ſẽſibili. Secũdo ꝙ ſit apprehenſũ a ſẽtiẽte Licet eni videã colorẽ petri ſi tñ non apprehendam eũ tunc nõ video eũ. Hec aũt apphẽſio eſt ab alio ſenſu vł ab itellectu nõ tamen omne apprehẽſũ ꝑ itellectũ eſt ſẽſibile ꝑ accñs ſꝫ quod ſtati occurrit poſt rẽ ſenſatam ſic videm⁹ aliquẽ viuere qꝛ ꝑcipim⁹ eũ loqui ⁊ ouis ꝑ auditum cognoſcit filium.

¶ Notãdũ ꝑterea ꝙ ſẽſus circa ꝓpria ſẽſibilia nõ habẽt falſã cognitionẽ niſi ꝑ accns vnde ſolẽt poni cõditiones requiſite ne fallat Prima ꝙ organũ ſit bene diſpoſitum vnde ꝓpter ifectionẽ ligue ipſius ifirmi dulce iudicat amarũ Secũdo ꝓpter idiſpoſitionẽ medij. Tertio ꝙ ſit debita diſtãtia vnde viſũ a lõge licet ſit albũ non tamẽ apparet ita eſſe Alij ſuꝑaddũt ꝙ obiectũ ⁊ ſẽſus ſe habeãt ꝯformiter vnde ſi obiectũ vna vice moueretur ⁊ alia vice quieſceret. ⁊ ſimilit ſenſ⁹ tũc aliter ⁊ alit iudicaret

¶ Cõtra hec ar̃ Primo ꝙ ſẽſibile cõe ꝓducat ſpeciem i oculo ⁊ ꝑ ꝯñs ꝙ ſit ſẽſibile ꝓprium qꝛ. S. T. 1ᵃ. ꝑte q. 17. ar. 2. dicit ꝙ i viſu eſt ſimilitudo figure. Itẽ ſi ſẽſibile cõmune nichil iprimat preter illud quod cauſat a ſẽſibili ꝓprio ergo nõ diuerſificat immutationẽ ita ꝙ ſequat alia cognitio vel iudicium Item aut albedo q̃ eſt ſine figura triãgulari aliq̃d iprimit quod nõ iprimit color qui eſt cum figura triangulari vel non ſi primũ habetur intẽtũ. ſi ſcd̃m ſeq̃tur ꝙ viſ⁹ eodem modo mouetur.

¶ Secũdo ar̃ ad idẽ diuerſoꝝ obiectoꝝ non eſt eadem viſio ergo aliã viſionẽ numero cauſat magnitudo et motus ergo aliquid iprimũt primũ ꝑꝫ quia ꝑt manẽ viſio magnitudis ceſſãte viſiõe mot⁹ ḡ iſte due viſiões cãnt a diuerſis ſpẽb⁹ Itẽ dictũ ẽ ꝙ nõ omnia ſẽſibilia cõmunia ſẽtiũtur a quolibꝫ ſẽſu ſcꝫ figura ⁊ magnitudo vt dicit S. T. 64. Sed cõtra phi. dicit ꝙ ſẽſibilia cõmunia ſũt cõmunia omnib⁹ magnitudo eni poteſt ꝑcipi ꝑ guſtũ ſicut numer⁹ et ſcd̃m ꝙ res ſũt diuerſaꝝ figuraꝝ pñt cãre aliũ ſonum Itẽ hec eſt i ſecũdo modo ꝑſeitatꝫ magnitudo eſt ſẽſibilis ḡ q̃ntitas imediate eſt cã ſẽſibilitatꝫ ſicut hoᵒ ẽ cã riſibilitatꝫ ꝑ ſe ipſũ Sꝫ ã ſẽſibilitas coloris diſtiguat realit a colore ſicut alie paſſiones ſi ſic ergo color nõ ſẽtitur ꝑ ſe ipſũ ſꝫ illa ſẽſibilitas. Itẽ color nõ ꝑt videri ſine q̃ntitate ſicut nec e ꝯuerſo gᵒ ita ꝑ ſe videt q̃ntitas ſicut color gᵒ cãt ⁊ imutat viſũ Hic etiã dubitatã ug̃itas ẽ ſẽſibile ꝑ ſe qꝛ ſi q̃s ponat digitũ ſuꝑ lapidẽ q̇eſcẽtẽ nõ ꝑcipit ḡuitatẽ

¶ Tertio ar̃ ꝙ ſẽſibilia cõia nõ ſũt ſẽſibilia ꝑ ſe qꝛ ſẽtiũtur ꝑ alid̃ ſcꝫ ꝑ q̃litaᶜˢ ſẽſibiᵉˢ Itẽ ſẽſibilia cõia nõ ꝯtinẽt ꝑ ſe ſub obieᵒ ꝓprio ſẽſ⁹ ꝑticł̃aris vt magniᵒ ſub coloᵉ gᵒ nõ ſẽtit ꝑ ſe qꝛ obieᵐ adeq̃tũ poteᵉ ꝯtinet foꝛalit vł ꝟtualit oẽ illd̃ i qd̃ ꝑt tal poᵃ Et ex hᵒ albedo ſẽtitur per ſe qꝛ ꝑ ſe ꝯtinetur ſub colore.

¶ Quarto motus non habet partes permanẽtes Sed omnis viſio eſt permanens res ergo nõ eſt de non exiſtente Sit enim motus qui videtur a/b/c. Et ſit a/pars preterita b/pars futura tunc iſte partes non ſunt ergo non videntur nec poteſt dari aliquis motus qui vna pars ſit preterita et alia futura Item numerus cõponitur ex indiuiſibilibus que non vidẽtur nec ſentiuntur ergo numerus nõ eſt ſenſibile qꝛ nullum ſenſibile componitur ex inſenſibilibus:

¶ Quinto arguitur ꝙ quies non ſẽtitur quia q̇es eſt priuatio ergo non eſt ſenſibile per ſe Itẽ nichil quieſcit niſi in tempore viſio autem fit in iſtanti ergo quies non videtur.

¶ Sexto ar̃ aer nõ vr̃ ḡ nec magnitudo ei⁹ ḡ nõ oĩs

magnitudo eſt per ſe ſenſibilis. Antecedens pa-
tet per antiquos qui ex hoc putabant aerez nichil
eſſe tum qꝛ elementū in propria natura non eſt co
loꝛatum. Item opoꝛtet ſēſū eſſe denudatuꝫ ab eo
quod percipit ergo quando viſus mouetur non ꝑ-
cipit motū nec magnitudinē quia in viſu eſt motus
et. magnitudo

¶ Septimo arguitur ꝙ ſint plura ſenſibilia com-
munia q̄ 5ᵉ. quia alacen et vitulo in ſuis perſpe-
ctiuis enumerāt multo plura ſenſibilia communia
ſcꝫ diſtantiam/ſitum/coꝛpoꝛeitatem/diſtinctioneꝫ
aſperitatem/lenitateꝫ/raritatem/denſitatē/pul-
chritudineꝫ/ſimilitudineꝫ/et iſtoꝛum oppoſita.

¶ Octauo arguitur probando ꝙ ſenſus decipiatᷣ
circa ꝓpriū obiectū qꝛ itellect⁹ q̄ eſt virt⁹ nobilioꝛ ⁊
certioꝛi q̄ ſenſus poteſt decipi circa propꝛium ob-
iectū ergo et ſenſus Añs patet quia aliquando in
tellectus aſſentit propoſitionibus falſis et etiam
decipitur circa quidditatē iudicando quidditatem
vnius rei eſſe quidditatem alterius vt qui dixerū t
animā eſſe coꝛp⁹ Itē viſus decipitur circa ſuū pro
pꝛium obiectum ergo et ſēſus Añs patet quia ſpe
cies rei viſibilis per potētiā dei poſſunt cōſeruari
et repꝛeſentare viſui rem viſibilem ipſa re coꝛrup-
ta Et tunc viſus iudicans illud viſibile eē decipitᷣ

¶ Nono viſus iudicat ſolem eſſe bipedalis q̄tita
tis vt docet experientia et tñ eſt maioꝛ tota terra
vt dicunt aſtronomi et iudicat ſolem eſſe rubeum
et tamen non eſt rubeus ſꝫ lucidus ergo decipitur
Item viſus iudicat yridem eſſe diuerſoꝛum coloꝝ
tamen non eſt ita Sicᷣ carbones ignitos rubeos ⁊
tñ ſunt nigri igitur.

¶ Decimo Auditus circa ſuū audibile decipitᷣ nā
auditus vni⁹ iudicat ſonū eſſe delectabilem quem
auditus alteri⁹ iudicat eſſe triſtabilem ergo vnus
decipitur cū vnus et idem ſonus nō ē delectabilis
et triſtabilis Item exñs prope ſonū iudicat ſonum
maioꝛē ⁊ interioꝛē q̄ exñs remote ab ipſo igitᷣ.

¶ Undecimo aliquādo iudicamus de ſono nō exi
ſtēte ergo tūc audit⁹ decipitᷣ Añs pꝫ qꝛ exiſtens ab
vna pᵗe aque ſatis magne iudicat de ſono cāto ab
alia parte poſtq̄ eſt coꝛrupt⁹. Itē ifirmis apparet
ꝙ audiūt tonitrua quādo nō ſūt. Et idē pōt argui
de ſono echō qui iudicatur in nemoꝛibus cū tamē
illic non ſit igitur.

¶ Duodecimo probatᷣ ꝙ guſt⁹ decipiatur qꝛ illa q̄
ſunt ſtiptica aliqb⁹ apparēt dulcia aliȷs non ergo
guſt⁹ iudicat de ꝓpꝛio obiecto aliter q̄ ſit Item aſi
ni iudicant tribulos et cardones eſſe boni ſapoꝛis
et tamen oppoſito modo iudicat hō igr̄ guſt⁹ hoīs
vel aſini decipitur.

¶ Tertiodecimo arᷣ ſic hō intrans balneū calidū
in pꝛincipio iudicat ibi eſſe intenſam caliditatem
et tñ poſtq̄ per tp̄s fuerit ībalneo iudicat calidita
tē ibi eſſe remiſſioꝛē lꝫ balneū ante ⁊ poſt manerit
eque calidū et idē dicendū de aqua frigida. Item
act⁹ iudicat aliqñ vnā reꝫ eſſe duas res vt pꝫ de
dētangabat digitis cacellatis.f

¶ Quartodecimo olfact⁹ ſepe decipitur circa ſuū
obiectū qđ pꝫ qꝛ homo iudicat aliqñ duos odoꝛes
eſſe bonos et cōuenietēs quos tñ alter nō iudicat
eſſe bonos et cōuenietēs ſicut mūdatoꝛes locoꝛuꝫ
turpiū iudicāt māam quā deponūt nō eſſe fetidā vn
de Anthonin⁹ narrat de quodā ifirmo ad moꝛtē q̄
per appoſitionē ſtercoꝛis ad naſū recepit ſanitateꝫ
et aliqui infirmanᷣ tranſeūdo ante apothecariam
propter odoꝛes ⁊ tamē aliȷ iudicāt tales eſſe cōue
nietēs ergo aliqui decipiūtur Itē canes iudicant
cadauera fetida eſſe boni odoꝛis et homo iudicat
talia eſſe mali odoꝛis igitur. Poſſet hic que
ri an tp̄s ſit ſenſibile commune qꝛ nō enumeratᷣ hic
vñ tm̄ intellectu compꝛehenditᷣ ſꝫ cōtra 4ᵒ phi. ſē-
timus tempus percipiēdo motū Animalia etiā ha
bētia memoꝛiā ꝑcipiūt tp̄s nec ſolū ꝑ motū ſētim⁹
tp̄s qꝛ īcarcerati et ceci a natiuitate nō ſētiūt mo-
tū tñ ſenciūt tp̄s ⁊ ſciūt ſe diu fuiſſe i carcē de hiȷs
in 4ᵒ. phiſi.

¶ Ad pꝛimū dr̄ ꝙ magnitudine nō cātur ſp̄es ali
qua ſp̄alis p̄ter ſp̄em ſēſibilis ꝓpꝛiȷ quies ei nō ē
aliq̄d poſitiuū q̄ nō p̄t cāre aliquē ſp̄eꝫ Sꝫ foꝛte ne
garetᷣ iſta ꝯña qꝛ audit⁹ ꝑcipit ſilētiū. Hoc aūt ē ꝑ
ſp̄em ab eo cātā Quidā dr̄ ꝙ quies ꝑcipitᷣ ꝑ ſp̄em
mot⁹ qꝛ pꝛiuatio cognoſcitur ꝑ habitū Sꝫ ꝯtra ceſ
ſāte motu ſp̄es eius nō manet in viſu alias mot⁹ q̄
non eſt poſſꝫ viueri. Item dato ꝙ q̄s nūq̄ viderit
motū adhuc p̄t vidē lapidē q̄eſcere.

¶ Item viſ⁹ ē quantus ergo non recipit ſpeciem
q̄titatis Item tunc magnitudo eſſet ſenſibile pro
pꝛium. Item quidā qꝛ ignis in ꝓpꝛia ſpera non vi-
detur et tamen habet magnitudinem ergo magni-
tudo non cauſat ꝓpꝛiam ſpeciem in viſu. Si dicatᷣ
canis famelicus currit ad fruſtrum panis quod eſt
maius ergo videt magnitudinē. Itē currit poſt ma
giſtrum ſuum ambulantē ergo vidꝫ motum ei⁹ quē
pꝛius nō videbat ergo nūc aliquid cauſatur in ocu
lo ſuo quod pꝛius nō erat negatur ꝯña ſꝫ bene alio
modo immutatur ſenſus Sed queritur quomodo ſi
tus variat viſionem dicit alacen in ſecūdo libro ſue
ꝑſpectiue ꝙ ſpecies coloꝛū ſunt extēſe in oculo ſi-
cut coꝛpus viſibile et ipſe coloꝛ eſt extenſus et
ſicut vna medietas eſt poſt aliam ita i oculo vna pˢ
ſpeciei ꝯtinuatur alteri vnde ſi partes viſibiles mu
tent ſitum etiam pᵗes ſpecierum mutabunt ſitum
et tunc viſus aliter īmutabitur et ꝓpter diuerſita-
tem īmutationis turris ꝓpinqua videtur altioꝛ q̄
remota qꝛ ſpecies ſuperioꝛis pᵗis turris ꝓpinque
magis diſtat i oꝛgano ab altera parte tñ q̄titas nō
non eſt pꝛīcipium actionis nec ſitus. Sed queritᷣ ā
pꝛofunditas rei videatᷣ vlᷣ tm̄ ſupficies do vtrumq̄
Si queratur an coloꝛ exiſtēs ſine magnitudine vi-
deretur dicēdum ꝙ non qꝛ eſſet indiuiſibilis et per
hoc pꝫ ad pꝛimū ⁊ ad ſcđm licet eni ꝑ auditū iudi-
cemus ſonū eſſe magnum hoc tamē non eſt ſecun-
dum longitudinem vel latitudinē ſꝫ qꝛ cauſat foꝛ-
tem ſpeciem in oꝛgano ſenſ⁹. ſꝫ ſi de⁹ poneret ma-
gnitudinē ſine colore dico ꝙ nō ſētiretᷣ tñ eſt ſēſibi
le ꝑ ſe ⁊ ita dicatur de magnitudine elemēti puri q̄
non habet coloꝛē. Cōtra tlis q̄titas eſſet intelli-
gibilis ergo opoꝛteret ꝙ pꝛimo ageret in ſēſu. Itē
poſſūt repꝛobari de magnitudine rei viſe ſine colo
re ergo magnitudo ꝓducit ꝓpꝛiam ſpeciē p̄ter ſpe
ciem coloꝛis. Item aliquis poſſet comedere pomū
ſi eſſet q̄tum dato ꝙ nō eſſet coloratū et viuere ex
eo ergo et guſtare. ¶ Item poſſet cōputare

decem poma tenēdo illa in manu licet non eſſent
colorata vnde beati tangūt celum ergo videtur ꝙ
ſenſibilia cōmunia ꝑcipiūtur ſine proprijs dic ma
gnitudinem tūc ſētiri ſicut ſilentium ꝑcipif auditu
Contra ſitu eſſes iuxta celum tu non poſſes guſtu
ipſū percipere ergo nec tactu qꝛ non magis caret
obiecto tactus ꝙ̄ guſtus Item ꝑ auditū non perci
peretur celum licet in ipō eſſet ſilētiuʒ.

¶ Ad 3m. patet ex dictis nec per ſe hic diſtinguif
contra per aliud. Ad aliud dicitur ꝙ magnitudo ē
cōditio neceſſaria ad hoc ꝙ color videatur ſi dicaf
tunc color non eſſet obiectuʒ adequatum viſus qꝛ
aliquid aliud a colore poteſt videri ſcʒ magnitudo
Dicendum ꝙ non videtur per ſe primo Si querat
an ſubſtantia ſit ſenſibile cōmune cuʒ percipiatur
a pluribus ſenſibus dicendum ꝙ non qꝛ hoc ē per
accidens Sed queritur in quo modo per ſe ſūt iſte
ſubſtātia ē ſenſibilis/magnitudo eſt ſenſibilis Si
dicatur ꝙ ſit in ſecūdo modo ſequitur ꝙ ſenſibile
ſit proprium reſpectu magnitudinis Item bene ſe
quitur color eſt per ſe primo ſenſibilis a viſu ergo
nichil eſt viſibile niſi color ſicut homo eſt per ſe ri-
ſibilis et ideo nichil eſt riſibile niſi homo Dicēduʒ
ꝙ iſte conſequentie nichil valent.

¶ Ad quartū dicitur ꝙ viſio non eſt per ſe primo
de motu ſed de colore exiſtente in re mota Et ſimi
liter dicitur de numero cuius vnitas per ſe videtur
ſicut magnitudo video enim ſortem eſſe vnū ⁊ nō
multa Si dicatur Nullum indiuiſibile eſt viſibile
per ſe Sed vnitas eſt indiuiſſibilis igitur concedif
maior de ſenſibili proprio Si dicatur vnitas nō eſt
actiua ergo non diuerſificat immutationē ſenſus.
Negatur antecedens de actione ſpirituali Cōtra
vnitas eſt negatio ſcilicet diuiſionis ſed negatioē
non ens: quod autem eſt non ens nichil poſitiuuʒ
agit igitur Negatur maior.

¶ Ad quintum patet ex dictis Si dicatur motus
non ſentitur per ſe aliquis ⁊ motus non ſētitur ni
ſi ab vno ſenſu ergo nō eſt ſenſibile commune Pri-
mū ptʒ quia ſi ſint duo homines in naui et moueā-
tur ambo tunc ſi ſe reſpiciant vnus nō percipit mo
tum alterius Secundum patet quia motus celi nō
percipitur niſi viſu Dicendum ꝙ motus ſemperna
tus eſt ſentiri per ſe quia vno quieſcente ille perci
pit motum alterius Quidam dicit ꝙ motus non ꝑ
cipitur niſi a memoria quia ad cognoſcendum rem
moueri oportet ſcire ꝙ prius aliter ſe habebat ꝙ̄
nunc hoc autem videtur per memoriam.

¶ Ad ſextum dicitur ꝙ omnis magnitudo nata ē
videri ſi ſit ſub colore Ad aliud dicetur in ſequēti-
bus. Querūt quidam a q̊ ꝑcipiuntur iſta ſenſibilia
cōmunia per ſe primo et videtur ꝙ a ſenſibus inte
rioribus ſʒ tūc inimicitia eſſet ſēſibile ⁊ nō ꝓpriū ꝫ
cōmune tñ ab ari. non enumeratur.

¶ Ad ſeptimū dicif ꝙ alacen ponit deceʒ et nouē
Sed iſta quinqꝫ ſunt principalia ad que alia redu
cuntur.

¶ Ad 8m. dicitur ꝙ circa propriā quidditatem nō
decipif itellectꝯ Sed de hoc in 3o. modo Ad aliud
quidam non admittunt caſum vel admiſſo caſu di-
cetur ꝙ ſenſus tunc non decipitur quia alias deci
peretur a deo Sed contra Iudicat ꝙ hoc eſt color
dicendum ꝙ per illam viſionē iudicaret colorē nō
eſſe Sed contra ſenſus eſt potentia irrationalis
ergo non poteſt in oppoſita. Item ſequif
color videtur ergo color eſt. Itē tūc aliquis poſſet
guſtare cibum qui non eſt Quidam dicunt ꝙ viſio
eſſet in eſſe qualitatis tamen per eam non dicere-
tur oculus videre.

¶ Ad 9m. dicitur ꝙ circa ſenſibile cōe viſus deci-
pitur ꝑꝑ diſtantiaʒ Si dicatur tunc viſus nō plus
erraret circa ſenſibile cōe ꝙ̄ circa ſēſibile propriū
quia circa vtrunqꝫ decipitur ſolum per accidens.
Et ſic differentia phi nichil valeret dico ꝙ ſerua-
tis ꝯditionibꝯ priꝯpoſitis viſꝯ adhuc pōt errare cir
ca magnitudinē iudicādo lignū eē bipedale qꝺ tñ
eſt modicū minus. Sed cōtra ſic etiā errat circa co
lorem iudicando ipſum eſſe magis vel minꝯ inten
ſum. Quidam dicūt ꝙ ſenſus nō errat circa ꝓpriū
et primū ſēſibile nec ꝑ ſe nec ꝑ accidens vnde viſꝯ
nūqꝫ errat iudicādo illud quod videtur eſſe colora
tum. Sed cōtra ſic etiā nūqꝫ iudicādo id quod vide
tur eſſe magnum qꝛ poſitis cauſis ſufficiētibus ad
bene iudicandū nunqꝫ eſt error ſʒ poſitis predictis
conditionibꝯ ponūtur cauſe ſufficiētes ad bene iu
dicādum ſaltē in vniuerſali. dicēdum ꝙ circa motū
qui eſt ſēſibile cōmune viſus decipitur etiam in vni
uerſali licet forte ꝑ accidens vel qꝛ non ſeruantur
ꝯditiones predicte Sʒ cōtra albedo eſt ſēſibile ꝓ-
prium ſi ergo viſus ꝑ accidens errat circa albedinē
in particulari ergo ſenſibile proprium nō differt a
ſenſibili per accidens. Dicendum ꝙ non errat per
accidēs circa albedinē vt ē color Sʒ ꝯtra mlti iudi
cāt celū eē coloratū tēpore ſerenitatʒ ꝫ errāt circa
rem in communi Si concedis contra ſenſus non
iudicat niſi per ſpeciem quam recipit Sed vidēdo
celum non recipit ſpecieʒ coloris ego non iudicat
ipſum eſſe coloratum quod concedo Cauſa autem
quare ſol iudicatur aliquando eſſe rubeus eſt pro-
pter vapores groſſos eleuatos inter nos et ſoleʒ
modo fulgidum viſum per nigrum apparet rubeuʒ
propter cōmixtionē ſpecierū nigri ⁊ lucidi ī medio
ita dicatur de carbone ignito qui de facto eſt ni-
ger qꝛ facit lumen nigruʒ in pariete ſʒ an ſenſꝯ ade
in ſtatu innocētie ſōniando fuiſſet deceptus quia
omne falſum eſt malū potētie cognitiue ergo non
fuiſſet deceptus. Sed contra hoc eſt. S. T. de ve.
q. 18. ar. 6. ad 14m. vide ibideʒ. ad 15. ꝙ deceptio in
iſtis potius eſt in itellectu ꝙ̄ ſenſu.

¶ Ad 10m. hoc contigit in cantantibꝯ quilibet eni
iudicat ſeipſum bene cātare quando ſolus vlulat
ſʒ illa deceptio ē ex hoc ꝙ quilibet diligit opera ſua
vnde therentius poſtqꝫ amiſit comedias ſuas ſub-
merſit ſe. Si queratur quis eorū decipitur cōmuni
ter ille qui tenet ꝑtem negatiuam qꝛ non ſequitur
non eſt delectabilis michi propter meam cōplexio
nem ergo non eſt delectabilis.

¶ Ad vndecimum dicetur poſtea an ſonus qui
nō eſt poſſit audiri Alia ſoluūtur ꝑ ꝯditiones poſi
tas. De cardone aūt dr̄ ſicut de cātu Si dicaf ama-
ritudo et dulcedo non poſſunt eſſe in eodem ergo
homines vel aſini errant quidā negant aūs reſpe

ctu diuerſorū. Per hec pʒ ad 13^{m} ⁊ 14^{m}. quia ibi eſt indebita applicatio vel organi diſpoſitio.

Ad alia dicitur ꝙ reſpectu diuerſorum quod eſt delectabile vni eſt triſtabile alteri. Sed hic eſt dubiū an ſenſus exterior decipiatur aliqñ per accidēs videtur ꝙ non qꝛ in ſola cōpoſitione et diuiſione eſt veritas et falſitas modo ſenſꝰ exterior nō format propoſitionē añs patet ex primo phiarmenias vnde nomen vel verbum qꝛ ſimplex eſt non eſt veruꝫ neqꝫ falſum ergo in ſēſu exteriori non eſt veritas. Item quando viſus videt ſolem ⁊ iudicat ipſū eē rubeum vel tūc habet viſionem rubedinis vel lucis ſolis. ſi primum ergo videt illud ꝙ non eſt. ſi ſecundum ergo non eſt falſus. Item quādo īfirmus iudicat dulce eſſe amarū vel guſtus eius habet ſpecieꝫ dulcedinis vel ſpeciem amaritudinis. ſi primū ergo ſētit dulcedinem. ſi ſecūduꝫ ergo ſapit et guſtat illud quod non eſt. Quidam dicunt ꝙ ſēſus exterior non eſt verus neqꝫ falſus qꝛ in ipſo non eſt propoſitio ſꝫ hoc eſt cōtra ph. hic dicētem ꝙ ſenſus circa ꝓprium ſēſibile ſemp eſt verus et ſatis pꝫ ꝙ loquitur de ſēſu exteriori et cōmentator dicit in ter. de anima ꝙ viſiones coloris ſunt vere. Forte dicis ꝙ viſio aliqñ dicit̄ falſa qñ nichil ſibi reſpōdet in re Sed cōtra tunc intellectus apprehendēs chimeram eſſet falſus. Item tūc iſta vox homo eſſet vera et quodlibet nomen eſſet verum vel falſum ⁊ ſic deus apprehendens illud quod non eſt eſſet falſus ſcꝫ qñ intelligit non ens ſcdm. S. T. 1. pte q. 14. ar 9. qꝛ nichil ſibi reſpōdet in re. Reſpondet. ſ. T. 1. parte q. 16. ar. 2. et q. 17. ar. 2. et de ve. q. 1. ar. 9. ⁊ 11. ꝙ falſitas non eſt ī ſenſu ſicut in cognoſcēte verū et falſum ſꝫ inꝗtuꝫ veram apprehēſionem habet de ſenſibilibus vnde ſenſus videtur eſſe falſꝰ primo ꝑ ꝯparationem ad intellectum qꝛ ꝓpter ſuā indiſpoſitionem intellectus errat in apprehenſione tamen non eſt veritas vel falſitas ꝓprie ſꝫ ſolū ſecūdum ordinem ad iudiciuꝫ quod ex informatione predicta cōſequitur. Sed queritur an ſenſus exterior habeat iudicium de hoc in ſequentibus Satis ſit ꝑ nunc ꝙ ſenſus circa proprium ſēſibile non eſt falſus niſi ꝑ accidens vt dicit ſ. t. Sꝫ circa cōmune errat aliquando in particulari non ſolum per accidens. Si dicatur Viſus poteſt videre propōneꝫ veram vel falſā ſcriptam in pariete ergo in eo eſt falſitas ſicut in cognoſcente. Item hoc nomen ſortes non eſt verum neqꝫ falſum ergo viſio vel ītellectio ſortis non eſt vera neqꝫ falſa dr̄ ꝙ non eſt ſimile ſꝫ viſio ſortis ſe habet ſicut auricalcū vel verū aurum

Ad quintum ſic proceditur videtur ꝙ color nō ſit obiectū viſꝰ. quia nos videmꝰ celum in quo nō eſt color. ergo color nō eſt adequatum obiectum viſus Sed cōtra eſt philoſophus.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ hic ſunt tres difficultates quia enim res non videtur ſine lumine oportet ſcire quid eſt lumen et quid operatur. Secundo an viſio ſit per ſpēs. Tertio reſpondetur ad queſitum De primo ſciendum ꝙ in ſenſatione tria ſūt ſcꝫ mouens tm̄ quod eſt obiectum et motuꝫ quod eſt ſenſꝰ et medium quia ſenſibile poſitum ſupra ſenſū non facit ſenſationem Dubium ergo eſt an lumen requratur propter medium quod eſt dyaphanum vel ꝓpter colores.

¶ Unde ſciendum ꝙ dyaphanū dicitur quod de ſe non habet proprium lumen tamen eſt ſuſceptiuū luminis vt aer aqua vitrum criſtallus. Et ſi querat̄ vnde habet aer dyaphaneitatem. Dicendum ꝙ ex hoc ꝙ participat aliquid corporum celeſtium licet equiuoce. ¶ Preterea Sciendū ꝙ lumē eſt actus dyaphani ſcdm ꝙ dyaphanum Dyaphanum enim eſt corpus illuminabile Lumen autem eſt illud ꝗ aliquid eſt actu illuminatuꝫ vnde triplicia ſunt corpora. Quedā ſunt totaliter opaca vt terra propter nimiam materialitatem eius. Alia ſunt ex toto lucida vt ſol. alia dyaphana vt aer vel ignis in ꝓpria ſpera Alias enī per ſperā ignis non poſſent ſtelle videri. ¶ Tunc dicendū ꝙ lumē nō reqritur propter colores ſꝫ ꝓpter mediū. Primū pꝫ qꝛ color eſt per ſe viſibilis ⁊ ex ſe cauſat ſpēm in aere Scdꝫ pꝫ per diffinitionem luminis et videmꝰ ad ſenſum ꝙ ſine lumine res nō videtur Si queratur in quo modo per ſe eſt iſta color eſt viſibilis dicendum ꝙ in ſcdo qꝛ predicatur ꝓpria paſſio Sed nūc videndū eſt quid ſit lumē Dicit. ſ. t. in 2°. d. 13. ar. 3. ꝙ differūt lux. lumē. radius. et ſplendor qꝛ lux eſt in lucido vt in ſole. Lumen aūt in dyaphano. Radiꝰ eſt illuminatio ſcdm directam lineā a corpore lucido. Splēdor aūt eſt ex reflexione radij ad aliquod corpꝰ terſum et politum ſicut ad aquā vel argentū ex qua reflexione etiā radij ꝑſpiciuntur. ¶ Preterea multe fuerunt opiniones de lumīe. Democritus dixit lumen eſſe defluxū corporis. Albertus dicit ꝙ ſuo tēpore quidam dixerūt lumē eſſe corpus indiuiſibile Probatur ergo primo ꝙ lumen nō ſit corpus quia tunc illuminatio eſſet motus localis quod eſt falſū quia fit in inſtanti Non enim poſſet latere ſenſum illuminatio ab oriente in occidentē ſi ibi eſſet ſucceſſio. Item tunc duo corpora eſſent ſimul ſcꝫ lumē et aer. Et. ſ. t. dicit ꝙ hoc ꝓcedentes ſenſum negligunt. Alij dicunt lumen recipi in poros aeris Sꝫ queritur quid remanet in eis recedente lumine

Item in celo vbi eſt lumen non ſunt tales pori nec eſt ibi materia ex qua generetur aliquod corpꝰ quod ſit lumen. Secunda eſt opinio dicentium lumen eſſe accidens ſꝫ lux eſt ſubā Sed contra Cōmentator ꝓbat ꝙ calor non eſt forma ſubālis ignis vt videtur dicere alexander qꝛ in alijs eſt accidens ergo lux non eſt forma ſubālis ſolis. Itē nulla forma ſubſtantialis eſt per ſe ſenſibilis ſed lux ſolis per ſe videtur Si quis tamen vocet formam ſolis lucem hoc erit equiuoce vnde phūs dicit in 4°. metha. non eſſe incōueniens ꝙ eodem nomine apud nos ſignificetur homo et apud alios non homo.

¶ Tertia opinio dicit ꝙ lux nichil addit ſupra coloreꝫ ſed ipſa euidētia coloris vocatur lux hoc aūt improbat auicenna in noctilucis quorum color in nocte occultatur et lux videtur.

¶ Quarta opinio dicit ꝙ ē tantū ītētio ſicut ſpēs albedinis que eſt in medio vnde nō habet eſſe naturale ſed ſpirituale Et lumen eſt ſpecies et ſimi

litudo lucis Et licet hec opinio ſit probabilis ſecū
dum S. T. Improbatur tamen quia illud quod hꝫ
eſſe intentionis tantum nō cauſat trāſmutationē
niſi ſecūdum operationem anime ſecus autem eſt
de lumine quod calefacit.
¶ Et ideo dicendum ꝙ lux eſt forma accidentalis
habens eſſe ratum ⁊ firmum in natura et ſicut ca-
lor eſt qualitas actiua ignis ita lux eſt qualitas ſo-
lis et quodāmodo naturalis. Forma enī intentio-
nalis non denominat ſubiectum qꝫ vt dicit S. T.
i. pte q. 67. ar. 3. color parietis non denominat ae-
rem licet ſpecies eius ſint in aere. Quantuꝫ ad ſe
cunduꝫ dubiū due ſunt opiniones pſpectiui et ple
riqꝫ alij ponūt ſēſibilia propria ſentiri per ſpecies
quas producunt in medio et in organo et in poten
tentia ſenſitiua primū patet quia nichil agit in di-
ſtans niſi prius agat in medium ſꝫ ſenſibile diſtās
a ſenſu agit in ſenſum ergo prius agit in mediuꝫ ⁊
non niſi ſpeciem igitur maior pꝫ ex 7°. phi. vbi dici
tur ꝙ mouens et motum ſūt ſimul et ideo dicit hic
phi. cōtra democritum ꝙ ſi inter viſum noſtrum et
rem viſam eſſet vacuum tūc non videremus nō ſo-
lum formicam in celo ſꝫ nec boueꝫ. Hic reſpōdent
aduerſarij ꝙ non oportet mouens et motū ſemper
eſſe ſimul vt pꝫ de forte proiciēte ſagittam Item
intellectus mouetur ab obiecto et tamen obiectū
et intellectus non ſūt ſimul q2 intellectus non eſt
in loco et vnus angelus illuminat alium. Illumi-
nare autem videtur dicere aliquam actionem ⁊ ta
men vnus non eſt ſimul cum alio. Sed contra ſi ſē
ſibile nichil cauſaret in medio ergo nulla eſſet cau
ſa quare eger iudicaret dulce eſſe amarum q2 illud
dulce nichil cauſat ſuper linguam īfectam. Itē ſi
radius ſolaris tranſeat p vitrum rubeum tunc ī pa
riete oppoſito illi vitro apparet ſpecies coloris ru
bei ⁊ non vera rubedo q2 illa rubedo nō eſt in me-
dio eo ꝙ medium non eſt ſuſceptiuū eius nec in pa
riete q2 ſuppono ipſum eſſe albiſſimum. Sꝫ forte
non eſt verum ꝙ ſpecies videatur q2 nichil videtur
p ſe niſi color vel ſenſibile cōmune vnde quidā pro
pter hoc dicit ꝙ lumen non habet eſſe itentionale
tm̄ quia videtur Item omne quod videt habet eſſe
extenſum in materia ſꝫ ſpecies non habet eſſe ma
teriale. Item ſi ſpecies eſſet ꝓprie ſenſibilis tunc
ſenſus circa eam in iſto caſu non erraret vnde alit
arguitur quia videmus in ſpeculo rem que eſt retro
nos ergo oportet ꝙ illa res aliquid cauſet alias
nulla eſſet ratio. quare illud quod eſt retro nos ma
gis videretur poſito ſpeculo ante nos ꝙ̄ alias
Item aſpiciendo viride viſus ꝯfortatur ergo color
aliquid agit in ipſum quia ſi nichil ageret tunc per
nichil confortaret. Item hic habetur ꝙ mediuꝫ eſt
mouens motū ⁊ quando in aliquo loco diu fuerunt
poma tunc poſtꝙ̄ remouētur adhuc videtur ibi ma
nere ſpēs odoris. Item niſi ponatur viſio fieri p
tales ſpēs tunc periret per ſpectiua dicēs viſionē
fieri per piramideꝫ cuius conus eſt in oculo ⁊ baſis
in re viſa. Et ſi querat a quo cauſatur ipſa ſpēs in
medio Dicendū ꝙ a colore differt tamē ab eo ſecū-
dum ſpēm vnde color in medio habet eſſe intentio
nale. Sed in obiecto habet eſſe naturale. Et dicit

eſſe intentionale quia habet eſſe rep̄ſentatiuum
vel eſſe diminutum ſicut ſecunde intentiones ha-
bent eſſe diminutū apud logicos. Sꝫ hic eſt dubiū
quia licet lux ſolis videatur per lumen tamē dubiū
eſt an lumē videatur per aliud lumē vel per ſeipſū
vel per ſpēm Et videtur ꝙ aliqñ lumen videtur p
ſpeciem quia exiſtens in tenebris videt lumen exi
ſtens in altera parte camere et hoc non eſt per lu-
men deueniens vſqꝫ ad oculum ſuū vt videtur Itē
ſi ſit magnū lumē contra parietē tūc poſſum in ſpe-
culo videre illud lumē licet ſit retro me ergo lumen
cauſat ſpēm Item lumen non poteſt eſſe ſecunduꝫ
ſuum eſſe naturale in potentia viſiua ergo in potē
tia viſiua ponenda eſt ſpēs luminis. Videtur tamē
hoc non obſtante melius dicendum ſcđm. S. T. ꝙ
lumen per ſeipſum videtur quia in omnibus opor-
tet deuenire ad vnū primū quod per ſe ipſum eſt ta
le. Et i. pte. q. 56. dicitur ꝙ lux videtur ī oculo per
preſentiā ſue eſſentie in cognoſcente alia auteꝫ
cognoſcuntur per preſentiā ſue ſimilitudinis. Itē
lumen quod videtur aliquando eſt ſupra viſū vt di
citur in ſecundo. d. 13. ar. 3. ergo non ſemper cauſat
ſpeciem in medio. Ockam et multi alij opinantur
ꝙ in medio nulle ponende ſunt ſpēs nec in oculo.
Sed contra tunc non daretur cā quare viſum alon
ge apparet minus. Hoc enī eſt. quia ſpecies in ocu
lo faciūt minorem angulū ꝙ̄ ſi res eſſet prope.
¶ Quantum ad 3^{m} dubium. Sciendum ꝙ mediuꝫ
per quod fit viſio ſecunduꝫ ſe nec habet lumen nec
colorem. Viſibilium autem quedam ſunt proprie di
cta vt colorata ⁊ lumino ſa ſufficienter vt lumen ſo
lis. Alia autem ſunt quaſi inuiſibilia vnde non vi-
dentur niſi de nocte vt putredines aliquoruꝫ quer
cuum ſquame aliquoꝝ piſciū oculi cattoruꝫ vel lup
porum vnde paruum lumen videtur in nocte. Sed
non in die q2 maius lumen obfuſcat minus vnde
in nocte videtur lux iſtorum et non color. Ecōuer-
ſo autem eſt in die In nocte enim lux eorum nō eſt
ſufficiens vt faciat videre colorem et hec dicuntur
inuiſibilia īnominata.
¶ Concluſio Color vt comprehendit lucē et alios
colores eſt obiectum viſus. quia illud in quod prio
directe fertur potentia et ſub cuius ratione forma-
li fertur in oē illud in quod fertur. eſt obiectuꝫ illiꝰ
potentie Sed viſꝰ eſt huiuſmodi reſpectu coloris
igitur Ex predictis patet differētia viſus ad alios
ſenſus quia eius īmutatio eſt ſpiritualior Non enī
īmutatur naturaliter ſed intentionaliter. hoc eſt vi
ſus non recipit albedinem ſed ſpēm albedinis.
¶ Notandum preterea vt habetur in libro de ſen
ſu et ſenſato ꝙ quidā dixerunt viſionem fieri ex hꝰ
ꝙ aliquid emittebatur ab oculo vſqꝫ ad viſibile vt
empedocles Sed contra tunc res viderētur de no
cte. Item non videtur ꝙ oculus meus poſſit aliqđ
cauſare vſqꝫ ad ſolem per totum medium. Sed iſta
non concludunt quia beatus exiſtens in celo oculo
corporali poſſet me videre ergo produco ſpeciem
vſqꝫ ad celum.
¶ Notandum preterea ꝙ oculus eſt inſtrumētum
viſus et eſt ſpiritus conſtās ex tribus humoribus ⁊
quattuor tunicis Naꝫ ab extremitatibus cerebri p-

cedunt duo nerui qui cōcurrūt in parte āteriori ce
rebri ſe mutuo diuidētes et ille qui ꝓcedit a parte
ſiniſtra vertitur ad dexteram partem et ille qui pro
cedit a parte dextra vertitur ad ſiniſtram et vnus
protenditur ad vnum oculum ⁊ alius ad alium et
ſunt cōcaui vſq; ad oculum ⁊ ꝓpe foramen capitis
dilatātur ſic ꝙ ibi eſt quedā ſpera rotūda ex tribus
humoribus ⁊ 4 tunicis ſcd'm pſpectiuos vel 7. ſe
cūdum medicos et iſta ſpera dicitur oculus prima
tunica ꝓcedēdo ad extra dicit' cōſolidatina 2ª. car
nea .3ª. vuea 4ª. tela aranea. Primus humor dicit'
albugineus ſcd's vitreus tertius glacialis Et eſt
in quo inchoatur viſus et eſt principalis humor quo
deſtructo non fit viſio. Si queratur in quo oculo eſt
potentia viſiua. Dicendum ꝙ eſt in concurſu illoꝝ
neruorum qui ſūt concaui quia viſus indiget lumi
ne et ſpiritibus et ideo vt lumē ſiue ſpecies poſſit
ad intra diffundi et ſpirit9 a corde verſus organa
exteriora ideo nerui ſūt cōcaui. S. T. opu. 43. c. 3.
Organum extrinſec9 viſus ſūt oculi ſ; primum et
intrinſecū ſunt nerui viſuales.

¶ Cōtra hec arguitur probando ꝙ lumen reqrat'
propter colores q; ſine lumine color nō cauſat ſpe
ciem in medio vel in potētia alias ſine lumine res
videretur ergo requiritur lumen propter colorem
Item exiſtēs in aere lucido non videt coloratum
quod eſt in tenebris ergo illud coloratū requirit lu
men ꝓpter ipſum colorem. Forte dicis cōcedendo
quia requiritur ꝓpter colorē et ꝓpter medium vn
de ari. in 3. de aīa tex. 17. dicit ꝙ lumē facit poten
tia colores actu colores et S. T. 1ª. q. 67. ar. 3. 3m.
q. 79. ar. 3. 2m. Contra exiſtens ī tenebris poteſt vi
dere alium qui eſt in luce Item nullum lumē requi
ritur ad videndū vt pꝫ inductiue.

¶ Secundo lumen ſolis magis impedit viſioneꝫ
quia eſt nimis excellens. Itē ligna putrida vidēt'
de nocte et tamen ibi tūc non eſt lumen.

¶ Tertio lumen eſt neceſſariuꝫ ad viſionē coloris
vt patet per experiētiam. Si dicas ꝙ hoc eſt vt diſ
ponat medium. Cōtra idem agens diſponit et in
troducit formam ergo ſi color ſufficit cauſare ſuam
ſpeciē in medio ſeqtur ꝙ ſufficienter diſponit ipſū
mediū. Item intellectus agens dat fantaſmatib9
virtutem agendi in intellctū ergo lumē dat colori
virtutem agendi igitur. ⁊c.

¶ Quarto arguitur ꝙ lumē ſit corpus quia habet
proprietates corporis vnde lumen aliquādo dicit'
reflecti et refrangi. Item mouetur q; lumen ſolis
venit vſq; ad nos. Item habet tres dimenſiones
ergo eſt corpus

¶ Quinto lumen gignit ſubām ergo eſt ſubā. An
tecedens pꝫ per experientiam in ſpeculo concauo.
Item duo accidentia eiuſdem ſpeciei non poſſunt
eſſe ſimul ſed duo lumina ſunt ſimul q; luīa duarū
candellarum poſſunt ſeparari. Si dicis ꝙ etiam
īpoſſibille ē duo corpora eē ſimul ꝯtra ferrū ignitū
non ſolum in ſuperficie ſed in profundo et ſic ibi
ſunt ſimul ferrū et ignis.

¶ Sexto arguitur ꝙ lumen habet eſſe intētiona
le et non naturale q; ſenſibile naturale poſitū ſu
pra ſenſum non cauſat ſenſationem. Sed lumen
pertingens vſq; ad pupillam videtur vt dicit. S
Tho. ergo habet eſſe intentionale. Item illud in
quod tendit ſenſus dicitur intentio. ſed ſenſus vi
dēdo tendit in lumen et per lumē videmus lucem
cum ſit ſpecies eius ergo lumen eſt intentio. Nec
ſequitur eſt verum ens reale ergo non eſt intentio
quia ſpecies que eſt in medio eſt verum ens reale.
et tamen eſt intentio.

¶ Septimo arguitur ꝙ lumen non eſt ſenſibile p
ſe quia accidit lumini ꝙ videatur nō enī videtur ni
ſi propter reflexionem Tum q; radii ſolares de no
cte non apparēt qui tamē intercipiūtur inter nos
et celum ſupra conum piramidis vmbre terre. Tū
quia exñs in carcere opaco et tenebroſo vbi per op
poſita foramina tranſiret radius ſolaris ita ꝙ non
reflecteretur ad opacū non videret illum radiū. ſ. t
de veri. q. 14. ar. 8. ad 4m. ꝓpterea dicit ꝙ aliquo9
non eſt per ſe obiectum viſus. Item non incōuenit
ꝙ illud quod eſt intentio tm̄ videatur per inflexio
nem quia quando lumen reflectitur ad virides plā
tas tunc colorantur parietes ita ꝙ tunc videntur
ipſe ſpēs viriditatis ſicut quando ſol tranſit per vi
trum rubeū tunc vidēt' ille ſpēs rubee ꝯtra parietē
et ſpecies rerum videntur in ſpeculo vt enim dicit
S. T. idem eſt actus quo quis fertur in rem ⁊ yma
ginē rei.

¶ Octauo arguitur cōtra rōnes primo. Illumina
tio fit ſucceſſiue ergo poteſt dici motus vt dicit em
pedocles Añs patet aperiendo feneſtram ⁊ habi
tantes in oriente prius habēt ſcd'ꝫ aſtrologos dieꝫ
ꝙ habitantes in occidente. ſol enim ſucceſſiue mo
uetur. Item non ſequitur habet effectum natura
lem ergo eſt ens naturale ⁊ non intentionale quia
ſtat ꝙ ſit naturale et intētionale ſimul Item ex ap
prehenſione ſola aliquando ſequitur effect9 natu
ralis vt patet in geneſi vbi dicūtur oues ex appre
hēſione mutaſſe colorem. ge. 30. Et. ſ t. i opuſ. dicit
ex apprehēſione quendam factum eſſe leproſum.
Sed apprehenſio eſt pura intentio.

Item ariſ. textu. 123. dicit ꝙ excellēs ſenſibile cor
rumpit ſenſum vt color ſed color non agit niſi per
eſſe intentionale. ergo ens intentionale agit effe
ctum realem ſi dicas ꝙ corrūpit ſenſuꝫ qui conſiſtit
in quadā proportione Contra viſus non conſiſtit ī
proportione colorum cum nō ſit coloratus ergo ex
hoc non corrumpitur. Item potentia non corrum
pitur a proprio obiecto ergo viſus non corrumpitur
ab aliquo colore ſed a ſpecie q̄ eſt in medio ſi dicas
ꝙ corrūpitur per accidens Contra ſermo ſcientifi
cus eſt per ſe vide ſan. tho. 12e. q. 22. ar. 2. 3m ſed diffi
cile eſt ſcire a quo eſt ibi īmutatio realis.

¶ Nono Si lumen non eſſet intentio hoc eſſet q;
denominat aerem. Sed contra oīs qualitas deno
minat ſubiectum ergo qualitas intētionalis deno
minat ſubiectum Forte dicis ꝙ qualitas intentio
nalis nō ē in medio in actu Contra nichil agit ni
ſi ſit in actu ſed illa qualitas producit viſionem er
go eſt in actu. Item eſt verum ens reale ⁊ omne ac
cidens denominat ſubiectum Añs patet quia om̄e
quod recipitur ad modum recipientis recipitur Sꝫ

ſpecies coloris recipit i corpore ergo ē corporalis
¶ Decimo queritur quare quedā videtur de nocte vel hoc eſt q2 cōponūt ex igne et hoc nō q2 oīa mixta ſūt ex q̄ttuor elemētis ⁊ tñ nō oīa videt̄ Item talis ignis poſſet extingui per niuē. Itē quare q̄daʒ videtur de die et de nocte Alia vero de nocte tantū nō pōt dici ꝙ de ſe etiā hic diſtinguit talia a coloratis et lucidis Itē opʒ mediū eſſe illuminatum ergo nichil videtur de nocte in tenebris.
¶ Undecimo lumē dr̄ eē.q.foꝛale coloris ſ.t.de veri.q.2.ar.4.ad 4m.et ypoſtaſis colorū ergo lumen nichil aliud eſt q̄ formale coloris vnde lux pura apparet alba Forte ꝯcedis ꝙ lux ſit tota eēntia coloris. Sʒ ꝯtra tūc ſūma albedo deberet videri de nocte q2 ibi eſſet ſūmum lumen. Itē aliq̄ lapides ſūt valde obſcuri et tamē habēt intēſā albedinē. et aliqua multū habēt de luie. ⁊ tamē non ſūt alba vt pʒ de vitro rubeo illuminato. Item oīa luia ſūt eiuſdē ſpeciei vt videt̄ dicere. S.T. de po.q.4.ar.2. ad 3m Sed nō oēs colores ſūt formaliter eiuſdem ſpēi Itē tūc albedo ⁊ nigredo nō foꝛaliter ꝯtrariarēt̄ ſʒ poti9 nigredo eēt priuatio ſcʒ carētia lumis
¶ Duodecimo lumē nō eſt qualitas prima nec ſecūda ergo nō eſt q̄litas Itē querit̄ i qua ſpē q̄litas Si in tertia ſequit̄ ꝙ habet contrarium.
¶ Tertiodecimo ar̄ ꝙ res nō vr̄ p ſpēm q2 q̄rit̄ i q̄ p̄dicamēto eſt iſta ſpēs Forte dicis ꝙ eſt i 3a. ſpē q̄litatis. Cōtra oē q̄d eſt i 3a. ſpē q̄litatis eſt ſēſibile ſʒ talis q̄litas nō eſt ſēſibilis igr̄ Itē nichil eſt aſſerēdū niſi inferat̄ euidēter ex primo principio vl̄ ad ſēſū ſʒ iſte ſpēs nō videt̄ q2 vt dictū eſt nō ſūt poſſibies q̄litates nec paſſiōes q2 tales ſūt ſēſibies vt pʒ de rubedine cauſata ex verecundia Itē in ſēſu tact9 nō opʒ ponē ſpēs ſʒ ſufficit ver9 calor Nec res i celo cauſāt talia accidentia licet ibi poſſet videri
¶ Quartodecimo ar̄ vl̄ iſta ſpēs eſt eiuſdē rōnis cū obiecto vl̄ nō Si primū ſeq̄t̄ ꝙ ꝯtraria ſūt in aere q̄n p idē mediū videtur albū ⁊ nigrū Itē tūc aer eēt colorat9 Si ſcōm Cōtra lumē ē eiuſdē rōis cū luce ergo et ſpēs cū colore Añs pʒ q2 alias nō ſeq̄retur Si lumē quod eſt apud nos ſit accidēs ꝙ lux ſolis ſit accidēs et hoc eſt S.T. de veri.q.9.1.7m. Itē color non habet eſſe ſpirituale ergo nec ſpecies ab eo p̄ducta q2 agens eſt tale in actu quale ē paſſū in potentia Item calor producit in medio calorē eiuſdem ſpēi Item nihil pōt facere cognoſcere alterū niſi ſit ei ſimile ſimilitudo autem non eſt differētia ſecundū ſpeciē ergo ſpecies que eſt i medio eſt eiuſdē rationis cum obiecto.
¶ Quitodecimo vl̄ iſta ſpēs eſt extenſa vl̄ non. Si primū. cōtra diuiſio ſpeculo in qualibet pte videt̄ totū. Sʒ ſecūdū. Cōtra nichil mouetur niſi extenſū. ſi tales ſpēs mouēt̄ ad motū obiecti. Itē querit̄ in q̄ ſūt iſte ſpēs Forte dicis ꝙ i toto aere. Contra. ſeq̄ret̄ ꝙ idē accidēs eēt in duob9 ſubiectis ſcʒ i materia ⁊ forma aeris. Forte dicis ꝙ hec faciūt vnum Cōtra ad corruptionē reſpect9 nō ſeqtur corruptio alicui9 abſoluti corrūpat ergo de9 illū reſpectū vnionis ⁊ tūc habet̄ intētuʒ Itē nulla cognitio que fit per ſpeciē eſt ītuitiua ergo ſi viſ9 videret p ſpecieʒ ſeqtur ꝙ viſio eſt noticia abſtractiua.
¶ Sextodecimo ar̄ ꝙ color nō ſit obiectū viſ9 quia ſpecies videtur p̄batur q2 viſio ſit p lineā rectā et breuiſſimā pono ergo ꝙ color cui9 ſpecies eſt in ſpeculo ſit michi p̄pinquior q̄ ſpeculū tūc nō video ipſum i ſpeculo q2 video eū p lineā breuiorē ergo tūc video ſpeciē. Itē ſi color videt̄ in ſpeculo vl̄ hoc eſt intuitiue vl̄ abſtractiue nō primū q2 p talē iudicamus de ſitu rei ſʒ illud quod videtur in ſpeculo apparet eſſe multū vltra ſpeculum.
¶ Decimoſeptimo ar̄. ad idem ſi denarius vel lapis ponat̄ in diſco vacuo et poſt repleat̄ aq̄ poſt repletionem aque videtur et non ante ſʒ hoc nō eēt niſi ſpecies denarij videretur. Item antiph. ſecūdum phi. videbat ſeipſum in aere ergo videbat ſpeciem ſuiipſius in aere. Item nullus color eſt obiectum adequatum viſus vt pʒ inductiue. Forte dicis ꝙ color vniuerſalis eſt obiectum viſus. Contra viſus precedit itellectuʒ ſʒ nichil eſt vniuerſale niſi per itellectum ergo color in vniuerſali non eſt obiectum viſus. Itē aliq̄d videtur ꝙ non eſt coloratū ſ. color et ſcutū cuius vna medietas eſt alba ⁊ alia nigra nulla enim ſpecies colorati dicitur de illo toto albū enim ⁊ nigrum copulatim nō eſt ens per ſe ergo non eſt ſpecies Itē arguit̄ de illo quod habet colorē citra gradū mediū illd vr̄ tñ nō dʒ dici coloratū Itē aliq̄s color nō pōt vderi. ſ. chriſtus i eucariſtia
¶ Decimooctauo lux videtur ergo color nō eſt obiectum adequatū. Forte dicis ꝙ lux primo videtur q2 videtur per ſeipſum non autem color niſi ſecūdū ꝙ color formaliter eſt idem ꝙ lux Sʒ contra lux p̄ducit calorem non autem color. Si ꝯcedatur ꝙ color nō eſt lux ergo nō p ſe primo videtur q2 lux p ſe 1o vr̄ vmbrā etiā ſui paruuli videt circa noctem.
¶ Ad 1m. dicitur negando ꝯñam q2 color q̄tum eſt ex ſe producit ſpecies ſʒ medium nō eſt receptiuuʒ niſi ſit illuminatum. Et ſi dicatur ille qui eſt in obſcuro videt ea que ſunt in lumine ergo ſpecies cauſantur in loco in quo non eſt lumē reſpōdet. S.T. ꝙ mediū eius qui eſt in obſcuro aliquomodo illumīnatur q̄tum ſcʒ ſufficit ad imutationē ipſius lec. 14. Si dicatur viſ9 eſt vna potētia ergo nichil videt niſi ſub vna ratione quod nō eſſet ſi color eſſet per ſe viſibilis non p virtutē luminis q2 tunc eſſēt due rationes p ſe viſibiles ſcʒ lumē ⁊ color dicit. S.T. ꝙ color nichil aliud ē q̄ lux quedā quodāmodo obſcurata ex admixtione corporis opaci vnde non habet virtutē vt faciat mediū in illa diſpoſitione qua ſit ſuſceptiuum coloris q̄d tñ poteſt facere lux pura. Aliud argumetum eſt ſophiſticum.
¶ Ad 2m dr̄ ꝙ hoc ē p accidēs. Sed querit̄ per q̄d lux ſolis corrumpit viſum an. ſcʒ hoc ſit p ſuā ſpēm quā p̄ducit i oculo preciſe videtur ꝙ non ſecūdum S.T. quia qualitas intētionalis nō producit effectū naturalem. Ad aliud verum eſt in generatione ſubſtātie ꝙ idem diſponit ⁊ agit formā tamē i arte alius facit arma bellica et alius bellat per ipſa.
¶ Per hoc pʒ ad tertiū. Nec eſt ſimile de fantaſmatibus que ſūt res corporales et intellect9 eſt incorporeus et ideo ex ſe nō ſufficiunt facere intellectionem. Sed circa primū argumētū querit̄. quare non ita bene exiſtens in loco claro videt exiſtēs in loco obſcuro. ſicut e conuerſo. Dicendum ꝙ plus requirit̄ de luie ex pte viſibilis q̄ ex parte videntis.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ ille proprietates equiuoce et methaphorice attribuuntur lumini Non eñ eſt idem numero lumen quod procedit recte et qḋ obliquatur frangendo Sed illud quod non potuit facere luminoſum in directum propter obſtaculuꝫ facit per reflexionem vnde ſi virtus luminoſi eſſꝫ exhauſta quando peruenit ad opacum tunc nulla ibi eſſet reflexio Si dicatur perfectum et imperfectum non ſunt ſimul Sed in aere eſt radius rectus ergo in aere non eſt radius reflexus alias duo lumina eſſent ſimul Forte dicis ꝙ ſunt vnum lumen Contra tunc radius rectus eſſet infinite virtutis quia radius rectus et reflexus faciunt vnum ergo eſt ibi maior reuerberatio ꝙ̄ ſi ſolum eſſet radiꝰ rectus tunc queritur iterum de illo lumine reuerberato Sed dicendum ꝙ reflectitur non per lineam rectam ſed per lineam obliquam. Ex hoc videtur ꝙ non quodlibet lumen cauſatur immediate a ſole qꝛ ecluſo alio luīe nunꝙ̄ cauſaret lumē reflexum. Si dicaꝛ ſi lumē cauſaret aliḋ lumē gͦ deberet cauſare ipſū orbiculariter circa ſe ſicut color et ſic non deberet lumen reflecti plus ad vnam partē ꝙ̄ ad aliam. Item ſi candela ponatur a latere tunc per foramen producitur lumen in partē oppoſitā candelle et non foramini. Sed de hoc in 7º. phiſi. nec lumen ſolis venit ad nos ꝑ motum quia non eſt idē numero ſicut lapis qui mouetur. Sꝫ lumē quod eſt in medio cauſat aliud lumē quod eſt hic apud nos Et ſi dicatur lumen egreditur a ſole ergo mouetur Dicatur eodēmodo ſicut prius egreditur enim tāꝙ̄ effectus a cauſa et calor ab igne Si dicatur lumen figuratur ergo eſt corpꝰ añs ptꝫ qñ tranſit per foramen rotundum vel angulare tūc enim prope foramen eſt angulare licet remote fiat rotūdum. Dicēdum ꝙ hoc eſt ꝑ accidēs et ſic etiā eſt ꝙ̄tum.

¶ Ad 5m. negatur ꝯña quia non eſt generās principale ſꝫ inſtrumentale vt dicit S. T. in 2. d. 15. ar. 3º. ad 3m. Si dicatur lux eſt ſpecies ignis ſcḋm phi. ergo eſt ſubſtātia vnde ignis diuiditur ꝑ carboneꝫ flāmam et lucem. Dicēdum ꝙ ari. hoc dixit gratia exempli. Ad aliud videtur ibidem. ad 2m. S. T. dicere ꝙ ꝯiūctio et ſeparatio luminū non eſt niſi ſecūdum intēſionem et remiſſionem luminis. Si dicaꝛ vnum corpus opacū oppoſituꝫ duobus luminaribꝰ cauſat duas vmbras quod nō eēt niſi ī medio eſſēt duo luminaria qꝛ vmbra non eſt niſi priuatio luminis. Item a duobus luminaribꝰ quorū lumina trāſeunt ꝑ vnū foramen fiūt duo fulgores in pariete oppoſito quod non eſſet niſi in foramine ī quo ꝯiūguntur ſubiectiue manerent diſtincta eſſētialiter Item in memoria mea poſſūt manere due ſpecies duoꝝ hominū alias non poſſeꝫ eoꝝ recordari ergo duo accidentia eiuſdem ſpeciei poſſūt eſſe ſimul. Dicendū ꝙ due vmbre non ſunt ī eadē parte medij et ideo nō ꝓbatur plura lumina eſſe ſimul nec per vmbram ꝓbatur ꝙ priꝰ fuit aliud lumē ſꝫ quod fuit magis ītenſū et in foramine non ſunt duo lumina realiter diſticta. Sꝫ de hijs alias. De ferro dictum eſt 4. phiſi.

¶ Ad 6m. negaꝛ maior de lumine et quidā negāt de colore vel de alia qualitate relicta in oculo quia ſi quis diu inſpexerit corpus album ſuper quod oritur lux diei tunc ſi claudat viſum adhuc videtur ſibi ꝙ videat album. Et ſi quis diu aſpexerit viridariuꝫ et poſtea ponatur in tenebris adhuc videtur ſibi ꝙ videat viridia Forte dicis ꝙ videt colores ꝑteritos Contra viſio eſt noticia intuitiua que eſt de re exiſtente per quā ſcimus rem eſſe vel nō eſſe Sꝫ iſtud eſt dubium quia ſi alia qualitas cauſata in oculo videatur tunc color non eſſet obiectum adequatū viſus. Ad aliud negatur maior. Sed hic dicitur eſſe intentionale quia habet eſſe debile nō ſicut entia rationis aut motus ſed quia ſolum ordinatur ad repreſentandum aliud. Si dicatur qualitas naturalis remanet in ſubiecto remota cauſa ſua ſed nō ſic eſt de lumine Item quare lumen magis videtur ſuper oculum ꝙ̄ color. Dicendum ꝙ hoc nō eſt de rōe qualitatis naturalis vt patet de motu et tempore et angelo qui non eſt ſine deo. De colore dicitur ꝙ ſi ſit ſupra viſū tunc prohibetur illuminatio pupille et medij et per cōſequens viſio.

¶ Ad 7m dicitur ꝙ lux ſolis eſt per ſe viſibilis Color etiam eſt per ſe viſibilis licet non videatur ſine lumine Nec forte incōuenit lumē videre licet non ſit reuerberatum quia exñs in tenebris videt lumē candele. Nec forte inconuenit ſpēs per accidens videri.

¶ Ad 8m dicunt quidam ꝙ illuminatio nata eſt fieri in inſtanti ſi ſcꝫ corpus luīoſum in inſtāti crearetur in aliquo loco. Sed tunc argumentum phi contra empedoclem non concluderet. Item Cōmen. et. S. T. dicunt ꝙ illuminatio que fit in inſtanti ſequitur motum localem Ideo dicitur ꝙ lumen ſolis ſecundum quālibet lineam rectam fit in inſtāti Et de hoc dictum eſt. 8. phi. Ad aliud ſufficit nobis ꝙ non ſit ens pure intentionale. Quidam dicit ꝙ lumen non eſt ſpecies lucis qꝛ non eſt ſimilitudo eius cum ſit eiuſdē ſpēi cum luce. Et quando ante ꝙ̄ ſit ſuper noſtrum orizontē videntur radij non adhuc dicimus videre lucē ſolis. Alij tamē oppoſitum affirmant. Sed vtrum lumē videatur per ſpēm que ſit in potentia viſiua. S. T. de ve. q. 10. ar. 8. ad 10m videtur dicere ꝙ ſic ſicut de colore. Ad aliud dicitꝛ ꝙ non eſt ſimile de intentione que eſt in anima ⁊ q̄ eſt in aere Ars enī que eſt ī intellectu artificis vel domus ſecundum ſuum eſſe intentionale vel finis vt eſt in intentione poteſt eſſe cauſa rei.

¶ Ad 9m dicunt quidam ſicut aer non dicitur coloratus ita non dicitur lucens et cōcedūt aerem poſſe denominari a ſpecie ſi eſſet ſibi nomen impoſitū Sed dico ꝙ eſt ens incompletum ⁊ imperfectum ⁊ ideo non denominat.

¶ Ad 10m dicit albertus in libro de homīe. ꝙ cauſa lucentie eſt triplex Prima ſcꝫ quando cum calido in corruptis partes ignis euolant ad exterius trahentes ſecum humidum naturale ad ſuperficiē Secundo in vermiculis non habentibus ſanguinē quia partes ignee congregantur.

Tertio propter conſeruationem caloris in loco frigido vt in piſcibus. Quidam dicunt ꝙ in colore duo ſunt materiale ſcꝫ ⁊ formale. Formale ſecundum Albertum in libro de homine eſt eſſe coloris

quo eſt actu in potētia actiua imutādi viſum ⁊ hoc
ſcʒ eſſe viſū habet coloꝛ a luce ⁊ propter hoc coloꝛ
dicitur eſſe extremitas perſpicui vnde dico ꝙ lux
non eſt formale coloꝛis abſolute ſʒ in cōparatione
ad mouēdum viſū. Notādum ꝙ albertus tenet lu
men celi et elemētoꝝ non eſſe eiuſdem rationis
et ſpeciei qꝛ lux ſolis eſt icoꝛruptibilis et lux ſolis
videtur eſſe ꝓpꝛium eius. S. T. aliter videt̃ dice=
re de. po. vbi ſupꝛa. Et nota ꝙ formale coloꝛis ſe=
cūdum vnū modum eſt materiale eius ſi cōparetur
in oꝛdine ad hoc ꝙ eſt eſſe actu viſū. S. T. hic lec.
14. dicit ꝙ aliquomodo lux eſt ſubſtātia coloꝛis et
lec. 15. dicit ꝙ viſa de nocte habēt aliquid lucis ex
ſua cōpoſitione. Notāduʒ tamen ꝙ ignis ī ſua ſpe
ra non videtur licet habeat lucem lec. 14. propter
raritatem.

❡ Ad 11^{m}. dicitur ꝙ lux eſt qualitas actiua ſolis et
ideo eſt pꝛima ſimplicit̃ et albert⁹ videtur eā pone
re in pꝛima ſpecie qualitatis libꝛo de homine. S.
T. in 3. ponit lumen in tertia ſpecie nec opoꝛtet ꝙ
habeat ꝯtrariū qꝛ eſt qualitas celi. Si dicatur om=
nis qualitas paſſibilis fit ſucceſſiue verū eſt ſi ha=
beat contrarium.

❡ Ad 13^{m}. quidā dicunt ꝙ ari. non poſuit omnes
ſpecies qualitatis qꝛ venenū ꝑ aliquam qualitatē
īficit hominē ⁊ illa nec eſt paſſio nec paſſibilis qua
litas qꝛ a nullo ſēſu poteſt ſētiri ſpeculū etiā cōfoꝛ
tans viſū aliquid cauſat in oculo et tamē nō videt̃
in qua ſpecie ponatur illud Sʒ tamē poſſēt iſta po
ni ī pꝛima vel tertia ſpecie. Nec ſine ratione docto
res ponūt ſpecies ad ſaluādum apparētias quib⁹
bacul⁹ ꝑ parte exiſtens in aqua videretur fractus
De ſēſu tact⁹ dicet̃ poſtea q̄ ſēſ⁹ imutat̃ itētionalit̃

❡ Ad 14^{m}. dicitur ꝙ ſpecies eſt alterius rationis
nec eſt ſimile de lumine et. Notādum ꝙ duplex eſt
ſimilitudo ſcʒ in eſſe nature. Secūdo ꝑ immutati
onem et hoc modo cōceptus dicitur ſimilitudo rei
S. T. de ve. q. 8. ar. 11. ad 3^{m}.

❡ Ad 15^{m}. dicitur ꝙ eſt extēſa ꝑ accidens. Ad ali
ud dicitur ꝙ coꝛrupta vnione nō manet totū et per
ꝯñs nec accidens. ❡ Ad 16^{m}. dr̃ ꝙ ali
qñ idem videtur ꝑ lineam breuē et longuam et illa
viſio eſt intuitiua tamen ꝓpter reflexionē contin=
git errare circa ſitū rei non autem circa diſtantiam
Quidam querit an ſint due viſiones quando idem
videt̃ in ſe et in ſpeculo. Dicendum ꝙ non.

❡ Ad 17^{m} dicitur ꝙ ſpēs non videtur per ſe. Ad
aliud dicit albertus ꝙ illi quoꝛum viſus debilitat̃
in tempoꝛe humido non vident ymaginē coꝛā ocu
lis ſuis niſi aer inficiatur vt ſpeculum Sed videt̃
eis propter fluxū ymaginū a loco cellule ymagina
tiue ad oꝛganū ſenſ⁹ cōis ſicut accidit in melenco=
licis. Ad aliud dictū eſt ſupꝛa an ſēſ⁹ ſit ſingulariū.

❡ Ad 18^{m} dicitur ꝙ lux et coloꝛ circunloquūtur to
tale obiectū ipſius Coloꝛ etiā ſi comparetur ad lu=
cem dicitur obiectū materiale viſ⁹ Sed per reſpe=
ctum ad ſubām dicitur formale illud tamen quod
propꝛie videt̃ eſt coloꝛatū. 1. ꝑte. q. 45. ar. 4. ad 1^{m}.

❡ Notandū ꝙ albertus circa viſionem mouet plu
ra dubia. ❡ Pꝛimo videtur ꝙ nullū viſibile debet
apparere maius q̄ʒ ſit oculus quia ſpēs coloꝛis que
impꝛimitur oculo nō eſt maioꝛ q̄ʒ oculus qui eſt ſuū
ſubiectū. ❡ Secūdo ꝙ oīs res debet apparere du
pla propter duplicē ſpēm quā cauſat ī duobus ocu
culis. ❡ Tertio videtur ꝙ dextra debet videri ſi=
niſtra quia dextra rei viſe eſt contra ſiniſtrā parteʒ
oculi ergo ſigillatur ibi. ❡ Quarto quare eſt ꝙ ali=
quis diu vectus in naui iudicat res moueri ❡ Qui
to quare aliqui vident melius a longe. Alij autem
melius de prope et in luīe lune. ❡ Sexto quare
iuxta terrā deponēs ocl'os lōgi⁹ videt q̄ʒ ſtās erect⁹

❡ Ad pꝛimū dicitur ꝙ a coloꝛato ꝓcedit piramis
cuius baſis eſt res viſa et ſemꝑ tendit ad acutiem
vſq; ad oculum et ſemper eſt maioꝛ prope rem viſā
Et ideo oculus videt maioꝛē rem q̄ʒ ſit ipſamet Si
tamen piramis terminetur anteq̄ʒ veniat ad oculū
ita ꝙ angulus non ſit in eo tunc res non videtur.

❡ Ad ſcðm dicit Auicēna virtutem viſiuā eſſe in
neruo qui vocatur opticuꝰq ui eſt cautellatus in an
terioꝛi parte cerebꝛi et quaſi triangulū et ibi cōue=
niunt ſpēs duoꝛum oculoꝛum et ſic res videtur vna
et aliqñ due quando quis per digitum parūper diſ=
iungit iſtos neruos Monoculo tamen hoc non con
tingit foꝛme tamen duplices in oculis aliq̄ʒtulum
impediūt rectitudinē viſ⁹. Et ideo ſagittatoꝛ clau
dit vnū oculū licet alij putent ꝙ hoc ſit vt virt⁹ vni
ta ſit foꝛtioꝛ. ❡ Ad tertiū dicitur licet dextrū viſus
ſit contra ſiniſtrum intuētis tamē ad rē terminatur
et ideo non peruertitur iudiciū. Ad quartum dicit
albertus ꝙ ibi remanet ſpēs motus Sed contra di
ctum eſt ſupꝛa ꝙ ſenſibile cōe nullam ſpēm impꝛi=
mit ſed foꝛte aliquā aliam qualitatem. ❡ Ad qui=
tum et ſextum patebit in libꝛo de ſenſu et ſenſato.

❡ Circa hec querūtur quinq;. Pꝛimo an ſonus ſit
obiectum auditus ſcðo An odoꝛ ſit obiectum olfa=
ctus. tertio An ſapoꝛ ſit obiectū guſtus. quarto An
tactus ſit vnus ſenſus. quinto An ſenſus ſit ſuſce=
ptiuus ſpecium ſine materia.

AD pꝛimum ſic proceditur videtur ꝙ
ſonus nō ſit obiectum auditus quia ſi=
lenciū percipitur ab auditu ergo nō tm̄
ſonus Foꝛte dicis ꝙ ſilenciū nō ſentit̃
per ſe ſed per accidens Contra ſupꝛa
dictum eſt ꝙ quies eſt ſenſibile cōe ⁊ ꝑ ſe ergo etiaʒ
ſilenciū ſentitur per ſe Sed contra eſt phūs.

❡ Reſpondeo dicendum. ꝙ pꝛimo determinandū
eſt de ſono quia ſonus ſpūalioꝛ eſt Et eſt duplex ſe
cundum phm̄ et. S. T. lec. 16. ſcʒ in actu. quando
res actu ſonat et in potentia ⁊ ſic dicimus cāpanā
quieſcentem habere ſonum bonū. ⁊ mollia non ha=
bent ſonū nec actu nec potentia. ſed dupliciter ali
quid eſt in actu ſcʒ per modum permanentis vt co=
loꝛ et per modum tranſeūtis vt ſonus q̄ʒdiu eſt ge=
neratio ei⁹. Et ſi queratur in quo eſt ſonus ſubiecti
ue an in cāpana vel in aere Sciendum ꝙ tria req̄=
runtur ad ſonū ſcʒ percutiens percuſſū et medium
in quo fit percuſſio Cauſatur eñ ex vehementi ꝑ=
cuſſione in qua fit violenta fractio aeris ⁊ ideo coꝛ
poꝛa mollia non ſonant Requiritur autem mediuʒ
quia non fit ſine motu locali. Tūc dicitur ꝙ ſonus
eſt in medio in actu. Et ideo dicit phūs. ꝙ ſonus

in actu eſt medij et auditus non autē ſubiecti ſona
bilis. Unde circa ſubiectum ſoni due ſūt opiniones
quidam dicūt ipſum eſſe in ꝑcutiente Alij autem ī
medio violēter diuiſo. Item quidam dicūt ſonum
realem non poſſe eſſe in aqua qꝛ piſces īfra aquaꝫ
non faciunt ſonum ſꝫ bn̄ ſi aſcēdant alij dicūt oppo
ſitum ymmo beati ī celo loquuntur Cōtra phi. tex.
76. ponit mediū ſoni differre a medio odoris quia
medium eius eſt aer nō autem odoris ſꝫ etiā aqua.
❡ Preterea. Notādum ꝙ 4. requirūtur ad hoc ꝙ
corpora faciant ſonum primo ꝙ ſint dura et ideo la
na cadens non facit ſonū nec alia niſi forte cōpri-
mantur. Secūdo ꝙ ſint leuia vt ſit aer vniformis
ex ſua fractione Tertio ꝙ ſint cōcaua vt aer inclu-
ſus nō poſſit ſtati exire ſꝫ vna pars ꝑcutiat aliā et
ſic fiant multi ictꝰ et multiplex ſonus. Quarto req
ritur vehemens ꝑcuſſio. Si autē queratur de me-
dio. Dicēdum ꝙ medium proprijſſimum eſt aer ſed
minus propriū eſt aqua Primū ptꝫ qꝛ faciliter ra-
refit ⁊ ꝯdēſatur et melius auditur ſonus ī aere Ex
hijs ptꝫ a quo cauſatur ſonus an a percutiēte vl̄ a
ꝑcuſſo ⁊ dicēdum ꝙ ab vtroqꝫ qꝛ percutiens ꝑcutit
aerem ꝑcuſſum autem propter ſuam duritiaꝫ facit
ipſū reſilire. Si dicatur ꝑcuſſum eſt paſſū ergo nō
eſt actiuum negatur cōſequētia reſpectu diuerſoꝝ
❡ Notandum p̄terea ꝙ phi. determinat de 2a. gene
ratione ſoni qua fit per reuerberationē et vocatur
echon vnde generatio ſoni in aere ꝯſeq̄tur motuꝫ
aeris ſicut videmꝰ arculos fieri in aqua qn̄ in ea ali
quid proijcitur ⁊ ſemper ſūt maiores donec ceſſet
motus aque ſi autē ante ceſſationē ponatur ibi ob
ſtaculuꝫ tunc ille girationes īcipiunt fieri in cōtra
rium et ſic eſt de ſono. Si enim anteq̄ꝫ ceſſet īueni
at obſtaculum tūc iterū reuertitur ad locum vnde
exiuit ⁊ ſonꝰ ſic rediēs qꝛ nō poteſt vlterius ꝓcedē
ꝑcutit iterū aerē ⁊ redit ſicut pila ꝓiecta ꝯtra pari
etē et ille ſonꝰ dr̄ echon et ſic audimꝰ vocē ſimilem
cū illa quā 1o. formauimꝰ ⁊. ❡ Notādū ſcd̄ꝫ phi. ꝙ
in oī ſono fit q̄dam reflexio ſꝫ ꝓpter debilitatē nō
ꝑcipimꝰ ſic lumē ꝑueniēs ad opa cū aliq̄o reflectit
licet non tantum ſicut ab aqua vel a corporibus ful
gidis. Et ſciendum ꝙ iſte ſonus fit in locis ꝯcauis
vt in puteo vel valle vel per antiquos parietes et
dicit Albertus ꝙ in iſta reflexione idem aer nume
ro reflectitur quia nos audimus primam dictio-
nem per eaſdem litterationes.
❡ Notandum preterea Circa auditum ꝙ ipſe eſt
de natura aeris ⁊ ideo dicitur ꝙ in organo auditus
eſt quidē aer incluſꝰ qui recipit ſonū exn̄tem in ae
re exteriori vnde quando ille motus pertingit ad
pelliculā que dicitur meringa continens aerem il-
lum intrinſecū tunc mutatur organū ⁊ auditur ſo-
nus vnde iſte aer non habet in ſe ſonū ſed ſpēm eiꝰ
eſt enim immobilis vt ꝑcipiat omēs differētias ſo
ni et retinetur ꝑ illā pelliculā Ex q̄ pꝫ ꝙ ad auditū
duo concurrunt ſcꝫ iſte aer cōnaturalis ꝙ ſit imobi
lis. Et ideo dupliciter corrūpitur auditus Primo
ſi ille aer deſtruatur vt in homine qui diu eſt ī aqua
et ideo natura fecit foramē anus tortuoſum nec ex
ſubito ingreſſu auditus corrumpatur. Secundum
impedimentum eſt motus ipſius aeris et ideo illi
quibus videtur ꝙ ſemꝑ in auriculis habeant ſonū
non ſunt boni auditus quia intus exn̄s prohibet fo
ris exn̄s Si queratur in quo eſt ille ſonus quem au
diunt quidaꝫ in ſuis auriculis poſtea dicetur ſi que
ritur an in quolibet aer ille ꝯnaturalis moueatur vi
vetur ꝙ ſic ex textu 84 patet ex experientia ſi quis
obſtruat cū manu auriculam. Si queratur que ſunt
differentie ſoni dicendū ꝙ ſunt acutū ⁊ graue Acu
tus eſt qui in modico tempore peruenit ad audituꝫ
et fit per velocem motum vel ex frequētia motum.
Et ideo corda citare magis extenſa acutius ſonat.
Grauius autem oppoſito modo diffinitur. Querit
albertus. li. de homine de cauſa mutationis vocuꝫ
quare ſcꝫ vox mulieris eſt acutior et vox iuuenū in
hominibus. In quibuſdam autem animalibꝰ in iu
uenibus eſt vox grauior. ſicut vox vituli grauior eſt
q̄ꝫ vox vacce Dicendū ꝙ in iuuentute homo habet
debilem virtutē mouendi ⁊ inſtrumēta vocalia ſūt
eadem et ideo quando eſt vir format vocem grauio
rem Uel cauſa groſſe vocis eſt tardus motus aeris
tarditas autē prouenit ex virtute motiua.
❡ Notandū preterea ꝙ vox eſt ſpēs ſoni et ſolum
fit ab aīa vnde inaīata non dicuntur proprie voca-
re vt muſicalia vnde differt vox ab alijs ſonis quia
diutius durat et habet quādam melodiā et diſcre-
tioneꝫ quia fit ab aīa vnde vox eſt repercuſſio aeris
reſpirati reſpirant aūt aīalia ſanguinē habentia
non tamen oīa. quia piſcis non reſpirat nec vocet
licet cū brāchijs in athileo ideſt in illo flumine. fa
ciat ſonū vt dicit phūs Et ponit. S. T. lec. 18. quat
tuor genera aīalium non habentiū ſanguinē Pri-
mo que habet mollē carnē exterius ⁊ pulpi et ſepie
Secundo aīalia mollis teſte vt cancri. Tertio du-
re teſte ⁊ oſtree. quarto aīalia anuloſi corporis vt a-
pes et formice que non habent vocem. Si querat̄
quare aīalia reſpirant. Dicendū ꝙ hoc eſt propter
refrigeriū cordis et pulmonis vnde pulmo ſe habꝫ
circa cor ſicut follis recipiens aerem valet tamen
ſecūdo reſpiratio ad formationē vocis ſicut lingua
ad guſtum et ad locutionē Uox tamen fit per arthe
riam vocalē tanq̄ꝫ per propriū organū quia aer tra
ctus ad cor repercutitur ad arteriam vocalem ⁊ cau
ſat vocem Et eſt arteria vocalis vena vel aliquid ſi
mile quod eſt iuxta guttur et cōtinuatur lingue et
pulmoni. Si querat̄ quomō diffinit̄ vox dicit phūs
ꝙ eſt repercuſſio aeris reſpirati ab anima ad arte-
riam vocalem cū ymaginatione ad aliquid ſignificā
dum. Et ideo in tuſſi non eſt vox ſcd̄m phm̄ quia nō
eſt ibi ſignificatio. Ex hijs patet ꝙ aer non eſt prin
cipale in formatione vocis ſed aīa que vtitur aere
vt inſtrumento ad vocem formandā Per hoc ꝙ di
citur ad arteriā vocalē excluduntur ſoni qui fiūt ab
alijs partibus corporis nec oportet oēm vocem ſi-
gnificare ad placitū quia voces brutoruꝫ ſignificāt
naturaliter appetitum aīe cum aliqua ymaginatio
ne. Operationes em̄ aīales dicuntur que ex yma-
ginatione procedunt.
❡ Concluſio reſpōſiua Sonus propriū ē obiectuꝫ
auditus. Probatur ſicut ſupra de colore ꝓbatū eſt
❡ Contra hec arguitur. phūs determinādo de vi
ſu nō determinauit quomodo fit color. ergo hic nō

eſt determinãdũ quomodo fit ſonus Itẽ ſon⁹ nũq̈
eſt quia partes eius non ſunt cum ſit ens ſucceſſi-
uum ergo nõ auditur.

¶ Secũdo queritur in quo eſt ſonus Si dicatur ꝙ
ſit in aere ſequitur ꝙ cãpana non auditur ſed aer
ſubſtãtia enim nõ auditur niſi ꝑ accidens quod eſt
in ea. Item tunc mẽdaciũ ⁊ peccatum eſſent i aere
quia vox falſa eſt ſonus. ſi ergo ſonus eſt in aere ſe
quitur ꝙ vox ſit in aere

¶ Tertio arguitur ad idẽ q2 color non eſt i medio
ſ3 ſpecies eius ergo ſonus nõ eſt in aere ſ3 ſpecies
eius. Itẽ ſi dicatur ꝙ ſonus ſit in cãpana. Contra.
cãpana cauſat ſonũ ergo non eſt ſubiectu3 eius pa
tet ꝯña q2 alias idem eſſet in actu ⁊ in potentia reſ
pectu eiuſdẽ. Tum quia phi. dicit ꝙ ſon⁹ eſt motus
aeris. Itẽ ſi ſonus eſt ſubiectiue in percutiẽte que
ritur in qua manu eſt nõ in ambabus quia idẽ acci-
dens non eſt i duobus ſubiectis nec eſt maior ratio
de vna q̄3 de alia Itẽ ſi ſonus eſſet in cãpana tunc
nullus eſſet ſonus echon q2 ſonus ſẽper maneret
in cãpana Item niſi ſonus eſſet in aere tunc qñ ali
qua lente mouentur poſſent facere ſonum nec au-
ditio cãpane impediretur per ventum.

¶ Quarto queritur q̄d eſt ſonus ſi enim ſit motus
aeris ſequitur ꝙ eſt ſenſibile cõmune. Item q2 mo
tus eſt cauſa efficiens eius ergo non eſt ſon⁹. Ali-
quando etiã ꝑcipimus ſonum nõ ꝑcipientes motũ
Nec videtur q̄d aliud ſit ſonus.

¶ Quito vel generatio ſoni eſt naturalis vel vio
lenta nõ primũ q2 generaꝛ ab extriſeco. Nec ſecũ-
dum q2 auditus naturaliꝛ patitur a ſono ergo ſon⁹
eſt ẽs nãle. Itẽ q̃riꝛ q̄ꝺ per ſe ſonat vl' ꝑcutiẽs vl' ꝑ
cuſſũ ſi 1^{m}. Cõtra ꝑcutiens non ꝑducit ſpem ſoni
Nec 2^{m}. q2 fractio aeris pricipaliꝛ eſt a ꝑcutiente.

¶ Sexto queritur de ſono echon vel eſt idẽ nume
ro cũ ſono ꝓcedẽte vl' nõ ſi 1^{m}. ſequitur ꝙ ſonus nõ
eſt ens ſucceſſiuum ſed ꝑmanens q2 inter primum
ſonum et ſonũ echõ eſt tẽpus medium. Si ſit alius
Cõtra habet eãdem figuram cum primo. Forte di-
cis ꝙ eſt idẽ ſpecie. Contra queritur a q̃ ꝑduceref
ille idẽ ſonus ſpecie. Non a monte reuerberãte q2
ille neſcit facere ſonũ ita diſtinctu3 ſicut eſt vox no
ſtra Non enim eſt a ial ergo non cauſat vocem.

¶ Septimo duo accidentia non poſſũt eſſe ſimul
ſed per eundem aerem audiũtur duo ſoni oppoſiti
ergo ſonus non eſt accidens. Item contraria non
poſſunt ſimul eſſe Sed aliquando ſoni contrariaꝛ
Sonus enim eſt paſſibilis qualitas que ſemper ha
bet contrarium.

¶ Octauo arguitur ꝙ vox non eſt cũ ymaginatio-
ne quia poſſumus loqui per imperiũ voluntatis tm̃
et ex quodã deſiderio. Itẽ aialia nõ agunt ex yma
ginatione ſ3 ex inſtinctu nature. Et propter hoc di
cit Auicen. ꝙ apes eodẽmodo ꝯſtruũt caſas ⁊ aues
nidos ergo ex inſtinctu nature formant vocem.

¶ Nono arguitur ꝙ nulle voces ſignificãt ad pla
citum quia naturale eſt hoim loqui. Item oportet
cauſam ſimul eſſe cum effectu. Sed primus impoſi
tor non eſt cum qualibet voce ergo vox non habet
virtutem ſignificãdi a primo impoſitore. Item poſ
ſet queri an auditus eſt vnus ſenſus vel nõ. Si pri
mum cõtra quia in ſono ſunt multe cõtrarietates.
Sunt eñ acuti graues. debiles. fortes leui et aſpe
ri vnius aũt contrarietatis eſt tm̃ vnus ſenſus.

¶ Decimo arguitur ꝙ ſonus non fit in aqua q2 ſo-
nus fit per fractionem aeris. Item piſces qui ſunt
in aqua non formãt ſonũ. Et circa hoc queritur an
piſces habent auditũ vel non. Si primum contra
non habent auriculas. Si ſecundum cõtra piſcato
res cũ percutiũt aceres et timpana ſuper aquã et
qñq̈ vadunt cũ ſilentione piſces audiant.

Undecimo arguitur ꝙ corpora mollia cauſãt ſonũ
qñ tonitruũ fit in nubibus. Nubes autem ſũt cor-
pora mollia et ex fractione pãni lanei fit ſonus.
Item ſi ſonus per ſe auditur ſequeretur ꝙ noticia
intuitiua eſſet de hoc quod non eſt Aliquãdo enim
audimus ſonũ poſtq̈ factus eſt vnde qñ videmus
aliquẽ a longe diuidere arborẽ tũc per aliquod par
uum temp⁹ poſt ꝯtactũ audimus ſonũ. Item audi-
tio eſt de aliquo ſono diuiſibili habente diuerſas ꝑ
tes ſed ille partes non ſũt ſimul cũ ſonus ſit ens
ſucceſſiuũ ergo auditio eſt de eo quod nõ eſt

¶ Duodecimo arguitur ꝙ ſonus nõ fit cum motu
quia nõ habet cõtrarium ergo fit in inſtanti. Item
queritur an idem ſonus audiatur a diuerſis vel
non. Si primum contra. idem ſonus non poteſt eẽ
duabus auriculis. Item arguitur ꝙ auditus nõ ſit
de natura aeris quia tũc eſſet nobilior viſu qui eſt
de natura aque quia aere ſt perfectior aqua. Item
organũ auditus eſt aiatum cũ ſit pars aialis. ergo
non eſt aer cõnaturalis.

¶ Tertiodecimo vel vox eſt diuiſibilis vel indiui-
ſibilis. Non primum quia iſta littera a. eſt indiuiſi-
bilis Nec ſecundum quia vox eſt ſonus. ſonus aũt
eſt ens ſucceſſiuum habẽs partes. Item alique ſũt
voces non ſignificatiue. ergo vox non ſemp fit cum
ymaginatione ſignificandi. Item arguitur ꝙ vox ⁊
ſonus ſunt in aialibus non habẽtibus ſanguinem
quia grilli et cicade et locuſte non habẽt ſanguinẽ
et tamẽ cantãt. Et Albertus magnus dicit hic. C.
87. ꝙ ex pectus eſt ꝙ grilli cantãt per magnũ tem
pus capitibus computatis Sirene etiam cõputã-
tur inter piſces maris vel monſtra et tam dulciter
cantãt ꝙ audientes ſoporant ſed ſapiẽtes aurib⁹
opturatis tranſeunt. obiicientes eis lugenas vacu
as quibus ludant donec nauis pertrãſeat vt dicit
Albertus magnus libro 24. de aialibus.

¶ Ad primum dicitur ꝙ ſonus aliter fit q̄3 alia ob
iecta quia nõ habet eſſe permanẽs Aliud dicatur
ſicut de motu 3°. phiſicoru3. Et ſi queratur per quid
copulantur partes ſoni. Dicendũ ꝙ per ſonatũ eẽ
ſicut partes motus per mutatum eſſe.

¶ Ad ſcõm dicitur ꝙ ſonus licet ſit in aere tamen
eſt effectiue a cãpana Et hoc ſufficit in voce etiam
non eſt malicia licet dicatur mala denominatione
extrinſeca. Contra tunc fortes pulſans campanã
audiretur quia in eo eſt effectiue.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ in medio aliquando eſt ſo
nus realis. Aliquando vero ſpẽs eius Si dicatur
Color eſt ⁊ ſpẽs coloris non ſunt ſimul ergo nec ſo
nus realis et intentionalis. Item aliquando ſon⁹
realis campane peruenit vſq̈ ad auditũ ergo ſon⁹

non indiget ſpē vt audiatur. Dicendū ꝙ non incon
uenit in aliqua eadē parte eſſe ſonū et ſpēm eius.
Tū in aere cōnaturali eſt tantū ſpēs ſoni in aere
vero exteriori moto ad motū campane eſt ſonꝰ rea=
lis ſicut in viſibili realis color.

¶ Ad 4m dr ꝙ ſonꝰ realiter diſtinguitur a motu vt
patuit.

¶ Ad quintum dicit ꝙ ſonus eſt res naturalis li=
cet forte fiat ab aliqua violentia ſicut ignis eſt res
naturalis licet generetur ex ꝯtactu lapidum. Qui
dam dicunt ꝙ percutiens per ſe auditur. Sed con
tra nulla ſubā per ſe auditur. vt patet in viſu qui nō
videt per ſe ſubām. Dicūt ꝙ non eſt ſimile quia viſi
bile non producit colorem.

¶ Ad ſextū videtur ꝙ nō ſit idem ſonus numero
niſi vnitate cōtinuationis. Sed cōtra. qꝛ oē quod
reflectitur in pūcto reflexionis quieſcit ſꝫ ſonꝰ nō
eſt ſine motu ergo in iſta reflexiōe ſonꝰ deſinit eſſe
Dicendum ſicut in octauo de motu proiectorum.

¶ Ad 7m dicatur ſicut ſupra de diuerſis coloribꝰ.

¶ Ad 8m dr ꝙ regulariter vox fit per ymaginatio
nem et in aīalibus ymaginatio fit ex inſtictu natu=
re. vnde ſpēs duorū alborū vt res quedā ſūt idē nō
autem vt intentiones ꝑpter habitudines ad diuer
ſa quorum ſūt repreſentatiua ſi queratur vtrum vt
intentiones īportāt aliquas entitates realiter nu
mero differentes videt ꝙ non ſicut nec calor inten
ſus et remiſſus ſecundum. S. T.

¶ Ad nonū quidaꝫ dicit ꝙ naturale eſt loqui ſecū
dum ſententiam feminalē ſed non loqui iſto vel il
lo modo. ſicut de lege nature eſt punire furem ſꝫ nō
iſto mō vel illo. Ad aliud pꝫ ex ſūmulis Quibuſdaꝫ
videtur ꝙ non eſt vnicus auditus in nobis qꝛ ha=
bemus duas aures Sed cōtra tunc vnꝰ ſonus iudi
carētur duo. et ideo ille differentie ſunt accidenta
les vel aliter dicet in queſtione de tactu.

¶ Ad 10m dr ꝙ ſonus ꝓpriiſſime fit tantū in aere
De piſcibus aūt dicit. S. T. 1. parte. q. 72. ꝙ dubiū
eſt de memoria piſciū. Baſilius dicit ꝙ non habēt
Sed hoc auguſtinꝰ improbat Cōcedo tñ ꝙ habeāt
auditū ſed vtrū in celo poſſit audiri ſonꝰ ꝛ cantus
beatorum. Hoc pulchre tractat de tambaco ī libro
ſuo de delicijs paradiſi.

¶ Ad 11m dr. ꝙ ex magna violentia aliqñ cū corpo
re molli ſit ſonus De alio dictum eſt ſupra.

¶ Ad 12m negatur cōſequētia Ad aliud dicitur ꝙ
idē auditur a diuerſis ꝑ diuerſas ſpēs. Et licet aer
ſit nobilior in ſe Non tamen in mixto.

¶ Ad 13m dr ꝙ vox eſt diuiſibilis in ſe Non tamen
aliquando quo ad nos. Alia ſoluūtur ex dictis et ī
ſūmulis de diuerſitate vocū puerorꝫ et beſtiaruꝫ vi
deatur albertus magnꝰ nono de aīalibꝰ et decimo
nono in fine vbi dicit ꝙ ſi in eadē fiſtula femina ſu=
flet cum viro tamen acutior erit ſonus ſufflationis
mulieris ꝙ̄ viri et puellarum ꝙ̄ vetularum.

Ad ſecundum ſic proceditur. videtur ꝙ o=
dor non ſit obiectum olfactꝰ quia non qui
libet odor poteſt percipi a quolibet olfa=
ctu quia aſinus non ſentit odores roſarū
aut lilium ꝯualliū Forte concedis Contra ſequitur
ꝙ olfactus eius ſpecie differt a noſtro quod videt
contra phm̄ dicentem hic ꝙ homines ꝛ alia anima
lia habent eundem ſenſus olfactus. Sed contra
eſt philoſophus.

¶ Reſpondeo dicendum ꝙ difficilius eſt determi=
nare de odoribus ꝙ̄ de colore et ſono quia inter ce
tera animalia. homo habent peiorem odoratum cu
ius ratio eſt quia homo inter cetera animalia ha=
bet maius cerebrum in proportione ad alias par=
tes corporis. Cerebrum autem eſt frigidum et hu=
midum. Non autem odor cuiꝰ organū eſt prope ce=
rebrum. ſed tam odor ꝙ̄ organum ſibi proportiona
tum conſiſtit in calido et ſicco. et ideo olfactus ī no
bis impeditur a cerebro vnde odores diſtiguimus
referēdo ad ſapores. nec ꝑcipimꝰ odores niſi ſint
excellētes ꝛ faciāt delectaōnē vel triſticiā hō autē
eſt boni guſtus quia guſtꝰ eſt quidā tactꝰ, q̇ melior ē
in nobis ꝙ̄ in omnibꝰ alijs animalibus quia ꝯple=
xio hoīs in qua fūdatur maxime accedit ad mediū
et ideo organū tactꝰ ē denudatū ab extremis Ex q̄
ſequitur ꝙ homo eſt prudentiſſimum animalium
quia habet optimā complexionem vnde homines
qui ſunt melioris tactus ſunt magis īgenioſi vnde
dicit phi. ꝙ molles carne aptos mente dicimus ſi=
gnum autem bone complexionis ſecundum alber.
capi. 94. eſt tenuitas vngium et ſubtilitas capillo
rum hec enim indicant lucidos et ſubtiles eſſe ſpi
ritus cordis veniētes ad cerebrum. Preterea.

¶ Notandum ꝙ odor ſentitur per medium quod
eſt aer et aqua quod probat philo. quia tam anima
lia aquatica ꝙ̄ in aere viuentia ſiue habeant ſan=
guinem ſiue non percipiunt odorem a longe. Ali=
as a longe non currerent ad nutrimentum niſi mo
uerentur ab odore. Preterea ſciendum ꝙ quidam
dixerunt omnes ſenſus perfici tactu vt dicit S. T.
lectione. 20. et dicebant ꝙ oporteret ſenſum et ſē=
ſibile ad hoc ꝙ fiat ſenſatio. Alit er tamen in viſu
et in alijs. Unde dicebant ꝙ a viſu egrediebantur
linee viſuales vſqꝫ ad viſibile. Et ex earum cōta=
ctū viſibile videbatur. In alijs autem ſenſibus di
cebant ecōuerſo ſcꝫ ꝙ ſenſibile venit vſqꝫ ad ſenſū
vt guſtabile ad guſtum vnde dicebant ꝙ ab odora=
bili reſoluitur quedam fumalis euaporatio que eſt
ſubiectum odoris et peruenit vſqꝫ ad olfactum an
tiqui enī non cognoſcebāt aliquā īmutatōneꝫ ſpiri
tualē et hāc opinionē tenent plato et auicē. vt pꝫ
ex alberto c. 25. ſi enim odor ſentiretur per ſpecieꝫ
tunc nō ſentiretur ipſo ablato ſicut nec coloris ſpe
cies manet ipſo ablato ſed ſentimus locum in quo
fuerunt poma ergo Sed contra. ſenſibile poſitum
ſupra ſenſum non ſentitur ergo odor realis non ꝑ
uenit vſqꝫ ad olfactum. Item ſicut dicit albertus ī
occiſione magna facta in terra grecorꝫ aduenerūt
vultures et tigrides nunꝙ̄ ibi viſi tracti ab odo=
re cadauerum per quīgentas leucas non potuiſſēt
autem per tantum ſpaciuꝫ illa cadauera circularit
ꝑ fumalem euaporationem extēdi Item tunc duo

coꝛpoꝛa eſſent ſcʒ aer et illa fumalis euapoꝛatio.
Dicendū ergo ꝙ odoꝛ per certā diſtantiā realiter
multiplicatur. Sed per reſiduū ſpaciū ſolū cauſatꝛ
ſpēs eius. Pꝛimū patet qꝛ alias per ventū odoꝛa-
tio non impediretur ſicut nec viſio coloꝛis. Secun
da pars patet ꝑ antedicta vnde bene cōceditur ꝙ
odoꝛ realis fit cū aliquali euapoꝛatione.
¶ Circa hec mouet. S. T. dubiū lec. 19. Pꝛimo vi
detur ꝙ aptitudo mentis magis reſpondeat boni-
tati viſus ꝙ̄ tactus qꝛ viſus eſt ſpiritualioꝛ et plu-
res differentias rerū demonſtrat. vnde viſus ⁊ au-
ditus dicuntur ſenſus diſcipline. ¶ Scđo dubita
tur cum tactꝰ ſit in nobis certiſſimus quare ſpēs o-
doꝛū denominātur magis a ſpēbus ſapoꝝ ꝙ̄ a qua
litatibus ſenſibilibus ꝑcipiūtur ꝑ tactū ¶ Tertio
dubitatur qꝛ. T. C. 95. dicitꝛ ꝙ aliqua habēt ſuauē
ſapoꝛē et non ſuauem odoꝛē ergo ſpēs odoꝛis non
debent denoiari a ſpēbus ſapoꝛū. ¶ Quarto dubi
tatur an hoīes et alia aīalia habent olfactū eiuſdē
ſpēi videtur em̄ ꝙ ſic ꝓpter identitatē obiecti ⁊ qꝛ
ab eodē coꝛrūpitur. ſcʒ a grauibus et excellentibꝰ
odoꝛibus ⁊ ſulphure. Uidetur autē ꝙ non quia hō
odoꝛat dū attrahit aerē reſpirando. Alia aīalia au
tem ſcʒ que non habent ſanguinē non reſpirant er
go non habent eūdem olfactū. ¶ Ad pꝛimuʒ dicit
S. T. duas rōnes pꝛima ꝙ tactus eſt fūdamentuʒ
oīm alioꝛum ſenſuū quia diffunditur ꝑ totū coꝛpus
Et ideo habēs melioꝛē tactū habet melioꝛem natu
ram ſenſitiuā et melioꝛem intellectum. Senſꝰ em̄
eſt diſpō ad intellectum. Secūda rō qꝛ bonitas ta
ctus ſequitur bonitatē ꝯplexionis modo ſupꝛadi-
cto. Nobilitas aūt aīe ſequitur complexionē coꝛpo
ris quia oīs foꝛma ꝓpoꝛtionatur ſue materie vt di
cit phūs in libꝛo ſuo de phiſonomia. ¶ Ad ſcđʒ dī
ꝙ odoꝛ et ſapoꝛ ſumuntur ex cōmixtione qualitatū
ſcʒ ſapoꝛ ex calido et humido aqueo. Et odoꝛ ex ſic-
co humido aereo. Ex quo patet ꝙ multuʒ cōueniūt
¶ Ad 3m. dicitur ꝙ quedam habēt pꝛopoꝛtionalē
odoꝛem et ſapoꝛem ſcʒ dulcem odoꝛē et dulcē ſapo
rem quia ſapoꝛ ꝯſiſtit in humido aqueo aliqualiter
digeſto odoꝛ autem cōſiſtit in ſicco aereo contēpe-
rato. Contingit autē qn̄qꝫ eſſe commixtā vtramqꝫ
ſubſtātiam ſcʒ ſubtilem aeream et aqueam groſſio
rem ſecūdum debitam ꝓpoꝛtionem et ſic eſt ſuaui
tas ſapoꝛis et odoꝛis Si vero ſit debita pꝛopoꝛtio
in vno et non in alio tūc in vno erit ſuauitas et nō
in alio et ſicut eſt de dulci et amaro que ſunt extre
ma in ſapoꝛibus et trāſferūtur ad odoꝛes. ita dicē
dum eſt de ſapoꝛibus medijs ſcʒ acetoſum et auſte
rum ideſt ſtipticū aut ponticum acutū pingue Ex q̊
patet ꝙ odoꝛ denominatur ſimiliter ſicut ſapoꝛ cui
vt in pluribus reſpōdet, qđ ſufficit.
¶ Ad 4m. dictū eſt ſupꝛa. Et phi. reſpōdet hic ꝙ
diuerſitas in modo reſpirādi non eſt ex diuerſitate
ſenſus ſʒ ex diuerſa diſpoſitione oꝛgani ſicut oculi
hominnm differunt ab oculis quoꝛūdam animaliū
qꝛ habent quoddā fragma ideſt palpebꝛas ad coo-
periendum ſed animalia duro oculo ſtati vident ſi
ne motu palpebꝛe ſic etiā in odoꝛatu hominis eſt
quoddam cooperculum quod aperitur ꝑ reſpiratio
nem et ſic homo olfacit. Si queratur in quo diffe
runt odoꝛ et alia ſenſibilia a coloꝛe. Dicēdum ꝙ co
loꝛ nullo modo imutat niſi ſpiritualiter. In alijs
autē ſūt aliqn̄ quedaʒ imutationes naturales vn
de dictū eſt ꝙ ab odoꝛabili poteſt reſolui fumalis
euapoꝛatio que tamē nō ꝑtingit vſqꝫ ad olfactum.
¶ Cōtra hec arꝛ Pꝛimo cōtra rationem poſitaʒ ex
cōmen. de fumali euapoꝛatione poſſet eni dici ꝙ
vultures venerūt ad illa cadauera qꝛ per ventum
vſqꝫ ad illā diſtātiam delata fuit aliqua pars illiꝰ
euapoꝛationis fumalis. Item nō videtur quo mo
do poſſet alias ſētiri Foꝛte dicis ꝙ ſētitur per ſuā
ſpeciem. Cōtra eque īpoſſibile ē illā ſpeciē multi
plicari vſqꝫ ad tātam diſtantiam. Itē vꝛ illa ſpeci-
es eſt res naturalis vꝛ ſpiritualis. ſi ſecūdū Cōtra
illa ſpecies eſt in ſubiecto extēſo ergo eſt extēſa et
vltra ergo eſt coꝛpoꝛalis.
¶ Secundo perceptio odoꝛis impeditꝛ a vento vel
iuuatur. ergo eſt in medio ſecundū eſſe ſuum natu-
rale Pꝛopter hoc em̄ viſio coloꝛis nō īpeditur a vē
to. Itē ſpēs pꝛoducūtur in inſtanti ſed odoꝛ fetidꝰ
ſentitur ſucceſſiue vnde vnus. aliqn̄ percipit ante
aliū ergo ſentitur ꝑ euapoꝛationē hec em̄ eſt cauſa
quare res magis ſentiūtur in eſtate ꝙ̄ in hieme qꝛ
caloꝛ ſolis fumos reſoluit.
¶ Tertio arguitur ꝙ nullo mō eſt fumalis euapo
ratio in ꝑceptione odoꝛis. qꝛ ſiccū eſt pꝛopꝛiū ſubie
ctū eiꝰ ſʒ in aqua nō eſt ſiccitas. qn̄ ergo aliquid odo
ratur ꝑ aquā tūc nullꝰ ibi poteſt eſſe odoꝛ realis.
¶ Quarto adhuc inſtatꝛ ꝙ odoꝛ multiplicetur rea-
liter quia Auicenna dicit ꝙ odoꝛifera ꝑ hoc ꝙ odo
rantur deſiccantur et ꝯtrahūt rugas quod nō eſſet
niſi ibi eſſet realis defluxꝰ odoꝛis. Itē odoꝛ diffinitꝛ
per fumalē euapoꝛationē que eſt aliquid reale.
¶ Quinto. dicūt venatoꝛes. ꝙ beſtie ſilueſtres ap
pꝛopinquātes locū in quo debent quieſcere faciunt
quoſdā magnos ſaltus vt interrūpatur via canibus
ne inueniantur ab eis. ergo ab illis reſoluūtur qui
dā vapoꝛes. per quos canes inſequūtur eas foꝛte
dicis ꝙ ab illis beſtijs non relinquūtur niſi ſpēs.
Contra tūc per olfactū poſſet ſētiri illud quod nō
eſt. Item aliqn̄ aer inficitur per multos odoꝛes er
go. malus odoꝛ multiplicatur realiter.
¶ Sexto arguitur ꝙ hō nō habet peioꝛem odoꝛa-
tum quia a nobilioꝛi aīa fiunt nobilioꝛes potentie
Item homo percipit odoꝛes roſarum quos non ꝑ-
cipiunt alia animalia Niſi enim homo perciperet
omnes odoꝛes tunc philoſophi non poſſēt de eis
diſputare quia deficiente ſenſu deficit ſcīa.
¶ Septimo per manus licet ſint frigide. tamē be
ne percipit calida ergo licet odoꝛatus ſit pꝛope ce
rebꝛum frigidum hoc non impedit qui bene perci-
piamus odoꝛes Foꝛte dicis ꝙ olfatus hominis in
ſe eſt melioꝛ. Contra vultures perceperunt olfatu
cadauera per. 500. miliaria. Et canes percipiūt le
poꝛem per olfatum quē non percipit homo
¶ Octauo arꝛ ꝙ hō non habet melioꝛē tactū. quia
omnes ſenſus ſunt inſtrumenta intellectus maxi
me autem viſus et auditus. Igitur habet melioꝛeʒ
viſum. Item cōiter dicitur nos aper auditu ꝑcellit

aranea tactu. Vulpes odoratu: linx viſu ſimia gu
ſtu ergo aranea habet meliorem tactū ꝗ̄ nos.
¶ Nono tactus ꝛ guſtus ſūt de natura terre: ſecū.
phi. in de ſen. ꝛ ſēſa. ſed in hominibus minꝰ domi-
natur terra ꝗ̄ in aliis animalibus ergo habet peio
rem tactum minor pꝫ ꝙ animalia habent carnes
magis duras.
¶ Decimo arḡ ꝙ bonitas tactus nō cōfert ad intel
lectum vel molles carnes q2 tunc mulieres et pue-
ri eſſent ſemper magis īgenioſi Itē tactus eſt ma
teria li:et aliis ſenſibus ītellectus autem eſt īma-
terialis ergo tactus minus ꝯfert ad ītellectum ꝗ̄
alij ſenſus.
¶ Undecimo queritur in quo eſt odor realis ſi ī ae
re ꝯtra qualitates ſecūde non ſunt in elementis. ſi
non ꝯtra remotis pomis ab archa adhuc ibi manet
odor poſtꝗ̄ ſunt comeſta Forte dicis ꝙ manent ſpe
cies. Cōtra ille ſpecies non ſūt obiectū olfactus.
¶ Ad 1^{m}. dicitur ꝙ illa euaſio nulla eſt quia par-
uum ſulphur ſine vēto ſentitur per totam camerā
ſi cōburatur. De illa ſpecie dicit ꝙ vocatur ſpiritu-
alis licet ſit extenſa p accidens. Quidā dicunt ꝙ
nullomodo habet partes Sed contra tūc ita bene
ſentiretur res a lōge ſicut prope q2 eſſet eadē ſpe-
cies numero p quam ſentiretur. Item diuidat aer
per aerem tunc etiā diuiditur ſpecies odoris qui
adhuc ſētitur in vtraqꝫ parte aeris.
¶ Ad 2^{m}. conceditur ꝙ per aliquod ſpaciū fit odor
realis per aliud autē non ſꝫ ſpecies et ſi tātum ibi
ſit ventus videtur ꝙ ſenſatio non īpediatur Si di
catur. Ex hoc ſequitur duo corpora eſſe ſimul quia
in aliqua pte ſimul ſūt fumalis euaporatio et aer.
Dicēdum ꝙ aer cedit q2 eſt finalis euaporatio. Sꝫ
queritur qn̄ poma auferūtur a ciſta an ibi remanēt
tm̄ ſpecies pomorū odoriferorū vel aliquid aliud
non primū q2 ſpecies non remanent re abſente ſi
2^{m}. Queritur de illo accidente in quo eſt vel qua-
lis ſubſtantia eſt.
¶ Ad 3^{m}. aliqn̄ fit ſēſatio ſine iſta euaporatione.
¶ Ad 4^{m}. patet ex dictꝭ ꝛ cū dicit odor eē fumalis
euaporaᵒ eſt ꝑ dicatio cauſalis Et p hoc pꝫ ad 5^{m}.
¶ Ad 6^{m} dicitur ꝙ odoratus non eſt virtus ꝓpria
homini vel hoc per accidens vt habeat melius ce-
rebrum vnde aliquando quis leditur in vno vt me
lius ſe habeat in alio. Ad aliud dicitur ꝙ odoratꝰ
hominis eſt melior extenſiue.
¶ Ad ſeptimū patet ꝙ non eſt ſimile. ¶ Ad 8^{m} ſu
pra dictum eſt. Ad aliud dicit Albertus magnus
ꝙ illud dictum eſt falſum capitulo. 23. Sed contra
Aranea ſētit vermiculos ex extremitate ſui retis
ergo habet bonū tactum Reſpondet ꝙ hoc eſt fal-
ſum nichil ſpiſſe pellis et frigide cōplexionis ꝛ ha
bens humiditatem viſcoſam precellit in tactu ſed
habet tactū qꝰſi ſtupidū cuiꝰ eſt q2 aranea etiam cū
tangitur cū igne lente et non cito ſentit. Et ideo
perceptio vermiculorū tangentiū rete. eſt propter
motum retis quia cōtinuum eſt. Mota autem vna
parte continui mouetur totum continuū. De natu
ra aūt aranee. loquitur albertus li. 26. de aialibus
Ad cognoſcendū bonum odoratū dicit Albertus.
li. 19. ꝙ canes nobiles parui. le pores ꝛ alias feras
per veſtigium odoris indagantes habent bene ex-
poſitum et breuē et ſunt boni olfatus Nec eſt verū
ꝙ ſemper canes longi ſint boni olfatus. Quidam
ex predictis inferunt ꝙ aliquando odorabilia con
fortant cerebrū ſi ſit nimis frigidum. Itē ꝙ habē
tes bonū odoratū ſunt minus ſapiētes quia ſignū
eſt ꝙ non habent bonum cerebrū Sꝫ vtrum ex odo
re aliquis poſſit nutriri videtur ꝙ ſic q2 democritꝰ
quattuor diebus vixit odore mellis. Et quidā aliꝰ
odore panis calidi tribus diebus Et quare odores
tendunt ſurſum Sed de his videantur ariſtotelis
probleumata.
¶ Ad nonum dicitur ꝙ bonus tactus ſequitur op-
timā proportionem terre ad alia elementa. Sed
tunc queritur cum alij ſenſus ſe quantur debitā ꝓ-
portionem quare non oēs ſunt meliores in homīe
ꝗ̄ in aliis aīalibus. Dicendum ꝙ eſt propter con-
iunctionem ad cerebrū.
¶ Ad decimum dicitur ꝙ mollities poteſt proueni
re ex bona complexione et ſic arguit bonitatem in
tellectus Alia eſt ex habundantia fleumatis ꝛ hec
non arguit. Ad aliud dicitur ꝙ licet ſenſus tactus
ſit materialior tamen eſt fundamentum omnium
aliorum. Et ideo habentes bonum tactum habent
corpus bene diſpoſitum et melius ītelligunt ſicut
artifex habens bona inſtrumenta melius operatur
Dicit tamen Albertus ꝙ bonā diſpoſitionem per
inertiam nature poteſt deſtruere. et ꝙ errant dicē-
tes bonitatē ingenij eſſe ex bonitate ymaginaᵒnis
quia bonitas ymaginandi prouenit ex cōplexione
frigida et ſicca et dicit capitulo. 23. ꝙ aliqui pro-
pter bonitatem complexionis videntur eſſe dij
terreſtres oīa per ſeipſos intelligentes. Sed que
ritur quare hō inter cetera aīalia habet maius ce-
rebrū. Dicendū primo ꝙ hoc eſt vt ſenſus interio-
res melius et diſtinctius in ipſo ordinētur. Alij di
cunt ꝙ cor hoīs eſt valde calidum et refrigeratur
per frigiditatē cerebri et quia in flegmatis magis
habundat humiditas que cōuenit cerebro. ideo in
ipſos dicitur eſſe peior odoratus
¶ Ad 11^{m} dr̄ ꝙ odor aliquando eſt in aere vnde aer
dicitur fetere Aliqn̄ aūt in euaporatione cū fumo
Sed contra in aere non eſt ſapor ergo nec odor.
Non ſequitur Unde quidam dicunt in aqua eſſe ſa
porem ſine odore.

AD 3^{m} ſic proceditur videtur ꝙ ſapor nō
ſit obiectum guſtus. quia guſtus eſt qui-
dam tactus Sed ſapor nō eſt obiectum
tactus ergo nō eſt obiectū guſtus. Sed
contra eſt philoſophus.
¶ Reſpondeo dicendū ꝙ circa guſtabile oportet
cōſiderare obiectū mediū ꝛ organū ſicut in aliis ſē
ſibus Senſibile enī poſitum ſupra ſenſū non cau-
ſat ſenſationē. Et ideo oportet ꝙ vbiqꝫ ſit mediū
Sed duplex eſt medium ſcilicet intraneum et ex-
traneum Extraneū vt dicit. Sā. T. lec. 21. eſt illud
quod non eſt pars aīalis viſus ergo auditus et ol-
fatus percipiunt ſua obiecta per medium extra-

neum.ſcʒ aerē vel aquā vel aliquid aliud. Aliquan
do enim auditus fit ꝑ vitrum. Sed guſtus ⁊ tactus
percipiũt ſua obiecta ꝑ medium intraneũ. Nam ca
ro eſt medium in ſenſu tactus. guſtus autem eſt
quidam tactus qꝛ guſtabile ſcʒ ſapor radicaṫ in hu
mido quod eſt proprie tāgibile. Sʒ hic obijcit phi.
qꝛ ſi aliquod corpus ſaporoſuʒ diſſoluatur in aqua
vt pote mel tunc ſi nos ſumus ī aqua diſtātes tamē
ſentiemus ſaporem ergo guſtus ſētit per extraneũ
Dicēdum ꝙ in tali diſſolutione ſapor venit vſqʒ ad
liguam pro ꝗto aqua imutatur a tali corpore que
tangit liguā ſicut ſi ſuccarũ ponatur in potu vł mel

¶ Preterea. Notādum ꝙ nichil ſētitur ꝑ guſtum
ſine humiditate.t.c.102. Nā ſicut color fit actu viſi
bilis per lumē ita ſapor fit actu guſtabilis per humi
dum. Et ideo habemus ſaliuam in ore ꝑ quā hume
ctantur illa que ſumũtur ipſa tamen.

¶ Notādum ꝙ organum guſtus eſt quidam nervꝰ
diffuſus ſupra latitudinem ligue quod nō eſt actu
humidum ſicut organum viſus non eſt actu intēſe
coloratuʒ ſʒ eſt humiduʒ ī potētia guſtabile vero eſt
humidum in actu. Senſus autē debet eſſe talis in
potētia quale eſt obiectũ in actu vnde ſi lingua ſit
valde humida vel valde ſicca non guſtat quia ſi pri
mum tũc in ea fit ſenſus primi humidi et nō ſupue
nientis ſimiliter cũ quis guſtauerit fortē ſaporem
ſi poſtea guſtet aliũ nō percipiet quia adhuc manet
guſtꝰ prioris ſaporis ī lingua et propter hoc febri
citātibus dulcia vidētur amara qꝛ ſētiunt amaritu
dinem īfectionis que eſt ſupra liguam.

¶ Cōcluſio reſpōſiua ſapor eſt proprium obiectuʒ
guſtus probaṫ ſicut de colore Si queratur an guſtꝰ
ſit tantũ vnꝰ ſenſus Dicēdum ꝙ ſic. Sed cōtra ha
bet duo obiecta ſcʒ potum ⁊ cibum. Dicendum ꝙ cō-
ueniunt in vna ratione. Sʒ cōtra potus cōſiſtit in
frigido et humido qꝛ circa ipſũ eſt ſitis Cibus autē
non vnde morales phi. aliam ꝟtutē ponunt circa
cibum et alium circa potũ. Sʒ dicēdum ꝙ ꝯueniũt
in vna ratione ſaporis. S.T.lec.21. Mouet dubiũ
An ſēſus guſtus diſtinguatur a tactu. ſi nō ſequiṫ
ꝙ non ſint 5e.ſenſꝰ. Reſpōdet ꝙ guſtꝰ ⁊ tactus poſ
ſunt dupliciter conſiderari. Primo quātum ad mo
dum ſētiendi et ſic guſtus eſt quidam tactꝰ nā in tā
gendo ſuum obiectum percipit. Aliomodo ꝗtũ ad
obiectũ et tũc diſtinguũtur qꝛ ſapor non eſt aliqua
qualitas ſimplex ſed cauſatur ab eis. Similiter gu
ſtus radicatur in tactu. vel aliter dr̄ pōt accipi ꝓut
eſt diſcretiuꝰ ſaporũ. Et poteſt accipi vt eſt tactꝰ qui
dam prout diſcernit qualitates tāgibiles ſcʒ alimē
ti Unde per guſtum iudicatur aliquid eſſe nimis ca
lidum. Et phũs dicit 3o ethi. ꝙ circa delectationes
guſtus primomodo non eſt temperentia ſed ſecun-
domodo. Preterea notandũ ꝙ guſtus nō ſolũ per
cipit guſtabile ſed etiam non guſtabile ſicut viſꝰ nō
viſibile vt puta tenebras. Quilibet eni videt (niſi
ſit cecus) ꝙ ſunt tenebre extincta candela ¶ Sed
ſciendum ꝙ aliquid dicitur guſtabile tripłr ſcʒ quia
habet bonũ guſtum vel prauũ vel paruum. Et op-
poſito modo dicatur de non guſtabili. Si queratur
de ſpēbus ſaporis. Dicendum ꝙ ſunt ſeptem. Et
continētur in hijs verſibus dulcis et auſterus ſalſꝰ
quoqʒ pinguis amarus. Ponticus acutus. ſpēs ſũt
iſte ſaporis vt patebit in de ſenſu et ſenſato.

¶ Contra hec arguitur Saliua eſt illud per quod
lingua guſtat alia vel ipſũ humiduʒ ergo ſaliua eſt
primũ obiectũ guſtꝰ et non ſapor. Itē humor ſaliua
lis primo imutat guſtũ ergo eſt obiectũ eius.

¶ Secũdo arˀ ꝙ guſtus nulloo ſit tactus quia viſus
nulloo eſt tactus. ergo nec guſtus licet vterqʒ ꝓſup
ponat tactum. Itē ſi viſus ledaṫ a calido tunc orga
nũ viſus hoc ſentit ergo viſus debet ita bene dici
tactus ſicut guſtus.

¶ Tertio Cineres ſentiuntur a guſtu et tamē nō
ſunt humidi Similiter nec ſal deſiccatum.

¶ Quarto arˀ ꝙ ſapor nō fundatur ī humido quia
tunc magis humidum eſſet magis ſapidum. Nā ad
intenſioneʒ ſubiecti ſequitur intentio proprie paſ-
ſionis.

¶ Quinto arˀ ꝙ non opʒ ſenſũ eſſe denudatuʒ ab
eo quod ſentit qꝛ oculus eſt coloratus alias vnꝰ hō
non videret oculũ alterius. Itē oīs potētia pōt ad
actũ. Sed guſtus eſt humidũ in potētia. Et quilibʒ
alius ſenſus eſt in potenª ad ſuũ obiectũ ergo viſꝰ
pōt eſſe actu coloratus et guſtus humidus.

¶ Sexto arˀ ad idē. Item eſt actus mouētis et mo
ti ergo idē eſt actꝰ ſenſibilis ⁊ ſenſientis. Sed actꝰ
ſenſibilis eſt color vel ſapor igitur. Itē lingua car-
pe eſt boni ſaporis ergo organũ guſtus non eſt de-
nudatum ab eo quod ſentit.

¶ Septimo arˀ ꝙ guſtus non ſētit non ſe guſtabile
Nā oīs ſenſatio eſt cognitio et cognitio eſt ſimilitu
do ſed in guſtu nulla eſt ſimilitudo ad non guſtabile
Itē ſenſꝰ exterior eſt potētia paſſiua et reduciṫ ad
actũ per ſuũ obiectũ. ſed nō guſtabile nō eſt actiuũ
igitur. Itē nichil videṫ ſine lumine. ergo non vide
mus tenebras.

¶ Octauo arˀ ꝙ realiter guſtus ſit tactꝰ qꝛ eſt eiſdē
ſumꝰ et nutrimur ſʒ illa ex ꝗbus ſumus ſunt tāgibi
lia ergo illa eadē etiā ſũt guſtabilia. Itē nos nutri-
mur et augemur ꝑ mixta. non inꝗtum habēt ſapo-
rem ſed qualitates primas ergo circa eas eſt guſtꝰ.

¶ Nono arguitur ꝙ organum guſtus non eſt ner-
uus exiſtens preciſe in lingua quia ſecundum Aui
cennā neruus guſtatiuus etiam eſt in palato. Iteʒ
in quibuſdā aīalibus non eſt lingua ſicut ī ciconijs
et in quibuſdam piſcibꝰ et tamen habent guſtũ.

¶ Decimo vel organum lingue eſt tantum vnum
vel duplex ſi primum hoc eſt contra gregorium et
damaſcenum vt refert Albertus. quia in ſerpenti-
bus ſũt due lingue vñ ſicut deus dedit nobis duos
oculos ita dedit et duas linguas. Nec ſecunduʒ vt
cōmuniter dicitur.

¶ Undecimo arguitur. ꝙ ſenſibile poſitum ſupra
ſenſum ſentiatur quia tactus percipit ignem ſi po-
natur ſupra carneʒ alias non cauſaretur dolor. Itē
guſtus percipit ſenſibile poſitum immediate ſupra
linguā vnde infirmus percipit amamaritudinem ꝗ
non eſt in cibarijs ſed īmediate ſupra linguā.

¶ Duodecimo arˀ ad idē. Aliqui habent ꝓuum ſo-
num in auriculis quē ſemꝑ audiũt. Item ſtans pro
pe campanā audit ſonũ qui ꝯuenit vſqʒ ad auditũ
ſuũ. Itē aliqs videt ocłos ſuos ſcʒ ī ſpeculo. ꝫ ſen-

ſibile quod eſt ſupra ſēſum ſentitur. Item ſi neru⁹
tactus diuidatur hoc bene ſentitur Item agēs na
turale prius agit in ꝓpinquum ꝗ̄ in diſtās ergo vi
ſus prius videt ſe ꝗ̄ alia: Item ſi aliquis diu moue
atur circulariter tunc ſi velit quieſcere videtur ſibi
omnia moueri. Talis ergo aliquid videt ⁊ nō niſi
illud quod remāſit in oculo. Itē vt habetur in li. de
ſen. ⁊ ſen. quando aliquis verberatur ſup oculum.
videtur fulgor quidā qui exit ⁊ tamen ille eſt ſupra
ſenſū. Itē odor aliqñ peruenit vſq; ad olfactū. Et
ſupra dictū eſt ꝙ diu reſpirās album ſi poſtea auer
tat oculos adhuc videt illud quod remanet in ocu
lo ſuppoſito ꝙ prior albedo ſit annichilata. Itē di
ctum eſt ꝙ lumen perueniēs vſq; ad oculū videtur
¶ Tertiodecimo vꝫ ſapor producit ſpecies in me
dio vel non ſi primū ergo illud quod eſt valde ſapi
dū poteſt a lōge guſtari ſicut odor poteſt a lōge odo
rari ꝓpter ſpecies quas ꝓducit in medio. ſi 2m. con
tra ſēſibile poſitū ſupra ſēſum nō ſentitur ergo ꝓ-
ducit ſpecies in medio. Forte dicis ꝙ producit ſpe
cies tātum in carne. Cōtra tūc res non guſtaretur
qñ ſaliua mediat inter carnem et guſtabile. Item
dictū eſt ꝙ guſtabile īdiget humido ſaliuali ſꝫ hoc
eſt falſum in guſtatione vini.

¶ Ad 1m. dicitur ꝙ humidū ſaliuale ſolū īſtrumen
taliter ꝯcurrit ad guſtū et nō obiectiue.

¶ Ad 2m. dicitur ꝙ nō eſt ſimile vt patet ex ſupra
dictis qm̄ non īmutatur guſtus niſi īmutetur tact⁹
Secus autē eſt de alijs ſenſibus. Uide. S. t. 1. pte
q. 78. ar. 3. ad. 4m. vbi dicitur ꝙ guſtus nō diſtīguit
a tactu in genere ſꝫ a tactu ꝗ̄tum ad ſpecies que ꝑ
totum corpus diffundūtur.

¶ Ad 3m. dicitur ꝙ ſtati, qñ ponuntur ſup līguam
fit ꝯmixtio cū humido līgue ⁊ ita dicatur de ſale.

¶ Ad 4m. dicitur ꝙ nō ſequitur q: non quodcūq;
humidum eſt ſubiectū ſaporꝫ ſed groſſum permixtū
ſiccitati terreſtri et ſecunduꝫ ꝙ aliter et aliter per
miſcetur aliter ⁊ aliter recipit ſaporem.

¶ Ad 5m. dicit S. t. hic lec. 23. ꝙ organū viſus dif-
fert ab organo tactus q: organū tact⁹ nō denudatꝛ
a toto genere calidi et frigidi q: ꝯponitur ex elemē
tis quorꝫ hee ſunt proprie qualitates ⁊ ſic fit in po
tentia organū tactus ad ſua obiecta inꝗ̄tū eſt me
dium inter ꝯtraria Mediū aūt eſt ī potentia ad ex-
trema. Et ꝓpter hoc ꝗ̄to aīal habet ꝯplexionē ma
gis reductā ad mediū tāto hꝫ meliorē tactū vt dictū
eſt de hoīe Sed organū viſus eſt penit⁹ carens co
lore Sꝫ contra. Oē mixtū eſt coloratū Negatꝛ. nec
organū viſus eſt oculus qui videtur. ſed humidum
glatiale quod eſt in neruis ſupradictis. vel ipi ner
ui. Fit aūt viſus iactu per ſpēm ipſū informantem

¶ Ad 6m dꝛ ꝙ aliud eſſe habet color in mouēte ⁊
moto. Nec lingua carpe eſt ſenſ⁹ vel organū ſenſ⁹
ſed medium Neruus autē eſt organū.

¶ Ad 7m dꝛ vno° ꝙ non oīs ꝑceptio eſt ſimilitudo
Nam de deo et materia prima habetꝛ cognitio ⁊ nō
per ſimilitudinē Uel argumētū ꝓcedit de hijs q̄ ſen
tiuntur ꝑ ſe. Si dicatur Sapor eſt obiectū adeq̄tuꝫ
viſus ergo oppoſitū ei⁹ non ſentitꝛ. Dicendū ꝙ verꝫ
eſt per ſe. ſed ꝑ accidens. Sed q̄ritur quo° ſenſus
exterior ſentitꝛ nō guſtabile. Si ꝑ accidēs hoc ma
xime erit ꝑ ſpēm guſtabilis ſꝫ hoc non q: qñ ſentitꝛ
non guſtabile tūc non habetꝛ ſpēs guſtabilis Forte
dicis ꝙ non req̄ritur ſpēs Quidā dicūt ꝙ iſtas pri-
uationes ꝑcipit tm̄ ſenſ⁹ cōis Sꝫ hoc eſt ꝯtra phm̄
¶ Ad 8m non valet ꝯñā Nutrimur etiam dulcibus
et non tm̄ qualitatib⁹ primis

¶ Ad 9m ꝯcedo totū. ¶ Ad 10m dicit Albertus
ꝙ habem⁹ duas linguas ſꝫ in nobis ſūt ꝯiuncte in
ſerpente vero diuiſe vide. 12 de aīalib⁹ ca. 2°. vnde
in medio noſtre lingue eſt linea ſcd̄m longitudine
ducta. Facta eſt aūt ꝯiūctio ne impediamur a come
dendo. Ciconie etiā et alia habent linguā tortam
vel aliq̄d loco lingue.

¶ Ad 11m. dꝛ a phō ca°. de tactu ꝙ ſenſibile poſitū
īmediate ſupra ſenſū ideſt organū non ſentitꝛ Nul
lus eīm videt oclos ſuos Nec ſētit calorē ſui cordis
Dicūt etiā medici ⁊ experiētia ꝙ ſi neru⁹ fuerit diui
ſus tunc non ſentit puncturā. ſcdꝫ illā ptē nerui ſꝫ
bñ ſcd̄m aliā Sꝫ cōtra. in hieme quilibet ſētit frigi
ditatē q̄ eſt in extremitate digitorꝫ ⁊ tñ illa ꝑtingit
vſq; ad neruū qui eſt organū tactus. Dꝛ a quibuſdā
ꝙ non ſētit ſcd̄m illā ptem cui īmediate iūgitur q:
natura nō ꝓcedit ab vno diſſimiliū ad alterū niſi ꝑ
mediū ideſt minus diſſimile ſicut etiā mobile locali
ter non mouetꝛ de vno vbi ad aliud niſi ꝑ mediū Mo
do eſſe corporale obiecti ⁊ eſſe ſpūale ſūt multum
diſſimilia. ⁊ iō req̄ritur mediū. De guſtu dꝛ ꝙ guſta
bile nō īmediate ponitꝛ ſup organū Sꝫ mediat caro

¶ Ad 12m dꝛ ꝙ ille ſon⁹ non ponitur īmediate ſup
organū audit⁹ ſcd̄m eſſe reale Nec incōuenit ꝑ re-
flexionē aliquē videre oculū ſuū. Ad aliud dꝛ ꝙ a-
gens citius agit in propinquū ſi ſit natū agere ī ta-
li diſtātia. Et ꝑ hec pꝫ ad alia. Quidā dicūt ꝙ ſen-
ſus exterior nō videt motū ſꝫ ſenſ⁹ cōis decipitꝛ pro
pter motū ꝓcedentē De luſe dꝛ vno° ꝙ ꝑuenit vſq;
ad oculū ⁊ non vſq; ad neruuꝫ Uel lumē aliqualitꝛ
habet eſſe ſpirituale.

¶ Ad 13m dꝛ ꝙ ſapor ꝓducit ſpēs in medio intra-
neo Sed q̄ritur an guſt⁹ percipiat odores videtur ꝙ
ſic q: comedēs aleca putrida iudicat ea fetere Dicē
dū ꝙ guſt⁹ non ſētit per ſe odorē ſed ꝑ accidens.

AD quartū ſic ꝓceditur videtꝛ ꝙ tact⁹ ſit
vnus ſenſ⁹ q: ſūt tm̄ 5e ſenſus exterio
res. Si autem eſſent duo tactus tunc
eſſēt ſex Sed contra eſt phūs.

¶ Rñdeo dicendū ꝙ ſenſ⁹ tactus non
eſt vnus formaliter ſꝫ plures. Probat phūs. q: vnus
ſenſ⁹ eſt tm̄ vni⁹ ꝯtrarietatis ꝑ ſe prio Sꝫ īter qua-
litates tāgibiles ſūt due ꝯtrarietates. ſcꝫ calidi et
frigidi. hūidi ⁊ ſicci ergo circa iſta ſunt realꝛ duo ta
ctus. Scd̄o dꝛ ꝙ caro nō eſt organū tact⁹ pꝫ. Prio
ſicut ſe hꝫ aer ad viſū ita ſe hꝫ caro ad tactū Sꝫ aer
non eſt organū viſ⁹. Itē tunc idē eſſet organū gu-
ſtus et tact⁹ q: in lingua ſūt guſtus et tact⁹. Et ſic
caro ibi eſſet organū vtriuſq; quod eſt falſum q: di
uerſorꝫ ſenſuū ſūt diuerſa organa. Tertio dꝛ ꝙ ſē
per inter tangēs ⁊ tactū cadit mediū extrīſecū ſita
ctum ſit corpus durū q: vel res tangitur ī aqua vel
in aere. Si primum tunc videm⁹ ad expientiā ꝙ ibi
remanet hūiditas īter illa duo corpa Sꝫ hūiditas
aq̄ non eſt ſīi aqua ergo ibi mediat aqua et multo

magis aer ſi corpora dura ſe tangũt ĩ aere licet me
diationẽ aeris minus ſentiamus quia aer eſt minꝰ
ꝑceptibilis et ſpiritualior q̃ aqua. Quarto dicitur
ꝙ organũ tactus non habet in ſe qualitates tangi
biles in actu completo ſʒ ſolũ in actu incõpleto. vt
patet ex articulo p̃cedente. Quinto dr̃ ꝙ tactꝰ eſt
tangibilis et etiã non tangibilis vt dictũ eſt ſupra
de aliȷs ſenſibus vnde Ouidiꝰ dicit ꝙ volens alte
ri cõplacere. excutit pulueres. ꝙ ſi nulli ſunt ipſuʒ
ex cute nullum Sed hic mouet. S. T. dubiũ qꝛ aer
et aqua habent tangibiles qualitates. ergo mediã
tibus eis non põt fieri ſenſatio tactus qꝛ oportet
medium eſſe denudatũ a qualitatibus ſenſibilibus
ſcd̄m illum ſenſũ ſicut dyaphanũ nullũ habet colo
rem. Alias per ipſũ non videremus colores. Re-
ſpondet Auerrois ꝙ nos non ſẽtimꝰ purũ aerẽ vel
aquã Sed tangimus aquã ex ꝑmixtione extranei.
Tamen in ſe non habet qualitates tãgibiles. Cõ
tra quod eſt in potentia natũ eſt pati ab eo quod eſt
in actu. Sed noſter tactus eſt in potentia ꝑ mediã
qualitatem. Elementa autem habent qualitates
aliquas in extremo ergo tactus poteſt ſẽtire aquã
puram. Forte dicis ꝙ elementũ ĩ quo aĩal viuit nõ
habet qualitates ĩ extremo ſed ſolũ in medio quia
alias non eſſet ꝯueniẽs habitationi hoĩm. Itẽ Si
aer ⁊ elemẽta haberẽt aliquas qualitates in extre
mo tunc per ipſa non poſſẽt alia per tactũ cgnoſci.
Sed hoc non ſaluat quin aqua pura poſſit eſſe cali
da quia poteſt poni ſuper ignẽ. Itẽ per aquam ca-
lidiſſimã poſſumus per tactũ ſentire corpus duruʒ
Sed dices per aquã calidiſſimã non poſſumus ſci
re ſi illud corpus durũ ſit calidũ. Sʒ hꝰ dimiſſo Di-
cendum eſt ꝙ elemẽta poſſũt dupliciter conſidera-
ri vno modo ſcd̄m qualitates actiuas et paſſiuas ⁊
ſic cõtrariantur adinuicẽ. et ſe inuicem imutant in
ſuis extremis Alio modo ſcd̄m formas ſubãles quas
ſon ſequũtur ex impreſſione corporis celeſtis vnde
elementũ quod eſt propinquius celo plus habet de
forma. Et quia ad formam pertinet ꝯtinere. Ideo
corpus ſuperius continet inferius ſicut locus loca
tum Non ergo vnũ eſt locus alterius propter qua-
litates actiuas Sed forma ſubãlis elementorum
Sed queritur An aqua pura poſſit eſſe dulcis. Ui
detur ꝙ ſic ex S. T. in 2º. d. 14. ar. 5. ad 5m vbi dicit
ꝙ talis eſt in profundo pelagi quia ariſto. dicit in li
bro de animalibꝰ ꝙ piſcis qui dicitur malarie inue-
nitur valde magnus in pelago vbi ſũt aque dulces
Tunc reſpondetur ad dubiũ ꝙ tangibile ſentitur
per aquã vel aerem modice q̃titatis quia habent
qualitates tangibiles parũ ſenſibiles et ſtati mu-
tant̃ per aliud tãgibile ab extremis qualitatibus ⁊
ſic non impediũt ſẽſationẽ tactꝰ. Ex hiȷs patet ꝙ
ſecundum phm̃ nunq̃ duo corpora dura ſe tãgunt.
¶ Contra hec arguitur. Auditus eſt tantũ vnus
ſenſus. et tamen non eſt tantum vnius contrarieta
tis quia eſt grauis et acuti lenitatis et aſperitatis.
Forte dicis cum phõ ꝙ iſta habent aliquod cõe ſub
iectum ſcʒ ſonũ ſub cuius ratione formali imutant
auditum Secus aũt eſt de qualitatibus tangibili-
bus. Contra qualitates tangibiles habent vnum
ſubiectum cõmune ſcʒ quãtitatẽ Forte dicis ꝙ q̃ti-
tas non eſt ſubiectum. capiendo ſubiectum pro ge-
nere ſed bene eſt ſubiectum inheſionis Cõtra qua
litates tangibiles ſunt in eodem p̃dicamento ꝫ cõ
ueniunt in genere Forte dicis ꝙ non conueniunt ĩ
genere proximo. Cõtra hoc cõplexum qualitas tã
gibilis eſt genus proximũ ad quattuor qualitates.
ſicut ſonus ad omnes ſonos vnde S. T. 1. parte. q.
78. ar. 3. ad 3m dicit ꝙ oẽs ille contrarietates et ſin
gule conueniunt in vno genere proximo licet ino-
minato et in. q. de aĩa. ar. 13. ad. 17m tactus ſimplicĩ
ter eſt vnus ſenſus propter vnũ modum imutandĩ
Item inter qualitatẽ que eſt genꝰ et iſtas quattuor
qualitates non ſũt infinita genera ergo habẽt ali-
quod genus proximum.
¶ Scd̄o tm̃ eſt vnũ organũ tactus. quod eſt exten
ſũ per totum corpꝰ per modũ retis. Sed diuerſi ſẽ
ſus habent diuerſa organa ergo ſenſus tactus rea
liter eſt tantum vnus. Item accidens multiplicat̃
ad multiplicationẽ ſuorum ſubiectoruʒ ſʒ ſubiectũ
tactus eſt tãtum vnum ſcʒ p̃dictus neruus et iſto
modo probatũ eſt ꝙ caro non eſt organũ tactꝰ igit̃.
¶ Tertio plus ꝯueniunt qualitates tãgibiles ꝙ
lux celi et color qꝛ illa lux eſt incorruptibilis et ta-
men ꝯtinetur ſub vnico ſenſu ſcʒ viſu. Si dicatur q̃
lux et color plus cõueniunt qꝛ lumẽ eſt formale co
loris. Sed contra quia lux et color ſpecie differunt
¶ Quarto ſi eſſent duo ſenſus tactus propter du-
as cõtrarietates primas ergo oportet ponere plu-
res quia delectatio ſẽtitur per tactum in fricando
et ſimiliter verberatio et pruritus pedum. Itẽ du
rum et molle. Sʒ tunc eſt dubium an ſecluſa quali-
tate prima ſentirem hoc eſſe durum et an tactus
poſſit percipere ſaporem ſicut durum et ex hoc ſci-
ret̃ an guſtꝰ ẽ tactꝰ Itẽ caliditas ⁊ frigiditas ſẽtiũt̃
ab vno ſenſu qꝛ cõueniunt in ratione tangibilis ſʒ
in hoc etiam cõueniunt omnes qualitates.
¶ Quinto arguitur ꝙ caro non eſt mediũ tactꝰ ſʒ
organum qꝛ tactus fit ꝓpter bonam cõplexionem
reductam ad medium ſʒ diſpoſitio carnis eſt magis
reducta ad mediũ q̃ diſpoſitio nerui qꝛ nerui ⁊ oſſa
magis accedunt ad ſiccitatem et ſupra dictuʒ eſt ꝙ
molles carne ſunt apti mente.
¶ Sexto ar̃ ad idem caro eſt organũ animalis er-
go habet aliquẽ ſẽſum. Item ſi quis ledatur in car
ne hoc ſẽtit ergo in carne eſt ſẽſus. Item in quali-
bet parte animalis eſt tactus ⁊ per cõſequẽs orga
num eius ſʒ nõ vbiq̃ eſt neruus igitur. Item caro
tangit lapidem qꝛ poteſt ſibi ꝯtiguari. Et eodẽmo-
do argueretur ꝙ quis poteſt tangere celũ ſi ſit ĩ ce
lo. Forte ꝯcedis cõtra nichil ſẽtiretur per tactũ nĩ
ſi haberet qualitatẽ tangibilem ſcʒ caliditatẽ frigĩ
ditatem humiditatẽ vel ſiccitatem. Item ari. in 2º.
de partibus animalium dicit carnem eſſe organuʒ
tactus.
¶ Septimo ar̃ ꝙ inter tangens et tactum nõ ſem
per cadit medium quia illa ſe tangunt quoꝝ vltima
ſunt ſimul ex 5. phi. Itẽ qñ quis ſcindit ſibi neruũ
tunc inter gladiũ et neruũ nichil mediat.
¶ Octauo arguitur ad idem ſecluſo aere et
aqua vel fortes poſſet tãgere lapidem vel non ſi
ſecundum ergo medium extraneuʒ non eſt neceſſa

rium nec primũ qꝛ hoc videtur abſurdũ. Jtē ſētimꝰ
aquam per tactũ et tamen tunc nichil mediat. Jtē
qñ ſoꝛtes tangit lapidem ſtans ſupꝛa ipſum vł me
diat aer vel non. ſi pꝛimũ quero quare non deſcen
dit. Foꝛte dicis ꝙ aer qui eſt inter pedes et lapidē
reſiſtit. Cōtra qñ plus aeris mediabat tunc nō im=
pediebatur deſcēſus ſoꝛtis ergo nec modo Jtē quā
do ſoꝛtes tāgit aliquod acutum tūc nō mediat aer
alias ſoꝛtes non lederetur.

¶ Nono arguitur ꝙ coꝛpoꝛa dura poſſūt ſe tange
gere qꝛ duo celi ſe tangunt nec aliquid mediat.
Jtem coꝛpꝰ ſpericū tangit coꝛpus planū ſcd̄m ge=
ometriam. Jtē ponatur lapis ſup aquam tunc ptꝫ
ꝙ nichil mediat deide cōgeletur ipſa aqua tūc duo
coꝛpoꝛa dura ſūt imediata vel arguaꝛ de plūbo pꝛi
us liquefacto. Jtem niſi ſic tunc non eſſet difficile
extrahere ſtillum ferreum a ligno qꝛ inter ipſum ⁊
lignū ſemp mediaret aer vel aqua Eſt etiā cōtra ex
perientiam.

¶ Decimo opoꝛtet mouens eſſe ſimul cū moto. ſꝫ
ſit er ea que ſūt ſimul nichil mediat qñ ergo mouēs ⁊
motū ſūt coꝛpoꝛa dura ſequitur ꝙ ſūt ſimul. Foꝛte
dicis ꝙ mouēs ſcd̄m ſuam virtutem actiuam eſt ſi=
mul cū moto vł ꝙ mouens pꝛoximū eſt ſimul cū mo
to. Sed ꝯtra phi. hic ponit differētiaꝫ inter ſēſum
tactus ⁊ alios ſēſus qꝛ mediū extraneū in viſu au=
ditu ⁊ olfactu ſe habet actiue pꝛo ꝙ̄to ipſū imuta=
tum a ſēſibili imutat ſenſum. Sꝫ medium extrane
um in tactu nō ſe habet actiue ſed ſimul imutatur
cū tactu vt ſimul ꝑcutitur clypeꝰ et clypeatus. Et
ſi dicatur clypeus eſt mediū ergo pꝛiꝰ ꝑcutitur cly
peus ꝙ̄ clypeatus. Aliqñ etiā pꝛius caleſit mediū
ꝙ̄ ſentiatur ignis a tactu Dicēdum ꝙ non pꝛiꝰ per
cutitur clypeꝰ nec pꝛius caleſit medium extraneū
ꝙ̄ tactus pꝛioꝛitate cauſalitatis ita ꝙ imutatio me
dij ſit cauſa imutationis tactus ſecūdum expoſito
res. Foꝛte dicis ꝙ tangibile agit in tactū per me=
dium ⁊ illud mediū non eſt cauſa per ſe ſꝫ per acci
dens imutationis tactꝰ. Cōtra in omni motu opoꝛ
tet aſſignare aliquod mouēs ꝓximū per ſe. ſi ergo
iſtud mediū extraneū ſit ſolū mouēs ꝓximū ꝑ acci=
dens. opꝫ dare aliud qꝺ ſit mouēs ꝑ ſe. Jtē mouēs
remotū non mouet niſi ꝑ mouēs ꝓpinquū. Si ergo
mouēs ꝓpiquū mouet ꝑ accidens ſeqꝛtur ꝙ mouēs
remotū mouet ꝑ accidens. Ad pꝛimū dr̄ ꝙ ille ſolu
tiones ſūt bone et tanguntꝛ a phō et quibuſdā vide
tur ꝙ ariſtoteles tm̄ diſputatiue ꝓcedit. Et vocat
phūs ſenſū tactꝰ plures ꝓpter pluralitatē obiecto
rum ꝯueniētium tñ in vna rōne vel diuerſitatē diſ
poſitionū Deīn dr̄ ꝙ hoc ꝯplexū qualitas tāgibilis
immediate diuiditꝛ ſolū ꝑ duas differentias oppoſi
tas. ⁊ ſic quodāmō eſt ibi vna ꝯtrarietas. Alij tenēt
ꝙ ſenſus tactꝰ ſcd̄m rē eſt duo ⁊ tūc diceretꝛ ꝙ tan=
gibilia non ꝯueniūt in vno gñe ꝓximo ipſis adeq̄to

¶ Ad 2m negatꝛ minoꝛ a ſcd̄a opinione Nec diſtin
ctio ſpecifica accidentiū eſt a ſubiecto Nichil autē
ꝓhibet aliqua eſſe eadē ſubiecto. et diſtincta ſcd̄m
ſpēm. vnde ſi per totum coꝛpus extenderetꝛ guſtus
adhuc diſtingueretur a tactu realiter.

¶ Ad 3m diſtinguitꝛ ꝙ plus ꝯueniant vel in eſſe na
ture ꝯcedo vel ꝙ̄tum ad imutationē ſenſꝰ. et ſic ne
gatur. Sed q̄ritur an per ſenſū exterioꝛem q̄s po=
nat differentiā iter caliditatē ⁊ ſiccitatē ſi ſic. ergo
opꝫ ꝙ ſit vnꝰ ſenſꝰ exterioꝛ cognoſcēs vtrunqꝫ.

¶ Ad 4m dr̄ ꝙ oīa alia tangibilia reducuntur ad
iſtas qualitates. Si dicatur medicus ꝑ tactum ſen
tit pulſum infirmi ergo quattuoꝛ qualitates pꝛime
non ſunt obiectū adequatum tactus Foꝛte dicis ꝙ
non ſentit pulſū niſi per qualitates pꝛimas. Con=
tra ſequeretur ꝙ ſi quis percuteretur baculo nō ha
bente qualitates illas. ꝙ percuſſus nichil ſentiret
Foꝛte ꝯcedis qꝛ motus nō eſt ſenſibile per ſe ꝓpꝛiū
nec etiā ſubā Cum ergo ibi nichil aliud ſit ſequitur
ꝙ non ſētit ſicut nec per tactum ſentitur celū. Ad
aliud pōt dici ꝙ tāgibile non eſt genꝰ ꝓximū ad ca=
liditatē et frigiditatē Sed dices quod eſt ergo ge=
nus pꝛoximū. Jtem licet non ſit genus pꝛoximū ad
iſta duo tamē videtur pꝛoximū genꝰ ad oīa tāgibi=
lia ſicut coloꝛ ad viſibilia. Dicendū ꝙ opoꝛtet ꝙ ſit
pꝛoximū genus ad quālibet cōtrarietatē percepti=
bilem a tali ſenſu.

¶ Ad 5m dicitur ꝙ neruꝰ habet melioꝛē ꝓpoꝛtio=
nem qualitatū nec carnes molles ſignificant bonū
intellectum niſi ꝓpter tactū. Notandū tñ ꝙ. S. T.
opuſ. 43. dicit ꝙ tactꝰ eſt vis diffuſa per oſſa carneꝫ
et cutē nec incōuenit idē diuerſimode eſſe mediū ⁊
organū. c. 3.

¶ Ad 6m dr̄ ꝙ caro eſt ꝑs oꝛganica quod ſufficit.
Ad aliud negatꝛ ꝯña Et dr̄ tactus eſſe vbiqꝫ qꝛ ner
uus per totū extenditꝛ non abſolute qꝛ eſſet pene=
tratio coꝛpoꝝ ſꝫ qꝛ non pōt dari notabilis pars car
nis qui in ea ſit aliquid de neruo. Et notāduꝫ ꝙ ta
ctus dupłr capitur pꝛio ꝓ ꝯiunctione coꝛpoꝛuꝫ ⁊ ſic
lapis tāgit lapidē. 2o pꝛo potētia tactiua. Sed que
ritur quare ſenſꝰ tactꝰ ſic īuenitur in qualibet par=
te coꝛpoꝛis aīalis et non alij ſenſus Dicendū ꝙ ta
ctus ꝑcipit ea q̄ maxime poſſūt coꝛrūpere vitā aīa=
lis Non aūt alij Sꝫ nōne viſꝰ ꝑcipit plures ꝯtrarie
tas ſcꝫ album ⁊ nigrū pulchꝛū et turpe. Et ſi ſic qua
re non ponūtur plures viſus ſicut tactus Dicendū
ꝙ viſus non ꝑcipit niſi pꝛimā ꝯtrarietatē ꝑ ſe pꝛio
Secus autem eſt de tactibus quoꝛum quilibet per
ſe pꝛimo percipit vnam contrarietatem.

¶ Ad 7m quibuſdā videtur ꝙ ariſtoteles diſputa
tiue ꝓcedit ⁊ ꝙ nimis abſurdū ſit dicere. ꝙ duo coꝛ
poꝛa dura ⁊ plana nō pñt ſe tāgere qꝛ ſi eſſet vacuū
poſſent ꝯiūgi ⁊ tñ nichil mediaret. Jtē in virga pꝛo
media ꝑte arida ⁊ ꝓ media ꝑte viua eſt ꝯiūctio duo
rum coꝛpoꝝ. Et. ſ. t. in. 4. d. 12. q. 1. ar. 2. q. 4. dicit ꝙ
aliq̄d pōt ꝯſeruari iter aliqua coꝛpoꝛa ſolida abſqꝫ
hoc ꝙ aer ſubītret Sꝫ ꝯtra tūc motꝰ fieret in iſtanti
quādo illa coꝛpoꝛa ſepararētur quia aer eque cito
ſubintraret vnam partē ſicut aliam. alias eſſet va
cuum in aliqua parte. et ſic ibi non eſt ſucceſſio.
Et per ꝯñs motꝰ eſſet in inſtanti Sed cōtra hoc ar
gumētū nō plꝰ ꝯcludit de coꝛpoꝛibꝰ duris ꝙ̄ de ali=
is ſcꝫ quādo coꝛpꝰ durū deſcēdit ſup aliud ſcꝫ ſup
aquā planā Nō eī vr̄ ꝙ aer q̄ ē i medio pꝛiꝰ totalit̄
relinquat vnā ꝑtē ꝙ̄ aliā Et iō poſſꝫ ꝓbabiliter te
neri ꝙ duo coꝛpoꝛa dura poſſūt ſe tāgere ſine me=
dio. Si tñ hꝰ videatꝛ eē ꝯtra ariſ. Tūc dicatꝛ ꝙ duo
coꝛꝑa celeſtia pñt ſe tangere Sꝫ in rebꝰ coꝛruptibi

libus duo corpora dura non ſe tãgũt et qñ ſcindit
neruus aer in ſenſibilis ſubintrat et qñ plumbum
frigeſit ſuꝑ ferrum tunc ibi nõ ſunt duo corpora ex
parte materie vel q̃titatis ymmo cõtinuantur vt
dictum eſt 5. phi. vel dicat ꝙ aer ſubintrat quando
aqua cõgelatur. Nec experiẽtie ꝓbant quin aqua
vel aer iſenſibilis mediet Et per hoc pꝫ ad alia.
¶ Ad 10m. dicitur pro nũc ꝙ medium extraneũ cõ
currit ꝑ accidens ad ſẽſationẽ ideſt non eſt de rati
one ſẽſationis ꝙ ibi ſit medium ꝑ accidens qꝛ per
ſolum medium itraneuꝫ poteſt fieri ſẽſatio Nec ta
men ſequiturꝙ tãgibille non agat in ſẽſum niſi ꝑ
accidens graue eni mouetur deorſũ a generãte ꝑ
ſe ⁊ tamen nõ moueretur deorſũ niſi remoueretur
prohibens quod eſt mouẽs per accidẽs vł dicitur
ꝙ mouens ꝓrimum eſt in aere vł aqua ſꝫ ꝙ ſit in ta
li ſubiecto accidit ſibi qꝛ ſi eſſet poſſibile ꝙ corpo=
ra ſe tangerent non eſſet neceſſarium ꝙ eſſet in
tali medio tamen illa virtus per ſe cõcurrit ad ta=
lem effectum.

AD quintum ſic proceditur vr̃ ꝙ ſenſ⁹ nõ
ſuſcipiat ſpecies ſine materia quia ſen
ſus cognoſcit ſingularia que non ſunt
ſine materia ergo nec ſpecies repreſẽ=
tant illa ſingularia. Item aliquando
ſonus prope cãpanam producit alium et odorabi=
le producit odorem realem et non tãtum ſpeciem
ergo ſen ſus aliquid recipit cum materia vt cum ta
ctus immutatur a calore t. 125. recipiendo nõ tãtũ
ſpeciem caloris ſed calorem. Sed cõtra eſt philo.
¶ Reſpondeo dicenduꝫ ꝙ ſenſus eſt ſuſceptiuus
ſpecierum ſiue materia. Et hoc probat philo. Nã
cera recipit figuraꝫ annuli ſine materia ſcꝫ ſine me
tallo vel ſine auro ergo ſenſus ſuſcipit ſpecies re=
rum ſenſibilium ſine materia vnde licet color ſit in
auro tamen ſpecies coloris non eſt in auro ſed in
viſu vel i organo mediante potentia viſiua. Ex
quo patet quod aliud eſſe habet color et ſpecies
coloris qꝛ ſpecies coloris habet eẽ ſpirituale ⁊ itẽ
tionale color autẽ habet eẽ materiale. Secũdo dr̃
ꝙ organũ ſenſus corrũpitur propter excellentiam
ſenſibilium. Nã oportet inter organũ ſenſus et ſẽ=
ſibile eſſe quandã propportionẽ. ergo dum iſta pro
portio corrũpitur. Corrũpitur etiã organũ. Corrũ
pitur autem per excellens ſenſibile. igitur Ex quo
infertur ꝙ in plantis non eſt ſenſ⁹ qꝛ non eſt ibi de
terminata proportio et cõplexio ad ſenſum requiſi
ta. Tertio dicitur ꝙ licet omnia corruptibilia pa=
tiantur a qualitatibus tangibilibus. Nõ omnia tñ
patiuntur ab aliis qualitatibus ſenſibilibus. ſed
aliqua. Unde aer aliquando eſt fetid⁹ propter odo
rem Si queratur in quo eſt potentia ſenſitiua ſub=
iectiue. Dicendum ꝙ eſt in toto organo. Circa hec
dubitatur Primo an noticia ſẽſitiua exterior poſſit
eſſe ſine obiecto exiſtente. Et cõmuniter dicitur ꝙ
non eſt naturaliter poſſibile. Sic enim ſe habet ſẽ
ſatio ad ſubiectũ ſicut lumẽ ad corpus luminoſum.
Sed lumẽ non ẽ ſine corpore luminoſo. Itẽ tũc pe
riret oĩs certitudo de exiſtentia rei qꝛ diceretur ꝙ
licet lapis videatur. tamẽ non eſt Ex quo infertur
ꝙ exterior ſenſatio non põt cauſari niſi a ſuo ſubie
cto cauſetur ſicut lumẽ non cauſatur niſi a lumino=
ſo. Sed difficultas eſt de diuina potentia. An ipſa
poſſit cõſeruare ſenſationẽ exterioreꝫ ſine obiecto
Et multi opinantur ꝙ ſic qꝛ quicquid de⁹ poteſt fa=
cere cũ cauſa ſcd̃a effectie. illud poteſt facere ſe ſo
lo ſi ſit res abſoluta. Non enim indiget deus cauſa
ſecunda in ſua actione. Item i intellectu põt ideo
cõſeruari intellectio de re non exiſtente. Quidam
dicunt ꝙ illam qualitatẽ que eſt exterior ſenſatio
deus poſſet cauſare ſe ſolo tamen tunc nõ eſſet ſẽ=
ſatio neqꝫ cognitio quia cognoſcere eſt actio intel=
lectus ⁊ actus vitalis ergo eſt ab aĩa effectiue quia
ſicut cognitio ẽ actio. ita cognoſcẽs eſt agẽs per lo
cum a cõiugatis. Si autem aĩa agit. tunc patet ꝙ il
la ſenſatio non eſt a ſolo deo. Item deus ſe ſolo nõ
poteſt producere odiũ ergo nec ſẽſationẽ. ſicut nec
errorem Et ita dicitur probabiliter ꝙ ſi deus cõſer
uaret illã qualitatẽ que nũc eſt viſio corrupto obie
cto. tunc non diceretur ſortes videre per illam qua
litatem quia ſequitur video ſortem ergo ſortes eſt.
Sed ab aliis negatur ꝯña ſicut non ſequitur intel
ligo antichriſtũ ergo antichriſtus eſt. Secundo du
bitatur. An obiectum aliquid patiatur ex hoc ꝙ ſẽ=
titur. Dicendum ꝙ non ſed color dicitur videri tan
tum ꝑ denoĩationem extrinſecã ſicut antichriſt⁹ in
telligitur vel ymaginatur tamẽ hoc ꝙ eſt intelligi
nullã entitatẽ in eo ponit Alias ab eterno res ha
buiſſent eſſe reale quia intelligebantur a deo. quã
do tamẽ res ſentitur tunc in medio cauſatur ſpẽs ⁊
ſimiliter in ſenſu ⁊ in intellectu qñ res intelligitur
Si enĩ nichil reciperetur in ſenſu tunc diu legẽdo
non debilitaretur viſus nec ſẽſus corrũperetur ab
excellente ſenſibili. Item dicit phũs ꝙ neceſſe eſt
intelligentẽ fantaſmata ſpeculari ergo ad cogno=
ſcendum res ponende ſũt ſpẽs et ſimilitudines re
rum vnde ſenſus vocatur potẽtia paſſiua propter
ſpẽm quam recipit.
¶ Contra hec ar̃. Propriũ eſt intellectus eſſe ſu=
ſceptiuum ſpẽrum ſine materia vnde intellect⁹ di=
citur abſtrahere ergo ſenſus non eſt ſuſceptiu⁹ ſpẽ
rum ſine materia. Item queritur quid eſt recipere
formã ſine materia Si dicas ꝙ eſt recipere qualita
tem et non materiã ipſius agentis. tunc non ſolum
ſenſus ſꝫ quodlibet paſſũ ſuſcipit formã ſine mate
ria. ſcꝫ aqua calorem ſine materia ignis. et tñ phũs
dicit ꝙ hoc eſt propriũ ſenſ⁹. Forte dicis ꝙ ſpẽs re=
cipitur ſine materia ideſt ſine ꝯditionibus materie
Contra ſenſus cognoſcit ſingularia ergo cum con=
ditionib⁹ materie q̃ſtio ſũt hic et nũc. Forte dicis ꝙ
ſpẽs ſenſibilis nõ eſt extẽſa. Et ideo dicitur recipi
ſine materia. Cõtra in qualibet ꝑte medii eſt ſpẽs
coloris. ergo hꝫ ꝑtes. Forte dicis ꝙ eadẽ ſpẽs eſt i
qualibet ꝑte ſicut aĩa l in qualibet ꝑte corporis Cõ
tra idẽ accidẽs nõ eſt in diuerſis ſubiectis Corru=
pta etiã ſpecie que eſt in vna parte aeris adhuc ma
net in alia.
¶ Secundo ar̃ ꝙ non eſt ponẽda talis ſpẽs in me
dio quia tunc daretur qualitas infinita quia vel co
lor cauſat totã ſpẽm ſuam in toto medio et non in
qualibet parte ſed ꝑtes eius in partibus medii vel
tam ipſe q̃ꝫ quelibet pars ei⁹ cauſat ſpẽm ſuã in to

to medio et in qualibet parte. Nõ primum qꝛ totũ in qualibet parte poteſt videri ⁊ ſimiliter q̃libet ps Nichil aũt videtur ſine ſpecie. Nec ſcđm qꝛ tunc in medio eſſent infinite ſpecies totales quia in q̃libet parte eſt vna ſpecies totalis repreſentas totum et quamlibet partem Item in qualibet parte eſt ſpecies totius et in qualibet parte et ſpecies infinitarum partium ergo in eadem parte ſunt infinite ſpẽs Forte dicis ꝙ faciũt vnũ Cõtra tunc ꝑ eũdẽ conũ et pyramidẽ videreť ꝙ totũ et pars: et ps ꝯñs vnũ appareret ita magnũ ſicut aliud

¶ Tertio vł talis ſpẽs eſt ens reale vel nõ Si 2m g° nõ repſẽtat ens realẽ cũ ſit ens ratiõis Si 1m. vel eſt qualitas prima vel ſecunda. Forte dicis ꝙ eſt aliquando color diminutus Cõtra color poteſt manere ſine obiecto Non autem iſta ſpecies Item omis color eſt viſibilis. Forte dicis ꝙ ſpecie differt a colore Contra illud quod ſpecie differt a colore non facit cognoſcere colorem ſed magis impedit vnde philoſophus reprehendit platonem dicens ꝙ deriſibile videtur vtdũ rerum que nobis manifeſte ſunt noticiam querimus alia entia in mediũ afferamus ſed ydeas que non poſſunt eſſe eorũ ſubſtantie cum ab eis differant.

¶ Quarto arguitur ꝙ ſpẽs nõ eſt aliquid diſtictũ ab ipſa ſenſatione qꝛ omne receptũ in potẽtia ſenſitiua eſt cognitio ergo ſpecies eſt cognitio Añs pꝫ qꝛ oẽ quod eſt in potentia vitali eſt cognitio Item vel ſpẽs eſt ſenſatio vel ꝑ ſpecieꝫ ſentimus Forte dicis ꝙ recipimus ſẽſationẽ per ſpeꝫ. Cõtra ſpẽs eſt principiũ actiuũ ſenſationis ergo nõ eſt per ſe principium receptiuum reſpectu eiuſdem quia recipere et agere habent diuerſa principia igitur.

¶ Quinto arguitur ꝙ ſẽſatio poſſet naturaliter eſſe ſine obiecto ſimiliter noticia ituitiua quia aliqua eſt noticia intuitiua que non cauſatur ab obiecto qu ia noticia anime ſeparate vel angeli nõ cauſatur ab obiecto effectiue. Item auditus eſt de ſono qui non eſt quia capio vnam auditionem et quero an eſt de ſono diuiſibili vel indiuiſibili. Non 2m. quia nullus eſt talis Si primum tunc vna pars eſt preterita Si ergo illa auditio ſit de toto et ꝑtibus eius ſequitur ꝙ ſit de eo quod non eſt Iteꝫ videm⁹ motũ ergo prius et poſterius que tñ non ſunt ⁊ audimus ſilentium qđ nichil eſt.

¶ Sexto arguitur ad idem. Experientijs cõibus qꝛ in ludificatis videtur homini illud quod nõ eſt em putãt ſe ſcindere racemũ et ſcidũt digitũ et caſtra vel canes Item timẽtes audiunt ſonos terribiles Et hñtes oculos molles ſi diu reſpiciant rubeum omnia videntur eis poſtea rubea ergo videt rubedinẽ licet non ſit. Item ſi diu aſpiciamus ſolem ſi poſtea claudamus oculos adhuc in conſpectu nr̃o verſantur colores lucidi Infirmi etiam per guſtuꝫ iudicant aliquid eſſe amaruꝫ et tamẽ non eſt ergo in iſtis noticia ſenſitiua exterior põt eſſe de eo qđ non eſt Forte dicis ꝙ noticia ſẽſitiua eſt de aliquo quod eſt in ſẽſu quia S. T. dicit in primo ꝙ primuꝫ viſum eſt ſpẽs rei viſe que eſt in oculo.

¶ Contra viſus nichil cognoſcit niſi ſit coloratuꝫ vel lucidum Potentie etiam ſenſitiue non reflectuntur ſupra ſe Forte dicis ꝙ ſicut ſenſus exterior ꝑ accñs decipiť ita ꝑ accidẽs põt eẽ de eo qđ nõ eſt Cõtra bñ ſequitur naturaliter. hoc ſẽtitur ergo eſt Itẽ tunc naturalier poſſem⁹ videre futura ꝑ accidens licet nõ exiſtant.

¶ Septimo arguitur ad idẽ ſupponẽdo ꝙ res ꝑmanens nõ habet vltimũ inſtans ſui eſſe ex octauo phi. tũc capio viſionẽ cõtactus qui nũc deſinit eſſe per vltimũ inſtans quia nunq̃ aliť deſinit eſſe tunc iſta viſio nunc eſt ergo poſt hoc erit. Itẽ ex eodem arguitur capto minimo viſibili ⁊ incipiat illud corrũpi et minui tunc viſio illius poſt hoc erit quia nunc eſt et tamen illud viſibile immediate poſt hoc erit corruptum per caſum.

¶ Octauo vel deus poteſt facere viſionem ſine obiecto vel nõ Si primũ. Cõtra tũc aliquis poſſet a deo decipi qꝛ videret rem que non eſt Forte dicis ꝙ illa viſio repreſẽtaret rem non eſſe Cõtra prius repreſẽtabat oppoſitũ ergo non eſt eadẽ viſio nũero qꝛ eadẽ cognitio nõ habet oppoſita obiecta. Itẽ bene ſequitur video albedinem ergo video aliquid ſꝫ hoc eſt falſum qꝛ illud quod videtur nichil eſt ꝑ caſum. Itẽ vel video omnem albedinem vł aliquã et aliquam nõ Et pono ꝙ deus ſucceſſiue corrumperit illam albedinẽ incipiendo a parte a parte poſteriori. Forte dicis ꝙ video vltimã partem. Cõtra albedo eſt per accidens in infinitũ diuiſibilis ergo nõ habet vltimam partem.

¶ Nono ad idem deus ſe ſolo non poteſt in me cauſare aſſenſũ quo credam ipſũ non eſſe ergo nec viſionem nõ exiſtentis.
Item tunc tangerem illud quod non eſt et nutrirer ex nichilo. Forte dicis ꝙ ſi ſine obiecto de⁹ ꝯſeruaret illam qualitateꝫ ipſa non amplius eẽt viſio quia nõ terminaretur ad obiectum exterius quia nichil eſſet ibi terminans. Cõtra viſio eſt quid abſolutuꝫ. Si ergo illa qualitas eſſet ſequitur ꝙ eẽt viſio quia nõ mutat ſpeꝫ ſed prius erat viſio ergo ⁊ modo Et vltra ſequitur ꝙ hñs eam eſt videns.
Item queritur quid eſt obiectuꝫ terminare viſionẽ vel eſt aliquid cauſare vel nichil. Si primũ ſequiť ꝙ põt a deo ſuppleri.

¶ Decimo arť ad ideꝫ ꝙ aliquis poſſit videre non exñs ꝑ diuinã potẽam qꝛ S. T. dicit in 3a. p. q. 76. ar. 8. ꝙ oculi aliquãdo imutãtur tali imutatione ac ſi expreſſe viderent exterius carnem licet a parte rei nõ ſit caro et ſic in ſacramẽto aliquãdo videtur ſanguis vel puer. Item de⁹ videt futura q̃ nõ ſũt Et beati poſt diem iudicij odorabunt Et tamen videtur ꝙ illa odoratio ſit de mixtis que non ſunt Item ſenſus iteriores ſunt de nõ exiſtentibus memoramur enim ꝑteritoꝝ et imaginamur ea que nõ ſunt et in ſõpno apprehendimus nõ exiſtentia ergo per ſenſus exteriores poſſumus apprehẽdere que non ſunt.

¶ Undecimo ad idem ille qui mouetur in naui videt motum arborum et tñ nõ. Item quando baculus eſt pro media parte in aqua tunc ſenſus exterior iudicat ipm eſſe fractum ergo ſenſus exterior eſt de eo quod non eſt Et idem patet quando per eleuationem oculi vna candela videtur due et qñ

viſus iudicat illud quod videt in ſpeculo eſſe vltra ſpeculum.

¶ Duodecimo arguitur ꝙ res que intelligitur ſẽper eſt quia vnum quodq; intelligitur ſecundum ꝙ eſt in actu ergo nichil intelligitur niſi ſit. Item bene ſequitur antichriſtus intelligitur ergo aliqd eſt intellectum ab inferiori ad ſuperius. Et vltra ergo antichriſtus eſt aliquid q2 quandocũq; arguitur ab inferiori ad ſuperius. Tunc illud ſuperius vere dicitur de inferiori ergo ſi ibi arguatur ab inferiori ad ſuperius oportet ꝙ ly aliquid veredicat de antichriſto

¶ Tertiodecimo bene ſequitur ãtichriſtus intelligitur ergo aliquod intellectum eſt antichriſtus ꝑ conuerſionem Et vltra ſequitur ꝙ aliquid ſit antichriſtus.

¶ Item ſi aliqua ſenſatio interior ſit de non exiſtente ſcilicet ymaginatio ſequitur ꝙ ſenſatio aliqua ſit abſtractiua et alia intuitiua ſicut quidã dicunt de intellectione.

¶ Ad primum dicitur ꝙ quidam dicunt ſpecies eſſe inextenſas ſicut relationes Sed contra viſio ſecundum perſpectiuos fit per pyramidẽ. Pyramis aũt diuiſibilis eſt ideo dico ꝙ intellectus eſt ſuſceptiuus ſpecierum ſine materia et ſine conditionibus materialibus Abſtrahit enim ab hic et nunc ⁊ intellectio nõ recipitur in aliq̊ organo Secus aũt eſt de ſenſatione.

¶ Ad aliud dicitur ꝙ ſpecies recipitur ſine materia quia per eam res ſolum habet eſſe intentionale Et ideo nõ eſt ſimile de calore recepto ĩ aqua vr̃ tñ ꝙ non ſolũ eſt ſuſceptiuus ſpecierum ſine materia ſed etiam medium vnde recipere rem ſine materia eſt recipere rem non ſecundũ eſſe naturale. Sed tunc inquiratur de primo ſubiecto huius paſſionis ſcilicet eſſe ſuſceptiuum ſpecierũ ſine materia quod cõuenit etiã intellectui ⁊ ſẽſui interiori et aeri vel aque. Sꝫ nota quia ſenſus ſiue interior ſiue exterior recipit ſpecies cũ cõditione materie ⁊ ſic differt ab intellectu. S. T. de veri. q. 2. ar. 5. 2^{m}.

¶ Ad ſecundũ dr̃ ꝙ ſpẽs eſt finita et tota albedo cum qualibet parte non habet niſi vnã in medio extẽſam cuius quelibet pars repreſentat totam albedinem et partes eius proportionabiliter Nec tamen res videtur tanta a longe ſicut de prope licet ſpecies ſemper repreſentet eandẽ rem. Sꝫ de hijs ad perſpectiuos. Si dicatur ex quo color producit ſpeciẽ orbiculariter quare dicitur ꝙ viſio fit per ſpeciem piramidalem. Dicendum ꝙ hoc eſt ſecundum lineas procedentes a viſibili vſq; ad viſum.

¶ Ad aliud dicitur ꝙ ſpecies eſt cã ſine qua viſus non reciperet ſenſationẽ. Et per hoc patet ad 3^{m}. et ex dictis ſupra de viſu. Nec incõuenit ꝙ per illud quod ſpecie diſtiguitur aliud cognoſcatur quia cognitio diſtinguitur a re quã cognoſcimus habit9 etiam ſcientie per quem ſcimus rem ſpecie diſtinguitur a re.

¶ Ad 4^{m}. negatur antecedẽs cum probatione vt patebit in tertio. Ad aliud dicitur ꝙ in iſtis ſpiritualibus ſpecies eſt principium actiuum potentia autem receptiuum. Sed dubitatur circa primum argumentum ſi enim eadem ſpecies que eſt in medio repreſentat totũ et partem ſequitur ꝙ petrus videt albedinem que eſt retro ſe quia ſpecies que eſt in medio camere repreſentat totam albedinẽ camere et partem eius. Sed dices ꝙ ſpecies que eſt in oculo non repreſentat niſi albedinem que obijcitur ei.

¶ Ad 5^{m}. S. Th. non facit mentionem de noticia intuitiua et nr̃a cognitio intellectiua terminatur ad verbum data tamen noticia illa intuitiua diceretur ꝙ non inconuenit per eam cognoſcere rẽ q̃ non exiſtit quia angelus per ſpecies influxas cognoſcit preterita. Sed contra ſequeretur ꝙ angelus nũc creatus poſſet ſcire naturaliter an mũdus incepit quia ſua ſpecies non repreſentat ſibi ꝙ mundus ſemper fuit. Forte dicis ꝙ naturaliter cognoſcibilia angelus nunc creatus poteſt naturaliter licet ſint preterita. Ad aliud dictuꝫ eſt ſupra Et poſſet dici ꝙ auditio eſt res ſucceſſiua per accidens ſicut ſuum obiectum

¶ Ad 6^{m}. quibuſdam videtur ꝙ ſenſus per accidens eſt de non exiſtente quia aliquando decipit deceptio autem eſt de falſo quod eſt non ens et ſic infirmus ſentit amaritudinem que non eſt Sed cõtra omnis errans aſſentit propoſitioni Sed ĩ ſẽſu exteriori non eſt propoſitio ergo nec error Itẽ queritur an infirmus ſentit amaritudinem vl̃em vel aliquam ſingularẽ Et nulla ſingularis poteſt dari Ideo alij dicũt ꝙ ludificati vident ea que ſunt licꝫ non ſint talia ſicut apparent. Et ideo ſenſus communis decipitur ſed quomodo decipitur ſi ſẽſus exterior habet veram cognitionem de exiſtente. Dicendum ꝙ ſenſus exterior vere videt auricalcum et ſenſus interior decipitur. Et in 4. lib. reg. cap. 6. Rex ſirie percuſſus ẽ cecitate ſic tamẽ ꝙ habebat viſionẽ et tamen forte neſciebat ſe videre illud quod videbat Eodẽ modo dicitur terminãtibus. Quidam concedũt illud quod ẽ in oculo videri allegantes phũm 2. de anima dicẽtes ꝙ viſ9 aliquomodo ſentit ſe videre quia viſio eſt aliquo° colorata de hijs ſupra.

¶ Ad 7. dictum eſt 8°. phiſicorum Nec incõuenit viſionem habere vltimũ inſtans ſui eſſe Alij autẽ hoc negantes dicunt ꝙ contactus nõ eſt ſenſibile per ſe proprium et ideo ipſo deſinente non deſinit viſio nec datur minimũ viſibile nec minimus ãgulus ſub quo fiat viſio quia ille eſſet alicui9 actiuitatis et ſic minor eo poſſet producere aliquã viſionem licet non tantam ſicut prima.

¶ Ad 8m. q̄dā dicūt ꝙ deus ſe ſolo pōt ꝓducere co
gnitionem qꝛ ſecundum phi. itelligere eſt quoddā
pati Item videt̃ ꝙ viſio vnius albedinis poſſet cō
ſeruari per aliam albedinem ꝑſētatam ergo a ſolo
deo. Item non oportet ꝙ intelligere ſit vera actio
vere elicita vt pȝ in deo ītelligēte et quando deꝰ
aliq̄d reuelat tunc ſe ſolo videtur cauſare cogniti-
onem vnde olꝛam dicit ꝙ deus ſe ſolo cauſat viſio
nem beatificam. ſi enim eſſet a beato tūc poſſet fa
cere celū eſſe beatum ſʒ hoc nichil eſt qꝛ deus po-
teſt beato precipere aliquā actū liberū quem tamē
non poſſet omittere quia non poteſt peccare. Itē
beatus poteſt in ſeipſo cauſare aliquam viſionem
de deo. Queritur ergo per quid differt iſta a pri-
ma ⁊ ideo dico ꝙ omnis ītellectio creata eſt effecti
ue ab anima nec poteſt eſſe a ſolo deo qꝛ viſio dicit
abſolutum ſub reſpectu.

¶ Alij tamen faciliter ſoluunt argumentū octa-
uum et nonum

¶ Ad 10m. vtraqꝫ opinio videtur probabilis ⁊ ideo
pro nunc ſupſedeo.

¶ Ad 11m. dicitur eodēmodo ſicut ad 6m.

¶ Ad 12m. dicicur ꝙ res ītellecta aliquo modo ha
bet eſſe vt dicit. S. t. 1. parte q. 14. ar. 9. Non opor
tet autē omne qđ ſcitur actualit̃ exiſtē qm̄ aſtrolo-
gus ſcit eclipſim futuraȝ que tamen non eſt. Item
roſa non exiſtēte poteſt haberi ſcientia de roſa. deꝰ
etiam habet ſcientiam non entium et homo intelli
git aliquando falſum quod tamē non eſt quando ta
men res cognoſcitur in ſe perfecte tunc eſt aliquo
modo pn̄s vnūquodqꝫ enim eſt cognoſcibile ſm̄ ꝙ
plus hȝ de entitate et iđ futura in ſe non cognoſci
mꝰ. ¶ Ad 13m. rn̄detur ꝑ ampliatiões qꝛ hec dictio
intelligitur habet vim ampliandi et ideo nō ſequi
tur antichriſtus intellig̃ ergo antixp̄s eſt Sed q̄-
ritur an ſenſus interior recipiat ſpecies cū condi-
tionibus materie ſi ſic vr̃ ꝙ nō cognoſcat niſi ſingu
lare quod tn̄ eſt falſū quia q̇ ymaginat̃ caſtra in hyſ
pania non videtur ymaginari aliquod ſingulare.
Si non Contra in hoc ſenſus et intellectus diffe
runt quia ſenſus eſt ſingularium. De hijs in tertio
de anima.

¶ Finit ſecundus de anima.

¶ Sequitur tertius de anima.

Circa initium tertij libri queruntur 5e.
Primo an ſint tantum quinqꝫ ſenſus ex
teriores Secundo an ſint quinqꝫ ſenſꝰ
interiores Tertio an intelligere ſit idē
ꝙ fātaſia. Quarto an intellectus ſit potētia paſſi
ua. Quinto an ſpecies conſeruētur in intellectu.

Ad primum ſic proceditur videtur ꝙ nō
ſunt tantū quinqꝫ ſenſus exteriores qꝛ
phūs dicit in 2. phiſi. ꝙ poſſe ſanari et
poſſe infirmari nō ſunt idem ſicut nec
ſanari et infirmari ergo videre albū et
videre nigrum non ſunt ab eadem potentia vnde
philoſophꝰ dicit in tertio de aīa ꝙ potētie quodā
modo vident̃ eē infinite Itē potentia calefactiua
et potētia frigefactiua diſtinguūtur ſp̄e qꝛ calor et
frigꝰ ſpecie diſtinguūtur ergo potentia ad recipiē-
dū calorē et ad recipiēdū frigꝰ diſtinguūt̃ ꝑ eandē
rōnē et hoc etiā pȝ qꝛ aqua nō eſt nāliter capax ca
liditatis ſʒ violenter ergo eſt alia poª nālis ꝑ quā
recipit frigiditatē ⁊ caliditatē ergo eſt alia poten
tia ad videndū albū et ad videndū nigrū Si enim
eſſet tantum vna potētia viſiua ſequeretur ꝙ nūc
ego eſſem in potentia ad eandem viſionem nūero
quam heri habui qꝛ omnis potentia remāſit in me
Sed contra eſt philoſophus.

¶ Reſpondeo dicendum ſecundum S. T. 1. par-
te. q. 78. ar. 3. ꝙ quidam diſtinguunt ſenſꝰ ex parte
organorum in quibus dn̄atur aliquod elementorū
ſcȝ aqua vel aer vel aliquid huiuſcemodi Sed con
tra ſenſus nō ē propter organa ſed econuerſo: er-
go non ſunt diuerſe potentie propter diuerſa orga
na. Item guſtus et tactus ſunt diſtincti ſenſus et
tamen in lingua videntur habere idem organum
cum ſit vnus nerꝰ tm̄ in vna lingua. Alij diſtig̃ūt
ſenſus ex ꝑte medij. Quidam enim ſentiūt ꝑ me-
dium cōiūctuȝ vt guſtus et tactus. Alij vero ꝑ me-
dium extrīſecū Sed ſenſus nō eſt propter mediuȝ
Et ideo dicendum ꝙ potētie ſēſitiue diſtinguntur
ꝑ diuerſū modū imutādi per exterius ſenſibile a q̊
imutātur vnde a diuerſis ſenſibilibus ſēſus diuer
ſimode imutatur. In cōi tamē opatione eſt quedaȝ
imutatio ſpūalis ꝑ quā ſimilitudo obiecti eſt in or-
gano ſenſus et hec eſt cauſa quare aqua non ſētit
ignē quia ſolum imutatur imutatione naturali et
nō ſpūali id eſt recipit calorē et nō ſp̄eȝ caloris.

¶ Notādum ꝙ in viſu eſt tm̄ immutatio ſpūalis.
In alijs aūt cum imutatione ſpūali eſt naturalis
vel ex parte obiecti vel ex parte organi Exēplum
primi vt in auditu cuiꝰ obiectum ſcȝ ſonus eſt cum
motu locali. Et in olfactu cuius obiectum ſcȝ odor
eſt cum alteratione. Exēplū 2. vt in tactu vn̄ manꝰ
tangēs calida calefit ſimiliter in guſtu vnde ligua
humidatur ꝑ humiditatē ſaporū. Si queratur q̇s
ſenſus eſt perfectior. Dicendū ꝙ viſus qui tantuȝ
ſpūaliter imutatur Eſt etiam cōmunior. Poſt hoc
auditus Tertio olfactus quia motus localis p̄ce-
dit alteratione Secūdo dicitur ꝙ p̄ter iſtos quiqꝫ
ſenſus non ſūt plures qꝛ in aīali perfecto ſūt oēs
ſenſus et in ip̄o non videmus niſi quiqꝫ Primū pȝ
quia aīali ꝑfecto nullū defficit mediuȝ requiſitum
ad ſentiendum quia nec intrinſecuȝ nec extrīſecū
Qꝫ autē iſti 5. ſenſus realiter diſtinguūtur patet
qꝛ aliquis ꝑdit viſū qui nō ꝑdit auditū De hijs aūt
dictum eſt ſupra oſtendēdo ꝙ potētie diſtingūtur
per actus et ꝯ̄ñti per obiecta.

¶ Solet dubitari vtrum medium īpediat ſenſati-
onem Et videtur ꝙ ſic quia qñ mediū eſt denſū tūc

minus bene videmus vnde propter hoc āntiqui dixerunt eſſe vacuum inter nos et ea que videmus. Forte cōcedis vnde quādo mediū eſt magis rarum tanto res clarius videtur. Sed contra illud quod eſt neceſſarium ad viſionē nō impedit eam ſed mediū eſt neceſſariū ad viſionem vt patet ex ſupradictis Item ſi medium reſiſteret propter denſitateʒ multiplicationi ſpērū vel lumini ſequeret ꝙ lumē nō produceretur in īſtanti. Secundo dubitatur qꝛ dictū eſt ꝙ ſenſus imutatur a ſēſibili. Sed contra ſenſibile nō agit i n ſēſū qꝛ agens ad paſſuʒ habet relationem realem et mutuā ſʒ ſēſibile non habet relationem re alē ad ſēſum ſʒ ecōuerſo ſicut ſcibile non habet relationē realem ad ſcientiā ſʒ ecōuerſo. Itē agens et patiens debēt eſſe cōtraria vt habetur primo de genera. ſʒ non eſt contrarietas īter ſēſibile et ſenſū. Forte dicis ꝙ ſenſibile ſolum per accidens agit in ſenſum. Cōtra ſermones habiti in ſciētijs debent eſſe ꝑ ſe qꝛ de hijs que ſunt per accidēs non eſt ſcientia ſʒ ariſto. abſolute dicit ſenſibile agere in ſēſum ergo per ſe agit in ipſum Forte ꝯcedis quia ſupra dictum eſt ꝙ impoſſibile eſt viſionē eſſe ſine obiecto et ꝙ excellens ſēſibile corrūpit ſenſum. Contra accidētia nō proprie corrūpuntur ⁊ dato ꝙ corrūperentur tamē nulla corruptio fit per imutationem ſolū ſpiritualem ſʒ excellens ſēſibile nō immutat ſēſū niſi ſpiritualiter qꝛ nichil ꝓducit in medio niſi ſpeciem ergo nichil ꝓducit in organo niſi ſpeciem que eſt res ſpiritualis

¶ Tertio. Dubitatur an imutatio viſus ab albedine ꝯtrarietur imutationi viſus a nigredine ⁊ videtur ꝙ ſic qꝛ ꝯtrariorū contrarie ſūt cauſe ergo albedo ⁊ nigredo cauſant cōtrarios effect⁹. Item viſio albedinis et nigredinis nō ſunt ſimul ſicut nec idē corpus ſimul figuratur diuerſis figuris ſecūdū algazel em 4. metha. In oppoſitū tamē arᷣ quia per idem mediū videtur album ⁊ nigrū ergo imutationes iſtorum ſūt ſimul.

¶ Ad primū dicitur ꝙ ſpecies nō habet cōtrariuʒ et ideo nō habet per ſe reſiſtentiaʒ in ſua multiplicatione. Sed cōtra dēſitas ꝯtrariatur multiplicationi luminis et ſimiliter opacitas Dicēdum ꝙ dēſitas nō ſimpliciter cōtrariatur ſʒ bene eſt cauſa ꝙ lumen nō diffūdatur ad tantam diſtātiam. iſta enī ſunt diuerſorū generum ergo nō contrariantur. et hoc modo etiam aer turbidus īpedit productionē luminis quod ſupra diximus produci ſēper in iſtanti licet talis illuminatio ſequatur motum localem ſecūdum S. T.

¶ Ad ſecundum dubium dicitur vno modo ꝙ quādo color incipit de nouo videri tūc acquirit entitatem realem que eſt relatio inq̄ʒtum eſt agens ⁊ nō inq̄ʒtū eſt ſenſibile Alij dicunt ꝙ iſta imutatio ſpiritualis non ſufficit ad relationem realē quod nō credo Cū aūt queritur de excellenti ſēſibili qᵭ corrumpit ſenſū dicitur ꝙ hoc nō eſt ſolū per ſpeciem ſed realiter in agendo in organum qᵭ corrūpitur. et per ꝯn̄s ſēſus ſicut fractis chordis corrūpitᷣ melodia Sed tūc queritur quā qualitatem naturaleʒ ꝓducit intenſiſſima dulcedo corrūpendo et diſgregando viſū Forte dicis ꝙ per ſolā ſpeciē corrūpit proportionē organi et corrupta ꝓportione ex ꝯñti corrūpitur organū per accn̄s ſed q̄ritur in quo conſiſtit illa ꝓportio Si in qualitatibus primis difficile eſt ꝙ ille per ſpēs varientᷣ. Item ea que ſūt per accn̄s ſūt ab arte relinquenda nec de ipſis eſt ſcia ideo drᷣ ꝙ ibi ꝓducitur qualitas naturalis innominata vel predicte ſpecies diſgregant viſū. Et per ꝯn̄s diminuunt quia virtus vnita fortior eſt ſeipā diſperſa.

¶ Ad tertiū dubium dicitur ꝙ in cauſis vniuocis ex cauſis ꝯtrarijs ſequuntur ꝯtrarij effectus De viſione autem dictū eſt ſupra.

¶ Contra hec arguitur. Primo ꝙ ſunt plures ſēſus q̄ʒ 5. quia ſupra dictum eſt ꝙ ſunt duo tactus. Item nō eſt notum ꝙ nos habeamus omnes ſēſ⁹ qꝛ animalia vt canes ſētiūt aliquos odores quos non ſentimus inſequēdo leporem ergo videtur ꝙ in eis ſit aliquis odoratus qui non eſt ī nobis ſicut in nobis eſt aliquis ſēſus qui nō eſt in alijs animalibus ſcʒ quodlibet animal habeat mediū itriſecū et extrinſecum. Itē in talpa eſt ali⁹ q̄ʒ ſit in nobis quia nos nō videmus opto oculo talpa auteʒ ſētit non obſtante ꝙ habeat oculum coopertum. Forte dicis ꝙ nō Contra tūc natura fruſtra ſibi dediſſet locum oculorum et cutem ſuper oculos Hoc enim factum eſt ne oculus eius a terra ledatur.

¶ Secundo viſio hominis et viſio equi ſp̄e differt ergo ſunt plures ſenſus ſpecie q̄ʒ. 5ᵉ. Añs pʒ quia viſus hominis eſt ī anima que indiuiſibilis eſt viſ⁹ autem ſerpentis eſt in aīa diuiſibili. Iteʒ virtutis organice ſunt diuerſe quaruʒ organa ſunt diuerſa ſed animalia reſpirātia ⁊ non reſpirantia habent diuerſa organa ergo habent diuerſum olfactum Item ea que ſunt eiuſdē rationis poſſūt equari ſʒ nūq̄ʒ homo et linx poſſunt equari qꝛ linx ſēper melius videt qꝛ nos aper auditu ⁊c. ſi dicas viſus lincis eſt ꝑfectior in eſſe qualitatis nō aūt in eē viſus hoc nil valet qꝛ quero in eē cui⁹ qualitatis eſt ꝑfectior Item poti⁹ dicendū eſt oppoſitum.

¶ Tertio arᷣ ꝙ ſunt duo viſus qꝛ viſus hʒ duo obiecta ꝑ ſe primo ſcʒ colorem et lucē ergo nō eſt vna perſona Forte dicis ꝙ viſus ꝑ ſe primo cognoſcit lumen Contra obiectum primū ipſius potētie extendit ſe ad omnia cognoſcibilia ab illa potētia ſʒ non omne viſibile eſt lumen ergo eſſe viſibile non per ſe primo cōuenit lumini quia qᵭ cōuenit alicui ꝑ ſe primo conuenit ſibi conuertibiliter Forte dicis ꝙ ſenſus viſus eſt vnus quia illud quod principaliter videtur eſt vnū ſcʒ lumē quod pōt dici videri ꝑ ſe primo qꝛ videtur ſine alio et non ecōuerſo. Sed contra Hoc modo poſſet dici ꝙ ſēſus tactus eſt tm̄ vnus quia principale tāgibile eſt vnū ſcʒ caliditas

¶ Quarto arᷣ ꝙ vnitas et multitudo ſenſuū non eſt ex obiecto. quia effectus non eſt perfectior ſua cā ſed potentia eſt magis vna q̄ʒ ſuū obiectum quia ſuū obiectum eſt vnū vnitate gn̄is vel ſpēi potētia autem habet vnitatem realem. Item potētie ſp̄e diſtincte pn̄t habē eūdē actū. quia lux ſolᷣ ⁊ calor producunt eundē calorē ſpecie et ſimiliter motus localis. Item ſol et homo generant eūdē homineʒ Et aliqn̄ eadē potētia pōt ī diuerſa obiecta vn̄ idē

calor indurat lutũ et facit ceram mollem.
¶ Quinto arguitur ꝙ ſenſus diſtinguũtur per organa et per media quia hoc modo phũs ꝓbat hic numerũ ſenſuũ. Primo ſcilicet ex parte mediorum ſecundo ex parte organorum vel inſtrumentorum. Tercio ex parte ſenſibilium. Item hoc modo diſtinguit albertus.
¶ Sexto quodlibet ſẽſibile per ſe habet propriũ ſenſũ ſed ſenſibilia cõmunia ſũt ſẽſibilia ꝑ ſe ergo habent proprium ſenſum vel detur ratio quare ſenſibilia per ſe cõmunia nõ ita bene diuerſificant potentias ſicut ſenſibilia per ſe propria Itẽ vnus eſt intellectu circa omnia intelligibilia ergo per vnũ ſenſum poſſumus cognoſcere oĩa ſẽſibilia.
¶ Septimo ſenſus interiores ſunt diſtincte potẽtie et tamen oẽs habent idem obiectũ quia nichil eſt obiectum ſenſus coĩs quin ſit obiectum ymaginatiue. Item aliquando vnus ſenſus eſt circa duo obiecta vt viſus circa lucem et tenebras. Itẽ oĩs ſenſus eſt intra carnem ergo oĩs ſenſus eſt interior ſenſus etiam tactus eſt in corde ſecũdũ auicẽnam.
¶ Octauo arguitur qꝛ ſẽſus exteriores diſtiguuntur ex parte organorum vel ex parte mediorꝫ. ſꝫ media non ſũt niſi tria ſcꝫ aqua caro ꝛ aer. Forte dicis ꝙ ſẽſus diſtinguntur ꝑ diuerſos modos inuitendi a ſuis obiectis vnde calor cauſat imutationem naturalem et ſpiritualem qñ tangitur. Cõtra duo ſũt ſenſus tactus vt ſupra dictum eſt et tamen non eſt niſi vnius modi imutandi. Forte dicis ꝙ ſenſus tactus ſũt duo qꝛ qualitates tangibiles nõ ſunt eiuſdem generis primi. Contra vnus viſus eſt circa colorem et lucem et tamen iſta non ſunt eiuſdem generis primi nec ſenſus diſtiguntur per organa qꝛ quilibet ſenſus eſt in eodem organo cũ tactu qꝛ tactus eſt fundamentum ad omnes ſenſus Itẽ idem tactus ſẽtit caliditatem et dolorem quando neruꝰ diuiditur ꝛ tamen iſta ſũt diuerſa obiecta viſus etiã per ſe cognoſcit colorẽ et magnitudinem que ſunt diuerſorum generum. Sẽſus etiam cõmunis ꝑ ſe cognoſcit magnitudinem et figuram que ſũt in diuerſis ꝑdicamentis et tamen eſt vnus ſenſus ergo potentie nõ diuerſificãtur ꝑ obiecta. Forte dicis ꝙ tactus nõ ꝑcipit dolorem primo ſꝫ qualitates primas que ſunt eius obiectum. Cõtra ita bene percipit dolorem ſicut viſus ꝑcipit colores medios.
¶ Nono arᷓ ꝙ medium imutatur realiter et naturaliter a calore qꝛ naturaliter imutatur a calore et frigiditate ſꝫ color ſequitᷣ ex cõmixtione iſtarũ qualitatũ ergo in aere poteſt eſſe color et hoc patet in nubibus quas nõ videremus niſi eſſẽt colorate itẽ
¶ Ad primũ dr̃ ſuperius. Ad aliud dicũt quidã ꝙ per olfactum ꝑcipimus omnem odorẽ ſꝫ non ſcimꝰ diſcernere ꝓpter propinquitatem noſtri oderatus ad cerebrum in omnibus tamen iſti ſẽſus ſunt eiuſdem ſpeciei licet ſubiecta differant ſicut caliditas eſt eiuſdem ſpeciei in igne et in lapide De talpa dicit albertus libro 22. de animalibus ꝙ habet loca oculorum ſꝫ non oculos. Alius dicit ꝙ ſub pellicula habet paruum lumen quo videt ſe eſſe extra terram fodendo natura ſolers et ſollicita ſecundum albertum hic c. 131. operuit oculos pelle qꝛ cibũ venatur ſub terra et ſepe eſt in ea ideo non poteſt ferre magnam lucem ſolis quando exit.
¶ Ad ſecundũ dicitur ꝙ viſio hominis non eſt anime ſed in potentia que eſt in compoſito ex anima ꝛ corpore. Et in eodem eſt ſpecies ſenſibilis. Sed contra ſupradictum eſt ꝙ ſpecies ſenſibilis eſt ſine materia ergo non eſt in compoſito ex materia ꝛ forma ſed eſt coniuncta materie dicendum ꝙ ſolus intellectus abſtrahit a materia ſenſus tamen dicitur eſſe ſuſceptiuus ſpecierum ſine materia propter materiam ſupra poſitam. Ad aliud patet ex dictis et magis patebit inquirendo de ſenſibus interioribus hominis et aliorum animalium an ſint eiuſdẽ ſpeciei.
¶ Ad tertium dicitur ꝙ obiectum viſus eſt color vt eſt quoddam magis commune ad calorem ꝓprie dictum et ad lucem Sed vtrũ de iſtis dicatur color vniuoce videtur ꝙ non quia in primo de anima. t. c. 8. dicitur ꝙ ratio animalis ſecundum vnumquodqꝫ eſt altera ergo ratio coloris et iaꝫ eſt altera id eſt equiuoca Reſpondet albertus ibidem ꝙ illa greca tranſlatio eſt incorrecta vnde in arabico dicitur vtrũ vna ratio ipſius anime ſit ſicut animalis aut ſit ſecundum vnumquodqꝫ altera Vel dicitur ꝙ ratio coloris vt generis eſt vna ſed ſecundum eſſe qđ habet in diuerſis ſpeciebus eſt altera. Si dicatur nulla potentia vna extendit ſe ad corruptibile et incorruptibile ſed lux ſolis et incorruptibilis et non color negatur primum quia intellectus intelligit corruptibilia ꝛ incorruptibilia que genere phiſico differunt.
¶ Ad 4^{m}. ſupra dictũ eſt Nec incõuenit duas potentias habere eundeꝫ actum tranſeũtem nõ aũt imanentem Et eadem potentia propter diuerſam diſpoſitionem paſſi producit diuerſos actus tranſeuntes.
¶ Ad 5^{m}. dicitur ꝙ ille diſtinctiones non ſunt prime diſtinctiones potẽtiaꝝ ſed tm̃ a poſteriori Sed de hoc non curamus. vide albertum in. ſecundo de anima, tractactu. quarto capitulo. 2. et 3. et quarto.
¶ Ad 6^{m}. dicit S. T. 1. parte. q. 78. ar. 3. ad. 2. ꝙ ſẽſibilia communia per ſe. non per ſe primo immutãt ſẽſũ ſed rõne qualitatis vt ſupra dictũ eſt licet etiã figura ſit qualitas tñ non per ſe primo imutat ſenſum Ad aliud dicitur ꝙ intellectus eſt potẽtia magis vniuerſalis et magis abſtractus et ideo omnia intelligit.
¶ Ad 7^{m}. dr̃ ꝙ diuerſi ſenſus habent idẽ obiectũ materiale ſed non formale nec viſus eſt circa tenebras per ſe. Ad aliud dr̃ ꝙ ſenſus non dicitur exterior quia ſit extra animal ſed quia percipit ſua ſenſibilia nõ mediãte alio ſenſu et dr̃ ꝑticularis qꝛ ꝑcipit tantum vnũ genꝰ ꝓpriorũ ſẽſibiliũ Sed adhuc Dubitatur de tactu an ſit tm̃ in neruis quia auicẽna dicit ꝙ non debet putari ꝙ ſentiens eſt neruus ſed neruꝰ reddit ſẽſuꝫ tangibilem alteri mẽbro qđ eſt caro Alias oporteret neruum eſſe expanſũ per totum et ſic quelibet pars hominis eſſet neruoſa. Item paralitici nõ perdunt neruos nec habentes apopletiam et tamen in aliquibus partibus corporis nõ ſentiũt per tactum. Os etiam ſentit ſi ſcin-

ḋatur et tamen os hominis non eſt caro nec habet neruum vt patet in dentibus ergo tactus non ſolū fit per carnem nec ſolū eſt in neruo. Sʒ illud quod ſupra dictum eſt videtur eſſe magis cōſonum ari. Et tūc dicitur ꝙ ſi os tangatur hoc ſentimus ſicut ſi tangatur clipeus.

¶ Ad octauū ſatis patet ex dictis Sed ad .9m. dicitur ꝙ licet in aere poſſet generari color remiſſus tamen tunc nutriretur aer in corpus mixtuʒ.

AD ſecūdum ſic proceditur videtur ꝙ nō ſint plures ſenſus ĩteriores quia tunc ſuperfluerent ſenſus exteriores cum omnia poſſint cognoſci ꝑ vnum ſēſum interiorem cōmunem. ſʒ ꝯtra eſt philo.

¶ Reſpondeo dicēdum ſecūdū. S. T. 1. parte. q. 78. ar. 4. tot ponēdi ſūt ſenſus quot ſufficiūt ad vitam ꝑfecti animalis qꝛ natura non deficit ĩ neceſſariis. Ad vitam autem animalis requirūtur diuerſe operationes ⁊ ꝑ cōſequens diuerſe potentie q̄ſ ſcʒ non poſſūt reduci ad eandem. Nec ſufficit tantum apprehēdere rem preſētem quod fit per ſēſus exteriores ſʒ oportet apprehendere abſentia alias animal nō moueretur motu progreſſiuo ad querendum victum. Et ideo oportet ꝙ in animali remaneant ſpecies poſt actualem ſēſationem vt cognoſcat rem abſētem. Recipere autem et retinere pertinēt ad diuerſas potentias qꝛ que bene recipiunt male retinēt vt patet in humidis ⁊ ideo oportet ꝙ in nobis ſint duo ſēſus interiores quoꝝ vnꝰ recipit ſpem et alius retinet eam et cōſeruat.

¶ Notandum preterea ꝙ animalia duplices res cognoſcunt per ſenſus interiores ſcilicet res que ſentiuntur per ſenſus exteriores Secundo res nō ſenſatas Exemplum ſecundi vt quādo ouis videt lupum veniētē tunc ſtatim apprehendit ĩimicitiaʒ et fugit et auis colligit palleam qꝛ cognoſcit per ſēſum interiorem ꝙ vtilis eſt ad nidificādum iſta enĩ non cognoſcūtur per ſenſus exteriores. Tunc dico ꝙ propter res ſēſibiles a ſenſu exteriori ponendi ſunt duo ſēſus interiores ſcʒ ſenſus cōmunis et fantaſia quorū primꝰ ponitur ad recipiendū ſpes ſecundus autē ad cōſeruendum ſʒ ad cognoſcēduʒ res non ſēſatas ponūtur duo aliȷ ſēſus interiores ſcʒ cogitatiua que cognoſcit tales res non ſēſatas et memoria que bene ꝯſeruat ſpecies taliū rerum et illa potētia que in nobis dicitur cogitatiua vel ratio particularis quia aliquomodo diſcurrit in aliȷs animalibus vocatur eſtimatiua quia ex ſolo inſtinctu naturali cognoſcunt aliquas intentiones non ſenſatus Et propter eandem rationem potētia q̄ dr̄ memoria in nobis dicitur memoria et remiſcētia quia quaſi ſillogiſtice inquirit preteritorū memoriam ſecundum indiuiduales ĩtētiões

¶ Item ex hiȷs ſatis patet ꝙ fantaſia et memoria poſſunt dici theſauri ſpecieruʒ quia conſeruāt ſpecies. Item iſti .4. ſenſꝰ habent diſtinctum ſitū et cellulas in cerebro quia ſenſus cōis ponitur in principio capitis ad quē terminātur cognitiones ꝑticularium ſenſuum Et iſte ſenſus cōis cognoſcit operationes diuerſorum ſenſuum et ponit differētias inter obiecta eorum ſcʒ inter album et dulce. Hoc autem non poteſt facere aliquis ſenſus particularis quia nullus ponit differentiam inter aliqua niſi cognoſcat ea. Secūda autem ratio quare ponēdus eſt ſēſus communis eſt ad iudicādū de ſēſibus exterioribus neſciētibus iudicare de ſe ipſis vnde per viſū neſcimus nos videre ſed ꝑ ſēſum cōmunē vt dicit .ſ. t. ibidem ad 2. Contra ꝑuiſum ꝑcipimꝰ tenebras cecus enĩ nō poteſt ſcire ſe eſſe in tenebris ergo ꝑ viſū ſcimus nos nil videre ergo viſus ſupra ſe reſflectitur Negatur cōſequētia. Et ſi phūs dicat ꝙ viſus indicat ſe videre dicendū ꝙ ibi viſus capitur pro ſenſu cōi pro q̄to iudicat de obiecto viſus Secūdus ſēſus ĩterior dicitur fātaſia Tertius autem qui ſecūdū medicos eſt in media parte capitis dicitur eſtimatiua in brutis autem in poſteriori ꝑte medie partis cerebri ſecūduʒ .ſ. t. opuſculo 43. c. 4. ¶ Quartus autem memoria ⁊ ē ĩ vltia ꝑte cerebri Preterea notādū ē ꝙ aui. poſuit 5. ſenſus interiores quia inter fantaſiam et eſtimatiuē poſuit ymaginatiuam. Sed hoc reprobat Auerrois nec ē ponēda pluralitas ſine neceſſitate Et ideo dicitur ꝙ ymaginatiua eſt eadem potentia cum fantaſia. Et ſic non ſunt niſi quattuor ſenſus interiores Circa hec dubitatur primo quare ponendus eſt ſenſus communis Sed iam dictū eſt ꝙ ponitur ad cognoſcendum actus ſenſuū exteriorum ſecūdo ad ponendum differētiam ĩter obiecta eorū Ratio primi eſt quia nulla virtus materialis et organica reflectitur ſupra ſeipſam quia alias idem poneretur in ſeipſo ergo viſus non videt ſe videre Secus autem eſt de intellectu qui eſt immaterialis. Sēſus autem cōis cognoſcit actiones aliorum quia ſe habet ſicut centruʒ ad circulum ex hiȷs patet an viſus ſciret ponere differentiam inter album et nigrum et an ꝑcipit quando videt album et quando videt nigrum. Si queratur an ſenſus interior cognoſcens colorem ſit ſimilis coloris. Et ꝑ ꝯn̄s an ſit coloratus Dicendū eſt ſicut de ſenſu exteriori qui poteſt dici ſimilis colorato qꝛ habet ſimilitudinē et intentionem colori. Et ꝓpter hoc quidam dicunt viſionem eſſe aliquomodo coloratam Secundum pʒ quia licet viſus diſcernat inter albū et nigrum non tamen inter albū et dulce Et ſi queratur an ſit vnus ſenſꝰ nūero diſcernens oīa ſenſibilia Dicendū ꝙ ſic ſicut eſt vnū centrum a quo egrediuntur diuerſe linee licet ſit multiplex ſecundum rationem per comparationem ad diuerſos ſenſus particulares a quibus immutatur Qʒ autem ſenſꝰ interiores realiter differāt pʒ qꝛ aliquis non habʒ memoriam que tamen habet ſenſum communeʒ et diſtinguit fatuus inter album et nigrū et S. T. opuſc. 43. dicit ꝙ ſenſus communis tamen recipit quia eſt in prima parte cerebri que eſt humida non retinet tamē ſpecies niſi ĩ preſentia reȷ extra. Eſtimatiua etiam non retinet.

¶ Contra hec arguitur quia ſenſus ĩterior eſt nobilior ſenſu exteriore ergo non ĩmutatur ab eo qꝛ agens eſt nobilius paſſo. Item ad ponendum differentiam inter album et dulce ſufficiunt duo ſen

ſus ſcilicet viſus et guſtus.

¶ Secundo. arguitur ꝙ nõ ſunt quinqꝫ ſenſus exteriores q2 eadem potentia faciliter recipit et ꝯſeruat dictum eſt enim ꝙ fantaſia bene cõſeruat. ſꝫ ꝙ bene recipiat patet q2 eſt tãte humiditatis ſicut ſẽſus cõmunis Et aliquorũ fantaſia imediate apprehendit rem. Itẽ fantaſia non poſſet ꝯſeruare ſpecies niſi eas reciperet ergo ad eãdem potẽtiam ꝑtinet recipere ſpeciem ⁊ eam cõſeruare.

¶ Tertio imaginatiua ſiue fãtaſia recipit ſpecies rerũ non ſẽſatarum ergo nõ eſt neceſſe ponere eſtimatiuam añs ptꝫ p S. T. quia in fantaſia eſt ſpecies mõtis aurei qui eſt res nõ ſenſata.

¶ Quarto nõ eſt ponenda pluralitas ſine neceſſitate ſꝫ omnia poſſunt ſaluari ꝑ tres ſenſus iteriores ſcilicet per ſenſũ cõmunẽ eſtimatiuã ⁊ memoriã. Forte dicis ꝙ nõ quia eſtimatiua tantũ percipit qualitates ſenſibiles ſenſu exteriori ſeu delectabile et contriſtabile ſecundum ſenſum Contra quicquid poteſt virtus inferior poteſt et ſuperior eſtimatiua eſt ſuperior ad fantaſiam igitur cognoſcit quicquid cognoſcit fantaſia. Item fantaſia eſt idem ꝙ ymaginatiua ſed poſſumꝰ ymaginari intẽtiones non ſenſatas ergo fantaſia cognoſcit eas Et hoc etiam probatur aliter quia neceſſe eſt itelligentem fantaſmata ſpeculari ſed aliquãdo per intellectum apprehendimus ea que percipit eſtimatiua ergo fantaſia illa cognoſcit Q2 etiam eſtimatiua cognoſcat qualitates ſenſibiles patꝫ quia eſtimamꝰ vinũ eſſe dulce.

¶ Quinto arguitur ymaginatiua diſtinguitur a fantaſia quia quero an eadem potentia bene recipit ſpeciem montis aurei et bene conſeruat. vel ẽ alia Non primũ vt ſupradictũ eſt Si ſecundũ tũc opꝫ ponere duas potentias. Forte dicis ꝙ memoria conſeruat illas ſpecies Sed contra Memoria etiam poteſt conſeruare ſpecies qualitatum ſenſibiliũ ergo non eſt neceſſe ponere fantaſiam ad cõſeruandum illas ſpecies Añs patet quia leſa poſteriori parte cerebri homo non recordatur preteritorum ergo in memoria reſeruantur oẽs ſpecies rerum ſenſatarum.

¶ Sexto intellectꝰ nichil cognoſcit niſi prius accipiatur a ſenſu vt dicit in 1. poſte. ergo eſtimatiua nõ poteſt ꝑcipere itentiones quas nõ percipit ſenſus exterior. Item ſi eſtimatiua eſſet ſpecialis potentia ſimiliter memoria tũc phi. potuiſſet dixiſſe ꝙ neceſſe eſt intelligẽtem memorabilia ſpeculari quod tamen eſt falſũ ſꝫ dicit ꝙ neceſſe eſt intelligentem fãtaſmata ſpeculari igitur ⁊c.

¶ Septimo ꝗritur quis iſtoꝝ ſẽſuum interioꝝ eſt nobilior. Si dicis ꝙ fãtaſia quia fantaſma imutat intellectum. Cõtra eſtimatiua habet nobiliorem operationem quia tãte ꝟtutis eſt vt cognoſcat res nõ ſenſatas et preterita. Forte dicis ꝙ fãtaſia ſolum eſt nobilior memoria et ſẽſu communi. Primũ patet quia memoria non eſt ꝟtus cognitiua.

Secundum patet quia fantaſia aliquo modo diſcurrit et componit ſpecies ad inuicem. Contra omnis ſenſus eſt cognoſcitiuus ergo memoria cognoſcit. Item ſenſus communis reperitur in quolibet animali non autem fantaſia ergo ẽ nobilior.

¶ Octauo cerebrum eſt tantum vnum organum ergo eſt tantum vnus ſenſus interior. Si dicas ꝙ diuiditur in tria organa ſeu ventriculos et concauitates ſequitur ꝙ non ſunt niſi tres ſenſus interiores. Item actus fãtaſie ⁊ ſenſus communis ſunt eiuſdem ſpeciei ergo et ipſe potentie Antecedẽs pꝫ. quia ſpecies habẽtes idem obiectum ſunt eiuſdem ſpeciei ſed de albedine eſt ſpecies i ſenſu cõmuni et ſimiliter in fantaſia ⁊ ſic iſte ſpecies habẽt idem obiectum et per ꝯñs ſunt eiuſdẽ ſpẽi.

¶ Nono arꝰ ꝙ nõ ſit ponẽdus ſenſus cõmunis q2 commune predicatur de aliis ſed iſte ſenſus interior nõ predicatur de exterioribus igr̃. Iteꝫ omis ſẽſus eſt tm̃ vniꝰ cõtrarietatis. Et propt̃ hoc phũs ponit duos ſenſus tactus ſed ſenſus cõis eſt oĩꝫ cõtrarietatum. Forte dicis ꝙ primũ eſt verum de ſenſu pticulari. Contra. Omnis ſenſus eſt circa aliqđ vnũ genus proximũ ſed diuerſe qualitates contrarie nõ hñt vnũ genus proximũ

¶ Decimo. Ideꝫ paſſum nõ patitur ſimul a diuerſis agentibus ſed ſenſus cõis videtur imutari aq̃libet ſẽſu ergo nõ eſt vnꝰ ſenſus. Nec valet dicere ꝙ ponẽdus eſt ſenſus cõis ad diſcernendũ diuerſa ſenſibilia vel ad cognoſcendum actus aliorum ſenſuum qm̃ tunc procederetur in ĩfinitũ quia oportebit ponere aliam potentiã ad diſtiguẽdum et cognoſcendum actus ſenſus cõis et eſtimatiue. Si dicas ꝙ eſtimatiua cognoſcit ſe cognoſcere tũc ſequitur ꝙ aliqua virtus materialis habet ſupra reflexionem. Forte dicis ꝙ ꝑ intellectum diſtinguimꝰ actus ſenſuũ interiorũ Contra tũc non oporteret ponere ſẽſum communẽ quia dicetur ꝙ ſufficit itellectus Et hoc probatur quia ipſe ſolus componit et diuidit ergo ipſe ſolus diſcernit ſenſibilia diuerſorum ſenſuum.

¶ Undecimo videtur ꝙ omnis ſenſus ſit communis q2 viſus percipit plura ſcilicet album ⁊ nigruꝫ Item non videtur quomodo ſpecies coloris pueniat vſqꝫ ad ſenſum cõmunem quia cerebrum hominis non eſt dyaphanũ. Videt̃ etiam ꝙ ſi ſenſus communis omnia ꝑcipit ꝙ ſuperfluum ſit ponere alios ſenſus exteriores.

¶ Duodecimo queritur quod eſt obiectũ ſẽſꝰ communis Non poteſt dici ꝙ ſit qualitas ſẽſibilis quia percipit differẽtiam albi et nigri vl̃ percipit ſitum qui non eſt qualitas. Forte dicis ꝙ obiectum eius eſt ſẽſibile commune. Contra Tempus percipit̃ a ſenſu interiori et ſimiliter locus et tñ iſta non ſũt ſenſibilia communia. Item color ꝑcipitur a ſẽſu cõmuni ⁊ tamẽ nõ eſt ſenſibile cõmune. Itẽ nichil eſt vniuocũ ad res diuerſoꝝ ꝑdicamẽtorũ ſed ſenſus interior extendit ſe ad omnia predicamenta vnde Commentator dicit ꝙ virtus cogitatiua cognoſcit formas indiuiduales omnium decem predicamentorum vnde cognoſcit hanc animam non eſſe hoc corpus et ſicut ouis cognoſcit inimicitiam ita cognoſcit hanc ſubſtantiam abſolute. Preterea aliquod eſt ſenſibile anime quod cognoſcitur a ſolo intellectu quia numerus eſt ſenſibile commune ⁊ tamen numerus angelorum cognoſcitur tantum ab

intellectu. Forte dicis ꝙ ſenſus cõmunis non ha=
bat vnum obiectũ. Contra ex hoc ſequitur ꝙ nõ ſit
vnus ſenſus.

❡ Tertiodecimo ar̄ contra hoc qđ dictũ eſt ꝙ ſēſ⁹
communis eſt in anteriori parte cerebri q꜠ ſenſus
cõmunis debet poni in nobiliſſima p̄te que eſt cor
Et hoc patet a ſigno quia punctura cauſat dolorez
in corde et non in cerebro ille autem dolor videtur
eſſe ſubiectiue in ſenſu cõmuni vł ſicut cognoſcen=
te Itē in embrione non eſt cerebrum nec ĩ medieta
te animalis annuloſi et tamen in illa parte eſt ſen
ſus interior.

❡ Ad primũ dicitur ꝙ paſſum inq̃tum huiuſmodi
eſt ignobilius non autem ſimpliciter. Sed vtrũ ſē
ſus interior poſſit ĩmutari a ſenſu exteriori videtur
ꝙ ſic quia ſompniantes exercẽt opera viuentium.
Dicendum ꝙ illa opera exteriora non fiunt p̄ ſenſ⁹
exteriores. Si dicatur memoria poteſt ĩmutare eſti
matiuam ergo ſēſus communis poteſt ĩmutare ſen
ſum exteriorem negatur ꝯña. Sed vtrũ intellect⁹
poſſit ĩmutare ſenſũ interiorem de hoc dicetur oſtē
dendo ſēſualitatem obedire rationi. Ad aliud dici
tur ꝙ ad ponēdum differentiam iter duo non ſuffi=
cit ꝙ illa cognoſcantur a duobus ſ꜠ ab vno ſimul et
ſemel.

❡ Ad 2^{m}. negatur ꝙ fantaſia faciliter recipiat ex
parte potentie.

❡ Ad 3^{m} dicitur ꝙ imaginatiua recipit ſpeciez ali
cuius totius cuius partes ſũt ſenſate

❡ Ad 4^{m}. dicitur ꝙ ſenſus cõmunis non ſup̄fluit
licet percipiat omnia que percipit ſenſus exterior
et ſimiliter dicitur de eſtimatiua. et quia ari. non vi
detur facere expreſſam mentionem de diſtinctio=
ne iſtarũ ſpecierũ ideo aliqñ vna capitur pro altera
Sed queritur an ſp̄es que eſt in memoria ſufficiat
ad hoc ꝙ intellectus ĩtelligat rem vł ſpecies que
eſt in cogitatiua abſq꜠ hoc ꝙ ſe cõuertat ad fantaſ
mata vt dicit philo. qm̄ neceſſe eſt ĩtelligentem fan
taſmata ſpeculari. Forte dicis ꝙ fantaſma capit̄ p̄
ſimilitudine alicuius ſingularis in quocũq꜠ ſenſu
interiori ſit.

❡ Ad 5^{m}. dr̄ ꝙ fantaſia bene ꝯſeruat ſed partes
montis aurei ſcđm ſuas ſimilitudines faciliter re=
cipiũtur in ſenſu cõi quia humida bene recipiunt.
Modo organum anterius ſenſus cõis eſt humiduz
et medulloſum vt dicit albertus Quia autez et
dura bene retinent et ideo in organo fantaſie eſt
maior durities prouenientes ex frigiditate cerebri.
Et in medio eſt eſtimatiua q̄ eſt calida ex motu mł=
ti ſpũs Sed memoria eſt in parte poſteriori que eſt
ſicca propter neruos motiuos qui oriuntur ab ipſa
cuius ſignũ. eſt quia leſa illa parte p̄ditur vel ledit̄
memoria Albertus tamen tractatu 4°. li. 2. cap. 7.
ponit preter 4. ſenſus interiores 5^{m}. qui eſt fanta
ſia que conuertit ſe taz ſuper intentiones q̃z ſuper
qualitates ſenſibiles. Et ideo ponitur ĩ medio me
die celle vnde leſa media cella non habetur ab ali
quo animali ordinatum regimē vite ſ꜠ efficitur fu=
rioſum Et per eam concipimus hominem cum du
obus capitibus.

❡ A 6^{m}. dicitur ꝙ intellectus aliqua cognoſcit q̄
tamē nõ cognoſcit ſēſus lcz ea cognoſcit per ſenſũ
Patet de deo. Ad aliud dictum eſt ſupra.

❡ Ad 7^{m}. videtur albertus dicere ꝙ fãtaſia eſt oĩ
bus nobilior vel aliter dr̄ ꝙ cogitatiua eſt nobiliſ=
ſima. p. S. T. de veri. q. 25. ar. 2. Et plus mouetur
ab intellectu. et eſt ſibi vicinior Licet forte fantaſ
ma plus moueat Forte etiam vt dictum eſt nõ om̄e
fantaſma eſt in fantaſia capiendo fantaſma p̄ ſpe=
cie rei ſingularis.

❡ Ad 8^{m}. iam dictum eſt ꝙ cerebruz hab꜠ 4. diuer
ſas diſpoſitiones Nec eſt verum ꝙ duo actus habē
tes idem obiectum ſemper ſint eiuſdem ſpeciei q꜠
idem color eſt obiectum ſenſus interioris et intel=
lectus. Quidam tamen nõ hn̄t pro inconuenienti
ꝙ ſpecies impreſſa ſenſui interiori et exteriori ſit
eiuſdē rationis ſicut ſpecies coloris recepta ĩ aere
et in aqua quia repreſentant eũdem colorē ſed nõ
oĩa repreſētãtia idem ſunt eiuſdē ſpeciei quia viſio
albedinis et ſpecies albedinis repreſentant idem
differunt tamē quia ſpecies que eſt in fantaſia re=
preſētat quodãmodo habitualiter ſenſatio autem
actualiter Sp̄es etiam que eſt in ſenſu cõi repreſē
tat ſenſationem exteriorem et ipſũ ſenſibile. Non
autem ſpecies que eſt in ſenſu exteriori quia viſus
non percipit ſe videre.

❡ Ad nonũ dicitur ꝙ ſēſus nõ dr̄ cõis per predica
tionē ſed quia eſt principiuz et radix aliorũ. S. T.
opu. 43. c. 4. q̃tum ad diſtinctionez ſpiritus anima
lis ſenſus proprij, deriuãt̄ a cõi ſed non q̃tũ ad ap
prehenſionē et renũtiationem cum lucro.
Ad aliud dicit̄ ꝙ replica p̄cedit de ſēſu p̄ticulari.
S꜠ q̄rit̄ an oē aĩal p̄ter ſēſuz cõem habeat fãtaſiaz
et eſtimatiuam Videtur ꝙ ſic quia omne animal p̄
cipit intētiones nõ ſenſatas ſcz nociuũ ſicut ouis
inimicitiã vnde ſi pungatur retrahit ſe. S꜠ phũs
tñ dicit ꝙ aĩalia imp̄fecta non habent fãtaſiam vt
apes et formica. Sed ꝯtra ĩquit albertus q꜠ apes
artificioſe operãtur cuſas Et formica ſibi prouidet
ĩ futurũ et deponit granũ in loco determinato qđ
ſine ymaginatione aut fãtaſia facere nõ poſſet Et
tō lr̄a ariſto. vr̄ ĩcorrecta Alij dicũt ꝙ formica ope
rat̄ ex ſola app̄hēſione ⁊ inſtinctu nature q꜠ formi
ca q̄ nũq꜠ exp̄ta eſt penuriã hiemalē ita recolligit
in eſtate grana ſicut alia q̄ vixit p̄. 6. ãnos Sed de
hijs poſtea. Cũ aũt formica moueat̄ localiter ad q̄
rēdũ nutrimētũ vr̄ ꝙ indiget fãtaſia q̄ retineat ſpe
cies vt ſupradictum eſt.

❡ Ad 10^{m} dr̄ ꝙ paſſiōe ſp̄uali idē patitur a diuer=
ſis vt aer a ſono et colore Ad aliud dr̄ ꝙ vltimate
currēdũ eſt ad intellectum. Quidã dicũt ꝙ fãtaſia
cognoſcit actũ eſtimatiue ⁊ ecõuerſo. S꜠ nõne q̇s
ymaginat̄ ſe ymaginari p̄ eãdē potētiã vr̄ ꝙ non.

❡ Ad 11^{m}. p̄ter dictis ĩ neruo eĩ ſũt ſp̄es deferen=
tes ſp̄es ſenſibiles vł dr̄ ꝙ ſp̄es poſſunt per cere
brum multiplicari ſine dyaphano Nec ſēſ⁹ ĩterior
poſſet ĩmutari niſi primo ĩmutaretur ſenſ⁹ exterior

❡ Ad duodecimum videtur ꝙ obiectum ſenſus cõ
munis ſit aliquod analogum ſcilicet ſenſibile ⁊ tē=
pus reducitur ad alia ſenſibilia communia. Sed
vtrum ſubſtantia ſit per ſe ſenſibilis ab eſtimatiua.
Et per conſequens ſenſibile per ſe poſtea videbi=

tur. nec hic numero de numero tranſcendētali ſed predicamentali variante immutationem ſenſus Sed queritur an ſi lignum diuidatur me vidente aliqua mutatio realis fiat in viſu vel ſi diuidatur me neſciente Dicendum ſicut de figura que ſi modicum varietur non mutatur propter hoc viſio. quidam dicunt ꝙ facta diuiſione fiunt due viſiones ſꝫ alij dicunt ꝙ duo accidentia ſolo numero differentia non poſſunt eſſe ſimul Et ideo precedens viſio manet Contra cauſa per ſe deſijt eſſe ſcꝫ vnitas ligni. Dicendum ꝙ non cauſabat eam per ſe primo ſicut ſi ſortes moueatur non propter hoc oportet continue ponere aliam diuiſionem licet ſit alia ps motus.

¶ Ad 13m. dicetur libro de ſompno et vigilia Sed queritur Cum relatio nichil poſſit cauſare nec ſiliter illud quod non eſt quomodo. ouis apprehendit inimicitiam ſi aliqua alia ouis induatur pelle lupi et quomodo noſcit filium ex quo filiatio non poteſt immutare ſenſum Dicendum ꝙ ſufficit ꝙ fūdamēta iſtorū imutēt ſenſum. Sed dubitatur quomodo fantaſia que eſt in capite poteſt immutari per ſenſationem tactus qui eſt in pede vel quō ſenſ⁹ cōis poteſt eam percipere vt cognoſcat pedem ſentire dr̄. ꝙ ſi extremitas ferri tangatur hoc facile audit ab eo qui habet aurem in alia extremitate ſi dicat ſenſus eſt figuratus ergo non percipit figurā quia oportet ſenſū eē denudatū ab eo qđ percipit dico ꝙ nō ſemper opꝫ. ſ. t. de veri. q. 22. a. 8m. qꝛ volūtas eſt bona tn̄ vult bonitatē et ſimiliter ītellectus intelligit ſe.

AD 3m. ſic proceditur videtur ꝙ intelligere ſit idem ꝙ fantaſia vel cum ſenſu quia ſicut intellectus poteſt diſcurrere ita et ſenſus vnde aranea facit telam ſillogiſando ꝙ per hoc capiet muſcas ergo per ſenſum ratiocinatur et per conſequens eſt rationalis et intellectiua. Forte dicis ꝙ facit telam ex naturali īſtinctu. Cōtra tunc omnia animalia facerent telā qꝛ habēt naturalē inſtinctum. Sed cōtra eſt phil.

¶ Reſpondeo dicenduꝫ ꝙ antiqui dixerunt intellectum eſſe corporeum et quod non differt a ſenſu nec intelligere a ſentire. Et ex hoc ſequebatur ꝙ noſter intellectus imutatur a corpore celeſti quia corporeum agit in aliud corporeum. Et ideo dicit homerus ꝙ talis eſt intellectus in terrenis hominibus qualem inducit pater virorum deorumqꝫ id eſt ſol qui eſt pater deorum ideſt aliorum planetaruꝫ quos illuminat vel hominem qui poſt noctem beatificantur. Hec autem ſunt falſa quia tunc omnia animalia intelligerent. Item ſenſus non errat et tamen intellectus ſepe errat vnde cum intellect⁹ ſit incorporeus ideo celum non poteſt agere in intellectum vel voluntatem niſi indirecte et non de neceſſitate. Primum patet quia leſo organo deficit intellectus. Secundum patet quia voluntas eſt ſemp libera Notandū ꝑterea ꝙ ari. reprehendit philoſophos quia nō determinauerunt quo modo homo decipitur ſicut determinauerunt de cognitione ad quam peruenitur per magnum ſtudium ⁊ tēpus. Nec valet dicere ꝙ deceptio fit per contactū diſſimilis ſicut cognitio per cōtactum rei ſimilis qꝛ tam de ſimili qꝫ de diſſimili habetur ſcientia Notādum preterea ꝙ actus fantaſie nō eſt opinio quia habemus actum fantaſie cum volumus apprehēdere montem aureum ſed non poſſumus habere opinionem ſine ratione. Secundo ex ſola fantaſia non ſequitur delectatio vel triſticia quia ſola apprehenſio non mouet appetituꝫ ſed ex opinione qua cognoſcimus conueniens vel diſconueniens ſequitur delectatio vel triſticia an ex fantaſia ſompniantes vel ebrij moueantur: vel ſenſualitas dicet̄ i fine. ¶ Notādū ꝑterea ꝙ opinari nō ē ītelligere lꝫ fātaſiari ſit ſētire Primū pꝫ qꝛ cū opinamur nō dicim⁹ nos ītelligē ſꝫ ꝙ nobis vr̄ ita eē ꝙ aūt fātaſiare ſit ſētire ſatis pꝫ. ¶ Notādū ꝙ ſicut ītellect⁹ capit aliqn̄ ꝑ actu ſic etiā fātaſia proprie tn̄ fātaſma eſt ſpēs alicui⁹ ſingularis exn̄s ī ſēſu interiori. Sed preter iſtam ſpeciem ponendus eſt actus elicitus a potentia.

¶ Preterea notanduꝫ eſt ꝙ opinio pertinet ad intellectum fantaſia autem ad ſenſum. Et ſi querat̄ quid ſit fantaſia. Dicit philoſophus primo ꝙ non eſt ſenſus in actu ideſt non eſt idem ꝙ actus ſentiendi quia quodlibet animal habet actum ſentiendi non tamen quodlibet habet fantaſiam loquendo de fātaſia determiata q̄ ſcꝫ habet determinatū organū vt ſupra dictum de apibus. Et ſi dicatur: Apes prouident ſibi in eſtate vnde viuant in hieme Et ſiliter formica ad quā piger mittit̄ a ſapiēte De hoc dictum eſt ſupra. Item actus ſenſus particularis ſemper eſt verus ſed fantaſia ſepe eſt falſa vt patet in ſompniantibus. Ex quo patet ꝙ fantaſia non eſt ſenſus in actu ad ſenſum expoſitum. Nec eſt intellectus nec opinio ſed eſt potentia vt dictum eſt que quandoqꝫ eſt in actu et quandoqꝫ in potētia Dicitur aūt fātaſia a phanes/quod eſt apparitio quia ſenſibile abſens apparet per fātaſiaꝫ et ꝓpter hoc dicitur ꝙ aīalia agūt ⁊ patiūtur ſcđꝫ fātaſiā qꝛ aliqn̄ mouēt̄ ad aliqđ abſēs qđ eis repſētatur ꝑ fātaſiā et non ꝑ ſēſū cōeꝫ qꝛ ille nō bn̄e conſeruat ſpēm abſētis. ¶ Circa hec dubitat̄ ā aliqs ſēſ⁹ īterior aīaliū brutorū ꝯponat ⁊ diuidat ſeu formet ꝯpoſitionē. Quidā dicūt ꝙ fātaſia ī brutis nō cōponit; neqꝫ diuidit nec ſēſus cōis Si dicat̄ ſēſus cōis diſcernit īter ſēſibilia diuerſorum ſēſuū Dicēdū ꝙ hoc nō ē ꝑ ꝯpoſitionē vel diuiſionē id eſt affirmādo vnū de altero vel negādo ſed apphēdēdo vnionem vel diuiſionē pluriuꝫ adiuicē Contra ſimplex apprehenſio non mouet appetitum ergo in animalibus non eſt tm̄ ſimplex apprehēſio et ideo multi opinantur ꝙ aīalia componunt et diuidunt. Sed qꝛ. ſ. t. nec in angelis ponit ꝯpoſitionē et diuiſionē nec diſcurſū ideo videtur ꝙ in brutis non ſit diſcurſus et per ꝯn̄s nec compoſitio nec diuiſio nec noticia complexa per modū compoſitionis Tamen in noſtra potētia cogitatiua propter propinquitateꝫ ad intellectum eſt diſcurſus et compoſitio et diuiſio et reminiſcentia vt ſupradictū ē Sed nōne ymaginatiua componit quando format ſpēm montis aurei ex ſpecie montis et ex ſpecie auri Dicenduꝫ ꝙ ꝓpter hoc non format ꝯpoſitionē ſicut cogitatiua

que aliq̄ñ format ꝓpoſitionem ſingularem in ſillogiſmo expoſitorio vnde dicitur ratio particularis ⁊ 6°. ethi. videtur nominari ratiocinatiuum vel ꝯſiliatiuum Secūdum p̄dicta ergo dicendum ꝙ animalia bruta non diſcurrūt ſʒ omnia agunt ex inſtictu. Primū patet quia illa que diſcurrūt vidētur habere liberum arbitrium. Forte dicis ꝙ non ſʒ omnia habent ex inſtictu nature ſʒ tunc ſupfluum eſt ibi ponere diſcurſum. Item in brutis non eſt intellectus practicus ergo non ſillogiſant de agibilibus Item omnis ſillogiſmus poteſt regulari per regulas logicales ſʒ bruta non poſſunt ſic regulari i ſuis agibilibus. Item ſi brutū diſcurreret hoc maxime eſſet quia canis venaticus veniens ad biuiuʒ odorans vnam viaꝫ ſi non ꝑcipiat odoreʒ leporis ſubito abſqꝫ alterius vie odoratione ꝑ alterā ꝑgit ſʒ ad hoc non requiritur diſcurſus ſʒ ſufficit inſtinctꝰ nature alias oporteret dicere ꝙ canis facit magnam diſputationem qñ vult cubare quia multotiens ſe vertit neſciens forte vbi eſt puluinar Item non videtur quomodo brutum formet actus ſincathegoreumaticos ergo non ꝯponit.

Contra hec ar̄ primo ꝙ intellectus patiatur a celo quia videmus homines in vno tēpore magis aptos ad ſtudium et ſciētiam ꝙ in alio tempore vnde dicitur ꝙ colerici acutius ſpecūlātur in hieme ⁊ flecmatici in eſtate et melancolici in vere vnde ipſi in auptūpno ſunt dementiores q̄ in alio tēpore niſi per medicinam apponant remediū. et ſanguinei in vere ſunt demētiores ſeipſis in alio tempore propter ſimilitudinem quam habent cum qualitatibus temporis.

Secūdo fantaſma directe agit in intellectum ſed fantaſma cum ſit corporeum directe dependet a celo ergo et intellectus maior patet ex ſ. t. in pulcherrima queſtione quam facit de anima ar. 18. ad 11m. vbi dicit ꝙ intellectus agens non eſt actiuum reſpectu intellectus poſſibilis directe ſed magis reſpectu fantaſmatum per que intellectus poſſibilis reducitur in actū. Ex quo patet ꝙ fātaſmata ꝑ ſe faciunt itellectum poſſibilem in actu.

Tertio quicumqꝫ vincitur ab aliquo: ille patit̄ ab eo directe ſed voluntas incontinentis vincitur a paſſionibus et paſſiones dependent a corporibus celeſtibus cum ſint in corpore ergo volūtas ſubditur corporibus celeſtibus.

Quarto arguitur ꝙ non habemus actum fātaſie quando volumus: quia fantaſia preſupponit ſēſationem exteriorem ſed nō eſt in poteſtate noſtra quin ſenſus exterior immutetur. Item queritur a quo cauſatur actus fantaſie in bruto Non ab obiecto quia illud aliquando non eſt vt patet cum q̄s ymaginatur montes aureos.

Quinto ſenſualitas non ſemper obedit rationi ergo nec fantaſia quia non videtur quomodo volūtas producat actum fantaſie ergo non habemus actum fantaſie quando volumus. Item arguitur ꝙ opinamur quando volumus quia voluntas mouet omnes alias potentias ad excercitiuʒ ergo eſt cauſa opinionis Item opinari aliquando eſt in noſtra poteſtate quia poſſumus ſi volumus tenere opinionem San. Tho. vel algazelis ponentis quinqꝫ ſenſus interiores. Forte dicis ꝙ nō poſſumus opinari niſi habemus rationem Contra poſſumus credere aliquam propoſitionem ſine aliqua ratione ergo et opinari Antecedens patet quia credit qui vult et periret meritum niſi quis vellet credere ſiñ ratione thopica vt dicit ſan. tho. 22. 1. q. 2. ar. 10. Item ſi occurrat preceptum de credendo tunc homo tenetur credere dato ꝙ pro tūc nulla occurrat ſibi ratio Plus autem eſt credere q̄ opinari.

Sexto. ſi non poſſemus opinari ſine ratione ſequeretur proceſſus in infinitum quia capio primā opinionem: et quero vel educitur ex antecedente opinato vel ſato ſi ſecundum tunc eſt ſcientia. Si primum tunc non eſt prima opinio.

Septimo arguitur ꝙ fantaſia ſit ſenſus cōmunis quia eſt circa idem obiectum. Item ſenſus dr̄ communis quia cognoſcit obiectum diuerſorū ſenſuum ſed fantaſia etiam cognoſcit obiecta diuerſorum ſenſuum. Forte dicis ꝙ ſenſus dicitur communis quia eſt radix aliorum. Contra. Non eſt radix tactus ſed fundatur in eo. Item ſenſꝰ communis immutatur a ſenſu exteriori ergo non eſt radix ſenſus exterioris quia poſterius non eſt radix prioris Forte dicis ꝙ dicitur ſenſus communis quia ſoluʒ eſt de ſenſatis per ſenſus exteriores Contra ſenſꝰ communis percipit etiam intentiones non ſenſatas ſcilicet differentiam albi et nigri. Illa autem differentia non eſt ſenſata. Item ſi quis vertat̄ diu circulariter poſtea iudicat alia moueri. et tamen motus aliorum non fuit ſenſatus. Forte dicis ꝙ ſenſus communis non componit ſicut fantaſia. Cōtra leuato baculo canis fugit quia habet fantaſiam ꝙ alius vult eum verberare.

Octauo arguitur contra rationem probantem ꝙ ſentire non eſt intelligere quia ſicut intellectus non eſt falſus niſi per accidens ſic ſimiliter eſt dedecenſu. Et per idem deſtruitur ratio probans ꝙ fantaſia non eſt idem ꝙ ſēſus in actu quia ſicut ſēſus in actu eſt falſus per accidens ita etiam fātaſia ſolum eſt falſa per accdens.

Nono fantaſia nichil apprehendit niſi per ſpeciem cauſatam a ſenſu exteriori ergo ſi ſenſus exterior ſit verus fantaſia etiam erit vera

Item fantaſia non eſt niſi de repreſente et ſēſata ſʒ illa eſt vera Forte dicis ꝙ ſēſꝰ cōis ⁊ fātaſia ſunt de aliquo non ſenſato ſcilicet de actibus ſenſuum exteriorum Contra actus ſenſus exterioris ſentitur ab ea Alias non eſſet verum dicere ꝙ video me videre idem etiam eſt actus quo cognoſcitur res et ymago eius ergo viſus cognoſcit colorē et ſpeciem eius alias ſenſus communis eſſet de intentione non ſenſata cuius oppoſitum dictum eſt ꝓbando ꝙ ſunt tm̄. 4. ſenſus interiores.

Decimo ar̄. ꝙ fātaſia nichil poſſit cognoſcere nec ſenſus communis quia qnando in eodem ſpecies diuerſarum rerum ſunt permixte tunc nō poſſumus illa diſcernere Sed in ſenſu communi ⁊ fātaſia ſunt ſpecies diuerſorum ſenſibilium omniuʒ ſenſuum ergo impoſſibile eſt ꝙ diſtincte cognoſcātur Item quare ariſtoteles hic ſolum facit mentio

nem de fantaſia et non de eſtimatiua.
¶ Undecimo arꝛ ꝙ intellectus ſit ſenſus quia ob=
iectum alicuius ſenſus eſt vniuerſale quando enī
formica mouetur ad querendum grana tunc nō ap
ꝑhendit ;aliquod granum particulare ſꝫ vniuerſa=
le licet forte apprehendat aliquem locuꝫ determi
natum ad quem ītendit portare grana. Item ſenſ⁹
interior eſt īcorporeus ergo eſt ītellectus aña ptꝫ
quia alias tur ris cogitata haberet in potentia co=
gitatiua certam q̄ntitatem et extenſionem quod vi
detur falſum quia aliq̄n cogitatum eſt multo q̄ꝫ po
tentia noſtra cogitatiua Item ſi in brutis eſt fanta
ſia reſeruans ſpecies queritur quare nō ſemper ex
eunt in actum.
¶ Duodecimo videtur ꝙ fantaſia non ſit potētia
quia phi. dicit ꝙ eſt motus aſſen ſus ſecūdum actū
factus Motus autem nō eſt potentia vt patet per
ſpecies motus. Et ex eadem diffinitione probaret
ꝙ nunq̄ꝫ actus fantaſie eſt ſine actu ſenſus exteri
oris quod eſt falſum in ſompniantibus.
¶ Terciodecimo arguitur ꝙ animalia diſcurrant
quia determinate de fugiendo vel ſequendo perti
net ad diſcurſum ſed ouis per eſtimatiuam deter=
minat de fugiendo. Forte dicis ꝙ diſcurſus eſt
per aliquod commune et vniuerſale Cōtra
aliquis eſt diſcurſus ex ſingularibus. Quis etiam
apprehēdit vniuerſale quia apprehendit intenti
ones non ſenſatas et ꝙ ab omni lupo eſt fugiēduꝫ
Et ille vꝛe videtur abſtrahere a multis ſingulari=
bus Ex hoc enim ꝙ videt bonum eſſe ſequi iſtū pa
ſtorē et illū eſtimare pōt omnē paſtoreꝫ eē ſequēdū
¶ Quartodecimo Algazel diffinit fantaſiam di=
cens ꝙ eſt virtus que operatur componendo et di
uidendo quandoq̄ꝫ ex hiis que ſunt in archa forma
ruꝫ.i ymagiatiua q̄n q̄ꝫ ex hiis q̄ ſunt in archa inte
ntionum id eſt memoria. Item ſenſus communis di
ſtinguitur ergo et fantaſia brutorum.
¶ Quintodecimo multa ſunt opera animaliuꝫ q̄
requirunt quadam prudentiam et ſtudium ergo di
ſcurrunt. Antecedens patet ex alberto magno li.
8°. de animalibus vbi dicit ſe vidiſſe in germania
murem qui tenebat candellam comedentibus ad
preceptum magiſtri ſui Eſt autem prudentia circa
agibilia ex quibus nullum ſequitur opus. Talia
autem multa ſunt in auibus vt patet in cantu phi=
lomene. Forte dicis ꝙ per illum cantum intendit
vocare feminam ſuam: vel ſignificare conceptum
ſuum Contra ipſa aduolat ad hominem bene can
tentem ergo amat cantum propter ſe. Elephas
etiam diſcit adorare regem Et ibidem narrat quo
modo quidam per deceptioneꝫ fecit ꝙ camelus co
gnoſceret matrem ſuam quod cum camelus ſciuit
interfecit auctorem ſceleris. Et de equo narrat ꝙ
poſt ſimile factum precipitauit ſe. Hoc autem vide
tur eſſe ex quodam diſcurſu quo cognouit factū il=
lud eſſe diſconueniens Item dicit ꝙ delphini ma
gni regunt paruos et cum paruus moritur veniūt
alij ad exequias et portant eum ſuper ſpatulas ſu
as in profundum pelagi et cuſtodiūt corpus ne co
medatur a piſcibus. Item dicit ꝙ delphines dili=
gunt homines et cuſtodiūt eos a periculis et ſi pſi
tacus diligit imberbes et cum quidam pſitacus fu
iſſet ſeparatus a nutritore ſuo multum triſtabatur
quia ſciuit ꝙ acceperat alium pſitacum cum quo lu
debat et huic inuidit prior pſitacus. Item hyrun=
dines videntur habere artem faciendi domos qꝛ
dicit ꝙ commiſcent lutum cum palleis et ponunt
grauia inferius et leuia ſuperius ⁊ ponūt plumas
in nido Et ſi paſſer intrauerit nidum ſuum tunc vo
cat alios hyrūdines et obſtruentes foramen ſuffo
cāt paſſerē ibideꝫ ⁊ Et docēt pullos ſuos tp̄e egeſti
ouis poſteriora aui extra nidū ꝯtere vt ſterc⁹ cadat
extra nidum Columbe etiam pugnant inter ſe pro
femina vnde. Auicenna di it ſe vidiſſe duos colū
bos pugnantes et facta p gna femina iuit ad vi=
ctorem hec aūt fiunt ſñ [illegible] iudicio q̄ in iſtis aīali
b⁹ ē ꝯpō et diuiſio vnde iob quis dedit gallo intel=
ligentiam ergo intelligit aliquomodo.
¶ Sextodecimo Simplex apprehenſio non ſuffi
cit in animalibus mouere appetitum ergo in ipſis
eſt plenum iudicium. Item animal mouetur ad ci=
bum et ſi non inueniat ipſum eſſe bonum recedit
ergo iudicat de re Item multa ſunt animalia diſci
plinabilia vt patet in canibus Cuius etiam vena
ticus inſequendo feram quando venit ad biuium
ſillogizat feram tranſmiſſe per alteram viarum de
inde per odoratum ſubſumit ꝙ non tranſiuit ꝑ hāc
et concludit ꝙ tranſiuit per aliam et currit poſteā
Forte dicis ꝙ omnia iſta ſunt ex inſtinctu nature.
Contra tunc non oporterꝫ docere canes ſicut nec
lapidem qui ex natura ſua deſcendit deorſum Itē
tunc omnes canes eſſe eque cauti et eque bene di
ſciplinati quia omnes habent eundem inſtinctum
nature hoc argumentum eſt. ſ. t h. 12ᵉ. q. 13. ar. 2. 3ᵐ.
vnde ignarus putaret horologium regi prudentia
non regitur niſi ab alio ſic etiam eſt de animalibus
ſi queratur quare vna formica hec ponit ſuū granū
in iſto loco et illa in alio et reuertitur ad eundem
cumulum granorum an hoc ſit per memoriam quaꝫ
habet ſimiliter quare ouis comedit hāc herbā alia
dimiſſa dicendum ꝙ de ſe eſt ad vnum determina=
ta ideo prouenit a fantaſia ſed tunc queris de hac
fantaſia vide. ſ. t. ibidem ad 2ᵐ.
¶ Decimo ſeptimo arguitur ꝙ non ī quolibet ani
mali eſt ſenſus quia aliqua animalia carent līgua
ergo animal viuit ſine guſtu. Item plante bene vi
uunt ſine ſenſu ergo et animalia.
¶ Ad primum dicitur ꝙ ratione corporis intelle
ctus ſubiicitur celo et ſic aliquomodo per accidēs
voluntas vnde aliqui ſunt magis leti in vno tem
pore q̄ꝫ in alio propter diſpoſitionem corporis.
¶ Ad ſecundum dicitur ꝙ fantaſma proprij virtu
te non agit in intellectum ſed hoc habet ab intel
lectu agente vt dicit ibidem ſ. t.
¶ Ad tertium incōtinēs non dicitur vinci a paſſio
nibus abſolute quia alias non eſſet puniendus ſꝫ
vincitur in q̄ꝫtum dat locū paſſioni Si dicatur act⁹
ītemperantie eſt ī corpore ergo poteſt cauſari a ce
lo negatur conſequentia quia actio celi poteſt quo
ad cōcupiſcibilem impediri.
¶ Ad quartum dicitur ꝙ loquimur de fantaſia in
formata ꝑ ſpeciem. Ad aliud dictū eſt ſupra.

¶ Ad quintum nõ eſt ſimile vt poſtea dicetur de
ſenſualitate Nec voluntas ſe ſola ſufficit mouere
potentiã ad quẽlibet actum nec ſiue poteſt quiſte
nere opinionem vnius doctoris in actu autez cre=
dendi eſt ratio ſũpta ab auctoritate diuina et non
humana Sed de hijs videatur holcot in principio
ſententiaꝝ quibuſdam thomiſtis placet ꝙ ad cre=
dendum requiritur motus voluntatis cũ ſpeciali
auxilio ⁊ ꝙ articuli proponãtur alij dicũt ꝙ cũ hoc
requiritur perſuaſio vel miraculum ideo ad corne
lium miſſus eſt petrus vide.ſ.t.22^{e}.q.2.ar.9.3^{m}. et
ar.1.3^{m}.et 1.3^{o}.

¶ Ad ſextum dictum eſt in primo poſteriorum.

¶ Ad ſeptimũ patuit ſupra ꝙ circa idem obiectũ
aliter ſe habet fantaſia et aliter ſenſus cõis. Nec
ſenſus cõmunis dr̃ radix quia ĩmutet alios ſz quia
ſe hz ſicut centrum ad circũferentiam.

¶ Ad 8^{m} dicitur ꝙ multis modis eſt falſitas in in
tellectu.ſ.in tribus operationibus Non autem eſt
tot modis in ſenſu exteriori Sanctus Thomas
hic lectione 6.

¶ Ad 9^{m}.negatur conſequentia. Et ad aliud ne=
gatur abſumptum nec inconuenit ſenſum commu
nem eſſe de intenſione non ſenſata qñ illa inten=
tio hz ſenſibile pro obiecto.

¶ Ad 10.dicetur inquirendo an poſſumus ſil plu=
ra intelligere. Ad aliud dictum eſt ſupra enumerã
do ſenſus interiores.

¶ Ad 11^{m}. dicitur ꝙ ſolus ĩtellectus facit vniuer
ſalitatem in rebus et ideo ſenſus interior non eſt
circa vniuerſale ſed circa aliquod indiuiduum va=
gum Ad aliud dr̃ ꝙ ſenſus interior eſt quantus ſi=
cut ſenſus exterior Tamen non oportet ꝙ ſit tan=
te quantitatis ſicut ſuum obiectum. Ad aliud dici=
tur ꝙ bruta exeunt in actum per hoc ꝙ mouentur
ab aliquo extrinſeco vt dicit phil 8.phiſi.

¶ Ad 12.diciturꝙ ibi potẽtia capitur pro actu nec
ille motus eſt vniuocus cum alio motu phiſico. Et
ſemper preceſſit aliquis actus in ſenſu exteriori.

¶ Ad 13^{m}.dr̃ ꝙ omnia animalia agunt vnomodo
et ideo agunt ex inſtinctu nature Nec eſt verum ꝙ
omnem determinationem precedit conſilium. Sz
forte inſtinctus nature. Natura enim non deficit
in neceſſarijs Si dicatur Scire eſt rem per cauſã
cognoſcere ſed iſte canis cognoſcit iſtum eſſe ſuuz
inimicũ quia verberauit ipſũ ergo habet verã ſciẽ
tiam et diſcurſum Negatur conſequentia quia de
us non diſcurrit et tamen cognoſcit rem ꝑ cauſam

¶ Ad 14^{m}.patuit ſupra quomodo ibi capitur cõ=
poſitio .Si dicatur canis aliquando decipitur ſed
falſitas non eſt niſi in compoſitione ergo in ſenſu
eſt compoſitio proprie dicta vnde potentia cogita=
tiua hominis aliquando format propoſitiõem ſin=
gularem. Dicendum ſicut ſupra dictum eſt ꝙ non
omnis veritas eſt in compoſitione niſi forte ſicut
in cognoſcente. Concedo tamen ꝙ ſenſu interior
iudicat Non tamen componit Sed cognoſcat effe
ctum in cauſa vide San. Tho.1.parte q.16.ar.2.⁊
que.17.ar.ſecundo. Quidam dicunt ꝙ in brutis eſt
diſcurſus imperfectus et ſimiliter compoſitio in=
completa et per hoc ſoluunt omnia argumenta.ſ.
t.1.parte.q.96.ar.1.ad.4^{m}.dicit poſt philoſophus
primo methaphiſice in quibuſdam animalibus eẽ
quandam participationem prudentie ex inſtinctu
nature ex qua cõtingit ꝙ grues ſequuntur ducem
et apes obediunt regi. Et ſã.tho.tertio de anima
lec.4.dicit ꝙ fãtaſia nec componit nec diuidit Sz
an apis mouetur a fantaſia determinata videtur
ꝙ non ex.ſ.t.tertio lec.5.

AD 4^{m}.ſic proceditur videtur ꝙ intelle=
ctus non ſit potentia paſſiua quia intel
lectus eſt nobiliſſima potẽtia ſed potẽ
tie vegetatiue ſunt actiue ergo et intel
lectus quia agens eſt nobilius patiẽte
Sed ꝯtra eſt phi.

¶ Reſpondeo dicendũ ſcd̃m ſ.t.1.parte q.79.ar.
ꝙ intellectus eſt potentia realiter diſtincta ab ani
ma quia eſt principium proximuz operationis que
diſtinguitur ab eſſe ipſius anime et quia in deo idẽ
ſunt operatio et eſſe ⁊ ipſe deus ideo ſuus intelle
ctus nõ diſtinguitur ab eo. Preterea. Notandum
ꝙ pati tripliciter dicitur Primo ꝓpriiſſime ſcilicet
quãdo aliquid remouet ab eo quod cõuenit alicui
per ſuam naturam vt qñ aqua amittit frigiditatez.
Secũdo qñ aliquid remouetur ſiue ſit ꝯueniẽs ſi=
ue diſcõueniens Tertio qñ aliquid recipit ad quod
ſubiectũ prius erat in potentia. Et ſic intelligere
eſt pati quia noſter ĩtellectus aliqñ eſt in potentia
ad ſuum actum non enim ſemꝑ actu intelligimus
omnia ĩtelligibilia ſz ali qñ ĩtelligit et aliqñ non ſi
cut materia corruptibiliuz aliqñ eſt ſub vna forma a
liquãdo ſub alia in principio autem vt dicit phi. eſt
tanꝗ̃ tabula raſa in qua nichil depictum.

¶ Preterea notandum ꝙ albertus ⁊ multi alij in
cipiunt 3^{m}. librũ de anima in hac materia de intel=
lectu ibi de parte autem anime vnde eſt text^{9} C. 1.
ſcd̃m ſ.t.ibi eſt lectio 7.3.de anima vnde ipſe inci=
pit 3^{m}.a t.c.128.ibi ꝙ autem non ſit ſenſus. Cuius
ratio eſt quia fuerunt aliqui qui poſuerunt ſenſuz
et intellectum eſſe idẽ. Manifeſtum eſt autẽ ꝙ in
tellectus non eſt aliquid de ſenſibus exterioribus
Et ideo oportebat inquirere an eſſet ſenſus inte=
rior vnde et greci ibi ĩcipiunt 3^{m}.Sed hec diſputa
tio eſt modice vtilitatis vt dicit egidius. Ex hijs
patet ꝙ intellectus non dicitur pati paſſione cor=
ruptiua quia non habet materiam ſed perfectiua
ſicut ſuperius dictum eſt de ſenſu in hoc tamen dif
ferunt ſenſus et intellictus quia intellectus non
corrumpitur ab excellenti ĩtelligibili. Tum qꝛ ſẽ=
ſus eſt affixus organo corporali Non autem intel=
lectus licet debilitetur ex leſione organi ſẽſus vñ
leſi in fantaſia minus bene intelligunt quia intel
lectus capit cognitionem a ſenſu.

¶ Preterea ſciendum ꝙ intellectus eſt in poten
tia vt omnia cognoſcat. Et ideo phiſophus dicit ꝙ
non habet aliquam determinatam corporeaz quia
alias non poſſet ĩtelligere omnia corpora quia vt
dicit textus. Intus exiſtens prohibet extraneum
vnde ĩtellectus dr̃ poſſibilis quia ſicut materia eſt

in potentia ad formas materiales. ita intellectus
eſt in potentia reſpectu intelligibilium Ex hiis in
fertur ꝙ intellectus caret organo corporali quia
alias haberet aliquam determinatam naturam ſe
ſibilium ſicut alij ſenſus qui conformantur ſuis or
ganis qui proportionantur qualitatibus ſenſibili-
bus Ex quo ſequitur ꝙ ſpecies intelligibiles non
recipiuntur in aliquo organo corporeo ſed tantum
in intellectu poſſibili vñ dr̃ locus ſpecierum.

¶ Contra hec arguitur intellectus eſt principiuꝫ
intellectionis ergo non debet dici potentia paſſi-
ua antecedens patet quia effectus non excedit ſu
am cauſam in paſſione ſed itellectio albedinis eſt
perfectior albedine cũ ſit qualitas ſpiritualis que
nobilior eſt corporali ſicut viſio dei eſt nobilior al-
bedine ergo intellectio albedinis nõ ꝓducit ab al
bedine effectiue ſed ab intellectu. Item operatio
vitalis neceſſario cauſatur a forma vitali ſed itelle
ctio eſt operatio vitalis igitur. Maior patet quia
hec eſt differentia inter formam vitalem. et non
vitalem.

¶ Secundo arguitur ad idem intellectus eſt per
fectior igne ſed ignis eſt actiuus ergo et intellectꝰ
patet conſequentia quia quanto forma eſt perfecti
or tanto eſt actiuior. Item intellectio producitur
effectiue ab obiecto ergo qñ intellectus intelligit
ſeipſum tunc eſt principium actiuum ipſius intel
lectionis.

¶ Tertio ad idem intellectio angeli non cauſat
ab aliquo extrinſeco effectiue cum nullum corpore
um poſſit agere in ſpiritum ergo eſt effectiue a ſuo
intellectu. Alias etiam nulla eſſet cauſa quare po
tius intelligeret in vno tempore ꝙ̃ in alio. Item
actus credendi eſt meritorius ergo eſt ab intelle-
ctu noſtro effectiue.

Item ꝯpoſitio et diuiſio eſt operatio intellectus ⁊
ſimiliter iudicare quia alias quero a quo cauſatur
iudicium non ex ſolis terminis quia non ſemper eſt
circa propoſitionem per ſe notam ergo ꝯcurrit itel
lectus. Item diſcurrere et ſillogiſari fit ab intelle
ctu et ſimiliter ſecunde intentiones fiunt ab intel
lectu ergo et actus intelligendi et reſpectus rati-
onis qui fiunt per actum cõparatiuum noſtri intel
lectus ergo operatio intellectus eſt effectiue ab in
tellectu poſſibili.

¶ Quarto ſi intellectus poſſibilis haberet ſe pu
re paſſiue tunc non eſſet in poteſtate noſtra qñ er
raremus quia nullam' haberemus potentiam per
quam poſſemus producere aſſenſum verum Item
tũc in intellectu eſſent infiniti actus quia quilibꝫ
actus cauſaret ſe ſolo noticiam ſui abſqꝫ hoc ꝙ in-
tellectus poſſibilis agat.

¶ Quinto actus intellectus poteſt per intellectũ
intendi vel remitti ſecũdum conatum intellectus
Item habens habitum exit in actum non per ſolã
actionem habitus quia tunc ſemper actu intellige
ret ergo oportet intellectum concurrere effectiue
et actiue ad ſuam intellectionem.

¶ Sexto intellectio eſt actio immanens. Forte
dicis ꝙ intellectꝰ eſt potẽtia paſſiua cũ hoc tñ ſtat
ꝙ ſit potẽtia actiua ſicut dictum eſt ſupra de ſenſu
Sed contra San. Tho. hic lect. 3ª dicit ꝙ omnes
potentie partis ſenſitiue ſunt paſſiue nec eſt poſſi
bile ꝙ vna potentia ſit actiua et paſſiua. Item ſi
intellectus poſſibilis eſſet actiuus tunc non opor
teret preter intellectum poſſibilem ponere intel-
lectum agentem

¶ Septimo queritur que eſt cauſa totalis effecti
ua intellectionis. Forte dicis ꝙ eſt ſpẽs que eſt in
intellectu. Cõtra intellectio eſt perfectior ſpecie
ergo ſpecies non eſt eius cauſa totalis. Tenet cõ
ſequentia quia effectus equiuocus nõ excedit ſuã
cauſam. Item ſola ſpecies non poteſt cauſare diſ-
curſum et aſſenſum falſum. Sola etiam ſpecies
non eſt cauſa viſionis quia aliqñ viſus leditur pro
pter magnam attentionem quod non eſſet niſi vi
ſus actiue cõcurreret. Item per ſpeciem nõ forma
liter videmus nec intelligimus quia tunc aer vide
ret cum habeat ſpeciem coloris. Forte dicis ꝙ illa
ſpecies in aere eſt alterius rationis propter diuer
ſa recipientia Contra albedo que eſt in lapide et ĩ
equo eſt eiuſdem rationis. Item in oculo ceci eſt
ſpecies et tamen non videt licet aliquando cecus
videatur habere pulchrum oculum Ex quo pꝫ ꝙ ꝑ
ſpẽm nõ formaliter ſẽtimꝰ nec itelligimꝰ. ¶ Octa-
uo ar̃ ꝙ ſpẽs cũ itellectu nõ ſit cauſa intellectiõis
quia vnitas effectus dependet ex vnitate cauſe ſꝫ
intellectus et ſpẽs intelligibilis non ſunt aliquid
per ſe vnum ergo non ſunt cauſa intellectionis.
Item ad formandum conceptum entis videtur a-
liqua ſpẽs eſſe neceſſaria in intellectu Forte dicis
ad primum ꝙ plures cauſe quando ſunt ſubordina
te poſſunt concurrere ad vnũ effectũ ſicut duo tra
hentes nauẽ vel ſicut manꝰ et baculus mouent pi
lã vel pater et mater generant filiũ. Cõtra primũ
exẽpluꝫ non eſt de cauſis ſubordinatis in ſecundo
autem manus dat baculo virtutem Non ſic autem
eſt hic quia intellectus non dat ſpeciei virtutem
Item hoc totum intellectus habens ſpeciem vide
tur eſſe ens ꝑ accidens q̃a nõ nõ eſt ꝑ ſe in aliqua
ſpẽ ergo pricipiũ itellectꝰ erit ens ꝑ accidens.

¶ Nono arguitur ꝙ intellectus nõ cauſet in ſe in
tellectionem quia nichil agit in ſe ipſum qđ pꝫ qꝛ
agens eſt tale in actu quale eſt paſſum in potentia
vt patet 8. phi ſequeretur ergo ꝙ idem eſſet in po
tentia et in actu et ꝙ idem eſſet efficiens et mate-
ria quod eſt contra philoſophum ſecundo phiſ. vbi
dicitur ꝙ materia et efficiẽs non coincidunt. Cuiꝰ
ratio eſt quia cauſa efficiens eſt extrinſeca non au
tem materia. Item tunc idem referretur ad ſe rela
tione reali quod eſt falſum ex 5. meth. propter op-
poſitionem talium relationum. Item pari ratione
poſſet dici de quolibet ꝙ agat in ſeipſum ⁊ peribit
diſcurſus phi in 8. phiſi.

¶ Decimo arguitur ad idem quia philoſophus di-
cit in ſecundo de anima Si ſẽſus eſſet actiuus tũc
ſemper ageret ergo ſi intellectus ſit actiuus reſpe
ctu intellectionis ſequitur ꝙ ſemper intelligimus
Forte dicis ꝙ potentia actiua non ſẽper eſt in a-
ctu vt patet de potentia generatiua Non enĩ homo
ſẽpꝰ gñat Et ſic lꝫ itellectꝰ poſſibilis ſe ſolo ſit cã ĩ
tellectionis non tamen oportet ꝙ ſemper intelli-

gat Contra actiones diſtinguuntur per ſua principia ergo impoſſibile eſt ꝙ ſolus itellectus cauſet diuerſas intellectiones Phus etiam dicit ꝙ itelligere eſt quoddā pati.

¶ Ad 1m. dicitur ꝙ diuerſe ſunt circa hoc opiniones quidam dicunt ꝙ ſolus itellectus eſt cauſa intellectionis quia eſt actio manens in agente et nō factio nichil enim preter intellectum videtur poſſe agere in ipſum cum nichil ſit preſtantius eo. Ex hoc enim probatur ꝙ deus ſit perfectiſſimus quia in omnibus agit. Sed cōtra ſecundum auguſt. Omnis res quaꝫ cognoſcimus cōgenerat in nobis noticiam ſui Ab vtroqꝫ enim paritur noticia ſcilicet a cognoſcente et cognito Item niſi obiectum in ſe vel per ſuam ſpeciem que eſt in intellectu concurreret ad actualem intellectionē ſequeretur ꝙ cecus poſſet iudicare de coloribus quia poſita cauſa totali ponitur effectus et ſecūdum iſtos intellectus eſt cauſa totalis. Item tunc actus non diſtinguerent eſſentialiter propter diſtinctionem obiecti quia eſſētialis diſtinctio nō eſt ab eo quod non eſt cauſa. Item tunc perfectioris intelligibilis non eſſet ꝑfectior intellectio quia ab eadem cauſa preciſe nō ſunt duo effectus ineq̄les ſi ſit equalis conatus Itē tunc intellectus videretur īfinite actiuitatis quia ſe ſolo eſt actiuus reſpectu omnium intellectionū et ſic eminenter continet infinitas intellectiones quia cauſa totalis eminenter cōtinet omnes ſuos effectus ſi ſit equiuoca. Item tota ſcientia virtute continetur in principijs ergo non eſt per ſolum intellectum. Alij tenent ꝙ intellectio nullomodo ē ab intellectu ſed tantum ab obiecto. vnde ockam dicit in ſecundo ꝙ ſecluſa auctoritate nulla ratio concludit ꝙ intellectus ſit aliquomdo actiuus. ſꝫ contra potentia pure paſſiua nullomodo indiget habitu ſed in intellectu ponūtur habitus Ideo eſt tertia via media ſcilicet ꝙ aliquid eſt in intellectu ad quod ſe habet pure paſſiue ſcꝫ ſpecies intelligibilis que producitur a fātaſmate virtute intellectus agentis vt ſupra dictum. Secūdum eſt actus intelligendi vel conceptus et iſte producitur partialiter effectiue ab intellectu poſſibili informato ſpecie ſicut tamen poſtea dicetur intellectus poſſibilis pro iſto ſtatu/ licet ſit informatus ſpecie non poteſt exire in actum niſi per conuerſionem ad fātaſmata vt poſtea dicetur vnde in intellectu poſſibili pro nunc tria ſunt ſcilicet ſpecies actus intelligendi et habitus. Ad primum intellectus poſſibilis non cōcurrit ſed bene ad ſecundum cum ſpecie et ad 3m. cum actu ſuo. Dicendum ergo ꝙ cauſa partialis aliquādo eſt imperfectior et ſic patet ad primum Nec inconuenit non vnum eſſe cauſaꝫ eē cauſam partialem vite q2 ſol gn̄at homīeꝫ.

¶ Ad 2m. patet per idem vel dicitur ꝙ non ſemp forma perfectior poteſt in perfectiorem effectum quia homo poteſt producere hominem et tamen āgelus non poteſt producere angelum. S. T. 1. parte. q. 79. ar. 5. ad 3m dicit ꝙ agens eſt nobilius patiente ſi ad idem actio et paſſio referantur nō auteꝫ ſemper ſi ad diuerſa intellectus eſt autem vis paſſiua reſpectus totus entis vniuerſalis et ꝑ hoc pꝫ ſolutio ad argumentum in oppoſitum ¶ Ad tertiū pꝫ ꝙ hic loq̄mur de itellectu hūano ⁊ ꝙ argum nō eſt cōtra opinionem noſtram Sed vtrum actus credendi producatur ab intellectu cum aliqua ſpecie vel potius eliciatur ſine ſpecie ab habitu fidei Dicendum ꝙ in omni actu oportet intellectum ſe cōuertere ad fantaſmata et ſic ſpecies concurrunt.

¶ Per hec patet ad quartum quintum et ſextum. Eadem enim potentia actiua reſpectu eiuſdē Nec ſpecies intelligibilis poſſet produci poneretur intellectus agens vt dicetur.

¶ Ad 7m. patet ex predictis ꝙ ſpecies nō eſt cauſa totalis quia in 3o. de anima dicitur ꝙ aīa eſt principiuum actiuū ſuaꝝ operationum.

¶ Ad octauū dicitur ꝙ ignis per ſuam potentiaꝫ eſt cauſa vnius effectus quia calor quodammodo facit vnum cū igne. Nec producitur ab intellectu et ſpecie quaſi a cauſa per accidens ſed quaſi a cauſis ſubordinatis.

¶ Ad 9m. dicitur ꝙ nichil agit in ſeipſū quaſi cauſa totalis efficiens et ſecundum eandem potentiam ſed bene tanq̄ꝫ cauſa partialis et hoc modo exponantur omnes ille auctoritates. Nec inconuenit ſecundum diuerſa oppoſitus relationes eſſe i eodē vt qn̄ animal mouet ſe. Tunc enim in eo eſt relatio mouentis ad motum et quandoqꝫ ambulatio eſt cauſa et effectus ſanitatis.

¶ Ad decimum ſatis dictum eſt ſupra de ſēſu nec diuerſe intellectiones ſunt ab eodem principio totali quia per aliam ſpeciem intelligimus hominē et per aliam ſpeciem intelligimus aſinū. Secūdo dicitur ꝙ non incōuenit diuerſos actus eſſe ab eodem principio totali quia voluntas poteſt eſſe cauſa oppoſitarum volitionum et ideo argumentum ſuperius factum non neceſſario cōcludit quo probat intellectum ſe ſolo non cauſare quamlibet cognitionem q2 tunc eſſet virtutis īfinite. Contra non ſequitur ad vnam volitionē requiritur aliqua perfectio ⁊ ad aliam volitionem alterius rationis requiritur tanta perfectio vel maior ergo quod poteſt ꝓducere hanc et illam eſt perfectius q̄ꝫ producens iſtam tm̄ et ita habens infinitas tales ī ſua poteſtate eſt infinite perfectionis ſicut non ſequitur ſol poteſt producere infinitos calores ergo eſt infinite pefectus.

Item illud argumentum equaliter curreret de cauſa partiali et de cauſa totali. Quidam inſtant quia dictum eſt ꝙ in eodem ſunt relationes oppoſite q2 idem agit in ſe. Contra tunc idem eſſet in actu et ī potentia. Forte dicis ꝙ eſt in actu virtuali et in potentia ad actum formalem. Contra efficiens eſt cauſa extrinſeca cauſa actiua eſt principium tranſmutandi aliud in q̄ꝫtum aliud ergo nichil agit in ſe. Forte dicis ꝙ ly aliud non importat aliam rem ſed aliam formalem rationem

Contra alietas rationis formalis non facit aliud q2 tūc bonitas dei eſſet aliud a ſua ſcientia q2 ſecūdum multos habet aliam rōem formalē De hijs dicetur poſtea de voluntate. Sed dubitatur intelligere ſit actus intellectus quare phūs dicit ꝙ ē pati Et vtrum intellectus poſſibilis debeat dici itellectus paſſiuus Dicendū ſecūdū aliquos ꝙ intelligere dicitur pati quia quod per aliquam qualitatem dicamur intelligere hoc eſt pro q̄nto illam producimus vnde ſi a ſolo deo in nobis produceretur per eam diceremur ītelligere recipimus et non ꝑ quāto illā Sed ꝯtra ītelligere eſſētialiter eſt actꝰ voluntatis vnde ſi beatitudo poneretur in lapide per hoc ꝙ reciperet non diceretur beatus ideo dicatur vt ſupra de ſēſu. Secūdo ꝙ ītellectꝰ nō debʒ dici potēa actiua q2 de ſe nō agit ſed requirit ſpēʒ ex parte ſui et ꝑ hoc differimus ab alijs qui ponūt ſpeciem ratione obiecti tantū et differt intellectꝰ a ſēſu que per accidēs patitur paſſione corruptiua ratione ſcilicet organi ſed nonne intellectus impeditur leſo organo dico ꝙ ſic.

¶ Dubitatur. An intellectus poſſibilis ſit pura potentia in genere intelligibiliū ſicut materia prima in genere corporalium Uidetur ꝙ non quia accidens non recipitur niſi in aliquo exiſtente ſed ſpecies intelligibilis recipr̄ in intellecru vel anima per intellectum ergo anima ſecundū ꝙ recipit ſpecies intelligibiles nō eſt purū potentiale Dicēdum ꝙ anima nullā intellectionem poteſt producere niſi primo acquirat ſpeciem quia nō ſunt ſibi concreate Et ideo dicitur pura potentia que determinatur per ſpecies et nō ſolum per fantaſmata. Sʒ ꝯtra intellectus dicit magnam perfectionem et eſt pars anime que eſt actus ergo nō eſt pura potentia abſolute ſed tantum in genere intelligibilium ſicut oculus eſt pura potentia in genere/colorum. Notādum ſecūdum S.T.1.parte.q.76.ar.2.ad2m.ꝙ aliqui dixerunt intellectum paſſiuū eē appetitum ſenſitiuum in quo ſunt paſſiones Alij ꝙ eſt potentia cogitatiua Sed intellectus poſſibilis poteſt dici paſſiuus 3o.modo patiendi.

AD Quintum ſic proceditur. videtur ꝙ non ſit neceſſe ponere intellectuʒ agētem quia ītellectus poſſibilis de ſe eſt īmaterialis ſed īmaterialitas ſcd̄ʒ auicennam eſt ratio intelligendi ergo ītellectus poſſibilis ex ſua īmaterialitate ſe ſolo producit intellectioneʒ Sed contra eſt ariſtoteles in 3o.de anima quia cū in omni natura ſit agens et id quod eſt in potentia oportet hec duo in anima eſſe quorum alterum eſt intellectus agens et alterum intellectus poſſibilis.

¶ Reſpondeo dicendum ſecundum S.T.1.par.q.79.ſecūdum opinionem platonis nulla neceſſitas erat ponere intellectum agentem ad faciēdū intelligibilia in actu niſi forte ad prebendū lumen intelligibile intelligenti. Poſuit ei plato formas rerum materialium ſine materia ſubſiſtere Et per conſequens eas intelligiles eē quia ex hoc aliq̄d eſt intelligibile actu ꝙ eſt immateriale et hec ītelligilia vocabat ſpecies ſiue ydeas quarum participatione intellectus dicebatur habere de rebus ſcientiā Sed quia ariſtoteles non poſuit formas rerꝫ naturalium ſubſiſtere ſine materia. Forme autem ī materia exiſtentes non ſunt intelligibiles actu ſequebatur ꝙ neceſſe erat ponere aliquod agens ꝑ quod natura que eſt in potentia intelligilis fieret intelligibilis in actu ſcʒ per abſtractionem ſpecierum a conditionibus materialibus Nichil enim reducitur de potentia in actum niſi per aliquod agēs Et ſi queratur q̄ res ſit intellectus agens Dicēdū ꝙ quidam poſueruut hunc intellectum ſubſtantiā ſeparatam qui quaſi illuſtrando fantaſmata facit ea intelligibilia actu ſed dato ꝙ ſit aliquis talis ītellectus agēs ſeparatus nichilominꝰ tamē oportet ponere in anima noſtra aliquam virtutē ab illo ītellectu ſuperiori ꝑticipatā ꝑ quā aīa facit ītelligibilia in actu ſicut in alijs rebus naturalibus perfectis preter vniuerſales cauſas agentes ſunt proprie virtutes indite ſingulis rebus ab vniuerſalibus agentibus deriuate. non enim ſolus ſol generat hominem ſed eſt in homine virtus generatiua Et ita in alijs perfectis animalibus. Nichil autem eſt perfectius in inferioribus rebus anima humana ergo oportet ꝙ in ipſa ſit alia virtꝰ deriuata a ſuperiore intellectu per quam poſſit fantaſmata illuſtrare et hoc experimento cognoſcimus dū ꝑcipimꝰ nos abſtrahē foſas vles a ꝯditiōibꝰ ꝑticularibꝰ quod eſt facere actu intelligibilia Nichil aūt cōuenit alicui rei niſi per aliquod principiū formaliter ei inherens ergo oportet virtutem que eſt principium huiuſmodi actionis eſſe aliquid in anima ⁊ ideo ariſto. comparat intellectum agentem lumini quod eſt aliquid receptum in aere et ītellectus ſeparatus ſecūdum noſtre fidei documēta eſt ipſe deus creator anime in quo beatificatur vnde ab ipſo anima lumen intellectuale participat ſecūdum illud. Signatū autem eſt ſuper nos ⁊c. Si queratur quid eſt lumen intellectuale et quid facit intellectus agens in anima ſeparata dicit ſ.t.de ve.q.9.ar.1.ꝙ eſt vigor intellectus ad intelligendum et ītellectus agens dat virtutem ad intelligendū ſ.t.q.de anima ar.15.ad.9m.

¶ Contra hec ar̄ Primo ſic tactus et viſus ſunt diuerſe potentie cōtingit autem in ceco ꝙ ex motu relicto in ymaginatione a ſēſu tactus cōmouet̄ ymaginatio ad ymaginandum aliquid ꝑtinens ad ſenſum viſus et hoc ideo quia viſus et tactus radicantur in vna eſſentia anime Si igitur intellectus poſſibilis eſt quedā potentia aīe pari ratione ex motu ymaginationis reſultabit aliquid in intellectum poſſibilem et ita non eſt neceſſe ponere intellectum agentem. Item intellectns agens ad hoc ponitur ꝙ ītelligentia ī potētia fiant intelligibilia actu fiunt autem aliqua ītelligibilia actu ꝑ hoc ꝙ abſtrahuntur a materialibus conditionibus ad hoc ergo ponit̄ ītellectꝰ agens vt ſpēs ītelligibiles a mā abſtrahātur ſʒ hoc ꝑt fieri ſine ītellectu agente

Nam intellectus poſſibilis cum ſit imaterialis ne
ceſſe eſt qͥ materialiter recipiat cū omne receptū
ad modum recipientis recipiatur. Nulla igitur ne
ceſſitas eſt ponendi intellectum agentem.
¶ Secundo Ariſto. i 3º. de anima aſſimulat intelle
ctum agenti lumini ſed lumē nō ē neceſſariū ad vi
dēduꝫ niſi propter medium quod facit actu lucidū
Color enim ſecundum ſe viſibilis eſt et motiuꝰ lu
cidi vt dicitur 2º. de aīa ſed intellectus agens non
eſt neceſſarius ad hoc ꝙ faciat intellectum poſſibi
lem aptum ad recipienduꝫ quia ſcđm ſe eſt in potē
tia ad intelligibilia ergo ⁊c. Item ſicut ſe habet
intellectus ad intelligibilia ita ſēſus ad ſenſibilia
ſed ſenſibilia ad mouendum ſenſum non indigent
aliquo agente licet ſcđm eſſe ſpirituale ſint in ſēſu
qui eſt ſuſceptiuus rerum ſenſibiliuꝫ ſine materia
et in medio quod recipit ſpūaliter ſpecies ſenſibi
lium quod patet quia in eadem pte medij recipiūt
ſpecies cōtrariorum vt albi et nigri ergo nec intel
ligibilia indigent intellectu agente. Item ad hoc
ꝙ aliquid quod eſt in potentia reducatur ad actum
ī rebus naturalibus ſufficit id quod ē i actu eiuſdē
generis ſicut ex materia que eſt in potentia ignis
fit actu ignis per ignem in actu ergo ad hoc ꝙ ītel
lectus qui in nobis eſt in potentia fiat in actu non
requiritur niſi intellectus in actu vel ipſamet ītel
lectualitas vt quando ex cognitione principiorū
venimus in ꝯcluſionū vel alterius ſicut cum aliqͥs
diſcit a magiſtro igitur non eſt ponendus intellec
tus agens.
¶ Tertio ſi neceſſarium eſt ponere ītellectū agē
tem hoc erit propter aliquā operationem eius ne
ceſſariam ad actum intelligendi Opatio aūt eius
nō pōt intelligi niſi in fātaſmata vel i intelectum
poſſibilē ſed nec ſic nec ſic igr̄ Aſſūptū ꝓbat̄ ꝙ̄truꝫ
ad vtramqꝫ partem ⁊ primo ꝙ non agat fantaſma
ta qꝛ ſi ſic hoͦ eſſet vl̄ aliqͥd iprimēdo l̄ aliqͥd abſtrahē
non primū quia virtus que recipitur in corpore nec
eadē ſecūdū ſpeciē poteſt eſſe niſi i corpore eſt me
re corporea nō obſtante ꝙ ſit effectiue a ſpiritu cre
ato vel increato ſed quecunqꝫ virtus impreſſa fā
taſmatibus ab intellectu agente eſt in corpore vt
de ſe pꝫ nec eadem ſecundum ſpeciem poteſt eſſe
niſi in corpore qꝛ i corpe et ſpū nulla eſt cōis ꝓprie
tas recipiēdi aliquid vnū vniuocum ergo illa vir
tus ſi eſſet eſt corporea ſed per talem virtutem nō
poteſt mouere fantaſia intellectum poſſibilem cū
ſit pure corporea ea ratione qua nō poteſt ſecūdū
ſe ergo talis virtus fruſtra ponitur cum tota ratio
ponendi ipſū ſit vt det fantaſmatibus rationē mo
uēdi intellectum poſſibilē Maior patet quia de re
eſt iudicādum ꝙ ſit corporea vel incorporea ex hoc
ꝙ natura rei requirit et non ab agente extrinſeco
equiuoco a quo poteſt produci tam corporeum ꝙ̄ i
corporeum Minor declarata eſt igitur. Item ſi an
gelus non poteſt in materia corporali imprimere
formam immediate multominus hoc poſſet intel
lectus agens: ſed fantaſia eſt aliquid corporeū er
go intellectus agens nullam formā pōt fantaſma
tibus imprimere et ſic patet primū mēbrū minoris
propoſitionis ſcꝫ ꝙ intellectus agens nō agit i fā
taſmata imprimendo Secūdū ps ꝓbatur ſcꝫ ꝙ nō
abſtrahit vel remouet aliquid quia illa abſtractio
vel eſſet realis vel ſcđm rationē Non realis quia
vel eſſet realis ſeparatio alicuiꝰ preexñtis actu in
fātaſmatibus ſicut ſepatur lapis ab altero lapide
vel ſicut ſepatur accidēs a ſubiecto ꝑ corruptionē
accidentis vel aliomodo virtute diuina vel talis
abſtractio vocaretur eductio alicuiꝰ de potētia ad
actum ſicut forma dr̄ deduci de potētia ſubiecti.
Primū nō pōt dici qꝛ nichil eſt in actu in fātaſma
tibus qđ deſignat in eis eē ad apreſētiā intellec
tus agentis neqꝫ per corruptionem neqꝫ ꝑ tranſla
tionem ad intellectum poſſibilem tanqꝫ prius eēt
in fantaſmatibus ⁊ poſtea in ītellectu quia forma
non migrat de ſubiecto in ſubiectuꝫ. Nec ſcđm po
teſt dici qꝛ cū aliqͥ forā educit̄ de poͣ i actū ipa eduͣ
ē i illo tāqꝫ iſbō de cuiꝰ poͣ educit̄ Si g̊ intellectꝰ
agēs de potētia paſſia fātaſmatū educeret aliquā
formam ſiue eē ſpēs ītelligibilis ſiue quecūqꝫ alia
forma ipſa educta eſſet in fantaſmatibꝰ ſicut i ſub
iecto et ita intellectus agens ageret in fantaſ
mata aliquid iprimendo et ſic rediret primū men
brum prius i probatum talis ergo abſtractio nō po
teſt eſſe realis. Nec poteſt eſſe ſecundum rationē
tantum qꝛ omnis actio rationis eſt cognoſcētis cir
ca cognitum obiectiue ſed intellectus agens non
agit circa fantaſmata ſicut cognoſcens circa cogni
ta quia neqꝫ intellectus agens fantaſmata cogno
ſcit nec ſua actio eſt cognitio ymmo ꝑſupponit om
ni cognitioni intellectuali ſecūdum ponentes ip
ſam ergo ſua actio circa fantaſmata non eſt abſtra
ctio ſecūdum rationem.
¶ Quarto ar̄ ad ideꝫ qꝛ qͥ̄ritur ad quid talis abſtra
ctio fieret non vt repreſentaretur quidditas ītelle
ctui abſqꝫ cōditionibus indiuiduantibus quod di
cunt ponentes intellectum agentē agere circa fā
taſmata abſtrahendo eam ſcđm rationē a conditio
nibus materie quod dicebat plato fieri circa ydeas
ſecundum rem ⁊ ideo ſicut ydee ſeparate ſecūdum
rem ab īdiuiduis materialibus eſſent ſecūdum ſe
intelligibiles vt ponebat plato ſic quidditas ſecū
dum rationem a fātaſmatibus et ꝯditionibus īdi
uiduantibus eſt ſecūdum ſe ītelligibilis. iſtud enī
nichil valet. Primo quia nullo modo oſtendit quo
modo intellectus agens ſepararet ſecundū ratio
nem quidditatem a ꝯditionibus indiuiduantibus
ſub quibus repreſentantur i fantaſmatibus et ſic
qua facilitate hoc dicunt poteſt negari cum proba
tum ſit ꝙ talis abſtractio non poteſt eſſe. Item ſe
cundo qui aſtāte reali īpedimento alicuiꝰ actionis
impoſſibile eſt ſequi actionem vt pꝫ in trabe impe
diente deſcēſum lapidis et tenebris īpedientibus
viſum ꝙ̄diu enim trabs manet ſub lapide et tene
bre ſūt i medio nec lapis poteſt deſcēdere nec ocu
lus videre ſꝫ illud quod īpedit repreſētationē quid
ditatis vniuerſalis eſt indiuidualis ꝯditio fantaſ
matum vt dicunt cū ergo illud nunqꝫ amoueatur a
fātaſmatibus per quācūqꝫ actionem intellectus
agentis ſequitur ꝙ fantaſmata per illam abſtra
ctionem rationis nunqꝫ poterunt repreſentare
quidditatem vniuerſalem. Aliter autem

non repreſẽtatur quidditas intellectui niſi ꝑ fãtaſ
mata ſcđm iſtos ergo talis abſtractio nõ ſufficit.
¶ Quinto ad idem qꝛ conſequentia quam faciũt
nulla eſt non enim ſequitur ſeparatio realis quam
ponebat plato ſufficiebat ſecũduꝫ ipſum ad facien
dum ydeas per ſe intelligibiles ergo ſeparatio ra
tionis quam tu ponis ſufficit ad faciendum quiddi
tatem per ſe ĩtelligibilem ſicut non ſequitur realis
a motio trabis ſufficit ad hoc vt lapis deſcẽdat ğ ã
motio ei⁹ 2m. raº nẽ ſufficit ad illđꝛ ſic pꝫ ꝙ intelle-
ctus agens non agit imprimendo nec abſtrahẽdo
Sed diceret aliquis hec diuiſio non ſufficit quia in
tellectus agens agit in fantaſmata dando eis vir
tutem mouendi ĩtellectum poſſibilem non aliquid
imprimendo nec abſtrahendo ſꝫ ſolum aſſiſtendo ⁊
ponitur ſimile qꝛ lumen dat colori virtutem mouẽ
di viſum et tamen nichil ĩprimit colori nec ab eo a-
liquid abſtrahit ſꝫ tantum aſſiſtit et eodẽ modo de
intellectu agente et fantaſmatibus. Sꝫ contra mi
rabile videtur ꝙ aliquid det alteri virtuteꝫ nec ta
men influat nec ĩpedimentum tollat ſed ſolum aſ
ſiſtat hoc enim ĩplicat contradictionẽ ſcꝫ ꝙ det vir
tutem nichil dando ſꝫ et exempluꝫ ꝓcedit ex igno
rantia lumen enim non requiritur ad videndũ pro
pter colorem vt det ei virtutem mouẽdi viſũ ſꝫ ex
ſe hoc habet ſꝫ propter medium et organũꝫ que nõ
ſunt ſuſceptiua actionis coloris niſi ſint illumina
ta ergo non oportet ponere intellectum agentem
ex actione eius circa fantaſmata.
¶ Sexto arᷓ ſecunda pars principalis videlicet ꝙ
non ſit neceſſe ponere intellectum agentem propᵗ
aliquam actionem eius in ĩtellectũ poſſibileꝫ quia
actio eius in ĩtellectum poſſibilem nõ poteſt ĩtelli
gi niſi duobus modis. Primo ꝙ intellectus agens
ſolus agat in poſſibilẽ fantaſma autẽ nichil nec co
agat ſꝫ ſolum ſe habet obiectiue. Secundo ꝙ tam
intellectus agens ꝙꝫ fantaſma agãt in ĩtellectum
poſſibilem tãqꝫ duo imperfecta agentia ſupplen
tia vicẽ vni⁹ modo quo duo homines trahũt nauẽ
quorũ neuter ſufficeret. Primũ non poteſt dici qꝛ
ſi ad cognitionem non requiritur ꝙ obiectum vł re
preſentans obiectum aliquid agat in potentia ſed
ſolum ꝙ ei repreſẽtetur cũ ſenſus ſufficiat ad repꝛ-
ſentãdum obiectũ ſibi propoſitũ ſine alio mouente
non videtur quare intellectus nõ ſufficiat ad illud
idem abſqꝫ hoc ꝙ ꝑter obiectum ſibi ꝓpoſitũ ponaᵗ
ĩtellect⁹ agẽs mouẽs ipſũ niſi dicaᵗ ꝙ fãtaſma nõ
ſufficiẽter repꝛſẽtat obiectũ ĩtellectui poſſibili niſi
ꝑ actionẽ ĩtellectus agẽtis circa ipſuꝫ ſꝫ de hoc nõ
agitur ſed ſolum nunc queritur de opatione intel-
lectus agentis in poſſibilem an ſit neceſſaria ad a
ctum intelligendi ſuppoſita preſẽtia obiecti et pa
tet ꝙ non ſicut ad ſentiendũ non requiritur aliud a
gens. ſed tm̃ preſentia obiecti. Item idem manẽs
idem et reſpectu eiuſdẽ ſemꝑ natũ eſt facere idem
potiſſime ſi agat ex neceſſitate nature. ſed intelle-
lectus agens agit ex neceſſitate nature et manet
ſemꝑ idem ſcđm ſe et in ordine ad poſſibilẽ ꝗtun-
cunqꝫ fantaſma varietur ergo ab initio creationis
aie ſemꝑ fecit idem in intellectu poſſibili non ob-
ſtante diuerſitate fantaſmatum que ei obijciuntur

quia non agũt nec coagũt. Igitur per vnũ intelli-
gere cauſatũ ab intellectu agente intellexit intel
lectus ab initio et ſemꝑ intelliget oĩa ſibi repreſẽ-
tata quod eſt incõueniens Item quod ſemꝑ exi-
gitur ad effectũ eſt cauſa eius propinqua vel remo-
ta. ſed fantaſma preexigitur ſemꝑ intellectioni er
go eſt cauſa eius propinqua vel remota.
¶ Septimo arguitur ad idem improbando ſecun-
dum membrũ ſcꝫ ꝙ intellectus agens et fantaſma
ſimul agunt in poſſibileꝫ. dicunt em̃ quidã pro iſta
opinione. ꝙ duo agentia poſſũt tripliciter cõcurre
re ad aliquid faciendũ. Primo quando vnũ influit
in alterũ et illud alterũ agit per illud quod eſt ſibi
influxũ ſicut ſol illuminat lunã ⁊ luna per receptũ
lumen illuminat aerẽ. Scđo quãdo vnũ nõ influit
in alterũ nec ecõuerſo ſed vnũ cauſat diſpoſitionẽ
et relinquũ formã principalẽ ſicut mollificans ce-
ram ipſã diponit et ſigillũ impreſſũ introducit pri-
cipalem formam vel ſigillans et ſic concurrũt duo
ad figurandum cerã Tertio quãdo nec vnũ influit
in alterũ nec vnũ cauſat diſpoſitionem ⁊ relinquũ
formã ſed ſicut duo imꝑfecta agentia quorũ quodli
bet habet de ſe virtutem agendi ſed imꝑfectã. Iũ
cta autẽ ſimul ſupplent vicẽ vnius ꝑfecti agentis
ſicut de duobus trahẽtib⁹ quoꝝ neuter de ſe ſuffice
ret et iſto modo ꝯcurrũt intellectus agẽs et fantaſ
ma. ad cauſandũ intellectionẽ in ĩtellectu poſſibi-
li. Sed contra quia hic nichil probatur ſed aſſumiᵗ
quod queritur. ſupponitur eni in hac reſponſione
ꝙ ſit dare intellectũ agentem habentẽ virtutẽ mo
uendi poſſibilem. Nos autẽ hic querim⁹ vtrum ex
aliqua operatione poſſit ꝯmẽtari intellectũ agen-
tem eſſe partẽ anime et per oẽm modũ et rõnem q̇-
bus iſti ponũt intellectum agentẽ cuꝫ fantaſmate
agere in poſſibilẽ poteſt eſſe ꝙ ſit dare ſenſum agẽ
tem. qui vna cũ obiecto ſenſibili agat in ſenſum paſ
ſiuum quod non ponitur igitur nec illud debet po-
ni. Et ꝙ ſit eadẽ rõ vtrobiqꝫ patet quia ꝙ fantaſma
ta ſine intellectu agente non ſufficiant ad mouen-
dum intellectũ poſſibilẽ ad intelligendum hoc eſt
vel propter exceſſum perfectionis actus intelligẽ
di reſpectu fãtaſmatum. vel quia fantaſmata cum
ſint corporalia non poſſunt agere in intellectuꝫ q̇
eſt potentia ſpiritualis vel quia ſcđm ſe non poſſũt
repreſentare vniuerſale quod primo apprehendiᵗ
ab intellectu. Non primũ qꝛ ſicut ĩtelligere eſt que
dam forma altioris gradus ꝙꝫ ſit quodcũqꝫ fantaſ-
ma ſic ſenſus eſt altioris gradus ꝙꝫ ſit quecũqꝫ qua
litas ſẽſibilis et ſic eſt intellectus agens erit et ſẽ
ſus agens. Nec ſcđm qꝛ pono ꝙ fantaſma agit in
poſſibilem intellectum ꝑ propriã virtutẽ ꝗuis im-
perfectam et non virtute recepta ab intellectu a-
gente et idem dicunt de intellectu agente Nec 3m
poteſt dici quia fãtaſmata ſecundũ ſe non repreſẽ
tant niſi ſingularia. ſed ſecundũ hanc opinionem
intellectus agens nichil influit fantaſmatib⁹ nec
aliquid ab eis aufert ſed ſolum coaſſiſtit ergo fan-
taſmata. ratione intellectus agentis non plus re
preſentant vniuerſale ꝙꝫ ſine eo niſi ipſemet intel
lectus agens ipſũ repreſẽtaret quod nullus dicit
Item quod primũ ĩtellectũ a nobis eſt vniuerſale

vt iſti dicunt ſiue ſit verū ſiue falſum cōtradicit cui
dā dicto iſtorum. Dicūt eñ alibi ꝙ intellectus vni-
uerſalis ſumitur ex hoc ꝙ intellectus noſter appre
hēdit conformitatē vnius ſingularis ad alterum ⁊
ſic prius concipiuntur ſingularia ⁊ ꝯformitas eorū
ad inuicem ꝗ̄ habeatur cōceptus vniuerſalis non
ergo cōcipitur primo vl'e. Et ſic patet ꝙ intellectus
agens non eſt ponendus propter actionem in fan
taſmata vel in intellectum poſſibilem.

¶ Ad primū dr̄ a ſancto Tho. in queſtione quā fe
cit de anima ar. 4°. ad 2m ꝙ ex ſpēbus receptis in
ymaginatione a ſenſu tactus ymaginatio non ſuffi
ceret formare formas ad viſū pertinentes niſi pre
exiſterēt forma per viſum recepte in theſauro me-
morie vel ymaginationis reſeruate non enim cecꝰ
natus poteſt ymaginari colores. Ad aliud dicitur
ꝙ intellectus poſſibilis non ſufficit ad hoc ꝙ ſpeci
es que ſūt ī ymaginatione particulares fiant vni
uerſales in ītellectu poſſibili qꝛ ꝯditio recipientis
non poteſt trāſferre ſpeciem receptā de vno gene
re in aliud modo ſpecies vniuerſalis ⁊ particula-
ris differunt ſecundum genus.

¶ Ad 2m. dicit̄ ꝙ non eſt ſimilitudo ꝗ̄tum ad om-
nia qꝛ intellectus agens facit ītelligibilia eſſe in
telligibilia in actu lumen autē non facit viſibilia
potentia eſſe viſibilia in actu qꝛ color eſt per ſe viſi
bilis. Ad aliud dicitur ꝙ doctor qui eſt actu ſciens
non poteſt cauſare ſcientiā in adiſcēte tāꝗ̄ interiꝰ
agens et ideo ꝑter tale agens in actu requiritur a
gens ītrinſecū quod eſt intellectus agēs. Si dica
tur cōtra ꝑdicta ſicut hec eſt vera color eſt per ſe vi
ſibilis ita et iſta quidditas rei materialis eſt ꝑ ſe in
telligibilis ſꝫ propter primū phi. dicit ꝙ lumen nō
requiritur propter colorem ergo ītellectus agens
nō requiritur ad hoc ꝙ ītellectus poſſibilis poſſit
intelligere ꝙ autē quidditas ſit ꝑ ſe intelligibilis
patet qꝛ eſt per ſe obiectum ītellectus. Itē dictum
eſt ꝙ ſi q̇dditates eſſent per ſe ſubſiſtētes nō opor
teret ponere intellectum agētem ſed quidditates
angelorum ꝑ ſe ſubſiſtunt ergo ſine ītellectu agen
te poſſumus eas ītelligere. Itē ſicut ſe habet ſen-
ſus ad ſēſibilia ita ītellectus ad intelligibilia quia
vtrobiꝫ eſt potentia paſſiua ſꝫ non oportet pone-
re ſenſum agētem ergo nec ītellectum agēteꝫ. For
te dicis ꝙ ſenſus eſt potētia pure paſſiua ⁊ ideo re
ducitur ꝑ ſe in actum a ſolo ſēſibili. Contra in om-
ni natura que qñꝫ eſt ī potentia et quandoꝫ in a-
ctu oportet ꝙ aliquid ſit agens et aliud pꝛīcipium
paſſiuum in eodeꝫ genere ſed eſtimatiua quādoꝫ
in potētia ad ſenſationē ergo oportet ponere ſēſū
interiorem agentem. Per hanc enim rationē pro
batur ꝙ in nobis ꝑter intellectū poſſibilem eſt po
nendus ītellectus agens. Dicēdū ꝙ quidditas eſt
per ſe intelligibilis ſecūduꝫ ꝙ abſtracta eſt et non
ſcd̄m eſſe quod habet in particularibꝰ. Licet. ſan. t.
1. pte. q. 84. ar. 7. dicat ꝙ natura rei materialis nō
poteſt cōplete et vere cognoſci niſi cognoſcatur vt
in pticulari exñs. De alio verū eſt ſi quidditates eſ
ſent a nobis intelligibiles. Modo non cognoſcimꝰ
quid eſt ſubſtantiarū ſeparatarum. De ſenſu aūt q̇
dam opinantur ꝙ oportet ponere ſenſū agentē qꝛ
aīa eſt principiū actiuū ſuaꝝ operationuꝫ. Forte di
cis ꝙ actus ſentiendi eſt a ſenſu in quo recipitur.
Contra. eadem virtus non eſt principiū per ſe acti
uum et per ſe receptiuū eiuſdem. nec ſenſatio eſt a
ſola ſpecie quia tunc ſpēs eſſet nobilior ſenſu quia
nobilius eſt agere ꝗ̄ recipere qꝛ agere plꝰ accedit
ad nobiliſſimū ens et ſcd̄m phm̄. Beatius eſt dare
ꝗ̄ recipere. Itē illud eſt nobilius cuiꝰ nobiliſſima
operatio melior eſt nobiliſſima operatione alteriꝰ
ergo omne actiuū nobiliꝰ eſt receptiuo. Forte dicis
ꝙ ſpecies nobilior eſt ꝗ̄tum ad ſuam virtutē. Tūc
querit̄ de iſta virtute an ſit ſimpliciter nobilior ſen
ſu. et que res eſt. Eodem modo probatur ꝙ ſenſibi
le ſe ſolo non eſt principiū totale et proximū actus
ſentiendi qꝛ de actu ſentiendi qui eſt ī aīali poteſt
eſſe ſcientia ergo in aīali eſt aliquod principiū acti
uum eius. Contra hanc opinionē inſtatur qꝛ tunc
eſſent plures ſenſus exteriores ꝗ̄ 5e. Item vel qli
bet ſenſus exterior haberet aliū ſenſū agentē. Et
in quo eſſet ſubiectiue iſte ſenſus agens. Ideo di-
cit San. Tho. ꝙ talis ſenſus non eſt ponendus qꝛ
ſenſibile cū ſit quoddā particulare nō imprimit in
ſenſum nec in medium ſpēm alterius generis ſed
ſemper eſt particularis ſed ſpēs recepta in intelle
ctu et in ymaginatione genere differunt ⁊ ideo ad
habendū talem ſpeciem vl'em oportet ponere ītel
lectū agentem. Propoſitio aūt aſſūpta videtur du
bia ſcꝫ ꝙ ſemꝑ in eodem genere vbi eſt principium
paſſiuum. ſit etiā actiuū qꝛ in celo eſt principiū acti
uum et in corruptibilibus eſt principiū paſſiuum.
quod tamen non eſt eiuſdē generis quia corruptibi
le et incorruptibile genere differūt. Si dicas ꝙ res
patitur rōne materie que incorruptibilis eſt tunc
principium paſſiuum aque non eſt eiuſdeꝫ generis
cū actiuo ignis. Itē deꝰ eſt pꝛīcipiū actiuū et tamē
non reſpondet ſibi paſſiuum eiuſdē generis.

¶ Ad tertiuꝫ dr̄ a quibuſdā ꝙ vna virtus recepta
in corpore eſt magis ſpiritualis ꝗ̄ alia maxime pro
pter propinquitatē ad aliquod īmateriale et ideo
vnū plus mouet intellectū ꝗ̄ relinquū. Si quera-
tur que entitas ſit illud quod recipitur in fantaſia
ab intellectu agente an ſit ſpēs vel ſenſatio vide-
tur ꝙ non. nec eſt verū ꝙ intellectus nichil poſſit ī
corpus agere quia quando ſenſualitas obedit ra
tioni. Tūc ratio mouet iudiciū ſenſitiuū vt poſtea
dicetur. ¶ Ad ſcd̄am partē dicitur ꝙ intellectꝰ
abſtrahit ſpēm a fantaſmatibus ideſt in ſe trahit ⁊
recipit ſpēm ꝓductam a fantaſmate. quod fit intel
ligibile actu. per quod intellectus poſſibilis redu-
citur in actum quādo aſpectus eius inclinatur ad
inferiora ex vnione corporis. vt dicit Sā. Tho. in
q. de aīa. ar. 18. ad. 11m. vbi dicit Si quis certe ꝯſide
ret intellectus agēs ſecundū ea que phūs de ipſo
tradit non eſt actiuū reſpectu intellectus poſſibi-
lis directe ſed magis reſpectu fā taſmatū. Nec eſt
ymaginandū ꝙ eadeꝫ ſpēs numero que prius erat
in fantaſia poſtea ponatur in intellectu depurata
quia accidēs non migrat de ſubiecto in ſubiectum.
Et ſicut cū lumine viſꝰ recipit ſpeciem coloris po-
mi ſine ſpecie dulcedinis que tñ eſt cum colore po-
mi ita intellectus poſſibilis recipit ſpēm quiddita

tis rei materialis cũ intellectu agente ſine ſpecie particulariũ ↄditionũ in quibus reperitur illa q̄d ditas vnde argumēta procedũt ex malo intellectu abſtractionis Alij opinanẗ ꝙ intellect⁹ agens nil reale producit in fantaſmatibus niſi forte obiectiue ita ꝙ facit quidditatē in eis apparere nō apparentibus conditionib⁹ īdiuiduantibus et ſic in fantaſmatibus eſt intelligibile in actu non formaliter ſed obiectiue ſic theologi dicunt vnū angelū aliũ illuminare licet in eo nil effectiue producat. S. T. de veri. q. 9. ar. 5. 2m.

¶ Ad 4m iam dictū eſt quomodo ſeparat et cauſat ſpēm vniuerſalē in intellectu Nec inconuenit fantaſma in virtute intellectus agentis. aliquid producere in intellectum poſſibilē. De illa aũt virtute quidam dicunt ꝙ non recipitur in fantaſmatibus ſed illa virtus concurrit ad eundem effectū ad quē cōcurrunt fantaſmata ſcʒ reſpectu ītellectus poſſibilis vnde ſuper hoc poſtmodũ recitabunẗ tres opiniones Ex predictis ſatis patet ꝙ 6m. argumētum nichil cōcludit contra nos.

¶ Ad 7m. videẗ ꝙ illa diſtinctio heruei in 2o. nec ſequitur fantaſma ſe ſolo non poteſt agere in itellectū ergo nec in virtute ītellectus agentis ſicut calor ſe ſolo non generat carnē ſʒ vt eſt inſtrumentum anime Nec eſt verum ꝙ ſingulare primo ītelligatur licet ex cōformitate ſingulariũ fantaſia moueat intellectum ad hoc ꝙ recipiat ſimilitudinem alicuius ſpeciei. S. T. vbi ſupra videtur ponere ītellectum agentem ꝓpter fantaſmata. Circa predicta adhuc dubitatur q2 non oportet ponere volūtatem agentem q̄uis voluntas aliq̄n actu velit et aliq̄n non ergo nō o portʒ ponere ītellectū agentē negatur ↄña vt patet 1. parte. q. 83. ar. 4. ad 3m. voluntas enim mouetur ab intellectu et hoc ſufficit vtrum autem intellectus moueat eā effectiue poſtea dicetur. Secūdo dubitatur an oporteat in angelo eſſe intellectum agentem q2 nō ſemper actu cōſiderat vnam et eandē rem ergo ad hoc ꝙ ſuus ītellectus reducatur de potētia ad actum requiriẗ in eo intellectus agens Item res materialis non eſt actu intelligibilis quia intelligibile actu eſt immateriale vt dicit ſ. t. Ad hoc ergo ꝙ actu ītelligātur ab angelo requiritur ītellectus agens.

¶ Tertio dubitatur an in nobis ſint realiter duo intellectus videtur ꝙ non quia potentie diſtingũtur ꝑ obiecta ſʒ omnes ītellectus noſtri habent idē obiectum ergo eſt tm̄ vnus ītellectus. Itē quilibʒ intellectus intelligit ſed in nobis nō ſũt ſimul plures ītellectiones. Forte dicis ꝙ intellectus agēs non habet ītellectionem ſed eam ꝓducit in ītellectu poſſibili. Contra ſequeretur ꝙ intellectio eēt actio tranſiēs q2 non eſt in eo a quo producitur Itē tunc omnes ītellectiones eſſent eiuſdē ſpeciei q2 ſunt ab eodē p̄ricipio ſcʒ intellectu agente Itē tūc operationis eſſet operatio q2 ītellectio eſt operatio et producitur per operationem intellectus agentis.

¶ Quarto dubitatur An fantaſma ſe ſolo poſſit producere ſpēm in intellectu poſſibili videtur ꝙ ſic quia intelligimus per ↄuerſionem ad fantaſmata Item vel ſpēs intelligibilis īmediate producitur ab intellectu agente vel mediate. ſcʒ mediāte fantaſmate. Si ſecundum tunc queritur quomodo fantaſma cum ſit corpus poteſt īmediate agere in ītellectum qui eſt incorporeus. videtur eni ꝙ per nullam virtutē naturalem aliquod corporeū poſſit immediate agere in ſpiritum.

¶ Quinto dubitatur an intellectus agens ſemꝑ ſit in actu videtur ꝙ non quia in homine dormiente nichil agit. Sed ↄtra tūc oporteret ponere aliū intellectū per quē intellectus agens reduceretur ad actum. ſicut neceſſe eſt ponere intellectum agētem per quē intellect⁹ poſſibilis reducaẗ ad actū Item intellectus agēs virtute ↄtinet oēs formas intelligibiles. ergo eſt deus quia ipſe ſolus oīa cōtinet Reſpondeẗ ad ſcd̄ʒ dubiū ꝙ in angelo nō eſt intellectus agens. San. Tho. 1. pte. q. 54. ar. 4. quia ab inſtanti ſue creationis res materiales hn̄t in eo eſſe īmateriale pro q̄nto habet oīm rerũ ſpēs ſibi ↄcreatas nec accipit cognitionē a rebus materialibus Si dicatur. angelus intelligit vniuerſale ſed vl'e fit per abſtractionē ergo angeli cognoſcũt res per abſtractionē Itē abſtrahere eſt cognoſcere prius ſine poſteriori Sed hoc poteſt angelus Dicēdum ꝙ hic non loquimur de tali abſtractione.

¶ Ad 3m dubiū dicitur ꝙ potentie diſtingũtur per diuerſū modū ſe habendi ad idē obiectum ſcʒ actiue et paſſiue. San. Tho. 1. pte. q. 79. ar. 7. et ideo intellectus agens et poſſibilis diſtinguntur realiter Et licet intellectio non ſit ſubiectiue in intellectu agēte, tamen eſt ſubiectiue in aīa in qua eſt intellectus agens. Ad aliud dictum eſt ſupra Nec forte inconuenit ꝙ operationis ſit operatio quia opatio voluntatis dependet ab opere intellectus. Sed contra 5o. phiſi. dicitur ꝙ ad actionē non eſt per ſe motus ergo actionis vel operationis non eſt actio Forte dicis ꝙ intellectio non eſt actio predicamentalis. Contra oīs actio generans qualitatem abſolutam eſt predicamentalis ſed ex actu intelligendi generatur habitus ergo eſt actio predicamentalis Negatur ↄña quicquid ſit ſicut nec illuminatio eſt actio predicamentalis Si dicatur oīs actio eſt eiuſdem ſpeciei cum ſuo termino ſed calefactio terminatur ad qualitatem. ergo etiā calefactio non eſt actio predicamentalis Negatur maior.

¶ Ad quartum dubium dicitur ꝙ corporeum ſubiectiue recipit aliquid a ſpiritu quia in celo recipitur motus ab angelo. Et ita eſt poſſibile ecōuerſo virtute intellectus agentis loquendo de actione ſpirituali et non phiſicali fantaſmata ergo inſtrumentaliter agunt ſed intellectus agens principaliter. San. Tho. de veri. q. 10. ar. 6. ad 7m. et. 1. pte q. 84. ar. 6. ad 2m. Alij dicunt ꝙ fantaſma ſe habet vt materia San. Tho. 1a parte. q.

¶ Ad 5m dubiū dicit San. Tho. 1. pte. q. 79. ar. 4 ad 2m ꝙ q̄ntum eſt ex parte intellectus agentis ſēper intelligimus Quod autem in vno tempore intelligamus actu hoc quidā attribuũt voluntati Sʒ hoc non ſufficit quia oīs voluntas ꝓſupponit actū intellectus. Alij attribuunt celo. Contra illud nō eſt niſi cauſa rōnis et vl'is. Dicunt ꝙ meli⁹ ē illam

ſcire q̄ nichil. Aliquando prouenit ex alia occaſio
ne. Secundo dicitur ꝙ intellectus agens cōtinet
formas intelligibiles ſicut lumē viſibilia propter
hoc tamen non eſt īfinite virtutis.

Circa hec queruntur 5ᵉ. primo an in intel
lectu ſit memoria 2°. an neceſſe ſit intel-
ligentem cōuerti ad fantaſmata 3°. an
quidditas rei materialis ſit obiectum in
tellectus. 4°. an ītellectus noſter cogno
ſcat ſingularia, Quinto. an cognoſcat ſubſtantias
ſeparatas.

Ad primum ſic proceditur videtur ꝙ in in
tellectu nō ſit memoria quia ſupra dictū
eſt ꝙ memoria eſt potentia ſenſitiua inte
rior ergo non eſt intellectus. Sed cōtra
arguitur ex philo. quia habitus ſcientie eſt in intel
lectu et per illum poſſumus rememorari.
¶ Reſpondeo dicēduz ꝙ hic ſunt duo dubia. Pri
mum eſt de queſito. Secūdum eſt vtrum memoria
diſtinguatur ab ītelleltu Quātum ad primū auicē.
dicit ꝙ in parte ſēſitiua reſeruantur ſpecies ſz hoc
putat īpoſſibile eſſe ī intellectu vnde dicit ꝙ ceſſā
te actu ītellectus ceſſat ſpecies vt dicit S. T. 1. p-
te q. 79. ar. 6. et q. 89. ar. 5°. Sed ꝯtra ſpecies ītel
ligibilis que eſt in ītellectu non habet ꝯtrariū nec
ſubiectum ſuum eſt corruptibile ergo nec ipſa ſpe-
cies q: accidens non corrumpitur niſi duobus mo-
dis ſcz per ſuum ꝯtrarium et ad corruptionē ſubie
cti. Dicēdū ergo ꝙ ītellectus poſſibilis prout ꝯſer
uat ſpecies quas prius acquiſiuit dicitur memoria
et talis memoria non diſtiguitur realiter ab ītelle
ctu per S. T. de ve. q. 10. ar. tertio. Primum patet
quia omne quod recipitur ī aliquo recipitur ad mo
duz recipientis ſed ītellectus eſt īcorruptibilis er
go et illud quod recipitur in eo Secūdū patet quia
quādo potentia ꝑ ſe reſpicit aliquod obiectum tūc
non diuerſificatur ſecundum diuerſitatem ꝑticula
rium differentiarum ꝯtentarum ſub illo obiecto ſi
cut viſus non diuerſificatur per album et nigrum
ſed intellectꝰ reſpicit ad rationē ētis ⁊ ideo nichil
eſt ꝙ poſſit diuerſificare ītellectū ꝙ autem opinio
auicēne ſit cōtra phi. ꝑtz q: phi. dicit ꝙ ītellectꝰ ali
qn̄ ꝑt operari per ſeipſū hoc autē nō eſt verum niſi
pro quāto ſpecies intelligibiles manent in eo. Un
de tres ſunt ſtatus intellectꝰ Primus eſt ſicut ante
addiſcere quando ſcz eſt in pura potētia. Secundꝰ
quando eſt in potentia ad actū ſcd̄m id eſt ad opari
Tertius quando actu intelligit. Notandum ꝙ me
moria dupliciter capitur Primo ſecundū ꝙ eius eſt
apprehendere preteritum ſub ratione preteriti ex
parte obiecti. Et tunc memoria non eſt in parte in-
tellectiua ſed ſēſitiua tm̄ que eſt apprehenſiua ſin
gulariū qualia ſunt preterita. Alio modo capitur
pro omni theſauro ſpērum ⁊ ſic capitur hic. Si que
ratur quomodo intellectus poſſibilis dicitur fieri
ſingula a philoſopho. Dicendū ꝙ fit ſingula ꝑ aſſi
milationem recipiendo ſpēm que eſt ſimilitudo rei
et hec ſpēs ſe habet ad intellectum vt actus ad po
tentiam que faciunt vnum.

¶ Contra hec arguitur intellectus fit in actu per
ſpēm intelligibilem ergo ſi ſpecies intelligibilis
ſemper manet in ītellectu ſequitur ꝙ homo ſēper
actu intelligit. Item non eſt eadē potentia que bn̄
conſeruat et bene recipit vt ſupra dictum eſt ſed in
tellectus bene recipit ergo non cōſeruat. Forte di
cis ꝙ maior eſt vera in materialibus in quibus ſic-
ca bene conſeruant Cōtra ſequeretur ꝙ ſenes ha
berent meliorē memoriā q̄ viri q: ſunt magis ſicci.
¶ Secūdo ſpecies intelligibilis eſt ipſa intelle-
ctio ſed intellectio non ſemꝑ ſeruatur in ipſo intel
lectu ergo nec ipſa ſpecies. Maior patet. q: alias ī
eodem intellectu eſſent due ſimilitudines eiuſdez
rei ſcz ipſa ſpēs et actus intelligendi. Sed hoc eſt
impoſſibile quia vel ſunt eiuſdē rationis vel non.
Si ſcd̄m queritur que earuz eſt perfectior. Et quic
quid dicatur oportet ꝑfectiorem continere impfe
ctiorem virtualiter. et ſic non ſūt ſimul ſicut nec ca
lor in ſūmo et tepiditas.
¶ Tertio arguitur ad idem actꝰ intelligendi non
requiritur niſi ad faciendum obiectū eſſe preſens
intellectui et per hoc dicimur intelligere Sed per
ſpēm intelligibilē obiectum eſt preſēs intellectui
ergo per ſolam ſpēm intelligimus. Item quero q̄d
requiritur ad verā intellectionem vel ad ꝯceptum
Si dicas. Oportet ꝙ ſit ſimilitudo rei et ꝙ ſit in in
tellectu. hoc totum conuenit ſpeciei vnde per ipſā
obiectum eſt pn̄s ergo per ipſam intelligimus.
¶ Quarto vel ſpēs diſtincta ab intellectione po-
nitur in intellectu ad eliciendum actum intellectꝰ
vel propter aliud. Nō primū quia actus intellectꝰ
ſepe elicitur ab habitu vt patet de habitu ſcientie
ergo non elicitur a ſpecie intelligibili. Item ſpēs
non eſt cauſa ītellectionis quia cauſa equiuoca ſē-
per eſt nobilior effectu Species autē non eſt nobi-
lior intellectione igitur. ⁊c.
¶ Quinto ariſtoteles non ponit ī aīa niſi tria ſcz
paſſionem habitum et actum inq̄rendo quid ſit vir
tus ſed ſpecies non eſt paſſio nec habitus ergo eſt
actus. Forte dicis ꝙ eſt habitꝰ quia eſt qualitas de
difficili mobilis vnde multi dicūt ꝙ habitus ſcien-
tie aliquando capitur pro collectione ſpecierum.
Contra habitus ſcientie habet cōtrariū non autē
ſpēs quia propter hoc dictum eſt ſupra ꝙ ſpēs eſt
incorruptibilis. Item ſcientia eſt effectus demon
ſtrationis non autem ſpecies intelligibilis Nam
aliquis habet ſpeciem de homine qui tamen nō hꝫ
ſcientiam de eo et ſimiliter de albedine. Item ha-
bitus ſcientie cauſatur ex actu: ſed ſpēs intelligibi
lis non cauſatur ex actu ergo ſpēs ītelligibilis nō
eſt habitus.
¶ Sexto illud quod primo recipitur in potentia
cognoſcitiua eſt cognitio ſed ſpēs intelligibilis eſt
huiuſmodi igitur. Maior patet Nam ex eo dicitur
potentia cognoſcitiua quia recipit primo cognitio
nem. Item tunc intellectus eſſet in actu anteq̄ in
telligeret. quia informaretur iſta ſpecie ante actū
intelligendi.
¶ Septimo arguitur ꝙ non eſt ponenda ſpēs in-
telligibilis ad cognoſcendum res quia nichil quod
eſt ignotum facit cognoſcere rē. Sed ſpecies intel

ligibiles ſunt ignote magis ipſe res materiales.
Item queritur a quo producitur hec ſpecies intel
ligibilis. Non ab intellectu poſſibili quia eſt potē
tia paſſiua. vt dicit phūs nec ab intellectu agente
qꝛ intellectꝰ agēs ē agēs vniuerſale quod nō ꝓdu
cit effectum ꝑticularē niſi mediāte cauſa particula
ri. Quod autē producatur hec ſpecies et non illa
oportet ꝙ hoc ſit ab aliquo agente ꝑticulari nec a
fantaſmate quia ipſum non poteſt imediate produ
cere intellectionem ergo nec ſpēm. Forte dicis ꝙ
fantaſma eſt inſtrumētum intellectꝰ agētis produ
centis ſpēm. Contra effectus non aſſimulatur in-
ſtrumento. ſed ſpēs aſſimulatur fantaſmati quia ē
ſimilitudo rei cuius habetur fantaſma.
¶ Octauo nō eſt ponenda pluralitas ſine neceſſi
tate ſed nulla eſt neceſſitas ponendi ſpēm intelli
gibileꝫ Forte dicis ꝙ oportet eā ponere vt aliquid
remaneat poſt actualem ſcientiaꝫ. Contra ſufficit
habitum remanere. Forte dicis ꝙ ſpēs requiritur
vt intellectus poſſibilis diſponatur ad intellectio
nem Contra. Ad recipiendum ſpēm non requirit
diſpoſitio in intellectu. ergo nec ad recipienduꝫ in
tellectionē qꝛ ad vtrūqꝫ ſe habet intellectus poſſi
bilis paſſiue.
¶ Nono. noticia intuitiua obiecti imediate termi
natur ad obiectū ergo ad talem noticiā in intelle-
ctu non requiritur ſpēs quia obiectū preſens ſuffi-
cienter repreſentat ſe intuitiue. Item vel ſpēs eſt
eiuſdē rationis cum obiecto vel non. Si primū tūc
in intellectu erit verus color. Si ſcđꝫ Cōtra intel
lectus poteſt diſcernere inter duo que ſunt eiuſdē
rationis ergo poteſt diſcernere inter duo ſpē diſti-
cta. Sed intellectus nō diſcernit inter ſpēm et ob
iectum. igitur.
¶ Decimo arguitur ꝙ ſpēs nō cōſeruātur in intel
ctu. quia ſpecies iſta eſt materialis ergo ꝑ eam in-
tellectus actu intelligit. Iteꝫ tūc non indigeremꝰ
intellectu agente ſuppoſito ꝙ prius habuerimus
aliquā intellectionem quia intellectus agēs nō re
quiritur niſi ad abſtrahendū ſpeciem. Modo ſpēs
abſtracta remanet in intellectu.
¶ Undecimo arguitur ꝙ ſpēs ſit corruptibilis licꝫ
non habet cōtrariū quia lumen eſt corruptibile et
ſpecies in oculo. Item habitꝰ corrūpitur ſine cōtra
rio per ſolā ceſſationē ab actu. nec eſt verū ꝙ rece-
ptum in incorruptibili ſit corruptibile ad moduꝫ re
cipientis vt patet de virtutibꝰ ⁊ habitꝰ ſcientie vel
actu intelligendi ſimplici. Forte dicis ꝙ ſoluꝫ qua
litas habitualis non habēs cōtrariū eſt incorrupti
bilis ſi ſubiectū eſt incorruptibile Contra oē gene
rabile eſt corruptibile celi ſꝫ ſpēs generatur. Iteꝫ
tūc legens bibliam retineret neceſſario quodlibet
verbū legēdo de ipſo habuit ſpēm qđ ē fꝪ vn̄ ariſ.
in predicamēto qualitatis dicit ꝑ grauem infirmi-
tatem ſcientiā amittibile. Cōtra ſcđm multos ſpe
cies eſt actualis intellectio et ſic ſcđm iſtos facile
ſaluaretur ꝙ ſpēs non manet. Itē ſcđm hanc opi
nionē non poſſem alicuius rei totaliter obliuiſci ꝑ
quācunqꝫ grauē infirmitatē quia ſpēs quā acquiſi-
ui eſt incorruptibilis Hoc tamē eſt falſum quia in
nobis eſt reminiſcentia. Item quidam propter gra
uē infirmitatē oblitus fuit nōis ſui. vn̄ ariſ. dicit in
ꝓdicamēto q̄litatis ꝙ habitꝰ ab egritudīe corrūpit
¶ Duodecimo qualitas ſpūalis dependet ab illo
a quo producitur vt patet in lumine ſed ſpēs intel
ligibilis ꝓducitur a fantaſmate quod eſt corrupti-
bile ergo et ipſa ſpecies. Itē omne quod poteſt in-
tendi poteſt remitti et totaliter corrūpi ſꝫ ſpēs in-
telligibilis poteſt intendi ꝑ multos actus. ergo po
teſt corrūpi. Itē habeat quis in intellectu ſuo ſpēꝫ
mōtis aurei talis poteſt illā ſpēm amittere cum ſit
ſpēs ficta. et falſa. Itē abſurdū eſt qualitates eſſe
in intellectu et illud latere nos.
¶ Tertiodecimo. preſentia obiecti eſt cauſa p̄ſen
tie ſpeciei et non econtra non em̄ quia ſpēs eſt in o
culo ideo obiectū eſt preſens ſed econuerſo ergo
prima repreſentatio obiecti non eſt per ſpēm ergo
ſuperflue ponitur ſpecies ad preſentādū obiectū.
Itē quelibet ſpēs eſt forma naturaliter agens ad
intellectionem. et per ꝯn̄s agit ſcđm vltimū poten
tie ſue. Si ergo plures ſpēs conſeruentur ſimul in
intellectu ſequitur ꝙ in intellectu erunt ſimul plu
res intellectiones.
¶ Quartodecimo memoria eſt p̄teritorum. Prete
rita autem ſunt ſingularia ſed intellectus non eſt
ſingulariū ergo in intellectu non eſt memoria For
te dicis ꝙ in intellectu non eſt memoria. que reſpi
cit preteritum ex parte obiecti. Contra tunc homo
non poſſet penitere de malis actibus preteritis qꝛ
per intellectū non cognoſcit Nec hō poſſet recor-
dari preteritarū volitionū quia volitiones preteri
te vt preterite non poſſūt cognoſci a ſenſu. Itē tūc
mali non poſſent cognoſcere ſe eſſe iuſte punitos
quia punitio fit propter malū preteritū Modo pre
teritum ſub rōne preteriti ex parte obiecti non in-
telligitur. Item in intellectu eſt prima pars prudē
tie que ſcđꝫ Tulliū eſt recordatio preteriti. Nulla
etiā eſſet recordatio beneficij. Itē poſſumꝰ nobis
prouidere de futuro ergo intelligimus futuruꝫ. ſꝫ ⁊
preteritū qđ plꝰ hꝫ de veritate q̄ꝫ futuꝝ qꝛ veritas
preteriti eſt neceſſaria non autem futuri. Itē ani
ma ſeparata poteſt ſeparare ſi ſit in purgatio ergo
cognoſcit futurum vt futurū et ſic de preterito ſci-
mus enim ad p̄teritum vt ſic non eſſe potentiā et
ex iſto argueretur ꝙ ſingulare habet ꝓpriam ſpeci
em in itellectu alias nō recordaremur ipſius ꝙ fu
it ſꝫ. Contra ſpecies et habitus equaliter ſe habēt
ad omnes differētias tēporis ergo non ſcitur per
eas an res fuit. Itē illa ſpecies eſt cauſata ex noti
cia ītuitiua ergo cauſat ītuitiuā quia actus ſequēs
et ꝓcedens ſūt eiuſdem ſpeciei ſed hoc eſt falſum
quia de abſente non habetur noticia ītuitiua.
Item ſ. t. 1. q. 89. ar. 4. concedit ꝙ anima ſeparata
cognoſcit aliquod ſingulare ergo etiam preterituꝫ
vt ſic.
¶ Quitodecimo tunc beati haberent recordatio-
nem eoꝝ que hic ītellexerūt et per ꝯn̄s ſuoꝝ pecca
toꝝ et ſic triſtarētur quia vel volunt vł nolūt illud
quod ītelligunt ſi 2m ergo habēt diſplicētiam ſi pri
mum ergo peccāt. Item non poſſumꝰ reminiſci er
go nulla eſt memoria an̄s patet quia qui reminiſci-
tur vel eſt perfecte oblitus illius vł non ſi primum

ergo ſi preminiſcētiam redeat ad memoriam eius neſciet illud eſſe cuius recordationē queſiuit ſicut arguit ꝑlato de ſeruo fugitiuo. ſi 2m. ergo nō reminiſcitur.

¶ Sextodecimo ar̄ ꝙ in parte ſēſitiua non eſt memoria quia ſēſus non cognoſcit tēpus ergo nō memoratur ꝑteriti an̄s patet quia tempus eſt numerꝰ motus ſcd̄m prius ⁊ poſterius 4. phi. hoc autē ꝑcipi non poteſt ſine collatione poſterioris ad priꝰ ſʒ cōferre et diſcurrere ſolū pertinet ad intellectum Itē oportet recordātem ꝑcipere actū ſuū ſʒ potētia ſēſitiua nō cognoſcit ꝓprium actū quia non reflectitur ſupra ſe ⁊ ſic quādo eſt ꝑſens non cognoſcit actū ſuum ergo nec poſtea ymmo videtur ꝙ ſēſus non cognoſcit niſi qualitates ſēſibiles ergo nō cognoſcit actum ſuum vel alterius ſenſus.

¶ Decimoſeptimo ar̄ ꝙ memoria ⁊ intellectus differūt realiter quia memoria diſtiguitur ab aliis ſēſibus interioribus ergo et in itellectu. Item potētie diſtinguūtur per actus ſʒ itelligere ⁊ ꝯſeruare ſpeciem ſunt diuerſi actus ergo memoria et intellectus ſunt diuerſe potentie.

¶ Decimo octauo intellectus hominis et angeli diſtingūtur ſpecie non obſtante ꝙ ſint circa rationem cōmunem entis ergo ratio prius poſita nō cōcludit. Itē licet volūtas ſit circa bonum ſecūdum ꝯmunem rationem tamē aliqua ꝯtēta ſub bono diuerſificant appetitum quia alius eſt appetitus voluntatis et cōcupiſcibilis ⁊ iraſcibilis. Bonū etiā ꝯtinetur ſub ente tamē voluntas eſt alia potentia ab intellectu Item memoria eſt pars ymaginis repꝛeſentantis trinitatē ſʒ in trinitate ſunt tres perſone diſtincte ergo iſta tria ſcilicet memoria intellectus ⁊ volūtas realiter diſtigūtur vide ſ. t. de veri. q. 1o. ar. 3o. ad 1m. ſʒ ꝯtra ⁊c.

¶ Ad primū dicit ſ. t. 1. p. q. 79. ar. 6. ad 3m ꝙ ſpes intelligibiles aliquando ſūt in itellectu in potentia tātum Aliqn̄ medio modo et tūc dicitur itellectus in habitu et nō in actu ꝯpleto ſʒ icompleto. Ad aliud dicitur ꝙ ex cōditione ſubiecti in ſpiritualibus omnia bene cōſeruant quia ſubiectū eſt incorruptibile in ſenibus autē eſt nimia ſiccitas.

¶ Ad 2m. ſuppono ꝙ actus itelligēdi et ꝯceptus realiter diſtiguūtur vt dictū eſt in pri. ꝑhiar. vnde actꝰ itelligēdi nō eſt ſimilitudo rei ſʒ ipſe ꝯceptꝰ nec īcōuenit duas ſimilitudines eē ſimul qn̄ tātū vna eſt actualis ⁊ expꝛ̄ſſa et illud argumētum ꝓbaret ꝙ habitꝰ et actꝰ nō ſūt ſimul ideo ꝯcedo ꝙ ꝑfectum ⁊ īperfectū ſūt in eodē reſpectu diuerſaꝝ naturaꝝ.

¶ Ad 3m. dr̄ ꝙ ꝑ ſpeciē fit obiectū habitualiť ꝑſēs

¶ Ad 4m. dr̄ ꝙ ſp̄es elicit ſiplicē appꝛ̄hēſionē que non elicitur ab habitu ſcīe nec ſp̄es eſt totalis cauſa vt dictum eſt.

¶ Ad 5. dr̄ ꝙ ſp̄es aliquo modo ꝯtineť ſub habitu nō oīs tamē ſp̄es eſt habitꝰ ſcīe vt poſtea diceť ſed dicitur habitꝰ qꝛ habet eſſe ꝑmanens ī ſubiecto ſicut ceteri habitus.

¶ Ad 6. dr̄ ꝙ primo receptū eſt cognitio formaliť vł cāliter vel primum receptum ordine dignitatis et nō generationis. Deide ꝯcedo ꝙ intellectꝰ eſt in actu incompleto.

¶ Ad 7. dr̄ ꝙ ignotū nō eſt illud ꝑ quod aliud cognoſcať tāq̄ꝫ ī obiecto ſʒ bene ignotū eſt cā cognoſcēdi alterū qꝛ ſp̄es in aere ſūt multis ignote ⁊ tamē cauſāt viſionē Deīde dr̄ ꝙ hec ſp̄es ꝓducit a fātaſmate ī ꝟtute itellectꝰ agētis ſʒ de hoc poſtea.

¶ Ad 8m dicitur ꝙ neceſſitas eſt quādo perfectio nature hoc requirit ſcʒ ꝙ obiectum ſit preſens ante ſimplicem apprehenſionē. Si dicatur ſufficit ꝙ ſit preſens in fantaſmate Dicendum ꝙ nō qꝛ tunc non eſſet preſēs niſi in preſentia mēdicata ab alio et hoc vilificaret intellectū.

¶ Ad 9m dicitur ꝙ noticia intuitiua prerequirit ſp̄em licet ad eā terminať. Ad aliud dr̄ vt ſupra et et magis patebit inquirendo an res cognoſcantur in prima veritate vide. S. T. 1. pte. q. 84. ar. 5. aliquid dupliciter cognoſcitur in alio. Primo ſicut in obiecto cognito. Secundo ſicut in cognitionis pricipio et hoc aliquando neſcimus diſcernere.

¶ Ad 10m ſupra dictum eſt. Et ad aliud dr̄ ꝙ ſp̄es nō eſt in actu completo niſi ꝑ intellectum agētem illuſtrantem fantaſmata. vide San. Tho. de veri. q. 10. ar. 2. ad 4m. 2m. 7m.

¶ Ad 11m dr̄ ꝙ per nullā obliuionē vel infirmitatē prima ſp̄es corrūpitur. ſʒ bene ſpecies ſcibiles vel habitus ſcientie vel actus. et ſp̄es que ſunt ī organo propter organi tranſmutationem.

¶ Ad 12m negatur maior quia habitus eſt ab actu et tn̄ remanet poſt ipſū Ad aliud negať maior ī nō habentibus contrarium.

¶ Ad 13m dictum eſt ꝙ preſentia per fantaſmata nō ſufficit nec eſt preſentia ſufficiens ſub rōne cognoſcibilis ideo oportet obiectū eſſe preſens per ſp̄em que eſt in itellectu. Ad aliud dictū eſt ſupra q̄ mō ex aliqua cā hō aliqn̄ vtiť vna ſpē ⁊ nō alia ſicut etiā patet de habēte mł̄tos habitꝰ ſcientie. Quod aūt vna ſp̄es nūc ꝓducat actū intelligendi et non alia. hoc aliquando eſt quia eius fantaſma efficaciꝰ imprimitur ſʒ ponamꝰ ꝙ duo obiecta equaliter īprimant ſua fātaſmata. tunc qꝛ habitꝰ vtimur cū volumus iō vtimur vna ſpē relicta altera. primus tamē actus intellectus non cauſatur ab actu volūtatis.

¶ Ad 14m dr̄ ꝙ intellectus eſt ſingulariū ꝑ reflectionē non aūt directe Et ideo primoo pōt intelligi ꝑteritū. Nō tn̄ ſcd̄oo Et ꝑ hoc ſoluunť argumēta

¶ Ad 15m dr̄ ꝙ cognoſcūt mala. nec ſeqtur. ergo triſtanť. Cōtra triſticia eſt de hiis q̄ nobis nolentibus accidūt. Dicendū ꝙ maximū gaudiuꝫ excludit oēm triſticiā. Sʒ cōtra maxia triſticia non excludit oē gaudiū qꝛ demones poſſūt gaudere ⁊ delectarī qꝛ Augꝰ dicit ſuꝑ illud prius. q̄ tribulāt me exultabūt ſi motꝰ fuero. ꝙ demō gaudet qn̄ vir ſanctꝰ peccat. Dicendū ꝙ beatitudo ꝑ ſe oēm triſticiam excludit non aūt miſeria qꝛ ſcd̄m Ciceronē delectari in eo quod non decet eſt eſſe miſerum Alia argumenta ſatis patēt ex dictis nō eīm incōuenit ꝙ ſenſꝰ ꝑcipiat tēpꝰ ꝑcipiendo magnitudinē vt dicit phūs Itē nō inconuenit ꝙ vnus ſenſꝰ recipiat ſp̄em de actu alterius quā ꝯſeruat ſʒ de actu ſupreme potētie in brutis videtur ꝙ nō poſſit eſſe recordatio qꝛ ſenſꝰ nō reflectiť ſupra ſe. Itē qd̄ dictū eſt de diſtictione intellectū intelligēdū ē ſolū de itellectibus

mano vt patebit poſtea per eius obiectū ſ.t. i q. de anima ar. 7. ad 1m. nec ſequitur viſio dei eſt eiuſdē ſpeciei in anima et in āgelo ergo intellectus ſunt eiuſdē ſpeciei ibi ad 4m. Quidam querūt an ſicut beati non formant verbum ita nec angelus intelligendo ſe.

Ad 2m. ſic proceditur videtur ꝙ nō ſit neceſſe cōuertere ſe ad fantaſmata in intelligendo quia magis depēdet ymaginatio a ſenſu ꝙ̄ intellectus ab ymaginatione ſꝫ ymaginatio poteſt exire in actum non cōuertēdo ſe ad alium ſenſum ergo itellectus poteſt itelligere non ꝯuertando ſe ad fātaſmata que ſunt in ſēſu interiori. Sꝫ ꝯtra eſt philo.

¶ Reſpondeo dicēdum ꝑ fantaſmata intelliguntur ſpecies rerum que ſunt in fantaſia que eſt ſenſus interior et. Nota ꝙ hic eſt dubiuꝫ quo modo intellectus dicitur itelligere per abſtractionem a fātaſmatibus et tamē non intelligit niſi ꝯuertendēdo ſe ad fantaſmata. Quantū ad primū videnda ſunt tria. Primo quid eſt abſtrahere a fantaſmatibus. Secūdo quo modo fit talis abſtractio Tertio vtrum intelligamus abſtrahendo a fantaſmate.

Quantuꝫ ad 1m. dicit herueus ꝙ duplex eſt abſtractio vna eſt qua res itellecta dicitur abſtrahi ꝑ hoc ꝙ intelligitur preter aliquid quod eſt ei cōiunctuꝫ in re et hec abſtractio non dicit aliquā actionē realem que ſit in re abſtracta ſicut vniuerſale abſtrahitur a particulari ſicut homo a ſorte vł animal ab homine vel ſicut mathematica abſtrahūtur a naturalibus ſicut circulus a cupro et de tali abſtractione non loquimur hic non enim ſimili modo dicim⁹ ſpeciem abſtrahi a fantaſmate ſicut hominem a ſorte vel circuluꝫ a cupro quia illa abſtractio ſpeciei a fātaſmate eſt realis actio quia fit ſpecies in itellectu poſſibili que nō ꝑdicatur de fantaſmate a quo abſtrahitur ſicut homo ꝑdicatur de ſorte ly quo abſtrahitur quia ſpecies abſtracta repſentat nature ſine cōditionibus particularibus. Abſtractio ergo qua dicitur intellectus abſtrahere a fātaſmatibus non eſt aliud ꝙ̄ quedaꝫ realis motio qua mouetur intellectus a fantaſmate. vel ad ſpēm intelligibilem vel ad actum intelligendi. Non eſt ymaginandum vt quidam videntur ymaginari ꝙ intellectus quaſi precognoſcens ea que ſunt ī fantaſmate. videat ea. et quaſi accipiat vnū ex eis Sic enim ymaginari ridiculū eſſet. ymo anteꝙ̄ intellect⁹ quicꝙ̄ intelligat in virtute intellectus agentis. mouetur naturaliter a fantaſmate. ſicut viſus non plus videns naturaliter mouetur a colore et ſic patet primum. ſcꝫ quid ſit abſtrahere a fantaſmatibus. Dicitur autē talis motio abſtractio cum quia effectus ē ſuperior cauſa. ꝙ̄tum ad fātaſma. a quo dicitur fieri abſtractio tum quia ex parte intellectus eſt aliꝗ virtus actiua que habet effectuꝫ cauſatū fantaſmate. et ideo videtur ꝙ quaſi intellectus trahat ad ſe ſpēm. ¶ Quantum ad 2m quomodo ſcꝫ fantaſma. virtute intellectus agentis moueat intellectū poſſibilem ſunt tres opiniones. Prima eſt ꝙ intellectus agens agit in fantaſmata non aliquid imprimendo fantaſmati ſed remouēdo vnde re vłi ⁊ ſingulari propoſita intellectus agens ſeparat a natura vłi conditiones indiuiduātes quib⁹ ipediebať illa natura. a mouēdo itellectū poſſem ⁊ ſicut dr̄ facere naturā vłeꝫ ⁊ potētē mouere itellectū poſſibilē iſta tamen ſeparatio ſecundū eos non eſt ſcđm reꝫ ſed ſcđm rationem intelligendi iſtud aūt non videtur verū primo quia agens remouens prohibēs licet nichil imprimat ei a quo prohibens tollitur vt ſi dicatur ꝙ amouēs colūpnam nichil imprimat directe lapidi ſuppoſito tamen aliquid imprimit ipſi impedimento quod remouet puta motum imprimit colūpne impedienti quam remouet. Intellect⁹ autem agens nichil imprimit non ſolum nature vniuerſali ſed nec ꝯditionib⁹ indiuiduātibus que ponuntur impedire ergo non poteſt dici ꝙ intellect⁹ agens det virtutem fantaſmati ad mouendum remouendo ꝓhibens. Si dicatur ꝙ remouet illa nō agendo aliquid ſed ſubſtrahendo influentiam ſequitur ꝙ intellectus agens prius conſeruabat cōditiones indiuiduantes vel ꝙ ſalteꝫ ꝯſeruabat id a quo cōditiones iſte conſeruabantur. quia nulluꝫ agens remouet aliquid ſubſtrahendo influentiam ſuam niſi id quo mediante vel imediate conſeruabatur ab eo. hoc aūt eſt incōueniens Si intellect⁹ agens ſit conſeruantes ꝯditiones indiuiduantes mediate vel imediate ergo. ⁊c. Item illud quod hꝫ eſſe ſcđm rōnem tm̄ non eſt cauſa actionis realis ſed predicta ſeparatio eſt tm̄ ſcđm rationē intelligendi. ergo per hoc fantaſma non pōt realiter mouere intellectum. Iteꝫ nichil agit niſi ſingulare ſꝫ per talē abſtractionem fantaſma nō habet eſſe ſingulare. vel reale ergo ꝑ talem abſtractionē nō cōuenit ſibi agere in intellectum. Sed ſecunda opinio dicit ꝙ fantaſma dicitur mouere intellectum poſſibilem in virtute intellectus agentis nō ꝙ fātaſma aliquid recipiat in ſe ſꝫ magis ex parte effectus ita ꝙ fantaſma et intellectus agens ſimul agunt in itellectum poſſibilē. nec vnū agit ſine alio licet vnum nichil recipiat ab alio. ſicut diceretur ꝙ in aere eſt ſpecies coloris in virtute luminis quia ſpēs coloris non fit in aere ſine lumine. Sed contra. ſecundū hoc nō deberet magis dici ꝙ fātaſma mouet in virtute intellectus agentis ꝙ̄ ecōuerſo quia vtrūꝙ̄ requiritur. Tertia opinio dicit ꝙ intellectus agens aliquid imprimit fātaſmati in cuius virtute agit et illud impreſſum eſt aliqua imutatio ſpiritualis et quodāmodo imaterialis non ex parte ſubiecti ſed quia habet eſſe magis actuale et ꝑ ꝯñs minus materiale quia potiſſima cōditio materie eſt potentialitas. Si dicatur iſtud impreſſuꝫ recipitur in organo fantaſie ergo habet conditiones indiuiduantes et ſic eſt meteriale. Dicēdū ꝙ verū eſt ꝙ eſt aliquomodo materiale vt dictuꝫ eſt ex parte ſubiecti tamen tollitur ab eo condicio materie ꝗ eſt potentialitas vnde per ipſum fantaſma fit magis potens et quia multis nō placet ꝙ aliquid realiter imprimatur fantaſmati ideo ſuadetur. quia fātaſma mouet intellectum vel ergo habet virtutem mouendi de ſe vel ab intellectu agente. Si ſcđm ſequitur ꝙ in ſe recipit aliquam virtuteꝫ Si primū

ſequitur ꝙ fantaſma eſt nobilius ſpecie itelligibili. Forte dicis ꝙ non quia eſt cauſa partialis. Contra cauſa partialis ſe ſola poteſt cauſare partē effectus ergo fantaſma ſe ſolo poteſt cauſare ſpeciem magis remiſſam. Item ſi fātaſma nichil recipit ab intellectu agente ſequitur ꝙ non eſt inſtrumētum eius. Ex hoc enim ꝙ ſecuris eſt iſtrumētū ideo nū ꝗ mouet niſi moueatur ſi autē nō eſt inſtrumentū ſequitur ꝙ eſt perfectius ſuo effectu ſcilicet ſpē intelligibili alias non poſſes ꝓbare ꝙ intellectus agens ſit ꝑfectior poſſibili vt dicit phi. quia non eſt cauſa totalis quia fantaſma cōcurrit. Quarta poteſt eſſe opinio ꝙ ſolus intellectus agens ꝓducit intellectionē et fantaſma ſolum eſt cā ſine qua nō ipſius intellectionis. Sed cōtra poſita cauſa totali poteſt poni effectus ſ; cecus habet itellectum et tamen non poteſt iudicare de coloribus. De opinione autem ſ. t. ſupra viſū eſt diſputando de intellectu agente ex ſ. t. in. q. de anima ar. 18. ad 11^m.

Quantū ad 2^m. dicitur ꝙ neceſſe eſt itelligēte; ꝓ nunc ad fātaſmata conuerti quia vt dicit ſ. t. 1. parte. q. 84. ar. 7. videmus ꝙ leſo organo leditur intellectus ergo actus fantaſie requiritur ad actū intellectus non ſolum in acquirendo ſciētiam ſ; etiam in vtendo ſpeciebus iam acquiſitis. Et ideo frenetici qui ſunt leſi in ymaginatione vł litargici in memoria iþediuntur ab actu intelligēdi. Secūdo pt; quia quando aliquis conatur aliquid itelligere format ſibi aliqua fantaſmata ꝑ modum exemplorum et quādo volumꝰ aliquē docere proponimꝰ ſibi exempla ꝑ que addiſcens poſſit ſibi formare fantaſmata cuius ratio eſt quia intellectus noſter eſt circa quidditates que habent eſſe ī aliquo particulari et ideo non perfecte cognoſcūtur niſi cognoſcātur vt in particulari exiſtentes hoc autem fit ſaltē in nobis ꝑ ymaginationem et ideo oportet ꝙ itellectus cōuertat ſe ad fantaſmata vt ſpeculetur naturam vniuerſalē in particulari exiſtētem. Itē videmus homines ledi ex nimio ſtudio ergo ibi concurrit corpus. Ex hiis patet ꝙ cōuerti ad fātaſmata nō eſt producere ſpē; qꝛ producta ſpecie adhuc indigemus hac cōuerſione ad intellectione; naturalem quia de viſione beatorū nō loquimur ex hoc patet quare habens multas ſpecies potius vtitur vna ꝗ alia.

❡ Contra hec arguitur Primo probando ꝙ nō intelligimus res materiales per abſtractionē a fantaſmatibus quia quicunq; intelligit rē aliter ꝗ ſit eſt falſus ſed forme rerū materialiū non ſūt abſtracte a particularibus quorū ſimilitudines ſunt fantaſmata. Si ergo intellectus res materiales intelligat per abſtractione; ſpēru; a fātaſmatibus erit falſitas in intellectu noſtro. Itē de ratione quidditatis materialis eſt ꝙ ſit in hoc particulari exiſtēs vt dicit. S. T. 1. parte. q. 84. ar. 7. ergo impoſſibile eſt intelligere quidditatē rei materialis niſi intelligatur hoc particulare ergo non intelligimus per abſtractionem.

❡ Secūdo queritur quis intellectus abſtrahit ſpeciem a fantaſmatibus. Non poteſt dici ꝙ ſit intellectus poſſibilis qꝛ ille nichil agit. Nec eſt intellectus agens quia abſtrahere eſt intelligere vnū ſine alio ſed intellectus agens nullam habet intellectionem. igitur.

❡ Tertio queritur quid eſt abſtrahere a fātaſmatibus Forte dicis ꝙ eſt fantaſmata cauſare ſpēm in intellectu poſſibili. Contra ſequeretur ꝙ fātaſmata abſtraherent a fantaſmatibus quia ſupra dictu; eſt ꝙ cauſāt ſpeciē in intellectu poſſibili S; dices ꝙ abſtrahere ſpēm a fātaſmatibus eſt ꝯuerti ad fātaſmata. Sed cōtra ſan. tho. ponit diuerſos articulos circa iſta ergo nō ſunt idem. Itē ſecundū phm̄ neceſſe eſt intelligentē fantaſmata ſpeculari ergo intellectus intelligendo nō abſtrahit a fantaſmatibus Forte dicis ꝙ abſtrahere eſt intelligere naturam non intelligendo ſingulare. Cōtra intellectꝰ per reflectionem intelligit ſingulare. ergo tūc nō abſtrahit a fantaſmatibus. Forte dicis ꝙ abſtrahere eſt intelligere rem ſine materia. Contra materia cadit in diffinitione rei naturalis ergo impoſſibile eſt intelligē rē naturalē niſi itelligat materia.

❡ Quarto ſi intellectus intelligit per abſtractionē a fātaſmatibꝰ vel hoc eſt qꝛ fātaſma educit ſpē; de potentia intellectus poſſibilis ⁊ hoc non. qꝛ ſpecies intelligibilis eſt forma ſpūalis et intentionalis que nō poteſt educi de potētia ſubiecti. vel hoc eſt quia eadem ſpēs tranſit a fantaſmate ad intellectum poſſibilē et hoc eſt impoſſibile quia accidēs non migrat de ſubiecto in ſubiectum.

❡ Quinto arguitur ꝙ non eſt neceſſe intelligentem fantaſmata ſpeculari quia habens ſcientiam poteſt exire in actū qn̄ vult alias non ab differret a diſcente. ergo habens habitū ſcientie in intelligēdo non neceſſario cōuertitur ad fantaſmata. Ite; itellectus agens imediate agit in intellectū poſſibilem. ergo non eſt neceſſarium ꝙ cōuertatur ad fātaſmata. Añs patet qꝛ intellectus agens ſe habet ſicut lumē quod imediate imutat viſum.

❡ Sexto arguitur ꝙ intellectus agens nichil imprimit in fātaſmatibus quia omne quod recipitur in aliquo recipitur ſecundū modum rei recipientis ergo illud quod imprimitur fantaſmati recipitur ī diuidualiter et materialiter et per ꝯñs fantaſma eſt eque in potentia ſicut prius quia per nullu; materiale poteſt deduci de potentia ad actum. Item ſic dicit dñicus ſc;. ꝙ nichil imprimitur in fātaſmatibus ſed magis abſtrahitur.

❡ Septimo intellectus intelligit deū et ſubās ſeparatas. ſed talia nō cadunt ſub fantaſmatibus. Item poſita cauſa totali ponitur effectus ſed cauſa totalis actus intelligendi eſt intellectus agēs et ſpēs intelligibilis. et iſta ſunt in aīa ſecluſis fantaſmatibus igitur. Item nos intelligimus mathematicalia que abſtrahunt a materia non aute; fantaſma. ergo aliqua intelligimus ſine cōuerſione ad fantaſmata.

❡ Octauo homo qui moritur habet magnū dolorē in corde dato ꝙ cetera membra ſunt mortua tenendo ſecundū aliquos ꝙ vna pars moritur añ aliam et ꝙ cor eſt vltimum quod moritur in homine. Mortuo ergo capite ſtat ꝙ vita ſit in corde et tunc homo poteſt dolere et triſtari et per conſequens cogno-

ſcere tunc autem non eſt fantaſma.
¶ Nono fantaſma impedit intellectionē. ergo nō requiritur. Añs patet ex Augꝰ dicente ꝙ quidam errantes de deo ſcʒ corpus ſapiūt qꝛ nichil de eo ſentiūt niſi quod in fantaſiis ꝛ in ſēſibꝰ inuenitur.
¶ Decimo eſtimatiua diſtinguitur a fantaſia ꝛ ſimiliter mēoria. ergo ꝟtute iſtoꝝ ita bñ pōt cauſari ſpecies in intellectu ſcʒ ſpēs montis aurei ſicut a fantaſia ergo nō eſt neceſſe intelligentē fantaſmata ſpeculari qꝛ virtꝰ cogitatiua eſt nobilioꝛ ꝛ ꝓpinquoꝛ ergo ipſa potiꝰ agit in ītellectu. Itē dormiēs habʒ ſpēs in fantaſia qꝛ ipſa ꝯſeruat tñ illi nō ſufficiunt ad intelligendū. Itē aīa ſepata intelligit et tñ nō habet fātaſmata. qꝛ fātaſmata ſūt in corpoꝛe.
¶ Undecimo ſi neceſſe eſſet intelligentē fātaſmata ſpeculari hoc maxīe eſſet qꝛ fantaſmata ꝯcurrūt ad producendū ſpēm intelligibilē. ſʒ hoc eſt fl̄m qꝛ nullū materiale ꝓducit īmateriale. ſed fātaſma ē res materialis ergo non producit ſpeciē intelligibilē que eſt materialis. Itē cauſa eſt nobilioꝛ effectu vel eque nobilis qꝛ oīs cauſa cōtinet ꝟtualiter effectum vel foꝛaliter. et ſi ꝯtineat virtualiter tunc eſt nobilioꝛ. q̄ ſi ꝯtineret formaliter ſicut ſol eſt nobilioꝛ igne qꝛ ꝯtinet virtualiter caloꝛeʒ quē ꝯtinet ignis. Foꝛte dicis ꝙ ſpēs fantaſmatis nullo modo eſt cauſa ſpeciei intelligibilis. Cōtra ſcōm phm̄ et San. T. in 3º de aīa. lec. 12. Intellectus mouet ab intelligibili. ſicut ſēſꝰ a ſēſibili ſʒ nō mouet īmediate a ītelligibili ğ mouet ab eo mediāte fātaſmate
¶ Duodecimo. fātaſma nichil eſt. Pꝛobat qꝛ fātaſia nichil eſt. dixit eñ phūs et. S. T. lec. 5. ꝙ fantaſia non eſt ſenſus in actu vel in potentia nec eſt intellectus nec appetitꝰ nec alia potētia vegetatiua vel motiua. ergo fantaſia nichil eſt.
¶ Tertiodecimo. ſi ſpēs reſeruaretur in oculo a deo tūc viſꝰ poſſet videre ſine luīe ergo ex quo ſpēs ſeruat in intellectu ſeqtur ꝙ intellectꝰ pōt intelligere ſine ꝯuerſione ad fātaſmata. Itē per habitus infuſos cognoſcimꝰ credibilia ad quoꝝ cognitionē non cōcurrit fantaſia quia habitus infuſus vel interioꝛ inſpiratio ſufficit vt patet in beatis.
¶ Quartodecimo arguitur querendo a quo fit iſta ꝯuerſio ad fātaſmata. Si dicas ꝙ fit ab intellectu agēte. Cōtra Abſtractio nō reqrit intellectū agētem ergo nec ꝯuerſio. Añs patet quia viſus videt albedinē ſine dulcedine ergo abſtrahit vnū ab alio et tamē ad hoc nō concurrit intellectꝰ agens ergo ad hoc ꝙ intellectꝰ abſtrahat ideſt intelligat vnum ſine alio non requiritur intellectus agens.
¶ Quintodecimo. illud a quo aliquid abſtrahitur eſt priꝰ notū ſʒ fantaſmata nō pꝛimo cognoſcunt ab intellectu nec ſingulare ergo intellectus non pꝛio intelligit per abſtractionem a fantaſmatibus.
¶ Ad pꝛimū dicit a. S. T. 1. pte. q. 85. ar. 1. ad 1m ꝙ dupliciter contingit abſtrahere. Pꝛimo ꝑ modum cōpoſitionis et diuiſionis. ſicut cum intelligimus aliquid nō eſſe in alio et hoc non eſt ſine falſitate niſi ita ſit. Secundo per modum ſimplicis cōſiderationis et ſic non eſt falſitas vt cū videmꝰ coloꝛē pomi non videndo eiꝰ dulcedinem vel cū intelligimꝰ hoīem non intelligendo cōditiones illius particularis. Secundo reſpondetur diſtinguendo maioꝛē quia ſi aliter accipiatur ex parte intelligentis tūc eſt falſa quia alius eſt modꝰ intelligendi et modus eſſendi ipſius rei vel ſi ly aliter ſe teneat ex pte obiecti et tunc eſt vera Ad aliud dicitur ꝙ eſſe ī pticulari ē de ratiōe nature ꝑ q̄to īpoſſibile eſt naturā eſſe niſi ſit in aliquo particulari.
¶ Ad ſcōm dr̄ ex. S. T. ibidē ad 4m ꝙ fantaſmata illūmiantur ab intellectu agēte et ab eis ꝑ virtutem eiꝰ abſtrahūtur ſpēs intelligibiles illuminant quidē qꝛ ſicut pars ſenſitiua ex cōiunctione ad intellectum efficitur virtuoſioꝛ ita fātaſmata ex virtute intellectus agētis reddūtur habilia vt ab eis intentiōnes intelligibiles abſtrahātur. Si querat quomodo intellectꝰ agens abſtrahit ſpēs intelligibiles a fantaſmatibꝰ Dicēdum ꝙ hoc eſt ꝑ q̄to per virtutē intellectꝰ agentis poſſumꝰ accipere in nr̄a cōſideratione naturas ſpecieꝝ ſine cōditionibꝰ indiuidualibꝰ. Et ꝑ hoc patet ad argumentū. Si q̄ratur An ſolꝰ intellectꝰ agēs cauſat ſpēʒ in ītellectu poſſibili. Dicit ibidem ad 3m ꝙ fantaſmata ꝟtute intellectus agētis poſſūt īpꝛimere ī ītellectū poſſibilem ſpēm repꝛeſentatiuā eoꝛū quoꝝ ſūt fātaſmata q̄tū ad naturā ſpei et per hūc modū dicitur abſtrahi ſpēs intelligibilis a fātaſmatibus nec ad productionē huius ſpei cōcurrit ītellectus poſſibilis et per hoc ptʒ ad 3m. Quidā dicūt ꝙ intellectꝰ agēs habet triplicē operationē Pꝛima eſt illuſtrādo fātaſmata. Secūda eſt ex fātaſmatibꝰ illuſtratis abſtrahē ſpēʒ ītelligibilē 3a. ē ꝑ illā ſpem determinare ītellectū poſſibilem ꝛ pꝛimuʒ eſt ꝯuerti ad fātaſmata. Si q̄ratur que ētitas ſit illa illuminatio fātaſmatū de hoc ſatis dictum eſt.
¶ Ad 4. dr̄ ꝙ ſpēs educitur de potentia ītellectꝰ poſſibilis ꝛ ītellectio ſimilit licʒ ſit foꝛa ſpiritualis
¶ Ad 5. dr̄ ꝙ habens ſciētiam poteſt ſi vult faciliter ſibi foꝛmare fātaſmata et ideo differt ab adiſcēte. Ad aliud dr̄ vt ſupꝛa. Si dicatur ad intellectionem ſufficit ꝙ res habeat eſſe īmateriale ſʒ ꝑ ſpēʒ ꝯſeruatam in ītellectu res habet eſſe īmateriale ergo tunc nō īdigemus operatione ītellectus agētis maioꝛ ptʒ qꝛ omne īmateriale eſt ītelligibile. Foꝛte dicis ꝙ ītellectus poſſibilis eſt potētia pure paſſiua et ideo īdiget actione ītellectꝰ agentis. Cōtra a cognoſcēte et cognito paritur noticia ſecundū augu. ſʒ ītellectꝰ poſſibilis eſt cognoſcens ergo ꝓducit noticiā Itē in āgelis non eſt ītellectꝰ agens ſecūdum S. T. ergo eoꝝ ītellectus non eſt potentia pure paſſiua. Foꝛte ꝯcedis ymmo eſt ex toto actiua qꝛ nō cognoſcūt ꝑ abſtractionē a rebus. Cōtra tūc idē ſcōm idē ageret et reciperet cognitionem ꝛ moueret ſe. Itē ſi produceret cognitionem maxime ꝓduceret cognitionē ſui ſʒ hoc eſt falſū qꝛ illa eſt ſibi cōnaturalis et coeua ergo producit tantū a generāte ſubſtātiam eiꝰ. Itē actus āgeli capit ſpem ab obiecto vnde actus eſt ꝑfectioꝛ qui eſt ꝑfectioꝛis obiecti ergo depēdet ab obiecto ſcʒ in aliquo genere cauſe. Itē ſi ītellectus poſſibilis ſe haberet tm̄ paſſiue ſeqret ꝙ ſpēs eſſet ꝑfectioꝛ intellectu poſſibili qꝛ ſicut viuū ē ꝑfectius q̄libʒ nō viuēte ita eē actiuū ē ꝑfectiꝰ q̄libet pure paſſiuo Itē

tunc itellectus poſſibilis diceret itelligere per ac
cidens ſicut aqua calefacit ꝑ accidēs ſcilȝ per calo
rem in ea productū ab igne. Itē itellectus poſſibi
lis dr̄ generare prolē ideſt ỽbū mētis et ex noticia
p̄miſſarū poteſt cauſare noticiam ꝯcluſionis Ideo
ꝯceditur ꝙ itellectus poſſibilis eſt aliquoꝰ. actiuꝰ
Sȝ ꝯtra ſcdm̄ ari. hic probātem itellectū agētem.
idem reſpectu eiuſdem nō habere rōnē receptiui ⁊
actiui Itē tūc itellectus poſſibilis eſſet itellectꝰ a
gens q: eſſet actiuus nec poſſet probari ꝙ itelle=
ctus agēs ſit nobilior vt habetur t.c.19. Dicēdū ꝙ
reſpectu ſp̄ei itelligibilis itellectꝰ poſſibilis ſe ha
bet tm̄ paſſiue Sȝ ꝯtra itellectus agēs ergo ſolus
facit de potētia itelligibili actu itelligibile ſcȝ pro
ducēdo ſp̄em ꝑ quam res habet eſſe imateriale er
go producta ſp̄e non āplius agit itellectus āgens.
Dicēdū ꝙ in nobis actꝰ itelligēdi depēdet quo ad
fieri et cōſeruari a ſp̄e que eſt in itellectu et a fan=
taſmate ⁊ ab itellectu agēte ſicut viſio ab obiecto.

¶ Ad 6m.ptȝ ex dictis.

¶ Ad 7.dr̄ ꝙ cā itelligitur ꝑ fātaſmata ſui effectꝰ
Ad aliud dr̄ licet mathematicalia ſint abſtracta a
materia ſēſibili nō tn̄ a materia itelligibili ſicut de
us et. Notādum ꝙ itellectꝰ intelligit ſemꝑ cōuer=
tēdo ſe ad fātaſmata et etiam abſtrahēdo cōuertē
do quidē incꝯtū itelligit vniuerſale quod habet eē
in ſigularibus. Abſtrahēdo vero incꝯtū intelligit
vl'e nō itelligēdo ſigulare ſ.t.de veri.q.10.ar.4.6

¶ Ad 8.negatur añs.

¶ Ad 9.dr̄ ꝙ fātaſma ꝑ accñs ipedit itellectionē

¶ Ad 10. dictū eſt ſupra et de anima ſeparata di=
cetur in ſequētibus.

¶ Ad 11.ptȝ in corpore articuli.

¶ Ad 12.dicit ꝙ fātaſia nō eſt ſēſus loquendo de
ſēſibus exterioribus.

¶ Ad 13.dr̄ ꝙ per habitū ifuſuȝ nūc non cognoſci
mus niſi cōuertēdo nos ad fātaſmata.

¶ Ad 14.dr̄ ꝙ viſus nō abſtrahit vl'e a ſingulari.
Ad 15.negatur maior vl' dicitur ꝙ dupliciter con=
tingit abſtrahere ſcȝ priuatiue ideſt itelligēdo vnū
ſine alio. Alioꝰ poſitiue ideſt intelligendo vnum
non eſſe in alio.

AD 3m ſic proceditur videtur ꝙ q̇dditas
rei materialis nō ſit obiectū intellectꝰ
q: obiectū intellectꝰ eſt illud quod pri=
mo apprehēditur ab eo. Sȝ ens primū
quod apprehēditur ab intellectu.ergo
ens eſt obiectū intellectꝰ et non quidditas rei ma
terialis Sȝ contra intellectus prio et pꝰ ſe intelli=
git quidditatē Non aūt quidditatē ſeparatam vt vo=
luerūt platonici ergo intelligit quidditatē exiſten
tē in rebus materialibus ſed illud qđ primo intel=
ligitur ab aliqua potētia eſt obiectū eius ergo q̇dd
tas rei materialis eſt obiectum intellectus noſtri.

¶ Reſpōdeo dicendū ꝙ videndū eſt de duobus.
Primo An nūc a nobis cognoſcat q̇dditas rei ma=
terialis Scđo. An ipſa ſit obiectū nr̄i intellectus.
Quartū ad primū ſupponit ꝙ quidditas rei mate=
rialis eſt natura alicuiꝰ ꝯpoſiti ex materia et forma
Quidā ergo dicunt ꝙ pro ſtatu huiꝰ vie nō habemꝰ
ꝯceptū ſubſtātie abſolutū.ſȝ ſolū ꝯnotatiuum Nec
habemus de ſubſtātia noticiā intuitiuā ſȝ abſtracti
uam q: nr̄a cognitio hȝ ortū a ſenſu qui ſoluȝ cogno
ſcit accidentia.ergo intellectꝰ nō cognoſcit ſubām
niſi vt ſtat ſub accidentibꝰ.et ſic nō cognoſcit intui
tiue ſubām abſolute Alias poſſet quis ſcire natu=
raliter.ꝙ in ſacramēto altaris non eſt panis Et q:
diſtincta ⁊ ꝓpria noticia abſtractiua p̄ſupponit in=
tuitiuā Ideo dicūt ꝙ de ſubā non habemꝰ abſolu=
tam noticiam et propriam. Sed contra Aia ſcdm̄
iſtos cognoſcit ſeipſaȝ intuitiue ergo de aliqua ſub
ſtantia poſſumus habere abſolutam noticiaȝ ⁊ pro
priaȝ. Itē tunc periret p̄dicamentū ſubē ſcđȝ phm̄
quia nichil ponitur in p̄dicamēto ſubē niſi ſcdm̄ ꝙ
abſolute cōcipitur vel cōceptus abſolutus. Itē in
predicamento ponūtur quedā noīa poſitiua vt cor
pus et aīal. Alia aūt ſunt priuatiua vt irrationale
incorporeū ad denotandū ꝙ de aliquibꝰ ſubſtātijs
habemus cōceptum ꝓpriū ſp̄ei et differentie For=
te dicis ꝙ bene habemus noīa abſoluta ſubſtantie
non tn̄ habemꝰ ꝓpriū cōceptū.ſed cōtra Nomē vo
cale nichil ſignificat niſi mediāte cōceptu. nec pro
poſitio vocalis eſt vera niſi q: ſubordinatur mētali
vere Queritur ergo cui ſubordinatur iſta;fortes eſt
aīal et quod eſt predicatum eius in mēte. Non em̄
ibi predicatur cōnotatiuū ergo p̄dicatū eſt ꝯceptus
abſolutus ſubſtantie. Itē hō diffinitur a nobis q̇d=
ditatiue. Itē 7o metaphiſice dicit phūs.ꝙ ſubā p̄=
cedit accidēs cognitione. Et in hoc 3o dicit ꝙ ſp̄es
lapidis eſt in aīa.et in 1o dictū eſt.ꝙ aliqñ acciden
tia cōferūt ad cognoſcendū quod quid eſt.ergo poſ
ſumus quidditatiue cognoſcere ſubſtantiā. Dico g̊
ꝙ cognoſcimus ſubām per ꝓpriā ſp̄em et ꝓprium
ꝯceptum vide.ſ.t.1.pte.q.84.dicit ꝙ intelligimus
corpora et alia per ſpecies quas accipimꝰ a rebus
ſenſibilibus virtute intellectus agentis Fātaſma
ta em̄ nō ſufficiunt imutare intellectuȝ poſſibilē ſȝ
oportet ꝙ fiant intelligibilia actu per intellectum
agente vñ ar.6o dicit ꝙ cognitio ſenſitiua non eſt
totalis et ꝑfecta cā intellectionis ſed magis quo=
dāmodo media cauſa. Ex quo patet ꝙ non eſt vera
opinio Auicēne.q̇ dicebat nos intelligere ſubām
per ſp̄es influxas ab intelligētijs Nec eſt vera ſē
tētia platonis qui ponebat quaſdā ydeas ꝑticipa=
ri ab aīa nr̄a vt ſic intelligeremus oīa. vide ibidem
aro.3o.et 4o. Quantū ad 2m. Henricꝰ videtur velle
ꝙ naturale ⁊ primū obiectū nr̄i intellectus eſt deꝰ
ſub ratione primi veri.⁊ Scotuȝ dicit ꝙ intellectꝰ
noſtri nullū eſt naturale obiectū primū ꝑ adeq̄tio=
nē virtualē.ideſt virtualit ꝯtinens oīa ꝑ ſe intelli=
gibilia Nō ei eſt ſubā.vel deꝰ q: accidentia ꝓpria
virtute mouet intellectū ad ſui noticiā. Itē nulluȝ
etiā eſt obiectū ꝑ adequationē cōītatis qđ dicatur
in quid de oībus ꝑ ſe intelligibilibꝰ Ens em̄ nō dr̄
ſic de oībus q: non de ſuis paſſionibus q: cadit in
diffinitione earū ſicut udditū q: dicūtur de eo ꝑ ſe
ſecūdo mō. Nec de vltimis differētis.q: ipſe ꝓprie
differrēt Hijs tn̄ nō obſtantibꝰ.ens eſt primū obie
ctū intellectꝰ nr̄i q: vniuoce ꝯtinet quedā ⁊ reliqua
vitualiter. Sȝ ꝯtra q: differentie entis lȝ de facto
ens nullas habeat differentias ſūt quidditatiue
vere res·ergo ſunt quidditatiue entia Et per ꝯñs

ens dr̄ de eis quidditatiue añs ptꝫ qꝛ non ſunt q̇ddiuatiue nichil qꝛ tunc illa de quorū ratione ſunt non eſſent quidditatiue aliquid. Jtē circūſcribatᷣ ab vltimis differētijs omne quod eſt extra intellectum quidditatiuū earū et tunc quero de illo quod remanet vł eſt aliquid vł nichil ſi primū ergo eſſe aliquid eſt de intellectu q̇dditatiuo eius. ſi ſecūdū ergo vltima differētia vt ſic non cōſtituit in ſp̄e poſitiua. Sꝫ dices ꝙ aliquid non eſt q̇dditatiue ens ſꝫ paſſio eius. Contra circunſcribatur omne quod non eſt de intellectu q̇dditatiuo ipſius aliq̇d et tūc quero de illo quod remanet vł eſt aliquid vł nichil ſi 2m. ergo aliquid eſt nichil qꝛ aliquid omni alio circūſcripto non eſt ens. Jtē potentia non fertᷣ in aliquid niſi ſub ꝓpria ratione ſui obiecti formalis ſꝫ intellectꝰ cōcipit differātiam ergo cōcipit eam ſub formali ratione ētis. Jtem poteſt argui ꝙ ens p̄dicatᷣ in quid de ſuis paſſionibus qꝛ circūſcribatur a bono. ratio entitatis ſi adhuc ibi eſt ratio boni ſequitur ꝙ vnū nichil habet rationē boni quod eſt falſū qꝛ bonū eſt quod omnia appetūt et ibi ly quod refert ens. Forte dicis ꝙ refert paſſionē entis. Tūc iterū quero qñ diffinietur illa paſſio an in ſua diffinitione vł deſcriptione ponetur ens vł alia paſſio et cū in diffinitionibꝰ nō ſit circulatio nec proceditᷣ in īfinitū oportebit venire ad aliquā paſſionē in cuius ratione ponetur ēs Jtē de aliqua bonitate puta de iuſticia p̄dicatur ēs q̇dditatiue ergo etiam de bono in cōmuni Jtē tūc eſſēt pluſq̄ decē coordinationes p̄dicamētales qꝛ vt dr̄ pri. ethi. ſicut ēs diuiditur ita ⁊ bonū ſi ergo ēs nō dicatur q̇dditatiue de bono tūc coordinatio boni diſtiguetᷣ a coordinatione ētium et p̄dicatū q̇dditatiuū ſortis vt eſt bonus bonitate trāſcēdētali erit aliud ab eo vt eſt ēs et ſic erūt plura genera et coordinationes

¶ Tertia eſt ſētentia ſ. t. ſcꝫ ꝙ obiectū primū et ꝑ ſe noſtri itellectꝰ eſt ens. Primū dico ideſt adequatum et qꝛ primo cōcipitur ꝑ ſe vero qꝛ vnū quodq̄ eſt itelligibile ex hoc ꝙ habet rationem entis ſeu ꝙ eſt actu ſꝫ materiale obiectum itellectus ⁊ cōnaturale et proportionatū nobis ad itelligēdum pro ſtatu vie. eſt quidditas rei materialis. Non tamen eſt intelligendum ꝙ ratio talis quidditatis ſit formale ſed materiale Sed eſt ꝓprium ideſt proportionatum ſiue ꝑfecte cognoſcibile. et in ipſum immediate fertᷣ itellectꝰ. Nec aliq̇d ꝑfecte cognoſcitᷣ a nobis. niſi ipſo cognito. Nō ē aūt ꝓpriū ꝙ omne ītelligibile ſit quidditas rei materialis. et eodēmō pōt dici primū. Notanᷣ dr̄ in ſtatu vie. qꝛ beati clare cognoſcunt deū qui nō eſt q̇dditas rei materialis. ſed pro iſto ſtatu nichil poſſumꝰ intelligere niſi per fātaſma. quod eſt de re materiali et ſimilitudo alicuiꝰ materialis Sed an ſenſus vel fantaſia app̄hendat eſſentiā rei. Dicit. ſ. t. 1. ꝑte. q. 57. ar. 1. ad. 2. ꝙ ſenſus ſiue ymaginatio nō app̄hendit eſſētias rerum. ſꝫ exteriora accidentia intellectꝰ aūt ſolus apprehēdit eſſētias reꝝ Quod aūt ens ſit obiectū intellectus dicit. ſ. t. 1. ꝑte. q. 5. ar. 2o. et de quidditate materiali. 1. ꝑte. q. 89. ar. 3. Sꝫ q̄ritur An q̇dditas rei materialis ſit aliquid diſtictū a re ipſa ſingulari realiter. Plato dixit ꝙ q̇dditates reꝝ ſūt ſecundū rē ſeparate a ſingularibus et vocat eas ydeas. ſed de hoc dictū eſt ſatis ī logicalibꝰ. ſcꝫ quomō hūanitas realiter diſtinguitur a petro ex hoc ꝙ petrus aliq̇d includit quod humanitas excludit quia hūanitas ſolū ſignificat ea que ſūt de rōne hoīs.

Quidditas tñ nō reperitur niſi in aliquo ſingulari Singulare aūt cognoſcitᷣ a ſenſu. Quidditas vero ab intellectu. Et qꝛ in angelis ſuppoſitum et natura non differunt. ideo ab eadēꝫ potētia cognoſcuntᷣ

¶ Cōcluſio. Quidditas rei materialis eſt obiectū adequatum noſtri intellectꝰ. eomodo quo declaratum eſt. qꝛ non intelligimꝰ niſi ꝑ ſp̄em. ſp̄es aūt intelligibilis abſtrahitur a ꝑticularibꝰ. q̄ ſūt materialia et ꝑ ꝯñs eſt ſimilitudo rei materialis ergo obiectum intellectꝰ eſt p̄dicta quidditas qꝛ obiectū potētie vel actus eſt ſcđꝫ ꝯditionē forme que eſt principiū huiꝰ actionis Si q̄ratur vñ habet intellectus poſſibibilis ꝙ non intelligit ꝑ ſuā eſſentiā ſed per ſp̄em intelligibilē Dicendū ꝙ res materialis non eſt de ſe intelligibilis et ideo opꝫ ꝙ habeat eſſe immateriale in itellectu ꝑ ſp̄em itelligibilē. Jtē obiectū potentie debet eſſe ſibi ꝓportionatū. ſꝫ intellectus noſter nūc eſt ꝯiūctus ſcđm eſſe et ſepatꝰ ſecundū rōnem et hoc ſimiliter conuenit quidditati rei materialis que eſt ꝯiūcta ſuppoſito ſcđm eſſe et diſtincta ab ipſo ſcđm rōnem. ergo ipſa eſt obiectū intellectus.

¶ Contra hec arᷣ Primo ꝙ ſubā nō intelligatur a nobis. qꝛ nichil eſt qđ ꝓducat ſp̄ēꝫ eius in itellectu Accidens em̄ nō ꝓducit niſi ſp̄ēꝫ accidentis. Nec poteſt dici ꝙ ipſamet ſubā ꝓducit ſp̄em ſui nec ipſa ſubſtātia ꝓducit ſp̄ēm ſui in ītellectu qꝛ nichil agit in remotū niſi agat in propinquū. ſed ſubā nō ꝓducit ſp̄ēꝫ ſui in medio nec in ſenſu exteriori ergo nō ꝓducit ſp̄ēm in itellectu. Jtem neceſſe eſt intelligentē fantaſmata ſpeculari ſed fātaſma nō rep̄ſētat ſubām qꝛ oēs ſenſus ſolū ſunt de accidentibus ergo fantaſma non repreſentat niſi accidentia.

¶ Scđo Nichil intelligitur niſi ꝑ ſibi ſimile Sꝫ nichil quod eſt ī itellectu eſt ſimile ſubſtātie materiali qꝛ ſp̄ēs recepta in intellectu eſt accidēs ergo eſt alterius gñis a ſubā. Sꝫ ea q̄ ſunt diuerſoꝝ gñm non ſūt ſimilia. Jtē tunc nō oporteret ꝑ accidentia deuenire in cognitionē ſubē qꝛ ſubſtantia per propriam ſpeciem cognoſceretūr.

¶ Tertio hō et aſinus nō poſſūt eodē ꝯceptu abſoluto repreſentari. ergo nō habemꝰ ꝯceptū aīalis Tenet ꝯña qꝛ ꝯceptus aīalis rep̄ſentat hoīēꝫ et aſinū Añs pꝫ qꝛ actꝰ diſtinguūtur ꝑ obiecta Jtē ſpecies non eſt expreſſa ſimilitudo rei. ꝑ hoc ei differtᷣ a ꝟbo g̊ ꝑ ſp̄ēm nō poſſumꝰ ſubām ꝑfecte ⁊ diſticte cognoſcere. ¶ Quarto arᷣ ꝙ ſp̄ēs ſubē in itellectu nr̄o a nullo pōt ꝓduci qꝛ hoc maxīe eſſet a fātaſmate. qꝛ ſp̄ēs intelligibilis nō eſt ī fātaſmate Forte dicis ꝙ eſt ibi virtualiter ⁊ in itellectu forārr. Cōtra ſequeretᷣ ꝙ fātaſia eſſet nobilior intellectu poſſibili. qꝛ ꝑfectius eſt hr̄e aliq̇d in actu virtuali q̄ ī actu forāli vñ ſol q̇ eſt virtualitᷣ calidꝰ eſt ꝑfectior igne q̇ eſt forālitᷣ calidꝰ. ¶ Quīto dato ꝙ ſp̄ēs itelligibilis ſit in itellectu adhuc tñ ipſa nō pōt ꝓducere intellectionē ſubē. in itellectu poſſibili qꝛ alias ſp̄ēs

eſſet pfectior itellectu poſſibili q: agere eſt nobili us ꝙ recipere ergo pfectiſſimus act⁹ ſpei eſt nobilior pfectiſſimo actu itellect⁹ poſſibilis Itē ſolus itellect⁹ agēs facit aliqua eſſe actu i tellecta ergo ſpes itelligibilis nō facit actū itelligēdi ſicut nec lux viſionē coloris ſ3 diſponit mediū.

Sexto tunc cec⁹ poſſet iudicare de colorib⁹ q: tota cā quare nō poteſt de ipis iudicare p itellectū eſt q: non cadūt ſub ſēſu ſ3 hoc non īpedit q: iudicamus de ſubſtātia que non cadit ſub ſēſu. Itē forma que eſt in itellectu eſt immaterialis ergo p ea3 nō cognoſcitur qdditas rei materialis.

Septimo arguitur ꝙ qdditas rei materialis nō eſt obiectum itellect⁹ q: nos nō cognoſcim⁹ qdditatē omniū corporū vt pt3 de celo ſ.t in q. de anima ar. 16. tum q: nos itelligim⁹ p abſtractionē a ꝯditionibus materie ſ3 qdditas rei materialis nō eſt ſine ꝯditionibus materie ergo nō eſt obiectū itellect⁹. Item phi. dicit hic ꝙ ipſū quod qd eſt eſt obiectū itellectus ⁊ nō loquitur de quo quid eſt ipſius qdditatis materialis igitur ⁊c.

Octauo eadē potētia ſēper habet idē obiectum q: potētie diſtigūtur per obiecta ſ3 obiectū anime ſeparate nō eſt qdditas rei materialis q: aīa ſeparata pfecte cognoſcit aliam animā ſeparatā. Itē nichil ſequēs potētiā variat obiectū eius ſ3 ꝯiūctū eſſe materie accidit potētie itellectiue ergo nō variat obiectū eius.

Nono nūc habem⁹ habitū fidei ⁊ habitū metha. quorum obiecta ſūt aliqua īmaterialia ſ3 primū obiectum habitus ꝯtinetur ſub primo obiecto potētie alias nō eēt habitus illius potētie ſ3 īmaterialia nō ꝯtinētur ſub qdditate rei mālis ergo qdditas rei materialis nō eſt obiectū. Forte dicis ꝙ qdditas rei materialis eſt adequatū obiectu3 ad hūc ſēſū ꝙ nichil aliud a nobis poteſt pfecte itelligi ſ3 oīs qdditas rei materialis eſt pfecte a nobis itelligibilis. Contra tūc eade3 ratione deberet dici ꝙ qdditas rei materialis eſt obiectū metha. q: per ipſā nichil aliud pfecte cognoſcimus.

Decimo nulla potētia pōt cognoſcere obiectu3 aliquod ſub ratione cōior ꝙ ſit ratio ſui primi obiecti. q: tunc illa ratio primi obiecti nō eſſet adequata. vñ viſus nichil cognoſcit niſi ſub rōne coloris ſ3 intellectus cognoſcit aliquid ſub rōne cōmunior ꝙ ſit ratio entis materialis q: p habitū methapiſice cognoſcit ens ſub rōne entis. Itē quicqd per ſe cognoſcitur a potentia. eſt obiectū vel continetur ſub ipſo. ſed ens et ſubſtantia p ſe cognoſcitur ab intellectu. ergo cōtineretur ſub quidditate rei materialis quod eſt falſū. Minor patet q: habem⁹ ꝓpriū cōceptu3 gñis gñaliſſimi.

Undecimo Accidētia a nobis intelligūtur ⁊ tñ nō ſunt quidditates rei materialis vt ſupra diffinitum eſt. Item tūc intellect⁹ non differret a potētia ymaginatiua q: quicquid eſt intelligibile. eſt ymaginabile et econuerſo. quia de quolibet ymaginabili poteſt formari propoſitio ergo eſt intelligibile

Duodecimo Nō valet rō poſita ſc3 q: potētia ꝓportionatur obiecto. Hoc em̄ nō eſt verū quo ad modum eſſēdi. Obiectū ei ſe habet ad potētiam ſicut mouēs ad mobile ſ3 mouēs nō h3 ſimilē modū eſſēdi cū mobili vt patet de angelo mouēte celū. Nec viſus habet ſimilē modū eſſendi cū ſuo obiecto. q: quoddam viſibile eſt in ſubiecto in corruptibili ſc3 i celo. Spēs etiā que eſt in itellectu eſt īmaterialis et tñ eſt de lapide q eſt materialis. Itē ſecluſis accidentib⁹ nulla qdditas ſubē a nobis intelligeretur q: deficiente ſēſu deficit ſcientia. ergo qdditas rei materialis non eſt per ſe intelligibilis.

Tertiodecimo arguitur. vel quidditas rei materialis differt a ſuppoſito ſc3 humanitas ab homine vel non. Si primum Contra phūs dicit hic ꝙ ide3 eſt caro et carnis eſſe. ſed caro pertinet ad rem materialem ergo in iſtis ſuppoſitū ⁊ eſſentia ſunt idē. Nec valet dicere ꝙ homo includit accidentia quia ſpecies ſubſtantie que eſt in intellectu nullo modo repreſentat accidentia. Item diffinitio et diffinitum ſunt idē eſſentialiter ergo quod quid eſt. quod eſt ſignificatum diffinitionis eſt idem cum eo cuius eſt quod eſt ipſum diffinitum.

Quartodecimo. Arguitur ꝙ ens nullo modo ſit obiectum intellectus quia poſſumus itelligere nō ens vt patet 4° methaphiſice ſed nichil intelligitur niſi cōtineatur ſub obiecto intellectus. vel niſi ſit ipſūmet obiectum. Itē nichil eſt intelligibile niſi ſit ſenſibile. ſed non oīs eſſentia eſt ſenſibilis ergo ens non eſt adequatū et primū obiectū intellectus. Quintodecimo arguitur ad idē. obiectu3 potentie debet eſſe vnū quia potentie diſtinguūtur p obiecta. ſed ēs nō ē vnū cū nō ſit vniuocū ſcd3 phi. 3°. 4°. metha. Itē tunc intellect⁹ nr̄ eſſet eiuſdē ſpēi cum intellectu angeli. q: ille potentie ſunt eiuſdē ſpēi que habent idem obiectū. ſ3 ens ē obiectum noſtri intellectus et angelorum.

Sextodecimo diſtincte potentie habēt diſticta obiecta formalia ſ3 intellect⁹ ⁊ volūtas ſūt diſticte potētie. ergo habent diſtincta obiecta formalia qđ non videtur ſi ens ſit obiectū itellectus. q: ens includitur in bono qđ eſt obiectū volūtatis. ergo bonum et ens nō diſtingūtur. Itē nō omne ens eſt intelligibile. ergo ens nō eſt primū ⁊ adequatū obiectum Añs p3 q: ſingulare nō eſt intelligibile. Itē poſſum⁹ intelligere chimerā q nō eſt ens. q: de ipſa poſſum⁹ formare ꝓpoſitionē verā vel falſā dicendo omne aīal eſt chimera. hec em̄ ꝓpō nō formatur a potentia ymaginatiua.

Ad 1m. dicitur ꝙ p fātaſma accidētis ipſius ſubſtātie virtute itellectus agētis in intellectu poſſibili producitur ſpēs ſubſtātie effectus enim ducit in cognitionē cauſe ſicut aliqñ accidēs i virtute ſubſtātie cuius eſt inſtrumētū producit ſubſtātiam ſic enī calor ꝓducit carnē vt dr̄ in 2. de anima. Ex quo p3 ꝙ nos non cognoſcim⁹ ſubſtātiam ꝓciſe p ſpe3 accidentis quia quicquid cognoſcitur noticia quidditatiua et perfecta cognoſcitur per propriam ſpeciem quia cognoſcitur vt eſt ab omnibus alijs diſtinctum. Item quodlibet ens abſolutū prius cognoſcitur ad ſe ꝙ ad aliud ideſt prius cognoſcitur noticia abſoluta ꝙ relatiua quia conceptus relatiu⁹ ꝑſupponit abſolutū in quo fūdatur ſ3 ſubſtātia eſt ēs abſolutū ergo prima noticia ei⁹ non eſt relatiua et per ꝯñs prima noticia ſubſtantie non eſt inceptum

ſtãtia terminat depẽdentiam accidẽtis q2 hoc iclu
dit relationem. Si dicatur ſubſtãtia non cognoſci
tur ituitiue ergo non cognoſcitur ꝑ ꝓpriam ſpẽm
De hoc dicetur poſtea.

¶ Ad ſcđm dr̃ ꝙ ibi eſt ſimilitudo immitationis.
Quidam dicũt ꝙ ſpẽs intelligibilis ſubſtantie eſt
de genere ſubſtãtie q2 q̇dditas rei abſtracta a ma=
teria eſt in ĩtellectu. Item prius dictũ eſt loquẽdo
de ĩteilectu agente ꝙ illud quod ĩtelligitur eſt im
materiale hoc autem eſt ipſa q̇dditas prout habet
eiſe in intellectu. Item ĩt llect⁹ agens abſtrahit
q̇dditatem rei ĩtellecte ſ3 nichil abſtrahit niſi ſpẽ3
ergo ſpẽs eſt q̇dditas ſubſtãtie S3 contra tũc vera
natura lapidis eſſet ĩ intellectu Itẽ ſpẽs que eſt ĩ
oculo non eſt de natura coloris. S3 queritur an ꝑ
eamdẽ ſpẽm formemus cõceptũ hoĩs et cõceptum
animalis videt̃ ꝙ nõ q2 cognoſcim⁹ aĩal per ꝓpriã
ſpẽm. S3 ꝯtra ĩtellectio hoĩs eſt ĩtellectio ſubſtan
tie q2 ſubſtãtia actu et ĩtellectu ĩcluditur in ꝯceptu
hominis ſ3 de hoc pri. ph. Ad aliud negat̃ ꝯña.

¶ Ad 3m. dicitur ꝙ ſpẽ diſtincta poſſũt ꝯuenire in
vno ꝯceptu ꝯfuſo. Ad aliud negatur ꝯña ſpẽs eni
nõ eſt expſſa ideſt actualis ſimilitudo. S3 q̃ritur.
an prius formem⁹ ꝯceptũ ſubſtantie q̃3 accidẽtis et
an accidẽs cognoſcatur ꝑ propriam ſpẽm. Quibuſ
dam videtur ꝙ primo ĩtelligimus accidẽs in ꝯcre=
to ſicut ꝑ tranſmutationem cognoſcim⁹ materiam
ex pri. phi. Itẽ via generationis ĩperfectiora ſũt
priora ſ3 noticia accidẽtis eſt ĩperfectior q̃3 ſubſtã=
tie. Item ꝑ motũ cognoſcimus ſubſtãtias natura=
les vnde ꝑ ipſum diffinitur. S3 ꝯtra phi. 7. metha
dicit ꝙ ſubſtantia eſt prior accidẽte cognitione vn
de q̇dditas rei materialis eſt obiectũ ĩtellectus ꝓ
nũc Item ſicut res ſe habent ad eſſe ita ſe habent
ad cognitionẽ ſ3 ſubſtantia ſecũdum eſſe p̄cedit ac
cidẽs ergo naturaliter prius cognoſcitur vnde eti
am in qualibet ſciẽtia de ſubiecto p̄ſupponitur q̇d
eſt. S3 ꝯtra tũc naturaliter ſcirem⁹ ꝙ in ſacramẽto
non eſt panis quia primũ cognitũ eſſet illa ſubſtã=
tia. Itẽ vnũ quodq3 pri⁹ mouet ad noticiã ſui q̃3 al=
terius ergo accidẽs ꝑ fãtaſma ſui prius cauſat in=
tellectionẽ accidentis q̃3 ſubẽ. Añs patet q2 alias
intellect⁹ nõ certificaretur de re. q2 non intellige=
ret illud idẽ quod ſẽtit. Nec etia3 accidentia face
rent cognoſcere quod quid eſt q2 nõ prius ĩtellige=
rentur. Itẽ tunc eadẽ eſſent nobis nota et natura
Reſpondeo dicendũ ꝙ ſempꝑ oportet precõcipere
ſubãm quia ſubſtantia cadit in diffinitione accidẽ=
tis ſed non oportet precõcipere ſubſtantiam eſſe ĩ
particulari. Ad alia ſatis patet ex dictis Si dicat̃
magis certum eſt nobis accidẽs eſſe q̃3 ſubãm ne=
gatur. loquendo de ſubã in vl̃i. Nec ad habendum
illam accidentia conferunt loquẽdo de noticia ſim
plici et vl̃i ipſius ſubẽ.

¶ Ad 4m principale dicitur ꝙ ſufficit ꝙ intelle=
ctus agens ſit nobilior quia habet intellectionem
in actu virtuali nec oẽ ꝯtinens aliud virtualit̃ eſt.
perfectius eo vt p3 de ſemine ꝑ qđ generat̃ homo

¶ Ad quintum ſatis patet ex ſupra dictis de ĩtel=
lectu poſſibili.

¶ Ad ſextum dicitur ꝙ non poſſumus intelligere
niſi habeam⁹ fantaſma illi⁹ rei vel ſui accidẽtis ꝓ=
portionati Ad aliud negat̃ ꝯña. ¶ Ad 7m dr̃ ꝙ o=
portet abſtrahere a ꝯditionib⁹ ꝑticularib⁹ materie
ſed non a materia in vl̃i. Ad aliud p3 ex articulo.

¶ Ad 8m dr̃ ꝙ potẽtie diſtigunt̃ ꝑ obiecta for̃alia.

¶ Ad 9m dicitur ꝙ non ꝓbat quĩ quidditas ſit ob=
iectũ materiale ꝓportionatũ ꝓ iſto ſtatu. Et l3 aliq̊
modo cognoſcam⁹ ſubãs ſeparatas neſcim⁹ tñ quid
de ipſis Si dicat̃ nulla ſubã põt eleuari vltra ſuu3
obiectum ſicut viſus. Ad videndum ſonum ſ3 mira
culoſe noſter intellectus eleuatur ad vidẽdũ deũ
ergo q̇dditas materialis nõ eſt obiectũ eius loquẽ
do de obiecto ꝓportionato negatur ꝯña.

¶ Ad 10m bñ ꝓcedit de obiecto for̃ali qđ eſt ens.
Ad 11m patet ex dictis ꝙ accñs nõ primo ĩtelligit̃.

¶ Ad 12m dr̃ ꝙ viſ⁹ eſt ꝯiũct⁹ materie et iõ nichil vi
det̃ niſi ſit in materia. Et ita dicẽdũ ẽ de intellectu

¶ Ad 13m dr̃ ꝙ ꝑ carnẽ circũloquit̃ phũs ſbãs ima
teriales. Ad aliud dictũ eſt ſatis ĩ de ente ⁊ eſſẽtia

¶ Ad 14m dicitur ꝙ non ens nõ intelligitur dire=
cte. Ad aliud negatur maior.

¶ Ad 15m ſufficit vnitas analogie Ad aliud dicit̃
ꝙ quidditas angeli eſt obiectum ſui intellectus vt
dicit Sanctus tho. 1. pte. q. 87. ar. 3o.

¶ Ad 16m dicitur ꝙ ens aliquomodo includitur ĩ
bono tamen differt ab eo ratione formali.

AD quartum ſic proceditur videtur ꝙ ſin
gulare intelligitur a nobis q2 intelle=
ctus practicus dirigit ad agẽdũ ſ3 act⁹
ſunt circa ſingularia. ergo cognoſcit ſin
gularia. Sed cõtra eſt philoſophus.
Reſpondeo dicendũ ſcđm. S. T. 1. pte. q. 86. ar. 1.
et de veri. q. 10. ar. 5o. ſingulare in rebus materiali=
bus intellectus noſter directe et primo cognoſce=
re non poteſt. quia principiũ ſingularitatis in reb⁹
eſt materia indiuidualis intellectus aũt noſter in=
telligit abſtrahendo ſpẽm intelligibilem ab huiuſ
modi materia in hoc differt intellect⁹ a ſẽſu. Quid
aũt a materia indiuiduali abſtrahitur eſt vniuerſa
le. vnde intellectus noſter directe nõ eſt cognoſci=
tiuus niſi vl̃iũ indirecte aũt et quaſi ꝑ quandam re
flexione3 poteſt coſcere ſingulare quia etiã poſtq̃3
intellectus abſtraxerit ſpẽs intelligibiles non po
teſt ſcđm eas actu intelligere. niſi conuertendo ſe
ad fantaſmata. que ſunt ſimilitudines ſingulariu3
Sic igitur ipſum vl̃e directe intelligit per ſpẽm in
telligibilẽ. indirecte aũt ſingularia. quoru3 ſunt fã
taſmata. Et iſtud põt adhuc probari ex cõmentato
re in ſcđo de aĩa et phõ. qui ponunt differentia3 in
ter ſenſum et intellectum quia ſenſus eſt ſingula=
rium intellectus autem vniuerſalium Nec eſt ſin=
gularium niſi mediante ſẽſu. vnde boetius dicit ꝙ
ſingulare eſt dum ſentitur vniuerſale vero dum in
telligitur. Preterea Notandũ circa iſtud intellige
re per lineã reflexã ſcđm ariſ. vel per reflexione3
quomodo fit reflexio ad fantaſmata. Quibuſdam
videtur. ꝙ hoc fit ꝑ voluntatem vnde intellectus
per ſpẽm primo intelligit vniuerſale. et nõ magis
vnum indiuiduum q̃3 alterum. ſed ex imperio volũ
tatis mouetur intellectus ad fantaſma vel ad con
ſiderandum ſingulare cuius eſt fantaſma. S3 ꝯtra

imperium volũtatis eſt actus volũtatis et p cõſe-
quens p̃ſupponit cognitionem ergo prius eſt itel-
lectũ cognoſcere fãtaſma ſingulare q̃ꝫ volũtas ve
lit itellectũ reflecti ſupra fãtaſma. Sꝫ dubitatur
vtrum vniuerſale ⁊ ſingulare itelligãtur per eãdẽ
ſpeciem. Uidetur quibuſdã ꝙ non qꝛ ſortes aliq̇d
includit quod non icludit ſp̃es ſiue quidditas vt di
ctum eſt ergo p aliam ſpeciem cognoſcitur ſortes
inq̃ꝫtum huiuſmodi. Jtẽ poſt actualẽ cogitationeꝫ
ſortis poſſuꝫ iterum de ipſo ſpecialiter recordari
ergo in itellectu remanet aliqua ſp̃es ſortis pret
ſp̃em hominis. Quãtũ ad iſta primo circa reflexio
nem dicit ſ.t. de ve. q. 10. ar. 5. ꝙ intellectus intel-
ligit ſingulare iq̃ꝫtum continuatur viribus ſenſiti
uis que ſũt circa ſingularia et fit iſta cõtinuatio du
pliciter. Primo inq̃ꝫtum itellectus mouetur a ſen-
ſu. ad cognoſcendum vniuerſale et cõſequẽter ac-
tum per quem ipſum cognſocit et ſp̃em que eſt prin
cipium actus et vlterius fãtaſma a quo ſp̃es eſt ab
ſtracta et ſic cognoſcit ſigulare. Secũdo prout in-
tellectus regit ſenſus ⁊ ſic cognoſcit ſigulare p cõ
iunctionem ad eſtimatiuã ſeu cogitatiuam vel itel
lectus per ſpeciẽ cognoſcit ſigulare ꝓ q̃ꝫto illa ſpe
cies eſt ꝯformis alicui fãtaſmati. Sꝫ q̃ritur an fan
taſma ſit rep̃ſẽtatiuũ alicuius ſubſtãtie ſingularis
videtur ꝙ non qꝛ ſubſtantia non cauſat ſp̃em in ſẽ
ſu vł in medio ergo non cognoſcitur a ſenſu. Jtem
quidditas rei materialis eſt obiectũ adequatuꝫ in-
tellectus ⁊ ita arꝫ de cogitatiua. Sed cõtra cõmen.
videtur dicere ꝙ vis cogitatiua ꝓpter ſuã nobilita
tem cognoſcit idiuidua decem generũ vnde videt̃
ꝙ cognoſcit ſubſtantiam particularẽ vt ſubſtat qui
buſdam accidẽtibus. Quãtũ ad alterũ videtur ex
ſ.t. ꝙ indiuiduũ non habet aliquã ſp̃em adequatã
in itellectu qꝛ tũc plura accidẽtia ſolo numero dif
ferẽtia eſſent ſimul ſcꝫ ſp̃es ſortis ⁊ ſp̃es platonis
Jtem tũc p illam ſp̃em poſſet ſortes directe intel
ligi. Dicendũ ergo ꝙ ab eadem ſp̃e ſũt duo concep
tus in intellectu vn⁹ imediate alter vero mediate.

¶ Contra hec arꝫ. Primo ſic qꝛ per cũ ꝙ virtutem
cognoſcimus ſigulare demõſtratũ non eẽ hoc vł il
lud ſꝫ diſtictum ab omnibus cognoſcim⁹ ſigulare ſi
gnatum ſꝫ per itellectũ cognoſcimus ſingulare de
monſtratum et non eſſe hoc vł illud igit̃ maior pꝫ
qꝛ virtus diſtiguens inter aliqua neceſſario app̃hẽ
dit quodlibet illoꝝ minor ꝓbatur qꝛ nos certe co-
gnoſcimus hoc ſigulare ſẽſibile puta hanc albedi-
nem non eſſe aliquam naturã ſẽſitiuam p quam ſẽ
timus nec intellectũ per quẽ intelligimus ſꝫ eſſe
rẽ diſtictã ab vtroq꜄ et ab oĩbus alijs rebus ſꝫ hoc
non poſſumus per aliquã aliã virtutẽ ab itellectu
cũ p nullã aliã poſſim⁹ ipſũ intellectũ apprehẽde
re igit̃. Secundo. Per intellectũ cognoſcim⁹ ſenſũ
errare iudicande de aliquo ſingulari igitur p intel-
lectũ cognoſcim⁹ ſingulare. Cõſequẽtia pꝫ Niſi ei
cognoſcerem⁹ p intellectũ hoc ſẽſibile ⁊ haberem⁹
verũ iudiciũ de ipſo. nõ cognoſcerem⁹ p intellectũ
ꝙ ſenſus falſe iudicaret de eo. Añs patet. quia cõ
ſtat ꝙ cognoſcim⁹ iudiciũ ſenſ⁹ de aliquo ſingulari
errare puta de ſole cũ iudicat ipſũ eẽ pedalis q̃ꝫti-
tatis. Sꝫ nõ cognoſcim⁹ hoc iudiciũ eſſe falſũ niſi
per intellectũ. igit̃. Jtẽ ſi p intellectũ nõ cognoſce
rem⁹ ſingularia ſeq̃retur ꝙ nulla principia ſciẽtia-
rũ que p expientiã ſingulariũ ſumũtur poſſem⁹ ha
bere. ꝯñs eſt fłm. Cõſequentia ꝓbat̃. talia ei ſumũ
tur ex expẽriẽtia ſingulariũ vt qꝛ videm⁹ qꝛ hoc reu
barbariũ eſt ſanatiuũ colere. ⁊ illud rãdẽ hãc vłem
ꝯcludimus oẽ reubarbariũ. ⁊c. Conſtat aũt ꝙ eadẽ
virtute cognoſcit̃ illa vłis ſicut et pticulares et nõ
alia et alia. Alioqui ſufficeret ꝙ vn⁹ ali⁹ hõ habe-
ret ſingulares noticias ⁊ ego ex talib⁹ ſuis noticijs
a me nõ habitis ſumerẽ vłem ꝓpõnẽ. Sicut phũs
dicit cũ ꝓbat ſenſũ cõem et tu poſſes noſſe premiſ
ſas et ego inferrẽ ꝯcluſionẽ. quod eſt fłm igr̃. Ter
tio ſicut põt hr̃i ex 6° ethi. prudẽtia eſt circa ſingu-
laria. ⁊ ex altera ꝓpõne vłi. et vna ſingulari ꝯclu-
dit ꝓpõnem ſingularẽ. Sꝫ talis deductio non põt
fieri p ſenſũ. cũ vłem nõ habeat ꝯceptionẽ. nec põt
dici ꝙ vłis tm̃ ſit nota intellectui. et ſingularis tm̃
nota ſenſui. qꝛ ꝯcluſio cũ nõ ꝯcludatur ex alťa tm̃ ſꝫ
ex vtraq꜄ ſimul tũc nec p ſenſũ nec p intellectũ in-
fert̃ ꝯcluſio cũ p eãdẽ vi cognoſcitiuã oporteat co-
gnoſci ꝯclſionẽ ⁊ p̃miſſas. idẽ põt argui de arte.

¶ Quarto ꝯſtat ꝙ de aliquo ſingulari det̃minate
poſſum⁹ loq̇ et ali⁹ audiens põt det̃minate intelli-
gere de quo loq̇mur igr̃ intellect⁹ põt app̃hendere
determinate aliq̇d ſingulare ꝯña pꝫ. Nã quicunq꜄
dicit aliq̇d verbo vocali ſciẽs q̇d dicit pri⁹ ṽbo itel-
lectuali idipſũ intra ſe dicit quo ṽbo intellectuali
app̃hendit eandẽ rẽ quã voce ſignificat. igr̃. Jtẽ in
libro de q̃ꝫtitate aĩe interrogat rõ auguſtinũ. dicẽs
vtrũ ignarus latine lingue noĩare ſolẽ poſſet in lo
quẽdo. ſi intellectus ſolis nõ p̃cederet et reſpõdet
ꝙ nullo modo.

¶ Quĩto aĩa ſepata cognoſcit ſingularia igr̃ ⁊ ꝯiũ
cta. Jtẽ cuiuſcũq꜄ ⁊ ſub quacunq꜄ rõne virt⁹ cogno
ſcitiua inferior eſt app̃henſiua. eiuſdẽ et ſub eadeꝫ
rõne eſt app̃hẽſiua ſuperior. vt pꝫ in ſenſib⁹. ſꝫ ſin-
gulare app̃hendit̃ ſẽſu ⁊ itellect⁹ eſt ṽt⁹ ſupior igr̃.

¶ Sexto arꝫ ꝙ ſingulare prius cognoſcat̃ ab intel-
lectu q̃ꝫ vłe. qꝛ anteq̃ꝫ vniuerſale fingatur ſeu for-
metur. aliq̇d ſingulare eſt cognitũ igr̃ ſingulare pri
us eſt cognitũ ꝙ vłe. Añs ꝓbatur. qꝛ ĩpoſſibile eſt
naturałr abſtrahere et fingere ꝯceptũ aliquem. ab
aliquib⁹ rebus niſi ille res vel aliq̃ earum ſint pri⁹
apprehenſe. quia de rebus omnino ignotus null⁹
ꝯceptus formari poteſt Aut igitur res de quib⁹ cõ-
ceptus vniuerſalis formatur ſũt note in ſeipſis et
habetur propoſitum quia quelibet talis eſt ſingula
ris Aut ſunt note aliqua ſpecie recepta a rebus et
adhuc propoſituꝫ. qm̃ oẽ cuius ſic recipitur ſpecies
ꝙ per eam cognoſcitur. eſt in ſe precognitum. Aut
eſt cognitum in aliquo cõceptu ficto et tunc vt pri⁹
arguitur. qm̃ anteq̃ꝫ ille fingeretur. neceſſe fuit p̃-
cognoſcere aliquam rem ſingularem. aut procedit̃
in infinitum in conceptibus. quod eſt impoſſibile
ſaltem a parte ante. Forte dicis ꝙ ante formatio
nem vniuerſalis. ſingulare eſt motũ p ſẽſũ Cõtra
intellect⁹ colligit vniuerſale ex hoc intelligit ꝯue
nientiaꝫ inter młta indiuidua vni⁹ ſpeciei. vnde p
intellectionẽ vni⁹ piſcis nõ poſſũ formare ꝯceptũ

genericũ ad alios piſces niſi prius intelligã in quo ↄueniũt illa ſingularia igit. ⁊c.

¶ Septimo Primũ cognitũ ab intellectu nõ eſt aliquid factũ ab eo ſ vle fit ab intellectu. q intellectus facit vniuerſalitatẽ in rebus igitur nõ primo intelligitur per ſpẽm. Maior patet q primũ cognitũ tempore vel natura pcedit noticiã intellectus. Item qñ primo cognoſcit vle vel cognoſcitur put exiſtit a parte rei vel ſcdm intentionẽ vlitatis Si primũ tũc eſt ſingulare. Si ſcdm Contra vle aut nichil eſt aut eſt poſterius ſuis ſingularib⁹.

¶ Octauo illud quod eſt actu intelligibile. primo intelligitur. ſed aliquod ſingulare eſt actu intelligibile. q. ſ. t. dicit ꝙ intellect⁹ agẽs facit fãtaſmata actu intelligibilia. Fãtaſmata aũt ſũt quedã ſingularia. Itẽ pri⁹ cognoſco hãc intellectionẽ ſingularem quã nũc habeo. ꝙ intellectionẽ in cõi. ergo prius intelligo ſortẽ ꝙ hoiem Añs patet. q hec intellectio eſt actu intelligibilis. quilibet etiã poteſt primo intelligere ſuam volitionẽ determinate.

¶ Nono quero q res eſt illud quod primo intelligitur. Non ſpẽs intelligibilis vt poſtea dicetur. Si aũt ſit res ad extra. quelib talis eſt ſingularis Forte dicis ꝙ a pte rei h eſſe in ſingulari. Concipit tñ ſine cõditionib⁹ pticularib⁹. q intelligim⁹ p abſtractionẽ. Cõtra hoc impedit qui illud qđ primo intelligitur ſit realiter ſingulare. ſicut viſ⁹ cognoſcit colorẽ ſingularẽ vel qtitatẽ in ſacramẽto. l non cognoſcat ſubãm. per quã accñs indiuiduat. Item intelligere p abſtractionem a fãtaſmatib⁹. nõ eſt niſi fantaſmata cãre intellectionẽ ergo ex hoc non ſeqtur qui intelligam⁹ ſingulare Forte dicis ꝙ eſt recipere ſpẽm non cognoſcendo ↄditiones pticulares Sed tunc qritur quare ſpẽs recepta in intellectu nõ põt repñſentare ↄditiones pticulares. ſicut cõceptus ſortis eas repñſẽtat Itẽ tũc viſio eſſet vniuerſaliũ q licet illud qđ videt ſit ſingulare videtur tñ ſub rõne cõmuni coloris.

¶ Decimo ar ↄtra rationẽ. q ↄuerti ad fantaſmata eſt intelligere fãtaſmata. ſ neceſſariũ eſt in prima intellectione nos ↄuerti ad fãtaſmata. ḡ in prima intellectione intelligim⁹ fãtaſmata. Et hoc dicit phũs ꝙ neceſſe eſt intelligentẽ fantaſmata ſpeculari ideſt intelligere. Itẽ ſcđ illã rõnem vniuerſale non intelligeret niſi per reflexionẽ Ideo eñ ſingulare nõ intelligit niſi p reflectionẽ q non cognoſcim⁹ ipſũ niſi p ↄuerſionẽ ad fãtaſmata. ſ vniuerſale nõ intelligit niſi p cõuerſionẽ ad fantaſmata Itẽ ar ↄtra declarationẽ querẽdo quo⁰ intellect⁹ cognoſcit ſuũ actũ eſſe cauſatũ ab iſto fãtaſmate hoc eñ nõ eſt p aliud fãtaſma.

¶ Undecimo Prima noticia eſt intuitiua q abſtractiua pſupponit ĩtuitiuã ſ noticia intuitiua eſt de aliq ſingulari q eſt de re exiſtẽte. q eſt hic ⁊ nũc Itẽ vel intellect⁹ nr põt intelligere nõ abſtrahẽdo a pticularib⁹ ↄditionib⁹ materie. vel nõ. ſi primũ tũc rõ nõ ↄcludit. Si ſcdm ḡ ſingulare nũq intelligitur. Itẽ. ſ. t. 1. pte. q. 86. ar. 1. ad 3m dicit ꝙ ſingulare nõ repugnat intelligẽti inqtũ eſt ſingulare ſ inqtũ eſt materiale q nichil ĩtelligit niſi ĩmaterialit ⁊ iõ nõ repugnat ꝙ ſortes directe ĩtelligat ſuũ intellectũ. ḡ directe intelligit aliqđ ſingulare. Itẽ ex eođ habet ꝙ nõ repugnat ſingulari ĩtelligi, ppt ↄditiones pticulares ſ rõne materie abſolute. ergo vle materiale non poteſt primo intelligi.

¶ Duodecimo ois noticia reflexa. eſt noticia alterius noticie ſ ↄcept⁹ ſortis nõ eſt noticia alterius noticie. ergo cõcept⁹ ſortis nõ eſt p reflexionẽ Maior p q p hoc differt noticia reflexa a noticia directa Itẽ ſortes põt recordari alicui⁹ act⁹ pteriti per intellectũ ſc ſui pcti g⁰ põt p ppriã ſpeciẽ cognoſcere aliquod ſingulare

¶ Tertiodecimo in potentiis ordinatis vbi terminatur actus prioris potentie vbi ĩcipit act⁹ poſterioris ſ ſenſus terminat ad ſingulare ergo a ſinglari ĩcipit actus ĩtellectus. Item illud per ſe intelligitur quod p ſe primo mouet intellectum ſed hoc eſt ſingulare q actiones ſunt ſingulariũ dato etiã ꝙ ſingulare nõ 1⁰ ĩtelligeret adhuc non ſequitur qui ĩtelligatur directe q genus ĩtelligitur ante ſpẽm et tamen ſpẽs directe dr intelligi.

¶ Quartodecimo ſpẽs hominis repñſentat naturaliter et cauſat ĩtellectionẽ alicuius entis realis cũ fãtaſmate que duo ſufficiunt ad cauſandũ ĩtellectionẽ ſingularis. Item videtur ꝙ nullo modo ĩtellectus cognoſcat ſingulare q ſuum obiectu eſt vniuerſale. Item cognitio ĩtellectus non hic eſt nunc ergo non repñſentat ſingulare. Forte dicis ꝙ verum eſt directe. Contra ſẽſus non poteſt indirecte cognoſcere vniuerſale.

¶ Quintodecimo ĩtellect⁹ poteſt cognoſcere omne per ſe contẽtum ſub ſuo obiecto ſ ſorteitas per ſe cõtinetur ſub quidditate rei materialis ergo p ſe intelligitur Eſt enĩ abſtractũ ergo eſt per ſe ĩtellelligibile Forte dicis ꝙ ſingulare non habet quidditatẽ q non poteſt diffiniri alias de ipſo eſſet ſcientia et ſic eſſent ĩfinite ſciẽtie. Contra ſaltẽ ſingulare continetur ſub ẽte qđ eſt obiectum intellectus. Item qritur quid eſt iſta reflexio vel eſt ipſe ĩtellectus vl ſpẽs vl relatio non duo prima q tunc ſẽſus eſſet ꝙ ĩtellect⁹ per intellectũ vl per ſpẽm cognoſceret ſingulare Si 3m. tunc qritur a quo cauſatur iſte reſpectus ⁊ relatio. Forte dicis ꝙ per cõuerſionem ſ hoc idem eſt dicere.

¶ Sextodecimo ar ꝙ magis vniuerſale non primo cognoſcitur q illud pri⁹ cognoſcitur cui magis aſſimilatur fãtaſma ſi fãtaſma magis aſſimilatur ſigularibus ⁊ ſpeciebus. Item viſis multis hominibus facilius eſt formare conceptũ ipſis conuenientẽ forare ↄceptũ ↄueniẽtẽ tã aĩalib⁹ viſis ꝙ nõ viſis ḡ facilius eſt formare cõceptũ hois ꝙ aĩalis.

¶ Decimoſeptimo tũc methaphiſica. eſſet prima ĩ ordine doctrine Contra auicẽ. 1⁰ methaphi. patet conſequẽtia q ipſa eſt de ente quod eſſet primum cognitum igitur.

¶ Ad 1m. dr ꝙ illa argumenta pbãt ſigulare aliq modo ĩtelligi qđ ↄcedim⁹ ſ nõ primo intelligit qđ adhuc p q pria noticia ẽ certiſſia ex ipſa ei depẽdet certitudo aliar ſed noticia ĩdiuidui nõ eſt certiſſima q ſingulare eſt maxie variabile. Itẽ p primũ cognitum differt intellectus a ſẽſu ergo illud non eſt ſingulare.

¶ Ad ſcðm patet per idē. Ad aliud dr̄. ꝙ primum principiū ſimpliciter nō cognoſcit per inductionē ſcʒ quodlibet eſt vel nō eſt. Preterea non eſt ſimile de cognitione ꝯplexa et incōplexa. qꝛ ꝑ cognitionem ꝯplexā cognoſcitur aliquid eſſe vel non eſſe. Hoc aūt cōſtat nobis intelligēdo ita eſſe in aliqb⁹ ꝑticularibus. qꝛ particularibus primo cōuenit eſſe

¶ Ad 3^{m} dr̄ ꝙ prudentia eſt etiā aliquo modo circa vl'e. quia ſi obiectū eius eſſet aliquod ſingulare tunc nō eſſet vna prudētia. Itē. ſ. t. 1. ꝑte. q. 86. ar. 1. ad 2^{m} dicit ꝙ cōcluſio practica prudētie eſt ex aliqua ꝓpoſitione vl'i cū aliqua ſingulari. et aliquādo illa ſingularis fit a potentia cogitatiua ita ꝙ intellectus et ratio particularis concurrūt ad cōcluſionem particularem.

¶ Ad 4^{m} et 5^{m} pʒ ex ſupra dictis. et ibidē ad 4^{m}. dicit Sā. Tho. ꝙ virt⁹ ſuperior pōt illud quod virtus inferior ſed eminētiori modo ſcʒ īmaterialiter Senſ⁹ aūt materialiter cōcrete. quod eſt cognoſcere ſingulare directe Si dicat̄ Perfectius eſt cognoſcere aliquid directe ꝙ̄ per reflexionē. ergo ſēſus cognoſcens ſingulare directe. eſt eminētior intellectu. Dicendū ꝙ ꝑfectius eſt cognoſcere vniuerſale directe. ꝙ̄ directe ſingulare. Sed cōtra noticia diſtincta ꝑfectior eſt cōfuſa et cōi. Itē imperfectiora ſūt priora via generationis. Si ergo noticia rei ſingularis eſſet īperfectior. ſeq̄retur ꝙ eſſet priori intellectu ꝙ̄ noticia vniuerſalis de hijs in primo phiſicorum dictum eſt.

¶ Ad ſextū durādo ⁊ gregorio placet ꝙ ſingulare primo ītelligitur. Et ſi queratur quomodo ergo intelligitur ſpēs. Quidā dicūt ꝙ oportet preintelligere multa ſingularia illius ſpeciei Sʒ contra tūc ad habendū ꝯceptum generis gn̄aliſſimi ꝙ̄titatis vel ſubē oportet preintelligere infinitas ſpēs nūeri et quaſi infinitas ſpecies ſubſtantiarū Quidam dicunt ꝙ ꝑ voluntatē formamus ꝯceptum ſpeciei. Sed cōtra. Prius eſt ītelligere aliquid ꝙ̄ velle ſe intelligere illud. quia volūtas non fertur in incognitum. Item eſtimatiua naturaliter aliquādo ap ꝑhēdit īimicitiam. non ſolū in ꝑticulari Item quādo video ſortē veniētē a longe tunc primus cōceptus nō videtur eſſe ſingularis cōceptus ſortis. qꝛ adhuc neſcio ꝙ ſit ſortes. ergo prima noticia aliqn̄ eſt de aliquo cōi. Itē primū iudiciū nō eſt de aliquo ſingulari ſemꝑ qꝛ canis veniēs ad biuiū non primo iudicat determiate beſtiā tranſiuiſſe per hāc viam ſed in cōi ſcʒ per alterā. Item audias iſtā ꝓpoſitionē oē aial eſt ſortes tunc prius concipis ſubiectum ꝙ̄ predicatū ergo non eſt neceſſariū prius cōcipere ſingulare vnde 1° phiſi. dr̄ ꝙ non ſūt eadē nobis nota et nature. et ex illo vult inferre. ꝙ primo determinandū eſt de vniuerſaliorib⁹ qꝛ illa ſūt nobis magis nota Si dicas hoc eſt verū aliqn̄. Contra Probatio et demonſtratio phi eſt ex ꝑ ſe et neceſſarijs Dicendū ergo ꝙ vl'e ante rem primo intelligitur. Non aūt vl'e poſt rem vt dictum eſt in primo de aīa Nec eſt neceſſariū ad cognoſcendū quidditatē cognoſcere multa ſingularia. ſed vnū ſufficicit Sed bn̄ verū eſt ꝙ nō cognoſcet talē quidditatē eſſe vniuerſalē niſi cū ꝯſiderauerit ipſam eſſe reperibilem in multis ſcðm quādam vnitatē. Secūdo dr̄. ſicut ſupra dictū eſt de abſtractione quia nō opʒ cognoſcere illa a quibus fit abſtractio.

¶ Ad ſeptimū dr̄ ꝙ vniuerſale pro materiali non fit ab intellectu. ſʒ eſt ꝯa q̇dditas Alij dicūt ꝙ vniuerſale fit ab intellectu agente imprimēte ſpēm in intellectu poſſibili et ſic aliquomodo precedit actualē cognitionē intellectus poſſibilis. vide. ſ. t. 1. ꝑte. q. 85. ar. 3. ad. 1^{m}. Et nota ꝙ nō ſeq̄tur. cognoſco ſortē. et ſortes eſt veniēs ergo cognoſco venientē propter fallaciā accidentis vel variationē appellationis. Et ſimiliter nō ſequit̄ cognoſco hoiem et quilibet hō eſt ſingularis ergo cognoſco ſingulare. quia in ꝯſequēte denotat̄ ꝙ cognoſcā per ꝯceptuʒ qui ꝯueniat vni ſoli. Sed queritur an cognoſcens hoiem aliquē hominē cognoſcat vel nullū vel quēlibet. Si 1^{m} ergo aliqđ ſingulare cognoſcit. Item vel illud quod primo cognoſcit eſt realiter ſingulare. vel realiter diſtinctū a ſingulari. Nō em̄ pōt dari mediū Pōt negari ꝯn̄a Sicut non ſeq̄tur debeo equū. ergo aliquē equū debeo vl' dr̄ ꝙ quēlibet cognoſcit in vl'i ſʒ non diſticte Contra ſcðm Sā. T. 1. ꝑ. q. 84. ar. 5. ideo neceſſe ē ītelligere ꝑ cōuerſionem ad fātaſmata qꝛ natura materialis nō ꝯplete ⁊ vere cognoſcit̄ niſi cognoſcat̄ vt ī ꝑticulari exn̄s ergo primū qđ vere ⁊ ꝯplete ītelligit̄ eſt ſingulare quia ſi eſſet vl'e non indigeremus fantaſmate qđ ſolum repreſentat ſingulare Dicendum ꝙ natura non complete intelligitur niſi cognoſcatur vt in ꝑticulari exiſtens ſcilicet per ſenſum et non per intellectum.

¶ Ad 8^{m}. dicūt̄ fātaſmata ītelligibilia propt̄ effectum vnde etiam aliqn̄ dicuntur obiectum intellectus vt dicit ſ. t. opu. 43. ca. 6°. quia intellect⁹ ſuā operationem nō exercet ſine fantaſmate quo quaſi effectiue ītelligit in acquirendo ſciētiam per ſpeciem autē formaliter vt dicit ſ. t. ibidem. Ad aliud dicetur ar. ſequēte ꝙ nō eſt ſimile qꝛ intellectio nō eſt materialis.

¶ Ad 9^{m}. pʒ ex dictis. quia enim intellectus nō eſt extenſ⁹ ſicut ſūt res ſingulares materiales ſitū habentes ideo non pōt directe cognoſcere ſingularia ſicut ſēſus Sed cōtra viſio coloris ſcðm multos ponitur in anima et tamē repreſētat ſingulare. Dicendū ꝙ illa opinio eſt falſa qꝛ tunc viſio poſſet poni in āgelo et in aīa ſeparata Item tūc per variationem ſit⁹ non variaretur viſio qꝛ viſio ſi eſſet in aīa rōnabili nō eēt quāta nec ꝑ ſe nec per accidēs

¶ Ad 10. negatur maior et ſpeculari ibidē non eſt directe intelligere ſʒ eſt intelligere per actionem fātaſmatū. Ad aliud dicitur ꝙ duplex eſt ꝯuerſio ad fātaſmata ſcʒ per intellectū illuſtrātē ea vt efficiant cognitionem et in tali cōuerſione ītelligit̄ vniuerſale Alia eſt cōuerſio ad ipſa t̄minatiue modo ſupra expoſito et fit ꝑ ītellectū poſſibilem et ſic ſingulare intelligitur

¶ Ad 11^{m}. dicetur ar. ſequēte. Ad aliud dicitur ꝙ huic toto ſcʒ ſingulari materiali repugnat directe ītelligi. Si dicatur ītellectio ſortis abſtrahit a fantaſmatib⁹ ergo ītellectio ſortis habita ꝑ reflexionem non repꝛ̄ſentat cōditiones particulares ei⁹ qꝛ

abſtrahere eſt intelligere aliquid nō ītelligēdo ꝑti
culares conditiones eiꝰ. Forte cōcedis. Tūc que-
ro an oēs ꝑticulares cōditiones ſortꝫ poſſit ītelli-
gi ꝑ reflexionē ſi ſic ſeq̄tur ꝙ nō ī omni cognitione
ſit abſtractio a materia īdiuiduali vł a fātaſmatibꝰ
quod eſt cōtra ſ.t. 1. ꝑte q. 85. ar. 1. Dicēdum ꝙ q̄ʒtū
ad pricipiū ītellectionis quod eſt ſpēs ipſa ſit ab-
ſtractio a cōditionibus ꝑticularibꝰ. Sʒ q̄ritur an ī
ſecunda operatione ītellectꝰ primo poſſit ītelligi
ſingulare videtur ꝙ ſic qꝛ poſſibile eſt ꝙ prima pro
poſitio ſit iſta ego ſum. Sed vtrum ſepe cogitando
de ſorte vel de aliquo peccatore linquatur ſpecies
vel habitus in intellectu per quē poſſim primo in-
telligere illud ſingulare. Forte dicis ꝙ de ſingula
ri nulla ſpecies relinquitur. Contra ſi ſortes ſit aſ
ſuetus tranſire ꝑ vnum hoſtium deinde claudatur
ipſo neſciente tunc ſepe ex indeliberatione putat
tranſire per illud ergo habet habitū de aliquo par
ticulari Item cognoſcimꝰ aliqua ſingularia ⁊ neſci
mus de qua ſpē ſūt ergo ſingulare nō ſemꝑ cogno-
ſcitur ꝑ ſimilitudinem ſpeciei. Sʒ queritur an an
gelus directe cognoſcat ſigulare materiale videt̄
ꝙ non quia cognitio directa et diſtincta ſingula-
ris debet habere ſimilē modum eſſendi cū eo quod
directe intelligitur qꝛ res cognoſcitur per ſimilitu
dinē et hec eſt cauſa quare nos non ītelligimus di
recte ſingulare qꝛ ſpēs per quam ītelligimus eſt ī-
materialis vt dicit ſ.t. opu. 49. Dicendū ſecūdum
ſ.t. 1. ꝑte q. 57. ar. 2. ad 2. ꝙ ſpecies que eſt ī angelis
tante ꝑfectionis eſt ꝙ repreſētat ſingulare noſter
autem intellectus eſt īfimus.

¶ Ad 12m. dicitur ꝙ nō oē quod cognoſitur per re
flexionem cognoſcitur ꝑ noticiā reflexam.

¶ Ad 13. negatur maior. Ad aliud dicitur ꝙ fātaſ
ma rei ſingularis non mouet intellectum propria
virtute ſed virtute intellectus agentis intellectꝰ
etiam non eſt receptiuus ſpeciei materialis.

¶ Ad omnia alia ſatis patet ex dictis ⁊ ex primo
phi. Et nota ꝙ methaphi. dicitur vltima non pro-
pter ſubiectum ſed propter ſubſtantias ſeparatas
quarum cognitio multa preſupponit.

AD quintum ſic proceditur videtur ꝙ in
telligamus ſubſtantias ſeparatas qꝛ
nos poſſumꝰ loq̄ et diſputare de eis Sʒ
contra quidditas rei materialis eſt ob
iectū intellectꝰ noſtri pro nunc.

¶ Reſpondeo dicendū ꝙ circa hoc fuerūt diuerſe
opiniones vt ponit. ſan. th. 1. part. q. 88. ſecundum
platonē opʒ dicere ꝙ ſubſtantie immateriales pri
mo intelligūtur a nobis qꝛ ponit quidditates ſepa
ratas. Sed loquendo ſecundū ari. varie ſunt opi-
niones qꝛ vt dicit ſ.t. in vna queſtione de aīa. arti.
16. ariſto promiſit ſe determinaturū in 3. de anima
ſʒ nō inueniat̄ hāc queſtiōem terminaſſe in libris
ſuis q̄ ad nos peruenerint vñ ſectatoribꝰ eius fuit
occaſio diuerſimode reſpōdēdi. Auerrois dt̄ ꝙ aīa
noſtra poteſt pertingere ad intelligendū ſubſtan-
tias ſeparatas ꝑ vnionē cuiuſdā intellectus agen
tis qui eſt ſubſtantia ſepata naturaliter intelligēs
ſubſtātias ſeparatas Et ideo ex hoc ꝙ vnit̄ nobis
vt poſſimꝰ ꝑ ipm ītelligē tūc nos dicimur ītelligē
ſbās ſepatas ſic ipe dicebat ꝙ ꝑ ītellectū poſſiem
vnitum nobis ītelligimus res materiales. Tamē
ille intellectus poſſibilis eſt quedam ſuſtantia ſe-
parata. Sed queritur quomō intellectꝰ agēs vnit̄
nobis. Dicendum ſecūdū eū ꝙ intellectus noſter
habet duas operationes ſcʒ intelligere et abſtra-
here. Et ab iſtis duabus opationibus denomina-
mur intelligentes et abſtrahentes. Itēʒ duplicia
ſunt ītellecta a nobis Quedā ſunt intellecta na-
turaliter vt prima pricipia vel cōcluſiones Alia
ſunt intellecta volūtarie vt credita quorum cogni
tio dependet a volūtate ſed prima cognita depen
dent ab intellectu agente. Alia autē depēdent ab
eo et a volūtate ſimul. Quando aūt aliquid depē
det a duobus neceſſe eſt ꝙ vnū illorʒ ſit quaſi ma
teria vel īſtrumētum ad alterum et aliud q̄ſi forā.
Cognitio autem cōcluſionis dependet ab intelle
ctu agēte et a primis propoſitionibus. Et ideo op
portet ꝙ ille ꝓpoſitiones ſe habeant ꝑ moduʒ ma
terie vel inſtrumenti et intellectus agēs ſit quaſi
forma vel efficiens pricipale qꝛ intellectus agēs
eſt ꝑfectior primis ꝓpoſitionibus et ideo ſe habet
vt forma ad ipſas. Et iſte prime ꝓpoſitiones ſunt
in intellectu poſſibili Ad ipſum ergo ſe habet in-
tellctus agens vt forma. Ex forma autē et materi
a ſit vnū. Si queratur an ītellectus agēs ſit cōiū-
ctus et vnitus nobis a principio Dicendū ꝙ ītel-
lectus agens copulatur nobiſcū ꝯtinuatione ītel-
lectorꝫ ſpeculatiuorꝫ. Et cū intellectu ſpeculatiua
fuerint exñ̄a in nobis in potētia. ipſe erit copula-
tus nobiſcum in potentia Et cū intellecta ſpecula
tiua fuerint exiſtentia in nobis actu Et cū q̄dā fue
rūt in potentia et q̄dā in actu tunc ipe erit nobis
copulatus ſecundū partē et ſecundū partē non et
tunc dicimur moueri ad cognitionem. Et quando
iſte motus complebitur tūc perfecte copulabitur
nobis ſic ꝙ ꝑ ipm vt dicit themiſtius aſſimulamur
deo cognoſcentes oīa et ſubſtantias ſeparatas per
intellectū agētē adeptū et in hoc ꝯſiſtit hois feli-
citas Qʒ aūt intellectus agēs vniatur nobis patʒ
quia mouens continuatur cū eo quod mouetur ſʒ
intellectꝰ agens mouet nos ad ītelligēdū mouet
etiam ꝑ modū finis amati. Si queratur an per ītel
lectū poſſibilē ītelligamꝰ ſubās ſeparatas vel per
intellectum agentem. Hoc nichil refert ad pro-
poſitū. Alexāder dicit ꝙ intellectus poſſibilis nō
ītelligit ſbās ſeperatas qꝛ dicit ꝙ eſt corruptibilis
ſed dicit ꝙ homo intellectus ſubſtātias ſeparatas
ꝑ intellectum agentem. Secūda eſt opinio ergo a
lexandri quem multi vt inquit albertus. C. 36. di-
cunt fuiſſe maximū ꝑipatheticum hic dixit ꝙ intel
lectus eſt virtus in corpore et intellectus agens ē
intelligentia ſeparata que poteſt vniri nobis quā
do omnia intelligibilia facta ſunt ſcđm actuʒ ſicut
poſſumus recte ābulare quādo oīa membra homi-
nis ſunt cōſolidata Tertia eſt opinio Auēpace q̄
ſcđm albertum ꝑ totam ſuam vitam ſollicitus fuit
ſoluere iſtam queſtionem. Hic dicit ꝙ poſſumus i-

telligere ſubſtantias imateriales quia itelligim⁹
res ꝑ abſtractionē ſed non eſt procedere in īfinitū
ergo tandem deueniemus ad intelligendū aliquā
quidditatem que eſt ſinemateria et hoc eſt intelli=
gere ſubſtantiam ſeparatam etſic videtur ſecūdū
iſtos ꝙ naturaliter poſſimus videre deum. S. T.
li.3°.contra gēti. Poſtq̄ reprobauit predictas opi
niones ca.48.oſtendit ꝙ vltima hoīs felicitas nō
ſit in hacvita q2 non poſſumus per ſcientiasſpecu
latiuas cognoſcere perfecte ſubſtantiam ſepara=
tam.Et ideo alexander et Auerrois poſueruntvl
timam felicitatem per continuationemcum ſubſtā
tia ſeparata quam credebant eſſepoſſibilem homi
ni in hac vita in quo ſatis apparet q̄tā anguſtiam
patebantur hincinde eorum preclara ingenia a q̄
bus anguſtijs liberabimur ſi ponam⁹ ꝙ hoīes poſt
hanc vitā poſſūt ꝑuenire ad veram felicitatē ⁊ ad
vidēdū per influxū diuini luīs ⁊ nō ex ſolis nālib⁹
Contra primam opinionem arᷣ quia illud quo for=
maliter agēs agit eſt forma ⁊ actus agētis ſed itel
lectus agens ſcd̄z eū eſt ſubſtantia ſeparata ergo
non itelligimus ꝑ ipſum. Forte dicis ꝙ intellect⁹
agens eſt forma intellectus poſſibilis. Cōtra nō
inheret ſibi ſed ſemꝑ eſt per ſe ſubſiſtens q2 nunq̄
perdit priorem ſubſtantiaꝫ.Quomodo ergo poteſt
de nouo vniri intellectui ſicut forma eius poſt cō=
plementū actuationis intellectus poſſibilis ma=
gis q̄ in principio. Secundo q2 vix cōpetit alicui
in hoc mūdo itelligere oīa ſpeculabilia ergo ī hoc
nō ꝯſiſtit felicitas pꝛoꝑña q2 felicitas ē q̄dā bonū
cōe quod poteſt ꝑuenire oībus nō orbatis ad vir=
tutem. Eſt q2 finis ſpeciei ꝯſequiᷣ vt in pluribus
Si ergo intelligere ſubſtantiam ſeparatam eſt fe=
licitas hominis et preſupponit intellectionē oīm
ſpeculabiliū habetᷣ intētuꝫ Itē videtᷣ eſſe ꝯtradic
tio q2 ñ ponit felicitatē ī ſcia ſpeculatiā ⁊ tñ ponit
felicitatē incognitiōe ſubſtātie ſepate Itē q̄re nō
dicit ꝙ cognoſcere ſbās ſeparatas p̄ſupponit co=
gnitionem operabilium ſicut ſpeculatiuorum.Hic
dicitur a quibuſdaꝫ ꝙ non eſt aſſerendū eſſe īpoſſi
bile hic cognoſcere ſubſtantias ſeparatas q2 hoc
eſſet remouere homines a ſtudio q2 propter predi
ctum finem multi relinqūt delectationes beſtiales
vnde ari.in li. de morte dicit ꝙ philo.purus morti
ficauit omnia deſideria ſua. Ad aliud dr̄ ꝙ per in=
tellecta ſpeculatiua comp̄hēduntur alia. Sed di
cendum ꝙ doctor ſāctus ꝑ rationes pulchre ꝓbat
ꝙ neceſſariū eſt per alium modū deuenire ī cogni
tionem ſubſtātiarū ſeparatarū. Et rationes ſunt
multo efficatiores nec min⁹ īpedirentur homines
per rationes commētatoris vidēdo ꝙ nullius ſūt
valoris.Dicēdum ergo ꝙ hic non ītelligimus ſub=
ſtantias īmateriales perfecte vlᷣ q̄tum ad quid eſt
ſimiliter nec de deo cognoſcimus quid eſt ſed poti
us quid non eſt.

¶ Dubitatur an anima per eſſentiā cognoſcat cor
poralia. Reſpondet ſ.t.1.pte q.84.ar.2.ꝙ non ſed
per ſpeciem ꝑ quā aſſimilatur rei et per quam res
habet quodammodo eſſe immateriale. Sed queri
tur a quo illa cauſatur. Dicit ſ.t.ar.6. ꝙ a ſenſibili
bus et intellectu agente.

¶ Secundo dubitatur an ſpecies ſit id quod itel
ligitur Dicit S. T. q.85.ar.2.ꝙ nō ſed ē illud quo
aliquid intelligitur. Poteſt tamen ſpēs ſecūdario
intelligi q2 intellectus ſupra ſe ipſū reflectitur ſꝫ
id qđ primo itelligiᷣ eſt res cui⁹ ſpēs itelligibilis ē
ſimilitudo vnde ſcie dicuntur eſſe de rebus et non
de ſpeciebus.

¶ Tertio dubitatur an intellectus noſter poſſit
cognoſcere infinita Dicit S. T.q.86.ar.2.ꝙ ī itel
lectu nr̄o īuenitur infinitum ī potētia q2 nūq̄ itel
lectus noſter tot intelligit qui poſſit plura itelli=
gere ex quo videtur ꝙ itellectus nō ſit finite acti=
uitatis ſed aliquomodo infinitus .ſ.t.1.p.q.86.ar.
2.4m. Actu autemvel habitu non pōt cognoſce
re infinita intellectus nrᷣ. Primū patet q2 infinitū
nō habet vnam ſpēm alioquin haberet rationem
ꝑfecti. Sed non eſt poſſibile actu cognoſcere niſi
quod per vnū ſpēm cognoſcitur et ideo īfinitū nō
poteſt intelligi niſi accipiēdo partem poſt partem
Secūda pars ptꝫ quia cognitio habitualis p̄ſup=
ponit actualem.

¶ Quarto dubitatur an intellectus ſit cognoſci=
tiuus ꝯtingentium. Dicendum ꝙ cōtingētia vt ſic
cognoſcuntur directe a ſenſu quia ſunt quedaꝫ ſin
gularia cū contingentia ſit ex parte materie q2 cō
tingēs eſt quod pōt eſſe ⁊ nō eē Sed indirecte co=
gnoſcūᷣ ab itellectu q̇ ē vniuerſaliū Et ex eod̄ ptꝫ
an itellectus nrᷣ cognoſcat futura. Pro quo. Notā
duꝫ ꝙ futura ſūt q̄dā ſigularia Dupliciter autē poſ
ſunt cognoſci. Primo in ſeipſis. Secundo in ſuis
cauſis. Primo modo a ſolo deo cognoſcuntur cuiᷣ
etiam ſunt.p̄ſētia ī q̄tū ei⁹ etn⁹ ītuit⁹ ſiᷣ ferᷣ ſup to
tū curſū tp̄is Sed ſecūdomodo poſſunt cognoſci a
nobis infalibiliter.ſi habeant cauſas neceſſarias
vel per cōiecturam ſi non neceſſario proueniant a
ſuis cauſis.

¶ Quinto dubitatur an anima cognoſcat ſeipſaꝫ
per ſuam eſſentiam. Dicendum ſecundum S. T.
1.pte q.87.et in q° de ve.q.10.ar 8.de anima poſſu
mus habere duplicēꝫ cognitionem ſcꝫ an eſt et q̄d
eſt Primo° adhuc dupliciᷣ ſcilicet actualiᷣ vel ha
bitualiᷣ primo° aīa cognoſcit ſe ꝑ ſuas oꝑationes
Scd̄o mō ꝑ ſuā eſſētiā ꝓ q̄to ſua eēntia apta nata
eſt exire in actū ꝑ quē cognoſcit ſe Sꝫ loquēdo de
cognitiōe q̄tū ad quid eſt hoc eſt duplrᷣ vel q̄tū ad
apprehēſionē vel q̄tū ad iudiciū de re app̄henſa
Primō ſic nā aīe cognoſcitur a nobis ꝑ ſpēs quas
a ſēſibilib⁹ abſtrahimus vñ mēs nr̄a nō pōt ſeipſā
itelligere ꝓ nūc ita ꝙ ſeipſam immediate app̄hen
dat ſed ex hoc ꝙ apprehendit alia deuenit in ſuaꝫ
cognitionem vnde per ſenſum et motum inueſtiga
tur. Sed ſecūdo mō ſic aīa cognoſcit ſeipāꝫ ituēdo
īuiolabilem veritatem ſecundū ꝙ eius ſimilitudo
eſt expreſſa in anima noſtra.

¶ Sexto dubitatur. An anima vel intellectus
cognoſcat ſuos actus et habitus Reſpondet.ſ.th.
1.pte.et de veri.q.10.ar.9.ꝙ duplex eſt cognitio ha
bitus vna qua quis cognoſcit an habitus ſibi inſit
alia qua cognoſcit quid habitus. Et prima no=
ticia preſupponit ſecundam. Non ſic autem
eſt de aīa q2 multi ſciūt ſe habere animam qui neſciūt

unt quid eſt anima. Cuius diuerſitatis rō hec ē qꝛ
non percipimus animam in nobis eſſe niſi percipi
endo actus quorum anima et et habitus ſunt prin
cipia habitus autem per eſſentiam ſuam eſt princi
pium actus Non autem anima vnde ſi cognoſcitur
habitus prout eſt pricipium talis actus cognoſcit
de eo quid eſt. Ex hijs patet ꝙ noticia habitus ca=
pitur ex actibus nec apphendimus habitus per eſ
ſētiam ſꝫ per actuꝫ vnde ſignum acquiſiti habitus
eſt delectabiliter operari Si queratur de actu quo
modo cognoſcitur . Dicēdum ꝙ anima primo nunc
cognoſcit quidditatem rei materialis eſt ſecunda
rio ſuum actum . Tertio habitum vel intellectum
vnde phi. dicit ꝙ actus diſtiguūtur per obiecta et
ſic per obiecta cognoſcuntur Sed queritur quomo
do anima cognoſcit ſpem intelligibilem an per ali
am ſpem vł per eſſentiam. Dicit ſ.t. de ve.q.10.ar.
9.ad.10.ꝙ ſpes intelligibiles cognoſcitur nō per
eſſentiā ſuā neqꝫ per aliam ſpem ſꝫ cognoſcēdo ob
iectum cuius eſt ſpecies ꝑ quandam reflexionē et
eodem modo dicit de anima ibidē ar.8.ꝙ nō cogno
ſcitur per aliam ſpeciē abſtractam a ſe ſed per ſpe
ciem ſui obiecti que eſt forma eius per quam actu i
telligit.

¶ Contra hec ar. Primo oſtēdēdo ſubſtantias ſe=
paratas itelligi a nobis qꝛ ens eſt obiectum forma
le itellectus ergo omne ens eſt intelligibile a no
bis Item quicūqꝫ ponit diſtinctionem inter aliqua
cognoſcit illa ſꝫ nos ſcimus ꝙ āgelus diſtinguitur
a lapide. Forte dicis ꝙ cognoſcimus angelos quo
ad eſſe et ſimiliter deū qꝛ phi.13.metha.demōſtrat
ſubſtantiā ſeparatā eſſe ſꝫ non itelligimus quiddi
tatem ſubſtantie ſeparate. Contra nos dicimꝰ ꝙ
quidditas ſubſtantie ſeparate nō cognoſcitur a no
bis vel ergo itelligimus hoc quod dicimus vel nō
ſi primū habetur intētū ſi ſecūduꝫ inquit fatue lo=
quimur. Forte dicis ꝙ etiam cognoſcimꝰ quiddita=
tem ſꝫ imperfecte. Contra ſic etiam non cognoſci=
mus eſſe earum niſi iperfecte ergo male dicitur ꝙ
cognoſcimus āgelos q̄tum ad eſſe et non q̄tū ad
ad quidditatem.

¶ Secundo ad idem in āgelis non differunt quid
ditas ⁊ ſuppoſitū 2m ſ.t.1.p. ſꝫ nos cognoſcimꝰ ſup
poſita āgeloꝝ ḡ cogſcimꝰ q̇dditatē. Itē tūc ſubſtāe
itellectuales eſſēt fruſtra qꝛ nō poſſēt itelligi a no
bis. Forte dicis ꝙ nos nō ſumꝰ fines eoꝝ ⁊ iō non
ſunt fruſtra ſi non intelligamus eos Antecedens
patet quia ſumus minus nobiles ipſis. Sed con=
tra. licet non ſimus fines eorum tamen ipſi ſūt na
ti intelligi naturaliter ab intellectu noſtro q̄tum
eſt ex ſe. Si ergo non poſſint intelligi ſequitur ꝙ
iſta aptitudo eſt fruſtra. Item licet ius non fines
principales eorum tamen poſſumus eſſe fines ſe=
cundarij igitur.

¶ Tertio intellectus ſeparatus poteſt intellige
re ſubſtantias ſeparatas ergo et coniunctius patꝫ
ꝯn̄a qꝛ nulla forma impeditur a ſua operatione no
biliſſima per illud quod eſt ſibi naturale qualis eſt
vnio ad corpus. Forte dicis ꝙ nō impeditur perpe
tuo quia poſt ſeparationem infunduntur ſibi ſpe=
cies per quas intelligit ſbāſ ſeparatas Contra
ille eque bene poſſunt ſibi infundi quando eſt vni
ta corpori vnio enim non impedit infuſionem ſpe
ciei quia per vnionem non acquiritur diſpoſitio re
pugnans iſti infuſioni Forte dicis ꝙ anima ꝓ nūc
nichil intelligit niſi per conuerſionem ad fantaſ=
mata que non formantur de ſubſtantijs ſeparatis
Contra. S. T. 1. pte. q. 12. ar. 11. et q. 87. ar. 4 in 2º.
argumēto dicit ꝙ alienati a ſenſibus et frenetici
multa percipiunt ergo abſtractio a ſenſibus iuuat
ad intelligendum et non conuerſio ad fantaſmata

¶ Quarto ſi non intelligerētur perfecte a nobis
hoc eſſet quia ſunt ſupra nos ſed contra tunc ange
lus inferior nō poſſet perfecte cognoſcere āgelū
ſuperiorē Itē tūc ocl's nō poſſꝫ ꝑfecte videre ſolē qꝛ
lux eius eſt incorruptibilis non autē oculus.

¶ Quinto: finis hominis et felicitas naturalis ꝯ
ſiſtit i itellectione ſubſtantiarum ſeparatarum et
hoc homo naturaliter deſiderat. Naturale autem
deſiderium non fruſtratur ergo naturaliter poſſu=
mus cognoſcere. Item facilius eſt intelligere ſe=
parata iā q̄ aliqua ſeparare et poſtea ipſa intelli=
gere ſed intellectus noſter ſeparat et abſtrahit q̇d
ditates a rebus materialibus et ſic eas intelligit.
Angeli autem iam ſunt ſeparati ergo facilius eſt
eos intelligere et S. T. de verit. q. 10. ar. 11. ponit
differentiam inter deum et angelos quia angeli ꝑ
eſſentiam videri poſſunt per quaſdam ſpecies in=
telligibiles non autem deus ergo poſſumus no=
ſcere angelos.

¶ Sexto excellens intelligibile non corrumpit i
intellectum ſicut excellens ſenſibile quia q̄to in
telligibile eſt excellentius tanto melius intelligi
tur ergo angeli optime intelliguuntur a nobis.
Item perfectum cognoſcimus cauſam ſed nos vi=
demus motum celorum qui eſt ab angelo. Forte di
cis ꝙ ille non eſt effectus angelo proportionatus
et adequatus. Contra ſecūdū ari. nō poſſet veloci
us mouere igitur.

¶ Septimo nos cognoſcimus ꝙ in cauſis nō pro
ceditur in infinitum. ergo cognoſcimus ꝙ eſt aliq̄
prima cauſa. Alias non cognoſceremus aliquā ve
ritatem quia res non dicitur vera niſi quia eſt con
formis intellectui diuino ſed quicunqꝫ cognoſcit
relationem cognoſcit extrema ergo cognoſcit de=
um qui eſt extremum conformitatis Forte dicis ꝙ
ſcimus qꝛ de deo ſed nō quid ideſt diffinitiue Con
tra hoc modo etiam deus non cognoſcit quia non
habet diffinitionem quidditatiuam tamē beati co
gnoſcuntur de deo quid eſt. ſ.t. de veri. q. 8. ar. 1. 8m
Item per effectum infinitum cognoſcitur quid ip=
ſius cauſe ſi habeat ſed nos ſcimus de deo effectū
infinitum ſcꝫ ex nichilo aliquid eſſe productum.
Forte dicis ꝙ nō cognoſcimꝰ de deo quid qꝛ nō ha=
bemus fantaſma de ipſo. Contra tunc non cogno
ſceremus quid ipſius ſubſtantie quia fantaſma nō
repreſentat ſubſtantiam ſed accidētia. Forte dicis
ꝙ illa accidentia ſunt effectus proportionali ipſiꝰ
ſubſtantie et propter hoc etiā cognoſcimus aſinuꝫ
quidditatiue Contra nos neſcimus propriaꝫ diffe
rentiam aſini vnde circūloquimur per irrationale
ergo neſcimus quid de ipſo.

¶ Octauo ſemꝑ affirmatio eſt notior negatione vt pꝫ ex 1. et 2. phi har. vbi phi. ꝓbat duas ſubcõtrarias eſſe veras et ꝙ bonum non eſt maluꝫ qꝛ bonũ ē bonũ ergo pri⁹ cognoſcim⁹ de deo qd ē q̃ꝫ quid nõ eſt Item vł deus cognoſcitur in ſe vel in habitudine ad alterũ ſi primũ habetur intentũ ſi 2m. Cõtra prius eſt cognoſcere aliqd in ſe q̃ꝫ cognoſcere ipſũ in habitudine ad alterũ qꝛ ſecũda fundatur ſuper primã ſicut relatio ſuper abſolutuꝫ et noticia incõplexa ꝑcedit complexũ. Modo cognoſcere aliquid in habitudine ad alterũ ptinet ad cognitionem cõplexam qꝛ hoc eſt cognoſcere ipſum eſſe aliquid alterius.

¶ Nono cognoſcimus de deo quid nõis ergo cognoſcimus quid de deo. ¶ Item cognoſcens ſignificationem nominis cognoſcit ſignificatum eius ſed nos cognoſcimus ſignificationem huius complexi quid eſt deus ergo cognoſcimus obiectuꝫ eius ſcꝫ quid dei igitur.

¶ Decimo nichil ꝑfecte cognoſcitur niſi cognoſcatur ꝑfecte cauſa eius ergo nichil ſipliciter cognoſcitur niſi cognoſcatur deus tenet ꝯña ꝑ regulam thopicam ſicut ſe habet maximum ad maximũ ſic ſipliciter ad ſipliciter. Itē omnia cognoſcũtur ſcðm auguſtinũ per hoc ꝙ intuemur inuiolabilem veritatem que eſt deus. Forte dicis ꝙ hoc ideo dicitur qꝛ veritas diuina eſt cauſa noſtre cognitionis intellectiue. Cõtra etiam voluntas dei eſt cauſa noſtre intellectionis et tamen nõ dicimur omnia videre in voluntate diuina Itē tunc omnia audiremus ī prima veritate qꝛ prima veritas eſt cauſa oĩs rei vide ſ. t. de veri. q. 10. ar. 11. ad 13m. 4. et q. 8. ar. 3.

¶ Undecimo ad idem ſimplex aut totaliter ſcitur aut totaliter ignoratur ſꝫ deus non totaliter ſcitur igitur maior pꝫ qꝛ ſimplex non habet partes ſꝫ deus non totaliter ignoratur alias non poſſemus ipſum diligere. Item omne ſcitũ videtur per intellectum qꝛ euidenter cognoſcitur ſꝫ deum eſſe eſt ſcitũ Forte dicis ꝙ non ſcitur niſi a poſteriori. Contra a priori oſtēditur ꝙ eſt intellectiu⁹ qꝛ eſt immaterialis. Item deus non ſolũ cognoſcitur a poſteriori ꝑ diſcurſũ qꝛ ſi aliquid ꝯcludatur de deo per ſillogiſmum oportet ꝙ minor ſit vera et nota in qua deus ſubiſcitur. Si dicas ꝙ inter deũ et nos non eſt proportio ideo non cognoſcitur contra inter ipſum ⁊ nos et eſt ꝓportionalitas. ſ. t. de ve. q. 3. ar. 1. ad 7m

¶ Duodecimo arguitur cõtra rationem quia non omnis operatio eſt a principio intrinſeco homo ei poceſſus a demone aliquãdo loquitur latine licet alias ſit ruſticus Item theologi dicunt ꝙ deus eſt vnitus nature humane ergo licet itellectus agēs ſit ſubſtãtia ſepata tamē poteſt vniri nobis ſic ꝙ ꝑ ipſum denominemur intelligentes. Item de deo habemus cognitionem propriam quia cognoſcim⁹ predicatum quod eſt ſibi proprium ſcilicet ꝙ eſt oĩpotens Item beati in corpore et anima cognoſcũt deum et angelos ergo non repugnat nobis nunc ī q̃tum ſumus homines videre ſubſtantiam ſeparatam per intellectũ et dei eſſentiam. Forte ꝯcedis. Contra actus habentes idem obiectum ſunt eiuſdem ſpeciei Si ergo obiectum viſionis beati ſit eſſentia diuina cum illa eadem ſit obiectum intellectionis diuine ſequitur ꝙ intellectio ipſius dei et itellectio anime beate ſint eiuſdem ſpeciei igr̃ ⁊c.

¶ Tertiodecimo arguitur Contra ſecundum dubium. ſ. ꝙ res non primo intelligitur quia. S. T. de po. q. 9. ar. 5. dicit ꝙ res nõ eſt illud quod per ſe intelligitur quia res poteſt aliquando non intelligi. ſed verbum per ſe intelligitur. San. Th. opuſ. 53. de veri. q. 10. ar. 6. ad 7m. dicit ꝙ forme actu intelligibiles non ſunt in fantaſia ſed in intellectu poſſibili. ſed hec eſt qualitas mentis ergo.

¶ Item illud cognoſcitur per aſſenſum cui aſſentimus ſed nos aſſentimus ꝓpoſitioni que nõ eũ res ad extra igitur.

¶ Quartodecimo ad idem quando cogitamus de re abſente tunc illa res non videtur ergo non cognoſcimus eſſe intuitiue ergo noſtra intelectio nõ immediate terminatur ad illã rem ſed ad ſpeciem Item qñ cogitamus de abſente tunc ymaginamur aliquid et intuemur fantaſma vel alias nõ eſt homo eiuſdem ſpeciei cũ gregorio. Item ſi illa cognitio quam habeo de roſa in hyeme imediate terminaretur ad eam tunc quilibet poſſet ſcire ipaꝫ nõ eſſe quia per intuitiuã cognoſcitur exiſtentia rei.

¶ Quintodecimo ad idem quia quero quid obiſcitur ſic cogitanti de re quã nũq̃ꝫ ſēſit ſcꝫ de elephãte vel obiſcitur vniuerſale vel ſingulare immediate Non ſecũdum quia forte nullum tale eſt. Item non eſt maior ratio de vno ſingulari q̃ꝫ de alio quia pono ꝙ audiat ſolum loqui de elephãte in ſpecie Forte dicis ꝙ intelligit indiuiduũ vagum Contra illud indiuiduum vagum eſt iſte vel iſte elephas. Forte ꝯcedis ꝙ ſp̃es immediate intelligitur a tali Contra tunc cognitio de aſino abſente eſſet cognitio accidentis preſentis ergo non eſt cognitio aſini niſi dicatur ꝙ in mente ſit equiuocatio Forte dicis ꝙ non eſt ibi ꝯceptus elephantis Contra tunc non poſſem deſiderare elephantem quia non poſſum deſiderare oĩno incognitum.

¶ Sextodecimo cognitio omnis dependet a ſuo obiecto immediato ſed nulla cognitio depēdet ab eo quod nõ eſt ergo obiectum itellectionis non eſt res que nõ exiſtit Forte ꝯcedis Cõtra quis aliquãdo immediate apprehendit inimicitiam que tamē nõ exiſtit et ſimiliter canis vidēs hominem veniētem ad hoſtium ꝓ pane.

¶ Decimoſeptimo arguitur ꝙ aĩa nõ cognoſcit actum ſuum quia vel hoc eſt per ſpeciem illius act⁹ vel per aliud Non primum quia eadem ratione illa ſpecies iterum cauſaret aliam ſpeciem et mille mille actus cauſarent mille ſpecies. Nec ſm quia poſſumus recordari de actu preterito ergo relinquit ſpeciem ſicut actus fantaſiandi.

Item non poſſumus euidēter cognoſcere ſp̃es ergo ſp̃es non cognoſcũtur ītuitiue ſꝫ ꝑ aliam ſp̃em quam cauſãt añs patet qꝛ valde dubiũ eſt an ſp̃es ſint ponēde in itellectu. Itē vel actus itelligi poteſt cognoſci ꝑ ſeipſũ vel per aliũ actum ſi primum tunc idem cauſaret ſe quia obiectum cauſat noticiam ſui.

¶ Decimooctauo ar̃ ad idem qꝛ ſi idem intellige-

retur p̄ ſeipſū tūc ſemper intelligeretur. Item in actibus reflexis ꝓceditur in infinitum. Forte dicis ꝙ idem non ītelligitur p̄ ſeipſum nec idem actus ī nobis eſt circa actū ītelligendi et circa obiectū vnde ſ.t. dicit 1. pte q.82. ar.3. ad 2m. ꝙ per hoc differimus ab āgelis q2 vno actu non poſſumus intelligere rem materialem et ipſum intelligere ſecus eſt in angelo. Contra per eandem viſionem videtur ymago et illud cuius eſt ymago ergo p vnū actū cognoſco ꝯceptum et illud cuius eſt ꝯceptus.

¶ Decimonono q̄ritur q̄d eſt actus intelligendi. Forte dicis ꝙ eſt aliqua qualitas ſupaddita potentie intellectiue. Cōtra tunc ꝓcederetur in īfinitū q2 omnis forma abſoluta poteſt habere aliquā operationē3 ſ3 ipſum intelligere nō poteſt habere aliquam operationem ergo non eſt forma abſoluta. Item lucere non eſt aliq̄d abſolutū additū luci ergo nec ītelligere differt ab ītellectu. Item omne abſolutum poteſt ſeparari ſ3 ītelligere non poteſt ſeparari ab intellectu. Item ꝯmen. videtur dicere ꝙ intellectio intelligentie eſt ipſamet intelligentia 12. metha. ergo etiam in nobis Et quiddā dicūt ꝙ de9 eſt intellectio beato2ū ¶ Uiceſimo plus conueniūt media q̄ extrema ſ3 qn̄ ītellectus ītelligit ſe tunc extrema ſcilicet potentia et obiectū ſūt idē ergo et medium ſc3 intellectio.

¶ Uiceſimo primo queritur qualiter ītelligimus ea que nūq̄ ſenſimus Conſtat enim ꝙ non p̄ ſp̄es eorum qn̄ tales acquirūtur tm̄ cū ſentiuntur. nec per ſp̄es alio2 cum ſp̄es vnius rei nō rep̄ſentet aliam rem ſcd̄m ſp̄em relinquitur ergo ꝙ cognoſcant̄ īmediate in ſeipſis ſine ſpecie quod eſt falſū quia nichil cognoſcitur a nobis niſi p̄ ſp̄em talia etiam non cognoſcūtur ītuitiue ergo nō cognoſcūtur noticia terminata ad ipſa immediate Item quomodo cognoſcitur res que aliquando fuit preſens Forte dicis ꝙ hoc eſt per ſpeciem relictam in intellectu ex noticia intuitiua. Et illa ſpecies poteſt dici habitualis noticia. Contra habitus eſt generatiuus ſimilium actuum cum actibus ex quibus eſt genitus. Si ergo iſta habitualis noticia ſit genita ex noticia intuitiua ſequitur ꝙ in abſentia rei cauſabit noticiam adhuc intuitiuam.

¶ Uiceſimoſecundo vel illud quod non eſt ſenſatum poteſt intelligi a nobis vel non Si primū tūc non indigeremus ſenſibus exterio2ibus.

¶ Item tunc poſſemus perfecte intelligere ſubſtantias ſeparatas et cecus poſſet iudicare de colo2ibus Si ſcd̄m. Contra vis eſtimatiua ouis apprehendit intentiones non ſenſatas et ꝙ fugiendum eſt a lupo pp̄ inimicitiam eius et vis ymaginatiua apprehendit mōtes aureos. Forte dicis ꝙ non ſed ſine tali adprehenſione inimicitie per eſtimatiua3 ouis iudicat ꝙ eſt fugiendum quia ſi ouis cognoſceret inimicitiam tunc ſciret diſcernere inter verum lupum et lupum pictū: ſed hoc nichil ē quia quero quare iudica ꝙ eſt fugiendū ſi non apprehendit inimicitiā. Item multi9 ſomniant de nocte aliqua que nūq̄ viderunt: ergo fantaſia poteſt eſſe de rebus non ſenſatis. Uiceſimotercio q̄ritur. An poſſumus de rebus non ſenſatis habere cōceptum proprium vel non. Si primum. Contra tunc cecus poſſet habere diffinitionem de colo2ibus vel ſimplicem conceptum propriū Si ſecundo Contra. Nos poſſumus habere cōceptu3 propriū grauitatis vel leuitatis que tamen non videtur. Forte concedis Contra tunc poſſemus euidenter ſcire an grauitas ſit fo2ma ſubſtantialis vt dicit cōmentato2 vel non vt dicunt alij.

¶ Uiceſimoquarto vel inſēſibilia poſſunt per intellectum a nobis cognoſci intuitiue vel non. Si ſecūdum Contra ſcd̄3 auguſtinū ītellectus noſter intuetur imagines rerum et quilibet experitur ſe intelligere. Et forte experitur ſe credere. Forte dicis ꝙ hoc eſt per ſpeciem obiecti. Cōtra ſpecies ſubſtantie eſt minus nota q̄ actus intelligēdi nec per ſpeciem quam cauſat actus credendi quia act9 credendi eſt ſufficienter per ſe ipſum preſens ītellectui. Si primū tunc aliquis poſſet cognoſcere intuitiue actum charitatis ⁊ per cōſequens ſe eſſe in gratia.

¶ Uiceſimo quinto vel intellectus intelligit ſe immediate vel non Si ſcd̄3 Contra. non eſt poſſibile ꝙ aliquis ſciat ſe ſcire niſi primo cognoſcat ſe. Item mens eſt ſibi preſens ergo cognoſcit ſe īmediate per ſe ipſam. Item hec eſt per ſe nota menti ꝙ intelligit ergo eſt nota ex ſolis terminis qui fo2mantur de ipſa mente. Si primū. Contra potētia cognoſcitur per actum et actus per obiectum.

¶ Uiceſimoſexto ar̄ adhuc ꝙ actus ītellectus cognoſcitur per propriam ſpecie3 quia alias beatus non cognoſceret ſe crediſſe quia in eo non remaneret ſp̄es de actu credendi. Si dicas ꝙ actus p̄teritus per ſeipſum cognoſcitur in futurum. Contra. Illud quod non eſt non cauſat noticiam ſui ergo illud preteritum non ſufficit ad reco2dationē3.

¶ Uiceſimoſeptimo ar̄. ꝙ intellectus ītelligit infinita quia videns aliquod ꝯtinuū videt infinitas partes ergo poteſt intelligere omnia que deus p̄t facere. Tenet ꝯn̄a quia oīa que deus poteſt facere non ſunt plura q̄ ſint partes p2opo2tionales ī aliquo continuo. Item intellectus cognoſcit ſua3 cognitionem p̄ aliam cognitionē. Et iteru3 illa cognitio cauſat cognitionē ſui et ſic in īfinitum Igit̄ ſimul in ītellectu ſunt īfinite cognitiōes reflexe. Maio2 patet q2 poſito actiuo naturaliter agente ⁊ paſſiuo naturaliter patiēte in appro ximatione debita neceſſario ſequitur actio.

¶ Uiceſimooctauo ar̄. queritur quomodo homo iuſtus cognoſcit iniuſticiā et alios habitus quos nūq̄ habuit vel artē quā nō habet quā tamen deſiderat. Si dicas ꝙ cognoſcit eā in ꝓprio ꝯceptu. Cōtra talis ars non cadit ſub ſenſu ſicut nec de9. Si dicas ꝙ cognoſcitur in cōceptu confuſo hoc videt̄ eſſe ꝯtra auguſtinū in 8. de trini. capi. 6.

¶ Uiceſimonono vel anima cognoſcit ſe intuitiue vel per ſpeciem. Non primum quia tunc de anima non eſſent tot opiniones Nec ſecundū quia queritur quomodo anima fo2maret illam ſpeciem vel ei hoc eſſet immediate apprehendendo ſeipſam. Et tunc queritur quomodo hoc eſt poſſibile vel apprehendēdo alia a ſe Et hoc non quia alia non ſunt ſi

bi notiora q̄ ipſamet.

¶ Tricesimo arguitur ꝙ intellectus aliquis pōt cognoſcere futura contingentia quia cognoſcens relationē cognoſcit termios ei⁹. ſ; angel⁹ nāliter cognoſcit oēm relationē realē q̄ eſt in creatura q̄ rū vna eſt hoc fore. Alia aūt eſt fatū ergo angel⁹ naturaliter poteſt cognoſcere omnia futura.

¶ Ad primum dicēdum ꝙ circa cognitionem quā; habemus de ſubſtantia ſeparata maxime de deo varii ſunt modi dicendi. Gregorius dicit ꝙ deus nō eſt pro nunc immediate cognoſcibilis in ſeipſo a nobis capreolus tñ in I. d. 2. q. I. dicit ꝙ deus poteſt in via immediate cogitari nō tamē ſine ſpecie. ſ. t. de veri. q. 8. ar. 3. ad 18ᵐ Sed dubiū eſt An hec ſpecies cauſata ex creaturis immediate repreſentet deum ſicut quidā dubitant an conceptus analog⁹ deo et creature prius repreſentet deum ſicut cōceptus ētis prius repreſentat ſubſtantiā q̄ accidēs De hiis. Nota S. T. libro primo contra gentiles ca. 14. vbi cōcedit ꝙ de deo pt eē ꝓpria cōſideratio vñ nō vr̄ icōueniēs ꝙ ex creaturis formem⁹ aliquā ſpem que repſentet ipſum deum. Preterea Notādum ꝙ ſecundum gregoriū deus non eſt cognoſcibilis nūc propria ſpe aut cōceptu ſimplici ſibi proprio naturaliter eius repſentatiuo ſ; bene per cōceptum ꝯplexum vel per ꝯceptum ſimplice; cognotatiuum et ad placitum iſtitutu; ſ; hic mirātur multi quomodo ipſe dicit ꝯceptu; aliquē ſignificare ad placitum q: ſcd̄m phi. in pri. pi her. paſſiones ſignificant naturaliter. S; dicit ꝙ conceptus non ſignificat aliquid naturaliter niſi poſſit pro illo ſupponere q: talis eſt in eſſe ficto quale eſt obiectū eius in eſſe reali. Sed cōtra tunc cōceptus albi non ſignificaret naturaliter albedinem et conceptus chimere ſecūdū eum nichil ſignificaret naturaliter et volo ꝙ nulla ſit facta īpoſitio. Item conceptus optimi eſt conceptus ſimplex proprius deo et naturaliter repſentat ipſū ergo de deo poſſumus habere conceptum naturalem ſibi proprium. talis etiā eſt cōceptus huius nominis deus qui non eſt complexus alias iſta vox eſſet cōplexa nec eſſet nomē Itē actus ītellectus cognoſcūtur a nobis conceptu ꝓprio licet non ſentiantur ergo et ipſe deus poteſt ſic a nobis cognoſci. Item de chimera poſſum⁹ formare conceptum ſiplice; ergo et de deo aīs patet q: de chimera poſſumus figere aliquā ſpem ſimplicem ergo et conceptum ſimplicem. Et hoc cōcedit Capreolus vbi ſupra de deo tamen non cognoſcimus quid eſt Nec cognoſcimus deū in ſe ſed vt dicit paulus in enigmate. Sed tunc queritur quod eſt imediatum obiectum cognitionis quā hic habemus de deo. Non ſpecies ipſa quia non imediate cognoſcitur vt dictum eſt ergo eſt ipe deus Minor adhuc pt; ſicut de re abſente cui⁹ cognitio nō terminatur ad ſpem alias potentia ſenſitiua reflecteretur ſupra ſe ipſā quādo ſc; per fantaſiam cognoſcimus aliquod abſens tunc eni actus fātaſie terminaretur ad ſpecē que eſt i fātaſia et ſic reflecteretur ſupra Forte dicis ꝙ hoc nō eſt inconueniens de ſenſu interiori quia vis eſtimatiua i nobis pōt apprehendere montē aureū. ergo poteſt apprehēdere ſeipſam vnde dictū eſt ꝙ viſus poteſt videre ſe in ſpeculo ergo ſenſus poteſt ſupra ſeipſū reflecti Sed de hiis ſatis dictu; eſt ſupra. Et ſimiliter ad argumētū principale quia cognitio quidditatis vocatur cognitio perfecta et propria nō aūt cognitio ipſius eē Nec eſt verū ꝙ omne conteptū ſub ente perfecte ītelligatur q: cogitationes cordiū non intelligūtur niſi a ſolo deo naturaliter licet ꝓpter hoc argumentū ſcotiſte dicūt oppoſitū cognoſcunt tñ āgeli habit⁹ noſtros ſ. t. de veri. q. 8. ar. 13. ad. 8ᵐ

¶ Ad 2ᵐ. dicitur ꝙ vnomodo ſuppoſitū et eſſētia in āgelo differunt: alias videtur ꝙ in āgelo nō eēt ſpecies quia oportet ꝙ indiuiduu; aliquid īcludat vltra ſpeciem Si ergo ibi eſt indiuiduū et ſpecies ſequitur ꝙ ſuppoſitū aliq̄modo differt a natura. ſ; de hiis dictū eſt i de ēte et eſſētia. Ad aliđ dr̄ ꝙ lumē ſolis nō ē fruſtra l; nō videaṫ ab ocl̄o nocture.

¶ Ad 3ᵐ. dr̄ ꝙ aīa ſeparata ex ſua natura non cognoſcit perfecte ⁊ diſticte angelos lic; perfecte cognoſcat aliā aīam ſ. t. I. p. q. 89. ar. 2. poteſt tñ naturaliter āgelos videre ſ. t. de veri. q. 19. ar. I. Nec tamē ſequitur ꝙ hoc modo nūc cognſcat aliam aīa; quia propter aliū modū eſſēdi habet aliū modu; operādi vnde cognoſcere per ſpecies influxas naturaliter conſequitur modum exiſtendi anime ſeparate Si dicaṫ Po⁹ diſtinguūṫ ꝑ obiecta pt aliqđ ꝑfecte ītelligē qđ nūc nō pt ſeqꝰ ꝙ habeat aliā poᵃᵐ Itē loq̄mur de aīa vnita btā corpi. Et q̄ro qđ ē obiectū Si dicas q̄dditas rei mālis gº nō pt clare ītelligē deū Forte dicis ꝙ q̄dditas rei mālis nō ē obiectum cuiuſl; intellect⁹ hoīs niſi talis hō ſit i ſtatu iſto ſ. nāe corrupte. Cōtra tūc q̄dditas mālis nō eſt obiectū nāle ade i ſtatu īnocētie Forte dicis ꝙ aīa bti vnita corpi pt vidē deū q: eleuaṫ ꝑ lumē glie. Cōtra Null⁹ hit⁹ pt eleuare poᵃᵐ. ad illđ ad qđ tranſcēdit obiectū nāle ei⁹ Alias rediret opinio phoꝝ q: poſſēt dicē ꝙ i hac vita ꝑ ſubſtātiā ſepatā poſſum⁹ eleuari ad videdū āgelos. Ad Iᵐ dr̄ negāº ꝯñā; Eſt enim idem viſus ſpecie noctue et hominis et tamen oculus noctue non poteſt videre lumen ſolis niſi fortificaretur. Ad aliud negaṫ illa maxīa.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ deus non perfecte et immediate et diſtincte intelligitur a nobis quia intelligimus per fantaſmata modo nichil poteſt diſtincte intelligi niſi contineatur in illo per quod intelligitur eſſentialiter et virtualiter et perfecte. S; ſic deus in nullo continetur quia quodcun q̄ obiectum ſi moueat ad aliquam noticiam tunc ſecundū vltimum virtutis ſue motiue mouet ad propriam ⁊ perfectam noticiā ſui tan q̄ ad effectum ſibi ꝓportionatū ergo nō pōt mouere ad noticiā ſimplr̄ ꝑfectiorē q̄lis ē noticia de deo q: tūc effect⁹ excederet cām S; ꝯtra ītellect⁹ agēs ſil' cū fātaſmate ē aliqđ nobili⁹ q̄ diſtincta noticia dei ergo pōt eā cauſare. Item cognoſcens diſtincte ymaginem poteſt diſtincte cognoſcere ymaginatum ſ; intellectus poteſt diſticte cognoſcere ymaginē trinitatis que eſt i homine ergo poteſt diſtite cognoſcere trinitatē naturaliter minor pt; q: relatio ymaginis cōtineṫ ſubiecte et ſubiectum ymaginis poteſt a nobis perfecte cognoſci ergo et relatio ymaginis que neceſſario ſequitur naturā hominis ītellectualē et ꝑ iſtud probaretur ꝙ ſaltem angelus naturaliter ſciret

trinitatem maxime ſi videret ex ſuis naturalibus viſionē beatificā alterius angeli It em ſecūdū hāc rōnē probaretur ꝙ nullomodo cognoſcim⁹ deū qđ eſt falſum quia contradicendo infidelibus non ſolum contradicimus eis in omnibus ſed etiam in conceptu conuenimus contradicend o p3 ſequela quero per quā ſpēm elicitur conceptus quem habemus deo Si dicas ꝙ per fantaſma vel ſpēm creature. Contra vtrumqȝ iſtorum eſt imperfectius cognitione dei ideo alij dicūt ꝙ conceptū de deo hic formamus ſicut ouis apprehendit inimicitiā lupi quam tamen non ſentit vel per creaturas formamus quoſdam conceptus vniuerſales quiſi mul iū cti ſoli deo conueniūt ſicut ſūt ſūmū et bonū Sed preter conceptū ꝯplexū habem⁹ aliquē incōplexū propriū deo vt dictū eſt quia intelligendo ſūmū bonū oportet preintelligere aliquid quaſi ſubiectu3 cui intelligo illud quaſi proprietatem ineſſe Nota ꝙ noticia noſtra de deo eſt nobilior alijs vt pat3 ex obiecto. ſ.t. de ve. 10 ar. 7. ad 3^{m}. et q. 2. ar. 9. dicitꝙ cognoſcere equū eſt habē ꝯceptū q̄ ꝑ oīa rei rn̄det

Ad 5^{m} dico ꝙ hoc debet inducere phōs ad ſperādū aliā vitā poſt iſtā Ad aliud dr̄ ꝙ difficillimu3 eſt intelligere ſeparata ſecundū ſuam naturam qꝛ ipoꝝ nō eſt fantaſma. Nec alicuius effectus ipſis proportionati. Nec motus eſt proportionatus ſic ꝙ ſit nobiliſſima eius operatio Et per hoc p3 ad 6^{m}. et ad 7^{m}. quia per ſolū effectum proportionatum poteſt cognoſci quid ipſi⁹ cauſe.

Ad 8. aliquādo negatio eſt notior vt patet diffiniendo punctū. Sed cōtra Oīs negatio fundaꝛ in affirmatione. Itē vel negatio cōcipitur vt dicta de aliquo vel vt dicta de nichilo ſi 2. tūc per illā negationē nō magis itelligeretur de⁹ ꝗ̄ chimera que eſt non lapis. ſi primū tūc queritur de illo cōceptu ſubſtracto de quo dicitur iſta negatio. Forte dicis ꝙ de deo habemus cōceptum affirmatiuum quo cognoſcimus veritatem propoſitionis tn̄ Cōtra propoſitio nō cognoſcitur niſi cognitis extremis. ideo dicatur vt ſupra et nego ꝙ quo ad nos prius aliqđ cognoſcatur in ſe ꝗ̄ i habitudine ad alterū niſi ad hūc ſenſū ꝙ intellectus itelligit ꝙ res prius ſit aliquid in ſe ꝗ̄ habeat habitudinem ad alterum.

Sed dubiatur an beatus ꝑter claram viſionē quā habet de deo poſſit naturaliter formare vnū aliū actum intellectus imediate tmin atum ad trinitatem vꝛ ad ſuum actū beatificum q̄ diſticte rep̄ſētat eū videꝛ ꝙ ſic et ſic p̄ſuppoſito aliquo ſupnaturali poſſit reflexe diſticte de⁹ cogſci q̄ rūt aliq̄ ā viatori poſſit de⁹ ꝯferre diſtictā noticiā abſtractiuā ſui de potētia abſoluta. Et an de deo poſſit ſciri a priori aliquod p̄dicatum ſ3 de hoc alias.

Ad 9. hic loquimur de quid rei diſticte.

Ad 10. pt3 ex pri. phi. Ad aliud nō eſt ſimile qꝛ i dei volūtate nō eſt illa cōformitas quā dicit veritas que eſt in itellectu.

Ad 11^{m}. Maior eſt vera de cognoſcēte ſimplex ꝗ̄tum ad quid.

Ad 12^{m}. dꝛ ꝙ illa nō eſt operatio humana ſ3 magis violēta nec pp hoc ille furioſ⁹ deberet dici magnus clericus. Ad aliud multa eſt ſimilitudo qꝛ per incarnationem natura humana nō ſubſiſtit in proprio ſuppoſito. Ad alia ſatis dictum eſt.

Ad 13. videtur ſecūdū ſ.t. ꝙ oīs itellectio terminatur ad rem ſicut et ſenſatio exterior. Actus tn̄ ymaginādi aliquādo terminatur ad ſpecie3 ſ.t. de veri. q. 10. ar. 8. ad 2^{m}. et. q. 10. ar. 4. ad pri^{m}. Unde cū itellegimus aia3 nos fingimus nobis aliquod ſimulachrum aīe quod intueamur ſicut i viſione ymaginaria. Notādum tamē ꝙ act⁹ intelligē di terminatur ad verbū nō abſolute ſ3 vt eſt exp̄ſſa ſimilitudo rei et ſic eſt q̄dāmodo cū ipſa re. Et ita dicātur ad aliud: Sed an oīs apprehenſio intellectus terminetur ad verbū ꝛ actus quo ā gelus ſe intelligit vel aliū ſeu deū terminetur ad verbū.

Ad 14^{m}. negaꝛ ꝙ intellectio abſentis non terminetur immediate ad rem vnde auditur ſilentiu3 quod tamen ſecundum multos nichil eſt Quidam etiā putant ꝙ viſio poſſit eſſe de abſente qꝛ ſicut a diuerſis cauſis poteſt produci idem calor quia iſte ignis eſt indifferens ad producendūquēlibet calorē ita putant ꝙ viſio fortis poſſet cauſari per platonē Sed cōtra Tunc res maxime diſtens poſſet videri Ad aliđ dictum eſt ſupra quid eſt cōuerti ad fantaſma nec per quēlibet noticia3 talē cognoſcit an res ſit Sed ꝯtra illa noticia nullo⁰ differt a noticia intuitiua qꝛ terminatur ad idē. Item non poſſum⁹ intelligē ſingulare niſi conuertendo ad fātaſma per reflexionē iſta aūt reflexio fit cognoſcēdo fantaſma a quo cauſaꝛ actus intelligendi vt ſupra dictū eſt. Item intellectio rei preſentis lic3 fiat ꝑ ſpeciē que eſt in intellectu tn̄ dr̄ ituitiua l3 imediate t̄mieꝛ ad ꝟbū ꝙ noticia abſētis diceꝛ ituitia ꝛ viſio illi⁹ rei Dicē^{m} ꝙ noticia ituiti^{a} ē noticia alicui⁹ ſingl'aris exn̄tis ꝑ quā ſcđm aliq̄s euidēter cognoſcitur exiſtentia rei Sed contra. Secūdum eos de ſpeciebus intelligibilibus habetur noticia intuitiua et tamen non euidēter cognoſcitur an exiſtant Ideo forte ſola ſenſatio eſt noticia ituitiua. S3 cōtra in deo eſt noticia intuitiua licet ibi nō eſt ſenſatio. Noticia enim q̄ ē in deo non eſt abſtractiua ergo de omnibus habet ituitiuā. Contra non habet noticiam viſionis de poſſibilibus nec cognoſcit intuitiue me eē rome nec chimeram. Itē noticia dei per ſ.t. non terminatur imediate ad rem ad extra ſed ad ſuam eēntiam ergo nō eſt intuitiua vnde alphonſus dicit ꝙ eſt ſup intuitiua.

Ad deciūūquintū dr̄ eode3 modo ſicut de actu voluntatis quo ego volo oēm furem ſuſpēdi et iſta volitio imediate terminatur ad rē licet illa res nō ſit et per hoc p3 ad 16. Sed queriꝛ an ſicut de deo habemus conceptum proprium vel ouis de inimicitia ita poſſit cecus habere propriu3 cōceptū de coloribus videtur ꝙ non.

Ad 17^{m}. videtur ꝙ actus per ſpeciem ſui obiecti cognoſcitur et forte reliquid aliquit ꝑ modum habitus.

Ad 18^{m}. dꝛ ꝙ aliquando idem eſt intellectio ſui quia viſio beati eſt viſio dei ꝛ ipſius viſionis. aliq̄n autem nō: Quida3 dicunt duobus modis poſſum⁹ intelligere actum noſtrum primo vt eſt res queda3 et tunc nō eodem actu cognoſcitur obiectum ꝛ ipē

actus. Scđo vt eſt actus talis rei et ſic eodez actu reflexo cognoſcimus obiectū ⁊ actū noſtrum.

¶ Ad 19m. dictum eſt ſupra quid ſit actus ſentiēdi vel intelligendi.

¶ Ad 20m. dr̄ ꝙ actus nō ſemper mediat ſecūduz rem inter itelligētem et rem itellectam

¶ Ad 21. S. T. 1. p. q. 86. ar. 2. ad. 2m. dicit ꝙ intellectus noſter natus eſt cognoſcere per ſpecies abſtractas a fantaſmatibꝰ et ideo illas formas quas quis nō eſt ymaginatus non poteſt cognoſcere niſi forte in genere ⁊ confuſe et q. 12. ar. no. ad 2. dicit ꝙ aliqñ poſſumus ex duabus ſpebus foĩare tertiā ſicut ex p̄cōceptis ſp̄ebus montis et auri formamꝰ ſp̄em mōtis aurei et ex ſp̄ebꝰ generis et differētie formatur ſimilitudo ipſius ſpēi. Sȝ dubium eſt an ad iſta requiratur concurſus voluntatis. Ad aliud dictum eſt.

¶ Ad 22. videtur ꝙ illud quod nullomodo eſt ſenſatum nec in ſe nec in effectu proportionato nō poteſt cognoſci ꝑ cōceptum proprium ad diſtinctum excepta anima et actibus eius.

¶ Ad 23. videtur ꝙ grauitas ſit ſēſibile commune ſicut denſitas ſȝ qꝛ nō enumeratur dicitur ꝙ cognoſcitur ꝑ effectū proportionatum ſicut etiam ſubſtātia intelligitur ꝑ propriam ſpeciem.

¶ Ad 24. ptȝ ꝑ 13. De actu credendi videtur ꝙ nō poſſit euidenter cognoſci quia tunc quis euidenter cognoſceret illud de quo eſt fides eē verum Quid autem dicendū ſit ad Auguſtinum non eſt preſētis ſpeculationis.

¶ Ad 25m dicitur ꝙ prius intelligo me intelligere ꝙ̄ȝ me eſſe rationalem.

¶ Ad 26m probabile eſt ꝙ actus relinquat aliquē habitum.

¶ Ad 27m. dicitur ꝙ intellectus intelligit infinitum in potentia ſȝ non diſtincte tñ intellectus angeli diſtincte cognoſcit oēs ptes ꝓportionabiles per vnā ſp̄em Sed nōne infiniti lapides ſi eſſent cognoſceretur ꝑ vnā ſp̄em Videtur ꝙ non ex rōne ſ. t. Scđo dr̄ ꝙ vnū infinitū eſt maius alio.

¶ Ad 28m. dr̄ ꝙ homo cognoſcit actꝰ volūtatis ēt quos nō hȝ ſicut alia nō ſenſata Sed q̄ritur an cognoſcat per ſpecie vel ꝑ eſſētiā. ſ. t. de ve. q. 10. ar. 9. ad 4m. et poſtea ad 2m. aīa cognoſcit ſuos habitus per ſpeciem obiecti cuiꝰ eſt habitꝰ et iuſticiam per ſpeciem que eſt rō iuſticie.

¶ Ad 29m. dictum eſt in corpore.

¶ Ad 30. dicetur alias inquirēdo an ꝑ aſtrologiā poſſint cognoſci occulta. Multis videtur ꝙ cauſa quare intellectus non cognoſcit futura nō eſt quia ſunt ſingularia quia tunc angelus ſaltem poſſȝ cognoſcere futura.

¶ Queſtio tertia.

Circa hec queruntur quinqꝫ. Primo an anima ſeparata poſſit aliquid intelligere. Secundo An in intellectu ſit falſitas Tertio an contingit ſil̾ plura intelligere. Quarto an intellectus vniatur. corpori. Quinto an aīa itellectiua ſit mortalis.

Ad primū ſic ꝓceditur videtur ꝙ anima ſeparata poſſit intelligere qꝛ impoſſibile eſt intelligere niſi ꝑ ꝯuerſionē ad fātaſmata ſȝ aīa ſeparata non habet fantaſmata qꝛ nō hȝ corpꝰ igitur Item ſingulare non intelligitur niſi per reflexionē ſ. ad fātaſmata Sed contra phūs dicit in 3. de anima ꝙ ſi nō eſt aliqua operatio anime propria tunc non cōtingit ipſā ſeparari ſed aīa poteſt a corpore ſeparari ergo tunc haberet ſuam operationem.

¶ Reſpondeo dicendum ſcđm ſ. t. in quad am. q de aīa ar. 15. ꝙ ſi anima itelligeret ſicut dicit plato nulla eſſet difficultas ſed ſuppoſito ꝙ anima naturaliter nichil poteſt itelligere niſi per conuerſionē ad fantaſmata dificile eſt videre quomodo poteſt intelligere quando eſt ſeparata a fātaſmatibus. ſȝ dicendū ꝙ tunc habet aliū modū eſſendi et ꝑ conſequēs alium modū operādi vnde cū tunc itelligit itelligit per ſpecies influxas ſibi vel quas hic acquiſiuit Si queratur an intellectio eius erit tunc perfectior ꝙ̄ȝ modo. Dicendum ꝙ non quia ipſa eſt infinita inter ſubſtantias intellectuales et ideo per influxum ſpecierum perfecte intelligit et diſtincte ſed per ſenſum. Sed queritur an perfecte itelliget angelos. Dicendum ꝙ non cognoſcet tñ per predictas ſpecies aliquomodo omnia naturalia. Sed vtrum diſtincte cognoſcet omnia ſingularia. Dicendum ꝙ non niſi illa que hic cognouit vl̾ per reuelationem vel affectionem vel naturalem habitudinem. ¶ Tertio dubitatur an idem actus numero poſſit manere in aīa ſeparata qui fuit in vita. Dicendum ꝙ manet idē ſpecie Et ſicut diximus aīam intelligere ꝑ influxū ſp̄eruȝ ſic etiam intelligunt angeli Et ideo ad intelligendū non requiritur aliqua approximatio ſecūdū locū vñ āgelus exñs in oriente poteſt diſtincte ſcire illa q̄ fiunt in occidente. Anima autem licet nō impediatur per diſtantiam tamen nō poteſt diſtincte cognoſcere illa que apud nos fiūt ex ſua natura.

¶ Contra hec arguitur quia vel intelligere ꝑ cōuerſionem ad fantaſmata eſt naturale ipſi aīe vel non. Si primū ergo nō poteſt auferri ab ipſa aīa. Si ſecūdū ergo fruſtra anima vnitur corpori quia poſſet naturaliter intelligere ſi eſſet a corpore ſeparata. Forte dicis ꝙ aīa non fruſtra vnitur corpori quia iſta vnio poteſt eſſe ꝑꝑ duas cauſas ſcȝ ꝑꝑ ꝑfectionem anime vel ꝑꝑ perfectionē totius cōpoſiti. Nec ſequitur anima ſine corpore poteſt intelligere ergo fruſtra vnitur corpori ſicut nō ſequitur. Iſte poſſet ſanari per iſtā medicinam ergo fruſtra capit aliam. Et ſupono ꝙ vtraqꝫ ſit bona et ſufficiens. Secūdo dicitur ꝙ aīa ſine corpore non poteſt ꝑ ſpecies infuſas diſtincte intelligere. Cōtra ſpecies infuſe ſunt ꝑfectiores ꝙ̄ȝ acquiſite ſicut vnum miraculoſum eſt melius naturali: ſed per ſpecies acquiſitas homo diſtincte intelligit/ ergo et per infuſas vñ apoſtoli poterant per ſciam infuſā ita diſtincte intelligere ſicut alij per ſciam acquiſitam.

¶ Scđo moriatur vnꝰ īfās q̄ nichil vnꝙ̄ȝ ſciuit tūc quero per quid aīa ſua intelliget lapidem non per ſpeciem acquiſitum per caſū qꝛ eſt infans. Sed dices ꝙ intelliget per ſpecies infuſas. Pono per co

ſum ꝙ deus nullas infūdat ſibi ſequeretur ꝙ tunc nichil intelligeret quod eſt falſuꝫ qꝛ ſicut lapis ex ſe poteſt habere motū deorſum ita aīa ſeparata ex ſe poteſt habere ſuam operationem.

¶ Tertio arguitur cōtra influxum ſpecierū in qualibet aīa ſeparata quia tunc duo accidētia eiuſdeꝫ ſpēi eēnt ſimul ſcꝫ ſcīa infuſa et ſciētia acquiſita. Quod autem ſint eiuſdem ſpēi patet quia hn̄t idē obiectum vt ſuppono. Et ſ.t.1.p.q.94.ar.3.ad.1m. dicit ꝙ ſcīa infuſa ade erat eiuſdem ſpeciei cum ſcientia infuſa nobis.

¶ Quarto ar͂. ꝙ diſtincte cognoſcat ſingulare quia diſtincte cognoſcit aliam aīam. Itē abſurdū videtur dicere ꝙ ſi aīa eſſet ibi ante me ꝙ nō cognoſceret me etꝗ neſciret diſtinguere inter aquam et vinum.

Iteꝫ aīa ſeparata poteſt habere noticiā intuitiuā de re ad extra quia abſtractiua preſupponit intuitiuam ſed noticia intuitiua terminatur ad aliquod exiſtens ſingulare. Item diues epulo in īferno ſepultus cognouit diſtincte lazarū in ſinu habrahe ⁊ alios dāpnatos ſꝫ diſtātia localis nichil facit ergo ī qcūꝗ diſtātia vna aīa ſepata pōt cognoſcere aliquod ſingulare alias aīa ptris mei ſi eēt ibi ſup altare nō poſſet naturaliter ſcire ꝙ ego ſū fili⁹ eius et cātans miſſam igitur ⁊c.

¶ Quinto ſi anima ſeparata haberet omnes ſciētias naturalium vt dictum eſt ſequeretur ꝙ paruulus reſuſcitatus ſciret loqui de omni ſcientia mundi quia ſpecies ſunt incorruptibiles ergo remanēt in ipſo poſtꝗ eſt reſuſcitatus.

Item tunc anima dampnata haberet omnes ſcīas naturales et ſcientiam moralem per quam doctor cognoſcit quid faciendum cum omnibus circunſtantiis que habentur ſecundo ethicorum et ſic haberet plenum iudiciuꝫ quo ſtante nunꝗ voluntas eſt mala.

Item in cognitione omnium naturalium ſtat felicitas naturalis que non eſt in dampnatis quia talem cognitionem ſequitur naturaliter delectatio.

¶ Sexto ad idē nulla ꝟtus finita extēdit ſe ad īfinita ſꝫ ſūt īfinite ſpēs numeri ſcibiles ergo aīa nō poteſt habere cognitionē omniū ⁊ lꝫ ille ſpēs non ſunt in actu tn̄ ſūt ſcibiles nec videt̄ ꝙ vna ſpē intelligibili cognoſcātur īfinite paſſiones demōſtrabiles de ſpēbus numeri. Item idē nō poteſt aſſimilari rebus ſpē diſtictis ergo in eadē aīa nō poteſt eē cognitio et ſimilitudo omnium.

¶ Septimo ar͂ adhuc ꝙ cognoſcat ſigularia qꝛ eſt ꝑfectior ſēſu qui cognoſcit ſigulare Forte cōcedis. Contra quod eſt īdiſtictum nō eſt pricipiū diſtincte cognitionis ſꝫ ſpēs īfluxe ſūt īdiſticte ergo.

¶ Octauo aīa ſepata intelligit ſicut āgeli ſꝫ āgeli nō intelligūt per ſpēs influxas ſed ꝑ ſuā eēntiā quia ſua eēntia plus valet ad cauſādū noticiaꝫ ſui ꝗ̄ ſpēs eius qꝛ ſpēs eius ſolū habet eſſe diminutū ergo poti⁹ virtute eēntie cauſatur cognitio ꝗ̄ virtute ſpeciei. Forte ꝯcedis ꝙ etiā aīa per ſuam eſſētiā intelligit ſe ita ꝙ ſua eſſentia eſt ſibi pricipium cognitionis. Contra ſua eſſentia non informat ſuum intellectum quia eſt per ſe exiſtens ergo per eam intellectus non intelligit ſicut ignis non calefacit per calorem aliquem qui non inheret ſibi. lꝫ calor ꝑ ſe ſubſiſtēs cale faciat. Forte dicis ꝙ forma ꝑ ſe ſubſiſtēs eſt ita bn̄ principiū agēdi ſicut ſi hereret ſ.t.1.p.q.56.ar.1. Cōtra tūc de⁹ cognoſceret nūc a nobis ꝑ ſeipſū tm̄ qꝛ ſi informaret intellectū tūc ꝑ ſeipm̄ intelligeret ſufficiēter. Itē tūc color poſſꝫ videri abſꝗ aliq̄ ſpē ī ocl'o ⁊ ītelligi abſꝗ rōe ſeu ſpē intelligēdi qꝛ res ꝑ ſe ſubſiſtens eſt ita bene principiū operādi ſicut ſi informaret ꝑ ſe vel ꝑ ſpeciem.

¶ Nono ar͂ ꝙ aīa ſeparata non intelligat ſe ſic ꝙ ipſamet cauſet noticiam ſui in ſeipſa quia obiectū eſt mouēs non motum ſed in iſto actu intellect⁹ mouetur aliquomodo ergo non eſt obiectum. Itē opꝫ omnem potētiam denudari ab illo quod cognoſcit vt ſupradictum eſt vnde viſus non eſt coloratus ſꝫ anima non eſt denudata a ſeipſa ergo nō intelligit a ſe ſicut nec aliquid patitur a ſe.

¶ Decimo arguitur ꝙ angeli non intelligūt per ſpecies influxas quia angeli diſtincte cognoſcunt ſingularia que ſunt infinita vel eſſe poſſunt ſucceſſiue ergo oporteret angelū habere infinitas ſpēs influxas Forte dicis ꝙ ꝑ vnā ſpēm angel⁹ pt̄ diſtincte cognoſcere infinita ſingularia Contra vl̄ naturale eſt angelo habere talē ſpēm vel nō. Si ſcđm ergo eſt ſupnaturalis illa cognitio ſi pri. Cōtra naturale nō poteſt ab ipſa re ſeparari ſꝫ iſte ſpēs poſſunt ab angelo ſeparari qꝛ ſ.t. dicit .i. pte q.56. ꝙ ſi deus ꝑduceret nūc aliquam nouaꝫ ſpēm quā tamē ſcđm legem ordinatam ꝓpoſuit nūꝗ ꝑducere tūc concreaſſet in āgelo ſimilitudinē illius ſpēi ergo ſi eſſet tm̄ vnus āgelus et deus de potētia abſoluta ꝓpoſuiſſet nullas alias producere ſeq̄retur ꝙ talis āgelus nullas haberet ſpēs et per ꝯ̄s nō ſciret hominē poſſe eſſe riſibilē.

¶ Undecimo ad idē ſcꝫ ꝙ vna ſpēs ītelligibil̄ nō poteſt repſentare omnes ſpēs animaliuꝫ in angelo qꝛ vbi pluralitas numeralis requirit maiorē perfectionem ibi īfinitas numeralis reqrit īfinitam ꝑfectionem. Ex hn̄ poſſe portare plura pondera concludit maiorem virtutem tunc poſſe portare infinita cōcludit virtutem infinitaꝫ ſed intelligere duas ſpecies dicit maiorem perfectionem ꝗ̄ intelligere vnam ergo intelligere infinitas per vnam ſpeciem dicit infinitam perfectionem Forte dicis ꝙ non ſequitur quia tunc ſol eſſet infinite virtutis qꝛ poteſt producere infinitos calores ſi mūdus ſemp duraret. Sed non eſt ſimile quia ſol non poteſt ſimul illos calores ꝑducere ſicut ītelligētia poteſt diſticte intelligere omnia que repſētāt̄ ꝑ vnā ſpēꝫ vnde infinitas ſpēs numerorum āgelus cognoſcit

per vnam ſpem alias haberet infinitas ſpes vel e
go poſſem ſcire aliquã paſſionez de aliqua ſpe nu=
meri quã angelus non poſſet ſcire de eadem.
¶ Duodecimo per ſpes cõcreatas ipſi angelo ãge
lus nõ poteſt determinate cognoſcere ꝙ ego curro
quia illa non eſt nota ex terminis ergo per ſolã co
gnitionem terminoꝝ non cognoſcitur ab ãgelo er=
go accipit noticiã a rebus. Itẽ illa ſpes naturalit᷑
repſentat ſi ergo repreſentat me currere qñ curro
tunc ꝑ illã ſpem nõ poſſet cognoſcere poſtea nõ .
currere qꝛ eadẽ ſpes nõ cauſat aſſẽſus oppoſitos.
¶ Tertiodecimo ad idẽ ãgelus poteſt errare iudi
cando me eſſe bonũ quero ergo per quã ſpem cau=
ſat illud iudiciũ nõ per ĩfuſam qꝛ illa non inclinat
ad falſũ ergo per ſpem acquiſitam a rebus. ſed ex
hoc ꝙ res cauſat in eo talẽ aſſenſum. quod ſi cõce=
das. Cõtra nullũ corporeum poteſt agere in ſpm̃.
ergo noticia in ãgelo non poteſt cauſari a rebus.
Itẽ ab extremo nõ trãſit᷑ ad alid extremũ niſi ꝑ me
diũ ſʒ iter obiectũ mãle ⁊ it᷑ obiectũ mediat fãtaſia
q̃ non eſt in ãgelo ergo res nõ põt in ipſo cauſare
noticiam alias oporteret ſubſtantiã cauſare ſpes ĩ
medio ĩ tenebris ſi deberet cauſare ſpem et intel=
lectionẽ in angelo. Itẽ angeli ſũt ſicut corpora ce
leſtia que nichil recipiũt ab extrinſeco.
¶ Quartodecimo ãgelꝰ nõ poteſt cognoſcere na
turaliter rẽ futuram diſticte ſʒ bene cognoſcit for=
tem exiſtere vel fuiſſe ergo res cõcurrit ad noticiã
diſtictam angeli. Forte dicis ꝙ cognoſcit p̃ſentia
ex hoc ꝙ ſpes ſua aſſimilatur eis et nõ futuris . ſʒ
tunc quero a quo cauſatur iſta aſſimilatio. Item ꝑ
ſpem cõuenientez oibus hominibus nõ poteſt ma
gis cognoſcere ꝙ ſortes currit ꝙ̃ plato quia equa=
liter repſentat illos. Item angelus poteſt forma
re in ſe ſpem montis aurei ergo poteſt ĩ ſe cauſare
nouam ſpeciem. Antecedens patet quia poteſt
formare hanc propoſitionem Itẽ angelꝰ cõſtitutꝰ
in puris naturalibus poteſt acquirere habitũ pru=
dentie ſicut alias virtutis quidã dicũt ꝙ circa agi=
bilia eſt ad vnũ determinatꝰ et ideo etiã circa na=
turaliter cognita nõ põt peccare Contra põt occi
dere hoiem tñ hoc eſt cõtra legẽ nature. Itẽ licet
habeat oẽs ſcientias concreatas naturaliter non
tamen prudentiam ſed eſt liber.
¶ Quintodecimo in intelligentia et in aia ſepa=
rata eſt intellectus agens ergo cognoſcũt per ab=
ſtractionẽ a rebus et non per ſpes influxas Añs
pʒ qꝛ intellectus agens dicit ꝑfectionẽ ergo eſt in
intelligentia. Item intelligibilia q̃ ſunt apud nos
ſunt ſolum intelligibilia in potẽtia ergo nõ cogno
ſcuntur actu niſi per abſtractionẽ factum per intel
lectum agentem. Item per aliam potentiam ãge=
lus agit et recipit intellectionem vt ſupradictum
eſt probando intellectũ agẽtẽ ergo oportet in an=
gelo ponere intellectũ agentẽ ſicut in aia ſepata
¶ Sextodecimo queritur quomodo aia ſeparata
cognoſcit deum vel cognoſcet per ſuã eẽntiam vel
per ſpez influxã. Si primũ cõtra. Eſſentia aie non
ꝯtinet vitualiter illud obiectũ quod eſt deus / ergo
per eaʒ nõ põt deꝰ ꝯgnoſci Tenet ꝯña qꝛ vnũquodq̧
ſicut ſe habet ad eſſe ſic ſe habet ad cognoſci ⁊ per

ꝯñs illud quod nõ ĩcludit aliud virtualiter quo ad
eſſe nõ ĩcludit illd ĩ cognoſcibilitate Nec cognoſcit
per ſpẽm qꝛ deus eſt intimior aie ſeparata ꝙ̃ ſit q̃=
cũq̧ ſpecies. Itez nulla ſpecies ſufficienter repre
ſẽtat ipm deũ diſtincte vt notũ ẽ Nec etiã ĩ aliq̊ cõ
ceptu cõi qꝛ nihil ẽ cõe vniuocũ ad nos et ad deũ.
¶ Ad 1m. dicitur a S. T. ĩ ſua q. de aia art. 15. ſicut
hic et qñ arguitur de fruſtra dicitur ꝙ vere fruſtra
vniretur qꝛ pͥcipale propter quod vnitur eſt diſti
cta cognitio quã non poteſt habere aia ſeparata ſi
cut nec cecus de coloribus. Et lʒ ſpẽs ſint in ſe ma
gis ꝑfecte tamen non ſunt ita proportionate neq̧
ꝯnaturales anime ſicut acquiſita quas tamẽ deus
etiam poſſet ĩfundere Si dicatur aia ſeparata per
fectius intelligit aliã aiaʒ ꝙ̃ quãdo eſt in corpore
ergo habet maiorẽ perfectionem in intelligẽdo ſe
parata ꝙ̃ coniũcta. Item fantaſmata ſũt obiectuʒ
anime ꝯiũcte Si ergo anima ſeparata poteſt intel
ligere ſine fãtaſmate ſequitur ꝙ habebit aliud ob
iectum et per conſequẽes aliaʒ potentiam Maior
eſt phi in 3o. de anima. Dicendũ ꝙ anima ſeparata
non poteſt ita perfecte intelligere omnia natura=
lia. Ad aliud dictũ ẽ ſupra.
¶ Ad 2m. dicitur ꝙ in inſtãti mortis infũdi
tur ſpẽs oim naturaliũ alias fieret contra modum
exiſtẽdi illiꝰ aie ſicut ſi lapidi auferat᷑ ſua grauitas
¶ Ad 3m. dꝛ ꝙ aliquãdo ſcia acquiſita et ĩfuſa ſpe
differunt et aliqñ non. Primũ ptʒ de ſcia aie xpi ſʒ
querit᷑ an aia ſeparata poſſet ĩtelligere diſtincte ꝑ
fãtaſmata mea ponẽo ꝙ deꝰ faciat vnã aiaʒ ſepatã
eẽ p̃ſẽtẽ ſcd̃m locũ fãtamatibꝰ meis vr̃ ꝙ ſic qꝛ fã
taſmata pñt agere in intellectũ poſſibilẽ virtute ĩ
tellectꝰ agentis Et tenẽdo ꝙ fãtaſia hois ⁊ bruti
ſint eiuſdẽ ſpei vr̃ ꝙ aia ſepata poſſet ĩtelligere ꝑ
p̃ſẽtiã illoꝝ fãtaſmatũ Sʒ dicẽm ꝙ ĩtellectꝰ agẽs
nõ dat virtutẽ fãtaſmatibꝰ agẽdi ĩ aliqd totalit᷑ ex
triſecũ. Ad 4m. cõcedo ꝙ aliqd ſinglare diſtincte
cognoſcit Cõtra vl̃e eſt obiectũ ĩtellectꝰ Dicẽduʒ
ꝙ verũ eſt ꝓ iſto ſtatu. Ad alid dr̃ ꝙ nullũ eſt ĩ hoc
ĩcõueniẽs Supra tñ poſiti ſũt 4. modi qbꝰ aia ſepa
ta cognoſcit ſingulare. Et illis modis poſſet forte
cognoſcere ſingulare intuitiue.
¶ Ad 5m dr̃ ꝙ aia nõ põt vti illa ſcia infuſa ĩ cor=
pore niſi corpꝰ ſit ꝯuenĩẽter diſpoſitũ Sʒ aliter vr̃
dicere ſ. t. in q. de aia ar. xv. ad 13m et ar. 19. ad 18m.
ſcʒ ꝙ aia in corpe põt ĩtelligere pet ſpes infuſas.
Et ar. 17. ad 13. et 15m. dicit ꝙ dãpnati hñt triſticiã
de ipſo bono cognitiões et ideo nõ ꝯſequũtur bea
titudinẽ illã. Et ad 6m. ibidem dicit ꝙ aliquid aſſi
milatur pluribus ſcd̃m eẽ intelligibile nõ aũt ſcdʒ
naturale Et per hoc pʒ ad 6m. vide ibidem ad ter=
tiũ qꝛ aia nõ cognoſcit infinita diſticte nec ſpecies
numerorũ ſũt actu infinite. Uel dr̃ ꝙ virtꝰ ĩtellec
tiua ẽ qdãmodo ĩfinita qꝛ nõ terminat᷑ ꝑ materiaʒ
¶ Ad 7m. dictũ eſt ſupra de ĩtellectu.
¶ Ad 8m. dr̃ ꝙ aia ſeparata ſeipſam ꝑ ſeipſã ĩtel=
liget vt dt ſ. t. 1. p. q. 89. ar. 2. Nec oportet aiaʒ ĩfor
mare ĩtellectũ qꝛ ipa d ſe ẽ ĩtelligibilis ⁊ p̃ſẽs ĩtel=
lectui ⁊ hoc ſufficit Nec eſt ſile d colore q̃ diſtat a vi=
ſu nec d deo qꝛ deꝰ nõ ẽ ĩtimor ĩ rõe obiecti qꝛ nõ ꝓ
portionat᷑ ipſi aie ĩtelligẽtia tñ deũ aliquomodo ꝑ

ſua naturalia cognoſcit per ſuam eſſētiam inq̄ʒtum ipſa ymago dei.

¶ Ad nonū dr̄ ꝙ obiectū īq̄ʒtū huiuſmodi eſt mouens nō motū vł hoc ītelligitur de obiecto extrinſeco. Ad aliud hoc eſt maxime verū in potētijs ſenſitiuis vt viſus qui recipit colorē ſcd̄m eſſe ītētionale alias ītellect⁹ eſſet nichil cum poſſit omnia alia intelligere.

¶ Ad 10^m. patet ex 5. vnde anima xp̄i cognoſcit īfinita et tamē nō eſt īfinite ꝑfectionis nec ītellectus agens licet poſſit ꝓducere īfinitas cognitiones et talis ſp̄es eſt ſibi naturalis ſuppoſita diſpoſitione vniuerſali vn̄ ſ.t. 1. pte 56. 2. 4. dicit ꝙ deus vnāquāq; creaturā fecit proportionataʒ vniuerſo quod facere diſpoſuit et ideo de ſp̄ebus cōcreatis dicitur ſicut de fūdamēto dom⁹ naturale eni eſt ſi domus debet eē magna ꝙ ſit mai⁹ fūdamētū. Per hec ptʒ ad 11. ſi q̄ratur an āgelus de aliquo dubitet videtur ꝙ nō ex ſ.t. de ve. q. 24. ar. 3. Opinatur tn̄ vt patet ex ſ.t. de ma. q. 16. ar. 6 ad 3. dicit tn̄ ꝙ iadam nō fuiſſet opinio de veri. q. 18. ar. ſexto deide dicitur ꝙ ītellectus angeli eſt quodāmodo infinit⁹ ſ.t. in q. de aīa ar. 18. ad 3^m.

¶ Ad 12. dr̄ ꝙ ſp̄es ipſo facto ꝙ ſortes currit repſentat hoc q2 eſt effectus nālis ſicut per idē ſpeculū cognoſco ſortē primo currere ⁊ poſtea nō currere

¶ Ad 13. dicitur ꝙ ſimplex noticia de ſorte habetur ꝑ ſp̄ēm ſʒ cognoſcē ſuā cogitationē nō pōt niſi ego veli vn̄ ſi nūc ego velleʒ oēs āgeli cognoſcerēt quicq̄d ego cogito Ideo debes velle tuū cuſtodem ſcire tuas cogitationes.

¶ Ad 14^m. pʒ ꝑ idē ſp̄es eīn nō repreſētat futura q2 nō aſſimilatur eis Nec hoc eſt ex hoc ꝙ res exterior aliq̄d cauſat ſicut ne ſpeculū in ſp̄ebus qn̄ curro et qn̄ q̄eſco. Ad aliud dr̄ ꝙ āgelus nō ꝯponit Nec errat circa naturalia nec forte circa moralē phiaʒ.

¶ Ad 15^m. verū eſt ꝙ in aīa ſepata eſt intellectus agēs nō autē in āgelo ⁊ de hijs diſputatū ē ſupra.

¶ Ad 16. ſupra dictū eſt quomō āgelus cognoſcit deū Quibuſdā videtur ꝙ adā an̄ lapſū āgeli ⁊ ſubſtantie ſepate hn̄t de deo diſtictā noticiā abſtractiuaʒ a p̄ricipio ſue creationis ſicut paulus poſt raptū q2 habuerūt noticiā matutinā qua res cognoſcitur in verbo Non ꝙ tūc viderēt deū intuitiue ſʒ cognouerūt eū ſcd̄ʒ ꝯceptū ꝓpriū et diſtictū ꝑ noticiam abſtractiuā ⁊ hec ē media inter cognitionē quā nos nūc habemus de deo et cognitionē beatorum Cū aūt nichil ꝑfectionis ſit gratis remouēduʒ ab angelis videtur ꝙ predicto modo deū cognouerūt ꝑ ſp̄eʒ īfuſā Alias nō perfecti⁹ cognouiſſēt q̄ʒ nos q2 nō cognouiſcēt deū niſi cōfuſe Et ſcd̄m aliquos ꝑ diſcurſū qd̄ tn̄ eſt falſū q2 nō diſcurrūt ⁊ an̄q; aliquid cognoſcatur ꝑ diſcurſū oportet de ipo p̄habere ſīplicē ꝯceptū ſed iſte mod⁹ multis nō placet q2 cognitio ꝓpria ⁊ diſticta ipſi⁹ dei videt̄ eē ſupnaturalis Sed tūc q̄rit̄ quomō āgeli an̄q; eēnt btī habuerūt in v̄bo cognitionē matutinā. Rn̄det. ſ.t. de po. q. 4. ar. 2. ad. 24^m. ꝙ āgelus cognouit res dupl'r ſcʒ in verbo ⁊ ī ꝓprio gn̄e. Et ſcd̄a cognitio vocat̄ veſptina ⁊ ē ꝑ ſpecies īfluxas Pria aūt dr̄ matutina q̄ eſt ꝑ hoc ꝙ āgelus ꝑ ſuā eēntiā cognoſcit deū qui eſt p̄ricipiū oīʒ rerū et ſic nō dr̄ eē in verbo quaſi viderit ipʒ deū ſʒ ꝑ q̄ʒto in ſua eēntia relucebat de⁹ Sed cōtra. Ex hoc ꝙ cōfuſe cognoſcim⁹ deū nō dicimur hr̄e cognitionē rex in v̄bo Nec ꝑ hoc cognoſcim⁹ naturaʒ muſce ergo videtur ꝙ āgelus q̄ res oēs in verbo cognouit habuit diſtictaʒ noticiam de deo per quā cognouit res Dicēdū ꝙ nō ſequitur ſi habuit cognitionē magis ꝑfectā q̄ʒ nos habeam⁹.

AD 2^m ſic ꝓcedit̄ vr̄ ꝙ poſſum⁹ ſimul plura ītelligere q2 act⁹ prudentie eſt ſil' in ītellectu cū actu fidei q2 act⁹ voluntatis cui ſubordinatur actus fidei eſt aliqn̄ bonus moraliter ergo eſt cum actu prudentie. Sʒ contra idem corpus nō poteſt figurari diuerſis figuris

¶ Reſpondeo dicēdū ſcd̄m ſ.t. ı̄. parte q. 85. ar. 4. Duobus modis contingit plura ītelligere ſcʒ ꝑ modum vni⁹ hoc eſt pe p vnā ſpem ſcd̄o ꝑ modū pluriū Primo modo poſſibile eſt ītellectū ſimul plura ītelligere ſic enim deus oīa ſimul ītelligit per ſuā eſſētiam non autē ſecūdo modo q2 īpoſſibile eſt idē ſubiectū ꝑfici ſimul pluribus formis vni⁹ generis ſicut īpoſſibile eſt idē corpus colorari diuerſis colorib⁹. modo omnes ſpecies intelligibiles ſunt vnius generis q2 ſunt ꝑfectiones vni⁹ potētie ītellectiue licet res quarum ſūt ſp̄es ſint diuerſorum generum.

¶ Item ari. 2. thopi. dicit ꝙ ꝯtingit multa ſcire ītelligere aūt vnū Itē hō nō pōt ſil' plura cogitare Alias poſſet ſil' cogitare oīa q̄ꝝ hʒ ſp̄es hic dicūt q̄dā ꝙ nō eſt ſile de colore et de ītellectione q2 colores hn̄t ꝯtrarietatē nō aūt intellectiōes Sʒ tūc arguat̄ de figuris q̄ nō ꝯtrariāt̄ Itē 4. meth. dr̄ ꝙ qui vnū nō ītelligit nichil ītelligit. Ad aliđ ꝯcedūt ꝙ q̄s p̄t ſil' plura cogitare oīa q̄rū hʒ ſp̄es Cōtra tūc po^a ītellectiua eſſet īfinita quia ſi detur ꝙ eſt finita ſequitur ꝙ poteſt habere tot ſpecies ꝙ non poterit ſimul per illas intelligere. Item pluribus ītentus deficit ad ſingula ſenſus.

Itē p̄t argui ſicut prius quia poſſe intelligere duo eſt alicuius finite virtutis ergo intelligere infinita eſt infinite virtutis Si ergo aliquis intellectus poſſet intelligere omnes partes proportiōabiles videtur ꝙ ſit infinite virtutis ſed hoc dictum ē ſupra.

¶ Circa iſta dubitatur. An quando intellectus ītelligit volitionē et obiectū volitiōis hoc ſit per vnā ſp̄em q2 dubiū eſt an act⁹ volēdi cognoſcat̄ ꝑ ſp̄em vr̄ ꝙ nō q2 oīs ſp̄es cauſat̄ a fātaſmate Modo nullum fātaſma de actu voluntatis cadit ſub obiecto fātaſmatis. Forte dicis ꝙ actus volūtatis cognoſcitur ꝑ ſp̄eʒ obiecti act⁹ volūtatis Cōtra ex hoc p̄ciſe habeo ꝙ ꝑ ſp̄eʒ lapidis nō poſſum cognoſcere me habuiſſe velle ergo ꝑ ſp̄em iſtius obiecti non cognoſcitur actus voluntatis.

Secundo dubitatur An malum et bonum cognoſcantur ſimul ſiue per vnam ſpeciem Cōiter dr̄ ꝙ malū cognoſcitur ꝑ bonū vn̄ oppoſitoꝝ eadē eſt diſciplina vnde ꝑ grāmaticā cognoſcitur ꝯgruitas ⁊ incongruitas. Sed ꝯtra auditus percipit ſilentiū et nō per ſonū ergo priuatio cognoſcitur ſine habitu. an̄s patet de auditu illius qui nūq; audiuit ſonum. Item aliquis poteſt ſcire ꝙ odire deū eſt malum non cogitando an diligere ſit bonum.

¶ Tertio dubitatur an nō ensītelligatur per ali
quam ſpēm hic primo dr̄ ꝙ non ens poteſt intelli=
gi q² de non ēte formatur propoſitio dicēdo ꝙ non
ens opponitur ēti ſed de modo intelligendi nō ēs
dicitur ꝙ non ens ītelligitur per ſpeciem entis q²
ſpēs entis primo ducit in cognitionem entis et cō
tinuatur intellectio eius aliquo tēpore donec iſta
ſpēs per īperium voluntatis ducit in cognitionem
non ētis et tunc ceſſat actualis cognitio ētis et ſic
ſpēs entis per imperium voluntatis detminat̄ ad
cauſandum cognitionē actualem de non ente.

Sed cōtra imperium voluntatis dicit actum vo
tatis qui ſēper p̄ſupponit cognitioneꝫ q² voluntas
non fertur in icognitum ergo intellectus prius in
telligit nō ens ꝗꝫ voluntas appetat ipſum cogno=
ſcere Forte dicis ꝙ non ſequitur quia aliquis ī hac
vita poteſt appetere cognitionem propriam et di=
ſtinctam de deo licet forte male appetat et tamen
non oportet ꝙ iſtum appetitum p̄cedat cognitio ꝓ
pria et diſtincta de deo ſꝫ hoc nichil eſt vnde talis
app̄hendit hoc ꝯplexū deꝰ diſtincte cognoſcibilis.
Alij dicunt ꝙ non ens intelligitur ītelligendo ꝙ
vna res non eſt alia vnde intelligo chimeram eſſe
non ens pro ꝗto ſcio eam non eſſe ſubſtantiā nec
eſſe ſubſtantiam nec accidens. Sed contra q² ad=
huc dubiū eſt a quo elicitur intellectio iſta non en=
tis ſiue cōceptus predicati Si dicas ꝙ a ſpecie en
tis. Contra ab eadem ſpecie non producuntur in=
tellectiones differentes ſpecie naturaliter ſed in
tellectio entis et intellectio non ētis differūt ſpē
Itē ſpēs agit naturaliter ergo eadeꝫ ſpēs ſemper
producit intellectionem entis ſecluſo imperio vo=
luntatis quod nichil facit vt probatum eſt Forte di
cis ꝙ intellectio non entis producitur virtute in=
tellectus agentis. Contra intellectus agens pu=
re naturaliter agit et non loquor hic de non ente
ſecūdū quid ſicut eſt materia ſꝫ de nō ente ſimpl̄r.

¶ Quarto dubitatur an intellectus poſſibilis in
telligat ſe et alia ſimul per eandē ſpēm Et vr̄ ꝙ nō
intelligat ſe q² ſenſus nō poteſt ſentire ſe nec a=
ctum propriū Forte dicis ꝙ hoc eſt falſum q² ſupra
dictū eſt ex ſ.t. ꝙ fantaſia et ymaginatio viſio ter=
minatur ad ymaginē Hec aūt ymago vel ſpecies ī
abſentia obiecti nō eſt niſi in fantaſia q² ſenſꝰ cō=
munis nō conſeruat ſpeciē Contra nullum mate=
riale reflectitur ſupra ſe ergo nullus ſēſus cogno
ſcit actū ſuuꝫ. Itē ſi intellectꝰ intelligeret ſe tunc
idem eſſet in actu et in potentia quia intelligere
eſt quidam actus et intellectꝰ eſt potētia intelligē
tis. Item illud quod intelligitur mouet intellectū
ſed intellectus non poteſt mouere ſeipſum. Item
ſi intelligat ſeipſum queritur quomodo vel enim
hoc eſt per ſeipſum. Et hoc non quia intellectio ⁊
intellectus realiter differunt ſicut actus et poten
tia ergo impoſſibile eſt ꝙ aliqua res intelligat ſe=
ipſam Si dicatur ꝙ intelligit ſe per ſpeciē ſui obie
cti Tunc quero quomodo ſpecies lapidis natura=
liter cauſat cognitionē ipſius intellectus. Et pōt
hic argui codēᵒ ſicut ſupradictū ē de nō ente et q̄ri
an ꝑ ſpēm obiecti itellectꝰ cognoſcat ſe ītuitiue ſi
cut ꝑ illā ſpēm cognoſcit obiectū ītuitiue ¶ Quiᵒ
dubitat̄ an itellectꝰ poſſit ſil̄ itelligē itellectū agē
tē ⁊ ītellectū poſſibilē Et ad ſciēdū hᵒ opꝫ vidē an
cognoſcāt̄ ꝑ eādē ſpēm vl̄ ꝑ diuerſas ⁊ ſuppono ꝙ ī
tellectꝰ poſſibl̄is aliqᵒ cognoſcit itellecᵐ agētē q²
ē imālis gᵒ ē itelligibl̄is ⁊ ē ꝑfectior itellectu poſſi
bili gᵒ itellectꝰ poſſibl̄is iclinat̄ ad cognoſcēᵐ ipm
Sꝫ tūc q̄rit̄ an itellectꝰ poſſibl̄is eaꝺ itellectione
itelligat ſe ⁊ itellectū agetē et vr̄ ꝙ ſic q² nūꝗꝫ itel
lectꝰ agēs ſepat̄ a poſſibl̄i ſꝫ hᵒ vr̄ ꝯtra experiētiā
q² mlt̄i aliqñ cogitāt de itellectu poſſibili nichil co
gitando de intellectu agente.

¶ Ad primū dubiū dr̄ ꝙ cognoſcimus actum volū
lūtatis per ſpeciem obiecti vel per aliquam ſpēm
quam formamus virtute intellectus agentis.
Quidam dicūt ꝙ volūtas poteſt cauſare ſpeciē ſui
actus in intellectu/ quia mouet omnes potentias
ad excercitiū actus

¶ Ad 2ᵐ. dubium dictum eſt ſupra.

¶ Ad 3ᵐ. videtur alicui ꝙ non ens ſimpliciter nō
poteſt intelligi q² omne quod ītelligitur eſt aliquo
modo ens q² vnūquodqꝫ intelligitur ſecūdum ꝙ ē
in actu Sed contra. hec eſt vera nō ens eſt non ēs
ex 4. metha. Dico ergo ſicut ſupra dictuꝫ eſt de ſpe
⁊ ꝯceptu fictio mōtis aurei Ita dicēꝺ ē de nō ente.

¶ Ad 4ᵐ. dubium dictum eſt in articulo precedē=
te ſcilicet ꝙ intellectus intelligit ſe per ſpeciē ob
iecti. Nec eſt ſimile de ſēſu qui eſt virtus corporea.
Deinde dr̄ ꝙ idē eſt in actu et in potētia ſecunduꝫ
diuerſa ſicut qñ aīal mouet ſe.

¶ Ad 5ᵐ. dubiū dr̄ ꝙ intellectus poſſibilis intel=
ligit agentem ꝑ diſcurſum et rationem probabileꝫ
vt ſupra patuit Nec opꝫ ꝙ per eādē itellectionē ꝑ
itelligat ſe et omne quod ſibi coiūgitur. Dico tamē
finaliter ꝗtum ad iſtum articulū ꝙ omnia q̄ poſſūt
intelligi ꝑ vnaꝫ ſpēꝫ directe poſſūt ſimul cognoſci
nō autem illa que cognoſcūtur per diuerſas ſpēs
Si q̄ratur que ſūt illa que cognoſcuntur per vnaꝫ
ſpeciem diſtincte. Dicēdum ꝙ viſus per vnā ſpēm
cognoſcit albedinem et medietatem eius ⁊ magni
tudinem/ et figuram/ et motum/ et intellectus per
vnam ſpeciem intelligit īdiuidua vnius ſpēi ita ꝙ
ſortes in intellectu nō cognoſcitur ꝑ ꝓpriā ſpēm
ſed ꝑ ſpēm hominis vt ſupradictum eſt q² nō itelli
gitur directe Si dicatur Tunc diſticte poſſem co=
gnoſcere hoīem ꝑticularē futurū quem nūꝗꝫ prius
cognoui per ſpēm hoīs. Dicendū ꝙ nō q² ſpecies
hoīs nō ſufficit ſine fātaſmate illius.

¶ Contra hec arguitur. Probando ꝙ ſit poſſibile
ſil̄ plura intelligere quia iſta ꝓpoſitio canis ē ſigni
ficat ſimul tres conceptus equiuoce qui nō ſūt cō=
iūcti ergo poſſūt ſil̄ formare tres ꝓpoſitiones qui=
bus iſta propoſitio vocalis ſubordinatur ⁊ ille non
ſe habent ꝑ moū vnius. Item iſta propoſitio intel
ligitur a me. ſ. plura ꝑ modū plurium nō ſimul ītel=
ligūt̄ ergo ītelligo ſubiectū eiꝰ. ſ. plura ꝑ modū plu
riū Et nō dico iſtā vocē q² res ſubijciūt̄ ⁊ ñ voces gᵒ.

¶ Secundo ponatur ꝙ homo ⁊ aſinus intelligun
tur per diuerſas ſpecies vel homo ⁊ albedo tūc iſta
ſūt plura ꝑ modū pluriū et tñ ſil̄ itelligūt̄ igit̄ pl̄a
per modum plurium et non dico iſtam vocem quia
res ſubijciuntur et nō voces igitur ⁊c.

¶ Secũdo ponatur ꝙ homo et aſinus intelliguntur per diuerſas ſpẽs vel homo et albedo tunc iſta ſunt plura ꝑ modum plurium et tñ ſimul intelligũtur igitur minoꝛ ptꝫ qꝛ ponendo differẽtiam inter hominem et albedinem tũc opoꝛtet ſimul vtrũqꝫ intelligere qꝛ nullus bene iudicat de ignotis. Foꝛte dicis ꝙ intelliguntur ꝑ vnam ſpẽm Cõtra differũt genere generaliſſimo et eſt cõtra caſũ. Eodẽmodo arᷓ de ſenſu cõmuni qui ponit differẽtiam ĩter colorem et ſonũ qui tamẽ nõ cognoſcũtur ꝑ eandẽ ſpeciem Foꝛte dicis ꝙ non ĩtelliguntur niſi ſucceſſiue Contra tunc ſequeretur ꝙ angelus diſcurrit quia ſua ĩtellectio rerũ per diuerſas ſpẽs eſt ſucceſſio. ſ.t. de ma. q.16. ar.4.

¶ Tertio ſẽſus exterioꝛ ſcꝫ viſus cognoſcit ſimul plura ꝑ moduꝫ plurium. ſ. non ꝑ eãdem ſpẽm qꝛ lumen et coloꝛ nõ vidẽtur per eãdem ſpẽm. Nec ſimiliter albedo et nigredo ſpẽs enĩ albedinis eſt alteriꝰ rationis a ſpẽ nigredinis qꝛ vna diſgregat viſũ et non alia.

¶ Quarto qñ ĩtellectꝰ diſtiguit ĩter albedinẽ ⁊ nigredinem vel tũc ĩtelligit iſta duo ꝑ eãdem rationẽ cõmunẽ iſtis vel per diuerſas rationes ſi primũ tũc nõ põt ponere differẽtiã inter iſta quia in rõe cõi nõ differũt Si ſecũdũ ergo ĩ intellectu ſimul ſũt diuerſe rões et ꝑ ꝯñs ĩtellectꝰ ſimul plura intelligit.

¶ Quinto ſtat aliquẽ ſimul iudicare ſcḋm ariſtoteleꝫ ꝙ omis mula eſt ſterilis et tamen credit ꝙ hec mula nõ ſit ſterilis ergo aliquis ſimul hꝫ duo dictanima. Itẽ ois bñ agẽs moralit̃ hꝫ actũ pꝛudentie ſꝫ ſtat aliquã errãtẽ bene agere moꝛaliter ergo cũ erroꝛe ſtat alius actꝰ ĩtellectꝰ Minoꝛ pꝫ tenẽdo ꝙ aliqs iudicet erronee ꝙ in hoc inſtãti tenetur ꝯfiteri et ꝯteri ſub pena noui pcti vel ꝙ tenetur ingredi religionẽ Pono tñ ꝙ iſta iudicia ſint falſa rõe huiꝰ verbi tenetur Faciat tñ illud quod iudicat faciendum tunc iſte bene agit ergo pꝛeter erroꝛem habet aliũ actũ intellectus. ſ. pꝛudentie vel arguatur de dante elemoſinam diuiti quem putat eẽ pauperem vt habetur ex ſ.t. de ma. q.16. ar.6. 11m.

¶ Sexto tũc fides inclinaret ad falſũ arguẽdo ſic omnis homo eſt deus xp̃s eſt hõ ergo xp̃s eſt deus Et volo ꝙ ſoꝛtes aſſẽtiat iſtis ꝓpoſitionibus vel ergo hoc eſt per vnũ actũ vel per plures Si 2. habet̃ ĩtentũ. Si primũ tũc aſſẽſꝰ ꝯñtis erit falſꝰ quia eſt idem cum aſſenſu maioꝛis.

¶ Septimo idem actus poteſt elici a diuerſis habitibus ſpẽ ergo poſſumus intelligere plura per diuerſas ſpecies antecedens patet quia eſt idẽ actus quo volo media ad finem. Finem autem volo per habitum charitatis media autem ꝑ alias virtutes. Et multi dicunt ꝙ velle furari pꝛopter gulam elicitur a duobus vicijs et pꝛopter hoc videtur ſecũdum ſ.t. ꝙ eſt in duabus ſpeciebus. Item videtur ex ſ.t. ꝙ de omnibus ſpeciebus numeroꝛum adam non habuit niſi vnam ſpeciem infuſam ergo ſecundum iſta potuiſſet ſimul intelligere infinita quod tamen negat ſ.t. de ve. q.2. ar.9. dicit enim ꝙ poſſumus cognoſcere perfecte infinitum continuum nõ autem infinita diſcrete.

¶ Item ſcḋm auguſtinũ angelus in primo inſtãti ſue creationis intellexit ſimul oẽs creaturas quia de oibus habuit cognitionẽ veſpertinam. Iteꝫ ſimul et in eodem inſtanti habuit cognitionẽ veſpertinã ⁊ matutinã ergo plures cognitiones ſũt ſimul ſed hic tangitur alia difficultas pꝛima an cognitio veſpertina et matutina ſint per ſpecies vel ꝑ eſſẽtiã Iteꝫ foꝛte nõ ĩcõuenit duas cognitiones ſuboꝛdinatas eſſe ſimul vt patet de noticia pꝛemiſſarũ applicatarum q̃ cauſat noticiã cõcluſionis ſꝫ hoc vltimũ ẽ cõtra ſ.t. 1.p. q.19. ar.5. vbi dicit ꝙ qñ ſimul vno ĩtuitu cognoſcũtur pꝛĩcipia ⁊ ꝯcluſiones tũc cognitio p̃miſſarũ nõ eſt cauſa noticie cõcluſionis.

¶ Octauo. volũtas põt cauſare aliquẽ actuꝫ ĩtellectus volẽdo nũc ſpeculari et tũc plures actꝰ ĩtellectus ſũt ſimul qꝛ aliquis actꝰ intellectus p̄cedit iſtũ actũ volũtatis cũ volũtas nõ feratur in ĩcognituꝫ et alius ſcꝫ imperatus eſt in eodẽ ĩſtãti. Itẽ aĩa ſeparata nullã hꝫ difficultatẽ in ĩtelligẽdo ergo ſtante pꝛimo actu intellectꝰ põt acquiri aliud de nouo.

¶ Nono arᷓ ꝙ plura accidẽtia eiuſdeꝫ gñis poſſũt eẽ ſimul qꝛ plures habitꝰ ⁊ ſpẽs ſũt ſimul in aĩa / et ſunt eiuſdẽ gñis Foꝛte dicis ꝙ illi habitus nõ ſũt ibi in actu ſed tñ vnus. ſ. ꝑ quẽ actualiter intelligo Contra. habitus ſine actu ẽ vera q̃litas ſicut caloꝛ lꝫ nõ calefaciat ergo ſecũdũ rẽ duo accñã eiuſdeꝫ gñis ſũt ſimul ⁊ pari ratione qua dr̃ ꝙ duo habitus ſũt ſimul dici põt ꝙ duo actus ſũt ſimul. Itẽ lumeꝫ et coloꝛ ſũt ſimul in vitro Foꝛte dicis ꝙ nõ ſũt accidẽtia eiuſdẽ generis Cõtra obiectũ viſus eſt tãtũ vnũ ſecundum genus ergo lumen ⁊ coloꝛ ſũt eiuſdem generis.

¶ Decimo arᷓ ad idẽ qꝛ caliditas ⁊ frigiditas ſunt accñã eiuſdem generis et ſimul ſunt. ſ. in aqua tepida vt videtur dicere Sanctus Thomas de veritate. queſt. 8. articu. 14. quia caloꝛ non remittit̃ niſi per ntroductionem frigiditatis. Anteꝗ̃ ergo totus caloꝛ ſit remiſſus iam pꝛoductam eſt aliquid frigiditatis in mixto etiam manent qualitates elemẽtoꝛũ remiſſe ergo plures actꝰ remiſſi ſunt ſimul in ĩtellectu ſicut in eadẽ anima ſũt ſimul intellectꝰ in actu et volũtas in actu et in volũtate penitẽtis ſũt ſimul gaudiũ ⁊ triſticia. ſ.t. in 4. di. 14. q.1. ar.4 queſtione ſcḋa.

¶ Undecimo ad idẽ qꝛ falſũ eſt ꝙ oẽs ſpẽs intelligibiles ſint eiuſdeꝫ gñis qꝛ theologia differt ſcḋꝫ genꝰ a ſciẽtijs humanis vt dicit. ſ.t. 1.p. q.1. ar.1. ad 2m. ergo põt quis ſimul plura intelligere per diuerſos habitus quia ſũt diuerſoꝛum generũ. Item in aere ſũt ſimul ſpẽs albi et nigri diſtincte igr̃.

¶ Duodecimo. actio anime ſeparate nõ cadit ſub tempoꝛe ergo non habet pꝛius et poſterius ergo vna ĩtellectio non pꝛecedit aliam / ergo ſunt ſimul

¶ Nec impedit illud quod dictum eſt quia diuerſe intellectiones non ſemper ſunt a ſpeciebꝰ eiuſdem generis qꝛ aĩa ſeparata vel ãgelus intelligit ſe per eſſẽtiã et nõ per ſpeciem eodẽ modo argueretur ꝙ in angelo eſt diſcurſus ſi non poteſt ſimul multa ĩtelligere vide ſ.t. de veri. q.8. ar.14. ad 2m. et 12m.

¶ Terciodecimo ois ſpẽs eſt agens naturale reſpectu intellectionis et ſemper eſt in intellectu er

go ſemper producit intellectionem ergo omnes ꝓducunt actualem intellectionem quia agēs naturale remoto impedimento neceſſario agit Forte dicis ꝙ ad hoc ꝙ species agat in intelligētia vel in anima ſeparata requiritur cōcurſus volūtatis .cōtra actus intellectus precedit omnem actum volūtatis. Quero ergo preueniendo actū volūtati quare poti⁹ vna ſpēs producit actum ſuum ꝙ̄ alia. Nō poteſt dici ꝙ hoc ſit ex libertate ītellectus q₂ tota libertas eſt a volūtate.

¶ Ad primū dicitur ꝙ intellectus nō poteſt ſimꝉ formare tres propoſitiones quibus ſubordinatur hec propſitio canis eſt. Sed contra ītellectus poteſt ſimul apprehendere vnam diſiunctiuam cōpoſitam ex duabus copulatiuis ergo poteſt ſimul apprehēdere tres propoſitiones ſine coniunctione. Alias qn̄ vellet intelligere 2^{am}.oporteret ꝙ obliuiſceretur prime. S₃ dicēdum ꝙ non oportet quia qn̄ probatur cōcluſio vniuerſalis ꝑ experimentu₃ tūc oportet ſimul apphēdere plures ſingulares vt pt₃ probando per inductionem ꝙ omnis ſubſtātia eſt ſuſceptiua contrariorum. Ite₃ in geometria ad probandum vltimā cōcluſionem oportet aliquando retinuiſſe multas alias priores ergo adueniente 2^{a}.intellectiōe nō corrumpitur prima Itē adueniēte iudicio nō corrūpitur precedens noticia intuitiua Ideo dicitur ꝙ tripliciter plures intellectiones poſſunt eſſe ſimul primo quādo ſubordiantur vt aſſenſus premiſſarum et cōcluſionis ſ.t.1.p q.58.ar.5. Secundo. quando ille ītellectiones ſūt per ſpecies diuerſorum generū et ſic anima chriſti poterat ſimul intelligere per ſciam infuſam ⁊ acqſitam.ſ.t.de po.q.4.ar.2.ad.10. Tertio qn̄ diuerſe ſpecies ordinātur ad inuicē vt pt₃ in ſcdo argumēto: Sed tunc queritur quot intellectiones ſubordinate poſſūt eſſe ſimul vel quot volitiones quia idē eſt iudiciū Ite₃ in dāpnatis ſunt plures actus volūtatis ſimul vt triſticia et multe male volitiones q̄ non vidētur habere eēntialē ſubordinationē .nec actus caritatis ⁊ act⁹ ſpei qui ſunt ſiꝉ in volūtate. q₂ act⁹ caritatis pōt eſſe ſine actu ſpei et ecōuerſo Dicēdū ſecūdū capacitatem intellectus plures actus pn̄t eſſe ſiꝉ aliqui aūt ſūt qui non poſſūt ſiꝉ retinere cētū noīa propria l₃ bn̄ actu cognoſcāt deū et dicuntur actus ſubordinati nō quin vn⁹ poſſit eſſe ſine alio ſed quia vnus quodāmodo reducitur ad aliū Dubitatur an ītelligētia per eandē ſpeciē intelligat ſortem et albedinem et ſortem eē albū videtur ꝙ ſic.

Et per hec patet ad aliud ⁊ ad 2^{m}.

¶ Ad 3^{m}.⁊ 4: dictū ē ī logica. Et notādū ꝙ ex hac opinione q̄dā ꝓbabiliter deffēdūt opinione₃ q̄ videtꝛ oē ſācti.th.ſ.ꝙ pctm̄ veniale nō ſtat ſiꝉ cū actu meritorio quia plures actus non ſunt ſimul non ē autem veniale ſine actu voluntatis vel quin teneatur habere. Item tunc idem eſſet bonus ⁊ malus moraliter q₂ tunc idē poſſet habere duos act⁹ vnū ſc₃ bonū moralem et alium malum venialiter. S₃ cōtra hoc aꝛ quia poteſt aliquis dicēdo horas omittere venialiter et tamē cum hoc habere actum dilectionis dei ſupra omnia. Forte dicis ꝙ tunc illa dilectio eſſet mala ꝓpter malam circūſtantiam.

Contra tunc leuare feſtucam eſſet peccatum mortale qn̄ ſortes omittit mortaliter diligere deum q₂ habet circūſtantiam mortalē.ſ.omiſſionem dilectionis dei. Si dicas ꝙ illa circūſtantia non īformat ſuū actū ſic etiam poterit dici ꝙ pctm̄ veniale per omiſſionem non viciat actum moraliter bonum. Item pctm̄ veniale non īpedit ſēper effectū ſacramenti ex toto ſ.t. 3 parte.q.79.ar.8. et in 4.ſentē d. 4.q.3.ar.1.q.1.ad 3^{m}.dicit ꝙ veniale non īpedit remiſſionē pctī ſ₃ iſtud non eſt phiſicum.

¶ Ad 5.dꝛ ꝙ ſciētia in habitu ſtat cū errore in actu Et ad aliud dicitur ꝙ in illo dictamine erroneo virtualiter īcluditur dictamen verū quod ſufficit. vn̄ ſ.t.de ma.q.16.ar.6.ad 11^{m}.ſtat appetitum eſſe rectum cum falſa cogitatione et 12.q.19.ar.6.dicit ꝙ aliqn̄ voluntas concordans rationi erranti non eſt mala licet 22.q.10.ar 1.dicat actū ſecūdu₃ ſe malum qn̄ fit ex errore. ¶ Ad ſextū dictū ē pri.phiſi.

¶ Ad ſeptimū dicitur ꝙ idem actus non elicitur īmediate a diuerſis habitibus et hec declarata ſūt ſecū.thopi. S₃ dubium eſt an in ſenſualitate ſint ſimul plures actus.ſ.paſſio et actus fortitudinis. Quidam dicunt ꝙ actus elicitus a fortitudine eſt ipſamet paſſio moderata.ſ.moderatus timor Sed contra timor eſt obiectum fortitudinis. Itē ꝑ actū fortitudinis moderatur timor ergo timor moderatus nō ē act⁹ fortitudinis q₂ idē nō moderat ſeipm

¶ Qui tamen vult tenere oppoſitum videtur habere pro ſe. S.T.12^{e}.q.59.ar.5.ad 1^{m}. vbi dicit ꝙ virtus producit paſſiones moderatas ideſt elicit. Item multi non habent pro inconuenienti ꝙ ide₃ actus eliciatur a diuerſis habitibus quia dicūt ꝙ actus fidei elicitur ſiꝉ a fide infuſa et a fide acquiſita q₂ videtur eis ꝙ fides infuſa nō inclinat ad habitum niſi mediante acquiſita Cum hoc tamen cōcedūt ꝙ fides acquiſita poteſt inclinare ad falſum Contra prim⁹ act⁹ fidei non requirit fidem acquiſitam immo precedit omnem habitū Itē qn̄ ad eūdē actum concurrunt due regule quādo vna eſt fallibilis tunc ille actus nō ē infallibilis quia cōcluſio ſequitur debiliorē partem ergo ſi ad actum fide īfuſe concurat fides humana fallibilis ſequitur ꝙ actus fidei non eſt infallibilis Non eſt tamen incōueniens ꝙ vnus actus eliciatur ab vno habitu et ⁊ imperetur ab alio.

¶ Ad 7^{m} dicitur ꝙ hoc non fuit per vnam ſpeciē vel ille cogitationes fuerunt ſubordinate et ſimiliter dicitur ad 8^{m} Et ad aliud negatur ꝯn̄a vide ſ.t. de ve.q.8.ar.24.

¶ Ad 9^{m}.dicit. S.T.ibidē ad 14.ꝙ forme diuerſorum generum poſſunt eſſe ſimul vt albedo et dulcedo et ad decimumquintum dicit ꝙ duo habitus ſimul ſed non ſunt actus completi tertio dicitur 17^{m}.ꝙ per voluntatem angelus aliquando operatur per vnam ſpeciem et non per aliam 4.dicit ad 13^{m}.ꝙ contingit ſucceſſio in actibus intellectus ſecluſo tempore et idē pat₃ ex 13.loquēdo ſaltē de tēpore noſtro.5°.dicit ad 8^{m}.ꝙ plres ſpes ſi albi ⁊ nigri ſunt ſiꝉ in aere vt in fieri ſ₃ nō ī actu ꝯpleto T₃ q̄riꝛ ā ītelligētia.i.angel⁹ poſſit intelligē aliud ſe

quia ſcd̄m ſ.t.ibidem ad ſextū ſemper intelligit ſe
actualiter. Dicendū ꝙ ſic q̄ꝛ intellectio ſuiipſius ē
ratio ad ītelligendū alia ſicut qn̄ viſus ſimul videt
colorem et lumen. Si queratur an intellectus co=
gnoſcēdo hominē non eſſe lapidē cognoſcat mul
ta per modum multorum. Dicēdum ꝙ non vt habe
tur ibidem ad ſecūdum.

¶ Decimū argumentum requirit aliam difficulta
tem prolixā ſi enim dicatur ꝙ caliditas et frigidi
tas in eſſe remiſſo ſūt ſimul tunc videtur ꝙ act⁹ di
uerſarum ſp̄erū poſſunt eſſe ſimul in eſſe remiſſo
et per ꝯñs ꝙ hoc modo poſſumus intelligere plu=
ra per modum plurium

¶ Per hec ptꝫ ad cetera argumenta.

AD tertium ſic proceditur videtur ꝙ ī in
tellectu poſſit eſſe falſitas quia in com
poſitione eſt veritas et falſitas ſed cō=
poſitio eſt in intellectu igitur Sed con
tra arguitur ex algazele dicente aut in
telligimus aliquid ſicut eſt aut non ītelligimus ſꝫ
quicūq̧ intelligit rem ſicut eſt vere ītelligit ergo ī
tellectus ſēper eſt verus.

¶ Reſpondet ſ.t.de ve.q.1.ar.12.et 1.pte q.85.ar.
6.ꝙ phi.in hoc 3.de anima cōparat ītellectum ſen
ſui q̄ntum ad hoc q̄ꝛ ſēſus circa ꝓpriū obiectum nō
decipitur niſi forte ꝑ accidens ex inpedimento cir
ca organū ſicut guſtus febricitātiū dulcia iudicat
amara propter hoc ꝙ lingua eſt repleta malis hu=
moribus ſꝫ circa ſēſibilia communia decipitur ſen
ſus ſicut iudicando de magnitudine vl' figura vt cū
iudicat ſolem eſſe pedalē qui tamē eſt maior terra
tertio decipitur ſēſus circa ſēſibile ꝑ accidēs vt cū
iudicat fel eſſe mel et circa iſta eſt magna deceptio
et iſta declarat ſ.t.in 3.de anima lec. ſexta.

¶ Sed queritur an ſēſus exterior iudicet fel eſſe
mel videtur ꝙ nō quia ſēſus exterior nō componit
aſſenſus aūt eſt de propoſitione. Item ſenſus ex=
terior non cognoſcit ſubſtantiam ergo non iudicat
de felle Sed de hijs diximus ſupra

¶ Notādū preterea cū potētia circa obiectum ꝓ=
prium non decipiatur per ſe et quidditas rei eſt ob
iectum intellectus ideo per ſe loquēdo ītellectus
non decipitur circa quidditatem rei ſed bene circa
ea que circūſtant ipſā dū vnū ordinat ad aliud vel
componēdo vel diuidendo vel ratiocinādo vñ cir=
ca prima principia ſimpliciter non errat: ſed circa
quidditatem per accidens cōparēdo diffinitionem
cum alio diffinito vel formando diffinitionem que
implicat compoſitionem incompoſſibilium vt ani=
mal rationale alatum. Et hoc maxime fit intelligē
do res compoſitas non autem intelligendo ſimpli
cia in quibus ſi deficimus totaliter deficim⁹ in nō
attingendo vt habetur 9º.metha.et ſic patet quo
modo in ītellectu reperitur falſitas. De hijs ſ.t.1.
par.q.16.ar.2.et q.17.ar.3.vbi dicitur ꝙ falſitas ē
in intellectu non ſolū q̄ꝛ cognitione ītellect⁹ ē fl'a
ſed quia intellectus cognoſcit eam et per hoc dif=
fert a ſenſu in quo eſt falſitas ſꝫ non vt cognita.

Si queratur an propoſitio vera et falſa ſint eiuſdē
ſpeciei videtur ꝙ ſic cum ſit eadem ſucceſſiue vera
et falſa. Itē copula eſt forma ſꝫ eadem eſt copula
ſ.ly eſt ergo hec ſunt eiuſdē ſpeciei homo eſt aſin⁹
homo eſt animal. Cōtra ptes ſpecie differunt et ſi
militer cōceptus ꝑdicati ſic quidam querūt an iſte
differunt ſpecie omnis homo eſt et homo eſt q̄ꝛ in
ſūmulis dr̄ ꝙ q̄ntitas ſe tenꝫ ex pte mãe ⁊ nō ex pte
forme a qua tm̄ ſumitur ſpes rei. Sꝫ circa hec Dubi
tatur an falſitas ſit ens poſitiuum et dicit ſ.t.ibidē
ar.4.ꝙ verum et falſum non opponūtur priuatiue
ſed contrarie vide ibidem ad tertium. Sꝫ tunc que
ritur in quo eſt falſitas ſubiectiue et ad cognoſcen
dum an veritas ſit in rebus.

Pro quo ſciendum ꝙ veritas partim habet eſſe ī
anima et partim ī re extra q̄ꝛ veritates dicit relati
onē rei ad animam cum ſit adequatio rei et ītelle=
ctus vnde veritas habet eſſe ꝯpletum in anima et
non in re extra ⁊ hec adequatio eſt ſicut relatio mē
ſure ad menſuratū ita ꝙ veritas formaliter eſt re
latio menſurati ſꝫ multa de hac materia dicta ſunt
in logica ideo nunc ſupſedeo vnde ſolet queri an ī
tellectus ſit verus ītelligēdo vniuerſale cū nullū
tale ſit in re et hoc probat martinus de magiſtris ī
4.queſtione de fortitudine. Ad octa.argu.ptꝫ ꝑ cō
ſilium conſtanſienſe vide in logica.

¶ Cōtra hec arguitur primo quia bonū et malum
ſunt in rebus et nō in ītellectu ſed verū eſt quoddā
bonum intellectus et falſitas eſt quedam malicia
eius ergo iſta non ſunt in ītellectu. Item obiectū
intellectus nō eſt in ītellectu nec obiectum viſus
eſt in viſu ſed verū eſt obiectum intellectus vt.cō=
muniter dicitur igitur.

¶ Secūdo ſi veritas eſſet ī ītellectu maxime eēt
in eo ſicut in cognoſcente ⁊ ſimiliter falſitas. Per
hoc enim intellect⁹ differt a ſenſu ſꝫ hoc nō ſufficit
quod probatur quia tūc falſitas eſſet in deo q̄ꝛ ipſe
cognoſcit falſitatem. Itē falſitatem eſſe in aliquo
vt in cognoſcente non eſt falſitatem eſſe in aliquo
quia intellectus cognoſcens falſitatem eſſe falſi=
tatem eſt verus ergo in ipſo vt ſic nō eſt falſitas.

¶ Tertio. falſitas eſt ī eo quod determinat ſꝫ fal=
ſitas denominat rem ipſam. vnde auricalcū dicitur
falſum aurum / ergo falſitas eſt in rebus et non in
intellectu.

¶ Quarto vel falſitas eſt ens reale vel ens ra=
tionis ſi primū ergo cauſatur a deo et tūc ante mū
di creationē fuiſſet aliquod ens reale aliud a deo
q̄ꝛ falſū erat deum non eſſe. Itē ſi eſt ens rationis
vel relatio realis queritur ad quid terminatur.
Item ens rationis nō cōtrariatur enti reali ergo
ſi falſitas eſt ēs rōis ſequit̄ ꝙ nō ꝯtrariat̄ veritati

¶ Quīto arḡ ꝙ veritas et falſitas non cōtrariant̄
q̄ꝛ tūc cōtraria eſſent in eodē ītellectu q̄ꝛ pono ꝙ
ſortes formet iſtā diſiūctiuam.ſ.plato eſt vl' plato
non eſt tūc in intellectu ſuo ſūt due cathegorice cō
tradictorie quarū vna eſt vera et altera falſa ergo
veritas et falſitas ſunt in eodem antecedens ptꝫ
ex commentatore ſexto methaphiſicorum capitu.
8 Itē ſ.t.dicit ꝙ īcōtinēs hꝫ duas maiores ſe dſub
ſumit ſub 2ª vt nl'lū malū ē faciēdū ⁊ oē delectabile

eſt proſequendum ſed hoc eſt delectabile ergo eſt
proſequendū.ſ.t.de ma.q.3.ar.9.ad 7m. ſed ex iſto
non habetur ꝙ contraria ſunt ſimul ſȝ ꝙ plura in-
telligat Itē probo ꝙ falſitas non dicit ens poſiti-
uū qꝛ nulla re exiſtente adhuc falſū eſſet ſortē eſſe
quia ſuū contradictoriū eſſet verū cum neceſſe ſit
alterum contradictoriorū eē verum.

Sexto vel in ſola cōpoſitione et diuiſione ē ve-
ritas/fl'itas vel etiā itelligē° q̇dditatē forte dicis q̄ i
ꝯpōne veritas ſicut i cognoſcēte v'itatē vel fl'itatē
et in ſimplici apprehēſione eſt veritas vel falſitas
aliquando per accidens Contra poſſumus forma
re hanc prepoſitionem in intellectu homo eſt aīal
non cogitando an ſit vera vel falſa ergo in ꝯpoſiti
one non eſt veritas vel falſitas tanꝗ̄ in cognoſcē
te Itē probo ꝙ nūꝗ̄ in ſiplici apprehēſione eſt fal
ſitas ꝑ accidens qꝛ tunc apprehendēs chimerā er
raret et itellectus ſuus eſſet falſus quod eſt falſū
qꝛ vt dr̄ in 1.phi.dictio ſiplex non ſignificat verum
neqȝ falſum.

Septimo vel veritas que eſt in itellectu eſt ēs
reale vel ēs rationis non primū qꝛ 6.metha. verū
diſtinguit̄ cōtra ens reale nec habet eſſe niſi ꝑ ope
rationem intellectus eſt enim quedam conformi-
tas/inſequens operationem intellectus appre-
hendens rem ſicut eſt nec ſecū.qꝛ bonū eſt ens rea
le ſȝ veritas eſt bonū intellectus Item tūc veritas
eſſet nichil ⁊ ꝑ cōſequens laborantes ad ſciendūȝ
veritatem laborarēt ad ſciendum vnū nichil quia
omne ens rationis nichil eſt qꝛ aliquid ⁊ res cōuer
tuntur ergo quod non eſt res eſt nichil.

Octauo queritur in quo formaliter eſt veritas
quia eſt verū ſortem currere. Forte dicis ꝙ eſt ſub
iectiue in itellectu. Contra cōpoſitio que eſt in in
tellectu ſignificat verū vel falſum ſignificatū autē
eius eſt obiectum ergo in obiecto eſt ſubiectiue ve
ritas ſicut enim ſanitas non eſt i vrina qꝛ eſt ſignū
eius ita nec veritas in mente qꝛ eſt tm̄ ſignum eiꝰ
Item omnis reſpetus eſt in ſuo fundamento ſȝ fū
damentū veritatis eſt in re. Item quicquid eſt in i
tellectu eſt vera res oporteret ergo ꝙ veritas ite
rum per aliam veritatem eſſet vera. Nec poteſt di
ci ſecūdum.ſ.ꝙ veritas ſit ſubiectiue i rebus quia
aliquando res de qua formatur propoſitio vera nō
eſt a parte rei vt pȝ dicendo adam eſt homo vel nul
la chimera eſt. Item dicendo homo non eſt aſinus
quero vel illa veritas eſt in homine vel in aſino nō
eſt potior ratio de vno ꝗ̄ de alio igitur ⁊c.

Nono ar̄ ex lactantio in libro de opificio dei ꝓ
bando ꝙ ſenſus nūꝗ̄ decipitur etiam ꝑ accidens
qꝛ quod eſtimemus vnam rem eſſe duas non eſt ex
defectu ſenſus ſed potius intellectus. Sen
ſus enim naturalit̄ repreſentat rē ſicut eſt et ſupra
facta ſunt multa argumenta de ſenſu an decipiat̄
Decimo arguitur.ſi viſus deciperetur per accidēs
hoc maxime eſſet per colorem cauſatum ex tran-
ſitu radij ſolaris per vitrum: Sed hoc eſt falſuȝ qꝛ
quero a quo cauſatur talis color cōtra parietē non
a ſole oportet agēs eſſe ſimul cuȝ paſſo nec ab aliq̄
alio Itē ſi ſenſus decipitur ſequitur ꝙ nō poſſumꝰ
aliquid certitudinaliter demōſtrare quia nō poteſt
eſſe maior certitudo in cōcluſionibus ꝗ̄ i pricipijs

Undecimo querit̄ de intellectu āgelico quomō
per reſpectū ad ipſum aliquid dicitur verum quia
eius cognitio nec cauſatur a rebus nec ē cauſa reȝ

Ad 1.dr̄ ꝙ etiam aīa eſt ſubiectuȝ bonitatis vel
malicie vt pȝ de bonitate morali et ideo non ſolū
in rebus extra animā eſt bonitas ſȝ iō in rebꝰ dicit̄
eſſe bonitas et non veritas quia bonitas reruȝ nō
ē ex actu appetitꝰ ſicut veritas ē ex actu itellectus
Ad aliud dictū ē ſupra quō v'ū ē obiectū itellectus

Ad 2m.dicitur ꝙ deus cognoſcit falſū et etiā co
gnoſcit malum tm̄ propter hoc malū non dicitur eē
in eo ſed an deus ſit propoſitio falſa videt̄ ꝙ non qꝛ
tunc in ipſo eſſet falſitas vnde deus nō componit
nec diuidit Secūdo dicitur ꝙ falſitatem eſſe in ali
quo vt in cognoſcēte non eſt tm̄ cognoſcere falſita
tem ſȝ eſt habere ꝯceptum rep̄ſentantē rem aliter
eſſe ꝗ̄ ſit vel eſt app̄hēdere vniformitatem rei ad i
tellectū vbi tamen eſt vniformitas.

Ad 3.patuit in primo phi.in rebus enim ipſis ē
quedam veritas et in itellectu noſtro et in deo.

Ad 4.dictū eſt ibidē ꝙ deus eſt veritas et ſic ve
ritas fuit ab eterno tamen nulla erat falſitas nec
aliqua propoſitio falſa fuit tūc formata. Sȝ querit̄
an ſicut eſt aliqua relatio rei ad itellectum ita etiā
ſit aliquis reſpectus rei ad voluntatē et ſi ſic querit̄
tur an cōparatio cauſata in obiecto ꝑ actum volun
tatis ſit relatio rationis vnde multi dicunt ꝙ deus
prius voluit ſortē fore ꝗ̄ iudicaret ipſū fore. Que
ritur ergo an illa habitudo volūtatis ad rē volitaȝ
ſit relatio realis vel rationis non ſecūdum qꝛ non
cauſatur ꝑ actum cōparatiuum noſtri itellectus ſi
per actum volūtatis. poteſt dici ꝙ ideo eſt relatio
rationis qꝛ non habet eſſe niſi in intellectu vel per
voluntatē que aliquomodo rationalis eſt 2.dicitur
ꝙ non omnis relatio rationis fit per actū intelle-
ctus qꝛ aliqua eſt relatio rationis fantaſie ad fāta
ſiatū iſta tamē ꝓcedit actum intellectus.

Ad 5.videtur ꝙ due propoſitiones nō poſſunt
eſſe ſimul in itellectu qꝛ non poſſumꝰ plura intel-
ligere Sȝ contra tūc nūꝗ̄ aliquis poſſet ſcire vere
ſe intelligere lapidem qꝛ adueniente iſta ſecūda i
tellectione ceſſat prima Forte dicis ꝙ per iſtā ſecū
dam ego etiam intelligo lapidem. Contra tūc iſta
ſecūda itellectio habebit duo obiecta.ſ.itellectio-
nem et lapidem. Forte dicis ꝙ plures intellectio-
nes ſubordinate pn̄t eē mō ſic ꝓpō v'a ꝓpō fl'a nō
ſubordinātur et ideo nō ſunt ſimul licet vna hypo
tetica ſit in mente que tamen eſt ſimplex qualitas
nec icōuenit deū cāre accn̄s falſitatis ſicut cauſat
ſubſtātiam odij.

Ad alia ſatis patet ex primo perihar.

Si dicatur falſitas ē in adequatio ergo non eſt
ens poſitiuū. Item .ſ.t.de veri.q.1.ar.10.ad.3m.dr̄
nichil ſimpliciter eē falſū lȝ aliquid ſimpliciter ſit
malū ğ ſiplicit̄ falſitas nichil ē. Itē ar̄ ꝙ ꝓprie in
ſēſu ſit falſitas ſicut in itellectu qꝛ ꝓprie i intelec-
tu dr̄ eē falſitas qꝛ nō ſolū app̄hēdit ſȝ iudicat ſȝ ēt
ſēſꝰ iudicat vn̄ viſꝰ diſcernit iter albū ⁊ nigrū vt dr̄
ſupra lcȝ nō diſcernat iter colorē ⁊ ſonuȝ lȝ ergo in
ſēſu apprehēdēte nō ſit proprie falſitas tm̄ i ſuo in

dicio põt eẽ falſitas ꝓprie vt videtur ex.ſ.t.de veri.q.1.ar.11.

¶ Dicẽdũ ꝙ oẽ cõtrariũ ẽ ens poſitiuũ tñ icludit aliquo mõ priuationẽ ſui oppoſiti.2º.dico lʒ aliqd dicatur eẽ poſſibile alicui tñ eẽ falſũ ẽ eẽ falſũ ſimpliciter vt dicit ſ.t. de po.q.6.ar.1.ad 15.⁊ ideo aliquid ẽ falſũ ſiplicit' Nec ad falſũ ſufficit rẽ alit' eſſe in ſe ꝗ̃ i itellectu q'r tũc itellect⁹ eẽt falſ⁹ itelligẽdo vniuerſale vt dicit ſ.t.de po.q.7.ar.6.

AD 4m.ſic proceditur videtur ꝙ ſubſtãtia intellectiua non vniatur corpori quia in tertio de aĩa phi. dicit ꝙ ſẽſitiuuʒ nõ ẽ ſine corpore intellectus autem eſt ſeparatus per intellectum autẽ itelligit animã humanaʒ igitur anima humana non vnitur corpori. Item vl' vnitur per ſe vel per accidens nõ primum q'r vnit' per vnionem que eſt accidens ergo vnitur per accidens nec ſecũdum quia tunc ex ipſa ⁊ corpore nõ fieret vnum per ſe contra phi in ſecũdo de anima. Sed contra per diffinitionem anima eſt actus corporis organici phiſici ergo i format corpus phiſicũ

¶ Reſpondeo dicendũ.hic videnda ſũt 3a. ¶ Primo an aĩa intellectiua a qua homo denomiatur intellectiuus ſit ſubã ſeparata vel forma hominis.

¶ Secundo an ſit vnus intellectus in oĩbus hominibus Et non capio intellectũ pro accidente de 2a ſpẽ qualitatis ſed pro ſubã a qua homo dicitur intellectiuus. ¶ Tertio an aĩa cõueniẽter vnitur tali corpori. ¶ Quantuʒ ad 1m dicit San. Tho.li.2º contra gen.ca.57.ſcdʒ platonẽ nulla ſubã intellectualis poteſt eſſe forma corporis.ſed quia huic poſitioni ipſa hominis natura cõtradicere videbatur quia homo cõponitur ex aĩa intellectuali et corpore ideo plato dixit animam vniri materie ſicut motor mobili et nauta naui Sed contra tunc ex aĩa ⁊ corpore non fieret vnum ſimpliciter et per ꝯñs homo non eſſet ens ſimpliciter ſed ens per accidens ideo coactus fuit plato ad dicendum ꝙ ipſa anima vtens corpore eſt homo Sed contra tunc homo nõ eſſet ſenſibile naturale quod eſt falſum quia ẽ aĩal Item tunc corpus viuum ⁊ mortuuʒ eſſent eiuſdẽ ſpeciei quia in morte non aufertur niſi motor ꝑ cuius ablationem non variatur ſpecies mobilis.

¶ Sed ad hec diceret plato ꝙ licet anima rationalis vniatur tantũ ꝑ modũ motoris tamen in homine ſunt due alie anime informantes.ſ.nutritiua et ſẽſitiua Sed contra vnitas rei eſt forma ergo ſi i homine ſunt plures forme ſequitur ꝙ non ſit vnum ſimpliciter Forte dicis ꝙ non ſunt in eadem parte quia anima rationalis eſt in cerebro et nutritiua in epate et concupiſcibilis in alia parte.ſ. in corde Contra in parte animalis deciſi eſt ſenſus ⁊ appetitus Propter hec alexander dixit intellectũ poſſibilem eſſe in nobis per informationeʒ Sed dixit ꝙ non fundabatur in aliqua ſubſtantia intellectuali.ſed ꝯñtem cõmixtionem elementorum et per ipſum intellectum poſſibilem homo eſt in potentia ad recipiendum influentiam intellectus agentis qui ſemper eſt in actu et ſecundum ipſum eſt quedã ſubſtantia ſeparata vnde pʒ ꝙ aliquis intellectus eſt in nobis et aliquis eſt ſeparatus Sed hec poſſitio eſt falſa quia ſecundũ ariſto. intellectus poſſibilis non eſt immixtus corpori alias eſſet quedaʒ natura ſenſibilis ſicut odor et ſapor Item ſecũduʒ eum intellectus poſſibilis non intelligit ſed eſt ꝑparatio ad intelligendũ.ſequitur ergo ꝙ homo nõ intelligit per aliquod principium quod ſit in eo vide San.Tho.ibidem ca.62. ¶ Tertia eſt opinio auerrois Quibuſdam videtur ꝙ ſ.t.ſibi falſo imponit intellectum poſſibilẽ eſſe ſeparatũ ab homine ſecundum eſſe. Dicentes ꝙ intentio Cõmentatoris fuit ꝙ aĩa intellectiua det homini eſſe formaliter. Sed contra hoc arguunt alij ſupponentes ꝙ anima intellectiua eſt compoſita ex intellectu agente et intellectu poſſibili queʒ ipſe vocat intellectũ materialem. Secundo ſupponunt ꝙ impoſſibile ẽ aĩam intellectiuam eſſe vnitam materie ſecunduʒ eſſe.quia intellectus aut eſt ipſa ſubã aĩe.aut eſt eius propria paſſio. Tunc ſic ſi aĩa intellectiua eſſet vnita materie ſecũdũ eſſe.ſequitur ꝙ eius ſubã eſt corpus aut virtus in corpore ſed hoc eſt falſum ſecundum Cõmẽtatorem.diceteʒ in tertio de aĩa ca.4.qm̃ autem ſubã recipiens has duas formas neceſſe eſt vt non ſit corpus nec virtus in corpore

¶ Et hanc fuiſſe opinionem Cõmentatoris credunt Albertus Scotus Gregori⁹ ⁊ egidius. ¶ Unde Notandum ſcdm Cõmentatorem ꝙ intellect⁹ poſſibilis non ꝯtinuatur nobis actu in etate pueri li ſed tñ in potentia donec habet vſuʒ rationis q'r tunc habet aliquã intellectionem Et quia puer eſt eiuſdem ſpẽi cuʒ viro ideo dicit ꝙ homo non ꝯſtituitur in ſpecie humana per intellectum poſſibilem q eſt ſubã ſeparata. Et poteſt dici aĩa intellectiua.

¶ Sed queritur Per quid ergo hõ eſt formal'r hõ et animatus. Dicendum ꝙ hoc eſt per aĩam cogitatiuam ideſt per aĩam cuius ſuperior virtus eſt potẽtia cogitatiua que dr̃ ratio particularis formãs ſillogiſmos expoſitorios vt ſupra dictum eſt.

¶ Preterea ſciendum ſecundũ eũ ꝙ intellectus poſſibilis eſt ſubſtantia ſeparata et pura potentia in genere rerum intelligibiliũ de ſe nullam habẽs ſpeciem intelligibilẽ per quam poſſit actu intelligere reducitur tñ ad actũ per intellectũ agentẽ. q eſt alia ſubſtantia ſeparata Solus tñ intellectus agens non ſufficit ſed oportet ꝙ fantaſmata concurrant et ideo fantaſmata copulantur propter hanc actionẽ intellectui poſſibili ſicut etiam motor vnitur mobili Et quia iſta fantaſmata ſunt in homine Propter hoc per predictam vnionem quia intellectus poſſibibilis vnitur nobis dicimus intelligere ipm tñ intelligere non eſt i nobis ſubiectiue ſed ẽ ſubiecctiue in intellectu poſſibili Ex quo pʒ ꝙ ſecũdũ eũ intelectus poſſibilis nõ ẽ fofa dãs nobis eſſe ſed opationem ſecundũ denominationẽ Sed vtrũ intellectus poſſibilis cõponat homieʒ.

Quidã dicũt ꝙ homo dupliciter accipit'. Primo ꝓ cõpoſito ex materia ⁊ aĩa cogitatiua. Scdo pro cõpoſito ex homine primo modo et aĩa intellectiua.

Cõtra hãc opnionẽ arguit ſ.t.in q.de aĩa ar.2º. Et 1.p.q.76.ar.1.quia ipoſſibile eſt fantaſmata a-

gere in ſubſtãtiã ſeparatã alias fãtaſma meũ poſſꝫ
agere in ãgelũ. Forte dicis ꝙ verũ eſt virtute intel
lectus agentis. Sed hoc dato adhuc ꝑ hoc non di
cemur intelligere Colores eñ non dicũtur ſẽtire
licet cauſent ſenſationẽ, ergo licet fãtaſma noſtrũ
cauſet intellectionẽ in ĩtellectu poſſibili tñ ꝑ hoc
non dicemur intelligere ſi ſit ſubſtantia ſeparata.
Item ſubſtantia ſeparata ex hoc ꝙ eſt ĩmaterialis
de ſe eſt intellectiua ſicut alie intelligẽtie ergo nõ
accipit cognitionẽ a rebus materialibus qꝛ alias
ſequeretur ꝙ ſecluſis fãtaſmatibꝰ noſtris illa ſub
ſtantia ſeparata nichil ĩtelligeret. Item in nobis
eſt volũtas ergo et ĩtellectus. Añs ptꝫ quia alias
non diceremur ĩiuſti nec peccare nec heretici qꝛ ꝑ
intellectionẽ vel volitionem que non eſt in nobis
ſubiectiue non dicimur mali. Forte dicis ꝙ de noĩa
mur heretici ꝑ intellectionem que eſt in ſubſtãtia
ſeparata ex hoc ꝙ ipſa cõtinuatur nobis modo ſu-
pradicto .ſ. qꝛ recipit intellectionẽ a noſtris fanta
ſmatibus. Cõtra actiones illius ſubẽ ſeparate nõ
ſunt in nr̃a poteſtate. Preterea quero ſcd̃m eũ q̃d
eſt puer vel eſt ſubã vel rõnalis. Si 2m ergo habet
intellectum. Itẽ oĩs actio ꝓuenit ab aliquo princi
pio intrinſeco. ſꝫ intelligere eſt actio hoĩs ⁊ hõ for
maliter intelligit ꝑ intellectũ. Forte dicis ꝙ intel
ligere eſt actio pro q̃to cauſatur a fantaſmatibus
eius. et hõ non intelligit foŕaliter ſed vnitur ſubẽ
ſeparate que formaliter intelligit Sed contra tũc
poſſet dici ꝙ equꝰ intelligit quia eadem facilitate
dicetur ꝙ fantaſmata equi cõcurrunt virtute ĩtel-
lectus agentis ad cauſanduꝫ aliquid in intellectu
poſſibili et ſic dicetur ſibi vniri. Itẽ ſi intellectus a
gens eſſet ſubã ſeparata ſequeret ꝙ intelligeret
quod eſt contra phm̃ in 3o de aĩa. Alterꝰ Notandũ
¶ Quantũ ad 2m ꝙ non eſt vnus intellectꝰ nume
ro in oĩbus hominibus, ſicut dicit Cõmen. ponens
ꝙ eſt vnus intellectus numero ſcd̃m ſubãm ꝑ queꝫ
oẽs homines intelligũt Cõtra intellectꝰ eſt prima
ꝑfectio hoĩs. ergo eſt aliquid hoĩs. ergo multiplica
tur ad multiplicationẽ hoĩm. Itẽ tunc ſortes ⁊ pla
to eſſent idẽ homo quia haberẽt eandẽ aĩam intel
lectiuam. Itẽ ſortes eſſet anteq̃ eſſet generatꝰ qꝛ
intellectus eiꝰ fuiſſet in alio homine Sꝫ hoc reſpõ
deret ꝙ aĩa intellectiua non eſt forma hoĩs. Sed
hoc iam improbatũ eſt. Itẽ poſſibile eſt me aliquid
intelligere te illud non intelligente. ergo non ha-
bemus eundẽ intellectũ numero. Itẽ tunc contra
ria in eſſe intenſo eſſent in eodẽ. quia poſſibile eſt
me intenſe aſſentire. et te intenſe diſſentire. Iteꝫ
ego poſſum ſcire quicq̃d eſt in intellectu. et nõ poſ
ſum ſcire quicq̃d eſt in ĩtellectu tuo ergo nõ ſũt idẽ
intellectus Forte dicis ꝙ ſoluꝫ ſequitur ꝙ non ſũt
eadẽ fantaſmata quod ſufficit Contra diuerſa fan
taſmata non ſufficiunt ad hoc ꝙ cõtraria ſint in eo
dẽ ſꝫ ſtat ſcire ĩtellectũ meũ ſcire. et te opinari idẽ
Item ſequeretur ꝙ duo accidẽtia eiuſdẽ ſpẽi eſſẽt
in eodem. quia ſtat me ⁊ te intelligere idẽ. Itẽ que
ro an iſte intellectus qui eſt ſubã ſeparata poſſit re
cedere a fantaſmatibꝰ tuis qñ vult et ſi ſic ſequitur
ꝙ ſepiſſime nichil intelligeres magis q̃ beſtia.
Item poſtq̃ puer deuenit ad vſũ rõnis quero q̃s
adducit iuxta fantaſmata iſtam ſubãm ſeꝑatã que
eſt in alio homine. Dicendũ eſt ergo ꝙ intellectus
poſſibilis et intellectus agens ſunt duo accidẽtia
realiter diſtincta. inherẽtia ipſi aĩe ſi tñ intellectꝰ
caperetur pro ſubã intellectiua tunc intellectus ẽ
aĩa rationalis que vnitur corpori vt forma. Ex quo
patet ꝙ intellectus non eſt ſenſus capiendo intel
lectum primo° Nec ymaginatio qꝛ ſenſus eſt, in to
to cõpoſito vide S. T. li. 2o cõtra gen. ca. 78.
¶ Quantũ ad 3m dicit San. Tho. 1. pte. q. 76. ar.
5o. et. q. 91. ar. 3o. ꝙ aĩa cõueniẽter vnitur tali corpo
ri ſic diſpoſito. ſ. ꝙ eſt cõueniens organũ ſenſꝰ. Et
quia oẽs alij fundantur ſupra tactum. ad organum
aũt tactus requiritur ꝙ ſit mediũ inter ꝯtraria que
ſunt calida et frigida humida et ſicca. quoꝝ tactus
eſt aprehenſiuus. Ideo oportuit organum tactꝰ eſ-
ſe reductum ad equalitateꝫ ꝯplexionis vt eſſet me
lior ſenſus. Et ideo oportuit corpus cui vnitur aĩa
intellectiua eſſe magis reductum ad equalitatem
ꝯplexionis. Et propter hoc inter cetera animalia
homo habet optimũ tactum. Et ſi queratur ex quo
anima eſt immortalis. nonne melius fuiſſet dare
corpus immortale vel aliud magis pulchrum. Di-
cendum ꝙ artifex non eligit materiam optimam
abſolute ſed materiam magis conueniẽtem ad ex-
ercendum operationes ipſius forme Primus arti
culus adhuc patet ex clementinis. de fide catholi
ca vnde heretici ſunt alij.
¶ Contra hec arguitur primo ꝙ intellectus non
vnitur corpori vt forma qꝛ tunc corpus eſſet orga-
num eius quod eſt impoſſibile vt probat phũs i 3o.
de aĩa. Sed dices ꝙ intellectus id eſt potentia in-
tellectiua non habet organum ſed ipſa eſſentia a-
nime intellectiue vnitur corpori vt forma Contra
effectus non eſt ſimplicior ſua cauſa ſed potentia
anime eſt effectus eſſentie eius quia omnes potẽ
tie fluunt ab eſſentia anime Nulla ergo potentia
anime eſt ſimplicior eſſe anime Si ergo intellectꝰ
nõ poteſt eſſe actus corporis ſequitur ꝙ anima in
tellectiua non poteſt vniri corpori vt forma.
¶ Secundo oĩs forma vnita materie indiuiduat
per materiam ſi ergo anima intellectiua vnitur
corpori vt forma oportet ꝙ ſit indiuidua ergo for-
me recepte in ea ſunt indiuiduate. Non ergo ani-
ma intellectiua poteſt cognoſcere vľia per ſpecies
quas recipit qꝛ ille ſpecies non ſunt vľes nec in re
bus extra animam reperitur forma niſi ſit indiui-
diuiduata Sed dices ꝙ forme intelligibiles id eſt
ſpecies ex parte ſubiecti ſunt indiuidue ſed non ĩ
q̃tum ſunt ſimilitudines rerũ repreſentantes res
ſecundũ naturam communem Contra forma eſt
principium oꝑationis et operatio egreditur a for
ma ſecũdum modum quo inheret ſubiecto q̃to enĩ
aliquid eſt calidum tantuꝫ calefacit ergo ſi ſpecies
rerum que ſunt in aĩa intellectiua ſunt indiuidua
te ex ea parte qua inherent anime cognitio que ſe
quitur erit indiuidualis et non vľis.
¶ Tertio. aĩa intellectiua nõ vnitur corpori niſi
mediante nutritiuo et ſenſitiuo ſed in potẽtia tm̃
quia phũs dicit in 2o. de anima ꝙ ſicut trigonũ eſt
in tetrogano ita ſenſitiuũ eſt in intellectiuo ergo

non eſt dicendum ꝙ anima intellectiua actu vnit
corpori.

¶ Quarto phūs dicit in.16. de animalibus ꝙ
non eſt ſimul animal et homo ſed primo eſt animal
poſtea homo ergo ꝑ aliud eſt animal et per aliud ē
homo ergo aīa intellectiua non eſt forma aīalis.
Item forma et materia et totū cōpoſitum ſunt ī ea
dem ſpē et genere quia forma nō eſt in ſpē niſi re-
ductiue. ſed anima intellectiua non eſt de genere
corporalium. ergo nō eſt forma materie corporalis

¶ Quinto ex duabus ſubſtātijs exñtibus in actu
non fit aliquid vnum. ſed tam corpus ꝙ̄ aīa intel-
lectiua eſt aliquid ſubſiſtens. ergo nō faciunt vnuꝫ
Item vnūquodqꝫ ſcðm ꝙ eſt ſic operatur. ſed aīa in
tellectiua habet opatione̅ per ſe ſine corpore. ſ. in-
telligere ergo non eſt vnita corpori ſcðm eſſe Iteꝫ
nullus artifex preſtat impedimētuꝫ ſuo opato. ſed
aīa intellectiua impeditur per corpus a cognitiōe
veritatis quia corpus quod corrumpitur aggrauat
aīam igitur. Item materia et forā nō contrariātur
ſed caro ꝯcupiſcit aduerſus ſpm̄ et econuerſo ſcðm
paulum. igitur.

¶ Sexto tunc aīa intellectiua eſſet determinate
nature quia vnitur corpori ſenſibili tanqꝫ organo
ſuo. et per ꝯñs non erit preceptiua oīm formaꝝ ſē-
ſibiliū. Per hoc em̄ phūs probat in tertio de aīa ꝙ
potentia intellectiua non habet organū corporale
et eque efficax videtur argumentum de aīa ſicut de
potentia eius Item omne quod recipitur ad modū
recipientis recipitur. Si ergo aīa rōnalis recipia-
tur in materia ſenſibili et quāta. ſequitur ꝙ eſt ſen
ſibilis et quāta ſaltē per accñs. Item quicquid reci
pitur in aliquo quod recipitur in materia. etiam ip
ſum recipitur in materia ſed ſpēs intelligibiles re
cipiuntur in aīa ſequeret ergo ꝙ reciperētur in ma
teria. quod eſt fl̄m quia abſtrahunt a materia.

¶ Septimo tunc aīa intellectiua haberet depen-
dentiam ad corpus forma em̄ ⁊ materia a ſeinuicē
dependent. hoc aūt eſt fl̄m qꝛ aīa intellectiua pōt
eſſe ſeparata ſcðm phm̄ 12° metaphiſice. T. C. 17.
vbi declaratur ꝙ cauſa formalis aliquando manet
poſt ſuū effectū qꝛ aīa rōalis manet homīe mortuo

¶ Octauo ſi aīa eſt forma corporis. oportet ꝙ aīe
et corporis ſit vnū eſſe. Nam ex materia ⁊ forma fit
vnū ſecundū eſſe. ſed aīe ⁊ corporis nō poteſt eſſe
vnū eſſe. quia eſſe corporis ē corruptibile reſultās
ex partibus quantitatiuis. Eſſe aūt aīe eſt incorru
ptibile et ſimplex. Item quorum eſt vnum eſſe. eo-
rum eſt vna operatio ſed aīe et corporis nō eſt vna
operatio ergo eorum nō eſt vnum eſſe.

¶ Nono arguitur ꝙ Cōmentatori īponuntur fal-
ſa dicendo ꝙ ſcðm eū aīa nō eſt forā corporis quia
Cōmentator exponēdo diffiōnem aīe, non excipit
aīam intellectiuam imo includit eam. ⁊ in tertio de
anima ca. 18. dicit de predictis duobꝰ intellectibus
ꝙ ſūt tanqꝫ virtutes forme noſtre. quia nichil agit
niſi per ſuā formā. Nos aūt intelligimꝰ qñ volumꝰ
Item ſcðm Cōmentatorē. Oīs ſubā eſt materia
vel forma vel totum compoſitū ſed aīa non eſt totū
ꝯpoſitum nec materia. ergo ſcðm eū eſt forma.

¶ Decimo imponitur Cōmentatori aliud fl̄m. ſ. ꝙ
fantaſma cauſat ſpēm in ītellectuꝫ poſſibilem ⁊ ꝙ
per hoc dicimur intelligere quia cāre ſpēm in alio
eſt magis intelligi. Itē fl̄m imponitur ſibi. 1. pte. q
76. ar. 1. dicendo ꝙ eadem ſpēs intelligibilis nūe
ro informat intellectum poſſibilē et fantaſiam hu-
manā. Et propter hoc dicimur intelligētes. Con-
tra Dicit auerroiſta. Cōmētator bene ſciuit ꝙ vna
et eadem forma numero non repreſentat vniuer
ſaliter et indiuidualiter. Spēs autem que eſt ī in-
tellectu repreſentat vniuerſaliter qꝛ eſt abſtracta
Fantaſma aūt indiuidualiter. Itē eadem forā nu-
mero non eſt in corpore et ſine corpore. Modo oīs
forma ꝑficiens fantaſiaꝫ eſt in corpore cū fantaſia
ſit virtus organica. Et oīs forma apud intellectuꝫ
eſt virtus ſine corpore Forte dicis ꝙ illa ſpēs licet
ſit vna numero. tñ eſt alia ſcðm eſſe quia aliud eſſe
habet in intellectu et aliud in fantaſia ſed hoc im
plicat contradictionē qꝛ virtus nūeralis forme nō
ſtat cū diuerſis eſſe ſimul cōueniente ipſi forme.
et item ſi habet aliud eſſe in fantaſia et in intelle
ctu hoc ideo eſt qꝛ in fantaſia habet eſſe indiuidua
le ſed vt ſic non eſt principiuꝫ intelligendi et ſic ho
mo non intelligeret per eam.

¶ Undecimo arꝛ pro opinione alexandri qꝛ tāte fu
it reputationis ꝙ aliqñ non reputabatur phi. niſi
fuiſſet alexādrinus et creditur fuiſſe vnus de opti
mis expoſitoribus ari. et ſic videtur ꝙ ſit ſibi credē
dum ſ. ꝙ anima intellectiua ſit materialis Itē the
miſtius et theophraſtus dixerūt ꝙ tam intellectꝰ
agens ꝙ̄ poſſibilis ſunt ſubſtantie ſeparate. Itē
auicēna dicit ꝙ ītellectus non eſt aliud ꝙ̄ ymagi-
natiua. Item ꝓpter humilitatem cōmenta. videt
ſibi credenduꝫ quia dicit ſuper hoc ſe velle aliquid
ſcribere qꝛ fratres videntes ſcriptū eius poterunt
ſcribere ſuas dubitationes et forte ꝑ illud inueni
ent verum ſi ipſe non inuenit videtur autem irra-
tionabile tātis philoſo. cōtradicere.

¶ Duodecimo arꝛ tunc forma hominis poſt morteꝫ
maneret et ſimiliter materia et ſic corruptio hoīs
non eſſet corruptio ſubſtātialis cū ibi nulla ſubſtā
tia corrūpatur. Item queritur ī quo eſt figura pro-
pria hominis nō in materia tm̄ qꝛ illa nō eſt ſubie-
ctū proprij accidētis ergo eſt in materia et forma
ergo forma hominis eſt partialiter figurata Forte
dicis ꝙ mors hominis eſt corruptio ſubſtātialis qꝛ
vnio anime ad corpus eſt q̄d ſubſtātiale. Contra il
la vnio eſt relatio Item īpoſſibile eſt ꝙ eadem for
ma ſecūduꝫ idē eſſe ſit inherens ⁊ poſtea ſubſiſtēs
qꝛ forma inherens habet eſſe a toto ꝯpoſito igitur

¶ Tertiodecimo ſi anima rationalis eſt forma ho
minis et cuiuſlibet ꝑtis ſeq̄retur ꝙ manus homi-
nis ītelligeret qꝛ habet ī ſe animā ītellectiuā ſed
hoc eſt falſū qꝛ non habet fātaſmata. Item licet a
nima rationalis nō eſſet forma hominis adhuc ꝑ e
am homo poſſet dici animatus et operari ſicut ce-
lum eſt aīatuꝫ ꝑ ītelligentiam aſſiſtentem ⁊ homo
beatus dicitur ītelligere ex hoc ꝙ eſſentia diuina
ſupplet vicem ſpeciei vnde eſt pͥcipiū ītellectio-
nis ergo aliqua ſubſtantia ſeparata poteſt eſſe pri
cipiū ītelligēdi in nobis Forte dicis ꝙ non qꝛ opor
tet ꝙ illud quo homo formaliter ītelligit ī formet

ipſū ſ; hoc e que bene cūcluderet de beato.

¶ Quartodecimo ſupra dictū eſt ꝙ potētia ab ariſtotele vocatur aliqñ itellectus paſſiuus ergo ab anima cogitatiua dicimur intelligētes et non ab anima itellectiua quod ſi ꝯcedas dicendo cū comē. ſubſtantiam itellectiuam eſſe ſeparatam ſequitur cōtra ariſto. in primo de aīa dicentem ꝙ hec nō eſt propria aīa intelligit ſed homo. Itē oē intelligēs vel eſt purus intellectus vel habet intellectū tāꝗ ꝑtem ſui. Item homo non eſt purus intellectus. ergo aīa intellectiua eſt pars eius.

¶ Quintodecimo arꝫ ꝙ ſit vnus intellectus in oībus. qꝛ deus poteſt ponere vnam aīam in diuerſis materijs ſicut duas aīas in vna materia. Scḋm pꝫ in monſtro vel in puero qui eſt in vtero matris cuiꝰ corpus cōtinuatur ꝑ vmbilicū cū matrice ergo ī eodem corpore ſunt due aīe. Scḋo oīm eſt vna materia quia materia eſt pura potentia ſed intellectus ſcḋm phm̄ eſt in potentia ad oēs formas intelligibiles ergo oīm eſt vnus intellectus. Itez ſeq̄retur ꝙ nunꝗ diſcipulꝰ poſſet habere ſciam quia ſcia doctoris non eſt arguitiua ergo nō pōt cauſare aliaꝫ ſcientiam in diſcipulo.

¶ Sextodecimo non valet argumentū. dicendo ꝙ tunc contraria eſſēt in eodem quia idem argumentum fieret. ſi vna aīa ſit in qualibet parte ſortis. qꝛ in vna poteſt aſcenderere ꝛ in alia deſcēdere. Itē ſi in quolibet homine eſſet alia aīa ſeq̄retur ꝙ nūc eſſent infinite aīe ſcḋm ariſtotelē. ſupponendo ꝙ ab eterno fuerunt hoīes et ꝙ aīa ſit īmortalis De hoc 3º phiſico. Forte dicis ſcḋm Cōmentatorē ideꝫ numero eſſet in diuerſis locis ſed ꝯtra ſcḋm catholicos. eadē numero eſt in capite et in pede. Itez arꝫ ꝙ aīa cōtinuatur corpori ſcḋꝫ modū cōmentatoris quia nō poteſt ſibi ꝯtinuari ſicut due q̄ntitates continue continuātur qꝛ aīa non habet q̄ntitatē. Item ſi ſortes eſſet homo ꝑ aīam rōnalem. ſequeretur ꝙ ſortes ſcḋm ꝙ homo eſſet incorruptibilis.

¶ Decimoſeptimo intellectus poſſibilis denudatur ab oī eo quod intelligitur. qꝛ nichil eſt eorum q̄ ſunt ante intelligere. vt dr̄ in 3º de aīa. Sed vt dr̄ in eodē. ipſe eſt intelligibilis ſicut et alia ergo ipſe eſt denudatus a ſeipſo et ita non habet vñ poſſit multiplicari in diuerſis. Item ſcḋm phm̄ hic idem eſt intellectꝰ et quod intelligēs ſed id quod intelligitur eſt idē apud oēs ergo intellectus poſſibilis eſt vnus in omnibus hominibus.

¶ Decimooctauo nichil operatur niſi vbi eſt ſed intellectus poſſibilis oꝑatur vbiꝗ intelligit eni que ſunt in celo et in terra. igitur vnus eſt in omnibus hominibus. Itē multiplicatio numeralis eſt ꝑ materiam. ſed intellectꝰ nō habet materiā. Sꝫ dices ꝙ intellectus ideſt aīa intellectiua habet materiā in qua eſt. ſ. corpus humanū per quod indiuiduaṫ. Contra principia indiuiduātia debēt eſſe de eſſētia indiuiduati ſed corpus non eſt de eſſentia aīe. Item ceſſante cā ceſſat effectus. ſi ergo aīa intellectiua multiplicatur per corpus ſeq̄tur ꝙ poſt mortem nō ſunt plures aīe. Item eſſe aīe non dependet a corpore nec vnitas eius.

¶ Decimonono. Eſt vna lux illuminās omēs colores. ergo vnus intellectus agēs illuiās oīa fātaſmata. Item ſi intellectus agens eſt aliquid aīe ſequitur ꝙ aīa eſt ſimul in actu et in potentia. quia intellectus agēs eſt ſemper in actu et intellectꝰ poſſibilis in potentia.

¶ Uiceſimo arguitur ꝙ aīa non cōuenienter tali corpori vniatur per argumēta epicurioꝝ que ponit lactantius. Iſti dicunt naturā eſſe nouercā et non mr̄em humani generis. qꝛ homo naſcitur inops et infirmꝰ et flens. alia aūt aīalia in pedes ſuos mox erigūtur. cū armis naturalibus hō aūt non poteſt ſe mouere. Itē hoīs educatio ꝯſtat maximis laboribus. alia aūt aīalia facilius nutriūtur a ſuis. Itē homo in vita ſua habet multas infirmitates. et ſepe cito moritur Cum aūt hēat aīam nobiliſſimā vꝛ detur eis ꝙ ſaltem nō deberet mori niſi haberet cētum annos. Itē videṫ lucretio ꝛ ꝙ oculi impediūt hoīes a videndo. ſicut fores īpediūt introitū domꝰ

¶ Uiceſimo primo. homo habet aīam nobiliſſimā ergo corpus ſuum nō debet eſſe de terra. Sꝫ dices corpus ſuum eſt nobiliſſimū quia eſt recte figure. Contra tunc arbores haberent corpꝰ nobiliſſimuꝫ Plura alia argumenta valde pulchra ponit S. T. in. q. de aīa. ar. 8. et. 1. ꝑte vbi ſupra.

¶ Ad primū dr̄ ꝙ aīa eſt actus corporis organici. non tñ ſcḋm quālibet potentiā cū aīa hūana excedat ꝓportionē corporis. et ideo intellectꝰ nō excedit totalē eſſentiā aīe ſed eſt ſupremū in ipſa.

¶ Ad ſecundum dicitur ꝙ intellectus dat formis intellectis vl'itatem inq̄tum abſtrahit eas a principijs materialibus indiuiduantibus vñ non oportet ꝙ intellectus ſit vl'is ſed ꝙ ſit īmaterialis vide San. Tho. in. q. de aīa. ar. 2. ad 5m. 6m. et 7m.

¶ Ad tertiū dicitur ꝙ nō eſt omnino ſimile de figuris et de anima qꝛ aīa rationalis non differt eſſentialiter a ſenſitiuo. ¶ Ad quartū dictum eſt ſupra de ēbrione vꝫ dicitur ꝙ prius apparent operationes animalis ꝗ̄ hominis Ad aliud dicitur ꝙ anima eſt in genere aīalis et ī ſp̄e hominis ꝑ reductionē. ¶ Ad quintū dicitur ꝙ aīa non eſt aliquid per ſe ſubſiſtens in ſp̄e completa quomodo autem anima eſt per ſe ſubſiſtens declarat ſ. t. q. de anima ar. 1. vbi dicit ad priꝰ ꝙ licet aīa habeat ens ꝯpletum tñ non habet ſp̄em ꝯpletam nec per ſe eſt vnus gradus entiū. Ad aliud dr̄ ꝙ aīa habet operationem in qua nō cōmunicat corpus ex ea parte qua ſuperat proportionē corporis. Ad aliud dr̄ ꝙ per corpus diſtictius anima cognoſcit vt ſupra dictum eſt Alij dicunt ꝙ ratione pcti ipſius ade corpus īpedit animā et caro repugnat ſpiritui ſꝫ tunc queritur an homo ꝓductus in puris naturalibus haberet ſenſualitatem repugnantem rationi videtur ꝙ ſic qꝛ ſenſualitas fertur in oē bonum ſenſibile. Itē tunc poſſet cognoſci per rationem naturalē hūc ſtatum nō eſſe nālem qꝛ ſētimus rebellionem Alij autē ponūt ꝙ hō ī puris nālibus nō haberet carnem ꝯcupiſcentem aduerſus ſpiritū quia hoc ē pena peccati qꝛ aliqñ eſt inuoluntarium Itē anima ſecūduꝫ ſupremam potentiā habet diuinū naturale ſuper īferiores potentias ſed hoc non aufertur niſi per peccatum. Sed de hijs alias.

¶ Ad ſextum dr̄ ꝙ ea parte qua excedit non eſt organum corporis ſēſibilis. Sꝫ ↄtra tunc homo inq̄ꝫtum homo nō itelligeret qꝛ nō eſt homo niſi per vnionem anime ſꝫ non eſt itellectiuꝰ ex vnione ad corpus ſēſibile ſed ea parte qua excedit. Dicēdum ꝙ iſte exceſſus non eſt per ſeparationem. Ad aliud patet per idem quia quando illud qud recipitur excedit receptū tunc non oportet ꝙ ſibi cōformetur. Si dicatur q̄ꝫtitas recipit̄ i ↄpoſito ex materia et anima rationali ergo aīa ē q̄ꝫta p accn̄s negat̄ ↄn̄a.

¶ Ad ſeptimū concedo ꝙ anima depēdet a corpore q̄ꝫtū ad ↄplemēum ſue ſpeciei.

¶ Ad 8m dr̄ ꝙ eſſe exiſtentie corporis hominis dr̄ corruptibile non abſolute ſed inq̄ꝫtum corpus per corruptionē deficit ab illo eſſe quod erat cōe ſibi et aīe Ad aliud dr̄ ꝙ bn̄ cōcluderet ſi corpꝰ pticiparet eſſe aīe ſcd̄m totam ſuā nobilitatē et virtutē. et tō eſt aliqua opatio aīe in qua nō cōicat corpus.

¶ Ad 9m dictū eſt ſupra quomō duplr aliq̄d eſt forma corporis. ¶ Ad 10m videtur difficile inuenire aliū modum niſi dicatur ꝙ in aīa cogitatiua producitur intellectio quod eſt impoſſibile. Quidā dicūt ꝙ ſpēs intelligibilis eſt in fantaſmate ſubiectiue ideſt obiectiue. S. T. ↄcedit auerroi deſtruxiſſe totam phīam opuſ. 16 quod plixe diſputat de tota iſta materia durandꝰ in 2o diſ. 16. dicit eū valde delirare cum iſtis ſpeciebus.

¶ Ad 11m i eodē opu. ſ. t. valde pulchre impugnat oēs phōs. et hoc ſufficit qꝛ ipſi ſibiinuicē ↄtradicūt cōtradictoria aūt nō poſſūt eſſe ſimul vera.

¶ Ad 12m dr̄ ꝙ gn̄atio hoīs eſt vera gn̄atio. ⁊ mors eius vera corruptio ꝑpter ſepationem forme a materia. et forma totius corrūpitur. Ad alia ſatis dictum eſt. et ad 13m. Nec aliquis dicit ꝙ ꝑpter ſolaꝫ vnionem eſſentie diuine dicamur intelligere. quia tunc per hoc diceremur ↄprehendere deū. Secundo dr̄ ꝙ eſſentia ſupplet vicē ſpēi ꝑ q̄ꝫto cauſat intellectionē que cōiter a ſpecie cauſat̄. Sꝫ an deus ſe ſolo poſſet eſſe principiū nr̄e intellectionis Dicendum ꝙ non quia opꝫ ꝙ principiū ꝑrimum intellectionis ſit formaliter in aīa.

¶ Ad 14m patuit ſupra quare vocatur intellectus poſſibilis ¶ Ad 15m dr̄ ꝙ due aīe nō poſſūt eſſe in eadeꝫ pte ſꝫ forte in diuerſis ſꝫ querit̄ an aīe corpꝰ det perfectionem ex quo corpori vnitur vt perficiatur dico ꝙ non alias corpus eſſet preſtātius vnde perficitur in corpore ſed non a corpore San. Tho. de. veri. q. 26. ar. 2. 2m. Ad aliud dicit. San. Tho. 1. pte. q. 76. ar. 2. ad 5m ꝙ alia eſt ſciētia in diſcipulo et alia in magiſtro et. q. 117. ar. 1. ad 2m dicit ꝙ doctor nō cauſat ſciētiam in diſcipulo per moduꝫ agētis naturalis, ſꝫ eſt principiū quo aliq̄s dirigitur in operando. ¶ Ad 16m. alias dictum eſt. ¶ Ad 17m dicit. ſ. t. in. q. de aīa ar. 3. ad 4m ꝙ nō eſt neceſſariū intellectū denudari ab eo quod intelligit vt patet de intellectu diuino ſꝫ hec eſt ↄditio intellecti i potentia Ad aliud dr̄ ibidē ad ſeptimū ꝙ ſpēs intelligibilis qua intellectꝰ forāliter intelligit eſt i intellectu iſtius et illius et multiplicatur ratione ſubiecti non autem ex parte obiecti.

¶ Ad 18m dr̄ ꝙ intellectꝰ nō opatur vbiq̄ꝫ. ſed circa vbiq̄ꝫ ad aliud ſatis dictum eſt in de ente et eſſētia quoꝰ aīa indiuiduatur nec eſt veruꝫ ꝙ principia indiuiduātia ſunt de eſſentia rei vnde anime differunt ex hoc ꝙ ſunt tali vel tali corpori vnibiles. vide. San. Tho. in. queſt. de anima ar. 3. ad 15m ⁊ ad 20m et ar. 1. 2m. ¶ Ad 19m patet ꝙ in diuerſis partibus aeris eſt aliud lumē Nec incōuenit idem eſſe i potentia ⁊ in actu. ſed non ſecundū ideꝫ. San. T. ibidem ar. quinto ad ſcd̄m et ad ſeptimum.

¶ Ad viceſimū queritur ab iſtis an malent habere naturā beſtiarū q̄ꝫ hoīm ex quo tm̄ laudāt ↄditionē earum. ad q̄d em̄ haberet hō prudentiā. ſi oīa eſſēt ſibi a natura parata. ideo rectiꝰ plato egit grās nature ꝙ hō natꝰ eſſet. Itē multa aīalia habēt etiam magnos labores ad defendenduꝫ et inſtruendum pullos ſuos vt dictū eſt de hyrūdinibus. Item homo debebat hr̄e corpꝰ paſſibile fierent ei multa mala niſi fures poſſent occidi et ex hoc ſequebatur hominem ſemp eſſe mortalem. ⁊ ideo deus optime oībus prouidit vn̄ aīalia debilia ſūt velocioris curſꝰ vel habent alas quibus poſſunt fugere. Alia vero que ſunt grauia habent cornua. vn̄ turpiſſimū fuiſſet videre hoīem cum talibus armis naturalibꝰ. ſꝫ dedit ſibi rationē que in capite quaſi in arce apparet vnde dr̄ caput qꝛ capiunt ibi ſenſus iniciū Nec eſt putandū cum epicuriſ ꝙ corpꝰ hoīs ſit fortuito factum habet duos oculos quaſi duos carbūculos a deo ſibi datos. quorum dualitas magnū decorem affert. Et quia faciliter oculi poſſunt ledi ideo poſuit eos deus in cōcauis foraminibꝰ. Dedit linguā ad duo officia vn̄ ſcd̄m varronē ligua dicitur a legādo cibo. In beſtiis valet aliq̄n ad potandū. Plura alia de ſexu. diuerſo et voce. ⁊ aliis partibus corporis tractat lactātius de quibus ſatis habetur in. 1. parte. San. Tho.

AD 5m. ſic proceditur videtur ꝙ anima intellectiua ſit mortalis qꝛ anima humana eſt eiuſdem generis cū aliis animabus ſicut homo eſt eiuſdem generis cū beſtiis ergo eſt corruptibilis qꝛ corruptibile et incorruptibile non ſūt eiuſdem generis. ſꝫ contra phi. dicit ꝙ intellectus ſeparatur ſicut perpetuum a corruptibili itellectus autē eſt pars anime igitur in 3. t. c. 20.

¶ Reſpondeo dicendū ſcd̄m ſ. t. in q. de anima ar. 14. et libro 2. ↄtra gen. ca. 79. ſola anima rationalis eſt immortalis. Plato autem poſuit etiā animas brutorum eſſe īmortales ſꝫ hoc eſt falſum qꝛ nō habent ꝑ ſe operationem ſicut anima rationalis. Itē plato ponebat animam itellectiuā ſic eſſe īmortalem q̄ꝫ fuit ab eterno ſed hanc opinionē etiam reprobat ſ. t. Alexander pypatheticus poſuit intellectum poſſibilem eſſe mortalē. Item origenes poſuit omnes animas in pricipio mūdi fuiſſe creatas qꝛ ſequuꝛꝰ eſt aliquomodo platonē vide ſ. t. ibidem ca. 83.

¶ Cōcluſio reſponſiua neceſſe eſt omnino animā humanaꝫ eſſe īcorruptibilem qꝛ res dupliciter corrūpitur. ſ. per ſe et per accn̄s īpoſſibile eſt autē aliquod ſubſiſtēs corrūpi per accidens ſic enim aliq̄d

corrũpitur ſicut habet eſſe vnde quod per ſe habet eſſe nõ poteſt corrũpi niſi per ſe Anima autẽ rationalis nõ poteſt corrũpi per ſe qꝛ eſſe per ſe conuenit forme ergo non poteſt ſecũdum ſe ab ea ſeparari et ideo omnis forma eſt ꝑ ſe incorruptibilis quia res corrũpitur per hoc ꝙ forma ſeparatur ab eo impoſſibile autem eſt ꝙ forma ſeparetur ab anima ergo anima rationalis eſt icorruptibilis Tũ qꝛ non eſt receptiua cõtrariorum quia intellectiones albi et nigri nõ contrariantur Tum qꝛ anima naturaliter deſiderat ſemper eſſe. Naturale autem deſiderium nõ poteſt eſſe inane ergo omnis ſubſtantia itellectualis et icorruptibilis vt etiam dictum eſt i 1. de anima et hec fuit ſẽtentia platonis et pherecidis vt ponit lactantius li. 7. diuinaꝝ iſtitutionũ zeno etiã poſuit eſſe inferos et ſedes piorũ et capitulo 8° ponit rationẽ platonis qꝛ quidq̇d per ſeipſum ſentit ſemꝑ mouetur. Tale aũt nõ habet finẽ Item aĩa eſt capax doctrine et habet prouidentiaꝫ futurorum. ergo habet aliquid ĩmortalitatis vt dicit pithagoras ſed pherecides fuit primus qui diſputauit eternitatẽ aĩe. Tullius dicit ſe neſcire q̇d ſit verũ. Probat tñ eam ex hoc ꝙ homo hꝫ noticiaꝫ de deo. ⁊ oportet ponere aliquã retributionẽ bonorum poſt hanc vitã alias iuſti qui hic multa patiunt̃ viderentur eſſe miſerabiliores beſtijs ⁊ alijs hominibus qui fruũtur voluptatibus ſcꝫ. vnde dicit paulus. Si non eſt reſurrectio miſerabiliores ſum⁹ oĩbus homĩb⁹. ¶ Ex hijs patet ꝙ falſa eſt opinio lucretij et epicurij vt patet apud lactantiũ ibideꝫ capitulo 12°. Item poteſt ꝓbari ex eo. ca. 13. ex dicto apollinis et carminibus ſibile. Nec mirũ ſi quidaꝫ dixerũt aĩam eſſe mortalem qꝛ ariſtoxen⁹ dixit nullam penitus eſſe aĩam. Si queratur ex quo aĩa rõnalis ſit de nouo. An ꝓducatur a generãte Dicendum ꝙ non quia aliqñ aĩa habens bonũ ingenium eſt in corpore ꝓducto a fatuo. vt ergo dicit lucreti⁹ ſceleſti ſum⁹ oẽs ſemĩe oriũdi et ideo parẽtes plus diligunt ſalutẽ corporis q̃ꝫ aĩe cõiterqꝛ vnũquodq̃ꝫ naturaliter diligit opera ſua vide. San. Tho. 1. p. q. 90. ar. 2. Si queratur an ſcd̃m Cõmentatorẽ aĩa rationalis ſit a deo creata de hoc dictum eſt primo phiſi. Albertus dicit in libro de hoĩe ꝙ Cõmentator dicit in libro de cauſis ſuꝑ prima ꝓpoſitione ꝙ cauſa prima creauit eſſe aĩe mediante intelligẽtia Sed contra. nulla creatura poteſt creare. Ideo dicitur ꝙ aĩa dicitur eſſe ab intelligentia quia ꝑ motum factum ab intelligentia diſponitur corpus ad ſuſceptionem aĩe. Sed an ſequatur aĩa habet propriam operationẽ ergo põt ſeparari videtur ꝙ non qꝛ ſenſus nõ habent proprias opationes vñ viſus videt non aũt audit⁹ ſed dices ꝙ in illa opatiõe cõmunicat corpus ideo in ꝓpoſito non dr̃ ꝓpria.

¶ Contra hec ar̃ Aĩa eſt finite virtutis ergo non poteſt durare per temp⁹ ĩfinitũ qꝛ ꝓpter hoc phũs dicit 8° phiſi. ꝙ primũ mouẽs eſt ĩfinite virtutis qꝛ mouet tp̄e infinito. Item ſi aĩa eſt incorruptibilis ſequitur ꝙ ſit ſemꝑ qꝛ primo celi dr̃ ꝙ incorruptibile et ſemꝑ eſſe cõuertuntur ſed hoc eſt fl̃m quia q̄libet aĩa incepit eſſe.

¶ Secundo aĩa non eſt ꝑ accidẽs forma qꝛ tũc hõ eſſet ens per accidẽs ergo eſt forma corporis eſſẽtialiter ergo corrupto corpore corrũpitur. Itẽ aĩa non eſt ſine ſuis potentijs ſeu paſſionibus ſed multe potentie anime non poſſunt eſſe ſine corpore vt patet de vegetatiuo et ſenſitiuo.

¶ Tertio forma debet eſſe materie ꝓportionata ſed corp⁹ hoĩs eſt corruptibile ergo et aĩa. Iteꝫ aĩa non habet opationeꝫ ſine corpore ergo non põt eſſe ſeparata. Añs patet quia impoſſibile eſt intelligere ſine fantaſmate.

¶ Quarto oẽ finitum tandẽ ꝯſumitur ſꝫ bonuꝫ nature aĩe eſt finitum et minuitur per pctm̃ ergo tandem poteſt conſumi et corrumpi. Itẽ phũs contra platonẽ hꝫ pro inconuenienti ꝙ mod⁹ incepit ⁊ nũq̃ꝫ terminabit̃. g̊ ſi aĩa habuit principiũ habebit finẽ.

¶ Quinto manente cã manet effectus ſꝫ aĩa eſt cauſa vite corporis ſi ergo aĩa ſemꝑ manet videtur ꝙ corpus ſemꝑ viuat quod eſt falſum.

¶ Sexto ſequeretur ꝙ ſcd̃m idem corruptũ numero poſſet reddire qꝛ aĩa manet poſt mortem et per agens naturale materia poteſt itex bñ diſponi qꝛ poteſt quis veſci ex carnib⁹ hũanis ⁊ ſic materia hominis p̃cedentis põt iterum eſſe ſub ſemine quod põt iterũ poni in loco matricis ſi ergo aĩa intellectiua potuit primo vniri qñ fuit de nouo creata ſeq̃tur ꝙ iterum poſtea poterit reuniri Iteꝫ ſi aĩa eſſet ĩmortalis videt̃ ꝙ ſcd̃m ariſtotelẽ nunc eſſent infinite aĩe ponendo mundũ fuiſſe ab eterno. Itẽ ſecundum ariſtotelẽ q̄ſo vel iſta aĩa ſepata aliqñ vnietur corpori vel nunq̃ꝫ Si primũ tunc corruptũ reddit. Si ſcd̃m ſeq̃tur ꝙ ſcd̃m ariſtotelẽ ꝑ temp⁹ infinitum naturale deſiderium iſtius aĩe fruſtrabitur. Item eccliaſtes tertio dr̃ ꝙ vnus eſt interitus hominis et iumentorum.

¶ Septimo ar̃ contra rationes quibus probatur immortalitas aĩe ſcd̃ꝫ phi. qꝛ ari. 7. metha. dicit ꝙ partes que manent ſeparate a toto ſunt elementa ideſt partes materiales ſi ergo anima maneret ſeparata a toto ſequeretur ꝙ eſſet materialis qꝛ pri⁹ fuit forma et pars hominis quod adhuc probatur contra auerroi qꝛ rationale eſt differẽtia hoĩs ergo anima rationalis eſt pars ei⁹ vnde dicit. Scotus ꝙ ille maledictus auerrois ĩfixione ſua in 3. de anima nec eſt ĩtelligibilis ſibi nec alijs. Itẽ nos experimur nos cognoſcere ĩtentiones logicales ⁊ tamen illas nõ cognoſcimus per ſẽſum ergo cognoſcimus eas per animam ĩtellectiuam qꝛ oportet ꝙ operatio q̄ eſt in nobis ſit ab aliqua forma intrinſeca. Forte dicis ꝙ ĩtelligere eſt quoddã pati et ideo cauſatur in nobis ab extrinſeco. ſ. ab obiecto vel a fãtaſmate vel forte non eſt actio ĩmanens ſꝫ hoc eſt falſiſſimũ ymmo ĩtelligere eſt propria operatio hominis in qua ſcd̃m ari. cõſiſtit hominis beatituo Octauo non valet auctoritas phi. dicentis ꝙ intellectus ſeparatur ſicut perpetuũ a corruptibili quia phi. non ĩtelligit illam ſeparationẽ niſi p̃ciſe ĩ hoc ꝙ ĩtellectus nõ vtitur corpore in operãdo et ideo eſt ĩcorruptibilis loquẽdo de illa corruptione qua virtus organica corrũpitur ab excellẽte ſẽſibili. ſꝫ hic eſt dubium an potẽtia viſiua realiter corrumpatur videtur ꝙ non quia ſi ſenex acciperet oculuꝫ iu

uenis videret vtiq; ſicut iuuenis ergo potentia viſiua non eſt debilitata vel corrupta q̄tum ad operationē. Item diceretur ꝙ licet ītellectus nō corrūpatur ratione organi tm̄ corrūpitur pro q̄to anima nō poteſt eſſe ſine corpore vñ phi. dicit in 3°. de anima ꝙ intellectus corrūpitur in nobis quodam interiori corrupto.

Nono ari. 12. me. relinquit hanc queſtioneꝫ ſub dubio et dicit forſan. ſ. omnem nāq; animam īpoſſibile forſan eſſe poſt cōpoſitū ⁊c. ibi ly forſan eſt tēperamētum phi. Item poſſet negari habet operationem per ſe. Et ſi dicatur ītelligit deum talis autem intellectio nō eſt in toto cōpoſito quia non eſt materialis et ſenſitiua ergo eſt tm̄ in anima. Dicē retur ꝙ eſt in toto ɔpoſito et in nulla parte ſicut paternitas que eſt accidens non organicum et tamē non eſt incorruptibile.

¶ Decimo non valet alia ratio ex 6. de animalibꝫ vbi dicit ītellectū de foris aduenire qꝛ valde dubiū eſt ſcd̄m ari. a quo producitur anima rationalis ſi enim ſit imediate a ſolo deo. Contra in 8. phi. dr̄ ꝙ deus non poteſt aliquid facere de nouo et per hoc probat mūdum fuiſſe ab eterno Item non valet ratio de corruptione quia. ſ. illa fit per ſeparationem ab altero quia aſinus corrūpitur et tamē ſuum eſſe non ſeparatus qꝛ īpoſſibile eſt ꝙ eſſe aſini ſit ſine aſino. Item eſſe anime eſt a deo corruptibile et non per ſeparationē alicuius rei.

¶ Undecimo non valet ratio de aīa habente eſſe per ſe qꝛ quero quid ītelligis per eſſe per ſe ſi enim diſtiguatur ɔtra ineſſe accidentis tūc forma aſini habet eſſe per ſe. Item tūc accidens ſeparatū eēt īcorruptibile quia habet eſſe ꝑ ſe licet miraculoſe. ſi autem eſſe ꝑ ſe diſtiguitur cōtra ineſſe forme tūc non ɔuenit anime rationali eſſe ꝑ ſe. Itē anima cogitatiua eſt corruptibilis ⁊ tamē eſt forma hominis quod pꝫ qꝛ per eam poſſūt ſaluari omnia que ſunt in homine poſſumus eni cogitare de deo ⁊ de chimera et de ſecūdis ītentionibus et ponere differētiam īter ſēſibilia et ītelligibilia poſſumus etiā fātaſiari mōtes aureos ergo aliqua potētia ſenſitiua ſufficit ad ſaluandū actus hominis et talis eſt corruptibilis.

¶ Duodecimo non valet ratio de deſiderio naturali qꝛ dubium eſt an illud deſiderium ſit naturale Si dicas ꝙ ſic quia naturaliter homo fugit mortē Contra ſic etiam eſt de quolibet animali Dicetur ergo ꝙ homo naturaliter appetit ſēper eſſe ſcd̄m ſpem alias illud deſiderium eſſet malum ⁊ per conſequens nō eēt naturale nec ſeq̄tur multi habent illud ergo eſt nāle quia vicioſi īclinātur ſtati ad deſiderandum bonum delectabile Item ari. in 1. ethi inquirit vtrum homo ſit beatus in hac vita vel poſt hanc vitaꝫ et dicit eū hic eſſe beatū ī ſpeculatione altiſſimaꝝ cauſaꝝ. Et ſi dicatur pauciſſimi homines ad hoc ꝑueniūt ſꝫ felicitas q̄ eſt finis hominis eſt q̄ddam bonū cōe vñ ɔtra rationē eiꝰ eſt ꝙ in paucioribꝰ cōſequatur vt dicit ſ. t. 1. pte q. 88. ar. 1. ɔtra auerroim Sed hoc nichil eſt. quia oēs nō orbati habent potentiā. vt ad hanc felicitatē perueniāt. Si dicatur ex quo orbati ſcd̄m ariſto. licet alias ſūt virtuoſi non poſſūt in hac vita peruenire ad beatitudinem videretur ꝙ ſit ponenda alia vita alias fortis politicus nō recte exponeret ſe morti pro re publica. quia tunc appeteret non eſſe totaliter ſi aīa eſſet mortalis. Mali etiā in hac vita nō ſemꝑ puniūtur ergo ponenda eſt alia vita Sed ad hoc diceret ꝙ non ſequitur. quia ſcd̄m auguſtinū iuſſiſti dn̄e et ita eſt vt pena ſibi ſit oīs inordinatus aīmus. Iteꝫ diceretur ꝙ ille fortis politicus exponit ſe morti et pro tunc habet maximū bonū virtutis et euitat vicium et propterea debet exponere ſe morti potius q̄ꝫ diu viuere in remiſſo actu virtutis. Et ꝓpter hec dicit Gregorius qui ꝓpter iſtas rationes noluerit credere. propter fidem credat ergo non pōt demōſtrari ꝙ aīa ſit īmortalis.

¶ Tertiodecimo arguitur aīa recipit contraria ergo eſt corruptibilis. añs patet qꝛ recipit ɔtrarias voliciōes et ſic deſtruitur alia rō.

¶ Ad primū dicitur ꝙ mouere tp̄e infinito arguit virtutē infinitā non aūt ipſuꝫ eſſe ex hoc eñ ꝙ dualitas ſemꝑ eſt par non ſeq̄tur ꝙ habet virtutem infinitam. Ad aliud dicitur ꝙ ſufficit ꝙ aīa ſit ſemper quod ad tempꝰ futurū per virtntem quaꝫ habet Si dicatur. deus poteſt corrūpere aīam ergo aīa tūc eſſet corruptibilis ergo et nunc. qꝛ ſemꝑ manet eiuſdem generis Corruptibile aūt. ⁊ incorruptibile genere differunt et ſunt ꝑdicta eſſentialia per. ſan. t. in. q. de aīa ar. 14. ad 5m. Itē Cōmentator dicit. 11. metaphiſice ꝙ id quod eſt in ſe poſſibile eſſe et nō eſſe non poteſt neceſſitatem eſſendi ab alio acquirere ſꝫ aīa eſt poſſibilis ad eſſe et ad non eſſe a deo ergo non habet neceſſitatē vt ſit perpetua. Dicendum ꝙ non ſequitur deus hoc corrūpit ergo eſt corruptibile ſcd̄m ſuam naturā. vnde. S. T. de po. q. 5. ar. 3. ad 12m dicit ꝙ quedā res cōſequūtur ex diuina voluntate abſolutā neceſſitateꝫ eſſendi in q̄tū cauſantur in natura in qua non eſt poſſibilitas ad non eſſe ꝑ actionem cōtrarioruꝫ. Sed de hiis ſatis dictum eſt 7° phiſicorū et in octauo.

¶ Ad ſcd̄m dicitur ꝙ aīa per ſuam eſſentiā eſt forma. tamen non oportet. ꝙ ſemper ſit in corpore ſicut homo ſcd̄m ſuam eſſentiam eſt aīal tamen non oportet ꝙ ītelligere ɔueniat homini in q̄tū eſt aīal Ad aliud dicitur ꝙ in aīa ſeparata non remanent potentie ſenſitiue niſi forte in radice quia nō ſunt ꝑciſe in aīa vt oſtendit ſan. tho. in. q. de aīa ar. 19. ex quo infertur ꝙ virtutes que ſunt in appetitu ſenſitiuo et virginitas non manent in aīa ſepata. Et ſi queratur an hō reſurgens habebit eundem ſenſum et eundē appetitū ſenſitiuū videtur eniꝫ ꝙ potentie per quas hic homo meruit debēt premiari. Item in aīa ſeparata remanet memoria. Si dicas ꝙ rememoratur per intellectum Contra tunc leſa tm̄ poſtrema parte capitis homo poſſet memorari preteritorum quod eſt falſum Itē reſuſcitati dicūt ſe vidiſſe quedam ymaginabilia et ſenſibilia ſcꝫ domos et cāpos. Ad hec dicit San. Tho. ꝙ licet ideꝫ aīal reſurgat non oportet ꝙ ſit idem ſenſus loquēdo de potentia ſenſitiua. Accidens eni non variat ſubām. Ned potentie proprie merentur. ſed aīa. Si dicatur tūc nō eſſet idem oculus numero. quia

viſus'eſt forma oculi et actꝰ eiꝰ. Dicendū ꝙ hoc eſt
falſum niſi viſus capiaꝛ pro aīa in qua radicatur.
¶ Ad 3m.dicitur ꝙ corpus eſt aīe proportionatuʒ
ꝗtum ad operationem ſed non quantum ad incor
ruptibilitatem vel corruptio corporis humani pue
nit ex peccato vnde corpus ade ante peccatum nō
poterat corrūpi per ignem nec gladio ſcindi vt di-
cit ſ.t.in 4.d.44.q.2.ar.1.q.4.ad 1.Quibuſdam ta
men videtur oppoſitum ex 1. parte quia indigebat
nutrimento et ſpeciali preſeruatione a deo ne le-
deret pedem ſ.t.1. parte q.97.ar 2.ad 4.et ar.3.ad
3m.Item homo productus in puris naturalibꝰ fu-
iſſet mortuus dato ꝙ non pecaſſet.
¶ Ad 4m.dicitur pri.phiſi. Ad aliud non eſt ſi
lime de anima que prerequirit ad ſuum fieri mate
riam diſpoſitam.
¶ Ad 5.dr ꝙ anima requirit certam diſpoſitioneʒ
vt viuificet corpus.
¶ Ad ſextum dicetur in ſecundo metheororum ꝙ
diuerſaꝝ actionū non poteſt eſſe idem terminus ⁊
vltimū debebat inducere phi.ad reſurrectionem.
Alias anima ſeparata ſecundum eum naturaliter
et eternaliter appeteret vnum impoſſibile.ſ. vnio
nem ad corpus. Forte dicis animam poſt mortē nō
appetere corpus quia porphirius dicit beatis om
ne corpus fugiendum et virgilius ī ſexto eneidoꝝ
que lucis miſeris tam dira cupido vide quid pater
enee reſpondet et auguſtinus de ciuitate dei libro
22.c.27.
¶ Ad ſeptimuʒ dicitur ꝙ ari. in libro de pomo ſeu
morte ari. expreſſe ponit animam poſſe ſeparari ⁊
felicitatem futuram qm̄ philo. ducit hominem ad
gradus altiſſimos et diuinos quos non habemus
in hac vita quia poſt multos labores homo efficiꝛ
ſenex et ineptus ſpeculationi. Item honor qui po-
teſt eſſe ī hac vita ſcd̄m ari non eſt ſufficiens p̄miū
ꝟtutis Quidā dicūt phi.ī diuerſis locis diuerſimo
de ſcripſiſſe ⁊ phi.ibi forte loqꝛ Durādꝰ in 2.diſ.18.
dicit ꝙ phi.dixit ſibi repugnātia.ſ. nullū genitum
eſſe eternū a pte poſt ⁊ animā eſſe imortalē grego
riꝰ niſſenꝰ tenet oppom.vt dicit ſ.t.ī 3.ꝯtra gē.c.79
¶ Ad 8m dr ꝙ vna ſeparatio infert aliā.⁊ ꝙ potē-
tia viſiua de facto debilitaꝛ lʒ radix eiꝰ nō debiliteꝛ
¶ Ad 9m et 10m dictū eſt primo phiſicorum.C.1.
¶ Ad vndecimū dr ꝙ aīa rationalis habet eſſe ꝑ
ſe ꝑ ꝗto eſſe exiſtentie ipſius hominis eſt preciſe ī
anima nec videꝛ.ꝙ potentia cogitatiua cognoſcat
deum niſi capiatur pro intellectu et non pro ſenſu
interiore.
¶ Ad duodecimū patet ꝙ quilibet etiaʒ vir iuſtus
deſiderat beatitudinem naturalē ſcd̄m auguſtinuʒ
hec aūt virtuo ſomiliti non contingit in hac vita qꝛ
non vacat ſpeculationi.Deinde dr ꝙ a deo eſſe po
teſt ſeparari a forma ſubſiſtente.ideſt poteſt corrū-
pi.Non aūt ab agente naturali. quia nullū tale a-
giꝛ in rem ſpiritualē qualis eſt forā ꝑ ſe ſubſiſtens.
¶ Ad tridecimum dicitur ꝙ contrarie volitiones
non ſunt actiue nec corruptiue ſubiecti.

¶ Circa hec queruntur 5e.Primo an intellectꝰ
practicus et ſpeculatiuꝰ differunt. Scd̄o an fanta
ſia ſit principiū motus.Tertio an voluntas ſit libe
rior intellectu.Quarto an voluntas poſſit neceſſi
tari. Quinto an paſſiones ſenſualitatis ſubdātur
rationi.

Ad primum ſic proceditur videtur ꝙ intel
lectus practicus et ſpeculatiuꝰ differant
realiter.quia habēt diuerſa obiecta ergo
ſunt diuerſe potētie. Aūs patet.quia ob
iectum intellectꝰ ſpeculatiui eſt verū. Practici au
teʒ eſt opus.vel bonū ſʒ iſta drnt igitur.Forte dicis
ꝙ drnt tm̄ ratione Cōtra hoc ſufficit ad diſtinguē
dum potentias vt patet de obiecto intellectꝰ ⁊ vo-
luntatis. Sed contra eſt phūs dicens in tertio de
aīa ꝙ intellectus ſpeculatiuus ſit practicꝰ per ex-
tenſionem vna autē potentia non mutatur in aliā.
¶ Reſpondeo dicendum ſcd̄ʒ. San. Tho.1.parte
q.79.ar.8.ratio ſiue ſuperior ſiue inferior et intel-
lectus ſiue intelligentia ſunt vna et eadē potētia.
vnde intellectus noſter dicitur ratio pro ꝗto ꝓce-
dit de vno intellectu ad aliud.ad cognoſcenduʒ ve
ritatem intelligibilem.et ideo in intelligentiis nō
ponitur ratio quia non diſcurrūt. Item intellectꝰ
noſter dicitur ratio ſuperior ꝑ ꝗto intēdit eternis
conſpiciēdis aut ꝯſulendis et dicitur ratio inferior
quia intendit tp̄alibꝰ rebꝰ.vt pulchre declarat.ſ.t.
in queſtionibus de ve.15.1.et 2.
¶ Sed notandū ꝙ hoc nomē intelligibilia ꝓprie
ſignificat ipſum actuʒ intellectus qui eſt intellige
re.In quibuſdam tamen libris de arrabico tranſla
tis ſubē ſeparate quas nos angelos dicimus intel
ligentie vocātur.Forte ꝓpter hoc ꝙ huiuſmodi ſbē
ſempactu intelligūt in libris tamē de greco tranſ
latis dicūtur intellectus ſeu mentes Eſt aūt mens
idem ꝙ intellectus Notanduʒ preterea ꝙ intelle
ctus poſſibilis habet tres ſtatꝰ.quia qn̄qʒ eſt in po
tentia tm̄.et tunc dr intellectus poſſibilis. Qn̄qʒ
autē in actu primo qui eſt ſcīa et ſic dr intellectus ī
habitu.Quandoqʒ aūt in actu ſcd̄o qui eſt cōſidera
re et ſic dicitur intellectus in actu ſiue intellectus
adeptus. Notandum preterea ꝙ intellectus pra-
cticus et ſpeculatiuus ſunt eadē potentia ſicut ea
dem potentia viſiua reſpicit album et nigrū Diciꝛ
autem intellectus ſpeculatiuus qui nō ordinat ad
opus illud quod apprehendit ſed ad ſolum conſide
rationem veritatis ſed practicus intellectus diciꝛ
qui hoc quod apprehēdit ordinat ad opus. Ex quo
patet ꝙ ſpeculatiuus differt a practico fine. Sed
queritur an ſindereſis ſit quedā ſpālis potētia. Di
cendum ꝙ non.ſed magis eſt quidam habitus quo
quis inclinatur. ad recte iudicandū de principiis
opabilium.vnde ſindereſis dicitur inſtigare ad bo
num et murmurare de malo cuius actus aliquando
dicitur ꝯſcientia per quaʒ iudicamus actu. aliquid
eſſe faciendum vel non faciendum. Quandoqʒ e-
tiā ſindereſis vocatur conſcientia vel naturale iu-
dicatorium. Per hec patet reſponſio ad dubiū quo
queritur an ſcientificum quo aīa ſpeculatur neceſ
ſaria et ratiocinatiuum quo rōcinatur circa contin
gentia ſunt diuerſe potentie ſiue diuerſe partes a

potentie ſūt diuerſe partes anime. Ad quod reſpondet ſ.t.6.eti.ꝙ contingentia dupliciter poſſūt cognoſci vno modo ſecūdum rationes vniuerſales que ſunt īmutabiles et ſic ꝑtinent ad ſciētias demonſtratiuas qꝛ phiſica eſt de corruptibilibus ⁊ ſic contingentia ꝑtinent ad intellectū. Alio modo poſſunt capi contingentia ſecunduꝫ ꝙ ſunt in particulari et ſic cadunt ſub potentia cogitatiua que propter hoc dicitur ratio ꝑticularis vel ītellectus paſſiuus qui eſt corruptibilis et cognoſcitiuꝰ ſigularium contigētium de quibꝰ eſt cōſilium et operatio Unde et prudētia videtur quibuſdam eſſe in potentia ſēſitiua cogitatiua vnde non eſt ſciētia quia non eſt ſingulariū vt dicit phi. ſicut ſenſus et ſecūdum hoc videtur ꝙ conciliatiuū et ſciētificum diſtiguuntur realiter qꝛ cōcilium eſt de ſigularibus q̄ cadūt ſub ſenſu Sꝫ cōtra hoc obijcitur qꝛ prudētia ſcđm phi. eſt habitus intellectualis ergo eſt ſubiectiue in intellectu et non in potentia cogitatiua. Forte dicis ꝙ cogitatiua dicitur intellectus. Cōtra voluntas nō mouet a potētia cogitatiua ⁊ tñ mouetur per actū prudentie et ꝯcilij Itē prudētia eſt in intellectu practico qui eſt ideꝫ realr̄ cum ſpeculatiuo ideo dicitur ꝙ intellectꝰ eſt cognoſcitiuus particulariū per reflexionē vt ſupradictū eſt et ideo dicendū eſt ꝙ prudentia licet ſit circa contingentia tñ eſt in intellectu Sed nonne ſcientia etiam ſpeculatiua eſt de cōtigētibus videtur ꝙ ſic qꝛ phiſica eſt de tonitruis et prudētia aliqñ eſt de neceſſarijs vt ꝙ nō eſt peccādū videtur ergo ꝙ ſcientificum et ꝯciliatiuū vel ars eſt de cōtigentibus Dicēdum ꝙ ſciētia ſpeculatiua nō eſt de cōtingentibus in noſtra poteſtate exiſtētibus vt ſic vel ſic fiant ſicut eſt de obiecto prudētie. Notādum tamen ꝙ licet ītellectus ſpeculatiuꝰ ⁊ practicus nō differant habitꝰ tamē ſpeculatiuꝰ ⁊ practicꝰ realiter diſtinguūt qꝛ ſcia moralis realr̄ diſtinguit a phiſica.

¶ Sꝫ dubitat an ītellectꝰ ſpeculatiuꝰ ſēper ſit circa eternū vt videtur dicere phi. 6°. ethi. et 1. poſte. et de hijs dictū eſt pri. phiſi. ꝙ ſic ꝓpter neceſſariā habitudinem inter paſſionem et ſubiectum vnde. Sanctus Thomas dicit 1. pte q. 86. ar. 3. Si attendantur rationes vlēs ſenſibiliū oēs ſciētie ſūt de neceſſarijs Si autem attendantur ipſe res ſic quedam ſcia eſt de neceſſarijs et quedā de contingētibus vñ phiſica dr̄ eē de corruptibilibꝰ incorruptibiliter qꝛ rei naturali ꝯuenit eſſe mobile immobiliter et neceſſario ſed Cōtra ſic etiam ſingulare diceret neceſſariū qꝛ ſortes neceſſario eſt corruptibilis ſicut homo forte negas qꝛ re corrupta non pōt amplius corrumpi nec eſt generabilis vel illa paſſio non conuenit ſingulari per ſe primo Quidā dicunt ſcientificū eē de neceſſarijs qꝛ res ſunt eterne ſcđm ſuas eſſentias Sꝫ cōtra nō ſolū ſcia habetur de cauſa ſed etiā de effectu vñ effectus cognoſcit ꝑ cauſā vt pꝫ ī tonitruo et pluuia que eſt aque de nubibus guttatim cadens Alij dicunt ꝙ ſcientia eſt neceſſariorū qꝛ eſt de vniuerſalibꝰ que ſunt ingenerabilia per ſe Aliquādo tñ ſunt corrupte ꝑ accidens Sed queritur an tunc de facto ſit de ipſis ſcientia. Forte dicis ꝙ non quia ſcientia requirit conformitatē et adequationem ad res ſcibiles qꝛ ſcia non eſt niſi de veris Ueritas aūt cōſiſtit in adequatiōe intellectꝰ ſed res q̄ nō ē nō ꝯformat intellectui Sꝫ ꝯtra. Aſtrologꝰ hꝫ ſciētiaꝫ de eclypſi dato ꝙ nō ſit / et de vacuo habet ſciētia licet nō ſit.

¶ Tertio dubitatur an intellectuꝰ actiuus ⁊ ītellectus factiuus diſtingūtur Dicendum ꝙ nō. Pro quo notādū ꝙ actio et factio qñq₃ ſumuntur generaliter pro vno predicamento. Sed ſpecialiter actio ꝑtinet ad prudētiam factio autem ad artē. Quidam dicūt ꝙ factio eſt que tranſit in exteriorē materiā vt domificatio. Actio autē manet ī agere vt intellectio Sed cōtra actus fortitudinis trāſit ī exteriorem materiam et actus liberalitatis. Iteꝫ multe operationes imanētes ꝑtinent ad artes qꝛ actus elicitus ab arte pertinet ad artem et eſt operatio imanens ſcꝫ actus intellectus. Alij dicūt ꝙ factiones ſūt oꝑationes quibus aliquid fit preter vſū vt edificatio In actione autem ꝓprie dicta nil relinquitur poſt operationē vt pꝫ ī viſiōe. Sꝫ ꝯtra citharizare ē factio ⁊ tñ ē tm̄ oꝑatio vnde videtur ꝙ aliquando prudentia et ars ſunt circa ideꝫ vt videtur in prudentia militari. Et ideo actio et factio non ſemꝑ realiter diſtingūtur. Alij dicunt ꝙ actio dicitur operatio pro q̄to procedit ab electione factio autem reſpicit operationem exteriorem et nō electioneꝫ. Utrū autē intellectio debeat dici actio vel praxis dictum eſt primo phiſi. Et vtrū actꝰ ipſiꝰ artis debeat dici actio ꝑ q̄to dirigitur a prudētia.

¶ Contra hec ar̄. Primo ꝙ rō et intellectꝰ diſtinguūtur. qꝛ vnū poteſt reperiri ſine alio. Tum qꝛ potentia cogitatiua diſcurrit ⁊ ꝑ ꝯñs rōcinatur. Tum qꝛ in angelis repitur intellectꝰ ⁊ tamē in ipſis non eſt ratio qꝛ non diſcurrūt ſed per ſpēs influxas oia intelligūt. Forte dicis ꝙ non ſeqtur intelligūt per ſpēs influxas ſimul ꝑmiſſas et ꝯcluſionē ergo non diſcurrūt qꝛ hō in primo inſtanti vſus rōnis ꝑ habitus infuſos vel alioꝰ pōt debilirare de agibilibꝰ. g̊ poſſibile eſt ī inſtāti diſcurrē qꝛ deliberaꝰ eſt qdam diſcurſꝰ. Itē enthimema forat in iſtāti in q̊ aſſertio añcedēti ⁊ ꝯñe. Scđo ar̄ ꝙ intellectꝰ practicꝰ ⁊ ſpeculatiuꝰ drn̄t realr̄. qꝛ habitꝰ practicꝰ ⁊ ſpeculatiuꝰ drn̄t realr̄ g̊ hñt diuerſa obiecta. ſ. ſpeculabile ⁊ opabile. Sꝫ iſta eadē ſunt obiecta intellectꝰ practici et ſpeculatiui g̊ intellectꝰ practicꝰ ⁊ ſpeculatiuꝰ drn̄t realr̄. Itē poſſe ſanari et poſſe īfirmari nō ſūt vna poteā ſcđꝫ phm̄ 3° phi. g̊ nec poſſe ītelligē ſpeculabile ⁊ opabile. 3° diuerſoꝝ ſcđm genꝰ nō ē poteā penitꝰ vna Sꝫ ītellectꝰ ſpeculatiuꝰ reſpicit neceſſaria practicꝰ aūt ꝯtigētia Corruptibile aūt ⁊ īcorruptibile genere differunt. Itē potētie diſtigūt ꝑ actus ſed ītelligere ſpeculabile ⁊ opabile ſūt diuerſi actꝰ Forte dicis ꝙ ꝯueniūt ī hoc quod ē ītelligē Cōtra tūc poſſet dici ꝙ ſētire ⁊ opinari eēnt ī eadē potētia qꝛ ꝯueniūt ī hoc ꝙ ē cognoſcere. Silr̄ vidē ⁊ audire ꝯueniūt ī hoc qđ ē ſētire. Forte ꝯcedis ꝙ ītellectus ſpeculatiuꝰ ⁊ practicꝰ aliq̊mō diſtigūt ſcđꝫ reꝫ Cōtra tūc in nobis eēnt realiter duo ītellectꝰ poſſibiles ⁊ forte duo ītellectꝰ agentes.

¶ Quarto ar̄ ꝙ ratio ſuperior et inferior ſint diuerſe potentie quia morales dicunt ꝙ qñq₃ peccat

ratio inferioꝛ nō peccante ſuperioꝛe ergo non ſūt
idem. Item ſcd̄m phi. ſexto ethi. ſcientificum et ra
tiocinatiuū ſunt diuerſe potentie ergo ſimiliter ra
tio ſuperioꝛ et īferioꝛ et ratio phi. eſt quia ſciētificū
eſt de eternis que genere differūt a cōtingētibus.
¶ Quīta ratio: eſt ſimplicioꝛ ꝙ̄ ſenſus ſꝫ in parte
ſenſitiua nō inuenitur ꝙ eadem potētia habeat di
uerſa officia ergo multo minus eadē potētia intel
lectiua poteſt habere diuerſa officia ſic autē eſt de
intellectu ſpeculatiuo et practico Forte dicis ꝙ ob
iecta eoꝛum reducuntur in idē principiuꝫ. Contra
eternū et operabile non habēt eadē pricipia quia
coꝛruptibile ⁊ icoꝛruptibileᵉ nō hn̄t idē pricim igr̄ ⁊c.
¶ Sexto nichil mouetur a ſeipſo ſed ratio ſupioꝛ
mouet īferioꝛē ergo non eſt eadē potentia.
¶ Septimo ar̄ ꝙ a fine nō vocatur itellectus ſpe
culatiuus quia alias in poteſtate noſtra eēt facere
ſciētiam aliquā ſpeculatiuam quia poſſumus eam
oꝛdinare ad ſcire vel ad opus. Item ſcientia ⁊ ſci-
re ſūt idem ſicut abſtractum et cōcretum diſtingue
re ergo ſciētiam ſpeculatiuam a practica ꝑ ſcire eſt
diſtinguere eā per ſeipſam vnde cum diſtictio ſciē
tiarum ſit ex obiecto ſequitur ꝙ ſpeculatiua nō di-
citur a fine. Item nō ideo ſciētia eſt practica qꝛ oꝛ
dinatur ad opꝰ ſꝫ ecōuerſo ex hoc ꝙ aliqđ ſcibile eſt
opabile a nobis nos oꝛdinamꝰ ſciētiā ad opus igit̄.
¶ Octauo ar̄ ꝙ actio et factio nō diſtingūtur quia
factiones poſſūt bene fieri qꝛ aliquis poteſt domi
ficare propter deū ergo factio eſt actio. Item tunc
actio ⁊ paſſio eſſent duo ꝑdicamenta
¶ Nono ar̄ ꝙ prudentia ſit vera ſcientia quia im-
poſſibile eſt prudentiam eſſe de falſo ergo prudē-
tia eſt de neceſſario ergo eſt ſcientia ātecedens pa
tet quia eſt habitus veredicus. Item vel actus
prudentie eſt cognitio euidens vel ineuidens. Si
primum ergo eſt actus ſcientie. Si ſecundum tūc
eſſet actus fidei vel opinionis. Forte dicis ꝙ pru-
dentia eſt noticia euidens circa aliquod ſingulare
agibile. Scientia autem eſt vniuerſalium Contra
ſingulare et vniuerſale pertinent ad eundem habi
tum vnde per eandē ſpēꝫ vel ſcientiam cognoſci
tur ꝙ homo eſt riſibilis et ꝙ ſoꝛtes eſt riſibilis er-
go ad eundem habitum pertinet cognoſcere ſin-
gulare agibile et vniuerſale.
Item prudentia eſt in intellectu ergo primus a
ctus quem elicit eſt circa vniuerſale.
Item quero de obiecto eius adequato et primario
Si dicas ꝙ eſt bonum agibile vel conſiliabile No
tum eſt ꝙ iſtud eſt quoddam commune et vniuerſa
le. Item tunc ſingulari coꝛupto periret prudē
tia quia coꝛrupto obiecto coꝛrumpitur habitus.
¶ Ad primum dicitur ꝙ potentia cogitatiua non
habet ex ſe ꝙ diſcurrat. deinde concedo ꝙ aliquis
intellectus non eſt ratio tamen omnis ratio eſt in
tellectus ſicut homo et animal idem ſunt realiter.
et tamen aliquod animal non eſt homo.
¶ Ad ſecundum dicitur ꝙ aliqua ſufficiunt diuer
ſificare habitus que non diuerſificant potentias.
Unde dictum eſt ſupra ꝙ ſemper diuerſa obiecta
diuerſificant potentias vnde dictum eſt ſupra . ꝙ
ſemper diuerſa obiecta diuerſificant actus ſed nō
potentias. Sed contra nō quilibet actus habet
ſpēm ab obiecto ergo nō diſtingūtur per obiectum
Añs ptꝫ de volitione qua q̇s vult peccare hec eiꝰ ē
venialis ł moꝛtalis ⁊ tñ ſuū obiectū nec ē veniale
nec moꝛtale iſta etiam volitio eſt ī aliqua ſpecie cū
ſic volitio ſingularis et tamē ſuū obiectum non eſt
ſpecies ſed potius genus. Pro quo notāduꝫ eſt ꝙ
q̇dam opinantur ꝙ actus nō hꝫ ſpēꝫ ab obiecto nec
actus preciſe ꝑ obiecta diſtingūtur quia per eādē
viſionem numero videtur plures albedines que
ſūt tamē plura obiecta. Item cognitio qua cogno-
ſcitur ſoꝛtes a longe poteſt eque bene repreſenta-
re platonē qꝛ alias ꝑ illā diſticte cognoſceret ſoꝛt.
Item cognitio ſoꝛtis et platonis ſunt eiuſdem
ſpeciei ergo quicquid repreſentat vna repreſētat
alia. Ex hoc ſcimus ignē quē nō vidimꝰ calefacere
quia eſt eiuſdē ſpeciei cū alio igne. Item tunc co
gnitio ſubſtātie ⁊ cognitio accidentis diſtinguerē-
tur genere ſi diſtinctio cognitionū eēt ex obiectis
qꝛ habent obiecta genere diſtincta hoc aūt eſt fal-
ſū quia ſunt in predicamento qualitatis et tñ obie
cta differunt genere generaliſſimo. Item noticia
intuitiua ⁊ abſtractiua de eadem re diſtinguuntur
ſpecie qꝛ per vnā cognoſcitur an res ſit et non per
aliā et tamē ſunt de eodē obiecto Sed iſtud videt̄
eſſe ꝯtra phm̄ vt dictū eſt in ſecūdo de aīa quia po
tentie diſtinguūtur per actꝰ et actus ꝑ obiecta. ſꝫ
ſicut dictū eſt actꝰ non diſtinguuntur niſi ꝑ obiecta
foꝛmalia et aliquando videntur diſtingui ex diuer
ſitate ſubiecti Sed ceteris paribꝰ ſemp verū eſt ꝙ
diſtincta obiecta hn̄t diſtinctos actꝰ et econuerſo.
¶ Ad tertiū dicit ſ. t. de ve. q. 15. ar. 2. ad 4m. ꝙ res
eterne et tempoꝛales ſunt diuerſe ī genere natu-
re. Non autem ꝙ̄tum ad rationem cognoſcibilis.
Et notandum ꝙ S. T. ibidē ad tertiū concedit ꝙ
ſcientiferū et rōcinatiuum ſunt diuerſe potentie
Sꝫ foꝛte ratiocinatiuū capit̄ ꝑ potētia cogitatiua.
¶ Ad quartum dicit San. Tho. ibidem ad 10m ꝙ
peccare non eſt in ratione ſed in volūtate. Nec eſt
inconueniens ꝙ potentie ſcd̄m vnā cōparationeꝫ
aliquid conueniat quod non conuenit ſibi ſecundū
aliam rationem. Sed primum videtur dubium. qꝛ
San. Tho. de malo. q. 2. ar. 3o concedit ꝙ quedam
peccata ſunt in quibus exterioꝛes actus ſunt ſcd̄m
ſe mali videtur ergo ꝙ ī actu exterioꝛi ſit aliqua ma
licia moꝛalis extrinſeca priuſ ꝙ̄ in actu voluntatis
ſcd̄m ꝙ ille actus exterioꝛ eſt in apprehenſione in
tellectus vide ibidem. ad 8m videtur enim ꝙ prius
in intellectu ſit aliqua malicia ꝙ̄ in voluntate.
¶ Ad 5m dicit San. Tho. de veri. q. 15. ar. 2. ad 7m
ꝙ aliqua etiā potētia ſenſitiua habet plura officia
ſ. ſenſus cōis vel fantaſia.
¶ Ad ſextum dicitur ꝙ ratio ſuperioꝛ mouet infe
rioꝛē ſicut ſciētia ſubaltnata mouet̄ a ſubalternāte
¶ Ad 7m dr̄ ꝙ nō eſt idē loq̄ de intellectu ⁊ de ſcia
ſpeculatiua et ita argumenta nichil concludunt.
¶ Ad 8m patet ſatis ex ſupra dictis q̇d ſit dicēduꝫ
¶ Ad 9m. Quidā prudentiā diſtinguūt a ſcientia
moꝛali. qꝛ prudētia eſt ꝯnexa virtutibꝰ Nō aūt ſcia
moꝛalis ĝ diſtingunt̄. Quidā dicūt ꝙ ſcia moꝛalis
dictat ſpeculatiue de agibilibus ſꝫ hoc eſt falſuꝫ ꝙ

eſt ſciẽtia practica vide ſ.t.in q.de virtutibus ar.6 ad 1m. Quidam dicũt ꝙ prudẽtia habet actũ ipera tiuum nõ autem ſcia moralis vel ſcientia moralis nullomodo eſt de ſingularibꝰ ſicut prudẽtia que eſt vniuerſalium ⁊ deinde ſingularium.

AD ſecundum ſic ꝓceditur videtur ꝙ fã taſia nõ ſit pricipium motus qꝛ vnius ef fectus nõ ſunt plura pricipia ſ; potẽtia motiua eſt pricipiũ motus ergo nõ ipſa fantaſia. S; ↄtra eſt magiſter philoſo. ¶ Reſpõdeo dicẽduꝫ ꝙ antiqui diuiſerunt animã ꝑ ratiocinatiuã cõcupiſcibilem et iraſcibilem Alij vero per rationalẽ ⁊ irrationalẽ ſ; hec reꝓbat phi. qꝛ omittunt vegetatiuã et ſẽſitiuam. ſi autẽ irratio nale capiatur negatiue tũc non poteſt dicere genꝰ potentiaꝝ Tunc dr̃ ſuppoſitis hijs que dicta ſunt ꝙ potẽtia vegatatiua nõ eſt pricipium motꝰ ꝓgreſ ſiui nec ſẽſus nec intellectꝰ ſpeculatiuus. Duo pri ma patẽt quia tunc plante mouerẽtur motu ꝓgreſ ſiuo et omnia animalia qđ eſt falſum qꝛ natura nõ dedit oĩbus inſtrumenta et organa. Nec 3m. quia i tellectus ſpeculatiuus nõ eſt de agibilibus nec de proſequendis aut fugiẽdis ergo non eſt pricipium motus progreſſiui qꝛ talis eſt in proſequẽdo vl̃ i fu giendo. Secundo dr̃ ꝙ duo ſũt principia mouẽtia in animalibus. ſ. intellectus practicꝰ et appetitus comꝓhendẽdo fantaſiã ſub itellectu qꝛ principiuꝫ motus progreſſiui pricipiat motuꝫ monſtrando ap petibile vel iclinando in ipſũ ſi 1m. hoc eſt duplicit̃ qꝛ vel diſcernit motũ per rectã rationem preeligẽ do melius ⁊ dimittẽdo peius et ſic eſt itellectꝰ aut per ſolã extimationẽ naturalẽ et ſic eſt eſtimatiua vel fãtaſia qꝛ ſimilatur intellectui in hoc ꝙ cogno ſcit abſentia ſi ſcđm ſic eſt appetitus Tertio dicit̃ ꝙ licet ſit plura mouentia in ſubiecto tamẽ eſt vnũ tm̃ ſecundum formam prima pars patet ex ſecũdo dicto Secunda patet qꝛ appetitus non mouet niſi inq̃tum habet formã appetibilem que ſe habet tã q̃ finis et idẽ appetibile eſt pricipiũ intellectꝰ pra ctici i ſuo diſcurſu nã ſicut ſe habet pricipium i ſpe culabilibus ſic finis in agibilibus. Intellectus em̃ practicus primo intendit vltimũ finem. a quo inci pit rõcinari faciendo diſcurſum vſq; ad principiuꝫ operationis. vnde vltimum in opere eſt principiuꝫ in ratione vt patet in medio qui primo intendit ſa nitatem. Deinde herbas ſecundum locum vbi poſ ſit recipere 3o. ne ad illum locũ et hoc eſt primuꝫ in executione. Ex hijs patet ꝙ ad motuꝫ tria requirũ tur. ſ. primum motiuũ et organũ primi motiui et il lud quod mouetur. Primum motiuum eſt duplex. Quoddam enĩ eſt mobile quod eſt appetibile intel lectui vel ymaginationi Aliud eſt ꝙ mouetur ⁊ mo uet ſicut appetitus motus ab appetibili qui mouet animal quod ſe habet tanq̃ id quod mouetur. Sed organuꝫ primi eſt determinata pars corporis. ſicut potentia ſenſitiua. vnde motus animalium eſt cau ſatus ex pulſu et tractu. Quo ad pulſum. eſt princi pium motus et quo ad tractum eſt finis.

¶ Preterea Notandum ad ſciendum an fantaſia ſit principium motus in animalibꝰ imperfectis de quo tractat phũs in fine tertij de anima ꝙ duplex eſt fantaſia Quedam eſt determinata que determi nate apprehendit hoc vel illud. In hoc tempore vel in illo. et hec reperitur i animalibus perfectis que naturaliter habẽt oẽs ſenſus Et hec habet de terminatũ organũ in cerebro ſc; in anteriori parte cerebri vt dicit S.T. in.2o d.20.q.2.ar.2. ſicut eſti matiua que ſillogiſtica appellatur i hoibus ponit̃ in media parte cerebri In beſtijs autem i poſterio ri ꝑte medie partis cerebri vt dicit. ſ.t. opuſ.43.ar. 4. Alia eſt fantaſia ideterminata que nichil appꝛ hendit niſi in apreſentia ſenſibilis nec ymaginat̃ aliquid diſtãs ſed pñs ſi ſit nociuũ vel vtile ⁊ ſic re trahi ſe vel conuertitur ſuper illud vnde ſi quis cõ tra tale aĩal leuet baculũ non fugit niſi pungatur nec mouetur addiſtans. Preterea notandũ ꝙ ap petitus eſt cã motus vñ aĩal mouetur ad aliquid ꝓ q̃to appetit ipm̃ vnde aĩalia mouentur per fanta ſiam et per appetitum et eo modo quo habent fan taſiã ita hñt motũ vñ q̃ hñt fãtaſiã idetermiatã ha bent motum iperfectũ ſc; dilatationis vl̃ reſtricti onis Alia aũt aĩalia ꝑfecta habent motũ progreſ ſiuũ ſed quid eſt aĩal iperfectum eſt quod nõ habet motũ proceſſiuũ. Quibuſdã videtur ꝙ in aĩalibus iperfectis fãtaſia ſit idem ꝙ tactus ſed hoc non ẽ verum quia non habent idem obiectum Sed que ritur an puer exiſtens in vtero matris habet motũ progreſſiuũ videtur ꝙ ſic ꝙ albertus dicit in libro de animalibus ꝙ puer ſtat et ꝙ habet faciem ver ſus dorſum ſed exiturus vertit ſe et aliq̃n iuuat ſe ipm̃ ſi fortis ſit ad exitũ. Infeſtat etiam matrẽ cuꝫ eſt in vtero Sed ꝓ nũc ſufficit ſcire quid eſt motꝰ ꝓ greſſiuus quem doctiloquus ille albertus in libro de homine vocat proceſſiuũ vnde dicit ꝙ eſt motus organicus cõpoſitus ex pulſu et tractu ſicut quan do homo ambulat tũc vno pede fixo mouet alium. Preterea Notandũ ꝙ in hoĩe rõ deliberatiua eſt principium motus vnde propoſitis duobꝰ bonis ſe cundũ deliberationẽ intellectus voluntas proſe quitur alterũ illoꝝ ſed aliquãdo deliberatio intel lectus impeditur ꝑ ſenſualitatẽ. et ꝓpter paſſionẽ incõtinens non ſequitur illud quod alias ſciebat eſſe proſequendũ. Sed hic ſunt duo dubia. Primo an intellectus moueat effectiue inferiores poten tias. Secundo an propoſitis duobus bonis omni alio impedimẽto ſecluſo volũtas poſſit eligere mi nus bonum. Ad primũ videtur Capreolo. ꝙ intel lectus non mouet volũtatẽ effectiue ſiue ad excer citiũ actus. ideſt effectiue ſed magis ꝑ moduꝫ finis vnde ſcđo ph. dixit ꝙ finis mouet vt eſt in intentio ne que pertinet ad intellectũ vt patet in. ſ.t.1. diſt. 1. licet 12e pertinẽ dicitur ad voluntatem. Alij autẽ tenent oppoſitum quia. S.T.1. pte.q.80.ar.2o. di cit ꝙ potentia appetitiua eſt potentia paſſiua. Et queſti.83.ar.4. ad tertium dicit ꝙ voluntas moue tur ab intellectu et non per accidens. ergo per ſe ergo influit in ipſam voluntatem. Sed hic dicere tur ꝙ voluntas moueretur ab intellectu per modũ

finis ſan. tho. de verita. q. 22. ar. 12. expreſſe dicit ꝙ
non mouetur effectiue et ad ſecundum Sed dices
ſāc. tho. q. 82. ar. 3. ad 2m. dicit ꝙ intellectus ſe ha=
bet vt actiuum. Item voluntas ſe ſola non poteſt
mouere ſeipſam quia tunc idem eſſet in actu et in
potentia vt dicitur octauo phiſicorum ergo opor=
tet intellectum concurrere effectiue. Vnde prima
pte q. 80. arti. 2. diſtinguit voluntatem ab appetitu
ſenſitiuo quia habet aliud principium actiuum q̄d
non eſt niſi intellectus idem q. 82. articulo terti. 2.
Item ſan. tho. 1. 2. q. 17. ar. 1. dicit ꝙ ratio mouet vo
luntatem per imperium et excertium actus.
Item dictamen practicum plenum neceſſitat vo=
luntatem ergo mouet eam aliquo modo effectiue,
vt dicit ſanctus thomas in queſtione de virtutibus
articulo. 12. ad 16m. non enim differret intellectus
practicus a ſpeculatiuo nec intellectus practicus
eſſet cauſa operationis niſi eſſet cauſa volitionis
Item impoſſibile eſt actum voluntatis eſſe niſi p̄=
ſuppoſito actu intellectus (naturaliter ſimul) ergo
actus intellectus eſt cauſa effectiua actus volun=
tatis. ſi negas cōſequentiā. Tūc eadē rōne dico ꝙ
nichil eſt cauſa effectiua alterius Item oportet ꝙ
in mente ſit ymago trinitatis ex hoc ꝙ ſpiritus ſā=
ctus eſt a patre et filio ita actus voluntatis eſt ab
intellectu. ſ. effectiue Alias voluntas q̃tum eſt ex
ſe poſſet velle incognitum. Item volitiones diſti=
guuntur per obiecta formalia que ſunt in intelle=
ctu ergo actus voluntatis effectiue dependet ab a
ctu intellectus. Et licet hec argumenta habeant
apparentiam. Tamen quidam dicunt ꝙ actus in=
tellectus ſolum eſt cauſa effectiua vel finalis act⁹
voluntatis. Quantum ad ſecundum videtur buri=
dano et multis ꝙ ſtante inſpiratione de maiori bo
no voluntas non poteſt velle minus meritorie q2
non poteſt bene nolle maius quia ad bene agen=
dum requiritur ſpirituale auxiliu3 modo deus nō
dat ſpirituale auxilium ad volendum contra inſpi
rationē de maiori bono ſed. Contra tunc ſtante
inſpiratione de ingreſſu religiōis. omni alio bono
ſecluſo ſortes nō poſſet licite nolle intrare religio
nem. Et hoc eſt falſum. quia non tenet velle intra=
re religionem. ergo poteſt licite nolle intrare reli=
gionem. Forte dicis ꝙ non ſequitur quia aliquan=
do poſſum non diligere deum. et tamen non poſſū
nolle diligere deum. Sed contra nichil eſt malum
niſi q2 priuat bono debito ineſſe. Forte dicis ꝙ hoc
eſt falſum. quia peccatum veniale aliquādo eſt ma
lum. et tamen non priuat bono debito ineſſe ꝑ tūc
Sed iſtud eſt contra diffinitionem mali. Item vide
tur ꝙ veniale priuat bonum debitum. quia eſt con=
tra iudicium diuinum ꝙ deus iudicat recte ꝙ non
eſt venialiter peccandum. Sed contra per. San.
Tho. veniale non eſt contra preceptum. ergo non
eſt contra iudicium diuinum.

¶ Circa finem huius libri querit phūs an neceſſe
ſit omne animal habere ſenſum.

¶ Dicendū primo ꝙ neceſſe ē omne aiatum q̃diu
viuit habere potentiam nutritiuam vnde animal
per nutrimentum augetur donec veniat ad temp⁹
ſtatus. et tunc poſt aliquod tempus incipit minui.

¶ Secundo dicitur ꝙ non omne viuens habet ſē=
ſum Plante eñ propter nimiā terreſtrietatem nō
poſſunt recipere ſenſibilia niſi materialiter.

¶ Tertio dr̄ ꝙ omne animal habet aliquez ſenſū
quia aliquomodo mouetur ad conueniēs. ergo op3
ꝙ cognoſcat ipſum. Nec ad hoc ſufficit intellectus
quia ipſe indiget miniſterio ſēſus. Si queratur an
ſint aliqua alia animalia imortalia videtur ꝙ ſic ſe
cundu3 platonicos vnde apulei⁹ platonic⁹ dicit ꝙ
demones ſunt animalia aerea rationalia ⁊ tempo=
re eterna ſed ſecundum veritatem iſta non ſunt po
nenda. ¶ Quarto dr̄ ꝙ neceſſe eſt omne animal
habere tactum. q2 corpus animalis conſiſtit in qua
dam proportione qualitatum primarum. Ne ergo
iſta proportio corrumpatur a qualitatibus tangibi=
libus exellentibus oportuit aial habere tactu3: gu
ſtus autem eſt quidam tactus. Ex hiis patet ꝙ cor
pus aialis non eſt ſimplex vnde San. Tho. in 4o.
di. 44. q: 3. ar. 1. q. 3. ad 2m dicit ſecundum phm̄ in li=
bro de proprietatibus elementorum nullum aial ī
igne viuere poteſt. galienus eñ in libro de ſimplici
medicina dicit omne corpus ab igne tandē cōſumi
Si dicatur ſalmandra viuit in igne ergo habet cor
pus ſimplex dicitur. ꝙ non diu perſeuerat in igne.
Si queratur ex quo capilli ſūt aiati an habeant ſē=
ſum tactus. Dicendū ꝙ non q2 ipſis ſuphabundat
terra licet in eis ſit aia rationalis et ita dicitur de
oſſibus. ſ. t. in 4o. d. 44. q. 1. ar. 2. q. 3. ad 3m. Contra
tunc extrahendo capillū extraheretur aia vel ipſū
diuidendo homo lederetur et capilli morerentur
homine moriente. De hiis dictum eſt oſtendendo
animam eſſe in toto et in qualibet parte.

¶ Quinto dicitur ꝙ viſus auditus olfactus et gu
ſtus vt eſt diſtinctiuus ſaporum non ſunt neceſſa=
rij omnibus animalibus ſed ſunt propter bene eē
vnde homo cecus adhuc viuit. Si queratur an cui
libet ſenſui reſpondet ſuus appetitus tenet ſcot⁹
in tertio ꝙ ſic ſed hoc non approbo cum tantum ſit
duo appetitus ſenſitiui in quorum primo. ſ. concu
piſcibili eſt dolor et triſticia que non cauſantur ni
ſi ex aliquo actu appetitus precedente cuius oppo
ſitum ipſe tenet alibi quia videtur ꝙ in martiri=
bus ſit dolor licet velint mori. Contra tūc om
nis vicioſus triſtaretur quia naturaliter non vult
vicium bene tamen dicit ꝙ triſticia non eſt nolitio
Contra grego. alias beati triſtarentur. Cōtra hec
arguitur ſi appetitus eſſet principium motus pro
greſſiui ſequeretur ꝙ homo ſemper moueretur ſe
cundum ſuum appetitum quod eſt falſum quia ifir
mus appetit aquam frigidam tamen abſtinet qnia
per rationem ſcit ꝙ nocebit ſibi
Itē omne animal habet appetitum et tamen mul
ta animalia ſunt immobilia vt conche et oſtree ho
mo etiam feſſus non mouetur ſecundum appetitū

¶ Secundo arguitur ꝙ nullomodo eſt fantaſia ī
animalibus imperfectis quia tunc in cauda ſerpē
tis eſſet fantaſia et ſenſus communis et non tātū
ſenſus tactus.

Tertio multi habent intellectum et appetitum q̃
tamen non poſſunt ſe mouere quia carent ꝑ ĩfirmi
tatem vſu menbrorum.

Item nulla ſit hic mentio de potentia motiua niſi dicatur ꝙ eſt intellectus dicit ſanctus thomas. queſtione de anima arti. 13. ad 13m. ꝙ intellectus ꝛ appetitus imperant motum ſed potentia motiua diſtincta exequitur. Contra videtur ꝙ motus ſit ab appetitu elicitiue et non imperatiue tantum q̄niam aliter eſt motus ab eo et alie operationes alias fruſtra ſpecialiter ſibi attribueretur.

¶ Quarto arguitur ꝙ intellectus practicus non eſt principium motus. quia ſōpniantes aliq̄n ſurgūt et ambulant. et tamē non habent actū intellectus ſimiliter nec frenetici ꝛ ſtulti. Itē phūs pri⁹ dixit ꝙ opinio et fantaſia dr̄nt q2 cū opinamur aliquid eſſe nociuū fugimus nō aūt qñ fātaſiamur ergo fantaſia non eſt principium motus.

¶ Quinto quero quod eſt principale organū potētie motiue. Non cor quia dictū eſt 7° phiſi. aīal poſſe moueri ſine corde. Nec poteſt dari aliqua alia ps que ſit ſubiectum potentie motiue. Nec poteſt dici ꝙ totus homo ſit ſubiectum potentie motiue q2 totus homo non eſt organū.

¶ Sexto arguitur ꝙ non in aīali ſit tact⁹. quia plāte nutriunt ſe et tamē non indigēt tactu. Nec etiā guſtu. vnde quedam aīalia non habent linguam. Item guſtus et tactus diſtinguntur ergo vnum poteſt reperiri ſine altero.

¶ Ad primum dr̄ ꝙ ſolus appetit⁹ non ſufficit mouere quando impeditur p̄ rationem. Ad aliud ꝙ talia aīalia habent ſaltem motum dilatationis et cōſtructionis dubitant quidā an in angelo potentia motiua diſtinguatur ab appetitu et ſimiliter in anima ſeparata que non poteſt aliud a ſe mouere licet ſe moueat. ſan. tho. 1. pte. q. vide Capreo.

¶ Ad ſecundū dr̄ ꝙ in qualibet parte eſt fantaſia indeterminata. Quidam dicunt hanc fantaſiā eſſe ipſum tactum.

¶ Ad tertium dicitur ꝙ in animali perfecto. eſt q̄dam potentia motiua realiter diſtincta ab appetitu et intellectu. et iſta poteſt impediri per diſpoſitionem organorum.

¶ Ad quartum dicitur ꝙ mouentur a fātaſia Quidam dicunt ſōpniantes habere actum intellectus quia habent actum voluntatis. Dicit em̄ San. tho. in quarto di. 9. q. 1. ar. 4. q. 1. ad tertium ꝙ homo dormiens habet aliquem vſum rationis et ad quartū dicit ꝙ in eo eſt quid conſenſus voluntatis. ſ. q̄ nec ē meritori⁹ nec demeritorius et idem habetur in q̄ſtionibus de veri. q. 28. ar. 3. ad 6m et probatur quia intellectus imediate ſufficienter mouetur a fantaſia. Sed ſompnians habet actum fantaſie. Sed ex hoc videtur etiā ꝙ ſtultus haberet actum intellectus quia habet actum fantaſie alias non moueretur. Fantaſma autem virtute intellectus agentis ſufficit agere in intellectum poſſibilem. Sed contra. tunc ſtultus haberet vſum rationis quia omnis actus intellectus eſt vſus rationis. Item tunc ſtultus poſſet habere actum voluntatis odiendi deum et ſic odiū dei non eſſet intrinſece maluz. Itē tunc voluntas poſſet neceſſitari ad odiendum deū quia in tali ſtulto non eſt vſus liberi arbitrij. Ad aliud dicitur ꝙ fantaſia per ſolam ſimplicem apprehenſionem nō eſt ſufficiens cauſa motus.

¶ Ad 5m videtur ꝙ cor vel aliquid tenēs locū ei⁹ ſit principale organuz Sanctus Tho. de ſpiritua. ar. 3° ad quartum et opuſ. 43. c. 5.

¶ Ad ſextum dicitur ꝙ plāte ꝓpter terreitatem nō ita facilit corrūpūtur ſicut animalia nec habēt querē alimentū q2 habent terram ſibi coniunctam Sed hic queritur a quo ſit motus cordis quem quilibet experitur i ſeipſo q̄diu viuit an ſit a fantaſia vel appetitu vel immediate ab anima et hoc nō q2 anima nichil mouet niſi mediāte corde ꝛ nō loquor de motu nutritionis q̄ eſt anima et nō a generante Reſpondent quidam ꝙ eſt ab intelligentia. ſ3 contra talis motus eſt naturalis animali ergo eſt ab ītrinſeco. Alij dicunt ꝙ eſt a calore qui per ſpirituz generat⁹ mouet cor. Cōtra motus cordis eſt principalior in anima q̄3 alteratio ſcd̄m calorem ergo nō cauſatur ab ea ſed ecōuerſo ſicut motus celi eſt cā alterationis et non econuerſo ideo reſpondet ſā. tho. opuſculo 31. ꝙ generans dans formam eſt cauſa motus. ſic igitur animal inq̄ȝtū habet talem formam que eſt anima nichil prohibet habere aliquē motum naturalem cordis ab eo qui dat formaz. Si dicatur motus cordis eſt ad contrarias partes ergo non eſt naturalis nec violētus quia alias eo ablato non eſſet neceſſe animal mori. Dicēduz ꝙ motus cordis nō eſt ſibi naturalis inq̄ȝtū eſt graue vl̄ leue ſ3 eſt motus aliqualiter circularis accedēs ad motum celi licet autem motus cordis non ſit totaliter a fantaſia tamen poteſt per timorem vel affectiones variari nec illa variatio ſemper eſt voluntaria ſicut nec motus aliquorum mēbrorum qui nō eſt totaliter in poteſtate nr̄a ſ. t. 12e. q. 17. ar. 9. 3m.

Ad tertium ſic ꝓceditur videtur ꝙ voluntas non ſit liberior intellectu quia intellectus eſt nobilior voluntate ergo eſt magis liber. S3 contra in voluntate eſt bonum vl̄ malum ergo voluntas eſt primo libera Reſpondeo dicēdum ſcd̄m ſan. tho. 1. pte q. 83. ꝙ i ceteris animalibus non eſt libertas ſed naturali inſtinctu mouentur ad aliquod bonum particulare ſ3 voluntas hominis reſpicit bonum vniuerſale et ideo poteſt velle vnū illorū contentorum ſub bono vniuerſali relicto altero et ideo voluntas eſt libera vnde liber arbitrium ē ipſa potentia volūtatis tamē aliquo modo īportat ipſū ītellectū et ideo radix ei⁹ aliquo modo eſt ab ītellectu oſtēdēte ſibi bonū vniuerſale īportat etiā arbitriū aliquid ptinens ad intellectū ꝛ ideo dicitur facultas volūtatis et rationis vt dicit ſ. t. de veri. q. 24. ar. 6. Si queratur an omnis actus voluntatis ſit actus liberi arbitrij. dicit ſan. tho. ibidem articu. 3. ꝙ proprium liberi arbitrij eſt electio vnde velle bene eſſe ſeu velle beatitudinem quadam naturali volitione non eſt act⁹ liberi arbitrij quia non ſequitur deliberationē S3 circa hec Dubitatur. An volūtas ſit altior potētia

q̄ intellectus. Multis videtur ꝙ ſit abſolute nobilior et perfectior et melior. vide ſan. tho. pri. pte q. quinta ar. primo Ad primum dicit ꝙ aliud eſt eſſe ſimpliciter ens et ſimpliciter bonum vnde homo dicitur ſimplex bonus ſecundum vltimum actum ⁊ ſecundum voluntatem ergo voluntas eſt ſimpliciter melior intellectu. Item obiectum intellectus eſt eſſentia ſed obiectum voluntatis eſt bonum qd formaliter eſt ipſum eſſe exiſtentie. Forte negas quia occidens ſe vult bonum tñ non vult eſſe exiſtẽtie vide ſ. t. de veri. q. 22. arti. 11. Item dubiū eſt an exiſtentia ſit perfectior eſſentia vel ente. Sed dicendum ſecundum ſan. th. 1. parte. 82. ꝙ intellect⁹ eſt ſimpliciter nobilior voluntate quia obiectum eius eſt ſimplicius q̄ obiectum voluntatis quia nichil includit q̄to autem aliquid eſt ſimplicius tanto eſt nobilius. Sed nobilitas potentiarum eſt ex obiecto igitur. Sed contra ſecundum hoc aqua eēt nobilior vino quia eſt magis ſimplex. Dicendum ꝙ nos argumentamur de ſimplicibus abſtractis in q̄bus q̄to aliquid eſt magis abſtractum tanto eſt nobilius. Et notandum ꝙ pro ſtatu huius vite act⁹ voluntatis circa deum ſunt nobiliores quia per ipſos inclinamur in ipſum deum vt in ſe eſt ſed intellectus fertur in ipſum in enigmate. ſed in patria actus intellectus erit nobilior. Quidam dicunt ꝙ etiam nūc actus intellectus quo ad eſſe nature eſt nobilior ſed non quo ad eſſe meriti. Ex hijs patet quare philo. poſuit felicitatē in actu intellectus Secundo. Dubitatur vtrum voluntas moueat intellectum nichil enim videtur mouere intellectū poſſibilem niſi fanta ſmata vel intellectus agens Reſpondet ſan. tho. arti. 4. ꝙ effectiue voluntas mouet omnes potentias quia obiectum eius eſt bonum vniuerſale. Alie autem potentie comparantur ad aliquod bonum proprium ſibi conueniens. vnde bonum intellectus eſt cognoſcere verum et viſus cognoſcere colorem Si dicatur actus intellectus precedit actum voluntatis et intellectus mouet voluntatem ſed hoc eſt per modum finis vide ſan. tho. de veri. q. 22. ar. 12 Tertio dubitatur an voluntas ſit actiua reſpectu ſuorū actuū primoꝝ Quibuſdam videtur ex ari. in libro de fortuna in fine ꝙ deus eſt cauſa primi actus voluntatis ſe ſolo vnde San. Tho. 12e. q. 9. ar. 4. dicit ꝙ oportet volitiones reducere ad volitionem finis. et non proceditur in infinitū. et ideo videtur ꝙ ſit deuenire ad aliquē actū voluntatis qui ineſt ſibi ab intriſeco q: nuda potentia non poteſt mouere ſeipſam. vnde q̄dam dixerunt. ꝙ in voluntate eſt quedā diſpoſitio anteq̄ velit: alias idem eſſet actiuum et paſſiuum totale reſpectu eiuſdem. Sed contra voluntas de ſe eſt libera. Quidam dicunt ꝙ verū eſt tamen indiget aliquo determinante Et ſi queratur quod eſt iſtud determinans voluntatē dicunt ꝙ eſt obiectū producens actum voluntatis. per quē determinat voluntatem Sed contra ſtantibus equalibus obiectis voluntas poteſt velle vnum relicto altero. Alij dicunt ꝙ voluntas determinat ſeipſam ⁊ per ſeipſam producit ſuos actus. et per hoc differt ab intellectu poſſibili qui nichil poteſt intelligere niſi prius informetur ſpecie. Sed contra ſecundum ariſtotelem. 8. phiſi. agens voluntariū non poteſt agere vno tempore ⁊ non alio niſi moueatur ab aliquo extrinſeco. ꝙ autem loquatur de agente voluntario patet quia alias nichil eſſet ad ſuum propoſitum ſcilicet ad probandum eternitatem motus qui dependet a primo motore ideo alij dicunt ꝙ voluntas determinatur per intellectū practicū. q: naturaliter vult finē ⁊ tūc ꝑ intellectū inq̄rit de medijs et ſic per ↄſiliū quod eſt in itellectu determinatur voluntas. Sed contra voluntas poteſt velle contra iudicium rationis ergo non ſemꝑ per ipſum determinatur ad vnum. Sed de hijs magis patebit i argumentis videtur autem pro nunc ꝙ prim⁹ act⁹ voluntatis ſit effectiue a voluntate quia alias non eſſet actus voluntatis Item aliquando prim⁹ act⁹ voluntatis eſt malus videndo mulierem vnus homo poteſt peccare in 1o. inſtanti in quo habet vſum rationis ſimiliter dānati. Item primus actus voluntatis quo ad exercitiū eſt in noſtra poteſtate cū ſit dilectio dei ſeu velle beatitudinē ideo quidā dicūt ꝙ in iſta voluntate duo ſunt conſideranda. ſ. cōmunis ratio beatitudinis. et ſic velle eam nō eſt meritorium. Aliud eſt illud in quo inuenitur talis ratio et ſic appetit⁹ beatitudinis eſt rect⁹ vide. ſ. t. in. 4o di. 4. 9. q. 1. ar. 3. q. 3. Itē primus actus voluntatis eſt actus elicitus a volūtate ergo nō cauſatur a ſolo deo. vide. ſ. t. de ve. q. 22. ar. 5. Quarto dubitatur an obiectum cauſet effectiue actum voluntatis Videtur ꝙ non quia aliquando obiectum volitum nō eſt in rerum natura. et aliq̄n eſt ens rationis. ergo non producit effectiue actum voluntatis. Item aliquando velleitas eſt de quibuſdā impoſſibilibus ſed licet obiectum ſecundum ſe non cauſet actū voluntatis tamen dubiū eſt an per actum intellectus efficiat actum voluntatis et inter thomiſtas videt vtrunq̄ eſſe ꝓbabile. Nūq̄ eñ apprehenſio dicit eſſe cauſa voluptatis et ideo eſt cauſa per accidēs quia nullus effectus depēdet in oēm euentū a ſua cauſa per accidens. Sed ſemꝑ actus volūtatis dependet ab actu intellectus a quo dirigit. ergo act⁹ intellectus cauſat effectiue actū voluntatis Sed contra ſecundū Sā. T. 1. pte. q. 82. ar. 4. voluntas mouet intellectum effectiue itellectus aūt mouet voluntatem per modum finis. Dicendum ꝙ quo ad primum actū intellect⁹ voluntas non mouet intellectum effectiue Ex predictis ſatis patet reſponſio ad queſitum. ſ. ꝙ voluntas eſt liberior intellectu licet intellectus ſit nobilior. Si queratur quis eſt primus actus liber. Pro quo notandū ex 12e. ꝙ i actibus noſtris eſt talis ordo apprehēſio finis volicio eius intentio conſiliū iudiciū conſenſus de medijs et electio imperiū vſus videtur ꝙ electio ſcdꝫ ſan. tho. ſed cōtra cōſenſus eſt liber imo prima apprehenſio q: vnde ꝓuenit ꝙ habens multas ſpēs potius vtitur vna q̄ alia niſi a voluntate et ſimiliter ꝙ nunc cogito de fornicatione conſilium etiā eſt liberū et. ſ. t. de veri. q. 24. ar. 1. 20m de fine habemus liberam voluntatē Cōtra 12e. q. 17. ar. 5. 3m.

Contra hec arguitur pꝛimo ꝙ intellectus et volū
tas ſunt eadem potentia quia habent idem obie
ctum ſub eadem ratione foꝛmali quia voluntas
vult bonū ſub ratione boni. Jſta aūt rō boni eſt in
intellectu. Jtē intellectus cognoſcit deū. et volū-
tas ſub eadem ratione diligit eum. Foꝛte dicis ꝙ
voluntas nō diliget eū ſub ratione veritatis ſʒ ſub
ratione boni. qꝛ bonū eſt obiectuʒ eius. Cōtra cōit
dicitur ꝙ nos non poſſumus odire deū vt ſic ergo
neceſſario diligimus ipſum.
Secūdo actus voluntatis eſt cognitio ergo volun
tas eſt intellectus. Añs patet qꝛ tam īmaterialis
eſt actus voluntatis ſicut actus itellectus. ⁊ amoꝛ
eſt ſimilitudo rei ergo amoꝛ eſt cognitio. Jteʒ intel
lectus eſt quidā appetitus. quia intellectus natu-
raliter appetit ſcire et intelligere.
Tertio arguitur ꝙ volūtas ſit nobilioꝛ ſimpliciter
intellectu. quia terminus eius eſt nobilioꝛ quia eſt
ad rem. Jntellectus aūt ſemꝑ eſt ad ſpēm rei qꝛ ni
chil intelligitur niſi vt habet eſſe in intellectu per
ſpēm. Species aūt non eſt tā ꝑfecta res ſicut ſubā
que eſt obiectum. Jtem optimus habitus volunta
tis eſt nobilioꝛ optimo habitu intellectus vt patet
de caritate. Quarto actꝰ voluntatis eſt peioꝛ peſſi
mo actu intellectus ergo optimus actus volunta-
tis eſt melioꝛ optimo actu intellectus. Añs patet
quia nichil eſt peius odio dei. Jtē ratio ſemꝑ opti-
ma depꝛcatur. ſed illud quod eſt nobilius nō debet
alia depꝛecari ergo intellectus non eſt nobilioꝛ
Quinto Nobilius eſt mouere ꝙ̄ moueri ſed volun
tas mouet oēs potentias. et per eam ſumꝰ dñi nr̄o
rum actuū. vnde vocatur regina intellectus autem
non eſt niſi conciliarius ergo non eſt nobilioꝛ. Jteʒ
voluntas imperat intellectui. vt patet quando vo
lo vaccare ꝯtemplationi. Jtem intellectus aliquā
do cogitur non aūt voluntas. Pꝛimū patet ex quar
to metha. Jtem poſterioꝛa generatione ſunt perfe
ctioꝛa. ſed voluntas eſt poſterioꝛ intellectu. ergo ē
nobilioꝛ et eodēmodo arguatur de actibus iſtarum
potentiarum. Sexto arguitur. actꝰ voluntatis ma
gis placet deo ergo eſt melioꝛ Añs patet quia per
ipſum meremur vitam eternam. et per ipſū vetula
magis placet deo ꝙ̄ magnus clericꝰ per ſuos actꝰ
intellectus. Jtem obiectum voluntatie eſt melius
quia obiectum eius eſt eſſentialiter et intrīſece bo
num ſub rōe foꝛmali ſub qua obijcitur ipſi volūtati
Septimo arguitur ꝙ voluntas non ſit liberioꝛ in-
tellectu. quia in intellectu eſt felicitas ergo intel-
lectus eſt gratia ſui. ergo eſt liberioꝛ volūtate. Jtē
pꝛecipiens eſt liberioꝛ ſubdito. ſed intellectus pꝛe
cipit et oꝛdinat quid faciendum et quid fugienduʒ
Jtem intellectus ligat alias potentias. vnde ſan.
tho. dicit legem eſſe in intellectu.
¶ Octauo arguitur ad idem. Seneca dicit ꝙ liber
tas non conſiſtit in bonis exterioꝛibus. ſ. maxime ī
bonis animi que maxime ſunt in intellectu. et tul-
lius dicit in paradoxis omnes ſapientes liberos
eſſe ſʒ per intellectū ſumus maxime liberi quia per
eum non ſumus ſerui ergo per euʒ ſumus liberi er
go intellectus eſt quedam libertas. Et pꝛimo poli-
tice dicitur ꝙ intellectꝰ pꝛincipatur appetitui poli
tico pꝛincipatu et regali. ergo eſt liber. Sed dices
ꝙ intellectus eſt liber ſed nō eſt liberioꝛ volūtate.
Contra in alio articulo dicetur ꝙ plenum dictamē
neceſſitat voluntatem ergo voluntas in aliquibus
poteſt neceſſitari ab intellectu. ergo intellectus ē
liberioꝛ. Jtē ſecundū ariſtotelē in ſecundo perhiar
me. intellectus eſt potentia rationalis. ſ. per eſſen
tiam. Non autem voluntas. que eſt rationalis per
participationeʒ ergo ex ſe valet ad oppoſita nono
metha.
Nono arguitur ad idem obiectum intellectus eſt
vniuerſale. ergo eque bene intellectus eſt liber ſi-
cut voluntas. Jtem intellectus habet in ſua pote-
ſtate aliquos actus. ſecluſo actu voluntatis Si eīn
ad omnem actum intellectus requireretur actus
volūtatis. tūc in ſtudio ſpeculatiuo ſēper acquire-
retur aliqs habitꝰ in voluntate. Jtē notū eſt ꝙ vo
lūtas nō ꝑcepit intellectui ꝙ ſic vel ſic diſcurrat a
lias voluntas ipediret ꝓceſſū ſpeculationis ſi nō
impediret intellectum libere diſcurrere Patet eti
am ꝙ ſtudendo multos habemus actus intellectꝰ
ſine actu voluntatis et ad tales actus intellectus
non abſolute neceſſitatur.
¶ Decimo queritur a quo determinatur voluntas
pꝛopoſitionis duobus bonis ſi ab intellectu querit
an ille actus intellectus ſit liber vel non ſi ſecūdū
ſequitur ꝙ ante pꝛimum actum liberum voluntatꝭ
eſt aliquis actus liber in intellectu. ſ. concilium.
Foꝛte dicis ꝙ voluntas determinat ſeipſam ad eli
gendum vnum relicto altero ceteris paribus Con
tra ſ. t. de veri. q. 8. ar. 13. poſt cōmentatoꝛem dicit in
ſecun. phi. ꝙ ꝙ̄diu aliquid eſt contingens equale
ipoſſibile ē vt nō eueniat ergo ꝓpoſitis duobus bo
nis equalibus voluntas non poteſt ſe determina-
re ad alterum eoꝝ quia non eſt maioꝛ ratio de vno
ꝙ̄ de alio et per hoc pꝛobat philo. 4. phiſi. ꝙ nullū
mobile mouetur in vacuo Jtem nullum indetermi
natum poteſt determinare ſed voluntas de ſe eſt i
determinata. Jtem vel determinat ſe per actum
voluntatis vel ſe ſola non ſecundum quia ſic eſt in
differens nec pꝛimū qꝛ iterum queritur de illo actu
voluntatis per quid determinatur ad ipſum et ſic
queritur de alijs actibus quare eſt ꝙ potius vnus
fluit a voluntate ꝙ̄ alius ſi ſola voluntas ſit tota-
lis cauſa.
¶ Undecimo ad idem ſi volūtas ſe ſola poteſt vel
le et non velle ceteris eodem modo ſtātibus pona
tur ergo in eſſe et ſequitur ꝙ voluntas vult et non
vult vt patet ponendo aliam in eſſe.
¶ Duodecimo arꝰ ꝙ voluntas non pꝛoducit in ſeip
ſa actum ſuum qꝛ tunc idem eſſet in actu et in po-
tentia qꝛ vnū quodqꝫ agit vt eſt in actu patitur au-
tem vt eſt in potentia Jtem tunc idem eſſet nobili
us ſe qꝛ idem eſt mouens et motum. mouens autē
eſt nobilius. Jtem ſecū. phiſicoꝝ materia et effici
ens non coincidunt. Foꝛte dicis ꝙ voluntas ſe ſo-
la non eſt cauſa ſed voluntas cum volitione finis.
eſt cauſa volitionis medioꝛum. Sʒ tunc queritur

de iſta volitione finis que eſt a voluntate cū ſit opa
tio eius naturalis. Itez eſt actio imanens ergo eſt
a principio intrinſeco. Itē aliqñ quis vult media
qui tunc actu nullam habet volitionē de fine Forte
dicis ꝙ volūtas eſt tm̄ cauſa paſſiua volitionū Cō
tra tūc actus malus non eſſet in noſtra poteſtate.
quia non eſt in noſtra poteſtate. pati ab actiuo pre-
ſente. Item bene ſequitur actus voluntatis eſt in
noſtra poteſtate ergo cauſatur a nobis quia elicitꝰ
a nobis Forte dicis ꝙ non incōuenit ꝙ ipſa volun
tas primo et per ſe reducat ſeipſam de potētia ad
actum. quia aqua calida frigefacit ſe. et aīatum nu
trit ſe et graue mouet ſe deorſum quia mouet alia
deorſum ergo mouet ſeipſū deorſum. et hec eſt cau
ſa quare graue velocius mouetur in fine ꝙ̄ in prin
cipio. Contra potentia actiua eſt principium tranſ
mutandi aliud ſed nichil eſt aliud a ſeipſo. Forte di
cis ꝙ ly aliud ibi reduplicat non aliaz rem ſed aliā
rationē formalem. et ideo quādo aliquid agit in ſe
ipſum tunc eſt in actu virtuali. ſed patitur vt eſt in
potentia ad actum formalem. Sed contra diuerſi-
tas accidentalis non facit aliud. ergo per hūc mo-
dum non ſufficienter ſaluatur diffinitio potentie a
ctiue. Item bene ſequitur hoc agit ergo eſt in potē
tia actiua formali quia eſt formaliter agens. Et be
ne ſequitur hoc eſt in potētia paſſiua formali ſi for-
maliter eſt recipiens ergo aliquid eſt in potentia a
ctiua et in potentia paſſiua reſpectu eiuſdē et eo-
dēmodo. Item tunc eiuſdem ad ſeipſum eſſet rela
tio realis. ſ. mouentis et proportionis quia mouen
tis ad mobile eſt proportio inequalitatis maioris
vel proportio equalitatis quod addit. San. Tho.
prima parte. q. 105. ar. 4. Item tunc in eodem eſſēt
oppoſite relationes ſcz mouentis et moti Forte di-
cis ꝙ non opponūtur. Cōtra tunc ariſto. in 8° phi.
nō poſſz ſufficiēter probare ꝙ oē qđ mouetꝰ ab alio
mouetꝰ Itē relatio mouētis et moti opponūtꝰ relati
ue ſed in omni oppoſitione includitur contradictio
alias dicam ꝙ idem eſt album et nigrum.

¶ Tertiodecimo vel voluntas ſe ſola eſt cauſa ef-
fectiua ſue volitionis vel ſimul cum noticia. Si 2m
ſequitur ꝙ volūtas poſſet velle ſine cognitione vñ
phūs dicit in 2° de aīa. ꝙ ſi ſenſus eſſet actiuus tūc
ſemꝑ ſentiret ergo ſi voluntas ſe ſola eſt actiua ſe-
quitur ꝙ ſemꝑ vult. Item vel datur maximus actꝰ
quem voluntas poteſt producere ſicut datur maxi-
mum lumen quod ſol poteſt producere vel non.
Si ſecundum ſequitur ꝙ voluntas eſt infinite acti
uitatis. Si primū Cōtra voluntas habendo illum
actum excedit ſuam reſiſtentiam ergo poteſt habe-
re actum maiorem. Itez tunc viator poſſet habere
actum tam ꝑfectum ꝙ nō poſſet plus ꝑficere Nec
ſcđm. ſ. ꝙ voluntas ſimul cū noticia ſit cauſa volitio
nis. quia ſi ſic ſequeretur ꝙ idez eſſet cauſa natura
lis contrariorum. quia ſtante cognitione fortis poſ
ſum odire et diligere et ſic iſta cognitio poteſt eſſe
cauſa per ſe. oppoſitoꝝ. Tuz quia creſcente cauſa
creſcit effectus Sed aliquando creſcente noticia
diminuitur dilectio. Item tunc actꝰ voluntatis eſ-
ſet intenſior ꝙ̄ voluntas vellet quia cognitio cau-
ſaret aliquam intenſionem ꝑ ſe in volitione.

¶ Quartodecimo vel obiectum eſt cauſa volitiōis
effectiua. vel non Si 2m ſequitur ꝙ ꝑfectioris obie
cti nō opz eē ꝑfectiorē volitionē ⁊ ꝙ volitiones nō
diſtinguuntur per obiecta quia obiectū non eſt cau
ſa per ſe volitionis. ſi primuz ſequitur ꝙ voluntas
poteſt neceſſitari ab obiecto quia voluntas eſt fini
te reſiſtentie et obiectum per ſe agit in ipſam volū
tatem. Item aliquando obiectuz fit effectiue ab ip
ſa volitione vt quando volo efficaciter currere ibi
currere eſt obiectum et cauſatur a volitione. Ad
primum negant quidam conſequentiam. Sed con
tra quia voluntas eſt finite actiuitatis ergo termi
natur ad maximum vel ad minimum in quod nō po
teſt Item equaliter excedit magnam et paruā paſ
ſionem ſi non ergo datur paſſio equalis ſibi dices
ꝙ voluntas eſt infinita. Contra a paſſione abſor-
betur in fornicatione et ebrio.

¶ Quintodecimo quero an voluntas propoſitis
duobus bonis equalibus poſſit alterum illorū vel
le vel non ſi ſecundum ſequitur ꝙ non eſt libera. ſi
primum. Contra non eſt maior ratio de vno ꝙ̄ de
alio nec eſt aliquod determinans voluntatem.

¶ Ad primum dicitur a ſancto tho. de ve. q. 22. ar.
10. ad primum ꝙ obiectum voluntatis et intellectꝰ
diſtinguuntur ratione et hoc ſufficit et licet itelle-
ctus apprehendat rationem boni tamē hoc eſt ſub
ratione entis. Secundo dicitur a capreolo in pri.
d. 3. ꝙ bonum non eſt obiectum voluntatis ſicut vi
ſibile non eſt obiectum ſenſus ſed iſta potius ſunt
paſſiones obiectorum nec proprium obiectum vo-
luntatis habet aliud nomen.

¶ Ad ſecundum dicitur ꝙ non omnis ſimilitudo
eſt cognitio niſi ſit in potentia cognoſcitiua intel-
lectus etiam eſt quidam appetitus naturalis ſed
non eſt potentia appetitiua condiſtincta aliꝫ ſ. t.
1. parte q. 8. ar. 1. ad 2. et q. 78. articulo. 1. ad 3m.

¶ Ad terciū dicitur ꝙ nobiliſſima intellectio que
eſt viſio dei eſt immediate ad deum nec eſt ꝑ ſpem
ſed deus ſupplet vicem eius et illa viſio eſt nobili
or habitu caritatis. Sed replica eſt ex ſancto tho.
1. ꝑte q. 108. 6. ad 3. ſz loqtur de potentia naturali.

¶ Ad quartum negatur conſequentia. Alij ta-
men dicunt ꝙ priuatio nobiliſſimi actꝰ intellectus
peior eſt peſſimo actu voluntatis. Contra nullum
malum pene excedit malum culpe ſz priuatio viſio
nis dei eſt malum pene Ad aliud dr̄ ꝙ intellectus
aliqñ neceſſitat voluntatem ſed non cogit eā ſed
oſtendit agendum per modum deprecantis nec
ſēper qui deꝑcatur eſt ſubditus qꝛ paulus deꝑcatꝰ
vt bene agamus

¶ Ad 5m. dicitur ꝙ intel-
lectus mouet per modum cauſe finalis ⁊ imperare
ſcđm ſ. t. eſt actus intellectus. Ad aliud qͥdā di-
cunt ꝙ intellectus nō poteſt cogi quia omnis actꝰ
eius eſt naturalis iclinatio eius ſz ſ. t. dicit de ve.
q. 22. ar. 5. 2. ꝙ itellectus dr̄ cogi ꝑ reſpectum ad to
tū hoiez ꝑ ꝙ̄to aſſētit primis pricipijs ꝯtra volūta
tem que dr̄ hois inclinatio ſz vtrū poſſit diſſentire

primis principijs videtur ꝙ ſic quia diſſentire pri
mo principio eſt operatio itellectus et obiectuȝ in
tellectus eſt omne ens ergo poteſt aſſentire et diſ
ſentire. Sed de hijs ſatis dictum eſt in logica. Ad
aliud dicitur ꝙ illud quod ⁊ prius ſimpliciter ⁊ ſe-
cundum ordinem nature eſt perfectius ſic enim a-
ctus eſt prior potentia et intellectus eſt prior volū
tate ſicut actiuum paſſiuo bonum enim intellectū
mouet voluntatem ſ. t. 1. parte q. 82. ar. 3. ad 2m.

¶ Ad ſextum non ſequitur quia ſubſtantia aſini ē
melior quolibet accidente et tamen deus premiat
pro accidente quod eſt actus meritorius. Si dicas
actus meritorius meretur de condigno vitam eter
nam que eſt viſio dei ergo eſt tante bonitatis abſo
lute negatur conſequentia ſicut per pecuniam qs
emit de condigno equū et tamen equus cū ſit viuū
eſt melior pecunia. Ad aliud patet ex dictis.

¶ Ad ſeptimum concedo ꝙ intellectus eſt liber.
vt diſtinguitur contra ſubditum ſed non eſt liberū
arbitriuȝ quia non habet ex ſe ꝙ poſſit in vtramqȝ
partem contradictionis licet tamen voluntas ſit
liberior non eſt tamen nobilior ſ. t. de verita. q. 22.
ar. 11. ad 2m Nota ꝙ duplex eſt libertas prima eſt fi
nalis ordinationis qñ. ſ. aliquid agit gratia ſuiipſi
us et ſic ſcientia eſt libera alia eſt libertas oppoſi-
tionis qñ. ſ. poteſt in oppoſita omnibus eodem mo
do ſe habentibus et ſic tantum voluntas eſt libe-
ra. Sed vtrum intellectus poſſit opinari concluſi
onē ſi habeat eq̄les rōes ꝓ et ↄtra vꝫ ꝙ nō niſi vo-
lūtas ↄcurrat. Sed tūc. Dubitatur de bruto qd eſt
in medio comeſtibilium an poſſit ſe diuertere ad
vnū relicto altero ceteribus paribus vel an more-
retur fame. Si illa duo commeſtibilia equaliter di
ſtent ab eo videtur ꝙ niſi a celo vel alia cauſa inſti
garetur ad nullum cibum iret quia caret libero ar-
bitrio quod ꝑ hoc concluditur.

¶ Ad 8m. magis patebit articulo ſequente nec in
tellectus dicitur rationalis quaſi ſit liber ſed quia
poteſt ratiocinari et diſcurrere. Si dicatur volun-
tas dependet ab intellectu et non econuerſo ergo
intellectus eſt magis liber negatur ↄña.

¶ Ad 9m. patet ex dictis. Nec oportet ꝙ ſemper
in talibus concurat actus formalis volūtatis ſed
ſufficit interpretatiuus. Quidam dubitant an ob-
iectum voluntatis ſit bonum vniuerſale quia volū
tas fertur in rem vt eſt ad extra ſed ad extra non ē
vniuerſale. Dicendum ꝙ ratio obiecti voluntatis
eſt vniuerſalis et non res ad quem inclinatur vo-
luntas. ſ. t. de veri. q. 22. ar. 4. 2m. 1. p. q. 80.

¶ Ad 10. Quibuſdam videtur ꝙ volūtas ex hoc ꝙ
eſt indifferens non poteſt determinare ſeipſaȝ nō
qui poſſit actum ſuum ſuſpendere/ ſed ꝙ velit hoc
et non illud vel ꝙ actus ſuus ſit talis hoc proueit
a iudicio intellectus. Sed contra tunc voluntas
non eſſet domina ſuorum actuum quia non poteſt
velle vnum relicto altero niſi iudicetur ꝙ vnum ſit
magis volendum q̄ȝ aliud et ſic non eſſet verum di
ctum commune ſic volo ſic iubeo ſit pro ratione vo-
luntas. Item aliquis poteſt facere contra conſciē
tiam ergo ſua voluntas non determinatur per in-
tellectum Item ſimplex apprehenſio ſufficit ad
volendum vel nolendum vt poſtea dicetur. Poteſt
dici ꝙ plenum dictamen determinat voluntatem
Sed tunc queritur de primo actu voluntatis malo
a quo determinatur voluntas ad ipſum videtur ꝙ
a ſe ipſa/ quia ſi determinatur per aliquod iudiciū
queritur de illo an ſit bonū vel malū vñ circa hec q̄
rit an primꝰ actꝰ liber ſit electio vt dictū eſt videt ꝙ
non qꝛ conſenſus precedit electionem ⁊ conſenſū
precedit concilium et concilium precedit intentio
et intentionem precedit volitio finis videtur aūt
ꝙ iſta tria vltima ſint actus liberi arbitrij qꝛ ſunt
actus virtutis et ſic preſupponunt actum pruden
tie et ſine dubio cōſenſus videtur eſſe actus liberi
arbitrij ideo de ipſo alijs dimiſſis dicitur ꝙ eſt actꝰ
liberi arbitrij ſed plenus actus liberi arbitrij eſt
electio Tunc dicitur ad argumentum ꝙ aliquan-
do voluntas per libertatem arbitrij determinat ſe
vel dicatur ſicut ſupra de intellectu incipiente ali
q̄d cognoſcē de nouo quare magis vtitur vna ſpē
q̄ȝ alia Et argumenta procedunt de agente natu-
rali vide ſan. thom. de verita. q. 22. arti. 7. ad prm.
voluntas determinat ſibi velle vide ibi in articu-
lo triplicem indeterminationem priª. part. q. 105.
arti. 1. in ſecundo argumen. et nota ꝙ obiectū de-
terminat voluntatem quo ad ſpeciem actus San.
Tho. de verita. q. 6. ar. 6. m7. Concedo tamen ꝙ
aliquando determinatur per conſilium rationis.
San. Tho. de malo q. 3. arti. 3. 5m. Et nota ꝙ opor
tet materiam determinari ad hanc formam ꝑ alid
quia ipſa eſt indeterminata per defectum actuali
tatis voluntas autem nō ſed per illimitationē ſue
actualitatis.

¶ Ad vndecimum patet in logica quomodo talia
debent poni in eſſe.

¶ Ad duodecimum facilis eſt reſponſio dicendo
ꝙ voluntas ſe ſola non mouet ſe quia tunc eiuſdē
ad ſeipſum eſſet relatio realis quod eſt cōtra cōdi
tiones relationis realis. Sed dices idem inconue-
niens ſequitur dicendo ꝙ voluntas ſimul cum no
ticia mouet ſe quia ex illo ſequitur voluntatē mo-
uere ſe tanq̄ȝ cauſam partialem dices ꝙ cauſa effi
ciens partialis non eſt totale fundamentū relati-
onis et ideo non eſt ſimile Sed dices ſuppono
ꝙ noticia non concurrat actiue ad actum volun-
tatis tunc voluntas ſe ſola mouet ſe effectiue er-
go eſt nobilior ſeipſa. Quidam dicunt ꝙ non
ſequitur quia calx cum aqua calefacit ſe et reducit
ſe de actu virtuali ad actum formalem. Sed cōtra
tunc eodem modo poſſet dici ꝙ celum mouetur a ſe
Ideo alij dicunt ꝙ voluntas informata volitione
finis mouet ſe ad volendum media. Sed tunc que
ritur de illa volitione finis an producitur a ſola vo
luntate effectiue/ ſicut calor producit calorem non
mediante alia potentia ſed per ſeipſum videtur ꝙ
illa prima volitio ſit a voluntate per modum natu
re. Uel eſt a voluntate mota ab intellectu et hoc ſu
ficiat pro argumento. Alij recurrunt ad deum di-
centes ꝙ voluntas non eſt ratio totalis. ſed deus
cum voluntate et pe. cum queritur ab eis vel volū

tas eſt cauſa actus inq̄ʒtum voluntas vel per ali-
quid ſupadditum ſibi ſi p͡ri. ergo voluntas ſemper
habet actum ſi ſecundū queritur de illo ſupaddito
ſeu illud non videtur phiſice dictum
¶ Ad decimumtertium dictuʒ eſt probabiliter ꝙ
noticia practica que dicitur actiua efficit actum vo
luntatis nec tamen ſemper actus voluntatis ne-
ceſſario ſequitur noticiam ſed libere. et ideo non
intenditur niſi ſecundum beneplacitum volun-
tatis ſicut potentia motiua eſt cauſa motus et ta
men ſubditur voluntati. Ad alia duo ſatis pa
tet ex dictis. Et nota ꝙ ſecundum ariſtote. in ter-
tio de anima appetibile eſt mouens non motum ⁊
ideo obiectum intellectum mouet voluntatem ali
quomodo Sed non oportet ꝙ moueat eam effecti-
ue. Similiter aliquando dicimus abſolute ꝙ bo-
num eſt obiectum voluntatis et aliquando dicimꝰ
ꝙ bonum in intellectum ſiue verum ſiue apparēs
eſt obiectum voluntatis. ſ. t. 12^{e}. q. 19. ar. 3. Contra
appetitus ſenſitiuus poteſt in malum vt patet de
audacia que eſt ad malum arduum idem dicit Sā.
Tho. articu. 5.
¶ Item voluntas eſt ad rem vt eſt in ſe per. Sāc.
Tho. ergo non vt eſt in intellectu.

Ad quartum ſic proceditur videtur ꝙ vo
luntas poſſit neceſſitari quia volūtas
per aliquod tempus de neceſſitate cō
tinuat ſuum actum quem elicuit in in-
ſtanti non enim habet vltimum inſtās
ſui eſſe et alias homo in vna hora haberet meri-
tum infinitum quia in quolibet inſtanti mereretur
de nouo continuando lib re et ſunt infinita inſtan
tia. Sed contra voluntas eſt eſſentialiter libera
ergo nō pōt neceſſitari.
¶ Reſpondeo dicendum ꝙ duplex eſt neceſſitas
ſcʒ coactionis vt ſi lapis proiiciatur ſurſū et ſic om
nes concedunt voluntatem non neceſſitari Alia
eſt neceſſitas ſecundum San. Thom. de ve. q. 22.
ar. 5. naturalis inclinationis vel ſecundum alios
ineuitabilitatis et ſic neceſſe eſt graue quod tamē
non cogitur deſcendere remoto prohibente Item
adhuc duplex eſt neceſſitas. ſ. quo ad ſpecificatio-
nem. Alia autem quoad exercitium Exemplū
primi quando. ſ. talis eſt neceſſitas ꝙ ſi voluntas
habeat aliquam actum oportet neceſſario ꝙ habe
at talem actum et ſic voluntas neceſſitatur ad vo-
lendum beatitudinem in vniuerſali quia ſi circa e
am habeat aliquem actum oportet ꝙ velit eam.
Poteſt tamen nullum actum habere et ideo nō ne
ceſſitatur per exerciti um quia non neceſſario eli
cit talem actum. Si dicas bene ſequitur iſte non ē
ergo non eſt beatus antecedens eſt volitum ab oc
cidente, ſʒ ergo et conſequen s dicit ſ. t. in 4. diſ. 4
9. q. 1. ar. 3. q. 2. ad 3^{m}. ꝙ non eſſe eſt aliquo modo bo
num iſti. Item hoc modo neceſſitatur ad volendū
media ſine quibus finis non habetur. Contra voli
cio talium eſt electio ergo neceſſitatur ad eligēdū
ſ. t. 12^{e}. q. 10 ar. 2. 3^{m}. Tunc dicitur ꝙ voluntas po-
teſt neceſſitari quo ad ſp ecificationeʒ et multi tho
miſte opinantur ꝙ a quolibet iudicio pleno actua-
li in particulari voluntas neceſſitatur quo ad ſpe-
cificationem et quo ad exercitium ſtante imperio
vt ſi iudicem omnibus modis hoc eſſe faciendū et
intellectus dicat fac hoc tunc illo ſtante voluntas
non poteſt non elicere a tum circa hoc et hoc vide
tur ex ſ. t. 12^{e}. q. 17. ar. 5. ad 1^{m} Item alias. virtutes
non eſſent connexe quia poſſet predict o modo ha
beri plenus actus prudentie ſine actu alterius vir
tutis Item nunꝙ̄ eſt defectus in voluntate niſi ſit
defectus in intellectu. vt patet 1. parte q. 42. ar. 1.
ergo ſi intel lectus ſit plene perfectus volūtas nō
poteſt amittere. Poſſet queri an illud imperiuʒ eſt
apprehenſio tantum vel iudicium alicuius propo-
ſitionis vel actꝰ volūtatis ſ. t. 12^{e}. q. 17. &t ꝙ p̄cipe-
re eſt intellectus Alij autem tenent oppoſitum dī
centes voluntateʒ non poſſe neceſſitari quo ad ex
cercitium actus quia nullū eſt merituʒ in actu quē
neceſſario elicimus. Forte dicis ꝙ ibi eſt meritum
quia anteꝙ̄ haberemus tale iudiciuʒ in poteſtate
noſtra erat ipſum non habere. Sed contra tunc a-
ctus beatorum eſſent nunc meritorij quia dum vi-
uerent poterant non habuiſſe talem actum.
Item tunc quelibet continuatio et actus exterior
haberent rationem non meriti. Secundo tunc ali
quis poſſet bene agere moraliter ſine ſpeciali au-
xilio vt patet de illo qui plene iudicat ꝙ tenetur i
trare religionem / nec ad tale iudicium requiritur
ſpecialis concurſus cum ſit falſum. Item ſtante
pleno iudicio de opere concilij poſſum adhuc ipſū
non facere ergo plenū iudicium non neceſſitat vo
luntatem. It em pro ſtatu vie nichil creatuʒ neceſ
ſitat voluntat em ad excercit um vt videtur velle
S. T. 12^{e}. que. 10. artic. 2. et de veritate que. 22. ar.
6. de ma. que. 6. Item tunc demon poſſet bene a-
gere quia ipſe cognoſcit plene aliquid eſſe facien
dum quando videt hominem bene agere. Et bonꝰ
philoſophus moralis poteſt eſſe male vite. ⁊ tamē
ex ſecundo ethicorum cognoſcit omnes circunſtā-
tias ergo plenum dicta meni non neceſſitat volū-
tatem aliquomodo alias habens tale dictamen ſē
per continuaret ſuum actum vt ſi habeat plenum
dictamen ꝙ non eſt ceſſandum ab actu. Sed hic ē
dubium cum eſſe liberum ſit eſſentiale voluntati.
quare damnati non poſſunt bene agere ſed de hoc
ſ. t. de veri. queſti. 24. ar. 10. ad 12^{m}. et loquor de ho
mine dāpnato ī corporē et anima. ⁊c. de hoc alias.
¶ Item aliquod eſt plenum dictamen cui nullus
poteſt ſe conformare ergo non neceſſitat. Antece
dens patet de iſto nichil eſt volendum Non eſt ne
ceſſe ꝙ habens iſtud plenum iudicium aliquid ve
lit. Sed contra hanc opinionem obiicitur quia an-
gelus in primo inſtanti non poteſt peccare ſecun-
dum. ſ. t. ergo neceſſitatur ad eliciendum actum in
illo inſtanti ſi habeat preceptum. Item voluntas
in caſu poteſt neceſſitari ad ceſſandum ab actu er-
go poteſt neceſſitari ad volendum. Antecedens
patet ſi precipiatur ſorti velle a ⁊ poſtea prohibea
tur ſibi. ſ. in ſecūda medietate hore tunc ſortes nō
poteſt continuare eādem volitionem numero per
totam horam. alias idem actus eſſet ſucceſſiue bo

nus et malus quod ſi concedas ſequitur ꝙ ad actũ
bonum non bonuz non requiritur ſpeciale auxiliũ
ſicut nec ad actum malum cum quo eſt idem. Si di-
cas ex hoc diminuitur libertas. Dicendum ꝙ non
Beati enim non ſunt minus liberi nec deus licet
non poſſint peccare nec adam ante peccatuz erat
minus liber q̄ȝ nos et tamen in ſtatu innocētie nō
potuit peccare venialiter ſecundum ſ.t.

¶ Item non repugnat in actu voluntatis eē quē-
dam neceſſitatem immutabilitatisquia in deo eſt
actus voluntaris quovult et diligit ſe ꝛ non poteſt
eſſe oppoſituz eius. Sed circa iſta dubitatur an añ
actumvoluntatis requiratur iudicium intellectus
vel ſufficit ſimplex apprehenſiovidetur ꝙ ſimplex
non ſufficit quia philoſophus dicit in 3°. de anima
ꝙ vniuerſalis opinio non mouet et tamen ibi ē ap-
prehenſio et idem ponit ſ.t.1.par.queſt.80.arti.2.
ad 3ᵐ. Item philoſophus dicit ꝙ fantaſia non eſt
idem ꝙ opinio. Sed eſt ſimplex apprehēſio ex qua
non ſequitur paſſio in appetitu. Item actus liber
tatis eſt electio ſed electio pro formali eſt actus in
tellectus et non ſimplex apprehēſio ergo preſup-
ponit aliquod iudicium ſ.t.1.2.queſt.13.arti.1°.ymo
ſepiſſime ſuponit conſiliumvt patet ibidem etiam
in deo ſupponit iudicium ſ.t.de veri.q.24.artic.3.
adquartum.

¶ Item nullus fertur in malum niſi per errorem
et ideo.ſ.t.dicit angelum non potuiſſe peccare in
primo inſtanti de veri.queſt.29.articu.8.ad ſecun-
dum. Item intellectus practicus eſt principiũ mo
tus talis autem non eſt ſimplex apprehenſio.

¶ Item ſequitur volo deum non eſſe ergo appre-
hendo deum non eſſe. Sed apprehendere deum
non eſſe non eſt ſine falſitate quia hoc eſt propoſi-
tio falſa. Ad idem videtur.ſ.t.in 4.diſtinct.
30.queſt.1.ar.primo ad 1ᵐ

¶ Item videtur ſaltem ꝙ non ſit peccatuz morta
le in voluntate niſi preceſſerit plenum iudicium ī
intellectu

¶ Item ideo dicitur liberum arbitrium quia arbi
trium et iudicum electionis precedit.ſ.t.de verit.
q.24.art.ad 1.17.et arti.6.
Item de ma.queſtione.3.arti.9.ad 7ᵐ.vnde docto
tes dicunt ꝙ iudicium imperfectum et in vniuer-
ſali non ſufficit ergo nec apprehenſio ſimplex.
Alij autem communiter tenent ꝙ ad motum ſen-
ſualitatis vel male volendum ſufficit ſimplex app̄
henſio alias primum peccatum angeli preceſſiſſet
error quo iudicaſſet illud quod fecit eſſe bonum.
Et ideo dicunt ꝙ in ipſo non fuit niſi ſimplex app̄-
henſio. Sed contra per ſan.tho de malo.q.16.arti
6.ad vndecimũ et de veri.q.18.6.2.in ſimplici ap-
prehenſione angeli eſt veritas vel falſitas quia in
ipſis nec eſt compoſitio nec diuiſio ergo ex hoc non
euaditur quin in angelo fuerit error ante pecca-
tum et eodemmodo dicitur de adam.

¶ Item ſi ſimplex apprehenſio ſufficit ad
malumergo etiam ad bonum. patet conſequentia
quia nullus eſt actus indifferens per nos velit
ergo ſortes honorare parentes ex ſimplici appre-
henſione ſine alia mala circunſtantia. tunc querit
vel iſte actus eſt bonus vel malus. ſi primum tunc
datur actus virtutis ſine prudentia et ſic virtutes
non erunt connexe Forte dicis ꝙ datur actus inde
liberatus voluntatis indifferens quia ſan. tho. in
quar.diſ.9.q.1.arti.4.q.1.ad 4.ponit in dormiente
conſenſum voluntatis nec bonum nec malũ et de
veri.q.28.ar.3.ad 6.etde ma.q.16.3.9.ponitur ve-
illeitas indifferens aliquod tamen tale eſt pecca-
tum vt ſi contingat me peccare nolo penitere 22ᵉ.
q.14.ar.4.3. Aliter probant quidam hanc opinio-
nem quia aliquis poteſt agere contra conſcientiaȝ
ergo ad agendum ſufficit ſimplex apprehenſio.
Item poſitus in igne de neceſſitate triſtatur ſecũ
dum multos abſq̄ȝ iudicio et primus actus volun-
tatis vel ſubitus motus non requirit iudicium q̄z
eſt indeliberatus. Sed alij dicunt ꝙ eſt ibi iudiciũ
quo iudicatur hoc eſſe bonum quia volũtas nichil
vult niſi ſub ratione boni. Alij dicunt ꝙ eſt ibi ſim-
plex apprehenſio boni vt volens furari apprehen
dit rem alienam et cum hoc apprehendit rationeȝ
boni ſed non componit iſta et ideo non eſt ibi falſi-
tas niſi forte in hoc complexo homo irrationalis.
Secunda opinio communior eſt. Secundo dubita
tur ſupponendo ꝙ in voluntate vt dictum eſt. Eſt
quidam actus naturalis quo vult beatitudinem in
vniuerſali et actus quo diligit beatitudinem. qui
tamen eſt meritorius. Queritur ergo vtrum dile-
ctio naturalis et dilectio meritoria ſint eiuſdē ſpe
ciei naturevidetur ꝙ appetitus naturalis vel pri
ma volicio finis aliquando eſt meritoria et aliquā
do peccatum quia volendo beatitudinem vult eaȝ
in aliqua re vnde actus ille naturalis quo ad ex-
ercitium non eſt neceſſario elicitus vide ſan. tho.
de veri.22.q.ar.7. Quibuſdamvidetur ꝙ ſolum dif
ferunt ꝑ extrinſecum quia dicitur meritoria ex hoc
ꝙ deus acceptat et ſunt circa idem obiectum ſi cir
ca deum Forte dicis ꝙ etiam differũt ex parte prin
cipij quia dilectio dei meritoria eſt a caritate Na-
turalis autem a ſola voluntate Sed contra in ha-
bente gratiam dilectio naturalis eſt meritoria q̄z
nullus actus voluntatis eſt indifferens ergo eſt a
caritate.

¶ Item per Sanct. Thom. de verita.queſtio.
14.1.ſecundum.eſſe a caritate non variat ſpeciem
nature actus enim iuſticie eſt eiuſdem ſpeciei na-
ture in habente caritatem et in alio alias videtur
ꝙ quis poſſet ſcire ſe eſſe in caritate Si dicatur di
lectio naturalis et dilectio meritoria non eliciun-
tur ab eodem habitu ſicut nec cognoſcere deum ꝑ
fidem et cognoſcere deum ex puris naturalibus.
Item cum naturali delectione ſtat odium delibe-
ratum eiuſdem vnde naturaliter deſideramus ſci
re tamen ſtultiodiunt illud/illud autem odium cō-
trariatur dilectioni deliberate.
Item Sanc. Thom. prima parte queſt.6. arti. pri
mo ponit duas dilectiones ſcilicet electiuam ꝛ na
turalem Ideo alij dicunt ꝙ dilectio dei meritoria
habet pro obiecto deum vt eſt obiectum beatificuȝ
et ideo ſpecie differunt a dilectione dei naturaliq̄

diligitur deus vt eſt principiū nature. Sed de hiſ
alias. Poſſet queri an operationes voluntatis fa
cte per ignorantiam vel metum ſint libere vel inuo
lunrarie Sed de hijs videatur San. Tho. 12e.
et quomodo voluntas poteſt neceſſitari Capreo=
lus in 1. et an homo neceſſitatur ad peccandum ve
nialiter quia non poſſumus euitare omnia venia=
lia Et quomodo dampnati non poſſunt ſuſpende
re actum voluntatis dato ꝙ anima ſit vnita corpo
ri Alias dicetur an hoc proueniat ex natura rei et
ſimiliter de demonibus an ꝙtum eſt ex natura rei
poſſint ſuſpendere actum intellectus quo alicui ſe
mel adheſerunt.

AD quintū ſic proceditur videtur ꝙ paſ
ſiones ſenſualitatis non ſubdantur ra
tioni quia ratio vel intellectus non po
teſt agere in ſenſualitatem quia per
actum immanentem nichil imprimitur
extra.

¶ Item multi habent bonam rationem et tamen
ſenſualitas non ſubijcitur eis in quorum perſona
dicit Paulus, non enim quod volo bonum hoc fa=
cio Sed contra Paſſiones ſenſualitatis aliquan=
do imputantur nobis et iterum Subter te erit ap
petitus tuus et idem habetur primo ethicorum de
tota materia ſenſualitatis habes. Sanc. Tho. de
verita. q. 25.

¶ Reſpondeo dicendum ſecundum Sanc. Tho.
prima parte. q. 25. arti. 4. ſenſualitas in multis o=
bedit rationi per iſtum modum quia ſēſualitas mo
uetur a potentia cogitatiua intentionum indiui=
dualium Ratio ergo et intellectus mouendo potē
tiam cogitatiuam ex conſequenti mouet ſenſuali=
tatē et eam ſubijcit ſibi. Diuiditur autem ſenſuali=
tas in duas potentias ſcꝫ concupiſcibilem et iraſci
bilem. Concupiſcibilis autem proſequitur ea que
ſunt conuenientia ſecundum ſenſum ⁊ refugit no
ciua iraſcibilis autem reſiſtit impugnantibus et
eius obiectum eſt arduum et per hoc differt a con=
cupiſcibili cuius eſt propugnatrix et defēſatrix vn
de ira naſcitur ex triſticia et infert vindictam ⁊ tā
dem cōcupiſcibilis hz leticiā cū defenſata fuerit p
ſcibilem Sūt autē in concupiſcibili ſex paſſiones
ſcꝫ amor et odium deſiderium et fuga gaudium et
triſticia in iraſcibili autem ſunt ſpes et deſperatio
timor et audacia et ira cui multa paſſio opponitur
et ſub hijs omnes anime paſſiones continentur.
De hijs vide pulcherrime ſan. tho. in 1. 2e. incipien
do a q. 22. vſqꝫ ad q. 49 Ex hijs patet ꝙ intellectꝰ
poteſt mouere ſenſum interiorē. Sed queritur an
ſenſualitas neceſſario obediat rationi. Dicit phi.
in primo politicorum ꝙ anima quidem dominatur
corpori deſpotico principatu ita ꝙ in omnibus obe
dit ſed intellectus dominatur appetitui principa
tu politico et regali vnde non obedit ſemper et in
omnibus quia non ſolum mouetur a potentia cogi
tatiua ſed ab ymaginatiua et ſenſu Sed dubitatur
an concupiſcibilis et iraſcibilis mouentur ab eodē
iudicio ſenſus interioris numero. Sed dubitat an
appetitus moueat intellectum et per quem modū
Similiter dubitatur an appetitus ſenſitiuus poſ=
ſit mouere voluntatem. Dicendum. Primo ꝙ volū
tas mouet intellectum actiue ſeu voluntas per vo
luntatē mouetur ad actum intellectus vnde ſan.
tho 1. 2e. q. 58. arti. quarto dicit ꝙ virtus moralis re
quiritur vt ſit debita intentio finis in intellectu et
in intellectu requiritur prudentia vt homo recte e
ligat media Ex quo patet ꝙ voluntas per virtutē
moralem videtur mouere intellectum licet etiam
moueatur ab eo.

Item per voluntatem mouemus nos ad ſtudendū
vnde philo. dicit ſexto ethi. ꝙ per virtutem mora=
lem habemus rectam eſtimationē de fine in ipſis
agibilibus et per prudentiam de ordinatis ad finē
ſed appetitus ſenſitiuus mouet etiam aliquando
voluntatem quia in incontinente appetitus ſenſi
tiuus vincit partem ſuperiorem. ſ. intellectum ⁊ vo
luntatem vt dicit philo. in tertio de anima ⁊ nō poſ
ſet agē ī volūtatē niſi primo ageret ī itellectū priꝰ
nec priꝰ ī itellectu niſi agēdo in ſēſū appetitꝰ ſē
ſitiuus primo mouet ſenſum Secundo intellectū
Tertio voluntatē et ex hoc prouenit vt dicitur 2o.
rethorice ꝙ non eadē videtur male cōplexionatis
amantibus et odientibus iratis et manſuetis.

Sed quomodo ſenſualitas potius mouetur a ſen=
ſu iudicante aliquid eſſe bonum dicendū ꝙ mouet
ex hoc ꝙ tam fixe inheret illi bono ſenſibili quod
non permitit hominem ad aliud cogitare mouet e
tiam cogitatiuam ad iudicandum aliquid eſſe fa=
ciendum vel non faciendum Sed contra prius eſt
cogitatiuam iudicare aliquid eſſe faciendū ꝙ ap
petitū appetere illud quia appetitus non fertur
in incognitum. Forte dicis ꝙ ſimplex apprehenſio
ſufficit vel potentia cogitatiua ex diſpoſitione con
ueniente ſecundū ſenſum ex ſe iudicat aliquid eē
proſequendū vt iratus iudicat ꝙ turpe eſt viro nō
ſumere vindictam vel actus appetitus cauſatur a
liquando ex corporali tranſmutatione. ſ. t. de ma.
q. 16. ar. 11. 3m. vnde fames ī appetitu videtur cau=
ſari ſine cognitione ideo alij dicūt ꝙ non eſt in ſē=
ſualitate ſed eſt appetitus naturalis ideo nō obe
dit rationi. Sed dubitatur in qua parte hominis ē
iſta potentia que dicitur ſēſualitas videtur quibuſ
dam ꝙ non debet poni ſubiectiue in toto homine.
quia omnis potentia organica requirit determina
tum organū ideo appetitus eſt in corde. ſ. t. de ſpi
ritua. ar. 3. 4m.

¶ Item tunc ſenſualitas eſſet in digito. ſ. concu=
piſcibilis et iraſcibilis Sed in concupiſcibili poni
tur temperantia virtus / ergo virtus temperantie
eſt in digito Sed hoc argumentum inquirit aliam
dificultatem. ſ. an virtus temperantie ſit in ſubie=
cto extenſo et in corpore. Quibuſdā videtur ꝙ nō
quia actus temperantie eſt eſſentialiter et intrin=
ſece bonus moraliter. Sed ſolus actus volūtatis
eſt eſſentialiter et intrinſece bonus quia omnes a
lij actus ſunt exteriores et ſic in ipſis non eſt boni=
tas ſubiectiue ſed tantum in voluntate. Cū ergo

temperantia ſit eſſentialiter virtus videtur ꝙ ſit obiectiue in voluntate. Sed hoc eſt contra philoſophum in fine tertij ethicorum qui ponit eum in concupiſcibili et prudentiam in intellectu: iuſticiã in voluntate fortitudinem vero in iraſcibili.

Alij autem ponunt ſenſualitatem in toto compoſito idem. ſ. t. de verit. que. 25. arti. 6. ad 8m. et 10m. nota ſed contra electio eſt in ea que tamen non eſt in compoſito nec digito quia ſequitur ymaginationem cum ſit paſſio et ipſam ſequitur etiam delectatio Sed hic dubitatur an appetitus poſſit velle malum oſtenſum ſub ratione mali. Secundo an concupiſcibilis poſſit mouere ad iram per ſenſum ſecluſo actu voluntatis videtur ꝙ non quia triſticia eſt de hijs que nobis nolentibus accidunt.

Ad primum dicitur ꝙ bonum ſub ratione boni veri vel apparentis eſt obiectum voluntatis ergo voluntas non poteſt velle ſi tantũ apprehendat malum. Sod contra voluntas poteſt agere contra cõſcientiam et peccare ex certa malicia vt patet de magno philoſopho qui bene ſcit ſe praue agere.

Et auguſtinus delectabatur in furto inq̃tum huiuſmodi. Dicendum ꝙ per ſe primo voluntas non poteſt ferri ĩ aliquid niſi appareat ibi ex aliqua pte aliqua ratio boni nec iſtud impedit hominis libertatem.

Item multi opinantur ꝙ deum ſecundum ſe nullus poteſt odire ergo etiam ad experiendum libertatem non poteſt voluntas velle malum ſibi omnibus modis. Sed de hijs tractare magis pertinet ad theologum vel moralem philoſohum.

¶ Contra hec arguitnr ſi ſenſualitas non in omnibus obedit rationi ſequitur ꝙ ſenſualitas habet liberum arbitrium quia in poteſtate eius eſt obedire vel non obedire rationi.

¶ Item ſenſualitas ſequitur ſenſum interiorem ſi ſenſus interior totaliter ſubditur intellectui cum intellectus ſit potentia naturaliter ſuperior.

¶ Secundo ſenſualitas eſt nobilior intellectu ergo non mouet ipſum.

¶ Item intellectue eſt immaterialis ergo non mouetur a ſenſu.

¶ Tertio arguitur ꝙ voluntas non mouet intellectum quia actus voluntatis eſt immanens ergo nichil imprimit in potentiam que eſt extra ipſam. Item vel ſenſualitas libere ſequitur rationem vl̃ neceſſario. Si ſecundum / ergo operatur ſecundũ vltimum potentie. Si primum ergo poteſt contra plenum iudicium quod ſupra negatum eſt de volũtate. Ad hec dicendum ꝙ ſenſualitas per aſſuefactionem nata eſt in omnibus obedire rationi nec fantaſiari plene ſubeſt intellectui.

¶ Ad ſecundum negatur conſequentia. vt ſupra dictum eſt de fantaſmatibus.

¶ Ad tertium ſolum probat ꝙ voluntas in alijs non producit actum volendi.

¶ Laus deo.

¶ Profunde ac igenioſe queſtiones phiſicales: Fratris petri de bruxellis alias crokart ordis predicatoꝝ bachalarij formati ĩ theologia doctiſſimi fauſta et limata editione feliciter finiunt in officina Johãnis barbier achademie pariſienſis librarij et impreſſoris correctiſſimi ſumptibꝰ ꝟo honeſti viri Gaufridi de marnef etiã dicte vniuerſitatis bibliopole Anno ab incarnata deitate Milleſimo quingenteſimodecimo pridie idus auguſti.

¶ Reuerendo in xpo patri Fratri petro de bruxellis alias crokart ſacre theologie bachalario formato preſtantiſſimo et preceptori peritiſſimo. Frater petrus de nouimagio ſuus diſcipulus Salutem.

Haud mediocrē mehercle iubilū thomiſtice veritatis aſſeclis intulit diligētia ac igenioſa elucidatiūcula tua p̄ceptor p̄ſtantiſſime qua poſt in petri hyſpani tractatulos enodatiunculas atq; ariſtotelis dyalecticā ſubtiliſſimas interpretationes phie nr̄e reſerare latebras atq; acutiſſimas q̄ſtiones (in quib⁹ p̄clari ingenij tui abūde relucet pſpicacitas) varijs ex agnatꝫ nr̄i ſententijs velud apis argumētoſa ipreſentiarū excudere elaboraſti. Quāuis ei oim forme iudicio preclariſſima doctoris noſtri (cui⁹ doctrinā inſignis ille theologice diſcipline pfeſſor godefridus non imerito ſal terre vocitat) in oīs ſtragirite peripateticoꝝ facile principis libros extant cōmētaria huiuſce. tn̄ tempeſtatis phiſice eruditionis alumnos (dij imortales) modica afficere voluptate vident̄ illa ſiquidem q̄ p queſtiūculas varias atq; ſophiſticas iportunitates pcedūt igēti hn̄tur in p̄cio nil ei meli⁹ q̄ꝫ diſputationis dēte cōtritū ſciri autumāt hic pariſiēſi nr̄e achademie p̄ ceterꝫ gymnaſis ſūm decus cumulatum eſſe aſſeritur vt omni in philoſophie genere reſolutiſſimos atq; pfundiſſimos parturiat. Quāobrē vehementi animo (cui vt ſaluſtio placet non ſatis feſtinat̄) noſtro euo in naturali philoſophia editiones huiuſcemodi p veritatis noſtre quā profitemur munimie ꝯſpicere exoptaui eſt ſiquidē illa philoſophia cui⁹ cicero i eo qui de ſenectute iſcribitur libro (vt arbitror) meminit Nūq̄ꝫ iquit ſatis laudari poterit phia cui quis parcat omne tēpus vite ſue ſine moleſtia poſſit degere. Deeſt quippe amaritudo a cōuerſatione illi⁹ ac tediū a cōuictu eius vnde nobis phie inſudātibus te preceptore noſtro mediuſfidius q̄d in ſardo dormitantibus euenit vt videlicet āni itercapedo inſtar momenti videretur nec mirum tota namq; iocūditatꝫ materia ibi miniſtrat̄ vera genij principia circaq̄ perſcrutanda q̄ꝫ varia fuerit ſapientum ſentencia liquido i p̄rio de phiſico auditu oſtenditur / referātur. ac illa ingenua itellectualis natura aīa ſcꝫ rationalis (que in trinitatis orizonte locāda venit) per oim actionū ſuaꝝ genera perpulchre dignoſcitur. Quid āplius moror? Creaturārūꝫ motibus in illam imobilem / ac infinitā intelligentiā primam o iꝫ moctricē perſpicue aſcenditur. Per hanc igit̄ phiam / inuiſibilia dei (cuius incōprehēſibilia iudicia / ac inueſtigabiles vias apl̄us cōmemorat) cōſpiciūtur. Quo fit vt optimo iure inter ceteras (quas adminiculatiuas appellitent) ſcias primatū obtineat vt pote theoſophie noſtre per neceſſaria euaſiſſe. ſiquidem ſine hac eminētēꝫ aut inſignē in theologū memini neminē nec hunc vtilem aquinatis noſtri diſcipline auditorē dixeri ni phie fuerit lacte ſaginatus. Demū ad diuinā celeſtēq; ſapiētiā (que felices nos ac beatos efficiat / ea preſertim felicitate que ſola ſtabilis / et vera / et incorrupta haberi pōt) non ab re conuolaturus eſt / ea ſiquidē ratiōe platonē bonis artibus excultū ad diuina ſeſe conferentem diuinū greci cognominauere. Non minori in precio apud veteres trimegiſtus thales pythagoras inter ſemideos a ſapientibus collocati claruere laſcedemonios reticeo qui chylonem philoſophū vt ſederet cū principib⁹ et ſoliū teneret gl̄ie vrbis ſenatorem creauere lāpſaceni anaxagore clazomenij lcꝫ peregrini fumus incredibilib⁹ ac p̄cioſis ſūptib⁹ celebrauere athenīēſes quoq; demetriū phaleriūq; ornatiſſimis decorauerūt ſtatuis non minori cultu ſaphon virginē ob igenij viuacitatem ſcientie amplitudinem mittileni pſecuti ſunt ceteri autem id genus heroes noſtri merito eſſent recenſendi qui ſummum meruere decus laudemq; ſuperbam. Uerum ne oraciuncule plixitas legentem tedio afficiat ſilentio ptranſire operep̄cium eſt. Si igitur ligurgo q̄d homerum varijs i locis lace[illegible] itegrum ex aſia in greciam reportauerit nō mediocres ſint ipenſi honores atq; catho ſtoicus cum ex aſia phm̄ etuliſſet plus ſibi glorie q̄ꝫ. G. pōpeio aut luculo deberi retulerit cū inermis potiora atq; honeſtiora apportaſſet ſpolia q̄ꝫ illi imortales profecto tibi p̄ceptori noſtro diſertiſſimo debētur laudes cum diuinꝫ iſtud opus et iſigne veſtro imenſo ſit cōgeſtum conamine validiſſimis argumētoꝝ iaculis cū eorūdē diſſolutiōib⁹ habūdātiſſimū vt ex iouis cerebro videatur emanatū Eſt nēpe huiuſce operis ſtil⁹ breuis grata facundia celſa ac firma ſentencia. Nichil indigeſtum ac niſi argutionis dente maſticatū reſoluitur vnde q̄ꝫ inſulſe nōnulli muſſitent facile conuincitur. Occul lūt ſiquidem phi miro ingenio ſua ſecreta vt deſedib⁹ non pateāt ſtudioſis autē et ſolertibus peruia ſint paſſuum autem diuerſorum quotationes (quibus ſublimis noſter aquinas allegata aſſerit) cōnectūtur vt flagrātiori ſtudij ac indagande veritatis ferueſcat deſiderio ſtudioſa iuuentus vt dū paſſus apparenter interdū alteri contrarius coniungitur ſtabilita veritas emineat hiſce vale eui noſtri iubar precipuū.

¶ Et ſic eſt finis.

BIBLIOTECA PROVINCIAL Y DE LA UNIVERSIDAD DE SEVILLA
i 19813223